NOT TO BE ISSUED OUT
WITHOUT PERMISSION.

00044580

THE
ASIATIC SOCIETY OF BOMBAY
TOWN HALL, BOMBAY-400 001.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Digitized with financial assistance from
NSDL
Technology, Trust & Reach
on 16 November, 2018

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Presented to
The Bombay Royal Asiatic Society Library
by
Sir Mungaldas Nathoobhoy

328

BORRADAILE'S

GUJARÁT CASTE RULES.

PUBLISHED

From the Original Answers of the Castes with the Sanction

OF

HER IMPERIAL MAJESTY'S HIGH COURT OF JUDICATURE OF BOMBAY.

BY

44580

SIR MANGALDASS NATHOOBHOY KNIGHT. C. S. I.

UNDER THE SUPERINTENDENCE OF

GOKALDÁS VITHALDÁS SARAIYÁ, B.A., LL.B.

VAKIL, HIGH COURT, BOMBAY.

Vol. II.

LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY

33640

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

PRINTED AT THE "NIRNAYA-SÂGARA" PRESS.

BOMBAY:

1887.

00044580
NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બારોડેલ સાહેબે સંગ્રહ કરેલા

ગૂજરાતવાસી ન્યાતોના રિવાજ બાબતના જવાબ.

તે અસલ જવાબો ઉપરથી

મુંબઈની નામદાર હાઈકોર્ટની મંજુરાતથી

સર મંગળદાસ નથુભાઇ નાઇટ. સી. એસ. આઇ. એ.

ગોકળદાસ વીઠલદાસ સરૈયા, બી. એ. એલ એલ. બી.

હાઇકોર્ટના વકીલના ઉપરીપણા હેઠળ

પ્રસિદ્ધ કર્યા.

ભાગ બીજો.

મુંબઈ:

"નિર્ણયસાગર" છાપખાનામાં છાપ્યો.

સન ૧૮૮૭.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પ્રસ્તાવના.

આ સંગ્રહનો પહેલો ભાગ છપાયોછે તેમાં ને આ બીજા ભાગમાં જે જુજ તફાવત છે તે નીચે લખેલા પત્ર વહેવાર ઉપરથી સ્પષ્ટ રીતે માલમ પડશે. મી૦ નાના મોરોજી જેની દેખરેખ તળે પહેલો ભાગ છાપવામાં આવ્યો તેણે ઇનડોરના માહારાજાના દીવાનનો હોદ્દો મળવાને લીધે મુંબાઇ છોડયું તેથી દેખરેખ રાખવાનું કામ મી૦ ગોકળદાશ વીઠલદાશ સરૈયા બી. એ. એલ એલ. બી. ને હાઇકોર્ટની મંજુરીઆતથી સોંપવામાં આવ્યું. આ ગ્રહસ્થના ઉપરીપણા હેઠળ આ બીજો ભાગ, સાંકળીઉ, ને જનરલ ઇનડેકસ (કક્કાવારી) છપાએલા છે, ને જનરલ ઇનડેકસથી આ ભાગની સમાપ્તિ કરવામાં આવીછે.

આ ભાગના ઘણા પાના ભરૂચ પરગણાની જ્ઞાતીઓના રીવાજથી ભરેલા છે. એ રીવાજ શા ઉપરથી છાપેલા છે તે પત્ર વહેવાર ઉપરથી તરતજ માલમ પડશે. આ પરગણાની જ્ઞાતોના જવાબ જે ચોપડીપરથી છાપેલા છે તેનું ખરાપણું બીજા જવાબ જે અસલ ઉપરથી છાપેલા છે તેના જેટલું તો નથી, પરંતુ એ ચોપડીના ખરાપણા વિષે કંઇ શક લાવવાને વાજબી કારણ નથી. એ ચોપડીપરથી ઉતારો કર્યાવગર આ સંગ્રહ અપૂર્ણ થતે, અને એવી આશા રાખવામાં આવેછે કે ભરૂચની જ્ઞાતોના રીવાજ ગુજરાતી લોકની રીતભાતના સંગ્રહસાથે કાયમ રાખવાસારૂ છાપ્યા છે તેથી શોધ કરનારાઓ ખુશી થશે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કોષ.

અસલ.	ફેરવેલો.	અસલ.	ફેરવેલો.
અમાનત	અનામત	પ્રદેખશણા	પ્રદક્ષણા
આએપદ	આયપત	પ્રતમા	પ્રતીમા
ઉઅજ	ઉપજ	પંગતી	પંક્તિ
કટુંમ	કુટુંબ	પંચાત	પંચાયત
કદાસ	કદાચ	પંન્યાતી	પરન્યાતી
ગથણી	અથરણી	ફ્રોગ	ફોક
ગરશ	ગ્રહસ્થ	બીશનવી	વૈષ્ણવી
ગ્રહશાંતી	ગ્રહશાંતીક	બુનીઆદ	બુનિયાત
ગીત્રી	ગોત્રી	ભગતી	ભક્તિ
ગોઈપરૂં	ગોપીપરૂ	ભીક	ભીખ
ગોડવાડ	ગોલવાડ	ભીખુત	ભીક્ષુત
ઘટારથ	ઘટારત	ભુશી	ભુશ્શી
ગ્રશાતક, ઘેરશાંતીક	ગ્રહશાંતીક	મરજાદા	મર્યાદા
ચીચ	ચીજ	માહાપતિક	માહાપતિત
છપિંડી	સપિંડી	મુકર	મુકરર
જજુરવેદ	યજુરવેદ	મુગતીહાર, મુગતાર	મુખત્યાર
જબરદ સ્તી	જબરજસ્તી	મુરત	મુહુર્ત
જમડવાર	જમણવાર	મેરે	મેળે
જવાપ, જુવાપ	જવાબ	લાજમાં	લવાજમ
જવંન	યવન	વાયક	વાકય
જંમુ	જમવું	વિહીવા	વિવાહ
જાવત	યાવત	વીદા	વિદાય
ઊજમાન	જજમાન	વીરસા	વારસા
જેણ	જૈન	વીસ	વેશ
જોરે	જોડે	વીસન	વ્યસન
તમત, તહમત, તોમત તુમત	તોહોમત	વાહે	હોય
તરમણીઉં	તનમણીઉં	શગતા	શક્યતા
તાજ	ત્યાગ	શગણુતી	શક્તિ
થાવર	સ્થાવર	શરગુણી	શદગુણી
દખણા	દક્ષણા	શિરતા	શિરસ્તા
દખણ	દક્ષણ	શીએ	શિવાય
દાડા	દહાડા	શીકા	શીખા
દુરશ	દુરસ્ત	શેર, શરે	શેહેર
દોરી	દોહોરી	સકપણ	સગપણ
દોશ	દોષ	સકો	સગો
નીતર	નીકર	સમજોતરી	સમજુતી
નોહરૂં	નોહતરૂં	સમંદ	સંબંધ
નગોટી	લંગોટી	સરસંગ	સંસર્ગ
પટીટા, પતીટા	પ્રતિષ્ટા	સહલા	સલાહ
પણીઅર	પરણીયત	સંજા	સંધ્યા
પણે	પરણે	સંપદા	સંપદાય
પદમી	પદવી	સંવતી	સંમતી
પરગીનાતી	પરજ્ઞાતી	હગણી	અથરણી
પરીયત	પર્યન્ત	હીયા	અહીયા
પ્રછીત, પ્રાછીત	પ્રાયશ્ચિત		

૨૧૩ મે પાને ગરાસિયા બારડનો ન્યાતબહાર બાબતનો જવાબ તથા ૨૫૦ મે પાને બ્રાહ્મણ મારવાડી શીરોઈ સુરતવાસીનો ન્યાતીઆચાર બાબતનો જવાબ અસલ કાગળો ખોવાઈ ગયાને લીધે દાખલ કીધા નથી, પણ નીચે લખેલા જવાબ હાઈકોર્ટના દફતરમાં નકલ છે તે ઉપરથી ઉતાર્યા છે.

ગરાશીયા બારડનો ન્યાતબહાર બાબતનો જ.

પ્રકાર "ક" અંક ૨૧૨.*

૧. ન્યાતબહાર મુકવાની તકસીર તો એ છે જે અમને નવટતી ન્યાતનું પાણી પીએ તથા ખાય તથા હુકો પીએ ને ગાય તથા બ્રાહ્મણને તથા ભાટને મારે તથા અમારી ન્યાતનો બંદોબસ્ત નહીં પાળે એ તકસીરથી ન્યાતબહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને તેના માબાપ તેને વાપરે તો તે માબાપને પણ ન્યાતબહાર મુકેછે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે [તોહમત] ની શાબીતી થયાવના તેને ન્યાતવાળા ન્યાતબહાર મુકે નહીં, ને તોહમતની શાબીતી તો ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી થાયછે.

૪. ન્યાતબહારિયા શખસ સાથે ખાવું તથા પાણી પીવું તથા હુકો પીવો તથા દીવો વસ્તેવ એ વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેશાડીને જમાડેછે તે પણ ન્યાતબહાર કહેવાયછે.

૭. એ પંક્તિબહાર તેજ ન્યાતબહાર, તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર તેજ ન્યાતબહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે ને તેને પોતીકા ઘરમાં વા પંક્તિમાં જુદો બેશાડીને જમાડે તો તે જમવા તેડનારને કાંઈ દોષ થાય નહીં.

૯. ન્યાતના પટેલની રજાવના ન્યાતબહારિયા તેજ પંક્તિબહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહીં, ને તે ન્યાતબહારિયાને બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે પ્રાયશ્ચિત્ત કરાવે ત્યારે ન્યાતમાં લેછે.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તે મરનારની તરફનું પ્રાયશ્ચિત્ત તેનો વારસ કરેછે ને તે ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતના બાળેછે ને તેના ષટ્પિંડ નંબર ૬) ની કલમ ૪) પ્રમાણે કરેછે.

૧૧. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનું પુત્તળ કરે તેથી તે મરનાર ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

* આ અંકવાળાના જવાબનો અસલ કાગળ ખોવાઈ ગયોછે.

મારવાડી શીરોઈ બ્રાહ્મણ સુરતવાસીનો ન્યાતીઆચાર બાબતનો જવાબ.

પ્રકાર "ક" અંક ૨૦.*

૧. અમો ગુરૂ ભારદ્વાજના સ્થાપિત છઈએ ને ગ્રંથની કંઈ ખબર નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારામાં વાસણ છે નહીં તો શું લખીએ?

૪. મળે તે પ્રમાણે જમાડે ને પ્રથમ તો મરદ જમે ને પછી બૈરાં જમે.

૫. ઘરધણી જેને પીરસવા રાખે તે રહેછે.

૬. પરોણાને આવે તો જમાડીએ એજ વેહેવાર છે.

૭. અમ લોકોમાં જે કોઈ મરીજાય ને તેની પાસે એ રૂપીયા હોય તો જમાડેછે ને નહીં હોય તો નહીં જમાડે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોહોતરીઓ કોઈ નથી.

૯. એનો જવાબ એ જે જેને જે મળે તે પ્રમાણે જમાડેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં પરદેશમાં દાપું છે નહીં.

૧૧. પરદેશમાં કાંઈ લાહાણું છે નહીં તથા દક્ષણા પણ નથી.

૧૨. સુરતમાં કોઈ પરગામથી કન્યા લાવતું નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ નથી તો હક ક્યાંથી લે?

૧૪. ન્યાતગોર સુરતમાં કોઈ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

* આ અંકવાળાના જવાબનો અસલ કાગળ ખોવાઈ ગયો છે

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

INTRODUCTION.

The following correspondence will indicate with sufficient clearness one or two circumstances by which the present second volume is distinguished from the first volume of this collection already published. The acceptance by Mr. Náná Moroji who edited the first volume, of the post of Diwán to H. H. the Mahárája of Indore, having withdrawn him from Bombay, his editorial labours were, with the approval of the High Court, transferred to Mr. Gokaldás Vithaldás Saraiyá, B.A., LL.B. This gentleman has superintended the preparation of the present volume including the Table of Contents and the General Index with which the work concludes.

The Caste Rules of the District of Broach form a considerable proportion of this volume. They have been obtained from a source the character of which may readily be gathered from the correspondence. The book in which the answers of the castes of this district have been preserved lacks the absolute guarantees that apply to the other sources employed in this work, but there is no reasonable ground for questioning its authenticity and correctness. The collection would have been incomplete without drawing from it and it is hoped that investigators will welcome the preservation of its matter in a permanent form and in association with kindred works of the life and manners of the Gujaráti People.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

No. 17 of 1885.

Girgaum, 25th February 1885.

From,

Sir Mangaldas Nathoobhoy, Kt. C. S. I.

To,

E. McG. H. Fulton Esquire, C. S.

Registrar, High Court, Appellate Side,

Bombay.

Sir,

With reference to your communication No. 1479 of 1884 dated the 17th November 1884, I have the honor to state, for the information of the Honorable the Chief Justice and Judges of the High Court, that I propose to appoint Mr. Gokaldas Vithaldas Saraiya, B.A., LL.B., in the room of Rao Bahadur Nana Moroji, to superintend the printing &c., of Volume II of Borradaile's Caste Rules, as he has consented to undertake the work.

2. I beg their Lordships will be pleased to sanction the appointment.

I have the honor to be,

Sir,

Your most obedient servant,

(Signed) MANGALDAS NATHOOBHOY.

No. 298 of 1885.

Her Majesty's High Court of Judicature

Bombay, 6th March 1885.

Letter from Sir Mangaldas Nathoobhoy, Knight C.S.I., No. 17 dated the 25th February 1885. Proposes to appoint Mr. Gokaldas Vithaldas Saraiya, B.A., LL.B., in the room of Rao Bahadur Nana Moroji to superintend the printing &c., of volume II. of Borradaile's Caste Rules and begs that their Lordships will be pleased to sanction the appointment.

Resolution:—The Honorable the Chief Justice and Judges approve of the appointment of Mr. Gokaldas Vithaldas Saraiya, B.A., LL.B.

(Signed) E. M. H. FULTON.

To,

Sir Mangaldas Nathoobhoy, Knight, C.S.I.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

No. 4 of 1886.

Bombay, 26th January 1886.

To,

C. E. G. Crawford, Esquire,

Registrar, High Court, Appellate Side,

Bombay.

Sir,

I have the honor to forward herewith for your perusal a copy of a letter from Mr. Gokaldas Vithaldas Saraiya dated the 25th instant, addressed to me, from which it will appear that there are no papers in original manuscript containing the answers of the Broach people, but there exists a book containing a manuscript copy of certain caste rules from Broach, received from Mr. J. M. Campbell C.S., Compiler, Bombay Gazetteer.

I shall therefore feel obliged by your letting me know at your earliest convenience, the Honorable the Chief Justice and other Judges' wishes as to whether or not I should print the said Rules in the second volume of Borradaile's Gujarat Caste Rules which is now being published. On the one hand in Mr. Nana Moroji's preface (see in the first volume already printed) with the approval of Mr. Fulton it has been mentioned, that the answers of the Broach people will be given in the second volume; and on the other hand if these papers are printed from the copy which even does not bear any evidence of its being true, I am afraid, they will be of no legal value.

I have the honor to be,

Sir,

Your most obedient servant,

(Signed) MANGALDAS NATHOOBHOY.

No. 590 of 1886.

From,

C. E. G. Crawford, Esquire,

Registrar, High Court, Appellate Side, Bombay.

To,

Sir Mangaldas Nathoobhoy, Kt., C.S.I.

Bombay, 16th April 1886.

Sir,

With reference to your letter No. 4 of the 26th January last I am directed to send you copy of a report made by the Assistant Compiler Bombay Gazetteer to

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Government on the subject of the Manuscript in question, and to state that the Honorable the Chief Justice and Judges are of opinion that it should be printed, with a note stating how the collection was obtained, and with an *obelus* in the margin of each case, and a reference to the note.

2. I shall be much obliged by your favouring me with a draft or proof of the note you may propose to publish.

I have the honor to be,
Sir,
Your most obedient servant,
(Signed) C. E. G. CRAWFORD,
Registrar.

REPORT.

As far as I can remember at this distant date,

(1) The Broach book referred to in the correspondence was obtained in the latter part of 1874 by Mr. James Campbell from the office of the Collector of Broach while he was engaged in that district in collecting information for the Broach Statistical Account.

(2) The book contains copies of the answers given by some Hindu Castes of Broach in respect to Betrothal, Dowry, Marriage, Divorce, Remarriage of widows (*Natrá*), Maintenance, Obsequies, Inheritence, Partition, Expulsion, Caste Rules, Adoption and Sundries. The answers give information corresponding to that given in the Surat Papers, the publication of which has been undertaken by Sir Mangaldas Nathoobhoy, K. C. S. I.

(3) The book does not contain complete answers. If it is decided that the Book should be printed along with the other Papers it will be necessary to carefully examine the Book to see whether the answers are complete, and whether no answer printed in the Surat work is reprinted in the Broach work.

(Signed) BHIMBHAI K.
Assistant Compiler, Bombay Gazetteer.

True Copy
Sd. FELIX LEAO,
Superintendent.

True copy.
Sd. C. E. G. CRAWFORD.
Registrar.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Answers.

Subjects.	Pages.
Partition...	1–136
Excommunication or putting out of caste	137–236
Caste Observances	237–390
Adoption...	391–429
Miscellaneous	430–532
Petitions, Headings, and Addenda	533–546
Kabuliyats	547–556
Mahants' Answers	557–567

Answers of the Broach people.

Subjects	Pages.
Betrothal.	568–596
Pallá	597–633
Marriage.	634–655
Separation of husband and wife (Divorce)	656–665
idow-remarriage	666–678
aintenance	679–690
fter death ceremonies	691–713
nheritance.	714–735
artition	736–760
xcommunication from caste	761–775
aste Observances	776–800
option	801–807
laneous	807–824
yats	825–831

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Answers.

Numbers on the records of the S. D. A.	Class.	Names.	Partition.	Excommunication or putting out of caste.	Caste Observances.	Adoption.	Miscellaneous.
1	ગ	Nágar Vadnagrá Mehta	1	137	...	...	...
2	ગ	Nágar Bráhman Vadnagrá Ahmadávádi of Surat.	2	138	...	...	...
243	ગ	Nágar Vadnagrá Surati of Girjashankar's Section.	2	139	...	...	...
244	ગ	Nágar Vadnagrá Bráhman Surati...	3	140	...	...	...
200	ક	Bráhman VisnagráNagar Grahasth-Surati ...	4	141	237	391	430
201	ક	Bráhman Visalnagrá Ahmadávádi both Grahasth and Kalát.	5	142	238	391	432
3	ગ	Bráhman Audich Sahasra Surati	5	142	...	...	...
4	ગ	Bráhman Audich Sahasra Khambáti Ishámaliá Patel Bechar Rámchandra	7	143	...	...	...
5	ગ	Bráhman Audich Tolakiá Surati	8	144	...	...	...
6	ગ	Bráhman Shihorá Audich Surati	9	144	...	...	...
8	ગ	Bráhman Audich Sahasra Ahmadávádi Ishámaliá Patel Bahucharáji	10	145	...	...	...
9	ગ	Bráhman Audich Sahasra Ahmadávádi ...	11	146	...	...	...
[illegible]	ગ	Bráhman Modh Agiárashiá	13	147	...	...	...
[illegible]	ગ	Bráhman Modh Chaturvedi Surati.	14	148	...	...	...
11	ગ	Bráhman Modh Chaturvedi Ahmadávádi of Surat.	15	148	...	...	...
12	ગ	Bráhman Modh Trivedi Surati	16	149	...	...	...
13	ક	Bráhman Travádi Mevádá Surati	17	150	239	391	432
14	ક	Bráhman Chorásbi Mevádá	17	150	239	391	433
87	ક	Bráhman Travádi Mevádá	18	151	240	392	433
88	ક	Bráhman Bhat Mevádá Talabdá	18	151	240	392	433
15	ક	Bráhman Khedavál Bhitrá...	19	151	241	392	434
16	ક	Bráhman Bhárgav-vishá Surati.	19	152	241	392	[illegible]
89	ક	Brahman Dashá Bhárgav Kámlejá.	20	152	242	392	[illegible]
17	ક	Bráhman Shrigod Malvi	21	153	243	392	[illegible]
18	ક	Bráhman Shrigod Malvi Khambháti	22	153	244	392	[illegible]
53	ક	Bráhman Shrigod Melatval	23	154	245	393	[illegible]
37	ક	Bráhman Sáchorá Suratváshi	23	154	245	393	[illegible]
19	ક	Bráhman Shrimáli Surati	24	155	246	393	[illegible]
54	ક	Bráhman Shrimali of Surat, Section 2	24	155	247	393	[illegible]
90	ક	Bráhman Shrimali Ahmadávádi	25	155	248	393	[illegible]
38	ક	Bráhman Harsorá	25	156	248	393	[illegible]
39	ક	Bráhman Anávavlá	25	156	249	394	[illegible]
55	ક	Bráhman Váyadá	26	156	249	394	[illegible]
20	ક	Bráhman Márvádi Shiroi Suratváshi	27	157	250	394	[illegible]
56	ક	Bráhman Madhyáchal	27	157	250	394	[illegible]
91	ક	Bráhman Sárasvat Gors (priests) of Luháná ...	28	157	251	394	[illegible]
92	ક	Bráhman Páráshar	29	158	254	395	[illegible]
101	ક	Bráhman Ráikvál of Surat...	29	159	254	395	[illegible]
102	ક	Bráhman Kandoliá	30	159	255	[illegible]	[illegible]
119	ક	Bráhman Motálá Desái of Orpád	31	159	255	[illegible]	[illegible]
125	ક	Bráhman Unevál	32	160	257	[illegible]	[illegible]

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Answers.

Numbers on the records of the S. D. A.	Class.	Names.	Partition.	Excommunication or putting out of caste.	Caste Observances.	Adoption.	Miscellaneous.
126	પ	Bráhman Tapodhan.	33	161	257	396	444
146	પ	Bráhman Tapodhan Khambháti Sháhivála ...	34	161	258	396	445
131	ક	Bráhman Karádá	35	162	259	397	445
132	ક	Bráhman Kanojiá	35	162	259	397	446
179	ક	Bráhman Talájiá	36	163	260	397	446
180	ક	Bráhman Sidheshvará	36	163	260	397	446
220	ક	Bráhman Deshával	37	163	261	398	447
221	ક	Bráhman Khedavá Gors (priests) of Humad ...	38	164	262	398	447
158	ક	Vániá Agarválá	39	164	263	398	448
181	ક	Vániá Nádorá	40	165	264	398	448
222	ક	Vániá Modh Vishá Arádjá Ahmadávádi	40	165	265	398	449
223	ક	Vániá Modh Mádalia Dashá	41	166	266	398	450
224	ક	Vániá Modh Dashá Aradjá Surati	42	166	267	398	450
225	ક	Vániá Dashá Khadáyatá Surati, Ahmadávádi and Umrethi	43	167	268	399	451
226	ક	Vániá Khadáyatá Pánchá	44	167	269	399	451
227	ક	Vániá Vishá Nadorá	45	168	270	399	452
228	ક	Vániá Harsorá Vishá	46	168	271	399	453
229	ક	Vaniá Harsorá Vishá	46	169	272	399	453
230	ક	Vániá Dashá Shrimáli	46	169	273	399	453
231	ક	Vániá Shrávak Vishá Porvád	47	170	274	399	454
233	ક	Vániá Vishá Osvál	48	170	274	400	454
232	ક	Vániá Mevádá Dashá Meshri	48	170	274	400	455
246	ક	Vániá Gujjar	48	171	276	400	455
247	ક	Vániá Mevádá Vishá	49	171	276	400	456
248	ક	Vániá Vishá Khadáyatá Ahmadávádi	50	172	277	400	456
104	ક	Bhátiá Jadav-vashi...	50	172	278	401	457
185	પ	Bhátiá Luváná Section 1	51	173	279	401	458
186	પ	Bhátiá Luváná Section 2.	52	173	281	401	458
187	પ	Bhátiá Váhává	53	174	282	401	459
21	ક	Káyasth Válmik Surati	53	174	282	401	459
22	ક	Káyasth Máthur	54	174	282	401	460
254	પ	Brahmkshatri Nátráválá of Surat	54	175	283	401	460
120	પ	Kanbi Kadvá of Kasbá Orpád	55	175	284	401	461
152	પ	Kanbi Dakshani	56	175	285	402	461
237	પ	Kanbi Kadvá Surati	57	176	285	402	462
106	પ	Kansárá Talabdá Ahmadávádi	57	176	286	402	462
169	પ	Kansárá Surati	58	177	287	402	463
27	પ	Bhávsár Chhipá Surati	59	177	288	402	463
59	પ	Bhávsár Shrávak Surati	60	178	289	403	464
60	પ	Bhávsár Shrávak	60	178	289	403	465
184	પ	Bhávsár Ahmadávádi	61	179	290	404	466
40	ક	Soni Trágad Jáviyá...	61	179	291	404	466
105	ક	Soni Trágad Varáchhiyá	62	180	291	404	467

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Answers.

Numbers on the records of the S. D. A.	Class.	Names.	Partition.	Excommunication or putting out of caste.	Caste Observances.	Adoption.	Miscellaneous.
127	ક	Soni Shrimáli Khambháti	62	180	292	404	467
134	ક	Soni Mulehari	63	180	293	404	467
135	ખ	Soni Damaniyá	63	180	294	404	468
160	ક	Soni Shrimáli Surati	64	181	295	405	469
161	ક	Soni Shrimáli Khardkhadiyá	65	182	296	405	470
162	ખ	Soni Shrimáli Nátariyá Ahmadávádi	66	182	297	405	471
193	ક	Soni Vadnagrá Section	66	183	298	405	471
234	ખ	Soni Damaniyá	67	183	299	405	471
250	ક	Soni Shrimáli Surati	67	184	299	406	472
25	ખ	Suthár Sorathiyá	68	184	300	406	473
41	ખ	Suthár Gujjar Talabdá of Surat	69	184	301	406	473
42	ખ	Suthár Gujjar of Orpád	69	185	302	406	473
43	ખ	Suthár Pardeshi Kháti	70	186	303	406	474
61	ખ	Suthár Pancholi	70	186	303	406	474
93	ખ	Suthár Pancholi Chámpáneri Ahmadávádi ...	72	187	305	406	475
182	ક	Suthár Vaishyá	72	188	306	407	475
183	ખ	Suthár Gujjar Ahmadávádi	73	188	306	407	475
205	ક	Suthár Mevádá	74	188	308	407	476
150	ખ	Tankshali	74	189	308	407	477
121	ખ	Ghánchi of Orpád Paragná...	75	189	309	407	477
130	ખ	Ghánchi Modh Sitpurá Surati	76	190	310	407	477
137	ખ	Ghánchi Modh Sitpurá of Katárgam Kasbá ...	76	190	311	407	478
138	ખ	Ghánchi Modh Patani	76	190	311	407	478
139	ખ	Ghánchi Modh Surati	76	191	312	407	478
149	ખ	Ghanchi Modh Ahmadávádi	77	191	313	407	479
166	ખ	Ghanchi Modh Chámpáneriyá	78	192	314	408	479
57	ક	Salvi Shrimáli Vishá Patoliválá	78	192	315	408	480
58	ક	Salvi Shrimáli Vishá Patolivâlá's Section 2 ...	79	193	316	408	480
48	ખ	Luhar Ahmadávádi and Khambháti	79	193	316	408	481
62	ખ	Luhar Surati	80	194	317	408	482
96	ખ	Luhár Bhávanagari...	81	194	318	409	482
165	ખ	Luhár Gujjar Galáb-banshi Budalkhandi	81	195	318	409	483
28	ખ	Hajám Kánmiyá Suratváshi	82	195	319	409	483
29	ખ	Hajám Kadiválá and Patani Gujaráti	83	196	319	409	484
30	ખ	Váland Limachiyá Ahmadávádi	83	196	320	409	484
63	ખ	Hajám Mehesuriyá	84	197	321	409	484
112	ખ	Váland Limachiyá Surati	84	197	321	410	485
171	ખ	Hajám Khandeshi Marethá	85	198	322	410	485
214	ખ	Hajám Limachiyá of Orpád	85	199	323	410	486
215	ખ	Hajám Orpádia Mesuriyá	86	199	323	411	486
31	ખ	Darji Surati...	87	200	324	411	487
110	ખ	Darji Ahmadávádi	88	200	325	411	487
122	ખ	Darji of Orpád	88	201	326	412	487
235	ખ	Darji Khambháti	89	201	327	412	488
32	ખ	Máli Mogreliá Surati	90	202	328	412	488

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Answers.

Numbers on the records of the S. D. A.	Class.	Names.	Partition.	Excommunication or putting out of caste.	Caste Observances.	Adopation.	Miscellaneous.
45	ખ	Máli Sorathiyá	90	202	329	413	489
52	ખ	Máli Gulfaros	91	202	329	413	489
151	ખ	Kandoi Surati	91	203	330	413	490
204	ક	Sukhadiyá Shrimáli...	92	203	331	413	490
49	ખ	Kumbhár Gujráti	92	204	331	413	491
97	ખ	Kumbhár Lád Surati	92	204	332	413	491
123	ખ	Kumbhárs of Orpad	93	204	332	413	491
242	ખ	Kumbhár Ahmadávádi	94	205	333	414	492
50	ખ	Dhobi Rávatiyá Surati	94	205	333	414	492
109	ખ	Dhobi Pardeshi Budeliyá	95	206	334	414	493
155	ખ	Dhobi A'hir Khándeshi	96	206	334	414	493
44	ખ	Kadiyá Surati	96	206	335	414	493
5[illegible]	ખ	Kadiyá Idariyá	97	207	335	414	494
15[illegible]	ખ	Kadiyá Ahmadávádi	97	207	336	414	494
167[illegible]	ખ	Kadiyá Marvádi Rajput	97	208	337	414	494
194[illegible]	ખ	Goláráná	98	208	337	414	495
47[illegible]	ખ	Khatri Vankar	99	208	339	415	495
168[illegible]	ખ	Khatri Ahmadávádi	99	208	340	415	496
178[illegible]	ખ	Khatri Vankar Surati	100	209	342	415	496
[illegible]	ખ	Khatri Farasrámi	101	209	344	416	498
[illegible]	ખ	Khatri Khambháti	101	210	346	416	499
[illegible]	ખ	Khatri Gandevigará Surati	101	210	348	416	500
[illegible]	ક	Khatri Sámsangi	101	210	348	417	500
[illegible]	ખ	Rajput Dafgar	102	211	348	417	500
[illegible]	ખ	Rajput Jádav-vanshi of Sáblágám...	102	211	349	417	500
[illegible]	ખ	Rajput Máru of Orpád	103	211	349	417	501
[illegible]	ખ	Rajput Gujaráti	104	212	350	417	501
[illegible]	ખ	Rajput Pádhrá Bhágaliyá	104	212	351	417	501
[illegible]	ખ	Sagariyá Surati	105	213	352	418	502
[illegible]	ક	Garáshiyá Bárad	106	213	353	418	502
[illegible]	ખ	Salát Sompurá	107	213	353	419	503
107	ખ	Káchhiyá Surati Kshatrivanshi	107	214	354	419	503
188	ખ	Káchhiyá Surati Kanbi	108	214	355	419	503
189	ખ	Káchhiyá Kanbi Ahmadávádi	108	215	356	419	504
124	ખ	Koli Talabdá of Orpád	109	215	357	419	505
172	ખ	Koli Talabdá Surati	110	215	357	420	506
173	ખ	Koli Málvi Bhagat	110	216	357	420	506
240	ખ	Koli Talabdá Surati	110	216	358	420	506
163	ખ	Thákor Pardeshi Dángi Section 1...	111	216	359	420	507
164	ખ	Thákor Pardeshi Dángi Section 2...	111	217	360	420	507
153	ખ	Teli Dakshání Khándeshi	112	217	360	421	507
129	ખ	Khamár Modh	112	218	360	421	508
143	ખ	Dakshani Námdev	112	218	360	421	508
133	ખ	Gandharva	113	219	361	421	508
207	ખ	Bhát of Orpád Kasbá	114	219	362	421	509

Answers.

Numbers on the records of the S. D. A.	Class.	Names.	Partition.	Excommunication or putting out or caste.	Caste Observances.	Adoption.	Miscellaneous
95	૫	Bhádbhuñjá Káyastha Vásudevji	114	220	363	422	510
98	૫	Bharvád	115	220	363	422	510
198	૫	Bharvád of Orpád	116	221	364	422	511
170	૫	Triloni Marethá Dakshani Khándeshi	116	221	364	422	511
100	૫	A'liya Pardeshi	117	221	365	422	512
33	૫	Vánsfodá Surati	118	222	366	422	512
46	૫	Vánsfodá Dakshni Surati	118	222	366	423	512
34	૫	Pakháli Surati	118	222	366	423	513
65	૫	Vágharis	119	223	367	423	513
253	૫	Purabiyá Baksariyá.	119	223	368	423	513
255	૫	Petighadás	119	223	368	423	514
136	૫	Bandhárá Nágar	120	224	369	424	514
236	૫	Nágár Bandhárá	121	224	370	424	515
140	૫	Pardeshi Baksariyá.	121	224	371	424	516
141	૫	Thákor Pardeshi Lodhas.	121	225	371	424	516
142	૫	Pardeshi Bunkar	122	225	372	425	517
147	૫	Pardeshi Shribástán.	123	226	373	425	517
115	૫	Bhandaris	123	226	373	425	517
113	૫	Dhámlá Khambháti.	124	227	374	425	518
114	૫	Rávaliyá Rájbhará	124	227	374	425	518
144	૫	Rávaliyá Surati Pátivalá	124	227	375	425	[illegible]
174	૫	Rávaliyá Charotariyá.	125	228	375	425	[illegible]
197	૫	Rávaliyá Gujaráti	125	228	376	425	[illegible]
145	૫	Gadadiyá Kámlávála Pardeshi	125	228	376	425	[illegible]
128	૫	Páncholi Surati Section 6	126	229	377	425	[illegible]
66	૫	Máchhi Gudiyá	127	229	377	426	[illegible]
216	૫	Khárvá of Orpad	127	229	378	426	[illegible]
217	૫	Dublá of Orpad Kasbá	128	230	378	426	[illegible]
154	૫	Sikligar	128	230	379	427	[illegible]
51	૫	Mochi Surati	129	231	380	427	[illegible]
99	૫	Mochi Khambháti Kadiyá...	129	231	380	427	[illegible]
111	૫	Mochi Ahmadávádi...	130	232	381	427	523
156	૫	Mochi Pardeshi	131	232	383	427	523
196	૫	Mochis of Orpád	131	232	384	427	523
176	૫	Pomlá.	132	233	385	427	524
116	૫	Timaliyá Surati	132	233	385	427	524
67	૫	Khálpa Pátni	132	233	386	428	524
68	૫	Khálpa Khambháti...	133	234	386	428	525
219	૫	Khálpa of Orpád	133	234	387	428	525
177	૫	Dhedá Garudá	134	235	388	428	525
117	૫	Dhedá Surati and Talabdá...	134	235	388	429	526
199	૫	Dhedá Ahmadávádi.	135	235	388	429	526
218	૫	Dhedá of Orpád	135	235	389	429	527
118	૫	Halálkhor	136	236	390	429	527
175	૫	Káladásiyá	136	236	390	429	527

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Answers.

Number on the records of the S. D. A.	Class.	Names.	Page.
256	પ	Answers of Máchhi Dhimad on Miscellaneous Subjects	529
257	પ	„ „ Ghánchi Modh Ahmadávádi on Miscellaneous Subjects	531
2	ગ	Petition of Nágar Bráhman Vadnagrá Ahmadávádi of Surat...	533
200	ક	Addendum to the answers of Bráhman Visnagrá Nágar Grahastha Surati...	534
3	ગ	Petition of Bráhman Audich Sahasrá Surti	535
14	ક	Heading of the answers of Bráhman Choráshi Mevádá	535
87	ક	Heading of the answers of Bráhman Travádi Mevádá	535
16	ક	Addendum to the answers of Bráhman Bhárgav Visha Surti...	535
17	ક	Heading of the answers of Bráhman Shrigod Málvi...	536
18	ક	Heading of the answers of Bráhman Shrigod Málvi Khambháti	536
19	ક	Heading of the answers of Bráhman Shrimáli Surati.	536
54	ક	Heading of the answers of Bráhman Shrimáli of Surat Section 2	536
38	ક	Heading of the answers of Bráhman Harsorá	536
55	ક	Heading of the answers of Bráhman Váyadá	536
55	ક	Addendum to the answers of Bráhman Váyadá	536
20	ક	Heading of the answers of Bráhman Márvádi Shiroi Suratváshi	537
102	ક	Addendum to the answers of Bráhman Kandoliá	537
119	ક	Heading of the answers of Bráhman Motálá Desái of Orpád ...	537
179	ક	Heading of the answers of Bráhman Talájiá	537
158	ક	Heading of the answers of Vaniá, Agarválá	538
229	ક	Petition of Vániá Harsorá Vishá	538
230	ક	Heading of the answers of Vániá Dashá Shrimáli	539
233	ક	Heading of the answers of Vánia Vishá Osvál...	539
185	પ	Heading of the answers of Bhátiá Luváná Section 1.	539
21	ક	Addendum to the answers of Káyasth Válmik Surati.	539
120	પ	Heading of the answers of Kanbi Kadvá of Kasbá Orpád. ...	540
27	પ	Heading of the answers of Bhávsár Chhipá Surati....	540
27	પ	Petition of Bhávsár Chhipá Surati...	540
161	ક	Heading of the answers of Soni, Shrimáli Khardkhadiyá. ...	540
61	પ	Heading of the answers of Suthár Pancholi	541
26	...	Answers of Suthár Pancholi Champáneri Ahmadávádi	541
183	પ	Heading of the answers of Suthár Gujjar Ahmadávádi	541
48	પ	Heading of the answers of Luhár Ahmadávádi and Khambháti.	541
48	પ	Petitions of Luhár Ahmadávádi and Khambháti	541
29	પ	Heading of the answers of Hajám Kadivála and Patani Gujarati.	542
112	પ	Heading of the answers of Váland Limachiyá Surati	542
112	પ	Addendum to the answers of Váland Limachiyá Surati	542
31	પ	Heading of the answers of Darji Surati	543

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Answers.

Number on the records of the S. D. A.	Class.	Names.	Page.
148	૫	Heading of the answers of Kadiyá Idariyá	543
194	૫	Petition of Golárána	543
47	૫	Addendum to the answers of Khatri Vankar	543
191	૫	Heading of the answers of Khatri Khambháti...	544
195	૫	Heading of the answers of Khatri Sa'msangi	544
188	૫	Petition of Káchhiyá Suráti Kanbi	545
188	૫	Addendum to the answers of Káchhiyá Surati Kanbi	545
188	૫	Heading of the answers of Káchhiyá Surati Kanbi	545
189	૫	Heading of the answers of Káchhiyá Kanbi Ahmadávádi. ...	545
129	૫	Heading of the answers of Khamár Modh.	545
33	૫	Heading of the answers of Vánsfodá Surati	545
136	૫	Heading of the answers of Bandhárá Nágar	545
236	૫	Heading of the answers of Bandhárá Nágar	546
216	૫	Addendum to the answers of Khárvá of Orpád.	546
118	૫	Addendum to the answers of Halálkhor	546
35	...	Kabuliyat of Brahman Audich Sahasrá Ahmadávádi Mochi Gors (priests.)	547
36	...	Kabuliyat of Bráhman Khedávál Báj.	547
69	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Bhárgav Dashá	547
70	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Audich Sidhpurá...	548
71	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Audich Nandarbári	548
72	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Audich Patni	548
73	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Audich Ahmadávádi Sahastra Ambaji's Poojárás	548
74	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Modh Patni Samast	549
75	...	Kabuliyat of Bráhman Shrigod Málvi Ahmadávádi...	549
76	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Shrigod Málvi	549
77	...	Kabulioat of Bráhman Suratvási Nágar Sadhorá	550
78	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Visnagrá Khambháti	550
79	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Motálá	551
80	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Motálá	551
81	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Rajgor	551
82	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Sárasvat Sorathiá...	552
83	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Kapil	552
84	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Chovisá...	552
85	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Roholvál	552
86	...	Kabuliyat of Bráhman Suratvási Rával	553
159	...	Kabuliyat of Vániá Nághori Dindoo...	553
192	...	Kabuliyat of Khatri Gandevigará.	553
202	...	Kabuliyat of Bráhman Khadáyatá.	553
203	...	Kabuliyat of Brijvási....	554
206	...	Kabuliyat of Káyasth Bhat Nágar.	554
208	...	Kabuliyat of Soni Dakshni Mulehari.	554

Answers.

Number on the records of the S. D. A.	Class.	Names.	Page.
209	...	Kabuliyat of Bhávsár Khándeshi.	554
213	...	Kabuliyat of Dakshni Simpi A'hir.	555
245	...	Kabuliyat of Bráhman Rájgor.	555
249	...	Kabuliyat of Brahamkshatri.	555
251	...	Kabuliyat of Soni Máru.	556
23	...	Answers of Verági Narván Section.	557
24	...	Answers of Verági Nimánandi Section.	561
103	...	Answers of Verági Narván.	564

CONTENTS, VOLUME II.

Answers of the Broach people.

Class.	Names.	Betroth[al]	"Palla" Dowry.	Marriage.	Separation of husband and wife.	Widow-remarriage.	Maintenance.	After death ceremonies.	Inheritance.	Partition.	Excommunication or putting out of caste.	Caste observances.	Adoption.	Miscellaneous.
		Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.
૩	Bráhman Bhárgav Visá.	568	597	634	656	...	679	691	714	736	761	776	801	808
૩	Bráhman Khedávál Bhitrá.	569	59[illegible]	634	656	...	679	692	715	737	762	777	801	808
૩	Bráhman Audich Sahasra of Broach and Shukaltirath....	570	600	635	656	...	680	692	715	738	762	777	801	809
૩	Bráhman Bhat Mevádá Large Section.	571	601	636	657	...	680	693	716	738	763	778	801	809
૩	Bráhman Mevádá Small Section.	571	602	636	657	...	680	694	716	739	763	779	801	810
૩	Bráhman Shrimáli of Shukaltirath.	572	603	637	657	...	681	694	717	740	764	780	801	810
૩	Bráhman Unevál.	573	604	638	658	...	681	695	718	740	764	780	802	811
૩	Bráhman Choráshi Mevádá.	573	605	638	658	...	681	696	718	741	764	781	802	811
૩	Bráhman Sárasvat.	574	606	639	658	...	682	696	719	742	765	782	802	811
૩	Bráhman Káletiá.	575	607	639	658	...	682	697	720	742	765	782	802	812
૩	Bráhman Sajodra Bháthelá.	576	608	640	658	...	682	697	720	743	765	783	802	812
૩	Bráhman Khátri.	577	609	641	659	...	683	698	721	744	766	784	802	813
૫	Suthár Pancholi.	578	611	642	659	666	683	699	722	745	766	785	803	813
૫	Suthár Mevádá.	579	612	642	659	666	683	700	723	745	767	785	803	814
૫	Khatri Farasrámi.	580	613	643	660	667	684	700	723	746	767	786	803	815
૫	Khatri Tariá Vankar.	580	614	643	660	668	684	701	724	747	768	787	803	815
૫	Darji Farasrámi.	581	615	644	660	668	684	702	724	747	768	788	804	816
૩	Soni Trágad Náhánu Mástán Sinoriá.	582	616	645	661	...	685	702	725	748	769	788	804	816
૩	Soni Shrimáli.	583	617	645	661	...	685	703	725	749	769	789	804	816

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫	Soni Máru.	583	618	646	661	669	685							
૫	Falmáli.	584	619	646	661	670	685							
૫	Bhávsár Chhipá....	585	620	647	662	670	686	[illegible]						
૬	Bhávsár Khándeshi Dakshani.	586	621	648	662	671	686	705	[illegible]					
૬	Dehej's Thakor.	587	622	648	662	...	686	706	728	[illegible]				
૫	Luhárs.	587	622	649	662	672	687	706	729	753	[illegible]			
૫	Sagariás.	588	623	649	663	672	687	707	729	754	772	794		
૫	Kandoi.	589	624	650	663	673	687	708	730	754	772	794		
૫	Kumbhár Ahmadávádi.	590	626	650	663	673	687	708	731	755	773	795	806	
૫	Golas.	590	627	651	664	674	688	709	731	756	773	796	806	821
૫	Hajám Mesur.	591	628	651	664	674	688	709	732	757	773	797	806	822
૫	Dhobis...	592	628	652	664	675	688	710	732	757	774	797	806	822
૫	Pakháli Rajput....	593	629	653	664	676	689	711	733	758	774	898	807	822
૫	Patái Rával.	593	630	653	665	676	689	711	733	759	775	799	807	823
૫	Bhois.	594	631	654	665	677	689	712	734	759	775	799	807	823
૫	Machhi Dhimad...	595	632	654	665	677	689	712	734	760	775	800	807	824

Answers of the Broach people.

Class.	Names.	Betroth	"Palla" Dowry.	Marriage.	Separation of husband and wife.	Widow-remarriage.	Maintenance.	After death ceremonies.	Inheritance.	Partition.	Excommunication or putting out of caste.	Caste observances.	Adoption.	Miscellaneous.
		Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.	Page.
૩	Bráhman Bhárgav Visá.	568	597	634	656	...	679	691	714	736	761	776	801	808
૩	Bráhman Khedávál Bhitrá.	569	599	634	656	...	679	692	715	737	762	777	801	808
૩	Bráhman Audich Sahasra of Broach and Shukaltirath....	570	600	635	656	...	680	692	715	738	762	777	801	809
૩	Bráhman Bhat Mevádá Large Section.	571	601	636	657	...	680	693	716	738	763	778	801	809
૩	Bráhman Mevádá Small Section.	571	602	636	657	...	680	694	716	739	763	779	801	810
૩	Bráhman Shrimáli of Shukaltirath.	572	603	637	657	...	681	694	717	740	764	780	801	810
૩	Bráhman Unevál.	573	604	638	658	...	681	695	718	740	764	780	802	811
૩	Bráhman Choráshi Mevádá.	573	605	638	658	...	681	696	718	741	764	781	802	811
૩	Bráhman Sárasvat.	574	606	639	658	...	682	696	719	742	765	782	802	811
૩	Bráhman Káletiá.	575	607	639	658	...	682	697	720	742	765	782	802	812
૩	Bráhman Sajodra Bháthelá.	576	608	640	658	...	682	697	720	743	765	783	802	812
૩	Bráhman Khátri.	577	609	641	659	...	683	698	721	744	766	784	802	813
૫	Suthár Pancholi.	578	611	642	659	666	683	699	722	745	766	785	803	813
૫	Suthár Mevádá.	579	612	642	659	666	683	700	723	745	767	785	803	814
૫	Khatri Farasrámi.	580	613	643	660	667	684	700	723	746	767	786	803	815
૫	Khatri Tariá Vankar.	580	614	643	660	668	684	701	724	747	768	787	803	815
૫	Darji Farasrámi.	581	615	644	660	668	684	702	724	747	768	788	804	816
૩	Soni Trágad Náhánu Mástán Sinoriá.	582	616	645	661	...	685	702	725	748	769	788	804	816
૩	Soni Shrimáli.	583	617	645	661	...	685	703	725	749	769	789	804	816

૫	Soni Máru.	583	618	646	661	669	685							
૫	Falmáli.	584	619	646	661	670	685							
૫	Bhávsár Chhipá....	585	620	647	662	670	686	[illegible]						
૬	Bhávsár Khándeshi Dakshani.	586	621	648	662	671	686	705	[illegible]					
૬	Dehej's Thakor.	587	622	648	662	...	686	706	728	[illegible]				
૫	Luhárs.	587	622	649	662	672	687	706	729	753	[illegible]			
૫	Sagariás.	588	623	649	663	672	687	707	729	754	772	[illegible]		
૫	Kandoi.	589	624	650	663	673	687	708	730	754	772	794		
૫	Kumbhár Ahmadávádi.	590	626	650	663	673	687	708	731	755	773	795	806	
૫	Golas.	590	627	651	664	674	688	709	731	756	773	796	806	821
૫	Hajám Mesur.	591	628	651	664	674	688	709	732	757	773	797	806	822
૫	Dhobis...	592	628	652	664	675	688	710	732	757	774	797	806	822
૫	Pakháli Rajput....	593	629	653	664	676	689	711	733	758	774	898	807	823
૫	Patái Rával.	593	630	653	665	676	689	711	733	759	775	799	807	823
૫	Bhois.	594	631	654	665	677	689	712	734	759	775	799	807	823
૫	Machhi Dhimad...	595	632	654	665	677	689	712	734	760	775	800	807	824

Kabuliyats of Broach Castes.

Names.	
Kabuliyat of Bráhman Vadnagrá (of Broach).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Chovisá (of Broach).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Zárolá (of Broach).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Kandoliá (of Broach).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Deshával of (Broach).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Nágar Vadnagrá Grahastha (of Broach).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Váyadá (of Broach).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Tapodhan (of Chandkinári).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Tapodhan (of Cambay).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Dakshani (of Broach).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Sárasvat (of Broach).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Audich Sahastra (of Kasbá Dehej).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Shrimáli (of Broach).	[illegible]
Kabuliyat of Bráhman Gujaráti (of Surat). ...	[illegible]
Kabuliyat of Brharmkashatri Dashá Gujaráti [illegible]	[illegible]
Kabuliyat of Bhavsár Dakshani Námdev Van[illegible]	[illegible]
Kabuliyat of Kumbhár Kathiváli (of Broach). ...	[illegible]
Kabuliyat of Sikliyar (of Broach)	[illegible]
Kabuliyat of Luhár (of Ankleshar).	[illegible]
Kabuliyat of Luhar Sorathia (of Bhavnagar). ...	[illegible]
Kabuliyat of Bhádbhujá Panchayat (of Broach). ...	[illegible]

INDEX.

Vol. P.

...A PARDESHI:—
...tion ... II. 422
...r-death ceremonies ... I. 843
...othal ... I. 164
...e observances ... II. 365
...mmunication or putting out
...aste ... II. 221
...ance ... I. 965
...nance ... I. 726
...ge ... I. 506
...neous ... II. 512
...Dowry) ... I. 371
...n ... II. 117
...on of husband and wife ... I. 572
...emarriage ... I. 641
...RÂ NÂGAR, Section 1:—
... II. 424
...th ceremonies ... I. 844
... I. 168
...servances ... II. 369
...unication or putting out
...te ... II. 224
...nce ... I. 968
...tion ... II. 545
...ance ... I. 727
... I. 509
...neous ... II. 514
...Dowry) ... I. 375
...n ... II. 120
...ion of husband and wife ... I. 573
...remarriage ... I. 644
...ÂRÂ NÂGAR, Section 2:—
... II. 424
...th ceremonies ... I. 845
... I. 169
...servances ... II. 370
...unication or putting out
...ste ... II. 224
...nce ... I. 968

Vol. P.

Introduction ... II. 546
Maintenance ... I. 728
Marriage ... I. 511
Miscellaneous ... II. 515
Pallá (Dowry) ... I. 376
Partition ... II. 121
Separation of husband and wife ... I. 573
Widow-remarriage ... I. 645

BHÂDBHUNJÂ KÂYASHTHA VASUDEVJI:—
Adoption ... II. 422
After-death ceremonies ... I. 841
Betrothal ... I. 161
Caste observances ... II. 363
Excommunication or putting out of caste ... II. 220
Inheritance ... I. 963
Maintentenance ... I. 725
Marriage ... I. 504
Miscellaneous ... II. 510
Pallá (Dowry) ... I. 367
Partition ... II. 114
Separation of husband and wife ... I. 571
Widow remarriage ... I. 639

BHÂDBHUNJÂ PANCHÂYAT (of Broach):—
Kabuliyat ... II. 831

BHANDÂRIS:—
Adoption ... II. 425
After-death ceremonies ... I. 847
Betrothal ... I. 172
Caste observances ... II. 373
Excommunication or putting out of caste ... II. 226
Inheritance ... I. 971
Maintenance ... I. 729
Marriage ... I. 513
Miscellaneous ... II. 517

Vol. P.

Pallá (Dowry) ... ... I. 380
Partition ... ... II. 123
Separation of husband and wife ... I. 574
Widow-remarriage ... ... I. 647

BHARVÂD:—
Adoption ... ... II. 422
After-death ceremonies... ... ... I. 841
Betrothal ... ... I. 162
Caste observances ... ... II. 363
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 220
Inheritance ... ... I. 964
Maintenance ... ... I. 725
Marriage ... ... I. 504
Miscellaneous ... ... II. 510
Pallá (Dowry) ... ... I. 368
Partition ... ... II. 115
Separation of husband of wife ... I. 571
Widow-remarriage ... ... I. 639

BHARVÂD OF ORPÂD:—
Adoption ... ... II. 422
After-death ceremonies... ... ... I. 842
Betrothal ... ... I. 163
Caste observances... ... ... II. 364
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 221
Inheritance ... ... I. 964
Maintenance ... ... I. 725
Marriage ... ... I. 505
Miscellaneous ... ... II. 511
Pallá ... ... I. 369
Partition ... ... II. 116
Separation of husband and wife ... I. 571
Widow-remarriage ... ... I. 640

BHÂT OF ORPÂD KASBÂ:—
Adoption ... ... II. 421
After-death ceremonies ... ... I. 840
Betrothal ... ... I. 160
Caste observances... ... ... II. 362
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 219
Inheritance ... ... I. 962
Maintenance... ... ... I. 724
Marriage ... ... I. 503

Vo[l. P.]
Miscellaneous ... ... I[...]
Pallá (Dowry) ... ...
Partition... ... ... I[...]
Separation of husband and wife ...
Widow-remarriage ... ...

BHÂTIÂ JÂDAV-VANSHI:—
Adoption ... ...
After-death ceremonies... ... ...
Betrothal ... ...
Caste observances... ... ...
Excommunication or putting out of caste ... ...
Inheritance ... ...
Maintenance ... ...
Marriage ... ...
Miscellaneous ... ...
Pallá (Dowry) ... ...
Partition ... ...
Separation of husband and wife ...

BHÂTIÂ LUVÂNÂ, Section 1:—
Adoption ... ...
After-death ceremonies ...
Betrothal ... ...
Caste observances... ... ...
Excommunication or putting o[ut] of caste ... ...
Inheritance ... ...
Introduction ... ...
Maintenance... ... ...
Marriage ... ...
Miscellaneous ... ...
Palla (Dowry) ... ...
Partition ... ...
Prefatory remarks... ... ...
Sepatation of husband and wife ...
Widow-remarriage... ... ...

BHÂTIÂ LUVÂNÂ, Section 2:—
Adoption ... ...
After-death ceremonies ...
Betrothal ... ...
Caste observances... ... ...
Excommunication or putting o[ut] of caste ... ...
Inheritance ... ...

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Sanskár (celebration of certain religious ceremonies) ... ... I. 860
Separation of husband and wife ... I. 533

BRÂHMAN AUDICH SAHASRA AHMDÂVÂDI MOCHI GORS (Priests):—

Kabuliyat ... ... II. 547

BRÂHMAN AUDICH SAHASRA (of Broach and Shukaltirath):—

Adoption ... ... II. 801
After-death ceremonies... ... ... II. 692
Betrothal ... ... II. 570
Caste observances ... ... II. 777
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 762
Inheritance ... ... II. 715
Maintenance ... ... II. 680
Marriage... ... ... II. 635
Miscellaneous. ... ... II. 809
Pallá (Dowry) ... ... II. 600
Partition ... ... II. 738
Separation of husband and wife ... II. 656

BRÂHMAN AUDICH SAHASRA (of Kasbá Dehej):—

Kabuliyat ... ... II. 829

BRÂHMAN AUDICH SAHASRA KHAMBHÂTI PATEL BECHAR RÂMCHANDRA:—

After-death ceremonies ... ... I. 743
Betrothal ... ... I. 32
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 143
Inheritance ... ... I. 866
Maintenance ... ... I. 666
Marriage ... ... I. 405
llá (Dowry) ... ... I. 201
artition ... ... II. 7
Sanskár (celebration of certain religious ceremonies) ... ... I. 859
Separation of husband and wife ... I. 531

RÂHMAN AUDICH SAHASRA SURATI:—

After-death ceremonies ... ... I. 742

Vol. P.

Betrothal ... ... I. 31
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 142
Inheritance ... ... I. 865
Maintenance ... ... I. 666
Marriage ... ... I. 404
Pallá (Dowry) ... ... I. 200
Partition ... ... II. 5
Petition ... ... II. 535
Sanskár (celebration of certain religious ceremonies) ... ... I. 859
Separation of husband and wife ... I. 531

BRÂHMAN AUDICH SHIHORÂ SURATI:—

After-death ceremonies ... ... I. 745
Betrothal ... ... I. 34
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 144
Inheritance ... ... I. 867
Maintenance ... ... I. 667
Marriage ... ... I. 406
Pallá (Dowry). ... ... I. 203
Partition ... ... II. 9
Sanskár (celebration of certain religious ceremonies) ... ... II. 859
Separation of husband and wife ... I. 532

BRÂHMAN AUDICH TOLAKIÂ SURATI:—

After-death ceremonies ... ... I. 744
Betrothal ... ... I. 33
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 144
Inheritance ... ... I. 867
Maintenance ... ... I. 667
Marriage ... ... I. 406
Pallá (Dowry) ... ... I. 202
Partition ... ... II. 8
Sanskár (celebration of certain religious ceremonies) ... ... I. 859
Separation of husdand and wife ... I. 532

BRÂHMAN BHÂRGAV VISHA (of Broach):—

Adoption ... ... II. 801
After-death ceremonies ... ... II. 691

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Betrothal ... ... II. 568
Caste observances ... ... II. 776
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 761
Inheritance ... ... II. 714
Maintenance ... ... II. 679
Marriage ... ... II. 634
Miscellaneous ... ... II. 808
Pallá (Dowry) ... ... II. 597
Partition ... ... II. 736
Separation of husband and wife ... II. 656

BRÂHMAN BHÂRGAV VISHÂ SURATI:—

Adoption ... ... II. 392
After-death ceremonies ... ... I. 755
Betrothal ... ... I. 45
Caste observances ... ... II. 241
Conclusion ... ... II. 535
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 152
Inheritance ... ... I. 875
Maintenance ... ... I. 671
Marriage ... ... I. 415
Miscellaneous ... ... II. 434
Pallá (Dowry). ... ... I. 216
Partition ... ... II. 19
Separation of husband and wife ... II. 537

BRÂHMAN BHAT MEVÂDÂ, LARGE SECTION, (of Broach):—

Adoption ... ... II. 801
After-death ceremonies... ... ... II. 693
Betrothal ... ... II. 571
Caste observances... ... ... II. 778
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 763
Inheritance ... ... II. 716
Maintenance ... ... II. 680
Marriage ... ... II. 636
Miscellaneous... ... ... II. 809
Pallá (Dowry) ... ... II. 601
Partition ... ... II. 738
Separation of husband and wife ... I. 657

BRÂHMAN BHAT MEVÂDÂ TALABDÂ.

Adoption ... ... II. 392

Vol. P.

After-death ceremonies ... ... I. 754
Betrothal ... ... I. 43
Caste observances... ... ... II. 240
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 151
Inheritance ... ... I. 874
Maintenance ... ... I. 670
Marriage ... ... I. 414
Miscellaneous ... ... II. 433
Pallá (Dowry) ... ... I. 214
Partition ... ... II. 18
Separation of husband and wife ... I. 536

BRÂHMAN CHOVISÂ (of Broach):—

Kabuliyat ... ... II. 825

BRÂHMAN CHORÂSHI MEVÂDÂ (of Broach):—

Adoption ... ... II. 802
After-death ceremonies... ... ... II. 696
Betrothal ... ... II. 573
Caste observances ... ... II. 781
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 764
Inheritance ... ... II. 718
Maintenance ... ... II. 681
Marriage. ... ... II. 638
Miscellaneous ... ... II. 811
Pallá (Dowry) ... ... II. 605
Partition ... ... II. 741
Separation of husband and wife ... II. 658

BRÂHMAN CHORÂSHI MEVÂDÂ (of Surat):—

Adoption... ... ... II. 391
After-death ceremonies ... ... I. 763
Betrothal ... ... I. 42
Caste observances ... ... II. 239
Conclusion ... ... II. [illegible]
Excommunication or putting out of caste ... ... II. [illegible]
Inheritance ... ... I. [illegible]
Maintenance ... ... I. [illegible]
Marriage ... ... I. [illegible]
Miscellaneous... ... ... II. [illegible]
Pallá (Dowry) ... ... I. [illegible]
Partition ... ... II. [illegible]

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Separation of husband and wife ... I. 536

BRÂHMAN DAKSHANI (of Broach):—

Kabuliyat ... ... II. 827

BRÂHMAN DASHÂ BHÂRGAV KÂMLEJÂ:—

Adoption ... ... II. 392
After-death ceremonies ... ... I. 756
Betrothal ... ... I. 46
Caste observances ... ... II. 242
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 152
Inheritance ... ... I. 876
Maintenance ... ... I. 671
Marriage ... ... I. 416
Miscellaneous... ... ... II. 435
Pallá (Dowry) ... ... I. 217
Partition ... ... II. 20
Separation of husband and wife ... I. 537

BRÂHMAN DESHÂVÂL (of Broach):—

Kabuliyat ... ... II. 825

BRÂHMAN DESHÂVÂL (of Surat):—

Adoption ... ... II. 398
After-death ceremonies... ... ... I. 771
Betrothal ... ... I. 64
Caste observances... ... ... II. 261
Excommunication or putting out of caste. ... ... II. 163
Inheritance ... ... I. 892
Maintenance ... ... I. 680
Marriage ... ... I. 429
Miscellaneous... ... ... II. 447
Pallá (Dowry) ... ... I. 243
Partition... ... ... II. 37
Separation of husband and wife ... I. 543

BRÂHMAN GUJARÂTI (of Broach):—

Kabuliyat ... ... II. 829

BRÂHMAN HARSORÂ:—

Adoption ... ... II. 393
After-death ceremonies... ... ... I. 761
Betrothal ... ... I. 51
Caste observances ... ... II. 248
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 156

Vol. P.

Inheritance ... ... I. 881
Maintenance ... ... I. 674
Marriage ... ... I. 419
Miscellaneous ... ... II. 438
Pallá (Dowry) ... ... I. 225
Partition ... ... II. 25
Separation of husband and wife ... I. 539

BRÂHMAN KALETIÂ:—

Adoption ... ... II. 802
After-death ceremonies... ... ... II. 697
Betrothal ... ... II. 575
Caste observances... ... ... II. 782
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 765
Inheritance ... ... II. 720
Maintenance ... ... II. 682
Marriage ... ... II. 639
Miscellaneous... ... ... II. 812
Pallá (Dowry) ... ... II. 607
Partition ... ... II. 742
Separation of husband and wife ... II. 658

BRÂHMAN KANDOLIÂ (of Broach):—

Kabuliyat ... ... II. 825

BRÂHMAN KANDOLIÂ (of Surat):—

Adoption ... ... II. 3[illegible]5
After-death ceremonies... ... ... I. 764
Betrothal ... ... I. 56
Conclusion ... ... II. 537
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 159
Inheritance ... ... I. 885
Maintenance... ... ... I. 677
Marriage ... ... I. 424
Miscellaneous... ... ... II. 442
Pallá (Dowry) ... ... I. 232
Partition ... ... II. 30
Separation of husband and wife ... I. 540

BRÂHMAN KANOJIÂ:—

Adoption ... ... II. 397
After-death ceremonies... ... ... I. 769
Betrothal ... ... I. 62
Caste observances... ... ... II. 259
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 162

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Inheritance ... ... I. 890
Maintenance ... ... I. 679
Marriage ... ... I. 428
Miscellaneous... ... ... II. 446
Pallá (Dowry) ... ... I. 240
Partition... ... ... II. 35
Separation of husband and wife ... I. 542

BRÂHMAN KARÂDÂ:—

Adoption ... ... II. 397
After-death ceremonies... ... ... I. 768
Betrothal ... ... I. 61
Caste observances... ... ... II. 259
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 162
Inheritance ... ... I. 890
Maintenance ... ... I. 679
Marriage ... ... I. 427
Miscellaneous... ... ... II. 445
Pallá (Dowry) ... ... I. 238
Partition ... ... II. 35
Separation of husband and wife ... I. 542

BRÂHMAN KHADÂYATÂ:—

Kabuliyat ... ... II. 553

[BR]ÂHMAN KHEDÂVÂL:—

Kabuliyat ... ... II. 547

BRÂHMAN KHEDÂVÂL BHITRÂ (of Broach):—

Adoption ... ... II. 801
After-death ceremonies... ... ... II. 692
Betrothal ... ... II. 569
Caste observances... ... ... II. 777
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 762
Inheritance ... ... II. 715
Maintenance ... ... II. 679
Marriage... ... ... II. 634
Miscellaneous ... ... II. 808
Pallá (Dowry) ... ... II. 599
Partition ... ... II. 737
Separation of husband and wife ... II. 656

BRÂHMAN KHEDÂVÂL BHITRÂ (of Surat) :—

Adoption ... ... II. 392
After-death ceremonies... ... ... I. 755
Betrothal ... ... I. 54
Caste observances... ... ... II. 241
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 151
Inheritance ... ... I. 875
Maintenance ... ... I. 671
Marriage ... ... I. 414
Miscellaneous ... ... II. 434
Pallá (Dowry) ... ... I. 215
Partition ... ... II. 19
Separation of husband and wife ... I. 536

BRÂHMAN KHEDÂVÂL GORS (priests) of Humad:—

Adoption ... ... II. 398
After-death ceremonies... ... ... I. 771
Betrothal ... ... I. 65
Caste observances ... ... II. 262
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 164
Inheritance ... ... I. 893
Maintenance ... ... I. 681
Marriage ... ... I. 430
Miscellaneous... ... ... II. 447
Pallá (Dowry) ... ... I. 244
Partition ... ... II. 38
Separation of husband and wife ... I. 543

BRÂHMAN MADHYÂCHAL:—

Adoption ... ... II. 394
After-death ceremonies... ... ... I. 762
Betrothal ... ... I. 53
Caste observances ... ... II. 250
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 157
Inheritance ... ... I. 883
Maintenance ... ... I. 675
Marriage ... ... I. 422
Miscellaneous ... ... II. 441
Pallá (Dowry) ... ... I. 228
Partition ... ... II. 27
Separation of husband and wife ... I. 539

BRÂHMAN MÂRVÂDI SHIROI SURATVÂSHI:—

Adoption ... ... II. 394

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
After-death ceremonies	I.	762
Betrothal	I.	53
Caste observances	II.	250
Excommunication or putting out of caste	II.	157
Inheritance	I.	882
Introduction	II.	537
Maintenance	I.	675
Marriage	I.	421
Miscellaneous	II.	440
Pallá (Dowry)	I.	228
Partition	II.	27
Separation of husband and wife ...	I.	539

BRÂHMAN MEVÂDÂ, Small Section, (of Broach):—

	Vol.	P.
Adoption	II.	801
After-death ceremonies...	II.	694
Betrothal	II.	571
Caste observances	II.	779
Excommunication or putting out of caste	II.	763
Inheritance	II.	716
Maintenance	II.	680
Marriage	II.	636
Miscellaneous	II.	810
Pallá (Dowry)	II.	602
Partition	II.	739
Separation of husband and wife ...	II.	657

BRÂHMAN MODH AGIÂRASHIÂ:—

	Vol.	P.
After-death ceremonies...	I.	749
Betrothal	I.	37
Excommunication or putting out of caste	II.	147
Inheritance	I.	871
Maintenance	I.	668
Marriage	I.	409
Pallá (Dowry)	I.	207
Partition	II.	13
Sanskár (Celebration of certain religious ceremonies)	I.	860
Separation of husband and wife ...	I.	534

BRÂHMAN MODH CHÂTURVEDI AHMADÂVÂDI OF SURAT:—

	Vol.	P.
After-death ceremonies...	I.	751
Betrothal	I.	40
Excommunication or putting out of caste	II.	148
Inheritance	I.	872
Maintenance	I.	669
Marriage	I.	411
Pallá (Dowry)	I.	209
Partition	II.	15
Sanskár (Celebration of certain religious ceremonies)	I.	860
Separation of husband and wife ...	I.	535

BRÂHMAN MODH CHÂTURVEDI SURATI:—

	Vol.	P.
After-death ceremonies...	I.	750
Betrothal	I.	38
Excommunication or putting out of caste	II.	148
Inheritance	I.	871
Maintenance...	I.	669
Marriage	I.	410
Pallá (Dowry)	I.	208
Partition	II.	14
Sanskár (Celebration of certain religious ceremonies)	I.	860
Separation of husband and wife ...	I.	534

BRÂHMAN MODH TRIVEDI SURATI:—

	Vol.	P.
After-death ceremonies...	I.	752
Betrothal	I.	41
Excommunication or putting out of caste	II.	149
Inheritance	I.	872
Maintenance	I.	669
Marriage	I.	412
Pallá (Dowry)	I.	211
Partition	II.	216
Sanskár (Celebration of certain religious ceremonies)	I.	860
Separation of husband and wife ...	I.	535

BRÂHMAN MOTÂLÂ DESÂI OF ORPAD:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	395
After-death ceremonies	I.	765
Betrothal	I.	57

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Caste observances... ... ... II. 255
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 159
Inheritance ... ... I. 886
Introduction ... ... II. 537
Maintenance ... ... I. 677
Marriage ... ... I. 424
Miscellaneous ... ... II. 442
Pallá (Dowry) ... ... I. 233
Partition ... ... II. 31
Separation of husband and wife ... I. 540

BRÂHMAN NÂGAR VADNAGRÂ AHMADÂVÂDI OF SURAT:—

After-death ceremonies... ... ... I. 739
Betrothal ... ... I. 27
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 138
Inheritance ... ... I. 862
Maintenance ... ... I. 664
Marriage ... ... I. 401
Pallá (Dowry) ... ... I. 195
Partition ... ... II. 2
Petition ... ... II. 533
Sánskar (Celebration of certain religious ceremonies) ... ... I. 859
Separation of husband and wife ... I. 529

BRÂHMAN NÂGAR VADNAGRÂ GRAHASTHA (of Broach):—

Kabuliyat ... ... II. 826

BRÂHMAN NÂGAR VADNAGRA MEHTÂ:—

After-death ceremonies... ... ... I. 738
Betrothal ... ... I. 26
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 137
Inheritance ... ... I. 861
Maintenance ... ... I. 664
Marriage... ... ... I. 400
Pallá (Dowry) ... ... I. 194
Partition ... ... II. 1
Sanskár (Celebration of certain religious ceremonies) ... ... I. 859
Separation of husband and wife ... I. 529

Vol. P.

BRÂHMAN NÂGAR VADNAGRÂ SURATI:—

After-death ceremonies... ... ... I. 740
Betrothal ... ... I. 29
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 140
Inheritance ... ... I. 863
Maintenance ... ... I. 665
Marriage ... ... I. 402
Pallá (Dowry) ... ... I. 197
Partition ... ... II. 3
Sanskár (Celebration of certain religious ceremonies) ... ... I. 859
Separation of husband and wife ... I. 530

BLÂHMAN NÂGAR VADNAGRÂ SURATI OF GIRJÂSHANKAR'S SECTION:—

After-death ceremonies... ... ... I. 739
Betrothal ... ... I. 28
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 139
Inheritance ... ... I. 862
Maintenance ... ... I. 664
Marriage ... ... I. 401
Pallá (Dowry) ... ... I. 196
Partition ... ... II. 2
Sanskár (Celebration of certain religious ceremonies) ... ... I. 85
Separation of husband and wife ... I. 530

BRÂHMAN PÂRÂSHAR:—

Adoption ... ... II. 395
After-death ceremonies... ... ... I. 763
Betrothal ... ... I. 55
Caste observances ... ... II. 254
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 158
Inheritance ... ... I. 884
Maintenance ... ... I. 676
Marriage ... ... I. 423
Miscellaneous... ... ... II. 441
Pallá (Dowry) ... ... I. 230
Partition ... ... II. 29
Separation of husband and wife ... I. 540

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
BRÂHMAN RÂIKVÂL OF SURAT:—		
Adoption	II.	395
After-death ceremonies...	I.	764
Betrothal	I.	56
Caste observances	II.	254
Excommunication or putting out of caste	II.	159
Inheritance	I.	884
Maintenance	I.	676
Marriage	I.	423
Miscellaneous	II.	442
Pallá (Dowry)	I.	231
Partition	II.	29
Separation of husband and wife ...	I.	540
BRÂHMAN SÂCHORÂ SURATVÂSHI:—		
Adoption	II.	393
After-death ceremonies...	I.	758
Betrothal	I.	48
Caste observances...	II.	245
Excommunication or putting out of caste	II.	154
Inheritance	I.	878
Maintenance	I.	673
Marriage	I.	418
Miscellaneous	II.	437
Pallá (Dowry)	I.	221
Partition	II.	23
Separation of husband and wife ...	I.	538
BRÂHMAN SAJODRÂ BHÂTHELA:—		
Adoption	II.	802
After-death ceremonies	II.	697
Betrothal	II.	576
Caste observances...	II.	783
Excommunication or putting out of caste	II.	765
Inheritance	II.	720
Maintenance	II.	682
Marriage...	II.	640
Miscellaneous.	II.	812
Pallá (Dowry)	II.	608
Partition	II.	743
Separation of husband and wife ...	II.	658
BRÂHMAN SÂRASVAT (of Broach):—		
Kabuliyat	II.	827
BRÂHMAN SÂRASVAT:—		
Adoption	II.	802
After-death ceremonies...	II.	696
Betrothal	II.	574
Caste observances...	II.	782
Excommunication or putting out of caste	II.	765
Inheritance	II.	719
Maintenance	II.	682
Marriage	II.	639
Miscellaneous	II.	811
Pallá (Dowry)	II.	606
Partition	II.	742
Separation of husband and wife ...	II.	658
BRÂHMAN SÂRASVAT GORS (Priests) of Luhâná:—		
Adoption	II.	394
After-death ceremonies	I.	763
Betrothal	I.	54
Caste observances...	II.	251
Excommunication or putting out of caste	II.	157
Inheritance	I.	883
Maintenance...	I.	676
Marriage	I.	422
Miscellaneous	II.	441
Pallá (Dowry)	I.	229
Partition	II.	28
Separation of husband and wife ...	I.	540
BRÂHMAN SHRIGOD MÂLVI:—		
Adoption	II.	392
After-death ceremonies...	I.	756
Betrothal	I.	46
Caste observances...	II.	243
Excommunication or putting out of caste	II.	153
Inheritance	I.	876
Introduction	II.	536
Maintenance	I.	672
Marriage	I.	416
Miscellaneous...	II.	435
Pallá (Dowry)	I.	218
Partition	II.	21
Separation of husband and wife ...	I.	537

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
BRÂHMAN SHRIGOD MÂLVI AHMADÂVÂDI:—		
Kabuliyat	II.	549
BRÂHMAN SHRIGOD MÂLVI KHAMBHÂTI:—		
Adoption	II.	392
After-death ceremonies...	I.	757
Betrothal	I.	47
Caste observances...	II.	244
Excommunication or putting out of caste	II.	153
Inheritance	I.	877
Introduction	II.	536
Maintenance	I.	672
Marriage	I.	417
Miscellaneous...	II.	436
Pallá (Dowry)	I.	219
Partition	II.	22
Separation of husband and wife ...	I.	537
BRÂHMAN SHRIGOD MELATVÂL:—		
Adoption	II.	393
After-death ceremonies	I.	758
Betrothal	I.	47
Caste observances...	II.	245
Excommunication or putting out of caste	II.	154
Inheritance	I.	878
Maintenance	I.	673
Marriage	I.	417
Miscellaneous	II.	436
Pallá (Dowry)	I.	220
Partition	II.	23
Separation of husband and wife ...	I.	538
BRÂHMAN SHRIMÂLI AHMADÂVÂDI:—		
Adoption	II.	393
After-death ceremonies...	I.	760
Betrothal	I.	50
Caste observances...	II.	248
Excommunication or putting out of caste	II.	155
Inheritance	I.	880
Maintenance	I.	674
Marriage	I.	419
Miscellaneous	II.	438
Pallá (Dowry)	I.	254
Partition	II.	25
Separation of husband and wife ...	I.	538
BRÂHMAN SHRIMÂLI (of Broach):—		
Kabuliyat	II.	829
BRÂHMAN SHRIMÂLI (of Shukaltirath):—		
Adoption	II.	801
After-death ceremonies.	II.	694
Betrothal	II.	572
Caste observances...	II.	780
Excommunication or putting out of caste	II.	764
Inheritance	II.	717
Maintenance	II.	681
Marriage	II.	637
Miscellaneous...	II.	810
Pallá (Dowry)	II.	603
Partition	II.	740
Separation of husband and wife ...	II.	657
BRÂHMAN SHRIMÂLI, of Surat, Section:—		
Adoption	II.	393
After-death ceremonies...	I.	759
Betrothal	I.	49
Caste observances	II.	246
Excommunication or putting out of caste	II.	155
Inheritance	I.	879
Introduction	II.	536
Maintenance	I.	673
Marriage	I.	418
Miscellaneous	II.	437
Pallá (Dowry)	I.	222
Partition...	II.	24
Separation of husband and wife ...	I.	538
BRÂHMAN SHRIMÂLI, of Surat, Section 2:—		
Adoption	II.	393
After-death ceremonies...	I.	760
Betrothal	I.	50

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Caste observances ... ... II. 247
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 155
Inheritance ... ... I. 880
Introduction ... ... II. 536
Maintenance ... ... I. 674
Marriage ... ... I. 419
Miscellaneous ... ... II. 438
Pallá (Dowry) ... ... I. 224
Partition ... ... II. 24
Separation of husband and wife ... I. 538

BRÂHMAN SIDHESHVARÂ:—

Adoption ... ... II. 397
After-death ceremonies ... ... I. 770
Betrothal ... ... I. 63
Caste observances ... ... II. 260
Excommunicatian or putting out of caste ... ... II. 163
Inheritance ... ... I. 891
Maintenance ... ... I. 680
Marriage ... ... I. 429
Miscellaneous ... ... II. 446
Pallá (Dowry) ... ... I. 241
Partition ... ... II. 36
Separation of husband and wife ... I. 542

BRÂHMAN SURATVÂSI AUDICH AHMADÂVÂDI SAHASTRA AMBÂJI'S POOJÂRÂS:—

Kabuliyat ... ... II. 548

BRÂHMAN SURATVÂSI AUDICH NANDARBÂRI:—

Kabuliyat ... ... II. 548

BRÂHMAN SURATVÂSI AUDICH PATANI:—

Kabuliyat ... ... II. 548

BRÂHMAN SURATVÂSI AUDICH SIDHPURÂ:—

Kabuliyat ... ... II. 548

BRÂHMAN SURATVÂSI BHÂRGAV DASHÂ:—

Kabuliyat ... ... II. 547

Vol. P.

BRÂHMAN SURATVÂSI CHOVISÂ:—

Kabuliyat ... ... II. 552

BRÂHMAN SURATVÂSI KAPIL:—

Kabuliyat ... ... II. 552

BRÂHMAN SURATVÂSI MODH PATANI SAMAST:—

Kabuliyat ... ... II. 549

BRÂHMAN SURATVÂSI MOTÂLÂ (of Motá):—

Kabuliyat ... ... II. 551

BRÂHMAN SURATVÂSI MOTÂLÂ (of Orpád):—

Kabuliyat ... ... II. 551

BRÂHMAN SURATVÂSI NÂGAR SADHORÂ:—

Kabuliyat ... ... II. 550

BRÂHMAN SURATVÂSI RÂJGOR:—

Kabuliyat ... ... II. 551

BRÂHMAN SURATVÂSI RÂVAL:—

Kabuliyat ... ... II. 553

BRÂHMAN SURATVÂSI ROHOLVÂL:—

Kabuliyat ... ... II. 552

BRÂHMAN SURATVÂSI SÂRASVAT SORÂTHIÂ:—

Kabuliyat ... ... II. 552

BRÂHMAN SURATVÂSI SHRIGOD MÂLVI:—

Kabuliyat ... ... II. 549

BRÂHMAN SURATVÂSI VISNAGRÂ KHAMBHÂTI:—

Kabuliyat ... ... II. 550

BRÂHMAN TALÂJIÂ:—

Adoption ... ... II. 397
After-death ceremonies ... ... I. 769
Betrothal ... ... I. 62
Caste observances ... ... II. 260

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Excommunication or putting out of caste ... II. 163
Inheritance ... I. 891
Introduction ... II. 537
Maintenance ... I. 680
Marriage ... I. 428
Miscellaneous ... II. 446
Pallá (Dowry) ... I. 240
Partition ... II. 36
Separation of husband and wife ... I. 542

BRÂHMAN TAPODHAN:—

Adoption ... II. 396
After-death ceremonies ... I. 767
Betrothal ... I. 59
Caste observances ... II. 257
Excommunication or putting out of caste ... II. 161
Inheritance ... I. 888
Maintenance ... I. 678
Marriage ... I. 426
Miscellaneous ... II. 444
Pallá (Dowry) ... I. 236
Partition ... II. 33
Separation of husband and wife ... I. 541
Widow-remarriage ... I. 581

BRÂHMAN TAPODHAN (of Cambay):—

Kabuliyat ... II. 826

BRÂHMAN TAPODHAN (of Chándkinári):—

Kabuliyat ... II. 826

BRÂHMAN TAPODHAN KHAMBHÂTI SHÂHIVÂLÂ:—

Adoption ... II. 396
After-death ceremonies ... I. 767
Betrothal ... I. 60
Caste observances ... II. 258
Excommunication or putting out of caste ... II. 161
Inheritance ... I. 889
Maintenance ... I. 679
Marriage ... I. 427
Miscellaneous ... II. 445
Pallá (Dowry) ... I. 237

Vol. P.

Partition ... II. 34
Separation of husband and wife ... I. 541
Widow-remarriage ... I. 581

BRÂHMAN TRAVÂDI MEVÂDÂ:—

Adoption ... II. 392
After-death ceremonies ... I. 754
Betrothal ... I. 43
Caste observances ... II. 240
Excommunication or putting out of caste ... II. 151
Inheritance ... I. 874
Introduction ... II. 535
Maintenance ... I. 670
Marriage ... I. 413
Miscellaneous ... II. 433
Pallá (Dowry) ... I. 213
Partition ... II. 18
Separation of husband and wife ... I. 536

BRÂHMAN TRAVÂDI MEVÂDÂ SURATI:—

Adoption ... II. 391
After-death ceremonies ... I. 753
Betrothal ... I. 42
Caste observances ... II. 239
Excommunication or putting out of caste ... II. 150
Inheritance ... I. 873
Maintenance ... I. 669
Marriage ... I. 412
Miscellaneous ... II. 432
Pallá (Dowry) ... I. 212
Partition ... II. 17
Separation of husband and wife ... I. 536

BRÂHMAN VADNAGRÂ (of Broach):—

Kabuliyat ... II. 825

BRÂHMAN UNEVÂL (of Broach):—

Adoption ... II. 802
After-death ceremonies ... II. 695
Betrothal ... II. 573
Caste observances ... II. 780
Excommunication or putting out of caste ... II. 764
Inheritance ... II. 718
Maintenance ... II. 681

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
Marriage	II.	638
Miscellaneous...	II.	811
Pallá (Dowry)	II.	604
Partition	II.	740
Separation of husband and wife ...	II.	658

BRÂHMAN UNEVÂL (of Surat):—

Adoption	II.	396
After-death ceremonies...	I.	766
Betrothal	I.	59
Caste observances...	II.	257
Excommunication or putting out of caste	II.	160
Inheritance	I.	888
Maintenance	I.	678
Marriage	I.	425
Miscellaneous...	II.	444
Pallá (Dowry)	I.	235
Partition...	II.	32
Separation of husband and wife ...	I.	541

BRÂHMAN VÂYADÂ (of Broach):—

Kabuliyat	II.	826

BRÂHMAN VÂYADÂ (of Surat):—

Adoption	II.	394
After-death ceremonies...	I.	761
Betrothal	I.	53
Caste observances	II.	249
Conclusion	II.	536
Excommunication or putting out of caste	II.	156
Inheritance	I.	882
Introduction	II.	536
Maintenance	I.	675
Marriage	I.	421
Miscellaneous	II.	440
Pallá (Dowry)	I.	227
Partition	II.	26
Separation of husband and wife ...	I.	539

BRÂHMAN VISALNAGRÂ AHMADÂVÂDI (both Grahasth and Kalát):—

Adoption	II.	391
After-death ceremonies...	I.	742
Betrothal	I.	30
Caste observances...	II.	238
Excommunication or putting out of caste	II.	142
Inheritance	I.	864
Maintenance	I.	666
Marriage	I.	403
Miscellaneous...	II.	432
Pallá (Dowry)	I.	199
Partition	II.	5
Separation of husband and wife ...	I.	531

BRÂHMAN VISNAGRÂ NÂGAR GRAHASTH SURATI:—

Adoption	II.	391
After-death ceremonies	I.	741
Betrothal	I.	29
Caste observances...	II.	237
Conclusion	II.	534
Excommunication or putting out of caste	II.	141
Inheritance	I.	864
Maintenance	I.	665
Marriage	I.	403
Miscellaneous...	II.	430
Pallá (Dowry)	I.	198
Partition	II.	4
Separation of husband and wife ...	I.	531

BRÂHMAN ZAROLÂ:—

Kabuliyat	II.	825

BRAHAMKSHATRI (of Baroch):—

Adoption	II.	802
After-death ceremonies	II.	698
Betrothal	II.	577
Caste observances...	II.	784
Excommunication or putting out of caste	II.	766
Inheritance	II.	721
Maintenance	II.	683
Marriage	II.	641
Miscellaneous...	II.	813
Pallá (Dowry)	II.	609
Partition	II.	744
Separation of husdand and wife ...	II.	659

BRÂHMKSHATRI (of Surat):—

Kabuliyat	II.	555

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

BRÂHMKSHATRI DASHÂ GUJARÂTI (of Surat):—

Kabuliyat ... ... II. 830

BRAHMKSHATRI NATRÂVÂLÂ (of Surat):—

Adoption ... ... II. 401
After-death ceremonies... ... ... I. 786
Betrothal ... ... I. 85
Caste observances... ... ... II. 283
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 175
Inheritance ... ... I. 906
Maintenance... ... ... I. 690
Marriage ... ... I. 444
Miscellaneous ... ... II. 460
Pallá (Dowry) ... ... I. 269
Partition ... ... II. 54
Separation of husband and wife ... I. 547
Widow-remarriage... ... ... I. 584

BRIJVÂSI:—

Kabuliyat ... ... II. 554

DAKSHANI NÂMDEV:—

Adoption ... ... II. 421
After-death ceremonies ... ... I. 839
Betrothal ... ... I. 159
Caste observances... ... ... II. 360
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 218
Inheritance ... ... I. 961
Maintenance ... ... I. 724
Marriage ... ... I. 502
Miscellaneous ... ... II. 508
Pallá (Dowry) ... ... I. 364
Partition ... ... II. 112
Separation of husband and wife ... I. 570
Widow-remarriage ... ... I. 637

DAKSHANI SIMPI ÂHIR:—

Kabuliyat ... ... II. 555

DARJI AHMADÂVÂDI:—

Adoption ... ... II. 411
After-death ceremonies... ... ... I. 816
Betrothal ... ... I. 126
Caste observances ... ... II. 325

Vol. P.

Excommunication or putting out of caste ... ... II. 200
Inheritance ... ... I. 938
Maintenance ... ... I. 709
Marriage ... ... I. 477
Miscellaneous ... ... II. 487
Pallá (Dowry) ... ... I. 326
Partition ... ... II. 88
Separation of husband and wife ... I. 559
Widow-remarriage ... ... I. 610

DARJI FARASRÂMI:—

Adoption ... ... II. 804
After-death ceremonies ... ... II. 702
Betrothal ... ... II. 581
Caste observances ... ... II. 788
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 768
Inheritance ... ... II. 724
Maintenance ... ... II. 684
Marriage ... ... II. 644
Miscellaneous ... ... II. 816
Pallá (Dowry) ... ... II. 615
Partition ... ... II. 747
Separation of husband and wife ... II. 660
Widow-remarriage... ... ... II. 668

DARJI KHAMBHÂTI:—

Adoption ... ... II. 412
After-death ceremonies... ... ... I. 817
Betrothal ... ... I. 128
Caste observances... ... ... II. 327
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 201
Inheritance ... ... I. 940
Maintenance ... ... I. 710
Marriage ... ... I. 478
Miscellaneous... ... ... II. 488
Pallá (Dowry) ... ... I. 328
Partition ... ... II. 89
Separation of husband and wife ... I. 559
Widow-remarriage ... ... I. 612

DARJI OF ORPÂD:—

Adoption ... ... II. 412
After-death ceremonies ... ... I. 817
Betrothal ... ... I. 127

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Caste observances ... II. 326
Excommunication or putting out of caste ... II. 201
Inheritance ... I. 939
Maintenance ... I. 709
Marriage ... I. 477
Miscellaneous ... II. 487
Pallá (Dowry) ... I. 327
Partition ... II. 88
Separation of husband and wife ... I. 559
Widow-remarriage ... I. 611

DARJI SURATI:—

Adoption ... II. 411
After-death ceremonies ... I. 815
Betrothal ... I. 125
Caste observances ... II. 324
Excommunication or putting out of caste ... II. 200
Inheritance ... I. 938
Introduction ... II. 543
Maintenance ... I. 709
Marriage ... I. 476
Miscellaneous ... II. 487
Pallá (Dowry). ... I. 325
Partition ... II. 87
Separation of husband and wife ... I. 558
Widow-remarriage ... I. 609

DEHEJ'S THAKOR:—

Adoption ... II. 805
After-death ceremonies ... II. 706
Betrothal ... II. 587
Caste observances ... II. 793
Excommunication or putting out of caste ... II. 771
Inheritance ... II. 728
Maintenance ... II. 686
Marriage ... II. 648
Miscellaneous ... II. 819
Pallá (Dowry) ... II. 622
Partition ... II. 752
Separation of husband and wife ... II. 662

DHÂMLÂ KHAMBHÂTI:—

Adoption ... II. 425

Vol. P.

After-death ceremonies ... I. 348
Betrothal ... I. 173
Caste observances ... II. 374
Excommunication or putting out of caste ... II. 227
Inheritance ... I. 971
Maintenance ... I. 729
Marriage ... I. 514
Miscellaneous ... II. 518
Pallá (Dowry) ... I. 381
Partition ... II. 124
Separation of husband and wife ... I. 574
Widow-remarriage ... I. 648

DHEDÂ AHMADÂVÂDI:—

Adoption ... II. 429
After-death ceremonies ... I. 857
Betrothal ... I. 190
Caste observances ... II. 388
Excommunication or putting out of caste ... II. 235
Inheritance ... I. 981
Maintenance ... I. 736
Marriage ... I. 526
Miscellaneous ... II. 526
Pallá (Dowry) ... I. 398
Partition ... II. 135
Separation of husband and wife ... I. 579
Widow-remarriage ... I. 661

DHEDÂ GARUDÂ:—

Adoption ... II. 428
After-death ceremonies ... I. 857
Betrothal ... I. 189
Caste observances ... II. 388
Fxcommunication or putting out of caste ... II. 235
Inheritance ... I. 980
Maintenance ... I. 736
Marriage ... I. 526
Miscellaneous ... II. 525
Pallá (Dowry) ... I. 397
Partition ... II. 134
Separation of husband and wife ... I. 578
Widow-remarriage ... I. 661

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

DHEDÂ OF ORPÂD:—

Adoption ... ... II. 429
After-death ceremonies... ... ... I. 857
Betrothal ... ... I. 191
Caste observances ... ... II. 389
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 235
Inheritance ... ... I. 981
Maintenance ... ... I. 736
Marriage ... ... I. 527
Miscellaneous ... ... II. 527
Pallá (Dowry) ... ... I. 398
Partition ... ... II. 135
Separation of husband and wife ... I. 579
Widow-remarriage ... ... I. 662

DHEDÂ SURATI AND TALABDÂ:—

Adoption ... ... II. 429
After-death ceremonies... ... ... I. 857
Betrothal ... ... I. 190
Caste observances ... ... II. 388
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 235
Inheritance ... ... I. 980
Maintenance ... ... I. 736
Marriage ... ... I. 526
Miscellaneous... ... ... II. 526
Pallá (Dowry) ... ... I. 197
Partition ... ... II. 134
Separation of husband and wife ... I. 579
Widow-remarriage... ... ... I. 661

DHOBI ÂHIR KHÂNDESHI:—

Adoption ... ... II. 414
After-death ceremonies... ... ... I. 823
Betrothal ... ... I. 136
Caste observances... ... ... II. 334
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 206
Inheritance ... ... I. 946
Maintenance... ... ... I. 714
Marriage ... ... I. 485
Miscellaneous... ... ... II. 493
Pallá (Dowry) ... ... I. 339
Partition ... ... II. 96

Vol. P.

Separation of husband and wife ... I. 563
Widow-remarriage ... ... I. 618

DHOBIS (of Broach):—

Adoption ... ... II. 806
After-death ceremonies... ... ... II. 710
Betrothal ... ... II. 592
Caste observances ... ... II. 797
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 774
Iuheritance ... ... II. 732
Manitenance ... ... II. 688
Marriage ... ... II. 652
Miscellaneous ... ... II. 822
Pallá (Dowry). ... ... II. 628
Partition ... ... II. 757
Separation of husband and wife ... II. 664
Widow-remarriage ... ... II. 675

DHOBI PARDESHI BUDELIYÂ:—

Adoption ... ... II. 414
After-death ceremonies ... ... I. 823
Betrothal ... ... I. 135
Caste observances... ... ... II. 334
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 206
Inheritance ... ... I. 945
Maintenance ... ... I. 714
Marriage ... ... I. 485
Miscellaneous... ... ... II. 493
Pallá (Dowry) ... ... I. 339
Partition ... ... II. 95
Separation of husdand and wife ... I. 562
Widow-remarriage... ... ... I. 617

DHOBI RÂVATIYÂ SURATI:—

Adoption ... ... II. 414
After-death ceremonies ... ... I. 822
Betrothal ... ... I. 135
Caste observances... ... ... II. 333
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 205
Inheritance ... ... I. 945
Maintenance ... ... I. 713
Marriage ... ... I. 484
Miscellaneous... ... ... II. 492

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Pallá (Dowry) ... ... I. 338
Partition ... ... II. 94
Separation of husband and wife ... I. 562
Widow-remarriage ... ... I. 617

DUBLÂ OF ORPÂD KASBÂ:—

Adoption ... ... II. 426
After-death ceremonies... ... ... I. 851
Betrothal ... ... I. 180
Caste observances ... ... II. 378
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 230
Inheritance ... ... I. 974
Maintenance ... ... I. 732
Marriage ... ... I. 519
Miscellaneous ... ... II. 521
Pallá (Dowry) ... ... I. 387
Partition ... ... II. 128
Separation of husband and wife ... I. 575
Widow-remarriage ... ... I. 654

FALMÂLI:—

Adoption ... ... II. 804
After-death ceremonies... ... ... II. 704
Betrothal ... ... II. 584
Caste observances... ... ... II. 790
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 770
Inheritance ... ... II. 726
Maintenance ... ... II. 685
Marriage ... ... II. 646
Miscellaneous... ... ... II. 817
Pallá (Dowry) ... ... II. 619
Partition ... ... II. 750
Separation of husband and wife ... II. 661
Widow-remarriage ... ... II 670

GADÂDIYÂ KÂMLÂVÂLÂ PARDESHI:—

Adoption ... ... II. 425
After-death ceremonies... ... ... I. 849
Betrothal ... ... I. 177
Caste observances... ... ... II. 376
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 228
Inheritance ... ... I. 972

Vol. P.

Maintenance ... ... I. 731
Marriage ... ... I. 516
Miscellaneous... ... ... II. 519
Pallá (Dowry) ... ... I. 384
Partition... ... ... II. 125
Separation of husband and wife ... I. 575
Widow-remarriage... ... ... I. 651

GANDHARVA:—

Adoption ... ... II. 421
After-death ceremonies... ... ... I. 839
Betrothal ... ... I. 159
Caste observances... ... ... II. 361
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 219
Inheritance ... ... I. 962
Maintenance ... ... I. 724
Marriage ... ... I. 503
Miscellaneous... ... ... II. 508
Pallá (Dowry) ... ... I. 365
Partition ... ... II. 113
Separation of husband and wife ... I. 570
Widow-remarriage... ... ... I. 637

GARÂSHIYÂ BÂRAD:—

Adoption ... ... II. 418
After-death ceremonies ... ... I. 833
Betrothal ... ... I. 150
Caste observances... ... ... II. 353
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 213
Inheritance ... ... I. 955
Maintenance ... ... I. 720
Marriage ... ... I. 495
Miscellaneous ... ... II. 502
Pallá (Dowry) ... ... I. 3
Partition II
Separation of husband and wife

GHÂNCHI MODH AHMAD

Adoption ... ...
After-death ceremonies..
Betrothal ... ...
Caste observances...
Excommunication or p
of caste ... ...

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.
Inheritance ... ... I. 928
Maintenance ... ... I. 703
Marriage ... ... I. 466
Miscellaneous ... ... II. 479
Pallá (Dowry) ... ... I. 308
Partition ... ... II. 77
Separation of husband and wife ... I. 554
Widow-remarriage ... ... I. 600

GHÂNCHI MODH AHMADÂVÂDI:—
Answers on Miscellaneous Subjects II. 531

GHÂNCHI MODH CHÂMPÂNERIÂ:—
Adoption ... ... II. 408
After-death ceremonies. ... ... I. 806
Betrothal ... ... I. 114
Caste observances ... ... II. 314
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 192
Inheritance ... ... I. 929
Maintenance ... ... I. 704
Marriage ... ... I. 466
Miscellaneous ... ... II. 479
Pallá (Dowry) ... ... I. 309
Partition ... ... II. 78
Separation of husband and wife ... I. 555
Widow-remarriage ... ... I. 601

GHÂNCHI MODH PÂTÂNI:—
Adoption ... ... II. 407
After-death ceremonies ... ... I. 805
Betrothal ... ... I. 111
Caste observances ... ... II. 311
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 190
Inheritance ... ... I. 927
Maintenance ... ... I. 703
...rriage ... ... I. 465
...eous ... ... II. 478
...y) ... ... I. 306
... ... II. 76
...sband and wife ... I. 554
...e... ... ... I. 599

...SITPURÂ
...asbá:—
... ... II. 407

Vol. P.
After-death ceremonies... ... ... I. 805
Betrothal ... ... I. 111
Caste observances ... ... II. 311
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 190
Inheritance ... ... I. 926
Maintenance ... ... I. 703
Marriage ... ... I. 465
Miscellaneous... ... ... II. 478
Pallá (Dowry) ... ... I. 306
Partition ... ... II. 76
Separation of husband and wife ... I. 554
Widow-remarriage ... ... I. 599

GHÂNCHI MODH SITPURÂ SURATI:—
Adoption ... ... II. 407
After-death ceremonies... ... ... I. 804
Betrothal ... ... I. 111
Caste observances ... ... II. 310
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 190
Inheritance ... ... I. 926
Maintenance ... ... I. 702
Marriage. ... ... I. 464
Miscellaneous ... ... II. 477
Pallá (Dowry) ... ... I. 305
Partition ... ... II. 76
Separation of husband and wife ... I. 554
Widow-remarriage ... ... I. 598

GHÂNCHI MODH SURATI:—
Adoption... ... ... II. 407
After-death ceremonies ... ... I. 805
Betrothal ... ... I. 112
Caste observances ... ... II. 312
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 191
Inheritance ... ... I. 927
Maintenance ... ... I. 703
Marriage ... ... I. 465
Miscellaneous... ... ... II. 478
Pallá (Dowry) ... ... I. 307
Partition ... ... II. 76
Separation of husband and wife ... I. 554
Widow-remarriage... ... ... I. 599

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

GHÂNCHI OF ORPÂD PARAGNÂ:—

Adoption ... ... II. 407
After-death ceremonies ... ... I. 804
Betrothal ... ... I. 110
Caste observances ... ... II. 309
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 189
Inheritance ... ... I. 925
Maintenance ... ... I. 702
Marriage ... ... I. 463
Miscellaneous ... ... II. 477
Pallá (Dowry) ... ... I. 304
Partition ... ... II. 75
Separation of husband and wife ... I. 554
Widow-remarriage... ... ... I. 598

GOLÂS (of Broach):—

Adoption ... ... II. 806
After-death ceremonies ... ... II. 709
Betrothal ... ... II. 590
Caste observances ... ... II. 796
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 773
Inheritance ... ... II. 731
Maintenance ... ... II. 688
Marriage ... ... II. 651
Miscellaneous ... ... II. 821
Pallá (Dowry) ... ... II. 627
Partition... ... ... II. 756
Separation of husband and wife ... II. 664
Widow-remarriage... ... ... II. 674

GOLÂRÂNÂ:—

Adoption ... ... II. 414
After-death ceremonies ... ... I. 826
Betrothal ... ... I. 139
Caste observances ... ... II. 337
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 208
Inheritance ... ... I. 948
Maintenance ... ... I. 716
Marriage ... ... I. 488
Miscellaneous ... ... II. 495
Pallá (Dowry) ... ... I. 341
Partition ... ... II. 98

Vol. P.

Petition ... ... II. 543
Separation of husband and wife ... I. 564
Widow-remarriage ... ... I. 621

HAJÂM KADIVÂLÂ AND PÂTANI GUJARÂTI:—

Adoption ... ... II. 409
After-death ceremonies... ... ... I. 811
Betrothal ... ... I. 120
Caste observances ... ... II. 319
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 196
Inheritance ... ... I. 933
Introduction ... ... II. 542
Maintenance ... ... I. 707
Marriage ... ... I. 471
Miscellaneous ... ... II. 484
Pallá (Dowry) ... ... I. 317
Partition ... ... II. 83
Separation of husband and wife ... I. 556
Widow-remarriage... ... ... I. 605

HAJÂM KÂNMIYÂ SURATVÂSHI:—

Adoption ... ... II. 409
After-death ceremonies... ... ... I. 810
Betrothal ... ... I. 119
Caste observances... ... ... II. 319
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 195
Inheritance ... ... I. 933
Maintenance ... ... I. 706
Marriage ... ... I. 471
Miscellaneous... ... ... II. 483
Pallá (Dowry) ... ... I. 317
Partition ... ... II. 82
Separation of husband and wife ... I. 556
Widow-remarriage... ... ... I. 604

HAJÂM KHÂNDESHI MARETHÂ:—

Adoption ... ... II. 410
After-death ceremonies ... ... I. 813
Betrothal ... ... I. 123
Caste observances... ... ... II. 322
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 198
Inheritance ... ... I. 936

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
Maintenance ...	I.	708
Marriage...	I.	474
Miscellaneous.	II.	485
Pallá (Dowry)	I.	322
Partition	II.	85
Separation of husband and wife	I.	557
Widow-remarriage	I.	607

HAJÂM LIMACHIYÂ OF ORPÂD:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	410
After-death ceremonies...	I.	814
Betrothal	I.	123
Caste observances....	II.	323
Excommunication or putting out of caste	II.	199
Inheritance	I.	936
Maintenance ...	I.	708
Marriage	I.	474
Miscellaneous	II.	486
Pallá (Dowry)	I.	323
Partition	II.	85
Separation of husband and wife	I.	558
Widow-remarriage	I.	608

HAJÂM MEHESUR (of Broach):—

	Vol.	P.
Adoption	II.	806
After-death ceremonies	II.	709
Betrothal	II.	591
Caste observances..	II.	797
Excommunication or putting out of caste	II.	773
Inheritance	II.	732
Maintenance...	II.	688
Marriage	II.	651
Miscellaneous	II.	822
Pallá (Dowry)	II.	628
Partition	II.	757
Separation of husband and wife	II.	664
Widow-remarriage	II.	674

HAJÂM MEHESURIYÂ (of Surat):—

	Vol.	P.
Adoption	II.	409
After-death ceremonies...	I.	812
Betrothal	I.	121
Caste observances ...	II.	321
Excommunication or putting out of caste	II.	197
Inheritance	I.	934
Maintenance ...	I.	707
Marriage	I.	473
Miscellaneous...	II.	484
Pallá (Dowry)	I.	320
Partition	II.	84
Separation of husband and wife	I.	557
Widow-remarriage...	I.	606

HAJÂM ORPÂDIÂ MESURIÂ :—

	Vol.	P.
Adoption	II.	411
After-death ceremonies...	I.	814
Betrothal	I.	124
Caste observances...	II.	323
Excommunication or putting out of caste	II.	199
Inheritance	I.	937
Maintenance ...	I.	709
Marriage	I.	475
Miscellaneous	II.	486
Pallá (Dowry)	I.	324
Partition	II.	86
Separation of husband and wife	I.	558
Widow-remarriage	I.	609

HALÂLKHOR:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	429
After-death ceremonies	I.	858
Betrothal	I.	192
Caste observances ...	II.	390
Conclusion	II.	546
Excommunication or putting out of caste	II.	236
Inheritance	I.	982
Maintenance ...	I.	737
Marriage	I.	527
Miscellaneous...	II.	527
Pallá (Dowry)	I.	399
Partition	II.	136
Separation of husband and wife	I.	579
Widow-remarriage...	I.	662

KÂCHHIYÂ KANBI AHMADÂVÂDI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	419

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

After-death ceremonies... ... ... I. 835
Betrothal ... ... I. 153
Caste observances... ... ... II. 356
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 215
Inheritance ... ... I. 957
Introduction ... ... II. 545
Maintenance ... ... I. 721
Marriage ... ... I. 498
Miscellaneous... ... ... II. 504
Pallá (Dowry) ... ... I. 357
Partition ... ... II. 108
Separation of husband and wife ... I. 568
Widow-remarriage ... ... I. 632

KÂCHHIYÂ SURATI KANBI:—

Adoption ... ... II. 419
After-death ceremonies... ... ... I. 834
Betrothal ... ... I. 153
Caste observances ... ... II. 355
Conclusion ... ... II. 545
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 214
Inheritance ... ... I. 957
Maintenance ... ... I. 721
Marriage... ... ... I. 497
Miscellaneous... ... ... II. 503
Pallá (Dowry) ... ... I. 356
Partition ... ... II. 108
Petition ... ... II. 545
Separation of husband and wife ... I. 568
Widow-remarriage... ... ... I. 631

KÂCHHIYÂ SURATI KSHATRI VANSHI:—

Adoption ... ... II. 419
After-death ceremonies ... ... I. 834
Betrothal ... ... I. 152
Caste observances ... ... II. 354
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 214
Inheritance ... ... I. 956
Maintenance ... ... I. 721
Marriage ... ... I. 496
Miscellaneous ... ... II. 503

Vol. P.

Pallá (Dowry) ... ... I. 355
Partition ... ... II. 107
Separation of husband and wife ... I. 568
Widow-remarriage... ... ... I. 631

KADIYÂ AHMADÂVÂDI:—

Adoption ... ... II. 414
After-death ceremonies... ... ... I. 825
Betrothal ... ... I. 138
Caste observances ... ... II. 336
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 207
Inheritance ... ... I. 947
Maintenance ... ... I. 715
Marriage ... ... I. 487
Miscellaneous ... ... II. 494
Pallá (Dowry) ... ... I. 341
Partition ... ... II. 97
Separation of husband and wife ... I. 563
Widow-remarriage... ... ... I. 620

KADIYÂ IDARIYÂ:—

Adoption ... ... II. 414
After-death ceremonies... ... ... I. 824
Betrothal ... ... I. 137
Caste observances ... ... II. 335
Excommunicatian or putting out of caste ... ... II. 207
Inheritance ... ... I. 946
Introduction ... ... II. 543
Maintenance ... ... I. 715
Marriage ... ... I. 486
Miscellaneous ... ... II. 494
Pallá (Dowry) ... ... I. 340
Partition ... ... II. 97
Separation of husband and wife ... I. 563
Widow-remarriage ... ... I. 619

KADIYÂ MÂRVÂDI RÂJPUT:—

Adoption ... ... II. 414
After-death ceremonies... ... ... I. 825
Betrothal ... ... I. 138
Caste observances ... ... II. 337
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 208
Inheritance ... ... I. 947

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
Maintenance	I.	715
Marriage	I.	487
Miscellaneous	II.	494
Pallá (Dowry)	I.	341
Partition	II.	97
Separation of husband and wife ...	I.	564
Widow-remarriage	I.	620

KADIYÂ SURATI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	414
After-death ceremonies...	I.	824
Betrothal	I.	137
Caste observances	II.	335
Excommunication or putting out of caste	II.	206
Inheritance	I.	946
Maintenance	I.	714
Marriage	I.	486
Miscellaneous	II.	493
Pallá (Dowry)	I.	339
Partition	II.	96
Separation of husband and wife ...	I.	563
Widow-remarriage	I.	619

KÂLADÂSIYÂ:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	429
After-death ceremonies...	I.	858
Betrothal	I.	192
Caste observances	II.	390
Excommunication or putting out of caste	II.	236
Inheritance	I.	982
Maintenance	I.	737
Marriage	I.	528
Miscellaneous	II.	527
Pallá (Dowry)	I.	399
Partition	II.	136
Separation of husband and wife ...	I.	580
Widow-remarriage...	I.	663

KANBI DAKSHANI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	402
After-death ceremonies...	I.	787
Betrothal	I.	86
Caste observances...	II.	285
Excommunication or putting out of caste	II.	175

	Vol.	P.
Inheritance	I.	907
Maintenance	I.	691
Marriage	I.	445
Miscellaneous	II.	461
Pallá (Dowry)	I.	272
Partition	II.	56
Separation of husband and wife ...	I.	547
Widow-remarriage	I.	585

KANBI KADVÂ OF KASBÂ ORPÂD:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	401
After-death ceremonies...	I.	787
Betrothal	I.	85
Caste observances	II.	284
Excommunication or putting out of caste	II.	175
Inheritance	I.	906
Introduction	II.	540
Maintenance	I.	691
Marriage	I.	445
Miscellaneous...	II.	461
Pallá (Dowry)	I.	270
Partition...	II.	55
Separation of husband and wife ...	I.	547
Widow-remarriage...	I.	584

KANBI KADVÂ SURATI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	402
After-death ceremonie	I.	788
Betrothal	I.	87
Caste observances	II.	285
Excommunication or putting out of caste	II.	176
Inheritance	I.	907
Maintenance	I.	691
Marriage	I.	446
Miscellaneous...	II.	462
Pallá (Dowry)	I.	272
Partition	II.	57
Separation of husband and wife ...	I.	548
Widow-remarriage...	I.	585

KANDOIS (of Broach):—

	Vol.	P.
Adoption...	II.	805
After-death ceremonies...	II.	708
Betrothal	II.	589

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Caste observances ... ... II. 794
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 772
Inheritance ... ... II. 730
Maintenance ... ... II. 687
Marriage... ... ... II. 650
Miscellaneous ... ... II. 820
Pallá (Dowry) ... ... II. 624
Partition... ... ... II. 754
Separation of husband and wife ... II. 663
Widow-remarriage... ... ... II. 673

KANDOI SURATI:—

Adoption ... ... II. 413
After-death ceremonies... ... ... I. 819
Betrothal ... ... I. 131
Caste observances ... ... II. 330
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 203
Inheritance ... ... I. 941
Maintenance ... ... I. 711
Marriage ... ... I. 481
Miscellaneous... ... ... II. 490
Pallá (Dowry) ... ... I. 332
Partition... ... ... II. 91
Separation of husband and wife ... I. 561
Widow-remarriage... ... ... I. 614

KANSÂRÂ SURATI:—

Adoption ... ... II. 402
After-death ceremonies ... ... I. 789
Betrothal ... ... I. 89
Caste observances... ... ... II. 287
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 177
Inheritance ... ... I. 909
Maintenance ... ... I. 692
Marriage ... ... I. 447
Miscellaneous... ... ... II. 463
Pallá (Dowry) ... ... I. 275
Partition ... ... II. 58
Separation of husband and wife ... I. 548
Widow-remarriage... ... ... I. 587

KANSÂRÂ TALABDÂ AHMADÂVÂDI:-

Adoption ... ... II. 402

Vol. P.

After-death ceremonies... ... ... I. 788
Betrothal ... ... I. 88
Caste observances ... ... II. 286
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 176
Inheritance ... ... I. 908
Maintenance ... ... I. 692
Marriage ... ... I. 446
Miscellaneous ... ... II. 462
Pallá (Dowry) ... ... I. 274
Partition ... ... II. 57
Separation of husband and wife ... I. 548
Widow-remarriage ... ... I. 586

KÂYASTH BHAT NÂGAR:—

Kabuliyat ... ... II. 554

KÂYASTH MÂTHUR:—

Adoption ... ... II. 401
After-death ceremonies... ... ... I. 785
Betrothal ... ... I. 84
Caste observances... ... ... II. 282
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 174
Inheritance ... ... I. 905
Maintenance ... ... I. 690
Marriage ... ... I. 443
Miscellaneous ... ... II. 460
Pallá (Dowry) ... ... I. 268
Partition ... ... II. 54
Separation of husband and wife ... I. 546

KÂYASTH VÂLMIK SURATI:—

Adoption ... ... II. 401
After-death ceremonies ... ... I. 785
Betrothal ... ... I. 83
Caste observances... ... ... II. 282
Conclusion ... ... II. 539
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 174
Inheritance ... ... I. 904
Maintenance... ... ... I. 689
Marriage ... ... I. 442
Miscellaneous ... ... II. 459
Pallá (Dowry) ... ... I. 267
Partition ... ... II. 53
Separation of husband and wife ... I. 546

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

KHÂLPÂ KHAMBHÂTI:—

Adoption ... ... II. 428
After-death ceremonies ... ... I. 856
Betrothal ... ... I. 188
Caste observances... ... ... II. 386
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 234
Inheritance ... ... I. 979
Maintenance ... ... I. 735
Marriage ... ... I. 525
Miscellaneous ... ... II. 525
Pallá (Dowry) ... ... I. 395
Partition ... ... II. 133
Separation of husband and wife ... I. 578
Widow-remarriage ... ... I. 659

KHÂLPÂ OF ORPÂD:—

Adoption ... ... II. 428
After-death ceremonies ... ... I. 856
Betrothal ... ... I. 188
Caste observances... ... ... II. 387
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 234
Inheritance ... ... I. 980
Maintenance ... ... I. 735
Marriage ... ... I. 525
Miscellaneous ... ... II. 525
Pallá (Dowry) ... ... I. 396
Partition ... ... II. 133
Separation of husband and wife ... I. 578
Widow-remarriage ... ... I. 660

KHÂLPÂ PATANI:—

Adoption ... ... II. 428
After-death ceremonies... ... ... I. 856
Betrothal ... ... I. 187
Caste observances ... ... II. 386
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 233
Inheritance ... ... I. 979
Maintenance ... ... I. 735
Marriage ... ... I. 524
Miscellaneous ... ... II. 524
Pallá (Dowry) ... ... I. 394
Partition ... ... II. 132
Separation of husband and wife ... I. 578
Widow-remarriage ... ... I. 659

Vol. P.

KHAMÂR MODH:—

Adoption. ... ... II. 421
After-death ceremonies... ... ... I. 839
Betrothal. ... ... I. 158
Caste observances... ... ... II. 360
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 218
Inheritance ... ... I. 961
Introduction ... ... II. 545
Maintenance ... ... I. 723
Marriage ... ... I. 501
Miscellaneous ... ... II. 508
Pallá (Dowry) ... ... I. 363
Partition ... ... II. 112
Separation of husband and wife ... I. 570
Widow-remarriage ... ... I. 636

KHÂRVÂ OF ORPÂD:—

Adoption ... ... II. 426
After-death ceremonies... ... ... I. 851
Betrothal ... ... I. 179
Caste observances... ... ... II. 378
Conclusion ... ... II. 546
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 229
Inheritance ... ... I. 974
Maintenance ... ... I. 731
Marriage ... ... I. 518
Miscellaneous ... ... II. 521
Pallá (Dowry) ... ... I. 386
Partition ... ... II. 127
Separation of husband and wife ... I. 575
Widow-remarriage ... ... I. 653

KHATRI AHMADÂVÂDI:—

Adoption ... ... II. 415
After-death ceremonies... ... ... I. 827
Betrothal ... ... I. 141
Caste observances ... ... II. 340
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 208
Inheritance ... ... I. 949
Maintenance ... ... I. 716
Marriage ... ... I. 489
Miscellaneous ... ... II. 496
Pallá (Dowry) ... ... I. 343

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
Partition	II.	99
Separation of husband and wife ...	I.	564
Widow-remarriage	I.	622
KHATRI FARASRÂMI (of Broach):—		
Adoption	II.	803
After-death ceremonies...	II.	700
Betrothal	II.	580
Caste observances...	II.	786
Excommunication or putting out of caste	II.	767
Inheritance	II.	723
Maintenance	II.	684
Marriage	II.	643
Miscellaneous	II.	815
Pallá (Dowry)	II.	613
Partition	II.	746
Separation of husband and wife ...	II.	660
Widow-remarriage	II.	667
KHATRI FARASRÂMI (of Surat):—		
Adoption	II.	416
After-death ceremonies...	I.	828
Betrothal	I.	143
Caste observances...	II.	344
Excommunication or putting out of caste	II.	209
Inheritance	I.	950
Maintenance	I.	717
Marriage	I.	490
Miscellaneous	II.	498
Pallá (Dowry)	I.	344
Partition	II.	101
Separation of husband and wife ...	I.	565
Widow-remarriage	I.	625
KHATRI GANDEVIGARÂ SURATI:—		
Adoption	II.	416
After-death ceremonies	I.	829
Betrothal	I.	145
Caste obervances	II.	348
Excommunication or putting out of caste.	II.	210
Inheritance	I.	951
Kabuliyat	II.	553
Maintenance	I.	717
Marriage	I.	491
Miscellaneous...	II.	500
Pallá (Dowry)	I.	346
Partition	II.	101
Separation of husband and wife ...	I.	565
Widow-remarriage	I.	626
KHATRI KHAMBHÂTI:—		
Adoption	II.	416
After-death ceremonies...	I.	828
Betrothal	I.	144
Caste observances...	II.	346
Excommunication or putting out of caste	II.	210
Inheritance	I.	951
Introduction	II.	544
Maintenance	I.	717
Marriage	I.	491
Miscellaneous	II.	499
Pallá (Dowry)	I.	345
Partition	II.	101
Separation of husband and wife ...	I.	565
Widow-remarriage	I.	625
KHATRI SÂMSANGI:—		
Adoption	II.	417
After-death ceremonies...	I.	829
Betrothal	I.	145
Caste observances...	II.	348
Excommunication or putting out of caste	II.	210
Inheritance	I.	951
Indroduction	II.	544
Maintenance	I.	717
Marriage	I.	491
Miscellaneous	II.	500
Pallá (Dowry)	I.	346
Partition	II.	101
Separation of husband and wife ...	I.	565
KHATRI TARIÂ VANKAR:—		
Adoption	II.	803
After-death ceremonies...	II.	701
Betrothal	II.	580
Caste observances...	II.	787
Excommunication or putting out of caste	II.	768

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Inheritance ... ... II. 724
Maintenance ... ... II. 684
Marriage ... ... II. 643
Miscellaneous ... ... II. 815
Pallá (Dowry) ... ... II. 614
Partition ... ... II. 747
Separation of husband and wife ... II. 660
Widow-remarriage ... ... II. 668

KHATRI VANKAR:—

Adoption ... ... II. 415
After-death ceremonies... ... ... I. 826
Betrothal ... ... I. 140
Caste observances... ... ... II. 339
Conclusion ... ... II. 543
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 208
Inheritance ... ... I. 948
Maintenance ... ... I. 716
Marriage ... ... I. 488
Miscellaneous ... ... II. 495
Pallá (Dowry) ... ... I. 343
Partition ... ... II. 99
Separation of husband and wife ... I. 564
Widow-remarriage ... ... I. 621

KHATRI VANKAR SURATI:—

Adoption ... ... II. 415
After-death ceremonies... ... ... I. 827
Betrothal ... ... I. 142
Caste observances... ... ... II. 342
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 209
Inheritance ... ... I. 949
Maintenance... ... ... I. 716
Marriage ... ... I. 490
Miscellaneous ... ... II. 496
Pallá (Dowry) ... ... I. 343
Partition ... ... II. 100
Separation of husband and wife ... I. 565
Widow-remarriage ... ... I. 623

KOLI MÂLVI BHAGAT:—

Adoption ... ... II. 420
After-death ceremonies... ... ... I. 837
Betrothal ... ... I. 155
Caste observances... ... ... II. 357
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 216
Inheritance ... ... I. 959
Maintenance ... ... I. 722
Marriage ... ... I. 499
Miscellaneous ... ... II. 506
Pallá (Dowry) ... ... I. 359
Partition ... ... II. 110
Separation of husband and wife ... I. 569
Widow-remarriage ... ... I. 634

KOLI TALABDÂ OF ORPÂD:—

Adoption ... ... II. 419
After-death ceremonies... ... ... I. 836
Betrothal ... ... I. 154
Caste observances... ... ... II. 357
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 215
Inheritance ... ... I. 958
Maintenance ... ... I. 721
Marriage ... ... I. 498
Miscellaneous ... ... II. 505
Pallá (Dowry) ... ... I. 358
Partition ... ... II. 109
Separation of husband and wife ... I. 569
Widow-remarriage ... ... I. 633

KOLI TALABDÂ SURATI:—

Adoption ... ... II. 420
After-death ceremonies ... ... I. 836
Betrothal ... ... I. 155
Caste observances... ... ... II. 357
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 215
Inheritance ... ... I. 959
Maintenance ... ... I. 722
Marriage ... ... I. 499
Miscellaneous ... ... II. 506
Pallá (Dowry) ... ... I. 359
Partition ... ... II. 110
Separation of husband and wife ... I. 569
Widow-remarriage ... ... I. 634

KOLI TALABDÂ SURATI:—

Adoption ... ... II. 420
After-death ceremonies ... ... I. 837
Betrothal ... ... I. 156

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
Caste observances	II.	358
Excommunication or putting out of caste	II.	216
Inheritance...	I.	962
Maintenance...	I.	722
Marriage	I.	499
Miscellaneous	II.	506
Pallá (Dowry)	I.	359
Partition	II.	110
Separation of husband and wife ...	I.	569
Widow-remarriage	I.	634

KUMBHÂR AHMADÂVÂDI (of Broach):—

	Vol.	P.
Adoption	II.	806
After-death ceremonies	II.	708
Betrothal	II.	590
Caste observances...	II.	795
Excommunication or putting out of caste	II.	773
Inheritance	II.	731
Maintenance	II.	687
Marriage	II.	650
Miscellaneous	II.	820
Pallá (Dowry)	II.	626
Partition	II.	755
Separation of husband and wife ...	II.	663
Widow-remarriage	II.	673

KUMBHÂR AHMADÂVÂDI (of Surat):—

	Vol.	P.
Adoption	II.	414
After-death ceremonies...	I.	822
Betrothal	I.	134
Caste observances...	II.	333
Excommunication or putting out of caste	II.	205
Inheritance	I.	944
Maintenance...	I.	713
Marriage	I.	484
Miscellaneous	II.	492
Pallá (Dowry)	I.	337
Partition	II.	94
Separation of husband and wife ...	I.	562
Widow-remarriage	I.	616

KUMBHÂR KUTHIVÂLÂ (of Broach):—

	Vol.	P.
Kabuliyat	II.	830

KUMBHÂR GUJARÂTI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	413
After-death ceremonies...	I.	821
Betrothal	I.	132
Caste observances	II.	331
Excommunication or putting out of caste	II.	204
Inheritance	I.	942
Maintenance...	I.	712
Marriage	I.	482
Miscellaneous	II.	491
Pallá (Dowry)	I.	334
Partition	II.	92
Separation of husband and wife ...	I.	561
Widow-remarriage	I.	615

KUMBHÂR LÂD SURATI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	413
After-death ceremonies	I.	821
Betrothal	I.	132
Caste observances...	II.	332
Excommunication or putting out of caste	II.	204
Inheritance	I.	943
Maintenance...	I.	712
Marriage	I.	482
Miscellaneous	II.	491
Pallá (Dowry)	I.	335
Partition	II.	92
Separation of husband and wife ...	I.	561
Widow-remarriage	I.	615

KUMBHÂR OF ORPÂD:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	413
After-death ceremonies	I.	821
Betrothal	I.	133
Caste observances...	II.	332
Excommunication or putting out of caste	II.	204
Inheritance	I.	943
Maintenance	I.	713
Marriage	I.	483

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
Miscellaneous	II.	491
Pallá (Dowry)	I.	336
Partition	II.	93
Separation of husband and wife ...	I.	562
Widow-remarriage	I.	616

LUHÂRS (of Anklesar):—

	Vol.	P.
Kabuliyat	II.	830

LUHÂRS (of Broach):—

	Vol.	P.
Adoption	II.	805
After-death ceremonies	II.	706
Betrothal	II.	587
Caste observances...	II.	793
Excommunication or putting out of caste	II.	771
Inheritance	II.	729
Maintenance	II.	687
Marriage	II.	649
Miscellaneous	II.	819
Pallá (Dowry)	II.	622
Partition	II.	753
Separation of husband and wife ...	II.	662
Widow-remarriage	II.	672

LUHÂR AHMADÂVÂDI AND KHAMBHÂTI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	408
After-death ceremonies	I.	808
Betrothal	I.	116
Caste observances...	II.	316
Excommunication or putting out of caste	II.	193
Inheritance	I.	930
Introduction...	II.	541
Maintenance...	I.	705
Marriage	I.	468
Miscellaneous	II.	481
Pallá (Dowry)	I.	312
Partition	II.	79
Petition	II.	541
Separation of husband and wife ...	I.	555
Widow-remarriage	I.	601

LUHÂR BHÂVNAGARI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	409
After-death ceremonies...	I.	889
Betrothal	I.	118
Caste observances...	II.	318
Excommunication or putting out of caste	II.	194
Inheritance	I.	932
Maintenance	I.	706
Marriage	I.	469
Miscellaneous	II.	482
Pallá (Dowry)	I.	315
Partition	II.	81
Separation of husband and wife ...	I.	556
Widow-remarriage	I.	603

LUHÂR GUJJÂR GALÂB-BANSHI BUDALKHANDI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	409
After-death ceremonies	I.	810
Betrothal	I.	118
Caste observances...	II.	318
Excommunication or putting out of caste	II.	195
Inheritance	I.	932
Maintenance	I.	706
Marriage	I.	470
Miscellaneous	II.	483
Pallá (Dowry)	I.	316
Partition	II.	81
Separation of husband and wife ...	I.	556
Widow-remarriage	I.	604

LUHÂR SORÂTHIYÂ (of Bhávnagar):—

	Vol.	P.
Kabuliyat	II.	831

LUHÂR SURATI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	408
After-death ceremonies...	I.	808
Betrothal	I.	117
Caste observances	II.	317
Excommunication or putting out of caste	II.	194
Inheritance	I.	931
Maintenance...	I.	705
Marriage	I.	469
Miscellaneous	II.	482
Pallá (Dowry)	I.	313
Partition	II.	80

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
Separation of husband and wife ...	I.	555
Widow-remarriage	I.	602
MACHHI DHIMAD (of Broach):—		
Adoption	II.	807
After-death ceremonies	II.	712
Betrothal	II.	595
Caste observances...	II.	800
Excommunication or putting out of caste	II.	775
Inheritance	II.	734
Maintenance...	II.	689
Marriage	II.	654
Miscellaneous	II.	824
Pallá (Dowry)	II.	632
Partition	II.	760
Separation of husband and wife ...	II.	665
Widow-remarriage	II.	677
MACHHI DHIMAD (of Surat):—		
Answers on miscellaneous subjects	II.	529
MACHHI GUDIYÂ:—		
Adoption	II.	426
After-death ceremonies	I.	850
Betrothal	I.	179
Caste observances...	II.	377
Excommunication or putting out of caste	II.	229
Inheritance	I.	974
Maintenance...	I.	731
Marriage	I.	518
Miscellaneous	II.	520
Pallá (Dowry)	I.	386
Partition	II.	127
Separation of husband and wife ...	I.	575
Widow-remarriage	I.	652
MÂLI GULFAROS:—		
Adoption	II.	413
After-death ceremonies...	I.	819
Betrothal	I.	130
Caste observances...	II.	329
Excommunication or putting out of caste	II.	202
Inheritance	I.	941
Maintenance...	I.	711
Marriage	I.	480
Miscellaneous	II.	489
Pallá (Dowry)	I.	331
Partition	II.	91
Separation of husband and wife ...	I.	560
Widow-remarriage	I.	614
MÂLI MOGRELIÂ SURATI:—		
Adoption	II.	412
After-death ceremonies	I.	818
Betrothal	I.	129
Caste observances...	II.	328
Excommunication or putting out of caste	II.	202
Inheritance	I.	940
Maintenance	I.	710
Marriage	I.	479
Miscellaneous	II.	488
Pallá (Dowry)	I.	330
Partition	II.	90
Separation of husband and wife ...	I.	560
Widow-remarriage	I.	613
MÂLI SORÂTHIYÂ:—		
Adoption	II.	413
After-death ceremonies...	I.	819
Betrothal	I.	129
Caste observances...	II.	329
Excommunication or putting out of caste	II.	202
Inheritance	I.	941
Maintenance...	I.	711
Marriage	I.	480
Miscellaneous	II.	489
Pallá (Dowry)	I.	330
Partition	II.	90
Separation of husband and wife ...	I.	560
Widow-remarriage	I.	613
MOCHI AHMADÂVÂDI:—		
Adoption	II.	427
After-death ceremonies...	I.	854
Betrothal	I.	183
Caste observances	II.	381
Excommunication or putting out of caste	II.	232
Inheritance	I.	977

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
Maintenance ...	I.	733
Marriage ...	I.	521
Miscellaneous ...	II.	523
Pallá (Dowry) ...	I.	391
Partition ...	II.	130
Separation of husband and wife ...	I.	577
Widow-remarriage ...	I.	656

MOCHI KHAMBHÂTI KADIYÂ:—

	Vol.	P.
Adoption ...	II.	427
After-death ceremonies ...	I.	853
Betrothal ...	I.	182
Caste observances ...	II.	380
Excommunication or putting out of caste ...	II.	231
Inheritance ...	I.	976
Maintenance ...	I.	733
Marriage ...	I.	521
Miscellaneous ...	II.	522
Pallá (Dowry) ...	I.	390
Partition ...	II.	129
Separation of husband and wife ...	I.	576
Widow-remarriage ...	I.	655

MOCHIS OF ORPÂD:—

	Vol.	P.
Adoption ...	II.	427
After-death ceremonies ...	I.	854
Betrothal ...	I.	185
Caste observances ...	II.	384
Excommunication or putting out of caste ...	II.	232
Inheritance ...	I.	978
Maintenance ...	I.	734
Marriage ...	I.	522
Miscellaneous ...	II.	523
Pallá (Dowry) ...	I.	392
Partition ...	II.	131
Separation of husband and wife ...	I.	577
Widow-remarriage ...	I.	657

MOCHI PARDESHI:—

	Vol.	P.
Adoption ...	II.	427
After-death ceremonies ...	I.	854
Betrothal ...	I.	184
Caste observances ...	II.	383
Excommunication or putting out of caste ...	II.	232
Inheritance ...	I.	977
Maintenance ...	I.	733
Marriage ...	I.	522
Miscellaneous ...	II.	523
Pallá (Dowry) ...	I.	392
Partition ...	II.	131
Separation of husband and wife ...	I.	577
Widow-remarriage ...	I.	657

MOCHI SURATI:—

	Vol.	P.
Adoption ...	II.	427
After-death ceremonies ...	I.	853
Betrothal ...	I.	182
Caste observances ...	II.	380
Excommunication or putting out of caste ...	II.	231
Inheritance ...	I.	976
Maintenance ...	I.	733
Marriage ...	I.	520
Miscellaneous ...	II.	522
Pallá (Dowry) ...	I.	389
Partition ...	II.	129
Separation of husband and wife ...	I.	576
Widow-remarriage ...	I.	655

PAKHÂLI RAJPUT (of Broach):—

	Vol.	P.
Adoption ...	II.	807
After-death ceremonies ...	II.	711
Betrothal ...	II.	593
Caste observances ...	II.	798
Excommunication or putting out of caste ...	II.	774
Inheritance ...	II.	733
Maintenance ...	II.	689
Marriage ...	II.	653
Miscellaneous ...	II.	822
Pallá (Dowry) ...	II.	629
Partition ...	II.	758
Separation of husband and wife ...	II.	664
Widow-remarriage ...	II.	676

PAKHÂLI SURATI:—

	Vol.	P.
Adoption ...	II.	423
After-death ceremonies ...	I.	843
Betrothal ...	I.	166
Caste observances ...	II.	366

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Excommunication or putting out of caste ... ... II. 222
Inheritance ... ... I. 966
Maintenance ... ... I. 726
Marriage ... ... I. 508
Miscellaneous ... ... II. 513
Pallá (Dowry) ... ... I. 372
Partition ... ... II. 118
Separation of husband and wife ... I. 572
Widow-remarriage ... ... I. 642

PÂNCHOLI SURATI, Section 6:—

Adoption ... ... II. 425
After-death ceremonies... ... ... I. 850
Betrothal ... ... I. 178
Caste observances ... ... II. 377
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 229
Inheritance ... ... I. 973
Maintenance... ... ... I. 731
Marriage ... ... I. 517
Miscellaneous ... ... II. 520
Pallá (Dowry) ... ... I. 385
Partition ... ... II. 126
Separation of husband and wife ... I. 575
Widow-remarriage ... ... I. 652

PARDESHI BAKSARIYÂ:—

Adoption ... ... II. 424
After-death ceremonies ... ... I. 845
Betrothal ... ... I. 169
Caste observances... ... ... II. 371
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 224
Inheritance ... ... I. 968
Maintenance... ... ... I. 728
Marriage ... ... I. 511
Miscellaneous ... ... II. 516
Pallá (Dowry) ... ... I. 376
Partition ... ... II. 121
Separation of husband and wife ... I. 573
Widow-remarriage ... ... I. 645

PARDESHI BUNKAR:—

Adoption ... ... II. 425
After-death ceremonies ... ... I. 847
Betrothal ... ... I. 171
Caste observances ... ... II. 372
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 225
Inheritance ... ... I. 970
Maintenance ... ... I. 728
Marriage ... ... I. 512
Miscellaneous ... ... II. 517
Pallá (Dowry) ... ... I. 379
Partition... ... ... II. 122
Separation of husband and wife ... I. 574
Widow-remarriage ... ... I. 646

PARDESHI SHRIBÂSTÂN:—

Adoption ... ... II. 425
After-death ceremonies... ... ... I. 847
Betrothal ... ... I. 172
Caste observances ... ... II. 373
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 226
Inheritance ... ... I. 970
Maintenance ... ... I. 729
Marriage ... ... I. 513
Miscellaneous ... ... II. 517
Pallá (Dowry) ... ... I. 379
Partition ... ... II. 123
Separation of husband and wife ... I. 574
Widow-remarriage ... ... I. 647

PATÂI RÂVAL:—

Adoption ... ... II. 807
After-death ceremonies... ... ... II. 711
Betrothal ... ... II. 593
Caste observances ... ... II. 799
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 775
Inheritance ... ... II. 733
Maintenance ... ... II. 689
Marriage ... ... II. 653
Miscellaneous... ... ... II. 823
Pallá (Dowry) ... ... II. 630
Partition ... ... II. 759
Separation of husband and wife ... II. 665
Widow-remarriage... ... ... II. 676

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

PETIGHADÂS:—

Adoption ... II. 423
After-death ceremonies... ... I. 844
Betrothal ... I. 167
Caste observances... ... II. 368
Excommunication or putting out of caste ... II. 223
Inheritance ... I. 967
Maintenance... ... I. 727
Marriage ... I. 509
Miscellaneous... ... II. 514
Pallá (Dowry) ... I. 374
Partition ... II. 119
Separation of husband and wife ... I. 573
Widow-remarriage ... I. 643

POMLÂ:—

Adoption ... II. 427
After-death ceremonies... ... I. 855
Betrothal ... I. 186
Caste observances ... ... II. 385
Excommunication or putting out of caste ... II. 233
Inheritance ... I. 978
Maintenance ... ... I. 734
Marriage ... I. 523
Miscellaneous ... II. 524
Pallá (Dowry) ... I. 393
Partition ... II. 132
Separation of husband and wife ... I. 577
Widow-remarriage ... ... I. 658

PURABIYÂ BAKSARIYÂ:—

Adoption ... II. 423
After-death ceremonies ... I. 844
Betrothal ... I. 167
Caste observances ... ... II. 368
Excommunication or putting out of caste ... II. 223
Inheritance ... I. 967
Maintenance ... ... I. 727
Marriage ... I. 509
Miscellaneous... ... II. 513
Pallá (Dowry) ... I. 374
Partition ... II. 119

Vol. P.

Separation of husband and wife ... I. 573
Widow-remarriage... ... I. 643

RAJPUT DAFGAR:—

Adoption ... II. 417
After-death ceremonies ... I. 830
Betrothal ... I. 146
Caste observances... ... II. 348
Excommunication or putting out of caste ... II. 211
Inheritance ... I. 952
Maintenance ... ... I. 718
Marriage ... I. 492
Miscellaneous... ... II. 500
Pallá (Dowry) ... I. 347
Partition ... II. 102
Separation of husband and wife ... I. 566
Widow-remarriage ... I. 626

RAJPUT GUJARÂTI:—

Adoption ... II. 417
After-death ceremonies... ... I. 831
Betrothal ... I. 148
Caste observances... ... II. 350
Excommunication or putting out of caste ... II. 212
Inheritance ... I. 953
Maintenance ... ... I. 719
Marriage ... I. 493
Miscellaneous... ... II. 501
Pallá (Dowry) ... I. 349
Partition... ... II. 104
Separation of husband and wife ... I. 566
Widow-remarriage... ... I. 628

RAJPUT JADAV-VANSHI OF SABLÂGÂM:—

Adoption ... II. 417
After-death ceremonies... ... I. 830
Betrothal ... I. 146
Caste observances... ... II. 349
Excommunication or putting out of caste ... II. 211
Inheritance ... I. 952
Maintenance ... I. 718

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P
Marriage	I.	492
Miscellaneous...	II.	500
Pallá (Dowry)	I.	347
Partition	II.	102
Separation of husband and wife ...	I.	566
Widow-remarriage	I.	627

RAJPUT MÂRU OF ORPAD:—

Adoption	II.	417
After-death ceremonies...	I.	830
Betrothal	I.	147
Caste observances	II.	349
Excommunicatian or putting out of caste	II.	211
Inheritance	I.	952
Maintenance	I.	718
Marriage	I.	493
Miscellaneous	II.	501
Pallá (Dowry)	I.	348
Partition	II.	103
Separation of husband and wife ...	I.	566
Widow-remarriage	I.	627

RAJPUT PÂDHRÂ BHÂGALIÂ:—

Adoption	II.	417
After-death ceremonies	I.	832
Betrothal	I.	149
Caste observancces...	II.	351
Excommunication or putting out of caste	II.	212
Inheritance	I.	954
Maintenance	I.	719
Marriage	I.	494
Miscellaneous	II.	501
Pallá (Dowry)	I.	350
Partition	II.	104
Separation of husband and wife ...	I.	566
Widow-remarriage	I.	629

RÂVALIYÂ CHAROTARIYÂ:—

Adoption	II.	425
After-death ceremonies...	I.	849
Betrothal	I.	175
Caste observances...	II.	375
Excommunication or putting out of caste	II.	228
Inheritance	I.	972
Maintenance	I.	730
Marriage	I.	515
Miscellaneous...	II.	519
Pallá (Dowry)	I.	383
Partition	II.	125
Separation of husband and wife ...	I.	574
Widow-remarriage...	I.	650

RÂVALIYÂ GUJARÂTI:—

Adoption	II.	425
After-death ceremonies...	I.	849
Betrothal	I.	176
Caste observances...	II.	376
Excommunication or putting out of caste	II.	228
Inheritance	I.	972
Maintenance	I.	730
Marriage	I.	516
Miscellaneous...	II.	519
Pallá (Dowry)	I.	384
Partition	II.	125
Separation of husband and wife ...	I.	575
Widow-remarriage...	I.	650

RÂVALIYÂ RÂJBHARÂ:—

Adoption	II.	425
After-death ceremonies...	I.	848
Betrothal	I.	174
Caste observances	II.	374
Excommunication or putting out of caste	II.	227
Inheritance	I.	971
Maintenance	I.	730
Marriage	I.	514
Miscellaneous	II.	518
Pallá (Dowry)	I.	382
Partition	II.	124
Separation of husband and wife ...	I.	574
Widow-remarriage	I.	649

RÂVALIYÂ SURATI PÂTIVÂLÂ:—

Adoption	II.	425
After-death ceremonies	I.	849
Betrothal	I.	174

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Caste observances ... ... II. 375
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 227
Inheritance ... ... I. 972
Maintenance ... ... I. 730
Marriage ... ... I. 515
Miscellaneous... ... ... II. 518
Pallá (Dowry) ... ... I. 382
Partition ... ... II. 124
Separation of husband and wife ... I. 574
Widow-remarriage... ... ... I. 649

SAGARIÂS (of Broach):—

Adoption ... ... II. 805
After-death ceremonies... ... ... II. 707
Betrothal ... ... II. 588
Caste observances... ... ... II. 794
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 772
Inheritance ... ... II. 729
Maintenance ... ... II. 687
Marriage... ... ... II. 649
Miscellaneous... ... ... II. 819
Pallá (Dowry) ... ... II. 623
Partition ... ... II. 754
Separation of husband and wife ... II. 663
Widow-remarriage ... ... II. 672

SAGARIÂ SURATI:—

Adoption ... ... II. 418
After-death ceremonies... ... ... I. 832
Betrothal ... ... I. 149
Caste observances... ... ... II. 352
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 213
Inheritance ... ... I. 955
Maintenance ... ... I. 719
Marriage ... ... I. 494
Miscellaneous... ... ... II. 502
Pallá (Dowry) ... ... I. 351
Partition ... ... II. 105
Separation of husband and wife ... I. 567
Widow-remarriage... ... ... I. 629

SALÂT SOMPURÂ:—

Adoption ... ... II. 419

Vol. P.

After-death ceremonies... ... ... I. 833
Betrothal ... ... I. 151
Caste observances... ... ... II. 353
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 213
Inheritance ... ... I. 956
Maintenance ... ... I. 720
Marriage ... ... I. 496
Miscellaneous ... ... II. 503
Pallá (Dowry) ... ... I. 353
Partition ... ... II. 107
Separation of husband and wife ... I. 567
Widow-remarriage... ... ... I. 630

SÂLVI SHRIMÂLI VISHÂ PATOLIVÂLÂ, Section 1:—

Adoption ... ... II. 408
After-death ceremonies... ... ... I. 807
Betrothal ... ... I. 114
Caste observances ... ... II. 315
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 192
Inheritance ... ... I. 929
Maintenance ... ... I. 704
Marriage ... ... I. 467
Miscellaneous ... ... II. 480
Pallá (Dowry) ... ... I. 310
Partition ... ... II. 78
Separation of husband and wife ... I. 555

SÂLVI SHRIMÂLI VISHÂ PATOLIVÂLÂ, Section 2:—

Adoption ... ... II. 408
After-death ceremonies ... ... I. 808
Betrothal ... ... I. 116
Caste observances... ... ... II. 316
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 193
Inheritance ... ... I. 930
Maintenance... ... ... I. 704
Marriage ... ... I. 468
Miscellaneous... ... ... II. 480
Pallá (Dowry) ... ... I. 312
Partition ... ... II. 79
Separation of husband and wife ... I. 555

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
SIKLIGAR (of Broach):—		
Kabuliyat	II.	830
SIKLIGAR (of Surat):—		
Adoption	II.	427
After-death ceremonies	I.	852
Betrothal	I.	181
Caste observances...	II.	379
Excommunication or putting out of caste	II.	230
Inheritance	I.	975
Maintenance	I.	732
Marriage...	I.	520
Miscellaneous	II.	521
Pallá (Dowry)	I.	388
Partition	II.	128
Separation of husband and wife ...	I.	576
Widow-remarriage	I.	654
SONI DAKSHANI MULEHARI:—		
Kabuliyat	II.	554
SONI DAMANIYÂ:—		
Adoption	II.	404
After-death ceremonies...	I.	793
Betrothal	I.	96
Caste observances....	II.	294
Excommunication or putting out of caste	II.	180
Inheritance	I.	914
Maintenance	I.	695
Marriage	I.	452
Miscellaneous	II.	468
Pallá (Dowry)	I.	284
Partition	II.	63
Separation of husband and wife ...	I.	550
Widow-remarriage	I.	590
SONI DAMANIYÂ:—		
Adoption	II.	405
After-death ceremonies...	I.	797
Betrothal	I.	100
Caste observances...	II.	299
Excommunication or putting out of caste	II.	183
Inheritance	I.	917
Maintenance	I.	697
Marriage	I.	455
Miscellaneous...	II.	471
Pallá (Dowry)	I.	290
Partition	II.	67
Separation of husband and wife ...	I.	551
Widow-remarriage...	I.	591
SONI MÂRU (of Surat):—		
Kabuliyat	II.	556
SONI MÂRU (of Broach):—		
Adoption	II.	804
After-death ceremonies	II.	704
Betrothal	II.	583
Caste observances...	II.	790
Excommunication or putting out of caste	II.	769
Inheritance	II.	726
Maintenance	II.	685
Marriage	II.	646
Miscellaneous	II.	817
Pallá (Dowry)	II.	618
Partition...	II.	749
Separation of husband and wife ...	II.	661
Widow-remarriage...	II.	669
SONI MULEHARI:—		
Adoption	II.	404
After-death ceremonies...	I.	792
Betrothal	I.	95
Caste observances...	II.	293
Excommunication or putting out of caste	II.	180
Inheritance	I.	914
Maintenance	I.	695
Marriage	I.	452
Miscellaneous	II.	467
Pallá (Dowry)	I.	283
Partition	II.	63
Separation of husband and wife ...	I.	550
SONI SHRIMÂLI KHAMBHÂTI:—		
Adoption	II.	404
After-death ceremonies...	I.	792

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
Betrothal	I.	94
Caste observances	II.	292
Excommunication or putting out of caste	II.	180
Inheritance	I.	913
Maintenance	I.	694
Marriage	I.	451
Miscellaneous	II.	467
Pallá (Dowry)	I.	282
Partition	II.	62
Separation of husband and wife ...	I.	549

SONI SHRIMÂLI KHARKHADIYÂ:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	405
After-death ceremonies	I.	795
Betrothal	I.	98
Caste observances	II.	296
Excommunication or putting out of caste	II.	182
Inheritance	I.	916
Introduction	II.	540
Maintenance	I.	696
Marriage	I.	454
Miscellaneous	II.	470
Pallá (Dowry)	I.	287
Partition	II.	65
Separation of husband and wife ...	I.	551

SONI SHRIMÂLI (of Broach):—

	Vol.	P.
Adoption	II.	804
After-death ceremonies	II.	703
Betrothal	II.	583
Caste observances	II.	789
Excommunication or putting out of caste	II.	769
Inheritance	II.	725
Maintenance	II.	685
Marriage	II.	645
Miscellaneous	II.	816
Pallá (Dowry)	II.	617
Partition	II.	749
Separation of husband and wife ...	II.	661

SONI SHRIMÂLI NÂTARIYÂ AHMADÂVÂDI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	405
After-death ceremonies...	I.	796
Betrothal	I.	99
Caste observances	II.	297
Excommunication or putting out of caste	II.	182
Inheritance	I.	916
Maintenance	I.	697
Marriage...	I.	454
Miscellaneous...	II.	471
Pallá (Dowry)	I.	288
Partition	II.	66
Separation of husband and wife ...	I.	551
Widow-remarriage...	I.	591

SONI SHRIMÂLI SURATI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	405
After-death ceremonies...	I.	794
Betrothal	I.	96
Caste observances	II.	295
Excommunication or putting out of caste	II.	181
Inheritance	I.	914
Maintenance	I.	696
Marriage	I.	453
Miscellaneous...	II.	469
Pallá (Dowry)	I.	285
Partition	II.	64
Separation of husband and wife ...	I.	550

SONI SHRIMÂLI SURATI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	406
After-death ceremonies...	I.	797
Betrothal	I.	101
Caste observances	II.	299
Excommunication or putting out of caste	II.	184
Inheritance	I.	918
Maintenance	I.	698
Marriage	I.	456
Miscellaneous	II.	472
Pallá (Dowry)	I.	291
Partition	II.	67
Separation of husband and wife ...	I.	551

SONI TRÂGAD JÂVIYÂ:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	404

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

After-death ceremonies ... ... I. 791
Betrothal ... ... I. 93
Caste observances ... ... II. 291
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 179
Inheritance ... ... I. 912
Maintenance ... ... I. 694
Marriage ... ... I. 450
Miscellaneous ... ... II. 466
Pallá (Dowry) ... ... I. 280
Partition ... ... II. 61
Separation of husband and wife ... I. 549

SONI TRÂGAD NÂHÂNU MÂSTÂN SINORIÂ:—

Adoption ... ... II. 804
After-death ceremonies... ... ... II. 702
Betrothal ... ... II. 582
Caste observances ... ... II. 788
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 769
Inheritance ... ... II. 725
Maintenance ... ... II. 685
Marriage ... ... II. 645
Miscellaneous ... ... II. 816
Pallá (Dowry) ... ... II. 216
Partition... ... ... II. 748
Separation of husband and wife ... II. 661

SONI TRÂGAD VARÂCHHIYÂ:—

Adoption ... ... II. 404
After-death ceremonies... ... ... I. 791
Betrothal ... ... I. 93
Caste observances ... ... II. 291
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 180
Inheritance ... ... I. 913
Maintenance ... ... I. 694
Marriage ... ... I. 451
Miscellaneous... ... ... II. 467
Pallá (Dowry) ... ... I. 281
Partition ... ... II. 62
Separation of husband and wife ... I. 549

SONI VADNAGARÂ SECTION:—

Adoption ... ... II. 405

Vol. P.

After-death ceremonies... ... ... I. 796
Betrothal ... ... I. 99
Caste observances ... ... II. 298
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 183
Inheritance ... ... I. 917
Maintenance ... ... I. 697
Marriage... ... ... I. 455
Miscellaneous ... ... II. 471
Pallá (Dowry) ... ... I. 289
Partition ... ... II. 66
Separation of husband and wife ... I. 551

SUKHADIYÂ SHRIMÂLI:—

Adoption... ... ... II. 413
After-death ceremonies ... ... I. 820
Betrothal ... ... I. 131
Caste observances ... ... II. 331
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 203
Inheritance ... ... I. 942
Maintenance ... ... I. 712
Marriage ... ... I. 481
Miscellaneous... ... ... II. 490
Pallá (Dowry) ... ... I. 333
Partition ... ... II. 92
Separation of husband and wife ... I. 561

SUTHÂR GUJJAR AHMADÂVÂDI:—

Adoption ... ... II. 407
After-death ceremonies ... ... I. 802
Betrothal ... ... I. 108
Caste observances ... ... II. 306
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 188
Inheritance ... ... I. 923
Introduction ... ... II. 541
Maintenance ... ... I. 701
Marriage ... ... I. 461
Miscellaneous ... ... II. 475
Pallá (Dowry) ... ... I. 301
Partition ... ... II. 73
Separation of husband and wife ... I. 553
Widow-remarriage... ... ... I. 597

Vol. P.

SUTHÂR GUJJAR OF ORPÂD:—

Adoption ... ... II. 406
After-death ceremonies... ... ... I. 799
Betrothal ... ... I. 103
Caste observances ... ... II. 302
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 185
Inheritance ... ... I. 920
Maintenance ... ... I. 699
Marriage ... ... I. 458
Miscellaneous ... ... II. 473
Pallá (Dowry) ... ... I. 295
Partition ... ... II. 69
Separation of husband and wife ... I. 552
Widow-remarriage ... ... I. 593

SUTHÂR GUJJAR TALABDÂ OF SURAT:—

Adoption... ... ... II. 406
After-death ceremonies... ... ... I. 798
Betrothal ... ... I. 102
Caste observances ... ... II. 301
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 184
Inheritance ... ... I. 919
Maintenance ... ... I. 698
Marriage ... ... I. 457
Miscellaneous ... ... II. 473
Pallá (Dowry) ... ... I. 293
Partition ... ... II. 69
Separation of husband and wife ... I. 552
Widow-remarriage ... ... I. 592

SUTHÂR MEVÂDÂ (of Broach):—

Adoption ... ... II. 803
After-death ceremonies... ... ... II. 700
Betrothal ... ... II. 579
Caste observances ... ... II. 785
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 767
Inheritance ... ... II. 723
Maintenance ... ... II. 683
Marriage ... ... II. 642
Miscellaneous... ... ... II. 814
Pallá (Dowry) ... ... II. 612

Vol. P.

Partition... ... ... II. 745
Separation of husband and wife ... II. 659
Widow-remarriage... ... ... II. 666

SUTHÂR MEVÂDÂ (of Surat):—

Adoption ... ... II. 407
After-death ceremonies... ... ... I. 802
Betrothal ... ... I. 108
Caste observances... ... ... II. 308
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 188
Inheritance ... ... I. 924
Maintenance ... ... I. 701
Marriage ... ... I. 462
Miscellaneous... ... ... II. 476
Pallá (Dowry) ... ... I. 302
Partition ... ... II. 74
Separation of husband and wife ... I. 553

SUTHÂR PANCHOLI (of Broach):—

Adoption ... ... II. 803
After-death ceremonies... ... ... II. 699
Betrothal ... ... II. 578
Caste observances... ... ... II. 785
Fxcommunication or putting out of caste ... ... II. 766
Inheritance ... ... II. 722
Maintenance ... ... II. 683
Marriage... ... ... II. 642
Miscellaneous ... ... II. 813
Pallá (Dowry) ... ... II. 611
Partition ... ... II. 745
Separation of husband and wife ... II. 659
Widow-remarriage ... ... II. 666

SUTHÂR PANCHOLI (of Surat):—

Adoption ... ... II. 406
After-death ceremonies... ... ... I. 800
Betrothal ... ... I. 105
Caste observances... ... ... II. 303
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 186
Inheritance ... ... I. 921
Introduction ... ... II. 541
Maintenance ... ... I. 700

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Marriage ... ... I. 459
Miscellaneous ... ... II. 474
Pallá (Dowry) ... ... I. 297
Partition ... ... II. 70
Separation of husband and wife ... I. 552
Widow-remarriage... ... ... I. 595

SUTHÂR PANCHOLI CHÂMPÂNERI AHMADÂVÂDI:—

Adoption ... ... II. 406
After-death ceremonies ... ... I. 801
Betrothal ... ... I. 106
Caste observances ... ... II. 305
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 187
Inheritance ... ... I. 922
Maintenance ... ... I. 700
Marriage ... ... I. 460
Miscellaneous ... ... II. 475
Pallá (Dowry). ... ... I. 298
Partition ... ... II. 72
Separation of husband and wife ... I. 552
Widow-remarriage ... ... I. 596

SUTHÂR PANCHOLI CHÂMPÂNERI AHMADÂVÂDI:—

Answers... ... ... II. 541

SUTHÂR PARDESHI KHÂTI:—

Adoption ... ... II. 406
After-death ceremonies ... ... I. 800
Betrothal ... ... I. 105
Caste observances ... ... II. 303
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 186
Inheritance ... ... I. 921
Maintenance ... ... I. 700
Marriage ... ... I. 459
Miscellaneous ... ... II. 474
Pallá (Dowry) ... ... I. 296
Partition ... ... II. 70
Separation of husband and wife ... I. 552
Widow-remarriage ... ... I. 594

SUTHÂR SORÂTHIYÂ:—

Adoption ... ... II. 406

Vol. P.

After-death ceremonies... ... ... I. 798
Betrothal ... ... I. 101
Caste observances ... ... II. 300
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 184
Inheritance ... ... I. 919
Maintenance ... ... I. 698
Marriage ... ... I. 457
Miscellaneous... ... ... II. 473
Pallá (Dowry) ... ... I. 292
Partition... ... ... II. 68
Separation of husband and wife ... I. 551
Widow-remarriage... ... ... I. 592

SUTHÂR VAISHYÂ:—

Adoption ... ... II. 407
After-death ceremonies... ... ... I. 801
Betrothal ... ... I. 107
Caste observances ... ... II. 306
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 188
Inheritance ... ... I. 923
Maintenance ... ... I. 701
Marriage ... ... I. 461
Miscellaneous ... ... II. 475
Pallá (Dowry) ... ... I. 300
Partition ... ... II. 72
Separation of husband and wife ... I. 553

TANKSHÂLI:—

Adoption ... ... II. 407
After-death ceremonies... ... ... I. 80[illegible]
Betrothal ... ... I. 109
Caste observances... ... ... II. 308
Excommunication or putting out of caste ... ... II. 189
Inheritance ... ... I. 924
Maintenance ... ... I. 702
Marriage ... ... I. 463
Miscellaneous... ... ... II. 477
Pallá (Dowry) ... ... I. 303
Partition ... ... II. 74
Separation of husband and wife ... I. 553
Widow-remarriage ... ... I. 597

TELI DAKSHANI KHÂNDESHI:—

Adoption ... ... II. 421

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
After-death ceremonies...	I.	838
Betrothal	I.	157
Caste observances	II.	360
Excommunication or putting out of caste	II.	217
Inheritance	I.	960
Maintenance	I.	723
Marriage	I.	501
Miscellaneous	II.	507
Pallá (Dowry)	I.	362
Partition	II.	112
Separation of husband and wife ...	I.	570
Widow-remarriage	I.	636

THÂKOR PARDESHI DANGI, Section 1:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	420
After-death ceremonies	I.	837
Betrothal	I.	156
Caste observances	II.	359
Excommunication or putting out of caste	II.	216
Inheritance	I.	960
Maintenance	I.	723
Marriage	I.	500
Miscellaneous	II.	507
Pallá (Dowry)	I.	361
Partition	II.	111
Separation of husband and wife ...	I.	570
Widow-remarriage	I.	635

THÂKOR PARDESHI DANGI, Section 2:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	420
After-death ceremonies	I.	838
Betrothal	I.	157
Caste observances	II.	360
Excommunication or putting out of caste	II.	217
Inheritance	I.	960
Maintenance	I.	723
Marriage	I.	501
Miscellaneous	II.	507
Pallá (Dowry)	I.	362
Partition	II.	111

	Vol.	P.
Separation of husband and wife ...	I.	570
Widow-remarriage	I.	636

THÂKOR PARDESHI LODHÂS:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	424
After-death ceremonies...	I.	846
Betrothal	I.	170
Caste observances...	II.	371
Excommunication or putting out of caste	II.	225
Inheritance	I.	969
Maintenance	I.	728
Marriage	I.	512
Miscellaneous	II.	516
Pallá (Dowry)	I.	378
Partition	II.	121
Separation of husband and wife ...	I.	573
Widow-remarriage	I.	646

TIMÂLIYÂ SURATI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	427
After-death ceremonies...	I.	855
Betrothal	I.	186
Caste observances	II.	385
Excommunication or putting out of caste	II.	233
Inheritance	I.	979
Maintenance...	I.	734
Marriage	I.	524
Miscellaneous	II.	524
Pallá (Dowry)	I.	393
Partition	II.	132
Separation of husband and wife ...	I.	577
Widow-remarriage	I.	659

TRILONI MARETHÂ DAKSHANI KHÂNDESHI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	423
After-death ceremonies	I.	842
Betrothal	I.	164
Caste observances...	II.	364
Excommunication or putting out of caste	II.	221
Inheritance	I.	965
Maintenance	I.	725

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P.
Marriage	I.	506
Miscellaneous	II.	511
Pallá (Dowry)	I.	370
Partition	II.	116
Separation of husband and wife ...	I.	572
Widow-remarriage	I.	641

VÂGHARIS:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	423
After-death ceremonies	I.	844
Betrothal	I.	166
Caste observances	II.	367
Excommunication or putting out of caste	II.	223
Inheritance	I.	966
Maintenance	I.	727
Marriage	I.	508
Miscellaneous...	II.	513
Pallá (Dowry)	I.	373
Partition	II.	119
Separation of husband and wife ...	I.	573
Widow-remarriage	I.	643

VÂLAND LIMACHIYÂ AHMADÂVÂDI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	409
After-death ceremonies	I.	811
Betrothal	I.	120
Caste observances	II.	320
Excommunication or putting out of caste	II.	196
Inheritance	I.	934
Maintenance...	I.	707
Marriage	I.	472
Miscellaneous	II.	484
Pallá (Dowry)	I.	318
Partition	II.	83
Separation of husband and wife ...	I.	556
Widow-remarriage	I.	605

VÂLAND LIMACHIYÂ SURATI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	410
After-death ceremonies...	I.	813
Betrothal	I.	122
Caste observances...	II.	321
Conclusion	II.	542
Excommunication or putting out of caste	II.	197
Inheritance	I.	935
Introduction	II.	542
Maintenance	I.	708
Marriage	I.	473
Miscellaneous	II.	485
Pallá (Dowry)	I.	321
Partition	II.	84
Separation of husband and wife ...	I.	557
Widow-remarriage	I.	607

VÂNIÂ AGARVÂLÂ:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	398
After-death ceremonies	I.	772
Betrothal	I.	66
Caste observances	II.	263
Excommunication or putting out of caste	II.	164
Inheritance	I.	893
Introduction	II.	538
Maintenance	I.	682
Marriage	I.	431
Miscellaneous	II.	448
Pallá (Dowry)	I.	246
Partition	II.	39
Separation of husband and wife ...	I.	543

VÂNIÂ DASHÂ KHADÂYATÂ SURATI AHMADÂVÂDI AND UMRETHI:—

	Vol.	P.
Adoption	II.	399
After-death ceremonies...	I.	776
Betrothal	I.	70
Caste observances	II.	268
Excommunication or putting out of caste	II.	167
Inheritance	I.	896
Maintenance...	I.	684
Marriage	I.	434
Miscellaneous	II.	451
Pallá (Dowry)	I.	251
Partition	II.	43
Separation of husband and wife ...	I.	544

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol. P.
VÂNIÂ DASHÂ SHRIMÂLI:—	
Adoption	II. 399
After-death ceremonies	I. 779
Betrothal	I. 75
Caste observances	II. 273
Excommunication or putting out of caste	II. 169
Inheritance	I. 899
Indroduction	II. 539
Maintenance	I. 686
Marriage	I. 437
Miscellaneous	II. 453
Pallá (Dowry)	I. 257
Partition	II. 46
Separation of husband and wife	I. 544
VÂNIÂ GUJJAR:—	
Adoption	II. 400
After-death ceremonies	I. 781
Betrothal	I. 77
Caste observances	II. 276
Excommunication or putting out of caste	II. 171
Inheritance	I. 901
Maintenance	I. 687
Marriage	I. 438
Miscellaneous	II. 455
Pallá (Dowry)	I. 260
Partition	II. 48
Separation of husband and wife	I. 545
VÂNIÂ HARSORÂ VISHÂ:—	
Adoption	II. 399
After-death ceremonies	I. 778
Betrothal	I. 73
Caste observances	II. 271
Excommunication or putting out of caste	II. 168
Inheritance	I. 898
Maintenance	I. 685
Marriage	I. 436
Miscellaneous	II. 453
Pallá (Dowry)	I. 256
Partition	II. 46
Petition	II. 538
Separation of husband and wife	I. 544

	Vol. P.
VÂNIÂ HARSORÂ VISHÂ:—	
Adoption	II. 399
After-death ceremonies	I. 778
Betrothal	I. 74
Caste observances	II. 272
Excommunication or putting out of caste	II. 169
Inheritance	I. 899
Maintenance	I. 686
Marriage	I. 437
Miscellaneous	II. 453
Pallá (Dowry)	I. 257
Partition	II. 46
Separation of husband and wife	I. 544
VÂNIÂ KHADÂYATÂ PÂNCHÂ:—	
Adoption	II. 399
After-death ceremonies	I. 776
Betrothal	I. 71
Caste observances	II. 269
Excommunication or putting out of caste	II. 167
Inheritance	I. 897
Maintenance	I. 684
Marriage	I. 434
Miscellaneous	II. 451
Pallá (Dowry)	I. 253
Partition	II. 44
Separation of husband and wife	I. 544
VÂNIÂ MEVÂDÂ DASHÂ MESHRI:—	
Adoption	II. 400
After-death ceremonies	I. 780
Betrothal	I. 76
Caste observances	II. 274
Excommunication or putting out of caste	II. 170
Inheritance	I. 900
Maintenance	I. 687
Marriage	I. 438
Miscellaneous	II. 455
Pallá (Dowry)	I. 259
Partition	II. 48
Separation of husband and wife	I. 545

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

	Vol.	P
VÂNIÂ MEVÂDÂ VISHÂ:—		
Adoption	II.	400
After-death ceremonies...	I.	781
Betrothal	I.	78
Caste observances	II.	276
Excommunication or putting out of caste	II.	171
Inheritance	I.	901
Maintenance	I.	687
Marriage	I.	439
Miscellaneous...	II.	456
Pallá (Dowry)	I.	261
Partition	II.	49
Separation of husband and wife ...	I.	545
VÂNIÂ MODH DASHÂ ARADJÂ SURATI:—		
Adoption	II.	398
After-death ceremonies...	I.	775
Betrothal	I.	70
Caste observances	II.	267
Excommunication or putting out of caste	II.	166
Inheritance	I.	896
Maintenance	I.	683
Marriage	I.	433
Miscellaneous	II.	450
Pallá (Dowry)	I.	250
Partition	II.	42
Separation of husband and wife ...	I.	544
VÂNIÂ MODH MÂDALIÂ DASHÂ:—		
Adoption	II.	398
After-death ceremonies...	I.	774
Betrothal	I.	69
Caste observances...	II.	266
Excommunication or putting out of caste	II.	166
Inheritance	I.	895
Maintenance...	I.	683
Marriage	I.	433
Miscellaneous	II.	450
Pallá (Dowry)	I.	249
Partition	II.	41
Separation of husband and wife ...	I.	543
VÂNIÂ MODH VISHÂ ARÂDAJÂ AHMADÂVÂDI:—		
Adoption	II.	398
After-death ceremonies...	I.	774
Betrothal	I.	68
Caste observances	II.	265
Excommunication or putting out of caste	II.	165
Inheritance	I.	895
Maintenance	I.	683
Marriage	I.	432
Miscellaneous	II.	449
Pallá (Dowry)	I.	248
Partition	II.	40
Separation of husband and wife ...	I.	543
VÂNIÂ NÂGHORI DINDOO:—		
Kabuliyat	II.	553
VÂNIÂ NÂDORÂ:—		
Adoption	II.	398
After-death ceremonies...	I.	773
Betrothal	I.	67
Caste observances...	II.	264
Excommunication or putting out of caste	II.	165
Inheritance	I.	894
Maintenance	I.	682
Marriage	I.	431
Miscellaneous	II.	448
Pallá (Dowry)	I.	247
Partition	II.	40
Separation of husband and wife ...	I.	543
VÂNIÂ SHRÂVAK VISHÂ PORVÂD:—		
Adoption	II.	399
After-death ceremonies	I.	779
Betrothal	I.	75
Caste observances...	II.	274
Excommunication or putting out of caste	II.	170
Inheritance	I.	900
Maintenance...	I.	686
Marriage	I.	437
Miscellaneous	II.	454

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Vol. P.

Pallá (Dowry) ... I. 259
Partition ... II. 47
Separation of husband and wife ... I. 544

VÂNIÂ VISHÂ KHÂDAYATÂ AHMADÂVÂDI:—

Adoption ... II. 400
After-death ceremonies... I. 782
Betrothal ... I. 78
Caste observances... II. 277
Excommunication or putting out of caste ... II. 172
Inheritance ... I. 902
Maintenance ... I. 688
Marriage ... I. 439
Miscellaneous ... II. 456
Pallá (Dowry) ... I. 262
Partition ... II. 50
Separation of husband and wife ... I. 545

VÂNIÂ VISHÂ NÂDORÂ:—

Adoption ... II. 399
After-death ceremonies ... I. 777
Betrothal ... I. 72
Caste observances... II. 270
Excommunication or putting out of caste ... II. 168
Inheritance ... I. 898
Maintenance ... I. 685
Marriage ... I. 435
Miscellaneous ... II. 452
Pallá (Dowry) ... I. 254
Partition ... II. 45
Separation of husband and wife ... I. 544

VÂNIÂ VISHÂ OSVÂL:—

Adoption ... II. 400
After-death ceremonies... I. 780
Betrothal ... I. 76
Caste observances... II. 274
Excommunication or putting out of caste ... II. 170
Inheritance ... I. 900
Introduction ... II. 539
Maintenance ... I. 686

Vol. P.

Marriage ... I. 438
Miscellaneous ... II. 454
Pallá (Dowry) ... I. 259
Partition ... II. 48
Separation of husband and wife ... I. 545

VÂNSFODÂ DAKSHANI SURATI:—

Adoption ... II. 423
After-death ceremonies ... I. 843
Betrothal ... I. 165
Caste obervances ... II. 366
Excommunication or putting out of caste ... II. 222
Inheritance ... I. 966
Maintenance ... I. 726
Marriage ... I. 507
Miscellaneous... II. 512
Pallá (Dowry) ... I. 372
Partition ... II. 118
Separation of husband and wife ... I. 572
Widow-remarriage ... I. 642

VÂNSFODÂ SURATI:—

Adoption ... II. 422
After-death ceremonies... I. 843
Betrothal ... I. 165
Caste observances... II. 366
Excommunication or putting out of caste ... II. 222
Inheritance ... I. 966
Introduction ... II. 545
Maintenance ... I. 726
Marriage ... I. 507
Miscellaneous ... II. 512
Pallá (Dowry) ... I. 371
Partition ... II. 118
Separation of husband and wife ... I. 572
Widow-remarriage ... I. 642

VERÂGI NARVÂN Section:—

Answers... II. 557

VERÂGI NARVÂN:—

Answers... II. 564

VERÂGI NIMÂNANDI Section:—

Answers... II. 561

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અનુક્રમણિકા–ભાગ બીજો.

જવાબ.

બાબત.	કયા પૃષ્ઠથી.	કયા પૃષ્ઠસુદ્ધી.
વહેંચણ બાબત	૧	૧૩૬
ન્યાતબહાર બાબત.	૧૩૭	૨૩૬
ન્યાતીઆચાર બાબત.	૨૩૭	૩૯૦
દત્તપુત્ર બાબત.	૩૯૧	૪૨૯
પરચુરણ બાબત	૪૩૦	૫૩૨
અરજીઓ, મથાળાંઓ ને વધારાઓ	૫૩૩	૫૪૬
કબુલાતો...	૫૪૭	૫૫૬
વેરાગીના જવાબો	૫૫૭	૫૬૭

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ભરૂચની ન્યાતોના જવાબ.

બાબત.	કયા પૃષ્ઠથી.	કયા પૃષ્ઠસુદ્ધી.
વિવાહ બાબત...	૫૬૮	૫૯૬
પલ્લાં બાબત	૫૯૭	૬૩૩
લગ્ન બાબત	૬૩૪	૬૫૫
તજવા બાબત	૬૫૬	૬૬૫
નાત્રા બાબત	૬૬૬	૬૭૮
અન્નવસ્ત્ર બાબત	૬૭૯	૬૯૦
ક્રિયા બાબત	૬૯૧	૭૧૩
વારસા બાબત...	૭૧૪	૭૩૫
વહેંચણ બાબત	૭૩૬	૭૬૦
ન્યાતબહાર બાબત	૭૬૧	૭૭૫
ન્યાતીઆચાર બાબત...	૭૭૬	૮૦૦
દત્તપુત્ર બાબત...	૮૦૧	૮૦૭
પરચુરણ બાબત	૮૦૭	૮૨૪
કબુલાતો...	૮૨૫	૮૩૧

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અનુક્રમણિકા—ભાગ બીજો.

જવાબ.

અંક.	પ્રકાર.	નામ.	પૃષ્ઠ.				
			વેહેંચણ બા.	ન્યાતબહા.બા.	ન્યાતીઆ.બા.	દત્તપુત્રબાબ.	પરચુરણ બા.
૧	ગ	નાગર વડનગરા મેહેતા...	૧	૧૩૭			
૨	,,	નાગર બ્રાહ્મણ વડનગરા અમદાવાદી સુરતના ...	૨	૧૩૮			
૨૪૩	,,	નાગર વડનગરા સુરતી ગીરજાશંકરનું તડ... ...	૨	૧૩૯			
૨૪૪	,,	નાગર વડનગરા બ્રાહ્મણ સુરતી	૩	૧૪૦			
૨૦૦	ક	બ્રાહ્મણ વીસનગરા નાગર ગૃહસ્થ સુરતી	૪	૧૪૧	૨૩૭	૩૯૧	૪૩૦
૨૦૧	,,	,, વીશલ નગરા અમદાવાદી ગૃહસ્થ તથા કલાટ સર્વે	૫	૧૪૨	૨૩૮	૩૯૧	૪૩૨
૩	ગ	,, ઔદિચ્ય સહસ્ર સુરતી	૫	૧૪૨			
૪	,,	,, ઔદિચ્ય સહસ્ર ખંભાતી ઈશામળીયા, પટેલ બેચર રામચંદ્ર	૭	૧૪૩			
૫	,,	,, ઔદિચ્ય ટોળકીયા સુરતી	૮	૧૪૪			
૬	,,	,, શીહોરા ઔદિચ્ય સુરતી	૯	૧૪૪			
૮	,,	,, ઔદિચ્ય સહસ્ર અમદાવાદી ઈશામળીયા પટેલ બહુચરાજી...	૧૦	૧૪૫			
૯	,,	,, ઔદિચ્ય સહસ્ર અમદાવાદી	૧૧	૧૪૬			
૭	,,	,, મોઢ અગિઆરશિયા	૧૩	૧૪૭			
૧૦	,,	,, મોઢ ચાતુરવેદી સુરતી	૧૪	૧૪૮			
૧૧	,,	,, મોઢ ચાતુરવેદી અમદાવાદી સુરતના	૧૫	૧૪૮			
૧૨	,,	,, મોઢ ત્રિવેદી સુરતી	૧૬	૧૪૯			
૧૩	ક	,, ત્રવાડી મેવાડા સુરતી	૧૭	૧૫૦	૨૩૯	૩૯૧	૪૩૨
૧૪	,,	,, ચોરાશી મેવાડા	૧૭	૧૫૦	૨૩૯	૩૯૧	૪૩૩
૮૭	,,	,, ત્રવાડી મેવાડા	૧૮	૧૫૧	૨૪૦	૩૯૨	૪૩૩
૮૮	,,	,, ભટ મેવાડા તળબદા	૧૮	૧૫૧	૨૪૦	૩૯૨	૪૩૩
૧૫	,,	,, ખેડાવાળ ભીતરા	૧૯	૧૫૧	૨૪૧	૩૯૨	૪૩૪
૧૬	,,	,, ભારગવ વીશા સુરતી	૧૯	૧૫૨	૨૪૧	૩૯૨	૪૩૪
૮૯	,,	,, દશા ભારગવ કામળેજા	૨૦	૧૫૨	૨૪૨	૩૯૨	૪૩૫
૧૭	,,	,, શ્રીગોડ માળવી	૨૧	૧૫૩	૨૪૩	૩૯૨	૪૩૫
૧૮	,,	,, શ્રીગોડ માળવી ખંભાતી	૨૨	૧૫૩	૨૪૪	૩૯૨	૪૩૬
૫૩	,,	,, શ્રીગોડ મેલતવાળ	૨૩	૧૫૪	૨૪૫	૩૯૩	૪૩૬
૩૭	,,	,, સાચોરા સુરતવાસી	૨૩	૧૫૪	૨૪૫	૩૯૩	૪૩૭
૧૯	,,	,, શ્રીમાળી સુરતી	૨૪	૧૫૫	૨૪૬	૩૯૩	૪૩૭
૫૪	,,	,, શ્રીમાળી સુરતના તડ બીજું	૨૪	૧૫૫	૨૪૭	૩૯૩	૪૩૮

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અંક.	પ્રકાર.	નામ.	પૃષ્ઠ. વેહેંચણ બા.	પૃષ્ઠ. ન્યાતઅહા.બા.	પૃષ્ઠ. ન્યાતીઆ.બા.	પૃષ્ઠ. દત્તપુત્રબાબ.	પૃષ્ઠ. પરચુરણબા.
૯૦	ક	બ્રાહ્મણ શ્રીમાળી અમદાવાદી...	૨૫	૧૫૫	૨૪૮	૩૯૩	૪૩૮
૩૮	,,	,, હરસોરા	૨૫	૧૫૬	૨૪૮	૩૯૩	૪૩૮
૩૯	,,	,, અનાવલાની ન્યાત	૨૫	૧૫૬	૨૪૯	૩૯૪	૪૩૯
૫૫	,,	,, વાયડા	૨૬	૧૫૬	૨૪૯	૩૯૪	૪૪૦
૨૦	,,	,, મારવાડી શીરોઈ સુરતવાસી	૨૭	૧૫૭	૨૫૦	૩૯૪	૪૪૦
૫૬	,,	,, મધ્યાચલ	૨૭	૧૫૭	૨૫૦	૩૯૪	૪૪૧
૯૧	,,	,, સારસ્વત લુહાણાના ગોર...	૨૮	૧૫૭	૨૫૧	૩૯૪	૪૪૧
૯૨	,,	,, પારાશર	૨૯	૧૫૮	૨૫૪	૩૯૫	૪૪૧
૧૦૧	,,	,, રાયકવાળ સુરતના	૨૯	૧૫૯	૨૫૪	૩૯૫	૪૪૨
૧૦૨	,,	,, કંડોળીયા	૩૦	૧૫૯	૨૫૫	૩૯૫	૪૪૨
૧૧૯	,,	,, મોતાળા ઓરપાડના દેશાઈ	૩૧	૧૫૯	૨૫૫	૩૯૫	૪૪૨
૧૨૫	,,	,, ઉનેવાળ	૩૨	૧૬૦	૨૫૭	૩૯૬	૪૪૪
૧૨૬	ખ	,, તપોધનની ન્યાત	૩૩	૧૬૧	૨૫૭	૩૯૬	૪૪૪
૧૪૬	,,	,, તપોધન ખંભાતી શાહીવાળા	૩૪	૧૬૧	૨૫૮	૩૯૬	૪૪૫
૧૩૧	ક	,, કરાડા	૩૫	૧૬૨	૨૫૯	૩૯૭	૪૪૫
૧૩૨	,,	,, કનોજીયા	૩૫	૧૬૨	૨૫૯	૩૯૭	૪૪૬
૧૭૯	,,	,, તળાજીઆ	૩૬	૧૬૩	૨૬૦	૩૯૭	૪૪૬
૧૮૦	,,	,, સિધેશ્વરા	૩૬	૧૬૩	૨૬૦	૩૯૭	૪૪૬
૨૨૦	,,	,, દેશાવાળ	૩૭	૧૬૩	૨૬૧	૩૯૮	૪૪૭
૨૨૧	,,	,, ખેડવા હુમડના ગોર	૩૮	૧૬૪	૨૬૨	૩૯૮	૪૪૭
૧૫૮	,,	વાણિયા અગરવાળા	૩૯	૧૬૪	૨૬૩	૩૯૮	૪૪૮
૧૮૧	,,	,, નાહોરા	૪૦	૧૬૫	૨૬૪	૩૯૮	૪૪૮
૨૨૨	,,	,, મોઢવીશા અરાડજા અમદાવાદી...	૪૦	૧૬૫	૨૬૫	૩૯૮	૪૪૯
૨૨૩	,,	,, મોઢ માદળીયા દશા	૪૧	૧૬૬	૨૬૬	૩૯૮	૪૫૦
૨૨૪	,,	,, મોઢ દશા અરાડજા સુરતી	૪૨	૧૬૬	૨૬૭	૩૯૮	૪૫૦
૨૨૫	,,	,, દશા ખડાયતા સુરતી તથા અમદાવાદી તથા ઉમરેઠી	૪૩	૧૬૭	૨૬૮	૩૯૯	૪૫૧
૨૨૬	,,	,, ખડાયતા પાંચા	૪૪	૧૬૭	૨૬૯	૩૯૯	૪૫૧
૨૨૭	,,	,, વીશા નાહોરા	૪૫	૧૬૮	૨૭૦	૩૯૯	૪૫૨
૨૨૮	,,	,, હરસોરા વીશા	૪૬	૧૬૮	૨૭૧	૩૯૯	૪૫૩
૨૨૯	,,	,, હરસોરા વીશા	૪૬	૧૬૯	૨૭૨	૩૯૯	૪૫૩
૨૩૦	,,	,, દશા શ્રીમાળી	૪૬	૧૬૯	૨૭૩	૩૯૯	૪૫૩
૨૩૧	,,	,, શ્રાવક વીશા પોરવાડ	૪૭	૧૭૦	૨૭૪	૩૯૯	૪૫૪
૨૩૩	,,	,, વીશા ઓસવાળ...	૪૮	૧૭૦	૨૭૪	૪૦૦	૪૫૪
૨૩૨	,,	,, મેવાડા દશા મેશરી...	૪૮	૧૭૦	૨૭૪	૪૦૦	૪૫૫
૨૪૬	,,	,, ગુજ્જર	૪૮	૧૭૧	૨૭૬	૪૦૦	૪૫૫
૨૪૭	,,	,, મેવાડા વીશા	૪૯	૧૭૧	૨૭૬	૪૦૦	૪૫૬

અંક.	પ્રકાર.	નામ.	પૃષ્ઠ. વેહેંચણ બા.	ન્યાતબહા. બા.	ન્યાતીઆ. બા.	દત્તપુત્ર બાબ.	પરચુરણબા.
૨૪૮	ક	વાણિયા વીશા ખડાયતા અમદાવાદી...	૫૦	૧૭૨	૨૭૭	૪૦૦	૪૫૬
૧૦૪	,,	ભાટિયા જાદવ વંશી	૫૦	૧૭૨	૨૭૮	૪૦૧	૪૫૭
૧૮૫	ખ	લુવાણા તડ પહેલું	૫૧	૧૭૩	૨૭૯	૪૦૧	૪૫૮
૧૮૬	ખ	ભાટિયા લુવાણા તડ બીજાવાળા	૫૨	૧૭૩	૨૮૧	૪૦૧	૪૫૮
૧૮૭	,,	,, વાહાવા	૫૩	૧૭૪	૨૮૨	૪૦૧	૪૫૯
૨૧	ક	કાયસ્થ વાલ્મિક સુરતી...	૫૩	૧૭૪	૨૮૨	૪૦૧	૪૫૯
૨૨	,,	,, માથુર	૫૪	૧૭૪	૨૮૨	૪૦૧	૪૬૦
૨૫૪	ખ	બ્રહ્મક્ષત્રી નાત્રાવાળા સુરતના...	૫૪	૧૭૫	૨૮૩	૪૦૧	૪૬૦
૧૨૦	,,	કણબી કડવા કસબે ઓરપાડના	૫૫	૧૭૫	૨૮૪	૪૦૧	૪૬૧
૧૫૨	,,	,, દક્ષણી	૫૬	૧૭૫	૨૮૫	૪૦૨	૪૬૧
૨૩૭	,,	,, કડવા સુરતી	૫૭	૧૭૬	૨૮૫	૪૦૨	૪૬૨
૧૦૬	,,	કંસારા તળબદા અમદાવાદી ...	૫૭	૧૭૬	૨૮૬	૪૦૨	૪૬૨
૧૬૯	,,	,, સુરતી	૫૮	૧૭૭	૨૮૭	૪૦૨	૪૬૩
૨૭	,,	ભાવસાર છીપા સુરતી...	૫૯	૧૭૭	૨૮૮	૪૦૨	૪૬૩
૫૯	,,	,, શ્રાવક સુરતી	૬૦	૧૭૮	૨૮૯	૪૦૩	૪૬૪
૬૦	,,	,, શ્રાવક	૬૦	૧૭૮	૨૮૯	૪૦૩	૪૬૫
૧૮૪	,,	,, અમદાવાદી...	૬૧	૧૭૯	૨૯૦	૪૦૪	૪૬૬
૪૦	ક	સોની ત્રાગડ જાવિયા	૬૧	૧૭૯	૨૯૧	૪૦૪	૪૬૬
૧૦૫	,,	,, ત્રાગડ વરાછીઆ...	૬૨	૧૮૦	૨૯૧	૪૦૪	૪૬૭
૧૨૭	,,	,, શ્રીમાળી ખંભાતી...	૬૨	૧૮૦	૨૯૨	૪૦૪	૪૬૭
૧૩૪	,,	,, મુજેહરી ...	૬૩	૧૮૦	૨૯૩	૪૦૪	૪૬૭
૧૩૫	ખ	,, દમણીયા ...	૬૩	૧૮૦	૨૯૪	૪૦૪	૪૬૮
૧૬૦	ક	,, શ્રીમાળી સુરતી ...	૬૪	૧૮૧	૨૯૫	૪૦૫	૪૬૯
૧૬૧	,,	,, શ્રીમાળી ખરખડીયા	૬૫	૧૮૨	૨૯૬	૪૦૫	૪૭૦
૧૬૨	ખ	,, શ્રીમાળી નાતરિયા અમદાવાદી	૬૬	૧૮૨	૨૯૭	૪૦૫	૪૭૧
૧૬૩	ક	,, વડનગરના તડનો ...	૬૬	૧૮૩	૨૯૮	૪૦૫	૪૭૧
૨૩૪	ખ	,, દમણિયા ...	૬૭	૧૮૩	૨૯૯	૪૦૫	૪૭૧
૨૫૦	ક	,, શ્રીમાળી સુરતી	૬૭	૧૮૪	૨૯૯	૪૦૬	૪૭૨
૨૫	ખ	સુથાર સોરઠીયા...	૬૮	૧૮૪	૩૦૦	૪૦૬	૪૭૩
૪૧	,,	,, ગુજ્જર તળબદા સુરતના	૬૯	૧૮૪	૩૦૧	૪૦૬	૪૭૩
૪૨	,,	,, ગુજ્જર ઓરપાડના	૬૯	૧૮૫	૩૦૨	૪૦૬	૪૭૩
૪૩	,,	,, પરદેશી ખાતી	૭૦	૧૮૬	૩૦૩	૪૦૬	૪૭૪
૬૧	,,	,, પંચોળી	૭૦	૧૮૬	૩૦૩	૪૦૬	૪૭૪
૯૩	,,	,, પંચોળી ચાંપાનેરી અમદાવાદી	૭૨	૧૮૭	૩૦૫	૪૦૬	૪૭૫
૧૮૨	ક	,, વૈશ્ય...	૭૨	૧૮૮	૩૦૬	૪૦૭	૪૭૫
૧૮૩	ખ	,, ગુજ્જર અમદાવાદી	૭૩	૧૮૮	૩૦૬	૪૦૭	૪૭૫
૨૦૫	ક	,, મેવાડા	૭૪	૧૮૮	૩૦૮	૪૦૭	૪૭૬

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અંક.	પ્રકાર.	નામ.	પૃષ્ઠ.				
			વેહેંચણ બા.	ન્યાતબહા. બા.	ન્યાતીઆ. બા.	દત્તપુત્ર બાબ.	પરચુરણ બા.
૧૫૦	ખ	ટંકશાળી...	૭૪	૧૮૯	૩૦૮	૪૦૭	૪૭૭
૧૨૧	,,	ઘાંચી પરગણે ઓરપાડના	૭૫	૧૮૯	૩૦૯	૪૦૭	૪૭૭
૧૩૦	,,	,, મોઢ સિતપુરા સુરતી	૭૬	૧૯૦	૩૧૦	૪૦૭	૪૭૭
૧૩૭	,,	,, મોઢ સિતપુરા કસબે કતારગામના	૭૬	૧૯૦	૩૧૧	૪૦૭	૪૭૮
૧૩૮	,,	,, મોઢ પટણી	૭૬	૧૯૦	૩૧૧	૪૦૭	૪૭૮
૧૩૯	,,	,, મોઢ સુરતી...	૭૬	૧૯૧	૩૧૨	૪૦૭	૪૭૮
૧૪૯	,,	,, મોઢ અમદાવાદી	૭૭	૧૯૧	૩૧૩	૪૦૭	૪૭૯
૧૬૬	,,	,, મોઢ ચાંપાનેરિયા	૭૮	૧૯૨	૩૧૪	૪૦૮	૪૭૯
૫૭	ક	સાળવી શ્રીમાળી વીશા પટોળીવાળા...	૭૮	૧૯૨	૩૧૫	૪૦૮	૪૮૦
૫૮	,,	,, શ્રીમાળી વીશા પટોળીવાળાનું તડ બીજું ...	૭૯	૧૯૩	૩૧૬	૪૦૮	૪૮૦
૪૮	ખ	લુહાર અમદાવાદી તથા ખંભાતી	૭૯	૧૯૩	૩૧૬	૪૦૮	૪૮૧
૬૨	,,	,, સુરતી	૮૦	૧૯૪	૩૧૭	૪૦૮	૪૮૨
૯૬	,,	,, ભાવનગરી...	૮૧	૧૯૪	૩૧૮	૪૦૯	૪૮૨
૧૬૫	,,	,, ગુજ્જર ગુલાબબંસી બુંદલખંડી...	૮૧	૧૯૫	૩૧૮	૪૦૯	૪૮૩
૨૮	,,	હજામ કાનમીયા સુરતવાસી	૮૨	૧૯૫	૩૧૯	૪૦૯	૪૮૩
૨૯	,,	,, કડીવાળા તથા પટણી ગુજરાતી...	૮૩	૧૯૬	૩૧૯	૪૦૯	૪૮૪
૩૦	,,	વાળંદ લીમચીયા અમદાવાદી...	૮૩	૧૯૬	૩૨૦	૪૦૯	૪૮૪
૬૩	,,	હજામ મેહેસુરિયા	૮૪	૧૯૭	૩૨૧	૪૦૯	૪૮૪
૧૧૨	,,	વાળંદ લીમચીયા સુરતી	૮૪	૧૯૭	૩૨૧	૪૧૦	૪૮૫
૧૭૧	,,	હજામ ખાનદેશી મરેઠા	૮૫	૧૯૮	૩૨૨	૪૧૦	૪૮૫
૨૧૪	,,	,, લીમચીયા ઓરપાડના	૮૫	૧૯૯	૩૨૩	૪૧૦	૪૮૬
૨૧૫	,,	,, ઓરપાડીઆ મેસુરિયા	૮૬	૧૯૯	૩૨૩	૪૧૧	૪૮૬
૩૧	,,	દરજી સુરતી	૮૭	૨૦૦	૩૨૪	૪૧૧	૪૮૭
૧૧૦	,,	,, અમદાવાદી...	૮૮	૨૦૦	૩૨૫	૪૧૧	૪૮૭
૧૨૨	,,	,, ઓરપાડના...	૮૮	૨૦૧	૩૨૬	૪૧૨	૪૮૭
૨૩૫	,,	,, ખંભાતી	૮૯	૨૦૧	૩૨૭	૪૧૨	૪૮૮
૩૨	,,	માળી મોગરેલીઆ સુરતી	૯૦	૨૦૨	૩૨૮	૪૧૨	૪૮૮
૪૫	,,	,, સોરઠિયા	૯૦	૨૦૨	૩૨૯	૪૧૩	૪૮૯
૫૨	,,	,, ગુલ ફરોસ...	૯૧	૨૦૨	૩૨૯	૪૧૩	૪૮૯
૧૫૧	,,	કંદોઈ સુરતી	૯૧	૨૦૩	૩૩૦	૪૧૩	૪૯૦
૨૯૪	ક	સુખડીયા શ્રીમાળી	૯૨	૨૦૩	૩૩૧	૪૧૩	૪૯૦
૪૯	ખ	કુંભાર ગુજરાતી	૯૨	૨૦૪	૩૩૧	૪૧૩	૪૯૧
૯૭	,,	,, લાડ સુરતી...	૯૨	૨૦૪	૩૩૨	૪૧૩	૪૯૧
૧૨૩	,,	,, ઓરપાડના લોકો	૯૩	૨૦૪	૩૩૨	૪૧૩	૪૯૧
૨૪૨	,,	,, અમદાવાદી...	૯૪	૨૦૫	૩૩૩	૪૧૪	૪૯૨
૫૦	,,	ધોબી રાવતીયા સુરતી...	૯૪	૨૦૫	૩૩૩	૪૧૪	૪૯૨
૧૦૯	,,	,, પરદેશી બુદેલિયા	૯૫	૨૦૬	૩૩૪	૪૧૪	૪૯૩

અંક.	પ્રકાર.	નામ.	પૃષ્ઠ.				
			વેહેંચણ ભા.	ન્યાતબહા.ભા.	ન્યાતીઆ.ભા	દત્તપુત્ર ભાગ.	પરચુરણ ભા.
૧૫૫	ખ	ઘોબી આહીર ખાનદેશી	૯૬	૨૦૬	૩૩૪	૪૧૪	૪૯૩
૪૪	,,	કડીયા સુરતી	૯૬	૨૦૬	૩૩૫	૪૧૪	૪૯૩
૧૪૮	,,	,, ઈડરિયા	૯૭	૨૦૭	૩૩૫	૪૧૪	૪૯૪
૧૫૭	,,	,, અમદાવાદી...	૯૭	૨૦૭	૩૩૬	૪૧૪	૪૯૪
૧૬૭	,,	,, મારવાડી રજપુત...	૯૭	૨૦૮	૩૩૭	૪૧૪	૪૯૪
૧૯૪	,,	ગોલા રાણા	૯૮	૨૦૮	૩૩૭	૪૧૪	૪૯૫
૪૭	,,	ખતરી વણકર	૯૯	૨૦૮	૩૩૯	૪૧૫	૪૯૫
૧૬૮	,,	,, અમદાવાદી	૯૯	૨૦૮	૩૪૦	૪૧૫	૪૯૬
૧૭૮	,,	,, વણકર સુરતી	૧૦૦	૨૦૯	૩૪૨	૪૧૫	૪૯૬
૧૯૦	,,	,, ફરસરામી	૧૦૧	૨૦૯	૩૪૪	૪૧૬	૪૯૮
૧૯૧	,,	,, ખંભાતી	૧૦૧	૨૧૦	૩૪૬	૪૧૬	૪૯૯
૧૯૨	,,	,, ગણદેવીગરા સુરતના	૧૦૧	૨૧૦	૩૪૮	૪૧૬	૫૦૦
૧૯૫	ક	,, સામસંગી	૧૦૧	૨૧૦	૩૪૮	૪૧૭	૫૦૦
૬૪	ખ	રજપુત ડફગર	૧૦૨	૨૧૧	૩૪૮	૪૧૭	૫૦૦
૧૦૮	,,	,, જાદવવંશી સાબલા ગામના	૧૦૨	૨૧૧	૩૪૯	૪૧૭	૫૦૦
૨૧૧	,,	,, મારૂ ઓરપાડના	૧૦૩	૨૧૧	૩૪૯	૪૧૭	૫૦૧
૨૩૮	,,	,, ગુજરાતી	૧૦૪	૨૧૨	૩૫૦	૪૧૭	૫૦૧
૨૩૯	,,	,, પાધરા ભાગળિયા...	૧૦૪	૨૧૨	૩૫૧	૪૧૭	૫૦૧
૨૪૧	,,	સગરિયા સુરતી...	૧૦૫	૨૧૩	૩૫૨	૪૧૮	૫૦૨
૨૧૨	ક	ગરાસિયા બારડ	૧૦૬	૨૧૩	૩૫૩	૪૧૮	૫૦૨
૯૪	ખ	સલાટ સોમપુરા	૧૦૭	૨૧૩	૩૫૩	૪૧૯	૫૦૩
૧૦૭	,,	કાછિયા સુરતી ક્ષત્રીવંશી	૧૦૭	૨૧૪	૩૫૪	૪૧૯	૫૦૩
૧૮૮	,,	,, સુરતી કણબી	૧૦૮	૨૧૪	૩૫૫	૪૧૯	૫૦૩
૧૮૯	,,	,, કણબી અમદાવાદી	૧૦૮	૨૧૫	૩૫૬	૪૧૯	૫૦૪
૧૨૪	,,	કોળી તળબદા ઓરપાડના	૧૦૯	૨૧૫	૩૫૭	૪૧૯	૫૦૫
૧૭૨	,,	,, તળબદા સુરતી	૧૧૦	૨૧૫	૩૫૭	૪૨૦	૫૦૬
૧૭૩	,,	,, માળવી ભગત	૧૧૦	૨૧૬	૩૫૭	૪૨૦	૫૦૬
૨૪૦	,,	,, તળબદા સુરતી	૧૧૦	૨૧૬	૩૫૮	૪૨૦	૫૦૬
૧૬૩	,,	ઠાકોર પરદેશી ડાંગી તડ પેહેલું	૧૧૧	૨૧૬	૩૫૯	૪૨૦	૫૦૭
૧૬૪	,,	,, ,, તડ બીજું...	૧૧૧	૨૧૭	૩૬૦	૪૨૦	૫૦૭
૧૫૩	,,	તેલી દક્ષણી ખાનદેશી...	૧૧૨	૨૧૭	૩૬૦	૪૨૧	૫૦૭
૧૨૯	,,	ખમાર મોઢ	૧૧૨	૨૧૮	૩૬૦	૪૨૧	૫૦૮
૧૪૩	,,	દક્ષણી નામદેવ...	૧૧૨	૨૧૮	૩૬૦	૪૨૧	૫૦૮
૧૩૩	,,	ગંધર્વ	૧૧૩	૨૧૯	૩૬૧	૪૨૧	૫૦૮
૨૦૭	,,	ભાટ કસબે ઓરપાડના	૧૧૪	૨૧૯	૩૬૨	૪૨૧	૫૦૯
૯૫	,,	ભાડભુજા કાયસ્થ વાસુદેવજી	૧૧૪	૨૨૦	૩૬૩	૪૨૨	૫૧૦
૯૮	,,	ભરવાડ....	૧૧૫	૨૨૦	૩૬૩	૪૨૨	૫૧૦

અંક.	પ્રકાર.	નામ.	પૃષ્ઠ. વેહેંચણુ બા.	ન્યાતબહા.બા.	ન્યાતીઆ.બા.	દત્તપુત્ર બાબ.	પરચુરણ બા.
૧૯૮	ખ	ભરવાડ ઓરપાડના	૧૧૬	૨૨૧	૩૬૪	૪૨૨	૫૧૧
૧૭૦	,,	ત્રીલોણી મરેઠા દક્ષણી ખાનદેશી	૧૧૬	૨૨૧	૩૬૪	૪૨૨	૫૧૧
૧૦૦	,,	આલિયા પરદેશી	૧૧૭	૨૨૧	૩૬૫	૪૨૨	૫૧૨
૩૩	,,	,, વાંસ ફોડા સુરતી	૧૧૮	૨૨૨	૩૬૬	૪૨૨	૫૧૨
૪૬	,,	,, દક્ષણી સુરતી	૧૧૮	૨૨૨	૩૬૬	૪૨૩	૫૧૨
૩૪	,,	પખાલી સુરતી	૧૧૮	૨૨૨	૩૬૬	૪૨૩	૫૧૩
૬૫	,,	વાઘરીની ન્યાત...	૧૧૯	૨૨૩	૩૬૭	૪૨૩	૫૧૩
૨૫૩	,,	પુરબિયા બખસરિયા	૧૧૯	૨૨૩	૩૬૮	૪૨૩	૫૧૩
૨૫૫	,,	પેટીઘડાની ન્યાત	૧૧૯	૨૨૩	૩૬૮	૪૨૩	૫૧૪
૧૩૬	,,	બંધારા નાગર	૧૨૦	૨૨૪	૩૬૯	૪૨૪	૫૧૪
૨૩૬	,,	નાગર બંધારા	૧૨૧	૨૨૪	૩૭૦	૪૨૪	૫૧૫
૧૪૦	,,	પરદેશી બખસરિયા	૧૨૧	૨૨૪	૩૭૧	૪૨૪	૫૧૬
૧૪૧	,,	ઠાકોર પરદેશી લોધાની ન્યાત...	૧૨૧	૨૨૫	૩૭૧	૪૨૪	૫૧૬
૧૪૨	,,	પરદેશી બુનકર	૧૨૨	૨૨૫	૩૭૨	૪૨૫	૫૧૭
૧૪૭	,,	,, શ્રીબાસ્તાન...	૧૨૩	૨૨૬	૩૭૩	૪૨૫	૫૧૭
૧૧૫	,,	ભંડારીની ન્યાત...	૧૨૩	૨૨૬	૩૭૩	૪૨૫	૫૧૭
૧૧૩	,,	ધામલા ખંભાતી	૧૨૪	૨૨૭	૩૭૪	૪૨૫	૫૧૮
૧૧૪	,,	રાવળિયા રાજભરા	૧૨૪	૨૨૭	૩૭૪	૪૨૫	૫૧૮
૧૪૪	,,	,, સુરતી પાટીવાળા	૧૨૪	૨૨૭	૩૭૫	૪૨૫	૫૧૮
૧૭૪	,,	,, ચરોતરીયા...	૧૨૫	૨૨૮	૩૭૫	૪૨૫	૫૧૯
૧૯૭	,,	,, ગુજરાતી	૧૨૫	૨૨૮	૩૭૬	૪૨૫	૫૧૯
૧૪૫	,,	ગદડિયા કામળાવાળા પરદેશી...	૧૨૫	૨૨૮	૩૭૬	૪૨૫	૫૧૯
૧૨૮	,,	પંચોળી સુરતનાં તડ ૭	૧૨૬	૨૨૯	૩૭૭	૪૨૫	૫૨૦
૬૬	,,	માછી ગુડિયા	૧૨૭	૨૨૯	૩૭૭	૪૨૬	૫૨૦
૨૧૬	,,	ખારવા ઓરપાડના	૧૨૭	૨૨૯	૩૭૮	૪૨૬	૫૨૧
૨૧૭	,,	દુબલા કસબે ઓરપાડના	૧૨૮	૨૩૦	૩૭૮	૪૨૬	૫૨૧
૧૫૪	,,	શીકલીગર	૧૨૮	૨૩૦	૩૭૯	૪૨૭	૫૨૧
૫૧	,,	મોચી સુરતી	૧૨૯	૨૩૧	૩૮૦	૪૨૭	૫૨૨
૭૯	,,	,, ખંભાતી કડિયા	૧૨૯	૨૩૧	૩૮૦	૪૨૭	૫૨૨
૧૧૧	,,	,, અમદાવાદી...	૧૩૦	૨૩૨	૩૮૧	૪૨૭	૫૨૩
૧૫૬	,,	,, પરદેશી	૧૩૧	૨૩૨	૩૮૩	૪૨૭	૫૨૩
૧૯૬	,,	,, ઓરપાડનાની ન્યાત	૧૩૧	૨૩૨	૩૮૪	૪૨૭	૫૨૩
૧૭૬	,,	પોમલા	૧૩૨	૨૩૩	૩૮૫	૪૨૭	૫૨૪
૧૧૬	,,	ટીમળિયા સુરતી	૧૩૨	૨૩૩	૩૮૫	૪૨૭	૫૨૪
૬૭	,,	ખાલપા પટણી...	૧૩૨	૨૩૩	૩૮૬	૪૨૮	૫૨૪
૬૮	,,	,, ખંભાતી	૧૩૩	૨૩૪	૩૮૬	૪૨૮	૫૨૫
૨૧૯	,,	,, ઓરપાડના...	૧૩૩	૨૩૪	૩૮૭	૪૨૮	૫૨૫

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અંક.	પ્રકાર.	નામ.	પૃષ્ઠ. વેહેંચણ બા.	ન્યાતબહા.બા.	ન્યાતીઆ.બા.	દત્તપુત્ર બાબ.	પરચુરણ બા.
૧૭૭	ખ	ઘેડા ગરૂડા	૧૩૪	૨૩૫	૩૮૮	૪૨૯	૫૨૫
૧૧૭	,,	,, સુરતી તથા તળબદા	૧૩૪	૨૩૫	૩૮૮	૪૨૯	૫૨૬
૧૯૯	,,	,, અમદાવાદી...	૧૩૫	૨૩૫	૩૮૮	૪૨૯	૫૨૬
૨૧૮	,,	,, ઓરપાડના	૧૩૫	૨૩૫	૩૮૯	૪૨૯	૫૨૭
૧૧૮	,,	હલાલખોર	૧૩૬	૨૩૬	૩૯૦	૪૨૯	૫૨૭
૧૭૫	,,	કાળદાસીયા	૧૩૬	૨૩૬	૩૯૦	૪૨૯	૫૨૭

અનુક્રમણિકા.

અંક.	પ્રકાર	નામ.	પૃષ્ઠ.
૨૫૬	ખ	માછી ઢીમડની ન્યાતના પરચુરણ જવાબ	૫૨૯
૨૫૭	ખ	ઘાંચી મોઢ અમદાવાદીના પરચુરણ જવાબ	૫૩૧
૨	ગ	નાગર બ્રાહ્મણ—વડનગરા અમદાવાદી સુરતીની અરજી	૫૩૩
૨૦૦	ક	બ્રાહ્મણ વીશનગરા નાગર ગૃહસ્થ સુરતીના જવાબનો વધારો	૫૩૪
૩	ગ	બ્રાહ્મણ ઔદીચ સહસ્ર સુરતીની અરજી	૫૩૫
૧૪	ક	બ્રાહ્મણ ચોરાશી મેવાડાના જવાબનું મથાળું	૫૩૫
૮૭	ક	બ્રાહ્મણ ત્રવાડી મેવાડાના જવાબનું મથાળું	૫૩૫
૧૬	ક	બ્રાહ્મણ ભારગવ વીશા સુરતીના જવાબનો વધારો	૫૩૫
૧૭	ક	બ્રાહ્મણ શ્રીગૌડ માળવીના જવાબનું મથાળું	૫૩૬
૧૮	ક	બ્રાહ્મણ શ્રીગૌડ માળવી ખંભાતીના જવાબનું મથાળું	૫૩૬
૧૯	ક	બ્રાહ્મણ શ્રીમાળી સુરતીના જવાબનું મથાળું	૫૩૬
૫૪	ક	બ્રાહ્મણ શ્રીમાળી સુરતના તડ બીજાના જવાબનું મથાળું	૫૩૬
૩૮	ક	બ્રાહ્મણ હરસોરાના જવાબનું મથાળું	૫૩૬
૫૫	ક	બ્રાહ્મણ વાયડાના જવાબનું મથાળું	૫૩૬
૫૫	ક	બ્રાહ્મણ વાયડાના જવાબનો વધારો	૫૩૬
૨૦	ક	બ્રાહ્મણ મારવાડી શીરોઈ સુરતવાસીના જવાબનું મથાળું	૫૩૭
૧૦૨	ક	બ્રાહ્મણ કંડોળિયાના જવાબનો વધારો	૫૩૭
૧૧૯	ક	બ્રાહ્મણ મોતાળા ઓરપાડના દેશાઈના જવાબનું મથાળું	૫૩૭
૧૭૯	ક	બ્રાહ્મણ તળાજીઆના જવાબનું મથાળું	૫૩૭
૧૫૮	ક	વાણિયા અગરવાળાના જવાબનું મથાળું	૫૩૮
૨૨૯	ક	વાણિયા હરશોરા વીશાની અરજીઓ	૫૩૮
૨૩૦	ક	વાણિયા દશા શ્રીમાળીના જવાબનું મથાળું	૫૩૯
૨૩૩	ક	વાણિયા વીસા ઓસવાળના જવાબનું મથાળું	૫૩૯
૧૮૫	ખ	લુવાણા તડ પહેલાની ન્યાતના જવાબનું મથાળું	૫૩૯
૨૧	ક	કાયસ્થ વાલ્મીક સુરતીના જવાબનો વધારો	૫૩૯
૧૨૦	ખ	કણબી કડવા કસબે ઓરપાડનાના જવાબનું મથાળું	૫૪૦
૨૭	ખ	ભાવસાર છીપા સુરતીના જવાબનું મથાળું	૫૪૦
૨૭	ખ	ભાવસાર છીપા સુરતીની અરજી	૫૪૦
૨૬૧	ક	સોની શ્રીમાળી ખરખડીયાના જવાબનું મથાળું	૫૪૦
૬૧	ખ	સુથાર પંચોળીના જવાબનું મથાળું	૫૪૧
૨૬	...	સુથાર પંચોળી ચાંપાનેરી અમદાવાદીનો જવાબ	૫૪૧
૧૮૩	ખ	સુથાર ગુજ્જર અમદાવાદીના જવાબનું મથાળું	૫૪૧
૪૮	ખ	લુહાર અમદાવાદી તથા ખંભાતીના જવાબનું મથાળું	૫૪૧
૪૮	ખ	લુહાર અમદાવાદી તથા ખંભાતીની અરજીઓ.	૫૪૧
૨૯	ખ	હજામ કડીવાળા તથા પટણી ગુજરાતીના જવાબનું મથાળું.	૫૪૨

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અંક.	પ્રકાર.	નામ.	પૃષ્ઠ.
૧૧૨	ખ	વાળંદ લીમચીઆ સુરતીના જવાબનું મથાળું	૫૪૨
૧૧૨	ખ	વાળંદ લીમચીઆ સુરતીના જવાબનો વધારો...	૫૪૨
૩૧	ખ	દરજી સુરતીના જવાબનું મથાળું	૫૪૩
૧૪૮	ખ	કડિયા ઈડડિયાના જવાબનું મથાળું	૫૪૩
૧૯૪	ખ	ગોલારાણાની અરજી	૫૪૩
૪૭	ખ	વણકર ખતરીના જવાબનો વધારો	૫૪૩
૧૯૧	ખ	ખતરી ખંબાતીના જવાબનું મથાળું	૫૪૪
૧૯૫	ક	ખતરી સામસંગીના જવાબનું મથાળું...	૫૪૪
૧૮૮	ખ	કાછિયા સુરતી કણબીની અરજી	૫૪૪
૧૮૮	ખ	કાછિયા સુરતી કણબીના જવાબનો વધારો	૫૪૫
૧૮૮	ખ	કાછિયા સુરતી કણબીના જવાબનું મથાળું	૫૪૫
૧૮૯	ખ	કાછિયા કણબી અમદાવાદીના જવાબનું મથાળું	૫૪૫
૧૨૯	ખ	ખમાર મોઢના જવાબનું મથાળું	૫૪૫
૩૩	ખ	વાંસફોડા સુરતીના જવાબનું મથાળું	૫૪૫
૧૩૬	ખ	બંધારા નાગરના જવાબનું મથાળું	૫૪૫
૨૩૬	ખ	બંધારા નાગરના જવાબનું મથાળું	૫૪૬
૨૧૬	ખ	ખારવા ઓરપાડનાનો જવાબનો વધારો	૫૪૬
૧૧૮	ખ	હલાલખોરના જવાબનો વધારો...	૫૪૬
૩૫	...	બ્રાહ્મણ ઔદીચ સહસ્ત્ર અમદાવાદી મોચી ગોરની કબુલાત	૫૪૭
૩૬	...	બ્રાહ્મણ ખેડાવાળ બાજની કબુલાત	૫૪૭
૬૯	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી ભારગવ દશાની કબુલાત	૫૪૭
૭૦	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી ઔદીચ સીદ્ધપુરાની ન્યાતની કબુલાત	૫૪૮
૭૧	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી ઔદીચ નંદરબારીની ન્યાતની કબુલાત...	૫૪૮
૭૨	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી ઔદીચ પટણીની ન્યાતની કબુલાત	૫૪૮
૭૩	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી ઔદીચ અમદાવાદી સહસ્ત્ર અંબાજીના પુજારીની કબુલાત ...	૫૪૮
૭૪	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી મોઢ પટણી સમસ્તની ન્યાતની કબુલાત	૫૪૯
૭૫	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી શ્રીગોડ માળવી અમદાવાદીની ન્યાતની કબુલાત	૫૪૯
૭૬	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી શ્રીગોડ માળવીની કબુલાત	૫૪૯
૭૭	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી નાગર સાઠોદરાની ન્યાતની કબુલાત	૫૫૦
૭૮	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી વીસનગરા ખંબાતીની કબુલાત	૫૫૦
૭૯	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી મોતાળાની કબુલાત	૫૫૧
૮૦	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી મોતાળાની કબુલાત	૫૫૧
૮૧	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી રાજગોરની ન્યાતની કબુલાત...	૫૫૧
૮૨	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી સારસ્વત સોરઠીઆની ન્યાતની કબુલાત	૫૫૨
૮૩	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી કપીલની ન્યાતની કબુલાત	૫૫૨
૮૪	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી ચોવીસાની ન્યાતની કબુલાત	૫૫૨
૮૫	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી રોહોલવાળની ન્યાતની કબુલાત	૫૫૨
૮૬	...	બ્રાહ્મણ સુરતવાસી રવાળની કબુલાત...	૫૫૩
૧૫૯	...	વાણિયા નાઘોરીડીંડુની કબુલાત	૫૫૩

અંક.	પ્રકાર.	નામ.	પૃષ્ઠ.
૧૯૨	ખ	ખતરી ગંડેવીગરાની કબુલાત	૫૫૩
૨૦૨	...	બ્રાહ્મણ ખંડાયતાની ન્યાતની કબુલાત...	૫૫૩
૨૦૩	...	બ્રીજવાસીની ન્યાતની કબુલાત	૫૫૪
૨૦૬	...	કાયસ્થ ભટ નાગરની ન્યાતની કબુલાત	૫૫૪
૨૦૮	...	સોની દક્ષણી મુળેહરીની કબુલાત	૫૫૪
૨૦૯	...	ભાવસાર ખાનદેશીની ન્યાતની કબુલાત	૫૫૪
૨૧૩	...	दक्षणी शिंपी आहीर यांची कबुलायत	૫૫૫
૨૪૫	...	બ્રાહ્મણ રાજગોરની કબુલાત	૫૫૫
૨૪૯	...	બ્રહ્મક્ષત્રીની ન્યાતની કબુલાત.	૫૫૫
૨૫૧	...	સોનીમાફની કબુલાત	૫૫૬
૨૩	...	વેરાગી નરવાણુના તડનો જવાબ	૫૫૭
૨૪	...	વેરાગી નીમાનંદીના તડનો જવાબ	૫૬૧
૧૦૩	...	વેરાગી નરવાણુનો જવાબ	૫૬૪

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અનુક્રમણિકા.

ભરૂચની ન્યાતોના જવાબ.

પ્રકાર.	નામ.	વિવાહ બાબત.	પલ્લાં બાબત.	લગન બાબત.	તજવા બાબત.	નાતરા બાબત.	અન્નવસ્ત્ર બાબત.	ક્રિયા બાબત.	વારસા બાબત.	વેહેંચણ બાબત.	ન્યાતબહાર બાબત.	ન્યાતીઆચાર બાબત.	દત્તપુત્ર બાબત.	પરચુરણ બાબત.
		પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.
ક	બ્રાહ્મણ ભારગવ વીસા ...	૫૬૮	૫૯૭	૬૩૪	૬૫૬	...	૬૭૯	૬૯૧	૭૧૪	૭૩૬	૭૬૧	૭૭૬	૮૦૧	૮૦૮
ક	બ્રાહ્મણ ખેડાવાળ ભીતરા ...	૫૬૯	૫૯૯	૬૩૪	૬૫૬	...	૬૭૯	૬૯૨	૭૧૫	૭૩૭	૭૬૨	૭૭૭	૮૦૧	૮૦૮
ક	બ્રાહ્મણ ઔદીચ સહસ્ર ભરૂચ તથા શુક્લ તીર્થના ...	૫૭૦	૬૦૦	૬૩૫	૬૫૬	...	૬૮૦	૬૯૨	૭૧૫	૭૩૮	૭૬૨	૭૭૭	૮૦૧	૮૦૯
ક	બ્રાહ્મણ ભટ મેવાડાનું મ્હોટું તડ	૫૭૧	૬૦૧	૬૩૬	૬૫૭	...	૬૮૦	૬૯૩	૭૧૬	૭૩૮	૭૬૩	૭૭૮	૮૦૧	૮૦૯
ક	બ્રાહ્મણ મેવાડાનું ન્હાનું તડ.	૫૭૧	૬૦૨	૬૩૬	૬૫૭	...	૬૮૦	૬૯૪	૭૧૬	૭૩૯	૭૬૩	૭૭૯	૮૦૧	૮૧૦
ક	બ્રાહ્મણ શ્રીમાળી શુક્લતીર્થના.	૫૭૨	૬૦૩	૬૩૭	૬૫૭	...	૬૮૧	૬૯૪	૭૧૭	૭૪૦	૭૬૪	૭૮૦	૮૦૧	૮૧૦
ક	બ્રાહ્મણ ઉનેવાળ	૫૭૩	૬૦૪	૬૩૮	૬૫૮	...	૬૮૧	૬૯૫	૭૧૮	૭૪૦	૭૬૪	૭૮૦	૮૦૨	૮૧૧
ક	બ્રાહ્મણ ચોરાશી મેવાડા ...	૫૭૩	૬૦૫	૬૩૮	૬૫૮	...	૬૮૧	૬૯૬	૭૧૮	૭૪૧	૭૬૪	૭૮૧	૮૦૨	૮૧૧
ક	બ્રાહ્મણ સારસ્વત	૫૭૪	૬૦૬	૬૩૯	૬૫૮	...	૬૮૨	૬૯૬	૭૧૯	૭૪૨	૭૬૫	૭૮૨	૮૦૨	૮૧૧
ક	બ્રાહ્મણ કાળેટીઆ	૫૭૫	૬૦૭	૬૩૯	૬૫૮	...	૬૮૨	૬૯૭	૭૨૦	૭૪૨	૭૬૫	૭૮૨	૮૦૨	૮૧૨
ક	બ્રાહ્મણ સજ્જોદરા ભાઠેલા ...	૫૭૬	૬૦૮	૬૪૦	૬૫૮	...	૬૮૨	૬૯૭	૭૨૦	૭૪૩	૭૬૫	૭૮૩	૮૦૨	૮૧૨
ક	બ્રહ્મક્ષત્રી	૫૭૭	૬૦૯	૬૪૧	૬૫૯	...	૬૮૩	૬૯૮	૭૨૧	૭૪૪	૭૬૬	૭૮૪	૮૦૨	૮૧૩
ખ	સુથાર પંચોળી	૫૭૮	૬૧૧	૬૪૨	૬૫૯	૬૬૬	૬૮૩	૬૯૯	૭૨૨	૭૪૫	૭૬૬	૭૮૫	૮૦૩	૮૧૩
ખ	સુથાર મેવાડાની ન્યાત ...	૫૭૯	૬૧૨	૬૪૨	૬૫૯	૬૬૬	૬૮૩	૭૦૦	૭૨૩	૭૪૫	૭૬૭	૭૮૫	૮૦૩	૮૧૪
ખ	ખતરી ફરસરામી	૫૮૦	૬૧૩	૬૪૩	૬૬૦	૬૬૭	૬૮૪	૭૦૦	૭૨૩	૭૪૬	૭૬૭	૭૮૬	૮૦૩	૮૧૫
ખ	ખતરી તરીઆ વણકર ...	૫૮૦	૬૧૪	૬૪૩	૬૬૦	૬૬૮	૬૮૪	૭૦૧	૭૨૪	૭૪૭	૭૬૮	૭૮૭	૮૦૩	૮૧૫
ખ	દરજી ફરસરામી	૫૮૧	૬૧૫	૬૪૪	૬૬૦	૬૬૮	૬૮૪	૭૦૨	૭૨૪	૭૪૭	૭૬૮	૭૮૮	૮૦૪	૮૧૬
ક	સોની ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરીઆ	૫૮૨	૬૧૬	૬૪૫	૬૬૧	...	૬૮૫	૭૦૨	૭૨૫	૭૪૮	૭૬૯	૭૮૮	૮૦૪	૮૧૬
ક	સોની શ્રીમાળીની ન્યાત ...	૫૮૩	૬૧૭	૬૪૫	૬૬૧	...	૬૮૫	૭૦૩	૭૨૫	૭૪૯	૭૬૯	૭૮૯	૮૦૪	૮૧૬
ખ	સોની મારૂની ન્યાત	૫૮૩	૬૧૮	૬૪૬	૬૬૧	૬૬૯	૬૮૫	૭૦૪	૭૨૬	૭૪૯	૭૬૯	૭૯૦	૮૦૪	૮૧૭
ખ	ફુલમાળીની ન્યાત	૫૮૪	૬૧૯	૬૪૬	૬૬૧	૬૭૦	૬૮૫	૭૦૪	૭૨૬	૭૫૦	૭૭૦	૭૯૦	૮૦૪	૧૮૭
ખ	ભાવસાર છીપાની ન્યાત ...	૫૮૫	૬૨૦	૬૪૭	૬૬૨	૬૭૦	૬૮૬	૭૦૫	૭૨૭	૭૫૧	૭૭૦	૭૯૧	૮૦૪	૮૧૮
ખ	ભાવસાર ખાનદેશી દક્ષણી ...	૫૮૬	૬૨૧	૬૪૮	૬૬૨	૬૭૧	૬૮૬	૭૦૫	૭૨૮	૭૫૨	૭૭૧	૭૯૨	૮૦૪	૮૧૮
ક	દેહેજના ઠાકોર	૫૮૭	૬૨૨	૬૪૮	૬૬૨	...	૬૮૬	૭૦૬	૭૨૮	૭૫૨	૭૭૧	૭૯૩	૮૦૫	૮૧૯
ખ	લુવારની ન્યાત	૫૮૭	૬૨૨	૬૪૯	૬૬૨	૬૭૨	૬૮૭	૭૦૬	૭૨૯	૭૫૩	૭૭૧	૭૯૩	૮૦૫	૮૧૯
ખ	સગરીઆની ન્યાત	૫૮૮	૬૨૩	૬૪૯	૬૬૩	૬૭૨	૬૮૭	૭૦૭	૭૨૯	૭૫૪	૭૭૨	૭૯૪	૮૦૫	૮૧૯
ખ	કંદોઈની ન્યાત	૫૮૯	૬૨૪	૬૫૦	૬૬૩	૬૭૩	૬૮૭	૭૦૮	૭૩૦	૭૫૪	૭૭૨	૭૯૪	૮૦૫	૮૨૦

પ્રકાર.	નામ.	વિવાહ બાબત.	પલ્લાં બાબત.	લગન બાબત.	તજવા બાબત.	નાતરા બાબત.	અન્નવસ્ત્ર બાબત.	ક્રિયા બાબત.	વારસા બાબત.	વેહેંચણ બાબત.	ન્યાતબહાર બાબત.	ન્યાતીઆચાર બાબત.	દત્તપુત્ર બાબત.	પરચુરણ બાબત.
		પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.	પૃષ્ઠ.
ખ	કુંભાર અમદાવાદી	૫૯૦	૬૨૬	૬૫૦	૬૬૩	૬૭૩	૬૮૭	૭૦૮	૭૩૧	૭૫૫	૭૭૩	૭૯૫	૮૦૬	૮૨૦
ખ	ગોલાની ન્યાત...	૫૯૦	૬૨૭	૬૫૧	૬૬૪	૬૭૪	૬૮૮	૭૦૯	૭૩૧	૭૫૬	૭૭૩	૭૯૬	૮૦૬	૮૨૧
ખ	હજામ મેસુરની ન્યાત ...	૫૯૧	૬૨૮	૬૫૧	૬૬૪	૬૭૪	૬૮૮	૭૦૯	૭૩૨	૭૫૭	૭૭૩	૭૯૭	૮૦૬	૮૨૨
ખ	ધોબીની ન્યાત	૫૯૨	૬૨૮	૬૫૨	૬૬૪	૬૭૫	૬૮૮	૭૧૦	૭૩૨	૭૫૭	૭૭૪	૭૯૭	૮૦૬	૮૨૨
ખ	પખાલી રજપુતની ન્યાત ...	૫૯૩	૬૨૯	૬૫૩	૬૬૪	૬૭૬	૬૮૯	૭૧૧	૭૩૩	૭૫૮	૭૭૪	૭૯૮	૮૦૭	૮૨૨
ખ	પતાઈ રાવળની ન્યાત ...	૫૯૩	૬૩૦	૬૫૩	૬૬૫	૬૭૬	૬૮૯	૭૧૧	૭૩૩	૭૫૯	૭૭૫	૭૯૯	૮૦૭	૮૨૩
ખ	ભોઇની ન્યાત...	૫૯૪	૬૩૧	૬૫૪	૬૬૫	૬૭૭	૬૮૯	૭૧૨	૭૩૪	૭૫૯	૭૭૫	૭૯૯	૮૦૭	૮૨૩
ખ	માછી ઢીમડની ન્યાત ...	૫૯૫	૬૩૨	૬૫૪	૬૬૫	૬૭૭	૬૮૯	૭૧૨	૭૩૪	૭૬૦	૭૭૫	૮૦૦	૮૦૭	૮૨૪

અનુક્રમણિકા.

ભરૂચની ન્યાતોની કબુલાતો.

નામ.	પૃષ્ઠ.
બ્રાહ્મણ–વડનગરા (ભરૂચના) ની કબુલાત	૮૨૫
બ્રાહ્મણ–ચોવીસા (ભરૂચના) ની કબુલાત	૮૨૫
બ્રાહ્મણ–ઝારોળા (ભરૂચના) ની કબુલાત	૮૨૫
બ્રાહ્મણ–કંડોળીઆ (ભરૂચના) ની કબુલાત	૮૨૫
બ્રાહ્મણ–દેશાવાળ (ભરૂચના) ની કબુલાત	૮૨૫
બ્રાહ્મણ–નાગર વડનગરા ગૃહસ્થ (ભરૂચના) ની કબુલાત	૮૨૬
બ્રાહ્મણ–વાયડા (ભરૂચના) ની કબુલાત...	૮૨૬
બ્રાહ્મણ–તપોધન (ચાનોદ કીનારીના) ની કબુલાત	૮૨૬
બ્રાહ્મણ–તપોધન (ખંભાતના) ની કબુલાત	૮૨૬
ब्राह्मण–दक्षणी (भडोचकर) यांची कबुलायत	૮૨૭
બ્રાહ્મણ–સારસ્વત (ભરૂચના) ની કબુલાત	૮૨૭
બ્રાહ્મણ–ઔદિચ્ય સહસ્ર (કસબે દેહેજના) ની કબુલાત	૮૨૯
બ્રાહ્મણ–શ્રીમાળી (ભરૂચના) ની કબુલાત	૮૨૯
બ્રાહ્મણ–ગુજરાતી (સુરતના) ની કબુલાત	૮૨૯
બ્રહ્મક્ષત્રી–દશા ગુજરાતી (સુરતના) ની કબુલાત	૮૩૦
ભાવસાર–દક્ષણી નામદેવ વંશી (ભરૂચના) ની કબુલાત	૮૩૦
કુંભાર–કુઠીવાળા (ભરૂચના) ની કબુલાત	૮૩૦
શીકલીગર–(ભરૂચના) ની કબુલાત	૮૩૦
લુહાર–(અંકલેસરના) ની કબુલાત	૮૩૦
લુહાર–સોરઠીઆ (ભાવનગરી) ની કબુલાત	૮૩૧
ભાડભુજાની પંચાયત (ભરૂચની) ની કબુલાત	૮૩૧

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વેહેચણ બાબતના જવાબ.

નાગર-વડનગરા મેહેતાનો જવાબ.

પ્રકાર "ગ."　　　અંક ૧.

૧. વેહેચણ કરનારની જેમ સમજણમાં આવે, તેમ કરે.

૨. તરફેણની ખુશી.

૩. વેહેચણ કરનારની ખુશીથી શાહેદી કરાવે તો તે મુખત્યાર, ને કદાચિત નહી કરાવે તો તેની મરજી.

૪. એની કાંઈ દરકાર નથી.

૫. લેખપત્ર અથવા ભોગવટેથી જણાય.

૬. તે પોતાની ખુશી સાથે.

૭. હા, બરોબર.

૮. ગમે તેટલું રાખે, પોતે મુખત્યાર છે.

૯. ના.

૧૦. ના.

૧૧. ના.

૧૨. વેહેચણ કરી શકતા નથી, તો કારણ શું લખીએ?

૧૩. બાપ પોતાની ખુશીથી વેહેચી આપે તો સર્વે છોકરાને બરોબર આપે, ને બાપ દિકરાને તો વેહેચણ કરવાનો ચાલ નથી, ને અગર વેહેચણ કરે તો પોતાનો વિભાગ પણ જુદો પાડે.

૧૪. બાપે જે રાખ્યા હોય તેમાંથી.

૧૫. વિભાગ તો પોતાના ઘરડાંની મીલકતમાં, કોઈની જાતના પેદા કીધેલા ઉપર કોઇનો ભાગ નહી.

૧૬. એક ભાગિયાને જે ખરચ થયો હોય, તે મુજરે આપીને પોતાનો ભાગ લે.

૧૭. લઇ શકેછે.

૧૮. હા; જોઈએ, પણ એમ કરતાં નાઈતિફાકીના સબબથી વેહેચી લે, તો તેમાં માના ખરચવિગેરેને સારૂ અંશ કાહાડીને વેહેચે. ને જે અંશ માને વાસ્તે જુદો પાડયો છે, તે અંશ ઉપર મા મુખત્યાર છે. પણ અગર મા પોતાના અંશમાંથી એક છોકરાનેજ આપવા ચાહે તો એકને આપી શકે નહી.

૧૯. એનો જવાબ ઉપર લખ્યો છે.

૨૦. મા નહી હોય તો છોકરાજ લે.

૨૧. તેનો વિભાગ સમાન રાખીને વેહેચણ કરે; રાહે જોવાની દરકાર નથી.

૨૨. તેને મુઓ જાણીને વેહેચણ કરી હોય ને પછી તે આવે તો પાછો તેનો વિભાગ તે ભાગિયાઓ મળીને બરોબર કરી આપે.

૨૩. જેનામાં તે રેહેતો હોય તથા જેનાથી તેનો વિભાગ તલફ થઈ શકે નહી તે રાખે.

૨૪. કુંવારાનો પરણવાનો ખરચ જુદો પાડીને પછી વેહેચી લે.

૨૫. પરણિયત જુદું પાડયા વગર વેહેચી લેવાયજ નહી.

૨૬. માકુલ સબબ જોઈએ.

૨૭. વિશેષે કરીને સ્થાવરમાં.

૨૮. માંહો માંહેની સમજણથી વેહેચણ કરીછે, ને ઈતિફાકના સબબથી એકઠા જમતા હોય તો જુદા કેહેવાય છે.

૨૯. ખુશીમાં આવે તો થાય.

૩૦. ના.

૩૧. નોહોતરાં ઉપર કાંઈ મુકરર નહી.

૩૨. પોતાની ખુશીથી ખરચ આપે તેથી એકઠા જાણવા નહી.

૩૩. જુદો થયો તે જુદો.

૩૪. જુદો હોય ત્યારેજ જુદું જુદું સમછરી કરે.

૩૫. કાંઈ મુકરર નહી.

૩૬. તે કાંઇ મુકરર નહી.

૩૭. અમારા ગૃહસ્થ લોક દક્ષણા લેતાજ નથી.

૩૮. બાપની મીલકત વેહેચી લે, ને કરજ પણ આપે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩૯. ઘરખાતાના ખરચના અથવા કોઇ ભાંડું કુંવારાને વાસ્તે, અથવા ઘરખાતાની સાદી ગમીને વાસ્તે એ કે કરજ કીધું હોય તો તે સઘળાઓને આપવું ઘટમાન છે.

૪૦. સહી તથા સંમતી હોય તો સારૂં, એમ કરતાં ઉપર લખેલી બાબતોને વાસ્તે એકે કરજ કીધું હોય તો તે સર્વેને આપવું લાજમછે. સહીની કાંઈ દરકાર નહી.

૪૧. લે.

નાગર—બ્રાહ્મણ વડનગરા અમદાવાદી સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ગ." અંક ૨.

૧. એની ખુશી.
૨. લખ્યું પત્રુ સામસામું કીધું જોઇએ.
૩. તરફેણની ખુશી હોય તેને પાસે રાખે.
૪. પોતાની રાજીવાળાની શાહેદી કરાવે.
૫. લેખ પત્રેથી, તથા ભોગવટેથી.
૬. હા, જુદું જુદું કરે.
૭. હા, બરાબર.
૮. પોતાની મુખત્યારીએ વેહેચે.
૯. ના.
૧૦. તરફેણની ખુશી.
૧૧. ના.
૧૨. બાપ જીવતે વેહેચણ થાય નહી.
૧૩. એનો જવાબ કલમ ૮.
૧૪. બાપ બેઠે વેહેચણ થાય નહી તો ભાગનું શું કારણ?
૧૫. ન લઈ શકે.
૧૬. મેહેનતવાળાનો ભાગ વિશેષ છે, ને બાકી ભાગ બરોબર.
૧૭. ના.
૧૮. હા.
૧૯. માની રજાવિના વેહેચણ થાય નહી તો શું લખીએ?
૨૦. મા ન હોય તો છોકરા લે.
૨૧. તરફેણની ખુશી.
૨૨. પાછો આવે તો ભાગ આપે.
૨૩. તેના મુરબ્બી હોય તે સંભાળે.
૨૪. પહેલાંનો ભાગ તથા ખરચનો રાખીને વેહેચે.
૨૫. પણિયત રાખ્યા વગર વેહેચાય નહી.
૨૬. કારણવિના વેચાય નહી, તથા ગિરવી મુકાય નહી.
૨૭. હા.
૨૮. ના.
૨૯. તરફેણની ખુશી.
૩૦. ના.
૩૧. નોહોતરા ઉપર મુકરર નહી.
૩૨. તરફેણની ખુશી.
૩૩. ફારગતીએ જુદા જાણવા તથા ભોગવટે.
૩૪. ના. જુદા જુદા હોય ત્યારે જુદું કરે.
૩૫. દક્ષણા ખરી, પણ મુકરર નથી, સત્તા પ્રમાણે.
૩૬. ચાલ નથી.
૩૭. એ વાતનો જવાબ ઉપર લખ્યો છે, કલમ ૩૬.
૩૮. દેવું આપ્યા પછી વેહેચણ કરે.
૩૯. ત્રણ ભાઈની મરજીએ કરજ કીધું હોય તો ભાઈ હિસ્સો આપવા લાગે, નીકર પોતે આપે.
૪૦. એનો જવાબ કલમ ૩૯ મીએ લખ્યોછે.
૪૧. બાપનું લેહેણું લે સર્વે.

નાગર—વડનગરા સુરતી ગીરજાશંકરના તડનો જવાબ.

પ્રકાર "ગ." અંક ૨૪૩.

૧. વેહેચણ કરનારનીજ સમજણમાં આવે તે કરે
૨. તરફેણની ખુશી.
૩. વેહેચણ કરનારની ખુશીથી શાહેદી કરાવે તો તે મુખત્યાર છે, ને કદાચિત નહી કરાવે તો તેની પ્રસંતા.
૪. એનો કાંઈ નિયમ નથી.
૫. લેખપત્ર અથવા ભોગવટાથી જણાય છે.
૬. તે પોતાની ખુશી સાથે.
૭. હા, બરોબર.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. પોતીકી ખુશીમાં આવે તેટલું રાખે.

૯. ના.

૧૦. ના.

૧૧. ના.

૧૨. વેહેચણ કરી શકતા નથી તો તેનું કારણ શું લખીએ ?

૧૩. બાપ પોતાની ખુશીથી વેહેચી આપે તો સર્વે છોકરાના ભાગ બરાબર વેહેચી આપે, ને પોતાનો ભાગ જુદો રાખે.

૧૪. બાપે જે રાખ્યું હોય તેમાંથી.

૧૫. વિભાગ તો પોતાના ઘરડાની મીલકતમાં, કોઈની જાતના પેદા કીધેલા ઉપર કોઇનો ભાગ નહી, જો બાપના દ્રવ્યની મદત ન હોય તો.

૧૬. એક ભાગિયાને જે ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપીને પોતાનો ભાગ લે.

૧૭. લઇ શકેછે.

૧૮. હા. જોઈએ, પણ એ કરતાં નાઈતિફાકીન સબબથી વેહેચી લે તો તેમાં માના ખરચ વિગેરેને સારૂ હિસ્સો કાહાડીને વેહેચે ને જે હિસ્સો માને વાસ્તે જુદો પાડયો છે તે હિસ્સા ઉપર મા મુખત્યાર છે, પણ અગર મા પોતાના હિસ્સામાંથી એક છોકરાનેજ આપવા ચાહે તો એક ને આપી શકે નહી.

૧૯. એનો જવાબ ઉપર લખ્યો છે.

૨૦. મા ન હોય તો છોકરાજ લે.

૨૧. તેના વિભાગ સમાન રાખીને વેહેચણ કરે, જોવાની દરકાર નથી.

૨૨. તેને મુઓ જાણીને વેહેચણ કરી હોય ને પછી તે આવે તો પાછો તેનો વિભાગ તે ભાગિયાઓ મળી બરોબર કરી આપે.

૨૩. જેનામાં તે રેહેતો હોય તથા જેનાથી તેનો વિભાગ તફરકે થઇ શકે નહી તે રાખે.

૨૪. કુંવારાને પણવાનો ખરચ જુદો પાડીને પછી વેહેચી લે.

૨૫. પણિયત જુદું પાડયા વગર વેહેચી લેવાયજ નહી.

૨૬. માકુલ સબબ જોઈએ.

૨૭. એનો જવાબ ઉપર લખ્યો છે.

૨૮. માંહોમાંહેની સમજણથી વેહેચણ કરીછે, ને ઇતિફાકના સબબથી એકઠા જમતા હોય તો જુદા કેહેવાય છે.

૨૯. ખુશીમાં આવે તો થાય.

૩૦. ના.

૩૧. નોહોતરા ઉપર કાંઈ મુકરર નથી.

૩૨. પોતાની ખુશીથી ખરચ આપે તેથી એકઠા જાણવા નહી.

૩૩. જુદો થયો તેજ જુદો.

૩૪. જુદો હોય ત્યારે જ જુદું જુદું સમચરી કરે.

૩૫. કંઈ મુકરર નહી.

૩૬. તે કંઈ મુકરર નથી.

૩૭. ના.

૩૮. બાપની મીલકત વેહેચી લે, ને કરજ પણ આપે.

૩૯. ઘરખાતાના ખરચના અથવા કોઈ ભાંડુ કુંવારાંને વાસ્તે અથવા ઘર ખાતાની સાદીગમી ને વાસ્તે એકે-કરજ કીધું હોય તો સઘળાઓને આપવું ઘટમાન છે.

૪૦. સહી તથા સંમતિ હોય તો સારૂં, એમ કરતાં ઉપર લખેલી બાબતોને વાસ્તે એકે કરજ કીધું હોય તો સર્વેને આપવું લાજમ છે. સહીની કંઈ દરકાર નહી.

૪૧. લે.

નાગર—વડનગરા બ્રાહ્મણ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ગ." અંક ૨૪૪.

૧. વેહેચણ કરનારની સમજણમાં આવે તે પ્રમાણે કરે.

૨. ઉભયતાની પ્રસન્નતા.

૩. વેહેચણ કરનારની પ્રસન્નતાથી શાએદી કરાવે તો તેનો અખત્યાર છે, કદાચિત નહી કરાવે તો તેની ખુશી.

૪. એનો કાંઈ અટકાવ નહી.

૫. લેખપત્ર તથા ભોગવટાથી જણાય.

૬. તે પોતાની પ્રસન્નતા.

૭. હા, બરાબરજ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. ગમે તેટલું રાખે, પોતે મુખત્યાર છે.

૯. ના.

૧૦. ના.

૧૧. ના.

૧૨. વેહેચણુ કરી શકતોજ નથી તો તેનું શું લખીએ?

૧૩. બાપ પોતાની ખુશીથી વેહેચી આપે તો સઘળા છોકરાને બરાબર આપે, ને બાપ દિકરાને તો વેહેચણુ કરવાનો તો ચાલ નથી, ને અગર વેહેચણુ કરે તો પોતાનો વિભાગ જુદો પાડે.

૧૪. બાપે જે રાખ્યું હોય તેમાંથી લે.

૧૫. વિભાગ તો પોતાના ઘરડાની મીલકતમાં, કોઈની જાતે પેદા કીધેલા ઉપર કોઈનો ભાગ નહી.

૧૬. એક ભાગિયાને જે ખરચ થયો હોયે તે મુજરે આપીને પોતાનો વિભાગ લે.

૧૭. વેહેચી લે.

૧૮. હા, વેહેચી લે; પણ માનો વિભાગ માને સ્વાધિન કરે; પણ તેમાં પોતાના અન્નવસ્ત્રનો ખરચ કરતાં વિશેષ ખરચ કરવો હોય તો મા દિકરાની સંમતિથી થાય.

૧૯. ભાગ સમાન રાખીને વેહેચણુ કરે; એનો જવાબ ઉપર લખ્યોછે.

૨૦. મા ન હોય તો છોકરા લે.

૨૧. તેનો ભાગ સમાન રાખીને વેહેચણુ કરે—વાટ જોવાની કાંઇ દરકાર નહી.

૨૨. તે મુઓ જાણીને વેહેચણુ કીધી હોય ને પછી તે આવે, તો પછે તેનો વિભાગ તે ભાગિયા મળીને (તે) બરાબર કરી આપે.

૨૩. જેનામાં રેહેતો હોય, જેનાથી તકરાર ન થાય તે રાખે.

૨૪. કુંવારાનો ભાગ પણવાનો કાહાડીને વેહેચી લે.

*૨૫. પણિયામણુ કાહાડયાવિના વેહેચી લેવાય નહી.

૨૬. કંઈએક કારણુ જોઇએ.

૨૭. વિશેષ કરીને સ્થાવરમાં.

૨૮. ઉભયતાની પ્રસન્નતા.

૨૯. હિસ્સો વેહેચીને જુદો થયો હોય તો તેજ હિસ્સો પોતાના કબજામાં રાખીને એકઠો જમતો હોય તોપણ જુદો કેહેવાય.

૩૦. તે જુદા.

૩૧. તેનો કાંઈ મેળ નહી, નોહોતરાં ઉપર કાંઈ નિશ્ચય નહી.

૩૨. પોતાની ખુશીથી ખરચ આપે, પણ એકઠા કેહેવાય નહી.

૩૩. જુદા રહ્યા હોય તો જુદા જાણવા.

૩૪. તેનું કાંઈ પ્રમાણુ નથી.

૩૫. લગન વિગેરે શુભકર્મમાં તથા અશુભકર્મમાં દક્ષણા આપવાનો ચાલ છે, પણ આંકડો કાંઈ નિશ્ચે નથી.

૩૬. લાહાણાનો કાંઈ ચાલ નથી.

૩૭. ના.

૩૮. બાપની મીલકત વેહેચી લે ને કરજ પણ આપે.

૩૯. ઘરખાતાના ખરચના અથવા કોઈ ભાંડુ કુંવારાને વાસ્તે અથવા ઘરખાતા, સાદી ગમીને વાસ્તે અથવા મા બાપના કરજને વાસ્તે એકે કરજ કીધું હોય તો તે સઘળાઓને આપવું યોગ્ય છે.

૪૦. સહિ તથા સંમતિ હોય તો સારૂં, પણ ઉપર લખેલી બાબતો વાસ્તે એકે કરજ કીધું હોય તે સર્વેને આપવું યોગ્ય છે. સહીની દરકાર નથી.

૪૧. લેજ.

બ્રાહ્મણ—વીસનગરા નાગર ગૃહસ્થ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૦.

૧. અમારામાં વેહેચણુ કરે ત્યારે બાપદાદાનો માલ સર્વે સ્થાવર અથવા જંગમ સર્વે દિકરા બરોબર વેહેચી લે ને ફારગતી કરે તો થાય, પછી તો પોતાના ઘરની સમજણુ પ્રમાણે.

૨. ઉભયતાની પ્રસન્નતા પ્રમાણે શાહેદી કરાવે.

૩. ભોગવટાથી જુદી જણાય.

૪. સઉ સઉની સમજણુ પ્રમાણે કરેછે, ને વારા ફરતી કીધેથી એકઠા તથા જુદા કાંઈ માલમ પડતા નથી.

* અસલ કાગળમાં પચીસને બદલે ચોવીસ છે તે હસ્તદોષ જાણી અનુક્રમ છેવટ સુધી દુરસ્ત કર્યુંછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. એકઠા રાંધેથી કાંઈ જુદા તથા એકઠા કેહેવાતા નથી, એતો પોતાની સમજણ કરેથી.

૬. જુદો રેહેતો હોય તો લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું થાય.

૭. સર્વે ભાગદારની પ્રસન્નતા.

૮. એનો જવાબ એ છે જે સર્વે ભાગદારની પ્રસન્નતા.

૯. વાજબી કારણથી મળે.

૧૦. તેની વાટ જુએ, ને પત્ર લખીને તેડાવે, તે નહી આવી શકે એવું હોય તો પાંચ પોતાના સગાવાહાલા તથા અત્રાપિ લોકોની શાહેદીથી વેહેચણ કરે, ને સામાનો એક ભાગ અનામત રાખે, તે લખે તેને ત્યાં મુકે.

૧૧. એવા શખસનું સંસ્કાર વિના દ્રવ્ય જુદું કાહાડીને તેનો ભાગ સાથે સંભાલી શકે એવા તેના વડીલોને આપે.

૧૨. મા જીવતાં સુધીમાં(હા) વેહેચણ નહી કરે તો સારૂં, ને માની *અનુમતી હોય તો તેના અન્નવસ્ત્ર (ર) વિગેરે ખરચ જુદો કાહાડીને વેહેચણ કરે, ને મા મુઆ પછી તેની ક્રિયા ખરચ સર્વે દિકરા કરે.

૧૩. એનો જવાબ એ જે બાપ જીવતાં એ દિકરાઓએ એવા માલની વેહેચણ કરી નથી તો શું લખીએ?

૧૪. બાપ દિકરાઓ સાથે ભાગ બરાબર રાખે, ને બાપના વાજબી ખરચ થતાં જેકાંઈ વધે તે દિકરાઓ વેહેચી લે, અને મુઆની ક્રિયા ખરચપણ દિકરાઓ કરે.

૧૫. બાપનું ધન તથા કરજ સર્વે દિકરાઓ બરોબર વેહેચી લે.

૧૬. બીજા માલ પ્રમાણે લેવાયછે—વેહેચીને.

બ્રાહ્મણ—વીસલનગરા અમદાવાદી ગૃહસ્થ તથા કલાટ સર્વેનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૧.

૧. અમારે વેહેચણ કરે ત્યારે બાપદાદાનો માલ, સ્થાવરજંગમ સર્વે દિકરાઓ બરાબર વેહેચી લે, ને ફારગતી કરે તો થાય.

* અસલમાં "ઉનમતી" છે.

૨. ઉભયતાની પ્રસન્નતા પ્રમાણે શાહેદી કરાવે.

૩. ભોગવટાથી જુદો જણાય.

૪. સર્વે સર્વેની સમજણ પ્રમાણે કરે, ને વરા ફરતી કર્યાથી એકઠા તથા જુદા માલમ પડતા નથી.

૫. એકઠા રાંધ્યાથી કાંઇ જુદા તથા એકઠા કેહેવાતા નથી, એતો પોતાની સમજણ પ્રમાણે કરે.

૬. જુદા રેહેતા હોયતો લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું જુદું થાય.

૭. સર્વે ભાગદારની પ્રસન્નતા.

૮. એનો જવાબ એ છે જે ભાગદાર સર્વેની પ્રસન્નતા.

૯. વાજબી કારણથી મળે.

૧૦. તેની વાટ જુએ ને પત્ર લખીને તેડાવે, ને આવી શકે નહી એવું હોય તો પાંચ પોતાના સગાવાહાલા તથા અત્રાપિ લોકોની શાહેદીથી વેહેચણ કરે, ને *સામાનો ભાગ ૧ તેનો અનામત રાખે, ને તે લખે તેને ત્યાં મુકે.

૧૧. એવા શખસના સંસ્કાર વિગેરેનું દ્રવ્ય જુદું કાહાડીને તેના ભાગ સાથે સંભાલી શકે એવા તેના વડીલોને આપે.

૧૨. મા જીવતાં સુધી વેહેચણ કરે નહી તો સારૂં, ને કદાચ † માની અનુમતી હોય તો તેના અન્નવસ્ત્ર વિગેરે(નું) ખરચ જુદો કાહાડીને વેહેચણ કરે, ને મા મુઆ પછી તેનો ક્રિયાખરચપણ દિકરા કરે.

૧૩. એનો જવાબ એ જે બાપ જીવતાં દિકરાઓએ વેહેચણ કરી નથી તો શું લખીએ?

૧૪. બાપ દિકરાઓ સાથે ભાગ બરાબર રાખે, ને બાપનું વાજબી ખરચ થતાં જે કાંઈ વધે તે દિકરાઓ વેહેચી લે, ને મુઆપછી તેની ક્રિયાખરચપણ દિકરાઓ કરે.

૧૫. બાપનું ધન તથા કરજ સર્વે દિકરા બરાબર વેહેચી લેછે.

૧૬. બીજા માલ પ્રમાણે વેહેચી લેવાયછે.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ર સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ગ." અંક ૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં જે વેહેચણ કરેછે તે પોતાના ઘરની સમજણથી કરેછે.

* અસલમાં "સામાન" છે.

† અસલમાં "મા ઉનમતીછે."

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. કોઇ લખ્યું ભણ્યું કરીને વેહેચણ કરેછે, ને કોઈ પોતાની સમજણથી વગર લખે વેહેચણ કરેછે.

૩. લખ્યું કરે ત્યારે પોતાના જે વાહાલા સગા હોય તેની શાહેદી કરાવેછે.

૪. સગાવિનાઓ, પોતાના પટેલ, અથવા વાહાલાની શાહેદી કરાવેછે.

૫. જે સમજીને વેહેચણ કરેછે, તેને કાંઈ કજીયોજ નથી. ને જે કજીયાની વેહેચણ હોય ત્યારે લખ્યાથી વેહેચણ જાણવી.

૬. જે દાહાડેથી જુદો રેહેછે તે દાહાડેથી દેવ પૂજા જુદી કરેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં કોઈએ પોતાના દિકરાઓ સાથે વેહેચણ કરીને જુદો રહ્યો નથી.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમથી જાણજો.

૯. આજલગી કોઇએ દાદાનો માલ વેહેચી લીધો નથી.

૧૦. એ જવાબ ઉપરની કલમથી જાણવો.

૧૧. કોઈએ પોતાનો બાપ જીવતાં બાપનો માલ વેહેચી લીધો નથી.

૧૨. વેહેચવાનો ચાલજ નથી.

૧૩. બાપ જીવતાં કોઈ દિકરાએ બાપ સાથે વેહેચણ કરીજ નથી.

૧૪. એ જવાબ ઉપરની કલમમાં આવ્યોછે.

૧૫. એકઠા છતાં કોઈ ઘણું કમાય ને કોઈ થોડું કમાય, પણ ભાગિયા સઘળા સરખા કેહેવાય છે.

૧૬. જેણે બાપ દાદાનો માલ ખોવાયલો પાછો પેદા કર્યો તેમાં સઘળા ભાગિયા સરખા છે.

૧૭. પાંચ ભાઈમાં જે કોઈ જુદો રેહેવા ચાહે તો પોતાનો ભાગ લેઇને જુદો રેહે, તેમાં બીજા ભાઈઓથી ના નહી કેહેવાય.

*૧૮. બાપ મુઆ પછી (જે) દિકરાઓ વેહેચણ કરે, તેવારે માનું ભરણપોષણ તથા ઉત્તરસાધનનો હક પોહોંચેછે.

૧૯. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે, તેમાં માની રજાનો અટકાવ નથી. પાળેતો પોતાનો ધર્મ છે.

* અઢારમો જવાબ ઓગણીસમાં સવાલનો અને ઓગણીસમો જવાબ અઢારમા સવાલનોછે એમ જણાયછે.

૨૦. બાપ મુઆ પછી બાપનો માલ જેટલા દિકરા હોય તેટલા લે.

૨૧. જે કોઈ વેહેચણ કર્યાવિના પરદેશ ગયો, ને બીજાભાઈઓ તેનો હિસ્સો રાખીને વેહેચણ કરે; મુદતનો મેળ નથી.

૨૨. જે પરદેશ ગયો તેને મુઓ જાણીને જે ભાઈઓ[એ] વેહેચણ કરીને પછી તે આવ્યો તેવારે તેનો ભાગ સર્વે મળીને આપે.

૨૩. ભાગ વેહેચતી વેળા જે ભાગિયો બાળક છે, તેવારે તેના વાલી મુખી હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે.

*૨૪. ઘરની વેહેચણ કરતી વેળા કુળદેવને દિવો કરવાનો ચાલ નથી.

§૨૪. જે ભાઈઓને એક બેહેન કુંવારી હોય તો બાપના માલમાંથી તેને પરણાવે ને પછી વધે તે વેહેચી લે.

૨૫. કુંવારાનું પરણિયત માબાપના માલમાંથી આપીને વેહેચી લે.

૨૬. જેને પોતાના બાપનો સ્થાવર માલ છે, ને તેના ઘરના જરૂર ખરચને વાસ્તે અટકાવ પડે, ને દિકરાઓથી તે અટકાવ નહી ભાગે તો બાપ પોતાના બાપનો માલ સુખે વેચી શકેછે.

૨૭. એનો જવાબ ઉપરની કલમમાં આવ્યો.

૨૮. વેહેચણ કર્યાવિના એકઠા રાંધી ખાય તેને જુદા કેહેવાય નહી.

૨૯. વેહેચણ કર્યાપછી પોતાની રાજી હોય તો એકઠો થાય પણ આજ લગી કોઇ વેહેચીને પાછો એકઠો થયો જાણ્યો નથી.

૩૦. જે જુદા છે ને આમદાની પણ જુદી છે તે ખરચ જુદો કરેછે, ત્યારે એકઠા કેહેવાય નહી.

૩૧. અમારી ન્યાતમાં બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ છતાં બાપના નામનાં નોહોતરાં ફરતાં નથી.

૩૨. મોટો ભાઈ છતાં મોટા ભાઇની છોકરીનો વિવાહ નાહાના ભાઈ ખરચ આપીને કરે તેવારે એકઠા જાણવા.

૩૩. જેને ફારગતી લખી આપી તે જુદો, ને જે

* આ જવાબનો પ્રશ્ન મુળ પ્રશ્નોમાં છેજ નહી.

§ ઉપલો ચોવીસમો અંક ૨૬ થયો તેથી બીજા નંબરોના અનુક્રમ દુરસ્ત કરવા પડયાછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બેજણે ફારગતી નથી લખી [ને] તે એકઠા રેહેછે તેને એકઠા જાણવા.

૩૪. વારા ફરતી બાપનું સમચરી જીદું કસ્યાથી એકઠા કેહેવાય નહી, જુદા રહ્યા એટલે જુદા જાણવા.

૩૫. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનો માહોમાહે ચાલ નથી.

૩૬. એનો જવાબ ઉપરની કલમથી જાણવો.

૩૭. બે ભાઇમાં લાહાણું તથા દક્ષણા એક લે, તેવારે જુદા નહી કેહેવાય.

*૦ બે ભાઇમાંથી એક ભાઈ છોકરી મુકીને મરે તેવારે જુદા છે તો છોકરીના નામનાં નોહોતરાં ફરે, ને એકઠા છે તો બીજા ભાઈના નામનાં નોહોતરાં ફરે, ને દક્ષણાનો તો ચાલ નથી.

૩૮. બાપનું કરજ આપ્યા પછી દિકરાઓ બાપનો માલ વેહેચી લે, ને પેહેલું વેહેચી લે તો સઘળા મળીને કરજ આપે.

૩૯. ચાર ભાઇમાં એકે કરજ કાહાડયું ને તે કરજ ઘરના જરૂર ખરચને સારૂ કર્યું હોય તો સઘળા મળીને આપે.

૪૦. સઘળા ભાઇઓ પોહોંચતી ઉમરના હોય તેવારે એકજણ કરજ કરે તેમાં સર્વેની સંમતિ જોઇએ.

૪૧. સઘળા ભાઇ વેહેચણ કરે ત્યારે બાપનું લેહેણું તથા દેવું સરખે ભાગે વેહેચી લે.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ર ખંભાતી ઇશામળીયાનો જવાબ. પટેલ બેચર રામચંદ્ર.

પ્રકાર "ગ." અંક ૪.

૧. પોતાના ઘરની સમજણ પ્રમાણે કરે.

૨. કોઈ લખ્યું કરે ને કોઈ નએ કરે.

૩. લખ્યું કરે તે વખત જે કોઈ હો[ય] તેની શાહેદી જોઇએ.

૪. સગાવિના જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવે.

૫. લખ્યાથી સાચી વેહેચણ જણાય.

૬. જે દાહાડે જુદા રેહે તે દાહાડે દેવપુજા જુદી કરે.

૭. આજલગી કોઈએ દિકરા સાથે વેહેચણ કરીને જુદા રહ્યા નથી.

૮. એવું થયું નથી તો શું લખીએ?

૯. આજલગી દાદાનો માલ વેહેચ્યો નથી, જીવતાં.

૧૦. એનો જવાબ નવમી કલમે.

૧૧. જીવતાં વેહેચાય નહી.

૧૨. વેહેચવાનો ચાલ નથી.

૧૩. વેહેચણ કરી નથી, બાપ સાથે પુત્રે.

૧૪. વેહેચણ નથી થતી તો શું લખીએ?

૧૫. હા, લઈ શકેછે એકઠા માટે.

૧૬. હા, બીજા ભાગિયાનો હિસ્સો પોહોંચેછે, પણ વાજબી મેહેનતનો હક લઇને આપે.

૧૭. હા, લઈ શકેછે.

૧૮. હા, માની મરજી જોઈએ, શામાટે [જે] માનું ભરણપોષણ તથા ઉત્તરસાધનનો હક પોહોંચછે.

૧૯. એનો જવાબ ઉપલી કલમે.

૨૦. એનો જવાબ સાતમી કલમે.

૨૧. તેનો હિસ્સો રાખી વેહેચણ કરે મુદતનો મેળ નહી.

૨૨. તેનો ભાગ સર્વે મળીને આપે.

૨૩. ભાગ નકી કરી મોટો ભાઈ રાખે.

૨૪. કુંવારાનું પણિયત કાહાડી, સર્વે સરખે ભાગે વેહેચે.

૨૫. સર્વે ભાઈ આપે.

૨૬. બાપ દ્વેષથી અદાવતની રાહે વેચે અથવા ગિરવી મુકે તો તેમાં દિકરો અટકાવ કરી શકેછે, પણ ઘરના વાજબી ખરચ વાસ્તે વેચે અથવા ગિરવી મુકે તેમાં દિકરાનો અટકાવ ચાલી શકે નહી. પણ દિકરાની સંમતિ તો જોઈએ.

૨૭. સ્થાવરજંગમમાં ઉપલ્યા પ્રમાણે.

૨૮. માંહોમાંહેની સમજણથી વેહેચણ કરીછે, ને ઈતબારના સબબથી એકઠા જમતા હોય તો જુદા કેહેવાયછે.

૨૯. મન માને તો થાય છે.

૩૦. નહી કેહેવાય, તેને.

૩૧. હા, એકઠા જાણવા.

૩૨. ન જાણવા.

---

* આ જવાબનો પ્રશ્ન મુળ પ્રશ્નોમાં છેજ નહી.

૩૩. ફારગતી આપી તે જુદો.
૩૪. જાણવા નહી.
૩૫. એનો જવાબ નંબર *છઠે, તેત્રીસમે આંકેછે.
૩૬. દક્ષણાનો ચાલ નથી.
૩૭. ઉપલી કલમે છે.
૩૮. કરજ આપી વધે તે વેહેચી લે.
૩૯. તે કરજ ઘરના જરૂર ખરચને સારૂ હોય તો સર્વે મળી આપે.
૪૦ સહી તથા સંમતિ હોયતો સારૂં, એમ કરતાં ઉપલી કલમ પ્રમાણે હોય તો સર્વેનેઆપવું યોગ્યછે, સહીનો કાંઈ નીમ નથી.
૪૧. લેહેણું લે, દેણું આપે, સરખે ભાગે.

બ્રાહ્મણ—ઔદિચટોલકિયા સુરતીનો જવાબ

પ્રકાર "ગ." અંક ૫.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરેછે, તે પોતાના ઘરની સમજણથી કરેછે.
૨. કોઈ લખ્યું ભણ્યું કરીને વેહેચણ કરેછે, ને કોઈ પોતાની સમજણથી વેહેચણ કરેછે.
૩. લખ્યું કરે તેવારે જે પોતાના વાહાલા હોય તેની શાહેદી કરાવેછે.
૪. સગાવિના પોતાના વાહાલા તથા પટેલની શાહેદી કરાવેછે.
૫. સમજીને વેહેચણ કરેછે, તેને કાંઈ કજિયોજ નથી, કજિયાની વેહેચણ હોય ત્યારે લખ્યાથી વેહેચણ સાચી જાણવી.
૬. જે દાહાડેથી જુદા રેહેછે, તે દિવસથી દેવ પુજા જુદી કરે છે.
૭. અમારી ન્યાતમાં, પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણ કરીને જુદો રહ્યોજ નથી.
૮. એનો જવાબ પાછલી કલમમાં છે.
૯. આજ સુધી દાદાનો માલ વેહેચી લીધો નથી.
૧૦. એ જવાબ પાછળની કલમમાં થયો છે.
૧૧. કોઈએ પોતાના બાપ જીવતાં માલ વેહેચી લીધો નથી.
૧૨. વેહેચવાનો ચાલ નથી.
૧૩. બાપ જીવતાં કોઈ દિકરાએ વેહેચણ કરી નથી.
૧૪. એ જવાબ પાછલી કલમમાં છે.
૧૫. એકઠા છે ત્યાં કોઇ વધતું કમાય ને કોઇ ઓછું કમાય, પણ ભાગિયા બરાબર છે.
૧૬. માલ ખોવાઈ ગયો તે પેદા કર્યો એક જણે, પણ સર્વે ભાગિયાનો ભાગ પોહોંચેછે.
૧૭. બાપ જીવતાં તો ભાગ લઈ ન શકે, પણ કદાચને બાપ મરી ગયો હોય તો ચાર ભાઈ પાસેથી પેલો પાંચમો ભાઇ પોતાનો ભાગ લઈ શકેછે.
૧૮. બાપ મુઆ પછી વેહેચી શકેછે, પણ માનું ભરણપોષણ તથા ઉત્તર સાધનનો હક પોહોંચેછે.
૧૯. ઉપલી કલમમાં લખ્યું છે.
૨૦. બાપ મુઆ પછી જેટલા દિકરા હોય, તે વેહેચી લે.
૨૧. તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચી લે, મુદતનો મેળ નથી.
૨૨. આવનાર ધણી બાર વરસ પછી આવ્યો ને ત્યાર પેહેલા તે ભાગિયાએએ મુદત પુરી જાણીને પુતળવિધાન કર્યું હોય, તેનો ખરચ ન્યાતરીત વગેરેનો આપી ને ભાગ લે.
૨૩. બાળક હોય તેનો જે મુખ્ય વાલી હોય, તે ભાગ સંભાળે.
૨૪. કુંવારૂં હોય, તેનો ખરચ કાહાડીને વેહેચી લે.
૨૫. ઉપરની કલમમાં જવાબ છે.
૨૬. તેના દિકરાઓથી કાંઈ અટકાવ નહી ભાગે, તો તે બાપ પોતાના બાપ દાદાનો માલ વેચી શકેછે.
૨૭. ઉપરની કલમમાં જવાબ આવ્યો છે.
૨૮. વેહેચણ કર્યાવિના એકઠા રાંધી ખાય તેને જુદા કેહેવાય નહી.
૨૯. વેહેચી લીધા પછી કોઇ એકઠા થયાજ નથી, ને થાય તો તેની ખુશી.
૩૦. એકઠા કેહેવાય નહી.
૩૧. બાપના નામનાં નોહોતરાં ફરે.
૩૨. એકઠા જાણવા.
૩૩. એક ભાઈને ફારગતી આપીને જુદો કાહાડયો તેને જુદો જાણવો, ને બે ભાઈને એકઠા જાણવા.

* ક્રિયા બાબતના એ અંકવાળાના જવાબમાં તેત્રીસમે આકે એમ સમજવું પણ તેત્રીસ ભુલથી લખેલો હશે ચોતરીસ લખવો જોઈએ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩૪. સમછરી વારાફરતી જુદું કર્યું એટલે જુદા જાણવા.

૩૫. અમારામાં લાહાણા દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૩૬. એનો જવાબ પાછલી કલમમાં છે.

૩૭. અમારામાં તો લાહાણું તથા દક્ષણાની રીત નથી, તેથી જુદા જણાયછે.

૩૮. એનો જવાબ કલમ ૭ મી મધ્યે છે.

૩૯. ઘરમધે ખરચ કરવાને સારૂ કરજ કાહાડયું હોય તો સઘળા મળીને આપે, અગર પોતીકા જાત ખરચને સારૂ કરજ કાહાડયું હોય તો એકલો આપે.

૪૦. ભાઈઓની સંમતિ જોઇએ, પણ જે ભાઈ હાજર હોય તેની લે, ને કોઈ ભાઈ પરદેશ હોય તેની ચિંતા નહી.

૪૧. ભાઈઓ વેહેચણ કરે ત્યારે બાપનું લેહેણું તથા દેવું જે કાંઈ હોય તે સરખે ભાગે વેહેચી લે.

બ્રાહ્મણ—શીહોરા ઔદિચ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ગ." અંક ૬.

૧. અમારી [ન્યાતમાં] જે વેહેચણ કરેછે, તે પોતાના ઘરની સમજણથી કરેછે.

૨. ન્યાતની વેહેચણમાં નામાપરોણા વેહેચાવવાને ન્યાતના પટેલ બેસેછે, ને અસલ મુજબ અપાવે એવો ચાલ છે.

૩. લખ્યું કરે તેવારે પોતાના જે વાહાલા સગા હોય, તેની શાહેદી કરાવેછે.

૪. સગાવિનાઓ પોતાના પટેલ અથવા વાહાલાની શાહેદી કરાવેછે.

૫. જે સમજીને વેહેચણ કરેછે તેને કાંઈ કજિયો નથી, ને જે કજિયાની વેહેચણ હોય તેવારે લખ્યાથી વેહેચણ સાચી જાણવી.

૬. જે દાહાડેથી જુદા રેહેછે તે દાહાડેથી દેવપૂજા જુદી કરેછે, ન્યાતનો વેહેવાર ન્યાતને આપે.

૭. અમારી ન્યાતમાં આજ લગી કોઇએ પોતાના દિકરાઓ સાથે વેહેચણ કરીને જુદો રહ્યો નથી.

૮. એનો જવાબ પાછલી કલમથી જાણવો.

૯. આજ લગી કોઈએ દાદાનો માલ વેહેચી લીધો નથી.

૧૦. એનો જવાબ પાછલી કલમથી થયોછે.

૧૧. કોઈએ પોતાનો બાપ જીવતાં બાપનો માલ વેહેચી લીધો નથી.

૧૨. વેહેચવાનો ચાલજ નથી, બાપ છતાં દિકરો ન્યાતનો સઘળો વેહેવાર કરે.

૧૩. બાપ જીવતાં કોઈ દિકરાએ બાપ સાથે વેહેચણ કરી નથી.

૧૪. એનો જવાબ પાછલી કલમથી લખાતો નથી.

૧૫. એકઠા છતાં કોઈ ઘણું કમાય ને કોઇ થોડું કમાય, પણ ભાગિયા સઘળા સરખા કેહેવાયછે.

૧૬. જેણે બાપદાદાનો માલ ખોવાયલો પાછો પેદા કર્યો તેમાં સઘળા ભાગિયા સરખા છે.

૧૭. પાંચ ભાઈમાં જે કોઈ જુદો રેહેવા ચાહે તો પોતપોતાનો ભાગ લઇને જુદો રેહે, તેમાં બીજા ભાઈઓથી ના નહી કેહેવાય.

૧૮. બાપ મુઆ પછી જે દિકરાઓ કરે, તેવારે માનું ભરણપોષણ તથા ઉત્તરસાધનનો હક પોહોંચેછે.

૧૯. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તેમાં માની રજાનો અટકાવ નથી, ને પાળે તો પોતાનો ધર્મ છે.

૨૦. બાપ મુઆ પછી બાપનો માલ જેટલા દિકરા હોય તેટલા લે.

૨૧. જે કોઈ વેહેચણ કર્યા વિના પરદેશ ગયો ને બીજા ભાઈઓ (એ) તેનો હિસ્સો રાખીને વેહેચણ કરે, મુદતનો મેળ નથી.

૨૨. જે પરદેશ ગયો તેને મુઓ જાણીને જે ભાઈઓ વેહેચણ કરે, ને પછી તે આવ્યો તેવારે તેનો ભાગ સર્વ મળીને આપે.

૨૩. ભાગ વેહેચતી વેળા જે ભાગિયો બાળક છે તેવારે તેનો વાલી મુખ્ય જે હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે.

*૨૪. ઘરની વેહેચણ કરતી વેળા કુળદેવને દિવો કરવાનો ચાલ નથી.

†૨૪. જે ભાઈઓને એક બેહેન કુંવારી હોય તો બાપના માલમાં[થી] તેને પરણાવે ને પછે વધેતો વેહેચી લે.

---

* આ પ્રશ્ન મૂળમાં છેજ નહી.

† ૨૪ નો જવાબ વધારાનો છે તેથી અનુક્રમ નંબર ખોટો પડયો માટે છેવટ સુધી નંબર બદલ્યો છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨૫. કુંવારાનું પણિયત માબાપના માલમાંથી આપીને વધે તે વેહેચી લે.

૨૬. જેને પોતાના બાપનો સ્થાવર માલ છે ને તેને ઘરના જરૂર ખરચને વાસ્તે અટકાવ પડયો, ને દિકરાઓથી તે અટકાવ નહી ભાંગ્યો તો બાપ પોતાના બાપનો માલ સુખે વેચી શકેછે.

૨૭. એનો જવાબ પાછલી કલમમાં આવ્યો.

૨૮. વેહેચણ કર્યાવિના એકઠો રાંધી ખાય તે જુદો કેહેવાય નહી.

૨૯. વેહેચણ કર્યા પછી પોતાની રાજી હોય તો એકઠો થાય, પણ આજલગી કોઈ વેહેચીને એકઠો થયો જાણ્યો નથી.

૩૦. જે જુદા છે ને આમદાની પણ જુદી છે, ખરચ જુદો કરેછે તે એકઠા કેહેવાય નહી.

૩૧. અમારી ન્યાતમાં બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ છતાં બાપના નામનાં નોહોતરાં ફરેછે, ને ઘરડાનું નામું આવે તે વેહેચી લે, ને જુદું આપેછે.

૩૨. મોટા ભાઈ છતાં મોટા ભાઈની છોકરીનો વિવાહ નાહનો ભાઈ ખરચ આપીને કરે, તેવારે એકઠા જાણવા.

૩૩. જેને ફારગતી લખી આપી તે જુદો, ને એ જણે ફારગતી નથી લખીને એકઠા રેહેછે તે એકઠા જાણવા.

૩૪. વારાફરતી બાપનું સમચરી જુદું કર્યાથી એકઠા કેહેવાય નહી, જુદા રહ્યા એટલે જુદા જાણવા.

૩૫. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણા[નો] માંહોમાંહે ચાલ નથી, ન્યાતનો શુકલ જઈને આપેછે.

૩૬. એનો જવાબ પાછલી કલમથી જાણવો.

૩૭. એ ભાઈમાં લાહાણું તથા દક્ષણા એક લે, એટલે જુદા નહી કેહેવાય.

*૩૮. એ ભાઇમાંથી એક ભાઈ છોકરી મુકીને મરે તેવારે જુદો છે તો છોકરીના નામનાં નોહોતરાં ફરે, ને દક્ષણાનો તો ચાલ નથી, છે તે આપેછે.

૩૮. બાપનું કરજ આપ્યા પછી દિકરાઓ બાપનો માલ વેહેચી લે, ચાર ભાઈમાં એકે કરજ કહાડયું તે કરજ સઘળા મળીને આપે.

૩૯. ચાર ભાઈમાં એકે કરજ કાહાડયું, તે કરજ ઘરના જરૂર ખરચને સારૂ હોય [તો] તે સર્વે મળી આપે.

૪૦. સઘળા ભાઈઓ *પોહોંચતી ઉમરના હોય તેવારે એકજણ કરજ કરે, તે સર્વેની સંમતિ જોઈએ.

૪૧. સઘળા ભાઈ વેહેચણ કરે ત્યારે આપવું લેહેણું તથા દેવું સર્વે સરખે ભાગે વેહેચી લે.

બ્રાહ્મણ—ઔદિચ સહસ્ર અમદાવાદી ઈશામળીયા—પટેલ બહુચરાજીના જવાબ.

પ્રકાર "ગ". અંક ૮.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરેછે તે પોતીકા ઘરની સમજણ પ્રમાણે કરેછે.

૨. કોઈ લખ્યું કરેછે, ને કોઈ વિના લખે કરેછે.

૩. લખ્યું કરે તે વખત જે કોઈ હોય તેની શાહેદી જોઈયે છીયે.

૪. સગાવિના પોતાના જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવેછે.

૫. જે સમજણથી વેહેચણ કરેછે તેને તો કાંઈ કજિયો થતો નથી, ને જે કજિયાની વેહેચણ હોય, ત્યારે લખ્યાથી સાચી માનીએ.

૬. જે દાહાડે જુદા રેહે તે દાહાડે દેવપૂજા જુદી કરેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં આજ લગણ કોઈએ પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણ કરીને જુદા રહ્યા નથી.

૮. અમારામાં એવું થયું નથી તો શું લખીએ?

૯. આજ લગી કોઈએ દાદાનો માલ વેહેચી લીધો નથી.

૧૦. એનો જવાબ નવમા અંક પ્રમાણે છે.

૧૧. કોઈએ બાપ જીવતાં બાપનો માલ વેહેચી શકતો નથી.

૧૨. વેહેચવાનો ચાલજ નથી.

૧૩. બાપ છતાં દિકરાએ બાપ સાથે વેહેચણ કરી નથી.

૧૪. અમારામાં વેહેચણ થઈ નથી તો શું લખીએ?

---

* આ પ્રશ્ન મૂળમાં છેજ નહી.

* અસલમાં "પાંચનો" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૫. એકઠા છે ને કોઈ વત્તું કમાય ને કોઈ થોડું કમાય, પણ ભાગિયા સઘળા સરખા છે.

૧૬. અમારામાં આજલગણ એવું થયું નથી, ને થાય તો ભાગિયા સઘળા સરખા છે, પણ વાજબી મેહેનતનો હક લે.

૧૭. પાંચ ભાઇમાંથી કોઈ જુદો રેહેવા ચાહે તો પોતીકો ભાગ લઈને જુદો રેહે તેમાં બીજાથી ના કેહેવાય નહી.

૧૮. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે, ને તેમાં માની મરજી જોઇએ, શા માટે [જે] માનો ભરણપોષણ તથા ઉત્તરસાધનનો હક પોહોંચેછે.

૧૯. એનો જવાબ ઉપરના અઢારમા આંક પ્રમાણે છે.

૨૦. એનો જવાબ સાતમી કલમે છે.

૨૧. જે કોઈ વેહેચણ કર્યાવિના પરદેશ ગયો ને તેનો બીજો ભાઈ જો વેહેચણ કરે તો તેનો હિસ્સો રાખીને કરે, એની મુદતનો મેળ નહી.

૨૨. જે પરદેશ ગયો તેને મુઓ જાણીને ભાઈઓ વેહેચણ કરે ને તે પાછો આવે ત્યારે તેનો ભાગ સર્વે મળીને આપે.

૨૩. ભાઈઓ વેહેચણ કરે ને તેમાં નાહાનો ભાઇ બાળક છે, ત્યારે તેનો ભાગ નક્કી કરીને મોટો ભાઈ રાખે.

૨૪. કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને તેને આપે, સર્વે વેહેચી લે ભાગ સરખા.

૨૫. એનો જવાબ ઉપરની ઓળીમાં છે.

૨૬. બાપ દૂષથી અદાવતની રાહે વેચે અથવા ગિરવી મુકે તો તેમાં દિકરો અટકાવ કરી શકેછે, પણ ઘરના વાજબી ખરચ વાસ્તે વેચે અથવા ગિરવી મુકે તેમાં દિકરાનો અટકાવ ચાલી શકે નહી, પણ દિકરાની સંમતિ તો જોઈએ.

૨૭. એનો જવાબ સ્થાવર જંગમમાં ઉપલ્યા પ્રમાણે છે.

૨૮. માંહોમાંહેની સમજણથી વેહેચણ કરી છે, ને ઈતબારના સબબથી એકઠા જમતા હોયતો જુદા કેહેવાયછે.

૨૯. જુદા થયા પછી મન માને તો એકઠા થાય છે.

૩૦. જે જુદા છે ને આમદાનીએ જુદી છે ને ખરચ પણ જુદા કરેછે તેને એકઠા કેહેવાય નહી.

૩૧. નોહોતરાં ઉપર મુકરર નહી.

૩૨. પોતીકી ખુશીથી ખરચ આપે તેથી એકઠા જાણવા નહી.

૩૩. વારાફરતી જુદા રહીને જુદાં સંવત્સરી કરે તો જુદા જાણવા.

૩૪. જેની ફારગતી લખી આપી તે જુદા, એ જણાની ફારગતી નથી લખી આપી તે એકઠા જાણવા જે એકઠા રેહેછે.

૩૫. એનો જવાબ નંબર *૭ઠે તેત્રીસમે આંકે છે.

૩૬. અમારામાં દક્ષણાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

* ૩૭. ઉપલા જવાબ પ્રમાણે.

૩૮. બાપનું કરજ આપતાં વધે તેની વેહેચણ થાય.

૩૯. ચાર ભાઈમાંથી એકે કરજ કાહાડયું, ને તે કરજ ઘરના જરૂર ખરચને સારૂ હોય તો સઘળા મળીને આપે.

૪૦. સહી તથા સંમતિ હોય તો સારૂં, એમ કરતાં ઉપર લખેલા આંક ઓગણચાળીશ પ્રમાણે હોય તો સર્વેને આપવું યોગ્ય છે, સહીનો કાંઈ નિયમ નથી.

૪૧. સઘળા ભાઈઓએ વેહેચણ કરી ત્યારે બાપનું લેહેણુંદેણું સરખે ભાગે વેહેચી લે.

બ્રાહ્મણ—ઔદિચ્ય સહસ્ર અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ગ." અંક ૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તે પોતીકા ઘરની સમજણથી કરેછે.

૨. કોઇ લખ્યું ભણ્યું કરેછે, ને કોઈ વગર લખે કરેછે.

૩. લખ્યું કરે ત્યારે તે વખતે જે હોય તેની શાહેદી જોઇએ.

૪. સગાવિના પોતાના પટેલ અથવા સગાવાહાલાની શાહેદી કરાવેછે.

૫. જે સમજણથી વેહેચણ કરેછે તેને તો ક-

* ક્રિયા બાબતના અંક ૩૩ માં એનો જવાબ છે.

જિયો નથી, ને જે કજિયાની વેહેચણ હોય ત્યારે લખ્યાથી વેહેચણ સાચી માનવી.

૬. જે દાહાડે જુદા રહે ત્યારે દેવપૂજા જુદી કરેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં આજલગણ કોઈએ પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણ કરીને જુદા રહ્યા નથી.

૮. અમારામાં એવું થયું નથી, તો શું લખીએ?

૯. આજલગી કોઇએ દાદાના માલને વેહેચી લીધો નથી.

૧૦. એનો જવાબ નવમા આંક પ્રમાણે.

૧૧. કોઈએ બાપ જીવતાં બાપનો માલ વેહેચી શકતો નથી.

૧૨. વેહેચવાનો ચાલ નથી.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાએ વેહેચણ કરી નથી.

૧૪. અમારામાં વેહેચણ થઈ નથી તો શું લખીએ?

૧૫. એકઠા છે ને કોઈ વધું કમાય ને કોઈ ઓછું કમાય, પણ ભાગિયા સઘળા સરખા છે.

૧૬. અમારામાં આજ લગી એવું થયું નથી, પણ ભાગિયા સઘળા સરખા છે.

૧૭. પાંચ ભાઈમાંથી કદી એક જુદો રેહેવા ચાહેતો પોતીકો ભાગ લઈને જુદો રેહે તેમાં બીજાથી ના કેહેવાય નહી.

૧૮. બાપ મુઆ પછી દિકરાએ વેહેચણ કરે ને માની મરજી ન હોય, પણ માનો ભરણપોષણ તથા ઉત્તરસાધનનો હક્ક પોહોંચેછે.

૧૯. એનો જવાબ ઉપર આઠમા આંકમાં છે.

૨૦. બાપના મુઆ પછી તે માલ મા લે, ને તે ન હોય તો દિકરા લે.

૨૧. જે કોઈ વેહેચણ કર્યા વગર પરદેશ ગયો ને તેના બીજા ભાઈએ વેહેચણ કરે તો તેનો હિસ્સો રાખીને કરે, તેની મુદતનો મેળ નથી.

૨૨. જે પરદેશ ગયો તેને મુઓ જાણીને ભાઈએ વેહેચણ કરે, ને પાછો આવેતો તેનો ભાગ સર્વ મળીને આપે.

૨૩. ભાઈએ વેહેચણ કરે ને નાહાનો ભાઈ બાળક છે, ત્યારે તેના ભાગની ટીપ કરીને મોટો ભાઈ રાખે.

૨૪. કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને તેને આપે, સર્વે વેહેચી લે.

૨૫. એનો જવાબ ઉપરની ઓળમાં છે.

૨૬. દિકરા ઉપર દૂષથી તે માલને વેચે વા ગિરવી મુકે તેવારે દિકરાની મરજીવિના ન મુકાય, ને ધરેણે પણ મુકાય નહી. ને દૂષવિના ગૃહકૃત્ય અટકે ને દિકરાઓની મરજી ન હોય ત્યારે કરી શકેછે, અટકાવે બાપ મુખત્યાર છે.

૨૭. એનો જવાબ—સ્થાવર તથા જંગમ—ઉપલા જવાબ પ્રમાણે છે.

૨૮. એકઠા રાંધી ખાય તેને જુદા કેહેવાય નહી.

૨૯. જુદા થયા પછી મન માન્યું હોયતો એકઠા થાય.

૩૦. જે જુદા છે ને આમદાની પણ જુદીછે, ને ખરચપણ જુદો કરેછે, તેને એકઠા કેહેવાય નહી.

૩૧. અમારી ન્યાતમાં જુદા તથા એકઠા છે, ને બાપ મરી જાય (ને) તોએ બાપના નામના નોહોતરાં ફરેછે.

૩૨. બન્યો વેહેચણ કરીને જુદા રહ્યા હોય, ને મોટા ભાઈની દિકરી પરણાવવાને ખરચ નાહાનો ભાઈ આપે તોએપણ જુદા કેહેવાય નહી.

૩૩. જેને ફારગતી લખી આપી તે જુદો, ને એજણે ફારગતી નથી લખી આપી ને બે એકઠા રહેછે તે એકઠા જાણવા.

૩૪. વારાફરતી જુદા રહીને જુદાં સંવત્સરી કરેતે જુદા જાણવા.

૩૫. અમારામાં લાહાણાનો ચાલ નથી, ને કરે તો મને નથી, ને દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૩૬. અમારામાં લાહાણાનો તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૩૭. અમારી ન્યાતમાં જુદા લે તે જુદું, ને એકઠા લે તે એકઠું.

૩૮. બાપનું કરજ પેહેલું આપે ત્યારે વેહેચણ વધે તેની થાય.

૩૯. ચાર ભાઈમાંથી એકે કરજ કાહાડયું ને તે ખરચ ઘરના જરૂરને સારૂ કાહડયું તો તે સઘળા મળીને આપે.

૪૦. સઘળા ભાઈએ પોહોંચતી ઉમરના હોય, ત્યારે એક કરજ કરે તો સર્વની સંમતિ જોઇએ તથા સહી પણ જોઇએ.

૪૧. સઘળા ભાઈએ વેહેચણ કરી ત્યારે બાપનું લેહેણું તથા દેણું સર્વે ભાગે વેહેચી લે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ—મોઢ અગિયારશિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ગ." અંક ૭.

૧. વેહેચણનો એ ચાલ છે જે ગમે તેને બેસાડીને તેના રૂબરૂ વેહેચી લે.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે સામસામા લખ્યાં કરેછે.

૩. ગમે તેની શાહેદીથી વેહેચણ કરીએ છૈએ.

૪. કોઈની શાહેદીનું મુકરર છે નહી; ગમે તેની શાહેદીથી લખ્યું કરીએ છૈએ.

૫. લખેલાથી જેવું હોય તેવું માલમ પડે.

૬. વેહેચણ થયા પછી જેમ ગમે તેમ કરેછે, કશું મુકરર નથી.

૭. કોઈ શખસે બાપ સાથે વેહેચી લીધું હોય, ને તે શખસને જેટલા છોકરા હોય તેટલા છોકરાને ભાગ બરોબર હિસ્સે વેહેચી આપે.

૮. પોતાની ખોરાકી તથા પોતાનું ઉત્તરસાધનનું રાખીને વધતું હોય તે વેહેચી આપે.

૯. બાપની મરજી હોય તો દાદાની મિલકત છોકરાથી વેહેચી લેવાય.

૧૦. વેહેચણ કરે તો સ્થાવર તથા જંગમ એ બંને વસ્તુને વેહેચી શકેછે.

૧૧. બાપની મરજી શિવાય વેહેચાય નહી.

૧૨. વેહેચી શકાતું નથી બાપની મરજીવિના.

૧૩. બાપની મરજી પ્રમાણે વેહેચણ કરે તે વાત દિકરાઓને કબુલ કરવી મંજુર છે.

*૧૪. વેહેચણ કરેલી હોય તેને નાકબુલ કરીને બીજા છોકરાને હિસ્સો તેમાંથી આપે તો તે કબુલ છે, ને છોકરી પેદા થાય તો તેનું પણિયત કાહાડે તે કબુલ છે.

૧૫. હા, તે સર્વે ભાગિયા એકઠા હોય તો તે લઈ શકેછે, શાથી જે જુદી મિલકત વેહેચી લીધી નથી.

†૧૬. એક ભાગિયો ગયલો માલ લાવ્યો બાપદાદાનો, તેમાં બીજા ભાગિયાનો હિસ્સો બરાબર સામેલ છે.

૧૭. પાંચેની મરજી વેહેચવાની હોય તો લઈ શકેછે, એક ભાગ લેવા ચાહે તેનાથી લેવાતો નથી.

૧૮. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચવા ચાહે તેવારે માના રોટલાખરચ તથા ઉત્તરસાધનખરચ કાહડીને વેહેચી લે.

૧૯. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચવા ચાહેતો માનો હિંસ્સો પોહોંચતો નથી, ને રોટલાખરચ તથા ઉત્તરસાધનનો ખરચ એટલું આપવું મંજુર છે.

૨૦. બાપ મુઆ પછી જે રહ્યું હોય તે જેટલા છોકરા હોય તેટલા છોકરા બરાબર હિસ્સે લઈ શકે.

૨૧. કોઈ શખસ વેહેચણ કર્યા વિના બાહાર ગયો, તેની વાટ ૪૦ વરસ સુધી જોવી મંજુર.

૨૨. એ મુદ્દત પછી આવ્યો, ને ત્યાર પેહેલાં વેહેચી લીધું હોય તો પણ તેનો હિસ્સો બરોબર આપવો જોઈએ.

૨૩. કોઈ ભાગિયો બાળક હોય તેનો ભાગ મોટો ભાઈ ભલું માણસ હોય તો તેને અનામત આપે, અગર મોટો ભાઈ બદફેલીવાળો હોય તો શાહુકારને ઘેર તેનો હિસ્સો મેલે.

૨૪. તે બેહેન કુંવારીનું પણિયત કાહાડીને જે રહ્યું હોય તે સર્વે ભાઈઓ વેહેચી લે.

૨૫. વેહેચી લે તો કુંવારીનું પણિયત બાપની મિલકતમાંથી આપે.

૨૬: બાપ પોતાનો માલ ગિરવી મુકે અથવા વેચે તેમાં દિકરાનો અખત્યાર નથી, બાપ મુખત્યાર છે.

૨૭. બાપ મુખત્યાર છે, દિકરાથી સ્થાવર તથા જંગમ કાંઈ (દિકરાઓથી) અટકાવી શકાતું નથી.

૨૮. જુદા થયા પછી એકઠા થતા નથી.

૨૯. એકઠા રાંધી ખાય ને વેહેચી લીધેલું હોય તેને જુદા કેહેવાય.

૩૦. જે લોક જુદા છે ને તેની આમદાનીઓ પણ જુદી છે તેને જુદા ગણવા કબુલ છે.

૩૧. ત્રણ ભાઈ છે ને બાપના નામનાં નોહોતરાં ફ્રેરેછે તેને જુદા જાણવા કબુલ છે.

૩૨. એકઠો રહીને નાહાનો ભાઈ પરણાવે તો એકઠો જાણવો, ને જુદો રહીને પરણાવે તો જુદો જાણવો.

૩૩. બે ભાઈને એકઠા જાણવા, ને જેણે એકે ફારગતી લખી લીધી તે ભાઈને જુદો જાણવો.

૩૪. જુદા રહીને એકેક સમચરી જુદું કર્યું હોય તો જુદા જાણવા ને એકઠા રહીને સમચરી જુદું જુદું કર્યું હોય તો એકઠા જાણવા.

---

* અસલમાં "બાજો" છે-

† મૂળમાં સોલને બદલે સત્તર ને સત્તરને બદલે સોલ એમ જવાબો પ્રશ્ન જોતાં ઉલટપાલટ હતા તે અહિયાં બરાબર મુક્યાછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩૫. અમારામાં દક્ષણા તથા લાહાણાનો ચાલ નથી.

૩૬. અમારામાં હરેક કશી બાબતની દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૩૭. અમારામાં દક્ષણા લેવા આપવાનો ચાલ નથી.

૩૮. બાપની મિલકત લે, ને બાપનું દેવું આપે.

૩૯. એકઠા રહીને કરજ કર્યું હોય તે બરોબર હિસ્સે આપે.

૪૦. એકઠા છતાં કરજ કર્યું એક ભાઈએ તો સહી કરે, અગર બીજો ભાઈ નહી સહી કરે તોપણ તે દેવામાં સઉ ભાઈ સામેલ છે.

૪૧. સર્વે ભાઈઓએ વેહેચણ કરીને બાપનું લેહેણું હોય તે એક ભાઈ માથે રાખે અથવા વેહેચી લે.

બ્રાહ્મણ–મોઢ ચાતુરવેદી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ગ." અંક ૧૦.

૧. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૨. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૩. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૪. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૫. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૬. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૭. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૮. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૯. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૧૦. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે, ને વૃત્તિની વેહેચણનો ચાલ છે તે શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ છે તે ચાલે છે.

૧૧. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૧૨. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૧૩. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૧૪. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૧૫. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૧૬. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૧૭. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૧૮. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૧૯. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૨૦. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૨૧. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૨૨. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૨૩. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૨૪. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૨૫. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૨૬. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

*૨૭. નો જવાબ એજે વેહેચી લીધું હોય ને પોતાના ખાધાનો ખરચ આપીને એકઠો ખાય તોએ જુદા કેહેવાય.

૨૮. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૨૯. નો જવાબ એ જે એરીતે હોય તેને એકઠા ન કેહેવાય.

૩૦. નો જવાબ એ જે એવું હોય ત્યારે એકઠા જાણવા.

૩૧. નો જવાબ એ જે જુદા ન રહ્યા હોય ને એવું થયું ત્યારે એકઠા જાણવા; ને જુદા વેહેચીને રહ્યા હોય ને મોટાને પરણાવવાની તાગાત ન હોય ને નાહાનાએ તેની દિકરીનો વિવાહખરચ કર્યો હોય તોએ જુદા જાણવા.

૩૨. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૩૩. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૩૪. નો જવાબ એ જે મરે ત્યારે તથા પરણે ત્યારે લાહાણાનો ચાલ નથી; પણ શુકલદક્ષણાનો ચાલ છે, ને વૃદ્ધ મરી જાય ત્યારે શિષ્ટનો તથા ચોરાનો ચાલ છે, મળે તો કરે.

૩૫. નો જવાબ એ જે એનો ચાલ નથી તો (શું) શું છે એ [શું] લખી[એ] ?

૩૬. નો જવાબ એ જે એનો ચાલ નથી, પણ નોહાતરૂં જુદું આવે ને જુદો ખરચ કરે, ત્યારે જુદા રહ્યા કેહેવાય.

૩૭. નો જવાબ તો શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૩૮. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૩૯. એનો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

૪૦. નો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે છે.

---

* આ અંકમાં ૪૧ ને બદલે ૪૦ જવાબ છે; તેમાં ૨૭ મો જવાબ સંબંધ જોતાં છેજ નહી; અને ૨૭ મો જવાબ ૨૮ મો જાણવો અને એ પ્રમાણે ઉતરોત્તર જાણવું.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ-મોઢ ચાતુરવેદી અમદાવાદી સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ગ." અંક ૧૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં જે ચાલે વેહેચણ કરીએ છૈએ, તે આગળ લખ્યામાં આવશે.

૨. આગળ તો પત્ર લખતા ને નહોતા પણ લખતા, હવે તો પત્ર જોઈએ.

૩. પત્ર લખેતો કોઇની શાહેદી જોઇએ, ન લખેતો શાહેદી ન જોઇએ.

૪. ધણી જેની પાસે શાહેદી કરાવે તેની જોઈએ.

૫. પત્ર કર્યા થકી જાણ્યામાં આવે.

૬. જીદું જીદું કરે.

૭. સઘળા છોકરાને બરાબર વેહેચી આપવું જોઈએ.

૮. પોતાની ઈચ્છામાં આવે તેટલું રાખે.

૯. બાપની મરજીવિના ન થાય.

૧૦. બાપની મરજીવિના વેહેચણ થતી નથી તો સ્થાવર જંગમનું શું લખ્યામાં આવે ?

૧૧. વેહેચી શકતા નથી.

૧૨. વેહેચી શકતા નથી તો કારણ શું લખીએ?

૧૩. બાપ આપે તેટલું દિકરો લે, ન લે તો રેહેવા દે.

૧૪. બાપે વેહેચણ કરતાં રાખ્યું હોય તેમાંથી મળે.

૧૫. બીજા ભાગિયાઓ હિસ્સો લઈ શકતા નથી.

૧૬. જે કાંઈ મેહેનત થાય તે કરવા લાગે, તથા જે કાંઈ ખરચ થાય તેમાં હિસ્સો આપે તો હિસ્સો લઇ શકેછે, નીકર નહી.

૧૭. ચાર ભાઈની મરજીવિના વેહેચાય નહી, જે કોઇ બીજા ૪ ભાઈ ખરચના રૂપિયા ઉપાડે તેટલા પાંચમાને આવે.

૧૮. માની રજા જોઈએ.

૧૯. માનો હક સર્વેની બરોબર છે, ને મા મરે ત્યારે તેમાંથી સર્વે વેહેચી લે.

૨૦. બાપ પાસે માલ રહ્યો હોય તો તેની ધણિયાણી લઇ શકેછે, અથવા વેહેચણ થયા પછી બીજા છોકરા થયા હોય તો તે લઈ શકેછે, તે ન હોય ત્યારે જેની સાથે વેહેચણ કરી તે લે.

૨૧. તેનો કાગળપત્ર આવતો હોય તો તેને તેડાવીને વેહેચણ કરે, ન આવે તો તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચણ કરે.

૨૨. મુદત કાંઈ ઉપલા સવાલમાં લખી નથી, જ્યારે આવે ત્યારે લે. એમ કરતાં મુઓ જાણી વેહેચી લે ને તે પાછો આવે તો વેહેચી લેનાર તેનો ભાગ પુરો કરી આપે.

૨૩. તેની મા સંભાળે, મા ન હોય તો શાહેદી પડતો અનામત મુકે.

૨૪. કુંવારાં છોકરાંનું પણિવત રાખીને વેહેચી લે.

૨૫. એનો ખુલાસો ઉપરના સવાલમાં લખ્યો છે.

૨૬. બાપદાદાનો ચાલ્યો આવ્યો માલ અટકાવ પડે તો વેચે અથવા ગિરો મુકે.

૨૭. અટકાવ પડયા વિના વેચે તો છોકરાઓનો અટકાવ સ્થાવર જંગમ બંનેમાં છે.

૨૮. અમારી ન્યાતમાં એકઠા રાંધી ખાતા હોય ને તે લાહાણું તથા નોહોતરૂં જીદું દેછે તથા લેછે, તેને જુદા કહીએ છૈએ.

૨૯. જુદા થયા પછી બંનેને પાલવે તો એકઠા થાયછે.

૩૦. તે રેહેછે એકઠા, પણ જુદા જાણવા.

૩૧. ત્રણે ભાઇએ ભાગ વેહેચી લીધા હોય, ને બાપના નામના નોહોતરાં ફરે તેને જુદા જાણવા.

૩૨. મોટા ભાઇની છોકરીનો વેહેવા નાહાને ભાઈ કરે, ને ભાગ વેહેચી લીધા હોય તો તેને જુદા જાણવા.

૩૩. જેણે ફારગતી લીધી તેને જુદો જાણવો.

૩૪. તેને જુદા જાણવા.

૩૫. અમારી ન્યાતમાં જેની ઈચ્છા હોય તે લાહાણું લાહેછે, ને પાટલે દક્ષણા શુકલને તથા પોતાના પૂજ્ય પદાર્થને આપેછે.

૩૬. અમારી ન્યાતમાં અહિયાં સઘળી ન્યાતે દક્ષણા કરવાનો ચાલ નથી તથા લાહાણાં જે કરેછે માતા વાવે, તે તંબોળ લાહે, તથા સુરતમાં વર, કન્યા પરણે ત્યારે કલવાનાં તથા ગોરવનાં સોપારી આઠ આઠ આપેછે.

૩૭. બે ભાઈ એકઠા લાહાણું લે છે તેને એકઠા જાણવા.

૩૮. બાપનું દેવું આપે.

૩૯. ઘરના ખરચને સારૂ કાહાડયું હોય તો ચારે ભાઈ બરાબર આપે.

૪૦. સંમતિ તથા સહી જોઈએ.

૪૧. બાપનું લેહેણું આવે તે સર્વે વેહેચી લે.

બ્રાહ્મણ—મોઢ ત્રિવેદી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ગ." અંક ૧૨.

૧. પોતપોતાની સમજણથી વેહેચણ કરેછે.

૨. કેટલા [ક] લખ્યું કરેછે, ને કેટલા [ક] નથી કરતા.

૩. લખ્યું કરે તો પોતાના વાહાલાની શાહેદી કરાવે.

૪. જે લખ્યું કરેછે તેમાં શેઠ પટેલની શાહેદીની જરૂર નથી.

૫. કાંઈ લખેલું અથવા શાહેદી હોયતો વેહેચણ સાચી જણાય.

૬. જુદા રહ્યા પછી પોતાને ગમે તો દેવપૂજા જુદી કરે.

૭. પોતે જીવતાં કોઈએ દિકરાને માલ વેહેચી આપ્યો જાણ્યો નથી.

૮. ... ...

૯. આજ લગી એવું કોઈએ કર્યું નથી.

૧૦. ... ...

૧૧. બાપની મરજી વિના દિકરાથી બાપનો માલ વેહેચી લેવાય નહી.

૧૨. ... ...

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાને વેહેચી આપ્યું નથી.

૧૪. ... ...

૧૫. આજ લગી અમારી ન્યાતમાં એવો કજિયો દીઠો નથી.

૧૬. આજ લગી અમારી ન્યાતમાં એવો કજિયો દીઠો નથી.

૧૭. આજ લગી એવું થયું નથી, ને કરેતો મુખત્યાર છે.

૧૮. મા જીવતાં કોઈએ વેહેચી લીધું નથી, મા વેહેચી આપે તો મુખત્યાર છે.

૧૯. એનો જવાબ ઉપરની કલમમાં છે.

૨૦. શાસ્ત્ર પ્રમાણે ઠરે તે લે.

૨૧. આજ લગી કાંઈ એવું જાણ્યામાં આવ્યું નથી.

૨૨. એનો જવાબ ઉપરની કલમમાં આવ્યો.

૨૩. બાળક હોય તેનો ભાગ તેનો વાલી હોય તે સંભાળે.

૨૪. એવી વેહેચણ કાંઈ જાણ્યામાં આવી નથી.

૨૫. અગર વેહેચી લે તો કુંવારાનું પણિયત તે માલમાંથી પેહેલું કાહાડે.

૨૬. પોતાના બાપનો માલ દિકરાની મરજી વિના બાપ ચાહે તે કરે.

૨૭. ... ...

૨૮. પોતાની કમાઈ જુદી રાખીને એકઠા જમે તોએ તે જુદા કેહેવાય.

૨૯. જુદા રહ્યા પછી સંપ હોય તો પાછા એકઠા રહે.

૩૦. જે જુદાછે તેની આમદાની જુદીછે ને જુદો ખરચ કરે ત્યારે જુદા કહેવાય.

૩૧. જુદા રેહેતા હોય તોએ તે બાપના નામનાં નોહોતરાં દેવાય.

૩૨. જુદા હોય ને વેહેવા અથવા ખરચ કર્યાથી એકઠા નહી કેહેવાય.

૩૩. જેને ફારગતી લખી આપી તે જુદો.

૩૪. સમચરી ગમે તે કરે, પણ જુદા રહ્યા તે જુદા.

૩૫. લાહાણું તથા દક્ષણા જેને જે મળે તે કરે, નહી મળે તેને કાંઈ જરૂર નથી.

૩૬. એનો જવાબ ઉપરની કલમમાં આવ્યો.

૩૭. જુદા નથી, ને નામું જુદું કીધું હોય તો દક્ષણા જુદી લે, તેથી જુદા રહ્યા કહેવાય નહી.

૩૮. જુદા રહીને બાપનો માલ વેહેચી લે તો બાપનું કરજ સંધામળીને આપે.

૩૯. એકઠા રહીને જો [એક] ભાઈએ ઘરના ખરચને સારૂ કરજ કર્યું હોય તો સંધા મળીને આપે.

૪૦. ભાઈઓ પોહોંચતી ઉમ્મરના હોય, ને એકજ જણ કરજ કરે, તો સઘળાની સહી જોઇએ.

૪૧. જે ભાઈઓ બાપનો માલ વેહેચી લે, તે બાપનું લેહેણું પણ વેહેચી લે.

બ્રાહ્મણ—ત્રવાડી મેવાડા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩.

૧-૧૬. વેહેચણ બાબત સવાલ ૧૬ નો જવાબ એ છે જે ફારગતી થાય તેમધે શાહેદી ન્યાતના લોક તથા પડોશી તથા હરેક કોઈની એજણની હોય તો વેહેચણ સાચી, એ રીતછે, બીજી નથી.

બ્રાહ્મણ—ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૪.

૧. અમારી ન્યાતિમાં વેહેચણ કરે તેવારે ચાર જણ બેસીને કરે તો ફારગતી કરે, અગર ઘરમેળે વેહેચણ કરે તો ફારગતી કરતા નથી.

૨. અમારી ન્યાતિમાં વેહેચણ કરે તેવારે ચારજણ બેઠે કરે તો તે ચારજણની શાહેદી કરે, અગર ઘરમેળે વેહેચણ કરે તો કોઇની શાહેદી કરતા નથી; શેઠપટેલનું મુકરર નથી.

૩. અમારી ન્યાતિમાં સમજણે વેહેચણ કરે ઘર મેળની, તેને કાંઈ કજિયો થતો નથી.

૪. અમારી ન્યાતિમાં જુદા રહે તે દાહાડેથી દેવપૂજા જુદી કરે, અગર સમચરી તથા શ્રાદ્ધ તથા ધર્મનું કામ પણ જુદું કરે છે.

૫. અમારી ન્યાતિમાં જુદા રહ્યા પછી એક ચુલે રાંધી જમતા નથી; અગર કોઈ દાહાડો રાંધે તેણે એકઠા કહેવાતા નથી.

૬. અમારી ન્યાતિમાં એકઠા પણ હોયતો એકઠું લેહેણું તથા નોહોતરૂં લે, તથા જુદા હોય તો નોહોતરૂં તથા લેહેણું જુદું લે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય તે સઘળાએ ભાગિયા વેહેચી લે, બરાબર લે, અગર જુદા હોય તો જુદું લે, પેદા કર્યું હોય તે લે સહી.

૮. અમારી ન્યાતિમાં કોઇ ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું, તેમાં ખુશી હોય તે બીજા ભાગદારને આપે, અગર નહી ખુશી હોય તો નહી આપે, એકઠો હોય તો વેહેચી આપે, જુદો હોય તો નહી આપે.

૯. અમારી ન્યાતિમાં ચાર પાંચ ભાગિયાછે તેમાંથી એક ભાગીદાર પોતાનો હિસ્સો માગે, ત્યારે બીજા ભાગિયાઓની રાજીવગર નહી અપાય; રાજીવગરો વેહેચાય.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો તેવારે બીજા ભાગદારથી વેહેચાય નહી, તેની વાટ વરસ બાર લગી નહી આવ્યો તેવારે ચાર જણની સાક્ષીએ વેહેચી લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં કોઈ એક ભાગિયો બાળક છે ને કુંવારો છે તેનું પણ જનોઈ તથા પણિયતનો ખરચ આપીને ભાગ બરાબર વેહેચી લે તે ભાગ ભાગિયાઓ તથા એ સગાં તેનો હિસ્સો સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી છોકરાઓ વેહેચણ કરે તેમાં માની રજા ન જોઈએ, પણ માનો ઉર્ધ્વદેહાદિકનો [ખરચ] તથા ભરણ પોષણ સઘળા ભાઈઓ મળીને કરે; માને ગમે તેનામાં રેહે; વેહેચે.

૧૩. બાપ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરે તેમાં માની રજા ન જોઇએ, બાપ વેહેચી આપે તો વેહેચાય.

૧૪. આજદિન લગી આવું બન્યું નથી, કદાચ વેહેચણ કરેતો પોતાના ઉત્તરસાધનનો ખરચ રાખીને વેહેચી આપે, બાપની મરજી[માં] આવેતો વેહેચી આપે, બાપનો હિસ્સો બાપ મરે ત્યારે સઘળા વારસ છે.

૧૫. બાપનું કરજનું સમાધાન કર્યા પછી વેહેચી શકે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિની વેહેચણ વેહેચી લીધામાં આવેછે, યજમાનનાં ઘર વેહેચ્યામાં આવતાં નથી. આમદાની આવે તે વેહેચીએ છેએ, વરસ વેહેચ્યામાં અવતાં નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ—ત્રવાડી મેવાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૭.*

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો ફારગતી જોઈએ.

૨. જેને ગમે તેને બોલાવીને (બોલાવાને) વેહેચણ કરે ને ફારગતી કરે, ને ગમે તેની શાહેદી કરાવે.

૩. ફારગતી વગર વેહેચણ કરે ને પોતાના સત્યધર્મ પ્રમાણે ચાલે.

૪. (જે કોઇએ) અમારી ન્યાતમાં દેવતાર્ચન જે કાંઈ હોય તેવારે આવક હોય તે દેવકામે ખરચે ને વધે તે વેહેચી લેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરીને એક ચુલે રાંધી ખાય, પણ તે જુદા કેહેવાય.

૬. એ સવાલનો જવાબ પાંચમા જવાબમાં આવ્યોછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં બાપના વતનમાંથી પેદા કરે તે સરખે ભાગે લે.

૮. એનો જવાબ સાતમા નંબરમાં છે.

૯. પોતાની ખુશીથી પોતાનો હિસ્સો માગે તે લઈને હાથ ઉપાડે.

૧૦. પરદેશ ગયો હોય તેનો ભાગ ન્યાતના બેજણને બોલાવીને વેહેચી લે, ને તેનો ભાગ અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુવારૂં તથા સંસ્કાર વગરનું હિસ્સેદાર હોય, તે તેનો હિસ્સો અનામત રાખે તે મોટા થયાથી પોહોંચે.

૧૨. જ્યાંસુધી મા છે ત્યાંસુધી કોઇનું પોહોંચતું નથી, તે મા ખુશીથી આપે તે લે.

૧૩. બાપ પોતાનો માલ વેહેચી આપે તો માની રજા ન જોઇએ, ને માના બાપનો માલ હોય તો માની રજા જોઈએ.

૧૪. બાપે પોતાનો માલ વેહેચી આપ્યો ને પોતાનો ભાગ રાખ્યો તે ભાગ ગમે તેને આપે, ને તે ખરચ કરે.

૧૫. બાપને કરજ હોય તો દિકરા વેહેચણ ન કરે

૧૬. વૃત્તિનું આવે તે હિસ્સા પ્રમાણે વેહેચાય

બ્રાહ્મણ—ભટ મેવાડા તળબદાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં સૌ ભાગિયા પોતાની સલાહથી વેહેચી લેછે તેને ફારગતીનો અટકાવ નથી, ને લડાઈવાળો કરેછે.

૨. ફારગતી વખત જેને બોલાવીને બેસાડેછે તેની શાહેદીઓ કરાવેછે.

૩. દેવ કારજનો ચાલ ઘરડાનો છે, તે જુદો કર્યાથી વેહેચણ કરી જાણીએ છૈએ

૪. જે દાહાડે અનાદિકૃત્ય ઘરડાંનું જુદું કરેછે તેથી જુદો રહ્યો જાણીએ છૈએ.

૫. બાપની મીલક[ત] વેહેચી લીધેથી જુદો કેહેવાય છે, ને એકઠું ખાયછે તે તો પોતાના બનાવની વાતછે.

૬. વેહેચણ વેહેચી ને જુદો રહ્યો છે તેને નોહોતરૂં પણ જુદું ને લાહાણું પણ જુદું અપાય છે, ને વેહેચ્યું નથી ને જુદો રેહે તેને બાપ બેઠા લાહાણું અપાય નહી.

૭. એકઠા રહીને કમાયો છે, માટે વધતું અપાય નહી, શામાટે જે એકઠા રોટલા ખાયછે તેથી માલીક બાપ છે.

૮. બાપદાદાનું ગયેલું વતન તથા મીલક[ત] એક ભાગદારે પૈસા ખરચ કરીને પાછી લીધી ત્યારે બીજો ભાગદાર ખરચના પૈસા હિસ્સા માફક આપે, ને હિસ્સો લે; તથા મેહેનતથી પેદા કર્યું ત્યારે મેહેનતાણું આપે તો હિસ્સો લે.

૯. ચારપાંચ ભાગદાર એકને કાંઈ દોષથી ન આપે તો કાંઈ કારણ હોય તો આપે સહી.

૧૦. એક ભાગદાર નજીક પરદેશ ગયો હોય તો તેની રજા લઈને વેહેચે, ને દુર પરદેશ ગયો હોય તો તેનો હિસ્સો ભાગદારોની નજરમાં આવે ત્યાં મુકે, પછી તે આવે ત્યારે પોતાની જણસ વધતી ઓછી હોય, તો સાબીત કરીને લે.

* અંક ૬૯ થી ૮૬ સુધીના લોકો એ કલમવાર જવાબ આપ્યા નથી, પણ અમુક જગ્યાના લોકો લખાવશે તે અમારે કબુલ છે; એમ જવાબ આપેલા છે; તે છેવટ ભાગમાં દાખલ કરવામાં આવ્યાછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત એક હિસ્સેદાર બાળકછે તો તેના સંસ્કાર તથા લગનના ખરચના પૈસા કાહાડીને પછી રહ્યું તે હિસ્સા પ્રમાણે વેહેચાય છે, ને બાળકનો હિસ્સો પાળે તે રાખેછે, ને બાળકને પાળે સહી રાખે તે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી વેહેચી લે તો માની રજાથી, પણ માતાનો હક છે જે દિકરા ભરણપોષણ આપે, ને મુઆ પછી ઉત્તરસાધન કરે.

૧૩. બાપ જીવતાં બાપનો માલ વેહેચી શકતા નથી, તો દાદાનો ક્યાંથી વેહેચાય ?

૧૪. બાપ પોતાની રજાથી આપે તેટલું લે, ને ગમેતેટલું રાખે તો બાપ મુખત્યાર છે.

૧૫. બાપનું દેવું દિકરાઓ આપે ને મીલક[ત] પણ વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાના ભાગિયા હોય તે સર્વે વેહેચી લેછે.

બ્રાહ્મણ—ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો ફારગતી જોઇએ ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે પોતાના સગાવાહાલાની શાહેદી કરાવેછે.

૩. જે સમજીને વેહેચણ કરે તેને કાંઈ કજિયો થતો નથી; કજિયાની વેહેચણ હોય તો લખ્યાથી વેહેચણ જાણવી.

૪. જે દાહાડેથી જુદા રહેછે તે દાહાડેથી દેવપૂજા જુદી કરેછે તથા સમચરી પણ એજ પ્રમાણે કરેછે.

૫. એકઠા રાંધેછે પણ જુદા કેહેવાયછે.

૬. એકઠા રેહતા હોય તથા જુદા રેહતા હોય, તથા દક્ષણા લાહાણું જુદું લેતા હોય તો નોહોતરૂં પણ જુદું દેવું પડેછે.

૭. એકઠા રહીને કોઈ ઘણું કમાય તથા કોઈ થોડું કમાય પણ ભાગિયા સઘળા સરખા કેહવાયછે.

૮. જે શખસે બાપદાદાનો માલ ખોવાયલો પાછો પેદા કર્યો તથા કમાયો તેમાં પણ સઘળા ભાગિયા સરખા છે.

૯. પાંચ ભાઇઓમાં કોઈ જુદો રહેવા ચાહે તો પોતાનો ભાગ લઈને રેહે, તેમાં બીજા ભાગિયાઓમાંથી ના કેહેવાય નહી.

૧૦. કોઈ વેહેચણ કર્યા વિના પરદેશ ગયો ને બીજા ભાઈઓને વેહેચણ કરવી હોય તો કરે પણ તેનો ભાગ રાખે તેની વાટ જોવાનો અટકાવ નહી.

૧૧. ભાગ વેહેચતી વેળા કોઈ ભાગિયો બાળક છે, તેવારે તેનો વાલી મુખ્ય હોય તે સંભાળે તથા કુંવારાનું પણિયત પોતાના માબાપની મીલકતમાંથી આપીને બાકીનું વેહેચી લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી જે દિકરા હોય તે વેહેચણ કરે તેવારે માનું ભરણપોષણ તથા ઉત્તરસાધનનો હક પોહોંચેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં કોઈ દિકરાઓએ વેહેચણ કરી નથી.

૧૪. બાપ છતાં વેહેચણ કરવાનો ચાલ નથી.

૧૫. બાપ મુઆ પછી જે લેહેણુંદેવું હોય તે વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ બીજા માલ પ્રમાણે વેહેચ્યામાં આવતી નથી, ને તેની વેહેચણ ન્યાતના સિરસ્તે વેહેચી લે.

બ્રાહ્મણ—ભારગવ વીશા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે ત્યારે સર્વે ભાઈઓની હરેક હરેકને સારૂ ફારગતીઓ કરેછે; ને ફારગતીઓમાં જેને જે સ્થાવરજંગમ મીલકત આવે તેની વિગત સર્વે લખવી જોઈએ.

૨. પ્રથમ જે કોઈ વેહેચણ કરવાના પંચ હોય તેની શાહેદી ફારગતીઓમાં કરાવવી જોઈએ, ત્યારપછી બેચાર પોતાના સગાઓની શાહેદીઓ કરાવવી ને પડોશીની શાહેદી નહી કરાવી હોય તેથી કાંઈ હરકત નથી.

૩. જ્યાંસુધી ફારગતી સામસામી કરીને આપી નથી ત્યાંસુધી વેહેચણ થઈને કશો લાંજો મટયો નથી, એ નિશ્ચય થતું નથી.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવતાર્ચન પોતપોતાનું જુદું કરવું, તથા શ્રાદ્ધસમચરી જુદાં કરવાં, અગર ફારગતીઓ થઈઓછે ને એ બે કામ વાશફરતી કરે તેથી એકઠા કહેવાય નહી.

૫. એકઠા રહેતા હોય ત્યારે નોહોતરૂં તથા લાહાણું ઘરમાં જે વડીલ હોય તેના નામથી થાય ને જ્યારે જુદા રહેતા હોય ત્યારે નોહોતરૂં તથા લાહાણું પોતપોતાના નામથી થાય.

૬. ફારગતી થયા પછી એકઠા રસોઈપાણી કરવી નહી, ને એકઠા કહેવાય નહી, ને ફારગતી કીધા વિના રસોઈપાણી એકઠાં કરતા હોય તો તેને જુદા કેહેવાય નહી.

૭. સર્વે ભાઈ એકઠાછે તેમાંથી એક ભાઇએ કાંઇ પેદા કર્યું તો તેમાંથી સર્વે ભાઈનો હિસ્સો સરખો પોહોંચેછે, બીજા ભાગદાર પોતાની ખુશીથી વધારે આપે તો લેછે.

૮. એક ભાગદારે મેહેનત કરીને પોતાના બાપદાદાની મીલકત વિગેરે વતન પાછું લાવ્યો હોય તેથી બીજા ભાગદારો કરતાં વધારે તેને મળે નહી, સર્વેને બરોબર હિસ્સે મળે, પણ તેમાં જે કોઈ વડો હોય તેને વડાચાર આપવું લાજમ છે.

૯. ચાર પાંચ ભાઈ એકઠા રેહેતા હોય તો તેમાંથી એક ભાઈ કહે કે મારો હિસ્સો લઇને જુદો થઇશ તો બીજા હિસ્સેદારની હરકત ચાલે નહી પોતાનો હિસ્સો લઈને જુદો રેહે.

૧૦. ચાર પાંચ ભાઇ એકઠા રહેતા હોય તેમાં એક ભાઈ પ્રવાસ ગયો હોય તો તેની હરકતથી વેહેચણ કરવામાં અટકાવ રાખે નહી, પરદેશ ગયેલા ભાઈનો હિસ્સો જે પંચ લોક કાહાડી આપે તે ફરે નહી.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખતે જે કોઈ બાળક છે તથા કુંવારૂં છે ત્યારે જે કોઈ કુંવારૂં ભાગદાર છે, તેનું પણિયત મેહેડેથી કાહાડીને સર્વે ભાગ બાળક સુદ્ધાંના સરખા કરી લેવા, ને બાળકનો ભાગ તેની માના કબજામાં રેહે, ને મા નહી હોય તો તેના બે સગા મળીને નિશ્ચે કરી આપે તેને સોંપવું.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તેમાં માની હરકત પોહોંચે નહી; પણ પ્રથમ માની આજીવિકાનો બંદોબસ્ત તથા રહેવાનું સ્થળ નિશ્ચે કરી આપીને પછી વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓથી બાપની માલમીલકત તથા દાદાની માલમીલકત બાપની રજા વિના વેહેચાય નહી, બાપ રાજી થઇને વેહેચી આપે તો વેહેચી લે ને પોતાનો હિસ્સો તેમાંથી કાહાડી લે, ને તે હિસ્સો બાપ મુઆ પછી સર્વે ભાગદાર મળીને બાપનું ઉત્તરસાધન કરીને વેહેચી લે, અગર બાપનું ઉત્તરસાધન એક છોકરો કરે, તો તેનો ખરચ આપ્યાવિના બીજાથી હિસ્સો લેવાય નહી.

૧૪. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની તેરમી કલમમાં આવી ચુક્યોછે.

૧૫. જ્યારે સર્વે ભાઈઓ બાપની મીલકત વેહેચી લે તે વખત બાપનું દેવું પણ તેજ પ્રમાણે બરોબર વેહેચી લે, તથા લેહેણું પણ બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાની વેહેચણ એ રીતેછે જે યજમાનનાં ઘર થોડાં છે ને તેમાં એક ઘરમાં પાંચ પુરૂષ છે ને એકના ઘરમાં એક પુરૂષ છે તો પુરૂષો ઉપરથી વેહેચણ કરી લેછે, ને કદાપિ યજમાનનાં ઘર ઘણાં છે તો ઘરો ઉપરથી વેહેચણ કરીને લે ને વૃત્તિની વેહેચણ થઈ શકે એવી નથી તો ઉત્પન્ન વેહેચી લે.

બ્રાહ્મણ—દશા ભાર્ગવ કામલેજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો ફારગતી કરે છે, ને ફારગતી કર્યાવિના વેહેચણ જાણવી નહી.

૨. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે તે ધણીની નજરમાં આવે તેની શાહેદી કરાવે, સગાવાહલા તથા ન્યાતના પટેલની શાહેદીનું કાંઈ મુકરર નથી.

*૪. એ સવાલનો જવાબ ક્રિયા બાબતના ૧૪ મા જવાબ પ્રમાણે.

૫. એકઠા રાંધે છે તેને જુદા કેહેવાય નહી.

૬. નોહોતરા (પણામો) તથા લાહાણું તથા દક્ષણા જે જુદા લેછે તેને જુદા કેહેવાય.

* આ અંકવાળાની જે કલમો સોલમા અંકવાળાને મળેછે તે ઉતારી નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. સર્વે ભાઈ એકઠા છે તેમાંથી એક ભાઈએ કાંઈ પેદા કર્યું તો તેમાં સર્વે ભાઇનો હિસ્સો બરાબર છે, અગર સર્વેની ખુશીથી મોટા ભાઈને વધતું આપે તો લેછે, ને ન આપે તો ન લે.

૮. એક ભાગદારે મેહેનત કરીને બાપદાદાની મીલકત, તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં સર્વેનો હિસ્સો બરાબર છે, ને વડાચારનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાઈ એકઠા રેહેતા હોય ને તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો અપાય નહી, જ્યારે સર્વે વેહેચણ કરે ત્યારે તેને ભાગ મળે છે, એ રીતે છે.

૧૦. ચાર પાંચ ભાઈ છે ને તેમાંથી એક શખસ પરદેશ ગયો ત્યારે પરદેશ ગયેલાના સબબથી વેહેચણ અટકતી નથી, શાથી જે તેનો ભાગ જુદો સર્વેની મરજીમાં આવે ત્યાં મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત જે કોઈ બાળક છે તથા કુંવારૂં છે ત્યારે તેનું પરણિયત જુદું કાહાડે ને પછી સર્વે હિસ્સા બરાબર વેહેચે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં બાપની મીલકત તથા દાદાની મીલકત છોકરાઓથી વેહેચાય નહી.

૧૪. બાપ જીવતાં મીલક[ત] વેહેચવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

૧૫. બાપની મીલકતની વેહેચણ કરે તે પ્રમાણે કરજની પણ વેહેચણ કરે છે.

બ્રાહ્મણ–શ્રીગોડ માળવીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે સર્વે ભાગદાર બેસીને કરે ને ફારગતી પણ સામાસામી કરેછે.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે ભાગદાર પોતાની સમજણ પ્રમાણે કરે ને કોઇ બીજા શખસોને તેડવા ઘટે તો પોતે પોતાની પતિજવાળાને તેડે, ને ફારગતીમાં શાહેદી કરાવે.

૩. અગર ફારગતી નહી થઈ હોય તો વેહેચણના કજીયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ તો શાહેદી હોય તો સાબેત થાય ને અગર શાહેદી નથી, ત્યારે સાબેત વેહેચણ તો શાહેદી પાકી જાણ્યામાં કેમ આવે ? ને સાબેત વાત તો સરકાર અદાલતના હાકેમ (તેની સાબેત વાત) કરી શકેછે, એ કામ સરકારનું છે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ એક કરે, વા જુદું જુદું કરે તે સર્વે હિસ્સાદારની સમજણ પ્રમાણે કરે. તેનું કાંઈ મુકરર નથી. ને વારા ફરતી કર્યાથી એકઠા માલ[મ] ઠરતા નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તે જુદા કહેવાતાં નથી, ને અગર જુદાપણું કહેવાય છે તેનો સબબ એ છે જે ચાર વા બે હિસ્સેદાર હોય ને એકને ખરચ આપીને એક ચુલે રાંધીને જમેછે તેને એકઠા કહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં નોહોતરૂં પણ એક ને લેહેણું પણ એક, ને જુદાપણામાં નોહોતરૂં પણ જુદું ને લેહેણું પણ જુદું છે.

૭. કોઈ શખસને ૪ તથા ૫ ભાઈઓછે, ને પોતાના ઘરડાની પેઢીના નામનો ધંધો કરે તેમાં ભાગદાર સર્વે બરોબર વેહેચી લે, ને તેમાં ભાગદાર જુદો રહીને પોતે પોતાના નામથી ધંધો કરીને નવો માલ પેદા કરે તેમાં હિસ્સેદાર જુદાનું ધંધા કર્યામાં પોહોચતું નથી.

૮. એક ભાગદાર પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરેમાં એક ભાગદારે પાછું મેળવ્યું તેમાં સર્વે ભાગદાર હિસ્સો બરોબર લે, ને પેદા કરનાર ભાગદારને કાંઈ જ્યાદે આપવું ઘટિત છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તે સર્વે ભાગદારનાં મન (સર્વેનાં) એક થાય ત્યારે વેહેચી શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયોછે ત્યારે એક શખસ વેહેચણ કરવા ચાહેછે તે શખસ તેનો હિસ્સો લઈ શકેછે, ને એક શખસ ભાગદાર પરદેશ ગયોછે ત્યારે તેનો ભાગ જ્યાં હોય ત્યાંથી વેહેચણ કરતી વખત પરદેશ જે શખસ ગયો હોય તેની ધણિયાણીને તેનો હિસ્સો આપે–એજ રીત અમારી ન્યાતમાં છે, ને પરદેશ જનાર શખસને કોઈ નથી ત્યારે તેની વાટ વરસ ૧૨ સુધી જુએ ને નહી આવે તો ભાગદાર વેહેચી લે.

૧૧. વહેચણ કરતી વખત કોઇ બાળ તથા કુંવારૂં છે ત્યારે તેનો સંસ્કાર કરવામાં તો એજ રીત

જે સંસ્કાર તથા લગન જેટલો રીત પ્રમાણે ખરચવાનો ભાગ કરતાં શિવાય કાહાડે; ને જ્યારે ભાગદાર નાલાયક છે ત્યારે તેનો ભાગ જે કોઈ તેનો મુરબ્બી પાસે રહે ને જ્યારે તે શખસ મોટો થાય ત્યારે જેની પાસે હિસ્સો છે તે પેલા શખસને આપે ને અગર કોઈ બાળ તથા કુંવારૂં છે ને તેની ક્રિયા કરવી પડે ત્યારે તેના હિસ્સામાંથી કરે, ને બાકી રેહે તે ભાગદાર સર્વે વેહેચી લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણુ કરે ત્યારે વેહેચણુ કસ્યામાં માની રજા પણ જોઈએ, ને તેમાં માનો હિસ્સો પણ દિકરાની બરોબર (માનો હિસ્સો) આપવો પડે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓથી બાપનો માલ તથા દાદાનો સ્થાવર માલ તથા જંગમ પણ (દિકરાઓથી) બાપની રજા પાકી વેહેચી લેવાતું નથી—એજ રીત છે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણુ કરે તો પોતાની શક્તિ પ્રમાણે દિકરાને આપે, ને બાકી તો પોતાની પાસે રાખે ને જ્યારે બાપ નથી ત્યારે (તો) બાપનો વારસ તો દિકરોછે.

૧૫. બાપને કરજ છે, ને દિકરા વેહેચણ કરવા ચાહેછે તો વેહેચણુ દિકરાઓથી કરી શકાતી નથી.

૧૬. ગોરપદાની તથા વૃત્તિની વેહેચણુ બીજા માલ પ્રમાણે હિસ્સેદારો બરોબર વેહેચી લીધામાં આવે.

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ માળવી ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણુ કરે તે પોતપોતીકી સમજણથી કરેછે, તેમાં ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણુ કરે તો પોતીકી સમજણ પ્રમાણે બેત્રાહિત ગમે તેને બેસાડીને કરે, એમાં કાંઈ શેઠ પટેલનો નીમ નથી.

૩. વેહેચણુ કરી એવું ફારગતી કરે ત્યારે સાચુ જણાય.

૪. વેહેચણુ કીધાપછી દેવપૂજા તથા ધર્મનું કામ તથા શ્રાદ્ધ સંવત્સરી જુદું કરે વા એકઠું કરે તેમાં ચિંતા નહી.

૫. એકઠા રાંધે ખાય તેને જુદા ન કેહેવાય.

૬. અમારી ન્યાતમાં એકઠા હોય ત્યાંસુધી નોહોતરૂં તથા લાહાણું એક લેવામાં આવેછે, ને જુદા રહ્યા પછી લેહેણું તથા નોહોતરૂં જુદું લેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ માલ પેદા કસ્યો, તથા કાંઈ વૃત્તિ પેદા કરીછે તે પોતાના ભાગદારને પોતાની ખુશીથી વેહેચી આપે તેમાં પોતે કાંઈ વધારે રાખે.

૮. અમારામાં કોઈ શખસ પોતીકી વૃત્તિ તથા વતન બાપદાદાની (તથા) મીલકત પાછી મુકાવે તો તેની ખુશી પ્રમાણે વેહેચી આપે.

૯. ચારપાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક ધણી હિસ્સો પોતાનો માગે તો બીજા ભાગદાર રાજી હોય તો આપે.

૧૦. અમારામાં એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તેની વાટ વરસ બે તથા ચાર સુધી જુએ ત્યાર પછી તેનો હિસ્સો ત્રીજે ઠેકાણે મુકીને વેહેચી લે.

૧૧. વેહેચણુ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય તેનો ભાગ મોટા ભાઈ પાસે રેહે, તેનો સંસ્કાર તથા પરણાવવાનું સર્વ તે કરે, તે ન કરે તો જે ભાઈની પતિજ હોય તે ભાગ રાખે ને તે કરે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણુ કરે તો માની રજા લઈને ભાગ વેહેચે, તેમાં માને બરોબર ભાગ આપે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણુ કરે તેમાં માની રજાનો અટકાવ નહી, પણ હિસ્સો બરોબર મળે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણુ કરે તો બાપ પોતાના ખરચ પ્રમાણે દ્રવ્ય રાખે, તેમાંથી ખરચ કરતાં વધે તે હિસ્સાદાર વેહેચી લે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે આપીને બાકી વેહેચી લે.

૧૬. અમારામાં બાંધી વૃત્તિ કોઈને નથી, કોઈને માનેલું ગોરપદું તથા વૃત્તિ હોય તેમાંથી જે ભાગદાર હોય તે વેહેચી લે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ મેલતવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ થાય ત્યારે ત્રાહિત બેસીને વેહેચી આપે, તેની ફારગતીનું કાંઈ મુકરર નથી.

૨. વેહેચણ કરતી વખત ધણી જેને ખુશીથી બોલાવે તે શખસ જાય, તેની શાહેદી કરાવેછે.

૩. વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઇ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ અત્રાપિ વેહેચી આપે તેથી જાણ્યામાં આવેછે.

૪. વેહેચણ કરી એટલે જુદા જાણવા, દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જેની મરજી(માં) પડે તે કરે, વારા ફરતી કરે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એકઠા રાંધી ખાતા હોય ને લાહાણું નોહોતરું જુદું લેછે તેને જુદો કહીએ છીએ.

૬. એકઠા લે તે એકઠા જાણવા, જુદા લે તે જુદા જાણવા.

૭. એકઠા છતાં કોઇ એક માલ—પોતાની જાત મેહેનતથી—પૈસા પેદા કર્‍યા હોય તોએ હિસ્સો બરાબર લે.

૮. બાપદાદાઓનો માલ કોઈ (શખસ) પારકાના હાથમાં ગયો ને તે માલ એક *ભાગિયો મેહેનત કરીને લાવ્યો તેમાં બીજો ભાગિયો મેહેનત કરવા લાગ્યો તો બરાબર લે, નહીતર ઓછું આપે.

૯. તે ભાગદાર ભાગ લઇ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો વેહેચણ કર્‍યા વિના, ત્યારે તેની મુદત એ જે તેને કાગળ લખે, ને કદાપિ ન આવે તો શાહેદી રાખીને વેહેચણ કરે, ને તેનો ભાગ શાહેદી સુદ્ધાં અનામત રાખે—પત્રસુદ્ધાં.

૧૧. બાળક તથા કુંવારાનો ભાગ કાંઈ વત્તો જોઇએ, ને તેનો ભાગ છોકરાને રાખે તેની પાસે રેહે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી માની રજા વિના વેહેચાય નહી.

૧૩. બાપ જીવતાં દાદાનો સ્થાવર માલ બાપની રજા વિના દિકરાથી વેહેચાય નહી.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો દિકરાને પોતાને ગમે એટલું આપે, ને બાપના હિસ્સાના વારસ દિકરા થાય છે.

૧૫. બાપનું દેવું દિકરાઓ આપે, પછી વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદા તથા વૃત્તિની વેહેચણ સઘળા ભાગિયા બરાબર લે.

* અસલમાં "ભાગીયાએ" છે.

બ્રાહ્મણ—સાચોરા સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તે ભાઈઓ ભાઈ આપ આપમાં સમજીને વેહેચે, ને ફારગતી કરતા નથી.

૨. અમારે વેહેચણ વખત કોઈ જોઈએ નહી, આપ આપમાં સમજે; ને ફારગતી ન કરે તો શાહેદી કોની હોય ?

૩. અમારામાં ફારગતી આજ સુધી કોઈએ કરી નથી, શાથી જે કોઈ ઠામે વેહેચણ થાય તો મણ અધમણ તાંબુ પિતળ અથવા બે ચીથડાં હોય તે વેહેચ્યાં એમાં ફારગતી શાની ? એ તો દ્રવ્યની પછવાડે સઘળું છે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે જુદું જુદું કરે, ને વારાફરતી કર્યાથી એકઠા માલમ ન થાય.

૫. એકઠા *રાંધે તેને જુદા ન કેહેવાય.

૬. જો ચાર ભાઈ એકઠા રેહેતા હોય તો મોટા ભાઈના નામથી નોહોતરૂં દે તે સર્વેને પોહોંચે, ને જુદા રેહેતા હોય તો જુદું જુદું નોહોતરૂં દે, એજ પ્રમાણે લાહાણું—પણ અમારે તો લાહાણું કોઈ કરતું નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય, તોએપણ વેહેચણ કરતી વખત જો ભેળા રેહેતા હોય તો બરાબર હિસ્સો લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાનું વતન તથા મીલકત વિગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં સઘળા હિસ્સેદારને બરાબર મળે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર એકઠા છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે, પણ બીજા ભાગદારની રજાવિના ન મળે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચાય નહી, ક્યાં-

* અસલમાં "રાખે" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સુધી? વરસ બાર સુધી—ન આવે તો વેહેચી લે, ને તે પરદેશીનો ભાગ કોઈ ભાગિયા પાસે અમાનત રહે, ને તે આવે ત્યારે તેને આપે.

૧૧. કોઈ હિસ્સેદાર બાળક તથા કુંવારું છે, ત્યારે વેહેચણ કરતી વખત તેનો સંસ્કાર તથા લગન તથા ક્રિયા વિગેરે તેમાંથી જુદું કાહાડે, ત્યાર પછી બરાબર વેહેચણ કરે, ને ભાગદાર બાળક છે તેનો ભાગ તે ભાગિયાઓથી કોઇ એકજણ પોતાની પાસે અમાનત રાખે, ને તે મોટો થા[ય] ત્યારે તેને આપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી મા મુખત્યાર છે, જ્યારે મા પોતે પોતાની રજામંદીથી વેહેચી આપે તો વેહેચાય, નહી તો વેહેચાય નહી.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તે પણ માની રજાવિના ન વેહેચાય, ને દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી ન વેહેચાય.

૧૪. અમારે બાપ મુખત્યાર છે, તેને ગમે તેટલું આપે, બાકી તેનુંજ છે. ને બાપનો વારસ દિકરોજ છે.

૧૫. બાપ જીવતાં તે મુખત્યાર છે, ને મુઆ પછી તો દીકરાઓ કરજ સુધાં વેહેચી લે.

૧૬. અમારે એવો કોઇ સ્થાવર ગોર નથી, ને અમે કોઇના ગોર નથી જે એ વાતની અમને ખબર હોય.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરતાં ભાઈઓને કજિયો થયો હોય ત્યારે ફારગતી કરે, ને પોતાની ખુશીએ વેહેચણ કરીને જુદા રેહે તો ફારગતીનો અટકાવ નથી.

૨. જેણે ફારગતી કરી હોય તે તો સગાંવાહાલાં વિગેરેની શાહેદી કરાવે, ને અગર જો ન કરે તો તેનો કંઈ અટકાવ નહી.

૩. ફારગતી ન હોય ત્યારે એ ભાઈ જુદા રહ્યાથી તથા ન્યાતનો વેહેવાર જુદો કર્યાથી જાણવું જે વેહેચણ થયેલી છે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી સમચરી કરવાની વાત તો ક્રિયામાં લખીછે, ને દેવપૂજા તથા ધર્મનું કામ તો સર્વેને જુદું કરવાનો ચાલછે.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તે જુદા કહેવાય નહી.

૬. જે એકઠા રેહેછે તેનાં નોહોતરાં તથા લાહાણાં એકઠાં છે, ને જે જુદા રહેછે તેને નોહોતરાં તથા લાહાણાં જુદાં આવેછે.

૭. જે કોઈ એકઠા રહેતા હોય ને કોઈએ વત્તું પેદા કર્યું ને કોઈએ ઓછું પેદા કર્યું તો હિસ્સો બરાબર છે.

૮. એક ભાગદાર મેહેનત કરીને પોતાના ઘરડાઓની મીલકત પાછી લે તે વાતમાં જે ખરચ થાય તે બાદ કરીને બાકી રહે તે વેહેચી લે.

૯. ઘણા ભાગદાર હોય તેમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદાર મળીને તેનો હિસ્સો આપે, ને ફારગતી લખાવી લે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ શખસ બાળક તથા કુંવારો હોય, ત્યારે તેનો સંસ્કાર લગન વિગેરે વડો ભાઈ અથવા કાકો કરે, ને તેનો ભાગ પણ તે સાચવે, ને તેની ટીપ કરી રાખે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તેમાં માને પાસે રાખવી જોઇએ ને માનું ભરણપોષણ તથા ક્રિયા થાય એટલું માને સ્વાધિન રાખે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરતો નથી, ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાથી વેહેચાતો નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે એવી વાત અમારી ન્યાતમાં બની નથી.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વૃત્તિની વેહેચણ કરે, ને મીલકતની વેહેચણ કરવા ચાહે તો તે પ્રમાણે કરજની પણ વેહેચણ કરે.

૧૬. ગોરપદાની વૃત્તિ જુદી પાડીને વેહેચે અગર પેદાશ એકઠી કરીને ભાગદારો વેહેચી ખાય.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી સુરતના તડબીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૪.*

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખે,

* આ વિશે વેહેવા બાબતમાં કરેલી ટીપ જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ને તેની મુદત બાર વરસ સુધી જોવી, ને તેમાંથી તેની પાછલ ઊત્તરક્રિયા કરે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ શખસ બાળક તથા કુંવારો છે, ત્યારે તેનો સંસ્કાર લગન વિગેરે વડો ભાઈ અથવા કાકો કરે, ને તેનો ભાગ પણ તે સાચવે; ને તેની ટીપ કરી રાખે; તેના મોસાળિયાની શાહેદીથી.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૦.

[આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૯ વાળાના સાથે મળતો છે તેથી લખ્યો નથી.]

બ્રાહ્મણ—હરસોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરતાં ભાઇઓને કજિયો થયો હોય તો ફારગતી કરે, ને પોતાની ખુશીએ કરીને જુદા રહ્યા તો ફારગતીનો અટકાવ નથી.

૨. જેણે ફારગતી કરી હોય તે સગાવાહાલા હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવે, ને તે સગા કરે, ને તે ન કરે તો અટકાવ નહી.

૩. ફારગતી ન હોય ત્યારે બે ભાઇઓ જુદા રહ્યાથી તથા ન્યાતવેહેવાર જુદો કર્યાથી જાણવું જે વેહેચણ થયેલી છે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી સમચરી [ની] વાત તો ક્રિયામાં લખાછે, ને દેવપૂજા તથા ધર્મનું કામ તો સર્વને જુદું જુદું કરવાનો ચાલ છે,

૫. જે એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાય નહીં.

૬. જે એકઠા રેહેછે તેનાં નાહોતરાં તથા લાહાણાં એકઠાંછે ને જુદા રેહેછે તેનાં નોહોતરાં તથા લાહાણાં જુદાં આવેછે.

૭. જે કોઈ એકઠો રેહેતો હોય ને કોઈએ પેદા કર્યું ને કોઈએ ઓછું પેદા કર્યું તો હિસ્સો બરાબરછે

૮. એક ભાગદાર મેહેનત કરીને પોતાના ઘરડાઓની મીલકત પાછી લે તો તે વાતમાં જે ખરચ થાય તે બાદ કરીને બાકી રેહે તે વેહેચી લે.

૯. ઘણા ભાગદાર હોય તેમાં એક ભાગદારે પોતાનો હિસ્સો માગ્યો ત્યારે બીજા ભાગદાર મળીને તેનો હિસ્સો આપે, ને ફારગતી લખાવી લે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ શખસ બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે તેનો સંસ્કાર તથા લગન વિગેરે મોટો ભાઇ અથવા કાકો કરે, ને તેનો ભાગ પણ તે સાચવે, ને ટીપ રાખે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તેમાં માને પાસે રાખવી જોઈએ, ને માનું ભરણપોષણ તથા ક્રિયા થાય એટલું માને સ્વાધિન રાખે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરતા નથી; ને બાપની રજા વિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાથી વેહેચાતો નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે એ વાત અમારી ન્યાતમાં બની નથી.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વૃત્તિની વેહેચણ કરે, ને મીલકતની વેહેચણ કરવા ચાહે તો તે પ્રમાણે કરજની વેહેચણ કરે.

૧૬. ગોરપદાની વૃત્તિ જુદી પાડીને વેહેચે, અગર પેદાશ એકઠી કરીને ભાગદાર વેહેચી ખાય.

બ્રાહ્મણ—અનાવલાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે સામસામા લાંબુવાં કરે છે ને નથી પણ કરતા, તેનું કાંઈ મુકરર નહી

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે જે ધણી સગાં અગર કુટુંબી અગર પડોસી જે હાજર હોય તે શાહેદી કરે ને શેઠ પટેલ ત્યાં કાંઈ હોતા નથી.

૩. ફારગતી નથી તો પોતાના જુદા જુદા વહીવટથી સાચી વેહેચણ જણાય.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજાનું કામ તથા સમચરી વિગેરે શ્રાધ્ધનું કામ જુદું જુદું કરે, અગર એકઠું કરે તેથી કાંઈ જુદા એકઠા માલમ પડતા નથી.

૫. જે એકઠા રાંધે તે જુદા કેહેવાતા નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૬. એકઠા હોય અગર જુદા હોય પણ જેના નામનું ન્યાતમાં નામ હોય તેના નામનું નોહોતરૂં લે ને દે; ને લાહાણાનો કાંઈ ચાલ નથી.

૭. એક ભાગદાર મુખી થઈને ઘરમાંનું કામકાજ એકઠું ચલાવતો હોય, ને તેણે કાંઈ નવી મીલકત પેદા કીધી અથવા કાંઈ દેવું કીધું હોયતો બીજા ભાગદારો મીલક[ત] તથા દેવું બરોબર વેહેચી લે ને ઉતરતા ભાગદારે પોતાના બાપ દાદાના પૈસાની મદતવિના ખાનગી મીલક[ત] પેદા કરી હોય તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળે નહી, પોતાના કબજામાં રાખે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલક[ત] તથા વતન વિગેરે ગેરવલે પડેલી પેદા કરી તે વખત ભાગદારો શરૂ થાય ને ફરિયાદીવાળાને પોતાના હિસ્સાનો ખરચ આપે તો ભાગ લે ને તેવખત નહી શરૂ થાય તો કાંઈ આપે લે નહી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગેતો બીજા ભાગદારો તેને આપે, રજાનો અટકાવ કાંઈ નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહેતો વેહેચણ કરી શકેછે. ને જે ધણી પરદેશ ગયો તેનો હિસ્સો અનામત ઠેકાણે રાખે, પણ તેવિના અટકે નહી, તેવિના વેહેચણ થઈ શકે છે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે ત્યારે તેનો સંસ્કાર તેના ભાઈઓ તથા કાકા વિગેરે કરે ને વેહેચણ કરેતો તેની મા હોયતો તેનો હિસ્સો રાખે (ને) અથવા મા નહી હોયતો નજીકનો સગો હોય તે રાખે, અનામત રાખે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરેતો તેમાં માની રજા જોઈએ નહી. ને તે સર્વે દિકરાઓ મળીને માના ભરણપોષણનો હક જુદો કાહાડી આપે, ને માનો કાંઈ બરોબર ભાગ નહી—વેહેચણમાં વેહેચાય.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેએ છે ને નથી પણ કરતા, તેનુ કાંઈ મુકરર નથી.

૧૪. બાપનો હિસ્સો કાંઈ ભરણ પોષણનો અવેજ રાખે તે છોકરાઓ તેની ક્રિયા કર્મ કરીને વેહેચી લે બરાબર ને ખરચ બરાબર આપે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે વેહેચી લે. ને પોત પોતીકો હિસ્સો પણ વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાંની વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં કોઈને છેજ નહી તો વેહેચી શું લે?

બ્રાહ્મણ—વાયડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તે ભાગદાર બેસીને કરે, ને ફારગતી કરે.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે ભાગદાર પોતાની સમજણે કરીને કરે. ને જેવા[રે] કાંઈ બીજા શખસને તેડવા ઘટેતો પોતાની પતિજવાળાને તેડે, ને ફારગતીમાં શાહેદી કરાવે એ મુકરર છે.

૩. અગર ફારગતી ન હોયતો વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ શાહેદ હોયતો સાબિત થાય, અગર શાહેદ ન હોયતો તેને સાબિત વા નસાબિત હાકેમ કરી શકે છે—એ મુકરર છે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ એક કરે વા જુદું જુદું કરે તે સર્વે હિસ્સેદારની સમજણ પ્રમાણે કરે, તેનુ કાંઈ મુકરર નથી, વા વારાફરતી કર્યાથી કાંઈ એકઠા માલમ ઠરતા નથી—એ મુકરર છે.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તે જુદા કેહેવાતા નથી, ને અગર જુદા પણ કેહેવાયછે તેનો સબબ એ જે ચાર વા બે હિસ્સેદાર હોય ને એકને ખરચ આપીને એક ચુલે રાંધીને જમેછે તેને એકઠા કેહેવાતા નથી—એ મુકરર છે.

૬. એકઠાપણમાં નોહોતરૂં એક તથા લેહેણું એક—જુદાપણામાં નોહોતરૂં જુદું વા લેહેણું જુદું—એ મુકરર છે.

૭ કોઈ શખસને ભાઈ જણ ૪ હોય તે પોતાના ઘરડાની પેઢીના નામનો ધંધો કરે તેમાં ભાગદાર સર્વે બરાબર છે, (ને) તથા તે મધે ભાગદાર જુદો રહીને પોતાનો ધંધો જુદો કરીને નવો માલ પેદા કર્યો તેનો મુખત્યાર તેજ છે, ને પોતાના નામથીજ.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે(માં એક ભાગદારે)

પાછું મેળવ્યું તેમાં સર્વે ભાગદાર બરાબરછે, ને પેદા-કરનારને કાંઈ જ્યાદે મળે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે, ને સર્વે ભાગદારના મન (સર્વેના) એકઠાંછે ત્યારે વેહેચી શકે છે-એ મુકરર છે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયોછે ત્યારે એક શખસ વેહેચણ કરવા ચાહેછે ને તે શખસનો હિસ્સો લઈ શકેછે ને એક શખસ-ભાગદાર પરદેશ ગયોછે ત્યારે તેનો ભાગ જ્યાં હોય ત્યાં રેહે, ને પરદેશ જનારની વાટ વરસ ૧૨ લગી જુએ ને પછી તેનો હિસ્સો ભાગદાર સર્વે વેહેચી લે, એ મુકરર છે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે ત્યારે તેનો સંસ્કાર(નો) કરવામાં એજ સિરસ્તો કે સંસ્કાર તથા લગન જેટલો ભાગદાર હિસ્સો તે જ્યાદે કાહાડે, ને તેનો મુરબ્બી હોય તે સંભાલે, તથા ક્રિયા કરવી પડે તો તેના ભાગમાંથી કરે, ને બાકી રેહે તે ભાગદાર વેહેચી લે બરાબર-એ મુકરર છે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈયે ને માનો હિસ્સો બરાબર હિસ્સા પ્રમાણે મળેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં (તથા દિકરાથી) બાપનો માલ તથા દાદાનો માલ સ્થાવર-દિકરાથી વેહેચી શકાતો નથી-એ મુકરરછે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પોતાની સ(ક)ત્તા પ્રમાણે કરે, ને બાપના વારસ તો દિકરા મુકરર છે.

૧૫. બાપને કરજ કાંઈ છે તો દિકરાથી વેહેચણ કરી શકાતી નથી.

૧૬. ગોરપદાંની તથા વૃત્તિની વેહેચણ પણ બીજા માલ પ્રમાણે હિસ્સેદાર બરાબર વેહેચી લે છે-એ મુકરર છે.

બ્રાહ્મણ-મારવાડી શીરોઈ સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦.*

૧. બંને બેસીને વેહેચણ કરે, ને ફારગતીનો ચાલછે.

* આ નંબરનું અસલ નથી પણ હાયકોર્ટના દફતરમાં નકલ છે તે ઉપરથી ઉતાર્યોછે.

૨ અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો સગાવાહાલાની શાહેદી જોઈએ.

૩. બંનેજણ બેસીને કરે, એજ વેહેચણ.

૪. દેવપૂજા જુદી કરે, ને સમચરી તો મોટો ભાઈ કરે.

૫. બંનેની ખુશી પ્રમાણે છે.

૬. એકઠામાં તો વડવાના નામના નોહોતરાં ફરે, ને જુદા થયા પછી તો તેના નામના ફેરવે.

૭. વેહેચણમાં તો બરોબર છે.

૮. ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપીને બરાબર વેહેચે છે.

૯. ચારની રજાવિના વેહેચણ થાય નહી.

૧૦. સગાવાહાલાને બેસાડીને વેહેચણ કરે, ને બૈરી પરદેશીનો ભાગ રાખે.

૧૧. બાળકને મોટાભાઈ પાળે, ને તેનું પરણિયત બાદ કરીને વેહેચે, ને તેનો ભાગ મોટો ભાઈ રાખે.

૧૨. માને જુદી રાખે તો તેને હિસ્સો આપે, ને એકઠી રાખેતો પાળેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરતા નથી, તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૪. બાપ મુખત્યાર છે.

૧૫. બાપના કરજનેઓ વેહેચે ને ભાગપણ વેહેચે, ને લેહેણુંપણ વેહેચે.

૧૬. ગોરપદાંની તથા વૃત્તિની વેહેયણ બીજા માલ પ્રમાણે વેહેચી લીધામાં આવતી નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

બ્રાહ્મણ-મધ્યાચલનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૬.

૧. વેહેચણ કરનારની સમજણમાં આવે તેમ કરે, ફારગતી જોઈએ.

૨. શાહેદી જોઈએ.

૩. ફારગતી જોઈએ-એવાત સાચી.

૪. જુદા જુદા કરે અગર એકપણ કરે.

૫. એકઠા રાંધેછે, ને ફારગતી થઈ હોય તો જુદા કેહેવાય, ને ફારગતી ન થઈ હોય તો એકઠા કેહેવાય.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૬. એકઠા રેહે તો નોહોતરાં મોટા ભાઈના નામના ફરે, ને લાહાણું મોટો ભાઈ લે ત્યારે એકઠા કેહેવાય, ને લાહાણું જુદા જુદા લે ને નોહોતરાં જેના તેના નામના ફરે ત્યારે જુદાં કેહેવાય.

૭. એનો જવાબ શાસ્ત્ર આધારે.

૮. એનો જવાબ શાસ્ત્ર આધારે.

૯. એનો જવાબ શાસ્ત્ર આધારે.

૧૦. એનો જવાબ શાસ્ત્ર આધારે.

૧૧. એનો જવાબ શાસ્ત્ર આધારે.

૧૨. માની રજા જોઇએ ને હિસ્સો મળેછે તે શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૧૩. એનો જવાબ શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૧૪. એનો જવાબ શાસ્ત્ર આધારે.

૧૫. એનો જવાબ શાસ્ત્ર આધારે.

૧૬. વેહેચી લે છે.

બ્રાહ્મણ—સારસ્વત લુહાણાના ગોરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે ફારગતી કરેછે, ને ઘરમેળે કરે અથવા પંચાતમાં કરે, પણ ફારગતી કરાવ્યાવિના ચાલે નહી.

૨. વેહેચણની બાબતમાં જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવે.

૩. અમારામાં વગર ફારગતીએ વેહેચણ થતી નથી.

૪. દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જેની ખુશીમાં આવે તે કરે, ધર્મ કર્મમાં કોઈનો ભાગ નથી.

૫. ફારગતી થઈને એકઠા રાંધે પણ તે જુદા કેહેવાય છે.

૬. એકઠા રેહેતા હોય અથવા જુદા રેહેતા હોય પણ લાહાણું નોહોતરૂં તો ફારગતી થયા પછી જુદું આવેછે, ને અગર લડાઈના સબબથી જુદા રેહતા હોય ને ફારગતી નથી થઈ તો પણ લાહાણું નોહોતરૂં જુદું આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી એકઠાપણામાં કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે હિસ્સામાં સર્વે ભાગિયા સમાન છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાના બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પોતાની મેહેનતથી પાછું લીધું ત્યારે વેહેચણ કરવામાં તો સર્વે સમાનછે, પણ ગઈ મીલકત પાછી લેતાં જે ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી જેની ખુશીમાં આવે તે પોતાનો હિસ્સો લઈને જુદો રેહે તેમાં કોઈની હરકત નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો તેથી વેહેચણનું કામ કાંઈ અટકતું નથી, વેહેચણ કરે ને તેનો ભાગ અનામત રાખે, ને તે આવે ત્યારે બાપની મીલકતનો તેને ભાગ આપે, ને જજમાનની પેદાશ તો જે હાજર હોય તે લે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળકછે તથા કુંવારો છે ત્યારે તેનો લગનનો ખરચ પેહેલાંથી જુદો કાહાડીને વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગછે તે જેની પ્રતિત આવે તેને સોંપે ને પછી તે(ની) પોહોચતી ઊંમ્મરનો થાય ત્યારે પોતાના કબજામાં લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો માને પણ એક હિસ્સો આપે ને સઘળા છોકરા માને અન્નવસ્ત્ર પુરૂં કરે, ને મા મુઆ પછી માનું ઊત્તરસાધન ન્યાતના સિરસ્તા પ્રમાણે કરે. ને વધે તેમાંથી જે છોકરો ચાકરી કરે તેને ચોથે હિસ્સે વધારે આપે, ને પછી બરાબર હિસ્સે વેહેચે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ મુખત્યાર છે, ને નહી કરે તો પોતાની ખુશી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને બાપ મુઆ પછી સરખે હિસ્સે વેહેચી લે ને અગર બાપની પાસે કાંઈ નહોયતો સઘળા મળીને ઊત્તરસાધન કરે.

૧૫. બાપનું દેવું આપતાં રહ્યું હોય તેમાંથી વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાંની વૃત્તિની વેહેચણ જે જેના ભાગિયા અસલ પ્રમાણે વેહેચતા આવ્યા તે પ્રમાણે વેહેચે છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ—પારાશરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે ત્યારે સર્વે ભાઈઓની હરેક હરેકને સારૂ ફારગતીઓ કરેછે, તે ફારગતીઓમાં જેને જે સ્થાવર જંગમ મીલકત આવે તેની વિગત સર્વે લખવી જોઈએ.

૨. પ્રથમ જે કોઈ વેહેચણ કરવાના પંચ હોય તેની શાહેદી ફારગતીઓમાં કરાવવી જોઈએ, ત્યાર પછી બેચાર પોતાના સગાઓની શાહેદી કરાવી હોય તેથી કાંઈ હરકત નથી.

૩. જ્યાં સુધી ફારગતી સામસામી કરીને આપી નથી ત્યાં સુધી વેહેચણ થઈને કશો લાંઝો મટયો નથી એવું નિશ્ચે થતું નથી.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા પોતપોતાનું જાુદું કરવું તથા શ્રાદ્ધસમચરી જુદાં કરવાં, અગર ફારગતીઓ થઈછે ને એ બેકામ વારાફરતી કરે તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૫. એકઠા રેહેતા હોય ત્યારે નોહોતરૂં તથા લાહાણું જે ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામથી થાય, ને જ્યારે જુદા હોય ત્યારે નોહોંતરૂં લાહાણું પોતપોતાના નામથી થાય.

૬. ફારગતી થયા પછી એકઠા રસોઈ કરવી નહી, ને એકઠા કેહેવાય નહી, ને ફારગતી કીધાવિના રસોઈપાણી એકઠા કરતા હોય તો તેને જુદા કેહેવાય નહી.

૭. સર્વે ભાઈ એકઠા છે તેમાંથી એકભાઈએ કાંઇ પેદા કર્યું તો તેમાં સર્વે ભાઈઓનો હિસ્સો સરખો પોહોંચેછે. બીજા ભાગદાર પોતાની ખુશીથી આપે તો વધારે લે છે.

૮. એક ભાગદારે મેહેનત કરીને પોતાના બાપદાદાની મીલકત વિગેરે પાછું લાવ્યો હોય, તેથી બીજા ભાગદાર કરતાં તેને વધારે મળે નહી, પણ જે ખરચ થયો હોય તે આપીને બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૯. ચારપાંચ ભાઈ એકઠા રેહેતા હોય તેમાં એક ભાઈ કેહે કે મારો હિસ્સો લઈને જુદો રહીશ તો બીજા હિસ્સેદારોની હરકત નથી, પોતાનો હિસ્સો લઇને જુદો રેહે.

૧૦. ચારપાંચ ભાઈ એકઠા રેહેતા હોય તેમાં એક ભાઈ પરદેશ ગયો હોય તો તેની હરકતથી, વેહેચણ કરવામાં અટકાવ રાખે નહી; પરદેશ ગએલા ભાઈનો હિસ્સો જે પાંચ લોકે કાહાડી આપ્યો તે ફરે નહી, જેને અનામત સોંપ્યો હોય તે રાખે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત જે કોઈ બાળક તથા કુવારો છે ત્યારે તેનું પણિયામણ પેહેલાંથી કાહાડીને પછી બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તેમાં માની હરકત પોહોંચે નહી, પણ પ્રથમ માની આજીવિકાનો બંદોબસ્ત તથા રેહેવાની જગા નિશ્ચે કરી આપે ને પછી વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓથી બાપની માલમીલકત તથા દાદાની મીલકત બાપની રજા વિના વેહેચાય નહી—બાપ રાજી થઈને વેહેચી આપે તો મુખત્યાર છે; પણ પોતાનો હિસ્સો તેમાંથી કાહાડી લે, ને તે હિસ્સો બાપ મુઆ પછી બાપનું ઉત્તરસાધન કરીને વેહેચી લે.

૧૪. અ સવાલનો જવાબ ઉપરની તેરમી કલમમાં આવી ચુક્યો.

૧૫. જ્યારે સર્વે ભાઈઓ વેહેચણ કરે ત્યારે કરજ પણ વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાંની વૃત્તિની વેહેચણની રીત તો એ છે જે જે ઉત્પન્ન આવે તે હિસ્સા પ્રમાણે વેહેચી લે છે.

બ્રાહ્મણ—રાયકવાળ સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૧.

૧. ... ...

૨. ... ...

૩. ... ...

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા સંવત્સરી જેની ધર્મ ઉપર નિષ્ટા હોય તે કરે.

૫. એકઠા રાંધેછે તે જુદા નહી કેહેવાય.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તેનું લાહાણું તથા નોહોતરૂં એકઠું.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. જે ધણીએ એકઠા રહીને જાતમેહેનતથી પેદા કર્યું તે સર્વે ભાગિયા બરોબર વેહેચી લેછે.

૮. બાપદાદાની મીલકત તથા વતન ગયું હોય ને જેણે પાછું વાળ્યું તેનો વાજબી ખરચ થયો હોય તે આપીને સર્વે વેહેચી લે.

૯. સર્વેની ખુશી—ભાગદારોની—તો વેહેચાય.

૧૦. જે શખસ પરદેશ ગયો હોય તેની ધણિયાણી તથા છોકરાં હોય તો ભાગ વેહેચાય, અગર ધણિયાણી તથા છોકરાં ન હોય તો તેનો જવાબ આવે ત્યાં સુધી વાટ જુએ.

૧૧ જેટલા ભાગદાર હોય તે સર્વે મળીને કુંવારો હોય તથા ક્રિયા હોય તે સર્વ મળીને કરે, તથા નાહનો હોય તેનો ભાગ જે કોઇ બાળકને ઉછેરે તે રાખે.

૧૨. મા તથા દિકરા બરોબર હિસ્સો વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતો હોય તો બાપની ખુશીમાં આવે તો વેહેચાય.

૧૪. માબાપનું ઉત્તરસાધન કર્યા પછી વધે તો જેટલા ભાગદાર હોય તેટલા વેહેચી લે, ને માબાપ પાસે કાંઇ ન હોય તો સર્વે ભાગદાર મળીને ક્રિયા કરે.

૧૫. બાપનું કરજ આપ્યા પછી વધે તે વેહેચી લે.

૧૬. ભાઈઓભાઈ માંહોમાંહે સમજે.

બ્રાહ્મણ—કંડોળિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૨.

૧, અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે ત્યારે ફારગતી કર્યાનો ચાલ તો કોઈએક કરેછે, ને કોઇ એક નથીએ કરતા.

૨. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તે પોતાની ઘર સમજણ પ્રમાણે કરેછે.

૩. ફારગતી ન હોય તો બેજણ સમજણ કરી હોય તે પ્રમાણે સાબિતી પોહોંચાડે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું જુદું કરે અથવા વારા ફરતી કરે તોએ પણ જુદા જાણવા, જુદાં કરે તો તેની ખુશી.

૫. વેહેચણ કરીને એકઠા જમેછે તેણે કરીને કાંઈ એકઠા જાણતા નથી.

૬. એકઠાં રાંધી જમેછે તે એકઠું નોહોતરૂં દીધાનો ચાલછે, જુદા રેહેતા હોય ત્યારે તેને જુદું નોહોતરૂં દીધાનો ચાલ છે, તથા નામાનો ચાલ એ છે જે એકઠા રેહેતા હોય તો એ નામું એકઠું લે, જુદા રેહેતા હોય તોએ એકઠું લે. જુદા રેહેતા હોય વા એકઠા રેહે તોએપણ જુદું નામું કરે તેવારે જુદું નામું લેછે. નામું કરવાની રીત એ છે જે ન્યાતમાં સઘળાને ઘેર ફરે, સઘળાને મેળવે તેવારે સઘળા મળે, ને જે રૂતુભોજન કેહે તે કરે ત્યારે તેનું નામું સહી થાયછે, ને સમગ્ર ન્યાતે નામું કરે તે સહી થાયછે, તડે કરે તે નહી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઇ નવો માલ પેદા કર્યોછે તે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો આપે નહી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે ગિરવી મુક્યું હોય તે પાછું લીધું, તે બીજા ભાગદાર હિસ્સા પ્રમાણે પૈસા આપે ત્યારે લે છે.

૯. ચારપાંચ જણ ભાગદાર મળીને વેહેચી લેછે.

૧૦. એક ભાગદાર ગામ ગયો હોય ત્યારે બીજો ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે, ને તેનો ભાગ જે વેહેચણ કરે તેની સમજણ પ્રમાણે ગમે ત્યાં અનામત મુકે, ને તે આવે ત્યારે સંભાળીને લે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે તેનો સંસ્કાર તથા ક્રિયા વિગેરે જે કાંઈ છે તથા ભાગ સંભાળવાનું તેના ઘરની સમજણ પ્રમાણે કરે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ જે વેહેચણ કરેછે તેમાં માની રજા એટલી જે માનું ભરણપોષણ કરવું ને તેનું ઉત્તરસાધન કરવું તેટલો ભાગ રાખીને વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતો હોય તો દિકરા સાથે વેહેચણ કરેછે તેમાં માની રજાનો કંઈ નીમ નથી; બાપની રજા વિના બાપદાદાનો સ્થાવર માલ વેહેચી નથી શકતા.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાની મરજી પ્રમાણે રાખે, ને બાપ મુઆ પછી હિસ્સા પ્રમાણે વેહેચી લે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૫. બાપના કરજ છતાં વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ આપીને વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાંની તથા વૃત્તિની વેહેચણ બીજા ભાગ પ્રમાણે વેહેચી લે.

બ્રાહ્મણ—મોતાળા ઓરપાડના દેશાઇનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૧૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરી લેવાનો એવો ચાલછે જે જેટલા હિસ્સેદારો હોય તેટલા ભાગ જુદા જુદા વિગતવાર પાડે, પછી પાડેલા ભાગ ઉપર હિસ્સેદારો ચિઠ્ઠી નાખે ને તે ચીઠી જે ભાગ ઉપર જેના નામની નીકળે તે ભાગ તે શખસ લેછે. બીજો ચાલ એછે જે વેહેચી લેનાર ભાગદારો એક વિચારથી ચિઠ્ઠી નહી નાંખીને માગ્યા ભાગ વેહેચી લે તો તે વાત પણ મંજુર રેહેછે. એ પ્રમાણે વેહેચણ કરી લેવાનો ચાલછે ને એક એકને સારૂ એક એકનાં મતાં સહીનો દસ્તાવેજ વિગતવાર લખાવી લેછે—વેહેચણ બાબતનો.

૨. વેહેચણ કરતી વખત સગાં વાહાલાં વિગેરેને બોલાવેલાં હોય તેની શાહેદી લખાવી લીધી જોઈએ, ને પડોસીની શાહેદી નહી કરાવી હોય તેથી કાંઈ હરકત નથી. ને ન્યાતિના શેઠ એટલે મુખ્ય અધિકારીઓને તથા પટેલોને વેહેચણ બાબતના કામમાં બોલાવેલા કદાચ નહોય ત્યારે તેની શાહેદી પણ કરાવી લેવાની જરૂર નથી.

૩. કદાચ ફારગતી નહોય તોએ પણ વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ જે રીતેથી જણાયછે તેના ખુલાસાની વિગત એ જે ભોગવટાનો વહીવટ ચાલ્યો આવ્યો તેની તજવીજ હરેક તરેહના દાખલાથી કરવી, તેથી ભોગવટો વેહેચણના ચાલ પ્રમાણે ચાલ્યો આવ્યો એવું સાબિત થાય ત્યારે જાણવું જોઈએ કે સાચી વેહેચણ થઇ ચુકેલીછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા શ્રાધ્ધ સમચરી વિગરે ધર્મનું કામ વેહેચણની શરત પ્રમાણે કરેછ.

૫. એકઠા રાંધે તે શખસ હરેક તરેહના ચાલથી જુદા ન માલમ પડતા હોય તેને જુદા કહેવાશે નહી.

૬. એકઠાપણામાં લાહાણું એક લેવાનો ચાલછે તથા નોહોતરૂં જે વડીલ હોય તેના નામથી દેવાય છે; ને જુદાપણામાં નોહોતરૂં તથા લાહાણું જુદું જુદું નામાદીઠ લેવાનો ચાલ છે.

૭. એક ભાગદાર પોતાના બીજા ભાગદાર સાથે હરેક તરેહની વેહેચણ નહી કરી લીધાથી એકઠા રેહેતા જણાય ત્યારે જે ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ને તે પેદા કરેલા માલમાંથી કદાચ બીજા ભાગદારો હિસ્સો માગે તો વેહેચી આપવો ઘટારત છે, ને ફમજ્યાદા હિસ્સો લેવાનું તો ભાગિયાઓની એક મરજીવિના થઈ શકે નહી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની ઘણી મેહેનતથી તથા ઘણા ખરચથી બાપ દાદાની વિગેરે મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય તે વખત બીજા ભાગદારની એ બાબતો પાછી લેવાની અનુમતિ ન હોય ત્યારે જે શખસે ઘણી મેહેનતથી ને ખરચ કરીને પાછું લીધું હોય (તેવારે) તેના ઉપર પાછું લેનાર શખસનો હક છે.

૯. બે ચાર પાંચ ભાગદાર છે ને તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો વેહેચી લેવા ચાહે તો બીજા ભાગદારની રજા વિના કદાચ કાંઈ વાજબી અટકાવ, ભાગ વેહેચી આપવામાં ભાગિયાઓની તરફનો ન હોય તો ભાગ લે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ, રોજગારને અર્થે ગયો છે, ને બીજા ભાગદારો વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગયલા ભાગદારને કાગલ લખીને સંભળાવવું જોઈએ, ને તે સંભળાવ્યા ઉપરાંત ન આવે તથા વેહેચણ કરી લેવાનો જવાબ પણ ન લખી મોકલે ત્યારે તે ભાગદાર વેહેચણ કરી લેવામાં પંચ કરે, ત્યાર પછી તે પંચને વિચાર કરવો મુનાસબ છે કે ભાગ વેહેચી આપવામાં પરદેશ ગયલા ભાગદારની તરફની કાંઈ વાજબી દીકત નથી એવું મુકરર હોય તો પરદેશ ગયલા ભાગદાર વિના વેહેચણ બીજા ભાગદારોને કરી આપવી ઘટારત છે. એ રીતની વેહેચણ કરી આપ્યા પછી તે વેહેચણ થયલી પાછી ફરે નહી, ને પરદેશ ગયલા ભાગદારનો હિસ્સો એ

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વેહેચણ મધેથી રાખ્યો હોય તે ભાગ તેની બૈરી રાખે, અગર બૈરી ન હોય તો બધા ભાગદારોની તથા વેહેચણ કરી આપનાર પંચની નજરમાં આવે તે સગાંવાહાલાંને પરદેશ ગયલો ભાગદાર આવે ત્યાં સુધી સોંપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે તેનો સંસ્કાર શાસ્ત્રમાં જેને લખેલો છે તે કરે, ને તેના લગ્નનો ખરચ પણિયત બાબતનો અગાઉ માલ હોય તેમાંથી કાહડીને બાકીના માલમાં બાળક સુદ્ધાંનો ભાગ પાડીને વેહેચી લે, ને એ બાળકનો ભાગ તેનાં માબાપ હોય તો પોતાના કબજામાં રાખે, અગર માબાપ ન હોય ત્યારે તેનાં નિકટનાં સગાં હોય તેમાંથી બે સારાં સગાં હોય તે સંભાળે-મોટી ઉમરનો થાય ત્યાં સુધી-ને તેની ક્રિયાનો બંદોબસ્ત પણ ઉપર શાસ્ત્રઆધાર લખ્યો તે પ્રમાણે છે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરવા ચાહે તો માને સંભળાવીને વેહેચણ કરી લે, પણ માની હયાતિપર્યંત માને સારૂ રેહેવાની જગાનો તથા તેના ભરણપોષણનો બંદોબસ્ત પોતપોતાના ઘરની શક્તિ પ્રમાણે કરી આપવો જોઇએ, ને કદાચ દિકરા નાદાર હોય ત્યારે માના ખરચને સારૂ થોડામાં થોડા રૂપિયા પચીસ સુધી વરસો વરસ માની હયાતિ પર્યંત દિકરાઓ આપે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરવા ચાહે તો બાપની રજા વિના બાપની તથા દાદાની માલમીલકત વેહેચી લેવાય નહી, અગર બાપ રાજી થઇને વેહેચી આપ તો તેમાં માની હરકત કાંઈ ચાલે નહી.

૧૪. બાપ દિકરાને વેહેચી આપે ત્યારે બાપ પોતાને સારૂ પોતાની હયાતિ સુધી પોતાની જગાનો તથા ભરણપોષણનો હિસ્સો માલમીલકત ઉપર સુમાર પોહોંચાડીને પોતાની મરજી પ્રમાણે હિસ્સો રાખે, ને બાપ મુઆ પછી ઉત્તરસાધનનો ખરચ દિકરા કરે, ને બાપનો રાખેલો હિસ્સો હોય તે પણ વેહેચી લે.

૧૫. જ્યારે સર્વે ભાગદારો માલમીલકત વેહેચી લે તેવખત જે કાંઈ દેવું લેહેણું હોય તે વેહેચી લે છે. **પ્રથમ દેવું વેહેચી લીધા વિના માલમીલકત તથા ઉઘરાણી વેહેચી લેવાય નહી. ને દેવું આપવાનો તથા** લેહેણું લેવાનો હક મરનારની ક્રિયાખરચ કરનારના વારસોનો છે.

૧૬. ગોરપદાંની તથા વૃત્તિની વેહેચણ બરાબર ન થાય એવું હોય ત્યારે ઉત્પન્ન પ્રમાણે વેહેચી લે છે.

બ્રાહ્મણ-ઉનેવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૨૫.

૧. તમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો શા ચાલથી કરે, ને કરે તો શાચાલથી કરે? કોઇ ઘરમેળે વેહેચણ કરીને જુદા રહેછે ને કોઇ સામસામી ફારગતી કરીને વેહચણ કરીને જુદા રહેછે, તેનું મુકરર એક વાતનું નથી, બેહુએ ચાલછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે જો ભાગિયાની ખુશી હોય તો ઘરમેળે બસીને વેહેચી લે ને જુદા રેહે; બે ભાગયાની મરજી નહી હોય તો જે વખતે હાજર હોય તની શાહેદી સાથે વેહેચણ કરે, કાંઇ મુકરર નથી.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો વેહેચણના કજિયામાં વહેચણ થઇ ચુકી-સાચી વેહેચણ એજે તેનું નોહાતરું તથા વરા જુદા કરેછે ત્યારે વહચણ સાચી જણાય છે-સાબિત થાય.

૪. વહચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી તથા ધર્મનુ કામ જને સુજે ત પ્રમાણે કરે, તેથી એકઠા કેહવાતા નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તે પોતાની ખુશીથી પણ વેહેચણ કરી એટલે જુદા કેહેવાય છે.

૬. એકઠાપણામાં તથા જુદાપણામાં નોહોતરાં દેવામાં તથા લાહાણું લેવામાં ચાલ એ જે એકઠા હાય ત્યાર નોહાતરૂ ૧ તથા લાહાણું એક તથા જુદા હાય ત્યારે નાહાતરું જુદું દે ને લાહાણું જુદું લે.

૭. એક ભાગદારે પાતાની મેહેનતથા કાંઈ નવો માલ પદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કર્યામાં જો બીજા ભાગદારો (જો) લાયક હોય તા ભાગ તેમાંથી પોહોંચે **નહી, અથવા ભાગદાર અણસમજુક હોય ને નાહનો હોય ત્યારે તેનો ભાગ આપવામાં આવે.**

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેને બીજા ભાગદાર તેની લાગત પ્રમાણે ખરચ આપે, ને બાકી રેહે તે ભાગદાર વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગિયા છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે નહી બને તો ભાગ આપે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજો ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશવાળાનો જવાબ મંગાવે ને વેહેચી લે, ને તેનો ભાગ તે ધણી લખે તેને તેનો ભાગ સોંપે, અથવા આવવાનો હોય તો વરસ ૧ સુધી રાહ જુએ ને નહી આવે તો તેનો ભાગ જુદો રાખીને વેહેચી લે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે ત્યારે તેનો સંસ્કાર તથા લગ્ન તથા ક્રિયા વગેરે બંદોબસ્ત એ જે તે વેહેચણ વખતે જે હાજર હોય તેને તેનો ભાગ જેની પતિજ હોય તેને સોંપે ને ખરચ કરે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માની રજા જોઈએ ? તેમાં એ જે મા મુખત્યાર છે, મા આપે તો દિકરા લે, વા માનો ભાગ જુદો કાહડીને વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરેછે, ને કરેછે તેમાં માની રજા જોઈએ ? ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓ વેહેચી શકેછે ? તેનું એ જે બાપ મુખત્યાર છે, બાપ આગળ માનો અખત્યાર નહી, ને દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેચી શકતો નથી. બાપની મરજીવિના વેહેચાય નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરાઓ સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાને કાજે કેટલું રાખે ? તેનું એ જે બાપ મુખત્યાર છે. પોતીકી ખુશી પ્રમાણે પોતીકો ભાગ રાખે, ને બાકીનો વેહેચી આપે, ને બાપની કજા રજાએ બાપના હિસ્સામાંથી ખરચ કરે ને બાકી રેહે તે સર્વે ભાગિયા વેહેચી લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દીકરાઓ વેહેચણ કરે તેનું એ જે, બાપનું દેવું આપે ને હિસ્સો વેહેચી લે.

અ ૫

૧૬. અમારામાં બાપદાદાની કુલવૃત્તિ છે નહી, નિસ્પ્રહી દાવેથી ચલાવેછે, નિસ્પ્રહી દાવે વૃત્તિ યજમાન હોય તે પોતીકા હિસ્સા પ્રમાણે વેહેચી લે.

બ્રાહ્મણ-તપોધનની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે ભાગિયાઓ પોતપોતાની સમજણ કરીને વેહેચણ કરે-ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે પોતપોતાની પતિજવાળાને બોલાવે, ને જે ત્યાં હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવે.

૩. જે સમજીને વેહેચણ કરેછે તેને કજિયો નથી, ને જે કજિઆની વેહેચણ હોય ત્યારે લેખથી વેહેચણ સાચી જાણવી.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા જુદી કરેછે, તથા સમચરી જે તે એક ઘેર કરે ને ધર્મનું કામ પોતપોતાની મરજી માફક કરે, જુદું કરે યા વારાફરતી કરે તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કીધા પછી એકઠા રાંધે તો એકઠા કેહેવાતા નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં જુદા રહીને કેટલાએક એક લાહાણું લેછે, ને કેટલાએક પોતાનું જુદું લાહાણું લેછે; ને કેટલાએક પોતાના ઘરડાના નામના નોહોતરાં દેછે, ને કેટલાએક પોતાના નામનાં નોહોતરાં દેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઇ નવો માલ પેદા કર્યો તેમાં ભાગદારોનો હિસ્સો બરાબર છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત ગયલી પેદા કીધી તેમાં મેહેનત કીધી હોય તથા કાંઈ ખરચ થયો હોય તે મુજરે લઈને ભાગદારનો ભાગ બરાબર આપે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાં એક શખસ હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદારોની રજાવિના હિસ્સો મળે નહી, પણ એક ભાગદાર અટકાવી શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર ગામ ગયો હોય ત્યારે બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે ને તે ભાગદારનો હિસ્સો અના-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

મત મુકે, ભાગદારની પતિજ આવે ત્યાં અનામત મુકે, મુદતનો મેળ નથી.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત ભાગદાર બાળક હોય ત્યારે તેનો વાલી મુખ્ય હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે ને તેનો સંસ્કાર તે કરે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે ત્યારે માની રજાનો અટકાવ નથી ને માનું ભરણપોષણ કરે.

૧૩. કોઈએ પોતાનો બાપ જીવતાં બાપ સાથે વેહેચણ કીધી નથી આજ લગી, ને દાદાનો માલ પોતાનો બાપ જીવતાં કોઇએ લીધો નથી.

૧૪. એનો જવાબ ઉપલી ૧૩ મી કલમમાં છે.

૧૫. બાપનું કરજ આપીને દિકરાઓ વેહેચણ કરે.

૧૬. વૃત્તિની વેહેચણ બરાબર વેહેચાય છે, કાંઈ તફાવત નથી.

બ્રાહ્મણ–તપોધન ખંભાતી સાહીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૯.

૧. વેહેચણ અમારામાં કરેછે તેમાં એક એકને સામી સામી ફારગતી લખી આપવાનો ચાલ છે.

૨. વેહેચણ કરે તે વખત સગાવાહાલાંની તથા ન્યાતના શેઠીઆ પટેલીઆની જરૂર નથી, વેહેચણ કરનારાઓની સમજમાં આવે તેને બોલાવે ને તે દેખતા વેહેચી લે.

૩. સાચી વેહેચણ ફારગતીથી અથવા બે ત્રણ શાહેદોથી યા જુદા રહ્યાથી અથવા રોજગાર જુદો કરેથી તથા તેના પડોશીની શાહેદીથી સાચી વેહેચણ માલમ થાય છે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી શ્રાધ્ધ સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ તો વેહેચણ કરતી વખત જે શરત કરી હોય તે પ્રમાણે કરે.

૫. વેહેચણ કીધા પછી ખરચ આપીને એકઠા ખાય તેથી તે કાંઈ એકઠા કેહેવાતા નથી, ને વેહેચણ કર્યા વગર એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠામાં એક લાહાણું લેવાનો ચાલછે, તથા નોહોતરૂં જે મુખ્ય હોય તેના નામનું દેવાયછે, ને જુદાપણામાં પોતાના નામના નોહોતરાં ફેરવે, ને જ્યારે તે શખસ ન્યાતનો વેહેવાર આપે ત્યારે લાહાણું જુદું લેવાનો ચાલ છે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની જહુતીથી નવો માલ પેદા કર્યો હોય તે ભાગદાર સર્વે બરાબર વેહેચી લે, પેદા કરનારને વધું આપવાનો સિરસ્તો નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા સર્વે ભાગદારને હિસ્સો મળે, ને તેમાં જે ખરચની બેઠક થઈ હોય તે મુજરે આપે ને લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગિયાઓ મધેથી એકજણ પોતાનો ભાગ માગે તો તેને ભાગ આપવામાં આવેછે, ને બાપનું કરજ હોય તે પણ ભાગે પડતું લે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેનો ભાગ તેની ધણિયાણીને સોંપે, ને ધણિયાણી નહી હોયતો તેના છોકરાને આપે, ને એટલામાં કોઈ ન હોયતો તેને કાગળ લખી મોકલે, ને તેનો જવાબ આવે ત્યારે વેહેચણ કરે ને જવાબ નહી આવે તો વરસ ૧ સુધી વાટ જોઈને વેહેચી લે. ને તેનો [ભાગ] ચાર પાંચની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં અનામત મુકે તે પરદેશથી આવે ત્યારે લે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો હોય તો તેને પરણાવે, ને ત્યારપછી બરાબર વેહેચી લે, ને બાળકનો ભાગ પાંચની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં મુકે, ને તે મોટો પુખ્ત ઉમ્મરનો થાય ત્યારે તે પોતાનો માલ પોતાનાં કબજામાં લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી છોકરાઓ સર્વે વેહેચણ કરે તેમાં માની રજા લે, ને મા રજા આપે તો માને એક હિસ્સો આપે, માની રજાવિના વેહેચણ થતી નથી.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરી શકાતી નથી, ને બાપ રાજી ખુશીથી છોકરાઓને વેહેચી આપે તો મુખત્યારછે, પણ દિકરાની માને એક હિસ્સો કાહાડી આપીને વેહેચણ કરે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરાસાથે વેહેચણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું રાખવું ને બાપ મુઆ પછી તે માલના વારસ તો જે બાપની ક્રિયા કરે તે થાય.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ ભાગે પડતું વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃતિનો ચાલ નથી.

બ્રાહ્મણ-કરાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૧.

૧. અમારામાં વેહેચણ થાય ત્યારે સામસામાં લખ્યાં કરે, ને ફારગતીનો ચાલ તો નથી ને કરે તો ધણીની મરજી.

૨. અમારામાં વેહેચણ કરતી વખત પંચ કર્યા હોય તે *મુનાશબ શાહેદી કરે.

૩. અમારામાં પંચાયતના લોક બંનો ભાગિયાના ઈકરાર લખી લેછે તે ભાગ બાંધીને લાંભુવાં કરી આપેછે તેથી સાચી વેહેચણ જણાય છે.

૪. અમારામાં સમચરી તથા દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું જુદું કરેછે, ને વારાફરતી પણ કરેછે.

૫. અમારામાં વેહેચણ થયા પછી એકઠા રાંધેછે તોએપણ જુદા કેહેવાય છે.

૬. અમારામાં જુદા રહ્યા પછી નોહોતરાં દેવાય તથા લાહાણું લેવાય એવો જુદો ચાલ છે, ને એકઠા હોય ત્યારે તો નોહોતરાં એકજ ને લાહાણું પણ એકજ.

૭. અમારામાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ને જ્યાં સુધી વેહેચણ થઈ નહી હોય ત્યાં સુધી સઘળા ભાગદારોનો હિસ્સો બરોબર વેહેચાય છે, ને પેદા કરનારને કાંઇ વધતું આપવાની રીત નથી.

૮. અમારામાં એક ભાગિયા[એ] પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં બીજા ભાગિયાઓને હિસ્સો મળેછે, પણ ક્યારે જે ખરચ જે કાંઈ બેઠો હોય તેમાં હિસ્સો આપે ને પેલામાં ભાગ લેછે, ને નહી આપે તો તેને ભાગ મળતો નથી.

૯. અમારામાં ચારપાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો વાજબીની રાહથી હોય તો આપવામાં આવે, નહી તો ભાગિયાઓની રજા વગર અપાતો નથી.

૧૦. અમારામાં એક ભાગિયો પરદેશ ગયો હોય ત્યારે ભાગ વેહેચી શકતા નથી, અગર વેહેચાય તો તેનો જવાબ આવેથી વેહેચાય, ને તેનો ભાગ તે ધણી લખે જેના ઉપર તે ભાગ રાખેછે, ત્યારે કાંઈ વાટ જોવાનું કારણ નથી.

૧૧. અમારામાં કોઈ ભાગિયો બાળક તથા કુંવારો હોય તેનો સંસ્કાર તથા લગ્ન તથા ક્રિયા વિગેરેનો બંદોબસ્ત તેનો વાલી હોય તે કરે, ને તેનો ભાગ પણ તેનો વાલી સંભાળે.

૧૨. અમારામાં બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરી શકેછે તેમાં માની રજાનું કારણ નથી, ને ભાગિયાઓ સર્વે મળીને માનું ભરણપોષણ જીવે ત્યાં સુધી કરેછે, ને મુઆ પછી સર્વ ભાગિયા મળીને દિવસપાણી કરેછે, ને ભરણપોષણ ન કરે તો મા જીવે ત્યાં સુધી વેહેચાય નહી. મુઆ પછી તેનું ઉત્તરસાધન કરીને વેહેચી લે.

૧૩. અમારામાં બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરતા નથી તો માની રજાનું કારણ નથી, ને દાદાઓનો માલ બાપ છતાં દિકરાઓને પોહોંચી શકતો નથી.

૧૪. અમારામાં બાપ દિકરાઓને વેહેચણ થતી નથી તો બાપનો હિસ્સો કાહાડવાનું કાંઈ કારણ નથી.

૧૫. અમારામાં બાપનું દેવું તથા લેહેણું જે કાંઈ હોય તે વેહેચી લે છે.

૧૬. અમારામાં ગોરપદાં તથા વૃત્તિની વેહેચણ બીજા માલ પ્રમાણે બરોબર વેહેચાય છે.

બ્રાહ્મણ-કનોજીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૨.

૧. સલાહવાળા તો પોતાની મેળે વેહેચણ કરેછે તેતો ફારગતી કરતા નથી, ને જેની લડાઈ થાય છે તે પંચને બોલાવીને વેહેચણ કરેછે. તેની ફારગતી જોઈએ ને ફારગતીથી વેહેચણ થઈ માલમ પડેછે.

૨. વેહેચણ કરતીવખત હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવેછે.

---

* અસલમાં " મનસબ " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. ફારગતીથી વેહેચણ શાબિત છે.

૪. ધર્મનું કામ સપૂત હોય તે કરે છે, ને ન કરે તેને કોણ પુછે? પોતાની ખુશી.

૫. લાહાણું જુદું લીધેથી તથા ફારગતીથી જુદો માલમ થાય છે.

૬. એકઠામાં લાહાણું બાપના નામનું છે, પોતાને નામે લાહાણું લીધેથી જુદો છે.

૭. એકઠો રહીને પેદા કર્યું છે તે સબબથી વેહેચણ સરખી છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની ગયલી મીલકત પેદા કરી તો તેને મેહેનતાણું આપીને ભાગ લે, ને ખરચ થયો હોય તો હિસ્સા માફક ખરચ આપીને હિસ્સો લે.

૯. સર્વે ભાગદારની રજાથી હિસ્સો મળે.

૧૦. પરદેશવાળાની રજાથી હિસ્સો મળે.

૧૧. બાળકનો હિસ્સો સરખે માથે વેહેચી લે, બાળકને પરણાવ્યા પછી સર્વે ભાગદાર સરખા થઈને વેહેચી લે.

૧૨. માતાનો હિસ્સો બરાબર છે, ને જે માતાનો હિસ્સો રાખે તે ભરણપોષણ કરે ને તે હિસ્સેથી ઉત્તરસાધન થાય.

૧૩. બાપ જીવતાં બાપની મીલકત વેહેચી શકતા નથી તો દાદાની કયાંથી વેહેચાય?

૧૪. બાપ ખુશીથી વેહેચણ કરે તો પોતે મુખત્યાર છે, ગમે તેટલું રાખે ને ગમે તેટલું આપે.

૧૫. બાપનું કરજ પણ આપે ને હિસ્સો પણ લે, બેહુએ વાત સરખી છે.

૧૬. સર્વે વેહેચણ સરખી છે. સ્થાવરનો હક કુટુંબીનો છે, ને જંગમ તો દિકરીને પણ આપવામાં આવેછે.

બ્રાહ્મણ—તળાજીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૭૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેતો ફારગતી જોઈએ.

૨. જેને ગમે તેને બોલાવીને વેહેચણ કરે, ને ફારગતી કરે, ને ગમે તેની શાહેદી કરાવે.

૩. ફારગતી વગર વેહેચણ કરે તે પોતાના સદ્ધર્મ પ્રમાણે ચાલે.

૪. (જેકોઈ) અમારી ન્યાતમાં દેવતાર્ચન જે કાંઈ હોય ત્યારે (ત્યારે) આવક હોય તે દેવકામે ખરચે; ને વધે તે વેહેચી લે છે.

૫. જુદા રહીને ખાય તે જુદા કેહેવાય.

૬. એનો જવાબ પાંચમા જવાબમાં આવ્યોછે.

૭. એમાં બાપના વતનથી પેદા કરે તે સર્વે ભાગે લે.

૮. એનો જવાબ સાતમા નંબરમાં છે.

૯. પોતાની ખુશીથી પોતાનો હિસ્સો માગે તે લઈને હાથ ઊપાડે.

૧૦. પરદેશ ગયા હોય તેનો ભાગ ન્યાતના બેજણને બોલાવીને વેહેચીને લે, ને તેનો ભાગ અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો તથા સંસ્કાર વગરનું હિસ્સાદાર હોય તેનો હિસ્સો અનામત રાખે તે મોટો થયાથી પોહોંચે.

૧૨. જ્યાં સુધી મા છે ત્યાં સુધી કોઈનું પોહોંચતું નથી, ને માં ખુશી આવે તે લે.

૧૩. બાપ પોતાનો માલ વેહેચી આપે તો માની રજા ન જોઈએ, ને માના બાપનો માલ હોયતો માની રજા જોઈએ.

૧૪. બાપે પોતાનો માલ વેહેચી આપ્યો ને પોતાનો ભાગ રાખ્યો તે ભાગ ગમે તેને આપે ને તે ખરચ કરે.

૧૫. બાપને કરજ હોયતો વેહેચણ ન કરે.

૧૬. વૃત્તિનું આવે તે પ્રમાણે વેહેચાય.

બ્રાહ્મણ—સિધેશ્વરાનો જવાબ

પ્રકાર "ક". અંક ૧૮૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરતી વખત ભાગ પાડીને લાંભાં કરેછે, ને તે લાંભવાં ઊપર ચિઠ્ઠી નાંખે, પછી જેના નામની ચિઠ્ઠી જે લાંભવાં ઉપર આવે તે લે. તે શિવાય બીજો કંઈ લાંઝો ન રહ્યો હોય તો વેહેચણની ફારગતી સામાસામી થાય છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. વેહેચણ કરે ત્યાં પોતાના બે સગાંવાંહાલા અથવા કોઈ ડાહ્યા માણસને પાસે રાખીને હિસ્સા પાડી લે, તેની ફરફારગતી થાય તો વેહેચણ વખત જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવેછે, શેઠ પટેલની શાહેદી કરાવવાની કંઈ જરૂર નથી.

૩. અગર ફારગતી નહી થઈ હોય તો લાંભવાંથી વેહેચણ સાચી કરેલી જણાય.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા ધર્મનું કામ તો જુદા જુદા કરેછે, ને શ્રાદ્ધ સમચરી-જુદાં જુદાં કરેછે વા એકજણ પણ વારા ફરતી કોઈએક કરેછે તેથી એકઠા માલમ પડતા નથી.

૫. કોઈએકને ઘેર નામાં જુદાં કરીને એકઠા રાંધે તોએપણ જુદા કેહેવાય છે.

૬. જુદાં નામાં કરીને એકઠા રાંધી જમે તેનાં નોહોતરાં તથા લાહાણું તથા દક્ષણા સર્વે જુદું જુદું લેવાનો ચાલ છે, ને જુદાપણામાં તો જુદું જુદું લે છે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની જાતમેહેનતથી કંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય તે સર્વ ભાગિયાઓના રાશ ખાતામાં આપ્યો હોય તે તો સર્વ ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે, ને પેદા કરનાર ધણીએ પોતાના તાલુકામાં જુદો માલ રાખ્યો હોય તે કોઈને વેહેચી આપતો નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી તથા પૈસા ખરચ કરીને બાપદાદાની મીલકત તથા વતન પાછું લીધું હોય તેવખત બીજા ભાગિયાઓએ વતન લેનાર શખસ સાથે મુદતનો ઠરાવ ઠરાવ્યો હોય કે ઉપર લખેલી બાબત લેતાં તમને જે ખરચ થાય તેનો હિસ્સો આપીએ ને લીજીએ એવું ચાર જણાને અનુમતે ઇકરાર કર્યો હોય તો બીજા ભાગદારો પૈસા ખરચ થયા હોય તેનો ફડચો હિસાબને રૂએ વ્યાજ સુદ્ધાં કરી આપે તો હિસ્સો લે; તેવખત વતન લીધું તેને વત્તો હિસ્સો અપાય નહી.

૯. ચારપાંચ ભાગિયા હોય તેમાં એકજણ ભાગ જુદો પાડી લેવા ચાહે તો સર્વે ભાગિયાની સમજુતીથી ભાગ જુદો પાડી આપે, અગર બીજા ભાગિયા કંઈ કારણવિના ના કેહે તોપણ ભાગ જુદો પાડી આપ્યા વગર ચાલે નહી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો તે પરદેશ ગયલા શખસને કાગળ લખી જવાબ મંગાવવાની વાટ જુએ, અગર તે પોતે ન આવે અથવા કાગળનો જવાબ પણ ન લખે તો સર્વે મળીને ભાગ વેહેચી લે ને પરદેશ ગયલા શખસનો ભાગ મોટો ભાઈ રાખે યા પોતાની સ્ત્રી હોય તે રાખે યા કોઈની ઉપર ભાલવણી કરી હોય તે ધણીને હવાલે કરે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય તો તેનો સંસ્કાર તથા લગ્ન વિગેરે ખરચનો બંદોબસ્ત સર્વે ભાગિયાની અનુમતે સગાંવાહાલાંના વિચારે ઠરે તે રાશમાંથી કાહાડેછે. બાકી જે રેહે તે સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે; તેમાં નાધડા ભાઈનો ભાગ પોતાનો મોટો ભાઈ યા મોસાળ પક્ષમાં જેની તે બાળક ઉપર આસ્થા હોય તે સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ માની રજા લઇને વેહેચણ કરેછે, પણ મા જીવે ત્યાં સુધી માના ભરણપોષણની સમજુતી કરી બંદોબસ્ત કરે તથા મા મુઆ પછી તેનો ક્રિયાખરચ સર્વે ભાગિયા મળીને કરે.

૧૩. માબાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ થતી નથી, ને માબાપ પોતાની ખુશીથી વેહેચી આપે તો મુખત્યાર છે.

૧૪. બાપ દિકરાઓ સાથે વેહેચણ કરે તેમાંથી બાપ પોતાની ખુશીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાકી છોકરાઓને વેહેચી આપે, ને બાપ મુઆ પછી બાપે રાખ્યું હોય તેના છોકરાઓ વારસ થાય.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ તો કરેછે, પણ કરજ દિકરાઓ આપવાનું વેહેચી લે છે.

૧૬. ગોરપદાં તથા વૃત્તિની વેહેચણ બીજા માલ પ્રમાણે વેહેચી લીધામાં આવેછે, બીજી તરેહથી વેહેચાતું નથી.

બ્રાહ્મણ—દેશાવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ થાયછે ત્યારે ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે ન્યાત તથા સગા તથા પડોશી એ ત્રણેમાં જે હાજર હોય તે શાહેદી કરેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. જેની ફારગતી નથી તેની વેહેચણ સહી નહી.

૪. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજન તથા શ્રાદ્ધસમચરી વગેરે ન્યાતરીત પ્રમાણે છે.

૫. એકઠા રાંધી જમે તે જુદા કેહેવાય નહી.

૬. એકઠાપણાનું, જુદાપણાનું તથા નોહોતરામાં લાહાણાં લેવામાં લઈ શકેછે—એકઠા હોય તથા જુદા હોય તો લઈ શકેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી માલ નવો પેદા કર્યો છે તે મધે બીજા ભાગદારને પોહોંચે નહી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે મીલકત હોય તો પોતાની મરજી હોય તો આપી શકેછે.

૯. ચારપાંચ ભાગદાર હોય તો સૌની સલાહથકી ભાગ એક જણ લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે તેનો ભાગ કબુલ છે, ને તેનો હિસ્સો ત્રીજે ઠેકાણે મુકેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે સંસ્કાર તથા લગ્ન તથા ક્રિયા વિગેરે નાહના ભાઈનો ભાગ મોટો ભાઈ રાખી શકેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તે મધે માની રજા જોઈએ છે, માનો હિસ્સો, ક્રિયા તથા અન્નવસ્ત્ર, આપવું કબુલ છે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરી શકેછે તેમાં માની રજા જોઈએ નહી.

૧૪. બાપ કદાચને દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાને વાસ્તે ક્રિયા જેટલું રાખે, તે મધે હિસ્સો જે ચાકરી કરે તેને આપી શકેછે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેચી લેતા નથી.

૧૬. ગોરપદાની તથા વૃત્તિની વેહેચણ બીજા માલની બરાબર લઈ શકેછે.

બ્રાહ્મણ—ખેડવા હુમડના ગોરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે ફારગતીઓ થાયછે.

૨. શાહેદી કરાવવાનું મુકરર નથી, ગમે તેની કરાવે.

૩. ફારગતીથી વેહેચણ મંજુર થાયછે, અગર ફારગતી ન હોય તો પોતાના ભોગવટાથી તથા ઘરડા માણસ વેહેચી આપનારની શાહેદીથી મંજુર થાયછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી સમચરી શ્રાદ્ધ કરે તો પોતાના માબાપછે.

૫. વેહેચણ કીધા પછી એકઠા રાંધી જમે તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં એકઠા રેહે તો એકઠું લાહાણું તથા નોહોતરૂં આવેછે, ને જુદો રેહેતો હોય તો લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું આપે છે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યા ને મઝિયારૂં છે તો સર્વે હિસ્સે બરાબર વેહેચાય.

૮. અમારામાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં બીજા ભાગિયાઓને હિસ્સો મળે છે, પણ ખરચ જે કાંઈ બેઠો હોય તેમાં હિસ્સો આપે છે, ને પેલામાંથી ભાગ લેછે, ને ખરચ નહી આપે તો તેનો ભાગ મળતો નથી.

૯ અમારામાં ચાર પાંચ ભાગિયાછે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો વાજબીના રાહથી હોય તો આપવામાં આવે, નહી તો ભાગિયાઓની રજા વગર અપાતો નથી.

૧૦. એક ભાગિયો પરદેશ ગયલો હોય ત્યારે ભાગ વેહેચી શકાતો નથી, અગર વેહેચે તો તેનો જવાબ આવેથી વેહેચાય ને તેનો ભાગ તે ધણી જેનાઉપર લખે તે ભાગ રાખે ત્યારે કાંઈ વાટ જોવાનું કારણ નથી.

૧૧. અમારામાં કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો હોય તેનો સંસ્કાર તથા લગ્ન તથા ક્રિયા વિગેરેનો બંદોબસ્ત તેના વાલી હોય તે કરે, ને તેનો ભાગપણ તેના વાલી સંભાળે.

૧૨. મા જીવે ત્યાંસુધી દિકરા વેહેચણ કરી શકતા નથી ને મા મુઆ પછી ક્રિયા કરીને વધે તે તેમાંથી વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓથી વેહેચી શકાતો નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૪. વેહેચણ કરવામાં બાપ મુખત્યાર છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૫. બાપનું કરજ આપીને વધે તે વેહેચી લેછે.

૧૬. ગોરપદાંની વૃત્તિમાંથી જનોઈ એટલા ભાગ બરાબર વેહેચી લેછે, ને જે ભાગિયો લાવે તે તુરત ભાગ વેહેચી આપે.

વાણિયા—અગરવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૫૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે ત્યારે તે ધણી સામસામી ફારગતીઓ લખી લેછે.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાવાહાલા તથા ન્યાતવાળા તથા પડોશી વિગેરેની શાહેદી કરાવવાનું કાંઇ મુકરર નથી, વેહેચણ કરનારાઓની મરજીમાં આવે તે રીતે પોતાની ખુશીથી વેહેચણ કરી શકેછે. ને જે સબબ લખવો ઘટે તે ફારગતી મધે લખે ને તે ફારગતી ઉપર હરકોઈ બેજણ તે વખતઉપર હાજર હોય તેની શાખ કરાવે તે ફારગતી મંજુર થાયછે, ને ફારગતી ઉપર મતું તથા કોઈની શાખ ન હોય તો તે ફારગતી મંજુર થાય નહી.

૩. ફારગતી ન હોય ત્યારે બે ભાઈઓ જુદા રહ્યાથી તથા ન્યાતનો વેહેવાર જુદો કર્યાથી જાણ્યામાં આવે કે વેહેચણ થયેલી છે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી જુદા રહીને દેવપૂજા તો જેના ઘરમાં હોય તે કરેછે, ને માતાપિતાનું સમચરી શ્રાદ્ધ જેને મળે તે કરે, એનું કાંઇ અમારામાં મુકરર નથી.

૫. જે એકઠા રેહેછે તે ફારગતી વિના જુદા કેહેવાતા નથી, ને ફારગતીથી તથા ન્યાતનો વેહેવાર કર્યાથી જુદા કેહેવાય છે.

૬. જે એકઠા રેહેછે તેને લાહાણું તથા નોહોતરૂં એકઠું આવેછે, ને જુદા રેહેતા હોય તો તેને લાહાણું નોહોતરૂં જુદું આવેછે.

૭. ભાગદાર એકઠા છતાં એક ભાગદારે પોતાની જાતકમાઈથી પૈસા પેદા કર્યા હોય ને વેહેચણ કરે ત્યારે બીજા ભાગદારને તેમાંથી હિસ્સો આપવાનો ચાલ નથી. જેણે પેદા કીધું હોય તે રાખે, ને બાકીનું જે કાંઇ બાપદાદાનું હોય તે સર્વે ભાગિયાઓ બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારો જે ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપે, ને પોતાનો ભાગ હિસ્સા પ્રમાણે લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, ને બદફેલીથી ચાલતો હોય અગર નાંધડો હોય ત્યારે સૌભાગદારની રાજી વિના તેને ભાગ આપવામાં આવે નહી, ને જે શખસને ભાગ આપવામાં આવેછે તેની ફારગતી બીજા ભાગદારો લખી લઈને આપેછે.

૧૦. એક ભાગાદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે ત્યારે તેનો ભાગ તેની ધણિયાણીને યા તેના દિકરાને આપે, ને અગર તેની ધણિયાણી તથા દિકરો ન હોય ત્યારે તે શખસ પોતે કાગળ લખીને જેને ઘેર ભાગ મુકાવે તે ધણીને ભાગ સોંપે, ને તેની ફારગતી લખાવી લે, ને કદાપિ કાગળ નહી લખી મોકલે તો તેની વાટ વરસ ૧ સુધી જોઈને પછી વેહેચી લે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય તેનું એ જે કુંવારાનું પણિયત જુદું કાહાડે, ને ભાગ બરાબર વેહેચે ને જે ભાગદાર બાળક છે તો તેનો ભાગ ચાર સગાં તથા ચાર ન્યાતના મળીને જેની પતિજ આવે તેને સોંપે, ને તે ભાગદાર શખસની ઉમ્મર પુખ્ત થાય ત્યારે પોતાનો ભાગ પોતાના કબજામાં લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો જ્યાંસુધી મા જીવતી છે ત્યાંસુધી મા પોતે મુખત્યાર છે, દિકરાથી માની રજાવિના વેહેચાતું નથી, અગર સાવકી મા હોય ત્યારે દિકરાઓ વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેને પણ એક હિસ્સો આપીને બરાબર વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરવા ચાહે તો બાપ મુખત્યાર છે, માની રજા જોઈએ નહી, ને દાદાનો સ્થાવર માલ પણ બાપની રજાવિના દિકરાથી વેહેચાતો નથી.

૧૪. કદાપિ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પોતાને વાસ્તે રાખવામાં પોતે મુખત્યાર છે, ને બાપ જે દિવસે મરી જાય ત્યારે તેની દોલતની વારસ તેની ધણિયાણી થાય, ને (ને) તે ન હોય તો સર્વે દિકરાઓ

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તેના ક્રિયાનો ખરચ કરે, ને જે હોય તે સર્વે વેહેચી લે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે દિકરા ભાગ પડતું વેહેચી લે, ને બાપની દોલત હોય તો તે પણ ભાગે પડતી વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ એ કંઈ અમારામાં નથી તો શું લખીએ?

વાણિયા–નાદોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તેમાં સામસામી ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણ બાબતમાં પોતા[ના] સગા તથા ન્યાતના તથા પડોશી વિગેરે જે હાજર હોય તેની શાદી કરેછે.

૩. સાચી વેહેચણ ફારગતીથી મંજુર થાય છે, ને અગર ફારગતી ન હોય તો જે શખસ વેહેચી આપવામાં હોય તેના કહ્યાથી સાચી વેહેચણ માલમ પડેછે.

૪. વેહેચણ થયા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ જેને મળે તે કરેછે.

૫. જે એકઠા રાંધી જમે છે તે જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં નોહોતરું તથા લાહાણું જુદું લઈ શકતા નથી, પણ જુદા રહ્યા પછી આવ્યા ખરચમાં પોતાના નામના નોહોતરાં ફેરવે ત્યારે લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ને તે માલમાં તો સરખા હિસ્સા વેહેચી લેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાના બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદાર હિસ્સો લેવા ચાહે તો પેલા ભાગદારના ખરચના પૈસા કહાડતા વધે તેમાંથી હિસ્સો વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદાર તેનો હિસ્સો આપે સહી, પણ ગેરમાર્ગે ચાલતો હોય તો તેને ચારેની મરજીવિના ભાગ અપાય નહી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો ન્યાતના ચાર ભલા માણસના દેખતાં વેહેચણ કરે, ને પરદેશ જનારનો ભાગ સર્વેની મરજી આવે ત્યાં અનામત મુકે, ને તે આવે ત્યારે તેને આપે, ને વધતાં વરસ થાય ને નહી આવ્યો અથવા ખબર અંતર નહી આવી ત્યારે બીજા ભાગદારોને પાછો આપે સહી.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક છે તથા કુંવારોછે ત્યારે તેના ખરચ જોગો ભાગ વધતો આપે, ને જે ભરણપોષણ કરતું હોય તે ભાગ તેનો સંભાળે, પંચ લોકના કહ્યાથી.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે તેમાં માની રજા જોઈએ, અગર માએ રજા નહી આપી તો માનો હક રાખીને દિકરાઓ વેહેચી લેછે, ને માને રાખે ને અન્નવસ્ત્ર આપે.

૧૩. અમારામાં બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પોતાની ખુશી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે ને તે માલ બાપ મુઆ પછી બાપનો ક્રિયાખરચ કરીને સર્વે દિકરા વેહેચી લે, ને ઘટે તો ઉમેરે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે આપેછે, ને માલ વેહેચી લેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિનો અમારામાં ચાલ નથી.

વાણિયા–મોઢ વીશા અરાડજા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૨.

૧. વેહેચણ કરે તો સામસામી ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાંવાહાલાં તથા ન્યાતવાળા તથા પડોશી વિગેરેનું શાહેદી કરાવવાનું મુકરર નથી, ને વેહેચણ કરનારાની મરજીમાં આવે તે રીતે પોતાની ખુશીથી વેહેચણ કરી શકેછે. જે જે સબબ ફારગતીમાં લખવા ઘટે તે ફારગતી મધે લખે, ને તે

ફારગતી ઉપર હરકોઈ એ જણુની તે વખત હાજર હોય તેની શાખ કરાવે તે ફારગતી મંજુર થાય.

૩. વેહેચણ કસ્યાની ફારગતી ન હોય તો ન્યાતના લોક અથવા સગાવાહાલા અથવા પડોશી અથવા તે શિવાય જેની રૂબરૂ વેહેચણ થઈ હોય તો તેની શાહેદીથી વેહેચણ સાચી જણાય.

૪. વેહેચણ કસ્યા પછી જુદા રેહે ને દેવપૂજા તો જેના ઘરમાં રેહે તે પૂજા કરેછે, ને માતપિતાનું શ્રાદ્ધસમચરી જેને મળે તે કરે, કાંઈ મુકરર નથી.

૫. એકઠા રાંધેછે તે એકઠા કેહેવાય.

૬. જે એકઠા રેહેછે તેને લાહાણું નોહોતરૂં એક આવેછે, ને જુદા રેહેતા હોય તો લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું આવેછે.

૭. ભાગદાર એકઠા છતાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી પૈસે અથવા નવો માલ પેદા કર્યો ને વેહેચણ કરે ત્યારે બીજા ભાગદારને તેમાંથી આપવાનો ચાલ નથી. જે પેદા કર્યું હોય તે રાખે, ને બાકીનું જે કાંઈ બાપદાદાનું હોય તે સર્વે ભાગદાર બરોબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં ભાગદારોએ જે ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપે ને પોતાનો ભાગ હિસ્સા પ્રમાણે લે.

૯. સઘળા ભાગિયામાંથી એક શખસ પોતાનો ભાગમાગે તો લઈ શકેછે, અથવા નાહનો હોયતો તથા બદફેલી હોયતો ભાગદારોની રજા જોઈએ.

૧૦. અગર એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોયતો બીજા ભાગદારો કાગળ પત્ર લખીને વેહેચણ કસ્યાના જરૂરના સબબથી તેને વાકેફ કરે ને તેનો જવાબ આવ્યા પછી ભલા માણસોની હજુર બરાબર વેહેચણ કરે, ને તે પરદેશીનો હિસ્સો પતિજ આવે તેને ઘેર અથવા માતબરને ઘેર બંદોબસ્તથી અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારોછે તો તેનું પણિયત જુદું કાહાડે, બાકી રહે તો તે માલ બરાબર વેહેંચે, ને બાળક ભાગિયાનો ભાગ વિગેરે હોય [તેને] તેને જેની પતિજ આવે તેને ઘેર અથવા કોઈ માતબર શખસને ઘેર બંદોબસ્ત કરીને અનામત મુકે, ને તે શખસની ઉમ્મર લાયક થાય ત્યારે તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરેતો સગી માની રજાથી કરે, ને સાવકી મા હોય ને તેને છોકરા હોયતો હિસ્સો આપે બરાબર, ને છોકરૂં ન હોયતો ખોરાકી પોશાકી આપે.

૧૩. બાપ જીવતાં વેહેચણ કરાતી નથી; એમ કરતાં દિકરો જુદો રહેવા ચાહેતો બાપના આપ્યા પ્રમાણે લે સહી, એ બાબતમાં મા બાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. બાપ પોતાના જીવતાં પોતાની ખુશીથી માલ મધેથી છોકરાઓને વેહેચણ કરી આપે, ને પોતાથી જુદા રાખે તો તેમાં બાપ પોતાને વાસ્તે કેટલું રાખે તે કાંઈ મુકરર નથી; પણ પોતાની ખુશીમાં આવે તેટલું રાખે, ને ત્યાર પછી મરી જાયતો તે માલની વારસ જીવતાં સુધી મરનારની ધણિયાણી થાય, ને મુઆ પછી છોકરાનો હક પોહોચે સહી.

૧૫. બાપના કરજ છતાં વેહેચણ કરી લેવા ચાહેતો કરજ સુધાં વેહેંચે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિની વેહેચણનો ચાલ નથી.

વાણિયા—મોઢ માદળીયા દશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૩.

૧. વેહેચણ કરેછે તો સામસામી ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાંવાહાલાં તથા ન્યાતવાળા તથા પડોશી વિગેરેની શાહેદી કરાવાનું મુકરર નથી, ને વેહેચણ કરનારાની મરજીમાં આવે તે રીતે પોતાની ખુશીથી વેહેચણ કરી શકેછે; જે જે સબબ ફારગતીમાં લખવા ઘટે તે ફારગતી મધે લખે, ને તે ફારગતી ઉપર હરકોઈ એ જણ તે વખત હાજર હોય તેની શાખ કરાવે, તે ફારગતી મંજુર થાય.

૩. વેહેચણ કર્યાની ફારગતી ન હોય તો ન્યાતના લોક અથવા સગાવાહાલા અથવા પડોશી અથવા તે શિવાય જેની હરૂબરૂ વેહેચણ થઈ હોય તો તેની શાહેદીથી વેહેચણ સાચી જણાય.

૪. વેહેચણ કસ્યા પછી જુદા રહે, ને દેવપુજા તો

જેના ઘરમાં હોય તે કરેછે; ને માતાપિતાનું શ્રાદ્ધસમચરી જેને મળે તે કરે, કાંઈ મુકરર નથી.

૫. એકઠા રાંધેછે તે[ને] એકઠા કેહેવા.

૬. જે એકઠા રેહેછે તેને લાહાણું નોહોતરૂં એક આવેછે, ને જુદા રેહેતા હોય તો લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું આવેછે.

૭. ભાગદાર એકઠા છતાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી પૈસે અથવા નવો માલ પેદા કર્યો ને વેહેચણ કરે ત્યારે બીજા ભાગદારને તેમાંથી આપવાનો ચાલ નથી, જે પેદા કર્યું હોય તે રાખે, ને બાકીનું જે કાંઈ બાપદાદાનું હોય તે સર્વે ભાગદાર બરોબર વેહેચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતનવિગેરે પાછું લીધું તેમાં ભાગદારો(એ) જે ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપે, ને પોતાનો ભાગ હિસ્સા પ્રમાણે લે.

૯. સઘળા ભાગિયામાંથી એક શખસ પોતાનો ભાગ માગે તો લઈ શકેછે, અથવા નાહાનો હોય તો તથા બદફેલી હોય તો ભાગદારની રજા જોઈએ.

૧૦. અગર એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તો બીજા ભાગદારો કાગળપત્ર લખીને વેહેચણ કર્યાના જરૂરના સબબોથી તેને વાકેફ કરે, ને તેનો જવાબ આવ્યા પછી ભલા માણુસોની હજુર બરાબર વેહેચણ કરે, ને તે પરદેશીનો હિસ્સો પતિજ આવે તેને ઘેર અથવા માતબરને ઘેર બંદોબસ્તથી અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો છે તો તેનું પણિયત જુદું કાહાડે, બાકી રેહે તો તે માલ બરાબર વેહેચે, ને બાળક ભાગિયાનો ભાગ વિગેરે હોય તેને જેની પતિજ આવે તેને ઘેર અથવા કોઈ માતબર શખસને ઘેર બંદોબસ્ત કરીને અનામત મુકે, ને તે શખસની ઉમ્મર લાયક થાય ત્યારે તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે-સગી માની રજાથી કરે, ને સાવકી મા હોય ને તેને છોકરા હોય તો હિસ્સો આપે બરાબર, ને છોકરૂં ન હોય તો ખોરાકીપોશાકી આપે.

૧૩. બાપ જીવતાં વેહેચણ કરાતી નથી, એમ કરતાં દિકરો જુદો રેહેવા ચાહે તો બાપના આપ્યા પ્રમાણે લે સહી. આ બાબતમાં બાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. બાપ પોતાના જીવતાં પોતાની ખુશીથી માલ મધેથી છોકરાઓને વેહેચણ કરી આપે, ને પોતાથી જુદા રાખે તો તેમાં બાપ પોતાને વાસ્તે કેટલું રાખે તે કાંઈ મુકરર નથી, પણ પોતાની ખુશીમાં આવે તેટલું રાખે ને ત્યાર પછી મરી જાય તો તે માલની વારસ જીવતાં સુધી મરનારની ધણિયાણી થાય, ને મુઆ પછી છોકરાનો હક પોહોંચે સહી.

૧૫. બાપના કરજ છતાં વેહેચણ કરી લેવા ચાહે તો કરજ સુદ્ધાં વેહેચે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિની વેહેચણનો ચાલ નથી.

વાણિયા—મોઢ દશા અરાડજા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૪.

૧. વેહેચણ કરે છે તો સામસામી ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ કરતી વેળા જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવિયે છૈએ.

૩. વેહેચણ કર્યાની ફારગતી ન હોયતો ન્યાતના લોક અથવા સગાંવાહાલાં અથવા પડોશી અથવા તે શિવાય જેની હરૂબરૂ વેહેચણ થઈ હોય તો તેની શાહેદીથી વેહેચણ સાચી જણાય.

૪. વેહેચણ થયા પછી જુદા રહે, ને દેવપૂજાતો જેના ઘરમાં હોય તે કરેછે. ને માતાપિતાનું શ્રાધ્ધ સમચરી જેને મળે તે કરે, કંઈ મુકરર નથી.

૫. ફારગતીથી જુદા રહ્યા માલમ થાયછે, ને ભાઈઓ બંનેને બનાવ હોય તો એકઠા ખાય.

૬. એકઠા રહેતા હોયતો પોતાના બાપના નામનાં નોહોતરાં તથા લાહાણું, ને જુદા રહેતા હોય તો પોતાના નામના નહોતરાં ને લાહણું પણ જુદું આવેછે.

૭. એકભાગદારે પોતાની મેહેનેતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કરયો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારને બરાબર હિસ્સો મળે, પણ પેદા કરનારને કાંઈ વધારે આપીને આબરૂ આપે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં

ભાગદારોએ જે ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપે, ને પોતાનો ભાગ હિસ્સા પ્રમાણે લે.

૯. સઘળા ભાગિયામાંથી એક શખસ પોતાનો ભાગ માગેતો લઈ શકેછે, અથવા નાહનો હોયતો તથા બદફેલી હોયતો ભાગદારની રજા જોઈએ.

૧૦. અગર એકભાગદાર પરદેશ ગયો હોયતો બીજા ભાગદારો કાગળ પત્ર લખીને વેહેંચણ કરવાના જરૂરના સબબોથી તેને વાકેફ કરે; ને તેનો જવાબ આવ્યા પછી ભલા માણસોની હજુર બરાબર વેહેચણ કરે, ને તે પરદેશીનો હિસ્સો પતિજ આવે તેને ઘેર અથવા માતબરને ઘેર બંદોબસ્તથી અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારોછે તો તેનું પણિયત જુદું કાહાડે, બાકી રેહે તો તે માલ બરાબર વેહેચે, ને બાળક ભાગિયાનો ભાગ વિગેરે હોય તેને જેની પતિજ આવે તેને ઘેર અથવા કોઈ માતબર શખસને ઘેર બંદોબસ્ત કરીને અનામત મુકે, ને તે શખસની ઉમ્મર લાયક થાય ત્યારે તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો સગી માની રજાથી કરે, ને સાવકી મા હોય ને તેને છોકરા હોય તો હિસ્સો બરાબર આપે, ને છોકરૂં ન હોયતો ખોરાકી પોશાકી આપે.

૧૩. બાપ જીવતાં વેહેચણ કરાતી નથી. એમ કરતાં દિકરો જુદો રેહેવા ચાહે તો બાપના આપ્યા પ્રમાણે લે. ને દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેચી આપવામાં પણ બાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. બાપ પોતાના જીવતાં પોતાની ખુશીથી માલ મધેથી છોકરાઓને વેહેચણ કરી આપે, ને પોતાથી જુદા રાખે, તો તેમાં બાપ પોતાને વાસ્તે કેટલુ રાખે તે કાંઈ મુકરર નથી, પણ પોતાની ખુશીમાં આવે તેટલુ રાખે, ને ત્યાર પછી મરી જાયતો તે માલની વારસ જીવતાં સુધી મરનારની ધણિયાણી થાય ને મુઆ પછી છોકરાનો હક પોહોંચે સહી.

૧૫. કરજ હિસ્સા માફક આપે ને હિસ્સા માફક માલ પણ વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાંની વેહેચણનો અમારામાં ચાલ નથી.

વાણિયા—દશા ખડાયતા સુરતી તથા અમદાવાદી તથા ઉમરેઠીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૫.

૧. અમારામાં ફારગતીનો ચાલ મુકરર નથી, કોઈ કરેછે ને કોઈ નથી પણ કરતું, પણ કરવી તો જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરતી વખત જે સગા તથા ન્યાતના હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવે.

૩. સાચી વેહેચણ તો ફારગતીથી માલમ પડેછે, ને અગર ફારગતી ન કરી હોય તો ન્યાતના ચાર ભલા માણસની સાક્ષીથી માલમ પડેછે—જે વેહેચણ કરતી વખત હોય તેની.

૪. દેવપૂજા તો જેના ઘરમાં હોય તે કરે છે, ને સમચરી તો મોટો ભાઈ કરે, ને મોટા ભાઈને ન મળે તો જેને મળે તે કરે તેથી એકઠા કેહેવાય નહી.

૫. વેહેચણ કીધા પછી એકઠા રાંધી ખાય તેથી એકઠા કેહેવાય નહી, ને વેહેચણ કર્યાવિના એકઠા રાંધી ખાય તેને એકઠા કેહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં તો એકઠું લાહાણું લે છે, ને જે વડીલ હોય તેના નામના નોહોતરાં ફરે, ને જુદા રહ્યા પછી તો જુદું લાહાણું લે છે, ને નોહોતરાં પોતપોતાની મરજીમાં આવે તેના નામના ફરે.

૭. એકઠાપણામાં એકે કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે તે માલ વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળે, પણ પેદા કરનારને કાંઈ વધતું મળે, ને જુદાપણામાં પેદા કીધું તો તે પેદા કરનારનો માલ—તેમાં બીજાને મળે નહી.

૮. તેને જે ખરચ થયો હોય તે આપીને બરાબર વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે, ને તેમાંથી એકજણ હિસ્સો માગે તો ચારોની મરજીવિના એકને હિસ્સો મળે નહી, પણ તેને એકઠો રાખીને જે પ્રમાણે ચારો ખાય તે પ્રમાણે તેનેપણ ખવડાવે, પણ તેને દુઃખી કરે નહી. ને જ્યારે ચારે ભાગિયા વેહેચણ કરે ત્યારે તેનેપણ એક હિસ્સો આપે—જે ભાગે આવે તે.

૧૦. આજદિન સુધી એવું થયું નથી, ને એમ ક-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

રતાં થાય તો તેનો કાગળ મંગાવીને તેનો ભાગ અનામત મુકે, એવો કે તફરકે થાય નહી.

૧૧. ભાગદાર બાળક છે તેનો ભાગ મોટો ભાઈ સંભાળે, ને તેના લગનનો ખરચ કાહાડીને બરાબર વેહેચી લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાએ વેહેચણ કરે તો માનું પલ્લું મા પાસે રેહે, ને માને એક હિસ્સો આપે, પણ મા જાત્રાપુખાત્રા તથા ધર્મ કરે, પણ માથી તફરકે થાય નહી.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાથી વેહેચણ થાય નહી, ને બાપ ખુશીથી વેહેચી આપે તો મુખત્યાર છે ને માને પણ એક હિસ્સો આપે.

૧૪. આજ સુધી બાપે દિકરા સાથે વેહેચણ કરી નથી, ને થાય તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને તેના હિસ્સાના વારસ તો છોકરાઓ થાય.

૧૫. બાપદાદાનું કરજ હોય ને વેહેચણ કરે તો કરજ પણ ભાગે પડતું વેહેચી લે.

૧૬. એ સવાલ બ્રાહ્મણની ન્યાતનો છે—અમારા વાણિયામાં નથી તો શું લખીએ ?

વાણિયા—ખડાયતા પાંચાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં ભાગિયાએ વેહેચણ કરે તેમાં ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે સગાંવાહાલાં અથવા ન્યાતના ૪ ભલા માણુસના દેખતા વેહેચણ કરે તેની ફારગતીમાં શાહેદી કરાવે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો વેહેચી આપવામાં જે શખસો હોય તેના કહ્યાથી સાચી વેહેચણ માલમ પડેછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જેને મળે તથા બની આવે તે કરેછે.

૫. વેહેચણ કીધા પછી વેપાર જુદો કરે ને એકઠા રાંધી જમે તે જુદા કેહેવાયછે.

૬. એકઠાપણામાં વડીલના નામના નોહોતરાં ફેરવે તો લાહાણું તથા નોહોતરૂં એકજ આવેછે, ને જુદો વેહેવાર પોતાના નામથી કરે તો લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદાં જુદાં આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ને પછી વેહેચણ કરે તો સરખા હિસ્સા વેહેચી લેછે; પેદા કરનારને વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું ને પછી વેહેચણ કરે તો સરખે હિસ્સે વેહેચી લે, પણ પાછું લે તે જે કાંઈ ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ને કુમાર્ગે ચાલતો હોય તો સર્વેની મરજી વિના તે પોતાનો ભાગ લઈ શકતો નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પંચના સર્વે લોકને બોલાવે તેમાં જેટલા લોક આવે તેના દેખતાં વેહેચણ કરે, ને પરદેશ જનારનો ભાગ લખી કરીને ભાગદારની પતિજ આવે તેને ઘેર અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય તો તેનો લગન ખરચ પેહેલાથી જુદો કાહાડીને સરખે હિસ્સે વેહેચી લે, ને બાળકને જે ઉછેરે તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાએ વેહેચણ કરે તો માના મૂતલાકડા જેટલો અવેજ માની પાસે રાખે, ને સર્વે મળીને માને પાળે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં પોતાના માલને તથા દાદાના સ્થાવર માલને દિકરાને વેહેચી આપવામાં બાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તે બાપ પોતાને વાસ્તે રાખવામાં મુખત્યાર છે, ને બાપ મુઆ પછી બાપનો ક્રિયાખરચ કરીને વધે તો જે દિકરામાં એકઠો રેહેતો હોય તે દિકરો વારસ થાય.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે આપેછે ને માલ વેહેચી લેછે ને ઉત્તરસાધન કરેછે.

૧૬. ગોરપદાની વૃત્તિનો અમારામાં ચાલ નથી તો વેહેચવાનું શું લખીએ ?

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાણિયા—વીશા નાદોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તેમાં સામસામી ફારગતી કરવાનો ચાલ છે.

૨. જે શખસો ઘરમેળે સમજીને વેહેચણ કરે ત્યારે તો ફારગતીમાં શાહેદી હર કોઈની કરાવે; અથવા લડાઈ તંટાથી વેહેચણ કરી હોય ત્યારે તો તેવેળા ઉપર જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવે.

૩. વેહેચણ કરતી વખત ફારગતી કરવાનો ચાલછે, ને અગર ફારગતી ન હોયતો ન્યાતના લોકો વિગેરે પડોસીના કહ્યાથી અથવા ન્યાતનો વહેવાર જુદો કર્યાથી યા ધંધો જુદો કીધાથી સાચી વેહેચણ સાબિત થાયછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી માતાપિતાનું સમચરી તથા શ્રાદ્ધ જેને મળે તે કરે અથવા વારા ફરતી પણ કરે, એનું કંઈ મુકરર નથી. દેવપૂજા તો જેના ઘરમાં હોય તે કરે છે, ને ધર્મનું કામ પણ જુદું જુદું મળ્યા પ્રમાણે કરેછે.

૫. ફારગતીથી જુદા રહ્યા માલમ થાયછે, ને ભાઈઓ ભાઈને બનાવ હોયતો એકઠા ખાય તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠા રેહેતા હોયતો પોતાના ઘરડાના નામનાં નોહોતરાં તથા લાહાણું આવે, ને જુદાં રેહેતા હોયતો પોતાના નામના નોહોતરાં તથા લાહાણું પણ જુદું આવે છે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાના પૈસાની મદત વિના કાંઈ નવો માલ પેદા કરયો હોય તેમાંથી વેહેચણ કરતી વેળા બીજા ભાગદારોને હિસ્સો આપવાનો ચાલ નથી, ને અગર કંઈક તેમાંથી આપે તો તેની ખુશી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલક[ત] તથા વતન વિગેરે પાછું લીધુ તેમાં બીજા ભાગદારો જે ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપે, ને પોતાનો ભાગ હિસ્સા પ્રમાણે લે.

૯. સઘળા ભાગિયામાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો લઈ શકેછે, પણ ભાગદાર બાળક હોય અથવા બદફેલી કરતો હોય તો સર્વેની સલાહમાં આવે તો તેને ભાગ આપે.

૧૦. અગર એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોયતો બીજા ભાગદારો તેને કાગળ પત્ર લખીને વેહેચણ કરવાના જરૂરના સબબોથી તેને વાકેફ કરે, ને તેનો જવાબ આવ્યા પછી ભલા માણસોની હજુર બરાબર વેહેચણ કરે, ને તે પરદેશીનો હિસ્સો પતિજ આવે તેને ઘેર અનામત મુકે. અથવા માતબરને ઘેર બંદોબસ્તથી અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો છે તો તેનું પણિયત જુદું કાહાડે, ને બાકી રેહે તે માલ બરાબર વેહેચે, ને બાળક ભાગિયાનો ભાગ વિગેરે હોય તે(ને) જેની પતિજ આવે તેને ઘેર અથવા કોઈ માતબર શખસને ઘેર બંદોબસ્ત કરીને અનામત મુકે, ને તે શખસની ઉમર લાયક થાય ત્યારે તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો સગી માની રજાથી કરે, અગર સાવકી મા હોય ને તેને છોકરો હોય તો સર્વે હિસ્સા બરાબર વેહેચી લે, ને છોકરો નહી હોય તો સાવકી માને ખોરાકી પોશાકી કરે.

૧૩. અમારામાં બાપ દિકરા સંગાથે વેહેચણ કરતા નથી, ને એમ કરતાં દિકરો બાપથી જુદો રેહેવા ચાહે તો બાપના આપ્યા પ્રમાણે લે, ને દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેચી આપવામાં પણ બાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. બાપ પોતાના જીવતાં પોતાની ખુશીથી માલ મધેથી છોકરાઓને વેહેચણ કરી આપે ને પોતાથી જુદો રાખે તો તેમાં બાપ પોતાને વાસ્તે કેટલું રાખે તે કાંઈ મુકરર નથી; પણ પોતાની ખુશીમાં આવે તેટલું રાખે ને ત્યારપછી મરી જાય તો તે માલની વારસ જીવે ત્યાંસુધી મરનારની ધણિયાણી થાય, ને તે મુઆ પછી છોકરાનો હક પોહોંચેછે.

૧૫. બાપનું કરજ હિસ્સા માફક આપે, ને હિસ્સા પ્રમાણે બાપનો માલ પણ વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદા તથા વૃત્તિની વેહેચણનો અમારામાં ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાણિયા–હરશોળા વીશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તે ભાઈઓ ભાઈ વિગેરેને ન બને તો વેહેચણ કરેછે, ને તેમાં મોટી વેહેચણ કરે તો ફારગતી જોઇએ છે, ને કાંઈ જુજવી વેહેચણ વિગેરે લડાઈ કજિયાથી કરે તો તેમાં કાંઇ ફારગતીનું કાંઈ મુકરર નથી.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાંવાહાલાં વિગેરેનું કાંઈ મુકરર નથી, જે હાજર હોય તેની શાહેદી ફારગતીમાં કરાવેછે.

૩. જેને ભારે લડાઇ કજિયો હોય તેવી બાબતની વેહેચણ કરે તો ફારગતી જરૂર લેવી જોઈએ.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરેનું કામ એકઠા કરવાથી કાંઈ એકઠું ન કેહેવાય.

૫. વેહેચણની ફારગતી થયા પછી એકઠા રાંધે જમે તે એકઠા કેહેવાય નહી.

૬. એકઠાપણામાં પોતાને ઘેર હરેક કાંઈ કાર્ય આવે ત્યારે જે વડીલ હોય તેના નામના નોહોતરાં દેવાય છે, ને લાહાણું સર્વેની વચે એક લેવાય છે તેને એકઠા કેહેવાય, તથા જુદાપણામાં લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું.

૭. વેહેચણ થયા પછી એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો તેમાં બીજા ભાગદારનો કાંઈ દરક નથી, ને તે પેહેલા તો સર્વેનો વિભાગ બરાબર છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન કાંઈ પાછું લીધું હોય તેમાં જે ખરચ લાગ્યો હોય તે ખરચના પૈસા હિસ્સા કીસમ બધા ભાગિયાઓ આપીને પોતાનો હિસ્સો બરાબર ભાગે લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારો છતાં તેમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો માગે તે સર્વેની સલાહવિના અપાય નહી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદારો વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેના આવ્યા શિવાય અગર તેની રજા શિવાય ન બને ને તે રજા આપે ને પોતાના હિસ્સાનો જેને અખત્યાર આપે તે શખસ તેનો હિસ્સો રાખે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઇ બાળક તથા કુંવારો હોય તેનું લગન વિગેરેના ખરચનું આસરે કાહાડીને બીજું સર્વે વેહેચી લે, ને ભાગદાર કોઈ બાળક હોય તેનો હિસ્સો સર્વે ભાગિયાની પતિજ હોય તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાએ વેહેચણ કરે તે માની રજાવિના થતી નથી, મા જીવે ત્યાંસુધી બાપની મીલકતની તેજ વારસ છે, ને વાજબી કારણથી તથા માકુલ સબબથી બાપની મીલકત છોકરા વેહેચવા ચાહે તો મા તથા પુત્રનો વિભાગ બરોબર છે.

૧૩. બાપ જીવે ત્યાંસુધી બાપની તથા દાદાની મીલકત વેહેચી શકતા નથી.

૧૪. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૧૩ મી પ્રમાણે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાએ વેહેચણ કરેછે તે કરજના રૂપિયાનો જવા[બ] સર્વે ભાગદાર બરાબર દેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારામાં નથી, ને વતન હોય તેની આમદાની બરાબર ભાગે વેહેચાય છે.

વાણિયા–હરશોળા વીશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૯.

* ૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તે ભાઈઓ ભાઈ વિગેરે ને ન બને તો વેહેચણ કરેછે, ને તેમાં સ્થાવર મીલકત તથા જેવર તથા નગદ રૂપિયા વિગેરેની વેહેચણ કરે તો તેને સામસામી ફારગતી લેવા તથા આપવાનો ચાલ છે, ને કાંઈ જુજવી વેહેચણ વિગેરે લડાઈ કજિયાથી કરે તો તેમાં કાંઈ ફારગતીનું મુકરર નથી.

વાણિયા–દશા શ્રીમાળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે ભાગદાર સર્વે બેસીને કરે, ને ફારગતી પણ સામસામી કરે.

---

* વિવાહ બાબતમાં આ અંકવાળા વિશે નોટ કરીછે તે જુવો, પૃષ્ટ ૭૪.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે ભાગદાર સર્વે પોતાની સમજણ પ્રમાણે કરે, ને કોઈ બીજા શખસને તેડવો ઘટે તે પોતે પોતાની પતિજવાળાને તેડે, ને ફારગતીમાં શાહેદી પણ કરાવે.

૩. અગર ફારગતી ન થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ તો શાહેદ હોય તો સાચી થાય ને અગર શાહેદ નથી ત્યારે સાબિત વાતની વેહેચણ તો સરકાર અદાલતના હાકેમ તેની સાબિતી કરી શકેછે, ને એ કામ સરકારનું છે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ એક કરે વા જુદા જુદા કરે, ને સર્વે હિસ્સેદારો સમજણ કરે તે કાંઈ મુકરર નથી, ને વારાફરતી કર્યાથી એકઠા માલમ ઠરતા નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તે જુદા કેહેવાતા નથી. જુદાપણું કેહેવાયછે તેનો સબબ એ જે બે વા ચાર (વા) હિસ્સેદાર હોય ને એને ખરચ આપીને એક ચુલે રાંધી જમેછે તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં નોહોતરૂં પણ એક ને લેહેણું પણ એક ને જુદાપણામાં નોહોતરૂં પણ જુદું, ને લેહેણું પણ જુદું.

૭. કોઈ શખસને ચાર તથા પાંચ ભાઈઓ છે, ને પોતાની ઘરડાની પેઢીના નામનો ધંધો કરે તેમાં સર્વે ભાગદાર બરાબર વેહેચી લે, ને તેમાં ભાગદાર જુદો રહીને ધંધો કરે. પોતે પોતાના નામથી ધંધો કરીને નવો માલ પેદા કર્યો તેમાં હિસ્સેદારનું જુદો ધંધો કરવામાં પોહોંચતું નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે (માં એક ભાગદારે) પાછું મેળવ્યું તેમાં ભાગદાર સર્વે બરોબર ને પેદા કરનાર ભાગદારને કાંઈ વધતું આપવું ઘટિત છે, ને તે લઈ શકેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે, તો સર્વેના એક મન થાય ત્યારે વેહેચી શકે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયોછે ત્યારે એક શખસ વેહેચણ કરવા ચાહેછે તે શખસ તેનો હિસ્સો લઈ શકેછે, ને જે શખસ પરદેશ ગયો હોય ત્યારે વેહેચણ પ્રમાણે તેનો હિસ્સો તેની ધણિયાણીને આપી શકેછે, એજ રીત અમારી ન્યાતમાં છે. ને પરદેશ જનાર શખસની વાટ વરસ બાર સુધી જુએ, ને ધણિયાણી ન હોય તો સર્વે વેહેચી લે, ને ધણિયાણી છે ત્યારે તો તેની પાસે રેહે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળ તથા કુંવારૂં છે ત્યારે તેનો સંસ્કાર કરવામાં એજે સંસ્કાર તથા લગન જેટલો રીત પ્રમાણે ખરચ જેટલું વધતું ભાગ કરતાં શિવાય કહાડે, ને જ્યારે ભાગદાર નાલાયક છે ત્યારે તેનો ભાગ જે કોઈ તેનો મુરબ્બી હોય તેની પાસે રેહે, ને જ્યારે તે શખસ મોટો થાય ત્યારે તે શખસનો અનામત જેની પાસે હિસ્સો હોય તે ધણી તે શખસને આપે, ને બાળ તથા કુંવારૂં છે ને તેની ક્રિયા કરવી પડે ત્યારે તેના હિસ્સામાંથી કરે, ને બાકી રેહે તે તેના હિસ્સા પ્રમાણે વેહેચી લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે ત્યારે વેહેચણ કર્યામાં માની રજા પણ જોઈએ, ને તેમાં માનો હિસ્સો પણ દિકરાની બરોબર આપવો પડેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓથી બાપનો માલ તથા દાદાનો સ્થાવર તથા જંગમ (દિકરાઓથી) બાપની રજા વિના વેહેચી લેવાતો નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પોતાની સ(ક)ત્તા પ્રમાણે દિકરાઓને આપે, ને બાકી તો પોતાની પાસે રાખે, ને જ્યારે બાપ નથી ત્યારે તો બાપના વારસ દિકરાછે.

૧૫. બાપને કરજ છે તો દિકરાઓ વેહેચણ કરવા ચાહેછે તો વેહેચણ થઈ શકતી નથી.

૧૬. ગોરપદાંનો તથા વૃત્તિનો અમને અધિકાર નથી.

વાણિયા—શ્રાવક વીશા પોરવાડનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૧.

૧–૧૬. અમારામાં વેહેચણ કરતી વખત સામસામી ફારગતી કરવાનો ચાલ છે, ને તે વખત હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવીએ છેએ વાસ્તે સવાલ ૧૬ ના જવાબ લખ્યા નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાણિયા—વીશા ઓસવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૩.

[આ અંકવાળાએ બધી બાબતોના જવાબ આપ્યા નથી—ન્યાતિ આચાર અને ક્રિયા બાબત એ એનાજ જવાબ આપ્યા છે.]

વાણિયા—શ્રાવક મેવાડા દશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૨.

૧. જે શખસ વેહેચણ કરે તેમાં ફારગતીઓ આમણ સામણ કરેછે.

૨. વેહેચનાર શખસની મરજીમાં આવે તેને બોલાવીને ફારગતીઓમાં શાહેદી કરાવે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો વેહેચનાર શખસ શાહેદી આપે તેથી તથા પોતાના જુદા વેહેવારથી સાચી વેહેચણ માલમ પડેછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ પોતાના બંદોબસ્ત પ્રમાણે કરે.

૫. વેહેચણ કીધા પછી એકઠા રાંધીને જમે ને વહીવટ પોતાનો જુદો ચલાવે તે જુદા કેહેવાય છે.

૬. એકઠા રેહેતા હોય ને ન્યાતિવેહેવારમાં જુદું જુદું આપે તો તેને લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું જુદું આવેછે.

૭. અમારામાં એક ભાગદારે પોતાની આપ કમાઈથી કોઈ નવો માલ પેદા કીધો ને પછી વેહેચણ કરવા ચાહે તો બાપિકી મીલકતની વેહેચણ કરે, પણ જે માલ આપખુદીથી પેદા કીધો તેમાં બીજા ભાઈને હિસ્સો મળતો નથી, માલીક મુખત્યાર છે ગમે તો આપે.

૮. ખરચ મુજરે આપે તો હિસ્સો બરોબર લઈ શકેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો ચારોની મરજીવિના તેને ભાગ મળતો નથી, પણ વાજબી કારણ હોય તો હિસ્સા પ્રમાણે ઉંચકો આપેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પ્રથમ પરદેશ જનારને કાગળ લખે, પછી તેના કાગળના જવાબ આવ્યાની મુદત સુધી વાટ જુએ, ને એટલામાં નહી આવે તો ચાર ભલા આદમીને વચમાં નાખીને વેહેચણ કરે; ને પરદેશીનો ભાગ તેની ધણિયાણી પુખ્ત હોય તો તેને આપે, નહી તો હરેક શાહુકારને ઘેર અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત એક ભાગદાર બાળક છે ને તે કુંવારો છે તો તેનો પરણિયત ખરચ બીજા ભાઈના મુજબ પેહેલાથી કાહાડે, ને પછી બીજા માલની વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ તેનો વાલી થાય તે રાખે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો તેમાં માની આજ્ઞા લીધી જોઇએ ને માને એક હિસ્સો આપે, ને માની બરદાસ્ત કરે, ને મા મુઆ પછી માની ક્રિયા કરીને સર્વે વેહેચી લે.

૧૩. વેહેચી આપવામાં બાપ મુખત્યાર છે, ગમે તો વેહેચી આપે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો એક હિસ્સો પોતાને વાસ્તે રાખે, ને તે હિસ્સાની ધણિયાણી વારસ છે, ને ધણિયાણી મુઆ પછી દિકરા વારસ છે.

૧૫. કરજ વેહેચી લે, ને માલ પણ દિકરાઓ વેહેચી લે.

૧૬. એ ચાલ નથી.

વાણિયા—ગુજ્જરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં જેટલા ભાઈઓ તેટલા ભાગ બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે, ને તેમાં સામસામી ફારગતીઓ સાદા કાગળ ઉપર લખીને આપે લે છે.

૨. જે શખસ વેહેચી આપવાને બેસે તેની ફારગતીઓમાં શાહેદી કરાવેછે.

૩. જે કોઈ શખસોને હરેક વાંધાથી ફારગતી કરવી રહી ગઈ હોય ને વેહેચણ તો થયલી છે તેની શાબિતી પોતાના કારવેહેવારથી તથા પડોસીની શાહેદીથી સાચી વેહેચણ માલમ પડેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જેની શ્રદ્ધામાં આવે તે કરે, એ વાતનું કાંઈ મુકરર નથી.

૫. વેહેચણ કરેલી છે ને પાછા એકઠા રાંધી જમે તેને જુદા કેહેવાય છે.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તો લાહાણું તથા નોહોતરૂં એકહું આવે, પણ વેહેચણ કીધા પછી પાછા એકઠા રહે તેને ફકત લાહાણું જુદું આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પોતાની જવામરદીથી પાછું લીધું તે મધે જે કાંઈ ખરચ થયો હોય તેમાં હિસ્સો આપે તો મીલકતમાંથી ભાગ લઈ શકેછે.

૮. હરેક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ને વેહેચણ કરે તો તે માલમાંથી બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળતો નથી, ને બાપના માલમાંથી બરાબર હિસ્સો વેહેચી લે.

૯. ચાર ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લઈને જુદો રેહેવા ચાહે તો રહી શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે, ને પરદેશીનો ભાગ ભાગિયાઓની પતિજ આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય તેના પણિયતના ખરચનો અવેજ પેહેલાથી જુદો કાહાડીને પછી વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ જે કોઈ તેની પરવશી કરે તે રાખે.

૧૨. અમારામાં બાપ મુઆ પછી મા જીવતી હોય ત્યાંસુધી દિકરાને વેહેચી લેવાનો અખત્યાર નથી. મા વેહેચી આપે તો મુખત્યાર છે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓને વેહેચી આપે તો તેમાં માની રજાની દરકાર નથી, પણ બાપની રાજીવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરા વેહેચી શકતા નથી.

૧૪. બાપ પોતાને વાસ્તે રાખવામાં મુખત્યાર છે, ગમે એટલો માલ રાખે, ને બાપ મુઆ પછી તે માલના વારસ સર્વ છોકરા છે, પણ ન્યાતસિરસ્તા પ્રમાણે વરસ દાહાડા સુધી ખરચ કરીને પછી વેહેચે.

૧૫. બાપનું કરજ આપતાં બાકી માલ હોય તે વેહેચી લે.

૧૬. અમારામાં ગોરપદાંની વૃત્તિ વેહેચવાનો ચાલ નથી.

વાણિયા–મેવાડા વીશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તે ભાઈઓ ભાઈ વિગેરેને ન બને તો વેહેચણ કરે છે,ને તેમાં મોટી વેહેચણ કરેતો ફારગતી જોઈએ છૈએ, ને કાંઈ જુજવી વેહેચણ વગર લડાઈ કજિયાથી કરે તો તેમાં કાંઈ ફારગતીનું મુકરર નથી.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાંવાહાલાં વિગેરેનું કાંઈ મુકરર નથી, જે હાજર હોય તેની શાહેદી ફારગતીમાં કરાવે છે.

૩. જેને ભારે લડાઈ કજિયો હોય તેવી બાબતની વેહેચણ કરે તો ફારગતી જરૂર લેવી જોઈએ.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરેનું કામ એકઠું કર્યાથી કાંઈ એકઠા ન કેહેવાય.

૫. વેહેચણની ફારગતી થયા પછી એકઠા રાંધે જમે તેને એકઠા ન કેહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં પોતાને ઘેર હરેક કાંઈ કાર્ય આવે ત્યારે જે વડીલ હોય તેના નામનાં નોહોતરાં દેવાય છે, ને લાહાણું સર્વે વચે એકજ લીધામાં આવેછે તેને એકઠા કેહેવાયછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કીધો તેમાં બીજા ભાગદારનો કાંઈ દરક નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન કાંઈ પાછું લીધું હોય તેમાં જે ખરચ લાગ્યો હોય તે ખરચના પૈસા હિસ્સા કિસ્મત બધા ભાગિયાઓ આપીને પોતાનો હિસ્સો બરાબર ભાગે લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારોછે ને તેમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો માગે તે સર્વેની સલાહવિના અપાય નહી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેના આવ્યા શિવાય

અગર તેની રજા શિવાય ન બને, ને તે રજા આપે ને પોતાના હિસ્સાનો જેને અખત્યાર આપે તે શખસ તેનો હિસ્સો રાખે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય તેના લગન વિગેરેનો ખરચનું આસરે કાહાડીને બીજું સર્વે વેહેચી લે, ને ભાગદાર કોઈ બાળક હોય તેનો હિસ્સો સર્વે ભાગદારની પતિજ હોય તેની પાસે રાખે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તે માની રજા વિના થતી નથી, મા જીવે ત્યારસુધી બાપની મીલકતની તેજ વારસ છે.

૧૩. બાપ જીવે ત્યારસુધી બાપની તથા દાદાની મીલકત દિકરાઓ વેહેચી શકતા નથી.

૧૪. એનો જવાબ તેરમી કલમ ઉપલીમાં લખ્યોછે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે, તે કરજના રૂપિયાનો બરોબર ભાગે સર્વે જવાબ દે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારામાં નથી, ને વતન હોય તે તેની આમદાની બરાબર ભાગે વેહેચાય છે.

વાણિયા—વીશા ખડાયતા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે, તેમાં ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણ કરે તો બન્નો ધણી પોતાની મરજીમાં આવે તેને બોલાવીને વેહેચણ કરેછે.

૩. વેહેચણ થાય તે ફારગતીથી જણાય.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે જેની શક્તિ હોય તે કરે.

૫. ફારગતી થઈ એટલે જુદા કેહેવાય, ને એકઠા રાંધે વાસ્તે એકઠા ન કેહેવાય.

૬. અમારો ઓચ્છવ કાર્તિક સુદ ૧૨ ને દિવસે આવેછે ત્યારે લાહાણું જુદું ઘાલે તેને ઘેર લેહેણું તથા નોહોતરૂં જુદું જાય.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારને બરાબર મળેછે, ને એકઠામાં ખરચ કર્યો હોય તે મુજરે અપાતો નથી.

૮. કોઈ શખસ એકઠો રહીને બાપની મીલકત તથા વતન વિગેરે પોતાની મેહેનતથી છોડાવે તેમાં સર્વેનો હિસ્સો પોહોંચે છે. જુદા રહ્યા પછી છોડાવે તેમાં બીજા ભાગદારનો હક પોહોંચતો નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય તેમાંથી એક શખસ ભાગ માગે તો સર્વે રાજી થાય ત્યારે હિસ્સો મળે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ પરદેશ ગયો હોય તો તેનો ભાગ બીજે ઠેકાણે મુકાવે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે તેનો સંસ્કાર તથા લગન તથા ક્રિયા વિગેરે બંદોબસ્ત બાપની પુંજી પ્રમાણે થાય ને બાકી વધે તે વેહેચી લે. ભાગદાર બાળક હોય ત્યારે તેનો ભાગ સૌની મરજીમાં આવે ત્યાં મુકે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માની રજા જોઈએ, ને માનો ભાગ વેહેચણ પ્રમાણે બરોબર રાખવો.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરાસાથે વેહેચણ કરેછે, તેમાં માબાપ મુખત્યારછે, ને બાપ પોતાના બે ત્રણ દિકરામાંથી એકને પોતાની સમજણ પ્રમાણે આપીને તેની ફારગતી લે તો તે પણ થઈ શકેછે.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાને વાસ્તે રાખવામાં મુખત્યારછે, ને બાપ મુઆ પછી બાપનો ક્રિયાખરચ કરે, ને વધે તે હિસ્સેદાર વેહેચી લે,—ફારગતી થઈ ન હોય તો.

૧૫. બાપના કરજ છતાં વેહેચણ કરેછે તો કરજ તથા પુંજી બરાબર વેહેચી લેછે.

૧૬. એ વાત બ્રાહ્મણનીછે—અમારામાં નથી તો શું લખીએ ?

ભાટિયા—જાદવવંશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો સામસામી ફારગતી કરેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. વેહેચણ કરે તેમાં ફારગતી લખેછે, તેમાં (શાહેદી) શેઠ તથા પટેલ વિગેરેની શાહેદી કરેછે.

૩. ફારગતી વિના વેહેચણ કરે તે નામુકર છે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી સમચરી તથા શ્રાદ્ધ પોતાનું દિલ એક હોય તો એકઠા કરે, નહી તો પોતાની ખુશીથી જુદાં જુદાં કરે.

૫. એકઠા રાંધે તથા એકઠા જમેછે તે કાંઇ જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં એક બાપની છોકરી ૨ તથા છોકરા ૨ જો એકે લગ્ને પરણે તો તેનાં ખરચ જુદાં જુદાં તથા લાહાણું સાથે થાય.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી નવો માલ પેદા કર્યોછે ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારનો હિસ્સો પોહોંચે નહી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ તથા દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારોનો હિસ્સો મળેછે, તેમાં ભાગદારને ખરચ બેસે તે કાપીને મુજરે આપે.

૯. ચારપાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો ન્યાતના શેઠને જાહેર કરીને તે તજવીજ કરીને શેઠ અપાવે.

૧૦. બાહાર ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તો વેહેચણ થઈ શકે નહી.

૧૧. (કોઈ) વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે, તેના સંસ્કાર તથા લગ્ન તથા ક્રિયા વિગેરે સર્વે તેનો ભાગ સંભાળે તે શખસ કરે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા લઈને કરે.

૧૩. બાપ પોતાના જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરેછે, તેમાં માની રજા જોઈએ નહી, ને બાપની રજા વિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓ વેહેચી શકે નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાને વાસ્તે ખુશી પડે તે રાખે; ને રાખેલી બાપની વસિયતના દિકરા વારસ.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો પોતે બાપ નકી કરીને વેહેચે.

૧૬. ગોરપદાંની તથા વૃત્તિની વેહેચણ બાબત જજમાનને શિર નથી, જજમાન એક ગોરના દિકરા ચાર હોય તેમાંથી જેની સાથે સલાહ રાખે તેને પાળે, તેના ભાગદાર તેની સાથે *સમજે, જજમાન ઉપર દાવો નહી.

ભાટિયા–લુવાણા તડ પેહેલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૫.

૧. વેહેચણ કરવાનો ચાલ એ છે જે કંઈ માલ મીલકત હોય તો સર્વ ભાગદાર બરોબર વેહેચી લઈને ફારગતી સામસામી કરેછે, ને અગર કાંઈ માલમીલકત વેહેચવાની ન હોય ને ભાઈઓને એકઠું ન બને ને જુદા રેહે તો તેને કંઈ ફારગતી થતી નથી.

૨. વેહેચણ કરતી વખત ફારગતી થાય તો જે તે વખત હાજર હોય તેની શાહેદી જોઈએ, કોઈ શેઠ પટેલની જરૂર નથી.

૩. વેહેચણના કજિયામાં સાચી વેહેચણ તો ફારગતીથી જણાય, ને ફારગતી ન હોય તો વેહેચણ કરતી વેળા જે હાજર હોય તેની શાહેદીથી અથવા મીલકતો વેહેચી લીધી હોય તેનો કબજો હરેકહરેકનો માલમ પડયાથી વેહેચણ થઈ ચુકી જણાય.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજાનું કામ તથા સમચરી વિગેરે શ્રાદ્ધનું કામ જુદું કરે, અગર એકઠું કરે તેથી કંઈ જુદા એકઠા માલમ પડે નહી.

૫. એકઠા રાંધી ખાતા હોય ને વેપાર જુદો કરતા હોય તો એકઠા કેહેવાય નહી, ને એકઠા ખાતા હોય તથા વેપાર પણ એકઠો કરતા હોય તો એકઠા કહેવાય.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તો જે મુખ્ય કારભારી હોય તેના નામથી નોહોતરાં દેવાય ને આવે, ને જુદા રેહેતા હોય તો જુદાં જુદાં નોહોતરાં આવે ને પોતાને ઘેર પોતાની ખુશી આવે તે નામથી નોહોતરૂં દે ને લાહાણું એકઠા હોય તો એક આવે, ને જુદું જુદું આવે.

૭. એક ભાગદારે એકઠા રહીને પોતાની મેહેનતથી કાંઈ માલ પેદા કર્યો હોય તોપણ તેમાં સર્વ ભાગદારનો ભાગ બરાબર છે, પેદા કરનારને કાંઈ વત્તું આપવાની જરૂર નથી.

૮. એક શખસે પોતે મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત વિગેરે પાછું લીધું છે તો તેને એ હિસ્સા

* અસલમાં "જમજે" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

આપવા તથા ખરચ આપવો, ને બાકી બીજા હિસ્સેદાર લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો બીજા ભાગદારો આપે રજાનો અટકાવ કાંઈ નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગિયા વેહેચણ કરવા ચાહે તો કરી શકેછે, ને જે ધણી પરદેશ ગયો હોય તેનો હિસ્સો સર્વ ભાગદાર મળીને અનામત ઠેકાણે રાખે, તે આવે ત્યારે તેને હવાલે કરે, પણ તેવિના અટકે નહી.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે તો તેના લગ્ન વિગેરેનો ખરચ કાહાડીને સર્વે ભાગદારો વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ તેની મા હોય તો તે રાખે, ને મા ન હોય તો સર્વ ભાગદારની મરજીમાં આવે ત્યાં રાખે, તે જ્યારે મોટો થાય ત્યારે તેના હિસ્સાનો જવાબ સર્વ ભાગદાર દે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈએ નહી, ને તે સર્વે દિકરાઓ મળીને માનું ભરણપોષણ કરવું જોઈએ, ને માનો કંઈ હિસ્સો પોહોંચે નહી.

૧૩. બાપ જીવતાં પોતાની ખુશીથી છોકરાઓને વેહેચણ કરી આપે તો કરી શકેછે, પણ બાપની ખુશી તથા રજાવિના બાપનો તથા દાદાનો સ્થાવર જંગમ માલ કંઈ વેહેચી શકતા નથી, પણ જે દાદાનો માલ સ્થાવર જંગમ છે, તે દિકરાઓની સલાહ વિના બાપથી કોઈને અપાય નહી.

૧૪. બાપ જીવતાં પોતાની ખુશીથી દિકરાઓને વેહેચણ કરી આપે તો પોતાના ભરણપોષણને સારૂ અવેજ પોતાની ખુશી મુજબ તે માલ પોતાના કબજામાં રાખે, ને બાપના મુઆ પછી તે સર્વે ભાગદાર મૈયતખરચ કરે, ને વધે તે વેહેચી લે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તો કરજદારનું કરજ વેહેચી લે ને મીલકત પણ વેહેચી લે, ને મીલકત વેહેચી ન લે તો માગનાર મીલકતથી વસુલ કરી લે.

૧૬. ગોરપદાંની તથા વૃત્તિની વેહેચણ બ્રાહ્મણ લોકમાં હોય છે. અમે કંઈ બ્રાહ્મણ નથી, અમે તો બ્રહ્મક્ષત્રી છૈએ, વાસ્તે એનો જવાબ લખવાની કંઈ અમારે જરૂર નથી.

ભાટિયા—લુવાણા તડ બીજા વાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૬.

૧. જેટલા ભાઈ હોય તે હિસ્સા બરાબર વેહેચી લે ને તેની ફારગતી એકએકને કરવી જોઈએ.

૨. જે હાજર હોય તે ખરા, ને શાહેદી પણ જે હાજર હોય તેની જોઈએ.

૩. ફારગતી કસ્યા વિના વેહેચણ મંજુર નહી.

૪. તેથી એકઠા માલમ થતા નથી.

૫. તેને જુદા કેહેવાતા નથી, ફારગતી થાય ત્યારે જુદા કેહેવાય.

૬. એકઠા હોય તો એક નોહોતરૂં તથા એક લાહાણું ને જુદા રેહે તો તે પ્રમાણે જુદું જુદું નોહોતરૂં તથા જુદું લાહાણું લે.

૭. સર્વે હિસ્સેદાર બરાબર વેહેચી લે.

૮. એકઠા હોય તો સર્વે હિસ્સેદાર બરાબર વેહેચી લે, ને જુદા હોય તો જે મેહેનત કરીને લે તેમાં કોઈનું પોહોંચે નહી.

૯. તેને મળશે.

૧૦. ઘણા ભાગદાર હોય તેમાંથી એક પરદેશ ગયો હોય તો શેઠ વિગેરે પંચને બોલાવીને વેહેચે, ને પરદેશ ગયલાનો હિસ્સો શાહુકારને ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. અગર કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે તો તેના ખરચને વાસ્તે ધારીને તેનો હિસ્સો વધારે આપે, ને બાળક હોય તો, ને તેની મા હોય તો તે સંભાળે, ને નહી તો પંચ વિગેરે મળીને શાહુકારને ત્યાં મુકાવે.

૧૨. માની રજા જોઈએ, ને માનો હિસ્સો સર્વે ભાગદારની બરાબરછે, ને પોતાના પલ્લાની તો તે મુખત્યારછે.

૧૩. બાપની રજા વિના દિકરાઓથી વેહેચાયજ નહી, ને બીજા સવાલનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૪. બાપની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, તેનો કાંઈ નીમ નહી; ને બાપના હિસ્સાનો વારસ જે ખરા વારસોછે તે સર્વે વેહેચી લે.

૧૫. વેહેચણ કરે.

૧૬. એ સવાલનો જવાબ બ્રાહ્મણ લોકો ઉપર છે, અમારામાં ગોરપદાં તથા વૃત્તિનો ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ભાટિયા-વાહાવાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૭.

*૧૩. બાપ જીવતાં પોતાની ખુશીથી છોકરાઓને વેહેચણ કરી આપે તો કરી શકેછે, પણ બાપની ખુશી તથા રજાવિના બાપનો તથા દાદાનો સ્થાવર જંગમ માલછે તે દિકરાઓની સલાહવિના બાપથી કોઈને અપાય નહી.

કાયસ્થ-વાલ્મિક સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૧.

૧. વેહેચણ કરે તે હિસ્સા રસીદ બરાબર વેહેચી લે, ને વેહેચી લીધા પછી ફારગતી કરે.

૨. વેહેચણ કરે તે વખત કજિયો હોય તો પોતાના સગાંવાહાલાં હાજર જોઈએ ને ન્યાતના ઘરડાઓ તથા આબરૂવાળાઓની તથા પડોસીઓની બન્ને ધણી હજુર શાહેદી જોઈએ, ને ઘરમેળે પોતાની ખુશીથી વેહેચે તો કોઈની દરકાર નથી.

૩. વેહેચણ કસ્યાની ફારગતી ન હોય તો ન્યાતના લોકો અથવા સગાંવાહાલાં અથવા પડોસી અથવા તેશિવાય જેની રૂબરૂ વેહેચણ થઈ હોય તેની શાહેદીથી વેહેચણ સાચી જણાય.

૪. વેહેચણ કસ્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ પોતપોતાના ઘરની સમજુતી પ્રમાણે ગમે તો જુદા કરે, ને ગમે તો એકઠું કરે, તેમાં પોતાની મરજી, તેનો ધારો મુકરર નથી, પણ વારા ફરતી કસ્યાથી વેહેચણ કરી લીધા પછી એકઠા માલુમ ન થાય.

૫. એકઠા રાંધે તે એકઠા કેહેવાય.

૬. એકઠા એક ઘરમાં પરીવાર સાથે રેહે, ને એક રસોઈએ જમે ને એક વિચારે ઘરનું કામકાજ કરે, તો તે એકઠા કેહેવાય ને જુદા રહીને જુદી રસોઈએ પોતપોતાના પરીવારસાથે જમે તો તે જુદા કેહવાય, ને જુદા હોય યા એકઠા હોય તોએપણ નોહોતરાં મોટા ભાઈના નામનાં દેવાય ને જુદા હોય તો જુદું લાહાણું લે, ને એકઠા હોય તો એક લાહાણુ લે સહી.

૭. એકઠા રહીને એક ભાગદાર પોતાની મેહેનતથી નવો માલ પેદા કરે, ને પછી વેહેચણ થાય ત્યારે સઘળા ભાગદારને શાસ્ત્ર આધારે બરાબર હિસ્સો મળે, પણ તે ભાગદારે પોતાની પેદા કરેલી મીલકત પોતાના નામની જુદી પાડી હોય તો તે શિવાય વેહેચે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત અથવા વતન વિગેરે પાછું લીધું તોએપણ વેહેચણમાં શાસ્ત્રઆધારે સઘળા ભાગિયાને બરાબર હિસ્સો મળશે.

૯. સઘળા ભાગિયાઓમાંથી એક શખસ પોતાનો ભાગ માગે તો લઈ શકેછે.

૧૦. અગર એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તો બીજા ભાગદારો કાગળ પત્રો લખીને વેહેચણ કસ્યાના જરૂરના સબબોથી તેને વાકેફ કરે, ને તેનો જવાબ આવ્યા પછી ભલા માણસોની હજુર બરાબર વેહેચણ કરે; ને તે પરદેશીનો હિસ્સો માતબર શખસને ઘેર બંદોબસ્ત થી અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારોછે, તો તેનો પણિયત વિગેરે કામોનો ખરચ પોતાના ઘરના ધારા પ્રમાણે જુદો કાહાડીને બાકી રહે તે માલને બરાબર હિસ્સે વેહેચે, ને બાળક ભાગિયાનો ભાગ વિગેરે હોય તેને કોઈ માતબર શખસને ઘેર બંદોબસ્ત કરીને અનામત મુકે.

૧૨. બાપ મરી ગયા પછી દિકરો વેહેચણ કરે, તેમાં માની રજા ન જોઈએ, પણ સર્વે ભાગદારોએ માનું ભરણપોષણ સારી પેઠે કરવું.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરતાં નથી, ને એમ કરતાં દિકરો જુદો રેહેવા ચાહે તો બાપના આપ્યા પ્રમાણે લે સહી. એ બાબતમાં બાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. બાપ પોતાના જીવતાં પોતાની ખુશીથી માલ મધેથી છોકરાઓને વેહેચણ કરી આપીને પોતાથી જુદા રાખે તો તેમાં બાપ પોતાને સારૂ કેટલું રાખે તે તો કાંઇ મુકરર નથી, પણ પોતાની ખુશીમાં આવે તેટલું રાખે, ને ત્યારપછી મરી જાય તો તે

*૧૮૫ ના અંક સાથે મળતી નથી તેજ કલમ ઉતારીછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

માલની વારસ જીવતાં સુધી મરનારની ધણિયાણી થાય, પણ છોકરાનો હક પોહોંચે નહી.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ તે કરજ સુધાં માલની વેહેચણ કરે.

૧૬. વૃત્તિની આમદાની ઉપર વેહેચણનો વિચાર છે, પછી જેવી વૃત્તિ તેપ્રમાણે વેહેચણ કસ્યામાં આવેછે.

કાયસ્થ—માથુરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨.

૧. વેહેચણ થાય તો સામસામી ફારગતી જોઇએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરતી વેળા અલબતે ચાર સગાની શાહેદી જોઈએ.

૩. *અગર ફારગતી ન હોય ને વેહેચણ કરી તો તે વેહેચણ.................................

૪. અમારી ન્યાતમાં વહેચણ કસ્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે વડીલ ભાઈના તથા જેના વેહેચણમાં દેવપૂજા આવે તે કરે, ને ધર્મ તો સર્વેનો જુદો જુદો થાયછે, તેમાં કોઈનો ભાગ નથી.

૫. એકઠા રાંધે ને પોતાનો વેહેવાર જુદો હોય તો જુદો કેહેવાય.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તો લાહાણું એક લીધામાં આવેછે, ને પોતાનો વેહેવાર જુદો હોય તો લાહાણું જુદું લે, એજ પ્રમાણે નોહોતરૂં.

૭. એક ભાગદારે પોતાની જાતમેહેનતથી કંઈ પેદા કીધું હોય, ને ભાગદાર સાથે સામેલ હોય, ને એકઠો રેહેતો હોય તો સર્વે બરાબર વેહેચી લે, પણ વધતું આપવામાં કંઈ આવતું નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં એક ભાગદાર પોતાની મેહેનતથી કાંઈ બાપદાદાની મીલકત એકઠા રહીને પાછી લે તો બીજા ભાગદારને હિસ્સો આપે, અગર જુદો રહીને લે તો કંઈ આપે નહી, ને વતન પાછું લે તો બીજા ભાગદારો પાસેથી ખરચ મુજરે લઈને તે વતનમાંથી ભાગદારોને હિસ્સો આપે.

* અસલ કાગળમાં એ કલમ અધુરી છે.

૯. અગર ચાર પાંચ ભાગદાર હોય, તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો બીજા ભાગદારોની રજા વગર અપાય નહી.

૧૦. એક ભાગદાર વેહેચણ કસ્યા વગર પરદેશ ગયો તો બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરી શકતા નથી,— વરસ ૧૨ ની મુદત લગી; ત્યારપછી વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ જુદો કાહાડીને તેના છોકરાને આપે, અગર તે નહી હોય તો વડીલ ભાઈ રાખે, તે આવે ત્યાં સુધી; અગર નહી આવી શકે ને કજા પોહોંચી તો સર્વે ભાગિયા વેહેચી લે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત (કોઈ) કોઈ બાળક તથા કુંવારૂ હોય ત્યારે તેનો સંસ્કાર તથા લગન તથા ક્રિયા વિગેરે બંદોબસ્ત ભાગદાર કરે, અગર ભાગદાર બાળક હોય તો તેનો ભાગ ભાગદારો સાચવે, ને તે હોશિયાર થાય ત્યારે પોતપોતાનું હિસાબે નીકળે તે લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી ભાઈઓ વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈએ, ક્યાં સુધી કે એમાંથી એક માની પરવરસીનું કબુલ કરે ત્યાંલગી.

૧૩. એ સવાલનો જવાબ એ છે કે એવો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૪. બાપ સાથે દિકરો વેહેચણ કરી શકતો નથી, બાપના હિસ્સાનો વારસ દિકરોછે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તો દિકરો આપે, વેહેચણ કરે નહી.

૧૬. એ ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

બ્રહ્મક્ષત્રી—નાતરાવાળા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૪.*

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરવાનો ચાલ એ છે જે કોઈ શખસ ભાગિયાઓ સાથે વેહેચણ કરીને ફારગતી કરેછે, ને વગર ફારગતીએ પણ વેહેચણ કરેછે; એ વાતનું કાંઈ મુકરર નથી.

૨. વેહેચણ કરતી વખત સગાવાહાલા તથા પાડાપડોશી તથા શેઠ પટેલની રૂબરૂ વેહેચણ કર-

* અંક ૨૫૧ વાળાનો કલમવાર જવાબ નથી, કબુલત છે; તથા અંક ૨૫૨ વાળાનો અસલ દસ્તાવેજ ખોવાઈ ગયોછે.

વાની કાંઈ જરૂર નથી, વખત ઉપર જે હાજર હોય તેની શાહેદી થાય.

૩. ફારગતી નહી હોય તો જે શખસોની રૂબરૂ વેહેચાયું હોય તે લોકો વગેરેની શાહેદીથી હાકેમની નજરમાં આવે તેમ કરે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ બન્નોમાંથી ગમે તે કરે, તેથી કાંઈ એકઠા કેહેવાતા નથી.

૫. વેહેચણ કરીને એકઠા રાંધી ખાતા હોય તો જુદા કેહેવાય ને વેહેચણ નથી થઈ તે તો એકઠા કહેવાય છે.

૬. એકઠા રેહેતા હોય ને ઘરદીઠનું લાહાણું હોય તો એક લાહાણું આવે ને જુદા રેહેતા હોય તો જુદું લાહાણું આવે ને નોહોતરાંનું પણ એજ પ્રમાણે છે.

૭. એક ભાગદારે એકઠા રહીને પોતાની મેહેનતથી કાંઈ માલ પેદા કર્યો તો સર્વે ભાગદારોનો હક બરાબર છે તેને વધતું કાંઈ આપવાની જરૂર નથી.

૮. સવાલનો જવાબ આ નંબરના ઉપલા સાતમા સવાલ પ્રમાણે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય ને એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો માગે તો આપવો, બીજા ભાગદારોની રજા લેવાની કાંઈ જરૂર નથી.

૧૦. એક ભાગદાર ગામ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો કરી શકેછે, ને ગામ ગયલા ભાગદારનો ભાગ તરફેનની રાજીમાં આવે ત્યાં મુકે, બન્નો મુખત્યાર છે, પણ ગામ ગયલાની વાટ જોવાની કાંઈ જરૂર નથી.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે સંસ્કાર તથા ક્રિયા તેના સગાવાહાલા તથા તેના ભાગદારો કરે, ને તેનો ભાગ પણ તેજ સાચવે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માની રજા લેવાની જરૂર નથી, પણ માનું ભરણપોષણ દિકરાઓને કરવું જરૂર છે. ને બાપની મીલકત હોય તો તેના મૈયત ખરચ જેટલું મકાન વિગેરે અનામત કાહાડવું જરૂર છે, પણ તેના ઘરની સંપત તથા આબરૂ પ્રમાણે કાહાડવું જરૂર છે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે બાપ વેહેચણ કરે તો તે મુખત્યાર છે, માની રજા લેવાની કાંઇ જરૂર નથી, ને બાપની રજાવિના બાપનો સ્થાવર માલ દિકરા વેહેચી શકતા નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પોતાને વાસ્તે પોતાની મરજી પ્રમાણે રાખે, એ વાતમાં દિકરાનો અટકાવ નથી, ને બાપના મુઆ પછી તે રાખેલા માલના વારસો સઘળા દિકરા છે.

૧૫. બાપ કરજદાર હોય ને દિકરા વેહેચણ કરે તો કરી શકેછે, તેમાં કાંઈ કરજની હરકરત નથી, પણ બાપના કરજનો જુમ્મો સઘળા ભાગિયાઓને માથે છે તે જવાબ દે.

૧૬. ગોરપદાંની તથા વૃત્તિની વેહેચણ બ્રાહ્મણલોકમાં હોય છે. ને અમે બ્રાહ્મણ નથી, અમે તો બ્રહ્મખતરી છૈએ, વાસ્તે એનો જવાબ લખવાની અમારે કાંઈ જરૂર નથી.

કણબી—કડવા કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૦.

૧. કોઈ શખસ પોતાના ભાઈઓ સાથે વેહેચણ કરે ત્યારે જેટલા ભાગદાર હોય તેટલા હિસ્સા પોતપોતાના જુદા કરી લે, ને કોઈ શખસ ફારગતી કરે ને કોઈ શખસ ફારગતી પણ કરતા નથી.

૨. વેહેચણ કરતી વખત જે કોઈ વેહેચી આપવામાં હોય તેની શાહેદી જોઈએ.

૩. વેહેચણના કજિયામાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના વહીવટથી તથા શાહેદોથી સાચી વેહેચણ જાણવી.

૪. અમારી ન્યાતમાં દેવપૂજા તથા સમચરી કરવાનો ચાલ નથી, ને કોઈ શખસ કરે પણ છે.

૫. એકઠા રાંધે તે જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કંઈ નવો માલ પેદા કર્યો તેમાં સર્વે ભાગદાર બરાબર વહેચી લે, પણ એકઠા રહીને વેહેચણ કરી હોય ત્યારે.

૭. એકઠા રેહેતા હોય ત્યારે જે કોઈ ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામનું નોહોતરૂં દે, ને જુદા રેહેતા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી દે; ને લાહાણુંનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય ને તે પાછું લેતાં જે કંઈ ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપીને તથા મેહેનતના કરનારને કંઈએક વધારે આપીને બાકીનું સર્વે ભાગ બરાબર હિસ્સો વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગયલાનો ભાગ સર્વે ભાગદારની વેહેચણ કરનારની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાના સર્વે ભાગદાર મળીને પરણાવે, ને તેનો સંસ્કાર તથા લગન તથા ક્રિયા વિગેરેનો ખરચ સર્વે મળીને કરે. ને જે બાળક ભાગદાર જેનામાં રેહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે ત્યારે તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહી, ને માને સારૂ ભરણપોષણ તથા ક્રિયાના ખરચ જેટલું રાખીને બાકીનું સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાસાથે વેહેચણ સ્થાવર માલની કરેછે તેમાં માની રજા જોઇતી નથી, ને દાગદાનો પણ સ્થાવર માલ વેહેચી લે છે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરાસાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પણ પોતાને વાસ્તે દિકરાની બરાબર સ્થાવર માલનો હિસ્સો રાખે, ને બાપ મુઆ પછી સર્વે ભાગદાર બરાબર વેહેચી લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે.

૧૬. એ માર્ગ અમારી ન્યાતિમાં નથી.

કણબી—દક્ષણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તે પોતપોતાની સમજણ પ્રમાણે કરેછે, ને તેમાં કોઇ ફારગતી કરેછે ને કોઈ નથી પણ કરતું.

૨. વેહેચણ કરેછે તે ન્યાતના બે આદમી તથા પાડાપડોશીની શાહેદીથી વેહેચી લે છે.

૩. સાચી વેહેચણ ઉપરના જવાબ ૨ પ્રમાણે જણાયછે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ જે સારો હોય તે કરેછે, તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૫. વેહેચણ કર્યા પછી રાંધેછે તેને એકઠા કેહેતા નથી.

૬. એકઠા હોય તેને એકઠું નોહોતરૂં દેછે, ને જુદા રેહેતા હોય તો જુદું નોહોતરૂં દેછે, ને લાહાણાંનો ચાલ અમારામાં નથી.

૭. એકઠા રેહેતા હોય તો તે મીલકતમાં હિસ્સેદાર સર્વે બરાબર છે.

૮. ભાગદાર સર્વે બરાબર વેહેચી લેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છતાં એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો ચારેની મરજીથી વેહેચી લેછે, ચારેની મરજી વિના એકથી વેહેચાય નહી.

૧૦. પરદેશ ગયો હોય તેનો ભાગ જુદો કાહાડીને પંચના લોકને જાહેર કરીને બીજા સર્વે ભાગિયા વેહેચી લે, ને તેનો ભાગ પંચના લોકની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં અનામત મુકેછે.

૧૧. કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને બાકી રેહે તે બરાબર હિસ્સે વેહેચી લેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી માની રજા વિના દિકરાથી બાપનો માલ વેહેચાય નહી, ને મા રજા આપે તો વેહેચી લે, ને માને હિસ્સો બરાબર આપે ને માને અન્નવસ્ત્ર આપે ને પાળે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં પોતાના દિકરા સાથે વેહેણ કરેછે, તેમાં માની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને તે બાપના હિસ્સાનો વારસ જે દિકરો બાપનામાં એકઠો રેહેતો હોય તે થાયછે, ને તેની પછવાડી ક્રિયાનો ખરચ પણ તેજ કરેછે.

૧૫. વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ પણ સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે.

૧૬. એનો ચાલ નથી.

કણબી-કડવા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૭.

૧. કોઈ શખસ પોતાના ભાઈઓ સાથે વેહેચણ કરે ત્યારે જેટલા ભાગદાર હોય તેટલા હિસ્સા પોત-પોતાના જુદા કરી લે, ને કોઈ શખસ ફારગતી કરે ને કોઇ શખસ ફારગતી પણ કરતા નથી.

૨. વેહેચણ કરતી વખત જે કોઈ વેહેચી આપવામાં હોય તેની શાહેદી જોઇએ.

૩. વેહેચણના કજિયામાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના વહીવટથી તથા શાહેદોથી સાચી વેહેચણ જાણવી.

૪. અમારી ન્યાતમાં દેવપૂજા તથા સમચરી કરવાનો ચાલ નથી ને કોઈ શખસ કરે પણ છે.

૫. એકઠા રાંધે તે જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો તેમાં સર્વે ભાગદાર બરાબર વેહેચી લે, પણ એકઠા રહીને વેહેચણ કરી હોય ત્યારે.

૭. એકઠા રેહેતા હોય ત્યારે જે કોઈ ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામનું નોહોતરૂં દે, ને જુદા રેહેતા હોય ત્યારે પોતે પોતાના નામથી દે, ને લાહાણાંનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય ને તે પાછું લેતાં જે કાંઈ ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપીને તથા મેહેનતના કરનારાને કાંઈએક વધારે આપીને બાકીનું સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજો ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગયલાનો ભાગ સર્વે ભાગદારની વેહેચણ કરનારની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાને સર્વે ભાગદાર મળીને પરણાવે ને સંસ્કાર તથા લગ્ન તથા ક્રિયા વિગેરેનો ખરચ સર્વે મળીને કરે, ને જે બાળક ભાગદાર જેનામાં રેહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે ત્યારે તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહી, ને માને સારૂ ભરણપોષણ તથા ક્રિયાના ખરચ જેટલું રાખીને બાકીનું સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ સ્થાવર માલની કરેછે તેમાં માની રજા જોઈતી નથી, ને દાદાનો પણ સ્થાવર માલ વેહેચેછે પણ વેહેચી આપવામાં બાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપપણ પોતાને વાસ્તે દિકરાની બરાબર સ્થાવર માલનો હિસ્સો રાખે ને બાપ મુઆ પછી સર્વે ભાગદાર બરાબર વેહેચી લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે.

૧૬. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

કંસારા-તળબદા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં સ્થાવર અથવા જંગમ તથા લેણદેણ વિગેરે હરેક તરેહથી વેહેચણ કરેછે તો તેમાં ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ કરવાને સમે જે હાજર હોય તેની શાહેદી ફારગતીમાં કરાવેછે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ તો તેના તડના શેઠ તથા સગાં તથા પાડાપડોસી શાહેદી આપે ત્યારે સાચી વેહેચણ માલમ પડેછે, ને એ લોક શાહેદી નહી આપે તો ફારગતીથી સાચી વેહેચણ જણાયછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જેની ખુશીમાં આવે તે કરે, તેનું કાંઈ મુકરર નથી.

૫. એકઠા રાંધેછે તેને જુદા કેહેવાય નહી, પણ સીધું આપીને એકઠા જમે તે જુદા કેહેવાયછે.

૬. જુદો રહે તેને જુદું લાહાણું નોહોતરૂં આવેછે, ને એકઠો રેહે તેને એકઠું આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારનો હિસ્સો પોહોંચેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો તે મધે ભાગદાર સર્વે સરખાછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકે છે, ને કાંઈ બદફેલીના રાહથી ચાલતો હોય તો સઘળા રાજીવિના લઈ શકતો નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો હિસ્સો તેની ધણિયાણી લે પણ તેનાથી ગેરસિરસ્તે ખરચાય નહી, ને અગર ધણિયાણી નહી હોય તો ભાગદારની નજરમાં આવે તેને ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કુંવારાનું પરણિયત કાહાડીને બરાબર વેહેચી લે, ને ભાગદાર બાળકછે તેનો ભાગ ચાર સગાં તથા ચાર ન્યાતના મળીને જેની પ્રતિત આવે તેને સોંપે, ને તે ઊમ્મરે પુખ્તો થાય ત્યારે પોતાના કબજામાં લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે તેમાં માની રજા જોઈએ, અગર માએ રજા નહી આપી તો માનો હક રાખીને દિકરાઓ વેહેચી લેછે, ને માને રાખે ને અન્નવસ્ત્ર આપે.

૧૩. બાપ મુખત્યારછે, દિકરાથી વેહેચાય નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ મુખત્યારછે, પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને તે મુઆ પછી તે માલની ધણિયાણી વારસછે, ને તે ન હોય તો છોકરા સર્વે બરાબર વેહેચી લેછે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે આપેછે, ને માલ વેહેચી લેછે.

૧૬. ગોરપદાં તથા વૃત્તિનો અમારામાં ચાલ નથી.

કંસારા—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૯.

૧. અમારામાં ભાઈઓ ભાઈ વેહેચણ કરેછે ત્યારે સામ સામી ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણની ફારગતીમાં ન્યાતનાની તથા પડોશીની શાહેદીનો ચાલછે, ને શેઠપટેલની શાહેદીની કાંઈ દરકાર નથી.

૩. સાચી વેહેચણ તો ફારગતીથી મંજુર થાયછે, ને અગર ફારગતી ન હોય તેવારે પડોશીની શાહેદીથી તથા ન્યાતની શાહેદીથી સાચી વેહેચણ જણાયછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ બંને ભાઈની મરજીમાં આવે તો એકઠું કરેછે, ને કોઈ જુદું એ કરેછે, એનો ચાલ મુકરર નથી.

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. જુદા રેહેતા હોય તો જુદું લાહાણું લે ને જુદું નોહોતરૂં આવેછે, ને એકઠા રેહેતા હોય તો એકઠું લે.

૭. એકઠા રહીને રળીને પેદા કીધું તેમાં સર્વે ભાઈ બરોબર વેહેચી લે ને જુદાઓ રહીને રળે તો તે તેનું છે.

૮. એકઠા રહીને કોઈ ભાગિયાએ બાપદાદાની મીલકત વિગેરે પાછું લીધું તેમાં સર્વે દિકરાનો બરાબર દાવો પોહોંચેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તે મધેથી એક ભાગિયાને સર્વેની સંઘાથે બનતું નહી હોય ને પોતાનો હિસ્સો લઈને જુદો રહેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, પણ તેમાં બીજા ભાગિયાથી મુઝાયમત થાય નહી, પણ ફારગતી લઈને હવાલે કરવાનો ચાલછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરીને લેવા ચાહે તો તેનો હિસ્સો તેની ધણિયાણીને આપે, પણ તેની ધણિયાણીથી તે હિસ્સો ગેરમાર્ગે ખરચ કરે તે વાત થઈ શકતી નથી, ને અગર તેની બૈરી નહી હોય તેવારે તેનો ભાગ જેની પતિજ આવે તેને સોંપે તે રાખે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે તેના લગ્નનો ખરચ તથા તેનું પલ્લું જે મોટો ભાઈ હોય તે રાખે, ને તેનો ભાગ જે હિસ્સે પડતો આવે તે પણ તે રાખે, ને મોટો ભાઈ તેને પરણાવે, ને તે મોટો થાય તેવારે પોતાનો ભાગ પોતાના અખત્યારમાં લઈ શકેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તેમાં માની રજાવિના વેહેચણ કરી શકાતી નથી. મા પોતાના મરતલાકડા જેટલું રાખીને છોકરાઓને રજા આપે તો વેહેચણ કરે, ને મા રજા ન આપે તો માના

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

મુઆ પછી સર્વે ભાગિયા તેની ક્રિયાનો ખરચ કરે ને તે કરતાં વધે તેમાં સર્વેના હિસ્સા બરાબર પાડીને લે.

૧૩. બાપ પોતાની ખુશીથી દિકરાને વેહેચી આપે તો બાપની ખુશી, ને તેમાં માનો અટકાવ ચાલતો નથી. પણ બાપના દિકરાઓ પોતાની માને જીવે ત્યાં સુધી તેને પાળે, ને માબાપ મરતા તેની પાછળ તેની ક્રિયા કરે; દિકરાથી બાપની ખુશીવિના વેહેચણ થઈ શકે નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તેમાં બાપ પોતાની ખુશીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાપ મુઆ પછી તે માલની વારસ તેની ધણિયાણીછે ને તે ન હોય તો છોકરા બરાબર વેહેચી લે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે દિકરા વેહેચી લે ને બાપનું લેહેણું હોય તે સર્વે લે.

૧૬. ગોરપદાંનો ચાલ નથી.

ભાવસાર–છીપા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે આમણુ-સામણ ફારગતી કરે.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાંવાહાંલાં તથા ન્યાતનો શેઠ તથા પટેલ તથા પડોશી એટલ શખસો બેસવાનું કાંઈ મુકરર નથી. જ્યાં વેહેચણ કરેછે તેમાં અત્રાપિ પણ હોયછે ને ઘરમેળે પણ સમજેછે, માટે કાંઈ તેનું નિર્માણ નથી; પણ જે શખસો વેહેચણમાં હાજર હોય તે શખસો[ની] આમણસામણની ફારગતીમાં શાહેદી જોઈએ.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો વેહેચણના કજિયાની સફાઈ થઈ એવું મુકરર કેહેવાય નહી.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે એ સર્વે ફારગતીઓ કરેછે તેમાં લખ્યામાં આવેછે, કદાચ ફારગતીમાં ન લખ્યું હોય તો જે પોતાના કુળધર્મ પ્રમાણે ચાલે ને કરે, અગર કોઈ ન કરે તેને દેવનો દંડ તેને માથે.

૫. જે એકઠા રાંધે તેને જુદા કેમ કેહેવાય ?

૬. એકઠાપણામાં તથા જુદાપણામાં, નોહોતરાં દેવામાં તથા લાહાણું લેવામાં તો જે કાંઈ પોતાના ઘરનો ચાલ અથવા ન્યાતિચાલ હોય તે પ્રમાણે કરવામાં આવે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણમાં તો બરોબરછે; જ્યારે જુદો રહીને પેદા કરે ત્યારે ભાગદારોનું કાંઈ લાગતું નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેનું એ છે જે ભાગદારો સર્વે કારભારી હોતા નથી, તે સારૂ એકઠામાં જે બન્યું હોય તેમાં સર્વે ભાગિયા બરાબરછે, ને જુદો રહીને જે કરે તેમાં ભાગદારોનો હિસ્સો લાગતો નથી.

૯. ચારપાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ હિસ્સો માગે તેનું એ છે જે એક હિસ્સેદાર નામુરાદ હવો ને ખરચને તંગ હોય ને બીજા સામર્થ્યવાન હોય ને તે હિસ્સો નહી વેહેચે ત્યારે પેલો શખસ ભુખે મરે તે સારૂ તેને હિસ્સો આપવો જોઈએ.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવામાં તે હાજર નહી હોય ને બીજા ભાગદારોને જરૂર થઈ ત્યારે તેનો ભાગ અનામત તેની સ્ત્રી યા. તેનો છોકરો હોય તેને હાજર રાખીને વેહેચે તો તે થઈ શકેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂંછે ત્યારે તેનો સંસ્કાર તથા લગ્ન તથા ક્રિયા વિગેરેનો બંદોબસ્ત એ છે જે એવા શખસોને જે કોઈ વારસ માબાપ તથા મોટા ભાઈ વિગેરે હોય તો તે તેના ભાગને સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે ત્યારે માની રજા જોઈએ, ને તેનું ભરણપોષણ તથા ક્રિયાખરચ વિગેરેનો અવેજ રાખીને વેહેચણ કરે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરેછે તેમાં માની રજા તો તેના ધણીથી સામેલજ છે ત્યારે ધણિયાણીની શાની રજા જોઇએ ? જ્યારે બાપ તથા મા વિગેરેનો ભરણપોષણ તથા ક્રિયા વિગેરેનો અવેજ રાખે ને વેહેચણ કરે તો થાય, પણ માબાપની ઈતલા જોઈએ.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરાઓ સાથે વેહેચણ કરે તેમાં બાપ તથા માનો હક તથા ઈતલા લેવાની તે તો ઉપરની તેરમી કલમમાં લખ્યુંછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાથી વેહેચણુ નહી થાય ને થાય તો ઉપરની તેરમી કલમમાં લખ્યું છે તે પ્રમાણે કરે તો થાય.

૧૬. ગોરપદાંની તથા વૃત્તિની વેહેચણુ કરે તો તે ગોર પોતાની ન્યાતિ તથા ધર્મશાસ્ત્રના ચાલથી કરે તો તે થાય.

ભાવસાર-શ્રાવક સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણુ કરેછે તેમાં સામસામી ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણુ બાબતમાં પોતાના સગાંવાહાલાં તથા પડોશીનું કાંઈ મુકરર નથી, વેહેચણુ વખત જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવેછે.

૩. સાચી વેહેચણુ તો ફારગતી તથા શાહેદીથી જણાયછે.

૪. વેહેચણુ થયા પછી દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું થાયછે.

૫. જે એકઠા રેહેછે તે ફારગતી વિના જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં તો નોહોતરૂં તથા લાહાણું જુદું લઈ શકતા નથી, જુદા રહ્યા પછી તો લઈ શકેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ને તે માલમાં તો સરખા હિસ્સા વેહેચી લે છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાના બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પોતાની મેહેનતથી પાછું લીધું હોય તો તેને કાંઈ વધતું આપવું જોઈએ.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે, તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, ને કોઈ બદફેલીના રાહથી ચાલતો હોય તો સઘળા રાજીવિના લઈ શકતા નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણુ કરે તો તેનો હિસ્સો તેની ધણિયાણી લે, પણ તેનાથી ગેરસિરસ્તે ખરચાય નહી.

૧૧. વેહેચણુ કરતી વખત કુંવારાતું પણિયત કાહાડીને બરાબર વેહેચી લે, ને ભાગદાર બાળકછે તેનો ભાગ ચાર સગાં તથા ચાર ન્યાતના મળીને જેની પ્રતિત આવે તેને સોંપે; ને તે ઉમ્મરે પુખ્તો થાય ત્યારે પોતાના કબજામાં લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણુ કરેછે તેમાં માની રજા જોઈએ, અગર માએ રજા નહી આપી તો માનો હક રાખીને દિકરા વેહેચી લે છે, અગર બાપનું દેવું હોય તે સઘળા છોકરા મળીને આપેછે, ને માને રાખે ને અન્નવસ્ત્ર આપેછે.

૧૩. બાપ મુખત્યાર છે, છોકરાથી વેહેચાય નહીં.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણુ કરે તો બાપ મુખત્યાર છે, પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને તે મુઆ પછી* તે માલની ધણિયાણી વારસ છે, ને તે ન હોય તો છોકરા સર્વે બરાબર વેહેચી લે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે પણ આપેછે, ને માલ વેહેચી લે છે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિનો ચાલ અમારામાં નથી.

ભાવસાર-શ્રાવકનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણુ કરેછે તેમાં સામસામી ફારગતી થાય છે.

૨. વેહેચણુ બાબતમાં પોતાના સગાંવાહાલાં તથા પડોશીનું કાંઈ મુકરર નથી, વેહેચણુ વખત જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવેછે.

૩. સાચી વેહેચણુ તો ફારગતી તથા શાહેદીથી જણાયછે.

૪. વેહેચણુ થયા પછી દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું થાય છે.

૫. જે એકઠા રેહેછે તે ફારગતીવિના જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં તો નોહોતરૂં તથા લાહાણું જુદું લઇ શકતા નથી, જુદા રહ્યા પછી તો લઈ શકેછે.

---

* અસલમાં "મુઆપે" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઇ નવો માલ પેદા કર્યો ને તે માલમાં તો સરખા હિસ્સા વેહેચી લેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાના બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પોતાની મેહેનતથી પાછું લીધું હોય તો તેને કાંઈ વધતું આપવું જોઈએ.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, ને કોઈ બદફેલીના રાહથી ચાલતો હોય તો સઘળા રાજીવિના લઈ શકતા નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો હિસ્સો તેની ધણિયાણી લે, પણ તેનાથી ગેરસિરસ્તે ખરચાય નહી.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને બરાબર વેહેચી લે, ને ભાગદાર બાળક છે તેનો ભાગ ચાર સગાં તથા ૪ ન્યાતના મળીને જેની પ્રતિત આવે તેને સોંપે, ને તે ઉમ્મરે પુખ્તો થાય ત્યારે પોતાના કબજામાં લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે તેમાં માની રજા જોઇએ અગર માએ રજા નહી આપી તો માનો હક રાખીને દિકરા વેહેચી લેછે, અગર બાપનું દેવું હોય તે સઘળા છોકરા મળીને આપે છે, ને માને રાખે, ને અન્નવસ્ત્ર આપેછે.

૧૩. બાપ મુખત્યાર છે, છોકરાથી વેહેચાય નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ મુખત્યારછે, પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે ને તે મુઆ પછી તે માલની ધણિયાણી વારસ છે, ને તે ન હોય તો છોકરા સર્વે બરાબર વેહેચી લે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે પણ આપેછે, ને માલ વેહેચી લેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિનો ચાલ અમારામાં નથી.

ભાવસાર–અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૪.

૧. વેહેચણમાં સલાહવાળો તો ફારગતી કરતો નથી, ને લડાઈવાળો ફારગતી કરેછે, પણ ફારગતી જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરતી વખત જે કોઈ હાજર હોય તેની ફારગતીમાં શાહેદી કરાવેછે.

૩. સાચી વેહેચણ ફારગતીથી જાણ્યામાં આવે.

૪. સપૂત હોય તે ધર્મનું કામ કરેછે, ને કપૂત ન કરે તેનું કાંઈ નથી.

૫. એકઠા રાંધી જમેછે, ને લાહાણાં જુદાં લેતો હોય તો જુદો કેહેવાયછે.

૬. એકઠાપણામાં ઘરડાના નામનાં નોહોતરાં ફરેછે, ને જુદાપણામાં પોતાના નામનાં નોહોતરાં ફરેથી, જુદાં લાહાણાંથી જુદોછે.

૭. એકઠા રહ્યાના સબબથી હિસ્સો બરાબર છે.

૮. પૈસા ખરચીને પેદા કર્યું હોય તો હિસ્સા માફક પૈસા આપે ને હિસ્સો લે.

૯. સર્વે ભાગદારની સલાહથી હિસ્સો મળે, ને લાઠિયાથી ભાગ લેવાતો નથી.

૧૦. પરદેશવાળાની રજાથી વેહેચી શકેછે.

૧૧. બાળકનું પણિયત કાહાડીને બાકી રહ્યું તે હિસ્સા પડતું વેહેચી લે, ને બાળકનું પોષણ કરે તે બાળકનો હિસ્સો રાખે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે ત્યારે માતાનો હક ભરણપોષણનો ને ઉત્તર સાધનનોછે, ને હિસ્સો નાતરાંના સબબથી નથી.

૧૩. બાપ જીવતાં બાપનો માલ વેહેચી શકતા નથી તો દાદાનો ક્યાંથી વેહેચાય?

૧૪. બાપ મુખત્યારછે, ગમે તેટલું રાખે ને ગમે તેટલું આપે.

૧૫. બાપનું કરજ પણ હિસ્સા માફક આપે, ને હિસ્સો પણ હિસ્સા માફક લે.

૧૬. વેહેચણ સર્વે સરખીછે.

સોની–ત્રાગડ જાવિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૪૦.

૧. માંહોમાંહેની વેહેચણ સમજણ પ્રમાણે કરે, પણ ફારગતી તો જોઈએ.

૨. બે સગાંને બેસાડીને વેહેચણ કરે ને ત્યાં જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. ફારગતી વિનાની વેહેચણ કરે તો તે ખોટી છે.

૪. દેવપૂજા વિગેરે સર્વે કરે.

૫. ઉપર લખ્યાપ્રમાણે હોય ને એકઠા જમે તો જુદો કેહેવાય છે.

૬. એકઠાપણામાં તો મોટાના નામના નોહોતરાં ને લાહાણું ૧–ને જુદાપણામાં તો નોહોતરાંઓ પણ જુદાંના નામનાં, ને લાહાણાં પણ જુદાં.

૭. બરાબર વેહેચી લે.

૮. વાજબી ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપીને બરાબર વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો તેને ભાગ મળે.

૧૦. પરદેશથી આવ્યા વિના વેહેચણ થાય નહી, પણ જો જરૂરિયાત હોય તો તેની રજા મંગાવીને વેહેચણ કરે, ને તેનો ભાગ અનામત મુકે.

૧૧. કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને વેહેચે, ને સંસ્કાર જેનો કરેલોછે તે વગર સંસ્કારવાળાને કરે, ને ભાગદારનો હિસ્સો ભાગદારનો ઈતબારી સંભાળે, ને તેના ઘરમાં છોકરો રેહે.

૧૨. માનો હિસ્સો બરાબર છે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ મુખત્યાર છે, ને બાપની રજા વિના સ્થાવર જંગમ વેહેચાય નહી.

૧૪, બાપની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાપના હિસ્સાના વારસ સર્વે બરાબર છે, કદાપિ બાપની સેવા ચાકરી જે કરે તેને જુજવી વધારે આપે તો આપી શકેછે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં વેહેચણ કરે, કરજ જેટલું બાદ કરીને બાકીનું વેહેચી લે, અથવા કરજ પણ વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાંનો ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

સોની–ત્રાગડ વરાછીયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૫.

[સોની ત્રાગડ જાવિયા અંક ૪૦ વાળા મુજબ આ અંકવાળાનો જવાબ છે તેથી લખ્યો નથી.]

સોની–શ્રીમાળી ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૨૭.

૧. ભાઈઓ ભાઇ વેહેચણ કરે ત્યારે સામસામી ફારગતી કરેછે.

૨. ફારગતી કરતી વખત જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવેછે.

૩. અગર ફારગતી નહી હોય તો જુદા વહીવટથી અથવા ચાર શાહેદથી વેહેચણ થઈ એવું જાણવું.

૪. વેહેચણ કર્‌યા પછી દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ સર્વે જુદું કરેછે.

૫. એકઠા રાંધેછે તેને જુદા કેહેવાય નહી.

૬. એકઠાપણામાં નોહોતરૂં તથા લાહાણું એક લે, ને જુદાપણામાં નોહોતરૂં તથા લાહાણું જુદું લે ને તે તેનો વેહેવાર પણ ન્યાતનો જુદો કરે.

૭. એક ભાગદારે એકઠાપણામાં કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો તેમાં વેહેચણ કરતી વખત સઘળા ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું પેદા કર્યું તો તે પેદા કરનારને જે કાંઇ વાજબી ખરચ થયો હોય તે આપીને બરાબર ભાગિયા વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાઇમાંથી એક ભાઈ હિસ્સો માગે ને તે લાયક હોય તો તેને આપે, ને નાલાયક હોય ને બદફેલી કરવાને સારૂ માગતો હોય તો તેને નહી આપે.

૧૦. પરદેશ જનારનો ભાગ ત્રાહિત ઠેકાણે અનામત મુકીને વેહેચે, ને તેનો કાગળ મંગાવે ને તેની તરફથી જે કાંઈ હોય તેની પતિજ પડે તેને ત્યાં અનામત મુકે, પણ એ પરદેશ જનાર શખસના આવ્યાવિના વેહેચણ કરે તો ચાર ત્રાહિત ભલા માણસને બેસાડીને બરાબર વેહેચી લે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત ભાગદાર બાળક છે તો તેના પરણાં વિગેરે ખરચ બાદ કરીને પછી જે રહે તેની બરાબર હિસ્સે વેહેચણ કરે ને જેનામાં તે ભાગદાર બાળક રેહે તે તેનો સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તેમાં માની રજા જોઈએ, ને માના ભરણપોષણ તથા તેની ક્રિયાનો બંદોબસ્ત કરીને વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરાથી વેહેચણ થાયજ નહી.

૧૪. એનો જવાબ ઉપરની ૧૩મી કલમ પ્રમાણેછે.

૧૫. બાપનું કરજ પણ વેહેચી લે, ને માલ મીલકતની પણ વેહેચણ કરે.

૧૬. ગોરપદાં તથા વૃત્તિનો અમારામાં ચાલ નથી.

સોની-મુલેહરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૪.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરવાનો ચાલ તો એ છે જે જેટલા હિસ્સેદાર હોય તેટલા બેસીને સર્વે બરાબર વેહેચીને એકએકની પાસે સામસામી ફારગતી લખાવી લે એટલે વેહેચણ થઈ.

૨. વેહેચણ કરતી વખત જેને બોલાવે તે જાય.

૩. એકએકની પાસે ફારગતી બે શાહેદીવાળી હોય તો તે વેહેચણ સાચી, ને ફારગતી ન હોય તો તે વેહેચણ સાબિત થતી નથી.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા વિગેરે જે કામ કરવું હોય તે પોતાની મરજી પ્રમાણે કરે.

૫. એકઠું રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. જુદા રેહેતા હોય તો જુદું લાહાણું લે, ને એકઠા રેહેતો હોય તો એક લાહાણું લે.

૭. એકઠાપણામાં કોઈ ભાગદારે વધતું પેદા કર્યું હોય ને પછી વેહેચણ કરવા ચાહે તો સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત વિગેરે પાછું લીધું હોય ને જો તે એકઠો રેહેતો હોય તો ભાગિયા સર્વે બરાબર વેહેચી લે.

૯. ચારપાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ને સર્વેની મરજી હોય તો તેને ભાગ મળે, ને સર્વેની મરજી નહી હોય તો તેને ભાગ મળતો નથી.

૧૦. ભાગદાર પરદેશથી આવ્યા વગર વેહેચણ થતી નથી.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે તેના પણિયતના ખરચ જેટલું પેહેલાંથી કાહાડે, ને પછી સર્વે બરાબર વેહેચી લે, ને તે બાળકનો ભાગ તથા તેના પણિયતનો ખરચ વડો ભાગદાર હોય તેના કબજામાં રેહે ને તે વડો ભાગદાર તેના લગ્ન વિગેરેનો ખરચ કરે ને તેની બરદાસ કરે.

૧૨. માની રજાવિના વેહેચણ થતી નથી.

૧૩. બાપ પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તેમાં પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું દિકરાઓને વેહેચી આપે, ને બાકી જે રાખે તેનો આગળથી બંદોબસ્ત કરી જાય કે આટલું તમે મારી પછવાડી ખરચજો, ને આટલું તમારી માના મરતલાકડાને સારૂ તેની પાસે રેહેવા દેજો, તે પ્રમાણે દિકરાઓ ચાલે; ને બાપુકું કરજ હોય તેપણ સર્વે મળીને હિસ્સે પડતું આપે.

૧૪. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૧૫. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૧૬. એનો ચાલ નથી.

સોની-દમણિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૫.

૧. લડાઈવાળાને તો ફારગતીની જરૂરછે તે કરેછે, ને સલાહથી તો વેહેચણ કરે તે નથી પણ કરતા, પણ ફારગતી જરૂર જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરતી વખત જે હાજર હોય તેની શાહેદીઓ કરાવેછે.

૩. ફારગતીથી સાચી વેહેચણ જાણ્યામાં આવેછે.

૪. ધર્મનું કામ સપૂત હોય તે કરેછે તેથી જુદા રહ્યા માલમ પડે, ને એકઠું કરેથી એકઠા છે.

૫. ફારગતીથી જુદા રહ્યા માલમ થાયછે, ને બંને ભાઈને બનાવ હોય તો એકઠા ખાય.

૬. એકઠો રેહેતો હોય તો બાપના નામના નોહોતરાં તથા લાહાણું, તે જુદો રેહેતો હોય તો પોતાના નામનાં નોહોતરાં ને લાહાણું પણ પોતાનું.

૭. એકઠા રહ્યાના સબબથી હિસ્સો બરાબર છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. એક ભાગદારે મેહેનતથી પેદા કર્યું હોય તો હિસ્સા માફક મેહેનતાણું આપે ને ખરચ થયો હોય તો તે પૈસા હિસ્સા માફક આપે ને હિસ્સો લેછે.

૯. સર્વે ભાગદારની સલાહથી હિસ્સો મળે.

૧૦. પરદેશવાળાની રજાથી વેહેચી શકેછે.

૧૧. બાળકના પણિયતનું કાહાડીને પછી વેહેચી લે બાકી રહ્યું તે, ને બાળકની બરદાસ કરે તે બાળકનો હિસ્સો રાખે.

૧૨. માતાનો હિસ્સો સરખોછે, ને મુઆ પછી ખરચ કરતાં વધે તો વેહેચી લે ને ઘટે તો ઉમેરે.

૧૩. બાપનો માલ બાપ જીવતાં વેહેચી શકતા નથી તો દાદાનો ક્યાંથી વેહેચાય?

૧૪. બાપ મુખત્યારછે, ગમે તેટલું આપે ને ગમે તેટલું રાખે, ને રાખે તે સર્વેને માલમ કરીને રાખે.

૧૫. કરજ હિસ્સા માફક આપે, ને હિસ્સા માફક માલ પણ વેહેચી લે.

૧૬. સ્થાવર જંગમની વેહેચણ બરાબર છે.

સોની-શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૬૦.

૧. તમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો શા શા ચાલથી કરે ને તેમાં કંઈ ફારગતી જોઈએ? એનો જવાબ એ છે જે વેહેચણ કરે તો ફારગતી જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરે તો તેમાં સગાંવાહાલાં કોણકોણ તથા ન્યાતવાળા શેઠપટેલ તથા પડોશી વિગેરે કોણકોણની શાહેદી જોઈએ? એનો જવાબ એ છે જે ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સર્વેની શાહેદી જોઈએ.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ શી રીતે જણાય? એનો જવાબ એ છે જે ફારગતી લખ્યા વગર કંઈ સાચી જુઠી માલમ પડતી નથી.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું કરે અથવા વારાફરતી કર્યાથી એકઠા માલમ થાયછે? એનો જવાબ એ છે જે પોતપોતાની મરજી પ્રમાણે ચાલે.

૫. એકઠા રાંધી ખાય તેને જુદો કેહેવાય? એનો જવાબ એ છે જે એકઠા રાંધી ખાય તેને કંઈ જુદો કેહેવાતો નથી.

૬. એકઠાપણામાં તથા જુદાપણામાં નોહોતરાં દેવામાં તથા લેહેણાં લેવામાં શો ચાલ છે? તે વિગતવાર લખજો. એનો જવાબ એ છે જે ચૈત્ર સુદ ૧૫ મે અમારી ન્યાતમાં ઓચ્છવ માહાલક્ષ્મી માતાનો કરીએ છેએ તેમાં ટીપ ઉઘરાણીની તેમાં જુદું નાણું જુદું નામ ભરાવીને આપે તો તેને ત્યાં નોહોતરૂં તથા લાહાણું જુદું અપાય. કોઈ ગામડેથી લોક આવ્યા હોય ને અહિયાં રેહે તો તે ઉઘરાણાના પૈસા ઓચ્છવમાં આપે, તે એકબે ન્યાત જમાડે ત્યારે તેને ત્યાં નોહોતરૂં લાહાણું આપ્યામાં આવે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કંઇ નવો માલ પેદા કીધો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળે? અગર પેદા કરનારને કાંઈ વધતો હિસ્સો આપીને બાકીનું વેહેચી લેશે? એનો જવાબ એ છે જે જે ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કંઈ વત્તું પેદા કીધું હોય ત્યારે તેને હિસ્સો કંઈ એક વધતો આપવો પડેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળશે, અથવા પેદા કરનારને કંઈ વધતો હિસ્સો આપીને બાકીનું વેહેચે? એનો જવાબ એ છે જે તે શખસ પરદેશ જઈને પેદા કરી આવીને મીલકત તથા વતન પાછું છોડવે તેમાં પોતપોતાના કરાર પ્રમાણે વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદારની રજાવિના તેને ભાગ મળશે? એનો જવાબ એ છે જે જે શખસને ન બને ત્યારે તેનો હિસ્સો લઈને જુદો રહે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે? અગર કરે તો બીજા શખસનો ભાગ કોણ રાખે? અગર નહી કરે તો ક્યાં સુધી વાટ જુએ? એનો જવાબ એ છે જે જે શખસ પરદેશ ગયો ને બાકીના ભાગદાર અહિયાં રહ્યા તે પરદેશવાળાનો ભાગ કોઈ શાહુકારને ત્યાં મુકે, તેનું જોખમ અહિયાંના ભાગદારને માથે, ને તે ભાગ વેહેચી લે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે તેનો સંસ્કાર તથા લગ્ન તથા ક્રિયા વિગેરે બંદોબસ્ત કેમ થાય? ને ભાગદાર બાળક છે તેનો ભાગ(દાર) કોણ સંભાળે? એનો જવાબ એ છે જે તે શખસનો ખરચ કાહાડીને વેહેંચી લે, ને કોઇ ભાગદાર બાળક છે તેનો ભાગ ઇતિબાર આવે તેની પાસે રાખે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈએ ને માનો હિસ્સો કેટલો રાખવો? એનો જુવાબ એ છે જે માની રજા લઇને બાપના પૈસા વેહેંચી લે ને સર્વે ભાગદાર મળીને માને ખરચ ખોરાકીપોશાકીનો આપે, ને મુઆ પછી માનો દિવસ ક્રિયાનો [ખરચ] સર્વે ભાગદાર મળીને કરે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેંચણ કરેછે? અગર કરે છે તો તેમાં માની રજા જોઇએ? ને બાપની રજાવિના દિકરાઓ દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેંચી શકેછે? એનો જવાબ એ છે જે બાપ જીવતાં છતાં દાદાનો માલ વેહેંચી શકતા નથી, ને માની રજા પણ લઈ શકતા નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે તો બાપ પોતાને વાસ્તે કેટલું રાખે? ને બાપના હિસ્સાનો વારસ કોણ થાય? એનો જવાબ એ છે જે બાપની મરજીમાં આવે તે પ્રમાણે પોતાને વાસ્તે રાખે, ને બાકાનું દિકરાઓને વેહેંચી આપે; ત્યારપછી બાપની પાસે જે કાંઈ ખરચ કરતાં રેહે તે બાપની મરજીમાં આવે તેને આપે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે? એનો જવાબ એ છે જે વેહેંચણ કરે ત્યારે કરજ પણ વેહેંચી લે, બાપની ખુશી હોય તો.

૧૬. ગોરપદાંની તથા વૃત્તિની વેહેંચણ બીજા માલ પ્રમાણે વેંહેચી લીધામાં આવેછે અથવા કંઈ રીતે વેહેંચાય છે કે જુદી રીતે? એનો જવાબ એ છે જે પોતપોતાના ગોરયજમાન સમ[જે]છે.

સોની-શ્રીમાળી ખડખડીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૬૧.

૧. અમારામાં વેહેંચણ કરે ત્યારે ફારગતી જોઈએ છે.

૨. વેહેંચણ કરે ત્યારે પોતાના સગાં હોય તથા પડોશી વિગેરેની શાહેદી જોઈએ.

૩. ન્યાતનું નોહોતરૂં જુદું આવે તેવારે એવું મુકરર જણાય કે વેહેંચણ કરીને જુદા થયાછે.

૪. જે શખસ દેવતાની પૂજા તથા ધર્મનું કામ જુદું કરેછે તેવારે જુદા જણાયછે.

૫. જે એકઠા રેહેછે તે જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠા હોય તો નોહોતરાં બાપના નામના દેવાયછે, જુદા રેહેતા હોય તો પોતાના નામના નોહોતરાં દેછે, ને એકઠા હોય ત્યારે એક લાહાણું આવે ને જુદા રહીને લાહાણાની ન્યાત જમાડી હોય (તો)–જુદી કરીને તો જુદું લાહાણું લઈ શકેછે, નીકર બાપના લહાણાંમાંથી ભાગ લેછે.

*૭–૮. એક ભાગદાર પોતાની મેહેનતથી બાપુકી મીલકત તથા વતન વિગેરે કદાપિ અટકેલું પાછું લીધું તેમાં જે ખરચ થયો તે ખરચ આપે ને હિસ્સો બરાબર લઈ શકેછે, અથવા ખરચ ન થાય તો હિસ્સો બરાબર લેછે.

૯. ચાર પાંચ તથા છ સાત ભાગદાર છે ને તેમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો માગે તો બીજા ભાગદારની રજા શિવાય હિસ્સો ન મળે, સઘળા ભાગદાર મળીને આપે ત્યારે લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયોછે ને બીજા ભાગદારને વેહેંચણ કરવીછે તો તેનો હિસ્સો સઘળાના બરોબરનો જુદો અનામત મુકે, ને પેલો ભાગદાર આવે ત્યારે પોતાની વેહેંચણની ટીપ કરેલી હોય તે પ્રમાણે પ્રતિત કરે; એ રીતે વેહેંચી શકેછે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક છે અથવા મોટો છે, પણ કુંવારો હોય તો તેના લગ્નનો ખરચ કાહાડીને બાકીનું વધે તે સરખે ભાગે વેહેંચણ કરે, અથવા બાળક છે તો તેને વડો ભાગદાર રાખે, ને તેનો હિસ્સો પણ તે રાખે, ને લગ્ન વિગેરેનો ખરચ તે કરેછે.

૧૨. કદાપિ બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો તેમાં માતાની રજા જોઈએ, ને માનો હિસ્સો

* અસલનું લખાણ સુધારીને બન્ને કલમ એકઠી લખીછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સરખો આપવો જોઇએ ને દિકરાઓને માનું ભરણ-પોષણ કરવું ઘટેછે, ન કરે તો હિસ્સામાંથી ખાઈ શકેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે ન બને તો દિકરાને જુદા કરે, અથવા પોતાના ઘરડાઓની મીલકત છે તો હિસ્સો આપવો ઘટેછે, ને પોતાની મીલકત પેદા કરેલી હોય તો માતાપિતાની સલાહથી આપે, નીકર ન આપે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાને સારૂં ક્રિયાખરચ જેટલું રાખે, ને વેહેચણ કરે, ને પોતાને ખાતાં વધે તો ક્રિયા ખરચ કરતાં વધે તો ભાગદાર સઘળા મળીને વેહેચી લે, ને કદાપિ એ હિસ્સો બાપ ખાઈ ગયા હોય તો સઘળા ભાગદારને બાપની ક્રિયા ખરચ કરવી ઘટેછે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેચણ કરી શકતા નથી, કદાપિ દિકરા કરજ આપવા લાગે તો વેહેચણ કરવી ઘટેછે.

૧૬. ગોરપદાં તથા વૃત્તિ-એનો જવાબ અમારે કશો નથી.

સોની-શ્રીમાળી નાતરિયા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે આમણ સામણ ફારગતી જોઈએ.

૨. જે કોઈ વેહેચણ કરતી વખત હાજર હોય તેની ફારગતીમાં શાહેદીઓ જોઈએ.

૩. ફારગતી હોય તો સાચી વેહેચણ જાણ્યામાં આવે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા ધર્મનું કામ જુદું કરેછે.

૫. લાહાણું લીધેથી જુદો કેહેવાય છે.

૬. વેહેચણ કર્યા પછી લાહાણું લેવામાં ને નોહોતરાં દેવામાં પોતપોતીકો અખત્યાર છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બંને ભાઇનો હિસ્સો બરાબર છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો-એકઠા રહીને તો બંનેનો હિસ્સો બરાબર છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક ભાગદાર હિસ્સો માગે તો બાપ મુએથી લઈ શકેછે.

૧૦. એક શખસ પરદેશ ગયો હોય તેનો ભાગ શાહુકારને ઘેર મુકે ને બીજા ભાગદાર વેહેચી લે.

૧૧. કુંવારો હોય તો તેને પરણાવે ને પછી સરખે ભાગે વેહેચી લે. જે બાળકની બરદાસ્ત કરે તે રાખે, ને મોટો થયા પછી હવાલે કરે.

૧૨. માતાની રજા જોઈએ, પણ હક એટલો છે જે માતાને જીવતાં પાળે ને મુઆ પછે ઉત્તરસાધન કરે, ને ભાગદાર વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં વેહેચી શકતા નથી, ને બાપનો વેહેચાતો નથી તો દાદાનો ક્યાંથી વેહેચાય ?

૧૪. બાપ મુખત્યારછે, ગમે તેટલો આપે ને રાખે; તેનો વારસ ચાકરી કરે તે છે.

૧૫. ભાગદાર દેવું પણ હિસ્સા માફક આપે, ને ભાગ પણ હિસ્સો બરાબર લે.

૧૬. એ સવાલનો ચાલ નથી.

સોની-વડનગરાના તડનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૬૩.

૧. વેહેચણ કરે ત્યારે સામસામી ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણ કરતી વખત જે શખસ હાજર હોય તેની શાહેદીઓ કરેછે.

૩. લડીને વેહેચણ કરેછે તેને ફારગતી જોઈએ, ને કોઈ શખસ સલાહથી વેહેચણ કરેછે તે નથી પણ કરતાં, પણ ફારગતી જરૂર જોઈએ.

૪. ધર્મનું કામ સપૂત હોય તે કરેછે, ને કોઈ નથી પણ કરતો.

૫. એકઠા રાંધેછે, ને લેહેણું તથા નોહોતરૂં જુદું આવેથી જુદા જણાયછે.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તો બાપના નામના નોહોતરાં ફરે-તથા લાહાણું, ને જુદો રેહે તો પોતાના નામનું લાહાણું ને નોહોતરાં પણ પોતાના નામનાં ફરે.

૭. એકઠા રહ્યાના સબબથી હિસ્સો બરાબર છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. બાપદાદાનું ગયલું વતન તથા મીલકત ગયલી એક ભાગદારે મેહેનતથી પેદા કરીછે, તો મેહેનતાણું હિસ્સા માફ્ક આપે, ને ખરચ થયો હોય તો હિસ્સા માફ્ક (ખરચના પૈસા હિસ્સા માફ્ક) આપે, ને હિસ્સો બરાબર લે.

૯. સર્વે ભાગદારની સલાહથી હિસ્સો મળે.

૧૦. એક ભાગદાર નજીક પરદેશ ગયો હોય તો તેનો જવાબ મંગાવીને કરે, ને દૂર પરદેશ ગયો હોય તો પરદેશવાળાનો ભાગ અનામત શાહુકારને ઠેકાણે મુકે, બીજા વેહેચી લે, ને તે શખસ આવે ત્યારપછી રહી જનસ સાબિત કરીને લઈ શકેછે.

૧૧. સર્વે ભાગદાર સરખે માથે થઈને વેહેચી લે ને બાપની મીલકતમાંથી બાળકને પરણાવે, ને તેનો ખરચ કર્યા પછી વધતું રેહે તે સરખે ભાગે વેહેચી લે. ને બાળકનો હિસ્સો બાળકની બરદાસ્ત કરે તે રાખી શકેછે.

૧૨. માતાની રજા જોઈએ, ને માતાનો હક એછે જે જીવતાં પાળે ને મુઆ પછી ઉત્તરસાધન કરે ને વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં બાપની મીલકત વેહેચી શકતાં નથી તો દાદાની ક્યાંથી વેહેચાય.

૧૪. એ વાતમાં બાપ મુખત્યાર છે, ગમે તેટલું આપે, ને ગમે તેટલું રાખે, ને રાખે તે ઉપર બાપની ચાકરી કરે તેનો હક છે. ને એ પ્રમાણે માતાનો પણ થોડું હક રાખવાનો છે.

૧૫. બાપનું કરજ પણ આપે, ને બાપનો હિસ્સો પણ લે એ એ વાત સરખી છે.

૧૬. વૃત્તિ તથા ગોરપદાંનો ચાલ નથી, ને બીજી વેહેચણ તો સરખી છે.

સોની-દમણિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૪.

૧. લડાઈ વાળાને તો ફારગતીની જરૂર છે તે કરેછે, ને સલાહથી વેહેચણ કરે તે નથી પણ કરતા, પણ ફારગતી જરૂર જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરતી વેળા જે હાજર હોય તેની શાહેદીઓ કરાવેછે.

૩. ને ફારગતીથી સાચી વેહેચણ જાણ્યામાં આવેછે.

૪. ધર્મનું કામ સપૂત હોય તે કરેછે; તેથી જુદા રહ્યા માલમ પડેછે, ને એકઠું કરેથી એકઠા છે.

૫. ફારગતીથી જુદા રહ્યા માલમ થાયછે, ને બંને ભાઈને બનાવ હોય તો એકઠા ખાય.

૬. એકઠો રેહેતો હોય તો બાપના નામના નોહોતરાં તથા લાહાણું, ને જુદો રહેલો હોય તો પોતાના નામના નોહોતરાં ને લાહાણું પણ પોતાનું.

૭. એકઠા રહ્યાના સબબથી હિસ્સો બરાબર છે.

૮. એક ભાગદારે મેહેનતથી પેદા કર્યું હોય તો હિસ્સા માફક મેહેનતાણું આપે, ને ખરચ થયો હોય તો તે પૈસા હિસ્સા માફક આપે ને હિસ્સો લે.

૯. સર્વ ભાગદારની સલાહથી હિસ્સો મળે.

૧૦. પરદેશવાળાની સલાહથી વેહેચી શકેછે.

૧૧. બાળકને પણિયતનું કાહાડીને પછી વેહેચી લે-બાકી રેહે તે-ને બાળકની બરદાસ્ત કરે તે બાળકનો ભાગ રાખે.

૧૨. માતાનો હિસ્સો સરખો છે, ને મુઆ પછી ખરચ કરતાં વધે તો વેહેચી લે, ને ઘટે તો ઉમેરે.

૧૩. બાપનો માલ બાપ જીવતાં વેહેચી શકતા નથી, તો દાદાનો ક્યાંથી વેહેચાય?

૧૪. બાપ મુખત્યાર છે, ગમે તેટલું આપે ને ગમે તેટલું રાખે.ને રાખે તે સર્વેને માલમ કરીને રાખે.

૧૫. કરજ હિસ્સા માફક આપે, ને હિસ્સા માફક માલ પણ વેહેચી લે.

૧૬. સ્થાવર જંગમની વેહેચણ બરાબર છે.

સોની-શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૫૦.

*૨. વેહેચણ કરે તો તેમાં સગાં વાહાલાં કોણ કોણ તથા ન્યાતવાળા શેઠ પટેલ તથા પડોશી વિગેરે કોણ કોણની શાહેદી જોઈએ? એનો જવાબ એછે જે શેઠ વિગેરે જણ ૫ મુખીની શાહેદી જોઈએ.

* અંક ૧૬૦ વાળા સાથે જુવાબ મળતા છે તેથી જે કલમોમાં તફાવત છે તેટલીજ માત્ર લખીછ.

૪. વેહેચણુ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું કરે, અથવા વારાફરતી કસ્યાથી એકઠા માલમ થાયછે ? એનો જવાબ એછે જે દેવપૂજા તથા સમચરી વડીલને ઘટિતછે, પણ ન બને તો જુદું કરે.

૬. એકઠાપણામાં તથા જુદાપ(ર)ણામાં નોહોતરાં દેવામાં તથા લેહેણાં લેવામાં શા ચાલ છે ? તે વિગતવાર લખજો. એનો જવાબ એ છે જે એક દાહાડે એકઠાપણામાં નોહોતરાં એકજ નામનાં દે છે, તથા લેહેણું પણ એકજ નામનું આપેછે, ને અમારી ન્યાતમાં હર વરસ માતા માહાલક્ષ્મિનો ઓચ્છવ ચૈત્ર સુદ ૧૫ ને દિને થાયછે, ને જેની મરજીમાં આવે તે ઓચ્છવ માથે લેછે, ને તેના ઊઘરાણાંની ટીપ થાયછે, તેમાં જુદું નામ જુદુંનાણું ભરાવીને આપે તો તેને ત્યાં નોહોતરૂં તથા લેહેણું જુદું અપાય; ને કોઈ ગામડેથી લોક આવ્યા હોય ને અહિયાં ઘરમાંડીને રેહે તો તેનું લેહેણું નોહોતરૂં દીધામાં આવે, ને અમથો આવ્યો હોય તો તેનું ઓચ્છવમાં નાણું લીધામાં આવતું નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કંઈ નવો માલ પેદા કીધો ત્યારે વેહેચણુ કરવામાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળે? અગર પેદા કરનારને કંઈ વધતો હિસ્સો આપીને બાકીનું વેહેચાય ? એનો જવાબ એછે જે અગર એકઠા રેહેતા હોય ત્યારે તો બરોબર હિસ્સો મળે, ને જુદો રેહેતો હોય ત્યારે તો તેની મરજી પ્રમાણે.

સુથાર—સોરઠીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫.

૧. ઘરમાં સમજીને ફારગતી કરેછે.

૨. ધણીને ફારગતી કરવાનો ચાલ છે. પંચને જાહેર કરે તો પંચના પટેલની તથા પંચના લોકની શાહેદી થાય છે.

૩. માલિયેતવાળાની સલાહમાં આવે તો વેહેચી લેછે, ને ફારગતી નથી પણ કરતાં.

૪. સપૂત હોય તે પોતાના ધર્મથી કરેછે, ને નથી કરતો તેને કોઈ શું કરે ?

૫. નોહોતરૂં ન્યાતનું જુદું આવે ત્યારે જુદો. ને એક નોહોતરેથી એકઠો.

૬. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે છે.

૭. એકઠો રહીને પેદા કર્યું તે સરવે હિસ્સેથી બરાબર વેહેચેછે.

૮. એક ભાગદારે બાપદાદાનું ગયલું વતન પૈસા ખરચ કરીને પેદા કર્યું, તો હિસ્સેદાર પૈસા હિસ્સા પ્રમાણે આપે ને ભાગ લે. કદાપિ મેહેનતથી કર્યું હોય તો મેહેનતાણું આપે ને હિસ્સો લે સહી.

૯. હિસ્સેદારમાં કાંઈ દોષના સબબથી નહી લઈ શકે.

૧૦. એક ભાગદાર નજીક પરદેશ ગયો હોય તો રજા લઈને વેહેચી લે, ને દૂર ગયો હોય તો તેનો હિસ્સો બીજા ભાગદારની સલાહથી અનામત મુકીને વેહેચી લે, ને પરદેશવાળો આવ્યા પછી રહી જનસ સાબિત કરીને લે તો પોહોચે સહી.

૧૧. મોટા નાહના સરખા થઈને ભાગ વેહેચી લે; નાહનાનો ભાગ તેનો વાલી થઈને પાળે તેની પાસે રેહે.

૧૨. જનેતાની રજા જોઈએ, ને માને આપેલું પલ્લું તેની પાસે રેહે, ને દિકરા ભરણપોષણ આપે તો વેહેચી લીધામાં આવે. મુઆ પછી ઉત્તરસાધન પલ્લાંમાંથી કરે, ને ઘટતું હોય તો ભાગિયા ઉમેરે ને વધે તો વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં બાપની તથા માની રજાવિના વેહેચી શકતા નથી. બાપની વેહેચી ન શકે તો દાદાની ક્યાંથી વેહેચાય ? બાપ વેહેચી આપે તો મુખત્યાર છે.

૧૪. બાપ મુખત્યાર છે, ગમે એટલું રાખે, ને ન રાખે તો પોતાની મરજી.

૧૫. કરજ તથા માલ બંને વેહેચી લીધામાં આવે.

૧૬. વેહેચણુ સરવે સરખા છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સુથાર-ગુજ્જર તળબદા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ" અંક ૪૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં તો વેહેચણ કરેછે. ત્યાં સામસામી ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ બાબતમાં પોતાના સગાં તથા ન્યાતના મુકરદમ તથા પડોશી શાહેદી કરેછે.

૩. સાચી વેહેચણ તો ફારગતીથી મંજુર થાયછે.

૪. વેહેચણ કર્‌યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મના કામ જેને મળે તે કરેછે.

૫. જે એકઠા રેહેછે તે ફારગતીવિના જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં તો નોહોતરાં તથા લાહાણું જુદું લઈ શકતા નથી, જુદા રહ્યા પછી તો લઈ શકેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કંઈ નવો માલ પેદા કર્‌યો; ને તે માલમાં તો સરખા હિસ્સા વેહેચી લેછે, ને તેથી પાંચની નજરમાં આવે તો કંઈ વત્તું અપાવેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાના બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પોતાની મેહેનતથી પાછું લીધું તો તેને કંઈ વત્તું આપવું જોઈએ.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો તે લઈ શકેછે, ને કોઈ બદફેલીના રાહથી ચાલતો હોય તો સંધા રાજીવિના લઈ શકતો નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો માલ વાજબી હોય તે પાંચના હજુર વેહેચીને અનામત મુકેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય તો તેને સારૂ કંઈ વત્તું રાખીને પાંચની નજરમાં આવે ત્યાં મુકેછે, ને તેનો કારવેહેવાર તેમાંથી કરેછે. ને ક્રિયા તો સંધા ભાગદાર મળીને કરેછે, ને વધે તે માલ સંધા મળીને લેછે, ને ઘટે તે સંધા મળીને આપેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરેછે, ને તેમાં માની રજા જોઈએ, અગર માએ રજા નહી આપી તો માનો હક રાખીને દિકરા વેહેચી લેછે. અગર બાપનું દેવું હોય તે સઘળાં છોકરાં મળીને આપેછે, ને માને રાખે ને અન્નવસ્ત્ર આપેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં અગર બીજી ધણિયાણી કરીને આગલી ધણિયાણીના છોકરા હવા અગર બાપે જુદા કાહાડયા તે દાદાની મીલકતમાં હિસ્સો લઈ શકેછે, દેવું પણ આપેછે, ને બાપનું પણ પોષણ કરેછે–પણ નાચાર હોય ત્યારે.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરતા નથી, પણ દિકરાઓને ખુશીથી વેહેચી આપેછે, ને બાપ પોતાને સારૂ પણ એક હિસ્સો રાખેછે, ને બાપનો હિસ્સો એક હોય તે બાપ તથા માનું ઉત્તરસાધન કરીને તે સઘળાઓ વેહેચી લેછે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે પણ આપેછે, ને માલ વેહેચી લેછે, ને ઉત્તરસાધન પણ કરેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિનો કંઈ ચાલ નથી.

સુથાર-ગુજ્જર ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં તો વેહેચણ કરેછે તે સામસામી ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ બાબતમાં પોતાના સગાં તથા ન્યાતના મુકરદમ તથા પડોશી શાહેદી કરેછે.

૩. સાચી વેહેચણ તો ફારગતીથી મંજુર થાયછે.

૪. વેહેચણ કર્‌યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મના કામ જે મળે તે કરેછે.

૫. જે એકઠા રેહેછે તે ફારગતી વિના જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં તો નોહોતરાં તથા લાહાણું જુદું લઈ શકતા નથી, જુદા રહ્યા પછી તો લઇ શકેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કંઈ નવો માલ પેદા કર્‌યો ને તે માલમાં તો સરખા હિસ્સા વેહેચી લેછે ને તેથી પાંચની નજરમાં આવે તો કંઈ વત્તું અપાવેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાના બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પોતાની મેહેનતથી પાછું લીધું તો તેને કંઈ વત્તું આપવું જોઈએ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. ચારપાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો તે લઈ શકેછે, ને કોઈ બદફેલીના રાહથી ચાલતો હોય તો સંધાં રાજી વિના લઈ શકાતો નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણુ કરે તો તેનો માલ વાજબી હોય તે પાંચના હજુર વેહેચીને અનામત મુકેછે.

૧૧. વેહેચણુ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય તો તેને હિસ્સે કંઈ વત્તું રાખીને પંચની નજરમાં આવે ત્યાં મુકેછે, ને તેનો કારવેહેવાર તેમાંથી કરેછે, ને ક્રિયા તો સંધા ભાગદાર મળીને કરેછે, ને વધે તો માલ સંધા મળીને લેછે, ને ઘટે તે સંધા મળીને આપેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરેછે, ને તેમાં(ની) માની રજા જોઈએ; અગર માએ રજા નહી આપી તો માનો હક રાખીને દિકરા વેહેચી લેછે. અગર બાપનું દેવું હોય તો સઘળા છોકરા મળીને આપેછે, ને માને રાખે ને અન્નવસ્ત્ર આપેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં અગર બીજી ધણિયાણી કરીને આગલી ધણિયાણીના છોકરા હવા. અગર બાપે જુદા કાહાડયા તે દાદાની મીલકતમાં હિસ્સો લઈ શકેછે, દેવું પણ આપેછે ને બાપનું પોષણ કરેછે-પણ નાચાર હોય ત્યારે.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણુ કરતા નથી, પણ દિકરાઓને ખુશીથી વેહેચી આપેછે ને બાપ પોતાને સ.રૂ પણ એક હિસ્સો રાખેછે, ને બાપનો હિસ્સો એક હોય-બાપ તથા માનું ઉત્તરસાધન કરીને તે સઘળાઓ વેહેચી લેછે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે પણ આપેછે ને માલ વેહેચી લેછે, ને ઉત્તરસાધન કરેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિનો કાંઈ ચાલ નથી.

સુથાર-પરદેશી ખાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૩.

૧. અમારામાં વેહેચણુ કરે તો બે આદમીને બેસાડીને બરાબર વેહેચી લે, ને સામસામી ફારગતી લખી આપે.

૨. પોતાના સગાંવાહાલાં તથા પડોશી વિગેરે જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવે.

૩. સામસામી ફારગતી થયાથી સાચી વેહેચણુ કહેવાય છે.

૪. જુદા થયા પછી સર્વે કામ જુદું કરેછે.

૫. જુદા થઈને એકઠા રાંધી ખાય તો બંનેની ખુશી, પણ એકઠા કહેવાતા નથી.

૬. જુદા રહ્યા પછી નોહોતરૂં તથા લાહાણું જુદું આપેછે.

૭. ભાગિયા સઘળા બરાબર લે.

૮. સર્વે ભાગિયા ખરચ વાજબી થયો હોય તે મુજરે આપીને બરાબર વેહેચી લે.

૯. એક ભાગદાર હિસ્સો માગે તો ચારની પ્રતિત આવે તો ભાગ આપે, નહી તો સઘળા ભાગિયાની જોડે ભાગ લે.

૧૦. સર્વે ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચી લે, ને તેનો ભાગ પંચમાં સોંપે.

૧૧. કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને વેહેચણુ કરે, ને બાળકનો ભાગ જેની પ્રતિત આવે તેને સોંપે.

૧૨. માની રજાથી વેહેચાય છે ને માને પાળે; અગર મા રજા ન આપે તો વેહેચાય નહી.

૧૩. બાપ ખુશીથી વેહેચી આપે તો બાપ મુખત્યાર છે. બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેચાય નહી.

૧૪. બાપની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે. બાપ મુઆ પછી સઘળા ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે.

૧૫. વેહેચણુ કરે તો બાપનું કરજ વેહેચી લે.

૧૬. અમારામાં એ ચાલ નથી તો શું લખીએ?

સુથાર-પંચોળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં સ્થાવર અથવા જંગમ, તથા લેણદેણ વિગેરે હરેક તરેહથી વેહેચણુ કરે તો તેમાં ફારગતી કરી શકેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે તો ચાર, ન્યાતના શેઠ પટેલ શાહેદી કરી શકેછે, ને અગર સગાંવાહાલાં તથા પાડપડોશી હાજર હોય તો તે શાહેદી કરે, ને અગર હાજર નહી હોય તોપણ તેની શાહેદીનું કાંઈ મુકરરર નહી, પણ ન્યાતના શેઠ પટેલ શાહેદી ચાર કરી શકેછે, ને ત્યારે તે વેહેચણ કરી શાબિત થાયછે.

૩. અગર ફારગતી નહી હોય તો વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઇ ચુકી, ને અગર ફારગતી નહી હોય તો ન્યાતના ચાર જણ શાહેદી આપે, ને અગર સગાવાહાલા તથા પાડપડોશી હરેક કોઈ શાહેદી આપે તો તે વેહેચણ સાચી કેહેવાય છે, ને એવી તરેહથી કોઇ ન્યાતના પંચના શેઠ પટેલ તથા સગાંવાહાલાં વિગેરે પાડપડોશી કોઈ શાહેદી આપતા નથી તો ફારગતી વગરે વેહેચણ કરી શાબિતી કેહેવાતી નથી, એવો અમારી ન્યાતનો સિરસ્તો છે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા સંવત્સરી વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું કરી શકેછે, ને અગર વારા ફરતીઓ તે કરી શકેછે પણ કર્યાથી તે એકઠા માલમ થઈ શકતાજ નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા કહી શકાતાજ નથી એવો અમારી ન્યાતનો સિરસ્તો છે.

૬. જે એકઠા રેહેતા હોય તેને તો એકજ નોહોતરૂં તેને ઘેર દીધામાં આવેછે, ને તેને ઘેર એકજ લાહાણું આપ્યામાં આવેછે, (ને) તથા જુદા રેહેતા હોય તો જુદું નોહોતરૂં દીધામાં આવેછે તથા લાહાણુંઓ તે જુદું આપ્યામાં આવેછે, એવો અમારી ન્યાતનો સિરસ્તો છે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારને પોતાની ખુશીથી હિસ્સો વેહેચીને આપે તો લે, ને અગર નહી આપે તો બીજા ભાગદારનો દાવો નહી, ને પછી તો પેદા કરનાર ધણીની મરજી—તેનું કાંઈ અમારામાં મુકરર નહી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળી શકેછે, પણ પેદા કરનારને વધતું સવાઇ આપીને બાકી વેહેચી લઈ શકેછે એવો અમારી ન્યાતનો સિરસ્તો છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો બીજા ભાગદારોની રજા નહી હોય તો તેથી હિસ્સો લઈ શકાતોજ નથી, ને અગર બીજા ભાગદારોની રજા હોય તો તે શખસ પોતાનો હિસ્સો લઇ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેથી વેહેચણ કરી શકાતુંજ નથી, ને અગર વેહેચણ કરે તો એક ભાગદાર પરદેશ ગયો તેની વરસ ૧૨ બાર સુધી વાટ જોઈને બીજા ભાગદાર વેહેચીને હિસ્સો બરાબર લઈ શકેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે તો તેનો સંસ્કાર તથા લગન તથા ક્રિયા વિગેરે બંદોબસ્ત એ છે જે નાહાના ભાગદારનો મોટો ભાઈ હોય તે ભાગદાર બાળક હોય તેનો ભાગ મોટો ભાઈ સંભાળે ને તે કરી શકેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈયે છેએ, ને તેમાં માનો હિસ્સો તો બે ભાગ દિકરાઓ રાખીને બાકીનો હિસ્સો દિકરાઓ વેહેચી લઈ શકેછે—એવો અમારી ન્યાતનો સિરસ્તો છે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરી શકેછે, ને અગર કરે તે વખત માની રજા જોઈતી નથી. ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી વેહેચી લઈ શકાતોજ નથી એવો અમારી ન્યાતનો સિરસ્તો છે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાને વાસ્તે કેટલું રાખે, કે અગર નહી રાખે તેમાં તો બાપની મરજી, તેનું કાંઈ મુકરરર નહી; ને બાપના હિસ્સાના વારસ તો દિકરાઓ છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા તો વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ સર્વે ભાગિયા બરાબર આપે.

૧૬. ગોરપદાંની તથા વૃત્તિની વેહેચણ બીજા માલ પ્રમાણે વેહેચી લીધામાં અમારામાં આવતુંજ નથી તો તેનો જીકર શું લખીએ ?

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સુથાર–પંચોળી ચાંપાનેરી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૩.

૧. વેહેચણ કરે તો ફારગતીનો ચાલ નથી, ને કરે તો તેની ખુશી.

૨. વેહેચણ સમજણથી કરે તો ફારગતી કરતા નથી, ને અગર કોઈ કરે તો જે ત્યાં હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવે.

૩. ભોગવટાથી તથા જુદાં લાહાણાંથી સાચી વેહેચણ જણાયછે.

૪. દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ સર્વે જુદું કરેછે.

૫. જુદા રહ્યા ને સ્નેહ હોય તો ખરચ આપીને એકઠા જમે—તો જુદા કેહેવાયછે.

૬. એકઠાપણામાં તો નોહોતરૂં તથા લાહાણું એકઠું, ને જુદાપણામાં તો નોહોતરૂં તથા લાહાણું પણ જુદું છે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી નવો માલ એકઠાપણામાં પેદા કર્યો હોય તો વેહેચણ કરવામાં સર્વે બરાબર વેહેચી લે.

૮. બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે ગયલું પેદા કર્યું તો વાજબી ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપીને બરાબર વેહેચી લે, ને પેદા કરનારને કાંઈ મેહેનતાણું વધતું આપવું જોઈયે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, પણ કોઈ બદફેલીના રાહથી માગે તો આપી શકતા નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો માલ વાજબી હોય તે પાંચના હજુર વેહેચીને અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂ હોય તો તેને સારૂ કાંઈ વધતો હિસ્સો રાખીને બાકીનું વેહેચી લે, ને બાળકનો હિસ્સો પાંચની નજરમાં આવે ત્યાં મુકે, ને તેનો કારવેહેવાર તેમાંથી કરેછે. ને ક્રિયા તો સઘળા ભાગિયા મળીને કરેછે, ને વર્ષે તે સઘળાં મળીને લેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈયે, ને અગર માએ રજા નહી આપી તો માનો હક રાખીને દિકરાઓ વેહેચી શકેછે, ને માને રાખે ને અન્નવસ્ત્ર આપેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ મુખત્યાર છે, ને દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાથી બાપની રજાવિના વેહેચાય નહી.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરતા નથી, પણ દિકરાઓને ખુશીથી બાપ વેહેચી આપે, ને બાપ પોતાને સારૂ પણ એક હિસ્સો રાખે, ને બાપનો હિસ્સો જે હોય તે બાપ તથા માનું ઉત્તરસાધન કરીને સઘળા મળીને વેહેચી લે છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેચણ કરે તો કરજ પણ વેહેચી લે.

૧૫. ગોરપદાં વિગેરેનો ચાલ નથી.

સુથાર–વૈશ્યનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮૨.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરે તેમાં ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે ધણીની પ્રતિત આવે તેની શાહેદી કરાવેછે. સગાંવાહાલાં તથા પડોશીઓનું કાંઈ મુકરર નથી, પોતે પોતાની મરજીમાંઆવે તેની કરાવે.

૩. અમારામાં સાચી વેહેચણ ફારગતી તથા શાહેદીથી જણાયછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ પોતાની રૂપક પ્રમાણે કરે.

૫. એકઠા રાંધી ખાય, ને એકઠા નોહોતરે જમવા જાય [તે] એકઠા કેહેવાય છે.

૬. અમારામાં એકઠો હોય તેને નોહોતરૂં તથા લાહાણું એકઠું આપેછે ને જુદો ર[હ્યો] હોય તેને લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું દે છે, ને જે જુદા થઈને પાછા એકઠા રેહે તેને પણ નોહોતરૂં તથા લાહાણું જુદું આપેછે.

૭. એકઠા રહીને કોઈ ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ને કોઈ ભાગદારે ઓછું પેદા કર્યું હોય, પણ ભાગિયા સર્વે બરોબર વેહેચી લે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. સાચી વેહેચણ ફારગતીથી તથા ન્યાતના શેઠપટેલની શાહેદીથી માલમ પડેછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી હરેક ધર્મનું કામ જેની ખુશીમાં આવે તે કરેછે.

૫. એકઠા રાંધીને જમે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. જુદા રહ્યા પછી લાહાણું નોહોતરૂં જુદું આવેછે.

. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદા- મીલકત વિગેરે પાછું લીધું તેમાં સર્વે ભાગિયા ર છે.

એકઠા રહીને એક ભાગદારે પોતાની મેહેન- કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો, પણ વેહેચણ કરે સરખે હિસ્સે વેહેચી લે.

. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ હિસ્સો લઈને જુદો રેહેવા ચાહે તો રેહેછે.

એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગ- ચણ કરવા ચાહે તો તેનો ભાગ ન્યાતના શેઠ- નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કું- છે ત્યારે તેનો પણિયત ખરચ પેહેલાંથી કાહા- વેહેચણ કરે; ને બાળકનો ભાગ ન્યાતના શેઠ લ વિગેરે પંચના લોકની નજરમાં આવે ત્યાં અ- ત મુકે.

ર. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો ખોરાકીપોશાકીનો બંદોબસ્ત કરે, તથા તેના ખરચનો હિસ્સો કાહાડીને પછી જે માલ રેહે ભાગિયા સરખે હિસ્સે વેહેચી લે.

. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો ની રાજીથી વેહેચણ થાય છે, અગર સાવ- હોય તો તેની રજાની દરકાર નથી.

. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને સો બાપ જીવતાં જેને આપી જાય તે લે છે, ને પછી જે માલ રહ્યો હોય તેમાં સર્વે ભાગિયા ર વેહેચી લે.

. બાપનો માલ હોય તે લેઓ ખરા ને દેવું પણ .

. ગોરપદાનો અમારામાં ચાલ નથી.

ધાંચી–મોઢ અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ પોતપોતાની સમજણથી કરે તેમાં કાંઈ ફારગતી જોઈતી નથી, ને લડાઈથી વેહેચણ કરે તેમાં ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ કીધા પછી ફારગતી કરે તો તેમાં પોતાના મનમાં આવે તેની શાહેદી કરાવે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ તેના કારવેહેવારથી તથા શાહેદીથી માલમ પડેછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી હરેક ધર્મનું કામ જેની ખુશીમાં આવે તે કરેછે.

૫. એકઠા રાંધીને જમે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. જુદા રહ્યા પછી લાહાણું નોહોતરૂં જુદું આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત વિગેરે પાછું લીધું તેમાં સર્વે ભાગિયા બરાબર છે.

૮. એકઠા રહીને એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કસ્યો, પણ વેહેચણ કરે ત્યારે સરખે હિસ્સે વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લઇને જુદો રેહેવા ચાહે તો રહેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેનો ભાગ તેની બૈરીને સોંપે, પણ બૈરીથી ગેરરસ્તે ખરચાય નહી, ને બૈરી ન હોય તો ભાગિયાની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઇ બાળક તથા કું વારૂં છે, ત્યારે તેનો પણિયત ખરચ પેહેલાથી કાહાડ વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ ભાગિયાની નજર આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે માની રજાથી વેહેચણ થાયછે, ને સાવકી મા નાત રાની હોય તો તેનું પલ્લું તેની પાસે રેહેછે, તેની રજાની જરૂર નથી.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કે તો માબાપની રાજીથી વેહેચણ થાયછે, ને અ સાવકી મા હોય તો

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચ્યણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને તે હિસ્સો બાપ જીવતાં જેને આપી જાય તે લેછે.

૧૫. બાપનો માલ હોય તે લેઓ ખરો, ને દેવું પણ આપેછે.

૧૬. ગોરપદાંનો અમારામાં ચાલ નથી.

ઘાંચી—મોઢ ચાંપાનેરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચ્યણ પોતપોતાની સમજણથી કરે તેમાં કાંઈ ફારગતી જોઈતી નથી, ને લડાઈથી વેહેચ્યણ કરે તેમાં ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચ્યણ કીધા પછી ફારગતી કરે તો તેમાં પોતાના મનમાં આવે તેની શાહેદી કરાવે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો વેહેચ્યણના કજિયામાં વેહેચ્યણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચ્યણ તેના કારવેહેવારથી તથા શાહેદીથી માલમ પડેછે.

૪. વેહેચ્યણ કીધા પછી હરેક ધર્મતું કામ જેની ખુશીમાં આવે તે કરેછે.

૫. એકઠા રાંધીને જમે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. જુદા રહ્યા પછી લાહાણું નોહોતરૂં જુદું આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત વિગેરે પાછું લીધું તેમાં સર્વે ભાગિઆ બરાબર છે.

૮. એકઠા રહીને એક ભાગદારે પોતાની મેહેનથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો પણ વેહેચ્યણ કરે ત્યારે સરખે હિસ્સે વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લઈને જુદો રેહેવા ચાહે તો રેહેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચ્યણ કરવા ચાહે તો તેનો ભાગ તેની બૈરીને આપે, પણ તે બૈરીથી ગેરરસ્તે ખરચાય નહી, ને જો ખરચાય તો ભાગિયાની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચ્યણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે ત્યારે તેનો પરિણયત ખરચ પ્રથમ કાહડીને વેહેચ્યણ કરે, ને બાળકનો ભાગ ભાગિયાની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચ્યણ કરે તો માની રજાથી વેહેચ્યણ થાયછે. ને સાવકી મા નાની ઉમરની હોય તો તેનું પલ્લું તેની પાસે રેહેછે, તેની રજાની જરૂર નથી.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચ્યણ કરે તો માબાપની રાજીથી વેહેચ્યણ થાયછે. ને સાવકી મા હોય તો તેની રજાની દરકાર નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચ્યણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને તે હિસ્સો બાપ જીવતાં જેને આપી જાય તે લેછે.

૧૫. બાપનો માલ હોય તે લે પણ ખરો, ને દેવું પણ આપેછે.

૧૬. ગોરપદાંનો અમારામાં ચાલ નથી.

ઘાંચી—શ્રીમાળી વીશા પટોળીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચ્યણ કરેછે તેમાં સામી ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચ્યણ બાબતમાં પોતાના સગા તથા ન્યાતના તથા પડોશી વિગેરે જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવેછે.

૩. સાચી વેહેચ્યણ ફારગતીથી મંજુર થાયછે.

૪. વેહેચ્યણ થયા પછી દેવપૂજા તથા સદાવ્રત વિગેરે ધર્મતું કામ જેને મળે તે કરેછે.

૫. જે એકઠા રેહેછે તે ફારગતી વિના જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં તો નોહોતરૂં તથા લાહાણું લઈ શકતા નથી, જુદા રહ્યા પછી તો જુદાં લઈ શકેછે.

૭ એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ને તે માલમાં તો સરખા હિસ્સા વેહેચી લેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. એક ભાગદારે પોતાના બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પોતાની મેહેનતથી પાછું લીધું તો તેને કાંઈ વધતું આપતા નથી, સરખા હિસ્સા વેહેચી લેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે, તેમાંથી એક શખ્સ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો ચારની મરજી વિના આપી શકતો નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય, ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેની વરસ ૨, સુધી વાટ જોઈને તેનો ભાગ જે વાજબી હોય તે પંચના હજુર વેહેચીને અનામત મુકેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કું... હોય તો તેને સારૂ કાંઈ વધતું રાખીને પાંચની ...રમાં આવે ત્યાં મુકેછે, ને તેનો કારવેહેવાર તેમાંથી ...છે, ને ક્રિયા તો સઘળા ભાગદાર મળીને કરેછે, ને ... તે માલ સઘળા મળીને લેછે, ને ઘટે તે સઘળા ...ને આપેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરેછે તેમાં માની રજા જોઈએ, અગર માએ રજા નહી આપી તો માનો હક રાખીને દિકરાઓ વેહેચી લેછે, અગર બાપનું દેવું હોય તે સઘળા છોકરા મળીને આપેછે, ને માને રાખે તે અન્નવસ્ત્ર આપેછે.

૧૩. અમારામાં બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૧૪. બાપ પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણ કરતા નથી તો તેનો જવાબ શું લખીએ?

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે પણ આપેછે ને માલ વેહેચી લેછે, ને ઉત્તરસાધન પણ કરેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિનો ચાલ અમારામાં નથી.

સાળવી—શ્રીમાળી વીસા પટોળીવાળાનું તડ બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૮.

[આ અંકવાળાનો જવાબ એવો છે કે પેહેલા તડવાળાના અંક ૫૭ ના જવાબ પ્રમાણે જવાબ છે તેથી લખ્યો નથી.]

લુહાર—અમદાવાદી તથા ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે ભાગદાર સર્વે બેસીને કરે, ને ફારગતી પણ સામાસામી આપે ને લે.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે ભાગદારો પોતાની સમજણ પ્રમાણે કરે, ને કોઈ બીજા શખ્સને તેડવા ઘટે તો પોતાની પતિજવાળાને તેડે, ને ફારગતીમાં શાહેદી કરાવે.

૩. અગર ફારગતી ન થઈ હોય તો વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ તો શાહેદો હોય તો—સાબિત વાતની વેહેચણ તો શાહેદો પાકી કેમ જાણવામાં આવે? ને સાબિત વાત તો સરકાર અદાલતના હાકેમ તે સાબિત કરે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ એક કરે વા જુદા જુદા કરે તે સર્વે હિસ્સાદારોની સમજણ પ્રમાણે કરે તેનું મુકરર નથી, ને વારા ફરતી કર્યાથી એકઠા માલમ ઠરતા નથી તો શું લખીએ?

૫. જે એકઠાં રાંધેછે તે જુદા કેહેવાતા નથી, ને અગર જુદા પણ કેહેવાયછે, તેનો સબબ એજે ચાર વા બે હિસ્સેદારો હોય ને એકને ખરચ આપીને એક ચુલે રાંધી જમેછે તેને એકઠા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં લાહાણું લેવાનું તથા આપવાનો બંદોબસ્ત એ છે કે વરસ બારનો છોકરો થાય, ને ન્યા... તમાં રૂા. ૧ આપે ત્યાર પછી લાહાણું લે; ને નોહોત... દેવાનો સબબ એ જે એકઠો રેહે તો નોહોતરૂં એ... ને જુદો રેહે તો નોહોતરૂં જુદું દીધામાં આવે.

૭. કોઈ શખ્સને ચાર તથા પાંચ ભાઈ ... પોતાના ઘરડાની પેઢીના નામનો ધંધો કરે, તે... ગદાર સર્વે બરોબર વેહેચી લે; ને તેમાં ભ... જુદો રહીને ધંધો કરે પોતે પોતાના નામ... કરી ને નવો માલ પેદા કરે, તેમાં હિસ્સેદારે... પોહોંચતું નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતા... ...તથી બાપ... દાની મીલકત તથા વત... વિગે...

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પાછું મેળવ્યું તેમાં ભાગદારો સર્વે બરોબર, ને પેદા કરનારને કાંઈ વત્તું આપવું ઘટિત છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે. તો સર્વે ભાગદારોનાં એક ચિત્ત થાય ત્યારે હિસ્સાઓ વેહેચી શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો છે ને બીજો ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહેછે તો તે શખસ તેનો હિસ્સો લઈ શકેછે, ને ભાગદાર પરદેશ ગયો છે ત્યારે તેનો ભાગ વેહેચણ કરતી વખત પરદેશ જે શખસ ગયો હોય તેની બૈરીને હિસ્સો આપે, ને પરદેશ જનાર શખસની વાટ વરસ બાર સુધી જુએ ને નહી આવે તો ભાગદાર સર્વે બરોબર વેહેચી લે હિસ્સા પ્રમાણે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળ તથા કુંવારૂં છે ત્યારે તેનો સંસ્કાર કરવામાં એ (જે) છે જે સંસ્કાર તથા લગ્ન જેટલો રીત પ્રમાણે ખરચ કરે, ને ભાગ કરતાં વધતો કાહાડે, ને જ્યારે ભાગદાર નાલાયક છે ત્યારે તેનો ભાગ જે કોઈ તેનો મુરબ્બી હોય તેની પાસે રેહે, ને જ્યારે તે શખસ મોટો થાય ત્યારે હિસ્સાનો રાખનાર ધણી તે શખસને આપે, ને અગર બાળ તથા કુંવારૂં છે ને તેની ક્રિયા કરવી પડે તો તેના હિસ્સામાંથી ખરચ કરે, ને બાકી રહે તેમાંથી સર્વે ભાગદારો વેહેચી લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે ત્યારે વેહેચણું કરવામાં માની રજા પણ જોઈએ, ને માનો હિસ્સો પણ દિકરાના બરાબર લઈ શકે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓથી બાપનો માલ તથા દાદાનો માલ સ્થાવર તથા જંગમ પણ બાપની [illegible]જા પાકી વેહેચી શકતા નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પો[illegible] સત્તા પ્રમાણે દિકરાને આપે, ને બાકી તો [illegible]ી પાસે રાખે, ને જ્યારે બાપ નથી ત્યારે તો [illegible] વારસો દિકરા છે.

[illegible]. બાપને કરજ છે ને દિકરાઓ વેહેચણ કરવા [illegible] વેહેંચી શકતા નથી.

[illegible]ઓને પોરપદાનો તથા વૃત્તિનો અધિકાર [illegible] શું લખીએ?

લુહાર–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "બ." અંક ૬૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તેમાં સામસામી ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણ બાબતમાં પોતાના સગા તથા ન્યાતના પડોશી શાહેદી કરેછે.

૩. સાચી વેહેચણ ફારગતીથી મંજુર થાયછે.

૪. વેહેચણ થયા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ જેને મળે તે કરેછે.

૫. જે એકઠા રેહેછે તે ફારગતીવિના જુદા [illegible] વાતા નથી.

[illegible] તો નોહોતરાં તથા લા[illegible] [illegible] પછી તો [illegible] [illegible]

[illegible] પોતાની [illegible] કાંઈ [illegible] તે [illegible] હિસ્[illegible] [illegible] તેણી [illegible] આવે તો કાંઈ વધ[illegible] આપેછે.

૮. એક ભાગદાર [illegible] દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પોતાની મેહેનતથી પાછું લીધું તો તેને કાંઇ વધતું આપવું જોઈએ.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, ને કોઈ બદફેલીના રાહથી ચાલતો હોય તો પણ સર્વે ભાગિયા મળીને તેનો ભાગ જુદો કાહડી આપેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ વાજબી હોય તે પાંચના હજુર વેહેચી અનામત મુકેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય તો તેને સારૂ કાંઈ વધતું રાખીને પાંચની નજરમાં આવે ત્યાં મુકેછે, ને તેનો કારવેહેવાર તે માંથી કરેછે. ને ક્રિયા તો સઘળા ભાગદાર મળી કરેછે, ને વધે તે માલ સઘળા મળી લેછે. ને ઘટે [illegible] સઘળા મળીને આપેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરેછે તેમાં માની રજા જોઈએ, અગર માએ રજા નહી આપી તો માનો હક રાખીને દિકરા વેહેચી લેછે, અ-

ગર બાપનું દેવું હોય તે સઘળા છોકરાં મળીને આપેછે, ને માને રાખે ને અન્નવસ્ત્ર આપેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં અગર બીજી ધણિયાણી કરીને આગલી ધણિયાણીના છોકરા હવા, અગર બાપે જુદા કર્યા તે દાદાની મીલકતમાં હિસ્સો લઈ શકેછે, ને દેવું પણ આપેછે, ને બાપનું પણ પાલણ કરેછે પણ નાચાર હોય ત્યારે.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરતા નથી પણ દિકરાઓની ખુશીથી વેહેચી આપેછે, ને બાપ પોતાને સારૂ પણ એક હિસ્સો રાખેછે, ને બાપનો હિસ્સો એક હોય તે બાપ તથા માનું ઉત્તરસાધન કરીને તે સઘળા વેહેચી લેછે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે પણ આપેછે, ને માલ વેહેચી લેછે ને ઉત્તરસાધન પણ કરેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિનો કાંઈ ચાલ નથી.

લુહાર—ભાવનગરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે ફારગતી જોઈતી નથી.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે ઘરમેળે કરેછે ને કોઈ શાહેદીનું કાંઈ મુકરર નથી.

૩. વેહેચણ કરેલી પડોશી વિગેરેના કહ્યાથી જણાયછે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા જુદા કરેછે, ને સમચરી તો સલાહ હોય તો એકજણ કરેછે, ને ધર્મ તો સર્વેજણા કરેછે, ને વારાફરતી કરતામાં એકઠા માલમ થતા નથી.

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠા હોય ત્યારે જુદું નોહોતરૂં તથા જુદું લાહાણું આવતું નથી, ને જુદા હોય ત્યારે જુદું નોતરૂં તથા જુદું લાહાણું આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કર્યામાં બીજા ભાગદારોને એકઠા રેહેતા હોય તો બરોબર હિસ્સો મળશે.

૮. અમારી ન્યાતમાં વતન છે નહી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો તે લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચી શકેછે, ને પરદેશ ગયલા ભાગદારનો હિસ્સો આબરૂવાળો ભાઈ અનામત રાખી શકેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂંછે ત્યારે તેનો સંસ્કાર લગ્ન તથા ક્રિયા વિગેરેનો જે કરવો પડે તે ખરચ કુલ માલમાંથી આબરૂવાળો ભાઈ જુદો પોતાની પાસે અનામત રાખીને બીજો રહ્યો હોય જે માલ તે વેહેચી લે, ને બાળકનો જે ભાગ છે તે આબરૂવાળો ભાઈ સંભાળેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માની રજા જોઈએ, તે મા આપે તે પ્રમાણે છોકરા લે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં બાપની ખુશી હોય તો દિકરાને વેહેચી આપે ને માની રજા જોઈએ ને દાદાનો માલ દિકરાથી વેહેચી શકાતો નથી.

૧૪. કદાચ બાપ રાજી હોય તો દિકરાને વેહેચી આપે ને પોતાને વાસ્તે પોતાની મરજી ચાહે તેટલું રાખે, ને બાપ મુઆ પછી તે બાપના હિસ્સાના માલીક સર્વે છોકરા બરોબરછે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેચણ કરી શકતા નથી.

૧૬. અમારી ન્યાતમાં ગોરપદાં અથવા વૃત્તિપદાં કાંઈ છે નહી.

લુહાર—ગુજ્જર ગુલાબબંસી બુદલખંડીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૫.

૧. અમારામાં ભાઈઓ ભાઈ વેહેચણ કરેછે, ને બરાબર વેહેચી લે છે, ને ફારગતીનો ચાલ નથી.

૨. વેહેચણ કરેછે તે વખત પડોસી અથવા એ સગાંવાહાલાંને બોલાવીને તેના દેખતાં વેહેચી લે છે.

૩. સાચી વેહેચણ તો પડોશીની તથા સગાંની શાહેદીથી સાચી વેહેચણ જણાયછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી

વિગેરે ધર્મનું કામ સમજણથી તેની ખુશીમાં આવે તે પ્રમાણે કરેછે.

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાય નહી.

૬. જુદા રેહેતા હોય તો જુદું લાહાણું નોહોતરૂં દે છે, ને એકઠા રેહેતા હોય તો એકઠું લાહાણું નોહોતરૂં આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારોને હિસ્સો મળેછે, પણ પેદા કરનારને મેહેનતની તરફથી કાંઈ વધારે મળેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળેછે, ને પેદા કરનારને વધારે મળેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તોએપણ ત્રણેની મરજી વિના તેને ભાગ મળતો નથી.

૧૦ એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે ને પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેની ધણિયાણી હોય તો તેને આપેછે, ને તે ન હોય તો જેની પતિજ આવે તેને ઘેર મુકેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે જો કન્યા મળતી હોય તો તેના લગ્ન કરે, અગર કન્યા ન હોય તો તેને કાંઈ વધારે આપીને વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ ચારની મરજીમાં આવે ત્યાં મેલે, ને છોકરો મોટો થયા પછી પોતાના કબજામાં લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો માને પણ એક હિસ્સો આપીને વેહેચણ કરે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં આજ સુધી દિકરા સાથે વેહેચણ કરી નથી.

૧૪. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૧૩ મી પ્રમાણે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓથી વેહેચણ થાય નહી, ને બાપના કરજનો બંદોબસ્ત આગળથી કરીને પછી વેહેચી લે.

૧૬. એનો અમારામાં ચાલ નથી.

હજામ–કાનમીયા સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૮.

૧. પંચના લોકને બોલાવે તો જાય, નહી તો પોતાને ઘેર સમજેછે.

૨. ધણીને સુજે તેની શાહેદીઓ કરેછે, ને કામ ચાલેછે.

૩. જેને ફારગતી કરવાની જરૂર હોય તે પંચને બોલાવીને કરેછે, ને બીજા લોક નથી પણ કરતા, શામાટે જે અમારે રોટલાનું ઠેકાણું નહી તો વેહેચણ ફારગતી શેની કરીએ? કેટલાક લોક ઘરમાં સમજેછે.

૪. સપૂત હોય તે ધર્મનું કામ કરેછે, ને નથી કરતા તેને પંચ શું જાણે? કરેછે તે કોઈ પંચને કહીને કરતા નથી.

૫. એકઠા રાંધે તે એકઠો, ને જુદું રાંધેથી જુદો જાણીએ.

૬. જુદા રાંધે તેને જુદું નોહોતરૂં દે છે, ને લાહાણાંનો ચાલ તો એવો છે જે લાહાણું આપે તે લાહાણું લેછે.

૭. એકઠો રહીને પેદા કર્યું છે તો સર્વે વેહેચ્યામાં આવે, ને જુદો રહીને પેદા કર્યું હોય તો પેદા કરનારનું છે.

૮. બાપનું વતન ગયેલું જેણે પૈસા ખરચીને અથવા મેહેનતથી પેદા કર્યું હોય તો બીજો હિસ્સેદાર ખરચના પૈસા હિસ્સા પ્રમાણે આપે, ને ભાગ હિસ્સે લે, ને મેહેનતથી પેદા કર્યું હોય તો મેહેનતાણું આપે, ને હિસ્સો લે.

૯. બાપ જીવતાં હિસ્સો નહી મળે ને બાપનો ખરચ તથા બાપનું દેવું આપે ત્યારે હિસ્સો લીધામાં આવેછે, હિસ્સેદાર સાબુત છે, જ્યારે ચાહે ત્યારે લઇ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર નજીક પરદેશ ગયો હોય તો રજા લે છે, ને દૂર ગયો હોય તો તેનો હિસ્સો બીજા ભાગદારોની સલાહથી અનામત મુકીને વેહેચી લે, ને ભાગદાર આવે ત્યારે ઓછો હિસ્સો હોય તો રહી જણસ સાબિત કરીને લે સહી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. નાહાના બાળકનો હિસ્સો-મોટા મળીને પરણાવે, ને બરાબર ખરચે થઈને હિસ્સો વેહેચી લે, નાહાનાને જે કોઈ વાલી થઈને પાળે તે તેનો હિસ્સો સંભાળે.

૧૨. (માતાને) પોતીકી આબરૂ પ્રમાણે બાપ મુઆ પછી માતાને પાળે, ને મુઆ પછી ઉત્તરસાધન કરે એ માતાનો હક્ક છે, ને એ પ્રમાણે ન કરે તો હિસ્સા બરાબર, માતાને ભાગ આપે સહી.

૧૩. બાપ છતાં દિકરો ભાગ વેહેચી શકતો નથી, ને બાપની મીલકત વેહેચી શકે નહી તો દાદાની ક્યાંથી વેહેચી શકે?

૧૪. કદાચ બાપ રાજી થઈને વેહેચી આપે તો વેહેચાય. ને બાપનો હિસ્સો બાપ ગમે તેને આપે તો મુખત્યાર છે.

૧૫. વેહેચી લે તો કરજ પણ વેહેચી ને આપે સહી.

૧૬. એ સવાલ અમારે લખવો વાજબી નથી, શામાટે જે બ્રાહ્મણ ઉપર છે.

હજામ-કડીવાળા તથા પટણી ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૯.

૧. વેહેચણના પણ સવાલ સર્વે શાસ્ત્ર પ્રમાણે કબુલ છે, માટે લખતા નથી.

વાલંદ-લીમચીઆ અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે ત્યારે ફારગતી લેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે ગમે તેની શાહેદી ૨ થી ફારગતી લખી લેછે.

૩. ફારગતી લખી લીધાવિના વેહેચણ થઈ સાબિત થઈ શકતી નથી.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી અથવા વેહેચણ કરતા પેહેલાં દેવપૂજા ધર્મધ્યાન તથા સમચરી શ્રાદ્ધ તેનું એવું કાંઈ મુકરર નથી.

૫. એકઠા રાંધે અથવા જુદા રાંધે તેથી જુદા કેહેવાય એવું કાંઈ મુકરર નથી.

૬. એકઠા રહીને પરણે ત્યારે બાપના નામના નોહોતરાં દેછે, ને જુદા રહીને પરણે ત્યારે તે પરણનાર શખસના નામના નોહોતરાં દેછે ને અમારામાં લ્હાહાણાનો ચાલ નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી નવો માલ પેદા કર્યો હોય ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારોને હિસ્સો મળતો નથી, પેદા કરનાર મુખત્યારછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી પેદા કર્યું હોય ને અમારામાં વતન તો છે નહી, ને બીજા ભાગદારને તેમાંથી હિસ્સો મળતો નથી, ને વત્તું ઓછું અપાતું નથી.

૯. ચાર તથા પાંચ ભાગદારછે તેમાં એક ભાગદાર હિસ્સો માગે તો લઈ શકેછે, તેમાં બીજાની રજા જોઈતી નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયોછે ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરી શકેછે, ને જે ગામ ગયોછે તેનો ભાગ અનામત રાખે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો તથા મરનાર મા-તે સર્વેનો ખરચ મીલકતમાંથી જુદો કાહાડીને જે બાકીની વસિયત વધે તે સર્વે ભાગિયા બરોબર વેહેચી લે, ને બાળક ભાગિયાનો હિસ્સો તથા ખરચનો ભાગ જે છે તે સર્વે ડાહ્યો ભાગિયો હોય તે રાખે, ને બાળક ભાગિયો ૧૬ વરસની ઊમરનો થાય ત્યારે તેનો ભાગ તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે ત્યારે માના બારમાના પૈસા પોહોંચી શકતા હોય તો તે પૈસા અનામત રાખીને રોટલા લુગડાં તથા રેહેવાને ઘર તે સર્વે બાબતનું માને સર્વે ભાગિયા લખી આપીને ત્યાર પછી જે રહ્યું હોય તે સર્વે ભાગિયા વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં બાપની તથા માની રજા હોય તો દિકરાઓ વેહેચી શકેછે, ને દાદાની મીલકત વેહેચતાં બાપની રજા જોઈએ છૈએ.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરાઓ સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાને વાસ્તે પોતાની મરજી ચાહે તેટલી મી-

લકત રાખીને બાકીની મીલકત હોય તે સર્વે દિકરાને વેહેચી આપે, ને બાપના હિસ્સાના વારસ સર્વે દિકરા બરોબરછે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેચણું કરી શકતા નથી.

૧૬. અમારામાં ગોરપદું નથી ને અમારામાં વૃત્તિઓ નથી.

હજામ—મેહેસુરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તેમાં ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણ બાબતમાં પોતાના સગા તથા પડોશીની શાહેદી કરાવેછે.

૩. સાચી વેહેચણ તો ફારગતી તથા શાહેદીથી મંજુર થાય છે.

૪. વેહેચણ થયા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ જેને મળે તે કરેછે.

૫. એકઠા રેહેછે તે ફારગતી થયા વિના જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં તો નોહોતરૂં તથા લાહાણું જુદું લઈ શકતા નથી, જુદા રહ્યા પછી તો લઈ શકેછે.

૭. એકઠાપણામાં કોઈ ભાગદારે વત્તું પેદા કર્યું હોય ને કોઈ ભાગદારે ઓછું પેદા કર્યું હોય પણ ભાગિયા સર્વે બરાબર છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાના બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પોતાની મેહેનતથી પાછું લીધું તો તેને કાંઈ વધતું આપવું જોઈએ.

૯. સર્વે ભાગિયાની રજા વિના કોઈથી વેહેચાય નહી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો માલ વાજબી હોય તે એની સાક્ષીએ અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કુંવારાનું પણિયત કાહડીને બરાબર વેહેચી લે, ને બાળકનો ભાગ મોટો ભાઈ રાખે, ને તેજ પાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તેમાં માની રજા જોઈએ. માને પાળે ઘરમાં રાખીને.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ મુખત્યારછે, માની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને તે મુઆ પછી તે માલના વારસ સર્વે દિકરા બરાબરછે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તે પણ આપેછે, ને માલ વેહેચી લેછે ને ઉત્તરસાધન પણ કરેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિનો કાંઈ ચાલ નથી.

હજામ—લીમચીયા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૨.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરે તેનો ચાલ એ છે જે સામસામી ફારગતી જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે શેઠની શાહેદી મુકરર જોઈએ તથા સગા જે હાજર હોય તે તથા ન્યાતના જે હાજર હોય તથા મોહોલ્લાના જે હાજર હોય તે સર્વેની શાહેદી જોઈએ.

૩. ફારગતી નહી હોય તો ન્યાતના શેઠ તથા ન્યાતના પાંચ મરદ હજુર વેહેચ્યું હોય તો તે વેહેચણ કરી જણાઈ મુકરરછે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા જેને ગમે તે કરે, તથા સમચરી જો ભાઈઓને સલાહ હોય તો મોટો ભાઈ કરેછે, ને લડાઈ હોય તો જુદું કરેછે, ને ધર્મ સર્વે કરેછે.

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં મોટા ભાઈના નામનું નોહોતરૂં લાહાણું આવેછે, ને જુદાપણામાં સર્વેનું જુદું આવેછે, ને જુદું લાહાણું તથા નોહોતરૂં લેવા ચાહે ત્યારે રૂ. ૧1, ન્યાતના શેઠને પંચનો આપેછે ત્યારે લેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરતી વખત બીજા ભાગદારને તેમાંથી હિસ્સો કાંઈ મળતો નથી, ને બાપના હિસ્સામાં બરોબર ભાગદાર વેહેચી લે.

૮. એક ભાગદાર પોતાની મેહેનતથી બાપદાદા[ની] મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા

ભાગદારને હિસ્સો મળી શકેછે, બરોબર હિસ્સો મ-ળી શકેછે.

૯. ચાર તથા ૫, ભાગદાર હોય ને તે સર્વેની રાજી હોય તો એક ભાગદાર હિસ્સો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો કરી શકતા નથી, ને તે ભાગદાર પરદેશ જનારની બાર વરસ સુધી વાટ જોઈને તે પેહેલા નહી આવે તો બીજા ભાગદાર વેહેચી શકેછે, ને તે પરદેશ જનારનો ભાગ અનામત રાખેછે. સર્વેની ખુશી હોય ત્યાં રાખે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારાંછે ત્યારે તેના સંસ્કાર લગ્ન તથા ક્રિયા વિગેરેનું ભાગદારો અનામત રાખીને બાકીનું જે હોય તે વેહેચી લે, ને મોટો ભાઈ નાહાના ભાગદાર બાળકનો હિસ્સો પોતાની પાસે અનામત રાખે ને બાળક ભાગદારને ઘરમાં રાખે, ને ૧૬ વરસ ઉપરાંતની ઉમ્મર થાય ત્યારે તેનો ભાગ તેને આપેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે ત્યારે માની રજા જોઈએ, ને માને રોટલા ખરચ-ઘરડી હોય ને રોજગાર કાંઈ થતો નહી હોય તો તેનું છોકરા લખી આપીને માના બારમાનો વરસ દાહાડા લગીનો ખરચ અનામત રાખીને બાકીનું જે હોય તે વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે બાપ પોતાની રાજી હોય તો વેહેચી આપી શકે ને તેમાં માની રજા જોઈએ, ને માબાપની રજા વિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાથી વેહેચી શકાતો નથી.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાની મરજી પ્રમાણે પોતાને વાસ્તે રાખે ને બાપ મરે ત્યારે બાપના હિસ્સાના ભાગદાર સર્વે છોકરા બરોબર છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેચણ કરી શકતા નથી, બાપનું કરજ છે તે આપે.

૧૬. અમારામાં એ વાત છે નહી.

હજામ-ખાનદેશી મરેઠાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૧

૧૬. વેહેચણ બાબતના સવાલ ૧૬ નો જવાબ એ છે જે અમો લોક તો ગરીબ છૈએ, ને પેદા કરીને ખાઈએ છૈએ, ને એમ ક[ર]તાં ભાઈઓ ભાઈ વેહેચી લે તો બે પાડા પડોશીની શાહેદીથી બરાબર વેહેચી લે છે, ને બાપનું કરજ હોય તેપણ સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે છે એ ચાલ છે.

હજામ-લીમચિયા ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તેનો ચાલ એ જે પોતપોતીકા સાસરિયામાંથી આવેલા માલ વિના કુલ મીલકતના લાંભાં કરીને વેહેચણ કરેછે, ને તેમાં ફારગતી પણ જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગા વાહાલા તથા પડોશી વિગેરેની કંઈ શાહેદીની જરૂર નથી ગમે તેની શાહેદીથી કામ લે, ને અમારી ન્યાતમાં શેઠપટેલ તે નથી.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તોઓ વેહેચણના કજિયામાં પોતપોતીકા માલના ભોગવટાથી તથા શાહેદીથી વેહેચણ થઈચુકી, એવી સાચી વેહેચણ જણાય છે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી સમચરી વિગેરેનું તો નંબર ૭ ની કલમ ૧૪ પ્રમાણે કરેછે, ને અમારી ન્યાતમાં દેવપૂજાનો તો ચાલ નથી, ને ધર્મનું કામ તો વારાફરતી કર્યાથી એકઠા માલુમ પડતા નથી.

૫. આ નંબરની કલમ ૨ તથા ૩ પ્રમાણે વેહેચણ કર્યા પછી એકઠા રાંધે તેઓ જુદા કેહેવાય છે.

૬. એકઠાપણામાં નોહોતરૂં વડીલના નામનું આવેછે ને જુદાપણામાં તો નોહોતરૂં પોતપોતાના નામનું જુદું આવેછે, ને લાહાણાનો તો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ત્યારે વેહેચણ કર્યામાં તેમાંથી બીજા ભાગદારોને હિસ્સો મળેછે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતો હિસ્સો આપવામાં આવતો નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત વિગેરે પાછું લીધું હોય તો બીજા ભાગદારો પેદા કરનારને ખરચ આપીને તે મીલકત વિગેરે બરોબર વેહેચી લે છે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતું આપતા નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદારની રજા વિના તેનો ભાગ મળેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેને કાગળ લખી મોકલવો કે વેહેચણ કરવાને આવે. એમ લખી મોકલ્યા પછી તે નહી આવે તો તેની વરસ ૧ ની વાટ જોઇને બીજા ભાગદારો ભાગ વેહેચી લે, ને તેનો ભાગ ત્રાહિત ઠેકાણે અનામત મુકે, ને તે પરદેશથી જ્યારે આવે ત્યારે તેનો ભાગ ત્રાહિત પાસે[થી] લઈને તેને આપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય તેના લગન તથા ક્રિયા વિગેરેના ખરચનો અવેજ તે મીલકતમાંથી કાહાડીને રેહે તે વેહેચી લે, ને ભાગદાર બાળક હોય તેનો ભાગ તે ભાગદારની મરજી રાખીને બરદાશ કરે તે અનામત રાખે, બાળક ભાગદાર સમજુક થાય ત્યારે તેને આપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાએ વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજાની જરૂર નથી, ને માના ભરણપોષણનો બંદોબસ્ત કરીને વેહેચણ કરેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરેછે, ને તેમાં માની રજાની જરૂર નથી, ને બાપની રજા વિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાથી વેહેચી શકાય નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાના ભરણપોષણ જેટલો હિસ્સો રાખે, તે બાપ મુઆ પછી તેનો હિસ્સો સંધા દિકરા વેહેચી લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાએ વેહેચણ કરેછે.

૧૬. અમારી ન્યાતમાં ગોરપદું તો નથી, કાંઈ વૃત્તિ હોય તો તેપણ બીજા માલની રીતે વેહેચાય છે, અને વેહેચવાની જુદી રીત નથી.

હજામ—ઓરપાડીઆ મેસુરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૫.

૧. વેહેચણ કરતી વખત પોતીકા બે સગા તથા ન્યાતના ઠાવકા માણસને તેડીને વેહેચણ કરેછે, તેમાં ફારગતી જોઈતી નથી.

૨. ઉપર લખેલી કલમ પ્રમાણે વેહેચણ કરે તેનું લખ્યું પઢ્યું કરવાનો ચાલ નથી, તેથી શાહેદી જોઈતી નથી.

૩. અગર ફારગતી નથી તોએ વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ તો વેહેચણના કરી આપનાર લોકોની શાહેદીથી તજવીજ કર્યાથી જાણવું કે વેહેચણ થઈ ચુકીછે.

૪. અમારામાં દેવપૂજા તથા સમચરી કોઇ કરતું નથી, ને ધર્મનું કામ તો પોતાની શક્તિ પ્રમાણે બની આવે તેવું કરેછે.

૫. એકઠું રાંધ્યાથી જુદું કેહેવાતું નથી.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તો એક નોહોતરૂં આવે ને જુદા રેહેતા હોય તો જુદું નોહોતરૂં મુકે, ને લાહાણાંનો ચાલ તો અમારામાં છે નહી.

૭. બાપદાદાના વતનમાં તો કોઇ એકને પસાયતું હોય તે તો જે ગામની ચાકરી કરે તે ખાય, તેથી ભાગદારોને હિસ્સો મળતો નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી એકઠા રહીને નવો માલ પેદા કર્યો હોય તો સર્વે જણ બરાબર વેહેચી લે, ને જુદા રહ્યા પછી પેદા કર્યો તો પોતાનો માલ છે, બીજાને આપે નહી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક જણ પોતાનો હિસ્સો જુદો પાડી લેવા ચાહે તો સર્વેની રજાવિના અપાય નહી, સર્વે મળી સમજાવશ થયા પછી જુદો પાડી આપે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગયલાના જવાબની વાટ જુવે, અગર જવાબ નહી આવે તો સર્વે મળી વેહેચણ કરે, ને પરદેશ ગયલાનો હિસ્સો તેની ધણિયાણીને આપે, અગર ભાઈઓમાં તેનો ઇતબારી હોય તેને હવાલે કરે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય તેનો સંસ્કાર લગન તથા ક્રિયા વિગેરે બંદોબસ્ત મોટો ભાઈ કરે ને બાળક તથા કુંવારાનો ભાગ પણ તે સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાએ વેહેચણ કરે તો માની રજા લીધી જોઇએ, ને માતું સર્વે મળીને પોષણ કરે, ને રેહેવાને સારૂ વિગેરે એક હિસ્સો માનો જુદો રાખે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરેછે પણ બાપ વેહેચણ કરી આપે તો દિકરા લેછે, ને વેહેચણ કરતી વખત માને સંભળાવવું જોઇએ.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પોતાના માલ પર સુમાર ધારી પોતાને સારૂ રાખીને વેહેચણ કરી આપે, ને બાપ મુઆ પછી જે રાખેલું હોય તેમાંથી બાપે ખરચ કરતાં બચેલું હોય તે સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે, ને બાપનો દાહાડો સર્વે મળીને કરે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેચણ કરેછે તે દિકરા કરજ પણ વેહેચીને આપે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ બાબતનો અમારામાં ચાલ નથી.

દરજી-સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે ત્યારે ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ કરતી વખત સગાં લોક હોય છે તથા પડોસી હોય પણ શેઠ તથા પટેલને તેડ્યાની કાંઈ હાજત નથી; તેની શાહેદી કરાવે, કોઈ નાએ કરાવે, એ કાંઈ મુકરર નથી.

૩. ફારગતી નથી થઈ ને વેહેચણ થયલી છે તે વેહેચણ સાચી જાણવાનું એ છે જે કોઈ મુખ જબાન શાહેદી પુરે, અગર વેહેચેલી જનસ કોઈએ દીઠાથી પુરવાર કરે તો વેહેચણ મંજુર છે.

૪. સમચરી તથા દેવપૂજા તથા બીજા ધર્મનાં કામછે તે જુદા રહીને એકઠા મળીને કરે તેથી એકઠા જણાતા નથી, જુદાં ઘર ને જુદા રહેતા હોય તે જુદા છે.

૫. ઘર રેહેવાનાં જુદાં છે ને એકઠા જમે તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી, એકઠો વેપાર તથા એક ચુલે સર્વે જમે તથા એક ઘરમાં સર્વે રેહે તો એકઠા છે.

૬. એકઠાપણમાં તથા જુદાપણમાં હોય ને બાપના માલમાંથી તો બાપના નામનાં નોહોતરાં ફેરવે ને બાપ નોહોતરે છોકરો જુદો રેહેતો હોય તો તે જમવા જાય, જુદો રહીને પોતાની મેહેનતથી વરો કરે ને પોતાના નામનાં નોહોતરાં ફેરવે તો તે જુદું લેહેણું લે ને બાપને વેહેવારે જમતો હોય તો બાપને ઘેર લેહેણું લે.

૭. એક ભાગદારે એકઠા રહીને કંઈ માલ પેદા કરેલોછે, તે માલ સર્વે ભાગવાળા બરાબર વેહેચી લેછે, પેદા કરનાર[ને] કાંઈ વધતું અપાતું નથી, ને સર્વેને ભાયગે રળેછે.

૮. એક ભાગદારે જુદા રહીને પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરેપાછું લીધું તો સર્વે ભાગદાર તેના પૈસા આપીને વધે તે વેહેચી લેછે ને જો બીજા ભાગદાર તેનું મન ના મનાવે તો તેના ભાગ વેહેચાય નહી.

૯. ચાર તથા પાંચ ભાગદાર છે તે મધ્યે એક ભાગવાળો વેહેચી લેવા ચાહે તો તેનું કારણ ચાર ભાગવાળા જોઈને વેહેચે અથવા વિનાકારણથી સર્વે ભાગિયાની રજાવિના વેહેચી શકે નહી.

૧૦. એક ભાગિયો પરદેશ છે તો તેનો જવાબ મંગાવીને ભાગ વેહેચે, ને તેના ભાગનું જે કાંઈ હોય તે શાહુકારને ઘેર અનામત મુકે; તેના જવાબની વાટ વરસ ૧ તથા ૨ સુધી જોઈને પછી વેહેચેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખતે એક ભાગદાર નાહાનો છે તો ચાર સગાં તથા પડોસી મળીને જે રીત કસ્યામાં આવે તેમ કરે; ને કુંવારો છે તેનો ભાગ પણિયત જેટલો ખરચ પેહેલો આપીને વેહેચેછે એ પ્રમાણે કરેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી છોકરા વેહેચી લે તો તેમાં માની રજા લેવી જોઈએ, માનો હક પલ્લાંનો છે, અગર પલ્લું ન હોય તો તેની ક્રિયામાં જે ખરચ થાય તે તથા તેના ભરણપોષણનું રાખી વેહેચી લેછે.

૧૩. બાપ છોકરાને હાથે વેહેચી આપે તેમાં બાપ પોતીકો હિસ્સો રાખે તે પોતાની સંમૃદ્ધી પ્રમાણે ધર્મ કરવાને તથા હયાતીનો ખરચ તથા મૈયતનો ખરચ રાખીને વેહેચી આપેછે; બાપની રજા ન હોય તો માલ વેહેચાય નહી.

૧૪. કદાપિ બાપે વેહેચીને આપ્યો ને પોતાનો હિસ્સો રાખીને તે હિસ્સો લઈને બાપ જુદો રેહેતો હોય ને તે મરી જાય તો તેની ક્રિયા કસ્યા પછી વધેતો સર્વે વેહેચી લે, અગર ઘટે તો ઉમેરે; ને એક

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

છોકરામાં રેહેતો હોય તે વધે તો લે, ને ઘટે તો તે ઉમેરે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં હિસ્સો વેહેચી શકતા નથી, તે કરજ આપતાં વધેતો વેહેચી લે ને ઘટે તો સર્વે ઉમેરે.

૧૬. ગોરપદાંની વૃત્તિની વેહેચણ—એ રીતી અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, એ રીતી બ્રાહ્મણમાં હોય.

દરજી—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૦.

૧. પોતાના હિસ્સા પ્રમાણે વેહેચી લે, ને જ્યારે વેહેચી લીધું ત્યારે ફારગતી કરે.

૨. એ શાહેદી કરવામાં કાંઈ મુકરર નથી, જે હાજર હોય તે કરે.

૩. એ વાત ઉપર કાંઈ ન્યાતનો તાલુકો નથી, એ વાતમાં તજવીજ કરવા સરકાર મુખત્યાર છે.

૪. એ વાતમાં કાંઈ મુકરર નથી.

૫. જ્યાંસુધી બાપની દોલત વેહેચાઈ નથી, ને એકઠા જમે ત્યાંસુધી એકઠા કેહેવાય.

૬. અમારામાં લાહાણું તો ચુલા દીઠ લે, ને નોહોતરાં તો લેહેણાવાળાના નામનાં દેવાય, પછી તો વરાના કરનારની ખુશી હોય તો મોટા ભાઈના નામનાં દેવાડે.

૭. એવી વાત હજુ સુધી અમારી ન્યાતમાં બની નથી કે અમે ગરીબ દરજી લોકો જાણીએ.

૮. પેદા કરનારની ખુશી હોય તો આપે.

૯. સૌ ભાગદારની ખુશી હોય ત્યારે વેહેચાય.

૧૦. પરદેશ ગયો હોય તેનો કાગળ મંગાવી વેહેચે.

૧૧. અમારી દરજીની ન્યાતમાં સોય તથા દોરા શિવાય કાંઈનથી કે જવાબ લખીએ.

૧૨. માની રજા વિના વેહેચાય નહી, ને માનો હિસ્સો દિકરા બરાબર ગણવો.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓથી વેહેચણ થઈ શકતી નથી, ને બાપની રજાથી વેહેચે ને માની રજા જોઈએ, ને બાપની રજા વિના દાદાની સ્થાવર મીલકત વેહેચાય નહી

૧૪. બાપ પોતાના ઉત્તરસાધન જેટલું રાખીને છોકરાઓને વેહેચી આપે, ને તે મુઆ પછી તેનું જે કાંઈ બાકી રેહે તે મરનારની ચાકરી કરે તે લે.

૧૫. જેને માથે કરજ હોય તેના ઘરમાં શું હોય કે છોકરાઓ વેહેચી લે, ને એની વાતની અમો ગરીબ દરજી[ને] શું ખબર ? અમે તો મજુરી કરીને રામ ૨ પેદા કરીને ખાઈએ.

૧૬. અમો દરજીની ન્યાતમાં ગોરપદું તથા વૃત્તિ નથી કે તેની વેહેચણની વાત જાણીએ.

દરજી—ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૨.

૧. વેહેચણ કરતી વખત ન્યાતના બે દાવકા માણસ તથા બે સગાવાહાલાને તેડીને વેહેચણ કરે તેમાં ફારગતી જોઈતી નથી.

૨. ઉપરની લખેલી કલમ પ્રમાણે વેહેચણ કરે તેનું લખ્યું પઢયું કરવાનો ચાલ નથી, તેથી શાહેદી જોઈતી નથી.

૩. અગર ફારગતી નથી તોએ સાચી વેહેચણ થઈ ચુકી એવું વેહેચણના કરી આપનારાઓની શાહેદીથી જાણવું કે વેહેચણ થઈ ચુકી.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી અમારે કોઈ કરતું નથી, ને ધર્મનું કામ તો પોતાની શક્તિ પ્રમાણે બની શકે તેવું કરેછે.

૫. એકઠું રાંધ્યાથી જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તો એક નોહોતરું આવે ને જુદા રેહે તો જુદું નાહોતરું આવે, ને લાહાણાનો ચાલતો અમારામાં છેજ નહી.

૭. બાપદાદાના વતનમાં તો કોઈ એકને ગામડામાં પસાયતું હોય તે તો તેની ચાકરી કરે તે ખાય, તેથી ભાગદારને હિસ્સો મળતો નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી નવો માલ પેદા કર્યો—એકઠા રહીને—તે સર્વે બરાબર વેહેચી લે, પેદા કરનારને વધતું આપતા નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે, તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો જુદો પાડી લેવા ચાહે તો સર્વેની

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

રજાવિના અપાય નહી. સઘળા ભાગિયા મળી સમજાવટ થયા પછી જુદો પાડી આપે.

૧૦ એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગયલાનો જવાબ લખી મંગાવે, અગર જવાબ નહી આવે તો સર્વે મળીને વેહેચણ કરે. ને પરદેશ ગયલાનો હિસ્સો તેની સ્ત્રીને આપે અથવા ભાઈઓમાં ઈતબારી હોય તેને આપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય તેનો સંસ્કાર લગન તથા ક્રિયા વિગેરેનો બંદોબસ્ત મોટો ભાઈ કરે, ને તેનો ભાગ પણ મોટોભાઈ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માની રજા લીધી જોઈએ, ને સર્વે મળીને માનું પોષણ કરે, ને એક હિસ્સો માને સારૂ જુદો રાખે–રહેવા સુધ્ધાંનો.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે, પણ બાપ વેહેચણ કરી આપે તો લે, ને વેહેચણ કરતી વખત માને સંભળાવવું જોઈએ.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પોતાના માલપર સુમાર રાખી પોતાને સારૂ રાખીને વેહેચણ કરી આપે, ને બાપ મુઆ પછી જે બાપે રાખેલું હોય તેમાંથી ખરચ કરતાં બચ્યું હોય તે સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે, ને ક્રિયા સર્વે મળીને કરે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેચણ કરેછે, પણ કરજ હોય તેઓ સર્વેને માથે વેહેચી આપે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ બાબતનો અમારામાં ચાલ નથી.

દરજી–ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૫.

૧. આજ લગી તો કોઈએ વેહેચણની ફારગતી કરી નથી, ને કરે તો થઈ શકેછે.

૨. અલબતે કરે તો શાહેદી જોઈએ.

૩. શાહેદીની મોતેબરી ઉપર કે ધણીના સત ધર્મના કસમ ઉપર વેહેચણ જાણવી.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી ગમે તો ભેગા થઈ કરે કે ગમે તો જુદું કરે.

૫. એકઠું સીધું હોય તો એકઠા કેહેવાય ને જુદું સીધું હોય તો જુદો કેહેવાય.

૬. એકઠા હોય ત્યારે એકઠું લાહાણું લે, ને જુદા હોય ત્યારે જુદું લાહાણું લે, ને એકઠા હોય અથવા જુદા પણ વરો કરે ત્યારે નોહોતરાં વડીલના નામથી ફરે, પણ નોહોતરાં જ્યાં જ્યાં જુદા હિસ્સેદાર હોય તેને સૌને ઘેર દેવાય. એક વડીલને નોહોતરૂં દે તો સઘળા હિસ્સેદારથી જમવા ન જવાય, જેને ઘેર નોહોતરૂં હોય તે જમવા જાય.

૭. એકઠા હોય ત્યાં લગી તો કોઈ વધતું ઓછું પેદા કરતો હોય પણ વેહેચતી વેળા તો હિસ્સા બરાબર પડે, વધતી કમાઈવાળાનો વધતો ને ઓછી કમાઈવાળાનો ઓછો હિસ્સો પડે નહી; જુદા થયા પછી કમાય તેનો ધણી કમાનાર છે.

૮. એકઠા હોય ને એકે બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું પોતાની મેહેનતથી લીધું તો સર્વે હિસ્સેદાર બરાબર વેહેચી લે, ને જુદો થઈને મેળવે તેનો ખાવીંદ તો મેળવનાર છે.

૯. ચારે પાંચે ભાગદારની રજામંદીથી એક ભાગદારને વેહેચી અપાય, નહી તો નહી વેહેચી અપાય.

૧૦. પરદેશ ગયલા ભાગદારનો હિસ્સો અમાનત ત્રાહિત ઘેર રહે, ને બીજા ભાગદારો રજામંદીથી વેહેચી લે.

૧૧. વેહેચણ થતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પણિયામણ જુદું કાહાડીને બાકીની વેહેચણ કરવી જોઈએ, ને બાળકનો ભાગ વડીલ અથવા ત્રાહિતને ત્યાં અમાનત રેહે.

૧૨. માની રજા વેહેચવા સારૂ દિકરાઓને લેવી યોગ્ય છે, માની રજાવિના વેહેચાય નહી, ને માની રજા લઈને વેહેચે ત્યારે માનું પલ્લું ને એક હિસ્સો માને આપે.

૧૩. બાપ પોતે વેહેચી આપી શકેછે, છોકરાઓ જબરદસ્તીથી વેહેચાવી શકતા નથી, ને બાપ એહાં વેહેચે તેમાં માની રજાની દરકાર નહી, ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓ વેહેચી શકતા નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તે વેળા બાપ પોતાની મરજી મુજબ પોતે રાખે તેમાં મુકરર નથી જે આટલું રાખે, પોતાની નજર પુગ્યા પ્રમાણે પોતાને સારૂ રાખીને બાપ વેહેચણ કરે, ને જ્યારે બાપ મરે ત્યારે પોતે જે રાખેલું હોય તેમાંથી મૈયતખરચ કરતાં બચે તે સૌ વારસ વેહેચી લે, ને નહી રહ્યું હોય તોપણ બાપનો ખરચ કરવો વારસને યોગ્ય છે.

૧૫. બાપના દેવાનું માગનારનું મન મનાવીને વેહેચણ કરે.

૧૬. ગોરપદાનો તથા વૃત્તિનો અમારામાં ચાલ નથી તો વેહેચવાનું શું લખીએ?

માળી—મોગરેલીઆ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તે પોતાની સમજણ પ્રમાણે કરે, ને ફારગતી જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરે ત્યારે સગાવાહાલા હાજર જોઈએ, ને તેની શાહેદી પણ કરાવીએ.

૩. ફારગતી હોય તો સારૂ, નહીતો જુદા રહે ને જુદું લેહેણું લે, તેથી જુદા જણાય.

૪. દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું કરે, ને વારા ફરતી કરવાનો ચાલ નથી.

૫. એતો માંહોમાંહેની સમજણ પ્રમાણે કરે.

૬. એકઠા છતાં પોતીકા વડવાના નામનાં તથા બાપના નામનાં નોહોતરાં ફરે, ને લાહાણું પણ એકઠું લે ને જુદા રહ્યા પછી તો પોતાના નામનાં તથા બાપના નામનાં નોહોતરાં ફરે ને લાહાણું પણ જુદું લે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કંઈ નવો માલ પેદા કર્યો, તેમાં વેહેચણમાં તો બરાબર છે, પણ પેદા કરનાર જુજવી માલ (પેદા કરનાર) રાખે તો બીજો ભાગદાર કંઈ અટકાવ કરે નહી, શા વાસ્તે કે પોતાનો પેદા કરેલો છે માટે.

૮. હા, હિસ્સો મળશે, પણ મીલકત વિગેરે પાછું લેતાં જે પૈસો ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપે નહી.

૯. હા, મળશે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ત્યારે બીજો ભાગદાર વેહેચણ કરીને પરદેશીનો ભાગ અનામત મુકે.

૧૧. બાળકનો ભાગ તથા તેનું પણિયામણ જે કોઈ તેને માથે વડીલ હોય ને તે ઈતબારી હોય તો તે સંભાળે, ને સંસ્કાર પણ તે કરે.

૧૨. માની રજાની જરૂર નથી, ને તેને હિસ્સો આપે, અથવા ભરણપોષણની નીશાં કરે તો વેહેચણ કરે.

૧૩. એનો જવાબ કલમ ૧૨ મી પ્રમાણે છે, ને સ્થાવર માલ તો એહુની ખુશી જોઈએ.

૧૪. સરખો ભાગ રાખે ને વારસ તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૧૫. કરજ તથા માલ વેહેચી લે અથવા કરજ જુદું રાખે ને વેહેચે.

૧૬. એ અમારામાં ચાલ નથી તો શું લખીએ?

માળી—સોરઠિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૫.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરે તો ઘરમેળે સમજીને વેહેચી લે, પણ ફારગતીનો ચાલ નથી.

૨. ઘરમેળે બેસીને વેહેચણ કરે તેમાં સગાવાહાલા વિગેરે કોઈની શાહેદીની દરકાર નથી.

૩. કજિયાની વેહેચણ—ન્યાતના બે આદમીએ બેસીને વેહેચી આપ્યું હોય તેને સાચી વેહેચણ જાણવી.

૪. વેહેચણ થયા પછી સર્વે કામ જુદું કરેછે.

૫. જે એકઠા રાંધે તેને જુદા કહેવાય નહી.

૬. જે એકઠા રહેછે તેનું નોહોતરૂં તથા લાહાણું એકઠુંછે, ને જે જુદા રહેછે તેને નોહોતરૂં તથા લાહાણું જુદું આપેછે.

૭. એકઠા રહીને કોઈએ વધતું પેદા કર્યું હોય ને કોઈએ ઓછું પેદા કર્યું હોય તો પણ ભાગિયા સર્વે બરાબર છે.

૮. ભાગિયા સઘળા બરાબરછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક શખ્સ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદારની રજાવિના તેને ભાગ મળતો નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખે.

૧૧. કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને વેહેચણ કરે, ને તેનો ભાગ જેની પ્રતિત આવે તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી મા જીવતી હોય તો વેહેચણ કરવાનો ચાલ નથી.

૧૩. માબાપ રાજી થઈને વેહેચી આપે તો વેહેચાય, બેની રાજીવિના વેહેચવાનો ચાલ નથી.

૧૪. માબાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને તે મુઆ પછી ભાગિયા સર્વે બરાબર વેહેચી લે.

૧૫. વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ સર્વે વેહેચી લે.

૧૬. અમારામાં એ ચાલ નથી તો શું લખીએ?

માળી—ગુલફરોસનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તે પંચાતને પુછતા નથી ઘરમાં વેહેચી લેછે. સર્વે સવાલનો જવાબ એ છે જે અમે કાંઈ હવે દીઠું નથી ને સમજતા નથી.

કંદોઇ—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે પાસેના પડોસી નહી હોય તો પંચના આસામી પાંચ બેસાડીને વેહેચણ કરે, ને તેમાં સામસામી ફારગતી કરે એટલે વેહેચણ થઈ.

૨. વેહેચણ કરતી વખત જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવીએ છૈએ, ને સગાવાહાલાનો અટકાવ નથી. તે વખત હાજર હોય તે ખરા.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો પોતપોતાના ભોગવટાથી સાબીતી થાયછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ જેને મળે તે કરે, ને ન મળે તો નહી કરે તેથી કાંઈ એકઠાં માલમ થતા નથી.

૫. એકઠા રાંધે, ને ફારગતી વેહેચણની કીધી હોય તો તે જુદા કેહેવાય, ને ફારગતી નથી ને એકઠા રાંધે તો એકઠા કેહેવાયછે.

૬. એકઠાપણામાં રેહે, ને જુદું લાહાણું લે તેની રીત એ છે જે ન્યાતમાં રૂ. ૧૧ આપે, ને ન્યાતના શેઠ વિગેરે લોકોને કેહે જે આજથી અમારૂં લાહાણું તથા નોહોતરાનો જુદો વેહેવાર કરીએ છૈએ, ને જુદા રેહેતા હોય તેને લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું આવેછે, રૂ. ૧૧ પંચાતમાં આપવો પડતો નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો તેમાં વેહેચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે, ને વધારે કમાય તેને વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તે વેહેચણ કરવામાં બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે, ને વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો માગે તો આપે, ને તેના ભાગની ફારગતી લખાવી લે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગયલા ભાગદારને કાગળ લખીને વરસ બે સુધી વાટ જોઈને પછી વેહેચણ કરે, ને તેનો ભાગ જેની પતિજ આવે ત્યાં મુકે, ને જ્યારે આવે ત્યારે તેનો ભાગ લે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઇ બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે તેનો પણિયત ખરચ કાહાડીને પછી સરખે ભાગે વેહેચવું, ને તે બાળક છે ત્યારે તેનો ભાગ પાંચ જણ મળીને લખ્યું કરીને સારે ઠેકાણે અનામત મુકે, ને તેનો સારો માઠો ખરચ તેના હિસ્સામાંથી ભાગદાર આગળ રહીને કરે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈયે, ને માના અન્નવસ્ત્રનો બંદોબસ્ત તથા મરણ લાકડાં રાખીને બીજો માલ વેહેચી લે ને મા મુઆ પછી માનો દાહાડોપાણી સર્વે મળીને કરે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ મુખત્યાર છે, ને તેમાં માની રજાની જરૂર

નથી. ને બાપની રજા વિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરા વેહેચી શકતા નથી, ને બાપ મુઆ પછી વેહેચી લેછે.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાનો હિસ્સો રાખીને બાકીનું વેહેચે, ને બાપ મુઆ પછી બાપના હિસ્સાના વારસ છોકરા થાય, તેની પછવાડે હિસ્સામાંથી ખરચ કરીને વધે તે લઈ જાય ને ઘટે તો ઉમેરે.

૧૫. બાપનું કરજ આપીને બાકીનું વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાં તથા વૃત્તિ તથા વતનનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

સુખડિયા–શ્રીમાળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૪.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરે તો સામસામી ફારગતીઓ થાયછે.

૨. વેહેચણમાં સગાવાહાલા તથા ન્યાત તથા પાડાપડોસી જે હાજર હોય તેની શાહેદી થાય.

૩. સાચી વેહેચણ તો ફારગતીથી તથા શાહેદીથી જણાય.

૪. વેહેચણ કસ્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી એ તો ધર્મનું કામ છે, જેને મળે તે કરે.

૫. એકઠા રેહેછે તે ફારગતી વિના જુદા કેહેવાય નહી.

૬. એકઠા છતાં નોહોતરૂં તથા લાહાણું લઈ શકતા નથી, ને જુદા રેહે ત્યારે તો લે સહી.

૭. એક ભાઈએ પોતીકી જુરિયતથી માલ પેદા કસ્યો હોય તેના હિસ્સા તો સૌ સરખા લેછે.

૮. એક શખસે પોતાના બાપદાદાની મીલકત (તે) વિગેરે પોતાની મેહેનતથી પાછું લીધું તો તેને વધતું આપતા નથી, સૌના પ્રમાણે હિસ્સો મળે.

૯. જ્યાં ચાર પાંચ ભાગદાર છે, ને તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો તે(ની) બીજા ભાગદારની રજા વિના લઈ શકતો નથી.

* આ સાત કલમનો જવાબ તો ઉપલી કલમ પ્રમાણે છે.

---

* દશમી કલમથી સોળમી કલમ સુધી.

કુંભાર–ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ" અંક ૪૯.

૧. પોતપોતાના ઘરની સમજણ પ્રમાણે વેહેચી લેછે, ને ફારગતી થાય છે.

૨. પોતાના સગાવાહાલા તથા પડોશીની શાહેદીથી થાયછે.

૩. કજિયાની વેહેચણ ફારગતી તથા શાહેદી તથા મુકૃતીની મોહોરથી સાચી કેહેવાય છે.

૪. જુદા થયા પછી સર્વે કામ જુદું કરેછે.

૫. ના, નથી કેહેવાતા.

૬. જુદા થયા પછી નોહોતરૂં તથા લાહાણું જુદુ આપેછે.

૭. ભાગિયા સઘળા બરાબર છે.

૮. સર્વે ભાગિયા ખરચ વાજબી થયો હોય તે મુજરે આપીને બરાબર વેહેચી લે.

૯. એક ભાગદાર હિસ્સો માગે તો ચારની પ્રતિત આવે તો ભાગ આપે, નહી તો સઘળા ભાગિયાની જોડે ભાગ લે.

૧૦. સર્વે ભાગિયા વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચી લે.

૧૧. કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ જેની પ્રતિત આવે તેને સોંપે.

૧૨. માની રજાથી વેહેચાય છે, ને માને પાળે ઘરમાં રાખીને, અગર મા રજા ન આપે તો વેહેચાય નહી.

૧૩. બાપ પોતાની ખુશીથી વેહેચી આપે તો મુખત્યાર છે; બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેચાય નહી.

૧૪. બાપની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, બાપ મુઆ પછી સઘળા ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે.

૧૫. વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ વેહેચી લે.

૧૬. અમારામાં એ ચાલ નથી.

કુંભાર–લાડ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તેમાં સામસામી ફારગતી થાયછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. વેહેચણ કરે તેમાં ન્યાતવાળા ૨ આદમીની શાહેદી જોઈયે.

૩. અમારામાં સાચી વેહેચણ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે ફારગતી તથા ન્યાતના ૨ આદમીની શાહેદીથી જણાય છે.

૪. વેહેચણ થયા પછી સર્વે કામ જુદું કરેછે.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા કેહેવાતા નથી, પણ જુદા રાંધેછે ને ફારગતી થાયછે ત્યારે જુદા કેહેવાયછે.

૬. અમારામાં એકઠા હોય તો એકઠું નોહોતરૂં દેછે, ને જુદા રેહેતા હોય તો જુદું નોહોતરૂં દઈયે છૈયે.

૭. એકઠાપણામાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ વત્તો માલ પેદા કર્યો હોય ત્યારે વેહેચણ કરે તો સર્વે ભાગદાર બરાબર વેહેચી લેછે.

૮. એકઠાપણામાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં ભાગિયા સર્વે બરાબર છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી કોઈ શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, પોતાના હિસ્સા જેટલું.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચી લે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખતકોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે તેના લગનનો ખરચ કાહાડીને બાકી રેહે તે સરખે હિસ્સે બરાબર વેહેચી લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માનો હિસ્સો માની ક્રિયાખરચ જેટલો રાખે, ને પછી સર્વે વેહેચી લે, ને માને પાળે ને અન્નવસ્ત્ર આપે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરેછે, ને બાપ પોતાની ખુશીમાં આવે તેટલું રાખેછે, ને તેમાં માની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૧૪. એનો જવાબ ઉપરની ૧૩ મી કલમ પ્રમાણે, ને તે બાપના હિસ્સાનો વારસ જે ક્રિયા કરે તે થઈ શકેછે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ પણ સરખેહિસ્સે બરાબર વેહેચી લે.

૧૬. એનો ચાલ અમારામાં નથી.

કુંભાર—ઓરપાડના લોકોનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૩.

૧. વેહેચણ કરતી વખત ચારજણ ન્યાતના અથવા બે સગા વાહાલાને તેડીને વેહેચણ કરેછે, તેમાં ફારગતી જોઇતી નથી.

૨. વેહેચણ કરે ત્યાં ચાર સગા વાહાલા તથા પડોશી વિગેરે બેસીને કરે તેનું લખ્યું પઢ્યું કરવાનો ચાલ નથી, તેથી શાહેદી જોઇતી નથી.

૩. અગર ફારગતી નથી તોએ વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ તે વેહેચણના કરી આપનાર લોકોની શાહેદીથી તજવીજ કર્યાથી જાણવું કે વેહેચણ થઈ ચુકી છે.

૪. અમારામાં દેવપૂજા તથા સમચરી કોઈ કરતું નથી ને ધર્માદાનું કામ તો જેનાથી બની શકે તો પોતાની શકતી પ્રમાણે કરેછે.

૫. એકઠા રાંધ્યાથી જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તો એક નોહોતરૂં આવે, ને જુદા રેહેતા હોય તો જુદું [જુદું] નોહોતરૂં આવે, ને લાહાણાનો ચાલ તો અમારામાં છેજ નહી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાના વતન મધ્યે તો પસાયતું હોય તે પેદા કરે તો સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે, પેદાકરનારને જાસ્તી મળતું નથી, ને ખરચ પડે તો સર્વે મુજરે આપે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેન[ત]થી નવો માલ પેદા કર્યો તે એકઠા રહીને પેદા કર્યો હોય તો સર્વે બરાબર વેહેચી લે, ને જુદા રહ્યા પછી પેદા કરે તો પોતાનો માલછે; બીજા ભાગદારને આપે નહી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો સર્વેની રજાવિના અપાય નહી, સર્વે મળી સમજ્યા પછી જુદો પાડી આપે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગયલાના જવાબની વાટ જુવે, અગર જવાબ નહી આવે તો સર્વે મળી વેહેચણ કરે, ને પરદેશ ગયલાનો હિસ્સો તેની ધણિયાણીને અથવા ભાઈઓમાં જે ઊપર તેનો ઇતબાર હોય—તેનો હિસ્સો—તેને આપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય તેનો સંસ્કાર લગન તથા ક્રિયા વિગેરે બંદોબસ્ત મોટો ભાઈ કરે, ને બાળકનો ભાગ તે સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માની રજા લે, ને સર્વે મળીને માનું પોષણ કરે–રહેવા સારૂ વિગેરે–એક હિસ્સો માનો જુદો રાખે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરે, પણ બાપ વેહેચણ કરી આપે તો દિકરા લે, ને વેહેચણ કરતી વખત માને સંભળાવવું જોઈએ.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પોતાના માલપર સુમાર રાખીને પોતાને સારૂ મુનાસબ રાખી વેહેચણ કરી આપે, ને બાપ મુઆ પછી જે બાપે રાખેલું હોય તેમાંથી બાપે ખરચ કરતાં બચેલું હોય તે સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે, ને બાપનો દાહાડો સર્વેજણ મળીને કરે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે, ને તે કરજ હોય તે પણ વેહેચીને આપેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ બાબતનો અમારામાં ચાલ નથી.

કુંભાર–અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૪૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તેમાં સામસામી ફારગતી કરેછે.

૨. વખત ઉપર જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવે.

૩. અમારી ન્યાતમાં ફારગતીના દસ્તાવેજથી તથા શાહેદોની શાહેદીથી સાચી વેહેચણ મંજુર પડેછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા શ્રાદ્ધ જેને ગમે તે કરે, ને સમચરી અમો જાણતા નથી.

૫. એકઠા રાંધી જમે તેને જુદા કેહેતા નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં જુદાં લાહાણાં લે તો જુદો વેરો આપે, ને નોહોતરૂં પણ જુદું આવે, ને એકઠા હોય તો એકઠું છે.

૭. એક શખસે કાંઈ નવો માલ પેદા કીધો ને પછી વેહેચણ કરે તો બરોબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૮. અમારી ન્યાતમાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત વિગેરે પાછું લીધું ત્યારે સાબિત કરે, ને ખરચ મુજરે આપીને હિસ્સો લઈ શકેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો લઈ શકેછે.

૧૦. અમારામાં એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે, ને પરદેશ જનારનો ભાગ અનામત મુકે; અગર તેની ધણિયાણી છોકરા હોય તો તેને આપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો છે તેના લગનનો ખરચ પેહેલો કાહાડીને પછી વેહેચણ કરે, ને પછી બાળકનો પણિયતખરચ તથા તેનો ભાગ જે કોઈ તેની બાલાસ કરે તે રાખે.

૧૨. અમારામાં બાપ મુઆ પછી માની રજા વિના દિકરાથી વેહેચણ થાય નહી; કાંય જે તે માલની માલીક મા છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં માબાપ જીવતે દિકરાને વેહેચી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૪. એ કલમનો જવાબ ઉપરની તેરમી કલમમાં આવેલો છે.

૧૫. બાપનું કરજ વેહેચી લે, ને બાપનો માલ પણ વેહેચી લે.

૧૬. અમારી ન્યાતમાં ગોરપદાની વેહેચણ કરવાનો ચાલ નથી.

ધોબી–રાવતિયા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૦.

૧. વેહેચણ કરે તેમાં ફારગતી જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરતી વખત હાજર હોય તે શાહેદી કરેછે.

૩. અગર ફારગતી રાજીથી નથી પણ કરતો, ને કજિયાવાળો કરેછે તે તો ન્યાયથી કરેછે.

૪. જેની ખુશી પડે તો સારો હોય છે–કરી શકેછે.

૫. વેહેચીને જુદા રેહેછે તે એકઠા રાંધી જમતા નથી.

૬. નોહોતરાં જુદો રેહે ત્યારે પોતાના નામનાં ફ-રેછે, ને એકઠો રેહેતો હોય તો ઘરડાના નામનાં ફરે ને જુદું નોહોતરૂં આવેથી જુદો જણાયછે.

૭. એકઠો રેહેતો હોય તો હિસ્સો મળે, ને જુદા રહીને પેદા કર્યું હોય તો બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળે નહી.

૮. બાપદાદાનું વતન ગયલું પેદા કર્યુંછે તેણે પૈસા ખરચીને પેદા કર્યું હોય તો ખરચ હિસ્સા પ્રમાણે આપે, ને મેહેનતથી પેદા કર્યું હોય તો મેહેનતાણું આપે, ને હિસ્સો લે.

૯. વાજબી કારણથી માગે તો આપ્યામાં આ-વેછે, ને નહી ખરચવિના માગે તો આપ્યામાં આવે નહી.

૧૦. એક ભાગદાર દૂર પરદેશ ગયો હોય ત્યારે તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચણ કરી શકેછે, ને નજીક પરદેશ ગયો હોય તો તેની રજાથી વેહેચણ કરી શકેછે, ને દૂરપરદેશ ગયો તેનો હિસ્સો અનામત રાખે, ને તે ધણી આવે ત્યારે રહી જનસ સાબિત કરીને લઈ શકેછે.

૧૧. બાળકનું પણિયત કાહાડીને બાકી રહ્યું હોય તે વેહેચી લે, સરખે માથે થયા પછી.

૧૨. માની રજા જોઈએ, પણ બેઠી રેહે તો; નાતરૂં કરે તો હક નથી.

૧૩. બાપ મુખત્યારછે, કરે તો કરી શકેછે, પણ દિકરાથી થઈ શકતું નથી.

૧૪. એ વાતમાં બાપ મુખત્યાર છે–ગમે એટલું રાખે.

૧૫. કરજ દિકરો આપે તો વેહેચી શકેછે.

૧૬. એ સર્વે ભાગ સરખા વેહેચાય છે.

ધોબી–પરદેશી બુદેલિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો (વેહેચણ કરે તો) તેમાં ફારગતીનો ચાલ નથી.

૨. વેહેચણ કરે તો તેમાં સગાવાહાલા તથા ન્યા-તના શેઠપટેલ તથા પડોશી વિગેરેની રૂબરૂ વેહેચણ થાયછે.

૩. ફારગતી ન હોય તો વેહેચણ સગાંવાહાલાંથી થાયછે, ફારગતી કરવાનો ચાલ નથી.

૪. દેવપૂજા અમારામાં કોઈ કરતું નથી, ને સમ-ચરી પણ કોઈ કરતું નથી તો શું લખીએ ?

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં તો તેના વડીલના નામનાં નો-હોતરાં દે, ને જુદાપણામાં તો પોતપોતાના નામનાં નોહોતરાં દેછે, ને લાહાણાંનો ચાલ નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો તો સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી [લે]છે; કમજ્યાદેનો ચાલ અમારામાં નથી તો શું લખીએ ?

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં સર્વે ભાગદારને હિસ્સો બરાબર મળેછે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતું મળતું નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે ને તેમાંથી એક શખ્-સ પોતાનો હિસ્સો માગે તો બીજા ભાગદારની રજા વિના તેને હિસ્સો મળે નહી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો કરે ને તેનો ભાગ અનામત રાખેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય તો તેનો સંસ્કાર તથા લગન તથા ક્રિયા વિગેરે બંદોબસ્ત તો એ છે જે પોતાના બાપનો માલ હોય તો તેમાંથી થાય, અગર બાપનો માલ ન હોય તો તે મોટો થયા પછી પરણે, ને નાહાનો મરી જાય તો તેનો ભાઇ કરી શકેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે, તેમાં માની રજા જોઈએ છૈયે, ને માનો હિસ્સો સ-રખે ભાગે રાખવો.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરતા નથી તો આગળ શું લખીએ ?

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરતાજ નથી ને બાપ મુઆ પછી દિકરા તે માલ મીલકતના વારસછે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચ[ણ] કરે તો કરજની પણ વેહેચણ કરે.

૧૬. ગોરપદું છે નહી તો શું લખીએ ?

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ધોબી—આહીર ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૫.

૧. વેહેચણ કરેછે તે પોતાની સમજણથી કરે ને ફારગતી કરતા નથી, ને કદાપિ કોઈ કરે તો પોતાની ખુશી.

૨. ફારગતી નથી તો શાહેદી કોની કરાવે ?

૩. જુદા રહ્યાથી સાચી વેહેચણ માલમ પડેછે.

૪. દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જેની ખુશીમાં આવે તે કરેછે.

૫. ખરચ આપીને એકઠા રાંધે તેને જુદા જાણવા.

૬. એકઠાપણામાં એકઠું નોહોતરૂં ને જુદા થયા પછી જુદું નોહોતરૂં દેછે, ને લાહાણાંનો તો ચાલ નથી.

૭. એક ભાગદારે મીલકત વિગેરે પાછું લીધું તેમાં ભાગિયા સઘળા સરખા છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી નવો માલ પેદા કર્યો પણ વેહેચણ કરવામાં તો સરખાછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે, તેમાંથી એક શખસ હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ત્યારે પંચને જાહેર કરીને વેહેચે, ને પરદેશ ગયલોછે તેનો ભાગ પંચ કેહે ત્યાં મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે ત્યારે કુંવારાને સારૂ કાંઈ પિણયતનું કાહાડીને વેહેચેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો માની રજા જોઈયે ને માને પાળે ને અન્નવસ્ત્ર આપે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. એમાં બાપ મુખત્યાર છે, ને મુઆ પછી સરખે ભાગે વેહેચી લે.

૧૫. કરજ બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૧૬. એનો અમારામાં ચાલ નથી.

કડિયા—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તે ધણી પંચાતના પાંચ લોકને બેસાડીને ફારગતી કરેછે, ને જે લોકને બેસાડેછે તેની શાહેદીઓ કરેછે.

૨. સગાવાહાલાનું કાંઈ મુકરર નથી, ને તેડેછે તે પંચના લોકનું કર્યું કબુલ થાયછે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો વેહેચણ થાયછે તે આજના જમાનામાં છાનું રહેતું નથી, કોઈને માલમ હોય તેના કહ્યાથી સાબિતછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી ધર્મનું કામ સારો હોય તે કરેછે.

૫. એકઠા જુદા પંચનાં નોહોતરાં જુદાં આવેથી જણાય છે.

૬. સમજુ હોય તો ઘરડાના નામે નોહોતરાં દેછે, ને કોઈ શખસ પોતાનાં પણ નોહોતરાં દેછે. લાહાણું તો આસામીવાર છે—વેરો આપે તે લે છે.

૭. એકઠાપણામાં પેદા કર્યું છે તેમાં ભાગ સર્વેનો છે.

૮. બાપદાદાનું ગયલું વતન એક ભાગદારે પેદા કર્યું છે—પૈસા ખરચીને પેદા કર્યું છે તો ખરચના પૈસા હિસ્સા પ્રમાણે આપીને ભાગ લે, ને મેહેનતથી પેદા કર્યું હોય તો મેહેનતાણું આપે તો હિસ્સો લઈ શકેછે.

૯. હિસ્સેદારની રજા વાજબી કારણથી માગે તો હિસ્સેદારની રજા વિના આપવું જોઈએ.

૧૦. ભાગદારની રજા નજીક પરદેશ ગયો હોય તો (રજા) લઈને વેહેચેછે, ને દૂર પરદેશ ગયો હોય તો તેનો હિસ્સો બીજા ભાગદારની સલાહથી અનામત મુકીને વેહેચી લે; ને પછી તે ભાગદાર આવે ત્યારે તેનો હિસ્સો તપાસી લે, ને તેમાં કાંઈ રહી વસ્તુ સાબિત કરે તો લઈ શકેછે.

૧૧. બાળકનું પિણયત કાહાડીને બાકી રહ્યું તે વેહેચી લે છે.

૧૨. માનો હક છે, તે કરે તો રજા જોઈએ નહી, તેની વિગત માને ભરણપોષણ આપે, ન આપે તો ભાગદારોના ભાગ પ્રમાણે હિસ્સો આપે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. બાપ મુખત્યાર છે, આપે તો અપાય ને ન આપે તો દિકરા લઈ શકતા નથી.

૧૪. ખુશીથી બાપ આપેછે ત્યારે બાપની મરજીમાં આવે એટલું રાખે છે.

૧૫. કરજ બાપનું આપે, ને વધારો વેહેચી લે.

૧૬. સ્થાવર મીલકત બીજા માલ પ્રમાણે વેહેચેછે.

કડિયા—ઇડરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તેમાં ફારગતી સામસામી કરેછે.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાવાહાલા તથા ન્યાતના ૨ આદમી તથા પાડાપડોશીની શાહેદીથી વેહેચણ કરેછે.

૩. બંનોને લડાઈ થાય ત્યારે સાચી વેહેચણ ફારગતી તથા ન્યાતના બે આદમીની શાહેદીથી જણાય છે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા ધર્મનું કામ જુદું કરેછે, ને સમચરી તો અમારામાં કરતું નથી તો શું લખીએ ?

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. વેહેચણ કરીને જુદા રહ્યા તેનું નોહોતરૂં પણ જુદું દેછે, ને લાહાણું પણ જુદું આપેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ને એકઠો રેહેતો હોય તો સર્વે ભાગિયા સરખે હિસ્સે વેહેચી લેછે; ને જુદો રેહેતો હોય તો જે પેદા કરે તે પોતે મુખત્યાર છે, તેમાંથી કોઈ બીજાને આપતા નથી.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર એકઠા છે, તેમાં એક શખસ તેમાંથી પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો પોતાના બાપની મીલકતમાંથી પોતાના હિસ્સા જેટલું લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેનો ભાગ તેની ધણિયાણીને આપે, ને ધણિયાણી ન હોય તો તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચણ કરેછે ને તેનો ભાગ જ્યાં સર્વેની પતિજ આવે ત્યાં મુકેછે.

૧૧. એક ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો છે ત્યારે તેના પણિયતનો ખરચ કાહાડીને બાકી જે માલ રેહે તેમાંથી સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લેછે, ને બાળકનો ભાગ વડીલ હોય તે રાખેછે, ને લગન તથા ક્રિયા તથા સંસ્કાર વિગેરેનો ખરચ પણ જે વડીલ હોય તે કરે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈએ, ને મા જેટલું આપે તેમાંથી દિકરાઓ વેહેચી લેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચાણ કારેછે તેમાં માની રજા લેવાનો ચાલ નથી, બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાથી વેહેચાતો નથી.

૧૪. બાપ જીવતાં પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણ કરેછે ને બાપ મુઆ પછી જે માલ હોય તે માલનવારસ સર્વે ભાઈ છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરે તે પ્રમાણે કરજની પણ વેહેચણ કરે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારામાં છે નહી તો શું લખીએ ?

કડિયા—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૭.

[આ અંકવાળાનો આ બાબત વિષેનો જવાબ અંક ૧૪૮ વાળાની સાથે પુરેપુરો મળતો છે તેથી ઉતાર્યો નથી.]

કડિયા—મારવાડી રજપુતના જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ કરે તો તેમાં સગાવાહાલા તથા ન્યાતવાળા શેઠ પટેલ તથા પડોશી વિગેરેની શાહેદી જોઈએ છૈએ.

૩. બંનોને લડાઈ હોય તો ફારગતી કરેછે, ને એક દિલથી પોતાની સલાહથી વેહેચી લે તો તેમાં કોઈ ફારગતી કરેછે, ને કોઈ નથી પણ કરતું.

૪. વેહેચણ કસ્યા પછી દેવપૂજા તથા ધર્મનું કામ જુદું કરેછે, ને સમચરી તો અમારામાં કોઈ કરતું નથી તો શું લખીએ ?

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. વેહેચણ કરીને જુદો રહ્યો તેનું નોહોતરૂં પણ જુદું છે ને લાહાણું પણ જુદું છે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કસ્યો ને એકઠા રેહેતા હોય તો બંનોને સરખે હિસ્સે મળે, ને જુદા રેહેતા હોય તો જે પેદા કરે તે પોતાનું છે તેમાં કોઈ બીજાને આપતા નથી.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૯. ચારપાંચ ભાગદાર છે તેમાં સર્વેની મરજી હોય તો ભાગ વેહેચાય, પણ એક શખસ માગે તેને આપવાનો ચાલ નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચણ કરેછે, ને તેનો ભાગ જ્યાં સર્વેની પ્રતિજ આવે ત્યાં મુકેછે.

૧૧. એક ભાગદાર બાળક તથા કુંવારૂં છે ત્યારે તેનો સંસ્કાર તથા લગન તથા ક્રિયા જે વડીલ હોય તે કરેછે. ને તેનો ભાગ પણ જે વડીલ હોય તેજ રાખેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈએ, ને માનો હિસ્સો રાખીને વેહેચણ કરેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે, તેમાં માબાપની રજા જોઈએ; ને બાપની રજા વિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓ વેહેચી શકતા નથી.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરતો નથી ને બાપ મુઆ પછી સર્વે ભાઈ તે બાપના માલના વારસ છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરે તે પ્રમાણે કરજની પણ વેહેચણ કરે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારામાં છે નહી તો શું લખીએ ?

ગોલારાણાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરવાની એ રીત છે જે જેટલા ભાગદાર હોય તે સર્વે બરાબર હિસ્સે પોતાના બાપનો માલ વેહેચી લે, ને સામસામી ફારગતી લે આપેછે.

૨. વેહેચણ કરતી વખત વેહેચી આપનાર પંચ હોય તેની શાહેદી જોઈએ, ને તે ન હોય તો જે કોઈ હાજર હોય તેની શાહેદી જોઈએ.

૩. વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેંચણ પોતાના વહીવટથી તથા ભોગવટાથી તથા શાહેદીથી સાચી વેહેચણ જણાયછે.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ જેની ખુશીમાં આવે તે કરે, એથી એકઠા જુદા માલમ પડતા નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે, તે જુદા નહી કેહેવાય.

૬. એકઠા રેહેતા હોય ત્યારે એક લાહાણું લે, ને પોતાના બાપના નામથી નોહોતરાં દે તથા આવે, ને જુદા રેહેતા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી નોહોતરાં દે ને લાહાણાં જુદાં જુદાં લે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કસ્યો હોય ને પછી વેહેચણ કરે ત્યારે બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સો લે, પણ પાછું લેતાં જે કાંઈ ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપવો જોઈએ.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે આપવો જોઈએ, પણ રસ્તાસર ચાલતો હોય તો.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો કરે, ને પરદેશ ગયલા શખસનો ભાગ સર્વે ભાગદારની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પણિયત પેહેલાથી કાહાડીને બા-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કીતું વેહેચી લે, ને મીલકત બાપની ન હોય તો સર્વે મળીને પરણાવે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તે જેનામાં રેહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણુ કરે તો માના સ્મૃતલાકડાં રાખે, તથા ખોરાકીપોશાકીનો બંદોબસ્ત કરે, ને પછી વેહેચણુ કરે.

૧૩. બાપની મરજીમાં આવે તો પોતે જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણુ કરે, તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહી, ને બાપની રજા વિના દિકરાઓથી દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેચી લેવાય નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણુ કરવા ચાહે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વારતે રાખે, ને બાપ મુઆ પછી સર્વે દિકરા બરોબર વેહેચી લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણુ કરે તો કરજની પણ વેહેચણુ કરે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

ખતરી–વણકરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણુ કરે તો ફારગતી જોઈએછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં સગાવાહાલા વેહેચણુ કરે ત્યારે સગાવાહાલા હોય તથા ન્યાતવાળા શેઠ તથા પટેલ તથા પડોશી હોય ને ઘરમેળે નહી બોલાવે તો તેનો અટકાવ નહી; તથા એમાં શાહેદી જોઈએ.

૩. સવાલ ઊપર લખ્યા પ્રમાણેછે.

૪. સવાલ ચોથાનો–ધર્મ શાસ્ત્ર પ્રમાણે થાયછે.

૫. જે એકઠા રાંધે તે એકઠા કેહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં તથા જુદાપણામાં નોહોતરાં દેવાય તે મોટા ભાઈના નામનાં.

૭. એક ભાગદાર પોતાની મેહનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કરે ત્યારે તે વેહેચણુ કર્યામાં બીજા ભાગદાર બન્નો જુદા હોય [તો] જેણે માલ પેદા કીધો હોય તે તેનો ને એકઠામાં પેદા કીધો હોય તો બેહુ વેહેચી લે.

૮. ઉપરના સવાલ સાત પ્રમાણેછે.

૯. અમારી ન્યાતમાં ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક જણ ભાગ માગે તો આપે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તો તેનો ભાગ(દાર) અનામત રાખે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણુ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય તેનો ભાગ તેના ભાગદાર જેની સાથે મળતું હોય તેને આપે, તેની પાસે અનામત રાખે, ને મોટો થાય ને લે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણુ કરે, ને તેની મા(ને) સ્મૃતલાકડાં જેટલું લઈને તેની મરજી આવે તેમાં રેહે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં બાપ જીવતાં છોકરા જુદા રેહે તો બાપની મરજી પ્રમાણે આપે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં માબાપે દિકરા સાથે વેહેચણ કરી હોય તો બાપ તથા મા પોતાની મરજી આવે તેને આપે ને તેનામાં રેહે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેચણુ શાની કરે ?

૧૬. સવાલ ૧૬ માં શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

ખતરી–અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણુ કરે તેમાં ફારગતી થાયછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણુ કરે ત્યારે સગાવાહાલા હોય તેની તથા ન્યાતવાળા શેઠ પટેલ તથા પડોસીની શાહેદી કરાવે, ને ઘરમેળે સમજીને વેહેચણુ કરે ને નહી બોલાવે તો તેનો અટકાવ નહી, પણ ફારગતીમાં હરેક કોઈ બે જણાની શાહેદી જોઈએ.

૩. સાચી વેહેચણુ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે ફારગતી તથા શાહેદીથી માલમ થાયછે.

૪. વેહેચણુ કર્યા પછી જે કાંઈ કામ કરે તે સૌ સૌની મરજી પ્રમાણે કરેછે, પણ ફારગતી થયા પછી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૫. જે એકઠા રાંધે તે એકઠા કેહેવાયછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૬. એકઠાપણામાં તો મોટા ભાઈના નામનાં નોહોતરાં ફરેછે ને જુદાપણામાં પોતપોતાના નામનાં નોહોતરાં ફેરવેછે, ને લાહાણાનો ચાલ અમારામાં નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેતનથી નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદાર જુદા રેહેતા હોય ત્યારે તો જેણે માલ પેદા કીધો હોય તે તેનો, ને એકઠામાં પેદા કીધો હોય ત્યારે તો સર્વે ભાગદાર બરાબર વેહેચી લે.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૭ પ્રમાણે છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે ને તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ને સર્વે ભાગિયાની મરજી હોય તો તેને ભાગ અપાય, ને સર્વેની મરજી ન હોય તો તેને ભાગ અપાતો નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા સર્વે ભાગિયા વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારૂં હોય તેનો ભાગ જે ભાગિયાની સાથે બનતું હોય તેને આપે, તેની પાસે અનામત રેહે, ને તે તેની પરવસી કરે ને જ્યારે તે મોટો થાય ત્યારે લે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો તેની મા મૃતલાકડાં જેટલું લઈને તેની મરજીમાં આવે તે દિકરામાં રેહે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં બાપ જીવતાં દિકરા જુદા રેહે તો બાપ પોતાની મરજી પ્રમાણે આપે તેટલું લે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ તથા મા પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને તે લઈને ગમે તે દિકરામાં રેહે.

૧૫. બાપુકું કરજ હોય ને દિકરા વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ પણ સર્વે બરાબર આપે, ને જે માલ હોય તે પણ બરાબર વેહેચી લે.

૧૬. એનો જવાબ શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

ખતરી—વણકર સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો ફારગતી જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરે તે વખત સગાંવાહાલાં તથા મોહોલ્લાનો પટેલ તથા પડોસી વિગેરે પોતાની ખુશીમાં આવે તેને બોલાવે, પણ ફારગતી કરે તે વખત જે જે મોહોલ્લામાં જે જે ધારોછે, અસલ પ્રમાણે તે ધારો આપે ને મોહોલ્લાના પટેલની શાહેદી કરાવે.

૩. સાચી વેહેચણ તો ફારગતીથી તથા મોહોલ્લાનું લવાજમ આપ્યાથી તથા મોહોલ્લાંના પટેલની શાહેદીથી ખરેખરી વેહેચણ માલમ પડેછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી તથા ધર્મનું કામ પોતાની સમજણ પ્રમાણે કરેછે.

૫. જે એકઠા રાંધે છે તે એકઠા કેહેવાય છે.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તથા જુદા રેહેતા હોય તોએ લાહાણું નોહોતરૂં મોટા ભાઈના નામનું આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી જુદો રહીને કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે જેણે પેદા કીધો તેનો માલ, ને એકઠામાં પેદા કીધો હોય ત્યારે સર્વે વેહેચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કીધો હોય ત્યારે વેહેચણ કરે, તેમાં સર્વે ભાગિયા જે ખરચ થયો હોય તે આપે ને હિસ્સો લે, ને જેણે પેદા કીધુંછે તેને તેની મેહેનતની તરફનું કાંઈ વધારે આપવું પડેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક જણુ ભાગ માગે તો આપે, પણ ગેરસિરસ્તે બદફેલી કરવાને માગે તો અપાય નહી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તો તેનો ભાગ ભાગદાર અનામત રાખે, ને અગર તેની બૈરી છોકરાવાળી હોય તો તેના કબજામાં આપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો છે ત્યારે તેના લગનખરચ જેટલો અવેજ આપે, અગર અવેજ ના આપે તો સર્વે મળીને તેને પરણાવે, ને પછી વેહેચણ કરે ને બાળકનો ભાગ જે ભાગદારની પતિજ આવે તેને સોંપે ને મોટો થાય ત્યારે લે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે ત્યારે તેની મા પોતાના મૃતલાકડાં જેટલું લેઇને તેની મરજીમાં આવે તેમાં રેહે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં બાપ જીવતાં છોકરા જુદા રેહે તો બાપની મરજી પ્રમાણે આપે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૪. અમારી ન્યાતમાં બાપે દિકરા સાથે વેહેચણુ કરી હોય તો બાપ તથા મા પોતાની મરજીમાં આવે તેને સોંપે ને તે મુઆ પછી તેના માલના વારસ જે નામાં રેહેતાં હોય તે થાય.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેણુ શાની કરે?

૧૬. શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

ખતરી—ફરસરામીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૦.

[આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૭૮ વાળાના સાથે પુરેપુરો મળતો છે તેથી ઉતારેલો નથી.]

ખતરી—ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૧.

*૪. વેહેચણ કર્યા પછી જે કાંઈ કામ કરે તે સૌ સૌની મરજી પ્રમાણે કરેછે, પણ ફારગતી થયા પછી વેહેચણુ કરેછે.

૫. વેહેચણ કર્યા પછી કદાપિ ખરચ આપીને એકઠા રાંધી ખાય તો તેને એકઠા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં તો મોટા ભાઈના નામનાં નોહોતરાં ફરે, ને જુદાપણામાં તો પોતપોતાના નામનાં નોહોતરાં ફરેછે, ને લાહાણું જુદા રેહેતા હોય તો જુદું લે, ને એકઠા રેહેતા હોય તો એકઠું લે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે પેદા કરનારને જે કાંઈ વાજબી ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપીને ભાગદાર સર્વે વેહેચી લે, ને પેદા કરનારને કાંઈએક વધારે મેહેનતને બદલે આપવું પડેછે.

૮. એનો જવાબ કલમ ૭ મી પ્રમાણે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ને વાજબી રીતે માગે તો તેને આપે, કદાપિ બદફેલીને વાસ્તે માલ તફરકે કરવાને સારૂ માગે તો સર્વેની અનુમતિ વિના ભાગ અપાય નહી.

---

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૬૮ વાળાના સાથે મળતો છે તેથી જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ કલમો માત્ર લખીછે.

૧૨. વેહેચણુ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે તેનો ભાગ જે ભાગિયાની સાથે બનતું હોય ને જેનો ભરોસો પડતો હોય તેને સોંપે, ને તે અનામત રાખે ને તેનો પરણવાનો ખરચ આગળથી કાહાડીને વેહેચણ કરે.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણુ કરે તો બાપ તથા મા પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાપે જે છોકરાને અગાઉથી માલ આપીને ફારગતી લીધી હોય ને પછી બાપ મરી જાય તો બાપના માલમાં તે છોકરાનો દાવો પોહોંચે નહી, ને કદાચ બાપે જે છોકરા સાથે ફારગતી ન લીધી હોય ને પછી બાપ મરી જાય તો તેની ક્રિયાનો ખરચ કાહાડીને સર્વે બરાબર વેહેચી લે.

ખતરી—ગણદેવીગરા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૨.

[આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૭૮ વાળા મુજબ છે એવી તેમણે કબુલિયત લખી આપીછે તે કબુલિયત ગ્રંથ આખરે ઉતારી છે.]

ખતરી—સામસંગીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯૫.

૧. વેહેચણ કરતી વખત ફારગતીનો ચાલ છે.

૨. વેહેચણ કરતી વખત જે કોઈ હાજર હોય તેની શાહેદીઓ કરાવે છે.

૩. ફારગતીથી સાચી વેહેચણુ જણ્યામાં આવે.

૪. ધર્મનું કામ સપૂત હોય તે કરે.

૫. એકઠાં રાંધે છે તે તો પોતીકા બનાવની વાત છે, પણ ન્યાતનાં નોહોતરાંથી જુદા માલમ થાય છે.

૬. એકઠામાં તો બાપના નામનાં નોહોતરાં ફરે છે, ને જુદા રેહે ત્યારે પોતાના નામનાં નોહોતરાં ફરેછે.

૭. એકઠાના સબબથી હિસ્સો બરાબર છે.

૮. મેહેનતથી પેદા કર્યું તો મેહેનતાણું આપેછે, ને ખરચથી પેદા કર્યું હોય તો હિસ્સા માફક ખરચ આપે, ને હિસ્સો લે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. સર્વે ભાગદારની સલાહથી વેહેચી શકેછે.
૧૦. પરદેશવાળાની રજાથી વેહેચી શકેછે.
૧૧. બાળકનું પણિયત કાહાડીને બાકી રહ્યું તે હિસ્સા માફક વેહેચી લે.
૧૨. માતાની રજાથી વેહેચાય છે ને હિસ્સો સરખો છે.
૧૩. બાપ છતાં બાપનો માલ વેહેચી શકતો નથી તો દાદાનો માલ ક્યાંથી વેહેચાય.
૧૪. બાપ મુખત્યાર છે, પોતાને ગમે તેટલું રાખે, ને ગમે તેટલું આપે.
૧૫. બાપનું કરજ આપે ને હિસ્સો પણ લે.
૧૬ સર્વે વેહેચણ સરખી છે.

રજપુત—ડફગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૪.

૧. અમારામાં વેહેચણુ કરે તો ન્યાતના બે આદમી બેસીને બરાબર વેહેચી આપે, ને ફારગતીનો ચાલ નથી.
૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની ૧ કલમ પ્રમાણે.
૩. ન્યાતના આદમી ૨ બેસીને વેહેચી આપે, તે સાચી વેહેચણ કેહેવાયછે.
૪. જુદા થયા પછી સર્વે કામ જુદું કરેછે.
૫. જુદા થઈને એકઠા રાંધી ખાય તો બંનેની ખુશી, પણ એકઠા કેહેવાતા નથી.
૬. જુદા રેહે તેને નોહોતરૂં જુદું દેછે. ને લેહેણું પણ જુદું આપેછે.
૭. પેદા કરનાર કોઈ વધારે લેતા નથી, ભાગિયા સર્વે બરાબર છે.
૮. સર્વે ભાગિયા ખરચ વાજબી થયો હોય તે મુજરે આપીને બરાબર વેહેચી લે.
૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે.
૧૦. સર્વે ભાગિયા વેહેચણુ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચી લે.
૧૧. કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને વેહેચણુ કરે, ને બાળકનો ભાગ જેની પ્રતિત આવે તેને સોંપે.
૧૨. બાપ મુઆ પછી માની રજાવિના વેહેચાય નહી.
૧૩. બાપ પોતાની ખુશીથી વેહેચી આપે તો મુખત્યાર છે, બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેચાય નહી.
૧૪. બાપની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાપ મુઆ પછી સઘળા છોકરા બરાબર છે.
૧૫. વેહેચણુ કરે તો બાપનું કરજ વેહેચી લે.
૧૬. અમારામાં ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

રજપુત—જાદવવંશી શાબલાગામનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૮.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરેછે તે પોતાની સમજણ પ્રમાણે કરેછે, ફારગતીનો ચાલ નથી.
૨. ફારગતીનો ચાલ નથી તો શાહેદી કોની કરાવે ?
૩. અગર ફારગતી ન હોય તો વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ જે લોક વેહેચી આપવામાં હોય તેના કહ્યાથી (સાચી વેહેચણ) માલમ પડેછે.
૪. વેહેચણ કીધા પછી ધર્મનું કામ જેને મળે તે કરેછે.
૫. એકઠા ખરચ લઈને રાંધે તે જુદા કેહેવાયછે.
૬. એકઠાપણામાં એકઠું લાહાણું નોહોતરૂં આવેછે, ને જુદા હોય તો જુદું આવેછે.
૭. એક ભાગદારે પો ાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં ભાગદાર સર્વે સરખાછે.
૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણમાં બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.
૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો ચારની રજા વિના તેને ભાગ મળતો નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો તો તેની વરસ ૨ સુધી વાટ જોઈને વેહેચણ કરે, ને પરદેશ જનારનો ભાગ અનામત રાખે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે ત્યારે તેને સર્વે ભાગદાર મળીને પરણાવે, ને તેનો ભાગ જેની પતિજ આવે તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો માની રજા લઈને વેહેચણ કરેછે.

૧૩. બાપની ખુશીમાં આવે તો વેહેચી આપેછે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપની ખુશીમાં આવે તેટલું પોતાને સારૂ રાખેછે, ને બાપ મુઆ પછી સરખે હિસ્સે વેહેચી લે છે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તેપણ વેહેચી લે છે.

૧૬. ગોરપદાં તથા વૃત્તિનો અમારામાં ચાલ નથી.

રજપુત—મારૂ ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૧.*

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તેનો ચાલ એ જે પોતીકાં સાસરિયાંનો માલ જુદો કાહાડીને પોતીકી કમાઈ તથા બાપુકી મીલકત સંધા ભાગિયા બરાબર વેહેચી લેછે, તેમાં મોટા ભાઈને કાંઈ વધતું આપેછે. ને તેમાં ફારગતી જોઇએ છે.

૨. વેહેચણ કરે તો તેમાં સગાવાહાલા તથા પિત્રાઈ વિગેરે કુટુંબી તથા ગામનો પટેલ તથા પડોસી મધે ચાર સમજુક ભલા માણુસની શાહેદીથી વેહેચણ કરેછે, તેમાં ન્યાતવાળા શેઠ પટેલની કાંઈ જરૂર નથી.

૩. ફારગતી ન હોય તો વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ તો વેહેચણ કરનારની શાહેદીથી તથા પોત પોતીકા માલના ભોગવટાથી જણાયછે.

૪. વેહેચણ કસ્યા પછી દેવપૂજા તો મોટો ભાઈ કરેછે, ને સમચરી વગેરે ધર્મનું કામ તો વારાફરતી કરેછે, તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૫. જે એકઠા રાંધે તેપણ વેહેચણ કીધી હોય તો જુદા કેહેવાય છે.

૬. એકઠાપણામાં નોહોતરાં મોટા ભાઈના નામથી દેવાય છે, ને જુદાપણામાં તો પોતપોતીકા નામથી દેવાય છે, ને લાહાણાનો તો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કસ્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારોને હિસ્સો મળેછે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતો હિસ્સો મળતો નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેનો ખરચ આપીને બીજા ભાગદારો બરાબર વેહેચી લે છે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતું આપતા નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદારની રજા વિના તેને ભાગ મળેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરેછે ને તે પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેની ધણિયાણી છોકરાંને આપે ને ધણિયાણી છોકરાં ન હોય તો તેનો ભાગ ભલા માણુસ પાસે અનામત રાખે, ને તે પરદેશથી આવે ત્યારે તેને આપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે તેના લગન તથા ક્રિયા વિગેરેનો ખરચનો અવેજ બાપુકી મીલકતમાંથી કાહાડીને, રેહે તે સંધા ભાગદારો વેહેચી લે, ને બાળક ભાગદારને ઘરમાં રાખીને બરદાસ્ત કરે, ને તેનો ભાગ અનામત રાખે, ને તે બાળક ભાગદાર સમજતો થાય ત્યારે તેને આપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈએ, ને મા રજા આપે તો માના ભરણપોષણનો બંદોબસ્ત કરીને સંધા ભાગિયાઓ વેહેચી લે છે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરાઓ બાપ સાથે વેહેચણ કરે તેમાં માની રજાની કાંઈ જરૂર નથી, ને બાપની રજા વિના દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેચી શકાય નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો પોતાને વાસ્તે પોતપોતાનું ગુજરાન થવા જેટલું રાખે, ને

---

* અંક ૨૧૦ નો જવાબ અસલમાંથી ખોવાઈ ગયોછે.

બાપ મુઆ પછી તે હિસ્સો સંદ્ધા ભાગદાર બરોબર વેહેચી લે છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે.

૧૬. ગોરપદું તો નથી, ને વૃત્તિની વેહેચણ પણ બીજા માલ પ્રમાણે થાય છે. વૃત્તિને વેહેચવાની કાંઈ બીજી રીત નથી.

રજપુત–ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ બાબતમાં કોઈ ફારગતી કરેછે. ને કોઈ નથી પણ કરતા.

૨. ફારગતી કરે તો ગમે તેની શાહેદી કરાવે.

૩. જે કોઈએ ઘરમેળે વેહેચણ કીધી હોય ને ફારગતી ન કીધી હોય ત્યારે પડોશી અથવા ચાર ન્યાતના માણુસની શાહેદીથી સાચી વેહેચણ માલમ પડેછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ વડો ભાઈ કરે, ને તે ન કરે તો નાહનો ભાઈ કરે.

૫. એકઠા રાંધી જમે તેથી જુદા ન કેહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં નોહોતરૂં એકઠું આવેછે, ને જુદા રહ્યાથી જુદું નોહોતરૂં આપેછે, ને લાહાણું તો પરણેલા આદમી દિઠ આપેછે, પણ રૂ. ౦ાા ન્યાતમાં આપ્યો હોય તો, ને અગર તેની ધણિયાણી હોય તો તેને મળેછે, ને જે શખસ કુંવારો છે ને તે જુદો રેહેતો હોય તો તેને પણ જુદું લાહાણું આપેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કીધો તેમાંથી બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળતો નથી, બાપના માલમાંથી બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૮. અમારામાં એક ભાગદારે પોતાની જવા મરદીથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારોને એક હિસ્સો આપે, ને પેદા કરનાર બે હિસ્સા લે, પણ પાછું લેતાં ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપવાનો ચાલ નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો ચારોના એક દિલ વિના અપાય નહી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો કરે, ને પરદેશ જનારનો ભાગ ભાગદારનો ઇતબાર આવે તેની પાસે અનામત રાખે, અથવા તેની ધણિયાણી હોય તો પરદેશ જનારનો કાગળ આવે તો તેની ધણિયાણીને આપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત એક ભાગદાર કુંવારો છે તેનું પણિયતખરચ બાપની મીલકતમાંથી જુદું કાહાડે ને પછી વેહેચે. કદાપિ એક ભાગદાર બાળક છે, તેની જે પરવસી કરે તે ભાગ રાખે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરવા ચાહે ને લાયક હોય તો માની રજા લીધાની જરૂર નથી, પણ માને જીવતાં પાળવાનો ને મુવે બાળવાનો બંદોબસ્ત કરે.

૧૩. અમારામાં બાપ જીવતે દિકરાને વેહેચી આપવામાં મુખત્યાર છે, માની રજા લીધાની દરકાર નથી, ને બાપ જીવતે દાદાના માલઉપર દિકરાનો હક પોહોંચતો નથી.

૧૪. બાપ ચાહે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને બાપ મુઆ પછી રાખેલા માલના દિકરા વારસ છે, ને બાપ જીવતે ગમે તેને આપવે મુખત્યાર છે.

૧૫. કરજ આપતાં વધે તેમાંથી વેહેચી લે.

૧૬. અમારા ગોરને જેટલા ભાઈ હોય તે બરાબર વેહેચી લે.

રજપુત–પાધરા ભાગળિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં હરેક ચાર ભલા આદમીને બેસાડીને વેહેચણ કરેછે, ને એકએકને ફારગતી આપે લે છે.

૨. વેહેચી આપવામાં બે ચાર ભલા આદમી હોય તેની ફારગતીમાં શાહેદી કરાવે.

૩. વેહેચણ કીધેલી છે, ને ફારગતી નથી ત્યારે વેહેચી આપનાર સમ ખાઈને કેહે કે વેહેચી આપેલું છે તેથી વેહેચણ થયલી માલમ પડેછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું કરેછે, ને સંપ હોય તો વારાફરતી કરેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. એકઠા રાંધી જમે ને વેહેચણ થઇછે તે જુદા કેહેવાયછે.

૬. વેહેચણ કરીને જુદા થાય તેને લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું આવેછે, ને એકઠા હોય તો એકઠું આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કીધો ત્યારે વેહેચણ કરતી વખત પેદા કરનારને સવાયો હિસ્સો આપેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદાર ખરચ મુજરે આપીને બરાબર હિસ્સો વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો લઈ શકેછે, પણ વાજબી રાહથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ જનારને કાગળ લખીને તેડાવે, ને તેના આવ્યાની મુદત સુધી વાટ જુવે, કદાપિ તે મુદતમાં ન આવે તો વેહેચણનું કામ જારી કરે, ને પરદેશ જનારનો ભાગ ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી ભાગિયાઓની પતિજ આવે તેને ઘેર અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારા છે ત્યારે તેનાં લગન વિગેરેનો ખરચ પેહેલાંથી જુદો કાહાડીને વેહેચણ કરે, ને બાળકની ખુશી આવે તેનામાં રહે તેને પોતાનો ભાગ સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો પેહેલાંથી માને રાજી કરીને વેહેચણ કરે.

૧૩. બાપ જીવતાં પોતાની ખુશીથી દિકરાને વેહેચી આપે તો અપાયછે, ને તેમાં માની રજાની દરકાર નથી, ને બાપની રજાવિના દાદાનો માલ દિકરાઓથી વેહેચી લેવાય નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપના દિલમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને બાપ જેનામાં એકઠો રેહેતો હોય તે તેના માલનો વારસ થાય ને ક્રિયા ખરચ પણ તે કરે.

૧૫. બાપનું કરજ આપતાં તથા ક્રિયા ખરચ કરતાં વધે તેમાંથી વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદું અમારે કોઈને છે નહી તો વેહેચવાની વાત શું લખીએ?

સગરિયા—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૪૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે, ને જુદી જુદી ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ કરતી વખત જે શખસ વેહેચી આપવામાં હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવવી જોઈએ.

૩. વેહેચણના કજિયામાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના ભોગવટાથી તથા શાહેદીથી સાચી વેહેચણ જાણવી.

૪. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહી કેહેવાય.

૫. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૬. એકઠાપણામાં લાહાણું તથા નોહોતરૂં એકઠું છે, ને જુદાપણામાં લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું છે—એ ચાલ છે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ત્યારે વેહેચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનત [થી] બાપદાદાની મીલકત વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજો ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગયલા શખસનો ભાગ તેની ઔરીને આપે, અગર ઔરી ન હોય તો સર્વે ભાગદારની નજરમાં આવે તેને ઘેર અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પણિયત મેહડેથી કાહાડીને બાકીનું વેહેચી લે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તે જેનામાં રેહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરવા ચાહે તો માની રજા વિના વેહેચી લેવાય નહી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. બાપની મરજીમાં આવે તો પોતે જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણુ કરે, તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહી, ને બાપની રજા વિના દિકરાઓથી દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેચી લેવાય નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણુ કરે તો બાપ પોતાની નજરમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણુ કરે તો બીજા માલ પ્રમાણે કરજની પણ વેહેચણુ કરવી જોઈએ.

૧૬. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

ગરાસિયા—બારડનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૧૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણુ કરે તો તેનો ચાલ એજે પોતીકા સાસરિયાનો માલ જુદો કાહાડીને પોતીકી કમાઈ તથા બાપુકી મીલકત સંધ્ધા ભાગિયા બરોબર વેહેચી લેછે, તેમાં મોટા ભાઈને કંઈ વધતું આપેછે ને તેમાં ફારગતી જોઈયેછે.

૨. વેહેચણુ કરે તો તેમાં સગાવાહાલા તથા પિત્રાઈ વિગેરે કુટુંબી તથા ગામનો પટેલ તથા પાડા [પડોશી] મધે ચાર સમજુક ભલા માણુસ નીશાહેદીથી વેહેચણુ કરેછે તેમાં ન્યાતવાળા શેઠપટેલની કાંઈ જરૂર નથી.

૩. ફારગતી ન હોય તો વેહેચણુના કજિયામાં વેહેચણુ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણુ તો વેહેચણુ કરનારની શાહેદીથી તથા પોતપોતીકા માલના ભોગવટાથી જણાયછે.

૪. વેહેચણુ કર્યા પછી દેવપૂજા તો મોટો ભાઈ કરેછે, ને સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ તો વારાફરતી કરેછે તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૫. જે એકઠા રાંધે તે પણુ વેહેચણુ કરી હોય તો જુદા કેહેવાયછે.

૬. એકઠાપણામાં નોહોતરાં મોટા ભાઈના નામથી દેવાયછે, ને જુદાપણામાં તો પોતપોતીકા નામથી દેવાયછે, ને લાહાણુનો તો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણુ કરવામાં બીજા ભાગદારોને હિસ્સો મળેછે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતો હિસ્સો મળતો નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેનો ખરચ આપીને બીજા ભાગદારો બરોબર વેહેચી લેછે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતું આપતા નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદારની રજાવિના તેને ભાગ મળેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણુ કરવા ચાહે તો વેહેચણુ કરેછે, ને તે પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેની ધણિયાણી છોકરાંને આપે, ને ધણિયાણી છોકરાં ન હોય તો તેનો ભાગ ભલામાણુસ પાસે અનામત રાખે, ને તે પરદેશથી આવે ત્યારે તેને આપે.

૧૧. વેહેચણુ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે તેનું લગન તથા ક્રિયા વિગેરેના ખરચનો અવેજ બાપુકી મીલકતમાંથી કાહાડીને રેહે તે સંધ્ધા ભાગદારો વેહેચી લે, ને બાળક ભાગદારને ઘરમાં રાખીને તેની બરદાસ્ત કરે તે તેનો ભાગ અનામત રાખે, ને તે બાળક ભાગદાર સમજતો થાય ત્યારે તેને આપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણુ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈએ ને મા રજા આપે તો માના ભરણપોષણનો બંદોબસ્ત કરીને સંધ્ધા ભાગિયાઓ વેહેચી લેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરાઓ સાથે વેહેચણુ કરેછે, ને તેમાં માની રજાની (રજાની) કાંઈ જરૂર નથી, ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેચી શકાય નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરાઓ સાથે વેહેચણુ કરે તો પોતાને વાસ્તે પોતાનું ગુજેસ થવા જેટલું રાખે, ને બાપ મુઆ પછી તે હિસ્સો સંધ્ધા ભાગદારો બરાબર વેહેચી લેછે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણુ કરેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૬. ગોરપદું તો નથી ને વૃત્તિની વેહેચણુ પણ બીજા માલ પ્રમાણે થાયછે; વૃત્તિને વેહેચવાની કાંઈ બીજી રીત નથી.

સલાટ–સોમપુરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૪.

૧. વેહેચણુ કરવાનો ચાલ છે; ફારગતી કરવાનો ચાલ નથી.

૨. વેહેચણુ કરેછે તેમાં પાડા પડોસી તથા ન્યાતના પાંચ આદમીના દેખતાં બરાબર વેહેચી લેછે.

૩. સાચી વેહેચણુ પાડા પડોસીની શાહેદીથી તથા ન્યાતના પાંચ લોકની શાહેદીથી જણાયછે.

૪. વેહેચણુ કસ્યા પછી દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ પોતપોતાની આબરૂ પ્રમાણે કરેછે.

૫. જે એકઠા રાંધી ખાયછે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તો પોતાના બાપના નામનાં નોહોતરાં ફેરવેછે, ને જુદા રેહેતા હોય તો પોતાના નામનાં નોહોતરાં દેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય ને તેમાં જે ખરચ થયો હોય તે બીજા ભાગિયા મુજરે આપે ને હિસ્સો લે.

૮. ચાર પાંચ ભાગદારમાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કસ્યો હોય ને પછી સર્વે ભાગિયા વેહેચણુ કરે તો બરાબર વેહેચી લેછે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતું આપવાનો ચાલ નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છતાં એક ભાગિયો પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, ને બાપનું દેવું હોય તે આપે ને લે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણુ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખી બરાબર વેહેચી લે.

૧૧. વેહેચણુ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર કુંવારો હોય તો તેના પણિયતનો ખરચ બાદ કરીને બાકી રેહે તે સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે, ને બાળકનો ભાગ જે તેની પરવસી કરે તેની પાસે અનામત રેહે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણુ કરે તો માની રજાથી વેહેચી લે, ને માને પાળે ને અન્નવસ્ત્ર આપે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણુ કરેછે. તેમાં માની રજા લેવાનો ચાલ નથી, ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી વેહેચાતો નથી.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણુ કરેછે તેમાં બાપ પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખેછે, ને બાપ મુઆ પછી જે ભાગદાર બાપનો ક્રિયા વિગેરેનો ખરચ કરે તે શખસ તે માલનો વારસ થાય.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણુ કરે તો બાપનું કરજ આગમજથી આપે ને પછી વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાની વેહેચણનો ચાલ નથી.

કાછિયા–સુરતી ક્ષત્રીવંશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં ભાઈઓ ભાઈ વેહેચણુ કરે ત્યારે ન્યાતના બેઆદમીને ઉભા રાખીને વેહેચણુ કરેછે, ને ફારગતીનો ચાલ નથી.

૨. વેહેચણુ કરે તો તેમાં ન્યાતના બે આદમી અથવા સગાં બેના દેખતાં વેહેચણુ કરેછે.

૩. સાચી વેહેચણુ તો ઉપર લખેલા બેઆદમીના કહ્યાથી માલમ પડેછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ કરવાનો નીમ નથી, જેના મનમાં આવે તે કરે.

૫. જે એકઠા રાંધે તે એકઠા કેહેવાયછે.

૬. એકઠા હોય ને એક ચુલે રાંધી ખાય તેને લાહાણું નોહોતરૂં એકઠું આવેછે, ને જુદા હોય તેને જુદું આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કસ્યો, પણ વહેચણુ કરવા બેસે ત્યારે બરાબર વેહેચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે ચારની રજાવિના તેને ભાગ મળતો નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે ને પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેની બૈરી છોકરાવાળી હોય તો તેને આપે, ને છોકરા નહી હોય તો એક ભાઈ પાસે અનામત રેહે, ને તે આવે ત્યારે તેને સ્વાધીન કરે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે ત્યારે તેનો લગન ખરચનો અવેજ પેહેલાંથી કાહાડીને બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે ને બાળકનો ભાગ હર કોઈની પાસે રેહે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો મા રજા આપે તો વેહેચણ થાય ને માની ખુશીમાં આવે તેટલું પોતાને સારૂ રાખે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ મુખત્યાર છે, ને તેમાં માની રજાની જરૂર નથી, ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાથી વેહેચાય નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને સારૂ રાખે, ને બાપ મુઆ પછી તેની ક્રિયા કરીને માની રજાથી વેહેચી લે.

૧૫. બાપનું કરજો વેહેચી લે, ને માલો વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાનો અમારામાં ચાલ નથી તો શું લખીએ?

કાછિયા—સુરતી કણબીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તેમાં કોઈ ફારગતી કરેછે ને વળી કોઈ નથી પણ કરતા, પણ વેહેચણ કરતી વખત સાક્ષી મુકરર જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરતી વખત મુકરર કાંઈ નથી, જે કોઈ હાજર હોય તેની રૂબરૂ વેહેચણ કરેછે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો વેહેચણના કજિયામાં ન્યાતના લોકો તથા પાડા પડોશી વિગેરે બીજા શાહેદોથી સાબેત થાય તો વેહેચણ ખરી માલુમ પડેછે.

૪. વેહેચણ થયા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી શ્રાદ્ધ એકઠું કરે વા જુદું કરે, વેહેચણ કરનારાઓની મરજી.

૫. એકઠા રાંધે ને વેહેચણ નહી થઈ હોય તો તે જુદા નહી કેહેવાય.

૬. એકઠો રેહે તો એકઠું નોહોતરૂં ને જુદો રેહે તો જુદું નોહોતરૂં.

૭. એકઠા રહીને ભાગદારો જે પેદા કરે તેમાં સર્વે ભાગદારોનો હિસ્સો બરાબર છે, પેદા કરનારને વધતો કાંઈ મળતો નથી.

૮. એ જવાબ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો આપવો ~~જરૂર છે તે~~માં કોઈ બીજા હિસ્સેદારની કાંઈ રજાની જરૂર નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો તો બીજા ભાગદાર વેહેચે, ને પરદેશ ગયલા ભાગદારનો હિસ્સો સઘળા ભાગદારની રજામંદી પ્રમાણે કોઈ ઠેકાણે અનામત મુકે.

૧૧. કોઈ ભાગદાર કદાપિ બાળક હોય ને તેનું સંસ્કાર લગન વિગેરેનું તે ભાગદારો કરે, ને તેનો ભાગ પણ ભાગદારો સઘળા સંભાળેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી ભાગદારો વેહેચણ કરે તેમાં માની રજા લેવાની જરૂર નથી, પણ માનું ભરણપોષણ સર્વે ભાગદારો કરેછે.

૧૩. એ બાબતમાં બાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. એ બાબતમાં માબાપ મુખત્યાર છે.

૧૫. માબાપની મીલકત લે તે કરજ આપે.

૧૬. એ બાબતનો જવાબ લખવાની જરૂર નથી.

કાછિયા—કણબી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તેમાં કોઈ ફારગતી કરેછે અથવા નથી પણ કરતા, પણ મુકરર નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. વેહેચણ કરતી વખત કાંઈ મુકરર નથી, જે કોઈ હાજર હોય તેની રૂબરૂ વેહેચણ થાયછે.

૩. અગર ફારગતી ના હોય ને વેહેચણ ના થઈ હોય તો ન્યાતના લોકો તથા પાડાપડોસી વિગેરે બીજા શાહેદો વિગેરેથી સાબિત થાય તો વેહેચણ ખરી માલમ પડે.

૪. વેહેચણ થયા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી તથા શ્રાદ્ધ એકઠું કરે યા જુદું કરે તે તો વેહેચણ કરનારાઓની મરજી.

૫. એકઠા રાંધે ને વેહેચણ નહી થઈ હોય તો તે જુદા નહી કેહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં ને જુદાપણામાં નોહોતરાંનો સિરસ્તો એ છે જે જુદો રેહે તો જુદું નોહોતરૂં આવે, ને એકઠો રહે તો એકઠું નોહોતરૂં આવે; ને લાહાણું તો આજદિન સુધી અમારામાં કોઈએ વેહેચ્યું નથી કે જવાબ લખીએ.

*૮. એ જવાબ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે, ને તેમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો માગે તો તેને આપવો જરૂર છે, પણ બાપ મરી ગયા પછી ને મા જીવતી હોય તો તેને ભરણપોષણ પોતાના ઘરની સંપત પ્રમાણે આપે, ને પોતાનું ઘર હોય તે મધેથી રેહેવા જેટલું આપે; ને માનું ભરણપોષણ બધા ભાગિયા કરે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો તો બીજા ભાગદાર વેહેચે, ને પરદેશ ગયલા ભાગદારનો હિસ્સો સઘળા ભાગિયાઓની રજામંદી પ્રમાણે કોઈ ઠેકાણે અનામત મુકે.

૧૧. કોઈ ભાગદાર કદાપિ બાળક હોય ને તેનું સંસ્કાર લગન વિગેરેનું તે ભાગદારો કરે ને તેનો ભાગ પણ ભાગદારો સંભાળેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી ભાગદારો વેહેચણ કરે તો તેમાં કાંઈ માની રજા લેવાની (કાંઈ) જરૂર નથી, પણ ભાગદારોને પોતાના બાપનું ઘર હોય તો રેહેવા જેટલી જગો આપે, ને ઘર નહી હોય તો નાચાર, પણ તેનું ભરણપોષણતો આપવું જરૂર છે; ને ખરચ શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૧૩. બાપ જીવતાં વેહેચે તો બાપની મરજી, પણ દાદાનો માલ બાપની રજા વગર દિકરાઓથી વેહેચાય નહી.

* અસલમાં સાતમો જવાબ લખ્યોજ નથી.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પોતાને વાસ્તે પોતાની મરજી પ્રમાણે રાખે; એ વાતમાં બાપ મુખત્યાર છે, પણ તે રાખેલો માલ બાપના મુઆ પછી તે માલ મજકુર રહેલો સઘળા ભાગિયાઓ બરાબર વેહેચી લે.

૧૫. કોઈ શખસનો બાપ કરજદાર મરી જાય તેના દિકરાઓ બાપનો માલ વેહેચી શકેછે, પણ કરજદારનું દેણ સઘળા ઉપર પોહોંચેછે.

૧૬. એ સવાલનો જવાબ અમારામાં નથી, બ્રાહ્મણોમાં છે.

કોળી–તળબદા ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરતી વેળા ચાર જણ એકઠા કરીને લાંભવાં નાખીને બરાબર વેહેચી લે, ને ફારગતી કરવા ઘટે તો કરે.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાવાહાલાની જરૂર નથી, પણ ગામનો પટેલ તથા પડોસી વિગેરે બેસાડીને વેહેચણ કરે, ને વેહેચણ વેળા જે હોય તેની શાહેદી પણ લે છે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો સાચી વેહેચણ થઈ ચુકી એવું લાંભવાંથી જાણ્યામાં આવે, ને લાંભવાં નહી હોય તો ભોગવટો તથા શાહેદીથી ખરૂં છે.

૪. વેહેચણ કસ્યા પછી ધર્મનું કામ જુદું જુદું કરેછે.

૫. એકઠું રાંધ્યાથી જુદાપણું કેહેવાતું નથી.

૬. અમારામાં લાહાણાંનો ચાલ નથી, ને જુદા રહે તો જુદું નોહોતરૂં આવે, ને એકઠામાં એકજ નોહોતરૂં એકઠું આવે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી નવો માલ પેદા કસ્યો હોય તે સર્વે બરાબર વેહેચી લે. પેદા કરનારને વધતું આપતા નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળે, પણ ખરચ બેઠક થઈ હોય તે મુજરે આપે ને લે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એકજણુ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો બીજા ભાગદારોની રજા વિના તેને ભાગ મળે નહી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયલો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણુ કરવા ચાહે તો વેહેચણુ કરે, અગર કરે તો પરદેશ ગયલાનો ભાગ મોટો ભાઈ રાખે, અગર તેની ધણિયાણીને સોંપે.

૧૧. વેહેચણુ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય તેનો સંસ્કાર મોટો ભાઈ કરે, બંદોબસ્ત કરીને તેનો ભાગ પણ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણુ કરે તેમાં માની રજા જોઈએ, માનો પણ હિસ્સો ૧ જુદો રાખે–રહેવાની જગા સુધ્ધાં, ને ખરચનો પણ બંદોબસ્ત કરે. ડોસી મુઆ પછી સર્વે જણુ વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણુ કરતા નથી, બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરા વેહેચી શકતા નથી; ને બાપ દિકરા સાથે વેહેચણુ કરતા નથી. ત્યારે પોતાનો હિસ્સો રાખવાનું કારણ નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણુ કરે ત્યારે પોતાની મરજી પ્રમાણે પોતે રાખે, ને બાપ મુઆ પછી ઉત્તરસાધન કરીને સર્વે વેહેચી લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેચણુ કરેછે, ને કરજ પણ વેહેચી આપેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિનો અમારામાં ચાલ નથી.

કોળી–તળબદા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૨.

[સુરતના કોળી તળબદાનો જવાબ ઓરપાડના કોળી તળબદા અંક ૧૨૪ સાથે તમામ મળેછે તેથી અત્રે પુનરાવર્તન કીધું નથી.]

કોળી–માળવી ભગતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૩.

૧–૧૬. વેહેચણુ બાબતના સવાલ ૧૬ નો જવાબ એ છે જે અમે ગરીબ લોકો ફારગતી કરતા નથી, જુદા રાંધી ખાધું એટલે જુદા જાણુજો. બીજી બાબત તો અમારામાં પૈસા નથી તો શું લખીએ? ને પછે તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

કોળી–તળબદા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૪૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં બે શખસે વેહેચણુ કરી લીધી ને ફારગતી કરવી ઘટે તો કરે.

૨. વેહેચણુ કરતી વખત પડોસી હાજર જોઈએ.

૩. અગર ફારગતી નથી તો વેહેચતી વખતના લોકો શાહેદી આપે, એજ શાહેદી[થી] સાચી વેહેચણુ જાણુવી.

૪. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણુ કીધા પછી સમચરી તથા દેવપૂજા જેનાથી બની આવે તે કરે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એક ચુલે રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં એકઠાં રેહે ત્યાં લગી નોહોતરૂં વડીલને નામે આવે, ને લાહાણું પણ એકજ આવે, ને જુદા રહીને ખરચ કરે તો લાહાણું તથા નોહોતરૂં જુદું આવે.

૭. અમારી ન્યાતમાં ભાગદાર એકઠા રેહેછે, ને એક જણો ઘણો પેદાગીર છે, ને એક થોડું કમાય, પણ ભાગ વેહેચતી વખત બરોબર વેહેચાય.

૮. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલ છે જે એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળે, પણ ખરચ બેઠો હોય તે મુજરે આપે ને ભાગ લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે, તેમાંથી એક જણ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો બીજા ભાગદારોની રજાવિના તેને ભાગ મળે નહી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલ છે કે એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને હાજર નથી ત્યારે તેની બૈરી તથા છોકરાને બેસાડીને ભાગ વેહેચે, ને તે ભાગિયા તથા બાઈની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલ છે કે ભાગ વેહેચતી વખત બાળકનો ભાગ જે તેની પરવસી કરે તે રાખે, ને તેનો કાગળ લખીને ત્રીજે ઠેકાણે અનામત મુકે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તેમાં માની રજા જોઈએ, ને માનો પણ હિસ્સો એક જુદો રાખે—રેહેવાની જગો સુદ્ધાં,—ને ખરચનો પણ બંદોબસ્ત કરે, ને ડોસી મુઆ પછી સર્વે જણ વેહેચી લે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં જ્યાં લગી બાપ બેઠેલો છે ત્યાં સુધી દિકરા વેહેચી શકતા નથી, ને બાપ વેહેચે તો મુખત્યાર છે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે ત્યારે પોતાની મરજી પ્રમાણે પોતે રાખે, ને બાપ મુઆ પછી ઉત્તરસાધન કરીને સર્વે વેહેચી લે.

૧૫. બાપનું કરજ આપતાં વધે તે વેહેચી લે.

૧૬. અમારામાં ગોરપદું તથા વૃત્તિનો ચાલ નથી.

ઠાકોર—પરદેશી ડાંગી તડ પેહેલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૩.

૧. અમારામાં ભાઈઓ ભાઈ વેહેચણ કરેછે, ને બરાબર વેહેચી લેછે, ને તેમાં કોઈ ફારગતી કરેછે ને કોઈ નથી પણ કરતું.

૨. વેહેચણ કરેછે તે વખત પડોસી અથવા બે સગાવાહાલાને તેના દેખતાં વેહેચી લેછે.

૩. સાચી વેહેચણ તો પડોસી તથા સગાવાહાલાની શાહેદીથી (સાચી વેહેચણ) જણાયછે.

૪. વેહેચણ કર્યાપછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ સમજણથી તેની ખુશીમાં આવે તે પ્રમાણે કરેછે.

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. જુદા રેહેતા હોય તો જુદું લાહાણું નોહોતરૂં દેછે, ને એકઠા રેહેતા હોય તો એકઠું લાહાણું નોહોતરૂં આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારોને હિસ્સો મળેછે, પણ પેદા કરનારને મેહેનતની તરફથી કાંઈ વધારે મળેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળેછે, પણ પેદા કરનારે કરજ કરીને પાછું લીધું હોય તો બીજા ભાગદાર કરજમાં હિસ્સો આપીને લીધેલી મીલકત વેહેચી લેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો પણ ત્રણેની મરજીવિના તેને ભાગ મળતો નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજો ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે, ને પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેની ધણિયાણી રાખે તો તેને આપેછે, ને તે ન હોય તો જેની પતિજ આવે તેને ઘેર મુકેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખતે કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે જો કન્યા મળતી હોય તો તેનાં લગન કરે, ને અગર કન્યા નહી હોય [તો] તેને કાંઈ વધારે આપીને વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ તેની મરજીમાં આવે ત્યાં મેહેલે, ને છોકરો મોટો થયા પછી પોતાના કબજામાં લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માને પણ એક હિસ્સો આપીને વેહેચણ કરે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો તેમાં બાપ મુખત્યાર છે, ને તેમાં છોકરાની માની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૧૪. બાપ પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાપ મુઆ પછી જે માલ હોય તેમાંથી તેનો ક્રિયાખરચ કરે, ને તે કરતાં વધે તો તેમાં સર્વે છોકરા બરાબર વેહેચી લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓથી વેહેચણ થાય નહી, ને બાપના કરજનો બંદોબસ્ત આગળથી કરીને પછી વેહેચી લે.

૧૬. એનો અમારામાં ચાલ નથી.

ઠાકોર—પરદેશી ડાંગી તડ બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૪.

[આ અંકવાળા વીશે વિવાહ બાબતમાં શેરો લખ્યોછે તે જોવો—પૃષ્ઠ ૧૫૭.]

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તેલી–દક્ષણી ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૩.

૧. વેહેચણ કરે તો ફારગતી જોઈયે.

૨. વેહેચણ કરતી વખત હાજર હોય તેની શાહેદી જોઇયે, ને તે શાહેદી કરેછે.

૩. ફારગતીથી સાચી વેહેચણ જાણવામાં આવે.

૪. ધર્મનું કામ સપૂત હોય તે કરેછે.

૫. એકઠા રાંધે તે જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠો રેહેતો હોય તો બાપના નામે નોહોતરૂં આવે, ને જુદો રેહેતો હોય તો જુદું નોહોતરૂં આવેથી જુદો કેહેવાય.

૭. એકઠા રહ્યાના સબબથી ભાગ આપ્યામાં આવે, ને જુદો રહીને પેદા કર્યું તો આપે નહી.

૮. બાપનું ગયલું વતન લીધું તેમાં સર્વેનો હિસ્સો પોહોંચે.

૯. પરદેશવાળાનો હિસ્સો અનામત મુકીને બાકી રહ્યું તે વેહેચી લેછે.

૧૦. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો લઈ શકેછે.

૧૧. બાળકને પરણાનો હિસ્સો કાહાડીને બાકી રહ્યું તે સરખે ભાગે વેહેચી લેછે.

૧૨. માતાનો હક એ છે જે ભરણપોષણ કરે, ને મુઆ પછી ઉત્તરસાધન કરે–વેહેચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં બાપનો માલ વેહેચી શકતા નથી તો દાદાનો માલ વેહેચી ક્યાંથી શકે?

૧૪. બાપ મુખત્યાર છે; ગમે તેટલું રાખે, ને ગમે તેટલું આપે.

૧૫. બાપનું કરજ પણ આપે ને હિસ્સો પણ વેહેચી લે.

૧૬. વેહેચણમાં સર્વેની સરખી રીત છે.

ખમાર–મોઢનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૯.

૧–૧૬. વેહેચણ બાબતના સવાલ ૧૬ નો જવાબ એ છે જે ભાઈઓ ભાઈ વેહેચણ કરે તો પોતાના ઘરમાં કરેછે, ને ફારગતી કરવાનો ચાલ અમારામાં નથી તો સગાવાહાલાની શાહેદી શું કરાવે? એજ ચાલ છે.

દક્ષણી–નામદેવનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો સામસામી ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેચણ કરે તો તેમાં ગમે તે પડોસીને બોલાવે, ને ગમે તો સગાને બોલાવે, યા પટેલિયાને બોલાવે, ને જેને બોલાવે ને તેના દેખતાં વેહેચે તો તેની શાહેદી કરાવે.

૩. વેહેચણ કરે તેમાં ફારગતી કરેછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ જેને મળે તે કરેછે.

૫. એકઠા રાંધી ખાતા હોય ને તે રેહેછે જુદા તો તે જુદો કેહેવાયછે; ને જુદા રાંધે ને જુદા રેહેતા હોય ને નોહોતરૂં એક હોય તો તે એકઠા કેહેવાયછે.

૬. એકઠા રેહેતા હોય ને જુદા ન્યાતમાં કેહેવાતા હોય તો જુદું નોતરૂં કેહેવાય, ને જુદા રેહેતા હોય ને ન્યાતમાં એક ઘર કેહેવાતું હોય તેને એક નોહોતરૂં દેછે, ને લાહાણાંનો ચાલ નથી.

૭. એકઠાપણામાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઇ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે ભાગિયા સર્વે બરાબર છે.

૮. એકઠાપણામાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં સર્વેનો હિસ્સો બરાબર પોહોંચેછે. ને જુદા રહીને લીધું તો તેને ખરચ આપીને બરાબર વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદાર તેને હિસ્સો કાહાડી આપે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેની વરસ ૧ સુધી વાટ જુવે, પછી નહી આવ્યો તો પંચાતમાંના લોક તથા પટેલને બોલાવીને વેહેચણ કરે, બીજા શખસનો હિસ્સો (અનામત) પાંચ લોકની સમજણમાં આવે ત્યાં

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અનામત મુકે, તે આવે ત્યારે તેને આપે, ને કદાચ નહી આવે તો ભાગિયા સર્વે બરાબર વેહેચી લે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક છે તેના પણિયતનો ખરચ આગળથી કાહાડીને પછી વેહેચી લે, ને ભાગદાર બાળક છે તેનો ભાગ ચારની મરજીમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈએ, ને માનો હિસ્સો પણ બરાબર કાહાડે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરતા નથી.

૧૪. બાપ જીવતાં વેહેચણ થતી નથી.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાથી વેહેચણ થાય નહી, કરજનું મન મનાવીને વેહેચી લે.

૧૬. એનો અમારામાં ચાલ નથી.

ગંધર્વનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે ત્યારે ભાઈઓ એટલા ભાગછે, ને આજ સુધી તો કોઈએ ફારગતી કરી નથી, ને હવે કોઈ કરે તો પોતાની ખુશી.

૨. વેહેચણ કરે તો કોઈ ફારગતી કરતું નથી તો શાહેદી કોની હોય? ને એમ કરતાં કોઈ કરે તો પોતાની મરજીમાં આવે તેની શાહેદી કરાવે.

૩. ફારગતી ન હોય તો વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ પોતાના વેહેવારથી જણાય.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જેની પ્રસન્નતામાં આવે તે કરે, ને વારાફરતી ફર્યાથી એકઠા જણાતા નથી.

૫. જે એકઠા રસોઈ પાણી કરે તે જુદા કેહેવાતા નથી, પણ પોતાની કમાઈ પોતાની પાસે રાખતા હોય તે જુદા કેહેવાય છે.

૬. પોતાના બાપનો માલ વેહેચી લઈ ને જુદા રાંધી જમે ત્યારે લાહાણું નોહોતરું જુદું આવેછે, ને એકઠા હોય તો એકઠું આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તે વેહેચણ કરતી વેળા સર્વે બરાબર વેહેચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણમાં તો સર્વે બરાબર વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો પોતાનો હિસ્સો લઈને જુદો રેહેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો, ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ જનારની ધણિયાણીને બોલાવીને વેહેચણ કરે, ને તેનો ભાગ તેની સ્ત્રીને સ્વાધીન કરે, પણ તે બાઈ ઘરખરચમાં પાંચ પૈસાનો ખરચ કરે પણ બીજા કારણથી ખરચ થાય નહી, ને અગર તેને ધણિયાણી ન હોય તો તેને પત્ર લખે, ને તેનો જવાબ આવે તે પ્રમાણે થાય.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો છે ત્યારે તેનો સંસ્કાર તથા લગન તથા ક્રિયા વિગેરે બંદોબસ્તનું એ જે તે ભાગદારને કાંઈ વધારે માલ આપીને પછી બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે, ને તે ભાગદાર જેનામાં રહે તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો માની રજાવિના વેહેચાય નહી, ને અગર મા વેહેચી આપે તો માની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને સારૂ રાખે, ને બાકી સર્વેને વેહેચી આપે.

૧૩. બાપ જીવતાં અમારામાં વેહેચણ થતી નથી, ને કદાચ બાપની મરજીમાં આવે તો દિકરાને જુદા રાખે, પણ કંઈ આપતા નથી; પોતાની મેળે રળીને ખાયછે.

૧૪. બાપ જીવતાં તો કોઈ વેહેચણ કરતું નથી, ને માબાપ મુઆ પછી માબાપનું ઉત્તરસાધન કરીને બરોબર વેહેચી લે.

૧૫. બાપનામાં એકઠો રેહેતો હોય ને છોકરા (તે) [એ] જાહેર કરજ કર્યું હોય તે છોકરો આપે ને વેહેચણ કરે, ને એમ કરતાં જુદા રહીને ન્યાતિખરચ અથવા પેટે રોટલા ખાવાને કરજ કીધું હોય તે દિકરા આપે ને વેહેચી લે, ને કદાચ બાપે બીજા કારણથી કરજ કીધું હોય તે તેની મીલકતમાંથી ખોળી લે.

૧૬. ગોરપદાની તથા વૃત્તિની વેહેચણ બીજા માલ પ્રમાણે વેહેચી લીધામાં આવે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ભાટ–કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૦૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરવાનો ચાલ એ જે ભાગિયાઓનું મન માને તેને બે ચાર જણને અમીન કરે, ને સર્વે ભાગિયા અમીનોને રાજીનામું લખી આપે ને પોતાની સ્થાવર તથા જંગમ તથા માલ મીલકતની ઈયાદ ઉતારી અમીનને આપે, તે ઉપર અમીનો વેહેચણ કરી આપેછે.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાવાહાલા તથા ન્યાતવાળા શેઠ તથા પટેલ કોઈ જોઈતા નથી, તેના પડોસી તથા પિત્રાઈ તથા કુટુંબી સાક્ષિ જોઈએ છે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય ને અમીને વેહેચણ કરી ને લાંભવાં લખાય તે લાંભવાં ઉપર ધણીના મતાં તથા અમીનોની શાહેદીઓ થાય તથા કુટુંબી પાસેનો તેની શાહેદી થઈ એટલે વેહેચણ મુકરર નિશ્ચે જાણવી.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ પોતીકું જુદું જુદું પોતાને ઘેર કરેછે.

૫. જે એકઠા રાંધે તે જુદા કેહેવાય નહી.

૬. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કરયો ત્યારે વેહેચણ કરયામાં બીજા ભાગદાર જે હોય તે બરાબર વેહેચી લે ને જુદા રહ્યા પછી જે મેળવે તે તેનું.

૭. એકદાપણામાં નોહોતરાં તથા લાહાણું એક ઘેર લેવાય ને જુદાપણામાં જુદું નોહોતરૂં તથા લાહાણું જુદું લેવાયછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તે બીજા ભાગદારોને હિસ્સો મળશે તેની વિગત એજે એઠકનો ખરચ આપીને ભાગદાર વેહેચી લે છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો ભાગ લઈને જુદો રેહેવા ચાહાતો હોય તો ભાગ લઈને જુદો રેહે છે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે, ને બીજા ભાગદારની બૈરી પુત્રવાળી હોય તે પોતીકા ધણીનો ભાગ રાખે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો હોય તેનો પરણવાનો અવેજ મેડેથી કાહાડીને બાકીનું વેહેચી લે ને બાળકને જે ભાગદાર રાખે તે તેનો સંસ્કાર કરે, ને તેનો ભાગપણ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તેમાં માની રજા જોઈએ છે. માનો હિસ્સો જે દિકરા હોય તે માનું ભરણપોષણ કરે ને ઘરમાં સારો ઓરડો તે માનોછે, ને બેહેન હોય તેનો જે વેહેવાર આવે તે તથા સાસરવાસો સર્વે મળીને કરેછે.

૧૩. બાપ જીવતે અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ થાય નહી, અગર બાપ રાજી થઈને પોતીકો હિસ્સો રાખીને વેહેચી આપે તો મુખત્યાર છે.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે નહી, ને બાપ મુખત્યાર છે–જે દિકરાને આપે તે ખાય ને બાપ મુઆ પછી તેનો દાહાડોપાણી કીધા પછી દિકરા હોય તે ભાગો ભાગ વેહેચી લે–એ ધારો છે.

૧૫. બાપનું કરજ છતાં દિકરા વેહેચણ કરી શકેછે, ને કરજ બાપનું જે હોય તે ભાગો ભાગ આપેછે.

૧૬. ગોરપદાં તથા વૃત્તિની વેહેચણ અમારી ન્યાતમાં ભાઈઓ બરાબર વેહેચી લે છે.

ભાડભુજા–કાયસ્થ વાસુદેવજીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તેમાં સામસામી ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણ કરેછે તેમાં ફારગતી થાયછે, ને તે ફારગતી મધે ન્યાતના બે આદમીની શાહેદી કરાવેછે તથા કાજી મુફ્તીની સહી કરાવેછે, એ વિગેરે બીજા સગાવાહાલાની તથા શેઠ પટેલની શાહેદી કરાવવાની જરૂર નથી.

૩. સાચી વેહેચણ ન્યાતના બે આદમીની શાહેદીથી તથા કાજી મુફ્તીની સહીથી જણાય છે.

૪. વેહેચણ કરયા પછી સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું જુદું કરેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. જે એકઠા રાંધી ખાય છે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં કોઈ ભાગદારે વત્તા પૈસા પેદા કર્‌યા હોય ને કોઈએ ઓછું પેદા કર્‌યું હોય ને વેહેચણ કરે તો ભાગિયા સર્વે બરાબર વેહેચી લે છે.

૭. એકઠા રેહેતા હોય તો એકઠું નોહોતરૂં દેછે, ને જુદા રેહેતા હોય તો જુદું નોહોતરૂં તથા લાહાણું આપેછે—એ ચાલ છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત પાછી લીધી હોય તેમાં ભાગિયા સર્વે બરાબર છે, ને તે મીલકત પાછી લેવામાં કાંઈ કરજે રૂપિયા કાહાડયા હોય તો તે પણ સર્વે ભાગિયા બરાબર આપે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છતાં એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો વેહેચી લે છે.

૧૦. કોઈ ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે, ને તેનો ભાગ જેની પ્રતિત આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને બાકી જે રેહે તે સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે, ને ભાગદાર બાળક હોય તેનો ભાગ જે તે છોકરાની પરવસી કરતો હોય તેની પાસે રેહેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી મા રજા આપે તો દિકરાઓ વેહેચીને મા પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરેછે તેમાં માની રજા લેવાનો ચાલ નથી, ને બાપની રજાવિના દિકરાઓથી દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેચી લેવાતો નથી.

૧૪. બાપ પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણ કરેછે, તેમાં બાપ પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખેછે, ને તે માલના વારસ બાપ મુઆ પછી સર્વે બરાબર છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે.

૧૬. એનો ચાલ અમારામાં નથી.

ભરવાડનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરવાનો ચાલ છે, તેમાં ફારગતી કરવાનો ચાલ નથી.

૨. વેહેચણ કરેછે તેમાં ન્યાતના બે આદમીની શાહેદીથી વેહેચણ કરેછે.

૩. સાચી વેહેચણ ન્યાતના બે આદમીની શાહેદીથી જણાયછે.

૪. વેહેચણ કર્‌યા પછી સર્વે કામ જુદું કરેછે.

૫. એકઠા રાંધેછે તેને જુદા કેહેવાતા નથી, ને જે જુદા રાંધેછે તેને જુદા કેહેવાય છે.

૬. અમારામાં એકઠા રેહેતા હોય તેને એકઠું નોહોતરૂં દેછે, ને જુદા રેહેતા હોય તેને જુદું નોહોતરૂં દેછે.

૭. એકઠાપણામાં એક ભાગદારે કાંઈ નવો માલ પેદા કર્‌યો હોય ત્યારે વેહેચણ કર્‌યામાં બીજા સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લેછે.

૮. એકઠાપણામાં કોઈ ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં ભાગિયા સર્વે બરાબર છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચી લેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને બરાબર વેહેચી લેછે, ને ભાગદાર બાળકનો ભાગ જેની પ્રતિત આવે ત્યાં અનામત મુકેછે.

૧૨. અમારામાં બાપ પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણ કરતો નથી તો માની રજાનું શું લખીએ ?

૧૩. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાપ મુઆ પછી તે માલની વારસ તેની ધણિયાણી થાય, ને ધણિયાણી નહી હોય તો દિકરા સર્વે બરાબર વેહેચી લે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ પણ સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે.

૧૬. એનો ચાલ નથી.

ભરવાડ—ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તેની રીત એ જે પોતપોતીકાં સાસરિયાંનો માલ જુદો કાહડીને બાપુકી મીલકત સંધા ભાગિયા બરાબર વેહેચી લેછે. ને મોટા ભાઈને એચાર ઓકડાં વધતાં આપેછે તેમાં ફારગતી જોઈતી નથી.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાંવાહાલાં તથા ન્યાતનો પટેલ તથા પડોશી વિગેરેની શાહેદીની કાંઈ જરૂર નથી, ગમે તે બે ભલાં માણસ વેહેચણ કરેછે.

૩. ફારગતીનો તો ચાલ નથી, પણ વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ તો પોતપોતીકા માલના ભોગવટાથી તથા વેહેચનારની શાહેદીથી જણાયછે.

૪. દેવપૂજા તથા ધર્મનું કામ તો અમે કરતા નથી, ને વેહેચણ કીધા પછી સમચરી તો વારાફરતી કરેછે તેથી એકઠા માલમ થતા નથી.

૫. વેહેચણ કીધા પછી એકઠા રાંધે તે જુદા કેહેવાયછે.

૬. લાહાણાનો તો ચાલ નથી, ને એકઠાપણામાં તથા જુદાપણામાં નોહોતરાં વડીલના નામથી દેવાયછે, ને જુદાપણામાં પોતપોતીકા નામથી ને એકઠાપણામાં વડીલના નામથી નોહોતરાં આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં તે માલમાંથી બીજા ભાગદારોને હિસ્સો મળતોજ નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત વિગેરે પાછું [લીધું] તેનો ખરચ આપે ત્યારે બીજા ભાગદારોને બરાબર હિસ્સો મળેછે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતું આપીને બાકી રેહે તે વે[હે]ચતા નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદારની રજાવિના તેને ભાગ મળેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે, ને તે પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેની બૈરી છોકરાં તથા માબાપને આપે, અગર એઓ ન હોય તો અનામત રાખીને તે પરદેશથી આવે ત્યારે આપે, ને વેહેચણ કરવામાં તેની વાટ જોવાનો ચાલ નથી.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે તેના લગ્ન તથા ક્રિયાનો બંદોબસ્ત એ છે જે બાપુકી મીલકતમાંથી સંધા ભાગિયાઓના ભાગથી તેનો બમણો ભાગ પાડેછે, ને બાળક ભાગદારને ઘરમાં રાખીને બરદાસ કરે તે તેનો ભાગ અનામત રાખીને બાળક ભાગદાર મોટો સમજતો થાય ત્યારે તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માની રજા જોઈએ માને હિસ્સો તેના ભરણપોષણ તથા ક્રિયાના અવેજ જેટલો આપેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરેછે ત્યારે માની રજા જોઈતી નથી, ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓ વેહેચી શકે નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તે બાપ પોતાને વાસ્તે દિકરાની બરોબર હિસ્સો રાખેછે તે હિસ્સો તેની ક્રિયા કરે તે લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તો અમારે નથી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ ?

ત્રીલોણી—મરેઠા દક્ષણી ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૦.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરેછે તે પોતાની સમજણ પ્રમાણે કરેછે, ને કોઈ ફારગતી કરેછે ને કોઈ નથી પણ કરતા.

૨. વેહેચણ કરતી વખત જે કોઈ હાજર હોય તે શાહેદી કરેછે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો જે લોક હાજર હોય તેના કહ્યાથી સાચી વેહેચણ માલમ પડેછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું કરેછે.

૫. એકઠા ખરચ આપીને રાંધે તે જુદા કહેવાયછે.

૬. એકઠાપણામાં એકઠું નોહોતરૂં ને જુદાપણામાં જુદું નોહોતરૂં આવેછે, ને લાહાણાનો ચાલ નથી.

૭. એ બાબતમાં ભાગદાર સર્વે સરખાછે.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૭ પ્રમાણે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તો તેનો ભાગ પંચની રજા લઈને જુદો અનામત કાહાડે ને વેહેચણ કરે.

૧૧. ....

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો માની રજા જોઈએ, ને માને હિસ્સો આપવો ને માની ખુશીમાં આવે તેનામાં રેહે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા વેહેચણ કરતા નથી, અગર કરે તો બાપ મુખત્યારછે.

૧૪. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૧૩ મી પ્રમાણે.

૧૫. બાપનું કરજ બરાબર હિસ્સે વેહેચી લે.

૧૬. એનો અમારામાં ચાલ નથી.

આલિયા–પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ" અંક ૧૦૦.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરેછે તેમાં સામસામી ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણ કરે તો તેમાં તમામ ન્યાતના લોકને મેળવીને કેહે કે મારે તો ભાઈઓ સાથે વેહેચણ કરવી છે ત્યારે તમામ ન્યાતના લોક બેસીને બરાબર વેહેચી આપેછે એટલે સાચી વેહેચણ થઈ; ને તેમાં ફારગતી થાયછે.

૩. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે સાચી વેહેચણ જણાયછે.

૪. વેહેચણ કસ્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ પોતાની મરજી પ્રમાણે જુદું કરેછે.

૫. એકઠા રાંધેછે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠા હોય તેને એકઠું નોહોતરૂં દેછે, ને જુદા રેહેતા હોય તેને જુદું નોહોતરૂં દેછે.

૭. એકઠાપણામાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં ભાગિયા સર્વે બરાબર છે.

૮. એકઠાપણામાં એક ભાગદારે કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ત્યારે વેહેચણ કસ્યામાં બીજા ભાગિયા સર્વે બરાબર છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો તેમાંથી લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે ને પરદેશ ગયો હોય તેનો ભાગ તેની ધણિયાણી તથા છોકરો હોય તો તેને આપે, ને તે નહી હોય તો ચારના દેખતાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો છે તેના પણિયતનો ખરચ આગમજથી કાહડીને બાકીનું રેહે તે સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈએ, ને મા રજા નહી આપે તો નહી વેહેચાય, ને માની મરજીમાં આવે તે[ટ]લું રાખે.

૧૩. બાપે પોતાના દિકરા સાથે અમારા જાણ્યામાંતો વેહેચણ કરી નથી [તો] એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાને વાસ્તે પોતાની મરજીમાં આવે તેટ[લું] રાખે, ને બાપ મુઆ પછી તેની પછવાડે ક્રિયાનો ખરચ તેના વારસો કરે, ને વધે તે માલ બરાબર વેહેચીને બાપનું દેવું હોય તે પણ સરખે હિસ્સે આપે, ને ક્રિયાના ખરચમાં ઘટે તે સર્વે ભાગિયા બરાબર આપે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો કરજ પણ સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે.

૧૬. એનો ચાલ અમારામાં નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાંસફોડા—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૩.

૧. પોત પોતાના ઘરની સમજણ પ્રમાણે વેહેચણ કરેછે તેને કાંઈ ફારગતી થતી નથી.

૨. પોતાના સગાવાહાલાની શાહેદી કરે, અથવા પાડાપડોસીની શાહેદી કરાવેછે, યા શેઠ વિગેરેની પણ શાહેદી કરાવેછે, એતો ખુશી પોતાની.

૩. કજિયાની વેહેચણ લખ્યાથી જાણવી.

૪. જુદા થયા પછી સર્વે જુદું કરે.

૫. જુદા રહીને એકઠા રાંધી ખાય તો બંનેની ખુશી.

૬. પોતાની મરજી પ્રમાણે કરે ને લાહાણાનો તો ચાલ નથી.

૭. ભાગિયા સઘળા બરાબર લે, પણ પેદા કરનાર જુજવી વધારે લેતો લઈ શકેછે.

૮. સર્વે ભાગિયા વાજબી ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપીને બરાબર વેહેચી લે

૯. એક ભાગદાર હિસ્સો માગે તો ચારની પ્રતિત આવે તો તેને ભાગ આપે, નહી તો સઘળા ભાગિયા જોડે ભાગ લે.

૧૦. સર્વે ભાગદાર વેહેચણ કરે તો બે શાહેદી દેખતાં વેહેચણ કરીને પેલાના ભાગની ટીપ કરીને અનામત રાખે, પ્રતિત આવે ત્યાં.

૧૧. કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ જેની પ્રતિત આવે તેને સોંપે.

૧૨. માની રજાથી વેહેચાયછે ને માને પાળે, અગર ન પાળે તો માની રજાવિના વેહેચાય નહી.

૧૩. બાપ ખુશીથી વેહેચી આપે તો બાપ મુખત્યાર છે, બાપની રજાવિના દાદાનો માલ વેહેચાય નહી.

૧૪. બાપની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાપ મુઆ પછી સઘળા છોકરા બરાબર છે, અગર બાપની સેવા ચાકરી જે દિકરો વા દિકરી કરે તો તેને કાંઈ વધારે બાપ આપે તો આપી શકેછે.

૧૫. વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ વેહેચી લે.

૧૬. અમારામાં ચાલ નથી તો શું લખીએ?

વાંસફોડા—દક્ષણી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૬.

૧. વેહેચણની ફારગતી જોઈએ.

૨. શેઠ પટેલની શાહેદીનો ચાલ છે.

૩. સાચી વેહેચણ પંચના કહ્યાથી જણાય, વેહેચેછે તે પંચને જાહેર કરેછે.

૪. ધર્મ[નું] કામ સારો હોય તે કરેછે.

૫. કામ ધંધો જુદો કર્યાથી જુદો કેહેવાયછે.

૬. વેઠમાં ગયાથી જુદો જાણમાં આવેછે.

૭. એકઠા રહ્યાના સબબથી હિસ્સો મળે.

૮. વતન ગયલું પેદા કરે તેને ખરચ થયો હોય તેમાં હિસ્સો આપે ને ભાગ લે, ને મેહેનતથી પેદા કરે તો મેહેનતાણું આપે.

૯. વાજબી કારણથી માગે તો મળે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઈ પરદેશ જતું નથી.

૧૧. બાળકને પાળે તે હિસ્સો રાખે.

૧૨. માની રજા જોઈએ.

૧૩. બાપની ખુશીથી થાયછે.

૧૪. બાપ મુખત્યાર છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં વેહેચણ કરી શકતા નથી, કરજ આપીને બાકી રેહે તે વેહેચી લે.

૧૬. એ સવાલ [મુજબ] અમારે ચાલ નથી.

પખાલી—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો પોતાની સમજણથી કરે, પણ ફારગતી જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરે તો સગાવાહાલા જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવવી જોઈએ.

૩. ફારગતી ન કરી હોય તો જુદા રહ્યા—ને વેહેચણની સાબિતી ન્યાતના લાહાણાથી જણાય ને નોહોતરાં ફરે તેથી જણાય.

૪. દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું કરે, વારાફરતી કરવાનો ચાલ નથી.

૫. પોતાની સમજણ પ્રમાણે કરેછે.

૬. એકઠાપણામાં તો પોતીકા વડવાના તથા બાપના નામનાં નોહોતરાં ફરે, તથા જુદાપણામાં પોતીકા નામનાં નોહોતરાં ફરે તથા લાહાણું તો મરદને તથા વિધવાને જુદું અપાયછે.

૭. એક ભાગદાર પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કરે, તેમાં વેહેચણમાં બરાબરછે; પણ પેદા કરનાર જુજવી માલ કાંઈ દાબી રાખે તો બીજો ભાગદાર અટકાવ કરે નહી, શાવાસ્તે જે પોતાનો પેદા કરેલો છે.

૮. હા, હિસ્સો બરાબર મળશે.

૯. રજા જોઈએ.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો, [ને] બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે, [તો] તેનો ભાગ અનામત રાખે, ને બાર વરસ સુધી વાટ જુએ.

૧૧. બાળક તથા કુંવારૂં હોય તેનું પણિયત તથા ક્રિયા વડીલ ભાગદારને તથા હિસ્સાને માથે, ને વડીલ ઈતબારવાળો હોય તે સંભાળે ને સંસ્કાર પણ તેજ [કરે] ને ઈતબાર વગરનો હોય તો હિસ્સો શાહુકારને ઘેર મુકે ને હાલના સગા હોય તેજ સંસ્કાર કરે.

૧૨. માની રજા જોઈએ, ને હિસ્સો તીજો વેહેચેશાથી જે અન્નવસ્ત્ર બંને પુરાં નહી પાડે ને સેવા ન કરે તો.

૧૩. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે છે, સ્થાવર માલ વેહેચવામાં તો મા બાપની ખુશી હોય તો આપે.

૧૪. ભાગ સરખો રાખે, વારસ શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

૧૫. કરજ તથા માલ વેહેચી લે.

૧૬. વેહેચણ તો ગોર જાણે, એ અમારામાં ચાલ નથી.

વાધરીની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરવાનો ચાલ એ છે જે સગાવાહાલા તથા પંચાતના પાંચ આદમી બેસીને બંનેને બરાબર વેહેચી આપે, ને ફારગતી થતી નથી.

૨. એનો જવાબ ઉપરની પેહેલી કલમમાંલખ્યોછે.

૩. સગાવાહાલા તથા પંચાતના પાંચ આદમી બેસીને વેહેચી આપે તે સાચી વેહેચણ કેહેવાયછે.

૪. જુદા થયા પછી સર્વે જુદું કરેછે.

૫. જુદા થઈને એકઠા રાંધી ખાય તો બંનેની ખુશી, પણ એકઠા કેહેવાતા નથી.

૬. પોતાની મરજી પ્રમાણે કરે, ને લાહાણાનો તો ચાલ નથી.

૭. ભાગિયા સઘળા બરાબર લે, પેદા કરનાર જુજવી વધારે લે તો લઈ શકેછે.

૮. સર્વે ભાગિયા ખરચ વાજબી થયો હોય તે મુજરે આપીને બરાબર વેહેચી લે.

૯. એક ભાગદાર હિસ્સો માગે તો ચારની પ્રતિત આવે તો આપે, નહી આવે તો સઘળાની જોડે ભાગ લે.

૧૦. સર્વે ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચી લે.

૧૧. કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ જેની પ્રતિત આવે તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેમાં માની રજા લેવાનો ચાલ નથી, માને પાળે.

૧૩. બાપ ખુશીથી વેહેચી આપે તો બાપ મુખત્યારછે, બાપની રજાવિના દાદાનો માલ વેહેચાય નહી.

૧૪. બાપની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાપ મુઆ પછી સઘળા છોકરા બરાબર છે.

૧૫. વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ વેહેચી લે.

૧૬. અમારામાં ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

પુરબિયા—બખસરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૩.

[આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૪૦ વાળાની સાથે મળતો છે તેથી લખ્યો નથી.]

પેટીઘડાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં જેટલા છોકરા તેટલા બરાબર હિસ્સો લે, ને ફારગતી તો જોઈએ, કદાપિ બા-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પથી દિકરો ઘરેણું વિગેરે લઈને જુદો રહ્યો અને પછી બાપ નવું પેદા કરે ને બીજા છોકરાની મદતથી તો તેમાં જુદા રેહેનારનો હિસ્સો પોહોંચે નહી.

૨. તરફેનની મરજીમાં આવે તેની શાહેદી કરાવે.

૩. વેહેચણ જણાવવાનો પણ કાયદો છે તે આગલી કલમમાં લખીશું.

૪. દેવપૂજા તથા ધર્મની વાત તો પોતાની સમજણ પ્રમાણે કરે.

૫. એ વાત કંઈ મુકરર નથી.

૬. નોહોતરૂં તથા લાહાણું જુદું જુદું લેછે તેથી પણ જુદા માલમ પડેછે.

૭. એનો જવાબ તરફેનની મરજી.

૮. બીજા ભાગદારને પણ હિસ્સો મળશે, ને જે કંઈ ખરચ થયો હોય તે બાદ કરીને લે પણ પેદા કરનાર કંઈ વત્તું પણ લે.

૯. બીજા ભાગદારની રજા વિના એ પણ હિસ્સો લેશે.

૧૦. પરદેશ ગયા શખસની રજા મંગાવીને વેહેચણ કરે, ને તે રજા ન મોકલે તો તેનો ભાગ ૧ ચાર મોટા ભલાં માણસને બેસાડીને તેની શાહેદીથી બરાબરીનો હિસ્સો પોતાના ભરોસાવાળા આદમીને ત્યાં અનામત મુકે ને બીજા ભાગદારો વેહેચી લે.

૧૧. બાળકના સંસ્કારનું ધન કાહડીને જુદું જુદું વેહેચી લે, ને બાળકનો ભાગ માલીક ઈતબારી સંભાળે.

૧૨. મા રજા આપે તો સારૂ, નહી તો માનો હિસ્સો બરાબર છે.

૧૩. બાપ જીવતે દિકરા સાથે કશી વેહેચણ થતી નથી.

૧૪. એનો જવાબ કલમ ૧૩ મી પ્રમાણે છે.

૧૫. કરજ તથા ધન બરાબર લે.

૧૬. ગોરપદાની વૃત્તિ વિગેરેનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

બંધારા—નાગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૬.*

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો ફારગતી જોઈએ.

૨. વેહેચણ કરે તો ગમે તેને બોલાવે. પડોશી અથવા સગાવાહાલા વા ન્યાતવાળા વા બીજા જે કોઈને બોલાવીને વેહેચણ કરે તેની શાહેદી કરાવેછે.

૩. વેહેચણ કરે એટલે ફારગતી કરીએ છૈએ, એટલે કજિયો થાય નહી એટલે વેહેચણ માલમ પડી.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ આવ્યું હોય તો ગમે તે ભાઈ કરે વા જુદું જુદું કરે, ગમે તો સમજીને એકઠું કરે, એમાં કાંઈ મુકરર નહી.

૫. એકઠા રાંધે ને લાહાણું જુદું લેછે વાસ્તે જુદા કેહેવાયછે અથવા જુદા રાંધી ખાય, ને લાહાણું એક લેછે તે એકઠા કેહેવાયછે.

૬. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૫ માં આવેલોછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા [ભા]ગદારને હિસ્સો બરાબર છે, શાથી જે એકઠા રેહેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદાર લેવા ચાહે તો પેહેલા ભાગદારના ખરચના પૈસા કાહાડતાં વધે તેમાંથી હિસ્સા વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદાર તેનો હિસ્સો આપે સહી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે [તો] વરસ ૧ સુધી વાટ જુએ ને પછી પંચાતના પટેલીઆ મેળવીને વેહેચણ કરે ને પરદેશ ગયલાનો ભાગ પંચ લોકની સમજમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે, ને તે આવે ત્યારે તેને આપે; ને વધતાં વરસ થાય ને નહી આવ્યો અથવા ખબર અંતર નહી આવી ત્યારે બીજા ભાગદારોને પાછો આપે સહી.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક છે તથા કુંવારોછે ત્યારે તેના ખરચ જોગો ભાગ વધતો આપે, ને તેને ભરણપોષણ કરતું હોય તે ભાગ સંભાળે—પંચ લોકના કહ્યાથી.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માની રજા જોઈએ છે, ને માનો હિસ્સો બરાબર છે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ થતી નથી.

૧૪. બાપ છતાં વેહેચણ થતી નથી.

---

* વિવાહ બાબતમાં લખેલી નોટ જુઓ. પૃષ્ઠ ૧૬૮.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાથી વેહેચણ થાય નહી ને વેહચણ કરે તો કરજદારનું મન મનાવે.

૧૬. ગોરપદાના સવાલનો જવાબ અમારામાં નથી.

નાગર-બંધારાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૬.

* ૧૪. બાપ છતાં દિકરાથી વેહેચણ થઈ શકતી નથી, પણ દાદાનો માલ હોય તો ધર્મ શાસ્ત્ર પ્રમાણે વેહેચી શકેછે.

પરદેશી-બખસરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૦.

૧. અમારામાં ભાઈઓ ભાઈ વેહેચણ કરેછે, ને બરાબર વેહેચી લેછે, ફારગતીનો ચાલ નથી.

૨. વેહેચણ કરેછે તે વખત પડોશી અથવા એ સગાવાહાલાને બોલાવીને તેના દેખતાં વેહેચી લેછે.

૩. સાચી વેહેચણ તો પડોશીની તથા સગાની શાહેદીથી (સાચી વેહેચણ) જણાયછે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ સમજણથી તેની ખુશીમાં આવે તે પ્રમાણે કરેછે.

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાય નહી.

૬. જુદા રેહેતા હોય તો જુદું લાહાણું નોહોતરૂં દેછે ને એકઠા રેહેતા હોય તો એકઠું લાહાણું નોહોતરૂં આપેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળેછે, પણ પેદા કરનારને મેહેનતની તરફથી કાંઈ વધારે મળેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળેછે, ને પેદા કરનારને વધારે મળેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહતો હોય તોયપણ ત્રણેની મરજી વિના તેને ભાગ મળતો નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે ને પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેની ધણિયાણી હોય તો તેને આપેછે, ને તે ન હોય તો જેની પતિજ આવે તેને ઘેર અનામત મુકેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુવારૂં હોય ત્યારે જો કન્યા મળતી હોય તો તેના લગ્ન કરે, અગર કન્યા(ને) ન હોય તો તેને કાંઈ વધારે આપીને વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ ચારની મરજીમાં આવે ત્યાં મેલે, ને છોકરો મોટો થયા પછી પોતાના કબજામાં લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માને પણ એક હિસ્સો આપીને વેહેચણ કરે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં આજ સુધી દિકરા સાથે વેહેચણ કરી નથી.

૧૪. એનો જવાબ ઉપર કલમ ૧૩ મી પ્રમાણે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓથી વેહેચણ થાય નહી, ને બાપના કરજનો બંદોબસ્ત આગળથી કરીને પછી વેહેચી લે.

૧૬. એનો અમારામાં ચાલ નથી.

ઠાકોર-પરદેશી લોધાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૧.

૧. અમારામાં ભાઈઓ ભાઈ વેહેચણ કરેછે, ને બરાબર વેહેચી લેછે, ને તેમાં કોઈ ફારગતી કરેછે ને કોઈ નથી પણ કરતું.

૨. વેહેચણ કરેછે તે બાબત પડોસી અથવા બે સગાવાહાલા ને તેના દેખતાં વેહેચી લેછે.

૩. સાચી વેહેચણ તો પડોસી તથા સગાવાહાલાની શાહેદીથી સાચી વેહેચણ જણાયછે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ સમજણથી તેની ખુશીમાં આવે તે પ્રમાણે કરેછે.

* વિવાહ બાબતમાં આ અંકવાળાવિશે નોટ લખી છે તે જુઓ. પૃષ્ઠ ૧૬૯.

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. જુદા રેહેતા હોય તો જુદું લાહાણું નોહોતરૂં દેછે, ને એકઠા રેહેતા હોય તો એકઠું લાહાણું નોહોંતરૂં આવેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારોને હિસ્સો મળેછે, પણ પેદા કરનારને મેહેનતની તરફથી કાંઈ વધારે મળેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળેછે, પણ પેદા કરનારે કરજ કરીને પાછું લીધું હોય તો બીજા ભાગદાર કરજમાં હિસ્સો આપીને લીધેલી મીલકત પાછી વેહેચી લેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તોએપણ ત્રણેની મરજી વિના તેને ભાગ મળતો નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે, ને પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેની ધણિયાણી રાખે તો તેને આપેછે, ને તે ન હોય તો જેની પતિજ આવે તેને ઘેર મુકેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે જો કન્યા મળતી હોય તો તેના લગ્ન કરે, ને અગર કન્યા નહી હોય તેને કાંઈ વધારે આપીને વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ તેની મરજીમાં આવે ત્યાં મેલે, ને છોકરો મોટો થયા પછી પોતાના કબજામાં લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માને પણ એક હિસ્સો આપેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો તેમાં બાપ મુખત્યાર છે, ને તેમાં તેની માની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૧૪. બાપ પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાપ મુઆ પછી જે માલ હોય તેમાંથી તેનો ક્રિયાખરચ કરે, ને તે કરતાં વધે તો તેમાં સર્વે છોકરા બરાબર વેહેચી લે.

૧૫. બાપના કરજની વેહેચણ કરે ને પછી મીલકતની વેહેચણ કરે.

૧૬. એનો અમારામાં ચાલ નથી.

પરદેશી-બુનકરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરવાનો ચાલ તો એ છે જે ભાઈઓ ભાઈ વેહેચણ કરે તો પંચાતના લોકને બોલાવે, ને પંચાતના લોક બેસી સર્વેને બરાબર વેહેચી આપે, તેમાં ફારગતી કરવાનો ચાલ નથી.

૨. ન્યાતના સર્વે લોક બેસીને બરાબર વેહેચી આપે તે વખત બીજા શાહેદીની કાંઈ દરકાર નથી.

૩. ફારગતી કરવાનો ચાલ નથી ને વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ પંચાતના લોકથી માલમ પડેછે.

૪. ધર્મ બાબતની કલમનો કાંઈ અમારામાં જીકર નથી.

૫. એકઠા રાંધીને ખાય તે જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તો એક નોહોતરૂં આવેછે ને જુદા રેહેતા હોય તો જુદું નોહોતરૂં દેછે, ને ક્રિયામાં જોત કરે તેવારે લાહાણું મળે તો પાઘડીદીઠ આપેછે ને નહી મળે તો ઘરદીઠ પણ આપેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો તે વેહેચણ કરતી વખત બરાબર વેહેચી લીધામાં આવેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત પાછી લીધી ને વેહેચણ કરે તેમાં પણ બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળેછે ને વતન અમારામાં કોઈને નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લેવા કરે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો પરદેશ ગયલાને કાગળ લખે કે અમો સર્વે વેહેચણ કરીએ છૈએ, તું આવ, અથવા તું જેને કહે તેને ત્યાં તારો ભાગ મુકીએ, તેનો જવાબ આવે ત્યાર પછી વેહેચણ કરે, ને પરદેશ જનારનો ભાગ તેણે કાગળમાં આપવાનું લખ્યું હોય તેને આપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો હોય તેનાં સર્વે મળીને લગન કરે, ને ન કરે તો જે પ્રમાણે મોટા દિકરાને પરણાવતાં ખર-

ચની બેઠક જે થઈ હોય તે મુજબ કુંવારાને ભાગે કાહાડે, ત્યાર પછી જે કાંઈ વધે તે સર્વે બરાબર વેહેચી લે, ને બાળકનો ભાગ તેની પતિજ આવે તે ભાઈને સોંપે, ને તે મોટો થાય ત્યારે પોતાના કબ્જામાં લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માની રજા જોઈએ, ને સર્વે મળીને ડોસીને રોટલા ખવડાવે તથા પેહેરવાને લુગડાં આપે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરવાનો સિરસ્તો નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પોતાને સારૂ રાખવામાં તે મુખત્યાર છે, ને રાખેલા માલમાંથી બાપ મુઆ પછી તેની પછવાડી ખરચ કરતાં વધે તે માની રજા લઈને સર્વે દિકરા મળીને વેહેચી લે.

૧૫. બાપનું કરજ આપતાં જે માલહુ વ તે વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદા તથા વૃત્તિનો અમારે ચાલ નથી.

પરદેશી-શ્રીબાસ્તાનનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૭.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરેછે તે પોતપોતાની સમજણથી કરેછે, ને કોઈ ફારગતી કરેછે ને કોઈ નથી કરતું.

૨. વેહેચણ કરતી વખત જે કોઈ હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો જે લોક વેહેચણ વખત હાજર હોય તેના કહ્યાથી વેહેચણ સાચી માલમ પડેછે.

૪. અમારામાં જેને મળે તે ધર્મનું કામ કરે, નહી તો કાંઈ નહી.

૫. એકઠા રાંધતા હોય તો જુદા કેહેવાય નહી.

૬. એકઠા હોય તો એકઠું નોહોતરૂં ને જુદા હોય તો જુદું નોહોતરૂં, ને લાહાણાનો તો ચાલ નથી.

૭. એ બાબતમાં ભાગદાર સર્વે સરખાછે.

૮. એ બાબતનો જવાબ ઉપરની કલમ સાતમી પ્રમાણે છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લઇ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તો તેનો ભાગ સગા તથા પંચને કહીને (તેનો ભાગ) જુદો રાખે ને વેહેચણ કરે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક કુંવાર હોય તો તેનું પણિયત જુદું કાહાડીને પછી ભાગ બરાબર વેહેચી લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો માની રજા જોઈએ, ને માનો ભાગ જોઈએ ને માની ખુશી હોય તેમાં રેહે.

૧૩. બાપ જીવતાં તો દિકરા વેહેચણ કરતા નથી. ને બાપ કરે તો મુખત્યાર છે.

૧૪. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૧૩ મી પ્રમાણે.

૧૫. બાપનું કરજ પણ હિસ્સે બરાબર વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાનો અમારામાં ચાલ નથી.

ભંડારીની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તેમાં ફારગતી કરવાનો ચાલ નથી.

૨. વેહેચણ કરેછે તે પોતપોતાની સમજણ પ્રમાણે કરેછે.

૩. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૨ પ્રમાણે.

૪. વેહેચણ કર્‍યા પછી જુદા રહીને પોતાનો વેપાર કોઈ એકઠો કરેછે, તથા કોઇ જુદો કરેછે, તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી ને સમચરી કરવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

૫. જે એકઠા રહીને રાંધી ખાયછે તેથી જુદાં કેહેવાતાં નથી.

૬. અમારામાં એકઠા રેહેતા હોય તો એકઠું નોહોતરૂં દેછે, ને જુદા રેહેતા હોય તો જુદું નોહોતરૂં દેછે, ને લાહાણાનો ચાલ અમારામાં નથી.

૭. એક ભાગદારે એકઠાપણામાં મેહેનત મજુરી કરીને વધતા પૈસા પેદા કર્‍યા હોય ને પછી વેહેચણ કરેછે ત્યારે સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. તે મીલકતમાં હિસ્સેદાર સર્વે બરાબર છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છતાં એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજો ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો હિસ્સો જુદો કાહાડીને વેહેચી લે, ને તેનો ભાગ જેનો ઈતબાર આવે તેને ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરે તો કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને વેહેચી લે, ને ભાગદાર બાળક હોય તેનો ભાગ તેનો મોટો ભાઈ હોય તે રાખેછે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માની રજા લઈને કરે, માની રજાવિના વેહેચાય નહી.

૧૩. બાપ જીવતાં પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણ કરવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને તે બાપના હિસ્સાના વારસ સર્વે દિકરા બરાબર છે.

૧૫. બાપના કર[જ] છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે.

૧૬. એનો ચાલ નથી.

ધામલા-ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૩.

૧-૧૬. વેહેચણ બાબતના સવાલ ૧૬ નો જવાબ એ છે જે અમારી ન્યાતમાં ભાઈઓ ભાઈ બાપના માલની વેહેચણ કરે, બાપનું કરજ હોય તોઓ વેહેચી લે, ને ફારગતીનો અમારામાં ચાલ નથી.

રાવળિયા-રાજભરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૪.

૧. વેહેચણ કરે ત્યારે ફારગતી જોઈએ ને સમજીને સલાહથી વેહેચે તો ફારગતી ન જોઈએ.

૨. પોતાના સગા તથા અત્રાપિ પાડપડોસીની શાહેદી જોઈએ.

૩. શાહેદીથી તથા જુદા ભોગવટાથી માલમ પડેછે.

૪. એનું કાંઈ મુકરર નથી.

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં તથા જુદાપણામાં બાપ મુઆ પછી પોતાના નામનાં નોહોતરાં ફેરવે.

૭. સઘળા બરાબર છે.

૮. વાજબી ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપે, ને બરાબર વેહેચી લે.

૯. એક ભાગિયો હિસ્સો માગે તો અપાય.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ તેની બૈરીને આપે.

૧૧. મોટો હોય તો તે તેના લગન વિગેરેનો ખરચ કરે, ને તેનો ભાગ પણ તેજ રાખે.

૧૨. વેહેચણ કરે ને માને પાળે.

૧૩. બાપની રજા વિના સ્થાવર વા જંગમ વેહેચાય નહી.

૧૪. રાખવામાં બાપ મુખત્યાર છે.

૧૫. વેહેચી લે ને કરજ પણ આપે.

૧૬. એનો ચાલ નથી.

રાવળિયા-સુરતી પાટીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તે પંચના લોકના દેખતાં વેહેચી લેછે, ફારગતી કરવાનો ચાલ નથી.

૨. વેહેચણ કરેછે તેમાં ન્યાતના પટેલ તથા પંચના લોકની શાહેદીથી વેહેચી લેછે.

૩. સાચી વેહેચણ ન્યાતના તમામ લોકની શાહેદીથી જણાયછે.

૪. એનું કાંઈ મુકરર નથી.

૫. એકઠા રાંધેછે તેને જુદા કેહેવાય નહી.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તો પોતાના બાપના નામનાં નોહોતરાં ફેરવે, ને જુદા રેહેતા હોય તો પોતાના નામનાં નોહોતરાં ફેરવે.

૭. તે માલમાં હિસ્સો સઘળા ભાગિયા બરાબર લે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. વાજબીનો ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપે, ને હિસ્સો સર્વે બરાબર લે.

૯. એક ભાગિયો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ તેની ઔરીને આપે, ને ઔરી નહી હોય તો અનામત મુકે–એ ન્યાતના લોકની શાહેદીથી.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે તેના લગનના ખરચ જેટલું કાહાડીને બાકી રહે તે સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે, ને ભાગદાર બાળક છે તેનો ભાગ મોટો ભાઈ રાખે, ને લગન વિગેરેનો ખરચ પણ તેજ કરે.

૧૨. વેહેચણ કરે ને માને પાળે.

૧૩. બાપની રજા વિના દાદાનો માલ વેહેચાય નહી.

૧૪. રાખવામાં બાપ મુખત્યાર છે, પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને તે બાપ મુઆ પછી તે માલમાંથી ખરચ કરતાં વધે તે સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે, ને બાપને દેવું હોય તેપણ બરાબર આપે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં વેહેચણ કરે તો કરજ પણ સર્વે ભાગિયા બરાબર વેહેચી લે.

૧૬. એનો ચાલ નથી.

રાવળિયા–ચરોતરીયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૪.

૧–૧૬. વેહેચણ બાબતના સવાલ ૧૬ ના જવાબ એ છે જે એક બાપના ૫ છોકરા હોય ને બાપનો કાંઈ જુજવી માલ હોય તો તે સરખે હિસ્સે વેહેચી લે ને તેમાં ફારગતી કરવાનો પણ ચાલ નથી, શાથી જે, અમો ગરીબ માણસને ભીખમાગીને પેટભરતાં મુશકેલ પડેછે તો વેહેચણ કરવામાં શું કજિયો પડે–એજ રીતછે.

રાવળિયા–ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૭.

૧. વેહેચણ બાબતના સવાલ ૧૬ નો જવાબ પણ વારસા બાબ[ત]નો જવાબ લખ્યોછે એજ પ્રમાણેછે.

ગદડિયા–કામળાવાળા પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૫.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરવાનો ચાલ તો એ છે જે ભાઈઓ ભાઈ સમજીને ઘરમેળે વેહેચી લે, ને અગર તેમાં કાંઈ વાંધો હોય તો ન્યાતના ૪ લોક મળીને જે માલ મીલકત હોય તેનો તથા દેવા લેહેણાની બરાબર વેહેચણ કરી આપે, ને ફારગતી કરવાનો ચાલ અમારો નથી.

૨. ઘરમેળે સમજીને બરાબર વેહેચી લે તેમાં કોઈની શાહેદી જોઈતી નથી, ને ઘરમેળે સમજીને ન વેહેચે તો તેના સગા તથા ન્યાતના બે ઠાવકા આદમી બેસીને બરાબર વેહેચી આપેછે.

૩. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે વેહેચે એટલે અમારામાં સાચી વેહેચણ થઈ ચુકી.

૪. વેહેચણ કરેછે ત્યારે દેવતા પોતપોતાના વેહેચી લેછે, તે પોતપોતાના દેવતાની પૂજા કરે ને સમચરી કરવાનો ચાલ નથી, ને જે ધર્મ કરવો હોય તે પોતપોતાની મરજીમાં આવે તેટલો કરે.

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. જુદા રેહે તો જુદું નોહોતરું દે, ને એકઠા રેહેતા હોય તો એકઠું નોહોતરું દે, ને લાહાણાનો અમારામાં ચાલ નથી.

૭. એકઠા રેહેતા હોય ને કોઈએ કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ને વેહેચણ કરે ત્યારે સર્વે બરાબર વેહેચી લે, કોઈને કાંઈ વધતું ઓછું આપતા નથી.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૧ પ્રમાણે, જે માલ મીલકત હોય તે તથા લેહેણું દેવું હોય તે બરાબર વેહેચી લે, કોઈને વધતું મળતું નથી.

૯. અમારામાં ત્રણે ચારે ભાગિયાની મરજી હોય તો વેહેચણ કરે, ને એમાંથી કોઈ ભાગિયો પોતાનો

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

હિસ્સો માગે તો તેને હિસ્સો આપતા નથી, પણ તે જુદો નીકળે તો તેને રળી ખાવાને સારૂ રેંટીઓ ૧ તથા ૫ શેર ઉન આપીએ છૈએ.

૧૦. કોઈ ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ત્યારે તેના આવ્યા વગર બીજા ભાગદારોથી વેહેચાય નહી, જ્યારે તે પરદેશથી આવે ત્યારે વેહેચાય.

૧૧. જે ભાગદાર જ્યાં સુધી બાળક હોય ત્યાં લગી વેહેચણુ થતી નથી, જ્યારે તે ભાગદાર સમજતો થાય, ને કહે કે વેહેચણુ કરો ત્યારે વેહેચાય. ભાગદાર મોટો સમજતો થયા વગર વેહેચણુ થતી નથી.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણુ કરે તો માને પણ હિસ્સો બરાબર આપે, ને એમાંથી જે ભાગદારની મરજીમાં આવે તે ભાગદાર માનામાં પોતાનો હિસ્સો ભેળીને એકઠો રેહે.

૧૩. બાપ જીવતાં પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણુ કરતો નથી.

૧૪. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૧૩ મી પ્રમાણે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય તો દિકરાથી વેહેચણુ થાય નહી, બાપનું જે કંઈ કરજ હોય તે સર્વે મળીને આપે, ને પછી જે માલ વધે તે સર્વે મળીને બરાબર વેહેચી લે.

૧૬. એનો ચાલ નથી.

પંચોળી—સુરતીના તડ છ નો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણુ કરે તે પોતપોતાની સમજણુ પ્રમાણે કરે, ને ફારગતીનો ચાલ નથી, ને અગર કોઈ કરે તો પોતાની ખુશી.

૨. વેહેચણુ કરતી વખત ફારગતીની જરૂર નથી, ને અગર ફારગતી કરે તો સગા વિગેરે જે હાજર હોય તે શાહેદી કરે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો વેહેચણુના કજિયામાં જે લોક ભાંજગડમાં હોય તેના કહ્યાથી સાચી વેહેચણુ માલમ પડેછે.

૪. વેહેચણુ કીધા પછી દેવપૂજા વિગેરે ધર્મનું કામ જુદું કર્યાથી વા વારાફરતી કર્યાથી એકઠા માલંમ પડતા નથી, જે લાયક હોય તે કરેછે.

૫. ખરચ આપે ને એકઠા રાંધી ખાતા હોય તો જુદા કેહેવાય છે, ને ખરચ નહી આપે તો એકઠા કેહેવાય છે.

૬. એકઠા રેહેતા હોય તો લાહાણું નોહોતરૂં એકઠું આવેછે, ને જુદા રેહેતા હોય તો લાહાણું નોહોતરૂં જુદું આવેછે.

૭. એક ભાગદારે એકઠાપણામાં પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણુમાં તો સરખે હિસ્સે વેહેચી લેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તે વેહેચણુમાં તો સરખે હિસ્સે વેહેચાય છે, પણ જે કાંઈ ખરચ થયો હોય તે મુજરે લેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો પાંચની રજા થાય તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને તેને કાગળ પત્ર લખે, ને વરસ બે સુધી વાટ જુવે, ને એટલામાં તે નહી આવે તો બીજા ભાગદાર વેહેચણુ કરે, ને પેલા પરદેશ ગયલા શખસનો ભાગ અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણુ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે, ત્યારે તેનો પણિયત ખરચ પેહેલાંથી જુદો કાહાડીને વેહેચણુ કરે, ને ભાગદાર બાળક છે તેનો ભાગ ભાઈ તથા કાકાને સોંપે, ને તે તેનો કારવેહેવાર કરે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી વેહેચણુ માની રજાથી થાય છે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાથી વેહેચણુ થાય નહી, ને અગર કરે તો બાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. કદાપિ બાપ દિકરાસાથે વેહેચણુ કરે તો બાપ પોતાની ખુશીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાપ મુઆ પછી બાપનું ઉત્તરસાધન કરીને સરખે હિસ્સે વેહેચી લેછે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેચણુ કરે તો કરજ પણ વેહેચી લેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિનો અમારામાં ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

માછી—ગુડિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૬.

૧—૧૬. વેહેચણ બાબતના સવાલ ૧૬ છે તેનો જવાબ એ છે જે અમો ગરીબ માણસ છૈએ, તેથી કાંઈ ઈસ્કામત ઘણી નથી તો વેહેચણના જવાબ વિગતવાર શું લખીએ? ને વેહેચણ કરેછે ત્યારે જુદા રેહેછે, પણ ફારગતી કરતા નથી, ને કજિયાની વેહેચણ શાહેદીથી જણાય ને જેને ઘેર ન્યાત જમે તેના નામનાં નોહોતરાં ફરેછે, ને એક જણે પોતાની મેહેનતથી પેદા કર્યું અથવા ગયો માલ પેદા કર્યો—તો ખરચ થયો હોય તો તે મુજરે આપીને વેહેચી લેછે, એ શિવાય તો બીજો અમારામાં ચાલ નથી તો શું લખીએ?

ખારવા—ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો પોતપોતાના સાસરિયાનો માલ હોય તે જુદો કાહાડીને પોતીકા બાપુકી મીલકત તથા પોતીકે પેદા કરેલી મીલકત સંધા ભાઈઓ બરાબર વેહેચી લેછે.

૨. વેહેચણ કરે તો તેમાં સગાવાહાલા તથા પડોશી તથા ન્યાતના શેઠ પટેલની શાહેદીની કાંઈ જરૂર નથી. ગમે તે પાંચ ભલા માણસની શાહેદીથી વેહેચણ કરેછે.

૩. ફારગતી તો અમે કરતા નથી, પણ વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ તો પોતપોતીકા માલના ભોગવટાથી તથા પાંચ જણાની શાહેદીથી વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ જણાય છે.

૪. અમે દેવપૂજા તો રાખતા નથી પણ વેહેચણ કર્યા પછી સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ તો સર્વે મળીને કરીએ છૈએ તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૫. વેહેચણ કરીને એકઠા રાંધે તેપણ જુદા કેહેવાય છે.

૬. એકઠાપણામાં ઘરમાં ઘરડાના નામથી તથા જુદાપણામાં પોતપોતીકા નામથી નોહોતરૂં દેવાનો ચાલ છે, ને લાહાણાનો તો અમારી ન્યાતમાં ચાલજ નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં તે મેહેનત કરનારને તેનો ખરચ સવાઈસુદ્ધાં તે નવા માલમાંથી આપે, ને વધે તે સંધા ભાગિયા બરોબર વેહેચી લે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતું આપતા નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી એકઠા છતાં કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારોને બરાબર હિસ્સો મળેછે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતો હિસ્સો આપતા નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદારની રજા વિના તેને ભાગ આપેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજો ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગયલાની વરસ ૧ ની વાટ જોઈને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરેછે, ને પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેની ઐરી છોકરાંને આપેછે, ને ઐરી છોકરાં ન હોય તો પોતાના ભલા માણસ સગાને ત્યાં અનામત મુકે, ને તે પરદેશથી જ્યારે આવે ત્યારે તેને આપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે તેનાં લગન તથા ક્રિયાનો બંદોબસ્ત બાપની મીલકતમાંથી કરેછે, ને બાળક ભાગદારને ઘરમાં રાખીને બરદાસ્ત કરે તે તેનો ભાગ અનામત રાખે, ને બાળક ભાગદાર મોટો સમજતો થાય ત્યારે તેને આપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરા વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજાની જરૂર નથી, પણ માના ભરણપોષણનો બંદોબસ્ત કરીને વેહેચણ કરેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરેછે તો તેમાં માની રજા જોઈએ નહી, ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાથી વેહેચી લેવાય નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાને વાસ્તે પોતાનું ભરણપોષણ થાય એટલો હિસ્સો રાખેછે ને બાપ મુઆપછી તો હિસ્સાના પણ સંધા દિકરા વારસ થાયછે,

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૬. અમારે ગોરપદું તો નથી, પણ વૃત્તિની વેહેચણ પણ બીજા માલની પેઠે થાયછે.

દુબળા–કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તેની રીત એ જે ઘરમાંની કુલે મીલકત સંધા ભાઈઓ બરોબર વેહેચી લેછે તેમાં ફારગતી જોઈતી નથી.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાવાહાલા તથા ન્યાતવાળા શેઠ પટેલ તથા પડોશી વિગેરેની શાહેદીની જરૂર નથી, ગમે તે બે ભલા માણસની શાહેદીથી વેહેચણ કરેછે.

૩. ફારગતી તો કરતા નથી પણ વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ તો વેહેચનારની શાહેદીથી તથા પોતપોતીકા માલના ભોગવટાથી માલમ પડેછે.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી તો અમારી ન્યાતમાં કરતા નથી, પણ વેહેચણ કીધા પછી ભાદરવાનાં શ્રાદ્ધ મોટે ઘેર કરેછે તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૫. વેહેચણ કીધા પછી એકઠા રાંધે તે પણ જુદા કેહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં તો ઘરડાને નામે ને જુદા પણામાં પોતપોતાને નામે નોહોતરૂં દેવાયછે, ને લાહાણાનો તો ચાલજ નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારોને બરાબર હિસ્સો મળેછે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતો હિસ્સો મળતો નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારો પાછું લેનારનો ખરચ મુજરે આપે તો હિસ્સો મળેછે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતું આપતા નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદારોની રજાવિના તેને ભાગ મળેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરે ને પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેનાં બૈરી છોકરાંને આપે, ને બૈરી છોકરાં ન હોય તો ભલા માણસ પાસે અનામત મુકે તે પરદેશથી આવે ત્યારે આપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે તેનાં લગ્ન તથા ક્રિયા વિગેરેનો બંદોબસ્ત બાપુકી મીલકતમાંથી કરીને વધે તે વેહેચી લેછે, ને બાળક ભાગદારનો ભાગ તેને ઘરમાં રાખીને બરદાસ કરે તે અનામત રાખે, તે બાળક સમજતો થાય ત્યારે તેને આપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માની રજા જોઈએ છે, ને મા રજા આપે તો માના ભરણપોષણનો બંદોબસ્ત કરીને વેહેચણ કરેછે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરાઓ સાથે વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈતી નથી ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓ વેહેચી શકે નહી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો પોતાને વાસ્તે તે પોતાના ભરણપોષણ જેટલું રાખે, તે બાપ મુઆ પછી સંધા દિકરા વેહેચી લેછે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે.

૧૬. ગોરપદું તો નથી ને વૃત્તિની વેહેચણ પણ બીજા માલ પ્રમાણે થાયછે, એને વેહેચવાની બીજી રીત નથી.

સીકલીગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તે વેળા ચાર સગાવાહાલાને અથવા ચાર પાડાપડોસીને બોલાવી તેના દેખતાં વેહેચણ કરેછે, ફારગતીનો ચાલ નથી.

૨. જે શખસ વેહેચી આપવામાં હોય છે તે શાહેદ રેહેછે. ન્યાતવાળા શેઠ પટેલનું કાંઇ મુકરર નથી.

૩. ફારગતી નથી ને વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ શાહેદોના કેહેવાથી માલમ પડેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. એ કલમ ધર્મની છે તેનો અમારામાં કાંઈ જીકર નથી.

૫. એકઠા રાંધી જમે તે જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં એકઠું નોહોતરૂં આવેછે ને જુદાપણામાં નોહોતરૂં જુદું આવેછે, ને લાહાણું તો પાઘડીદીઠ આપેછે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કરયો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં સર્વે હિસ્સેદાર બરાબર વેહેચી લેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદારની રાજીવિના તેને અપાય નહી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ જનારને કાગળ લખી મોકલે, ને તેનો જવાબ આવ્યા પછી વેહેચણ કરે ને પરદેશ જનારનો ભાગ તેણે જેને આપવાનું લખેલું હોય તેને આપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારો છે ત્યારે તેના પણિયત વિગેરે મોટાનો ખરચ કીધો હોય તે મુજબ કુંવારાને વધારે આપીને વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ તેની પતિજ આવે તેને ઘેર અનામત મુકે, ને પુખ્ત ઉમર થાય ત્યારે પોતાના કબજામાં લે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઈએ ને માને સર્વે મળીને પાળે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ મુખત્યાર છે, ને તેમાં માની રજા લેવાની દરકાર નથી, ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાથી વેહેચાતો નથી.

૧૪. પોતાને સારૂ રાખવામાં બાપ મુખત્યાર છે ને રાખેલો માલ બાપ મુઆ પછી તેની પછવાડે ખરચ કરતાં વધે તે સર્વે દિકરા મળીને વેહેચી લે.

૧૫. બાપના કરજ આપતાં વધે તે માલ દિકરાઓ વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદાની વૃત્તિનો અમારામાં ચાલ નથી તો શું લખીએ?

મોચી-સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૧.

૧. વેહેચણ કરેછે તે પંચને જાહેર કરતા નથી, ને ઘરમાં કરેછે માટે શાસ્ત્ર પ્રમાણે એ સર્વે સવાલ અમારે કબુલછે.

મોચી-ખંભાતી કડિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તેમાં ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણ કરે તો તેમાં સગાવાહાલા તથા ન્યાતના તથા પડોસી વિગેરે જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવેછે.

૩. અમારામાં સાચી વેહેચણ ફારગતીથી તથા શાહેદીથી મંજુર થાયછે.

૪. વેહેચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે જુદું કરેછે, અથવા વારાફરતી કરેછે, પણ તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૫. જે એકઠા રાંધે તે ફારગતીવિના જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં તો નોહોતરૂં જુદું દઈ શકતા નથી, પણ જુદા રહ્યા પછી ફારગતી થઈ હોય ત્યારે તો નોહોતરૂં જુદું દઈયે છૈયે.

૭. એકઠાપણામાં એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળતો નથી, પેદા કરનારને લઈ શકેછે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય, તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળતો નથી, પેદા કરનાર લઈ શકેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. ચાર પાંચ ભાગદારછે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદારની રજા-વિના તેને ભાગ મળતો નથી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચણ કરે, ને તેની વાટ વરસ ૧૨ સુધી જોઈને ખરખબર નહી આવે તો તેની ક્રિયા કરે ને તેની પછવાડે ખરચે, ને બાકી રેહે તે સર્વે ભાગિયા વેહેચી લે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખ[ત] કોઈ બાળ તથા કુંવારૂંછે ત્યારે તેનો સંસ્કાર તથા લગન વિગેરેનો હિસ્સો કાહાડીને બાકી વધે તે માલ સરખે હિસ્સે વેહેચી લે, ને ભાગદાર બાળકછે તેનો ભાગ જેની પ્રતીત આવે તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માની રજાવિના વેહેચાય નહી, ને માની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે ને પછી બાકી રેહે તે વેહેચી લે, ને માને પાળે ને અન્નવસ્ત્ર આપે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરતા નથી.

૧૪. કદાચ બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે તો બાપ પોતાને સારૂ પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને તે મુઆ પછી તેનું ઉત્તરસાધન કરીને બાકી જે માલ રેહે તે સરખે હિસ્સે વેહેચી લે.

૧૫. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ પણ સર્વે હિસ્સેદાર બરાબર વેહેચી લે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિનો કાંઈ ચાલ અમારો નથી.

મોચી—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તેમાં સામસામી ફારગતી થાયછે.

૨. વેહેચણની ફારગતીમાં ન્યાતના બે સગા તથા પડોસી વિગેરે જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવીએ છૈયે.

૩. અમારામાં સાચી વેહેચણ તો ફારગતી તથા બે શાહેદથી જણાયછે.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી પોતાની રૂપક પ્રમાણે ધર્મનું કામ તથા દેવપૂજા કરેછે.

૫. જે શખસ એકઠા રાંધેછે તેને જુદા કેહેવાતા નથી, પણ જે શખસ ફારગતી કરીને રેહે તેને જુદા કહીએ છૈયે.

૬. એકઠા રેહે તો એકઠું નોહોતરૂં દઈએ છૈયે, ને જુદા રેહેતા હોય તેને જુદું નોહોતરૂં દઈએ છૈયે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ને પછી તે વેહેચણ કરવા ચાહે તો ભાગિયા સર્વે બરાબર વેહેચી લેછે.

૮. એકઠાપણામાં એક ભાગિયાએ પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત વિગેરે જે કાંઈ પાછું લીધું હોય તથા ગિરોથી છોડાવ્યું હોય ને તેમાં જે કાંઈ દેવું થયું હોય તે સર્વે હિસ્સા કીસમત આપે, ને પછી તે માલ સર્વે બરાબર વેહેચી લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે.

૯. ચાર પાંચ હિસ્સેદારોમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો જુદો પાડીને લેવા ચાહે તો તેને મળે, તેમાં કોઈથી અટકાવ થાય નહી.

૧૦. ચાર પાંચ હિસ્સેદારોમાંથી એક શખસ પરદેશ ગયો હોય ને બીજા સર્વે ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો સર્વેના હિસ્સા બરોબર પાડીને વેહેચી લે, ને પરદેશ ગયલા શખસનો ભાગ તેની ધણિયાણી હોય તો તેને આપે, ને તે નહી હોય તો કોઈને ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે તેના લગનના ખરચનો બંદોબસ્ત કરીને તેમાંથી તેટલું જુદું કાહાડે ને બાકી જે રહ્યું હોય તે બરાબર વેહેચે, ને ભાગદાર બાળકનો ભાગ જેનો વિશ્વાસ આવે તેને ત્યાં અનામત મુકે, ને જે વડો ભાઈ હોય તે તેનું પાલણ કરે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૨. બાપ મુઆ પછી મા રજા આપે તો દિકરાઓ વેહેચી લે, રજાવિના વેહેચણ થતી નથી.

૧૩. અમારામાં આજ સુધી તો બાપે પોતાના દિકરા સાથે વેહેચણ કરી નથી તો માની રજાનું શું લખીયે ?

૧૪. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો બાપુકું કરજ આગમજથી આપીને પછી જે હોય તે વેહેચી લે.

૧૬. એનો ચાલ નથી.

મોચી—પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૬.

૧–૧૬. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ બાબતના સવાલ ૧૬ નો જવાબ એ છે જે વેહેચણ કરેછે, ત્યારે ન્યાતના પાંચ આદમી બેસીને સર્વેને બરાબર વેહેચી આપેછે, તથા કરજ હોય તેપણ સરખે હિસ્સે વેહેચી આપેછે, ને એકઠાપણામાં કોઈ ભાગદારે વધતું પેદા કર્યું હોય તથા કોઈએ ઓછું પેદા કર્યું હોય પણ વારસાપણામાં બંનેનો હક બરાબર છે, ને વેહેચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર કુંવારો હોય તો તેનો પણિયતનો ખરચ આગમચથી કાહાડી ને પછી જે બાકી રહે તે સર્વે ભાગિયા વેહેચી લેછે—એ ચાલ છે.

મોચી—ઓરપાડનાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તે પોત પોતાના સાસરિયામાંથી આવેલો માલ જુદો કાહાડીને બાપુકી મીલકત તથા પોતીકી પેદા કરેલી મીલકત સંધા ભાગિયા બરોબર વેહેચી લેછે, ને મોટા ભાઈને કાંઈ વધતું આપેછે, ને તેમાં કાંઈ ફારગતી જોઈતી નથી.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાવાહાલા તથા ન્યાતવાળા શેઠ પટેલ તથા પડોસી વિગેરેની શાહેદીની કાંઈ જરૂર નથી. ગમે તે બે ભલા માણુસની શાહેદીથી વેહેચણ કરેછે.

૩. ફારગતી જોઈતી નથી, ને વેહેચણના કજિયામાં વેહેચણ થઈ ચુકી એવી સાચી વેહેચણ તો પોતપોતીકા માલના ભોગવટાથી તથા વેહેચણ કરનારની શાહેદીથી જણાયછે.

૪. અમે દેવપૂજા તો કરતા નથી, ને વેહેચણ કીધા પછી સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામતો વારાફરતી કરેછે, ને વારાફરતી કરવાથી એકઠા માલમ પડતા નથી.

૫. વેહેચણ કર્યા પછી એકઠા રાંધે તેપણ જુદા કેહેવાય છે.

૬. એકઠાપણામાં નોહોતરું વડીલને નામે દેવાયછે, ને જુદાપણામાંતો પોતપોતીકા નામથી નોહોતરૂં દેવાયછે. ને લાહાણાનો તો અમારી ન્યાતમાં ચાલજ નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં તે માલપણ સંધા ભાગદાર બરોબર વેહેચી લેછે, ને પેદા કરનારને કાંઈ વધતો હિસ્સો આપતા નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત વિગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં બીજા ભાગદારોને હિસ્સો મળેછે. પેદા કરનારને કાંઈ વધતો હિસ્સો મળતો નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે, તેમાંથી એક શખસ પોતાનો ભાગ માગે તો બીજા ભાગદારની રજાવિના તેનો ભાગ મળેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદારો વેહેચણ કરવા ચાહે તો વરસ ૧ ની વાટ જોઈને વેહેચણ કરે ને તે પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેની બૈરી છોકરાંને આપે, ને બૈરી છોકરાં ન હોય તો ભલા માણસને ત્યાં અનામત રાખીને તે પરદેશથી આવે ત્યારે તેનો ભાગ આપે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુવારૂં છે તેનું લગન તથા ક્રિયાનો ખરચનો અવેજ બાપુકી મીલકતમાંથી કાહાડીને વેહેચણ કરેછે, ને તે બાળક ભાગદારને મળ્યો રાખીને જે બરદાસ્ત કરે તે તેનો ભાગ અનામત રાખે, ને તે મોટો સમજતો થાય ત્યારે તેને સોંપે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો તેમાં માની રજાની કાંઈ જરૂર નથી, પણ માના ભરણપોષણનો બંદોબસ્ત કરીને વેહેચણ કરે.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરાઓ સાથે વેહેચણ કરે નહી તો માની રજાનો જવાબ શું લખીએ? ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી વેહેચી શકાય નહી.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે નહી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે.

૧૬. ગોરપદું તો નથી ને વૃત્તિની વેહેચણ પણ બીજા માલ પ્રમાણે કરેછે, કાંઈ જુદી રીત નથી.

પોમલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૬.

૧–૧૬. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણમાં તો બે ચાર વાસણ તથા પાંચ દશ રૂપિયાનો માલ હોય તે સર્વે છોકરા બરાબર વેહેચી લે, ને સર્વ જણા સંપીને એકઠા રેહે તો મેહેન[ત] મજુરી કરીને પોતાનું ગુજરાન ચલાવે, ને વેહેચણ કરતી વખત કાંઈ કજિયો થાય ત્યાં પંચાતના ૪–૫ ને બોલાવે તે જઈને વેહેચી આપે ને બાપનું કરજ પણ સર્વે વેહેચી લેછે. ને અમો ગરીબની પાસે કાંઈ માલ મતા નથી; અમે ભીખારૂ લોકમાં વારસામાં તથા વેહેચણની બાબતમાં કાંઈ કજિયો થતો નથી, ને કોઈ ફરિયાદ પણ ગયું નથી તો એનો જવાબ વિગતવાર શું લખીએ?

ટીમળિયા–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૬.

૧–૧૬. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરવાનો ચાલ તો એ છે જે એક બાપના ત્રણ ૪ દિકરા હોય ને તે સર્વેનું એક દિલ હોય તો સર્વે પોતપોતાની મજુરી કરીને પેટ ભરેછે. ને કદાપિ ન બને તો પોતપોતાનું જુદું કરતા નથી, તેનો સબબ એ છે જે અમો ગરીબ માણસને મેહેનત કરીને પેટ ભરતાં મુશકેલ પડેછે તો વેહેચણ શાની થાય? ને અમારા લોકને કંઈ માલમતા નથી કે વેહેચણ કરીએ માટે નંબર ૧૬ નો જવાબ મુખતેસરમાં લખ્યો છે.

ખાલપા–પટણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૭.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરે તો સગાવાહાલા તથા ન્યાતના બે આદમી બેસીને બરાબર વેહેચી આપે, ને ફારગતી થતી નથી.

૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની કલમ ૧ માં આવી ચુક્યો.

૩. સગાવાહાલા તથા પંચના પાંચ આદમી બેસીને વેહેચી આપે, તે સાચી વેહેચણ કેહેવાય છે.

૪. જુદા થયા પછી સર્વે જુદું કરેછે.

૫. જુદા રહીને એકઠા રાંધી ખાય તો બંનેની ખુશી, પણ એકઠા કેહેવાતા નથી.

૬. જુદા રેહે તેને નોહોતરૂં જુદું દેછે ને લાહાણું લાહાવાનો તો ચાલ નથી.

૭. પેદા કરનાર કોઈ વધારે લેતા નથી, ભાગિયા સઘળા બરાબર છે.

૮. સર્વે ભાગિયા વાજબી ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપીને બરાબર વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે.

૧૦. સર્વે ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચી લે.

૧૧. કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ જેની પ્રતિત આવે તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરવા ચાહે તો તેમાં માની રજા લેવાનો ચાલ નથી, માને પાળે.

૧૩. બાપ પોતાની ખુશીથી વેહેચી આપે તો મુખત્યાર છે, બાપની રજાવિના દાદાનો માલ વેહેચાય નહી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૪. બાપની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાપ મુઆ પછી સઘળા છોકરા બરાબર છે.

૧૫. વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ વેહેચી લે.

૧૬. અમારામાં ચાલ નથી તો શું લખીએ.

ખાલપા-ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૮.

૧. અમારામાં વેહેચણ કરે તો સગાવાહાલા તથા ન્યાતના ૨ આદમી બેસીને બરાબર વેહેચી આપે, ને ફારગતીનો ચાલ નથી.

૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની કલમ ૧ માં આવી ચુક્યો.

૩. સગાવાહાલા તથા ન્યાતનાં બે આદમી બેસીને બરાબર વેહેચી આપે તે સાચી વેહેચણ કેહેવાય છે.

૪. જુદા થયા પછી સર્વે જુદું કરેછે.

૫. જુદા થઈને એકઠા રાંધી ખાય તો બંનેની મરજી, પણ એકઠા કેહેવાતા નથી.

૬. જુદા રેહે તેને નોહોતરૂં જુદું દેછે, લાહાણું લાહાવાનો ચાલ નથી.

૭. પેદા કરનાર કોઈ વધારે લેતો નથી, ભાગિયા સઘળા બરાબરછે.

૮. સર્વે ભાગિયા ખરચ વાજબી થયો હોય તે મુજરે આપીને બરાબર વેહેચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે.

૧૦. સર્વે ભાગદાર વેહેચણ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેચી લે.

૧૧. કુંવારાનું પણિયત જેટલું કાહાડીને વેહેચણ કરે, ને બાળકનો ભાગ જેની પ્રતિત આવે તેને સોંપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરો વેહેચણું કરવા ચાહે તો તેમાં માની રજા લેવાનો ચાલ નથી, માને પાળે.

૧૩. બાપ પોતાની ખુશીથી વેહેચી આપે તો મુખત્યારછે, બાપની રજાવિના વેહેચાય નહી.

૧૪. બાપની મરજીમાં આવે તેટલું રાખે, ને બાપ મુઆ પછી સઘળા છોકરા બરાબરછે.

૧૫. વેહેચણ કરે તો બાપનું કરજ વેહેચી લે.

૧૬. અમારામાં ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

ખાલપા-ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરેછે તે બાપુકી મીલકત તથા પોતીકી જાત કમાઈની મીલકત સંધા ભાગિયા બરોબર વેહેચી લેછે, ને મોટા ભાઈને કાંઈ વધતું આપેછે, ને તેમાં ફારગતી જોઈતી નથી.

૨. વેહેચણ કરે તેમાં સગાવાહાલા તથા ન્યાતવાળા શેઠ પટેલ તથા પડોસીની શાહેદીની કાંઈ જરૂર નથી, ગમે તે બે ભલા માણસની શાહેદીથી વેહેચણ કરેછે.

૩. ફારગતી તો કરતા નથી, પણ વેહેચણના કજિયામાં સાચી વેહેચણ થઈ ચુકી એવું તો પોતપોતાના માલના ભોગવટાથી તથા વેહેચણ કરનારની શાહેદીથી જણાય છે.

૪. દેવપૂજા તો કરતા નથી, ને વેહેચણ કીધા પછી સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ વારાફરતી કરેછે; તેથી એકઠા માલમ થતા નથી.

૫. વેહેચણ કીધા પછી એકઠા રાંધે તે પણ જુદા કેહેવાય છે.

૬. એકઠાપણામાં નોહોતરાં વડીલને નામે દેવાય છે, ને જુદાપણામાં તો પોતપોતીકે નામે નોહોતરૂં દેવાયછે, ને લાહાણાનો તો ચાલ નથી.

૭. એક ભાગદારે કાંઈ નવો માલ પોતાની મેહેનતથી પેદા કસ્યો ત્યારે વેહેચણ કરવામાં બીજા ભાગદારોને બરોબર હિસ્સો મળેછે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતો હિસ્સો મળતો નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપ દાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદાર તેનો ખરચ આપીને બરોબર વેહેચી લેછે, પેદા કરનારને કાંઈ વધતું આપતા નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો બીજા ભાગદારની રજાવિના તેને હિસ્સો મળેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણ કરવા ચાહે તો વેહેચણ કરેછે, ને તે પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેની બૈરી છોકરાંને આપેછે, ને બૈરી છોકરાં ન હોય તો ભલા માણુસ પાસે અનામત રાખે, ને તે આવે ત્યારે તેને અપાવે, ને તેની વાટ તો કાંઈ જોતાં નથી.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કોઈ બાળક તથા કુંવારૂં છે ત્યારે તેના લગન તથા ક્રિયા વિગેરેનો બંદોબસ્ત બાપુકી મીલકતમાંથી કરીને વેહેચણ કરેછે, ને તે બાળક ભાગદારને જે ઘરમાં રાખીને બરદાસ્ત કરે તેની પાસે તેનો ભાગ અનામત મુકે ને બાળક ભાગદાર સમજ તો થાય ત્યારે તેને આપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણ કરે તો માના ભરણપોષણનો બંદોબસ્ત કરીને વેહેચણ કરેછે, ને માની રજાનો નિયમ નથી.

૧૩. બાપ જીવતા છતાં દિકરાઓ સાથે વેહેચણ કરે નહી તો માની રજાનો જવાબ શું લખીએ ? ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી વેહેચી શકાય નહી.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેચણ કરે નહી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણ કરેછે.

૧૬. ગોરપદું તો નથી ને વૃત્તિની વેહેચણ તો બીજા માલ પ્રમાણે કરેછે, એને વેહેચવાની કાંઈ જુદી રીત નથી.

ઘેડા—ગરૂડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૭.

* ૧૬. ગોરપદું અમારૂં ઘેડા લોક ઉપરછે તેની વેહેચણ બરાબર વેહેચી લીધામાં આવેછે.

*. અંક ૧૧૭ વાળા—જે નીચેછ તેની સાથે જે કલમો મળતો નથી તેજ માત્ર લખીછ.

ઘેડા—સુરતી તથા તળબદાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણ કરે તો ન્યાતના પાંચ આદમીની શાહેદીથી વેહેચાય.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે ન્યાતના પાંચ આદમીની શાહેદી જોઈયે.

૩. ન્યાતના પાંચ આદમીને બેસાડીને વેહેચ્યું હોય તેને સાચી વેહેચણ કહીએ છૈએ.

૪. વેહેચણ કર્યા પછી સર્વે કામ જુદું કરેછે.

૫. એકઠા રાંધી ખાય તેને જુદા કેહેવાતા નથી.

૬. અમારામાં એકઠા રેહેતા હોય તેને એકઠું નોહોતરૂં દેછે, ને જુદા રેહેતા હોય તેને જુદું નોહોતરૂં દેછે, (ને)પણ લાહાણાનો ચાલ નથી.

૭. એકઠાપણામાં પેદા કર્યું હોય તોપણ ભાગિયા સર્વે બરાબર વેહેચી લે.

૮. અમારામાં સર્વે બરાબર વેહેચી લે, પણ તેનો વાજબી(નો) ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપે.

૯. વેહેચણ કરે તો સર્વે ભાગિયા વેહેચી લે, પણ ચાર પાંચની મરજીવિના એકથી વેહેચાય નહી.

૧૦. વેહેચણ કરે તો ચાર શખસ ન્યાતના દેખતાં તેનો ભાગ જુદો રાખીને વેહેચે, ને તેનો ભાગ જેનો ઈતબાર આવે તેને સોંપેછે.

૧૧. વેહેચણ કરતી વખત કુંવારાનું પણિયત કાહાડીને વેહેચે, ને ભાગદાર બાળકનો ભાગ જેની પતિજ આવે તેને સોંપે.

૧૨. માબાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેચણ કરતા નથી તો મરજીનું શું લખીએ ?

૧૩. બાપ જીવતે દિકરા સાથે વેહેચણ કરતોજ નથી, તો માની રજાનું શું લખીએ ?

૧૪. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૧૫. વેહેચણ કરે તો કરજ સર્વે ભાગિયા, બરાબર વેહેચી લે.

૧૬. એનો અમારામાં ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ઘેડા—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૯.

[આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૧૭ વાળા સાથે મળતોછે.]

ઘેડા—ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેચણુ કરેછે તેની રીત એ જે પોતીકા સાસરિયાનો માલ તથા જાતકમાઈનો માલ જુદો કાહાડીને બાપુકો માલ સંધા ભાઈઓ બરાબર વેહેચી લેછે, તેમાં ફારગતી જોઈતી નથી.

૨. વેહેચણુ કરે તેમાં પોતીકા સગાવાહલા તથા ન્યાતવાળા શેઠ પટેલ તથા પડોસી વિગેરેની શાહેદીની કાંઈ જરૂર નથી, ગમે તે બે ભલા માણસની શાહેદીથી વેહેચણુ કરેછે.

૩. ફારગતી તો જોઈતી નથી, પણ વેહેચણના કજિયામાં પોતપોતીકા માલના ભોગવટાથી તથા વેહેચનારની શાહેદીથી વેહેચણુ થઈ ચુકી એવું સાચું જણાયછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં દેવપૂજા તો કરતા નથી, પણ સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ વારાફરતી કરેછે, તેથી એકઠા કેહેવાતા નથી.

૫. વેહેચણુ કર્‍યા પછી એકઠા રાંધે તેપણ જુદા કેહેવાય છે.

૬. એકઠાપણામાં નોહોતરાં તો વડીલને નામેથી દેવાય છે, ને જુદાપણામાં તો પોતપોતાને નામે દેવાય છે, ને અમારી ન્યાતમાં લાહાણાનો તો ચાલ નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્‍યો ત્યારે વેહેચણુ કર્‍યામાં બીજા ભાગદારોને કાંઈ હિસ્સો મળતો નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મીલકત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારો તેના ખરચના રૂપિયા આપીને બરોબર વેહેચી લેછે, પેદા કરનારને વધતું આપતા નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદારની રજા વિના તેનો ભાગ મળેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેચણુ કરે તો તે પરદેશ ગયલાનો ભાગ તેની બૈરી છોકરાંને આપે, ને બૈરી છોકરાં ન હોય તો તેની વરસ ૧ ની વાટ જોઈને તેનો ભાગ ભલા માણસ પાસે અનામત મુકીને વેહેચણુ કરેછે, ને તે ભાગદાર પરદેશથી આવે ત્યારે તેને ભાગ હવાલે કરે.

૧૧. વેહેચણુ કરતી વખત કોઇ બાળક તથા કુંવાર્‍યું છે ત્યારે તેનાં લગન તથા ક્રિયાનો બંદોબસ્ત બાપુકી મીલકતમાંથી કરેછે, ને બાળક ભાગદારને જે ઘરમાં રાખીને તેનું ભરણપોષણ કરે તે તેનો ભાગ અનામત રાખે, ને તે સમજતો થાય ત્યારે તેને આપે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેચણુ કરે તો માની રજા વિના વેહેચણુ થાય નહી.

૧૩. બાપ જીવતાં છતાં દિકરાઓ સાથે વેહેચણુ કરેછે, ને તેમાં માની રજા જોઈતી નથી, ને બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓ વેહેચેએ નહી.

૧૪. બાપ દિકરાઓ સાથે વેહેચણુ કરે તો પોતાને વાસ્તે પોતાના ભરણપોષણ જેટલો હિસ્સો રાખે, તે હિસ્સો બાપ મુઆ પછી સંધા ભાગદાર વેહેચી લેછે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેચણુ કરેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિની વેહેચણ પણ બીજા માલ પ્રમાણે કરેછે, એને વેહેચવાની કોઇ જુદી રીત નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

હલાલખોરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૮.

૧-૧૬. વેહેચણ બાબતના સવાલ ૧૬ નો જવાબ એછે જે અમો ગરીબ લોક મેહેનત મજુરી કરીને પેટ ભરીયે છૈયે, અમારી પાસે કંઈ દોલત નથી જે વેહેચણ કરવામાં આવે, ને કોઈ શખસ પાસે પાંચ પૈસાની મતા હોય ને ભાઈઓ ભાઈ વેહેચણ કરવા ચાહે તો ઘરમેળે સમજીને વેહેચણ કરી લે, ને એમ કરતાં ઘરમેળે ના સમજે ને પંચાતમાં લડતા આવે તો પચાંતવાળા પટેલ વિગેરે મળીને જે પ્રમાણે જેનો હક હોય તે પ્રમાણે વેહેચી આપે.

કાલદાસીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૫.

૧-૧૬. અમારા[માં] વેહેચણ પણ નથી શાથી જે અમારી પાસે કાંઈ માલ મીલકત નથી જે વેહેચણ થાય, ને અમારામાં કોઈ પૈસાદાર નથી જે વેહેચણ કરે, અગર બે ભાઈ એકઠા રેહેતા હોય તો પોતપોતાની મેહેનત કરીને પેટ ભરેછે. એજ રીત અમારી ન્યાતમાંછે બીજી રીત નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બાહાર મુકી, ને તેના માબાપ[1] તેનો સંસર્ગ ખાવા પીવાનો રાખે તો તેનાં માબાપને મુકે.

૫. તોહમતની શાબીતી કરવાવના ન્યાતવાળાથી ન્યાતબાહાર મુકાય નહી ને તોહમતની શાબીતી શાહેદીથી કીધી જોઈએ ને તે શાહેદીને ઘણી તરેહથી સોગન દઈને શાબીતી કરવી જોઈયે.

૬. ખાવું તથા જળ પીવું નહી.

૭. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહારનો ચાલછે પણ પતિતને પંક્તિ આપતા નથી.

૮. આ સવાલનો જવાબ ઊપર લખ્યોછે.

૯. પંક્તિબાહારનો ચાલ નથી ને ન્યાતબાહાર છે ને તેનાં છોકરાં તેનો સંસર્ગ કરતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે નહી, ને ન કરતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે.

૧૦. ન્યાતબાહારવાળાને કોઈ જમવા તેડે નહી ને એમ કરતાં કોઈ સગાવાહાલા તેડે તો ઘરમાં આઘો બેસાડીને જમાડે ને પંક્તિની તો અમે નાજ લખીછે.

૧૧. આઘો બેસાડીને જમાડે તો કાંઈ દોષ નહી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પટેલ નથી તો પટેલની રજાનું શું લખીએ, ન્યાત સમસ્ત રાજી જોઈએ.

૧૩. ન્યાત રાજી થઇને જે ખરચ કરાવે તે કરે.

૧૪. આ સવાલનો જવાબ ઊપર લખ્યોછે.

૧૫. શાસ્ત્રરીતીએ જે કરવું ઘટે તે કરે તથા ન્યાત કેહે તે કરે.

૧૬. તેનું શાસ્ત્ર પ્રમાણે થાય.

૧૭. ન્યાતબાહારિયો મરે તેને ન્યાતના લોકો બાળે ને જેને શાસ્ત્ર રીતીએ ષટ્પિંડ કરવા ઘટે તે કરે.

૧૮. દાખલ થાય.

૧૯. અપરાધીને પ્રાયશ્ચિત્તની મુદત શાસ્ત્ર પ્રમાણે તથા ન્યાત કેહે તે કરે એજ મુદત છે.

૨૦. ન્યાતમાં દાખલ કરવાની વિધિ જે કાંઈ શાસ્ત્રમાં નીકળે તે પ્રમાણે તથા ન્યાત કેહે તે કરે એજ વિધિ.

૨૧. તેને ન્યાતબાહાર મુકે, જે કોઈ ન્યાતબાહારિયા સાથે બેશીને જમે તેને.

પટેલ શ્રીરૂઘનાથજી સતછે.

સહી.

૧ તરવાડી દઆલજી નરભેરાંમ દશકત આદીતરાંમ.

૧ ભટ આદીતરાંમ નરભેરાંમ.

વીગેરે ચુમાળીસ સહીઓછે.

મોઢ ત્રિવેદી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ગ." અંક ૧૨.

૧. જે કોઈ પતિત થાય અથવા ન્યાતના રસ્તાથી અવળું ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. ન્યાતના પટેલ લોકો જે છે તે સઘળા લોકો સાથે વિચાર કરે ને જેને ન્યાતબાહાર મુકવો હોય તેને મુકે.

૩. અગર કોઇ શખસનો જથો ઘણો છે તથા સગાવાહાલા ઘણાછે તે શખસ કોઈના ઉપર અદાવતથી ન્યાતમાં કાંઈ દોષ લાવીને ન્યાતબાહાર મુકે ને બીજા ન્યાતના લોક નાકબુલ કરે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકાય નહી.

૪. જે શખસની દીકરી પોતાનો ધર્મ મુકીને નીચનો ધર્મ પાળે ને તેના માબાપ જો તે છોકરીનો સંસર્ગ (જો) કરે તો તે સુદ્ધાં ન્યાતબાહાર મુકાય.

૫. કોઈ શખસે કોઇના ઉપર તોહમત મુક્યું ત્યારે તે તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતવાળાથી ન્યાત બાહાર મુકાય નહી; ને શાબીતી તો ઘણા લોક શાહેદી આપે ત્યારે થાય.

૬. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે બેસીને જમવું ખાવું નહી.

૭. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર તે એકજ જાણવો.

૮. થોડી તકસીર સારૂઓ દુર બેસાડી શકતા નથી.

૯. જે ન્યાતબાહાર છે તેનાં છોકરાંઓ તેથી દુર રહેતાં હોય તો તે છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

[1] 'તેના માબાપ' અસલ કાગળમાં નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને જે કોઈ જમવા તેડે તેને દુર બેસાડીને જમાડે.

૧૧. ન્યાતબાહારિયાને એવી રીતે જમાડે તેમાં કાંઈ દોષ નથી.

૧૨. પટેલની રજાવના ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહી.

૧૩. ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લેતીવેળા તેની તકસીર પ્રમાણે ન્યાતના લોકો ખુશી થાય તે પ્રમાણે ખરચ કરાવે.

૧૪. એ કલમનો જવાબ ઉપરની કલમમાં આવ્યો.

૧૫. જેને ન્યાતમાં લેવો ઠરાવ્યો ત્યારે તેના અપરાધ પ્રમાણે પ્રાયશ્ચિત્ત કરાવવું.

૧૬. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેના અપરાધ પ્રમાણે પ્રાયશ્ચિત્ત તેનો અધિકારી[1] કરે તો તેનો ખરચ ન્યાતમાં થાય.

૧૭. ન્યાતબહાર રહીને મરી ગયો ને મરનારો પતિત હોય ત્યારે તેનો અધિકારી જે કોઈ હોય તે તેનું પુત્તળ કરીને ષટ્પિંડ કરે.

૧૮. એ રીતે પુત્તળ કરીને બાળે તો મરનારો ન્યાતમાં આવે.

૧૯. જે અપરાધી થયો તે પોતાને ગમે ત્યારે પ્રાયશ્ચિત્ત કરે.

૨૦. ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં દાખલ કરવાને તેના અપરાધ પ્રમાણે શાસ્ત્રથી જેવી વિધિ ઠરે તેવી કરવી જોઈએ.

૨૧. જે શખસ ન્યાતબાહારિયા પાસે બેસીને જમે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકવો જોઈએ.

સહી.

૧ ભટ ઈછારામ લલીતારામ સહી. દા. ઠાકોર.

૧ દવે આણંદરામ ગોવીંદરામ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

વીગેરે ઓગણીસ સહીઓ છે.

૧ અસલમાં "અધીકારી કરે તો" એ શબ્દને બદલે "અધીકારે તો" એ પ્રમાણે છે.

બ્રાહ્મણ—ત્રવાડી મેવાડા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩.

૧૧. એ અગીયાર ૧૧ સવાલનો જવાબ એ છે કે ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર દોષ શાબીત કરી મુક્યો હોય તેને શાસ્ત્ર રીતે જે કંઈ વિધિ આવે તે કરે ત્યારે તેને ન્યાતવાળા પાવન કરી શકે.

બ્રાહ્મણ—ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૪.

૧. એ સવાલનો જવાબ શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

૨. કોઈ શખસે પોતાનો ધર્મ છોડીને આજલગી કોઈ નીચનો ધર્મ પાળ્યો નથી તો અમે શું લખીએ?

૩. એનો જવાબ એ જે કોઈએ કોઈના ઉપર તોહમત મુક્યું તે. તોહમતનો મુકનાર શાબીત કરી આપે ત્યારે તેને ન્યાતના લોકો ન્યાતબાહાર મુકે ને તોહમત શાબીત ન થયું ત્યારે તોહમતના મુકનારને કંઈ શિક્ષા કરે સહી.

૪. એનો જવાબ એ જે શાસ્ત્રમાં જે તકસીર લખી તેથી જેને ન્યાતબાહાર મુક્યો તેની જોડે તેના છોકરાં ખાવાદીક કરે તો તેની જોડે ન્યાત વેહેવાર નહી કરે.

૫. એનો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે તેજ પ્રમાણે.

૬. એનો જવાબ એજે થોડી તકસીર વાસ્તે થોડો બાહાર બેસાડે, વાસ્તે ન્યાતબાહાર કેહેવાય નહી.

૭. એનો જવાબ એ છે જે છોકરાં સંગ કરે તો ન પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે તો આઘો બેસાડીને જમાડે તો તેને દોષ નહી.

૯ સઘળી ન્યાત મળી લે તો લેવાય, નહીતર ન્યાતીબાહાર તથા પંક્તિબહાર.

[1]૧૦. એવું અમારી ન્યાતમાં બન્યું નથી તો એનો જવાબ શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૧ અગીઆરમી કલમનો જવાબ અસલમાં નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ-ત્રવાડી મેવાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૭.

૧. ન્યાતબાહાર વટલ્યાવના મુકાય નહી.

૨. અમારી ન્યાતમાં ધર્મ બીજો છે નહી.

૩. કોઈને માથે જુઠું તોહમત મુકે, તો (તેને) તે બેજણ સાચું કરીને ન્યાતમાં આવે.

૪. ન્યાતમાં આવેથી સર્વે વેહેવાર કરવો.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત છે.

૬. પંક્તિબાહારવાળાને વેગળો બેસાડીને જમાડે ન્યાતબાહાર નહી કેહેવાય.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર હોય તો ન્યાતનું સમાધાન થએથી પરણે.

૮. પંક્તિબાહાર હોય તેને બીજા શખસ જમવા તેડે (તેનું) ઘર મેળે તેનો દોષ નહી.

૯. ન્યાતની રજાવના ન્યાતમાં લેવાય નહી.

૧૦. જે કોઈ ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનો [illegible]સ તથા સાત બાળે શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૧૧. તે દાખલ થાય.

બ્રાહ્મણ-ભટ મેવાડા તળબદાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વટલી જાય તેને તથા બીજી ન્યાતવાળાની કન્યા નહી ખપતી લાવે તથા ન્યાત શિવાય બીજાને દીકરી દેછે તેને ન્યાતબાહાર મુકીયે છીએ.

૨. કુળાચારનો ધર્મ મુકીને અઘટિત ધર્મ પાળેછે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છીએ ને બાપના ઘરમાં એકઠો રેહેતો હોય તો બાપ સુદ્ધાં મુકાય ને જુદો રેહેતો હોય તો તેનેજ મુકાયછે.

૩. તોહમતનો મુકનારો શાબીતી કરી આપેછે શાહેદી થકી તો તોહમતવાળાને શીક્ષા મળેછે, ને શાબીતી ન થાય તો તોહમતના મુકનારને શીક્ષા મળેછે, ને શાહેદીવાળો જુઠો પડે તો તેને શીક્ષા મળેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર મુકીયે તેને લેતા નથી ને પંક્તિબાહારવાળો દાખલ થાયછે.

૬. થોડી તકશીરવાળાને પંક્તિથી દુર બેસાડીયે છીએ, ને તેનું સમાધાન થયા પછી દાખલ થાયછે, ને નથી દાખલ ત્યાં સુધી ન્યાતબાહાર કેહેવાય નહી.

૭. પંક્તિબાહારવાળાનું સમાધાન થયાથી છોકરાં પરણેછે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે, તેને જમવા તેડેછે, તો આઘો બેસાડીને જમાડેછે ને જમાડનારને દોષ નહી, શા માટે જે આઘો બેસાડ્યા થકી.

૯. પટેલ તથા ન્યાતની રજાથી પંક્તિબાહારિયાને લેવાયછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં એવું આજ સુધી થયું નથી, ને થશે તો શાસ્ત્રની રજાથી.

૧૧. પુતળ કરેથી ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

ખેડાવાળ બ્રાહ્મણ ભીતરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૫.

૧. જે શખસ પતિત થાય અથવા ન્યાતના રસ્તાથી ઉલટો ચાલે તે બાબતની શાબીતીથી ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. એ સવાલનો જવાબ એ નંબર મજકુરની પેહેલી કલમમાં લખ્યોછે.

૩. તોહમત મુકવાની શાબીતી ઘણા લોકોથી લીધાવિના ન્યાતબાહાર મુકાય નહી.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કંઈ સંસ્કાર નહી.

૫. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની કલમ ચોથીમાં લખ્યોછે એજ નંબર મજકુરની.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે થોડે દુર બેસાડીને જમાડે તો પણ ન્યાતબાહાર કેહેવાય.

૭. જે શખસ પંક્તિબાહાર રેહેછે ને તેનાં છોકરાં તેનો સંગ કરે નહી તો તેના લગન ન્યાતમાં થાયછે.

૮. ન્યાતબાહારિયાને પંગતીમાં જમાડે નહી તો તેનો દોષ શાનો થાય.

૯. પટેલની તથા ન્યાતની રજાવિના ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરે તેના અપરાધ પ્રમાણે પ્રાયશ્ચિત્ત કરીને ઉત્તર સાધન થાયછે.

૧૧. એ સવાલનો જવાબ એજ નંબરની કલમ દશમીમાં લખ્યોછે. શાસ્ત્રાધારે ચાલવું.

બ્રાહ્મણ—ભારગવ વીશા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૬.

૧. જે શખસ પતિત થાય એટલે જે વર્ણનું અન્નપાનાદીક લેતા પોતાનો ધર્મ ભ્રષ્ટ થાય તેની સાથે કોઈ વેહેવાર કરે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકવો તથા ન્યાતીના લોકોએ જે જે બંદોબસ્ત કર્યોછે ને તે બંદોબસ્તને અનમાન કરીને કુમાર્ગે ચાલે ને ન્યાતીની શિક્ષા માને નહી તો ન્યાતબાહાર મુકે પણ તે શિક્ષા કબુલ કરીને ન્યાતની આજ્ઞા પાળે (લાવે) તો ન્યાતમાં આવે, જે ભ્રષ્ટ થઈને પતિત થાય તે કદાપી ન્યાતમાં આવે નહી.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ ચુકીને નીચાં કર્મ આચરે તે સબબથી ન્યાતે મળીને તેને ન્યાતબાહાર મુકયો, તેને તેનાં માબાપ પોતાના ઘરમાં રાખીને ખાનપાનાદીક વેહેવાર કરે તો તેપણ તેની સાથે ન્યાતબાહાર રેહે.

૩. જે શખસના ઉપર તોહમત મુકે તો તોહમતની શાબીતી ન્યાત પોતાના વિચારથી તથા સાક્ષીથી તજવીજ કરે ને ન્યાતીની નજરમાં તોહમત શાબુત ઠરે તો ન્યાતબહાર મુકે કાંજે સમસ્ત ન્યાતને એક સાથે વેર હોતું નથી; માટે ન્યાતના ધ્યાનમાં તોહમત શાબીત ઠરે એજ મોટી શાબીતી છે.

૪. જે ન્યાતબાહાર પતિત છે તેની સાથે અન્નપાનાદીક વહેવાર સંબંધ સુદ્ધાં કશો વેહેવાર કરવો નહી ને તે શિવાયના કશા બીજા કોઈ તરેહના અપરાધથી ન્યાતબાહાર છે તેની સાથે ન્યાતબાહાર મુકતી વખત જેટલો બંદોબસ્ત કર્યો હોય તેટલો વેહેવાર[1] કરવો નહી.

૫. પંક્તિબાહાર કર્યો તે ન્યાતબાહાર જાણવો.

૬. અમારી ન્યાતમાં થોડે દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી જેને પંક્તિમાંથી દુર બેસાડીને તથા સાથે બેસાડીને જમતા નથી. થોડી તકસીરવાળાને તથા ઘણી તકસીર વાળાને પંક્તિબહાર મુકયો એટલે ન્યાતબહાર સરખો છે.

૭. જે કોઈ પતિતવનાનો ન્યાતબાહાર છે તેની સાથે વેહેવાર વગેરે સંબંધ કરવાનો બંધ થાય નહી, જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ પંક્તિમાં લઈને બેસે તો ન્યાત તેને પ્રાયશ્ચિત્ત કરાવે, ને તે પ્રાયશ્ચિત્ત નહી કરે તો જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેના જેવો તે થાય.

૮. જે શખસ પંકિતબાહાર છે તેને જે કોઈ પોતાને ઘેર પોતાની સાથે પંક્તિમાં લઈને જમવા બેસે તો ન્યાત તેની પાસે પ્રાયશ્ચિત્ત લે.

૯. ન્યાતની રજા લીધાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહી.

૧૦. જે પતિત ન્યાત બાહારછે તે (ન્યા) કદાપી ન્યાતમાં આવી શકતો નથી ને તે શિવાય બીજી બા[illegible]થી ન્યાતબાહાર છે તેનો ઉપર ન્યાતબાહાર મુ[illegible] વખત ન્યાતે જે શિક્ષા નિશ્ચે ઠેરાવી છે તે કરે ન્યાતમાં આવે પણ તે શિક્ષા સર્વેને [illegible] વાસ્તે મુ[illegible] નથી. ન્યાત શિક્ષા કરતી વખત [illegible]રાધ જોઈને શિક્ષા કરેછે, વાસ્તે મુકરર લખાતું નથી.

૧૧. જે પતિત ન્યાતબાહાર છે તેને ન્યાતલો[illegible] બાળવા જાય નહી, ને જે બીજા સબબથી ન્યાતબ[illegible]હાર છે તેને બાળવા જાય તેનો દોષ નહી, તેનો સંસ્કા[illegible] પણ કરે.

૧૨. જે પતિતને સારૂ ઉપર લખેલું છે કે ન્યાત લોક બાળવા નહી જાય પણ એવું કીધેથી તેના ગોત્રપુરૂષને સુતક મુક્ત થતું નથી, વાસ્તે તેનું પુત્તળ વિધાન કરીને વિધિ એ કરે.

બ્રાહ્મણ—દશા ભાર્ગવ કામળેજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૯.

"આ અંકવાળાનો જવાબ નંબર. ૧૬ વાળાના જવાબ સાથે મળેછે, તેથી ચોપડીમાં દાખલ કીધા નથી"

---

[1] વેહેવા.

[1] ન્યા.

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ માળવીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૭.

૧. ન્યાતબાહાર મુકવાનો શિરસ્તો એ જે એકતો ખુની તથા જેનું પાંણી પીવું ઘટતું નથી (ને) તેનું પાણી પીએછે તથા નીચનું વીષય કરેછે તેને તથા પરન્યાતની કન્યા પરણી લાવેછે તથા માહાપતીત વીગેરે(ને) એટલા શખસોને ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવે ને એટલા શખસોની જે કોઈ તરફેણ કરે તેને પણ પંક્તિથી આઘો બેસાડીને (તેને) જમાડવાનો ચાલ મુકરરછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને બીજા નીચનો ધર્મ પાળે તે શખસને ન્યાત સમસ્ત તથા શેઠપટેલ મળીને જે નીચનો ધર્મ પાળતો હોય તેને ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવે; જો બાપદીકરાઓ એકઠા ઘરમાં રેહેતા હોય તો બાપ અગર દીકરા સાથે ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવે ને જુદા જુદા રેહેતા હોય ને જે નીચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવે ને એની તરફેણ કરે તેને પંક્તિબાહાર બેસાડીને જમાડવાનો વેહેવાર થાય.

૩. શાબેતી કર્યાવિના ન્યાતબાહાર મુકાતો નથી.

૪. કોઈ શખસ ન્યાતબાહાર છે ને તે મરી ગયો (તેની મયત થાય) તેને ન્યાતવાળા મળીને તેની મયત પોચાડે ને ન્યાતબાહાર રહીને શીખા સુત્રથી પ્રાયશ્ચિત કરે;[1] ને ન્યાતથી ઊતરતાની સાથે પાણી પીવાનો ચાલ નથી રાખતો તેનું તો પુત્તળ કરવું પડે નહી; ને ન્યાતથી ન્યાત બાહાર રહીને પતિત થઈ ગયો વા (ને) જેનું પાણી પીવું નથી ઘટતું ને ઊતરતા બ્રાહ્મણનું પાણી વિગરે કરે તેનું પુત્તળ તેના વારસને કરવું પડે.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત ઘણોછે.

૬. થોડી તકસીરવાળાને ન્યાતબાહાર કેહેવાતો નથી ને તેને પંક્તિબાહાર મુકાયછે ને તેની તકસીર જે કાંઈ જાણ્યામાં આવે ત્યારે તેને ન્યાત સમસ્ત તથા શેઠપટેલ મળીને તેની શાબેતી કર્યા પ્રમાણે અગર ન્યાતબાહાર અગર પંક્તિબાહાર જે કાંઈ તેની તકસીર પ્રમાણે મુક્યામાં આવે ને તેના ઉપર કાંઈ થોડી તકસીર જાણ્યામાં આવે ત્યારે તેને ન્યાતમાં લીધામાં આવે ને તેને કાંઈ ન્યાત મળીને દંડ કરે (તેને કરવો પડે) ને દંડ આપે ત્યારે ન્યાતમાં લે.

૭. કોઈ શખસ પંક્તિબાહાર છે ને તેનો છોકરો પરણાવવા બાબતનો સવાલ એ જે ન્યાતને મેળવીને સવાલ કરે ત્યારે ન્યાતના લોક તથા શેઠપટેલ મળીને તેની તકસીર પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાંઓને પરણાવી શકેછે, થોડી તકસીરવાળાછે તે ન્યાત્તબાહાર કેહેવાતા નથી તેથી કરીને.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને ન્યાતવાળા પણ પંક્તિબાહાર બેસાડીને જમાડેછે, ચાલ તો એવો મુકરર છે. ને તેના સગા વેહેવાર જમાડે ત્યારે તેને દુર બેસાડીને જમાડે તેની કોઈ તરફેણ કરે ને બે સરસ્તે અનાચાર ચાલ પંક્તિવાળા પાસે કરાવે તેને જમવા તેડનાર શખસને પણ પંક્તિબાહાર બેસાડ્યામાં આવશે એ શિરસ્તોછે.

૯. ન્યાત્ત સમસ્ત તથા શેઠપટેલની (રજાવના) પંક્તિબાહારવાળાને તથા ન્યાતબાહાર વાળાને રજાવિના લીધામાં આવે નહી.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનો વિસ્તાર ચોથી કલમમાં લખ્યોછે—ન્યાતબાહારની બાબત મધ્યે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય ત્યારે મરનાર શખસ પતિત થઈ ગયો હોય ત્યારે તેના વારસને પુત્તળ કરવું પડે છે.

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ માળવી ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮.

૧. કોઈ શખસ ન ઘટે એવાનું ખાય પીએ મદપાન વગેરે દુષ્ટ કર્મ કરે તેની સાક્ષી સુદ્ધાં ન્યાતને જાહેર થાય તો ન્યાતબાહાર રહે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને માબાપથી જુદો રહેતો હોય ને તેની સંગતી માબાપ ન કરે તો તેને એકલાને ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. કોઈ શખસ કોઈના ઉપર જુઠું તોહમત મુકે તો તેની તજવીજ શાહેદ સુદ્ધાં ન્યાતના લોકો કરે

[1] "પ્રાયશ્ચિત કરે" અસલ કાગળમાં નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તે બાબત કોઈના દીઠામાં આવે ત્યારે તેને ન્યાતવાળા પુછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે શું કરવું ઘટે તે શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૫. જે શખસ મહાપાતકી હોય અથવા વટળી ગયો હોય તેને પંક્તિબાહાર કહેછે.

૬. જે શખસની થોડી તકસીર હોય ને ન્યાતથી દુર બેસાડીને જમાડે તેને પણ ન્યાતબાહાર કહેછે.

૭. એજ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તેના છોકરાં સાથે તેને સંસર્ગ ન હોય તો ન્યાતને પ્રણીપત કરે ને સમાધાન કરે ને ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમાડે તો તેના ઉપર સંસર્ગ દોષ કહેવાય.

૯. અમારામાં કોઈ પટેલનો નિયમ નથી, ચાર ઘરડા ડાહ્યા બેસીને કરે તે થાય.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો મરીજાય તેને પ્રાયશ્ચિત્ત કરીને મુખ્ય સગુ હોય તે અગ્નિસંસ્કાર કરે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય ને તેનું પુત્તળ કરે ત્યાર પછી શાસ્ત્રમાં ઠરે તે ખરૂં.

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ મેલતવાલનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૩.

૧. જેનો સંગ કીધાથી બીજાનો દેહ વટલે એવી તકસીરવાળાને એવાં કામના સબબથી (તેને) ન્યાતબાહાર મુકે છે.

૨. કોઈ શખસ નિચનો ધર્મ પાળે, તે ન્યાતબાહાર રહે.

૩. ખોટાં તોહમતથી ન્યાતબાહાર મુકતા નથી, શાહેદીથી સાબીત તકશીર થાય ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશોએ વેહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાત બાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત છે.

૬. થોડી તકસીરથી થોડે દુર રાખે, ન્યાતમાં પીરસે નહી.

૭. પંક્તિબાહારવાળાને ન્યાત મળીને પાવન કરે, ત્યાર પછી તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે તો આઘો બેસાડીને જમાડે છે.

૯. ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિ બાહારિયાને પટેલની તથા ન્યાતની રજાથી લેવાય છે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને શાસ્ત્રની વિધિ પ્રમાણે થાય.

૧૧. શાસ્ત્ર પ્રમાણે પુત્તળ થાય ત્યારે કબુલ છે.

બ્રાહ્મણ—સાચોરા સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૭.

૧. એ તરેહથી ન્યાતબહાર મુકે; જે પ્રથમ તો પોતાના કુળ ધર્મથી, ન્યાતીના ધર્મથી, પોતાના ઇષ્ટથી રહીત હોય તેને ન્યાતબાહાર મુકે છે.

૨. જે પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને તેનાં માબાપ તેનાં સંગી છે તો તેને સુદ્ધાં ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. કોઈ શખસના ઊપર કોઇએ તોહમત મુકયું હોય (તો) ને તે પંચમાં સાબીત થાય તો તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે પરન્યાતી જેટલો વેહેવાર છે.

૫. ન્યાતબાહારવાળાને ને પંક્તિબાહારવાળાને એટલો ભેદ છે જે ન્યાતબાહારિયાને ધર્મશાસ્ત્રની આજ્ઞાથી જેવાં કર્મ તેવો દંડ થાય ત્યારે ન્યાતમાં આવે ને પંક્તિબાહારવાળો તો ન્યાતીની મરજીથી પાવન થાય.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડે પણ તે ન્યાતબાહાર ન કહેવાય.

૭. તે પંક્તિબાહારનાં છોકરાં તેનો અભિશાપ મટયાવિના ન પરણે.

૮. જે રીતે ન્યાતનો બંદોબસ્ત છે તે રીતે પંક્તિબાહારિયાને કોઈ જમવા તેડે તે તેના ઊપર કાં[illegible] દોષ નથી.

૯. પંચની મરજીવિના એકલા પટેલથી ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયાને ન્યાતમાં ન લેવાય.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો મરી જાય ને શબની શુદ્ધી શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરે ત્યારપછી જેને અધિકાર હોય તે તેને બાળે ને તેજ ષટ્પિંડ કરે.

૧૧. ન્યાતબાહારિયો મરી ગયો ને તેનું પુત્તળ થયું ત્યારે તે ન્યાતમાં આવ્યો કહેવાશે, શાસ્ત્રની આજ્ઞાથી.

બ્રાહ્મણ–શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં વટલ્યાથી તથા બદફેલીના માર્ગમાં પડે તે શખસને ન્યાતબહાર મુકાય.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તે વટલેજ, ને તે વટલ્યો ત્યારે તેના માબાપ તેનો અંગિકાર કરે તો તેના માબાપ સુદ્ધાંને ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કંઇ તોહમત આવ્યું ત્યારે તે તોહમત શાબીત થાય તો ન્યાતબાહાર મુકાય.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે જમવાનો તથા પાણી પીવાનો તથા લાહાણું આપવાનો તથા નોતરૂં દેવાનો કશો વેહેવાર કરવો નહી.

૫. ન્યાતબાહારમાં તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત છે, શો જે પંક્તિબાહારવાળાને દુરથી પીરસીએ છૈએ ને જમેછે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે કંઇ પંક્તિથી દુર બેસાડતા નથી, જેવી તકસીર તેહેવો દંડ કરીને સાથે બેસાડે છે.

૭. જે પંક્તિબાહાર હોય તેનું સમાધાન કરીને ન્યાતમાં લીધાવિના તેના છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં ને છોકરાં થયા પછે કોઇ શખસ પંક્તિબાહાર રહ્યો હોય ને તેના છોકરાં તેથી જુદાં રેહે તો તે છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજા શખસ જમવા તેડે તો તેપણ તેને દુર બેસાડે.

૯. કોઇ શખસ ન્યાતબાહાર અગર પંક્તિબાહાર હોય તો પટેલ તથા ન્યાત મળીને શાસ્ત્ર પ્રમાણે ન્યાતમાં લે તો લેવાય.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો મરી જાય ત્યારે તેને બાળવાનો વેહેવાર શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૧૧. ન્યાતબાહારિયાનું પુત્તળ કરવું તે શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરવું.

બ્રાહ્મણ–શ્રીમાળી સુરતીના તડબીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૪.

[1] ૧. અમારી ન્યાતમાં વટલે તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૨. બ્રાહ્મણ થઈને અસુરનો ધર્મ પાળે, ને તેના માબાપ અંગિકાર કરે, ને તેની જોડે બેસીને જમે, તો તેને સુદ્ધાં ન્યાતબાહાર મુકે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે જમવાનો તથા પાણી પીવાનો વેહેવાર નહી.

૬. કંઈ તકસીર જાણ્યાવિના કોઈને પંક્તિબાહાર કહેવાય નહી.

૭. પંક્તિબાહાર હોય ને તેનાં છોકરાં જુદાં હોય, તો તે છોકરાં પરણે.

૯. અમારામાં પટેલની રાજીની કાંઈ દરકાર નથી, ન્યાત મળીને શાસ્ત્ર પ્રમાણે લે તો લેવાય.

બ્રાહ્મણ–શ્રીમાળી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૦.

[2] ૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તે વટલેજ ને તે વટલ્યો ત્યારે તેના માબાપ અંગિકાર કરે, તો તે સુદ્ધાં તેને ન્યાતબાહાર મુકે, નહિતો કરે તે ભોગવે.

૯ કોઈ શખસ ન્યાતબાહાર અગર પંક્તિબાહાર હોય, તો ન્યાત મળીને શાસ્ત્ર પ્રમાણે ન્યાતમાં લે તો લેવાય.

---

૧ આ વિશે વિવાહ બાબતમાં કરેલી ટીકા જુઓ.

૨ આ વિશે વિવાહ બાબતમાં કરેલી ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ—હરસોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વટલ્યાથી તથા બદફેલીના માર્ગમાં પડે તે શખસને ન્યાતબાહાર મુકાય.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તે વટલેજ ને તે વટલ્યો ત્યારે તેનો અંગિકાર કરે તો તેના માબાપ સુદ્ધાં તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. કોઈ શખસ ઉપર કાંઈ તોહમત આવ્યું ત્યારે તે તોહમત શાબીત થાય તો તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે જમવાનો તથા પાણીપીવાનો તથા લાહાણું નોતરૂં આપવાનો કશો વેહેવાર નથી.

૫. ન્યાતબાહારમાં તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત છે, એ જે કોઈ વટલ્યો એટલે ચોર્યાસી ન્યાત જમાડે નહી તેને ન્યાતબાહાર કહેછે; ને પંક્તિબાહાર તે ન્યાતની આજ્ઞા લોપીને જેણે[1] ઉન્મત્તપણુ[2] કર્યું હોય તે; પછે તેનો દંડ તકસીર માફક ઘટે તે લઈને જમાડે તેનું સર્વે ખાય (ને) તે બીજાને ત્યાં જમે.

૬. થોડી તકસીરવાળાને પંક્તિથી દુર બેસાડવા અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી તેને ન્યાત ચાહે ત્યારે તકસીર માફ કરીને જમાડે.

૭. ઊપર પ્રમાણે હોય તેનું સમાધાન કરીને ન્યાતમાં લીધાવિના તેના છોકરાં ન્યાતમાં જમે નહી, પરણે નહી, ને છોકરાં થયાં પછે કોઈ ન્યાતબાહાર રહ્યું હોય ને તેનાં છોકરાં જુદાં રેહેતાં હોય તો પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને અમારી ન્યાતમાં કોઈ જમવા તેડે નહીં ને તેને તેડ્યો તો ન્યાત પુછી શકેછે.

૯. અમારી ન્યાતમાં કોઇ પટેલ નથી એટલે શું જાણીએ.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો મરી જાય ત્યારે તેને બાળવાનો વેહેવાર શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૧૧. ન્યાતબહારિયાનું પુત્તળ કરવું તે શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૧ "જેણે" અસલ કાગળમાં નથી.
૨ ઉન્મત.

બ્રાહ્મણ—અનાવળાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૯.

૧. કોઈ વટલે અગર ખુન કરે તે ન્યાતબાહારિયો થાયછે.

૨. કોઈ શખસ વટલે અગર પોતાનો ધર્મ મેહેલીને નિચનો ધર્મ આચરે તો તેજ ધણી ન્યાતબાહાર રહે. તેના માબાપ કાંઈ રહેતાં નથી ને તે ધણીને પંચ મળીને શાસ્ત્રાધારે પાછો લે તો લઈ શકેછે.

૩. કોઇ શખસના ઊપર કોઈએ તોહમત મુક્યું ત્યારે તેનું તોહમત શાબીત થયા વગર કાંઈ કરવું નહી.

૪. ન્યાતીબાહારવાળા સાથે કાંઈજ વેહેવાર કરવો નહી ને ન્યાતમાં દાખલ થયા પછી સર્વે વાત થાય છે ને પંચ મળીને ન્યાતમાં લેછે.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીરથી ન્યાતબાહાર મુક્યો તોપણ, તેને ન્યાતમાં (તેને) બેસવા દેતા નથી; પંચ મળીને લે ત્યારે બેસે.

૭. જે જાતે બગડ્યો તેજ ન્યાતબાહાર રહે બાકી તેના છોકરાં સુખે પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને જમવાને કોઈ તેડતુંજ નથી ને જતું પણ નથી, ને તેડે તે ધણી ન્યાતબાહાર રહે.

૯. અમારી ન્યાતમાં પટેલ નથી તો રજા શાની?

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી ગયો તો તેને ન્યાતના લોક બાળે ને ષટ્પિંડ તેના કુટંબી અગર તેના વારસ હોય તે કરે.

૧૧. પુત્તળ કરવું તે શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

બ્રાહ્મણ—વાયડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૫.

૧. ન્યાતબાહાર મુકવાનો શિરસ્તો એ જે એકતો ખુની તથા જેનું પાણી પીવું ઘટતું નથી ને પીએછે તથા નિચનું વ્યસન છે ને કોઈ કરેછે તેને તથા પર

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ન્યાતની કન્યા કોઈ લાવે તેને તથા મહાપાતકી વિગેરેમાં એટલાને ન્યાતબાહાર મુકવાનો અધિકાર છે; ને એટલા શખસની તરફેણ જે કોઈ[1] કરે તો તેને[2] પંક્તિબાહાર એસાડીને જમાડવાનો વેહેવાર રાખવો, ને શાસ્ત્ર પ્રમાણે ન્યાતવાળા રાજી થઈને તેને લઈ શકેછે, ને તે ન્યાતનો જણ્યો ન્યાતમાં લીધામાં આવેછે; એ મુકરર છે (એ રીત છે).

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને બીજે નિચનો ધર્મ પાળે તેને પંચાતના શેઠ પટેલ મળીને (જે શખસ ધર્મ પાળેછે તેને) ન્યાતબહાર મુક્યામાં આવેછે, તેના માબાપને ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવે નહી એ રીત છે.

૩. શાબીતી કર્યાવિના ન્યાતબાહાર મુકાતો નથી.

૪. કોઈ શખસ ન્યાતબાહાર છે ને તે મરી ગયો (તેની મઈઅત થાય) તેની ન્યાતના મળીને મઇઅત પહોંચાડેછે, ને તેનો જે કોઈ (સગો) મુળ લગતો સગો પુત્તળ કરીને ક્રિયા-ખરચ કરવા માગે તો ન્યાતના લોક કબુલ કરે, એ શિરસ્તો (એ) મુકરર છે.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં મુકરર તફાવત છે.

૬. થોડી તકસીરવાળાને ન્યાતબાહાર કેહેવાતો નથી, ને તેને પંક્તિબાહાર મુકાયછે, તથા તેની તકસીર જે કાંઈ હોય તે પંચના લોક મળીને શાબીત કરે; ને તેની તકશીર પ્રમાણે ન્યાતના શેઠ પટેલ મળીને (જે) કાંઈ દંડ કરીને ન્યાતમાં દાખલ કરી શકેછે. એ મુકરર છે.

૭. કોઈ શખસ પંક્તિબાહાર છે ને તેના છોકરાં પરણાવવા બાબતનો સવાલ એ જે ઉપરની છઠી કલમમાં વિસ્તાર લખ્યોછે તે પ્રમાણે શાબીતીથી માલુમ પડે, ને તેની તકસીર પ્રમાણે ન્યાતસમસ્ત મળીને દંડ લે, ને તે શખસ પાછો લીધામાં આવે ને તે શખસ પરણે એ મુકરર છે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને ન્યાતવાળા પંક્તિબાહાર એસાડીને જમાડેછે, ચાલ તો એ મુકરર છે, ને તેના સગાછે ને (તેના) સગા વેહેવારે જમાડે, તો દુર એસાડીને જમાડે; ને તેના સગાની તરફેણ કરીને એ શિરસ્તાનો અન્યાય ચાલ પંક્તિબાહારવાળા પાસે કરાવે, તેને જમાડવા તેડનાર શખસને પંક્તિબાહાર એસાડયામાં આવે, એ શિરસ્તો દુરસ્ત છે.

૯. શેઠ તથા પટેલ તથા ન્યાત સમસ્તની રજાવિના પંક્તિબાહારવાળાને તથા ન્યાતબાહારવાળાને રજાવિના લીધામાં આવતો નથી એ રીત છે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય, ત્યારે તેનો વિસ્તાર ચોથી કલમમાં લખ્યોછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ને[1] (ત્યારે) તેના પિત્રાઈ તથા ગોત્રાઈ હોય (ત્યારે) તો તેનું પુત્તળ કરવું એને લાજમ છે, બાકી જ્યારે તેને બંને નથી, તો તેને કાંઈ પુત્તળ કરવાની જરૂર નથી. એ મુકરર છે.

બ્રાહ્મણ–મારવાડી શીરોઈ સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦.

૧. ન્યાતબાહાર બાબતના ૧૧ સવાલ છે તેના જવાબ એ જે અમારી ન્યાતમાં આજલગી એવું થયું નથી ને કોઈને ન્યાતબાહાર પણ મુકયો નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

બ્રાહ્મણ–મધ્યાચલનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૬.

સવાલ નંબર ૧૧ નો જવાબ ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે મુકે ને લે.

બ્રાહ્મણ–સારસ્વત (લુહાણાના ગોર)નો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૧.

૧. જેના જેવા અપરાધ તે સબબથી ન્યાતબાહાર મુકવામાં આવે છે, ને અપરાધ પ્રમાણે પ્રાયશ્ચિત્ત

---

૧ "જે કોઈ" અસલ કાગળમાં નથી.
૨ "તેને" અસલ કાગળમાં નથી.

૧ "ને" અસલ કાગળમાં નથી.

તથા દંડ લઈને ન્યાતમાં લીધામાં આવે છે, શાસ્ત્રાધારે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહારમુકવામાં આવે, ને તેના માબાપ સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. કોઈ શખસના ઊપર કોઈ તોહમત મુકે, ત્યારે તોહમતની સાબીતી થયાવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહી ને સાબીતી તો શાહેદોથી તથા મુદ્દાઓથી થાય છે, ને અગર તોહમતના મુકનારે જુઠું તોહમત મુક્યું, તો તેના ઊપર દોહોઠી શિક્ષા ન્યાતવાળા કરે.

૪. જે ન્યાતબાહાર રહ્યો તેની સાથે સર્વે[1] બંધ.

૫. ન્યાતબાહારને અમારામાં પંક્તિ આપતા નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે થોડી પંક્તિથી દુર એસીને જમાડવાનો ચાલ નથી, કોઇ એસતું નથી ને કોઈ એસાડતું નથી.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે, તેના છોકરા બાપથી અલાયધા રેહેતા હોય, તો ન્યાતમાં પરણે ને એકઠા રેહેતા હોય, તો તેનું સમાધાન થયા પછે તે ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડેતો તેને કાયદાસર એસાડીને જમાડે તેને કાંઈ દોષ નહી.

[2]૯. ... ...

૧૦. જે શખસને સહસા ન્યાતબાહાર મુક્યો ને તે મરી જાય ત્યારે તેના ષટ્પિંડ થાય, ને ન્યાતવાળા બાળવા જાય, ને જે શખસ ફરી ન્યાતમાં આવી શકતો નથી તેને ન્યાતના બાળવા કોઇ જતા નથી.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય, ને તેનું પુત્તળ કરે ત્યારે તે ન્યાતમાં દાખલ થાય છે.

બ્રાહ્મણ—પારાશરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૨.

૧. જે શખસ પતિત થયો એટલે જે વર્ણનું અન્નપાનાદિક લેવું ન ઘટે તેવાનું લે, તથા પોતાનો ધર્મ ભ્રષ્ટ થાય, તેની સાથે કોઈ વેહેવાર કરે, તો તેને ન્યાતબાહાર મુકવો, તથા ન્યાતીના લોકોએ જે જે બંદોબસ્ત કર્યાછે તેથી ઊલટો ચાલે, ને ન્યાતીની શિક્ષા માને નહી, તો ન્યાતબાહાર મુકીએ, ને શિક્ષા કબુલ કરે, તો ન્યાતમાં લેવો, પણ પતિત થયો તેને ન્યાતમાં લેતા નથી.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ આચરે, તે વાસ્તે ન્યાતે ન્યાતબાહાર મુક્યો ત્યારે તેના માબાપ પોતાના કબજામાં રાખીને મુલાજાથી અંનવસ્ત્ર આપે, તો તે ન્યાતબાહાર રેહેતા નથી.

૩. જે શખસના ઊપર તોહમત મુકે તો તે તોહમતની શાબીતી ન્યાત પોતાના વિચારથી તથા શાક્ષીથી તજવીજ કરે ને ન્યાતીની નજરમાં તોહમત શાબીત ઠરે, તો ન્યાતબાહાર મુકે, કાં જે સમસ્ત ન્યાતને એક સાથે અદાવત હોતી નથી, માટે ન્યાતના ધ્યાનમાં આવે એજ તોહમતની સાબેતી.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહારને પંક્તિબાહાર એકજ છે.

૬. અમારી ન્યાતમાં થોડે દુર એસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. જે કોઇ પતિતવનાનો ન્યાતબાહાર છે, તેની સાથે વેહેવાર વગેરેનો સંબંધ કરવાનો બંધ થાય નહી, જે શખસ પંક્તિબાહાર છે, તેને બીજો શખસ પંક્તિમાં લૈને એસે, તો ન્યાત તેને પ્રાયશ્ચિત્ત કરાવે, ને તે પ્રાયશ્ચિત્ત ન કરે તો તેના જેવો તે થાય.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે, તેને જે કોઈ પોતાને ઘેર પોતાની સાથે પંક્તિમાં લઈને જમવા એસે, તો ન્યાત તેની પાસે પ્રાયશ્ચિત્ત લે.

૯. ન્યાતની રજાવિના ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહી.

૧૦. જે પતિત ન્યાતબાહાર છે, તે કદાપી ન્યાતમાં આવી શકતો નથી, ને તે શિવાય બીજી બાબતથી ન્યાતબાહાર છે તેના ઉપર જે શિક્ષા ઠરાવી છે તે કરે ત્યારે ન્યાતમાં આવે પણ તે શિક્ષા સર્વને વાસ્તે મુકરર નથી, ન્યાત શિક્ષા કરતી વખત અપરાધ જોઇને શિક્ષા કરેછે વાસ્તે મુકરર નથી, ને તેને બાળવા જાય ને સંસ્કાર પણ કરે.

---

[1] અસલ કાગળમાં "શરવશ" છે.

[2] સવાલ ૯ નો જવાબ છે નહીં.

૧૧. જે પતિત ન્યાતબાહાર છે તેને ન્યાતના લોક બાળવા જાય નહી, ને જે બીજા સબબથી ન્યાતબાહાર છે, તેને બાળવા જાય તેનો દોષ નહી, તેનો સંસ્કાર પણ કરે, ને પતિતનું પુત્તળ કરે.

બ્રાહ્મણ–રાયકવાળ સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૧.

૧. કુમાર્ગે ચાલે તેને ન્યાતના ન્યાતબાહાર મુકે તજવીજ કરીને.

૨. જે કરે તેને મુકે, ને જો તેના માબાપ સંગી થાય, તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. કોઈ શખસને માથે તોહમત મુકે તો તેની તજવીજ સારીરીતે કરીને ન્યાતબાહાર મુકે.

૪. જે શખસ વટલી ગયો હોય, તેની સાથે વેહેવાર ન કરવો.

૫. જે શખસ પંક્તિબાહાર હોય તે ધર્મ શાસ્ત્ર પ્રમાણે પ્રાયશ્ચિત્ત કરે, તો તેને ન્યાતમાં લેવાય, ન્યાત સર્વ મળીને લે તેને, ન્યાતબાહાર હોય તેને ન્યાતમાં લેવાય નહી, એટલો તફાવત છે.

૬. જે શખસ થોડી તકસીરવાળો હોય તે પંક્તિબાહાર કેહેવાશે.

૭. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે, ને છોકરાથી જુદો જમતો હોય, તો તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે, ને છોકરાં સાથે એકઠો જમતો હોય, તો ન્યાતમાં સમાધાન થાય ત્યારે છોકરાં પરણે.

૮. પંક્તિબાહારવાળાને જમવા તેડે, તો તેની મર્યાદાએ જમાડે.

૯. અમારી ન્યાતમાં પટેલ નથી કોઈ, તો રજાકોની મંગાય.

૧૦. થોડી તકસીરથી ન્યાતબાહાર રહ્યો હોય, તો ન્યાત બાળે, ને પતિત થયો હોય તો ન્યાત ન બાળે.

[1]૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય ત્યારે ધર્મ શાસ્ત્ર પ્રમાણે પુત્તળ કરે ને તેની ક્રીયા કરે તો ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

[1] ૧૧ મા સવાલનો ઉપર લખેલો જવાબ અસલ કાગળમાં [?]કી નાંખ્યો હોય એમ દેખાયછે.

બ્રાહ્મણ–કંડોળીયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં અમારા બ્રાહ્મણનો ધર્મ મુકીને બીજો ધર્મ પાળે, ને કુકર્મ કરે તેને ન્યાતબાહાર મુકે છે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચનો ધર્મ પાળે તેનો તેના માબાપ વગેરે જે કોઇ સંસર્ગ કરે તેને ન્યાતબાહાર મુકે છે.

૩. કોઈ શખસના ઊપર કોઇ તોહમત મુકે છે, ત્યારે તેને પંચના લોક સાબીત કરીને ન્યાતબાહાર મુકે છે.

૪. ન્યાતબાહારિઆ સાથે કશો સંસર્ગ નથી કરતા.

૫. ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પંક્તિબાહારનો ભેદ નથી.

૬. થોડી તકસીર બાબતનો નિયમ નથી.

૭. ન્યાતબાહાર હોય તેના છોકરાં સંસર્ગ તેનો ન કરે તો પરણે ને કરે તો નહી પરણે.

૮. પંક્તિબાહારનો શિરસ્તો નથી તેનું શું લખીએ?

૯. અમારી ન્યાતમાં પંચ મળે ને ન્યાતબાહારિયાને લે છે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય થોડી તકસીર વાસ્તે તો તેના કુટંબ વર્ગ બાળે.

૧૧. વટલી ગયો, પતિત થઇને મરી ગયો, તે ધણીને ન્યાતના લોકો કોઈ બાળે નહી, ને પુત્તળ વિધાન શાસ્ત્ર પ્રમાણે, કે (તે) ન્યાતના લોક કહે તે પ્રમાણે કરે.

બ્રાહ્મણ–મોતાળા ઓરપાડના દેસાઇનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૧૯.

૧. જે જે તકસીરથી તથા જે જે સબબથી ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર અમારી ન્યાતમાં મુકાયછે, તેની વિગત એછે કે જે વર્ણનું અંનપાનાદિક લેવાનો અધિકાર નથી, તે વર્ણનું અંનપાનાદિક જે શખસે લીધું, ત્યારે તે શખસ પોતાના ધર્મથી ભ્રષ્ટ

થયો તેની સાથે કાંઇ વેહેવાર કરવો ઘટારત નથી, ને કદાચ કોઈ શખસે વેહેવાર કસ્યો, તેને પણ ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકેછે, તથા ન્યાતીના લોકોએ જે જે તેવારે બંદોબસ્ત કસ્યો છે, તે બંદોબસ્તનું અનુમાન જે શખસ કરીને તેથી ઊલટું ચાલે, ને ન્યાતીઆજ્ઞા માને નહી તેવારે તે શખસને પંક્તિબાહાર મુકેછે, જ્ઞાતીએ આજ્ઞા કરી હોય તે પાળી લાવે ત્યાં સુધી, ને જે ભ્રષ્ટ થઈને પતિત થયો કે શાસ્ત્રના આધારથી ન્યાતમાં લેવાય નહી એવા શખસને કદાપી ન્યાતમાં લેવાયજ નહીં.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચનો ધર્મ આચરે, તે સબબથી ન્યાતમળીને તેને ન્યાતબાહાર મુકયો, ત્યાર પછી તેને તેના માબાપ વગરે પોતાના ઘરમાં રાખીને ખાનપાનાદીક કરે, તો તે પણ તેની સાથે ન્યાતબાહાર રેહે.

૩. કોઈ શખસની ઊપર તોહમત મુકે તે તોહમતની શાબીતી કરચાવના તેને ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને તે તોહમતની શાબીતી કરવી એરીતે જોઈએ, કે સર્વ પોતાની ન્યાતીના લોકો હોય, તે મળીને શાસ્ત્ર પ્રમાણે તોહમતની તજવીજ કરીને વિચાર કરે, ત્યાર પછી તે વિચાર કરવામાં તોહમત શાબીત નજરમાં આવ્યું ત્યારે તે તોહમત પ્રમાણે ન્યાતી તેને શિક્ષા કરે.

૪. જે પતિત થયલો શખસ ન્યાતબાહાર છે, તેની સાથે અન્નપાનાદીક વેહેવાર સંબંધ સુદ્ધાં કશો કરવો નહી; ને એવી તરેહના અપરાધી શખસ શિવાય બીજા અપરાધી શખસને બીજા અપરાધથી પંક્તિબાહાર મુકયો હોય તેને પંક્તિબાહાર મુકતી વખત તેની સાથે જે વેહેવાર ન કરવાનો બંદોબસ્ત ન્યાતીએ ઠરાવ્યો હોય, તેટલો વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત છે, તેના ભેદનો ખુલાશો આ નંબરની પેહેલી કલમમાં લખ્યોછે.

૬. જે શખસને પંક્તિબાહાર મુકયો, ત્યાર પછી તે શખસ કદાપિ જમવા આવે. તેને પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડવો જોઇએ, ને પંક્તિબાહાર મુકવાનો સબબ લખેલોછે તે રીતના પંક્તિબાહાર મુકેલા શખસને પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડયાથી ન્યાતબાહાર કહેવાશે નહી.

૭. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેની સાથે જે વેહેવાર ન કરવાનો મુકરર ન્યાતીએ ઠરાવ્યો હોય. તે મુજબ તેના છોકરા કબુલ રાખે, તેવારે તેને પરણવાની બાબતમાં હરકત નથી.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને જે રીતીએ જમાડવાનો બંદોબસ્ત ન્યાતીએ કરચો હોય, તેથી ઊલટું ચાલીને જમાડે, તો તેને પણ પંક્તિબાહાર મુકવો જોઈએ, ન્યાતીઆજ્ઞા પાળી લાવે ત્યાં સુધી.

૯. શેઠ એટલે મુખ્ય અધિકારીઓની તથા પટેલોની તથા ન્યાતીના લોકોની એકવિચારની અનુમતીવિના પંક્તિબાહાર રહેલા શખસને કોઈથી ન્યાતીમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનું પુત્તળ થાય, ને તેને ન્યાતીના લોકો તેના સગાંવાહાલાં ન હોય ત્યારે બાળે છે, ને તેનાં ષટ્પિંડ તે વખત કરતા નથી, એ ષટ્પિંડ વગેરે ક્રિયાનું કર્માંત્ર તેનું પુત્તળ થયાથી કરવામાં આવે છે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કીધાથી તે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

બ્રાહ્મણ—ઉનેવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૨૫.

૧. શી શી તકસીરથી તથા શાશા સબબથી ન્યાતબાહાર મુકેછે ? જારકર્મ કરે ત્યારે મુકાય છે, પુરૂષ તથા સ્ત્રીને, પુરૂષ ઘર દીહની[૧] ન્યાત જમાડે, ને સ્ત્રી સકુટુંબની ન્યાત જમાડે ત્યારે ન્યાતમાં આવે, ને મદ્ય પાન જે કરે તેને મુકાય છે તે(નો) શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરે ને ન્યાતનો સિરસ્તો આપે ને ન્યાતમાં આવે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે, તો તે ધણી ન્યાતબાહાર રહેછે, ને તેના માબાપ સંગી હોય તો તેને પણ મુકાય.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે, ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકી શકે નહી.

---

૧ અસલ કાગળમાં " દીષ્ટ " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે ખાધા પીધાનો વેહેવાર નહીં, ન્યાતબાહાર રહે ત્યાં સુધી.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારનો વેહેવાર એક છે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડા દુર બેસાડીને જમાડેછે, તેને ન્યાતબાહાર કહેવાશે; નોતરૂં દે તો ન્યાતબાહાર નહીં, ને નોતરૂં બંધ થયું ત્યારે ન્યાતબાહાર કહેવાશે.

૭. પંક્તિબાહાર છે તેની સાથે છોકરાં ખાતાંપીતાં હોય તો પરણે નહીં, ને જ્યારે છોકરાં તેથી જુદાં રહેતાં હોય તો પરણે વા જ્યારે તે શખસ પંક્તિમાં આવે ત્યારે પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને જે ન્યાતવાળો જમાડે તેને માથે દોષ બેસે, તે દેહશુદ્ધ પ્રાયશ્ચિત્ત કરે, ત્યારે દોષ ઉતરે.

૯. પટેલ તથા ન્યાતવાળા મળીને લે ત્યારે લેવાય ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારવાળાને.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો મરી જાય તેને બાળવાનું તથા ષટ્પિંડ શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરે.

૧૧ ન્યાતબાહારિયો મરી જાય ને તેનું પુત્તળ કરે ત્યારે તે શાસ્ત્રને આધારે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

બ્રાહ્મણ-તપોધનની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૯.

૧. કોઈ પતિત થયો અથવા ન્યાતના રસ્તાથી ઉલટો ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. ન્યાતનો ધર્મ મુકીને નિચનો ધર્મ પાળે, તો તેને ન્યાતબાહાર મુકે, ને માબાપ તેનો સંગ કરે, તો તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. કોઇ શખસને માથે તોહમત મુકે, તેની શાબીતી કીધાવના ન્યાતબાહાર મુકાતો નથી, ને તોહમત શાબીત કીધાવના ન્યાતબાહાર મુકે, તો તે ન્યાતબાહાર કેહેવાય નહીં, તે તડબાહાર[1] કેહેવાય છે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર કરવો નહીં.

---

૧ "બાહાર" અસલ કાગળમાં નથી.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર તેઓ તેજછે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે આઘો બેસાડીને જમાડે તેઓ ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે, તેનો સંગ તેનાં છોકરાં નહી કરે, તો તેનાં લગન ન્યાતમાં થાય.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજા લોકો જમવા તેડે પણ દુર બેસાડીને જમાડે.

૯. પટેલ તથા મુકાદમ[1] મળીને ન્યાતને સંભળાવીને ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લે, તેના અપરાધ પ્રમાણે શિક્ષા કરીને.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને સગા વાહાલા બાળેછે, ને ષટ્પિંડ તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરે તેનું પુત્તળ થયાથી ન્યાતમાં આવેછે.

બ્રાહ્મણ-તપોધન ખંભાતી શાહીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મુકવાની તકસીર એ છે કે ન્યાતના શિરસ્તા કરતા અન્યાયે ચાલે, તથા અમારાથી જે નિચ વર્ણ હોય તેનું પાણી પીએ, તથા તેનું ખાય તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ મુકી દઈને નિચનો ધર્મ પાળે, તો ન્યાત ન્યાતબાહાર[2] મુકે, ને માબાપ તેનો અંગિકાર કરે તો તે સુદ્ધાંને મુકે.

૩. કોઈના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે તે તોહમતની શાબીતી પંચવાળા મળીને કરે ને શાબીત થાય, તો ન્યાતબાહાર મુકે, તેની શાબીતી થયાવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને કોઈ દુશ્મનીથી કોઇને તોહમત જુઠું મુકે, ને તે શાબીત નહીં થાય, તો તે જુઠું તોહમત મુકનાર શખસને ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકી શકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર કરવો નહીં.

---

૧ અસલ કાગળમાં 'મુકરદમ' છે.

૨ "ન્યાતબાહાર" અસલ કાગળમાં નથી.

૫. ન્યાતબાહાર ને પંક્તિબાહાર એકજ છે, તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય, તેને જમવા તેડવાનો ચાલ નથી.

૭. જે શખ્સ ન્યાતબાહાર પંક્તિબાહાર હોય, તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં, ન્યાતવાળા તેને પંક્તિપાવન કરે તો પરણેછે યા જુદાં રેહેતાં હોય તો પરણેછે.

૮. જે શખ્સ પંક્તિબાહર હોય તેને બીજાથી જમવા તેડાતો નથી, ને તે આવેતો તેને દુર (આઘો) બેસાડીને જમાડે, તેનાઉપર કોઈ દોષ થતો નથી.

૯. પંચની તથા પટેલની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને તેના સગા હોય તે આગ મુકે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

બ્રાહ્મણ—કરાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૧.

૧. ન્યાતમાં કોઇ વટલી જાય તથા બાહાર જઈને પરણી આવે પરન્યાતીમાં, અથવા કોઈ ન્યાતીનું પાણી પીવું ઘટમાન નથી તેનું પાણી પીએ, તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૨. ન્યાતમાં કોઈ નિચ ધર્મમાં જાય તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે, ને તેના માબાપ ઘરમાં એકઠા રાખે, તો માબાપ સુદ્ધાં ન્યાતબાહાર મુકાયછે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર તોહમત મુકે, ને શાબીતી ન થાય, તો ન્યાતબાહાર મુકાતો નથી.

૪. ન્યાતબાહારવાળા જોડે અન્ન તથા જળ તથા દીકરી વહેવાર ન કરવો.

૫. અમારામાં ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. અમારામાં થોડે દુર બેસાડીને જમાડે, તો તેને ન્યાતબાહાર કહેવાયછે, પણ ડંડ કરેથી પાછો ન્યાતમાં આવી શકેછે.

૭. અમારામાં જ્યાં સુધી પંક્તિબાહાર રહે ત્યાં સુધી છોકરાં ન્યાતમાં પરણતાં નથી.

૮. અમારામાં પંક્તિબાહાર છે તેને કોઈ બીજો જમવા તેડેજ નહીં, ને તેડે તો તેને ત્યાં ન્યાતવાળા વહેવાર રાખતા નથી.

૯. અમારામાં પંચાયતની રાજીથી લેવાયછે.

૧૦. અમારામાં ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય, તો તેને ન્યાતવાળા બાળે, પંચાયતની રજા લઈને, સપિંડ શ્રાધ તેનો ભાઇ અગર કુટંબી કરે.

૧૧. અમારામાં ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય, તેનું પુત્તળ કરે, તો ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

બ્રાહ્મણ—કનોજીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૨.

૧. જેને ત્યાં ખાવા ઘટતું નથી તેનું ખાય તો તેને ન્યાતબહાર મુકીએ છૈએ ને ન ખપતાને દીકરી દે તથા ન ખપતાની દીકરી લે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈએ, ને ફરી ન્યાતમાં લેતા નથી.

૨. જે શખ્સ નિચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, ને બાપના ઘરમાં એકઠો રહેતો હોય તો બાપ સુદ્ધાં મેલાય.

૩. તોહમતનો મુકનારો પંચાયતમાં ચાર શાહેદીથી શાબીત કરી આપે, તો તોહમતવાળાને મુકીએ, ને તોહમત શાબીત ન થાય તો તોહમતના મુકનારને ન્યાત શિક્ષા કરી શકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વેહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહારવાળો દાખલ થતો નથી, ને પંક્તિબાહારવાળો દાખલ થઈ શકેછે સજાથી.

૬. દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી ને તકસીરવાળો હોય તે જમવા આવતો નથી.

૭. ન્યાતમાં દાખલ થયેથી પરણેછે.

૮. જે શખ્સ પંક્તિબાહાર છે તેને જમવા તેડે નહીં.

૯. પંચની રજાથી ન્યાતબાહાર મુકાયછે ને લેવાયછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. ન્યાતબાહારવાળાને બાળવા ગયાનો ચાલ નથી.

૧૧. પુત્તળવિધાન કરવાનો ચાલ નથી.

બ્રાહ્મણ—તળાજીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૭૯.

૧. ન્યાતબાહાર વટલ્યાવના મુકાય નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં ધર્મ બીજો છે નહીં.

૩. કોઈને માથે જુઠું તોહમત મુકે તો તેને એ જણ સાચું કરીને ન્યાતમાં આવે.

૪. ન્યાતમાં આવેથી સર્વે વેહેવાર કરવો.

૫. ન્યાતબાહાર પંક્તિબાહારમાં તફાવત છે.

૬. પંક્તિબાહારવાળાને વેગળો બેસાડીને જમાડે, ન્યાતબાહાર ન કેહેવાય.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર હોય તો ન્યાતનું સમાધાન થયાથી પરણે.

૮. પંક્તિબાહાર હોય તેને બીજા શખસ જમવા તેડે (તેનું) ઘરમેળે તેનો દોષ નહીં.

૯. ન્યાતની રજાવના ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. જે કોઈ ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેના વારસ તથા ન્યાત બાળે શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૧૧. તે દાખલ થાય.

બ્રાહ્મણ—સિધેશ્વરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮૦.

૧. જે શખસ ખુન ખરાબીની તકસીર કરે તથા વટલે ત્યારે ન્યાતબાહાર મુકાયછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને તેના માબાપ તે શખસને પોતાના ઘરમાં રાખીને તેની અનુમતે ચાલતા હોય ત્યારે તેનાં માબાપ સુદ્ધાંને ન્યાતબાહાર મુકે, અગર તે છોકરાની નિચી ચાલ જોઈને પોતાના માબાપે ઘરમાંથી કહાડી મુક્યો હોય ત્યારે તો માબાપને ન્યાતબાહાર મુકવાનું કારણ નથી.

૩. કોઈ શખસના ઊપર જુઠું તોહમત મેલે તેની શાબીતી થયાવના ન્યાતવાળાથી ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં. ને તોહમતની શાબીતી ચારજણ ભલાં માણસે નજરે જોયું હોય ને તે શાહેદી પુરે તો તોહમતનો મુદ્દો શાબીત થાય.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે ન્યાતીનો કશી તરેહનો વહેવાર કરવો ઘટતો નથી.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારવાળાને તફાવત ખરો.

૬. થોડી તકસીરને વાસતે પંક્તિથી થોડોએક દુર બેસાડીને જમાડે એટલે તે ન્યાતબાહાર સરખો ખરો.

૭. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેના છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં, ને એ છોકરાંઓએ તે શખસને જુદો મુક્યો હોય તો તેના છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮ જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ ન્યાતીના રાહથી જમવા તેડતો નથી અગર કોઈ તેડે તો તે શખસને જુદો બેસાડીને જમાડે તો તેને કાંઈ દોષ થતો નથી.

૯. પટેલ તથા સર્વે ન્યાતીની રજાવના ન્યાતબાહારિયાને તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લઈ શકાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો ભ્રષ્ટ થઇને મરી જાય તેને સગા સંબંધી વગેરે જે હોય તે બેચારજણ મળીને બાળે ને તે મરનારના ષટ્પિંડ થતા નથી ને જે બાળી આવે તેને પોતાની દેહ શુદ્ધ કરવી જોઇએ.

૧૧. ન્યાતબાહારિયો મરી જાય તેનું પુત્તળ કરીને વિધિ કરે ને ન્યાતીમાં દાખલ થવાનું તો જેને જેવો દોષ હોય તે પ્રમાણે તેનો અનુગ્રહ થાય ત્યારે ન્યાતીમાં દાખલ થાય.

બ્રાહ્મણ—દેશાવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૦.

૧. વટલ્યો ત્યારે મુકાય ન્યાતબાહાર.

૨. અમારા મધે પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચનો ધર્મ પાળે તો ન્યાતની નજરમાં આવે તે કરે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. કોઈ શખસને માથે તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાથી ન્યાત પુછે.

૪. ન્યાતબાહાર હોય તેની સાથે કશો વેહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબાહાર પંક્તિબાહાર તે મધે તફાવત છે.

૬. પંક્તિબાહાર બેઠાથી ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં.

૭. પંક્તિબાહાર હોય તેના છોકરાં પછી પરણી શકે નહીં.

૮. કોઇ શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો જમવા તેડે તે પંક્તિની રીતે બેસાડે.

૯. ન્યાતની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતની રજાથી લેવાયછે.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો મરી જાય તેનું પુત્તળ કરીને તેનો સગો હોય તે કરી શકેછે સપિંડીકરણ.

૧૧. પુત્તળનો કરનાર ન્યાતમાં છે તેને દાખલ શો કરવો છે?

બ્રાહ્મણ–ખેડવા હુમડના ગોરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૧.

૧. ન્યાતમાં કોઈ વટલી જાય અથવા બાહાર જઈને પરન્યાતની કન્યા પરણી લાવે અથવા કોઈ ન્યાતનું પાણી પીવું ઘટમાન નથી ને પીએ તેવા શખસને ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવેછે.

૨. ન્યાતમાં કોઈ નિચના ધર્મમાં જાય તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે ને તેના માબાપ તેને ઘરમાં રાખે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી કીધાવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં ને શાબીતી તો તોહમતનો મુકનાર ન્યાતના બેજણને શાહેદ રાખીને શાબીત કરી આપે; અગર જુઠું તોહમત ઠરે તો તોહમતના મુકનારને ન્યાતબાહાર મુકે.

૪. પેહેલી કલમના લખેલા ગુનાહથી ન્યાતબાહાર મુકયો એવા શખસ સાથે કશો વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહારમાં તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત છે.

૬. થોડી તકસીરવાસ્તે રાંધણું પીરશણું બંધ કરે તેને ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૭. પંક્તિબાહારના છોકરાં પંક્તિમાં આવ્યા પછી ન્યાતમાં પરણે.

૮. થોડી તકસીરવાળાનું રાંધણું પીરશણું બંધ થાયછે પણ જમવા તેડવામાં હરકત થઈ શકતી નથી.

૯. પંચની રજાથી તકસીર પ્રમાણે શિક્ષા કરીને ન્યાતમાં લીધામાં આવેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતવાળા બાળે, પંચાયતની રજા લઇને, તેના ભાઈઓ અથવા કુટુંબી સપિંડી શ્રાધ કરે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરે ત્યારે તે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

વાણિયા–અગરવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૫૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ ન્યાતનો બંદોબસ્ત તોડીને બેજાપતે ચાલે તેને તથા વટલે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તો તે ન્યાતબાહાર રહે ને અગર તેના માબાપ તેને ઘરમાં એકઠો રાખે તો માબાપ સુદ્ધાં ન્યાતબાહાર રહે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈએ તોહોમત મુક્યું તો તે તોહમતની શાબીતી કરેથી ન્યાતબાહાર મુકાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે ન્યાતવાળા લોક બેસીને ખાતા તથા તેનું પાણી પીતા નથી તથા તેને ત્યાં હરેક બાબતનું નોતરૂં તથા લાહાણું મોકલતા નથી.

૫. અમારામાં ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. થોડી તકસીરવાસ્તે અમારામાં ન્યાતબાહાર મુકીએછૈયે, ને તેને પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી ને જેને ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય ને તેના છોકરાં તેનામાં એકઠાં રહેતાં હોય તો તેનું સમાધાન કરીને તેને ન્યાતમાં લીધા વિના તે ન્યાતમાં પરણી શકતાં નથી, ને કદાપી છોકરાં બાપથી જુદાં રહેતાં હોય તો તે ન્યાતમાં પરણી શકેછે.

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર હોય તેને કદાપી તેના સગાવહાલા જમવા તેડે તો તેને ઘરમાં દુર બેસાડીને જમાડેછે તેને કાંઇ દોષ થાય નહીં.

૯. અમારી ન્યાતમાં શેઠ પટેલ કોઇ નથી ને ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતના સર્વે લોક તથા ન્યાતગોર મળીને લૈ શકીએ છૈયે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેના સગા હોય તે તેને અગ્નિસંસ્કાર કરે ને અગર સગા ન હોય તો ન્યાતના લોક તેને અગ્નિસંસ્કાર કરેછે ને ષટ્પિંડ કરવાનો ચાલ નથી.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

વાણિયા—નાદોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મુકેછે, તે પંચાતના શિરસ્તાથી બેજા ચાલ ચાલેછે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે. ને ન્યાતનું કહ્યું માને ત્યારે ન્યાતમાં લૈએ છૈએ ને જે વટલ્યો છે તેને ન્યાતબાહાર મુક્યો તે ન્યાતમાં લેવાતો નથી.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકે, તેના માબાપને કાંઈ નહી, ને માબાપ એકઠા જમાડે તો માબાપસુદ્ધાંને (મુકે) ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. કોઈ શખસ ઊપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની તજવીજ કરીને શાબીતી કરીને ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકે છે ને તોહમતની શાબીતી નહીં ઠરી ત્યારે ન્યાતવાળા લોક તોહમતના મુકનારને પુછેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે ન્યાતની તરફનો વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. અમારામાં ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે; પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈએ, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૭. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેના છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો પરણે પણ એકઠાં રહેતાં હોય તો ન્યાત સમાધાન કરીને લે ત્યારે ન્યાતમાં પરણેછે.

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે નહીં, ને તેડે તો પંચનો ગુનેહગાર, અથવા તેની તરફદારી જે કોઈ કરે તે બમણી ગુનેહગારી આપે.

૯. કોઇ શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને શેઠ તથા ન્યાતની રજાવના ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ને તે હિંદુના ધર્મમાં હોય ને તેના સગા ન્યાતનાને કહેવાડે ત્યારે ન્યાતવાળા બાળવા જાય ને ક્રિયા શ્રાધ તેના સગા કરે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

વાણિયા—મોઢ વીશા અરાડજા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ બંદોબસ્ત તોડીને બેજા ચાલે તેને ન્યાત પુછે ને વટલે તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ કહેતાં અઘટીત ધર્મમાં જાય ને તેના માબાપ વગેરે જે કોઈ સંગી હોય તેને સુદ્ધાં ન્યાતબાહાર મુકે સહી.

૩. તોહમતની શાબીતી કીધા વગર કોઇને ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં ને તોહમતની શાબીતી હોય તો ન્યાતબાહાર મુકે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે (હરેક) કશો વેહેવાર નથી.

૫. ન્યાતબાહારમાં તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત છે, પણ અમારી ન્યાતમાં પંક્તિબાહાર મુકાયછે.

૬. પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડે તે ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તે ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં; ને તેનાં છોકરાં એકઠાં રહે તો ન્યાતમાં સમાધાન કર્યાવગર ન્યાતમાં પરણી શકે નહીં, કદાપી જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણી શકેછે.

૮. પંક્તિબાહાર છે તો કોઈ શખસ તેને જમવા તેડે તે પણ એ પ્રમાણે પંક્તિથી બાહાર બેસાડીને જમાડે તો જમાડનાર ઉપર કાંઈ દોષ થાય નહીં, ને પોતાની પાસે બેસાડીને જમાડે તો દોષ થાય સહી.

૯. ન્યાતની રજાથી ન્યાતબાહારિયાને તથા પંક્તિબાહારિયાને ન્યાતમાં લઈ શકેછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહ્યા પછી મરીજાય તો તેને ન્યાતના લોક ઊઠાવે ને ફરી પુત્તળ વિધાન કર્યા પછી તેનું સગુ હોય તે સપિંડીકરણ કરે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહ્યા પછી તેનું પુત્તળ કરે તો તે મરનાર ન્યાતમાં દાખલ થાય.

વાણિયા—મોઢ માદળીઆ દશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ બંદોબસ્ત તોડીને બેજા ચાલે તેને ન્યાત પુછે અથવા વટલે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચના ધર્મ કહેતાં અઘટીત ધર્મમાં જાય ને તેના માબાપ વગેરે જે કોઈ સંગી હોય તેને સુદ્ધાં ન્યાતબાહાર મુકે સહી.

૩. તોહમતની શાબીતી કીધા વગર કોઇને ન્યાતબાહાર મુકાય નહી, ને તોહમતની શાબીતી હોય તો ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે (હરેક) કશો વહેવાર નહીં.

૫. ન્યાતબાહારમાં તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત છે, પણ અમારી ન્યાતમાં પંક્તિબાહાર મુકાયછે.

૬. પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડે તેને ન્યાતબહાર કહેવાય નહીં.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તે ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં ને તેના છોકરાં એકઠાં રહે તો ન્યાતમાં સમાધાન કર્યા વગર ન્યાતમાં પરણી શકે નહીં; કદાપી જુદા રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણી શકેછે.

૮. પંક્તિબાહાર છે તો કોઈ શખસ તેને જમવા તેડે તેપણ એ પ્રમાણે પંક્તિથી બહાર બેસાડીને જમાડે તો જમાડનાર ઉપર કાંઈ દોષ થાય નહીં, ને પોતાની પાસે બેસાડીને જમાડે તો દોષ થાય સહી.

૯. શેઠની રજાથી તથા ન્યાતની રજાથી ન્યાતબાહારિયાને તથા પંક્તિબાહારિઆને ન્યાતમાં લૈ શકેછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહ્યા પછી મરી જાય તો તેને ન્યાતના લોક ઊઠાવે ને તે (તે) ફરી પુત્તળવિધાન કર્યા પછી તેનું સગું હોય તે સપિંડીકરણ કરે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહ્યા પછી તેનું પુત્તળ કરે તો તે મરનાર ન્યાતમાં દાખલ થાય.

વાણિયા—મોઢ દશા અરાડજા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ બંદોબસ્ત તોડીને બેજા ચાલે તેને ન્યાત પુછે અથવા વટલે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ કહેતાં અઘટીત ધર્મમાં જાય ને તેના માબાપ વિગેરે જે કોઇ સંગી હોય તે સુદ્ધાં ન્યાતબાહાર મુકીએ સહી.

૩. તોહમતની શાબીતી કીધાવગર કોઇને ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને તોહમતની શાબીતી હોય તો ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વેહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વેહેવાર કરતા નથી ને ન્યાતમાં પણ દાખલ કરતા નથી ને પંક્તિબાહારવાળાને તો સજા કરીને ન્યાતમાં દાખલ કરીએ છૈએ.

૬. પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ છે. ને જે શખસને માથે થોડી તકસીર હોય તે ન્યાતને નમીને રાજી કરીને દાખલ થાયછે.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તે ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં. ને તેનાં છોકરાં એકઠાં રહે તો ન્યાતમ

અમારામાં વટલે તેને ન્યાતબાહાર કહેવાય છે, પંચના બંદોબસ્ત કરતાં ઉલટો ચાલે તેને પંક્તિ- કહીએ છૈયે, ને તે શખ્સ બંદોબસ્તમુજબ ત્યારે પંક્તિમાં સામેલ થાય.

થોડી તકસીર હોય ત્યારે પંચની નજરમાં તેમ કરે.

એ કલમનો જવાબ ઉપરની કલમ ૬ પ્રમાણે.

પંક્તિબાહાર છે તેને પંક્તિથી આઘો એસા- જમાડે તેના ઉપર દોષ નથી.

. પંચની રાજી વના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિ- ારિયાને ન્યાતમાં લેવાતો નથી.

ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતવા- ળે ને તેના સગા શાસ્ત્રપ્રમાણે ઉત્તરસાધન સગા ન હોય તો ન્યાતવાળા કરે.

. એનો જવાબ શાસ્ત્રપ્રમાણે કરે.

વાણિયા-ગુજ્જરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૬.

. જે કોઈ ન્યાતના શિરસ્તાથી બેજાપતે ચાલે ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકી શકેછે.

અમારામાં જે કોઈ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિ- ર્મ પાળે જેથી પોતાનો દેહ વટલે. તેને ન્યાત- મુકીએ છૈએ; અગર તેના માબાપ તેના સં- વાનું ન્યાતવચ્ચે કબૂલ કરે તો તેને પણ ન્યા- ર મુકીએ, નહીં તો કરે તે ભોગવે.

તોહમતની શાબીતી થયાવિના ન્યાતબાહાર નહીં ને અગર તોહમતના મુકનારે ચાર ન્યા- ભલા આદમી તથા બે પરન્યાતીની શાહેદીથી વચ્ચે શાબીત કરી આપવું જોઈએ, અગર જુઠું મત ઠરે તો જુઠા તોહમતના મુકનારને ન્યાતવા- મુકી શકેછે.

ન્યાતબાહારિયા શખ્સસાથે ન્યાતસંબંધીનો મ વેહેવાર ન કરવો.

અમારામાં ન્યાતબાહાર મુકેછે, પંક્તિબાહાર સુધી કોઈને મુકાયો નથી તો તફાવત શું યે.

૬. થોડી તકસીરવાળાને આઘો બેસાડીને જમાડ- વાનો ચાલ નથી.

૭. તકસીરવાળા શખ્સના છોકરા તથા છોકરી ન્યાતમાં પરણેછે, પણ ન્યાતની રજાથી.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ બીજીપ્રમાણે.

૯. ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મેલવામાં તથા લેવા- માં મુખત્યાર છે.

૧૦. જે શખ્સ જાતથી બેજાત થયો તેને ન્યાત- વાળા બાળી શકતા નથી, પણ સહેજ કારણથી ન્યા- તબાહાર રહ્યો હોય તેને ન્યાતના લોક બાળવા જાય, ને સગો હોય તે સારે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરે તો ન્યાતમાં દાખલ થાય.

વાણિયા-મેત્રાડા વીસાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૭.

૧. કોઈ શખસ પતિતપણાનું કામ કરીને વટલી જાય તે તો જાતબાહારજ કહેવાયછે, ને કોઈ શખસ ન્યાતના ધારાથી ઉલટું કામ કરીને ન્યાતનો અપરાધ કરે તેને ન્યાતવાળા લોકો ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને તેના માબાપ તેનાથી એકવેહેવાર રાખે અગર તેની પક્ષ[1] કરે તો પોતે પણ ન્યાતબાહાર રહે.

૩. તોહમતની શાબીતી થયાવના કોઈને ન્યાત- બાહાર મુકી શકતા નથી ને તોહમતની શાબી- તી એવી રીતથી થાય જે એ શખસે પોતાની ન્યા- તીના ધારાથી ઉલટું કામ કર્યુંછે એવું જ્યારે નજર- માં આવે તો તે શખસને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસસાથે ભોજનનો તથા પાણીનો વેહેવાર ન કરવો, તથા તેને ન્યાતીનું નિ- મંત્રણ પણ ન દેવું, તથા તે ન્યાતીમાં આવે ત્યાર- સુધી કન્યા આપવી લેવી પણ નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં એટલો ત- ફાવત છે જે પંક્તિબાહારવાળાને નિમંત્રણ દીધામાં આવેછે, તથા પંક્તિબાહારવાળા સાથે છેટે બેસી

---

૧. અસલ કાગળમાં "પસ્તી" છે.

જમાયછે તથા તેનું પાણી પણ ખપેછે ને ન્યાતબાહારિયાનો તફાવત ઉપલી કલમમાં લખ્યો છે.

૬. પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડે તેને ન્યાતબાહાર ન કહેવાય.

૭. એપ્રમાણે ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર છે તે પોતાની તકસીરનું ન્યાતીસાથે સમાધાન કરે ત્યારે તેના છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને કોઈ જમવા તેડે તો છેટે બેસાડીને જમાડયાથી તેડનારને કાંઈ દોષ નથી.

૯. પટેલ અમારામાં નથી પણ શેઠ વગેરે બધી પંચાયતના લોકોની સલાહથી તે ન્યાતબાહારિયો પોતાના દોષની શાસ્ત્રપ્રમાણે વિધિ કરે તથા ન્યાતીના ઠરાવપ્રમાણે ગુન્હેગારીનો ન્યાતીનો ઠરાવેલો દંડ આપે ત્યારે બંને જણા ન્યાતમાં આવે, પણ પતિત જાતિબાહાર હોય તે ન આવે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને કોઈ શખસ મરી જાય તેને ન્યાતીના લોકો બાળેછે ને જાતિબાહારિયો પતિત મરી જાય તેને ગમે તેની પાસે બળાવે ને ન્યાતીના ન બાળે, ને તેના અંગી હોય તે સપિંડીકર્મ કરે ને શાસ્ત્ર આજ્ઞાપ્રમાણે વિધિ કરે ત્યારે શુદ્ધ થાય.

૧૧. ન્યાતબાહારિયો મરી જાય તેનું શાસ્ત્ર વિધિપ્રમાણે પુત્તળ કરે ને નિર્દોષ થાય ત્યારે ન્યાતમાં આવે.

વાણિયા—વીશા ખડાયતા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૮.

૧. અમારામાં ન્યાતના બંદોબસ્તમાં ન રહે તેને ન્યાતબાહાર મુકે છે પણ શાસ્ત્રપ્રમાણે મુકે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકે, તેનો સંગ તેના માબાપ કરે તો માબાપને મુકે.

૩. જે શખસનાઉપર તોહમત શાબીત થાય તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૪. ન્યાતબાહાર મુકેછે તેની સાથે કશો વેહેવાર કરવો નહિ.

૫. અમારી ન્યાતમાં એનો જવાબ શાસ્ત્રપ્રમાણે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર ડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. અમારી ન્યાતમાં જ્યાંસુધી ન્યાતબાહાર છે ત્યાંસુધી તેના છોકરાં ન્યાતમાં પરણી શકતાં

૮. ન્યાતબાહારવાળાને કોઇ જમવા તેડે

૯. ન્યાતબાહારવાળાને સઘળી ન્યાત રાજી ત્યારે ન્યાતમાં લેવાય.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર રહીને મેંમાં ગયો હોય તેને ન્યાતવાળા બાળવા જા તેના સગા તેનું પુત્તળવિધાન કરીને તેની ક્રિ બીજી રીત નથી.

૧૧. એનો જવાબ શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

ભાટિયા—જાદવવંશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૪.

૧. હરેક તકસીરથી તથા હરેક બાબતથી ન્યાત હાર મુકેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને ધર્મ પાળે, ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. કોઇ શખસ ઉપર હરકોઇ તોહમત મુકે, તોહમતની શાબીતી શેઠ તથા પટેલ નકી ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે વેહેવાર નહીં, ને વેહેવાર કરેછે તેને પંચાયત મળીને શિક્ષ

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત

૬. થોડી તકસીરવાળાને તથા ઘણી તકસીરવા (તેને) પંચાયત પાસે બેસાડે, તથા આઘા પણ સાડી શકેછે, તે ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. પંક્તિબાહાર તથા ન્યાતબાહાર મુકયો તે ખસનું છોકરૂં તથા છોકરાના વેહેવા મળ્યા હોય તે પરણેછે. કદાચ વેહેવા ન[1] મળ્યા હોય તો તે પ શકે નહીં.

૧ અસલ કાગળમાં "ન" નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ાઇ શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને બીજો શખસ
ેડે તો આઘો બેસાડીને જમાડેછે.

તથા પટેલની રજાવના ન્યાતબાહારિયા
બાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

ાતબાહાર રહીને મરી જાય તેના છોકરાં
ળે, તથા પીત્રાઇ બાળે, તેની ક્રિયા કરે, તે
રા તથા પીત્રાઇ નહોય તો પંચાયત બાળે.

ાતબાહાર રહીને પરદેશ જાય ને મરી
ના છોકરા હોય તે પુત્તળ વિધાન કરે.

વાણા–તડ પેહેલાનો જવાબ.

ાર "ખ." અંક ૧૮૫.

રકોમનું જેતુ ખપતું ન હોય તે ખાય અથ-
પીએ અથવા અભક્ષા ભક્ષ કરે અથવા
રસ્તો તોડીને અન્ય શિરસ્તે ચાલે તો તેને
હાર મુકવો.

જે શખસ અન્યાયે[1] ચાલે તે ન્યાતબાહાર રહે
પ તેના સંગી થાય તો તેની સાથે રહે
ાય તો તેને કંઈ દોષ નહીં; ને જેને જે
ાતબાહાર મુકયો છે તે શખસ તે ગુનાહ-
હ શાસ્ત્રપ્રમાણે કરે તથા ન્યાત જે દંડ ઠ-
ાપે ત્યારે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

ઈ શખસને માથે તોહમત આવે તો તે તોહ-
ાબીતી શાહેદો વગેરે સારી તરેહ કરવી ને
યથા પછે તેને શિક્ષા પંચાયતની નજરમાં
માણે કરવી.

બાહારિયા સાથે ન્યાતીવેહેવાર કશો
.

ક્તિબાહાર કરવાનો ચાલ નથી તો શું તફા-
ીએ ?

મે સવાલનો જવાબ પણ ઊપલા જવાબ
છે.

ક્તિબાહારનો ચાલ નથી તો શું ઊત્તર

[1] સલ કાગળમાં " અન્યા " છે.

૮. એ સવાલનો જવાબ પણ ઊપર લખ્યા પ્રમાણે છે.

૯. પંક્તિબાહાર તો મુકાતો નથી ને ન્યાતબાહારિયા શખસને શેઠ વગેરે પંચાયત મળીને ન્યાતમાં લે ત્યારે લેવાય.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તો તેને તેનાં સગા બાળે ને ષટ્પિંડ તેના કુટુંબી અગર વારસ હોય તે કરે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તો શાસ્ત્ર કેહે તે પ્રમાણે કરવું જોઈએ.

ભાટિયા–લુવાણા તડ બીજા વાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૬.

૧. જેતું ખપે નહીં ને તેનું ખાય તથા પાણી પીએ તેને શેઠ વગેરે પંચ મળીને ન્યાતબાહાર મુકે ને અગર કાંઈ શોખથી ન્યાતના કહ્યા પ્રમાણે તથા શિરસ્તા મુજબ નહીં ચાલે તો ન્યાત તથા શેઠ વગેરે તેનું નોતરૂં બંધ કરે.

૨. જે કરે તેને ન્યાતબાહાર મુકે, ને માબાપ સંગી થાય તો તેને પણ મુકે.

૩. તોહમતની શાબીતી વના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને તોહમતની શાહેદ વગેરેથી શાબીતી કરવી.

૪. તેની સાથે કાંઈજ વેહેવાર કરવો નહી.

૫. પંક્તિબાહાર ને ન્યાતબાહાર એકજ છે, કાંઈ તફાવત નથી.

૬. એવું અમારામાં આજ સુધી થયું નથી તો તેનો જવાબ શું લખીએ.

૭. ન્યાતબાહાર ને પંક્તિબાહાર એકજ છે, ને છોકરો બાપનામાં એકઠો નહીં રહેતો હોય તો પરણે.

૮. જમવા નહીં તેડાય અગર તેડે તો તેને શેઠ તથા પંચ વગેરે પુછે.

૯. નહીં લેવાય,શેઠ વગેરે પંચ લોકોની રજા વના.

૧૦. ન્યાતવાળા બાળે,ને તેના ષટ્પિંડ જેને કરવા ઘટે તે કરે.

૧૧. બ્રાહ્મણ રજા આપે તો દાખલ થાય.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ભાટિયા—ન્હાવાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૭.

આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૮૫ વાળા સાથે મળેછે તેથી ઊતારેલો નથી.

કાયસ્થ—વાલ્મિક સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૧.

૧. ન ખપે તે ખાધા પીધાથી ન્યાતબાહાર રહે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચ ધર્મ કહેતાં અઘટીત ધર્મમાં જાય ને તેનાં માબાપ વગેરે જે કોઇ તેનું સંગી હોય તો તેને સંગી માણુસ સુદ્ધાં ન્યાતબાહાર મુકે સહી.

૩. તોહમતની શાબીતી કીધાવિના કોઈને ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને તોહમત શાબીત હોય તો ન્યાતનું છોકરૂં ન્યાતબાહાર મુકી શકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વેહેવાર ન કરવો તેમાં વિશેષ કરીને ખાધાપીધાનો વેહેવાર ન કરવો.

૫ ન્યાતબાહારમાં તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત છે, પણ અમારી ન્યાતમાં પંક્તિબાહાર મુક્યાનો ચાલ નથી.

૬. પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડયો તે ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તે ન્યાતબાહાર કહેવાયછે તેના છોકરાં તેથી જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે સહી.

૮. પંક્તિબાહાર છે તે ન્યાતબાહાર કહેવાયછે, પછી કોઈ શખસ તેને જમવા તેડે ને તેજ પ્રમાણે પોતાની પંક્તિથી બાહાર બેસાડીને જમાડે તો જમાડનાર ઉપર કાંઈ દોષ થાય નહીં; ને પોતાની પાસે બેસાડીને જમાડે તો દોષ થાય સહી.

૯. પટેલની રજાથી તથા સમસ્ત પંચાયતની રજાથી ન્યાતબાહારિયાને તથા[1] પંક્તિબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય સહી, પણ આજ સુધીમાં જેને (કે) ન્યાતબાહાર મુકયા છે તેને વંશ પરંપરા લીધા નથી.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહ્યા પછી મરી તેને ન્યાતના લોકો ઊઠાવે ને ફરી તેનું પુ[illegible] કર્યા પછી તેનું સગુ હોય તે તેનું ષટ્પિંડ [illegible]

૧૧. ન્યાતબાહારિયો મુઆ પછી તેનું તો તે મરનાર ન્યાતમાં દાખલ ગણાય.

કાયસ્થ—માથુરનો જવાબ

પ્રકાર "ક." અંક ૨[illegible]

૧. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ ન્[illegible] નીકળીને બીજી ન્યાતની કન્યા પરણી લાવે ન્યાતબાહાર મુકે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિ[illegible] પકડે ત્યારે તેની જાતે ભોગવે, અગર ન્ય[illegible] મુકીએ નહીં, શાથી કે ધર્મની વાત છે; અ[illegible] નહીં ખપે ને તેનું ખાય ને તે વાત ન્યાતને પડે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકે, તેના બા[illegible] નહીં.

૩. કોઈ શખસ કોઈના ઉપર જુઠું [illegible] તો તેની કંઈ શાબીતી કર્યા વગર ન્યાત[illegible] કાય નહીં (શિવાય) નજરે દીઠા વના.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કન્યા [illegible] કરવો.

૫. ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયામ[illegible] છે એટલો કે ન્યાતબાહારવાળાને ઘેર નોતરૂં ને પંક્તિબાહાર હોય તેને ઘેર નોતરૂં જાય[illegible] તફાવત છે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે કોઈ પુછી શ[illegible]

૭. પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં અમારી પરણતાં નથી.

૮. કોઈ શખસ પંક્તિબાહાર હોય તેને [illegible] ખસ જમવા તેડે તો તે મુખત્યાર છે, તેના ઉ[illegible] દોષ થતો નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં કોઈ પટેલ નથી તે[illegible] જવાબ શુ લખીએ?

---

૧ "તથા" અસલ કાગળમાં નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ોઈ શખસ ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય
પંચ મળીને પરમેશ્વર વાસ્તે તેને બાળે,
ી કોઈ કરે નહીં.
તબાહાર રહીને મરી જાય ને તેનો કોઈ
ગોત્રાઈ હોય તો તેનો સંસ્કાર કરે, ને
મરી ગયો ત્યારે ન્યાતમાં ક્યાંથી દાખ-

-નાતરાવાળા સુરતનાનો જવાબ.

ર "ખ." અંક ૨૫૪.

અમારી ન્યાતમાં.
મારી ન્યાતમાં આજ દીન સુધી કોઇએ ર્મ મુકીને નીચધર્મ પાળ્યો નથી માટે એ ખવાની કાંઈ જરૂર નથી.
અમારી ન્યાતમાં તોહમત (ન)થી ન્યાતબા- ાતો નથી ને વટલવું શાબીત થાય ત્યારે ન્યાત મુકાયછે.
તબાહારિયા સાથે ન્યાતી વેહેવાર કશો ક-
ારી ન્યાતમાં પંક્તિબાહાર કોઈને કરતા એ જવાબ લખવાની કાંઈ જરૂર નથી.
ઠ્ઠા સવાલનો જવાબ આ ઉપલા પાંચમા સવા
ંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી માટે છોકરાં- તનો જવાબ કાંઇ લખવાની જરૂર નથી.
મેજ પ્રમાણે જવાબ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે.
પંક્તિબાહાર તો અમારી ન્યાતમાં મુકાતો ણ ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાને સમસ્ત ન્યાત ખુશી હોય તો (ન્યાતબાહારીયાને) ન્યા- શકેછે. પટેલની રજાની કાંઇ જરૂર નથી.
ન્યાતબાહારિયો મરી જાય તેને બાળવાનો મુકરર નથી, જે વખતે બને તે ખરૂં.
ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય તેનું પુત્તળ કો- ર્યું નથી માટે એ જવાબ લખવાની કાંઈ નથી.

સલ કાગળમાં એ કલમવીશે એટલુંજ લખીને જગો ખાલી છે.

કણબી-કડવા કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૦.

૧. જે વર્ણનું ખાવું પીવું ઘટતું નથી તેનું ખાયપી- એ ત્યારે ન્યાતબાહાર મુકવો જોઇએ.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચનો ધર્મ પાળે, તેને તથા તેના જે કોઈ સંગી થાય તે સુધ્ધાંને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. કોઇ શખસનાઉપર કોઇએ તોહમત મુક્યું ત્યારે તોહમતની શાબીતી કર્યાવના ન્યાત બાહાર મુકાય નહીં, ને તોહમતની શાબેતી દાખલાઓથી તથા પ્ર- માણિક ચાર ભલામાણસની શાહેદીથી શાબીત કરવી જોઈએ.

૪. ન્યાતબાહાર મુકતી વખત જે કંઇ ન્યાતે બંદો બસ્ત કરયો હોય તેપ્રમાણે ચાલવું જોઇએ.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી યા ઘણી તકસીરવાળાને ન્યાતમાં જમાડ- તા નથી.

૭. કોઇ શખસને ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય ને તેના છોકરાં તેથી જુદાં રેહેતાં હોય, તથા લગનના થોડા દહાડા પેહેલાં ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાત પાવન કરે, તો તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે તો તેના ઉપર પણ દોષ પહોચેછે.

૯. ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેતા પટેલ તથા પંચાયતના લોક એ બાબતમાં મુખત્યાર છે.

૧૦. ઘણી ભારે તકસીરવાળો શખસ ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે નહીં, ને થોડી તકસીરવાળાને ન્યાતના લોક બાળેછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય તેનુ પુત્તળ કર- વાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

કણબી-દક્ષણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૨.

૧૧. ન્યાતબાહાર બાબતના સવાલ ૧૧ નો જ વાબ એછે જે અમારામાં વટલે અથવા ન્યાતના શિ-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

રસ્તા કરતાં ઉલટો ચાલે તેને તમામ ન્યાતના લોક મળીને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈએ, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ અમારામાં નથી; ને કોઇ શખસના ઉપર કોઇ જુઠું તોહમત મુકે તો તે તોહમતની શાબીતી શાહેદીથી શાબીત કરીને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈએ; ને ન્યાતબાહારિયા શખસને તમામ પંચના લોક મળીને તેની પાસે વિધિ કરાવીને તથા ન્યાતમાં ગુનેહગારી લૈને ન્યાતમાં દાખલ કરીએ છૈએ; એ શિવાય બીજો ચાલ અમારામાં નથી.

કણબી—કડવા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૭.

૧. જે વર્ણનું ખાવું પીવું ઘટતું નથી તેનું ખાય પીએ ત્યારે ન્યાતબાહાર મુકવો જોઈએ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચનો ધર્મ પાળે તેને તથા તેના જે કોઇ સંગી થાય તે સુદ્ધાંને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઈએ તોહમત મુક્યું ત્યારે તોહમતની શાબીતી કીધાવિના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને તોહોમતની શાબીતી દાખલાઓથી તથા પ્રમાણીક ચાર ભલા માણુસની શાહેદીથી શાબીત કરવી જોઇએ.

૪. ન્યાતબાહાર મુકતી વખત જે કાંઈ ન્યાતે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તેપ્રમાણે ચાલવું જોઈએ.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી યા ઘણી તકસીરવાળાને ન્યાતમાં જમાડતા નથી.

૭. કોઈ શખસને ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય ને તેના છોકરા તેથી જુદા રહેતા હોય તથા લગનના થોડા દાહાડા પેહેલાં ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાત પાવન કરે તો તેનો છોકરો ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે તો તેના ઉપર પણ દોષ પહોંચેછે.

૯. ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લે તો પટેલ તથા પંચાયતના લોક એ બાબતમાં મુખત્યાર છે.

૧૦. ઘણી ભારે તકસીરવાળો શખસ ન્યાત
રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે
થોડી તકસીરવાળાને ન્યાતના લોક બાળે છે

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય
કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

કંસારા—તળબદા અમદાવાદીનો

પ્રકાર "ખ." અંક ૧

૧. જે શખસ વટલે તથા ન્યાતથી એ
ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈએ.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિ
પાળે તેથી કાંઇ ન્યાતબાહાર મુકતા નથી,
ખાય તો ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, ને તે
એકઠો દીકરા મળતો રહેતો હોય તો તેને પ
બાહાર મુકીએ છૈએ, નીકર કરે તે ભોગવે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે
તોહમતની શાબીતી થયાવિના ન્યાતવાળા ન્યા
હાર મુકી શકતા નથી, ને શાબીતી તો
થી થાયછે, ને અગર તોહમતના મુકનાર
મત મુક્યું તો ન્યાત તેને શીક્ષા કરેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે વેહેવા
છે જે, તે શખસને હુકો તથા પાણી પાવું ન
તે શખસને ઘેર ન્યાતનું નોતરૂં દેવું નહીં,
વગેરે તે શખસની સાથે ન્યાતમાં બેસીને બ
વેહેવાર કરવો નહીં, એવો અમારી ન્યાત
બસ્ત છે.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાં
વત નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં પંક્તિબાહાર તથા
હારમાં જુદો ભેદ નથી.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર હોય તે
જુદાં રહેતાં હોય તો સુખે ન્યાતમાં પરણી
ને એકઠાં રહેતાં હોય તો સમાધાન ન્યાત કરે
છી પરણેછે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો
જમવા તેડે તો આઘો બેસાડીને જમાડેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ક તથા પંચાયતની રજાવિના ન્યાતબાહારિ-
તેને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય, ત્યારે તેને
લોક બાળેછે ને ષટ્પિંડ કરવાનો અમારામાં
થી.

. અમારામાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી તો
મીએ?

કંસારા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ" અંક ૧૬૯.

ન્યાતબાહાર તો જે શખ્સ વટલી જાય ને મુસ-
નનું પાણી પીતો હોય તેને (ન્યાતબાહાર) મુકીએ
તેવા શખ્સોને અમો ન્યાતમાં લેતા નથી, ને
ના અસલ શિરસ્તા મુજબ તથા આ કાગળના
બસ્ત પ્રમાણે જે શખ્સ ન ચાલે તેને ન્યાત બા-
મુકીએ છૈયે; તથા જે બૈરી છીનાળું કરે ને તે
ના ચાર લોકના દીઠામાં આવે ત્યારે તે બૈરી પા-
ના રૂ ૯) ન્યાતમાં ગુનેહગારી લેવાનો ચાલ છે;
ી તે બૈરી રૂપૈયા નવ નહીં આપે તો તેને પણ
ાહાર મુકીએ છૈયે.

કોઈ શખ્સ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો
ળે ને વટલી ગયલો હોય ને તેને ન્યાતબા-
ન્યાતબાહાર મેલ્યો છે તેની સોબતમાં જે બેસે
ીના માબાપ ઘરમાં રાખે તો તે પણ તેનીસાથે
બાહાર રહે.

. કોઇના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે તેવારે તે
મતની શાબીતી ન્યાતના પાંચ દશ આદમીની
દીથી ન્યાતવાળા તેના ઉપર શાબીત કરે ને શા-
ી થાય તો તેને ન્યાતવાળા શિક્ષા કરેછે. ને શા-
નહીં થાય ને જુઠું તોહમત મુક્યું ને ન્યાતની
રમાં શાબીત કરે તો તે શખ્સને ન્યાતબાહાર
એ છૈયે ને જેવારે તે શખ્સ ગુનેહગારીમાં રૂ ૨
વેણું પંચાયતમાં વ્હેંચે તથા ઘી શેર ૧ નો દીવો
રે ત્યારે ન્યાતમાં લઇએ છૈયે.
યા શખ્સસાથે હુકો પાણી પી-
ાપવા લેવાનો કશો વેહેવાર કરવો

નહીં, તથા તેને લાહાણું નોતરૂં દેતા નથી તથા એ
વગેરે બીજો કશોએ વેહેવાર કરતા નથી.

૫. પંક્તિબાહારનો ચાલ નથી, ન્યાતબાહાર મુ-
કીએ છૈયે.

૬. થોડો દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાતબાહારિયાનાં છોકરાં તેનીસાથે ખાતાં
પીતાં હોય તો તે ન્યાતનું પતાવ્યા પછી ન્યાતમાં પ-
રણે, ને જુદાં રહેતાં હોય તો પરણાવામાં અટકાવ
થતો નથી.

૮. ન્યાતબાહારિયા શખ્સને જમવા તેડવાનો
ચાલ નથી ને કદાપી કોઈ તેડે તો તેડનાર ન્યાતનો
ગુનેહગાર થાય.

૯. પટેલની તથા પંચની રાજી ખુશી હોય તો
ન્યાતબાહારિયા પાસેથી ગુનેહગારી લઇને ન્યાતમાં દા-
ખલ કરીએ, ને જે શખ્સ છેક વટલી ગયો હોય ને
તે નિચનું પાણી પીતો હોય તથા ખાતો હોય તે ન્યા-
તમાં આવી શકતો નથી.

૧૦. પાણી પીને છેક વટલી ગયલો હોય તે મરી
જાય તેને અમો બાળવા જતા નથી. ને બીજી તક-
સીરથી જે ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને તો
ન્યાતના લોક બાળવા જાયછે, ને તેના કુટુંબી તેની
પછવાડે ક્રિયાશ્રાદ્ધ સારે; ષટ્પિંડ કરવાનો ચાલ નથી.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

ભાવસાર–છીપા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૭.

૧. ન્યાતીનાથી અવળે રસ્તે ચાલે તેને ન્યાતબા-
હાર મુકાય છે.

૨. કોઇ શખ્સ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો
ધર્મ પાળે ત્યારે તેના માબાપસાથે ન્યાતબાહાર
મુકાય છે.

૩. કોઈ શખ્સના ઉપર અવર વર્ણનું ખાધું એવું
શાબીત થાય તો તેને ન્યાતબાહાર મુકાય.

૪. કોઈ શખ્સને ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય તેની
સાથે કશો જળ વેહેવાર વગેરે રાખતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર જ્યાં કહેવાય તેને પંક્તિમાં બે-
સાડાય નહીં તો તેનો ભેદ શો કહેવાય?

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૬. થોડી તકસીરવાર હોય તેને ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે શિક્ષા દીધામાં આવે, તે કર્યાથી ન્યાતમાં વપરાય.

૭. જે શખસ ન્યાતબાહાર હોય તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં શી રીતે પરણે ?

૮. જે શખસને ન્યાતબાહાર રાખેલો હોય તેને બીજો શખસ જમવા તેડે નહીં, ને તેડે તો તેને પણ ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મેલે.

૯. જે શખસને ન્યાતબાહાર રાખેલો હોય તેને પંચ ઊપરીની રજા શિવાય ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. જે શખસ ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તો તેના સગા હોય કુટુંબી વગેરે તે તેને બાળે ને પોતાને ઘેર તેનું ક્રિયાકર્મ પણ કુટુંબી કરે તેમાં ન્યાતીવાળાની હરકત નહીં.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ને તેનું પુત્તળ કરે તે તો ધર્મશાસ્ત્રમાં ઠરે તેપ્રમાણે, જે કાંઈ વાક્ય નીકળે તે પ્રમાણે નિર્ણય થાય.

ભાવસાર—શ્રાવક સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ.." અંક ૫૯.

૧. જે શખસ વટલે તથા ન્યાતથી બેજા ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૨. જે શખસ પોતાનો જૈનનો ધર્મ છોડી ને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, ને માબાપ તેનો સંસર્ગ કરે તો તેને પણ મુકીએ છૈયે, નીકર કરે તે ભોગવે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે ને તે તોહમતની કશી તરફની શાબીતી કર્યાવના ન્યાતબાહાર મુકતા નથી, ને શાબીતી તો શાહેદીથી મુકરર થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. અમારામાં ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, તેને નોતરૂં દેતા નથી તો જમવા ક્યાંથી આવે ?

૭. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે ને તેનાં છોકરાં સંસર્ગ કરતાં હોય તો ન પરણે, પણ જુ[illegible] હોય તો પરણેછે.

૮. અમારામાં ન્યાતબાહારિયા શખસને તેડવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં આવે [illegible] આઘો બેસાડીને જમાડેછે.

૯. પટેલ તથા ન્યાતના સર્વે મળીને ન્યા[illegible] હારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવા ચાહે તો લઈ[illegible]

૧૦. કોઈ શખસ વટલી ગયો હોય ને મર[illegible] ત્યારે તેના વાલી તથા ન્યાતના લોક જઈને [illegible]

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ[illegible]

ભાવસાર—શ્રાવકનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬[illegible]

૧. જે શખસ વટલે તથા ન્યાતથી બેજા[illegible] તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૨. જે શખસ પોતાનો જૈનનો ધર્મ છોડીને [illegible]ચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ [illegible] ને માબાપ તેનો સંસર્ગ કરેતો તેને પણ મુ[illegible] છૈયે, નીકર કરે તે ભોગવે.

૩. કોઈ શખસના ઊપર કોઈ તોહમત મુ[illegible] તે તોહમતની કશી તરફથી શાબીતી કર્યાવના[illegible] બાહાર મુકતા નથી, ને શાબીતી તો શાહેદીથ[illegible] રર થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો એ[illegible] કરવો નહીં.

૫. અમારામાં ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબા[illegible] કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુ[illegible] છૈયે તેને નોતરૂં દેતા નથી તો જમવા ક્યાંથી [illegible]

૭. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે ને છોકરાં [illegible] સંસર્ગ કરતાં હોય તો ન પરણે, પણ જુદાં [illegible] હોય તો પરણેછે.

૮. અમારામાં ન્યાતબાહારિયા શખસને જ[illegible] તેડવાનો ચાલ નથી. ને એમ કરતાં આવે તે[illegible] આઘો બેસાડીને જમાડેછે.

૯. શેઠ તથા ન્યાતનાં સર્વે [illegible] યા શખસને ન્યાતમાં લેવા ચા[illegible]

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

શખ્સ વટલી ગયો હોય ને મરી ગયો
લી તથા ન્યાતના લોક જઇને બાળેછે.
ારી ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

સાર–અમદાવાદીનો જવાબ.

ર "ખ.". અંક ૧૮૪.

ખપે તેવાને લાં ખાય તથા ન ખપે તેવાને
પીએ તથા ન ખપે તેવાની દીકરી પરણે
ખપે તેવાને દીકરી દે તેને ન્યાતબાહાર
છૈયે. ને તે ફરીને ન્યાતમાં દાખલ થઈ
નથી.

નિચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ
ને બાપના ઘરમાં એકઠો હોય તથા બાપ તેની
કરે તો બાપ સુદ્ધાં મુકાય.

. તોહમતનો મુકનારો પંચાયત્ વચ્ચે ચાર શા-
ી શાબીત કરી આપે તો તોહમતવાળાને ન્યાત-
ર મુકાય ને તોહમતનો મુકનારો જુઠો પડે તો
સજા થાય.

ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વેહેવાર કરતા નથી.
ફરીને ન્યાતમાં દાખલ થતો નથી તે ન્યાત-
કહેવાય ને કોઈ પંચાયતનું કહ્યું ન કરે તથા
તનો હક ન આપે તેને મુકીએ છૈયે તે પંક્તિ-
છે. ને પંક્તિબાહારવાળો પાછો ન્યાતમાં દાખલ
ને ન્યાતબાહારવાળો દાખલ થતો નથી.

પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી
સીરવાળાને નોતરૂં દેતા નથી, ને તકસીરની
લઈને સજા કર્યા પછી નોતરૂં પણ દે.

ન્યાતમાં દાખલ થયા પછી પરણેછે, ને નથી
. તો અટકાવ થાયછે, ને છોકરાં પરણાવવાની
વાળો રેહેતો નથી, પંચાયતનો બોલ કબુલ કરી-
ખલ થાયછે.

. એવા શખસને કોઈ તેડતોજ નથી, ને તેડે
રાબર સજા છે.

પટેલ તથા પંચાયતની રજાથી લેવાયછે.
ત મુખત્યાર છે.

૧૦. પતિતને બાળી શકતા નથી તો ઉત્તરસાધન કોણ કરે?

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

સોની–ત્રાગડ જાવિયાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૪૦.

૧. જેનું નહીં ખપે તેનું ખાય અથવા પાણી પીએ યા વટલી જાય તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ.

૨. કરે તે ભોગવે ને તેના માબાપ સંગી થાય તો તેને મુકીએ ને ન થાય તો નહીં.

૩. કોઈ શખ્સ બેઅદબી કરે ને ચાર શાહેદી તોહમતનો મુકનાર આપે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ, ને જુઠું તોહમત મુકે તો મુકનારને પંક્તિબાહાર મુકે.

૪. ન્યાતબાહારિયા જોડે કશો વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. હા, તફાવત છે ને ન્યાતબાહાર જોડે જમવા ખાવાનો વેહેવાર નહીં, ને પંક્તિબાહારને બે હાથ આઘો બેસાડીને જમાડેછે. એજ તફાવત છે.

૬. થોડી તકસીરવાળો હોય તેને ઘરમાં બેસાડીને જમાડીએ, અથવા ઊપર લખેલી પાંચમી કલમ પ્રમાણે બેસાડે ને નોતરૂં જારી.

૭. છોકરાં પંક્તિ પાવન હોય તો પરણે.

૮. તેડે તો તેડનારની ખુશી ઉપર[1] લખ્યા પ્રમાણે બેસાડીને જમાડે, ને દોષ કંઇ નથી.

૯. કોઈ શખસ ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર વગેરે હોય તેને ન્યાતમાં લેવો હર્યો તો પટેલ તથા પંચ મળીને લે.

૧૦. ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતના બાળે પછી તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરે તેનું પુત્તળ કરે ત્યારે તેની ક્રિયા વગેરે સર્વ ન્યાતમાં થાય.

---

૧. અસલ કાગલમાં "ઉપ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સોની–ત્રાગડ વરાછીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૫.

[1]૯. કોઈ શખસ ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર વગેરે હોય તેને ન્યાતમાં લેવો ઠર્યો ત્યારે તેને પંચ મળીને લે.

સોની–શ્રીમાળી ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૨૭.

૧. જે શખસ વટલી ગયો અથવા ન કરવાનું કર્મ કર્યુ હોય, અથવા ન્યાતી આચારના નંબર દશમાની કલમ ૧૨ મી મધે ખંભાતવાળા જે બાહાર ગામની બાબતમાં જે લખી મોકલશે તે બાહાર ગામશિવાય જે કોઇ બીજા ગામની કન્યા લાવે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએં છૈયે, ને અગર બીજા ગામની કન્યા લાવ્યો ને તે શખસને ન્યાતમાં આવવું હોય તો પંચ કહે તે પ્રમાણે દંડ આપીને ન્યાતમાં આવે.

૨. પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે, ને કદાપી તેના માબાપ તે શખસના સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને શાબીતી તો શાહેદીથી થાયછે ને અગર તોહમતનો મુકનાર જુઠું તોહમત મુકે તો તોહમતનો મુકનારને પંચ પુછી શકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશોએ વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત એ છે જે પંક્તિબાહારિયાને નોતરૂં દે ને પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડે, ને ન્યાતબાહારિયાને તો નોતરૂં દેવા વગેરે કશો વેહેવાર નહીં કરવો ને પંક્તિબાહાર કોને મુકે જે જે શખસ ન્યાતનો કર વેહેવાર ન કરે તેને.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી [illegible] સાડીને જમાડેછે તેને ન્યાતબાહાર ક[illegible] પંક્તિબાહાર કહેવાયછે.

૭. છોકરાં પંક્તિપાવન હોય તો પરણ[illegible]

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બી[illegible] જમવા તેડે તો તેની ખુશી, પણ તેડનાર દોષ નથી.

૯. પટેલ ડાહ્યા ભગવાનનો ઉપરી ભાઈ[illegible] રામ તથા પંચની રજાથી ન્યાતમાં લેવાયછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય [illegible] વિધિ તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે થાય છે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે [illegible]ત્તળ કરે, ત્યારે તેની ક્રિયા ન્યાતમાં થાયછે; ને તે પુત્તળ ન કરે તો પંચના લોક તે મરનારના ને શાસ્ત્ર પ્રમાણે પુછી શકેછે.

સોની–મુળેહરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૪.

૧૧. ન્યાતબાહાર બાબતના સવાલ ૧૧ નો [illegible]બ એ છે જે જે શખસ ન્યાતનો ગુનોહ તકસી[illegible] તથા વટલે, યા પોતાની છોકરી અમારી ન્યાત[illegible] વાય બીજા તડમાં આપે, તેવા તેવા શખસને બાહાર મુકીએ છૈયે, ને પછી ન્યાતના લોક[illegible] રજીમાં આવે ત્યારે તેની પાસેથી ગુનેહગારી [illegible] ન્યાતમાં લઈએ, ને જ્યાંસુધી તે શખસ ન્યાત[illegible] હોય ત્યાંસુધી તેની સંગાતે કશોએ વેહેવાર નથી, ને ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનો [illegible] શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

સોની–દમણીયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૫.

૧. *ન ખપતાની સાથે ખાય, તથા ન ખપે ત્યાં પરણી આવે, ન્યાતશિવાય પરન્યાતીની, તો ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

---

૧. આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૪૦ વાળાની સાથે મળેછે તેથી જે જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ કલમોમાત્ર લખી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

...સ નિચનો ધર્મ પાળે તથા સુરાપા-...ીએ છૈયે, ને બાપના ઘરમાં એકઠો ... માબાપ સુદ્ધાં મુકાય, ને જુદો રહેતો ... મુકીએ.

...તનો મુકનારો પંચાયત વચ્ચે ચાર શા-...ત કરી આપે તો ન્યાતવાળા ન્યાતબા-...હમતનો મુકનારો જુદો પડે તો તેને ... શકેછે.

...હારિયા સાથે કશો વેહેવાર કરતા નથી.

...ાહારીયા સાથે તો કશો વેહેવાર કરતા ...તમાં પણ દાખલ થતો નથી, ને પંક્તિ-...ને તો શિક્ષા કરીને ન્યાતમાં દાખલ કરી-

...ક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ ... જે શખસને માથે થોડી તકસીર (વાળો) ...ન્યાતને નમીને રાજી કરીને દાખલ થાયછે.

... શખસને છોકરાં પરણાવવાની ગરજ છે તે ...દાખલ થાયછે, પંચા... રાજી કરીને દા-...થી પરણે.

...ક્તિબાહારવાળાને જમવા તેડે તો ઘરમાં ...જમાડેછે.

...ટેલ તથા પંચાયતની રજાથી ન્યાતમાં લે-... મુકાય પણ છે.

...ન્યાતમાં દાખલ નથી તેને બાળતા નથી તો ...ણ કરે ?

...અમારી ન્યાતમાં આજદીન સુધી પુત્તળ-...યું જાણ્યું નથી, ને કાંઈ એવું થયું નથી ...ચાલજ નથી.

...ી–શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

...ર "ક." અંક ૧૯૦.

...ી શી તકસીરથી તથા શા શા સબબથી ...હાર મુકાય? એનો જવાબ એ છે જે જેનું ...થી ખપતું ને તેનું પાણી પીશે તેને ન્યાત-બાહાર મુકી શકીએ છૈયે, તથા કંઇ સગી નથી ને તે બૈરીને પોતાના ઘરમાં રાખશે અગર બૈરીના ઘરમાં જઇને મરદ રહેશે તો બૈરીને તથા મરદને બંને જણાને ન્યાતબાહાર મુકી શકીએ છૈયે, તથા બીજી જાતની છીનાળ બૈરી કસબણ હોય ને તેને પોતાના ઘરમાં રાખશે અથવા તેના ઘરમાં તે રહેશે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકી શકીએ છૈયે; કદાચ છીનાળ બૈરીને છોકરી તથા છોકરો પોતાના પેટનો થયો ને તે છોકરાંને ઉછેરવાને પોતાના ઘરમાં રાખે અગર તેની લગન સાદી કરે–તેના બાપ પ્રમાણે–તો તે શખસને પણ ન્યાતબાહાર મુકી શકીએ છૈયે, કદાચ એ શિવાય કોઈ બૈરી કદીશ કોઈને ઘેર બદફેલી કરવાને ગઈ ને તેને પકડી ને એ શાહેદીથી તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકી શકીએ છૈયે, તથા ન્યાતના શિરસ્તાથી બેશિરસ્તે ચાલશે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકી શકીએ છૈયે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તેના મા તથા બાપ સુદ્ધાંને ન્યાતબાહાર મુકેછે કે નહીં ? એનો જવાબ એ છે જે જે શખસ કરે તે ભોગવે.

૩. કોઇ શખસની ઉપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકે? ને તોહમતની શાબીતી શી રીતે કરવી જોઈએ? એનો જવાબ એ છે જે તેના તોહમતની શાબીતી બે ચાર શાહેદીથી નિશ્ચે માલમ થયું, તો[1] સારી તરેહ તજવીજ કરીને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે શો શો વેહેવાર ન કરવો ? એનો જવાબ એ છે જે કશો વેહેવાર ન કરવો, કાંજે ન્યાત મુકીને ગયો.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કંઈ તફાવત છે? એનો જવાબ એ છે જે એમાં કંઇ તફાવત નથી, ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર સર્વે એક છે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડેછે તેને ન્યાતબાહાર કહેવાશે? એનો જવાબ એ છે જે જેવી તેની તકસીર તે પ્રમાણે કહેવાશે.

...હોય" અસલ કાગળમાં નથી.

..." અસલ કાગળમાં નથી.

૧. "તો" અસલ કાગળમાં નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે? એનો જવાબ એ છે જે છોકરાં જુદાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે ને કદાચ તેનામાં એકઠાં હોય ત્યારે પરણે નહીં.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે કે નહીં? અગર તેડે તો તેડનાર ઉપર કંઈ દોષ થાય? એનો જવાબ એ છે જે જેને પંક્તિથી બાહાર મુક્યો ને તેને જે કોઈ જમવા તેડશે તેને પુછી શકીએ છૈયે.

૯ પટેલની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાશે? એનો જવાબ એ છે જે પટેલની રજાવના નહીં લેવાય.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનું શું થાય ને તેને કોણ બાળે ને તેના ષટ્પિંડ કોણ કરે? એનો જવાબ એ છે જે થોડી ઘણી તકસીરથી ન્યાતબાહાર રહેશે તેને ન્યાતવાળા બાળશે ને તેના ષટ્પિંડ કરશે, અગર મુસલમાન પ્રમાણે ન્યાતબાહાર રહેશે તેને બાળ્યામાં નહીં આવે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનું પુત્તળ કરે ત્યારે ન્યાતમાં દાખલ થાય કે નહીં? એનો જવાબ એ છે જે પુત્તળ કરે ત્યારે ક્રિયા થાય.

સોની–શ્રીમાળી ખરખડીયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૬૧.

૧. જે શખસ ઘણી તકસીર કરે ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચનો ધર્મ પાળે. (પણ) નિચનું ખાય અથવા તેની સાથે બેસીને ભોજન કરે ને તેના માબાપ જાણે ને તે શખસને પોતે સાથે બેસાડીને જમાડે તો માબાપ સુદ્ધાં ન્યાતબાહાર રહેછે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતનો મુકનાર તે શખસની[1] શાબીતી સઘળી પંચાયતની તથા શેઠ પટેલની નજરમાં આવે તો ન્યાતની બાહાર મુકેછે.

૪. ન્યાતબાહાર છે તે શખસ
મવું નહીં તથા તેનું પાણી પીવું નહીં
કરી આપવી લેવી નહીં, તે શખસ
વાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહારમાં તથા પંક્તિબ
તફાવત છે, અમારામાં એ ચાલ છે
બાહાર ગામથી આવેછે તે શખસને ન
પંક્તિમાં બેસાડવો નહીં ને તે શખસ
જમેછે માટે ન્યાતબાહાર ન કહેવાય.

૬. થોડી તકસીરવાળાને પંક્તિથી
સાડતા નથી, ને ઘણી તકસીરવાળા શ
દેતા નથી તેવારે તે ન્યાતબાહાર કહેવાયછે

૭. અમારામાં એ ચાલ છે જે ન્યાત
તો તેને છોકરી આપી શકે નહીં ને લઈ શ
પંક્તિબાહારવાળા શખસની સાથે આપવ
ચાલ છે.

૮. જે કોઈ શખસ બાહાર ગામડાનો અ
અમારી પંક્તિમાં બેસાડવો નહીં, ને તે
જમવા તેડે પણ ઘરમાં બેસીને જમાડે, ન
ક્તિમાં કોઈ શખસ અજાણે બેસાડે તો ત
દોષ થાયછે.

૯. શેઠ તથા પટેલ તથા પંચાયત સમસ
ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખ
ચાહે તો લઈ શકેછે.

૧૦. ઘણા દોષવાળો શખસ ન્યાતબાહા
(ને) તે જ્યારે મરી જાયછે ત્યારે ન્યાતના લો
બાળેછે, તથા તેનો કોઈ સગો હોય તે આગ
સપિંડીકરણ કરેછે; તેનો માલ હોય તો ક્રિ
ચે થાયછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી ગયો હોય
પુત્તળ કરે તો ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

સોની–શ્રીમાળી નાતરિયા અમદાવ

જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬

૧. નિચતું ખાય તેને ન્યાતબાહાર મુકી

---

૧. અસલ કાગળમાં "શક" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ખસ નિશ્ચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબા-
છીયે, તેના માબાપ તેનો સંગ કરે તો
એ છીયે.

ની શાબીતી કર્યાવના ન્યાતબાહાર
કોઈ શખસ શાહેદીથી શાબીતી તોહ-
ન્યાતબાહાર મુકીએ છીયે.

ન્યાતમાં ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો
નથી.

તકસીરવાળો પંક્તિબાહાર.

હાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત
હારવાળો ઘરમાં બેસીને જમેછે, ને
ાને નોતરૂં દેતા નથી.

કસીરવાળાને ન્યાતબાહાર મુકે, પણ
હુ તે કરીને ન્યાતમાં દાખલ થાય.

પંક્તિમાં આવ્યાથી પરણેછે.

જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને જમવા તેડે,
દો બેસાડીને જમાડેછે.

પંચાયતની રજાથી ન્યાતમાં લેવાયછે.

યાંતનો કેહેવાયછે તે સબબથી બાળીએ
સપિંડીકર્મ કરવાનો ચાલ નથી.

ત્તળવિધાન કર્યાથી ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

–વડનગરાના તડનો જવાબ.

"ક." અંક ૧૯૩.

ખપે તેવાનું ખાય તથા ન ખપે તેવાનું
એ તથા ન ખપે તેવાને દીકરી પરણાવે
ખપે તેવાની, ન્યાતશિવાય બીજાની કન્યા
ાવે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છીયે.

અમારી ન્યાતમાં કોઈ નિચનો ધર્મ પાળતો

કોઈ શખસે કોઈના ઉપર તોહમત મુક્યું ત્યારે
ખસને પંચાયતમાં બોલાવીને તોહમતનો મુક-
ચાયત વચ્ચે શાબીત કરી આપે ને પંચાયત-
રમાં આવે કે તોહમત શાબીત છે તો પંચાય-

તની નજરમાં આવે તેવી સજા કરીને ન્યાતમાં દા-
ખલ થાયછે; ને તોહમતનો મુકનારો જુઠો પડે તો
પંચાયત તેને સજા કરી શકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે જેટલો વેહેવાર
કરવો ઘટેછે તેટલો રાખેછે.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત
એ છે જે ઉપરની પેહેલી કલમવાળોછે તે ન્યાતબા-
હાર, ને વટલ્યા વગરની બીજી કાંઈ ન્યાતની ગુનેહ-
ગારીમાં આવેછે તે પંક્તિબાહાર કહેવાયછે.

૬. થોડી તકસીરવાળાને પંક્તિથી દુર બેસાડીને
જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. છોકરાં પરણાવવાવાળો પંક્તિબાહાર રહેતોજ
નથી, ને પંચાયતનો બોલ માનીને દાખલ થાયછે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને જમવા તેડેછે,
પણ જોડે બેસાડીને જમાડતા નથી, ને જોડે બેસા-
ડીને જમાડે તો દોષ થાય.

૯. પટેલ તથા પંચાયતની રજાથી લેવાયછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને બાળીએ
છીયે ને સપિંડી કરવાનો હક છે તે કરે.

૧૧. પુત્તળ વિધાનનો ચાલ છે.

સોની–દમણિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૪.

૧. ન ખપતાની સાથે ખાય તથા ન ખપે તેને
ત્યાં પરણી આવે—ન્યાતશિવાય પરન્યાતીની—તો તેને
ન્યાતબાહાર મુકીએ છીયે.

૨. કોઈ શખસ નિચનો ધર્મ પાળે તથા સુરાપા-
ન કરે તેને મુકીએ છીયે. ને બાપના ઘરમાં એકઠો
રહેતો હોય તો માબાપસુદ્ધાં મુકાય, ને જુદો રહેતો
હોય તો તેનેજ મુકાય.

૩. તોહમતનો મુકનારો પંચ વચ્ચે ચાર શાહેદી-
થી શાબીત કરી આપે તો ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર
મુકે; ને તોહમતનો મુકનારો જુઠો પડે તો તેને ન્યાત
શિક્ષા કરી શકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વેહેવાર કરતાજ
નથી.

કલમ વધારાની છે, અસલ કાગળમાં એ પ્રમાણે લખેલું
યમ રાખી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. ન્યાતબાહાર સાથે તો કશો વેહેવાર કરતા નથી ને ન્યાતમાં પણ દાખંલ કરતા નથી. ને પંક્તિબાહારવાળાને તો સજા કરીને ન્યાતમાં દાખલ કરીએ છૈયે.

૬. પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી, ને જે શખ્સને માથે થોડી તકસીર હોય તે[1] તથા થોડી તકસીરવાળો ન્યાતને નમીને રાજી કરીને દાખલ થાય છે.

૭. જે શખ્સને છોકરાં પરણાવવાની ગરજ છે તે શખ્સ પંક્તિબાહાર રેહેતોજ નથી ને ન્યાતમાં દાખલ થાયછે. પંચાયતને રાજી કરીને દાખલ થયાથી પરણેછે.

૮. પંક્તિબાહારવાળાને જમાડે તો તેને ઘરમાં બેસાડીને જમાડેછે.

૯. પટેલ તથા પંચાયતની રજાથી ન્યાતમાં લેવાય છે ને મુકાય પણ છે.

૧૦. ન્યાતમાં દાખલ નથી તેને બાળતા પણ નથી તો સપિંડી કોણ કરે?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં આજદીનસુધી પુત્તળવિધાન કરી જાણ્યું નથી ને કાંઇ એવું થયું નથી તેથી એ ચાલજ નથી.

સોની–શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૫૦[2].

૪. ન્યાતબાહારિયા શખ્સ સાથે શો શો વેહેવાર ન કરવો? એનો જવાબ એ છે જે ન્યાતબાહારવાળા સાથે જેની જેવી તકસીર તે પ્રમાણે વેહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત છે? એનો જવાબ એ છે જે ન્યાત શિરસ્તાથી બે મુજબ કરીને વટલ્યો ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવેછે ને જેની થોડી તકસીર હોય તેને પંક્તિબાહાર બેસાડીને જમાડે.

---

૧. 'તકસીર હોય તે' અસલ કાગળમાં નથી.

૨. આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૬૦ વાળા સાથે મળેછે તેથી જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ માત્ર લખીછે.

સુથાર–સોરઠીયાનો જ

પ્રકાર "ખ." અં

૧. જેનું ન ખપે તેનું ખાય તથા
ન ખપે તેની કન્યા લાવે તથા તેવાને[1]
વગેરે ન્યાતમાં ન ખપે એવું કામ કરે
હાર મુકીએ છૈયે.

૨. માબાપના ઘરમાં એકઠો રહેતે
બાપ સુદ્ધાં મુકાય ને દુર જુદો રહેતો
ધર્મ પાળે તેને મુકીએ.

૩. તોહમત પંચ વચ્ચે શાબીત ક
થી મુકાય.

૪. ન્યાતબાહારવાળા સાથે કશો
નથી.

૫. ન્યાતબાહારવાળો ન્યાતમાં દાખલ થ
ને પંક્તિબાહારવાળો પંચાયતને શુકરાણું
દાખલ થાયછે.

૬. થોડી તકસીરવાળાને દુર બેસાડવાને
નથી ને તેનું પણ નોતરૂં કાપીએ છૈયે ને
આપે ત્યારે નોતરૂં જારી થાય.

૭. જે વાસ્તે અટકાવ રાખ્યો છે તે
રણે છે.

૮. ન્યાતબાહારવાળાને તથા પંક્તિબ
કોઈ તેડતું નથી.

૯. પટેલ તથા પંચાયતની સલાહથી
મુકાય પણ છે.

૧૦. ઉપર લખેલા સવાલ પ્રમાણે
હોય તેને બાળવો વાજબી નથી, તથાપ
હુકમે બાળેછે.

૧૧. એ સવાલનો જવાબ શાસ્ત્રપ્રમાણે

સુથાર–ગુજ્જર તળબદા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૧

૧. જેની જે તકસીર તેને તે સબબથ
બાહાર મુકીએ છૈયે.

---

૧. અસલ કાગળમાં "તવારે" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચના ધર્મમાં જઈ શકતો નથી, ને અગર કોઇ નિચનું પાણી પીએ, અગર કંઈ તેનો વેહેવાર જાણ્યામાં આવે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છીયે, ને અગર તેના બાપ ભાઈ વગેરે તેની સાથે જે રહે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, તેની સાથે પણ કોઈ નહીં રહ્યું હોય ત્યારે તો તેજ શખસ ન્યાતબાહાર રેહેછે.

૩. કોઈ શખસના ઊપર કોઇએ તોહમત મુક્યું ને તોહમતની કશી તરફથી શાબીતી કર્યાવિના ન્યાતબાહાર મુકતા નથી ને શાબીતી તો શાહેદીથી મુકરર થાયછે, ને કદાપી તોહમતના મુકનાર જુઠું તોહમત મુકે તો તેને પંક્તિબાહાર મુકીએ, પંચની નજરમાં આવે ત્યાંલગી.

૪. ન્યાતબાહાર સાથે કાંઇ વેહેવાર કરી શકતા નથી.

૫. કોઈ શખસ ન્યાતના શિરસ્તા મુજબ જવાબ નહીં દે ને ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે ચાલે નહીં તો તેને પંક્તિબાહાર મુકીયે છૈયે, ને તે ન્યાતબાહાર કંઈ કેહેવાતો નથી.

૬. થોડી તકસીરવાળો જવાબ ન દે તે પાંચમી કલમમાં લખેલું છે, ને પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડવો તેજ પંક્તિબાહાર કહેવાયછે.

૭. એજ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં પણ ન્યાતમાં પરણી શકતાં નથી.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે તેને આઘો બેસાડીને જમાડેછે, અગર તે પાસે બેસાડીને જમાડે તો માતા મહાલક્ષ્મીને દીવો રૂ. ૧ા સવાનો કરીને ન્યાતમાં આવે, નહીં કરે તો તેની સાથે રહે.

૯. કોઇ શખસ ન્યાતબાહાર રહે તથા પંક્તિબાહાર રહે તે પટેલ તથા ન્યાતની રજાવિના ન્યાતમાં આવી શકતો નથી.

૧૦. કોઈ શખસ વટલી ગયો હોય ને અગર તે મરી ગયો ત્યારે તેના વાલી તથા ન્યાત લોક જઇને બાળેછે, ને સપિંડ તો ધર્મશાસ્ત્રપ્રમાણે કરેછે.

૧૧. ન્યાતબાહારિયો તથા કોઈ પરદેશ જતો રહે તેની કંઇ વરસ ૧૨ બાર સુધી ખબર આવી નહીં ત્યારે તેનાં છોકરાં તથા તેના ભાઈઓ હોય તે પુત્તળવિધાન કરે ને દીન દશ સુધી સુતક ધરે ને તેનું ક્રિયાશ્રાદ્ધ કરીને ન્યાતમાં આવે, ને અગર ન્યાત મુકીને કાંઈ બીજી ન્યાતમાં ગયો હોય તો તેનું કંઇ ક્રિયા વીગેરે કરવું લાજમ નથી.

સુથાર—ગુજ્જર ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૨.

૧. જેની જે તકસીર તેને તે સબબથી ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચના ધર્મમાં જઇ શકતો નથી, ને અગર કોઈ નિચનું પાણી પીએ અગર કંઈ તેનો વેહેવાર જાણ્યામાં આવે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, ને અગર તેના બાપ ભાઈ વગેરે તેની સાથે જે રહે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, તેની સાથે પણ કોઈ નહીં રહ્યું હોય ત્યારે તો તેજ શખસ ન્યાતબાહાર રહેછે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે તો[૧] તોહમતની કશી તરફથી શાબીતી કર્યા વિના ન્યાતબાહાર મુકતા નથી ને શાબીતી તો શાહેદીથી મુકરર થાયછે, ને કદાપી તોહમતનો મુકનાર જુઠું તોહમત મુકે તો તેને પંક્તિબાહાર મુકીએ તે પંચની નજરમાં આવે ત્યાં લગી.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કોઈ વેહેવાર કરી શકતા નથી.

૫. કોઇ શખસ ન્યાતના શિરસ્તા મુજબ (ને) જવાબ નહીં દે ને ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે ચાલે નહીં તો તેને પંક્તિબાહાર મુકીએ છૈયે, ને તે ન્યાતબાહાર કંઇ કેહેવાતો નથી.

૬. થોડી તકસીરવાળો જવાબ ન દે તે પાંચમી કલમમાં લખેલું છે; ને પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડવો તેજ પંક્તિબાહાર કહેવાયછે.

૭. એજ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં પણ ન્યાતમાં પરણી શકતાં નથી.

---

૧. અસલ કાગળમાં " ને " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે તો[1] (તેને) આઘો બેસાડીને જમાડે છે, અગર તે પાસે બેસાડીને જમાડે તો માતા મહાલક્ષમીને દીવો ૨૦ નો કરીને ન્યાતમાં આવે, નહીં કરે તો તેની સાથે રહે.

૯. કોઇ શખસ ન્યાતબાહાર રહે તથા પંક્તિબાહાર રહે તે પટેલ તથા ન્યાતની રજા વિના ન્યાતમાં આવી શકતો નથી.

૧૦. કોઇ શખસ વટલી ગયો હોય ને અગર તે મરી ગયો ત્યારે તેના વાલી તથા ન્યાતના લોક જઇને બાળેછે, સપિંડી ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે કરેછે.

૧૧. ન્યાતબહારિયો તથા કોઇ પરદેશ જતો રહ્યો તેની કઇ વરસ બારસુધી ખબર આવી નહીં ત્યારે તેનો છોકરો તથા તેના ભાઇ હોય તે પુત્તળવિધાન કરે, ને દીવસ દશ ૧૦ સુધી સુતક ધરે, તેનું ક્રિયાશ્રાદ્ધ કરીને ન્યાતમાં આવે, ને અગર ન્યાત મુકીને કોઈ બીજી ન્યાતમાં ગયો હોય તો તેનું કાંઇ ક્રિયા વગેરે કરવું લાજમ નથી.

સુથાર—પરદેશી ખાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૩.

૧. જેનું પાણી પીવું ન ઘટે તેનું પાણી પીએ અથવા ખાએ વા કોઇ વિધવા બૈરી કોઇના પેટનો હમેલ રાખે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૨. માબાપ વગેરે જે કોઇ તેનો સંગ કરે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકે, નીકર કરે તે ભોગવે.

૩. પંચમાં શાબીતી કરે, ઘણા શાહેદોથી શાબીતી થાય તો ન્યાતબાહાર મુકે.

૪. કશોએ વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. હા તફાવત છે.

૬. તેને પંક્તિબાહાર કહેવાયછે, એજ તફાવત છે.

૭. પંક્તિપાવન હોય તો પરણે.

૮. જમવા તેડે તો દુર બેસાડીને જમાડે.

૯. પંક્તિબાહારિયા શખસને પંચની રજાવના લેવાય નહીં, ને ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાતોજ નથી તો શું લખીએ ?

૧૦. ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતના મળીને બાળે, પણ ષટ્પિંડ કરવાનો ચાલ નથી.

૧૧. તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલજ નથી.

સુથાર—પંચોળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ પંચાયતમાં આવીને બેઠો તે શખસ કાંઇ બેઅદબ ચાલીને કાંઇ લામંખાસ બોલે મોંમાંથી ત્યારે તે શખસને ન્યાતબાહાર મુકી શકીએ છૈયે, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તેનો બાપ એકઠો દીકરા મળતો રહેતો હોય તો ન્યાતબાહાર મુકી શકીએ છૈયે, ને અગર જુદો બાપ રહેતો હોય તો દીકરાને એકલો ન્યાતબાહાર મુકી શકીએ છૈયે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કાંઇ તોહમત મુકયું, ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતવાળા તેને ન્યાતબાહાર મુકી શકતાજ નથી, ને અગર તોહમતની તો ચાર ૪ તથા પાંચ ૫ જણ શાબીતી આપેછે ત્યારે તે તોહમવાળાને પંચાયત મળીને ન્યાતબાહાર મુકી શકીએ છૈયે, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસસાથે વેહેવાર તો એ છે જે તે શખસને હુકો તથા પાણી પાવું નહીં, તથા તે શખસને ઘેર ન્યાતનું નોતરૂં દેવું નહીં તથા એ વગેરે તે શખસની સાથે ન્યાતમાં બેસીને બીજો કાંઇ વેહેવાર કરવોજ નહીં, (ને) એવો અમારી ન્યાતનો બંદોબસ્ત છે.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તો તફાવત એ છે જે જે શખસ વટલી ગયો હોય (તો) તે શખસને પંક્તિબાહાર મુકી શકીએ છૈયે, ને ન્યાતબાહાર તો થોડી તકસીરવાળાને મુકી શકીએ છૈયે, ને (પણ) તે થોડી તકસીરવાળાને પણ ન્યાતમાં (તે) લઈ શકીએ છૈયે, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૬. થોડી તકશીરવાળો પંચાયતના નોતરાવના જમવા ન્યાતમાં આવી શકતોજ નથી, તો પંક્તિથી

---

[1] અસલ કાગળમાં "તો" નથી.

થોડો દુર બેસાડીને જમાડવાનો જીકર શું લખીએ? પણ પંચાયત જ્યારે તે શખસનું સમાધાન કરી શકે છે, તેવારે તે શખસને ઘેર (જેવારે) ન્યાતનું નોતરૂં દેછે ન્યાતના નોતરીયા, પંચાયતના કહ્યાથી, તેવારે તે શખસ ન્યાતમાં જમવા આવી શકેછે, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તે શખસનું ન્યાતના લોકો સમાધાન કરીને ન્યાતમાં લે, તો તે શખસનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણી શકેછે, ને અગર ન્યાતના લોકો તે શખસનું સમાધાન કરીને નથી ન્યાતમાં લેતા, તો તે શખસનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણીજ શકતાંજ નથી.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે, તો તે બીજા શખસને પંક્તિબાહાર ન્યાત સમસ્ત મળીને મુકી શકીએ છૈયે; જે પતિત થઇ ગયો હોય તે શખસને જમવા તેડે તો આઘો બેસાડીને જમાડે, ને અગર પાસે બેસાડીને જમાડે તો તે બીજા શખસને પંક્તિબાહાર ન્યાત સમસ્ત મળીને મુકી શકીયે છૈયે, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૯. પટેલ વગેરે સમસ્ત પંચાયતની અનુમતી એક દીલ હોય તો તથા સર્વે રાજી હોય તો ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લઈ શકીએ છૈયે પણ શાસ્ત્ર પ્રમાણે હોય તો તે શખસને લઇ શકીએ છૈયે, એવો અમારી ન્યાતમાં શિરસ્તો છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ બેઅદબ ચાલીને લામખાસ બોલ્યો હોય, વા હરેક તરેહથી તેવા સબબમાં તે શખસને ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય ત્યારે તે ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય, એવા સબબથી, (ત્યારે) તો તેના વારસો તથા સગાવાહાલા વગેરે સમસ્ત પંચાયત મળીને બાળી શકે છે, ને તેના પટ્પિંડ તેના વારસો હોય તે કરી શકેછે, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૧૧. કોઇ પતિત થઇને વટલી ગયો હોય તેવા સબબથી ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ અમારામાં થઇ શકતુંજ નથી, તો તે ન્યાતમાં દાખલ થાય તેનો જીકર શું લખીએ, ને અગર કોઇ સફર ગયો હોય (ને) અથવા પરદેશ ગયો હોય, ઉદ્યમ ધંધાને વાસ્તે, તેને પછી તેની ખબર અંતર નહીં હોય તો તે શખસનું પુત્તળ થઇ શકેછે, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

સુથાર-પંચોળી ચાંપાનેરી અમદાવાદીનો

જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૩.

૧. જેને જેવી તકસીર તે સબબથી ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. જે કરે તે ભોગવે, ને તેના માબાપ તેનો પક્ષ કરે તો તે પણ ન્યાતબાહાર રહે.

૩. કોઈ શખસના ઊપર કોઇ તોહમત મુકે ને તોહમતની કશી તરેહથી શાબીતી કર્યાવના મુકાય નહીં, ને શાબીતી તો શાહેદીથી મુકરર થાયછે, ને કદાપી તોહમતના મુકનારે જુઠું તોહમત મુક્યું તો તેને પંચ પુછી શકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર(માં) તે એકજ છે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય તો તેને પટેલની તથા પંચની નજરમાં આવે તે પ્રમાણે કરાવીને ન્યાતમાં લઈએ છૈયે, પણ વટલેલાને ન્યાતમાં લેવાતો નથી.

૭. છોકરાં જો ન્યાતમાં હોયતો પરણે.

૮. પંક્તિબાહારનો ચાલ નથી.

૯. પટેલની તથા પંચની રજાવના ન્યાતબાહારિયાને લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના પંચ બાળેછે, ને તેના ષટ્પિંડ કરવાનો ચાલ નથી, ને દશા વગેરે સર્વે કામ કરેછે.

૧૧. શાસ્ત્ર પ્રમાણે પુત્તળ કરેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સુથાર–વૈશ્યનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮૨.

૧. જેનું પાણી પીવું ન ઘટે તેનું પીએ અથવા ખાય, ન્યાતનો હુકમ ન માને, તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે; જે કોઇ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તેને તથા વરવાળો તથા કન્યાવાળો જે કોઇ પલ્લું ખાઇ જાય તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૨. માબાપ વગેરે જે કોઇ સગા સંગત કરે તેને ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવે, નીકર કરે તે ભોગવે.

૩. ઘણા શાહેદીથી ન્યાતના લોક શાબીત કરે ને શાબીત થાય તો તેને ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. અમારામાં ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલછે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. ન્યાતબાહાર મુકેયો તે શખસને નોતરૂં દેતા નથી તો જમવા ક્યાંથી આવે, અમારામાં પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાત રાજી થઇને પંક્તિ પાવન કરે ત્યારે તેના છોકરાં ન્યાતમાં પરણે અથવા છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો પરણે.

૮. એનો જવાબ ઊપરની કલમ છઠ્ઠી પ્રમાણે.

૯. અમારામાં પટેલ કોઇ નથી, પણ પંચ સર્વે મળીને ન્યાતબાહારિયા શખસને લેવા ચાહે તો લઇ શકેછે, પણ વટલેલાને તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે પ્રાયશ્ચિત્ત કરાવીને લેવો ઘટે તો પંચ સર્વે મળીને લે તો લઇ શકેછે.

૧૦. એનો જવાબ શાસ્ત્ર પ્રમાણેછે, નીકળે તે ખરૂં.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરે ત્યારે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

સુથાર–ગુજ્જર અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૩.

૧. ન્યાતબાહાર તો એ પ્રમાણે રહેછે જે જે શખસ ન્યાતનો અપરાધ કરેછે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, ને તે વખત પંચાયત ચવેણું વેહેંચેછે ને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાના કુળ તથા ધર્મ પ્રમાણે ન ચાલે, ને તેની શાસ્ત્ર પ્રમાણે તજવીજ કરે ત્યારે ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. તોહમતનો મુકનાર શાહેદોથી શાબીતી કરી આપે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીયે છૈયે, ને શાબીતી ન થાય તો તે તોહમતના મુકનારને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, તથા શાહેદોને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર ન કરવો, ને જે શખસને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે તે દીવસે સર્વે પંચ ચવેણું વેહેંચીને તેના ઊપર તકસીર શાબીત કરીને ન્યાતબાહાર મુકેછે, ને પાછો ન્યાતમાં લઇએ ત્યારે તેને શિક્ષા કરીને લઇએ છૈયે. પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી, ને કોઇ શખસ જુજ તકસીર કરે તો તેને આઘો બેસાડીને જમાડીએ છૈયે એજ પંક્તિબાહાર કહેવાયછે.

૫. એનો જવાબ ઊપરની કલમ પ્રમાણે.

૬. જુજવી તકસીરવાળાને ન્યાતની નજરમાં આવે તે પ્રમાણે શિક્ષા કરેછે ને શિક્ષા ન માને તેને ઘરમાં બેસાડીને જમાડેછે, પંક્તિબાહાર હોય તો.

૭. ન્યાતબાહારવાળાનાં છોકરાં ન્યાતમાં આવે ત્યારે વરેછે ને પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ છે.

૮. એનો જવાબ ઊપરની કલમ પ્રમાણે.

૯. ન્યાતની મસલતથી ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાયછે.

૧૦. કોઇ શખસ ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય ત્યારે તેને ન્યાતવાળા બાળેછે ને તે મરનાર શખસના ઘરના ન્યાતમાં આવે ત્યારે તેની ક્રિયા થાય ને તેનું શ્રાદ્ધ કાંઇ અટકતું નથી.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનું પુત્તળ કરવું નહીં, ને ન્યાતમાં દાખલ થાય ત્યારે તેની ક્રિયા થાય.

સુથાર–મેવાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં વટલ્યાથી તથા બદફેલીના માર્ગમાં પડે તે સબબથી તે શખસને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તે વટલેલ, ને તે વટલ્યો ત્યારે તેના માબાપ તેનો અંગિકાર કરે તો તે સુદ્ધાં તેને ન્યાતબાહાર મુકે, ને જે કરે તે ભોગવે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કાંઈ તોહમત આવ્યું ત્યારે તે તોહમત શાબીત થાય તો ન્યાતબાહાર મુકાયછે, ને કદાપી જુઠું તોહમત ઠરે તો તે જુઠું તોહમત મુકનારને શિક્ષા થાય.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે જમવાનો તથા પાણીપીવાનો તથા લાહાણું નોતરૂં આપવા દેવાનો કશો વેહેવાર નથી.

૫. ન્યાતબાહારમાં તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવતછે, એ જે પંક્તિબાહારવાળાને દુરથી પીરસીએ છૈયે ને જમે છે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે કાંઈ પંક્તિથી દુર બેસાડતા નથી, જેટલી તકસીર તેટલી શિક્ષા કરીને સાથે બેસાડેછે.

૭. જે પંક્તિબાહાર હોય તેનું સમાધાન કરીને ન્યાતમાં લીધાવિના તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં, ને તેનાં છોકરાં તેથી જુદાં રહેતાં હોય તે (છોકરાં) ન્યાતમાં પરણેછે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે ને જમાડે તો ઘરમાં બેસાડીને જમાડે, તોપણ તેને દુર બેસાડે તેને દોષ નથી.

૯. કોઈ શખસ ન્યાતબાહાર અગર પંક્તિબાહાર હોય તો પટેલ તથા ન્યાત મળીને શાસ્ત્ર પ્રમાણે ન્યાતમાં લે તો લેવાય.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો મરીજાય ત્યારે તેને બાળવાનો વેહેવાર શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

૧૧. ન્યાતબાહારિયાનું પુત્તળ (તે) શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરવું.

ટંકસાળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પણ કોઈ વટલે યા તેવું નઠારૂં કામ કરે તથા બદઆમલે ચાલે તો તેને ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકેછે ને પછે તેનો દંડ લઇને પાવન કરેછે[1] એ કુલ સવાલનો એકજ જવાબ છે.

ધાંચી–પરગણે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મુકવાની તકસીર એ છે કે કુતરૂં તથા બીલાડું વગેરે મોટું જનાવર મારે તથા અમારાથી નિચ વર્ણનું પાણી પીએ તથા ખાય તથા હુકો પીએ, તથા અમારી ન્યાતને ન ઘટતું કરે તેથી ન્યાતબાહાર મુકીએ, તે તકસીર જાણીને અથવા અજાણતાં કરે તેઓને ન્યાતબાહાર મુકીએ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે, તો તેનેજ ન્યાતબાહાર મુકે, ને તે ન્યાતબાહારિયાને તેના માબાપ ઘરમાં રાખે તો તે માબાપને પણ ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકે નહીં, ને તોહમતની શાબીતી તો ભલા માણસની શાહેદીથી થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે જમતું, ખાતું, તથા તેનું પાણી પીવું નહીં.

૫. ન્યાતબાહારિયાની સાથે તો અમારી ન્યાતનું કોઈ ખાતું પીતું નથી, ને પંક્તિબાહારિયા સાથે તો અમારી ન્યાતના બીજા ચોરાના લોક ખાયપીએ તો તેની કાંઇ હરકત નથી, એટલો તફાવત ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર મધ્યે છે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડતા નથી, ને તે થોડી તકસીરવાળો પણ ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણેછે તેની હરકત નથી.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને પોતાના ચોરાનો બીજો શખસ જમવા તેડે નહીં, અગર તેડે તો તેઓ પંક્તિબાહાર રહે.

---

૧. અસલ કાગળમાં "કરેચ" છે.

૯. પટેલ તથા સઘળી પંચાયતના લોકની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં નહીં લેવાય.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને અમારી ન્યાતના બાળેછે, ને ષટ્પિંડનો તો ચાલ નથી; પણ તેનું પુત્તળ કરીને તેનો મુખ્ય અધિકારી હોય તે સંઘી ક્રિયા કરેછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય, તો તેનું પુત્તળ કરે તો તે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

ઘાંચી—મોઢ શીતપુરા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક. ૧૩૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ ન્યાતના શિરસ્તા કરતાં ઉલટો ચાલે, તથા અમોને અસલથી તાડી દારૂની મનાછે તે કોઈ પીએ,તથા બ્રાહ્મણ તથા વાણીઆ તથા કળમી શિવાય બીજા કોઇનું પાણી પીએ, અથવા ખાય, તથા હરેક જીવની હત્યા કરે એવા શખસને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને અણઘટતો ધર્મ પાળે, તો તે શખસને ન્યાતબાહાર મુકવામાં આવેછે, ને તેના માબાપ વગેરે જે કોઈ તેનો પક્ષ કરે તેનેપણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી કર્યાવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને શાબીતી તો પંચ તથા પંચ જેને અખત્યાર આપે તે કરે, ને અગર તોહમતના મુકનારે જુઠું તોહમત મુક્યું તો તે ન્યાતબાહાર રહે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે હુકો પાણી તથા પંચાયતની તરફનો સઘળો વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહારિયા સાથે તો કંઈ વેહેવાર કરતા નથી, ને થોડી તકસીરથી પંક્તિબાહાર મુકે તેનીસાથે જે જીલ્લાના લોકે મુકયોછે તે સમાધાન થયાવના (તેની સાથે) વેહેવાર કરતા નથી, ને બીજા જીલ્લાવાળા તેનીસાથે વેહેવાર કરેછે એટલો તફાવત છે.

૬. થોડી તકસીરથી આઘો બેસાડીને જમાડે તેને ન્યાતબાહાર કેહેવાયં નહીં.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે છે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને જે દીવસે ખર્ચ હોય તે દીવસે જમવા તેડાય નહીં, ને બીજે દીવસે તેડે તો તેનાઉપર કાંઈ દોષ નહીં.

૯. શેઠ તથા પંચની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય તેને તેના સગાહોય તે બાળે, અગર સગા ન હોય તો ન્યાતના બાળે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

ઘાંચી—મોઢ શીતપુરા કસબે કતારગામનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૭.

"આ અંકવાળાનો જવાબ પરગણે ઓરપાડના ઘાંચી મોઢ શીતપુરા અંક ૧૨૧ ની સાથે તમામ મળેછે, તેથી લખ્યો નથી."

ઘાંચી—મોઢ પટણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૮.

૧. જે શખસ ન્યાતથી બેકેદ (થી) ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈએ.

[1]૫. અમારામાં ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

૭. તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં હોય તો પરણે છે.

૮. અમારામાં પંક્તિબાહાર મેલવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતબાહારિયા શખસને તો કોઇ જમવા તેડતું નથી ને અગર તેડેતો તેને પંચ પુછે.

૯. શેઠ તથા પંચની રજાવના ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧. જે જે કલમો અંક ૧૩૦ વાળા સાથે મળેછે તે કલમો આ જગો લખી નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ને તે શખસ ન્યાતમાં આવે તેવો છે તેને તો ન્યાતના લોક બાળેછે, ને જે શખસ ન્યાતમાં પાછો આવી ન શકે (છે) તેવાને ન્યાતના બાળતા નથી, ને ષટ્પિંડ કરવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

ઘાંચી–મોઢ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૯.

૧. જે શખસ ન્યાતના શિરસ્તા બાંધેલાછે તે કરતાં ઉલટો ચાલે તેને ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકેછે, ને પરગણાવાળાને કહાવે ત્યારે તે ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર કરતા નથી, ને પછી ન્યાતવાળા તેને લેવા ચહાય તો શિક્ષા કરી દંડ લઇને ન્યાતમાં લેછે, ને પછી પરગામવાળાને કહાવે ત્યારે તે તેની સાથે વેહેવાર કરેછે, ને અગર ન્યાતનું સમાધાન કીધા વગર ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે જે વેહેવાર[1] કરે તેની સાથે અમારે વેહેવાર[2] કરવો નહીં.

૨. ધર્મ કર્મમાં કોઇનો ભાગ નથી, કરે તે ભોગવે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે, ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને શાબીતી તો ન્યાતવાળા કરે, ને તોહમતના મુકનારે જુઠું તોહમત મુક્યું ત્યારે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે સઘળો વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર હોય અથવા ઘણી તકસીર હોય પણ તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, ને તકસીર પ્રમાણે શિક્ષા કરીને ન્યાતમાં લઇએ છૈયે.

૭. ન્યાતમાં આવ્યા પછે ન્યાતમાં પરણેછે.

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર છે તેને કોઇ જમવા તેડતું નથી, ને અગર કોઇ શખસ જમવા તેડે તે તેડનાર શખસ પણ તેની સાથે ન્યાતબાહાર રહે.

૯. શેઠ પટેલ તથા ન્યાતવાળા સર્વે મળીને ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લે છે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક ઉપાડીને બાળી આવેછે, ને ષટ્પિંડનો ચાલ નથી.

૧૧. જે શખસ વટલી ગયલો ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલછે, ને પુત્તળ કર્યા પછી તેના સગા જે હોય તે તેની પછવાડે ક્રિયાનું સારેછે, તેનું નામું પણ ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

ઘાંચી–મોઢ અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૯.

૧. જે શખસ ન્યાતના શિરસ્તા બાંધેલા છે તે કરતાં ઉલટો ચાલે તેને ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકે છે, ને પરગણાવાળાને કહાવે ત્યારે તે ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર કરતા નથી, ને પછી ન્યાતવાળા લેવા ચાહે તો શિક્ષા તથા દંડ લઇને ન્યાતમાં લેછે, ને પછી પરગામવાળાને કહાવે ત્યારે તેની સાથે વેહેવાર તે કરેછે, ને અગર ન્યાતનું સમાધાન કીધાવગર ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે જે વેહેવાર કરે તેની સાથે અમારે વેહેવાર કરવો નહીં.

૨. ધર્મ કર્મમાં કોઇનો ભાગ નથી, કરે તે ભોગવે.

૩. કોઈ શખસ ઉપર કોઇ તોહમત મુકે, ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયા વિના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને શાબીતી તો ન્યાતવાળા કરે; ને તોહમતના મુકનાર જુઠું તોહમત મુકે ત્યારે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે સઘળો વેહેવાર નહીં કરવો.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

---

૧. અસલ કાગળમાં "વેહેવા" છે.

૨. અસલ કાગળમાં "વેહેવા" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૬. થોડી તકસીર હોય અથવા ઘણી તકસીર હોય પણ તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, ને તકસીર પ્રમાણે દંડ લઇ ન્યાતમાં લઇએ છૈયે.

૭. ન્યાતમાં આવ્યા પછે ન્યાતમાં પરણેછે.

૮. જે શખ્સ ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર છે તેને કોઇ જમવા તેડતું નથી.

૯. શેઠ તથા ન્યાતવાળા મળીને ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લેછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાત ઉપાડીને બાળે છે, ને ષટ્પિંડનો ચાલ નથી.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

ઘાંચી–મોઢ ચાંપાનેરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૬.

૧. જે શખ્સ ન્યાતના શિરસ્તા બાંધેલાછે તે કરતાં ઉલટો ચાલે તેને ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકેછે ને પરગણાવાળાને કહાવે ત્યારે તે ન્યાતબાહારિયા શખ્સ સાથે કશો વેહેવાર કરતા નથી ને પછી ન્યાતવાળા લેવા ચહાય તો શિક્ષા તથા દંડ લઇને ન્યાતમાં લે છે, ને પછી પરગામવાળાને કહાવે ત્યારે તેની સાથે વેહેવાર તે કરેછે, ને અગર ન્યાતનું સમાધાન કીધાવગર ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે જે વેહેવાર કરે તેની સાથે અમારે વેહેવાર કરવો નહીં.

૨. ધર્મ કર્મમાં કોઇનો ભાગ નથી, કરે તે ભોગવે.

૩. કોઇ શખસ ઉપર કાંઇ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવિના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને શાબીતી તો ન્યાતવાળા કરે; ને તોહમતના મુકનાર જુઠું તોહમત મુકે ત્યારે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે સઘળો વેહેવાર નહીં કરવો.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર હોય અથવા ઘણી તકસીર હોય પણ તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, ને તકસીર પ્રમાણે દંડ લઈ ન્યાતમાં લઇએ છૈયે.

૭. ન્યાતમાં આવ્યા પછે ન્યાતમાં પરણેછે.

૮. જે શખ્સ ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર છે તેને કોઇ જમવા તેડતું નથી.

૯. શેઠ તથા ન્યાતવાળા મળીને ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લે છે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય તેને ન્યાત ઉપાડીને બાળેછે ને ષટ્પિંડનો ચાલ નથી.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

સાળવી–શ્રીમાળી વીસા પટોળીવાળાનો જવાબ

પ્રકાર "ક." અંક ૫૭.

૧. જેની જેવી તકસીર તે સબબથી ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચના ધર્મમાં જઇ શકતો નથી, અગર કોઇ નીચનું પાણી પીએ, અગર તેનો વેહેવાર જાણ્યામાં આવે, તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈએ; ને અગર તેના ભાઇ વગેરે તેની સાથે જે રહે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, નીકર કરે તે ભોગવે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઇએ તોહમત મુકયું, ને તોહમતની કશી તરફની શાબીતી કર્યાવિના ન્યાતબાહાર મુકતા નથી, ને શાબીતી તો શાહેદીથી મુકરર થાયછે; ને કદાપી તોહમતના મુકનારે જુઠું તોહમત મુકયું તો તે શખસ પંચાયતનો ગુનેહગાર થાય, પંચાયત કહે તે પ્રમાણે કરે ત્યારે ન્યાતમાં આવે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કાંઇ વેહેવાર કરી શકતા નથી.

૫. અમારામાં ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૭. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે ને તેનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો પરણે પણ એકઠાં રહેતાં હોય તો ન્યાત સમાધાન કરીને લે ત્યારે ન્યાતમાં પરણેછે.

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે (ને) તેને બીજો શખસ જમવા તેડે નહીં, અગર તેડે તો તે પણ તેની સાથે ન્યાતબાહાર રહે.

૯. કોઇ શખસ ન્યાતબાહાર છે તે પટેલ તથા ન્યાતની રજાવના ન્યાતમાં આવી શકતો નથી.

૧૦. કોઇ શખસ વટલી ગયો હોય ત્યારે તેનાં-વાલી તથા ન્યાતનાં લોક જઇને બાળેછે, ને સપિંડી તો ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે કરેછે.

૧૧. ન્યાતબહારિયો તથા કોઇ પરદેશ જતો રહ્યો તેની કાંઇ વરસ ૧૨ બાર સુધી ખરખબર નહીં આવી હોય ત્યારે તેની ધણીયાંણી હોય તે ચુડાકર્મ કરીને પુત્તળવિધાન કરે, ને ધણીયાંણી ન હોય તો છોકરો તથા તેનો ભાઇ હોય તો તે કરે, ને દીન ૧૦ સુધી સુતક ધરે ને તેની ક્રિયાશ્રાધ કરીને ન્યાતમાં આવે, તેને તેની ગુનેહગારીમાં બ્રાહ્મણને સીધાં ૫ આપે; અગર ન્યાતની ચુકે બીજી ન્યાતમાં ગયો હોય તેની કાંઇ ક્રિયા વગેરે કરવું લાજમ નથી.

સાળવી—શ્રીમાળી વીસા પટોળીવાળાનું તડ બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૮.

" આ અંકવાળાનો જવાબ નંબર ૫૭ વાળા સાથે મળેછે, તેથી આ ઠેકાણે દાખલ કીધો નથી."

લુહાર—અમદાવાદી તથા ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૮.

૧. ન્યાતબાહાર મુકવાનો શિરસ્તો એ જે એકતો ખુની ને જેનું પાણી પીવું ઘટતું નથી ને તેનું પાણી પીએ તેને તથા નિચનું વ્યસન કરેછે તેને તથા પરન્યાતની કન્યા પરણી લાવેછે તથા મહાપાતિક વગેરે ને એટલા શખસની જે કોઈ તરફેણ કરે તેને પણ પંક્તિથી આઘો બેસાડીને (તેને) જમાડવાનો ચાલ મુકરર છે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકયામાં આવે ને બાપ દીકરા એકઠા રહેતા હોય તો સર્વેને ન્યાતબાહાર મુકયામાં આવે ને જુદો રહેતો હોય ને નિચનો ધર્મ પાળતો હોય તેને ન્યાતબાહાર મુકાય.

૩. તોહમતની શાબીતી કર્યાવના ન્યાતબાહાર મુકાતો નથી.

૪. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેની મૈયત પહોંચાડવી એ વેહેવાર ન્યાતબાહારવાળા સાથે રાખવો.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં ઘણોએક તફાવત છે.

૬. થોડી તકસીરવાળાને ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી ને તેને પંક્તિબાહાર મુકાયછે ને તેની તકસીર જે કાંઇ જાણ્યામાં આવે ત્યારે ન્યાત સમસ્ત તથા શેઠ પટેલ મળીને તેની શાબીતી કર્યા પ્રમાણે ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર જે કાંઇ તેની તકસીર પ્રમાણે મુકયામાં આવે, ને તેના ઉપર કાંઇ થોડી તકસીર જાણ્યામાં આવે ત્યારે તેને ન્યાતમાં લીધામાં આવે ને તેને ન્યાત મળીને દંડ કરે તે[1] ન્યાતમાં આપે ને આવે.

૭. કોઇ શખસ પંક્તિબાહાર છે ને તેના છોકરાં પરણવા બાબતનો સવાલ એ જે ન્યાતને મેળવે ને સવાલ કરે ત્યારે ન્યાતના લોક તથા શેઠ પટેલ મળીને તેની તજવીજ કરે, ત્યાર પછી પંક્તિબાહાર છે તે શખસ છોકરાને પરણાવી શકેછે, ને થોડી તકસીરવાળો છે તે ન્યાતબાહાર કહેવાતો (નથી) નથી.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહારછે તેને ન્યાતવાળા પણ પંક્તિબાહાર બેસાડીને જમાડેછે, ચાલ તો એવો મુકરર છે, ને તેને તેના સગાં વેહેવાર જમાડે ત્યારે (તેને) દુર બેસાડીને જમાડે, ને તેની કોઇ તરફેણ કરે ને એ શિરસ્તે અનાચાર ચાલ પંક્તિબાહારવાળા પાસે કરાવે તેને જમવા તેડનાર શખસને પણ પંક્તિબાહાર બેસાડીને જમાડવો.

૯. ન્યાત સમસ્ત તથા શેઠ પટેલની રજાવિના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયાઓને લેવાતા નથી.

---

૧. અસલ કાગળમાં "ને" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેની મૈયત ન્યાતવાળા પહોંચાડે, ને તેના સગા હોય તે સપિંડ કરે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

લુહાર–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ" અંક ૬૨.

૧. જેની જે તકસીર તે સબબથી ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચના ધર્મમાં જઈ શકતો નથી, ને અગર કોઇ નિચનું પાણી પીએ અગર તેનો વેહેવાર કાંઈ જાણ્યામાં આવે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, ને અગર તેના માબાપ તથા ભાઇ વગેરે તેની સાથે સંસર્ગ કરે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકી શકીએ છૈયે, પણ તેની સાથે કોઇ નહીં રહ્યું હોય ત્યારે તેજ શખસ ન્યાતબાહાર રેહેછે.

૩. કોઈ શખસઉપર કોઇએ તોહમત મુક્યું, ત્યારે તે તોહમતની કશી તરફની શાબીતી કર્યાવના ન્યાતબાહાર મુકતા નથી, ને શાબીતી તો શાહેદીથી મુકરર થાયછે, ને કદાપી તોહમતના મુકનારે જુઠું તોહમત મુક્યું તો તેને પંચની નજરમાં આવે તેવી શિક્ષા કરીએ છૈયે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશોએ વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. કોઇ શખસ ન્યાતના શિરસ્તા મુજબ જવાબ નહીં દે, ને ન્યાતના શિરસ્તા મુજબ ચાલે નહીં, તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છૈયે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

૬. થોડી તકસીરવાળો જવાબ નહીં દે, તો તે પાંચમી કલમમાં લખેલું છે તેજ પ્રમાણે ભોગવે.

૭. અમારામાં પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી, પણ એજ પ્રમાણે ન્યાતબાહાર છે તેનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો પરણે, પણ એકઠાં રેહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણી શકતાં નથી, ન્યાતવાળા પંક્તિપાવન કરે ત્યારે પરણેછે.

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે ને આઘો બેસાડીને જમાડેછે, ને તે માતા બેહેચરાજીને દીવો રૂ. ૧૧ નો કરીને ન્યાતમાં આવે, નહીં કરે તો તેની સાથે રહે.

૯. ન્યાતબાહારિયો શખસ પટેલ તથા ન્યાતની રજા વના ન્યાતમાં આવી શકતો નથી.

૧૦. કોઈ શખસ વટલી ગયો હોય, ને તે મરી ગયો ત્યારે તેના વાલી તથા ન્યાતના લોક જઇને બાળેછે, ને સપિંડીકરણ તો શાસ્ત્રપ્રમાણે કરેછે.

૧૧. ન્યાતબાહારિયો શખસ તથા કોઇ પરદેશ જતો રહ્યો હોય ને તેની ખરખબર વરશ ૧૨ બાર સુધી નહીં આવી હોય, ત્યારે તેનાં છોકરાં તથા તેના ભાઈઓ હોય તે પુત્તળવિધાન કરે ને દીન દશ સુધી સૂતક ધરે ને તેનું ક્રિયાશ્રાધ કરીને ન્યાતમાં આવે, અગર ન્યાતની ચુકે કાંઈ બીજી ન્યાતમાં ગયો હોય તેની ક્રિયા વગેરે કરવું લાજમ નથી.

લુહાર–ભાવનગરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૬.

૧. ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ એ છે જે અણખપત ન્યાતવાળાનું પાણી પીએ તથા હુકો પીએ, તથા તેનું ખાય તથા પરન્યાતમાં પરણે તથા પરણાવે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચધર્મ પાળે ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે, ને માબાપ જો તેનું રાંધ્યું ખાય, તથા પાણી તથા હુકો પીએ તો તેના માબાપને ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઇએ તોહમત મુક્યું, ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવિના ન્યાતબાહાર મુકતા નથી, ને તોહમતની શાબીતી પંચ કરેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસસાથે સર્વે વેહેવાર નહીં કરવો.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુકતા નથી, ને પંક્તિથી બાહાર તેને ગમે તો જમે, પણ તેને નોતરૂં દેતા નથી.

૭. એપ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે, ને તેનાં છોકરાં તેનામાં ભેળાં રહેતાં હોય તો પરણતાં નથી.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ નોતરૂં દેતો નથી ને પંક્તિબાહારિયાની મરજીમાં આવે તો નોતરાવના પંક્તિબાહાર બેસીને જમે.

૯. અમારી ન્યાતમાં પટેલ છે નહીં, ને ન્યાત રાજી હોય તો ન્યાતમાં લે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને તેના વારસ બાળે ને અમારામાં ષટ્પિંડ કરતા નથી.

૧૧. યવન થઈને મરી જાય ત્યારે તેનું પુત્તળ કરેછે, ને બીજા દોષવાળા ન્યાતબાહારિયાનું પુત્તળ થતું નથી.

લુહાર–ગુજજર ગુલાબબંસી બુદલખંડીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૫.

૧. તકસીર તથા સબબ તો એ છે જે કોઈ નિચ વર્ણનું પાણી પીએ અથવા ખાય તેને તથા કોઈ પરન્યાતની કન્યા પરણી લાવે તથા જે શખસ ન્યાતમાં બેઅદબી સરખું કામ કરે ને પંચનું કહ્યું ન માને તેને ન્યાતબાહાર મુકયામાં આવેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તેના માબાપ તેની વળગણ રાખે તો તે સુદ્ધાંને ન્યાતબાહાર મુકેછે, નહીં તો જે શખસ કરે તે ભોગવે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તે શખસ પંચમાં શાબીતી કરી આપે, ને અગર જે શખસ જુઠું તોહમત મુકે તો તેજપ્રમાણે શિક્ષા જુઠું તોહમત મુકનારને કરવી લાજમ છે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કાંઇ વેહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત એ છે જે ન્યાતબાહારિયા શખસને નોતરૂં દે ને જમવા તેડતા નથી, ને જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને નોતરૂં દે ને ન્યાતમાં પંક્તિથી ચાર હાથને છેટે આઘો બેસાડીને જમાડીએ છૈયે, એ ચાલ છે.

૬. થોડી તકસીરવાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડે તેને પંક્તિબાહાર કહેવાય છે, ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૭. પંક્તિબાહારિયાનાં છોકરાં તથા ન્યાતબાહારવાળાનાં છોકરાં ન્યાતનું સમાધાન થયા પછી ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને જે શખસ જમવા તેડે તો તે શખસ તેને આઘો બેસાડીને જમાડે તો તેનાઉપર કાંઈ દોષ થતો નથી, પણ ન્યાતબાહાર છે તેને જમવા તેડે તો તે જમાડનાર શખસ ન્યાતબાહાર સરખો થાય.

૯. પટેલ નથી ને પંચની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર રહીને મરીજાય (તે) તેને ન્યાતના લોક મળીને બાળેછે, ને તેનો સગો હોય તે આગ મુકેછે.

૧૧. અમારામાં જે પરગામ મરી જાય તેનું પુત્તળ કરેછે, ને ન્યાતબાહારિયાનું સમાધાન થયા પછી ન્યાતના લોક તેનો ક્રિયાખર્ચ કબૂલ કરેછે.

હજામ–કાનમીયા સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૮.

૧. કોઇ શખસ વટલી ગયો તથા નખપે તેવા સાથે ખાય તથા બીજી ન્યાતમાં પરણે તથા બીજી ન્યાતમાં દીકરી દેછે તે વગેરે બીજી બાબતવાળાને ન્યાતબાહાર મુકાયછે ને તેને નોતરૂં દેવાતું નથી ને લહાણું પણ અપાય નહીં.

૨. કોઇ શખસ બીજો નિચધર્મ પાળેછે તેને ન્યાતબાહાર મુકાયછે, ને તેના માબાપથી દુર રહેતો હોય તો માબાપને મુકાતા નથી, ને એકઠો બાપના ઘરમાં રહેતો હોય તો બાપ સુદ્ધાં મુકાયછે.

૩. તોહમતની શાબીતી કર્યાવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં ને તોહમત શાબીત કરીને મુકીએ,પંચાયત વચ્ચે શાબીત થાય ત્યારે પંચની નજરમાં આવે તો ન્યાતબાહાર મુકે.

૪. ન્યાતબાહાર—પહેલી કલમના પ્રમાણે—શખસની સાથે કશો વહેવાર કરવો વાજબ નથી માટે

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કરતા નથી, ને કદાપી હાકમના હિસાબથી હાકમની નજરમાં આવે તો શાસ્ત્રના રસ્તાથી લેવો પડેછે તો લેવાયછે, પંચની રાજીથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં એ શિરસ્તો છે જે તકસીર નક્કી કરીને તે તકસીરવાળાને નોતરૂં દેતા નથી ને તે તકસીરવાળો પંચાયતને રાજી કરીને પંચનું સુકરાણું આપીને પંચમાં દાખલ થાયછે તેને નોતરૂં દઇએ છઇએ.

૬. અટકાવવાળો શખસ પોતાની મેળે પંચાયતને રાજી કરીને આવેછે, ઝાઝા દહાડા રહેતો નથી ને ન્યાતમાં આવેછે, વાસ્તે પરણ્યા બાબતના બીજા સવાલ છે ન્યાતબાહારના, તેનો જવાબ એવો કાંઈ થયો નથી વાસ્તે એટલો લખ્યો છે.

૭. પંક્તિબાહારવાળો પંચને સુકરાણું આપીને પંચમાં દાખલ થાયછે ત્યારે પરણેછે, કદાપી છાનું થાય તો પંચના લોક તેને ઘેર જમવા જતા નથી.

૮. ન્યાતબાહાર મુક્યો તેને કોઇ જમવા તેડતો નથી ને તેડે તો દુરથી જમાડેછે, ને કદાપી એકઠો જમાડે તો તેનોપણ દોષ લીધામાં આવેછે.

૯. પટેલ તથા પંચાયત જણ એની રજાવિના મુકાતો નથી ને લેવાતોએ પણ નથી.

૧૦. ન્યાતબાહારવાળાને બાળીએ છઈએ ને તેના કુટુંબી પાસે સરાવીએ છઇએ ને તેના કુટુંબી પાસે મળે ત્યારે દહાડો પણ કરાવીએ છઈએ.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં છે નહીં.

હજામ—કડીવાળા તથા પટણી ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન ખપે તેવાનું ખાય અથવા ન ખપે તેવાને દીકરી આપે અથવા ન ખપે તેવાની દીકરી પરણે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને તેવા શખસને ફરી ન્યાતમાં લીધામાં આવતો નથી.

૨. (ને) કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચનો ધર્મ પાળેછે ને તે બાપના ઘરમાં એકઠો રહેતો હોય તો બાપ સુદ્ધાં મુકે, ને જુદો રેહેતો હોય તો એકલાને મુકાયછે.

૩. તોહમતની શાબીતી પંચના લોક કરીને મુકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહારવાળાને તો કશો વેહેવાર નથી ને પંક્તિબાહારવાળો તો પંચને રાજી કરીને પાછો ભળેછે.

૬. સુકરાણું લીધાનો ચાલ છે, તે ન આપે તેનો હુકો બંધ કરીએ છઇએ ને સુકરાણું આપ્યાથી પાછો દાખલ થાયછે, થોડે દુર બેસાડતા નથી.

૭. છોકરાં પરણાવવાવાળો ન્યાતને પગે લાગીને રાજી કરીને દાખલ થાયછે.

૮. જે શખસ પંચની તકસીરમાં છે તેને કોઈ જમવા તેડતું નથી.

૯. પટેલની રજાવના ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાતો નથી, ને પટેલ પંચની સલાહથી રજા આપેછે.

૧૦. ન્યાતમાં લેવા જેવો ન્યાતબાહાર હોય તેને બાળીએ છઈએ, ને વટલી ગયો તેને બાળતા નથી.

૧૧. પુત્તળવિધાન કર્યાનો ચાલ નથી.

વાલંદ—લીમચીઆ અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૦.

૧. ન્યાતબાહાર મુકવાની તકસીર એછે જે જે ન્યાતને કદીમથી કરવું ઘટેછે તે વાતને જે ધણી નામંજુર કરે તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તેવારે તે ધણીને ન્યાતબાહાર મુકે, માબાપને મુકતા નથી.

૩. કોઇ શખસ ઉપર કોઇએ તોહમત મુક્યું ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતથી ન્યાતબાહાર મુકી શકાતું નથી, ને તે તોહમતની શાબીતી એમ કરવી જોઇએ કે ન્યાતના તથા પરન્યાતના આબરૂવાળાના અદાવતવનાના ૧ તથા ૨ તથા ૪ (તે) ના દીઠામાં આવ્યું હોય તેથી તે કેહે (તે) પોતાના ધર્મથી ત્યારે તે વાત શાબીત જાણીએ છઇએ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસને હુકો પાવો નહીં ને તેનો પીવો નહીં ત્યાંથી તે કન્યા આપવા લેવા સુધી કાંઇ કરવું નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર તેમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી બાહાર બેસાડે તેથીએ ન્યાતબાહાર કેહેવાયછે.

૭. એપ્રમાણે ન્યાતબાહાર હોય ને તેનાં છોકરાં હોય તે તેનાં ન્યાતબાહારિયા બાપથી જુદાં રહેતાં હોય તો (તે છોકરાં) ન્યાતમાં પરણી શકેછે.

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને બીજો શખસ ન્યાતમાંનો (તેને) જમવા તેડી શકતો નથી અગર તેડે તો તેને દોષ છે.

૯. પટેલ વનમાળી ગણેશની રજાવના તથા ન્યાતની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાતો નથી.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો મરી જાય, યવન વનાનો, તેને તો તેના વારસ હોય તે બાળેછે, ને ષટ્પિંડઓ તેજ કરેછે.

૧૧. ન્યાતબાહારિયો મરી જાય તે યવન હોય તો તેનું પુત્તળ કરેછે, ને બીજી વર્ણનું ખાધું હોય ને ન્યાતબાહાર હોય અથવા બીજી તકસીરથી ન્યાતબાહાર હોય ને તે મરી જાય તો તેને તેના વારસ હોય તે બાળે ને તેના ષટ્પિંડઓ તેજ કરે.

હજામ–મેહેસુરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૩.

૧. જેનું પાણી પીવું ન ઘટે તેનું પીએ અથવા ખાય, તથા ન્યાતના શિરસ્તા કરતાં બેઅદબીથી ચાલે, તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૨. માબાપ તેનો સંસર્ગ કરે તો તે પણ રહે, નીકર કરે તે ભોગવે.

૩. કોઈ શખસની ઉપર કોઈ તોહમત મુકે, ત્યારે તે તોહમતની શાબીતી પંચના લોક સર્વે મળીને શોહેદીથી કરે, ને શાબીત થાય તો ન્યાતબાહાર મુકે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કાંઇ વેહેવાર કરતા નથી.

૫. અમારામાં ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, પંક્તિબાહાર મુકતા નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુકીએ તેને નોતરૂં દેતાજ નથી તો જમવા ક્યાંથી આવે ?

૭. તેના છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો પરણે, ને એકઠાં રહેતાં હોય તો જ્યારે ન્યાતમાં આવે ત્યારે પરણે.

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને કોઈ જમવા તેડે તો તેને આઘો બેસાડીને જમાડેછે.

૯. કોઈ ન્યાતબાહારિયો શખસ પટેલની રજા તથા ન્યાતની રજાવિના ન્યાતમાં આવી શકતો નથી.

૧૦. કોઈ શખસ વટલી ગયો હોય ને મરી ગયો ત્યારે તેના વાલી તથા ન્યાતના મળીને બાળેછે, ને તેના સપિંડી પણ તેજ કરેછે ને તેની પછવાડે તેના સગાને મળે તો ન્યાત જમાડે છે, નીકર ઉપર લખ્યા પ્રમાણે બાંધીયા કરેછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય અથવા પરદેશ ગયો હોય ને બાર વર્ષ સુધી ખરખબર નહીં આવે તો પુત્તળ કરેછે, ત્યારે ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

વાળંદ–લીમચિયા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મુકેછે તેની વિગત તથા તેનો સબબ એ જે, ન્યાતમાં શેઠને તથા ન્યાતને ગાળ દે તથા વઢે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે, તથા દારૂ પીએ તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે; તથા અણખપત ન્યાતનું જે ખાય તથા પાણી પીએ તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે; તથા ન્યાતબાહારમાં[1] જે સામેલ થાય, તથા પાણી પીએ તથા તેનું જે ખાય તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે; અણખપત ન્યાતવાળાનો જે હુકો પીએ તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે, તથા ન્યાતનો જે વેહેવાર છે તે વેહેવાર મુકીને બીજે વેહેવારે જે ચાલેછે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે; તથા પરસ્ત્રી પાસે

---

૧. અસલ કાગળમાં "ન્યાતબાહારના" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પુરૂષ જાય તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે તથા પરપુરૂષ પાસે સ્ત્રી જાય તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે; તથા દીકરી લાયક થઈને સાસરે નહીં જાય તેમાં તેના માબાપ હરકત કરતા હોય તો તે(ને) ત્રણ જણને ન્યાતબાહાર મુકેછે; તથા બૈરી થઈને પરસ્ત્રીને બાળહત્યા કરાવેછે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે; તથા છોકરી તથા બેન (તે) મરી ગઈ ને તેનું ઘરેણું પલ્લાનું ખાધું હોય ને તેના સાસરીયાં (ને) જો નહીં આપે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે; પુરૂષ છે તે ન્યાતની કહાડી લાવે તેને મુકે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચ ધર્મ પાળે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે, ને ન્યાતબાહાર મુક્યા પછી માબાપ તેની સાથે એકઠા ખાય તથા તેનું પાણી હુકો પીએ તો માબાપ ન્યાતબાહાર રહે, પહેલા ધણીની ફારગતીવના ચુડો ભાંગે તેને મુકે.

૩. કોઇ શખસના ઊપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી કર્યાવિના ન્યાતબાહાર કહાડી મેલતા નથી, ને તોહમતની શાબીતી ન્યાતના શેઠ તથા પંચ મળીને હકીગત સર્વે સાંભળીને શાબીત કરે ત્યારે ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વેહેવાર નહીં કરવો.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર તેમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુકતા નથી, કે પંક્તિથી બાહાર બેસાડે તે ન્યાતબાહાર છે.

૭. ન્યાતબાહાર છે તેના છોકરાં તેનામાં ભેળાં રહેતાં હોય તો તે છોકરાં ન્યાતમાં પરણતાં નથી.

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડેછે, પણ તેને જો પાસે બેસાડીને જમાડે તો તેને દોષ થાય.

૯. પટેલની તથા ન્યાતની રજાવના ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય, ત્યારે તેના વારસ હોય તે બાળે; અમારામાં ષટ્પિંડ કરતા નથી.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય, ત્યારે તેનું પુત્તળ ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે ઘટતું હોય તો કરે, ત્યારે તે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

હજામ-ખાનદેશી મરેઠાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૧.

૧. જે શખસ વટલે ને મુસલમાન થાય તથા ઘેડા વગેરેનું પાણી પીએ તે શખસને ન્યાતમાંથી કહાડી નાખીએ છઈએ તથા જે શખસ પંચના શિરસ્તા કરતાં ઉલટો ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૨. તેના માબાપ વગેરે જે કોઈ તેની સંગત કરે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૩. તોહમતની શાબીતી શાહેદીઓથી કરીને પછી તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કંઇ વેહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ ને તે શખસને જમવા તેડવાનો ચાલ નથી.

૭. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેના છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે ને એકઠાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં ન પરણે. જેવારે મહાદેવના દહેરામાં સવાપાસેર ઘીનો દીવો કરે તથા તમામ ન્યાતના લોકને મીઠી સબજી પાય ત્યારે ન્યાતમાં આવે ને પછી તેના છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. ન્યાતબાહારિયા શખસને જમવા તેડવાનો ચાલ નથી ને એમ કરતાં કોઇ તેડે તો તે શખસ ન્યાતનો ગુનેહગાર થાય.

૯. અમારામાં શેઠ પટેલ કોઇ નથી, તમામ ન્યાતના લોક મળીને ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને જે મુસલમાન થાય ને સુનત કરાવે તેને ન્યાતના લોક બાળતા નથી, એ શિવાય બીજા ગમે તેનું ખાધું હોય ને માથાની ચોટલી નહીં મુંડાવી હોય તો તે શખસને ન્યાતના લોક બાળેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

હજામ-લીમચીયા ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મુકવાની તકસીર એ છે કે કુતરૂં તથા બીલાડું વગેરે મોટું જનાવર મારે તથા અમારીથી નિચ વર્ણનું પાણી પીએ તથા ખાય તથા હુકો પીએ તથા અમારી ન્યાતને ન ઘટતું કરે તેથી ન્યાતબાહાર મુકીએ, તે તકસીર જાણીને અથવા અજાણતા કરે તેઓને ન્યાતબાહાર મુકીએ.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તો તેનેજ ન્યાતબાહાર મુકીએ. ને તે ન્યાતબાહારિયાને તેના માબાપ ઘરમાં રાખે તો તે માબાપને પણ ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકે નહીં ને તોહમતની શાબીતી તો ભલા માણુસની શાહેદીથી થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે જમતું ખાતું તથા તેનું પાણી પીવું નહીં.

૫. ન્યાતબાહારિયા સાથે તો અમારી ન્યાતનું કોઇ ખાતું પીતું નથી ને પંક્તિબાહારિયા સાથે તો અમારી ન્યાતના બીજા ચોરાના લોક ખાય પીએ તો તેની કાંઈ હરકત નથી, એટલો તફાવત ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર મધ્યે છે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડેછે પણ તે થોડી તકસીરવાળો ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. એપ્રમાણે (પંક્તિ) પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણેછે તેની હરકત નથી.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમાડે તે પોતીકા ઘરમાં બેસાડીને જમાડેછે, તેને તેડે તેની ઉપર કાંઈ દોષ થાય નહીં.

૯. અમારી ન્યાતમાં પટેલ તો નથી પણ સઘળી પંચાયતના લોકની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં નહીં લેવાય.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને અમારી ન્યાતના બાળેછે, ને પરપિંડનો તો અમારી ન્યાતમાંજ ચાલ નથી ને તેનો મુખ્ય અધિકારી હોય તે સંધી ક્રિયા કરેછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તો તેનું પુત્તળ કરવાની ચાલ તો નથી પણ તે ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

હજામ-ઓરપાડીઆ મેસુરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૫.

૧. તકસીરમાં તો પંચનું કહ્યું ન કરે તથા વટલે ત્યારે ન્યાતબાહાર મુકે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડી નિચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકે. ને તેના માબાપ તેને જુદો રાખે અગર માબાપ તેનામાં સામેલ થાય તો તે સુદ્ધાંને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે તો તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં ને તોહમતની શાબીતી તો ચાર ભલા માણસે દીઠું હોય તેની શાહેદીથી શાબીત થાય.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે ખાવું, પીવું, હુકો, તંબાકુ વગેરે કશી તરેહનો વેહેવાર ન્યાતબાહાર છે ત્યાંસુધી કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયામાં તફાવત ખરો.

૬. તકસીર થોડી યા ઘણી, પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડયો એટલે પંક્તિબાહારિયો કહેવાયછે.

૭. પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં તેની સામેલ હોય ત્યાં સુધી ન્યાતમાં પરણે નહીં, પંચ રાજી થઈ ન્યાતમાં લે ત્યારે પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને ન્યાતવાળા કોઈથી જમવા તેડાય નહીં, અગર તેડે તો તેપણ ન્યાતબાહાર રહે.

૯. પટેલ અથવા પંચની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને પોતીકો નીકટનો હોય તે બાળેછે પછી તેના જે વાલી હોય તે ન્યાતવાળા પંચને એકઠા કરી રૂપીઆ અધેલીની

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તાડી પાઈને પંચની રજા લઈને તેનો સંસ્કાર કરી દહાડો પાણી કરે, પુત્તળ કરવાનો અમારે ચાલ નથી.

૧૧. ઉપરની કલમ પ્રમાણે પંચની રજા લીધા પછી ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

દરજી—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૧.

૧. તકસીરનું જાણવું એ જે કોઈ શખસ જેનું ને ખપતું હોય તેનું ખાય ને વટલે ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર કહાડેછે, તે પાછો ક્યારે આવે તેની ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે યથાશક્તિ દેહશુદ્ધ[1] પ્રાયશ્ચિત કરાવીને ન્યાતમાં લીધામાં આવેછે તે ઉપર ન્યાતનો હક મુઠી ચવેણાનો છે.

૨. કોઇ શખસ ન્યાતીધર્મથી ચુકીને બીજે માર્ગે ચાલે ને તેના માબાપ તેના સંગી થાય તો તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે, તેની સજા ન્યાતબાહાર કરતાં થોડી છે.

૩. કોઇ શખસને તોહમત આવ્યું તો તેની તજવીજ કરતા સુધી પંક્તિબાહાર રાખીને જમાડે તે તોહમત શાબીત થયાથી ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૪. ન્યાતબાહાર છે તેની સાથે હુકો તથા અમારી નીશા જે છે તે તથા[2] તેનું બોટેલું ખાવું પીવું નહીં, ને તેને ઘેર વેહેવારનું નોતરૂં દેવું નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત છે પંક્તિબાહારને નોતરૂં દેવું, તેને હાથ વેગળો બેસાડીને જમાડે ને ઉંચેથી પીરશે, ને ન્યાતબાહારિયાને નોતરૂં દેવું નહીં, એ રીતે ચાલ છે.

૬. જેને પંક્તિબાહાર કહાડયો છે તેને ન્યાતીબાહાર કહેવાતો નથી; જેની સાથે હુકો તથા નોતરાનો બંદોબસ્ત નથી તે ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. એપ્રમાણે પંક્તિબાહાર હોય તેનાં છોકરાં પરણે નહીં, તેને માથે જે ટંટો હોય તે ચુકે ત્યારે છોકરાં પરણે. અમારામાં એવી બાબત ઝાઝા દહાડા રહેતી નથી.

૮. જે કોઈ પંક્તિબાહાર છે ને તેના સગાને ઘેર જમણવાર હરેક બાબતની હોય ને તેને તેડે તો ઘરમાં બેસાડીને જમાડે, અગર પંક્તિમાં બેસાડે તો (તે)[1] તે જમાડનાર તકસીરવાન થાયછે.

૯. પટેલની રજા નથી તો હરેક તકસીરવાળાને લઇ શકતા નથી, પટેલે કારભારીને અખત્યાર સોંપેલો છે તે પટેલ વગેરે લઇ શકેછે તે પટેલ કબૂલ રાખે.

૧૦. ન્યાતબાહાર હોય વટલ્યા બાબતની તકસીરવાળો (હોય) તે મરીજાય તેને ઉંચકે પણ નહીં ને તેની ક્રિયા પણ ન થાય બાકી બીજા સબબથી ન્યાતબાહાર હોય ને મરી જાય તો તેને ઉંચકે, તેની ક્રિયા જમે તે મુવા પછી દાવો નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી ને કોઇ કરતું નથી.

દરજી—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૦.

૧. કોઈ વટલી જાય તેને તથા ન્યાતની તકસીર કરે તેને ન્યાતબાહાર મુકાયછે, ને તકસીરવાળાને પાછો ન્યાતમાં લેવાને ન્યાત મુખત્યાર છે.

૨. જે કરે તે ભોગવે.

૩. કોઇના તોહમત મુક્યાથી ન્યાતબાહાર મુકી શકતા નથી, જ્યારે ચાર લોકોથી શાબીત થાય ને સૌની નજરમાં વાજબી ઠરે ત્યારે મુકવો વેહેવાર છે.

૪. ન્યાતબાહાર મુક્યો તેની જોડે કશો વેહેવાર નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં એ વાતમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. એ વાતની અમારામાં રીત નથી.

૭. છોકરાઓ પરણે, પણ જે ન્યાતથી દુર છે તેની જોડે કશો વેહેવાર નહીં.

૮. પંક્તિબાહાર મુક્યો તેથી તેને ન્યાતની મર્યાદાસારૂ જમાડીએ નહીં, પણ બીજા જમાડે તેના ઉપર કશો દોષ નહીં.

૯. પટેલોની રજાવના ન્યાતવાળા ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લઇ શકે નહીં, પટેલ તથા ન્યાત સૌ મળીને કરે.

---

૧. અસલ કાગળમાં ' દેછીત " છે.

૨. અસલ કાગળમાં " તથા " નથી.

૧. અસલ કાગળમાં ' તે " નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

મુકીએ છઈએ, ને જુદો રહેતો હોય તો એકલાને મુકાયછે.

૩. પંચાયત મજકુરે શાહેદીની શાબીતીથી મુકાયછે.

૪. કેટલા લોકને મુકીએ છઈએ ને પાછા ન્યાતમાં લઈએ છઇએ તેવાને તો પંક્તિબાહાર કહીએ, ને નથી લેતા તેવાને ન્યાતબાહાર કહીએ છઇએ. પંક્તિબાહારવાળાની જોડે પણ કશો વેહેવાર કરતા નથી ને તે શખસ પંચની રાહે ચાલેછે તેને દાખલ કરીએ ત્યારે સર્વે વેહેવાર થાયછે.

૫. ન્યાતબાહાર ઊપર લખ્યાછે તેવા શખસને કહીએ, ને અમારા શિરસ્તા પ્રમાણે ન ચાલે તેને પંક્તિબાહાર કહીએ તેને પણ કોઈ નોતરૂં દેતું નથી ને કશો વહેવાર કરતા નથી. ચાલ પ્રમાણે ચાલેછે તેને ન્યાતમાં દાખલ કરીએ છઇએ.

૬. અમારી ન્યાતમાં થોડે દુર બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાતમાં દાખલ થાય ત્યારે પરણેછે ને દાખલ ન હોય તેને તો પરણાવતા નથી.

૮. ન્યાતમાં જેને નોતરૂં દેતા નથી તેને જમવા તેડે તેને તેની[1] જોડે મુકીએ છઈએ તેમાટે કોઈ તેડતુંજ નથી.

૯. પંચની મરજી લઈને પટેલ ન્યાતમાં લઈ શકેછે.

૧૦. ચાલ પ્રમાણે પંક્તિબાહારવાળાને બાળીએ છઈએ ને બારમું પણ થાયછે ને ઉપરના પહેલા સવાલવાળાને બાળીએ છઇએ (તે) પણ બીજો વહેવાર કરતા નથી, શામાટે બાળીએ છઈએ જે ન્યાતનો કહેવાયો.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

કડિયા—ઇડરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૮.

૧. જે શખસ ગેરકોમનું પાણી પીએ અથવા જેનું ખાવું ન ઘટે તેનું ખાય, તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને મુસલમાન વગેરેનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ, ને તેના માબાપ વગેરે જે કોઈ તેની સંગત કરે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઈએ તોહમત મુક્યું, ત્યારે ન્યાતના લોક શાબીતી શાહેદીથી શાબીત કરે, ને શાબીત થાય તો ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશોએ વેહેવાર કરતા નથી.

૫. વટલેલાને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, તથા ન્યાતશિરસ્તા મુજબ ન ચાલે ને ન્યાતનું કહ્યું ન માને તેને પંક્તિબાહાર મુકીએ છઈએ, પણ તેની સાથે જમવા ખાવાનો તથા હુકો પાણી તથા દીવો દેવતાનો વેહેવાર કરતા નથી. ને તેનાં છોકરાં વગેરે જે કોઈ તેનો સંસર્ગ કરે તો તેને પણ મુકીએ છઈએ, ને જ્યારે તે શખસ ન્યાતનું લવાજમ હોય તે ન્યાતમાં આપે ત્યારે તેને ન્યાતમાં લઈએ છઈએ.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે ને તેનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણેછે, ને એકઠાં રહેતાં હોય તો પરણતાં નથી.

૮. પંક્તિબાહારિયા શખસને જમવા તેડવાનો ચાલ નથી, ને અગર તેડે તે શખસ પણ પંક્તિબાહાર રહે.

૯. ન્યાતના તમામ લોક મળીને તથા પટેલની રજાથી સર્વ લોકની મરજીથી ન્યાતબાહારિયા શખસને તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લઈએ છઈએ.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળેછે, ને તેના વારસ હોય તે તેની પછવાડે સારેછે, ને ન્યાત પણ જમાડેછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

કડિયા—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૭.

"આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૪૮ ના કડિયા ઈડરિયા જોડે મળેછે તેથી લખ્યો નથી."

[1] અસલ કાગળમાં "તેની" નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કડિયા—મારવાડી રજપુતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૭.

૧. ન્યાતબાહાર બાબતના સવાલ ૧૧ નો જવાબ એ છે જે, જે શખસ વટલે તેને તથા ન્યાતના શિરસ્તા કરતાં બેકેદ ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, અને થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર હોય તેની પાસેથી રૂ. ૦| થી તે રૂ. ૧| સુધી ગુનેહગારી ન્યાતમાં લઈને ન્યાતમાં લઈએ છઇએ, ને વટલેલાને ન્યાતમાં લેતા નથી; તથા ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય તેને ન્યાતના લોક જઈને બાળી આવેછે, ને તેની પછવાડે ષટ્પિંડ કરવાનો ચાલ નથી.

ગોલારાણાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૪.

૧. જે કોઈ ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેર માર્ગે ચાલે તેને તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેને તથા વટલી ગયલાને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. અમારામાં જે ધર્મ અસલથી પાળીતા આવ્યા તે પાળીએ છઇએ, નિચ ઉંચનું કાંઈ મુકરર નથી.

૩. કોઈ શખસ કોઈના ઊપર તોહમત મુકે તેથી તોહમતની શાબીતી થયાવિના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને તોહમતની શાબીતી ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી કરવી જોઈએ.

૪. ન્યાતબાહાર મુકતી વખત જે કાંઈ ન્યાતે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તે પ્રમાણે ચાલે.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કશો તફાવત નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે ને તેનાં છોકરાંનો કન્યાકાળ જતો હોય તો પંચાયતની રજાથી તે શખસને ખાંડ ફકાવીને તેનાં છોકરાંને ન્યાતમાં પરણાવે, પણ તે ખાંડ ફાકેથી ન્યાતમાં આવ્યો કહેવાતો નથી.

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને જે કોઈ જમવા તેડે તો તેડનારને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૯. પટેલ તથા પંચ સર્વેની રજાવના ન્યાતબાહાર મેલાય નહીં ને લેવાય પણ નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને જેને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે તે પંચની રજા લઇને ક્રિયા કરે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

વણકર—ખતરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૭.

સવાલ પહેલેથી તે સવાલ અગિયાર સુધીમાં અમારી ન્યાતના બંદોબસ્ત પ્રમાણે લખી જણાવીએ છઈએ કે[1] જે શખસ વટલી ગયો હોય ને નિચ વર્ણમાં ગયો હોય તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ યાવતચંદ્રકાળ સુધી, તે શખસ મરી જાય તેને બાળવા જતા નથી, ને તેની ક્રિયા કરતા નથી, અથવા બીજો કોઈ શખસ ન્યાતના શિરસ્તા મુજબ ચાલતો નથી તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને ન્યાતના લોકોને તથા ન્યાતના પટેલને મળીને કહે કે[2] હવે હું ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે ચાલુછું ત્યારે ન્યાતમાં લીધામાં આવેછે, એજ અમારી ન્યાતનો[3] કદીમથી ચાલ છે.

ખતરી—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૮.

૧૧. સવાલ ૧ થી તે સવાલ ૧૧ સુધી અમારી ન્યાતના બંદોબસ્ત પ્રમાણે લખી જણાવીએ છઈએ જે, જે શખસ વટલી ગયો હોય ને નિચવર્ણમાં ગયો હોય તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ યાવતચંદ્રકાળ સુધી, ને તે શખસ મરી જાય તેને બાળવા જતા નથી ને તેની ક્રિયા પણ કરતા નથી. અથવા બીજો કોઈ શખસ ન્યાતના શિરસ્તા મુજબ ચાલતો નથી તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ ને જેવારે તે શખસ ન્યાતના લોકોને તથા ન્યાતના પટેલને મળીને

---

૧. અસલ કાગળમાં "કે" નથી.
૨. અસલ કાગળમાં "કે" નથી.
૩. અસલ કાગળમાં "ન્યાનો" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કહે કે[1] હવે હું ન્યાતના શિરસ્તા મુજબ ચાલુંછું તેવારે પંચાયત સર્વે મળે ને પટેલ જે તેના ઉપર ગુનેહગારી ઠરાવે તે પ્રમાણે તે આપે ત્યારે તેને ન્યાતમાં લીધામાં આવેછે; એજ અમારી ન્યાતમાં કદીમથી ચાલ છે.

ખતરી—વણકર સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૮.

૧. જે શખસ વટલી ગયો ને તે નિચવર્ણનું પાણી પીતો હોય અથવા ખાતો હોય તેવા શખસને યાવતચંદ્રકાળસુધી ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, તથા અમારી ન્યાતમાં જે બૈરી બાહરવટી હોય તેને તથા જે શખસ ન્યાતનો બંદોબસ્ત તોડીને ઊલટો ચાલે તેવાઓને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૨. જે શખસ નિચનો ધર્મ પાળે ને તેથી તે વટલતો હોય તેવા શખસને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને તેના બાપ તથા મા તેની સંગત કરે તો તે સુદ્ધાંને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને સંગત ન કરતા હોય તો તે એકલોજ ન્યાતબાહાર રહે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર તોહમત મુકે તો તે તોહમતની શાબીતી ન્યાતવાળા પાંચ આદમીની શાહેદીથી શાબીત કરે ને પંચની નજરમાં આવે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને એમ કરતાં કોઈ અદાવતની રાહે તેની આબરૂ લેવાને સારૂ જુઠું તોહમત મુકે ને પંચની નજરમાં આવે કે એણે જુઠું તોહમત મુકયુંછે તો તોહમતના મુકનારને પંચવાળા મહીના છ સુધી ન્યાતબાહાર મુકે, ને તેની પાસે ગુનેહગારી લઈને ન્યાતમાં લઇએ છઇએ.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર કરવાનો ચાલ નથી, અગર કોઈતે ન્યાતબાહારિયાની સંગતે બેસે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૫. થોડી તકસીર યા ઘણી તકસીર કરી હોય તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. એનો જવાબ ઊપરની કલમ પ્રમાણે, થોડે દુર બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાતબાહારિયાનાં છોકરાં પંક્તિપાવન હોય તો તેને ન્યાતમાં પરણાવેછે, ને પંક્તિપાવન ન હોય ને ન્યાતબાહાર હોય તેને પરણાવતાં નથી.

૮. પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી તો તેને જમાડવાનું શું લખીએ ?

૯. ઊપરની કલમ પહેલી પ્રમાણે જેને યાવતચંદ્રકાળસુધી ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય તેવાને તો પાછા ન્યાતમાં લેતા નથી, એશિવાય બીજી જે જે તકસીરોથી ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય તો તેવા શખસને પટેલ તથા પંચના લોકો કહે તે પ્રમાણે તે કરે ત્યારે તેને પટેલની તથા પંચના લોકોની રજાથી ન્યાતમાં લઈએ છઇએ.

૧૦. જે શખસ ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય તો તેને ન્યાતના લોક બાળતા નથી.

૧૧. આજ લગી અમારામાં એવું થયું નથી, વાસ્તે એનો જવાબ વિગતવાર લખ્યો નથી.

ખતરી—ફુરસરામીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૦.

*૧૦. જે શખસને યાવતચંદ્રકાળ સુધી ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય ને તેજ શખસ મરીજાય તેને ન્યાતવાળા બાળવા જતા નથી, અને જે શખસને થોડી તકસીરવાસ્તે ન્યાતબાહાર મુક્યોછે ને તે જો કદાપી દશ મહીનાની અંદર મરે તો તેને ન્યાતના લોક બાળવા જાયછે ને છ મહીના થઈ ગયા હોય ને પોતાની તકસીર બાબતનું દરદ મગરૂબીથી પંચના લોકને કહીને મીટાવ્યું નહીં હોય ને પછી તે મરે તો તેને ન્યાતના લોક બાળવા જતા નથી, ને છ મહીનાની અંદર ઊપર લખ્યા પ્રમાણે જે શખસ મુઓ તેને બાળવા માત્ર જાયછે, પણ તેની ક્રિયા વગેરે કાંઈ જમતા નથી.

૧ "કે" અસલ કાગળમાં નથી.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૭૮ વાળા સાથે મળેછે અને જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ કલમો માત્ર લખીછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ખતરી—ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૧.

૧. અમારામાં જે શખસ વટલી જાય અથવા નિચ વર્ણનું ખાય અથવા પાણી પીએ કે જે શખસની દેહ વટલી એવા શખસને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, અગર તેના માબાપ તેની તરફદારી કરે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને ન કરે તો જે કરે તે ભોગવે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતનો મુકનાર ચાર શાહેદીથી ન્યાતમાં શાબીત કરી આપે, ને પંચાયતની નજરમાં શાબીત ઠરે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકે છે, ને અગર તોહમતના મુકનારે જુઠું તોહમત મુકયું તો પંચના લોક તોહમત મુકનારને સીજા કરે છે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે હુકો પાણી તથા દીવો દેવતા વગેરે કશો વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. આજલગી તો ન્યાતબાહાર મુકતા, પણ પંક્તિબાહાર મુકતા નહીં; પણ આજદીને એવો બંદોબસ્ત કર્યોછે જે, જે શખસ થોડી તકસીર કરે અથવા પચના લોક વાજબી વાત કહે ને તે ન કરે તો તેવા શખસને પંક્તિબાહાર કહેતાં પંક્તિથી બે હાથને છેટે બેસાડીને જમાડીએ, એ પ્રમાણે બંદોબસ્ત કર્યો છે.

૬. થોડી તકસીરવાસ્તે પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડે તેને પંક્તિબાહાર કહેવાયછે.

૭. કોઈ શખસનાં છોકરાં ન્યાતબાહારિયા શખસથી અથવા પંક્તિબાહારિયા શખસથી જુદાં રહેતાં હોય અથવા પંક્તિપાવન હોય તો પરણેછે.

૮. ઉપરની કલમ પાંચમી પ્રમાણે બેસાડીને જમાડે તો તેના ઉપર કાંઇ દોષ થાય નહીં.

૯. એજ નંબરની પહેલી કલમમાં વટલેલા શિવાય બીજી તકસીરોથી ન્યાતબાહાર અથવા પંક્તિબાહાર મુકયો હોય તો પટેલ તથા પંચની રજાથી ન્યાતમાં લેવાયછે.

૧૦. વટલેલા શખસને તથા જે કોઇ પંચના ઉપર જબરજસ્તી[1] કરીને પૈસા લઇને ન્યાતબાહાર રહ્યો હોય તો તેવા શખસોને ન્યાતના લોક બાળવા જતા નથી, ને એમ કરતાં કોઈ બાળવા જાય તો તે પંચનો ગુનેહગાર થાય, ને થોડી તકસીરોથી જે કોઇ ન્યાતબાહાર અથવા પંક્તિબાહાર હોય તો તેને ન્યાતના બાળવા જાયછે.

૧૧. પરદેશ ગયો ને તેને બાર વરસ થયાં ને તેની ખરખબર ન હોય તો તેનું પુત્તળ શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરે, ને પછી તેની ક્રિયા ન્યાતમાં થાય ને તેની બૈરી બીજા સાથે નાતરે જાય.

ખતરી—ગણદેવીગરા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૨.

"આ અંકવાળાએ અંક· ૧૭૮ વાળાએ લખી આપેલો જવાબ કબુલ છે એવી કબુલાત લખી આપી છે તે કબુલાત છેવટે ઉતારવામાં આવશે."

ખતરી—સામસંગીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન ખપે તેવાનું ખાય તથા ન ખપે તેવાની દીકરી પરણે તથા ન ખપે તેવાને દીકરી દે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને ફરી લેતા નથી.

૨. નિચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને બાપના ઘરમાં એકઠો રહેતો હોય તો બાપ સુદ્ધાં મુકાય.

૩. તોહમતનો મુકનારો પંચાયત વચ્ચે ચાર શાહેદીથી શાબીત કરી આપે તો તોહમતવાળાને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, તોહમતનો મુકનારો જુઠો પડયો તો તેને પંચ શિક્ષા કરી શકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વેહેવાર કરતા નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં પંક્તિબાહારનો ચાલ નથી.

---

૧. અસલ કાગળમાં "જબરદસ્તી" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે દુર બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૭. દાખલને ત્યાં છોકરાં પરણેછે.

૮. જમવા તેડતાજ નથી.

૯. પંચાયતની રજાથી લેવાયછે.

૧૦. ન્યાતનો જાણીને બાળીએ છઇએ, પણ સપિંડીકરણ કરવાનો ચાલ નથી.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

રજપુત—ડફગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૪.

૧. જેનું પાણી પીવું ન ઘટે તેનું પાણી પીએ અથવા ખાય તથા ન્યાતનું કહ્યું ન માને તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. માબાપ તેનો સંસર્ગ કરે તો ન્યાતના લોક તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. પંચના લોક સર્વે મળીને શાબીતી કરે ને શાબીત થાય તો ન્યાતબાહાર મુકે, પણ તોહમતના મુકનારને ન્યાતના લોક શિક્ષા કરતા નથી.

૪. કશોએ વહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. થોડે દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાતમાં હોય તો પરણે.

૮. ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં તેડવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૯. પંચની રજા વના લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને તેના સગાવાહાલા બાળે, ને તેના ષટ્પિંડ પણ તેજ કરે.

૧૧. એનો ચાલ નથી.

રજપુત—જાદવવંશી શાબલા ગામનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક. ૧૦૮.

૧. તકસીર તો પંચ થકી ઉલટો ચાલે, ને પંચનું કહ્યું ન કરે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને જેની જેવી તકસીર તેવી સીજા કરીને ન્યાતમાં દાખલ કરીએ છઇએ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને તેના માબાપ તેનો સંગ કરે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૩. કોઇ શખસના ઊપર કોઈએ તોહમત મુક્યું ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયા વના ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકતા નથી, ને શાબીતી તો ઘણા શાહેદોથી થાયછે, ને અગર તોહમતના મુકનારે જુઠું તોહમત મુક્યું તો તેને પંચ સીજા કરેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે હુકા પાણીનો વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર તેને પંક્તિબાહાર પણ કહીએ છઇએ.

૬. અમારામાં દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાતબાહારિયા શખસનાં છોકરાં ન્યાતમાં આવે તો પરેણેછે.

૮. ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને કોઇ જમવા તેડતું નથી, ને અગર કોઇ તેડે તો પંચ તેને પુછી શકેછે.

૯. પટેલ તથા પંચની રજાથી ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાયછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતના બાળેછે, ને પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી ને ષટ્પિંડનો પણ ચાલ નથી.

૧૧. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૧૦મી પ્રમાણે.

રજપુત—માર ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૧.

૧. ન્યાતબાહાર મુકવાની તકસીર એ છે જે અમને ન ઘટતી ન્યાતનું પાણી તથા હુકો પીએ તથા ખાય, ને ગાય તથા ભાટ તથા બ્રાહ્મણને મારે, તથા અમારી ન્યાતનો બંદોબસ્ત નહીં પાળે એ તકસીરથી ન્યાતબાહાર મુકેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને તેના માબાપ તેને વાપરે તો તે માબાપને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયા વના તેને ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકે નહીં, ને તોહમતની શાબીતી તો ચાર ભલા માણસોની શાહેદીથી થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે ખાવું તથા પાણી તથા હુકો પીવો તથા દીવો વસ્તેવ[1] એવો વહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડેછે તે પણ ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. જે પંક્તિબાહાર તેજ ન્યાતબાહાર, તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર તેજ ન્યાતબાહાર છે, તેને બીજો શખસ જમવા તેડે ને તેને પોતીકા ઘરમાં યા પંક્તિમાં જુદો બેસાડીને જમાડે તો તે જમવા તેડનારને કાંઇ દોષ થાય નહીં.

૯. ન્યાતના પટેલની રજા વના ન્યાતબાહારિયા તેજ પંક્તિબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહીં, ને તે ન્યાતબાહારિયાને બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે પ્રાયશ્ચિત્ત કરાવે ત્યારે ન્યાતમાં લેછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તે મરનારની તરફનું પ્રાયશ્ચિત્ત તેના વારસો કરેછે, ને તે ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતના બાળેછે, ને તેના ષટ્પિંડ નંબર ૬ ની કલમ ૪ પ્રમાણે કરેછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનું પુત્તળ કરે તેથી તે મરનાર ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

રજપુત–ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૮.

૧. અમારામાં હરેક અઘટતી ચીજ કરી તેને ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકી શકેછે.

૨. જે કોઇ હિંદુનો[1] ધર્મ મેલીને બીજા ધર્મમાં જાય તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે, ને તેના કોઇ સંગી થાય તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. તોહમતનો મુકનાર પંચ વચ્ચે શાબીત નહીં કરી આપે તો જુઠા તોહમતના મુકનારને ન્યાતવાળા પુછી શકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે ખાનપાનનો તથા શાદીગમીનો વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. ઘણી તકસીરવાળાને ન્યાતબાહાર મુકેછે તેને કોઈ જમવા તેડતું નથી, ને થોડી તકસીરવાળાને થોડે દુર બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૬. થોડી તકસીરવાળાને થોડે દુર બેસાડીને જમાડે તેને ન્યાતબાહાર કહેતા નથી.

૭. એજ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં ન પરણે, ન્યાતવાળાનું મન મનાવે ત્યારે પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને આઘો બેસાડીને જમાડે તેના ઉપર કાંઈ દોષ નથી.

૯. અમારામાં પટેલો કોઈ નથી, ન્યાતના લોકની રાજીથી ન્યાતમાં લઇ શકેછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય ત્યારે બાળવા લાયક હોય તો ન્યાતના લોક બાળે, ને તેનો અંતરનો સગો હોય તે સારે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

રજપુત–પાધરા ભાગળિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૯.

૧. જેનું ખાવું ન ઘટે ને તેને ઘેર જઈને ચોરીથી ખાય તેવા શખસને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તો જે ધણી કરે તે ભોગવે, ને તેના માબાપ તેની તરફદારી કરે તો તેને પણ ન્યાતવાળા પુછી શકેછે.

૩. અમારામાં કોઇ શખસના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી ચાર ભલા માણ-

૧. અસલ કાગળમાં "વસ્દેવ" છે.

૧. અસલ કાગળમાં "હુદુનો" છે.

સની શાહેદીથી ન્યાતને શાબીત કરી આપે તો ન્યાત તેને પુછી શકેછે, અગર તોહમતના મુકનારે જુઠું તોહમત મુક્યું તો તેને પણ ન્યાતવાળા પુછી શકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે બધો વેહેવાર નહીં કરવો.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત એ છે જે ન્યાતબાહારવાળાને નોતરૂં દેતા નથી, ને પંક્તિબાહારવાળાને નોતરૂં જાયછે.

૬. થોડી તકસીરવાસ્તે થોડે પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડે તેને પંક્તિબાહાર કહેવાયછે.

૭. પંક્તિબાહારિયો શખસ ન્યાતમાં આવ્યા પછી તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં વરે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને આઘો બેસાડીને જમાડે છે તેને માથે કાંઇ દોષ નથી.

૯. પંચની રજાવના ન્યાતબાહારિયા શખસને તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય તેને ન્યાતના લોક બાળેછે, ને ષટ્પિંડ કરવાનો ચાલ નથી પણ તેનો વારસ સારેછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય ને તેનું પુત્તળ કરે ત્યાર પછી ન્યાતના લોક ક્રિયાખર્ચ જમાડવો કબુલ કરેછે.

સગરિયા-સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૪૧.

૧. વટલી ગયાના સબબથી તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેથી તથા ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેથી ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને તેના માબાપ તેના સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકવા જોઇએછે.

૩. કોઈ શખસે કોઇના ઉપર તોહમત મુક્યું પણ તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને તોહમતની શાબીતી ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી કરવી જોઈએ.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબાહારમાં તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તથા ઘણી તકસીરવાળાને પણ જમાડવો નહીં.

૭. ન્યાતબાહારિયા શખસનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણેછે.

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે નહીં, ને અગર તેડે તો તેને પણ ન્યાત શિક્ષા કરે.

૯. ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાસારૂ સર્વ પંચની રજા જોઇએ.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો શખસ મરીજાય ત્યારે તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને ષટ્પિંડ તેનું કોઇ સગું હોય તે કરે.

૧૧. ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

ગરાસિયા-બારડનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૧૨.[1]

સલાટ-સોમપુરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૪.

૧. જેનું પાણી ન ખપે તેનું પાણી પીએ અથવા ખાય તથા ન્યાતના શિરસ્તા કરતાં ઉલટો ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે, ને તેના માબાપ વગેરે જે કોઈ તેનો સંસર્ગ કરે તથા તેનું પાણી પીએ તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ; નીકર કરે તે ભોગવે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઈએ તોહમત મુક્યું ત્યારે તે તોહમતની શાબીતી ઘણા શાહેદીથી શાબીત કરીને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

---

૧. આ અંકવાળાના જવાબનો અસલ કાગળ ખોવાઇ ગયોછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશોએ વહેવાર કરતા નથી.

૫. વટલેલાને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને થોડી તકસીરવાળાને પંક્તિબાહાર મુકીએ છઈએ, એટલો તફાવત છે.

૬. થોડી તકસીરવાળા શખસને પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

૭. તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં હોય તો પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને જમવા તેડવાનો ચાલ નથી, ને અગર કોઇ શખસ જમવા તેડે તો તે ન્યાતનો ગુનેહગાર થાય.

૯. ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવામાં પટેલ તથા સર્વે લોક મળીને સર્વેની નજરમાં આવે તો તેને ન્યાતમાં લે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક સર્વે જઈને બાળેછે, ને તેના પીત્રાઇ પાસે ષટ્પિંડ કરાવીએ છઇએ.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

કાછિયા—સુરતી ક્ષત્રીવંશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૭.

૧. હર કોઈને માથે તકસીર હોય ત્યારે પંચ મળે છે, ને પંચ કહે તે પ્રમાણે નહીં ચાલે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૨. ધર્મતો તેની ખુશીમાં આવે તેવો પાળેછે તે સબબથી ન્યાતબાહાર મુકતા નથી, પણ વટલે તો ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાંવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને શાબીતી તો પંચ મળે ત્યાં તજવીજ થાય, ને પંચની નજરમાં આવે ત્યારે ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર ન કરવો.

૫. અમારામાં ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર હોય ત્યારે પંચ તેની પાસે ગોરને સીધું અપાવે છે, ને તે ન આપે તો તેને ન્યાતમા વાપરતા નથી.

૭. તે શખસ ન્યાતમાં આવે ત્યારે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. તેનો સગો વાહાલો હોય ને તેને આઘો બેસાડીને જમાડે તેના ઉપર કાંઇ દોષ નથી.

૯. અમારામાં પંચ રાજી થાય ત્યારે ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાયછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય ત્યારે તેને ન્યાત બાળેછે, ને ષટ્પિંડનો ચાલ નથી.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

કાછિયા—સુરતી કણબીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૮.

૧. પંચનો શિરસ્તો તોડીને ગેરશિરસ્તે ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૨. જે પ્રમાણે ન્યાતનો ધર્મ છે તેને મુકીને બીજો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે, ધર્મ તો મુકરર નથી.

૩. કોઈ એક શખસને તોહમત મુક્યાથી ન્યાતબાહાર મુકાતો નથી, ને સમસ્ત ન્યાતની નજરમાં તોહમત શાબીત થાય તો તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૪. ન્યાતબાહાર મુકયો હોય તેની સાથે કશો વેહેવાર કરીએ નહીં, ને ન્યાતમાં લીધા પછી વહેવાર કરીએ.

૫. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, ને પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. એનો જવાબ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે.

૭. એનો જવાબ લખવાની જરૂર નથી.

૮. ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય ને તેને કોઇ જમવા તેડે તો તેને પંચાયત પુછી શકેછે.

૯. જે શખસ ન્યાતબાહાર હોય તેને પટેલ પંચાયતમાં બોલાવીને પુછી શકેછે, પણ પંચાયતની મરજીમાં આવે તે ખરૂં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાત-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ના લોકો અવલ મંજલ પોહચાડે, પણ સપિંડીકરણ કરવાની કાંઇ જરૂર નથી.

૧૧. એ વાત શાસ્ત્રમાં હોય તે ખરી, કાંજે અમારા જાણ્યામાં એવું થયું નથી.

કાછિયા-કણબી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૯.

૧. પંચનો શિરસ્તો તોડીને ગેરશિરસ્તે ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૨. કોઇ શખ્સ પોતાનો ધર્મ મુકીને નિચનો ધર્મ પાળે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને અગર તેના માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તેપણ ન્યાતબાહાર રહેછે.

૩. કોઈ એક શખ્સથી તોહમત મુકાતું નથી ને ન્યાતબાહાર પણ મુકાતું નથી, ને સમસ્ત ન્યાતની નજરમાં તોહમત શાબીત થાય તો તેને ન્યાતબાહાર મુકાયછે.

૪. ન્યાતબાહાર કર્યો તો તેની સાથે કશો વહેવાર કરીએ નહીં, ન્યાતમાં લીધા પછી વહેવાર કરીએ.

૫. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પારકી ન્યાતની (તથા) ઊંચ તથા નિચ કન્યા ખપતી નથી.

૬. થોડી તકસીર યા ઘણી તકસીર; ન્યાતબાહાર પંચની મરજીમાં આવે તેને મુકેછે, ને પંક્તિબાહાર મુકતાજ નથી.

૭. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૮. પંક્તિબાહાર મુકવાનો તો ચાલ નથી, પણ ન્યાતબાહારિયાને કોઇ જમવા તેડે તેને પંચ પુછી શકેછે.

૯. ન્યાતબાહાર જે હોય તેને પટેલની રજાવના ન્યાતમાં લેવાય નહીં, ને પટેલ તથા પંચાયત મળીને લેછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય તેને ન્યાતના લોક અવલ મંજલ પહોંચાડે, પણ સપિંડી કરવાની કાંઇ જરૂર નથી.

૧૧. એ વાત શાસ્ત્રમાં હોય તે ખરી, કાંજે અમારા જાણ્યામાં એવું થયું નથી.

કોળી-તળબદા ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૭૨૪.

૧. તકસીરમાં તો ન્યાતીના ધર્મથી બીજે માર્ગે ચાલે ને સબબમાં કાંઇ હલા નહીં કરવા ઘટે તે કરે તથા ખુન કરે યા વટલે તેથી ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તો ન્યાતબાહાર મુકે, તેના માબાપ તેનો અંગીકાર કરે તો તે સુદ્ધાં મુકે.

૩. કોઇ શખસ ઉપર કોઇ તોહમત મુકે તો તેની શાબીતી થયાવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને શાબીતી કરવામાં ચાર ભલા માણસે દીઠું અથવા તેની સાક્ષી ગુવાઇથી નજરમાં આવે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયામાં તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીરને વાસ્તે પંક્તિથી દુર બેસાડી જમાડયો તે ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં; ન્યાતવાળા અંગિકાર કરી ન્યાતમાં લે તો પરણે છે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહારછે તેને બીજાથી જમવા તેડાય નહીં, અગર તેડે તો તેપણ ન્યાતબાહાર રહે.

૯. પટેલની રજાવના ન્યાતબાહારિયાને તથા પંક્તિબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો મરીજાય તેને પંચની રજા લઇને ગામના ન્યાતવાળા બાળે, ને તેનું પુત્તળ કર્યા પછી સંસ્કાર થાય.

૧૧. ન્યાતબાહારિયાનું પુત્તળ કર્યાથી ન્યાતમાં દાખલ થાય.

કોળી-તળબદા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૨.

"આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૨૪ વાળાની સાથે મળેછે તેથી ઊતાર્યો નથી."

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કોળી—માળવી ભગતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૩.

૧. જેનું પાણી પીવું ન ઘટે તેનું પીએ અથવા ખાય ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે ને એવા પતિતને તો ફરી ન્યાતમાં લેતા નથી ને છીનાળા વગેરેની બાબતમાં ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય તો તેને લઇએ છઈએ.

૨. કરે તે ભોગવે, ને તેનો સંસર્ગ કરે તો તેપણ ન્યાતબાહાર રહે.

૩. શાહેદોથી શાબીત થાય (તો) ને પંચની નજરમાં આવે તો તેને મુકે.

૪. કશો વહેવાર કરવો નહીં.

૫. પંક્તિબાહાર ને ન્યાતબાહાર તે એકજ છે.

૬. ચોખા દાળમાં જમવા આવેજ નહીં તો શું લખીએ.

૭. પંક્તિપાવન હોય તો પરણે.

૮. એનો જવાબ કલમ ૬ પ્રમાણે.

૯. પટેલની તથા પંચની રજાથી ન્યાતમાં લેવાય, ને ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લે ત્યારે બાળગોપાળ મરદને ખોબલો ચણામમરા આપે ત્યારે ન્યાતમાં આવે.

૧૦. પતિત શિવાય મરે તેને બાળે, ને ષટ્પિંડ કરતા નથી.

૧૧. ચાલ નથી.

કોળી—તળબદા સુરતીનો જવાબ,

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૪૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં જાણી જોઇને નિચનું ખાધું ને ભખળ્યો, ને ન્યાતનું કહ્યું ન માને તેને ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તો ન્યાતબાહાર મુકે, ને તેના માબાપ તેનો અંગિકાર કરે તો તે સુદ્ધાં મુકે.

૩. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલ છે જે કોઇના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે તે આસામી તથા તોહમતનો મુકનાર જણ ૨ ને જ્યાંલગી શાબીતી થઇ નથી ત્યાંલગી (જણ ૨ ને) વાપરવા નહીં, ને પંચના લોક તજવીજ કરીને જેનાપર તકસીર સાબીત થાય તે પંચને ગુનેહગારી આપે ને પંચની નજરમાં આવે તેમ કરે.

૪. જે શખસને ન્યાતબાહાર મુક્યો તેની સાથે હુકો પાણી તથા ખાવાનો વહેવાર કશો કરવો નહીં.

૫. જે શખસ પંચને શિરસ્તે ન ચાલે. તથા પંચનું કહ્યું માને નહીં તેને પંક્તિબાહાર કહીએ, ને પતિત થયો તે ન્યાતબાહાર, એ ચાલ છે.

૬. અમારી ન્યાતમાં થોડી તકસીરવાળો છે તેને ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી, ને એક હાથને છેટે બેસીને જમે, ને તેની તકસીર પ્રમાણે વિધિ કરીને તથા ન્યાતનો ખર્ચ લઇને ન્યાતમાં લીધામાં આવે.

૭. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણેછે, શાથકી જે તે કાંઇ વટલેલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં પંક્તિબાહારવાળાને કોઇ શખસ જમવા તેડે તો ઘરમાં બેસાડીને જમાડે, ને પંચમાં બેસવાની મરજી કરે તો હાથને છેટે બેસીને જમે, તથા તે ધણીને ત્યાં ન્યાત શિરસ્તે નોતરૂં જાય નહીં, ઘરધણી નોતરૂં દઇ આવેછે.

૯. પંચની રજા વના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં, ને પંચની નજરમાં આવે તો દંડ તથા શિક્ષા કરીને ન્યાતમાં લઇ શકેછે, તેમાં પંચ મુખત્યાર છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ ન્યાતબાહારિયો મરે તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને ષટ્પિંડનો ચાલ નથી.

૧૧. જે શખસ ન્યાતબાહારિયો મરે તેને ન્યાતના લોક બાળે ને પુત્તળ કરવા ઘટે તો કરે.

ઠાકોર—પરદેશી ડાંગી—તડ પહેલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૩.

૧. તકસીર તથા સબબ તો એ છે જે કોઇ નિચ વર્ણનું પાણી પીએ અથવા ખાય તેને, તથા કોઇ પરન્યાતની કન્યા પરણી લાવે તથા જે શખસ ન્યાતમાં બેઅદબી સરખું કામ કરે ને પંચનું કહ્યું ન માને તેને ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તેના માબાપ તેની વળગણુ રાખે તો તે સુદ્ધાંને ન્યાતબાહાર મુકે, નહીંતો જે શખસ કરે તે ભોગવે.

૩. કોઇ શખસના ઊપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તે શખસ પંચમાં શાબીતી કરી આપે, ને અગર જે શખસ જુઠું તોહમત મુકે તો તેજ પ્રમાણે શિક્ષા જુઠા તોહમતના મુકનારને લાજમ છે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, પંક્તિબાહાર મુકતા નથી.

૬. ઊપર લખ્યા પ્રમાણે ન્યાતબાહારિયા શખસની સાથે કોઇ ખાતું પીતું નથી, ને તેને જમવા તેડતા પણ નથી.

૭. ન્યાતબાહારિયાનાં છોકરાં ન્યાતનું સમાધાન થયા પછી ન્યાતમાં પરણે.

૮. ન્યાતબાહારિયા શખસને કોઇ જમવા તેડતું નથી, ને અગર તેડે તો તે (ને) પણ તેની બરોબર ન્યાતબાહાર રહે, ને અગર કોઇ શખસ ન્યાતબાહારિયો પરદેશથી આવે ને તેનાં સગાંને ઘેર ઊતરે તો તેને આઘો બેસાડીને પીતળની થાળીમાં જમાડેછે.

૯. પટેલ નથી; પંચની રજાવના ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક મળીને બાળેછે, ને તેનાં સગાં હોય તે આગ મુકેછે.

૧૧. અમારામાં ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

ઠાકોર-પરદેશી ડાંગી-તડ બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૪.[૧]

૧. તકસીર તથા સબબ તો એ છે જે કોઈ નીચવર્ણનુ પાણી પીએ અથવા ખાય તેને તથા કોઇ પરન્યાતની કન્યા પરણી લાવે, જે શખસ ન્યાતમાં બેઅદબી સરખુ કામ કરે ને પંચનું કહ્યું ન માને તથા ન્યાતનો બંદોબસ્ત તોડે તેને ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવેછે.

૮. ન્યાતબાહારિયા શખસને કોઇ જમવા તેડતું નથી, ને અગર તેડે તો તે (ને) પણ તેની બરોબર ન્યાતબાહાર રહે, ને અગર કોઈ શખસ ન્યાતબાહારિયો પરદેશથી આવે ને તેનાં સગાંને ઘેર ઉતર્યો હોય તો તેને આઘો બેસાડીને પીતળની થાળીમાં જમાડેછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક મળીને બાળેછે ને તેના કુટુંબી હોય તે આગ મુકે છે.

તેલી-દક્ષણી ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૩.

૧. ન ખપે તેવાનું ખાય ને ન ખપે તેવાને દીકરી દે તથા ન ખપે તેવાની દીકરી પરણી લાવે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ. તેને ફરી ન્યાતમાં લેતા નથી.

૨. જે શખસ પંચનો રાહ મુકીને નિચનો રાહ પાળેછે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને માબાપ તેની જોડે ખાય ને તેની પક્ષ કરે તો માબાપને મુકાય.

૩. તોહમતનો મુકનારો પંચાયત વચ્ચે ચાર શાહેદીથી તોહમતની શાબીતી કરી આપે ને પંચની નજરમાં આવે ત્યારે પંચ તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે, ને તોહમતનો મુકનારો જુઠો પડે તો તેને ન્યાત શિક્ષા કરેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહારવાળાને તો ન્યાતમાં લેતાજ નથી, ને પંક્તિબાહારિયાને તો ન્યાતમાં દાખલ કરીએ છઈએ.

૬. થોડી તકસીરવાળાને દુર બેસાડીએ છઇએ, ને ન્યાતના રાહ માફક ચાલે છે ત્યારે બેસાડીએ છઇએ.

---

૧ આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૬૩ વાળા સાથે મળેછે અને જે જે કલમો મળતી નથી તેજ ફક્ત લખી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. જે શખસને છોકરાં પરણાવવાની ગરજ છે તે પંચાયતને રાજી કરેછે ને ન્યાતમાં દાખલ થયાથી પરણેછે.

૮. પંક્તિબાહારવાળાને બીજો શખસ જમવા તેડે તો દુર બેસાડીને જમાડે ને એકઠો બેસાડે તો પંચાયત પુછી શકેછે.

૯.[1] પટેલ તથા પંચાયત મળીને લઈ શકેછે.

૧૦. તેથી બાળીએ છઈએ પણ સપિંડીકરણ કરવાનો ચાલ નથી.

૧૧. પુત્તળવિધાન કર્યું જાણ્યું નથી ને કોઇ કરતું નથી, ને ન્યાતબાહાર દાખલ પણ થતો નથી.

ખમાર—મોઢનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૯.

૧. તકસીર તો એ છે જેજે શખસ શરાબ પીએ તથા પરન્યાતનું ખાય તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને શરાબ અમારી ન્યાતમાં ખપતો નથી.

૨. નિચનો ધર્મ કોઇ પાળતું નથી તો શું લખીએ?

૩. તોહમત મુકનાર શાબીતી કરે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકે છે, ને શાહેદોથી શાબીતી થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર મુકેછે તેજ પંક્તિબાહાર છે, ને પંક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. ન્યાતબાહાર મુકયો તેને ન્યાતમાં જમવા તેડતાજ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૭. જન્મ સુધી કાંઇ ન્યાતબાહાર રહેતો નથી જે તેનાં છોકરાં ન પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડતોજ નથી.

૯. પંચ મળે ને પંચની નજરમાં આવે ત્યારે ન્યાતમાં સર્વે પંચની મરજીમાં આવે તો લેછે, ને પંચ મળીને ન્યાતબાહાર મુકેછે ને પટેલ અમારામાં કોઈ નથી, ને ન્યાતબાહારવાળા પાસે જેવી તકસીર કરી હોય તે પ્રમાણે દંડ લેછે.

[1] અસલ કાગળ ફાટી ગયાથી સવાલ નવ મે દશના જવાબ અધુરા છે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને કોઇ અમારામાં મરી ગયો નથી તો શું લખીએ?

૧૧. એનો જવાબ ઉપરના ૧૦ જવાબ પ્રમાણે.

૧૨.[1] અમારી ન્યાતમાં કન્યાનો બાપ તથા વરનો બાપ એ બંનોમાંથી કોઇ શખસ વેહેવા છાંડે, તથા પરણ્યા પછી છાંડવા ચાહે, તો તેના ઉપર ન્યાતનો કર રૂ. ૨૬ છે, ને તે ન આપે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૧૩. કોઈ શખસને એક બૈરી હોય ને તે ઉપર બીજી કરવા ચાહે તો રૂ. ૫૧ દંડના ન્યાતમાં લઇએ છઇએ, ને અગર તે શખસ રૂ. ૫૧ ન આપે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

નામદેવ—દક્ષણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૩.

૧. જે શખસ ન્યાતના શિરસ્તા કરતાં ઉલટો ચાલે તથા પંચાયતમાં બદફેલ બોલે તે શખસને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને પછી તે ન્યાતનું કહ્યું માને ત્યારે ન્યાતમાં લઇએ છઇએ, ને વટલી ગયાને ન્યાતમાં લેતા નથી.

૨. અમારામાં નિચનો ધર્મ પાળતા નથી, અમારી ન્યાતમાં જે ચાલેછે તે ચાલેછે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે, ને તોહમતની શાબીતી તો ચાર પટેલના દીઠામાં આવ્યું હોય તો ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને તોહમતના મુકનારે જુઠું મુક્યું હોય તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતબાહારિયાને જમવા તેડતા નથી.

[1] કલમ ૧૨—૧૩ ના જે જવાબ લખેલાછે તે મુળ પ્રશ્ન કરતાં વધારાના જણાય છે, કેમકે મુળમાં પ્રશ્ન ૧૧ છે અને આ જવાબ ૧૩ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. પંક્તિબાહારિયાનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણતાં નથી.

૮. તેને કોઈ જમવા તેડતું નથી, ને તેડે તો તેને પણ તેની બરોબર મુકીએ છઈએ.

૯. પટેલની તથા ન્યાતની રજાવના ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળેછે, ને તેની ક્રિયા પણ તેનાં સગાં કરે છે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

ગંધર્વનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૩.

૧. જે શખ્સ ન્યાતના શિરસ્તાથી બેશિરસ્તે ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૨. કોઇ શખ્સ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે, ને તેનાં માબાપ તેના ધર્મમાં ભેળાં હોય તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકવામાં આવે છે.

૩. કોઇ શખ્સ ઉપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તે તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને શાબીતી તો ચાર ન્યાતના તથા ચાર પરન્યાતના ત્રાહીત કહે ત્યારે ન્યાતબાહાર મુકવામાં આવેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખ્સ સાથે લાહાણું નોતરૂં તથા ખાવા ખવડાવવાનો વહેવાર કરતા નથી.

૫. અમારામાં ન્યાતબાહાર મુકયો તેને પંક્તિમાં બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૬. થોડી તકસીરવાળો હોય ત્યારે ચાર ન્યાતના તેને બોલાવીને કહે કે તેં ફલાણું કામ કીધું તેથી આટલું આપીને ન્યાતની પ્રાર્થના કર, ને પછી તે શખ્સ કરે તો બેહેતર છે, ને નહીં કરે તો ન્યાતબાહાર રહેછે.

૭. તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં હોય તો ન્યાતમાં પરણેછે.

૮. જે શખ્સ ન્યાતબાહાર છે તેને ન્યાતનું નોતરૂં તો આવતું નથી, ને કદાપી તેનો સગો સંબંધી જમવા તેડે તો તેને મુલાજાથી બેસાડીને જમાડે તેને કાંઇ દોષ થતો નથી.

૯. ન્યાતબાહારિયા શખસને સર્વે પંચની રજાથી લેવાય છે.

૧૦ ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતના બાળેછે, ને ષટ્પિંડ તો જેને ઘટારત છે તે કરેછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી, પણ તેના વારસ (પાસે) તે ન્યાતબાહારિયા શખસની વતી થોડી ઘણી ગુનેહગારી આપે તો તેની પછવાડે ન્યાત જમે છે.

ભાટ–કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૦૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુંવારો નાતરૂં કરે તથા કાંઇ બાધક આવે તો તેની પંચ છાણુ કરી જુએ તો ન્યાતબાહાર મુકયામાં આવેછે.

૨. કોઇ શખ્સ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તો ન્યાતબાહાર મુકે, તેના માબાપ જો તેનો અંગિકાર કરે તો તે સુદ્ધાં ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવેછે.

૩. કોઈ શખ્સ ઊપર કોઇ તોહમત મુકે? તે તોહમતની શાબીતી પંચ છાણુ કરીને પરભારાની શાહેદી ગુજરાવે, શપત ક્રિયાથી નિશ્ચે ઠરે તો ન્યાતબાહાર મુકાયછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહારિયા સાથે વહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયામાં[1] તફાવત ખરો.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિબાહારિયાને[2] દુર બેસાડીને જમાડીએ તેઓ ન્યાતબાહાર કહેવાયછે, પણ થોડી તકસીરવાળાને ન્યાત જો મેહેરબાન થાય તો ન્યાતમાં આવેછે.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર[3] છે તેને ન્યાત મે-

૧. અસલ કાગળમાં "પાતકીમાં" છે.
૨. અસલ કાગળમાં "પાતકીને" છે.
૩. આ અંકવાળાના જવાબમાં જે ઠેકાણે અસલમાં "પાતકી છે ત ઠેકાણે "પંક્તિ" મુકયો છે.

હેરબાન થઈને ન્યાતમાં લઇ અંગિકાર કરે તો તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. અમારી ન્યાતમાં પંક્તિબાહાર છે તેને કોઇ જમવા તેડે નહીં, ને અહોપ્રત કરીને તેડે તો તેડનાર પંક્તિબાહાર[૪] સાથે રહે.

૯. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા તેને જે ગામના પરંપરા લેતા આવે તે લેછે.

૧૦. ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતના બાળવા નહીં જાય ને સપિંડીકર્મ તો તેના વારસોને કર્યા વના ચાલે નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરેથી વટલેલો શખસ ન્યાતમાં દાખલ થતો નથી, ને વટલેલાનું પુત્તળ કરવાની પણ ચાલ નથી.

ભાડભુજા—કાયસ્થ વાસુદેવજીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૫.

૧. કોઇ શખસ વટલે તથા નિચ કોમનું પાણી પીએ,તથા મુસલમાન વગેરેનું ખાય તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, તથા જે શખસ ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે ન ચાલે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને તેના માબાપ વગેરે જે કોઈ તેનો સંગ કરે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઇએ તોહમત મુક્યું ત્યારે તે તોહમતની શાબીતી શાહેદીથી કરીએ છઇએ.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને તેની સાથે કશોએ વહેવાર કરતા નથી.

૭. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે, ને એકઠાં રહેતાં હોય તો ન્યાતના લોક ન્યાતમાં લે ત્યારે પરણે.

૮. ન્યાતબાહારિયા શખસને જમવા તેડવાનો ચાલ નથી, ને અગર કોઇ તેડે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૯. પટેલની તથા ન્યાતના સમસ્ત લોકની રજાથી ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લઈએ છઇએ.

૧૦. થોડી તકસીરવાસ્તે ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળેછે, ને જે શખસ વટલી ગયલો ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળતા નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

ભરવાડનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૮.

૧. જેની જેવી તકસીર તે પ્રમાણે ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને તેના માબાપ વગેરે જે કોઈ તેનો સંગ કરે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, નીકર કરે તે ભોગવે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઇએ તોહમત મુક્યું ત્યારે તોહમતની શાબીતી શાહેદીઓથી કર્યાવના ન્યાતબાહાર મુકતા નથી. શાબીત થાય ત્યારે ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશોએ વહેવાર કરવો નહીં.

૫-૬ ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતબાહારિયા શખસને જમવા તેડતા નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૭. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે, ને એકઠાં રહેતાં હોય ત્યારે તો ન્યાતમાં આવ્યા પછી પરણે.

૮. ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં જમવા તેડવાનો ચાલ નથી.

---

૪. અસલ કાગળમાં "પાતીકની" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. પટેલ તથા ન્યાતની રજાવના ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેતા નથી.

૧૦. ન્યાતબાહારિયો શખસ મરીજાય તેને ન્યાતના લોક બાળેછે.

૧૧. અમારામાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

ભરવાડ–ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૮.

૧. ન્યાતબાહાર મુકવાની તકસીર એ જે અમને ન ઘટતી ન્યાતનું ખાય તથા પાણી પીએ તથા હુકો પીએ તથા અમારી ન્યાતનો બંદોબસ્ત નહીં પાળે તથા ઢોર વાછરડાં[1] મારે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તેનાં માબાપને તો ન્યાતબાહાર મુકતા નથી, તેનેજ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકે નહીં, ને તોહમતની શાબીતી તો એ ભલા માણસની શાહેદીથી થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે ખાવું પીવું તથા તેનો હુકો પીવો તથા તેની સાથે દીવો વસ્તેવ કરવાનો વહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર એકજ છે.

૬. થોડી તકસીરવાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડેછે તેપણ ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. જે ન્યાતબાહાર તેજ પંક્તિબાહાર, તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં.

૮. ન્યાતબાહાર તેજ પંક્તિબાહાર તેને બીજો શખસ જમવા તેડે, પણ તેને પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડે તેથી જમવા તેડનાર ઉપર કાંઇ દોષ થતો નથી.

૯. પટેલની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તે પંક્તિબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહીં, ને તેની તકસીર પ્રમાણે ખાવાપીવાનો ખર્ચ કરાવીને લે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય તેને ન્યાતના લોક દાટે ને ષટ્પિંડ કરવાની તો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય તેનું પુત્તળ તો કરતા નથી, પણ તે ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

[1] અસલ કાગળમાં "વાછડું" છે.

ત્રીલોણી—મરેઠા દક્ષણી ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૦.

૧. અમારા પંચનો હુકમ નહીં માને તથા બદફેલ ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ ને તેની તરફેણ કરે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને પંચની નજરમાં આવે તેવી સીજા કરીને ન્યાતમાં દાખલ કરીએ છઇએ, એ શિવાય બીજો અમારામાં ચાલ નથી માટે સવાલ ૧૧ ના જવાબ લખ્યા નથી.

આલિયા—પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૦.

૧. જેનું પાણી પીવું ન ઘટે તેનું પીએ અથવા ખાય તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે, ને તેનાં માબાપ વગેરે જે કોઇ તેનો સંસર્ગ કરે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ. નીકર કરે તે ભોગવે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઇએ તોહમત મુક્યું, ત્યારે તે તોહમતની શાબીતી ન્યાતવાળા શાહેદીઓથી શાબીત થાય તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, પક્કી શાબીતી કર્યા વના ન્યાતબાહાર મુકતા નથી.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર કરવો નહીં.

૫. વટલેલાને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને થોડી તકસીરવાળાને પંક્તિબાહાર મુકીએ છઈએ, એ તફાવત છે.

૬. ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને નોતરૂં દેતા નથી, તથા ન્યાતમાં જમવા તેડતા નથી.

૭. જે શખસ પંક્તિબાહાર (બાહાર) છે તેનાં છોકરાં તેથી જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે, ને એકઠાં રહેતાં હોય તો ન્યાતના લોક પંક્તિપાવન કરે ત્યારે ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે તથા પાણી પાય તથા હુકો તંબાકુ વગેરે આપે નહીં. અગર જમવા તેડે તથા હુકો તંબાકુ આપે તો[1] રૂ. ૧૧ ન્યાતમાં ગુનેહગારીનો આપે.

૯. પટેલ તથા ન્યાતની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાતો નથી.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતના લોક બાળેછે.

૧૧. અમારામાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

વાંસફોડા—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૩.

૧. જેનું પાણી પીવું ન ઘટે તેનું પીએ અથવા ખાય ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકાય.

૨. માબાપ તેનો સંગ કરે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકાય, ન કરે તો ન મુકાય, કરે તે ભોગવે.

૩. પંચમાં શાબીતી કરે, ને ઘણા શાહેદીથી શાબીતી થાય તો ન્યાતબાહાર મુકે, ને અગર જુઠું તોહમત મુકે તો ન્યાતવાળા તોહમતના મુકનારને શિક્ષા કરે.

૪. કશોએ વહેવાર કરવો નહીં.

૫. હા, તફાવત છે.

૬. તેને પંક્તિબાહાર કહેવાયછે એજ તફાવત છે.

૭. પંક્તિપાવન હોય તો પરણે.

૮. જમવા તેડે તો દુર બેસાડીને જમાડે.

૯. પંચની રજાવગર લેવાય નહીં.

૧૦. તેના સગાવહાલા તેને બાળે ને તેના ષટ્પિંડ પણ તેજ કરે.

૧૧. શાસ્ત્ર પ્રમાણે પુત્તળ કરે, જુજવી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુકયો હોય તો ન કરે.

[1] અસલ કાગળમાં "તથા" છે.

વાંસફોડા—દક્ષણી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૬.

૧. ન ખપે તેવાનું ખાય, તથા ન ખપે તેવાને દીકરી પરણાવે, તથા તેવાની દીકરી પરણી લાવે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને ફરી ન્યાતમાં દાખલ કરતા નથી.

૨. નિચનો ધર્મ પાળીને બાપના ઘરમાં એકઠો રહેતો હોય તો બાપ સાથે મુકીએ છઈએ, ને જુદો રહેતો હોય તો એકલાને મુકીએ છઈએ.

૩. પંચ મળીને શાહેદીથી શાબીતી થઇ તો મુકરર[1] ઠરાવીને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત છે, ઊપર લખેલા શખસ ન્યાતબાહારવાળાને ફરી લઇ શકતા નથી, ને પંક્તિબાહારવાળાને લઇ શકીએ છઈએ.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે મુકયો હોય તે પંક્તિબાહાર કહેવાય.

૭. પંક્તિબાહારવાળો ન્યાતને રાજી કરે ત્યારે છોકરાં પરણેછે, નહીંતો પરણે નહીં.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડતો નથી.

૯. પંચ તથા પટેલની રજા વના ન્યાતબાહાર મુકાતો નથી.

૧૦. પંક્તિબાહારવાળાને તો બાળીએ છઇએ, ને ન્યાતબાહારવાળાને તો બાળતા નથી.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

પખાલી—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૪.

૧. પંચાયત શિરસ્તા મુજબ ચાલે નહીં તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. જે કરે તે ભોગવે, તથા તેનો સંગી થાય તે ભોગવે.

[1] અસલ કાગળમાં "મકરી" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. તોહમતની શાહેદીથી[1] શાબીતી થાય, શાબીતીવના ન્યાતબાહાર મુકાતો નથી, ને શાહેદી જુઠા પડે તો શાહેદી ન્યાતબાહાર રહેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વહેવાર કરવો નહીં, ને કોઈ કરે તો તેને પંચ શિક્ષા કરે છે.

૫. હા, તફાવત છે.

૬. જે ન્યાતનો શિરસ્તો તોડે ને અવળો ચાલે તેને પંક્તિબાહાર મુકે ને તકસીર પ્રમાણે નોતરૂં તો તેને ઘેર જાય, આઘો બેસાડીને જમાડે ને ન્યાતબાહારિયાને નોતરૂં નહીં એટલો કાયદો છે.

૭. પંક્તિપાવન હોય તો પરણે.

૮. એકની ખુશી, પણ આઘો બેસાડે, પંચના બંદોબસ્ત પ્રમાણે જમાડે તો દોષ નથી.

૯. પટેલ વિના ન્યાતબાહારિયા લેવાતા નથી, પટેલે પણ રજા આપવી જોઈએ પંચ કહે તો.

૧૦. શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

૧૧. શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

વાઘરીની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકરણ "ખ." અંક ૬૫.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મેલવાનો ચાલ નથી, સાથી જે અમને ખાવા પીવાનું સઘળું ખપેછે તો સબબ તકસીરનું શું લખીએ, માટે એ કલમ ૧૧ ના સવાલના જવાબ લખ્યા નથી.

પુરબિયા—બખસરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૫૩.*

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તેના માબાપ તેની સાથે વળગણ રાખે તો તે સુદ્ધાંને ન્યાતબાહાર મુકેછે, નીકર ફકત તેનેજ.

૧ અસલ કાગળમાં "સાધીથી" છે.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૪૦ વાળા શાથે મળેછે, જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ માત્ર લખી છે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તે શખસ પંચમાં શાબીતી કરી આપે, કદાપિ જે શખસ જુઠું તોહમત મુકે તો તે પ્રમાણે સીજા જુઠા તોહમતના મુકનારને કરવી લાજમ છે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કોઇ વહેવાર રાખતા નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે જે શખસને પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડે તે તો પંક્તિબાહાર, ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૭. પંક્તિબાહારિયા શખસનાં છોકરાં તથા ન્યાતબાહારિયા શખસનાં છોકરાં ન્યાતનું સમાધાન થયાપછી ન્યાતમાં પરણે.

૮. પંક્તિબાહારવાળાને જે શખસ જમવા તેડે તો તે તેને આઘો બેસાડીને જમાડે તો તે ઉપર કાંઈ દોષ થતો નથી, પણ ન્યાતબાહારવાળાને જમવા તેડે તો તેડનાર શખસ ન્યાતબાહાર સરખો થાય.

૯. ઠાકોરની[1] તથા પંચની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાતા નથી.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને અથવા પંક્તિબાહાર રહીને જે શખસ મરીજાય ત્યારે તેને ન્યાતના લોકો સર્વે બાળવા જાય, તથા તેના જે શાસ્ત્રપ્રમાણે કુટંબી વારસ હોય તે આગ મુકે, ને તે ક્રિયા પણ શાસ્ત્રમુજબ કરે ત્યારે તેનું સુતક ઉતરે, ને કુટંબી ન હોય તો[2] પંચાયતના લોકો આગ મુકે ને ક્રિયા કરે.

૧૧. અમારામાં જે પરગામમાં મરીજાય તેનુ પુતળ કરવાનો ચાલછે, ને ન્યાતબાહારિયાનું તો સમાધાન થયા પછી ન્યાતના લોકો તેનો ક્રીયાખર્ચ કબુલ કરે.

પેટી ઘડાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૫.

૧. જેની પાસે બેસીએ ને અન્ન તથા જળ કરવામાં દેહ પોતીકો વટલતો હોય તેને અમે ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૧. અસલ કાગળમાં "ઠોકર" છે.

૨. અસલ કાગળમાં "તો" નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. જો તેનો બાપ સંસર્ગ કરેતો તે શુદ્ધાં ન્યાતબાહાર મુકીએ.

૩. તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતબાહાર મુકાતો નથી, ને શાબીતી તો નજરના દેખનારા ભલા માણસ ચાર અથવા પાંચ શાહેદી આપે તેથી ને કંઈએક જબાનીથી પણ જાણવી.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ શાથે કશો વહેવાર કરવો નહીં.

૫. પંક્તિબાહારનો ચાલ નથી.

૬. થોડી તકસીરથી પંક્તિબાહાર મૂકાતો નથી.

૭. ન્યાતબાહારિયા સખસનાં છોકરાં બાપનો સંગ કરે તો ન પરણે.

૮. પંક્તિબાહાર મુકવાની રીત નથી તો શું લખીએ?

૯. પટેલની તથા પંચની રજાથી લેવાય

૧૦. ન્યાતના બાળે ને બીજું તો શાસ્ત્રપ્રમાણે

૧૧. એનો જવાબ શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

બંધારા—નાગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૬.[1]

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મુકેછે તે પંચાયતના શિરસ્તેથી એજ ચાલ ચાલેછે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને ન્યાતનું કહ્યું માને ત્યારે ન્યાતમાં લઇએ છઇએ, ને જે વટલ્યો છે (ને) તેને ન્યાતબાહાર મુક્યો તે ન્યાતમાં લેવાતો નથી.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે, ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકે, તેના માબાપને કાંઇ નહીં, ને માબાપ એકઠો જમાડે તો માબાપ સુદ્ધાંને ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે, ત્યારે તોહમતની તજવીજ કરી શાબીતી કરીને ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકેછે, ને તોહમતની શાબીતી નહીં ઠરી ત્યારે ન્યાતવાળા લોક તોહમતના મુકનારને પુછેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે ન્યાતની તરફનો વહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઇ તફાવત નથી, તે ન્યાતજબાહાર.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિબાહાર મુકાતો નથી, ને મુકવો પડે તો ન્યાતબાહાર મુકાયછે.

૭. પંક્તિબાહાર મુકતા નથી, ન્યાતબાહાર મુકાય છે, તેનાં છોકરાં પરણતાં નથી, ન્યાતમાં આવ્યો હોય ત્યારે પરણે, ને ન્યાતબાહાર વટલી ગયોછે ને તેનાં છોકરાં તેનામાં છે તો તે પરણે ક્યાંથી?

૮. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને બીજા શખસ જમવા તેડે નહીં, ને તેડે તો પંચનો ગુનેહગાર, અથવા તેની તરફદારી જે કોઇ કરે તે બમણી ગુનેહગારી આપે.

૯. ન્યાતબાહારિયાને પટેલ યાને પટેલ તથા પંચાયત મળીને ન્યાતમાં લઇ શકેછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનું એ કરવું જે તેનાં સગાં હોય તે ન્યાતવાળાને કહેવડાવે ત્યારે ન્યાતવાળા બાળવા જાય, ને ક્રિયાશ્રાદ્ધ તેનાં સગાં કરે.

૧૧. એનો જવાબ ઉપરની કલમમાં આવ્યો, ને પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

બંધારા—નાગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૬.*

૧. અમારી ન્યાતમાં જે કોઇ બીજા ચાલ ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકવો, ને રૂ. ૦૧ થી તે રૂ. ૧૧ સુધી પંચની નજરમાં આવે તે પ્રમાણે દંડ લેવો, ઠરાવે તે આપે પછી ન્યાતમાં લેવો, ને તે જ્યાંસુધી દંડ ન આપે ત્યાંસુધી ન્યાતબાહાર રહે.

પરદેશી—બખસરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૦.

૧. તકસીર તથા સબબ તો એ છે જે કોઇ નિચવર્ણનું પાણી પીએ અથવા ખાય તેને, તથા કોઇ પરન્યાતની કન્યા કહાડી લાવે તથા જે શખસ ન્યાતમાં બેઅદબી સરખું કામ કરે, ને પંચનું કહ્યું ન માને તેને ન્યાતબાહાર મુકયામાં આવેછે.

---

[1] વિવાહ બાબતમાં લખેલી ટીકા જુઓ.

* વિવાહ બાબતમાં આ અંકવાળાવિષે ટીકા લખીછે તે જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તેનાં માબાપ તેની સાથે વળગણ રાખે તો તે સુદ્ધાંને ન્યાતબાહાર મુકેછે, નહીંતો જે શખસ કરે તે ભોગવે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તે શખસ પંચમાં શાબીતી કરી આપે, ને અગર જે શખસ જુઠું તોહમત મુકે તો તેજપ્રમાણે સીજા જુઠું તોહમત મુકનારને કરવી લાજમ છે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કાંઇ વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવત છે. એ છે જે ન્યાતબાહારિયા શખસને નોતરૂં દઇને જમવા તેડતા નથી, ને જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને નોતરૂં દઈને ન્યાતમાં પંક્તિથી ૪ હાથને છેટે આઘો બેસાડીને જમાડીએ છઇએ, એ ચાલ છે.

૬. થોડી તકસીરવાસ્તે જે શખસને પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડે તેને પંક્તિબાહાર કહેવાયછે, ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૭. (જે શખસ) પંક્તિબાહારિયા શખસનાં છોકરાં તથા ન્યાતબાહારિયા શખસનાં છોકરાં ન્યાતનું સમાધાન થયા પછી ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને જે શખસ જમવા તેડે તો (તો) તે શખસ તેને આઘો બેસાડીને જમાડે તો તેના ઉપર કાંઇ દોષ થતો નથી, પણ ન્યાતબાહાર છે તેને જમવા તેડે તો તે જમાડનાર શખસ ન્યાતબાહાર સરખો થાય.

૯. પટેલની તથા પંચની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક મળીને બાળેછે, ને તેનાં સગાં હોય તે આગ મુકેછે.

૧૧. અમારામાં જે પરગામ મરીજાય તેનું પુત્તળ કરેછે. ને ન્યાતબાહારિયાનું તો સમાધાન થયા પછી ન્યાતના લોક તેનો ક્રિયાખર્ચ કબુલ કરેછે.

ઠાકોર–પરદેશી લોધાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૧.

૧. તકસીર તથા સબબ તો એ છે જે, કોઈ નિચવર્ણનું પાણી પીએ અથવા ખાય, તથા કોઈ પરન્યાતની કન્યા પરણી લાવે તથા જે શખસ ન્યાતમાં એઅદબી સરખું કામ કરે, તથા પંચનું કહ્યું ન માને તેને ન્યાતબાહાર મુક્યામાં આવેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ત્યારે જો કદાપી તેનાં માબાપ તેનો સંસર્ગ કરે નહીં, તો તેને ન્યાતબાહાર મુક્તા નથી ને કદાપી તેના વૃદ્ધ તેની સંગત કરે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે, ત્યારે તે શખસ પંચમાં શાબીતી કરી આપે, ને અગર જે શખસે જુઠું તોહમત મુકયું હોય, તો તેજપ્રમાણે જુઠા તોહમત મુકનારને સીજા કરેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે કશો વેહવાર કરતા નથી.

૫. પંક્તિબાહાર મુકતા નથી, ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૬. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે ન્યાતબાહારિયા શખસની સાથે કોઈ ખાતું પીતું નથી, ને તેને જમવા તેડતા પણ નથી.

૭. ન્યાતબાહારિયાનાં છોકરાં ન્યાતમાં સમાધાન થયા પછી પરણેછે.

૮. ન્યાતબાહારિયા શખસને કોઈ જમવા તેડતું નથી, ને અગર તેડે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે; ને અગર કોઈ શખસ પરદેશથી ન્યાતબાહારિયો આવે, ને તેના સગાને ઘેર ઉતરે તો તેને આઘો બેસાડીને પીતળની થાળીમાં જમાડેછે.

૯. પટેલ નથી. પંચની રજા શિવાય ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લેતા નથી.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળેછે, ને તેનાં સગાં હોય તે આગ મુકેછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરતા નથી.

પરદેશી–બુનકરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૨.

૧. ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ એ છે જે, જે શખસ વટલી જાય તે શખસ ન્યાતમાંથી જાયછે તેને તો ફરીજ લેતા નથી, તથા ઘરમાં વહુ હોય ને તેને

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સસરો તથા જેઠ (તેને) ટપલો મારે તેને, અથવા જે બૈરી છીનાળું કરે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ, ને તેનાં માબાપ તેનો પક્ષ કરે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે, ને પક્ષ ન કરે તો તેને મુક્યામાં આવતા નથી.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે ને તોહમતનો મુકનાર પંચાયતમાં શાબીત કરી આપે, ને પંચની નજરમાં શાબીત આવે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે; ને અગર કદાપી તોહમતના મુકનારાએ જુઠું તોહમત મુકયું તો તોહમતના મુકનારને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કાંઈજ વહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ એ છે કે જે શખસનો હુકો બંધ થયો તેનું સર્વે બંધ થયું; પણ પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. થોડી તકસીર હોય તોપણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૭. જે શખસનાં છોકરાં બાપનામાં એકઠાં રહેતાં હોય તો તે પરણે નહીં, ને જુદાં રહેતાં હોય ને પંક્તિપાવન હોય તો પરણેછે; અથવા જ્યારે બાપનું સમાધાન થાય ત્યારપછી તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી, ને જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેને કોઈ જમવા તેડે નહીં.

૯. પટેલ તથા ન્યાતના સર્વે લોકની મરજી થાય ત્યારે ન્યાતબાહારિયા શખસ પાસેથી દંડ લઈને ન્યાતમાં લેવાયછે.

૧૦. જે વટલીને મરી જાય તેને તો બાળવા જતા નથી, ને તે શિવાય બીજી તકસીરોથી ન્યાતબાહાર મુકયો છે, ને પછી તે મરી જાય તેને તો તેનો ગોત્રી હોય તે બાળેછે.

૧૧. અમારામાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

પરદેશી—શ્રીબાસ્તાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૭.

૧. અમારામાં તકસીર થાય ને શાહેદીથી શાબીત કરે ને ન્યાતબાહાર મુકે.

૨. કોઈ શખસ નિચ ધર્મે ચાલે (તો) ને તેનાં માબાપ એકઠાં રહેતાં હોય તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકે ને જુદાં રહેતાં હોય તો તેને કાંઈ નહીં.

૩. કોઈ શખસના ઉપર તોહમત મુકે તો તેનું તોહમત શાહેદીથી શાબીત થાય તો ન્યાતબાહાર મુકે, નહીંતો કાંઈ નહીં.

૪. ન્યાતબાહાર હોય તેની સાથે વહેવાર કંઇ નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારનો કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીરવાળાને ન્યાતમાં લે તો જમાડવો જોઇએ, નહીં આવે તો જમાડવો નહીં જોઇએ.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં પરણે નહીં.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે, ને બીજો શખસ જમવા તેડે તેને દોષ નથી.

૯. અમારામાં પટેલ કોઈ નથી, ને પંચ મુકે ને પંચની મરજીમાં આવે તો ન્યાતમાં લે.

૧૦. ન્યાતબાહાર હોય ને મરી જાય તો તેનાં સગાં જે કોઈ હોય તે પંચની રજા લઇને બાળે, ને તેનું સારે પણ તેજ.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય, તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

ભંડારીની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ વટલી જાય તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને મુસલમાન વગેરેનો ધર્મ પાળે, ને તેનાં માબાપ વગેરે જે કોઈ તેની સાથે ખાય પીએ તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, નીકર કરે તે ભોગવે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે તે તોહમતની શાબીતી શાહેદો વગેરેથી શાબીત કરીને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશોએ વહેવાર કરવો નહીં.

૫. વટલેલાને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, થોડી તકસીરવાળા શખસને પંક્તિબાહાર મુકીએ છઇએ, એટલો તફાવત છે, પણ તે શખસને ન્યાતબાહારિયો કહીએ છઈએ.

૬. થોડી તકસીરવાસ્તે ન્યાતથી આઘો બેસાડીને તેને જમાડતા નથી, ને તે શખસને ન્યાતબાહારિયો કહીએ છઈએ.

૭. જે શખસ થોડી તકસીરવાસ્તે ન્યાતબાહાર છે તે શખસ ન્યાતમાં આવે, ત્યારે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. એવા શખસને ન્યાતમાં જમવા તેડવાનો ચાલ નથી, ને અગર કોઈ તેડે તો તે શખસ ન્યાતનો તકસીરવાન થાય.

૯. ન્યાતબાહારિયા શખસને તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને પટેલ તથા ન્યાતના સર્વે લોક મળીને તેની પાસેથી ગુનેહગારી લઇને ન્યાતમાં લઈએ છઇએ.

૧૦. જે શખસ ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક મળીને બાળી આવેછે, તેની પછવાડે તેનાં સગાં હોય તે સારેછે.

૧૧. તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

ધામલા—ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૩.

૧૧. ન્યાતબાહાર બાબતના સવાલ ૧૧ નો જવાબ એ છે જે, જે શખશ વટલી ગયો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, તેને પાછા ન્યાતમાં લેતા નથી, ને બીજી વાત સારૂ તો ન્યાતબાહાર મુકતા નથી તો આગળ શું લખીએ ?

રાવળિયા—રાજભરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૪.

૧. જેતું ખાવું પીવું ન ઘટે ને જાત બેજાત નિત્ય થાય ત્યારે અથવા પંચાયત ઉપરાંત થાય, ને પંચનો હુકમ નહીં માને તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૨. કરે તે ભોગવે, ને જે તેનો સંસર્ગ કરે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ.

૩. ચાર શાહેદીથી શાબીત થાયછે, ને પંચની નજરમાં આવે તો ન્યાતબાહાર મુકે, ને જુઠું તોહમત મુક્યું તો તે ન્યાતનો ગુનેહગાર થાય.

૪. કશોએ વેહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબાહાર ને પંક્તિબાહાર તે એકજ છે.

૬. દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. પંક્તિપાવન હોય તો પરણે.

૮. તે જમવા આવે નહીં, ને કોઈ તેડે પણ નહીં, ને તેડે તો પંચનો ગુનેહગાર થાય.

૯. પટેલ તથા પંચની રજાથી લેવાય.

૧૦. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર હોય તો તેને દાટે, ને ષટ્પિંડ કરતા નથી.

૧૧. પુત્તળ કરતા નથી.

રાવળિયા—સુરતી પાટીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૪.

૧. જેનું ખાવું પીવું ન ઘટે ને જાત બેજાત થાય અથવા પંચાયત ઉપરાંત થઈને પંચનો હુકમ ન માને તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૨. જે શખસ કરે તે ભોગવે, ને જે તેની સંગત કરે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે, ને તે તોહમત ચાર પાંચ શાહેદીથી શાબીત થાય, ને પંચની નજરમાં આવે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકે ને જુઠું તોહમત મુકે તો ન્યાતનો ગુનેહગાર થાય.

૪. કશોએ વેહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાતબાહાર ન હોય તો પરણે.

૮. તે જમવા આવે નહીં ને કોઈ તેડે પણ નહીં, અગર કોઈ તેડે તો તે પંચનો ગુનેહગાર થાય.

૯. પટેલ તથા ન્યાતના તમામ લોકની રજાથી ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક મળીને દાટે, ષટ્પિંડ કરવાનો ચાલ નથી.

૧૧. અમારામાં પુત્તળ કરતા નથી.

રાવળિયા—ચરોતરિઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૪.

૧. જેનું ખાવું ઘટારત નથી, ને કદાચ તેનું ખાધું તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને કદાચ તેનાં માબાપ સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને નહીંતો કરે તે ભોગવે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે તો તેની શાબીતી શાહેદીથી કરવી જોઇએ, ને અગર શાબીતી ન થાય તો ન્યાતબાહાર મુકતા નથી.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે હુકો પાણી ન કરવું.

૫. ન્યાતબાહાર થયો એજ પંક્તિબાહાર, તેમાં તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીરથી ન્યાતબાહાર મુક્યો તેને પંક્તિમાં જમવા તેડતાજ નથી તો શું લખીએ?

૭. પરણે ક્યારે જે ન્યાતમાં લઈએ ત્યારે.

૮. જમવા કોઇ શખસ તેડે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૯. પટેલ તથા પંચની રજાથી ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લઈએ છઈએ.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તો તેને ન્યાતના લોક મળીને તેનું શબ ઠેકાણે કરે, ને તેના ષટ્પિંડ પણ જે તેના કુટંબમાં હોય તે કરેછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તો તેનું પુત્તળ કરતા નથી, પંચને મુઠી મુઠી ચવેણું આપે ત્યારે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

રાવળિયા—ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૭.

૧. ન્યાતબાહાર તો એ પ્રમાણે મુકેછે જે પટેલનું કહ્યું તથાં પંચનું કહ્યું ન માને તો, તથા ગેરરસ્તે ચાલે તો તેને પંચ તથા પટેલ મળીને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. નિચનો ધર્મ પાળે કે જેનું ખાવાનું ન ઘટે તેનું ખાય ને તે સર્વે પંચ પટેલ જાણે તો તેને એકલાને ન્યાતબાહાર મુકેછે, તેનાં માબાપ સુદ્ધાંને કાંઈ મુકતા નથી.

૩. તોહમત મુકયાથી ન્યાતબાહાર મુકતા નથી, નજરો નજર દેખે ત્યારેજ ન્યાતબાહાર મુકે એજ શાબીતી.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર તો એ જે પટેલનું કહ્યું ન કરે તો તથા પંચનું કહ્યું ન માને તો તેને પટેલ તથા પંચ મળીને સીજા કરે ત્યાર પછી ન્યાતમાં જમાડે એજ જુજ તકસીર છે.

૭. પંક્તિબાહારનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં.

૮. પંક્તિબાહાર હોય તેને બીજો શખસ જમવા તેડે નહીં ને અગર એમ કરતાં તેડે તો તેને પટેલ તથા પંચ દંડ કરે રૂ. ૧ા ત્યારે ન્યાતમાં તેડનાર શખસને લેછે.

૯. પટેલની રજા વના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયાને કોઈ લેતું નથી.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને પંચના લોક પટેલનો હુકમ લે, ને દાટવા જાય, ને તેનાં પિંડ તો તેના સગાં હોય તે કરે.

૧૧. પુત્તળનો અમારામાં ચાલ નથી તો શું લખીએ.

ગદડિયા—કામળાવાળા પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૫.

૧૧. ન્યાતબાહાર બાબતના સવાલ ૧૧ નો જવાબ એ છે જે અમારામાં જે શખસ પંચાયતની આયના પ્રમાણે ન ચાલતો હોય તો તેને પંચ મળીને ન્યાતબાહાર મુકે, ને તે શખસ જેવારે પંચાયતમાં

ગુનેહગારી આપે ત્યારે તેને ન્યાતમાં લઈએ છઇએ, ને બીજું એ જે, જે શખસ વટલી જાય ને મુસલમાનનું તથા ઢેડા વિગેરે નિચ લોકનું પાણી પીએ, ને વટલી જાય તે પંચ તજવીજ કરીને તેને ન્યાતબાહાર મુકે, ને તે શખસને પછી ન્યાતમાં લેતા નથી, ને તે વટલી ગયલો મરી જાય તેને પંચ કોઇ બાળતું પણ નથી.

પંચોળી—સુરતીના તડ છનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૮.

૧. જેની જેવી તકસીર તે સબબથી તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ; ને તેની તરફદારી જે કોઈ કરે તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને તકસીર પ્રમાણે સીજા કરીને પાછા ન્યાતમાં દાખલ કરીએ છઈએ.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ આચરે ત્યારે જે કરે તે ભોગવે, ને તેનાં માબાપ સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકી શકતા નથી, ને શાબીતી તો ઘણા શાહેદોથી થાયછે, ને અગર તોહમતના મુકનારે જુઠું તોહમત મુક્યું તો પંચ તેને સીજા કરેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે હુકો પાણી તથા નોતરાંનો વેહેવાર કરતા નથી, ને અગર તે શખસ વગર નોતરે જમવા આવે તો દુર બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર હોય અથવા ઘણી તકસીર હોય પણ તેને નોતરૂં દેતા નથી.

૭. છોકરાં ન્યાતમાં હોય તો પરણેછે.

૮. એવા શખસને કોઈ જમવા તેડે નહીં, ને અગર તેડે તો તેને પંચ પુછી શકેછે, ને વગર નોતરે જમવા આવે તો ન્યાતના દેખતાં આઘો બેસીને જમી જાયછે.

૯. શેઠ વગેરે પંચાયત મળીને ન્યાતબાહારિયા શખસને લેવા ચાહે તો ન્યાતમાં લઈ શકેછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાત મળીને બાળેછે, ને તેનાં સગાં હોય તે સારેછે, ને માલ હોય તે ખર્ચ કરેછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ને તેનું પુત્તળ કરે ત્યારે ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

માછી—ગુડિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૬.

૧૧. એનો જવાબ એ છે જે જેનું ખાવું પીવું ન ઘટે તેનું ખાય ત્યારે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને તે સાથે બીજો કશો વેહેવાર કરતા નથી, ને તેને બાળવા પણ જતા નથી, ને થોડી તકસીર કરી હોય ને પંચાયત તેને ન્યાતબાહાર મુકે તો તેની પાસે તાડીપીવા સારૂ રૂ. ૦ાા લઈને તેને ન્યાતમાં દાખલ કરીએ છઈએ, ને પછે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણેછે, એ શિવાય બીજો ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

ખારવા—ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૬.

૧. અમારી ન્યાતને નઘટતી ન્યાતનું પાણી પીએ તથા હુકો પીએ તથા રાંધેલું ખાય, ને અમારી ન્યાતના બંદોબસ્ત પ્રમાણે નહીં ચાલે, ને બીલાડી વગેરે ચોપગાં જાનવરને મારે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે, તે શખસને તેનાં માબાપ વાપરે તો તેનાં માબાપને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહમત મુકે તો તેને તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને તોહમતની શાબીતી તો ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસનું રાંધેલું ખાવું તથા પાણી પીવું તથા હુકો પીવો, તથા છોકરા છોકરી પરણાવવાં એ વેહેવાર કરતા નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. ન્યાતબાહાર તો એ નંબરની કલમ ૧) પ્રમાણે કહેવાયછે, ને પંક્તિબાહાર તો પોતીકા ગામનો બંદોબસ્ત નહીં માને તે કહેવાયછે.

૬. થોડી તકસીર કરે તેને પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડીએ છઈએ, પણ તે ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં તો ન્યાતમાં પરણેછે.

૮. જે શખ્સ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખ્સ પોતીકા ઘરમાં જમાડે તો તેને કાંઈ દોષ થાય નહીં.

૯. પટેલની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખ્સને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને તેના ષટ્પિંડ પણ આગ મુકનારજ કરેછે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ તો હાડકાં હાથમાં આવે તે સબબથી કરવું પડતું નથી, પણ તે ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

દુબળા-કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૭.

૧. ન્યાતબાહાર મુકે તેની તકસીર એ જે અમને ન ઘટતી ન્યાતીનું ખાય તથા પાણી પીએ તથા હુકો પીએ તથા અમારી ન્યાતનો બંદોબસ્ત નહીં પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખ્સ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને તેનાં માબાપ તેને વાપરે ત્યારે માબાપ સુદ્ધાંને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૩. કોઈ શખ્સના ઊપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવના તેને ન્યાતબાહર મુકે નહીં, ને તોહમતની શાબીતી તો બે ભલા માણસની શાહેદીથી થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખ્સ શાથે ખાવું તથા પાણી વિગરે પીવું તથા દીવો વસ્તેવ આપવો એ વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહારમાં તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડે તે પણ ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર તેજ ન્યાતબાહાર, તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં.

૮. જે પંક્તિબાહાર તે ન્યાતબાહાર તેને બીજો શખ્સ જમવા તેડે ને જુદો બેસાડીને જમાડે તો તેડનારને કાંઈ દોષ થાય નહીં.

૯. પટેલની રજાવના ન્યાતબાહારિયા શખ્સને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતના દાટેછે, ને અમારી ન્યાતમાં ષટ્પિંડ કરવાનો તો ચાલજ નથી.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ તો કરતા નથી, પણ તે ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

સીકલીગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૪.

૧. જે શખ્સ ગેરશિરસ્તે ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકવામાં આવેછે.

૨. કોઈ શખ્સ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે, અથવા મોચીનો કીસબ કરે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૩. કોઇ શખ્સના ઉપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી કીધા વના ન્યાતબાહાર મુકાય નહીં, ને શાબીતી તો ચાર અત્રાપીના કહ્યાથી થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખ્સ સાથે હુકો પાણી તથા નોતરૂં બંધ કરીએ છઈએ.

૫. પંક્તિબાહાર મેલવાનો ચાલ નથી તો તફાવતનું શું લખીએ ?

૬. થોડી તકસીરવાળાનું સમાધાન કરીને ન્યાતમાં લઇએ છઈએ.

૭. ન્યાતબાહાર છે તેના છોકરાં ન્યાતમાં હોય તો પરણે.

૮. જે શખ્સ ન્યાતબાહાર છે તેને બીજા શખ્સથી જમવા તેડાય નહીં, ને અગર તેડે તો તેને પંચ પુછી શકેછે.

૯. પટેલ તથા પંચની રજાથી ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાયછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ને તે હિંદુના ધર્મમાં હોય તો તેને પંચના લોક મળીને બાળેછે, પણ મુસલમાન થઈ જાય તો તેને પંચના લોક બાળતા નથી.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

મોચી—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ ન ખપે તેવાનું ખાય તથા ન ખપે તેની દીકરી લાવે તથા તેવાને દીકરી દે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૨. નિચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને બાપના ઘરમાં એકઠો રહેતો હોય તો બાપ સુદ્ધાં મુકીએ છઇએ.

૩. તોહમતની શાબીતી પંચાયત મળીને શાહેદીની શાબીતીથી શાબીત કરીને મુકી શકેછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસની જોડે કશો વેહેવાર કરતા નથી.

૫. ઊપર લખેલા ન્યાતબાહાર કેહેવાય, ને કોઈ શખસને પંચના રાહના સુકરાણાં બાબત મુકીએ છઈએ તે પંક્તિબાહાર કહેવાયછે.

૬. થોડી તકસીરવાળાને પણ નોતરૂં દેતા નથી તો દુર કોને બેસાડીએ.

૭. પંચને રાહે ચાલેછે ત્યારે છોકરાં પરણી શકેછે.

૮. જેને પંચનું નોતરૂં દેતા નથી તેને કોઈ તેડતુંજ નથી.

૯. પટેલ તથા પંચની રજાથી ન્યાતમાં લેવાયછે.

૧૦. ન્યાતબાહારિયાને બાળીએ છઈએ, પણ સપિંડી કરતા નથી.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

મોચી—ખંભાતી કડિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૯.

૧. જેનું પાણી પીવું ન ઘટે તેનું પાણી પીએ, અથવા ખાય ત્યારે તેને પટેલ તથા ન્યાત સમસ્ત મળીને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને તેનાં માબાપ વગેરે કોઈ શખસ તેનો સંસર્ગ કરે તો તે સુદ્ધાંને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૩. કોઈ શખસના ઊપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવના ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકી શકતા નથી, ને તે તોહમતની શાબીતી શાહેદીથી થાયછે, ને એમ કરતાં કોઇએ કોઈના ઉપર જુઠું તોહમત મુક્યું ત્યારે તે જુઠું તોહમત મુકનારની પાસે રૂ. ૧૧ ન્યાતમાં ગુનેહગારીનો લઇએ છઈએ.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં તફાવતએ છે જે, વટલેલાને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિબાહાર મુકીએ છઈએ, પણ તેને પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડતા નથી, ને નોતરૂં પણ દેતા નથી, ને એમ કરતાં કોઇ પંક્તિબાહારિયા શખસને નોતરૂં દઈને જમવા તેડે તો રૂ.૧૧ ન્યાતમાં ગુનેહગારીનો આપે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિબાહાર મુકીએ છઈએ, પણ તેને નોતરૂં દેતા નથી, ને તે જમવા પણ આવતો નથી.

૭. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે, ને તેનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો પરણે, ને એકઠાં રહેતાં હોય તો ન્યાતવાળા જેવારે તેને ન્યાતમાં લે ને પંક્તિપાવન કરે ત્યારે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. એનો જવાબ ઊપરના નંબર ૧ ની કલમ ૫મી પ્રમાણે.

૯. પટેલ તથા ન્યાતના સર્વે લોકની રજાવના પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાતો નથી.

૧૦. કોઈ શખસ વટલેલાના દોષથી ન્યાતબાહાર હોય ને તે શખસ મરી જાય તેને તો ન્યાતના લોક બાળતા નથી, પણ થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિબાહાર

મુક્યો હોય, ને તે મરે તો તેને તો ન્યાતના લોક બાળેછે, ને તેનાં સગાં હોય તે ષટ્પિંડ કરેછે.

૧૧. અમારામાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

મોચી—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૧.

૧. અમારામાં જે શખસ વટલે તથા ન્યાતની કાંઇ તકસીર કરે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે, ને વટલી ગયો હોય, ને તેની જે સંગત કરતો હોય ને ન્યાતવાળાને ખબર પડે તો તેને પણ તેજપ્રમાણે ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૩. કોઇ શખસના ઊપર કોઈએ જુઠું તોહમત મુક્યું હોય, ને તે તોહમત મુક્યાથી તે ન્યાતબાહાર રહેતો હોય તો તે તોહમતની શાબીતી ન્યાતવાળા સારી પેઠે કરે, ને શાબીત નહીં થાય તો જેણે જુઠું તોહમત મુક્યું હોય તે શખસની પાસેથી રૂ. ૨૫) ન્યાતમાં ગુનેહગારીના લઈએ છઇએ, ને જ્યાંસુધી રૂપિઆ નહીં આપે ત્યાં સુધી ન્યાતબાહાર રહે.

૪. જે શખસ ન્યાતબાહાર હોય, તેની સાથે હુકો તંબાકુ વગેરે કશો વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતબાહારિયાને જમવા તેડવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

૭. જે શખસ ન્યાતબાહાર છે તેનાં છોકરાં જુદાં રેહતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે, ને એકઠાં રેહતાં હોય ત્યારે તો ન્યાતમાં આવ્યાં પછી પરણે.

૮. ન્યાતબાહારિયા શખસને જમવા તેડવાનો ચાલ નથી, ને અગર કોઈ શખસ તેને નોતરૂં દઈને જમવા તેડે, તો રૂ. ૫) ન્યાતમાં ગુનેહગારીના આપે ને તેને આઘો બેસાડીને જમાડે.

૯ પટેલ તથા સમસ્ત ન્યાતના લોકની રજાવના ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. જે શખસ ન્યાતની તકસીરથી ન્યાતબાહાર રહીને મરી ગયો હોય તેને તો ન્યાતના લોક બાળેછે, પણ વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતબાહાર રહીને મરી ગયો હોય તેને ન્યાતના લોક બાળતા નથી.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

મોચી—પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૬.

૧૧. ન્યાતબાહાર બાબતના સવાલ ૧૧ નો જવાબ એ છે જે, જેનું પાણી પીવું ન ઘટે તેનું પાણી પીએ અથવા ખાય તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, ને કોઈ શખસ ન્યાતનો હુકમ ન માને તેને પંક્તિબાહાર મુકીએ છઇએ, પણ પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં જમવા તેડતા નથી, તથા પંક્તિબાહારિયા શખસનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે, ને એકઠાં રહેતાં હોય ત્યારે તો ન્યાતના લોક તેની પાસે તકસીર લઈને પંક્તિપાવન કરે ત્યારે ન્યાતમાં પરણે, તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને પટેલ તથા ન્યાતના સર્વ લોક મળીને તેની પાસેથી તકસીરનો દંડ લઈને ન્યાતમાં લઈએ છઇએ, ને વટલેલો ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળતા નથી, પંક્તિબાહારિયો મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળેછે.

મોચી—ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મુકવાની તકસીર એ છે જે અમારી ન્યાતને ન ઘટતું કરે, તથા ચોપગાં જનાવરને મારે, તથા અમને ન ઘટતી ન્યાતનું પાણી પીએ, તથા હુકો પીએ તથા ખાય તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે ને તેને તેનાં માબાપ વાપરે તો તેનાં માબાપને પણ ન્યાતબાહાર મુકે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. કોઈ શખસના ઊપર કોઈ તોહમત મુકે ત્યારે તેને તોહમતની શાબીતી થયા વના ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકે નહીં, ને તોહમતની શાબીતી તો ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે ખાવું તથા તેનું પાણી તથા હુકો પીવો તથા તેની સાથે દીવો વસ્તેવ આપવો લેવો એ વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર તો આ નંબરની કલમ ૧ પ્રમાણે છે, ને પંક્તિબાહાર તો પંચનું કહ્યું ન માને અથવા પંચને ગાળ દે તે કહેવાયછે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડેછે તે પણ ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબાહાર છે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે તો પોતીકા ઘરમાં બેસાડીને જમાડે તેને કાંઇ દોષ થાય નહીં.

૯. પટેલની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને જે આગ મુકનારો અધિકારી નંબર ૭ ની કલમ ૪) માં લખેલોછે તેજ બાળે, ને ષટ્‌પિંડ તો અમારી ન્યાતમાં કરવાનો ચાલ નથી.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ તો કરતા નથી, પણ તેના વારસ તે મરનારની તરફનું પ્રાયશ્ચિત્ત કરે, ને અમારી ન્યાતને ઘટે તેવો ધર્મ માર્ગ કરે તો ન્યાતમાં દાખલ થાય.

પોમલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ અજાણ્યામાં ભુલથી મુસલમાનનું પાણી પીએ અથવા સગાંવાહાલામાં છીનાળું કરે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને જે શખસને પંચાયતના લોક મળીને ન્યાતબાહાર મુકે તે શખસ રૂ. ૧) ની અથવા રૂ. ૦॥ ની તાડી પંચાયતના લોકોને પાય ત્યારે તેને ન્યાતમાં લઇએ છઈએ.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ મુકી દઇને બીજો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૩. કોઈ શખસના ઊપર જુઠું આળ ચડાવે ને તે પંચાયતમાં શાબીત નહીં થાય, તો તે પંચાયતનો ગુનેહગાર થાય, ગુનેહગારીમાં રૂ. ૦॥ ની તાડી પંચાયતને પાય, અને કદાપી તોહમત શાબીત થાય તો તેને ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે હુકો તંબાકુ વગેરે કશો વહેવાર કરતા નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલછે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. એનો જવાબ ઊપરની કલમમાં લખ્યોછે.

૭. ન્યાતબાહારિયાનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં, ન્યાતવાળા તેને ન્યાતમાં લે ત્યારે પરણે.

૮. ન્યાતબાહાર મુક્યો તેને જમવા તેડવાનો ચાલ નથી.

૯. પટેલ તથા પંચના લોક મળીને ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં લેછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળેછે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

ટીમળિયા–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ મુસલમાનનું તથા જેથી અમ લોકને બટ્ટો લાગે તેનું પાણી પી આવે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને રૂ. ૧ તેની પાસે ન્યાતમાં દંડનો લઇને ન્યાતમાં લઈએ છઇએ, ને પટેલ કોઇ છે નહીં, સૌ સૌના ઘરના પટેલ માટે નંબર ૯[1] નો જવાબ લખ્યો નથી.

ખાલપા–પટણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૭.

૧. જેનું પાણી પીવું ન ઘટે તેનું પીએ અથવા ખાય ત્યારે ન્યાતના લોક ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૧. અસલ કાગળમાં "૧૧" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. માબાપ તેનો સંસર્ગ કરે તો ન્યાતવાળા તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. પંચવાળા શાબીતી કરે, ને ઘણા શાહેદીથી શાબીત થાય તો ન્યાતબાહાર મુકે, અગર કોઈ શખસ જુઠું તોહમત મુકે તો તેને ન્યાતવાળા શિક્ષા કરેછે.

૪. કશોએ વહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. થોડે દુર બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાતમાં હોય તો પરણે.

૮. ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં જમવા તેડવાનો તથા પાણી પાવાનો તથા હુકો આપવાનો ચાલ નથી, તો શું લખીએ ?

૯. પંચની રજા વગર લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનાં સગાંવાહાલાં હોય તે ન્યાતને સુકરાણું આપે, ત્યારે ન્યાતના સર્વે મળીને લઈ જાય, ને તેનાં સગાં હોય તે બાળે, ને તેની ક્રીયા ગરૂડા કહે તે પ્રમાણે કરીએ.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી, પણ ન્યાતના લોક સુકરાણું લે ત્યારે ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

ખાલપા–ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૮.

૧. જેનું પાણી પીવું ન ઘટે તેનું પાણી પીએ, અથવા ખાય ત્યારે ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. માબાપ તેનો સંસર્ગ કરે, તો ન્યાતવાળા તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. પંચમાં શાબીતી કરે, ને ઘણા શાહેદીથી શાબીતી થાય તો ન્યાતબાહાર મુકે, અગર જુઠું તોહમત મુકે તો તેને ન્યાતવાળા શિક્ષા કરેછે.

૪. કશોએ વહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર મુકવાનો ચાલ છે, પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. થોડે દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાતમાં હોય તો પરણે.

૮. ન્યાતબાહારિયાને ન્યાતમાં જમવા તેડવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

૯. પંચની રજા વગર લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય, ત્યારે તેનાં સગાંવાહાલાં હોય તે ન્યાતને સુકરાણું આપે, ત્યારે ન્યાતના સર્વે મળીને લઈ જાય, ને તેનાં સગાં હોય તે બાળે, ને તેની ક્રિયા ગરૂડો કહે તે પ્રમાણે સગાંવાહાલાં કરે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી, પણ ન્યાતના લોક સુકરાણું લે ત્યારે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

ખાલપા–ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૯.

૧. બીલાડી વગેરે ચોપગાં જનાવરને મારે તથા અમને ન ઘટતી ન્યાતનું પાણી પીએ, તથા ખાય, તથા હુકો પીએ, તથા અમારી ન્યાતનો બંદોબસ્ત નહીં પાળે તે તકસીરથી ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તો તેનેજ ન્યાતબાહાર મુકતા નથી તો તેનાં માબાપને તો ન્યાતબાહાર મુકાયજ કેમ ?

૩. કોઈ શખસના ઊપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તે તોહમતની શાબીતી થયા વના તેને ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકે નહીં, ને તોહમતની શાબીતી તો બે ભલા માણુસની શાહેદીથી થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે ખાવું, તથા તેનું પાણી તથા હુકો પીવો, તથા દીવો દીવેટ એ વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પક્તિબાહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડેછે તે પણ ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. પંક્તિબાહાર તેજ ન્યાતબાહાર, તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર ન્યાતબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે નહીં, ને તેડે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૯. પટેલની રજાવના ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય ત્યારે ન્યાતનાની પેઠેજ તેને બાળેછે, ને ષટ્પિંડ તો અમારામાં કરતા નથી.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ તો કરતા નથી, પણ તે મરનારનો વારસ તેની વતેનો દંડ આપે તો તે ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

ઘેડા—ગરૂડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૭.*

૨. માબાપ વગેરે જે કોઈ તેની સંગત કરે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, નહીંતો કરે તે ભોગવે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે (તેને) ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય તેને નોતરૂં દેતા નથી તો જમવા ક્યાંથી આવે ?

ઘેડા—સુરતીનો તથા તળબદાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૭.

૧. અમારામાં જેવું પાણી પીવું નહીં ઘટે તેવું પીએ અથવા ખાય તેને, તથા ન્યાતના શિરસ્તા કરતાં બદ ચાલ ઉલટું ચાલે તેવાને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૨. માબાપ વગેરે જે કોઇ તેની સંગત કરે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ.

૩. પંચના લોક તથા પટેલ મળીને ઘણા શાહેદીથી તોહમત શાબીત કરે, ને તે તોહમત શાબીત થાય તો ન્યાતબહાર મુકીએ છઇએ.

૪. તેની સાથે કશો વહેવાર કરવો નહીં.

૫. અમારામાં ન્યાતબાહાર મુકેછે; પંક્તિબાહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય તેને નોતરૂં દેતા નથી તો જમવા ક્યાંથી આવે ?

૭. તેનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો પરણે, ને એકઠાં રહેતાં હોય તો પરણતાં નથી, પણ જ્યારે પંચનાં લોક મળીને તેને ન્યાતમાં લે તો પરણે.

૮. ના; તેને કોઇ જમવા તેડતા નથી, અગર આવે તો આઘો બેસાડીને જમાડેછે.

૯. ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાનો ચાલ એ છે, જે પટેલ તથા પંચના લોક સર્વે મળીને લેવા ચહાય તો લઇ શકેછે.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય, તેને ન્યાતના લોક બાળેછે, ને તેનાં સગાં હોય તે તેની ક્રિયા સારે.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

ઘેડા—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૯.*

૨. માબાપ વગેરે જે કોઇ તેની સંગત કરે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, નહીંતો કરે તે ભોગવે.

૬. થોડી તકસીરવાસ્તે (તેને) ન્યાતબાહાર મુક્યો હોય તેને નોતરૂં દેતા નથી તો જમવા ક્યાંથી આવે?

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરીજાય તેને દાટવા પણ નથી જતા, ને તેને બાળવા પણ નથી જતા, ને તેને હરકોઈ ઉચકીને દાટી આવે, એ ચાલ અમારી ન્યાતમાં છે.

ઘેડા—ઓરપાડનાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબાહાર મુકે તેની તકસીર એ જે, બીલાડી વગેરે ચોપગાં જનાવરને મારે, તથા અમારી ન્યાતને અઘટતા લોકનું ખાય, તથા પાણી પીએ તથા હુકો પીએ, તથા અમારી ન્યાતનો બંદોબસ્ત નહીં પાળે તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે, તેને તેનાં માબાપ વાપરે તો તેનાં માબાપને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

* આ અકવાળાના જવાબ અંક ૧૧૭ વાળા સાથે મળેછે તેથી જે કલમમાં તફાવત છે તેજ માત્ર લખીછે.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૧૭ વાળાને મળતોછે. જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ કલમો માત્ર લખીછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. કોઇ શખસના ઊપર કોઇ તોહમત મુકે ત્યારે તોહમતની શાબીતી થયાવના તેને ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકે નહીં, ને તોહમતની શાબીતી તો ચાર ભલા માણુસની શાહેદીથી થાયછે.

૪. ન્યાતબાહારિયા શખસ સાથે ખાવું તથા તેનું પાણી પીવું તથા હુકો પીવો, એ વહેવાર કરતા નથી.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડે દુર બેસાડીને જમાડેછે તે પણ ન્યાતબાહાર કહેવાયછે.

૭. પંક્તિબાહાર તથા ન્યાતબાહાર એકજ છે, ને તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં.

૮. જે શખસ પંક્તિબાહાર ન્યાતબાહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૯. ઓરપાડના અમારા પટેલની રજાવના ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક દાટેછે, તેનાં ષટ્‌પિંડ કરવાની તો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૧૧. ન્યાતબાહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ તો કરતા નથી, પણ તે ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

હલાલખોરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૮.

૧૧. ન્યાતબાહાર મેલવાની બાબતના સવાલ અગિયારનો જવાબ એ છે જે, અમારામાં જે શખસ ન્યાત ઊપરાંત થઇને બેઅદબી કરે તેને પટેલ બે તથા ન્યાતના લોક સર્વે મળીને ન્યાતબાહાર મેલીએ છઇએ, ને જેવી તે શખસની તકસીર હોય તે પ્રમાણે તેની પાસે ગુનેહગારી લઇને ન્યાતમાં લઇએ છઇએ, ને ન્યાતબાહારિયા શખસની સાથે જે કોઇ હુકો પાણી વીગરે ખાય તથા ખવડાવે, તો તે શખસને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ, ને તેની પાસે પણ ગુનેહગારી લઇને ન્યાતમાં લઇએ છઈએ.

કાળદાસીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૫.

૧. અગર કોઇ શખસ ગેરશિરસ્તે ચાલે તેને ન્યાતબાહાર મુકેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નિચનો ધર્મ પાળે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ. અગર તેનાં માબાપનામાં એકઠો રહેતો હોય તો તેનાં માબાપને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઇએ.

૩. તોહમત મુકેથી ન્યાતબાહાર મુકતા નથી (શિવાય) નજરે દીઠાવના.

૪. ન્યાતબાહારિયા સાથે ખાનપાનાદીક કરવું નહીં.

૫. ન્યાતબાહાર તથા પંક્તિબાહાર એકજ છે.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે ન્યાતબાહાર મુકતા નથી તો શું લખીએ?

૭. પંક્તિબાહાર છે તેને ન્યાતમાં લઈએ તો તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. પંક્તિબાહાર છે તેને બીજા શખસ જમવા તેડે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, એજ રીત છે.

૯. સર્વે પંચની રજાવના ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબાહાર રહીને આજ સુધી કોઈ અમારી ન્યાતમાં મરી ગયો નથી તો શું લખીએ? ને પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

૧૧. એનો જવાબ ૧૦ મી કલમ પ્રમાણે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ન્યાતીઆચાર બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ-વીશનગરા નાગર ગ્રહસ્થ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૦.

૧. અમો શ્રીહાટકેશ્વરજી મહાદેવજીના સ્થાપિત છઈએ, ને અમારો ધર્મ પાળવાનો નગરખંડમાં મુકરર[1] છે.

૨. ઓચ્છવ ચૈત્ર શુદ ૧૪ શે કરીએ છઈએ, ને શરાફ નાણાવટી મહોટા તથા વેહેવારી લોકથી ઉઘરાણું કરીને કરીએ છઇએ, ને જેને ટીપ આપે તે મુખત્યાર થાય.

૩. અમારી ન્યાતના વાસણ શ્રીહાટકેશ્વરજી મહાદેવજીનું દેહરૂં છે તે મધ્યે રહેછે, તે ઉપરાંત અમદાવાદી સાથનાં પણ ત્યાં એકઠાં રહેછે, તે ઉપર હુકમ ન્યાતની[2] વતી પંડ્યા અપુરવ છમકાજી તથા દવે કાશીરામ લાધારામનો છે, એ માલ શ્રીહાટકેશ્વરજીના મેળમાંથી અસલથી બન્યોછે ને બનેછે, ને વાસણ નહીં આપેથી ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૪. બ્રાહ્મણના ધર્મ પ્રમાણે નાહીને જમીએ છઈએ, ને બૈરાં જુદાં બેસેછે; ને[3] બ્રાહ્મણ તથા બૈરાં જુદે જુદાં જમેછે.

૫. પીરસવા રેહેવામાં પુર્વેથી જે લોકોને અધિકાર છે તે પીરસેછે, તે લોકને ધણીના કહ્યાથી અધિકાર છે તે પીરસેછે, ને, જે લોકોને ન્યાતીએ પરી પુર્વેથી ફકત પંક્તિ આપીછે તે લોકો પંક્તિમાં બેસીને જમે, તેનાથી પંક્તિમાં પણ ફરાય નહીં ને ફરવાનો અધિકાર નથી, તથા પાંચ માણસમાં પણ પીરસવાનો અધિકાર નથી, તે લોકથી પીરસાય નહીં, તે પંક્તિએ બેસીને જમે, વળી પીરસાનાર ભાયડાના તથા બૈરીના જુદા જુદા રહેછે તે લોક બીજી પંક્તિએ જમેછે.

૬. પરગામવાળો તથા પરોણો ન્યાતનો આવેછે તેને ઓળખીને જમાડીએ છઇએ.

૭. અમારામાં ન્યાતી ભોજનના નોતરાં સૌ સર્વે જણ સકુટંબ પરોણાપઈ સાથે ફરેછે, ને વહેવાર ભોજનના નોતરાં તો સૌકો ફરેછે, પછી જેને જેવો વહેવાર; વળી થોડા ઘણા વહેવારના નોતરાં ગમે તે દે, ને ન્યાતી સમસ્તના નોતરાં નોતરીઓ દેછે, ને રજા તો ધણીની, પણ ચાર જણા ન્યાતનાઓને પુછીને તેની રજાથી.

૮. નોતરીઓ અસલથી ચાલ્યો આવેછે, ભટ પરભુરામ આશારામના વંશની ધણીઆણી તથા છોકરાં વિગેરે દેછે, ને હુકમ તો ધણીનો, પણ ચાર જણા ન્યાતનાઓને પુછીને જેને જે મળે તે એને આપે, અને લાહાણું તથા દક્ષણા બેવડું બમણું મળે તે લે ને એના ઘરના સર્વે જમે.

૯. ન્યાત જમાડવામાં તો લગન મધ્યે વરનો ધણી એક કરે, ને આબરૂ પ્રતિષ્ઠાવાળો હોય તે બે કરે, ને કન્યાવાળો ધણી બે કરે, ને આબરૂવાળો ત્રણ કરે, રીતભાત સર્વે આપે, તથા જનોઇ તથા અઘરણીમાં તો પ્રથમ તો એનો ચાલ છે, ને એક કરે તેને તેવી આબરૂ ને વધતી કરે તેની વધતી પ્રતિષ્ઠા, ને ગ્રહસ્થ તથા ભીક્ષુક જે પ્રમાણે પરોણો આવે તે પોતપોતાની રીતી પ્રમાણે લે, ને ન્યાતના ઇષ્ટદેવ શ્રીહાટકેશ્વરજીને રૂડે કામે પગે લાગ્યાનો હક છે, તે વર કન્યા પરણીને રૂ. ૧।। અંકે દોહોડ બે જણા પગે લાગે, વળી જનોઈ દઇને રૂ. ૧ અંકે એક પગે લાગે, ને અઘરણી કરીને રૂ. ૦।। અંકે અડધો

૧ અસલ કાગળમાં "મુકરે" છે.
૨ અસલ કાગળમાં "નાઆની" છે.
૩ અસલ કાગળમાં "ત" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પગે લાગે, ને સર્વે કારજ ક્રિયામાં દક્ષણા બમણી આપે.

૧૦ બ્રાહ્મણનો હક તો દક્ષણાની શુભ અથવા અશુભમાં પોતાના મળતર પ્રમાણે, ને ન્યાતનું દાપું તો અહીંયા કોઇ ઉપર નથી, ને વ્રત્તિવાળા લોકનો પોત પોતાના જજમાન ઉપર હક છે, ને જેને ઘેરથી વધતી દક્ષણા લેવાનો ચાલ છે તેને ઘેરથી વધતી અડાવીને પણ લઇએ છઇએ, ને આબરૂ પ્રતિષ્ઠાવાળો પોત પોતાની આબરૂ પ્રતિષ્ઠાથી વધતી આપેછે, તેની પ્રતિષ્ઠા વધતી આપે વધતી જણાયછે.

૧૧. લાહાણું તો મળે તે કરે, ને દક્ષણાનો જવાબ ઉપરની કલમ ૧૦ મીમાં લખ્યોછે.

૧૨. જેની પાસેથી દોહોરી જમણવાર તથા દોહોરી દક્ષણા લેવી ઘટેછે તેની પાસેથી લઈએ છઈએ, પણ બુનીઆતીની કન્યા ગામની તથા પરગામની આપવી તથા લેવી, એ શિવાય બેબુનીઆતીઓ છે ને તે પોતાનો ઉતાર મુકીને વેહેવા કરે તો તે વરવાળાને તથા કન્યાવાળાને ન્યાત પુછી શકેછે.

૧૩. અમારામાં શેઠપણાનો હક આબરૂ પ્રતિષ્ઠાનો છે.

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોર કોઈ છે નહીં તો શું લખીએ ?

બ્રાહ્મણ—વીસલ નગરા અમદાવાદી ગ્રહસ્થ તથા કલાટ સર્વેનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૧.

૧. અમો શ્રીહાટકેશ્વર મહાદેવજીના સ્થાપિત છઈએ, ને અમારો ધર્મ પાળવાનો નગરખંડ મુકરર છે.

૨. ઓચ્છવ ચૈત્ર સુદ ૧૪ ને દીને કરીએ છઇએ, તે શરાફ તથા વેપારી લોકોથી ઉઘરાણું કરીને કરીએ છઈએ, જેને શ્રદ્ધા આવે તે મુખત્યાર થાય ને કરે છે.

૩. અમારાં વાસણો શ્રીહાટકેશ્વર મહાદેવજીના દહેરામાં આપણા સાથ મધ્યે ભટ આદીતરામ મંછારામને ત્યાં રેહેતાં હતાં તે આપણે સર્વે એકઠા નગર સાથમાં થયા તેથી આપણાં વાસણ લઇને નગર સાથના તડમાં એકઠાં રહેછે, વાસણ એ માલ અમદાવાદી તડનાં તે હાટકેશ્વરજીનો છે, ને તડ બે એકઠાં થયા ત્યારે અમો લોકોએ નગર સાથવાળાને ટીપ પ્રમાણે વિગતવાર નોધેલાંછે તે વેરા પ્રમાણે એકઠાં વપરાય છે, તે વાસ્તે અનામત સોપ્યાં છે. તે કદાચ અમદાવાદી તડના લોકથી અમો જુદા થઈએ ત્યારે (તેવને) નગરસાથવાળાને કબજે છે તે તેઓની પાસેથી અમો અમારા કબજામાં વાસણ ટીપ પ્રમાણે પાછાં નગરસાથવાળાની પાસેથી એ માલ શ્રીહાટકેશ્વરજીનો છે તે લઇએ તપાસીને, ને તેઓનો માલ જુદો છે ને તે માલ તેઓનો છે તે સાથે અમારે દાવો નહીં, અમારા વાસણો લઇએ તેમાં તેઓનું ચાલે નહીં, ને અમારા લવાજમના[1] ચોરાશી ૧ ના રૂ. ૪ છે, તે પણ તે તડમાં એકઠા થાયછે તે પણ જુદા અમો થયેથી પછે હીસાબ પ્રમાણે તથા વાસણ તથા જે રૂપિઆ નીકળે તે પણ સર્વે લીધામાં આવશે ને દક્ષણા દાન લેછે તે કાંઈ લેવાતી નથી, તે કલઇ દેવાડે તે ખરચમાં જશે.

૪. બ્રાહ્મણના ધર્મ પ્રમાણે જમેછે, ને બૈરાંપ્રમાણે જમેછે, ને બૈરાં તથા બ્રાહ્મણ જુદાં જમેછે.

૫. પીરસવા રહેવામાં પરી પુર્વેથી જે લોકોને અધિકાર છે તે લોકોને ધણીના કહ્યાથી અધિકાર છે, ને પીરસનાર લોકો બીજી પંક્તિએ જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા પરોણાને ન્યાતનાને ઓળખીને જમાડીએ છઇએ.

૭. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીભોજનના નોતરાં પરોણાપઇ સકુટંબ સાથેના ફરેછે, ને વહેવાર ભોજનના નોતરાં તો ગમે તે દે, તે નોતરાં સકુટંબના ફરેછે, પછી તો જેને જેવો વહેવાર તે પ્રમાણે નોતરાં ફરે, ને થોડાની સંપત્ત હોય તો સગામાં તો ઠળકે ઠળકે વહેવારે નોતરાં ફરે ને ન્યાતીસમસ્તના નોતરાં તો નોતરીઓ બ્રાહ્મણ છે, ને હુકમ તો ઘરધણીનો.

૮. નોતરીઓ અસલથી ભવાનીશંકર સોમજી ચાલ્યો આવેછે તે દેછે, ને હુકમ તો ઘરધણીનો છે, ને જેને જે મળે તે આપે, તથા દક્ષણા બમણી લે

---

[1] અસલ કાગળમાં " લાજમાના " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ને તેનાં ઘરના સર્વે જમે, ને પરવણીએ દાણો લઇ જાય છે, એ કર છે.

૯. એના જવાબ ક્રિયાની નવમીમાં તથા કલમ ૧૩ મી પ્રમાણે.

૧૦. બ્રાહ્મણનો હક તો દક્ષણાનો છે, શુભ તથા અશુભમાં મળે તે પ્રમાણે, ને ન્યાતનું દાપુ અહીંયા કોઇ ચોરાશી ન્યાત જમાડે ત્યારે રૂ. ૪, તે ઉપર દાપું છે ન્યાતનું, ને બાકી તો વૃત્તિવાળા પાસે લોકોનું પોત પોતાના જજમાન ઉપર છે.

૧૧. લાહાણું તો મળે તે કરે, ને દક્ષણાનો જવાબ કલમ ૧૦ પ્રમાણે.

૧૨. જેની પાસેથી દોહોરી જમણવાર વગેરે લેવી ઘટે છે તેની પાસેથી લઇએ છઇએ, ને કન્યા બાબત તો પરગામવાળા સાથે બંદોબસ્ત પરવડે તેમ કરે.

૧૩ અમારામાં શેઠપણામાં હક નથી.

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોર કોઇ છે નહીં તો શું લખીએ ?

બ્રાહ્મણ-ત્રવાડી મેવાડા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩.

૧૪. અમે નાગદેવતાના સ્થાપિત છઇએ, અમારો ધર્મ બ્રાહ્મણની રીતનો છે, કુળદેવતા શ્રીએકલીંગીજી[૧] મહાદેવ છે તેનો ઓચ્છવ ફાગણ વદ ૩૦ સે છે, પોતાને ઘેર સર્વે કરે છે; ન્યાતના વાસણ પણ નથી, અમારામાં બીજા સવાલની રીત નથી. સવાલ ૧૪.

બ્રાહ્મણ-ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૪.

૧. અમારી ન્યાત એકલીંગી મહાદેવની સ્થાપિત, એકલિંગી મહાદેવનો મહોત્સવ કરવો એ અમારો કુળધર્મ; જુદા ગ્રંથમાં મેવાડા પુરાણ છે.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ ફાલગુણ વદી ૩૦ એ કરીએ છઇએ, એનો ખરચ ભિક્ષાવૃત્તિ જજમાનમાંથી કરીએ છઇએ, અગર ત્યાંથી ન મળે તો પોતીકા પદરથી કરીએ, એમાં મુખત્યાર કોઇ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાંના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, ન્યાતના લોકના ધ્યાનમાં આવે તે શખસને ત્યાં મુકે, ને તે વાસણ ભિક્ષાવૃત્તિના સમગ્રે માલમાંથી કરીએ છઇએ; જે ધણીને ઘેર મુકાય તે ધણીને ઘેરથી ખરચવાળો ધણી લાવે ને ખરચ થયા પછી તે ધણીને ઘેર પાછાં આપે. ગેરવલે એક વાસણ પડે તો તેના શોધને સારૂ અટકાવ થાય તેથી ન્યાતબાહાર ન કહેવાય.

૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતિભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે પંક્તિ એકીએ બૈરાં બૈરાંને જથે, પુરૂષ પુરૂષને જથે બેસે.

૫. એનો જવાબ એ જે ઘરધણી રાખે તે રહે, પુરૂષ તથા સ્ત્રીના પીરસનારા એકજ છે, તે પીરસનાર સૌ જમી ગયા પછી (તે) જમેછે.

૬. બાહારના અમારી ન્યાતિના પરોણા[૧] આવે તે અમારી ન્યાતિ સાથે બેસીને જમે, પછવાડેથી આવે તો પીરસનારની સાથે જમે.

૭. ન્યાતિભોજન એજે સઘળી ન્યાતે નોતરાં ફરે ત્યારે ન્યાતભોજન કહેવાય, તથા વહેવાર ભોજનના નોતરાં કુળગોર અથવા ન્યાતનો બાહ્મણ ગમે તે મુકે, નોતરાં ફેરવવામાં રજા કોઇની જોઇતી નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નથી તો તેની રીત શું લખીએ ?

૯. હરેક કામમાં ન્યાતિનો હક કાંઇ નિશ્ચય નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં દાપાનો કાંઇ ધારો નથી, જેને જે મળે તે આપે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનો કાંઇ ચાલ નથી, કરે તેને કોઇ અટકાવતો નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેનો ધારો એકજ છે.

૧૩. શેઠપણાનો હક કાંઇ છે નહીં, તથા ન્યાતના પટેલ ભવાન ભટ છે.

૧૪. અમારે ન્યાતગોર છે નહીં તો લખીએ શું ?

---

૧ અસલ કાગળમાં "એકલંજી" છે.

૧ અસલ કાગળમાં "પ્રોણા" છે.

બ્રાહ્મણ–ત્રવાડી મેવાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવતાને નાગ કહીએ છઈએ, સુખી છઇએ, સ્થાપિત શ્રી એક લીંગજીના છઈએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં ઓચ્છવ ફાગણ વદ ૩૦ નો છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાણીઆ જમાડે ત્યારે અમને કાંઇ દાન દક્ષણા આપે તેના વાસણ કરીએ છઇએ.

૪. અમારી ન્યાતમાં ભોજનનો કાંઇ મુકરર બંદોબસ્ત નથી, કોઇ જમાડે તો બૈરાં તથા મરદ સાથે.

૫. ઘરધણીના કહ્યાથી પીરસનાર રહે, પીરસનાર મરદ તથા બૈરાંના એકજ છે.

૬. પરોણા ન્યાતના પરગામથી આવે તે જમે.

૭. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતિભોજન હોય તેવારે નોતરીઓ નોતરાં દે, ને વેહેવાર કરે ત્યારે જમાડનાર પોતાને હાથે નોતરાં દે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ જાની ખુશાલરામ છે, તેને જવ[1]તલમાં દાણા ઘેરઘેરથી આપેછે.

૯. અમારી ન્યાતમાં જનોઇ તથા વિવાહ તથા અધ્રરણી તથા ક્રિયાનું ભોજન સંપત્ત પ્રમાણે કરે, પરોણા આવે તે જમે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું એકે બાબતનું નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પરગામ કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, જમણવારનું કાંઇ નિશ્ચય નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બદલાય નહીં, ને હકનું કાંઇ મુકરર નથી.

બ્રાહ્મણ–ભટ મેવાડા તળબદાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૮.

૧. અમે એકલીંગીજી મહાદેવના સ્થાપિત છઇએ.

૨. ઓચ્છવ કરવાની તિથિ ફાગણ વદ ૩૦ છે, ને ઓચ્છવ કરવાનો અખત્યાર પટેલ બેને છે, દાદા મુકન તથા સુખદેવ જીવા, પણ ન્યાતની સલાહથી કરેછે, ને કોઈ વર્ષે નથી પણ થતો તેનું મુકરર[1] નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતનાં વાસણ પટેલને ઘેર રહેછે, જે સાચવી શકે તેને ત્યાં રહેછે, ન્યાતના લોકમાંથી કોઇ શખસને ઉમંગ થાયછે તે ધણી પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે તેથી બન્યાંછે, ને ન્યાતમાં જેને ત્યાં ખરચમાં જોઇએ ન્યાતીભોજન કરે ત્યારે તે ધણી પંચની ચોપડીમાં લખી આપીને લઇ જાયછે, ને પાછાં આપી જાય ત્યારે જમે કરાવેછે, ને કાંઇ તે સલાહમાં[2] કોઇ શખસ નથી લઈ જતો તેને ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી, ને વાસણ જેને ત્યાં રહે છે તે ન્યાત શિવાય બીજાને આપે તો આપનાર રૂ. ૧ પંચમાં આપે, ને જજમાન પણ ન્યાતને કોઇ વાસણ આપેછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં પુરૂષ નાહીને જમવા બેસે છે, ને બૈરાં એકલું અબોટીઉં પેહેરીને જમવા બેસેછે, હાથ પગ ધોઈને, તથા બૈરાં તથા મરદ સાથે જમવા બેસેછે, ને પીરસનાર એક છે.

૫. જેકોઈ પીરસવા રહેછે તે પટેલની રજાથી રહેછે, ને પીરસનાર બીજી પંક્તિએ જમેછે, કુળવાન છે તે રાંધે પીરસેછે.

૬. પરગામવાળા પરોણા[3] તથા આસપાસવાળા પરોણા ખપતા છે તે પંક્તિએ બેસીને જમેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવારનાં નોતરાં ઘરધણીના કહ્યાથી ફરેછે, ને રજાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતના નોતરાં ઘરધણી પટેલને કહેછે, ને પટેલ જેને કહેછે તે નોતરાં દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નથી તો હક શું લખીએ ?

૯. લગનમાં દહાડા ચાર ૪ વર તથા કન્યાના સગાં વહેવાર જમેછે, ને મળે તો એક દહાડો ન્યાત જમાડેછે, ને ન મળે તો કોઇ કહેતું નથી, ને જનોઈમાં ન્યાત ૧ દહાડો જમાડેછે, ને ન મળે તો સગાં કરેછે, ને ન મળે તો ન કરે તેને કોઇ કહેતું નથી, ને અઘરણીનું તો ઉપર લખ્યા પ્રમાણે છે, ક્રિયાનું પણ ઉપર

---

૧ અસલ કાગળમાં " જડ " છે.

૧. અસલ કાગળમાં " મુકર " છે.
૨. અસલ કાગળમાં " સલામાં " છે.
૩. અસલ કાગળમાં " પરો " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

લખ્યુંછે તે પ્રમાણે છે, એ ચારે બાબતમાં કાંઈ ન્યાતનો હક છે નહીં તો પરોણા લોક હીસ્સો શેમાં લે? ન્યાતી ભોજનમાં જમવા લાયક છે તે જમે પરોણા.

૧૦. મળે તો શુકલને ભુરશી આપેછે, તેનું મુકરર નથી, અમારી ન્યાતનો હક કોઈ ઉપર મુકરર નથી.

૧૧. ક્રિયા તથા લગનમાં લાહાણું કરવાનો ચાલ મુકરર નથી.

૧૨. પરગામના કુળવાનને ત્યાં પરણી આવેછે તેનો તો હક અહીંના બરાબર છે, તથા અયોગ્ય પંક્તિમાંની કન્યા લાવે (તે) તથા દે તેને પંક્તિએ બેસાડતા નથી, ન્યાત રજા આપેછે ત્યારે બેસેછે, ને ન્યાતની[1] પ્રણીપત કરેછે, ને ન્યાતની ખુશીમાં આવે તો પીરસવાની પણ રજા આપેછે ત્યારે પીરસે.

૧૩. શેઠપણામાં આપવાનો કાંઇ ચાલ નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં[2] ન્યાતગોરનો[3] હક કાંઇ મુકરર નથી, પણ જજમાનની ખુશીથી મળેછે તે આપેછે, ને કુળગોર સર્વેના જુદા જુદા છે તેનો હક પણ મુકરર નથી.

બ્રાહ્મણ—ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૫.

૧. અમો મહાદેવના સ્થાપિત છઇએ, તથા કુળધર્મ (તથા) ન્યાતિનો શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે, જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ અમારા જજમાન માહાવદ ..) સે કરેછે તેનો ખરચ જજમાનને માથેછે, ને તે ઓચ્છવમાં અમે જમીએ છઇએ.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ છે, ચોરાશી ન્યાતના દવે આદીતરામ વજેરામને ઘેર તપેલાં નંગ ૨ ત્રાંબાના તથા કુંડી ૩ ત્રાંબાની જુમલે નંગ ૫ છે; તથા નરભેરામ શેવકરામને ઘેર ***[4] નંગ ૨ પીતળના તથા તપેલું ત્રાંબાનું જુમલે ૩; તથા હરજીવન દેવરામને ઘેર તપેલું ૧ પીતળનું તથા કઠરોટ નંગ ૨ ત્રાંબાની, તથા ***[1] બે તથા ઉઘરાળા તથા જુના ૧૧. એક તપેલું ૧ વાણીઆને ઘેર અનામત છે. એની વિગતે અમારી ન્યાતના વાસણ છે, શેર ૧૫ નું.

૪. મરદ તથા બૈરાં એક પંક્તિએ જમેછે.

૫. જે પીરસવાને રહેછે તે ધણીના કહ્યાથી અથવા સગપણના નેક (ન)થી, ને તે પીરસનારા બીજી પંક્તિએ જમેછે, ને મરદ તથા બૈરામાં પીરસનારા જુદા નથી.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસવાળા ન્યાતિના સાથે બેસીને જમેછે.

૭. સમસ્ત ન્યાતને નોતરાં દે તેને ન્યાતિભોજન કહેછે તથા અદકું ઓછું કરે તેને વહેવારભોજન કહેછે. ન્યાત તથા વહેવાર ભોજનનાં નોતરાં ધરધણી જે શખસને સોંપે તે નોતરાં દઇ આવે, એમાં પટેલની રજા જોઈતી નથી, ને નોતરીઓ પણ મુકરર નથી.

૮. એ સવાલનો જવાબ એજ નંબરની સાતમી કલમમાં લખ્યો છે.

૯. લગન તથા અધરણી તથા જનોઈ તથા ક્રિયા ન્યાતિવહેવારે મળે તેવું કરેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં અમારા ગોરનું ગોરપદું ન્યાત રીતે જેને જેવું મળે તેવું આપેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગનમાં દક્ષણા તથા લેહેણાંનો કંઈ ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામ પરણી આવે તે ઉપર દોહરી જમણવારનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળા ન્યાતિના લોકની કન્યા લેવા આપવાનો ચાલ છે.

૧૩. પટેલપણામાં કંઇ આપવા લેવાનો હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ગોરનો હક મુષ્ટી અન્ન આપવાનો છે.

બ્રાહ્મણ—ભાર્ગવવીશા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૬.

૧. અમો ભ્રગુ રૂષીના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતિ આચાર વિગેરે

---

૧. અસલ કાગળમાં "ન્યાની" છે.
૨. અસલ કાગળમાં "ન્યામાં" છે.
૩. અસલ કાગળમાં "ન્યાગોરનો" છે.
૪. અસલ કાગળમાં વંચાતું નથી.

૧. અસલ કાગળમાં વંચાતું નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પાળવાનો ગ્રંથ શાસ્ત્રથી કાંઇ જુદો નથી. શાસ્ત્ર પ્રમાણે માર્ગ ચાલેછે.

૨. કુળ દેવનો ઓચ્છવ ભાદરવા શુદ ૧૦ ને દિવસે છે, પણ હર વરસ કરવાનો કાંઈ નીમ નથી, જ્યારે સર્વે ન્યાતના લોકોની મરજીમાં આવે તે વરસ કરે, નહીં તો પોતે પોતાના ઘરમાં કરે.

૩. ન્યાતના વાસણનો એ બંદોબસ્તછે જે ન્યાતના લોકે યાદ પ્રમાણે વાસણ જાની ગવરીશંકર શીવશંકરને ત્યાં મુક્યાં છે, ને જ્યારે ન્યાતના લોકો ચાહે ત્યારે બીજે ઠેકાણે મુકે, ને ચોરાશી ન્યાતના રૂપિયા વાસણ લેતાં બાકી રહ્યાછે તે તથા પરચુરણ પૈસા વાસણ લઇજતાં તેના કર(ના) નો હીસાબ કીધેથી જે બાકી નીકળે તે જાની ગવરીશંકર શીવશંકર ન્યાતના લોકોને આપે, તે હક ન્યાતનો છે.

૪. ન્યાતિભોજનમાં બંદોબસ્ત છે જે, જેને ઘેર ન્યાત જમતી હોય તે સવારે નોતરાં દે, ને બપોરે તેડાં કરે તેને ઘેર ન્યાત જમવા જાય, ને પહેલાંથી મરદ જમે તથા પછી બૈરાં જમે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તેનો બંદોબસ્ત એ છે કે, જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહેછે, ને બૈરાં જમી ઉઠ્યા પછી પીરસનાર રહ્યા હોય તે જમવા બેસેછે ને કોઇ સમે મરદ તથા બૈરાં સાથે જમે તો પીરસનાર જુદા જુદા રહેછે.

૬. અમારી ન્યાત ભરૂચમાં છે, ત્યાંથી પરોણા આવે તેની સાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે ને પરન્યાતિ સાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર નથી. કદાપી કોઇ શખસ જમવા તેડે તો તેને જુદા બેસાડીને જમાડે ને તેને પીરસનાર જુદા રહેછે.

૭. ન્યાતિભોજનના નોતરાં પરોણા સુદ્ધાં સર્વેને દે તેથી ન્યાત જમેછે એમ માલમ પડે, ને વહેવાર ભોજનમાં મળે તે પ્રમાણે નોતરાં દે, એમ કહે તેથી વહેવાર ભોજન માલમ થાયછે એજ ભેદ છે, ને નોતરાં દેવાને વાસ્તે પોતાના ગોરને અથવા સગાંસ્નેહીને મોકલેછે.

૮. ચોરાશી ન્યાત જમે ત્યારે ન્યાત મળીને જેને સોંપે તે નોતરાં દેવા જાયછે, ને અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઈ નથી, ને જેને ઘેર ન્યાત જમતી હોય તેના કહ્યાથી જેને સોંપે તે જાય, ને તેનો હક જમવાનો છે.

૯. એ સવાલનો જવાબ એજે ન્યાતનો હક એવા કામમાં જમવાનો છે, પણ જેને મળે તે જમાડે, નહીં તો ન્યાતનું જોર નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક દાપાનો, ન્યાતનો નથી. કોઇ એક શખસને જ્યાં જ્યાં દાપા વગરેનો હક[1] બીજી ન્યાતો ઉપર છે તે તેપ્રમાણે તેના લીધામાં આવેછે, ને જ્યારે સુરતના બ્રાહ્મણ ભરૂચ જાયછે ત્યારે ભરૂચના દાપામાંથી ભાગ લેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણનો કાંઇ નીમ નથી, ને દક્ષણા તો લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં એક પૈસાથી તે મળે તે પ્રમાણે આપવાનો ચાલ છે.

૧૨. અમારી ન્યાત પરગામ ભરૂચ વના બીજી જગો ઉપર છે નહીં, ને ભરૂચથી કન્યા લાવે આપે તો તેના ઉપર ન્યાતનો કાંઈ હક નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ પટેલ કોઇ નથી તો તેનો હક શું લખીએ?

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર નથી તો શું લખીએ?

બ્રાહ્મણ—દશાભારગવ કામલેજનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૯.

૧. અમો અસલ તો ભ્રગુ રૂષીના સ્થાપિત છઇએ, પણ તડના સબબથી બળીભદ્રના સ્થાપિત છઇએ.

૨. કુળદેવના ઓચ્છવનો ચાલજ નથી તો શું લખીએ?

૩. ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે જેને ઘેર ન્યાત વાસણની યાદી કરીને મુકે તેને ઘેર રહે, ને તે વાસણ ન્યાત મળીને બનાવેછે, ને લઈ જવામાં હુકમ કોઇનો જોઇતો નથી, જેને ઘેર ન્યાત જમે તે લઈ જાય ને જેને ઘેર વાસણ મુકેલાંછે તેને સોંપીને આપે.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે મરદ તથા બૈરાં સાથે જમેછે, ને તેના પીરસનાર એકઠા છે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહે, ને પીરસનારને જમવાનો(એ)બંદોબસ્ત એ છે જે

[1] અસલ કાગળમાં "હક" નથી.

સર્વે ન્યાત જમી ગયા પછી સર્વે પીરસનાર સાથે બેસીને જમેછે.

૬. પરગામવાળો ન્યાતનો પરોણો કોઇ આવે તેને ન્યાત સાથે બેસાડીને જમાડેછે ને પરન્યાતનો ખપવાળો હોય તેને તો જમાડીએ છઈએ. ને કોઇ નિચ જાતનો હોય તેને આઘો બેસાડીને જમાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે તમામ ન્યાતે નોતરાં ફેરે તેને ન્યાતનું ભોજન જાણવું, ને વહેવારભોજન એ જે પોતાના સગાં સંબંધવાળાને નોતરાં દે ત્યારે વહેવારભોજન જાણવું, ને ઘરધણી કહે ત્યારે ગોર નોતરાં દે છે.

૮. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના ૭ જવાબ પ્રમાણે ને ગોરને કાંઈ હક મળતો નથી.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કશો નથી, લગન તથા અધરણી તથા જનોઈ તથા ક્રિયા તથા મોસાળા વગેરેમાં પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ખરચ કરે તેમાં મુખત્યાર છે, ને પરોણાનો કશો હક નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક દાપા વગેરે કશો છે નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં જે લાહાણું કરેછે તે પોતાની આબરૂ વાસ્તે કરેછે, કાંઈ મુકરર નથી, ને દક્ષણા તો જે મળે તે આપેછે, બાબત ઉપર કાંઈ મુકરર નથી, જે લગનમાં તથા ક્રિયામાં આપવી જોઇએ.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવેછે તેના ઉપર કાંઈ દોહરી જમણવાર લેવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો અસલથી બંદોબસ્ત છે તે પ્રમાણે લઇએ તથા આપીએ છઇએ.

૧૩. શેઠપણાનો કશો હક નથી.

૧૪. ન્યાતગોર છે નહીં તો શું લખીએ?

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ માળવીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૭.

૧. અમો શ્રીમહાલક્ષ્મીજી માતાજીના સ્થાપિત છઈએ, ને જે કાંઈ કુળાચાર પરાપુર્વે ચાલ્યો આવ્યોછે તેજ પ્રમાણે, ને અમારે ન્યાતઆચાર પણ એક છે; અમારી ન્યાતમાં કાંઈ જુદો માર્ગ નથી તો શું લખીએ?

૨. અમારી ન્યાતમાં શ્રીકુળદેવીનો ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૮ ને દીને (ઓચ્છવ) કરીએ છઈએ, તે પંચ મળીને ઉઘરાણું કરીને કરીએ છઇએ. ને શિરસ્તો[1] ઓચ્છવનો તો એવો છે જે સર્વ ન્યાતની અનુમતીમાં આવે તો કર્યામાં આવે. ને નહીં કરવો ઓચ્છવ ઠરે તો અમારી ન્યાતમાં કાંઇ ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ મુકરર અસલથી નથી.

૩. અમારી ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે સર્વ પંચ બાળગોપાળ મળીને ન્યાતવાળાને જેને હુકમ કરેછે તે ધણીને ત્યાં રહેછે, ને કાંઈ એવું મુકરર નથી જે એક શખસને ત્યાં વાસણ રાખવાનો ધણી કોઇ મુકરર નથી, ને જે કાંઇ વાસણ અમારી ન્યાતમાં પરાપુર્વેથી થયાંછે એજ પ્રમાણે તથા કોઇ ચોરાશી ન્યાત કોઇ શખસ જમાડેછે તે ધણી વાસણ આપેછે, ને અગર કોઇ શખસ ચોરાશી જમાડેછે તે શખસ વાસણ આપતો નથી તેની પણ કાંઈ જીકર નહીં[2] કોઈ શિરસ્તેથી, ને તે શિવાય અમારી ન્યાતવાળામાં કોઈને ઉમેદ થયો ને તે ધણી વાસણ ઉપર પોતાનું નામ લખીને ન્યાતમાં પોતાની ઉમેદથી પણ મુકેછે એવી રીતે અમારી ન્યાતમાં વાસણ ઘણાં છે, ને જે શખસને ત્યાં વરો આવેછે તે ધણી વાસણ રાખનાર ધણી પાસેથી લાવેછે તેમાં કોઈનો હુકમ જોઇતો નથી, ને અમારામાં (વાસણ) કાંઈ સબબથી વાસણ આપવામાં કાંઇ અટકાવ નથી થતો, રીત તો એવીજ છે, ને કાંઇ અટકાવજ નથી તો તેની જીકર શું લખીએ?

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ જે ન્યાત (જે) જમાડેછે ત્યારે[3] મરદ તથા બૈરાં એક પંક્તિએ બેસીને જમેછે, જુદાં જુદાં બેસીને એ પંક્તિએ (બેસીને) જમવાનો ચાલ નથી, એજ પ્રમાણે જમવા જમાડવાનો ચાલ છે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરના ધણીના

૧. અસલ કાગળમાં "શરશાતો" છે.
૨. અસલ કાગળમાં "ની" છે.
૩. અસલ કાગળમાં "તથા" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કહ્યા થકી, તેનો મગદુર નથી, (કે) પોતાની ખુશીથી પીરસવા રહેવાતું નથી, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે, જુદા જુદા પીરસવાનો ચાલ નથી, ને પીરસનાર ન્યાત જમી ગયા પછી જમેછે, એ રીત છે.

૬. આસપાસ ગામવાળા સાથે અસલથી જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે, ને દુરના પરોણા આવ્યા હોય તો ઘરધણીની ખુશી હોય તો પરોણાને જમવા તેડે. અમારી ન્યાતમાં એ રીત છે.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે, ન્યાત સમસ્ત પંચગ્રામ સાથે નોતરીઓ નોતરાં દે તો ન્યાતીભોજન કહેવાય, તથા એ તથા ચાર ઘર ટાળીને નોતરાં દે તો વહેવાર ભોજન કહેવાય, સગાંવાહાલાનો વહેવાર એમ કહેવાય, ને ન્યાતનો નોતરીઓ નોતરાં દે છે, ને તેમાં ન્યાતના શેઠ પટેલની સલાહ લઇને કરે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નોતરાં દે છે, જે ઘરધણી કહેછે તેના નામના નોતરાં દે છે, તેને મુઠી અનાજ મળેછે ને એ વાતમાં રજા ઘરધણીની છે.

૯. અમારી ન્યાતમાં હરેક કામમાં ન્યાતનો હક વિવાહ તથા અઘરણી તથા જનોઇ તથા ક્રિયા તથા મોસાળું વીગેરેમાં; અમારી ન્યાતમાં કાંઇ ન્યાતીભોજનનું મુકરર નથી, કે એટલી ન્યાત જમાડવાનો ચાલ કાંઇ નકી નથી, ને ઊપરના હકમાં ન્યાતીનો કાંઇ ચાલ નથી તો તેમાં પરોણા લોક શું હીસ્સો લે?

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક દાપા વીગેરેમાં રૂડા ખરચમાં તથા ભુંડા ખરચમાં દાપા વીગરેની કાંઇ રીત મુકરર નથી, તો તેનો વિસ્તાર[૧] તે આગળ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણા કોઇ બાબત ઉપર આપવાનો ચાલ કાંઇ મુકરર નથી, ને અગર[૨] કોઇની ખુશી હોય તો કરી શકેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવેછે તે ધણીના યત્ને શાબીતી કરી આપે, શ્રીગોડ માળવીની કન્યા ખપતી હોય ને તેની શાબીતી કરી આપે તો સર્વે પંચને કબુલ છે, તથા તે પરણનાર શખસને ન્યાતીભોજન જે સર્વે બાળગોપાળ મળીને તેને હુકમ કરે તે શખસને કબુલ કરવું પડે, એજ રીત[૩] છે.

૧. અસલ કાગળમાં "વિસ્તર" છે.
૨. અસલ કાગળમાં "અગ્ર" છે.
૩. અસલ કાગળમાં "રી" છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠાઇપણાનો કાંઇ હક નથી.

૧૪. સર્વ લોકની અનુમતી વિના ન્યાત ગોર બદલાતો નથી ને હરેક કરનો કાંઇ ચાલ મુકરર નથી, ને કોઇ દક્ષણા આપેછે તે પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપે.

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ માળવી ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક."   અંક ૧૮.

૧. અમારી ન્યાતની મહાલક્ષ્મીથી ઉત્પત્તિ છે, તથા યજુર્વેદના ગ્રંથના અનુસારથી કુળધર્મ ચાલેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવીના ઓચ્છવની તિથી ભાદરવા વદ ૮ મે આવેછે, તે દહાડે બની આવે તો ચારજણ મળીને કરે, નહીંતો અટકાવ નહીં.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ થાયછે તે માગીતાગીને થાયછે, તે વાસણ જેને ઘેર જમણવાર થાય તેને ઘેર વાસણ રહે, ફરી બીજાને ત્યાં કામ આવે ત્યારે ત્યાં જાય.

૪. ન્યાતીભોજનના બંદોબસ્તના નિયમ નથી, બૈરાં તથા મરદ એક પંક્તિએ બેસેછે, પણ કાંઇ અંતર રાખીને બેસે.

૫. જે પીરસવા રહેછે તે ધણીના કહ્યાથી રહેછે, (ના) ન્યાત જમી ઉઠયા પછી તે જમેછે, મરદ બૈરાંના પીરસનાર એક.

૬. અમારે પરગામનો પરોણો ન્યાતનો આવે તેને જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. ન્યાતી ભોજન તે સમસ્ત બાળગોપાળ જમે એ ન્યાત જમી કહેવાય, તેમાં કોઇ ઓછું રહે તે વહેવાર કહેવાય, અમારામાં કોઇની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઆનો ચાલ નથી, જેને ઘેર જમણવાર હોય તે ઘરધણી નોતરાં દે.

૯. અમારી ન્યાતમાં કશો નિયમ નથી, પોતાને મળ્યા પ્રમાણે કરે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કાંઇ દાપાનો ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા ક્રિયામાં દક્ષણા તથા લાહાણાનો ચાલ મુકરર નથી, ને પરગામ વાળો આવે તેને દક્ષણા મળે.

૧૨. અમારે ગામમાં અથવા પરગામમાં પરણેછે, તેનો દોહરો ખરચ નથી, પરગામમાં કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. અમારામાં શેઠ તથા ન્યાતગોર કોઇ નથી.

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોર નથી તો તેનો હક શો?

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ મેલતવાલનો જબાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૩.

૧. અમો મહાલક્ષ્મી માતાના સ્થાપિત છઈએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૮ મે (કરેછે) થાયછે વા નથી પણ થતો.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ પંચાયતના પટેલ કરૂણાશંકર હરીશંકરને ઘેર (વાસણ) રેહેછે, જ્યારે જેને ઘેર વરો આવે તેને આપે, જે કોઇ તકસીરવાળો છે તેને ચાર ન્યાતના લોક મળી કહે ત્યારે આપે, ને ના કેહે તો અપાય નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં મરદ તથા બૈરાં સાથે જમે, ન્યાતની મરજાદા પ્રમાણે.

૫. અમારી ન્યાતમાં પીરસનાર ધણીના કહ્યાથી રહેછે ને પીરસનાર પંક્તિ ઉઠયા પછે જમેછે, બૈરાં તથા મરદના પીરસનાર એકજ છે.

૬. અમારી ન્યાતમાં પરગામવાળા ન્યાતના પરોણા ઓળખીને નોતરૂં જાય ને જમવા આવેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ ફરે ત્યારે ન્યાતી ભોજન કહેવાય, ને ધરનાં નોતરાં દે ત્યારે વહેવાર કહેવાય, ને તકસીરવાળાને ઘેર ન્યાત જમતી હોય ત્યારે પટેલ તથા ન્યાતની રજા લઇને નોતરીઓ ફેરવે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઅણુ નાની તથા નથુ જણુ બે છે, પણુ નાની નોતરાં દે ને કદાપી કોઈ દહાડો નથુ નોતરાં દે (તેને) તેને કોઇ અટકાવ ન કરે, નોતરીઆને હકમાં નોતરૂં ૧ અકેકું તથા લાહાણું અકેકુ.

૯. અમારી ન્યાતમાં હરેક કામમાં લગન તથા અધરણી તથા જનોઈ તથા ક્રિયા તથા મોસાળા વગેરેમાં ન્યાતીભોજન અસલના ધારા પ્રમાણે કરેછે, તથા ધુરશી ન્યાતના પટેલ કરૂણાશંકર હરીશંકરના હાથમાં આપેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં અમારે કોઇ કોઈને વ્રત્તિ છે, કોઈને નથી, ને બાઈ જીવીની વ્રત્તિ પંચાયતને સોંપીછે; નાપીક ગુજરાતીની સોંપી છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું કરવાનું મુકરર નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં જે પરગામથી કન્યા પરણી આવેછે, તેનાપર અસલના ધારા પ્રમાણે હક છે, જે જે ગામની લઈએ છઈએ તેને આપીએ છઇએ.

૧૩. શેઠપણાનાં હકમાં એ છે જે ન્યાતની ધુરશી શેઠને આપેછે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોરને પંચના કહ્યામાં રહે ત્યાં તુલીક રાખે, ને પંચલોક કહાડી શકેછે.

બ્રાહ્મણ—સાચોરા સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૭.

૧. અમો સતી દાક્ષાયણીના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારો ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ સતીપુરાણ છે.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ ચઇત્ર શુદ ૬ ઠે કરીએ છઈએ, ન્યાતમાંથી ઉઘરાણું કરીને જે પ્રમાણે પેદા થાય તે પ્રમાણે ભોજન, ને હર વર્ષ પટેલ આદિ પંચ મુખત્યાર છે.

૩. અમારામાં ન્યાતના વાસણ નથી, અમે તો વાસણ માગીને કામ ચલાવીએ છઇએ;[1] સાથી જે ન્યાતીના આદમી થોડા પચીશ ત્રીસ છે, તેથી વાસણ ક્યાંથી થાય?

૪. અમારી ન્યાતમાં મરદ તથા બૈરી સાથે જમે છે, પંક્તિ ભિન્ન ને આદમી થોડાં તેથી સાથે છે.

૫. પીરસનાર ઘરધણીના કહ્યાથી રહે, ને પીરસનાર ન્યાતીભોજન થયા પછી જમે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર જુદાં રહે.

૬. અમારામાં પરગામવાળા સાથે સઘળો વહેવાર છે, શાથીજે અમે સઘળા પરોણા દાખલ છઈએ;

૧. અસલ કાગળમાં 'ચલીએચ' છે.

અમારામાં કોઈ એક જગો કાયમ થઇને રહે એવો નથી, તેથી પરોણા આવે તે ન્યાત સાથે જમે.

૭. ન્યાતીભોજન તે સઘળી ન્યાત પરોણાપઈ સહીત જમાડે તે ન્યાતીભોજન, ને વહેવારભોજન તે પોતાનો જ્યાં વહેવાર સગાંવાહાલા સાથે હોય તે વહેવારભોજન, એ રીતે ભેદ છે. ને ન્યાતના નોતરાં ન્યાતનો નોતરીઓ દે છે. ને વહેવાર ભોજનના નોતરાં ઘરધણી દેછે, એમાં કાંઇ પટેલની રજાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ પરજ્ઞાતી બ્રાહ્મણ છે, પણ મુખ્યતો નોતરીઓ ન્યાતનો તેની તરફથી પરજ્ઞાતી છે, ને તેને આના બે મળેછે, ને ભોજન કરે, ને ન્યાતના નોતરાં સકુટુંબ પરોણાપઇ એ રીતે દેછે, ન્યાતીભોજન કરાવનારના હુકમથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં બીજો હક કાંઇ નથી, પણ લગન તથા અધરણી તથા જનોઇ તથા ક્રિયાએ ન્યાતી ભોજન જેને મળે છે તે કરે છે તેજ, ને પરોણાનો હક ન્યાત પ્રમાણે છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક દાપા વગેરે એકો ન્યાતઉપર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાનો ચાલ નથી, ને દક્ષણા ક્રિયામાં યથાસંપત્ત આપેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવ્યો તે ઉપર દોહરી જમણવારનો હક નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો બંદોબસ્ત ન્યાતી પ્રમાણે છે, કાંઈ વધ ઘટ નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ નથી, જે શેઠનો હક હોય.

૧૪. અમારે ન્યાતગોર કોઈ છેજ નહીં અસલથી.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯.

૧. અમો મહાલક્ષ્મીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળ ધર્મ તથા ન્યાતી આચાર પાળવાને સારૂ કોકીલ મત છે ગ્રંથ.

૨. અમારી કુળદેવીનો ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૮ ને દીવસે થાય છે, ને તેનો ખરચ યજમાન કરેછે, ને જે ખરચ કરેછે તે મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતના વાસણ જેને ન્યાત મળીને સોંપેછે તેને ત્યાં રહેછે, ને વાસણ જજમાનમાંથી બનાવીએ છઈએ, ને ચોરાશી જમાડેછે તે ચોરાશીનો હક આવે છે તેમાંથી પણ બનાવીએ છઇએ. ને જેને ત્યાં રહેછે તે આપવામાં તેની રજા જોઈએ છઈએ, ને ન્યાતમાં લડાઈ હોય ત્યારે ન્યાતે અટકાવ્યાં હોય ત્યારે અપાય નહીં.

૪. ન્યાતી જમવાનો બંદોબસ્ત બૈરાં માટીડા એકી પંક્તિએ જમેછે.

૫. જે શખસ પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને ન્યાત જમી રહ્યા પછી જમેછે, ને બૈરાં તથા બ્રાહ્મણને એકી પંક્તિએ પીરસે છે.

૬. પરગામના પરોણાને શ્રીમાળી ઓળખીને ન્યાતમાં એકઠા બેસાડીને જમાડવા, પણ તેને લાહાણું તથા ભાગ આપતા નથી.

૭.* ને કોઈ પરોણાને લાહાણું તથા ભાગ લેવો હોય ત્યારે તરપતની[1] એક ન્યાત જમાડે, ને વરો કરવો અહીંયાની ન્યાતમાં કબુલ કરે ત્યારે તેને ભાગ, ને લાહાણું આપીએ છઈએ, પણ નામું આપતા નથી.

૮.* એવા પરોણાને નામું લેવાની ઇચ્છા હોય ત્યારે તે રૂ. ૫૨) ન્યાતમાં રોકડા આપેછે, તે રૂપિઆ અમે ન્યાતના માણસ હોઈએ તેટલા વેહેંચી લઈને તેનું નામું જારી કરીએ છઈએ.

૯.* એવા પરોણા તરપત[2] કરેલા કોઈ વરો કબુલ કરીને પછે વરો ન કરે ત્યારે તેને પરોણાની રાહથી પણ નોતરૂં દેતા નથી.

૭. ન્યાતીભોજન એટલે સઘળી ન્યાત ને વહેવારભોજન તે પોતાનો વહેવાર સગાંનો કહેવાયછે, ને નોતરાં તો બંને નોતરીઓ દેછે, ને નોતરાંની રજા જમાડનાર ઘરધણી આપેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ બીજી ન્યાતનો છે તેને નામું તથા લાહાણું તથા દક્ષણા અમારી બરાબર મળેછે, ને નોતરાં દે ત્યારે ઘેર ઘેરથી દાણા

---

* નંબર ૭–૮–૯ ના જવાબ છઠા સવાલ બાબતના છે તેથી એ ત્રણ અંક અસલમાં વધારે થાયછે જેથી છેલો નાં ૧૪ થવો જોઈએ તેને બદલે ૧૭ થાયછે, પણ તે બરાબર નથી, વાસ્તે સવાલ પ્રમાણે જવાબના નંબર દુરસ્ત કર્યાછે.

૧. અસલ કાગળમાં "તલપતની" છે.

૨. અસલ કાગળમાં "તલપત" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

આપે તે લેછે, ને નોતરાં ઘરધણીના નામના સઘળી ન્યાતે પરોણા સાથે દે છે, અમારી ન્યાતના ચોરા ૫૨ છે. ને શ્રીમાળીનું પ્રમાણ ૪૫ છે.

૯. લગનમાં બે ન્યાત કન્યાને ત્યાં ને એક ન્યાત વ-રને ત્યાં તથા અધરણીમાં ન્યાતની ગોરણી. ને મોસાળામાં સમસ્ત ન્યાતને, ક્રિયામાં તેરમું તથા વરસી જુમલે ન્યાત બે ન્યાતનો હક છે, એ વિના બીજા જમણ વહેવાર કરેછે, ને એ સર્વે વાતોમાં પરોણા ન્યાતની સાથે જમેછે. જનોઈની એક ન્યાત છે.

૧૦. અમારી ન્યાત ઉપર કોઈ બીજા બ્રાહ્મણનો દાપાનો હક નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનો કંઈ ચાલ નથી, ને જે શખસ પોતાની શોભાને સારૂ કરેછે તે લઇએ છઇએ, તથા કોઇ શખસને પોતાના કુળમાં કોઈ વારસ ન હોય, ને અતરાપીને વારસ કરે ત્યારે તેની મીલકત પ્રમાણે ન્યાત દક્ષણા માગે છે, તે લે છે.

૧૨. કોઇ શખસ પરગામથી અમારી ન્યાતની કન્યા પરણીને લાવે ને તે ગામ ચોરાનું છે, ત્યારે તેના ઉપર જમણવાર કંઇ નથી, કાંજે તે શખસ વરોઠી તે ચોરામાં કરી આપેછે. ને ચોરા વિનાનું ગામ હોય ત્યારે બે જમણવારની દસ્તુર છે; ને કન્યા આપવાનો હક ચોરાના ગામમાં અપાય છે, ને જે શખસપરગામ પરણવા જાય તે પહેલાંથી ૧ ન્યાત ગણેશ જમાડે.

૧૩. શેઠનો હક પહેલો એકડો હરેક કામમાં કરવાનો છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર કહેતા નથી, ને નોતરીઓ કહીએ છઈએ, તે સર્વે લોકોની અનુમતી વિના બદલાય નહીં.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી સુરતના—તડ બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૪*.

૨. અમારી કુળ દેવીનો ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૮ ને દીવસે કરીએછઈએ, ને જે ખરચ કરે તે મુખત્યાર છે.

* આ વીશે વિવાહ બાબતમાં કરેલી ટીકા જુઓ.

૩. ન્યાતના વાસણ જેને ત્યાં ન્યાતનાં લોક મળીને સોંપેછે તેને ત્યાં રહેછે, ને તે વાસણ જજમાનમાંથી તથા ચોરાશી તથા કજગો પરણી આવે તેનો દંડ આવે એ પેદાશમાંથી બનેછે, ને આપવામાં જેને ઘેર રહેછે તેનો હુકમ જોઇએ ને ન્યાતના કામમાં આવ્યા હોય ત્યારે તે અટકે છે, તે શા કામમાં આવે કે અમારી ન્યાતમાં કજગો પરણી આવે ને તેને ન્યાતબાહાર મુકે. તેનો કજીઓ પડે તો તે ખરચમાં આવે ત્યારે અટકે છે, ને તે પહેલાં ન્યાતમાં કેવારે આવે જે ખરચના પઈસા આપે ત્યારે તેને લઇએ, ને વાસણ મુકાવીએ.

૫. જે શખસ પીરસવા રહેછે તે ન્યાતનો અપરાધી થયો હોય તેથી પીરસાય નહીં, ને બૈરાં માટીડા સાથે જમેછે તો શું લખીએ?

૬. અમારી ન્યાતમાં પરોણા ગુજરાત પર્યન્ત ને બરાનપોર સુધીનાને ઓળખીને જમાડીએ.

૭ ન્યાતીભોજન તે નોતરીઓ નોતરાં દે તે સકુટુંબ સર્વે પરોણાપઇ સાથે એમ દે, ને વહેવાર ભોજન ઘેરથી દે, અથવા બીજા કને દેવડાવે અથવા નોતરીઆ કને દેવડાવે; પણ ધણીની ખુશી પ્રમાણે દેવડાવે, એમાં શેઠની રજા જોઇએ નહીં, જમાડનારની રજાથી દેવાયછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ પરન્યાત છે ને તેને નામું તથા લાહાણું મળેછે, ને તેને દાણા પણ મળેછે, ને કોઈ આપે અથવા ન આપે પણ જમે તો ખરો.

૯. લગનમાં કન્યાને ઘેર ન્યાત ૨), ને વરને ઘેર ન્યાત ૧). અધરણીમાં ન્યાત ૧), ને મોસાળાની એક ન્યાતની ગોરણી, ને જનોઇની ન્યાત ૧), ને ક્રિયાની ન્યાત ૨) તેરમું તથા વરસ શિવાય પરચુરણ વહેવાર, ને બૈરી મરે તેની પીએરમાં બારમાની ગોરણી થાય.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક દાપા વીગેરે, કોઈ ન્યાતના બ્રાહ્મણનો નથી, ને અમારી ન્યાતનો હક ૧૨) ન્યાત વાણીયાની જજમાન ઉપર છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી, ને કરે તો મુખત્યાર છે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા લાવે,પણ ચોરાની લાવે તે ઉપર કાંઇ હક નથી, ને કરે તો ખુશી,

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ને જે કોઈ ચોરાવનાનાં ગામોમાં પરણે તો તે ઉપર ગામ પ્રમાણે જેવો ઘટે તેવો દંડ લે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠપણાનો હક નથી.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૦

૨. અમારી કુળ દેવીનો ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૮ ને દીવસે થાયછે, ને તેનો ખરચ જજમાન કરેછે, તેજ મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતના વાસણ જેને ન્યાત મળીને સોંપે તેને ત્યાં રહેછે, ને તે વાસણ જજમાનમાંથી બનાવીએ છીએ, ને જે ચોરાશી જમાડે તે ચોરાશીનો હક આવે તેમાંથી પણ બનાવીએછીએ, ને ન્યાતમાં લડાઇ હોય ત્યારે ન્યાતે અટકાવ્યાં હોય ત્યારે અપાય નહીં.

૬. પરગામવાળા પરોણાને અમારી ન્યાતના ગુજરાતવાળા જેને જમાડેછે તેને અમો પણ તજવીજ કરીને જમાડીએ છીએ.

૭. ન્યાતીભોજન એટલે સઘળી ન્યાત, ને વહેવાર ભોજન તે પોતાના વહેવાર સગાંનો કહેવાયછે, તે નોતરાં તો નોતરીઓ દેછે, ને વહેવારનાં નોતરાં ઘરધણી હાથે દેછે, ને નોતરાંની રજા જમાડનાર ઘરધણી આપેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ બીજી ન્યાતનો છે તેને નામું તથા લાહાણું તથા દક્ષણા અમારી બરાબર મળેછે, ને નોતરાં દે ત્યારે ઘેરઘેરથી દાણા આપે તે લેછે. તે નોતરાં ઘરધણીના નામના સઘળી ન્યાતે પરોણા સાથે દેછે.

૯. લગનમાં ત્રણ ન્યાત કન્યાના બાપને ત્યાં. ને વરોઠીની એક ન્યાત વરના બાપને ત્યાં. તથા અઘરણીમાં બે અઘરણીની, ને જનોઈની બે જમણવાર ન્યાતની, ને ક્રિયામાં અગીઆરમું બારમું તેરમું વરશી જુમલે ન્યાત ચાર થાયછે, ને એ સઘળી જમણવારમાં બાહારના પરોણાને ઓળખીને ન્યાતની સાથે બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ છે, એ પ્રમાણે મુકરર છે.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૯ વાળાના જવાબ સાથે મળેછે તેથી જે કલમો મળતી નથી તેજ માત્ર લખીછે.

૧૦. અમારી ન્યાત ઉપર બીજા કોઈ બ્રાહ્મણનો દાપાનો હક નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણા મુકરર કરવું એવો ચાલ નથી, ને જે શખસ પોતાની શોભા સારૂ કરેછે તે લઈએ છીએ, તથા કોઈ શખસને પોતાના કુળમાં વારસ ન હોય ને અતરાપીને વારસ કરે ત્યારે તેની મીલકત પ્રમાણે ન્યાત દક્ષણા માગેછે

૧૨. કોઈ શખસ પરગામથી અમારી ન્યાતની કન્યા પરણી લાવે ને તે ગામ ચોરાતું છે ત્યારે તેના ઉપર જમણવાર કાંઇ નથી, કાંજે તે વરોઠી ચોરામાં કરી આવેછે, ને ચોરા વનાના ગામ છે ત્યાંની કન્યા પરણી લાવે તેની જમણવાર ૧) એકની દસ્તુર નથી, જેવું ગામ તે પ્રમાણે લઇએ છીએ, ને કન્યા અમારે આપવા લેવાનો ચોરાના ગામમાં છે.

૧૩ શેઠનો હક પહેલો એકડો હરેક કામમાં કરવાનો છે, ને અમારો કોઈ કદમી શેઠ નથી.

બ્રાહ્મણ—હરસોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૮.

૧. અમો રાજા હરીશ્ચંદ્રજીના સ્થાપિત છીએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાને સારૂ કોકીલમત[1] ગ્રંથ છે.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ માગસર સુદ ૭ ને દીવશે થાય છે, ને તેનો ખરચ જજમાન મળે તે વર્ષે કરે છે, ને તે મુખત્યાર છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતના વાસણ છે નહીં એટલે શો શિરસ્તો જાણીએ?

૪. ન્યાત જમવાનો બંદોબસ્ત બૈરીઓ તથા માટીડા એક પંક્તિએ જમવા બેસેછે.

૫. જે પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી, ને ન્યાત જમી રહ્યા પછી જમેછે.

૬. પરગામના પરોણાને ઓળખીને અમારી ન્યાતનો હોય તો એકઠાં બેસાડી જમાડીએ.

૭. ન્યાતીભોજન એટલે સઘળી ન્યાત, ને વહેવારભોજન એટલે પોતાનો વહેવાર સગાં કહેવાયછે, ને નોતરાં ન્યાત તથા વહેવારના ઘરધણી દેછે.

૧. અસલ કાગળમાં "કોકીમત" છે.

કર્મ અમે કરાવ્યું, વાજસનેય માધ્યંદિન[૧] શાખાવાળા બ્રાહ્મણ છઈએ.

૨. ઓચ્છવ ચૈત્ર સુદ ૧૪ ને દહાડે ઘેરેઘેર થાયછે.

૩. લગનમાં વાસણ વરવાળા કરેછે તે પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે ન્યાતમાં મુકેછે, પણ મુકરર નથી, જે મુકેછે તે પટેલને ઘેર રહેછે, ને હાલમાં ન્યાતમાં વાસણ બાબત કજીઓ છે તે સમાધાન થયાથી સર્વેની અનુમતીથી જાહેર કરવામાં આવશે.

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઈ બંદોબસ્ત નથી, મળ્યા પ્રમાણે કરે ને જમણવાર થાય ત્યારે મરદ તથા બૈરાં સર્વે એક પંક્તિએ બેસેછે.

૫. ન્યાતમાં જે રાંધેછે તે પીરસેછે, મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે, ને પીરસનાર સર્વેને જમાડી જમેછે.

૬. ન્યાતવાળા પરગામવાળા તથા આસપાસવાળા ન્યાતના સાથે જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં પટેલની રજા માગે તે ચાર ગ્રહસ્થની અનુમતીથી રજા આપે, ને ધરધણી નોતરાં ફેરવેછે, ને વહેવાર ભોજનનાં નોતરાં ધરધણીની મરજીથી ફેરવે.

૮. નોતરીઓ નથી તો શું લખીએ ?

૯. એ વાતનો કાંઇ બંદોબસ્ત નથી, મળતર પ્રમાણે કરે, ને ન્યાતવાળાને જે કાંઇ મુકે તે પ્રમાણે પરોણાને મળેછે.

૧૦. હક બીજી ન્યાત ઉપર નથી.

૧૧. લગન તથા ક્રિયાની દક્ષણા પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે આપે, ને લાહાણાની તો કાંઇ મુકરર નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવેછે તેને દોહરી જમણવાર કરવાનો શિરસ્તો નથી, ને આપવા લેવાનો પણ શિરસ્તો નથી.

૧૩. શેઠ એજ પટેલપણાનો હક પ્રાચીનથી છે તેનો જુવાબઃ—

લગન તથા જનોઇમાં ગંધાક્ષત પટેલની આજ્ઞા લઇ થાયછે.

લગન તથા જનોઇમાં દક્ષણા આપે તે પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે, પણ પટેલની આજ્ઞા માગે ત્યારે પટેલ ચાર ગ્રહસ્થની અનુમતી લઇ આજ્ઞા કરે તે પ્રમાણેં આપવામાં આવે, ન્યાતના ભીક્ષુકને.

ક્રિયામાં તેરમે દીવસે ગંધાક્ષત તથા દક્ષણા તો સંપત્ત પ્રમાણે, પણ પટેલની આજ્ઞા લઇ થાય.

રતુશાંતીમાં પણ એજ પ્રમાણે ચાલ છે.

બળેવને દીવસે રૂષી તર્પણ કરવા જાયછે ત્યારે દક્ષણા ભીક્ષુકને આપવાને ચાર ગ્રહસ્થની અનુમતી લઇ આજ્ઞા કરે તેમાં દક્ષણા ઉત્તમ મધ્યમ કનિષ્ઠ થાય તેમાં ઉત્તમ દક્ષણા પટેલ આપે, ને સર્વે ન્યાતીના પટેલના હાથમાં આપે ને પટેલ ભીક્ષુકને વહેંચી આપે, એ શિરસ્તો સુરતની ન્યાતમાં છે.

૧૪. ન્યાતગોર તો કોઇથી બદલાય નહીં, ને ન્યાતગોરનો હરેક કામ મધ્યે હક નથી.

બ્રાહ્મણ—સારસ્વત (લુહાણાના ગોર)નો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૧.

૧. અમો સરસ્વતી પુત્ર છઇએ, ને અમો દધીચ રૂષીના સ્થાપિત છઇએ, ને શાસ્ત્ર આધારે ચાલીએ છઇએ.

૨. કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ સૌ સૌને ઘેર થાયછે, તો આગળ શું લખીએ ?

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ છે નહીં તો શું લખીએ ?

૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત તો એ છે જે એક પતરાવળી ને બે દડીયા આપેછે, ને મરદ તથા બૈરાં એકી પંક્તિએ બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ધરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને તે પંક્તિ ઉઠયા પછે પીરસનાર જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો વહેવાર છે.

---

૧. અસલ કાગળમાં "વાઅજ માધાનંદની" છે.

૭. ન્યાતીભોજન તે સઘળી ન્યાત જમેછે, ને વહેવારભોજન તે પોતાના સગાં સંબંધી જમેછે, ને જ્યારે ન્યાત જમે ત્યારે ન્યાતના પાંચ મળીને નોતરાં ફેરવેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં ઘરધણી કહે તે ટેલીઓ ન્યાતનો મેળો કરેછે, ને ન્યાતનો મેળો થયા પછે ઘરધણી ન્યાત આગળ હાથ જોડેછે, ત્યાર પછી પાંચ ન્યાતના કહે ત્યારે નોતરાં ફરેછે.

૯. લગન વગેરે હરેક બાબતમાં ન્યાતીભોજનનું કાંઈ મુકરર નથી, પોતાની સત્તા પ્રમાણે જમાડેછે, ને ઉપરના હકમાં પરોણા લોકને હીસ્સો મળેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતીનો હક લુહાણા ન્યાતીઉપર અસલથી અમારા દાપાનો સારસ્વત બ્રાહ્મણની ન્યાતીનો પોહોચે છે, તે જે જેના કુળગોર હોય તે લેછે, તેની વિગત શુભકારજની પ્રથમ છઠ્ઠીની પુજા પહેલી છઠ્ઠીએ છેડાનો રૂ. ૧), તથાં બીજી છઠ્ઠીનો રૂ. ૦ાા, તથા છોકરી આવે ત્યારે તો રૂ. ૦।, તથા મુંડણનો રૂ. ૧।, એ હક કુળગોરનો છે; ને જજમાનની છોકરીના ચાંલ્લા થાય તે સમે કુળગોરનું લવાજમ રૂ. ૧) તથા ખાંડ શેર ૧। (તે સમે) લેછે, ને બારઇયા ૪) તેના પૈસા ૪૮) જે સમે ચાંલ્લા થાય તે સમે લે છે, ને પૈસા ૮ થાળના કન્યાનો ગોર લે છે, ને વરનો ગોર કન્યાના ગોર કરતાં પૈસા અડધા લે છે, તથા જુવા તેડાં કરેછે તે સમે રૂ. ૧) કુશળ દક્ષણાનો ને રૂ. ૨ાા દાપાના તથા રૂ. ૨૨) ખીરના તે કન્યાનો ગોર લેછે વરના બાપની પાસેથી, તથા બળેવ આવે ત્યારે રૂ. ૧। રાખડીનો વરને બાંધીને કુળગોર લેછે, તથા છોકરીનાં લગન થાય ત્યારે પોતાના કુળગોરનું દાપુ થાયછે તેની વિગત—પ્રથમ ન્યાતના શેઠને ઘેર લગન નીર્ધારેછે ત્યારે કન્યાનો ગોર તથા વરનો ગોર દક્ષણા બેવડી લેછે ને ન્યાતગોરને પણ દક્ષણા આપેછે, ને કન્યાનો બાપ વરના બાપને શ્રીફળ ૫) આપેછે તેમાંથી શ્રીફળ ૧) કન્યાનો ગોર લેછે; ત્યાર પછી થાળ વરને ઘેરથી કન્યાને ઘેર આવેછે તેમાં રૂ. ૭) અથવા રૂ. ૫) મુકેછે તેમાંથી રૂ. ૨) કુળગોર કન્યાનો લે છે, ને કોપરાની વાડકી ૧ તથા ખારેકની મુઠી ૧ તે કન્યાનો તથા વરનો ગોર લે છે, તથા રન્યાદેવ સ્થાપન કરેછે તેવારે હરેક બાબતમાં રૂ. ૧) તથા રૂ. અડધો રન્યાદેવ માંડે ત્યારે આપેછે, ઘડીના ઘાટ ૨ તથા શ્રીફળ ૨ કન્યાનો ગોર વરને ત્યાં લઈને જાયછે તે સમે રૂ. ૨) તથા બારઈયા ૪) તેના પૈસા ૪૮) તે કન્યાનો ગોર લે છે, ત્યાર પછી ગોત્રજ ઘડો કન્યાને માંડવે લઈને આવે ત્યારે રૂ. ૧) કન્યાનો ગોર કુશળ દક્ષણાનો લે છે, તથા વરનો ગોર કન્યાના બાપ પાસેથી રૂ. ૦ાા લેછે ત્યાર પછે ગ્રહશાંતિકનો રૂ. ૧। સાહીત સાથે કુળગોરને આપેછે, તેવાર પછી વર તોરણે આવે ત્યાર પછી જાનીવાસો બાહાર આપેછે, ત્યારે કન્યાનો ભાઇ વરના પગ ધોવાને આવે ત્યારે રૂ. ૧) કન્યાનો ભાઇ લેછે ને રૂ. ૩ાા તથા બારઇયા ૪) તેના પૈસા ૪૮) તે કન્યાનો ગોર લેછે, ત્યારપછે વર પોંહોંકાય છે, તે સમે કન્યાનો ગોર રૂ. ૧૦) તથા બારઇયા ૧૦) દશ લીધા પછે વર પોંહોંકાવીને માહેરામાં પધરાવેછે, ત્યાર પછે કન્યાને પણ પધરાવેછે, તે સમે કન્યાનો ગોર રૂ. ૧) લઇને વર કન્યાના છેડા બાંધેછે, ત્યાર પછે પુજનના પૈસા ૨૫) થાય છે તે કન્યાનો ગોર લેછે, ત્યાર પછે વરને નહાવા ઉઠાડેછે ત્યારે કન્યાનો ગોર પાઘડી તથા અબોટિયું વરને પેહેરાવેછે ત્યારે રૂ. ૨) તથા પૈસા ૨૪) કન્યાના ગોરને આપેછે, ત્યારે વર કન્યા માહેરામાં પધારેછે, ત્યારપછે બીજો છેડો બંધામણી રૂ. ૧) કન્યાના ગોરને આપેછે, ત્યારપછે કન્યાદાનને સમે રૂ. ૧) કન્યાનો બાપ કન્યાના ગોરને સફળ દાનનો આપેછે, ને વરનો બાપ પોતાના ગોરને આપેછે, તથા ૬૧) પૈસા તથા ખારેક ૬૧) તથા સોપારી ૬૧) તથા શ્રીફળ ૨) કન્યાનો ગોર લેછે, પછે વર કન્યા ચોરીમાં આવેછે ત્યારે ગણપતીપુજનનો રૂ. ૧), તથા પરસુરણ પૈસા સાહીત સાથે તે સર્વે કન્યાનો ગોર લેછે, પછે મંગળ ફેરા ફરતી વખત કન્યાનો ગોર અટકાવ કરેછે ત્યારે કન્યાનો બાપ તે ગોરને સમજાવેછે ને દાપાનું નામ પાડેછે, તે પ્રમાણે વરનો બાપ આપેછે, અસલ કદાકદમી શિરસ્તા પ્રમાણે અપાવેછે, પોતાના કુળધર્મસહીત આપતા આવ્યા તે પ્રમાણે આપેછે, તેમાંથી કન્યાનો ગોર રૂ. ૧) કપડાનો કરીને કન્યાને આપેછે, ને રૂ. ૧૦) અથવા રૂ. ૧૫) કન્યાનો ગોર મુજરે હુંડા ભાગમાં આપતો નથી, તે ન્યાતનો ચાલ છે, બાકી રૂપિઆ લીધા તે દાપામાં મુ-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

જરે આપેછે, તથા છનેોડમાં રૂ. ૧) તથા રૂ. ૦ાા તથા પરચુરણ પૈસા એ કન્યાના બાપના કુળગોરને આપેછે, તથા પહેરામણીની વિગત—વહેવાઇ પહેરામણી આપે ત્યારે વરનો બાપ કન્યાના ગોરને પહેરામણી આપે, તથા કન્યાનો બાપ વરના ગોરને અડધી પહેરામણી આપેછે; તે વખત બન્યોને કુશળ દક્ષણા પણ આપેછે, તથા કન્યાના મોસાળનો ગોર તથા વરના મોસાળનો ગોર તેનું પણ દાપું થાયછે, તે ત્રીજે ફેરે વરનો બાપ આપેછે ને ન્યાતગોરનું દાપું શિરસ્તા પ્રમાણે શેઠ મહાજનની હજુર રૂ. ૭ાા આપે ત્યારે વર કન્યા પરણી ઉઠેછે, તે માસ્તાન સમસ્ત વહેંચી લેછે, તથા રૂ. ૦ાા મોહોરનો વરના બાપ પાસેથી લેછે, તે સમે જે હાજર હોય તે વહેંચી લેછે, તથા કન્યાના બાપના ગોરને ચોરીના રૂપિઆ વરનો બાપ આપે તેટલા બારઇયા કન્યાનો બાપ વરના ગોરને આપે તેના રૂપિઆ એ અથવા રૂ. ૪) પતાવીને આપેછે. તથા અધરણીના મોસાળાની વિગત—જે જે બાબતે મોસાળું થાયછે તેનું કુળગોર દાપું લેછે; રૂ. ૨ાા તથા રૂ. ૫) અધરણીના મોસાળાના કન્યાના બાપનો ગોર લેછે, ને સીમંતનું ઉપસકરણ તથા છેડાછેડીનો તથા દાપું તે વરનો ગોર લેછે, ને હવે જનોઇની વિગત—માંડવા મુહુર્તથી તે ગ્રહશાંતિક તથા દાપા સાથે પોતાનો કુળગોર લેછે તથા હરેક બાબતમાં પુજા પ્રતિષ્ઠા થાય તેનું કુળગોર દાપું લેછે. તથા જજમાનમાં નાતરાની વિગત—કન્યાના બાપનો ગોર ચોરી અડધી લે વરના બાપ પાસેથી, ને વરનો ગોર તેનો જે શિરસ્તો હોય તે લેછે. તથા પ્રથમ પુણ્યોશધી કરવાને જજમાન બેસે ત્યારે ગોરનું લવાજમ છે, દેહશુદ્ધ-પ્રાયશ્ચિત તેને ગૌદાન વગેરે જે સાહીત્ય હોય તે કુળગોર લેછે, તથા ઉત્તર સાધનની વિગત—દશાથી તે વરશી પર્યંત જે શાસ્ત્ર આધારે જે જે કરેછે તે હક કુળગોર લેછે, જજમાન પોતાનો જે જે દેવતાનું સ્થાપન કરે વાસ્તુથી તે સહસ્ત્ર ચંડી પર્યંત તે પોતાના કુળગોરનો હક છે એ પ્રમાણે જજમાન આપેછે, ને અમો અસલથી લઇએ છઇએ. ને અગર જજમાનની કન્યા મોટી થઇ હોય ને જજમાન નાદાર હોય ત્યારે ગોરધર્મ ખાતે પરણાવેને વરના બાપપાસે સત્તા હોય તો ગોર દાપું લેછે, ને કોઇ શખસનો કુળગોર હાજર ન હોય તો સઘળું ઉપસકરણ ન્યાતગોર સઘળા મળીને લે તે કુળગોરનું દાપું હોય તે જજમાન પાસે અનામત રહે તે ગોર આવે ત્યારે લેછે. ક્ષત્રી ગોરની વૃત્તીની વિગત—તડ ૨ શીંધી તથા હાલાઇના દાપાના રૂ. ૩ાા છોકરીનો વેહેવા થાય ત્યારે. તથા રૂ. ૧૪) કન્યા પરણે ત્યારે, ચોરીનું દાપું તથા રૂ. ૧) લગન તથા ચીડી મળીને, તથા રૂ. ૧) ઉકેરાનો તથા રૂ. ૧) પહેરામણીનો તથા રૂ. ૧ાા પરચુરણ પૈસાનો રાત્રે આપેછે, તથા રૂ. ૩ાા કરગ્રહના તથા રૂ. ૧) અધરણીના મોસાળાનો, તથા જે જજમાન નાતરૂં કરે ત્યારે ચોરીનું અડધીયાણ આપેછે, એ હક વરનો બાપ કન્યાના બાપના કુળગોરને આપે છે, તથા તડ ૨) સોરઠીયા તથા દીવેચાના દાપાની વિગત—રૂ. ૨ાા છોકરીનો વેહેવા થાય ત્યારે,તથા રૂ. ૭ાા ચોરીનું દાપું,તથા રૂ. ૧)લગન તથા ચીડી મળીને તથા રૂ. ૧) પેહેરામણીનો તથા રૂ. ૧) ઉકેરાનો તથા રૂ. ૧ાા પરચુરણ પૈસાનો કરીને આપે છે, તથા જે જજમાન નાતરૂં કરે ત્યારે ચોરીનું અડધીયાણ આપેછે, એ હક વરનો બાપ કન્યાના કુળગોરને આપેછે, ને કુળગોર શિવાય બીજો કોઈ કામ ચલાવે નહીં. હવે ક્ષત્રી ગોરની પંચાયતને દાપું તડ ચારોમાંથી મળેછે તેની વિગત—રૂ. ૩ાા મંગળ ફેરા ફરતી વખત લેછે, તથા રૂ. ૧) જે ધણી ચારો તડ જમાડે તે ધણી આપે છે, એ સર્વે મળીને વહેંચી લે, ને જેનો કુળગોર હાજર નહીં હોય તેનું જે ઉપસકરણ હોય તે પંચાયત લેછે, ને દાપું જજમાન પાસે અનામત રહેછે તે કુળગોર આવે ત્યારે લેછે, એ પ્રમાણે અસલથી લેતા આવ્યા તે લઇએ છઈએ.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાનું કાંઈ મુકરર નથી, મળે તો સઘળા લાહાણું કરે, નહીં તો કાંઇ નહીં, ને દક્ષણા આપવાનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર જમણવારનું કાંઇ મુકરર નથી, મળે તો કરે, ને દેશ પરદેશ કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. * * * *

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર કોઇ છે નહીં, ને અમો લુહાણાના તથા ક્ષત્રીના ન્યાતગોર છઇએ,તે કોઇ બદલી શકતું નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ–પારાશરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૨.

૧. અમો પારાશર રૂષીના સ્થાપેલા છઈએ, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે ગ્રંથ કાંઈ શાસ્ત્રથી જુદો નથી.

૨. ઓચ્છવનું કાંઈ મુકરર નથી, પોત પોતાને ઘેર કરેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ છે નહીં તો શું લખીએ ?

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત તો એ છે જે દીવસના કલાક ૪| વાગતે એકી પંક્તિએ બૈરાં તથા માટીડા જમેછે, ને જમનાર કલાક ૪ વાગતે જમવા ન જાય અગર જમાડનાર ચાર વાગતામાં તૈયારી ન કરે તો રૂ. ૧। સવા ન્યાતમાં આપે; કોઈ શખસ ન્યાતમાં એલફેલ બોલે તથા કોઇના હાથનું પંક્તિમાં બેસીને પીરસ્યું ન લે તે પણ રૂ. ૧। સવા ન્યાતમાં આપે, ને લગન વગેરે રૂડા ખરચની ન્યાતને વાર લાગે તો તેની કાંઇ ચિંતા નહીં.

૫. જે ધણીને ઘેર ખરચ હોય તે ધણી કહે તે પીરસવા રહે, ને વગર કહે રસોઇમાં જઈને અડકે તે રૂ. ૧। સવા ન્યાતમાં આપે, ને અમારી ન્યાતમાં નાહ્યા વગર કોઇ જમવા બેસતું નથી, ને પીરસનાર પોતાની ખુશીમાં આવે ત્યારે જમેછે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનારા એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને બ્રાહ્મણની રીત પ્રમાણે પુછીને મુકરર ન્યાતનો ઠરે તો તેને જમાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજન તે સઘળી ન્યાતે નોતરાં દે, ને વહેવારભોજન તે પોતાના સગાં સ્નેહીને નોતરાં દે ત્યારે વહેવારભોજન કહેવાય છે, ને નોતરાં તો ઘરનો ધણી જેને કહે તે નોતરાં દે છે, ને પટેલની રજાનું કાંઇ મુકરર નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નથી તો શું લખીએ ?

૯. લગન વગેરે હરેક બાબતમાં ન્યાતીભોજનનું કાંઇ મુકરર નથી, પોતાની રીત પ્રમાણે જમાડેછે, ને પરોણાની રીતીપ્રમાણે જમાડે.

૧૦. અમારી ન્યાતના બ્રાહ્મણનો હક દાપાં વગેરે જે જે ન્યાતપર છે તે જજમાન અમોને હક પ્રમાણે આપેછે તે લઇએ છઇએ.

૧૧. લાહાણનું કાંઇ મુકરર નથી, મળતર પ્રમાણે કરેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેને દોહરી જમણવાર કરવાનો ચાલ નથી, ન્યાત રીતપ્રમાણે કરેછે, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. શેઠનું કાંઈ મુકરર નથી.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતીથી ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને તેને હક પ્રમાણે મળેછે.

બ્રાહ્મણ–રાયકવાળ સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૧.

૧. અમારી ન્યાતના દેવ મુલનાથ મહાદેવ, તથા લલીતા દેવી, તથા રૂષી સુરજુગવા એટલાના સ્થાપિત છઇએ.

૨. અમારી કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ વૈશાખ સુદ ૬ ને દીવસે છે, પણ ઓચ્છવ સર્વ સર્વને ઘેર કરેછે.

૩. * * * *

૪. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણ તથા બૈરાં સર્વ એક પંક્તિએ જમેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં જેને ઘરધણી પીરસવા રાખે તે રહે, બ્રાહ્મણ તથા બૈરાંના પીરસનારા એક છે, ને પીરસનારા પંક્તિ ઉઠયા પછી જમેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણા તે પંક્તિમાં બેસીને જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજન એ છે જે ન્યાતી સમસ્તને નોતરાં દે છે તે ન્યાતીભોજન કહેવાયછે, ને વહેવારભોજન એ છે જે સગાંવાહાલાંને નોતરાં દે છે તે વહેવારભોજન કહેછે; ને ન્યાતનાં તથા વહેવારનાં નોતરાં ઘરધણી જેને સોંપે તે દેછે, ને અમારામાં પટેલ તથા નોતરીઓ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઇ છે નહીં, ને હુકમ પણ કોઇનો છે નહીં.

૯. હરેક કામમાં અમારામાં કાંઇ છે નહીં.

૧૦. * * *

૧૧. અમારી ન્યાતમાં એ કાંઈ સંપ્રદાય[1] નથી, જેને મળે છે તે કરેછે લાહાણું તથા દક્ષણા.

૧૨. પરગામ પરણી આવેછે તેને જમણવારનો ચાલ નથી, પોતાના મનની ખુશી હોય તો કરે, તથા પરગામ કન્યા આપીએ છઇએ ને લાવીએ છઇએ એ અમારામાં અસલથી ચાલ છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ કોઈ છે નહીં.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બદલાય નહીં, અમારી ખુશીથી આપીએ તે લે.

બ્રાહ્મણ—કંડોળિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવી માતા સામુદ્રી ને કણુંવરૂષીના સ્થાપિત છઈએ, ને કંડોળ પુરાણ એવે નામે ગ્રંથ છે.

૨. કુળદેવીનો ઓચ્છવ ચૈત્ર સુદી ૬ તથા ભાદ્રપદ સુદી ૬ નો છે, તેનો ખરચ કોઈ વર્ષ પેદા થાય છે ત્યારે કરેછે, નહીં તો ઘેરઘેર કરેછે.

૩.[2] અમારી ન્યાતમાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે જેને ઘેર વરો જાયછે તે રાખેછે, વળી જે કોઇને ઘેર વરો જાય તે પહેલા ધણીને લખી આપીને લઈ જાય, ને વાસણ બનાવ્યાનો તથા રજા કોઇને આપવાનો અટકાવ નથી, વાસણ નહીં આપ્યાથી ન્યાતબાહાર નથી કહેવાતો.

૪.[3] ....

૫. ....હોછે ને પંક્તિ જમ્યા પછી જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળાની સાથે બેસીને જમેછે.

૭. સકુટુંબ પરોણા ભાઇનાં નોતરાં દે તે ન્યાતીભોજન, સકુટુંબનાં એકલાં દે તો વહેવારભોજન; જે ન્યાત જમાડેછે તે તથા વહેવારભોજન તે નોતરાં ધરધણી દે અથવા દેવડાવે કોઈની પાસે, નોતરાં દીધામાં કોઈની રજા જોઈતી નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નથી તો શું લખીએ ?

૯. અમારી ન્યાતમાં કાંઇ જુજવો હક છે તે પોતીકે માંહોમાંહે સમજીને આપે લે છે, પરોણાને હક આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૦. અમારી ન્યાતનો હક કપોળ વાણીઆ ઉપર છે તથા સોરઠીઆ વાણીઆ ઉપર છે; તે હક અસલથી ચાલ્યો આવેછે તે લઇએ છઈએ.

૧૧. એ સવાલનો જવાબ ઉપર લખ્યોછે.

૧૨. જે શખસ પરદેશ પરણી આવે તેના ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવાલેવાનો ચાલછે, ને બંદોબસ્ત એ ધણી મળીને કરે તે ખરો.

૧૩. શેઠપણાનો હક કાંઇ નથી, ને શેઠ નથી.

૧૪. ન્યાતગોરનો સવાલ ઉપર લખેલો છે.

બ્રાહ્મણ—મોતાળા ઓરપાડના દેશાઇનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૧૯.

૧. અમો આ પ્રાંતમાં આવીને શ્રીરામચંદ્રજીને યજ્ઞ કરાવ્યો. ઉપરાંત આ પ્રાંતમાં અમોને શ્રીરામચંદ્રજીએ સ્થાપિત કર્યાછે; ને એ બાબતમાં શ્રીતાપીનું પુરાણ મુકરર છે, ને કુળધર્મ શીવ તથા વીષ્ણુ માર્ગનો છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવીનો ઓચ્છવ પંચાયતી ખરચ ઉઘરાવીને કરતા નથી તો વીગતવાર શું લખીએ ?

૩. અમારી ન્યાતીનાં વાસણમાં જે બંદોબસ્ત છે તેની વિગત એ જે દેશાઇના તડના વાસણ શુકલ ભીખારી કેદારને ત્યાં મુકેલાં છે, તથા જોશીના તડનાં વાસણ શુકલ ભવાનીનાથ ત્રીંબકને ત્યાં મુકેલાં છે, તથા ભટના તડનાં વાસણ ભટ જગંનાથ વિશ્વનાથને ત્યાં મુકેલાં છે; હાલમાં તે વાસણ પોતપોતાના તડના લોકો મધ્યે ઊઘરાંણું કરીને તથા પોતપોતાના તડના વાસણનું ભાડું રસોઇ કરવા બાબતનું પેદા

---

૧ અસલ કાગળમાં "શપરદા" છે.

૨ અસલ કાગળમાં "૩" નથી.

૩ ચોથા અને પાંચમા પ્રશ્નના જવાબ અસલ કાગળ ફાટીગયાને લીધે અધુરા છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

થાય તેથી બનાવીએ છઇએ, ને ન્યાતીમાં અથવા પોતપોતાના તડમાં હર તરેહનો બંદોબસ્ત સર્વે મળીને કરેલો હોય તે બંદોબસ્તનું જે શખસ અનુમાન કરે તેને તથા તેની સાથે સામેલ હોય તેને વાસણ તડના અધિકારીઓ વગેરે તડના લોકોની રજાવિના જે લોકોને ત્યાં વાસણ મુકેલાં છે તેનાથી અપાય નહીં, ને વાસણ નહીં આપ્યાથી તેને ન્યાતબાહાર કહેવાશે નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો એ બંદોબસ્ત છે કે કોઈ શખસ પોતાની મરજીમાં આવે તો ત્રણે તડ જમાડે, ને કોઇ શખસ પોતાની ખુશીથી એક તડ પણ જમાડે, તથા પોતાનાં સગાં પણ જમાડે, ને અમારી ન્યાતમાં તડછે તેનાં નામ—એક તડ દેશાઈનું, બીજું તડ જોશીનું, ત્રીજું તડ ભટનું, એ પ્રમાણે તડ છે; તેમાં ભટના તડવાળા પોતાનું તડ જમાડે, કદાસ વધારે જમાડવાની મરજી હોય તો ઉપરના લખેલાં બે તડ પણ જમાડે, ને દેશાઇના તડવાળા પોતાનું તડ જમાડેજ, ને એમ કરતાં તેની મરજી હોય તો જોશીનું તડ જમાડે, ને એજપ્રમાણે જોશીના તથા દેશાઇના તડનો એક ચાલ છે, તે બૈરાં તથા મરદ એક વખતે જુદાં જુદાં બેસીને જમેછે, ને કોઈ શખસ ધરદીષ્ટ એક માણસ તથા જનોઇ માત્ર તથા ક્રિયા બાબતમાં ગોરણીઓ જમાડે તે સુદ્ધાંનો ચાલ પણ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે છે, ને દક્ષણા ન્યાતીના બ્રાહ્મણને,એજ ચાલ પ્રમાણે અપાયછે.

૫. અમારી ન્યાતીમાં પીરસનાર અમારી ન્યાતીના લોકો રહેછે, પણ તે પીરસનાર ધરધણી વગેરેના કહ્યાવના રહેતા નથી ને તે પીરસનાર લોકો પંક્તિ જમી ઉઠયા પછી જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર કદાસ જુદા જુદા રાખે તો રખાયછે, એ વિગત પ્રમાણે અમારી ન્યાતમાં ચાલ છે.

૬. આસપાસ ગામથી વા પરગામથી કદાસ સ્વજ્ઞાતિના પરોણા આવે તેને ન્યાતીની રીત પ્રમાણે જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન જમાડયાથી ન્યાતી જમાડી કહેવાયછે, ને સગાં સંબંધી તથા વહેવારવાળાને જમાડયાથી વહેવારભોજન કહેવાયછે, ને ન્યાતનાં નોતરાં તડે તડના નોતરીઆ શુકલ દેછે, મરનારના ત્રયોદશાને દહાડે તથા વર્ષી કરે તે દહાડે જે કોઈ વહેવારભોજન કરે તે સુદ્ધાંના અને એશિવાય બીજા પરોજનનું વહેવારભોજન જે કરે તેના નોતરાં પોતાનો ગોર દેછે, ને ન્યાતીમાં તથા તડમાં વીરોધ ન થયો હોય ત્યારે નોતરીઓ ખરચના કરનાર ધણીના કહ્યાથી નોતરાં દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઆ સ્વજ્ઞાતીના છે તેના નામની વિગત એ જે દેશાઈના તડનો શુકલ ભીખારી કેદાર, તથા જોશીના તડનો શુકલ ભવાનીનાથ ત્રીંબક, તથા ભટના તડનો શુકલ ભુલા શીવદત્ત, એ પ્રમાણે હાલમાં નોતરીઆ છે; ને એ શખસોને નોતરાં દેવાના કામમાં પોત પોતાના તડમાં શુકલ દક્ષણાની પંક્તિપ્રમાણે દક્ષણા મળેછે, તથા કણ જેટલે ઘેર નોતરાં દે તે મધ્યેથી મુઠી મુઠી અનાજ મળે છે, ને નોતરાં જે શખસ જે પ્રમાણે ખરચ કરે તેની વિગત આ નંબરની કલમ ચોથીમાં લખીછે તે મુજબ દેછે, ને ન્યાતમાં નોતરીઓ આ નંબરની કલમ સાતમી મુજબ ધરધણીના કહ્યાથી ફરેછે.

૯. ન્યાતનો હક હરેક કામનો બંદોબસ્ત ન્યાતી બાબતમાં કરવાનો છે, એ શિવાય કાંઈ બીજો હક નથી, ને કદાસ ખરચ કરનારની મરજીમાં આવે, ને લગન તથા અધરણી તથા જનોઈ તથા ક્રિયા બાબતમાં ન્યાતીભોજન કરે તો કરવાની ચાલ છે, ને મોસાળાની બાબતમાં ન્યાતીભોજન કરવાની ચાલ નથી, ને પરોણા લોકનો હક ન્યાતી સાથે જમવા જમાડવાનો છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક દાપા વગેરેનો જે જે ન્યાત ઉપર છે તેની વિગત—ઓરપાડની વસ્તીઉપર વાણીઆ, ભાટ, સોની, દરજી, કુંભાર, ઘાંચી, ધોબી એ લોકો પાસેથી અસલથી દાપું લેતા આવ્યા છઈએ તેજ પ્રમાણે આજ પણ લઇએ છઈએ; ને અમારી ન્યાતમાં લોકઉપર પણ કેટલી એક બાબતમાં દાપાનો હક છે તેની પણ વિગત એ જે, વિવાહ બાબતના પહેલા નંબરની કલમ બીજીમાં જે રીતે દક્ષણા આપવાની જીકર લખીછે તે પ્રમાણે ન્યાતમાંથી કેટલાએક બ્રાહ્મણનો હક લેવાનો જે શખસને ત્યાં લગનતીથી નિશ્ચય થાય તેની પાસે છે, ને જેટલા લોકોને ઘેર લગન હોય તેને ઘેર લગનના મુહુર્તની લગનપત્રી (જે લોકોને ત્યાં લગન હોય તેને) આપે ત્યારે તે લોકો દક્ષણા આપે, તેમાં પણ કેટલાએક બ્રાહ્મણનો

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

હક છે, સર્વે ન્યાતીના બ્રાહ્મણનો હક નથી, બીજું શ્રાવણી વખત તથા શીળીસાતમને દીવસે તીર્થપર નહાવા જે કોઇ આવે તે શેળીઆની પુજા કરીને જે કાંઇ દક્ષણામાં આપે તે માલ સુધ્ધાંનો હક ચાર ઘરના બ્રાહ્મણનો છે, ને અસલથી લેતા આવ્યા તે પ્રમાણે તે માલ માંહોમાંહે હીસ્સા પ્રમાણે વહેંચી લે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગન બાબતમાં લાહાણું કરવાનો નિમ નથી, ને ક્રિયામાં લાહાણું કરેછે પોતાની મરજી પ્રમાણે, ને ક્રિયા તથા લગન બાબતમાં શુકલ વગેરે બ્રાહ્મણને દક્ષણા આપવાનો ચાલ છે, તેમાં બ્રાહ્મણ કરતાં શુકલને સવાઇ દક્ષણા આપવી જોઇએ, ને શુકલ તીર્થના તીર્થગોર ઓજા બાળમુકુંદનાં વંશનાને પણ શુકલની પંક્તિ પ્રમાણે બે દક્ષણા ઓરપાડમાંજ અપાય છે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર ન્યાતીભોજન લેવાનો કાંઇ નિમ નથી, ને કન્યા આપવા લેવામાં એશિવાય કાંઇ બીજો બંદોબસ્ત થતો નથી.

૧૩. શેઠ તથા પટેલોનો કાંઇ ન્યાતીઉપર લવાજમ બાબતનો હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં સર્વનો ન્યાતગોર એક નથી.

બ્રાહ્મણ–ઉનેવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૨૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવી કનકેશ્વરીના સ્થાપિત છે, મત કોકીલ મતછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવીનો ઓચ્છવ ચૈત્ર સુદ ૧૫ મે થાયછે, તે સર્વે માગી લાવીને કરેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ પંચાયતની મરજી હોય ત્યાં મુકેછે, અમારા ઘરડા પંચાયતી વાસણ કરી ગયાછે તે પંચ મળીને સમરાવે, ને પંચ મળીને લેવું હોયે તો લે, ને ન્યાત જમતી હોય ત્યાં આપે, વા સગાં જમતા હોય તો જોઈએ તો આપે.

૪. અમારી ન્યાતમાં મરદ તથા બૈરાં એકઠાં પંક્તિએ બેસીને જમવાનો ચાલછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં જે પીરસવા રહેછે તે ધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને બીજી પંક્તિએ પીરસનાર જમેછે ને બૈરાં માટીડાના પીરસનાર એક છે.

૬. અમારી ન્યાતમાં પરગામવાળા પરોણા આવે તે ન્યાતમાં બેસી જમે તથા પીરસે એવો ચાલ છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીભોજનનાં સમગ્રમાં નોતરાં ફરે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, ને વહેવારભોજન તે સગાંમાં નોતરાં ફેરવે ત્યારે વહેવારના કહેવાયછે, ને નોતરાં જમાડનારનો ગોર હોય તે જમાડનારની મરજીથી દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં હરેક કામમાં ન્યાતનો હક છે તેનો શિરસ્તો એ જે, વિવાહની ન્યાત ૨) બે કન્યાને ત્યાં, તથા વરને ત્યાં વરોઠીની ન્યાત ૧), તથા અધરણીની ન્યાત ૧), તથા જનોઈની ન્યાત ૧), તથા ક્રિયાની ન્યાતનો શિરસ્તો ઉપરના સવાલમાં લખ્યોછે, ને મોસાળાનું મુકરર નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક દાપાં વગેરે એ છે જે, લગનમાં વરનો બાપ કન્યાના ગોરને રૂ. ૨) દાપાના આપે, ને કન્યાનો બાપ વરના ગોરને રૂ. ૧) આપે દક્ષણાનો આપે તથા કુળદેવીનો રૂ. ૦ll લગનમાં તથા જનોઈમાં આપે, બીજી બાબતમાં મુકરર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પરગામથી કન્યા પરણી લાવેછે તેની જમણવારનો હક ૧ છે, જ્યારે મરજીમાં આવે ત્યારે કરે; પરગામની કન્યા લાવવાનો ચાલ છે, આપવાનો ચાલ નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠપણાનો હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોરનો ચાલ નથી.

બ્રાહ્મણ–તપોધનની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૬.

૧. અમો શિવના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળ આચાર એ જે શિવની ભક્તિ કરીએ;

ને શિવનિર્માલ ખાઈએ ને ભિક્ષા વૃત્તિપણ કરીએ, અસલના ધારા પ્રમાણે.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ અસલ તો શિવરાત્રીએ કરતા હતા ને, હાલમાં સમે પ્રમાણે કર્યામાં આવતો નથી.

૩. ન્યાતના વાસણ મુકાદમને[1] ઘેર રહેછે ને વાસણ ભાંગે તુટે ત્યારે ઊઘરાણું કરીને બનાવીએ છઈએ, ને જેને ઘેર ખરચ આવે ત્યારે ગણીને લઈ જાય, ને ગણીને પાછાં આપી જાય, ને ન્યાતબાહારવાળાને વાસણ નહીં અપાય.

૪. ન્યાતીભોજનમાં જેને જે મળે તેમ કરે તેનો કંઈ બંદોબસ્ત નથી, ને મરદ તથા બૈરાં એકી પંક્તિએ બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી, સગાંવાહાલાં પીરસવા રહે, જેને રાખે તેજ રહે, ને પીરસનારની જમવાની વખત કાંઇ મુકરર નથી, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે.

૬. અમારી ન્યાત જે જમાડે તે નોતરાં પરોણા સહિત કહેછે.

૭. ન્યાતીભોજન તે સમસ્ત નોતરાં ફરે તે ન્યાતીભોજન કહેવાય, ને સગાંવાહાલાંને નોતરાં દીધાં તે વહેવાર કહેવાય; ને જે જેનો ગોર હોય તે નોતરાં દેછે, ને નોતરાં દેવાનાં પટેલની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૮. એનો જવાબ ઊપરની કલમમાં છે, નોતરાંમાં કાંઈ હક નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં વેહેવા તથા અધરણી તથા ક્રિયા તથા જનોઇ તથા મોસાળું એમાં ન્યાતનો હક કાંઇ નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કન્યા પરણે ત્યારે ગોરને ધારા પ્રમાણે આપીએ છઇએ, ને અમારી ન્યાતનો હક તો જે કોઇ બ્રાહ્મણની ચોરાશી જમાડેછે તે અમને પણ જમાડેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા ક્રિયા બાબતમાં હરેક વખતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનું કાંઇ મુકરર નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પરગામથી કન્યા લેવી તથા આપવી તેમાં દોહરી જમણવારનો ચાલ નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠપણાના હક કાંઇ નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોરનું કામ પંચાયતના હુકમથી જે શખસને સોંપ્યું છે તે કરેછે, ને બીજું કામ સૌ સૌનાં જજમાનનું ગોર કરેછે, ને હક ધારા પ્રમાણે લેછે તેનું કાંઈ મુકરર નથી.

બ્રાહ્મણ—તપોધન ખંભાતી શાહીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૯.

૧. અમો શિવજીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ શિવમાર્ગીનો પાળીએ છઈએ.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે વાસણ પંચાયત સર્વે મળીને પટેલને ઘેર મુક્યાં છે, ને તે વાસણ પંચાયતમાંથી ઊઘરાણું કરીને બનાવેલાં છે; ને જેને જોઈએ તે[1] પટેલને કહીને વાસણ લઈ જાય, ને વરો વીત્યા પછી પટેલને સોંપી આવે, ને વાસણ નહીં આપ્યાથી ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઇ બંદોબસ્ત નથી, જેને જેવું બની આવે તેવું કરે, ને મરદ તથા બૈરીઓ એક પંક્તિએ જુદાં જુદાં બેસીને જમે.

૫. જેને ઘેર ન્યાત જમતી હોય તે જેને કહે તે પીરસવા રહે, ને તે સર્વેને પીરસી જમાડીને બીજી પંક્તિએ જમે, ને બૈરાંને તથા મરદને તેજ પીરસનાર પીરસે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને તથા આસપાસ ગામવાળાને ન્યાતની સાથે બેસાડીને જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન તો જે દહાડે ન્યાત જમતી હોય તેને આગલે દહાડે જમાડનાર શખસ પટેલને ઘેર જઈને કહી આવે કે કાલે મારે ત્યાં ન્યાત જમવાની છે તેનાં નોતરાં ફેરવજો તેવારે પટેલ ગમે તેને નોતરાં દેવા મોકલે એ ન્યાતીભોજન, ને વહેવારભોજન જેને

---

[1] અસલ કાગળમાં " મુકરદમને " છે.

[1]. અસલ કાગળમાં " તે " નથી.

ઘેર હોય તે શખસના ઘરના આદમી નોતરાં દેવા નીકળે એથી વહેવારભોજન જાણ્યામાં આવેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઇ નહીં તો હકનું શું લખીએ?

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક એ છે— લગનમાં વરવાળો ન્યાત ૧ તથા કન્યાવાળા ન્યાત ૧ જમાડે. તથા અધરણીમાં ન્યાત ૧ તથા ક્રિયામાં ન્યાત ૧ જમાડે, ને જનોઇમાં ન્યાત જમાડવાનો ચાલ નથી; ને ઉપરના હકમાં પરોણા લોક જમે એ હક છે, ને એ સર્વે ઉપર લખેલી ન્યાતો જમાડવાનો ચાલ મુકરર છે.

૧૦. અમારી ન્યાતનો હક જે શખસ ચોરાશી જમાડે તેને ત્યાં ચોરાશીમાં જમવાનો હક છે, જજમાન અમારે કોઈ નથી.

૧૧. અમારામાં લગનના લાહાણામાં તો વરવાળા ન્યાત જમાડે તો તે સોપારી ૫) પાંચ ઘરદીઠ લાહે, ને કન્યાવાળા ન્યાત જમાડે તો તે પણ સોપારી ૫) પાંચ ઘરદીઠ લાહે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તે શખસ ન્યાત ૧ જમાડે, ને પરગામથી કન્યા લઈ આવવાનો ચાલ છે, કન્યા આપવાનો વહેવાર નથી.

૧૩. શેઠપણાનો કશો હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર છે તેનો હક કાંઇ મુકરર નથી; જેને જેવું મળે તેવું આપે, ને લગનમાં તથા ક્રિયામાં હક મુકરર છે, તે નીચેની[1] કલમમાં લખ્યો છે, અને ન્યાતગોર તો કોઈ બદલી શકતું નથી.

બ્રાહ્મણ—કરાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૧.

૧. અમારી કુળદેવ્યા મહાલક્ષ્મી માતા છે, ને અમે તેના સ્થાપિત છઇએ.

૨. અમારામાં કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૮ મે થાયછે, ને તેનો ખરચ પંચાયતમાંથી અગર વારા ફરતી કરેછે, ને એ તો કરવામાં પંચ મુખત્યાર છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પંચાયતનાં વાસણ છેજ નહીં તો તેનો સબબ શું લખીએ?

૪. અમારામાં બૈરાં માટીડાસાથે બેસીને જમેછે.

૫. અમારામાં પીરસવા રહેછે તે ઘરના ધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને બૈરાં માટીડાના પીરસનાર એકજ છે.

૬. અમારામાં પરગામવાળા બ્રાહ્મણસાથે જેને વહેવાર હોય તેને પંક્તિએ જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન તે ન્યાતના લોક તથા વહેવારભોજન તે પરન્યાતના બ્રાહ્મણ એનો ભેદ એ છે જે ન્યાતમાં દીકરી અપાય લેવાય છે, ને (ને) વહેવારવાળા જોડે તો જમવાનોજ વહેવાર છે, ને નોતરાંનો દેનાર ન્યાતમાં ને વહેવારમાં એકજ છે, તેમાં કાંઇ પટેલની રજાનું કારણ નથી.

૮. અમારામાં ઘરધણીનો બ્રાહ્મણ નોતરાં દેછે, ને તેને હક મળેછે, તેનું કાંઈ મુકરર નથી તો શું લખીએ, ને ઘરધણીના હુકમથી ફરેછે, ને ઘરધણી કહે તે પ્રમાણે નોતરાં દેછે.

૯. અમારામાં કાંઈ ન્યાતનો હક છેજ નહીં તો પરોણા લોક હક શાનો લે? ને લગન તથા અધરણી તથા જનોઇ તથા ક્રિયા વગેરે જે કાંઈ ખરચ આવે તેમાં ન્યાતીભોજન કરાવવું પડેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોરના દાપાનો હક છે, બીજા કોઇનો હક નથી.

૧૧. અમારામાં લાહાણાની રીતતો છે નહીં, ને પોતાની ખુશીથી કરે તો નામાદીઠ અપાય છે, ને દક્ષણાનો તો ન્યાતવાળાને આપવાનો ચાલ નથી.

૧૨. અમારામાં પરગામવાળાને કન્યા આપવા લેવાનો ધારો છે અસલથી, ને દોહરી જમણવારનો કાંઇ ચાલ નથી.

૧૩. અમારામાં શેઠપણાનો કાંઇ હક નથી.

૧૪. અમારામાં સર્વેની અનુમતીવના ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને વહેવામાં તથા ક્રિયામાં દક્ષણાના રૂ. ચાર ચાર અપાય છે, એ શિવાય પરચુરણ પૈસા લેવાય તે જુદા.

બ્રાહ્મણ—કનોજીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૨.

૧. અમે ઈશ્વર પાર્વતીના સ્થાપિત છઇએ ને જાતે કનોજીઆ બ્રાહ્મણ છઇએ, ને ગ્રંથ તો અમને માલમ નથી.

[1] ૧. પરચુરણ બાબત સમજવી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૩. ન્યાતનાં વાસણ છે નહીં તો શું લખીએ?

૪. પહેલા મરદ જમેછે ને પછી બૈરાં જમેછે.

૫. પીરસનારા જે શખસ પુરી કરેછે તે પીરસેછે, ને બીજો પીરસી શકતો નથી, ને બૈરાંના પીરસનાર પણ તેજ છે, ને પુરીના કરનાર જણ ૨) એ છે—હરીસંગ તથા દેવીસંગ—એ શિવાય બીજા કરી શકતા નથી, ને દહીંપુરીનો ચાલ છે, બીજું જમણ થતું નથી.

૬. પરગામવાળા પરોણા ન્યાત સંગાતે બેસીને જમેછે.

૭. વહેવારભોજનનો ચાલ નથી, ને ન્યાતીભોજન કરીએ છઇએ, દહીંપુરીનો ચાલ છે.

૮. નોતરીઆ નાઉધનસંગ છે, ને તેનો હક તો કાંઇ મુકરર નથી.

૯. ક્રિયામાં ન્યાત ૧ તથા લગનમાં ન્યાત ૧ જનોઇની ન્યાત ૧, વરવાળો પણ ન્યાત ૧ જમાડે છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક નથી.

૧૧. લગનના લાહાણાનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામ પરણી આવે તેની પાસે દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠપણાનો કાંઈ હક નથી.

૧૪. ન્યાતગોર છે નહીં તો કોને બદલીએ? જે હાજર હોય એથી કામ ચલાવીએ છઇએ.

બ્રાહ્મણ—તળાજીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૭૯.

૧. અમારી ન્યાતની કુલદેવી તુળજા માતા છે તે તળાજા બંદરમાં છે તેના સ્થાપિત છઈએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં ઓચ્છવ માતાનો માહા શુદ ૧૪ સે થાયછે, ઊઘરાણું કરીને કરીએ છઈએ.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાણીઆ જમાડે ત્યારે અમને કાંઇ દક્ષણા આપે ને[1] તેનાં વાસણ કરીએ છઇએ.

૪. અમારી ન્યાતી ભોજનનો કાંઇ મુકરર[2] બંદોબસ્ત નથી, કોઈ જમાડે તો બૈરી તથા મરદ સાથે.

૫. ઘરધણીના કહ્યાથી પીરસનાર રહે, પીરસનાર મરદ તથા બૈરાંના એકજ છે.

૬. પરોણા ન્યાતના પરગામથી આવે તે જમે.

૭. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીભોજન હોય તેવારે ઘરધણી નોતરાં દે, ઘરધણીના કહ્યાથી જેને કહે તે દે.

૮. એનો જવાબ સાતમા જવાબમાં છે.

૯. અમારી ન્યાતમાં જનોઈ તથા વીવાહ તથા અઘરણી તથા ક્રિયાભોજન સંપત્ત પ્રમાણે કરે, પરોણા આવે તે જમે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગનમાં ન્યાતના રૂપિઆ ચોરે વરને માથે છે તે આપે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પરગામ તથા ગામ કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે જમણવારનું કાંઈ નિમ નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠનો હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર નથી.

બ્રાહ્મણ—સિધેશ્વરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮૦.

૧. અમો રામચંદ્રના સ્થાપિત છઈએ, ને ન્યાતીનો કુળ ધર્મ સ્માર્ત તથા વૈષ્ણવનો છે, ને ન્યાતી આચાર વગેરે પાળવાનો કાંઈ જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાની ચાલ નથી.

૩. ન્યાતીનાં વાસણનો એ બંદોબસ્ત છે જે, ન્યાતી સર્વે મળીને વેરો કરીને બનાવેલાં છે તે સર્વે મળીને જે શખસને ત્યાં મુકે તે ધણીને ત્યાં રહેછે, ને જેને ત્યાં ન્યાતીનું ભોજન થાય તે ધણી જેને ત્યાં વાસણ મુક્યાં છે તે શખસને ન્યાતીએ ઠેરવેલા પૈસા ભાડાના કરીને આપીને લઈ જાયછે, તેને કોઈ અટકાવ કરતું નથી, ને જે શખસ ભાડાના પૈસા ન આપે તો તેને વાસણનો અટકાવ થાયછે, તેને કાંઇ ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૪. અમારી ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, ન્યાતમાં ત્રણ તડ છે તેમાંથી એક તથા બે તડ તથા ત્રણે તડ જેને ખુશીમાં આવે તેટલું કરે, ને એક ધણી ત્રણે તડ જમાડે તો એકઠું સર્વે જમેછે, ને

૧. અસલ કાગળમાં "ત" છે.

૨. અસલ કાગળમાં "મુકર" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

જમવા બેસે તે વખત મરદ તથા બૈરાં જુદાં જુદાં એકજ પંક્તિએ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને અગર ધણી બીજા શખસને કહે તો તેને કહેથી પણ પીરસવા રહેછે, તે પીરસનારા બીજી પંક્તિએ જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠાં છે, જુદાં જુદાં નથી.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણા ન્યાતીના હોય તે સાથે જમવા જમાડવાનો એક પંક્તિએ વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજનમાં પોતાનું એક તડ તથા બે તડ તથા ત્રણે તડ જમાડે તે તો ન્યાતીભોજન કહેવાયછે, ને સગાં સંબંધીને જમાડે તે વહેવારભોજન કહેવાયછે, ને ન્યાતનાં તથા વહેવારભોજનનાં નોતરાં શુકલ દેછે ને શ્રાદ્ધ સમચરીનાં નોતરાં પોતાનો ગોર હોય તે દેછે તેમાં ઉપર નોતરાં બાબતની વિગત લખેલી છે તે વાતમાં પટેલને પુછવાની જરૂર નહીં, ધણીની રજાથી સઘળે ફરેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઆ શુકલ છે, તેને એવાં કામમાં ન્યાતીમાં જે શખસ એક તડમાં યા બે તડમાં તથા ત્રણે તડમાં દક્ષણા થાય તોપણ પોતાના તડના શુકલને ન્યાતીના રાહ પ્રમાણે એક દક્ષણા જાદે નોતરીઆને આપેછે; ને ત્રણે તડ એકઠાં જમેછે ત્યારે તથા પોતપોતાનાં જુદાં જુદાં તડ જમે ત્યારે પોતપોતાનાં તડમાં નોતરાં ધણીના કહ્યા પ્રમાણે ઘેરેઘેર દેછે, તેને જુવાર વગેરેના કણ અપાયછે.

૯. અમારી ન્યાતમાં હરેક કામમાં કશી તરેહનો હક નથી, ને લગન તથા અધરણી તથા જનોઇ તથા ક્રિયા તથા મોશાળાં વગેરેનાં ન્યાતીભોજન મુકરર કરવાનો કાંઈ ધારો નથી, પણ જેને જેવું બની શકે ને ખુશીમાં આવે તે ધણી પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ખરચ કરે, તે વખત ન્યાતનાં પરોણાલોક એક પંક્તિએ જમેછે; હીસ્સો આપવાનો ચાલ નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતના બ્રાહ્મણનો હક દાપાં વગેરેનો વાણીયા તથા સોની તથા સુથાર તથા દરજી તથા ભાટ તથા લુહાર તથા કુંભાર તથા ઘાંચી તથા ધોબી વગેરેમાં હર કાંઈ શુભ અશુભ કાર્ય આવે તે વખત અસલ શિરસ્તા પ્રમાણે લેછે, પ્રાચીનથી લેતા આવ્યા તે વાસ્તે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગન વખત લાહાણું આપવાનો ચાલ નથી, પણ વરને માંડવે પોતપોતાના તડમાં શુક્લને જેવું બની આવે તે પ્રમાણે દક્ષણા અપાય છે, કોઇ શખસની ખુશીમાં આવે તો ત્રણે તડના શુકલને પણ આપેછે, ને ક્રિયાનું લાહાણું નીત ઘડા તથા લાડુ અમારી સ્વજ્ઞાતીમાં આપેછે, ને દક્ષણા બની શકે તેટલી ભીક્ષુકને આપેછે તેનો કાંઇ મુકરર ધારો નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની ઉપર કંઈ જમણવાર લેવાનો કાંઇ ન્યાતનો હક નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે તેમાં કાંઈ ન્યાતીના રાહ કરતાં જુદો બંદોબસ્ત નથી.

૧૩. શેઠપણાના હકનો કાંઇ ધારો નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર છેજ નહીં.

બ્રાહ્મણ—દેશાવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૦.

૧. અમો શીધમાતાજીના સેવક છઇએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચારનો ગ્રંથ બ્રહ્મપુરાણ છે.

૨. કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ કરીએ છઇએ, તેનો ખરચ ભીક્ષાવૃત્તિ કરીને કરીએ છઇએ, ને હર વરશ કરીએ છઇએ, તેની મુખત્યાર ન્યાત છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણનો બંદોબસ્ત કશો નથી, અમારા વાસણ શીધમાતાના દહેરામાં રહેછે તેનું પણ મુકરર નહીં; વાસણ બનાવવાં પડે ત્યારે ભીક્ષા કરીને કરીએ છઇએ, અટકાવ વાસણનો કોઈ કરે નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત કશો નથી, બ્રાહ્મણ બૈરાં સાથે જમવા બેસેછે.

૫. કોઇ શખસ પીરસવા રહેછે તેને ઘરધણી કહેછે, પીરસનાર બૈરાંના તથા બ્રાહ્મણના જુદા નથી, પંક્તિ ઉઠે ત્યારે ભોજન કરેછે.

૬. અમારામાં પરોણા તથા પરદેશવાળા (ને)એકઠા ભોજન કરેછે ન્યાતીમધે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. ન્યાતીભોજન તથા વહેવારભોજન એકજ છે. નોતરાંના દેનાર નોતરાં દેછે, ધરધણીના કહ્યાથી દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ બ્રાહ્મણ છે, તેને પેદાશ મધે ભોજન મળેછે, જમાડનારના હુકમથી દેછે નોતરાં.

૯. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા જનોઇ તથા અધરણી મોસાળું તથા ક્રિયા ન્યાતીભોજનમાં કશું મુકરર નથી, ને પરોણાના હીસ્સાનું મુકરર નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઇના દાપાનો હક કશો નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લેહેણું તથા દક્ષણાનું મુકરર નથી.

૧૨. કોઇ શખસ પરદેશ પરણી આવે તેનો ખરચ મુકરર નથી, પરગામ સાથે કન્યા આપવા તથા લેવાનો વહેવાર છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ શીધમાતા છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોરનું મુકરર નથી.

બ્રાહ્મણ—ખેડવા હુમડના ગોરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૧.

૧. અમો બ્રહ્માના સ્થાપીત છંઇએ, ને કુળદેવી સાવીત્રી તથા ગાયત્રી છે, ને બ્રહ્મરૂપી ખંડ ગામમાં અમારી ઉત્પત્તી છે, ને કુળધર્મ શાસ્ત્રને આધારે પાળીએ છઈએ, જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. અમો કુળદેવીનો ઓચ્છવ કરતા નથી, પણ અમારે દેશ થાયછે.

૩. અમારી ન્યાતના લોકોએ મલીને વાસણ બનાવેલાં છે, ને તે વાસણ જેને ઘેર ખરચ હોય તે લઇ જાયછે, ને પછી બીજા શખસને ઘેર ખરચ આવે તો બીજો શખસ લઇ જાય છે, એકને ઘેર વાસણ જાથુ મુકવાનું મુકરર નથી, જેને ઘેર ખરચ હોય તે લઈ જાય તે રાખેછે, ને વાસણ આપવામાં કોઈને અટકાવ થતો નથી, પણ ન્યાતમાં કાંઇ ટંટો હોય ત્યારે પંચની રજાથી વાસણ અપાયછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં બૈરાં બ્રાહ્મણ એક પંગતે બેસીને જમેછે.

૫. પીરસવા જેની ખુશીમાં આવે તે રહેછે, ને તે ન્યાત જમી ગયા પછે જમેછે, ને બ્રાહ્મણ બૈરાંના પીરસનારા એકઠાં છે.

૬. ન્યાતનો પરોણો ન્યાતીની સાથે બેસીને જમેછે.

૭. સકુટુંબ નોતરાં ફરે તેથી ન્યાતીભોજન માલમ પડેછે, ને જમવા આવજો એવી રીતે કહે તેથી વહેવાર કહેવાયછે, ને અમારામાં નોતરીઓ તથા પટેલ નથી તો રજાનું શું લખીએ ?

૮. અમારામાં નોતરીઓ નથી.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ મુકરર નથી, પણ લગનમાં કન્યાવાળો ન્યાત હડી કરે, તથા વરવાળો ન્યાત સાડીત્રણ કરે, તથા જનોઈની ન્યાત ૩, તથા અધરણીની ન્યાત ૧ કરવાનો ચાલ છે; પછી વધારે જમાડે તો પોતાની આબરૂ.

૧૦. અમારી ન્યાતનો હક વાણીયા દશા હુમડ તથા વીશા હુમડની ન્યાતો ઉપર છે તેની તપસીલઃ—

૧. લગનમાં ચોરીદાપું પરણામણી સુધ્ધાં વરવાળાપાસે રૂ. ૧૪) અંકે ચઉદ, તથા કન્યાવાળાપાસે રૂ. ૧૨), જુમલે રૂ. ૨૬) લીધામાં આવેછે.

૨. અધરણીનો ખોળો ભરે ત્યારે રૂ. ૧) તથા પંચમાસીના ખોળાનો રૂ. ०॥ અથવા બેઉ ખોળા સાથે ભરે તો રૂ.૧) લીધામાં આવેછે.

૩. પોતાની ન્યાતમાં લાહાણું કરે તો અમોને તેર લાહાણાં આપેછે.

૪. જજમાનની ન્યાત જમે ત્યારે અમારી ન્યાત પણ જમાડેછે, ને જજમાનની ન્યાતે નોતરાં દેવાનો અમારો હક છે, ને કદાપી પરણ્યાની ન્યાત હોય તો વર તથા કન્યાવાળા પાસે રૂ. ૧) એક એક નોતરાંનો લીધામાં આવેછે, એ પ્રમાણે દશાહુમડની ન્યાત ઉપર કર છે.

---

૧. વેહેવા કરે ત્યારે વરવાળા પાસે રૂ. ૧) તથા કન્યાવાળા રૂ. ०॥ જુમલે રૂ. ૧॥ ને ૧૪ ચઉદ પૈસા લીધામાં આવેછે.

૨. લગનમાં ચોરીદાપું તથા પરણામણી સુધ્ધાં વરવાળા પાસે રૂ. ૨૭) તથા કન્યાવાળા પાસે રૂ. ૪) લીધામાં આવેછે.

૩. અધરણીમાં રૂ. ૧) તથા પંચમાસીમાં રૂ. ાા ૯ એ શિવાય મોસાળાની દક્ષણા જુદી છે.

૪. લાહાણું કરે ત્યારે તેર લાહાણાં અમારી ન્યાતે આપેછે.

૫. શુભ અથવા અશુભની ન્યાત જમાડે ત્યારે નોતરાં દેવાનો અમારો હક છે, ને તેના રૂ. ૨ાા.

એ પ્રમાણે વીશાહુમડ પાસે લીધામાં આવેછે, એ શિવાય બીજી બાબતમાં તો ગોર જજમાન રાજીથઇને લે આપેછે, ને ઉપર લખેલો હક અમો પરાપુર્વેથી લેતા આવ્યા છઇએ, તે પ્રમાણે હાલ પણ લઇએ છઇએ.

૧૧. લગનમાં લાહાણાનો ચાલ નથી, ને દક્ષણાનું પણ કાંઇ મુકરર નથી.

૧૨. અમારામાં જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની પાસે એક ન્યાત લીધાનો હક છે, ને પરગામ કન્યા અપાય લેવાયનો વહેવાર છે.

૧૩. અમારામાં શેઠ પટેલ કોઇ નથી.

૧૪. ન્યાતગોર હુમડ વાણીયાના છઇએ, તે કોઇથી બદલાઇ શકતા નથી, ને અમારે ન્યાતગોર નથી તો શું લખીએ?

વાણિયા–અગરવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૫૮.

૧. અમો જ્વાળામુખી દેવીના સ્થાપિત છઈએ, ને અમારી ન્યાતમાં વલ્લભકુળનો આચાર પાળીએ છઇએ.

૨. કુળદેવીનો ઓચ્છવ ભાદરવા સુદ ૨ જે કરીએ છઇએ, ને તે ઓચ્છવના ખરચના રૂપિઆ પંચાયતમાંથી ઊઘરાણું કરીને કરીએ છઈએ તથા એ ઓચ્છવના કામકાજમાં અમારો ગોર મુખત્યાર છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતી ભોજનનો બંદોબસ્ત એ જે, જેને જે મળે તે જમાડે ને જમવાની વખત એ જે બપોર પછી તે કલાક પાંચ વાગતાથી તે ૭ વાગતે જમીએ છઇએ, ને ત્યાર પછી જે મોડો આવે તે ઘરમાં બેસીને જમે, ને મરદ તથા બૈરાં એક પંગતે બેસીને જમેછે, ને અગર બીજી પંગતે પણ બેસીને જમેછે, એ પણ રીત છે.

૫. પીરસવાને સારૂ જે માણસ રહે તેનું એ જે, જે શખસને ઘેર ન્યાત જમતી હોય તે શખસ કહે ત્યારે પીરસવાને સારૂ રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે, ને તે પીરસનાર પહેલાંથી સુકડી કરેછે, ને ન્યાત જમી ગયા પછી જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતી સાથે જમાડવાનો વહેવાર એ જે, અમારી ન્યાતના લોકને ઘેર કોઇ સગો પરોણો આવેલો હોય તેને ન્યાતના લોક સાથે તેડી લાવેછે ને તે પરોણો ન્યાતમાં સાથે બેસીને જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજન નોતરાં ગોર દે ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણવું, તથા વહેવારભોજન એ જે, જે શખસને ઘેર હોય તે શખસના ઘરનું માણસ નોતરાં દેવા નીકળે ત્યારે વહેવાર ભોજન જાણવું; ને જે શખસને ઘેર ન્યાત જમતી હોય, તે શખસના કહ્યાથી ગોર નોતરાં દેછે; ને અમારી ન્યાતમાં પટેલ નથી તો રજાનું શું લખીએ ?

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં તો ન્યાતગોર દેછે, ને જે શખસને ઘેર ન્યાત જમતી હોય તે ઘરધણીના[1] કહ્યાથી ન્યાતે પરોણા પઈ સાથે નોતરાં દેછે ને તેને ઘેરઘેરથી મુઠી મુઠી દાણો, તથા જે શખસને ઘેર ન્યાત જમતી હોય તેની પાસે સીધું એક તથા રૂ. ૦ા લે, એ હક છે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતીભોજન કરાવવું પડેછે, તેની વિગત લગનમાં વરવાળો ન્યાત ૫), તથા કન્યાવાળા ન્યાત ૫) જમાડે, તથા અધરણીમાં ન્યાત ૩) જમાડે, ને ક્રિયાની ન્યાતો ક્રિયા બાબતના નંબર ૬) ની કલમ ૧૩ મીમાં લખી છે તે પ્રમાણે જમાડે એ ન્યાતનો હક મુકરર છે, એટલી ન્યાતો જમાડ્યાવના

૧. અસલ કાગળમાં "ધરણીના" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ચાલે નહીં, ને એ કરતાં કોઈ શખસ પોતાના ઊમંગથી વધતી ન્યાત જમાડે તો તેની ખુશી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ગોરનો હક દાપાં વગેરે હરેક બાબત ઉપર મુકરર છે તેની વિગતઃ—

ગોત્રજ કહાડે ને હાથો ચોડે તે વખત રૂ. ૧) વરવાળા આપે તથા રૂ. ૧) કન્યાવાળા આપે, ગ્રહશાંતકને દહાડે પરચુરણ પૈસા મલીને કુલ્લે રૂ. ૩) ત્રણ વરવાળો તથા કન્યાવાળો રૂ. ૩) આપે.

લગન સમે કન્યાવાળા ચોરીનું દાપું તથા પરચુરણ પૈસા મલીને રૂ. ૬ાા આપે, તથા વરવાળા પણ ઊપર લખ્યા પ્રમાણે દાપું તથા પરચુરણ પૈસા સુદ્ધાં રૂ. ૭ાા આપે.

હરેક બાબતમાં જે શખસ મોસાળું કરે તે શખસ રૂ. ૦ાા ગોરને આપે.

પંચમાસીની રાખડી બાંધે ત્યારે વરવાળા રૂ. ૦ાા આપે, અધરણીમાં ખોળો ભરે તથા નામ પાડે તેમાં રૂ. ૧ાા વરવાળા આપે.

પહેરામણી કુંવારે માંડવે તથા લગનની સુદ્ધાં તેમાં રૂ. ૦ાા કન્યાવાળા ગોરને આપે, વેહેવા મેળવે ત્યારે વરને ઘેરથી તથા કન્યાને ઘેરથી રૂ. ૧) એકેકો આપે.

ક્રિયા બાબતમાં રૂ. ૬ાાા આપે તેની તપસીલ, પૈસા ૧૦ દશાને દહાડે, તથા અગીઆરમાને દહાડે કાષ્ટા ખરચ તથા દક્ષણા પરચુરણ સર્વે મળીને કુલે રૂ. ૨ાા, તથા રૂ. ૦ાા ૧૩ પૈસા બારમાને દહાડે, તથા તેરમાને દીવસે સરામણી તથા દક્ષણા સર્વે મળીને રૂ. ૧) ૧૩ પૈસા, તથા વરસીની લીલ પરણાવે ત્યારે તરભાણુ તથા મુરતી તથા પરચુરણ ખરચ સર્વે મળીને રૂ. ૨ાા આપે, ને એ શિવાય મરનારની પછવાડે સજ્યા[1] દાન આપેછે, તેનો આંકડો મુકરર લખ્યો નથી, પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે આપેછે.

એ ઊપર લખ્યા પ્રમાણે ન્યાતગોરનો હક મુકરર છે, ને એ શિવાય બીજી બાબતમાં પોતપોતાની સંપત્ત પ્રમાણે આપીએ છઇએ.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું લાહાવાનો જે ચાલ મુકરર છે તે નંબર ૬) માં લખ્યો છે, ને લગનમાં લાહાણું લાહાવાનો અસલથી ન્યાતનો બંદોબસ્ત એ છે જે, લગનમાં વરને ત્યાં તથા કન્યાને ત્યાં રતીજોગો અમારામાં ગણેશ બેસાડે ને ગોત્રજ કહાડે તે દહાડે ન્યાતનાં બૈરાંને ગીત[1] ગાવા બોલાવે, ને આખીરાત ગીત ગવડાવે, ને તેને બીજે દહાડે સવારના ૫હોરમાં તે શખસ તમામ ન્યાતે લાહાણુદીઠ કોપરાં સુકાની કાચલી ૧ તથા ખારેક ચાર તથા પૈસા ૪ લાહે, તથા ગોરવમાં ચોરીએ કે કન્યાવાળા તમામ ન્યાતે માથાદીઠ જણ ૧) કે પૈસા ૧૮) આપે, ને સોપારી સાત સાતના સાતા ૨૩ તો બૈરાંને, તથા છોકરીને, તથા છોકરાને આપવાનો ચાલ છે, મરદને આપવાનો ચાલ નથી, પણ છોકરાની ઊમર વરસ ૧૦ સુધીની થાય ત્યાંસુધી તેને સોપારી આપવામાં આવેછે, ને (તથા) વરવાળા પણ ઊપર લખ્યા મુજબ પૈસા ૧૮) તથા સોપારી સાત સાતના સાતા ૨૧ આપે એ પ્રમાણે લગનના લાહાણાનો ચાલ અસલથી મુકરર છે ને અગર ઉપર લખેલા સોપારીના સાતા કોઇ શખસને બૈરી નહીં હોય ને તે શખસ લાહાણું જુદું લેતો હોય તો તેવા શખસને વરવાળા તથા કન્યાવાળા પૈસા ૧૮ અરાડ, ને સોપારીના સાતા સર્વે આપે સહી, ને જે શખસ ઉપર લખેલું લાહાણું સર્વે લગનમાં ન લાહેતો તે પંચાયતનો ગુનેહગાર થાય સહી, પંચાયતની તથા ન્યાતગોરની નજરમાં આવે તેવી તેને શીક્ષા કરવામાં આવે સહી.

૧૨. અમારામાં પરગામમાં પરણવા જાય તો તેના ઉપર ન્યાતનો કશો હક છે નહીં, તથા પરગામવાળાસાથે કન્યા લેવા આપવાનો ચાલ છે, ને તેનો કાંઇ બંદોબસ્તછે નહીં.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ છે નહીં તો શું લખીએ?

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બદલાતો નથી તથા જે કાંઇ ગોરનો હક છે તે તો કલમ ૧૦ માં લખ્યો છે.

વાણિયા—નાદોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." **અંક ૧૮૧.**

૧. અમો માતા મહાલક્ષમીના સ્થાપિત છઈએ, ને કુળધર્મ તો વૈષ્ણવનો પાળીએ છઈએ, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે બીજો પાળવાનો ચાલ નથી.

[1] અસલ કાગળમાં "શોજા" છે.

[1] અસલ કાગળમાં "ગોદ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. કુળદેવીનો ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૮ નો છે, પણ બની આવે ત્યારે કરીએ છઇએ, ને તેનો ખરચ પંચાયતમાંથી ઉઘરાણું કરીને કરીએ છઇએ, ને હર વરસ ઓચ્છવ કરવામાં શેઠ મુખત્યાર છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ તો અસલથી નથી, ને આજ પછી થાય તો પંચાયતની નજરમાં આવે ત્યાં મુકશે.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે જે બૈરાં તથા મરદ સર્વે એક પંગતે બેસીને, જગા ન હોય તો પહેલાં બૈરાં બેસીને જમેછે, ને મરદ પછી બેસીને જમેછે, એજ અમારો ચાલ છે.

૫. જે લોક પીરસવા રેહેછે તે શેઠ વગેરે જણ ૪ પહેલા એકડાનાં કરનાર જેને કહે તે ધણી પીરસવા રહે તથા ઘરધણી ન્યાતનો જમાડનાર પણ પીરસે સહી, ને પીરસનાર પોતાની ખુશીમાં આવે ત્યારે જમેછે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનાર એકજ છે.

૬. અમારામાં પરગામનાં પરોણાને ઘરમાં બેસાડીને જમાડીએ છઇએ એજ અસલથી ચાલ છે, ને પરતડનાને પણ ઘરમાં બેસાડીને જમાડીએ છઇએ, ને છોકરી પરતડમાં આપીએ છઇએ, તે છોકરી ન્યાતમાં બેસીને જમેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં તો નોતરાં ન્યાતગોર દેછે, ત્યારે ન્યાત સહી થાયછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં ઘરધણી જેને કહે તે દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં તો નોતરાં ન્યાતગોર દેછે, તેને રૂ. ૦। તથા સીધું ૧ શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૯. લગનમાં વરવાળાપાસે રૂ. ૧) તથા કન્યાવાળા પાસે રૂ.૧) પંચાયતનો હક લીધામાં આવેછે, ને ન્યાત જમાડવાનું તો એ જે લગનમાં વરને ઘેર ન્યાત ૨ તથા કન્યાને ઘેર ન્યાત ૨ જમાડે, ને કદાપી પરતડમાં કન્યા આપે અથવા લે તો ૩ જમાડેછે, ને લગનમાં વર તથા કન્યાવાળા આદમીદીઠ નાળીએરના પૈસા ૨ બે આપવાનો ચાલ છે, ને પછી મળે ને વધારે કરે તેને ન્યાતવાળા કોઈ અટકાવ કરી શકતું નથી.

૧૦. એ સવાલનો અમારામાં ચાલ નથી.

૧૧. અમારામાં લગનનું લાહાણું જે કરે તે પોતાની શક્તિપ્રમાણે કરે સહી, એનો કાંઇ નિમ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી અથવા પરતડની કન્યા લાવે અથવા આપે તેના ઉપર ન્યાત ૩ જમવાનો હક છે, ને પલ્લું તો ન્યાતના ધારાપ્રમાણે આપવું લેવું, તે ધારાથી વત્તું આપે તો અથવા લે તો પંચાયતનો ગુનેહગાર, ને જે શખસ પરગામ તથા પરતડમાં કન્યા આપે અથવા લાવે તે ધણી પહેલાં એકડાના કરનાર શેઠ તથા જણ ૪ જુમલે જણ ૫ ને પુછીને કરે ને પુછ્યાવગર કરે તો પંચાયતનો ગુનેહગાર.

૧૩. શેઠપણાનો હક એ છે જે પંચાયત મેળવવી હોય ત્યારે અથવા ન્યાત જમાડવી હોય ત્યારે બ્રાહ્મણ શેઠના હુકમથી ફરે, ને પહેલો એકડો કરવાનો શેઠનો હક છે.

૧૪. અમારામાં સર્વે લોકોની અનુમતીવના ન્યાતગોર બદલાતો નથી.

વાણિયા—મોઢવીશા અરાડજા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૨.

૧. અમો શ્રીરામજીના સ્થાપિત છઇએ, ને શ્રી વલભકુળના શ્રી આચારજીના માર્ગપ્રમાણે ચાલીએ છઇએ.

૨. અમો ઓચ્છવ શ્રી રામજીના નામનો ચૈત્ર સુદ ૧૦ મે કરીએ છઇએ, ને એનો ખરચ ન્યાતની પેદાશમાંથી તથા ન્યાતના વેરામાંથી થાયછે, ને ન્યાત મળીને જેને આપે તે ધણી કરી શકેછે.

૩. ન્યાતના વાસણ ન્યાતગોરને ઘેર હાલમાં રહે છે, ને વાસણ પંચાયતની ઉપજમાંથી બનેછે, જે શખસ ન્યાતી જમાડવાનો હોય તે ધણી યાદદાસ્ત લખી. આપીને લઇ જાયછે, ને જે વાસણ નથી લઇ જતા તે ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં ને જે વાસણ લઇજાય છે, ને તેનો હક આપેછે, તે સંવત ૧૮૮૨ ના સાલમાં કાગળ કરેલો છે તે અમારે કબુલ છે.

૪. ન્યાતીભોજનનું કાંઇ મુકરર નથી, ને બૈરાં પહેલાં જમેછે, ને બીજી પંક્તિએ માટીડા જમેછે, ને બૈરાં તથા માટીડા એકડાએ જમેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. પીરસનાર સગાઓ ને બીજા પણ ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંનાં પીરસનાર એકજ છે, ને પંક્તિ ઉઠયા પછી પીરસનાર જમેછે.

૬. પરોણા ગામથી આવ્યા તે ન્યાતી પ્રમાણે જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં ઘરધણીની રજા લઇને ન્યાતગોર દેછે, ને વહેવારનાં નોતરાં ઘરધણી જેને કહે તે દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર નોતરાં દેછે, ને ઘરધણીની રજાથી પરોણા સુદ્ધાં ન્યાતે નોતરાં દેછે, એવા કામમાં ગોરને સીધું આપેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક એ છે જે વેહેવાની ન્યાત ૧), તથા અઘરણીની ન્યાત ૧), તથા ક્રિયાની ન્યાત ૧), એ ત્રણ ન્યાતો જમવાનો ચાલછે, ને પંચાયતનું દાપું અઘરણી આવે તેનીપાસે રૂ. ૨) લેછે, ને કન્યા પરણે ત્યારે રૂ. ૫), તથા કોઈ પરદેશી પરણે ત્યારે સેકડે ૧) કે રૂ. ૧॥ લેછે, એશિવાય બીજો હક ન્યાતનો નથી.

૧૦. બ્રાહ્મણના દાપાનો હક વર કન્યા પરણે ત્યારે તથા અઘરણી તથા ક્રિયામાં પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે, કાંઇ મુકરર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું લાહે ત્યારે બ્રાહ્મણને પણ આપેછે, ને દક્ષણા લગન તથા ક્રિયામાં સંપત્ત પ્રમાણે આપેછે, કાંઈ મુકરર નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તે ઉપર દોહરો ખરચ નથી, ન્યાતી પ્રમાણે ચાલે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ છે નહીં, પણ અમારા શ્રીરામજી છે તેની પુજા સર્વે પંચાયત મળીને કરેછે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બદલાતો નથી પણ પંચાયતની મરજી હોય તો બદલી શકેછે, ને ન્યાતગોરનો હક તો હરેક કામમાં છે, પણ અઘરણીમાં રૂ. ૦॥ લવાજમ છે, તથા ચોરીદાપું શિરસ્તા પ્રમાણે આપે ને ક્રિયાનો પણ શિરસ્તા પ્રમાણે હક આપે, ને રામજીની પુજાના તથા મોસાળા વગેરેના પૈસા છે તે આપેછે.

વાણિયા–મોઢ માદળીઆ દશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૩.

૧. અમો શ્રીરામજીના સ્થાપિત છઇએ, ને શ્રીવલભ કુળના શ્રી આચારજીના માર્ગ પ્રમાણે ચાલીએ છઈએ.

૨. અમો ઓચ્છવ શ્રીરામજીના નામનો ચૈત્ર શુદ ૧૦ મે કરીએ છઈએ, ને એનો ખરચ ન્યાતની પેદાશમાંથી તથા ન્યાતના વેરાથી થાયછે, ને ન્યાત મળીને જેને આપે તે ધણી કરી શકેછે.

૩. ન્યાતના વાસણ ન્યાતગોરને ઘેર હાલમાં રહેછે, ને વાસણ પંચાયતની ઊપજમાંથી બનેછે, જે શખસ ન્યાતી જમાડવાનો હોય તે ધણી યાદદાસ્ત લખી આપીને લઇ જાયછે, ને જે વાસણ નથી લઇજતા તે ન્યાતબાહાર કહેવાય નહિ.

૪. ન્યાતીભોજનનું કાંઈ મુકરર નથી ને બૈરાં પહેલા જમેછે, ને બીજી પંક્તિએ માટીડા જમેછે ને બૈરાં તથા માટીડા એકઠાઓ જમેછે.

૫. પીરસનાર સગાઓ ને બીજા પણ ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે, ને પંક્તિ ઊઠયા પછી પીરસનાર જમેછે.

૬. પરોણા ગામથી આવ્યા તે ન્યાતી પ્રમાણે જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજનના નોતરાં શેઠની રજા લઈને ન્યાતગોર દેછે, ને વહેવારનાં નોતરાં ઘરધણી જેને કહે તે દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર નોતરાં દેછે, ને શેઠની રજાથી પરોણા સુદ્ધાં ન્યાતે નોતરાં દેછે, એવા કામમાં ગોરને સીધું આપેછે.

૯. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીભોજન કરવાનો ચાલ છે, વહેવાર તથા લગન તથા અઘરણી વગેરેમાં ચાલ છે, ને મળે તે પ્રમાણે કરેછે, ને ન્યાત ૧) જમેછે ત્યારે રૂ. ૦I) વાસણની મરામતને કાજે ન્યાતમાં આપે ત્યાર પછી દાળ પીરસે, ને ક્રિયા બાબતનો જવાબ નંબર ૬ ની તેરમી કલમમાં લખેલો છે.

૧૦. બ્રાહ્મણના દાપાનો હક વર કન્યા પરણે ત્યારે તથા અઘરણી તથા ક્રિયામાં પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે, કાંઈ મુકરર નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું લાહે ત્યારે બ્રાહ્મણને પણ આપેછે, ને દક્ષણા લગન તથા ક્રિયામાં સંપત્ત પ્રમાણે આપેછે, કાંઈ મુકરર નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તે ઊપર દોહરો ખરચ નથી, ન્યાતી પ્રમાણે ચાલ છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠનો કાંઇ હક નથી, પણ હુકમ તો છે તે માફક મામુલ ચાલેછે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બદલાતો નથી, પણ પંચાયતની મરજી હોય તો બદલી શકેછે, ને ન્યાતગોરનો હક તો હરેક કામમાં છે, પણ કાંઈ મુકરર નથી.

વાણિયા–મોઢ દશા અરાડજા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૪.

૧. અમે શ્રી રૂઘનાથજીના સ્થાપિત છઇએ ને કુળધર્મનો તો વૈષ્ણવનો માર્ગછે, ને ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ કાંઈ મુકરર જાણ્યામાં નથી તો શું લખીએ?

૨. અમો ઓચ્છવ શ્રીરામજીના નામનો ચૈત્ર શુદ ૧૦ મે કરીએ છઇએ, ને એનો ખરચ ન્યાતની પેદાશમાંથી તથા ન્યાતના વેરામાંથી થાયછે, ને ન્યાત મળીને જને આપે તે ધણી કરી શકેછે.

૩. ન્યાતના વાસણ ન્યાતના લોકની નજરમાં આવે તેને ઘેર રહેછે, ને વાસણ પંચાયતની ઊપજમાંથી બનેછે, જે શખસ ન્યાતી જમાડવાનો હોય તે ધણી યાદદાસ્ત લખી આપીને લઇજાયછે, ને જે વાસણ નથી લઇજતા તે ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે બૈરાં પહેલાંથી દીવા થયા આગમજ જમેછે, ને પછી મરદ જમેછે, ને ગોરવ તથા વરોઠીની રાત થાય તેની ચંતા નહીં. ને કોઇ વખત મરદ તથા બૈરાં એકી પંગતે બેસીને પણ જમેછે.

૫. પીરસનાર સગાઓ ને બીજાપણ ધરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે, ને પંક્તિ ઊઠયા પછી પીરસનાર જમેછે.

૬. અમારી ન્યાતનો બાહારથી જે કોઈ આવેછે તેને ન્યાતમાં બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં શેઠની રજા લઈને ન્યાતગોર દેછે ને વહેવારનાં નોતરાં ઘરધણી જેને કહે તે દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર નોતરાં દેછે, ને શેઠની રજાથી પરોણાસુદ્ધાં ન્યાતે નોતરાં દેછે, એવા કામમાં ગોરને સીધું આપેછે.

૯. ન્યાતનો હક એ છે જે અસલથી લગનમાં ચોરીદાપું પંચાયતનું વરવાળો રૂ. ૫ આપે, તથા કન્યાવાળો રૂ. ૧૧ આપે, ન્યાતનો હકછે; ને બીજી બાબતમાં સીમંત આવે તેવારે રૂ. ૧) એક તથા છોકરો પહેલા ખોળાનો આવે ત્યારે રૂ. ૧) આપે, શિવાય બીજો કશો ન્યાતનો હક નથી, ને ન્યાતીભોજન કરાવવાનું એ જે લગનની ન્યાત (૨) વરવાળો તથા કન્યાવાળો ન્યાત (૨) જમાડે તથા સીમંતની ન્યાત ૧) કરે તથા તેરમાની ન્યાત (૧) કરે. ને એ કરતાં વધારે કોઈ જમાડે તો મુખત્યાર છે ને કોઇ નાચાર હોય ને નહીં જમાડે તેનો મુજાખો નહીં.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક છે, પણ મુકરર નથી.

૧૧. લાહાણાનો ચાલ છે, પણ જેને મળેછે તે ખુશીથી કરેછે, ને નહી મળે તો તેની કાંઇ જરૂર નથી.

૧૨. પરગામ પરણી આવે તેની પાસે કાંઇ જમણવાર કરાવવાનું મુકરર નથી, પોતાની ખુશીથી કરેછે, ને અમારી ન્યાતમાં મુંબાઇ તથા અલીબાગ તથા ખાનદેશ એ સર્વે દેશમાં અસલથી કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે તે કબુલ છે, પણ એશિવાય બીજા દેશાવરમાંથી કન્યા લાવીએ સહી, પણ આપવી નહીં, ને અગર તે દેશાવરનો વર સુરતમાં અથવા મુંબાઈમાં ઘરમાંડીને જાથુ રહે તો તેને કન્યા આપીએ, ને એમ કરતાં તે શખસ ઘરબાર ઉપાડીને પોતાને દેશ જાય તો તે શખસ ન્યાતબાહાર રહે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ ખુશાલ માણેકચંદ છે, ને શેઠનો હુકમ પંચાયત ઉપરછે, ને જ્યારે શેઠ પંચાયત મેળવે ને કોઈ શખસ નહીં આવે તો સવાપૈસો ગુનેહગારીનો આપે, ને ન્યાતમાં કોઈ બેઅદબીથી શેઠને ગાળ દે તો રૂ. ૧૧ ગુનેહગારીનો પંચાયતમાં આપે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બદલાતો નથી, પણ પંચાયતની મરજી હોય તો બદલી શકેછે, ને ન્યાતગોરનો હક તો હરેક કામમાં છે, પણ મુકરર નથી.

વાણિયા—દશા ખડાયતા સુરતી તથા અમદાવાદી તથા ઉમરેઠીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૫.

૧. અમો કોટારેશ્વરજીના સ્થાપિત છઈએ, તથા કુળધર્મ તો વીષ્ણુમાર્ગીનો છે, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે બીજો પાળવાનો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલછે, પણ અમારામાં તડ ત્રણ છે તેમાં સુરતી તથા અમદાવાદી તથા ઉમરેઠી એ ત્રણે તડનો વહેવાર બારે દહાડા એકઠો છે, ને ઓચ્છવ પોત પોતાના તડમાં જુદો જુદો કારતગ સુદ ૧૨ ને દીવસે કરીએ છઈએ, ને તેનો ખરચ પોતપોતાના તડની ઉપજમાંથી કરે, ને ઉપજ નહોય તો પોતપોતાના તડમાં ઉઘરાણું કરીએ છઈએ, ને હરવરસ ઓચ્છવ કરવામાં પોતપોતાના તડવાળા જેને બીડૂં આપે તથા જેના નામની ચીઠી આવે તે કરેછે, ને હવન મોટું તડ સુરતીનું કરેછે, ને તે દહાડે ખંડાયતા બ્રાહ્મણની ન્યાતપણ સુરતી તડમાં જેને માથે ઓચ્છવ હોય તે જમાડેછે, ને એમ કરતાં કોઇ વગર ઉઘરાણે ત્રણે તડ સુરતીમાંની આસામી જમાડે તો એકઠા જમીએ છઇએ, ને હવને તો સુરતી તડમાં જેને માથે ઓચ્છવ હોય તે બેસેછે, ને અમદાવાદીવાળા તથા[1] ઉમરેઠીવાળા એકઠો ઓચ્છવ વગર ઉઘરાણે કરેતો જમીએ છઇએ, ને હવને તો સુરતી તડમાંનો બેસેછે.

૩. ન્યાતના વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે અમારામાં તડ ત્રણ છે, તેમાં પોતપોતાના તડના વાસણ જૂદાં છે, ને તે વાસણ પોતપોતાના તડની હાંસલમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને લઇજવા સારૂ પોતપોતાના તડના પટેલનો હુકમ જોઇએ, ને તે પોતપોતાના તડમાં વપરાયછે, ને તે વાસણઉપર પટેલનો તથા તડના લોકનો હુકમ છે, ને ન્યાતબાહારિયાને વાસણ આપતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનમાં કાંઇ બંદોબસ્ત નથી, જેને મજે તે કરે, ને પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછે મરદ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠાં છે, ને પીરસનાર આગળ પાછળ ગમે ત્યારે જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને ન્યાતની સાથે બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે, જે ન્યાત જમવાની હોય ત્યારે શેઠની રજાથી ન્યાતગોર નોતરાં દેછે, ને વહેવારભોજન તથા તડ જમતું હોય તો પોતપોતાના તડનો ગોર નોતરાં દેછે, ને ન્યાતગોરને કહે તો ગોર પણ દેછે.

૮. અમારામાં નોતરીઓ ન્યાતગોર છે, શીવશંકરના છોકરા નથુ તથા ડાહ્યો છે, ને તેને એવા કામમાં ન્યાત જમાડનાર ઘરધણી સીધુ ૧) તથા રૂ. ૦। આપે એ હક છે, ને ઘેર ઘેરથી દાણા મળેછે.

૯. ન્યાતનો હક એ છે જે જેને ત્યાં ન્યાત જમે તે શખસ રૂ. ૧। ન્યાતમાં આપે, ને જેને ત્યાં લગન હોય તેને આગલે દહાડે વરવાળો સોપારી શેર ૦। માટીડાને તથા છોકરાને આપે, ને તે દહાડે કન્યાવાળો પણ આપે, ને બૈરાંને આપવાનો ચાલ નથી, ને જો સુરતી તડમાં અપાતા હોય તો સુરતી તડના શેઠને રૂ. ૧। આપે, ને અમદાવાદીમાં અપાતા હોય તો અમદાવાદીના પટેલને આપે, ને ઉમરેઠીમાં અપાતા હોય તો તે તડમાં આપે, ને રૂ. ૧। માંથી રૂ. ૦। ન્યાતગોરને આપે, ને એ પ્રમાણે ખડાયતા બ્રાહ્મણને પણ સોપારી આપે, ને એ કરતાં બીજો ન્યાતનો હક છે તે મુકરર લખ્યામાં આવતો નથી, ને લગન તથા અઘરણી તથા ક્રિયા તથા મોસાળા વગેરેમાં ન્યાતીભોજન પોતાની આબરૂ પ્રમાણે કરેછે, કાંઇ મુકરર નથી.

૧૦. લગનમાં માસ્તાનનું ચોરી દાપુંછે, પરચુરણની પહેલી કલમમાં લખ્યું છે, ને લગનના મોસાળામાં રૂ. ૦॥ જેને ત્યાં મોસાળું ઉતરે તે આપે ને અઘરણીમાં રૂ. ૦॥ આપે, ક્રિયામાં રૂ. ૦॥ આપે, એ સર્વે માસ્તાનનું દાપું તે ઘરધણી પોતે વહેંચી આપે, એમાં કોઇ બ્રાહ્મણ લડાઇ ટંટો કરે નહીં.

---

૧. અસલ કાગળમાં "તથા" નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. લગન તથા ક્રિયાનું લાહાણું જુદું છે, પણ જેની ખુશીમાં આવે ને મળે તો કરેછે, એ વાતનું કાંઇ મુકરર નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવવાનો ચાલ છે, ને દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં કોઇ કન્યા આપે, ને પરણાવે તો કન્યાવાળાને ન્યાતબાહાર મુકીએ ને વરવાળો અહીંયા રહે તો તેને પણ ન્યાતબાહાર મુકીએ, ને પછી ન્યાતના બાળગોપાળ મળીને રાજી થઇ તેની કને સીજા લઇને ન્યાતમાં લઇ શકીએ છઇએ, ને પરશોતમ વંટીદાશ તથા શખીદાસ શંકરદાસ એની ઓલાદથી કન્યા બાહાર દેછે, એ બે ઘરવાળાને કોઇ ન્યાતવાળા પુછી શકતા નથી, એઓને છુટી છે.

૧૩. શેઠપણાનો એ હક છે જે શેઠની રજાવના ન્યાતગોરથી ન્યાતે નોતરાં દેવાય નહીં, જમાડનાર ઘરધણી શેઠની રજા લઈ આવે ત્યારબાદ ન્યાતગોર ન્યાતે નોતરાં દે, ને ન્યાતમાં કાંઇ એક કજીયો પડયો હોય ને ન્યાત મેળવવી[1] હોય તો શેઠની રજાવના મળે નહીં, ને શેઠને પહેલો એકડો કરવાનો હકછે, ને લગનને આગલે દહાડે સોપારી લહવાયછે તે શેઠની રજાવના લહવાય નહીં, ને સઘળી અમારી ન્યાતઉપર શેઠનો હુકમ છે, શેઠના કબજામાં સુરતી તડનાં વાસણ રહેછે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતીવના ન્યાતગોર બદલાય નહીં, ને ન્યાતગોરનો હક છે તે અમારા પરા પુર્વેથી ચાલ્યો આવ્યોછે તે પ્રમાણે આપીએ છઈએ તેની વીગત—ન્યાત જમે ત્યારે રૂ. ૦। ને સીધું ૧) આપે, ને ન્યાતે સોપારી લાહે તોપણ રૂ. ૦। ને સોપારી શેર ૦। આપે, ને લેહેણું લાહે ત્યારે પણ ૧ આપે, વર કન્યા પરણે ત્યારે વરવાળો રૂ. ૦॥ ૨ પૈસા આપે, ને એ પ્રમાણે કન્યાવાળો પણ આપે.

૧૫. પરગામથી શેહેરમાં આવીને ઘરમાંડીને રહે ને તડમાં દાખલ થવાની મરજી હોય તે તડનું કર તથા તડ જમાડીને દાખલ થાય, અગર ન કરે તો પરોણા દાખલ જમાડીએ.

૧ અસલ કાગળમાં " મેલી " છે.

વાણિયા—ખડાયતા પાંચાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૬.

૧. અમો કોટારેશ્વરના સ્થાપિત છઈએ ને કુળધર્મ તથા ન્યાતી આચાર શાસ્ત્રને આધારે પાળીએ છઇએ, જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કારતેગ સુદ ૧૨ શે કોટારેશ્વરના નામનો કરીએ છઈએ ને તેનો ખરચ ન્યાતમાં ઊઘરાણું કરીને કરીએ છઇએ, અથવા કોઇ શખસ પોતાની ગીરેનો ખરચ પણ કરેછે, ને જે આગળ પડીને ખરચ કરે તે હવન કરવા બેસેછે.

૩. હાલમાં વાસણ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૪. ન્યાતમાં અબોટીયાં પેહેરીને જમવા બેસેછે, ને મરદ તથા બૈરાં એક પંગતે બેસીને જમેછે.

૫. પીરસવાનું ઘરધણી કહે તે પીરસેછે, ને પંગત ઊઠીગયા પછી પીરસનાર જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણા ન્યાતમાં ખપતા હોય તો ન્યાતમાં બેસીને જમેછે.

૭. ન્યાત જમાડવી હોય ત્યારે ગોરપાસે નોતરાં ફેરવેછે, ને સગાંવાહાલાં જમાડે ત્યારે ઘરધણી જેને ફરમાવે તે શખસ નોતરાં દેવા ફરેછે, ને તેમાં શેઠની રજા લેવાની જરૂર નથી.

૮. ન્યાતગોર નોતરાં દેછે, તેને પોતાના હક માફક મળ્યાં કરે, ને ખરચ કરનાર ઘરધણીના કહ્યાથી ફરે, ને કાંઇ અટકાવ હોય તો ન્યાતના લોક મળે ને ગોરને રજા આપે તો ફરેછે.

૯. લગન થયા પછી પેહેરામણી કરે તે દીવસે મરદદીઠ સોપારીની મુઠ ૨) શેર ૧ ને આશરે આપેછે, તથા બૈરાંદીઠ સોપારી ૧૦) આપેછે તથા લગનમાં વરનો ધણી ન્યાત ૨) જમાડે તથા કન્યાનો ધણી ન્યાત ૩ જમાડે, અગર સુરતના રેહેનારની છોકરી બાહાર જઇને પરણાવે તેપણ ન્યાત સુરતમાં જમાડેછે, કદાપી પરદેશનો વર સુરત પરણવા આવે તેની ન્યાત ૧) વરોઠીની લીધામાં આવે, તથા અઘરણીમાં ન્યાત ૨) જમાડે છે, ને એ શિવાય વધારે જ-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

માડે તો પોતાની આબરૂ, ને પરોણા આવી પહોંચે તો તેનો હક પણ પહોંચેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતનો હક બીજી ન્યાતપર નથી.

૧૧. લગનના લાહાણાનું કાંઇ મુકરર નથી, મળે તે કરેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામ પરણી આવે તે શખસ કલમ ૯ મીના લખ્યાપ્રમાણે ન્યાત જમાડેછે, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે.

૧૩. શેઠપણાનો કાંઈ હક મળતો નથી.

૧૪. સર્વે લોકની મર્તાથી ન્યાતગોર બદલાઇ શકતો નથી, ને તેને હરેક કામમાં અસલના શિરસ્તા પ્રમાણે હક મળેછે.

વાણિયા-વીશા નાદોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૭.

૧. અમો નંદકેશ્વર મહાદેવના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તો વલભાચાર્ય વીષ્ણુમાર્ગનો પાળીએ છઈએ; ને ન્યાતી આચાર પાળવાને ગ્રંથ કાંઇ મુકરર જાણ્યામાં નથી તે શું લખીએ?

૨. અમારા ઇષ્ટદેવ મહાદેવ નંદકેશ્વરનો ઓચ્છવ વૈશાખ શુદ ૭ ને દીને કરીએ છઇએ, તેનો ખરચ ન્યાતમાં ઉઘરાણું કરીને તેમાંથી થાયછે, ને ઓચ્છવનો ખરચ કરવામાં મુખત્યાર તો ન્યાતવાળા સર્વે મળીને જેને આપે તે ધણી કરી શકેછે.

૩. ન્યાતના વાસણ ન્યાતના શેઠને ઘેર રહેછે, ને વાસણ તો પંચાયતમાંથી જે શખસની ખુશીમાં આવે તે પંચાયતમાં બનાવી આપેછે, ને જેને ઘેર વરો હોય તે શખસ શેઠને ઘેરથી વાસણ લઈ જાય, ને ન્યાતબાહાર હોય તેને વાસણ આપવાનો ચાલ નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે જેને જેવું મળે તે પ્રમાણે જમણ કરીને ન્યાત જમાડેછે, ને બૈરાં તથા માટીડા સંધ્યાકાળ પહેલાં જમી ઊઠેછે, તેમાં પહેલાં બૈરાં જમે છે ને પછી માટીડા જમે છે, ને દીવા થયા પછે જે શખસ જમવા આવે તે શખસ રૂ. ૧ા પંચાયતમાં ગુનેહગારી આપે, અથવા ન્યાતના લોકો જમવા આવ્યા હોય ને (તે) તે જમાડનાર શખસને ઘેર કદાપી વાર હોય ને દીવા કરે તો તે રૂ. ૧ા પંચાયતમાં ગુનેહગારી આપે, એ બંદોબસ્ત નવો આજરોજે કરયો છે.

૫. પીરસનાર જેને ઘેર ખરચ હોય તેના સગાંઓ તથા ન્યાતના બીજાઓ પણ પોતાની ખુશીથી તથા ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે, પંગત ઉઠ્યા પછી પીરસનાર જમેછે.

૬. અમારી ન્યાતનો બાહારથી જે કોઈ પરોણો આવે તેની સાથે દીકરી લેવા આપવાનો વહેવાર હોય તો તેને ન્યાતમાં બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. તમામ ન્યાતના લોકોને જમાડ્યાથી ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, અને સગાં સંબંધી તથા વહેવારવાળાને જમાડ્યાથી વહેવારભોજન કહેવાય છે, ને ન્યાતના નોતરાં જમાડનાર શખસના ઘરનાં બૈરાં તમામ ન્યાતે સર્વેજણ જમવા આવજો એમ દેછે, ને વહેવારના નોતરાં પણ બૈરાં દેછે કે દીકરી જમાઈ સાથે જમવા આવજો.

૮. એ કલમનો જવાબ ઊપરની કલમ પ્રમાણે.

૯. ન્યાતનો હક અસલથીતો એ છે, જે લગનમાં કન્યાવાળા ન્યાત ૨) તથા વરવાળા ન્યાત ૧) તથા અઘરણીની ન્યાત ૧) તથા ક્રિયાની ન્યાત ૨) જમાડવાનો ચાલ છે. પછીતો એ કરતાં વધારે જમાડે તો પોતાની આબરૂ; તથા આજરોજે બંદોબસ્ત કરીએ છઇએ, જે પંચાયતમાં જે શખસને ઘેર શુભ અથવા અશુભનો વરો હોય તે શખસ પંચાયતના વાસણ લઈ જાય અથવા નહીં લઇ જાય તોપણ જે શુભની ન્યાત જમાડે તે રૂ. ૧) તથા અશુભની ન્યાત જમાડે તે રૂ. ૦ાા પંચાયતમાં આપે સહી એ અમો સર્વેને કબુલ છે.

૧૦ અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બ્રાહ્મણ નાદોરા વીશાનો હક ચોરીના દાપાં વગેરે ઊપર છે તે નીચેની કલમ ચઊદમીમાં લખ્યો છે.

૧૧. લગન તથા ક્રિયાના લાહાણાનો ચાલ છે, પણ જેને જેવું મળે તે ખુશીથી કરે છે, ને નહીં કરે તો તેની કાંઇ જરૂર નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તે શખસ સુરતમાં ન્યાત ૧ જમાડે, ને પરગામ કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ રાજાભાઈ ગોવંનદાસ તથા આણંદલાલ હરીભાઈ છે, તે શેઠ એનો હુકમ પંચાયત ઉપર છે; જ્યારે શેઠ પંચાયત મેળવે તે વખત કોઇ શખસ નહીં આવે તો તે પૈસો ૧ પંચાયતમાં ગુનેહગારી આપે તથા પંચાયતમાં બેઠા કોઈ શખસ બે અદબીથી શેઠ વગેરે ન્યાતના લોકોને ગેરમુનાસબ કોઇને ગાળો દે તો તે રૂ. ૧। સવા પંચાયતમાં દંડ આપે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતી હોય અથવા ન હોય તો એ ન્યાતગોર કાંઈ બદલાતા નથી, ને અમારી ન્યાત ઉપર ન્યાતગોરનો હક છે, તેની વિગતઃ—

૧. લગનમાં ચોરી દાપું પરણામણી સુદ્ધાં વરવાળા પાસે રૂ. ૧૧॥ તથા કન્યાવાળા પાસે રૂ. ૫॥ જુમલે રૂ. ૧૭, તે મધેથી મંદીર તથા પાંજરાપોળ તથા ભાટ વગેરેનો કર જે હોય તે ગોર આપે ને બાકીનું રહે તે ગોર પોતે રાખે.

૨. અધરણીમાં પંચમાસીનો ખોળો ભરે ત્યારે રૂ. ૦॥ તથા અધરણીનો ખોળો ભરે તેનો રૂ. ૦॥ જુમલે રૂ. ૧)

૩. ક્રિયામાં ગોરને પોતાની યથાશક્તિપ્રમાણે આપીએ છઇએ, તેનું કાંઇ મુકરર નથી.

૪. બીજું જે શખસ શુભ અથવા અશુભની ન્યાત જમાડે તે ગોરને સીધાં આપે, તથા જે લાહાણું લાહે તે લાહાણું પણ આપે.

એ શિવાય બીજી બાબતમાં ન્યાતગોરનો હક હરેક હરેક કામમાં છે, પણ તે કાંઇ મુકરર નથી, પોતીકી સંપત્ત પ્રમાણે આપીએ છઇએ.

વાણિયા—હરશોરા વીશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૮.

૧. અમો શ્રીહરીચંદ્રના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારો ન્યાતીઆચાર તથા કુળધર્મ પાળવાનો એકજ માર્ગછે, તે શાસ્ત્રની અનુમતી પ્રમાણે પાળીએ છઇએ.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ માગશર શુદ ૭ નો કરીએ છઇએ, ને સર્વે સાજનાનું ઉઘરાણું ખરચ મુજબ કરીએ છઇએ, ને ન્યાત જેને મળીને કહે તે કરી શકેછે.

૩. અમારી ન્યાતના વાસણ ન્યાતગોરને ઘેર રહેછે, એ વાસણ પંચાયતની ઉપજના રૂપિઆથી બનાવ્યા છે, ને જેને ખપ હોય તે ન્યાતગોરને લખી આપીને લઇ જાયછે ને એ વાસણ ઉપર પંચાયતનો હુકમ છે.

૪. ન્યાતીભોજનનું કાંઈ મુકરર નથી, જેને પોતીકી ખુશીથી યથાશક્તિ કરેછે, ને બૈરાં પહેલાં જમીજાય ત્યાર પછી મરદ જમેછે.

૫. ધરધણી પીરસવા રાખેછે તે પરન્યાતીશિવાય ન્યાતના લોકને રાખેછે, ને તે પીરસનાર બૈરાં તથા માટીડાના પીરસનાર ૧) છે, ને તે ન્યાત જમી ગયા પછી (તે) જમેછે.

૬. પરગામના પરોણા જે કોઇ ન્યાતીભોજનમાં આવેછે તે ન્યાતી સાથે જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજન હોય ત્યારે સમગ્રે[1] ન્યાતીના લોકોને નોતરાં ન્યાતગોર ધરધણીની રજાથી દે, ને વહેવારભોજન હોય ત્યારે જેને જેની સાથે વહેવાર હોય ત્યાં નોતરાં દેવા સારૂ જમાડનાર પોતે તથા પોતાના સગાં તથા પોતાના આદમી સાથે દેવડાવેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર મયાશંકર નરોતમછે, ને નોતરાં તે દેછે, ને ન્યાતગોરને જે ન્યાત જમાડે તે ન્યાત ૧) કે રૂ. ૦॥ તથા સીધું ૧) તથા લાહાણું લાહે ત્યારે લાહાણું પણ લેછે, ને નોતરાં સકુટુંબ[2] દેછે.

૯. વેહેવાર તથા અધરણી તથા ક્રિયા ખરચ વગરેમાં પોતપોતાની સંપત્તી પ્રમાણે ન્યાતીભોજન કરાવેછે તેનું કાંઇ મુકરર નથી, ને ન્યાતી બરોબર પરોણાનો હક છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં લગન થાય ત્યારે ચોરી ૧) વર કન્યા પરણે ત્યારે અમારી ન્યાતીના હરશોરા બ્રાહ્મણને જનોઇ દીઠ દોકડા ૪૦ તથા એ ચોરી ઉપર એ દોકડા શિવાય પરચુરણ દોકડા કદીમના ધારા પ્રમાણે આપ્યામાં આવેછે, તથા ગ્રહશાંતીકની દક્ષણા યથાશક્તિ આપ્યામાં આવેછે; તથા ક્રિયા ઉપર બારમાને દહાડે ચાર ન્યાતીના વાણીઆ બ્રાહ્મણને અપાવેછે.

---

૧. અસલ કાગળમાં "સમગ્યે" છે.
૨. અસલ કાગળમાં "સુખકુટંમ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું મૈયત ઊપર કરેછે, તથા લગનમાં લાહાણું થાળી તથા ખાંડ તથા પતાસાં વગેરે કરેછે, તે પણ મળે તો કરેછે, ને લગનમાં વરઘોડા તથા વહુવર વગેરેમાં જે રીતના પૈસા લેવાયછે તે કદીમ ધારા પ્રમાણે આપ્યાશિવાય ચાલતું નથી, ને લાહાણું જે શખસ સુરતજીલ્લામાં રહીને સુરતવાળા સાથે કર વહેવાર જારી રાખે તથા સુરતમાં કરે તેને આપેછે, ને જે શખસ સુરતજીલ્લામાં રહેતો નથી તથા તેનું ઘરપણ સુરતમાં નથી, ને કદાસને પોતાની ખુશીથી તથા કાંઇ કારણથી સુરતમાં વરો કરે તથા લાહાણું લાહે તેણે કરીને તેનું લાહાણું અપાય નહીં, તથા જે શખસ નવું લાહાણું લે તે રૂ. ૧ હરીચંદ્રેશ્વરનો આપીને લે.

૧૨. પરગામની કન્યા લાવ્યાથી દોહરી જમણવાર કરવાનો મુકરર ચાલ નથી, પણ મળે તે કરેછે.

૧૩. શેઠપણાનો હક એછે જે કોઇ શખસે અઘટીત કામ કરીને પોતાની ન્યાતીનો અપરાધ કર્યો હોય એમ શેઠના જાણ્યામાં આવે ત્યારે સર્વે પંચાયતને શેઠ મેળવે, તે સર્વેની સલાહથી તે કામ કરવું, ને કોઇ શખસને પંચાયતને મેળવવી હોય તો શેઠની રજાથી ન્યાતગોર પંચાયત મેળવે, ને અમારામાં શેઠ બીજવલભદાસ છે.

૧૪. શેઠ તથા સર્વે લોકોની અનુમતીથી ન્યાતગોર બદલી શકાયછે, ને હક તો ઊપરની કલમ આઠમીમાં લખ્યોછે.

વાણિયા—હરશોરા વીશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૯.

૧. અમો શ્રી રાજા હરીચંદ્રજીના સ્થાપિત છઈએ, ને અમારો ન્યાતીઆચાર તથા કુળધર્મ પાળવાનો એકજ માર્ગ છે તે શાસ્ત્રની અનુમતી પ્રમાણે ચાલીએ છઇએ.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ માગશર સુદ ૭ નો કરીએ છઇએ, ને સર્વે સાજનાનું ઉઘરાણું ખરચ મુજબ કરીએ છઇએ, ને ન્યાત જેને મળીને ઉઘરાણું જે શખસને આપેછે તે ઘણી માથે લઇને ઓચ્છવ કરેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ પંચાયતની ઉપજનાં છે, તે ઉપર સત્તા પંચાયતના લોકોની છે, ને તે વાસણ ગોર મયાશંકર મજકુરને ત્યાં મુક્યાંછે, ને અગર ગોર મયાશંકર બરાબર ન ચાલે ને તેનો ભરોસો પુરો ન આવે તો ન્યાતનાં વાસણ ત્યાંથી લઇને કોઇ ભરોસાવાળા ઇતબારી આપણી ન્યાતના આદમીને ત્યાં મુકવા, ને તેનો પણ ભરોંસો ન આવે તો બીજે ઠેકાણે સારા ઇતબારી આપણી ન્યાતવાળાને ત્યાં મુકવા, ને અગર ન્યાતના લોકો મીનાકશાના સબબથી ન્યાતનાં વાસણ વગેરે વેહેંચી લેવા ચાહેતો વેહેંચી લઇ શકેછે, ને જ્યારે ન્યાતના લોકોની મરજીથી ન્યાતના તડો એક થઈને ન્યાત એક થાય તો ન્યાતનાં વાસણ વગેરે પાછાં ભેગાં કરીને ન્યાતના ભલા આદમીને ત્યાં ભેગાં મુકી શકેછે, ને જેને ઘેર વાસણ રહે તે ન્યાતના લોકોને શાદી ગમી વગેરેના વરાવાળાને આપે, ને વરો ગયા પછી પાછાં લે, ને તેમાં કોઇ હરકત કરે નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનું કાંઇ મુકરર નથી, પોતાની ખુશીથી યથાશક્તિ ભોજન કરાવેછે, બૈરાં પેહેલાં જમી જાયછે ત્યારપછે મરદ જમેછે.

૫. ઘરઘણી પીરસવા રાખેછે તે પરન્યાતીશિવાય ન્યાતના લોકને રાખેછે, ને તે પીરસનાર બૈરાં તથા માટીડાના એકજ છે, ને તે પીરસનારને આગળ પાછળ જમવાનું કાંઇ મુકરર નથી.

૬. પરગામના પરોણા જે કોઇ ન્યાતીભોજનમાં આવે છે તે ન્યાત સાથે જમે છે.

૭. જ્યારે જેને ઘેર શાદી ગમીનો ખરચ વરો આવે ત્યારે ન્યાતીભોજનને વાસ્તે સમગ્ર સકુટંબ નોતરાં ન્યાતગોર પાસે દેવડાવેછે, એ વાતમાં વરાવાળા ઘણી નોતરાં દેવડાવવામાં મુખત્યાર છે, ને વહેવાર ભોજન હોય ત્યારે જેનીસાથે વહેવાર હોય ત્યાં નોતરાં દેવા સારૂ જમાડનાર પોતે તથા પોતાના સગાં તથા પોતાના આદમીસાથે દેવડાવેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં અસલથી શાદી ગમી વગેરેનો વરો આવે ત્યારે ન્યાતનાં નોતરાં ઘરનાં ફરતાં હતાં, ને મયાગોર અસલથી ન્યાતગોર નથી, ને કેટલાએક વરસ થયાં મયાભટ પંચની સલાહ મુજબ ચાલીને ન્યાતનાં નોતરાં દેતો હતો, ને એ મયાભટ કેટલાએક દહાડા થયાં ઉલટું ચાલેછે, માટે ન્યાતના

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

લોક મુખત્યાર છે કે મયાગોરને મુકીને ગમે તેનીપાસે નોતરાં દેવડાવે, ને જ્યારે મયાગોર પંચની સલાહ પ્રમાણે બરાબર ચાલે તો મયાભટની પાસે પણ નોતરાં દેવડાવે, ને જ્યારે ન્યાતના નોતરાં ન્યાતગોર પાસે દેવડાવે તો ન્યાત એકે ન્યાતગોરને રૂ. ૦ા ધારાપ્રમાણે તથા સીધું એક તથા લાહાણું લાહે ત્યારે લાહાણું એક આપ્યામાં આવેછે, ને નોતરાં સકુટુંબ દેછે.

૯. વિવાહ તથા અધરણી તથા ક્રિયા ખરચ વગેરેમાં પોતપોતાની યથાશક્તિ પ્રમાણે ન્યાતિભોજન કરાવેછે તેનું કાંઇ મુકરર નથી, ને ન્યાતીબરાબર પરોણાનો હક છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં લગન થયા ત્યારે ચોરી ૧) વર કન્યા પરણે ત્યારે અમારી ન્યાતીના હરશોરા બ્રાહ્મણમાં જનોઇ દીઠ દોકડા ૪૦) તથા એ ચોરી ઉપર એ દોકડા શિવાય પરચુરણ દોકડા કદીમના ધારાપ્રમાણે આપ્યામાં આવેછે, તથા ગ્રહશાંતીકની દક્ષણા યથાશક્તિ આપ્યામાં આવેછે તથા ક્રિયા ઉપર બારમાને દહાડે ચાર ન્યાતીના વાણીઆ બ્રાહ્મણને અપાવેછે તે યથાશક્તિ આપવામાં આવેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું મૈયત ઉપર કરેછે, તથા લગનમાં લાહાણું થાળી તથા ખાંડ તથા પતાસા વગેરે કરેછે, તેપણ જેને મળે તે પોતાની ખુશીથી કરેછે, ને એ શિવાય લગનના વરઘોડા તથા વહુવર વિગેરેના પૈસા લેવાયછે, તથા જે રીતછે તે કદીમના ધારા પ્રમાણે આપ્યાશિવાય ચાલતું નથી, જે શખસ સુરતમાં તેના સગાંમાં એકઠો રહીને યા જુદો રહીને ઘરમાંડીને રોજગારને અર્થે પરદેશ બીજા જીલ્લામાંજાય તેનાં લાહાણાં તેના સગાં સુરતમાં અસલ કદીમથી લેછે તે પ્રમાણે તેને આપ્યામાં આવેછે, ને તેનો ખરચ વરોપણ તે સુરતમાં કરેછે, એ શિરસ્તો અસલ કદીમથી છે, ને જે શખસ જુદો રહીને નવું લાહાણું લે તે રૂ.૧ા શ્રી રાજા હરીચંદ્રજીને આપીને લાહાણું લે.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવ્યાથી દોહરી જમણવાર કરવાનો ચાલ મુકરર નથી, પણ મળે તે કરેછે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ કોઇ મુકરર નથી, શા૦ બીજવલભદાસ શેવકદાસ વડીલ છે, તે અસલથી ન્યાતનું કામ કરતા આવ્યા છે, તે સર્વે પંચની

અનુમતીથી શેઠાઈનો અનામત કારભાર ચલાવે છે, ને અગર તે કોઇની માંહોમાંહે ખાતરદારી રાખે તો તે કાંઈ શેઠ મુકરર નથી; ને જે કોઇ શખસે અઘટીત કામ કરીને પોતાની ન્યાતનો અપરાધ કર્યો હોય તો એમ પંચાયતના જાણ્યામાં આવે ત્યારે ચાર શખસ પરાના તથા ચાર શખસ શેહેરના મળીને સર્વેની સલાહથી ન્યાતગોરને હુકમ આપીને પંચાયત મેળવેછે, ને તેની તજવીજ થાયછે.

૧૪. પંચાયતની અનુમતીથી ન્યાતગોર બદલવા ચાહે તો બદલી શકેછે, ને હક તો ઉપરની કલમ આઠમીમાં લખ્યો છે.

વાણિયા—દશા શ્રીમાળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૦.

૧. અમો શ્રીમહાલક્ષ્મીજી માતાજીના સ્થાપિત છઇએ, ને જે કાંઇ કુળાચાર પરી પુર્વે ચાલ્યો આવ્યોછે તેજ પ્રમાણે, ને અમારે ન્યાત આચાર પણ એક છે, અમારી ન્યાતમાં જુદો માર્ગ નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૮ આઠેમને દીને કરીએ છઇએ, તે પંચ મળીને ઊઘરાણું કરીને કરીએ છઈએ, શીરસ્તો તો એવોછે જે સર્વે લોકની અનુમતીમાં આવે તો કર્યામાં આવે, ને નહીં ઓચ્છવ કરવો ઠરે તો અમારી ન્યાતમાં ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ મુકરર નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ જે અમારી ન્યાતનાં વાસણ અમારી ન્યાતના શેઠને ત્યાં રહેછે, ને જે કાંઇ વાસણ અમારી ન્યાતમાં પરાપુર્વેથી થયાંછે એજ પ્રમાણે, ને કોઇને ઊમેદ થાય ને તે ધણી ન્યાતમાં વાસણ મુકેછે, એવી રીતે વાસણ બન્યાંછે; ને જે શખસને ત્યાં વરો આવે તે ધણી ન્યાતના શેઠપાસેથી લઈ જાયછે, તેમાં કોઈનો હુકમ જોઇતો નથી, ને કોઇ ન્યાતબાહાર હોય તેને વાસણ આપીએ નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ જે ન્યાત જમેછે ત્યાં મરદ તથા બૈરાં એક પંક્તિએ બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરના ધણીના

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કદ્યા પાકી તેનો મગદુર નથી, કે પોતાની ખુશીથી પીરસવા રહેવાતું નથી, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠાં છે, જુદા જુદા પીરસવાનો ચાલ નથી, ને પીરસનાર લોક ન્યાત જમી ગયા પછી જમેછે.

૬. આસપાસ ગામવાળા સાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર તો છે, તેનો સબબ એ જે દુરનો પરોણો આવ્યો હોય તો તેને નોતરાં મુકયામાં આવે, ને દુર ગામ નોતરાં મુકવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે ન્યાતનાં બૈરાં નોતરાં દેછે એટલે નોતરાં સહી થાયછે, સગાંવહેવારનો સબબ એ જે બે તથા ૪ ચાર ઘર ટાળીને નોતરાં દેતો વહેવારભોજન કહેવાય એમાં ન્યાતના શેઠનો હુકમ જોઇતો નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નથી, બૈરાં નોતરાં દેછે, ઘરધણી જેના નામનાં નોતરાં કહેછે તેનાં નામનાં નોતરાં મુકેછે.

૯. અમારી ન્યાતમાં હરેક કામમાં ન્યાતીનો હક વેહેવા તથા અધરણી તથા મોસાળા તથા ક્રિયા વિગેરે હરેક કામમાં ન્યાતીભોજનનું મુકરર નથી, જે આટલી ન્યાત જમાડે એવું મુકરર નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક લગનમાં રૂ. ૫), તથા મોસાળામાં રૂ. ॥, ક્રિયાતું કાંઈ મુકરર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણા આપવા લેવાનો કોઈ બાબત ઊપર ચાલ મુકરર નથી, ને કોઇની ખુશી હોય તો કરી શકેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા (પરણી લાવેછે) અમારી ન્યાતની પરણી લાવે તેના ઊપર કાંઇ દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, ને તેનો બંદોબસ્ત એ જે અસલથી ખપેછે તેની સાથે લગન કરે.

૧૩. શેઠાઈપણાનો હક એ છે જે ન્યાત જે ધણી જમાડેછે તે ધણી શેઠની સલાહ લઈને જમાડી શકેછે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતીવના ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને હરેક કામમાં ન્યાતગોરનો હક કાંઇ મુકરર નથી, જજમાનની શક્તિ પ્રમાણે આપે.

વાણિયા–શ્રાવક વીશા પોરવાડનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૧.

૧. અમો શ્રી મહાલક્ષ્મીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મતો શ્રાવકનો છે, ને ન્યાતીઆચાર પાળવાનો તો ચોવીસ તીર્થંકરને પુજીએ છઇએ.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો તો એ ચાલછે જે ભાદરવા વદ ૯ નો કરીએ છઇએ, ને ખરચ કરવાનો જેની ખુશીમાં આવે તે કરેછે, તથા ઉઘરાણું કરીને પણ કરીએ છઈએ.

૩. અમારામાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે શેઠને ત્યાં રહેછે, ને વાસણ પંચને ઉઘરાણે બનતાં નથી, કોઇ શખસની ખુશીમાં આવે તે ધણી ન્યાતમાં વાસણ મુકેછે, ને ન્યાતીભોજનના સવાલ લખવાની જરૂર નથી, જે અમારા લોકોનાં બૈરાં અહીંઆં નથી ને મુસાફર દાખલ છઇએ તે સારૂ એ સવાલ લખ્યા નથી.

વાણિયા–વીશા ઓસવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૩.

અમે આદેસર ભગવાનના સ્થાપિત છઇએ, અમારી ન્યાતીમાં કુળધર્મ જૈન માર્ગનો (ધર્મ) પાળીએ છઇએ, અમે જ્યારે અમારે દેશ જનાર થઇએ ત્યારે દેશના જનારની મરજીમાં આવે તો તે અમને સઘળાને જમાડે, ને તેની મરજીમાં ન આવે તો જમાડે નહીં, પણ તે ઉપર અમારૂં જોર નથી.

વાણિયા–શ્રાવક મેવાડા દશા મેસરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૨.

૧. અમો એકલીંગી મહાદેવના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારામાં શિવમાર્ગી તથા વૈષ્ણવનો પણ ધર્મ પાળેછે, ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. એકલીંગીજી મહાદેવના નામનો ઓચ્છવ ફાગણ વદ અમાસનો કરીએ છઇએ, ને તેના ખરચની ટીપ પંચાયત વચ્ચે થાયછે, ને જે શખસ ટીપ ઉઘાવે તે ખરચ કરવામાં મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતના વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે ન્યાતની મરજીમાં આવેછે ત્યાં મુકેછે, ને તે વાસણ પંચાયતમાંથી બનેલાં છે; જેને ઘેર વરો આવે તે લઇ જાયછે, વગર સબબથી અટકાવ કરી શકતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજન તેને મનમાને તેવું કરે, ને બૈરાં પહેલી પંગતે બેસીને જમેછે, પછે મરદ જમેછે, પણ અટકાવ સટકાવે મરદ તથા બૈરાં એક પંગતે બેસીને જમેછે.

૫. અમારામાં ધરધણી (જેને) આદરમાન કરીને જેને પીરસવા રાખે તે શખસ પીરસેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર જુદા રાખવાનું કાંઇ મુકરર નથી, ને પીરસનારની ખુશી આવે ત્યારે જમેછે.

૬. ન્યાતનો હોય ને પરગામથી આવે તે પરોણાને ન્યાતી સાથે બેસાડીને જમાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજન એટલે ન્યાતગોર નોતરાં દેછે, ને વહેવારભોજન તે ખરચ કરનાર પોતાની તરફથી ગમે તેની પાસે નોતરાં દેવડાવે, ને પટેલનો હુકમ લેવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ મુકરર નથી, પણ લગનમાં વરોઠી તથા ગોરવ તથા અધરણી તથા તેરમું એટલી ન્યાતે ન્યાતગોરપાસે નોતરાં દેવડાવ્યાં જોઈએ, ને બીજા ખરચમાં તો ધણીની મરજી; ને ન્યાતગોર નોતરાં દેવાજાય ત્યારે ખરચ કરનાર સીધાં ચાર તથા પૈસા આઠ ન્યાતગોરના, ને પૈસા છ બીજા લેછે તે જેનો હક છે તેને પંચ આપેછે, તથા ધરનાં નોતરાંથી ન્યાત જમાડે તો ન્યાતગોરને સીધાં બે તથા પૈસા સાત આપેછે, તે મધેથી પૈસો એક જેનો હક છે તેને આપેછે.

૯. હરેક બાબતમાં ન્યાતનો હક મુકરર નથી તો શું લખીએ?

૧૦. એ ચાલ અમારામાં નથી.

૧૧. લગનના લાહાણાનું મુકરર નથી, મળે તો કરે.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની પાસે દોહરી જમણવાર લેવાનો હક નથી, મળતર પ્રમાણે જમાડે તથા પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે.

૧૩. શેઠપણાનો કાંઇ હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોરની ઓલાદમાં સાસુ વહુ બેછે તેને કોઈ બદલી શકતા નથી, પણ એની કજારજાએ પોતાનું ગોરપદું વેચી શકાય નહીં, પંચાયત મુખત્યારછે, ગમે તેને ન્યાતગોર કરે, તથા ન્યાતગોરના હકની વિગતઃ—

૧. જોવા તેડાની બાબત

૧. વરવાળો રૂ. ૧) આપે.
૨. કાગળ લખામણી પૈસા વીશ વર તથા કન્યાવાળા બે મળીને આપે.
૩. નાળીએરના પૈસા નવ વર તથા કન્યાવાળા બેઉ મળીને આપે.
૪. ટકા સોળ તથા વીશ જેના જે પ્રમાણે લેતા આવ્યા તે પ્રમાણે લેવાયછે, તે મધ્યેથી અડધા ટકા ન્યાતગોરના, ને બાકીના અડધા રહ્યા તે પંચાયતવાળા જેનો હક છે તેને આપેછે.

૨. લગનની બાબત.

૧. ચોરી દાપું રૂ. ૨) ૧૪ પૈસા વર તથા કન્યાવાળા બેઉ મળીને આપે.
૨. નાળીએરના પૈસા નવ બેઉ મળીને આપે.
૩. લગન જોવડામણી પૈસા સાત વરવાળો આપે.
૪. સોળ ટકા તથા વીશ ટકા આપેછે તે ઉપર લખ્યાપ્રમાણે વેહેંચાયછે.
૫. ગોરવ નોતરામણી પૈસા સાત તથા ...એરના પૈસા નવ વરવાળો આપે.

૩ ...

...વરવાળો

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ઉપર લખ્યાપ્રમાણે હક સોનગડવાળાનો પણ લીધામાં આવેછે, તે ઘર સુરતના પેટામાંછે તેથી.

વાણિયા—ગુજજરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૬.

૧. અમો માતા મહાલક્ષ્મીના સ્થાપિત છઇએ, ને ધર્મ તો વૈષ્ણવનો છે, પણ ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. કુળદેવીનો ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૮) ને દીવસે થાય છે, ને તેનો ખરચ હાલમાં તો પંચના રૂપિઆ છે તેના બ્યાજમાં થાય છે, પણ ખરચ કરવામાં તો પંચે જે કાંઇ આંકડો મુકરર કીધો તે ઉપર રાજી થાય તે મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતના વાસણ ન્યાતવાળાની ખુશીમાં આવે તેને ઘેર મુકેછે, ને તે વાસણ સાજનાની આમદાનીનાં બનેલાં છે, ને લઇ જવામાં તો રાખનાર ધણીનો હુકમ છે, પણ જે કોઇ વાસણ લેવાને આવે તે ચોપડીમાં સામાદસ્કત લખી આપે, તથા રૂ. ૧) થી તે રૂ. ૧૦) સુધીની જણસ સાનમાં મેલે તો વાસણ આપવામાં આવેછે, પણ જેને માથે ટંટો હોય તેને ન્યાતની રજાવિના વાસણ આપતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનના બંદોબસ્તમાં એ જે પહેલાંથી બૈરાં જમી જાય, પછે મરદ જમવા બેસેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીને કહેથી પીરસે છે, ને પોતાની મરજીમાં આવે તે વખતે જમે છે; ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનારા એકઠાં છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા અમારી ન્યાતના પરોણાને ન્યાતી સાથે જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે શેઠની [illegible]થી ન્યાતગોર ન્યાતે નોતરાં દે છે, ને વહેવાર [illegible] ધણીના કહ્યાથી પોત[illegible] મા- ણસ પા[illegible]

[illegible] ારા- [illegible] યાત [illegible] ૦॥

તથા કણ શેર ૫) આપે છે, તથા લાહાણું લહવડાવવા જાય ત્યારે લાહાણું એક મળેછે એટલો હક છે.

૯. લગનની ચોરીદાપું સાજનાનું રૂ. ૧૮॥ અંકે સાડા અરાડ છે, તે મધ્યે રૂ. ૧૧ વરવાળો આપે તથા રૂ. ૭॥ કન્યાવાળો આપે છે, તે મધ્યેથી જે જેનો હક છે તે વેહેંચી આપવામાં આવે છે, ને ન્યાતી ભોજન હરેક બાબતમાં જમાડવાનું મુકરર નથી, સંપત્ત પ્રમાણે જમાડે.

૧૦. અમારી ન્યાત ઊપર ન્યાતગોર વગેરે જે જેનો હક છે તે માફક મામુલ મળ્યા કરેછે.

૧૧. લગનના લાહાણાનું કાંઇ મુકરર નથી, પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે કરે, ને નહીં મળે તો કાંઇ નહીં.

૧૨. પરગામ કન્યા પરણી આવે તેના ઊપર દોહરી જમણવાર લેવાનો ન્યાતનો હક નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે, પણ જે ગામ કન્યા આપવાનો વહેવાર છે તેને ન્યાતશિરસ્તા કરતાં રૂ. ૧૦૦) નું જરીઆન વધારે આપીએ લઇએ છઇએ.

૧૩. શેઠના હકમાં એટલું જે ન્યાત જમાડે ત્યારે રજા તથા લાહાણું લાહવા જાય ત્યારે રજા લીધી જોઈએ, ને શેઠ બે છે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતીથી ન્યાતગોર બદલઇ શકતો નથી, ને તેને હકતો માફકે મામુલ મળેછે.

વાણિયા—મેવાડા વીશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૭.

૧. અમો એકલીંગી મહાદેવનાસ્થાપિત છઇએ. ને અમારા ન્યાતી આચાર તથા કુળધર્મ પાળવાનો એકજ માર્ગ છે, તે શાસ્ત્ર અનુમત્ત પ્રમાણે પાળીએ છઈએ.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ ફાગણ વદ ૩૦ અમાવાસ્યાએ કરીએ છઇએ, તે સર્વે સાજનાનું ઊઘરાણું કરીને વારાફરતી કરીએ છઇએ, ને જેનો વારો આવે તે મુખત્યાર છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં સાજનાનાં વાસણ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. ન્યાતીભોજનનાં બંદોબસ્તનું કાંઇ મુકરર નથી, જેવારે કાંઇ ખરચ આવે ત્યારે પોત પોતાની ખુશીથી યથાશક્તિ જમણવાર કરેછે, ને બૈરાં મા-ટીડા સાથે જમેછે.

૫. પીરસનાર પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના ક-હ્યાથી રહેછે, તે ન્યાતીભોજન થયા પછી જમેછે, ને બૈરાં તથા માટીડાને તેજ શખસો પીરસેછે, કાંઇ જુદા જુદાનું કારણ નથી.

૬. પરગામ વગેરે પરોણા જે કોઇ ન્યાતીભોજ-નમાં આવેછે તે ન્યાતી સાથે જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજન ઠરે ત્યારે સમગ્રે ન્યાતીના લો-કોને નોતરાં દેવાં જોઇએ, ને વહેવારભોજન હોય ત્યારે જ્યાં જેની સાથે જમવાનો વહેવાર હોય ત્યાંજ નોતરાં દેવાં, સમગ્રે દેવાનો કાંઇ ચાલ નહીં, એ વહે-વારભોજન કહેવાય.

૮. અમારી ન્યાતમાં પોત પોતાનો કુળગોર હોય તે નોતરાં દેછે, તેને હક કાંઇ મળતો નથી, ને જે શખસ જમણવાર કરે તેના નામનાં નોતરાં દેછે.

૯. વેહેવા તથા અધરણી તથા ક્રિયા ખરચ વગ-રેમાં પોત પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે ન્યાતીભોજન કરા-વેછે, તેનું કાંઇ મુકરર નથી, ને ન્યાતી બરાબર પરો-ણાનો હક છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કુળગોર વગરે તમામ બ્રાહ્મણ અમારા ગોરની ન્યાતીના લવાજમવાળાનો વેહેવાના હકમાં જનોઇ દીઠ આના ૨) બે લેખે આપે-છે, તથા મૈયત ખરચમાં સજ્યા વગરે યથાશક્તિ પ્રમાણે ગોરને આપે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું મૈયત ઉપર તથા વેહેવા ઉપર મળે તો કરે, કાંઇ મુકરર નથી.

૧૨. પરગામની કન્યા લાવ્યાથી કાંઇ દોહરી જમણવાર કરવાનો ચાલ નથી, ને સુરત જીલ્લા શિ-વાય પરગામ કન્યા આપતા પણ નથી.

૧૩. શેઠપણાનો હક એ છે જે, કોઇ શખસે અ-ઘટીત કામ કરીને પોતાની ન્યાતીનો અપરાધ કર્યો એવું શેઠને જાણ્યામાં આવે, ત્યારે સમગ્રે ન્યાતીના લોકોને એકઠા કરવાને બ્રાહ્મણ ન્યાતીગોરને ફેરવવો, ને સર્વે એકઠા કરીને તે ગુનેહગારના ગુનાહની શાબીતી કરીને સર્વેની નીધામાં આવે તો તે શખસને ન્યાતી-બાહાર વા પંગતિબાહાર મુકવો, અગર અપરાધ પ્રમાણે દંડ ઠરાવીને ન્યાતીબાહાર તથા પંગતિબાહાર, ને ન્યાતીમાં લેવો તે સર્વ લોકોની સલાહથી કામ કરવું, તથા કોઇ શખસને કાંઇ વાજબી કારણથી પંચાયત-ના લોકોને એકઠા કરવાની જરૂર હોય તો તે શેઠને જઇને પોતાનો હેવાલ જાહેર કરે ત્યારે શેઠના હુક-મથી ન્યાતીગોર સર્વે લોકોને એકઠા કરેછે, એ શેઠ-પણાનો હક છે.

૧૪. સર્વે લોકોની અનુમતીવના ન્યાતીગોરને બદલી શકાતો નથી, ને ન્યાતીગોરનો હક એ છે જે ઇષ્ટનો ઓચ્છવ કરે તે દીવસે રૂ. ૧) એક મળેછે, એ શિવાય બીજો કાંઇ હક મુકરર નથી.

વાણિયા—વીશા ખડાયતા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૮.

૧. અમો કોટારેશ્વરજીના સ્થાપિત છઈએ, ને ધર્મ તો વીષ્ણુમાર્ગીનો પાળીએ છઈએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં શ્રીકોટારેશ્વરજીનો ઓચ્છવ કારતક સુદ ૧૨ ને દીવસે કરીએ છઇએ, ને તેનો ખરચ અસલતો ઉઘરાણું કરીને કરતા હતા, ને હા-લમાં આસરે વરસ ૨) થયા બાઇ ફુલબાઇએ છાપાના કાગળ ઉપર પંચાયતનો બંદોબસ્ત કરાવીને રૂપિઆ આપ્યાછે તે બાઈના રૂપિઆનું વ્યાજ આવેછે તેમાંથી ખરચ થાયછે, ને હવન શેઠ કરેછે, ને અમારી ન્યા-તમાં શેઠ ખુશાલ મંગળજી હતા, ને તેની તરફથી હા-લમાં શેઠ જગજીવન હરીભાઇ કરેછે, ને હવને પણ ખુશાલ મંગળજીના વંશના ત્રણે ઘરના વારાફરતી બેસેછે.

૩. વાસણ બાબતનો બંદોબસ્ત એ છે જે, સાજ-નાનું મંદીર છે ત્યાં વાસણ રહેછે, તે વાસણ સાજનાની ઉપજ છે; ચોરી ૧) રૂ. ૫) લેખે તથા લાહાણું બાપ-દીકરો જુદું લે તો રૂ. ૧) આપે ત્યારે તેનું લાહાણું દા-ખલ થાય, તથા દરવાજા બાહારનો સુરતથી તે ગુજ-રાત સુધીનો રહેવા આવે તે વરસ ૫) સુધી શાબીત

રહે તેના રૂ. ૫) લેવાયછે, ત્યારે તેનું લાહાણું દાખલ થાયછે, તથા કુકણવાળા અહીંઆં રહેવા આવે તે વરસ ૫) થાય ત્યારે રૂ. ૧૫૧) અંકે એકસો એકાવન આપેછે ત્યારે તેનું લાહાણું દાખલ થાયછે, જુમલે એ પેદાસ છે; ને વાસણ લઇ જવાસારૂ શ્રીકોટારેશ્વરજીના પુજારાને સોંપેલાં છે તે આપેછે, ને રૂ. ૦| કલઈ દેવડાવવાનો તથા રૂ. ૦| જે વાસણ સાચવે તેને આપેછે. પણ વાસણ ખુટે તો સાચવનાર ભરી આપે, ને ન્યાત જમાડે, ને જેને ત્યાં ન્યાતગોર નોતરાં દેવા ફરેછે તેનું લીધામાં આવેછે, બીજાનું લીધામાં આવતું નથી, ને જે ધણી સગાં જમાડે તેધણી લેવા આવે તેને આપેછે; પરન્યાતીને વાસણ આપતા નથી.

૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતી ભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે જે પેહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી મરદ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પીરસનાર ગમે ત્યારે જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે.

૬. પરગામથી પરોણા આવે તેને ન્યાતનો ઓળખીને ન્યાતની સાથે બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજનના નોતરાં ન્યાતગોર દેછે ને વહેવાર ભોજનના નોતરાં ઘરના ગોરપાસે દેવડાવેછે, ને તે ઘરધણીના કહ્યાથી ફરેછે, ને શેઠની રજાની કાંઇ દરકાર નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બ્રાહ્મણ ખંડાયતા મેતા ભટ વજેરામની તરફથી હવે ભાઇશંકર પ્રાણશંકર ફરેછે, તેને હકમાં તો દાણા મળેછે નોતરાં દે તેના.

૯. ન્યાતનો હક તો એ જે લગનની ન્યાત ૨) તે મધ્યે ન્યાત ૧ વરવાળો જમાડે, ૧ ન્યાત કન્યાવાળો ગોરવની જમાડે, તથા અઘરણીની ન્યાત ૧, તથા ક્રિયાના તેરમાની ન્યાત ૧ જમાડે, એ કરતાં બીજી કરે તો પોતાની આબરૂ, ને ન મળે તો ન કરે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ગોરના દાપાની વિગતઃ—

૬) વરનો બાપ કન્યાના ગોરને રૂ. ૬) આપે

૩) કન્યાનો બાપ વરના ગોરને રૂ. ૩) આપે

જુમલે રૂ. ૯). માસ્તાનનો રૂ. ૧॥ કન્યાના ગોરપાસેથી લે, ને રૂ. ૧) વરના ગોરપાસેથી લે, જુમલે રૂ. ૨॥ માસ્તાન પરોણાસાથે સંધા બ્રાહ્મણ વેહેંચી લે, ને જેને કુળગોર ન હોય તેનો હક વરના ગોરપાસેથી રૂ. ૦॥ તથા કન્યાના ગોરપાસેથી રૂ. ૧) જુમલે રૂ. ૧॥ ન્યાતગોરનો હક છે તે અસલ શિરસ્તા પ્રમાણે આપે, ને દાપા વગેરે બીજો હક છે તે જેને જે મળે તે આપે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનું કાંઇ મુકરર નથી જેને જે ગમે તે પ્રમાણે કરે, ને કોઈ શખસ લાહાણું કરે તે ન્યાત પ્રમાણે ખંડાયતા બ્રાહ્મણને ઘરદીઠ આપે.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવવાનો ચાલ છે આપવાનો ચાલ નથી, ને અમારે વેશમાવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલછે, ને વેશમાવાળો તથા સુરતવાળો કોઈ બાહાર કન્યા આપે તો તેને ન્યાત પુછી શકેછે, ને પરગામથી જે કન્યા પરણી આવે તે ન્યાત ૧) સુરતમાં જમાડે.

૧૩. શેઠપણાનો કાંઇ હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર ભાઈશંકર પ્રાણશંકર છે તે સર્વે લોકની અનુમતીવના બદલાતો નથી, ને ન્યાતગોરના હક પ્રમાણે ન્યાતગોરને મળેછે ને ન્યાત જમાડનારના કહ્યાથી ન્યાતે ન્યાતગોર નોતરાં દે, ને ઘરધણી કહે ને નોતરાં ન દે તો ઘરધણીને ન્યાતગોર જવાબ દે.

ભાટિયા—જાદવવંશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૪.

૧. અમો શ્રી વલ્લભકુળના સ્થાપિત છઇએ; ને અમારો ન્યાતીવહેવાર ઉપલા કુળ પ્રમાણે ચાલેછે.

૨. અમારા કુળદેવતા શ્રી નાથજીનો ઓચ્છવ મહા વદ ૭ ને દીને કરીએ છઈએ, ને તેનો ખરચ ન્યાતના માલમાંથી તથા પંચાયતના ઉઘરાણાંથી કરીએ છઇએ, ને કર્યામાં શેઠ તથા પટેલ મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે વાસણ શેઠને ઘેર રહેછે, ને વાસણ પંચાયતમાંથી તથા દ્રોહનો દંડ આવેછે તેમાંથી પંચની નજરમાં આવેછે તેવા[1] વાસણ કર્યાંછે, લઇ જવા સારૂ તે ઉપર હુકમ શેઠનો છે.

---

૧. અસલ કાગળમાં "તેવા" નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. ન્યાતીભોજનના બંદોબસ્ત છે તેની વિગત:—

૧. જે શખસ ન્યાતીભોજન કરાવેછે તે આગલે દહાડે શેઠને ઘેર રજા લેવા જાય ત્યારે તેને શેઠ રજા આપે ન્યાતગોર ઉપર, ત્યારે ન્યાતગોર નોતરાં દેવા જાય, ને નોતરાં દીધાંથી પંચાયત જમવા જાય. ને (તે) વાટ શેઠની જુએ ને શેઠ ત્યાં આવીને પંચાયતને પાટે બેસે ત્યારે તે ઘરના ધણી જમનાર શખસ શેઠને કહીને સર્વે લુગડાં ઉતારે, ને જમવાની રજા આપે ત્યારે શેઠ રજા આપેછે, તેની પંક્તિ એકઠી બેસેછે, તેમાં બૈરાં તથા મરદ એક પંક્તિએ બેસેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે શેઠજીની રજાથી રહેછે.

૬. પરગામવાળો પરણવા સારૂ આવેછે તેને માથે ન્યાતના શિરસ્તા કરતાં એક જમણવાર વધતી કરે.

૭. (જે કોઈ ન્યાતીભોજન) લગન તથા અધરણી તથા તેરમાની ન્યાત એ જમાડવી મુકરર છે, તથા વહેવાર ભોજનની રીત પોતીકી સંપત્ત પ્રમાણે છે, તથા ન્યાતના નોતરાં ન્યાતગોર દે, તથા વહેવારના નોતરાં પોતીકો ગોર દે, તથા ન્યાત જમાડે ત્યારે શેઠને ઘેરથી રજા લઈ જાય ત્યારે ન્યાતનો ગોર નોતરાં દેવા જાય.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ બ્રાહ્મણ છે, શેઠની રજાથી ફરેછે.

૯. હરેક કામમાં નોતરાં દેછે તેની વિગત—

લગનના નોતરાં દે તેની વિગત—

ખારેક તથા નાળીએરના નોતરાં દે તથા છઠ્ઠી[1] તથા વરઘોડો તથા વહુવર તથા જનોઈ તથા ન્યાતીભોજનના નોતરાં શેઠની રજાથી દેછે, ન્યાતગોર દેછે, તથા ન્યાતીભોજન કરાવીએ છઈએ ત્યારે પરોણાને નોતરાં દઇએ છઈએ.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણના હકની વિગત લખીછે:—

વહેવા મળે ત્યારે રૂ. ૨) ૪ પૈસા વરનો બાપ કન્યાના ગોરને આપેછે; લગન કરે ત્યારે દાપું આપેછે, શિરસ્તા પ્રમાણે વરનો બાપ કન્યાના ગોરને રૂ. ૧૨) અંકે બાર આપેછે, તથા વરનો બાપ પોતાના ગોરને પણ રૂ. ૬) અંકે છ આપેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું લગન ઉપર છે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં બાહારથી પરણી આવેછે પરદેશ તેના ઉપર હક છે ન્યાતનો.

૧૩. શેઠપણાનો એ હક છે તેની વિગત લખી છે.

જુવા[2] તેડાના નાળીએર વહેંચે ત્યારે શેઠનો હક રૂ. ૪) છે, અંકે ચાર છે તથા લગનમધ્યે ખારક વહેંચે ત્યારે રૂ. ૨) અંકે રૂપિઆ બે નો હક છે, જુમલે રૂ. ૬) શેઠને આપે એ રીતે હક છે.

૧૪. શેઠ તથા પંચાયત સર્વે મળીને ન્યાતગોર બદલે તો બદલાય, તથા ન્યાતગોરના હકની વિગત:—

કોઇ શખસ શેઠને ઘેર કજીઓ કરીને આવે ને પંચાયત મેળવે તો ન્યાતગોરને રૂ. ૦ાા આપેછે. કોઇ શખસ શેઠને ઘેર આવીને કહે જે પંચાયત મેળવો ત્યારે શેઠ પંચાયતને એકઠી કરે ત્યારે નાતગોરને રૂ. ૦ાા આપેછે, ન્યાતીભોજનના નોતરાં દે તેનો રૂ. ૦ાા આપવો, તથા છઠ્ઠી તથા લગન તથા ખારેક તથા નાળીએર સર્વે નોતરાં દે તે ઉપર રૂ. ૦ાા હક છે.

લુવાણા—તડ પેહેલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૫.

૧. અમો સુરજવંશી બ્રહ્મક્ષત્રી સુરજ દેવના સ્થાપિત છઈએ, ને કુળધર્મ સર્વે જુદો જુદો પાળેછે, ને ન્યાતીનો આચાર વૈષ્ણવ માર્ગનો છે, ને ગ્રંથમાં યજુર્વેદનો અધિકાર છે.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ તથા દહાડો કંઈ મુકરર નથી, પંચાયતની ખુશીમાં આવે તેમ કરે, નહીંતો હરેક હરેકના ઘરના ચાલ પ્રમાણે કરે.

૩. ન્યાતના વાસણ શેઠના તાલુકામાં રહેછે, ને તે વાસણ પંચાયતના રૂપિઆ આવે તેમાંથી થાયછે, તે જેને ઘેર ન્યાત જમતી હોય તે શેઠને ઘેર વાસણની

---

[1] અસલ કાગળમાં "છઠી" છે.

[2] અસલ કાગળમાં "જુવાર" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ટીપ લખી આપીને વાસણ લઈ જાય, ને ખરચ વીત્યા પછી પાછાં આપીને પોતાનો દસ્તાવેજ પાછો લઈ જાય, પણ ખરચ વાળાને વાસણ આપવાનો અટકાવ થાય નહીં, ને અટકાવ કરેતો તેના નુકસાનનો તથા આબરૂનો જવાબ દેવો પડે.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જે શખસને ન્યાત જમાડવી હોય તે શખસ શેઠની રજા લઈને પંચાયતનો મેળો આગલે દહાડે મેળવે, ને શેઠ વગેરે પંચાયત મળીને નોતરીઆને ન્યાતનાં નોતરાં દેવાની રજા આપે, ને નોતરીઆ ચોખા મુકીને નોતરાં દે. ને માટીડા તથા બૈરાં એક પંગતે જમેછે.

૫. પીરસનારને શેઠ તથા ઘરધણી મુકરર કરેછે, પણ તેમાંથી જેની ખુશી આવે તે પીરસવા રહે, ને મરદ તથા બૈરાં એક પંગતે જમેછે, ને પીરસનારા પાછલી પંગતે જમે.

૬. પરગામવાળા શેહેરમાં આવે તો તેને ન્યાતનું નોતરૂં દેવું, ને ન્યાતમાં સર્વે ભેળાં બેસીને જમેછે, કાંઈ જુદો ભેદ નથી.

૭. વહેવારભોજન તે પોતાના સગાં સંબંધી ઇષ્ટમિત્રને પોતાના ઘરના બ્રાહ્મણસાથે નોતરાં કહેવાડીને જમાડે, પણ તે નોતરીઆથી ચોખા મુકાય નહીં, ને ન્યાતીભોજન તે શેઠ તથા પંચાયતના લોક મળીને જે ન્યાતનો નોતરીઓ પંચાયતે મુકરર કરેલો હોય તેને ચોખા આપે, ને દેશી પરદેશી જે શેહેરમાં હોય તેને ચોખા મુકીને નોતરૂં દે તે ન્યાતીભોજન કહેવાય, ને ન્યાતનાં નોતરાં શેઠ વગેરે પંચાયતના હુકમ વના નોતરીઆથી દેવાય નહીં.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઆ સારસ્વત બ્રાહ્મણ છે, ને તેને જે શખસ ન્યાત જમાડે તે રૂ. ૨) આપે, ને ઘરધણી જેનું નામ કહે તે નામથી શેઠ વગેરે પંચાયતના હુકમથી નોતરાં દે.

૯. હરેક કામમાં ઘરધણીની ખુશી તથા સંપત્ત હોય તો ન્યાત જમાડે, ને ખુશી તથા સંપત્ત ન હોય તો પોતાના સગાં તથા વહેવાર પ્રમાણે જમાડે, કંઇ ન્યાત જમાડવાનું મુકરર નથી, ને ઉપર લખેલા પરોણાને નોતરૂં દે તો જાય, ને ન જાય તો તેની ખુશી.

૧૦. અમારી ન્યાતપર સારસ્વત બ્રાહ્મણનો હક દાપાં વગેરે ઘણી એક બાબતોમાં છે, પણ તેનો આંક કંઇ મુકરર નથી, પોતપોતાના જજમાનના ઘરના ધારા તથા ખુશી મુજબ સમે વખત અટકાવી આંક મુકરર કરીને લેછે. તેણે અસલ અમારો ક્ષત્રી વંશ રાખ્યો છે, ને અમારી ભેળા બેસી ખાધું છે, ને અદ્યાપી હજી સુધીપણ ખાયછે, તે વાસ્તે ગોર જજમાની થઈને હક લેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગન વગેરે ક્રિયાની બાબતમાં કાંઇ લાહાણુંનો ચાલ મુકરર નથી, પોતાની ખુશી તથા સંપત્ત હોય તો કરે, ને દક્ષણા અમારી ન્યાતના લોકે સારસ્વત બ્રાહ્મણને હરેક કામમાં પોતપોતાના ઘરના ચાલ પ્રમાણે સંપત્ત મુજબ આપીએ છઈએ, કંઇ એક ધારો નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર કંઇ જમણવાર કરાવવાનો ન્યાતનો હક નથી, તેની ખુશી હોય તો જમણ કરે ને ન કરે તો તેની ખુશી, ને પરગામ કન્યા આપવા લેવાનો શિરસ્તો છે તેમાં કંઇ જુદો બંદોબસ્ત નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠનો હક એ છે જે, જે શખસને હરેક કામમાં ન્યાત જમાડવી હોય તો તે શખસ પ્રથમ શેઠની રજા લઈને પંચાયત મેળવે, ને રૂ. ૨॥ શેઠના હાથમાં આપે, તે મધ્યે રૂ. ०॥ પંચાયતના વાસણનો છે, ને રૂ. ૨) શ્રીમથુરાનાથજીના છે, જુમલે રૂ. ૨॥ આપે ત્યારે શેઠ નોતરાંની રજા આપે, શેઠની રજાવના કોઇ ન્યાત જમાડી શકે નહીં, ને લગનમાં વરનો ધણી શેઠને બોલાવીને રૂ. ૩।) દેવ ધર્મનાં, તેમાં રૂ. ०॥ પંચાયતના વાસણનો છે, રૂ. ०॥ ટેલીઆનો છે, ને રૂ. ૨।) દેવધર્મના છે, તે આપે ત્યારે શેઠ વરને ખુંપ બાંધે; પછી વર પરણવા જાય ને કન્યાને માંડવે જઇને રૂ. ૧॥ કન્યાના બાપ પાસેથી લેવો, તે મધ્યે રૂ. ૧) દેવધર્મનો છે, રૂ. ०॥ પંચાયતના વાસણનો છે, ને સમસ્ત સારસ્વત બ્રાહ્મણની દક્ષણાને સારૂ વરના બાપ પાસે તેની સંપત્ત મુજબ રૂ. ૩) થી તે રૂ. ૭) સુધી લઈને બ્રાહ્મણોને વહેંચી આપવા; ત્યારપછી વર કન્યા પરણે ને જે શખસ ગોરવ આપે તે પેહેરામણી શેઠના હજુર આપે, ને વરના બાપે સાડી ૧ તથા પાઘડી ૧ શેઠને આપવી જોઈએ, ને કોઇ એ શિરસ્તો તોડીને બેશિરસ્તે ચાલે તો તેને શેઠ પંચ મેળવીને શિક્ષા કરે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૪. અમારી સઘળી ન્યાતનો એક ગોર નથી, સર્વ સર્વના ઘરના ગોર જુદા જુદા છે તે બદલાય નહીં, ને ગોર જજમાની કાંઇ લખ્યાપડ્યાથી થતી નથી, ને કરે તો તે મંજુર થાય નહીં.

ભાટિયા–લુવાણા તડ બીજાવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં વૈષ્ણવી ધર્મનો આસરો છે, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચારનો કાંઇ ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં માગશર સુદ ૧૫ મે બળદેવજીનો ઓચ્છવ સર્વ સર્વને ઘેર કરેછે તો ખરચનો તથા મુખત્યારનો શું જીકર લખીએ ?

૩. ન્યાતના વાસણના બંદોબસ્તની વિગતઃ—

૧) ન્યાત જમે ત્યાં વાસણનો રૂ. ૧)

૧) વરને ખુંપ બાંધે ત્યારે વાસણનો રૂ. ૧)

ના કન્યા પરણે ત્યાંથી રૂ. ના લેવો.

એપ્રમાણે વાસણ બાબત બંદોબસ્ત છે, ને તે શેઠનીપાસે રહેછે, ને તે વાસણ ઊપર લખેલા ઊઘરાણાંમાંથી થયાંછે ને થાયછે, ને વાસણ લઈ જવામાં શેઠનો હુકમછે, શેઠને લખીઆપીને લઇ જાય, ને વાસણનો અટકાવ થતો નથી, ને વાસણ નહીં આપ્યાથી ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનમાં કાંઈ બંદોબસ્ત નથી તો વિગત શું લખીએ ? ને બૈરાં એક પંગતિએ જુદાં બેસીને જમેછે.

૫. શેઠ જેને પીરસવાની રજા આપે તે પીરસવા રહે, ને તે પીરસનાર બીજી પંગતિએ જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનારા એકજ છે.

૬. અમારી જેવારે ન્યાત જમે તેવારે પરગામ વગેરે આસપાસના ગામવાળા પરોણાને જમવા તેડીએ છઈએ, એ વહેવાર છે.

૭. તમામ ન્યાતના લોકો જમે, ને ન્યાતનું નામ-પાડે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય, પોતાના સગાંવાહાલાં જમાડે તે વહેવારભોજન કહેવાય, ને ન્યાતનાં નોતરાં નોતરીઓ કરે તે શેઠની રજા લઇને કરે, ને વહેવારનાં નોતરાં પોતાને ઘેર દેવડાવેછે, ને શેઠની રજાવના નોતરીઓ ફરે નહીં.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ બ્રાહ્મણ છે ને તેને જે ન્યાત જમાડે તે રૂ. ૨) આપેછે ને નોતરાં જેને ઘેર ન્યાત જમે તેનું નામ કહીને ચોખા મુકે, ને શેઠને રૂ. ૪) મથરેશજીના આપે તો શેઠ રજા આપે ત્યારે નોતરાં ફરે.

૯. ન્યાતનો હક એ છે જે લગનમાં વરને ખુંપ ન્યાતનો શેઠ બાંધેછે ત્યારે રૂ. પાા ધર્મના શેઠ લેછે, ને અઘરણી તથા જનોઇ તથા ક્રિયા તથા મોસાળામાં કાંઇ ન્યાતનો હક છે નહીં, ને ન્યાતીભોજનનો કાંઇ અમારી ન્યાતમાં કર તથા નિમ નથી, યથાશક્તિ કરે, એમ કરતાં જે કોઇ ન્યાત જમાડે તે રૂ. ૫) ન્યાતમાં શેઠને ધર્મના આપે એવો અમારી ન્યાતમાં ચાલ છે, ને તે રૂપિઆમાંથી હરવરસ જે દેવનાં મંદીરમાં પહોંચેછે તેના ભંડારી વરસો વરસ લઇ જાયછે, ને લાહાણું કોઇ કરે તો પરોણાને આપે.

૧૦. ગોરનો દાપાંનો હક કાંઇ મુકરર નથી, જે જજમાનોની નજરમાં આવે તે લગન ગયા પછી આપે તથા અપાવે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનું કાંઇ મુકરર નથી, ને લગન તથા ક્રિયામાં પણ લાહાણાનો ચાલ નથી, અગર કોઈ લાહાણું કરે તો પોતાની ખુશી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં દોહરી જમણવારનો ચાલ નથી, મરજીમાં આવે તો જમાડે, ને નીકર નહીં, કાંઇ ન્યાતનો હક નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા (લેવા) લેવામાં કાંઇ બંદોબસ્ત નથી.

૧૩. શેઠપણાનો હક એ છે, જે ન્યાતીભોજન શેઠની રજાવના નહીં થાય, ને લગનનું કામ પણ શેઠની રજા લઇને જારી કરે, ને વરને ખુંપ શેઠ બાંધે ત્યારે વર પરણવા જાય, ને વરની સાથે શેઠ કન્યાને માંડવે જઈને ત્યાંથી રૂ. ૧ાા પંચાયતના લવાજમનો કન્યાવાળાપાસેથી લે, ને કન્યાવાળા વરવાળાને ગોરવ આપે તો પેહેરામણી શેઠને બેસાડીને આપે, ને પેહેલી પેહેરામણી શેઠને થાય, પછી બીજા લોકોને અપાય એ રીતે શેઠને હક છે, તેને કોઇ શખસ તોડીને ઊલટો ચાલે તો તેને શેઠ વગરે પંચાયતની નજરમાં આવે તે પ્રમાણે શિક્ષા કરે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીગોર એક મુકરર નથી, સર્વેના ગોર જુદા જુદા છે, ને અગર કાંઇ ન્યાતનું કામ આવી પડે તો ન્યાતના નોતરીઆ કરે, ને તે નોતરીઆને બદલવો હોય તો ન્યાતનો શેઠ બદલી શકેછે, ન્યાતગોર મુકરર નથી તો તેનું શું લખીએ ?

ભાટિઆ—વ્હાવાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૭.*

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ છે નહીં, ને કોઇને ઘેર ખરચ હોય ત્યારે માગી લાવીને કામ ચલાવે છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઆ સારસ્વત બ્રાહ્મણ[1] છે, ને તેને જે શખસ ન્યાત જમાડે તે રૂ. ૦ા આપે, ને ઘરધણી જેનું નામ કહે તે નામથી શેઠ વગેરે પંચાયતના હુકમથી નોતરાં દે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ પટેલ તે એકજ છે, ને જે ધણી હરેક બાબતમાં ન્યાત જમાડે તે રૂ. ૧ા શેઠને આપે, પછી નોતરાં ફેરવે, બીજુ વરને ખુંપ બાંધે ત્યારે રૂ. ૧) આપેછે, ને એ આવેલો હક પંચની એક મરજીથી ધર્મખાતે વપરાય છે.

કાયસ્થ—વાલ્મિક સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૧.

૧. અમે વાલ્મીક રૂષીના સ્થાપિત છઈએ એ વાત પદ્મપુરાણથી માલુમ થાય છે, ને શ્રી વલભાચાર્યજીના માર્ગ પ્રમાણે ચાલીએ છઈએ.

૨. અમારે કુળદેવીનો ઉત્સવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતના વાસણ નથી, બ્રાહ્મણના તથા અમારી ન્યાતના ઘરઘરાઉ લોકોના વાસણ લાવીને કામ ચલાવીએ છઈએ.

૪. ન્યાતીભોજનનું કાંઇ મુકરર નથી જે વિગતવાર લખીએ, જેને જે મળે તે કરે, ને મરદો પેહેલા જમેછે, ને બૈરાંઓ પછી જમેછે યા સાથે જમે છે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે સગાઇનાં સબબથી રહેછે, ને ઘરધણીના કહ્યાથી પણ રહેછે, ને પેહેલી પંગતી જમ્યા પછી પીરસનારા જમે છે, ને મરદોમાં મરદો પીરસે છે, ને બૈરાંઓમાં બૈરાં પીરસેછે, ને સાથે બેસે તો બૈરામાં મરદ તથા બૈરાં સમસ્ત પીરસેછે.

૬. ન્યાતપ્રમાણે ગામડાવાળાઓ પણ જમેછે.

૭. તમામ બાળગોપાળ હોય ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય, ને સગાં વાહાલાનું ભોજન હોય ત્યારે વહેવાર કહેવાય, ને જેને ત્યાં ખરચ હોય તેનો ગોર નોતરાં દેછે, ને નોતરાં દેવામાં પટેલની રજા લીધાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નથી, જેને ઘેર ખરચ હોય તેનો ગોર નોતરાં દેછે, તેનો હક કાંઇ મુકરર નથી.

૯. હરેક કામમાં લગન તથા અઘરણી તથા ક્રિયા ખરચમાં સંપત્ત પ્રમાણે કરે એમાં કાંઇ ન્યાતનો કર નથી, ને પરોણાઓને ન્યાત પ્રમાણે ગણે.

૧૦. બ્રાહ્મણના દાપાંનો હક વર કન્યા પરણે ત્યારે તથા અઘરણી તથા ક્રિયામાં પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે આપેછે, કાંઈ મુકરરં નથી.

૧૧. સંપત્ત પ્રમાણે લાહાણું તથા દક્ષણા આપેછે, કોઇ બાબતપર મુકરર નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તે ઉપર કાંઇ દોહરો ખરચ નથી, ન્યાતીના ચાલ પ્રમાણે બરાબર છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠનો હક કાંઇ નથી.

૧૪. ન્યાતીગોર જુદો નથી જે તે બદલાય.

કાયસ્થ—માથુરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨.

૧. અમો ચિત્રગુપ્તના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો પદ્મપુરાણનો ગ્રંથ મુકરર છે.

૨. કુળદેવ્યાનું પુજન નવરાત્રીની અષ્ટમીએ ઘેર ઘેર કરીએ છઇએ, એકઠાં થઇને ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

---

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૮૫ વાળા સાથે મળેછે તેથી જે કલમો નથી મળતી તેજમાત્ર લખીછે.

૧. અસલ કાગળમાં "બ્રાહ્મ" છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ પંચનાં નથી તો શું લખીએ?

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઇ બંદોબસ્ત નથી, જેને જે મળે તેવું કરીને જમાડે, અગર ન કરે તો તેને કોઇ ન પુછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં પીરસવા રહેછે તે પોતાના સગાનું ઘર જાણીને રહેછે, તેમાં કોઇની રજા નહીં, ને બૈરાંમાં બૈરાં તથા મરદમાં મરદ પીરસેછે.

૬. પરગણાના અથવા આસપાસના આવે તો ન્યાતમાં જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીભોજન થાય ત્યારે ન્યાતગોર નોતરાં દે, ને સગાં જમતા હોય ત્યારે હરેક કોઇ સાથે નોતરૂં કહેવાડે, ને વહેવારનું ભોજન કરે ત્યારે ઘરધણી નોતરાં દે, ને અમારી ન્યાતમાં કોઇ શેઠ તથા પટેલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર નોતરાં દે તે ઘરધણીના હુકમથી દે.

૯. અમારી ન્યાતમાં લગન હોય તથા અઘરણી હોય તથા ક્રિયા હોય તો ન્યાતીભોજન કરવું જોઇએ, પણ તે ધણીને મળે તે પ્રમાણે કરે, કાંઇ મુકરર નહીં.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો કંઇ દાપાં વગેરે ન્યાતપર કંઇ મુકરર નથી, જેને જે મળે તે આપે.

૧૧. એ સવાલનો જવાબ એ છે કે લાહાણું તથા દક્ષણા લગન તથા ક્રિયાપર કંઈ મુકરર નથી કે જુદું જુદું લખીએ, મળે તો કરે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પરગામથી પરણીને આવે તો તેના ઉપર કંઈ જમણવારનું મુકરર નથી, પણ કરે તો તેની ખુશી, કોઈ કહી શકતું નથી, ને પરગામ કન્યા આપેછે તથા લેછે પણ ખરા.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શેઠ નથી તો શું લખીએ?

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોરને સર્વેની રજા વગર બદલાય નહીં.

બ્રહ્મક્ષત્રી–નાતરાવાળા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૪.

૧. અમો બ્રહ્મખતરી સુરજવંશી યજુર્વેદી, ધર્મમાં તો અમો સુરજ દેવના સ્થાપીત છઈએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં તડ ૪) છે, માટે કુળદેવીનો ઓચ્છવ કરવાની વિગત એછે જે તડ ૧) શીધીનો ઓચ્છવ હરવરસે માગસર સુદ ૧૪ સે થાયછે, તથા તડ ૧) હાલાઇનો ઓચ્છવ હરવરસે શ્રાવણ સુદ ૨) ને દીને (ઓચ્છવ) થાયછે, તથા તડ ૨) દીવેચા તથા સોરઠીઆનો ઓચ્છવ હર વરસે અખાડ વદ ૨) ને દીવસે થાયછે, ને એ ઓચ્છવ કરવાના પૈસા આસામી દીઠ ઊઘરાવીને ઓચ્છવ કરેછે, ને ઓચ્છવ કરવામાં કોઈ મુખત્યાર નથી, ને સમસ્ત પંચ મુખત્યાર છે, ને અગર પંચમાં (પંચમા) કાંઇ હરકત હોય ને પંચની મરજી ન હોય તો ન કરે.

૩. વાસણનો બંદોબસ્ત પંચની મરજી પ્રમાણે, જે વખત પંચની જેવી મરજી હોય તેમ કરેછે, પણ અમારામાં તડ ૪) ચારના વાસણ જુદાં જુદાં છે, માટે એક એક તડની પંચાયત પોતાની ખુશી પ્રમાણે બનાવેછે, ને હરેક તડના વાસણ હરેક તડની ખુશી હોય ત્યાં રાખેછે, ને લઇ જવામાં હરેક તડવાળામાંથી હુકમ જોઇએ, જેને ઘેર રાખ્યાં હોયછે તેપણ આપેછે, પણ કાંઈ મુકરર રજાનો ધારો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત કાંઈ નથી, જમાડનારની ખુશી પ્રમાણે ન્યાતીનું જમણવાર થાયછે.

૫. પીરસનાર પોતાની ખુશીથી પીરસવા રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના એકજ પીરસનારા છે, ને પીરસનારની મરજીમાં આવે તે વખત જમેછે, જમવામાં કાંઈ હરકત નથી.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા જે ન્યાતના હોય તેને ઘેર જમાડનારના ઘરનું નોતરૂં જાય તો જમેછે, તેમાં કાંઇ જુદો ભેદ નથી.

૭. વહેવારભોજન[1] જે જમાડેછે તે નોતરે જે શખસ જમવા જાય તેને જમાડે, ને જમનાર નહીં જાય તો તેની મરજી, ને સમસ્ત ન્યાતીભોજન કરાવે તો જે શખસ જમવા નહીં આવે તેને ઘેર જમણ શેર ૧) અથવા શેર ૧ા લગીનું આપેછે, ને સીધીતડવાળા પોતાના તડનું જમણવાર કરે ત્યારે પોતાના તડમાં જે જમવા નહીં આવે તો તેને શેર ૧) જમણ નહીં જમે તેને આપેછે, પણ છોકરો નહાની ઊંમરનો હોય ને જનોઈ દીધી હોય ને (તથા)

૧. અસલ કાગળમાં "વેહેવા ભોજન" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

છોકરી પરણેલી હોય તો તેને જમણુ આપવું જરૂર છે, ને જમણુ સુખડી આપવી, એજ પ્રમાણે હાલાઈ તડનું જમણવાર થાયછે, તથા દેવેચા તથા સોરઠીઆ તડનું જમણવાર થાયછે ત્યાં જમણુ આપવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઆ સારસ્વત બ્રાહ્મણ છે, જમાડનારની મરજીમાં આવે તેની પાસે નોતરાં દેવડાવેછે, એક ઊપર મુકરર ધારો નથી.

૯. લગન તથા અધરણી તથા જનોઇ એ ત્રણે કામમાં ભોજન કરવું જરૂરછે, પણ સમસ્ત ન્યાત જમાડવાનું કાંઇ મુકરર નથી, જમાડનારની સંપત્ત તથા ખુશી પ્રમાણે કરેછે, ને ન કરે તો તેના ઊપર કાંઈ જોર નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં હક બ્રાહ્મણો ઊપર નથી, પણ ખતરી કાસારશુદ બ્રાહ્મણ હરેક હરેકના ઘરના ગોરનો હક તેવણુના ઘરના ચાલ પ્રમાણે આપેછે, સમસ્ત ન્યાતનો એકે ધારો નથી કે લખવામાં આવે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં દક્ષણા લેતા નથી બ્રાહ્મણને દક્ષણા આપીએ છઇએ જે જેથી બની આવે તે ખરૂં.

૧૨. પરગામથી બૈરી પરણીને આવે તેના ઉપર જમણવારનો કાંઇ મુકરર ધારો નથી, તેની ખુશીમાં આવે તો જમાડે, ને પરગામ કન્યા આપવા લેવાનો શિરસ્તો છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ નથી, પણ હરેક તડના જુદા જુદા પટેલ છે, પણ હક આપવા લેવાનો કાંઇ ચાલ નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર છે નહીં, ને કુળગોર જેનો છે તે તો બદલાય નહીં.

કણબી—કડવા કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૦.

૧. અમો ઊમીયા માતાના સ્થાપિત છઈએ, ને ન્યાતીઆચાર તથા કુળધર્મ પાળવાનો ગ્રંથ કંઇ મુકરર નથી, ને ન્યાતના ધારા પ્રમાણે ચાલીએ છઈએ.

૨. કુળદેવીના ઓચ્છવ કરવાની ચાલ નથી, ને માતાનું સ્થાનક ઊંજેઊનાવે છે ત્યાં ઓચ્છવ થતો હશે, તે અમને ખબર નથી.

૩. ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે કે ગામના લોક જેને ઘેર વાસણ મુકે તે રાખે, ને વાસણ બનાવવાની વિગત એ જે કોઈ શખસ કુંવારો નાતરૂં કરે તથા કોઇ શખસ પોતાની બૈરીનો છેડો ફાડી આપે તેની પાસેથી રૂ. ૧૨) લીધામાં આવેછે, ને (તથા) એથી ઘટે તો ગામમાં ઊઘરાણું કરીને વાસણ બનાવીએ છઇએ, ને લઇ જવાસારૂ ગામમાંથી બે ભલા માણસની રજા જોઈએ, ને ગામમાં ખરચ હોય ત્યાં સુધી પરગામ અપાય નહીં, ને નહીં આપ્યાથી ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો એ બંદોબસ્ત છે કે જેને જેટલું મળે તેટલું જમાડેછે, ને બૈરાં તથા મરદ વારાફરતી જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી તથા ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પીરસનાર બે વખત જમેછે, પેહેલાં તથા પછવાડે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનારા એકઠાં છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન અમારામાં કોઇ શખસ કરી શકતા નથી, શાવાસ્તે જે ન્યાત ઘણી મોટી છે, વાસ્તે પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે જમાડેછે, ને નોતરાં ગામનો ધામોટ દેછે, ને નોતરાં દેવામાં પટેલની રજા જોઇતી નથી.

૮. અમારી ન્યાતનો નોતરીઓ ધામોટ છે, ને તે શખસ પરગામ નોતરાં દેવા જાય ત્યારે જેને ઘેર નોતરૂં દે ત્યારે તે પૈસો ૧) આપેછે, ને જે ગામમાં ખરચ હોય તે નોતરીઆને દાણા આપેછે.

૯. હરેક પગરણમાં ન્યાતનો હક જમવાનો છે, પણ જેને મળે તે પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે જમાડે, ને પરોણા લોકનો પણ એજ ધારો છે.

૧૦. અમારી ન્યાત કડવા કણબીની છે વાસ્તે એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાંનો ચાલ નથી, ને દક્ષણાનો જવાબ ઊપરની દશમી કલમ પ્રમાણે છે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર વધારે હક કંઈ નથી.

૧૩. શેઠ તથા પટેલાઇનો કશો હક નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૪. ન્યાતગોર કદાપી બદલાઇ શકતો નથી, ને ન્યાતગોરનો જે કંઇ આપવાનો ધારો છે તે આપીએ છઇએ.

કણબી-દક્ષણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૨.

૧. અમો મહાદેવના સ્થાપિત છઈએ, ને કુળ ધર્મ પણ મહાદેવનો પાળીએ છઈએ.

૨. ઓચ્છવ કરવાંનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતના વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, તે વાસણ ન્યાતની ઊપજમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને તે વાસણ હાંસજી જમાદારને ત્યાં રહેછે, ને તે વાસણ પંચમાં વપરાય છે, ને ન્યાતબાહારિયા શખસને વાસણ આપતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે જે પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી માટીડા જમેછે.

૫. પીરસનાર ઘરધણીના કહ્યાથી પોતાની ખુશીથી રહે છે, ને તે પીરસનાર પોતાની ખુશીમાં આવે ત્યારે જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને જમાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજનના નોતરાં ટેલીઓ દેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં ઘરધણી દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ હજામ છે, ને તેને એવા કામમાં રૂ. ૦। આપીને જમાડીએ છઇએ, ને તે ટેલીઓ ઘરધણીનાં કહ્યાથી નોતરાં દે છે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ મુકરર નથી, પોતપોતાના મળતર પ્રમાણે ન્યાત જમાડેછે.

૧૦. બ્રાહ્મણને મળતર પ્રમાણે આપેછે.

૧૧. લાહાણુંનો ચાલ અમારામાં નથી.

૧૨. પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી.

૧૩. અમારામાં શેઠ કોઈ નથી.

૧૪. ન્યાતગોર અમારામાં બદલાતો નથી.

કણબી-કડવા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૭.

૧. અમો ઊમીયા માતાના સ્થાપિત છઇએ, ને ન્યાતીઆચાર તથા કુળધર્મ પાળવાનો ગ્રંથ કાંઇ મુકરર નથી, ને ન્યાતના ધારા પ્રમાણે ચાલીએ છઇએ.

૨. કુળદેવીનો ઓચ્છવ કરવાની કાંઇ ચાલ નથી, ને માતાનું સ્થાનક ઊંજેઊનાવે છે ત્યાં ઓચ્છવ થતો હશે તે અમને ખબર નથી.

૩. ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે, કે પંચન લોક જેને ઘેર વાસણ મુકે તે રાખે, ને વાસણ બનાવવાની વિગત એ, જે કોઈ શખસ કુંવારો નાતરૂં કરે તેની પાસે રૂ. ૧૨) તથા કોઇ શખસ પોતાની બૈરીનો છેડો ફાડી આપે તેની પાસેથી રૂ. ૬। લીધામાં આવે છે, ને જે ધણી ના આપે તેને ન્યાતબાહાર મુકીએ છઈએ, તથા એથી ઘટેતો પંચમાં ઉગરાણું કરીને વાસણ બનાવીએ છઇએ, તે લઈ જવામાંતો રાખનાર ધણીની ચોપડીમાં લખી આપીને લઇ જાયછે, ને પાછા લાવે ત્યારે જમે કરેછે, અગર ખરચ થયા પછી બે દહાડાની અંદર પાછાં ન આપી જાય તો રૂ. ૧ પંચાયતવાળા લે, તથા જે ધણી પંચાયતના શિરસ્તા પ્રમાણે ન ચાલે તેને વાસણ આપતાં નથી, પણ વાસણ નહીં આપેથી ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો એ બંદોબસ્ત છે કે જેને જેટલું મળે તેટલું જમાડે, ને બૈરાં તથા મરદ વારાફરતી જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી તથા ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પીરસનાર બે વખત જમેછે, પહેલાં તથા પછવાડે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનાર એકઠાં છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતી સાથે જમાડવાનો વહેવાર છે, તથા લેવા કણબી સાથે જમવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન અમારા કોઇ શખસ કરી શકતા નથી, શાવાસ્તે કે ન્યાત ઘણી મોટી છે, વાસ્તે પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે જમાડે છે, ને નોતરાં પોત-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પોતાનો ગોર દેછે, ને નોતરાં દેવામાં પટેલની રજા જોઇતી નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ મુકરર નથી, પોતપોતાનો ગોર દેછે, તે શખસ પરગામ નોતરાં દેવા જાય ત્યારે જેને ઘેર નોતરૂં દે ત્યારે તે પૈસો ૧) એક આપે છે, ને જે ગામમાં ખરચ હોય તે નોતરીઆને દાણા આપેછે.

૯. હરેક પગરણમાં ન્યાતનો હક જમાડવાનો છે, પણ જેને મળે તે પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે જમાડે, ને પરોણા લોકનો પણ એજ ધારો છે.

૧૦. અમારી ન્યાત કડવા કણબીની છે વાસ્તે એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાંનો ચાલ નથી, ને દક્ષણાનો જવાબ ઊપરની કલમ ૧૦ મી પ્રમાણે છે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઊપર વધારે હક કાંઈ નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે.

૧૩. અમારા સુરતી કણબીનો પટેલ ગંગારામ વંદરાવન છે, ને જે વરસ અમારી ઊમીયાદેવીની લગન કરવાની આજ્ઞા થાય છે ત્યારે તે સ્થાન ઊપરથી બ્રાહ્મણ લગનપત્રી લઈને પ્રથમ પટેલને ઘેર આવેછે, પછી સુરતીમા પટેલને ઘેર પોતાની ન્યાતના લોક તથા પાટણવાડીયા તથા અમદાવાદી તડના સર્વે લોક પટેલને ઘેર આવેછે, ત્યારપછે સર્વે મળીને લગનીઆને વાજતે ગાજતે વાડીમાં લઇજાયછે, ને તે જગાએ લગનપત્રી વંચાવેછે, ને પાછાં વાજતે ગાજતે સુરતીના પટેલને ઘેર આવીને તોરણ બાંધેછે, ને આવેલા સર્વે લોકને ધાણા ગોળ વહેંચાયછે, પછે લગનીઆને વીદાય કરે ત્યારે રાંદેર જાયછે, તથા પરગામ લગન અથવા નાતરૂં કરવા જાન લઈને જાય તેને અસલથી સરકારની દાણ ચોકીની માફી છે, ને અમારી ન્યાતપર સરકારનો કશી તરેહનો કર નથી; બીજું જે કોઈ દરદી હોય તે પટેલ પાસે જાય, પછે પટેલ તુરત ગોરને કહીને ન્યાતનો મેળો કરે, ને પછે પંચાયતના લોક તેનો ઈનસાફ કરીને ઠરાવે તે કબુલ છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર પાંચ છે, તે કોઇથી બદલાઇ શકતા નથી, ને તેને વેહેવારમાં નાહાના ચાંલાનો રૂ. ૧), તથા લગનની ચોરીના રૂ. ૩ા વરવાળો આપેછે, ને એશિવાય બીજી બાબતમાં તો માફક મામુલ મળ્યાં કરેછે.

કંસારા—તળબદા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૬.

૧. અમો મહાકાળી દેવીના સ્થાપિત છઇએ, ને ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ધર્મ શાસ્ત્રથી કાંઈ જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવના ઓચ્છવમાં તો આસો સુદ ૮ ને દીવસે માતાનો હવન કરીએ છઇએ, ને તેનો ખરચ ઘરદીઠ વેરા પડતું કહાડે છે, ને પરામાં ચાર મોહોલ્લે હવન થાયછે, ને મોહલ્લાનો શેઠ હોય તે આગળ પડીને ખરચ કરેછે, તે સર્વેને પ્રસાદ આપેછે.

૩. ન્યાતના વાસણ ન્યાતની પેદાશમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને તે વાસણ પંચાયતની નજરમાં આવે તેને ઘેર મુકીએ છઇએ, ને લઇજવાનું તો એ છે જે જે ધણીને ઘેર વાસણ રહેછે તેની ચોપડીમાં કીંમત ભરીને વાસણ લઇજાયછે, ને લાવે ત્યારે પાછા ચોપડીમાં જમે કરેછે, ને કદાપી તે શખસ નહીં લખીઆપે તો વાસણ અપાય નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્તતો એ છે જે અબોટીયાં પહેરીને જમીએ છઈએ, ને સઘળું પીરસી રહ્યાં પછી ન્યાતગોર રજા આપે ત્યારે જમવા માંડેછે, ને સર્વે જમી રહ્યા પછે રજા ગોર આપે ત્યારે ઉઠેછે, ને એમ કરતાં કોઇ પંગતમાં બેસીને છાંડે તો તે ધણી ગોરને પૈસા ૪) ચાર આપે, ને તે પૈસા નહીં આપે તો ગોર કળસીઓ છીનવી લેછે, ને પૈસા આપે ત્યારે કળસીઓ પાછો આપેછે, ને પેહેલાં બૈરાં છોકરાં જમેછે, ને પછી મરદ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી પીરસવા રહેછે, ને પીરસનાર બૈરાં જમી ગયા પછે સુકડી કરેછે, ને પછે મરદની પંગતીને પીરસેછે, ને તે જમી રહ્યા પછે પીરસનાર દાળભાત સુધ્ધાં જમીને ઘેર જાયછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતી સાથે જમાડવાનો વહેવાર એ છે જે

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અમારી ન્યાતના લોકોને ઘેર કોઇ સગો પરોણો આવેલો હોય તેને ન્યાતનાં લોક સાથે જમવા તેડી લાવેછે તે પરોણા ન્યાતમાં એકઠા બેસીને પંગતમાં જમેછે, એવો અમારી ન્યાતનો ચાલ છે.

૭. ન્યાતીભોજનમાંતો તમામ ન્યાત જમે છે, ને વહેવારભોજન એટલે પોતાનો વૃહેવાર જમેછે, ને ન્યાતીભોજનમાં શેઠ રજા આપે ત્યારે ન્યાતગોર નોતરાં દેછે, ને વહેવારભોજનમાં તો ઘરધણીની રજાથી નોતરીઓ નોતરાં દે છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર નોતરાં દેછે તેના હક પ્રમાણે તેને મળેછે.

૯. અમારી ન્યાતનો હક તો લગનમાં પંચાયતવાળા રૂ. ૧) વર પાસે, તથા રૂ. ૧) કન્યાવાળા પાસે લેછે, ને એ શિવાય બીજી બાબતમાં ન્યાતનો હક મુકરર નથી, ને પરોણાનો તો ન્યાત જમે ત્યારે જમવાનો હક છે.

૧૦. અમારી ન્યાતનો દાપાં વગેરે બીજી ન્યાત પર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગનમાં વરનો બાપ ખાં- [illegible] નાળીએર ન્યાતમાં લાહેછે, ને કન્યાનો બાપ [illegible] બએ પૈસા લાહેછે ને શેઠને બમણું લાહાણું [illegible], ને ક્રિયાના લાહાણાનું મુકરર નથી.

[illegible]. પરગામથી કન્યાપરણી લાવે તેનીપાસે દો-[illegible]મણવાર લેવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળા [illegible] કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. શેઠપણાનો હક તો ઉપર લખેલો છે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતીથી ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને હરેક કામમાં હક તો ન્યાતના ધારા પ્રમાણે મળેછે.

કંસારા—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર “ખ.” અંક ૧૬૯.

૧. અમો મહાકાળી દેવીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તો ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે પાળીએ છઇએ.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ એ છે જે, ચૈત્ર સુદ ૧ મે તથા શ્રાવણ સુદ ૧ મે મહાકાળી દેવીની પુજા તથા ઘીનો દીવો પંચાયતમાંથી ઉઘરાવીને કરીએ છઇએ, ને તે ખરચ કરવામાં ૬) પટેલ મુખત્યાર છે, તથા આશો સુદ ૮) ને દીવસે પલ્લી એટલે માતાનો દીવડો પુજીએ છઈએ, ને તે દીવડાનો ખરચ તો દશેરાને દહાડે તે દીવડો હરરાજ કરીએ છઈએ, ને તેની માગણી રૂ. પાથી કરીએ છઈએ, તે ઊપરાંત જે શખસ વધે તે શખસને ન્યાતના લોક કંકુનો[1] ચાંલો કરીને આપેછે, ને તેના રૂપિઆ આવે તેમાંથી ખરચ થાયછે.

૩. ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે વાસણ તો અમારી (ન્યાત) ન્યાતના કુળગોરને ઘેર રહેછે તે વાસણ પંચાયતી છે, ને તે વાસણ આપવાનો ચાલ એ છે, જે શખસને ઘેર ન્યાત જમતી હોય તે શખસ રૂ. ૦ાા આપે ને વાસણ લઇ જાય, ને સગાં જમાડે તે વાસણ લઇજાય ને રૂ. ૦ા આપે ત્યારે તે વાસણ આપ્યામાં આવેછે, તથા ન્યાતબાહારિયા શખસને વાસણ આપતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત મુકરર નથી, કોઇ અબોટીયાં પહેરીને જમેછે, ને કોઇ ધોતીયું તથા ધાબળીનું પાળીયું પણ પહેરીને જમેછે, ને પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી માટીડા જમેછે.

૫. પીરસવા તો ઘરધણી જેને બોલાવીને રાખે તે રહેછે, ને તે પીરસનારાઓ બૈરાં માટીડાને જમાડીને જમેછે.

૬. પરગામવાળા પરોણા લોકો જેને ઘેર ઊતર્યા હોય તેની સાથે ન્યાતને નોતરે આવીને ન્યાતમાં જમે છે, ને અગર જમવા ન આવે તો જમાડનાર ઘરધણી તેડું મોકલે તે બોલાવી લાવીને જમાડેછે.

૭. ન્યાતીભોજન એટલે તમામ ન્યાતને જમાડે છે તેનું નામ ન્યાતીભોજન, ને વહેવારભોજનમાં તો પોતાનાં સગાંને જમાડે છે, ને ન્યાતના તથા વહેવારભોજનનાં નોતરાં જમાડનાર ઘરધણીનાં બૈરાં (નોતરાં) દેછે, શેઠ પટેલની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૮. એનો જવાબ ઊપરની કલમ ૭) મી પ્રમાણે, ને અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ પંચાયતનું કામ હોય, ને ન્યાતનો મેળો કરવો હોય, તેવારે તે નોતરીઓ તમામ ન્યાતે ફરેછે, તેનો હક (કાંઇ) આપવા લેવાનું કાંઈ મુકરર નથી.

---

૧. અસલ કાગળમાં “કુકાનો” છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક એ છે, જે લગનમાં વરવાળા પાસેથી રૂ. ૧) તથા કન્યાવાળા પાસેથી રૂ.૦॥ લેવાનો ન્યાતનો હક છે, તથા અમારી ન્યાતનો વર અહીંયાની કન્યાસાથે પરણવા આવે તથા અહીંયાનો વર પરગામ પરણવા જાય તો તે શખસ વરોઠીની ન્યાત ૧) જમાડે, અગર વરોઠીની ન્યાત ૧) ન જમાડે તો તે શખસપાસેથી રૂ. ૧૩) લેવાનો ન્યાતનો હક છે, તથા પરગામનો વર અહીંયાની કન્યાસાથે નાતરૂં કરવા આવે તો તે નાતરૂં કરનાર મરદની પાસેથી રૂ. ૨૬) લેવાનો ન્યાતનો હક છે, તથા અહીંયાનો વર પરગામની કન્યાસાથે નાતરૂં કરવા જાય તેવારે તે શખસ પણ તે ગામની ન્યાતમાં રૂ. ૧૩) આપે, ને એ ઊપરના હકમાં પરોણા લોકને હીસ્સો આપવાનો ચાલ નથી.

૧૦. એ નંબરનો ખુલાશો[1] પરચુરણની પહેલી કલમમાં લખ્યોછે.

૧૧. એનો જવાબ નંબર ૭ ની કલમ ૧૧ મી પ્રમાણે છે.

૧૨. પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, એનો ખુલાશો ઊપરની કલમ ૯ મીમાં લખ્યોછે.

૧૩. અમારામાં શેઠ કોઈ નથી, ને પટેલીઆ ૬) છે, ને તે પટેલીઆને ન્યાતમાંથી જે શખસ ગાળો દે ને તે શાબીત થાય તો તે શખસ રૂ. ૧ નો ઘીનો દીવો માતા કાળીકામાં કરે, ને અગર પટેલીઆ ન્યાતના લોકને ગાળ દે તો પટેલ રૂ. ૧ નો દીવો કરે.

૧૪. ન્યાતગોર અમારામાં નથી, ને કુળગોર એ છે, ને અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ બ્રાહ્મણ છે તેને ન્યાતના લોક તથા કુળગોર મળીને બદલવા ચાહે તો બદલી શકેછે, ને તે નોતરીઆનો હક એ છે જે, જે શખસ ન્યાત મેળવે તે શખસ રૂ. ૦। આપે, તથા લગનમાં રૂ. ૦। કન્યાવાળો તથા રૂ. ૦। વરવાળો આપેછે, એશિવાય બીજી બાબતમાં આપવાનો ચાલ મુકરર નથી.

ભાવસાર–છીપા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં અમારા ઘરડાઓથી જે દેવના સ્થાપીત છઈએ તે પ્રમાણે ચાલીએ છઈએ.

૧. અસલ કાગળમાં "ખુશાલાશો" છે.

૨. કુળદેવના ઓચ્છવનો તો અમારી ન્યાતીમાં ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતીમાં વાસણ દશ વીશ ઘરનાં જથો બંધાઇને કરેછે તે તે લોક વાપરેછે, ને ન્યાતીમાં જોઇએ તો તેમાં અપાયછે.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે જે પંગતીમાં બૈરાં છોકરાં જમે ત્યારબાદ બીજી પંગતીમાં મરદ જમે.

૫. જે લોક પીરસવા રહે તે તો ઘરધણીના કહ્યાથી, તે પીરસનાર પંગતી પેહેલાં સુખડી કરે, ને ન્યાતીના લોક જમી રહે ત્યાર પીરસનાર જમે, ને બૈરાં તથા મરદનાં પીરસનાર એકજ, તેના તેજ.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસના ગામવાળા પરોણાને ન્યાતીસાથે જમાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજન જે શખસ ન્યાત જમાડે તે, ને વહેવારભોજન તે પોતાના સગાં વાહાલાંને, ન્યાતીનાં નોતરાં તથા વહેવારભોજનનાં નોતરાં તે અમારી ન્યા તીનાજ દેછે, જ્યારે ન્યાતી જમે તેનાં નોતરાંમાં પાંચ માણસ જાયછે, ને વહેવાર ભોજનનાં નો એક જણ દેવા જાયછે, ને ન્યાતીના નોતરાંની તો અમારા પંચના મુકરદમની લીધામાં આવેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઆનું કાંઇ નથી, ને તેને કાંઇ આપતા પણ નથી, ને નોત ઘેર ન્યાત જમે તેના નામના દેવાય છે, ને નો વામાં અમારો મુકરદમ રજા આપેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતના હકનું કાંઈ મુકરર નથી, જેને જે મળે તેવો ખરચ કરે, તેમાં પરોણાનો શાનો હીસ્સો પહોંચે?

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક ન્યાત ન તે દહાડે ન્યાતીભોજન કરવા બેસે ત્યારે ગોર વ આવ્યા હોય તેને પોતાની સંપત્તી પ્રમાણે દક્ષ રૂ. ૦॥ તથા રૂ. ૧), તેશિવાય પાવલાં અધેલાનાં પ રચુરણ પૈસા એ પ્રમાણે અપાય છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણા હ બાબત ઉપર કાંઈ મુકરર નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામની કન્યા પરણી તેના ઉપર જમણવારનો કાંઈ ધારો નથી, ને પર વાળા સાથે કન્યા આપીએ તથા લઇએ તેને બંદોબસ્ત નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અમારી ન્યાતમાં શેઠપણાનો કાંઈ હક નથી.
અમારી ન્યાતીમાં અમારા બાપ તથા દાદા
રતે બદલ્યો નથી, ને હવે પછી કદાચ બદલવા
તો સર્વે ન્યાતીની અનુમતીવના બદલાય નહિ.

ાવસાર-શ્રાવક સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૯.

૧. અમો જણેશ્વરરીખવ દેવના સ્થાપિત છઇએ,
ધર્મ શ્રાવકનો પાળીએ છઇએ.

૨. * * * * * * * *

ન્યાતના વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે તે વા-
પટેલને ત્યાં રહેછે, ને તે વાસણ પચાંયતમાંથી
છે, ને લઇજવા સારૂ પટેલનો હુકમ જોઇએ,
ણ આપવામાં કાંઇ અટકાવ થતો નથી, પણ
રિઆ શખસને વાસણ આપતા નથી ને
... આવતના ટટો નથી, ને વા-
...તે ત્યાં અનામત મુક્યાં છે.
...કાંઇ ધારો નથી, ને મરદ
...રાં એકી પંગતે બેસીને જમેછે.
જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી
ી ખુશીથી રેહેછે, ને તે પીરસનારની ખુશીમાં
વેળા જમેછે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસ-
...જ છે.
રગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરો-
યાતનો ઓળખીને ન્યાતવહેવારે નોતરૂં મુ-
ઈએ, ને તે જમી જાયછે.
ન્યાત સમસ્ત નોતરાં દેછે ત્યારે ન્યાતીભો-
હેવાયછે, ને સગાંના નોતરાં દેછે ત્યારે વહેવાર-
જન કહેવાય છે, ને નોતરાં તો પોતાનાં સગાં વા-
ાં દેછે, ને તેમાં વહેવા વગેરેની જમણવાર હોય
પટેલને ઘેર જઈને રજા લેછે, ને ક્રિયાની જમ-
ર હોય ત્યારે પટેલ તથા ન્યાતના લોક સર્વે મળી-
ખરચ કરનારને ઘેર જાય, ને તે ખરચ કરનાર પ-
ની આગળ ખોળો ધરે ત્યારે પટેલ તથા પંચના
લોક રજા આપેછે, એ ચાલ છે.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ સાતમી પ્રમાણે.

૯. દરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઈ છે નહીં. ને
લગન તથા અઘરણી તથા ક્રિયા વગેરે ગોરણીમાં મળે
તો ન્યાત જમાડેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં દાપાં વગેરે ન્યાત જમે
ત્યારે બ્રાહ્મણને એક સીધું આપેછે.

૧૧. અમારામાં લગનમાં ખાંડ લાહેછે ને ક્રિયામાં
તો લાડવો લાખણસાઈ લાહેછે, પણ જેને મળે તે
કરેછે, ને નહીંતો કાંઇ મુકરર નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પરગામથી પરણી આવે
તેના ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી,
ને ગુજરાત સુધી કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. પટેલપણાનો હક દોહરૂં લાહાણું લેવાનો તથા
પહેલો એકડો કરવાનો છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર મુકરર નથી,
પણ કુળગોર ૪ છે તેના નામ-શરકેજી તથા ઘોલ-
કીયા તથા મીરાપોહોરી તથા તારાપોહોરી એટ-
લા જણ છે, તે લગનનું દાપું લેછે, પણ ભુરશી દક્ષ-
ણા વગેરે વહેવા થયાથી તે લગનમાં જે પૈસા આવે
તે જે હાજર હોય તે લેછે, ને ન્યાતનું કામ પણ
તેજ ચલાવેછે.

ભાવસાર-શ્રાવકનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૦.

૧. અમો જણેશ્વરરીખવ દેવના સ્થાપિત છઇએ
ને તેની પ્રતિમાને માનીએ છઇએ, ને પુજા પણ તેની
કરીએ છઇએ, એજ અમારો ધર્મ છે.

૨. * * * * * * * *

૩. ન્યાતના વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, તે વા-
સણ શેઠને ત્યાં રહેછે, ને તે વાસણ પંચાયતમાંથી અ-
ણાવેછે, તે લઇજવા સારૂ શેઠ હુકમ આપેછે, ને વાસણ
આપવામાં કાંઇ અટકાવ થતો નથી, પણ ન્યાતબાહ-
રીઆ શખસને વાસણ આપતા નથી, પણ હમણાં તો
વાસણ હુંડીઆ ટપાની લડાઇ છે તેમાં ન્યાતનાં બ્રા-
હ્મણને ત્યાં અનામત મુક્યાં છે.

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઇ ધારો નથી, ને મરદ
તથા બૈરાં એકી પંક્તિએ બેસીને જમેછે.

૫, જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી
પોતાની ખુશીથી રહેછે, ને તે પીરસનારની ખુશીમાં

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

આવે તે વેળા જમેછે, ને બૈરાંના ને મરદના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને ન્યાતવહેવારે નોતરૂં મુકીએ છઇએ, ને તે જમી જાયછે.

૭. ન્યાત સમસ્ત નોતરાં દેછે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, ને સગાંનાં નોતરાં દેછે ત્યારે વહેવારભોજન કહેવાય છે, ને નોતરાં તો પોતાનાં સગાં વાહાલાં દેછે. ને તેમાં વહેવા વગેરેની જમણવાર હોય ત્યારે તો શેઠને ઘેર જઇને રજા લેછે, ને ક્રિયાની જમણવાર હોય ત્યારે શેઠ તથા ન્યાતના લોક સર્વે મળીને ખરચ કરનારને ઘેર જાય ને તે ખરચ કરનાર શેઠની આગળ ખોળો ધરે ત્યારે શેઠ તથા પંચના સર્વે લોક રજા આપેછે, એ ચાલ છે.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ સાતમી પ્રમાણે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો કાંઇ હક છે નહીં, ને લગન તથા અધરણી તથા ક્રિયા વગેરે ગોરણીમાં મળે તો ન્યાત જમાડેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં દાપાં વગેરે ન્યાત જમે ત્યારે બ્રાહ્મણને ૧) સીધું આપેછે.

૧૧. અમારામાં લગનમાં ખાંડ લાહેછે, ને ક્રિયામાં તો લાડવો લાખણસાઇ લાહેછે, પણ જેને મળે તે કરેછે ને નહીંતો કાંઇ મુકરર નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પરગામથી પરણી આવે તેના ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, ગુજરાત સુધી કન્યા લેવા આપવાનો ચાલ છે, પણ વરોદરીયા સાથે આજથી કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ (આજથી) કાહાડી નાંખ્યો છે; ને કોઇ અત્યારપછી આપે તો ન્યાતબાહાર રહે.

૧૩. શેઠપણાનો હક દોહરૂં લાહાણું લેવાનો તથા પહેલો એકડો કરવાનો છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર મુકરર નથી, પણ કુળગોર ૪ છે તેનાં નામ શરકેજી તથા ચૌલકીયા તથા મીરાપોહોરી તથા તારાપોરી એટલા જણ છે તે લગનનું દાપું લેછે, પણ ભુરશી દક્ષણા વગેરે વહેવા થયાથી તે લગનમાં જે પૈસા આવે તે જે હાજર હોય તે લેછે. ને ન્યાતનું કામ પણ તેજ ચલાવેછે.

ભાવસાર—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૪.

૧. અમો દેવીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુ... અમારી ન્યાતમાં બે માર્ગ છે, કોઇ લોક જૈનધર્મ... કોઈ લોક વૈષ્ણવધર્મી છે, ને અસલથી ચાલતા... બ્યા છઈએ તે માર્ગે ચાલીએ છઇએ; ને ગ્રંથ તો... જાણ્યામાં મુકરર નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં તડ પાંચ છે, ને પોત પોતના તડનાં વાસણ છે, પાંચે તડમાં વેંહેચાતાં ર... ને અસલના ઘરડા કરી ગયા છે તે વપરાયછે... જેને ત્યાં ખરચ ન્યાતનો હોય ત્યાં લઇ જાયછે... પાછાં જેને ત્યાંથી લઇ જાયછે ત્યાં મુકી જાય... રજાનો ચાલ નથી.

૪. પહેલો બૈરાં જમેછે ને પછી મરદ...

૫. પીરસવા રેહેછે તે ઘરધણ... છે, ને ન્યાતના લોક જમી... સાથે બેસીને જમેછે.

૬. પરગામવાળા પરોણા ન્યાતમાં બેસીને જ...

૭. ન્યાતગોર નોતરાં દીધાથી ન્યાતીભોજન... વાયછે, ઘરધણીનાં ઘરનાં નોતરાં દેછે તે વહેવાર... કહેવાય; ટંટામાં પાંચે પટેલને પુછીને ન્યાતગે...

૮. ન્યાતગોર ૩ છે તે મધ્યેથી જે હા... તે નોતરાં દેછે, ને હકમાં શીધાં ત્રણ આ... ઇએ, ને જેને ઘેર નોતરાં દેવા જાયછે તે સ... દાણા આપેછે તે ત્રણે જણ વેંહેંચી લેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ નથી, ... તી ભોજનમાં ૧ દહાડાનો ચાલ છે, લગન તથા અ... રણી તથા ક્રિયા તથા ગોરવમાં સઘળા કામમાં ન્યાતનો ચાલ છે, પણ મળે તે કરેછે ને કોઇ કરતું તેને કહી શકતા નથી.

૧૦. ન્યાત ઉપર ન્યાતગોરનો કાંઈ હક મુ... નથી, દાપાં વગેરે જે જજમાન પોતાની ખુશી... આપે તો મુખત્યાર છે.

૧૧. લગનના લાહાણાનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામ પરણી આવે તેની પાસે દોહરી...

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

દાખલ થયો કહેવાય તથાપી તે શખસને ત્યાં જે કાંઇ કૃત્ય હોય ત્યારે સુરતની ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે ન્યાતીભોજન કરી જાય તથા લેહેણું લાહી જાય, કદાપી ન કરે તો પંક્તિ સાથે બેસીને ભોજન કરે નહીં, ને લેહેણું પણ પામે નહીં, ને તે શખસ વહેવાર વગરના ઘરમાં બેસીને ભોજન કરેછે, વડોદરિયા તથા ખંભાતી તથા જંબુસરીયા વગેરેના સર્વે સાથે એ રીત છે, તથા અમદાવાદી સાથે એ રીત છે.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે, ન્યાતનો ગોર બ્રાહ્મણ નોતરાં દે ત્યારે પરગામવાળા લોક વહેવાર વગરના શખસોથી પંક્તિમાં બેસાય નહીં ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાયછે, તથા વહેવારભોજન એ જે ઘરના નોતરાં ફરે તે દહાડે સર્વે પરગામવાળા પંક્તિમાં બેસીને જમે તેને વહેવારભોજન કહીએ, ને અમારી ન્યાત- જે શખસને ઘેર ખરચ હોય તે ધણી ન્યાતગોરને ત્યારે ન્યાતગોર ન્યાતે ફરે, ને પંચાયતં મેળવવી હોય ત્યારે ન્યાતના શેઠની રજાથી ન્યાતગોર ફરેછે.

૮. અમારી ન્યાતનો નોતરીઓ બ્રાહ્મણ છે તેને નોતરાંનો ફેરવનાર આદમી એક જમે એટલું અન્ન ઘી ખાંડ શાક સાથે આપે ને પૈસા ૪ આપેછે, ને જે શખસ ન્યાત જમાડે તેના નામના તેના બાપના નામ સાથે નોતરાં દેછે, ને તેના હુકમથી ન્યાતે ફરેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક એ છે જે, લગન તથા અધરણી તથા જનોઇ તો અમારામાં નથી, તથા ક્રિયામાં ન્યાતિભોજન કરવું ઘટેછે, ને મોસાળું છોકરીને તથા છોકરીના છોકરાને કરવું ઘટેછે, ને તેમાં ન્યાતનો હક એ છે જે ન્યાતે પૈસા આપ્યાનો ચાલ છે, પરોણા હાજર હોય તે લેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક એ છે જે ગોરનું તથા કુળગોરનું તથા માનેલા ગોરનું તથા ળીની ન્યાતનું દાપું છે તે નીચેની કલમમાં લ- ; પરચુરણ સવાલમાં જણાવીશું તે ખરૂં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું છે. દરો ના મગ તથા ચણા તથા દીવા, લાહાણુાના તથા આંબાગાળામાં કેરી લાહેછે, તથા લગનમાં શખસ કરેછે, ને અમારે દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવેછે ઉપર દોહરી જમણવારનો ચાલ નથી, ને તે ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે કરેછે, ને પરગામવાળો કન્યાનો ધણી તથા વરવાળો તેને બેઉ જણને બને તેમ કરેછે, એ વાતનો કાંઈ બંદોબસ્ત મુકરર નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં હરેક બાબત કરવી હોય તો શેઠ પટેલ સર્વે પંચાયતને પુછે તથા પંચાયત શેઠને પુછીને કરેછે, કોઇ શખસ બેઅદબી ચાલે તો શેઠ તેને ન્યાતમાંથી ઊઠાડેછે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિ હોય તોપણ ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને હરેક વાતમાં ન્યાતનો હક ઘણો છે.

સોની-શ્રીમાળી નાતરિયા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૨.

૧. અમો વાઘેશ્વરીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ અમારા જાણ્યામાં આવ્યો નથી.

૨. કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ આશો શુદ ૮ મે કરીએ છઈએ, ને ઘેર ઘેર થાયછે, જેને જેવું મળે તેવું કરીને પોતીકાં છોકરાં સાથે બેસીને ખાયછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પંચાયતી વાસણ છે નહીં તો શું લખીએ ?

૪. ન્યાતીભોજનનું કાંઈ મુકરર નથી, ને મરદ તથા બૈરાં સાથે જમેછે, ને રેશમી લુગડાં પેહેરીને બેસેછે.

૫. પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે, ને પીરસનાર ન્યાત જમી ગયા પછી જમેછે.

૬. પરગામવાળા સાથે દીકરીવહેવાર છે તે શખસ બેસીને જમેછે, વહેવારવાળા.

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં ન્યાતગોરાણી (નોતરાં) દેછે, ને વહેવારભોજનનો ચાલ નથી.

૮. ઊમાશંકરની ધણીયાણી બાઇ ડાહી નોતરાં દેછે, ઘરધણીના કહ્યાથી નોતરાં દેછે, તેનો હક એ છે જે ખરચનો ધણી સીધું આપેછે ને દક્ષણા તો શક્તિ પ્રમાણે આપેછે, જેને ત્યાં નોતરાં દેવા જાય તે દાણા આપેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક જમવા શિવાય બીજો નથી, લગનમાં કન્યાવાળો ન્યાત ૨) જમાડેછે, ને વરનો બાપ ન્યાત ૧) જમાડેછે, ને કોઇ બીજવર નથી પણ કરતો, તથા અધરણીમાં વરને ઘેર ન્યાત બે જમાડે છે, તથા ક્રિયાખરચમાં ન્યાત બે જમાડે છે, બારમું તથા તેરમું.

૧૦. દાપાંનો હક નથી, ને જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તે કરેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેનો ઉપરના લખ્યા પ્રમાણે શેહેરના બરાબર રાહ છે, કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ પટેલ કોઇ છે નહીં તો હક શું લખીએ ? અસલથી પંચાયત છે.

૧૪. પંચની અનુમતિથી ગોર બદલી શકેછે.

સોની-વડનગરાના તડનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં અમે શ્રીમહાલક્ષ્મીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ હશે પણ અમને માલમ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૮ મે છે, ને ઓચ્છવના ખરચની બાબતમાં રૂ. ૩૦૧) સોની નાહાનાભાઈ ખુશાલ આપવાના કહી ગયા હતા તે તેના વારસ સોની ભગવાનદાસ વલભરામે પંચાયતને આપ્યા છે તેના વ્યાજથી ઓચ્છવ થાયછે, ને કરવામાં પંચાયત મુખત્યાર છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ અસલમાં કાંઈ હતાં નહીં ને હાલમાં સોની નાહાનાભાઈ ખુશાલ કહી ગયા હતા તે વાસણ સોની ભગવાનદાસ વલભરામે પંચાયતને આપ્યાં છે, વાસણ નંગ ૪ તે હાલમાં સોની જીવણરામ ભુખણને પંચાયતે સોપ્યાં છે, ને હાલમાં પંચાયતનું દીલ એક નથી, તે એક થયાથી ન્યાતગોરને ઘેર સોંપ્યામાં આવશે, ત્યારે તેનો બંદોબસ્ત થશે તેવો જાહેર કરીશું.

૪. ન્યાતીભોજનમાં મરદ તથા બૈરાં સાથે બેસીને જમેછે, ને મરદ નાહીને જમવા બેસેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પીરસનાર ન્યાત જમી ગયા પછી ઘરધણીની સાથે બેસીને જમેછે, મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે.

૬. પરગામવાળા પરોણા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણા અસલથી જમતા આવ્યા છે તે સાથે બેસીને જમેછે.

૭. ઘરના નોતરાં ફરેથી વહેવારભોજન કહેવાય, ને ન્યાતગોર ફરે તે ન્યાતીભોજન કહેવાય છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ ન્યાતગોર છે, નોતરાંનાં હકમાં સીધું ૧ આપીએ છઇએ, ને નોતરું તેડું એક છે, ને ઘરધણીના કહ્યાથી ન્યાતગોર ફરેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઈ નથી, ને ન્યાતીભોજનનો હક છે, ને લગનમાં વરનો ધણી અસલમાં ન્યાત ૪ાા નો હક હતો ને કન્યાવાળો પણ ન્યાત ૪ાા કરતો હતો, તથા અધરણીવાળો પણ ન્યાત ૩ કરતો હતો, તથા ક્રિયામાં ઉપર લખ્યા પ્રમાણે ચાલ હતો, ને હાલમાં તો ચારે બાબતમાં ન્યાત ૧ એકેકી કરવાનો ચાલ લખ્યો છે, ને જેને મળે તે પોતાની ખુશીથી કરે તો ધણી મુખત્યાર છે, શાથી જે અસલ મુજબ કરતા નથી, ને લડાલડી કરેછે.

૧૦. દાપાં વગેરે બીજા હક જાણ્યામાં નથી.

૧૧. લગનનું લાહાણું મુકરર નથી, ને પોતાની ખુશીથી કરે તો ધણી મુખત્યાર છે, ને બૈરાંને ગીત ગાવાના સોપારી ૭ આપવાનો ચાલ છે, ને છોકરાંને સોપારી ૫ આપવાનો ચાલ છે; ને મરદને વરઘોડો ચડાવતી વખત હાજર હોય તેને નાળીએરના કે પૈસા ૨ આપેછે, ને કન્યાવાળાએ વહુવર વિદાય કરતી વખત ૨ પૈસા મરદને આપવાનો ચાલ છે, ને બૈરાંને ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સોપારી આપેછે, ને પૈસા પણ બૈરાં ને છોકરાંને આપેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામ પરણી આવેછે તેને ફરી જમણુવાર કરવાનો ચાલ નથી, ને કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, ને નાળીએરનો ચાલ છે તે આપે ને ન્યાત ૧ જમાડેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. શેઠપણાના હકમાં નાળીએર સોપારી દોહરાં આપે છે.

૧૪. સોની વડનગરા વીશ નગરાની ગોરાણુી બંને તડની એક છે.

સોની-દમણિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૪.

૧. અમો શ્રીરામકૃષ્ણુના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તો વૈષ્ણુવ માર્ગનો છે, ને ન્યાતઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ તો મુકરર જાણ્યામાં નથી.

૨. ઓચ્છવની તિથિ ચૈત્ર સુદ ૯ તથા શ્રાવણુ વદી ૮ છે, ને ઘેરઘેર ઓચ્છવ કરીએ છઈએ, ને ાત-સર્વે એકઠા થઈને કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણુ પંચાયતનો માલ છે નહીં તો ુ લખીએ?

૪. મરદ તથા બૈરાં સાથે બેસીને જમેછે.

૫. પીરસવા રહેછે તે ઘરધણુીના કહ્યાથી રહેછે, પણુ ઘરધણુી શેઠ તથા પાંચ મુખત્યારને પુછીને રાખે, તે પીરસવા રહેછે તે ન્યાતના લોક જમી ગયા પછે ઘરધણુીની સાથે બેસીને જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. સુરતના ચોરાવાળા સાથે તો અસલ વહેવાર છે, પણુ વચમાં કાંઈ સહેજ ટંટાથી વહેવાર બંધ તો, ત્યારબાદ તે ટંટાનો ફેંસલો થયો છે તેથી અમારે સાથે વહેવાર જારૂ થયો છે. ખાવું પીવું તથા છોછૈયાં આપીએ લઈએ સહી, ન્યાતીવહેવાર છે.

. દશ પાંચ ઘર બાકી રહે ત્યારે વહેવારભોજન ય છે, ને કોઇ ઘર ન્યાતમાં બાકી ન રહે તો ીભોજન કહેવાય છે, વહેવારનાં નોતરાં તો ઘ- ીની રજાથી ફરેછે, ને ન્યાતનાં પણુ નોતરાં) ઘરધણુીની રજાથી ફરેછે.

. નોતરીઓ છે નહીં તો હક શું શું લખું? ને નોતરાં તો બ્રાહ્મણુ મેલેછે, પણુ કાંઇ હક નથી.

૯. ન્યાતનો હક એ છે જે, અસલથી લગનમાં ોરી દાપું વરનો બાપ કન્યાના બાપને રૂ. ૧૩ આપે- ે, તે મધેથી રૂ. ૬) કન્યાનો બાપ રાખે માંડવા ખરચના, ને બાકી રૂ. ૭) રહ્યા તે રૂપીઆને પંચાયત લઈ કરીને સુરત મધ્યે દીલ્હી દરવાજાપાસે છોટે ગોડેશ્વરને મંદીરે આપીએ સહી; એ ધર્માદા કામ ચાલે છે, એમાં કોઈ અટકાવ કરે નહીં ને એ રૂપીઆમાં કોઇ શખસ હરકત[1] કરીને નહીં આપે તો પંચાયત તથા હાકેમનો ગુનેહગાર થાય સહી, એ રૂપીઆ લઈને શેઠ મંદીરે મૂકે સહી, ને ન્યાતીભોજન કરતી વખત જે બોલાવે તેવારે ખરચનો ધણુી ન્યાત કરવાવાળો રૂ. ૧) શેઠને આપે તે રૂપીઓ શેઠ લઇને શ્રીવંદાવન મધ્યે શ્રીઅદ્વૈત પ્રભુની કુંજમાં પહોંચાડેછે, ને એ રૂપીઓ કોઇ અટકાવે ને ખરચનો ધણુી નહીં આપે તો તેને ઘેર કોઇ પંચલોક ભોજન કરે નહીં.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણુનો કાંઇ હક નથી.

૧૧. લાહાણુાંનો ચાલ છે, પણુ જેને મળેછે તે કોઇએક કરેછે, લગન ક્રિયામાં કાંઇ લાહાણું છે નહીં.

૧૨. પરગામ પરણુી આવે તેની પાસે દોહરી જમણુવારની ચાલ નથી, પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, અસલથી લેતા દેતા આવ્યા છઈએ.

૧૩. શેઠપણુાના હકનો ચાલ નથી.

૧૪. ન્યાતગોર છે નહીં તો તેનું શું લખીએ?

સોની-શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૫૦.*

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કઇ તિથિએ કરોછો ને તેનો ખરચ કયાંથી પેદા કરોછો ને હરવરસ ઓચ્છવ કર્યામાં કોણુ કોણુ મુખત્યાર છો? એનો જવાબ એ છે જે ચૈતર શુદ ૧૫) ને દીને ઓચ્છવ કરીએ છઇએ ને ન્યાતમાં ઉઘરાણું કરીને જે શખસ માથે લેછે ને પાંચ મુખી ઉઘરાણું કરીને જે શખસ માથે લેછે તેણે ઉઘરાણુાંના રૂપિયા ઓચ્છવ કરે તે શખસને આપવા.

૩. ન્યાતનાં વાસણુનો શો બંદોબસ્ત છે ને તે કોની પાસે રહેછે ને એ વાસણુ કયા માલમાંથી

---

૧. અસલ કાગળમાં "દીકત" છે.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૬૦ વાળા સાથે મળેછે અને જે જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ કલમો માત્ર લખી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બનાવોછો ને લઇ જવા સારૂ કોનો હુકમ જોઈએ ને શા શા સબબથી વાસણ આપવામાં અટકાવ થાયછે ને વાસણ નહીં આપ્યાથી ન્યાતબાહાર કેહેવાશે? એનો જવાબ એ છે જે, ન્યાતનાં વાસણ તો શેઠને ઘેર રહેછે, તથા ચોરી દાપાંનો રૂ. ૦। શેઠને ઘેર રહેછે, ને અગર શેઠની નજર કંઇ બદ ન્યાતવાળાને માલમ પડી ત્યારે પાંચ મુખીની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં વાસણ વગેરે મૂકે, ને ન્યાતનાં વાસણ ન્યાતની ઉપજમાંથી થાયછે, ને જેને ઘેર ખરચ આવેછે ત્યારે શેઠની રજા લઈને લઈ જાય, પણ સામાદસ્કત અથવા કંઇ સાન રૂ. ૨), ૩) ની આવે ત્યારે રજા થાય, ને વરો ગયા પછી ત્રીજે દહાડે શેઠને ઘેર પહોંચાડે, ને સાન પાછી લઇ જાય ને હર વરસ ઓચ્છવને દહાડે તે વાસણ વગેરેનો હિસાબ પાંચ મુખીને શેઠ આપે, ને કદાશ કોઈએ વાસણ કબજ કર્યું તો ન્યાતનો ગુનેહગાર, ને વરો હોય ને વાસણ નહીં આપે તો પંચ પૂછી શકેછે.

૪. ન્યાતીભોજનમાં શું બંદોબસ્ત છે તે વિગત લખજો જેને જે પ્રમાણે મળેછે તે પ્રમાણે શુભ અશુભની ન્યાત જમાડેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી કે ઘરધણીના કહ્યાથી રહે ને પીરસનાર કઈ વખતે જમે ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર જુદા છે કે એકઠા છે? એનો જવાબ એ છે જે, ઘરધણીના કહ્યાથી પીરસવા રહેછે, ને મરદના તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે, ને પીરસનાર ન્યાતના લોક જમી રહ્યાથી જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસવાળા પરોણાને ન્યાતી સાથે જમાડવાનો શો વહેવાર છે તે લખજો, એનો જવાબ એ છે જે, પરગામવાળા પરોણા આવે તે પંક્તિમાં બેસીને જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજન તે શું ને વહેવારભોજન તે શું? તેનો ભેદ શી રીતે જાણ્યામાં આવે તે લખજો, ને ન્યાતનાં તથા વહેવારભોજનનાં નોતરાં કોણ દેછે ને પટેલની રજાવના ન્યાતનો નોતરીઓ કરેછે? એનો જવાબ એ છે જે, ન્યાતનાં નોતરાં તો ન્યાતનો નોતરીઓ દેછે તેથી ન્યાતીભોજન માલમ પડેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં તો સગાંના પાડનાં દેછે તે ઘરધણીની મરજીમાં આવે તો ઘરધણી નોતરાં દે ને ન્યાતગોરને કહે તો ન્યાતગોર નોતરાં દેછે, ને જેને ત્યાં ભોજન ખરચ છે.

૮. તમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોણ છે ને તેને એવા કામમાં શું હક મળેછે ને નોતરાં શી રીતે છે ને કોના હુકમથી ફરે? એનો જવાબ એ છે જે ન્યાતનો નોતરીઓ નામે શ્રીમાળી બ્રાહ્મણ છે તે ન્યાતનો ન્યાતગોર છે, ને ન્યાત એક જમેછે ત્યારે નોતરાં દે તેનો રૂ. ૦॥ અરધો ને એક સીધું મળેછે તથા તમામ ન્યાતના સગાંના વહેવારનાં નોતરાં દેછે તો પણ રૂ. ૦॥ ને એક સીધું આપીએ છઈએ, તથા થોડા સગાંના વહેવારે રૂ. ૦। આપીએ.

૧૦. તમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક દાપાં વગેરે કઇ કઇ ન્યાત ઉપર છે તે શું છે ને શાવાસ્તે છે? એનો જવાબ એ છે જે, એ બાબતનું કાંઇ મુકરર નથી.

૧૩. શેઠપણાનો શું હક છે? એનો જવાબ છે જે, તમામ ન્યાતની તજવીજ રાખવી ને કોઈ ટંટો કજીઓ આવે તે વાજબી પતાવી આપવો, ન્યાતનાં વાસણ તથા ન્યાતની ઉપજ રાખવી, ને કદાશ ન્યાતવાળા પંચ મુખી પુછે ત્યારે જવાબ આપવો, ને કદાશ કંઈ ન્યાતનો ખરચ આવે તે મધ્યેથી ખરચવો, ને ન્યાતના લોકોને આબાદ રાખવા, ને જે કંઈ કજીઓ ન્યાતનો આવે તે શેઠ સર્વે પંચ લોકને મેળવીને પતાવી આપે, ને ઓચ્છવને દહાડે શેઠ હવ[illegible] બેસે, તથા ન્યાતનાં લેહેણાં થાય ત્યારે શેઠને બેવ[illegible] આપે, તથા શેઠને ઘેર કંઇ રૂડો ભુંડો ખરચ આ[illegible] ત્યારે સાજનાંમાંથી પાઘડી બંધાવે.

૧૪. સર્વે લોકની મરજી વના ન્યાતગોર બદ[illegible] નહીં, હરેક[1] કામમાં ન્યાતગોરનો શો હક છે? [illegible] જવાબ એ છે જે, શેઠ વગરે પંચ મુખીની મર[illegible] માણે નથી ચાલતો તથા એ સબબે કામ ક[illegible] ન્યાતગોર બદલાઇ શકેછે, ને લગનનું દાપું અર[illegible] ધારા પ્રમાણે આપીએ છઇએ.

સુથાર–સોરઠીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫.

૧. અમારી ઊતપત્તિ વિશ્વકર્માથી છે, ને બ્રહ્માન[illegible]

---

૧. અસલ કાગળમાં " ક " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સ્થાપિત છઈએ, ન્યાતીઆચારનો ગ્રંથ કાંઈ અમને માલમ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ ગોરને ત્યાં રેહેછે, ને વાસણ પંચના સુકરાંણાથી બનાવીએ છઇએ, ને જેને ત્યાં ખરચ હોય તે લઇ જાયછે ને નથી લઇ જતો તેને ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજન જેને જેવું મળે છે તેવું કરેછે, ને બૈરાં તથા મરદ સાથે જમેછે.

૫. પીરસનાર ધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનાર જુદા નથી, ને પીરસનાર પાછળથી પણ જમેછે ને આગળથી પણ જમેછે.

૬. સર્વ સાથે જમેછે પરોણા સુદ્ધાં.

૭. ન્યાતનાં નોતરાં ગોર દેછે, ને સગાંનાં નોતરાં [illegible]ણ ગોર દેછે, પટેલ છે નહીં માટે રજાનો ચાલ [illegible]થી, ને એકું ઘર ન રહે ત્યારે ન્યાત કહેવાય. તથા [illegible]પ તથા ૧૦ તથા ૨૦ ઘર રહે ત્યારે સગાંનો વહેવાર કહેવાય છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં ગોર દેછે, ને ખરચનાં ધણીના હુકમથી ફરેછે, ને ગોરને સીધું આપીએ છઇએ.

૯. લગનની ન્યાત ૧, તથા અધરણીની ન્યાત ૧, તથા ક્રિયાની ન્યાત ૧ એક જમાડેછે, મળે ત્યારે, નહીંતો અટકાવ પડતો નથી, પણ વાર થયાથી કરવી પડેછે.

૧૦. ગોરનો દાપા શિવાય બીજો હક નથી, ને ખુશીથી આપે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામવાળાને ન્યાતનો બીજો કાંઈ હક [illegible], ને શિરસ્તા પ્રમાણે છે, ને કન્યા આપીએ છઈએ [illegible]ઇએ છઈએ.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ કાંઈ છે નહીં.

૧૪. પાઠકના કુળ શિવાય બીજો ગોર બદલાતો [illegible], કુળગોર બદલાતો નથી ન્યાતગોર પણ તે.

[illegible]ાર—ગુજ્જર તળબદા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં તો કુળધર્મમાં તો વિષ્ણુ માર્ગીના થાપિત છઈએ, ને અમારી કુળદેવ્યા તો માતા મહાલક્ષ્મી છે, ને ન્યાતીઆચાર વગરે બીજો પાળવાનો ચાલ નથી.

૨. કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ તો ભાદરવા વદ ૮ મે કરીએ છઈએ, ને તેનો ખરચ તો પરણેલા જોડા દીઠ આના રૂ. ।ના= લઈએ છઈએ, ને હરવરસ ઓચ્છવ કરવામાં કોઈ મુખત્યાર નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં બંદોબસ્ત તો એ છે જે, વાસણ તો ન્યાતની નજરમાં આવે ત્યાં મુકેછે, ને વાસણ તો સાજનામાંથી બનેછે, વેહેવામાં વર કન્યાવાળા પાસે રૂ. ।ના અડધો લઈએ છઈએ. તથા અધરણીમાં તો અડધો રૂ. ।ના વરવાળા પાસે લઈએ છઈએ, તે વગેરે કાંઈ ન્યાતમાંથી પેદાશ થાયછે તે માલમાંથી વાસણ બનાવીએ છઇએ, ને લઇ જવામાં હુકમ તો એ છે જે, જેને ત્યાં વાસણ રહછે તેને ટીપ લખી આપીને લઇ જાયછે, ને પાછાં પહોંચાડે ત્યારે ટીપમાં પાછાં વસુલ કરેછે, ને અટકાવ તો ન્યાતબાહાર હોય તેને આપવામાં આવતાં નથી, ને બીજાને કઇ અટકાવ કરી શકતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો કંઇ ધારો નથી ને બૈરાં તો બાર ઉપર ૪ ચાર વાગતે જમવા જાયછે ને મરદ તો રાતના કલાક ૭ તથા ૮ કલાકે જાયછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ધણીના કહ્યાથી પોતાની ખુશીથી રહેછે, અગર જે શખસ વટલેલો ન્યાતબાહાર રહીને તેને ન્યાત ન્યાતમાં લેછે, (ને) પણ તેને ન્યાતમાં પીરસ્યાનો અધિકાર નથી, ને પીરસનાર તો ખુશીમાં આવે તે વેળા જમેછે, ને બૈરાંના ને મરદના પીરસનાર તો એકજ છે.

૬. પરગણાવાળા તથા આસપાસ ગામવાળાને ન્યાત વહેવારે નોતરૂં મુકેછે તે જમી જાયછે.

૭. ન્યાતના નોતરાં દેછે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, અને સગાંનાં નોતરાં ફરે ત્યારે વહેવારભોજન કહેવાય છે, ને નોતરાં તો પોતાનો ગોર દેછે, ને પટેલની રજા તો કંઇ કજીયો હોય ત્યારે જોઇએ છે, તથા દંડની ન્યાત જમાડે ત્યારે પટેલની રજા જોઇએ.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં તો ગોર દેછે ને તેને મુઠી અનાજ આપેછે, ને રીત તો એ છે જે, પરોણા પઇ સાથે દેછે, ને ખરચના કરનારના હુકમથી દેછે.

૯. હરેક કામમાં તો એ છે જે, વેહેવા તથા અધરણીમાં તો સાજનાનો રૂ. ૦ાા અડધો લીધામાં આવેછે, ને ક્રિયા તથા મોસાળામાં કંઈ લીધાનો ધારો નથી, ને ન્યાતીભોજન તો મળે તો કરાવેછે, તે ઉપર લખેલા પ્રમાણે પરગણાવાળા તો કંઈ હીસ્સો લેતા નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણને આપવાનો કંઇ મુકરર ધારો નથી ને જેને જે મળે તે આપેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં તો ક્રિયામાં લાહાણુંનો ચાલ છે, ને જેને મળે તે આપેછે, ને દક્ષણાનો કંઈ ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવેછે ને તેનો ધારો શરે પ્રમાણે છે, ને આપવા લેવાનો ધારો એજ પ્રમાણે છે.

૧૩. ને શેઠપણાનો હક તો એ છે જે માતા મહાલક્ષ્મીની પુજા કરેછે, ને બીજું તો આઠમી કલમમાં લખેલું છે.

૧૪. સર્વે લોકોની અનુમતિથી, ન્યાતગોરનું કંઈ મુકરર નથી.

સુથાર—ગુજ્જર ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં તો કુળધર્મમાં તો વિષ્ણુમાર્ગીના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી કુળદેવ્યા તો માતા મહાલક્ષ્મી છે, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે બીજો પાળવાનો ચાલ નથી.

૨. કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ તો અમારે પરગણામાં તો હરસાલ કરી શકતા નથી, ને કોઈ વખત સર્વ મળે ગામે ગામના તો ઓચ્છવ કરી શકેછે.

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, વાસણ તો ન્યાતની નજરમાં આવે ત્યાં મુકેછે, વાસણ કરવાનો ધારો એ છે જે, હરેક કંઈ બાબતના રૂપીઆ હોય તેનાં વાસણ કરાવીએ છઇએ, તે વગેરે તો ન્યાતીના લોકો એકઠા મળે ને સર્વેની મરજીમાં આવે તો ઉઘરાણું કરીને કરેછે, વાસણ કહીં મુકવાનો ધારો મુકરર નથી, પંચની નજરમાં આવે ત્યાં મુકે, જેને જોઈએ ખરચવરે તે લઈ જાય, ને પાછાંમુકી જાય, અટકાવ તો એ છે જે, ન્યાતબાહાર હોય તેને આપ્યાંમાં આવતાં નથી, બાકી તો સર્વે લઇ જાય.

૪. ન્યાતીભોજનનો કંઇ ધારો નથી, બૈરાં તો પેહેલાં જમે, મરદ તો રાતના કલાક સાત તથા આઠ ૮ કલાકે જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ધણીના કહ્યાથી પોતાની ખુશીથી રહેછે, અગર જે શખસ વટલેલો ન્યાતબાહાર રહે ને તેને ન્યાતના ન્યાતમાં લેછે (ને) પણ તેને ન્યાતમાં પીરસવાનો અધિકાર નથી, ને પીરસનાર તો ખુશી હોય તે વેળા જમેછે, ને બૈરાંના ને મરદના પીરસનાર તો એક છે.

૬. સુરતવાળા તથા આસપાસ ગામવાળાને ન્યાત વહેવારે નોતરૂં મુકેછે, ને તે જમીં જાયછે.

૭. ન્યાતનાં નોતરાં દેછે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, ને સગાંના નોતરાં ફરે ત્યારે વહેવાર ભોજન કહેવાય છે, ને નોતરાં તો પોતાનો ગોર દેછે, ને પટેલની રજા તો કાંઇ કજીયો હોય ત્યારે જોઈએ છે; ને દંડની ન્યાત જમાડે ત્યારે પણ પટેલની રજા જોઈએ.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં તો ગોર દેછે તેને પૈસો એક ગામ દીઠ આપેછે, ને રીત તો એ છે જે, ખરચના કરનારના હુકમથી દેછે.

૯. હરેક કાયદો તો એ છે જે, વહેવા તથા અધરણીમાં તો સાજનાનો ચાલ નથી અડધો લીધાનો, ક્રિયા તથા મોસાળામાં કંઈ લીધાનો ધારો નથી, ન્યાતીભોજન તો મળે તો કરાવેછે, ને ઉપલા લખેલા પ્રમાણે સુરતવાળા તો કાંઇ હીસ્સો લેતા નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં તો બ્રાહ્મણને આપવ[illegible] કાંઇ મુકરર ધારો નથી, ને જેને જે મળે તે આ[illegible]

૧૧. અમારી ન્યાતમાં તો ક્રિયામાં લાહાણ[illegible] ચાલ છે, ને જેને મળે તે આપેછે, ને દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. જે જે (શક) શખસ પરગામ તથા સુરત[illegible] કન્યા પરણી લાવેછે, ને તેનો ધારો પરગણા પ્ર[illegible] છે, ને આપવા લેવાનો ધારો એજ પ્રમાણે છે.

૧૩. ને શેઠપણાનો હક તો એ છે જે માતા મહાલક્ષ્મીની પુજા કરેછે, ને બીજું તો આઠમી કલમમાં લખેલું છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિથી, ન્યાતગોરનું કાંઈ મુકરર નથી.

સુથાર–પરદેશી ખાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૩.

૧. અમો વિશ્વકર્માના સ્થાપેલા છઇએ, ને કુળધર્મ રાધાવલ્લભજીનો પાળીએ છઇએ, ને ગ્રંથ કાંઈ મુકરર નથી.

૨. અમારામાં ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારામાં ન્યાતનાં વાસણ નથી તો શું લખીએ ?

૪. એનું કાંઇ મુકરર નથી, ગમે ત્યારે જમે, પણ પેહેલાં માટીડા જમે ને પછી બૈરાં જમે.

૫. ધણીના કહ્યાથી રહે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર જુદા નથી. ને ત્રીજી પંગતે પીરસનાર જમેછે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને જમવા ખાવાનો વહેવાર કરીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે તમામ ન્યાતને સકુટુંબ સર્વે જણ નોતરાં દે, ને વહેવારભોજન એ જે, પોતાના વહેવારવાળાઓને જમવા તેડે.

૮. અમારામાં નોતરીઓ હજામ છે તેને એવા કામમાં રૂ. ૦॥ આપીએ છઇએ, ને જમાડીએ પણ છઇએ.

૯. લગનની ન્યાત ૩ તથા અધરણીની ન્યાતી તથા ક્રિયાનું બારમું એક કરે, પણ મળે તો કરે, નીકર નહીં પણ કરે.

૧૦. વર કન્યા પરણે ત્યારે મળે તે પ્રમાણે આપે, કાંઇ મુકરર નથી.

૧૧. ક્રિયાનાં લાહાણાંનો ચાલ નથી.

૧૨. દોહરી જમણવાર જમવાનો હક નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. શેઠ કોઇ છે નહીં તો શું લખીએ ?

૧૪. ન્યાતગોર નથી તો શું લખીએ ?

સુથાર–પંચોળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૧.

૧. અમો તો વિશ્વકર્મા બાપના સ્થાપિત છઈએ ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તો રાણી રન્યાદેવનો છે તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો ગ્રંથ વિષ્ણુ આચાર છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી તો તેનો જીકર શું લખીએ ?

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, વાસણ તો અમારી ન્યાતના પટેલોને ઘેર રહી શકેછે, ને વાસણ તો અમારા બુજરગો ઘરડાઓ બનાવી ગયા છે, પણ તે વાસણ તો ભાંગે તથા તુટે ત્યારે વહેવા તથા લગન વગેરે નાતરાંની પેદાશ બુજરગો અસલના ઘરડાઓ ન્યાતનો હક લવાજમ કરી ગયા છે, તેમાંથી વાસણ બનાવી શકીએ છઇએ, ને અગર પેદાશ ઘટતી હોય તો ન્યાતમાં ઉઘરાણું કરીને એવી તરેહથી વાસણ ભાગ્યું તુટ્યું સમરાવીએ છઈએ ને નવા પણ એવી તરેહથી બનાવી શકીએ છઈએ, ને તે વાસણ તો જેને ઘેર ખરચ આવેછે તે ધણી વાસણ ગણીને લઈ જાયછે, ને જમણવાર થઈ રહેછે ત્યારે તે ઘરધણી વાસણ ગણીને પાછાં આપી જાયછે, ને વાસણ લઇ જવા સારૂ કોઇનો હુકમ જોઈ શકતોજ નથી એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો ને બંદોબસ્ત છે.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, વરને ઘેર વરોહીની ન્યાત ૧ લગનમાં, તથા કન્યાને ઘેર ગોરવની ન્યાત ૧ તથા અધરણીની ન્યાત ૧ તથા ક્રિયામાં બારમાની ન્યાત ૧ જેને ઘેર ખરચ આવેછે તે જમાડેછે, ને બૈરી તો પેહેલી પંગતે જમેછે તથા મરદ તો બીજી પંગતે જમેછે, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તેને તો ઘરનો ધણી કહે તો તે પીરસવા રહી શકેછે, પણ ઘરનો ધણી નહીં કહે તો તે થકી પીરસવા રહી શકાતુંજ નથી, ને પીરસનાર તો બૈરાં તથા મરદો જમ્યા પછી ઘરધણી રજા આપે તેવારે જમી શકેછે, ને મરદ તથા બૈરીના પીરસનાર તો એકઠા છે, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો વહેવાર એ છે જે, અમારી ન્યાતમાંના લોકોને ઘેર કોઈ સગાં પરોણા આવ્યાં હોય તે તે ન્યાતના લોકો પરોણાને જમવા

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સાથે તેડી લાવેછે, તે પરોણા ન્યાતમાં એકઠા બેસીને પંગતમાં જમેછે એવો અમારી ન્યાતનો ચાલ છે.

૭. જેને ઘેર જમણવાર હોય ત્યારે તો પોતીકા એખલા તડને ન્યાત સાથે જમવા સર્વે જણ તેડે ત્યારે તો તેને ન્યાતીભોજન કહીએ, ને વહેવારભોજન તો એ છે જે, કોઇ પાંચ પચીશ સગાંવાહાલાં હોય તેને જમવા તેડે ત્યારે તો તેને વેહેવારભોજન કહીએ, ને ન્યાતનાં નોતરાં તો અમારી પંચાયતમાંના છોકરાઓ ઘરધણીના કહ્યાથી દઇ આવેછે, પણ છોકરાઓનું નામ કાંઇ મુકરર નહીં, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં તો ઘરનો ધણી દઇ આવેછે, ને તેમાં કાંઇ પટેલની રજા જોઇતી નથી, ને નોતરીઆ તો ઘરધણીના કહ્યાથી નોતરાં દઇ આવેછે એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં તો નોતરીઓ તો કોઈ મુકરર નથી, ને જેને ઘેર જમણવાર હોય તે પંચાયતના ચાર પાંચ છોકરાંઓને નોતરાં દેવાને મોકલેછે ત્યારે તો એવા કામમાં લગન વગેરે અઘરણીની જમણવારમાં રૂ. ૦ાા ઘરનો ધણી નોતરીઆઓને પાનસોપારીનો આપેછે, તે નોતરીઆ છોકરાંઓ મળીને વેંહેંચી લેછે, ને ક્રિયાની જમણવારમાં કાંઇ નોતરીઆ છોકરાંઓને (કાંઇ) હક મળી શકતોજ નથી, ને નોતરાં તો સકુટુંબ પ્રાણુભાઈ સંગાતે દઇ શકેછે, (ને) પણ હુકમ તો તેમાં ઘરના ધણીનો જોઇએ છે, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક એ છે જે લગનનું ચોરી દાપું તડ ૭ નું તેની વિગતઃ—તળબદા તડ ૨, ટાંગણનું તડ ૧ તથા ચુડગરનું તડ ૧ જુમલે તડ ૨, ની પંચાયતનું ચોરી દાપું વરની પાસે રૂ. ૪) છે, તથા ભરૂચાની પંચાયત તડ ૨ નું ચોરીદાપું વરની પાસે રૂ. ૨) હક થાયછે, તથા નવસારીગરા તથા નવસારીવાળા મળીને તડ ૧ ની પંચાયતનું ચોરીદાપું વરની પાસે રૂ. ૧ાા હક થાયછે, તથા ગણદેવીગરાનું તડ ૧ ની પંચાયતનું ચોરી દાપું વરની પાસે રૂ. ૧ાા હક થાયછે, તથા રાંદેરના તડ ૧ ની પંચાયતનું ચોરી દાપું વરની પાસે રૂ. થાયછે ને એવો સૌ સૌના તડમાં બંદોબસ્ત છે, અસલના ખુજરગો[1] ઘરડાઓના ધારા પ્રમાણે જેના તડમાં લગન આવેછે તે લગનને દહાડે વરના તડની પંચાયતનું ચોરીદાપું તથા કન્યાના બાપના તડની પંચાયતનું ચોરીદાપું વરને પાસે ઉપરના લખ્યા પ્રમાણે તડ ૨ બેનું તથા ૧ એકનું અસલના ધારા પ્રમાણે ચોરીદાપું ગોર લઈને પંચાયતને આપેછે, એવો અમારા સાતે તડનો વહેવાર છે, ને ચોરી દાપાંમાં તડ ૧ તથા તડ ૨એનો હક થાયછે, પણ તે કોઈ તડ મુકરર નહીં, ને સાતે તડમાં નાતરાનું દાપું પંચાયતનું તેની વીગતઃ—નાતરાવાળી બૈરીના બાપની પંચાયત તડ ૧ નું નાતરાનું દાપું રૂ. ૧) પંચાયતનો વરની પાસે લઈ શકેછે, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે, ને ન્યાતીભોજનનો જીકર તો અમે ઉપરની ૪ થી કલમમાં તથા ક્રિયા બાબતના નંબર ૭ની બારમી કલમમાં (જીકર તો) લખ્યો છે, ને ઉપર લખેલા હકમાં પરોણા લોકનો હિસ્સો પહોંચી શકતોજ નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક દાપા વગેરે લગન તથા અઘરણી તથા ક્રિયામાં ન્યાતીભોજન થાયછે, તેમાં તો ન્યાતગોરના ઘરમાં જમતા હોય તેટલા જણનું સીધું આપેછે. જે કાંઈ પોતીકા અસલના ઘરડાઓના ધારા પ્રમાણે હક છે તે ગોરને આપીને પ્રસન્ન કરીએ છઈએ એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનો ન્યાતને આપવાનો ચાલ નથી તો તેનો જીકર શું લખીએ ?

૧૨. કોઈ શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તો તે શખસને ત્યાં ન્યાતશિરસ્તાની એક જમણવાર જમવાનો ન્યાતનો હક છે, પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે જો ન્યાતનો હોય તો, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૧૩. શેઠપણાનો અમારામાં હક કશો નથી તો તેનો જીકર શું લખીએ ?

૧૪. સર્વે લોકોની અનુમતિ એક હોય તોપણ તે તડના ન્યાતગોર બદલાઈ શકતાજ નથી (ને) શાવાસ્તે જે અસલના ખુજરગો ઘરડાઓના છતાંના ન્યાતગોર છે, ને હરેક કામમાં તો ન્યાતગોરનો તો હક જે ઘરડાઓ અસલ કરી ગયાછે તે પ્રમાણે ન્યાતગોર લઈ શકેછે, ને હરેક કામમાં જજમાન પોતાની સત્તા પ્રમાણે આપેછે, ને ગોર લઈ શકેછે, એવો અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

---
[1] અસલ કાગળમાં " ઉજગો " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સુથાર–પંચોળી ચાંપાનેરી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ."   અંક ૯૩.

૧. અમો વિશ્વકર્માના સ્થાપેલા છઇએ, ને વૈષ્ણવ ધર્મ પાળીએ છઇએ, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. ઓચ્છવ જન્માષ્ટમીનો કરીએ છઇએ, પણ સૌસૌને ઘેર કરેછે તે મુખત્યારનું શું લખીએ ?

૩. ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે પંચાયતની પેદાશમાંથી બનાવીએ છઇએ, તેની વિગત:—વર પરણે તેની પાસે રૂ. ૧ા તથા કન્યા પરણે ત્યાંથી રૂ. ૧) તથા અઘરણી કરનારો રૂ. ૧) આપે તથા મોસાળું કરે તે રૂ. ૦ાા આપેછે, તથા નાતરૂં કરે તે રૂ. ૧) આપે, એ પેદાશમાંથી વાસણ કરીએ છઇએ, ને પટેલ તથા પંચની નજરમાં આવે તેને ત્યાં મુકેછે, ને વાસણનો રાખનાર તજવીજ કરીને ન્યાતના લોકને આપેછે, બીજા લોકને આપતા નથી.

૪. અમારામાં બંદોબસ્ત એ છે જે પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી માટીડાની પંગત બેસેછે.

૫. પીરસનાર ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પીરસનારને પહેલાં જમાડેછે, પણ દાળ ભાત વના, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને જે ધણીને ઘેર ઉતરે તે ધણી તજવીજ કરીને લાવે તેને ન્યાતની સાથે જમાડીએ છઇએ.

*૭. ન્યાતીભોજન બાબતની વિગત:—

૧. અમદાવાદી લોકોને ઘેર વરો આવે ત્યારે તેને ઘેર ન્યાતીભોજન થાય ત્યારે અમદાવાદી તડવાળા તથા પટણી તડવાળા તથા ખંભાતી તડવાળા પરોણા પઈ સાથે બેસીને એક પંગતે જમે એવો આજદીને બંદોબસ્ત કીધો છે, ને જે કોઇ પંક્તિથી દુર બેસે તે પંચાયતનો ગુનેહગાર થાય.

૨. પટણી લોકોને ઘેર વરો આવે ત્યારે અમદાવાદીની સાથે જમવાખાધાનો વહેવાર છે, પણ ખંભાતી તડવાળા સાથે જમવાખાવાનો તથા ખવડાવવાનો તથા દીકરી આપવા લેવાનો ચાલ અસલથી નથી.

૩. એજ પ્રમાણે ખંભાતી તડવાળાને ઘેર વરો આવે ત્યારે અમદાવાદી તડવાળા સાથે ઉપરની કલમ બીજી પ્રમાણે વહેવાર છે, પણ પટણી તડવાળા જોડે જમવા ખાવાનો તથા ખવડાવાનો તથા દીકરી આપવા લેવાનો વહેવાર નથી.

૮. અમારામાં નોતરીઆ બ્રાહ્મણનું કાંઇ મુકરર નથી, ઘરધણી બેચાર પોતાની ન્યાતનાને કહે તે ધણી નોતરાં દઇ આવેછે, તેને અમે નોતરીઓ કહીએ છઇએ.

૯. હરેક બાબતમાં ન્યાતીભોજન થાયછે તેની વિગત:–લગનમાં મોટા જોવાતેડાનો વરો ૧ તેની વિગત:—દહાડે વરને ત્યાં ને રાતે કન્યાને ત્યાં, તથા નોતરીઆને નાળીએરના પૈસા બબે વર તથા કન્યાવાળા જે ન્યાતના જાય તેને આપે છે, તથા લગનને આગલે દહાડે લગન લખવાનાં નોતરાં બેના નામનાં ફરેછે, ને જે કોઇ કન્યાને માંડવે આવેછે તેને બબે પૈસા બેઉ જણા આપેછે, તથા ખાટાવડાંની જમણવાર બેઉ જણાને હોંસ હોય તો કરેછે, તથા લગનને દહાડે વરને ઘેર વરોઠીનો વરો ૧ થાયછે, કદાપી બે વર એકે દહાડે પરણે તો મોટી કન્યાનો જે વર હોય તેને ત્યાં પહેલો વરો લગનને દહાડે થાયછે, ને નાહાની કન્યાના વરને ત્યાં બીજે દહાડે વરો થાય, તથા ગોરવને દહાડે વરને ત્યાં કન્યાને ત્યાંના નોતરીઆ સુકડી કરેછે, તથા નાળીએરના પૈસા બબે બેઉ જણા આપેછે, એ પ્રમાણે એક વરને એક કન્યા પરણે તે કરેછે, ને બે વરને બે કન્યા પરણે તો બેવડું કરેછે, તથા અઘરણીની ન્યાત ૧ જમાડે, ને મળે તો બે જમાડેછે, ને લગન તથા અઘરણીમાં બૈરાંને સોપારી આપેછે, ને બાયડી ગુજરી ગઇ તેના મરદને આપેછે, ને શિરસ્તાના સોપારી ૧૨ આપેછે, ને મોસાળું કરે તો ૧૬ આપેછે, તથા કુંવારાને બબે આપેછે, ને એ હક પરોણાને પણ મળેછે.

* અસલ કાગલમાં ૭ મા સવાલનો જવાબ પ્રથમ આપેલો હતો તે રદ કરીને આ જવાબ લખ્યો છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. લગનમાં વરની તરફના બ્રાહ્મણને દાપું રૂ. ૫) પરચુરણ પૈસા સાથે, તથા તેમાંથી કુળગોરને રૂ. ૨॥ તથા રૂ. ૨॥ માસ્તાનના તથા કન્યાવાળો પણ એ પ્રમાણે પોતાના કુળગોરને તથા માસ્તાનને આપે, ને પોતાનો કુળગોર ન હોય તો તેને વાસ્તે પોતે રાખે, ને ગોરનું કામ માસ્તાન ચલાવે, ને રૂ. ૨॥ પોતાના હકના લે, તથા અધરણીનું દાપું રૂ. ૦॥ ગોરને તથા રૂ.૦॥ માસ્તાનનો કામ કરે ને લે, તથા નાતરાનું દાપું રૂ. ૧) ગોરનો તથા રૂ. ૧) માસ્તાનનો કામ કરે ને લે, તથા ક્રિયાનું દશાથી તે તેરમા સુધી સામાન સુદ્ધાં રૂ. ૨॥ તથા સીધાં ૪ એ હક કુળગોરનો છે, તથા બીજું જે કંઈ આપે તે પોતાના મળતર પ્રમાણે.

૧૧. લગનમાં લાહાણાંનો ચાલ નથી, ને ક્રિયાનું લાહાણું તો ક્રિયામાં લખ્યું છે, ને દક્ષણાનો તો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી પરણી આવે તે પણ જમણવાર ૧ ને સોપારી વેંહેંચે છે, તથા પરગામવાળો પરણાવવાને આવે તે ધણી ખાટાવડાંની ન્યાત સુદ્ધાં સર્વે કરે, ને તે ધણી સુરતની રીત પ્રમાણે પલ્લું કરે તો એજ પ્રમાણે ખરચ કરે, તથા સવાયું પલ્લું લે તો સવાયો તથા દોહોડું કરે તો દોહોડો તથા બમણું કરે તો બમણો ખરચ કરે, એ વરવાળા તથા કન્યાવાળા એ બેઉજણ એ પ્રમાણે ખરચ કરે સહી, ને દાપું તો સુરતની રીત પ્રમાણે આપે સહી, ને ન્યાતની કન્યા ન્યાતમાં આપવી લેવી સહી.

૧૩. શેઠ તો કોઈ છે નહીં ને પટેલનો હક તો એછે જે, જે ધણીને ઘેર ન્યાત જમે તે પટેલની રજા લાવીને નોતરાં ફેરવેછે, ને પટેલ બીનતકસીર રજા આપવામાં હરકત કરે નહીં, ને હરેક બાબતમાં લાહાણાંનો તથા સોપારીમાં પટેલનો હક બમણો છે.

૧૪. ન્યાતગોર છે નહીં તો શું લખીએ?

સુથાર—વૈશ્યનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮૨.

૧. બ્રહ્માના સ્થાપિત, શીધેશ્વરી દેવી, શાસ્ત્રાધારે ચાલીએ છઈએ.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ નથી તો શું લખીએ?

૪. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં ન્યાતગોર દેછે, ને બૈરાં તથા મરદ એકી પંક્તિએ બેસીને જમે.

૫. એનો જવાબ અમદાવાદનાં શિરસ્તા પ્રમાણે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે ન્યાતગોર નોતરાં દેછે, ને બહેવારભોજન એ જે ઘરનો ગોર નોતરાં દેછે.

૮. અમારામાં ન્યાતગોર બે છે, નથુ રામેશ્વર તથા જીવણભટની ધણીયાણી બાઈ ડાહી, એ બંનો વારા પરતી નોતરાં દેછે, ને ઘરધણીના કહ્યાથી પરેછે, ને તેને એવા કામમાં જમવાનું મળેછે, નાના તડનો ગોર જીવણભટ તથા ખંબાતીનો વીશ્વનાથ એ આખી ન્યાતમાં પરે.

૯. અમારામાં લગનમાં વરને ત્યાં ન્યાત ૪, તથા કન્યાને ત્યાં ન્યાત ૪, તથા અધરણીની ન્યાત ૩, તથા જનોઇની ન્યાત ૪, તથા ક્રિયાની ન્યાત ૫ વરસીસુધ્ધાં, તથા બૈરી મરે તેની ગોરણી ૧ તેનાં પીહેરમાં, એ ન્યાતનો જમવાનો હક છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનું દાપું વર કન્યા મળીને રૂ. ૩॥ છે, પોણાબે રૂપીઆ વરના ગોરના, તથા કન્યાના ગોરના રૂપીઆ પોણાબે, જુમલે રૂ. ૩॥.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાં કાંઇ મુકરર નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં મોટા તડનાં ગામડે પરણી આવે તે ઉજાણી વાડીમાં બે કરે, ને રૂ. ૧૧ ન્યાતગોરને, તથા રૂ. ૫) પરબના.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ નથી તો શું લખીએ?

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર અસલથી બદલાતો નથી.

સુથાર—ગુજજર અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૩.

૧. અમો મહાલક્ષ્મીના સ્થાપિત છઈએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે શાસ્ત્રપ્રમાણે પાળીએ છઇએ, ને કાંઈ જુદો ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કાંઈ કરવાનો ધારો મુકરર નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, ગોરને ત્યાં વાસણ રહેછે ને વાસણ આપવામાં ગોરનો અખત્યાર છે, ને જે શખસને ત્યાં વરો આવે છે, ને તે વાસણ લઇજાય છે, તે પાછાં બીજે દીવસે ગોરને સોંપી જાયછે, ને જે શખસને ત્યાં વરો આવે ને તેને ત્યાંથી બીજો કોઇ વાસણ લઇજાય ને ગેરવલ્લે પડે તો તે પ્રથમ તો લઇજનાર જવાબ દે, ને જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે, તથા વાસણ આપ્યામાં આવેછે, ને કોઇ શખસને ત્યાં વરો આવે ને ન્યાતનાં વાસણ તે શખસ ન લઇજાય તો તેથી તે ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો એ બંદોબસ્ત છે જે, જે શખસને ન મળે તો વહેવાર કરે, ને મળે તો ન્યાત કરે, ને પ્રથમ બૈરાં જમેછે, ને પછી મરદ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે કાંઇ ધરધણીના કહ્યાથી રહેતા નથી, ને બૈરાં તથા માટીડાના પીરસનાર કાંઇ જુદા નથી, પીરસનાર તો એક પંક્તિએ પીરસેછે, ને પીરસનાર પોતાની ખુશીથી રહેછે, ને જેની સાથે કન્યા આપવાનો વહેવાર છે તે પીરસવા રહેછે.

૬. અમદાવાદ તથા તેના પરગણાવાળા પરોણા પોતપોતાનાં સગાંની પતીજે જમાડે ને પીરસે.

૭. અમારી ન્યાતમાં કદીમથી ન્યાતના તથા તડના તથા વહેવારનાં નોતરાં ગોર દેતા હતા, પણ હાલ સાલમાં વહેવારના નોતરાં બૈરાં દેછે.

૮. જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે તથા ન્યાતના માટીડા નોતરાં દેછે, ને નોતરાં દેવામાં પટેલની રજા જોઇતી નથી.

૯. હરેક કામમાં અધરણી તથા જનોઇ તથા ક્રિયામાં કાંઇ ન્યાતનો હક નથી ને પરોણાને ન્યાતનો હક છે, બીજો કાંઈ પરોણાનો હક નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક અમ લોકો ઉપર છે, ને બીજા લોકો ઉપર છે તે કાંઈ અમ લોકોને માલમ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું તો ક્રિયાબાબતની ૧૧ કલમમાં લખ્યું છે તેજ પ્રમાણે, ને ન્યાત[1] લાહાણું જેને મળેછે તે કરેછે ને ન મળે તો ન કરે.

[1] અસલ કાગળમાં "નામ" છે.

૧૨. જે કોઇ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તે વરો કરેછે અસલના શિરસ્તા પ્રમાણે, ને દોહરી જમણવાર જમવાનો હક નથી, ને અમદાવાદ તથા પાંચ પરગણા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, ને મોરવીવાળા તથા મોરવી પરગણાવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ નથી, તથા જમવાનો પણ ચાલ નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ પટેલ તો કોઇ છે નહીં પણ હાલ સાલમાં સર્વે પંચાયત મળીને નવ જણાને મુખત્યાર કર્યા છે તેના નામની વિગતઃ—

૧. નંદરામ હરખજી.
૨. ડાહ્યા ભવાની.
૩. ખુશાલ પરશોતમ.
૪. શંકર જોઇતા.
૫. ગોવીંદ વીશરામ.
૬. મોરાર ભગવાન.
૭. ગોપાળ તાપીદાસ.
૮. રામજી પરશોતમ.
૯. છગન ભુખણ.

જુમલે આસામી નવને સર્વે પંચાયત મળીને મુખત્યાર કીધા છે, ને જ્યારે એ નવ શખસના ઉપર કોઇ તોહમતથી ફરીઆદી કરે તો પંચાયત મળીને સર્વે એ નવ શખસને ખરચ આપે ને એ શખસને કોઇ ન્યાતમાંથી હક મળતો નથી, શાવાસ્તે જે અસલથી (તથા) પટેલ તથા શેઠ કોઇ નથી, તેથી સર્વે પંચાયત મળીને એ શખસને મુખત્યારી આપીને હાલમાં નવો બંદોબસ્ત કર્યો છે, ને તેનો ખરચ સર્વે પંચાયતે એ મુખત્યાર મજકુરના રોજ પડે તે રૈયત લોક આપે, ને સરકારમાં ખરચ થાય તો તે સર્વે પંચ મળીને આપે, ને આ શિરસ્તો સરકારનો લખ્યો છે તે પ્રમાણે ચાલે તથા ચલાવે, એ બાબતમાં કોઇ મુખત્યાર મજકુરની સામું બેઅદબી બોલે તથા ચાલે તો પંચવચ્ચે તે શખસની તકસીર જણાવીને તે મુખત્યાર મજકુર તેને સીજા કરેછે, ને એ નવ શખસ મધ્યેથી કોઇ શખસ ફુટીને બીજા કોઇની તરફેણનો જવાબ દે તો બીજા જે મુખત્યાર મજકુર રહ્યા છે તે તે શખસને સીજા કરે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિથી ન્યાતગોર બદલી

શકાય નહીં તથા ફેરવી શકાય નહીં, ને હક તો પરચુરણ સવાલના જવાબમાં વિગતવાર લખ્યો છે.

સુથાર–મેવાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૫.

૧. અમે એકલીંગી મહાદેવના સ્થાપિત છઈએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૨. અમારા ઈષ્ટ દેવનો ઓચ્છવ ફાગણ વદ ૦))ને દીવસે થાયછે, ને તેનો ખરચ, પંચાયત મળી ઉઘરાણું કરીને શિરસ્તા પ્રમાણે કરીએ છઇએ, ને એક જણને ચાંલ્લો કરે તે મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતનાં વાસણ જેને ન્યાત મળીને સોંપેછે તેને ત્યાં રહેછે, ને તે વાસણ લવાજમનાં તથા કોઇએ પોતાની ખુશીથી આપ્યાં છે. ને જેને ત્યાં રેહે છે તે આપવામાં તેની રજા જોઇએ, ને ન્યાતમાં લડાઇ હોય ત્યારે ન્યાત અટકાવ કરે તો અપાય નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત બૈરાં તથા માટીડા એક પંક્તિએ જમેછે.

૫. જે શખસ પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહે ને બૈરાંના ને માટીડાના પીરસનાર એકજ છે, એ સવાલનો શિરસ્તા પ્રમાણે, ને પીરસનાર પહેલો યા પછે જમવામાં મુખત્યાર છે.

૬. પરોણાની જેની બેટી ખપે તેને જમાડવાનો ચાલ છે, ને કોઈ એજાપતે કન્યા પરણી આવે તેને ન્યાત પુછે.

૭. ન્યાતીભોજન તે સઘળી ન્યાત ને સગાનું ભોજન તે વહેવાર, ને ન્યાતે નોતરાં ન્યાતગોર દેછે જેને ઘેર ખરચ હોય તેના કહ્યાથી, ને વહેવારનાં નોતરાં ઘરધણી દે, ને ઘરધણીના કહ્યાથી પણ ન્યાતગોર દે, એમાં કાંઇ પટેલના હુકમની જરૂર નથી, પણ કાંઈ તકરારની ન્યાત હોય તો પટેલનો હુકમ જોઈએ.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં ન્યાતગોર દેછે, ઘરધણીના નામથી ને ઘરધણીના કહેવાથી ને છાંટ્યા સારૂ ન્યાતમાં ગોર ફરે તેના ફરવાથી પૈસા આના ૨ ના તે ખરચનો ધણી આપેછે.

૯. લગનમાં કન્યાને ત્યાં એક ન્યાત, ને એક ગોરવનો વહેવાર, ને વરને ત્યાં વરોઠી એક ને વહેવાર એક જનોઇ સાથે, ને અઘરણીની એક ન્યાત ને એક વહેવાર, ને બીજીવાર અઘરણીમાં ન્યાત મળે તો જમાડે, ને નહીં મળે તો નહીં જમાડે ને ક્રિયા ખરચમાં આગળથી વહેવાર, ને જુવાન મુઓ હોય તેનું બારમું કરીને ન્યાત જમાડેછે, ને ઘરડો હોય તેને તેરમે ન્યાત કરેછે, ને પરોણો ન્યાતમાં દાખલ હોય તો તે હરેક હક લઈ શકે છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોરનો હક નોતરાં દેવાનો ને ચોરી દાપાંનો તથા અઘરણીમાં તથા ક્રિયા ખરચ વગેરેમાં જે છે તે શિરસ્તા પ્રમાણે આપીએ છઇએ, ને જે કોઇ ન આપે તેને ન્યાતના લોક પુછી શકેછે.

૧૧. ક્રિયામાં લાહાણું દેરોમાં જેને મળે તે કરે, ને લગનમાં તથા અઘરણી વગરેમાં જે હાજર હોય તો તેને નાળીએર મળે, તેવના લગનમાં તથા અઘરણીમાં જે કોઇ માતા વાવેછે તે તંબોળ વહેંચે, તે ઘર દીઠ તે વખત હાજર હોય તો તેને આપે યા તેની તરફથી કોઇ માગે તો આપેછે.

૧૨. અમારા વતનમાંથી કોઇ કન્યા પરણી લાવે તો તેના ઉપર કાંઈ હક નથી ને જે બીજા વતનમાંથી લાવે તો તેને ન્યાત પુછેછે, ને તેના ઉપર અસલ શિરસ્તા પ્રમાણે છે.

૧૩. પટેલને તથા શેઠને હરેક કામમાં તેનો એકડો પહેલો જોઇએ ને રજા પણ હરેક કામમાં જોઇએ છે.

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને હક શિરસ્તા પ્રમાણે મળેછે.

ટંકસાળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૦.

૧. અમે કુળે ન્યાતના લોકો ચામુંડા દેવીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીચાલ તો એકજ છે, જુદો ગ્રંથ નથી કે તેને આધારે ચાલીએ, શાથી જે દેવીપુત્ર છઇએ.

૨. કુળદેવીનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતનાં વાસણ છે, તે ન્યા-

તના ખરચને સારૂ પટેલની રજાથી લઈ જાયછે, ને પટેલને ત્યાંજ રહેછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીભોજનનો કાંઇ બંદોબસ્ત નથી, નોતરૂં આવે ને જમવા જવું.

૫. અમારી ન્યાતમાં પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી તથા ઘરધણીના કહ્યાથી.

૬. ન્યાતના લોકોનો તથા પરોણાનો એકજ ધારો છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીભોજન જ્યારે થાયછે ત્યારે ન્યાતગોર નોતરાં દેછે ને વહેવાર કરેછે ત્યારે પોતાના ઘરના આદમી નોતરાં દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નથી, ગોરજ કામ કરેજ છે, ને શિરસ્તા પ્રમાણે તેનો હક લેછે.

૯. અમારી ન્યાતમાં હરેક કામમાં ન્યાત જમે તેમાં કાંઇ હક નથી, અગર લગન હોય તો રૂ.૨૦) ન્યાતને આપે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં વર કન્યા પરણે ત્યારે બંને મળીને રૂ.૩૦) ત્રીશ ગોરને આપે, તથા ક્રિયા કરે ત્યારે એકાદશના રૂ. પા તથા શેરજા પુરે ત્યારે રૂ.૨૦) ગોરને આપે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં મળે તો લાહાણું કરે.

૧૨. કોઇ શખસ બાહારથી પરણી આવે તેઊપર કાંઈ કર નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં પટેલનો કાંઇ હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ગોર બદલવાનો ચાલ નથી, પેહેડી દર ચાલ્યોજ આવેછે, તેને કોઇ ચાહે કે બંધ કરીએ તો થાય નહીં.

ધાંચી-પરગણે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૧.

૧. અમે રામચંદ્રના સ્થાપિત છઈએ, ને રામાનંદીનો ધર્મ પાળીએ છઈએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ તો અમારા જાણ્યામાં નથી.

૨. અમારે કુળદેવના ઓચ્છવની તિથિ તો મુકરર નથી, પણ વરસમાં એકવાર ઊજાણી માતાની કરીએ છઇએ, તેનો ખરચ સર્વે મળીને કરીએ છઇએ, તે કરવામાં મુખત્યાર પંચાયત છે, તે પંચો જેને કહે તે કરે.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ જે પંચની નજરમાં આવે ત્યાં મેલે છે, ને વર કન્યા પરણ્યાનાં દાપાંના તથા નાતરાંના દાપાંના રૂ. પંચાતી આવે તેમાંથી વાસણ બનાવીએ, ને અમારા ચોરામાં ખરચ આવે ત્યાં તો વાસણ લઈ જવામાં કોઈનો હુકમ જોઈતો નથી, ને ચોરા બાહાર લઇ જાય તો પંચનો હુકમ જોઇએ, ને પંક્તિબાહાર તથા ન્યાતબાહારને વાસણ અપાય નહીં, બાકી ચોરાના લોકને તો વાસણ આપ્યાવના ચાલે નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, પહેલે પોહોરે જેમ આવે તેમ સુખડી જમે, એક પંગતનો મેળ નહીં, ને સાંજ ઊપર પણ સુખડી તથા ભાત દાળ એક પંગતે જમે, ને માટીડા તથા બૈરાં એક પંગતે જુદે જુદે જથે બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી રહેતા નથી. ને ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને તે પીરસનાર પછવાડેથી જમેછે, માટીડા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે.

૬. અમારી ન્યાતના પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતીની બરોબર જમાડવાનો ચાલ છે, તે સાથે કંઈ અંતર નથી.

૭. ન્યાતીભોજન તે પોતાના સંધા ચોરાના લોકને જમાડે, ને વહેવારભોજન તે પોતીકો ચોરો તથા સગાંવાહાલાંને જમાડે, ને ન્યાતનાં નોતરાં સુરતનો અમારો ન્યાતગોર દેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં તો ખરચ કરનાર દેછે, તેમાં પટેલની રજા જોઈતી નથી. પણ ન્યાતમાં કાંઇ ટંટો હોય તો પંચની રજા જોઈએ.

૮. અમારી ન્યાતમાં અમારો ન્યાતગોર કાશીભટ તથા દુલભભટ છે તેનો એવા કાંમમાં હક તો નથી, પણ કંઇ જુજવીજ મળેછે, ને ઘર દીઠ નોતરાં દેછે ને ટંટો નહીં હોય તો ઘરધણીની રજા નોતરાં દેવામાં જોઇએ, ને ટંટો હોય તો પંચની પણ રજા જોઇએ.

૯. વેહેવાના કામમાં વરવાળા પાસે રૂ. પા ને કન્યાવાળા પાસે રૂ.૧ા જુમલે રૂ.૬ા ને નાતરાવાળા વર પાસે રૂ.૧૧) ન્યાતનો હક છે, ને લગનની ન્યાત ૧)અઘરણીની ન્યાત ૧) ને ક્રિયા મધ્યે બારમું તથા વરસી-

એ ન્યાત ૨) જમાડવાની ચાલ છે, પણ મળે તો જમાડે, એ વાતનો અટકાવ નહીં. ને ઊપરના હકના રૂ. અનામત મુકીને પંચાયતની રજાથી ન્યાતનાં વાસણ તથા ધર્માદા કરેછે, ને એ હકમાં પરોણાનું કાંઈ પહોંચતું નથી.

૧૦. અમે ઘાંચી છઇએ, તે સબબથી કોઇ ન્યાત ઊપર અમારાં દાપાંનો હક નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેવાનું લાહાણું નથી, ને ક્રિયાનું લાહાણું તો નંબર ૭ ની કલમ ૧૧ પ્રમાણે છે, ને દક્ષણા આપવાની કંઇ મુકરર ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઊપર પણ ન્યાત જમાડવાનો હક એ નંબરની કલમ ૯ મી પ્રમાણે છે; ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ પણ ગામનાની બરોબર છે, કંઈ જુદો બંદોબસ્ત નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ નથી તેથી તેનો હક પણ નથી.

૧૪. સર્વેની અનુમતિવના ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને વહેવાના કામમાં ન્યાતગોરનો હક તો નંબર ૨ ની કલમ ૨ પ્રમાણે છે, બીજા કામમાં ન્યાતગોરનો કંઇ હક નથી.

ઘાંચી—મોઢ શીતપુરા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૦.

૧. અમે પરમેશ્વર દેવના સ્થાપેલા છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવના ઓચ્છવના દહાડાનું મુકરર નથી, પણ વરસમાં એકવાર બની આવે તો માતાના નામનો હવન તથા ઊજાણી કરીએ છઈએ ને તેનો ખરચ તો પંચના લાજમાના રૂપીઆ હોય તેમાંથી અથવા તે ન હોય તો ઊઘરાણું કરીને કરીએ છઇએ, ને હવન કરવા શેઠ હરજીવન ભગવાન બેસેછે, ને પંચ તેને પાઘડી બંધાવેછે.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ જે તે વાસણ પંચની પતીજ આવે તેને ઘેર મુકેછે, ને તે વાસણ પંચના લવાજમના રૂપીઆ હોય તેના બનાવીએ છઇએ, ને અગર રૂપીઆ ન હોય તો ઊઘરાણું કરીને બનાવીએ છઇએ, ને તે લઈ જવામાં શેઠનો હુકમ જોઈએ ને ન્યાતબાહારિયા તથા પંક્તિબાહારિયાને વાસણ આપતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ જે પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી મરદ જમેછે, ને કોઈ અટકાવવાળો હોય તે બૈરાંની સાથે બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને તે પીરસનાર સર્વે જમી રહ્યાપછી જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને અમારી ન્યાતમાં બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજન એટલે[1] સઘળી ન્યાતે નોતરાં ફરે એટલે ન્યાતીભોજન કહેવાય છે. ને વહેવારભોજન એટલે સુરતનું તડ તથા બાહારનાં સગાંને નોતરાં દે તેથી વહેવારભોજન જાણ્યામાં આવેછે, ને ન્યાતનાં નોતરાં ન્યાતગોર દે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં ખરચ કરનારના કહ્યાથી હરકોઈ દેછે, ને જ્યારે ન્યાતી જમવાની હોય ત્યારે સવારથી જે જેમ આવતા જાય તેમ તેમ સુખડી કરે, ને ચાર વાગ્યાપછી પંગત સઘળી સાથે બેસીને જમેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ ન્યાતગોર ઘેલાભટ દુલભરામ તથા વિષ્ણુભટ કાશીરામ છે, ને તેને જમાડનાર ધણી રૂ.૦ાા ને[2] સીધાં ૨) આપેછે, તે બેઉ જણા વહેંચી લેછે, તથા જે ગામ નોતરાં દેવા જાય તે ગામમાં ઘરદીઠ પૈસો ૧ અથવા ૨) આપેછે, તે જે નોતરાં દેછે તેના છે, ને જે ગામમાં નોતરાં દે ત્યાં સાંજ પડે તે ગામમાં સીધું લઈને જમેછે, ને તડના હુકમથી નોતરાં ફરેછે.

૯. લગનનું પંચાયતનું લવાજમ લગન બાબતમાં લખેલું છે ને નાતરાંનું લવાજમ નાતરાંમાં લખેલું છે, ને હરેક બાબતમાં ન્યાત જમાડવાનું કાંઈ મુકરર નથી, મળે તો જમાડે, ને ઊપરના લવાજમમાં પરોણાનો હીસ્સો નથી, પણ જમવાનો હક છે.

૧૦. અમારો કોઇ ન્યાતપર દાપાંનો હક નથી.

---

૧. અસલ કાગળમાં "એટ" છે.
૨. અસલ કાગળમાં "નો" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. અમારામાં લગનનું લાહાણું મુકરર નથી, ને ક્રિયાનું લાહાણું ક્રિયા બાબતમાં લખેલું છે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની દોહરી જમણવાર લેવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળા અમારી ન્યાતના સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, ને બીજી જાતના ઘાંચી સાથે કશો વહેવાર કરતા નથી.

૧૩. શેઠનો હક હરેક કામમાં પહેલો એકડો કરવાનો છે.

૧૪. સર્વ ન્યાતની અનુમતિવના ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને લગન તથા નાતરાંનો હક ઊપર લખેલો છે, ને બીજી બાબતમાં તો ગોરને મળે તે પ્રમાણે આપેછે.

ઘાંચી—મોઢ સીતપુરા કસબે કતારગામનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૭.*

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, પહેલે પોહરે જેમ આવે તેમ સુખડીજમે, એક પંગતનો મેળ નહીં ને સાંજ ઉપર પણ સુખડી તથા ભાત દાળ એક પંગતે જુદે જુદે જથે બેસીને જમેછે.

૯. વહેવાના કામમાં વરવાળા પાસે રૂ. પા ને કન્યાવાળા પાસે રૂ. ૧। જુમલે રૂ. ૬॥ ને નાતરાવાળા પાસે રૂ. ૧૧, ન્યાતનો હક છે ને લગનની ન્યાત ૧) અધરણીની ન્યાત ૧) ને ક્રિયામધ્યે બારમું તથા વરસીએ ન્યાત ૨) જમાડવાની ચાલ છે, પણ મળે તો જમાડે, એ વાતનો અટકાવ નહીં ને ઉપરના હકના રૂપીઆ અનામત મુકીને પંચાયતની રાજીથી ન્યાતનાં વાસણ તથા ધર્માદા કરેછે, ને એ હકમાં પરોણાનું કાંઇ પહોંચતું નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેવાનું લાહાણું, ને ક્રિયાનું લાહાણું તો નંબર ૭) ની કલમ ૧૦ પ્રમાણેછે દક્ષણા આપવાની કાંઈ મુકરર ચાલ નથી.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૨૧ ની સાથે મળેછે, જે કલમો મળતી નથી તે ઉતારી છે.

ઘાંચી—મોઢ પટણીનો જવાબ.*

* પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૮.

૨. અમારી કુળદેવી બેહેચરાજીનો ઓચ્છવ વરસમાં બે વાર થાયછે, એક આસો મહીનામાં તથા એક ચૈતર મહીનામાં થાયછે, ને તેનો ખરચ લાહાણાં દીઠ રૂ. ૧) એક લઇએ છઇએ, ને શેઠનો રૂપીઓ લેવામાં આવતો નથી, ને તેથી ખુટે તો પંચના લવાજમના રૂપીઆ આવ્યા હોય તેમાંથી કહાડીએ છઇએ, ને તેનો ખરચ શેઠ આગળ પડીને કરેછે, ને હવન કરવા પણ શેઠ બેસેછે.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ જે તે વાસણ પંચની પતીજ આવે તેને ઘેર મેલે છે, ને તે વાસણ પંચના લવાજમના રૂપીઆ હોય તેમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને અગર રૂપીઆ નહીં હોય તો ઉઘરાણું કરીને બનાવીએ છઇએ, ને લઇ જવામાં તો રાખનાર ધણીનો હુકમ જોઇએ, જેને વાસણ આપવા ઘટેછે તેને આપીએ છઇએ, પણ પંચાયતના લોકને વાસણ આપવામાં અટકાવ થતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી મરદ જમેછે, ને કોઇ મરદ અટકાવવાળો હોય તો તે શખસ બૈરાંની પંગતની સાથે ઘરમાં બેસીને જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજન એટલે સુરતની સઘળી અમારી ન્યાતમાં તથા ડાંભેલ ગામ આસરે ગાઊ દશ ઉપર છે ત્યાં નોતરાં મોકલેછે તે ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, ને વહેવારભોજન એટલે પોતાના વહેવારવાળાને નોતરાં દેછે, ને ઘરધણીના કહ્યાથી હરકોઇ સગાં નોતરાં દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઆનું કાંઇ મુકરર નથી, જમાડનાર ઘરધણી જેને કહે તે નોતરાં દેછે, પણ તેને હક કાંઇ મળતો નથી.

૯. જે જે બાબતમાં પંચને લાજમો મળેછે તેની તપસીલ લગન પહેલાં સારૂં મુહૂર્ત જોઈને કલ્લાં ચડાવે ત્યારે રૂ. ૦॥ ૧૪ પૈસા વરવાળો આપે, તથા રૂ. ૦૧૭ પૈસા કન્યાવાળો આપે, તથા લગન લખાય

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૩૦ વાળા સાથે મળેછે, જે કલમો મળતી નથી તે કલમો ઉતારી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ત્યારે રૂ. ૧) વરવાળો તથા રૂ. ાા કન્યાવાળો આપે, તથા લગનમાં ચોરીના રૂ. ૩) વરનો બાપ આપે તથા રૂ.ાા કન્યાનો બાપ આપે તથા નાતરાંમાં વરેવાળો રૂ.૩) આપે,ને અગર કુંવારો નાતરૂં કરે તો રૂ.૧૧) આપેછે, ને જે કોઇ પકવાન વેચાતું લાવીને ન્યાત જમાડે તે શખસ રૂ.૧ા લાજમાનો આપે, ને જે કોઈ સુરતનો રહેનાર પાટણની કન્યા પરણે ને પછી સુરત પાછો આવે ત્યારે તેની પાસે રૂ.૭) લીધામાં આવેછે, પણ લગનમાં તો ગોરવની એક ન્યાત જમાડે અગર ન મળે તો સગાં સાથે ગોરવ જમાડે, ને જે કોઇ પરોણો આવે તેને તો જમવાનો હક છે.

૧૦. અમો ઘાંચી મોઢ પટણી છઇએ તેથી હક બીજી ન્યાતપર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગનમાં લાહાણાંનું કાંઇ મુકરર નથી, મળે તો કરેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની પાસે દોહરી જમણવાર લેવાનો ચાલ નથી, પણ પાટણમાં અમારી ન્યાત છે તેની સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, ને એમ કરતાં કોઈ શખસે પાટણમાં વેહેવા કરેલો હોય ને પાટણથી સુરત આવ્યો હોય ને તે શખસ સુરત લગન કરવા નહીં આવે અથવા સુરતવાળો પાટણ નહીં જાય ત્યારે જે શખસ પેહેલો વેહેવા તોડીને બીજી જગોઉપર કરે તે જ્યાં રહેતો હોય ત્યાં પંચાયતને રૂ. ૫૪) આપે.

૧૩. શેઠપણાનો હક કાંઇ નથી.

૧૪. સર્વે ન્યાતની અનુમતિ હોય પણ ન્યાતગોર બદલી શકાતો નથી, પણ તેને અસલના ધારા પ્રમાણે હક મળેછે.

ઘાંચી-મોઢ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૯.

૧. અમો શ્રી રામચંદ્રજીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ પાળવાનો જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ તો એ છે જે બની આવે તો ચૈતર સુદ ૧૦ ને દીવસે કરીએ છઇએ, ને ખરચ ઘરદીઠ કહાડીને કરીએ છઇએ, ને ખરચ કરવામાં શેઠ પટેલ બંનો મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે વાસણ ન્યાતની પેદાશ આવેછે તેમાંથી બનેછે, ને પંચની નજરમાં આવે તેને ઘેર મુકીએ છઇએ ને જેને ઘેર ન્યાત જમે તે રૂ. ૩) ન્યાતનું લવાજમ આપીને પટેલ નંદલાલ ભીખાની ચીઠ્ઠી લઇ જાય તેવારે તેનો રાખનાર ઘરધણી વાસણ આપેછે, ને તે ચીઠ્ઠી વાસણ રાખનાર ઘરધણી પાછી ફેરવે તો પંચાયતનો ગુનેહગાર થાય, ને અગર વાસણ રાખનાર શખસ અમારા સુરતી તડશિવાય બીજી ન્યાતના લોકને વાસણ આપે તો તે તથા પટેલ પણ બીજી ન્યાતના લોકને વાસણ આપવાની ચીઠ્ઠી લખે તો તેપણ પંચાયતના ગુનેહગાર થાય સહી.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત તો એ છે જે ન્યાત જમે ત્યારે ન્યાતમાં જે કોઇ છેડો' એઠો કરે ને તે શખસ જેટલું ઘેર લઇ જાય તેટલું તેટલું તમામ ન્યાતે ઘરદીઠ માથે કથરોટ મુકીને લાહે સહી, ને અગર નહીં લાહે તો ન્યાતબાહાર રહે. ને જેવારે લાહે ત્યારે ન્યાતમાં આવે, ને પહેલાં મરદ જમેછે, ને પછી બૈરાં જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહે તે પટેલના કહ્યાથી રહે, ને તે પીરસનાર પંક્તિ જમી ઊઠયા પછી જમેછે.

૬. પરગામથી જે પરોણો આવે તે ન્યાત જમતી હોય તો પંગતમાં બેસીને જમેછે.

૭. ન્યાત જમતી હોય ત્યારે ન્યાતમાં કુળગોર બે છે, તેમાંથી જે કુળગોરને જમાડનાર ઘરધણી કહે તે પટેલની રજા લઇને તમામ ન્યાતે નોતરાં દેછે, ને વહેવારનાં નોતરાં ઘરધણી દેછે, તેમાં પટેલની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં દેનાર બ્રાહ્મણનો હક મુકરર એ છે જે ઘેર ઘેરથી પૈસો એકેકો મળે, તથા જમાડનાર ઘરધણી ઘી શેર રાા તથા ખાંડ શેરસવાનું સીધું આપેછે, ને બીજા કુળગોરને પણ રૂ. ાા રોકડો તથા ઘી શેર ૧ા તથા ખાંડ શેર ૧ા નું સીધું આપેછે.

૯. ન્યાતનો હક એ જે લગનમાં વરવાળો રૂ.૨) પટેલને આપીને ચીઠ્ઠી કરાવી જાય ત્યારે તે ચીઠ્ઠી જોઇને કુળગોર ગ્રહશાંતક કરાવે ને વગર ચીઠ્ઠીએ કરાવે તો તે બ્રાહ્મણ આપે એ પ્રમાણે કન્યાવાળા પણ રૂ. ૧) આપે તથા અઘરણીમાં મોસાળું આવે ને ખોળો ભરે તેવારે રૂ.૧ા પટેલને આપીને ચીઠ્ઠી કરા-

વી લાવે તે ચીઠ્ઠી જોઈને બ્રાહ્મણ ગણપતી પુજા કરાવે ને વગર ચીઠ્ઠીએ ગણપતી પુજા કરાવે તો બ્રાહ્મણ આપે, ને અધરણીમાં મોસાળું ન આવે ને ખોળો ભરે તો પણ રૂ.૧) ઊપર લખ્યા પ્રમાણે આપે, એ ચાલ છે. ને હરેક બાબતમાં ન્યાત જમાડવાનો ચાલ મુકરર નથી, પણ કન્યાવાળા ગદિયાણા ૫) ક્હલામાં સુતું લે, તો તે શખસ વરવાળાને એ વખત મળીને પકવાન મણ ૪ા ખવડાવે ને જે સાત ગદિયાણા સુતું લે તે વરવાળાને ૭) મણ પકવાન ખવડાવે, ને બીજું અધરણીમાં વરવાળો ૧૨૫) આદમી જમાડે તો ખેસ તથા અબોટીયાંના રૂ. ૧૫) કન્યાવાળો આપે, ને ૨૦૦) આદમી જમાડે તો રૂ ૨૨) આપેછે, એ ચાલ મુકરર છે, ને એ ઊપરના હકમાં પરોણા લોકનો હીસ્સો કાંઈ પહોંચતો નથી.

૧૦. એનો અમારામાં ચાલ નથી.

૧૧. એનો જવાબ ક્રિયાબાબતની કલમ ૧૧) મી પ્રમાણે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેનીપાસેથી દોહરી જમણવાર લેવાનો ચાલ નથી, પણ તે શખસ રૂ. ૨) ન્યાતમાં આપે, ને પરગામનો અહિંયાં કન્યા પરણાવવા આવે તે શખસ રૂ. ૪) પંચાયતમાં આપે સહી, તથા જે શખસ અમારા સુરતી તડશિવાય બીજા તડમાં કન્યા આપે તો તે શખસનું ઘર જાવતચંદ્ર કાળ સુધી ન્યાતબહાર રહે, ને તે ન્યાતબાહારિયાના છોકરાંઓની બૈરીની મરજીમાં આવે તો તેઓ પણ તેની સાથે ન્યાતબહાર રહે, ને અગર તે બૈરી ન્યાતબાહાર ન રહે તો તેનું પલ્લું જે હોય તે ન્યાતને શિરસ્તે હવાલે કરીને પોતાના માબાપને ઘેર આવે, ને તે બૈરી અમારામાં નાતરૂં કરવા ચાહે તો કરી શકે છે, તેમાં તે ન્યાતબાહારિયો અટકાવ કરે તો તેનો અટકાવ કંઇ ચાલે નહીં, તથા તે ન્યાતબાહારિયાની છોકરી અમારામાં પરણેલી હોય તેપણ ઉપર લખ્યાપ્રમાણે પોતાની મરજીમાં આવે તો સાસરામાં રહે, ને સાસરે ન રહે ને પોતાના બાપનીસાથે ન્યાતબાહાર રહે તો પોતાના ધણીનું પલ્લું જે હોય તે હવાલે કરીને જાય.

૧૩. શેઠ તથા પટેલનો હક તો ઉપર લખ્યો છે તે છે, બીજો નથી.

૧૪. ન્યાતગોર નથી, ને કુળગોર એ અમારી ન્યાતમાં છે તે સર્વે લોકની અનુમતિથી બદલાતા નથી.

ધાંચી–મોઢ અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૯.

૧. અમો રામચંદ્રજીના સ્થાપેલા છઈએ, ને કુળધર્મ પાળવાનો જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવના ઓચ્છવનું મુકરર નથી, બની આવે તો ચૈત્ર સુદ ૧૦ ને દીવસે કરીએ છઇએ, ને ખરચ ઘર દીઠથી કહાડીને કરીએ છઈએ, ને ખરચ કરવામાં શેઠ મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત તો એ છે, જે વાસણ ન્યાતની પેદાશમાંથી બનાવીએ છઈએ, ને પંચની નજરમાં આવે તેને ઘેર મુકીએ છઇએ, ને જેને ઘેર ન્યાત જમે તે શેઠ નરસઇ નાથાને રૂ. ૧ા આપે ત્યારે શેઠ ચીઠ્ઠી આપે ત્યારે રાખનાર ધણી વાસણ આપેછે.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત તો એ છે, જે ન્યાત જમે ત્યારે ન્યાતમાં જે કોઇ છેડો એઠો કરે તે શખસ જેટલું ઘેર લઈ જાય તેટલું ન્યાતમાં ઘર દીઠ લાહે સહી, ને અગર નહીં આપે તો ન્યાતબાહાર રહે, ને પછી તે આપે ત્યારે ન્યાતમાં આવે, ને પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી મરદ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે શેઠના કહ્યાથી રહેછે, ને બૈરાં તથા મરદની પંગત ઊઠી ગયા પછી પીરસનાર જમેછે.

૬. પરગામવાળા દશ પંદર ગાઊ ઉપર તો ન્યાત જમે ત્યારે નોતરાં જાયછે, ને દુર પલ્લેનો પરોણો તો આવે ત્યારે ન્યાતની સાથે બેસીને જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજનમાં તો અમદાવાદી તથા ચાંપાનેરી તમામ જમે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાયછે, ને વહેવાર ભોજનમાં તો પોતાનો વહેવાર જમેછે, ને જ્યારે તમામ ન્યાત જમાડવાનો વિચાર હોય ત્યારે શેઠ તથા ન્યાતના દશ વીશ આબરૂદાર ઘરના માણસને બોલાવે, ને તે ખરચ કરનાર ધણી તે લોકોને કહે કે ફલાણે દહાડે મારે ઘેર જમવાનું કબુલ કરવું

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ત્યારે તે લોક કહે કે કબુલ છે, ત્યાર પછી જમાડનાર ધણી પોતાનાં સગાંની સાથે નોતરાં ફેરવેછે, ને વહેવાર જમાડે ત્યારે રજા લેવાની કાંઈ જરૂર નથી, ને અગર ચાંપાનેરી સાથે ન્યાત સંબંધી કાંઈ કજીઓ હોય ત્યારે એકઠા જમતા નથી, ને સમાધાન થયાથી પાછા એકઠા જમીએ છઇએ.

૮. અમારીન્યાતમાં નોતરાં તો જેને ઘેર ખરચ હોય તે જેને કહે તે નોતરાં દેછે, ને તેને આપવાનો કાંઈ ચાલ નથી, પણ પરગામ જે શખસ નોતરાં દેવાજાય તેને રૂ. ૨) અંકે બે જમાડનાર ધણી આપેછે.

૯. લગનમાંતો વરની પાસે રૂ. ૧ાા તથા કન્યાપાસે રૂ. ૧ાા પંચનું લવાજમ લીધામાં આવેછે; ને હરેક કામ ન્યાતીભોજનનું કાંઇ મુકરર નથી, ને ચાંપાનેરી સાથે તો બને તે પ્રમાણે લગનની ચોરીમાં આપે લેછે.

૧૦. એનો અમારામાં ચાલ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાનું મુકરર નથી, મળે તો ફેરેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની પાસે દોહરી જમણવાર લેવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. શેઠપણાનો હકતો ઉપર લખ્યો છે તે છે, બીજો નથી.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિથી ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને તેને અસલના ધારા પ્રમાણે હક મળેછે.

ધાંચી–મોઢ ચાંપાનેરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૬.

૧. અમો રામચંદ્રજીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ પાળવાનો જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવના ઓચ્છવનું મુકરર નથી, બની આવે તો ચૈત્ર શુદ ૧૦ ને દીવસે કરીએ છઈએ, ને ખરચ ઘરદીઠથી કહાડીને કરીએ છઈએ, ને ખરચ કરવામાં શેઠ મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત તો એ છે જે, વાસણ ન્યાતની પેદાશમાંથી બનાવીએ છઈએ, ને તે વાસણ શેઠ પોતપોતાના તાલુકામાં રાખે છે, ને જેને ઘેર ખરચ આવે તે શેઠને ઘેર લેવા જાય ત્યારે તેને વાસણ મળેછે, ને વાસણ આપવામાં કોઈને અટકાવ કરતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત તો એ છે જે, ન્યાત જમે ત્યારે ન્યાતમાં જે કોઇ છેડો એઠો કરે તે શખસ શેર ૧૦ ત્રાંબું પંચાયતમાં આપેછે; ને અગર નહીં આપે તો ન્યાત બાહાર રહે, ને પછી તે આપે ત્યારે ન્યાતમાં આવે, ને પેહેલાં બૈરાં જમેછે ને પછી મરદ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે શેઠના કહ્યાથી રહેછે, ને બૈરાં તથા મરદની પંગત ઉઠી ગયા પછી પીરસનાર જમેછે.

૬. પરગામવાળાને દશ પંદર ગાઉઉપર તો સમસ્ત ન્યાત જમે ત્યારે નોતરાં જાયછે, ને દુર પલ્લેનો પરોણો તો આવે ત્યારે ન્યાતની સાથે બેસીને જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજનમાં તો અમદાવાદી તથા ચાંપાનેરી તમામ જમે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, ને વહેવારભોજનમાં તો પોતાનો વહેવાર જમેછે, ને જ્યારે તમામ ન્યાત જમાડવાનો વિચાર હોય ત્યારે શેઠ તથા ન્યાતના આબરૂદાર દશ વીશ ઘરનાં માણસને બોલાવે ને તે ખરચ કરનાર ધણી તે લોકોને કહે કે ફલાણે દહાડે મારે ઘેર જમવાનું કબુલ કરવું ત્યારે તે લોક કહે કે કબુલ છે, ત્યાર પછી જમાડનાર ધણી પોતાના સગાંની સાથે નોતરાં ફેરવે છે, ને વહેવાર જમાડે ત્યારે કાંઈ રજા લેવાનું જરૂર નથી, ને અગર અમદાવાદી સાથે ન્યાત સંબંધી કાંઈ કજીઓ હોય ત્યારે એકઠાં જમતા નથી, ને સમાધાન થયાથી પાછા એકઠા જમીએ છઇએ, ને જે કોઈ બેસબબ ન્યાત જમવામાં અટકાવ કરે તે તેના નુકશાનનો જવાબ દે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં તો જેને ઘેર ખરચ હોય તે જેને કહે તે નોતરાં દેછે, ને તેને આપવાનો કાંઈ ચાલ નથી, પણ પરગામ જે શખસ નોતરાં દેવા જાય તેને રૂ. ૨) અંકે બે જમાડનાર ધણી આપેછે.

૯. લગનમાં તો વરની પાસ રૂ. ૪)= તે મધે રૂ. ૦ાા બહુચરાજીમાં આપેછે, તથા કન્યાના બાપ પાસે રૂ. ૩ાા= પંચનું લવાજમ લીધામાં આવેછે, ને કદાપી ચાંપાનેરીનો વર અમદાવાદીમાં પરણવા જાય તો ક-

ન્યાના બાપ પાસે રૂ. ૩।।= લીધામાં આવેછે, ને અગર અમદાવાદીનો વર ચાંપાનેરીમાં પરણવા આવે તો રૂ. ૨) ૧૮ જનાદી અરાડ આપીએ છીએ, ને હરેક બાબતમાં ન્યાતીભોજનનું મુકરર નથી, મળે તો જમાડે છે, ને ઉપર લખેલો લવાજમો પોતાના તડનો શેઠ લઇ જાયછે.

૧૦. એનો અમારામાં ચાલ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાંનું મુકરર નથી, મળે તો કરેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેનીપાસે દોહરી જમણવાર લેવાનો ચાલ નથી, ને પરગામ વાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. શેઠપણાનો હક તો ઉપર લખ્યો છે તે છે, બીજો નથી.

૧૪. સર્વે લોકોની અનુમતિથી ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને તેને અસલના ધારાપ્રમાણે હક મળેછે.

સાળવી—શ્રીમાળી વીશા પટોળીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૭.

૧, અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મમાં તો વિષ્ણુમાર્ગનો તથા જૈન માર્ગનો પાળીએ છીએ, ને કુળદેવ્યા તો માતા મહાલક્ષ્મીના સ્થાપિત છીએ, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે બીજો પાળવાનો ચાલ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, વાસણ તો ન્યાતના ન્યાતગોરને ઘેર રહેછે, ને તે વાસણ સાજનામાંથી બનાવીએ છઇએ, ને જેને ઘેર ખરચ હોય તે શખસ ન્યાતગોરને ઘેર જઈને રૂ. ૫) સાનમાં આપીને લઇજાયછે, ને પાછાં પહોંચાડે છે ત્યારે રૂ. ૫) પાછાં આપેછે, ને અટકાવ તો ન્યાતબાહાર હોય તેને આપવામાં આવતાં નથી, ને બીજાને તો અટકાવ કરી શકતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એછે જે, જે શખસ ઘર આગળ ન્યાત જમાડેછે ત્યારે તો પંચાયતની કાંસાની થાળીમાં બેસીને જમીએ છઈએ, ને વાડીએ જમાડે ત્યારે પતવાળીમાં જમીએ છઈએ, ને એમ કરતાં કોઈ શખસને થાળીમાં જમવાનો નિમ હોય તો તે પોતાને ઘેરથી થાળી લઈઆવે ને તેમાં જમે, ને પહેલાં બૈરાં જમેછે ને પછી માટીડા જમેછે, પણ વાડીએ તો બારમાની જમણવાર થાયછે, ને ઘર આગળ ન્યાત જમતી હોય ને કોઈ શખસ પતવાળી માગે તો ન્યાતનો ગુનેહગાર થાય.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહે, ને તે પીરસનાર પોતાની ખુશીમાં આવે તે વેળા જમેછે, ને બૈરાંના ને મરદના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને પાસે બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં તો ઘરધણીના કહ્યાથી છોકરાં દેછે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, ને વહેવાર ભોજનનાં નોતરાં તો બૈરાં દેછે, ને કોઇ શખસ બારમાની જમણવાર વાડીએ કરે ત્યારે બ્રાહ્મણ નોતરાં દેછે ઘરધણીના કહ્યાથી.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક એછે જે, લગનમાં કન્યાને ઘેર ગોરવની ન્યાત ૧ તથા વરને ત્યાં વરોઠીની ન્યાત ૧, એ બે જમણવારમાં ન્યાતીભોજન કરાવવું પડે છે, ને ક્રિયા વગેરે બીજી જમણવાર તો પોતાની શક્તિપ્રમાણે મળે તો કરેછે, એ શિવાય બીજો ન્યાતનો હક કાંઇ નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણને આપવાનો કાંઇ ધારો મુકરર નથી, જેને જે મળે ત આપેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાંનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવેછે તેના ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો ન્યાતનો હક નથી, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. શેઠપણાનો હક એ છે જે પંચાયત મેળવવી હોય ત્યારે બ્રાહ્મણ શેઠના હુકમથી ફરે, ને પહેલો એકડો કરવાનો છે.

૧૪. અમારામાં સર્વે લોકની અનુમતિ વના ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને ન્યાતગોરનો હક કાંઇ મુકરર નથી, પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

સાળવી–શ્રીમાળી વીશા પટોળીવાળાનું તડ બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૮.*

૩. ન્યાતનાં વાસણુમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, વાસણુ ન્યાતગોરને ઘેર રહેછે, ને તે વાસણુ સાજનામાંથી બનાવીએ છઇએ, ને જેને ઘેર ખરચ હોય તે શખસ ન્યાતગોરને ઘેર જઈને રૂ. ૫) સાનમાં આપીને લઈ જાયછે, ને પાછાં પહોંચાડેછે ત્યારે રૂ. ૫) પાછા આપેછે, ને અટકાવ તો ન્યાતબાહાર હોય તેને આપ્યામાં આવતાં નથી, ને બીજાને તો અટકાવ કરી શકતા નથી, ને વાસણુ સાજનાનાં છે.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, વૈષ્ણુવને ત્યાં જમણુવાર હોય ત્યારે તમામ ન્યાત પતરાવળીમાં જમેછે, ને શ્રાવકને ત્યાં જમણુવાર હોય ત્યારે તમામ ન્યાત થાળીએ જમેછે, વાડીએ જમે અગર ઘેર જમે, તથા વહેવારભોજન થાય તોએ પણુ એજ પ્રમાણે જમેછે, ને એમ કરતાં કોઈ શખસ શ્રાવકને ત્યાં પતરાવળી માગે અગર વૈષ્ણુવને ત્યાં થાળી માગે તેને પંચ ચાહે તેવી સજા કરે, ને બૈરાં પેહેલાં જમેછે ને પછી મરદ જમેછે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ઓળખીને ન્યાતની પાસે બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં ધરધણીના કહ્યાથી છોકરાં દેછે, ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, ને વહેવાર ભોજનનાં નોતરાં તો બૈરાં દેછે, ને કોઈ શખસ બારમાની જમણુવાર વાડીએ કરે તો બ્રાહ્મણુ નોતરાં દેછે ધરધણીના કહ્યાથી.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક એ છે જે, લગનમાં કન્યાને ઘેર ગોરવની ન્યાત ૧ તથા વરને ત્યાં વરોઠીની ન્યાત ૧ એ બે જમણુવારમાં ન્યાતિભોજન કરાવવું પડે છે, ને ક્રિયા વગેરે બીજી જમણુવાર તો પોતાની શક્તિ પ્રમાણે મળે તો કરે છે, એ શિવાય બીજો કાંઇ ન્યાતનો હક નથી.

૧૩. શેઠપણાનો તો હક એ છે જે, પંચાયત મેળવવી હોય ત્યારે બ્રાહ્મણુ શેઠના હુકમથી ફરે, ને પહેલો એકડો કરવાનો છે.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૫૭ વાળા સાથે મળતો છે તથી જે જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ માત્ર લખી છે.

લુહાર–અમદાવાદી તથા ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૮.

૧. અમો શ્રી પારવતીજી માતાજીના સ્થાપિત છઇએ, ને જે કાંઇ કુળાચાર પરીપુર્વે ચાલ્યો આવ્યોછે તે પ્રમાણે ધર્મ પાળીએ છઈએ, અમારી ન્યાતમાં જુદો માર્ગ નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવીનો ઓચ્છવ ચૈતર વદ ૯ ને દીને કરીએ છઇએ, ન્યાતમાંથી ઉઘરાણું કરીને, ને પટેલ જેને રજા આપે તે ધણી ઉઘરાણું લઇને ઓચ્છવ કરી શકે.

૩. ન્યાતનાં વાસણુ ન્યાત સમસ્ત તથા શેઠ પટેલ મળીને જેને સોંપેછે તેને ઘેર વાસણુ રહેછે, ને અમારી ન્યાતમાં વાસણુ ઉઘરાણુંના અશલથી બનેલાંછે ને વાસણુ જે શખસને ઘેર હોય તે વાસણુ રાખનાર પટેલની સલાહ લઇને આપે, ને ન વાસણુ આપ્યામાં કાંઇ અટકાવ નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, મરદ તથા બૈરાં બે પંગતે બેસાડીને જમવા જમાડવાનો ચાલ છે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ધરના ધણીના કહ્યા પાકી તેની મગદુર નથી, કે પોતાની ખુશીથી રહેવાનું નથી, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે, જુદા જુદા નથી, ને પીરસનાર ન્યાત જમી ગયા પછી જમેછે.

૬. પરગામ તથા આસપાસ ગામવાળા સાથે જમવા જમાડવાનો ચાલ છે, તેનો સબબ એ છે તેની પતીજ આપીને જમવા બેસે.

૭. ન્યાતીભોજન તથા વહેવારભોજન કરે તે શખસો ન્યાતના પટેલની રજા લઈને નોતરિયો નોતરાં દે, ને પટેલની રજાવના નોતરાં દેવાડે તો કોઇ લોકને કબુલ નહીં.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરિયાનું કાંઇ મુકરર નથી, પટેલ જે શખસને કહે તે નોતરાં દે તેને વહેવા-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તથા અધરણી તથા ક્રિયા બાબતોમાં રૂ. ૦| નોતરિયાને આપે, ન્યાત જમાડે તે ધણી.

૯. અમારી ન્યાતમાં હરેક કામમાં ન્યાતીનો હક વહેવા તથા અધરણી તથા ક્રિયા તથા મોસાળા વગેરેમાં. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીભોજનનું મુકરર નથી તો શું લખીએ? શક્તિ પ્રમાણે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણને લગનમાં રૂ. પ્ર) વર તથા કન્યાવાળા જણ ૨, થઇને આપે, એ વિગેરે બીજું બ્રાહ્મણને બ્રાહ્મણનાં લાજમા પ્રમાણે આપ્યામાં આવેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું આપવા લેવાનો ચાલ મુકરર નથી, ને કોઇ શખસ જવલે કરેછે તે પોતાની ખુશી, ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવેછે તેના ઉપર દોહરી જમણવાર જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે તો બંદોબસ્ત શું લખીએ?

૧૩. શેઠાઇપણાનો કાંઇ હક નથી તો શું લખીએ?

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિવના ન્યાતગોર બદલાતો નથી, સર્વે લોકની મરજીમાં આવે તો ન્યાતગોર બદલાય, ને સર્વેની મરજી નહોય તો બદલાતો નથી, ગોરપદાંના હક મુજબ મળેછે.

લુહાર–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં તો કુળધર્મમાં તો વિષ્ણુમાર્ગી વગેરેના સ્થાપિત છઈએ, ને કુળદેવ્યા તો માતા ચંદીકા છે, ને ન્યાતી આચાર વગેરે પાળવાનો બીજો ચાલ નથી.

૨. કુળદેવ્યા માતા ચંદીકાનો હવન હોમ ચૈત્ર મહીનામાં કરીએ છઇએ, પણ ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, વાસણ તો ન્યાતના પટેલને ત્યાં મુકીએ છઈએ ને તે વાસણ સાજનામાંથી બનેછે, ને લઈજવાનો હુકમ તો એ છે જે, જેને ઘેર ખરચ હોય તે શખસ પટેલને ત્યાં જઇને વાસણ તપાસીને લઈ જાયછે, ને ખરચ વીત્યા પછી બીજે દહાડે પાછાં તેમના તેમ તપાસીને આપી આવેછે, ને અટકાવ તો ન્યાતબાહાર હોય તેને આપ્યામાં આવતાં નથી, ને બીજાને તો અટકાવ કરી શકતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઇ ધારો નથી, ને બૈરાં તો બાર ઉપર ચાર વાગતે જમવા જાયછે, ને મરદ તો રાતના કલાક ૭ તથા ૮ આઠ વાગતે જમવા જાયછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી પોતાની ખુશીથી રહેછે, ને તે પીરસનાર પોતાની ખુશીમાં આવે તે વેળા જમેછે, ને બૈરાંના ને મરદના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતનાં નોતરાં દેછે ત્યારે ન્યાતીભોજન કેહેવાયછે, ને વહેવારનાં નોતરાં દેછે ત્યારે વહેવારભોજન કહેવાયછે, ને નોતરાં તો ઘરધણી પોતે તથા પોતાનાં સગાં પાસે દેવડાવેછે, ને પટેલની રજા લેવાનો ચાલ અમારામાં નથી, પણ કોઈ શખસ દંડની ન્યાત જમાડે તથા પંચાયતમાં લેવો ત્યારે તો પટેલની રજા લે, ને પટેલ ન્યાતગોરને રજા આપે ત્યારે ન્યાતગોર ફરેછે, એવો અમારી ન્યાતમાં ચાલ છે.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૭ પ્રમાણે, ને નોતરાં તો પરોણાપઈ સાથે દેછે, ને ખરચ કરનારાના હુકમથી ફરેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ મુકરર નથી, ને ન્યાતીભોજન તો મળે તો કરાવેછે, ને ઉપરના હકમાં પરોણા લોક કાંઇ હીસ્સો લેતા નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણને આપવાનો કાંઈ મુકરર ધારો નથી, ને જેને જે મળે તે આપેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયામાં લાહાણાનો ચાલ છે, ને જેને જે મળે તે આપેછે, ને દક્ષણાનો કાંઈ ચાલ નથી.

૧૨. જે કોઈ શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવેછે ને તેનો ધારો શરે પ્રમાણે છે, ને આપવા લેવાનો ધારો એજ પ્રમાણે છે.

૧૩. શેઠપણાનો હક તો એ છે જે, પહેલો એકડો

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કરે, તથા પંચાયતમાં લાહાણું લહવાતું હોય તો એવડું લે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિથી ન્યાતગોર કાંઈ બદલાતો નથી.

લુહાર—ભાવનગરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૬.

૧. અમારા કુળદેવતા તથા સ્થાપિત શક્તિના છઇએ, ને કુળધર્મ પાળેછે તે પ્રમાણે પાળીએ છઇએ, ને ન્યાતીઆચાર પળેછે તે પ્રમાણે પાળીએ છઇએ, ને ગ્રંથ તો કાંઇ જાણુતા નથી.

૨. અમારામાં કુળદેવીનો ઓચ્છવ કરતા નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણુ છે નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઈ બંદોબસ્ત નથી, ને બૈરીઓ પેહેલાં જમેછે, ને મરદ પછી જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પીરસનારની મરજી ચાહે ત્યારે તે જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર કાંઇ જુદા નથી.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા ન્યાતનાને પંક્તિમાં બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. ન્યાતીભોજન તથા વહેવારભોજનમાં કાંઇ ભેદ નથી, ને નોતરાં ગોર દેછે, ને ન્યાતગોર ગામ ગયો હોય ત્યારે ખરચ કરનાર ધણી દેછે, અમારામાં પટેલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરિયો ન્યાતગોર છે ને તેને લાહાણું દીઠ પૈસો એક આપેછે, ને નોતરાં સર્વે ઘરના માણુસને દેછે, ને ઘરધણીના હુકમથી દેછે.

૯. હરેક હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઈ છે નહીં.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણને એકાદશાએ રૂ. ૨) આપેછે, ને કન્યાદાન વેળા વરનો બાપ રૂ.૪) આપેછે, ને અઘરણીમાં રૂ. ૦॥ ગોરને આપીએ છઇએ.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તો મુઆનું ઉપરના લખેલા પ્રમાણે છે, બીજું કાંઇ છે નહીં.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પરગામ પરણવાનો ચાલ છે, ને તે ધણીની દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ છે નહીં, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો બંદોબસ્ત કાંઇ જુદો નથી, સુરતના શિરસ્તા પ્રમાણે છે.

૧૩. અમારામાં શેઠ છે નહીં.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિથી ન્યાતગોર બદલાતો નથી.

લુહાર—ગુજજર, ગુલાબબંસી બુદલખંડીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૫.

૧. અમો ક્ષત્રી વંશી રામચંદ્રજીના સ્થાપિત છઇએ, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે કાંઇ પાળવાનો ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. વાસણુ અમારામાં નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, પહેલાં મરદ જમે ને પછી બૈરાં જમે છે. કોઈ સાથે જમાડે તો સાથે પણ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે જમાડનાર ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને બૈરાંના તથા મરદના પીરસનાર જુદા નથી, ને તે પીરસનાર મરદ તથા બૈરાં જમી ગયા પછી જમેછે.

૬. પરગામથી તથા આસપાસ ગામથી જે પરોણા લોક અમારી ન્યાતના આવે તેને સાથે બેસાડીને જમાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજન હોય ત્યારે અમારી ન્યાતમાં કોટવાલ નોતરાં દેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં ઘરધણી દેછે, ને કોટવાલ ઘરધણીના કહ્યાથી ફરેછે, ને ન્યાતનો કાંઈ ટંટો હોય તો પંચાયતમાં ચાર જણને પુછીને ફરે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોટવાલ પરન્યાતનો છે, ને તે નોતરાં દેછે, ને તેના હક પ્રમાણે તેને મળેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઈ નથી, પણ લગનને આગલે દહાડે માંડવા મુહુર્તની વરવાળો એક ન્યાત જમાડેછે તથા લગનને દીવસે કોહોરતની કન્યા-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાળો એક ન્યાત જમાડેછે, ને ક્રિયામાં તો બારમાની ન્યાત ૧ જમાડેછે એટલી તો કીધા વના ચાલેજ નહીં, બાકી તો વધારે મળે તો કરેછે.

૧૦. અમારો હક બીજી ન્યાત પર નથી.

૧૧. અમારામાં લાહાણાનો ચાલ નથી, તો એનો જવાબ શું લખીએ? ને દક્ષણા તો મળે તે પ્રમાણે ગોરને આપેછે.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે ને સુરતમાં એક ન્યાત જમાડે, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. પટેલ અમારામાં નથી તો હકનું શું લખીએ?

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોર તથા કુળગોર એક છે તે બદલાતો નથી.

હજામ–કાનમીઆ સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં વૈષ્ણવનો ધર્મ છે, કેટલાંલોક નરવાણનાં સેવક છે, કેટલાં લોક રામાનંદીએ પણ છે, ને કંઠી બાંધીએ છઈએ, ન્યાતીઆચાર પાળવાનો કાંઈ જુદો ગ્રંથ મુકરર છે કે નહીં તે જાણ્યામાં નથી.

૨. રામનામીનો ઓચ્છવ કરીએ છઇએ, ને નથી બની આવતું ત્યારે નથી પણ કરતા, કાંઈ મુકરર નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ ન્યાતગોરને ત્યાં પણ રહેછે, તથા પટેલને ઘેર પણ રહેછે, તથા પંચ રાજી થઇને કોઇને સોંપેછે ત્યાં પણ રહેછે, એક ધણી મુકરર નથી; તથા વાસણ પંચના અસલ છે, પંચના સુકરાણાંથી થયાં છે, જે કોઈ ન્યાતનાં વાસણ લઈ જાયછે તે રૂ. ૦॥ પંચમાં આપેછે ને જેને ઘેરથી વાસણ ગેરવલ્લે પડેછે તે ભરી આપેછે, ને વાસણ નથી લઈ જતો તે ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

અમારી ન્યાતમાં ભોજનનું કાંઇ મુકરર નથી, પહેલાં બૈરાં પણ જમે છે, કોઇ ઠેકાણે બંનો પણ સાથે જમેછે.

૫. જે શખસ પીરસવા રહેછે તે ધણીના કહ્યાથી રહેછે, બૈરાં તથા મરદના પીરસનારા જુદા નથી, કોઇક લોક પેહેલી પંગતે પીરસીને બેસેછે, ને કોઈ શખસ ઘરધણીને જમાડીને જમેછે, તેનું કાંઇ મુકરર નથી.

૬. પરગામવાળા લોક આવેછે તે એક દહાડો ન્યાત રીતે જમેછે, ને બીજે દહાડે પરોણા રીતે જમેછે, એકઠા બેસેછે, જે ગામવાળાને નોતરાં દઇએ છઈએ તે નોતરાંવાળાને એકઠા બેસાડીએ છઇએ, જે રીતે જમીએ છઈએ તે રીતે જમાડીએ છઈએ.

૭. કોઈ શખસનું ઘર એકું ટળે નહીં તે ન્યાત ઠરેછે, તે ઘર ૫ તથા ૧૦ તથા ૨૦ રહે તે વહેવાર કહેવાયછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરિયાનો કાંઈ હક નથી.

૯. લગનમાં છોકરીવાળાને ૧ ન્યાતનો હક છે, બીજે દહાડે જેવી પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ગોરવ કરેછે, ક્રિયામાં ૧ ન્યાતનો હક છે, અધરણીની તો કાંઈ રીત મુકરર નથી, કોઇ ખુશીથી કરેછે, કોઈ નથીએ પણ કરતા, ને ગામડાવાળાનો કાંઈ હીસ્સો હક નથી તો શેમાં લે? વરવાળો કરે તો મુખત્યાર છે, ન કરે તો ન્યાતનો કાંઈ હક નથી, શેહેરમાં ગામડાવાળા રહેછે તે અમારા સરખા છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં દાપાં વગેરેનો કાંઈ બીજો હક ન્યાત ઉપર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગનનું લાહાણું કાંઈ છે નહીં, ને ક્રિયાનું લાહાણું તો પેહેલા સવાલમાં લખ્યુંછે.

૧૨. પરગામ કન્યા અપાયછે, ને તેની પાસેથી વધતું કરવાનો શિરસ્તો નથી, શેહેર ને બાહાર સર્વે ચાલ એક છે.

૧૩. શેઠપણાનો હક એ છે જે, પેહેલો એકડો શેઠનો છે.

૧૪. ન્યાતગોર અસલથી છે તે બદલાતો નથી ને ન્યાતગોરનો દાપાં શિવાય હક શાબીત બીજો નથી.

હજામ–કડીવાળા તથા પટણી ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૯.

૧. અમે લીમજ ભવાનીના સ્થાપિત છઈએ, ને ધર્મ પાળવાનો ગ્રંથ કાંઈ મુકરર જાણતા નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. ઓચ્છવ કરવાનું કાંઈ મુકરર નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ પટેલને ઘેર રહેછે, ને અસલના ઘરડા વાસણ કરી ગયાછે તે વાપરીએ છઈએ ને ભાગ્યું તુટ્યું પંચ મળીને સમારે છે, જેને ખપ પડેછે તે લઇજાયછે, ને નથી લઈ જતો તે ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજન કરવાનું કાંઈ મુકરર નથી તો શું લખીએ?

૫. ઘરધણીના કહ્યાથી પીરસવા રહેછે, ને પીરસનાર સૌને જમાડીને જમેછે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનાર એક છે.

૬. જેને અમારે જમવાનો વહેવાર છે તે ગામવાળા તથા પરગામવાળા સર્વે એકઠા બેસીને જમેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં દેવાનું ગોરને કહીએ છઈએ, ને ગોર નોતરૂં દેવા જાયછે, ને પટેલની રજાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ ગોર છે, ને ગોર નોતરાં દે ત્યારે દાણા આપેછે.

૯. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોરનો હક કાંઇ મુકરર નથી, ને જજમાનની શક્તિપ્રમાણે આપેછે, ને ક્રિયામાં એક દહાડો મળે તે જમાડેછે, ને નથી મળતું તે નથી પણ કરતા ને લગનમાં પણ એ પ્રમાણે છે, ને અધરણીની તો રીત નથી, ને જેને જેવું મળેછે તેવું કરેછે ને નથી પણ કરતા.

૧૦. ન્યાતઉપર બ્રાહ્મણનું દાપું મુકરર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું મુકરર નથી, પંરદેશી ગોઠ કરેછે ત્યારે ઘુઘરી જુવારની મુઠી આપેછે એ રીત છે.

૧૨. ખપે તેવા પરગામની કન્યા લાવીએ પણ છઈએ ને જ્યાંથી લાવીએ છઇએ તેને આપીએ છઈએ, ને રીત સરખી છે.

૧૩. શેઠપણાનો કાંઈ હક નથી.

૧૪. ગોરની ખુશીથી મુકાય, પણ જજમાન મુકી શકતા નથી.

વાળંદ—લીમચીઆ અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૦.

૧. અમારા દેવ છે ને અમો દેવીના સ્થાપિત છઈએ, ને અમારી જ્ઞાતીમાં કુળધર્મ તથા જ્ઞાતીઆચાર વગેરે ગ્રંથ[1] છે.

૨. અમારી કુળદેવીનો ઓચ્છવ ચૈતર શુદ ૧ ને દહાડે કરીએ છઈએ, તેનો ખરચ ન્યાતીના સર્વે ઘર દીઠ કહાડીને (ખરચ) કરીએ છઈએ, તેમાં હર વરસના મુખત્યાર પટેલ વગેરે ન્યાત છઈએ.

૩. ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, ન્યાત ગોરને ઘેર રહેછે, ને તે વાસણ કદીમથી અમારા બુજરગોના બુજરગોએ બનાવ્યાં હશે તે અમારા જાણવામાં નથી કે ક્યાંથી બનાવ્યાં છે, ને લઈ જાય કોણ કે ન્યાત જમાડે તે લઈ જાયછે, તેમાં હુકમ કોઇનો જોઈતો નથી, ને વાસણ આપતા અટકાવ એ જે, ન્યાત જમવાને નારાજી હોય ને તે ધણી વાસણ માગે તેને આપતા નથી, ને વાસણ નહીં આપેથી ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઇ બંદોબસ્ત છે નહીં તો વિગતવાર શું હોય? ને મરદ તથા બૈરાં એકી પંગતીએ બેસેછે, ને જુદી પંગતીએ બેસેછે.

૫. જે પીરસવા સારૂ રહેછે તે પોતાની ખુશીથી રહેછે ને પીરસનાર પોતાને ગમે ત્યારે જમે, બૈરાંના પીરસનાર તથા માટીડાના પીરસનાર જુદા તથા એકઠા તેનો એવું કાંઈ મુકરર નથી.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા તે સર્વે સાથે બેસીને એકી પંગતીએ બેસીને જમવું જમાડવું એવો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે, સર્વ આખીએ નોતરાં દેછે તેનું નામ ન્યાતીભોજન છે ને વહેવારભોજન એ જે પોતે પોતાનાં સગાંવાહાલાંને નોતરાં દે, તેને વહેવારભોજન કહેછે, તથા ન્યાતીભોજન તથા વહેવારભોજન તેના નોતરાં ન્યાતગોર દેછે, તેમાં પટેલની રજા જોઇતી નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ ન્યાતગોર છે તે જુવાર નોતરાં દે ત્યારે મુઠી ૧ આપેછે, ને નોતરાં

[1] અસલ કાગળમાં "ગ્રસ્થસ્ત" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

દેવાની રીત એ જે, જે નોતરાં દેવડાવે તે કહે તે પ્રમાણે દેછે,ને જેને ખરચ હોય ને તેને ત્યાં ન્યાતના લોક જમવાને રાજી હોય તો તે ખરચ કરનારના હુકમથી ન્યાતગોર નોતરાં દે.

૯. હરેક કાંઈ કામમાં જ્ઞાતીનો હક કાંઈ છે નહીં.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક છે, જેને જે મળે તે આપે. હરેક (કાંઈ) બાબતમાં કાંઇ મુકરર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તથા ક્રિયામાં લાહાણાની (દક્ષણાની) તથા 'દક્ષણાની કાંઈ રીત છે નહીં.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ પરગામથી પરણી આવે તેના ઉપર કાંઈ જમણવારનું મુકરર નથી, ને પરગામવાળાને કન્યા આપીએ છઈએ ને લઈએ છઈએ.

૧૩. શેઠનો તો કાંઈ જે પરણે તેમાં હક છે નહીં.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિ હોય તો ન્યાતગોર અધારૂ જેશંકર જેઠારામ ન્યાતના બ્રાહ્મણ ત્રવાડી મેવાડા રહેવાસી હરીપરાના તે બદલાતા નથી, ને હરેક કામમાં જેને જે મળેછે તે આપેછે.

હજામ–મેહેસુરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક. ૬૩.

૧.

૨. અમારામાં ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતના વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, વાસણ પહેલાં તો પટેલને ત્યાં રહેતાં હતાં, પણ હમણા તો ન્યાતગોરને ત્યાં રહેછે, ને તે વાસણ ન્યાતમાંથી બનાવીએ છઇએ તેની વિગત–વહેવામાં રૂ.૦ા તથા વર પરણે ત્યારે રૂ.૦ાા તથા મુંબાઇની સફર જઈઆવે તેનો રૂ. ૧ા તથા ન્યાતબાહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેછે તેનો દંડ આવેછે તેમાંથી બનાવીએ છઇએ, જેને ત્યાં વરો આવે તે બ્રાહ્મણને ત્યાંથી લઈ જાય, ને પછી તપાસીને પાછાં આપી જાય.

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઈ ધારો નથી, પહેલાં બૈરાં ને પછી માટીડા જમેછે.

૫ જે લોક પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી ધરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને તે પીરસનાર પોતાની મરજીમાં આવે ત્યારે જમેછે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને નોતરૂં દઇએ છઇએ, ને પાસે બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતનાં નોતરાં ન્યાતગોર દેછે, ધરધણીના કહ્યાથી, કોઇની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૮. નોતરાં ન્યાતગોર દેછે, ને તેને એવા કામમાં રૂ.૦ાા ધરધણી આપેછે.

૯. લગન તથા અધરણી તથા જનોઈ તથા ક્રિયા તથા મોસાળામાં તથા બૈરી મરી જાય તેની ગોરણીમાં મળે તો ન્યાત કરે, એનું કાંઈ મુકરર નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણને મળે તે પ્રમાણે આપેછે, પોતાની શક્તિ પ્રમાણે.

૧૧. લાહાણાનો ચાલ નથી.

૧૨. અમારામાં પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે ને મળે તો જમણવાર કરેછે.

૧૩. શેઠનો હક કાંઈ નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર સર્વેની અનુમતિ વના બદલાતો નથી, ને જે કોઇ ગામડાવાળા આવીને રહે તે ઉપર પણ ન્યાતનો હક છે, ને તેનું સર્વે કામ તેજ કરેછે.

વાળંદ–લીમચિયા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૨.

૧. અમો લીમડી માતાના સ્થાપિત છઇએ, અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મમાં એજ દેવીછે, જ્ઞાતી આચારનો કાંઈ ગ્રંથ[1] કાંઈ મુકરર નથી.

૨ કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ ચૈત્ર સુદ ૧ મે કરીએ છઇએ તેનો ખરચ (તેનો ખરચ) ન્યાત સમસ્ત લાહાણા દીઠ કરેછે, હરવરસ ઓચ્છવ કરવામાં શેઠ તથા પંચ છે તે મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, વાસણ શેઠ હરજીવન પરભુને ઘેર રહે તે વાસણ પંચા-

[1] અસલ કાગળમાં "ગ્રંશસ્ત" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

યત સમસ્ત મળીને બનાવેછે, ને તે વાસણ લઈ જવામાં એ શેઠનો હુકમ જોઇએ, ને વાસણ આપવાના અટકાવનો સબબ એ છે જે, પંચના રૂપીઆ લેણા હોયતો વાસણ આપતા નથી તેથી ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી, લેણા રૂપીઆ લીધે વાસણ મળે.

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઈ બંદોબસ્ત મુકરર નથી, બૈરી તથા છોકરાં પહેલી પંક્તિએ જમેછે, ને મરદ છે તે બીજીપંક્તિએ જમેછે, એજ રીત છે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને તે પીરસનારની મરજીમાં આવે ત્યારે જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણા તે ન્યાતીસાથે પંક્તિમાં બેસીને જમેછે.

૭. જ્ઞાતીભોજન એ જે પરોણાસહીત જ્ઞાત સમસ્તને નોતરાં દે તેવારે જ્ઞાતીભોજન કહેવાયછે, ને પરોણા વગર નોતરાં દે તેને વહેવારભોજન કહેવાય છે ને ઘરકુટુંબ નોતરાં દે તે વહેવારભોજન કહેવાય છે, ને એ સર્વે નોતરાં ન્યાતના પાંચ મરદ જે હોય તે દેછે, ને શેઠની રજા જોઇતી નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઈ મુકરર નથી, ને તે નોતરીઆને પાનસોપારી આપેછે, ને નોતરાં ઘરધણી કહે તે રીતે કહેછે, ને ઘરધણીના હુકમથી ફરેછે.

૯. ન્યાતનો હક એ છે જે, લગન થાયછે ત્યારે રૂ.૨) કન્યાનો બાપ આપેછે, તથા રૂ.૨) વરનો બાપ આપેછે શેઠના હાથમાં, એ પંચાયતના રૂપીઆ આપેછે, ને વરનો બાપ તથા કન્યાનો બાપ ન્યાત એકેક જમાડેછે, તથા અઘરણીમાં ન્યાત ૧ જમાડેછે, તથા બારમામાં ન્યાત ૧ જમાડેછે, ને જે ન્યાત જમાડે તે ધણી રૂ.oll શેઠને વાસણની મરામત ખરચનો આપેછે, ને પરોણા લોકનો હીસ્સો વાસણમાં નથી, જમવાનો હક પરોણાનો છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હકદાપાં વિગેરે જેને જે મળે તે તે ગોરને આપેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું ૧ બાબત ઉપર છે, ને દક્ષણાનો ચાલ નથી, ને લગનમાં તો પાનપતાસાં આપેછે, ને ક્રિયામાં લાહાણું છે તે ઉપરના ક્રિયા બાબતના જવાબમાં લખ્યું છે તે પ્રમાણે છે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવેછે તેના ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો હક નથી, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલછે, પણ તેનો કાંઈ બંદોબસ્ત નથી.

૧૩. શેઠપણાનો હક એ છે જે, ન્યાતનો જે બંદોબસ્ત છે તે ચલાવવાનો હક છે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિ હોય તોપણ ન્યાતગોર બદલાતો નથી, હરેક કામમાં ન્યાતગોરનો હક કાંઈ મુકરર નથી.

હજામ—ખાનદેશી મરેઠાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૧.

૧. અમો મહાદેવના સ્થાપિત છઈએ, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો ગ્રંથ કાંઇ મુકરર નથી.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતના વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, તે વાસણ ન્યાતની ઉપજમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને તે વાસણ ન્યાતમાં જે શખસને ત્યાં વરો હોય તેને ત્યાં રહેછે.

૪. ન્યાત જમેછે ત્યારે પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી માટીડા જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંનાં પીરસનાર એકજ છે, ને તે પીરસનાર છેલ્લી પંગતે બેસીને જમેછે.

૬. પરગામથી પરોણો આવે ને તે ન્યાતનો હોય તો જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં ઘરધણી તમામ ન્યાતે એમ દે છે કે તમારા ચુલાને નોતરૂં ત્યારે જાણ્યામાં આવે કે ન્યાત જમેછે, ને વહેવારના નોતરાં એમ દેછે કે તમારે ત્યાં જમવાનું નોતરૂં ત્યારે જાણવું જે સગાં જમેછે, એ ચાલ છે.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે, ઘરધણી નોતરાં દેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ મુકરર નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતઉપર બ્રાહ્મણનો હક કાંઇ મુકરર નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. અમારામાં લાહાણુંનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠ તથા પટેલ અમારામાં કોઈ નથી.

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોર બદલાતો નથી.

હજામ—લીમચિયા ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૪.

૧. અમે લીમચ ભવાનીના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી ન્યાતમાં એજ ભવાનીનો ધર્મ છે, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ તો અમારા જાણ્યામાં નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરતા નથી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ ?

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ તો નથી તેથી એ કલમનો જવાબ શું લખીએ ?

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત તો એ છે જે, પહેલે પોહોરે જે મળે તે ખવડાવીએ ત્યારે એક પંગતનો નીમ નથી, ને સાંજ ઉપર ગોળપાપડી વગેરે જે મળે તે બૈરાં તથા માટીડાને જુદે જુદે જથે બેસાડીને જમાડેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે પોતાની મેળે રહેતા નથી, ને ઘરધણીના કહ્યાથી રહે, તે પીરસનાર પછવાડેથી જમેછે, ને માટીડા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે.

૬. અમારી ન્યાતના પરગામવાળા તથા આસપાસના ગામવાળા પરોણાને ન્યાતીની બરોબર જમાડવાનો ચાલ છે, તે સાથે કંઈ અંતર નથી.

૭. ન્યાતીભોજન તે અમારી દરોબસ્ત ન્યાતને જમાડે, વહેવારભોજન તે સગાં સંબંધીને જમાડે, ને ન્યાતનાં નોતરાં તથા સગાં વાહાલાનાં નોતરાં મધ્યે મુઆના નોતરાં તો ગમે તેની પાસે દેવડાવીએ, ને શુભ ખરચનાં નોતરાં તો અમારા ગામના ધામોટ પાસે દેવડાવીએ, ને અમારી ન્યાતમાં પટેલ નથી તો રજા શું કરવા જોઇએ ? ને ન્યાતમાં ટંટો હોય તો પંચની રજા જોઇએ.

૮. અમારી ન્યાતમાં શુભ ખરચનો નોતરીઓ તો ગામનો ધામોટ છે, ને તેને એવા કામમાં હક તો કાંઇ મળતો નથી, પણ જેને ત્યાં નોતરૂં દેવા જાય તે જે મળે તે આપે, ને મુઆના ખરચનો નોતરીઓ મુકરર નથી, તેને તો અમે મજુરી આપીને નોતરાં દેવાડીએ છઇએ, ને ઘરદીષ્ટ નોતરાં દેછે, ને ટંટો ન હોય તો ઘરધણીની રજા નોતરાં દેવામાં જોઇએ, ને ટંટો હોય તો પંચની પણ રજા જોઇએ.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક નથી ને ક્રિયામાં બારમે તથા તેરમે દહાડે ન્યાત જમાડવી પડેછે, ને બીજા પગરણમાં ન્યાતીભોજનની ચાલ નથી.

૧૦. અમે હજામ છઇએ તે સબબથી કોઇ ન્યાત ઉપર અમારો દાપાં વગેરે કંઈ હક નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું નથી તો લાહાણા બાબતનો જવાબ શું લખીએ ? ને કોઈ પગરણમાં દક્ષણા આપ્યાનું કાંઇ મુકરર નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની ઉપર પણ ન્યાત જમાડવાનો હક એ નંબરની કલમ ૯ પ્રમાણે છે, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ પણ ગામનાની બરોબર છે, કાંઇ જુદો નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ નથી તો તેનો હક શું લખીએ ?

૧૪. અમારે ન્યાતગોર નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

હજામ—ઓરપાડીઆ મેસુરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૫.

૧. અમે કયા દેવના સ્થાપિત તે કાંઇ અમને ખબર નથી, ને ઠાકોરદ્વારા ને ભક્તિ વીષ્ણુમાર્ગની કરીએ, ને બીજો કુળધર્મ અમારી ન્યાતમાં કરતા નથી.

૨. અમારામાં કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાની ચાલ નથી.

૩. અમારામાં ન્યાતના વાસણ નથી, કામ પડે તો બીજી ન્યાતના માગી લાવીને કામ ચલાવીએ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. અમારામાં ન્યાતીભોજનના બંદોબસ્તમાં પહેલાં બૈરાં જમે, પછે મરદ જમેછે.

૫. પીરસવા રહે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે ને પીરસનાર બૈરાંને તથા મરદ તે સૌને જમાડીને જમેછે, ને બેઉ જણાના પીરસનાર એકજ છે, જુદા નથી.

૬. પરગામવાળા પરોણા તથા ગામવાળાસાથે બેસીને જમે.

૭. ન્યાતીભોજન તે સઘળી ન્યાત પોતાની જમાડે તે ન્યાતીભોજન કહેવાય, ને પોતીકા સગાંવાહાલાં વગેરે થોડાને જમાડે તે વહેવારભોજન કહેવાય, તેનાં નોતરાં રૂડે પગરણે તો બ્રાહ્મણપાસે દેવાડે, ને મઈયત થાય તે વખત તો ચીઠ્ઠી લખી ઢેડાસાથે મોકલે, એ વાતમાં પટેલની રજા જોઈતી નથી.

૮. રૂડા કામમાં નોતરાં બ્રાહ્મણપાસે દેવડાવે તે ઘરધણી[1] રૂ. ૨) બ્રાહ્મણને આપે, ને જેને ઘેર નોતરાં દે તે ઘરદીઠ પૈસો ૧ આપે ને મઈયતના કામમાં પણ ઢેડાને પૈસો ૧ ઘર દીઠ આપે, ને મોકલનાર પાવલું અધેલી કબુલ્યું હોય તે આપે, ને ઘરધણીના હુકમથી નોતરાં ફરેછે.

૯. અમારામાં લગન વખત ન્યાત ૨ તથા અધરણી વખત ન્યાત ૨ તથા ક્રિયાવખત ન્યાત ૨ જમાડવાનો ધારો તો ખરો, પણ જેને જેટલું બની આવે તે પ્રમાણે ખરચ કરે, તેમાં ન્યાતનો કાંઇ હક નથી તો પરોણાને શું હીસ્સો મળે ?

૧૦. અમારૂં કોઈ ઉપર દાપું નથી, ને અમારી ન્યાતઉપર અમારા ગોરશિવાય બીજા બ્રાહ્મણનું કોઈનું દાપું નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું આપવાની ચાલ નથી, ને દક્ષણા તો ગોરને જે કામમાં જે વખત જે બની આવે તે આપેછે.

૧૨. અમારે પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે, દોહરી જમણવાર ધારાશિવાય આપવી પડતી નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠપણાનો કાંઇ હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર કોઇના કહ્યાથી બદલાતો નથી.

૧. અસલ કાગળમાં "ધરણી" છે.

દરજી–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ."   અંક ૩૧.

૧. અમો શ્રી પરશરામજીના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારો કુળધર્મ દેવી માર્ગ છે, ન્યાતીમાં કોઈ રામાનંદીનો ધર્મ પાળેછે, ને કોઇ વીષ્ણુવમાર્ગે ચાલેછે, સૌ સૌના ઘરડાનાં[1] ધર્મ પ્રમાણે ચાલેછે, અમારો જુદો ગ્રંથ નથી, ધર્મ (શાહા) શાસ્ત્ર પ્રમાણે ચાલેછે.

૨. કુળદેવ ગણપતી છે, કોઈ વખતે ગણપતી ચોથે ભાદરવા સુદ ૪ નો ઓચ્છવ કરેછે, વરસોવરસનો મુકરર નથી તે પંચાયતની ઊપજમાં થાય, ને સર્વે પંચાયતમાં શેઠ તથા કારભારી મળી કરેછે તે સર્વેને માથેછે.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત પહેલા વરસ પાંચ અગાઊ હતો ને વાસણ પટેલને ઘેર રહેતાં હતાં, ને હવડાં પટેલ ગુજર્યા પછે લોકને ઘેર પડતલ રહેછે, હવેથી નક્કી કર્યા પછે પંચાયતની નજરમાં આવે ત્યાં મુકશે, ને વાસણ પંચાયતની ઊપજમાંથી અસલ બનેલાં છે.

૪. ન્યાતીભોજન કાંઇ સારી જમણવાર હોય અગર માઠી હોય પણ ગોળપાપડી ને વાલની જમણવાર, પોતાનો વહેવાર જમાડેછે, કોઈ ન્યાત જમાડતું નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં પીરસવા આવે તેને ઘેર તેડાં પણ કરીએ, ને પોતાની ખુશીથી આવીને પણ પીરસેછે.

૬. ગામના લોકસાથે વહેવાર સઘળો છે, પરગણાના લોક અહીંયા આવે તેની પણ એ રીત છે, કશો અંતર નથી, છોકરી લેવી તથા આપવી, જમવું તથા જમાડવું.

૭. ન્યાતીભોજન ને વહેવારભોજન એક ચાલ છે, ને નોતરાં દેછે તે અમારા લોક દેછે, તેમાં પટેલની રજા એટલી છે, વાસણને સારૂ પટેલને કહી[2] જઈને આના બે આપીને વાસણ લાવીને વરો કરે તે રામ બે કલઇના આપવા પડેછે, કોઇ ન્યાતવાળાને ઘેર વાસણ છે તો તે ઉપર પટેલ ચીઠ્ઠી કરે, ૦)= લે.

૧. અસલ કાગળમાં "ઘડાનાં" છે.
૨. અસલ કાગળમાં "ગઈ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. અમારી ન્યાતનો મેળાનો નોતરીઓ છે, કાંઇ બાબતસારૂ ન્યાત મેળવવી પડે તે નોતરીઆને રૂ. ૦। આપેછે, જે ધણી ન્યાત મેળવે તે ને થોડા લોક મેળવે તો તેમાં કાંઇ નહીં, કોઇ નાચારીથી ન્યાત મેળવે તો તે ન આપે, એ મુકરર નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં હરેક બાબત તે સાજનામાં[1] લીધામાં આવેછે તેની વીગત લખીછે:—

૧. વહેવા તથા અધરણી તથા મઇયતમાં પોતાનો વહેવાર જમાડેછે, કોઈ ઘર ૫૦ તથા ૧૦૦ સુધી કરે, ને જનોઇનો કાંઈ ચાલ નથી.

૧. વહેવા વખતે સાજનામાં વરવાળો રૂ. ૩ આપે.

૧. કન્યાવાળો રૂ. ૨૭ સાંજનામાં આપે.

કોઇ બીજી બાબતમાં આપતું નથી, કોઇ નાચાર ન આપે તેને કાંઈ નહીં.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક છે તેની વીગત લખીછે.

૧. વર કન્યા પરણે ત્યારે કુળગોરને રૂ. મળેછે.

૧. અધરણી તથા મઇયત ખરચમાં જેને જે મળે તે આપીને પગે લાગેછે, કાંઇ મુકરર નથી.

૧૧. એ સવાલનો જવાબ ઉપર દશમાં લખ્યોછે તે ચાલ છે.

૧૨. કોઈ બાહાર જઇને પરણી આવે, પણ કન્યા બાહાર લઇ જઇને પરણાવે નહીં, તે ઉપર ન્યાતનો હક દોહરો નથી; તેની ખુશી પડે તો વહેવાર જમાડેછે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં પટેલનો હક કશો નથી, ને અસલમાં અમારી ન્યાતમાં પટેલ છે નહિ, ને પટેલનો કારભાર જણ ૮ તથા ૧૦ મળીને (કારભાર) ચલાવે, ને વરસ ૨૦ ઉપર ન્યાત સમસ્ત લખમીદાસ કશને જમાડીને પટેલાઇનો કારભાર તે જીવતાં સુધી ન્યાતના લોક જણ ૧૦ને રાખીને કરતા હતા, ત્યારપછી પટેલના છોકરા ૪ છે તે મધ્યે પાણું લખમીદાસ વચલો છોકરો છે તે કારભાર કરે છે, તે સર્વે પંચાયતની અનુમતિથી બદલાયછે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિથી ન્યાતગોર બદલાય, પણ કુળગોર બદલાય નહીં.

દરજી—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૦

૧. સુચીશરવા રૂષીના સ્થાપેલા છઇએ, ને ધર્મ તથા આચાર શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

૨. ન્યાતીની દેવી તો મહાલક્ષ્મી માતા છે, ને પોતાની કુળની દેવી જુદીછે, ને ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૯ ને દીવસે છે.

૩. ન્યાતનાં વાસણ ન્યાતને જમવા સારૂ કરાવ્યાં છે, કાંજે અમે ગરીબ દરજી કોના વાસણ લાવીએ, ને પટેલ પાસે રહેછે, ને ન્યાતમાંથી ઉઘરાણું કરીને કરાવ્યાં છે, ને તે લઈજવા સારૂ પટેલની રજા જોઈએ, ને ન્યાતવાળાને વાસણ આપવામાં અટકાવ નથી ને અટકાવ કરે તો પટેલને પુછાય, ને જેને વાસણ નહીં આપે તે ન્યાતબાહાર કહેવાશે ? તેનો જવાબ પટેલને માથે છે.

૪. જેને મળે તે કરે, તેનું કાંઇ મુકરર નથી, ને જમણનું પણ મુકરર નથી, ને મરદ તથા બૈરી એક પંગતીએ જમેછે.

૫. ઘરધણીના કહ્યાથી પણ રહે ને પોતાની ખુશીથી પણ રહે, ને મરદ તથા બૈરાંઓના પીરસનાર સૌ એક છે, કાંઇ જુદા નથી.

૬. પરગામની છોકરીઓનો વહેવા અહીયાં થાય, તેથી ન્યાત ને વહેવાર જમાડીએ.

૭. ન્યાતમાં એક ઘર બાકી નહીં રહે તેનું નામ ન્યાતીભોજન, ને પોતાની ખુશીથી થોડે ઘેર નોતરાં દે તે વહેવારભોજન, ને તેના નોતરાં ન્યાતગોર દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઆની જગાએ ન્યાતગોર તાપીશંકર રવીશંકર છે, ને તેના હક ન્યાતીભોજનને દીવસે સીધાં ૪ તથા રૂ. ૦।। નું ઘી આપે, ને વહેવારભોજનમાં પોતાની ખુશી હોય તે આપે, ને નોતરાં દેવાનો એવો ચાલ છે કે ફલાણા ભાઇ ફલા-

[1] આ અંકવાળાના જવાબમાં જે ઠેકાણે "સાંજન" છે તે ઠેકાણે "સાજના" કર્યાછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ણુને ઘેરના ન્યાતનાં નોતરાં છે ત્યાં વેહેલા આવજો, ને નોતરાં ઘરધણીની રજાથી ફરે.

૯. એમાં કાંઈ ન્યાતનો હક નથી, જેને મળે તે પોતાની ખુશીથી જમણવાર કરે, તેનું કાંઇ મુકરર નથી, ને એમાં કાંઈ પરોણાનો હીસ્સો નથી, હાજર હોય તે જમે.

૧૦. બ્રાહ્મણને દાપાં આપવાની વિગત.—

વર તથા કન્યાવાળા બંને જણા જુદાં જુદાં આપે તેની વિગત:—

જુવા તેડામાં.

૦ા કુળગોરને, ૦)૧૦ ન્યાતગોરને જ. ૮

૦)ના માસ્તાનને જ. ૬.

લગનને આગલે દીવસે ખાટેવડે ઉપર લખ્યા પ્રમાણે આપે, ગ્રહશાંતક કરેછે તે દીવસે આપેછે તેની વિગત:—

૦ા કુળગોરને, ૦)૧૦ ન્યાતગોરને જ. ૮.

વરના બાપને આપવાની વિગત પરણવા બેસે ત્યારે

૨) ૫ કન્યાના ગોરને આપે, ૧) દક્ષણાનો કન્યાના ગોરને આપે, ૦)૧૦ ન્યાતગોર તાપીશંકરને, ૦)ના માસ્તાનના જ. ૬.

કન્યાના બાપને આપવાની વિગત.—

૦ા વરના ગોરને આપે, ૧ા ૩ જ. પોતાના ગોરને આપે.

૦) ૧૦ તાપીશંકરે ન્યાતગોરને, ૦) ના માસ્તાનના જ. ૬

અઘરણીમાં વરવાળો આપે તેની વિગત.—

૦) ના માસ્તાનના જ. ૬

૦) ૧૦ તાપીશંકરને મોસાળું આવે ત્યારે

બૈરી અથવા મરદ મરી જાય ત્યારે પોતાના ગોરને આપે તેની વિગત—

૧ા અગીઆરમાને દીવસે, ને સામાન જુદો.

૦).૧૫ બારમાને દીવસે જ. ૧૨

૧ તેરમાને દીવસે રૂ. ૧ સજ્યાનો ઉચકો ને લુગડાં પહેરવાનાં.

નાતરૂં કરે તે દીવસે વરવાળો આપે કન્યાના ગોરને:—

૧ા દાપાંનો, ૦ા દક્ષણાનો, ૦) ૧૦ તાપીશંકરને જ. ૮

૦ ા ૧૫ માસ્તાનની ખુટનો.

નાતરૂં કરે તે દીવસે કન્યાવાળો ન્યાતગોરને જ. ૮ આપે.

જે લેહેણું ન્યાતમાં કરે તે માસ્તાનીઆ ગોરને આપે.

૧૧. અમારામાં કાંઇ એ વાતની રીત નથી.

૧૨. એ વાતમાં કાંઇ કર નથી.

૧૩. શેઠપણાના હકમાં એ જે, જે કોઇ બદરસ્તે ચાલે તેને બંધ કરે.

૧૪. સર્વે લોકોની રજાવના ન્યાતગોર યાને નોતરીઓ બદલાય નહીં, ને તેનો હક તો નંબર મજકુરની દશમી કલમમાં લખ્યો છે.

દરજી—ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "બ." અંક ૧૨૨.

૧. અમે કયા દેવના સ્થાપિત છઇએ તે કંઈ અમને ખબર નથી, ને શ્રીરામજીની ભક્તિ કરીએ, બીજો કુળધર્મ નથી.

૨. અમારામાં કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાની ચાલ નથી.

૩. અમારે ન્યાતીનાં વાસણ નથી, કામ પડે તો માગી લાવીને કામ ચલાવીએ.

૪. ભોજનના બંદોબસ્તમાં તો ન્યાતમાં પહેલાં બૈરાં જમે, પછે મરદ જમે.

૫. પીરસવા રહે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે, તે સર્વેને પીરસી જમાડીને જમેછે.

૬. ન્યાતના પરગામવાળા પરોણા તથા ગામવાળા સાથે બેસીને જમે.

૭. ન્યાતીભોજનતો સઘળી ન્યાત જમાડે તે ન્યાતીભોજન કહેવાય, પોતીકાં સગાં વગેરે વગવસીલે જમાડે તે વહેવારભોજન કહેવાય, તેમાં રૂડે પગરણે નોતરાં બ્રાહ્મણ પાસે દેવાડે ને મધ્યતના નોતરાં ઢેઢાં સાથે ચીઠ્ઠી મોકલીએ, એ વાતની શેઠ પટેલની રજા જોઇતી નથી.

૮. રૂડાં પગરણમાં ગોર તથા બીજા બ્રાહ્મણપાસે નોતરાં દેવાડે તેને રૂપિયો અધેલી આપી ખુશી કરીએ, તે નોતરાં દેવાડનાર ધણી આપે, જેને ત્યાં નો-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તરાં દે તે પૈસો ૧ આપે, ને મઈયતના કામમાં ઢેડાની એજ રીત છે, ને ઘરધણીના કહ્યાથી નોતરાં ફરે.

૯. અમારી ન્યાતમાં લગન વખત તથા અઘરણીવખત તથા ક્રિયાવખત ન્યાત ૨ બે જમાડે, ત્રીજે દહાડે સગાંવાહાલાં જમે, એ ધારો તો ખરો પણ જેને જેટલું બની આવે તે પ્રમાણે ખરચ કરે, તેમાં કંઈ ન્યાતીનો હક નથી, ને પીવાનો ખરચ બની શકે તે પ્રમાણે થાય તેમાં હીસ્સો પરોણા વા[1] કોઇને મળતો નથી.

૧૦. અમારે બીજી ન્યાત ઉપર દાપું નથી, ને અમારી ન્યાત ઉપર અમારા ગોરનું દાપું હરવખત છે, તે બની આવે તેની તેજ વખત આપી રાજી કરી પગેલાગે, ને બીજા બ્રાહ્મણને રૂડાં કામમાં ભુરશી દખણા આપીએ, એ રીત છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા ક્રિયામાં લાહાણાની ચાલ નથી, ને દક્ષણા તો ગોરને જે કામમાં જે વખત બની આવે તે પ્રમાણે આપે.

૧૨. અમારે પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે, તેથી ધારાશિવાય દોહરી જમણવાર કરવી પડતી નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ પટેલનો કાંઇ હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર છે તે બદલાતો નથી, ને રૂડે વા ભુંડે કામે આવે તે વખત રૂ. ૦ાા દક્ષણા તથા સીધું આપે, ને પોતાનો ગોર છે તેને પણ જે જે કામમાં બની શકે તે પ્રમાણે આપેછે.

દરજી—ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક. ૨૩૫.

૧. રૂષી સવારૂષીના સ્થાપિત છઇએ ને અમારી ન્યાતીની દેવી તો મહાલક્ષ્મી માતા છે, ને કુળદેવી સૌ સૌના કુળની જુદી એવો આદ ધર્મ ચાલ્યો આવેછે તે ધર્મ પાળીએ છઇએ, ને પરણુતી વેળા જનોઈ દીજીએ છઇએ, ને જેથી જનોઇની ક્રિયા રોજ સચવાય છે તે જનોઈ નીત રાખેછે, ને જેથી જનોઈ સચવાતું નથી તે નથી રાખતા, ને ગોરને પાછું સોંપેછે, પણ પરણુતી વેળા જનોઈ દીધાવના ચાલે નહીં, અસલથી એ ધારો પળ્યો આવેછે, ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો કાંઈ મુકરર નથી, ;કાંજે કોઇ કંઠી ધરીને વીષ્ણુને માનેછે, ને કોઇ શિવજીને માનેછે, ને કોઇ જગતઅંબાને માનેછે.

૨. ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૯ ને દીને મળે તે કરે, સૌને સંપે.

૩. ન્યાતનાં વાસણ ન્યાતને પૈસે થયાં નથી, કોઇ ન્યાતમાંનો પોતીકા ભાવથી ન્યાતમાં નામના કરી પોતાની નામદારીને બનાવી ગઓછે, ને તેના વંશના જે છે તેને ત્યાં રહેછે, ન્યાતમાં ખરચ વરો થાય ત્યારે તે લઈ જાય ને પાછાં સોંપી જાય, વરાપછાડી વરો કરનાર રૂ. ૦૧ આપે તેથી વાસણને મરામત થાયછે, ને શેઠનો હુકમ વાસણ ઉપર સૌ માનેછે, કોઈ તકસીરવાળો હોય તેને વાસણ આપતા અટકાવ થાયછે, વાસણ નહીં આપ્યાથી ન્યાતબાહાર કહેવાશે નહીં.

૪. જમણ જે'સાહેબ આપે તે થાય, ને ઓરત મરદ એકી પંગતે જુદાં જુદાં જમે.

૫. પીરસવા પોતાની ખુશીથી રહેછે, ને ઘરધણી ખેંચ કરી રાખેછે, ને મરદમાં તથા ઓરતમાં મરદ પીરસે છે, ને પંક્તિ ઉઠયાપછી પીરસનાર જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસવાળા જે ન્યાતીમાં ખપતા હોય ને જેની સાથે વહેવાર હોય તે સૌજ પંક્તિમાંજ ભેગા જમવા બેસેછે.

૭. ન્યાતીભોજન એ છે જે, પોતીકા કુલ ન્યાતના બધાં ઘરને ઈજન દે તેને ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, ને પોતીકી ન્યાતમાં સઘળે ઘેર નોતરાં ન દે ને સગાંમાં તથા વહેવારે દે તેને વહેવારભોજન કહેવાય છે, ને ન્યાતનાં નોતરાં બ્રાહ્મણ ફરીને દેછે, ને સગાં તથા વહેવારના નોતરાં હાથોહાથ દેછે.

૮. અમારી ન્યાતનાં નોતરીઆ બે તેના નામ સદા તુલજારામ તથા બાઇ ઇછર છે, તેઓ ફરે છે, ને બાઇ ઇછર મજકુર જઇફ છે તેથી તેની વતે તેનો જમાઇ અંબારામ મંછારામ કે પોતાનો વારસ તે બાઇએ તેને કર્યો છે તે ફરેછે, બાઇ મજકુરની રજાથી કાંજે ગોરપદાંનો હક પોતાની નેકી બદીએ કજારજાએ પોતાની વતી તેને કાયમ કર્યો છે તેથી તે કામ તેની વતીનું ચલાવેછે, ;શામાટે જે બાઈની કજા રજાએ તે

---

૧. અસલ કાગળમાં "વા" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વારસ થઈ વૃત્તિ ખાનાર તે બાઇનો જમાઈછે માટે, ને વખતે એક ન હોય ત્યારે એક ફરેછે, ને બંનો જણાને ફરવામાં જે અનાજ વગેરે મળે તે વેંહેંચી ખાયછે, ને જેને જે મળે તે નોતરીઆને આપે, મુકરર આંકડો નથી, ને શેઠના હુકમથી નોતરાં ફરેછે, ને પરાયા તડવાળો જમાડવા ચાહે ત્યારે, બાકી ન્યાતવાળો ન્યાત જમાડે ત્યારે તેને રજા લેવાનો ધારો નથી.

૯. બીજી કોઇ વેળા ન્યાતનો હક નથી કાંઇ લેવાનો વાસણુના પાવલાશિવાય, મગર વરકન્યા પરણે ત્યારે રૂ. ૧) ચોરી દાપાંનો સાજનાનું લાગત છે તે અડધો કન્યાવાળો ને અડધો વરવાળો એમ કરી રૂ. ૧) કરી આપે, તે શેઠપાસે વાસણસાથે રહેછે, ને ન્યાતીભોજન ફલાણે વરે થાય, ને ફલાણા વરે ન થાય એમ કાંઈ મુકરર નથી, મળે તો કરે નહીં તો ન્યાતને પ્રણામ કરી બેસી રહે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક દાપાં વગેરેના ચોરી દાપાંના બે રૂપીઆશિવાય બીજો કાંઇ નથી, ને એ ઉપરાંત જજમાન બ્રાહ્મણને વધતું મળે તો આપી શકે, ને મધ્યતમાં અગીઆરમું સરામણી રૂ.૧) બ્રાહ્મણને આપીએ છઇએ, એ શિવાય બીજો કાંઇ મુકરર ધારો નથી.

૧૧. લાહાણાંનું મુકરર નથી, મળે તે કરે, ને દક્ષણા પણ જે અવસર વખતે બ્રાહ્મણ હાજર હોય તેને સવાયો પૈસો સીધાથી[1] આપીએ તે લઇ જાય, કાંઇ મુકરર નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા ન્યાતની ખપતી પરણી આવ્યો તેને ગમે તે ખરચ કરે ને વગર ખપતી પરણી લાવ્યો તે તો દોષમાં આવ્યો તેથી તેને જે કરે તે કરી શકેછે.

૧૩. અમારી ન્યાતના શેઠ પટેલ તો જણ બે ૨ છે, તેના નામ જગજીવન આત્મારામ તથા પ્રેમચંદ નથુભાઈ તે બંન્યોનો હક તો ઘણો છે, કાંજે પંચનું કામ આવેછે ત્યારે હરદમ તે બચારા ધંધો રોજગારથી રોકાઈ રહીને ઘણીજ મેહેનત ન્યાતના કામમાં કરેછે, વાસ્તે અમલોકોને લાજમ છે જે એ લોકનો અદબ આયનો રાખીને એઓની આયનામાં રહેવું, ને એની મરજી સાચવીએ ને એઓની ખીજમત જે રીતે પંચથી થાય તે રીતે કરવી યોગ્ય છે, ને સરકાર જેમ હુકમ કરે તેમ એઓના હક મેહેનતનું બજાવી (લાવી) લાવીએ.

૧૪. ન્યાતગોરતો નોતરીઆ મજકુર છે તેને ન્યાત જમે ત્યારે રૂ. ૦।। મળેછે, તે ઉપરાંત જે આપે તે પોતીકો ભાવ.

૧. અસલ કાગળમાં "શીદ્યા" છે.

માળી—મોગરેલીઆં-સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૨.

૧. એ સર્વે વાતની અમને કશી[1] ખબર નથી, ને ઓચ્છવ તો વરસમાં એક દહાડો ઉઘરાણું કરીને માતા મહાલક્ષ્મીનો કરીએછે.

૨. એનો જવાબ પહેલી કલમ પ્રમાણે.

૩. ને વાસણ તો ઘરડાઓનાં બનાવેલાં છે, ને તે શેઠને ઘેર રહેછે, ને હુકમ તો જોઇએ નહીં ને વાસણને ઓળવે તથા બદલે અથવા ખુએ તેને અટકાવ કરીએ છઇએ, ને અટકાવ્યાથી ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં.

૪. જે સર્વે ન્યાતનો વાજબી જમવાનો કાયદો છે તે પ્રમાણે જમવું, ને તેમાં કોઇ લુચ્ચાઇ દોંગાઈ કરે નહીં; ને બૈરાં જમ્યા પછી મરદ જમેછે.

૫. જેને ધણી કહે તે પીરસવા રહે ને તે પીરસ્યા પછી જમે ને એકઠા છે.

૬. પરોણા કોઈ છેજ નહીં, ને આવે તો ઓળખીને સર્વ વહેવાર કરીએ.

૭. કોઈ ન્યાતનું ઘર બાકી ન રહે તેનું નામ ન્યાતીભોજન ને કોઇનું ઘર બાકી રહે તેનું નામ વહેવારભોજન, ને ન્યાતના નોતરાં ન્યાતગોર દેછે, ક્રિયાનાં પણ ગોર દેછે, ને વહેવારનાં તો ઘરનું માણસ દેછે, ને રજાની કાંઇ જરૂર નથી.

૮. નોતરીઓ કોઈ નથી તો શું લખીએ ?

૯. ન્યાતનો કંઈ હક (હક) છે નહીં, ને વહેવામાં તથા અઘરણીમાં ન્યાતીભોજન અકેક દહાડો કરાવેછે, ને વહેવારભોજન પણ અકેક દહાડો કરાવેછે.

૧. અસલ કાગળમાં "શી" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. ઔદીચ સહસ્ર બ્રાહ્મણ પોતાના ગોરને દાપું, વરને ઘેરથી તથા કન્યાને ઘેરથી પોતેપોતાના ગોરને રૂ. ૪) ચાર ચાર આપે, કુલ્લે લગન મળીને અધરણીમાં રૂ. ૧)ॅ, ને ક્રિયામાં રૂ. ૨ા), કારણ તો ઘરડાને માલમ.

૧૧. એનો જવાબ ક્રિયાની કલમ ૧૧ મીમાં તથા આચારની કલમ ૧૧ મીમાં લખ્યોછે, ને લગનનું લાહાણું કંઈ નથી.

૧૨. આજલગી એવું થયું નથી તો શું લખીએ?

૧૩. પટેલ પ્રમાણે ઉપર હક લખ્યોછે તે છે.

૧૪. બદલાય નહીં, ને નોતરાં દે તે દહાડે પૈસા આના બેના તથા સીધું ૧ એક આપે.

માળી—સોરઠિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૫.

૧. અમો રૂઆપુરી માતાના થાપેલા છઇએ, ને ગ્રંથ કંઇ નથી, ને તેનો હવન હોમ ચૈત્રી પુનેમને દહાડે કરીએ છઈએ, સૌ સૌને ઘેર.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ ચૈત્રી પુનેમને દહાડે સૌ સૌને ઘેર કરીએ છઇએ.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, વાસણ પંચમાં ઊઘરાણું કરીને બનાવીએ છઇએ, ને તે વાસણ પંચની મડીમાં બાવાને ત્યાં રહેછે, ને લઈ જવાસારૂ પટેલ બાવાના ઉપર હુકમ આપે ત્યારે લઈ જાયછે, ને અમારામાં વાસણ આપવામાં અટકાવ થતો નથી.

૪. ન્યાત જમવાનો બંદોબસ્ત બૈરાં માટીડા એક પંક્તિએ બેસીને જમેછે.

૫. જે શખસ પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી રહેછે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં પટેલની રજાથી કોટવાલ દેછે, ને વહેવારભોજનમાં પોતાના ઘરનાં નોતરાં ફેરેછે.

૮. અમારામાં નોતરીઓ અમારી ન્યાતમાંનો છે, ને તેને એવા કામમાં નાળીએર ૧) મળેછે.

૯. અમારામાં લગન તથા ક્રિયા તથા અધરણીમાં મળે તો ન્યાત જમાડે, નીકર સગાં જમાડેછે.

૧૦. અમારામાં બ્રાહ્મણનો હક દાપાં વગેરેનો કાંઇ મુકરર નથી, મળે તેટલું આપે.

૧૧. અમારામાં ક્રિયાનું લાહાણું મળે તો કરે.

૧૨. અમારામાં પરગામથી કન્યા લાવવાનો તથા આપવાનો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠપણાનો હક પહેલા એકડાનો છે.

૧૪. અમારામાં કુળગોર બદલાતો નથી તો સર્વેની રજાનું શું લખીએ?

માળી—ગુલફ્રેસનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક પર.

૧. અમારી ન્યાતમાં એ વાતનું કાંઈ મુકરર છે નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં ઓચ્છવનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં વાસણ મુકે, ને લગનની પેદાશથી વાસણ થાયછે, ને રજા કોઈની નહીં.

૪. બૈરાં તથા મરદ સાથે બેસીને જમીએ છઈએ.

૫. જેને ઘેર ખરચ હોય તે ધણી પોતાનાં સગાંને બોલાવીને પીરસવા રાખેછે, ને ન્યાતી જમ્યા પછે ઘરધણી સાથે બેસીને જમેછે.

૬. એકઠાં બેસીને જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજન તથા વહેવારભોજનમાં ધણી મુખત્યાર છે, જેને મોકલે તે નોતરાં દે.

૮. નોતરીઓ કોઇ છે નહીં, ને તેનો હક પણ છે નહીં.

૯. અમારી ન્યાતમાં લગન ઉપર લવાજમ છે, વરપાસે રૂ.૨) તથા કન્યાપાસે રૂ.૧ા જુમલે રૂ.૩ા, બીજો કાંઈ હક નથી, ને ન્યાતીભોજન, ને વરપાસે ન્યાત ૨) તથા કન્યાવાળા પાસે ન્યાત ૩ ગોરવ સુધ્ધાં, અધરણીમાં વરવાળો ન્યાત ૨) જમાડેછે, ને એક દહાડે એકને ઘેર પોતાની ૪ છોકરી પરણી હોય તો ન્યાત ૮ જમાડે, ને ગોરવ ૧) માં ચારેનો વળે, નાચાર ન કરે તો ન્યાતની જબરજસ્તીથી કરાવી શકતા નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ગોરનો હક દાપાંનો તમામ રૂ. ૨ા છે, તે મધે રૂ.૧ાા વરપાસે તથા રૂ. ૧) કન્યાપાસે તે કન્યાનો ગોર બે પાસેથી લે.

૧૧. લગનમાં તો કાંઈ નથી, ને ક્રિયામાં તો રૂ. ૧ાા લેછે.

૧૨. જે ધારોછે તે પ્રમાણે કરેછે.

૧૩. શેઠપણાનો કાંઈ હક નથી.

૧૪. ન્યાતગોર કોઈ છેનહીં, જેની મરજીમાં આવે તેને માને.

કંદોઈ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૧.

૧. અમો માતા મહાલક્ષ્મીના સ્થાપિત છઇએ, ને ધર્મ વૈષ્ણવનો પાળીએ છઈએ, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો કાંઈ ગ્રંથ મુકરર નથી તો તેનું નામ શું લખીએ?

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૮ મે કરીએ છઇએ, ને તેનો ખરચ પંચની આમદાનીમાંથી અથવા પંચમાં ઉઘરાણું કરીને કરીએ છઇએ, ને ઓચ્છવ કરવામાં પટેલ તથા ન્યાતના પાંચ માણસ આગળ પડીને કરેછે.

૩. ન્યાતનાં વાસણનું એ જે, પંચાયતની ખુશીથી શેઠને ઘેર રહેછે, ને તે વાસણ પંચની આમદાનીમાંથી બનેછે, ને લેઈ જવામાં શેઠનો હુકમ જોઇએ ને જે જે બાબતમાં પંચાયતનો હક છે તે નહીં આપ્યો હોય તેને વાસણ આપવામાં અટકાવ થાયછે, ને વાસણ નહીં આપેથી ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી, ને જે શખસને વરામાં વાસણ આપેલાં છે તે શખસ વરો વીત્યાપછી વાસણ નહીં આપી જાય તો પંચનો ગુનેહગાર.

૪. ન્યાતીભોજનમાં જેને જેવું મળે તેવું જમણ કરે, ને બૈરાં પહેલી પંગતે જમે, ને મરદ પછી જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે, ને સૌ જમી ગયા પછી પીરસનાર જમેછે.

૬. પરગામવાળા પરોણા આવેલા હોય તેને જમવા તેડવાનો ચાલ છે, ને રાંદેર તથા વરીઆવ તથા કઠોર એ ત્રણે ગામ ન્યાત જમતી હોય ત્યારે નોતરાં મોકલવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં સકુટુંબ પરોણાસાથે ન્યાતે દેછે, ને વહેવારભોજનમાં પોતાના વહેવારવાળાને નોતરાં દેછે, ને નોતરાં દેવડાવવામાં ઘરધણી મુખત્યાર છે, ગમે તેનીપાસે દેવડાવે, ને તેમાં શેઠની રજાની જરૂર નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં કોઇ નોતરીઓ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક તો એ છે જે, વહેવાના ચાંલ્લા થાય ત્યારે વરના બાપપાસે રૂ. ૦ા તથા કન્યાવાળાપાસે રૂ. ૦ા જુમલે રૂ. ૦ાા લઈને તેના પતાસાં અથવા પેંડા મંગાવીને તે વખતપર આવેલા પંચાયતના લોકને વહેંચેછે, તથા કંકોતરી લખાતીવેળા વરના બાપપાસે રૂ. ૧) તથા કન્યાવાળાપાસે રૂ. ૦ા જુમલે રૂ. ૧ા ના પેંડા મંગાવીને ઊપર લખેલા પ્રમાણે વહેંચેછે, ને કંકોતરી કન્યાના બાપને ઘેર બેસીને લખેછે તથા લગનની ચોરીના રૂ. ૧૪) વરના ધણીપાસે તથા રૂ. ૮) કન્યાવાળાપાસે લીધામાં આવેછે, ને વરીઆવ તથા પરગણે કઠોર એ બે ગામ સુરતના પેટામાં છે ને એશિવાય બીજા ગામોનો વર આવે તેનીપાસે રૂ. ૯) પંચનો હક લેવો, તથા આપવો પડેછે, તથા નાતરૂં કરે ત્યારે રૂ. ૩ા નાતરૂં કરનાર મરદ આપેછે, તથા અધરણીમાં વરવાળાપાસે સોપારીના રૂ. ૨) તથા કન્યાવાળો મોસાળું કરે તો રૂ. ૦ા આપેછે, તથા પહેલા ખોળાનો છોકરો આવે ને પંચના લોક વધાવો લઇને જાય ત્યારે રૂ. ૨ા આપેછે, ને પછી જ્યારે છોકરો આવે ને વધાવો લઇને જાય તો રૂ. ૧) એક આપ્યા કરેછે, ને લગનમાં કન્યાવાળો ન્યાત બે તથા વરવાળો ન્યાત બે જુમલે ન્યાત ચાર જમાડે, તથા અધરણીમાં ન્યાત બે વરવાળો જમાડે તથા ક્રિયામાં ન્યાત બે તથા વરશીની ન્યાત એક જમાડેછે, ને પછી મળે તો વધારે જમાડે તેને કોઈ મને કરી શકતું નથી, ને પરોણા લોકનો હક તો એ જે, જેને ઘેર વરો આવે ને ન્યાત જમે તો આવીને જમે, એશિવાય બીજો હક નથી, ને જે ધણી પંચાયત મેળવે તે રૂ. ૨) પંચાયતનો ખરચ આપે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. અમો બ્રાહ્મણ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગનનાં લાહાણાંનું મુકરર નથી, મળે તો વહેંચેછે, ને ન્યાતમાં દક્ષણા આપવાનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામ પરણવા જાય તે ગામમાં વરોઠીની ન્યાત ૧ જમાડેછે, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે.

૧૩. શેઠપણાનો હક એ છે જે, ઓચ્છવનો હવન કરવા બેસેછે, ને શેઠને કાંઈ અટકાવ આવે તો શેઠની રજાથી હરકોઈ બેસેછે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર વ્યાસ ગોપાળ ભીખા તથા રૂપશંકર પરસોતમ છે, તે સર્વે ન્યાતની અનુમતિથી બદલાઈ શકતા નથી, ને હરેક કામમાં ન્યાતગોરને અસલના ધારાપ્રમાણે મળેછે, તે ઉપર લખેલા બેઉ જણ અડધો અડધ વહેંચી લેછે.

સુખડિયા—શ્રીમાળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં વૈષ્ણવ માર્ગ છે, ને કુળદેવી મહાલક્ષ્મી છે, ન્યાતીઆચારે બીજો ધર્મ કોઇ પાળતો નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં ઓચ્છવ તો ભાદરવા વદ ૮—નો છે, ને તેના ખરચનો જુમ્મો તો ન્યાતવાળાને શીર છે, ને તેના મુખત્યાર પણ ન્યાતવાળા છે.

૩. અમારી ન્યાતીનાં વાસણ તો ન્યાતમાં રહેછે, ને જે શખસને ત્યાં ખરચ હોય તે લઇ જાય ને પાછાં તેને સોંપેછે.

૪. ન્યાતીભોજનનો શિરસ્તો પહેલાં બૈરાં જમે, ને પછે મરદ જમેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં પીરસવા તેનાં સગાં વાહાલાં હોય તે રહેછે, ને ગમે ત્યારે તે જમે.

૬. અમારે ગામ તથા પરગામવાળાસાથે વહેવાર જુદો નથી.

૭. અમારામાં અધરણી તથા વહેવાનાં નોતરાં તો ઘરનાં બૈરાં દેછે, ને કાંઇ અશુભ હોય તેનાં નોતરાં તો અમારો ન્યાતગોર દેછે.

૮. ન્યાતગોર તો ભટ હરગોવન છે, ને તેને નોતરાં દઇ આવ્યા પછે ન્યાત એકે સીધું એક આપવામાં આવેછે.

૯. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તથા અધરણી તથા ક્રિયા હોય છે, ત્યારે ખરચ તો પોત પોતાના ગજા મુજબ કરેછે, તેનું કાંઇ મુકરર નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતીમાં દાપાં વગેરે બીજો કાંઇ ચાલ નથી, જેને જે મળે તે બ્રાહ્મણને આપેછે.

૧૧. અમારામાં લાહાણું તો મળે તે કરેછે, તેનું કાંઈ મુકરર નથી.

૧૨. અમારામાં પરગામ પરણી આવે તેનો ધારો પણ ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે છે, ને ગામ તથા પરગામસાથે દીકરી આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ પટેલ કોઈ છે નહીં.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બદલાતો નથી, પરાપૂર્વે ભા. હરગોવન છે, ગોવંદરામની છોકરીનો છોકરો.

કુંભાર—ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૯.

૧. અમો પદમનાવજીના સ્થાપેલા છઇએ, ને ગ્રંથ કાંઇ મુકરર નથી, ને પુજા અરચા કરીએ છઇએ.

૨. શ્રાવણ વદ ૯ ને દહાડે પદમનાવજીનો ઓચ્છવ ઉઘરાણું કરીને કરીએ છઈએ, ને મુખત્યાર દેવકરણ સ્વામી છે, ને તેને ઘેર થાયછે.

૩. ન્યાતનાં વાસણ પંચમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને તે વાસણ પંચની પ્રતીત આવે તેને ઘેર સોંપેછે, ને લઇ જવાસારૂ પંચનો હુકમ જોઇએ.

૪. એનું કાંઇ મુકરર નથી, ગમે ત્યારે જમે.

૫. ધણીના કહ્યાથી રહે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે જે, જે શખસ ન્યાત જમાડવા નીસરે તે આગલે દહાડે પંચ મેળવે, ને કરના રૂ. ૨) ન્યાતમાં આપે ત્યારે બીજે દહાડે ન્યાતના સમસ્ત જમવા જાય.

૮. અમારામાં નોતરીઓ કોઇ નથી.

૯. ન્યાતનો હક હરેક ન્યાતપર રૂ. ૨) નો છે.

૧૦. વર કન્યા પરણે ત્યારે રૂ. ૨ાા તથા અધરણીમાં રૂ. ૦ાા એજ બ્રાહ્મણનો હક છે.

૧૧. એવું કાંઇ મુકરર નથી, મળે તો કરે.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર ન્યાતનો હક રૂ. ૨) નો છે, દોહરી જમણવાર કરવાનો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠપણાનો હક પહેલો એકડો કરવાનો છે.

૧૪. ના, નથી બદલાતો, ને તેનો હક લગનની ચીઠ્ઠીનો રૂ. ૦ાા નો છે.

કુંભાર—લાડ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૭.

૧. અમો કુબાવંશીના સ્થાપેલા છઈએ ને ગ્રંથ કાંઈ મુકરર નથી.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ નથી તો શું લખીએ?

૪. અમારામાં ન્યાતીભોજન કોઈ કરતું નથી, ને વહેવારભોજન કરાવેછે, ને તેમાં મરદ તથા બૈરાં સાથે જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી પોતાની ખુશીથી રહેછે, ને તે પીરસનાર છેલ્લી પંક્તિએ બેસીને જમેછે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને જમાડીએ છઇએ.

૭. અમારામાં ન્યાત કોઈ જમાડતું નથી, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં તો અમારી ન્યાતમાં માટીડા દેછે.

૮. અમારામાં જે નોતરાં દેવા જાયછે તેને કોઈ આપતા નથી.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઈ નથી, ને લગન તથા ક્રિયા તથા અધરણીમાં મળે તો પોતાના વહેવારનાં સગાંને જમાડેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણ કોઈ મુકરર નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણુંનો ચાલ નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, પણ દોહરી જમણવાર જમવાનો ન્યાતનો હક નથી.

૧૩. અમારામાં શેઠ કોઈ નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર કોઈ નથી.

કુંભાર—ઓરપાડના લોકોનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૩.

૧. અમે મહાદેવના સ્થાપિત કહેવાઈએ, ને કુળધર્મ તો અમારામાં શીવમાર્ગનો છે, ન્યાતીઆચાર અસલથી વૃદ્ધપરંપરા ચાલેછે તેજ છે, ને ગ્રંથનું નામતો અમે જાણતા નથી, બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરીએ.

૨. અમારામાં કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાની ચાલ નથી.

૩. અમારામાં ન્યાતીના વાસણ રાખવાની ચાલ નથી, અમારા ઘડેલાં વાસણથી કામ લીજીએ, ઘણી અગત્ય હોય તો બીજી ન્યાતનાં ભાડે લાવીએ.

૪. ન્યાતીભોજનમાં તો બની શકે તેવું કરેછે, ગોળપાપડી ઘી અથવા તેલની, ને મરદ તથા બૈરાં એકી પંક્તિએ જુદાં બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહે તે ધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને બૈરાં તથા મરદને સર્વેને પીરસી જમાડીને જમેછે, ને બેઉના પીરસનાર તેજ છે, જુદાં નથી.

૬. પરગામવાળા પરોણા તથા ગામવાળા ન્યાતના સર્વે સાથે બેસીને જમે.

૭. ન્યાતીભોજન ગામમાં ન્યાતનાં જેટલાં ઘર હોય ત્યાં સઘળે નોતરાં દે તો ન્યાતીભોજન કહેવાય, ને થોડે ઘેર નોતરાં દે તો વહેવારભોજન કહેવાય, ને નોતરાં દેવામાં જે ધણીને ત્યાં કૃત્ય હોય તેની રજાથી તેનાં સગાંપાસે દેવાડે, અથવા ધણીની બૈરી નોતરાં દેછે, તેમાં શેઠ પટેલની રજા જોઇતી નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નથી, ને એ કામમાં કાંઇ હક મળ્યો નથી, ને સકુટુંબને જમવાનું એ રીતે ઘરધણીના હુકમથી નોતરાં ફરેછે.

૯. અમારી ન્યાતમાં હરેક કામમાં કશી તરેહનો હક નથી, અધરણી મોસાળા વગેરેમાં ન્યાતીભોજ-

નની રીત નથી, પાવલા અધેલીની તાડી પીને કામ ચલાવે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણના દાપાંમાં પોતાનો ગોર હોય તેને જે વખતે જેવું બની આવે તે પ્રમાણે આપે, ને લગન વખત મોતાળાને રૂ.૧) આપે.

૧૧. અમારામાં લગન તથા ક્રિયા વગેરે કશી તરેહમાં લાહાણું તથા દક્ષણાની ચાલ નથી.

૧૨. અમારે પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે, તેથી દોહરો ખરચ પડતો નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠપણાનો પૈસા લેવાનો કાંઈ હક નથી.

૧૪. અમારે ન્યાતગોર તથા કુળગોર એકજ છે, તેનો હક બની આવે તે પ્રમાણે વખતે આપેછે, ને કોઈના કહ્યાથી બદલાતો નથી.

કુંભાર—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક. ૨૪૨

૧. અમો પ્રજાપતીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તો નરસીજી મહારાજનો પાળીએ છઈએ, અને ગ્રંથ અમો જાણતા નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ નથી, ને જે ધણીને ઘેર વરો આવે તે ભાડે લાવીને વાપરેછે તો શું લખીએ ?

૪. જેને જેવું જમવાનું મળે તેવું કરે, ને મરદ તથા બૈરાં એક પંગતે બેસીને જમેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં જેને ઘેર ખરચ હોય તેના કહ્યાથી પીરસવા રહેછે, ને તે પીરસનાર ન્યાતના લોકને પીરસીને જમેછે, ને મરદ બૈરાંના પીરસનાર એક છે.

૬. અમારે સુરતી કુંભારને પંગતમાં બેસાડી જમાડવાનો વહેવાર છે, ને પરગામવાળા અમારી ન્યાતનાને પણ પંગતમાં બેસાડી જમાડવાનો[1] વહેવાર છે.

૭. જે ધણીને ઘેર ન્યાત જમવાની હોય તે ધણી આગલે દહાડે પટેલની[2] રજા લઇને નોતરાં ફેરવે છે, ને વહેવારવાળાને જમાડે ત્યારે પટેલની[3] રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરિયો કોઇ મુકરર નથી તો હકનું શું લખીએ ?

૯. પંચનો હક લગનમાં વરવાળાપાસે રૂ. ૩) તથા કન્યાવાળાપાસે રૂ. ૧ાા જુમલે રૂ. ૪ાા લીધામાં આવેછે, તથા લગનમાં વરવાળો વરોડીની ન્યાત ૧ કરે, તથા કન્યાવાળો ગોરવની ન્યાત ૧ કરે, ને અધ્વરણી તો મળે તો કરેછે, ને ઊપરના હકમાં પરોણાનો હીસ્સો પહોંચતો[4] નથી.[5]

૧૦. અમારો બીજી ન્યાતઉપર હક નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગનનાં લાહાણાંનો ચાલ નથી, પણ જમાઇ મસાણ[6] ગાય દોવડાવે તો દોહીતર લાહાણું ક્રિયામાં લાડવાનું કરવું જોઈએ, પણ એ ચાલ મુકરર નથી, મળે તે ધણી કરેછે.

૧૨. જે કોઈ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની પાસે દોહરી જમણવાર લેવાનો ચાલ નથી, ને પરગામ અમારી ન્યાતમાં ને ન્યાતમાં કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે.

૧૩. શેઠપણાનો કાંઈ હક નથી.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિવિના ન્યાતગોર બદલાય નહીં, ને લગનમાં કન્યાવાળો રૂ.૧ાા ન્યાતગોરને ચોરી દાપું આપેછે, અથવા કન્યાવાળો નાચાર હોય તો વરવાળા પાસે અપાવેછે, ને બીજી બાબતમાં તો મળે તે પ્રમાણે આપેછે.

ધોબી—રાવતિયા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૦.

૧. અમે રામચંદ્રના સ્થાપિત છઇએ, જાતના ક્ષત્રી છઈએ, ધર્મ પાળવાનો ગ્રંથ માલમ નથી.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતમાં વાસણ છે નહીં ને માગીને કામ ચલાવીએ છઇએ.

૪. ન્યાતીભોજનનો ચાલ મુકરર નથી, મળતર પ્રમાણે કરેછે, મરદ તથા બૈરાં સાથે જમેછે.

૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬. અસલ કાગળમાં આ શબ્દો ફાટીગયાને લીધે નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. ઘરધણીના કહ્યાથી પીરસવા રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે, ને પીરસનાર ઘરધણી સાથે બેસીને સૌ જમી ગયા પછી જમેછે.

૬. પરગામવાળા ન્યાતની જોડે બેસીને જમેછે.

૭. દશવીશ ઘર બાકી રહે તે વહેવારભોજન કહેવાય તમામ ન્યાતે નોતરાં દે તે ન્યાતીભોજન કહીએ.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઈ નથી, ને ખરચવાળા ઘરધણીને ગમે તેને મોકલીને દેવડાવેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો કંઈ હક નથી તો હીસ્સો શેમાં લે?

૧૦. દાપાં વગેરે બ્રાહ્મણનો હક બીજો ન્યાતઉપર કંઈ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાનો ચાલ નથી.

૧૨. બમણી જમણવાર લીધાનો ચાલ નથી.

૧૩. પટેલનો કાંઇ હક નથી.

૧૪. ન્યાતગોર અમારી ન્યાતમાં છે નહીં તો બદલીએ કોને?

ધોબી–પરદેશી બુદેલિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૯.

૧. અમો ભવાની માતાના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તો અમો કાંઈ જાણુતા નથી, ને ન્યાતીઆચાર પાળવાનો કાંઈ ગ્રંથ અમો જાણુતા નથી.

૨. કુળદેવીનો ઓચ્છવ આશ્વિન સુદ ૯ ને દીવસે કરીએ છઇએ, ને તેનો ખરચ પોતાને ઘેરઘેરથી કરેછે, મુખત્યાર કોઈ નથી.

૩. ન્યાતમાં વાસણુ નથી તો શું લખીએ?

૪. ન્યાતીભોજનમાં તો બંદોબસ્ત એ છે જે, પ્રથમ બૈરાં જમતા નથી, પ્રથમ મરદ જમેછે ને પછી બૈરાં જમેછે.

૫. જે શખસ પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, તે પીરસનારની મરજીમાં આવે ત્યારે જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજન તે તમામ ન્યાતને નોતરાં દેછે, ને વહેવારભોજન તે પોતાનાં સગાંને નોતરાં દેછે, ને ન્યાતીભોજનનાં તથા વહેવારભોજનનાં[1] નોતરાંમાં તો પોતપોતાને ઘેરથી દેવા જાયછે ને એમાં પટેલનું કાંઈ મુકરર નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઈ નથી, ને તેને એવાં કામમાં કાંઈ હક મળતો નથી, ને નોતરાં સકુટુંબનાં દેછે, ને હુકમ કોઇનો નથી.

૯. લગન તથા અઘરણી તથા બીજી કશી બાબતમાં ન્યાતનો હક નથી તો શું લખીએ?

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણ છે નહીં ને દાપું પણ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાં તથા દક્ષણા નથી તો શું લખીએ?

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે ત્યારે તેનાઉપર ન્યાત ૧ જમવાનો હક છે દોહરી જમણવાર જમવાનો હક નથી ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો કાંઈ બંદોબસ્ત નથી.

૧૩. શેઠ કોઈ છે નહીં.

૧૪. ન્યાતગોર છે નહીં તો શું લખીએ?

ધોબી–આહીર ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૫.

૧. અમે કાંઇ જાણુતા નથી કે કયા દેવે બનાવેલા છે, ને ધર્મ હિંદુ લોકનો પાળીએ છઇએ ને ગ્રંથ કંઈ છે નહીં.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણુ છે નહીં તો બંદોબસ્ત શું કરીએ?

૪. ન્યાતીભોજનનું કાંઇ મુકરર નથી.

૫. પીરસનાર ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પોતાની ખુશીમાં આવે ત્યારે જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને જમાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજન તે તમામ ન્યાતને નોતરાં દેછે, ને વહેવારભોજન તે સગાંવાહાલાંને નોતરાં દેછે, ને પટેલ તો છે નહીં.

---

૧. અસલ કાગળમાં "વહેવાભાજનના" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. અમારામાં નોતરીઓ હજામ છે, ને તેને હક તો ન્યાત જમે ત્યારે રૂ. ૦I તથા સીધું ૧ આપીએ છઈએ, ને ઘરધણીના હુકમથી ફ્રરે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતના હકનું કાંઈ મુકરર નથી.

૧૦. અમારામાં દાપું આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૧૧. લાહાણુંનો તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી આવે, પણ ખરચ તો ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે કરે.

૧૩. શેઠ પટેલ છે નહીં.

૧૪. સર્વેની અનુમતિથી ન્યાતગોર બદલાતો નથી.

કડિયા—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૪.

૧. હાલ શિરસ્તો જે રામચંદ્રના સ્થાપિત છઈએ, ને અસલનો ચાલ તો શાસ્ત્રમાં હોય તે ખરો.

૨. કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ પંચનું મંદીર છે ત્યાં રહેછે, ને અસલના ઘરડા કરી ગયા છે, ને પટેલની રજાથી અપાય છે, ને ન્યાતના વાસણ સૌને ત્યાં જાય છે, ને જતાં નથી ત્યાં જમીએ નહીં.

૪. પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછે મરદ જમેછે.

૫. ઘરધણીના કહ્યાથી પીરસવા રહે, ને પીરસનારને પટેલને સુખડી કરાવેછે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનાર એક છે, ને સૌ લોકો જમી ગયા પછી પટેલની સાથે બેસીને પીરસનાર જમેછે.

૬. પરોણા લોક પંગતે બેસીને જમેછે, પણ પીરસી શકતા નથી.

૭. પંચાયતી ગોર પટેલની રજાથી ફ્રરે, ને નોતરાં દે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાયછે, ને ઘરધણીના ઘરનો નોતરીઓ ફરે ત્યારે વહેવારભોજન કહીએ.

૮. નોતરીઆને સીધું ૧ આપીએ છઈએ.

૯. લગનની ન્યાતમાં ન્યાતનો હક રૂ. ૧૦) છે, ને ક્રિયામાં કાંઈ હક નથી, ને ન્યાતીભોજનની વિગતઃ—લગનમાં વરવાળો એક દહાડો ભોજન કરાવેછે ને રૂ. ૬ાા ન્યાતમાં આપેછે, ને કન્યાવાળો પણ ૧ ન્યાત જમાડે છે, ને રૂ. ૩ાા ન્યાતને આપેછે, ને ક્રિયામાં એક ૧ ન્યાત જમાડેછે, ને હક કાંઇ નથી.

૧૦. ન્યાતીભોજન ઉપર બ્રાહ્મણનો હક નથી.

૧૧. લગનનાં લાહાણાંનો ચાલ નથી, ને ક્રિયા મોટાનીમાં લાહાણાની રીત નથી, ને નાનાની ક્રિયામાં ન્યાત નથી જમાડતા તે લાહાણું કરેછે, જે મૈયતમાં આવેછે તેને પેંડો ૧ આપવાનો ચાલ છે.

૧૨. પરગામ પરણી આવેછે અથવા નાતરૂં કરી આવેછે તે વરોઠી કરેછે.

૧૩. પટેલનો હક એ છે જે, લગન તથા અઘરણીમાં રૂ. ૦ાા પટેલને આપેછે.

૧૪. ન્યાતગોર તેર છે તેને બદલી શકતા નથી, ને હક કાંઈ મુકરર નથી.

કડિયા—ઈડરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૮.

૧. અમો વિશ્વકર્માના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો ગ્રંથ કાંઈ મુકરર નથી.

૨. વિશ્વકર્માનો ઓચ્છવ ભાદરવા સુદ ૧૪ને દહાડે સૌ સૌને ઘેર કરીએ છઈએ.

૩. ન્યાતનાં વાસણ પટેલને ત્યાં રહેછે, ને તે વાસણ ન્યાતની ઉપજમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને જેને ઘેર ખરચ આવે તે શખસ પટેલને ત્યાંથી વાસણ લઈ જાયછે, ને ન્યાતબહારિયા શખસને વાસણ આપવામાં અટકાવ થાયછે.

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઈ બંદોબસ્ત નથી, પોતાને મળે તેવી જમણવાર કરે, ને પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી આટીડા જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી રહેછે, ને તે પીરસનાર પોતાની ખુશીમાં આવે તેવારે જમેછે, ને મરદના ને બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. અમારી ન્યાતનો પરગામથી પરોણો આવે તેને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં ન્યાતની ગોરાણી દેછે, જમાડનાર ઘરધણીના કહ્યાથી તમામ ન્યાતે નોતરાં દેછે, પટેલની રજા લેવાનો ચાલ નથી, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં ઘરધણી દેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ બ્રાહ્મણ હતો પણ હમણા તો તેની વહુ નોતરાં દેછે ને તે ગોરાણીનો હક નોતરાં દેછે ત્યારે એ છે જે, જમાડનાર ઘરધણી સીધું ૧ આપેછે, ને જેને ઘેર નોતરાં દેવા જાય તે ઘરધણી તે ગોરાણીને મુષ્ટીમુષ્ટી અનાજ આપેછે, એ હક મુકરર છે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક લગન તથા અધરણી તથા ક્રિયા વગેરે બીજી બાબતોમાં એ છે જે, લગનમાં કન્યાનો બાપ ન્યાત ૧ જમાડે ને નહીં જમાડે તો ન્યાતબાહાર રહે તથા વરનો બાપ ન્યાત ૧ જમાડે, ને ન્યાત ન જમાડે તો રૂ. ૧૫) ન્યાતમાં રોકડા આપે, તથા ક્રિયાના બારમાની ન્યાત ૧ જમાડે ને નહીં જમાડે તો પંચાયતનો ગુનેહગાર થાય, અગર મરનાર શખસની પાસે કાંઈ માલ ન હોય ને પંચાયતે લાકડાં દઇને બાળ્યો હોય તેનું બારમું કરવાનો ચાલ નથી, તથા અધરણીમાં ન્યાત ૧) જમાડે મળે તો, ને નહીં મળે તો નહીં જમાડે, તથા કન્યાનો બાપ પોતાની છોકરીનો વહેવા કરે ત્યારે રૂ. ૩) ન્યાતમાં આપે, ગોળના કરીને આપેછે, તથા અધરણીવાળી બૈરીને ગમે તેવારે પહેલવહેલો છોકરો આવે ત્યારે રૂ. ૨) ન્યાતમાં આપે ને ત્યારપછી બીજા છોકરા તથા છોકરી આવે તેનો રૂ. ૦ા[1] આપવાનો ચાલ નથી, તથા જે ધણી પહેલો છોકરો તથા છોકરી પરણાવે ને ગણેશ માંડે ત્યારે રૂ. ૪) ન્યાતમાં ગણેશના કરીને આપે, ને ત્યાર પછી બીજા છોકરા પરણાવે ત્યારે રૂપીઆ આપવાનો ચાલ નથી, તથા વર પરણે તેવારે વરવાળા રૂ. ૧) ગોઠનો ન્યાતમાં આપે, તથા નાતરૂં કરે તોએ પણ રૂ. ૧) ગોઠનો ન્યાતમાં આપે, તથા જે ધણી લગનની બૈરીને છેડો આપે તો રૂ. ૧૦) ન્યાતમાં આપે, તથા નાતરાની બૈરીને છેડો આપે તો રૂ. ૧૦) ન્યાતમાં આપે, તથા જે કોઈ વહેવા ફોક કરે તે શખસ રૂ. ૧૦) ન્યાતમાં ગુનેહગારીના આપે, તથા નાતરૂં કરે ત્યારે તે નાતરૂં કરનાર બૈરીનો બાપ વરોઠીની ન્યાત ૧) જમાડે ને ન્યાત ન જમાડે તો રૂ. ૧૫) રોકડા ન્યાતમાં આપે, તથા જે શખસ ન્યાત જમાડેછે તે શખસ આગલે દહાડે તમામ ન્યાતે નોતરાં દઇ આવેછે જે કાલે મારે ત્યાં ન્યાત જમેછે, તે વાસ્તે તમે ઘેર રહેજો એવું કહેછે તે ઉપરાંત બીજે દહાડે જે ધણી ધંધે જાય તે ધણી પોતાનો રોજ ન્યાતમાં આપે, એઉપર લખેલો ન્યાતનો હક જે શખસ ન્યાતમાં ન આપે તો તે શખસ ન્યાતબાહાર રહે; જેવારે ન્યાતનો હક આપે તેવારે ન્યાતમાં આવેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનું દાપું લગનમાં ચોરીનો રૂ. ૧૧ છે, એ હક ન્યાતગોરનો છે.

૧૧. એનો જવાબ નંબર ૭ માની કલમ ૧૧ મી પ્રમાણે લગનનાં લાહાણાંનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેનાઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. શેઠપણાનો હક કાંઈ નથી.

૧૪. ન્યાતગોર અમારામાં અસલથી બદલાતો નથી, પણ હવણા તો ન્યાતગોરની ધણીઆણી ગોરાણી છે ત્યાંસુધી તે બદલાય નહીં, પણ તે ગોરાણીને **રાજક દૈવક** થાય ત્યારે ન્યાતના સર્વે લોકની મરજીમાં આવે તેને ન્યાતગોર કરે, ને ન્યાતગોરનો હક એ છે જે લગનમાં ગ્રહશાંતકનો રૂ. ૦ા=, તથા અધરણીમાં ખોળો ભરે ત્યારે રૂ. ૦ા=, તથા રંન્યાદેવ વાવે ત્યારે રૂ. ૦ા= તથા ક્રિયામાં રૂ. ૨), એ હક મુકરર છે, તથા નાતરૂં કરે ત્યારે વર કન્યા બંન્યોની પાસેથી લગનની બરોબર રૂ. ૧૧ દાપું છે, એ વગેરે બીજી બાબતમાં જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

કડિયા—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક. ૧૫૭.*

૩. ન્યાતનાં વાસણ પટેલને ત્યાં રહેછે ને તે વાસણ ન્યાતની ઉપજમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને જેને ઘેર ખરચ આવે તે શખસ પટેલને ત્યાંથી વાસણ લઈ જાયછે, ને ન્યાતબાહારિયા શખસને વાસણ આપવામાં અટકાવ થાય, ને હાલમાં તો નાહાનાં મોટાં વાસણ ૧૮ પીતાંબર કાહાજીને ત્યાં છે, ને વાસણ ૪ નારણને ત્યાં છે.

૧. અસલ કાગળમાં "તેના રૂ." " છે.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૪૮ વાળાસાથે મળેછે, તેથી જે જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ કલમો માત્ર ઉતારી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં અમદાવાદી તથા ઈદરિયા તમામ લોકને નોતરાં દેછે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાયછે, ને વહેવારભોજનમાં તો પોતાના તડમાં તથા સામા તડમાં વહેવારવાળાને નોતરાં દેછે તો વહેવારભોજન કહેવાયછે, ને ન્યાતનાં તથા વહેવાર ભોજનનાં નોતરાં ઘરનો ધણી ન્યાતવાળાને જેને કહે તે નોતરાં દેછે, ને ન્યાતીભોજનમાં તો ગોરાણીનું તો એ છે જે, જે શખસે ગોરાણીને નોતરાં દેવડાવવામાં બંધ કીધી છે તે શખસ પોતાને ઘેર ન્યાત ૧ જમાડે ને ગોરાણીપાસે નોતરાં દેવડાવે તો અમારે પણ ગોરાણીપાસે નોતરાં દેવડાવવાં કબુલ છે.

૮. અમારામાં નોતરીઆનું કાંઈ મુકરર નથી.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક લગન તથા અધરણી તથા ક્રિયામાં અકેક ન્યાત જમાડીએ છઈએ, ને જે શખસ ન્યાત નહીં જમાડે તે ધણી રૂ. ૧૦) અંકે દશ પંચાયતમાં આપે ને પંચાયતમાં નહીં આપે તો તે ધણી ન્યાતબાહાર રહે, ને પછી રૂ. ૧૦) આપે તો ન્યાતમાં લેછે, ને ન્યાત જમાડે તે દીવસે સવારના પહોરમાં ઘરનો ધણી સઘળે ઠેકાણે કહી આવે કે તમો ઘેર રહેજો ને કદાપી કોઇ ઘેર નહીં રહે તો પોતાનો રોજ ન્યાતમાં આપે, ને કદાપી નહીં આપે તો ન્યાતબાહાર મુકીએ ને પછી તે આપે તો ન્યાતમાં લઇએ છઇએ.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનું દાપું, લગનમાં ચોરી-ખરચનો રૂ. ૧૧ છે એ હક ન્યાતગોરનો છે.

કડિયા-મારવાડી રજપુતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૭.

૧. અમો અટલ બીલ બાવાસાહેબના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ પણ તેનો પાળીએ છઇએ, ગ્રંથ કાંઇ મુકરર નથી.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ ન્યાતની ઊપજમાંથી ઉધરાણું કરીને બનાવીએ છઇએ, ને તે વાસણ ન્યાતની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં મુકેછે, ને ન્યાતબાહારિયા શખસને વાસણ આપતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત કાંઇ મુકરર નથી, ને પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી માટીડા જમેછે, એ ચાલ છે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને તે પીરસનાર સર્વે જમી ગયા પછી જમેછે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે તમામ ન્યાતને નોતરાં છે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં સગાંને દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં ઘરધણી દેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ મુકરર નથી, પોતાની મરજીમાં આવે તો ન્યાત જમાડે.

૧૦. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાંનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠનો હક કાંઇ નથી.

૧૪. ન્યાતગોર અમારામાં અસલથી બદલાતો નથી, (ને) ને ન્યાતગોરનો હક કાંઇ મુકરર નથી, પોતપોતાના મળતર પ્રમાણે આપેછે.

ગોલા રાણાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૪.

૧. અમો પરમેશ્વરના સ્થાપિત છઇએ, ને જેને મન માને તેવો ધર્મ પાળેછે, ને ન્યાતીઆચાર તથા કુળધર્મ પાળવાનો ગ્રંથ અમારા જાણ્યામાં નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જેનો ઇતબાર આવે તેને ઘેર રહેછે, ને તે વાસણ મેહેલ્લાના દાપાંના મેહેલ્લે મેહેલ્લે બનાવેલાં છે, ને તે વાસણ મેહેલ્લામાં જેને ઘેર ખરચ હોય તે રાખનાર ધણીની રજાથી લઇજાય છે, ને ખરચ વીત્યા પછે પાછાં મેલી જાય છે, ને ન્યાતબાહારિયાને વાસણ આપવાનો અટકાવ થાયછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એવો છે કે પહેલાં મરદ જમેછે, ને પછી બૈરાં જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને કોઇ પોતાની ખુશીથી પણ રહેછે, ને પીરસનાર છેલ્લેવારે જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણા આવેલા હોય, ને ખરચ કરનાર બોલાવવા મોકલે તો તે જમવા આવેછે.

૭. જે કોઇ તમામ ગોલાનું પંચ જમાડે ત્યારે ન્યાત જમાડી કહેવાય છે, ને પોતાના વહેવારવાળાને જમાડે ત્યારે વહેવાર જમાડ્યો કહેવાય છે, ને જ્યારે ન્યાત જમાડવાનો વિચાર હોય ત્યારે તેના આઠ અથવા દશ દીવસ અગાઉ પટેલને ઘેર જાય ને કહે કે મારે ન્યાત જમાડવી છે તે સારૂ પંચના લોકને લઇને આવો ત્યારપછે પટેલ પંચના લોકને લઇને જાય તે સર્વેને પાન સોપારી ખવડાવીને પંચાયતનો હક રૂ. ૭) પટેલના હાથમાં આપેછે, ને તે હક સાતે પરાવાળાને જેને જેમ આપવો ઘટે તેમ પટેલને વેહેંચી આપે છે.

૮. અમારા તમામ ગોલાનું પંચ જમાડે ત્યારે રાંદેર તથા વરીઆવ તથા કતારગામ તથા નવસારી તથા ગણદેવી એ સર્વે ઠેકાણે ગોરપાસે નોતરાં દેવડાવેછે, ને તે ગોરને ઘરદીઠ ખોબો ભરીને ચોખા ને એક એક પૈસો આપેછે, ને નવસારી તથા ગણદેવી એ બેઉ ગામવાળા મળીને રૂ. ૧) ને બે સીધાં આપેછે, ને ન્યાત જમાડનાર ધણી ગોરને પોતાની તરફથી રૂ. ૧) આપેછે, બીજું શહેરમાં તો મેહેલ્લેદાર પટેલના હુકમથી પોતપોતાના મેહેલ્લામાં નોતરાં દેછે તેને હક મળેછે તેની વિગત.

નવા પરાવાળાને તથા ઇદર પરાવાળાને તથા બેગમ પરાવાળાને રૂ. ૦ાા પ્રમાણે આપવામાં આવેછે, ને ભઠ્ઠી બેગમ પરાના પેટામાં આવીછે, તથા હાથીફળીયાવાળાને તથા શાહાપોરવાળાને તથા ગોપી પરાવાળાને રૂ. ૦ા પ્રમાણે આપવામાં આવેછે, ને જે કોઇ એખલો મેહેલ્લો જમાડે તેપણ એજ પ્રમાણે પોતાના મેહેલ્લેદારને આપેછે.

બીજું જે કોઇ પોતાનો વહેવાર જમાડે ત્યારે ઘરધણી જેની પાસે નોતરાં દેવડાવે તે શખસ દેછે, પણ તેને હક કાંઇ મળતો નથી.

૯. લગન વગેરે જે જે બાબતનો પંચનો હક પોતપોતાના મેહેલ્લાની તરફથી મેહેલ્લેદાર લેછે તેની વિગત:—

નવું પરૂં તથા ઇદર પરૂં તથા હાથી ફળીયું તથા ગોપીપરૂં તથા શાહાપોરવાળા નીચે લખેલા પ્રમાણે લેછે.

૩) લગનમાં વરને ઘેર ગ્રહશાંતક થાય ત્યારે વરવાળા પાસે રૂ. ૩).

૧ાા પોતાની ધણીઆણીને પહેલી વખત આણું કરીને ઘેર લઇ આવે ત્યારે વરવાળા પાસે રૂ. ૧ાા

૧ાા અથોણાની રીતનો કન્યાને માડવે વરવાળા પાસે રૂ. ૧ાા.

૫) નાતરામાં નાતરૂં કરનાર મરદ પાસે રૂ. ૫) લેછે, બેગમપરાની ભઠ્ઠીવાળા ઉપર લખેલા પ્રમાણે લેછે, પણ ધણીઆણીને આણું કરી લાવે તેનો રૂ. ૧) લેછે.

બેગમ પરાવાળા લગનમાં રૂ. ૧) તથા અથોણાની રીતનો રૂ. ૧) તથા ધણીઆણીને પહેલી વખત આણું કરે તેનો રૂ. ૧) તથા નોતરૂં કરે ત્યારે ઉપર લખેલા પ્રમાણે લેછે.

એ ઉપર લખેલો હક મેહેલ્લેદાર લે, પણ સર્વે મેહેલ્લાવાળાની પતીજ આવે તેને ઘેર અનામત મુકે, ને તે રૂપીઆને સર્વે મેહેલ્લાવાળાની મરજીથી વાસણ વગેરે ધર્મ થાય છે, બીજું લગન વગેરે હરેક બાબતમાં ન્યાત જમાડવાનું કાંઇ મુકરર નથી, મળે તે પ્રમાણે જમાડે છે, ને ઉપરના હકમાં પરોણાને હીસ્સો મળતો નથી, પણ જમવા બોલાવે તો આવેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતનો હક બીજી ન્યાત ઉપર દાપાંનો નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાંનો ચાલ નથી, પણ મળે ને કરે, તેને કોઇ અટકાવ કરી શકતા નથી.

૧૨. પરગામ તથા આસપાસ ગામમાં જે શખસ પરણી આવે તેને ન્યાત જમાડવાનું કાંઇ મુકરર નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. સાતે પરાના પટેલ જગજીવન દુલભને જે જે બાબતોમાં હક મળે છે તેની વિગત:—

બેગમપરાવાળા તથા બેગમપરાની ભઠ્ઠીવાળા પાસે પટેલ નીચે લખેલા પ્રમાણે લેછે.

૧) લગનમાં ગ્રહશાંતીક કરે ત્યારે વરવાળા પાસે રૂ. ૧)

૧) અથોણાની રીતનો કન્યાને માંડવે વરવાળા પાસે રૂ. ૧).

૧) ધણીઆણીને પહેલી વખત આણું કરે ત્યારે વર પાસે રૂ. ૧).

૨) નાતરૂં કરે તે મરદ પાસે રૂ. ૨).

૦ાા=) ઉએતર કહેતાં પહેરામણી વહેંચે તેના પચીસ ટકા.

૨) ઘર વેચાણુ લે તેની પાસે રૂ. ૨) લેછે, ને પટેલ બેગમપરાની પંચાયતની મરજી પ્રમાણે ચાલે, ને પંચાયત પણ પટેલની મરજી પ્રમાણે ચાલે તથા હાથીફળીયાવાળા તથા ગોપીપરાવાળા તથા ઇદરપરાવાળા તથા શાહપોરવાળા પાસે પણ પટેલ જગજીવન દુલભ નીચે લખેલા પ્રમાણે લે છે.

૧) લગનમાં ગ્રહશાંતકનો રૂ. ૧) લેછે, પણ શાહપોરવાળા પાસેથી નથી લેતા.

૦ાા અથોણાની રીતનો કન્યાને માંડવે વરવાળા પાસે રૂ. ૦ાા.

૦ાા ધણીઆણીને પહેલી વખત આણું કરે ત્યારે વરવાળા પાસે રૂ. ૦ાા.

૨) નાતરૂં કરે ત્યારે નાતરૂં કરનાર મરદ પાસે રૂ. ૨), ૦ાા=) ઉએતર કહેતાં પહેરામણીના પચીસ ટકા.

૧) ઇદર પરાવાળાપાસે રૂ. ૧). ઘર વેચાણુ લે તેનો એટલો વધારે લેછે.

તથા નવા પરાનો પટેલ હતો તે ગુજરી ગયો તે પોતાના હક માફ કરી ગયો છે, તેથી તેની તરફથી મહેલ્લેદાર લાલા વનમાલી વગેરે તમામ મેહેલ્લાવાળા મળીને પટેલ જગજીવન દુલભને ઉપરી કરીને કામ ચલાવવાનું સોંપ્યુંછે. તેનો ઉચકો વરસ ૧ ના રૂ. ૨૧) કરી આપ્યાછે, તે મેહેલ્લાના લાજમામાંથી વરસો વરસ લયા કરેછે.

બીજું ઉપર પટેલને જે જે બાબતોમાં હક મળેછે તે તે બાબતોમાં મેહેલ્લેદારોને પોતાના મેહેલ્લામાંથી પૈસા સાત સાત મળેછે, પણ જે બાબતમાં નથી મળતું અથવા વધારે મળેછે તે નીચે લખેલું છે.

નવા પરાનો મેહેલ્લેદાર નીચે લખેલા પ્રમાણે લેછે, ઘર વેચાતું લે તેનો રૂ. ૧), તથા ઘર ઘરેણે રાખે તેનો રૂ. ૦ાા લેછે.

તથા બેગમપરાનો તથા બેગમપરાની ભઠ્ઠીનો તથા હાથી ફળીયાનો તથા શાહપોરનો તથા ઈદરપરાનો મેહેલ્લેદાર નીચે લખેલા પ્રમાણે લેછે-

૧) ઘર વેચાણુ લે તેનીપાસે રૂ. ૧) લેછે.

તથા ગોપી પરાનો મેહેલ્લેદારને ઘર વેચાણુ ઉપર તથા ઘર ઘરેણે રાખે તે ઉપર કાંઈ એક હક નથી.

ઉપર લખેલા પ્રમાણે પટેલને તથા મેહેલ્લેદારને હક મળેછે, પણ પટેલ અમારામાં અસલથી બદલાતો નથી, ને મેહેલ્લેદાર નાલાયક હોય તો પોતાના મેહેલ્લાની એક મરજીથી બદલવા ચાહે તો બદલાઇ શકેછે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિવના ન્યાતગોર બદલાય નહીં, ને હરેક કામમાં ન્યાતગોરનો હક અસલના શિરસ્તા પ્રમાણે મળેછે.

વણકર–ખત્રીનો જવાબ.

પ્રકાર “ખ” અંક ૪૭.

૧. અમે દેવી હીંગલાજના, તે વગેરે બધી દેવીને માનીએ છઇએ, તે વગેરે બધા દેવતાને માનીએ છઈએ, તથા હવન દેવીના તથા ઓચ્છવ ઠાકોરના કરીએ છઇએ ને તે વગેરે સૌ દેવને માનીએ છઇએ; ને બીજું વાસણુ અમારી પંચમાં વાસણ (છે) નથી ને જેને જોઈએ તે ભાડે લાવીએ છઇએ, સવાલ ૧ થી તે સવાલ ૧૪ સુધી સવાલ એજ છે, અમારી ન્યાતનો ધારો એજ છે, ને અમારાં ન્યાતગોર (છે) નથી, સૌ સૌના ગોર જુદા છે, ને છોકરી પરણે ત્યારે ગોરના રૂ. ૪ાા વરના બાપ પાસેથી અપાવીએ છઇએ.

ખતરી—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૮.

૧. અમે દેવી હીંગલાજના સ્થાપિત છઇએ, ને સર્વે દેવીને તથા મહાદેવ વગેરે સર્વે દેવતાને માનીએ છઇએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ એ છે જે, પોષ શુદ ૧૪ ને દીવસે દેવી હીંગલાજનો ઓચ્છવ પોત પોતાની પાંતીમાં એટલે મોહલ્લામાં જે ન્યાતની હાંસલ આવી હોય તે હાંસલમાંથી તે મોહલ્લાનો પટેલ આગેવાન થઈને કરેછે, ને હાંસલમાં કાંઇ નહીં આવ્યું હોય તો ઉઘરાણું કરીને કરેછે, તથા પોષ વદ ૧ ને દહાડે પણ દેવી હીંગલાજનો ઓચ્છવ એટલે તમામ ન્યાતનો મેળો વાડીમાં થાય છે, તેમાં શિરસ્તો એ છે જે, ન્યાતનો પટેલ તમામ ન્યાતે ટેલીઓ ફેરવે કે ફલાણી વાડીમાં આજ મેળો છે તે વાડીએ સર્વે લોકો બૈરાં માટીડા સાથે જાય, ને પોતપોતાની ગીરેથી કહાડીને ત્યાં બેસીને ખાય, તથા શ્રાવણ વદ ૫ ને દીવસે મેઘરાજાનો ઓચ્છવ કરે તેવારે પણ પોતપોતાની પાંતીમાં જે હાંસલ આવી હોય તેમાંથી ખાય, ને હાંસલ નહીં આવી હોય તેવારે તો ઉઘરાણું કરીને ખાયછે, એ પ્રમાણે અમારામાં ઉભા વરશમાં ત્રણ ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ છે.

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, વાસણ તો પંચ જેને ત્યાં મુકે છે તેને ઘેર રહેછે, ને તે વાસણ ઉપરના નંબરોમાં લખેલી તથા નીચેની કલમોમાં લખેલી ન્યાતની હાંસલો આવે તે હાંસલમાંથી બનાવીએ છઈએ, તથા નીચે જે જે તાયફાની હાંસલ લખીછે તે તાયફાવાળાં પણ પોત પોતાની હાંસલમાંથી વાસણ બનાવેછે, ને તે વાસણ પણ સમસ્ત ન્યાતનાં છે, તથા જે કોઈ પંચાયતમાં વારસો સોંપીને મરીજાય તેવારે પંચાયતવાળા તેની પછવાડે તેની ક્રિયાનો ખરચ કરે, ને તેમાંથી જે વધે તેનાપણ ન્યાતમાં વાસણ થાયછે, પણ એ સઘળી ન્યાત તથા ત્રણે તાયફામાં જે હાંસલ આવેછે તેમાંથી ઉજાણી ખાઇએ છઇએ, ને વાસણ પણ જોઇએ તે પ્રમાણે બનાવીએ છઇએ, ને ન્યાતમાં જેને ઘેર ખરચ આવે તે શખસ જેને ત્યાં વાસણ હોય તેને ઘેરથી લઇજાય, ને ખરચ વીત્યા પછી પાછાં તેને ત્યાં સોંપી જાય, ને એમ કરતાં કોઈ પંચાયતનું વાસણ ખોય તે તે પંચાયતમાં તેવું વાસણ બનાવી આપે, ને ન્યાતબાહારિયાને ત્યાં વાસણ અમો આપતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જે બારમા શિવાય વહેવા તથા લગન તથા અઘરણીની ન્યાત જમાડે યા વહેવાર જમાડે અથવા પોતાની પાંતી જમાડે વા પચીસ આદમી જમાડે ને ગમે તેવું જમણ કરે તોપણ ઉપર તામડીએ ઘી પીરસે, ને કોઇ ઘી નહીં પીરસે તો પંચાયતનો ગુનેહગાર થાય, પંચ તેને પુછી શકે છે, ને બૈરાં તથા માટીડા સાથે બેસીને જમે છે.

૫. અમારામાં પીરસનાર પોતાની ખુશીથી રહેછે, ને તે પીરસનાર પંગત જમી ગયા પછી જમેછે.

૬. પરગામથી પરોણો ખતરી અમારી ન્યાતનો આવે તેને નોતરૂં દઇને સાથે બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે તમામ ન્યાતે નોતરાં દે કે ફલાણાને ત્યાં આજ ન્યાત જમેછે, ને વહેવાર જમાડે ત્યારે નોતરાં એમ દે કે ફલાણાને ત્યાં તમારે જમવાનું, ને ન્યાત જમાડે તેના નોતરાં પટેલની રજા લઈને ઘરધણી ગમે તે પોતાનાં સગાંવાહાલાંને નોતરાં દેવા મોકલે છે, ને વહેવારનાં નોતરાં દે તેમાં પટેલની રજા લેવાનો ચાલ નથી, ને જે શખસ મોહલ્લો જમાડે તેનાં નોતરાં તે મોહલ્લાનો પટેલ દે છે.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક, તથા અમારી ન્યાતમાં ત્રણ તાયફા છે તેમાં કીનારી વણનારનો તથા મુખાઇ કશબી રૂમાલ વણનારનો તથા તાસ વણનારનો, ને એ કામ પણ અમેજ કરીએ છઇએ, અમારી ન્યાતના લોક શિવાય બીજા કોઇ ન્યાતના લોકને કરવાનો અખત્યાર નથી, ને કરવા દેતા પણ નથી, પણ એમાં કાયદો એ છે જે, અમારી ન્યાતના લોક એ વગેરે બીજા વણાટ પણ કરેછે, ને જેવારે અમારી ન્યાતની બીજી નવી આસામી એ ત્રણ તાયફામાંથી જે તાયફાનું કામ કરવા ચાહે તેવારે તે આસામી તે તાયફામાં તથા ન્યાતમાં નીચે લખ્યા પ્રમાણે હાંસલ તથા ઉજાણી આપે તેવારે તે શખસ તે તાયફાનું કામ કરે.

૧. પહેલું એ જે અમારી ન્યાતની નવી આસામી ફીનારી વણવા ચાહે તો તે શખ્સ ફીનારી વણનારના તાયફામાં ઉજાણી ૧ આપે તથા સમસ્ત ન્યાતમાં રૂ. ૭) રોકડા આપે તથા રૂ. ૧) માતા દેવી હીંગલાજમાં આપે તથા રૂ.૧) ન્યાતના ટેલીઆને આપે, ને રૂ. ૧)ન્યાતની ધર્મશાળામાં આપે, ને તે ફીનારી વણે, ને બીજું તે શખસ ઉજાણી જમાડે તે વખત તેને છોકરા હોય તો છોકરાદીઠ રૂ. ૫) પાંચ આપે ને છોકરી હોય તો છોકરીદીઠ રૂ. ૨) બે આપે, ને ઉજાણી જમાડતી વખત છોકરો અથવા છોકરી ન હોય ને પછી છોકરો યા છોકરી આવે ત્યારે રૂ. ૨) બે આપે, એ સર્વે પોતાના ફીરકામાં આપવાનો ચાલ છે.

૨. બીજું એ જે, જે અમારી ન્યાતની નવી આસામી રૂમાલ કશબી મુખાઇ વણવા ચાહે તો તે આસામી રૂમાલ વણનાર તાયફામાં રૂ. ૧૧ આપે તે રૂમાલ વણે, ને જેવારે તેનો છોકરો વરશ ૧૩ નો થાય તેવારે રૂ. ૦॥ પોતાના તાયફામાં આપે.

૩. તથા રૂમાલ મુખાઇ વણાવનાર વેપારી ગજી તથા સવાગજી સોપટી કશબીનો વણાવે તો રૂ. ૧) આપે, અથવા બાહા એટલે તરેહ તરેહવાર કશબી રૂમાલ વણાવે તો રૂ. ૩॥ આપે, એ રૂપીઆ વેપારીપાંસેથી રૂમાલ વણનાર કારીગર પોતાના તાયફામાં લેછે.

૪. ત્રીજું એજે, જે અમારી ન્યાતની નવી આસામી તાસ વણવા ચાહે તો તે શખસ તાસ વણનારના તાયફામાં રૂ. ૧૨॥ આપે, તથા રૂ. ૧) સમસ્ત ન્યાતમાં આપે ત્યાર પછી તે આસામી તાસ વણે, ને જો કદાપી તાસ વણાવનાર વેપારી અથવા વણનાર કારીગર એ બેઉમાંથી જે કાંઇ શિરસ્તા કરતાં ભુલે તે શખસ રૂ. ૧૦) તાસવણનારના ફીરકામાં આપે, એ ચાલ છે.

૫. કાછી ચુડી એટલે જે બૈરી ધણી મરી ગયા પછી ૬ મહીનામાં નાતરૂં કરે તો તે બૈરીની સાથે નાતરૂં કરનાર મરદ રૂ. ૩) ત્રણ સમસ્ત ન્યાતમાં આપે.

૬. જે શખસ પરણે ને તે શખસને મળે તો ન્યાત જમાડે, ને ન્યાત ન જમાડે તો વહેવાર જમાડે, ને તે ન જમાડે તો મોહોલ્લો પોતાનો જમાડે, ને મોહોલ્લો જમાડવા નહીં મળે તો રૂ. ૨) પોતાના મોહોલ્લાના પટેલને આપે.

૭. લગનમાં કન્યાનો બાપ ગોરવ જમાડેછે, તેમાં અસલના ધારા પ્રમાણે વરને ૫૫) આદમી સાથે તેડે છે, તેમાં શિરસ્તો એ છે જે, વરવાળો પંચાવન આદમી પાસે પંચાવન ટકા ત્રણ ત્રણ પૈસાના લે, ને તેમાં રૂ.૪) વરવાળો પોતે ઉમેરીને તે સર્વે કન્યાના બાપના હાથમાં આપે, ને પછી સર્વે જમેછે; ને એમ કરતાં વરવાળો પંચાવન આદમી કરતાં વધતાં આદમી લઇજાય તો વરવાળો રૂ. ૪) પચાયતમાં આપે, એ ચાલ અસલ કદીમથી છે, ને કન્યાનો બાપ ગોરવ નહીં જમાડે તેનો કાંઇ અટકાવ નથી.

૮. લગનમાં હથોના એટલે કુકાના છાપા લગન વખત મારે તે વખત રૂ. ૨) વરવાળો કન્યાના મોહલ્લાના પટેલને આપે.

એ પ્રમાણે ન્યાતનો તથા તાયફાનો હક છે.

૧૦. એનો ચાલ નથી.

૧૧. લાહાણું તથા દક્ષણાનો ચાલ અમારામાં નથી.

૧૨. પરગામવાળા સાથે અહીંયાના શિરસ્તા પ્રમાણે કન્યા આપીએ છઈએ, ને લાવીએ પણ છઇએ, ને એ શિવાય બીજો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠપણાનો હક એ છે જે, જેવારે સમસ્ત ન્યાત જમે તેવારે જમાડનાર ઘરધણી શેઠના હાથમાં પાણીનો લોટો આપે ને શેઠ રજા આપે તેવારે પતરાવળી દડીઆ કહાડે, એ હક છે, બીજો હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં માસ્તાન એટલે ન્યાતગોર બદલાતા નથી, ને માસ્તાનનો હક લગનમાં હથોના એટલે કુકાના છાપા મારે તે વખત રૂ. ૨) ૧૦ પૈસા વરવાળાની પાસેથી લે તથા જે શખસ ન્યાત જમાડે

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તેવારે માસ્તાન સર્વેને જમાડે, તથા ક્રિયામાં પૈસા ૭ માસ્તાનને આપીએ છઇએ.

ખતરી—વણકર સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૮.

૧. અમે સ્થાપિત તો દેવી માતા હીંગલાજના છઇએ, ને એ વગેરે સર્વે દેવીને તથા દેવતાને માનીએ છઈએ.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ એ છે જે, વરશો વરશ માગશર શુદ ૧૫ મે બાર દેવીના હવન તથા ચૈત્ર સુદ ૮ મે માતાના હવન તથા ભાદરવા સુદ ૧૪ સે આણંદ ચઉદશનો હવન તથા આસો સુદ ૮ મે માતાનો હવન એ ચાર હવન કરીએ છઇએ, તથા એ વગેરે બીજો ધર્મ નીમ પણ કરીએ છઈએ, ને તેનો ખરચ અમારી ન્યાતની જે કાંઇ હાંસલો આવે તેમાંથી તથા અમારી દુકાન કણપીઠ મધે છે તેનું ભાડું આવે છે તેના રૂપીઆમાંથી તથા જે કોઇ અમારા તડવાળા વણાટનો વેપાર કરતા હોય તેની પાસેથી રૂ.૦ા પા આ ચારે હવને લઇને હવન વગેરે ધર્મ નીમનો ખરચ કરીએ છઇએ, ને ઉપર લખેલી દુકાન મજકુર છે તે અમારા સુરતી અસલ કદમીનીજ છે, ને એ દુકાનની જગો અસલમાં અમારી સુરતી વતનીએ અસલથી અમારા બુજરગોને હવન વગેરે ધર્મ નીમના ખરચને પેટે આપેલી છે, ને તે દુકાનમાં ઉપર લખેલા સુરતી લોકોનો હક છે, ને એ દુકાન મજકુરનું ખત મોહોરેવાળું અમારી પાસે છે, ને તેના ઉપર મરામત પણ અમે કરેલી છે, ને તે ઉપર વહીવટ પણ અમારો છે, તથા તે દુકાનનું ભાડું જે આવેછે તે અમારો પટેલ લઈને ઉપર લખેલા હવન વગેરેના ધર્મના કામમાં ખરચાય છે, ને એ દુકાનમાં અમો સુરતી લોકો શિવાય બીજા કોઈનો હક નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ પંચાયતી અસલથી છે, તે વાસણ અમારી ન્યાતવાળા પોતપોતાના મોહલ્લામાં રાખે છે, ને સૌ સૌના મોહલ્લામાં વપરાય છે, પણ તે વાસણ ઉપર અમલ પંચાયતનો છે.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જે શખસ ન્યાત જમાડવા નીસરે તે શખસને રૂ. ૧૦) દસનો ખેસ ઓરાડે, ને બૈરી જમાડે તો તેને રૂ. ૧૦) દશની સાડી આપે તેવારે તે જમાડનાર ઘરધણી રૂ. ૨) બે પટેલીઆઓને પાછા આપે; બીજું ન્યાત જમાડે તેને આગલે દહાડે ન્યાતના સર્વે ઘરડાઓને જમાડે, તથા પટેલીઆઓને જમાડે, એ બંદોબસ્ત છે, ને પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી માટીડા જમેછે.

૫. પીરસનાર તો જમાડનાર ઘરધણી[1] જેને રાખે તે રહેછે, ને કોઇ પીરસનાર પોતાની ખુશીથી પણ રહેછે, ને તે પીરસનાર બૈરાંની પંગત જમી ઊઠ્યા પછી જમેછે, ને કોઈ માટીડાઓની પંગત જમી ઊઠ્યા પછી જમેછે, ને બૈરાના તથા મરદના પીરસનાર જુદા નથી.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને તથા સુરતના ગામડીઆ તડવાળાને ન્યાતીસાથે ખાવા ખવડાવવાનો ચાલ એ છે જે, ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે ચાલતો હોય તો તેનીસાથે વહેવાર રાખીએ છઇએ, ને જે બંદોબસ્તથી બેજાપતે ચાલતો હોય, ને પંચાયતના લોકની મરજીમાં આવે કે તેની સાથે દીકરી આપવા લેવાનો તથા ખાવા ખવડાવવા વગેરેનો વહેવાર બંધ કરવા ચાહે તો કરી શકીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે, જે શખસ ન્યાત જમાડે તે શખસ સવારના પોહરમાં પોતાનો આદમી તથા ન્યાતના પટેલ તથા ટેલીઆને મોકલીને ન્યાતના ઘરડાઓને તથા શેઠીઆ પટેલીઆને બોલાવીને પોતાને ઘેર સભા કરે, ને તે સર્વે મળીને જેટલા નોતરાં દેવા મોકલે તેટલા તમામ ન્યાતે નોતરાં દેછે, ને તે નોતરાં દેનારાઓને રૂ. ૧) જમાડનાર ઘરધણી આપેછે.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૭ મી પ્રમાણે, ને તે નોતરીઆ સર્વે ન્યાતે નોતરાં દેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક એ છે જે, લગનમાં સુરતના રહેવાસી સુરતની કન્યા સાથે પરણે તેના ઉપર પંચનું લવાજમ લેવાનો ચાલ નથી; ને પરગામ એટલે મુંબાઈ તથા દમણ તથા ચીકલી તથા વલસાડ તથા ગણદેવી તથા નવશારી તથા અમદાવાદ તથા વડોદરૂ તથા ખંભાત એ ગામો મજકુરોનો વર સુર-

૧. અસલ કાગળમાં "ઘરણધણી" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તની કન્યા સાથે પરણુવા આવે તેની પાસેથી રૂ. ૧૩) તેર લેવાનો અમારી સુરતની પંચાયતનો હક છે, અસલ કદીમથી તે પ્રમાણે અમો લઇએ છઇએ, પણુ ભરૂચનો વર અહીંયાની કન્યાસાથે પરણુવા આવે તેની પાસેથી રૂ. ૧૯) લેવાનો હક છે, ને અગર બારડોલી તથા ધમ્મા તથા માંડવીનો વર પરણુવા આવે તેની પાસે રૂ. ૮ાા સાડા આઠ લેવાનો હક છે, ને એ ઉપર લખેલા ગામો શિવાય બીજા જે ગામનો વર અહીંયાની કન્યાસાથે પરણુવા આવે તેની પાસેથી પણુ રૂ. ૧૩) તેર લેવાનો પંચનો હક છે. તથા અહીંયાનાં રહેવાસી ખંભાતી તડવાળા તથા અમદાવાદી તડવાળા તથા ચેવલી તડવાળા અમારી કન્યાસાથે પરણુવા આવે તેની પાસેથી પણુ રૂ. ૧૩) લેવાનો અમારો હક છે, તથા સુરતનો વર ઉપર લખેલા જે જે ગામોની કન્યાસાથે પરણુવા જાય તો તેપણુ તે તે ગામોની ન્યાતમાં ઉપર લખેલા લવાજમો છે તે કરતાં રૂ. ૧) એકકો ઓછો આપેછે, તથા અહીંયાના રહેવાસી ખંભાતી તડવાળા પોતાના તડમાં વહેવાના ચાંદલા કરે તેવારે રૂ. ૦ાા તેના પટેલની પાસેથી લેવાનો અમારા તડની પંચાયતનો હક છે, તથા એ તડ ભજકુરમાં નાતરૂં કરે તેવારે રૂ. ૩ાા લેવાનો હક છે, ને અગર એ ઉપર લખેલા લવાજમો વરવાળા નહીં આપે તો તે વરને પરણુતી વખત અટકાવ કરી શકીએ ને તે જેવારે પંચનું લવાજમ આપે યા વાયદો કરીને જામીન આપે તેવારે પરણી શકેછે, પણુ વર પરણુવા આવ્યો તે પાછો જાય નહીં, બીજા દહાડા સુધી પરણેછે, તથા અમારી ન્યાતમાં જે શખસને અધરણી આવે તે શખસ રૂ. ૦ાા પોતાની પાંતીમાં આપે તથા જે શખસને પહેલો છોકરો આવે (ને) તે શખસ જે પાંતીમાં હોય તે પાંતીમાં રૂ.૩ાા આપે, ને ત્યારપછી બીજા જેટલા છોકરા પેદા થાય તે છોકરા દીઠ રૂ.૧) એકેકો આપે એ પ્રમાણે હક છે, તે અમે લઇએ છઇએ, ને લગન વગેરે ન્યાત જમાડવાનો ચાલ મુકરર નથી, પણુ સુરતના રહેવાસી ખંભાતી તડવાળા ન્યાત જમાડે ત્યારે તે શખસ અમારાપર પટેલીઆને નોતરાં દેછે, ને અમારી ન્યાત જમતી હોય ત્યારે અમે પણુ તેની ન્યાતના પાંચ સાત પટેલીઆને નોતરાં દઈએ છઇએ; તથા અમદાવાદી તડવાળા ન્યાત જમાડે તેવારે તે અમારા દશ પટેલીઆને તથા પાંચ મુકાદમને નોતરાં છે, ને અમારી ન્યાત જમતી હોય તેવારે અમેપણુ તેનાં તડનાં પાંચ પટેલને નોતરાં દઇએ છઇએ; ને તે સર્વે અમો ન્યાતમાં પંક્તિસાથે બેસીને જમીએ છઇએ, ને એ ઉપર લખેલા ખંભાતી તડવાળાની હાંસલ લેવાનો હક અમારા તડનો છે, તથા એ શિવાય ઉપર લખેલી હાંસલ લેવાનો કન્યાના બાપના તડવાળાનો હક છે, તેમાંથી કોઇને હીસ્સો આપવા લેવાનો ચાલ નથી, તથા લગનમાં વરની પાસેથી રૂ. ૧) ૪ પૈસા લેવાનો હક ગોવનજી માહારાજના મંદીરનો[1] છે, તથા રૂ. ૦ાા કન્યાના બાપના સમસ્ત મોહલ્લાનો હક છે, તથા અધરણીમાં રૂ. ૦ાા બૈરીના પીહેરીઆ પોતાના મોહલ્લામાં આપે, એ સર્વે ધારો અમારો અસલ કદીમથી છે તે લખ્યો છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણુનો હક છે તે પરચુરણુની પહેલી કલમમાં લખ્યો છે.

૧૧. લાહાણુંનો ચાલ નથી, ને કરે તો તેની ખુશી.

૧૨. પરગામવાળા તથા સુરતના રહેવાસી ગામડી તડવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, પણુ કાહાં તુલીક કે એ શખસો આ બંદોબસ્ત મુજબ ચાલે ત્યાંસુધી, ને કદાપી એ લોકોમાંથી જે શખસ બંદોબસ્ત તોડીને બેજાપતે ચાલે તો તેની સાથે કન્યા આપવા લેવા વગેરે કશી તરેહનો વહેવાર કરતા નથી.

૧૩. શેઠ અમારામાં નથી, ને ન્યાતનો મુકરદમ પટેલ આનંદજી વલભ છે તે ઉપર લખેલું પંચાયતનું લવાજમ લઈ આવે, ને પટેલ નહીં જાય તો (તો) હરેક કોઇ ન્યાતનો જઇને લેછે, ને પટેલનો હક એ છે જે, પરગામથી જે પરણુવા આવે તથા નાતરૂં કરવા આવે તેની પાસેથી ઉપર લખેલી હાંસલ લઇએ છઇએ તેમાંથી રૂ. ૧) પટેલનો હક છે, તથા જે શખસ પાળક પુત્ર લે, ને તે પાળક પુત્રને વશીયતનામું લખી આપે તેમાં પટેલ રૂ. ૧) શાહેદીનો લેછે, ને એ ઉપર લખેલા પટેલને પંચના સર્વે લોક બદલવા ચાહે તો બદલાય છે, ને જે પટેલ થાય તે લવાજમ લે.

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોર નથી, ને કુળગોર છે તે બદલાતો નથી.

---

૧ અસલ કાગળમાં " મંદીનો " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ખતરી-ફુરસરામીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૦.*

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ એ છે જે, વરશો વરશ માગશર શુદ ૧૫ મે બાર દેવીનો હવન તથા ચૈતર શુદ ૮ મે માતાનો હવન તથા ભાદરવા શુદ ૧૪સે આણંદ ચઊદશનો હવન તથા આસો શુદ ૮ મે માતાનો હવન એ ચારે હવનનો ખરચ અસલથી અમો સર્વે મળીને ન્યાતની હાંસલોમાંથી તથા અસલ કદીમથી અમારી પાંચ ગામી ન્યાતની દુકાન કણપીઠ મધ્યે છે, ને તે દુકાન જે શખસે આપેલી છે તેમાં હક પાંચ ગામનો છે તેમાંથી હવન વગેરે ધર્મ નિમનો ખરચ કરતા હતા, પણ હાલમાં થોડાએક લોકોએ નવું તડ બાંધ્યું તે દહાડાથી અમો ઉપર લખેલો હવનનો ખરચ અમારી ન્યાતની હાંસલ આવે તેમાંથી કરીએ છઇએ, ને ઉપર લખેલી દુકાનનું ભાડું ભાણા ગલાલને ત્યાં ભરાય છે ને તે ભાડું વરસ ૫ થયા લડાઈના[1] સબબથી અમે પાંચ ગામવાળાએ તેને ત્યાં અનામત રહેવા દીધું છે, ને એ દુકાન મજકુરનું અસલ ખત એ લોકો તથા અમે એકઠા હતા તેવામાં આસરે વરસ બાર તેર થયા સર્વે લોક મળીને વાંજા વંદરાવન ભીખારીને ત્યાં અનામત મુકયું છે, ને તે દુકાનની મરામત પણ પાંચ ગામનાં સર્વે લોકોએ મળીને કરી છે, ને એ દુકાન અસલથી અમારી પાંચ ગામની ન્યાતની છે, બીજું ઉપર લખેલી દુકાન મજકુર આશરે વરસ ૧૪-૧૫ ઉપર પાંચ ગામવાળા સર્વે લોકોએ મળીને અમારી ન્યાતના રામચંદ્ર શાવકને ત્યાં ગીરવી મુકી હતી ને તે ગીરોખત પણ પાંચો ગામના નામનું કરી આપ્યું હતું, ને ગીરોદારના રૂપીઆ પાંચે ગામના લોકોએ મળીને ભરીને તે ખત છોડાવ્યું, ને એ છોડાવેલું ગીરવી ખત મચકુર પણ વંદરાવન ભીખારીને ત્યાં મુકયું છે, એ વાત સરકારને જાહેર થવા સારૂં લખી છે.

૩. અમારી ન્યાતનાં વાસણ અસલથી પાંચ ગામની પંચાયતનાં છે, ને તે વાસણ પોતપોતાના મોહલ્લામાંજ વપરાયછે, પણ તે વાસણ ઉપર અમલ પાંચે ગામની પંચાયતનો છે.

૪. એ કલમનો ખુલાશો નીચેની કલમ ૭ માં લખ્યોછે, ને મરદ તથા બૈરાં એક પંક્તિએ બેસીને જમેછે.

૫. પીરસનાર તો જમાડનાર ધરધણી જેને રાખેછે તે રહેછે, ને કોઈ પીરસનારો તો પોતાની મેળે રહેછે, ને તે પીરસનારાઓ સર્વે લોકો જમી ઊઠચા પછી જમેછે.

૬. પરગામથી તથા આસપાસ ગામડેથી જે અમારી ન્યાતનો પરોણો આવે ને તે પરોણો જેના ઘરમાં ઊતર્યો હોય તેને ઘેર નોતરૂં દઇએ છઈએ, તેનીસાથે આવે તેને અમો જોડે બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. જે શખસ શેજ ભુજ કરે તેમાં ૬ મહીનાની અગાઊ સર્વે ગામોગામ નોતરાં મોકલે અને તે ગામે ગામનાં લોક જમવા આવે તેને અમો સમસ્ત ન્યાતીભોજન કહીએ છઈએ, પણ આસરે વરસ ૧૦૦ થયા અમારા જાણ્યામાં તો કોઇએ શેજ ભુજની ન્યાત જમાડી નથી, ને જે શખસ (કે) પોતપોતાનું ગામ જમાડેછે તેનાં નોતરાં તો જમાડનાર ધરધણી જેને કહે તે દેવા જાય.

૮. નોતરીઆને જમાડનાર ધરધણી પોતાની ખુશીમાં આવે તે આપેછે, આંકડો કાંઇ મુકરર નથી.

૯. હરેક કામમાં પાંચ ગામની પંચાયતનો હક અસલ કદીમથી એ છે જે, લગનમાં સુરતના રહેવાસી સુરતની કન્યાસાથે પરણે તેની પાસેથી પંચનું લવાજમ લેવાનો ચાલ નથી, પણ ભરૂચનો વર અહીંયાના રહેનારની કન્યા જોડે પરણવા આવે તેની પાસેથી રૂપીઆ ૧૯) ઓગણીસ લઈએ છઈએ, અને તેશિવાય બીજા જે ગામનો વર પરણવા આવે તેનીપાસેથી રૂ. ૧૩ તેર લેવાનો હક છે તે મધ્યેથી.—

૨) જે ગામનો વર આવે ને તે ગામનાં સુરતમાં રહેતા હોય તો તે લે.
ololl પાંચે ગામનો પટેલ લે.
૧) જે મોહલ્લામાં ઉતર્યો હોય તે મોહલ્લાવાળા લે.
૧) વરનો હાડધણી લેછે.

---

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૭૮ વાળાને મળે છે તેથી તફાવતની કલમો લખી છે.

1 અસલ કાગળમાં "લડાના" છે.

૮॥ બાકીના પાંચ ગામને ગલ્લે ભરાયછે.

બીજું ઉપર લખેલા ભરૂચના વરપાસેથી રૂ. ૧૯) લઇએ છઈએ તેમધ્યેથી રૂ. ૪॥ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે જે જેનો હક છે તે તેનો હક લેછે, ને બાકીના રૂ. ૧૪॥ રહ્યા તેપણ પાંચ ગામની પંચાયતને ગલ્લે ભરાયછે, ને વળી અહીંઆના રહેવાસી ઉપર લખેલા જે જે ગામોની કન્યાસાથે પરણવા જાય તેઓ ઉપર લખેલા લવાજમો કરતાં રૂ. ૧) ઓછો આપેછે, તથા હાલમાં થોડાએક લોકોએ નવું તડ બનાવ્યુંછે તેના તડમાં ઉપર લખેલા જે જે પરગામનો વર પરણવા આવે તેની પાસેથી ઉપર લખ્યા પ્રમાણે લવાજમ લઇને તે તડવાળા રૂ. ૮॥ અથવા રૂ. ૧૪॥ પાંચે ગામને ગલ્લે અસલના ધારા પ્રમાણે ભરેછે, ને અગર તે તડ પડ્યાના સબબથી યા અદાવતથી તે લોકો ન ભરે તો સરકારમાં ફરીઆદી કરીને પણ લઇ શકીએ છઈએ, શામાટે જે એ હક પાંચે ગામની પંચાયતનો છે તે સારૂ લીધામાં આવે છે, તથા અહીંયાના રહેવાસી દખણીના ગામમાં વહેવામાં તથા લગનમાં તથા નાતરામાં તથા એ વગેરે હરેક બાબતમાં તે ગામવાળા ઉપર લખેલા લવાજમો કરતાં રૂ. ૧) વધતો લેછે, ને હરેક બાબતમાં તે ગામવાળા અમારામાં રૂ. ૧) લવાજમ ઓછું આપેછે, ને અગર ઉપર લખેલા લવાજમો વરવાળા પરણતી વખત નહીં આપે તો તે વખત તેનો જર જામીન, બીજે દહાડે લવાજમ લઇએ, વર પરણવા આવ્યો તેને અટકાવવાનો ચાલ નથી, ને કદાપી કોઇ વર નાચાર હોય ને પંચની નજરમાં આવે તો નાચાર જાણીને તેને લવાજમ માફ કરવા ચાહે તો પંચાયતના લોક મુખત્યાર છે, ને અગર અહીંઆના રહેવાસી ખંભાતી તેવા તડવાળા પોતપોતાનાં તડમાં વહેવાના ચાંદલા કરે ત્યારે રૂ. ૦॥। તથા નાતરૂં કરે તેવારે રૂ. ૩॥ લેવાનો પાંચે ગામની પંચાયતનો હક છે, તથા અમારામાં લગન વગેરે ન્યાત જમાડવાનો ચાલ નથી, જે શખસ કે પોતાનું ગામ જમાડે તે શખસ પાંચગામનાં પટેલને પાંચ આદમીસાથે નોતરાં દેછે, તથા ખંભાતી તડવાળા પોતાની ન્યાત જમાડે તેવારે તે શખસ અમારા પાંચે ગામનાં પટેલને ૫૧) નોતરાં અસલના ધારા પ્રમાણે દેછે, તથા **અમદાવાદી** તડવાળા ન્યાત જમાડે તો ૧૫ પટેલીઆને નોતરાં દેછે, ને ઉપર લખેલા લવાજમોમાંથી કોઈને હીસ્સો આપવાનો ચાલ નથી, એ હક પાંચ ગામની પંચાયતનો છે, તથા રૂ.૦॥ કન્યાના બાપના સમસ્ત મોહોલ્લાવાળા છીનીનો લેછે, અને વડોદરીઆ તથા ખંભાતી તથા અમદાવાદી એ લોકોને મોહોલ્લામાં લગનમાં તથા નાતરામાં રૂ. ૧૩) વરોઠીના આપવા લેવાનો ચાલ છે, ને એ શિવાય બીજા લોકોને વરોઠી આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળાની સંગાતે તથા ખંભાતી તથા અમદાવાદી તથા ચેવલી તડવાળા વગેરે સર્વે ખતરી ફરસરામીની સાથે અસલ કદીમથી દીકરી આપવા લેવાનો ચાલ છે, તે શિરસ્તા પ્રમાણે દીકરી આપીએ છઈએ, ને તેની દીકરી લાવીએ પણ છઇએ, તે બાબતમાં ઉપર લખેલું લવાજમ આપવાનો ચાલ છે, દોહરી જમણવાર જમાડવાનો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠ અમારામાં નથી, ને પાંચ ગામી પંચાયતનો મુકરદમ પટેલ કલ્યાણ જીવણ છે, તે પટેલ મઝકુર ઉપર લખેલું પાંચ ગામની પંચાયતનું જે જે લવાજમ છે તે તે લવાજમ લઇ આવીને પંચાયતનો ગલ્લો જેને ત્યાં રહેતો હોય તેને ત્યાં ભરે ને પટેલાઇનો હક તો એ છે જે પરગામથી જે વર પરણવા આવે તેની પાસેથી પંચનું લવાજમ લઈએ છઈએ તે મધ્યેથી રૂ.૦॥ ઉપરની કલમ નવમી પ્રમાણે પટેલ લે, ને વળી પાંચ ગામને પેટે ૧૩ ગામ છે તે ગામવાળા વહેવાના ચાંદલા વગેરે હરેક બાબતમાં પોતપોતાના ગામનું ઉપર લખ્યા પ્રમાણે લવાજમ લેછે, ને તે લવાજમના રૂપીઆની ઉજાણી ખાવા બેસે તેવારે અથવા કોઇ પોતાનું ગામ જમાડે તો તે શખસ પાંચ ગામના પટેલને ૫ નોતરાં દે તથા ટેલીઆને નોતરૂં દે, યા જે શખસ પોતાનો ટુંકો વહેવાર જમાડે તોપણ પોતાના ગામના પટેલને ત્યાં એક નોતરૂં દે તથા પાંચ ગામના પટેલને તથા ટેલીઆને નોતરૂં દે, બીજું એ જે ઉપર લખેલા પટેલને પાંચે ગામની પંચાયતના સર્વે લોકો મળીને બદલીને બીજો પટેલ કરે તો તે વાત થઈ શકેછે, ને જેને પંચાયતના સર્વે લોક પટેલ મુકરર કરે તે થાય, ને જે પટેલ થાય તે ઉપર લખેલું લવાજમ લે, એ ચાલ કદીમથી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ખતરી–ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૧.*

૨. કુળદેવી માતા હીંગળાજનો ઓચ્છવ શ્રાવણ વદ ૪ કાજળી ઓચ્છવને દહાડે પંચાયતનો મેળો ન્યાતના ગોઠીને ત્યાં અથવા કોઈ બીજાને ત્યાં બેસીને ત્યાં પુજા કરીને કાકડીનો પરશાદ કરીને સર્વેને આપે છે, તથા ભાદરવા શુદ ૨ ને દહાડે હીંગલાજનો ઓચ્છવ પરા ૪ ના પટેલ પોતપોતાના પરાની ન્યાતની હાંસલ આવી હોય તેમાંથી અથવા હાંસલ ન આવી હોય તો ઉઘરાણું કરીને સૌ સૌ પરે પરામાં જુદા જુદા કરે છે.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો (એ) બંદોબસ્ત એ છે જે, જે જે ન્યાતની હાંસલ આવેછે તેમાંથી વાસણો બનાવીએ છઈએ, ને તે વાસણ પંચના લોક જેને ત્યાં મુકે તેને ત્યાં રહેછે, ને તે વાસણ જેને ઘેર વરો આવે તે લઇ જાય, પણ આજથી એવો બંદોબસ્ત કર્યો છે જે, જે શખસ લઈજાય તે સામા દશકતમાં લખીને લઈજાય, ને પાછાં આપે ત્યારે પાછું લખ્યું વળાવીને જાય છે, ને ન્યાતબાહારિયા શખસને તો વાસણ આપતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, મરદ તથા બૈરાં સાથે બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહે તો ઘરધણીના કહ્યાથી અથવા પોતાની ખુશીથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે, ને તે પીરસનાર પહેલી પંક્તિ જમી ઊઠચા પછી જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતીનો ઓળખીને ન્યાતમાં બેસાડીને જમાડેછે.

૭. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જે ધણીને ન્યાત જમાડવી હોય તો તે ન્યાતના પટેલને તથા ન્યાતના ઘરડાઓને પોતાને ઘેર બોલાવે, ને પટેલપાસે ન્યાતનો કરનાર ધણી રજા માગે ત્યારે પટેલ ટેલીઆને રજા આપે ત્યારે તે નોતરાં દેવા જાય, ને તે ધણી રૂ. ૦। ની શુકેડ બ્રાહ્મણ પાસે મગાવે, ને મઠના બાવાની પુજા કરે, ને ઘીનો દીવાનો રૂ. ૦॥ બાવાને આપે, પછી ગોઠીને શુકેડ કરે, પછે કાપડીને કરે, ને પછી સર્વે ન્યાતના લોક જમવા આવ્યા હોય તે શુકેડ કરે તેવેળા પટેલ રૂ. ૧ ની પાઘડી પંચની હાંસલમાંથી લઈને ન્યાત જમાડનાર ઘરધણીને બંધાવે, તથા જે પરામાં ન્યાત જમતી હોય તે પરામાં રૂ. પ॥ હાંસલના ન્યાત જમાડનાર ધણી આપે તે હક તે પરાવાળા લોકનો છે, તથા તેના જમાડયાપછી બ્રાહ્મણનું મારતાન ન્યાતગોરનું જમાડે ત્યારે તેનું નામ ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, તથા જે કોઈ અમારી ન્યાતમાં પીરસવા રહે તેને ન્યાત જમાડનાર ધણી રૂ. ૦॥ મીઠી માયાનો આપે, ને જે શખસ ઊપર લખેલી રીતીપ્રમાણે જે ન્યાતીભોજન કરાવેછે તે શખસ પરન્યાતની બૈરી આંગળીએ છોકરાં લાવી હોય તે સુધ્ધાં જમાડે તેનું નામ ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, તથા વહેવારભોજન એ જે, જે શખસને જેની સાથે વહેવાર હોય ને ઉપર જે પ્રમાણે રીત લખેલી છે તે પ્રમાણે ન કરે તેને વહેવારભોજન કહેવાય છે, ને વહેવાર ભોજનના નોતરાં ઘરધણીની મરજીમાં આવે તેનીપાસે દેવડાવે છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં ટેલીઓ છે તેનો હક જે ધણી ન્યાતનો જમાડે તે રૂ. ૦॥ આપે, ને પટેલના હુકમથી ન્યાતનાં નોતરાં દેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક છે તેની વિગતઃ— વારસા બાબતની પહેલી કલમ પ્રમાણે જે વારસ થાય તે ન્યાત ૧ જમાડે, ને અગર ન્યાત નહીં જમાડે તો તે મીલકત પંચને દેખડાવે, ને પંચની નજરમાં આવે કે મીલકત કાંઇ નથી તો તેને ન્યાત જમાડવાનું પંચ માપ કરે, તથા જે કોઈ ખંભાતીની કન્યા સાથે અમદાવાદીનો વર વહેવાના ચાંદલા કરે તો તે વરવાળો રૂ. ૧૨॥ વરોઠીના આપે, તથા જે પરાની કન્યા હોય તો તે પરાની અમારી ન્યાતની આસામીને રૂ. ૨) આપે, તથા જે કોઈ ખંભાતીની કન્યા સાથે અમદાવાદીનો વર નાતરૂં કરે તો તે નાતરૂં કરનાર મરદ રૂ. ૧૮॥ પંચમાં આપે, તથા રૂ. ૪॥ બીજા પણ આપે, તથા પરણી ઉઠચાપછી વરવાળા માણસ ૧૫ દુધવરાના કન્યાનો બાપ જમાડે, તથા જેકોઇ પાંચ વરશની કન્યા પરણાવે તે વરની તરફના માણસ ૫૦ પચાશ કન્યાવાળો ઘીની તાંબડી સાથે જમાડે ત્યારે વરનો બાપ ક-

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૬૮ વાળા સાથે મળેછ તેથી તફાવતની કલમોજ ઉતારી છ.

ન્યાને રૂ. ૨) આપે, ને તે દહાડે કન્યાનો બાપ વરને તથા વરના મામાને પોતાને ઘેર રાખે, ને બીજે દહાડે વરનો બાપ કન્યાવાળાએ જે માણસ જમાડ્યા હોય તે સાથે વરને ગાજતે વાજતે[1] પોતાને ઘેર તેડીજાય, અગર પાંચ વરશ ઉપરાંતની કન્યા પરણાવે તો ગોરવમાં મા દીકરાસાથે માણસ ૩૦ ઘી તાંબડીસાથે જમાડે, પણ રૂ. ૨) ઉપર લખેલા છે તે આપવાનો ચાલ નથી, ને માણસ બબે વરને ઘેરથી તથા કન્યાને ઘેરથી માણસ ૨) બે સવાર ને સાંજ દીન ૮ સુધી જમાડે, તેને અણવર કહેછે, ને આઠ દહાડા તમામ થાય ત્યારે ઊપર લખેલા પચાશ કન્યાવાળાએ જમાડ્યા હોય તેના દશ તથા માણસ ૩૦ જમાડ્યા હોય તો તેના પાંચ એ પ્રમાણે જમાડે, અગર કન્યાનો બાપ કદાપી વરના ધણીને ન્યાતસાથે ગોરવ જમવા તેડે તો બીજે દહાડે તમામ ન્યાતને તેડીને તેની સાથે ઉપર લખેલા પ્રમાણે વરને તેડી જાય, ને વરવાળોપણ બીજે દહાડે ન્યાત જમાડે, અગર વરવાળો ન્યાત ન જમાડે તો પંચનો ગુનેહગાર થાય, તથા એ શિવાય બીજી બાબતમાં પણ કાંઈ કંઈ પંચનો હક છે તે અમારી ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે લઈએ છઈએ.

૧૦. ખતરી ખંભાતીનો અભુગનો તાયફો છે તેમાં જે જે બાબતોમાં લવાજમ છે તેની તપસીલ નીચે લખેલી છે, જે કોઇ આજથી નવા ખતરી ખંભાતી અથવા ખતરી સુરતી આરબીનો વહેવાર કરવા ચાહે તો રૂ. ૨૭॥ અંકે સાડી સતાવીશ આપે તે મધ્યેથી રૂ. ૫) અંકે પાંચ સરકારમાં આપે, તથા રૂ.૨॥ હડી પાંજરાપોળમાં આપે, તથા રૂ. ૨) અંકે બે પટેલને આપે, તથા રૂ.૦॥ ટેલીઆને આપે, બાકીના રૂ.૧૭॥ અંકે સાડા સતર અમારી પંચાયતમાં આપે, જુમલે રૂ. ૨૭॥ આપે, તથા ૫૨ વર્ણના વાણીઆ તથા કણબી તથા મોમણા જે કોઈ એ વેપારમાં વધે તે અમારી પંચાયતની ભરત આસામીને તથા ખતરી ખંભાતીની ન્યાત ૧ જમાડે, તથા બીજે દહાડે મહાજન જમાડે તથા સરકારમાં રૂ. ૨૫) આપે, તથા રૂ. ૧૨॥ પાંજરાપોળમાં આપે તથા અમારા પટેલીઆને રૂ. ૧૦) અંકે દશ આપે તથા ટેલીઆને રૂ. ૨) અંકે બે આપે, તથા ખતરી અમદાવાદીની આસામી જે કોઇ એ વેપારમાં વધે તે ખતરી ખંભાતીની આસામીઓને આપવાનું ઉપર લખેલું છે તેથી દોડા રૂ. ૪૧। અંકે સવા એકતાળીસ ખંભાતીની પંચાયતમાં આપે, તથા ગોજ આરબી નકશી લાકડી ૪ નકશી છુટુ વણાવે તે મધ્યે જે આસામી વધે તે રૂ.૭૬॥ અંકે સાડી છોતેર વણાવે તે આપે, તે મધ્યેથી રૂ.૧૧) સરકારમાં આપે તથા પાંજરાપોળમાં રૂ.૫॥ આપે, તથા રૂ.૩) પટેલને આપે, તથા રૂ. ૧॥ ટેલીઆને આપે, બાકી રૂ. ૫૫॥ અંકે સાડી પંચાવન અમારી પંચાયતમાં આપે, તથા નવી આસામી જે કોઇ ગોજ આરબી વણાવે તે રૂ. ૪૧। અંકે સવા એકતાળીસ આપે, પણ તે લોક ચાદર તથા પટવાઈ વણાવે, બીજું વણાવે નહીં, ને ઉપર લખેલા રૂ. ૪૧। આપે તે મધ્યેથી રૂ.૫) અંકે પાંચ સરકારમાં આપે, તથા પાંજરા પોળમાં રૂ.૨॥ આપે તથા પટેલીઆને રૂ.૩) આપે તથા ટેલીઆને રૂ. ૧॥ આપે, ને બાકી વધે તે પંચાયતમાં આપે, તથા ઉપર લખેલી જે જે બાબત વણાવે તે ખતરી ખંભાતીને શિરસ્તે વણાવે, ગજ ૩૯ નો લાંબો તથા ગજ ૨૫ નો આડો એ પ્રમાણે વંણાવે સહી, ને જે કોઇ એથી લાંબો તથા આડો વધતો ઓછો કરે તો તે સરકારનો તથા પંચનો તથા મહાજનનો ગુનેહગાર થાય, તથા કણબી તથા વાણીઆ જે કોઈ પોતાને ઘેર સાંધણી સંધાવે તે રૂ.૦॥ દીવાળીના પડવાને દહાડે કારીગરને આપે, તથા પટેલીઆને રૂ.૦॥ જુવારણીનો આપે, તથા આસામી તથા પટેલને જમાડે, ને તે જો ન જમાડે ત્યાં સાંધણી સાંધવા જાય નહીં, તથા મોમણાને ઘેર સાંધણી સાંધવા જવાનો ચાલ નથી, ને એ ઉપર લખેલી આસામીઓ તથા અત્યાર પછી જે કોઈ નવી આસામી થાય ને ઉપર લખેલા કાંમોમાં દાખલ થાય તે ખતરી લોકો પાસે વણાવે ને ખતરી શિવાય બીજા કોઇ પાસે વણાવે નહીં, તથા પોતાને ઘેર સાળ માડીને પણ વણાવે નહીં, ને ઉપર લખેલા લવાજમોમાંથી સરકાર તથા-પાંજરાપોળ વગેરેને આપવાનું લખેલું છે, ને બાકી જે લવાજમ રહ્યું તે સર્વે લેવાનો ખતરી ખંભાતીની ન્યાતનો હક છે, બીજી કોઈ ન્યાતનું એમાં પોહોંચતું નથી, ને ઉપર લખેલો સરકારનો જે હક છે તે મીસતર મોરીસન સાહેબે માફ કરેલો છે, તેથી સરકાર લેતી નથી, તે સર્વે હક પણ અમારી પંચા-

[1] અસલ કાગળમાં "વાસ્તે" છે,

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

યતને લેવાનો છે, ને ઉપર લખેલા લવાજમો લેવા બાબત ચોપડી ૧ તથા મી. જાન રોમર સાહેબની સહી મોહોરનો કાગળ અમારી પાસે છે, એ વાત પણ અમો સરકારને જાહેર કરીએ છઇએ.

૧૧. લાહાણું કરે તો પોતાની ખુશી, પણ મુકરર નથી.

૧૨. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળામાં કન્યા આપવા લેવામાં અસલના શિરસ્તા પ્રમાણે આપવા લેવાનો ચાલ છે, પણ જે કોઇ ખતરી ખંભાતીની કન્યા ખતરી અમદાવાદીમાં નાતરે આપે યા પરણાવે તો તે કન્યાનો આપનાર ન્યાત ૧ જમાડે તથા કાપડીએ કાપડી સુરતમાં અથવા પરગામમાં એક એકને કન્યા પરણાવે, અથવા નાતરૂં કરે તો ન્યાત ૧ જમવાનો પંચનો હક છે, તથા ઉપર લખેલા પરગામોમાં ખતરી ખંભાતી કન્યા આપે, ને કદાપી ખાવા લે તો લેનાર ધણી જેટલા રૂપીઆ લે તેથી સવાયા રૂપીઆ પંચાયતમાં આપે, તથા જે બૈરીને પીહેરમાં કોઈ નહીં હોય ને તે બૈરી પોતાની આપ ખુદીથી અમદાવાદી સાથે નાતરે જાય, ને ન્યાત નહીં જમાડે તો તે બાઇને ન્યાતમાં નોતરૂં દેવાય નહીં.

૧૩. શેઠ કોઈ નથી, પટેલ છે, તેનો હક ઉપર લખેલા પ્રમાણે છે.

૧૪. ન્યાતની અનુમતિવના ન્યાતગોર બદલાતો નથી.

ખતરી—ગણદેવીગરા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૨.

" આ અંકવાળાએ અંક ૧૭૮ વાળાએ આપેલો જવાબ કબુલ કરી કબુલાત આપીછે તે કબુલાત છેવટે ઉતારવામાં આવશે "

ખતરી—સામસંગીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯૫.

૧. અમે શ્રીરામચંદ્રના સ્થાપિત છઇએ, ને ક્ષત્રી ધર્મી છઈએ, ન્યાતીઆચાર ઘરડા ચાલતા આવેલા છે તે માર્ગે ચાલેછે, ને ગ્રંથ તો જાણ્યામાં નથી.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી, ઓચ્છવની તિથિ તો ચૈત્ર સુદ ૯ છે, ને પોતપોતાના ઘરમાં મળે તેવું કરેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ છે નહીં તો શું લખીએ ?

૪. ન્યાતીભોજનમાં પહેલાં મરદ જમેછે, ને પછી બૈરાં જમેછે.

૫. પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પીરસનાર ન્યાત જમી ગયા પછી ઘરધણીની સાથે બેસીને જમેછે, મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે.

૬. પરગામવાળા પરોણા ન્યાતસાથે બેસીને જમેછે.

૭. વહેવારભોજનનો ચાલ નથી, ને ન્યાતીભોજનનો ચાલ છે, ને નોતરાં નાઉ દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નાઉ છે, ને ઘરધણીના હુકમથી નોતરાં દેછે, ને હક તો કાંઇ મુકરર નથી, પોતીકી શક્તિ પ્રમાણે નાઉને રાજી કરેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઈ નથી, ને લગનમાં વરનો ધણી ન્યાત ૧ જમાડેછે, ને કન્યાનો ધણી પણ ન્યાત ૧ જમાડેછે, ને ક્રિયામાં પણ ન્યાત ૧ જમાડેછે, એશિવાય બીજા કામમાં ન્યાત જમાડવાનો ચાલ નથી, દહી પુરીનો ચાલ છે.

૧૦. ન્યાત ઉપર દાપાં શિવાય બ્રાહ્મણનો હક કાંઈ નથી.

૧૧. લગનના લાહાણાંનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામ પરણી આવે તેનીપાસે દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, ને કન્યા આપવા લેવાનો ચાલછે.

૧૩. શેઠપણાનો કાંઇ હક નથી.

૧૪. ન્યાતગોર કોઈ છે નહીં, જેને ગમે તેને બોલાવીને કામ ચલાવીએ છઈએ.

રજપુત—ડફગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૪.

૧. અમો પરમેશ્વરના સ્થાપેલા છઈએ, ને ગ્રંથ કાંઈ નથી.

૨. અમારામાં ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં દેગડા ૩ છે, તે જે રાખેછે તેને ત્યાં રહેછે, કાંઈ મુકરર નથી.

૪. અમારામાં પહેલા માટીડા જમે, ને પછી બૈરાં જમે, એ ચાલ છે.

૫. ધરધણી ન્યાતના લોકમાંથી જેને રાખે તે રહે પીરસવા.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને જમાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે, તમામ ન્યાતને જમવા તેડે, ને વહેવારભોજન એ જે, પોતાના વહેવારવાળાને જમવા તેડે.

૮. નોતરીઓ કોઇ નથી, ધરધણી નોતરાં દેછે.

૯. લગનની ૧ ન્યાત તથા અધરણીની ન્યાત ૧ તથા ક્રિયાનું બારમું ૧ જમાડવાનો ચાલ છે, ને બીજી જમણવાર તો મળે તો જમાડે, પણ એ તો કર્યાવના ચાલેજ નહીં.

૧૦. વર કન્યા પરણે ત્યારે રૂ. ૧) થી તે રૂ. ૨) તથા રૂ. ૨॥ સુધી જે મળે તે બ્રાહ્મણને આપેછે.

૧૧. અમારામાં મરનારની પછવાડે લાહાણું લાહેછે.

૧૨. દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, પણ ૧ ન્યાત જમાડેછે.

૧૩. શેઠપણાનો હક કાંઇ નથી.

૧૪. ન્યાતગોર બદલાતો નથી તો શું લખીએ?

રજપુત-જાદવવંશી શાબલા ગામનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૮.

૧. અમો રામચંદ્રજીના સ્થાપેલા છઇએ, ને કુળધર્મ રામાનંદીનો પાળીએ છઇએ, ને ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ નથી.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ તો ન્યાતની પેદાશમાંથી બનાવીએ છઈએ, ને વાસણ પટેલને ત્યાં રહે છે, ને પટેલ જેને ત્યાં ખરચ હોય તેને આપેછે, ને પરન્યાતમાં વાસણ આપતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત તો એ છે જે, પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછે મરદ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી રહે છે, ને પોતાની ખુશીમાં આવે ત્યારે જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતીસાથે બેસાડીને જમાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજન તે તમામ ન્યાતને નોતરાં દેછે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, ને વહેવારભોજનમાં તો પોતાના વહેવારવાળાને નોતરાં દેછે ત્યારે વહેવારભોજન કહેવાય છે, ને વહેવારભોજનમાં તો ધરનો ધણી નોતરાં દેછે, ને ન્યાતીભોજન હોય ત્યારે તેને આગલે દહાડે પંચાયત મળે ને પંચાયત રજા આપે ત્યાર પછે ન્યાતગોર નોતરાં દેછે, પણ લગન તથા અધરણીમાં તો ન્યાતનાં છોકરાં નોતરાં દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર નોતરાં દેછે, ને તેને અસલના શિરસ્તા પ્રમાણે સીધું આપેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ મુકરર નથી, મળતર પ્રમાણે કરેછે.

૧૦. એ સવાલનો અમારામાં ચાલ નથી.

૧૧. લાહાણાનું કાંઇ મુકરર નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર દોહરી જમણવાર લેવાનો ચાલ નથી, ને પરગામ પાંચેમાં કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. પટેલનો હક તો જે ધણીને ઘેર ન્યાત જમે તે ધણી પટેલને ઘેર શેર ૫ મીઠાઇ મોકલેછે, એજ હક છે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિથી ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને હક તો અસલના ધારા પ્રમાણે આપીએ છઇએ.

રજપુત-મારૂ ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૧.

૧. અમો સદાશિવના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારો કુળધર્મ તો વૈષ્ણવ છે, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો જુદો ગ્રંથ તો અમે જાણતા નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. અમારે કુળદઈવતની વિગત એજે, પરમારની દેવી ધાર તથા ચુવાણુની ચાલક ને ચીત રાઠોડની નાગણુ, ને ચીને જાદવ, તથા શોલંકીની દેવીની અમને ખબર નથી, એ અમારી દેવીનો ઓચ્છવ શ્રાવણુ સુદ ૧૫ તથા આશો સુદ ૮ તથા ૧૦ એ તિથિએ અમે પોતપોતીકે ઘેર કરીએ છઈએ, ને માતાની ઉજાણી વરસમાં બેવાર કરીએ છઇએ, તે ખરચ તો સર્વે મળીને અસલથી જેના વંશના કરતા હોય તે હસ્તક કરીએ છઈએ.

૩. ન્યાતીનાં વાસણુનો બંદોબસ્ત એ છે જે, પોતપોતીકા ગામનાં વાસણુ જુદાં જુદાં છે તે ગામમાં અમારી ન્યાતના ભલા માણુસને ઘેર રહે, ને તે વાસણુ અમારી ન્યાતના ગામના સર્વે મળીને કરીએ છઈએ, ને ગામમાં અમારી ન્યાત જમે ત્યાં લઈ જવાસારૂ તો કોઈનો હુકમ જોઈતો નથી, ને પરગામ તથા પરન્યાતીને આપવાં હોય તો ગામના બે ભલામાણુસના હુકમથી અપાયછે, ને વાસણુના ખરચમાં જેણે હીસ્સો નહીં આપ્યો હોય તેને વાસણુ અપાય નહીં, ને વાસણુ નહીં આપેથી તે ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, પહેલે દહાડે તો જેમ લોક આવે તેમ જમે, ને બીજે દહાડે તો સંધા લોકો જોડે બેસીને જમે, ને બૈરાં તથા માટીડા જુદે જુદે વર્ગે બેસીને જમેછે.

૫. જે લોકો પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને સર્વે લોકો જમે ત્યાર પછી પીરસનાર જમે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા ન્યાતના પરોણાને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો ચાલ ગામવાળા બરોબર છે.

૭. ન્યાતીભોજન તો અમારામાં કરતા નથી, ને વહેવારભોજન તો સગાંવાહાલાંને જમાડીએ તે કહેવાયછે, તે મધ્યે શુભ કામના નોતરાં તો અમારો ઘામોટ દેછે, ને મુવાની ખબર તો ચીઠ્ઠીમાં લખીને મોકલીએ છઈએ, ને પટેલની રજાવના ન્યાતનો નોતરીઓ ફરેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ તો ઉપરની કલમ પ્રમાણે છે, તેનો કાંઈ હક તો નથી, પણુ જેને ઘેર નોતરાં દેવા જાય તે પોતાની સંપત્ત[1] પ્રમાણે આપેછે, ને ઘરદીઠ નોતરાં દેછે, ને ન્યાતમાં કાંઈ કજીઓ ન હોય તો ઘરધણીના હુકમથી નોતરાં ફરેછે, ને કજીઓ હોય તો ન્યાતના પંચના હુકમથી નોતરાં ફરેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો કાંઇ હક નથી, ને ન્યાતીભોજન તો કરતા નથી, પણુ વહેવા તથા ક્રિયામાં બની આવે તેટલું વહેવારભોજન કરેછે, ને અમારી ન્યાતમાં કાંઈ હકજ નથી તો પરોણુા લોકના હીસ્સાનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણુજ નથી તો તેનાં દાપાં વગેરે હકનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તો નથી, ને દક્ષણા તો ક્રિયામાં તેરમે દહાડે બ્રાહ્મણુને જે મળે તે આપે, ને લગનમાં ભાટ તથા બ્રાહ્મણુને છોકરાં પરણ્યા પછી બીજે દહાડે સવારે જે મળે તે આપેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણીલાવે તેની ઉપર ગામવાળા બરોબર જમણુવારનો ચાલ છે, દોહરી જમણુવાર જમવાનો ચાલ નથી; ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ ગામવાળાની બરોબર છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ વાંશીઆ ગરાશીઆ છે, પણુ તેનો અમારી ન્યાતઉપર કાંઈ હક તો નથી, પણુ મોટો ટંટો હોય તે વાંશીઆ ચુકવેછે.

૧૪. અમારે ન્યાતગોર તો નથી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ ?

રજપુત–ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૮.

૧. અમો જાદવ વંશી રજપુત છઈએ, ને કુળ ધર્મ પાળવાનું કાંઈ મુકરર નથી, કોઈ શખસ વૈષ્ણુવ ધર્મ પાળેછે, ને કોઇ શિવ માર્ગી છે.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતના હરકોઇ મરદે આદમીને ઘેર વાસણુમુકીએ છઈએ, ને તે વાસણુ અસલથી દંડના પૈસાનાં બનેલાં છે, ને લઇ જવામાં હુકમ કોઇનો જોઇતો નથી, જેને ઘેર વરો આવે તે લઈ જાયછે, પણુ તક-

[1] અસલ કાગળમાં "શપંજ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

શીરવાળા શખસને ન્યાતના લોકની રજા વના અ-પાય નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઈ બંદોબસ્ત નથી, મરદ તથા બૈરાં એકી પંગતે બેસીને જમેછે, ને કોઇ સમે આગળ પછાડીઓ જમેછે.

૫. જે હાજર હોય તે પોતાની ખુશીથી પીરસેછે, ને પીરસનારની મરજીમાં આવે ત્યારે જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે.

૬. પરગામવાળો હોય ને અમારી ન્યાતનો જાણીએ તો ન્યાતની સાથે બેસાડીને જમાડીએ છઈએ.

૭. અમારામાં વહેવાર જમાડવો હોય તો હરેક આદમી નોતરાં દેછે, ને ન્યાત જમાડવી હોય ત્યારે ન્યાતના ગોર પાસે નોતરાં દેવડાવેછે, ધરધણીની રજાથી નોતરાં દેવાયછે.

૮. ન્યાતગોર નોતરાં દેવા જાય તેને મુઠી મુઠી અનાજ આપેછે, ને જેને ઘેર ન્યાત જમતી હોય તે ગોરના ઘરનાને જમાડેછે, અથવા સીધાં આપેછે.

૯. અમારામાં કોઇ બાબત ઉપર ન્યાતનો કર નથી.

૧૦. અમારા ન્યાતગોરનો તથા કુળગોરનો અમારા ઉપર હક છે, બીજા કોઇ બ્રાહ્મણનો નથી.

૧૧. લાહાણું મળે તો કરેછે, નહીં મળે તો કાંઈ નહીં.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની ખુશીમાં આવે તો ન્યાત જમાડેછે, ને જે ગામમાં અમારી ન્યાતનાં ઘર હોય તે ગામમાં કન્યા આપવા લેવાના વહેવાર છે.

૧૩. અમારામાં શેઠ કોઇ નથી.

૧૪. અમારો ન્યાતગોર બ્રાહ્મણ રાયકવાળ શીવા ભુલા છે, તેને આજ સુધી કોઈ બદલી શકતા નથી પણ કાંઈ ગોરને માથે ભારી તકસીર હોય તો ન્યાતના લોક બદલવામાં મુખત્યાર છે, તથા લગનની ચોરીએ વરવાળો રૂ.૨) તથા કન્યાવાળો રૂ. ૨) જુમલે રૂ.૪) ગોરને મળેછે, તથા અધરણીનો રૂ.૦ાા આપે છે, ને જે ધણી ન્યાતે લાહાણું લાહે તે લાહાણું એક આપેછે, ને બીજી બાબતોમાં તો ગોરને જજમાનની રાજીથી લેવાય અપાયછે.

રજપુત—પાધરા ભાગળિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૯.

૧. અમો ચામુંડા દેવીના સ્થાપિત છઈએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો ગ્રંથ કાંઇ મુકરર નથી.

૨. ઓચ્છવ કુળદેવીનો કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ નથી, તો બંદોબસ્ત શું લખીએ ?

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત મુકરર નથી, ને પહેલાં બૈરાં જમેછે, પછે મરદ જમેછે.

૫. ધરધણીની મરજી હોય તે પીરસવા રહેછે, ને પીરસનાર પહેલાંથી સુખડી કરેછે, ને પછી પરવારીને ઘરના આદમીનીસાથે બેસીને જમેછે, ને બૈરાં મરદના પીરસનારા જુદા નથી.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને પંગતમાં સાથે બેસાડીને જમાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજન એટલે શેહેરમાંની સઘળી ન્યાતના લોકને તથા આસપાસના વહેવારવાળાને નોતરાં ફરેછે, ને વહેવારભોજન એટલે પોતાના પાંચ પચીશ સગાં સ્નેહીને નોતરાં ફરેછે, ને ન્યાતનાં તથા વહેવારનાં નોતરાં ખરચ કરનાર ધરધણીની રજાથી પોતપોતાનો ગોર દેછે.

૮. પોતાનો ગોર નોતરાં દેવા જાયછે, ને તેને ઘરદીઠ મુઠી અનાજ આપેછે, ને ખરચ કરનાર એક સીધું આપેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતના હકનું મુકરર નથી, પણ લગનમાં ન્યાત ૨) તથા અધરણીની ન્યાત ૧) જમાડેછે, ને મળે ને વધારે જમાડે તો તેની ખુશી, ને પરોણા લોકને કંઇ હીસ્સો મળતો નથી.

૧૦. અમારામાં બ્રાહ્મણના હકનું કાંઇ મુકરર નથી.

૧૧. લગનમાં ધરદીઠ લાહાણું આપેછે તેની વિગત:—વરવાળા પાપડ વીશ તથા મગદળનો લાડવો એક ને પૈસા બબે લગનની ત્રીજી વરધે લાહેછે, તથા કન્યાવાળો પાપડ વીશ તથા પૈસો એક લગનને દીવસે લાહેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી,

પણ પરણ્યા પહેલાં એક ન્યાત જમાડેછે, તથા પરણી આવ્યા પછે એક ન્યાત જમાડેછે, તથા પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે.

૧૩. શેઠ પટેલ અમારામાં કોઇ નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર નથી, ઘેરઘેરના ગોર છે.

સગરિયા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૪૧.

૧. અમો સગર ભાગીરતી સુરજવંશી રજપુત કહેવાઇએ છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો કાંઇ ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, ન્યાતના લોકો જેને વાસણ સોંપે તે શખસ રાખે, ને જેને ઘેર વરો આવે તે લઈ જાય ને પાછાં તેને ઘેર સોંપે, ને જ્યારે વાસણ ભાંગે ત્યારે પંચના પૈસામાંથી બનાવીએ છઇએ, ને લઇ જવા સારૂ કોઇના હુકમની દરકાર નથી, ને વાસણ આપવામાં અટકાવ કોઈનો થતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે જે, મરદ તથા બૈરાંસાથે જમેછે.

૫. જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહે, ને પીરસનારા પોતાની મરજીમાં આવે ત્યારે જમે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનારા એકજ છે.

૬. પરગામથી તથા આસપાસ ગામથી અમારી ન્યાતીના પરોણા આવે તે ન્યાતીસાથે જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે જે, જેને ઘેર ન્યાત જમે તે સર્વે ન્યાતના લોકોને સહકુટુંબ નોતરૂં પરોણા પઈ સુદ્ધાં સર્વે જણને નોતરૂં ફલાણાને ઘેર ૫લાણું જમવા આવજો, એ રીતે નોતરાં દેછે,ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણવું, ને વહેવારભોજનનો ચાલ નથી, ને મળે તો ન્યાત જમાડે, ને ન્યાત કરવાને પૈસો નહીં મળે તો જ્યારે પૈસો મળે ત્યારે ન્યાત જમાડેછે, ને ન્યાતનાં નોતરાં દેવાને વાસ્તે ન્યાતગોર જાયછે, ને એ વાતમાં ન્યાતના પટેલની રજાની કાંઈ દરકાર નથી.

૮. એનો જવાબ એ બાબતની કલમ ૭ મીમાં લખ્યોછે.

૯. જેમાં જમવાનો ચાલ છે તેની વિગત :—

૧ બારમાની ન્યાત ૧.

૧ પરણ્યાની ન્યાત ૧.

૧ વટલી ગયું હોય ને તેને ન્યાતમાં લે ત્યારે તે શખસ ન્યાત ૧ જમાડે ત્યારે ન્યાતમાં આવે; એ ત્રણે ન્યાત જમાડવાનો ચાલ છે, એ શિવાય બીજી ન્યાત જમાડવાનો ચાલ નથી, ને પરણે ત્યારે વરના બાપ પાસે પંચાયતનો હક છે તેની વિગતઃ–રૂ. ૧। પાન સોપારીનો, રૂ. ૨। ગણેશ પાટના લાડુઓ કરે, રૂ.૨। પંચના દાપાંના, એ રૂ.પ॥। વરનો બાપ આપેછે; ને છોકરી પરણે ત્યારે છોકરીનો બાપ રૂ. ૨। આપેછે; જુમલે રૂ. ૮) પંચાયતના લવાજમના છે, ને ક્રિયાનું લવાજમ કંઈ ન્યાત ઉપર નથી, ને નાતરૂં કરે ત્યારે રૂ. ૧। પંચાયતને આપે, નાતરૂં કરનાર શખસ આપે, ને પહેલો છોકરો આવે તેની પાસે રૂ.૦॥ લેછે, ને એવા કામમાં પરોણાને હીસ્સો મળતો નથી, નાતરૂં કરનાર શખસને ન્યાત ૧) જમાડવાનો ચાલ છે.

૧૦. અમારી ન્યાત સગરિયાની છે, વાસ્તે એ કલમનો જવાબ અમો કાંઈ લખી શકતા નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું કરવાનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણીલાવે તેના ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે.

૧૩. પટેલાઈનો હક કશો નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ગોર છે, તે કોઈ દીવસ બદલાતો નથી, ને જેને ઘેર ન્યાત જમે તે ગોરને પણ જમાડેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ગરાસિયા–બારડનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૧૨.*

૧. અમે કોણુ દેવના સ્થાપીત છઈએ તે તો અમે જાણુતા નથી,* ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો જુદો ગ્રંથ પણુ અમે કંઇ જાણુતા નથી.

૨. અમારૂં કુળ દૈવત તો અંબાજી છે, પણુ તેનો ઓચ્છવ તો અમે કરતા નથી તો તેના ખરચ વગેરેનો જવાબ શું લખીએ? ને માતાની ઉજાણી વરસમાં બેવાર કરીએ છઇએ, તેનો ખરચ સર્વે મળીને અસલથી જેના વંશ કરતા હોય તેને હસ્તક કરીએ છઇએ.

૩. ન્યાતીના વાસણુનો બંદોબસ્ત તો એ છે જે, પોતપોતીકા ગામનાં વાસણુ જુદાં જુદાં છે તે ગામમાં અમારી ન્યાતના ભલા માણુસને ઘેર રહે, ને તે વાસણુ અમારી ન્યાતના ગામના સર્વે મળીને કરીએ છઈએ, ને ગામમાં અમારી ન્યાત જમે ત્યાં લઇ જવાસારૂ તો કોઈનો હુકમ જોઈતો નથી, ને પરગામ તથા પરન્યાતીને આપવાં હોય તો ગામના બે ભલા માણુસના હુકમથી અપાયછે, ને વાસણુના ખરચમાં જેણે હીસ્સો નહીં આપ્યો હોય તેને વાસણુ અપાય નહીં, ને વાસણુ નહીં આપ્યાથી તે ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, પહેલે દહાડે તો જેમ લોક આવે તેમ જમે, ને બીજે દહાડે તો સઘળા લોક જોડે બેસીને જમે. ને બૈરાં તથા માટીડા જુદે જુદે વગે બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ધરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને સર્વે લોકો જમે ત્યાર પછી પીરસનાર જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એ કહ્યાએ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા ન્યાતના પરોણાને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો વહેવાર ગામવાળા બરોબર છે.

૭. ન્યાતીભોજન તો અમારામાં કરતા નથી, ને વહેવારભોજન તો સગાંવાહાલાંને જમાડીએ તે કહેવાયછે, તે મધ્યે શુભ કામનાં નોતરાં તો અમારો ધામોટ દેછે, ને મુવાની ખબર ચીઠ્ઠીમાં લખીને મોકલીએ છઇએ, ને પટેલની રજાવના ન્યાતનોતરીઓ ફરેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ તો ઉપરની કલમ પ્રમાણે છે, ને તેનો હક તો કાંઇ નથી, પણુ જેને ઘેર નોતરાં દેવાજાય તે પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે આપેછે, ને ધરદીષ્ટ નોતરાં દેછે, ને ન્યાતમાં કાંઈ કજીઓ ન હોય તો ધરધણીના હુકમથી નોતરાં ફરેછે, ને કજીઓ હોય તો ન્યાતના પંચના હુકમથી નોતરાં ફરેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો કાંઇ હક નથી, ને ન્યાતીભોજન તો કરતા નથી, પણુ વહેવા તથા ક્રિયામાં બની આવે તેટલું વહેવારભોજન કરેછે, ને અમારી ન્યાતમાં કાંઇ હકજ નથી તો પરોણા લોકના હીસ્સાનો જવાબ શું લખીએ?

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણુજ નથી તો તેનાં દાપાં વગેરે હકનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તો નથી, ને દક્ષણા તો ક્રિયામાં તેરમે દહાડે બ્રાહ્મણુને જે મળે તે આપે, ને લગનમાં ભાટ તથા બ્રાહ્મણુને છોકરાં પરણ્યાં પછી બીજે દહાડે સવારે જે મળે તે આપેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણીલાવે તેના ઉપર ગામવાળા બરોબર જમણુવાર જમવાનો ચાલ છે, દોહરી જમણુવારનો ચાલ નથી ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ ગામવાળાની બરોબર છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ વાંશીઆ ગરાશીઆ છે પણુ તેનો અમારી ન્યાતઉપર કાંઈ હક તો નથી, પણુ મોટો ટંટો હોય તે વાંશીઆ ચુકાવેછે.

૧૪. અમારે ન્યાતગોર તો નથી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

સલાટ–સોમપુરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૪.

૧. અમો મહાદેવ સોમનાથના સ્થાપિત છઈએ, ને કુળધર્મ તેનો પાળીએ છઈએ, ને ગ્રંથ કાંઈ મુકરર નથી.

---

* આ અંકનો અસલ કાગળ ખોવાઈ ગયલોછે, પણુ હાઇકોર્ટના દફતરમાં નકલછે તે ઉતારેલી છે.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ પટેલને ત્યાં રહેછે, ને તે વાસણ ન્યાતની ઉપજમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને જેને ઘેર ખરચ આવે તે શખસ પટેલને ત્યાંથી વાસણ લઇ જાયછે, ને ન્યાતબાહારિયા શખસને વાસણ આપતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી માટીડા જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી ધરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પીરસનાર બૈરાંને જમાડીને જમેછે, ને મરદના તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતીસાથે નોતરૂં દઈને જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં તથા વહેવારભોજનનાં નોતરાં ધરધણી દેછે, પટેલની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૯. ન્યાતનો હક એ છે જે, લગનમાં વરની પાસે રૂ. ૩ll તથા કન્યાનીપાસે રૂ. ૩), તથા જે શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરે તો રૂ. ૧૦) ન્યાતમાં આપે, તથા છાંડે તો તે શખસ રૂ. ૧૦) ન્યાતમાં આપે, એટલો ન્યાતનો હક મુકરર છે, ને ન્યાતને ન્યાતીભોજન કરાવવું પડેછે તેની વિગત:-

૩ લગનમાં ન્યાત ૩.	૨ અધરણીમાં ન્યાત ૨.
૧ વરને ત્યાં.	૧ પંચમાસીની.
૨ કન્યાને ત્યાં.	૧ અધરણીની.

૧ ક્રિયાના બારમાની ન્યાત ૧, ચોથીઆમાં મળે તો ન્યાત જમાડે, નહીં મળે તો ધરદીઠ દુધ શેર ૧ એક આપે, એ ચાલ છે; એ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે ન્યાતીભોજન કરાવવું પડેછે, ને એ કરતાં વધતી ન્યાત તો પોતાની ખુશીમાં આવે તો જમાડે, ને એ ઉપર લખેલા હકમાં પરોણા લોકનો હીસ્સો પહોંચતો નથી, પણ પરોણાને લાહાણું આપીએ છઇએ.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનું દાપું વરનીપાસે રૂ. ૧) હક છે, તથા કન્યાનીપાસે રૂ. ૧) નો હક છે.

૧૧. ક્રિયાનું લાહાણું જુદું છે, ને લગનના લાહાણામાં પાઘડીદીઠ મુઠી મુઠી સોપારી આપવાનો ચાલ છે.

૧૨. પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, ને જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણીલાવે તે શખસ અહિંયાના શિરસ્તા પ્રમાણે ન્યાત જમાડે, એ ચાલ છે.

૧૩. શેઠનો હક કાંઇ નથી.

૧૪. ન્યાતગોર અમારી ન્યાતમાં નથી.

કાછિયા—સુરતી ક્ષત્રીવંશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક. ૧૦૭.

૧. અમો રામચંદ્રજીના સ્થાપેલા છઇએ, ક્ષત્રીવંશી, ને અમારી જુનાગઢની પેદાશ છે, ને ધર્મ તો પોતાના મતમાં આવે તેવો પાળીએ છઈએ, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત તો એ છે જે, પંચની નજરમાં આવે તેને ઘેર વાસણ રહેછે, ને તે વાસણ પંચની પેદાશમાંથી બનાવીએ છઈએ, ને તે વાસણ ન્યાતમાં જેને ઘેર ખરચ હોય તે લઇ જાયછે, ને પરન્યાતીને[1] વાસણ આપતા નથી, ને એમ કરતાં કોઇ પરન્યાતીને[1] અટકાવ હોય તો પંચની રજા લઈને આપેછે.

૪. ન્યાતીભોજનનાં બંદોબસ્તમાં તો મરદ તથા બૈરાં એકી પંગતે બેસીને જમેછે.

૫. જે પીરસવા રહેછે તે ધરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને તે પીરસનાર પહેલી સુકડી ખાયછે, ને પછી ભાતદાળસાથે જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતનીસાથે ભેળા બેસાડીને જમાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજનમાં તો સઘળી ન્યાતે નોતરાં દેછે, ને વહેવારભોજન એટલે પોતાના વહેવારવાળાને નોતરાં દેછે, ને ન્યાતનાં નોતરાં ગોર દેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં સગાંવાહાલાં દેછે, ને નોતરાં ધરધણીના હુકમથી દેછે.

---

૧. અસલ કાગળમાં "પન્યાતીને" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. ન્યાત જમવાની હોય ને ગોર નોતરાં દે ત્યારે ઘેર ઘેરથી દાણા આપેછે, ને જમાડનાર ધણી સીધું ૧ આપેછે, ને વહેવારનાં નોતરાં ફરે તેને કાંઈ આપતા નથી.

૯. હરેક કામમાં પંચાયતનો હક તો એ છે જે, લગનમાં વરના બાપપાસેથી રૂ. ૦॥ તથા નાતરૂં કરે ત્યારે વરપાસેથી રૂ. ૫] એ હક પંચાયતનો છે, ને હરેક બાબતમાં ન્યાંતીભોજનનું કાંઇ મુકરર નથી, ને પરોણા લોકનો તો જમવાનો હક છે.

૧૦. બીજી ન્યાતઉપર અમારો હક નથી.

૧૧. લગનમાં લાહાણુનો ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણીલાવે તેના ઉપર બમણી જમણવારનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. અમારામાં મોહોલ્લાનો પટેલ મીઠા ગોવન છે, ને તેનો હક પહેલો એકડો કરવાનો છે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિથી ન્યાતગોર અમારામાં બદલાતો નથી, ને તેના હક પ્રમાણે તેને મળ્યા કરેછે.

કાછિયા—સુરતી કણબીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૮.

૧. અમો કાછિયા કળમી, ને કશ્યપ રૂષીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર જે[1] પ્રમાણે છે તે પ્રમાણે ચાલીએ છઈએ, ને જેને જે ધર્મ હોય તે પોતીકો ધર્મ પાળેછે, તે ચાલેછે.

૨. અમારામાં ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી, પણ પંચની મરજી હોય ત્યારે પોતપોતાને ઘેરથી સીધાં લઇને ફાગણવદ ૦) ને દીને હરવરસ ઉજાણી જાય.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, પોતપોતાના ફીરકાના તડના લોકોની મરજીમાં આવેછે ત્યાં વાસણો રહેછે, ને વાસણો પોતાના ફીરકામાં શાદીવગેરે લવાજમોના રૂપીઆ આવેછે તેમાંથી બનેછે; ને લેવા આપવાનો હુકમ જેને ઘેર રહેછે તેનો છે, પણ વાસણ જે શખસને ઘેર રહેછે તે શખસ પોતાના ફીરકાના તડોના લોકોની મરજીપ્રમાણે ચાલેછે, અગર તેની મરજી પ્રમાણે નહીં ચાલે તો તેને પંચ શિક્ષા કરી શકેછે, ને વાસણ તેને ત્યાંથી બીજાને ઘેર મુકેછે.

૪. એ વાતનું કાંઈ મુકરર નથી.

૫. એ વાતનું કાંઈ મુકરર નથી.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળાને વહેવારથી નોતરૂં જાય તો જમે તેમાં કાંઈ અટકાવ નથી.

૭. સમસ્ત ન્યાતીભોજન જમે તેને ન્યાતીભોજન કહેવાય, ને થોડાને જમાડે તેને વહેવારભોજન કહેવાય, ને સમસ્ત ન્યાતનાં નોતરાં તો બ્રાહ્મણ દેછે, ને રજા તો બ્રાહ્મણને પંચની જોઇએ.

૮. જ્યારે સમસ્ત ન્યાત જમેછે ત્યારે નોતરીઆઓ બે છે, ને તેને એવા કામમાં હક તો જમાડનાર પંચના કહ્યાપ્રમાણે આપે (નોતરીઆને), ને પંચના હુકમથી, તે નોતરીઆઓ બે ફરેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક નથી, પણ રાંડેલી બૈરી નાતરૂં કરે તે રૂપીઆ અઢી આપેછે, તથા છાંડેલી બૈરી નાતરૂં કરે તે રૂપીઆ સાડીબાવીશ આપેછે, ને વળી અમદાવાદી છ તડના લોકો રૂપીઆ સાડાબાર લેછે કદીમથી, તથા સુરતીના તડમધ્યેથી શાપોરીઆ ત્રણ તડના લોકો રૂપીઆ સાડાબાર લેછે, તથા કુંવારો મરદ નાતરૂં કરે તે રૂપીઆ બાર આપેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક દાપાં વગેરે જે જે પરછે તે તો આપનારની મરજીપ્રમાણે છે, ને તે ધર્મવાસ્તે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં હજુ સુધી તો લાહાણું થયું નથી તો શું લખીએ ? ને લાહાણું કરે તો તે ધણી મુખત્યાર છે.

૧૨. પરગામથી કન્યા લાવે તેના ઉપર દોહરી જમણવાર લેવાનો ચાલ નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ તો છે નહીં, પણ પટેલ છે, ને તેનો હક તો એ છે જે જ્યારે સમસ્ત ન્યાત જમે ત્યારે ન્યાતથી પહેલો ચાંલ્લો તથા ન્યાતથી પહેલો એકડો થાયછે, ને એથી બીજો હક તો કશો છે નહીં.

---

[1] અસલ કાગળમાં " જે " નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર આઠ છે, પણ પોતપોતાના તડના ગોર છે, પણ એ ન્યાતગોરના કામથી સમસ્ત ન્યાતની અનુમતિવિના બંધ થતા નથી, ને લગન તથા ક્રિયા તથા અધરણી વગેરે હરેક કામમાં પૈસા ત્રણ આપવાનો ચાલછે.

કાછિયા—કણબી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૯

૧. અમો કાછિયા કળમી, કુશન દેવના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર એ છે જે, શિવ તથા વિષ્ણુમાર્ગી છઇએ.

૨. અમારામાં ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી; પણ પંચની ખુશી હોય ત્યારે પોતપોતાને ઘેરથી હરવરસ ફાગણવદ ૦) ને દીને ઉજાણી જાયછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં તડ ૭ અમદાવાદીના છે, ને તેના પટેલ જુદા જુદા છે તે મધ્યે મોખરા પટેલ ગોવંદરામ દયારામ છે, ને હરેક તડના વાસણ હરેક તડના પટેલને ઘેર રહેછે, ને વાસણ વાપરવા આપવામાં પટેલની રજા જોઈએ, ને અગર વાસણ કોઈને નહીં આપ્યાથી ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી, ને હરેક તડનાં પંચના લવાજમમાંથી હરેક તડના વાસણ બનેછે.

૪. ન્યાતીભોજનમાં કાંઈ મુકરર નથી, ને એક પંગતી થઇ યા બે પંગતથી જમે તેમાં કાંઈ મુકરર નથી.

૫. જે પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી રહેછે, ને બૈરીઓમાં તથા માટીડામાં એકજ પીરસનાર છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળાને પરોણાવહેવારથી નોતરૂં જાય તો જમે, તેમાં કાંઈ અટકાવ નથી.

૭. ન્યાતીભોજન જે સમસ્ત ન્યાત કોઈ જમાડે તે ન્યાતીભોજન કહેવાય, ને પોતાના વહેવારનાં નોતરાં દે તો પોતાનો વહેવાર કહેવાય, પણ થોડું હોય ત્યારે પોતાના તડની રજા લઇને કરે, ને બધી ન્યાત જમાડે ત્યારે તેરે તડના પટેલની રજા જોઈએ, ને અગર કોઈ તડનો પટેલ ન આવે તોપણ બીજા તડના પટેલો રજા આપી શકેછે, ને અમદાવાદી તડના પટેલની રજા જોઈએ, ને મોટાં તડના પટેલની તો રજા જોઈએ.

૮. નોતરીઓ કાંઈ મુકરર નથી, જમાડનારની મરજીમાં આવે તેનીસાથે નોતરાં ફેરવેછે, પણ ઉપલા સવાલમાં લખ્યાપ્રમાણે પણ હુકમ પટેલોનો જોઈએ, ને નોતરાં દેનારનો હક આપવામાં ધણી મુખત્યાર છે, તેની મરજીમાં આવે તે આપે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક નથી, પણ લગન હોયછે ત્યારે પંચને ગોળ તથા ટકા અપાય છે, એ રીતે જે નહાના તડમાં લગન હોય તો શેર પા ગોળ ને ટકા ૧૬, ને મોટા તડમાં લગન હોય તો શેર ૧૧ ગોળ ને ટકા ૩૨ પોતપોતાના તડના પટેલને આપેછે, ને જનોઈ તો અમારામાં પેહેરવાનો ચાલ નથી, પણ લગન તથા અધરણી તથા ક્રિયામાં જમણવાર કરવામાં કરનાર ધણી મુખત્યાર છે, પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે કરેછે, ને નહીં કરે તો અટકાવ નહીં.

૧૦. આ સવાલનો જવાબ લખવાની કાંઈ જરૂર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું કોઇએ અમારી જાણમાં કર્યું નથી માટે શાસ્ત્રમાં લખ્યું હોય તે ખરૂં.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પરગામથી કન્યા લાવવાનો તથા આપવાનો ચાલ છે, ને દોહરી જમણવાર કરવાનું તથા એક જમણવારનું[1] કાંઈ મુકરર નથી, તેની સંપત્ત પ્રમાણે કરે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર ૪ છે, પણ પટેલ અમદાવાદીના મોટા પટેલની અનુમતિવના બદલાય નહીં, ને ન્યાતગોરનો હક લગન થાયછે ત્યારે કન્યાનો બાપ પોતાના ગોરને રૂ. ૪) આપેછે, ને વર પોતાના ગોરને રૂ.૩) ત્રણ આપેછે, ને અધરણી હોય ત્યારે અધરણી કરનાર શખસ પોતાના ગોરને રૂ. ૧) આપેછે; ને મોસાળું કરે તેના ગોરને ટકા ૧૬ મોસાળું લેનાર (ટકા ૧૬) આપે ને મોસાળું લે, ન્યાતના[2] ગોરને ટકા ૧૬ મોસાળું કરનાર આપેછે, ને ક્રિયામાં પોતાના ગોરને ઉચકો રૂ. ૪) આપેછે.

---

૧ અસલ કાગળમાં "જમણવાનું" છે.
૨ અસલ કાગળમાં "નારના" છે.

કોળી–તળબદા ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૪.

૧. અમે મહાદેવના સ્થાપિત છઇએ, ને સરવરિયા માનધાતા થઈ ગયા તેથી અમારી ઉત્પત્તી કહેવાયછે, ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ઓચ્છવ કરવાની ચાલ નથી, ને શુદ્રકમળાકર કરીને ગ્રંથ છે તેને આધારે બ્રાહ્મણ ચલાવે, તેના કહ્યા પ્રમાણે આચાર પાળવો, તથા વૃધપરંપરા.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરતા નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણોનો બંદોબસ્ત એ છે જે, ગામનાં લોકો વાસણ બનાવેછે તે વાસણ ગામનો પટેલ પોતીકી ન્યાતનો હોય તેને ત્યાં રહેછે, તે વાસણ ન્યાતીના લોકોઉપર ઉઘરાણું કરી બનાવીએ, ને લઈ જવા સારૂ ન્યાતના પટેલનો હુકમ જોઇએ, ને વાસણ આપવામાં ઉઘરાણું નહીં આપે તેને અટકાવ થાયછે, ને વાસણ નહીં આપ્યાથી ન્યાતબાહાર કહેવાતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઈ બંદોબસ્ત નથી, જેને જેવું બની આવે તેવું કરે, ગોળપાપડી તથા કંસારથી તે દાળભાત સુધી, ને મરદ તથા ઓરત એક પંક્તિએ જુદા જુદા બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહે તે ધણીના કહ્યાથી રહેછે, તે સર્વેને પીરસી જમાડીને જમે, અગર પહેલાં જમીને પીરસે તેનો અટકાવ નથી, ને મરદને તથા બૈરાંને મરદજ પીરસેછે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતીસાથે બેસીને જમવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન તો ગામમાં જેટલાં ઘર હોય તે સઘળાંને નોતરાં મુકે તો ન્યાતીભોજન;ને થોડા ઘર ટાળીને નોતરાં મુકે તો વહેવારભોજન, ને આસપાસ ગામોમાં સગેવાહાલે નોતરાં મુકેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં પોતીકો ગોર દીએ તેમાં પટેલની રજા જોઇએ, ને નોતરાં દેવાની ચાલતો ફલાણાને ત્યાં ફલાણું કારજ ફલાણે દહાડે છે તે ઉપર આવજો એ રીતે ગામનો ધામોટ નોતરાં દે, એવા કામમાં નોતરાં દેનારને દાણા શેર ૫ થી તે શેર ૧૦ સુધી પરગામના આપે.

૯. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા ક્રિયાનાં ભોજન ઉપર ન્યાતીનો હક નથી, જેને જેવું બની આવે તેવું કરે; ને જનોઈ, અધરણીની ચાલ નથી.

૧૦. એ સવાલ અમારી ન્યાતનો નથી, તેનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં કશી તરેહના લાહાણાંની ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તે ઉપર દોહરી જમણવારની ચાલ નથી, ને પરગામવાળા સાથેજ કન્યા આપવા લેવાની ચાલ છે તેનો જુદો બંદોબસ્ત નથી.

૧૩. શેઠપણાનો કાંઈ હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર નથી, ગામનો ધામોટ તેજ ગોર છે,તેનો હક કાંઈ મુકરર નથી, જેને જેવું બની આવે તે આપે, ને તે ધામોટને કોઈ બદલી શકતું નથી.

કોળી–તળબદા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૨.*

૧૩. શેઠપણાનો કશો હક નથી, પણ શેઠને તથા પટેલને ન્યાતની રૈયતમાંથી કોઈ શખસ ગાળ દે યાતેની બીજી હર તરેહથી હુરમત લે તો તે શખસ પંચાયતનો ગુનેહગાર થાય, તેનાઉપર પંચાયતની નજરમાં આવે તેવી શિક્ષા કરેછે.

કોળી–માળવી ભગતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૩.

૧. અમે કબીરજીના સ્થાપિત છઈએ, ને ઠાકોરના નામ લઇએ છઈએ, ને ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ ગોકળાષ્ટમીએ કરીએ છઈએ, ને સૌ સૌને ઘેર કરેછે.

૩. વાસણ નથી તો શું લખીએ?

---

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૨૪ વાળાની સાથે મળેછે તેથી જે કલમ નથી મળતી તેજ માત્ર ઉતારી છે.

૪. જેને મળે તે ન્યાતીભોજન કરાવેછે, તે દાળભાત જમાડેછે; ને બૈરાં તથા મરદ એક પંક્તિએ બેસેછે.

૫. પીરસવા રહે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહે, ને સૌ જમ્યા પછી જમેછે.

૬. જંબુસર તથા વડોદરાવાળાસાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાત આખીને જમાડે તે ન્યાતીભોજન, ને પોતાના વહેવારજવાળાને જમાડે તે વહેવારભોજન, ને નોતરાં તો અમારો કોટવાલ દેછે, ને ઘરધણીના કહ્યાથી દેછે.

૮. અમારો ન્યાતનોજ કોટવાલ છે તે નોતરાં દે ને તેને એક માણસ જમે એટલું રાંધેલું ધાન દાળ આપેછે, એજ હક.

૯. મળે તે ન્યાત જમાડે, કાંઇ મુકરર નથી, ને હક ન્યાતનો કંઇ નથી.

૧૦. બ્રાહ્મણનો હક કાંઇ છે નહીં.

૧૧. લાહાણાં તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. દોહરી જમણવારનો ચાલ નથી, ને જંબુસર તથા વડોદરાની કન્યા લવાય ખરી, પણ તેને કન્યા આપીએ નહીં, પણ તે જો સુરતમાં રહે ને વસે તો તેને આપીએ.

૧૩. શેઠનો કંઇ હક નથી.

૧૪. ન્યાતગોર અસલથી છે તે બદલાય નહીં, ને વહેવા મળે ત્યારે વર કન્યા પરણાવે ત્યારે પૈસા ત્રણ ત્રણ આપેછે, ને તે ગોરનું નામ મયારામ ભટ છે.

કોળી—તળબદા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક. ૨૪૦.

૧. અમારી ન્યાત સુરતી કોળી તળબદાની તેથી દેવી હરસીધનાં સ્થાપિત છઈએ, ને સરવરિયા માનધાતા થઈ ગયા તેથી અમારી ઉત્પત્તી કહેવાયછે, ને શુદ્રકમળાકર કરીને ગ્રંથછે, તેને આધારે ચાલીએ છઈએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, હાલમાં સગરામપરાના જથાના વાસણ પટેલ દુલભરામ દયારામના ઘરમાં રહેછે, ને દુલભરામની નેકીબદીએ પોતાના જથાના મનમાં આવે ત્યાં મુકે, તથા હરીપરાના જથાનાં વાસણ તો પટેલ નથુ જેરામ તથા તેના જથાના લોકોએ મળીને હાલમાં મોરાર ગોકળના ઘરમાં મુક્યાં છે, ને તે વાસણની ઉપજ અમારી ન્યાતમાં જે લોકો બદફેલીથી ચાલે તેનીપાસે પંચનો દંડ લઇને વાસણ બનાવીએ છઇએ, પણ ખરચ કરતાં વધે તેમાંથી; ને વાસણ વાપરવા લઈજવાસારૂ પટેલનો હુકમ જોઇએ, ને કદાપી જે કોઈ બીજા તડમાં જાય તેને વાસણ આપ્યામાં આવે નહીં, ને તે લોક ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં, તથા જે કોઇ મોહોલ્લાનો વહેવાર મેલીને બીજે મોહોલ્લે વહેવાર કરે તેને મોહોલ્લાના લોક વાસણ વાપરવા આપતા નથી, ને મોહોલ્લાના તથા પંચાયતી વાસણ જુદાં જુદાં છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ભોજનનો એ ચાલ છે જે, બૈરાં આગળથી જમેછે ને ત્યાર પછી માટીડા જમેછે, એજ ચાલ છે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલ છે જે, પીરસનાર પોતાની ખુશીથી રહેછે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનાર એકજ છે, ને પીરસનાર પાછલી પંગતે જમેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં પરગામવાળા તથા આસપાસવાળા આવે તે ન્યાતીમાં બેસીને સુખે ભોજન કરે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલ છે કે, સેરી તથા સગાં કરે તે તો વહેવાર કહેવાય, ને બન્ને તડ જમાડે તે તો ન્યાતીભોજન કહેવાયછે, ને ન્યાતીભોજન નોતરાં પટેલની રજાથી ન્યાતગોર ભટ સેવકરામ નંદરામ દેછે, ને મોહોલ્લો જમાડવો હોય તો મોહોલ્લાના પટેલની રજાથી હરકોઇ નોતરાં દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલ છે જે, શુભ કારજનાં નોતરાં પટેલની રજાથી માટીડા દેછે, ને મૈયત ખરચનાં નોતરાં ઉપર લખેલો ન્યાતગોર દેછે, ને ન્યાતગોરને સીધું એક ને રૂ. ૦I આપીએ છઈએ, ને શુભકામવાળા નોતરીઆને રૂ. ૦II૪ આપીએ છઈએ.

૯. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા અધરણીમાં બની આવે તો ખરચ કરે ત્યારે પટેલને રૂ. ૦II તથા

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

રાંધણીઆને રૂ. ૦ાા આપ્યામાં આવેછે, ને મૈયતના ખરચમાં એકલા રાંધણીઆને રૂ. ૦ાા આપેછે, ને એ ખરચ કરવાનું મુકરર નથી, બની આવે તે કરે.

૧૦. એ સવાલ અમારી ન્યાતનો નથી, તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણુંનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામ પરણવા જાય તેનાઉપર દોહરો જમવાનો હક છે, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો અસલથી ચાલ છે, તેની કોઈથી બંધી થઈ શકતી નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતના પટેલનોહક એ છે કે, ઉપલી કલમમાં રૂ. ૦ાા લખ્યોછે તે આપ્યામાં આવેછે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોરને બદલવા ચાહીએ તો સર્વે લોકના એકચિત્તે બદલાય, પણ તેનો હક ઉપર લખ્યોછે તે લઆ કરે, તે બંધ થઈ શકતો નથી, ને બીજો ન્યાતગોર થાય તેનો એ હકઉપર દખલ નહીં, ને એ હક ભટ શેવકરામ નંદરામને પંચસમસ્તે રાજી થઇને કરી આપ્યોછે, ને બીજી બાબતમાં તો જજમાનની ખુશીપ્રમાણે આપે.

ઠાકોર-પરદેશી ડાંગી તડ પહેલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ" અંક ૧૬૩.

૧. અમો ક્ષત્રીવંશી રામચંદ્રજીના સ્થાપિત છઈએ, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે કંઈ પાળવાનો ગ્રંથ કાંઈ મુકરર નથી.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં બંદોબસ્ત તો એ છે જે, વાસણ તો પંચાયતની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં મુકેછે, ને તે વાસણ તો જે શખસ ન્યાતમાં તકસીર કરેથી ન્યાતબાહાર રહે ને તે શખસને ન્યાતના લોક ન્યાતમાં લે તે બાબતમાં દંડ આવે તેમાંથી તથા જે શખસને કાંઈ વારસ ન હોય ને તે મરી જાય ત્યારે પંચના લોક તે માલમાંથી તેની ક્રિયાનો ખરચ કરે ને બાકી જે રહે તેમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને વાસણ તો જેને ઘેર ખરચ હોય તે લઈ જાયછે, ને જે ન્યાતથી ન્યાતબાહાર રહ્યો હોય તેને વાસણ આપવામાં આવતાં નથી.

૪. ન્યાતમાં જમવાનો બંદોબસ્ત એ છે જે, પહેલાં મરદ જમે ને પછી બૈરાં જમેછે, ને કોઈ સાથે જમાડે તો સાથે પણ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે જમાડનાર ઘરધણીનાં કહ્યાથી રહેછે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનાર જુદા નથી, ને તે પીરસનાર બૈરાં તથા મરદ જમીગયા પછી જમેછે.

૬. પરગામથી તથા આસપાસ ગામથી જે પરોણા લોક અમારી ન્યાતમાં આવે તેનેસાથે બેસાડીને જમાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાત જમતી હોય ત્યારે અમારી ન્યાતમાં કોટવાલ નોતરાં દેછે, ને સગાં જમતાં હોય ત્યારે ઘરધણી નોતરાં દેછે, ને કોટવાલ ઘરધણીના કહ્યાથી ફરેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોટવાલ પરસાતનો છે, તે નોતરાં દેછે, ને તેના હક પ્રમાણે તેને મળેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ નથી, પણ લગનમાં વરવાળો ન્યાત ૫ જમાડેછે, તથા કન્યાવાળો લગનને આગલે દહાડે કોહોરતની ન્યાત ૧ જમાડે; ને ક્રિયામાં તો બારમાની ન્યાત ૧ જમાડેછે, એટલી તો કીધાવના ચાલેજ નહીં, બાકી વધારે મળે તો કરેછે.

૧૦. અમારો હક બીજી ન્યાતપર નથી.

૧૧. એનો જવાબ ઉપરની ક્રિયા બાબતની કલમ ૧૧ પ્રમાણે, ને દક્ષણા તો મળે તે પ્રમાણે ગોરને આપેછે.

૧૨. પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, પણ અહિંયાથી જે શખસ પરદેશ પરણવા જાય તે શખસ ન્યાત ૩ ત્રણ પહેલાં અહિંયાથી જમાડીને જાય, ને ન્યાત ૧ એક તે ગામમાં જઇને જમાડે ને તે શખસ પરણી આવ્યા પછી અહિંયા આવીને ન્યાત ૧ જમાડે, ને જે શખસ પરદેશથી અહિંયા પરણવા આવે તે શખસ ન્યાત ૧ જમાડે, એ ચાલ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. પટેલ અમારામાં નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોર તથા કુળગોર એકજ છે, પણ તે ગેરમાર્ગે ચાલે ને ન્યાતના લોકની મરજીમાં આવે તો તેને બદલી શકેછે.

ઠાકોર—પરદેશી ડાંગી તડ બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ" અંક ૧૬૪.*

તેલી—દક્ષણી ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ" અંક ૧૫૩.

૧. અમો શ્રી મહાદેવના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ અમારા જાણ્યામાં નથી.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી મુકરર[1] ન્યાત મળીને કરતા નથી, પણ શ્રાવણ મહીનામાં પહેલા રવીવારને દહાડે દેવીની સ્થાપના કરેછે, ઘેરઘેર પુજેછે.

૩. ન્યાતનાં વાસણ છે નહીં તો શું લખીએ ?

૪. ન્યાતીભોજનમાં પહેલાં મરદ જમેછે, ને પછે બૈરાં જમેછે.

૫. પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પીરસનાર ન્યાત જમી ગયા પછે જમેછે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનાર એક છે.

૬. પરગામવાળા પરોણું ન્યાતમાં બેસીને જમેછે, ને તેની જોડે દીકરી આપ્યા લીધાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજનનો ચાલ છે, ને વહેવારભોજનનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ છે નહીં તો હક શું લખીએ ?

૯. અમારી ન્યાતમાં પંચાયતનો કાંઇ હક નથી, ને લગનમાં કન્યાવાળો ન્યાત ૧ જમાડે છે, ને વરવાળો પણ ન્યાત ૧ જમાડે છે, ને અઘરણીનો ચાલ નથી, ને ક્રિયામાં પણ ન્યાત ૧ જમાડે છે, ને પછી વરશી સુધી બીજી ન્યાતનો ચાલ નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં દાપાં વગર કાંઈ બીજો હક નથી.

૧૧. લાહાણાંનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામ પરણી આવે તેની પાસે દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠપણાનો હક એ છે જે, લગનમાં રૂ. ૧ા આપેછે, ને નાતરૂં કરે તે રૂ. ૧ા પટેલને આપેછે, પાઘડીનો કરીને, ને બાહારવાળો આવેછે નાતરૂં કરવા તે પટેલને પાઘડી રૂ. ૫) ની આપેછે.

૧૪. ન્યાતગોર તથા કુળગોર ભટ પુરણાશંકર છે તેને બદલી શકતા નથી, પણ પંચાયતનું કામ ન કરે તો બીજો કરે.

ખમાર—મોઢનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૯.

૧. ન્યાતીઆચાર બાબતના સવાલ ૧૪ નો જવાબ એ છે જે, અમો શિવશક્તિના સ્થાપિત છઇએ, ને ગ્રંથ કાંઇ મુકરર નથી; ને કુળદેવનો ઓચ્છવ તો ભાદરવા સુદ ૧૪ ને દીવસે તથા ફાગણ વદ ૫) ને દીવસે કરીએ છઇએ, ને સર્વે પંચમાંથી ઉઘરાણું કરીને ઓચ્છવ કરીએ છઇએ, ને હરવરસે ઓચ્છવ કરવામાં પંચાયત મુખત્યાર છે, ને ન્યાતમાં જેને દંડ કરીએ છઇએ તે રૂપિયાનાં વાસણ બનાવીએ છઇએ ને વાસણ મુકવાનું કોઈને ત્યાં મુકરર નથી, જેને ત્યાં વરો આવે તે લઈ જાયછે; બીજું જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર રૂ.૧૦) ન્યાતનો હક છે, તથા દેશાવરનો શહેરમાં આવીને પરણે તેના ઉપર રૂ.૧૦) ન્યાતનો હક છે, તથા શહેરનો કોઇ મરદ શહેરમાં પરણે તેના ઉપર રૂ.૫) ન્યાતનો હક છે, એજ રીત છે.

નામદેવ—દક્ષણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૩.

૧. અમો નામદેવ વંશી, તથા પંડરીનાથ પરમેશ્વરના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળદેવ ખંડેરાવને માનીએ છઈએ, ને બીજો ગ્રંથ નથી.

---

* આ અંકવિષે વિવાહ બાબતમાં ટીકા લખીછે તે જુઓ.

૧. અસલ કાગળમાં "મુકર" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ માગસર શુદ ૬ ને દીવસે ઘેરઘેર કરીએ છઈએ.

૩. વાસણ તો અમારામાં એક તડમાં છે તે વાસણ તેજ તડવાળાનાં છે, એનો ખુલાશો પરચુરણના છઠ્ઠા જવાબમાં લખ્યો છે, સમસ્ત ન્યાતમાં વાસણ છે નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, જમાડનાર ધરધણી પોતે જે બોલાવે ત્યારે ન્યાતના લોક જમવા માંડે છે, ને મરદ તથા બૈરાં એક પંગતે બેસીને જમે છે.

૫. પીરસવા તો પટેલીઆઓ રહેછે, ને તે પીરસનારા તો ઘેર રહેલાનું જમણ મોકલાવીને જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા રહે છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતી સાથે બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, બે દહાડા અગાઉ પટેલીઆ મેળવીને (ને) સોપારી આપે, ને તે સોપારી ચારે તડવાળા લઇને પુછે કે ભોજન શું કરશો ત્યારે ધરધણી પોતીકી મરજી પ્રમાણે કહે તે કબુલ કરીને ઘેર જાય, ને તે સોપારી પોતીકા ટેલીઆને આપે, ને તે ટેલીઆ આગલે દહાડે પોતીકા તડમાં બબે કકડા વહેંચે, ને તેને બીજે દહાડે અણોજે પાડે; ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં ધરધણીની મરજીમાં આવે તેને કહે તે દઈ આવે.

૮. અમારી ન્યાતમાં ચારે તડના ટેલીઆ છે તે નોતરાં દેછે, ને તેનો કશો હક નથી, ને હુકમ તો પટેલીઆઓનો જોઇએ.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક એ છે જે, જે શખસ ન્યાત જમાડે તે શખસ રૂ. ૧) પોતાના તડના પટેલને આપે, તે પોતીકા તડનો છે, તથા જે શખસ પંચાયત મેળવે તે પંચાયતનો ખરચ પાન તમાકુ આપે, તથા જેના ઉપર તકસીર ઠરે તે શખસ રૂ.૧) પંચાયતમાં આપે, ચાંદલાનું દાપું રૂ. ૩).

૧૦. એનો અમારામાં ચાલ નથી.

૧૧. એ અમારામાં ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો ન્યાતનો હક નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. શેઠ અમારામાં નથી, પટેલ છે, તેનો હક કશો નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ગોર બદલતા નથી, ને ગોરનો હક એ છે જે, ન્યાત જમે ત્યારે પોતીકા ગોરને રૂ. ૧) દાપું આપે, ને બીજા ગોરને રૂ.૦ાા આપે, તથા અમારી ન્યાતમાં જેના ધરની કન્યા હોય તેના ગોરનું દાપું વર પાસેથી લે, ને ચાંદલો કરે ત્યારે રૂ.૧) આપે, તથા લગન ચીઠ્ઠીનો રૂ.૧) આપે, તથા પરણે ત્યારે રૂ.૧), તથા વહુવર વદાય કરે ત્યારે રૂ.૧) લે, તથા નાતરૂં કરે ત્યારે કન્યાનો ગોર વરની પાસેથી રૂ. ૨) લે, તથા હરેક બાબતમાં પાન સોપારી વહેંચે ત્યારે સોપારી ૩૫ કન્યાના ગોરને વરવાળો આપે.

ગંધર્વનો જવાબ.

પ્રકાર "બ." અંક ૧૩૩.

૧. અમો નવદુર્ગાના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તો ચારો સંપ્રદાયનો અમારી ન્યાતમાં છે, ને ન્યાતીઆચાર પાળવાનો અસલ[1]

૨. કુળદેવીનો ઓચ્છવ તો આસો મહીનાની નવરાત્રીએ કરીએ છઇએ, તેનો ખરચ પંચમાં ઉઘરાણું કરીને કરીએ છઇએ, ને તે કરવા મુખત્યાર તો પંચ કહે તે આગળ પડીને કરેછે.

૩. અમારી ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જેને ઘેર ન્યાત તથા વહેવાર તથા સગાં જમવાનાં હોય તેને જેટલાં વાસણનો ખપ હોય તેટલાં લઇજાય છે, ને વાસણ પંચની પતીજ આવે તેને ઘેર રહેછે, ને તે વાસણ જેને ઘેર ખરચ હોય તે શખસ દસ્તુર પ્રમાણે આપે, તેમાંથી વાસણ બનાવીએ છઇએ, ને તે વાસણ રાખનાર ધણી તપાસીને આપેછે, ને તેને ઘેર ખરચ થઇ ચુક્યા પછી તપાસીને પાછાં આપી જાયછે, ને ન્યાતનાને તો વાસણ આપવાનો અટકાવ થતો નથી, ને પરન્યાતમાં વાસણ આપવાનો ચાલ નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો તો એ ચાલ છે જે, જે ધણીને ઘેર ખરચ હોય તેને ઘેર કોઇ ધંધાપર ગયો હોય તે

[1] અસલ કાગળમાં વાકય પુરૂ કરેલું નથી, એક લીટી ખાલીજ રાખેલી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

જેવારે આવે તેવારે જમવા જાયછે, ને અગર જમવા નહીં જાય તો તેના ઘરનું વાસણ લઇને આવે ત્યારે તેને જમાડનાર ધણી પીરસીને આપે તે લઇ-જાય છે, ને પુરૂષ તથા બૈરાં એક પંગતે જમે છે.

૫. પીરસવા તો ઘરધણી કહે તે રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનારા એકઠા છે.

૬. જે કોઇ પરગામવાળો આવેછે તેને ઓળખીને ન્યાતનીસાથે બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. બ્રાહ્મણ પાસે નોતરાં દેવડાવે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય, ને ઘરનો આદમી ફરે ત્યારે વહેવાર ભોજન કહેવાયછે, ને અમારી ન્યાતમાં પટેલ નથી તો હુકમની શું જરૂર છે?

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઆમાં ગોર છે, ને તેને જે ન્યાતમાં ભોજન થયું હોય તે પ્રમાણે ગોરને બે સીધાં આપેછે, ને તે ઘરધણીના કહેથી નોતરાં ફરે છે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો તો જમવાનો હક છે, ને લગનમાં વરને ત્યાં ન્યાત ૧, ને વહેવાર તેને ગમે એટલો કરે, તથા કન્યાને ઘેર ન્યાત ૨) એક ગોરવની ને એક જાનની, ને એ શિવાય વહેવાર પોતાને ગમે તેટલો કરે, તથા ઘઘરણીમાં એક ન્યાત ને એક વહેવાર વરવાળો જમાડેછે, તથા જનોઇમાં ન્યાત ૧) જમાડે છે, ને ક્રિયાની ન્યાત તો ક્રિયાબાબતમાં લખેલી છે, ને એ શિવાય બીજી ન્યાત જમાડવાનું મુકરર નથી, ને અગર તે ધણીનો હાથ નહીં પહોંચતો હોય તો ન[1] કરે, ને પરોણાનો જમવાનો હક છે.

૧૦. અમારી ન્યાતનો હક કાંઇએક શ્રાવક વાણીઆ ઉપર છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા તથા લગનમાં કાંઇ લાહાણાંની દસ્તુર નથી, મળે તો કરે છે, તથા દક્ષણાની ચાલ નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેપણ ઉપર-લખેલા પ્રમાણે ન્યાત જમાડે છે, ને પરગામવાળા-સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ પટેલ નથી.

૧. અસલ કાગળમાં " ન " નથી.

૧૪. સર્વે ન્યાતની અનુમતિ એક હોય તો ન્યાતગોર ફરેછે, ને તેને હરેક કામમાં (ન્યાતગોરને) દસ્તુર પ્રમાણે મળે છે.

ભાટ—કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૦૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં ઇષ્ટ દૈવત ચંડીના સ્થાપિત છઈએ, ને કુળધર્મ એ જે શાસ્ત્રનો આધાર તથા બ્રાહ્મણના વાક્ય તથા ક્ષત્રીનો ધર્મ પાળીએ છઈએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવનો ઓચ્છવ એ જે માતાની ઉજાણી તથા હોમ કરાવીએ, ને ઓચ્છવનો ખરચ પોતાના ગામના કુટુંબી એકઠા મળીને કહાડીએ, ને હર વરસ ઓચ્છવ કરીએ, તિથિમાં આઠેમ અથવા ચઉદશ, વારમાં રવીવાર અથવા મંગળવાર લેવો, ને પાંચ જણ મળીને એકને હવને બેસાડવો.

૩. અમારી ન્યાતમાં[1] વાસણનો બંદોબસ્ત એ જે, પોતપોતીકા ગામના પંચ મળીને વાસણ કરાવે ને પંચને સુઝે તેને ત્યાં વાસણ મુકે, તે જેને ત્યાં સારો માઠો ખરચ આવે તે પંચને પુછી વાપરવામાં લાવે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીભોજન જેને જેવું મળે તેવું કરેછે, ને મરદ પહેલાં જમે, ને બૈરાં પછી જમેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં ઘરધણી જેને પીરસવા રાખે તેજ રહે, ને મરદને તથા બૈરાંઓને જમાડયા પછે તે જમે.

૬. પરગામના પરોણા તથા ગામના કુટુંબ સર્વે સાથે બેસીને જમે.

૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવારભોજન તે કુટુંબને જમાડીએ તે, ને ન્યાતીભોજન એ જે ન્યાતીને નોતરાંએ તેડી જમાડીએ, ન્યાતીભોજનનાં તથા વહેવારભોજનનાં તથા વહેવારનાં નોતરાં બ્રાહ્મણ દીએ, ને મુઆનાં નોતરાંની ચીઠ્ઠી પરગામ ઘેડો તથા હરકોઈ નીચ જાત લઇ જાયછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં શુભ અશુભનાં નોતરાં બ્રાહ્મણ પોતીકો ગોર દીએછે, તેને કણ જડેછે, ને નોતરાં ઘરધણીના નામનાં ફરેછે.

૧. અસલ કાગળમાં "ન્યામાં" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. નવમી કલમ લખેલી છે એમાંની અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણ પોતીકો ગોર હોય તેને જે કાંઈ મળે તે યથાશક્તિ આપીએ છઇએ.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાંની ચાલ પૂર્વે હતી, ને હવે તો જેને જે મળે તે કરેછે, ને દક્ષણાની ચાલ નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં અમારી કન્યા બીજે ગામ જાય, ને પરગામની કન્યા અમો લાવીએ, ને તેમાં દોહરી જમણવાર આપ્યાની ચાલ નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠાઈનો અધિકાર છે, તે ન્યાતીમાં કોઇ ગેરમાર્ગે ચાલે તેને શિરસ્તા માફક સજા કરે.

૧૪. અમારી ન્યાતીમાં ન્યાતીગોર કોઇ છે નહીં, ને ગામેગામ જુદા ગોર છે તે માનેલા ગોર છે.

ભાડભુજા—કાયસ્થ વાસુદેવજીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૫.

૧. * * *

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ શ્રાવણ વદ ૯ ને દીવસે સૌ સૌને ઘેર કરીએ છઇએ.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ છે નહીં તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૪. ન્યાતીભોજન જમવાનો ધારો કાંઈ મુકરર નથી, ને મરદ તથા બૈરાં પોતાની મરજીમાં આવે ત્યારે જમે છે.

૫. જે લોક પીરસવા રહે તે ઘરધણીના કહ્યાથી, પોતાની ખુશીથી રહેછે. ને તે પીરસનાર પોતાની મરજીમાં આવે ત્યારે જમે છે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર[૧] એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતનું નોતરૂં દઇને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં તમામ ન્યાતે ઘરધણી સકુટુંબ પરોણા પઇ સાથે દેછે તેથી ન્યાતીભોજન જણાય છે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં પણ ઘરધણી દેછે કે તમારે ત્યાં સર્વે જણને જમવાનું નોતરૂં તેથી વહેવારભોજન છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરાં ઘરધણી દેછે, ને પટેલની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતીભોજન કરાવવું પડેછે, તેની વિગત.—

૨ લગનમાં ન્યાત ૨ જમાડે, ૧ વરવાળો કરે; ૧ કન્યાવાળો જમાડે. ૧ અઘરણીની ન્યાત ૧ જમાડે. ૧ નાતરાંની ન્યાત ૧ જમાડે. ૧ બારમાની ન્યાત ૧ જમાડે. ૧ વરસીની ન્યાત ૧ જમાડે. ૧ વહેવા તોડે તો ન્યાત ૧ જમાડે. એ ઉપર લખેલી ન્યાત ૭ મધ્યેથી કાંઈ શખસને ત્યાં વરો આવે ને ન જમાડે તો તે શખસ ન્યાતનો ગુનેહગાર થાય, ન્યાતના લોક તેને પુછી શકેછે.

૧૦. એનો ચાલ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનાં લાહાણાંનો ચાલ છે, દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠપણાનો હક કાંઇ નથી.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિવના ન્યાતગોર બદલાતો નથી.

ભરવાડનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૮.

૧. અમો માતા કાળીકા દેવીના સ્થાપિત છઇએ.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, પહેલાં મરદ જમેછે, ને પછી બૈરાં જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદના પીરસનાર મરદ છે, ને બૈરાંમાં બૈરાં પીરસેછે, ને તે પીરસનાર છેલ્લી પંગતે બેસીને જમેછે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને જમાડીએ છઇએ.

---

[૧] અસલ કાગળમાં "પઈસનાર" છે.

૭. ન્યાતીભોજનનો નોતરીઓ કોઈ છે નહીં, ને જે ધણી ન્યાત જમાડતો હોય તેનાં સગાંવાહાલાં સમસ્ત ન્યાતને કહેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં ધરધણી દેછે, તેમાં પટેલની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ મુકરર નથી.

૧૦. એનો કાંઇ ચાલ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણુંનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. શેઠ તથા પટેલપણાનો હક કાંઈ નથી.

૧૪. ન્યાતગોર કોઇ મુકરર નથી.

ભરવાડ–ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૮.

૧. અમે કોણ દેવના સ્થાપિત છઇએ તે તો અમે જાણુતા નથી, ને અમારો કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ પણ શો છે તે અમે જાણુતા નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ પણ અમે જાણુતા નથી તો તેની તિથિ વગેરેનો જવાબ શું લખીએ? ને માતાની ઉજાણી વરસમાં બે વાર ગામમાંના સંધા ભરવાડ પાસેથી પૈસા ઉઘરાવીને અમારી ન્યાતનો પટેલ માતાના ધોળાપાસે કરાવે છે.

૩. ન્યાતનાં વાસણુનો બંદોબસ્ત એ છે જે, અમારા પટેલોને ત્યાં રહેછે, ને કજીઆ વગેરેના પંચાયતી દંડના રૂ. આવે તેમાંથી કરાવીએ છઇએ, ને પટેલના હુકમથી લઇ જાય છે, ને પંચાયતી ખરચ નહીં આપે તો તેને વાસણુ આપવાનો અટકાવ થાય છે, ને વાસણુ નહીં આપ્યાથી ન્યાતબાહાર કહેવાય નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, લોકો જેમ આવે તેમ જમેછે, ને સંધા લોકો એકઠા થવાની જરૂર નથી, ને મરદ પહેલાં જમ્યાપછી બૈરીઓ પછવાડે જમે છે.

૫. જે લોકો પીરસવા રહેછે તે ધરધણીના કહ્યાથી રહેછે, તે પીરસનાર મરદ તથા બૈરાં જમ્યાપછી જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસગામવાળા પરોણાને ન્યાતી સાથે જમાડવાનો ચાલ બરાબર છે.

૭. અમારે ન્યાતીભોજનનો ચાલ નથી, અમારાં સગાંવાહાલાં તથા તેના સાથીને જમાડીએ છઇએ, તે વહેવારભોજન કહીએ, એનાં નોતરાંમધ્યે મુવાનાં નોતરાં ઘેડો તથા શુભ કામનાં નોતરાં અમારો ભરવાડ દેછે, ને ન્યાતમાં કજીઓ ન હોય તો પટેલની રજાની જરૂર નથી.

૮. અમારી ન્યાતનો નોતરીઓ ઉપરની કલમ પ્રમાણે છે, પણ તેનો હક તો કાંઇ નથી, પણ મુવાનાં નોતરાં જેને ત્યાં દેવા જાય તે બની આવે તે ઘેડાને આપેછે, ને ધરદીઠ નોતરાં દેછે, તે ધરધણીના હુકમથી ફરેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો કાંઇ હક નથી, ને વહેવામાં બે દહાડા ને ક્રિયામાં બે દહાડા ન્યાત જમાડવાનો ચાલ છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણ નથી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તો નથી, ને દક્ષણા પણ આપ્યાની ચાલ નથી, તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ ન્યાતનો નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપ્યા લેવાનો બંદોબસ્ત ગામવાળા બરોબર છે.

૧૩. અમારી ન્યાતના શેઠ કસબે ઓરપાડના ભરવાડ ગોપાળ ભાણા તથા ગોસાઇ નાના છે, પણ તેનો ન્યાતઉપર કાંઈ હક નથી.

૧૪. અમારે ન્યાતગોર નથી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

ત્રીલોણી–મરેઠા દક્ષણી ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૦.

૧. અમો મહાદેવના સ્થાપેલા છઈએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો કાંઇ જુદો ગ્રંથ મુકરર નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. ઓચ્છવનું કાંઈ મુકરર નથી, ને ખુશીમાં આવે તો ઘેર ઘેરથી લઇને જઈએ છઇએ, અને ત્યાં સર્વે મળીને ખાઇએ છઇએ, એનો કાંઈ મુકરર ધારો નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, પંચની નજરમાં આવે ત્યાં મુકીએ છઈએ, ને પંચની પેદાશમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને ન્યાતબાહારિયા શખસને આપવામાં અટકાવ થાય છે.

૪. ન્યાતીભોજન તે તમામ ન્યાતને નોતરાં, ને વહેવારભોજન તે વહેવારવાળાને દેછે, ને પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી મરદ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી રહેછે, સૌ જમી ગયા પછી જમેછે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનાર એક છે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતી સાથે જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન હોય ત્યારે ટેલીઅણ નોતરાં દેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં પણ ટેલીઅણ દેછે, ને હુકમ તો ઘરધણીનો છે.

૮. નોતરીઆના હકનું કાંઇ મુકરર નથી, પણ જમાડીએ છઈએ.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઈ મુકરર નથી, મળતર પ્રમાણે કરે.

૧૦. બ્રાહ્મણનું કાંઇ મુકરર નહીં, ખુશીમાં આવે તે આપીએ છઇએ.

૧૧. અમારામાં લાહાણું તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી.

*૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર દોહડી જમણવારનો ચાલ નથી.

૧૩. અમારામાં કોઇ શેઠ નથી.

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોર નથી તો બદલાય શું ?

આલિયા–પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૦.

૧. અમો માતા અંબીકાના તથા મહાદેવના સ્થાપેલા છઇએ, ને કુળધર્મ પોતપોતાના ઘરડાઓથી ચાલ્યો આવ્યો હોય તે પ્રમાણે પાળેછે, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો કાંઇ ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. કુળદેવી માતાનો ઓચ્છવ અખાડ શુદ ૧૧ તથા કારતક શુદ ૧૧ સે કરીએ છઈએ, પોતપોતાને ઘેર કરીએ છઇએ.

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, તે વાસણ ન્યાતના પટેલને ત્યાં રહેછે, તે વાસણ પંચાયતમાંથી બનાવીએ છઇએ ને લઇ જવા સારૂ શેઠ રજા આપેછે, ને ન્યાતબાહારિયા શખસને વાસણ આપતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, મરદ પહેલાં જમે છે, ને પછી બૈરાં જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે, ને તે પીરસનાર છેલ્લા જમે છે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને ન્યાતીસાથે જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજન એ જે તમામ ન્યાત જમાડેછે, ને વહેવારભોજન એ છે જે પોતાનાં સગાં જમાડેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં ઘરધણી દેછે, ને ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં હજામ દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ હજામ છે, ને તેને એવા કામમાં જે શખસને ત્યાં ન્યાત જમતી હોય તે શખસ (તેને) જમાડેછે, ને તે નોતરાં ઘરધણીના કહ્યાથી પટેલની રજા લઇને દેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક એ છે જે, લગનમાં ન્યાત ૨) તથા ક્રિયામાં ન્યાત ૧) એ બે બાબતમાં ન્યાતીભોજન કરાવવું પડેછે, એ શિવાય બીજો ન્યાતનો હક નથી.

૧૦. એનો ચાલ નથી.

૧૧. અમારામાં લાહાણાંનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની પાસેથી એક જમણવાર જમવાનો ન્યાતનો હક છે, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવાલેવાનો ચાલ છે.

૧૩. પટેલપણાનો હક પહેલો એકડો કરવાનો છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બદલાતો નથી.

---

* આ સવાલનો જવાબ અસલ કાગળમાં ફાટીગયો છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાંસફોડા–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૩.

૧. અમે બેચરાજી માના થાપેલા છઈએ, ને ગ્રંથ કંઇ નથી, ને પુજા અરચા કરીએ છઇએ, એજ ધર્મ.

૨. આશો શુદ ૧૪ ને દહાડે બેચરાજીનો ઓચ્છવ સૌ સૌને ઘેર થાયછે તો મુખત્યારનું શું લખીએ ?

૩. ન્યાતનાં વાસણ નથી તો શું લખીએ ?

૪. રાતે જમવાનો ચાલ છે, ને દીસે જમાડે તો દીસે પણ જમીએ છઇએ, ને મરદ તથા બૈરાં એકી ઘાલે બેસીએ છઇએ.

૫. ધણીના કહ્યાથી રહે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર જુદા નથી, ને બીજી પંગતે પીરસનાર જમેછે.

૬. રાંદેર તથા સુરતને જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન તે તમામ ન્યાતને જમવા તેડવી, ને વહેવારભોજન તે પોતાનાં વહેવારવાળાંને જમવા તેડવાં.

૮. નોતરીઓ કોઇ નથી, પોતપોતીકા ઘરની આસામી નોતરાં દેછે.

૯. લગનની ન્યાત બે જમાડે, ને અધરણીની ન્યાતી જમાડે, ને ક્રિયાનું બારમું કરે, મળે તો કરે, નહીં મળે તો ન કરે, ને પરગામવાળાને પણ જમાડે.

૧૦. વર કન્યા પરણાવે તે રૂ. ૧। પરણાવનારને આપે.

૧૧. લાહાણાં તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. દોહરી જમણવાર જમવાનો હક નથી, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠ કોઈ નથી તો હકનું શું લખીએ ?

૧૪. ન્યાતગોરજ નથી તો હકનું શું લખીએ ?

વાંસફોડા–દક્ષણી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૬.

૧. અમે ખંડેરાવના સ્થાપિત છઇએ, ને ન્યાતીઆચાર પાળવાનો કાંઇ ગ્રંથ જાણુતા નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ માહા મહીનામાં રવીવારે તથા મંગળવારે કરીએ છઇએ, બીજે ત્રીજે વરસે બની આવે ત્યારે કરીએ છઈએ, નિશ્ચે[1] કરવાનું મુકરર નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ કાંઇ છે નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનમાં ધાન દાળ ખવડાવવાની રીત છે.

૫. ઘરધણીના કહ્યાથી પીરસવા રહેછે, ને પીરસનાર ન્યાત જમી ગયા પછે ઘરધણી સાથે બેસીને જમેછે.

૬. પરગામનો ખપતો હોય તે ન્યાત સાથે જમેછે.

૭. દશ વીશ ઘર બાકી રહે ત્યારે વહેવારભોજન કહીએ, ને કોઇ બાકી ન રહે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય છે.

૮. નોતરીઓ કોઇ મુકરર નથી.

૯. મરનારને ત્રીજે દહાડે ન્યાત ૧ જમાડેછે, લગનમાં વરવાળો ન્યાત ૨ જમાડે છે, ને કન્યાવાળો ન્યાત ૧ જમાડે છે, અધરણીની રીત નથી; પણ છોકરૂં આવ્યા પછે છઠ્ઠીને દહાડે ૧ ન્યાત જમાડેછે, ને કાંઇ હક પંચમાં આપવાનો છે નહીં.

૧૦. ન્યાતગોર તથા કુળગોર એજ છે, ને લગનમાં દાપું રૂ. ૧। વર પાસેથી લેછે, ને કન્યા પાસે રૂ. ०।=, એ શિવાય સીધું એક આપીએ છઈએ, બીજો હક નથી.

૧૧. લાહાણાંનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામ પરણી આવે તેની પાસે દોહરી ન્યાત જમવાનો ચાલ નથી, ને કન્યા લેવા આપવાનો ચાલ છે.

૧૩. શેઠનો કાંઇ હક નથી.

૧૪. ન્યાતગોર બદલાતો નથી.

પખાલી–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૪.

૧. અમે દેવીના સ્થાપિત છઇએ, તથા કુળધર્મ રજપુતનો પાળીએછ; ન્યાતીઆચાર પરબીઆનો છે, ગ્રંથ તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

---

[1] અસલ કાગળમાં "નીશ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. ખરચ તો સુદ ૮ તથા ૧૪ ચૌદસે ઓચ્છવ કરીએછ, ને ખરચ ઘેરે ઘેરથી પોતાની ઓખાદ પ્રમાણે લઈ જવો ને પંચમાં એકઠા બેસીને ખાઇએ, મુખત્યાર પટેલ કહેવડાવે ત્યારે.

૩. વાસણ પટેલને ઘેર રહેછે, ને ઘરડાના[1] બનાવેલાછે, લઇ જવાનો અટકાવ નથી, શાથી જે ન્યાત જમવા જાય તથા વહેવાર જમવા જાય તો અટકાવ નથી, ને વાસણ ખુવે તથા આપે નહીં તો પંચ ન્યાતબાહાર મુકી શકેછે.

૪. જે સર્વે ન્યાતોનો જમવાનો ચાલછે તે પ્રમાણે જમવું, ને' એમાં કોઇ લુચ્ચાઇ કરે તો પંક્તિભોજનમાં નહીં, ને પંચ શિક્ષા કરીને પંક્તિભોજન કરાવે તો કરે, ને બૈરાં પહેલાં જમે, તથા મરદ પછે.

૫. ઘરધણી કહે તથા પટેલ કહે તે પીરસવા રહે, તથા મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર[2] એક છે.

૬. પરોણા તથા ગામવાળાને ન્યાતી બંદોબસ્તમાં એકઠા છે તેને જમાડેછે.

૭. કોઇ ન્યાતનું ઘર બાકી ન રહે તેનું નામ ન્યાતીભોજન, ને કોઇનું ઘર બાકી રહે તેનું નામ વહેવારભોજન, ને ન્યાતનાં નોતરાં ગોર દેછે; વહેવારનાં નોતરાં ઘેરથી દેછે તેથી જણાય, ને રજા પટેલની જોઇએ.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ ગોર છે ને હક સીધાં પાંચ તથા ૦)= પૈસા આપેછે, ને પટેલનો હુકમ જોઇએછ.

૯. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા અઘરણી તથા ક્રિયામાં ન્યાતીભોજન એક દહાડે કરાવેછે, ને મોસાળામાં વહેવારભોજન તેજ દહાડે કરેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણ ઔદીચ સહસ્ર પોતાનો કુળગોર તેજ ન્યાતગોર, તેનું દાપું વહેવાના રૂ. ૫) તથા અઘરણીના રૂ. ૨ાા, તથા ક્રિયાના રૂ. ૫), એ પ્રમાણે આપીએ છઇએ.

૧૧. એનો જવાબ ક્રિયા કલમમાં છે.

૧૨. જે જવાબ આગળની કલમ પ્રમાણે છે.

૧૩. એનો કાંઇ હક નથી, શેઠનો હુકમ જોઈએ.

૧. અસલ કાગળમાં "ધડાના" છે.

૨. અસલ કાગળમાં "પીરસ" છે.

૧૪. ન્યાતગોર બદલાતો નથી તો શું લખીએ? હક તો આગળની કલમ પ્રમાણે છે.

વાઘરીની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૫.

૧. અમે બેહેચરાજીના થાપેલા છઇએ, ને ગ્રંથ કંઇ નથી, ને પુજા અરચા કરીએ છઇએ, એજ ધર્મ.

૨. આશો સુદ ૧૦ ને દીવસે બેહેચરાજીનો ઓચ્છવ સૌ સૌને ઘેર થાય છે તો મુખત્યારનું શું લખીએ ?

૩. અમારામાં વાસણ છે નહીં તો શું લખીએ ?

૪. રાતે જમવા તેડે તો રાતે જમીએ છઇએ, ને દીસે જમવા તેડે તો દીસે જમીએ છઇએ, ને મરદ તથા બૈરાં એકી પંક્તિએ બેસેછે.

૫. ધણીના કહ્યાથી રહે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે, ને તે પીરસનાર બીજી પંગતે બેસીને જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને અમારી ન્યાતનો ઓળખીને જમવા ખાવાનો વહેવાર કરીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજન તે તમામ ન્યાતને જમવા તેડે, ને વહેવારભોજન એ જે, પોતાનાં સગાં વાહાલાંને જમવા તેડે.

૮. અમારામાં નોતરીઓ કોઇ નથી, પોતપોતાનાં ઘરનાં નોતરાં દેછે.

૯. અમારામાં લગન તથા ક્રિયા તથા અઘરણીમાં ન્યાતનો જમવાનો હક કાંઇ મુકરર નથી, જેને મળે તે શખસ જમાડેછે, ને નથી મળતું તે નથી કરતા.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણને માનતા નથી તો હકનું શું લખીએ ?

૧૧. લાહાણું તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. અમારામાં શેઠ કોઇ નથી તો હકનું શું લખીએ ?

૧૪. ન્યાતગોર નથી તો શું લખીએ ?

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પુરબિયા—બખસરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૫૩.*

૩. ન્યાતનાં વાસણ મુકવાનો બંદોબસ્ત એ છે જે, વાસણ ન્યાતની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં મુકે છે, ને તે વાસણ જે શખસ પંચાયતમાં તકસીર કરે ને તે સબબથી તેને ન્યાતબાહાર અથવા પંક્તિબાહાર મુક્યો હોય ને તેનું ન્યાતવાળા મળીને સમાધાન કરીને ન્યાતમાં લે તેવારે તેની પાસેથી દંડના અવેજમાં વાસણ લીધામાં આવે છે; અને કોઈ શખસ ન વારસી મરી જાય ત્યારે તે માલમીલકતમાંથી ન્યાતવાળા શાસ્ત્રપ્રમાણે તેની ક્રિયા કરીને બાકી જે માલ રહે તેમાંથી પંચાયતમાં વાસણ બનાવીએ છઈએ, ને પંચાયતમાં જેને ઘેર ખરચ હોય તે શખસ (તે) જેને ઘેર વાસણ હોય તેને ત્યાંથી વાસણ લઈ જાય, પણ ન્યાતબાહારિયાને તથા પંચાયતમાં જે શખસે તકસીર કરી હોય તેનું જ્યાં લગી પંચાયતના લોક સમાધાન કરે ત્યાંસુધી તેને વાસણ આપ્યામાં આવતાં નથી.

૭. સાદીગમીના કામમાં ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, ને તે ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં ઘરધણીના કહ્યાથી ન્યાતમાં કોટવાલ હોય તે કોટવાલ નોતરાં દેવા ફરે છે, ને એ વગેરે બીજા કામમાં વહેવારભોજન કહેવાય છે, તેનાં નોતરાં ઘરધણી દેછે, ને ન્યાતમાં કાંઈ ટંટો હોય ત્યારે કોટવાલ ઠાકોર વગેરે પંચાયતના ચાર જણાને પુછીને તે રજા આપે ત્યારે ફરે.

૯. અમારામાં ન્યાતનો હક કાંઈ મુકરર નથી, પણ સાદીના કામમાં કન્યાવાળા ન્યાત ૩) તથા વરવાળા ન્યાત ૩ જુમલે જમાડે છે, ને અગર કોઇ અશક્તિવાન હોય તેના સબબથી પોતાની શક્તિ પ્રમાણે એક દહાડો દુધ ભાતના જમણથી ન્યાત જમાડે તો તેને પંચવાળા અથવા તેનો વહેવાઈ હરકત તથા અટકાવ કરી શકતા નથી, ને ક્રિયા બાબતની ન્યાત જમાડવાનું નંબર ૭ ની કલમ ૧૩ મીમાં લખ્યું છે.

૧૦. એનો ચાલ અમારામાં નથી.

૧૩. બીજું ન્યાતોમાં શેઠ પટેલ કહેવાય છે તેજ પ્રમાણે અમારામાં તેને અસલથી ઠાકોર કહીએ છઇએ, ને હાલમાં ઠાકોર હરીશંગ ગુલાબશંગ છે, તે ઠાકોરનો હક ન્યાત જમે ત્યારે પાટલે બેસવાનો તથા જે લાહાણું લાહે તેની પાસે એવડું લાહાણું લેવાનો ચાલ છે.

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોર તથા કુળગોર એકજ છે તેને બદલી શકતા નથી.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૪૦ વાળા સાથે મળેછે, તેથી જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ કલમો માત્ર ઉતારી છે.

પેટી ઘડાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૫.

૧. મહામાયા માતા હીંગલાજના સ્થાપિત છઈએ, ને કુળધર્મ પાળવામાં તો હીંગલાજ પુરાણ સાંભળ્યું છે, ને સુરજવંશી છઇએ, ને યજુરવેદી છઇએ.

૨. સીંધી તડનો ઓચ્છવ માગસર સુદ ૧૪ તથા હાલાઈ તડવાળાનો શ્રાવણ સુદ ૨) તથા દીવેચાનો તથા સોરઠીઆનો અષાડ વદ ૨) નો ઓચ્છવ કરીએ છઇએ, એ સર્વે પોત પોતીકા તડનું ઉઘરાણું કરીને કરેછે, ને પંચ મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતનાં વાસણ પટેલને ઘેર રહેછે, ને પટેલ ન હોય તો ઈતબારીના ઘરમાં રહે, ને ચારે તડનાં વાસણ જુદા જુદા છે, ને હુકમ[1] તો છે નહીં, ને કામ પડે ત્યારે માગીને લઇજાય, ને એવો કંઈ સબબ નથી કે વાસણમાં અટકાવ થતો નથી તો અટકાવવાનું શું લખીએ?

૪. હાલ તો કોઈ શખસ ન્યાત જમાડવાને નીકળ્યો હોય ને ન્યાતનું નામ પાડે, ત્યારે તે શિરસ્તા પ્રમાણે પંચને મેળવે, ને પ્રથમ સીંધી તડના પટેલ તથા હાલાઇ તડના પટેલ તથા દીવેચાના પટેલની તથા સોરઠીઆના પટેલની રજા લઈને ટેલીઆણી પ્રેમકોરને સર્વે પટેલ રજા આપે, ન્યાત મેળવવાની આપે, ત્યારે ટેલીઆણી પ્રેમકોર ન્યાત મેળવે ત્યારે ન્યાત સઘળી મળીને જમવાનો દહાડો મુકરર ઠરાવે, ને ન્યાત જમવાને પહેલે દહાડે ચારે તડના પટેલીઆનાં છોકરાં તથા કારભારી પટેલીઆનાં છોકરાં તથા ટેલીઆણી સર્વે મળીને નોતરાં દઈ આવીને સર્વે જમાડનારને ઘેર નોતરાં દેનાર સર્વેજણને જે જમણ કીધું હોય તે જમાડે, ત્યારે પછી સૌ ઘેર જાય, ફરી

૧. અસલ કાગળમાં "હુમ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બીજે દહાડે સર્વે પંચ મળે ત્યારે પ્રથમ સીંધી તડનાને તીલક થાય, ત્યારપછી હાલાઇ તડનાને તથા દીવેચાને તથા સોરઠીઆને તીલક કરે, ને ત્યારપછી સીંધી તડના બેસીને બ્રાહ્મણોને સીધાં જોખીને આપે, ને આસરે ચાળીશને આસરે સીધાં જોખીને આપે, એ હક સીંધી તડનો છે, ત્યારપછી સઘળી ન્યાત જમણની સુખડી કરે, ત્યારપછે બૈરાં જમે, ને બીજીવાર માટીડા સર્વે ચીજ (મરદ) જમે, ને તેને પાન સુપારીનો હક સીંધી તડના લોકનો છે, ને લાહાણું ન જમવા આવ્યો હોય તેને આપ્યાનો તથા સોપારી આપ્યાનો હક સીંધી તડવાળા સર્વેને આપે, ને આગળ રહીને ઘરધણી પાસે લઇને તેને આપે, ને કોઇ શખસ જમવાને ન આવ્યો હોય તો લાહાણું શેર ૧ નું આપે, ને એ શિરસ્તો કદીમી છે.

૫. પીરસવા રહે તે ધણીના કહ્યાથી રહે, ને રહેવામાં તો પોતાની ખુશી છે, ને પીરસનારની મરજીમાં આવે ત્યારે જમે.

૬. પરોણા ન્યાતના આવે તો તેને ઓળખીને જમાડીએ છૈએ.

૭. કોઇ શખસ ન્યાતીભોજન કરાવે ત્યારે ન્યાતનાં તથા તડનાં નોતરાં દેછે, ને ન્યાતીનું નામ પાડતો નથી, ત્યારપછી વહેવારનું નામ કરેછે, ને નોતરાં દેછે તે ઉપર પટેલનો તથા ટેલીઆણી તથા બીજા લોકોનો અટકાવ નથી, તથા લાહાણાંનો કંઇ હક નથી, બીજું કોઇ ચારે તડમાં જે પોતાના તડનું નામ પાડીને જમાડે, ને કોઇ જમવા ન આવે તો તેને શેર ૧) નું જમણ આપીએ છઇએ, પણ સીંધી તડ જમે એકલું તથા હાલાઇ તડ જમે એકલું તો આપે, ને પાનસોપારી આપ્યાનો હક પોતપોતીકા તડના પટેલનો છે, ને એ અમારો કદીમી શિરસ્તો છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં ટેલીઆણીનો હક છે કે, એક તડ જમે તેનાં નોતરાં દે ત્યારે રૂ. ૦ાા ને જમણ શેર ૨ાા, ને અગર ચારે તડ જમાડે ને તેનાં નોતરાં દે ત્યારે રૂ. ૨) ને જમણ શેર ૧૦) આપેછે, ને હુકમની વાત (કલમ) ૪ થી કલમમાં દાખલ છે.

૯. હરેક વાતમાં પોતપોતીકી ખુશી, ને મળતર પ્રમાણે કરે, ને ન્યાતનું કંઇ જોર નથી.

૧૦. દાપાંનો હક કોઈ ન્યાત ઉપર નથી.

૧૧. લાહાણાંનો તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામવાળાને આપવા લેવાનો ચાલછે, પણ બીજો કંઇ હક નથી.

૧૩. શેઠપણાનો હક નથી.

૧૪. ન્યાતગોર તથા કુળગોર બદલાતો નથી.

બંધારા—નાગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૬.*

૧. અમો કાળીકાના સ્થાપિત છઈએ, ને ધર્મ વૈષ્ણવી પાળીએ છઈએ, ને અમારામાં જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવીનો ઓચ્છવ આસો સુદ ૧૪ સે વરશોવરશ કરીએ છઇએ, ને તેનો ખરચ ઘેરે ઘેરથી સીધાં લઈને હરેક વાડીમાં જુદા જુદા રાંધી જમીએ છઇએ, ને ૭ ખુમનો પટેલ તથા આસામીઓ રૂ. ૦ાા અડધો આપે છે, ને તેમાંથી તેજ વાડીમાં માતાનો હવન કરીએ છઇએ, ને પછી ૭ ખુમનો પટેલ તથા રૂ. ૦ાા આપેલી આસામી આવે તેની મદારત કરીએ છઈએ, ને જે કોઈ અમારા ગળીઆરાનો કીસબ કરવા ચાહે તે ૭ ખુમના લોકોને ઉજાણી આપે, ને પછી ગળીઆરાનો કીસબ કરેછે.

૩. ન્યાતનાં વાસણ ભટ મુળજી ગોરને ઘેર રહેછે, ને તે પંચની ઉપજમાંથી બનાવ્યાં છે, ને ન્યાતના લોકને ઘેર ખરચ આવે ત્યારે જે વાસણ જોઈએ તે[1](ત્યારે) ગોર મુળજી ભટને ત્યાંથી લઈ જાય ને ખરચ થઈ ચુક્યો એટલે તુરત મુકી જાયછે, ને ભટનું કોઈ પાસે લેહેણું હોય તે ભટને રાજી કરીને વાસણ લઈ જાય છે.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, આગલે દહાડે ખરચ કરનાર ઘરધણી સોપારી લઈને પટેલને ઘેર આવે ને પછી પટેલ પંચાયતની પેડીમાં પાંચ જણને બોલાવી વિચાર કરીને ન્યાતગોરને સોપારી વહેંચવાની રજા આપે એટલે ન્યાત બીજે દહાડે જમવી સહી થઇ ને જમે તે દહાડે અણોજા પાળેછે, ને ગોર તેડાં કરે ત્યારપછી પહેલાં બૈરાંની પંગત જમેછે, ત્યારપછે મરદની જમવાની વખત થઇ એટલે ઘરધણી પાણીનો લોટો લઇને જાય, ને તેમાં પટેલ

* આ અંકવાળાની જાતના કેટલાએકે આ જુવાબની વીરૂધ વાંધો લઈ તેના તફાવતનો ફરીથી જુવાબ આપેલો છે, તે અંક ૨૩૬ માં દાખલ છે.

[1] અસલ કાગળમાં "તે" નથી.

આંગળી બોળે એટલે સર્વે લોકોની પંગત ભરાય છે, ને સર્વેને પીરસી રહ્યા પછી રસોઈનો કરનાર જે બોલાવે એટલે સર્વે જમવા માંડેછે, ને મીઠાઈ જમી રહ્યા પછી ખરચ કરનાર ધરધણી ગોરને બોલાવીને રૂ. ૦ાા ની પાઘડી બંધાવે છે, ને ત્યારપછી ધરધણી પરશાદી પીરસેછે, ને ત્યારપછી દાળભાત કહાડે છે, ને હરેક શુભ કારજની ન્યાત જમાડે ત્યારે ખરચ કરનાર ધરધણી ફુલનો પંખો કરાવીને ન્યાતનાં બૈરાંને બૈરી વા લાખેછે ને મરદને મરદ વા લાખેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ધરધણી રાખે તે રેહેછે, ને બૈરાં તથા મરદ ઉઠી ગયા પછી પીરસનાર જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતની જોડે જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. ન્યાતીભોજન ધરધણીને ગમે તે કરેછે, ને વહેવારભોજન જેને ગમે તે કરેછે, તથા ન્યાતનાં નોતરાં ગોર સોપારી આપેછે એ ન્યાતનાં નોતરાં, તથા વહેવારભોજનનાં નોતરાં ધરધણી ગમે તેની પાસે દેવાડેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ ન્યાતગોર મુળજી ભટ છે તેનો નોતરાં દીધામાં એ હક છે જે રૂ.૦ાા રોકડો પાઘડીનો કલમ ૪ માં લખેલી વખતે આપેછે, તથા સીધાં પાંચ આપે, તથા રૂ. ૨) માસ્તાનના આપે, જુમલે રૂ. ૨ાા થયા તે આપે, તથા એક દહાડે બે વખત ન્યાત જમે બપોરે તથા સાંજે ત્યારે રૂ. ૧) ની પાઘડી મુળજી ભટને બંધાવેછે, નહીંતો ઉપર લખ્યા પ્રમાણે પાઘડી બંધાવેછે.

૯. હરેક કામમાં પોતાની ખુશી પ્રમાણે કરે, ન્યાત જમાડવાનું કાંઈ મુકરર નથી, જમાડે તો પોતાની ખુશી.

૧૦. એ સવાલનો અમારામાં ચાલ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું મળે તો વહેંચે, નહીં મળે તો કાંઇ નહીં.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવેછે તેના ઉપર જુદો શિરસ્તો નથી, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો એ બંદોબસ્ત છે જે, પરગામવાળા પોતીકા ગામનો ચાલ લેછે, ને અમે અમારા ચાલ પ્રમાણે રીત લઈએ છઇએ, ને પલ્લું તો બોલતાં અને તે પ્રમાણે લે આપેછે.

૧૩. શેઠ અમારામાં નથી, ને પટેલીઆ છે તેનો કાંઇ હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બદલાય નહીં, ને હરેક કામમાં ન્યાતગોરનો હક એ છે જે, વહેવાના ચાંદલાની વખત વરપાસેથી પૈસા ૦) ૯ તથા કન્યાપાસેથી પૈસા ૦) ૭ સાત તથા ન્યાત જમે ત્યારે રૂ. ૦ાા ને પાંચ સીધાં આપેછે, તથા રૂ. ૨) માસ્તાનની ન્યાતના, જુમલે રૂ. ૨ાા નો, ને કદાપી ઉભી ન્યાત બપોરે તથા સાંજે જમાડે તો જુમલે રૂ. ૩) આપે, ને સીધાં પાંચ પણ આપે, તથા લગનમાં વરપાસેથી રૂ. ૧) દાપાંનો તથા પહેલી થાળીમાં પૈસા લાખેછે તે કુળગોર લેછે, ને બીજી વખત થાળીમાં પૈસા લાખેછે તે ન્યાતગોર લેછે, તથા વરશ વીત્યા પછી નાતરૂં કરે તો રૂ. ૧) આપેછે, ને વરશ દહાડાની અંદર કરે તો રૂ. ૨) આપેછે, તથા સમસ્ત ન્યાતની જેટલી ઉજાણી પરે ત્યારે રૂ. ૦ાા આપે, તથા કુળદેવી કાળકાનો હવન કરીને ઉજાણી કરેછે ત્યારે રૂ. ૧) ને ધોતીઉં ૧ આપેછે.

બંધારા—નાગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૬.*

૩. ન્યાતનાં વાસણ પંચની નજરમાં આવે તેને ઘેર મુકેછે, ને તે પંચની ઉપજમાંથી બનાવ્યાં છે, ને ન્યાતના લોકને ઘેર ખરખરચ આવે ત્યારે વાસણ લઈ જાયછે, કોઇથી અટકાવ થઈ શકતો નથી, ને ખરચ થઈ ચુક્યો એટલે તુરત મુકી જાયછે.

૧૪. ન્યાતગોર સર્વે ન્યાતની અનુમતિથી બદલવા ચાહે તો બદલાઈ શકેછે, ને હરેક કામમાં ન્યાતગોરનો હક એ છે જે, વહેવાના ચાલ્લાંની વખત વર પાસેથી પૈસા ૯ તથા કન્યાપાસે પૈસા ૭ તથા ન્યાત જમે ત્યારે રૂ. ૦ાા ને પાંચ સીધાં આપેછે, તથા રૂ. ૨) માસ્તાનની ન્યાતના જુમલે રૂ. ૨ાા આપેછે, ને કદાપી ઉભી ન્યાત બપોર તથા સાંજે જમાડે તો જુમલે રૂ. ૩) આપે, ને સીધાં ૫) પણ આપે તથા લગનમાં વરપાસેથી રૂ. ૧) દાપાંનો, તથા પહેલી થાળીમાં પૈસા

* વિવાહ બાબતમાં આ અંકવાળાવિશે ટીકા લખીછે તે જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

નાખેછે તે કુળગોર લેછે; ને બીજી વખત થાળીમાં પૈસા નાખેછે તે ન્યાતગોર લેછે, તથા વરશ વીત્યા પછે નાતરૂં કરે તો રૂ. ૧) આપેછે, ને વરશ દહાડાની અંદર કરે તોપણ રૂ. ૧) આપેછે, તથા સમસ્ત ન્યાતની જેટલી ઉજાણી કરે ત્યારે રૂ. ૦ાા આપે, તથા કુળદેવી કાળકાનો હવન કરીને ઉજાણી કરે ત્યારે રૂ. ૧) ને ધોતીઉં ૧) આપેછે.

પરદેશી-બખસરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૦.

૧. અમો ક્ષત્રી વંશી રામચંદ્રના સ્થાપેલા છઇએ, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો કાંઇ ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ મુકવાનો બંદોબસ્ત એ છે જે, વાસણ તો ન્યાતની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં મુકેછે, ને તે વાસણ તો જે શખસ ન્યાતમાં તકસીર કરે ને ન્યાતબાહાર રહે ને તે શખસને ન્યાતવાળા ન્યાતમાં લે ત્યારે તેની પાસેથી વાસણ લીધામાં આવેછે, તથા કોઇ શખસ મરી જાય ને તેને વારસ કોઇ ન હોય તો તેની માલમીલકતમાંથી વાસણ બનાવીએ છઇએ, ને વાસણ તો જેને ઘેર ખરચ હોય તે લઈ જાયછે, ને ન્યાતમાં હરેક બાબતના ટંટા હોય ત્યારે વાસણ આપવામાં અટકાવ થાય છે, ને તે ટંટાનું સમાધાન થયા પછી વાસણ અપાય છે.

૪. ન્યાતીભોજનના બંદોબસ્તમાં એ છે જે, પહેલા મરદ જમે, ને પછી બૈરાં જમેછે, કોઈ સાથે જમાડે તો સાથે પણ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે જમાડનાર ધરણીના કહ્યાથી રહેછે, ને બૈરાંના તથા મરદના પીરસનાર જુદા નથી, ને તે પીરસનાર મરદ તથા બૈરાં જમી ગયા પછી જમેછે.

૬. પરગામથી તથા આગળ પાછળના ગામથી જે પરોણા લોક અમારી ન્યાતના આવે તેને સાથે બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજન હોય ત્યારે અમારી ન્યાતમાં કોટવાલ નોતરાં દેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં ધરધણી દેછે, ને કોટવાલ ઘરધણીના કહ્યાથી ફરેછે, ને ન્યાતમાં કંઇ ટંટો હોય તો પંચાયતમાં ચાર જણને પુછીને ફરે.

૮. અમારામાં નોતરીઓ કોટવાલ પરન્યાતનો છે, તે નોતરાં દેછે, ને તેના હક પ્રમાણે તેને મળેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ નથી, પણ સગાઈ કરે ને ચાંદલા થાય ત્યારે વરવાળો ૧ ન્યાત તથા કન્યાવાળો ન્યાત ૧ જમાડે, ત્યારપછી લગન કરે ત્યારે કન્યાવાળા ન્યાત ત્રણ તથા વરવાળા ન્યાત ૪ જમાડે, તથા ક્રિયામાં ન્યાત ૪ જમાડે, એ ચાલ છે; ને પરોણાનો તો હક તે અવસરઉપર આવી પહોંચે તો જમવાનો છે.

૧૦. અમારો હક બીજી ન્યાતપર નથી.

૧૧. ક્રિયાનું લાહાણું તો ક્રિયા બાબતમાં લખ્યું છે, ને લગનનાં લાહાણુંમાં તો કળીનો લાડવો શેર ૦ાા ને આશરે ઘરદીઠ આપેછે.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તે સુરતમાં ન્યાત ૧ જમાડે, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. શેઠ કોઈ અમારામાં નથી, ને પટેલનો હક તો એ છે જે, ન્યાત જમે ત્યારે પાટલે બેસવાનો, તથા જે ન્યાતમાં લેહેણું લાહે તેની પાસેથી દોહરૂં લાહાણું લેવાનો હક છે.

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોર તથા કુળગોર એક છે તે બદલાતો નથી.

ઠાકોર-પરદેશી લોધાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૧.

૧. અમો રામચંદ્રજીના સ્થાપિત છઈએ, ને ન્યાતીઆચાર વગેરે કાંઈ પાળવાનો ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં તો બંદોબસ્ત એ છે જે, વાસણ તો પંચાયતની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં મુકેછે, ને તે વાસણ તો જે શખસ ન્યાતમાં તકસીર કરે તેથી ન્યાતબાહાર રહે, ને તે શખસને ન્યાતના લોક ન્યાતમાં લે તે બાબતમાં દંડ આવે તેમાંથી, તથા જે શખસને કોઇ વારસ ન હોય ને તે મરી જાય

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ત્યારે પંચના લોક તે માલમાંથી તેની ક્રિયાનો ખરચ કરે, ને બાકી જે રહે તેમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને વાસણુ તો જેને ઘેર ખરચ હોય તે લઈજાયછે, ને જે ન્યાતથી ન્યાતબાહાર રહ્યો હોય તેને વાસણુ આપવામાં આવતાં નથી.

૪. જમવાનો બંદોબસ્ત એ છે જે, મરદ એકલા બેસીને જમેછે, ને બૈરાં મરદસાથે પણ બેસીને જમેછે, એ ચાલ છે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે, ને પીરસનાર મરદ તથા બૈરાંની પછી જમે.

૬. પરગામથી તથા આસપાસ ગામથી જે પરોણા લોક અમારી ન્યાતમાંના આવે તેને સાથે બેસાડીને જમાડીએ છઈએ.

૭. અમારી ન્યાતમાં કોટવાલનો ચાલ નથી, ઘરધણી પોતાનાં સગાંને મોકલે તે નોતરાં દેવા જાયછે, ન્યાત જમે તથા સગાં જમે ત્યારે પણ ન્યાતનાં નોતરાં દેવા જાયછે, એજ ચાલ છે.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૭ પ્રમાણે, ને જે નોતરાં દેવા જાયછે તેને કાંઇ હક મળતો નથી.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ નથી, પણ લગનમાં વરવાળો ન્યાત ૫) જમાડેછે, તથા કન્યાવાળો લગનને આગલે દહાડે કોહોરતની ન્યાત ૧) જમાડે, ને ક્રિયામાં તો બારમાની ન્યાત ૧ જમાડેછે, એટલી તો કર્યાવના ચાલેજ નહીં, બાકી વધારે મળે તો કરેછે.

૧૦. અમારો હક બીજી ન્યાતપર છે નહીં.

૧૧. એનો જવાબ ઉપરની ક્રિયા બાબતની કલમ ૧૧ પ્રમાણે, ને દક્ષણા તો મળે તે પ્રમાણે ગોરને આપેછે.

૧૨. પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, પણ જ્યાં જઇને કન્યા પરણાવેછે ત્યાંજ ન્યાત જમાડેછે, શાથી જે અમ લોકની બાવન બરાડમાં વસ્તી ઘણી છે, તેથી દૂર પલ્લેથી જ્યાં પરણે ત્યાં જમાડેછે.

૧૨. પટેલ અમારામાં નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોર તથા કુળગોર એકજ છે; પણ તે ગેરમાર્ગે ચાલે, ને ન્યાતના લોકની મરજીમાં આવે તો તેને બદલી શકેછે.

પરદેશી-બુનકરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૨.

૧. અમો બાવાનંદના બાપ રૂષીના સ્થાપિત છઇએ, ને હાલમાં તે રૂષીનું નામ યાદ નથી, ને સેવા તો સર્વે દેવની કરીએ છઇએ, ને તેનો ગ્રંથ કાંઇ નથી.

૨. અમારામાં સર્વેની કુળદેવી જુદી છે ને તેની પુજા વરસમાં ચાર વાર કરેછે ને કોઇ બીજી ત્રીજી પેઢીએ ચક્રપુજા કરેછે તેવારે તમામ ન્યાતને જમાડેછે, ને કોઇ ચક્રપુજા ન કરે તો તેનો કાંઇ અટકાવ નથી, ને હરવરસ ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, ન્યાતમાં ઉઘરાણું કરીને વાસણ બનાવેલાં છે, ને તે વાસણ પટેલ જગંનાથ માનસીંગને ત્યાં રહેછે, ને તે વાસણ ભાંગે તુટે ત્યારે ન્યાતના લોક મળીને બનાવેછે, ને તે વાસણ જેને ઘેર ખરચ હોય તે પટેલને ઘેરથી લઇ જાય છે, ને જ્યારે ખરચ કરી રહે ત્યારે પાછાં પટેલને ઘેર આપી જાય છે, ને તે વાસણ આપવામાં પટેલનો હુકમ છે, ને ન્યાતબાહારિયાને વાસણ આપતા નથી.

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે જે, પહેલાં મરદ જમેછે ને પછી બૈરાં જમેછે.

૫. જે પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે, ને સર્વે જમી ગયા પછી પીરસનાર જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણા આવે તો ન્યાતનો ઓળખીને તેને ન્યાતમાં જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. ન્યાતભોજન તે સર્વે ન્યાતમાં નોતરાં દે તેનું નામ ન્યાતીભોજન કહેવાય છે, ને વહેવારભોજન તે સગાં વાહાલાંને માંહોમાંહે ખવડાવવાનો વહેવાર હોય તેનું નામ વહેવારભોજન કહેવાય છે, ને ન્યાતનાં નોતરાં **શતવાશો** કહેતાં જમાઇ હોય તે દેછે, ને વહેવારનાં તો ઘરધણી દેછે, ને પટેલની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારામાં નોતરીઓ શતવાશો છે, ને તેને પૈસા બે ખરચ કરનાર આપેછે.

૯. લગનમાં ન્યાત ૩ કરેછે, ને અધરણી કરવાનો તો ચાલ નથી, પણ જેટલીવાર છોકરાં આવે તેટલી વાર તેની છઠ્ઠીને દહાડે ન્યાત ૧ જમાડે, અગર છઠ્ઠીની ન્યાત કોઇને જમાડવાની નહિ મળે તો તેનો કાંઇ અટકાવ નથી, તથા ક્રિયામાં ત્રીજે દહાડે ન્યાત ૧ રાત્રે જમાડે, ને પરોણા તો હાજર હોય તો જમે.

૧૦. અમારી ન્યાત ઉપર બ્રાહ્મણનાં દાપાંનો હક નથી, પોતાની ખુશી પડે તે બ્રાહ્મણને બોલાવીને લગનનું મુહુર્ત દેખાડે, ને તેને મળે તે આપે.

૧૧. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેને દોહરી જમણવાર જમાડયાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૨. લાહાણાં આપવાનો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠપણાનો હક કંઇ નથી, પણ એકડો પહેલો કરે.

૧૪. ન્યાતગોર કોઇ નથી.

પરદેશી–શ્રી બાસ્તાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૭.

૧. અમો મહાદેવના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો કાંઈ ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. ઓચ્છવનું કાંઇ મુકરર નથી, ને ખુશીમાં આવે તો ઘેર ઘેરથી લઇ જાય, ને ત્યાં સર્વે મળીને ખાઇએ છઈએ, ને એનો કાંઈ ધારો નથી.

૩. અમારામાં વાસણ પંચાયતી નથી.

૪. ન્યાતીભોજન તે તમામ ન્યાતને નોતરાં તથા વહેવારવાળાને પણ નોતરાં દેછે, ને પહેલાં મરદ જમેછે, ને પછે બૈરાં જમેછે.

૫. અમારામાં બ્રાહ્મણ પીરસેછે, ને બૈરાંને પણ બ્રાહ્મણ પીરસેછે.

૬. અમારામાં પરગામવાળા સાથે જમાડવાનો વહેવાર હોય તો જમાડેછે.

૭. ન્યાતભોજન તે પોતાની ન્યાતના, ને વહેવારભોજન તે બીજી ન્યાતના, ને ન્યાતનાં તથા વહેવારનાં નોતરાં તો નાઉ દેછે, ને ધરધણીની રજાથી ફરે ને પટેલ તો છે નહીં.

૮. નોતરીઆના હકનું કાંઈ મુકરર નથી, પણ જમાડીએ ને મળે તો આનો બે આના આપીએ, નહીંતો જમીને જાય.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઈ મુકરર નથી, મળે તો જમાડે, નહીંતો કાંઈ નહીં.

૧૦ અમારામાં બીજી ન્યાતપર હક નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાં તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર બેવડી જમણવાર લેવાનો ચાલ નથી, ને પરગામનો અહિંયા રહે તો કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. અમારામાં શેઠ નથી.

૧૪. અમારામાં ન્યાતગોરનું મુકરર નથી કે આજ ગોર, જેને જે માને તે ખરો.

ભંડારીની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ" અંક ૧૧૫.

૧. અમો માતા ભવાનીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો ગ્રંથ કાંઇ અમારામાં નથી.

૨. કુળદેવી માતા ભવાનીનો ઓચ્છવ વરસમાં એક દહાડો રવીવારે તથા મંગળવારે કરીએ છઈએ, ને તેનો ખરચ ન્યાતમાં ઉઘરાણું કરીને પેદા કરીએ છઈએ, ને ઓચ્છવ કરવામાં મુખત્યાર પટેલ છે.

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, તે વાસણ ન્યાતના પટેલને ઘેર રહેછે ને તે વાસણ ન્યાતની ઉપજમાંથી બનાવીએ છઈએ, ને પંચાયતમાં જેને ઘેર ખરચ આવે તે શખસ પટેલને ત્યાંથી વાસણ લઇ આવેછે, ને જે ન્યાતબાહાર હોય તેને વાસણ આપવાનો ચાલ નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી માટીડા જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ધરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને તે પીરસનાર ન્યાતના માટીડા જમી ગયા પછી જમેછે, ને માટીડાના ને બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને અમારી ન્યાતનો ઓળખીને તેને પાસે બેસાડીને જમાડીએ છઈએ.

૭. જે શખસ ન્યાત જમાડે તથા સગાં જમાડે તેનાં નોતરાં ઘરધણી દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઇ નથી, ઘરધણી નોતરાં દેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ મુકરર નથી, પોતપોતાના મળતર પ્રમાણે ન્યાત જમાડેછે.

૧૦. અમારી ન્યાત ઉપર ન્યાતગોરનો હક કાંઇ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની મળતર પ્રમાણે આપેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણુંનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે, દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠ અમારામાં નથી, ને પટેલ છે તેનો હક તો પહેલો એકડો કરવાનો છે.

૧૪. સર્વે લોકની મરજીથી અમારામાં ન્યાતગોર બદલાતો નથી.

ધામલા—ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૩.

૧. અમો કોના બનાવેલા છઇએ તે કાંઈ અમને ખબર નથી.

૨. કુળદેવના ઓચ્છવનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ તો અમારા ઘરડાઓ બનાવી ગયા છે, ને તે વાસણ તુટે ભાંગે ત્યારે ન્યાતમાં ઘરોઘરથી ઉઘરાવીને દુરસ્ત કરાવીએ છઇએ, ને જેનું બંધીઆર ઘર હોય તેને ઘેર મેલીએ છઈએ, ને જેને ઘેર ખરચ હોય તેને વાપરવા આપીએ છઈએ.

૪. જમવાનો બંદોબસ્ત એ છે જે, એક થાળીમાં પાંચ સાત એકઠા બેસીને જમીએ છઇએ એ પ્રમાણે બૈરે બૈરાં એકઠાં બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને સૌ જમીગયા પછે તે પીરસનાર જમેછે, ને મરદ બૈરાંના પીરસનારા એકઠા છે.

૬. પરોણાને સાથે બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. અમારા થોડા માણસ છે, વાસ્તે કોઇ વહેવાર જમાડતું નથી, ન્યાત જમાડેછે, ને નોતરાં ઘરધણી કહેછે તેજ દેછે.

૮. અમારામાં નોતરીઓ કોઇ નથી, ને તેનો હક પણ નથી.

૯. હરેક બાબતમાં ન્યાત જમાડવાનું મુકરર નથી, ને મળે તો પાંચ શેર ચોખા રાંધીને ખવડાવેછે.

૧૦. કોઇઉપર અમારો હક નથી.

૧૧. લાહાણુંનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની ખુશીમાં આવે તો જમાડે છે, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. પટેલનો હક કાંઇ નથી.

૧૪. અમારામાં ગોર છે તે બદલાતો નથી.

રાવળિયા—રાજભરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૪.

૧. અમે આધ્યનાથ રાવળ જોગીના સ્થાપિત છઇએ, ને ચાંદરાત બીજને દીને પંચને ત્યાં વારા પરતી જોતની પુજા થાયછે, ત્યાં તમામ પંચના લોક જાયછે, એ અમારો ધર્મ છે, ને તેને ચાંદરાતનો પાટ કહેછે.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરતા નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ છે, ને તે વાસણ પટેલ હરીભાઇ કેશવજીને ત્યાં રહેછે, ને પંચાયતની પેદાશમાંથી બનાવીએ છઈએ, ને જે ન્યાતબાહાર હોય તેને વાસણ ન અપાય, બાકી સઘળાને અપાય છે.

૪. રાતે જમવાનો ચાલ છે, ને એક પંક્તિએ જમીએ છઇએ.

૫. ઘરધણીના કહ્યાથી રહે, ને ન્યાત જમી ગયા પછે જમે.

૬. પરગામવાળા પરોણા આવે તેને ન્યાતસાથે જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. તમામ ન્યાતને નોતરાં દે તે ન્યાતીભોજન, ને પોતાનાં સગાં વહેવારવાળાને જમાડે તે વહેવારભોજન, ને નોતરાં ઘરધણીનાં સગાં દેછે.

૮. નોતરીઓ કોઈ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. હક તો પોતાની આબરૂ પ્રમાણે, મળે તો કરે, ને નહીં મળે તો નહીં કરે.

૧૦. પરણાવે તેનું દાપું રૂ. ૨ા છે.

૧૧. લાહાણુંનો ચાલ નથી.

૧૨. મળે તો કરે, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. શેઠનો હક કાંઈ છે નહીં.

૧૪. ન્યાતગોર બદલાય નહીં.

રાવળિયા-સુરતી પાટીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૪.

૧. અમો આધ્યનાથ રાવળ જોગીના સ્થાપિત છઈએ ને ચાંદરાતે પંચને ત્યાં વારા ફરતી જોતની પુજા થાયછે, ને ત્યાં તમામ પંચના લોક જાયછે, એ અમારો ધર્મ છે, તેને ચાંદરાતનો પાટ કહેછે.

૨. ઓચ્છવ કુળદેવનો કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ નથી, ભાડાનાં વાસણ લાવીએ છઈએ.

૪. રાત્રે જમવાનો ચાલ છે, પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી માટીડા જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ધરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને તે પીરસનાર ન્યાતના લોક જમી ગયા પછી જમેછે.

૬. પરગામથી પરોણા આવે તેને ન્યાત સાથે એસાડીને જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. તમામ ન્યાતે નોતરાં દે તેથી ન્યાતીભોજન કહેવાયછે, ને પોતાનાં સગાં વહેવારવાળાને જમાડે તે વહેવારભોજન, ને નોતરાં તો જમાડનાર ધરધણીનાં સગાં દેછે.

૮. નોતરીઓ કોઇ મુકરર નથી.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ નથી, ને ન્યાતીભોજન કરાવવું તે તો પોતાની આબરૂ પ્રમાણે, મળે તો ન્યાત જમાડે, ને નહીં મળે તો નહીં જમાડે.

૧૦. બ્રાહ્મણનું દાપું પરણતી વખત વરની પાસે રૂ. ૧) નું છે, ને એ વગેરે બીજી બાબતમાં જજમાન પોતાના ગજા પ્રમાણે આપેછે, આંકડો કાંઈ મુકરર નથી.

૧૧. લાહાણુંનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૧૩. શેઠનો હક કંઇ છે નહીં.

૧૪. ન્યાતગોર બદલાતો નથી.

રાવળિયા-ચરોતરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક. ૧૭૪.

૧. અમો મહાદેવના સ્થાપિત છઈએ, ને અમો બીજમાર્ગ પાળીએ છઈએ, ને ગ્રંથ કાંઇ મુકરર નથી, બીજપાટને માનીએ છઈએ.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ તો એ છે જે, મહીને મહીને શુકલ પક્ષની બીજ આવે તે દીવસે જોત પ્રકાશની પુજા કરીને પોતપોતાને ઘેર ઓચ્છવ કરીએ છઈએ, એજ રીતછે, બીજી કાંઈ રીત નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ ભાડે લાવીએ છઇએ તો શું લખીએ ?

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે જે, આગળથી બૈરાં જમે, ને મરદ પછી જમે, એજ બંદોબસ્ત છે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે પોતાની ખુશીથી રહેછે, ધરધણીના કહ્યાથી રહેવું મુકરર નથી, ને મરદના તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામનો પરોણો આવે તેને ન્યાતનો ઓળખીને ન્યાતમાં જમવા તેડીએ છઇએ.એજ વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન તો એ જે તમામ ન્યાતને નોતરાં દેછે તેનું નામ ન્યાતીભોજન જાણવું ને વહેવારભોજન એ જે પોતાના સંબંધીને નોતરાં દે તેનું નામ વહેવારભોજન જાણવું, ને ન્યાતનાં તથા વહેવારભોજનનાં નોતરાં બ્રાહ્મણ દેછે, ને પટેલની રજાવના ન્યાતમાં નોતરીઓ ફરે નહીં; શાથી જે જેને ઘેર ખરચ હોય તે પટેલને આગલે દહાડે સંભળાવે ત્યારે બીજે દીવસે નોતરાં દેવાયછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ ન્યાતગોર છે ને તેને એવાં કામમાં સીધાં ૨ દાળ ચોખાના શેર ૫)

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

મળેછે, ને નોતરાં સકુટુંબનાં દેછે, ને પટેલના હુકમથી ફરે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો કાંઈ હક નથી, ને પરોણાનો પણ હક નથી, લગન તથા અઘરણી તથા ક્રિયા વગેરે કશામાં હક નથી તો શું લખીએ ?

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણનો હક દાપાં વગેરે અમ લોકવિના બીજા (ઉપર) કોઈના ઉપર નથી.

૧૧. અમારામાં લાહાણું તથા દક્ષણા કાંઇ છે નહિ.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાનો કાંઇ હક નથી, ને પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળાસાથે કન્યા આપીએ લઇએ છઈએ, એશિવાય બીજો કાંઇ બંદોબસ્ત નથી.

૧૩. પટેલને પુછીને કામ કરે, બીજો કાંઇ હક નથી.

૧૪. ન્યાતગોર બદલાય નહીં.

રાવળિયા–ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૭.

૧. અમો ગુરુ ગોરખનાથના સ્થાપિત છઈએ, ને અમારો કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર જોગીનો છે, ને ગ્રંથ કાંઇ મુકરર નથી. ને તેનું નામ પણ જાણતા નથી.

૨. ઓચ્છવ કરવાનો કાંઇ ચાલ નથી.

૩. વાસણ અમારામાં છે નહીં તો શું લખીએ ?

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, બૈરી તથા મરદ સાથે બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તેનો કાંઈ બંદોબસ્ત નથી, જેની ખુશીમાં આવે તે રહે ને સર્વેથી પાછળ પીરસનાર જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. અમારામાં પરગામથી પણ પરણે છે, ને જ્યાં રહેતો હોય ત્યાંથી પણ પરણેછે, એ વાતમાં કાંઈ મુકરર નથી.

૭. ન્યાતીભોજન તે સર્વે જણને નોતરૂં, ને વહેવારભોજન તે સગે નોતરાં, એટલું સમજીએ છઇએ, બીજું કાંઇ જાણતા નથી.

૮. નોતરીઓ કોઇ નથી, પોતપોતાના ઘરના નોતરીઆ છે.

૯. ન્યાતનો હક તો એ છે જે, જે કોઇ પટેલનો હુકમ ન માને તો તેને રૂ.૧ દંડનો, જે ન્યાતબાહારના આઠમા જવાબમાં લખ્યું છે તે સર્વે પંચ મળીને ખાય, તથા રૂ. ૩) ચાંદલા વખત લેછે તે, એજ બે હક છે.

૧૦. બ્રાહ્મણનો હક કાંઇજ નથી, મળે તે આપે.

૧૧. લાહાણું તથા દક્ષણા કાંઇજ નથી તો શું લખીએ ?

૧૨. પરગામથી પરણી લાવે તેના ઉપર ન્યાતનો કાંઇ હક નથી.

૧૩. શેઠ નથી તો શું લખીએ ?

૧૪. ન્યાતગોરજ નથી તો બદલે શું ?

ગદડિયા–કામળાવાળા પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૫.

૧. અમો મંમાયા માતા વગેરે સર્વે દેવતાને માનીએ છઇએ, ને અમને કોણે સ્થાપેલા છે તે કંઈ ખબર નથી.

૨. મંમાયા માતાનો ઓચ્છવ તથા હવન સર્વે પંચ મળીને આસો મહીનામાં કરીએ છઈએ.

૩. ન્યાતનાં વાસણ તો અસલથી પંચાયતમાં ઉઘરાણું કરીને બનાવેલાં છે તે વાસણ છે, ને પટેલને ઘેર રહેછે, ને જેને ઘેર ખરચ હોય તે પટેલને ત્યાંથી લઇ જાય, ને ખરચ ગયા પછી પાછાં આપી આવે.

૪. ન્યાતને ખવડાવવાનો ચાલ મુકરર તો એ છે જે, ઘાટો એટલે ઘેંસને ઘેટો કરે, ને જેને વધારે મળે તો જુવારનો રોટલો તથા દાળ ભાત ને ઘેટો કરે, એ ચાલ છે, ને પહેલાં મરદ જમે ને પછી બૈરાં જમેછે.

૫. પીરસનાર તો જમાડનાર ઘરધણી જેને કહે તે શખસ તથા જમાડનાર ઘરધણીનો સવાસો પીરસે, ને તે સવાસો તથા પીરસનાર સર્વ ન્યાતના લોક જમી ગયા પછી જમે.

૬. ન્યાતવાળો જે પરોણો આવે તેનેસાથે બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. વહેવાર એટલે ન્યાતના થોડા આદમીને ખવડાવેછે, ને ઘણાખરા તો ન્યાતને ખવડાવેછે, એ ચાલ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૨. …
ને જે ગા… છોકરીના … ત્યાં … વડા-
વીએ છઇએ.

૧૩. શેઠ નથી, ને પટેલનો હક પણ કંઇજ નથી.

૧૪. ન્યાતગોર છે તે અમારામાં બદલાતો નથી.

પંચોળી–સુરતીનાં તડ છનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૮.

૧. અમો બ્રહ્માના સ્થાપેલા છઇએ, ને ધર્મ તો રામાનંદીનો પાળીએ છઇએ, ને કોઈ ગોડિયાનો પણ પાળેછે, ને ગ્રંથ કાંઈ મુકરર નથી.

૨. દેવનો ઓચ્છવ રામનવમીનો તથા ગોકુળઆઠેમનો સૌ સૌને ઘેર કરીએ છઇએ.

૩. ન્યાતનાં વાસણ તો ન્યાતની પેદાસમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને તે વાસણ પંચની નજરમાં આવે ત્યાં મુકીએ છઈએ, ને હુકમ તો વાસણ રાખનારનો છે, ને જેને ત્યાં ખરચ હોય તે લખી આપીને લઇ જાયછે, ને પાછાં તપાસીને આપી જાયછે, ને પરન્યાતવાળાને વાસણ આપતાં નથી, ને જે ધણી વાસણ રાખેછે તે પંચાયતને લખી આપેછે.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, પહેલાં બૈરાં જમેછે, ને પછી મરદ જમેછે, એ ચાલ છે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને તે પીરસનાર પોતાની ખુશીમાં આવે ત્યારે જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળાને ન્યાતીસાથે બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. ન્યાતીભોજનમાં તો સમસ્ત ઘરકુટુંબ પ-

…ના …
બાબતમાં ન્યાતીભ…

૧૦. એનો અમારામાં …

૧૧. અમારામાં લાહાણાંનું …

૧૨. જે શખસ પરગામથી …
તેના ઉપર દોહરી જમણવાર જમવાન…
નથી, ને પરગામવાળાસાથે કન્યા આપવા લેવા…
ચાલ છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠનો હક તો ન્યાત જમવા બેસે ને પીરસી રહ્યા પછે શેઠ રણછોડજીની જે બોલાવેછે ત્યારે સર્વે જમવા માંડેછે, ને સર્વે જમી રહ્યા પછી જે બોલાવે ત્યારે ઉઠેછે, ને જે કોઇ ન્યાત જમતી હોય ત્યાં પીને બેઅદબી કરે તો તેની પાસે શેઠ રૂ. ૧ લેછે, ને પંચમાં આપે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિથી ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને હરેક કામમાં મળેછે તે પરચુરણમાં લખીશું.

માછી–ગુડિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૬.

૧. અમો પરમેશ્વરના સ્થાપેલા છઇએ, ને જાણતા નથી કે પરમેશ્વરે ક્યાં સ્થાપેલા છે, ને રામનાથ તથા શીકોતરીભવાની તથા હનુમાન ભીમપોરનાને માનીએ છઈએ, ગ્રંથ તો છેજ નહીં, ને ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી; ને ન્યાતનાં વાસણ તો છે નહીં, ને પહેલાં તો મરદ જમેછે, ને પછે બૈરાં જમેછે, ને ખુશીમાં આવે તેને પીરસવા રાખેછે, ને પરોણાને જમાડવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતનાં

NATIONAL ARCHIVES INDIA

… છઈએ, તે તો … ન અમારે કુળધર્મ તો … ાચાર પાળવાનો કાંઈ ગ્રંથ તો … નથી તો તેનું નામ શું લખીએ?

… કુળદેવનો ઓચ્છવ તો કરતા નથી તો … તિથિ … ગેરેનો જવાબ શું લખીએ? પણ સર્વે મળીને માતાની ઉજાણી કરીએ, તે ગામનો પટેલ આગળ રહીને કરેછે.

૩. ન્યાતનાં વાસણ નથી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જેમ આવે તેમ જમે, ને એક ભાણામાં બે ચાર જણા જમવા બેસેછે, ને માટીડા બૈરાં પણ એકજ પંગતમાં જમવા બેસેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે, ને તે પીરસનાર ન્યાત જમી રહ્યા પછી પછવાડે જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા ન્યાતના પરોણા તેને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. અમારી પાસેના ઓરપાડના અમારી ન્યાતનાને જમાડે તો તે ન્યાતીભોજન કહેવાય, પણ ન્યાતીભોજન તો કોઈ કરતું નથી, ને સગાંવાહાલાંને જમાડે તે વહેવારભોજન કહેવાય તે તો કરેછે, ને એનાં નોતરાં તો અમે માંહોમાંહે દઈએ છઇએ, ને નોતરાં દેવામાં પટેલની રજા જોઈતી નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓજ નથી તો તેના હકનું શું લખીએ? ને નોતરાં તો ઘરદીઠ દેછે, ને ઘરધણીની રજાથી નોતરાં ફરે છે.

૧૨. … પરગા … પરણી લા … તેનીસાથે પણ જમણવારનો ગામની બરોબર વહેવાર છે, દોહરી જમણવારનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો પણ ગામની બરોબર બંદોબસ્ત છે.

૧૩. શેઠપણાનો કાંઈ હક નથી.

૧૪. અમારે ન્યાતગોર તો નથી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

દુબળા—કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૭.

૧. અમે કોણ દેવના સ્થાપિત છઇએ, તથા અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો કાંઈ જુદો ગ્રંથ અમારા જાણ્યામાં નથી.

૨. અમારે કુળદેવ તો નથી, પણ માતાની ઉજાણી વરસમાં બે વાર કરેછે, તેનો ખરચ સર્વે મળીને અસલથી જે કરતા આવ્યા તે હસ્તક કરેછે.

૩. ન્યાતનાં વાસણ તો નથી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જેમ લોકો આવે તેમ જમે, ને મરદ તથા બૈરાં વગે વગે જુદાં બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીને કહેથી રહેછે, ને સર્વે લોક જમ્યા પછી પીરસનારા જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા અમારી ન્યાતના પરોણાને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો ચાલ ગામનાની બરાબર છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં પાળકપુત્ર લીધાનો ચાલ નથી.

૫. એનો જવાબ શાસ્ત્રમાં નીકળે તે પ્રમાણે છે.

૬. એનો જવાબ પણ એજ પ્રમાણે છે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી પોતાને પુત્ર થાય ત્યારે પાળકપુત્રને ત્રીજે હીસ્સે ભાગ મળે.

૮. વિધવા બૈરીને સંતાન ન હોય, કોઈ સંભાળ કરનાર ન હોય, તો કોઈ સગું હોય તેના છોકરાને ધર્મપુત્ર કરી રાખે.

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ મેલતવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર આજદીન સુધી તો કોઇએ કર્યો નથી તો શું લખીએ? સઘળા સવાલનો જવાબ એકઠો લખ્યો છે.

બ્રાહ્મણ—સાચોરા સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક". અંક ૩૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર આજસુધી કોઈએ કર્યો નથી, પણ શાસ્ત્રનો ચાલ છે તે કબુલ છે.

૨. આજસુધી પાળકપુત્ર પણ કોઈએ કર્યો નથી અમારી ન્યાતમાં.

૩. અમે ઉપલા જવાબમાં લખ્યુંછે જે, આજસુધી દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કોઈએ કર્યો નથી જે અમે એનો જવાબ લખીએ, તેથી એ સઘળા સવાલોનો જવાબ એજ છે જે, અમારામાં ચાલ નથી.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક". અંક ૧૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિ પ્રમાણે દત્તપુત્ર લીધાનો ચાલ છે, ને તે વાતમાં શાસ્ત્રના કહ્યાપ્રમાણેજ કરેછે, ને પોતાના ગોત્રીઓ છતાં બીજાને દત્તપુત્ર કરાતો નથી, ને કરે તો અટકાવ કરવો જોઈએ, કદાચ ગોત્રી અટકાવ ન કરે ને અન્યગોત્રી દત્તપુત્ર થયો ત્યારપછે પીત્રાઇ તથા ગોત્રીથી દત્તપુત્ર ફરી શકતો નથી (ને).

૨. અમારી ન્યાતમાં તો પાળકપુત્રનો ચાલ નથી.

૩. દત્તપુત્ર લેવાનો અધિકાર વિધવા બાયડીને છે શાસ્ત્ર પ્રમાણે, ને રીત પહેલી કલમ પ્રમાણે.

૪-૫-૬. અમારી ન્યાતમાં પાળક પુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી સુરતના તડ-બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૪.*

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો વિધવા બૈરી કેમ લઇ શકે?

૩. અમારામાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૦.†

૪-૫-૬-૭-૮. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

બ્રાહ્મણ—હરસોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિપ્રમાણે દત્તપુત્ર લીધાનો છે, ને તે વાત શાસ્ત્રના કહ્યાપ્રમાણે કરે, ને પોતાના ગોત્રી છતાં બીજાને દત્તપુત્ર કરતો નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્રનો ચાલ નથી.

---

* પહેલા તડવાળાએ જવાબ અંક ૧૯ નો આપેલો છે તેમાંથી જેટલી કલમો આ તડવાળાને વીરૂદ્ધ છે તેટલીનાજ જવાબ આ તડવાળાએ લખ્યા છે.

† આ અંકવાળાનો જવાબ નંબર ૧૯ વાળાસાથે મળતો આવેછે, તેથી જે કલમો નથી મળતી તે લખી છે.

૩. દત્તપુત્ર લેવાનો વિધવા બૈરીને શાસ્ત્રપ્રમાણે છે, તે રીત પહેલી કલમ પ્રમાણે.

૪-૫-૬-૭-૮. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

બ્રાહ્મણ—અનાવલાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં જેને પીત્રાઇ તથા કુટુંબી નથી તેવારે દત્ત લેવાનો ચાલ છે, તે મરનાર શખસ લીએછે, ને તેથી નહીં બની શક્યું તો બાઇ પણ લઈ શકેછે, ને પોતાની ન્યાતીનો ને શાસ્ત્ર વિધિએ સર્વત્ર કરવાનો કાંઇ ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો વિધિ શાની?

૩. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો વિધવા બૈરીને અધિકાર શું હોય? ને સગાંવાહાલાંની આજ્ઞા પણ શું હોય?

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલજ નથી તો રદ શું થઈ શકેછે?

૫. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો કોને કોને લેવાનો ચાલ શું? ને પાળકપુત્ર લઈ શકતા નથી તો પાળકબાપ શાનો હોય ને ક્રિયા શાની કરે?

૬. પાળકપુત્ર નથી તો વારસો શું લે?

૭. પાળકપુત્રજ નથી તો બીજો હક શાનો પહોંચે?

૮. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો વિધવા બૈરી લે શું ને કારણ શું હોય?

બ્રાહ્મણ—વાયડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો પરાપુર્વથી કરવાનો ચાલ નથી, ને કોઇએ કર્યો પણ નથી, ને હવેથી પણ થઇ શકતો નથી તો એનો વિસ્તાર શું લખી આપીએ?

૨. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, ને પાળકપુત્ર લેવાનો પણ ચાલ નથી તો વિસ્તાર શું લખીએ?

૩. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો વિધવા બૈરીથી પણ કેમ લઇ શકાય? મુકરર છે.

૪. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો ધણીના ભત્રીજાનો શું ભેદ લખી જણાવીએ?

૫. અમારામાં કલમ ચાર સુધીમાં ચાલ નથી તો એનો વિસ્તાર શું લખીએ?

૬. અમારામાં દત્તપુત્ર, પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૭. અમારામાં દત્તપુત્ર, પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારામાં જે ચાલ નથી તો એનો વિસ્તાર શું લખીએ?

બ્રાહ્મણ—મારવાડી શીરોઇ સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦.*

૧. દત્તપુત્ર બાબતના સવાલોના જવાબ એ જે, શાસ્ત્રની વિધિથી લેછે, ને પાળકપુત્ર કોઈ કરતું નથી.

બ્રાહ્મણ—મધ્યાચલનો જવાબ.

પ્રકાર "ક" અંક ૫૬.

૧. એજે આજતહીં દત્તપુત્ર થયો નથી, ને કોઇ કરે તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે થાય.

બ્રાહ્મણ—સારસ્વત (લુહાણાના ગોર)નો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૧.

અમારામાં દત્તપુત્રનો ચાલ પણ નથી, ને કોઇએ કર્યો પણ નથી.

* આ નંબરનું અસલ નથી પણ હાઈકોર્ટના દફતરમાં નકલ છે તે ઉપરથી ઉતાર્યો છે.

બ્રાહ્મણ-પારાશરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ નથી.

બ્રાહ્મણ-રાયકવાળ સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર આજદીન સુધી કાંઇ જાણ્યો નથી, ને અત્યારપછી કોઇ કરે તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરે.

૨. અમારી ન્યાતમાં આજદીન સુધી કાંઇ પાળકપુત્ર જાણ્યો નથી, ને અત્યારપછી કોઇ કરે તો તેની વિધિ પ્રમાણે કરે.

૩. અમારી ન્યાતમાં આજદીન સુધી કોઇ વિધવા સ્ત્રીએ દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કર્યો અમે કોઈએ જાણ્યો નથી, ને અત્યારપછે કોઈ કરે તો વિધિ પ્રમાણે ઘટતો હોય તો કરે.

૪. ધણીના ભત્રીજા બાઇ વિધવાનાં સગાં જ્યાંલગી હોય ત્યાંસુધી પાળકપુત્ર કરવાનું શું કારણ છે?

૫. પાળકપુત્ર અત્યારસુધી અમારા જાણ્યામાં આવ્યો નથી, ને બે બાપનો વારસો કોઇએ આપ્યો કે લીધો તે અમારા જાણ્યામાં નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર જાણ્યો નથી.

૭. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર કોઇએ કર્યો નથી, તથા પાળકપુત્ર કર્યા પછી સગો દીકરો થયો તે પણ અમારા જાણ્યામાં નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં આજદીન સુધી વિધવા બાઇએ પાળકપુત્ર કર્યો તે અમારા જાણ્યામાં નથી.

બ્રાહ્મણ-કંડોળિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં આજ લગી દત્તક કીધો જાણ્યો નથી, અત્યારપછી કરે તો શાસ્ત્ર રીતે કરે તો તે ન્યાતના લોક પ્રમાણ કરે.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લીધાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર તથા દત્તક લેવામાં વિધવા બૈરીને લીધાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૪. એનો જવાબ ઉપરના સવાલમાં આવ્યો છે.

૫. પાળકપુત્ર લીધાનો ચાલ નથી.

૬. ઉપરના જવાબમાં છે.

૭. ઉપરના જવાબમાં છે.

૮. ઉપરના જવાબમાં છે.

બ્રાહ્મણ-મોતાળા ઓરપાડના દેશાઇનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૧૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર શાસ્ત્રની વિધિ પ્રમાણે, પણ જે શખસ લેવા ચાહે તો જેને વારસો દરજ્જા પ્રમાણે પહોંચતો હોય તેમાંથી ગમે તે શખસને દત્તપુત્ર કરી લે તો લઇ શકેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો પણ ચાલ છે, એ રીતે કે જે શખસને પુત્ર ન હોય ત્યારે તે શખસ પોતાના વારસો દરજ્જા પ્રમાણે હોય તેમાંથી ગમે તે શખસને લીએ તો લઈ શકેછે.

૩. પાળકપુત્ર જે વિધવા બૈરી લેવા ચાહે તો આ નંબરની કલમ બીજીમાં પાળકપુત્ર લેવાની રીત લખી છે તે પ્રમાણે વિધવા બૈરી ધણીના ઘરનાં વગેરે સગાં વાહાલાંને સંભળાવીને પાળકપુત્ર લઇ શકેછે.

૪. કોઇ શખસથી પોતાના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને દત્તપુત્ર અથવા પાળકપુત્ર લેવાય નહીં તેનો તથા બીજા વારસો છતાં કોઇને લેવાય નહીં તેનો જવાબ આ નંબરની ઉપલી કલમોમાં લખેલોછે.

૫. એક એક પછી દરજ્જા પ્રમાણે વારસ લોકો લખેલા છે તેમધ્યે જેને વારસો પ્રથમ પહોંચે તેમાંથી ગમે તે શખસને પાળકપુત્ર કરી લીએછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ને પાળકપુત્રને પાળકબાપની ક્રિયા કરવાનો તથા તેનો વારસો લેવાનો (તેને) અધિકાર છે, તે પાળકપુત્રના સગા બાપને બીજા દી-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કરા ન હોય ત્યારે તેની ક્રિયા કરવાનો તથા તેનો વારસો લેવાનો પણ પાળકપુત્રને અધિકાર છે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો વારસો આ નંબરની કલમ સાતમી મુજબ લઇ શકેછે.

૭. સગા દીકરા છતાં પાળકપુત્ર લેવાતો નથી, ને પાળકપુત્ર લીધા પછી કદાસ સગો દીકરો પેદા થાય ને તે અપુત્ર મરી જાય તેવારે પાળકપુત્ર હોય તેને જે કાંઇ માલ પાળકપુત્રના લેનાર શખસનો હોય-તે માલનો વારસો (તેને) પહોંચેછે, ને સગો દીકરો વા તેનો દીકરો બેઠાં છતે પાળકપુત્રને હીસ્સો આપવામાં આવતો નથી.

૮. એ સવાલનો જવાબ આ નંબરની કલમ બી-જીમાં લખ્યો છે.

બ્રાહ્મણ-ઉનેવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૨૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ એ છે જે, જેને વારસો પહોંચેછે તેમાં કોઈ નથી, ને એકાકી છે તે પોતાની ખુશીથી મરદ પોતાના બાપના વંશમાં હોય તેને પાળકપુત્ર કરી લે, તથા કોઇ બૈ-રીએ જેપ્રમાણે વારસ નથી, ને ભાણેજને કરે તો થઇ શકેછે તે નહીં હોય તો પોતાના સાસરાના વં-શમાં જે હોય તેને પાળકપુત્ર કરી લે, પોતાની નણું-દના છોકરાને પાળકપુત્ર કરી લે તો તે થઇ શકેછે.

૩. પાળકપુત્ર લેવાનો વિધવા બૈરીનો અધિકાર છે, તે પોતે મુખત્યાર છે, તેની ખુશી હોય તેને કરી શકેછે, તેમાં કોઈની આજ્ઞા રજા જોઇએ નહીં, વા-રસ નહીં હોય ત્યારે કરી શકેછે.

૪. પોતાના ભત્રીજા છતાં વિધવા બૈરી પાળક-પુત્ર લઇ શકતી નથી.

૫. પાળકપુત્ર કોને કોને લીધામાં આવેછે તે જ-વાબ એ જે, ઉપર બીજા જવાબમાં લખ્યો છે, ને સગા બાપની તથા પાળકબાપની ક્રિયા તથા વારસો શાસ્ત્રના આધાર પ્રમાણે કરે, ને લે.

૬. પાળકદીકરો સગો દીકરો નથી ત્યારે પાળક-બાપનો વારસો લઇ શકે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગો દીકરો થયો ત્યારે પાળકપુત્ર એક ભાગ લે, ને સગો દીકરો બે ભાગ લે.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તો શા કારણથી લે તેનું એ જે, કોઇ વંશમાં નથી, ને વારસ નથી તો પાળકપુત્ર કરી શકેછે, પોતાની ખુશીથી.

બ્રાહ્મણ-તપોધનની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક. ૧૨૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર કોઇએ કીધો નથી, ને આજ પછી કરે તો શાસ્ત્રની રીતે કરે.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો તેનો વિધિ શું લખીએ?

૩. અમારી ન્યાતમાં વિધવા બૈરીથી દત્તપુત્ર લે-વાય નહીં, ને પાળકપુત્રનો જવાબ ઉપરની કલમમાં છે.

૪. એનો જવાબ ઉપરની બીજી કલમમાં છે, ને કરે તો રદ છે.

૫. એનો જવાબ ઉપરની બીજી કલમ પ્રમાણે છે.

૬. પાળકપુત્રનો અમારામાં ચાલ નથી, તો એનો જવાબ શું લખીએ.

૭. સગા દીકરા છતાં બીજો કોઇ વારસ નથી.

૮. એનો જવાબ બીજી કલમ પ્રમાણે છે.

બ્રાહ્મણ-તપોધન ખંભાતી શાહી-વાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, ને હવે પછી કોઇ લે તો લઇ શકે.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને પાળકપુત્ર લે-વાની કાંઇ વિધિ નથી, જેને છોકરો ન હોય તે શખસ ન્યાતમાંથી હરકોઇને પાળક લે તે પાળકપુત્રને પો-તાના ઘરમાં રાખીને રોટલા ખવડાવે, ને પાળકપુત્ર લીધો એમ લેનાર લોકની આગળ કહે તેથી જા-ણ્યામાં આવે કે પાળકપુત્ર લીધો છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તેમાં પોતાના સાસરીઆની તથા સગાની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં વિધવા બૈરીથી બીજા કોઇને પાળકપુત્ર લેવાતો નથી, ને લે તો ભત્રીજાની રજાથી લે, ત્યાર પછી તે રદ થઈ શકતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર પોતાના ધણીના ભત્રીજાને તથા ધણીના કુળમાં જે હોય તેને લેવામાં આવેછે, ને પોતાની દીકરીના દીકરાને લે તો લઈ શકેછે, ને તેની ઉમ્મરનું કાંઇ નીશ્ચે નથી, ને પાળકપુત્રના સગા બાપના બીજા દીકરા ન હોય તેવારે તે પાળક ગયલો બેઉ બાપની ક્રિયા કરે, તથા વારસો પણ લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળક બાપનો વારસો લઈ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગો દીકરો પેદા થાય ત્યારે બેઉનો હક વારસામાં બરાબર છે, ને સગા દીકરા છતાં પાળકપુત્ર લઈ શકાતો નથી.

૮. વિધવા[1] બૈરીને છોકરો નહીં હોય ત્યારે પાળકપુત્ર લે.

બ્રાહ્મણ-કરાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૧.

૧. અમારામાં શાસ્ત્રપ્રમાણે વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ છે.

૨. અમારામાં કદાપિ દત્તપુત્ર નહીં લે, ને જે હાથે પિંડ પહોંચે તેને પાળકપુત્ર લઈ શકેછે.

૩. અમારામાં વિધવા બૈરી દત્તપુત્ર લેવા ચાહે તો ધણીના કુટુંબી તથા સગાની રજાવના લેવાય નહીં.

૪. અમારામાં ધણીના ભત્રીજા છતાં વિધવા પાળકપુત્ર લઈ શકતી નથી, તો રદ થવાનું શું લખીએ?

૫. અમારામાં પાળકપુત્ર કુટુંબીમાંથી લેવાનો ચાલ છે, કદાપિ ત્યાં નહીં હોય તો દીકરીના દીકરાને લઈ શકેછે, અથવા બેહેનના દીકરાને લેવાનો અધિકાર છે, એ શિવાય શાસ્ત્રપ્રમાણે જેનો પિંડ પહોંચે તેને લેવાય છે, ને તેને સગા બાપની તથા પાળકબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, કેવારે જે સગા બાપને બીજો છોકરો નહીં હોય તેવારે કરી શકેછે, ને વારસો પણ તેજ લેછે, ને બીજો છોકરો સગા બાપને હોય તો એનો દાવો પહોંચતો નથી, ને ઉમ્મરનો નીમ તો વરસ ૫) થી તે વરસ ૧૨) સુધી લેવાય છે.

૬. અમારામાં પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો લઇ શકેછે.

૭. અમારામાં પાળકપુત્ર લીધાપછી સગો દીકરો થાય તો તે બન્નેનો હક બરાબર છે.

૮. અમારામાં વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લીએ તે ભરણપોષણ તથા ઉત્તરસાધન કરવા લીએ.

બ્રાહ્મણ-કનોજીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૨.

૧. દત્તપુત્રનો ચાલ નથી, તથા પાળકપુત્રનો ચાલ નથી, તેમાટે સવાલ લખતા નથી.

બ્રાહ્મણ-તળાજીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૭૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્ર પ્રમાણે દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ છે.

૨. એનો જવાબ પહેલા અંકમાં આવ્યો; અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

બ્રાહ્મણ-સિધેશ્વરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્ર વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાની ચાલ છે, ને કોઇ શખસ વગર વિધિથી પણ દત્તપુત્ર કરી શકેછે.

૨. દત્તપુત્ર લેવાની તો ઉપર લખ્યા પ્રમાણે ચાલ છે, ને પાળકપુત્ર લેવાની ચાલ નથી.

૩. દત્તપુત્ર લેવામાં વિધવા બૈરીને અધિકાર છે, ને દત્તપુત્ર લીએ તે વખત પોતાનાં સગાં વાહાલાંને પુછેછે, ને પાળકપુત્ર લેવાની અમારામાં ચાલ નથી.

૪. ધણીનો ભત્રીજો હોય અગર ન હોય તોપણ પાળકપુત્ર લેવાની ચાલ નથી.

---

[1] અસલ કાગળમાં "વીધ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાની ચાલ નથી.

૬. એજન.

૭. એજન.

૮. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાની ચાલ નથી તો વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લેજ કેમ ?

બ્રાહ્મણ—દેશાવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રપ્રમાણે વિધિથી દત્તપુત્ર થઈ શકેછે.

૨. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે.

૩. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો[1] વિધવા બૈરીને અધિકાર છે.

૪. ધણીના ભત્રીજા હોય તો પાળકપુત્ર થઈ શકે નહીં.

૫. પાળકપુત્ર પોતાની મરજી આવે તેને લેછે, તેની ઉમ્મરનું મુકરર નથી, તેને બંનેની ક્રિયાનો અધિકાર છે.

૬. પાળકપુત્ર સગા બાપનો હીસ્સો લઈ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગો દીકરો પેદા થાય તો તેનો હીસ્સો અડધો મળે.

૮. કોઈ બૈરી વિધવા પાળકપુત્ર લે તે કારણથી લે, કોઈ ન હોય તો લે.

બ્રાહ્મણ—ખેડવા હુમડના ગોરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૧.

૧. અમારામાં આજસુધી કોઈએ દત્તપુત્ર લીધો નથી, ને હવે પછી લીએ તો શાસ્ત્રપ્રમાણે લે.

વાણિયા—અગરવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૫૮.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર અમારામાં આજદીન સુધી કોઈએ લીધો નથી, ને અસારપછી કોઈ દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવા ચાહે તો લઈ શકે, એ વાતમાં લેનાર શખસ મુખત્યાર છે.

વાણિયા—નાહોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮૧.

૮. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિએ કરીને દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ કોઇ ધર્મપુત્ર કરવા ચાહે તો કરી શકેછે, તેમાં પ્રથમ તો દીકરીના દીકરાને લે, ને તે ન હોય તો ધણીના ભાઈના છોકરાને લે, ને તે નહોય તો ધણીની બેહેનના છોકરાને લે, ને એટલામાં કોઇ નહોય તો ન્યાતમાંથી હરેક કોઇના છોકરાને ધર્મપુત્ર લઇ શકેછે, ને અગર ઉપર લખ્યા પ્રમાણે દરજ્જા પ્રમાણે નહીં લે અથવા લીધા પછી તે છોકરો લેનારના કહ્યાસર નહીં ચાલે ને તેથી ઉલટો ચાલે તે પણ રદ થઇ શકેછે, ને ધટારત લીધો હોય ને સુધો ચાલે તો તેનો સગા દીકરા પ્રમાણે વારસામાં હક પહોંચેછે.

વાણિયા—મોઢ વીશા અરાડજા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૨.

૮. દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

વાણિયા—મોઢ માદળીઆ દશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૩.

૮. દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

વાણિયા—મોઢ દશા અરાડજા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી, ને પાળકપુત્ર પણ આજસુધી અમારામાં કોઈએ

[1] "લેવાનો" અસલ કાગળમાં નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

લીધો નથી, ને હવે પછી કોઈ લેવાની ઈચ્છા કરે તો પંચાયતના લોકની રજા લઇને લઇ શકેછે.

વાણિયા–દશા ખડાયતા સુરતી તથા અમદાવાદી તથા ઉમરેઠીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૫.

૧. દત્તપુત્રનો ચાલ નથી.

૨. અમારામાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને તેનો વિધિ તો એ જે પંચાયતના ચાર આદમીને બોલાવીને તેની આગળ કહેકે મારી તો આ અવસ્થા છે, ત્યારપછી તેની સલાહથી તે શખસને સરકારની સહીસાથે વારસનામું લખી આપે, ને લઇ શકેછે, પણ સગા ભાઇ ભત્રીજા તથા ભાણેજ બેઠે બીજા કોઇને લઇ શકતો નથી.

૩. વિધવા બૈરીના સગા દીએર તથા જેઠ તથા નણંદના વંશમાં કોઇ ન હોય તો વિધવા બૈરી ન્યાતમાંથી હરેક કોઇના છોકરાને પાળકપુત્ર કરી શકેછે.

૪. ઉપર લખેલા ધણીના સગા બેઠે બીજા કોઈને વિધવા પાળકપુત્ર લે તો રદ થઈ શકેછે, પણ બાઇ બાપુકી મીલકત ઉપર બેઠી હોય તો બાપના સગાને પાળકપુત્ર કરી શકેછે તેઉપર ધણીના સગાનું પહોંચતું નથી, તથા જે ધણીએ પાળકપુત્ર લીધો ને તેના કહ્યાસર ન ચાલે તો લેનાર શખસ પાળકપુત્રને રદ કરી શકેછે.

૫. પાળકપુત્ર ઉપર લખેલા સગાંમાંથી લીધામાં આવેછે, અગર એ મધ્યેથી કોઇ ન હોય તો ન્યાતમાંથી ગમે તેને લેછે, ને તેની ઉમ્મરનો નીમ નથી, ને પાળકબાપની ક્રિયા કરી શકેછે તથા વારસો પણ લઇ શકેછે, ને સગા બાપને બીજા દીકરા હોય તો પહોંચતું નથી.

૬. લઇ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગો દીકરો પેદા થાય ત્યારે હીસ્સા પડતું વેહેંચી લેછે.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તેનું કારણ પોતાનું નામ રાખવાસારૂ, તથા વહીવટ ચલાવવાસારૂ, ઉપર લખેલા પ્રમાણે લેછે.

વાણિયા–ખડાયતા પાંચાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૬.

અમારામાં આજસુધી કોઈએ દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લીધો નથી, ને હવે પછે કોઈ પૈસાદાર હોય ને લેવા ચાહે તો શાસ્ત્રપ્રમાણે લઈ શકેછે.

વાણિયા–વીશા નાદોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૭.

૧. દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી, પાળકપુત્ર પણ અસલથી તે આજ દીનસુધી અમારામાં કોઈએ લીધો નથી, ને હવે પછી કોઈ પાળકપુત્ર કરવા ચાહે તો તે કરી શકે, પણ ન્યાતનાને લે.

વાણિયા–હરશોરા વીશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૮.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર અમારામાં કોઈ અન્ત્રાપુને લઈ શકતો નથી, શાસ્ત્રમાર્ગે જેને પહોંચે તેને લે.

વાણિયા–હરશોરા વીશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક" અંક ૨૨૯.[1]

વાણિયા–દશા શ્રીમાળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૦.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં અસલથી નથી તો તેનો વિસ્તાર લખવાની જરૂર નથી.

વાણિયા–શ્રાવક વીશા પોરવાડનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી,

૧. આ અંકવાળા લોકો અંક ૨૨૮ વાળામાંનાજ છે તેથી તેમના જવાબ મળેછે. (એ બીજું તડ કહેવાય છે.)

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ને અમારા વંશના ગોત્રીને લેવાનો ચાલ છે, ને ખોળાધર લેવામાં ધણી ધણીઆણી મુખત્યાર છે, ને વિધવા બૈરી પણ લેવા ચાહે તો ગોત્રીમાંનો લઇ શકેછે.

૨. અમારામાં પાળકપુત્ર લીધાપછી ફરી શકતો નથી, ને લેનાર ધણીને છોકરો થાય તો બંનેના હીસ્સા બરાબર છે, ને પોતાના કુળનું નામ ચલાવવા સારૂ લેછે.

વાણિયા—વીશા ઓસવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૩.*

વાણિયા—શ્રાવક મેવાડા દશા મેશરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૨.

૧. શાસ્ત્રની વિધિએ દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

૨. અમારામાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને તેની વિધિ તો એ જે પંચાયતના ચાર આદમીને બોલાવીને તેની આગળ કહે કે મારી તો આ અવસ્થા છે, ત્યારપછી તેની સલાહથી તે શખસને સરકારની સહીસાથે વારસનામું લખી આપે, ને લઇ શકેછે, પણ સગા ભાઇ ભત્રીજા તથા ભાણેજ એઠે બીજા કોઇને પાળકપુત્ર લઈ શકાતો નથી.

૩. વિધવા બૈરીના સગા દીએર તથા જેઠ તથા નણંદના વંશમાં કોઇ ન હોય તો વિધવા બૈરી ન્યાતમાંથી હરેક કોઇના છોકરાને પાળકપુત્ર કરી શકેછે.

૪. ઉપર લખેલા ધણીના સગા એઠે બીજા કોઇને વિધવા પાળક લે તો રદ થઈ શકેછે, પણ બાઈ બાપુકી મીલ્કત ઉપર બેઠી હોયતો બાપના સગાને પાળકપુત્ર કરી શકેછે, તે ઉપર ધણીનાં સગાંનું પહોંચતું નથી, તથા જે ધણીએ પાળકપુત્ર લીધો તેના કહ્યાસર ન ચાલે તો લેનાર શખસ પાળકપુત્રને રદ કરી શકેછે.

૫. પાળકપુત્ર ઉપર લખેલા સગામાંથી લીધામાં આવેછે, અગર એ મધ્યેથી કોઈ ન હોય તો ન્યાતમાંથી ગમે તેને લેછે, તેની ઉમ્મરનો નીમ નથી, ને પાળકબાપની ક્રિયા કરી શકેછે, તથા વારસો પણ લઇ શકેછે, ને સગા બાપને બીજા દીકરા ન હોય તો ક્રિયા કરી શકેછે, ને વારસો પણ લઇ શકેછે, ને બીજા ભાઇ હોય તો કાંઇ પહોંચતું નથી.

૬. લઇ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગો દીકરો પેદા થાય ત્યારે હીસ્સા પડતું વહેંચી લેછે.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તેનું કારણ પોતાનું નામ રાખવા સારૂ, તથા વહીવટ ચલાવવા સારૂ, ઉપર લખ્યાપ્રમાણે લેછે.

* આ અંકવાળાએ બધી બાબતોના જવાબ આપ્યા નથી, ન્યાતીઆચાર અને ક્રિયા બાબત એ બેનાજ જવાબ આપ્યા છે.

વાણિયા—ગુજજરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૬.

૮. અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

વાણિયા—મેવાડા વીશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૭.

દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર અમારામાં કોઇ અત્રાપુને લઈ શકતા નથી, શાસ્ત્રમાર્ગે જેને પહોંચે તેને લે, ને વારસ છતાં બીજો કોઇ બની શકતો નથી, ને ચાર પાંચ વારસમાંથી એકને બનાવવા ચાહે તે બની શકતું નથી, સર્વે વારસોથી છાના એક શખસને કાંઈ જંગમ વસ્તુ ગુપ્ત આપે તો બને, પણ સ્થાવર માલ કાંઇ આપી શકાય નહીં, ને એવા પુત્ર લીધા પછી પોતાને પુત્ર થાય તો બન્નેનો બરાબર હીસ્સો પહોંચેછે.

વાણિયા—વીશા ખડાયતા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૮.

૧. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ ધણીની મરજીમાં આવે તો પોતાનો વંશ ચલાવવાસારૂ પાળકપુત્ર લઇ શકેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ભાટિયા–જાદવ વંશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

ભાટિયા–લુવાણા તડ પહેલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર આજસુધી કોઈએ લીધો નથી, વાસ્તે એ સવાલ ૮-નો જવાબ એકઠો લખી આપીએ છઈએ કે, એ બાબત અમારે શાસ્ત્ર પ્રમાણે કબુલ છે.

ભાટિયા–લુવાણા તડ બીજાવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૬.

૧. અમારી ન્યાતીમાં દત્તપુત્રનો ચાલ નથી, તથા આજલગી કોઈએ કર્યો નથી તો તેનો જવાબ શું લખીએ? ને તે કરતાં કોઈ શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરે તો થાય, ને સવાલ સાતેનો જવાબ એજ છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો પણ ચાલ નથી.

૩. એ બંને બાબતના અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૪. ભત્રીજો બેઠા કોઈથી પાળક લેવાતો નથી, બલકે તે લેવાનો ચાલજ નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલજ નથી તો શું લખીએ?

૬. અમારામાં એ ચાલજ નથી, વાસ્તે તમામ સવાલનો જવાબ લખ્યો નથી.

ભાટિયા–વહાવાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૭.*

કાયસ્થ–વાલ્મીક સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧.

૧. એ બાબતના સવાલ આઠના જવાબ એ છે જે, અમારી ન્યાતમાં દત્તક કરવાનો અસલ ચાલ નથી જે તેની વિધ લખીએ.

કાયસ્થ–માથુરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨.

૧. દત્તપુત્ર બાબતના સવાલનો જવાબ એ છે કે, અમારી ન્યાતમાં એ અસલથી ચાલ નથી તો એ નંબરની કલમ આઠેનો જવાબ શું લખીએ?

બ્રહ્મક્ષત્રી–નાતરાવાળા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૪.

૧. દત્તપુત્ર અમારી ન્યાતમાં આજદીન સુધી કોઇએ લીધો નથી, તથા પાળકપુત્ર પણ કોઇએ લીધો નથી, વાસ્તે ધર્મશાસ્ત્રમાં જે લખ્યું હોય તે ખરૂં, વાસ્તે સવાલ સાતેના જવાબ લખવાની કાંઈ જરૂર નથી.

કણબી–કડવા કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિ પ્રમાણે દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને પાળકપુત્ર લેવાની કંઇ વિધિ નથી, પોતાના ઘરમાં રાખીને રોટલા ખવડાવે તેને પાળકપુત્ર લીધો એમ લેનાર લોકની આગળ કહે તેથી પાળકપુત્ર લીધો એમ જાણવો, ને પોતાને પેટે છોકરાં નહીં હોય ત્યારે લેવો.

૩. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તો પોતાના સાસરિયાનાં સગાંની રજા લઇને લેછે.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઈને પાળક-

---

* આ અંકવાળાનો જવાબ ભાટિયા લુવાણા (અંક ૧૮૫) જોડે મળેછ માટે લખ્યો નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પુત્ર લેવાતો નથી, ને એમ કરતાં લે તો ભત્રીજાની રજાથી લે ત્યારપછી તે રદ થઇ શકતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર પોતાના ધણીના ભત્રીજાને તથા પોતાના સગોત્રીને લેવામાં આવેછે, એમ કરતાં પોતાની દીકરીના દીકરાને લે તો ઉપર લખેલા બેઉ શખ્સની રજા જોઈએ, ને પાળકપુત્રના સગા બાપના બીજા દીકરા મરી જાય ત્યારે તે પાળક ગએલો બેઉ બાપની ક્રિયા કરે; તથા વારસો પણ લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરા જેવો વારસો લઈ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગો દીકરો પેદા થાય ત્યારે બેઉનો વારસો બરાબર છે, ને સગા દીકરા છતા પાળકપુત્ર લઇ શકાતો નથી.

૮. વિધવા બૈરીને છોકરો ન હોય ત્યારે પાળકપુત્ર લે.

કણબી–દક્ષણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૨.

૮. દત્તપુત્ર બાબતના સવાલ ૮) ના જવાબ એ છે જે, અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

કણબી–કડવા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિ પ્રમાણે દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને પાળકપુત્ર લેવાની કાંઇ વિધિ નથી, પોતાના ઘરમાં રાખીને રોટલા ખવડાવે તેને પાળકપુત્ર લીધો એમ લેનાર લોકની આગળ કહે તેથી પાળકપુત્ર લીધો એમ જાણવો, ને પોતાને પેટે છોકરા નહીં હોય ત્યારે લેવો.

૩. વિધવા બૈરી પાળક પુત્ર લે તો પોતાના સાસરિયાનાં સગાંની રજા લઇને લેછે.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને પાળકપુત્ર લેવાતો નથી, ને એમ કરતાં લે તો ભત્રીજાની રજા લે, ત્યારપછી તે રદ થઇ શકતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર પોતાના ધણીના ભત્રીજાને તથા દીકરીના દીકરાને તથા પોતાના સગોત્રીને લેવામાં આવેછે, ને એ શિવાય બીજા કોઈને લે તો ઉપર લખેલાં શખ્સોની રજા જોઈએ, ને પાળક પુત્રના સગા બાપના બીજા દીકરા મરી જાય ત્યારે તે પાળક ગએલો બેઉ બાપની ક્રિયા કરે તથા વારસો પણ લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરા જેવો વારસો લઇ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછે સગો દીકરો પેદા થાય ત્યારે બેઉનો વારસો બરાબર છે, ને સગા દીકરા છતાં પાળકપુત્ર લઇ શકાતો નથી.

૮. વિધવા બૈરીને છોકરાં નહીં હોય ત્યારે પાળકપુત્ર લે.

કંસારા–તળબદા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૬.

૮. અમારી ન્યાતમાં આજ સુધી તો કોઇએ શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લીધો નથી, ને પાળકપુત્ર તો જેને સંતાન નહીં હોય તો હરકોઈ ન્યાતનાને પાળકપુત્ર લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, પણ સરકારની સહી સાથે લેખપત્ર કરી આપવું જોઇએ, ને તેનો હક સગા દીકરાના જેવો પહોંચેછે.

કંસારા–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

ભાવસાર–છીપા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તકપુત્ર કરતા નથી, ને કરી જાણતા પણ નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, ને કોઇએક પાળકપુત્ર લીધો હશે, ને હાલમાં તો

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાક્યપુત્ર લેવાય છે, જે ધણી નાતરૂં કરીને જે બૈરીને લાવે તેની સાથે તે બૈરીના આગલા ધણીના પેટના છોકરા હોય તેને નાતરૂં કરી લાવનાર શખસ તેના છોકરાને પોતાની વશીયતનો વારસ કરી લાવે, યાને તેને પરણાવવાનો કરીને લાવે, પણ તે શખસે જે પ્રમાણે લખી આપ્યું હોય તે પ્રમાણે તેનો વહીવટ ચાલેછે, તેની કાંઇ વિધિ પણ નથી, ને તેનું કાંઈ કારણ પણ નથી, ને આજ પછે તો જે શાસ્ત્ર આધારે ઠરે તે ખરૂં.

૩. દત્તપુત્ર લેવામાં વિધવા બૈરી અમારી ન્યાતમાં કોઇ લેતી નથી, કદાસ વાક્યપુત્ર વારસનામું કરીને લેછે, તેનું કાંઇ નિર્માણ નથી.

૪. કોઇએક બૈરી ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઈને પાળક વિધવા હોય તે લેતી નથી ને વાક્યપુત્ર વારસનામું કરીને લેછે તેને કોઈએ રદ કર્યો નથી, ને એ બાબતમાં[1] કશો સબબ પણ નથી.

૫. પાળકપુત્ર કોને કોને લીધામાં આવે તેનું એ છે જે, અમારી ન્યાતમાં વાક્યપુત્ર વારસ કરીને લેછે, ને ગોત્રમાંનો હોય તેને તો ક્રિયા કરવાનો અધિકારજ છે ને બીજાને કોઈને વારસનામું દોહિત્ર વગેરેને કરે તેનું શાસ્ત્ર આધારે ઠરે તે ખરૂં.

૬. વાક્યપુત્ર સગા દીકરા જેવો બાપનો વારસો લે તેનું એ છે જે, જેવું સગા દીકરા અગાઉ તેના બાપે લખી આપેલું હોય ને તે પ્રમાણે લે તેમાં કોઇનું દખલ નહીં.

૭. વાક્યપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગો દીકરો પેદા થયો, ત્યારે સગા દીકરાના બાપે લખી આપેલું હોય તે પ્રમાણે તેને હીસ્સો લેવામાં આવે.

૮. વિધવા બૈરી વાક્યપુત્ર લે તેનું કાંઇ કારણ નથી, ને લે તે પોતાના માલને કોઈ બારે વાટ ન કરે, એવું જાણીને તે બાઇ વાયકપુત્ર લે.

ભાવસાર–શ્રાવક સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને તેની વિધિ તો ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે ન્યાત ૧ જમાડીને લેછે.

૨. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૩. બાઇ પોતે મુખત્યાર છે, પોતાની મરજીમાં આવે તેને લેછે, સગાંવાહાલાંની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૪. હા; ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજાને પાળકપુત્ર લઇ શકેછે, પણ તે પાળકપુત્ર કોઇ તરેહથી રદ થઇ શકતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર લેવો તેની ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી, ન્યાતનાને લેછે, પણ જેનો પાળક થયો તેનોજ વારસો લઈ શકેછે, પહેલા બાપનો વારસો લઇ શકતો નથી.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરતરેહથી લઈ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર તથા સગો દીકરો બંન્યો બરાબર છે.

૮. જેને પેટે ફરજન નહીં હોય તે પાળકપુત્ર તથા દત્તપુત્ર લઇ શકેછે.

ભાવસાર–શ્રાવકનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને તેની વિધિ તો ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે ન્યાત ૧ જમાડીને લેછે.

૨. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૩. બાઈ પોતે મુખત્યાર છે, પોતાની મરજીમાં આવે તેને લેછે, સગાંવાહાલાંની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

૪. હા; ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજાને પાળક લઇ શકેછે, પણ તે પાળકપુત્ર કોઇ તરેહથી રદ થઇ શકતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર લેવો તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ન્યાતનાને લેછે, પણ જેનો પાળક થયો તેનોજ વારસો લઈ શકેછે, પહેલા બાપનો વારસો લઇ શકતો નથી.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળક બાપનો વારસો લઇ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર તથા સગો દીકરો બંન્યો બરાબર વારસ છે.

---

[1] અસલ કાગળમાં "બાબે" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. જેને પેટે ફરજન નહીં હોય તે પાળકપુત્ર તથા દત્તપુત્ર લઇ શકેછે.

ભાવસાર—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ નથી, આજસુધી જાણ્યો નથી તેથી સવાલ લખ્યા નથી.

સોની—ત્રાગડ જાવિયાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૪૦.

૧. દત્તપુત્ર વગેરે સવાલ ૮ છે, તેના જવાબ એ છે કે, દત્તપુત્ર કરવા ચાહે તો પોતાની છોકરીના છોકરાને કરે, ને તે ન હોય તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે પોતાના ગોત્રી વગેરેને કરે, ને પાળેલા પુત્ર તો દીકરીના દીકરા અથવા ભત્રીજા વગેરેને કરે, ને જે પાળક થયો તે પાળકબાપના નામથી બાપને ઠેકાણે લખે તો તે વારસો લઇ શકેછે, ને પછી સગો દીકરો પેદા થાય તો વારસો શાસ્ત્ર પ્રમાણે બરાબર લે, ને ક્રિયા વગેરે તો શાસ્ત્રપ્રમાણે કરે.

સોની—ત્રાગડ વરાછીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૫.

૧. દત્તપુત્ર વગેરે સવાલ ૮ છે તેના જવાબ એ છે જે, દત્તપુત્ર કરવા ચાહે તો પોતાની છોકરીના છોકરાને કરે, ને તે ન હોય તો શાસ્ત્રપ્રમાણે પોતાના ગોત્રી વગેરેને કરે, ને પાળેલા પુત્ર તો દીકરીના દીકરા અથવા ભત્રીજા વગેરેને કરે, ને જે પાળક થયો ને પાળકબાપના નામથી બાપને ઠેકાણે લખે તો તે વારસો લઇ શકેછે, ને પછી સગો દીકરો પેદા થાય તો વારસો શાસ્ત્ર પ્રમાણે બરાબર લે, ને ક્રિયા વગેરે તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરે.

સોની—શ્રીમાળી ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૨૭.

૧. અમારામાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. જેને કોઇ નથી ત્યારે પાળકપુત્ર લઈ શકેછે, ને તેની વિધિ તો પંચને સંભળાવે તથા સરકારી કાગળ ઉપર લેખ કરે.

૩. વિધવા બૈરી પાળક લે તો તેના ધણીનાં સગાંવાહાલાને સંભળાવીને લે.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજાને પાળકપુત્ર લેવાય નહીં.

૫. પાળકપુત્ર પિત્રાઇ, ગોત્રાઇને લીધામાં આવેછે, ને તેની ઉમ્મર વરસ ૫) થી તે વરસ ૧૫) સુધીમાં કરે, અગર એમાંનું કોઇ નથી, અથવા તેણે ન આપ્યો તો પંચને જાહેર કરે તો પંચની રજાથી બીજાને કરે, પોતાનું નામ રાખવા સારૂ.

૬. સગો દીકરો ન હોય ત્યારે પાળકપુત્ર લઇ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધાપછી સગો દીકરો પેદા થાય ત્યારે પાળકપુત્રને પાળકબાપ કંઈએક આપીને તે માલ મીલકત ઉપરથી હાથ ઉઠવાવે.

૮. વિધવા[1] બૈરીને કોઈ ન હોય ત્યારે પાળકપુત્ર લઈ શકેછે.

સોની—મુલેહરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૪.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

સોની—દમણીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૫.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર અમારામાં આજદીન સુધી કોઈએ લીધો જાણ્યો નથી, તેમાટે એ સર્વે સવાલ લખતા નથી, ને એ સવાલ સર્વનો જવાબ એક છે, ને કોઇ કરશે તો જાહેર કરીશું.

૧. અસલ કાગળમાં "વીધાં" છ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સોની-શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯૦.

૧. તમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, અગર છે તો શાસ્ત્રમાં જે લખ્યું છે તે સર્વે તમોને કબુલ છે? એનો જવાબ એ છે જે, એ શિરસ્તો અમારી ન્યાતમાં નથી.

૨. કદાપિ દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે ને પાળકપુત્રને શી વિધિથી લોછો ને શા કારણથી? એનો જવાબ એ છે જે, એ કંઈ અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૩. દત્તપુત્ર લેવાનો વિધવા બૈરીને અધિકાર છે તે પ્રમાણે પાળકપુત્ર લેવામાં વિધવાનો અધિકાર છે તેમાં ધણીનાં સગાંની આજ્ઞા અથવા રજા જોઈએ? એનો જવાબ એ છે જે, વિધવા બૈરીના સાસરાના તરફનાં સગાં ન હોય ત્યારે શાસ્ત્રપ્રમાણે ધર્મપુત્ર લે.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને વિધવા પાળકપુત્ર લઇ શકેછે અગર લે તો રદ થઈ શકેછે ને પાળકપુત્ર કોઈ તરેહથી તથા કશા સબબથી રદ થાયછે? એનો જવાબ એ છે જે, ધણીના ભત્રીજા છતાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કોઈથી થતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર કોને કોને લીધામાં આવેછે ને તેની કંઇ ઉમ્મરનો નીમ છે? એનો જવાબ એ છે જે સગામાં કોઈ ન હોય ત્યારે બીજાના છોકરાને પાળકપુત્ર કરે તેનો કંઇ નીમ નથી, સગા બાપની તથા પાળકબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને બેઉ બાપનો વારસો કોણ લઈ શકેછે? એનો જવાબ એ છે જે, જે કંઇ શાસ્ત્રમાં નીકળે તે પ્રમાણે કરે.

૬. પાળકપુત્ર સગા બાપના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરતરેહથી લેશે? એનો જવાબ એ છે જે, જે કંઇ શાસ્ત્ર કહે તે પ્રમાણે કરે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગો દીકરો પેદા થયો ત્યારે પાળકપુત્રને કેટલો વારસો મળશે? સગા દીકરા છતાં પાળકપુત્ર લઈ શકેછે? એનો જવાબ એ છે જે, સગો દીકરો છે એટલે કંઈ પાળકપુત્રનું કંઇ ચાલતું નથી, પછી તો જે કંઇ શાસ્ત્ર આજ્ઞા આપે તે ખરૂં.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તો શા કારણથી? એનો જવાબ એ છે જે, તે વિધવા બૈરીને કોઇ સાસરાનું સગું ન હોય ત્યારે પાળકપુત્ર કરે.

સોની-શ્રીમાળી ખરખડીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને શાસ્ત્રમાં લખ્યું સર્વ કબુલ છે.

૨. પાળકપુત્ર કોઈ શખસે લીધો નથી, ને અમારામાં એ ચાલ નથી.

૩. દત્તપુત્ર લેવામાં વિધવા બૈરીને અમારે શાસ્ત્રથી જુદો ચાલ નથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં પાળકપુત્ર લેવાતો નથી.

૫. પાળકપુત્રનો ચાલ નથી તો શાસ્ત્રનું શું કામ છે?

૬. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૭-૮. વિધવા બૈરી છે પણ પાળકપુત્ર લેવાતો નથી, ને એ ચાલ અમારામાં નથી.

સોની-શ્રીમાળી નાતરિયા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૨.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, તે માટે બીજા સવાલ લખતા નથી.

સોની-વડનગરાના તડનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ જાણ્યામાં નથી, ને કોઇએ લીધો નથી, તેથી બીજા સવાલ લખ્યા નથી.

સોની-દમણિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૪.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર તો અમારામાં આજ-

દીન સુધી કોઈએ લીધો જાણ્યો નથી, તેમાટે એ સર્વે સવાલ લખ્યા નથી, ને એ સવાલ સર્વેનો જવાબ એકજ છે, ને કોઈ કરશે તો જાહેર કરીશું.

સોની--શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૫૦.*

૨. કદાપિ દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે ને પાળકપુત્રને શી વિધિથી લેછો ને શા કારણથી? એનો જવાબ એ છે જે, અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, કહાંતુલીક કે જ્યાં સુધી પોતાની માને ધાવતો હોય ત્યાંસુધી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને વિધવા પાળકપુત્ર લઇ શકેછે અગર લે તો રદ થઇ શકેછે ને પાળકપુત્ર કોઇ તરેહથી તથા કશા સબબથી રદ થાયછે? એનો જવાબ એ છે જે, ધણીના ભાઈ તથા ભત્રીજા છતાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કોઈથી થતો નથી.

૮. વિધવા ઐરી પાળકપુત્ર લે તો શા કારણથી? એનો જવાબ એ છે, જે તે વિધવા ઐરીને સાસરા તથા પીહેરમાં કોઇ ન હોય ત્યારે પાળકપુત્ર કરે.

સુથાર–સોરઠીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો કાંઈ ચાલ જાણ્યો નથી, માટે શાસ્ત્રપ્રમાણે શાસ્ત્રમાં થતો હોય તે અમારે કબુલ છે, એ સઘળા સવાલ શાસ્ત્રપ્રમાણે કબુલ છે.

સુથાર–ગુજ્જર તળબદા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં તો દત્તપુત્ર કરવાનો તથા પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૬૦ વાળા સાથે મળતો છે, તથી જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ કલમો ઉતારી છે.

સુથાર–ગુજ્જર ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં તો દત્તપુત્ર કરવાનો તથા પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

સુથાર–પરદેશી ખાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને વિધિનો કાંઇ નીમ નથી.

૩. પાળકપુત્ર લેવામાં વિધવાને અધિકાર છે, પણ પોતાનાં સગાંવાહાલાંની રજાથી લઇ શકેછે.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને લેવાનો ચાલ નથી.

૫. ધણીના સગાંમાં હોય તો તેને લે, ને સગાંમાં કોઈ ન હોય તો ન્યાતના ગમે તેને લઈ શકેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો લઇ શકેછે.

૭. વારસોમાં બંનો બરાબર છે.

૮. વિધવા ઐરી પાળકપુત્ર લઈ શકેછે.

સુથાર–પંચોળીનો જવાબ.

પ્રકાર. "ખ." અંક ૬૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો તેનો વિસ્તાર શું લખ્યામાં લાવીએ કલમ ૮ સુધી?

સુથાર–પંચોળી ચાંપાનેરી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૩.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સુથાર–વૈશ્યનો જવાબ.

પ્રકાર. "ક." અંક ૧૮૨.

૮. અમારામાં દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

સુથાર–ગુજજર અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૩.

૮. અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ નથી, વાસ્તે એ આઠે સવાલના જવાબ લખ્યા નથી.

સુથાર–મેવાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૫.

૧. અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર આજ સુધી અમારી ન્યાતમાં કોઈએ કીધો નથી, ને હવે પછી કોઈ કરવા ચાહે તો પંચની રજાથી કરે.

ટંકસાળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર કરવાનો ધારો નથી, તેથી એ સવાલના જવાબ લખ્યા નથી.

ઘાંચી–પરગણે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, તેથી એ કલમનો જવાબ શું લખીએ ?

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો પણ ચાલ નથી, તેથી એ કલમનો જવાબ શું લખીએ ?

૩. અમારી ન્યાતમાં વિધવા બૈરીને પણ દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, તેથી એ કલમનો જવાબ શું લખીએ ?

૪–૫–૬–૭–૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાની ચાલ નથી, તે સબબથી એ બાબતની કલમ ચોથીથી તે કલમ ૮ લગણ કલમ ૫ નો જવાબ શું લખીએ ?

ઘાંચી–મોઢ શીતપુરા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૦.

દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર આજ સુધી અમારી ન્યાતમાં કોઇએ લીધો નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

ઘાંચી–મોઢ શીતપુરા કસબે કતારગામનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૭.*

ઘાંચી–મોઢ પટણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૮.†

ઘાંચી–મોઢ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૯.

૮. દત્તપુત્રના સવાલ ૮ ના જવાબ એ છે જે, આજ લગી કોઇએ દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લીધો નથી, ને અવારબાદ કોઇ લે તો આગમજથી પંચાયતને જાહેર કરે, ને પંચના લોક રજા આપે તો તે લઇ શકેછે.

ઘાંચી–મોઢ અમવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૨૧ ની સાથે તમામ મળેછે, વાસ્તે ઉતારેલો નથી."

† આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૩૦ વાળા સાથે મળતો છે તેથી ઉતાર્યો નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. પોતાને પેટે ફરજન્દ નહીં હોય તો હરકોઇના છોકરાને પાળકપુત્ર કરીને લે છે.

૩. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તો લેવાય છે, ને તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજા લેવાની દરકાર નથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં જેને લે તેને લેવાય છે, ને પાળકપુત્ર લીધા પછે રદ થતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર પોતાની ખુશીમાં આવે તેને લેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ને તે શખસ પાળકબાપની ક્રિયા કરે, ને વારસો પણ પાળકબાપનો લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરતરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછે સગો દીકરો પેદા થયો, પણ વારસો પાળકપુત્રને બરાબર હીસ્સે મળેછે.

૮. વિધવા બૈરીને છોકરાં નહીં હોય તો પાળકપુત્ર લેછે.

ઘાંચી—મોઢ ચાંપાનેરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. પોતાને પેટે ફરજન્દ નહીં હોય તો હરકોઇના છોકરાને પાળકપુત્ર કરીને લેછે.

૩. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તો લઇ શકેછે, ને તેમાં ધણીના સગાંવાહાલાંની રજા લેવાની દરકાર નથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં જેને લે તેને લેવાય છે, ને પાળકપુત્ર લીધા પછે રદ થતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર પોતાની ખુશીમાં આવે તેને લેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ને તે શખસ પાળકબાપની ક્રિયા કરે, ને વારસો પણ પાળકબાપનો લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળક બાપનો વારસો હરતરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછે સગો દીકરો પેદા થયો પણ વારસો પાળકપુત્રને સગા દીકરા બરાબર મળેછે.

૮. વિધવા બૈરીને છોકરાં નહીં હોય તો પાળકપુત્ર લેછે.

સાળવી—શ્રીમાળી વીશા પટોળીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કરવાનો કાંઇ ચાલ નથી, પણ કોઇ ધર્મપુત્ર કરવા ચાહે તો કરી શકેછે, પણ ન્યાતનાને.

સાળવી—શ્રીમાળી વીશા પટોળીવાળાના તડ બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૮.*

લુહાર—અમદાવાદી તથા ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૮.

દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ[1] નથી, અસલથી નથી, ને નથી તો શું લખીએ? ને દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ નથી તો આઠ કલમ સુધી લખવાની જરૂર નથી તો શું ભેદથી લખી આપ્યામાં આવે?

લુહાર—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં તો દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કરવાનો કાંઇ ચાલ નથી.

---

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૫૭ વાળાના જવાબ સાથે તમામ મળેછે, તેથી ઉતાર્યો નથી.

૧. અસલ કાગળમાં "ચાચલ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

લુહાર–ભાવનગરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી; છે, પણ શાસ્ત્રની વિધિપ્રમાણે કરતા નથી.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, પણ તેની વિધિ પ્રમાણે લેતા નથી.

૩. અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કોઇ વિધવા બૈરીએ લીધો નથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં કોઇ વિધવા બૈરીએ પાળકપુત્ર લીધો નથી.

૫. પાળકપુત્ર પોતાના સગામાં જે હોય તેને લેછે, સગા નહીં હોય તો ન્યાતનાને લેછે, તેની ઉમ્મરનું કાંઇ મુકરર નથી, ને પાળકબાપની ક્રિયા કરવાનો પાળકપુત્રને અધિકાર છે, ને સગા બાપને બીજો છોકરો નહીં હોય તો તે છોકરાને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે.

૬. પાળકપુત્ર તે સગા બાપના જેવો છે, ને પાળકબાપનો વારસો હરેક તરેહથી લઈ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગો દીકરો પેદા થયો ત્યારે પાળકપુત્રને વારસો અડધો અડધ મળશે.

૮. વિધવા બૈરીએ કોઇએ અમારામાં પાળકપુત્ર લીધો નથી, ને હવેથી લે તો અપુત્ર હોય તેથી લે.

લુહાર–ગુજ્જર ગુલાબબંસી બુદલખંડીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર આજસુધી કોઇએ લીધો નથી, તો તેની વિધિ તથા શિરસ્તો શું જાણીએ? વાસ્તે એના જવાબ લખ્યા નથી.

હજામ–કાનમિયા સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્રનો શિરસ્તો કાંઇ જાણ્યો નથી, ને શાસ્ત્રમાં થતો હોય તો શાસ્ત્રને અમે ખોટું કરી શકતા નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં પિત્રાઇ પાસેથી દહાડો કરાવીએ છઇએ, માટે દત્તપુત્રનો શિરસ્તો નથી, તથા પાળકપુત્ર આંગળીના છોકરાને કહેછે, તે છોકરાને ધણી લખી આપેછે તો વારસ છે, ને મરનાર શખસનો દહાડો કરે સહી.

૩. બૈરી નાતરે જાય છે, માટે દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાતો નથી.

૪. અમારી ન્યાતનો ચાલ છે જે, ભત્રીજો તો વારસ છે તેને પાળકપુત્ર લીધાની શી દરકાર[1] છે, ને કદાપિ કરે તો થાય, પાળકપુત્ર ભાણેજ તથા ભત્રીજા શિવાય નથી થતો.

૫. બીજા સવાલ છે તે શાસ્ત્રમાં લખ્યા પ્રમાણે છે, તે લખ્યા નથી, શામાટે જે એ સવાલ કાંઈ અમારા દીઠામાં આવ્યા નથી, માટે લખતા નથી.

હજામ–કડીવાળા તથા પટણી ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો શિરસ્તો કાંઈ જાણ્યો નથી, ને કદાપિ શાસ્ત્રમાં થતો હોય તો તે વિધિથી અમારે કબુલ છે, માટે બીજા સવાલ લખ્યા નથી.

વાલંદ–લીમચીઆ અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૦.

દત્તપુત્ર બાબતના સવાલના જવાબ એ જે, અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

હજામ–મેહેસુરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેછે તે શાસ્ત્રપ્રમાણે લેછે.

૨. છોકરા નહીં હોય તો[2] દત્તપુત્ર લે, હરેક કોઇ પોતાના સગાને લે.

---

૧. અસલ કાગળમાં "દરવાસો" છે. ૨. અસલ કાગળમાં "તો" નથી.

૩. અમારામાં વિધવા બૈરી દત્તપુત્ર લઇ શકેછે, ધણીનાં સગાંની રજાથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા તથા પાસેના કુટુંબી છતાં બીજા કોઈને લઇ શકતી નથી.

૫. જેને છોકરા ન થતા હોય તે પાળકપુત્ર પોતાના સગાને લેછે તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ને પાળકબાપની તથા સગાબાપની ક્રિયા પણ તેજ કરેછે.

૬. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછે સગો દીકરો પેદા થયો, પણ વારસ બંન્યો બરાબર છે.

૭. એનો જવાબ ઉપરની કલમપ્રમાણે.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તેનું કારણ એ જે, પોતાની ચાકરી કરવા સારૂ તથા પોતાનું નામ રાખવા સારૂ લેછે.

વાલંદ—લીમચિયા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને શાસ્ત્રની વિધિ છે, ને શાસ્ત્રમાં લખ્યુંછે તે સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને પાળકપુત્રને ધર્મશાસ્ત્રની વિધિથી લઈએ છઇએ, તેનું કારણ એ જે, પુત્ર નહીં હોય તેથી.

૩. દત્તપુત્ર લેવામાં વિધવા બૈરીને શાસ્ત્રમાં લખ્યું હોય તો અધિકાર છે, ને પાળકપુત્રએ શાસ્ત્રમાં લખ્યું હોય તો અધિકાર છે, તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજા જોઇતી નથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને પાળકપુત્ર વિધવા લઇ શકતી નથી, ને લે તો રદ થઈ શકેછે, ને પાળકપુત્ર ભત્રીજો હોય તથા દોહિત્ર હોય તથા ભાણેજ હોય તો રદ થાય.

૫. પાળકપુત્ર તો ઉપરના સવાલમાં ૨ જણ વગેરે જેને શાસ્ત્ર આજ્ઞા આપે તેને કરે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી, ને પાળકપુત્રને સગા બાપની ક્રિયા કરવાનો શાસ્ત્રમાં લખ્યું હોય તો અધિકાર છે, ને બીજી એ સર્વે બાબતોમાં શાસ્ત્રમાં લખ્યું હોય તો અધિકાર છે.

૬. પાળકપુત્ર શાસ્ત્રમાં લખ્યું હોય તો સગા દીકરા જેવો, ને પાળકબાપનો વારસો શાસ્ત્રમાં લખ્યું હોય તો લે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગો દીકરો પેદા થયો ત્યારે પાળકપુત્રનો હક તથા સગા દીકરાનો હક શાસ્ત્રમાં લખ્યું હોય તો બરોબર છે.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તે અપુત્ર તથા ભત્રીજો તથા દોહિત્ર તથા ભાણેજ એ કોઈ નહીં હોય તો લે.

હજામ—ખાનદેશી મરેઠાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૧.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

હજામ—લીમચીઆ ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાની ચાલ નથી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે તે પોતાની છોકરીના તથા બેહેનના તથા કુટુંબીના છોકરા મધ્યે ગમે તેના છોકરાને પોતાની કુલ મીલ્કત પંચની રૂબરૂ લખી આપે, ને પોતાનો છોકરો નહીં હોય તો એ પ્રમાણે પાળકપુત્ર લે.

૩. વિધવા બૈરીને પણ પાળકપુત્ર લેવાનો અધિકાર છે, તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજાની જરૂર નથી, એ નંબરની કલમ ૨ પ્રમાણે પાળકપુત્ર લેછે.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને પાળકપુત્ર વિધવા બૈરી લઈ શકેછે, ને તે પાળકપુત્ર કોઇથી કશી તરેહથી રદ થતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર તો ધણી અથવા વિધવા બૈરી લેછે, તેની ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી, ને પાળકપુત્રને પાળકબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને બીજા ભાઈઓ ન હોય તો સગા બાપની પણ ક્રિયા કરેછે, ને પાળક બાપનો વારસો લેછે, ને બીજા ભાઈઓ ન હોય તો સગાબાપનો પણ વારસો લેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરેક તરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી જેટલા સગા દીકરા પેદા થાય તે તથા પાળકપુત્ર એ સઘળા બરોબર ભાગ વેંહેંચી લે.

૮. વિધવા બૈરી નાતરે ન જાય ને સગો દીકરો ન હોય તો પાળકપુત્ર લે.

હજામ—ઓરપાડીઆ મેહેસુરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રવિધિથી દત્તપુત્ર લેવાની ચાલ નથી.

૨. અમારામાં પાળકપુત્ર લેવાની પણ ચાલ નથી.

૩. વિધવા બૈરીને પણ દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાની ચાલ નથી.

૪. પોતાને છોકરો નહીં હોય તો ધણીનો ભત્રીજો તો વારસ છેજ, પણ વિધવા બૈરીને તેને પાળક કરી રાખવાની ચાલ નથી.

૫. પાળક બાબત એ કલમની ચાલ નથી.

૬. એ કલમની પણ પાળક બાબત ચાલ નથી.

૭. એ કલમની પાળક બાબતની ચાલ નથી.

૮. એ કલમની પાળક બાબત ચાલ નથી.

દરજી—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, ને ધર્મપુત્ર પાળક કોઈ લેછે તે શાસ્ત્ર આધારે લેછે તે પુત્રને ધર્મ શાસ્ત્રના રાહથી સર્વે હક (તેને) પહોંચેછે, ને તેની ક્રિયા સર્વે કરેછે.

૨. એ સવાલનો જવાબ પહેલામાં લખ્યોછે, તેની વિધિ જાણવી એ જે,(ને) પુત્રના માબાપને રાજી કરેછે, પોતાને ફરજન ન હોય તે કારણથી લીધામાં આવે.

૩. કોઈ વિધવા બૈરીને ધર્મપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૪. ધણીના ભત્રીજાસાથે નબનાવ હોય તો પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૫. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, પણ ઉમ્મરનું કાંઈ મુકરર નથી, જ્યારે બાઈ પણિયતની વરસ૪૦ ની થઈ, ને ફરજન ન થાય ત્યારે લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, તે ધર્મપુત્ર જે લીધોછે તે તેના માબાપની ક્રિયા કરે, ને ધર્મના માબાપ છે તેની ક્રિયા કરે, ને તેનો માલ હોય તે લે.[1]

૬. પાળકપુત્રનો હક સગા છોકરાની બરાબર નથી, ને છે તેથી ઘણો છે, ધર્મકરતાં કાંઈ વધતું નથી, તેને જો ધણી હાથે આપે તે લઈ શકેછે, ને સગા છોકરાને કદાસને બાપ ન આપે તો તે ધર્મશાસ્ત્રના રાહથી લઈ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછે સગો દીકરો થયો તો ધણી હાથે વેંહેંચે તેમાં કોઈનો દર દખલ નહીં, બાકી બંન્યેનો હક બરાબર છે, ધર્મ શાસ્ત્રપ્રમાણે ચાલ છે.

૮. વિધવા બૈરીને કોઈ ધર્મપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

દરજી—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં કોઈ વિધિથી દત્તપુત્ર કરતા નથી, પાળકપ્રમાણે તેને રાખેછે, ને તે પાળક છોકરો તેની દોલત રાખેછે, ને તેનું કામકાજ વગેરે કરેછે, તેથી તેના છોકરા બરાબર ગણાય છે.

૨. છોકરૂં જેને ન હોય તે પોતાનાં સગાંના છોકરાને છોકરો કરી રાખે.

૩. અમારામાં નાતરાની રીત છે ત્યારે વિધવા બૈરી પાળક શું કરવા લે? ને શાસ્ત્રપ્રમાણે દત્તપુત્રનો કાંઈ ચાલ નથી, ને કદાસ વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તો મરનારના બાપના પેટના છોકરાની રજા જોઇએ.

૪. એ વાતનો જવાબ ઉપરની કલમમાં લખ્યોછે ને પક્કો લેખ કરી આપે તો તે બાઈ પોતાના ધણીઉપર બેસી રહે, ને નાતરે જાય નહીં ત્યારે તે લેખ મંજુર છે.

૫. ન્યાતમાંથી જે છોકરાઉપર ખુશી હોય તેને પાળક કરે, ને તેની ઉમ્મર વરસ ૧૦ સુધીની હોય તે લેવાય, ને તે બંને બાપની ક્રિયા કરે, ને પાળકનો વા-

૧. અસલ કાગળમાં "લે" નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

રસો પણ લેવાનો હક છે, ને સગાબાપની ઓલાદનો હોય તો તે છોકરો લે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરા બરાબર લઈ શકેછે.

૭. બાપ જીવતાં પાળકપુત્ર ઘરમાં રહેછે તો બરાબર લેશે.

દરજી–ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૨.

૧ અમારામાં શાસ્ત્રવિધિથી દત્તપુત્ર લેવાની ચાલ નથી.

૨. અમારે પાળકપુત્ર લેવાની પણ ચાલ નથી.

૩. વિધવા બૈરીને પણ દત્તપુત્ર તથા પાળક લેવાની ચાલ નથી.

૪. પોતાને છોકરો નહીં હોય તો ધણીનો ભત્રીજો તો વારસ છેજ, પણ વિધવાને દત્ત તથા પાળક કરી રાખવાની ચાલ નથી.

૫. એ કલમની પાળક બાબતની ચાલ નથી.

૬. એ કલમની દત્ત તથા પાળક બાબતની ચાલ નથી.

૭. એ કલમની પાળક બાબતની ચાલ નથી.

૮. એ કલમની પાળક બાબતની ચાલ નથી.

દરજી–ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ" અંક ૨૩૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લીધો નથી, ને દત્તપુત્ર લેવાનો શાસ્ત્રવિધિથી અમારી ન્યાતમાં ચાલ પણ નથી.

૨. પેટે વિસ્તાર ન હોય ત્યારે પાળકપુત્ર હરકોઈ સગામાંહેનાને અથવા અત્રાપુને કરી રાખેછે, ને તેને જે ધણી વારસ કરે તે ફરતો નથી, ને વિધિ કાંઇ તેની મુકરર નથી.

૩. પાળકપુત્ર લેવાનો વિધવાને અધિકાર છે, ને તેમાં ધણીના ભાઇની અથવા ભાઇ ન હોય તો પીત્રાઈની રજા જોઇએ.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને પાળકપુત્ર વિધવા બૈરી લઈ શકતી નથી, ને અગર લે તો રદ થઇ શકેછે, એ રીતે જે, તેને તેનો વારસો પહોંચે નહીં, માલ ખાવીંદે પાળક કર્યો હોય બંન્યો ધણી ધણીઆણીએ પોત પોતીકી હૈયાતીમાં તો તે કોઈથી રદ થઇ શકતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર હરકોઈ સગાંના ફરજનને લઇ શકેછે, ને ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નહીં, ને બંન્યો બાપની ક્રિયા કરે, ને બંન્યેનો વારસ થાય.

૬. કરેલો હોય ત્યારે તો તેમજ ઠર્યો તે લઈ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધાપછી પુત્ર પેદા થયો ત્યારે પેદા થનારનો વારસો પહોંચેછે, પણ પાળકનું ભરણપોષણ કરવું યોગ્ય છે.

૮. વિધવા બૈરી પોતાના ધણીનું નામ ચલાવવાના કારણથી પાળકપુત્ર લઈ શકેછે.

માળી–મોગરેલીઆ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૨.

૧. ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૨. હા, ચાલ છે, પણ જે પાસની દોલત હોય તે કુટુંબનો પ્રંચને પુછીને લઈ જાય ને કરે, ને તે ધણી નાદાર હોય ને ન કરે તો શાસ્ત્રમાં લખ્યો અધિકારી કરે,[1] યથાશક્તિ કરે.

૩. હા, અધિકાર છે, પણ પંચની રજાથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજો નથી થઇ શકતો, ને તે ગેરવાજબી ચાલે તો રદ થઈ શકેછે.

૫. ઉપર લખ્યાપ્રમાણે લીધામાં આવેછે, ને ઉમ્મરનો કંઈ ધારો નથી, ને બેઉ બાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને વારસો પણ બેઉ બાપનો લે.

૬. પોતાના પાળકબાપ શિવાય કોઇનો વારસો લઇ શકતો નથી.

૭. પાળકનો સગો બાપ તેડે તો ત્યાં જાય, નહીં તો બેઉ જણા સમજીને વેહેંચી લે, સગા દીકરા છતાં પાળકપુત્ર લેવાતો નથી.

૮. પોતાનો ધર્મ ચાલવાવાસ્તે લે.

૧. અસલ કાગળમાં "ક" છે.

માળી–સોરઠિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૫.

૮. અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળક લેવાનો ચાલ નથી, માટે સવાલ ૮ ના જવાબ લખ્યા નથી.

માળી–ગુલફ્રેસનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૨.

૧. આજસુધી દત્તપુત્ર કાંઈ જાણ્યો નથી, ને થશે તો સરકારને જાહેર કરીશું; એ ચાલ નથી, માટે જવાબ લખ્યો નથી.

કંદોઇ–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિએ કરીને દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્ર જેને પેટે ફરજન નહીં હોય તે શખસ લેછે, ને તેની કાંઇ વિધિ કરતા નથી, એ તો ખુશીનું છે.

૩. દત્તપુત્ર લેવામાં જેમ વિધવા બૈરીને અધિકાર છે તે પ્રમાણે પાળકપુત્ર લેવાનો પણ અધિકાર છે તેમાં ધણીનાં સગાંની રજા લેવી જરૂર છે.

૪. પાળકપુત્ર ભત્રીજાને તથા ભાણેજને લીધામાં આવેછે, ને એ એમાં કોઈ ન હોય તો ન્યાતના હરકોઈને કરે, તે કોઈ તરેહથી રદ થતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર ઉપરની ચોથી કલમમાં લખેલો છે તે પ્રમાણે લેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી, ને પાળકપુત્ર સગા બાપને બીજો છોકરો ન હોય તો ક્રિયા કરે, ને પાળકબાપની ક્રિયા પણ કરે, ને એવી તરેહ હોય તો બેઉ બાપનો વારસો લઈ શકેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરતરેહથી લઇ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગો દીકરો પેદા થયો ને માબાપ જીવતાં વેહેંચી આપે તો મુખત્યાર છે, ને એમ કરતાં મરી ગયા તો બંધે વારસો બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તેનું કારણ એ જે, પોતાનું ઉત્તરસાધન કરવા સારૂ, તથા પોતાના ધણીનું નામ રાખવા સારૂ લેછે.

સુખડિયા–શ્રીમાળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી, અમારામાં કોઈએ કીધો પણ નથી.

૩. અમારામાં એનો જવાબ તો ઉપલી કલમ પ્રમાણે છે.

કુંભાર–ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૯.

૮. અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

કુંભાર–લાડ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ પાળકપુત્ર પોતાના કુળમાંથી લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે.

કુંભાર–ઓરપાડના લોકોનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાની ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્ર લેછે તેવારે પંચને તેડીને તાડી પાય ને છોકરાને ખોળે બેસાડે.

૩. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તે પોતાના ધણીના ભાઈના તથા પીત્રાઈના છોકરાને લઈ શકે, તેનો વિધિ તો એ નંબરની બીજી કલમમાં લખ્યો છે તે.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં વિધવા બૈરી બીજાને પાળક લઈ શકતી નથી, ને તે છોકરો બૈરીની મરજી માફક નહીં ચાલે તો કહાડી મુકી રદ થઈ શકેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. પાળકપુત્ર પોતાના ભાઈના છોકરા વગેરે કુટુંબી ગોત્રીને લેવાનો અધિકાર છે, તે પાળકને સગા બાપને બીજો છોકરો નહીં હોય તો તેની તથા પાળકબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને વારસો લેવામાં પણ એ રીતે અધિકાર છે, ને ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો લઈ શકેછે.

૭. પાળક લીધા પછે સગો દીકરો પેદા થાય ત્યારે બરોબર હીસ્સો તો પાળકને નહીં મળે, પણ થોડો માલ આપી સમજુતી કરી આપવી જોઇએ.

૮. વિધવા બૈરી પાળક લે તે પોતાના ધંધાની ધરાકી રાખવા તથા ભરણપોષણ કરવા મેહેનત કરવા લાગે તે બાબત પાળક લેછે.

કુંભાર—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૪૨.

૮. અમારામાં દત્તપુત્રનો ચાલ નથી, ને પાળકપુત્ર પણ આજસુધી કોઇએ લીધો નથી, ને હવે પછી કોઈ લે તો પંચને પુછવું લાજમ છે.

ધોબી—રાવતિયા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૦.

૧. દત્તપુત્રનો ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્રનો પણ ચાલ નથી, અમારી ઉમ્મર સંબંધી કોઈ થયો જાણ્યો નથી માટે શું લખીએ?

ધોબી—પરદેશી બુદેલિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૯.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર અસલથી તે આજ સુધીમાં કોઇએ કર્યો પણ નથી, ને જાણ્યામાં પણ નથી તો શું લખીએ?

ધોબી—આહીર ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૫.

૮. અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ નથી.

કડિયા—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર આજસુધી કાંઇ થયો જાણ્યો નથી, ને હવે કોઇ કરશે તો શાસ્ત્રપ્રમાણે કરી શકશે તો અમારે કબુલ છે; એ સર્વે સવાલ શાસ્ત્રપ્રમાણે કબુલ છે, માટે લખ્યા નથી.

કડિયા—ઇડરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૮.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ અમારામાં નથી, વાસ્તે સવાલ ૮ ના જવાબ લખ્યા નથી.

કડિયા—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૭.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો અમારામાં ચાલ નથી, વાસ્તે જવાબ આઠ લખ્યા નથી.

કડિયા—મારવાડી રજપુતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૭.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર બાબતના સવાલ ૮ ના જવાબ એ છે જે, અમારામાં એનો ચાલ નથી.

ગોલા રાણાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણું પાળકપુત્ર તથા ધર્મપુત્ર લેવાનો ચાલ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. કોઇ શખસ સંતાન રહિત હોય ત્યારે તે શખસ પાળકપુત્ર લે, ને પછે પોતે મરતી વખત પંચની રજાથી તેને વારસનામું લખી આપે, ને કુટુંબીની શાહેદી કરાવે.

૩. પાળકપુત્ર લેવાનો વિધવા બૈરીને અધિકાર છે, ને પાળકપુત્ર લેવામાં ધણીનાં સગાંવહાલાં તથા પંચની રજા જોઇએ.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઈને વિધવા બૈરીથી પાળકપુત્ર લઈ શકાતો નથી, ને એમ કરતાં દીકરીના દીકરાને લીધો હોય તો તે રદ થાય નહીં.

૫. પ્રથમ દીકરીના દીકરાને ત્યારપછે ધણીના ભાઇના દીકરાને ત્યારપછી ધણીની બેહેનના દીકરાને ત્યારપછે પોતાના કુટુંબીને ત્યારપછે ન્યાતના હરકોઈને પાળકપુત્ર લીધામાં આવે છે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી; ને પાળકપુત્રને સગા બાપની તથા પાળકબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને સગા બાપને બીજા દીકરા ન હોય ત્યારે પાળકપુત્ર સગા બાપનો વારસો લઇ શકેછે.

૬. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ ઉપર લખેલો છે તે પ્રમાણે ઘટીત લીધો હોય તો તે શખસ હર તરેહથી પાળકબાપનો વારસો લેશે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછે સગો દીકરો પેદા થાય તો બેઉ શખસ અડધો અડધ વારસો લે, પણ સગા દીકરા છતાં પાળકપુત્ર લેવાય નહીં, ને પોતાની બૈરીને દીકરો જ્યાંસુધી આવવાની આશા હોય ત્યાંસુધી પાળક દીકરો લેવાય નહીં.

૮. વિધવા બૈરી સંતાન રહિત હોય ત્યારે અથવા ધણીના વારસો હોય તેની સાથે અણબનાવ હોય ત્યારે પાળકપુત્ર લઇ શકેછે.

વણકર-ખતરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર કરતું નથી ને અમારામાં વારસ કરીએ છઇએ, એના જવાબ (એના જવાબ) વારસા બાબતના જવાબમાં લખેલા છે, ઉપરના નંબર ૮ માં લખી જણાવ્યું છે, અમારી ન્યાતનો એજ ધારો છે.

ખતરી-અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૮.

૮. અમારી ન્યાતમાં સવાલ પહેલાથી તે સવાલ આઠેનો જવાબ એ છે જે, દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

ખતરી-વણકર સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં કોઈએ અસલથી શાસ્ત્રની વિધિએ દત્તપુત્ર લીધો નથી, ને ચાલપણ નથી.

૨. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, ને પાળકપુત્ર જેને કાંઈ સંતાન નહીં હોય તો તે શખસ પોતાના સગાને ધર્મપુત્ર કરી લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, ને અગર સગાઓની સાથે બનાવ નહીં હોય, ને પોતાની ન્યાતમાંથી ગમે તેને પાળકપુત્ર લેવા ચાહે તો તે વાતમાં ધણી મુખત્યાર છે, પોતાની મરજીમાં આવે તેને પોતાનો પાળકપુત્ર કરી લેછે, ને એમાં કાયદો એ છે જે, તે પાળકપુત્રને વશિયતનામું લખી આપે, ને તેમાં ન્યાતના પટેલને રૂ. ૧) એક આપીને તેની શાહેદી કરાવે તથા તેમાં બીજાં સગાંવહાલાં વગેરેની શાહેદી કરાવે, તથા પોતાના મોહલ્લાના પટેલની શાહેદી રૂ. ૧) આપીને કરાવે, તથા તે કાગળઉપર સરકારની સહીમોહોર પણ કરવાનો ચાલ છે; બીજું જે ધણીએ પાળકપુત્ર લીધો હોય ને તે ધણી મરી જાય ને તે પાળકપુત્ર તેની ધણીઆણી સાથે પાધરો ન ચાલતો હોય, ને તે બૈરી તેને કહાડી મુકે તો પંચના લોકને જાહેર કરે, ને પંચના લોક રજા આપે તો કહાડી મુકે.

૩. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લેવા ચાહે તો પોતાના ધણીનાં સગાંવહાલાંને તથા ન્યાતના ઘરડાઓને તથા પટેલીઆઓને આગમજથી પુછે ને તે સર્વે રાજી થઇને રજા આપે, તેવારે તે વિધવા બૈરી ઉપરની કલમ ૨ પ્રમાણે વશિયતનામું લખી આપીને લેવા ચાહે તો લઇ શકેછે, ને કદાપિ વિધવા બૈરી પોતાના ધણીનાં સગાંઓને તથા ન્યાતના ઘરડાઓને તથા પટેલીઆઓને પુછ્યાશિવાય પોતાની બરાયખુદીથી પાળકપુત્ર લે તો તે પાળકપુત્ર રદ થઈ શકેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તો જવાબ ઉપરની કલમ ત્રીજીમાં લખ્યો છે, ને તે પાળકપુત્ર બાઈના કહ્યાપ્રમાણે ન ચાલે તો તે બાઈ પંચના લોકને જાહેર કરે, ને પંચાયતવાળા રજા આપે તો તે પાળકપુત્ર રદ કરી શકેછે.

૫. પાળકપુત્ર અમારી ન્યાતનાશિવાય બીજી પરન્યાતનાને લેવાનો ચાલ નથી, ને પાળકપુત્ર અમારી ન્યાતનાને લેછે, તેની ઉમ્મરનો કાંઈ મેળ નથી, ગમે એટલા વરસનાને લેછે, ને પાળકપુત્રને બીજો સગો ભાઈ ન હોય તેવારે પાળકપુત્રને સગા બાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને વારસો પણ લઈ શકેછે; તે પાળકપુત્રને પાળકબાપનું ક્રિયાનું શ્રાદ્ધ સારવાનો અધિકાર નથી, ને પાળકપુત્રને પાળકબાપનો વારસો લેવાનો હક સગા દીકરાની બરોબર છે.

૬. એનો જવાબ કલમ ૫ મી પ્રમાણે.

૭. પાળકપુત્ર લીધાપછે સગો દીકરો પેદા થાય તેવારે વારસો લેવામાં એનો હક બરાબર છે.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લેછે, તેનું કારણ એ કે, પોતાનો છોકરો નહીં હોય તેવારે પોતાનું ઘડપણ પાળવાનેવાસ્તે લેછે.

ખતરી–ફુરસરામીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૦.

૨. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, ને પાળકપુત્ર જેને કોઈ સંતાન નહીં હોય તો તે શખસ પોતાના સગાને ધર્મપુત્ર કરી લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, ને અગર સગાઓની સાથે બનાવ નહીં હોય, ને પોતાની ન્યાતમાંથી ગમે તેને પાળકપુત્ર લેવા ચાહે તો તે વાતમાં ધણી મુખત્યાર છે, પોતાની મરજીમાં આવે તેને પોતાનો પાળકપુત્ર કરી લેછે, તેમાં કાયદો એ છે જે, તે પાળકપુત્રને વશિયતનામું લખી આપે, ને તે કાગળઉપર પોતાના મોહલ્લાના પટેલને રૂ. ૧) આપીને તેની શાહેદી કરાવે, તથા તેમાં બીજા સગાંવહાલાં વગેરેની પણ શાહેદી કરાવે, તથા તે કાગળ ઉપર સરકારની સહી મોહોર કરાવવાનો ચાલ છે, બીજું જે શખસે પાળકપુત્ર લીધો હોય ને તે ધણી મરી જાય તેવારે તે પાળકપુત્ર તેની ધણીઆણી સાથે પાધરો ન ચાલતો હોય ને તે બૈરી તેને કહાડી મુકે તો પંચના લોકને જાહેર કરે ને પંચના લોક રજા આપે તો કહાડી મુકેછે.

૩. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લેવા ચાહે તો ધણીનાં સગાંવહાલાંને તથા પોતાના ધણીના મોહલ્લાના લોકોને આગમજથી પુછે, ને તે સર્વે રાજી થઇને રજા આપે, તેવારે તે વિધવા બૈરી ઉપરની કલમ પ્રમાણે વશિયતનામું લખી આપીને લેવા ચાહે તો લઇ શકેછે, પણ ઉપર લખેલા લોકની રજાવના વિધવા બૈરીથી પાળકપુત્ર લેવાતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર તો અમારી ન્યાતનાશિવાય બીજા પરન્યાતનાને લેવાનો ચાલ નથી, ને પાળકપુત્ર અમારી ન્યાતનાને લેછે, તેની ઉમ્મરનો કાંઈ મેળ નથી, ગમે એટલા વરસનાને લેછે; ને પાળકપુત્રને બીજો સગો ભાઈ ન હોય તેવારે પાળકપુત્રને સગાબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને વારસો પણ લઈ શકેછે, તથા પાળકપુત્રને પાળકબાપનું ક્રિયાનું શ્રાદ્ધ સારવાનો અધિકાર નથી.

૬. એનો જવાબ કલમ ૫ મી પ્રમાણે.

ખતરી–ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૧.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર આજ લગી કોઈએ લીધો નથી, વાસ્તે આઠે સવાલના જવાબ લખ્યા નથી, પણ અત્યારપછે કોઈને કરવો પડે તો તે પંચને જાહેર કરીને કરે.

ખતરી–ગંડેવીગરા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૨.*

---

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૭૮ વાળાસાથે મળતો છે તેથી જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ ઉતારીછે.

* "આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૭૮ વાળા મુજબ છે એવી તમએ કબુલાત લખી આપી છે, તે કબુલાત છેવટે ઉતારવામાં આવશે."

ખતરી–સામસંગીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લીધાનો ચાલ નથી, ને કોઇ શખસ પાળકપુત્ર લેછે તે પંચના લોકને બોલાવીને સર્વે જાહેરથી લેછે, ને તે સગા બાપના માલથી ખારસ છે; એ શિવાય બીજા સવાલનો ચાલ નથી તેથી લખ્યા નથી, ને પાળકપુત્ર વિધવા પણ પંચાયત જાહેરથી લઇ શકે છે.

રજપુત–ડફ્ગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૪.

૮. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, માટે કલમ ૮ના જવાબ લખ્યા નથી.

રજપુત–જાદવવંશી શાબલા ગામનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૮.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો અમારામાં ચાલ નથી.

રજપુત–મારૂ ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિપ્રમાણે દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને તેનો વિધિ તો કાંઇ કરતા નથી, ને પોતાના પેટનો દીકરો ન હોય તો પાળકપુત્ર લેછે.

૩. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ વિધવા બૈરીને પાળકપુત્ર લેવાનો અધિકાર છે, ને તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજા તથા આજ્ઞા જોઇએ.

૪. ધણીનાં ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લઇ શકે નહીં, અગર લે તો રદ થાય છે, ને પાળકપુત્ર કોઈ સબબથી વા કશી તરેહથી રદ થતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર મરદ તો પોતીકા ભત્રીજા તથા પીત્રાઇ ભત્રીજા વગેરે કુટુંબીના દીકરાને, ને વિધવા પણ એ રીતેના ધણીના ભત્રીજા વગેરેને લેછે, તે મધ્યે પહેલો ન હોય તો ઉતરતાને લેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ને પાળકપુત્ર પોતાને બીજા ભાઈઓ ન હોય તો સગા બાપની પણ ક્રિયા કરે, ને તેનો વારસો લેછે, ને પાળકબાપની તો ક્રિયા કરીને વારસો લેજ; ને દૂરના કુટુંબમાં પાળકપુત્ર થયો હોય તો સગાબાપની ક્રિયા સગાબાપની પાસેના પીત્રાઇ કરીને વારસો લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો વારસો હરેક તરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગો દીકરો પેદા થાય ત્યારે પાળકપુત્ર તથા સગા દીકરાઓ બરાબર વારસો લેછે, ને સગા દીકરા છતાં પાળકપુત્ર લેવાય નહીં.

૮. વિધવા બૈરી પોતાના ધણીના પેટનો દીકરો ન હોય તો પાળકપુત્ર લેછે.

રજપુત–ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૮.

૮. અમારી ન્યાતમાં આજસુધી કોઈએ દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લીધો નથી, પણ આજપછી લેવા ચાહે તો માલેક મુખત્યાર છે, ન્યાતમાંથી ગમે તેના છોકરાને લઈ શકેછે, પણ પાળક લીધાપછી તે છોકરો બદચાલ ચાલે તો રદ થઈ શકેછે.

રજપુત–પાધરા ભાગળિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૯.

૧. અમારામાં શાસ્ત્રની વિધિ કરીને દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, તેનો વિધિ તો એ જે, ન્યાતના લોકે સર્વેને બોલાવીને તેને પોતાનું વારસ-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

નામું લખી આપેછે, ને કારણ તો એ જે, પોતાને કાંઈ સંતાન નહીં હોય તો લઈ શકેછે.

૩. દત્તપુત્ર લેવામાં જે વિધવા બૈરીને અધિકાર છે એ પ્રમાણે પાળકપુત્ર લેવાનો પણ વિધવાને અધિકાર છે, ને તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની આજ્ઞા તથા રજા લેવી લાજમ છે.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઈને વિધવા પાળકપુત્ર લઈ શકતી નથી, અગર લે તો લેખપત્રમાં પોતાના કુટુંબીઓની શાહેદી કરાવવી જોઈએ, કદાપિ શાહેદી કરાવ્યાવના લે તો રદ થઈ શકેછે, તથા લેનારના કહ્યાસર ન રહે તોપણ રદ થઈ શકેછે.

૫. પાળકપુત્ર કુટુંબીમાંથી હરકોઈના છોકરાને રાજી કરીને લેછે, અગર કુટુંબીમાં કોઇ ન હોય તો ન્યાતમાંથી હરેક કોઈના છોકરાને પાળકપુત્ર લઈ શકેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી; ને પાળકપુત્રને પાળકબાપની[1] ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, તથા સગા બાપને બીજો છોકરો ન હોય તો તેની ક્રિયા પણ કરી શકેછે, સગા બાપને બીજો દીકરો ન હોય તો તેનો વારસો પણ લઈ શકેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરતરેહથી લઈ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછે સગો દીકરો પેદા થયો ત્યારે પાળકપુત્રને બરાબર હિસ્સો મળેછે, ને સગો દીકરો બેઠે પાળકપુત્ર લેવાય નહીં.

૮. પોતાને કાંઈ પરજન ન હોય તો વિધવા પાળકપુત્ર લેછે.

સગરિયા–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર " ખ. " અંક ૨૪૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી, માટે એ આઠે કલમનો જવાબ લખ્યો નથી.

ગરાસિયા–બારડનો જવાબ.

પ્રકાર " ક." અંક ૨૧૨.*

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિપ્રમાણે દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને તેનો વિધિ તો કાંઇ કરતા નથી, ને પોતાના પેટનો દીકરો ન હોય તો પાળકપુત્ર લેછે.

૩. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ વિધવા બૈરીને પાળકપુત્ર લેવાનો અધિકાર છે, ને તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજા તથા આજ્ઞા જોઇએ.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લઇ શકે નહીં, અગર લે તો રદ થાયછે, ને પાળકપુત્ર કોઇ સબબથી વા કશી તરેહથી રદ થતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર મરદ તો પોતીકા ભત્રીજા તથા પીત્રાઇ ભત્રીજા વગેરે કુટુંબીનાં દીકરાને, ને વિધવા પણ એ રીતના ધણીના ભત્રીજા વગેરેને લેછે, તે મધ્યે પહેલો ન હોય તો ઉતરતાને લેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી, ને પાળકપુત્ર પોતાને બીજા ભાઈઓ ન હોય તો સગા બાપની પણ ક્રિયા કરે, ને તેનો વારસો લેછે, ને પાળક બાપની તો ક્રિયા કરીને વારસોજ લે, ને દૂરના કુટુંબમાં પાળકપુત્ર થયો હોય તો સગા બાપની ક્રિયા સગા બાપની પાસેના પીત્રાઈ કરીને વારસો લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો વારસો હરેક તરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગો દીકરો પેદાથાય ત્યારે પાળકપુત્ર તથા સગા દીકરાઓ બરાબર વારસો લેછે, ને સગા દીકરા છતાં પાળકપુત્ર લેવાય નહીં.

૮. વિધવા બૈરી પોતાને પેટનો દીકરો ન હોય તો પાળકપુત્ર લેછે.

---

[1] અસલ કાગળમાં " પાલબાપની " છે.

* આ અંકનો અસલ કાગળ ખોવાઇ ગયો છે, પણ હાઈકોર્ટના દફતરપરથી આ જવાબ ઉતાર્યો છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સલાટ—સોમપુરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૪.

૮. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ નથી.

કાછિયા—સુરતી ક્ષત્રી વંશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૭.

૧. અમારામાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને કારણ તો એ છે જે, પોતાને કાંઇ સંતાન નહીં હોય ત્યારે પાળકપુત્ર લેછે.

૩. દત્તપુત્ર લેવાનો જેમ વિધવાને અવિકાર છે, એજ પ્રમાણે પાળકપુત્ર લેવાનો વિધવાને અધિકાર છે, તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજાનું મુકરર નથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઈને પાળકપુત્ર લેવાય નહીં, ને અગર લે તો રદ થઇ શકેછે.

૫. પાળકપુત્ર સગાંવહાલાંમાંથી લેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ને તેને પાળક બાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને તેનો વારસો લેવાનો પણ હક છે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળક બાપનો વારસો હરતરેહથી લેછે.

૭. જ્યાંસુધી સગા દીકરાની આશા છે ત્યાંસુધી કોઇ પાળકપુત્ર લેતા નથી તો શું લખીએ?

૮. વિધવા બૈરીને પેટે સંતાન નહી હોય તો પાળકપુત્ર લેછે.

કાછિયા—સુરતી કણબીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૮.

૧. એ નંબરની કલમ આઠેનો જવાબ શાસ્ત્રમાં હોય તે ખરૂં.

કાછિયા—કણબી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તકપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, તેની વિધિ શાસ્ત્રમાં હોય તે ખરી, વાસ્તે એ નંબરના સવાલના જવાબ લખવાની કાંઇ જરૂર નથી.

કોળી—તળબદા ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્ર વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાની ચાલ નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાની ચાલ છે, એ બાબત કાંઇ વિધિ નથી, ને છોકરો નહીં હોય તે કારણથી લેછે.

૩. દત્તપુત્ર લેવાની તો ચાલ નથી, પણ વિધવા બૈરીને પાળક લેવાનો અધિકાર છે, તેમાં ધણીનાં સગાંને પુછવાની જરૂર નથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં વિધવા બૈરી પાળક લઇ શકેછે, તે કોઈથી રદ થતો નથી, કશી તરેહથી પણ સગો દીકરો પેદા થાય તો પાળક રદ થાય, ધણી જીવતાં લે ત્યારે.

૫. પાળકપુત્ર ભત્રીજો તથા દીકરીનો દીકરો તથા પીત્રાઈને લેછે, તેની ઉમ્મરનો કાંઇ મેળ નથી, ને પાળકને પાળકબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને સગા બાપને બીજો છોકરો નહીં હોય તો તેની પણ ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને બન્ને બાપનો વારસો પણ એજ પ્રમાણે લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળક બાપનો વારસો હરતરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછે સગો દીકરો પેદા થાય તો પાળકપુત્રને વારસો મળતો નથી, પણ કાંઇએક આપવું પડેછે, ને સગા દીકરા છતાં પાળક લઈ શકતા નથી.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર કારણથી લેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કોળી–તળબદા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૨.*

કોળી–માળવી ભગતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૩.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી, તો શું લખીએ?

કોળી–તળબદા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૪૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, પણ તેની વિધિ કાંઇ નથી, ને કારણ તો પેટે છોકરો ન હોય તો લઇ શકેછે.

૩. વિધવા બૈરીને પાળકપુત્ર લેવાની મંછા હોય તો તેના સાસરીઆની રજા જોઇએ, ને રજા આપે તો લેવાય, ને બીનરજાથી લેવાય નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં ભત્રીજા છતાં વિધવા બૈરીથી પાળકપુત્ર લેવાતો નથી, અગર લે તો તે રદ થઇ શકેછે.

૫. પાળકપુત્ર કુટુંબમાંથી હરકોઇના છોકરાને લેછે, ને તેની ઉમ્મરનું કાંઇ પ્રમાણ નથી, ને તેને બેઉ બાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, પણ વારસો તો પાળકબાપનો લેછે.

૬. પાળકપુત્ર પાળકબાપનો વારસો હરતરેહથી લેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલ છે કે, પાળકપુત્ર રાખ્યાપછી પોતાને છોકરા થાય તો હિસ્સેપડતું આવે તે પ્રમાણે લે.

૮. અમારી ન્યાતમાં વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લઈ શકતી નથી, ને લે તો ઉપરની બીજી કલમ પ્રમાણે લે.

* આ અંકવાળાનો જવાબ ઓરપાડના કોળી તળબદા અંક ૧૨૪ વાળા જોડે મળેછે, તેથી લખ્યો નથી.

ઠાકોર–પરદેશી ડાંગી તડ પહેલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૩.

૧. અમારામાં આજ સુધી કોઇએ દત્તપુત્ર લીધો નથી, ને અત્યારપછી કોઇ લેવા ચાહે તો લઇ શકેછે.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, પણ તેની વિધિ કાંઇ કરતા નથી, ને કારણ તો એ જે તેને કાંઇ છોકરૂં નહિ થાય ત્યારે પોતાનું નામ રાખવા સારૂં લેછે.

૩. વિધવા બૈરીને પાળકપુત્ર લેવાનો અખત્યાર છે ને તેમાં તેનાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની સલાહ લેવાનો ચાલ નથી, લેનાર બાઇ મુખત્યાર છે.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લઇ શકતી નથી, ને ધણીના કુળમાં કોઇ નહીં હોય તો પોતાના ભાઈના છોકરાને લે, ને તે ન હોય તો ભાણેજને લેછે, ને પાળકપુત્ર લીધો હોય તે કોઈથી રદ થઇ શકતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર ઉપરની ચોથી કલમ પ્રમાણે લીધામાં આવેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ને પાળકપુત્રને સગો ભાઇ નહીં હોય તો પોતાના સગા બાપની તથા પાળકબાપની ક્રિયા પણ કરે, ને બેઉ બાપનો વારસો પણ તેજ લઇ શકેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાની પેઠેજ પાળકબાપનો વારસો લઇ શકેછે, તેમાં કોઇનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી જો કદાપિ તે ધણીને દીકરો આવે તેવારે પાળકપુત્ર તથા સગોપુત્ર બંન્યો વારસો લેવામાં બરાબર છે.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તેનું કારજ એ જે, પોતાને પેટે પરજન નહીં હોય તો લેછે.

ઠાકોર–પરદેશી ડાંગી તડ બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૪.*

૩. વિધવા બૈરીને પાળકપુત્ર લેવાનો અખત્યાર છે, ને તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની તથા પંચની રજા લેવી જોઇએ.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૬૩ વાળા જોડે મળેછે, જે કલમો નથી મળતી તે ઉતારી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને વિધવા પાળકપુત્ર લઇ શકતી નથી, ને ધણીના કુળમાં કોઇ ન હોય અથવા તે ન આપે તો ધણીના નજીકના સગાને લે ને તેનું લખ્યું સ્ટામ્પના કાગળ ઉપર કરે, ને ચાર પંચાયતના લોકની શાહેદી કરાવે તો તે પાળકપુત્ર કોઇથી રદ થઇ શકતો નથી, ને એ પ્રમાણે નહિ કરે તો તે પાળકપુત્ર રદ થઇ શકેછે; ને ધણીના પીત્રાઇ, ગોત્રાઇમાં કોઈજ ન હોય તેવારે વિધવા બૈરી પોતાની મરજીમાં આવે તેને ઉપર લખ્યાપ્રમાણે લેવા ચાહે તો મુખત્યાર છે.

તેલી–દક્ષણી ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ નથી, આજસુધી કોઈ થયો જાણ્યો નથી, તેથી જવાબ લખ્યા નથી.

ખમાર–મોઢનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૯.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો અમારામાં ચાલજ નથી તો શું લખીએ ?

નામદેવ–દક્ષણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૩.

૧. દત્તપુત્ર બાબતના સવાલ ૮ ના જવાબ એ છે જે, અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, એમ કરતાં કોઈ શખસને પેટે ફરજન નહીં હોય ને પોતાનાં સગાંવહાલાંનો છોકરો હોય ને તેને કોઈ ન હોય તો તેને પાળેછે.

ગંધર્વનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૩.

૧. અમારી ન્યાતની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને અમારી ન્યાતના શિરસ્તાપ્રમાણે લે તે અમારે કબુલ છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર અથવા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને દત્તપુત્રની તો વિધિ થાયછે, ને પાળકપુત્રની વિધિનો ચાલ નથી, ને કારણ તો સંતાન ન હોય તો લેછે.

૩. દત્તપુત્ર લેવાનો વિધવા બૈરીને અધિકાર છે, ને એ પ્રમાણે પાળકપુત્ર લેવાનો પણ વિધવાને અધિકાર છે, ને તેમાં ધણીના કુટુંબી શિવાય લે તો ધણીનાં સગાંની રજા લીધી જોઈએ.

૪. ધણીના કુટુંબમાં કોઈ નહીં હોય તો બીજાને વિધવા લઈ શકેછે, ને અગર ભત્રીજા છતાં લે તો રદ થાયછે, અથવા પાળકપુત્રને રાખવા ચાહે તે રીતે નહીં રહે તો રદ થાયછે.

૫. પાળકપુત્ર ન્યાતના જણ્યાને લીધામાં આવેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઈ મેળ નથી, ને પાળકપુત્રના સગાબાપની ક્રિયા તો ભાઈ હોય તે કરે, નીકર પાળકપુત્ર બીજાનો થયો હોય તે કરે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરેક તરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગો દીકરો પેદા થયો ને બેઉને સંપ હોય તો ભેળા રહે, નહીંતો પાળકપુત્ર પોતાનું કમાયું હોય તે લઈ કરીને જુદો રહે, ને કાંઈ વાજબી ખરચ હોય તે પાળકપુત્ર સગા દીકરાને પાછો આપે.

૮. વિધવા બૈરીને કાંઇ સંતાન નહીં હોય તો પાળકપુત્ર લેછે.

ભાટ–કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૦૭

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રનો આધાર તે ખરો, ને ન્યાતીનો શિરસ્તો તેઓપણ ખરો છે, અમારામાં દત્તપુત્ર કરીને કુટુંબીના દીકરાને બેસાડેછે, તથા કુટુંબી દશ પેહેડીનો નહીં હોય તો દોહિત્ર તથા ભાણેજને દત્તપુત્ર કરીને બેસાડેછે.

૨. અમારામાં પાળકપુત્રની ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. અમારામાં વિધવા બૈરીને દત્તપુત્ર કરવાની ચાલ છે, તે પીત્રાઇના દીકરાને તથા પરપીત્રાઈના દીકરાને તથા દશ પેહેડીના કુટુંબીને બેસાડેછે, તે નહીં હોય તો દીકરીના દીકરાને તથા ભાણેજને દત્તપુત્ર કરી બેસાડેછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાની ચાલ નથી ને ઉપર લખેલી કલમ તે ખરી છે.

૫. અમારામાં પાળકપુત્રની ચાલ નથી.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરા જેવો નહીં; સગા દીકરાને વારસો પુગેછે.

૭. અમારામાં પાળકપુત્રને કાંઈ પહોંચે નહીં.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લઈ શકે નહીં.

ભાડભુજા-કાયસ્થ વાસુદેવજીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૫.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ અમારે આજદીન સુધી તો કોઈએ લીધો નથી, વાસ્તે સવાલ ૮ ના જવાબ લખ્યા નથી, ને અત્યારપછી કોઇ લેવા ચાહે તો તેમાં કોઈ અટકાવ કરી શકતું નથી.

ભરવાડનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૮.

૧. દત્તપુત્ર બાબતના સવાલ ૮ ના જવાબ એ છે જે, અમારે દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

ભરવાડ-ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ ?

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, પણ તેનો વિધિ તો નથી, ને પોતાના પેટનો દીકરો ન હોય તે કારણથી પાળકપુત્ર લેછે.

૩. દત્તપુત્ર લેવાની તો ચાલજ નથી, પણ વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લેછે તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજા અથવા આજ્ઞા જોઇએ.

૪. ધણીના ભત્રીજાનેજ પાળકપુત્ર લેછે, ને બીજા કોઇને વિધવાથી પાળકપુત્ર લેવાય નહીં, ને લે તો રદ થાયછે, ને પાળકપુત્ર બીજી કશી તરેહથી રદ થતો નથી.

૫. મરદ પોતીકા ભત્રીજાને તથા વિધવા ધણીના ભત્રીજાને પાળકપુત્ર લેછે, તેની ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી, ને પાળકપુત્ર સગા બાપને બીજો છોકરો ન હોય તો તેની ક્રિયા કરીને તેનો વારસો લેછે, ને પાળકબાપની તો ક્રિયા કરીને વારસો લેજ.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરેક તરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગાદીકરા પેદાથાય ત્યારે પાળકપુત્રને થોડોએક વારસો આપીને સગા દીકરા સંધો વારસો લેછે.

૮. વિધવા બૈરી ધણીના પેટનો છોકરો ન હોય તથા નાતરે નહીં જવાની હોય તો પાળકપુત્ર લેછે.

ત્રીલોણી-મરેઠા દક્ષણી ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૦.

૮. અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી માટે કલમ ૮ ના જવાબ લખ્યા નથી.

આલિયા-પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો અમારામાં ચાલ નથી.

વાંસફોડા-સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૩.

૧. પૈસા હોય તો પોતાની ખુશીથી દત્તપુત્ર કરે, ને પંચની રજા પણ લે, શાસ્ત્રપ્રમાણે કરે, પણ આજલગી તો કોઇએ અમારામાં કર્યો નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. પાળકપુત્ર કોઇ કરે તો તેની ખુશી, ને આજલગી તો કોઇએ કર્યો નથી, ને વિધિ તો શાસ્ત્રપ્રમાણે હશે તે પ્રમાણે કરતા હશે, ને કોઈ જ્યારે ન હોય તો પાળકપુત્ર લે તેનો અટકાવ નથી.

૩. રાંડેલીને અધિકાર છે, ને સગાંવહાલાંની રજા જોઇએ.

૪. ભત્રીજા છતાં બીજાને લેવાય નહીં, ને તે ન આપે તો બાઇડીની મરજીમાં આવે તે કરે.

૫. એની અમને ખબર નથી જે કોને લેવાય, ને પછે તો શાસ્ત્રપ્રમાણે ઠરે તે ખરૂં, પણ અમે આજલગી તો એવું દીઠું નથી તો ખુલાશો શી તરેહ માલમ થાય?

૬. થાય તો વારસો લે.

૭. આજલગી એવું થયું નથી તો શું લખીએ?

૮. લેનારની ખુશીમાં આવે તો લે.

વાંસફોડા—દક્ષણી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૬.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી, તે માટે સવાલ લખ્યા નથી.

પખાલી—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્રનો ચાલ નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેતા હશે, વિધિ શાસ્ત્રપ્રમાણે છે, ન્યાતનો છોકરો અગ્નિસંસ્કાર કરે તેજ ક્રિયા કરે, નહીંતો પોતીકો કુટુંબી ક્રિયા કરે તો અડધો હિસ્સો લે, ખરચ પાળક કરે.

૩. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર વિધવા બૈરીને લેવાને અધિકાર છે, પણ પંચની રજાથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં પોષણ તથા સેવા ન થાય તો પાળકપુત્ર કરી શકેછે, તે રદ થતો નથી.

૫. ઉમ્મરનો નીમ નથી, ને પાળકપુત્ર તો કરેછે ઉપર કલમપ્રમાણે.

૬. બેઉ બાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, પણ વારસો બેઉ બાપનો લઇ શકેછે, શાથી જે આગળના બાપને છોકરો નથી તે સબબથી.

૭. દીકરો પેદા થતાં પાળકપુત્રનો વારસો ત્રીજે હિસ્સે મળેછે, નહીંતો એઉની સમજણપ્રમાણે વહેંચી લેછે.

૮. પોતાનો ધર્મ ચલાવવા વાસ્તે, ને આજલગી તો થયો નથી.

વાઘરીની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૫.

૮. અમારામાં પાળકપુત્ર તથા દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ જેને પેટે પરજન નહીં હોય તે શખસ જે વરસમાં કાળ પડેછે ત્યારે હરેક ગામથી વેચાતો છોકરો લાવેછે, ને તેને પોતાના પેટના છોકરાપ્રમાણે લગન વગેરેનો સઘળો વહેવાર કરેછે, ને તે બાપનો વારસો પણ તેનેજ પહોંચેછે; માટે કલમ ૮ ના જવાબ લખ્યા નથી.

પુરબિયા—બખસરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક. ૨૫૩.*

પેટીધડાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૫.

૧. આજલગી એવો દત્તપુત્ર દીઠો નથી ને સાંભળ્યો નથી તો શું લખીએ? ને આજલગી થયો નથી.

૨. પાળકપુત્ર લે તો લેનારની ખુશી, ને કારણ તો પોતાનો નિર્વંશ જતો હોય તો લે, ને વિધિ તો કંઇ નથી.

૩. એનો જવાબ પહેલી કલમ પ્રમાણે, ને રજાની કંઇ જરૂર નહીં.

૪. લેનાર આપનારની મરજીપ્રમાણે.

૫. લેવાનો તથા ઉમ્મરનો કંઇ ધારો નથી, ને પાળકપુત્રને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર બન્ને બાપનો છે, ને વારસો તો શાસ્ત્રપ્રમાણે.

* "આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૪૦ વાળાની સાથે મળેછે "તેથી ઉતાર્યો નથી."

૬. હા; લેશે.

૭. પાળકપુત્ર લીધાપછે સગો દીકરો પેદા થાય ત્યારપછી પાળકપુત્રને સગા બાપનું ધન કંઇ ન મળ્યું હોય તો શાસ્ત્રપ્રમાણે.

૮. આજલગી કોઇ વિધવાએ લીધો નથી તો શું લખીએ?

બંધારા—નાગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૯.*

૧. અમારામાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો શાસ્ત્રની વિધિ શું લખીએ?

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, પણ વિધિ કરીને લેવાનો ચાલ નથી, ને કારણ તો પોતાને પેટે સંતતિ ન હોય તો પાળકપુત્ર લઇ શકેછે.

૩. પાળકપુત્ર લેવાનો વિધવાને અધિકાર છે. પણ ધણીના કુટુંબીમાંથી હરકોઇને રાજી કરીને લે તેમાં બીજા સગાંવહાલાંની રજા લેવાની જરૂર નથી.

૪. ધણીના કુટુંબી છતાં વિધવાથી કોઈને પાળકપુત્ર લેવાય નહીં, ને અગર લે તો રદ થઈ શકેછે.

૫. પાળકપુત્ર ધણીના કુટુંબીમાંથી હરકોઈને લીધામાં આવેછે, ને અગર ધણીનાં કુટુંબીમાં લેવા યોગ્ય ન હોય તો દોહિત્રને લઇ શકેછે, ને એટલામાં કોઈ ન હોય તો ન્યાતમાંથી હરકોઇના છોકરાને પાળકપુત્ર લઇ શકે છે; ને સગા બાપને બીજો દીકરો હાજર ન હોય તો એઉ બાપની ક્રિયા કરી શકેછે, ને પાળકપુત્ર સગા બાપના માલમાંથી હિસ્સો લઇ શકેછે, પણ આપી શકતો નથી.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળક બાપનો વારસો હરતરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યાર પછી સગો દીકરો પેદા થયો ત્યારે પાળકપુત્રને બરાબર હિસ્સો મળેછે.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તેનું કારણ એ છે જે, પોતાના ધણીનું નામ રાખવા સારૂ, તથા પોતે મુઆ પછી ઉત્તરસાધન કરવાસારૂ લે છે.

બંધારા—નાગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૯.*

પરદેશી—બખસરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર આજ સુધી કોઈએ લીધો નથી તો તેનો વિધિ તથા શિરસ્તો શું જાણીએ? વાસ્તે એના જવાબ લખ્યા નથી.

ઠાકોર—પરદેશી લોધાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૧.

૧. અમારામાં આજ સુધી કોઇએ દત્તપુત્ર લીધો નથી, ને અત્યાર પછી કોઇ લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, પણ તેનો વિધિ કાંઇ કરતા નથી, ને કારણ તો એ જે તેને કાંઇ છોકરૂં નહીં થાય ત્યારે પોતાનું નામ રાખવા સારૂં લેછે.

૩. વિધવા બૈરીને પાળકપુત્ર લેવાનો અખત્યાર છે, ને તેમાં તેનાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની સલાહ લેવાનો ચાલ નથી, લેનાર બાઈ મુખત્યાર છે.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને તે વિધવા પાળકપુત્ર લઈ શકતી નથી, ને ધણીના કુળમાં કોઇ નહીં હોય તો પોતાના ભાઈના છોકરાને લે, ને તે ન હોય તો ભાણેજને લેછે, ને પાળકપુત્ર લીધો હોય તે કોઈથી રદ થઇ શકતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર ઉપરની ચોથી કલમ પ્રમાણે લીધામાં આવેછે, ને તેની ઊમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી; ને પાળકપુત્રને સગોભાઇ ન હોય તો પોતાના સગાબાપની તથા પાળકબાપની ક્રિયા પણ કરે, ને એઉ બાપનો વારસો પણ તેજ લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાની પેઠે પાળકબાપનો વારસો લઇ શકેછે, તેમાં કાંઈ અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

---

* વિવાહ બાબતમાં આ અંકવાળા વીશે ટીકા કરીછે તે જુઓ.

* વિવાહ બાબતમાં આ અંકવાળા વીશે ટીકા કરીછે તે જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી જો કદાપિ તે ધણીને દીકરો આવે તેવારે પાળકપુત્ર તથા સગોપુત્ર બંન્યો વારસો લેવામાં બરાબર છે.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તેનું કારણ એ જે પોતાને પેટે ૫રજન નહીં હોય તો લેછે.

પરદેશી—બુનકરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૨.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

પરદેશી—શ્રીબાસ્તાનનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૭.

૮. અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર પોતાની ખુશી પડે તો કરે, પણ તેની વિધિ કરતા નથી, માટે કલમ ૮ ના જવાબ લખ્યા નથી.

ભંડારીની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૫.

૮. દત્તપુત્ર બાબતના સવાલ ૮ ના જવાબ એ છે જે, અમારો દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

ધામલા—ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૩.

૮. અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કોઈ લેતું નથી.

રાવળિયા—રાજભરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૪.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

રાવળિયા—સુરતી પાટીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૪.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી

રાવળિયા—ચરોતરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૪.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર અમારામાં કોઇ કરતું નથી, ને કર્યો પણ નથી તો શું લખીએ? એજ સવાલ ૮ ના જવાબ છે.

રાવળિયા—ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૭.

૧. દત્તપુત્ર બાબતના સવાલ ૮ છે તેના જવાબ એ જે, પોતાની ગાદી હોય ને તેને બીજા કોઇ આગળ પાછળ ચેલા ન હોય તો પોતાના કુટુંબમાંથી હરકોઇને પાળક કરીને બેસાડેછે, પણ દત્તક કરતા નથી, એજ આઠે સવાલનો જવાબ છે.

ગદડિયા—કામળાવાળા પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૫.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ અમારામાં નથી.

પંચોળી—સુરતીના તડ છનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, ને પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે.

૨. પાળકપુત્ર તો પેટે ૫રજન નહીં હોય, તથા મરનારનો ભાઇ ભત્રીજો તથા પીત્રાઈ નહીં હોય ત્યારે મરનાર ધણી પાળકપુત્ર કરવાચાહે તો કરી શકેછે.

૩. અમારામાં વિધવા તો પાળકપુત્ર લઈ શકતી નથી, ને અગર ઉપર લખ્યાપ્રમાણે કોઈ ન હોય તો

મરનાર ધણીના ભાણેજને વિધવા પાળકપુત્ર લઇ શકેછે, પણ મરનારની સગી બેહેનના છોકરાને.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને વિધવા પાળકપુત્ર કરતી નથી, ને અગર લે તો રદ થાય છે.

૫. પાળકપુત્ર તો ઉપર લખ્યાછે તેને લીધામાં આવેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કોઈ નીમ નથી, ને તેની ક્રિયા તો તેને ભાઇ નહીં હોય તો ક્રિયા બેઉ બાપની કરે, ને વારસો પણ બેઉ બાપનો લઇ શકેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગાદીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરેક તરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગોદીકરો પેદા થયો ત્યારે વારસાપણામાં એના હક બરાબર છે.

૮. વિધવાનાં કારણ તો ઉપર લખેલાં છે.

માછી—ગુડિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૬.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં પોતાની ખુશીથી કોઇ છોકરાને લાવે તો જુજવી માલ આપે તો આપી શકેછે.

ખારવા—ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

૨. દત્તપુત્ર લેવાની ચાલ નથી, પણ પાળકપુત્ર લેવાની ચાલછે, તેનો વિધિ તો કાંઇ કરતા નથી, પોતાના પેટનો છોકરો ન હોય તો પોતાના ભાઈના છોકરાને પાળકપુત્ર લેછે.

૩. દત્તપુત્ર લેવાની ચાલ નથી, ને વિધવા બૈરીપણ પાળકપુત્ર લેછે, તેમાં ધણીનાં સગાંની કાંઇ આજ્ઞા તથા રજા જોઇતી નથી.

૪. ધણીના ભત્રીજાનેજ વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લેછે, ને અમારી ન્યાતમાં બીજા કોઇને પાળકપુત્ર લેવાની ચાલ નથી, તેથી બીજા કોઇને લે તે રદ થાયછે.

૫. પાળકપુત્ર મરદ પોતાના ભત્રીજાને તથા વિધવા ધણીના ભત્રીજાને લેછે; તેની ઉમ્મરનો કંઇ નીમ નથી, ને પાળકપુત્ર સગાબાપની ક્રિયા તો બીજા ભાઇઓ ન હોય તો કરે, ને વારસો પણ લે ને પાળકબાપની ક્રિયા તો કરેછે, ને વારસો લેછે, તેમાં બીજા ભાઇઓને કાંઇ પહોંચતું નથી.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરેક તરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગાદીકરા પેદા થાય ત્યારે પાળકપુત્ર તથા સગાદીકરાઓને બરોબર વારસો મળેછે, ને સગાદીકરા છતાં પાળકપુત્ર લેવાય નહીં.

૮. વિધવા બૈરી પણ પોતાને પેટે છોકરો ન હોય તે કારણથી પાળકપુત્ર લેછે.

દુબળા—કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

૨. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, તેનો વિધિ તો કાંઈ કરતા નથી, ને ધણીના પેટનો દીકરો ન હોય તો પાળકપુત્ર લેછે.

૩. દત્તપુત્ર લેવાની ચાલ નથી, પણ વિધવા બૈરીને પાળકપુત્ર લેવાની ચાલ છે, તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજા તથા આજ્ઞાની જરૂર નથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતા બીજા કોઇને પાળકપુત્ર વિધવા બૈરી લઈ શકે નહીં, અગર બીજાને લે તો રદ થઇ શકેછે, ને ભત્રીજાને પાળકપુત્ર લીધો હોય તે કોઈ તરેહથી વા કશા સબબથી[1] રદ થાય નહીં.

૫. પાળકપુત્ર મરદ તો પોતાના ભત્રીજાને, ને વિધવા તો ધણીના ભત્રીજાને લેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ને પાળકપુત્ર પાળકબાપની ક્રિયા કરીને વારસો લેછે, ને સગાબાપની તો બીજા ભાઈઓ ન હોય તો ક્રિયા કરીને વારસો લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગાદીકરાના જેવો પાળક બાપનો વારસો હરેક તરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછે સગા દીકરા પેદા

૧ અસલ કાગળમાં " સબખી " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

થાય ત્યારે પાળકપુત્ર તથા સગાદીકરા બરોબર વારસો લેછે, ને સગાદીકરા છતાં પાળકપુત્ર લઈ શકે નહીં.

૮. વિધવા બૈરી પોતાના ધણીના પેટનો છોકરો ન હોય તો પાળકપુત્ર લેછે.

સીકલીગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૪.

૮. અમારી ન્યાતમાં આજસુધી કોઇએ દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લીધો નથી તો એના જવાબ ખુલાસેથી શું લખીએ?

મોચી-સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ જાણ્યો નથી, ને થયો પણ નથી, માટે એ સર્વે સવાલ લખ્યા નથી.

મોચી-ખંભાતી કડિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૯.

૧. અમારીન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, પોતાની ખુશીમાં આવે તેને લેછે, ને તેનો વારસો પણ બીજા સગાં છતાં તેજ પાળકપુત્ર લઇ શકેછે, ને ક્રિયાપણ તેજ કરેછે, ને અમારામાં પાળકપુત્રને વિધિ કરીને લેવાનો ચાલ નથી, માટે નંબર ૮ ના જવાબ લખ્યા નથી.

મોચી- અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૧.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

મોચી-પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૬.

૮. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

મોચી-ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

૨. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ પોતાના સગા ભાઈના છોકરાને પાળકપુત્ર લેછે; ને તેનો વિધિ તો નથી, ને પાળકપુત્ર લેવાનું કારણ તો પોતાને પેટનો દીકરો ન હોય ત્યારે લેછે.

૩. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ વિધવા બૈરીને પણ નથી, ને વિધવાને પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, તે ધણીના દીએર જેઠના દીકરાને લેછે. તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની આજ્ઞા અથવા રજા જોઈતી નથી.

૪. વિધવા બૈરી ધણીના ભત્રીજાને પાળકપુત્ર લેછે, ને વિધવા બૈરી બીજા કોઈને પાળકપુત્ર લે તો રદ થાય છે, ને પાળકપુત્ર ધણીનો ભત્રીજો લીધો હોય તે કશી તરેહથી રદ થતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર મરદ પોતીકા ભત્રીજાને ને વિધવાતો ધણીના ભત્રીજાને લેછે; ને તેની ઉમ્મરનો કંઈ નીમ નથી, ને પાળકપુત્રને બીજા ભાઈઓ ન હોય તો સગા બાપની તથા પાળકબાપની ક્રિયા કરેછે, ને વારસો પણ લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળકબાપનો હરેકતરેહથી વારસો લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યાર પછી સગા દીકરા પેદા થયા ત્યારે પાળકપુત્રને થોડુંએક આપે છે, હિસ્સો આપતા નથી, ને સગા દીકરા છતાં પાળકપુત્રથી વારસો લેવાય નહીં, ને પાળકપુત્ર પણ લેવાય નહીં.

૮. વિધવા બૈરી પણ પોતીકે પેટે દીકરો ન હોય તો પાળકપુત્ર લેછે.

પોમલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૬.

૮. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ નથી.

ટીમળિયા-સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૬.

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ અમારામાં નથી તો નંબર ૮ ના જવાબ શું લખીએ?

ખાલપા–પટણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૭.

૮. અમારામાં મરદને દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, પણ પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી; પણ જેને પેટે ફ્રરજન નહીં હોય તે શખસ પોતાના ભાઇના છોકરાને લેછે, ભાઇના છોકરા વતરોગ બીજાને લેવાનો ચાલ નથી માટે કલમ ૮ ના જવાબ લખ્યા નથી.

ખાલપા–ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૮.

૧. અમારામાં મરદને[1] દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, પણ પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી; પણ જેને પેટે ફરજન નહીં હોય તે શખસ પોતાના ભાઇના છોકરાને લેછે, ભાઇના છોકરા ન હોય તો બીજાને લેવાનો ચાલ નથી માટે સવાલ ૮ ના જવાબ લખ્યા નથી.

ખાલપા–ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાની ચાલ નથી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

૨. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને તેને લેવાનો વિધિ તો નથી, ને પોતાને પેટનો દીકરો ન હોય તે કારણથી પાળકપુત્ર લેછે.

૩. વિધવાને દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી પણ પાળકપુત્ર લેવાનો અધિકાર છે, તે ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજાવના વિધવાથી લેવાય નહીં.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં વિધવા બૈરી બીજા કોઈને પાળકપુત્ર લઈશકે નહીં, ને લે તો રદ થઇ શકેછે; પાળકપુત્ર કશી તરેહથી તથા કશા સબબથી રદ થાય નહીં.

૫. મરદ તો પોતીકા ભત્રીજાને તથા ભત્રીજો ન હોય તો પીત્રાઇ વગેરે કુટુંબીને, ને તે ન હોય તો દીકરીના વંશનાને, ને વિધવા તો ધણીના ભત્રીજા વગેરે ઉપર લખેલાને પાળકપુત્ર લેછે; તેની ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી, પણ કુંવારાને લેછે; ને પાળકપુત્ર પાળકબાપની ક્રિયા કરે, ને વારસો લેછે; ને બીજા ભાઇઓ ન હોય તો સગાબાપની પણ ક્રિયા કરીને વારસો લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દીકરાના જેવો વારસો પાળકબાપનો હરેક તરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગા દીકરા પેદા થાય ત્યારે વારસો લેવામાં પાળક તથા સગાદીકરાનો હક બરોબર છે, ને સગાદીકરા છતાં પાળકપુત્ર લઇશકાય નહીં.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તે પણ પોતાના પેટનો દીકરો ન હોય તો લેછે.

ઘેડા–ગરૂડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. દત્તપુત્ર અમારામાં લેવાનો ચાલ નથી, ને પાળકપુત્ર તો લેછે, ને તેની વિધિ તો કાંઇ કરતા નથી, ને પોતાના પેટનો છોકરો નહીં હોય તે કારણથી લેછે.

૩. દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ વિધવા બૈરીને પાળકપુત્ર લેવાનો અધિકાર છે, ને તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની આજ્ઞા લેવાની જરૂર નથી.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજાકોઈને પાળકપુત્ર લે તો રદ થાયછે, ને ભત્રીજો ન હોય તો ભાણેજને લેછે, ને પાળકપુત્ર બીજી કશી તરેહથી તથા કશા સબબથી રદ થતો નથી.

૫. મરદ તો પોતાના ભત્રીજાને પાળકપુત્ર લેછે ને ધણીઆણી જેને પોતાના મરદે લીધો હોય તેને પણ તેજ પણ લેછે, એજ ચાલ છે.

૬. પાળકપુત્ર સગાદીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરતરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગોદીકરો પેદા થાય ત્યારે પાળકપુત્ર તથા સગોદીકરો બરાબર વારસ થાયછે, તથા લે પણ છે, ને સગાદીકરા છતાં પાળકપુત્ર લઇશકે નહીં.

૮. વિધવા બૈરીને પેટે સંતતિ ન હોય તો તે પાળકપુત્ર લેછે.

---

[1] અસલ કાગળમાં "મરર" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ઘેડા—સુરતીનો તથા તળબદાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૭.

૧. અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી વાસ્તે સવાલ ૮ ના જવાબ લખ્યા નથી.

ઘેડા—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૯.*

ઘેડા—ઓરપાડનાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

૨. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ પાળકપુત્ર તો લેછે; તેને વિધિ તો કાંઇ કરતા નથી, ને પોતાના પેટનો છોકરો ન હોય તે કારણથી લેછે.

૩. દત્તપુત્ર લેવાની ચાલ નથી, પણ વિધવા બૈરીને પાળકપુત્ર લેવાનો અધિકાર છે, ને તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજા તથા આજ્ઞાની જરૂર નથી.

૪. વિધવા બૈરી ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને પાળકપુત્ર લે તો રદ થાયછે, ને પાળકપુત્ર બીજી કશી તરેહથી તથા સબબથી રદ થતો નથી.

૫. મરદ તો પોતાના ભત્રીજાને ને વિધવા તો ધણીના ભત્રીજાને પાળકપુત્ર લેછે; તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ને તે પાળકબાપની ક્રિયા કરેછે, ને તેનો વારસો લેછે, ને બીજા ભાઈ ભત્રીજાઓ ન હોય તો સગા બાપનીપણ ક્રિયા કરીને તેનો વારસો લેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગાદીકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરેક તરેહથી લેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગાદીકરા પેદા થાય ત્યારે પાળકપુત્ર તથા સગાદીકરા બરોબર વારસો લેછે, સગાદીકરા છતા પાળકપુત્ર લઇ શકે નહીં.

૮. વિધવા બૈરી પોતાને પેટે દીકરો ન હોય તે કારણથી પાળકપુત્ર લેછે.

હલાલખોરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૮.

એનો ચાલ નથી.

કાળદાસીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૫.

૮. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલજ નથી તો એ સવાલ ૮ ના જવાબ શું લખીએ?

---

* આ અંકવાળાનો જવાબ ઘેડા. સુરતી અંક ૧૧૭વાળા જોડે મળેછે તેથી લખ્યો નથી.

પરચુરણ બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ—વીશનગરા નાગરગૃહસ્થ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૦.

૧. અમારામાં કુળગોર કાંઈ મુકરર નથી, જેને છે તેને પોતે પોતાના ઘરની રીતિ પ્રમાણે લગનમાં ધોતીઆ વિગેરેનો કર આપે.

૨. જે શખસ પોતાનું વતન મુકીને પારકા વતનમાં જાય ત્યાં જેના ઉપર શ્રદ્ધા આવે તેને ગોર કરે, ને વતનનો કુળગોર અહિયાં આવી પહોંચે તો જણ ૨ અડધો અડધ વહેંચી લે.

૩. પોતાનો વારસ છતાં અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને સર્વે માલ અપાય નહીં, પણ જેના ઉપર માયા હોય ને તે જો પોતાની સેવા કરતો હોય તેને જંગમ માલમાંથી આપી શકેછે.

૪. વારસ તો સર્વે બરોબર છે, પણ પોતાની સેવા જે અધિક કરે તેને કાંઇએક જુજવી આપે, તથા અત્રાપીને પણ ધર્મની રાહથી કાંઇએક આપે તો આપી શકેછે.

૫. વિધવા સ્ત્રી શ્રીકૃષ્ણાર્પણની રાહથી અથવા શીવાર્પણની રાહથી કોઈને આપે તો આપી શકેછે, પણ પોતાની ક્રિયાનો ખરચ તથા અધિકારીની સુખડી રાખીને આપે; કારણ ભુખે મરવા વિગેરેનું મોટું હોય તો ગીરવી મુકે, અથવા વેચી પણ શકે.

પલ્લા બાબતના સવાલ મધ્યે કલમ ૨૪ મીમાં ગજવે આપવા તથા લેવાની ચાલનો જવાબ છે, તેનો જવાબ અહિયાં સર્વે વિગતવારે લખ્યો છે. તેનું એ જે, અમારી કુળ મર્યાદાની રીતિ પરાપૂર્વેથી ચાલી આવી છે તે લખી જણાવી છે.

અષ્ટકુળ ખુનિયાતીના વરને ગજવે રૂ. ૨૦૧) અંકે રૂપિયા બસે એક રોકડા નગદ કન્યાનો બાપ આપે વરને; તેનું એ જે, તેમાંથી રૂપિયા ૧૫૧) અંકે એકસો ને એકાવન આપે, તે કઈ વખતે આપે જે એ કન્યાને માંહેરામાં ને હસ્ત મેળાવો થાય ત્યારપછી આપવા, તે શાસ્ત્રમાં જે કાંઇ દાન લખ્યાં છે તે વિધિથી આપે; અશ્વદાન તથા ગજદાન તથા ગૌદાન તથા ભૂમીદાન તથા રથદાન વિગેરે દાન છે, તે દાનના નામનો પ્રથક પ્રથક સંકલ્પ કરીને તેનો નીકરે કરીને થોડે થોડા આપે, તે દાન સંકલ્પમાં પુરા થાય. બીજા રૂ. ૫૦) રહ્યા તે ન્યાતી રીતમાં વરવાળાના ઘરના લોકો આવે તેને નગદ રોકડા કન્યાનો બાપ આપે; તે વરકન્યા પરણીને તેને ઘેર જાય તે વીદાયગીરી કરે ત્યાંસુધીમાં પુરા કરી આપે, એ નાણાનો માલીક વરનો બાપ છે તે લે, તે કો કાળે કજા અલાઇએ વરને પણ મળે નહીં, ને કન્યાને પણ મળે નહીં. વળી એ જે, કન્યાને ચોરી રીતનું ઘરેણું રૂપિયા પચીસ અંકે પચીસનું કરે, મોહજોણા મધ્યે વાળી ૧ મોતીની રૂપિયા તેરની, બીજા રૂપિયા બારનું રૂપાનું, એ પ્રમાણે વરવાળો કરે, તે માલ કન્યાનો; વળી વરવાળો કન્યાને લુગડાં રૂપિયા પંદરના કરે ત્યારે કન્યાવાળો વરને લુગડાં રૂપિયા પંદરના કરે; વળી કન્યાવાળો વરવાળાને સાડી ૨) આપે; એ શિવાય બીજી નાની મોટી રીત નાગરાચારની સર્વે જાણેછે તે પ્રમાણે આપે ને લે, ને પલ્લાનો જવાબ પલ્લાંની પહેલી કલમ મધ્યે લખ્યો છે; એ પ્રમાણે બરાબરી ખુનિયાતીનો વર ને ખુનિયાતીની કન્યાનું પરણવું, તથા પરણાવવાની રીતિ છે.

બીજું બ્રાહ્મણિયા કંકુ કન્યા તથા વર તે કયા જે ઉપરવાળા અષ્ટકુળ ખુનિયાતીની કન્યાને ત્યાં એ વરને કંકુ કન્યા મળે, ને એમ કહેવાય જે લાચારીએ બ્રાહ્મણિયો વર જોઈને પોતાની શોભા રાખી, તેમાં નીચું કહેવરાય નહીં; વળી એ કંકુ કન્યાવાળા લોકની કન્યાઓ અષ્ટકુળ ખુનિયાતીમાં દે ત્યારે ઉપરની રીત ખુનિયાતીની લખી છે તેથી રૂપિયા પચીસ વધતાં આપે, બીજી રીત નાગરાચારની રીતિ પ્રમાણે આપે ને લે, ને એ વર ભરતીઆની કન્યા પરણ્યાનું એને ગજવે મળે, જેવો ભરતીઓ તેવું ગજવું એને મળે.

ત્રીજા ભરતીઆ વરનો બાંધો એ જે, તેને ગજવું નહીં, તેને તો કન્યાના બાપની કોથળી ભરવી; તે ભરતીઆના વરને ભરતીઆની કન્યા તે ભરતીઆમાં પરણે તે રૂપિયા પાંચસેથી ચડતા છે, પછે તે તેના ઘરની રીતિ પ્રમાણે પોતે પોતાની સમજણ પ્રમાણે કરેછે, કાંજે એનો કાંઈ એક ધારો નહીં, પોતે પોતાની[1] ઘરની સમજણ પ્રમાણે આપે ને લે; એશિવાય ભરતીઆની કન્યા ખુનિયાતીમાં આપે ત્યારે જે જેવો ભરતીઓ જાણીને ઉપર ખુનિયાતી રીત લખીછે તેથી બમણું તથા દોહડું તથા ત્રગણું આપે ત્યારે તેની કન્યા પરણે, પણ તેનું એ જે એ કન્યા ખુનિયાતીને ઘેર આવી તેના પેટના ફરજન થાય ત્યારે છોકરાનો વેહેવા ખુનિયાતીની કન્યાવાળા સાથે કરે, ત્યારે કન્યાવાળો ઉપર ખુનિયાતીની રીત લખીછે તેથી રૂપિયા પચીસ ઓછા આપે; વળી છોકરીનો વેહેવા કરે ત્યારે ખુનિયાતીની રીત લખીછે તેથી રૂપિયા પચીસ વધતા આપે; જેને જેવું ભરતીઆમાં મોસાળ તેવું ઓછું વરને મળે, ને કન્યાનું વધતું બેસે, એ કરતાં પણ છેક છેલ્લો ભરતીઆની કન્યા લે ત્યારે તે ખુનિયાતીમાંથી જાય, તેના છોકરાને નાણા કોઈ આપે નહીં, ને છોકરીના વધતા બેસે, ને ગયા કુળનો કહેવાય; એશિવાય ભરતીઆના વરને ખુનિયાતીની કન્યા પરણાવવા દહાડો આવેજ નહીં; કાંજે ખુનિયાતીનો બંધછે તેથી થાય નહીં, ને સામા ધણીથી કરી પણ શકાય નહીં; એમ કરતાં મુળધણી અધિકારી કરવા ચાહે તો તેના (તેના) વડીલ લોકો અટકાવીને પોતાની કુળ મર્યાદાનો કરે તે થાય, ત્યાં અધિકારીનું પણ ચાલે નહીં, તે ઉપરાંત થઈને કરે તો ચાસન તો થાય નહીં ને છાનું છપનું આઘું પાછું થઈને કરે તો એ બેઉ જણા ન્યાતી પંચાતીના ગુનેહગાર થાય, ને ન્યાતી પંચાતી જે મુકે બેઉ જણાને મુકે તે ન્યાતી પંચાતી રાજી થયે દખલ ઉઠે, ને કન્યાવાળો ભરતીઆ પ્રમાણે ગયા કુળનો કહેવાય તે તેને બરોબર થાય, એ પ્રમાણે એ લોકોનો વહેવાર છે તે લખ્યોછે.

એ ઉપરની બાર કલમના સવાલનો જવાબ લખ્યો છે તેનું એ જે, જે કાંઈ અમારા વૃદ્ધોની જુબાનીથી અમારા જાણ્યામાં હતું તેપ્રમાણે લખ્યુંછે, ને હાલમાં પણ એ શિરસ્તો જારી છે, ને આયંદે દેશ તથા કાળ તથા શક્તિ તથા રાજપ્રમાણે શિરસ્તો ન્યુન તથા અધિક કરવો પડે તે ન્યાતના પાંચ પ્રતિષ્ઠિત[1] સમજુકો ઘરડા[2] બેસીને સર્વે લોકો ન્યાતનાઓ સાથે વિચાર કરીને કરી શકેછે, જેથી ન્યાતનો ધર્મ રહે તથા દોષ પણ લાગે નહીં, ને સર્વેનો સંસાર નીભે; ને જે કાંઇ અમારા જાણ્યામાં નથી તથા દીઠું પણ નથી તે ઉપર અમો પાકો ભરોસો રાખતા નથી, ને સર્વે કામમાં એક શિરસ્તો પણ ચાલતો નથી, ને ધર્મ શાસ્ત્ર તથા લોકીક આચાર સંસારીનો ચાલેછે; ને ન્યાતનું માણસ કોઇ ન્યાતીનો અપરાધ કરે અથવા ન્યાતી શિરસ્તાથી અવળો ચાલે તેને શિક્ષા કરવામાં અમારી ન્યાતના સર્વે લોકો મુખત્યાર છે, યથાયોગ્ય જેને જેવી ઘટે તેને તેવી શિક્ષા કરી-

૧. અસલ કાગળમાં "પાની" છે.

૧. અસલ કાગળમાં "પ્રતી ઈત્રી ઈટી ઈટ" છે.
૨. અસલ કાગળમાં "ધડા" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

એ, એ સૌમાં એજ પ્રમાણે એણી વિગતે નંબર એકથી તે બારસુધીનો જવાબ લખ્યોછે, તેમધ્યે કોઈ કલમમધ્યે વાંધો પડે તથા બીજી તરેહનો કજીઓ ન્યાત બાબતનો સરકાર જાય તો તેનું ન્યાત મળીને સમાધાન કરે.

તા૦ ૯ મી ડીસંબર સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૬ના માગસર સુદ ૧૪ વાર બુધે.

સહી.

૧ વ્યાસ મનસુખરામ ગોવંદરામ સહી.
૧ દવે કાશીરામ લાધારામ સહી.

વિગેરે સહીઓ આડત્રીસ છે.

બ્રાહ્મણ—વીસલનગરા અમદાવાદી ગૃહસ્થ તથા કલાટ સર્વેનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૧.

૧. અમારામાં કુળગોર કાંઈ મુકરર નથી, ને જેને છે તે પોતે પોતાના ઘરની રીતપ્રમાણે લગનમાં ધોતીઆ વગેરેનો કર આપેછે.

૨. જે શખસ પોતાનું વતન મુકીને પારકા વતનમાં જાય ત્યાં જેનાઉપર શ્રદ્ધા આવે તેને ગોર કરે, ને વતનનો કુળગોર ત્યાં આવી પહોંચે તો તે જણ બે અડધો અડધ વહેંચી લે.

૩. પોતાના વારસ છતાં અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને સર્વે માલ આપે નહીં; પણ જેનાઉપર માયા હોય ને તે જો પોતાની સેવા કરતો હોય તેને જંગમમાલમાંથી આપી શકેછે.

૪. વારસતો સર્વે બરાબર છે, પણ પોતાની સેવા જે અધિક કરે તેને કાંઇ જુજવી આપે, તથા અત્રાપીનેપણ ધર્મની રાહેથી કાંઇ આપે તો આપી શકેછે.

૫. વિધવા સ્ત્રી કૃષ્ણાર્પણની રાહથી અથવા શીવાર્પણની રાહથી કોઇને આપે તો વારસ છતા આપી શકેછે; પણ પોતાનો ક્રિયાખરચ તથા અધિકારીની સુખડી રાખીને આપે, ને કારણ ભુખે મરવાવગેરેનું મોટું હોય તો ગીરવી મુકે અથવા વેચી શકેછે.

ઉપર નંબર ૧૨ બારના જવાબ લખ્યાછે તેનું એ જે, જે કાંઇ અમારા વૃદ્ધોની જુબાનીથી અમારા જાણ્યામાં હતું તે પ્રમાણે લખ્યું છે, ને હાલમાં એ શિરસ્તા જારીછે, ને આયંદે દેશ તથા કાળ તથા શક્તિ તથા રાજા પ્રમાણે શિરસ્તો ન્યુન તથા અધિક કરવો પડે તો ન્યાતના પાંચ પ્રતિષ્ઠિત સમજુક ઘરડા બેસીને સર્વે ન્યાતના લોકસાથે વિચાર કરીને કરી શકીએ છઈએ, જેથી ન્યાતનો ધર્મ રહે તથા દોષ ન લાગે ને સર્વેનો સંસાર નીભે; ને જે કાંઈ અમારા જાણ્યામાં નથી તથા જે કાંઇ દીઠુંપણ નથી તે ઉપર અમો પક્કો ભરોસો રાખતા નથી; ને સર્વે કામમાં કાંઈ એક શિરસ્તો ચાલતો પણ નથી, ને ધર્મશાસ્ત્ર તથા લોકીકઆચાર મીશ્રીત ચાલેછે, ને ન્યાતીનું માણુસ કાંઇ ન્યાતીનો અપરાધ અથવા ન્યાતીશિરસ્તાથી અવળો ચાલે તેને શિક્ષા કરવામાં અમારી ન્યાતના સર્વે લોક મુખત્યાર છે, યથાયોગ્ય જેને જેવી ઘટે તેવી શિક્ષા કરીએ છઇએ, તેમાં સરકારને જાહેર કરીએ છઇએ, એજ.

એણી વિગતે અમો જણ ૮ રોજગારને અર્થે આવ્યા છઇએ, બાકી તો અમારો કુલ્લે મોટો સંભા ન્યાતનો શ્રી અમદાવાદ મધ્યે માણુસ ૭૦૧ આસરેછે, તેના વહેવાર પ્રમાણે ચાલીએ, ને અમારામાં કોઈ વરસ ૬૦ નો ઘરડો નથી, જે તેને શિરસ્તાનું પુછીએ; તેથી અમારી સર્વેની અરજ એ છે જે, નવી વાત તથા ઓછી બાબત જે અમદાવાદવાળા લોકો જે શિરસ્તા લખી આપે તે પ્રમાણે અમારે મંજુર છે; શા વાસ્તે અમારા માણુસ જુજવી છે, (તેને ઊપર) ત્યાંના શિરસ્તા ઉપર વાત રાખીછે, ભરોસો નથી તેથી.

સંવત ૧૮૮૬ ના વરખે કારતક સુદ ૧૨ વાર રવેઉ, તા. ૮ મી નવંબર સને ૧૮૨૯.

સહી.

૧ ભટ દલપતરામ આદીતરામ સહી.
૧ ભટ સુરજરામ ઉત્તમરામ સહી.
દા. સુત ગંગારામ સુરજરામના છે.

વિગેરે સહીઓ સાત છે.

બ્રાહ્મણ—ત્રવાડી મેવાડા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩.

૧. અમારામાં લગન તથા ક્રિયામાં જે કાંઈ ગોરને આપીએ તે લઈ શકે, કંઇ મુકરર[1] નહીં.

---

૧. અસલ કાગળમાં "મુકર" છે.

૨. એ રીત નથી.

૩. વારસ હોય ને અત્રાપીને વશિયતનામું ન કરી શકે.

૪. એ સવાલનો જવાબ એ છે જે, શાસ્ત્ર આધારે હોય તે કબુલ.

૫. વિધવા સ્ત્રીનો પીત્રાઇ છે ને બીજાને સ્થાવર માલ આપી શકે નહીં; દાન પણ કરી શકે નહીં.

સહી.

૧ ત્રવાડી હરજીવન ભીખા સહી.

૧ પા૦ ભવાનીશંકર કેશવરામ સહી.

વિગેરે ૭ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા ક્રિયા વિગેરે બાબતમાં કુળગોરનો કાંઈ નીશ્ચે નથી, જેને જે મળે તે આપે.

૨. અમારી ન્યાતમાં જેને કુળગોર છે તે ગામ મુકીને પરગામ જાય તો પણ કુળગોરને માને.

૩. અમારી ન્યાતમાં વારસ છતાં અત્રાપીને વશિયતનામું કરી અપાય નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં બે ચાર વારસ છતાં એક જણને તેના વારસોની રજાવિના વશિયતનામું કરી અપાય નહીં; જંગમમાલમાંથી દાન કરીને આપે તો બીજા વારસનો અટકાવ ચાલે નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાના સ્થાવર માલમાંથી દાન કરે તો પીત્રાઇની રજાથી કરે, અપુત્ર વિધવા સ્ત્રી હોય તેવારે.

સહી.

૧ ભટ ભવાનીશંકર નાનાભાઇ સહી.

૧ પંડયા કેશવરામ મયારામ સહી.

વિગેરે અરાડ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—ત્રવાડી મેવાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૭.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોરને જજમાન સંપત્ત પ્રમાણે દક્ષણા આપે.

૨. જે કોઇ પરદેશથી આવે તે અહિયાંના જેને માને તેનેજ પરદેશી પણ માને.

૩. પોતાનો માલ વારસ છતાં બક્ષીશનામું કરી આપે તો થાય.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છે તો પોતાનું મન માને તેને આપે, દીકરો છતાં કોઈને અપાય નહીં.

૫. કોઈ બૈરી રાંડેલી હોય તે પોતાનો માલ વેચી શકે તથા દાન કરી શકે, સંતાન રહિત હોય તો તે બાઇ મુખત્યાર છે.

સહી.

૧ ભટ નથુરામ રામેશ્વર સહી.

૧ પાઠક મહેશ્વર ધનેશ્વર સહી.

વિગેરે સહીઓ એકત્રીસ છે.

બ્રાહ્મણ—ભટ મેવાડા તળબદાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોરના લગન તથા ક્રિયા વગેરેમાં હકનું કાંઇ મુકરર નથી, ને જજમાન પોતાની શક્તિએ આપેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં ગોરનો હક નક્કી નથી તો અસલવાળાને શું લખીએ? ને નકલવાળાને શું લખીએ? માટે જજમાનની ખુશીથી આપેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વારસ છતાં વશિયતનામું અત્રાપીને કરીઆપી શકતો નથી.

૪. ઉપર લખેલા સવાલ પ્રમાણે આપી શકતો નથી.

૫. માલીક ભુખે મરે તો વારસ તેની ખબર ન લે તો ગીરવી મુકી શકેછે.

૧. બુનિયાતી પરોણો અમારામાં પીરસેછે, ને તે પરોણામાં કાંઇ વગળ હોય તો જેને ત્યાં આવ્યો હોય તે ન્યાતને જવાબ દે.

૨. ધાકડાનું તડ તથા અમદાવાદીનું તડ અમારામાં એકઠું બેસી શકતું નથી, ને ન્યાતમાં કોઈને છુટો વહેવાર હોય તો પંગતે બેસીને જમેછે; તથા મધ્યમ પંક્તિવાળો

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

છે, ને ન્યાતને પ્રણીપત કરે ને ન્યાતની ખુશીમાં આવે તો પીરસવાની તથા રાંધવાની રજા આપેછે, ને મધ્યમ પંક્તિવાળો પોતાને ઘેર પીરસેછે.

૩. અમારામાં અસલથી ન્યાત એકઠીએ પણ જમેછે, ને જુદીએ પણ જમેછે, ને એકઠી જુદીતું કાંઇ મુકરર નથી.

૪. ને અમારી ન્યાતમાં પટેલો દાદા મુકન તથા સુખદેવ જીવા વગેરે જણ ૧૬ સોળ છે.

૫. સરકારના હુકમ પ્રમાણે જવાબ લખ્યો છે તે પણ દેશ તથા કાળ તથા શક્તિ અમ લોકોની કાયનાત પ્રમાણે જમાનો બદલાયાથી અદલ બદલ કરવો ઘટશે તે પંચની અનુમતિથી બદલીશું, ને સરકારને જાહેર કરીશું, શાવાસ્તે જે અમ લોકને મેહેનત કરીને પેટ[1] જેટલું પેદા કરતાં ને ખાતાં ઘણું મુસકેલ પડેછે, ને અમારે આજ દીન સુધી એજ અરજ કબુલ કરવી.

સહી.

૧ દાદા મુકન વતી રૂપશંકર વલભરામ સહી.

૧ મેતા સુખદેવ જીવા તેની વતી મેતા શેવકરામ સુખાનંદ સહી.

વિગેરે સહીઓ ચોપન છે.

બ્રાહ્મણ—ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૫.

૧. એ સવાલનો જવાબ નંબર દશમાની કલમ દસમીમાં લખેલો છે.

૨. અમારી ન્યાતવાળા પોતાનું ગામ મુકીને જાય તથા પરગામવાળો આવીને રહે સારે તેનો ન્યાત રીતે ગોર હોય તેને માનેછે.

૩. વારસ છતાં પીત્રાઈને તથા કોઈને આપી શકતું નથી.

૪. એ સવાલનો જવાબ નંબર સાતમાની કલમ સાતમીમાં લખેલો છે.

૫. વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે, ને પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ દાનની રાહથી આપે તથા વેચે તથા ગીરવી મુકે તેમાં પોતે મુખત્યાર છે.

છેલ્લા સવાલનો જવાબ.

આજપછી અમારી ન્યાતમાં જે કાંઈ નવો શિરસ્તો થશે તે આવીને સરકારમાં જાહેર કરીશું, ને હાલમાં તો અમે સર્વે ન્યાતે મળીને લખી આપ્યો છે તેજ પ્રમાણે છે.

સહી.

૧ દવે ગણીતમરામ હરીરામ સહી. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે દા૦ પોતાના.

૧ દવે પ્રાણશંકર દેવરામ લખ્યા પ્રમાણે સહી, દા. દવે હરીશંકર પ્રાણશંકરના છે.

વિગેરે સહીઓ ઓગણત્રીસ છે.

બ્રાહ્મણ—ભાર્ગવ વીશા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૬.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને દક્ષણા આપે તે ઉત્તમ મધ્યમ ને કનિષ્ટ આપેછે.

૨. અસલથી જે કુળગોર છે તે ફરતો નથી.

૩. વારસ છતાં બીજાને વશિયતનામું કરીને પોતાનો વારસો આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, કદાપિ કોઈ કરે તો તે મંજુર નથી.

૪. બીજા વારસોને પડતા મુકીને એકને નહીં અપાય, સર્વેનો વારસો બરાબર છે.

૫. વિધવા સ્ત્રીને પીત્રાઇ આદિ વારસ છતાં પોતાની સ્થાવર મીલકત તથા વ્રત્તિ કોઇને આપવાનો કશી તરેહથી કશો અધિકાર નથી, કૃષ્ણાર્પણ સુદ્ધાંનો, ને માલનો ઉત્પન્ન આવે તે જીવે ત્યાંસુધી તે બાઇ ખાય તેમાં કોઈની હરકત નહીં.

એણી વિગતે સરકારના સવાલના જવાબ લખી આપ્યા છે, ઉપર લખેલો શિરસ્તો આજદીનસુધી

[1] અસલ કાગળમાં " પટલ " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કોઇએ પાળ્યો છે, અગર કોઇએ પાળ્યો નથી, શાવાસ્તે જે આગળ કાંઇ આવો પક્કો બંદોબસ્ત હતો નહીં, હવે આજથી ઉપર લખ્યા પ્રમાણે અમારે નીચેના એકડાઓ કરનારને કબુલ મંજુર છે.

સંવત ૧૮૮૩ ના વરખે જેઠ વદ ૨ વાર સોમે, તા. ૧૧ મી જુન સને ૧૮૨૭.

સહી.

૧ ભટ દુરગારામ માધવરામ સહી. દા. પોતે.

૧ ઠકર જમીએતરામ વલભરામ.

વિગેરે સોળ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—દશા ભાર્ગવ કામલેજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૯.*

૧. લગનની ચોરીમાં રૂ. ૫) ગોરનો હક છે, ને બાકી તો જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૫. વિધવા સ્ત્રીને પીત્રાઇ આદિ વારસ છતાં પોતાની સ્થાવર મીલકત તોદીકરી તથા દીકરીનો દીકરો ખાઇ શકેછે, ને વત્તિ કોઇને આપવાનો કશી તરેહથી અધિકાર નથી, કૃષ્ણાર્પણ સુદ્ધાનો, તે માલનો ઉત્પન્ન આવે તેથી જીવે ત્યાંસુધી તે બાઇ ખાય, તેમાં કોઈની હરકત નહીં.

સંવત ૧૮૮૪ ના શ્રાવણ સુદ ૧૧ ગરેઉ. તા૦ ૨૧ મી આગષ્ટ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ શુકલ અંબારામ સુખાનંદ દસ્કત હરીનંદ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે.

૧ શુકલ અમેરામ કૃષ્ણારામ સહી.

વિગેરે સહીઓ નવ છે.

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ માળવીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૭.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરનો એકએક બાબતપર જજમાનની શક્તિપ્રમાણે આપે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શેહેર મુકીને કોઈ જાય અથવા આવે તેનો કુળગોર હાજર હોય તો ઠીક છે, ને હાજર નહીં હોય તો બીજા ગોરને માને, એ રીત[1] છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસને વારસમાં જણ આટલાની વિગત એક તો પોતાના ભાઈઓ તથા ભત્રીજા તથા ભત્રીજાનો દીકરો તથા દીકરી તથા દીકરીનો દીકરો, વારસ એટલા છે તો ધણીથી કોઇને વશિયતનામું કરી આપી શકાતું નથી, ને આટલામાં કોઈજ નથી ત્યારે તો પછી ધણી મુખત્યાર છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસને ત્રણ તથા ૪ વારસ છે તો મુખત્યાર વારસ તો એક તો પોતાના ભાઈઓ તથા ભત્રીજા તથા ભત્રીજાના દીકરા તથા દીકરી તથા દીકરીનો દીકરો, જો એટલા વારસ છતાં તો કોઈને વશિયતનામું તથા દાનની રાહથી પોતાનો માલ સ્થાવર અથવા જંગમ કોઇને આપી શકાતો નથી, ને એટલા વારસમાં કોઇજ નથી ત્યારે તો પછી ધણી મુખત્યાર છે, ને ધણીની ખુશી પડે તેને આપી શકેછે, એ ન્યાતવાળાને.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે ત્યારે તો તે બાઇના વારસ તો એક તો જેઠ અથવા દીએર તથા ભત્રીજા તથા ભત્રીજાના દીકરા, એટલામાં જો બાઇના વારસ મુળ છે તોતે પોતાનો સ્થાવર અથવા જંગમ માલ કોઈને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી કોઇને આપી શકતી નથી, ને વેચાતુંપણ નથી, ને ગીરો પણ મુકાતું નથી, શાથી જે ઉપર જેટલા વારસ લખ્યા છે તે પ્રમાણે હોય તો બાઈથી કાંઈ કામ કરી શકાતું નથી, ને જ્યારે એટલા વારસ મધ્યે કોઈજ નથી ત્યારે તો પછી બાઇ મુખત્યાર છે, ને એ બાબતમધ્યે એથી ઉતરતાનું કાંઇ પહોંચતું નથી.

અમારી ન્યાતને ઉપરના સવાલમાં જે વાતનો શિરસ્તો અમારી ન્યાતમાં છે તે સર્વે શિરસ્તા પ્રમાણે સર્વે લખ્યામાં આવી ગયા છે, ને અસલથી પરાપૂર્વેનો શિરસ્તો અમારી ન્યાતમાં ચાલ્યો આવ્યો છે તેજ પ્રમાણે નંબર ૧ થી તે બારમા નંબર બાર સુધીમાં અસલના શિરસ્તા પ્રમાણે ક્રિયા તથા (તથા) વારસા વિગેરેના શિરસ્તા નંબર બાર સુધી અસલના

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૬ વાળાની જોડે મળેછે તેથી જે જે કલમમાં તફાવત છે તે લખી છે.

૧. અસલ કાગળમાં "રી" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

શિરસ્તા પ્રમાણે લખ્યામાં સર્વે આવી ગયા, ને અમારી ન્યાતમાં હાલમાં કાંઇ કજીઓ મોટો તથા નાનો હાલમાં નથી તો તેનો વિસ્તાર શું લખ્યામાં લાવીએ? ને પ્રાચીન શિરસ્તા પ્રમાણે હાલ પણ ચાલીએ છઈએ, તે સર્વે ન્યાતની અનુમતિ પ્રમાણે લખ્યો છે, તે અમારી ન્યાતવાળાને સર્વે લોકને કબુલ છે, બાળગોપાળ તથા શેઠ પટેલ વિગેરે સર્વે લોકને કબુલ[1] છે, ને સર્વે ન્યાત મળીને વિચાર કરીને સર્વેની એકમતિથી સરકારે શિરસ્તાના કાગળ આપ્યા તેના જવાબ સર્વે લોકની અનુમતિ એક કરીને લખી આપ્યો છે તે સર્વેને કબુલ છે, ને શિરસ્તો જે અમારી ન્યાતમાં અસલથી ચાલ્યો આવ્યો છે તેજ પ્રમાણે લખી આપ્યામાં સર્વે આવી ગયું છે, ને બીજા કાંઇ નવા એથી કાંઇ બીજા શિરસ્તા અમારી ન્યાતમાં રહ્યા નથી, ને બીજા નવા શિરસ્તા તે શી રીતે લખી જણાવીએ? શિરસ્તાપ્રમાણે લખી આપીએ છઇએ, ને સર્વે ન્યાતના લોકની સહી કરીને સવાલના કાગળના જવાબ લખી આપ્યા છે તે અમારે સર્વે ન્યાતને કબુલ મંજુર[2] સહી છે.

સંવત ૧૮૮૩ ના આશાડ સુદ ૬, વાર શનેઉને દીને.

સહી.

૧ ત્રા॰ વલભરામ મંછારામ સહી.
૧ ઉપાધિયા કાશીરામ ઉદેભટ સહી.

વિગેરે સીતોતેર સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડમાળવી ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮.

૧. અમારામાં કુળગોર તથા ન્યાતગોરનો નીમ નથી, જેને ગોર કરીને માનીએ તેને લગનમાં તથા ક્રિયામાં યથાશક્તિપ્રમાણે આપીએ.

૨. અમારામાં ન્યાતગોર તથા કુળગોર નથી ત્યારે તેનું શું લખીએ?

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને પોતાની ખુશીથી વશિયતનામું કરી આપે, તેમધ્યે સ્થાવર વસ્તુ કોઇને અપાય નહીં, તથા સ્થાવર વસ્તુ ધર્મ કરે તો થાય.

૪. કોઈ શખસ ત્રણ ચાર વારસ છતાં પોતાનો માલ દાનની રાહથી એકને આપે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો માલ બીજાને કૃષ્ણાર્પણ આપે તો અપાય, તથા તે માલ પોતાથી સચવાય નહીં તથા અન્ન વસ્ત્રને હેરાન થાય તથા કોઇ વારસ સંભાવના ન કરે ત્યારે પોતીકો માલ ગીરવી મુકે અથવા વેચે.

એ પ્રમાણે અમે લખ્યું છે, પણ એમાં વતું ઓછું હોય તે ખંભાતવાળાની પ્રમાણે તથા શાસ્ત્રના આધારમાં નીકળે તે કબુલ છે.

સંવત ૧૮૮૩ ના વરખે આશાડ વદ ૨ વાર ભોમે, તારીખ ૧૦ મી જુલાઈ સને ૧૮૨૭.

સહી.

૧ જોસી હરીશંકર દુલભરામ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી પટેલ.
૧ શુકલ હરીદેવ શંકરદેવ સહી.

વિગેરે સાત સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ મેલતવાલનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા ક્રિયામાં કુળગોરને હક જજમાનની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ આવે અથવા જાય તેની મરજીમાં આવે તેને માને, ને કુળગોર આવે ત્યારે તેને માનેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ વારસ છતાં અત્રાપીને પોતાનો માલ સ્થાવર અથવા જંગમ આપી શકતો નથી.

૪. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખ્ખસ ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને તથા દાનની રાહથી આપી શકતો નથી.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત પોતાના પીત્રાઇ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ દાનની રાહથી આપી શકતી નથી, ને ભુખે મરે તો વેચી શકેછે.

૬. પરદેશથી પરોણા આવે તેના વિવાહ વિગેરે

---

૧. અસલ કાગળમાં "કબુ" છે.
૨. અસલ કાગળમાં "મુંજરે" છે.

થાય, તથા મરી જાય પછે તેનો કોઇ વારસ શિરસ્તા પ્રમાણે આવે તો તે ધણી ન્યાતના વહેવાર ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે કરે, પછે તેની વશિયત લઇ જાય.

તા૦ ૨૭ મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૮, વૈશાખ શુદ ૩ વાર રવેઉ,

અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો અમારા વૃદ્ધોથી ચાલ્યો આવેછે, તે જે કાંઇ અમારા જાણ્યામાં હતો તે લખ્યો છે. તે શિવાય કેટલીએક બાબતો શાસ્ત્રના આધારથી લખી છે ને જે કાંઈ અમારા વૃદ્ધોની જુબાની સાંભળ્યામાં આવી છે તે લખી છે. એ બાબત શાસ્ત્રના આધારની ને અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો કાનુનપ્રમાણે ઉપર લખ્યો છે, ને બંનો મીશ્રીત લખી છે. ને જે કાંઈ અમારી ન્યાતમાં થયું નથી, ને અમારા જાણ્યામાં નથી તે ઉપર અમે પક્કો ભરોશો રાખતા નથી; ને અમારી ન્યાતમાં કદીમથી ચાલ્યું આવેછે જે, કાંઇ ન્યાતમાં બીગાડ થાય ને દોષ લાગે છે તો[1] પાંચ ઘરના નામીચા હોય તથા ન્યાતના લોક સર્વે મળીને એક જગો ઉપર બેસીને બંદોબસ્ત ઠરાવે તે અમારે કબુલ કરવો પડેછે, માટે અગર લખ્યા કરતાં ન્યાતને અત્યારપછી નવા શિરસ્તા ન્યાતમાં મર્યાદા તથા ધર્મ તથા કાનુન રાખવા પડે તો કહાડી શકીએ છઇએ, એ વાત અમે સરકારને જાહેર કરીએ છઈએ, તે ઉપર લખેલા શિરસ્તામાંથી બીજા શિરસ્તાઓને વાસ્તે એવું મુકરર છે કે, સર્વે કામમાં એક રીતનો બંદોબસ્ત ચાલી શકતો નથી, હરેક કામમાં લોકોની ચાલ ઉપર નજર રાખીને સમે વર્તમાન વિચારીને ફેરફાર તથા વધતું ઓછું કરવું પડેછે.

તા૦ ૨૭ મી એપ્રીલ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ પટેલ કરૂણાશંકર હરીશંકર સહી.
૧ દી. મોતીરામ સબુરા સહી દા. લખમીદાસ.

વિગેરે સહીઓ બાવીસ છે.

૧. અસલ કાગલમાં "ત" છે.

બ્રાહ્મણ—સાચોરા સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૭.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને સંપત્ત તથા શ્રદ્ધા પ્રમાણે આપેછે, મુકરર હક કાંઈ છે નહીં.

૨. પરદેશીને કુળગોર તો પોતાના ગામમાં, બીજા ગામમાં તો માન્યાગોર.

૩. અમારામાં વશિયતનો ચાલ નથી, ને વારસ છતાં બીજા કોઇ અત્રાપીને માલ અપાય નહીં.

૪. બીજા વારસોને પડતા મુકીને એકને અપાયજ નહીં, વશિયત તથા દાનની રાહથી પોતાનો સઘળો માલ અપાય નહીં.

૫. વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાન કરે વા કૃષ્ણાર્પણ કરે તો મુખત્યાર છે, પણ પહેલા પીત્રાઈ વારસની સલાહથી કરે, ને વેચી શકે નહીં, ને કાંઇ કારણવના ગીરવી મુકાય નહીં, તે પોતાના અન્નવસ્ત્રના કારણ સારૂ તથા કાંઈ બીજી જરૂરીઆત સારૂ મુકે તોએ પણ પીત્રાઇની સલાહથી મુકે.

તારીખ ૨૯ મી જાનેવારી સને ૧૮૨૮.

સહી.

૧ દવેજી હરીવલભ-નારણદેવ.
૧ વ્યાસ શ્રીકૃષ્ણ પુરૂશોતમ.

વિગેરે પચીશ સહીઓછે.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯.

૧. લગનમાં ગોરનો હક બ્રહ્માસન તથા ઇંદ્રાસન છે, ને બે મળીને રૂ. ૫) છે, ને ક્રિયા વગેરેમાં જે સરામણી મળેછે તે લેછે, ને અમારી ન્યાતમાં કોઈને કુળગોર મુકરર નથી, વેદીઆ થાયછે તેમાંથી જેને પોતાની ખુશીથી બોલાવીને કહેછે તે કામ કરેછે, ને પોતાની શક્તિપ્રમાણે જજમાન આપેછે.

૨. પોતાનું શેહેર મુકીને પરદેશ જાય અગર કોઈ આવે તો અમારી ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે ગમે તે

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વેદીઆને બોલાવી કામ કરાવે, કાંજે અમારી ન્યાતમાં કુળગોર કોઈને હોય નહીં.

૩. કોઇ શખસ વારસ છતાં અત્રાપીને માલનું વશિયતનામું કરી શકતો નથી, ને સ્થાવર માલ કૃષ્ણાર્પણ પણ કરી શકતો નથી.

૪. કોઇ શખસને ધણા વારસ છતાં એકને વારસનામું લખી આપે અથવા દાનની રાહે આપે તો આપી શકે નહીં.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી કૃષ્ણાર્પણ કરી શકે નહીં, ને વેચી શકે નહીં, ને પોતાનો ધણી કરજ મુકી ગયો હોય તે કરજને વાસ્તે ગીરો મુકે, બીજા કારણથી ગીરો પણ મુકી શકે નહીં.

૬. અમારી ન્યાતનું દાપું બાર ન્યાત ઉપર છે વાણિયાની.

સહી.

૧ હોજા વીષ્ણુશંકર જેશંકર સહી.

૧ ત્ર. ભવાનીશંકર જટાશંકર સહી.

વગેરે તેપન સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ-શ્રીમાળી સુરતના તડ બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૪.*

૩. અમારામાં કોઇ શખસ પોતાના છોકરા છતાં પોતાનો માલ કોઇને વશિયતનામું કરીને આપી શકતો નથી, ને છોકરો નહીં હોય ને બીજા વારસ છતાં આપવા ચાહે તો મુખત્યાર છે, તેમાં કોઈનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રીને પોતાના બાપનો માલ હોય તે બાપના વારસ છતાં આપી શકતી નથી, ને પોતાના ધણીનો માલ હોય તે દાન કરી શકેછે, શામાટે જે દાન કરવાનો સ્ત્રીનો અધિકાર છે.

* આ અંકવાળાવીશે વિવાહ બાબતમાં કરેલી ટીકા જુઓ.

દશકત મેહેતા કાશીદાસ હરીદાસનાછે.

તા. ૨૮ મી ફેબરવારી સને ૧૮૨૮.

સહી.

૧ હોજા ઓછવરામ વલભરામ સહી.

૧ વ. ગણપતરામ દયારામ સહી.

વિગેરે સહીઓ આડત્રીસ છે.

બ્રાહ્મણ-શ્રીમાળી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૦.*

૧. અમારી ન્યાતમાં કોઇ કુળગોર મુકરર નથી, પોત પોતાની મરજીમાં આવે તેને બોલાવે તે કામ ચલાવે, ને તેને જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૪. કોઇ શખસને ધણા વારસ છતાં એકને વારસનામું લખી આપે, અથવા દાનની રાહે આપે તો એ વાત બની શકતી નથી, ને એમ કરતાં એક વારસ તેની ચાકરી કરતો હોય તેને જુજવી માલ વધતો આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

તા. ૨૦ મી સપટેંબર સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, શ્રાવણ વદ ૧૨ વાર સનેઉ સંવત ૧૮૮૪.

સહી.

૧ દવે નંદકેશ્વર ગુજર સહી.

૧ દવે હરગોવંદ ભવાંનીશંકર સહી.

વિગેરે સહીઓ સોળ છે.

બ્રાહ્મણ-હરસોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૮.

૧. લગનમાં ગોરનો હક બ્રહ્માસન ઈંદ્રાસન છે, એ બે મળીને રૂ. ૪) આપીએ છીએ, ને ક્રિયા વિગેરેમાં જે સરામણી મળેછે તેજ લેછે, ને અમારી ન્યાતમાં કોઇને કુળગોર મુકરર નથી.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૯વાળા જોડે મળેછે, તેથી જે જે કલમમાં તફાવત છે તે લખીછે; અંક ૧૯ મા વાળાએ કલમ ૬ લખેલીછે તે આ લોકોને લાગુ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. પોતાનું શેહેર મુકીને પરદેશ જાય યા કોઈ આવે તો અમારી ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે શુકલને બોલાવીને કામ કરાવે, કાંજે અમારી ન્યાતમાં કુળગોર નહીં.

૩. કોઇ વારસ છતાં અત્રાપીને માલનું વશિયતનામું કરી શકતો નથી, ને સ્થાવરમાલ કૃષ્ણાર્પણ કરી શકતો નથી.

૪. કોઇ શખસને ઘણા વારસ છતાં એકને વારસનામું લખી આપે, અથવા દાનની રાહે આપે તો એ વાત બની શકતી નથી.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી કૃષ્ણાર્પણ કરી શકે નહીં, ને વેચી શકે નહીં, ને પોતાનો ધણી કરજ મુકી ગયો હોય તે કરજને વાસ્તે ગીરો મુકે, બીજા કારણથી ગીરોપણ મુકી શકે નહીં.

૬. અમારી ન્યાતમાં સર્વેને પોત પોતાના કુળજજમાન છે, તે જજમાનને ત્યાં કોઇ બીજો શખસ ગોરપદાનું કામ કરે નહીં, ને કોઈ જજમાન પરદેશથી આવ્યો હોય ને તેનો કુળગોર ન હોય, અહીંઆં નહીં ત્યારે જજમાન જેને તેડે તે કામ કરે અમારે વાણિયા હરસોરા ઉપર હક છે.

સહી.

૧ જોસી રામશંકર ઊકડીયા.
૧ જોસી હરીશંકર મોતીરામ.

વિગરે તેર સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—અનાવલાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર “ક.” અંક ૩૯.

૧. લગન તથા ક્રિયામાં કુળગોરનો હક તો છે, પણ જે જેને મળે તે આપે, કાંઇ મુકરર નહીં.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શેહેર મુકીને જાય વા કોઇ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર અસલ હોય તેજ જાય, ને અસલ ગોર હોય તો જુદા હકનું કાંઈ મુકરર નથી.

૩. કોઈ શખસ પોતાનો વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને આપીને વશિયતનામું કરી આપે તો આપી શકાય નહીં, સ્થાવર અથવા જંગમ બંને બરોબર છે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનની રાહથી પોતાનો સઘળો માલ સ્થાવર અથવા જંગમ આપી શકાતો નથી, કદાચ આપે તો બીજા વારસો અટકાવ કરે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાના ધણીનો માલ કોઈને દાનના રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી કોઈને આપી શકતી નથી, ને વેચી પણ શકતી નથી, ને કારણવિના યા વગરકારણે ગીરવી મુકી શકતી નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં કોઇ બૈરી વિધવા છે, ને તેને વારસો તો પહોંચતો નથી, ને સંતાન છોકરીઓ છે તો તેના ધણીની મીલ્કત ખાય તે પરણાવે, તથા તે બાઈની ક્રિયા કરે, તે મરનારની મીલ્કત[1] પ્રમાણે.

૭. એ પ્રમાણે સર્વ ન્યાતના લોકને સર્વે જવાબ કબુલ છે, પણ બે જવાબમાં બે વતનદાર લોક છે તેને તે બંને જવાબમાં ફેર છે તેની વિગત—

૧. વારસાબાબતના પહેલા જવાબમાં લખ્યું છે કે, કોઇ શખસ ભાઈઓથી વેહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી ગયો તો તેના બાપદાદાની મીલ્કત જે ભાગે આવી હોય તેના તો ભાઇઓ તથા પીત્રાઇ વારસ છે, પણ જુદા રહ્યા પછી તેની જાત મેહેનતથી મીલ્કત[1] પેદા કરી હોય તો તે ધણી દીકરી તથા દીકરીના દીકરાને આપી શકેછે, ને કાંઈ માલ નવો જાતે પેદા નહીં કર્યો હોય તો બાપદાદાની મીલ્કત[1] હોય તો તેના કુટુંબી વારસ થાય.

૮. વેહેંચણ બાબતના જવાબમાં કલમ ૮ મીમાં લખ્યું છે કે, એક ભાઇએ પોતાની જાત મેહેનતથી એકઠા રહીને પેદા કર્યું હોય તે વેહેંચણ કરવામાં આવે નહીં, પણ એ વતનદાર લોકનો શિરસ્તો છે,

૧. અસલ કાગળમાં “મીલક” છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પણ એ વતનદાર લોકમાં એવો ચાલ છે કે, સર્વ ભાગીઆ બરોબર વેહેંચી લે.

સહી.

૧ દેશાઇ વશીખંડુજી હરિભાઇ સહી.

૧ મેહેતા નાહાના મેહેતા ભુલા મેહેતા સહી.

વિગરે એક સો બાર સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ–વાયડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૫.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરને એકએક[1] બાબતપર જજમાનની સત્તા પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શેહેર મુકીને કોઇ જાય વા આવે તે તેનો કુળગોર હાજર હોય તો ઠીક છે, ને હાજર નહીં હોય તો બીજા ગોરને માને, એ રીતે મુકરર છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસની વેહેંચણમાં જણુ આટલાની વિગત:– એકતો પોતાનો ભાઈ તથા ભત્રીજો તથા ભત્રીજાનો દીકરો તથા દીકરીનો દીકરો વારસ, એટલા છતાં ધણીથી કોઇને વશિયતનામું કરી આપી શકાતું નથી, ને એટલામાં કોઈજ નથી ત્યારે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છે તો મુખત્યાર વારસ તો એક તો પોતાના ભાઈઓ તથા ભત્રીજો તથા ભત્રીજાનો દીકરો તથા દીકરીનો દીકરો, એટલા વારસ છતાં કોઈને વશિયતનામું તથા દાનની રાહથી પોતાનો માલ કોઇને આપી શકાતો નથી, ને એટલામાં કોઇજ નથીજ ત્યારે તો ધણી મુખત્યાર છે, ધણીની ખુશી પડે તેને આપે, એ રીત મુકરર છે.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઇ વિધવા બૈરી (સ્ત્રી) સંતાન રહિત છે ત્યારે તો તે બાઇના વારસ તો એક તો દીએર અથવા જેઠ તથા ભત્રીજો તથા ભત્રીજાનો છોકરો તથા ભાણેજ, એટલા (જો) બાઈના મુળવારસ છતાં (તથા) પોતાનો સ્થાવરમાલ કોઇને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણાથી કોઈને આપી શકાતો નથી, ને (પણ) વેચી શકાતો નથી, ને ગીરો પણ થઇ શકતો નથી, શાથી જે ઉપર જેટલા વારસ લખ્યાછે તે પ્રમાણે હોય તો બાઇથી કાંઇ કામ થઈ શકતું નથી, ને જ્યારે એટલા મધ્યે કોઈજ નથી ત્યારે તો પછી બાઇ મુખત્યાર છે, ને એ બાબતમધ્યે એથી ઉતરતા પીત્રાઇ વારસ થવા ચાહે તો થઇ શકાતું નથી, એ રીત મુકરર છે.

સહી.

૧ મેતા કુરશરામ દુલભરામ સહી.

૧ પંડા આનંદરામ ભવાનીશંકર.

વિગેરે દશ સહીઓ છે.

[1] અસલ બાબતમાં "એ એક" છે.

બ્રાહ્મણ–મારવાડી શીરોઇ સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦.*

૧. એનો જવાબ એ જે લગન તો સુરતમાં થતા નથી, ને ક્રિયામાં તો શાસ્ત્રપ્રમાણે કબુલ છે, ને કુળગોર અમારી ન્યાતમાં કોઇ છે નહીં.

૨. અમારે સુરતમાં કુળગોરનો ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

૩. વારસ છતાં કોઇને વશિયત કરીને અપાય નહીં.

૪. વારસ તો સર્વ બરાબર છે.

૫. વિધવાથી પોતાનો માલ વેચાય નહીં, તથા દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણ વારસ છતાં કોઈને અપાય નહીં.

ઉપર લખેલો શિરસ્તો જે કાંઈ અમારી ન્યાતમાં અમો જાણુતા હતા તેપ્રમાણે અમોએ લખી આપ્યો છે તે અમોને કબુલ છે.

સહી.

૧ મારવાડી ખેતાજી ચતરાજી ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

૧ મારવાડી લખમીરામ તુળજારામ સહી.

વિગરે આડતીસ સહીઓ છે.

* આ અંકવાળાનો અસલ કાગળ નથી.

બ્રાહ્મણ—મધ્યાચળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૬.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરનો હક છે, પણ જજમાન પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે દક્ષણા આપે.

૨. કુળગોર ન હોય તો ન્યાતગોર, ને તે સમે કુળગોર આવી પહોંચે તો પોંતાનો હક હોય તે લે.

૩. એનો જવાબ શાસ્ત્રપ્રમાણે થાય.

૪. એનો જવાબ શાસ્ત્રપ્રમાણે.

૫. એનો જવાબ શાસ્ત્રપ્રમાણે.

એ પ્રમાણે અમારી ન્યાતમાં પ્રાચીનથી શિરસ્તો ચાલ્યો આવ્યો છે તે ઉપર લખ્યો છે.

સહી.

૧ પાઠક નરભેરામ દયારામ સહી.
૧ પાઠક મંછારામ ઇચ્છારામ સહી.
દસ્કત હરીવલભ.

વિગેરે તેર સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—સારસ્વત (લુહાણાના ગોર)નો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૧.

૧. અમારામાં કુળગોર કોઇ છે નહીં, ને જે ધણીને ત્યાં હરેક કામ હોય ને જે કામ ચલાવે તેને પોતાની સત્તા પ્રમાણે દક્ષણા આપેછે.

૨. કુળગોર છે નહીં તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં સ્થાવર જંગમ કોઇને આપવા ચાહે તો ધણી મુખત્યાર છે, પણ જજમાનવૃત્તિ પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં કોઇને આપવા ચાહે તો અપાય નહીં, ને અગર પીત્રાઇ વારસ નહીં હોય તો બેહેન ભાણેજને વારસનામું લખી આપે તો અપાય છે, પણ જજમાનની લખેલા પત્રમાં સહી જોઇએ.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસ સેવા ચાકરી કરે તેને પોતાનો સ્થાવર જંગમ માલ આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં વ્રત્તિવના પોતાના માલપર મુખત્યાર છે.

તારીખ ૨૦ મી સપટેમ્બર સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ના ભાદરવા સુદ ૧૨ ને વાર સનેઉ.

સહી.

૧ જોષી લીલા મકન સહી.
૧ જોષી કાનજી વાલજી સહી.

વિગેરે સાડત્રીસ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—પારાસરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૯૨.

૧. લગન વગેરે હરેક બાબતોમાં કુળગોરને પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે, ને ન્યાતગોર તેજ કુળગોર છે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શેહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જે ગામનો ન્યાતગોર હોય તે થાય.

૩. વારસો છતાં બીજાને વશિયતનામું કરીને અપાય નહીં.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનની રાહથી પોતાનો સઘળો માલ આપવા ચાહે તો ધણી મુખત્યાર છે, ગમે તેને આપે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે, ને તેની સ્થાવર તથા જંગમ તથા વ્રત્તિ વગેરે માલ આદી સસરાના પેટના વારસ છતાં પીત્રાઇને અપાય નહીં, ને તે ન હોય તો પીત્રાઈ લેછે, બીજાને અપાય નહીં.

૬. એ સર્વે ઉપરના જવાબો લખ્યા છે તે અમારે કબુલ છે, ને એશિવાય બીજો બંદોબસ્ત કરવો ઘટે તો સમસ્ત ન્યાત એક ઠેકાણે બેસીને ઠરાવે તે અમારે સર્વેને કબુલ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સંવત ૧૮૮૪ ના શ્રાવણ સુદ ૩ વાર બુધે, તા૦ ૧૩ મી આગષ્ટ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ વ્યાસ ઉત્તમરામ હરીશંકર સહી.

૧ વ્યાસ ભવાનીશંકર ભાયાભટ સહી.

વિગેરે સહીઓ દશ છે.

બ્રાહ્મણ–રાયકવાળ સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોર તો પરદેશ છે, ને અમારે અહિયાં આવે ત્યારે લગન તથા ક્રિયા હોય ત્યારે જે કાંઈ અમારી ખુશીમાં આવે તે આપીએ તે લે.

૨. દેશ પરદેશ જે કોઈ જાય ત્યાં કુળગોર જાય ને જજમાન જે આપે તે લે.

૩. જે શખસને પોતાનો માલ હોય, ને પોતાની જાતે ખાય તથા ધર્મ કરે, ને પોતાની ચાકરી કરે તેને ઘટે તે આપે, ને પોતાના વારસ છતાં કોઇને વશિયતનામું કરી આપવામાં આવે નહીં.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ હોય તેમાંથી જે કોઈ સંગાતે પોતાનું મન મળ્યું હોય તેને આપે, ને દાન પુન્ય પણ કરે.

૫. જે કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે, તે પોતાનો માલ ખાય તથા ખવડાવે તથા ધર્મદાન કરે.

અમારી ન્યાતમાં એવો ચાલ છે જે, કોઇ પરદેશ ગયો ને તેનો કાગળ તથા ખબર ન આવે તો તેને બાર વરસ થાય ત્યારપછી પુત્તળ કરવાનો ચાલ છે.

સહી.

૧ પ્રાણશંકર જેશંકર સહી.

૧ ભટ મયારામ ગોવીંદરામ સહી.

વિગેરે સહીઓ બાવીસ છે.

બ્રાહ્મણ–કંડોળિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં સર્વેનો કુળગોર નથી તો તેનો હક શું લખીએ? બીજું એ જે સર્વેના ગોર જુદા જુદા છે, ને તેને યથાશક્તિ આપેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં એક કુળગોર નથી તો તેનું શું લખીએ?

૩. અમારી ન્યાતમાં વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીને આપતો નથી, ને પૂર્વે અપાયા છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ત્રણ ચાર વારસ સઘળા સરખા છે, એકને અપાતું નથી, સંધાની રાજી વિના.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઇ સ્ત્રી સંતાન રહિત છે, ને પીત્રાઇ વારસ છતાં આપવાનો અધિકાર નથી, સ્થાવર જંગમ સુદ્ધાને પીત્રાઇ અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે તો તેને સુજે તે કરે.

સહી.

શ્રીમાતા સામુદ્રી સાક્ષે સહી.

૧ જો. વલભરામ શેવકરામ સહી.

૧ અ. હરીભટ ગોવંદરામ સહી.

વિગેરે બાર સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ–મોતાળા ઓરપાડના દેશાઇનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૧૯.

૧. ક્રિયા તથા લગન વગેરે બાબતોમાં જે કાંઈ કુળગોરને અસલથી પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપવાનો ધારો છે તેજપ્રમાણે આપીએ છઇએ, ને માનીતા ગોરને પણ એજ પ્રમાણે આપવાનો ચાલ છે, અને કોઈ શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો ત્યારપછી તે શખસને ઘેર હરતરેહનું પ્રયોજન આવે તેવારે તે શખસ પોતાના બાપનો કુળગોર હોય તો તેને તથા પોતાના મોસાળનો ગોર હોય તેને નીમોનીમ આપેછે, એ ચાલ પણ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. કોઈ શખસ પોતાનું ગામ અથવા શેહેર મુકીને જાય અથવા આવે તેનો કુળગોર હોય તેને ફેરવી શકાતો નથી, ને એવા શખસોને ત્યાં હરતરેહનું પ્રયોજન હોય તેવારે કુળગોરને બોલાવવો જોઈએ, કદાસ બોલાવ્યાથી કુળગોર અથવા તેની વતી કોઈ ન જઇ પહોંચે તેવારે જે કંઇ પ્રયોજન આવ્યું હોય તેનું કર્માંતર બીજા બ્રાહ્મણની પાસે કરાવે, ને તે બ્રાહ્મણને ભાડા દાખલ આપીને બાકીનો માલ કુળગોરને પહોંચાડે.

૩. જે શખસને સ્થાવર માલ અથવા જંગમ માલ પોતાના કુળના કુટુંબની રીતપ્રમાણે વારસાના હકથી મળ્યો હોય તે માલને નંબર ૭ માની કલમ પહેલી મુજબ વારસ ન હોય તેવારે પોતાની હઇયાતીમાં પોતાની ન્યાતીમાં હરકોઇ શખસને વશિયતનામાના રાહથી અથવા દાનના રાહથી વા બક્ષીસ વગેરેના રાહથી આપી શકેછે, કદાસ આપ્યાવના મરી જાય ને તેનું કોઇ સગુંવહાલું ન (ન) હોય તેવારે તેનો માલ હોય તે ન્યાતીના લોક લઇને તેની પુઠળ ધર્માદા વગેરે તેના ઉત્તરસાધનનો ખરચ કરે; અને બીજું હરકોઇ શખસને જુદાપણામાં પોતાના હીસ્સેદારોના કુળવિના બીજી જગોઉપરથી વશિયતનામા વગેરેના રાહથી સ્થાવર અથવા જંગમ માલ મળ્યો હોય તે માલને પોતાની હઇયાતીમાં કદાસ વશિયતનામા વગેરેના રાહથી પોતાના વારસોને પડતા મુકીને હરકોઇ શખસને આપે તો અપાયછે, એ વિગતપ્રમાણે અમારી ન્યાતમાં આપવાની ચાલ છે, તેથી આપ્યું હોય તો તે વાત મંજુર રહેછે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ એક એકની પછી દરજ્જા પ્રમાણે હોય તે મધ્યે પ્રથમ જેને વારસો પહોંચે તેની જીકર નંબર ૧૧ માની કલમ પાંચમીમાં લખેલી છે, તેવા વારસોમાંથી ગમે તે શખસને વશિયતનામું કરી આપીને પોતાનો સઘળો માલ આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરીથી પોતાના વારસો છતાં પોતાનો સ્થાવર અથવા જંગમ માલ હોય તેમાંથી વારસોની સલાહ લીધાવના દાનના રાહથી તથા કૃષ્ણાર્પણના રાહથી તથા બક્ષીસના રાહથી આપી શકાય નહીં, અને કદાસ ધણીનું દેવું હોય તે આપવા સારૂ તથા ધણીનો ક્રિયાખરચ કરવાને સારૂ દેવું કીધું હોય તો તે દેવું સુદ્ધાં આપવાને સારૂ વિધવા બૈરીના વારસો કદાસ વિધવા બૈરીને રૂપિયા આપે નહીં તેવારે એ કારણ સારૂ વિધવા બૈરીને જે કાંઇ સ્થાવર માલ તથા જંગમ માલ પોતાના ધણીની વીરાશતથી મળેલો હોય તે માલને વિધવા બૈરી ધરેણે મુકે અથવા હરતરેહથી વેચે તો વેચાયછે, એ વિગત[1] પ્રમાણે અમારી ન્યાતમાં આપવાની ચાલ છે, તેથી આપ્યું હોય તો તે વાત મંજુર રહેછે. અને એ રીતેથી આજદીન સુધી વાત બની છે તેનો કબજો તથા ભોગવટો જે શખસને ત્યાં સ્થાવર માલ વિગેરે ગીરો મુકેલો છે, અથવા હરતરેહથી વેચાણ જે શખસને ત્યાં આપ્યો છે, તેનો કબજો તથા ભોગવટો જારી છે તેને અત્યારપછી કોઇ શખસ હરકત કરવા ચાહે તો તે હરકત કરવી નામંજુર છે, ને તે માલનો કબજો તથા ભોગવટો જે શખસનો જારી છે તે મંજુર છે; બીજું કોઇ વિધવા બૈરી પોતાનું પલ્લું તથા બીજો માલ જંગમ જે કાંઇ પોતાનો ધણી આપી ગયો હોય તે તમામ માલ અથવા[2] તેમાંથી થોડો માલ પોતાની ઓલાદની સંતતિ મધ્યેની સંતતિની રજાવંદીથી તથા બીજી સંતતિની રજાવંદીથી એક સંતતિને આપે તો તે વાત પણ મંજુર છે, ને એ સંતતિની રજા લીધાવના આપે તો તે વાત નામંજુર છે.

૬. જે શખસ પુન્યદાનનો ખરચ કરેછે તે પોતાના વારસોની સલાહપ્રમાણે વારસોની સમક્ષ કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ છે.

૭. જે શખસોએ પોતાના સ્થાવર અથવા જંગમ માલના વહીવટ ચલાવવાના બંદોબસ્તનું લખ્યું વીલના રાહ પ્રમાણે કર્યું હોય ત્યારપછી તે લખ્યાની સરતપ્રમાણે એવા બંદોબસ્તના કરનાર શખસો પોતાની જાતે તથા તેના વારસો ચાલેજ; એ રીતના કરેલા બંદોબસ્તનું કદાસ એમાંનું કોઇ શખસ અનમાન કરીને ઉલટો ચાલવા ચાહે તો તે વાત થઇ શકે નહીં, ને એ બંદોબસ્તના લખ્યામાં જે સરતો લખેલી હોય તે વાત મંજુર છે.

સંવત ૧૮૮૪ ના જેઠ શુદ ૨ વાર ગરેઉને દીને

૧. અસલ કાગળમાં "વીગ" છે.
૨. અસલ કાગળમાં "અથા" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

આ શિરસ્તાનો જવાબ અમોએ પ્રાચીનથી ચાલ્યો આવ્યો તે તથા હાલનો શિરસ્તો સર્વેની અનુમતિથી વિચાર કરીને લખ્યો છે, આ શિરસ્તાના જવાબના રાહથી જે કજીઓ મીટચો હોય તે મંજુર છે, ને બીજું એ શિરસ્તો એ વિગતપ્રમાણે અમારી ન્યાતીના શિરસ્તાનો જવાબ લખી આપ્યો છે, ને અમોએ સહી કરી આપી છે તે કબુલ મંજુર સહી.

સહી.

૧ દો. પ્રાણજીવન વીશ્નુભાઈ સહી.

૧ દો. ઈછાભાઇ ગુલાબભાઈ સહી.

વિગેરે સહીઓ એકસો ને સુડતાળીસ છે.

બ્રાહ્મણ—ઉનેવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૨૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં લગનમાં ગોરનો હક ઉપર લખ્યો છે, ને ક્રિયામાં તો ગોરનો હક એ જે, રૂ.૦ાા ને રૂ. ૦ાા ના પૈસા પરચુરણ ખરચના થાયછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં પોતાનું ગામ અથવા શેહેર મુકીને જાય વા કોઇ શખસ આવે ત્યારે તેનો ગોર પોતાની મરજી ચાહે તેને કરે, પોતાની જ્ઞાતીનાને કરે, તેમાં તેના ગામના ગોરનો હક પહોંચતો નથી, ને પરજ્ઞાતીનો નોતરાં દે નહીં, ને સરાવે નહીં.

૩. અમારી ન્યાતમાં પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ આપીને વશિયતનામું કરી અપાતું નથી, ને સ્થાવર માલ એ જે ઘરબાર અપાતાં નથી, ને જંગમ માલમાં પોતે મુખત્યાર છે, મરજી ચાહે તેને આપે, ને ખરચે તો થાય, એમાં કોઇથી પુછાય નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનની રાહથી પોતાનો સઘળો માલ એક વારસને આપી શકાતો નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી કોઇને આપી શકતી નથી, વા વેચી શકતી નથી, વા ગીરવી મુકી શકતી નથી, તે કયા વારસને તે પોતાનો જેઠ તથા દીએર તથા જેઠ દીએરના છોકરા એ પ્રમાણે ખુદ વારસ હોય તો કાંઈ બની શકતું નથી, તેની ખોરાકી પોષાકીથી બરદાસ્ત કરે તો કશી વાત સ્થાવર માલ સંબંધી બની શકતી નથી, ને ખોરાકી પોષાકી તે નહીં પહોંચાડે તો પોતાના ધણીના માલનો વારસો વેહેંચી લીધેલો હોય તે પોતાના મરત લાકડા જેટલો રાખીને વેચે, વા ગીરવી મુકે તો મુકી[1] શકે, ને જે પોતાની વ્રત્તિની પેદાસ હોય તો વેચી શકે નહીં, ને તેથી ઉતરતા પરપીત્રાઇ વારસ હોય તો તેની કજા રજાથી જે માલ સ્થાવર વા જંગમ રહ્યો હોય તે લે, ને તેપ્રમાણે તેનો ખરચ કરે, એવો શિરસ્તો છે.

આયંદે કોઇ શખસ બંદોબસ્તનો શિરસ્તો તોડીને તડ પાડીને જુદા બેસે તે પંચના ગુનેહગાર, તે લોકોસાથે સગાંનો તથા નોતરાંનો તથા જમવાનો તથા જમાડવાનો તથા ઠેકાનો તે સાથે કશો વહેવાર નહીં; તથા પંચાયતના લોકોમાંથી ભુલ્યા ચુક્યાથી કરે તો[2] પૈસા સવાનો કનકેશ્વરીને દીવો કરે ૧, તડ પાડનાર રૂ. ૫૧) કુળદેવી કનકેશ્વરીને આપે ત્યારે પંચાયતમાં આવે, તથા તેના તડની આસામી પંચાયતમાં આવવા ચાહે ત્યારે પંચાયતમાં રૂ. ૧૧ સવા કનકેશ્વરીનો આપે ત્યારે પંચમાં આવે સહી. ઈશ્વરનિમિત્તે જે ખરચ કરે તેનો કોઇ મુજામ કરી શકે નહીં.

સહી.

૧ ભટ પટેલ હરીશંકર રૂપશંકર સહી.

૧ વૈદ નરસૈરામ દેવરામ સહી.

વિગેરે સહીઓ એકતાળીસ છે.

બ્રાહ્મણ—તપોધનની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા ક્રિયા વગેરે હરેક બાબતમાં પોતાને મળે તેપ્રમાણે આપેછે, પોતાના ગોરને.

---

૧. અસલ કાગળમાં "મુકરી" છે.
૨. અસલ કાગળમાં "તો" નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. અમારી ન્યાતમાં પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા આવે ત્યારે જ્યાં રહે ત્યાં થાપ્યો તે પોતાનો ગોર.

૩. અમારી ન્યાતમાં પોતાના વારસ છતાં ધર્મ કરે અથવા ખરચ કરે, પોતાને હાથે કરે તો થાય, અત્રાપીને વશિયતનામું કરી અપાય નહીં.

૪. જે શખસને ત્રણ ચાર વારસ હોય તે સઘળા શાસ્ત્રપ્રમાણે બરાબર છે, ને ચાકરી કરે તેને વધતું આપે તો ના નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં વિધવા ઐરી સંતાન રહિત છે ત્યારે પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને દાનની રાહથી અપાય નહીં, ને ધણીની પછવાડે ક્રિયાખરચના ધર્મમાં ગીરવી મુકે તો મુકાય, ને વેચે તો વેચાય, ને તે બાઇ મુઆપછી પીત્રાઈ વારસ છે.

સહી.

૧ પટેલ શીવનારાયણ અંબારામ સહી.
દા. ગોર ઉમીઆશંકર ડાહ્યા.
૧ લખમીદાસ મુકુંદ સહી.

એ વિગેરે સહીઓ એકસો ને સાડત્રીશ છે.

બ્રાહ્મણ—તપોધન ખંભાતી શાહીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૬.

૧. કુળગોર તથા ન્યાતગોર અમારામાં એકજ છે, ને તેનો હક લગનમાં વરને ઘેરથી રૂ. ૧॥ તથા કન્યાને ત્યાંથી રૂ. ૧૧ ને ક્રિયામાં રૂ. ૧૧, એ પ્રમાણે અસલથી આપતા આવ્યા છઇએ, ને હવડા પણ આપીએ છઈએ.

૨. પોતાનું ગામ તથા શેહેર મુકીને કોઈ શખસ જાય તથા આવે ત્યારે જે ગામમાં જઇને રહે તે ગામનો ગોર ગોરપદાનું કામ ચલાવે, ને અસલ કુળગોર આવે તો તે ગોરપદાનું કામ ચલાવે તેવારે તે ગામના કુળગોરને પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે દક્ષણા આપે.

૩. કોઈને છોકરા ન હોય તથા વારસા બાબતની પહેલી કલમમાંના લખેલા વારસમાંનું કોઈ નહીં હોય તો બીજાને વશિયતનામું કરી આપે, તેમાં સ્થાવર તથા જંગમનો કાંઈ ભેદ નથી.

૪. કોઈ શખસથી ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક છોકરાને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી અપાય નહીં, વારસ સર્વે બરાબર છે.

૫. કોઇ વિધવા ઐરી સંતાન રહિત છે તે ઐરીથી પોતાના દીએર, જેઠ, તથા સાસુ સસરા છતાં સ્થાવર માલ તથા જંગમમાલ કોઈને અપાય નહીં, તથા વેચાય નહીં, ને કૃષ્ણાર્પણ પણ થાય નહીં; ને સાસુ સસરા તથા જેઠ દીએર તથા ભત્રીજો ન હોય તો વિધવાઐરી મુખત્યાર છે, ગમે તેને આપે વા કૃષ્ણાર્પણ કરવા ચાહે તો કરે, ને ધણીના ક્રિયા ખરચને સારૂ અથવા ભરણ પોષણને વાસ્તે ગીરવી મુકે વા વેચે તો વેચી શકાય, ને તે ઐરીથી નાતરે જવાય નહીં, મરે ત્યાં સુધી ધણીના નામ ઉપર બેસી રહે.

તા૦ ૧૨ મી આગષ્ટ સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના શ્રાવણ સુદ ૧૩ ને વાર બુધે.

સહી.

૧ આશારામ દયારામ સહી.
૧ ગોપાળ હરખજી સહી.

વિગેરે સહીઓ અરાડ છે.

બ્રાહ્મણ—કરાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૧.

૧. અમારામાં કુળગોર તો છેજ નહીં, તો તેનો રાહ શું લખીએ?

૨. અમારામાં એનો જવાબ ઉપલી કલમમાં લખેલો છે.

૩. અમારામાં કોઈ વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને આપીને વશિયતનામું કરી આપતો નથી તો સ્થાવર જંગમનો કાંઇ ભેદ નથી તો તેનું કારણ શું લખીએ?

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર દીકરા છતાં એકને વશિયતનામું અથવા સઘળો માલ આપી શકતા નથી, ને કુટુંબીમાંથી એકને આપે તો આપી શકેછે, કેવારે જે છોકરાં નહીં હોય ત્યારે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને આપી શકતી નથી, ને વાજબી જુજ ખરચ કરેછે, ને ધર્મ પણ જુજ કરેછે, ને ગેરવાજબી ખરચ થાય નહીં, ને દાનની રાહે અપાય નહીં, ને ગેરવાજબી ગીરો મુકવા ચાહે અગર વેચવા ચાહે તો તે બની શકતું નથી, ને વાજબીની રાહથી જે કાંઈ કારણ આવે તે પીત્રાઈ વારસને સંભળાવે, ને તે કરે ત્યાંસુધી તેની મરજી માફક ચાલે, ને નહીં કરે તો પુછવાની જરૂર નથી.

સંવત ૧૮૮૫ ના શ્રાવણ વદ ૬ વાર ગરેઉ, તા૦ ૨૦ મી ઓગષ્ટ સને ૧૮૨૯.

સહી.

૧ વ્યાસ મયારામ લાલાભાઇ સહી.
૧ પંડયા પ્રાણશંકર વજેરામ સહી.

એ વિગેરે પચીશ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—કનોજીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોરનું દાપું મુકરર નથી, લગન તથા ક્રિયામાં જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે મળે તે આપેછે.

૨. ન્યાતગોર તથા કુળગોર છે નહીં, માટે જેને ગમે તેને તેડીને કામ કરાવીએ છઇએ.

૩. વારસ છતાં વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી.

૪. ચાર પાંચ વારસ છતાં એકને વશિયતનામું કરીને આપી શકતો નથી.

૫. વિધવા કોઈને આપી શકતી નથી, વારસની રજાવના.

સહી.

૧ પાંડે હરીશીંગ ચંદ્રભાણ સહી.
૧ પાંડે દેવીસીંગ બળસીંગ સહી.

વિગેરે આઠ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—તળાજીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૭૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોર નથી, ને અમારે કામ પડે ત્યારે ગમે તે શુકલને બોલાવીને જે કાંઈ કારજ હોય ત્યારે સંપત્ત પ્રમાણે દક્ષણા આપીએ.

૨. એનો જવાબ પહેલા સવાલમાં આવ્યો.

૩. પોતાના માલનું વારસ છતાં બક્ષીસનામું કરી આપે તો થાય.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છે તો પોતાનું મન માને તેને આપે, દીકરા છતાં કોઈને અપાય નહીં.

૫. કોઈ બૈરી રાંડેલી હોય તે પોતાનો માલ વેચી શકે તથા દાન કરી શકે, સંતાન રહિત હોય તો તે બાઈ મુખત્યાર છે.

સહી.

૧ ત્રવાડી ઉત્તમરામ દુલભરામ સહી.
૧ ભટ મયારામ રતનેશ્વર સહી.

વિગેરે સહીઓ આઠ છે.

બ્રાહ્મણ—સિધેશ્વરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોર તથા માનીતા ગોર છે, તેને લગન તથા ક્રિયાબાબતોમાં ગોરનો હક કાંઈ મુકરર નથી; જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ગોરને આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શેહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ આવે ત્યારે પોતાનો કુળગોર જ્યાં રહે ત્યાંજ હોય તો તેજ કુળગોર થાય; અગર જ્યાં રહે ત્યાં નહીં હોય તો જજમાન ગમે તે ગોરને બોલાવે તેની સાથે કામ લેછે, ને કોઈ મોટું કાર્ય હોય ત્યારે તો કુળગોર જજમાન રહે ત્યાં જાયછે, ને માનીતો ગોર હોય ત્યારે પણ ગમે તેને જજમાન ગોર કરેછે.

૩. કોઇ શખસનાં છોકરાં વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈને આપીને વશિયતનામું કરી શકાય નહીં,

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ને કોઇ શખસને પુત્ર ન હોય ને પોતાના ઘરના અસલના ધારા પ્રમાણે પીત્રાઇઓને સ્થાવર વતન લેવાની ચાલ હોય ને પીત્રાઇને વારસો પહોંચતો હોય તો તે શખસથી વશિયતનામું કરી અપાય નહીં, એવું છે તોપણ પીત્રાઇઓ છતાં ધણી મુખત્યાર છે, જે શખસને વશિયતનામું કરી આપવા ચાહે તેને કરી અપાય છે સ્થાવર જંગમ સુદ્ધાં.

૪. કોઈ શખસના ત્રણ ચાર છોકરા વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનના રાહથી પોતાનો સઘળો માલ બીજા વારસને પડતા મુકીને આપી શકાય નહીં.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત છે, ને તે સ્ત્રીથી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી યા કૃષ્ણાર્પણથી કોઇને આપી શકાય નહીં, પણ સ્થાવર માલ ગીરવી યા વેચી શકે તો બાઇ મુખત્યાર છે, પોતાના ભરણ પોષણના કારણથી, અગર બાઈ વેચે તે વખત પીત્રાઇ અટકાવ કરી શકે, ને વિધવા બૈરીને ભરણ પોષણ આપે ત્યારે વેચી શકાય નહીં.

છેવટની કલમ વગેરે સવાલના જવાબ એ છે જે, અમારી જ્ઞાતમાં લગનની જે ચોથે વરસે કરવાની ચાલ છે તે કોઇ શખસ છોકરીનો બાપ સદગૃહસ્થ હોય તેને ત્યાં જોવડાવેછે, તેને માગણીના ગૃહસ્થ તથા ગામજોષી તથા બીજા જોષી ન્યાતના તથા વિદ્વાન ભિક્ષુક બ્રાહ્મણ તથા સગાં સંબંધીઓને લગન જોવડાવે, તે ધણી પોતાના ગોરને અથવા શુકલને મોકલીને ઉપર લખેલા સર્વેને તેડાવી પોતાને ઘેર એકઠા કરે ત્યાં પંડીત તથા જોષીઓ બેસીને લગન કરવાની તિથિ સારૂ મુહૂર્ત જોઇને નીશ્ચે ઠરાવે તે દહાડે લગન જેટલી કન્યાના થવાના હોય તે દહાડે તે સર્વે કન્યાના લગન ગોધુલીક કરેછે, ને લગન જોઇને નીશ્ચે કરે તેજ વખત જોવડાવનાર ધણી ગામજોષીઓ વગેરેને અખ્યાણું તથા દક્ષણા અસલના ધારા પ્રમાણે આપેછે.

સહી.

૧ ભટ ચંદ્રપ્રસાદ હરપ્રસાદ સહી.
૧ જોષી નીત્યાનંદ કંકુભાઇ સહી.

વિગેરે સહીઓ એકસો ને ઓગણ્યાશી છે.

બ્રાહ્મણ—દેશાવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં લગનમાં કુળગોરને આપવાનું મુકરર નથી, તથા ક્રિયા મધ્યે પણ મુકરર નથી, જે આપે તે લેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનું ગામ મુકીને જાય તથા કોઈ આવે તેનો ગોર મરજીમાં આવે તેને માને.

૩. કોઈ શખસના વારસ છતાં અત્રાપીને પોતાનો માલ સ્થાવર જંગમ (માલ) આપી શકાતો નથી.

૪. અમારી ન્યાતમાં બે ચાર હીસ્સાદાર છતાં એકને વારસનામું તથા દાનની રાહથી અપાતું નથી.

૫. કોઈ સ્ત્રી સંતાનરહિત હોય તેનાથી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણના રાહથી અપાતો નથી, તથા કારણથી ગીરવી મુકાતો નથી; પીત્રાઈની રજાથી તથા શાહેદીથી મુકેછે.

ઉપરના સવાલ પ્રમાણે લખ્યુંછે, બીજું અમારી ન્યાતમાં બીજો શિરસ્તો કશો નથી, તથા લડાઈ કજીઓ પણ નથી, આજદીન સુધી અમારી ન્યાતમાંનો કજીઓ પણ કશી બાબતનો સરકાર મધ્યે આવ્યો નથી, તે સારૂ બીજું કાંઈ લખવાની જરૂર નથી.

તા. ૩૧મી મે સને ૧૮૩૦, સંવત ૧૮૮૬ ના જેઠ સુદ ૯ વાર સોમે.

સીધમાતા સત્યતા છે.

સહી.

૧ દવે આદીતરામ અંબારામ સહી.
૧ ત્રા. ગૌરીશંકર ભવાનીશંકર સહી.

વિગેરે સહીઓ તેર છે.

બ્રાહ્મણ—ખેડવા હુમડના ગોરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૧.

૧. અમારામાં કુળગોર છે નહીં, પણ જે જેના ગોર છે તેને લગન વગેરે બાબતમાં મળે તે આપીને રાજી કરેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે ત્યારે જેના ઘરમાં જઈને ઉતરે તેના ગોરને માનેછે.

૩. કોઈ શખસથી પોતાના વારસ છતાં સ્થાવર માલનું વશિયતનામું થાય નહીં, પણ જંગમ માલને વશિયતનામું કરીને આપવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૪. અમારામાં ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને હરતરેહથી આપવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાના સ્થાવર માલને જે ભરણ પોષણ તથા સેવા ચાકરી કરે તેને હરતરેહથી આપવામાં બાઈ મુખત્યાર છે.

તા. ૨૪ મી મારચ સને ૧૮૩૦.

સહી.

૧ જોષી દુલભરામ ઉદેરામ સહી.

૧ પંડ્યા પુંજીઆ આદીતરામ સહી.

વિગેરે સહીઓ આઠ છે.

વાણિયા—અગરવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૫૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોર તથા ન્યાતગોર એકજ છે, ને તેનો હક તો ઉપરની કલમમાં લખ્યો છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં પોતાનું ગામ તથા શેહેર મુકીને જાય કે આવે તેનો કુળગોર જે ગામનો હોય તે ગોર હક લેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને આપી શકતો નથી, ને પાંચ સાત વારસ છે તેમાંથી ચાહે તે એક વારસને પોતાનો માલ સઘળો આપે તો આપી શકેછે, બીજા વારસને પડતા મુકીને આપે.

૪. એ સવાલનો જવાબ તો ઉપરની કલમમાં લખ્યામાં આવ્યો છે.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, તે સ્ત્રી પોતાના વારસ છતાં પોતાનોજ સ્થાવર માલ કોઈને આપી શકતી નથી, ને પોતાના વારસોને દેખાડી હાજર રાખીને કૃષ્ણાર્પણ કરે તો તે થઈ શકેછે, પણ વેચી શકાય નહીં, તથા કારણ વાજબી હોય તો પોતાના વારસોને હાજર રાખીને ગીરવી મુકે તો મુકી શકેછે; વારસોની રાજી ખુશી શિવાય વેચાય નહીં.

તા. ૧૫મી જુલાઇ સને ૧૮૨૯, સંવત ૧૮૮૫ ના આષાઢ સુદ ૧૪ વાર બુધે.

સહી.

૧ વાણિયા અગરવાળા વાણિયાની પંચાયત સમસ્તના ન્યાતગોર[1] વ્યાસ જેશંકર દેવશંકર સહી.

૧ શા. પાનાચંદ મકનદાસ સહી.

વિગેરે સહીઓ બાવીસ છે.

વાણિયા—નાદોરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર ભટ ભવાનીશંકર ફકીર ભટ છે, તે કેટલાએક ઘરનો કુળગોર પણ છે, તે લગનમાં દાપાંના રૂ. ૫) પરણતી વખત પોતાના જજમાનની કન્યા હોય તો વરવાળાપાસે લેછે, ને બીજું રહ્યું તે અસલના ધારાપ્રમાણે લે, ને ઘર ૧૦) ના કુળગોર જુદા છે; તે મધ્યે ઘર ૮) માં ભટ ભવાનીશંકરનો અડધો હક લગનનાં દાપાંમાં પહોંચેછે, ને ઘર ૨) નો કુળગોર જુદો છે, તેના જજમાન ઉપર ભટ ભવાનીશંકરનું કાંઈ પહોંચતું નથી, એજ અસલથી ધારો છે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને અથવા શેહેર મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ ન્યાતમાં આવે ત્યારે તેનો કુળગોર ભટ ભવાનીશંકર થાયછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ વારસા બાબતની કલમ પહેલીમાં લખેલા વારસ પેઠે વશિયતનામું કરી શકતો નથી.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ હોય, ને ધણી હઇયાતીમાં વશિયતનામું એક વારસને કરી આપવા

---

૧ અસલ કાગળમાં "ગોર ન્યાત" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાણિયા-હરશોરા વીશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૮.

૧. લગનમાં તથા ક્રિયામાં કુળગોરનો જે હક છે, તે એક એક બાબતમાં પોતાની સત્તાપ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ તથા શેહેર મુકીને કોઈ શખસ જાય અથવા આવે ત્યારે તે જગા ઉપર ગમે તેને કુળગોર કરે, પણ જ્યારે અસલ કુળગોર આવે ત્યારે સર્વે વાતનો તેનોજ અધિકાર છે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં કોઇ અત્રાપિને વશિયતનામું આપી શકતો નથી, જંગમ વસ્તુ વારસથી છાના આપે તો અપાય, તે વારસ જાણે ત્યાર સુધી રહે.

૪. કોઇ શખસ પોતાની હઇયાતીમાં ઘણા વારસમાંથી એકને વારસ બનાવી શકતો નથી, તથા દાનના રાહથી પણ આપી શકતો નથી.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે તે પોતાના વારસ છતાં સ્થાવરમાલ કોઈને દાનની રાહથી આપવા ચાહે તો આપી શકતી નથી, ને ખરા કારણથી ગીરો મુકે વા વેચી શકેછે.

સરકારના સવાલ કરતાંબીજે વધારે ચાલ અમારી ન્યાતમાં એ છે જે, અમારામાં વરકન્યા પરણે ત્યારે ચોરી એકે કન્યાવાળા પાસે રૂ.૨) તથા વરવાળા ઉપર રૂ. ૩), તથા અઘરણી હોય ત્યારે રૂ. ૨), તથા નવું લાહાણું લે ત્યારે રૂ.૧૧), તથા ઓટણની ન્યાત જમાડે ત્યારે રૂ. ૧), એજ પ્રમાણે ધારો છે તે લીધામાં આવેછે.

તારીખ ૧૪ મી અકટોબર સને ૧૮૩૦ અંગ્રેજી, આસો વદ ૧૩ વાર ગરેઉ.સંવત ૧૮૮૬.

સહી.

૧ શા બીજવલભદાસ શેવકદાસ સહી.

૧ શા ખુશાલદાસ હરીદાસ સહી.

વિગરે સહીઓ સિત્તેર છે.

વાણિયાં-હરશોરા વીશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૯.*

૪. કોઇ શખસ પોતાની હઇયાતીમાં ઘણા વારસમાંથી જે કોઇ નજીકનો વારસ હોય તેને તે ધર્મશાસ્ત્રની અનુમતિથી વારસ બનાવી શકે તો તે બની શકેછે, ને જે શખસ પોતાની હઇયાતીમાં દાનની રાહે કૃષ્ણાર્પણ કરીને આપેછે તે કાંઇ ફરી શકતું નથી.

સરકારના સવાલ કરતાં બીજે વધારે ચાલ અમારી ન્યાતમાં એ છે જે, અમારામાં વર કન્યા પરણે ત્યારે ચોરી એકે કન્યાવાળાપાસે રૂ. ૨), તથા વરવાળા પાસે રૂ. ૩), તથા અઘરણી હોય ત્યારે રૂ. ૨), તથા નવું લાહાણું લે ત્યારે રૂ. ૧૧, તથા ઓટણની ન્યાત જમાડે ત્યારે રૂ. ૧), એ પ્રમાણે ધારોછે, તે લીધામાં આવેછે, ને અમારી પંચાયતનાં વાસણ છે તે જેને ત્યાં વરો આવે તેને ત્યાં આપવામાં કોઇ અટકાવી શકતું નથી, ને પંચાયતની ચોપડીમાં લખી આપીને લઈ જાયછે, ને તે વરો ગયાપછી પાછાં આપી જાયછે, ને પંચાયતની ઉપજના રૂપિયા જેનીપાસે હોય તેનો હીસાબ કરીને રૂપિયા પંચ માગે ત્યારે તે ધણી પંચને રૂપિયા આપે, ને અગર ન આપે તો પંચ તેને પુછવામાં મુખત્યાર છે.

તારીખ ૧૮ મી જુલાઇ સને ૧૮૩૧ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૭ ના અશાડસુદ ૯ વાર સોમે.

સહી.

૧ શા જેઇતાદાસ માધવજી સહી દા૦ વીજભુખણદાસ.

૧ શા નરસઇદાસ જગજીવનદાસ સહી.

વિગરે સહીઓ આડત્રીસ છે.

વાણિયા-દશા શ્રીમાળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૦.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરનો હક ઉપરના સવાલમાં (કુળગોરનો હક) ન્યાતીઆચાર

---

* આ અંકવાળાવીશે વિવાહ બાબતમાં "ટીકા" કરેલીછે તે જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બાબતની કલમ ૧૦ મધ્યે લખ્યો છે, તેં કુળગોરના તે પ્રમાણે લાજમો છે, ને ન્યાતગોરને લગનમાં રૂ. ૨) વરનો રૂ. ૧) તથા કન્યાનો રૂ. ૧) જુમલ્લે રૂ. ૨), ને ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુલ્લેમાં કાંઇ આપવાનું મુકરર નથી; જજમાનની શક્તિપ્રમાણે આપે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શેહેર મુકીને કોઇ જાય અથવા આવે તેને કુળગોર હાજર હોય તો માને, ને કુળગોર નથી ત્યારે બીજા ગોરને માની શકેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ વારસ છતાં વશિયતનામું કરી શકતો નથી.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ હોય ને ધણી હઇયાતીમાં વશિયતનામું એક વારસને કરી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, ને તેની પછવાડે ખરચ કરે ને વધે તે લે, ને દાનની રાહથી પોતાનો માલ આપવા ચાહે તો વારસ છતાં આપી શકેછે, તેમાં કોઇ અટકાવ કરી શકતો નથી.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો માલ દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, તેમાં કોઇથી અટકાવ થઇ શકતો નથી.

લગન બાબતના સવાલના જવાબની કલમ ૭ સાતમી મધ્યે લખ્યું છે જે, એક બૈરી ઉપર બીજી લાવવાનો ચાલ નથી, ને એકઉપર બીજી બૈરી લાવવાનો સબબ એ જે, પહેલી બૈરી રાજી થઇને ફરીથી પરણાવે તો પરણી શકેછે.

સંવત ૧૮૮૬ ના વરખે માહા સુદ ૬ વાર શનેઉ, તારીખ ૩૦ મી જાનેવારી સને ૧૮૩૦ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ શેઠ નરસઇદાસ કશનદાસ.
૧ શા દુલભદાસ કલ્યાણદાસ.

વિગરે સહીઓ સત્તાવીસ છે.

વાણિયા—શ્રાવક વીશા પોરવાડનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૧.

૧. અમારામાં કુળગોરનો રૂ. ૧) ગોરપદાનો લાગે, ને ક્રિયાનું અમારે કાંઇ નથી, ને અમારામાં કુળગોર શિવાય બીજાનું પહોંચતું નથી.

૫. અમારામાં કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીને દાનની રાહથી વા વશિયતનામું કરી આપવાનો ચાલ નથી, ને વિધવા બૈરી પોતાનો સ્થાવરમાલ અથવા જંગમમાલ કોઇને આપી શકતી નથી, ને વેચી પણ શકતી નથી, કદાપિ ગીરે મુકવા ચાહે તો મુકી શકેછે.

ઉપરના જવાબ કરતાં અમારામાં પંચનો હક એ છે જે, મરનાર શખસનો દહાડો કરે ત્યારે રૂ. ૧) પંચમાં આપેછે, ને પંચની આંણ ભાગે ત્યારે રૂ. ૧) આપેછે; એ શિવાય બીજો અમારી ન્યાતમાં શિરસ્તો નથી, તે સારૂ કે અમો તો મુસાફરી છઇએ, તે સારૂ સઘળા સવાલનો જવાબ લખ્યો નથી.

તારીખ ૧૬ મી સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૩૦, સંવત ૧૮૮૬ ના ભાદરવા વદ ૦) વાર ગરેઉ.

સહી.

૧ શા રૂપભીમજી સહી.
૧ શા તપદીશ વગતજી.

વિગરે સહીઓ સાડત્રીશ છે.

વાણિયા—વીસા ઓસવાળનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૩.

અમારે શ્રી સુરતમધ્યેના ન્યાતીઆચાર તથા ક્રિયાચાર એ બે બાબત[1] એટલીજ કરવી પડેછે, ને બીજો વહેવાર સઘળો અમારા દેશમાં કરવો પડેછે, શાથી જે, અમે પરદેશી, અમે કાંઈ જાથુના વાસી નથી.

સહી.

૧ શા જઇતાજી વગતાજી સહી.
૧ શા હીરસા સુખગારજી સહી,

વિગરે સહીઓ બાવીસ છે.

---

* "આ અંકવાળાએ બધી બાબતોના જવાબ આપ્યા નથી. ન્યાતીઆચાર, અને ક્રીયા બાબત એ બેના જવાબ આપ્યાછે."

૧ અસલ કાગળમાં "બાદ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાણિયા-શ્રાવક મેવાડા દશા મેસરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૨.

૧. લગન તથા ક્રિયાવગેરે બાબતમાં કુળગોરને અમારી ખુશીપ્રમાણે આપીએ છઈએ.

૨. જે કોઇ પોતાનું ગામ અથવા શેહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ આવે ત્યારે જે ગોરને માને તે કુળગોરનું કામ કરે, તથા હક લે, પણ કુળગોર બેઠે બીજો ગોર કામ ચલાવી શકતો નથી.

૩. કોઇ શખસથી પોતાના સગા ભાઇ ભત્રીજા નજીકના વારસ બેઠે સ્થાવરમાલનું વશિયતનામું થઇ શકતું નથી; પણ જંગમ મીલકત ન હોય તો વારસની સુખડી રાખીને સ્થાવર માલનું વશિયતનામું થઇ શકેછે, પણ એમ કરતાં ઉપર લખેલા નજીકના સગા ન હોય તો પંચને વશિયતનામું કરી આપવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૪. અમારામાં કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને[1] સ્થાવર મીલકત[2] આપી શકતા નથી, પણ એક વારસ સેવા ચાકરી કરતો હોય તો જંગમ મીલકતમાંથી[3] સુખડી દાખલ વધારે આપવામાં ધણી મુખત્યાર છે, કદાપિ જંગમ મીલકત ન હોય તો સ્થાવર મીલકતમાંથી બમણું આપી શકેછે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તેના સગા દીએર જેઠ અથવા દીએર જેઠના છોકરા છતાં મરનાર ધણીના બાપની સ્થાવર મીલકત હીસ્સામાં આવી હોય તે મીલકતને વિધવા બૈરી હર તરેહથી કોઇને આપી શકતી નથી, પણ ભુખે મરે ને દીએર જેઠ બરદાસ ન કરે તો દીએર જેઠને કાને લાખીને વેચી શકેછે, પણ ધણીની જાતની સ્થાવર મીલકત[2] છે તે ઉપર બાઈ મુખત્યાર છે; કદાપિ ઉપર લખેલા વારસ ન હોય ને બીજા પીત્રાઈ હોય તો સ્થાવર મીલકત સઘળીને સદમાર્ગે ખરચવામાં બાઇ મુખત્યાર છે.

૬. બ્રાહ્મણ ભટ મેવાડાની ન્યાતના લવાજમની વિગત:—

૧. લગનની ચોરી દાપાંનો રૂ. ૧) તથા નાળીએરના પૈસા બે બેઉ મળીને આપે.

૨. ન્યાતગોર નોતરાં દે, ને ન્યાત જમાડે ત્યારે રૂ. ૦| આપે.

૩. અગીઆરમું સરાવવા જાય ને કાંઠે આવે તો રૂ.-૧| આપે.

૭. લગનની ચોરીએ ધર્માદા વર તથા કન્યાવાળા બેઉ મળીને આપેછે, તેની વિગત:—

૧. બ્રાહ્મણ ત્રવાડી મેવાડાની ન્યાતનાને ટકા સોળ તેના પૈસા બત્રીસ ચોરી બાંધે તેને આપે.

૨. શ્રી બાલકૃષ્ણજીને મંદીરે રૂ. ૧|૪ પૈસા, તે મધ્યે રૂ. ૧) ૨ પૈસા વરવાળો આપે, તથા રૂ. ૦|| ૨ કન્યાવાળો આપે.

૩. શ્રી આચારજીની બેઠકે રૂ. ૦|| બેઉ મળીને ભેટનો આપે.

૪. શ્રીનાથજીને ભેટ રૂ. ૧) બેઉ મળીને આપે.

૫. પાંજરાપોળનો રૂ. ૧) બેઉ મળીને આપે.

ઉપર લખેલા શિરસ્તા અમારી સમજપ્રમાણે લખેલા છે, એમધ્યે કાંઇએક ફેરફાર કરવું પડશે, અથવા કાંઈ નવું લખવું પડશે તો અમો સર્વે પંચાયત મળીને કરીશું, વાસ્તે એ વાત સરકારને જાહેર કીધી છે.

તા. ૧૬ મી જુલાઇ સને ૧૮૩૦ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૬ ના અશાડ વદ ૧૧ વાર શુકરે.

સહી.

૧ શા લખમીદાસ ભાઇચંદ સહી.

૧ શા પીઆદાસ લખમીદાસ સહી.

વિગરે સહીઓ સાડત્રીસ છે.

વાણિયા-ગુજજરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૬.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને અસલ શિરસ્તાપ્રમાણે માફકે મામુલ મળેછે.

---

૧ અસલ કાગળમાં "વારને" છે.
૨ અસલ કાગળમાં "મીલક" છે.
૩ અસલ કાગળમાં "મીલકમાંથી" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. કોઈ શખસ પોતાનું ગામ અથવા શેહેર મુકીને જાય અથવા આવે ત્યારે જજમાન જેને માને તે કુળગોર થાય, પણ કાંઈ કૃત્ય આવે ને અસલ કુળગોર તે સમે આવી પહોંચે તો પોતાનો હક લઈ શકેછે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકેછે, પણ સ્થાવર માલ વારસ બેઠે કોઈને અપાય નહીં.

૪. અમારામાં કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનની રાહથી અપાય નહીં, પણ પોતાની જાતની રળેલી માલ મીલ્કત છે, તેને હર તરેહથી એક વારસને ધણી આપવામાં મુખત્યાર છે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવરમાલ કોઇને દાનની રાહથી અથવા કૃષ્ણાર્પણથી આપી શકેછે, વા ભુખે મરે તો ગીરવી મુકી શકેછે, ને બીજે વાંકે રાહે ચાલે તો પીત્રાઈ અટકાવી શકેછે.

એણી વિગતે ઉપરનો શિરસ્તો સર્વે ન્યાતની અનુમતિથી લખ્યોછે, એમાં જે કોઇ ઉલટો ચાલે તે શ્રી મહાલક્ષ્મી માતાનો તથા પંચનો તથા સરકારનો ગુનેહગાર.

સંવત ૧૮૮૭ ના માહા વદ ૫ વાર ભોમે, તારીખ ૧ લી ફેબરવારી સને ૧૮૩૧ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ શ્રીમાહાલક્ષ્મી માતા સહી.

૧ શેઠ વીઠલદાસ લાલદાસ સહી.

૧ બાઇ લાડકોર શેઠ નાના વલભરામની ધણીઆણી સહી.—દા. વીજભુખણ, બાઇના કહ્યાથી લખ્યુંછે.

વિગરે સહીઓ ચોતરીસ છે.

વાણિયા—મેવાડા વીશાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૭.

૧. લગન તથા ક્રિયામાં કુળગોરનો જે હક છે તે એક એક બાબતમાં યજમાન પોતાની સત્તાપ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ તથા શેહેર મુકીને કોઈ શખસ જાય અથવા આવે ત્યારે તે જગોઉપર ગમે તેને કુળગોર કરે, પણ જ્યારે અસલનો કુળગોર આવે ત્યારે સર્વે વાતનો તેનોજ અધિકાર છે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું આપી શકતા નથી, કાંઈ જંગમ વસ્તુ વારસથી છાના આપે તો અપાય, તે વારસ ન જાણે ત્યારસુધી રહે.

૪. કોઇ શખસ પોતાની હયાતીમાં ઘણા વારસમાંથી એક શખસને વારસ બનાવી શકતો નથી, તથા દાનની રાહથી પણ આપી શકતો નથી.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે ને તે પોતાનો સ્થાવર માલ પોતાના વારસ છતાં કોઇને દાનની રાહથી આપવા ચાહે તો[1] આપી શકતી નથી, ને ખરા કારણથી કાંઇ ગીરો મુકે વા વેચી શકેછે.

સહી.

૧ મેહેતા તાપીદાસ શિવદાસ સહી.

૧ મેહેતા દયારામ તુળસીદાસ સહી.

વિગરે સહીઓ પાંતરીસ છે.

વાણિયા—વીશા ખડાયતા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૪૮.

૧. લગનમાં જે કાંઇ કુળગોરનો હક છે તે તો ન્યાતીઆચારની કલમ ૧૦ મીમાં લખ્યું છે, એ શિવાય બીજી બાબતમાં જજમાન પોતાની મળતરપ્રમાણે આપેછે.

૨. કોઇ શખસ પરગામથી આવે અથવા કોઇ શખસ અહિયાંથી જાય, ને તેનો કુળગોર હાજર નહીં હોય તો હરકોઈ ખડાયતા બ્રાહ્મણમાંથી કોઇનીપાસે કામ ચલાવે, ને જે કુળગોરનો હક જે રાખવા લાયક હોય તે અનામત રાખે, ને બાકી પરચુરણ હોય તે કામ ચલાવનાર બ્રાહ્મણને આપે.

૧ અસલ કાગળમાં "ત" છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં ધણી પોતાના વારસ છતાં દીલ માને તેને આપી શકેછે, તેમાં કોઇ અટકાવી શકતું નથી, ને સ્થાવર તથા જંગમ માલમાં ધણી મુખત્યાર છે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં પોતાનો માલ આપેછે, અથવા દાન કરેછે, તેમાં ધણી મુખત્યાર છે, ધણીની મરજીમાં આવે તેને આપી શકેછે; તેમાં કોઇ અટકાવ કરી શકતું નથી.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત હોય ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ દાન કરે અથવા કૃષ્ણાર્પણ કરે અથવા ભેટ કરે તેને કોઇ અટકાવી શકતું નથી; કારણથી બાઇને જાત્રા જવું હોય અથવા પોતાના ભરણપોષણને અથવા ન્યાતમાં આપવા સારૂ અથવા સન્માર્ગે વાપરવા સારૂ વેચી શકેછે, અથવા ગીરવી મુકી શકેછે, તેમાં કોઇ અટકાવ કરી શકતું નથી.

સહી.

૧ શ્રી કોટારેશ્વરજી સત્ય છે.
૧ શા હરીભાઇ ખુશાલદાસ સહી.
૧ શા ભાઇદાસ ભવાનીદાસ સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો ને તેંતાળીસ છે.

ભાટિયા—જાદવવંશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૪.

૧. પ્રથમ લગનની વિગતઃ-

લગનના પ્રથમ જુવાતેડા કરેછે તેમાં ગોરનો હક છે, તેની વિગતઃ—

કન્યાનો બાપ પહેરામણી કરેછે ત્યારે વરનો બાપ કન્યાના ગોરને રૂ. ૧) આપેછે, તથા કન્યાનો બાપ વરના ગોરને રૂ. ૦ાા આપેછે, એજ રીત છે.

જનોઈ પોતાના છોકરાને પહેરાવેછે ત્યારે ગોરનો હક એ રીતે આપેછે તેની વિગતઃ-

જનોઇની સાંતક કરેછે તેમાં કળસથાપના તથા સુના રૂપાની મુરતી તથા ભિક્ષાની થાળી તથા અંતરવાશીઆની પીછોડી, એ વગેરે કસલા વગેરે પરચુરણ ધોળો કકડો તથા રાતો કકડો એ સર્વે સાહિત્ય પોતાને ઘેરથી ગોર લાવેછે તો રૂ. ૮) પામે, એજ અમારી ન્યાતનો હક છે; એ સામન નહીં લાવે તો રૂ. ૫) રોકડા આપીએ, ને જનોઈ પહેરાવે, એજ રીત છે.

લગન કરે ત્યારે ગોરનો હક છે તેની વિગતઃ-

કન્યાના ગોરનું દાપું રૂ. ૮) આઠ લગનના તથા જુવાતેડાના રૂ. ૪) દાપું, જુમલે રૂ. ૧૨) વરનો બાપ કન્યાના ગોરને આપેછે, લગન વખતે.

વરના ગોરનું દાપું રૂ. ૬) નો હક વરના બાપને શીર છે તે આપેછે.

લગનને બીજે દહાડે વરના બાપને કન્યાનો બાપ પહેરામણી આપેછે ત્યારે કન્યાના કુળ ગોરને રૂ. ૧) વરનો બાપ આપેછે, તથા કન્યાનો બાપ વરના ગોરને રૂ.૦ાા આપેછે.

શીમંતનું દાપું રૂ. ૨ાા અઢી, તથા પચમાસીનો રૂ. ૧ા સવા, જુમલે રૂ. ૩ાા નો હક છે.

મુવાની ક્રિયાના હકની વિગતઃ—

દશા તથા એકાદશા તથા દ્વાદશા ત્રયોદશા એ સર્વે ક્રિયાનો સામાન ગોર પોતાને ઘેરથી લાવે તો ગોરને રૂ. ૧૦) દશ આપવામાં આવે, દીન ૪ની ક્રિયાના આપીએ છઈએ.

૭ માસીનો રૂ. ૧ા નો હક છે ગોરનો, તથા વરસીનો હક રૂ. ૩ાા, જુમલે રૂ. ૪ાા શ્રવણી સાથે હક છે.

૨. પોતાનો કુળગોર શહેર મુકીને જાય ત્યારે જજમાન ખુશીમાં આવે તેને માને, તે પછી કુળગોર આવે ત્યારે કુળગોરને માનીએ.

૩. કોઈ શખસ પોતાના ફરજંદો શિવાય પોતાની વશિયત આપી શકતો નથી. તે શિવાય બીજા વારસ હોય તેનો અટકાવ કરશે નથી.

૪. કોઈ શખસ પોતાના મરવાથી અગાઉ પોતાની વશિયત હોય તે પોતાના ફરજંદ તે શખસને હોય તેને રાજી કરીને પોતાની વશિયત દાન કરી શકેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે તે સ્ત્રીના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાની વશિયત હોય તે (પોતાની વશિયત હોય તે) પોતાના મરત લાકડાં રાખીને પોતે ધર્મ વા કૃષ્ણાર્પણ કરી શકેછે.

ભાટીઆ જાદવ વંશીની પંચાયત સમસ્તને ઉપર લખ્યા તે સવાલ કબુલ છે.

સહી.

૧ શેઠ બીજવલભદાસ વીજભુખણદાસ સહી.

૧ ઠકર જગજીવન દુલભદાસ સહી.

વગેરે છવીસ સહીઓ છે.

લુવાણા—તડ પહેલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૫.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરનો હક છે, પણ તેનો કંઇ આંક મુકરર નથી; હરેક બાબતમાં જજમાનને ઘેર કારજ આવે ત્યારે જજમાનની શક્તિ મુજબ ગોર લે, ને તેમાં ગોર જજમાનને તકરાર થાય તો તે વખત શેઠ વગેરે પાંચ કારભારી પંચાયતના તરફના છે તે જે આંક મુકરર કરી આપે તે ગોર જજમાન ફેરવી શકે નહીં; ને જજમાનને ત્યાં કન્યા પરણુતી હોય તો ચોથે ફેરે અટકાવ ગોર કરે, પણ તે વખત વરનો બાપ કબુલ કરે કે તારો જજમાન જે પ્રમાણે ચિઠ્ઠી લખશે તે પ્રમાણે હું આપીશ, ને જજમાન તે વખત આંક મુકરર કરીને અપાવે તો વરના બાપે તે વખત આપવા, ને તે વખત આપી ન શકે ને વરના બાપની ગોરની નીસાન હોય તો તે વખત જામીન આપવો; ને ગોર જજમાનને તકરાર થાય, ને વાંધો પડે તો શેઠ વગેરે પાંચ કારભારી આંક મુકરર કરે તે કોઇથી ફેરવાય નહીં, ને મંજુર કરવો પડે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને બહાર જાય અથવા કોઈ આવે પણ કુળગોર બદલાય નહીં, ને કુળના ગોરનો હક બીજા કોઈથી લેવાય નહીં; તે જ્યારે આવે ત્યારે પોતાનો હક લે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકે નહીં; પણ પોતાને કંઇ સંતાન ન હોય તો પોતાનો માલ ધર્મ વગેરે ખરચ કરવા ચાહે તો કરી શકેછે, તેમાં કોઇથી અટકાવ થાય નહીં, ને સ્થાવર જંગમમાં કંઇ જુદો ભેદ નથી.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છે તેમાંથી એક શખસને વારસ કરીને આપવા ચાહે તો બીજા વારસો તે વારસનામાપર શાહેદી કરી આપે તો આપી શકેછે; પણ સઘળા વારસોની શાહેદી વના એકને વારસ કરીને અપાય નહીં, ને પોતાના સંતાન ન હોય તો પોતાનો માલ ધર્મ તથા ખરચ કરી શકેછે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે તો પોતાના પીત્રાઈ તથા કુટુંબી છતાં પોતાનો સ્થાવર જંગમ માલ કોઇને આપી શકતી નથી, ને જંગમ માલ છે તેમાંથી ધર્મ યાને ખરચ કરવા ચાહે તો કરી શકેછે; પણ સ્થાવર માલ તપરકે કરી શકતી નથી, ને જંગમ માલ ન હોય ને કુટુંબી પીત્રાઇ તેની પરવરસી ન કરે તો પોતાના ખોરાક પોષાકના ખરચને વાસ્તે સ્થાવર માલ ગીરો કરી શકેછે; ને તે ઓરતના મુઆ પછી જે બાકી હોય તેમાંથી તેના કુટુંબી પીત્રાઈ તેનો ક્રિયા ખરચ કરે, ને વધે તે લે.

સંવત ૧૮૮૪ ના જેઠ સુદ ૧૩ વાર ભોમે, તારીખ ૨૭ મી મે સને ૧૮૨૮

સહી.

૧ શેઠ જગજીવનદાસ પીતાંબરદાસ સહી.

૧ ગોવનભાઇ જેઠાભાઈ સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો પચાસ છે.

ભાટિયા—લુવાણા તડ બીજાવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૬.

૧. કુળગોરને હરેક બાબતમાં જજમાનની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. કુળગોર થઈ શકતો નથી, એમ કરતાં પરદેશ ગયો હોય તો બીજા બ્રાહ્મણ પાસે કામ ચલાવે; પણ તે બ્રાહ્મણને કુળગોરનો હક પહોંચતો નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. વારસ છતાં કોઇને આપી શકાય નહીં.

૪. આપી શકતો નથી.

૫. પીત્રાઇ વારસ છતાં સ્થાવર મીલ્કત કોઇને દાનની રાહથી અથવા કૃષ્ણાર્પણ કરી શકતા નથી, તથા પક્કા કારણવના વેચાય નહીં, તથા ગીરો પણ મુકાય નહીં; ખાવા પીવાથી હેરાન હોય તો વેચીને અથવા ગીરો મુકીને ગુજરાન કરે.

ભા. લુવાણાની પંચાયત સમસ્તની અરજ એ છે જે, અમો સર્વે લોકો પાસે અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો કે જે કદીમથી ચાલ્યો આવેછે તે સર્વે લખીને સાહેબે માગ્યો તે અમોએ લખ્યો, ને દયારામ ઝવેરીની વાડીમાં પંચાયત સર્વે બાળગોપાળ નાના મોટા મળીને તથા શેઠ શંભુદાસ નારણદાસ તથા વીઠલદાસ વનમાળીદાસ વગેરે સર્વે પંચાયતના લોકોના એકડા થયા તેમાંથી પાંચ સાત આસામી મળીને ન્યાત ઊપર સવાલ કર્યો કે રામનગરિયાના એકડા શિરસ્તામાં કરાવો ત્યારે અમો સર્વેએ જવાબ દીધો જે, એ કાંઇ આપણી ન્યાત નથી, તે ઉપર એ લોકોએ ઘણી તકરાર કરી ને કહ્યું જે એ રામનગરિયાના એકડા કરાવો તો અમે કરીએ, ત્યારે અમે તો તે લોકોના એકડા કરાવ્યા નથી; કાંજે એ રામનગરિયા અસલથી અમારી ન્યાત નથી, ને અગર ન્યાત હોય તો મી. બુચર સાહેબે ન્યાતના લોકોના એકડા તા. ૧૩ મી અકટોબર સને ૧૮૧૦ એ લીધા છે, તે અગર સાહેબની નજરમાં આવે તો નંબર ૧૧૨૮ નો મુકરદમો તારીખ મજકુરનો મંગાવીને જોશો તેથી સાહેબને રોશન થશે; ને એ લોકોએ રામનગરિયા પાસેથી લાંચ લઈને હાલ બીજો નવો જવાબ રામનગરિયાના એકડા કરાવીને તૈયાર કર્યો છે તે અમારે કબુલ નથી.

સહી.

૧ શેઠ શંભુદાસ નારણદાસ સહી.
૧ ઠકર જીવણરામ લખમીદાસ સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો ને નવ છે.

ભાટિયા—ન્હાવાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૭.*

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને જજમાન પોતાના મળતર પ્રમાણે આપેછે.

સંવત ૧૮૮૫ ના શ્રાવણ વદ ૨) વાર રવેઉ તા. ૧૬ મી ઓગષ્ટ સને ૧૮૨૯.

સહી.

૧ પટેલ ફકીર નંદલાલ સહી.
૧ પીતાંબર નાનાભાઇ સહી.

વગેરે પંદર સહીઓ છે.

કાયસ્થ—વાલ્મીક સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૧.

૧. કુળગોર ન્યાતમાં નથી, પણ પોતપોતાના ઘરના ગોરને સંપત્ત પ્રમાણે આપેછે.

૨. કોઇ શખસ બીજા ગામમાં જઈને રહે ને તે જેને માને તે ગોર; એમ કરતાં તેના ગામનો ગોર આવે ત્યારે બંને ગોર વહેંચી લે સહી.

૩. કોઈ શખસ ખરો વારસ છતાં વશિયતનામું કરીને બીજાને આપી શકતો નથી.

૪. સઘળા વારસને બરાબર આપે, એકને આપી શકાય નહીં.

૫. અગર વિધવા સ્ત્રી પાસે સ્થાવર અથવા જંગમ માલમીલ્કત હોય, ને તે સંતાન રહિત છે તો તે જ્યાંસુધી જીવે ત્યાંસુધી દુનીઆના તથા ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે ખરચ કરે, ને એમ કરતાં કાંઇ ધર્મનું કામ કરવું હોય તો અવલ જંગમ માલ રીત પ્રમાણે ખરચ કરે; પણ વિના સ્વાર્થે વારસ છતાં વેચાય નહીં, તથા દાન થાય નહીં, તથા ગીરવી મુકાય નહીં.

સવાલોના જવાબોમાં જેનો અમારી ન્યાતમાં શિ-

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૮૫ વાળા સાથે મળેછે તેથી ઊતાર્યો નથી, ફકત જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ કલમો ઉતારી છે.

રસ્તો નથી તેનો જવાબ એમ લખ્યો છે જે અમારી ન્યાતમાં શિરસ્તો નથી, ને ક્રિયા તથા વારસાની બાબતોના જવાબોમાં કેટલેક ઠેકાણે એમ લખ્યું છે જે અમારે શાસ્ત્ર પ્રમાણે કબુલ છે, ને તેમાં કાંઈ ભેદ નજરમાં આવ્યા છે તેના જવાબો પુરા સાફ ખોલીને લખ્યા છે; ને અમારી ન્યાતમાં હાલ કાંઇ કજીઓ જારી નથી, જે કાંઈ બાકી રાખીને લખીએ; ને બીજું બાકીના સમસ્ત સવાલોના જવાબો પ્રાચીનથી શિરસ્તો ચાલ્યો આવેછે, ને હાલમાં પણ સર્વે બાળગોપાળ કબુલ રાખેછે, તે વિચાર કરીને લખ્યા છે; ને બીજું આયંદે સર્વે ન્યાતના લોકોની અનુમતિથી જે શિરસ્તો નવો થશે તે સરકારને જાહેર કરવો ઉચિત હશે તો સરકારને જાહેર કરવામાં આવશે; સર્વે ન્યાતના લોકોની સહી સુદ્ધાં આ જવાબો લખી આપ્યા છે.

સહી.

૧ રસીકદાસ ભવાનીદાસ સહી.

૧ હરીદાસ ગોવનભાઇ.

વગેરે સહીઓ પંચોતેર છે.

કાયસ્થ—માથુરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા ક્રિયા વગેરેની બાબતોમાં કુળગોરનો હક છે, પણ જજમાન તે ગોરને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે, કંઈ મુકરર નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય વા કોઇ શખસ આવે ત્યારે સાથે કુળગોર હોય તો તેને પોતાની સત્તા પ્રમાણે આપે, અગર સાથે નહીં હોય તો ન્યાત ગોરને સ્થાપીને કામ ચલાવે; તેનો હક કુળગોર પ્રમાણે છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ આપી શકેછે, મગર વારસો છતાં વશિયતનામું થાય નહીં, પણ જંગમ હોય તો આપે, સ્થાવર કંઇ અપાતો છે નહીં, વારસની[1] શાહેદી વગર.

૪. અમારી ન્યાતમાં ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરી અપાય નહીં, ત્રણ ચાર વારસોની ખુશીવના કરી અપાય નહીં, ને દાનની રાહથી અપાય નહીં, શાથી કે અમો જાચક નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત હોય તે સ્ત્રી પોતાના વારસ છતાં પોતાના જંગમ માલને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી આપી શકેછે, ને વેચી પણ શકેછે, સ્થાવર માલને ગીરવી મુકી શકે નહીં, શાથી કે ન્યાતી વહેવાર પછવાડે કરવો જોઈએ તેથી, ને જંગમ માલ નહીં હોય ને ખરચ જરૂરી આવે તો સ્થાવર માલને ગીરો મુકી શકેછે.

સહી.

૧ મુનશી બખતમલજી સહી.

૧ રાયમલ દુરગામલ સહી.

વગેરે પંદર સહીઓ છે.

બ્રહ્મક્ષત્રી—નાતરાવાળા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૪.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરેના કુળગોરના હક હરેક હરેકના ઘરના જુદા છે, પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે આપેછે, કાંઇ મુકરર નથી.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને હરેક શખસ પરગામ જાય યા આવે તો કુળગોર બદલાય નહીં, જેનો જે હોય તેજ કુળગોર, કાંઇ બદલાતો નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાનો માલ આપીને વશિયતનામું કરે, ને તે વશિયતનામાના લેખ ઉપર પોતાના વારસોની શાહેદી કરાવે તો તે અપાય; ને અગર કૃષ્ણાર્પણ કરીને આપે તો આપી શકેછે, ને ખરા વારસ રદ થઇ શકતા નથી.

૪. કોઇ શખસ સઘળા વારસોને પડતા મુકીને ત્રણ ચારમાંથી એકને આપવા ચાહે ને તેનો કંઇ લેખ કરે તે લેખ ઉપર તે વારસોની શાહેદી કરવી જરૂર છે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે ને તેના પીત્રાઇ છતાં કૃષ્ણાર્પણ તથા દાનની રાહથી સ્થાવર

[1] અસલ કાગળમાં "વરસની" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

માલ આપી શકતી નથી; પણ ખોરાક પોષાક મવશર નહીં થાય તો ખોરાક પોષાક જેટલું વેચી શકેછે, તેમાં પીત્રાઈની હરકત નથી, પણ ગેર શખસને આપી દેવાય નહીં, ને પોતાના ધણીનો વારસો તે વિધવા બૈરીના કબ્જામાં રહે તે ઉપર પીત્રાઈ વગેરેની કાંઈ હરકત નથી.

એ છેલ્લા જવાબમાં દરોબસ્ત હકીકત લખી છે તેનો જવાબ એ છે જે, જે કાંઇક અમારી ન્યાતમાં શિરસ્તા હતા તે તો ઉપર લખ્યા, ને અમારી ન્યાતમાં જે શાસ્ત્ર આધારે શિરસ્તો ચાલેછે તે પણ ઉપર લખ્યો છે, ને બીજો એક શિરસ્તો અમો બ્રહ્મક્ષત્રીની ન્યાતમાં એ છે જે, કોઇ શખસને છોકરો હોય તેની ઉમ્મર વરસ ૧૦ સુધીની થાય એટલે ઉપવિત્ત ધારણ પહેરાવવું જરૂર છે; પણ તેના મા તથા બાપ તથા વાલીઓને પૈસા મવશર નહીં થાય તો વધતી ઉમ્મરે પણ પહેરાવેછે, પણ જનોઇ પહેરાવ્યા વગર ચાલેજ નહીં; એ પ્રમાણે અમારી ન્યાતના લોકોએ સરકારના પૂછ્યા પ્રમાણે શિરસ્તો લખ્યો છે, ને અત્યારપછી અમારી ન્યાતીની અનુમતિથી તથા ખુશીથી કાંઇ બદલવું (કાંઈ) ઘટારત હશે તો તે લખીને સરકારમાં જાહેર કરીશું; એ શિરસ્તાના કાગળની નીચે સહી કરનાર લોકોને સર્વે કબુલ તથા મંજુર છે, તથા સમસ્ત ન્યાતનો શિરસ્તો એ છે.

સહી.

૧ શીહુંઠા હરીરામ જસુપટેલની વહુજીવી સહી.

૧ દીવેચા પટેલ ઠા. અંબાલાલ લખમીચંદ સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો ને ચોત્રીશ છે.

કણબી-કડવા કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૦.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને જે કંઇ અસલથી આપતા આવ્યા છે તે પ્રમાણે આજ પણ આપીએ છઇએ.

૨. પોતાનું ગામ તથા શહેર મુકીને કોઈ શખસ જાય તથા આવે ત્યારે જે ગામમાં જઈને રહે તે ગામગોર ગોરપદાનું કામ ચલાવે, ને કુળગોર આવી પહોંચે તો તેને પણ પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે દક્ષણા આપે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો સઘળો માલ કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને સ્થાવર તથા જંગમ આપી શકતા નથી.

૪. કોઇ શખસથી ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને અપાય નહીં, બીજા વારસને પડતા મુકીને.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે ને પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર કોઇને કશી તરેહથી આપી શકતી નથી, તથા વેચી પણ શકતી નથી, ને વાજબી કારણથી ગીરો મુકવામાં મુખત્યાર છે.

તારીખ ૧૮ મી માહે મે સને ૧૮૨૮, સંવત ૧૮૮૪ ના જેઠ શુદ ૫ વાર રવેઊ.

સહી.

ગોટીઆ

૧ મોજે વસવારીના પટેલ અંબાઈદાસ પ્રેમજી સહી.

૧ વેણાકલાના પટેલ કુંવરજી હરીભાઇ સહી.

વગેરે સહીઓ સો છે.

કણબી-દક્ષણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૨.

૧. કુળગોર અમારામાં નથી, ને ન્યાતગોરને તો જજમાન પોત પોતાના મળતર પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા આવે તેનો ન્યાતગોર જે દેશમાં જાય તે દેશનો હોય તે થાયછે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકતો નથી.

૪. કોઈ શખસ પોતાના ત્રણ ચાર વારસ છતાં

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

એક વારસને પોતાની હૈયાતીમાં કાંઇ વધતું આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. કોઈ રાંડેલી બૈરી પોતાના ધણીના કુળમાંથી માલ લાવી હોય તે માલ પીત્રાઈ વારસ છતાં બીજા કોઇને આપી શકતી નથી, ને બૈરીએ પોતે મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કર્યા હોય તથા પોતાના પીએરમાંથી જે માલ લાવી હોય તેઉપર બૈરી પોતે મુખત્યાર છે; દાન કરવા ચાહે તો કરે તથા ગીરવી મુકવા ચાહે તો મુકી શકેછે, ને સાસરિયાનો જે માલ હોય તે પીત્રાઇની રજા વના ગેરવાજબી ખરચ કરે તથા કોઈને આપવા ચાહે તો તેમાં પીત્રાઈ અટકાવી શકેછે.

તા. ૧૬ મી જુન સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ દક્ષણી રઘુનાથસિંગ રાજુ સહી.

૧ દક્ષણી ધનજી ફુલજી સહી.

વગેરે સહીઓ સત્તાવન છે.

કણબી—કડવા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૭.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને જે કંઇ અસલથી આપતા આવ્યા છઈએ તે પ્રમાણે આજ પણ આપીએ છઈએ.

૨. પોતાનું ગામ તથા શહેર મુકીને કોઇ શખસ જાય તથા આવે ત્યારે જે ગામમાં જઇને રહે તે ગામગોર ગોરપદાનું કામ ચલાવે, ને કુળગોર આવી પહોંચે તો તેને પણ પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે દક્ષણા આપે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો સઘળો માલ કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને સ્થાવર તથા જંગમ આપી શકતા નથી.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને હરતરેહથી આપવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ દાનથી વા કૃષ્ણાર્પણથી તથા વાજબી કારણથી ખરચ કરવામાં બાઇ મુખત્યાર છે, પણ ગેર રસ્તે કશી તરેહથી ખરચ કરે તેમાં પીત્રાઇનો અટકાવ પહોંચેછે.

૬. કોઇ શખસની ધણીઆણી આપખુદીથી કોઇની સાથે નીકળી જાય અથવા નીકળી જવાની છે એવું માલુમ પડે તો તેનાં સાસરિયાં અથવા પીએરિયાં અથવા ન્યાતવાળા સરકારને જાહેર કરીને કેદમાં રાખી શકેછે, ને લઇ જનારને ન્યાતવાળા અથવા સરકાર સીજા કરે, ને જે કોઇ છીનાળું કરે તેને પંચાયત પુછી શકેછે.

૭. ઉપર હરેક હરેક બાબતનો શિરસ્તો લખેલો છે તેમધ્યે કાંઇ ભુલચુક હોય અથવા કાંઇ લખવાનું બાકી રહી ગયું હોય, ને તે વાતનો સરકારને ખુલાસો સાફ નજર નહીં આવે તો સરકાર પટેલને હુકમ કરે, પછે પટેલ ન્યાતગોરની સાથે ફલાણી બાબત સારૂ ફલાણી વખતે ફલાણી વાડીએ આવજો, એવું ન્યાતના સર્વે લોકને કહેવડાવે, પછે તેમધ્યે જેટલા લોક આવેલા હોય તે સર્વે તે વાતની તજવીજ કરીને મુકરર ઠરાવે તે પ્રમાણે કબુલ રાખવું; અગર સર્વેનો વિચાર એક નહીં મળે, ને બેતરફાણ થાય તો જે વાતમાં ઘણા પ્રમાણીક માણસનો એક વિચાર મળે તે પ્રમાણે સરકારને મંજુર રાખવું; ને જે કંઇ પરવાડામાં દીકરી આપે અથવા લે તે પંચાયતની રજા લઇને આપે લે સહી.

સંવત ૧૮૮૬ ના પોશ વદ ૭ વાર સનેઉ, તારીખ ૧૬ મી જાનેવારી સને ૧૮૩૦ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ ન્યાતનો પટેલ ગંગાદાસ વંદરાવનદાસ સહી.

૧ પા. શંકર નથુ સહી. દા. કુબેરના છે.

વગેરે સહીઓ એકસો ને અઠ્ઠાવીસ છે.

કંસારા—તળબદા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૬.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે હરેક બાબતમાં જજમાન કુળગોરને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર તો અસલનો હોય તે ખરો, ને અગર કુળગોર હાજર નહીં હોય તો હર કોઇ કુળગોરનું કામ ચલાવેછે.

૩. કોઇ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરી અપાય નહીં, ને ધર્મની રાહે તો આપેછે, પણ પછવાડે ક્રિયાને રાખવું જોઇએ.

૪. કોઇ શખસ ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપવા ચાહે તો જુજવી માલ આપી શકેછે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી માથું મુડાવીને ધણીના નામપર રહે તો ધણીના માલને હરેક વાજબી કારણથી ખરચ કરે તો બાઇ મુખત્યાર છે, પણ પછી તે બાઇ નાતરે જવા ચાહે તો પંચાયતની રજા વના જવાય નહીં.

તારીખ ૩૦ મી નવેમ્બર સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના કારતગ વદ ૯ વાર સોમને દિવસે એકઠા કર્યા છે.

સહી.

૧ કંસારા જગજીવન શીવલાલ સહી.
૧ કંસારા વેણીદાસ નરશીદાસ સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો ચોપન છે.

કંસારા—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૯.

૧. લગનમાં ગણેશ બેસે ત્યાંથી તે રંન્યાદેવ વિદાય કરે ત્યાંસુધી વરવાળો રૂ. ૫) તથા કન્યાવાળો રૂ. ૫), જુમલે રૂ. ૧૦) આપવાનો ચાલ છે, ને ક્રિયા બાબતમાં અમ લોકો પોતપોતાની સત્તા પ્રમાણે આપીએ છઇએ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનું ગામ મુકીને જાય તેનો કુળગોર તો જે અમારી ન્યાતનો અસલથી છે તે તેની સાથે યા કુળગોર પોતાના આદમીને તેની સાથે મોકલે; પણ અમારામાં કુળગોર અસલથી છે તેની રજાવના કોઈ શખસ બીજા બ્રાહ્મણપાસે પોતાનું કામ કરાવે તો તે શખસ પંચાયતનો ગુનેહગાર થાય સહી.

૩. કોઇ શખસથી પોતાના વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીને પોતાનો માલ વશિયતનામું કરીને આપી શકાતો નથી.

૪. ત્રણ ચાર વારસમાંથી એક વારસને ધણી પોતાની હૈયાતીમાં જે આપે તેમાં આપનાર ધણી મુખત્યાર છે, તે મુવા પછી જે માલ રહ્યો હોય તેમાં વારસ સઘળા બરાબર વહેંચી લેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઈ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત હોય, ને તે બૈરી પોતાના જંગમ માલ મધ્યેથી ધર્મ કરવા ચાહે તો કરી શકે યા સ્થાવર માલ બ્રાહ્મણને કૃષ્ણાર્પણ કરીને આપે તો તેમાં બાઈ મુખત્યાર છે; ને તે બાઇ વાજબી કારણથી પોતાની મીલકત ગીરવી મુકે યા વેચે તો ન્યાતના પાંચ લોકને સંભળાવીને વેચે, ને કદાપિ તે બાઈ ગેરમાર્ગે કોઇને લખીઆપતી હોય તો તેમાં તેના પીત્રાઈ અટકાવ કરે તો તેનો અટકાવ ચાલી શકેછે.

૬. બીજું અમારી પંચાયતી મીલકત મધ્યે ઘર બે કણુપીઠ મધ્યે છે તથા ધર્મશાળા એક અશ્વનીકુમારને રસ્તે રણછોડ રંગીલા આગળ સરસના ઝાડવાળી છે.

તા. ૧૪ મી જુલાઈ સને ૧૮૨૯, સંવત ૧૮૮૫ ના આષાડ સુદ ૧૩ વાર ભોમે.

સહી.

૧ ન્યાતના શેઠ કપુરચંદ ભુલા સહી.
૧ પટેલ ભગુ નાના સહી.

વગેરે સહીઓ નેવ્યાસી છે.

ભાવસાર—છીપા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૭.

૧ લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરનું દાપું પહોંચેછે તેની તપસીલ નીચે પેટામાં લખીએ છઈએ, ને તે શિવાય જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપે તેનું કાંઈ મુકરર નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

જે વેળા ચાંલ્લા થાય, કુંવારો હોય ત્યારે વરનો બાપ રૂ. ૦ાા રોકડો આપે; તે શિવાય ગણુપતીની પુજા કરાવે તેમાં પૈસા વરના બાપને તથા કન્યાના બાપને થાય તે જુદા, ગ્રહશાંતીક કરે ત્યારે વરને ત્યાં તથા કન્યાને ત્યાં કરે, ને રૂ. રાા અડી આપે.

વરકન્યાને પરણાવે ને તે વેળા માહેરામાં વરનો ધણી રૂ. ૪) પરચુરણ પુજામાં પૈસા થાય તે સાથે આપે.

કન્યાનો બાપ કન્યાદાન દે ત્યારે રોકડો તથા પૈસા સાથે રૂ. ૧ાા આપે.

નાતરૂં કરે ત્યારે નાતરાનો કરનાર રૂ. ર) રોકડા આપે, અધરણીનો ખોળો ભરે ત્યારે રૂ. ૦ાા ખોળો ભરાવે ત્યારે આપવો.

ક્રિયા કરાવે ત્યારે રૂ.   રોકડા આપવા તે શિવાય સાહિત્ય જુદું, તથા સીધાં આપવાં.

વરસી ઉપર લીલ પરણાવે ત્યારે રૂ. ૦ાા કોઇ સૌભાગ્યવતી બૈરી મરી ગઇ હોય ત્યારે તેના બાપને ત્યાં તેરમે દીવસે સારે ત્યારે રૂ. ૦ાા આપે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઈ આવે તેના કુળગોર જે હોય તેના તે જજમાન બહાર રહેતા હોય ને શહેરમાં આવે તેનું જે કાંઇ કર્મોતર તો ગોર શહેરમાંજ હોય તે કરાવે, અથવા ગામોમાં જજમાનો હોય, ને શહેરનો કોઇ જવલ્લે ગયલો હોય તેને કર્મોતર કરાવવામાં તે શહેર મધ્યેના રહેનાર ગોર[1]છે, તે ગામોમાં ધામટ રાખેલા હોય તે ગોરનું કામ ચલાવે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ આપે તથા વશિયતનામું કરી આપે, સ્થાવર યા જંગમ તેનો કાંઈ ભેદ નથી, તે મુખત્યાર છે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને આપે તો તે ધણી મુખત્યાર છે, તેમાં બીજા વારસો દખલ કરવા ચાહે તે પહોંચે નહીં.

૫. વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને દાનની રાહથી યા કૃષ્ણાર્પણ કરી આપી શકતી નથી, ને વેચે તો કારણથી વેચે; જંગમ માલ પોતાના અખત્યારમાં છે તેને ધર્મધ્યાન વગેરે ખરચ કરે તેમાં કોઇનું દખલ નહીં.

૧ અસલ કાગળમાં "ગો" છે.

૬. એક કન્યા પરણેલી હોય ને મોટી થઇ, ને પોતાના ધણીને ઘેર નહીં જાય, ને બાપને ઘેર રહે ને ધણી ઉપર અન્ન વસ્ત્રનો દાવો કરે, તે ધણી ઉપર પહોંચે નહીં; જે ધણીએ લગન કર્યું તે તો પોતાનો ગૃહસ્થાશ્રમ ચલવવા સારૂ, ને તે બાઇ જ્યારે ધણીને ઘેર ન જાય ને ન રહે ત્યારે તે પરણ્યા શખસને ઘણું નુકસાન પહોંચેછે; તે સારૂ તે બાઇનો બાપ તેને ઘરમાં રાખે, ને નહીં મોકલે તો તેને નુકસાન પહોંચે છે; ગૃહસ્થાશ્રમ વગેરેનો તેનો જવાબ દે ને તે બાઈને ધણી પોતાને ઘેર તેડી જવામાં મુખત્યાર છે.

ઉપરના સવાલો લખ્યા છે, જે વાતનો શિરસ્તો અમારી ન્યાતમાં છે તેનો જવાબ તો અમે લખ્યો છે, ને જે ટંટાના હાલમાં કજીઆ પડ્યા છે તે બાબતો અમારા શિરસ્તામાં તો લખી છે; પણ તે કજીઆ મીટે ત્યારે તેનું મુકરર થશે તે લખી આપવામાં આવશે, ને શિરસ્તો ચાલ્યો આવ્યો છે તે પ્રમાણે સર્વેની અનુમતિથી લખી આપ્યો છે; તે સર્વેને અમારે કબુલ છે, ને એ શિવાય હરેક બીજો શિરસ્તો સર્વેની અનુમતિથી નવો કહાડીશું તો સરકારમાં જાહેર કરીને નોંધાવીશું.

સહી.

૧ ખુશાલ દુલભ સહી.

૧ દયારામ પરસોતમ સહી.

વગેરે બસો બાર સહીઓ છે.

ભાવસાર–શ્રાવક સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૯.

૧. લગનમાં કુળગોરનો હક વરના બાપને રૂ. ૨ાા તથા કન્યાના બાપને ત્યાં રૂ. ૧ા જુમલે રૂ. ૩ાાા પોણાચાર આપેછે, તે શિવાય બીજા પૈસા ભુરશી દક્ષણા વગેરે વેહેવા થયા પછીથી તે લગનના દહાડા સુધીમાં જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે, જે હાજર હોયછે તેને, ને તેનું કામ પ્રણ તેજ ચલાવેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા કોઈ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જે અસલનો હોય તે ખરો; તેને દાપું આપેછે, ને ભુરશી દક્ષણા વગેરે જે પૈસા આવેછે તે જે હાજર હોય તેને આપેછે, ને તેનું કામ પણ તેજ ચલાવેછે.

૩. અમારામાં પોતાના બાપદાદાની મીલ્કત પોતાના સગા દીકરા છતાં બીજા વારસને વશિયતનામું કરીને આપી શકતા નથી, પણ પોતે જાતકમાઇથી પેદા કરીને મીલ્કત વસાવી હોય તે ઉપર તો પોતે મુખત્યાર છે.

૪. અમારામાં પોતાના ત્રણ ચાર દીકરામાંથી તો કોઈને વશિયતનામું કરીને સઘળો માલ આપી શકતા નથી, પણ દીકરા નહીં હોય તો બીજા વારસમાંથી ગમે તેને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે; શામાટે જે પોતાના માલનો પોતે મુખત્યાર છે.

૫. બાઇ જ્યાં સુધી ધણીના નામઉપર બેઠી છે, તે નાતરે નથી જતી ત્યાં સુધી તો બાઇ મુખત્યાર છે, તે બાઈ નાતરે જાય તો તેના ધણીના કુળવાળા પાછું લે.

બીજું એ જે, જે મુરતને માનેછે તેને કોઇ ન્યાતનો લોક મુજામ કરી શકે નહીં ને કોઇ નહીં માને તેને પણ કોઇ મુજામ કરી શકે નહીં, ને અસલથી અમારે એજ ચાલ છે; ને અમારામાં વહેવા થયા પછી પહેલે દીવાસે જમાઇને તેડે ત્યારે જમાઈની સાથે આસરે આદમી ૨૫ પચીસ જમવાને આવે ને દીવાસો તેડયા પછી એમાંથી કોઇને નેકી બદી થાય ત્યારે કન્યાનો બાપ રૂ. ૧૦) અંકે દશ ખરચના રાખીને તમામ પલ્લું પાછું આપે, એ અમારી ન્યાતનો ચાલ છે.

તારીખ ૧૩ મી જુન સને ૧૮૨૮, પ્રથમ આષાડ સુદ ૧ વાર શુકરે, સંવત ૧૮૮૪.

સહી.

૧ ભાવસાર પટેલ બેચર રેવાદાસની ધણીઆણી બાઇ ભાણી સહી. દા. નથુભાઈના છે મુખત્યાર.

૧ ભાવસાર નથુ દીપચંદ સહી. દા. પોતાના છે.

વગેરે સહીઓ તોત્તેર છે.

ભાવસાર–શ્રાવકનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ."   અંક ૬૦.

૧. લગનમાં કુળગોરનો હક વરના બાપને ત્યાં રૂ. ૨॥ તથા કન્યાના માબાપને ત્યાં રૂ. ૧। જુમલે રૂ. ૩॥। પોણાચાર આપેછે, તે શિવાય બીજા પૈસા ભુરશી[1] દક્ષણા વગેરે વહેવા થયા પછીથી તે લગનના દહાડા સુધીમાં જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે, જે હાજર હોયછે તેને, ને તેનું કામ પણ તેજ ચલાવેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા કોઈ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જે અસલનો હોય તે ખરો, તેને દાપું આપેછે, ને ભુરશી[1] દક્ષણા વગેરે જે પૈસા આપેછે તે જે હાજર હોય તેને આપેછે, ને તેનું કામ પણ તેજ ચલાવેછે.

૩. અમારામાં પોતાના બાપદાદાની મીલ્કત પોતાના સગા દીકરા છતાં બીજા વારસને વશિયતનામું કરીને આપી શકતા નથી, પણ પોતે જાતકમાઇથી પેદા કરીને મીલ્કત વસાવી હોય તે ઉપર તો પોતે મુખત્યાર છે.

૪. અમારામાં પોતાના ત્રણ ચાર દીકરામાંથી તો કોઈને વશિયતનામું કરીને સઘળો માલ આપી શકતા નથી, પણ દીકરા નહીં હોય તો બીજા વારસમાંથી ગમે તેને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, શામાટે જે પોતાના માલનો પોતે મુખત્યાર છે.

૫. બાઈ જ્યાંસુધી ધણીના નામ ઉપર બેઠી છે ને નાતરે નથી જતી ત્યાંસુધી તો બાઈ મુખત્યાર છે; તે બાઇ નાતરે જાય તો તેના ધણીના કુળવાળા પાછું લે.

તા. ૧૫ મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૮, વૈશાખ સુદ ૧ વાર ભોમે સંવત ૧૮૮૪.

સહી.

૧ શેઠ હીરાચંદ ભગવાનદાસ સહી.

૧ જગજીવનદાસ કુબેરદાસ સહી.

વગેરે સહીઓ પાંસઠ છે.

૧ અસલ કાગળમાં "ભુશી" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ભાવસાર—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૪.

૧. લગનમાં ચોરીદાપું રૂ. ૭) છે તે મધ્યે કન્યાવાળો રૂ. ૨।। આપેછે, તે વરના ગોરનો હક છે, ને વરવાળો રૂ. ૪।। આપે છે તે કન્યાનો ગોર લેછે, જુમલે રૂ. ૭) છે; ને ક્રિયાનો હક જજમાન પોતીકી શક્તિ પ્રમાણે આપેછે; ને માસ્તાનના પૈસા ૧૮ ચારે બાબતમાં છે.

૨. બહારવાળાનું કામ તો ન્યાતગોર કરે છે, ને તેનો હક છે તે કુળગોર આવે ત્યારે તેનો હક તેને આપેછે.

૩. વારસ છતાં અત્રાપીને વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી.

૪. ત્રણ ચાર વારસ છતાં એકને વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી.

૫. વિધવા સ્ત્રી આપી શકતી નથી.

અમારી ન્યાતમાં કોઈ એક શખસ પંચાયતમાં જાહેર કરીને ન્યાતમાંથી ગમે તેનો છોકરો લે તો લઈ શકેછે, ને સગા બાપનો વારસ ઉપરથી દાવો ઉઠેછે, ને સગા બાપનું કાંઇ પહોંચતું નથી, ને પંચાયત જાહેરથી[1] લેછે, તે પાળકપુત્ર કહેવાય.

સંવત ૧૮૮૫ ના ભાદરવા વદ ૮ ને વાર રવેઉ.

સહી.

૧ પટેલ દુલભ ગણેશ સહી.

૧ ભા. ત્રીકમ શંભુ સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો ને નેઉ છે.

સોની—ત્રાગડ જાવિયાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૪૦.

૧. લગનમાં કુળગોરના રૂ. ૭।। લાગત તે સર્વને કબુલ છે, ને ક્રિયા બાબતમાં તો રૂ. ૧ લખેલો છે ઉપર.

૨. કોઇ શખસ પરગામ ગયો અથવા આવ્યો તો પોતાની મરજીમાં આવે તેને પોતાનો ગોર કરે; પણ રૂડેભુંડે કારજે આવી પહોંચે, અસલના કુળગોરને કર્માંતર વગેરે મહેનત કરવા લાગે તો અડધો અડધ હીસ્સો લે.

૩. અમારામાં કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને અપાય નહીં.

૪. એક વારસને વશિયતનામું કરીને અપાય નહીં, ને વારસામાં તો સર્વે બરાબર, પણ એક શખસને દાનની રાહથી જુજવી આપે તોમુખત્યાર છે, અથવા સેવા ચાકરી કરે તો ખુશીથી જુજવી આપી શકેછે.

૫. વારસ છતાં કોઇને વારસનામું આપી શકાય નહીં, ને કૃષ્ણાર્પણ તમામ કરી શકે નહીં, ને ગેરવાજબી ગીરવી મુકી શકે નહીં, ને તે બાઈનું ભરણ પોષણ ન કરે, ને તે ભુખે મરે તો વાજબી કારણથી ગીરવી મુકે, ને જાત્રા જાય અથવા દેખાઈતો મુવાનો ખરચ ન્યાતમાં કરે ને (તથા) હાથજોડ વગેરે કરે તો મુકી શકે.

સરકાર થકી બાર બાબતના સવાલ આપ્યા છે તેનો જવાબ અસલનો શિરસ્તો જે કાંઇ અમારા વૃદ્ધોની જુબાનીથી સાંભળ્યો છે તે તથા હાલનો શિરસ્તો જે કાંઈ અમારા જાણ્યામાં હતો તે લખ્યો છે, ને કેટલીએક બાબત ધર્મ શાસ્ત્રની લખી છે, એ બંન્યો મીશ્રીત ચાલેછે, ને જે કંઇ સાંભળ્યું પણ નથી, ને દીઠું પણ નથી તે ઉપર અમે ભરોશો રાખતા નથી, જેમાં અમારી ન્યાતમાં કંઇ દોષ લાગતો હોય તો અમે પંચ મળીને બંદોબસ્ત કરી શકીએ; ને સર્વે કામમાં એક વાતનો બંદોબસ્ત ચાલી શકતો નથી, ને સમય વર્તમાન તથા રાજાઓના ચાલ ઉપર નજર રાખીને વધતું ઓછું કરવું પડે તો કરી શકીએ, ને એ વાત પણ સરકાર ને અમે જાહેર કરીએ છીએ; ને જે ન્યાતના શિરસ્તાથી અવળો ચાલે તથા પંચ મળે ત્યાં જે કોઇ આવે નહીં તેને અમે શિક્ષા કરી શકીએ, એ વાત પણ સરકારને અમે જાહેર કરીએ છીએ.

સહી.

૧ સોની કાશીરામ રૂઘનાથજી.

૧ સોની પીતાંબર રૂઘનાથજી.

વગેરે બત્રીશ સહીઓ છે.

---

[1] અસલ કાગળમાં "જાએથી" છે.

સોની-ત્રાગડ વરાછીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૫.*

૧. લગનમાં ચોરી દાપું રૂ. ૪) તથા જનોઇનો રૂ. ૧) તથા ક્રિયામાં રૂ. ૧), એ પ્રમાણે ગોરનો હક છે, ને ત્રણે ગોર વહેંચી લેછે, ને કોઇ ધરડું[1] મરે તેને નામે કોઇ ગરૂડપુરાણ વંચાવેછે, તેની જે પેદાશ આવે તે નરભેરામ શિવાય બે ગોર લેછે.

તારીખ ૨૮ મી જુન સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

ન્યાતમાં કોઇ શખસ મરી જાય તેના લોકીક વહેવારમાં ઘર દીઠ મરદ એક જાય, ને કદાસ કોઇ શખસ માંદો એવો હોય કે ત્યાંસુધી ચાલી નહીં શકે તે શખસ નહીં જાય, અગર સારો હોય ને ન જાય તો રૂ. ૦। પંચાયતમાં આપે.

તારીખ ૩ જી દીસેમ્બર સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના કારતક વદ ૧૧ ને વાર બુધેને દીવસે સહી કરાવી છે.

સહી.

૧ આનંદરામ નાનાભાઈ સહી.

૧ સોની વેણી કસન સહી.

વગેરે સહીઓ સુડતાળીશ છે.

સોની-શ્રીમાળી ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૨૭.

૧. એનો જવાબ ન્યાતીઆચાર બાબતની કલમ ૧૦ મી મધ્યે આવી ચુક્યો છે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા આવે ત્યારે જે ગામમાં જાય ત્યારે તે ગામનો જે ગોર હોય તે થાયછે.

૩. પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ જે કોઇ પોતાની સેવા ચાકરી કરે તો તેને જંગમ માલ આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, પણ સ્થાવર માલ તો અપાયજ નહીં.

૪. છોકરા હોય તો સર્વે બરાબર લે, ને તે છોકરા ન હોય તો તે શિવાય બીજા ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને જંગમ માલ વશિયતનામું કરીને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે; પણ સ્થાવર તો એકને અપાયજ નહીં.

૫. વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના-પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ તે ભુખે મરે તો વેચી શકેછે, યા દાન ધર્મ કરવા ચાહે તો કરી શકેછે, પણ સહજ કોઈ અત્રાપીને આપવા ચાહે તો અપાય નહીં.

સરકારના સવાલના જવાબ જે કાંઇ અમારી ન્યાતમાં અસલના શિરસ્તા પ્રમાણે (જે કંઈ) હતા તે અમોએ લખ્યા છે, ને જે કાંઈ અમારી ન્યાતમાં થયું નથી ને અમારા જાણ્યામાં પણ નથી તે ઉપર અમે પક્કો ભરોશો રાખતા નથી, ને જે કાંઇ થયું નથી ને તે થાય તો અમે ન્યાતના સર્વે લોક એક જગાએ બેસીને બંદોબસ્ત કરી શકીએ છઇએ, તથા આ લખ્યા કરતાં અત્યારપછે હવે ન્યાતના લોકોને ફેરફાર અથવા કંએશ કરવું પડશે તો અમો કરી શકીએ છઇએ, એ વાત પણ અમે સરકારને જાહેર કરીએ છઈએ, ને નીચેના સહી કરનારા લોકોને ઉપર લખેલો શિરસ્તો સર્વે કબુલમંજુર છે.

તા. ૭મી એપ્રિલસને૧૮૨૯અંગ્રેજી,સંવત૧૮૮૫ ના ચૈત્ર સુદ ૪ વાર ભોમ.

સહી.

૧ સોની ભાઈજી અંબારામ સહી.

૧ સોની ડાહ્યા ભગવાન સહી.

વગેરે સહીઓ સત્તર છે.

સોની-મુળેહરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૩૪.

૧. લગનમાં કુળગોરને દાપું મળેછે તેની વિગતઃ-બ્રહ્માસનના રૂ. ૮) કન્યાના કુળગોરને વરવાળો આપે, તથા ઇંદ્રાસનના રૂ. ૨॥૧૨ વરવાળાના કુળગોરને

---

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૪૦ વાળા સાથે મળેછે, તથી જે કલમોમાં તફાવત છે અથવા બીલકુલ તેમાં નથી તેજ માત્ર ઉતાર્યુ છે.

[1] અસલ કાગળમાં "ધડું" છે.

કન્યાવાળા આપે, પછે સ્વસ્તીવાચન કરે ત્યારે વર તથા કન્યાવાળા પોત પોતાના કુળગોરને રૂ. ૦ાા૪ પૈસા આપે; ત્યાર પછી શ્રીમાળી બ્રાહ્મણુની ન્યાતના દાપાંના રૂ. ૨) વરવાળો પોતાના ગોરના હાથમાં આપે, તથા રૂ. ૧) કન્યાવાળા પોતાના ગોરના હાથમાં આપે, તથા કન્યાવાળો રૂ. ૦ા તથા વરવાળો રૂ. ૦ાા ન્યાતગોરને આપેછે; પછી તો ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને જજમાન પોતાને મળે તે પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર તેની સાથે હોય તો તે લે, ને તે ન હોય ને કોઈ પાસેથી કામ કરાવે, ને જજમાનની મરજીમાં આવે તો કુળગોરનો હક અનામત રાખે, નહીં તો કામ ચલાવનાર શખસને આપે, એ બાબતમાં જજમાન મુખત્યાર છે.

૩. એનો જવાબ શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૪. કોઇ શખસ જીવતાં પોતાની મરજીમાં આવે ને ત્રણ ચાર વારસમાંથી એક વારસને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો હર તરેહનો માલ ધર્મ કરવામાં તથા હરેક ખરચ કરવામાં તે બૈરી પોતે મુખત્યાર છે, તેમાં પીત્રાઈનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

તારીખ ૨૩ મી ફેબરવારી સને ૧૮૨૯, માહા વદ ૫ ને વાર સોમે.

સહી.

૧ શેઠ અંબારામ તુળજારામ સહી.
૧ સોની ઉત્તમરામ આણંદરામ સહી.

વગેરે બાવીસ સહીઓ છે.

સોની—દમણીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોરનું દાપું લગનમાં રૂ. ૨ાા છે, ને ક્રિયામાં રૂ. ૧ાા આપે છે, હક છે, ને તે કરતાં કોઇ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે પણ આપેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કોઇનો હક નથી, શામાટે જે કુળગોર સર્વ ન્યાતના લોકનો જુદો જુદો છે, તેથી જેનો છે તે લેછે.

૩. વારસ છતાં અત્રાપીને વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી.

૪. વારસ ત્રણ ચાર છતાં એકને વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી, ને દાનની રીતે થોડુંએક આપી શકેછે, ને અશા સુલબેત[1] આપી શકતો નથી.

૫. વિધવા બૈરીને વારસ ભરણ પોષણ કરેછે તો બાઇ વેચી શકતી નથી, ને વારસ ભરણ પોષણ ન આપે ને ભુખે મરે તો ગીરવી મુકીને ખાય, ને સમુળગું પણ વેચી શકેછે.

૧. અમારી ન્યાતમાં જે શખસને સરકારે તકસીરવાન ઠરાવ્યો તેને પંચાયતની સજા છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં બેઅદબીથી ફરીઆદી પંચાયતના ઉપર કરે તો તેને પંચાયત પુછી શકેછે.

૩. મરદ કે સ્ત્રી બેઅદબીથી ચાલે તો તેને પંચાયત સજા દે.

૪. પંચાયતનું તેડું ફરે ને નહીં આવે તો પંચનો ગુનેહગાર છે, ને તે રૂ. ૦ા પંચમાં આપે સહી.

૫. પાઘડી દીઠ સમશાન આવે સહી, ને ન આવે તો રૂ. ૦ા પંચાયતને આપે સહી વરસ ૧૬ ની ઉમર પછે.

૬. મરી જાય તેનું ઉઠમણું થયા વગર પેહેડીમાં બેસીને ઘડે તો રૂ. ૦ા આપે સહી.

૭. અમારી ન્યાતમાં[2] વિધવા બૈરી વહેવા કરે તે દીએર તથા જેઠને પુછીને કરે.

૮. અમારી ન્યાતમાં ગદીઆણા ૨૧ સોનું છે, તે ઉપરાંત કોઈ વધતું આપે તથા લે તે પંચનો ગુનેહગાર છે.

૯. કોઇ શખસ ન્યાતની કન્યા ચોરીને લઇ જઈને બાહાર પરણે તે પરણી કહેવાય નહીં; તે ચોરનાર પંચાયતનો ચોર છે, તેને માથે ઘણી સજા છે, ને તે કન્યા માબાપ બીજે ઠેકાણે પરણાવે.

---

૧ અશા સુલબેત એટલે "ધરસામન". અસલ કાગળમાં "અશાડ સુદ બેત" લખેલું છે.

૨ અસલ કાગળમાં "ન્યામાં" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. છએ મુખત્યાર મળીને કરે તે અમારે પંચને કબુલ છે.

સહી.

૧ શેઠ પરશોતમ ગોવર્ધન સહી.

૧ સોની મુખત્યાર પરશોતમ હરીવલભ સહી.

વગેરે સહીઓ પાંત્તરીશ છે.

સોની-શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૬૦.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરનો શો શો હક છે, ને એક એક બાબતોમાં યજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે ? એનો જવાબ એ છે જે, જે કંઇ લાજમો છે તે આપ્યામાં આવે છે, તેનું કંઇ મુકરર નથી.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય તથા કોઇ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર કોણ થાય? ને એવા જજમાન ઉપર અસલના કુળગોરનો હક પહોંચે છે તો શા પ્રકારે ? એનો જવાબ એ છે જે, પરદેશ જે કોઇ જાય તે ત્યાં શ્રીમાળી બ્રાહ્મણ હોય તેને માને, પણ કુળગોરનો કંઇ હક જાય નહીં.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને આપીને વશિયતનામું કરી આપી શકેછે ? તેમાં સ્થાવર તથા જંગમનો કંઇ ભેદ છે ? અગર આપી શકેછે તો શા કારણથી ? એનો જવાબ એ છે જે, કોઇ કુટુંબી પીત્રાઇ સગું ન હોય તો એ વાત કરી શકેછે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનની રાહથી પોતાનો સઘળો માલ આપી શકેછે ? બીજા વારસને પડતા મુકીને ? એનો જવાબ એ છે જે, તે ધણીની મરજીમાં આવે તો આપી શકેછે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે પોતાનો[1] સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણની રાહથી કોઈને આપી શકેછે વા વેચી શકેછે યા કારણવિના ગીરવી મુકે ને કદાપી કારણથી મુકે તો શાશા કારણથી તે વિગતવાર લખજો. એનો જવાબ એ છે જે, તે વિધવા બૈરી ભુખે મરતી હોય ત્યારે ખોરાકી પોષાકીને સારૂ ગીરવી મુકે યા વેચે, બાકી બીજા કારણથી કોઇને કંઇ આપી શકાતું નથી.

ઉપરના સવાલમાંથી જે વાતનો શિરસ્તો તમારી ન્યાતમાં ન હોય તે જવાબ એમજ લખો કે એવો કંઇ અમારી ન્યાતમાં શિરસ્તો નથી; ને જેમાં કંઇ ન્યાત શિરસ્તો નથી, ને શાસ્ત્ર આધારે ચાલ્યો આવ્યો છે-ક્રિયા તથા વારસા વગેરેના શિરસ્તા-તેનો જવાબ પણ એમજ લખોકે શાસ્ત્ર પ્રમાણે અમારે કબુલ છે; બીજી વાતમાં પણ હાલ ન્યાતમાં કજીઓ જારી હોય તેનો જવાબ હાલમાં લખવાની કંઈ જરૂર નથી, કદાસ કજીઓ મટ્યો ત્યારે તેનો જવાબ જેવો લખી આપશો તે પ્રમાણે સરકાર મંજુર કરશે. બીજું બાકીના સવાલના જવાબ પ્રાચીનથી ચાલ્યા આવ્યા તથા હાલનો શિરસ્તો જે સર્વે ન્યાતના લોકને કબુલ છે તે[1] વિચાર કરીને લખજો, ને એવો જે તમો લખશો તે સરકાર કબુલ કરીને શાસ્ત્રથી ઉપર તેને મુખ્ય જાણીને તે પ્રમાણે ચલાવશે. બીજું ઉપરના સવાલ કરતાં બીજા પણ તમારી ન્યાતમાં શિરસ્તા હોય ને લખશો તે પણ આજના સવાલના જવાબ પ્રમાણે સરકાર મંજુર કરશે બીજું જે શિરસ્તો લખી આપશો ને ત્યાર પછી તે શિરસ્તાને બદલીને સર્વે ન્યાતની અનુમતિથી બીજો શિરસ્તો અથવા નવો કાંઇ કહાડશો ને તે સરકારને જાહેર કરશો તો તેપણ સરકાર હર તરેહથી કબુલ કરશે, વાસ્તે એ પ્રમાણે સર્વે ન્યાતના લોકની સહી કરીને જવાબ લખી આપો.

સહી.

૧ સોની રશીકદાસ મકનદાસ સહી.

૧ મંછુલાલ મોતીલાલ સહી.

વગેરે સહીઓ ત્રેપન છે.

---

[1] અસલ કાગળમાં "તાનો" છે.

[1] અસલ કાગળમાં "તે" નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સોની-શ્રીમાળી ખરખડીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક૧૬૧.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબત એ જે, અમારામાં કુળગોર થોડા ઘરમાં છે, ને માનેલા ગોર પણ છે; વાસ્તે કુળગોરનો હક છે તે વિશેષ છે, ને માનેલા ગોર છે તેને જજમાન આપે તે લે છે, ને જજમાનના ઉપર માનેલા ગોરનો હક થોડો છે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય જજમાન તથા ગોર, પણ કુળગોર હોય તેનો દાપાં વગેરેનો હક અનામત રહે છે; ને કુળગોર જજમાનને ત્યાં આવે ત્યારે તે જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે જે ફલ જાય તેની દક્ષણા આપેછે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં તે માલ કોઇને આપી શકતો નથી; તે કોઇને વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી, સ્થાવર મીલ્કત વા જંગમ કોઇને આપી શકતો નથી.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર તથા છ સાત વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરી આપી શકાતું નથી, અથવા દાનની રાહથી આપી શકતો નથી, ને બીજા વારસોની રજા હોય તો આપી શકેછે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને પોતાના પીત્રાઇ છતાં પોતાનો સ્થાવર તથા જંગમ માલ કોઇને દાનની રાહથી આપી શકતી નથી, અથવા કૃષ્ણાર્પણ કરી શકતી નથી, અથવા ગીરોપણ મુકી શકતી નથી, કદાપિ ગીરો મુકે તો પોતાનાં ધણીનું કરજ હોય તે આપવા સારૂ મુકેછે.

અમારી ન્યાતમાં અસલ શિરસ્તો એ છે જે, વિવાહે તથા લગને તથા મોસાળે તથા ગોરવે તથા વરોઠીએ જે શખસને ત્યાં હોય તે શખસ વરઘોડે ન્યાતે પૈસા બબે જણ દીઠ આપે છે, તથા સગાંની રીતના નોતરાં ન્યાતે ફરે, પણ ઘર કોઇનું મુકી શકે નહીં, કદાપિ મુકે તો ન્યાત પુછી શકેછે, તથા વિવાહના તથા લગનના તથા મોસાળાના તથા ગોરવ નોતરવાનાં તથા વરોઠી નોતરવાનાં તથા વરઘોડાનાં તેડાં સઘળી ન્યાત કરેછે, ને મૈયતનાં તેડાં સઘળી ન્યાતે ફરેછે, તેમાં કોઇનું ઘર મુકી શકે નહીં; ને પંચાયતમાં તથા સમશાનમાં તથા ઉઠમણે ઘરદીઠ જણ ૧ બૈરી તથા મરદ આવેછે; ને ન આવે તો શેઠ પટેલ પુછી શકેછે, ને સીજા કરવી ઘટે તો કરેછે, પંચાયતમાં તથા ન્યાતીભોજન હોય ને કોઇ શખસ લામઠામ બોલે તો શેઠ પુછી શકેછે, તેને ન્યાતમાંથી ઉઠાડી શકેછે.

પરન્યાતીમાં વેહેવા કરેછે, ને ન્યાતીબહારવાળાને ત્યાં વેહેવા થતો નથી, તથા કોઇ શખસ પરન્યાતીમાં લગન કરે તો તે શખસ વરોઠીની ન્યાત જમાડે એ રીત છે, તથા ઉપરની કલમનો જવાબ દાપાંનો છોકરી પરણે ત્યારે બ્રહ્માસનના રૂ. ૧૦) વરની પાસે કન્યાનો ગોર લેછે, તથા વરનો ગોર ઇંદ્રાસનનો રૂ. ૧ લેછે, તથા શ્રીમાળીની ન્યાતના રૂ. ૨) વરની પાસે લેછે, તથા કન્યાની પાસે રૂ. ૧) શ્રીમાળી લેછે, તથા વર તથા કન્યા મળે રૂ. ૧) ન્યાતજોષીનો છે; તથા વર તથા કન્યા મળે રૂ. ૨) ન્યાતગોર લેછે, ને પંચાયતના રૂ. ૨) વર તથા કન્યાની પાસે લેછે, એ રીત છે, ને એ શિરસ્તો સર્વે મળીને લખાવ્યો છે, જુમલે વરના બાપ પાસે રૂ. ૧૪ા લેવા, તથા કન્યાના બાપ પાસે રૂ. ૪ા લેવા, જુમલે રૂ. ૧૯) રોકડા લેવા. દસ્કત ન્યાતગોર ભાઈશંકર આદીતરામના છે. સર્વે[1] પંચાયત શેઠ પટેલના મનસુબાથી લખ્યું છે.

અમારી ન્યાતમાં અમે નવો શિરસ્તો કર્યો છે, જે દીવા થયા પહેલાં ન્યાતનો જમાડનાર જમાડે, કદાપિ મોડો જમાડે તો રૂ. ૦ા ન્યાતમાં આપે, તથાપી જમનાર મોડો આવે તો આના ૦)=આપે, તથા લગન તથા ગોરવ એ ન્યાતે માફ કરવું, તે શખસ રાતે જમાડે.

સહી.

૧ શેઠ સોની નરભેરામ કાશીરામ સહી.

૧ પટેલ સોની આણંદરામ ગોપાળદાસ સહી.

વગેરે પાંતરીશ સહીઓ છે.

દસ્કત ન્યાતગોર ભાઈશંકર આદીતરામના છે, સર્વેના કહ્યાથી લખ્યું છે.

---

૧ અસલ કાગળમાં "શર" છે.

સોની–શ્રીમાળી નાતરિયા અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોર નથી, ને ન્યાતગોરને તો શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. દાપાંનું કાંઈ સુકરર નથી, કુળગોરનું તથા ન્યાતગોરનું તો શું લખીએ ?

૩. વારસ છતાં અત્રાપી પોતીકી ન્યાતનાને વશિયતનામું કરી આપી શકેછે, શામાટે જે પોતાની પાછળ ખરચ કરવાસારૂ.

૪. ધણીની મરજીથી આપી શકેછે.

૫. વિધવા આપી શકતી નથી, વારસની રજાવના આપી શકતી નથી.

> ૧. એ લખેલો શિરસ્તો આજદીન પછે અમારે પાળવો, આજદીન પહેલા જે કંઇ કજીઓ તથા રજીઓ જે કંઇ થયો તે સર્વે ખારશ થઇ ચુકયો છે, હવે તે વાત પંચ તથા સરકાર મંજુર કરે નહીં.
>
> ૨. હર કોઇ શખસની બૈરીને હર કંઇ ચીજ જડે તે ચીજ ઉપર ધણીનો હક છે.
>
> ૩. આજદીન પહેલાં વહેંચણ થઇ તથા કોઇએ વારસો લીધો અથવા ઘટતો અથવા અણઘટતો તે ઉપર કોઇનો દરદાવો નહીં.

સહી.

૧ સોની રણછોડ દુલભ સહી.

૧ સોની વેલજી લખમીદાસ સહી.

વગેરે સહીઓ ઊડતાળીશ છે.

સંવત ૧૮૮૫ ના ચઇત્ર વદ ૬ ને વાર શનેઊ, તા. ૨૫ મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી.

સોની–વડનગરાના તડનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોર કોઇ હાજર નથી હોતો ત્યારે ન્યાતગોર કામ ચલાવેછે, ને લગનના હકમાં રૂ. ૨) કન્યા તથા વર જણ બે મળીને આપેછે, ને લગનમાં સુરતી શ્રીમાળીની ન્યાતનો રૂ. ૧) હક છે, ને અમદાવાદી શ્રીમાળીની ન્યાતનો હક રૂ. ૧) છે, તથા વીશનગરા બ્રાહ્મણની ન્યાતનો રૂ. ૦।। હક છે.

૨. તેનું કામ ન્યાતગોર ચલાવેછે, ને હક કુળગોરનો હોય તે તેને આપેછે, કુળગોરને આપે.

૩. એ વાતમાં ધણી મુખત્યાર છે.

૪. ત્રણ ચાર વરસમાંથી એકને આપે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૫. વિધવાના ધણીએ ફારગતીના સબબથી બાઇ વારસ થઈ હોય તો આપી શકેછે, ને ફારગતી ન હોય તો આપી શકતી નથી.

સોની વડનગરા તથા વીશનગરાના તડ બે છે અસલથી, ને માણસ થોડા છે તેથી એકઠા જમીએ છઇએ, અમદાવાદી તથા પટણી ને જે કોઇ દીકરી દેવાનો અસલ ચાલ છે તે હાલમાં બંધ કર્યો છે, ને હવે કોઇ દે તે પંચાયતમાં મહાલક્ષ્મી માતાના નામના રૂ. ૪૦) આપે, શાથી જે તે પટણીમાં અમારી કન્યા જાય તો રૂ. ૪૦) લેછે.

સોની તુળજારામ કુબેર, સોની ગુલાબચંદ પુજીયા, અસલથી જણ બે છે, સરકારમાં લખેલા છે, કક સાહેબના અમલમાં.

સહી.

૧ સોની ભગવાનદાસ વલભરામ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

૧ સોની કીરપારામ કેવળરામ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

વગેરે સહીઓ દશ છે.

સોની–દમણિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોરનું દાપું રૂ. ૨।। લગનમાં અપાયછે, ને ક્રિયામાં રૂ. ૧।। અપાયછે, જે જેનો બ્રાહ્મણ હોય તેને આપેછે, તે કરતાં કોઇ પોતીકી શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. અમારી ન્યાતમાં કોઇનો હક નથી, શામાટે જે કુળગોર સર્વે ન્યાતના લોકનો જુદો જુદો છે, તેથી જે જેનો ગોર હોય તેને આપે.

૩. વારસ છતાં અત્રાપીને વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી.

૪. વારસ ત્રણ ચાર છતાં એકને વશિયતનામું કરીને આપી શકતો નથી, ને દાનની રીતે થોડુંએક આપી શકેછે, ને અશાસુલબેત આપી શકતો નથી.

૫. વિધવા બૈરીને વારસ ભરણ પોષણ કરેછે તો બાઇ વેચી શકતી નથી, ને વારસ ભરણ પોષણ નહીં આપે ને ભુખે મરે તો ગીરવી મુકીને ખાય, પણ સમુળગું વેચી શકેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં બેઅદબીથી ફરિયાદી પંચાયતના લોક ઉપર કરે તો તેને પંચાયત પુછી શકેછે.

૩. મરદ તથા બૈરી બેઅદબીથી ચાલે તો તેને પંચાયત સજા કરેછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનું સોનું ગદિયાણા ૨૧) તથા રૂપું ગદિયાણા ૧૫૦) વરનો ધણી કન્યાને ચડાવેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં નાતરાના રૂ. ૧૦) વરનીપાસેથી પંચાયત લેછે, તે રૂપિયા સુરત મધ્યે દીલ્લીદરવાજા મધ્યે છોટે ઘોડેશ્વરને મંદીરે આપે સહી.

૬. કોઇ શખસ ન્યાતની કન્યા ચોરીને લઈ જઇને બહાર જઈને પરણે તો તે પરણ્યો કહેવાય નહીં, ને ચોરનાર પંચાયતનો ચોર છે, તેને માથે ધણી સીજા છે; ને તે કન્યાના માબાપ બીજે ઠેકાણે પરણાવેછે.

વચલા ચોરાવાળાઓની સહીના એકડા.

સહી.

૧ શેઠ લખમીદાસ ખુશાલદાસ સહી.

૧ સોની હરીવલભ જગદીશ સહી.

વગેરે સહીઓ એકત્રીશ છે.

સોની-શ્રીમાળી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૫૦.*

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને આપીને વશિયતનામું કરી આપી શકેછે, તેમાં સ્થાવર તથા જંગમનો કોઈ ભેદ છે, અગર આપી શકેછે તો શા કારણથી? એનો જવાબ એ છે જે, વારસ છતાં કોઇને આપી શકતો નથી, ને જેને વારસ નથી તેની વારસ પંચાયત શિવાય કોઈને વારસ કરી શકતો નથી.

અમારી ન્યાતમાં ધણી મરી ગયા પછી બૈરીને વેશ રાખવાનો ચાલ નથી, પણ નાની ઉમ્મર હોય ને ધણી મરી જાય ત્યારે રૂતુ પેદા થાય ત્યાં લગી તે વેશ રાખે, ને રૂતુ પેદા થયા પછી રખાય નહીં; અગર રાખે તો પંચલોક સજા કરે તે કબુલ કરવી પડે. બીજું એ જે વિધવા બૈરીને નોતરૂં દેવું તથા લેહેણું આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ છે, પણ પંક્તિમાં બેસીને જમાતું નથી, સબબ તેને વાસ્તે જે ધણી ન્યાત જમાડે તે શેર ૧ નો બોજ પોતે જાતે તથા ન્યાતગોર જમાડનારને કહીને જઈને આપી આવે, અગર કોઇ રહી જાય તો તે ન્યાતગોરને ખબર આપે, તે ન્યાતગોર જમાડનારને કહીને તેને ઘેર આપી આવે.

ને કોઇ શખસ પરદેશ ગયો પોતાના સગાંવહાલાંને મુકીને તો તેની વરસ ૧૨—૧૫ લગીમાં કંઈ ખબર માલમ નહીં પડે ત્યારે તેની શાસ્ત્ર પ્રમાણે વિધિ કરવી.

બીજું શેઠ પંચાયતનું કામ આવે ત્યારે પાંચ મુખીને પુછીને તેની મરજી પ્રમાણે કામ કરે, પાંચને પુછ્યા વના થાય નહીં.

સહી.

૧ શેઠ મંછારામ મોતીલાલ સહી દા. શા મથુરાદાસ.

૧ કેસુરદાસ ભગવાનદાસ સહી.

વગેરે સહીઓ એકત્રીશ છે.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૬૦ વાળા સાથે મળતો છે, ને જે જે કલમો નથી મળતી તે તે લખી છે, જે જે તેમાં બીલકુલ નથી તે લખ્યુંછ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સુથાર-સોરઠીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ."   અંક ૨૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં ગોરને ચોરી દાપું રૂ. ૬)આ-પેછે, તેમધ્યે વરનો ધણી રૂ. ૪ા આપેછે ને કન્યાનો ધણી રૂ. ૧ાા આપેછે, તે શિવાય જજમાનની ખુશીથી બીજું ગમે તે આપે તો મુખત્યાર છે, ક્રિયા બાબતમાં ગોરને એકાદશામાં રૂ. ૧ાા આપેછે, પછે જજમાનની શક્યતા પ્રમાણે એકથી તે સો સુધી આપે, તે ધણી મુખત્યારછે, તથા અધરણીનો રૂ. ૦ાા આપેછે.

૨. અમારી સઘળી ન્યાતમાં કુળગોર એકજ છે, પાઠકના વંશશિવાય બીજો થતો નથી, ને લખ્યા પ્રમાણે સર્વે આપેછે.

૩. વારસ છતાં અન્ત્રાપીને આપી શકતો નથી.

૪. વારસ ન હોય તો દીકરી તથા દીકરીના દીકરાને વશિયતનામું કરી આપે તો અપાય, પણ તેના બાપના કુળમાં જાય નહીં, ને જંગમ આપે, ને સ્થાવરમાં પીત્રાઈનો હક છે તે અપાય નહીં.

૫. વિધવા સ્ત્રી પોતાનો હીસ્સો કારણથી ગીરવી મુકી શકેછે, પણ સમુળથી બીજાને આપવામાં આવતો નથી.

સહી.

૧ ગોર પાઠેક મકન જગુ તથા ગોવન તીકમ તથા બાઇ દીવાળી પાઠેક નારણજીની ધણીઆણી તથા કુટુંબ સૌ સહી.

૧ સુ. જીવણ ભવાન સહી.

વગેરે ઇઠ્ઠોતેર સહીઓ છે.

સુથાર-ગુજ્જર તળબદા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ."   અંક ૪૧.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં ગોરને જે મળે તે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકી જાય વા કોઇ આવે તેને કુળગોરનો કંઈ ધારો નથી.

૩. કોઇ શખસ વારસ છતાં વશિયતનામું કરી શકતા નથી.

૪. કોઇશખસને ચાર પાંચ વારસ હોય ને તેમાં એક વારસને ધણી હૈયાતીમાં વશિયતનામું પંચના હજુર કરી આપેછે, ને તેની પછવાડે ખરચ કરે ને વધે તે માલને લઇને તેનું નામ લેહેણું રાખેછે, ને બીજા વારસને પડતા મુકેછે, ને દાનની રાહથી તો સંધો માલ કોઈને આપી શકતા નથી.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તે પોતાના વારસ છતાં સ્થાવર માલ કોઇને આપી શકતી નથી, દાનની રાહથી કારણ વિના ગીરવી મુકાતો નથી, ને કારણ તો એ છે જે, તેના ધણીની પછવાડે ખરચ કરે વાજબી કારણથી અગર તે બાઇ કંઇ નાચાર થઇ ત્યારે તો ન્યાતના પાંચ મુકરદમને બોલાવીને સંભળાવે, ને પછે તે માલ ગીરવી મુકે અથવા વેચે; ને અગર તેનો વારસ અન્ન વસ્ત્ર આપે તો તે માલને કંઈ થઇ શકતું નથી.

૬. પંચાયતમાં જે કોઇ દરદી હોય ને પંચાયત મેળવે ને ન્યાતના મુકરદમને સંભળાવે, ને રૂ. ૧ સવા પંચાતમાં આપેછે, ને ત્યારપછે બ્રાહ્મણ ફેરવે, ને ન્યાત મળેછે ને કોઇ નહીં આવે તે પોતાનો રોજ ન્યાતમાં આપે.

૭. અમારી ન્યાતમાં જે કોઈ મોટું મરે ત્યારે ધરદીઠ જણ ૧ એકસ્મશાનમાં આવે, નહીં આવે તો પોતાનો રોજ પંચાતમાં આપે, તથા ચોથિયું કોઇ કરે નહીં.

સહી.

૧ શા કાશીદાસ ગોવંદદાસ સહી.

૧ અંબારામ ખુશાલદાસ.

વગેરે ઇકોતેર સહીઓ છે.

સુથાર-ગુજ્જર ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ."   અંક ૪૨.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં ગોરને જે મળે તે આપેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકી જાય અથવા કોઇ આવે તેને કુળગોરનો કંઇ ધારો નથી.

૩. કોઇ શખસ વારસ છતાં વશિયતનામું કરી શકતા નથી.

૪. કોઇ શખસને ચાર પાંચ વારસ હોય ને તેમાં એક વારસને ધણી હૈયાતીમાં વશિયતનામું પંચના હજુર કરી આપેછે, ને તેની પછવાડે ખરચ કરે, ને વધે તે માલ લઈને તેનું નામ લહેણું રાખેછે, ને બીજા વારસને પડતા મુકેછે, ને દાનની રાહથી તો સંધો માલ કોઇને આપી શકતા નથી.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત છે, ને પોતાના વારસ છતાં સ્થાવર માલ કોઇને આપી શકતી નથી, ને દાનની રાહથી કારણ વિના ગીરવી મુકાતો નથી, ને કારણ તો એ છે જે, તેના ધણીની પછવાડે ખરચ કરે વાજબી કારણથી, અગર તે બૈરી નાચાર થઇ ત્યારે તો ન્યાતના પાંચ મુકરદમને બોલાવીને સંભળાવે ને પછી તે માલ ગીરવી મુકે, અથવા વેચે ને અગર તેનો વારસ અન્ન વસ્ત્ર આપે તો તે માલને કંઇ થઇ શકતું નથી.

૬. પંચાયતમાં જે કોઈ દરદી હોય ને પંચાયત મળે ત્યાં ન્યાતના મુકરદમને સંભળાવે ને રૂ. ૧। સવા પંચાયતમાં આપેછે, ને જ્યારે ન્યાતનો મેળો (જ્યારે) થાયછે ત્યારે તકસીરવાળાને પુછ્યામાં આવેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં તો જે કોઇ મ્હોટું મરે ત્યારે સગાંવહાલાં બેસવાને જાય, બારમા ઊપર કે બારમા પહેલા, તથા ચોથિયું તો કોઈ કરે નહીં.

સહી.

૧ વનમાળી ગોપાળજી.

૧ મકનજી પરાગ રાંદેર.

વગેરે સહીઓ ત્રેંસઠ છે.

સુથાર—પરદેશી ખાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૩.

૧. કુળગોર તથા ન્યાતગોર કોઇ છેજ નહીં તો શું લખીએ ?

૨. કુળગોર કોઇ મુકરર નથી, ગમે તેને કરે.

૩. વારસ છતાં કોઇને આપવા ચાહે તો પંચને જાહેર કરીને પંચની રજાથી આપવા ચાહે તો આપે.

૪. વારસ તો સઘળા બરાબર છે, પણ જે સેવા ચાકરી કરે તેને વધારે જીજવી આપે તો આપી શકે છે, યા દાનની રાહથી પણ આપી શકેછે, પંચને જાહેર કરીને.

૫. વિધવા સ્ત્રી પંચની રજા લઇને કરવા ચાહે તો કરે યા ભુખે મરે તો ધરેણે મુકે તેમાં અટકાવ નહીં.

દસ્કત મેતા કાશીદાસ, જત એ લોકોના કહ્યા પ્રમાણે લખ્યું છે.

તારીખ ૯ મી ફેબરવારી સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ સુથાર તુળશીરામ પીથાજી સહી.

૧ સુથાર નંદરામજી હરીરામજી સહી.

વગેરે સાત સહીઓ છે.

સુથાર—પંચોળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૧.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં પંચોળી સુથારના તડ સાતના ન્યાતગોરનું દાપું અસલ પ્રમાણે છે.

૨. જેના તડમાં આવે તથા જાય ત્યારે તેનો કુળગોર તે થાય.

૩. વારસ છતાં અત્રાપીને આપી શકાતું નથી.

૪. વારસ સર્વે બરોબર છે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી પોતાનો ક્રિયા ખરચ ન્યાતરીત પ્રમાણે રાખીને વધે તો કૃષ્ણાર્પણ આપે.

તા. ૧૫ મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, ને સંવત ૧૮૮૪ ના વૈશાખ સુદ ૧ વાર ભોમે.

સહી.

૧ તળબદા સાથી પટેલ લખમીદાસ ભાઇદાસ પટેલ સહી દસ્કત પોતાના.

૧ હરીભાઈ ભગવાન સહી.

વગેરે સહીઓ બસો ને સાઠ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સુથાર-પંચોળી ચાંપાનેરી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૩.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરનો હક ઉપર લખેલા પ્રમાણે જજમાન આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય પણ કુળગોરને હક પહોંચેછે, ને કુળગોર તે જે હોય તે.

૩. વારસ છતાં અત્રાપીને લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૪. છોકરાં હોય તો તે સઘળાં બરાબર છે, ને છોકરાં ન હોય તો બીજાને આપવામાં ઘણી મુખત્યાર છે.

૫. વિધવા બૈરી નાતરે ન જાય ને પોતાના ધણીના નામઉપર બેઠી રહે તો પોતાના માલ ઉપર બાઇ મુખત્યાર છે, પણ પીહેરીઆને અપાય નહીં.

૬. અમારામાં લગન તથા અધરણી તથા ક્રિયામાં ખરચ કર્યા પછી બ્રાહ્મણનું છડું માસ્તાન જેને મળે તે જમાડેછે, ને જેને નહીં મળે તે નહીં જમાડે.

તા૦ ૨૩ મી ઓગષ્ટ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, શ્રાવણ સુદ ૧૩ વાર શનેઉ સને ૧૮૮૪.

જે શખસ ન્યાતમાં દરદી હોય તે પટેલને સંભળાવે ને પટેલ તેનો ખુલાસો ન કરે તો મકનઠાર તથા અંબારામ તથા મંછારામ તથા બીજુશાએ જણ ૪ ને તે જઇને કહે કે, પટેલ અમારી વાત સાંભળતો નથી, વાસ્તે તમે અમારો ખુલાસો કરી આપો તે લોક ખુલાસો કરી આપ, અગર ખુલાસો નહીં કરી આપે તો પંચાયત તમામ મળીને તેનો ખુલાસો કરી આપે.

સહી.

૧ પટેલ મુસજી રતનજી સહી દસ્કત મંછારામ.

૧ આશારામ મુળજી સહી.

વગેરે સહીઓ પાંતરીશ છે.

સુથાર-વૈશ્યનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮૨.

૧. લગનનો અંક ૧૦ મા સવાલમાં છે, ને ક્રિયા વગેરે મુકરર નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં પરગામવાળા આવે તે જે ગોરને માને તે ખરો.

૩. અમારી ન્યાતમાં પોતાના ઘરડાઓની જે મીલકત હોય તે વારસ છતાં કોઈને અપાય નહીં, ને પોતાની જાત કમાઈથી પેદા કરી હોય તે મધ્યેથી જુજવી વારસ છતાં અત્રાપીને આપી શકેછે.

૪. એનો જવાબ શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને આપી શકતી નથી, વેચી પણ શકતી નથી, ને કદાપિ તે બાઇના વારસ તે બાઇનું ભરણપોષણ ન કરે, ને તે બાઇ ભુખે મરે તથા મહા યાત્રા વગેરે જવું હોય ને તે ગીરો મુકવા ચાહે અથવા વેચવા ચાહે તો વેચી શકેછે, તેમાં કોઇથી અટકાવ થતો નથી.

બીજું એ જે, અમારી ન્યાતમાં તડ ત્રણ છે તેની વિગતઃ—

૧ અમદાવાદી મ્હોટું તડ.
૨ અમદાવાદી ન્હાનું તડ.
૩ ખંભાતી તડ.

અમો ત્રણે તડવાળા પોતપોતીકી મેળે મુલાજાસર જમી જઇએ, અગર કોઇ કજીઓ ટંટો કરે તો ન્યાતવાળા જેની તકસીર ઠરે તેને સીજા દે, જેની જેવી તકસીર તેને તેવી સીજા કરેછે, એ ન્યાતનો શિરસ્તો અમારી ન્યાતનો ઉપર સવાલ લખ્યો છે, તે પ્રમાણે છે.

તા૦ ૨૧ મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૮, વૈશાખ સુદ ૭ વાર સોમે સંવત ૧૮૮૪ ને દિવસે લખ્યો છે.

સહી.

૧ લખમીરામ મંછુરામ સહી.

૧ હીરચંદ પીતાંબર સહી.

વગેરે ત્રીશ સહીઓ છે.

સુથાર-ગુજ્જર અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં કદીમ ગોરનો હક ન્યાતશિરસ્તા પ્રમાણે મળેછે, વર તથા કન્યા પરણતી

વખત વરવાળો ગોરને રૂ. ૨॥ આપેછે, તથા કન્યાવાળો રૂ. ૧॥ આપેછે, ને હરેક હરેક કામમાં ગોરને જજમાન પોતાની ખુશી પ્રમાણે આપેછે, ને કોઈ શખસને પોતીકા ઘરનો કુળગોર હોય તોએપણ કદીમના[1] ગોરને ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે મળેછે, ને કુળગોરને યજમાન પોતાની ખુશી પ્રમાણે આપેછે.

૨ એનો જવાબ ઉપરની કલમમાં આવ્યો છે.

૩. કોઈ શખસ પોતીકા વારસ છતાં બીજા કોઈને આપી શકતા નથી, દાનપણાથી આપે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ તથા ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપી શકાય નહીં.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત મરી જાય તો પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં ધણીના નામનો સ્થાવર તથા જંગમ માલ કૃષ્ણાર્પણ કરી શકેછે, તથા પોતીકા વારસ તે બાઇની બરદાસ કરે તો ગીરવી તથા વેચી શકતી નથી, ને વારસ બરદાસ ન કરે તો તે બાઇ મુખત્યાર છે.

બીજું હાલમાં જે તકશીરવાન લોકો છે તેની સંગાથે તથા તેની તરફેણવાળા સંગાથે ખાવાપીવાનો વહેવાર નથી, વાસ્તે એ વાત સરકારને જાહેર કરીએ છઈએ, ને જે શખસ એઅદબી કરે તો તેને મુકી શકીએ છઈએ.

સરકારના હુકમ પ્રમાણે જવાબ લખી આપ્યા છે, તે પણ દેશ તથા કાળ તથા શક્તિ અમ લોકોની કાયનાત પ્રમાણે જમાનો બદલાયાથી ફેરબદલ કરવો પડશે તો પંચની અનુમતિથી સરકારને જાહેર કરીને બદલીશું, શાવાસ્તે જે અમ લોકોને મેહેનત કરીને પેદા કરતાં ઘણું મુશ્કેલ પડેછે, એજ સર્વે પંચની અરજ.

તા૦ ૩ જી અકટોબર સને ૧૮૨૯ ઈસ્વી સન, સંવત ૧૮૮૫ ના આશો સુદ ૪ વાર શુકરે.

સહી.

૧ નંદરામ હરખજી સહી.

૧ ખુશાલ પરસોતમ સહી.

વગેરે સહીઓ ચાળીશ છે.

૧. અસલ કાગળમાં "કદીના" છે.

સુથાર–મેવાડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૫.

૧. અમારી ન્યાતમાં ગોરનો હક જે છે તે ન્યાતીઆચાર બાબતના જવાબની દશમી કલમ પ્રમાણે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે ત્યારે જે ગામનો ન્યાતગોર હોય તે ગોરપદું કરે.

૩. કોઈ શખસને ભાઈ ભત્રીજા વારસ છતાં અત્રાપીને માલનું વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી, ને સ્થાવર માલ કૃષ્ણાર્પણ કરી શકતો નથી, પણ ઉપર લખેલા નજીકના વારસ ન હોય તો પોતાની ક્રિયા જેટલું રાખીને કૃષ્ણાર્પણ વગેરે કરવામાં મુખત્યાર છે.

૪. કોઇ શખસને ઘણા વારસ છતાં એકને વારસનામું લખી આપે અથવા દાનની રાહે આપે તો એ વાત બની શકતી નથી.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને દાનની રાહથી કે કૃષ્ણાર્પણ કરી શકતી નથી, ને વેચી શકે નહીં, પણ પોતાનો ધણી કરજ મુકી ગયો હોય અથવા તે બાઈ ભુખે મરતી હોય ને તેના પીત્રાઇ તે બાઈનું ભરણપોષણ ન કરતા હોય તો ગીરો મુકે, બીજા કારણથી ગીરો અથવા વેચાણ પણ મુકી શકતી નથી.

૬. એશિવાય બીજી જે વાત હોય તે શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૭. અમારામાં બીજો શિરસ્તો એ છે જે, કોઈ બાબતમાં પંચ મેળવવા સારૂ ગોર ફરે, ને જે વખત ગોર મુકરર કરીને કહે ને ત્યાર[1] પછી પાંચ ઘડીની અંદર ન આવે તો તેનો રોજ પંચાયતમાં આપે, તથા કોઇ ન્યાતમાં મરી જાય ત્યારે જે મરદ રૂ. ૧) ના ત્રણ રોજ પ્રમાણે ઘરાકને ઘેરથી લેતો થાય તેવા શખસ સ્મશાન જાયછે, ને કદાપિ કોઈ શખસ ન જાય તેઉપર લખ્યા પ્રમાણે પોતાનો એક રોજ ન્યાતમાં આપે, ને જે કોઈ બીમાર હોય અથવા કાંઈ સબબ હોય તેનીપાસેથી પંચાયતવાળાથી રોજ લેવાતો નથી.

૧ અસલ કાગળમાં " તા " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. અમારામાં જે કોઈ ભુખે મરતું હોય ને તેનો વાલી કોઇ ન હોય તો તેનું ભરણપોષણ ન્યાત કરે.

સહી.

૧ શેઠ નાગર મનોર સહી.

૧ અંબારામ હરીવલભ સહી.

વગેરે સહીઓ એકાવન છે.

ટંકસાળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં લગન વખત વર કન્યાવાળા મળીને રૂ. ૩૦) ને આશરે લગનમાં ગોરને આપેછે, ક્રિયા બાબતમાં એકાદશાના રૂ. પા આપેછે, તથા તેરમાની શેરજા પુરે તો રૂ. ૨૦) આપે, પછે તો જેવી જજમાનની સત્તા, બાકી પરચુરણ સવાલ લખવાની જરૂર નથી.

સહી.

૧ રૂપચંદ લખમીદાસ સહી.

૧ કશનદાસ લખમીદાસ સહી.

વગેરે એકત્રીશ સહીઓ છે.

ઘાંચી–પરગણે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૧.

૧. લગનમાં કુળગોરનો હક રૂ. ૩) થી તે રૂ. ૪) લગણ છે, ક્રિયા વગેરે બીજી બાબતમાં કુળગોરનો કંઇજ હક નથી.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય વા કોઈ શખસ આવે તેના કુળગોરનું એ જે, જે કુળગોર અસલ છે તેજ છે, પછી જજમાન જ્યાં જાય ત્યાં જઇને પોતીકું દાપું લેછે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇને આપીને વંશિયતનામું કરી આપે તે ચાલ નથી, ને સ્થાવર તથા જંગમની એજ રીત છે, કાંઈ ભેદ નથી.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનની રાહથી પોતાનો સઘળો માલ આપે તો આપી શકેછે, તેમાં બીજા [illegible]રસને પડતા મુકે તો મુકાયછે, બીજા વારસનું કંઇ [illegible]ાલે નહીં.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી તથા કૃષ્ણાર્પણથી આપી શકે નહીં, ને વેચવાનું તથા ગીરવી મુકવાનું તો કારણ એ જે, પોતાના ધણીનો દહાડો અટકતો હોય અથવા જાત્રા જવાની હોય તો ગીરવી મેલે, અગર વેચે તો ચાલેછે.

સહી.

૧ ઘાંચી ભગવાન ઓધવજી સહી.

૧ ઘાંચી દાજીઆ રઘનાથ સહી.

વગેરે સહીઓ એકસઠ છે.

ઘાંચી–મોઢ શીતપુરા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૦.

૧. લગનમાં કન્યાના કુળગોરને રૂ. ૩) થી તે રૂ. ૫) સુધી વરનો બાપ આપે, ને બીજી બાબતમાં તો જજમાન પોતાના કુળગોરને મળતર પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મેલીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે ત્યારે કુળગોરનું કામ ન્યાતગોર ચલાવે, પણ કુળગોરનો હક જે લગનમાં છે તે જ્યારે કુળગોર આવે ત્યારે લઈ જાય છે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને આપી વશિયતનામું કરી આપતા નથી, તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ[1] છે, તે મધ્યેથી જે કોઇ વધારે ચાકરી કરે તેને હર તરેહથી આપવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં ધર્મને રસ્તે હરતરેહથી ખરચ કરે, પણ પોતીકા પીહેરીઆને અપાય નહીં.

---

૧ અસલ કાગળમાં "વાર" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તા. ૨૦ મી ફેબરવારી સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના માહા વદ ૨ વાર શુકરને દિવસે લખેલો છે.

સહી.

૧ શેઠ હરજીવન ભગવાન સહી.

૧ ઘાંચી ગોવન ખુશાલ સહી.

વગેરે એકાવન સહીઓ છે.

ઘાંચી–મોઢ શીતપુરા કસબે કતારગામનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૭.*

તા૦ ૧૩ મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના ચૈતર સુદ ૧૦ ને વાર સોમે વીક્રમાજીત.

સહી.

૧ ઘાંચી જીવણ અંબાઇદાસ સહી.

૧ ઘાંચી રતનજી વેલજી સહી.

વગેરે એકવીશ સહીઓ છે.

ઘાંચી–મોઢ પટણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૮.†

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરને યજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છે તે મધ્યેથી જે કોઇ વધારે ચાકરી કરે તેને હર તરેહથી વધારે આપવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં ધર્મને રસ્તે હર તરેહથી પોતાના માલને ખરચ કરે, પણ પોતીકા પીહેરીઆને અપાય નહીં.

* "આ અંકવાળાનો જવાબ પરગણે ઓરપાડના ઘાંચી મોઢ શીતપોરા નંબર ૧૨૧ વાળા સાથે તમામ મળેછે, વાસ્તે લખ્યો નથી."

† જે જે કલમો અંક ૧૩૦ વાળા સાથે મળેછે, તેતે અહિયાં લખી નથી.

૬. શેઠ જીવણ ગણેશ તથા શેઠ કસન ભગવાન તથા પંચાયતની તરફથી મુખત્યાર નહાના વેલા તથા ભાણા રામજી ત.............................

તારીખ ૧૫ મી મારચ સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના ફાગણ સુદ ૧૦ વાર રવેકને દિવસે એકઠા થયા છે.

સહી.

૧ શેઠ જીવણ ગણેશ સહી.

૧ કસન ભગવાન સહી.

વગેરે સહીઓ પંચોતેર છે.

ઘાંચી–મોઢ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૯.

૧. લગનમાં કુળગોરને વરવાળો રૂ. ૨ તથા કન્યાવાળો રૂ. ૧ જુમલે રૂ. ૩ આપેછે, તથા બીજા ગોરને રૂ. ૦॥ આપેછે, તેમાં રૂ. ०। વરવાળો ને રૂ. ०। કન્યાવાળો આપે, તથા અઘરણીમાં રૂ. ૧ કુળગોરને આપેછે, તથા ક્રિયા બાબતમાં રૂ. ૩॥ સરામણીના કાંઠા ખરચ સુદ્ધાં આપીએ છઈએ, એ વગેરે બીજી બાબતે જજમાન પોતાની ખુશીથી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે તે શખસ ન્યાતના કુળગોર ૨ છે તેમાંથી ગમે તેને માનેછે.

૩. કોઇ શખસથી પોતાના વારસ છતાં સ્થાવર અથવા જંગમ માલ પાસેના લગતા વારસ બેઠે કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને અપાય નહીં, પણ ધણી પોતાની હૈયાતીમાં પંચાયતને લખી આપે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર છોકરાં છતાં એકને આપવા ચાહે તો અપાય નહીં, ને એક છોકરો ચાકરી કરતો હોય અથવા તેના ઉપર માયા હોય તો તેને સવાયો માલ આપે તો અપાયછે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત હોય તે પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

દાનની રાહથી અથવા કૃષ્ણાર્પણથી આપે તો પંચના લોકને જાહેર કરે, ને પંચના લોક રજા આપે તો અપાયછે, ને ખાવા પીવાને હેરાન હોય તો ગીરવી મુકીને ખાયછે, પણ તે બાઇથી પછી નાતરે જવાય નહીં.

૬. અઘરણીમાં વરને ત્યાં પંચમાશીની રાખડી બાંધેછે, તે દહાડે બૈરીના પીહેરીઆં ૧૧ આદમીસાથે તેડવા આવે, તેને વરવાળો જમાડે, ત્યારપછી વરવાળા તે બૈરીને ૨૧ આદમી સાથે તેડવા જાય ત્યારે તે બૈરીનાં પીહેરીઆ તેને જમાડે, ને તે વખત જે વરની તરફનું વડીલ હોય તેને તે બૈરી પગે લાગીને રૂ. ૧ તથા સોપારી શેર ૧ા આપેછે.

સહી.

૧ શેઠ નાહાનાભાઇ ગણેશ સહી.

૧ પટેલ ભગવાન જીવણ સહી.

વગેરે બસોને એંશી સહીઓ છે.

ધાંચી–મોઢ અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૯.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરને જજમાન અસલના હકપ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે, પણ કુળગોરને ઘેર બેઠા પોતાનો હક મળેછે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર અથવા જંગમ માલ હરકોઈ ન્યાતનાને વશિયતનામું કરીને આપે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર છોકરા છતાં એકને આપવા ચાહે તો અપાય નહીં, ને એક છોકરો ચાકરી કરતો હોય અથવા માયા હોય તો તેને સવાયો માલ આપે તો અપાયછે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત હોય તે પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને દાનની રાહે અથવા કૃષ્ણાર્પણથી આપે તો અપાયછે, ને ભૂખે મરે તો ગીરવી મુકીને ખાયછે, પણ તે બાઈથી પછે નાતરે જવાય નહીં.

તારીખ ૨૫ મી નવેમ્બર સન ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના કારતગ વદ ૪ વાર ભોમે.

બીજું એ જે શેઠ નરસાઇ નાથા તથા પરગણાના શેઠ લાલજી શંકરના મુખત્યાર કુવેરજી નથુ તથા લખુ બેચર તથા શંકર ખુશાલ તથા બેહેચર પેમજી તથા મુળજી ભવાની તથા કલ્યાણ રતનજી તથા વલભ જેઠા તથા નારણ મોરાર તથા નારણ શામળ તથા ભગુ રામજી તથા ભગવાન મોહન તથા દામોદર મીઠા તથા બેહેચર રઘનાથ તથા ભગવાન લાલા એ સર્વે મળીને પંચની તરફથી પંચની તજવીજ કરે, ને હરેક બાબતમાં પંચ મળે ત્યાં શેઠ અથવા મુખત્યારને જે કોઈ ગાળ દે તે રૂ. ૧ા પંચાયતમાં આપે, ને અગર શેઠ અથવા મુખત્યાર ગેરશિરસ્તે કોઇનું નામ લે તો તેપણ રૂ. ૧ા પંચાયતમાં આપે સહી.

સહી.

૧ શેઠ નરસાઇ નાથા સહી.

૧ શેઠ લાલજી શંકર સહી.

વગેરે એકસોને બે સહીઓ છે.

ધાંચી–મોઢ ચાંપાનેરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૬.

*૧. લગનમાં કુળગોરને ગ્રહશાંતક કરે ત્યારે રૂ. ૦॥ તથા ચોરીદાપાંના રૂ. ૨) વરવાળો પોતાના ગોરને આપેછે, ને માસ્તાનને રૂ. ૧॥ વરવાળો આપે; તથા ગ્રહશાંતકનો રૂ. ૦॥ તથા ચોરી દાપાંના રૂ. ૨) કન્યાવાળો પોતાના કુળગોરને આપેછે, તથા રૂ. ૧) માસ્તાનનો પણ કન્યાવાળો આપેછે, ને જે કોઇ રંન્યાદેવ વાવે તે પોતાના કુળગોરને રૂ. ૨ા સવા બે આપેછે, ને બીજી હરેક બાબતમાં તો જજમાનને મળે તે પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે, પણ કુળગોરને પોતાને ઘેર બેઠે હક મળેછે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો

* અસલ કાગળમાં આ જવાબ ફાટી ગયો છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સ્થાવર અથવા જંગમ માલ હરકોઇ ન્યાતનાને વશિયતનામું કરીને આપે તો મુખત્યાર છે.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસે સેવા ચાકરી કરી તેને હસ્તરેહથી આપે તો ધણી મુખત્યાર છે, બીજા વારસની દખલ પહોંચતી નથી.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાના સ્થાવર માલનું એ છે જે, તે બાઈ ધણીના નામપર બેસી રહે તો વાજબી રસ્તે ધણીના માલને ખરચવામાં બાઈ મુખત્યાર છે, ને પછી તે બાઈથી નાતરે જવાય નહીં.

સંવત ૧૮૮૫ ના અષાડ સુદ ૧૩ વાર ભોમે, તા૦ ૧૩ મી જુલાઇ સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ શેઠ વીશનદાસ બેચરદાસ સહી.
૧ શેઠ નારણદાસ મીઠાશા સહી.

વગેરે એકસો ને ચૌદ સહીઓ છે.

સાળવી–શ્રીમાળી વીશા પટોળીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૭.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરનો હક કાંઈ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર અહિંયાંનો હોય તે થાયછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ વારસ છતાં વશિયતનામું કરી શકતા નથી.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ હોય ને ધણી હૈયાતીમાં વશિયતનામું એક વારસને કરી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, ને તેની પછવાડે ખરચ કરે, ને વધે તે લે, ને દાનની રાહથી પોતાનો માલ આપવા ચાહે તો વારસ છતાં આપી શકેછે, તેમાં કોઇ અટકાવ કરી શકતું નથી.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈને દાનની રાહથી યા કૃષ્ણાર્પણથી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, તેમાં કોઈથી અટકાવ થઇ શકતો નથી.

૬. કોઇ શખસને કોઇ વારસ નહીં હોય, ને તે શખસ મરી જાય ત્યારે તેને પંચવાળા બાળે, ને તેની પછવાડે ક્રિયા પણ કરેછે, ને તેની પાસે જે માલ હોય તે પંચના સર્વ મળીને તેની પછવાડે ખરચે, ને કોઇ શખસ ન્યાતમાં નાચાર હોય ને તે ભુખે મરતો હોય તો ન્યાત સર્વે મળીને તેને અન્ન વસ્ત્ર પુરૂં પાડેછે, એ અમારી ન્યાતનો ધારો અસલથી છે.

ઉપરના સવાલમાંથી જે વાતનો શિરસ્તો અસલથી ચાલ્યો આવ્યો છે, તથા હાલમાં ચાલેછે, તે સર્વેની અનુમતિથી સર્વે ન્યાતના લોકને કબુલ છે, તેવો વિચાર કરીને જવાબ લખી આપ્યો છે, તે અમારે સર્વેને કબુલ છે.

તા. ૫ મી મે સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ ના વૈશાખ વદ ૬ વાર સોમે.

સહી.

૧ પટેલ કેવલદાસ રામચંદ સહી.
૧ પટેલ તરભોવન વજેરામ સહી.

વગેરે સહીઓ એકાણું છે.

સાળવી–શ્રીમાળી વીશા પટોળીવાળાના તડ બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૮.*

તા. ૨૮ મી ઓગષ્ટ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ ના શ્રાવણ વદ ૪ ને વાર શુકરને દિવસે લખ્યોછે.

સહી.

૧ સાળવી શેઠ કસલચંદ તીકમ સહી.
દા. સાળવી કેવળ નારણ, ધણીના કહ્યાથી લખી છે.
૧ સાળવી દયારામ મંગળ સહી.

વગેરે સહીઓ પંચોતેર છે.

---

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૫૭ વાળા જોડે મળેછે, માટે દાખલ કીધો નથી.

લુહાર—અમદાવાદી તથા ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૮.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં જજમાનથી કુળગોરને પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપવામાં આવેછે, ને ગોરને જે જે બાબત ઉપર લાજમો છે તે પ્રમાણે આપે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને કોઈ જાય અથવા આવે તો કુળગોર હાજર જોઇએ, ને નહીં હોય તો બીજા ગોરને માને.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસને વારસ જણ આટલાની વિગતઃ—એક પોતાના ભાઇઓ તથા ભત્રીજા તથા ભત્રીજાના દીકરા તથા દીકરી તથા દીકરીનો દીકરો, એટલા શખસમાં કોઈ છે તો ધણીથી કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરી અપાતું નથી, ને એટલામાં કોઇજ નથી ત્યારે તો પછી ધણી મુખત્યાર છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસને વારસ જણ ૩ તથા ચાર વારસ છે તો મુખત્યાર વારસ એક તો પોતાના ભાઇઓ તથા ભત્રીજા તથા ભત્રીજાના દીકરા તથા દીકરી તથા દીકરીનો દીકરો, એટલા વારસ છે તો કોઇને વશિયતનામું તથા દાનની રાહથી પોતાનો માલ સ્થાવર અથવા જંગમ કોઈને આપી શકતો નથી, ને એટલા વારસોમાં કોઇજ નથી ત્યારે તો પછી ધણી મુખત્યાર છે, ને ધણીની ખુશી પડે તેને આપી શકેછે, ન્યાતવાળાને.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છે તો પોતાનો માલ સ્થાવર અથવા જંગમ કોઇને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી આપે તો બાઈ મુખત્યાર છે; કદાચ ગીરો કરે તોએપણ મુખત્યાર છે, બાઈ પોતાના મૈયત ખરચ જેટલું રાખીને સર્વે કામ કરી શકેછે.

શિરસ્તો અમારી ન્યાતવાળા સર્વે લોકની અનુમતિથી અસલનો શિરસ્તો ચાલ્યો આવ્યો છે તે સર્વે લોકની એકમતિ કરીને લખી આપીએ છઈએ, એટલો શિરસ્તો અમારી ન્યાતનો તેની વિગતઃ—

૧. જે શખસનેછોકરોઆવે ત્યારે દીન ૪૦ પછી રૂ. ૧) પંચમાં આપે.

૨. જે શખસ પરણે તે ધણી પંચાયતમાં રૂ. ૧) એક આપે.

૩. જે શખસ નાતરૂં કરે તે પંચાયતના લાજમા પ્રમાણે આપે.

૪. જે શખસને છોકરો આવે ને તે છોકરો વરસ ૧૨ તથા ૧૫ ની ઉમ્મરનો થાય ત્યારે પંચના લોકને રૂ. ૧) આપે.

૫. જે એક બૈરી ઉપર બીજી કરે તે પંચમાં રૂ.૬).

૬. જે શખસ વહેવા તોડે તે ધણી પંચના લોકને રૂ. ૩) આપે.

૭. જે શખસ બૈરી છાંડે તે ધણી રૂ. ૬) પંચના લોકને આપે.

૮. કોઇ શખસ પંચાયત મેળવે, ને જેની તકસીર હોય તે ધણી પંચના લોકને રૂ. ૨) આપે, તકસીરવાળા ઠરે તે.

૯. કોઈ શખસ પંચાયત મેળવે, ને પંચાયતમાં જે શખસો નહીં આપે તે ધણી પાસેથી ।)= આના બે પંચમાં આપે.

૧૦. મૈયત થાય ત્યારે ચુલાદીઠ એક શખસ મૈયત પહોંચાડવાને આવે, ને અગર કોઇ શખસ નહીં આવે તેની પાસેથી રૂ. ૧। સવા પંચના લોક લઇ શકેછે.

૧૧. વરવાળાને રૂ. ૫૧) એકાવન પહેરામણીના આપવા પડેછે, કન્યાવાળો ધણી આપે, કોઇ શખસ એ શિવાય વધતી પહેરામણી આપે તો ન્યાતવાળા તેને પુછે.

૧૨. સામા તડવાળાને ન્યાતવાળા કોઇ શખસ જમવા તેડે તો તેને ઘરમાં બેસાડીને જમાડે, ને ઘરધણી જમવા તેડનાર શખસ નોતરૂં દેવા જાય, ન્યાતગોર જાય નહીં.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં રૂપશંકર ન્યાતગોર અસલથી છે, બીજા ન્યાતગોર અત્યારપછી કોઇનું પહોંચતું નથી.

સંવત ૧૮૮૪ ના પોસ સુદ ૧ ને વાર ગરેઉને દીને.

સહી.

૧ પટેલ ગોવન ભવાની સહી.

૧ લુવાર મનોર રૂપજી.

વગેરે સહીઓ સાઠ છે.

લુહાર—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૨.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં જે મળે તે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકી જાય વા કોઇ આવે તેને કુળગોરનો કાંઇ ધારો નથી.

૩. કોઇ શખસ વારસ છતાં વશિયતનામું કરી શકતો નથી.

૪. કોઈ શખસને ચાર પાંચ વારસ હોય ને તેમાં એક વારસને ધણી હૈયાતીમાં વશિયતનામું પાંચના હજુર કરી આપેછે, ને તેની પછવાડે ખરચ કરે, ને વધે તે માલ લઈને તેનું નામ લેણું રાખેછે, ને બીજા વારસને પડતા મુકેછે, ને દાનની રાહથી તો સઘળો માલ કોઈને આપી શકતા નથી.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે પોતાના વારસ છતાં સ્થાવર માલ કોઇને આપી શકતી નથી, ને દાનની રાહથી ને કારણવના ગીરવી મુકાતો નથી, ને કારણ તો એ છે જે, તેના ધણીની પછવાડે ખરચ કરે વાજબી કારણથી, અગર બાઇ કાંઈ નાચાર થઇ ત્યારે તો ન્યાતના પાંચ મુકરદમને બોલાવીને સંભળાવે ને પછે તે માલ ગીરવી મુકે, અથવા વેચે, અગર તેનો વારસ અન્નવસ્ત્ર આપે તો માલને કાંઇ થઇ શકતું નથી.

૬. પંચાયતમાં જે કોઇ દરદી હોય ને પંચાયત મેળવે તે પટેલને સંભળાવે, ને પટેલ બ્રાહ્મણ ફેરવે, ને ન્યાત મળેછે, ને કોઈ નહીં આવે તે શખસ રૂ. ૦। ન્યાતમાં દંડનો આપે.

૭. અમારી ન્યાતમાં જે કોઇ મ્હોટું મરે ત્યારે ઘરદીઠ જણ ૧ સ્મશાન આવે, નહીં આવે તો રૂ. ૦। દંડ આપે પંચાયતમાં. બીજું સંવત ૧૮૮૧ ના સાલમાં અમો સર્વે પંચોએ બેસીને છાપાના કાગળ ઉપર બંદોબસ્ત કર્યો છે તે અમારે કબુલ છે, ને તે કાગળ બ્રાહ્મણ નીલાનંદ ભવાનીશંકરને ત્યાં છે.

તા૦ ૨૯ મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૮.

સહી.

૧ પટેલ મોરાર રામજી સહી દા. લખમીદાસ.

૧ ભાણા નથુ સહી દા. વલભ.

વગેરે સહીઓ પંચાવન છે.

બીજું અમારી રાંદેરની પંચાયતમાંની આશામીમાંથી કોઇ શખસ પંચાયત ઉપરાંત થઇને ચાલે તેની પાસેથી અમો ઉપર લખ્યાપ્રમાણે ગુનેહગારી લઈએ છઈએ, તેમાં સુરતવાળાનો કાંઇ અટકાવ નહીં. બીજું પરગણાની આશામીનો દંડ આવે તેમાં સુરતવાળાનો ને અમો રાંદેરવાળાનો હીસ્સો બરોબર છે, એ સુદ્ધાં તમામ જવાબ અમારે કબુલ છે.

તા૦ ૧૮ મી મે સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ પટેલ ધનજી જગરા સહી.

૧ કાનજી મંગળ સહી.

વગેરે સહીઓ દશ છે.

લુહાર—ભાવનગરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૬.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરને ઉપરના જવાબ લખ્યા પ્રમાણે મળેછે, તે નથી તો[1] લેવાનો હક ન્યાતગોરનો છે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય વા કોઇ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જે હોય તે છે, એવો જજમાન ઉપર કુળગોરનો હક છે, તે શાથી જે કદીમથી છે તેથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇને આપી શકતા નથી, ને વશિયતનામુંએ કરી આપી શકતા નથી.

૪. કોઇ શખસ પોતાના ૩ તથા ૪ વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરી આપી શકતા નથી, ને દાનનો અમારે અધિકાર નથી.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવરમાલ બ્રાહ્મણને દાનના રાહથી તથા કૃષ્ણાર્પણથી આપી શકેછે, ને

૧ અસલ કાગળમાં "તે" છે.

ખરચ આવ્યો હોય તથા ખાવાને હેરાન હોય તો ગીરો મુકી શકેછે, તથા વેચી શકેછે, ન્યાતના શેઠ તથા પંચને જાહેર કરીને, એ બે વાત વેચવાની તથા ગીરો મુકવાની કરી શકેછે.

બીજું એ જે, અમારામાં તડ નથી, ને અમારામાં ન્યાત તુટી શકતી નથી, એજ શિરસ્તો છે, તથા કુળગોરનો હક છે તે કુળગોરને મળે, ને ન્યાતગોરને ઉપરના લખ્યા સવાલપ્રમાણે મળે.

સહી.

૧ લુહાર મોરાર પરસોતમ સહી.
૧ લુહાર લાલા દયાળ સહી.

વગેરે સહીઓ અઠાવીસ છે.

લુહાર-ગુજ્જર ગુલાબબંસી બુંદલખંડીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૫.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરને પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે આપીને પગે લાગેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે ત્યારે જે ગામ જાય તે ગામનો કુળગોર તેજ થાયછે, ને તેનાઉપર અસલના કુળગોરનો હક પહોંચતો નથી.

૩. કોઇ શખસે પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ આજસુધી તો કોઇને લખી આપ્યો નથી, ને અપાય પણ નહીં.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર છોકરા હોય ત્યારે તો કોઈને અપાય નહીં, ને એ શિવાય બીજા વારસોમાંથી જે વારસને વધતું આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. કોઈ રાંડેલી બૈરી સંતાનરહિત હોયતેથી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવરમાલ કોઇને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણ વગેરે પંચને પુછ્યા શિવાય ન થાય, ને પંચ રજા આપે તો થાય.

તારીખ ૬ ઠી મારચ સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના ફાગણ શુદ ૧ ને વાર શુકરે.

સહી.

૧ જમાદાર સુજગનસંગ ઉદેસંગ સહી.

૧ ઠાકોર રામસંગ ચીમનસંગ સહી.

વગેરે આઠ સહીઓ છે.

હજામ-કાનમીઆ સુરતવાસીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૮.

૧. અમારે કુળગોર તો છે નહીં, ને ન્યાતગોર છે, એથી કામ ચલાવીએ છઈએ; લગનમાં ચોરીનું દાપું છે રૂ. ૩॥, ને ક્રિયાનું દાપું રૂ. ૩॥ આપીએ છઇએ, કોઇ શખસ તે વેળા આપે તો જજમાનની ખુશી, ને ન આપે તો ગોર કામ અટકાવી શકતો નથી, પણ કર્યું તે આપવું મંજુર છે, ઉપર લખેલી બાબતોની વિગત— લગનમાં કન્યાનો ધણી રૂ. ૧॥ દારમદારથી આપે ને વરનો ધણી રૂ. ૧॥ દારમદારથી આપે, તરત ન આપે તો અટકાવી શકતો નથી, ગોર કામ ચલાવેછે. ક્રિયામાં રૂ. ૩॥ તે મધ્યે રૂ. ૦॥ આપીએ છઇએ, ને ગોર કામ ચલાવેછે, પછે ખરચ ગયો ત્યાર પછે ધીરે ધીરે આપીએ તો લેછે, લોક દાપું રાખી શકતાએ નથી, ને ગોર અટકાવીએ શકતો નથી.

૨. અમારે ગોર છે તેજ થાયછે, બીજો થતો નથી.

૩. અમારી પંચાયત રાજી હોય તો આપી શકે, ને પંચાયત રાજી ન હોય તો આપી શકતો નથી.

૪. ભાગીઆ ત્રણ ચાર જે હોય તે જજમાનનું કામ કરે, અગર ગોરના વંશમાં દીકરી તથા દીકરીનો દીકરો હોય તે થાય ને તેને અપાયછે, બીજાને નહીં.

૫ પંચલોક રાજીથી વિધવા સ્ત્રી વેચી શકે, તથા ઘરેણે મુકી શકે, ને કૃષ્ણાર્પણ કરી શકે, ને પંચાયત રાજી ન હોય તો કાંઇ એથી થાય નહીં.

અમારી ન્યાતમાં સુકરાણું લેવાનો ચાલ, તકસીરવાળા પાસેથી, તેના જવાબની વિગત લખીછે.

૧ એક ઉપર બીજી બૈરી કરે તે રૂ. ૩૧) પંચમાં આપેછે, અગર પંચને ઘેર બેઠાં ન આપે તો સરકાર ફરીઆદી કરીને લઈએ, તે સરકારના ખરચસુદ્ધાં આપે.

૨ દારૂ તથા તાડી પીએ તે પંચાયતનો તકસીરવાન છે, પંચના લોક શાબીત કરે તો

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પંચના રૂ. ૯ શિરસ્તો છે, તે લઇએ સહી; અગર ઘેર ન આપે તો સરકાર ફરીઆદી કરીને ખરચ સુદ્ધાં લઇએ સહી.

અમારી જે કાંઈ ભુલ ચુક હોય તે શાસ્ત્રપ્રમાણે સંભાળીને કરજો, શામાટે જે અમલોક કાંઈ શાસ્ત્રમાં સમજતા નથી.

અમોએ પ્રથમ અદાલતમાં મી. ઍંડરસન સાહેબને શિરસ્તો લખી આપ્યોછે, તે ને આ શિરસ્તો એકજ છે.

સહી.

૧ પટેલ ભીખા જગજીવન સહી.
૧ ભગત જીવણ સહી.

વગેરે ઉડતાળીશ સહીઓ છે.

હજામ—કડીવાળા તથા પટણી ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૯.

૧. ગોર દાપાનું કાંઇ મુકરર નથી, ને જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે રાજી કરેછે.

૨. બહારથી કોઈ ન્યાતવાળો આવીને રહેછે તેનો પણ ગોર એજ છે, ને બીજો કોઈ થઇ શકતો નથી.

૩. વારસ છતાં અત્રાપીને આપી શકતો નથી.

૪. દાનની રાહથી આપી શકેછે.

૫. વિધવા સ્ત્રી વેચી શકેછે, ને ઘરેણે પણ મુકી શકેછે; ને દાનની રાહથી પણ આપી શકેછે.

સહી.

૧ પટેલ વનમાળી કુબેર સહી.
૧ પરસોતમ વાલજી સહી.

વગેરે બાવીસ સહીઓ છે.

વાલંદ—લીમચીઆ અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૦.

૧. લગન તથા ક્રિયા બાબતમાં કુળગોરને જે મળેછે તે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા પરગામથી જે આવે તે સર્વે જે ગામનો ગોર હોય તેને કુળગોર જાણેછે.

૩. કોઈ પોતાના વારસ છતાં વશિયતનામું કરી આપતા નથી.

૪. કોઇ શખસને ૪ વારસ છે, ને તેમાંથી એક વારસને વારસીનામું લખી આપે તો તે કબુલ છે, ધણી મુખત્યાર છે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં સ્થાવરમાલમાં ઘર તથા જંગમ માલ દાનના રાહથી તથા કૃષ્ણાર્પણના રાહથી આપે તે પોતાના ઉત્તરસાધનનો ખરચ કહાડતાં આપે તો આપી શકાયછે; એજ અમારી રીત છે; બીજી રીત નથી. વાળંદના પટેલ તથા પંચ સમસ્તના મોહો એકરારપ્રમાણે લખ્યું છે.

સહી.

૧ પટેલ વાલંદના વનમાળી ગણેશ સહી.
૧ વાલંદ ગીરધર મંગળ સહી.

વગેરે પાંતરીસ સહીઓ છે.

હજામ—મેહેસુરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૩.

૧. જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. એનો જવાબ ઉપરના નંબર ૧૧ ની કલમ ૧૪ મી પ્રમાણે, અમારામાં કુળગોર નથી, ન્યાતગોરનો હક છે.

૩. અમારામાં કોઇ શખસને દીકરા તથા ભત્રીજા નહીં હોય તો બીજા વારસ છતાં અત્રાપીને આપીને વશિયતનામું કરી આપી શકેછે, શામાટે જે ધણી પોતાના માલનો મુખત્યાર છે, ચાહે તેને આપે.

૪. અમારામાં કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છે, ને તેમાંથી એક વારસઉપર ઘણી પ્રીતિ હોય ને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી

પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં બીજા કોઇને આપવા ચાહે તો આપી શકતી નથી.

તારીખ ૧૫મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, વૈશાખ સુદ ૧, ભોમે, સંવત ૧૮૮૪.

સહી.

૧ દેવજી જેરામ સહી.

૧ લખુ ભીખારી સહી.

વગેરે સહીઓ પચાસ છે.

વાલંદ–લીમચિયા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૨.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરનો હક કાંઈ મુકરર નથી, પોતે પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય વા કોઇ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જે આવે તેને જજમાનની મરજીમાં આવે તે (કુળગોરને) આપેછે, ને જે ગામમાં રહેતો હોય તે ન્યાતગોર કુળગોરનો જે હક છે તે તે (તે) ગામનો ગોર લે, ને સુરતમાં આવે તો સુરતનો ગોર લે, ન્યાતગોર લેછે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરી આપી શકતા નથી, ને તેમાં સ્થાવર તથા જંગમમાં ભેદ છે, અગર આપી શકેછે તેનો પ્રકાર એ છે જે, વારસ જવન થઇ ગયો હોય, અથવા પરદેશ ઘણા દીવસ થયાં ગયો હોય તો વશિયતનામું કરી શકેછે.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરી આપે છે, ને દાનના રાહથી અધિકાર નથી, બીજા વારસ યવન થઇ ગયા હોય તથા ઘણા દહાડા થયા પરદેશ ગયા હોય ને તે અપુત્ર હોય તો તેને પડતા મુકીને વશિયતનામું કરી શકેછે.

૫. કોઇ વિધવાસ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાના સ્થાવર માલમાંથી પોતાની દીન ગુજરાનીનું તથા પોતાના ઉત્તરસાધનનો હક જુદો રાખીને બાકીનો સ્થાવર માલ તથા જંગમ માલ દાનના રાહથી તથા કૃષ્ણાર્પણના રાહથી આપી શકેછે, ને વેચી શકેછે, ને કારણવના વેચી શકતા નથી, ને કારણવના ગીરો મુકી શકતા નથી, ને કારણ એ જે, જો દેવું હોય અથવા રોટલા ખાવાને હેરાન હોય તો વેચી શકેછે, ને ગીરો મુકી શકેછે, શેઠ તથા પંચની રજા લઇને એ સર્વે કરી શકેછે.

બીજી હકીગત એ છે જે, આ ઉપરની લખેલી બાબતમાં કાંઇ ભુલ હશે અથવા બીજો શિરસ્તો જે હશે તે અમે સર્વે લોકની અનુમતિથી લખી આપીશું તે કબુલ કરવો, સરકારને જાહેર કરવાને વાસ્તે લખ્યું છે.

સંવત ૧૮૮૪ ના સાલમાં લખ્યું છે.

સહી.

૧ શેઠ હરજીવન પરભુદાસ સહી.

૧ ભીખા પરસોતમ સહી.

વગેરે સહીઓ પંચાવન છે.

હજામ–ખાનદેશી મરેઠાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૧.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં ન્યાતગોરનો હક કાંઇ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે, ને કુળગોર અમારામાં નથી.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા કોઈ આવે ત્યારે તેનો ગોર જે ગામમાં જાય તે ગામનો હોય તે થાયછે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને આપી શકતો નથી.

૪. કોઇ શખસ ત્રણ ચાર વારસ છતાં પોતાની હૈયાતીમાં એક વારસને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, શામાટે જે જીવતાં માલધણી મુખત્યાર છે ને તે મુઆપછી જે માલ હોય તે સર્વે ભાગીઆ બરાબર વેહેંચી લેછે.

૫. રાંડેલી બૈરી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને આપી શકતી નથી, ને બૈરીનું ભરણ પોષણ પીત્રાઈ લોક ન કરે ને તે બૈરી વે-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ચવા ચાહે તથા ગીરવી મુકવા ચાહે તો એ ન્યાતના લોકને સંભળાવીને મુકે, તેમાં કોઈનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

એ ઉપરના સવાલમાંથી જે વાતનો શિરસ્તો અમારી ન્યાતમાં ચાલે છે તે લખ્યો છે, સર્વેની સલાહથી.

તા૦ ૧૪ મી જુન સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી

સહી.

૧ લાલા ભીખા સહી.

૧ પાવજી પીટીમાજી સહી.

વગેરે સહીઓ ત્રીસ છે.

હજામ-લીમચિયા ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૪.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોર તો નથી, ને લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં ગામના ધામોટને અમારી શક્તિપ્રમાણે આપીએ છઇએ.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય વા કોઇ શખસ આવે ત્યારે જ્યાં રહે તેજ ગામનો ધામોટ અમારો ગોર થાય, ને એવા જજમાન ઉપર પહેલા ગામના ધામોટનું કાંઈ પહોંચતું નથી.

૩. કોઇ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈને અપાતો નથી, તેથી વશિયતનામું પણ કરી અપાતું નથી, ને એ બાબતમાં સ્થાવર તથા જંગમનો ભેદ નથી.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને વા દાનના રાહથી પોતાનો સઘળો માલ આપી શકેછે, ને બીજા વારસને પડતા મુકેછે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, તે સ્ત્રીથી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનના રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી કોઇને આપી શકાય નહીં; ને વેચવાનું તથા ગીરવી મુકવાનું તો કારણ એ જે, પોતાના ધણીનો દહાડો અટકતો હોય અથવા જાત્રા જવાની હોય તો ગીરવી મેલે, અગર વેચે તો ચાલેછે.

સહી.

૧ કુડસદના હજામ કલ્યાણ નાગજી સહી.

૧ દેલંડના વાલંદ દયાલ પરસોતમ સહી.

વગેરે સહીઓ ઓગણીસ છે.

હજામ-ઓરપાડીઆ મેહેસુરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૫.

૧. પરચુરણ સવાલનો જવાબ રકમ ૧ મા અમારી ન્યાતમાં છોકરીના લગન થાય તેવારે રૂ. ૨), તથા છોકરાના લગન થાય ત્યારે રૂ. ૧) ગોરને આપે, ને ક્રિયામાં પણ ગોરને રૂ. ૨) આપે, ને અવરણી તથા મોસાળામાં સીધું ૧ તથા દક્ષણાના પૈસા ૨) ગોરને એપ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને બીજે ગામ જાય અથવા આવે તેવારે જે ગામમાં રહીએ તેજ ગામના ગોરને માનવો, કુળગોરને માનવાનો શિરસ્તો નથી.

૩. કોઈ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને આપીને વશિયતનામું કરી આપી શકાતું નથી, તેમાં સ્થાવરમાલ તો આપી શકાય નહીં; ને જંગમ (માલ) માલમાં તો ભેદ ખરો.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક જણને પોતાનો સઘળો માલ બીજા વારસોને પડતા મુકી આપી શકેછે, ને દાનની રાહથી તો આપી શકતા નથી.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી અથવા કૃષ્ણાર્પણ કરી કોઇને આપી શકતી નથી, અથવા વેચી શકતી નથી, ને કાંઈ કારણ હોય તો ગીરવી મુકેછે, પોતાના ધણીની ક્રિયા અથવા પોતાના ભરણપોષણ સારૂ.

સહી.

૧ મોજે સરસનો હજામ મકનો દુલભ સહી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧ મોજે સરસનો હજામ ભીખા મોરાર સહી.

વગેરે સહીઓ અઠાવીસ છે.

દરજી—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૧.

૧. લગન તથા ક્રિયા બાબતમાં બ્રાહ્મણનો હક ઉપર લખ્યો છે તે પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાના ગામમધ્યે પોતાનો જજમાન છે, તેના કુળના છે, બાકી ગામના પરોણા હોય ને તેના કુળગોર ન હોય ને તેને કાંઈ કામ કુળગોરનું પડે ત્યારે હરેક ગોરપાસે કરાવે તેને કુળગોર કહેવાતો નથી.

૩. કોઇ શખસને વારસ છે, ને અત્રાપીને પોતાનો માલમતા આપી શકાય નહીં, ને કદાપિ કોઈને ત્રણ તથા ચાર વારસ છે, ને ન આપે ને એકને આપે, તે કારણવના કાંઇ આપી શકાય નહીં, સર્વે ભાગ બરાબર છે.

૪. એ સવાલનો જવાબ ઉપર લખ્યોછે, બીજો ચાલ નથી.

૫. કોઈ મરદ તથા સ્ત્રી જેને ધર્મ કરવો ઘટારત છે તો તેને માલમતા આપે, તે માલમાં કોઈ વારસ પુત્ર વગેરે હોય તેનું ચાલે નહીં, જેને ધર્મમાર્ગ ઘટે તેને આપી શકેછે.

ઉપર સવાલનો જવાબ સર્વે મળીને લખ્યોછે, એ શિવાય બીજા ચાલ છે નહીં, જે વાત *નીતિ ધર્મ શાસ્ત્રપ્રમાણે તે વચન પાળ્યામાં આવશે, આજ પછી બીજો શિરસ્તો નવો નીકળશે તે સરકારમાં જાહેર કરીશું, ને તે બીના નોધાવીશું, એ જવાબ ન્યાતશિરસ્તા મુજબ લખ્યોછે.

સંવત ૧૮૮૩ ના વરખે આશાડ વદ ૧૪ વાર રવેઉ; તા. ૨૨ મી જુલાઈ સને ૧૮૨૭ ને દીને પુરા જવાબ લખી આપ્યાછે.

સહી.

૧ પટેલ મેરાઇ પાંચુ લખમીદાસ ઉપર લખ્યાપ્રમાણે સહી.

૧ મેરાઇ રતનજી દુલભ ઉપર લખ્યાપ્રમાણે સહી.

વગેરે બસો ને આઠ સહીઓ છે.

* અસલ કાગળમાં 'નોતી' લખેલું છે.

દરજી—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ" અંક ૧૧૦.

૧. એ બાબતનો જવાબ નંબર *૧૧ માની કલમ ૧૦ માં લખ્યોછે, ને તે શિવાય બીજું જે કાંઇ મળે તે પોતાની ખુશીથી આપે.

૨. અમારા કુળગોરની રજા હોય તે બ્રાહ્મણને હાથે કરીએ, ને કુળગોરનો હક જે કામ કાજ કરે તેને આપીએ, તે કુળગોરને પાછો જવાબ દે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના પેટની ઓલાદ છતાં કોઈને વશિયતનામું કરીને આપી શકતો નથી, ને તે ન હોય ત્યારે વશિયતનામાથી જંગમ આપી શકેછે, ને સ્થાવરની વાતમાં ઘણી મુખત્યાર છે.

૪. એ વાતનો જવાબ ઉપરની કલમમાં લખ્યો છે.

૫. મરનાર ધણીના બુજરગોથી સ્થાવર મીલ્કત પહોંચી છે તો વારસની રજા શિવાય આપી શકતા નથી, ને પોતાના ધણીની કમાઇનું હોય તો બાઈ મુખત્યાર છે, પણ અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં થાય છે, તેથી ગીરવી મુકીને નાતરે જવાય નહીં, ને તેનો ખોરાક પોષાક આપવો પહોંચે નહીં.

સંવત ૧૮૮૪ ના આશો વદ ૧૨ વાર ભોમે, તા. ૪ થી નવેમ્બર સને ૧૮૨૮.

સહી.

૧ ચોધરી ગોવન પરમાનંદ સહી.

૧ તુળજારામ ખુશાલ સહી.

વગેરે સહીઓ ત્યાશી છે.

દરજી—ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૨.

૧. અમારી ન્યાતમાં છોકરીના લગન થાય ત્યારે ગોરને ચોરીના રૂ. ૩ા આપવાનો ધારો છે, ને છોકરાના લગન થાય ત્યારે રૂ. ૧) આપે, ને ક્રિયા સરાવે તેમાં રૂ. ૦ાા, તથા શેરજા ગોરને આપે તેમાં મરદની હોય તો મરદનાં લુગડાં ને બૈરીનું કૃત્ય હોય તો બૈરીનાં લુગડાં બની શકે તે પ્રમાણે આપેછે.

* અસલ કાગળમાં '૧૦' લખ્યાછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. પોતાનું ગામ મુકીને બીજે ગામ જાય અથવા આવે તો જે ગામમાં રહેતો હોય તેજ ગામનો ગોર થાય, મ્હોટે કામે કુળગોર આવી પહોંચે તો તેને પણ બની શકે તે પ્રમાણે આપી વિદાય કરેછે.

૩. કોઈથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ અત્રાપીને આપી વશિયતનામું કરી આપી શકાતું નથી, તેમાં સ્થાવર માલ તો આપી શકાય નહીં, ને જંગમનો તો ભેદ ખરો.

૪. કોઈને ત્રણ ચાર વારસ છે, તેમાંથી એક જણુને પોતાનો સઘળો માલ બીજાને પડતા મુકી આપી શકેછે, ને દાનની રાહથી આપી શકતા નથી.

૫. વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને દાનની રાહથી કૃષ્ણાર્પણ કરી કોઇને આપી શકતી નથી, તથા વેચી શકતી નથી, ને કોઈ કારણમાં પોતાના ધણીની ક્રિયા અથવા પોતાના ભરણપોષણ સારૂ ગીરવી મુકી શકેછે.

ઉપર લખેલા સવાલોના જવાબ લખ્યાછે, તે શિવાય નવો જુનો વધારવા ઘટાડવાની કાંઈ જરૂર નથી.

સહી.

૧ દરજી હુરીભાઈ ગંગારામ સહી. કસબે ઓરપાડના.

૧ દરજી શંકરજી દુલભ સહી. કસબે ઓરપાડના.

વગેરે ત્રેસઠ સહીઓ છે.

દરજી—ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૫.

૧. લગનનાં રૂ. ૨) તથા ક્રિયાનો રૂપીઓ એક ઉપર લખેલો છે.

૨. કુળગોરનું સગું વહાલું નામ ચલાવે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરી આપી શકેછે, સ્થાવર મીલ્કત અત્રાપીને આપી શકતો નથી.

૪. બીજા વારસોને પડતા મુકીને કેમ અપાય ?

૫. પીત્રાઇની રજાવના કોઇ સ્ત્રીથી સ્થાવર માલ કોઈ તરેહથી અપાય નહીં, ને જ્યાંસુધી તે સ્ત્રીનું ભરણપોષણ પીત્રાઇ કરે ત્યાંસુધી તો સ્થાવર મીલ્કત ઘરેણે મુકી અથવા વેચી શકાતી નથી, ને ધણીની મૈયત ખરચનું કારણ આવી પડયું ત્યારે તો સ્થાવર મીલ્કત વેચી શકેછે, એજ અરજ.

સને ૧૮૮૪ ના આસો વદ ૯) ને વાર શનેઉ.

સહી.

૧ શેઠ જગજીવન આતમારામ સહી દા. મેતા મુગટરામ કેશવરામ, ધણીના કહ્યાથી, એકડો ધણીના હાથનો.

૧ શેઠ પ્રેમચંદ નથુભાઇ સહી દા. મુગટરામ.

વગેરે સહીઓ સતર છે.

માળી—મોગરેલીઆ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૨.

૧. હક તો ઉપરના લખ્યા પ્રમાણે યથાશક્તિ આપેછે.

૨. જે ગામમાં જાય ત્યાંના ન્યાતગોરને ગોર કરે, ને પોતાના વતનના હક પ્રમાણે આપે.

૩. પોતાની મેળવેલી મીલ્કત હોય તેમાંથી નજીકના સગાં વારસ બેઠે સ્થાવર શિવાય જુજવી જંગમ માલમાંથી ધર્મને રસ્તે અદાવત વના અત્રાપીને આપી શકેછે, ને વશિયતનામુંપણ કરી શકેછે.

૪. ને વારસામાં તો બરાબર છે, સઘળા છે. ને ધર્મને રસ્તે કોઇ માયાવાળાને કંઇ વધતું આપે તો આપી શકેછે ને વશિયતનામું પણ કરી શકેછે, ને જેટલા મરનારના વારસોએ માલ લીધો હોય તેટલા ધણી મરે ત્યારે સઘળા વારસ મળીને ક્રિયા ખરચ વગેરે સમાન ભાગે કરે, ને પૈસા પણ બરાબર ખરચ કરે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત હોય તે પોતાના વારસ છતે પોતાની ક્રિયાખરચનું તથા પોતાના ઘરડાઓના[1] શ્રાધ સમચરીનું દ્રવ્ય રાખતાં વધે તે સ્થા-

---

૧. અસલ કાગળમાં "ધડાઓના" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વર માલને ધર્મે તથા દાન તથા ગીરવી તથા વેચાણ કરી શકેછે, અથવા પોતાની પાસે બીજો માલ ન હોય ને અપંગ હોય ને ભુખે મરતી હોય તો ગીરો મુકે, ને જો નાતરે ન જાયતો એ શિવાય અમારી ન્યાતમાં એક શિરસ્તો છે કે, વર કન્યા બેઉ ચોરીમાં પરણે ત્યારે વર પાસેથી રૂ. ૧ તથા કન્યાવાળાપાસેથી રૂ.૦ાા અડધો ચોરીનું મામુલ ન્યાતનું છે.

સરકારના હુકમ પ્રમાણે જવાબ લખ્યા છે, પણ દેશ તથા કાળ તથા શક્તિ તથા અમ લોકોની કાયનાત પ્રમાણે જમાનો બદલાયાથી અદલ બદલ કરવો ઘટશે તે પંચ મળીને બદલીશું, ને સરકારને જાહેર કરીશું, શા વાસ્તે જે અમ લોકને મહેનત કરીને પેટ જેટલું પેદા કરતાં ને ખાતાં મુસ્કેલ પડેછે, અમારામાં આજદીન સુધી કોઇ તાલેવર તથા જાગીરદાર વગેરે કોઇ થયો નથી, એજ અરજ.

એ કાગળની નકલ ૧ અમારી ન્યાતના પટેલ વજેરામ દયારામને ન્યાતે મળીને આપી છે.

લખતંગ અમો સર્વે ન્યાતના લોક સાહેબને અરજ કરીએ છઇએ જે, પહેલા અમોએ અદાલતમાં શિરસ્તો મી૰ અંડરસન સાહેબને લખી આપ્યો હતો ને હાલમાં મી૰ બારોડેલ સાહેબે સવાલ આપ્યાછે, તે સવાલની જીકર તથા પહેલાના સવાલની જીકર પણ એકજ છે, ને હાલના સવાલનો જવાબ અમોએ ખુબ[1] સમજીને સાહેબને લખી આપ્યો છે તે અમારે કબુલ છે, વાસ્તે આ જવાબને કાયમ રાખો.

સમસ્ત પંચાયતની સહી કરી છે.

સહી.

૧ પટેલ વજેરામ દયારામ સહી.
૧ માનસંગ અમરસંગ સહી.

વગેરે સહીઓ છવીસ છે.

માળી-સોરઠિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૫.

૧. અમારામાં કુળગોરનો હક કાંઈ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. પરગામથી કોઇ શખસ આવે તેનો કુળગોર સર્વે ન્યાતનો હોય તે થાય છે.

૩. વારસ છતાં પોતાના ઘરડાની મીલ્કત સ્થાવર હોય તે દીકરા છતાં તથા પોતાના ભાઇ છતાં કોઈને આપી શકતો નથી, ને જંગમ માલ પોતાની ખુશીથી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૪. કોઈ શખસને ઘણા વારસ છતાં એકને વારસનામું લખી આપે અથવા દાનની રાહે આપે તો આપી શકેછે.

૫. વિધવા સ્ત્રી પંચની રજા લઈને કરવા ચાહે તો કરે, વા ભુખે મરે તો પંચને જાહેર કરીને ઘરેણે મુકે તો અટકાવ નહીં.

તારીખ ૧૮ મી ફેબ્રવારી સને ૧૮૨૮, દા. મેતા કાશીદાસના છે, જત એ સર્વે લોકોના કહ્યાપ્રમાણે લખ્યું છે.

સહી.

૧ પટેલ નરસઇ જદુ સહી.
૧ પટેલ ખુશાલ વીરજી સહી.

વગેરે ચોસઠ સહીઓ છે.

માળી-ગુલફરોસનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૨.

૧. ઉપર લખેલો હક ગોરનો ખરો છે.

૨. અમારે કુળગોર છે નહીં, જેને માને તે ન્યાતગોર.

૩. એ વાતમાં વશિયતનો કરનાર મુખત્યાર છે.

૪. એ વાતમાં કરનાર મુખત્યાર છે.

૫. એ વાતમાં વિધવા બૈરી મુખત્યાર છે, જ્યાંસુધી ધણીના હકઉપર રહે ત્યાંસુધી, અગર નાતરે જાય તો ધણીના વારસને આપે.

સંવત ૧૮૮૪ ના સાલમાં ન્યાતે સરકારના હુકમથી લખ્યું છે; પણ સર્વ ન્યાતની અનુમતિથી કેટલાએક ચાલ મુકરર નથી તે બદલીશું ને સરકારને જાહેર કરીશું.

૧. વહેવામાં બૈરાં જતાં હતાં તે બંધ કર્યાંછે, ને આજથી મરદ જાય.

[1] અસલ કાગળમાં "ખુપ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. અગર ધરધણીઆણી એકલી જાય, તેડા કરવા જાય ને ત્યાં પીએ નહીં, પીએ તો રૂ. ૨) ન્યાતમાં દંડ આપે ત્યારે નોતરૂં દઇએ.

૩. અગર કોઈ ન્યાતનો મેળો હોય, તથા ન્યાત જમતી હોય જમણવાર ન્યાતની હોય ત્યાં મરદ તથા બૈરી પીને આવે તે પાસેથી રૂ. ૧) દંડ આપે, તે દહાડે આપે ત્યારે ન્યાતમાં આવે, ને જેને ઘેર જમણવાર હોય તે ન્યાતની પંગતી બે ઊઠયા પછી પીએ, ત્યાર પહેલા પીએ તો રૂ. ૧) દંડ આપે.

સહી.

૧ ભીખા કીકા સહી.
૧ જગુ રૂઘનાથ સહી.

વગેરે સહીઓ સતાણું છે.

કંદોઈ—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૧.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર છે તેજ કુળગોર છે, તેને લગનમાં રૂ. ૩ાા વરનો બાપ કન્યાના બાપના કુળગોરને આપે; તથા નાતરૂં કરે ત્યારે દાપાંના રૂ. ૨ાા નાતરૂં કરનારો બૈરીના બાપના કુળગોરને આપેછે, ને બીજી હરેક બાબતમાં તો જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે, ને બેઉ કુળગોરોએ પોતાના જજમાનનાં ઘર અડધોઅડધ વેહેંચી લીધેલાં છે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર કોઈ ન થાય ને ન્યાતગોર જે ગામમાં જઈને રહે તે ગામનો ગોર થાય, ને એમ કરતાં કુળગોર જાય તો પોતાનો હક લે, ને ન જાય તો તેની ખુશી, હક મળતો નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો જંગમ માલ કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, પણ સ્થાવર માલ તો જે વારસનો હક છે તેનેજ પહોંચેછે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને ધણી પોતે હૈયાતીમાં પોતાનો માલ હરતરેહથી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તે બૈરી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવરમાલ કોઇને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણની રાહથી આપી શકેછે, અથવા કારણથી જાતરા જવાના સબબથી ગીરવી મુકી શકેછે, તેમાં કોઇનો અટકાવ થતો નથી, પણ પીત્રાઇ બેઠે વેચાય નહીં.

૬. હરેક તરેહથી પંચાયતને માથે ખરચ આવે તેમાં સુરતવાળા બે હિસ્સા આપેછે, ને રાંદેરવાળા એક હિસ્સો આપેછે.

સંવત ૧૮૮૫ ના જેઠ વદ ૧૩ વાર સોમે, તા.૨૯ મી જુન સને ૧૮૨ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ પટેલ ભગવાન ગણેશ સહી.
૧ પટેલ રાજા ગોરધન સહી.

વગેરે સહીઓ આડત્રીસ છે.

સુખડિયા—શ્રીમાળીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૪.

૧. લગન તથા ક્રિયામાં ગોરની બાબત તો જેને મળે તે પ્રમાણે આપેછે.

૨. અમારી ન્યાતીમાં જે કોઇ બહારનો આવેછે તેનો ગોર તો ન્યાતગોર ભા. હરગોવન થઇ શકેછે, ને તેજ થાયછે.

૩. અમારી ન્યાતીમાં વારસ છતાં કોઈ વશિયતનામું કરી શકતો નથી.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ તથા ૪ વારસ હોય, ને તે ધણી એક વારસના ઉપર રાજી થઈને દાનની રાહથી આપે તો તે આપી શકેછે, ધણી મુખત્યાર છે.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઇ સ્ત્રી વિધવા હોય ને તેના પીત્રાઇ છતાં કોઇ અત્રાપીને શ્રીકૃષ્ણાર્પણ કરે તો તે બાઇ મુખત્યાર છે.

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરી પોતીકા ધણીને મુકીને કોઇ અત્રાપી સાથે જવા ચાહે તો જઇ શકતી નથી, તેનો ધણી મુખત્યાર છે, ચાહે તે રીતે તેને રાખી શકેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સંવત ૧૮૮૬ના માગસર વદ ૧૧ ને વાર ભોમેની તેરીખે કાગળ સહી કર્યોછે.

સહી.

૧ ન્યાતગોર ભા. હરગોવનનો એકડો ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

૧ સુખડીઆ અંબારામ આશારામ સહી.

વગેરે સહીઓ તેત્રીસ છે.

કુંભાર–ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૯.

૧. કુળગોરનો હક કાંઇ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. પરગામથી કોઇ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર અસલ જે હોય તે થાય.

૩. વારસ છતાં કોઇને વશિયતનામું કરીને આપી શકતી નથી.

૪. વારસ સઘળા બરાબર છે.

૫. વિધવા બૈરી વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇને આપી શકતી નથી, પણ ભુખે મરે તો ઘરેણે મુકે.

દસ્કત મેહેતા કાશીદાસના છે, જત એ સર્વે લોકોના કહ્યા પ્રમાણે લખ્યુંછે.

તારીખ ૧૩મી માર્ચ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ના ફાગણ વદ ૧૧ વાર બુધે.

સહી.

૧ કુંભારના પટેલ બેચર નથુ સહી.

૧ વલભા નાથુ સહી.

વગેરે સહીઓ તેર છે.

કુંભાર–લાડ સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૭.

૧. અમારામાં કુળગોરનો હક કાંઇ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જે મહોલ્લામાં ઉતરે તે મહોલ્લાનો થાય.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈને આપીને વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી.

૪. ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને પોતાનો સઘળો માલ વશિયતનામું કરીને આપવા ચાહે તો આપી શકાય નહીં, વારસ સર્વે બરાબર છે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈને આપી શકતી નથી, અગર આપવા ચાહે તો તે પીત્રાઇ અટકાવ કરી શકેછે.

સહી.

૧ છીબા રામ સહી.

૧ વીરજી ભાણા સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો ને ૭ છે.

કુંભાર–ઓરપાડના લોકોનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૩.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરનો હક છે, તે જે જે બાબતોનો જજમાન બની શકે તે પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય તથા આવે ત્યારે તેનો ગોર તો જે ઠેકાણે રહેતો હોય તે ગામનો ધામોટ ગોરપદાનું કામ તો ચલાવે, પણ વહેવા વાજને મોટું કૃત્ય આવે તેવારે પોતાનો કુળગોર જાય તેને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપી વિદાય[1] કરેછે.

૩. કોઇ શખસથી પોતાના વારસ છતાં અત્રાપીને પોતાનો માલ આપીને વશિયતનામું કરી શકાતું નથી, તેમાં સ્થાવર માલ તો આપી શકાયજ નહીં, ને જંગમમાં તો ભેદ ખરો.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરી પોતાનો સઘળો માલ બી-

૧ અસલ કાગળમાં "વીદ્ય" છે.

જા વારસોને પડતા મુકીને આપી શકેછે, ને દાનની રાહથી તો આપી શકતા નથી.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી (કોઈને) આપી શકતી નથી, અથવા વેચી શકતી નથી, ને કાંઇ કારણ હોય તો ગીરવી મુકેછે, પોતાના ધણીની ક્રિયાને અથવા ભરણ પોષણ સારૂ મુકેછે.

સહી.

૧ કુંભાર છતીઆ રૂપા સહી. કસબે ઓરપાડનો.

૧ કુંભાર જેરામ નારણ સહી.

વગેરે સહીઓ ચુમ્માળીસ છે.

કુંભાર–અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૪૨.

૧. લગન વગેરે બાબતમાં કુળગોરને [૧] પોતાની સત્તા પ્રમાણે આપીને પગે લાગીએ [૨].

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે તેના કુળગોરનું કામ ન્યાતગોર કરે, ને કુળગોરનો હક કુળગોર આવે ત્યારે લઇજાય છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસથી પોતાના વારસ બેઠે પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને અપી શકાય નહીં.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસ સેવા ચાકરી કરે તેને બીજા વારસ કરતાં સવાયો માલ આપવામાં ધણી મુખત્યાર છે, પછી તો ધણીનો ધણી કોઇ નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં રાંડેલી બૈરી છોકરા વનાની હોય તે બૈરી પોતાના સ્થાવરમાલને પોતાના પીત્રાઈ વારસ બેઠે વાપરી શકતી નથી, અગર વાપરવા ચાહે તો પીત્રાઇને કાને લાખીને વાપરે.

---

[૧] અસલ કાગળમાં " કુળને " છે.

[૨] અસલ કાગળ ફાટીગયાને લીધે " પગેલાગીએ " બરાબર વંચાતું નથી.

સંવત ૧૮૮૬ ના ચૈતર શુદ ૧૧ વાર શનેઉ, તારીખ ૩ જી એપ્રિલ સને ૧૮૩૦.

સહી.

૧ પટેલ રૂઘનાથ મકન સહી.

૧ કુંભાર કલ્યાણ હરખજી સહી.

વગેરે સહીઓ એકવીસ છે.

ધોબી–રાવતિયા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૦.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરનો હક મુકરર નથી, ને જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. ગોરનો હક મુકરર નથી, જજમાનને ગમે તેને માનેછે, ગોર નીશ્ચે કોઇ નથી.

૩. અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકતો નથી.

૪. વારસ છતાં અત્રાપીને આપી શકતો નથી, ને વારસોમાં જે ધણી ચાકરી કરે તેને રાજીથી આપે તો આપી શકેછે, ને બીજાનું કાંઇ ચાલે નહીં.

૫. વિધવા સ્ત્રી વારસ છતાં કોઇને આપી શકતી નથી, ને દાનની રાહથી પણ સરવસ્ત આપી શક્તી નથી, ભુખે મરે તો વારસ ખબર લે, ન લે તો વેચીને ખાય.

સંવત ૧૮૮૪ ના વરખે ફાગણ શુદ ૨ ને વાર શનેઉ.

સરકારના હુકમથી પંચના કહ્યાથી લખ્યું છે, તે અમારે સર્વેને કબુલ છે, તે લખ્યાથી ફરે તેને પંચ શિક્ષા કરી શકેછે.

સહી.

૧ પટેલ ગોસાઇ હાસજી સહી.

૧ પટેલ ગોપાળ કુવેરજી સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો ને તેત્રીસ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ધોબી–પરદેશી બુદેલિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૯.

૧. કુળગોર કોઇછે નહીં તો લગન તથા ક્રિયામાં શું આપે ?

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય વા કોઈ આવે, પણ કુળગોર કોઇ નથી તો આગળ શું લખીએ ?

૩. પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇને આપી શકતો નથી તો શું લખીએ ?

૪. ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને આપતા નથી, સર્વેને બરાબર મળેછે, એકને આપી શકે નહીં.

૫. વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પિત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને કૃષ્ણાર્પણની રાહથી તથા દાનની રાહથી (કોઇને) આપી શકતી નથી તો શું લખીએ ?

ઉપરના શિરસ્તા જે અમારા જાણ્યામાં હતા તે અમોએ અમારી રાજી ખુશીથી લખી આપ્યા છે, એ લખ્યું સર્વે પંચને કબુલ છે.

સંવત્ ૧૮૮૪ ના પ્રથમ આશાડ વદ ૧૧ વાર સોમે, તા૦ ૮ મી જુલાઇ સને ૧૮૨૮.

સહી.

૧ ગોરધન જંગલી પટેલ સહી.

૧ બીરબલ જંગલી સહી.

વગેરે સહીઓ તેત્રીસ છે.

ધોબી–આહીર ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૫.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં ગોરને પોતાના મળતર પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા કોઇ આવે ત્યારે ગોર તો જે હાજર હોય તે ખરો.

૩. પોતાના વારસ છતાં અત્રાપીને આપવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૪. ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને ધણી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. કોઇ વિધવા ઔરી છોકરાવનાની છે તેથી પોતાના વારસ છતાં કોઇને અપાય નહીં, ને દાન ધર્મ તો કરેછે, પણ પાછળને સારૂ કાંઇ માલ રાખીને. તા૦ ૭ મી જુલાઇ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

સંવત ૧૮૮૪ ના પ્રથમ આશાડ વદ ૧૧ વાર સોમે.

સહી.

૧ ભાણા ધનજી સહી.

૧ ગંગાજી દશરથ સહી.

વગેરે સહીઓ સતર છે.

કડિયા–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૪.

૧. લગનના દાપાંના રૂ. ૭॥ વરના છે, તથા કન્યાના રૂ. ૭॥ છે, વરનું દાપું વરનો ગોર લેછે, ને કન્યાનું દાપું કન્યાનો ગોર લેછે, ક્રિયામાં રૂ. ૧॥ કુળગોરનું[1] દાપુંછે, તથા અધરણીની રીતમાં દાપું રૂ. ૩॥ વરના ગોરના છે, ને રૂ. ૦॥ કન્યાના ગોરનો છે.

૨. ગોર બહારવાળાનો તથા શહેરવાળાનો ગોર એજ છે, ને દાપાંના ધણી પણ શહેરમાં એજ છે, બહારવાળાનો ગોર બહારથી આવેછે તેને જજમાન પોતાની ખુશી પ્રમાણે આપે તે લેછે.

૩. કડિયા ગોર શિવાય કોઈ બીજાને વારસનામું કરીને આપી શકતા નથી જજમાન.

૪. ભાગદાર સર્વે સરખા છે, તે માલીકની[2] સેવા ચાકરી કરે, તથા ઉત્તર સાધન કરે જેટલા મળીને તેટલા વેહેંચી લઇ શકેછે.

૫. વિધવા ઔરી સ્થાવર માલ આપી નહીં શકે, ને વેચી પણ નહીં શકે, ને ગીરવી પણ મુકી શકતી નથી.

સરકારના હુકમ પ્રમાણે જવાબ લખ્યા છે, તે પણ દેશ તથા કાળ તથા શક્તિ અમ લોકોની કાય-

---

૧ અસલ કાગળમાં "કુળગેર" વંચાય છે.

૨ અસલ કાગળમાં "મીલકની" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

નાત પ્રમાણે જમાનો બદલાયાથી અદલ બદલ કરવો ઘટશે તે પંચની અનુમતિથી બદલીશું ને સરકાર જાહેર કરીશુ, શા વાસ્તે જે અમ લોકને મહેનત કરીને પેટ જેટલું પેદા કરતાં ને ખાતાં ઘણું મુશ્કેલ પડેછે ને અમારી આજદીન સુધી એજ અરજ કબુલ કરવી.

સહી.

૧ પટેલ પ્રાણવલભ દયારામ સહી.
૧ પટેલ વનમાળી તુલજારામ સહી.

વગેરે બ્યાશી સહીઓ છે.

કડિયા—ઇડરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૮.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરનો હક કાંઇ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપે છે.

૨. પરગામથી કોઇ આવે તથા જાય તે શખસ પોતાની મરજીમાં આવે તેને કુળગોર કરેછે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને આપી શકતો નથી, ને કોઈએ આજદીન સુધી આપ્યો પણ નથી.

૪. કોઇ શખસથી પોતાના ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપવા ચાહે તો આપી શકાય નહીં, પણ ત્રણ ચાર વારસ સાથે ફારગતી થઇ હોય ને એક વારસને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, ફારગતી નહીં થઇ હોય તો અપાય નહીં.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તે બૈરી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાની માલ મીલકત[1] કોઈને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી આપવા ચાહે તો આપી શકતી નથી, ને તે બૈરી નાતરે ન જાય ને ધણીના નામ ઉપર બેઠી રહે ને ભુખે મરતી હોય તો પંચના બે આદમીને સંભળાવીને વેચવા ચાહે તો વેચે, તથા ગીરવી મુકવા ચાહે તો ગીરવી મુકે.

૬. કોઇ શખસ મરી જાય ને જે સ્મશાન નહીં આવે તો તે શખસ પોતાનો રોજ ન્યાતમાં આપે.

૭. અમારામાં અસલથી દારૂ તથા તાડી પીવાનો ચાલ નથી, ને અગર કોઇ શખસ પીએ, ને ન્યાતના ૫–૭ આદમીના દીઠામાં આવે તો તે શખસ ન્યાતનો ગુનેહગાર, ન્યાતની નજરમાં આવે તેવી શિક્ષા કરે.

સહી.

૧ પટેલ ભુદર વણારસી સહી.
૧ માણકચંદ કલ્યાણ સહી.

વગેરે સહીઓ આડત્રીસ છે.

કડિયા—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૭.*

૭. અમારી ન્યાતમાં વ્યસન પાણીનો બંધ નથી.

તા. ૨૯ મી જુલાઈ સને ૧૮૨૮, દુતી આશાડ વદ ૪ વાર ભોમે સંવત ૧૮૮૪.

સહી.

૧ પટેલ નથુ વનમાળી સહી.
૧ કડીયા નારણ તુળજારામ સહી.

વગેરે સહીઓ અઠાવીસ છે.

કડિયા—મારવાડી રજપુતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૭.

૧. અમારામાં ન્યાતગોર છે, કુળગોર કોઈને નથી, ને ન્યાતગારનો હક લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કાંઈ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે તેનો ગોર જે ન્યાતનો હોય તે થાય છે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ સ્થાવર અથવા જંગમ કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપવા ચાહે તો આપી શકતો નથી, ને વારસ નહીં હોય તો પંચાયત વારસ થાય.

---

[1] અસલ કાગળમાં "મીલક" છે.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૪૮ વાળાસાથે મળેછે તેથી જે તફાવત છે તે ઉતારેલો છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. કોઇ શખસથી પોતાના ત્રણ ચાર વારસછતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને આપવા ચાહે તો આપી શકાય નહીં, વારસ સર્વે બરાબર છે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રીથી પોતાનો માલ સ્થાવર અથવા જંગમ પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં અત્રાપીને આપવા ચાહે તો આપી શકાય નહીં; તેમાં પીત્રાઇ અટકાવી શકે છે, ને અગર તે બાઇ મુફ્લશ[1] હોય ને ભરણ પોષણ નહીં મળતું હોય તો પોતાના પીત્રાઈની રજા લઇને વેચવા ચાહે તથા ગીરવી મુકવા ચાહે તો મુકી શકેછે, ને પીત્રાઈ રજા ન આપે તો ન્યાતના પાંચ આદમીને સંભળાવી વેચે તથા ગીરવી મુકે, એ ચાલ છે.

તા. ૧૦ મી જુલાઈ સને ૧૮૨૮, દુતી આષાઢ શુદ ... વા ... મારવાડી રજપુત કીસબ કડીઆની પંચાયતના એકડાની વિગતઃ—

સહી.

૧ પટેલ મોરાર જેઠા સહી.
૧ હરીભાઈ નથુ સહી.

વગેરે સહીઓ આઠ છે.

ગોલા રાણાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૪.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને અસલના ધારા પ્રમાણે આપેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય વા આવે ત્યારે જ્યાં જઇને રહે તે જગોનો ગોર તેનું ગોરપદું કરે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકતો નથી; પણ જંગમ માલમાંથી જુજવી આપે તો મુખત્યાર છે.

૪. કોઈ શખસ પોતાના ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને આપવા ચાહે તો બીજા વારસને થોડું ઘણું આપીને બાકીનું રહે તે એક વારસને આપે.

૧ અસલ કાગળમાં "મુફ્શલ" છે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત હોય, ને તે પોતાનો સ્થાવર માલ ધર્મની રાહથી અથવા દાનની રાહથી યા કૃષ્ણાર્પણથી પોતાના પીત્રાઇ આદિ વારસ છતાં ધર્મ કરવામાં મુખત્યાર છે, તેમાં કોઈથી અટકાવ થઇ શકતો નથી.

૬. જે કોઈ પંચાયત ઉપરાંત થઈને વેપારીનો માલ ભરડે તેને પંચાયત નશીયત કરેછે.

૭. જે કોઈ અમારી ન્યાતના આસપાસ ગામમાં રહેછે તેને સમસ્ત ન્યાત જમે ત્યારે નોતરાં જાય છે, પણ તેમાં જે જે પરાની આસામીઓ છે તે પરાની પંચાયતમાં હક આપે, તથા પટેલને પણ શિરસ્તા પ્રમાણે હક આપેછે.

૮. નીચનું ખાવું નહીં, કદાશને ખાધું તે પંચનો ગુનેહગાર; બીજું પોત પોતાને ધર્મમાર્ગે ચાલેછે તેને કોઇ પંચાયત પુછે નહીં, જે અસલથી ધર્મ ચાલેછે તે પ્રમાણે ચાલે, એ સર્વે પંચાયતે મળીને લખ્યુ છે.

સંવત ૧૮૮૫ ના ભાદરવા વદ ૩૦ વાર રવેઉ,
તા૦ ૨૭ મી સપટેમ્બર સને ૧૮૨૯.

સહી.

૧ સમસ્ત પંચાયતસાથ પરીવાર પટેલ જગજીવન દુલભ સહી.
૧ પટેલ નરશી ભીકા સહી.

વગેરે સહીઓ પાંચશો ને પંચોતેર છે.

વણકર–ખતરીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૭.

૧. પરચુરણ સવાલના[1] જવાબ એ છે જે, ઉપરના નંબરમાં લખી આપેલો છે, અમારી ન્યાતમાં એટલોજ શિરસ્તો છે, એ શિરસ્તા ઉપરાંતના માંહે બીજો શિરસ્તો નથી.

સહી.

૧ મુકરદમ પટેલ આણંદજી વલભની સહી.
૧ ગોપીપુરાના પટેલ નથુ હીરા.

વગેરે સહીઓ પાંચસો ને બાશેઠ છે.

૧ અસલ કાગળમાં "શવાના" છે.

ખતરી–અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૮.

૧. કુળગોરને લગનમાં રૂ. ૪) દાપું મળે છે, તેમાં રૂ. ૩) વરવાળો આપેછે, ને રૂ. ૧) કન્યાવાળો આપેછે, ને ક્રિયામાં રૂ. ૧॥ આપીએ છઇએ, ને એ વગેરે બીજી બાબતો આવે તેમાં પોતપોતાના મળતર પ્રમાણે આપે છે.

૨. અમારી ન્યાતનો પરગામથી કોઈ આવે તેનો કુળગોર અહીઆં હોય તો તે થાય, ને કુળગોર નહીં હોય તો માસ્તાનમાંથી થાય છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વારસ જણ આટલાની વિગતઃ— એક તો પોતાની ધણીઆણી, ને તે ન હોય તો દીકરો, ને તે ન હોય તો દીકરાના દીકરાઓ, તે ન હોય તો દીકરી અથવા દીકરીનો દીકરો વા ભાઇ, ને તે ન હોય તો ભત્રીજો, એટલામાં કોઈ હોય તે છતાં કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરી અપાતું નથી, ને એટલામાં કોઇ ન હોય ત્યારે તો ધણી મુખત્યાર છે, જંગમ માલ ગમે તેને આપે; સ્થાવર માલની વારસ પંચાયત, તથા પીત્રાઈ છતાં કોઈને અપાય નહીં.

૪. કોઇ શખસ ત્રણ ચાર વારસ છતાં એકને વારસનામું લખી આપે અથવા દાનની રાહે આપે તો એ વાત બની શકતી નથી.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે તે બૈરી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં તથા પંચાયત છતાં પોતાનો માલ કોઇને દાનની[1] રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી આપી શકાય નહીં, વા વેચી શકાય નહીં, પોતાનો ધણી કરજ મુકી ગયો હોય તો તે કરજ વાસ્તે વેચે, અથવા ગીરો મુકે, વા ભુખે મરતી હોય ને ગીરો મુકે તેમાં કોઇ અટકાવ કરતું નથી, ને કદાપિ બીજા ગેરવાજબી કારણથી ગીરો મુકે તથા વેચે તો તેમાં તેના પીત્રાઇ તથા પંચ અટકાવ કરી શકેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં અસલથી તે આજદીન સુધીમાં ઉપર લખેલા નંબરોની કલમો મધ્યેથી કોઇ કોઇ કલમોની બાબતમાં તથા એ શિવાય બીજી હરેક બાબતોમાં પણ સાદા કાગળો ઉપર જે જે બંદોબસ્ત તમામ ન્યાતના લોકોની સહી સાથે કરેલા છે, તે તે મેજરોના બંદોબસ્ત પ્રમાણે તથા સરકારી કાગળોના બંદોબસ્ત પ્રમાણે કોઇ શખસ ન ચાલે તો તે શખસને તે મેજરોના કાગળોમાં લખ્યા પ્રમાણે તથા આ સરકારી કાગળોમાં લખ્યા પ્રમાણે પંચ (તેને) શિક્ષા કરે, બીજું જે શખસ ઉપર લખેલા વગેરે બીજા પણ ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે (જે) ન ચાલે તેને પણ ન્યાતવાળા શિક્ષા કરેછે.

તા૦ ૧ લી એપ્રિલ સને ૧૮૨૯, ફાગણ વદ ૧૩ ને વાર બુધે.

સહી.

૧ ગોથા આતમારામ મુળચંદ પટેલની સહી.
૧ પાનાચંદ વીઠાદાસ સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો ને સીતેર છે.

ખતરી–વણકર સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૮.

૧. લગનમાં કુળગોરને વરવાળો રૂ. ૧॥ લગનને દહાડે આદરણી કહેતાં જુવાતેડામાં ગણપતી પુજા કરતી વખત આપે, તથા રૂ. ૪॥ લગન વખત દાપાંના આપેછે, તથા રૂ. ૦॥ ના પૈસા હીંગળાજના મઠ વગેરે બ્રાહ્મણની ભુરશી દક્ષણા આપવાનો ચાલ છે, તથા અધરણીમાં ખોળો ભરતી વખત રૂ. ૦॥ પોતાના કુળગોરને આપે તથા ક્રિયામાં કુળગોરને રૂ. ૨) બે કાસ્ટાના આપવાનો ચાલ છે, તે કાસ્ટાના રૂ. કોઈ ગરીબ હોય ને ન આપે તો તે બ્રાહ્મણ મફત સરાવે, તથા નાતરૂં કરે તેવારે વરવાળો તે બૈરીના કુળગોરને રૂ. ૪॥ આપેછે; એ હક અસલથી મુકરર છે, ને એ શિવાય બીજી બાબતોમાં તો અમારા લોકો પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે મળે તે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય યા કોઈ શખસ આવે તેવારે તેનું કામ અસલ કુળગોર તથા કુળગોરની તરફનું આદમી ચલાવેછે, ને હક પણ અસલ કુળગોર મજકુરને આપેછે, પોત પોતીકા ધારાપ્રમાણે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના દીકરાઓ છતાં બીજાને માલ આપી શકતા નથી, તથા બીજા વારસો હોય તો

---

૧. અસલ કાગળમાં "દાની" છ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પોતાના જંગમ માલમાંથી દાન કરવા ચાહે (તો) ધર્મ કરવા ચાહે તથા એ વગેરે કોઇને આપવા ચાહે તો ધણી પોતાના માલમાં પોતે મુખત્યાર છે, પણ પોતાની ક્રિયા ખરચ જેટલું રાખે, ને સ્થાવર માલ તો પોતાના વારસ બેઠે કોઇ અત્રાપીને આપવા કરે તો તે વાતમાં તે મીલ્કત[1] મજકુર આપી શકાતી નથી, ને એનો ખુલાસો દત્તપુત્રમાં લખ્યો છે.

૪. કોઇ શખસ પોતાના ત્રણ ચાર છોકરાં છતાં એક છોકરાને વશિયતનામું કરીને તમામ માલ આપવા ચાહે તો આપી શકતો નથી ને છોકરાં નહીં હોય ને બીજા વારસો હોય તેમાંથી એક વારસને વશિયતનામું કરીને[2] તે ધણી આપે તો મુખત્યાર છે, ને પોતાના માલમાંથી ધર્મ નીમ કરવા ચાહે તો પોતાની ક્રિયા ખરચ જોગું રાખીને કરે તો તે વાતમાં પણ ધણી મુખત્યાર છે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તે બૈરી ધણીના નામ ઉપર બેસી રહી હોય તેવારે તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાના સ્થાવર યા જંગમ માલમાંથી ધર્મ નીમ કરૈં યા ન્યાત જમાડે તો એ વાતમાં પીત્રાઇનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી, પણ બૈરી પોતાના ધણીનો માલ ગેરશિરસ્તે ખરચ કરતી હોય યા તે માલ લઇને નાતરે જતી હોય તેવારે તેના પીત્રાઇ લોક અટકાવ કરે તો તે વાત થઈ શકેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ ઘર વેચે યા વેચાતી લે તે શખસ જે જે મહોલ્લાનું લવાજમ અસલથી છે તે તે મહોલ્લામાં આપે, તથા ગીરો મુકે યા ગીરો લે તેના ઉપર પણ શેરીનું લવાજમ છે, અગર એ ઉપર લખેલું લવાજમ જે શખસ નહીં આપે તો તે મહોલ્લાવાળા તેને પુછી શકેછે.

૭. કણબી લોકોને દરીઆઇ સાડી વણવાની સાલ ૪૦૧ છે, તે ઉપર અમારી પંચાયતનું લવાજમ સર્વે સાલનું મળીને રૂ. ૪૫) પીસ્તાળીસ વરશો વરશ અમો અસલથી લઇએ છઇએ, ને એ બાબતના દસ્તાવેજો તથા હુકમનામાઓ સરકારની સહી મોહોર સુધાનાં અમારી પાસે છે, એ વાત પણ સરકારને જાહેર થવાને સારૂ લખી છે.

૮. એ શિવાય બીજા શિરસ્તા જે જે છે તે અસલના ધારા પ્રમાણે ચાલેછે, તે શિરસ્તાઓને જે તોડે તે પંચાયતનો ગુનેહગાર છે.

૯. અન્નવસ્ત્ર બાબતની ત્રીજી કલમમાં લખવાનું છે તેની વિગતઃ–જે ભાઈઓ એકઠા છતાં એક ભાઇ પોતાની બૈરીને મુકીને મરી ગયો, ને તે મરનાર શખસના બાપદાદાની માલ મીલ્કત હોય ને તે મરનારની બૈરી જો પોતાના ધણીના નામ ઉપર બેઠી રહે ને દીએર જેઠમાં એકઠી રહે તો તે બાઈનું ભરણ પોષણ દીએર જેઠ કરે, ને અગર તે મરનારના ભાઈઓ તે બાઇને દુઃખ દે ને તે બાઈ પંચને જાહેર કરે તો પંચના લોક હરતરેહથી તેનું સમાધાન કરી આપે.

ઉપરના જવાબો જે લખ્યા છે તે શિરસ્તાઓ અસલથી ચાલ્યા આવ્યા છે, તથા હાલમાં ચાલેછે, તે સર્વેની અનુમતિથી સર્વે ન્યાતના લોકને કબુલ છે, તેવો વિચાર કરીને આ જવાબ લખી આપ્યો છે, તે અમારે સર્વેને કબુલ છે; એ શિવાય કાંઇ શિરસ્તો નથી, ને સર્વે પંચના લોકને કાંઇ વધતુંઓછું કરવું પડશે તો તે વાત સરકારને જાહેર કરીશું તો તે વાત સરકારને મંજુર કરવી પડશે.

તારીખ ૨૩ મી મે સને ૧૮૨૯.

બીજું એ જે, જે બૈરી કોઇની સાથે નીકળી જાય ને તે અમને ખબર પડે કે ફલાણા ગામમાં રહેછે, તેવારે અમે તે ગામઉપર કાગળ લખી મોકલીએ છઇએ તેવારે તે ગામવાળા તે બૈરીને અહીઆં મોકલી દેછે, ને કદાપિ કોઇ ગામની બૈરી અહીઆં નીકળી આવી હોય ને તે ગામવાળા અમારા ઉપર કાગળ લખી મોકલે તો અમે પણ તે બૈરીને તે ગામ પાછી વદાય કરીએ છઇએ, ને અગર કોઈ ગામવાળા નહીં મોકલે તો તેની સાથે અમો કશો વહેવાર કરતા નથી.

સંવત ૧૮૮૫ ના વૈશાખ વદ ૫) વા. શનેઉ.

સહી.

૧ પટેલ આણંદજી વલભની સહી.

૧ માણકચંદ રાજારામ સહી.

વગેરે સાતસો એકવીશ સહીઓ છે.

---

[1] અસલ કાગળમાં " મીલક " છે.

[2] અસલ કાગળમાં " કને " છે.

ખતરી—ફુરસરામીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૦.*

૧. લગનમાં કુળગોરને વરવાળો રૂ. ૧ાા લગનને દહાડે આદરણી કહેતાં જુવાતેડામાં ગણપતીપુજન કરતી વખત આપે, તથા રૂ. પાા લગન વખત દાપાંના તથા હીંગળાજના મઠ વગેરે ભુરશી દક્ષણા આપવાનો ચાલ છે, તથા ક્રિયામાં કુળગોરને રૂ. ૨) કાસ્ટાના આપીએ છઈએ, તથા નાતરૂ કરે તેવારે વરવાળો તે બૈરીના કુળગોરને રૂ. પાા આપેછે, એ હક અસલથી કુળગોરનો મુકરર છે, ને એ વગેરે બીજા જે જે કામમાં અમારા લોક પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે મળે તે આપેછે, તથા લગનમાં વરવાળાની પાસેથી રૂ. ૧)૪ પૈસા લેવાનો ગોવનજી મહારાજના મંદીરનો હક છે, તથા અમારામાં ચોરીદીઠ રૂ.૦ાા પાંજરાપોળમાં આપીએ છઈએ.

૬. અમારામાં જે શખસને પહેલો છોકરો આવે તથા જે શખસની છોકરીને પહેલો છોકરો આવે તે શખસને ત્યાં તેના મહોલ્લાના તથા તેના ગામના લોકો ફુલનો હાર તથા નાળીએરનો વધાવો લઇને જાય ને તે વધાવો તેને ઘેર આપીને તેની પાસેથી અસલના શિરસ્તા પ્રમાણે લવાજમ લે, તથા તેના મહોલ્લાના પાંતીવાળાઓ તેની પાસેથી લવાજમ લેછે, ને કદાપિ ઉપર લખેલી છોકરીનાં માબાપ નહીં હોય તેવારે તે છોકરીના ધણી પાસેથી લવાજમ લેવાનો ચાલ છે.

૭. કણબી લોકોને દરીઆઇ સાડી વણવાની શાલ ૪૦૧ છે, તે ઊપર પાંચે ગામની પંચાયતનું લવાજમ સર્વે સાલનું મળીને રૂ. ૪૫) અંકે પીસતાળીશ વરશો વરશ અસલથી લેવાનો હક પાંચે ગામનો છે, ને તેના હુકમનામાઓ પાંચે ગામની પંચાયતના નામના છે, એ વાત સરકારને જાહેર થવા સારૂ લખી છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ ઘર વેચે યા વેચાતી લે તથા કોઈ ગીરવી મુકે યા ગીરે લે તથા નવું ઘર બંધાવે તે શખસ ઉપર અસલના ધારા પ્રમાણે તે મહોલ્લાવાળા તથા તે ગામવાળા લવાજમ લેછે, અગર કોઈ તે લવાજમ આપવામાં કાંઇ હરકત કરે, ને ન આપે તો તેને તે મહોલ્લાવાળા તથા તે ગામવાળા સીજા કરી શકેછે.

૯. અમારી ન્યાતમાં પાંચ ગામની પંચાયતના લોકોએ મળીને આંકડા બાબતના વણાટનો તથા વેપારીનો બંદોબસ્ત છાપાના કાગળ ઉપર સંવત ૧૮૮૪ ના આશો શુદ ૭ વાર બુધેને દિવસે કર્યો છે, તે કાગળમાં લખ્યા પ્રમાણે અમારે સર્વેને કબુલ છે, ને તે કાગળમધ્યે જે લવાજમ લખ્યું છે તે લવાજમ લેવાનો હક પાંચે ગામની પંચાયતનો છે.

૧૦. સુતર લાલ ટાઢા પાણીનો રંગાટ રંગવાનો હક અમો ખતરી શિવાય બીજા કોઇનો નથી, ને અમારા લોક તે રંગાટ રંગે તેની પાસેથી લવાજમ લેવાનો કાંઇ ચાલ નથી, ને અમો સર્વે લોકોએ મળીને ભાવસાર ઠાકર વાઘજીને એ ટાઢા પાણીનો રંગાટ રંગવાની રજા આસરે વરસ ૩૩ થયા આપી છે, ને તે શખસની પાસેથી હર વરશ રૂ. ૨૫) લીધામાં આવેછે, ને તે હક પાંચે ગામની પંચાયતનો છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં દખણી તડવાળા છે, તે તડવાળાની પાસેથી હરેક બાબતમાં અસલના ધારા પ્રમાણે હર હાંસલ આપવી તથા લેવી સહી, એ સર્વેને કબુલ છે.

૧૨. એ શિવાય બીજા જે જે શિરસ્તાઓ અમારામાં અસલના ધારા પ્રમાણે ચાલેછે, તે શિરસ્તાઓને જે તોડે તો તે શખસ પંચાયતનો ગુનેહગાર થાય; ને માતા હીંગલાજનો મઠ ગોપીપરા મધ્યે છે તે પાંચે ગામની પંચાયતનો છે.

ઊપરના સવાલના જવાબોમાં જે જે શિરસ્તાઓ લખ્યા છે તે અસલ કદીમથી ચાલ્યા આવ્યા છે, તથા હાલમાં પણ ચાલેછે, તે સર્વે પંચાયતના લોકની રાજી ખુશીથી આ જવાબ લખી આપ્યો છે, તે અમો સર્વેને કબુલ છે, ને એ શિવાય બીજો કાંઇ અમારી ન્યાતમાં શિરસ્તો નથી, ને અગર એ જવાબ મધ્યે પંચાયતના સર્વે લોકને કાંઇ વધતું ઓછું કરવું પડશે તો તે વાત સરકારને જાહેર કરશું ને (તથા) અમારી ન્યાતમાં અસલ કદીમથી સુરતી વતનીનું તડ કાંઇ મુકરર નહોતું, પણ આસરે વરસ ૫) થયાં થોડાએક લોકો ગુજરાતી તથા દક્ષણી તથા મળીઆગરા તથા બારડોલીઆ વગેરે બીજા થોડા થોડા લોકોએ મળી-

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૭૮ વાળા સાથે મળેછે, તેથી જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ કલમો માત્ર લખી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ને નવું તડ બાંધ્યું છે, ને તે તડનું નામ એ લોકોએ સુરતી વતની પાડયું છે, પણ એ સર્વે લોકો કાંઇ સુરતી નથી, એ લોકોએ પાંચ ગામની પંચાયતનું ઉપર લખેલું સર્વે લવાજમ અસલનું ખોટું કરવાને વાસ્તે તથા પંચાયતી મીલ્કત ખાઇ જવાને સારૂ નવું તડ કર્યું છે એટલોજ અમારી ન્યાતમાં કજીઓ છે, એ શિવાય બીજો કાંઈ કજીઓ અમારામાં નથી.

તા૦ ૮ મી જુલાઇ સને ૧૮૨૯, આશાડ શુદ ૭ વાર બુધે સંવત ૧૮૮૫.

સહી.

૧ પટેલ કલાણજી જીવણ સહી.

૧ વાંજા માણકચંદ ગંગારામ સહી.

વગેરે સહીઓ પંદરસો ને એક્યાશી છે.

ખતરી--ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૧*.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરનો હક છે તેની વિગત:—

૦ાા૭ અધરણીનો ખોળો ભરે ત્યારે વરનો ધણી રૂ. ૦ાા આપે, તથા સમસ્ત મારતાનનું દાપું પૈસા ૭ આપે.

૧ાા પરણાવતી વખત રૂ. ૧ાા કન્યાના કુળગોરને વરનો ધણી ગોરધોતીઆનો આપે.

૦ાા૭ ક્રિયામાં ધડા ભરામણી કુળગોરને રૂ. ૦ાા આપે, તથા મારતાનનું દાપું પૈસા ૭ આપે.

૧ાા કાલટીયું સરાવે ત્યારે રૂ. ૧ાા કુળગોરને આપે.

એ પ્રમાણે અમારી ન્યાતઉપર કુળગોરનું દાપું છે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને કોઇ જાય અથવા આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જે હોય તેજ ખરો, ને તે ગોર કોઇને ભાલવણી કરીને જાય.

૩. અમારી ન્યાતમાં વારસ જણ આટલાની વિગત:— એક તો પોતાની ધણીઆણી, તે ન હોય તો દીકરી, તે ન હોય તો દીકરીનો દીકરો, તે ન હોય તો ભાઇ ભત્રીજા; એટલામાં કોઇ હોય તે છતાં અત્રાપીને વશિયતનામું કરી અપાતું નથી, ને એટલામાં કોઈ ન હોય ત્યારે તો ધણી મુખત્યાર છે; જંગમ માલ ગમે તેને આપે, સ્થાવર માલની વારસ પંચાયત તથા પીત્રાઇ છતાં કોઈને અપાય નહીં.

૭. અમારી ન્યાતમાં પરન્યાતીના છોકરા આંગળીએ આવેલા છે તે શખસો અમારા શિરસ્તા પ્રમાણે તથા આ કાગળમાં જે જે બીના લખી છે તે મુજબ ચાલે, તથા અમો જે પ્રમાણે ન્યાતમાં ખરચ ખુટણ કરીએ તે પ્રમાણે તે પણ કરે સહી, અગર તે લોકો અમારા ચાલ મુજબ આ કાગળમાં લખ્યા પ્રમાણે વહેવારનો ખરચ ખુટણ ન કરે તથા એ બંદોબસ્તને તોડીને બેજાપતે ચાલે તેવા શખસને પંચાયતના લોકો મળીને સર્વેની મરજી માફક જેવી સીક્ષા દેવી ઘટે તેવી દઇ શકીએ છઇએ.

૮. કીનારી વણનાર તથા વેચનાર અસલમાં મુસલમાન મીઆ વાહેદનું એક ઘર હતું, ને તેવાર પછી અમ લોકો ખંભાત તથા અમદાવાદથી અહીંઆં આવીને રહ્યા તે દહાડાથી અમો બંને તડવાળા મળીને કીનારી વણવાનો તથા વેચવાનો ધંધો કરીએ છઇએ, ને તેમાં અમો સર્વે મળીને એ રીતે શિરસ્તો કર્યો કે, જે કોઇ કીનારી વણનારની પંચાયતને જમાડે તે શખસ કીનારી વણે; એ રીતે લોકો ઉજાણી ભરીને કીનારી વણવા લાગ્યા, ને પછી જેવારે એ કીનારી વણનારના ફીરકામાં ઘણા લોકો વધવા માંડયા ત્યારે નવે વરશે નવો નવો બંદોબસ્ત તે ઉપરાંત કરતા ગયા, ને તેવાર પછી તે બાબતના રૂપિયા એકઠા થયા તેમાંથી ઉજાણી પણ ખાધી, ને રૂપિયા વધ્યા તેના વાસણ પણ બનાવ્યાં છે; તથા તે કરતાં રૂપિયા વધ્યા તેની ધર્મશાળા પણ બંધાવી છે, ને તે ધર્મશાળામાં તથા વાસણમાં તથા એ વગેરે એ કીનારી વણનારના ફીરકાની જે હાંસલ આવે તેમાં અમારો તથા અમદાવાદી તડવાળાનો અડધો અડધ ભાગ પહોંચે-છે; ને જે દહાડે અમારે ઘેર ખરચ આવે ત્યારે અમે તે વાસણ લાવીએ છઇએ, ને ખરચ વીત્યાપછી પાછા જ્યાંથી લાવ્યા હોઇએ ત્યાં (પાછા) મુકી આવીએ છઇએ; ને અમદાવાદી તડવાળાને ઘેર ખરચ હોય તો તેવણ પણ તે વાસણ લઇ જાયછે, ને ખરચ વીતી

---

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૬૮ વાળા સાથે મળેછે તેથી જે કલમોમાં તફાવત છે તેજ કલમો માત્ર ઉતારી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ગયા પછી પાછા મુકી જાય છે; તથા એજ પ્રમાણે તાસ વણવાનો તાયફો છે, ને તે તાયફાની બીના અમદાવાદી લોકોએ પોતાના જવાબમાં લખી જણાવી છે, તેમાં પણ અમારો અડધો અડધ હીસ્સો પહોંચેછે; તેટલા સારૂ એ વાત અમો એ સર્વેની રાજી ખુશીથી (એ વાત) સરકારને જાહેર થવા સારૂ લખી છે, તથા ઉપર લખેલા વાસણ જે શખસને[1] ઘેર ખરચ હોય ને તે લઈ જાય ને પોતાને ઘેર તેમાંથી વાસણ કાંઇ ખોય તો તેવું નવું વાસણ તે શખસ પંચાયતમાં (નવું) બનાવી આપે સહી. સહી.

૧ ખા. ભાઇચંદ વછે સહી.
૧ ખા. દુલભ ગોરધન સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો અઠ્ઠાવન છે.

ખતરી–ગણદેવીગરા સુરતનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૨

"આ અંકવાળાએ અંક ૧૭૮ વાળાનો જવાબ"
"મંજુર રાખી કબુલ કર્યો છે, અને તેની કબુલાત"
"આપેલી છે તે છેવટે ઉતારવામાં આવશે."

ખતરી–સામસંગીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯૫

૧. લગન તથા ક્રિયામાં ગોરનો હક મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. હાલમાં કોઈ ગોર છે નહીં, જેને ગમે તેને તેડીને કામ ચલાવીએ છઇએ.

૩. કોઇ શખસ વારસ છતાં અત્રાપીને વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી.

૪. દત્તપુત્રની કલમમાં લખ્યું છે તે પ્રમાણે પાળકપુત્ર કરીને આપેછે.

૫. એ પ્રમાણે વિધવા પણ કરીને આપી શકેછે.

સહી.

૧ ઠાકોર સામસંગ ભવાનીસંગ સહી.
૧ ઠાકોર કેવલરામ હરીરામ સહી.

વગેરે નવ સહીઓ છે.

રજપુત–ડફગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૪.

૧. કુળગોરનો હક કાંઇ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. પરગામથી કોઇ આવે તેનો કુળગોર જે ન્યાતનો બ્રાહ્મણ હોય તે થાયછે.

૩. આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, શામાટે જે પોત પોતાના માલના મુખત્યાર છે.

૪. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે છે; યા દાનની રાહથી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, તેમાં કોઇનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

૫. વિધવા સ્ત્રી પોત પોતાના માલની મુખત્યાર છે, પોતાની ખુશીમાં આવે તેને આપે.

તારીખ ૨ જી જાનેવારી સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ પટેલ ફકીરચંદ નહાના સહી.
૧ ડાહ્યા ભીખારી સહી.

વગેરે બાર સહીઓ છે.

રજપુત–જાદવવંશી શાબલા ગામનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૮.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે કુળગોરને આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર ન્યાતગોર થાયછે, ને અસલના કુળગોરનું કાંઇ પહોંચતું નથી.

૩. કોઈ શખસથી વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને અપાય નહીં, ને વારસ નહીં હોય તો આપેછે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપવા ચાહે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે તે પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં ધર્મની રાહથી આપે તો અપાય છે, ને ગેરવાજબીથી કોઇને અપાય નહીં.

---

[1] અસલ કાગળમાં "શકાને" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તારીખ ૪ થી ઓગષ્ટ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, દુતી આષાડ વદ ૯ વાર સોમે, સંવત ૧૮૮૪ ના સાલમાં.

સહી.

૧ પટેલ નાનાભાઈ અમરસંગ.
૧ લાલજી રામજી સહી.

વગેરે સહીઓ ચુમ્માળીસ છે.

રજપુત–મારૂ ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૧.

૧. લગનમાં કુળગોરને કન્યાનો બાપ રૂ. ૨) થી તે રૂ. ૭) લગણ આપેછે, ને પોતીકા ભાટને પણ એજ પ્રમાણે આપેછે,ને ક્રિયામાં કુળગોરને રૂ. ૩ા મળેછે; ને એ શિવાય બીજી બાબતમાં તો ભાટ તથા કુળગોરનો કાંઇ હક નથી.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે તેનો કુળગોર તો અસલનો હોય તેજ, ને એવા જજમાન ઉપર જે ગામમાં રહે તે ગામના ઘામોટનો અડધો હિસ્સો પહોંચેછે.

૩. કોઇ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને અપાય નહીં, ને તેમાં સ્થાવર અથવા જંગમનો કાંઈ ભેદ નથી.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનના રાહથી પોતાનો સઘળો માલ બીજા વારસોને પડતા મુકીને આપી શકાય નહીં.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ દાનના રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણના રાહથી કોઇને આપી શકે નહીં, પણ મરતી વખત વીંઘુ ૧) વા વીંઘા ૨) જમીન બ્રાહ્મણને આપેછે, ને વેચી શકાય નહીં; ને પોતાના ધણીની ક્રિયા તથા કરજ તથા છોકરી પરણાવવા વગેરે વાજબી કારણ વના ગીરવી પણ મુકાય નહીં.

સહી.

૧ રાયસંગ માનસંગ સહી મહમદપુરના રાહોડ.
૧ મહમદપુરના રાહોડ કેવળ જીતા સહી.

વગેરે સહીઓ ચૌદ છે.

રજપુત–ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૮.

૧. લગન વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને જજમાન પોતાના મળતર પ્રમાણે આપે છે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય ત્યારે ન્યાતગોર કુળગોર થાયછે, ને કુળગોર હાજર હોય તો ન્યાતગોરનો હક ન્યાતગોર લેછે, તથા કુળગોરનો હક કુળગોર લેછે.

૩. જે શખસનો વારસ નાલાયક હોય તો પોતાનો માલ હરેક ભલા માણસને વશિયતનામું લખી આપવામાં માલીક મુખત્યાર છે, ને તે શખસ લખેલા પ્રમાણે વારસને આપે તથા ખરચ કરે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વધારે આપવામાં માલીક મુખત્યાર છે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાના સ્થાવર માલથી દાનધર્મ તથા જાત્રાપુખાત્રા કરવામાં બાઇ મુખત્યાર છે; પણ ગેર માણસને આપવા ચાહે અથવા બદફેલીથી તે માલને તફરકે કરવા ચાહે તો તેના વારસ પુછી શકેછે.

સંવત ૧૮૮૬ના ભાદરવા વદ ૮ વાર ગરેઉ, તા૦ ૯ મી સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૩૦.

સહી.

૧ ઠાકોર અમરસંગ જીતસંગ સહી.
૧ ઠાકોર ખુશાલસંગ વીરસંગ સહી જમાદાર ખએલા.

વગેરે સહીઓ સત્તર છે.

રજપુત–પાધરા ભાગળિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૯.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરને જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે તેનો કુળગોર જે ગામ જાય ને તેમાં જેને માને તે કુળગોરનું કામ ચલાવે ને હક

પણ લે, કદાપિ કાંઈ કારજ હોય ને અસલ કુળગોર તે વખત ઉપર આવી પહોંચે તો બેઉ ગોર અડધો અડધ લે, ને તે સમેઉપર ન આવે તો એકલો લે.

૩. કોઈ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇને આપી શકાય નહીં.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને હર તરેહથી પોતાનો માલ આપવામાં ઘણી મુખત્યાર છે, પણ પોતાના પેટના છોકરામાંથી એક-ને વધારે અપાય નહીં.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને કૃષ્ણાર્પણ વગેરે ધર્મ કરી શકેછે, પણ પોતાની ક્રિયા ખરચ જેટલું રાખવું જોઇએ, ને ગેર શિરસ્તે તો પીત્રાઈ બેઠે તે માલને હરકત થઇ શકતી નથી.

સહી.

૧ ઠાકોર કુવરસંગ નારણસંગ સહી.

૧ ઠાકોર શીરસંગ અમરસંગ સહી.

વગેરે સહીઓ તેર છે.

સગરિયા–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૪૧.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે હરેક બાબતમાં જજમાન કુળગોરને પોતાની મળતરપ્રમાણે આપેછે, ને તેનો કાંઇ નીમ નથી જે આટલુંજ આપવું જોઇએ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા આવે ત્યારે જે ગામમાં જઇને રહે તે ગામનો રહેનાર તેનો ગોર થાય.

૩. અમારી ન્યાતમાં વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇને દાનની રાહથી તથા ધર્મની રાહથી કોઈ અત્રાપીને આપવાનો ચાલ નથી, ને સ્થાવર અથવા જંગમની એકજ રીત છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ત્રણ ચાર વારસ[1] છતાં એક વારસને આપી શકાતું નથી, બીજા વારસને પડતા મુકીને.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત હોય ને તે બૈરી પોતાના પીત્રાઈ આદિ વારસ છતાં પોતાની સ્થાવર મીલ્કતને દાનની તથા કૃષ્ણાર્પણની રાહથી કોઇને આપી શકતી નથી, ને અગર તેને કાંઇ ખરચ આવી પડે તો પોતાની મીલ્કતને ગીરો મુકીને ખરચ કરે.

.સહી.

૧ રામજી વેણી સહી.

૧ ખુશાલ રામજી સહી.

વગેરે સહીઓ સોળ છે.

ગરાસિયા–બારડનો જવાબ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૧૨.*

૧. લગનમાં કુળગોરને કન્યાનો બાપ રૂ. ૨) થી તે રૂ. ૭) લગણ આપેછે, ને પોતીકા ભાટને પણ એજ પ્રમાણે આપેછે, ને ક્રિયામાં કુળગોરને રૂ. ૩ા મળેછે, ને એ શિવાય બીજી બાબતમાં તો કાંઇ હક નથી.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે તેનો કુળગોર તો અસલનો હોય તેજ, ને એવા જજમાન ઉપર જે ગામમાં રહે તે ગામના ઘામોટનો અડધો હિસ્સો પહોંચેછે.

૩. કોઇ શખસથી પોતાનાં વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને અપાય નહીં, ને તેમાં સ્થાવર અથવા જંગમનો કાંઇ ભેદ નથી.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનના રાહથી પોતાનો સઘળો માલ બીજા વારસોને પડતા મુકીને આપી શકાય નહીં.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનોજ સ્થાવરમાલ દાનના રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણના રાહથી કોઇને આપી શકે નહીં, પણ મરતી વખત વીંઘું ૧ અથવા વીંઘાં ૨ જમીન બ્રાહ્મણને આપેછે, ને વેચી શકાય નહીં, ને પોતાના ઘણીની ક્રિયા તથા કરજ તથા છોકરી પરણાવવા વગેરે વાજબી કારણવના ગીરવી પણ મુકાય નહીં.

---

[1] અસલ કાગળમાં "વાર" છે.

* આ અંકનો અસલ કાગળ ખોવાઈ ગયલો છે, પણ હાઈકોર્ટના દફતરમાં નકલ છે તે ઉતારેલી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સલાટ-સોમપુરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૪.

૧. લગનમાં કુળગોરનો હક રૂ. ૧।નો છે, ને ક્રિયા વગેરે બીજી બાબતોમાં જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. પરગામથી કોઇ શખસ આવે તથા પરગામ જાય તે શખસ પોતાની મરજીમાં આવે તેને કુળગોર કરે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ સ્થાવર કોઈ અત્રાપીને વારસીનામું કરીને આપી શકતો નથી, ને વારસ સાથે અણબનાવ હોય, ને જે સેવા ચાકરી કરે તેને જંગમ માલમાંથી કાંઈ જુજવી માલ આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, તથા ધર્મ દાન કરવા ચાહે તો કરી શકેછે.

૪. કોઈ શખસ પોતાની હૈયાતીમાં ત્રણ ચાર વારસ મધ્યેથી એક વારસને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, તેમાં કોઇનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

૫. વિધવા બૈરીને છોકરો તથા છોકરી તથા છોકરીનો છોકરો ન હોય ત્યારે તે બૈરી પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને આપી શકતી નથી, ને ધર્મ કરવા ચાહે તો કરી શકેછે, તથા ભુખે મરતી હોય તો ગીરવી મુકેછે, તથા પીત્રાઈ વારસ સાથે અણબનાવ હોય ને જે તેની સેવા ચાકરી કરતું હોય તેને સુકડી એટલે તે માલમાંથી કાંઇ જુજવી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, તેમાં પીત્રાઇનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

તા० ૬ ઠ્ઠી જુલાઇ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ ના પ્રથમ આષાડ વદ ૧૦ વાર રવેઉ.

સહી.

૧ પટેલ નંદલાલ સુખરામ એ સર્વે પંચાયત સર્વે મળીને લખાવ્યું છે સહી.

૧ પટેલ નંદલાલ દલસુખરામ સહી.

૧ અમરતરામ બેહેચર સહી.

વગેરે સહીઓ પીસ્તાળીશ છે.

બીજું એ જે, પંચાયત મળે ને પંચાયતનો મેહેતર કરે, ને કોઇ શખસ નહીં આવે તો તે પંચાયતનો ગુનેહગાર થાય, જે કાંઇ પંચાયતના લોક ગુનેહગારી લે તે આપે, એ શિરસ્તો સર્વે લોકોએ એકઠા કર્યા પછી સર્વેની નજરમાં લખવો ઠર્યો વાસ્તે હેઠળ લખ્યો છે.

કાછિયા-સુરતી ક્ષત્રીવંશીનો જવાબ.

પ્રકાર. "ખ." અંક ૧૦૭.

૧. અમારો કુળગોર તો ઓરણા ગામમાં રહેછે, ને તેને લગનમાં રૂ. ०॥ ઘેરબેઠે પહોંચાડેછે, ને તે જ્યારે આવે ત્યારે જજમાન પોતાના મળતર પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે ત્યારે જે ગામનો ન્યાતગોર હોય તે કુળગોરનું કામ ચલાવે, ને તેને જજમાન પોતાના મળતર પ્રમાણે આપેછે, ને કુળગોરને તો રૂ. ०॥ લગનમાં મળેછે.

૩. કોઈ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપવા ચાહે તો અપાય નહીં તો શું લખીએ?

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપવા ચાહે તો અપાય નહીં.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રીથી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને હરતરેહથી આપવા ચાહે તો અપાય નહીં.

સંવત ૧૮૮૫ ના પોસ સુદ ૧ વાર ભોમે.

તા० ૬ ઠ્ઠી જાનેવારી સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ પટેલ મીઠા ગોવનની સહી.

૧ પા. નાના મીઠાની સહી.

વગેરે એકત્રીશ સહીઓ છે.

કાછિયા-સુરતી કણબીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૮.

૧. અમારી ન્યાતમાં ગોરનો હક એ છે જે, લગનમાં વરનો બાપ રૂપિયા ત્રણ આપેછે, તથા કન્યા-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

નો બાપ પોતાના ગોરને રૂ. ૪) ચાર આપેછે, તથા અધરણીમાં રૂપીઆ સવા આપેછે, ને મોસાળું કરે તે અધરણીવાળાના ગોરને ટકા સોળ આપેછે, ને મોસાળું કરેછે તેના ગોરને અધરણીવાળો ટકા ૧૬ આપેછે, ને ક્રિયામાં રૂપિયા ચાર આપેછે, દશાથી તે તેરમાના શ્રાદ્ધ સુધી આપેછે, ને નાતરૂં કરે તે શખસ રૂ. ૧। આપેછે, ને એથી વધતું આપે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૨. કોઇ પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા આવે ત્યારે તેના ગોર ન્યાતમાં આઠ છે તેમાંનાનેજ માનેછે, કોઈ બીજાને માનતા નથી, શાથી જે ન્યાતમાં એજ ગોર છે એથી.

૩. શાસ્ત્રમાં હોય તે ખરૂં.

૪. કોઇ શખસ ચાર પાંચ વારસોમાંથી એક વારસને પોતાની હૈયાતીમાં વશિયતનામું કરીને પોતાનો માલ એક વારસને આપે તો આપી શકેછે ને વશિયતનામું નહીં કરીને મરી જાય તો સર્વે વારસ બરાબર છે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ દાનની રાહથી અથવા કૃષ્ણાર્પણની રાહથી આપે તો આપી શકેછે, ને વેચવામાં અથવા ગીરવી મુકવામાં તો પોતાના ભરણ પોષણને સારૂ મુકે તો મુકી શકેછે. ને એ શિવાય કાંઇ બીજા કારણથી પોતાના પીત્રાઇ છતાં મુકી શકતી નથી.

અમારી ન્યાતમાં બીજો શિરસ્તો એ છે જે, અમારા ન્યાતી ગુરૂ ગોસાંઇ સુજાનગીર બાવાની મઢીનો ગોસાઇ કાશીગીર આણંદગીર છે તેનો રૂ. ૧) ક્રિયા તથા લગન તથા અધરણી ખરચ કરનારના ઉપર લવાજમ છે, પણ એ મઢીનો ગોસાંઇ પંચાયતની મરજી પ્રમાણે નહીં ચાલે તો એ રૂ. ૧) લવાજમનો પંચાયત બંધ કરી શકેછે, ને બીજો શિરસ્તો એ છે જે, શ્રાવણ વદ ૪ ને દીને એ મઢી મધ્યે ભંડારો થાય છે, તેમાં પટેલ લોકો ઉપર મ્હોટા પટેલ ઉપર રૂ. ૧૦) ને ન્હાના પટેલ ઉપર રૂ. ૫) છે, તે પટેલો આપેછે, ને નહીં આપે તો એ લોકોનું તથા આસામી લોકોનું લવાજમ ગોળ શેર ૧૧ તથા ટકા ૨૨) મ્હોટા પટેલના છે, તથા નાતરૂં કરેછે તેના ઉપર પતાસા પાંચડા બાવીશ છે, ને ન્હાના પટેલ તથા તેની આસામીનું લવાજમ ગોળ શેર ૫॥ તથા ટકા ૧૧) તથા નાતરામાં પતાસા પાંચડા અગીઆર, એ લવાજમ ઉપર લખેલા રૂપિયા પટેલો નહીં આપે તો બાવાને ત્યાં આપે.

ને અમારી ન્યાતમાં દારૂ તથા તાડી ખપતો નથી, ને કોઇ શખસ એ કેફ વગેરે બીજું અણઘટતું કરે તો તેને ન્યાતના લોકો તજવીજ કરીને તે તકશીરવાનને શિક્ષા જે કાંઇ કરે તે કરી શકાય છે, ને જે શખસ એ તકશીરવાનનો પક્ષ કરે તો તે પણ ન્યાતબહાર રહેછે.

ને બીજું એ જે, ઉપર લખેલા કેટલાએક સવાલોમાં પંચાયતનો ગોળ તથા ટકા તથા રૂપિયા વગેરે આપવાનો હક લખ્યો છે, તે પટેલો તથા રૈયત સર્વે ઉપર છે, ને એ માર્ગ અસલ કદીમથી છે; ગોરનું દાપું લગન તથા અધરણી તથા ક્રિયા વગેરેમાં જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે (દાપું) આપેછે.

સહી.

૧ પા૦ નથુ તીકમ સહી.

૧ લખમીદાસ મુલજી સહી.

વગેરે સહીઓ બસો ને સત્યાશી છે.

કડિયા–કણબી અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૯.

૧.* ... ...

૨. કોઇ ગામ મુકીને જાય અથવા આવે તેના ગોર ૪ ઉપર લખ્યા છે તેમાંના છે, ને તે શિવાય બીજો ગોર કોઈને હોય તો તેની સંપત્ત પ્રમાણે આપેછે, કાંઇ મુકરર નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસોને મુકીને બીજા કોઇને આપવા ચાહે તો શાસ્ત્રમાં લખ્યું હોય તે પ્રમાણે કબુલ છે.

૪. ત્રણ ચાર વારસ હોય ને એકને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

---

* આ અંકવાળાએ અસલ કાગળમાં પહેલી કલમનો જવાબ બીલકુલ લખ્યો નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત હોય, ને તેના પીત્રાઈ છતાં સ્થાવર માલ તથા જંગમ માલ (પીત્રાઇ છતાં) કોઇને આપી શકતી નથી, પણ ખોરાક પોષાક મવસર ન થાય તો તે પોતાના ઘરની સંપત્ત પ્રમાણે વેચી શકેછે, ને જ્યાંલગી તેના ધણીના હકમાં બેઠી રહે ત્યાંસુધી તે વારસોની માલમતા તે વિધવાના કબજામાં રહે, ને નાતરૂં કરે તો ધર્મધ્યાન તથા ન્યાતીભોજન કરવામાં તે મુખત્યાર છે.

અમારી ન્યાતમાં જે કાંઇ શિરસ્તા હતા તે તો ઉપર લખ્યા ને શાસ્ત્ર આધારે જે કાંઇ ચાલ્યા આવેછે તે પણ લખ્યા, ને બીજો શિરસ્તો એ છે જે, અમારો ન્યાતગુરૂ સજાનગીર બાવાની મઢીનો ગોંસાઇ કાશીગીર આણંદગીરનો રૂ. ૧) ક્રિયા તથા લગન વગેરેનો ખરચ કરનાર ઉપર લવાજમ છે, ને બીજો શિરસ્તો એ છે જે, અમારી ન્યાતમાં શાદી તથા ક્રિયાનો ખરચ હોય તો તે ખરચનો કરનાર ન્યાતગોરને તેડીને તે તેના તડના પટેલની રજા એક દહાડો આગળ લઇને ખરચ કરેછે, ને તે પટેલોના કહ્યાપ્રમાણે ચાલે, ને ઉપર લખેલી વાતમાં કાંઇ તફાવત કોઇ કરે તો તેને ન્યાતના લોકો પુછી શકેછે, ને જેવી મરજીમાં આવે તેવી સીજા દે, ને તડ ૬ સુરતીના છે ને તડ ૭ અમદાવાદીના છે, ને અમારી ન્યાતમાં તડ છે તે તડમાંથી કોઇને તડના લોકોએ તડબાતલ કર્યો હોય તો બીજા તડવાળાથી બાતલ કર્યો હોય તે આસામીને લેવાય નહીં, જે તડે બાતલ કર્યો હોય તે તડવાળાથી લેવાય, અગર તે આસામી તડથી બાતલ થયલી હોય ને તેની તકશીર કાંઇ નહીં હોય ને તેના તડના પટેલ વગેરે લોકો તેને દાખલ નહીં કરે તો મ્હોટો પટેલ સુરતી તડ ૬ નો શંકર ભુલા તથા અમદાવાદી તડ ૭ નો પટેલ મ્હોટો ગોવંદરામ દયારામ પટેલને આસામી બાતલ કરેલી હોય તે જાહેર કરે જે, મને વગર તકશીરે (મને) મહારા તડથી બાતલ કર્યો છે; મારા તડના પટેલ વગેરે લોકોને કહો જે મને તડમાં દાખલ કરે, ને શંકર ભુલા પટેલ તથા ગોવંદરામ દયારામ ન્યાતલોકોને મેળવીને તજવીજ કરે; અગર બાતલ કરેથી કાંઈ તકશીર નહીં હોય તો તેને તેના તડમાં દાખલ કરાવે; ને બીજું એ જે, પંચનું લવાજમ રૈયત લોકો ઉપર છે ને પટેલો ઉપર નથી, ને બીજું એ જે તાડી તથા દારૂ કદીમથી અમારી ન્યાતમાં ખપતો નથી; ને બીજું એ જે, તે કદીમ પટેલોના ઘરઉપર તથા વંશઉપર લવાજમ નથી; ને બીજું એ જે, અમારી ન્યાતમાં પટેલ બે મ્હોટા છે, ને સુરતીના તડ ૬ તેના પટેલ મધશ શંકર ભુલા છે, ને અમદાવાદીના તડ ૭ તેનો મધશ પટેલ ગોવંદરામ દયારામ છે, ને મધશ પટેલને પહેલો ચાંલ્લો થાય છે; એ બંનો મધશ યાને મ્હોટા પટેલોનો હુકમ હરેક હરેકના તડઉપર છે; એક બીજાને દીકત કરી શકતા નથી.

સહી.

૧ પા. ગોવંદરામ દયારામની સહી.

૧ પા. નરોતમ દયારામની સહી.

વગેરે સહીઓ બસો ને ચાર છે.

કોળી-તળબદા ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૪.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને હકમાં તો જેને જેવું બની આવે તેપ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય વા કોઇ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જે અસલનો હોય તેને પોતાનો હક આપેછે, ને જે ગામમાં રહેતો હોય તે ગામના ગોરને પણ બની આવે તે આપવું જોઇએ.

૩. કોઈ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને આપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકાય નહીં.

૪. કોઈ શખસથી ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક જણને વશિયતનામું કરી અપાય નહીં.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે તેનાથી પોતાના પીત્રાઈ છતાં સ્થાવર માલ દાનની રીતથી તથા કૃષ્ણાર્પણ કરી અપાય નહીં, તથા વેચી પણ શકાય નહીં, ને કાંઇ કારણ હોય તો ગીરવી મુકી શકેછે, ધણીની ક્રિયાને અથવા ભરણપોષણ સારૂ.

ઉપર લખેલા સવાલોથી બીજો શિરસ્તો કાંઇ નવો

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

જુનો અથવા અધીક ઓછો સવાલ અથવા જવાબ લખવાની જરૂર નથી.

સહી.

૧ મોજે મંદરોઇના પટેલ નહાના મીઠા સહી.
૧ મોજે મંદરોઇના પટેલ ભવાન જેરામ સહી.

વગેરે સહીઓ એકશો ઊડતાળીશ છે.

કોળી—તળબદા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૨.*

ઉપલા સવાલોથી બીજો શિરસ્તો કાંઇ નવો જુનો અથવા અધીક ઓછો સવાલ અથવા જવાબ લખી આપવાની જરૂર નથી.

તા. ૧૩ મી ઓગષ્ટ સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ પટેલ કીકા વીઠલ સહી.
૧ પટેલ વલભ નરસઈ સહી.

વગેરે સહીઓ બસો એકોતેર છે.

કોળી—માળવી ભગતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૩.

૧. લગનમાં પૈસા ત્રણ ૩ મળેછે, ને ક્રિયામાં કાંઇ આપતા નથી.

૨. એનું કાંઈ મુકરર નથી.

૩. વારસ છતાં કોઇને અપાય નહીં.

૪. સઘળા બરાબર છે, પણ જે સેવા ચાકરી કરે તેને જુજવી વધારે આપે તો આપી શકેછે.

૫. નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે એટલે વિધવા શાની હોય? ને એમ કરતાં કોઈ બૈરી ધણીના નામ ઉપર બેસી રહે ને દાનની રાહે આપે તો અપાય વા ભુખે મરે તો ગીરવી મુકે, અથવા વેચે તો પોતે મુખત્યાર છે, પણ પીત્રાઈનો હક ડુબાવવા સારૂ કરે તો થાય નહીં.

અમારી ન્યાતમાં શિરસ્તો જે કાંઇ અમે જાણતા હતા તે લખ્યો છે, ને અમે ગરીબ માણસ છઈએ, જેમ તેમ ભીખ માગીને પેટ ભરીએ છઈએ, વાસ્તે આ લખ્યા પછી ન્યાતને જે કાંઇ ફેરફાર કરવું ઘટશે તો તે સાહેબને જાહેર કરીશું, ને ઉપર લખેલું સર્વે અમારે કબુલ છે.

મિતિ જેઠ સુદ ૧૩ વાર ભોમે સંવત ૧૮૮૪, તા. ૨૭ મી મે સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ પટેલ દયાળ નથુ સહી.
૧ પટેલ મંછારામ તુળસી સહી.

વગેરે સહીઓ પીસતાલીશ છે.

કોળી—તળબદા સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૪૦.

૧. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરનો જે હક છે તે આપ્યામાં આવેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલ છે કે, કોઈ શખસ બહારથી ન્યાતનો આવે તેના ગોરપદાનું કામ જે કાંઈ હોય તે ન્યાતગોર કરે, ને અસલનો કુળગોર આવે તે સીધુ, તથા મળે તે પ્રમાણે દક્ષણા લેછે.

૩. વારસ છતાં અત્રાપીને પોતાના માલનું વશિયતનામું લખી આપે તો ધણી મુખત્યાર છે, પણ વારસ સાથે અણબનાવ હોય તો લખી આપી શકેછે.

૪. ત્રણ ચાર વારસમાંથી એક ધણીને આપવા ચાહે તો અપાય નહીં, પણ ધણી મુખત્યાર છે.

૫. વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં સ્થાવર માલને કૃષ્ણાર્પણ કરી શકેછે, અથવા મૈયત ખરચને વાસ્તે અથવા ભુખે મરતી હોય તો[1] ગીરવી મુકી શકેછે, પણ બીજા કારણથી આપે તો કુટુંબીની રજા જોઈએ.

---

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૨૪ વાળાસાથે મળેછે માટે ઉતાર્યો નથી.

[1] અસલ કાગળમાં "તો" નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ઊપર લખેલો શિરસ્તો અમારે સર્વને કબુલ છે, પણ હવે પછી નવો શિરસ્તો કહાડવો પડે અથવા બદલવો પડે તે વાતમાં પંચ મુખત્યાર છે.

સંવત ૧૮૮૬ ના ફાગણ વદ ૯ વાર ગરેઉએ લખ્યોછે.

સહી.

૧ પટેલ દુલભરામ દયાળ સહી.
૧ પટેલ નથુ જેરામ સહી.

વગેરે સહીઓ ચુમ્માળીશ છે.

ઠાકોર—પરદેશી ડાંગી તડ પહેલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૩.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરને પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે આપીને પગે લાગેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય તે ગામનો કુળગોર હોય તે થાયછે, ને તેના ઉપર અસલના કુળગોરનો હક પહોંચતો નથી.

૩. કોઇ શખસે પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ આજસુધી કોઇને લખી આપ્યો નથી, પણ વારસા બાબતની પહેલી કલમમાં લખેલા વારસ નહીં હોય ને બીજાને લખી આપે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર છોકરા હોય ત્યારે તો કોઈને અપાય નહીં, ને એ શિવાય બીજા વારસમાંથી જે વારસને વધતું આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. રાંડેલી બૈરી સંતાનરહિત હોય તે પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાના સ્થાવર માલમાંથી કૃષ્ણાર્પણ વગેરે ધર્મ કરવા ચાહે તો પોતાના મરત લાકડા જેટલું રાખીને કરી શકેછે, તથા પોતાનું ભરણપોષણ નહીં થતું હોય ને ગીરો મુકવા ચાહે તો મુકે તેમાં બાઇ પોતે મુખત્યાર છે, પણ ગેરવાજબીએ કોઈને આપે તેમાં તેના દીએર જેઠ અટકાવ લાખી શકેછે.

તા. ૨૦ મી મે સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, વૈશાખ વદ ૨ વાર બુધે.

સહી.

૧ ઠા. ભીકારીસીંગ બીજનસીંગ સહી.
૧ ઠા. હરીસીંગ નંદરામ દા. ધારીશરમના સહી.

વગેરે સહીઓ ચૌદ છે.

હું વીરસંગ કાશીરામ ગ્નાતે પરદેશી ડાંગી ઠાકોર સરકારમાં હાજર થઈને લખી આપુછું જે, અમારી ન્યાતના લોકોએ જવાબ લખી આપ્યો છે તેમાંની સર્વે વાત મારે કબુલ છે, પણ એ શખસોમાંથી જે શખસ મારે ત્યાં નોતરૂં તેડું કરે તેવારે મારે જેની સંગાતે સલાહ હોય તેને ત્યાં જઇશ, ને મારી મરજીમાં આવશે તેને મારે ત્યાં બોલાવીશ, એટલા માટે મેં તે જવાબના કાગળ ઉપર એકડો કર્યો નથી ને આ ઇકરાર ઉપર એકડો કર્યો છે.

તા૦ ૧૬ મી જાનેવારી સને ૧૮૩૦.

સહી.

ઠાકોર વીરસીંગ કાશીરામ સહી.

ઠાકોર—પરદેશી ડાંગી તડ બીજાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૬૪.*

તેલી—દક્ષણી ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર તથા કુળગોરનો ચાલ મુકરર નથી, ને જજમાન પોતીકી શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. ગામ તથા પરગામવાળાનો ગોર પણ એજ છે.

૩. વારસ છતાં વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી.

૪. એક વારસને આપી શકતો નથી.

૫. વિધવા વારસ છતાં વેચી શકતી નથી, ને વારસ ભરણપોષણ કરે, ન કરે ને ભુખે મરે તો વેચીને ખાય.

સહી.

૧ પટેલ ભગવાન દયાળ સહી.
૧ દગડુ ભીખાજી સહી.

વગેરે સહીઓ પચીશ છે.

*આ અંકવાળા વીષે વિવાહ બાબતમાં ટીકા કરી છે તે જુઓ.

ખમાર—મોઢનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૯.

૧. લગન વખત કન્યાના ગોરનો રૂ. ૧૫, તથા વરના ગોરનો રૂ. ૧૫, તથા ન્યાતગોરનો રૂ. ૧૫, તથા રૂ. ૧) પંચાયતનો, જુમલે રૂ. ૫); તે મધ્યેથી રૂ. ૨ા કન્યાવાળો આપે, તથા રૂ. ૨ા વરવાળો આપે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય ને તેની સાથે પોતાનો ગોર હોય તો તેજ તેનો ગોર છે, ને અગર ન હોય તો જે ગામમાં જાય ને ત્યાં જે ગોર હોય તે થાયછે.

૩. એવું થયું નથી તો શું લખીએ?

૪. એનો જવાબ ઉપરના ત્રીજા જવાબ પ્રમાણે.

૫. અમારામાં આજસુધી એવું થયું નથી, ને દીઠું પણ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

સહી.

૧ હરીભાઇ ચીણા સહી.

૧ સુંદરજી કુબેર ભાઇચંદ સુંદરજી સહી.

વગેરે સહીઓ પાંત્રીશ છે.

નામદેવ—દક્ષણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૩.

૧. એનો જવાબ નંબર ૧૧ ની કલમ ૧૪ પ્રમાણે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનું ગામ મુકીને શહેરમાં આવે ત્યારે તેનો ગોર જે અહિયાંનો હોય તે થાયછે; ને કદાપિ એમ કરતાં કોઇ ગામ જાય તેનો ગોર તે ગામનો થાય, ને એમ કરતાં અહિયાંનો ગોર ત્યાં જઈ ચડે તો તે અડધું દાપું લેછે, તેજ વખતનું.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇને વશિયતનામું કરીને આપી શકતો નથી.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છે, તેમાંથી એક શખસને વશિયતનામું કરીને આપી શકતો નથી; વારસ સર્વે બરાબર છે.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તે બૈરી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર અથવા જંગમ માલ દાનની રાહથી તથા કૃષ્ણાર્પણથી આપે તો મુખત્યાર છે, પોતાની ક્રિયા જેટલું રાખવું જોઇએ.

૬. બીજું અમારી ન્યાતમાં તડ ૪ છે, તેના નામ સાસુરકંક તડ, તથા વણકર તડ, તથા કરાડકર તડ, તથા ગામકરી તડ, એ તડ ૪) છે તેમાં ગામકરી તડનો શિરસ્તો એ છે જે, તે તડ મચકુરવાળા પોતપોતાના તડમાં જે અસલથી લવાજમ લેતા આવ્યા છે તે પ્રમાણે લેછે, ને તે તડમાંની આસામી પોતાના તડમાં અસલના ધારા પ્રમાણે લવાજમ નહીં આપે તો તેને તે તડવાળા પુછી શકેછે, તથા સીજા કરે તો તેમાં તે તડવાળા મુખત્યાર છે; તથા એ તડ મચકુરમાં વાસણ છે, તે વાસણ તે તડવાળા વાપરેછે, તેમાં બીજા તડવાળાનો હક નથી, ને તે વાસણ તે તડના લોકની પતીજ આવે તેને ત્યાં અનામત મુકેછે, ને તે વાસણ તે તડવાળા વાપરવા લઇ જાય તો પટેલની રજાથી લઇ જાય, પટેલની રજાવના વાસણ આપવાનો ચાલ નથી.

તારીખ ૧૭ મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી; સંવત ૧૮૮૫ ના વૈશાખ સુદ ૧૪, વાર રવેઉ.

સહી.

૧ રામાજી નરસુજી સહી.

૧ નારણ વનમાળી સહી.

વગેરે સહીઓ અઠ્ઠાવન છે.

ગંધર્વનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૩.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોર તો છે નહીં, ન્યાતગોરથી કામ ચલાવીએ છઇએ, ને તેને હરેક બાબતોમાં દસ્તુર પ્રમાણે આપીએ છઇએ.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર તો જેને માને તે થાયછે.

૩. કોઇ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપવા

ચાહે તો અપાય નહીં, પણ કોઇ અત્રાપીનીપાસે પોતાનો માલ અનામત મુકે, ને તે શખસ મુઆ પછી જે શખસને ઘેર માલ હોય તે આગળ રહીને તેના માલ પ્રમાણે ખરચ કરાવે.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપવા ચાહે તો અપાય નહીં, ને એક વારસ ચાકરી કરતો હોય તો તેને પાંચ પૈસાનો માલ વધારે આપેછે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી આપવા ચાહે તો અપાયછે, ને ભુખે મરે તો ગીરવી મુકેછે, અથવા ક્રિયા ખરચ કરવામાં પણ ગીરવી મુકેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં બંદોબસ્ત કર્યો છે જે, કોઈ પીને આવે ને જાહેર પડે તો તેનો રૂ. ૧ દંડ લીધામાં આવે, ને તે દંડ ન આપ્યો હોય ત્યાંસુધી તે ધણી જાતે ન્યાતમાં જમવા ન આવે, ને તેની તરફથી કોઇ પક્ષા પક્ષી કરે ને ન્યાતીભોજન બીગડે તો નુકસાનીના પૈસા આપે.

સંવત ૧૮૮૫ ના વરખે વૈશાખ વદ ૧ ભોમેને દિવસે ન્યાતના શિરસ્તા લખી આપ્યા છે તે વાતના એકડા કરેલા છે.

સહી.

૧ વલભરામ કાશીરામજી સહી.
૧ પ્રાણશંકર દુલભરામ સહી.

વગેરે સહીઓ ચોત્રીશ છે.

ભાટ-કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." **અંક ૨૦૭.**

૧. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા ક્રિયામાં ગોરને શક્તિ તથા મરજી પ્રમાણે આપવાનો ચાલ છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં ગામ મુકીને પરવાસ જાય ને ત્યાં તે શખસનો ગોર જાય તો તેનો હક લે, ને કામકાજ કરે; ને પોતીકો ગોર નહીં હોય તો તે ગામનો બ્રાહ્મણ કામ ચલાવે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વારસ છતાં કોઈ અત્રાપીને પોતીકો માલ સ્થાવર તથા જંગમ આપી શકે નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં ત્રણ ચાર વારસ છતાં એકને વશિયતનામું તથા મીલ્કત આપી શકાય નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઇ વિધવા બૈરીં સંતાન રહિત છે, તે પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇ અત્રાપીને દાનની રાહથી આપી શકે નહીં, તથા વેચી શકે નહીં, તથા કારણ વના ગીરવી પણ મુકાય નહીં, ને મુકવાનું કારણ એ જે, રૂડો ભુંડો ખરચ આવે તો ગીરવી મુકવાને મુખત્યાર છે.

ઉપર આ સવાલ કરતાં બીજા શિરસ્તા લખ્યા છે તેની વિગત:—

૧. અમારી ન્યાતનું દાપું રાજા તથા દેશોત તથા પાદરિયા રજપુત ઉપર છે તે લખી જણાવ્યું છે.

રાજપીપળાવાળા રાજા તથા માંડવી તથા ધરમપોર તથા વાંસદા વગેરે ઉપર[1] લવાજમ છે તેની વિગત:—

૧. લગનની ચોરી ઊપર રૂપિયા બસેં, તેના ઘરના દશોદી હોય તે લે, તથા ભુરશી દક્ષણા રૂપિયા ૧ એક લખે જેટલા ભાટ હોય તેટલા લે, રૂપિયા એકથી તે પાંચ સુધી જે મળે તેપ્રમાણે આપેછે.

૨. રાજાઓ પરણે તેના ચોરાના રૂપિયા પાંચ પ્રમાણે લેવા.

૩. રાજાનો છોકરો પરણે ત્યારે પોતાના ભાટને ખુશીથી આપે તે લેવું, અગર એનું કાંઇ મુકરર નથી, પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે.

૪. દશેરાને દહાડે જે ભાટનુ વર્ષાસન હોય તે પ્રમાણે આપે, ને ખાધાની ચિઠ્ઠી બસેર પાસેર વર્ષાસનવાળાને, ને બીજા ભાટ જાય તેને રૂ. ૧) રાજા આપેછે.

દેશોતો ઉપર લવાજમ છે તેની વિગત:—

૧. વાશીઆ દેશોતો ઊપર છોકરી પરણે ત્યારે અમારી ચોરીનું દાપું રૂ. ૧૦૦); તથા તોરણ ઘોડો તથા વરવાગો તથા વીરમુકટનું

---

૧ અસલ કાગળમાં "ઉપર" નથી.

એ જે, જેની જે પ્રમાણે આબરૂ તે પ્રમાણે આપેછે, ને દેશોત ચોરાના રૂ. ૫) આપેછે.

૨. મોટા મહીડા કુએરની ઊપર લવાજમ ઊપર વાશીઆનું લવાજમ લખ્યું છે તે પ્રમાણે લેવું.

૩. સુરતીઆનું પણ વાશીઆ પ્રમાણે લેવું.

૪. છાશટીઆનું પણ ઊપલી કલમ પ્રમાણે લેવું.

૫. વાશદીઆનું પણ ઊપલી કલમ પ્રમાણે લેવું.

૬. ન્હાના અટોદરીઆ ઊપર લવાજમ છે તેની વિગતઃ—

ચોરીના રૂ. ૨૫) થી તે પાંત્રીશ સુધી તથા વરવાગો તથા તોરણ ઘોડો તથા ભાટને ભુરશી દક્ષણા તથા ચોરાનો રૂ. ૧) એક આપેછે.

૭. મોટા અટોદરીઆ ઊપર લવાજમ અમ લોકોનું છે, પણ પોતાની આબરૂ પ્રમાણે આપેછે, પણ મુકરર નથી.

૮. પાદરીઆ ગરાશીઆ સમસ્ત ઊપર લવાજમ છે, તેના જેવો જે રજપુત તેનીપાસે રૂપિયા દશથી તે ત્રીશ સુધી લેવા, તથા ચોરાનો રૂ. ૦ાા તથા ભુરશી સમસ્ત ભાટ આવે તેને આબરૂ પ્રમાણે આપેછે.

૯. પરગણે ઓરપાડના વર તથા કન્યા એમાંથી એકુ પરણે તેની ઉપર લવાજમ રૂ. ૦ાા તથા[1] * * * * * *

૧૦. મહાજન ઉપર લવાજમ છે જેતું જેવું દાપું તેનું તેવું તેનીપાસે લઈએ છઇએ, જે પ્રમાણે અસલ ધારો છે તે પ્રમાણે લઇએ છઇએ.

૧૧. અમારી ન્યાતવાળા ઉપર ચોકી સંબંધીનું લવાજમ નથી, અસલમાં મુળથી તથા પરાપુર્વેથી.

તા. ૧૭ મી માહે મે સને ૧૮૨૮, સંવત ૧૮૮૪ ના જેઠ સુદ ૪ ને વાર શનેઊ.

સહી.

૧ કસબે ઓરપાડના બા. દઆળજી મંગળજી સહી. દા. પરતાપના.

૧ ઓરપાડના બા. ભાઈજી સુરભાઈ સહી.

વગેરે સહીઓ અઠ્ઠાવીશ છે.

૧ અગાડી કાંઈ લખ્યું નથી, અસલ કાગળમાંજ એપ્રમાણે છે.

ભાડભુજા—કાયસ્થ. વાસુદેવજીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૫.

૧. અમારામાં કુળગોર કોઇને નથી, ને ન્યાતગોર છે તેને લગને તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ આવે તેનો ગોર જે ન્યાતગોર હોય તે થાયછે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી, ને તે માલમાંથી કાંઇ ધર્મ કરવા ચાહે તો કરી શકેછે; શા સારૂ પોતાના માલ ઉપર પોતે મુખત્યાર છે.

૪. કોઇ શખસ પોતાની હૈયાતીમાં પોતાના ત્રણ ચાર વારસમાંથી એક વારસને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, ને તે મુઆ પછી જે રહ્યું હોય તેમાં ભાગીઆ સર્વે બરાબર છે.

૫. કોઇ વિધવા ઐરી સંતાનરહિત છે ને તે ઐરી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇને દાનની રાહથી આપવા ચાહે તો આપી શકતી નથી, તથા કોઈ અત્રાપીને આપવા ચાહે તો આપી શકતી નથી, ને ભુખે મરતી હોય તો ન્યાતના બે આદમીને સંભળાવીને ગીરવી મુકવા ચાહે તથા વેચવા ચાહે તો વાજબી કારણથી વેચી શકેછે.

તા. ૨૭ મી જુન સને ૧૮૨૮, પ્રથમ[1] આષાડ સુદ ૧૫ વાર શુકરે સંવત ૧૮૮૪.

ભાડભુજા કાયસ્થ વાસુદેવની પંચાયતના એકડા.

સહી.

૧ પટેલ દવચા હારજી મતુ સહી.

૧ રતનજી રામજી સહી.

વગેરે સહીઓ અરાડ છે.

ભરવાડનો—જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૮.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરનો હક કાંઈ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૧. અસલ કાગળમાં "૫" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા કોઇ આવે ત્યારે કુળગોર પોતાની મરજીમાં આવે તેને કરે.

૩. અમારામાં વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને આપી શકતો નથી.

૪. કોઇ શખસ ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને પોતાનો માલ આપવા ચાહે તો આપી શકતો નથી, વારસ સર્વે બરાબર છે.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તે બૈરી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને આપવા ચાહે તો આપી શકતી નથી, અથવા ગીરવી મુકી શકતી નથી.

ઉપરના સવાલમાંથી જે વાતનો શિરસ્તો અમારી ન્યાતમાં અસલથી ચાલ્યો આવેછે તથા હાલમાં ચાલેછે તે સર્વેની અનુમતિથી સર્વે ન્યાતના લોકને પુછીને લખ્યો છે.

તા. ૩ જી જુન સને ૧૮૨૮, જેઠ વદ ૬ વાર ભોમે સંવત ૧૮૮૪ નાઃ

સહી.

૧ પટેલ બજા પૈમા સહી.

૧ ગોવન વાઘા સહી.

વગેરે અઠાવીશ સહીઓ છે.

ભરવાડ–ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૮.

૧. અમારે કુળગોર નથી, પણ માનેલો ગોર હોય તેને લગનમાં રૂ. ૦ાા ને ક્રિયામાં રૂ. ૩) મળે તો આપેછે.

૨. અમારે ગોરનો નીમ નથી તો એ કલમનો જવાબ શું લખીએ?

૩. કોઇ શખસ પોતાનો વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકેજ નહીં.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને બીજા વારસોને પડતા મુકીને પોતાનો સઘળો માલ આપી શકે નહીં.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનના રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી (કોઇને) આપી શકે નહીં, અથવા વેચી શકે નહીં, ને ધણીની ક્રિયા તથા ધણીનું કરજ આપવાના કારણવના ગીરવી પણ મુકાય નહીં.

સહી.

૧ કસબે ઓરપાડના ભરવાડ પટેલ ગોપાળ ભાણા સહી.

૧ કસબે ઓરપાડના ભરવાડ ગોસાઇ નાના સહી.

વગેરે સહીઓ છવીશ છે.

ત્રીલોણી–મરેઠા દક્ષણી ખાનદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૦.

૧. અમારામાં કુળગોર છે નહીં, માટે હરેક બાબતમાં આપવાનું મુકરર નથી, પોતાના મળતર પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય પણ મળતરપ્રમાણે આપેછે.

૩. વારસ છતાં કોઈ અત્રાપીને આપી શકતા નથી.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયત વગેરે હરેક તરેહથી આપવા ચાહે તો આપી શકતો નથી, વારસ સઘળા બરોબર છે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં જાત્રા પુખાત્રા કરે, પણ કોઇને આપી શકાય નહીં.

તારીખ ૧૮ મી જુન સને ૧૮૨૮, પ્રથમ અષાડ શુદ ૬ બુધે સંવત ૧૮૮૪.

સહી.

૧ દખણી ધનાજી મદન સહી.

૧ દખણી પાવજી બાવાજી સહી.

વગેરે પાંસઠ સહીઓ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

આલિયા—પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૦૦.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરેમાં ન્યાતગોરનો હક એ છે જે, લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં પોત પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપીએ છઇએ, ને અમારા કુળગોર પણ એજ છે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ આવે ત્યારે તેનો ન્યાતગોર જે ન્યાતનો હોય છે તે થાયછે.

૩. કોઇ શખસને છોકરો તથા છોકરી નહીં હોય તો બીજા વારસ છતાં પોતાની હૈયાતીમાં આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૪. કોઇ શખસ ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપવા ચાહે તો આપી શકતો નથી, વારસ સર્વે બરાબર છે.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તે બૈરી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો માલ અત્રાપીને આપી શકતી નથી.

એ ઉપરના સવાલમાંથી જે વાતનો શિરસ્તો અમારી ન્યાતમાં અસલથી ચાલ્યો આવ્યો તથા હાલમાં જે ચાલેછે તે સર્વેની મરજીપ્રમાણે લખ્યો છે, તે સર્વેને કબુલ છે.

તારીખ ૧ લી જુન સને ૧૮૨૮, જેઠ વદ ૪ વાર રવેઉ સંવત-૧૮૮૪ ના.

સહી.

૧ પા. ધરમદાસ શામદાસ સહી.

૧ પા. ભીખા ભવાનીદાસ સહી.

વગેરે સહીઓ ત્રેવીશ છે.

વાંસફોડા—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૩.

૧. અમારામાં કુળગોર તથા ન્યાતગોર કોઇ છેજ નહીં તો શું લખીએ?

૨. એનો ચાલ નથી, મન માને તેને તેડે.

૩. વારસ છતાં કોઈને અપાય નહીં, ને આપવા ચાહે તો પંચને જાહેર કરીને પંચની રજા થાય તો આપે, નીકર નહીં.

૪. વારસ તો સઘળા બરાબર છે, પણ જે સેવા ચાકરી (જે) કરે તેને વધારે જુજવી આપે તો આપી શકેછે, યા દાનની રાહથી પણ આપી શકેછે, પંચને જાહેર કરીને.

૫. વિધવા સ્ત્રી પંચની રજાથી કરવા ચાહે તો કરે યા ભુખે મરે તે ધરેણે મુકે તેમાં અટકાવ નહીં.

ઉપરના સર્વે જવાબો લખ્યા છે તે જે કાંઈ અમારા જાણ્યામાં હતા તે લખ્યા છે, ને કેટલીએક બાબત શાસ્ત્રની લખી છે તે સર્વે મળેલી ચાલેછે; ને જે કાંઇ અમે જાણુતા નથી, ને અમારી ન્યાતમાં થયું પણ નથી તેઉપર અમે પક્કો ભરોસો રાખતા નથી, ને જેથી અમારી ન્યાતને દોષ લાગતો હોય તો અમે પંચ મળીને (ને) બંદોબસ્ત કરી શકીએ છઈએ, ને આ લખ્યાથી અત્યારપછે અમારે વધતું ઓછું કરવું પડે તો તે પણ અમે કરી શકીએ, એ વાત પણ અમે સાહેબ મોસુફને જાહેર કરીએ છઈએ, ને સર્વે કામમાં બાજે શિરસ્તાઓમાં એક રીત ચાલી શકતી નથી, ને નીચે સહીના કરનાર લોકોને ઉપર લખેલું છે તે સર્વે કબુલ છે.

સહી.

૧ ધાંચા વણારસી જીવણ સહી.

૧ ધાંચા પીતાંબર કાનજી સહી.

વગેરે અગીઆર સહીઓ છે.

વાંસફોડા—દક્ષણી સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૬.

૧. લગનમાં વરપાસે રૂ. ૧|, ને કન્યાપાસે રૂ. ०॥= કુળગોરનો હક છે ને ક્રિયામાં કંઈ હક નથી.

૨. પરગામવાળા તથા ગામવાળાનો ગોર એકજ છે; બીજો થતો નથી.

૩. વારસ છતાં વશિયતનામું કરીને અપાતું નથી.

૪. એક વારસને આપે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૫. વિધવા સ્ત્રી વારસ છતાં કોઇને આપી શકતી નથી, ને ધરેણે પણ મુકી શકતી નથી, ને વેચી પણ શકતી નથી.

સહી.

૧ પટેલ કાળુજી ભીખાજી સહી.

૧ દેવજી શંકર સહી.

વગેરે સડસેટ સહીઓ છે.

પખાલી–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૪.

૧. હક ઉપર લખ્યાપ્રમાણે શક્તિ મુજબ આપેછે.

૨. જે ગામમાં જાય તે ગામનો ગોર થાયછે, ને જે ગામમાં આવ્યો તેજ ગામના ગોરના હકપ્રમાણે આપે.

૩. પોતાની મેળવેલી મીલ્કતમાંથી નજીકનો વારસ બેઠે સ્થાવરથી જુજવી જંગમ માલમાંથી ધર્મને રસ્તે અદાવતવિના અત્રાપીને આપી શકેછે, ને વશિયતનામું કરી શકેછે.

૪. વારસ સઘળા બરોબર છે, પણ ધર્મને રસ્તે સેવાના કારણવાસ્તે વધતું આપેછે, વશિયતનામું કરી શકેછે, જેટલા મરનાર ધણીના માલના વારસ થાય તેટલા સર્વે મળીને મરનારની ક્રિયા ખરચ વગેરે સમાન ભાગે પૈસા કહાડીને કરેછે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત હોય તે પોતાના વારસ છતાં પોતાની ક્રિયાનું તથા પોતાના ધરડાઓનું[1] શ્રાદ્ધ સમચરીનું દ્રવ્ય રાખતાં વધે તે સ્થાવર માલનું ધર્માર્થ તથા દાન તથા ગીરવી તથા વેચાણ કરી શકેછે, વા પોતાનો કાંઈ બીજો માલ નહીં હોય ને આપે, તથા ભુખે મરતી હોય તો ગીરવી મુકે, પણ નાતરે નહીં જાય તો.

સરકારના હુકમપ્રમાણે જવાબ લખ્યા છે, તે પણ દેશ તથા કાળ તથા શક્તિ અમ લોકોની કાયનાત પ્રમાણે જમાનો બદલાયાથી અદલ બદલ કરવો ઘટશે તે પંચની અનુમતિથી બદલીશું, ને સરકારને જાહેર કરીશું; શા વાસ્તે અમ લોકોને મહેનત કરીને પેટ જેટલું પેદા કરતાં ને ખાતાં મુસ્કેલ પડેછે, અમારી આજદીન સુધી એજ અરજ કબુલ કરવી.

સહી.

૧ નરસઈ ગણેશ સહી.

૧ ન્યાતગોર વીસ્નુ હરીશંકર સહી.

વગેરે એકત્રીશ સહીઓ છે.

વાઘરીની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૫.

૧. કુળગોર તથા ન્યાતગોર કોઇ છે નહીં તો શું લખીએ?

૨, એ સવાલનો ચાલજ નથી.

૩. અમારામાં વારસ છતાં કોઇને આપવાનો ચાલ નથી.

૪. વારસ તો સર્વે બરાબર છે, પણ જે સેવા ચાકરી કરે તેને વધારે જુજવી આપે તો આપી શકેછે.

૫. વિધવા બૈરી પોતાના વારસ છતાં કોઈ અત્રાપીને આપવા ચાહે તો આપી શકતી નથી.

તારીખ ૨૭ મી જાનેવારી સને ૧૮૨૮, માહા સુદ ૧૧ વાર રવેઉ, સંવત ૧૮૮૪ ના.

સહી.

૧ વાઘરી રૂપા વાઘા સહી.

૧ લાલા મોરાર સહી.

વગેરે સહીઓ બાવીશ છે.

પુરબિયા–બખસરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૩.*.

તા૰ ૨૭ મી દીસેમબર સને ૧૮૩૦ અંગ્રેજી, પોષ સુદ ૧૨ વાર રવેઉ, સંવત ૧૮૮૭.

સહી.

૧ ઠાકોર હરીસંગ ગુલાબસંગ સહી.

૧ અનુપસીંગ માનસીંગ સહી.

વગેરે સહીઓ ઓગણીશ છે.

---

[1] અસલ કાગળમાં "ધડાઓનું" છે.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક નંબર ૧૪૦ વાળા સાથે મળતા છે માટે લખ્યો નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પેટીધડાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૫.

૧. શક્તિપ્રમાણે કંઇ મુકરર નથી, ને પોત પોતીકા ઘરનો ચાલ છે તે પ્રમાણે આપીએ ને અપાવીએ છઇએ.

૨. પોતાના ગામમાં તથા પરદેશ જાય તો ગોર તેનો તેજ.

૩. પોતાના વારસ છતાં સર્વે માલ પોતીકા ઘરડાઓનો[1] પેદા કરેલો કોઇને આપી શકાય નહીં, પણ પોતાની સેવા કરનારને ખુશીથી યા ધર્મની રાહે આપે તો કંઇ આપી પણ શકેછે, ને પોતાની જાત કમાઈનો માલ ચાહે તેને આપી શકેછે.

૪. વારસાપણામાં તો સઘળા બરાબર છે, પણ સેવાથી અથવા માયાથી યા દાનની રાહથી પણ વધતું આપી શકેછે.

૫. વિધવા સ્ત્રી વારસ છતાં પોતાના ધણીના માલમાંથી ધર્મ વગેરે ખરચ કરવામાં મુખત્યાર છે, પણ નાતરે ન જાય તો; અગર નાતરે જાય તો ધણીની ક્રિયા શિવાય કશો ખરચ કરે નહીં.

સરકારથી સવાલ ૧૩ આપ્યા છે તેનો જવાબ જે કંઈ અમારા ઘરડાની[2] જુબાનીથી સાંભળ્યા છે તે તથા જે કંઇ અમારા જાણ્યામાં હતા તે લખ્યા છે, ને એમાં કેટલીએક વાત ધર્મ શાસ્ત્રની લખી છે, ને તે બંન્યો શિરસ્તા ચાલેછે; ને જે અમારી ન્યાતમાં થયું નથી, ને અમે જાણતા પણ નથી તે ઉપર અમે પક્કો ભરોસો રાખતા નથી, ને જે વાતમાં અમને દોષ લાગતો હોય તો અમે સર્વે બેસીને બંદોબસ્ત કરી શકીએ છઈએ, એ વાત અમે સરકારને જાહેર કરીશું.

સહી.

• તડ સીધીના એકડા કર્યા છે, ન્યાત ગોરાણી બાઇ પેમકોર.

૧ પટેલ સીધી તડનો ખુશાલ જગજીવનની વતીનો ભત્રીજો બીજવલભ પ્રાણવલભની સહી.

૧ પ્રાણજીવન સવાઈશાની સહી.

વગેરે સહીઓ સિત્તેર છે.

1 અસલ કાગળમાં "ઘડાઓનો" છે.

2 અસલ કાગળમાં "ઘડાની" છે.

બંધારા-નાગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૯.*

૧. લગનમાં વરના કુળગોરને વરનો બાપ આપેછે, તેની તપસીલ:—

॥ ગણપતી પુજા વગેરે માંડવા મુરત સુદ્ધાં રૂ. ॥.
૧) ગ્રહશાંતકનો રૂ. ૧).
॥ ગ્રહશાંતીના સાહીત્યનો રૂ. ॥.
૪) પરણુતી વખત દાપાંના રૂ. ૪).
॥ પરણુતી વખત પરચુરણ પૈસાનો રૂ. ॥.
॥ ભુરસીનો રૂ. ॥ તે સર્વે વહેંચી લેછે.
૧) રંન્યાદેવ વાવેલાં હોય તો તેનો રૂ. ૧.
૦ ૬ સગાંસાથે ગોરવ આપે તો તેના પૈસા ૨૬).
॥ ૬ ન્યાતસાથે ગોરવ આપે તો તેનો રૂ. ॥ ૬, ને પૈસા છ લેછે.

લગનમાં કન્યાના બાપના કુળગોરને કન્યાનો બાપ આપેછે તેની તપસીલ:—

॥ ગણપતી પુજા વગેરે માંડવા મુરતનો રૂ. ॥.
૧) ગ્રહશાંતીનો રૂ. ૧).
॥ ગ્રહશાંતીના સાહીત્યનો રૂ. ॥.
૩॥ પરણુતી વખત દાપાંના રૂ. ૩॥.
॥ પરચુરણ પૈસાનો રૂ. ॥.
૦ ભુરશી દક્ષણાનો રૂ. ૦ તે વહેંચી લે.

અઘરણીમાં વરના કુળગોરને વરવાળો આપેછે તેની તપસીલ[1]:—

૧ ૬ ખોળો ભરાવે તેનો રૂ. ૧), ને છવીશ પૈસા લેછે.
॥ રંન્યાદેવ વાવે તો રૂ. ॥ આપેછે.

ક્રિયામાં કુળગોરને આપેછે તેની તપસીલ[1]:—

૨॥ અગીઆરમું સારવા જાય ત્યારે રૂ. ૨॥ આપેછે.
॥ અગીઆરમાના સાહીત્યનો રૂ. ॥.
૧) બારમે ઘડા ભરામણીનો રૂ. ૧).
॥ દશાથી તે તેરમા સુધીમાં પરચુરણ પૈસાનો રૂ. ॥ આપે, ને એમ કરતાં ક્રિયા-

* વહેવા બાબતમાં લખેલી ટીકા જુઓ.

1. અસલ કાગળમાં "તપસી" છે.

ખરચમાં ન્યાત ન જમાડે તો રૂ. ૧) એક ઉપર લખ્યાં કરતાં ઓછો આપે.

૦ાા ૧૩ વરશીમાં પરચુરણ પૈસા સુદ્ધાં રૂ. ૦ાા ૧૩.

ઉપર લખેલા શિવાય હરેક કૃત્ય જજમાનને ઘેર આવે ત્યારે કુળગોરને પોતાની ખુશી પ્રમાણે આપેછે, બીજું ઉપર જે જે હક લખેલો છે તેમાંથી માસ્તાનને કુળગોર અસલના ધારા પ્રમાણે આપે લેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જે ન્યાતગોર હોય તે થાયછે, ને તેમાંથી જે આપવું ઘટે તેને હિસ્સે પડતું આપેછે, ને કદાપિ કુળગોર સાથે હોય તો ન્યાતગોરનું પહોંચતું નથી.

૩. કોઇ શખસને પોતાના વારસ સાથે અણબનાવ હોય અથવા વારસ નાલાયક હોય તો પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને ખરચવાને સારૂ તથા વારસનો હક વારસને આપવા સારૂ વશિયતનામું કરી આપવા ચાહે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસ ઉપર ખુશી હોય તો વશિયતનામું કરી આપવામાં ધણી મુખત્યાર છે; પણ સ્થાવર માલ એકને સઘળો અપાય નહીં.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રીથી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી અપાય નહીં; પણ ભુખે મરે તો ક્રિયા ખરચ જેટલું રાખીને ગીરવી મેલવા ચાહે તો મેલી શકેછે.

૬. અમારામાં લગનમાં બપોરે ગોરવ કોઇ શખસ જમાડે તથા સાંજે ન્યાત જમાડે તો વરનો બાપ રૂ. ૫) રોકડા કન્યાના બાપને ઘેર મોકલાવેછે, અથવા સાંજે સગાં સાથે એકલો ગોરવ આપે તો રૂ. ૨ાા કન્યાના બાપને ઘેર મોકલાવે.

૭. અમારામાં પટેલીઆને તથા ન્યાતગોરને જે કોઇ નાલાયક ગાળ દે તેને પટેલો વગેરે પંચાયત પુછી શકેછે.

૮. અમારી પંચાયતની તરફથી સર્વે કામમાં પટેલ વગેરે જણ ૫ આ જવાબ મધ્યે દરજ્જા પ્રમાણે પહેલી સહીના કરનારને પંચે મળીને મુખત્યારી સોંપી છે, તે કરે તે અમારે સર્વે પંચને કબુલ છે.

૯. સંવત ૧૮૭૯ ના સાલમાં સર્વે પંચ મળીને છાપાના કાગળ ઉપર બંદોબસ્ત કરીને ન્યાતગોરને ઘેર મુકેલો છે, તેમાં જે જે બાબતો લખી છે તે સર્વે અમારે કબુલ છે.

૧૦. વહેવા કરે ત્યારે પહેલે વરસે સુખડીના રૂ. ૨) (પહેલે વરસે) કન્યાના બાપને વરનો બાપ આપે, ને ત્યારપછી વરશ ૧૨ સુધી હરવરશે રૂ. ૧) એક લેખે કન્યાના બાપને વરનો બાપ આપે.

૧૧. પરણ્યા પછી હોળીની ઘીમ કરે ત્યારે વરનો બાપ હોઢણી દોરીઆની રૂ. ૧ાા ની રંગાઇ સુદ્ધાં કન્યાને આપે, તથા ચીરડી ૧ રૂ. ૫) ની પરણ્યા પછી વરને ત્યાંથી કન્યાને આપે.

૧૨. પંચાયત મેળવવાને બ્રાહ્મણ ફરે, ને ત્યાં કોઇ ન આવે તેને પંચાયત પુછી શકેછે.

૧૩. ચોમાસા મધ્યે કથા સાત દહાડાની પંચાયતની તરફથી મંડાવેછે, તેનો ખરચ પટેલ હોય ત્યારે પટેલને માથે છે, ને ઘરદીઠ સીધું એક આપવાનો ચાલ છે, ને પટેલ ન હોય ને અનામતી પટેલાઇ હોય ત્યારે ખરચ રૂ. ૪) નો થાયછે, તે પંચાયતને માથે છે.

સહી.

૧ ભટ મુળજી શેવકરામ સહી.

૧ બંધારા સામદાસ મકનદાસ સહી. દા. લખમીદાસના છે.

વગેરે સહીઓ એકસો ને બાવીશ છે.

સંવત ૧૮૮૫ ના જેઠ વદ ૯ વાર ગરેઉએ કાગળ સહી કર્યો છે.

બંધારા–નાગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૬.*

૭. ન્યાતનો મેળો થાય તે જગોએ જે કોઈ માંહોમાંહે નાલાયક ગાળોથી લડે તો તેને પચાયત પુછી શકેછે.

* વહેવા બાબતમાં આ અંકવાળાવિષે ટીકા લખી છે તે જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. પંચના કામમાં પંચ મુખત્યાર છે, ગમે તે કરે ને અગર પંચની નજરમાં આવે, ને હવે પછી પાંચ ભલા આદમી ન્યાતના પંચનો બંદોબસ્ત તથા શિરસ્તો ચલાવવા સારૂ કરીએ તો થઇ શકેછે; ને તેજ શખસ ન્યાતનો શિરસ્તો તોડી જુલમ કરી પંચના લોકને હરેક તરેહથી દુખી કરે તો પંચવાળા તેને બદલવામાં મુખત્યાર છે.

૯. સંવત ૧૮૭૬ ના સાલનો કાગળ કરેલો છે, તે દગાબાજીથી કરેલો છે તેથી તે કાગળ અમારે સર્વેને ના કબુલ છે. એણી વિગતે ઉપર કલમો લખી છે તે સર્વે અમારે કબુલ મંજુર છે, ને બાકીની વાજબી શિરસ્તાની કલમો તે કાગળ મધ્યેની કબુલ છે.

તા૦ ૧ લી ઓગસ્ટ સને ૧૮૩૧ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૭ ના અષાડ વદ ૯ ને સોમે.

સહી.

૧ ગળી ભીખા રણછોડ સહી.

૧ ગળી નથુરામ મોતીચંદ સહી.

પરદેશી–બખસરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૦.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરને પોતાની સંપત્તપ્રમાણે આપીને પગે લાગે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે ત્યારે જે ગામ જાય તે ગામનો જે કુળગોર તેજ થાયછે, ને તેના ઉપર અસલના કુળગોરનો હક પહોંચતો નથી.

૩. કોઇ શખસે પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ આજસુધી તો કોઇને લખી આપ્યો નથી, ને અપાય પણ નહીં.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર છોકરાં હોય ત્યારે તો કોઇને અપાય નહીં, ને એ શિવાય બીજા વારસોમાંથી જે વારસને વધતું આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. કોઇ રાંડેલી બૈરી સંતાનરહિત હોય તેથી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણ વગેરે પંચને પુછ્યા શિવાય ન થાય, પંચ રજા આપે તો થાય.

તા. ૨ જી ફેબરવારી સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, પોષ વદ ૧૪ વાર સોમે.

સહી.

૧ પરદેશી હરીસીંગ ગુલાબસીંગ સહી.

૧ પરદેશી હીમતસીંગ કેસરીસીંગ સહી.

વગેરે ઓગણીશ સહીઓ છે.

ઠાકોર–પરદેશી લોધાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૧.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરને પોતાની સંપત્તપ્રમાણે આપીને પગે લાગેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય તે ગામનો કુળગોર હોય તે થાયછે, ને તેનાઉપર અસલના કુળગોરનો હક પહોંચતો નથી.

૩. કોઈ શખસે પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ આજસુધી કોઈને આપ્યો નથી, પણ વારસા બાબતની પહેલી કલમમાં લખેલા વારસ નહીં હોય ને બીજાને લખી આપે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર છોકરા હોય ત્યારે તો કોઈને અપાય નહીં, ને એ શિવાય બીજા વારસોમાંથી જે વારસને વધતું આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. રાંડેલી બૈરી સંતાનરહિત હોય તો પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાના સ્થાવર માલમાંથી કૃષ્ણાર્પણ વગેરે ધર્મ કરવા ચાહે તો પોતાના મરત લાકડા જેટલું રાખીને કરી શકેછે, તથા પોતાનું ભરણપોષણ નહીં થતું હોય ને ગીરો મુકવા ચાહે તો મુકે તેમાં બાઈ પોતે મુખત્યાર છે, પણ ગેરવાજબીએ કોઈને આપે નહીં, ને આપે તો તેમાં દીએર જેઠ અટકાવ લાખી શકેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સંવત ૧૮૮૫ ના ભાદરવા શુદ ૨ વાર સોમે, તા. ૩૧ મી ઓગસ્ટ સને ૧૮૨૯.

સહી.

૧ લોધા કાશીરામ લછીરામ સહી.

૧ પરસરામ હીરામણ સહી.

વગેરે વીશ સહીઓ છે.

પરદેશી—બુનકરનો જવાબ.

પ્રકાર " ખ. " અંક ૧૪૨.

૧. લગન લખવા ગમે તે બ્રાહ્મણને બોલાવીને લખાવે, ને મળતરપ્રમાણે આપેછે, ને પરણતી વખત તો બ્રાહ્મણને બોલાવવાનો ચાલ નથી, ને ક્રિયામાં તો ગમે તેનીપાસે સરાવવાનું કામ કરાવે.

૨. કુળગોર તથા ન્યાતગોર અમારામાં કોઈ નથી.

૩. કોઈ શખસથી પોતાના વારસ છતાં બીજા કોઇને પોતાનો માલ અપાય નહીં.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં જે વારસ તે ધણીની ખીજમત ચાકરી કરે તેને બમણો ભાગ આપે, ને જે ખીજમત ચાકરી ન કરે તેનો એક ભાગ, ને ધર્મને રસ્તે આપવામાં તો ધણી ગમે તેને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. કોઈ રાંડેલી બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તે રાંડેલી બૈરી પોતાના ગોત્રી છતાં ધર્મને રસ્તે કૃષ્ણાર્પણ કરવા ચાહે તો તે મુખત્યાર છે, ને અગર ગેરશિરસ્તે માલમીલ્કતને તફરકે કરવા ચાહે તો ગોત્રી અટકાવી શકેછે.

૬. ઉપરના સવાલના જવાબ કરતાં બીજો શિરસ્તો હાલમાં લખવાનો તો કાંઈ નથી, પણ હવેપછી જો કાંઈ નવી વાત લખાવવી પડશે તો અમે સરકારને જાહેર કરીને લખાવીશું.

તા. ૨૧ મી ઓગસ્ટ સને ૧૮૨૯, શ્રાવણ વદ ૭ વાર શુકરે સંવત ૧૮૮૫ ના.

સહી.

૧ પટેલ જગનનાથ માંનસીંગ સહી.

૧ હરીશીંગ હરવંશ સહી.

વગેરે સહીઓ દશ છે.

પરદેશી—શ્રીબાસ્તાનો જવાબ.

પ્રકાર " ખ. " અંક ૧૪૭.

૧. અમારામાં કુળગોર નથી, માટે ન્યાતીગોરને આપવાનું મુકરર નથી, જેને જેવું મળે તેવું આપે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ આવે તે જેને માને તે કામ ચલાવે.

૩. પોતાના વારસ છતાં કોઈને આપે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૪. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં એક વારસને આપી શકેછે, કાંજે પોતાના માલપર પોતે મુખત્યાર છે.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તે બૈરીને પોતાનો પીત્રાઈ વારસ ભરણપોષણ વગેરે બરદાસ્ત કરતો હોય તો પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને આપી શકતી નથી, ને ઉપર લખ્યા પ્રમાણે નહીં કરે તો બાઈ પોતાના માલપર મુખત્યાર છે.

સંવત ૧૮૮૫ ના ભાદરવા સુદ ૨ ને વાર સોમે, તા. ૩૧ મી ઓગસ્ટ સને ૧૮૨૯.

સહી.

૧ ઠાકોર દુલીચંદ ધારીશામ સહી.

૧ ઠાકોર કેસરીશંગ ગોરધન સહી.

એ વગેરે સોળ સહીઓ છે.

ભંડારીની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૫.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં જજમાન પોતે પોતાના મળતર પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકી જાય અથવા કોઇ શખસ આવે ત્યારે તેનો ગોર જે ગામમાં જાય તે ગામનો હોય તે થાય.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને આપી શકતો નથી, ને વાજબી કારણથી ખરચ તો કરી શકેછે.

૪. કોઇ શખસ પોતાના ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને તમામ માલ આપવા ચાહે તો આપી

શકતો નથી, ને કાંઈ જુજવી તો આપી શકે છે, તેમાં કોઇ વારસનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

૫. કોઇ રાંડીરાંડ બૈરી છોકરા વગરની હોય ને તે બૈરી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સઘળો[1] માલ કોઇ અત્રાપીને આપવા ચાહે તો આપી શકતી નથી, તથા તેમાંથી કાંઇ જુજવી માલ ધર્મ કરવા ચાહે તો કરી શકેછે, યા ભુખે મરતી હોય તો તે માલમાંથી વેચીને ખાયછે, પણ પીત્રાઈ વારસ છતાં ગેરશિરસ્તે કોઇ અત્રાપીને આપી શકતી નથી.

તા૦ ૧૯ મી જુન સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ પટેલ માધવ ભાણા.

૧ મોરાર ભાણા.

વગેરે આઠ સહીઓ છે.

ધામલા—ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૩.

૧. અમારામાં ન્યાતગોર કુળગોર એકજ છે, ને તેને લગનની ચોરીનો રૂ. ૧) આપીએ છઈએ, ને ક્રિયામાં તો મળે તે પ્રમાણે આપીએ છઇએ.

૨. જે ગામ જાય તે ગામનો કુળગોર હોય તે થાયછે, ને તેના ઉપર અસલના કુળગોરનું પહોંચતું નથી.

૩. અમારામાં પોતાના છોકરા છતાં બીજા કોઇને આપેઓ નહીં, ને તે વારસ થાય નહીં, ને અમ લોકોને સ્થાવર માલ તો હોતો નથી.

૪. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૩ પ્રમાણે.

૫. અમારી ન્યાતમાં વિધવા બૈરી નાતરૂં કરેછે, ને કોઈ બેઠી રહે તો મહેનત મજુરી કરીને ખાયછે તો વેચે શું? ને ગીરવી શું મુકે? ને અમારામાં પોતાનું ઘર કોઇને નથી.

તારીખ ૫ મી ફેબરવારી સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના માહા સુદ ૨ વાર ગરેઉ.

સહી.

૧ પરશોતમ આરારામ સહી.

૧ વનારશી લખમીદાસ સહી.

વગેરે સહીઓ બાર છે.

---

૧ અસલ કાગળમાં "સગો" છે.

રાવળિયા--રાજભરાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૪.

૧. લગનમાં રૂ. ૨॥ ને ક્રિયામાં રૂ. ૦॥, એજ દાપું છે.

૨. પંચનો ગોર છે તે થાય.

૩. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીને અપાય નહીં.

૪. એ વાતમાં માલ ધણી મુખત્યાર છે.

૫. ધણીના નામ ઉપર રહે તો બૈરી મુખત્યાર છે.

એ શિવાય કંઇ શિરસ્તો નથી, ને પંચના લોકને કંઇ વધતું ઓછું કરવું પડશે તો તે સરકારને જાહેર કરીશું, ને આ લખ્યું સર્વેને કબુલ છે.

તા૦ ૧૦ મી જુન સને ૧૮૨૮.

સહી.

૧ શેઠ હરીભાઇ કેશવજી સહી.

૧ હરીભાઈ કીકા સહી.

વગેરે ચુમ્માળીશ સહીઓ છે.

રાવળિયા—સુરતી પાટીવાળાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૪.

૧. કુળગોર અમારામાં નથી, ન્યાતગોર છે, તેનો હક લગનમાં રૂ. ૧) આપે, ને ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં પોત પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. પંચાયતનો ગોર છે તે થાયછે.

૩. વારસ છતાં કોઈ અત્રાપીને અપાય નહીં.

૪. એ વાતમાં ધણી મુખત્યાર છે.

૫. ધણીના નામ ઉપર બેસી રહે, ને નાતરે ન જાય તો બૈરી મુખત્યાર છે, તેમાં કોઇનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

એ શિવાય બીજો કાંઇ શિરસ્તો નથી, ને પંચના લોકને કંઈ વધતું ઓછું કરવું પડશે તો તે

સરકારને જાહેર કરશું, ને આ લખ્યું સર્વેને કબુલ છે.

તા૦ ૨ જી જુલાઇ સને ૧૮૨૮, પ્રથમ અષાડ વદ ૫ વાર બુધ્ધે.

સહી.

૧ પટેલ રતનજી મથુર સહી.

૧ ગોપાળજી દેવજી સહી.

વગેરે ઓગણીશ સહીઓ છે.

રાવળિયા-ચરોતરિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૪.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરનો હક તો એ છે જે, કન્યાની ચોરીમાં રૂ. ૦॥, ને વરને ત્યાં રૂ. ૧) આપીએ છઇએ, પોતાની શક્તિ પ્રમાણે નથી.

૨. જે જ્યાં જાય તેનો કુળગોર તેજ થાય, ને તેજ દાપું લઈ શકેછે, એજ રીત છે.

૩. એનો ચાલજ નથી તો શું લખીએ?

૪. એનો જવાબ ઉપરના ૩ જવાબ પ્રમાણે.

૫. એનો ચાલજ નથી.

ઊપરના સવાલમાંથી જે અમારા વૃદ્ધોથી શિરસ્તા ચાલ્યા આવ્યા છે, તથા અમારા જાણ્યામાં હતા તે અમ લોકોએ લખ્યા છે, એ શિવાય બીજો કોઇ અમારામાં શિરસ્તો નથી.

સંવત ૧૮૮૪ ના જેઠ સુદ ૧૫ વાર ગરેઉ, તા. ૨૭ મી મે સને ૧૮૨૭.

સહી.

૧ પટેલ બાઇ રલીયાત પટેલ ભગવાનની ધણીઆણી.

૧ રાવલ પુંજા જીવણ સહી.

વગેરે સહીઓ પચાશ છે.

રાવળિયા-ગુજરાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૭.

૧. પરચુરણ સવાલ ૫) ના જવાબ એ જે, એ સર્વે સવાલ લખ્યા છે તે મધ્યેથી અમારે એકુ સવાલ કામ આવે એવા નહીં હતા તેથી એનો જવાબ લખ્યો નથી.

ઊપરના સવાલમાંથી જે અમારા જાણ્યામાં હતા તે સવાલના જવાબ અમોએ લખી આપ્યા છે, એ શિવાય જ્યારે અમારી પંચાયતની મરજીથી બીજો શિરસ્તો અથવા નવો કાંઈ કહાડીશું ત્યારે સરકારને જાહેર કરીને બદલીશું, એજ અરજ.

તા. ૧૯ મી ઓગસ્ટ સને ૧૮૨૯, સંવત ૧૮૮૫ ના શ્રાવણ વદ ૫) ને બુદ્ધે.

સહી.

૧ પટેલ શંકર બેચર સહી.

૧ ભગવાન રૂપનાથ સહી.

વગેરે સહીઓ તેર છે.

ગદડિયા-કામળાવાળા પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૫.

૧. અમારામાં કુળગોર કોઇને નથી, ને ન્યાતગોર છે તેને લગનમાં કામળી ૧ આપીએ છઇએ, તથા છોકરાનું નામ પાડવા આવે ત્યારે કામળી ૧) આપીએ છઈએ ને છોકરીનું નામ પાડવા આવે ત્યારે ધાળીયું ૧ આપીએ છઇએ, એ હક મુકરર છે, ને વાર પરવે આવે તો પાસેર અચ્છેર અનાજ આપીએ છઇએ.

૨. કોઇ શખસ પરદેશ જાય અથવા પરદેશથી આવે તેનો ગોર જે ન્યાતનો ગોર હોય તે (તેનો ગોર) થાયછે.

૩. કોઇ શખસથી પોતાનો માલ પોતાના વારસ છતાં અત્રાપીને આપવાનો ચાલ નથી, ને વશિયતનામાનો તો અમારામાં ચાલ નથી.

૪. વારસ સર્વે બરાબર છે, કોઈને વધારે અપાય નહીં.

૫. રાંડેલી બૈરી છોકરા વગરની હોય ને તેપાસે કાંઇ ધણીનો માલ હોય તેને પીત્રાઇને પુછ્યાવના

કશી તરેહથી આપવાનો અલાખો નથી તો શું લખીએ ?

તા. ૧૩ મી ફેબરવારી સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, માહા સુદ ૧૦ વાર શુકરે સંવત ૧૮૮૫.

સહી.

૧ રાજારામ હંસરામ સહી.

૧ રૂપસંગ નારણ સહી.

વગેરે સહીઓ અરાડ છે.

પંચોળી–સુરતીના તડ છનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૮.

૧. કુળગોરનો હક છે તેની વિગતઃ–લગનમાં માંડવાનો ખરચ વરવાળો રૂ. ૬) કન્યાવાળાને આપે, તે મધ્યેથી રૂ. ૩) કુળગોરને આપેછે, ને રૂ. ০॥ રણછોડજીનો આપેછે, ને બીજું તો ગોરને અસલ પ્રમાણે મળ્યા કરેછે, ને ક્રિયામાં તો રૂ. ૧॥ કાઠા ખરચનો આપેછે, ને રૂ. ০॥ બારમાનો આપેછે, ને પરચુરણ પૈસા રૂ. ০॥ ના આપેછે, જુમલે રૂ. ૨॥ આપેછે; ને અઘરણીમાં રૂ. ০॥ ગોરને આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે ત્યારે જે ગામમાં જે ન્યાતગોર હોય તે તેનો કુળગોર થાય, ને એવા જજમાન ઉપર અસલના કુળગોરનો હક પહોંચતો નથી.

૩. કોઇ શખસથી પોતાના વારસ છતાં અત્રાપીને અપાય નહીં, પણ વારસ બરદાસ ચાકરી નહીં કરે તો અત્રાપીને જંગમ માલ વશિયતનામું કરીને આપી શકેછે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને અપાય નહીં, પણ એક વારસ ઉપર માયા હોય અથવા ચાકરી કરતો હોય તો જુજવી માલ આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં હર તરેહથી સ્થાવર અથવા જંગમ જુજવી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં કોઇ આજથી ચોથિંઉં કરે નહીં, ને ખુશીમાં આવે તો બ્રાહ્મણ તથા વેરાગી જમાડે.

૭. અમારી ન્યાતમાં આજદીનેથી કોઈ સ્મશાનમાં તથા સનાન માડેછે ત્યાં તથા ઉઠમણું ઉઠી ગયા પછે કોઈ વ્યસન પાણી કરે નહીં, ને કોઈ માથાનો ફેરેલ થઈ તે કરે તો પંચનો ગુનેહગાર.

૮. અમારામાં આજથી જેને ઘેર મૈયત થાય તેને ઘેર સુતકના ઘરના રોટલા ખાય, એ શિવાય બીજો કોઇ ખાય નહીં.

તા. ૨૨ મી જુલાઈ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, દુતી આષાડ સુદ ૧૦ ને વાર ભોમે ને દીવસે લખ્યો છે.

સહી.

૧ શેઠ ગોપાળ ખુશાલદાસ સહી તડ છના.

૧ પુંજીઆ મકન પટેલ તડના સહી.

વગેરે સહીઓ બ્યાશી છે.

માછી–ગુડિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૯.

૧. પરચુરણ બાબતના જવાબ ૫ છે, તેનો જવાબ એ છે જે, બ્રાહ્મણ લગનપત્રી આપવા જાય તેને પાંચ પૈસા તથા શેર ૨ દાણા આપીએ છઇએ, ને કુળગોર તો કોઇ છે નહીં તો પરગામવાળાની જીકર શું લખીએ? પોતાના વારસ છતાં અત્રાપીને અપાતું નથી, ને એક વારસને વશિયતનામું કરીને અપાતું નથી; ને વિધવા બૈરી કોઈ અમારામાં હોતી નથી તો એ સર્વે બાબતનો જવાબ શું લખીએ?

તા૦ ૧૭ મી મે સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત્ ૧૮૮૪ ના જેઠ સુદ ૪, વાર શનેઉ.

સહી.

૧ પટેલ માધવ કાહાનજી સહી.

૧ ગોકળ ગણેશ સહી.

વગેરે એકસો ને સોળ સહીઓ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ખારવા–ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક. ૨૧૬.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા આવે તેનો કુળગોર તે ગામનો જે ગોર હોય તે થાયછે; એવા જજમાન ઉપર અસલના કુળગોરનું કાંઈ પહોંચતું નથી.

૩. કોઇ શખસથી પોતાનો વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને અપાય નહીં તો સ્થાવર જંગમનો જવાબ શું લખીએ?

૪. કોઇ શખસથી ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનના રાહથી પોતાના બીજા વારસોને પડતા મુકીને પોતાનો સઘળો માલ આપી શકાય નહીં.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, તે સ્ત્રીથી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ દાનના રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણના રાહથી કોઇને આપી શકાય નહીં, ને પોતાના ધણીની ક્રિયા કરવાને તથા કરજ આપવાને ધરેણે મુકે અથવા વેચે તો તેમાં કાંઇ હરકત નથી.

સહી.

મોજે ભગવા પરગણે ઓરપાડના ખારવા
૧ પા. માવા જીવા સહી.
૧ પા. ગોવન લાલા સહી.

વગેરે સહીઓ ઓગણચાળીશ છે.

દુબળા–કસબે ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૭.

૧. લગનમાં રૂ. ૦।। કુળગોરનો હક છે, બીજી બાબતમાં કંઈ હક નથી.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જે ગામમાં રહે તેજ ગામનો ધામોટ થાયછે; એવા જજમાન ઉપર અસલના કુળગોરનું કાંઇ પહોંચતું નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકે નહીં તો આપવાના કારણનો જવાબ શું લખીએ?

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને વા દાનના રાહથી બીજા વારસોને પડતા મુકીને પોતાનો સઘળો માલ આપી શકે નહીં.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનના રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણના રાહથી (કોઈને) આપી શકે નહીં, વા વેચી શકે નહીં, ને પોતાના ધણીનું કરજ આપવા તથા દહાડો કરવા ગીરવી મુકે વા વેચે.

સહી.

કસબે ઓરપાડના દુબલા
૧ ધુળીયા રતના સહી.
૧ રતના મંગળ સહી.

વગેરે સહીઓ નેવ્યાશી છે.

સીકલીગરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૪.

૧. અમારામાં કોઈને કુળગોર છે નહીં, ને લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં ન્યાતગોરને પોતાના મળતર પ્રમાણે આપીએ છઇએ.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે ત્યારે ન્યાતગોર હાજર છતાં કોઇ બીજા બ્રાહ્મણથી કામ ચલાવાય નહીં, ને તે હાજર ન હોય તો હરકોઈ પાસે કામ ચલાવે, ને ગોરનો હક તેને આપે.

૩. કોઇ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપવા ચાહે તો અપાય નહીં, પણ ધર્મને રસ્તે જુજવી ખરચ કરવા ચાહે તો કરી શકેછે.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વા-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

રસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનની રાહથી પોતાનો સઘળો માલ આપવા ચાહે તો ધણી મુખત્યાર છે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાના સ્થાવર માલને ધર્મ દાન વગેરે વાજબી કામમાં ખરચ કરવામાં બાઇ મુખત્યાર છે; પણ પીત્રાઇ બેઠે ગેરશિરસ્તે ખરચાય નહીં.

તારીખ ૨૮ મી મે સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના વૈશાખ વદ ૧૧ વાર ગરેઉ.

સહી.

૧ પટેલ લખુ પરસોતમ સહી.

૧ પટેલ નારણ દુલભ સહી.

વગેરે એકવીશ સહીઓ છે.

મોચી—સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૫૧.

૧. લગનમાં ગોરનું દાપું રૂ. ૬॥ છે તે મધ્યે રૂ. ૩॥ વરવાળો આપેછે, ને રૂ. ૩) કન્યાવાળો આપેછે, જુમલે રૂ. ૬॥; તથા ક્રિયાના હકનો રૂ. ૧ નો ચાલ છે; અઘરણીના ખોળાનો રૂ. ૦॥, નાતરાનો રૂ. ૦॥, મોશાળાનો રૂ. ૦।, ચોથીઆનું સરામણી રૂ. ૦।, એજ રીત[1] છે.

૨. મોચી ગોર શિવાય બીજો કોઇ લઇ શકતો નથી, ગામ તથા પરગામમાં પણ એ છે.

૩. વારસ છતાં અત્રાપીને વશિયતનામું કરી આપી શકતો નથી.

૪. સર્વે વારસ કુટુંબી સરખા છે, એકને આપવાનો ચાલ નથી.

૫. વારસ છતાં વિધવા બૈરી સર્વે કોઈને આપી શકતી નથી, ને વાજબી ખરચ કરી શકેછે.[2]

સહી.

૧ પટેલ કુવેરજી જગુ સહી.

૧ પટેલ હરી મોરાર સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો ને બે છે.

---

૧. અસલ કાગળમાં "રી" છે.

૨ અસલ કાગળમાં "શછે" છે.

મોચી—ખંભાતી કડિયાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૯.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોરનો હક કાંઇ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે ત્યારે તેનો ન્યાતગોર ઔદીચ અમદાવાદી મોચી ગોર થાય છે, ને કુળગોર કોઇ મુકરર નથી, પોતાની મરજીમાં આવે તેને કરેછે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાં છતાં બીજા કોઈને આપી શકતો નથી; ને છોકરાં નહીં હોય તો અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, શામાટે જે પોતાના માલનો પોતે મુખત્યાર છે, પણ ન્યાતનાને આપે.

૪. કોઇ શખસ પોતાના ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને આપે અથવા વશિયતનામું કર્યા વગર આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, તેમાં કોઈનો અટકાવ નથી.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો માલ નાતરે નહીં જાય તો દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, વા વાજબી કારણથી ગીરવી મુકવા ચાહે તથા વેચવા ચાહે તો વેચી શકેછે, તેમાં કોઇ અટકાવ કરી શકતા નથી.

૬. કોઇ શખસની પરણેલી ધણીઆણી તથા નાતરાની ધણીઆણીની ઉમ્મર વરશ ૪૦ની થાય, ને તેને કાંઈ છોકરૂં ન થાય તો રૂ. ૫) ન્યાતમાં લાહાણાંના આપે.

૭. અમારા ખંભાતી તડની બૈરી અમદાવાદી તડમાં તથા સુરતી તડમાં નાતરે જાય તો રૂ. ૫૧ એકાવન તે બૈરી ન્યાતમાં ગુનેહગારીના આપે.

૮. અમારી પંચાયતમાંની આસામીમાંથી કોઈ શેઠને ગાળ દે તો રૂ. ૧॥ શેઠને આપે, તથા શેઠ પંચાયતમાંની આસામીને ગાળ દે તો રૂ. ૧॥ શેઠ પંચાયતમાં આપે.

૯. અમારી ન્યાતમાં કોઇ મરી જાય, ને તેની મૈયતમાં કોઇ નહીં આવે તો તે રૂ. ૦। પોતાનો રોજ પંચાતમાં આપે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. પંચાયતમળે, ને કોઈ પંચાયતમાં નહીં આવે તો રૂ. ૦। પંચમાં ગુનેહગારીનો આપે.

તા० ૧૪ મી મે સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, જેઠ વદ ૬ સંવત ૧૮૮૪ ના

સહી.

૧ પુજીઆ ઈચ્છા સહી.

૧ મુળજી દેરામ સહી.

વગેરે સહીઓ સુડતાળીશ છે.

મોચી—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૧.

૧. કુળગોર અમારામાં કોઈને નથી, ન્યાતગોર સઘળું કામ કરેછે, ને તેને ઉપર લખ્યા પ્રમાણે આપીએ છઇએ.

૨. જે શખસ પરગામ જાય યા આવે તેનો ગોર જે ન્યાતનું કામ કરતો હોય તે થાય, બ્રાહ્મણ અમદાવાદી ઔદીચ મોચી ગોર શિવાય કોઇ બીજો થતો નથી.

૩. વારસ છતાં અત્રાપીને આપવાનો ચાલ નથી.

૪. ત્રણ ચાર વારસમાંથી એક વારસને આપવા ચાહે તો અપાય નહીં, વારસ સર્વે બરાબર છે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી છોકરા વગરની હોય તેથી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં સ્થાવર માલ કોઇને આપી દેવા ચાહે તો અપાય નહીં, ને જંગમ હોય તો તેમાંથી ભુખે મરતી હોય તો વેચીને ખાય તેમાં પીત્રાઇનો અટકાવ ચાલતો નથી.

તા० ૩૧ મી મે સને ૧૮૨૮, જેઠ વદ ૩ વાર શનેઉ.

સહી.

૧ શેઠ દેવચંદ ગંગારામ સહી.

૧ ભગવાન કેસવજી સહી.

વગેરે સહીઓ છોત્તેર છે.

મોચી—પરદેશીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૫૬.

૧. લગનમાં બ્રાહ્મણને ટકા ૫) કન્યાવાળો આપેછે, ને ક્રિયામાં તો બ્રાહ્મણને શીધું આપેછે તેમાં લોટ ઘઉંનો શેર ૧) તથા દાળ તુએરની શેર ૦। તથા ચોખા શેર ૦॥ તથા પૈસા બે રોકડા આપીએ છઇએ; એ વગેરે બીજી બાબતમાં તો જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા કોઈ આવે ત્યારે તેનો ગોર પોતાની મરજીમાં આવે તે બ્રાહ્મણને બોલાવે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને આપી શકતો નથી.

૪. ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને ધણી જીવતાં આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૫. વિધવા બૈરી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં કોઇને આપી શકતી નથી.

ઉપરના સવાલમાંથી જે વાતનો શિરસ્તો હાલમાં અમારી ન્યાતમાં ચાલેછે તે સર્વેની મરજી પ્રમાણે લખ્યો છે; એ શિવાય બીજો ચાલ અમારામાં નથી

સંવત ૧૮૮૪ ના વરખે જેઠ સુદ ૧૫) ને વાર ગરેઉ, તારીખ ૨૮ મી મે સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

મોચી પરદેશીની ન્યાત સમસ્તના એકડા.

૧ પટેલ મનુ નારણ સહી.

૧ પટેલ જેરામ હરજી સહી.

વગેરે સહીઓ સત્તર છે.

મોચી—ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૬.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં અમારે કુળગોર નથી તે સબબથી તેના હકનો જવાબ શું લખીએ ?

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઇ શખસ આવે તેનો ગોર તો જે ગામમાં

રહે તે ગામનો ધામોટ થાયછે; એવા જજમાન ઊપર અસલના ગોરનું તો કાંઇ પહોંચતું નથી.

૩. કોઈ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને વારસનામું કરીને આપી શકાય નહીં તો તેના કારણનો જવાબ શું લખીએ ?

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનના રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી પોતાનો સઘળો માલ બીજા વારસોને પડતા મુકીને આપી શકે નહીં.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને દાનના રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી આપી શકે નહીં, ને વેચી શકે નહીં, ને પોતાના ધણીનો દહાડો પાણી તથા પોતાના ધણીનું કરજ આપવું હોય તો વેચી શકે, અથવા ગીરવી મુકી શકેછે.

સહી.

૧ કસબે ઓરપાડના મોચી નથુવા ભગા સહી.

૧ કસબે ઓરપાડના મોચી મીઠા ધનજી સહી.

વગેરે સહીઓ છવીશ છે.

પોમલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૬.

૧. કુળગોર અમારામાં નથી, ને લગનમાં બ્રાહ્મણને બોલાવવાનો ચાલ નથી, ને બ્રાહ્મણને તથા ભવાયાને તથા હીજડાને દાપું આપતા નથી, ને ક્રિયાનું બારમું જે બ્રાહ્મણ સરાવે તેને આના ત્રણ તથા ખીચડી શેર ૧ા આપવાનો ચાલ છે.

૨. એ કલમનો ચાલ નથી.

૩. પોતાનો માલ વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીને આપવાનો ચાલ નથી.

૪. ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપવાનો ચાલ નથી, આપે તો સર્વેને બરાબર આપે.

૫. વિધવા બૈરી નાતરૂં કરેછે તેથી એ કલમનો જવાબ લખ્યો નથી.

૬. એ કરતાં બીજો શિરસ્તો એ છે જે, જે શખસ મરી જાય ને તેની બૈરીનું તથા મરનારના બાપનું એક દીલ હોય તો નાતરૂં કરેછે.

તારીખ ૧૯ મી ઓગષ્ટ સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, શ્રાવણ વદ ૫ા ને વાર ગરેઉ.

સહી.

૧ રામસંગ વજલા સહી.

૧ મુશા ભાણા સહી.

વગેરે સહીઓ અગીઆર છે.

ટીમળિયા–સુરતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૬.

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોર કોઇ મુકરર નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૨. એ સવાલના જવાબનો અમારામાં ચાલ નથી.

૩. પોતાના વારસ છતાં બીજા કોઇને પોતાનો માલ આપી શકતા નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૪. કોઇ શખસ ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપવા ચાહે તો આપી શકતો નથી, સર્વે વારસો બરોબર છે તે સર્વેને બરાબર આપેછે.

૫. વિધવા બૈરી નાતરે જાયછે તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

તા. ૧૫ મી મે સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ વીરીઆ સાંમા સહી.

૧ ભુખણ ગોવન સહી.

વગેરે ઓગણીશ સહીઓ છે.

ખાલપા–પટણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૭.

૧. અમારામાં કુળગોરનો હક કાંઈ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. પરગામથી કોઇ આવે ત્યારે તેનો ગોર ગરૂડો થાયછે.

૩. અમારામાં વારસ છતાં કોઈને આપવાનો ચાલ નથી.

૪. વારસ સર્વે બરાબર છે.

૫. વિધવા સ્ત્રી પંચની રજા લઈને કરવા ચાહે તો કરે, યા ભુખે મરે તો ધરેણે મુકે તો મુકાય છે.

તારીખ ૨૮ મી જાનેવારી સને ૧૮૨૮, માહા સુદ ૧૨ વાર સોમે, દસ્કત મેહેતા–

સહી.

૧ શંકર નારણ સહી.

૧ ઊકા શંકર સહી.

વગેરે સહીઓ બાર છે.

ખાલપા–ખંભાતીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૯૮.

૧. અમારામાં કુળગોરનો હક કાંઈ મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. પરગામથી કોઈ આવે ત્યારે તેનો ગોર ગરૂડો થાય છે.

૩. અમારામાં વારસ છતાં કોઇને આપવાનો ચાલ નથી.

૪. વારસ સર્વે બરાબર છે.

૫. વિધવા સ્ત્રી પંચની રજા લઈને કરવા ચાહે તો કરે, વા ભુખે મરે તો ધરેણે મુકે તો મુકાય છે.

દસ્કત મેહેતા કાશીદાસના છે, જત એ સર્વે લોકના કહ્યા પ્રમાણે લખ્યું છે.

તા૦ ૪ થી ફેબરવારી સને ૧૮૨૮.

સહી.

૧ પટેલ લાલા ભીખા સહી.

૧ ભાણા પુંજીઆ સહી.

વગેરે પચીશ સહીઓ છે.

ખાલપા--ઓરપાડનાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૯.

૧. લગનમાં રૂ. ૭) ને ક્રિયામાં રૂ. ૩ાા અમારા ગરૂડાને આપીએ છઈએ.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકેને કોઇ શખસ જાય અથવા આવે ત્યારે તેનો કુળગોર અસલનો હોય તેજ થાયછે, બીજો કોઇ થતો નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપે નહીં તો તેના કારણનો જવાબ શું લખીએ?

૪. કોઈ શખસ પોતાના ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનની રાહથી બીજા વારસોને પડતા મુકીને પોતાનો સઘળો માલ આપી શકે નહીં.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનના રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણના રાહથી કો આપી શકે નહીં વા વેચી શકે નહીં, વા કારણવના ગીરવી મુકે નહીં, ને ધણીની ક્રિયા કરવી હોય વા ધણીનું કરજ આપવું હોય ત્યારે ગીરવી મુકે વા વેચેછે.

સહી.

૧ કસબે ઓરપાડનો ખાલપો છીબો શામ સહી.

૧ કસબે ઓરપાડનો ખાલપો કેશવા નાના સહી.

વગેરે સહીઓ ઓગણત્રીશ છે.

ઘેડા–ગરૂડાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૭.

૧. અમારો કુળગોર અમારો ભાણેજ છે તેને અમો લગનમાં રૂ. ૭ાા સાડા સાત આપીએ છઇએ, ને ક્રિયામાં તો મળેછે તે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય તો પોતાના કુળગોરને સાથે તેડી જાય ને આવે તો સાથે તેડી આવેછે, ને લગન તથા ક્રિયા વગેરે સર્વે કામ પોતાના કુળગોરકને કરાવે છે, તે ઉપર તે ગામના ગોરનું પહોંચતું નથી.

૩. કોઈ શખસે પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને અસલથી તે આજદીન સુધી કોઇએ આપ્યો નથી.

૪. કોઇ શખસ ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપવા ચાહે તો આપે નહીં; સર્વેને બરાબર આપે.

૫. વિધવા બૈરી પીત્રાઇ વારસ છતાં કોઇને આપવા ચાહે તો આપી શકતી નથી.

સંવત ૧૮૮૫ ના ભાદરવા સુદ ૪ વાર બુદ્ધે,
તા૦ ૨ જી સપટેમ્બર સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ મુલજી નાના સહી.
૧ મકના ખોડા સહી.

વગેરે સહીઓ સાડત્રીશ છે.

ઘેડા—સુરતી તથા તળબદાનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૭.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં બ્રાહ્મણ એટલે ગરૂડો પોતાના મહોલ્લાનો જે હોય તેને તે મહોલ્લાવાળા જે આપેછે તે લેછે, તેનો હક કાંઇ મુકરર નથી.

૨. પરદેશથી જે અમારી ન્યાતનો આવે તેનો ગોર જે મહોલ્લામાં ઉતરે તે મહોલ્લાનો ગરૂડો થાયછે.

૩. કોઈ શખસે પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને અસલથી તે આજસુધી કોઇએ આપ્યો નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૪. કોઇ શખસથી ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપવાચાહે તો આપી શકાતું નથી, સર્વે વારસ બરાબર છે, તે સર્વેને બરાબર આપે.

૫. વિધવા બૈરી પીત્રાઈ વારસ છતાં કોઇને આપવા ચાહે તો આપી શકતી નથી.

ઉપરના સવાલમાંથી જે વાતનો શિરસ્તો અમારી ન્યાતમાં અસલથી ચાલ્યો આવ્યો છે તથા હાલ ચાલેછે તેનો જવાબ સર્વે ન્યાતના લોકોની રાજી ખુશીથી લખાવ્યો છે, ને જેનો ચાલ અમારામાં નથી તેનો જવાબ અમે લખ્યો નથી. બીજું સરકારના સવાલમધ્યે લખ્યું છે કે, ઉપરના સવાલ કરતાં પણ તમારી ન્યાતમાં શિરસ્તો હોય તથા સર્વે ન્યાતના લોકની ખુશીથી નવો લખશો તો તેપણ સરકાર કબુલ કરશે, વાસ્તે એ લખ્યા ઊપર નજર રાખીને સર્વે ન્યાતના લોકની રાજી ખુશીથી નવો શિરસ્તો ઠરાવ્યો. છે તે સરકારને જાહેર કરીએ છઈએ કે, અમારામાં કોઇ ન્યાતના શિરસ્તા કરતાં બદચાલ ચાલે તેને ન્યાતના સર્વે લોક મળીને જેવી શિક્ષા કરવી ઘટે તેવી કરી શકીએ છઇએ, ને કદાસને તે શિક્ષા તે નાકબુલ કરીને તે ન્યાત ઊપરાંત થઇને સરકારમાં ફરીયાદ જાય તો સરકાર તે શખસને તમામ ન્યાતના લોકોએ જેવી શિક્ષા ઠરાવી છે તે પ્રમાણે હુકમ કરીને ચલાવે, એ વાત સરકારને મહેરબાની કરીને મંજુર રાખવી જોઇએ, એ બંદોબસ્ત નવો.

તા૦ ૨૫ મી માર્ચ સને ૧૮૨૮.

સહી.

૧ પટેલ મીઠા રતન સહી.
૧ પટેલ ભીખા અરજન સહી.

વગેરે ચારસો ચુમ્માળીશ સહીઓ છે.

ઘેડા—અમદાવાદીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૯.*

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં અમારા ગોરને ઊપર લખ્યું છે તે હક મળેછે, બીજો હક નથી.

૨. જે પરદેશથી આવે તેનો ગોર અહિંયાનો ગરૂડો થાય, ને અહિયાંથી પરદેશ જાય ત્યારે ત્યાંના ગોરને ગરૂડો કરીએ.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત હોય તેને વારસો મળ્યો હોય ને પછી તેણે ખરચ કંઈ જરૂરનો આવ્યો હોય તો ઝુપડી હોય તે ગીરવી મુકે, ને જે ખરચ આવ્યો હોય તે કરે.

સંવત ૧૮૮૫ ના આશો વદ ૯ વાર બુદ્ધે, તા. ૨૧ મી અકટોબર સને ૧૮૨૯.

સહી.

૧ પટેલ નાહાના જેઠા સહી.
૧ ગાંગા ખાંના સહી.

વગેરે સહીઓ ઓગણસાઠ છે.

* આ અંકવાળાનો જવાબ અંક ૧૧૭ વાળા સાથે મળેછે તેથી જે કલમો મળતી નથી તેજ માત્ર ઉતારી છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ઘેડા—ઓરપાડનાની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૮.

૧. લગન તથા ક્રિયામાં કુળગોરનો હક રૂ. ૩ા છે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા કોઈ શખસ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર અસલનો હોય તેનો તેજ થાયછે, તે ગામના ગોરનું કાંઇ પહોંચતું નથી.

૩. કોઈ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકાય નહીં, તો એના કારણનો જવાબ શું લખીએ?

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનની રાહથી બીજા વારસોને પડતા મુકીને પોતાનો સઘળો માલ આપી શકાય નહીં.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને દાનના રાહથી અથવા કૃષ્ણાર્પણના રાહથી આપી શકે નહીં, ને વેચી શકે નહીં, ને પોતાના ધણીનું કરજ આપવાને તથા દહાડો પાણી કરવાને તો ગીરવી મુકે અથવા વેચેછે.

સહી.

૧ કસબે ઓરપાડના મેહેતર ઘેડા વાલીઆ રતના સહી.

૧ કસબે ઓરપાડના ઘેડા રણછોડીયા લાલા સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો ને બાશેઠ છે.

હલાલખોરનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૮.

૧. અમારામાં ગરૂડા ગોર કોઈને મુકરર નથી, ગમે તેને બોલાવીને કામ કરાવીએ છઇએ, ને તેને જે અમને મળે તે આપીએ છઇએ.

૨. અમારામાં કોઈ શખસ પરગામથી આવે યા કોઇ પરગામ જાય તે શખસની મરજીમાં આવે તે ગમે તે ગરૂડાને બોલાવીને કામ કરાવે.

૩. કોઇ શખસને છોકરા તથા ધણીઆણી ન હોય અને બીજો કુટુંબી કોઈ વારસ હોય ને તે વારસ તેની ચાકરી નહીં કરતો હોય ને તે શખસને વારસો છતાં બીજો અત્રાપી તેની ચાકરી કરતો હોય તેને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે.

૪. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૫. કોઇ રાંડેલી બૈરી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાના ધણીનો માલ કોઇ અત્રાપીને તેથી ગેરવાજબી આપી શકાતો નથી.

એ સવાલ કરતાં બીજો અમારી ન્યાતમાં શિરસ્તો છે, અસલથી છે તેની વિગતઃ—

જે મહોલ્લામાં જે કોઈ ઢોર મરે ને તે ઢોરને તે મહોલ્લાનો ભંગીઓ દાટવાને લઇજાય ત્યારે તેની દટામણીના હકમાંથી આના ત્રણ તે ભંગીઓ પોતાના પટેલને આપે, એ ચાલ અસલથી છે.

તારીખ ૨ જી ડિસેમ્બર સને ૧૮૨૮, કારતક વદ ૧૦ ભોમે સંવત ૧૮૮૫.

સહી.

૧ મેતરનો પટેલ હરીદાસ ગુલસરણ.

૧ મેતરનો પટેલ જગન ભીખા.

વગેરે એકસો ને એકત્રીશ સહીઓ છે.

કાળદાસીઆનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૭૫.

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરનો કાંઇ હક નથી, ને એક એક બાબતમાં જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને અમારા લોક ભીખ મા-

ગવાને જાયછે, તથા કોઇ શખ્સ આવેછે તેનો કોઇ કુળગોર નથી તો હકનું શું લખીએ ?

૩. પોતાની પાસે માલ શું હોય જે વારસને આપે? ને અમારી ન્યાતમાં આજ લગી એવું થયું નથી તો શું લખીએ ?

૪. એનો જવાબ ૩ જી કલમ પ્રમાણે.

૫. અમારામાં વારસો નથી તો વારસને શું આપે ?

ઉપરના સવાલમાંથી જે શિરસ્તો અમારા જાણ્યામાં હતો તે અમોએ લખી આપ્યો છે.

તા. ૨૬ મી મે સને ૧૮૨૮, સંવત ૧૮૮૪ ના જેઠ સુદ ૧૨ ને વાર સોમે.

સહી.

૧ ધીસા ગોકલ સહી.

૧ ગંગાજી ભીખા સહી.

વગેરે સહીઓ અરાડ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પરચુરણ બાબતનો વધારો.

માછી-ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૯.

અમારી ન્યાતના માછી ઢીમડની ન્યાતના શિરસ્તાનો જવાબ (શિરસ્તાનો) એ છે જે-સવાલમાં લખ્યું છે જે વિવાહ મેળવવાની શી રીત છે ને માગું કોની તરફથી જાય?

૧. જવાબ જે માગું મોકલવાનું કાંઇ મુકરર નથી, ને ન્યાતના તથા બે સગાઓ બેઠા હોય ને મળતા વીશેખ પુછાવી જુએ ને મળતા વીશેખ આવે તો ત્યાં કહીને ઊઠે જે કન્યા આપીને વર લીધો એટલે વહેવા સહી થયો, ત્યારપછે તે વિવાહ કોઈ કારણે તુટી શકતો નથી, ને તે વખત વરને તથા કન્યાને કાંઇ આપવાનો ચાલ નથી.

૨. વિવાહ છોકરીની માએ તથા બાપે તથા બીજા જે કોઇ સગાઓએ (વિવાહ) કર્યો એટલે તે વિવાહ તુટી શકતો નથી, ને છોકરીનો વિવાહ કર્યા પછી પણ સાસરે તેડવાનો શિરસ્તો નથી, ને જ્યારે પરણે ત્યારપછે સાસરે જવાનો તથા તેને તેડું કરવાનો ચાલ છે.

૩. કન્યાનો વિવાહ વરશ ૩ ની થાય ત્યારથી તે વરશ ૧૨ ની થાય ત્યારસુધીમાં કરવો જોઇએ.

૪. જે કન્યાના બાપે વિવાહ કર્યો અથવા કન્યાની માએ વિવાહ કર્યો તે વાતમાં કોઈ બીજાની મસલત લેવાનું કાંઇ કારણ નથી, અગર કોઈ કન્યાના માબાપ નહીં હોય ને તેનું હરેક કોઇ સગું હોય તેમાંથી એકજણાએ કર્યો તે વિવાહ ખરો, અમારી ન્યાતમાં વિવાહ કર્યો એટલે તે તુટી શકે નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં વિવાહ કરતી વખત કાંઇ સાટું કરવાનો ચાલ નથી; પણ ઘરેણાં ૪ માલ રૂ. ૨૫ થી તે રૂ. ૪૦ સુધીનું પરણે ત્યારે કન્યાને પહેરાવવું જોઈએ, તથા સાડીની ચીડી ૧ તથા સાડી ૧) રેશમી તથા ચણીઓ ૧ મશરૂનો તથા ચોળી ૧ એટલું કરવું જોઇએ, ને કન્યાવાળા વરને રૂ. ૧।। નો રૂપાનો વાંકડો કરીને ઘાલે તથા પાઘડી ૧ રૂ. ૨) ની, રૂ. ૨) નું પોતીયું, એટલું વરને પણ આપવું જોઈએ.

૬. અમારામાં વિવાહ થયા પછે તથા પરણ્યા પછે સાસરે જવાનો કાંઇ દહાડો મુકરર નથી, જ્યારે સાસરેથી તેડવા જાય ત્યારે તેડી લાવે.

૭. અમારી ન્યાતમાં વિવાહ ફોક કરવાનો ચાલ નથી, જેટલે બેચાર જણા વરની તરફના તથા કન્યાની તરફના એકઠા બેસીને રૂ. ૦।। નું ખાધું પીધું એટલે વિવાહ સહી થઈ ચુક્યો, અગર કોઈ શખસે વિવાહ તોડ્યો હોય તો તેને ન્યાતવાળા ન્યાતબાહાર મુકે, ને અગર તે વિવાહ પાછો સહી રહે ત્યારે તેને ન્યાતમાં લે.

૮. અગર કોઇ વર કન્યાને મુકીને મરી જાય ને કદાચ તે કન્યા નાતરે બીજે ઠેકાણે જવા નીસરે તો જે જણસો ૪ ઊપરના જવાબમાં લખેલી છે તે જણસો તેનીપાસે હોય તો તે જણસો મધ્યેથી જણસ ૨) તથા ૩) તે વરવાળાને પાછી આપીને નાતરે જાય, ને અગર નાતરે નહીં જાય તો તેને કોઇથી કાંઇ પુછાય નહીં.

૯. પહેલું જે આપેછે તે વિવાહ કરતી વખત આપતા નથી, ને પરણતી વખત કન્યાને પહેરાવીને ત્યારપછે પરણેછે તે કન્યાનીજ પાસે રહેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં વિવાહ કરતી વખત કાંઇ આપવા લેવાનો ચાલ નથી, ને જે જણસો ૪ ઊપર લખેલી માલ રૂ. ૨૫ થી તે રૂ. ૪૦) સુધીનો લખેલો છે તે લગનને દહાડે મળ્યા પ્રમાણે કન્યાને પહેરાવેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી હજુસુધી કોઇએ બેસાડી નથી જે તેના જવાબ અમે લખીએ?

---

* આ અંકવાળાના જવાબ બાબતવાર નહીં હોવાને લીધે અહીંઆં દાખલ કર્યાછે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં કોઇ મોટી ઊમ્મરનો હોય ને તેને દીકરાઓ પણ હોય તો તે પરણતો નથી, ને કોઇ પરણે પણ નથી, અગર મરજી થાય તો તે શખસ નાતરૂં કરેછે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં કાંઇ પલ્લું વધતું યા ઓછું કરવાનો ચાલ નથી.

૧૪. જે એજ પ્રમાણે બાબત[1] બીજીની કલમ ૯ માં લખેલી વાત પ્રમાણે હોય ને કોઇએક કન્યા એવી હોય તો તેના માબાપ તેના ધણીને ઘરજમાઈ કરીને રાખે, પણ પલ્લું વધતું ઓછું આપવાનો ચાલ નથી; ને આજદીન સુધી એવું થયું પણ નથી, ને કદાસ વિવાહ થયા પછે કોઇ કન્યા યા વરને કાંઈ ખાંપણ લાગે તો તેજ વરને તેજ કન્યા પરણે સહી.

૧૫. અમારી ન્યાતમાં પરણ્યા પછે અથવા પરણ્યા પહેલાં ધણીને ઘેરથી તથા બાપને ઘેરથી તથા મોસાળથી જે કોઈ જણુસ મળી હોય તે ઉપર કંઇ ધણીનો હુકમ ચાલે નહીં, ને અમારામાં અઘરણી કરવાનો કાંઇ શિરસ્તો નથી.

૧૬. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ મરી જાય ને તેનીપાસે પૈસો નહીં હોય અથવા તેનો વારસ કોઇ નહીં હોય તો પંચાયતવાળા એકઠા થઇને તેને અવલ મજલ તો પહોંચાડે, ને અગર કોઇ શખસ મરી ગયો ને તેનીપાસે પૈસો હોય ને તેનો વારસ કોઇ નહીં હોય તો તેની વારસ પંચાયત થઇને તેની પછવાડે ખરચપાણી કરે, અગર તેનું કોઇ થોડું જુજ સગું હોય તેને વારસ ઠેરવી આગેવાન કરીને તેનીપાસે ખરચ કરાવે.

૧૭. ને કોઈ વિધવા બૈરી નાતરે જાય તો આગલા ધણીની ફારગતી લઇને નાતરે જઇ શકેછે, ને અગર જો તે વિધવા ઓરતપાસે આગલા ધણીની જણુસમાંનું કાંઇ રહ્યું નહીં હોય તો વગર ફારગતીએ પણ જઇ શકેછે સહી.

૧૮. અમારામાં લગન વરશ ૧ માં વાર ૩ સમુરતા આવેછે ત્યારે (લગન) થાયછે.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી ઉપર કોઇ બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ નથી, ને કોઇ લાવ્યું પણ નથી.

૨૦. અમારામાં બૈરી તજવાનો શિરસ્તો નથી તો કોઈએ તજી નથી તો અમો જાણ્યા પીછાણ્યા વનાની વાત (અમે) શું લખીએ?

૨૧. કોઈ બૈરી લડાઇને સીર ધણીને ઘેર નહીં આવે ને પોતાના બાપને ઘેર રહે અથવા જુદી રહે તો પોતે પોતાની મહેનત મજુરી કરીને પોતે પોતાનું ગુજરાન ચલાવે તેને કોઈ ધણી જુદી ખોરાકી પોષાકી આપે નહીં, અગર ધણીમાં એકઠી રહીને મહેનત મજુરી કરે તો ધણી જેવું ખાય તેવું ખવડાવે.

૨૨. અગર કોઈ બૈરીનો ધણી પરદેશ ગયો હોય ને તેના મુવા જીવતાની ખબર નહીં હોય તો તેના મુવાના જવાબ આવ્યા શિવાય તે ધણીઆણી બીજે ઠેકાણે નાતરે જઇ શકતી નથી, ને તેને મુવાની ખબર આવ્યા પછી નાતરે જાયછે.

૨૩. અમારામાં મરદ યાને બૈરી પરણ્યા વીનાના નાતરૂં કરી શકતા નથી, ને મરદ કોઈ કુંવારો હોય તે સમડી સાથે પરણીને[1] નાતરૂં કરે.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કર્યા પછી પણ મુકાતી નથી, ને નાતરૂં કર્યા પછી તુટતું પણ નથી.

૨૫. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરતી વખત મળે તો રૂ. ૧૫ થી તે રૂ. ૫૦ સુધીનું પલ્લું કરે.

૨૬. કોઈ વિધવા બૈરી નાતરે જવા નીસરે ને જુના ધણીનાં પેટનાં છોકરાં નાહાનાં હોય તો તેને જોડે લઇને જાય ને અગર મોટાં હોય ને જોડે નહીં જાય તો આગલા ધણીના વારસ જે હોય તેને સોંપીને તે નાતરે જાય સહી.

૨૭. અમારી ન્યાતમાં વિવાહ પોતાના કુટુંબ શિવાય બીજી સગાઇ આઘી ગઇ હોય ને વહેવા કર્યા હોય તે વહેવા કરવામાં કાંઈ અટકાવ નહીં, સુખેથી વહેવા થાય સહી.

૨૮. અમારી ન્યાતમાં જેને ગમે તે ખરચ કરે, ને તેની મરજીમાં નહીં યાને પાસે પૈસો નહીં હોય ને ખરચ નહીં કરે તો તેને કોઈ કાંઇ પુછી શકે નહીં, તેનીપાસે સારવાના ખરચ કરાવવાનો ચાલ છે, તેટલું કરાવવું જોઇએ.

૨૯. ને ન્યાતગોરનું દાપું લગન વખત માહેરામાંથી ઊઠાડે ત્યારે વરની તરફથી રૂ. ૧) આપે તથા રૂ. ૧) કન્યાની તરફથી આપેછે, તથા રૂ. ાા તથા

[1] અસલ કાગળમાં "બાબ" છે.

[1] અસલ કાગળમાં "પણીને" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સીધું. મૈયત ખરચમાં પણ બ્રાહ્મણનું દાપું પહોંચેછે એશિવાય કંઈ અમારામાં બીજો ચાલ નથી, ને વધતું મળે ને બ્રાહ્મણને આપે તો કોઈ અટકાવતું પણ નથી.

૩૦. અમારામાં લગન લીધાં હોય ને વરવાળાને પલ્લું ભરવાની શકતી નહીં હોય તો તે લગન અટકે નહીં, એક બીજાની બે જણસો ઓછી પાતળી માગી લઇને લગન કરે, ને લગન ગયા પછી તે જણસ ઊતારી લઇને પાછી હવાલે કરેછે.

૩૧. અમારામાં કોઇ શખસપાસે પાંચ રૂપિયાની પુંજી હોય ને તે ધણીનો વારસ ખરો બેઠો હોય તો તે ધણી વારસ છતાં બીજા શખસને આપવા ચાહે તો આપી શકતો નથી.

એની વિગતે અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો હતો તેજ પ્રમાણે જવાબ લખી આપ્યોછે, ને નીચે સર્વે લોકોએ સહી કરીછે.

સહી.

૧ પટેલ માછી દીના ગોપાળ સહી.
૧ માછી લાલા જીવા સહી.

વગેરે સહીઓ પચીશ છે.

ઘાંચી—મોઢ અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૫૭.†

સંવત ૧૯૨૧ ના ફાગણ શુદી ૫ વાર ગરૈઉ તા૦ ૨ જી માર્ચ સને ૧૮૬૫ અંગ્રેજી દીને અમો નીચે સહીના કરનારાઓ જાતના ઘાંચી મોઢ અમદાવાદી શહેરના તથા પરગણાના આ બંદોબસ્ત કરીએ છઇએ તે પ્રમાણે ચાલવું સહી, ને ન ચાલીએ તો નીચેની કલમો મુજબ પંચના ગુનેહગાર.

૧. આપણી ન્યાત તથા વહેવાર હરકોઇ ન્યાતનો જમાડે ત્યાં ન્યાતના લોકો જમવા સારૂ આવે, તે પી કરીને આવે નહીં, ને પી કરીને આવે તો તેનીપાસે નીચે લખેલા મુખત્યારો રૂ. ૫) પાંચ લે સહી, ને રૂ. ૫) નહીં આપે તો તેને મુખત્યાર લોકો ન્યાતબાહાર મુકે સહી.

* આ જવાબ રૂ. ૮ ના સ્ટાંપના કાગળઉપર છે.

† આ અંકવાળાના જવાબ બાબતદ્વાર નહીં હોવાને લીધે અહીંઆં દાખલ કર્યાછે.

૨. ન્યાતમાં જમવા સારૂ જાય યા વહેવારમાં જમવા સારૂ જાય તે શખસ જમવાની જણશ ચોરે તો તે શખસ પાસે મુખત્યાર લોકો કથરોટ ૧) ત્રાંબાની શેર ૧૦ ની લે, નહીં આપે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકે.

૩. ન્યાતમાં તથા વહેવારમાં હરકોઇ શખસ પી કરી જમવા સારૂ આવે ને ત્યાં હરકોઇ સાથે ટંટો મારામારી તથા ગાળાગાળી (ન) કરે તો તે શખસ પાસે મુખત્યાર લોકો રૂ. ૫ા લે સહી, ને તે નહીં આપે તો ન્યાતબાહાર મુકે.

૪. ન્યાતમાં યા વહેવારમાં જમવા સારૂ આવે ને પંક્તિમાં જમવા સારૂ બેસે ને તેને પીરસવા સારૂ આવે તેના ટોપલામાંથી પંક્તિવાળો શખસ હાથ નાખી પીરસવાની જણસ હાથેથી લે નહીં, ને લે તો તેનીપાસે મુખત્યાર લોકો રૂ. ૧) લે.

૫. આપણામાં બૈરાં પહેલી પંગતીએ જમેછે, તેની સાથે મરદો જમવા બેસી જતા તે હવે જમવા સારૂ બેસે નહીં, ને બેસે તો તે શખસપાસે મુખત્યાર લોકો રૂ. ૧૧ લે સહી, ને રૂ. ૧) નહીં આપે તો તેને મુખત્યાર ન્યાતબાહાર મુકે સહી.

૬. ન્યાતમાં તથા વહેવારમાં જમવા સારૂ જાય તે શખસ પકવાન વગેરે છાંડે નહીં ને છાંડે તો તે શખસપાસે મુખત્યાર લોકો રૂ. ૧૧ લે સહી, ને તે નહીં આપે તો તેને ન્યાતબાહાર મુકે સહી.

૭. આપણી ન્યાતમાં જે શખસ છોકરો પરણાવે તે શખસ કન્યાના બાપને રૂપાનાં કલ્લાં રૂ. ૪૦) નાં તથા સુનાનાં પાટીયાં રૂ. ૩૫) નાં તથા રૂ. ૬૭ આપે ત્યારે વહેવાઇને ઘેર જમવા સારૂ જાય ને તે શખસ પોતાના માણસ જમવા સારૂ મરદ તથા ઓરત મળી માણસ ૧૫૧) લઇ જાય સહી તેને દીકરીનો બાપ જમાડે સહી, અને વધારે લઇ જાય તો તે શખસપાસે મુખત્યાર લોકો રૂ. ૨૫) લે સહી, ને તે નહીં આપે તો તેને મુખત્યાર ન્યાતબહાર મુકે સહી.

૮. આપણામાં પલ્લું ભરનારને રૂ. ૪૦ પહેરામણી આપવાનો ચાલ છે તે પ્રમાણે આપે, ને વધારે આપે તો તે મુખત્યાર છે.

૯. આપણી ન્યાતમાં જે શખસ પોતાનો છોકરો પરણાવે તે શખસ પોતાના વહેવાઇને ત્યાં ગોરત લેવા જાય નહીં તો તેનીપાસે રૂ. ૨૫) મુખત્યાર લોકો

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

લે સહી, ને નહીં આપે તો તેને મુખત્યાર ન્યાતબાહાર મુકે સહી.

૧૦. દીકરીનો બાપ ગોરવ નહીં આપે તો તેનીપાસે રૂ. ૨૫) મુખત્યાર લે સહી, ને નહીં આપે તો તેને મુખત્યાર ન્યાતબહાર મુકે સહી.

૧૧. આપણામાં પલ્લું ભરવાનો ચાલ છે, ને કોઇ શખસને પલ્લું ભરવાનું નહીં મળે તોપણ તે શખસ ઊપર લખેલી જણુસ એ આપે સહી ને તેના માણુસ ૫) વહેવાઈ જમાડે સહી, ને વહેવાઇ જુલમ જાસ્તીથી વધારે માગે નહીં, ને જુલમ જાસ્તી કરી લે તો તે શખસપાસે મુખત્યાર લોકો રૂ. ૨૫) લે સહી, ને તે નહીં આપે તો તેને મુખત્યાર ન્યાતબાહાર મુકે સહી.

૧૨. સુરતના તથા પરગણાના રહેનાર શખસ તાંની દીકરી વડોદરે તથા અમદાવાદ તથા ખંભાત પરણાવે નહીં, યા નાતરે દે નહીં, ને પરણાવે યા નાતરે દે તો તે શખસપાસે રૂ. ૫૧ મુખત્યાર લે સહી, ને ન આપે તો મુખત્યાર ન્યાતબહાર મુકે સહી, વળી મુખત્યાર તથા પટેલને પુછ્યા વગર હરકોઇ શખસ ચોખા ઊછાળે યા પરણાવે તો તેનીપાસે રૂ. ૧૦૨) મુખત્યાર લે સહી, ને વર કન્યાની ચીઠ્ઠીના રૂ. ૩) લે સહી.

૧૩. આપણી ન્યાતનાં વાસણ લોકોને ત્યાં પડેલાં છે તથા રૂપિયા પણ શહેરના તથા પરગણાના શિરસ્તાના લેણા છે તે રૂપિયાનાં વાસણ મુખત્યાર લોકો લઇ ન્યાતગોરને ત્યાં મુકે, ને ત્યાંથી જેને ત્યાં વરો આવે તે લઈ જાય ને પાછા આપી જાય.

૧૪. આપણી ન્યાતમાં એક બૈરી ઉપર બીજી કરવાનો ચાલ છે, ને કરે તે શખસ ન્યાત જમાડેછે, ને નહીં જમાડે તો તેને ન્યાતબહાર મુકે.

૧૫. આપણી ન્યાતનો હરકોઇ શખસ સુરતી ન્યાતમાં જમવા સારૂ જાય તેની પાસે રૂ. ૫૧ મુખત્યાર લે સહી.

૧૬. આપણી ન્યાતના મરદ યા ઓરત હૈયાત છે તે છતાં મરદ યા ઓરત નાતરૂં કરે તો તે શખસ ૧ ન્યાત જમાડે, ને નહીં જમાડે તો તેને મુખત્યાર લોકો ન્યાતબહાર મુકે.

૧૭. ઓરત મરદને બને નહીં ને ઓરતની પર વસી મરદ કરે નહીં, ને તે ઓરત પંચાયતમાં ફરિયાદ થાય તો તેનો ખુલાસો પંચ કરે, ને પંચ ઉપર તે ફરિયાદ જાય તો તેને મુખત્યાર લોકો ન્યાતબહાર મુકે, ને ઓરત મરદનું ઘર આબાદ નહીં કરે તો તેને ન્યાતબહાર મુકે.

૧૮. ઓરત યા મરદ બદચાલ ચાલે યા નઠારી ચીજ ખાય ને તે મુખત્યાર લોકોના જોવામાં આવે તો તેને ન્યાતબહાર મુકે.

૧૯. પાકી કેરીના દહાડામાં આપણી ન્યાત જમે તે ન્યાતમાં ન્યાતનું માણસ કેરી લઇ જમવા સારૂ આવે નહીં, ઘરધણી કેરીની જમણવાર કરે તો તે મુખત્યાર છે, ને કેરી લઇને આવે તેની પાસે રૂ. ૫૧ મુખત્યાર લે સહી, ને નહીં આપે તો તેને ન્યાતબહાર મુકે.

૨૦. જેને ફારગતી લેવી હોય તે શખસ યા આપવી હોય તે શખસ મુખત્યાર લોકોને પુછે, ને તેની રજાથી કરે, ને વગર રજાએ કરે તો મુખત્યાર ન્યાતબહાર મુકે.

૨૧. આપણી ન્યાતમાં શેઠ લખમીદાસ ભવાની તથા ખુશાલ પરશોતમ છે, ને તેના મુખત્યાર કુંવરજી નથુ તથા કલ્યાણ રતનજી તથા હરખજી હરીભાઈ તથા ખુશાલ નારણ તથા ભગવાન દુલભ તથા કલ્યાણ કુબેર તથા હરજીવન ખુશાલ તથા લખમીદાસ વનમાલી તથા મકન ભગવાન તથા દુલભ ખુશાલ તથા ભુલા પરભુ તથા હરીભાઈ બેહેચર તથા ભુલા હરીભાઇ તથા રઘા નથુ તથા ગોવિંદ ભુલા તથા દેવજી દુલભ તથા ભગવાન નારણ તથા ગોવિંદ લખમીદાસ તથા રામજી કેશવજી તથા ખુશાલ દેવજી તથા પરશોતમ ફકીરા એ લોકો મુખત્યાર છે.

સહી.

૧ શેઠ લખમીદાસ ભવાનીદાસ સહી દા. પોતે.

૧ શેઠ ખુશાલ પરસોતમ સહી દા. પોતે.

વગેરે સહીઓ બસો ને પચાશ છે.

આ શિરસ્તો મહેરબાન જડજ સાહેબની યાદી નંબર ૩૮૮, તા. ૫ મી જુલાઇ સને ૧૮૬૫ની સાથે આવ્યો તેને મીસાલે રાખવો, તા. ૧૦મી જુલાઇ સને ૧૮૬૫.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અરજીઓ, મથાળાંઓ ને વધારાઓ.

નાગર બ્રાહ્મણ—વડનગરા અમદાવાદી સુરતીની અરજી.

પ્રકાર "ગ." **અંક ૨.**

ગરીબ પરવર સલામત દામે એકબાલે હું મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની ખીજમતમાં અમારી અરજ એ છે જે, સાહેબે નાગર બ્રાહ્મણ વડનગરા અમદાવાદી તડવાળાનો પટેલ વેરા સેવકરામ વગેરેને હજુરમાં બોલાવીને ન્યાતનો શિરસ્તો પુછવાને સારૂ સવાલ લખીને કાગળ આપ્યો હતો તેનો જવાબ પોતાની મરજી મુજબ તથા પાંસેઠ વરશનો ભોગવટો તોડીને એકડા પોતાની વગના કરાવીને કેટલીએક આસામી વગર કરાવે, તથા જે લોક કે શહેરમાં નહીં ને બશેં ચારશેં ગાઉ ઉપર છે તે લોકોના એકડા પોતાને હાથે કરીને સવાલનો જવાબ સાહેબની જનાબમાં તારીખ સાતમી મે સને ૧૮૨૭ સંવત ૧૮૮૩ના વૈશાખ સુદી ૧૧ ને વાર સોમેને દિવસે જણ ૨એ આવીને ગુજાર્યો, બંદે પરવર એ કાગળમાં કાંઈ તમામ એકડા થયા નથી, ને કદીમથી બુજરગોનો ધારો તથા હકદારનો હક દુબાવવા સારૂ તરકટથી એકડા અમ લોકોને એ કાગળમાં કરાવ્યા નહીં, ને એવો હરફ લખ્યો કે દાપું વાણિયા નાગર વીશા તથા દશાનું છે તે જજમાનીઆનું છે, પણ દાપું જજમાનીઆ તથા કુકણા પૂર્વેથી કે જે દહાડે તડ થયા, ને લેતા દાપું અમારૂં છે તે આજ દીન સુધી લીધું છે, ને હજી પણ લઇએ છઇએ, અમારા બુજરગો તથા અમે આજદીન સુધી તથા એ શખસો અમને આપતા આવ્યા છે તે વાત હવે પડતી મુકીને કુલ પોતે માલક થવા ચાહેછે, ને અમારા ગરીબનો હક દુબાવેછે, ને સરકારનો પણ બોપ રાખતા નથી, ને કાગળમાં એકડા કરતાં દહેશત રાખી નહીં, ને જે લોક કે અહિયાં હાજર નહીં ને બશેં ચારસો ગાઉ ઉપર છે ને તેના ને તેનો છોકરો યા સગો ભાઈ તેની વતી એકડો કરે તોએપણ ખુદના એકડા વના સરકાર મંજુર રાખતા નથી, ને આ એકડા તો પોતાનો હાથે તે લોકો અહિયાં હાજર નહીં તેના કર્યા ત્યારે એ જવાબ શી તરેહ મંજુર થશે, અગર કોઈ શખસને કજીઓ પડયો, ને અદાલતમાં ફરિયાદી ચાલી, ને એ એકડાનો કાગળ દરખાસ્ત કરીને મુકરદમામાં દાખલ કરાવે ને પછી સરકાર ન્યાતના લોકોને બોલાવે, ને પુછે કે આમાં તમારા એકડા છે ત્યારે તે લોક એવો જવાબ દે કે અમે પરદેશ હતા, અગર દાદી ફરિયાદી એવું શાબીત કરે કે, એ લોક પરદેશ હતા એકડા થતી વખત સુરતમાં નહીં ત્યારે શી તરેહ એ જવાબનો કાગળ મંજુર થશે, ને સરકારને ઘણીએક મહેનત પહોંચે તેમાં શો ફાયદો, ને સાહેબનો એવો હુકમ છે કે ન્યાતના તમામ લોકોના એકડા સવાલના જવાબની નીચે હાજર હોય તેના લેવા, કાંઇ બશેં ચારશેં ગાઉ ઉપર હોય તેના એકડાની જરૂર નહીં, વાસ્તે અમારો હેવાલ જે કાંઈ છે તે સાહેબને જાહેર કરવો પડયો શાથી જે દાપું જજમાનીઆનું લખ્યું. પણ દાપું સમસ્ત ન્યાત અમદાવાદી તડવાળાનું છે, ને અમારા એકડા પણ કરાવ્યા નહીં, ને અમારો હક ખોટો કરવા સારૂ એવો હરફ લખ્યો, સાહેબ મહારા, એના બુજરગો તથા અમારા બુજરગો અસલ ગુજરાતના રહેનાર પણ મહારાજા તથા નવાબ મોમતખાં તથા નવાબ કમાલદીખાં એ અમલમાં મુલક વેરાન થયો ત્યારે વાણિયા તથા બ્રાહ્મણ નાશીને સુરત આવ્યા ત્યારે સુરતી તથા અમદાવાદી સર્વે એકઠા હતા, પછી થોડે એક દહાડે સુરતી બ્રાહ્મણ તથા વાણિયાઓને કહ્યું જે, દાપું અમે ગુજરાતીઓનું લઇશું, સુરતીને લેવા નહિ દઇએ ત્યારે ગોકળભાઇને ઘેર સમસ્ત ન્યાત સુરતી અમદાવાદી જમવાના હતા ત્યાં સુરતી બ્રાહ્મણે કહ્યું જે દાપું તમને લેવા નહીં દઇએ, ત્યારે અમારા અમદાવાદીએ માન્યું નહીં, ને મારા-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

મારી થઈ ને લોક જમ્યા નહીં, ને તડ પડ્યાં, ને દાપાં સંબંધીનો ટંટો નવાબ સાહેબ તથા મીસ્તર બાટણ સાહેબ કે આજથી વરશ સાઠ યા પાંસેઠ ઉપર સુરતમાં હતા ત્યારે ત્યાં દાપાં સંબંધીની ફરિયાદી ગયા ત્યારે મીસ્તર બાટણ સાહેબે વડા પાઠેક તથા લાલભાઈ શેઠ તથા વાણિયા સમસ્ત તથા અમદાવાદી તડના નાગર બ્રાહ્મણને બોલાવ્યા ને એવું મુકરર ઠરાવ્યું કે, ગુજરાતીનું દાપું ગુજરાતી લે, ને સુરતીનું સુરતી લે, એવો ઠરાવ ઠરાવીને સર્વે લોકોને રજા આપીને સર્વે કબુલ પણ કર્યું તેજ દિવસથી અમારા બુજરગો તથા એ લોકોના બુજરગો અમદાવાદી તડમાં છઇએ, ને દાપાં લેતાં આવ્યા છઇએ ત્યારે સાહેબ દરીઆપ્ત ફરમાવો કે અમારો હક ખરો કે નહીં, પણ એ લોકે તરકટથી એકડા કરીને અમારો હક ડુબાવવા એવો હરફ લખીને એકડા કરાવ્યા નહીં, ને સાહેબની હજુરમાં અમારો હેવાલ એ લોકોએ જાહેર કર્યો હશે કે નહીં તેથી રીપોર્ટ ગુજારવો જરૂર થયો કે, દાપાંમાં અમારો હક છે, ને અમારા એકડા એ લોકોએ કરાવ્યા નહીં, ને આજ પાંસેઠ વરશ થયા અમારો ભોગવટો છે તે શાબીત કરવા અમારી પાસે ઘણીએક દલીલ શાબીત કરવાની છે, પણ આ રીપોર્ટમાં કાંઇ ખુલીને લખી શકાતું નથી, સાફ એકડા બાબતનો જીકર છે, વાસ્તે ઉમેદવાર છઇએ જે, એ લોકોને હજુરમાં બોલાવીને તજવીજ કરશો ને પુછશો કે અમારા એકડા શા સબબથી ન કરાવ્યા ? ને દાપું જજમાનીઆનું લખ્યું ને જે લોક હાજર નથી, બશેં ચારશેં ગાઉ ઉપર છે તેના એકડા કોણે કર્યા તે વખત સાફ દગલબાજી તથા જુઠા એકડા તથા અમારો હક હજમ કરવો, તરકટથી જવાબ લખીને ગુજાર્યો ને સરકારને ફરેબ દીધો એવું સાહેબની નજરમાં આવશે, અમારી અરજ તો એ છે જે, દાપાંનો હરફ દુરસ્ત કરીને અમારા એકડા એ લોકથી તજવીજ કરીને દાખલ કરાવો પછી તો સાહેબ ધણી છો, અગર મરજી મબારખમાં આવે તો એ એકડાની સાથે અમારો રીપોર્ટ સામેલ રાખો, ને એ એકડામાં બૈરાંની તરફથી કે જેનો ધણી ગુજરી ગયલો તેના પોતાના હાથે લખીને ગુજાર્યા, પણ એ એકડામાં કાંઇ બૈરાંના એકડાની જરૂર નથી, અગર બૈરાંના એકડાની જરૂર હોય તો નામ લખીને બૈરાં પાસે કલમ પકડીને સાથીઓ અથવા ચુડી કરાવવી જોઇએ. કાંઇ એકડો થાતો નથી, આતો બૈરાંના એકડા પોતાને હાથે લખીને કર્યા, ને બૈરાંની સહી નહીં ત્યારે શી તરેહ એ જવાબ મંજુર થશે, એ ઠેકાણે સાહેબ ઘણીએક બારીક નજરથી ગોર કરશો ત્યારે સરકારને ફરેબ દેવો, ને એકડા જુઠા પોતીકે હાથે કરવા, તથા અમારો હક હજમ કરવો જાહેર થશે.

અરજી ત્રવાડી લખમીશંકર કીરપાશંકર વગેરે નાગર બ્રાહ્મણ વડનગરા અમદાવાદી તડના, રહેવાશી સુરત.

સહી.

૧ ત્રવાડી લખમીશંકર કીરપાશંકર સહી.

૧ જોશી ઈછારાંકર છનુલાલ સહી.

વગેરે સહી ચાર છે.

બ્રાહ્મણ—વીશનગરા નાગર ગૃહસ્થ સુરતીના જવાબનો વધારો.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦૦.

સરકારના સવાલના જવાબ અમારી ન્યાતના શિરસ્તા બાબતનો લખીને આપ્યો છે તેમાં નીચે લખેલી કલમની હકીગત ભુલથી લખવી રહી ગઈ હતી, તે ફરીથી સર્વે ન્યાતના લોક નાના મોટા એક ચિત્ત થઇને કલમ નીચે લખી છે તેને અમારી ન્યાતના શિરસ્તાના કાગળ સાથે સામેલ કરવી, એવું એ જે અમારી ન્યાતમાં કોઇક શખસની વહુ અથવા દીકરી વાંકે રાહે ચાલે અથવા વટલી જાય અથવા કોઇ સાથે નીકળી જવા ચાહે અથવા નીકળી જાય તે બૈરીને તેનો બાપ અથવા તેનો ધણી અથવા તેના જે કોઈ નજીકનાં સગાં હોય એનાં, તેનાં હોય તે બાઇને પોતાના કબજામાં રાખે, ને ન્યાતના સર્વે લોકોની અનુમતિ લઇને સરકારમાં જાહેર કરીને બાઇને પોતાના કબજામાં

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

રાખે, જ્યાંસુધી બદફેલ દેખે ત્યાંલગી પોતાના કબ-જામાં રાખે અથવા કેદમાં રાખે.

સહી.

૧ વીશા મનસુખરામ ગોર્વંદરામ સહી.

૧ દવે કાશીરામ લાધારામ સહી.

વગેરે સહીઓ નવ છે.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ત્ર સુરતીની અરજી.

પ્રકાર "ગ." અંક ૩.

ઔદીચ સહસ્ત્ર સુરતીની વિનંતી એ છે જે, અ-મારા પક્ષના લોકોને અશેષ જ્ઞાતી કરતાં આટલો ત-ફાવત છે તે આજ વરશ પચાશ તથા સાઠ થયાં ચાલેછે. મરનારના એકાદશા પીત્રાઇ વીના બીજા કોઈ સાથે જમતા પણ નથી, ને જમાડતા પણ નથી, અમારા ઘરડાઓથકી પ્રાચીન એજ વહેવાર છે.

સહી.

લા. જોગી આતમારામ ઉપર લખ્યા-પ્રમાણે સહી.

૧ ઊ. ગણપતરામ વીસ્વાર ઉપર લખ્યાપ્રમાણે સહી.

વગેરે પચીશ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—ચોરાશી મેવાડાના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૪.

બ્રાહ્મણ ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ છે. તા૦ ૨૭મી ડીસેંબર, ૧૮૨૭.

બ્રાહ્મણ—ત્રવાડી મેવાડાના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૮૭.

ત્રવાડી મેવાડાની ન્યાત શિરસ્તાના સરકારના સ-વાલના જવાબ લખ્યા પ્રમાણે. સંવત ૧૮૮૩ ના વરશે અશાડ શુદ.

બ્રાહ્મણ—ભારગવ વીશા સુરતીના જવા-બનો વધારો.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૬.

ઉપર લખેલા અમારી ન્યાતના શિરસ્તા અમારા વૃદ્ધોથી ચાલ્યા આવ્યા છે તે જે કાંઈ અમારા જાણ્યા-માં હતા તે લખ્યા છે, તે શિવાય કેટલીએક બાબતો શાસ્ત્ર આધારેથી લખી છે, ને જે કાંઈ અમારા વૃદ્ધોની જુબાની તથા બ્રાહ્મણોની જુબાનીથી સાંભળ્યામાં આવી છે તે લખી છે, પણ એ બાબતો શાસ્ત્ર આધા-રની ને અમારી ન્યાતના શિરસ્તા ઉપર લખ્યા છે, તે બંધે મિશ્રીત ચાલેછે, ને જે કાંઇ અમારી ન્યાતમાં થયું નથી, ને અમારા જાણ્યામાં પણ નથી, તે ઊપર પક્કો ભરોંશો રાખતા નથી, ને અમારી ન્યાતમાં કદી-મથી ચાલ્યું આવ્યું કે કાંઈ ન્યાતમાં બીગાડ થતો હોય કે જેથી અમારી ન્યાતના ધર્મને દોષ લાગેછે તો સર્વે ન્યાતના લોકો એક જગાઉપર એકઠા બેસીને જે બંદોબસ્ત ઠરાવે તે અમારે સર્વેને કબુલ કરવો પ-ડેછે, માટે અગર આ લખ્યા કરતાં ન્યાતને હવે પછી નવો શિરસ્તો ન્યાતની મરજાદા તથા ધર્મ રાખવાને કહાડવો પડે તે અમો સર્વે બેસીને કહાડીએ છઇએ, એ વાત પણ અમો સરકારને જાહેર કરી મુકીએ છઈએ, ને ઊપરના લખેલા શિરસ્તા મધ્યેથી બાજે શિરસ્તાઓને વાસ્તે એવું પણ મુકરર છે જે, સર્વે કામમાં એક રીતનો બંદોબસ્ત ચાલી શકતો નથી, હ-રેક મુકરદમાના દાદી ફરિયાદીની ચાલ તથા હાલ ઊપર નજર રાખીને સમે વર્તમાન ન્યાત વિચારે ફેર-ફાર તથા કમબેશ પણ થાયછે તે કરવું પડેછે, ને વે-હેવા બાબતના સવાલના જવાબથી તે પરચુરણ સવા-લના જવાબસુધી આજદીન સુધી જે બન્યું છે તેની કાંઇ તકરાર કરવી નહીં, એકડા પહેલાં જગા હતી નહીં, તેથી સર્વે એકડાઓના કરનારની રૂબરૂ આ લખ્યું છે. સંવત ૧૮૮૩ ના વરખે જેઠ વદ ૨ વાર સોમે, તા૦ ૧૧ મી જુન સને ૧૮૨૭ ને દીને લખ્યું છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ માળવીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૭.

બ્રાહ્મણ શ્રીગોડ માળવીની ન્યાતી સમસ્ત મળીને ન્યાતના શિરસ્તાની બાબતના કાગળ સરકારથી ન્યાતના શિરસ્તાના આપ્યા તેના જવાબની વિગત. સંવત ૧૮૮૩ ના અશાડ સુદ ૯ વારે શનેઊ.

બ્રાહ્મણ—શ્રીગોડ માળવી ખંભાતીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૮.

બ્રાહ્મણ શ્રીગોડ માળવી ખંભાતી સમસ્ત ન્યાતના શિરસ્તાના જવાબ લખ્યા છે.

શ્રીમહાલક્ષ્મી સંસ છે.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી સુરતીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯.

ન્યાત સુરતી શ્રીમાળી બ્રાહ્મણ પટેલ હોજા વિષ્ણુશંકર જેશંકર તથા તરવાડી ભવાનીશંકર જટાશંકરે ન્યાતનો શિરસ્તો લખ્યો છે. સંવત ૧૮૮૩ ના આશાડ શુદ ૨ ને ભોમે.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી સુરતના—તડ બીજાના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૪.

બ્રાહ્મણ શ્રીમાળી સુરતીની ન્યાતના પટેલ ઓછ્વરામ વલભરામ—જત અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો અમારા સામા તડવાળાએ લખી આપ્યો છે, તે મધ્યે જે શિરસ્તો અમારામાં મળેછે તે લખ્યો નથી, ને જે નથી મળતો તે તપસીલવાર નીચેની વિગત પ્રમાણે લખ્યો છે. બીજું સામા તડના લોકોએ ૫હેલાં બાબતમાં જવાબ ૩ તથા બાબતમાં જવાબ નવા લખ્યા છે તે અમારે કબુલ નથી.

બ્રાહ્મણ—હરસોરાના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૩૮.

હરસોરા બ્રાહ્મણની ન્યાતના શિરસ્તાના જવાબ. તારીખ ૨૭ મી ડીસેંબર સને ૧૮૨૭.

બ્રાહ્મણ—વાયડાના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૫.

સંવત ૧૮૮૪ ના ચૈત્ર વદ ૭ વાર રવેઉએ બ્રાહ્મણ વાયડા સમસ્ત પંચાયત મળીને સરકારથી ન્યાત શિરસ્તાનો કાગળ આપ્યો તેની નકલ વિગતસાથે લખીછે.

બ્રાહ્મણ—વાયડાના જવાબનો વધારો.

પ્રકાર "ક." અંક ૫૫.

અમારી ન્યાતના ઉપરના સવાલમાં જે વાતનો શિરસ્તો અમારી ન્યાતમાં છે તે સર્વે શિરસ્તા પ્રમાણે સર્વે લખ્યામાં આવી ગયા છે, ને અસલથી પરાપુર્વેનો શિરસ્તો અમારી ન્યાતમાં ચાલ્યો આવેછે તેજ પ્રમાણે નંબર ૧થી નંબર ૧૨મા સુધીમાં અસલના શિરસ્તા પ્રમાણે ક્રિયા તથા વારસા વગેરેના શિરસ્તા પ્રમાણે લખ્યામાં સર્વે આવી ગયા, ને અમારી ન્યાતમાં હાલમાં કાંઈ કજીઓ મોટો તથા નાનો (હાલમાં) અમારે સુરતમાં નથી, ને ભરૂચમાં છે ને તડ છે તે મધ્યે ઘર બે અમારામાં છે, બાકીના તે તડમાં છે તેની સાથે વહેવાર નથી, પણ અમારે અહીંઆં નથી તો તેનો વિસ્તાર શું લખ્યામાં લાવીએ ? ને પ્રાચી-

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

નના શિરસ્તા પ્રમાણે હાલ પણ ચાલીએ છઇએ, તે સર્વે ન્યાતની અનુમતિ પ્રમાણે લખ્યો છે ને અમારી ન્યાતવાળાને સર્વે લોકને કબુલ છે, ને સર્વે ન્યાત મળીને વિચાર કરીને સર્વેની એકે મતીથી સરકારે કાગળ આપ્યા, શિરસ્તાના કાગળ આપ્યા તેનો જવાબ સર્વ લોકની અનુમતિરી કરીને લખી આપ્યો છે, ને સર્વેને કબુલ છે, ને શિરસ્તો જે અમારી ન્યાતમાં અસલથી ચાલ્યો આવ્યો છે તેજ પ્રમાણે લખી આપ્યામાં સર્વે આવી ગયું છે, ને બીજા કાંઇ નવા એથી કાંઇ બીજા શિરસ્તા અમારી ન્યાતમાં રહ્યા નથી, ને બીજા નવા શિરસ્તાને શી રીતે લખી જણાવીએ? શિરસ્તા પ્રમાણે લખી આપીએ છઇએ, ને સર્વે ન્યાતના લોકની સહી કરીને સવાલના કાગળના જવાબ લખી આપ્યા છે, તે અમારે સર્વે ન્યાતના લોકોને કબુલ મંજુર સહી, સંવત ૧૮૮૪ ના વરખે વૈશાખ શુદ ૭. વાર ભોમે, તા૦ ૪થી મે સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજીને દીને સરકારમાં આપ્યા છે.

બ્રાહ્મણ—મારવાડી શીરોઇ સુરતવાસીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૦.

શીરોઈ મારવાડી બ્રાહ્મણ અસલ રહેનાર શહેર શીરોઇના હાલ વતન સુરતમાં—જણ ૪૦—જત અમો વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની હારીસમાં હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે, અમારા લોકનું રહેવાનું કાંઈ સ્થીર સ્થાવર નથી, ને કસબ મજુરીનો તથા કરાઈનો તથા કાસદીનો તથા ભીખ પણ માગેછે, ને અમારા લોકનું કુટુંબ તથા બૈરાં છોકરાં અમારા ઉપર લખેલા દેશમાં છે, સુરતમાં કોઇ નથી વાસ્તે

૧. વહેવા પણ સુરતમાં થતો નથી.

૨. પલ્લાં પણ સુરતમાં થતાં નથી.

૩. લગન પણ સુરતમાં થતાં નથી.

૪. તજાતી પણ નથી, શા વાસ્તે જે અહિયાં બૈરાં નથી.

૫. અન્ન વસ્ત્ર પણ સુરતમાં આપતા નથી.

૬. ક્રિયામાં તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે કબુલ છે.

બ્રાહ્મણ—કંડોળિયાના જવાબનો વધારો.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૦૨.

સંવત ૧૮૮૪ ના દ્વિતીય અશાડ વદી ૯ સોમે સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની વાડીએ હું બ્રાહ્મણ કંડોળીઆ ભટ હરીદત્ત રવીદત્ત હાજર થઈને લખી આપુંછું જે, અસલથી અમારા ઘરડાઓથી પટેલાઇનો હક અમારો છે ને એકડો પણ પહેલો કરવાનો હક છે, ચોરાશીમાં પણ હક અમારો છે, તે અમારી ન્યાતના લોકોએ લખ્યું નથી, વાસ્તે એ વાત શિવાય અમારી ન્યાતના લોકોએ જે લખી આપ્યું છે તે અમારે કબુલ છે.

તારીખ ૪થી ઓગષ્ટ સન ૧૮૨૮.

ભટ હરીદત્ત રવીદત્ત સહી.

જોશી વિશ્વનાથ ભુલા સહી.

બ્રાહ્મણ—મોતાળા ઓરપાડના દેશાઈના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૧૯.

ઓરપાડના વાસી મોતાળા બ્રાહ્મણની ન્યાતીના શિરસ્તાનો જવાબ નીચેની વિગત પ્રમાણેનો નીચેના સહી કરનારા લોકોએ લખી આપ્યોછે તે સહી છે.

બ્રાહ્મણ—તળાજીઆના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૭૯.

તળાજીયાની ન્યાતના શિરસ્તાના સરકારથી શિરસ્તાના સવાલ પ્રમાણે જવાબ સરકારમાં આપ્યા તે લખ્યા પ્રમાણે—સંવત ૧૮૮૫ ના ભાદરવા વદ ૫ વાર ગુરૂએ આપ્યા તેની વિગત.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાણિયા–અગરવાળાના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક" અંક ૧૫૮.

વાણીઆ અગરવાળાનો જવાબ—તારીખ ૧૫ મી જુલાઈ, અશાડ શુદ ૧૪ વાર બુધ્ધે.

વાણિયા–હરશોરા વીશાની અરજીઓ.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૨૯.

શ્રી. ૧

ગરીબ પરવર સલામત નેક નામદાર હારી બારોડેલ ઇસ્કવાએર આકટીંગ કલેકટર-કસ્ટમ પ્રાંત ગુજરાતના સાહેબ-

ની ખીજમતમાં અરજ એ છે જે, વાણીઆ હરસોરાની ન્યાતના લોકો મધ્યેથી કેટલાએક લોકોએ સહી કરીને કાગળ આપ્યોછે, ને તેમાં અમે નીચેની સહીના કરનારાઓએ પણ એકડા કર્યાછે, સાહેબજી માલમ થયું કે તે કાગળ સરકારમાં આપતા પહેલાં તે કાગળમાં કેટલીએક બીના ફેરફાર થયલી માલમ થાય છે, તથા કેટલીએક વાતો તેમાં લખવાની રહી ગઇ છે, માટે અમે નીચેની સહી કરનાર તે શિરસ્તાના કાગળને રદ કરીએ છઇએ, ને અમારી ન્યાતના કેટલાએક લોકોએ શિરસ્તાના કાગળમાં એકડા કર્યા નથી તે લોકો પોતાનો શિરસ્તો આપવાનો તૈયાર કરેછે, માટે અમે પણ તે શિરસ્તામાં એકડા કર્યા છે, વાસ્તે આં રીપોર્ટને કે જે શિરસ્તાના કાગળમાં અમે એકડા કર્યાછે તેની સાથે સામેલ રાખો. તા૦ ૧૭ મી જુલાઈ સને ૧૮૩૧.

સહી.

૧ શા નરસઈદાસ જગજીવનદાસ સહી.
૧ શા લછમણદાસ વેલજીશા સહી.
દા. ગણપતદાસ

વગેરે સહીઓ નવ છે.

શ્રી. ૧

ગરીબ પરવર સલામત નેક નામદાર હારી બારોડેલ ઈસ્કવાએર આકટીંગ કલેકટર કસ્ટમ, પ્રાંત ગુજરાતના સાહેબ-

ની ખીજમતમાં અરજ એ છે જે, અમારી ન્યાતના કેટલાએક લોકોએ ન્યાતના શિરસ્તાનો જવાબ તૈયાર કર્યો ને અમને દેખડાવ્યો ત્યારે તે વખત તેમાંથી કેટલીએક વાત બે મુજબ અમારી નજરમાં આવી તેથી ત્યારપછી અમ લોકોએ કેટલી વાત રદ કરવા બાબતનો જુદો કાગળ લખીને સરકારમાં આપ્યો ને તે લોકો ન્યાતના અસલ ચાલથી ઘણું ઉલટુ ચાલવું અંગીકાર કર્યું ત્યારે અમોને મ્હોટો શક પડ્યો તેથી અમે સાહેબની હજુરમાં રીપોર્ટ આપીને તે શિરસ્તાના કાગળની નકલ લીધી, ને તે જોઇ તેથી મુકરર માલમ થાયછે કે શિરસ્તાનો જવાબ તૈયાર કરીને અમને દેખડાવ્યો હતો તેમાંથી ઘણી એક વાતો ફરેલી છે, તથા ઘણી એક વાતો વધેલી છે તથા તે કાગળમાં ઘણી એક જગાએ ચોકડી મુકેલી છે; સાહેબજી, ન્યાતના શિરસ્તાથી ઉલટો ફરેબનો જવાબ તે લોકે આપેલો માલમ થાયછે તથા તે કાગળમાં એકડા પણ ઘણા ખોટા કરેલાછે, વાસ્તે ઉમેદ એ છે જે, જે શિરસ્તાનો કાગળ લખીને અમે સરકારમાં આપ્યોછે તેને રદ કરવા સારૂ આ રીપોર્ટ આપીએ છઈએ, માટે આ રીપોર્ટને તે કાગળસાથે સામેલ રાખો; કે નવેસરથી પોતાનો વાજબી શિરસ્તો લખી આપીએ છઇએ કે, તેના ફરેબતળે અમલોક આવીએ નહીં.

તા૦ ૧૭ મી જુલાઇ સને ૧૮૩૧ ને અમે જે કાગળ એકડા કરીને સરકારમાં આપ્યોછે તેને અમે રદ કર્યોછે. તારીખ ૧૭ મી જુલાઇ સને ૧૮૩૧.

સહી.

૧ શા કાહાનદાસ દયારામ સહી.
૧ શા ફકીરદાસ લાલદાસ દા. કાહાનદાસ, સહી.

વગેરે સહીઓ ત્રીશ છે.

ગરીબ પરવર સલામત–અમો નીચેની સહીના કરનાર લોકોની અરજ એ છે જે, અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો લેવા સારૂ સરકારથી સવાલનો કાગળ આપ્યો હતો તેનો જવાબ અમારી ન્યાતના શાહજનાના લોકોએ લખી આપ્યો છે તેમાં ચાંદલાની બાબત એવું લખ્યું

છે જે, ચાંદલા શેઠ બીજવલભને ત્યાં તથા હરીદાસ દુલભદાસને ત્યાં થવાનું લખ્યું છે તેમાં અમોએ એટલું વધરાવ્યું જે વરકન્યાવાળાના માલીકની મરજીમાં આવે તો બીજવલભદાસ મજકુર વગેરેને ત્યાં ન્યાતના લોકોને(ત્યાં)જ્યાં મરજીમાં આવે ત્યાં કરે, તથા જે લેહેણા બાબતમાં એવું લખ્યું છે જે શખસ સુરત જીલ્લામાં રહેતો નથી તેને લેહેણું અપાય નહીં, પણ ગુલાબદાસ રતનજી તથા ગેબુલાલ બેહેચર તથા બુલાખીદાસ કેશવદાસ તથા બાઈ દીવાળી એ જણ ચારનાં લેહેણાં અટક્યાં હતાં તે બાબત અમે શાહજનાનો કર વહેવાર રહ્યો હતો તે આપીને એ જણ ચાર મજકુરનાં લહેણાં અસલ પ્રમાણે જારી રાખ્યાં છે તેથી અમે નીચેની સહીના કરનાર લોકો આ રીપોર્ટ લખી આપીને જાહેર કરીએ છઇએ જે, અમારા શાહજનાના લોકોએ જે કાગળ સંવત ૧૮૮૬ના આસો વદ ૧૩ વાર ગરેઉ તા૦ ૧૪મી અકટોબર સને ૧૮૩૦ અંગ્રેજીને દીને આપ્યો છે તે અમારે કબુલ મંજુર છે, વાસ્તે અમ લોકો ઉપર મહેરબાની કરીને આ રિપોર્ટને અમારી ન્યાતના શિરસ્તાનો કાગળ કે તારીખ મજકુર સરકારમાં આપ્યા છે તેની સાથે સામેલ રાખો, એજ અરજ.

સહી.

૧ શા કાશીદાસ દયારામ સહી.

૧ શા ફકીરદાસ લાલદાસ સહી.

વગેરે સહીઓ ત્રીશ છે.

વાણિયા—દશા શ્રીમાળીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૦.

શ્રી ૧

શ્રી ગણેશાયનમઃ

જ્ઞાતે વાણિયા દશા શ્રીમાળીની જ્ઞાતને સરકારથી ન્યાત સમસ્તને શિરસ્તાના કાગળ આપ્યા તેના જવાબ અમારી ન્યાતના અસલના શિરસ્તા પ્રમાણે લખી આપ્યાછે, વિગત.

વાણિયા—વીસા ઓસવાળના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૩૩.

સંવત ૧૮૮૬ ના વરખે જેઠ સુદ ૩ વાર ભોમે, લા. ન્યાત વીસા ઓસવાળ, રહેનાર મારવાડ મધ્યે, ગોલવાડના વાસી ન્યાતના શિરસ્તા લખી આપ્યાછે.

વિવાહ બાબતના સવાલ તથા લગન બાબતના સવાલ તથા વારસા બાબતના સવાલ તથા દત્તપુત્ર બાબતના સવાલ તથા તે શિવાય ઘણી બાબતો લખી છે, પણ અમારે એકે બાબત કરવી પડતી નથી, શાથી જે અમે તો પરદેશી, વેપારને તથા મજુરીને આવીએ છઇએ, ને એ બાબત અમથી બની શકતી નથી, અમારા દેશમાં સઘળો વહેવાર થાયછે, ને અમારો કબીલો સઘળો અમારા દેશ મધ્યે રહેછે, અમે તો છડા આવીએ છઈએ, અમારે જેટલો વહેવાર સુરત મધ્યે કરવો પડેછે તે લખ્યો છે તેની વિગત નીચે લખી છે.

લુવાણા—તડ પહેલાની ન્યાતના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૫.

શ્રીગણેશાયનમઃ

સરકારથી ન્યાતી શિરસ્તાના કાગળ આપ્યાછે તેના જવાબ અમારી લવાણાની ન્યાતનો જે શિરસ્તો કદીમથી ચાલ્યો આવેછે, ને હાલ પણ જારી છે તે પ્રમાણે સર્વેની અનુમતીથી લખી જાહેર કરીએ છઈએ તેની વિગત.

કાયસ્થ—વાલ્મીક સુરતીના જવાબનો વધારો.

પ્રકાર "ક." અંક ૨૧.

પહેલા એંદરસન સાહેબને શિરસ્તો લખી આપ્યો

હતો તે સર્વે વાત આ જવાબમાં લખી છે, ને તે જવાબ ને આ જવાબ એકજ છે.

કણબી–કડવા કસબે ઓરપાડનાના જવાબનું મથાળું

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૦.

કડવા કણબી કસબે ઓરપાડ વગેરે પરગણાની ન્યાતના શિરસ્તાનો જવાબ.

ભાવસાર–છીપા સુરતીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૭.

સરકાર અંગ્રેજ કંપની બહાદુર મી૦ બારોડેલ સાહેબની ખીજમતમાં છીપાની ન્યાતના પંચ સમસ્તની અરજ એ જે, સાહેબે સરકારથી અમારી ન્યાતના બંદોબસ્ત લેવા બાબતના સવાલનો કાગળ આપ્યો તે સવાલના જવાબની તપસીલ નીચેની વિગત પ્રમાણે આપીએ છઇએ તેની વિગત.

ભાવસાર–છીપા સુરતીની અરજી.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૭.

ગરીબ પરવર સલામત–અમો નીચેની સહીના કરનારાઓની અરજ એ છે જે, અમારી ભાવસાર છીપાની ન્યાતના કદીમથી અમો જણ ૮ તથા ભગવાન ભીખા તથા મંછા કલાણજી જુમલે જણ ૧૦ પેઢી દરપેઢી પટેલ ચાલ્યા આવ્યા છઇએ, ને હાલ સાહેબે માસ ૨ ઊપર અમો જણ ૧૦ ને બોલાવીને ન્યાતના શિરસ્તાનો સવાલનો કાગળ જવાબ લેવાસારૂ આપ્યો તેથી અમે તમામ ન્યાતના લોકોને એકઠા કર્યા ને સવાલનો કાગળ વંચાવ્યો ત્યારે તે લોકોએ સાંભળીને જવાબ આપવાનું કબુલ કર્યું તેથી તેને બીજે દહાડે અમો પટેલો તે સર્વે ન્યાતના લોકોને સાહેબની હજુરમાં લાવ્યા ત્યારે નીચે લખેલા લોકોએ પંચને જવાબ આપતાં ખલલ કર્યો, ને કહ્યું જે, પટેલ લોકોનું અમારે કામ નથી, એવું કહીને અમારી આબરૂ લીધી, ને જણ ૧૪ ના સરકારમાં નામ લખાવીને બીજો જુદો કાગળ લઈ ગયા, વાસ્તે એ જણ ૧૪ દે અસલનો કાનુન તોડીને એક ન્યાતમાં બે દફે કરીને કદીમના પટેલોને નામંજુર કર્યાછે, માટે ઊમેદવાર છઇએ જે, એ જણ ૧૪ ને બોલાવીને ઊપરની બંનો બાબતોના સબબ પુછો જે ન્યાતના કદીમ પટેલોને નામંજુર કરવાનો સબબ શું છે? એજ અરજ, તા૦ ૩૧ મી જુલાઇ સને ૧૮૨૭.

જે લોકોએ કાગળ ચૌદ નામે લીધો ને ખલલ કર્યો તેના નામની વિગત:—

૧ હરજી અમન ૨ દયારામ નથુ ૩ લખમણ ભગવાન ૪ દયારામ નાગર ૫ ધનજી ભગા ૬ ગોવંદ ગોપાળ ૭ નારણ હરીભાઇ ૮ કચરા ભીખારી ૯ પશવા મીઠા ૧૦ જગા હરીભાઇ ૧૧ લખમીચંદ રતનજી ૧૨ દુલભ વેણી ૧૩ પ્રેમચંદ ખુશાલ ૧૪ લાલા ભીખા.

એ રીતે એ જણ ૧૪ ખલલના કરનાર છે, માટે એ લોકોને બોલાવીને ઊપર લખેલી બંનો બાબતોના જવાબ લો.

અરજી ગોરધન શીવલા તથા આનંદ કુબેરજી તથા વીઠલ ભગવાન તથા રતનજી ભગવાન તથા હરીભાઈ કેશુર તથા નારણ પરાગ તથા જીવંદરામ ભીખારી તથા વીઠલ દયારામ ભાવસાર છીપાઓની ન્યાતના પટેલ.

સોની–શ્રીમાળી ખરખડીયાના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૬૧.

શ્રી લખતંગ જ્ઞાતે સોની શ્રીમાળી કરકડીઆ શેઠ નરભેરામ કાશીરામ તથા પટેલ આણંદરામ ગોપાળ વગેરે પંચાયત સમસ્તનો જવાબ શિરસ્તાનો લખ્યો છે. સંવત ૧૮૮૪ ના વરખે ફાગણ શુદ ૮ વાર શનેઊ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સુથાર-પંચોળીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૬૧.

સુથાર પંચોળી સમસ્ત ન્યાતના શિરસ્તાના તઠ સાતના સવાલનો જવાબ.

સુથાર-પંચોળી ચાંપાનેરી અમદાવાદીનો જવાબ.

અંક ૨૬.

સુથાર પંચોળી ચાંપાનેરી અમદાવાદીનો જવાબ તારીખ ૨૮ મી નવેંબર સને ૧૮૨૮ ને રોજે મીસ્તર બારોડેલ સાહેબના હુકમથી મેહેતા રાજારામ લઈ ગયા છે, તે તેની જુબાનીથી માલુમ થયું જે, એ જવાબ પાછો આપવો છે, ત્યાર પછી તેને બદલે બીજો જવાબ તા૦ ૧૬ ડીસેંબર સને ૧૮૨૮ ને રોજે મેહેતા રાજારામ લઈ આવ્યા છે તે જવાબ ૯૩ માં દાખલ કીધો છે; ને આ જવાબની નકલ દફતરમાં દાખલ છે, માટે જુદી નકલ કરાવી નથી, શાથી જે પહેલો જવાબ રદ થયોછે, ને બીજો જવાબ નંબર ૯૩ નો બહાલ રાખ્યોછે, વાસ્તે આ પુરજો મુકેયોછે- નંબર ૯૩-તા૦ ૧૬ મી ડીસેંબર સને ૧૮૨૮ ની યાદદાસ્તમાં દાખલ છે.

એનો જવાબ ના. ૯૩ માં દાખલ છે-નંબર ૨૬-સુથાર પંચોળી ચાંપાનેરી અમદાવાદી.

સુથાર-ગુજ્જર અમદાવાદીના જવાબનું મથાળું

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૩.

સુથાર ગુજ્જર અમદાવાદી સમસ્ત પંચાયતના લોકો મળીને સરકારના સવાલનો જવાબ લખી આપ્યો છે તે અમ લોકોને કબુલ છે.

લુહાર-અમદાવાદી તથા ખંભાતીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૮

શ્રી ૧૫.

લુહાર અમદાવાદીને શ્રી સરકારથી ન્યાતના શિરસ્તા બાબતનો કાગળ આપ્યો તેના જવાબ ન્યાત સમસ્ત મળીને સર્વે લોકની એકમતી કરીને (જવાબ) લખી આપ્યા છે.

લુહાર-અમદાવાદી તથા ખંભાતીની અરજીઓ.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૮.

ગરીબ પરવર સલામત સરદાર સાહેબ મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની ખીજમતમાં લુહાર અમદાવાદી તથા ખંભાતી ન્યાત સમસ્તની અરજ એ છે જે, જ્યારે ન્યાત જમેછે ત્યારે સર્વે ન્યાતને બ્રાહ્મણ નોતરાં દેછે, તથા વહેવાર જમેછે ત્યારે પણ બ્રાહ્મણ નોતરાં દેછે, કંઇ અમારી ન્યાતના આદમી નોતરાં દેતાં નથી, ને સર્વે એકી પંગતે બેસીને જમેછે, ઘરમાં બેસીને જમતા નથી, ને જે ન્યાતબહાર હોય તે ઘરમાં બેસીને જમેછે, ને તેને ઘરધણી નોતરાં દેછે, વાસ્તે એ બાબતમાં તજવીજ કરીને ખોટી કલમ ૧૨ તથા ૧૩ બનાવટની લખી છે તેને રદ કરીને વાજબી કરી આપો કે સાહેબને સઘળી ન્યાત યાદ કરશે, ને અમારી ન્યાતના શિરસ્તાના કાગળની કલમ ૧૨ તથા ૧૩ મી લખી છે તે શિરસ્તો છેજ નહીં, વાસ્તે ગોવન ભવાની તથા અમોને બોલાવીને તજવીજ કરેથી સાહેબને રોશન થશે, ને જો એ વાત ખોટી હોય તો સાહેબ લોક અમારા હુકમનામા શી તરેહ કરે, ને ઉપર શિરસ્તાના કાગળમાં એકડા કર્યા છે તે ખંભાતી તથા અમદાવાદી બેઉના એકઠા છે, ને અમે નીચે એકડા કર્યા છે તેમાં પણ ખંભાતી તથા અમદાવાદીના એકડા એકઠા છે, એજ અરજ. તા. ૨૮ મી જાનેવારી સને ૧૮૨૯.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અરજી ગંગારામ વનમાળી વગેરે નીચે શિરસ્તાના કાગળના એકડાના કરનાર.

એ અમારી ન્યાતના લોકો લુહાર અમદાવાદી તથા ખંભાતીને સરકારથી સવાલ આપ્યા છે તેના જવાબ લખ્યા છે તે સર્વે અમારે કબુલ છે, પણ સરકારના સવાલ કરતાં બીજી વધારેની કલમ ૧૩ લખી છે તે મધ્યે કલમ ૧૨ તથા ૧૩નો જવાબ ઉલટા લખ્યોછે તેની વિગત એ જે, જ્યારે રૂપશંકર નોતરાં દેછે ત્યારે અમદાવાદી તથા ખંભાતી એક પંગતીએ એસીને જમેછે ને જ્યારે છગનભટ નોતરાં દે છે ત્યારે પણ અમદાવાદી તથા ખંભાતી એકી પંગતે બેસીને જમેછે, ને ખંભાત તથા અમદાવાદ તો બેઉ ગામના નામ છે, પણ ન્યાત તો અસલથી એક છે; શા માટે જે દીકરી આપવા લેવાનો તથા જમવા જમાડવાનો ચાલ એક છે તે પ્રમાણે હાલ પણ ચાલેછે, ને અમારી ન્યાતમાંગોર એ છે. તા. ૨૯મી જાનેવારી સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ના માહા સુદ ૧૦ ને વાર શનેઉ.

સહી.

૧. પટેલ વનમાળી ગોવનજીની સહી

૧. ઓધવજી મનોર

વગેરે સહીઓ તેત્રીશ છે.

હજામ–કડીવાળા તથા પટણી ગુજરાતીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૯.

હજામ કડીવાલા તથા પટણી ગુજરાતીનો જવાબ છે. તારીખ ૨૯મી નવેંબર સને ૧૮૨૭.

વાળંદ–લીમચીઆ સુરતીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૨.

લખતંગ ન્યાતના વાલંદ લીમચીઆ સુરતીના પટેલ હરજીવન પરભુદાસ વગેરે પંચાયત સમસ્તનો ન્યાત શિરસ્તાનો જવાબ–સંવત ૧૮૮૪ના જેઠ શુદ ૫ વાર રવેઉએ લખ્યો છે તેની વિગત એ જે.—

વાળંદ–લીમચીઆ સુરતીના જવાબનો વધારો.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૨.

ન્યાતબહાર બાબતની પહેલી કલમ મધ્યે જે જે બાબતો લખી છે તે મધ્યે બૈરી અથવા મરદ જે કોઇ ન્યાતમાં પીને આવે તે ધણી રૂ. ૨) ન્યાતને આપે, જે એ બેમાંથી રસ્તે પીને બેમારી પડ્યા હોય તે શાબીત થાય તે પણ રૂ. ૨) પંચમાં આપે, એ શિવાય બીજી બાબતો લખીછે તેમાં જે જેવી તકસીર કરશે તે પ્રમાણે તે લોકોને શેઠ તથા પંચ મળીને શિક્ષા અથવા દંડ કરશે, તે પ્રમાણે કરીને ન્યાતમાં દાખલ કીધામાં આવશે, તથા પતીત થએલા તથા વટલેલા તથા બાળહત્યાના કરનાર સ્ત્રી તથા પુરૂષ એવા શખસોને ન્યાતમાં લેવાતા નથી, પણ અગર તે ધણીને ન્યાતમાં લેવા ઠરે તો ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે પ્રાયશ્ચીત્ત કરાવીને તથા શેઠ તથા ન્યાતને રાજી કરીને ન્યાતમાં તે દાખલ થઇ શકેછે, તથા જે ધણી શેઠને ઘેર જઇને પંચની બાબતમાં ગાળ દે તેને ન્યાતબહાર મુકેછે. એવી બાબતમાં શેઠ કોઇને નાહક ગાળ દે તો તેને પંચ પુછી શકેછે, તથા મરદ પારકી બૈરીપાસે જાય ને તેથી વટલે ત્યારે તેને ન્યાતબહાર મુકીએ છઇએ.

એ ઉપર લખેલા એકઠા કરવાવાળા શખસો સર્વેને કબુલ મંજુર છે, દા. મેતા હરી નારાયણના; એ શિરસ્તો જે લખ્યોછે તે જેઠ શુદ ૫ ની ઉપર લખેલી તારીખનો લખેલો મંજુર છે, બાકી એકડા જુજવી કરવાના રહ્યા હતા તે પ્રથમ અશાડ શુદ ૩ વાર શનેઉ સંવત ૧૮૮૪ ના, તારીખ ૧૪ મી જુન સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

દરજી–સુરતીના જવાબનું મથાળું

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૧.

શ્રી ૧ા

શ્રીગણેશાય નમઃ

સંવત ૧૮૮૩ ના વરખે જેઠ વદ ૧૧ વાર બુધે તા૦ ૨૦ મી જુન સને ૧૮૨૭ અંગ્રેજી, સરકાર સદર અદાલત કંપની બહાદુર જોગ લખતંગ મેરાઈ સુરતી સમસ્ત પંચાયત પટેલ વગેરેને હુકમ થયો જે, તમારી ન્યાતના શિરસ્તા અસલ મામુલ કુલ્લે નીચે તપસીલ લખીછે તે સવાલનો જવાબ સર્વે પંચાયત મળીને આપો જે અમારી ન્યાતમાં વીવાહ બાબત તથા પલ્લા બાબત તથા લગન બાબત તથા તજવાબાબત તથા નાતરાબાબત તથા અન્નવસ્ત્ર બાબત તથા ક્રિયાબાબત તથા વારસાબાબત તથા વહેંચણબાબત તથા ન્યાતબહાર બાબત તથા ન્યાતીઆચાર બાબત તથા દત્તપુત્ર બાબત તથા પરચુરણ બાબતના શિરસ્તા જેહતા તે પ્રમાણે લખી આપ્યા, ને તેમાં અમે સહી કરીછે તે અમારે સર્વેને કબુલ છે.

કડિયા–ઇડડિયાના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૪૮.

કડિયા ઈડડિયા, તારીખ ૯મી જુલાઇ સને ૧૮૨૮, પ્રથમ અશાડ વદ ૧૩ વાર બુધે ને દીને સરકારના વાલનો જવાબ લખ્યો છે.

ગોલા–રાણાની અરજી.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૪.

ગરીબ પરવર સલામત સાહેબની ખીજમતમાં ગોલા અમદાવાદી સમસ્ત પંચાયતની અરજ એ છે જે, અમારી ન્યાતના પટેલ વગેરેને અમે અમારો હેવાલ જાહેર કીધો જે તમે શિરસ્તાનો ખરડો કીધો તે અમારે કબુલ છે, પણ અમારા અમદાવાદી લોકોનો આટલો તફાવત છે તે તમો કાગળ સાફ કરાવતી વેળા લખાવજો, શાસારૂ જે અમારો અસલનો ધારો તુટી જાયછે, ત્યારે તે લોકોએ કબુલ કીધું જે, એ વાત અમે કાગળ સાફ કરાવતી વેળાએ લખાવીશું પણ તે વાત કાગળમાં લખાવી નહીં, વાસ્તે હાલમાં અમારે નીચેની વિગત પ્રમાણે તફાવત લખવો જરૂર થયો.

૧. અમારા અમદાવાદીની કન્યા અમદાવાદીના વર સાથે વેહેવા કરે ત્યારે રૂ. ૨૦) રોકડા તથા રૂ. ૫) ની રૂપાની સાંકળી વરનો ધણી પલ્લામાં આપેછે ત્યારે કન્યાવાળા થાળી વીશ જમાડવી કબુલ કરેછે, ને વર અથવા કન્યાને કજા રજાએ ઊપર લખેલા પલ્લામાંથી કાંઈ પાછું આપવાનો ચાલ નથી.

૨. ધણીઆણીને પહેલી વખત આંણુ કરે તેનો હક આપવાનો ચાલ નથી; પણ બીજી બાબતમાં અમદાવાદી સાથમાંથી હક મળેછે તે અમારા અમદાવાદી લોકની પતીજ આવે તેને ઘેર અનામત મુકીએ છઇએ.

૩. અમારા સાથનો કુળગોર કૃષ્ણારામ ગોવંદરામ છે, ને તેને અસલના શિરસ્તા પ્રમાણે હક મળેછે.

એ સર્વે ઊપર લખેલી વાત ધ્યાનમાં લાવીને આ રીપોર્ટ અમારા શિરસ્તાના કાગળ સાથે સામેલ રાખો, એજ અરજ. સંવત ૧૮૮૬ કારતગ શુદ ૫ વાર રવેઉ, તારીખ ૧ લી નવેંબર સને ૧૮૨૯.

સહી.

૧ ગોલા ગોકળ ભગવાન સહી.

૧ ગોલા હરખા અંબાઇદાસ સહી.

વગેરે સહીઓ ઓગનાએંશી છે.

વણકર–ખતરીના જવાબનો વધારો.

પ્રકાર "ખ." અંક ૪૭.

શ્રી ૧ા.

એ જવાબ તારીખ ૩ જી સપટેમ્બર સને ૧૮૨૯

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ને રોજે બારોડેલ સાહેબના હુકમથી મેહેતા રાજારામ લઇ ગયાછે; પરગણે ગણદેવીના લોકોના એકડા સાથે લઇ ગયાછે, ત્યાર પછી તા૦ ૨૫ મી નવેમ્બર સને ૧૮૨૯ ને રોજ તેને બદલે બીજો જવાબ પહેલા જવાબને રદ કરીને મીસ્તર બારોડેલ સાહેબને મોકલ્યો છે, તેથી એ જવાબને નંબર ૧૭૮ માં દાખલ કીધો છે, ને આ નંબર ૪૭ ના જવાબની નકલ દફતરમાં દાખલ છે.

ખતરી–ખંભાતીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૯૧.

ખતરી ખંભાતીની ન્યાતનો જવાબ.

ખતરી ખંભાતીનો જવાબ–તા૦ ૨૦મી સપટેમ્બર સને ૧૮૨૯, સંવત ૧૮૮૫ના ભાદરવા વદ ૮ વાર રવેઊ.

ખતરી--સામસંગીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ક." અંક ૧૯૫.

ખતરી સામસંગની ન્યાતનો જવાબ.

ક્ષત્રી સામસંગની ન્યાત–સંવત ૧૮૮૫ ના આસો શુદ ૪ શુકરે.

કાછિયા–સુરતી કણબીની અરજી.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૮.

ગરીબ પરવર સલામત અમો કાછીઆ કણબી સગરામપરાના ફીરકાની અરજ એ છે જે, અમે સાહેબને ત્યાં જવાબ રૈયતી લોકોએ મળીને આપ્યો છે તેમાં કેટલી એક વાત સરકારની જલદીના સબબથી અમારી લખવી રહી ગઈ છે, ને તે કાગળ મજકુરમાં અમોએ કેટલીએક લીટીઓ કોરી મુકી છે, ને કાંઇ એક તથા કેટલીએક વાત લખવાની રહી છે તેની વિગત:—

૧. અમારા ફીરકાનો પટેલ ગોવન વનમાળી છે, ને અમારી ન્યાતના લવાજમના નાતરાં તથા શાદી વગેરેનું લવાજમ લેવાનો હક અમારા ફીરકાનો છે, ને અમારા ફીરકાના લવાજમના વાસણ બનાવીએ છઈએ, ને તે વાસણ ઉપર હુકમ સગરામપરાના ફીરકાનાનો છે, ને પંચાયતની મરજીમાં આવે ત્યાં મુકે, પણ હાલમાં શંકર ભુલા નાહાનપરાનાએ અમારા લવાજમના રૂ. ના વાસણ બનેલા કબજે કર્યાં છે, ને લવાજમના રૂ. કેટલાએક કબજે કરી બેઠો છે, ને લીધા પણ છે, ને અમોને ઘણોએક હેરાન કરેછે, માટે અસલથી શંકર ભુલા અમારો પટેલ નથી, ને હાલમાં પણ શિરસ્તામાં અમે લખી આપીએ છઈએ જે એ શંકર ભુલા પટેલાઈથી રદ છે; માટે ઉપરનો લખેલો સર્વે હક અમારા ફીરકાનો અમારી પંચાયતનો છે, માટે આ રીપોર્ટને અમારા શિરસ્તાના કાગળ સાથે સામેલ રાખો, કાંજે અમારી ન્યાતમાં સુરતી તથા અમદાવાદી કાછીઆ કણબી લોકો છે, બે તરેહના, તેમાંથી ફીરકા ઘણાએક બન્યા છે, ને વળી રૈયત લોક પંચના મળીને નવો ફીરકો બનાવે તો અસલથી બનતો આવેછે, તે વાસ્તે હાલમાં પણ બીજો ફીરકો બનાવે તો બની શકે છે, તથા અમારામાં છોડેલી બૈરી બીજા સાથે નાતરૂં કરે તેની પાસેથી રૂ. ૨૩ાા લેતા હતા, પણ આજ રોજે અમે સર્વે મળીને એવો બંદોબસ્ત કર્યોછે જે, જે પ્રમાણે રાંડેલી બૈરીના રૂ. ૩ાા ગોર સુદ્ધાનાં લેતા તેજ પ્રમાણે છોડેલીના પણ રૂ. ૩ાા લેવા, ને એ શિવાય બીજા લોકો અમારી પાસે વધતું લવાજમ લેશે તો અમે પણ તેની પાસેથી વધતું લવાજમ લઇશું, ને એ સર્વે હક તો પંચાયતનો છે, તેથી એ હક ઊપર પંચ મુખત્યાર છે ને ફીરકામાંથી પાંચ ઘર મળીને હીસાબ માગે તો આપવો જરૂર છે, ને જો કોઈ બૈરી નાચાર હોય તો તે પાણીનું બેહડુ લઈને નાતરે જાય તો તેની પાસે ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હક લેવો, તથા લગન તથા અઘરણી તથા ક્રિયા વગેરે ખરચ જેને ઘેર હોય તેની પાસેથી રૂ. ૧) લેવાનો પંચનો હક છે, ને તે રૂ. પંચની મરજીમાં આવે તેને ત્યાં મુકે.

૨. અમારી ન્યાતમાં બારે પરાની પંચાયતનો હક એ છે જે, સુરતી તથા અમદાવાદી બે લોક છે તેનો ધારો એ છે જે, વહેવામાં ગોળ તથા લગનમાં

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ગોળ તથા ટકા તથા પૈસા, ને એ હક તો પંચાયત લોકનો છે, તે પોતપોતાના શીરકાના ધારા પ્રમાણે લેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં ગોર મુળજી કાશીરામના બુજરગોનાં ગોરપદાંના દસ્તાવેજ જોયાથી માલમ થયું જે, બારે પરાંના લોકોને જે કાછિયાની ન્યાતમાં મોટો પટેલ તો ગોવન વનમાળી છે, ને શિરસ્તાના કાગળમાં લખ્યો છે તે અમે મંજુર કીધોછે તેનો વેહેવામાં તથા બારે પરાંની પંચાયતમાં પ્રથમ પહેલો ચાંદલો ગોવન વનમાળીને થાય, રૈયતના કાગળના શિરસ્તાના એકડાવાળા લોકોને મંજુર છે.

સહી.

૧ પટેલ ગોવન વનમાંળી સહી.

૧ માવજી રામજી સહી.

વગેરે સહીઓ ચુમ્મોતેર છે.

કાછિયા—સુરતી કણબીના જવાબનો વધારો.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૮.

અમે કાછિયા કણબી નીચેની સહીના કરનારાઓ સરકારમાં હાજર થઇને લખી આપીએ છઈએ જે, અમ લોકોએ રૈયતોનો શિરસ્તો સાંભળી કરીને હાથે કાગળમાં એકડા કરેલા છે તે અમારે મંજુર છે; બીજું એ જે, પટેલીઆ લોકોએ પોતાના કાગળમાં અમારા નામના એકડા કર્યાછે તે અમે જાણુતા નથી, ને તેણે અમને પુછ્યું પણ નથી; તે શખસોએ પોતાને હાથે તે કાગળમાં એકડા કીધાછે, તે અમ લોકોને મંજુર નથી, ને હાલમાં અમે રૈયતલોકોએ મળીને અમારા શિરસ્તાની વાત લખીને રીપોર્ટ સાહેબની હજુરમાં ગુજાર્યો છે તે પણ અમારે કબુલ છે.

તા૦ ૨ જી જાનેવારી સને ૧૮૩૦ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ પરસોતમ નારણ સહી.

૧ મોરાર દયાળ સહી.

વગેરે સહીઓ સાઠ છે.

કાછિયા--સુરતી કણબીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૮.

અમારી ન્યાત કાછિયા કણબીની પંચાયતના શિરસ્તાનો જવાબ પુછ્યાપ્રમાણે નીચે લખીને જાહેર કર્યો છે.

કાછિયા—કણબી અમદાવાદીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૮૯.

અમારી ન્યાત કાછિયા કણબીની પંચાયતના શિરસ્તાનો જવાબ પુછ્યા પ્રમાણે લખીને નીચેની વિગત પ્રમાણે જાહેર કરીએ છઇએ. તડ અમદાવાદી.

ખમાર—મોઢના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૨૯.

ખમાર ન્યાતે મોઢની ન્યાતનો શીરસ્તો લખ્યો છે. તા૦ ૧ લી ઑગષ્ટ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી; સંવત ૧૮૮૪ ના દુતી અશાડ વદ ૭ ને વાર શુકરે.

વાંસફોડા—સુરતીના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૩૩.

વાંસફોડા સુરતની ન્યાતનો જવાબ—તારીખ ૨૩મી ડીસેંબર સને ૧૮૨૭ અંગ્રેજી.

બંધારા—નાગરના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૩૬.

ન્યાતે નાગર બંધારાનો જવાબ આપ્યોછે. તારીખ ૨૭ મી જુન સને ૧૮૨૯ ને જેઠ વદ ૧૧ વાર શ-

નેઊ સંવત ૧૮૮૫ ના, ન્યાતે નાગર બંધારા સમસ્ત પંચાયત તડ ૩ ગળીઆરા તથા બંધારા તથા અમદાવાદી જુમલે તડ ૩ થઇને સમસ્ત પંચાયતના શિરસ્તાનો જવાબ.

બંધારા–નાગરના જવાબનું મથાળું.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૩૬.

અમો ન્યાતે નાગર બંધારાના તડ ત્રણ ગળીઆરા તથા બંધારા તથા અમદાવાદી જુમલે તડ ત્રણ થઇને પંચાયતનો શિરસ્તો પ્રથમ આપેલો છે તેમાં અમ લોકોના એકડા છે, પણ ચાર પાંચ લુચ્ચા એકઠા થઇને કેટલીએક કલમો અમને વંચાવ્યા વગર દગાબાજીથી અમો ગરીબ લોકોને ખરાબ કરવા સારૂ ઊલટી લખી છે તે કલમો અમારે નામંજુર છે, ને તેના અવેજમાં બદલીને બીજી નીચે શિરસ્તાની કલમો લખી છે તે અમારે સર્વેને કબુલ મંજુર છે.

ખારવા–ઓરપાડનાનો જવાબનો વધારો.

પ્રકાર "ખ." અંક ૨૧૬.

સંવત ૧૮૯૪ના વરખે શ્રાવણ સુદ ૮ વાર રવેઉ દીને ખારવા ભગવેગરાની પંચાયત સમસ્ત મળીને બંદોબસ્ત કર્યો જે, આપણી જમાત મધ્યે ઓરત લોકો ઘણી તરેહથી બદફેલ ચાલેછે તે સારૂ બંદોબસ્ત કર્યો જે, આપણી જમાતમાં જે કોઇ બદફેલ ચાલે ને માલુમ પડે જે ફલાણાં શખસે બદફેલ કર્યું તેનું ઘર જમાતથી બાતલ કરવું, જે ઘર પંચાયત બાતલ કરે તે ઘર જમાતના લોકો જે કોઈ વાપરે ને માલુમ થાય તેને માથે પંચાયતના ગુનેહગારીના રૂ. ૫। સવાપાંચ લીધામાં આવશે.

સહી.

૧ પટેલ પુજીયા કીકા.

૧ ગોવન ઉકા.

વગેરે સહીઓ બહોતેર છે.

હલાલખોરના જવાબનો વધારો.

પ્રકાર "ખ." અંક ૧૧૮.

હું ચીનીઓ જમાલ જાતનો હલાલખોર આજ દીને સરકારમાં હાજર થઇને લખી આપું છઉં જે, મહારી ન્યાતના લોકોએ શિરસ્તો લખી આપ્યો છે તે મારે કબુલ છે, પણ વેચાણ લીધાના સબબથી ન્યાત મચકુરની પટેલાઇના લવાજમો લેવાનો મારો હક છે, ને એ બાબતના વેચાણ ખત વગેરે દસ્તાવેજો મારી પાસે હાજર છે, ને તેનો ભોગવટો પણ મેં કરેલોછે, ને હાલમાં અમારી ન્યાતના લોકોએ શિરસ્તો લખી આપ્યો છે, તેમાં મારો હક ખોટો કરીને અદાવતની રાહથી બીજાને આપવા ચાહેછે, વાસ્તે તે કાગળમાં મેં સહી કરી નથી, માટે આ કરારનામું હું લખી આપું છઉં જે તે ન્યાતના શિરસ્તામાં મારી મતલબ દાખલ કરી નથી, તેથી તે કલમ શિવાય બીજા શિરસ્તા દરોબસ્ત લખેલા છે તે મારે કબુલ છે, ને આ કરાર પર જે મારી સહી કરેલી છે તે સહી તેજ કાગળ પર કરેલી છે તેમ જાણવી.

તારીખ ૨ જી ડીસેમ્બર સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, કારતક વદ ૧૦ વાર ભોમે, સંવત ૧૮૮૫.

૧ હલાલખોર ચીનીઓ જમાલ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કબુલાતો.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ર અમદાવાદી મોચીગોરની કબુલાત.

અંક ૩૫.

શ્રી.

શ્રી સુરતવાસી બ્રાહ્મણ ઔદીચ સહસ્ર અમદાવાદી મોચી ગોરની ન્યાતના ઘર ૫ તેના નામ ૫ તથા જત અમો સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની સરકારમાં હાજર થઈને લખી આપીએ છઈએ જે, અમારી ન્યાતનો જથો શહેર અમદાવાદ મધ્યે ઘણો છે વાસ્તે તે લોકો જે શિરસ્તો લખી આપશે તે અમારે સર્વેને કબુલ છે, ને એ શિવાય બીજાં ઘર અહીંઆં અમારી ન્યાતનાં નથી.

તા. ૨૦ મી જાનેવારી સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ ના માહા સુદ ૪ વાર રવેઊ.

સહી.

૧ ભટ માધવરામ દયાશંકર.
૧ ભટ આદીતરામ વલભરામ.
૧ ભટ ઉતમરામ દેવરામ.
૧ ભટ ભવાનીશંકર રૂપરામ.
૧ ભટ દેવશંકર ગવરીશંકર.

બ્રાહ્મણ—ખેડાવાળ બાજની કબુલાત.

અંક ૩૬.

શ્રી૧ા.

શ્રી સુરતવાસી બ્રાહ્મણ ખેડાવાળ બાજની ન્યાતનાં ઘર ૫૧ તેનાં નામ ૩૬— તથા જત અમો સરદાર બારોડેલ સાહેબની સરકારમાં હાજર થઈને લખી આપીએ છઈએ જે, અમારી ન્યાતનો જથો શહેર ખેડા જીલ્લે કસ્બે ગામ ઊમરેઠ મધ્યે ઘણો છે, વાસ્તે તે લોકો જે શિરસ્તો લખી આપશે તે અમારે સર્વેને કબુલ છે, ને એ શિવાય બીજાં ઘર અહીંઆં અમારી ન્યાતનાં નથી.

તારીખ ૧૮ મી માહે જાનેવારી સન ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ ના માહા સુદી ૨ વાર શુકરે.

સહી.

૧ ભટ દેવશંકર જગનેશ્વર સહી.
૧ ત્રા. નરભેરામ નથુજી સહી.

વગેરે છત્રીશ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી ભારગવ દશાની કબુલાત.

અંક ૬૯.

શ્રી સુરતવાસી ભારગવ બ્રાહ્મણ દશા ભટ જદુરામ ઇચ્છારામ—જત અમો વીલંદાના બંદરમાં મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આપીસમાં આવી લખી આપીએ છઈએ જે, મારૂં ઘર સુરતમાં એકજ છે, ને અમારી ન્યાતનાં ઘર તથા જથો અંકલેસ્વરમાં છે, વાસ્તે તે જે શિરસ્તો લખી આપશે તે મારે કબુલ છે; ને હું શિવાય બીજાં અમારી ન્યાતનાં ઘર અહીંઆં નથી.

તા. ૯ મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૭ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૩ ના ચૈતર સુદ ૧૩ વાર સોમે.

સહી.

૧ ભટ જદુરામ ઇચ્છારામ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી. દા. પોતાના છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી ઔદીચ સીદ્ધપુરાની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૭૦.

શ્રી સુરતવાસી ઔદીચ સીદ્ધપુરાની ન્યાતના ગૃહસ્થી વલભરામ જેશંકર તથા જેશંકર દયારામ, જત અમો વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આપીસમધ્યે હાજર થઇને લખી આપીએ છઈએ જે, અમારી ન્યાતનાં ઘર ૨) થાણાપતી છે, એ શિવાય થાણાપતી નથી, ને બીજા તો અમારી ન્યાતના આવ્યા ગયા, પણ થાણાપતીના ઘર બે ૨) નો શિરસ્તો જે લાલપોર સીદ્ધપોરવાળા (જે) લખી આપે તે અમો ઘર બે ૨ વાળાને કબુલ તથા મંજુર છે.

તારીખ ૨૩ મી માર્ચ સને ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ ના ફાગણ વદી ૧૧ વાર શુકરે, દા. ભટ વલભરામ જેશંકરના છે.

સહી.

૧ ભટ વલભરામ જેશંકર મતું ઉપર લખ્યાપ્રમાણે સહી, જત અમારે બંનો ઘરવાળાઓને કબુલ છે.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી ઔદીચ નંદરબારીની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૭૧.

શ્રી સુરતવાસી ઔદીચ નંદરબારીની ન્યાતનાં ઘર ૨) તેનાં નામ ભાણાભટ કીરપારામ તથા ભટ અંબારામ રૂઘનાથ રહેવાસી રૂઘનાથપરાના વીલંદાના બંદરમધ્યે સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આપીસમધ્યે હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે, જત અમારી ન્યાતના સુરતમધ્યે ઘર ૨) એજ છે, એશિવાય બીજું કોઇ નથી તેમાટે અમારી ન્યાતનો જથો શ્રી ભરૂચમધ્યે ઘણો છે, વાસ્તે જે ભરૂચવાળા કરે તે અમારે ઘર ૨ બે વાળાને કબુલ તથા મંજુર છે.

તારીખ ૧૨ મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૭ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૩ ના ચૈતર વદ ૧ વાર ગરેઊ.

સહી.

૧ પાહેક ભાણાભાઇ કીરપારામ મતું ઉપર લખ્યાપ્રમાણે સહી.

૧ ભટ અંબારામ રૂઘનાથ મતું ઉપર લખ્યાપ્રમાણે સહી, જત અમે ઘર બે વાળાને ઉપરલખ્યાપ્રમાણે કબુલ છે. દસ્કત પાહેક ભાણાભાઇના છે.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી ઔદીચ પટણીની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૭૨.

શ્રી સુરતવાસી ઔદીચ પટણીની ન્યાતનાં ઘર ૨, લખમીરામ સરૂપરામ તથા જીવણરામ સરૂપરામ વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આપીસ મધ્યે હાજર થઈને લખી આપીએ છઇએ જે, અમો જણ બેનો શિરસ્તો જે પીરાન પટનવાળા(જે) લખી આપે તે અમારે બંનોને કબુલ તથા મંજુર છે.

તા૦ ૨૩મી માર્ચ સને ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ ના ફાગણ વદ ૧૧ વાર શુકરે, દસ્કત વ્યાસ લક્ષમીરામ સરૂપરામ, જત અમારે ઉપર લખેલું કબુલ છે.

સહી.

૧ વ્યાસ લખમીરામ સરૂપરામ તથા જીવણરામ સરૂપરામ મતું ઉપર લખેલા પ્રમાણે સહી.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી ઔદીચ અમદાવાદી સહસ્ત્ર અંબાજીના પુજારાની કબુલાત.

અંક ૭૩.

શ્રી સુરતવાસી ઔદીચ અમદાવાદી સહસ્ત્ર અંબાજીના પુજારા તેનાં નામ જાની જેશંકર નથુ તથા પ્રભાશંકર નરભેરામ તથા સેવકરામ ગણપતરામ તથા મણીશંકર કૃષ્ણારામ તથા તાપીશંકર રવીશંકર

તથા મહેતા તુળજારામ અંબારામ તથા જોષી ભવાનીશંકર કીપારામ તથા જોષી પ્રાણશંકર બહેચર— જત અમો ઘર ૮)ના સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આપીસમાં હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે, સાહેબને અમદાવાદી ઔદીચ જાની કેશવરામ વગેરે લોકોએ જે શિરસ્તો લખી આપ્યો છે તેજ પ્રમાણે અમારો શિરસ્તો છે, ને રીત પણ અમારી ને એની એકજ છે, વાસ્તે તેનું લખ્યું સર્વે અમને કબુલ છે, ને અસલથી આઠ ઘર શિવાય અમારાં ઘર સુરતમાં નથી.

તા૦ ૨૯મી જુન સને ૧૮૨૭ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૩ના અસાડ શુદ ૧ વા. શુકરે.

સહી.

૧ જાની જેશંકર નથુ સહી.

૧ જાની પરભાશંકર નરભેરામ સહી.

વગેરે આઠ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી મોઢ પટણી સમસ્તની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૭૪.

શ્રી સુરતવાસી મોઢ પટણી સમસ્તની ન્યાતના પટેલ જોષી મોતીરામ જદુરામ વગેરે જણ ૬ વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આપીસ મધ્યે હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે, અમારી ન્યાતનાં ઘર ૬ છનો શિરસ્તો જે પીરાન પટણવાળા (જે) લખી આપે તે અમારે સર્વેને કબુલ તથા મંજુર છે.

તા૦ ૨૩ મી માર્ચ સને ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ ના ફાગણ વદ ૧૧ શુકરે. દા. જોષી પરભુરામ મોતીરામના છે.

સહી.

૧ જોષી મોતીરામ જદુરામ મતું ઉપર લખ્યાપ્રમાણે અમારે જણ છને કબુલ છે.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી શ્રીગોડ માળવી અમદાવાદીની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૭૫.

શ્રી સુરતવાસી શ્રીગોડ માળવી અમદાવાદી બ્રાહ્મણની ન્યાતનાં ઘર ૨) બે તેના નામ જોષી છગ્લા મુળજી તથા અંબારામ જેઠા ભટ, જત અમો વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આપીસ મધ્યે હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે, અમારાં ઘર ૧૦ અસલમાં સુરત મધ્યે હતાં તે મધ્યેનાં હાલમાં ઘર ૨) બેજ છે, એ શિવાય બીજું કોઇ નથી, વાસ્તે અમારી ન્યાતનો જથો શ્રી અમદાવાદ મધ્યે છે, માટે અમારો શિરસ્તો તેજ પ્રમાણે છે, વાસ્તે તે લોકો જેવો શિરસ્તો લખી આપશે તે શિરસ્તો અમારે કબુલ છે.

તારીખ ૨૦મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૭ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૩ ના ચૈત્ર વદ ૯ શુકરવારે.

સહી.

૧ લા. જોષી છગ્લા મુલજી ઉપર લખ્યાપ્રમાણે સહી.

૧ લા. જોષી અંબારામ જેઠા ભટ ઉપર લખ્યાપ્રમાણે સહી દા. છગ્લા મુલજીના છે.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી શ્રીગોડ માળવીની કબુલાત.

અંક ૭૬.

શ્રી સુરતવાસી બ્રાહ્મણ શ્રીગોડ માળવી નંદરબારીનાં ઘર ૨) બે તેનાં નામ સખારામ નાહાના તથા પુરણાનંદ—જત અમો વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આપીસ મધ્યે હાજર થઇને લખી આપીએ છઈએ જે અમારી ન્યાતનાં ઘર બેજ છે, એ શિવાય કોઇ ઘર નથી વાસ્તે અમારી ન્યાતનો જથો શ્રી બરાણપોર તથા ઊજણ મધ્યે ઘણો છે,

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાસ્તે અમારો શિરસ્તો તેજ પ્રમાણે છે, માટે તે લોક જેવો શિરસ્તો લખી આપશે તે શિરસ્તો અમારે કબુલ છે.

તારીખ (વીશમી) ૨૦ મી એપ્રિલ સને ૧૮૨૭, મીતિ સંવત ૧૮૮૩ ના ચૈત્ર વદ ૧૦ વાર શુકરે.

સહી.

૧ લા. સખારામ નાહાના ઊપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

૧ લા. પુરણાનંદ સદાશીવ ઊપર લખ્યાપ્રમાણે સહી દા. સખારામ નાહાના.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી નાગર સાઠોદરાની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૭૭.

શ્રી સુરતવાસી બ્રાહ્મણ નાગર સાઠોદરાની ન્યાતનાં ઘર ૬) તેનાં નામ જોષી હરજેસરામ ભાણુશંકર તથા પાઠેક લાલાભાઇ સેવકરામ તથા મેહેતા બાલાભાઈ લક્ષ્મીનારાયણ તથા બાપુજી તથા પાઠેક ઉતમરામ રાયરામ તથા પાઠેક હરીભાઇ ગણપતરામ-જત અમો વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આશીસ મધ્યે હાજર થઈને લખી આપીએ છઈએ જે, અમારો શિરસ્તો અમારી ન્યાતનો શ્રી નડીયાદ તથા અમદાવાદમાં તે લોકો જે શિરસ્તો લખી આપશે તે પ્રમાણે અમોને કબુલ છે, ને વારસા બાબતમાં કજીઓ થાય તો[1] અમારે ઘર ૬ ને શાસ્ત્ર પ્રમાણે કબુલ છે,

તા૦ ૨૩ મી જુન સન ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ ના જેઠ વદ ૧૪ વાર શનેઉ.

સહી.

૧ લા. જોષી હરજેસરામ ભાણશંકર સહી.

૧ પાઠેક લલુભાઈ લાલાભાઇ સહી.

૧ અસલ કાગળમાં "તો" નથી.

૧ મેહેતા બાલાભાઇ લખમીનારણ સહી.

૧ પાઠેક ઊતમરામ રાયેરામ સહી.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી વીસ નગરા ખંભાતીની કબુલાત.

અંક ૭૮.

શ્રી સુરતવાસી વીસ નગરા ખંભાતીનાં ઘર ૬ તેનાં નામ મેહેતા આદીતરામ ઉતમરામ તથા મેહેતા રૂપરામ આણંદરામ તથા મેહેતા ઉમેદરામ ભાઈજી પંડા તથા મેહેતા નંદલાલ સીવલાલ તથા મેહેતા રૂપરામ અભેરામ તથા મેહેતા નરભેરામ અભેરામ-જત અમો વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આશીસ મધ્યે હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે, અમારો જથો શ્રી ખંબાત મધ્યે ઘણો છે, તે જે શિરસ્તો લખી આપે તે અમારે છએ ઘરને કબુલ છે, છએ ઘર શિવાય બીજાં ઘર સુરતમાં નથી; શ્રી અમદાવાદ તથા સુરતનો શિરસ્તો અમારે કબુલ નથી.

તા૦ ૯મી મે સને ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ ના વૈશાખ સુદ ૧૩ વાર બુદ્ધે, દસ્કત મેહેતા રૂપરામ આણંદરામના.

સહી.

૧ મેહેતા આદીતરાત ઊતમરામ સહી. દા. રૂપરામ આણંદરામ.

૧ મેહેતા રૂપરામ આણંદરામ સહી.

૧ મેહેતા ઉમેદરામ ભાઇજી પંડા સહી.

૧ મેહેતા નંદલાલ શીવલાલ સહી. દા. મેતા ઉમેદરામ.

૧ મેહેતા રૂપરામ અભેરામ સહી.

૧ મેહેતા નરભેરામ અભેરામ સહી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી મોતાળાની કબુલાત.

અંક ૭૯.

શ્રી સુરતવાસી બ્રાહ્મણ મોતાળાનાં ઘર પાંચ ભટ દુલભરામ અનંતરામ તથા જોષી અંબારામ વીસેશ્વર તથા ભટ વીશ્વનાથ શીવદત્ત તથા ભટ રવીશંકર ભવાનીશંકર તથા ભટ ક્રીપાશંકર મયાશંકર-જત અમે સર્વે લોકો વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આફીસમાં હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે, અમારી ન્યાતનાં ઘર મોતામાં છે, વાસ્તે તે જે શિરસ્તો લખી આપે તે અમારે ઘર પાંચેવાળાને કબુલ છે, હાલમાં એ ઘર પાંચ છે, એ-શિવાય બીજાં નથી.

તા० ૪ થી જુલાઈ સન ૧૮૨૭ અંગ્રેજી, અશાડ સુદ ૧૦ વાર બુદ્ધે સંવત ૧૮૮૩ ના.

સહી.

૧ ભટ દુલભરામ અનંતરામ સહી.
૧ જોષી અંબારામ વીસેશ્વર સહી.
૧ ભટ વીશ્વનાથ શીવદત્ત સહી.
૧ ભટ રવીશંકર ભવાનીશંકર સહી.
૧ ભટ ક્રીપાશંકર મયાશંકર સહી.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી મોતાળાની કબુલાત.

અંક ૮૦.

શ્રી સુરતવાસી બ્રાહ્મણ મોતાળાનાં ઘર ૬) તેનાં નામ મેહેતા પ્રાણલાલ નરભેરામ તથા મેહેતા મુળજી નરોતમ તથા વ્યાસ ઊતમરામ રાજારામ તથા વ્યાસ વીષ્ણુરામ ઈચ્છારામ તથા વ્યાસ માધવરામ દુલભરામ તથા મેહેતા નાહાનાભાઈ વલભરામ-જત અમે ઘર ૬) ના સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આફીસમાં હાજર થઈને લખી આપીએ છઇએ જે, અમારો જથો તથા અમારી ન્યાતનાં ઘર ઓરપાડ મધ્યે ઘણાં છે, વાસ્તે તે જે શિરસ્તો લખી આપે તે અમારે કબુલ છે, ને એ શિવાય અમારા ઓરપાડ જીલ્લાનાં ઘર અહીઆં નથી.

તા० ૩ જી જુલાઇ સને ૧૮૨૭, અશાડ સુદ ૯ વાર ભોમે સંવત ૧૮૮૩.

સહી.

૧ વ્યાસ ઊતમરામ રાજારામ સહી.
૧ વ્યાસ વીષ્ણુરામ ઇછારામ સહી.
દા. જમીએતરામ દુલભરામ ધણીના કહ્યાથી.
૧ વ્યાસ માધવરામ દુલભરામ સહી.
દા. જમીએતરામ દુલભરામ.
૧ નાનાભાઈ વલભરામ સહી.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી રાજગોરની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૮૧.

શ્રી સુરતવાસી બ્રાહ્મણ રાજગોરની ન્યાતનાં ઘર ૩ તેનાં નામ ગુલાબરામ જગનનાથ તથા આતમારામ દેવરામ તથા દુલભરામ માનાજી—જત અમો વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આફીસ મધ્યે હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે, અમારી ન્યાતનો જથો પરગણે ભરૂચ તથા પરગણે ખેડામાં છે, વાસ્તે તે લોકો જે શિરસ્તો લખી આપશે તે અમો ઘર ૩ને કબુલ છે, ને એ શિવાય બીજાં ઘર સુરતમાં નથી, કે અમો શિરસ્તો લખી આપીએ.

તારીખ ૩૦ મી જુન સને ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ના અશાડ શુદ ૬ ને વાર શનેઉ.

સહી.

૧ ગુલાબરામ જગનનાથ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.
૧ આતમારામ દેવરામ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.
૧ દુલભરામ માનાજી ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી સારસ્વત સોરઠીઆની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૮૨.

શ્રી સુરતવાસી બ્રાહ્મણ સારસ્વત સોરઠીઆની ન્યાતનાં ઘર ૪ તેનાં નામ રાજાભટ તથા ગોવનભટ તથા ભીમભટ તથા દલપત—જત અમો વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આરીસ મધ્યે હાજર થઇને લખી આપીએ છઈએ જે, અમારો શિરસ્તો અમારી ન્યાતનાં ઘર જુનાગઢની પાસે ધોરાજી નામે શહેર છે તે લોક જે શિરસ્તો લખી આપશે તે પ્રમાણે અમો ઘર ૪) ને કબુલ છે, ને વારસા બાબતમાં જે કાંઇ કજીઓ થાય તો અમારે શાસ્ત્ર પ્રમાણે કબુલ છે; શાથી જે અમારાં ઘર અહીઆં થોડાં છે વાસ્તે.

તા૦૧૫ મી જુન સને ૧૮૨૭ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૩ના જેઠ વદ ૬ વાર શુકરે.

સહી.

૧ રાજારામ પરસોતમ સહી.
૧ ભટ ભીમજી વેલા સહી.
૧ ભટ ગોવીંદરામ વેણીરામ સહી.
૧ દલપતરામ વીશ્વનાથ સહી.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી કપીલની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૮૩.

શ્રી સુરતવાસી બ્રાહ્મણ કપીલની ન્યાતનાં ઘર ૨) તેનાં નામ ભંડારી નરસાઇરામ ગંગારામ તથા તુળસીરામ રાજારામ—જત અમો વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આરીસ મધ્યે હાજર થઈને લખી આપીએ છઇએ જે અમારો શિરસ્તો અમારી ન્યાતનાં ઘર પરગણે જંબુસર કસ્બે કાવીમાં છે, વાસ્તે તે લોક જે શિરસ્તો લખી આપે તે પ્રમાણે અમારે કબુલ છે, ને બે ઘર શિવાય બીજાં ઘર સુરતમાં નથી.

તારીખ ૧૬મી જુન સને ૧૮૨૭ અંગ્રેજી, જેઠ વદ ૭ વાર શનેઉ સંવત ૧૮૮૩ના.

સહી.

૧ ભંડારી નરસાઇરામ ગંગારામ સહી.
૧ ભટ તુલસીરામ રાજારામ સહી.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી ચોવીસાની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૮૪.

શ્રી સુરતવાસી બ્રાહ્મણ ચોવીસાની ન્યાતનું ઘર ૧ તેનું નામ નથુભટ શીવભટ—જત હું વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આરીસ મધ્યે હાજર થઇને લખી આપું છઉં જે, અમારો શિરસ્તો મારી ન્યાતનાં ઘર સીનોરમાં તથા વડોદરામાં ઘણાં છે, તે લોક જે શિરસ્તો લખી આપશે તે પ્રમાણે અમોને કબુલ છે.

તારીખ ૨૩મી જુન સને ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ ના જેઠ વદ ૧૪ ને વાર શનેઉ.

સહી.

૧ નથુભટ શીવભટ સહી.

બ્રાહ્મણ—સુરતવાસી રોહોલવાળની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૮૫.

શ્રી સુરતવાસી રોહોલવાળ બ્રાહ્મણની ન્યાતનું ઘર ૧) તેનું નામ ભગવાન નારાયણ—જત હું વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આરીસ મધ્યે હાજર થઈને લખી આપું છઉં જે, મારી ન્યાતનો જથો મારવાડની પાસે રોહોલવાળમાં છે, વાસ્તે તે લોક જે શિરસ્તો લખી આપશે તે મ્હારે એક ઘરને કબુલ છે, ને એ શિવાય બીજું ઘર અમારી ન્યાતનું નથી, કે અમો શિરસ્તો લખી આપીએ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તા૦ ૩૦મી જુન સને ૧૮૨૭ અંગ્રેજી, અશાડ સુદ ૬ વાર શનેઉ સંવત ૧૮૮૩[1].

સહી.

૧ ભગવાન નારણ, ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

બ્રાહ્મણ–સુરતવાસી રવાળની કબુલાત.

અંક ૮૬.

શ્રી સુરતવાસી બ્રાહ્મણ રવાળ તેનું નામ ભટ કુબેર ઈછારામ–જત અમો વીલંદાના બંદરમાં સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની આફીસમાં હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે, અમારી ન્યાતનો જથો જીલ્લે ખેડા ને ગામ વેહેલાડમાં ઘણો છે, વાસ્તે તે જે શિરસ્તો લખી આપશે તે અમારે કબુલ છે, ને અસલથી અમારા ૧ ઘર શિવાય બીજાં ઘર સુરતમાં નથી.

તા૦ ૨૦મી જુન સને ૧૮૨૭ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૩ ના જેઠ વદ ૧૧ વાર બુધ્ધે.

સહી.

૧ ભટ કુબેર ઈછારામ સહી.

વાણિયા–નાગોરી ડીંડુની કબુલાત.

અંક ૧૫૯.

સરકાર ઑનરેબલ કુંપની બાહાદર વા મીસ્તર બારોડેલ સાહેબ–જત અમો નાગોરી ડીંડુની ન્યાતના લોકો લખી આપીએ છઇએ જે, અમારી ન્યાતના લોકો સુરતમાં ઘણા થોડા છે ને અમારો ઘણો જથો અમદાવાદ શહેરમાં છે, તેથી અમો એવી કબુલાત લખી આપીએ છઈએ જે કાંઇ અમારી ન્યાતના લોકો સરકારના સવાલનો જવાબ ન્યાતના શિરસ્તાનો (જે કાંઇ) લખી આપશે તે અમારે કબુલ છે.

સહી.

૧ શાહા માણેકચંદ મથુરાદાસ.

૧ શાહા ગંગાદાસ ગોવરધનદાસ સહી.

વગેરે નવ સહીઓ છે.

ખતરી–ગંડેવીગરાની કબુલાત.

અંક ૧૯૨.

અમો ખતરી ગંડેવી તડવાળા સુરતના રહેવાસી સરકારમાં હાજર થઇને લખી આપીએ છઈએ જે, અમારો શિરસ્તો ખતરી સુરતી લોકોએ લખી આપ્યોછે, તે સર્વે અમારે કબુલ છે, ને તે જવાબ પ્રમાણે અમારે ચાલવું સહી, ને તે શિરસ્તાના કાગળમધ્યે જે કાંઇ હાંસલ લખ્યું છે તે પ્રમાણે હાંસલ તડમાં આવે તે તે અમો ખાઇએ, ને તેના તડમાં આવે તે તે ખાય, એ અમો સર્વેને કબુલ છે.

તા. ૧૮ મી જુલાઇ સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, જેઠ વદ ૩ ને વાર શનેઊ સંવત ૧૮૮૫ ના.

સહી.

૧ ખતરી દુલભ નાગર સહી.

૧ ખતરી જગજીવ નાગર સહી.

વગેરે સહીઓ છેતાળીશ છે.

બ્રાહ્મણ–ખંડાયતાની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૨૦૨.

સુરતવાસી બ્રાહ્મણ ખંડાયતાની ન્યાતનાં ઘર ૮ જત અમો સરકારમાં હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે, અમારી ન્યાતનો જથો અમદાવાદ શહેરમાં ઘણો છે, વાસ્તે તે લોક જે સરકારના સવાલનો જવાબ લખી આપશે તે અમારે કબુલ મંજુર છે.

સંવત ૧૮૮૫ ના અશાડ વદ ૯ શુકરે, તા૦ ૨૪ મી જુલાઇ સને ૧૮૨૮.

---

૧ "અસલ કાગલમાં" "૧૮૨૩" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સહી.

૧ છબીલરામ અમીચંદ સહી.
૧ દવે મનસુખરામ તુલજારામ સહી.
૧ દવે ભાઈશંકર પ્રાણશંકર સહી.
૧ ત્રવાડી મનસુખ જેઠા સહી.
૧ દવે બરકત શીવલાલ સહી.

બ્રીજવાસીની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૨૦૩.

સુરતવાસી બ્રીજવાસી ભટની ન્યાતનાં ઘર ૨–જત અમે સરકારમાં હાજર થઈને લખી આપીએ છઇએ જે, અમારી ન્યાતનો જથો અમદાવાદ શહેરમાં ઘણો છે, વાસ્તે તે લોકો જે કાંઇ ન્યાતના શિરસ્તા લખી આપશે તે અમારે કબુલ મંજુર છે.

સંવત ૧૮૮૫ ના શ્રાવણ સુદ ૧ વાર શુકરે, તા. ૩૧ મી જુલાઇ સને ૧૮૨૯.

સહી.

૧ ગોપાલરાંગ રંજીતરાંગની સહી.

કાયસ્થ–ભટ નાગરની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૨૦૬.

સુરતવાસી કાયસ્થ ભટ નાગરની ન્યાતનાં ઘર ૪–જત અમો સરકારમાં હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે, અમારી ન્યાતનો જથો અમદાવાદ શહેરમાં ઘણો છે, વાસ્તે તે લોક જે કાંઇ ન્યાતના શિરસ્તા લખી આપશે તે અમારે સર્વેને કબુલ મંજુર છે.

સંવત ૧૮૮૫ ના શ્રાવણ શુદ ૩ વાર શનેઉ, તા. ૨ જી ઑગષ્ટ સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ મેહેતા માહાસુખરામ આદીતરામ સહી.
૧ ઠાકોર મુગટરામ નવનીધરાય સહી.
૧ મેહેતા ગુલાબરાય રામરાય સહી.
૧ મેહેતા અભેરામ કેવળરામ સહી.
૧ મેહેતા જમીએતરામ પરતાપરામ સહી.

સોની–દક્ષણી મુળેહરીની કબુલાત.

અંક ૨૦૮.

સુરતવાસી દક્ષણી સોની મુળેહરીની ન્યાતનાં ઘર ૧૫–જત સરકારમાં હાજર થઈને લખી આપીએ છઈએ જે, અમારી ન્યાતનો જથો પુણા શહેરમાં તથા ધુળીઆ શહેરમાં તથા મુળેર શહેરમાં ઘણો છે, તે એ ત્રણે શહેરમાં જે કાંઇ ન્યાતના શિરસ્તા લખી આપશે તે અમારે કબુલ મંજુર છે.

સંવત ૧૮૮૫ ના શ્રાવણ સુદ ૧ વાર શુકરે, તા. ૩૧ મી જુલાઇ સને ૧૮૨૯.

સહી.

૧ વીટોબાશેટ વલદ કુશનાશેટ ર- જાલકર હલી સુરતમાં.
૧ ભીકાશેટ વલદ શંકરશેટ બ્રાહ્મ- નેલરકર હલી સુરતમાં.

વગેરે સોળ સહીઓ છે.

ભાવસાર–ખાનદેશીની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૨૦૯.

શ્રી સરકાર મીસ્તર હારી બારોડેલ સાહેબ જોગ લખતંગ સુરતવાસી ભાવસાર ખાનદેશીનું પંચ સમસ્ત મળીને લખી આપેછે કે, જત ભરૂચના અમારી ન્યાતના લોકને સરકારથી શિરસ્તો લેવા સારૂ સવાલ આપ્યો છે, તેનો જવાબ જે તે લોકોએ લખી આપ્યો છે તે અમો સર્વે ન્યાતના લોકોએ વાંચી સાંભળ્યો તે અમારી ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે છે, વાસ્તે તે શિરસ્તો અમારે સર્વેને કબુલ મંજુર છે, ને સરકારને જાણવું જે, આ કાગળ ઉપર સહી કીધી છે તે તે કાગળપર કીધી એમ જાણવું.

તા. ૬ ઠ્ઠી માર્ચ સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના મહા વદ ૦))ને વાર ગરેઉ.

સહી.

૧ મહોલ્લેદાર પંચાયતનો ગોવંદ રાજારામ સહી.

૧ ખંક જેરામ સહી.

વગેરે સહીઓ બહોતેર છે.

दक्षणी शिंपी आहीर यांची कबुलायत.

अंक २१३.

श्री सुरतवासी दक्षणी आहीर शिंप्यांचे[1] जातीचे लोक सरदार मिस्तर बारोडेल साहेबांस सरकारांत लिहून देतात कीं, आमचे जातीचे लोकांचीं घरें खानदेश प्रांतांत सुमारें दहा बारा हजार आहेत व आमचा कार व्यवहार सर्व तेथेंच होतो व आह्मीं तर येथें मेहेनत मजुरी करावयास आलों आहोंत. जर रोजगार धंदा मिळाला तर येथें राहूं, नाहीं तर माघारे आमचे प्रांतांत जाऊं. याजकरितां ते लोक जो शिरस्ता लिहून देतील तो आह्मां सर्वत्रांस कबूल आहे.

ता० २४ वी जून सन १८२८ इंग्रजी. प्र० आशाढ शुद्ध १२ मंगळवार.

सही.

१ शेठ सखाराम भगती सही.

१ शेठ गबा गरुबखस सही.

वगैरे सह्या अडतीस आहेत.

---

१. अस्सल कागदांत "दरजीची" असें लिहिलें आहे.

બ્રાહ્મણ–રાજગોરની કબુલાત.

અંક ૨૪૫.

શ્રી સુરતવાસી બ્રાહ્મણ રાજગોરની ન્યાતના ઘર ૩ મીરધા ગુલાબરામ જગનનાથ તથા દેવરામ સામાજી તથા આતમારામ દેવરામ–જત અમો સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની સરકારમાં હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે અમારી ન્યાતમાં જથો શહેર ભરૂચ પરગણે તથા ખેડા પરગણે ઘણો છે, વાસ્તે તે લોક જે શિરસ્તો લખી આપશે તે અમારે સર્વેને કબુલ છે, ને એ શિવાય બીજાં ઘર અહીઆં અમારી ન્યાતનાં નથી.

તા૦ ૫ મી ફેબરવારી સ૦ ૧૮૨૮, સંવત ૧૮૮૪ ના મહા વદ ૫ ને વાર ભોમે.

૧ મીરધા ગુલાબરામ જગનનાથ.

૧ ભટ આતમારામ દેવરામ.

૧ ભટ દેવરામ સમાજી.

બ્રહ્મક્ષત્રીની ન્યાતની કબુલાત.

અંક ૨૪૯.

શ્રી સુરતના બ્રહ્મક્ષત્રી ગુજરાતી સર્વે લોક સરદાર મીસ્તર બારોડેલ સાહેબની જનાબમાં અરજ કરીએ છઇએ જે અમારી ન્યાતના બંદોબસ્ત પુછવા સારૂ પહેલા હાકમ અદાલત મીસ્તર ઍંદરસન સાહેબે તા૦ ૧૭મી સપટેમ્બર સને ૧૮૨૩નો લખેલો તા૦ ૨૩મી માહે મજકુરે અમારી ન્યાતે તમામ પંચાયતને બોલાવીને સવાલનો કાગળ આપ્યો હતો ને તેનો જવાબ હુકમ પ્રમાણે સર્વે અમારી ન્યાતના લોકોએ એકઠા થઇને જવાબ લખી આપ્યો છે તે કાયમ રાખ્યો છે, ને હમણા બીજે સાહેબે સવાલનો લખેલો કાગળ તમામ પંચાયતના લોકો મજકુરોને તા૦ ૫મી મે સને ૧૮૨૭ સે આપ્યો છે તમામ ન્યાતના લોકો પાસેથી શિરસ્તાનો જવાબ લેવા સારૂ, તથા તે સવાલના કાગળની સાથે જવાબ ભરૂચનો કે અમારી ન્યાતના તમામ લોકોએ સાહેબને લખીને શિરસ્તાનો આપ્યો છે, તેની નકલ પણ સવાલ

સાથે અમોને આપી છે, એ રીતે જુમલે કાગળ બે એ સાહેબે આપ્યા તે અમે સર્વે લોકોએ વાંચ્યા માટે અમારી નજરમાં આવેછે કે, જે કાંઇ ભરૂચવાળાએ જે શિરસ્તો અમારી ન્યાતે લખીને આપ્યો છે તે અમારે કબુલ મંજુર છે, ને બીજું સરકારે સવાલની નીચે એવું લખ્યું છે જે, તમારી ન્યાતમાં બીજા શિરસ્તા બાબત કાંઇ લખવું હોય તો તમે લખીને આપશો તો તેને સરકારથી મંજુર કરશે વાસ્તે અમો જાહેર કરીને લખી આપીએ છઇએ, કે ભરૂચમધ્યે અમારી ન્યાતના લોકોએ જે સવાલનો જવાબ આપ્યો છે તેમધ્યે અમારા ગોરનાં દાપાં બાબતનું જે ઠેકાણે લખ્યું છે તે તથા અમદાવાદમધ્યે અમારી ન્યાતના લોકો છે ને અમે અસલ ગુજરાતી બ્રહ્મક્ષત્રી છઇએ, માટે જે કાંઇ હાલમાં અમદાવાદમધ્યે ગોરનાં દાપાં બાબતનો શિરસ્તો છે તે અમારે કબુલ છે.

સહી.

૧ સહી નંદરામ દયાશંકર (ફારશી અક્ષર.)

૧ ગુલાબરાય તીરભોવનદાસ સહી.

વગેરે સોળ સહીઓ છે.

સોની–મારૂની કબુલાત.

અંક ૨૫૧.

અમો સોની મારૂની પંચાયતના નીચેની સહીના કરનાર સમસ્ત લોકો રહેવાસી સુરતના-જત અંગ્રેજ સરકારમાં હાજર થઇને લખી આપીએ છઇએ જે, સરકારે અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો લેવા સારૂ સવાલનો કાગળ આપ્યો છે, તેનો જવાબ એ છે જે, અમારી ન્યાતીના લોકો શ્રીભરૂચમધ્યે રહેછે તે લોકોનો તથા અમ લોકોનો ન્યાતી વહેવાર તથા ચાલ સર્વે બરાબર છે, કાંઈ ભીનભેદ નથી, ને તેજપ્રમાણે ચાલીએ છઇએ, વાસ્તે શ્રીભરૂચમધ્યે અમારી ન્યાતના સોની મારૂનો ધારો છે તે લોકોએ જે શિરસ્તો સરકારમધ્યે લખી આપ્યો છે તે સર્વે બાબતો અમોને કબુલ છે.

તા. ૨૧ મી ઑગસ્ટ સને ૧૮૩૦, ભાદરવા સુદ ૯ વાર શનેશ્ચ સંવત ૧૮૮૬ ના.

સહી.

૧ સોની હુંસાજી નાથા દા. પીતાંબર.

૧ સોની ભગતી ભગવાન સહી.

વગેરે સહીઓ તેત્રીશ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વેરાગીઓના જવાબ.

વેરાગી—નરવાણના તડનો જવાબ.*

અંક ૨૩.

સુરત અઠાવીશીની વેરાગીની પંચાયતના શિરસ્તાઃ—

લાલ દરવાજાની બહાર સુખરામ વગેરે તે સુરતી પંચાયત કહેવાયછે તેનો કાગળ જુદો આપ્યો છે.

ગુરૂબ્રહ્મા, ગુરૂવીષ્ણુ, ગુરૂદેવ મહેશ્વર; એકેક ગુરૂર બ્રહ્મા તસ્મૈ શ્રી ગુરૂભ્યોનમઃ—

૧. પહેલા સવાલનો જવાબ—પરીબ્રહ્મને ગુરૂ કહીએ.

૨. બીજા સવાલનો જવાબ—વાણીરૂપી જે આદિશક્તિ તે ચાર વેદ તેને ગુરૂની ગાદી કહીએ.

૩. જવાબ—ગુરૂ તે બાપ, ગાદી તે મા, ને ચેલો તે છોકરો, માબાપને છોકરાનું સગપણ.

૪. જવાબ—સ્વાયંભુ મનુથી ઉત્પન્ન થયા જે ચાર વરણ તેને ચેલા કરીએ, ને તે પંગતમાં સામેલ થાય, ને વીશ્વકર્માથી જે વર્ણશંકર જાતી પ્રગટ થયા, તેમાંથી કેટલીએક જાતીના ચેલા કરીએ, તેને વિશે પંગત ભેદ રાખીએ, ને તે બહારના કામ કરે.

૫. જવાબ—પાંચ સંસ્કારથી ચેલા કરીએ તેની વિગતઃ— પ્રથમ સંસ્કાર કાલાનળ નામે અગ્નિમધ્યે આહુતી પ્રાણી તે આગ ને દેહી દગ્ધના આહુતી દેવે; બીજી આહુતી દશા કર્મના આહુતી દેવે; બઇશા નરનામે અગ્નિમધ્યે ત્રીજી આહુતી પ્રેતપીંડની (આહુતી) દેવે; ચોથી આહુતી પ્રેત પીત્રુનાં પીંડ વહેરવાની ભાગ દેવે; પાંચમો ગર્ભવાસ. બીજો સંસ્કાર હરીનામ મહામંત્ર નાદ રૂપી બીંદ બ્રહ્મરૂપી ગુરૂ પીતા આદિશક્તિરૂપી ગાદી માતા તેને વિશે જન્મ કર્મ, ત્રીજો સંસ્કાર સ્નાન મુડીત જ્ઞોપવિત્ર વિદ્યારંભ, ચોથો સંસ્કાર કંઠી તીલક કટીસૂત્ર લંગોટી સર્વ વેરાગીનો વેશ આપે, પાંચમો સંસ્કાર શંખ ચક્ર અંકીતને આભર્ણના મંત્ર દેવે તેની વિગતઃ—રામાનંદીના આઠ આભર્ણું, નીમા નંદીના ચાર આભર્ણું[1], વીષ્ણુસ્વામીના ત્રણ આભર્ણું, માધવાચાર્યના બે આભર્ણું, એ પ્રમાણે પોતાના કુળથી છુટે, ને શુદ્ધ વેરાગી થાય.

૬. પોતાના તડના પંચનો એ રીતે જે, અગર ગુરૂ પોતાની હૈયાતીમાં ચેલાને ગાદીએ બેસાડવા ચાહે તો તડના પંચની તથા ગુરૂભાઇ તથા અખાડાના રહેનાર સમસ્તની રજામંદી હોય તો ગુરૂના રૂબરૂ તડના પંચ કંઠી બાંધીને ચાદર ઓરાડીને મુકરર કરે તે ચેલો ગુરૂ મુઆ પછી ગાદીએ બેસે, પણ કંઠી બાંધી ન હોય ને ચાદર ઓરાડી ન હોય ત્યારે તે મુકરર થયલો કહેવાય નહીં, ને તે કંઠી બાંધેલો ચેલો લાયક ન હોય ને અખાડાના તથા પોતાના તડવાળાની નીધામાં રૂડો નહીં આવે તો તે ગુરૂ મુવા પછી ગાદીએ બેસે નહીં, ને કદાસ ગુરૂએ પોતાની હૈયાતીમાં કંઠી બાંધી ન હોય તથા ચાદર ઓરાડી ન હોય ત્યારે તો ગુરૂ મુઆ પછી અખાડાના તથા પંચના તથા ગુરૂભાઇ તથા કાકા ગુરૂ જે કોઇ ચેલો લાયક હોય તેને મુકરર કરીને કંઠી બાંધીને ચાદર આપે તે ચેલો મુકરર થાય.

૭. જવાબ—મોટા ચેલાને ગાદીએ બેસવાને અધિકાર છે, ને મોટો ચેલો બદફેલ હોય અથવા ગાદીએ બેસવાની ના કહે અથવા ક્રોધી હોય અથવા કદરૂપ હોય અથવા રોગીષ્ટ હોય અથવા અજુગ હોય અથવા પેટાર્થુ હોય ત્યારે ગાદીએ બેસી શકે નહીં, તેવું હોય ત્યારે સર્વે ચેલામાંથી સુપાત્ર સત શિષ્ય બુદ્ધીવાન ને શીલવંત જોઈને ગાદી ઉપર તડના પંચ તથા સગાં તથા અખાડાના રહેનાર મુકરર કરે ને બેસાડે તે બેસે.

૮. જવાબ— ઘણા ચેલામાંથી એક ચેલાને મુકરર કરીને ગુરૂપદની કંઠી બાંધીને ગુરૂ બનાવે ત્યારે

* આ જવાબના સવાલ નથી.

૧ અસલ કાગળમાં " આરંણુ " છે.

બીજા ચેલાનો વારસો ગુરૂની મીલકતમાં પહોંચે નહીં, કાંજે જે ગુરૂની જગાએ બેઠો તેજ માલેક છે, ને ચેલાને તો ગુરૂની સેવા કરવાનો અધિકાર છે.

૯. જવાબ—ગુરૂની જગા ઉપર એક શખસ ગુરૂ બનીને મુકરર થઇ બેઠો ત્યારે બીજા ચેલાનો વારસો ઊઠી ગયો, કાંજે ગુરૂ તથા ગાદી એ બે તો અમર છે, તેથી બીજા ચેલાને પહોંચતો નથી, પણ મંદીરમાં સેવા કરીને પરસાદ લયા કરે, ને ગાદીપતિની તાબેદારીમાં રહે.

૧૦. જવાબ—ગાદી ઉપર મુકરર થયો તેથી કાંઇ વેચાતું નથી, કાંજે સર્વ ચેલાનો વારસો ઊઠાડીને ગુરૂની તથા ગાદીની મીલ્કતની બરદાસ્ત કરવા સારૂ તથા ગુરૂનો ધર્મ ચલાવવા સારૂ વારસ કર્યો તે કારણોના સબબથી વેચાતું નથી, ને અગર કોઇ મીલકત હોય તે ગાદી થકી વગ પડતી ન હોય, ને તેમાંથી કાંઇ પેદા થતું ન હોય તો તે વેચીને તે પૈસાવડે વગ પડતી ને પેદાસની જગોં લેવા અથવા ગાદી ને મંદીર વેરાન થતું હોય તો તે પૈસાવડે મંદીર દુરસ્ત થાય, ને કોઇ મીલ્કત હોય ને કોઇ શખસ આગ્રહ કરીને તે મીલકતની કીંમત કરતાં વધતું આપતો હોય તો તે પૈસાવડે બીજી મીલકત લે, ને ગુરૂ કાંઈ મીલકત પેદા કરીને મરી જાય ને તેના ચેલા ગાદીએ બેસે, ને ગુરૂનો લીધેલો વહેવાર દઈ શકતા ન હોય અથવા ગુરૂનું કરજ હોય તો ગુરૂની પેદા કરેલી મીલકત વેચીને વહેવાર તથા કરજ આપે, અસલ બનેલી ગાદીની મીલકત હોય તે વેચાય નહીં.

૧૧. જવાબ—પરીબ્રહ્મ તે બાપ, રઘુવેદ માતાથકી ધર્મરૂપી પુત્ર પ્રગટ થયા તે શ્રી સંપ્રદાય વિશિષ્ટાદ્વૈત વાદી રામાનંદી કહેવાયછે; પરીબ્રહ્મ બાપ, સામ વેદમાતા તે થકી ધર્મરૂપી પુત્ર પ્રગટ થયા તે[1] શનકાદીક ધર્મ નીમાનુજ સંપ્રદાય કહેવાયછે; પરીબ્રહ્મ પીતા યજુરવેદ માતા તેથકી ધર્મરૂપી પુત્ર પ્રગટ થયા તે વીષ્ણુ સામ સંપ્રદાય, પરીબ્રહ્મ પીતા ને અથર્વેદ માતા તેથકી ધર્મરૂપી પુત્ર પ્રગટ થયા તે બ્રમીસ્ટ દ્વૈતવાદી માધવાચારી, એ સંપ્રદાય પ્રમાણે પરંપરા ચાલેછે તેનાં નામ—સંપ્રદાય રામાનંદીના ચોત્રીશ ચેલા તે ચોત્રીશ દ્વારા—નીમાનંદીના નવ ચેલા તે નવ દ્વારા—વીષ્ણુ સ્વામીના પાંચ ચેલા તે પાંચ દ્વારા—માધવાચાર્યના ૪ ચેલા તે[1] ૪ દ્વારા, એ જુમલે બાવન દ્વારા—રામાનંદીના દ્વારાના નામ—પવારીજી ૧ સુખાનંદ ૨ સુરાનંદ ૩ પીપાજી ૪ અગરજી ૫ કીલજી ૬ ખોજી ૭ જંગી ૮ દેવાકરજી ૯ અનભીનંદ ૧૦ દેવમોરાર ૧૧ નાહાટીલા ૧૨ નાભાજી ૧૩ માધોકાની ૧૪ કુબાજી ૧૫ હઠીલા નારાએણ ૧૬ ગ્યાનીજી ૧૭ કરમચંદ ૧૮ કરણવઇરાટી ૧૯ નેનાનંદ ૨૦ થંભનજી ૨૧ તુળશીદાસ ૨૨ મુલુકજી ૨૩ ભરંગી ૨૪ કંમાલી ૨૫ રામકવીર ૨૬ ચતુરભુજી ૨૭ વીનોદી ૨૮ વનખંડી ૨૯ વહેરાજશ ૩૦ જનહરીપેઆરી ૩૧ જનભગવાન ૩૨ નહીદાસ ૩૩ રવીદાસ ૩૪. નીમાનંદીના પરશરામજી ૧ સોભુરામ ૨ નાગાજી ૩ ઘંમંડી ૪ બ્રહ્મત્યાગી ૫ જુગાનંદી ૬ રાવળજી ૭ કાલુજી ૮ લાલતરંગી ૯. વીષ્ણુસામ સંપ્રદાયના દ્વારાના નામ વીઠલનાથજી ૧ ગોકળનાથજી ૨ આચારજી મહાપ્રભુ ૩ નામદેવ ૪ જ્ઞાનદેવ ૫. માધવાચારીયના સંપ્રદાયના દ્વારાના નામ નિત્યાનંદ ૧ શ્રીચૈતનમહાપ્રભુ ૨ હરીવંશ ગોસાઇ રાધાવલભી ૩ શામાનંદ ૪. એ દ્વારાના નામ. એ ચાર સંપ્રદાય ને બાવન દ્વારાના વેરાગીઓ ઘણાએક સંવત ૧૫૫૭ ના વરશમાં હરીદ્વારામાં ભેળ થયા, ગોંસાઈ સાથે કજીઓ થયો તે દહાડે સર્વે વેરાગીઓ એક તન થઈને આપણુ આપણુ મન માનતા એક એક દેવને ઈષ્ટ સ્થાપીને આણ માની તે તે દેવના નામના અખાડા થયા, દીગંબર પુરૂષનો દીગંબર અખાડો ૧, નીરવાણ પુરૂષનો નરવાણ અખાડો ૨, નરમોહી પુરૂષનો નરમોહી અખાડો ૩, સંતોખી પુરૂષનો સંતોખી અખાડો ૪, ખાખંદર પુરૂષના ખાખી અખાડો ૫, નીરાલંબના નીરાલંબી અખાડો ૬, ટાટંબર પુરૂષના ટાટંબરી અખાડો ૭, એ સાત અખાડા નીરબાણ અખાડામાં માણુસ ઘણા તેથી અખાડા ૪ થયા તે ચારના નામ નીરબાણી ૧, માહા નીરબાણ ૨, બળભદરી ૩, સાળગ્રામી ૪, એક એક અખાડામાં ચાર સંપ્રદાય ને બાવન દ્વારાના વેરાગી છે.

૧૨ જવાબ—વેરાગીજ વૈષ્ણવ એ ધર્મ હંસનારાયણથી પ્રગટ થયો.

૧૩ જવાબ—વેરાગીના શાસ્ત્રમાં સગુણ ભગતી ઠાકોરની સેવા પુજા પવિત્ર રહેવું ને ઉજવળ કર્મ ક-

૧ અસલ કાગળમાં "તે" નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

રવું, આચારવિચાર પાળવો, સતધર્મમાં ચાલવું, કુમાર્ગમાં ન ચાલે એ અમારો શાસ્ત્રનો ધર્મ છે.

૧૪. જવાબ—કોઇ ચેલામાંથી ગાદીએ બેસવાનો મુકરર કર્યો હોય તે આગ મુકે, નહીંતો મોટો ચેલો મુકે.

૧૫. જવાબ—જે ગાદીપતિ મુકરર થાય તે શખસ ફુલની પ્રતીક્ષા કરે ને સમાધી કરે, ને તેજ વખતથી મહંત કહેવાય.

૧૬. સવાલનો જવાબ એ જે ગાદી ઉપર બેઠો તે ગાદીપતિ કહેવાય, તેને કોઈ ખારજ કરી શકતું નથી, જેમ કે ચોરી વચ્ચે કન્યા પરણે તે પ્રમાણે ગાદીએ બેસવાનો શિરસ્તો છે, પણ ગાદીએ બેઠા પછે કુષ્ઠ રોગ હોય અથવા શસ્ત્રથી ખાંડું થાય અથવા સંજોગી થાય અથવા કોઈ હથીઆરનો દોષ આવે ત્યારે ગાદીથી અલગ બેસે, પણ ખારજ થાય નહીં, પણ એવા કારણ થયાથી કાંઈ સુપાત્ર ગુરૂ ભાઇ તથા ચેલા તથા સાધુ ગાદીના મુખત્યાર થઇને કારભાર કરે, ને તે ગાદીપતિની હૈયાતી તોડી કોઇ ગાદી ઉપર બેસી શકે નહીં, જે કોઇ બેસે તે મુઆ પછી બેસે.

૧૭. જવાબ—તડ પડવાનાં કારણ પોતાના મનમાને ત્યાં ચાલવું ને ચલાવવું તે સારૂ તડ પડ્યું, તડના કારણ એ જે એક એકને ઘેર જાય નહીં, ને એક એકને મળે નહીં, ને એક ઠેકાણે બેસે નહીં, ને એક એકને નોતરાં દે નહીં, ને એક એકનું રાંધેલું ખાય નહીં, ને હરેક કામકાજમાં પુછે નહીં, આપણા આપણા તડમાં મનમાનતા કરે, એ તડનાં કારણ.

૧૮. જવાબ—વૈષ્ણવી ધર્મ છે ને વૈષ્ણવી ધર્મ પાળીએ છઇએ.

૧૯. જવાબ—ગુરૂ મરી જાય તેના તેરમાને દહાડે સંપત્તિ પ્રમાણે ખરચ કરીને કારજ સારે, ને વહેવાર લીધેલા પ્રમાણે દશ વીશ વરશે જ્યારે મળે ત્યારે લીધેલા પ્રમાણે આપે, એ મહંતોનો શિરસ્તો છે, વેરાગી હોય તેને મળે તો ખરચે, ને નહીંતો કાંઈ નહીં.

૨૦. શુભ કામ આવે તો પોતાના[1] તડના લોકોને બોલાવીને જમાડીએ, બીજું કાંઇ નહીં.

૨૧. જવાબ—ધર્મથી ભ્રષ્ટ થઈને બૈરી કરે તેને સંજોગી કહીએ.

૨૨. જવાબ—જે સત ધર્મમાં રહે તેને નીહંગ કહીએ.

૨૩. જવાબ—રામાનંદીના રઘુવેદ, નીમાનંદીને શામવેદ, વીશ શામને જજુરવેદ, માધવાચારીએ અથરવેદ.

૨૪. જવાબ—સંજોગીને પંગતથી ચાર હાથ છેટે બેસાડીએ છઇએ, ને સંજોગીને છોકરો થાય તેને કર્મ કરીને વેરાગી કરે.

૨૫. જવાબ—ચાર સંપ્રદાય ને બાવન દ્વારામાં સંજોગી છે.

૨૬. જવાબ—ભેટ તથા કૃષ્ણાર્પણ વસ્તુ લઇએ છઇએ, ને ભીખ માગીએ છઇએ, નથી લેતા પતી ગ્રહેનું અન્ન તથા શેરજાદાન, અધરણીની ત્રીપંડી, નારાણબળી, અગીઆરમું બારમું, અઘટતી વસ્તુ લેતા નથી.

૨૭. જવાબ—ચારખુટ ધરતીમાં એકજ ધર્મ ને એકજ ચાલ છે; સુખરામ તથા માનદાસ વગેરે લાલ દરવાજાની કતારગામની સીમમધ્યે રહેનાર વેરાગીઓ સતધર્મ છોડીને આચારવિચારથી ભ્રષ્ટ થઈને મુડદાના શીધા ને મુડદા ઉપરના નાળીએર ખાયછે, એટલા એ ભ્રષ્ટ છે. નહાના ગોડીઆવાળા શેરજાદાન લેછે, એટલા એ ભ્રષ્ટ છે, એમનો એટલો શિરસ્તો જુદો છે.

૨૮. જવાબ—રામાનંદીના લખમી નારાયણ આચારી, નીમાનંદીના શનકાદીક આચારી, વીષ્ણુ સ્વામીના શીવજી આચારી, માધવાચાર્યના બ્રહ્મા આચારી, એ અમારા ચારે આચાર્યના ગુરૂ હંસ નારાયણ ભગવાન છે.

૨૯. જવાબ—જે નાતરૂં કરે તેજ સંજોગી છે.

૩૦. જવાબ—જે નાતરૂં કરે તે રૂ. ૧૨ાા પંચને આપે, ત્યારે પંચ તેને જમવાનું નોતરૂં દે, ને નહીં તો તે સંજોગીને નોતરૂં નહીં આપે.

૩૧. જવાબ—જે છેડા ફાડે ત્યારે પંચને રૂ. ૬ા આપે.

૩૨. જવાબ—બાવન દ્વારાનો વેરાગી જે અખાડામાં રહે તેની માલ મીલ્કત તે અખાડાવાળા લે, તેના ભાઇ તથા વારસોને પહોંચે નહીં.

૩૩. જવાબ—ગાદીનો ધણી કાંઇ બદફેલીમાં કરજ કરે અથવા વેપાર કરે ને ખોટ જાય અને કાંઇ

[1] અસલ કાગળમાં "પોની" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કજીઆ ટંટામાં કરજ થાય ને હરેક કોઇ બાબતમાં દેણું હોય તે પોતે જાતથી આપે, આગલી માલ મીલ્કત ગાદીની પરંપરાની બનતી આવેલી તે વેચાય નહીં, ને હરરાજ નહીં થાય, પોતાની જાતની બનેલી હોય તે વેચાય, ને હરરાજ થાય, ને નહીંતો તેની જાતથી આપે.

૩૪. જવાબ—ચેલા પૈસા પેદા કરીને મરી જાય ને હરેક અખાડામાં સમ ખાઇને રહ્યો હોય તો તે અખાડાવાળા લે, ને અખાડામાં રહેતો ન હોય તો વારસો લે.

૩૫. જવાબ—જે કોઇ મહંત મરીજાય તેની વિષ્ણુપુજા થાયછે, તેનો પીંડ વહેરવાનું પહેલાં કરેલું.

૩૬. જવાબ— વારસ છતાં અત્રાપીથી ક્રિયા થતી નથી, વારસ ક્રિયા કરે.

૩૭. જવાબ— રામાનંદીના રામનાથ ધામ, ધનુશ તીર્થ, ચીત્રકોટ સુખવીલાસ, અજોદ્દા ધર્મશાળા, ગોદાવરી પ્રદક્ષણા; નીમાનંદીના દ્વારકાધામ, ગોમતી તીર્થ, મથુરા ધર્મશાળા, વંદ્રાવન સુખવીલાસ, ગોવરધનની પ્રદક્ષણા; વીષ્ણુસ્વામીનો જગંનાથ ધામ, સેત ગંગા તીર્થ, મારકંડે ધર્મશાળા, ઇંદરકુર મન સુખવીલાસ, કલ્પબટની પ્રદક્ષણા; માધ્વાચાર્યનો બદ્રીનાથ ધામ, તપ્તકુંડ તીર્થ, ઊજન ધર્મશાળા, અંગપાત સુખવીલાસ, નીમશારણ્યની પ્રદક્ષણા.

૩૮. જવાબ—સંજોગી એક બાપનો છોકરો આંધળો તથા પાંગળો તથા સારો, ને તે બાપની મીલ્કત બરોબર ભાગે વહેંચી લે.

૩૯. જવાબ— ગુરૂ મરી જાય ને ચેલા ગામથી આવીને ગાદીએ બેસે તે સાધક જે છે તે તેના હાથતળે મુખત્યાર થઇને કારભાર કરે, ને બેઉ મળીને ધર્મ ચલાવે.

૪૦. જવાબ—જેને ચેલા ન હોય તે શખસ જીવતાં પોતાના સંપ્રદાયવાળા તથા પોતાની પંચાયત દેખતાં લખી આપે તો સાધક વારસ થાય, નહીતો તેના વારસો હોય તે આવીને વારસ થાય, ને પંચ વારસ કરીને થાપે.

૪૧. જવાબ—ચાર સંપ્રદાય ને બાવન દ્વારાના વેરાગીઓ હરેક મીલ્કત તથા ગાદી સ્થાપે તો તેને અખાડો કહીએ, ને એક શખસ પેદા કરે તો તેને મંદીર કહીએ, કોઇ બાબુની બનાવેલી હોય તો તેને જગા કહીએ, ને ધર્મશાળા કહીએ.

૪૨. જવાબ— ચાર સંપ્રદાય ને બાવન દ્વારાની પેદા કરેલી મીલ્કત અખાડા ગાદી હોય તેના ચાર હીસ્સા ને બાવન ભાગીઆ છે, તે ગાદીના મહંત બરાયખુદ ધણી નથી, પોતાના મન થકી હરેક ચેલાને ગાદી આપવા તાકે તો આપી શકે નહીં, એ ગાદીએ મુકરર કરવાનો અધિકાર અખાડાના જાથુ રહેનાર વેરાગી તથા ગુરૂભાઇઓ તથા કાકાગુરૂ તથા તેના તડના પંચોને (અધિકાર) છે, ને જે લોકો અખાડાની તરફથી ભીખ માગવા જાયછે, તે લોક જેના ઉપર રાજી થાય તે શખસને સર્વે મળીને ગાદીએ મુકરર કરે.

૪૩. જવાબ—કોઈ શખસનો ચેલો હોય તે ચેલો ગુરૂની સેવા ચાકરી કરતો ન હોય ને ગુરૂના કહ્યા પ્રમાણે ન ચાલે, અથવા બેસમજ હોય ત્યારે પોતાના ગુરૂભાઇ તથા ગુરૂભાઇના ચેલા તથા તેના દ્વારાના વેરાગી અથવા તેના સાધક પંચ દેખતાં પોતાની ગાદીએ ધર્મ ચલાવવાસારૂ સુપાત્ર જોઇને બેસાડે તે ઉઠી નહીં શકે.

૪૪. સંજુગીમે નાતરૂં કરે તે મરદ તથા ઓરત બેઉ જણ મનમાનતા પઠી લેવે, એમે ત્રાહેત નથી.

૪૫. સંજુગીના છુક છોકરી પરણાવે ત્યારે છોકરાના માબાપ તથા છોકરીના માબાપદુનકી રજાવંદીથી, ને પરણાવે.

૪૬. ધણી મરી જાવે ત્યારે વારસ તેના ધણીઆણી હોય, નાતરે જાય ત્યારે તેના વારસને આપે, વારસ ન હોય તો પંચને આપે (તેના).

સહી.

૧ મહંત જગંનનાથદાસ નરહરદાસ સહી.

૧ મહંત રામચરણ હરીદાસજી દુધાધારી સહી.

વગેરે બસોં ને ઓગણસાઠ સહીઓ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વેરાગી-નીમાનંદીના તડનો જવાબ.*

અંક ૨૪.

નીમાનંદીના મહંત રામફીશ ગંગાદાશની પંચાયતના જવાબ—

ગુરૂર બ્રહ્મા ગુરૂર વિષ્ણુ ગુરૂર દેવ મહેશ્વર, એકેક ગુરૂ બ્રહ્મા તસ્મૈ શ્રીગુરવે નમઃ

૧. પહેલા સવાલનો જવાબ પરીબ્રહ્મ તે ગુરૂ કહીએ.

૨. બીજા સવાલનો જવાબ વાણીરૂપી જે આદશક્તિ, ચાર વેદને ગુરૂની ગાદી કહીએ.

૩. જવાબ—ગુરૂ તે બાપ, ગાદી તે મા, ને ચેલો તે છોકરો, મા બાપને છોકરાનું સગપણ.

૪. જવાબ—સ્વયંભુ મનુથી ઉતપન્ન થયા જે ચાર વર્ણ તેને ચેલા કરીએ, ને તે પંગતી સામેલ થાય, વીશ્વકર્માથી જે વરણસંકર જાતી પ્રગટ થયા તેમાંથી કતી જાતીના ચેલા કરીએ, ને તેને વિશે પંગતભેદ રાખીએ, ને તે બહારનું કામ કરે.

૫. જવાબ—પંચ સંસ્કારથી ચેલા કરીએ, ને તેના સબબ પ્રથમ સંસ્કાર કાળાનલ નામે અગ્નિમધ્યે આહુતી દેવે, પ્રાણ ત્યાગ ને દેહી દગધ્ધના આહુતી દેવે, બીજી આહુતી વૈશાનલ નામે અગ્નિમધ્યે દશા કર્મની (આહુતી) દેવે, ત્રીજી આહુતી પ્રેત પીંડની (આહુતી) દેવે, ચોથી આહુતી પ્રેત પીત્રુના પીંડ વેરવાની ભોગ દેવે, પાંચમી આહુતી ગર્ભવાસ. બીજો સંસ્કાર હરીનામ મહામંત્ર નાદરૂપી બીંદુ વરરૂપી ગુરૂ પીતા આદ શક્તિરૂપી ગાદી માતા તેનેવિશે જન્મ કર્મ, ત્રીજે સંસ્કારે સ્નાન મુડીત યજ્ઞોપવિત્ત વિદ્યાઆરંભ, ચોથો સંસ્કાર કંઠી તીલક કટી સુત્ર લંગોટી સર્વે વેરાગીનો વેશ આપે, પાંચમે સંસ્કાર શંખ ચક્ર અંકીત ને આભર્ણના મંત્ર દેવે, તીનકી બીગત રામાનંદીના આઠ આભર્ણ, નીમાનંદીના ચાર આભર્ણ, વિષ્ણુ સ્વામીના ત્રણ આભર્ણ, માધવાચાર્યના બે આભર્ણ, એ પ્રમાણે પોતાના કુળથી છુટે, ને શુદ્ધ વેરાગી થાય.

૬. પોતાના તડના પંચની એ રીતે જે અગર[1] ગુરૂ પોતાની હૈયાતીમાં ચેલાનેં ગાદીએ બેસાડવા ચાહે તો તડના પંચની તથા ભાઇ ગુરૂભાઈ તથા અખાડાના રહેનાર સમસ્તની રજામંદી હોય તો ગુરૂના રૂબરૂ તડના પંચ કંઠી બાંધીને ચાદર ઓરાડીને મુકરર કરે, તે ચેલો ગુરૂ મુઆ પછી ગાદીએ બેસે, પણ કંઠી બાંધી ન હોય ને ચાદર ઓરાડી ન હોય ત્યારે તે મુકરર થયલો કહેવાય નહીં, ને તે કંઠી બાંધેલો ચેલો લાયક ન હોય ને અખાડાના તથા પોતાના તડવાળાની નીધામાં રૂડો નહીં આવે તો તે ગુરૂ મુઆ પછી ગાદીએ બેસે નહીં, ને કદાસ ગુરૂએ પોતાની હૈયાતીમાં કંઠી બાંધેલી ન હોય તથા ચાદર ઓરાડી ન હોય ત્યારે તો ગુરૂ મુઆ પછી અખાડાના તથા પંચ તથા ગુરૂભાઈ તથા કાકા ગુરૂ જે કોઇ ચેલાને લાયક હોય તેને મુકરર કરીને કંઠી બાંધીને ચાદર ઓરાડે તે ચેલો મુકરર થાય.

૭. જવાબ—મોટા ચેલાને ગાદીએ બેસવાનો અધિકાર છે, ને મોટો ચેલો બદફેલ હોય અથવા ગાદીએ બેસતો ન હોય, અથવા ક્રોધી હોય અથવા કદરૂપો હોય અથવા રોગીષ્ટ હોય અથવા અજોગ હોય અથવા પેટાર્થું હોય ત્યારે ગાદીએ બેસી શકતો નથી, તેવું હોય ત્યારે સર્વે ચેલામાંથી સુપાત્ર સતશીલ બુદ્ધિમાન શીલવંત જોઇને ગાદી ઉપર તડના પંચ તથા સગાં તથા અખાડાના રહેનાર મુકરર કરીને બેસાડે તે બેસે.

૮. જવાબ—ઘણા ચેલામાંથી એક ચેલાને મુકરર કરીને ગુરૂ પદ્દીની કંઠી બાંધીને ગુરૂ બનાવે ત્યારે બીજા ચેલાનો વારસો ગુરૂની મીલકતમાં પહોંચે નહીં, કાંજે જે ગુરૂની જગાએ બેઠો તેજ માલક છે, ને ચેલાને તો ગુરૂની સેવા કરવાનો અધિકાર છે.

૯. જવાબ—ગુરૂની જગા ઉપર એક શખસ ગુરૂ બનીને મુકરર થઇ બેઠો ત્યારે બીજા ચેલાનો વારસો ઊઠી ગયો, કાંજે ગુરૂ તથા ગાદી એ બે તો અમર છે, તેથી બીજા ચેલાનો પહોંચતો નથી, પણ મંદીરમાં સેવા કરીને પરસાદ લયા કરે, ને ગાદીપતિની તાબેદારીમાં રહે.

૧૦. જવાબ—ગાદી ઉપર મુકરર થયો તેથકી કાંઈ વેચાતું નથી, કાંજે સર્વ ચેલાનો વારસો ઉઠાડીને ગુરૂની તથા ગાદીની મીલ્કતને બરદાસ્ત કરવા

* આ જવાબના સવાલ નથી.

[1] અસલ કાગળમાં “ અગ ” છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સારૂ તથા ગુરૂનો ધર્મ ચલાવવા સારૂ વારસ કર્યો તે કારણના સબબથી વેચાતું નથી, ને અગર કોઇ મીલ્કત હોય તે ગાદી થકી વગ પડતી ન હોવે ને તેમાંથી કાંઈ પેદાશ થાતું ન હોય તો તે વેચીને પૈસા વડે વગ પડતી ને પેદાશની જગો લેવાય, અથવા ગાદીનું મંદીર પેદાશ હોય તો તે પૈસાવડે (મંદીર) દુરસ્ત થાય, ને કોઇ મીલ્કત હોવે ને કોઇ શખસ આગ્રહ કરીને તે મીલ્કતની કીમત કરતાં બમણી આપતો હોય તો તે પૈસાવડે દુસરી મીલ્કત લેવાય, ને ગુરૂ કાંઈ મીલ્કત પેદા કરીને મરી જાય તો તેના ચેલા ગાદીએ બેસે, ને ગુરૂનો લીધેલો વહેવાર દઇ શકતો નહીં હોય અથવા ગુરૂએ કરજ કરેલો હોય તો ગુરૂની પેદા કરેલી મીલ્કત વેચીને વહેવાર આપે તથા કરજ આપે, અસલ બનેલી ગાદીની મીલ્કત હોય તે વેચાય નહીં.

૧૧. જવાબ–પરીબ્રહ્મ તે બાપ, રઘુવેદ તે માતા, તેથકી ધર્મરૂપી પુત્ર પ્રગટ થયા તે શ્રી (રી) સંપ્રદાય વશીષ્ટ દ્વૈતવાદી રામાનંદી કહેવાયછે. પરીબ્રહ્મ તે પીતા, સામવેદ માતા, તે થકી ધર્મરૂપી પુત્ર પ્રગટ થયો, તે સનકાદીક ધર્મ નીમાનુજ સંપ્રદાય કહેવાયછે. પરીબ્રહ્મ તે પીતા, યજુરવેદ તે માતા, તે થકી ધર્મરૂપી પુત્ર પ્રગટ થયો તે વિષ્ણુસ્વામી સંપ્રદાય કહેવાયછે. પરીબ્રહ્મ તે પીતા, અથરવેદ તે માતા, તે થકી ધર્મરૂપી પુત્ર પ્રગટ થયો તે બરમેસ્ટ દ્વૈતવાદી માધ્વાચારી સંપ્રદાય કહેવાયછે, એ પ્રમાણે પરંપરા ચાલેછે, તેના સંપ્રદાય–

રામાનંદીના ૩૪ ચેલા તે ૩૪ દ્વારા, નીમાનંદીના ૯ ચેલા તે ૯ દ્વારા, વિષ્ણુસ્વામીના ૫ ચેલા તે ૫ દ્વારા, માધ્વાચારીના ૪ ચેલા તે ચાર દ્વારા, એ જુમલે બાવન ધ્વારા. રામાનંદીના દ્વારાનાં નામ–પુવારીજી ૧ સુબાનંદ ૨ શુર શુરાનંદ ૩ પીપાજી ૪ અગરજી ૫ કીલજી ૬ ખોજી ૭ જગી ૮ દીવાકરજી ૯ અનભેદનંદજી ૧૦ દેવમોરારી ૧૧ નાટીલા ૧૨ નાભાજી ૧૩ માધવકાની ૧૪ કુબાજી ૧૫ હઠીલાનારણ ૧૬ ચ્યાનીજી ૧૭ કરમચંદ ૧૮ પુરણ વેરાદી ૧૯ નૈનાનંદ ૨૦ થભનેજી ૨૧ તુલસીદાસ ૨૨ મુલુકજી ૨૩ ભરંગજી ૨૪ કમાલી ૨૫ રામકબીરા ૨૬ ચતુરભુજી ૨૭ બીનોદી ૨૮ બનખંડી ૨૯ બહોરાજસ ૩૦ જનભગવા ૩૧-જન હરી પારા ૩૨ નૈહીનાદાસ ૩૩ રવીદાસ ૩૪.

નીમાનંદીના દ્વારાના નામ–પરશરામ ૧ શોભુરામ ૨ નાગાજી ચતુરદાસ ૩ ધમડી ૪ બ્રહ્મત્યાગી ૫ જુગાનંદ ૬ રાવળજી ૭ કાળુજી ૮ લાલતરંગી ૯.

વિષ્ણુસ્વામી સંપ્રદાયના નામ–દ્વારાના વીઠલનાથ૧ ગોકુળનાથ ૨ આચારજી મહાપ્રભુ ૩ નામદેવ ૪ ગોવીંદ દેવ ૫.

માધ્વાચારી સંપ્રદાય દ્વારાના નામ–નીનાનં ૧ ચૈતન્ય મહાપ્રભુ ૨ હરીવંશ ગોંસાઇ રાધાવલભી ૩ સામાનંદ ૪, એ દ્વારાના નામ.

એ ચાર સંપ્રદાય ને બાવન દ્વારાના વેરાગીઓ ઘણાએક સંવત ૧૫૫૭ ના વરશમાં હરીદ્વારમાં ભેળા થયા, ને ગોંસાઇ સાથે કજીઓ થયો તે દહાડે સર્વે વેરાગીઓ એક તન થઇને આપણા આપણા મન માનેતા દેવને ઈષ્ટ સ્થાપીને આણુ માનીને તે દેવના નામના અખાડા થયા. દીગંબર પુરૂષનો દીગંબર અખાડો, નીરબાણુ પુરૂષનો નીરબાણુ અખાડો, નરમોહી પુરૂષનો નરમોહી અખાડો, સંતોખી પુરૂષનો સંતોખી અખાડો, ખાખંદર પુરૂષનો ખાખી અખાડો, નીરાલંબીનો નીરાલંબી અખાડો, ટાટમરી પુરૂષનો ટાટમરી અખાડો, નીરબાણી અખાડામાં મનીસ ઘણા તેથી અખાડા ૪ થયા તે ચારના નામ–નીરબાણુ, માહાનીરબાણી, બળભદીરી, સાલીગ્રામી, એક એક અખાડામાં ચાર સંપ્રદાય ને બાવન દ્વારાના વેરાગી રહેછે.

૧૨. જવાબ–વેરાગી જે વૈષ્ણવી ધર્મ હંસ નારાયણથી પ્રગટ થયા.

૧૩. જવાબ–વેરાગીના શાસ્ત્રમાં સગુણ ભગતી, ઠાકોરની સેવા પુજા, પવીત્ર રહેવું, ઉજળકર્મ કરવું, આચાર વિચાર પાળવા, સતધર્મમાં ચાલવું, કુમાર્ગમાં ન ચાલવું, એ અમારો શાસ્ત્રનો ધર્મ છે.

૧૪. જવાબ— કોઈ ચેલામાંથી ગાદીએ બેસવો મુકરર કર્યો હોય તે આગ મુકે, અગર મોટો ચેલો મુકે.

૧૫. જવાબ— જે ગાદીપતિ મુકરર થયો તે શખસ[1] ફુલની પ્રતિષ્ઠા કરે, ને સમાધી કરે, ને તેજ વખતથી[2] મહંત કહેવાય.

૧. અસલ કાગળમાં "શખ" છે.
૨. અસલ કાગળમાં "વખથી" છે.

૧૬. જવાબ—એ જે ગાદીઉપર બેઠો તે ગાદીપતિ કહેવાય તેને કોઈ ખારજ કરી શકતું નથી, જેમકે ચોરીવચ્ચે કન્યા પરણે તે પ્રમાણે ગાદીએ બેસવાનો શિરસ્તો છે, પણ ગાદીએ બેઠાપછી કુષ્ટરોગ હોય તથા શસ્ત્રથી ખાંડો થયો હોય અથવા સંજોગી થાય અથવા કાંઇ હત્યાનો દોષ આવે ત્યારે ગાદીથી અળગો બેસે પણ ખારજ થાય નહીં, પણ એવા કારણ થયાથી ને કોઇ સુપાત્ર ગુરૂભાઇ તથા ચેલો તથા સાધુ ગાદીની મુખત્યાર થઇને કારભાર કરે, ને તે ગાદીપતિ હૈયાતી તોડી કોઈ ગાદીઉપર બેસી શકે નહીં, જે કોઇ બેસે તે મુવા પછી બેસે.

૧૭. જવાબ-તડ પડવાનું કારણ પોતાના મન માને ત્યાં ચાલવું ને ચલાવવું તે સારૂ તડ પડ્યાં; તડનું કારણ એ જે, એક એકને ઘેર ન જાય, ને એક એકને મળે નહીં, ને એક ઠેકાણે બેસે નહીં, ને એક એકને નોતરાં દેવે નહીં, ને એક એકનું રાંધેલું ખાય નહીં, ને હરેક કામકાજમાં પુછે નહીં, ને આપણા આપણા તડમાં મન માનીતા કરે, એ તડનું કારણ.

૧૮. જવાબ-વૈષ્ણવી ધર્મ છે, ને વૈષ્ણવી ધર્મ પાળીએ છઇએ.

૧૯. જવાબ-ગુરૂ મરી જાય તેના તેરમાને દહાડે સંપત્ત પ્રમાણે ખરચ કરે, ને કારજ સારે, ને વહેવાર લીધેલા પ્રમાણે દશવીશ વરશે જ્યારે મળે ત્યારે લીધેલા પ્રમાણે આપે, એ મહંતોનો શિરસ્તો છે, ને વેરાગી હોય તેને મળે તો ખરચ કરે, નહીંતો કાંઈ નહીં.

૨૦. જવાબ- શુભ કામ આવે તો પોતાના તડના લોકોને બોલાવીને જમાડે, એ, બીજું કાંઈ નહીં.

૨૧. જવાબ— ધર્મથી ભ્રષ્ટ થઈને બૈરી કરે તેને સંજોગી કહીએ.

૨૨. જવાબ—જે સતધર્મમાં રહે તેને નીહંગ[1] કહીએ.

૨૩. જવાબ—રામાનંદીનો રઘુ વેદ, નીમાનંદીનો સામવેદ, વિષ્ણુસ્વામીનો યજુરવેદ, માધવાચારીનો અથરવેદ.

૨૪. જવાબ- સંજોગીને પંગતથી ચાર હાથ છેટે બેસાડીએછ, ને સંજોગીને છોકરો થાય તેને કર્મ કરીને વેરાગી કરીએ.

૧. અસલ કાગળમાં “ ગ ” છે.

૨૫. જવાબ—ચાર સંપ્રદાય ને બાવન[1] દ્વારામાં સંજોગી છે.

૨૬. જવાબ—ભેટ તથા કૃષ્ણાર્પણ વસ્તુ લઇએછ, ને ભીખ માગીએછ, નથી લેતા પ્રતિગ્રહ મૃત્યુગ્રહનું અન્ન તથા સેજાદાન તથા અધરણી તથા ત્રીપંડી નારણ બળી અગીઆરમું તથા બારમું, અઘટતી વસ્તુ લેતા નથી.

૨૭. જવાબ—ચોખુંટ ધરતીમાં એકજ ધર્મ ને એકજ ચાલ છે, સુખરામ તથા માનદાસ વગેરે લાલદરવાજાને કતારગામની સીમમધ્યે રહેનાર વેરાગીએ સતધર્મ છોડીને આચાર વિચારથી ભ્રષ્ટ થઇને મુડદાનાં સીધાં ને મુડદા ઉપરના નાળીએર ખાય છે, એટલા એ ભ્રષ્ટ છે, ને છોટા ગોડીઆવાળા સેજાદાન લેછે, એટલા એ ભ્રષ્ટ છે, એમનો એટલો શિરસ્તો જુદો છે.

૨૮. જવાબ—રામાનંદીના લખમી નારાયણ આચારી, નીમાનંદીના સનકાદીક આચારી, વિષ્ણુસ્વામીના શિવજી આચારી, માધવાચાર્યના વરમા આચારી, અમારા એ ચારો આચારીયના ગુરૂ હંસનારાયણ ભગવાન છે.

૨૯. જવાબ-જે નાતરૂં કરે તે સંજોગી છે.

૩૦. જવાબ-જે નાતરૂં કરે તે રૂ. ૧૨॥ પંચને આપે ત્યારે પંચ તેને જમવાનું નોતરૂં આપે, નહીંતો સંજોગીને નોતરૂં આપે નહીં.

૩૧. જવાબ-છેડો ફાડે ત્યારે પંચને રૂ. ૬। આપે.

૩૨. જવાબ-બાવન દ્વારાનો વેરાગી જે અખાડામાં રહેવે તેની માલમીલ્કત અખાડાવાળા લેવે તેના ભાઈ તથા વારસોને પહોંચે નહીં.

૩૩. જવાબ-ગાદીનો ધણી કાંઇ બદફેલમાં[2] કરજ કરે વેપાર કરે ને ખોટ જાય ને કાંઈ કજીઆ ટંટામાં કરજ થાય ને હરેક કોઇ બાબતમાં દેણું થાય તો પોતાની જાતથી દેવે, આગલી માલમીલ્કત ગાદીની હોય પરંપરા બનતી આવેલી તે વેચાય નહીં, ને હરાજ નહીં થાય, ને પોતાની જાતની બનેલી હોય તે વેચાય, ને હરાજ થાય, ને તેની જાતથી આપે.

૩૪. જવાબ-ચેલા પૈસા પેદા કરીને મરી જાય

૧. અસલ કાગળમાં “ બાવ ” છે.
૨. અસલ કાગળમાં “ બદફેમે ” છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

હરેક અખાડામાં સમ ખાઈને રહ્યો હોય તો તે અખાડાવાળાને અખાડામાં રહે, નહીં રહેતો હોય તો વારસો લેવે.

૩૫. જવાબ—જે કોઈ મહંત મરી જાય તેની વિષ્ણુપુજા થાયછે, તેનું પીંડ વહેરવાનું તો પેહેલાં કરેલું છે.

૩૬. જવાબ—વારસ છે તો[૧] અત્રાપીથી ક્રિયા થતી નથી, વારસ ક્રિયા કરે.

૩૭. જવાબ—રામાનંદીના રામનાથ ધામ ને ધનુશ તિર્થ, ચીત્રકોટ સુખવીલાસ, અજોધા ધર્મશાલા, ગોદાવરી પ્રદક્ષણા—નીમાનંદીના દ્વારકા ધામ, ગોમતી તિર્થ, મથુરા ધર્મશાલા, વનરાવન સુખવીલાસ, ગોવરધન પ્રદક્ષણા—વિષ્ણુસ્વામીના જગન્નાથ ધામ, શેતગંગા તિર્થ, મારકંડે ધર્મશાળા, અંદરદવ સુખવીલાસ, કલ્પવટ પ્રદક્ષણા—માધવાચારીના બદરીનાથ ધામ, તપ્ત કુંડ તિર્થ, ઉજન ધર્મશાળા, અંગપાત સુખવીલાસ, નીમીષારણ્ય પ્રદક્ષણા.

૩૮. જવાબ—સંજોગીને એક બાપના છોકરા આંધળા તથા પાંગળા તથા સારા તે બાપની મીલ્કત બરોબર ભાગે વહેંચી લે.

૩૯. જવાબ—ગુરૂ મરી જાય ને ચેલો ગામથી આવીને ગાદીએ બેસે, ને સાધક જે છે તે તેના હાથ તળે મુખત્યાર થઈને કારભાર કરે, ને બેઉ હળીમળીને ગુરૂનો ધર્મ ચલાવે.

૪૦. જવાબ—જેને ચેલો નહીં હોય તે શખસ જીવતાં પોતાના સંપ્રદાયવાળા તથા પોતાની પંચાયત દેખતાં લખી આપે તો સાધક વારસો થાય, નહીંતો તેના વારસો હોય તે આવીને વારસ થાય, ને પંચ વારસ કરી થાપે.

૪૧. જવાબ—ચાર સંપ્રદાય ને બાવન દ્વારાના વેરાગીઓ હરેક મીલ્કત તથા ગાદી થાપે તો તેને અખાડા કહીએ, ને એક શખસ પેદા કરે તો તેને મંદીર કહીએ, ને કોઇ બાપુની બનાવેલી હોય તો તેને જગા કહીએ, ને ધર્મશાળા કહીએ.

૪૨. જવાબ—ચાર સંપ્રદાય ને બાવન દ્વારાની પેદા કરેલી મીલ્કત અખાડા બે ને ગાદી તો તેના ચાર હીસ્સા ને બાવન ભાગીયા છે, તે ગાદીના મહંત બરાયખુદ ધણી નથી, પોતાના મનથકી હરેક ચેલાને આપવા કહે તો આપી શકતા નથી; એ ગાદીએ મુકરર કરવાનો અધિકાર અખાડાના જથુના રહેનાર વેરાગી તથા ગુરૂ ભાઇઓ તથા કાકા ગુરૂ તથા તેના તડના પંચનો અધિકાર છે, ને જે લોકો અખાડાની તરફથી ભીખ માગવા જાયછે તે લોકો જેની ઉપર રાજી થાય તે શખસને સર્વે મળીને ગાદીએ મુકરર કરે.

૪૩. જવાબ—કોઇ શખસને ચેલો હોય તે ચેલો ગુરૂની સેવા ચાકરી કરતો ન હોય ને ગુરૂના કહ્યા પ્રમાણે ન ચાલે, ને (અથવા) બેસમજ હોય ત્યારે પોતાના ગુરૂભાઈ તથા ગુરૂભાઈના ચેલા તથા તેના દ્વારાના વેરાગી અથવા તેના સાધક પંચ દેખતાં પોતાની ગાદી ધર્મ ચલાવવા સારૂ સુપાત્ર જોઈને બેસાડે તે ઉઠી ન શકે.

૪૪. જવાબ—સંજોગીમાં નાતરૂં કરે, મરદ તથા ઓરત બેઉની મનમાનતો પઠી લેવે, એમાં ત્રાહીત નહીં.

૪૫. જવાબ—સંજોગીના છુકરા છુકરી પરણાવે ત્યારે છોકરાના માબાપ તથા છોકરીના મા ને બાપ દુનોકી રજા બંદીથી પરણાવેછે.

૪૬. જવાબ—ધણી મરી જાવે ત્યારે વારસ તેના ધણીઆણી હોય, નાતરે જાય ત્યારે તેના વારસને આપે, ને વારસ ન હોય તો પંચને આપે ને જાય.

સહી.

૧ મહંત રામકશ ગંગાદાસ સહી.

૧ મહંત માનદાસ સુંદરદાસ તુળશીવાડી સહી.

વગેરે તેત્રીશ સહીઓ છે.

વેરાગી—નરવાણનો જવાબ.*

અંક ૧૦૩.

સાહેબે વેરાગીઓ જાનકીદાસ સુખરામદાસ તથા નરવાણ બલરામ નરહરદાસ તથા ચાર સંપ્રદાયવાળા

---

૧ અસલ કાગળમાં "ત" છે.

* આ જવાબના સવાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

નરસઈદાસ હરીદાસ તથા મહંત ગોડીઆ સેવાદાસ મકનદાસ તથા કેવળરામ ભગવાનદાસ તથા માનદાસ બંસીદાસ વગેરે ઉપર સવાલ કર્યા હતા તેના જવાબઃ–

૧. પરીબ્રહ્મને ગુરૂ કહીએ.

૨. વાણીરૂપી જે આદશક્તિ ચાર વેદ તેને ગરૂની ગાદી કહીએ.

૩. ગરૂ તે બાપ, ને ગાદી તે મા, ને ચેલો તે છોકરાનું સગપણ છે.

૪. સ્વયંભુ મનુથી ઊત્પન્ન થયા જે ચાર વર્ણ તેને ચેલા કરીએ, ને તે પંક્તિ સામીલ થાય, ને વીશ્વકર્માથી જે વરણસંકર જાતી પ્રગટ થયા તેમાંથી કેટલાએક જાતીના ચેલા કરીએ, તેને વિશે પંક્તિભેદ રાખીએ, ને બહારનું કામ કરે.

૫. પંચ સંસ્કારથી ચેલા કરીએ તેના સબબ–પ્રથમ સંસ્કાર કાળાનલ નામે અગ્નિમધ્યે આહુતી પ્રાણત્યાગ ને દેહી દગધને આહુતી દેવે, બીજી આહુતી એ ઐસાનલનામે અગ્નિમધ્યે દશ કર્મની (આહુતી) દેવે, ત્રીજી આહુતી પ્રેત પીંડની (આહુતી) દેવે, ચોથી આહુતી પ્રેતના પીંડ વહેરવાની ભોગ દેવે, પાંચમી ગર્ભવાસ. બીજો સંસ્કાર હરીનામ મહામંત્ર નાદરૂપી બિંદુ બ્રહ્મરૂપી ગુરૂ પીતા આદશક્તિરૂપી ગાદી માતા, તેને વિશે જન્મ કર્મમાંથી સંસ્કાર કંઠી તીલક કટી સુત્ર ને લંગોટી સર્વે વેરાગીનો વેશ આપે; પાંચમો સંસ્કાર શંખચક્રઅંકીક ને આભર્ણના મંત્ર દેવે તેની વિગતઃ—

રામાનંદીના આઠ આભર્ણ, નીમાનંદીના ચાર આભર્ણ, વિષ્ણુસ્વામીના ત્રણ આભર્ણ, માધવાચારીના બે આભર્ણ, એ પ્રમાણે પોતાના કુળથી છુટીને શુદ્ધ ધર્મે વેરાગી થાય.

૬. ગુરૂ જીવતાં ચેલો મોટો અગર ન્હાનો હોય તેમાંથી ગુરૂ જેને ગાદીએ મુકરર કરે તે શખસ બહાલ રહેછે; અગર ગુરૂ ઉચમુચ મરી જાય ત્યારે પંચ સમસ્ત તથા ભાઇ ગુરૂભાઇ તથા કાકા ગુરૂ સૌ મળીને સુપાત્ર (જોઈને) ગાદી લાયક જોઇને બેસાડેછે.

૭. અગર એક ગુરૂને દશ ચેલા હોય તેમાંથી ગુરૂની મરજી હોય તેને ગાદીએ બેસાડે, એમાં ન્હાના મ્હોટાનો મેળ નહીં.

૮. ઘણા ચેલામાંથી એક ચેલાને મુકરર કરીને ગુરૂપદ્દિની કંઠી બાંધે, ને ગુરૂ બનાવે ત્યારે બીજા ચેલાનો વારસો ગુરૂની માલમીલ્કતમાં પહોંચેછે, શી રીતે ગાદીની ચાકરી કરે, ને રોટી ખાય ને લુગડાં પહેરે, ગાદીપતિના હુકમ મુજબ ચાલે.

૯. બીજા ચેલાનો વારસો પહોંચેછે, તે શી રીતે તે ગુરૂ ચેલાનો સંબંધ છે, ને ઉઠી જાય તે શી રીતે તે બેઅદબી ચાલે તે સારૂ.

૧૦. ગાદીઉપર જે શખસ મુકરર થયો તે પરંપરાની તથા પોતાની કરેલી મીલ્કત વેચી શકેછે, તે શી રીતે વેચી શકેછે, અગર ગુરૂ મરી જાય ત્યારે તેને મૈયત ખરચને સારૂ અથવા ગુરૂ કરજ કરી ગયા હોય તે સારૂ તથા આફત જગોઉપર આવી પડી હોય તો વેચી શકેછે, દેવ મંદીર વના વેચી શકેછે. સુપાત્ર હોય તો પરંપરાની મીલ્કત કરતાં બીજી વધારે કરેછે, ઘણી મુખત્યાર છે.

૧૧. રામાનંદી એક, નીમાનંદી બે, વીશ્વસ્વામી ત્રણ, માધવાચારી ચાર; સાત અખાડાના નામ, દીગમ્બર એક, નીરબાણી બે, નરમોહી ત્રણ, ખાખી ચાર, મહા નીરવાણી પાંચ, સંતોખી છ, બળભદ્રી સાત; રામાનંદીના દ્વારાના નામ—દ્વારા ચોત્રીશ, નીમાનંદીના નવ, વીશ્વસ્વામીના પાંચ, માધવાચારીના ચાર, જુમલે દ્વારા બાવન; રામાનંદીના દ્વારાના નામ, પુવારીજી એક, સુખાનંદજી બે, સુરસરાનંદજી ત્રણ, કાલુજી ચાર, ઘેહેજી પાંચ, કીલજી છ, ને અગરજી સાત, ખોજીજી આઠ, દેવાકર નવ, અનંતાનંદજી દશ, દેવમોરાર અગીઆર, નાહટીલાજી બાર, નાભાજી તેર, માધુકાણીજી ચૌદ, લાલતેરંગીજી પંદર, કુબાજી સોળ, હટીનારાયણ સત્તર, જ્ઞાનીજી અરાડ, કર્મચંદજી ઓગણીશ, પુરણવેરાટીજી વીશ, નેનાનંદજી એકવીશ, થંભણજી બાવીશ, ઘંઘુરામજી તેવીશ, મલુકજી ચોવીશ, ભડંગજી પચીશ, કમાલીજી છવીશ, રામકબીર સત્તાવીશ. ચત્રુભુજજી અઠાવીશ, બનોદીજી ઓગણત્રીશ, બનખંડીજી ત્રીશ, બોહોરાજેહેરાજી એકત્રીશ, જનહરીપીઆરાજી બત્રીશ, જનભગવાનજી તેત્રીશ, નેનાદાસજી ચોત્રીશ; નીમાનંદીના દ્વારાના નામ–ફરસરામજી એક, સોભુરામજી બે, ચતુરાનાગાજી ત્રણ, બ્રાહ્મણદેવજી ચાર, બ્રહ્મત્યાગી પાંચ, જોગાનંદજી છ,

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

રાવળજી સાત, કાલુજી આઠ, લાલતુરંગીજી નવ; વીશ્વસ્વામીના સંપ્રદાયના નામ વીઠલનાથજી એક, ગોકુલનાથજી બે, આચારજી ત્રણ, નામદેવજી ચાર, ગયાનંદજી પાંચ. માધવાચારીના સંપ્રદાયનાં નામ; નીત્યાનંદજી એક, ચેતન મહાપ્રભુ બે હરીબંદ ગોંસાઈજી ત્રણ, રાધાવલ્લભજી ચાર; એ ચાર સંપ્રદાય ને બાવન દ્વારાના વેરાગી ઘણાએક સંવત ૧૫ ને ૫૭ માં હરદ્વારમાં ભેળા થાય ને ગોંસાઈ સાથે કજીઓ થાયે તે દહાડે સર્વ વેરાગીઓ એકઠા થાય, અગર જુદાં જુદાં રહેછે, મુલકમાં માગી ખાયછે.

૧૨. વેરાગીનો ધર્મ ક્યાંથી પેદા થયો તે શ્રીમનનારાયણથી પેદા થયો છે.

૧૩. વેરાગીના શાસ્ત્રમાં સગુણ ભગતી, ઠાકોરની સેવા પુજા કરવી, પવિત્ર રહેવું, જળ કર્મ કરવું, આચાર વિચાર પાળવો, સત ધર્મ પાળવો, કુમાર્ગે નહીં ચાલવું, એ અમારા શાસ્ત્રનો ધર્મ છે.

૧૪. ગુરૂ મરી જાય ત્યારે તેની અગ્નિ સંસ્કાર ગુરૂ જીવતાં મુકરર કર્યો હોય તે કરે, અગર હાજર હોય તે કરે.

૧૫. ગુરૂ જીવતાં જેને મુકરર કરી જાય તેજ શખસ ગુરૂના ફુલ લાવીને તેની પ્રતિષ્ઠા કરે, ને તેજ શખસ સમાધી કરે, હાજર નહીં હોય તો બીજો ચેલો કરે.

૧૬. ગુરૂ જીવતાં જે શખસને ગાદીએ મુકરર કરે, તથા ગુરૂ ઊચમુચ મરી જાય તો પંચ સમસ્ત તથા ભાઇ ગુરૂ ભાઇ તથા કાકા ગુરૂ મળીને બેસાડે, તે શખસ ઊઠી શકતો નથી, બદફેલ બેઅદબી કરે તો ઊઠી શકેછે; આંધળા તથા પાંગળા તથા કુષ્ટી તથા સંજોગી તથા હત્યારા એટલાને ગાદી બેઠાનો અધિકાર નથી.

૧૭. અમારા વેરાગીના પંચમાં તડ પડે તેનું કારણ એ છે જે, મોટા મહંત લોક હોય તે સર્વ પંચને બોલાવી શકેછે, ને ગરીબ હોય તેથી બોલાવી શકાય નહીં તેથી તડ પડ્યાં છે, અગર જે કોઇ બોલાવે તો ભેળા થઇએ છઈએ, નહીંતો આપણા તડમાં ખાઈએ છઇએ, પંચનું કામ પડે તો સૌ તડ એકજ છઇએ.

૧૮. વૈષ્ણવનો ધર્મ છે, ને વૈષ્ણવી ધર્મ પાળીએ છઇએ.

૧૯. ગુરૂ મરી જાય તેના તેરમાને દહાડે ખરચ કરવો, સંપતી પ્રમાણે કારજ સારે, ને વહેવાર લીધેલા પ્રમાણે આપે, એ મહંતનો શિરસ્તો છે, વેરાગીઓને મળે તો કરે, નહીંતો નહીં કરે.

૨૦. શુભ કામમાં ભંડારો કરે, સંપતી હોય તો સૌને તેડે, નહીંતો આપણા વહેવાર પ્રમાણે કરે.

૨૧. ધર્મ છોડીને કુધર્મે ચાલે તેને સંજોગી કહીએ.

૨૨. સતધર્મમાં રહે તેને નીહંગ કહીએ.

૨૩. રામાનંદીનો રઘુવેદ, નીમાનંદીનો સામવેદ, વિશ્વસ્વામીનો યજુરવેદ, માધવાચારીનો અથરવેદ.

૨૪. સંજોગીને પંગતથી ચાર હાથ છેટે બેસાડીએ છઇએ, ને સંજોગીના છોકરાં થાય તો કર્મ કરીને વેરાગી કરીએ.

૨૫. ચાર સંપ્રદાય ને બાવન દ્વારામાં સંજોગી છે.

૨૬. કૃષ્ણાર્પણ તથા ભેટ લઈએ છઈએ ને ભીખ માગીએ છઇએ, ને નથી[1] લેતા પ્રતિગ્રહે મૃત્યુ ગ્રહની સેજાદાન તથા અઘરણી[2] તથા ત્રીપીંડી તથા નારણબળી તથા અગીઆરમું તથા બારમું, એ અઘટતી વસ્તુ લેતા નથી.

૨૭. ચાર ખુંટમાં વેરાગીનો એકજ ધર્મ ને એક ચાલ છે.

૨૮. રામાનંદીના લક્ષ્મીનારાયણ આચારી, નીમાનંદીના સનકાદીક આચારી, વિશ્વસ્વામીના શીવજી આચારી, માધવાચારીના બ્રહ્માજ આચારી, એ અમારા ચાર આચારના ગુરૂ શ્રીમનનારાયણ.

૨૯. નાતરૂં કરે તે સંજોગી છે.

૩૦. નાતરૂં કરે તો રૂ. ૧૨॥ પંચને આપે ત્યારે પંચ તેને જમાડવાનું નોતરૂં દે, નહીંતો સંજોગીને નોતરૂં નહીં દે.

૩૧. છેડો ફાડે ત્યારે પંચને રૂ. ૬। આપે.

૩૨. અસલની મીલ્કત ગુરૂની તથા પોતાની કરેલી મીલ્કત હોય તે ગાદીઊપર બેસે તે શખસ

૧ અસલ કાગળમાં "તથી" છે.
૨ અસલ કાગળમાં "અગણી" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

હરાજી કરી શકેછે, દેવસ્થાન હોય તો નહીં હરાજી કરી શકે.

૩૩. ચેલો પૈસા પેદા કરે, ને મરીજાય તેનો વારસો અખાડામાં રહે તો ગુરૂને પહોંચે, અગર આપણુ જીવતાં કોઇને આપી જાય તો ધણી મુખત્યાર છે.

૩૪. કોઈ મહંત મરીજાય તેની વિષ્ણુપુજા થાય છે, ને પીંડ વહેરવાના તો પહેલા કર્મ કરેલાં છે.

૩૫. વારસ છતાં અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, વારસ ક્રિયા કરે.

૩૬. રામાનંદીનો રામનાથ ધામ, ધનુષ્ય તિર્થ, ક્ષેત્ર મહેલ, કોટા સુખવીલાસ, અજોધ્યા ધર્મશાલા, ગોદાવરી પ્રદક્ષણા, નીમાનંદીના દ્વારકાનાથ ધામ, ગોમતી તિર્થ, મથુરા ધર્મશાલા, વંદ્રાવન સુખવીલાસ, ગોવરધન પ્રદક્ષણા. વિષ્ણુસ્વામીના જગંનાથજી ધામ, સેતગંગા તિર્થ, મારકંડે ધર્મશાલા, ઇંદ્રદમન સુખવીલાસ, બટેકૃષ્ણા પ્રદક્ષણા. માધવાચારીના બદ્રીનાથ ધામ, તપ્ત કુંડ તિર્થ, ઊજણુ ધર્મશાલા, અંગપાત સુખવીલાસ, નીમીશારણ્ય પ્રદક્ષણા.

૩૭. સંજોગીનો એક બાપનો છોકરો આંધળો તથા પાંગળો તથા સારો (ને) તે બાપની મીલ્કત બરોબર વહેંચી લે.

૩૮. અમારી ન્યાતમાં જે પ્રમાણે શિરસ્તા હતા, અસલ પ્રમાણે લખ્યુંછે.

૩૯. કોઈ શખસને ચેલા પણ હોય ને સાધક પણ હોય અગર ચેલો બહાર ગયો હોય ત્યારે ધણી જીવતાં સાધકને મુકરર કરે તો સાધક બેસે, નહીં તો ચેલો આવીને બેસે.

૪૦. કોઈ શખસને ચેલા નથી ને સાધક છે, ધણી જીવતાં સાધકને આપી જાય તો સાધક બેસે, નહીંતો મરનારનો પીત્રાઇ લે.

સહી.

૧ મહંત જમનાદાસ સુકરામદાસજી ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

૧ બા. જીવનદાસજી રામદાસજી ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

વગેરે સહીઓ ઓગણપચાશ છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ભરૂચની ન્યાતોના જવાબ.*

(આ જવાબના અસલ કાગળ નથી, પણ હાઇ કોર્ટને મુંબાઇ ગેઝેટીઅરના કમપાઈલર મી૦ જેમ્સ કેમ્પબેલ તરફથી નકલ મળેલી તે ઉપરથી ઉતાર્યા છે, ને એ નકલ મી૦ કેમ્પબેલ સાહેબ જયારે સને ૧૮૭૪ માં ભરૂચની સ્ટેટીસ્ટીકલ તવારીખ મેળવતા હતા ત્યારે ભરૂચના કલેકટરની કચેરીમાંથી મળી હતી.)

વિવાહ બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ—ભારગવ વીસાનો જવાબ.†

પ્રકાર "ક"

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે તેની વિગતઃ—

ગ્રહસ્થનો માર્ગ એ છે જે, વરની તરફથી માગું કરવાને કન્યાના બાપને ઘેર ગયા હોય તેની સાથે વહેવા કરવાનો નીશ્ચે ઠર્યો ત્યારે માગાંના કરનાર તથા એક બીજા શખસને કપાળે કન્યાની મા તે ન હોય તો જે સૌભાગ્યવતી બૈરી હોય તે ચાંલ્લો કન્યાના બાપના કહ્યાથી કરે, એમાંથી કોઈ ન હોય તો કન્યાનો બાપ ચાંલ્લો કરે, તે વખત છોકરીના હાથમાં રૂ. ૧) આપે, એટલે વેહેવા સહી થયો. કહેવાય; ને એ બાબતમાં લખ્યું કરે તો ખુશી, અગર ન કરે તો એ પણ વહેવા કરેલો ફરે નહીં.

બ્રાહ્મણ ભીક્ષુક તથા ગ્રહસ્થમાં માગાં કરવાનો માર્ગ એક છે, પણ કન્યાનો બાપ વરના બાપને ઘેર જઇને તેને કપાળે ચાંલ્લો કરેછે, ને કન્યાને રૂ. ૧)આપવાની રીત નથી.

૨. બીજા સવાલનો જવાબ ઉપરના પહેલા જવાબમાં આવ્યો, ને ચાંદલો કરતી વખત કુળગોરને તથા વર કન્યાનાં સગાંને તેડવાનો કાંઈ નીમ નથી, તે વખત જે કોઇ હાજર હોય તે ખરો.

૩. વહેવા મેળવવાનું બ્યાનું કાંઇ આપવા લેવાનો ચાલ નથી, ચાંદલો કરતી વખત ગ્રહસ્થમાં રૂ. ૧) આપેછે તેજ બ્યાનું, ને ભીક્ષુકમાં ચાંદલો કરે તેજ બ્યાનું, પણ કન્યાના બાપને વરના બાપની તરફનો લગનસમે પલ્લાંનો કાંઈ અંદેશો રહે તો વરના બાપ પાસેથી કન્યાનો બાપ રૂ. ૧૦૦) થી તે રૂ.૨૦૦) સુધી પલ્લાંને પેટે નીશાંના લેછે, એ કન્યાના બાપની મરજી ઉપર છે, ને કેટલા એક પણ નથી લેતા.

૪. કન્યાનો વહેવા નવ વરશની ઉમ્મર થતા સુધીમાં જ્યારે બાપની મરજીમાં આવે ત્યારે કરે.

૫ વહેવા કરવામાં કન્યાનો બાપ મુખત્યાર છે, ને બીજા કોઇની સલાહ લેવા ન લેવા પણ તે મુખત્યાર છે, ને કન્યાનો બાપનો બાપ તથા કાકો જીવતા છે ને એકઠા રહેછે તો તેઓની સલાહ શિવાય થાય નહીં, ને અગર બાપ તથા કાકાથી કન્યાનો બાપ જુદો રહેતો હોય તો તે બંધેને કાને નાખે, ને કદાપિ પોતાની ખુનિયાતથી વરના બાપની ઉતરતી પંક્તિ હોય ને બાપ તથા કાકાની મરજી ન હોય તો કન્યાના બાપથી થાય નહીં, એ ગ્રહસ્થ તથા ભીક્ષુકની બંનેની રીતછે.

૬. છોકરીનો બાપ મરી ગયો હોય ને છોકરીની મા પોતાના સસરા સાથે યા દીએર જેઠ સાથે એકઠી

* ભરૂચના સવાલ પહેલા વેહયુમમાં જે સવાલ છાપેલા છે તેજ હોવાને લીધે ફરી છાપ્યા નથી.

† ભરૂચના જવાબવિષે ઉપર ટીકા કરીછે તે જુઓ.

રહેતી હોય તો તે છોકરીનો દાદો તથા કાકો વહેવા કરે, ને કદાપિ જુદી રહેતી હોય તો મા મુખત્યાર છે, પણ દીએર જેઠ તથા સસરાને કાને લાખીને કરે.

૭. જુદા રહ્યા પછી માએ વહેવા કર્યો હોય તો દીએર જેઠથી યા સસરાથી વહેવા તુટી ન શકે, ને ઉપરના બે સવાલના જવાબ તેમાં લખ્યાછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાની ચાલ નથી, ને એમ કરતાં કોઈ શખસ પોતાની મતલબને સારૂ કબુલ કરે ને પછી તે ફરી જાય તો તેની ફરિયાદી ન્યાત તથા સરકાર સાંભળે નહીં.

૯. કન્યાને હર પક્ષમાં ચાર દહાડા વરને ઘેર તેડે ત્યારે જાય, એમ કરતાં ન તેડે વા નહીં જાય તો કન્યાની મરજી, કાં જે બાળક છે, ને ન ગયેથી હરકત કાંઇ પહોંચતી નથી.

૧૦. ન્યાત રીત પ્રમાણે પરબને દિવસે જમાઇને નોતરૂં દે ત્યારે જમવા જાય, કદાપિ ન જાય તો વહેવા તુટે નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને શી રીતે સહી કહેવાય તેનો જવાબ પહેલા જવાબમાં આવેલો છે.

૧૨. વર બેઉ આંખે નીરંધ થાય તો કન્યાના માબાપની મરજીમાં વહેવા તોડવાનું આવે તો તોડીને બીજે ઠેકાણે કરે, તથા બેઉ હાથે પગે એવો અપંગ થાય કે[1] સંસારાદિક જરૂરી જેટલાં કામ છે તે થઇ શકે નહીં ત્યારે કન્યાના માબાપની મરજીથી તુટે.

૧૩. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની બારમી કલમમાં આવ્યોછે.

૧૪. ઉપરના બારમા સવાલના જવાબમાં જે કારણ વહેવા તોડવાનાં લખ્યાંછે તે કારણ વના વહેવા તોડે તો ન્યાતની મરજીમાં આવે તે પ્રમાણે શિક્ષા કરે, ને પલ્લાં વગેરેનો જે ખરચ થયો હોય તે સરકારમાં ફરિયાદી કરીને લે, ને રીતભાત વગેરે પરચુરણ ખરચ ન્યાતના ચાર મરદે આદમીની સાક્ષીથી પાછો અપાવવો.

૧૫. વહેવા થયા પછી બંધે તરફની રીતભાત થઇ હોય તે પાછી ફરે નહીં, બેઉ તરફની જાય, ને ત્રીજા સવાલના જવાબમાં પલ્લાંને પેટે નીશાં લેવાનું લખ્યુંછે, ને વરકન્યામાંથી હરેક કોઇનું શરીર પડેથી કન્યાનો બાપ પાછું આપે.

૧૬. વહેવા થવાની સરત જે પહેલા સવાલના જવાબમાં લખીછે તે પ્રમાણે થયો હોય, ત્યાર પછી કોઇ તરેહના વાંધાથી અથવા લડાઈથી વિવાહ તોડીને બીજે ઠેકાણે કરે તો કન્યાના માબાપને તથા વહેવા થએલી કન્યાનો જે કોઇ પોતાના છોકરા વેરે વહેવા કરે તે બંધેને ન્યાત શિક્ષા કરે, ને (જો) પ્રથમ વહેવા થએલો છે તેને ઘેર લગન કરાવે, ને એ વાતમાં સરકાર મદત કરે.

૧૭. પ્રથમ કારણ લખેલાં છે તે વના બેઉની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટે નહીં.

બ્રાહ્મણ-ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે જે વરની તરફથી માગું થાય.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે વરને ઘેર વરને ચાંદલો કરે, અમારી ન્યાતમાં લખ્યા પત્રનો ચાલ નથી, વહેવા કરતી વખત કન્યાનો ગોર અથવા વરનો ગોર કન્યાનો બાપ જેને મોકલે તે ચાંદલો કરી જાય.

૩. વહેવા કરતી વખત બિયાના મધ્યે રૂ. ૧ ખાવાનો પડો પાઘડી બંધાવે, કન્યાને રૂ. ૧ ખાવાનો પડો તે દહાડે આપે.

૪. કન્યાનો વહેવા વરશ ૧) થી તે પરણતા સુધી પોતાના માબાપને મન ગમે ત્યારે કરે, કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૯ ની થઇ ત્યારે વહેવા કર્યા વગર ચાલે નહીં.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર છે ત્યારે તેજ કરે, ને છોકરીનો બાપ ન્હાનો છે ત્યારે છોકરીનો દાદો કરી શકે, બીજા સગાં કાકા મામાની સલાહથી કરે.

૬. છોકરીનો બાપ નહીં હોય ત્યારે છોકરીની મા, કાકો, ભાઇ કરી શકેછે; ભાઈ જુદો, કાકો જુદો હોય ત્યારે માની રજાથી કરી શકે.

[1] નકલમાં "કે" નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. વિધવા બૈરી પોતાની છોકરીનો વહેવા કરે તો તેના દીએર જેઠ વહેવા તોડી શકે નહીં.

૮. અમારી ન્યાતમાં વહેવા કરતી વખત સાટું કરવાનો ચાલ નથી, ને કોઇ શખસ સાટું કરે તો તેને કોઇ પૂછે નહીં.

૯. વહેવા થયાપછી કન્યાને જ્યારે તેડે ત્યારે જાય, ને વરને તેડે ત્યારે જાય, કન્યાને મહીને મહીને ખાવું શેર એક આપે, ને વરને કંઈ આપે નહીં.

૧૦. વહેવા થયા પછી વરને વાર પરબ આવે ત્યારે જમવાને તેડે, સાસરીઆં વહેવા તોડી શકે નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી, અમારી ન્યાતમાં વરને ચાંદલો કર્યો ને પડો આપ્યો ત્યારપછી વહેવા તુટે નહીં.

૧૨. વહેવા તુટે જ્યારે કે બંનેમાંથી એકું મરે ત્યારે (વહેવા) તુટે.

૧૩. વહેવા થયા પછી ને લગનથી આગળ વર-કન્યાને કાંઈ દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટે નહીં.

૧૪. કોઈ કારણથી વહેવા તોડી શકે નહીં.

૧૫. વહેવા થયા પછી કન્યા અથવા વર બંનેમાંથી એકુ જણ મરી જાય ત્યારે પલ્લાંમાં જે કાંઇ કર્યું હોય તે, રીત ભાત કરી હોય તે સુદ્ધાં પાછું આપેછે.

૧૬. વહેવા થયા પછી કાંઈ લડાઇ થાય ત્યારે વરનાં સગાં તથા કન્યાનાં સગાં વહેવા તોડી શકે નહીં.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી, બેઉની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટે નહીં.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ર ભરૂચ તથા શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક"

૧. કૃષ્ણાર્પણ આપે તેવું માગું કન્યાની તરફથી જાય, ને પલ્લું જોઇએ તેને વરની તરફથી થાય.

૨. ચાંદલા વરને ઘેર થાયછે, ને પોતાનો ગોર ગણપતી પુજા કરાવે, ને વરને ઘેરથી પોતીકા વહેવારમાં તેડાં કરાવે, ને પાન સોપારી આપે.

૩. વરને પાઘડી બંધાવે, ને રૂપિયો તથા નાળીએર વરને આપે, અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એવી રીત છે.

૪. એક વરશથી તે નવ વરશ સુધી વહેવા કરે, ને નવ વરશે વહેવા કર્યા વના ચાલે નહીં, ને લગન કર્યા વના ચાલે નહીં.

૫. મા તથા બાપ વહેવા કરવામાં મુખત્યાર છે, ને દાદો તથા કાકો તથા મ્હોટા ભાઇની સલાહ લે, ને કરે ને કન્યા તથા વરની તરફથી એ બંનેનો માર્ગ છે, એવો છે.

૬. બાપ ન હોય ત્યારે દાદો તથા કાકો તથા કન્યાની મા એ જણ ત્રણની સલાહથી થાય, ને તે શખસ ભાઇઓથી જુદો રહેતો હોય તોએપણ તેને કાને લાખીને કરે, ને કદાપિ પોતાના કરતાં ઉતરતી પંક્તિ હોય ને દાદો તથા કાકો ના કહે તો થાય નહીં.

૭. વિધવા બૈરીએ સારે ઠેકાણે પોતાની દીકરીનો વહેવા કર્યો હોય તો દીએર તથા જેઠથી ફરી શકે નહીં, ને એવી જગો ઊપર વહેવા કરવામાં મા જુદી રહેતી હોય તો મુખત્યાર છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટાંનો ચાલ નથી, ને કદાપિ કોઈ કરે તો તેને મને પણ નથી.

૯. સારો દિવસ હોય ત્યારે કન્યાને સાસરે તેડીને જમાડે, ને કદાપિ ન જાય તો તેનો અટકાવ નહીં.

૧૦. પરબને દહાડે જમાઇને સાસરે જમવા તેડવાનો ચાલ છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ચાંલ્લા કર્યા પછી વહેવા તુટે નહીં, ને ચાંલ્લા કરે, ને રૂપિયો તથા નાળીએર આપે, ત્યારે વહેવા સહી કહેવાય.

૧૨. વહેવા તોડવાનું કારણ એ જે, વહેવા કર્યા પછી વર બેઉ આંખે નીરંધ થાય વા બેઉ હાથ પગે અપંગ થાય ત્યારે કન્યાની માબાપની મરજીમાં આવે તો વહેવા તોડીને બીજી જગો કરે.

૧૩. એ સવાલનો જવાબ ઊપરની બારમી કલમમાં આવેલો છે.

૧૪. વહેવા તોડવામાં ઊપર જે કારણ લખ્યાંછે તે વના વહેવા તોડે તો ન્યાત તોડનારને શિક્ષા કરેછે, ને પલ્લાં વગેરે જે કાંઈ વરના બાપે આપ્યું હોય તે કન્યાવાળા પાછું આપે

---

*ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૫. વર તથા કન્યા બેઉમાંથી કોઇ વહેવા થયા પછી મરી જાય ત્યારે પલ્લાં વગેરે જે ખરચ પાછો લેવો ઘટેછે તે પાછો લે. ને વહેવા કરતી વખત વરના બાપે કંઇ રોકડા રૂપિયા આપ્યા હોય તે પાછાં લે.

૧૬. વહેવા કર્યા પછી લડાઇના સબબથી તુટે નહીં, ને કદાપિ તોડીને બીજી જગો ઊપર કરે તો વહેવાના તોડનારને તથા તોડી કન્યાના વહેવા જેના છોકરા સાથે કરે તેને બેઉને ન્યાત શિક્ષા કરે, ને જ્યાં વિવાહ પ્રથમ થયો હોય ત્યાં બહાલ રાખે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં ઊપર વહેવા તોડવાના કારણ લખ્યાંછે તે વના બેઉની મરજી વહેવા તોડવાની થાય તોપણ તુટે નહીં.

બ્રાહ્મણ-ભટ મેવાડાના મ્હોટા તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક"

૧. અમારી ન્યાતમધ્યે માગું કન્યાની તરફથી જાયછે.

૨. વરને ઘેર ચાંદલો થાયછે, તથા વરને ચાંદલો કરે ત્યારે લખ્યું કરવાની રીત નથી, ચાંદલો કરતી વખત ગોર હોય તે કન્યાની તરફથી બાપ જેને મોકલે તે વરને ચાંદલો કરી આવે તથા વરના બાપ વગેરે જે સગાં હાજર હોય તેના દેખતાં ચાંદલો કરે.

૩. વહેવા મેળવતી વખત બિયાનામાં રૂ. ૧ તથા શ્રીફળ ૧ આપીએ છઈએ.

૪. કન્યાની ઊમ્મર વરશ ૧ થી તે વરશ ૯ સુધી વહેવા થાય, નવ ઊપરાંત થાય ત્યારે વહેવા કર્યા પાકી ચાલે નહીં.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય તેની મરજી હોય તો કોઈનો અધિકાર નથી, કાકો તથા દાદો હોય તેની સલાહ લેવી.

૬. બાપ ન હોય ત્યારે દાદા તથા કાકા તથા કન્યાની મા ત્રણ જણાની સલાહથી થાય, ભાઇ તથા દીએર તથા જેઠની સલાહ જોઇએ.

૭. વિધવા બૈરીએ એકલીએ વહેવા કર્યો હોય તે ફોક થાય, ને ત્રણ જણાં મળીને કર્યો હોય તો ફોક ન થાય.

૮. સાટાં કરવાની અમારી ન્યાતમાં રીત નથી.

૯. સારો દિવસ હોય ત્યારે કન્યાને સાસરે તેડે ને જમાડીને ખાવું આપે.

૧૦. દસેરા દીવાળી તથા બળેવને દહાડે જમવા જાય, ને ન જાય ત્યારે તેને મનાવે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ફોક થાયછે.

૧૨. અમારામાં વરનો બાપ તથા કન્યાના બાપનું અનુચીત થાય તો તુટે, ને તોરણે આવ્યો પાછો જાયછે.

૧૩. વરકન્યાને દોષ થાય તો તુટે.

૧૪. કન્યાનો ધણી તોડે તો તેનો ખરચ જાય, ને વરવાળો તોડે તો ઘરેણું પાછું આપે, ને લૂગડાં ફાટીગયાં હોય તો ન આપે.

૧૫. વર મરે તો કન્યાના બાપનો ખરચ જાય, ને કન્યા મરે તો ઘરેણું તથા લૂગડાં પાછાં આપે.

૧૬. વહેવા કર્યા પછી લડાઇ થાય, ને વહેવા તોડે તો ન્યાતના લોકથી પૂછાય નહીં.

૧૭. એ સવાલનો જવાબ ઊપરના જવાબમાં આવ્યોછે.

બ્રાહ્મણ-મેવાડાના ન્હાના તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક"

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે જે માગું કન્યાની તરફથી વરને ત્યાં હરએક જણ સાથે જાય.

૨. વહેવા કરવો ઠરે ત્યારે કન્યાના બાપ વરને ઘેર જાય, ને વરને કપાળે ચાંદલો કરે એટલે વહેવા સહી થાય, ને એ બાબતનું લખ્યું કરવાનો ચાલ છે, ને કોઇ એ બાબતનું લખ્યું કરતો પણ નથી, ને વહેવા કરતી વખત કુળગોર તથા ન્યાતગોર તથા સગાંવહાલાંની કાંઇ જરૂર નથી, કન્યાના બાપનું તથા વરનાં બાપનું મન માન્યું જોઇએ.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. વહેવા મેળવતી વખત બિયાનું આપવાનો કંઈ ચાલ નથી.

૪. કન્યાની ઊમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૧૧ ની ઉમ્મર થાય ત્યાંસુધી વહેવા કરે.

૫. કન્યાના માબાપ વહેવા કરવામાં મુખત્યારછે, સલાહ લેવા ન લેવામાં પણ તે મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવાનો પણ એજ ચાલ છે.

૬. કન્યાનો બાપ મરીગયો હોય તો વહેવા કરવામાં મા મુખત્યાર છે, પણ દીએર જેઠ તથા સસરાની સલાહ લેવી જોઈએ.

૭. વિધવા બૈરીએ પોતાની દીકરીનો વહેવા બરાબર પંક્તિવાળાને ત્યાં (વહેવા) કર્યો હોય તો દીએર જેઠથી તુટે નહીં, અગર ઉતરતી પંક્તિવાળાને ત્યાં વહેવા કર્યો હોય તો દીએર જેઠમાં એકઠી રહેતી હોય તો તોડી શકેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટાં કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા કર્યા પછી કન્યાને જ્યારે સાસરીઆં તેડે ત્યારે જાય, કદાપિ ન જાય તો તેનો કાંઇ બાધ નથી, કાં જે બાળક છે.

૧૦. વહેવા કર્યા પછી વરને કન્યાને ત્યાં જ્યારે જમવા તેડે ત્યારે જાય, ન ગએથી વહેવા તુટે નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ છે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં વરકન્યાના માબાપનું અનુચીત થાય, વહેવા તુટે ને તોરણે આવેલો વર પાછો જાય.

૧૩. વરકન્યાને દોષ થાય અથવા ન થાય તો વહેવા તુટે.

૧૪. વહેવા તોડે ત્યારે પલ્લું કર્યું હોય તે કન્યાનો બાપ પાછું આપે, ને કન્યાના માબાપે ખરચ કર્યો હોય તો તેનો જાય, ને પલ્લું પાછું ન આપે તો ન્યાતના લોક તેને ન્યાતબહાર મુકે.

૧૫. વર અથવા કન્યા બેઉમાંથી કોઇ મરે ત્યારે વ્યાજબી ધરેણું લીધું હોય તે પાછું આપે.

૧૬. વહેવા તોડવામાં માબાપ મુખત્યાર છે, ન્યાતવાળાનું કંઇ એ વાતમાં ચલણ નથી.

૧૭ એ સવાલનો જવાબ ઉપર લખ્યામાં આવ્યોછે.

બ્રાહ્મણ શ્રીમાળી શુકલતીર્થના જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. વહેવા મેળવવાનું માગું કરવાને વર કન્યાની તરફથી જેને પહેલી ઇચ્છા થાય તે માગું મોકલેછે.

૨. વહેવા કરવો ઠરે ત્યારે ચાંદલો વરના બાપને ઘેર કન્યાનો બાપ જાય, યા બ્રાહ્મણ ન્યાતના જોડે જાય, ને વરને ચાંદલો કરે.

૩. વહેવા મળેછે તે વખત કન્યાનો બાપ વરને પાઘડી બંધાવે, ને વરનો બાપ કન્યાને લાડવો ને રૂ. ૧ આપે.

૪. કન્યાનો વહેવા કરવાનો વરશ[1] પાંચથી તે નવલગી હદ છે.

૫. છોકરીનો બાપ હોય ને છોકરીના કાકા તથા છોકરીના બાપનો બાપ હાજર છે તો છોકરીનો વહેવા કરવાનો હક દાદાનો છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીનો વહેવા કરવાનો હક કાકા વગેરેનો છે, ને કાકા ન હોય તો હક ભાઇનો છે, ભાઇ ન હોય તો ઘરમાં જે કોઇ ઘરડું હોય તેનો છે, ને છોકરીનો બાપ પોતાના ભાઇઓથી જુદો રહ્યો હોય ત્યારે તફાવત ખરચનો છે, ને તે છોકરીનો ખરચ થાય તે તેની બાપની મિલ્કતમાંથી થાય.

૭. વિધવા બૈરી પોતાના જેઠ તથા દીએરને પૂછ્યા વિના વહેવા કરી શકતી નથી, કાં જે વહેવા કરવો તે કામ કુળ કુનિયાત જોવાનું છે, માટે પૂછવું ને તે કરતાં પૂછ્યાવિના કર્યો હોય ને કુનિયાત પોતાની બરોબરી છે ત્યારે તે વાતમાં જેઠ તથા દીએરને કંઇ હરકત નાંખવી નહીં, ને વિધવા બૈરીએ કોઈની ખાતરથી પૈસાની લાલચે નીચ કુળમાં કરે ત્યારે જેઠ તથા દીએર ચાહે તો તોડી શકેછે.

૮. બેઉની કુનિયાત બરોબર હોય અને કન્યા આતુર હોય ને સાટું કરે તો કરવાને મુખત્યાર છે.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલેં જ્યારે સાસરીઆં તેડું કરે ત્યારે સાસરે જાયછે, ને કન્યા બાળક છે, ને પોતાની ઇચ્છાથી ન જાય તો સાસરીઆં રીસાતાં નથી.

---

*ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "વારસ" છે.

૧૦. વહેવા થયા પછી બારસ તથા પુનેમ તથા અમાસ વગેરે મ્હોટી પરવણીએ સાસરેથી નોતરૂં દે ત્યારે જમાઈ જમવા જાય, કદાસ કોઈ દહાડો ન જવાય તો એ વાત ઉપર વહેવા તોડાય નહીં.

૧૧. વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ છે, ને ચાંદલો કર્યા પછી સહી થાયછે, ને પછી તુટતો નથી.

૧૨. વહેવા તોડે તે કાંઈ કારણ વિના તોડાય નહીં.

૧૩. વહેવા થયા પછી લગનથી પ્રથમ વર તથા કન્યાને કાંઇ દોષ પડે તો વહેવા તુટે, વગર દોષે તુટે નહીં.

૧૪. આજ લગી વરશ ૪૦-૪૫ થયાં તેમાં વહેવા તુટયો હશે ને પણ તેમાં ન્યાતે શિક્ષા કરી નથી, અમારામાં પહેલું પલ્લું તથા વસંત ચડાવતા નથી, ને કોઈ ચડાવે તો પાછું આપે વરના બાપને.

૧૫. વહેવા થયા પછે લગનથી પ્રથમ વર તથા કન્યા માંહેથી મરી જાય તો રીત ભાત તથા વસંત લીધું હોય તો પાછું આપે.

૧૬. એનો જવાબ ચૌદમી કલમમાં લખ્યોછે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી, ને બેઉની મરજી હોય તો તોડી શકેછે.

બ્રાહ્મણ—ઊનેવાળનો જવાબ. *

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની રીત એ છે કે માગું કન્યાની તરફનું આવેછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો વરના બાપને ઘેર થાય, ચાંદલો વરને કરેછે, તેમાં લખ્યાપત્રની રીત નથી, કુળગોર તથા ન્યાતગોરની રીત નથી, વરકન્યાનાં સગાં, બાપ તથા કાકો તથા ભાઈ હજુર હોય તે ખરૂં.

૩. અમારી ન્યાતમાં એ રીત છે કે, વહેવા કરતી વખત રૂપિયો નાળીએર આપેછે. એ ચાલ છે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ત્રણુથી તે નવ વરશસુધી વહેવા થાય, એ ચાલ છે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર છે, પણ છોકરીના દાદાને તથા કાકાને અથવા સગાંને પૂછેછે, સલાહ લે, પણ કન્યાના બાપને ગમે ત્યાં કરે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીનો દાદો તથા કાકો મળીને વહેવા કરેછે, છોકરીનો બાપ જુદો રહેછે, પણ પોતાના ભાઇઓને સગાંને પૂછીને વહેવા કરેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એ રીત છે જે વિધવા સ્ત્રી છે તેનાથી જેઠ તથા દીએરને પૂછ્યાવિના વહેવા થતો નથી, અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટાંનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા કર્યા પછી તહેવારને દહાડે જમવા તેડેછે.

૧૦. વહેવા કર્યા પછી તહેવારને દહાડે વરને જમવા તેડે ત્યારે જમવા જાય, ને ન જાય તોએપણ વહેવા તુટે નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી; ચાંદલો કર્યો એટલે સહી થયો.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી.

૧૩. વહેવા કર્યા પછી ને લગનથી પ્રથમ વર તથા કન્યાને કાંઇ મહા રોગ થાય ત્યારે પંચની નજરમાં આવે તો વહેવા તુટે, નહીંતો ન તુટે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં કશા કારણુથી પણ વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી.

૧૫. વહેવા કર્યા પછી લગનથી પ્રથમ કન્યા મરીજાય અથવા વર મરીજાય ત્યારે પલ્લાંને પેટે પહોંતું હોય તે વરના બાપને પાછુંઆપે.

૧૬. વહેવા કર્યો ન્યાતે મંજુર કર્યો છે, ને લડાઈથી માબાપ ફોક કરે તો ન્યાત ફોક ન કરવા દે, ને ફોક કરે તો ન્યાત શિક્ષા કરે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વરનો બાપ કન્યાનો બાપ બેઉની ફોક કર્યાની મરજી હોય તાએ પણ ન્યાત ફોક કરવા દે નહીં.

બ્રાહ્મણ—ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કન્યાના માબાપ જેને માગું કરવા મોકલે તે જાય, ને માગું કન્યાની તરફથી મોકલવાનો ચાલ છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે જે કોઇ માગું કરવા ગયો તે શખસ વરને કપાળે ચાંદલો કરે, ને વરને ઘેર ચાંદલો થાય, ને એ વાતનું લખ્યું કરવાનો ચાલ નથી, તે વખત તે વરની તરફનાં સગાં હાજર હોય તે ખરાં.

૩. વહેવા મેળવવાની વખત રૂ. ૧) તથા નાળીએર ૧ સમુહુર્ત જોઈને માગું કરવા ગયો હોય તે વરને આપે તેજ બિયાનું કહેવાયછે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર એક વરશની થાય ત્યારથી તે નવ વરશની થતાં સુધી[1] વહેવા કરવો.

૫. છોકરીનો બાપ વહેવા કરવામાં મુખત્યાર છે, ને બીજા કોઈ સગાંની સલાહ લેવા યા ન લેવામાં મુખત્યાર છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીનો ભાઇ તથા દાદો તથા કાકો તથા મા એ પ્રમાણે હરેક હરેક મુખત્યારછે.

૭. વિધવા બૈરીએ પોતાની દીકરીનો વહેવા કર્યો હોય પછી તે વિધવાનો દીએર અથવા જેઠ વહેવા તોડી શકતો નથી, શા વાસ્તે કે વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, જુદો રહેતો હોય અથવા એકઠો રહેતો હોય તોએ પણ એજ ચાલ છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં વહેવા કરતી વખત સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ કન્યાને જ્યારે સાસરીઆં તેડે ત્યારે જાય, ન જાય તો તેનો કંઈ બાધક નથી, શાથી જે કન્યા બાળક છે.

૧૦. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના નવમા સવાલમાં આવેલો છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ઊપરના ત્રીજા સવાલમાં જે પ્રમાણે લખ્યોછે તે પ્રમાણે થાય ત્યારે વહેવા સહી થાય.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો કશી તરેહથી ચાલ નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં વર તથા કન્યાને કંઈ દોષ થાય તો વહેવા તુટતો નથી.

૧ નકલમાં "સુ" છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં કન્યાના માબાપ જીવતાં હોય, ને કોઇ અત્રાપીએ વહેવા કર્યો હોય તો કન્યાના માબાપ વહેવા તોડે, પણ કદાપિ કન્યાના માબાપે વહેવા કર્યો હોય તો કદાપિ તુટી શકતો નથી.

૧૫. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં વર અથવા કન્યા મરીજાય ત્યારે પોતપોતાની રીતભાત વગેરે હોય તે પાછી લે.

૧૬. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી, ને કોઇ તોડી શકતું નથી.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વર તથા કન્યાની બેઉની મરજી થાય તોએ પણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

બ્રાહ્મણ–સારસ્વતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. વહેવા મેળવતી વખત કન્યાના માબાપને ઘેર સાકર ખાધ્યાની રીત છે, ને માગું વરની તરફથી જાય, તથા કન્યાની તરફથી પણ જાય.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો કન્યાના બાપને ઘેર થાયછે, ને તે વખત કન્યાનો બાપ વરના બાપને કપાળે કરેછે, લખ્યું કરવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતગોર તથા કુળગોર તે વખત હાજર હોય તો ભલું, નહીં તો અટકાવ નથી, ને વરકન્યાના સગાં તે વખત હાજર હોય તો ખરાં.

૩. વહેવા મેળવતી વખત બિયાનું આપવાનો મેળ નથી, પણ રૂ. ૪ સાકરના કરીને આપેછે, સામસામા વર તથા કન્યાને.

૪. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૧ થી તે વરશ ૯ સુધીમાં જ્યારે કન્યાના બાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે,

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય તો બીજા કોઈને વહેવા કરવાનો અખત્યાર નથી, પોતાનાં સગાંઓની સલાહ લેવામાં પણ તે મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા મેળવવામાં પણ એજ રીત છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે વહેવા કરવામાં

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા કરીછે તે જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તેની મા મુખત્યાર છે, અગર છોકરીનો બાપ પોતાના ભાઇસાથે એકઠા વા જુદા રહેતા હોય તે સબબથી કંઇ તફાવત નથી.

૭. સાતમા સવાલનો જવાબ ઉપરના છઠ્ઠા જવાબમાં આવેલોછે.

૮. અમારી ન્યાતમધ્યે વહેવા કરતી વખત સાટું કરવાનો ચાલ નથી, ને અગર કોઈ પોતાની મતલબને સારૂ કરે તો તેને કંઈ મને નથી.

૯. વહેવા થયા પછી સપરમે દહાડે જ્યારે સાસરીઆં કન્યાને તેડે ત્યારે જાય, કદાપિ ન જાય તો તેનું કાંઈ બંધન[1] નથી, શાવાસ્તે કે બાળક છે.

૧૦. વરને પણ જેવી ઉપર કન્યાની રીત લખી છે તેજ પ્રમાણે જાય, અગર ન જાય તો તે મુખત્યારછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ છે

૧૨. વહેવા તોડવામાં વરકન્યાના માબાપ મુખત્યાર છે, ને વર તોરણે આવેલો પાછો જાય.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ છે તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૪. વહેવા તોડે તો જે કાંઇ રીતભાત વરકન્યા બાપને ઘર ગઇહોય તે પોતેપોતાની પાછી લે, ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે.

૧૫. વહેવા થયાપછી વર અથવા કન્યા એમાંથી જે કોઇ મરે ત્યારે રીતભાત પોતપોતાની પાછી લે, પણ કોઇ શખસ નિર્ધન હોય તે સબબથી ન આપે તો એ વાત થઈ શકેછે.

૧૬. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના બારમા સવાલના જવાબમાં આવેલો છે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ છે, એ સવાલ લખવાની કાંઇ જરૂર નથી.

બ્રાહ્મણ–કાળેટીયાનો જવાબ

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે કે, કન્યાનો બાપ માગું કરવા જાય.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે વરને ત્યાં ચાંદલા થાય, તથા કન્યાને ત્યાં થાય. ને ન્યાતગોર તથા કુળગોર હાજર હોય તો સારૂં, ને તે વખત હાજર નહીં હોય તો તે કાંઇ અટકાવ નહીં, ને પત્ર લખવાનો ચાલ નહીં, કન્યાની તરફથી સગાં તેનો બાપ તથા તેની મા હાજર જોઇએ.

૩. વહેવા મેળવતી વખત વરને રૂ. ૧) તથા નાળીએર આપવાનો ચાલ છે, અગર કન્યાને ત્યાં થાય તો ઓરણી તથા રૂ. ૧ આપવાનો ચાલ છે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ થી તે વરશ ૧૧ સુધીની થાય ત્યારે સહી કરવાનો ચાલ છે.

૫. છોકરીનો બાપ તથા મા વહેવા કરે, ને છોકરીનો બાપ તથા મા ન હોય[1] ત્યારે તેનો ભાઇ તથા કાકો કરી શકેછે, ને એ વાતમાં કોઇની સલાહ લેવી જરૂર નહીં, ને અધિકાર માબાપનો છે.

૬. છોકરીનો બાપ નહીં હોય ત્યારે વહેવા કર્યામાં માનો અધિકાર છે, ને મા ન હોય તો તેનો કોઇ વારસ હોય તે વિવાહ કરે.

૭. વિધવા બૈરીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યોછે, ને તે વિવાહને દીએર તથા જેઠ તોડી શકતા નથી, એ વાતમાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં વહેવા કરતી વખત સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં કન્યા સાસરે દીવાળી તથા દસેરાએ જાય, ને ન જાય તો કંઇ સાસરીઆંનો જોરો નહીં, શાથી કે છોકરી બાળક છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં વરને વાર પરબે સાસરીઆં તેડે, ને મરજીમાં આવે તો વર જાય, ને ન જાય તેથી વહેવા તોડી શકાતો નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા સહી કહેવાય એમ જે પલ્લું પહોંચે ત્યારે સહી કહેવાય, ને પલ્લું ન પહોંચે ત્યારે વહેવા ફોક કરે.

૧૨. વહેવા તુટે ક્યારે કે વર આંધળો તથા લૂલો વા વટલી જાય ત્યારે વહેવા તોડાય.

૧૩. કન્યા લૂલી વા આંધળી થાય તો વહેવા તુટે નહીં.

---

૧ નલકમાં "બંદ" છે.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "હો" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૪. અમારી ન્યાતમાં કાંઈ કારણ વિના વહેવા તોડે તો તેને ન્યાતવાળા લોક ન્યાતબહાર મુકે, ને રીતભાત પલ્લું તેનું પાછું અપાવે, ને ન્યાતમાં જે કાંઇ ખરચ થયો હોય તે તકસીરવાળા પાસે પાછું અપાવે, ને વાજબી ખરચ જણાય એમ જે બે શાહેદી કહે તે પ્રમાણે માલુમ પડે.

૧૫. અમારી ન્યાતમાં વર યા કન્યા મરીજાય ત્યારે પોતપોતાની રીતભાત વગેરે પલ્લું પાછું લે.

૧૬. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના બે સવાલમાં આવ્યો છે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને બેઉની મરજી થાય તો વહેવા તુટે.

બ્રાહ્મણ—સજોદરા† ભાઠેલાનો જવાબ.

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં કન્યાની તરફથી માગું જાય ને માગું કરવાને વાસ્તે કુળગોરને મોકલવાનો ચાલ છે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો વરને ઘેર થાય, ને ચાંદલો કન્યાનો કુળગોર વરને કપાળે કરેછે, ને લખ્યા પત્રનો ચાલ નથી, ને વરનાં સગાં તે વખત હાજર હોય તે ખરાં.

૩. વહેવા મેળવતી વખત રૂપિયો એક તથા નાળીએર એક કન્યાનો કુળગોર વરને આપેછે, તેજ બિયાનું કહેવાયછે, એટલે વહેવા સહી થઈ ચુકયો.

૪. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૧ થી તે નવ વરશ થતાં સુધીમાં વહેવા કરવાનો ચાલ છે.

૫. વહેવા કરવામાં છોકરીનો બાપ મુખત્યાર છે, ને બીજા કોઈની સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં પણ તે મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો પણ એજ પ્રમાણે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે તેનો વહેવા કરવામાં છોકરીનો ભાઈ તથા દાદો તથા કાકો તથા છોકરીની મા એપ્રમાણે એક એક પછી છોકરીનો વહેવા કરવામાં મુખત્યાર છે, જુદાં રહેતાં હોય વા એકઠાં રહેતાં હોય તોએપણ એજ પ્રમાણે છે.

૭. કોઇ વિધવા બૈરીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યો છે, ને ત્યારપછી તે વિધવાના દીએર જેઠની નજરમાં ન આવે તો તે વહેવા તોડીને બીજી જગો કરે.

૮. અમારી ન્યાતમાં વહેવા કરતી વખત સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ કન્યાને સપરમે દહાડે જ્યારે સાસરિયાં તેડે ત્યારે જાય, એમ કરતાં ન જાય તો તેનો કાંઇ બાધ નથી, કાંજે બાળક છે.

૧૦. વરનો ચાલ પણ ઉપરના સવાલના જવાબ પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ઉપરના ત્રીજા સવાલના જવાબમાં વહેવા સહી કરવાની રીત લખી છે તે પ્રમાણે કરે એટલે વહેવા સહી થઇ ચુકયો, પણ સાતમા સવાલના જવાબમાં લખ્યું છે તે પ્રમાણે વહેવા થયો હોય તો વહેવા તુટે.

૧૨. વહેવા તોડવાનું કારણ એ જે, ઉપરના સાતમા સવાલના જવાબના સબબ વના બીજી કશી વાતે વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૩. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ વર અથવા કન્યાને દોષ થાય તો વહેવા તુટે નહીં.

૧૪. કોઇ શખસ ઉપરના સાતમા સવાલના જવાબમાં જે કાંઇ વહેવા તોડવાનું કારણ લખ્યું છે તેવના કશી તરેહથી વહેવા તુટી શકતો નથી, એમ કરતાં કોઇ જબરજસ્તીથી તોડે તો વહેવાના તોડનારને તથા વહેવા તોડેલી કન્યાનો વહેવા જેના છોકરા સાથે થાય તેને એ બેઉ જણને ન્યાત તથા પક્ષવાળા ન્યાતીબહાર મુકે, ને સરકાર પણ સજા કરે, ને જ્યાં પહેલો વહેવા થએલો છે ત્યાં બહાલ રાખે, ને વરવાળાએ જે કાંઈ ઘરેણું આપેલું તથા રોકડ આપ્યું હોય તે પાછું લે.

૧૫. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ વર અથવા કન્યા મરીજાય ત્યારે નગદી વગેરે લૂગડાં તથા ઘરેણું પાછું લેવાનો ચાલ છે.

૧૬. વહેવા થયા પછી કાંઇ લડાઈ થઈ તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં બેઉની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

---

† નકલમાં શરૂઆતમાં "સજોદરા ભાઠેલા" ને બીજે ઠેકાણે "શ્રીધરૂદ સજોદરા" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રહ્મક્ષત્રીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વરવાળો માગું કરે ને કોઇ કન્યાવાળો પણ કરે, ત્યાર પછી કન્યાવાળો વરના જન્માક્ષર મંગાવે, ને વર કન્યા બંનેના જન્માક્ષર મેળવે, ને ગ્રહ[1] મળેથી મનમાં ધારે.

૨. તે વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે કન્યાવાળો પોતાનો કુળગોર અથવા ગ્નાતી ગોરને વરવાળાને ત્યાં મોકલીને ફરી વરના જન્માક્ષર શંજોવીને મંગાવે, ત્યારે વરવાળાને ત્યાંથી જન્માક્ષર તથા તે ઉપર રૂ. ૧) એક તથા હળદી મજીઠના ગાંઠીઆ મુકીને ગોરને આપે, તે કન્યાવાળાને ઘેર લઈ જાય, ને પોતાના સગાંવહાલાંને કન્યાવાળો ખબર કરે, પણ એકઠા કર્યાની જરૂર નહીં, ત્યારે વહેવા કર્યો કહેવાય, ત્યાર પછી જ્યારે સારો દિવસ લગન કરતા સુધી આવે, ને બંનેના વિચારમાં ઠરે ત્યારે કન્યાવાળો વરને પોતાને ઘેર બોલાવે, ને પોતાના સગાંવહાલાં તથા ન્યાતના બૈરાં એકઠાં કરે, તે વખત ઉપર ગોર પણ હાજર હોય, ને વરને ચાંલ્લો કરે, ને સાકર ખવાડે, ને રૂ. ૫) રોકડા હાથમાં આપે, ને સંપત્તી હોય તો લૂગડાંનો જોડો પહેરાવે, ને વહેવાર પ્રમાણે સગાંવહાલાં વરના હાથમાં રૂ. ૧) એક આપે, ને ત્યાર પછી કન્યાને વરવાળાને ઘેર લઇ જઈને એજ પ્રમાણે કરે ત્યારે વહેવા નકી ઠરે, એ બાબતમાં અમારી ન્યાતમાં પત્ર લખવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવતી વખત કાંઇ બિયાનું આપવાનો ચાલ નથી.

૪. કન્યાને વહેવા મેળવવામાં કાંઈ ઉમ્મર મુકરર નથી, કન્યા પ્રગટ થયા પછી માસ ૬) ની ઉમ્મરથી તે લગન કરતા સુધી વહેવા મુકરર કરે.

૫. કન્યાનો બાપ તથા દાદો તથા કાકા વગેરે એકઠા રહેતા હોય અથવા જુદા રહેતા હોય, ને કન્યાની માના પીએરીઆં પણ હોય ત્યારે કન્યાના દાદા દાદીનો સર્વેની સલાહથી કરવાનો પ્રથમ અખત્યાર છે, કદાપિ દાદા દાદી નથી, અથવા છે ને કન્યાના બાપને પોતાના માબાપ તથા ભાઇઓ સાથે બનાવ નથી, ને જુદા રહેછે ને માબાપ પોતાની મુખત્યારીએતથી કરે તો તે પણ થઇ શકેછે.

૬. કદાપિ છોકરીનો બાપ નથી, ને મા વિધવા બેઠેલી જુદી રહેછે તોપણ તેને વહેવા કરવાની સલાહ પોતાનાં સાસુ સસરા તથા માબાપની લેવી જરૂર છે, ને અગર સારા ઠેકાણાનો કુળવાન વર છે ને તે વિષે કન્યાનો દાદો દાદી તથા નાનો નાની હરકત કરે તો તે વહેવા કરવામાં કન્યાની મા મુખત્યાર છે, ને અગર વર કુળવાન નથી, ને કન્યાની મા પોતાની ખુદીથી કુળને લંછન લગાડે, ને વહેવા કરવાનું ચાહે તો દાદા દાદીની હરકત મંજુર છે.

૭. કોઇ વિધવા સ્ત્રીએ પોતાની દીકરીનો વહેવા એકઠા રહીને અથવા જુદા રહીને મેળવ્યો છે, તે વહેવાને જેઠ તથા દીએર તોડી શકતા નથી, પરંતુ વહેવાનો ખરચ કન્યાની મા કરે.

૮. અમારી ગ્નાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા મેળવ્યા પછી તે લગન થતા સુધી વાર તહેવારનો દિવસ આવે ત્યારે કન્યા સાસરે જાય, તેને સાસરીઆં જમાડે ને ફૂલમોલી પહેરાવે, ને સાકર બદામનો મેવો શેર ૧ આપે, તે લઇને કન્યા બાપને ઘર જાય ત્યારે તે મેવા મધ્યેથી અડધો મેવો રાખે, ને અડધો પાછો વરવાળાને ત્યાં મોકલે.

૧૦. વહેવા મળ્યા પછી તે લગન થતા સુધી વરને કન્યાવાળા વારતહેવાર તથા બારસ પુનમ જમવા તેડે, ને મેવો સાકર બદામનો શેર ૧ આપે તે વર લે, ને અગર વર ન જાય તો કાંઇ વહેવા તોડે નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ છે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં કન્યાવાળા તથા વરવાળાને માંહોમાંહે વીરોધ થાય તો વહેવા લગ્ન થતા પહેલાં તુટે.

૧૩. વર તથા કન્યાને કાંઇ દોષ અથવા કાંઇ ખોડ થાય, ને બંને જણમાંથી જેની ખુશી ન હોય તે વહેવા તોડે તો તુટી શકેછે

૧૪. વહેવા ફોક કરે તેમાં ગ્નાતીવાળાને શિક્ષા કરવાનો ચાલ નથી, પણ વરવાળો અથવા કન્યાવાળો વહેવા તોડવાની વાત કરે તે પ્રથમ પોતાને ઘેરથી જે કાંઈ લૂગડાં અથવા ઘરેણું વહેવા બાબતનું આવ્યું

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮મે પાને ટીકા જુઓ.

૧. નકલમાં "ધ્રારે" છે.

હોય તે પાછું મોકલે, ત્યાર પછી સામાવાળા પણ પાછું મોકલે, વહેવા મેળવવા બાબતમાં કાંઇ કન્યાવાળાને ન્યાતનો ખરચ થતો નથી. વરવાળો પોતાની ખુશી પ્રમાણે ન્યાતમાં ખરચ કરેછે, તે કાંઇ પાછું અપાવવાનો ચાલ નથી.

૧૫. વહેવા મેળવ્યાપછી કન્યા મરીજાય ત્યારે જે કાંઇ લૂગડાં અથવા ઘરેણું વરવાળાને ત્યાંથી આપ્યાં હોય તેમાંથી જે કાંઈ રહ્યું હોય તે કન્યાવાળો વરવાળાને પાછું મોકલે, ને કન્યાને જે કાંઈ વાર તહેવારે રોકડું આપ્યું હોય તે કાંઇ પાછું મોકલવાનો ચાલ નથી, કદાપિ વર મરી જાય તેને કન્યાવાળાએ જે કાંઇ આપ્યું હોય તે કાંઇ પાછું આપ્યા લીધાનો ચાલ નથી, બીજા કારણનો જવાબ તો કલમ ૧૪ માં લખ્યો છે.

૧૬. વહેવા કરવો અથવા ફોક કરવો તેમાં કાંઇ ન્યાતવાળાનો અખત્યાર નથી, તેના માબાપ મુખત્યાર છે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તુટવાનો ચાલ છે તેનો જવાબ કલમ ૧૩ માં આવ્યો છે.

સુથાર–પંચાળીનો જવાબ.*

પ્રકાર. "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વરની તરફથી માગું જાય.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો કન્યાના બાપને ઘેર થાય, ને તે વખત કન્યાને કપાળે ચાંદલો કરે, ને લખેલા પત્રનો ચાલ નથી, ને તે વખત ન્યાતગોર તથા કુળગોરને બોલાવવાનો ચાલ નથી, ને વર તથા કન્યાની તરફથી તે વખત જે હાજર કોઈ સગાં હોય તે ખરાં.

૩. વહેવા મેળવતી વખત મીઠાઇ શેર ૦ા તથા હોડણી આપવાનો ચાલ છે, એજ બિયાનામાં ગણાયછે.

૪. કન્યાનો વહેવા પેદા થાય ત્યારથી તે વરશ પાંચની થતાં સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય ત્યાં સુધી કોઈ બીજું વહેવા કરી શકતું નથી, ને સલાહ લેવા યા ન લેવામાં છોકરીનો બાપ મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં એજ રીત છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીનો ભાઇ તથા દાદો તથા કાકો વહેવા કરવામાં મુખત્યાર છે, પણ છોકરીની માને કહીને કરે, ને અગર છોકરીનો બાપ એકઠો છે યા જુદો રહેતો હોય તેનો ચાલ એજ છે.

૭. વિધવા બૈરીને પોતાના સાસરીઆંને પૂછયાવિના વહેવા કરવાનો અખત્યાર નથી, ને એમ કરતાં કોઇએ કર્યો હોય તો તુટે નહીં, ને ત્રણે સવાલ ઉપરનાનો એમાં જવાબ આવી ચુક્યો છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં સપરમે દહાડે કન્યા સાસરે જાય, ને એમ કરતાં ન જાય તો કન્યાની ખુશી, કાંજે બાળક છે.

૧૦. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં જ્યારે સાસરીઆં વરને જમવા તેડે ત્યારે જાય, વહેવા તોડી શકે નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, જ્યારથી ચાંદલા કર્યા ત્યારથી સહી કહેવાય.

૧૨. કશા સબબથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૩. વર અથવા કન્યાને દોષ થાય તોએપણ વહેવા તોડી શકે નહીં.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી, વાસ્તે કોઇ તોડતું નથી, ને વહેવા કરતી વખત રીતભાત પલ્લું આપવાનો ચાલ નથી.

૧૫. વહેવા થયા પછી વર અથવા કન્યા મરીજાય ત્યારે જે લીધું હોય તે પોતપોતાનું પાછું લે.

૧૬. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની કલમમાં આવ્યોછે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં બેઉની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

સુથાર–મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર " ખ. "

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે કે વરના બાપને ઘેર કન્યાનો બાપ પોતાનાં સગાં યા સ્નેહીસાથે વહેવા કરવાનું કહાવે, ને તે હા કહે ત્યારે સારો દહાડો જોઇને કન્યાનો બાપ તથા પોતાનાં પાંચ સગાં તથા બ્રાહ્મણ ૧ ધામોટને સાથે તેડીને વરના બાપને ઘેર જાય ને માગું કરે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો તેજ વખત કન્યાનો બાપ ધામોટપાસે વરને કપાળે ચાંદલો કરાવે, ને રૂ. ૧) તથા નાળીએર ૧) વરના હાથમાં આપે, ને એમ કરતાં બ્રાહ્મણ ન હોય ત્યારે કન્યાનો બાપ એટલા વના કરે, ને તે વખત વરની તરફથી તેનાં સગાં જે હાજર હોય તે ખરાં, ને તે ન હોય તેથી કાંઈ અટકાવ થતો નથી, ને લખ્યું કરવાનો ચાલ નથી.

૩. વહેવા મેળવતી વખત રૂ. ૧) તથા નાળીએર ૧) ઉપર લખ્યા પ્રમાણે આપેછે, તેજ બિયાનાને પેટે ગણાયછે, ને ત્યારપછી કેટલેએક દહાડે સારૂં મુરત આવે ત્યારે વરનો બાપ કન્યાને વસંત ચડાવવા સારૂ પોતાનાં પાંચ સગાંને તેડીને કન્યાના બાપને ઘેર જાયછે, ને વસંતમાં ચણીઓ ૧) તથા હોડણી ૧) રેશમી તથા કલ્લાં તથા વાંક રૂપાના તથા ખાંડ શેર પા આપેછે, તેનું નામ વસંત કહેવાયછે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૩) ની થાય ત્યારથી તે વરશ ૭) ની થતા સુધીમાં જ્યારે કન્યાનાં માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય ત્યારે બીજા કોઇને વહેવા કરવાનો અધિકાર નથી, ને પોતાનાં સગાંવહાલાંની સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં છોકરીનો બાપ મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીનો વહેવા કરવામાં તેની મા મુખત્યાર છે, પણ પોતાના દીએર જેઠ તથા સસરાની સલાહ લઇને કરે, ને તે ના કહે તો થઇ શકે નહીં, ને છોકરીનો બાપ જુદો રહેતો હોય યા એકઠો રહેતો હોય તોપણ એજ ચાલ છે.

૭. કોઇ વિધવા બૈરીએ પોતાના દીએર જેઠ તથા સસરાને પૂછ્યાવના વહેવા કર્યો હોય તો તે વહેવા દીએર જેઠ તોડીને બીજી જગો ઉપર કરે, પણ જ્યારે પોતાની બુનિયાત કરતાં ઊતરતી બુનિયાતમાં કર્યો હોય ત્યારે તોડે.

૮. અમારી ન્યાતમાં વહેવા કરતી વખત સાટું કરવાનો ચાલ છે એ રીતે કે જેની કન્યા લાવીએ તે શખસને ઘેર છોકરો હોય તો તેને સારૂ પોતાના સગાંની કન્યા આપવી જોઈએ. એનું નામ સાટું કહેવાયછે, પણ સાટાં બાબતના દસ્તાવેજ કરેલા હોય તો તે વાત મંજુર છે, ને લખ્યું ન કર્યું હોય તો તે વાત ચાલે નહીં, ને જે પ્રમાણે લખ્યું કર્યું હોય તે પ્રમાણે ચાલવું જોઈએ.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં જ્યારે સપરમો દહાડો આવે ત્યારે કન્યાને સાસરીઆં તેડે તો જાય, ને એમ કરતાં કોઈ નહીં તેડે યા નહીં જાય તો તેથી કાંઇ અટકાવ થતો નથી.

૧૦. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની નવમી કલમ પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને એજ બાબતની ત્રીજી કલમમાં લખેલો છે તે પ્રમાણે કરે, એટલે વહેવા સહી થયો કહેવાય.

૧૨. વહેવા તોડવાનું કારણ એ જે ઉપરની સાતમી કલમમાં લખેલુંછે તેવના બીજા કશા સબબથી વહેવા તુટતો નથી, પણ વિધવા બૈરીએ વહેવા કર્યો હોય તે વહેવા સસરો તથા દીએર જેઠ વસંત ચડાવતાં સુધી તોડે.

૧૩. વહેવા થયા પછી વર એઉ આંખે નિરંધ થાય તથા સંસાર જરૂરાદી કામ છે તે થઇ ન શકે ત્યારે વહેવા તુટે.

૧૪. કોઇ શખસ ઉપર લખેલાં કારણ છે તેવના બીજા સબબથી તોડે તો ન્યાત તેને પોતાની મરજીમાં આવે તે પ્રમાણે શિક્ષા કરે, ને જ્યાં પ્રથમ વહેવા થએલો છે ત્યાં પાછો બહાલ કરાવે, ને એ વાતમાં સરકાર મદત કરે, ને વહેવા થએલી કન્યાનો જેના છોકરાસાથે વહેવા થાય તેને પણ ન્યાત શિક્ષા કરે, ને ન્યાતની નજરમાં વાજબી ખરચ આવે તે પ્રમાણે તકસીરવાળા પાસેથી પાછો અપાવે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૫. વહેવા થયા પછી લગનથી પહેલાં કન્યા મરીજાય યા વર મરીજાય વા વહેવા તોડવાનાં કારણ જે કંઇ ઉપર લખ્યાંછે તેથી તુટે તો પલ્લાં વગેરે જે કાંઇ કીધું હોય તે પોતપોતાનું પાછું લે.

૧૬. વહેવા લડાઇના સબબથી કાંઈ તુટી શકતો નથી, ને કોઇ તોડે તો ન્યાત તોડવા દે નહીં.

૧૭. વહેવા થયા પછી વરકન્યાના માબાપની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

ખતરી–ફુરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં માગું વરની તરફથી જાય, ને માગું કરવાને વાસ્તે વરનો બાપ પોતાના કોઈ ભલા આદમી ૨ સગાંને કન્યાના બાપને ઘેર માગું કરવા મોકલેછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે કન્યાનો બાપ કન્યાના જન્માક્ષર સાથે મળે તો વહેવા સહી કરે, અગર નહીં મળે તો જન્માક્ષર પાછા મોકલે, ને વહેવા કરતી વખત ન્યાતનો હક વરના બાપ પાસે રૂ. ૩) નો છે તે આપે એટલે વહેવા થયો સહી કહેવાય, ને પછી ચાંદલા કન્યાને ઘેર થાય, ને ચાંદલો કરતી વખત વર કન્યાનાં સગાં હાજર હોય તે ખરાં, ને ન હોય તો તેથી કાંઇ અટકાવ થતો નથી.

૩. વહેવા કરતી વખત રૂ. ૧ તથા નાળીએર ૧ તથા ગોળ શેર ૧૧ તથા કલ્લી રૂપાની રૂ. ૬) ની તથા સુનુ તોલો ૧ બિયાનાને પેટે આપેછે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૫ ની થતા સુધી મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીના માબાપ હાજર છતાં વહેવા કરવાનો અખત્યાર તેનો છે, પણ ઘરમાં એ વરશે ઘરડું હોય તેને પૂછીને કરે, ને સલાહ લેવામાં ન લેવામાં છોકરીનાં માબાપ મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ રીત છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે જેનામાં છોકરૂં રહેતું હોય તે વહેવા કરે, ને જુદાનો તથા એકઠા રહેનાનો એકજ માર્ગ છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવા થએલો કોઇથી તુટી શકતો નથી.

૮. સાટું કરવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં સપરમે દહાડે જ્યારે સાસરીઆં જમવા તેડે ત્યારે જાય, એમ કરતાં ન જાય તો તેની ખુશી.

૧૦. ને વરનો પણ ચાલ ઉપરના નવમા જવાબ પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને ઉપરની બીજી કલમમાં લખ્યુંછે તે પ્રમાણે કીધાથી વહેવા સહી કહેવાય.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૧૩. વહેવા થયા પછી કાંઇ સબબથી કશી વાતે વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૪. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની તેરમી કલમમાં આવેલો છે.

૧૫. વહેવા થયા પછી વર અથવા કન્યા મરીજાય ત્યારે ઉપર જે જણસો લખી છે—કલ્લી તથા સુનું— પાછું આપવાનો ચાલ છે, પણ પોતાના મળતર પ્રમાણે ચાલ છે.

૧૬. અમારી ન્યાતમાં લડાઈ થયાથી પણ વહેવા તુટતો નથી.

૧૭. એઉની મરજી થયાથી પણ તુટી શકતો નથી.

ખતરી–તરીઆ વણકરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે કે કન્યાના બાપને ઘેર વહેવા કરવાને વાસ્તે માગું વરની તરફથી મોકલે, ને માગું કરવાને વાસ્તે પોતાની ન્યાતના હરકોઇ માણસને મોકલેછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો વરનું સગું હોય તે વરને કપાળે (ચાંદલો) કરે, ને પછી વરનાં સગાં ચાર તથા માગું કરવાને વાસ્તે ગયો હોય તે કન્યાને ઘેર જઇ

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કન્યાને કપાળે ચાંદલો કરે, ને ગોળ જ. ૧૦ નો તથા રૂ. ૧) કન્યાના હાથમાં આપે એટલે વહેવા સહી થયો કહેવાય, ને વરનાં સગાં તથા કન્યાનાં સગાંને કાંઇ બોલાવવાનો નીમ નથી, ને ન્યાતગોર તથા કુળગોરનો કાંઇ ખપ પડતો નથી, ને તેને બોલાવવાનો ચાલ પણ નથી.

૩. એ કલમનો જવાબ ઉપરની બીજી કલમમાં લખેલો છે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫) ની થાય ત્યારથી તે જ્યાં સુધી કન્યાનો વર મળે ત્યારે વહેવા કરેછે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર છતાં બીજા કોઈને છોકરીનો વહેવા કરવામાં અધિકાર નથી, ને પોતાની પાસેનાં સગાંની સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં પણ તે મુખત્યાર છે, ને છોકરાંનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીનો વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, પણ પોતાનાં સાસુ સસરાને તથા દીએર જેઠને પૂછીને વહેવા કરે, અગર છોકરીની મા પોતાનાં સાસરીઆંસાથે એકઠી રહેતી હોય તો પૂછે, ને કદાસને જુદી રહેતી હોય ત્યારે ને તેને સાસરીઆંસાથે સલાહ ન હોય તો વગર પૂછે કરે.

૭. કોઈ વિધવા બૈરીએ પોતાની દીકરીનો વહેવા કર્યો હોય તે દીએર જેઠથી તુટી શકે નહીં, ને જુદા રહેવામાં તથા એકઠા રહેવાનો માર્ગ ઉપરની છઠ્ઠી કલમમાં લખેલો છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં વહેવામાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં સપરમો દહાડો આવે ત્યારે સાસરીઆં જમવા તેડે તો જાય, ને ન જાય તો તેનો કાંઇ બાધક નથી, કાંજે બાળક છે.

૧૦. એનો જવાબ ઉપર પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને એજ બાબતની બીજી કલમમાં લખેલું છે તે પ્રમાણે કીધાથી વહેવા સહી કહેવાય.

૧૨. કશા કારણથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૩. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ વર અથવા કન્યાને કાંઇ દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૪. કારણ અથવા વિના કારણ વહેવા તુટે નહીં, ને આજસુધી કોઈએ તોડયો પણ નથી, તો એનો જવાબ આગળ શું લખીએ?

૧૫. વહેવા થયાપછી વર અથવા કન્યા મરીજાય ત્યારે માંહોમાંહે રીતભાત વગેરે જે કાંઈ કીધું હોય તે પોતપોતાનું પાછું લે.

૧૬. વહેવા થયા પછી કાંઇ લડાઇના સબબથી વહેવા તુટતો નથી.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વરકન્યાના માબાપ બેઉની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

દરજી—ફ્રસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે કે માગું વરની તરફથી જાય, ને વરનો બાપ જેને મોકલે તે માગું કરવા જાય.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો કન્યાના બાપને ઘેર થાય, ને વરનો બાપ કન્યાને પોતાના ખોળામાં બેસાડીને કન્યાને કપાળમાં ચાંલ્લો કરે, ને તે વખત રૂ. ૧) તથા નાળીએર ૧ કન્યાને આપે, ને લખેલા પત્રનો કાંઇ ચાલ નથી, ને જમાતગોર તથા કુળગોર તે વખત હાજર હોય તો ખરો, નહીંતો તેથી કાંઇ અટકાવ થતો નથી, ને વરકન્યાનાં સગાં પણ એજ પ્રમાણે.

૩. વહેવા મેળવતી વખત ઉપર લખેલું છે તે તથા હોરણી એક આપવાનો ચાલ છે, તેજ બિયાનાને પેટે ગણાય છે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ સાતની ઉમ્મર થતા સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો વહેવા કરવામાં બાપ મુખત્યાર છે, ને બીજા કોઇની સલાહ લેવામાં અથવા ન લેવામાં બાપ મુખત્યાર છે, ને છોકરાના વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો[1] બાપ ન હોય ત્યારે વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, પણ એકઠી રહેતી હોય તો પોતાના સાસરીઆંના કાને નાખીને વહેવા કરે, ને ક-

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "છોકરાનો" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

દીસ જુદી રહેતી હોય ત્યારે પૂછવામાં અથવા નહીં પૂછવામાં બાઈ મુખત્યાર છે.

૭. એ સવાલનો જવાબ ઊપરની છઠ્ઠી કલમમાં લખેલો છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. ચાંદલો થયા પછી જ્યારે સાસરીઆં કન્યાને તેડે ત્યારે સાસરે જાય, ને એમ કરતાં ન જાય તો તેનો કાંઈ અટકાવ નથી, કાંજે બાળક છે.

૧૦. વહેવા થયા પછી લગનથી પ્રથમ સપરમે દહાડે જ્યારે સાસરીઆં વરને જમવા તેડે ત્યારે જાય, ને કદાપિ ન જાય તો તેથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો કાંઈ ચાલ નથી, ને જે જીકર ઉપરની બીજી કલમમાં લખેલી છે તે પ્રમાણે કરેથી સહી કહેવાય.

૧૨. કશા કારણથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૩. વહેવા થયા પછી વર અથવા કન્યાને કાંઇ દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટતો નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો કાંઈ ચાલ નથી, વાસ્તે આજસુધી કોઇ શખસે તોડ્યો પણ નથી તો એનો જવાબ આગળ શું લખીએ?

૧૫. એ સવાલનો જવાબ લખવાનું કાંઇ કારણ નથી.

૧૬. વહેવા થયા પછી વર અથવા કન્યા મરીજાય તો રીતભાત વગેરેમાં જે કાંઇ જણસ વરના બાપે આપી હોય તે પોતાની પાછી લે.

૧૭. બેઉની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટે નહીં.

સોની—ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરી-આનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે જે માગું વરની તરફથી જાય.

૨. અમારી ન્યાતમાં વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે (ત્યારે) ચાંદલા કન્યાના બાપને ઘેર થાય, ને તે ચાંદલો કરતી વખત પ્રથમ ચાંદલો કન્યાનો બાપ વરને કપાળે કરે, ને વર ન હોય તો વરના બાપને કપાળે કરે, ને તેમાં લખ્યાપત્રા કરવાનો ચાલ નથી, ને તે વખત ન્યાતગોર હાજર જોઇએ, અગર તે ન હોય તો તેથી કાંઇ અટકાવ થાય નહીં, ને તે વખત વર તથા કન્યાનાં સગાં જે હાજર હોય તે ખરાં, ન હોય તેથી કાંઇ અટકાવ થતો નથી.

૩. વહેવા મેળવતી વખત વરને કન્યાનો બાપ નાળીએર તથા રૂ. ૧) આપેછે, તેજ બિયાનાને પેટે ગણાયછે, ને ત્યારપછી ત્યાં જે કોઇ ન્યાતના લોક આવ્યા હોય તેને ધાણા સાકર આપેછે.

૪. કન્યા અવતરે ત્યારથી તે ૭ વરશની ઉમ્મર થતાં સુધીમાં કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર છતાં છોકરીનો દાદો યા કાકો વહેવા કરવા ચાહે તો કરી શકેછે, પણ છોકરીનાં માબાપને પૂછીને કરે, ને વહેવા કરતી વખત બીજા સગાંની સલાહ લેવામાં ન લેવામાં છોકરીનાં માબાપ મુખત્યાર છે, ચાહે લે, ચાહે ન લે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીનો વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, પણ પોતાનાં સાસરાનાં સગાંને કાને લાખીને કરે, ને અગર બાપ ભાઇઓથી જુદો રહેતો હોય ત્યારે છોકરીની મા પોતાનાં સાસરીઆંને કાને લાખવા ન લાખવામાં મુખત્યાર છે.

૭. કોઇ વિધવા બૈરીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યો છે તો તે વહેવા કદાપિ કાળે કોઈથી ફરી શકે નહીં, ને જુદાંપણામાં તથા એકઠાંપણામાં એકજ માર્ગ છે, ને ઉપરના ત્રણે સવાલનો જવાબ તેમાં આવેલો છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં વહેવા કરતી વખત સાટું કરવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં કોઇ કરે તો તેનો કાંઇ અટકાવ થતો નથી.

૯. વહેવા થયાપછી ને લગનથી પ્રથમ કન્યા સપરમે દહાડે સાસરે જાય, અગર એમ કરતાં ન જાય તો તેની ખુશી, કાંજે બાળક છે.

૧૦. એનો જવાબ ઊપરની નવમી કલમ પ્રમાણે છે.

૧૧. એનો જવાબ ઉપરની બીજી કલમમાં લખ્યો છે તેજ પ્રમાણે છે.

૧૨. વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ વર અથવા કન્યાને કાંઈ દોષ થાય તો વહેવા તુટે નહીં.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં અસલથી વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી તેનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૫. અમારી ન્યાતમાં વહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ વર અથવા કન્યા બેઉમાંથી કોઈ મરીજાય ત્યારે રીતભાત પલ્લાંને પેટે જેનું જે આવ્યું હોય તે પોતપોતાનું પાછું લે.

૧૬. એનો જવાબ ઊપરની તેરમી કલમ પ્રમાણે છે.

૧૭. બેઉની મરજી થાય તો વહેવા તુટી શકે નહીં.

સોની-શ્રીમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક. "

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે કે, માગું વરની તરફથી જાય યા કન્યાની તરફથી પણ માગું જાયછે, ને વરનો બાપ જેને માગું કરવાને મોકલે તે કન્યાને ઘેર માગું કરવા જાય.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો વર તથા કન્યા બેઉને કરે ત્યારપછી તેના સગાં વહાલાંને ચાંદલો કરે, ને તેમાં લખ્યું કરવાનો ચાલ છે, ને તે વખત ન્યાતગોર તથા કુળગોરનું કાંઇ કારણ નથી, ને તે વખત સગાં હાજર હોય તે ખરાં.

૩. વહેવા મેળવતી વખત રૂ. ૧) તથા પતાસાનો પડો ૧ શેર ૧) નો આપવાનો ચાલ છે તેજ બિયાનામાં ગણાયછે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ થી તે વરશ ૧૧ સુધીની થતાં સુધીમાં વહેવા કરવો જોઈએ.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય ત્યાંસુધી બીજા કોઇને વહેવા કરવાનો અધિકાર નથી, પણ વહેવા કરતી વખત પોતાનાં ઘરડાઓને સંભળાવવું જોઈએ, ને બીજા કોઈની સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં બાપ મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, પણ પોતાના સાસુ સસરાને પૂછવું જોઈએ, ને છોકરીનો બાપ પોતાના ભાઇઓથી જુદો રહેતો હોય વા એકઠો રહેતો હોય તોપણ એકજ ચાલ છે.

૭. કોઇ વિધવા બૈરીએ પોતાની દીકરીનો વહેવા કર્યો છે ત્યારપછી તે વહેવા કોઇથી તુટી શકતો નથી, ને એકઠા રહેવામાં તથા જુદા રહેવામાં જવાબ ઉપરના જવાબ મળતો આવેલો છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં જ્યારે કન્યાને સાસરીઆં જમવા તેડે ત્યારે જાય, ને એમ કરતાં ન જાય તો તેનો કાંઇ બાધક નથી, કાંજે કન્યા બાળક છે, ને અગર જમવા[1] નહીં તેડે તો વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૦. એ સવાલનો જવાબ ઉપર પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને એજ બાબતની ત્રીજી કલમમાં જે કાંઇ આપવાનું લખ્યુંછે તે આપેથી વહેવા સહી કહેવાય છે.

૧૨. કશા કારણથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૩. વર તથા કન્યાને કાંઇ દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી, વાસ્તે આજસુધી કોઇ શખસે તોડ્યો નથી, તેથી એ સવાલનો જવાબ લખ્યો નથી.

૧૫. વહેવા થયા પછી વર અથવા કન્યા મરીજાય ત્યારે પલ્લું તથા રીતભાત વગેરે જે કાંઈ લીધુંહોય તે પોતપોતાનું પાછું લેવાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તે આપે.

૧૬. વહેવા થયા પછી કોઇ લડાઇના સબબથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૭. વર તથા કન્યા બેઉના માબાપની મરજીથાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

સોની-મારૂની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર " ખ. "

૧ અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે કે માગું વરની તરફથી જાય.

---

[1] નકલમાં " જમા " છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો કન્યાના બાપને ઘેર થાયછે, ને તે ચાંદલો વરનો બાપ કન્યાના બાપને કરે, ને કન્યાનો બાપ વરના બાપને કપાળે ચાંદલો કરે. ને તે વખત લખ્યું કરવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતગોર તથા કુળગોરને તેડતા નથી, ને વરનાં સગાં તથા કન્યાનાં સગાં તે વખત ઉપર જે હાજર હોય તે ખરાં, ને વહેવા મેળવવાની એ રીત છે કે, કન્યાના બાપને ઘેર વરનું માગું જાયછે, ને તેને તે વાત ગમે તો હા કહે, નહીંતો ના કહે.

૩. વહેવા મેળવતી વખત રૂ. ૧) કંકુએ પીલીને કન્યાના બાપના હાથમાં આપે, તથા સર્વે સગાંને ગોળ આપીને ગળ્યા[1] મોં કરાવે, એજ બિયાનાને પેટે ગણાયછે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૧૧ ની થતાં સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર છતાં બીજા કોઇથી વહેવા થઈ શકે નહીં, ને બીજા કોઇની સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં માબાપ મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ નહીં હોય ત્યારે છોકરીનો વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, પણ પોતાના સાસુ સસરાને પૂછે, તથા દીએર જેઠને પૂછે, યા ન પૂછે તો તે મુખત્યાર છે.

૭. કોઈ વિધવા બૈરીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યો હોય ત્યારપછી તે વહેવા કોઈથી તુટી શકતો નથી, ને અગર છોકરીનો બાપ જુદો રહેતો હોય તથા એકઠો રહેતો હોય તો તેનો એકજ માર્ગ છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં જ્યારે સપરમો દહાડો આવે, ને કન્યાને સાસરીઆં જમવા તેડે તો જાય, ને ન જાય તો તેની ખુશી.

૧૦. એ સવાલનો જવામ ઉપરની કલમ પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં એવો ધારોછે કે કોઇ શખસનો વહેવા થયા પછી તે શખસ બેઉ આંખે અપંગ થાય, તથા હાથપગે તથા શરીરમાં ખોડ આવે એવી કે જેથી સંસાર વહેવારના જરૂર કામ તથા અમારા કીસબનું કામ ન થાય, ને વળી પોતાના કુળને ખાંપણ લાગે એવી બદચાલ ચાલે તો તે શખસનો વહેવા ફોક થાય.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં બહુધા વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, કદાપિ કોઈ શખસ ઊપર લખેલા સબબથી તોડે તો તેમાં અટકાવ થાય નહીં.

૧૩. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ કન્યાનો કાંઇ દોષ થાય તો વહેવા તુટે નહીં, ને કદાસ વરને દોષ થાય ને ખોડ આવે ત્યારે વહેવા તુટેછે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ કસાએ છેક મુદ્દલ કારણ વના વહેવા તોડે તો તેને ન્યાતવાળા શિક્ષા કરેછે, પંચની નજરમાં આવે તે પ્રમાણે કરેછે, ને રીતભાત પલ્લાં વગેરે આપ્યું હોય તે પાછું લેછે, ને ન્યાતી ખરચ વગેરે થયો હોય તે તકસીરવાળા પાસેથી પાછું અપાવ્યું જોઈએ, ને વાજબી ખરચનું તો કાંઈ મુકરર નથી.

૧૫. વહેવા થયા પછી કન્યા મરીજાય અથવા વર મરીજાય વા વાજબી કારણથી લગન નહીં થાય તો અમારામાં રીતભાત તો કોઇ આપતું નથી, ને પલ્લું જે આપ્યું હોય તે પોતપોતાનું પાછું લઈ શકેછે.

૧૬. એ સવાલની અમારામાં કાંઇ રીત નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૭. વર તથા કન્યાવાળાની ખુશી હોય તો વહેવા તોડેછે, તેને કોઈ અટકાવ કરતું નથી.

ફૂલમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે કે, કન્યાના બાપને ઘેર વરનું માગું જાયછે, ને તેને તે વાત ગમે તો તે હા કહે, નહીં તો ના કહે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો કન્યાના બાપને ઘેર થાય, ને ચાંદલો કન્યાને કપાળે કરેછે, ને તે વખત લખ્યું કરવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતગોર તથા કુળગોરને પણ તેડતા નથી, ને વર કન્યાનાં સગાં તે

૧ નકલમાં "ગએક્ષા" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વખત જેને તેડે તે આવે, નહીંતો તેથી કાંઇ અટકાવ થતો નથી.

૩. વહેવા મેળવતી વખત મીઠાઈ શેર ૧ તથા હોડણી ૧ રેશમી આપવાનો ચાલ છે તેજ બિયાનાને પેટે ગણાયછે, ને જે શખસ વરની તરફથી કન્યાને હોડણી આપવા જાયછે તેના હાથમાં કન્યાનો બાપ રૂ. ૧) જમાડીને આપેછે, ને તે રૂપીઓ તેનો છે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે તેર વરશની થતાં સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર છતાં બીજા કોઇને વહેવા કરવાનો અધિકાર નથી, ને બીજા કોઇની સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં બાપ મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીનો વહેવા કરવામાં તેની મા મુખત્યાર છે, પણ પોતાનાં સસરાને તથા દીએર જેઠને પૂછીને કરે.

૭. કોઇ વિધવા બૈરીએ પોતાની દીકરીનો વહેવા કર્યો હોય ત્યાર પછી તે વહેવા કોઈથી તુટી શકતો નથી, ને અગર છોકરીનો બાપ જુદો રહેતો હોય યા એકઠો રહેતો હોય તેનો એકજ માર્ગ છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં કોઈએક શખસ સાટું કરેછે ને તેનો ચાલ એ છે કે, જે શખસ પોતાના દીકરાને સારૂ કન્યા લાવે તે કન્યાના ભાઇને પોતાનાં સગાંને ત્યાંથી કન્યા અપાવે તેનું નામ સાટું કહેવાય છે.

૯. વહેવા થયા પછી જ્યારે સપરમો દહાડો આવે ને કન્યાનાં સાસરીઆં જમવા તેડે તો જાય, ને ન જાય તો કન્યાની ખુશી, કાંજે બાળક છે.

૧૦. એ સવાલનો જવાબ ઉપર પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને ખાવાનો પડો તથા હોડણી ૧ આપે ત્યારથી વહેવા સહી કહેવાય.

૧૨. કશા કારણથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૩. વહેવા થયા પછી વર અથવા કન્યાને દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૪. કોઇ શખસે આજ સુધી વહેવા તોડયો નથી, ને કોઇથી તુટે પણ નહીં તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૫. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલા વર અથવા કન્યા એમાંથી કોઇ મરી જાય ત્યારે પલ્લાંમાં જે જણુશો આપી હોય તે પાછી લે.

૧૬. વહેવા થયા પછી લડાઇના સબબથી તુટતો નથી.

૧૭. વર કન્યાના માબાપની મરજી થાય તો વહેવા તુટી શકતો નથી.

ભાવસાર–છીપાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે કે, કન્યાના બાપને ઘેર વહેવા કરવાને વાસ્તે માગું વરની તરફથી મોકલે, ને માગું કરવાને વાસ્તે પોતાનાં સગાં તથા સ્નેહીને મોકલેછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો કન્યાના બાપને ઘેર થાય, ને ચાંદલો કન્યાને કપાળે કરેછે, ને તેમાં લખ્યા કરવાનો ચાલ નથી, ને તે વખત ન્યાતગોર તથા કુળગોરનું કાંઇ કારણ નથી, ને વરની તરફથી ચાંદલો કરવાને વાસ્તે પોતાના પાસેના સગાંમાંથી એક શખસને મોકલે તેજ શખસ કન્યાને કપાળે ચાંદલો કરે, ને કન્યાનાં સગાંનો કાંઇ નીમ નથી.

૩. વહેવા મેળવતી વખત રૂ. ૧) તથા હોડણી ૧) રેશમી તથા પતાસાનો પડો ૧ શેર ૧ આપવાનો ચાલ છે, તેજ બિયાનામાં ગણાયછે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૧૧ ની થતાં સુધીમાં વહેવા કરવો જોઇએ.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર ન હોય ત્યાંસુધી બીજા કોઇને વહેવા કરવાનો અધિકાર નથી, પણ વહેવા કરતી વખત પોતાના ઘરડાઓને સંભળાવવું જોઇએ, ને બીજા કોઇની સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં બાપ મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે વહેવા કરવામાં

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

છોકરીની મા મુખત્યાર છે, પણ પોતાનાં સાસુ સસરાને પૂછવું જોઇએ, ને છોકરીનો બાપ પોતાના ભાઇઓથી જુદો રહેતો હોય વા એકઠો રહેતો હોય તો-(વો)પણ એકજ ચાલ છે.

૭. કોઇ વિધવા બૈરીએ પોતાની દીકરીનો વહેવા કર્યો છે ત્યાર પછી તે વહેવા કોઇથી તુટી શકતો નથી, ને એકઠાં રહેવામાં તથા જુદાં રહેવામાં જવાબ ઉપરના જવાબમાં આવેલો છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં જ્યારે કન્યાને સાસરીઆં જમવા તેડે ત્યારે જાય, ને એમ કરતાં ન જાય તો તેથી કાંઈ બાધક નથી, કાંજે કન્યા બાળક છે.

૧૦. એ સવાલનો જવાબ ઉપર પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને એજ બાબતની ત્રીજી કલમમાં જે કાંઈ આપવાનું લખ્યું છે તે આપેથી વહેવા સહી કહેવાય છે.

૧૨. કશા કારણથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૩. વર તથા કન્યાને દોષ થાય પણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી વાસ્તે, ને આજસુધી કોઈ શખસે તોડયો નથી તેથી એ સવાલનો જવાબ લખ્યો નથી.

૧૫. વહેવા થયા પછી વર વા કન્યા મરી જાય ત્યારે પલ્લું તથા રીતભાત વગેરે જે કાંઇ લીધુંહોય તે પોતપોતાનું પાછું લેવાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તે આપે.

૧૬. વહેવા થયાપછી કાંઇ લડાઈના સબબથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૭. વર તથા કન્યા બેઉના માબાપની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

ભાવસાર—ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે કે, કન્યાના બાપને ઘેર વરનો બાપ માગું મોકલે, ને માગું કરવા વાસ્તે[1] વરનું સગું અથવા સ્નેહીને મોકલેછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો કન્યાને ઘેર થાયછે, ને કન્યાને કપાળે કરેછે, ને લખ્યાં પત્રાં કરવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતગોર તથા કુળગોરને બોલાવવાનો શિરસ્તો નથી; ને કન્યાનાં સગાં તથા વરનાં સગાંની કાંઇ જરૂર નથી, પણ ન્યાતના પટેલને ચાંદલો કરતી વખત બોલાવવો જોઇએ.

૩. વહેવા મેળવતી વખત હોડણી ૧ સુતરાઉ તથા ખાંડ શેર ૧ વરનો બાપ કન્યાને આપેછે તેજ બિયાનામાં ગણાય છે, ને રૂ. ૧) રોકડો આપવામાં આવેછે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૫ થી તે વરશ ૧૧ સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય તો તેજ વહેવા કરે, ને વહેવા કરવામાં સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં તે મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીનો વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, પણ પોતાનાં સાસુ સસરાને તથા દીએર જેઠને તથા પોતાનાં પીહેરીઆંને પૂછીને વહેવા કરે, ને અગર તે ના કહે તોએપણ છોકરીની મા વહેવા કરી શકેછે.

૭. કોઇ વિધવા બૈરીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યો હોય તો તે વહેવા કોઇથી તુટી શકતો નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં કોઇ વખત કન્યાને સાસરીઆં જમવા તેડે તો જાય, ને ન જાય તો તેનો કાંઇ બાધક નથી, કાંજે કન્યા બાળક છે, ને અમારી ન્યાતમાં કન્યાને તેડવાનો બહુધા ચાલ નથી.

૧૦. વરનો પણ એજ પ્રમાણે ચાલ છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને ચાંદલો કરવાની પટેલે રજા આપી હોય ને તેની રજાથી ચાંદલો થયો હોય તે વહેવા તુટે નહીં.

૧૨. કશા કારણથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં વરને અથવા કન્યાને કાંઇ દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "રતે" છે.

નથી, માટે કારણથી અથવા વગર કારણથી કોઇ શખસ વહેવા તોડતું નથી.

૧૫. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં વર અથવા કન્યા બેઉમાંથી કોઈ મરે ત્યારે પલ્લાના અવેજમાં જે જણસો આપી હોય તે વરનો બાપ પાછી લે.

૧૬. લડાઇના સબબથી વહેવા તુટતો નથી, ને એમ કરતાં કોઈ તોડે તો તોડનારને તથા તોડેલી કન્યાના લેનારને પંચાયતના લોક ન્યાતબહાર મુકે, ને જ્યાં પ્રથમ વહેવા થએલો છે તે બહાલ રખાવે.

૧૭. વર કન્યાના માબાપની મરજી થાય તોએ પણ વહેવા તુટે નહીં.

દેહેજના ઠાકોરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. વહેવા મેળવવાની રીત નીચેની બીજી કલમમાં લખેલી છે, ને માગું કન્યાની તરફથી વરને ઘેર જાય.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો વરને ઘેર થાય, ને કન્યાની તરફથી કન્યાનાં બે ત્રણ સગાં તથા ગોર આવેલા હોય તથા વરના પણ જે કોઇ ત્યાં સગાં હોય તે તથા વરનો ગોર સર્વે વરના ઘરમાં એકઠા થાય ત્યાર બાદ કન્યાનો ગોર વરને ચાંદલો કરે, ને પોતાના બંદોબસ્ત પ્રમાણે સામસામા લખ્યાં કરી લે, એટલે વહેવા સહી કહેવાય.

૩. વહેવા મળતી વખત નાળીએર ૧ તથા રૂ.૧) થી તે રૂ. ૫) સુધી કન્યાવાળો વરને આપેછે.

૪. દીકરીનો બાપ હાજર છતાં બીજા કોઇને વહેવાનો અધિકાર નથી, પણ ઘરમાં જે કોઇ બે વરશે વડીલ હોય તેની સલાહ લેવી જોઇએ, ને દીકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૫. દીકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે દીકરીની મા વહેવા કરવામાં મુખત્યાર છે, પણ પોતાના દીએર જેઠની સલાહ લેવી જોઇએ, એકઠી રહેતી હોય યા જુદી રહેતી હોય પણ સલાહ લેવી જોઈએ.

૬. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, અગર કોઈ શખસ બેઅુનિયાતી થઇને ફોક કરવા ચાહે તો બન્નેનાં લખ્યાં રદ કરે એટલે ફોક થયો કહેવાય, પણ એવું તો કોઈજ શખસ કરેછે.

૭. વરવાળા તથા કન્યાવાળા એ બેઉની મરજી થાય તો વહેવા તુટેછે.

લુવારની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવાની એ રીત છે કે કન્યાના બાપને ઘેર વરનો બાપ માગું મોકલે, ને માગું કરવાને વાસ્તે વરનું સગું અથવા સ્નેહીને મોકલેછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે પંચાયત કંકુ મળે ત્યારે ત્યાં ચાંદલો પંચાયતમાંથી એક જણ ઊઠીને વરકન્યાના બાપને કપાળે (ચાંદલો) કરે, ને તે વખત એમ કહે કે ફલાણાની કન્યા ને ફલાણાનો વર એ બેઉનો વહેવા થયો, ત્યાર પછી વરનો બાપ રૂ. ૧) તથા કન્યાનો બાપ રૂ. ૦ાા પંચાયતમાં આપે, એટલે વહેવા સહી થયો કહેવાય, ને લખ્યું કરવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતગોર તથા કુળગોરનો ત્યાં ખપ પડતો નથી, ને વરકન્યાનાં સગાં તે વખત પંચાયતમાં જે હાજર હોય તે ખરાં.

૩. વહેવા મેળવતી વખત કાંઇ બિયાના વગેરે કાંઇ આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૭ ની થતાં સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય તો તેજ વહેવા કરે, ને વહેવા કરવામાં સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં તે મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીનો વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, પણ પોતાનાં સાસુ સસરાને તથા દીએર જેઠને તથા પોતાના પીહેરીઆને પૂછીને વહેવા કરે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૭. કોઇ વિધવા બૈરીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યો હોય તે વહેવા દીએર જેઠ વગેરે કોઈથી તુટી શકતો નથી, અગર ધણી ભાઇઓ સાથે એકઠો રહેતો હોય તો વિધવા બૈરીથી દીએર જેઠને પૂછ્યાવના વહેવા થાય નહીં.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં કોઇ વખત કન્યાને સાસરીઆં જમવા તેડે તો જાય ને ન જાય તો તેનો કાંઇ બાધ નથી, કાંજે કન્યા બાળક છે, ને અમારી ન્યાતમાં કન્યાને તેડવાનો બહુ ચાલ નથી.

૧૦. વરનો પણ એજ પ્રમાણે ચાલ છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને ઉપરની બીજી કલમમાં લખેલું છે તે પ્રમાણે પંચાયતમાં ચાંદલા થાય એટલે વહેવા સહી થયો કહેવાય.

૧૨. કશા સબબથી વહેવા તુટી શકતો નથી, પણ પંચાયતમાં ચાંદલા થતાં પહેલાં કોઈ શખસ વહેવા તોડવા ચાહે તો તોડી શકેછે.

૧૩. વહેવા થયા પછી વર યા કન્યાને કાંઈ દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૪. કોઈ શખસ કારણથી યા વગર કારણથી વહેવા તોડતું નથી, ને તોડે પણ નહીં, ને આજ સુધી કોઈએ તોડ્યો પણ નથી, ને તોડવાનો ચાલ પણ નથી.

૧૫. વહેવા થયા પછી લગનથી પહેલાં વર અથવા કન્યા મરી જાય ત્યારે માંહોમાંહે રીતભાત પલ્લાં વિગેરે કીધું હોય તે પાછું લે.

૧૬. વહેવા થયા પછી લડાઈના સબબથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વર કન્યાના માબાપ બેઉની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળાવાની એ રીત છે કે, માગું વરની તરફથી જાય ને કન્યાની તરફથી પણ જાયછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો વરને ઘેર પણ થાય ને કન્યાને ઘેર પણ થાય ને ચાંદલો કન્યાને કપાળે કરેછે, ને રૂ. ૧) તથા નાળીએર ૧) આપેછે, ને લખ્યું કરવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતગોર તથા કુળગોર તે વખત હાજર હોય તો ખરો, ને વર તથા કન્યાનાં સગાં પણ હાજર હોય તે ખરાં.

૩. વહેવા મેળવતી વખત કન્યાના હાથમાં રૂ. ૧) તથા નાળીએર ૧) આપેછે એજ બિયાનું મુકરર છે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૧૧ ની થતા સુધીમાં વહેવા કર્યાવના ચાલે નહીં.

૫. છોકરીનો વહેવા કરવામાં માબાપ મુખત્યાર છે, ને બીજા કોઈની સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં પણ બાપ મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, ને એકઠા રહેતા હોય તો પોતાનાં સાસરીઆંને સંભળાવીને વહેવા કરે, ને કદાસ જુદી રહેતી હોય ત્યારે પૂછવામાં યા ન પૂછવામાં બાઇ મુખત્યાર છે.

૭. વિધવા બૈરીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યો છે તે વહેવા કોઈથી તુટી શકતો નથી, અગર ધણી ભાઈથી જુદો રહેતો હોય તોએપણ બાઇ મુખત્યાર છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ તો નથી, પણ અત્યાર પછી કોઈ કરે તો તે ધણીની ખુશી, એ વાતની કાંઇ ફીકર નહીં, પાલવે તે કરે, ને નહીં પાલવે તે નહીં કરે.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં જે દહાડે સાસરીઆં તેડે તે દહાડે જાય ને ન જાય તો તેની ખુશી.

૧૦. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે છે.

૧૧. વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, પણ છોકરાના બાપને પલ્લું ન મળે તેથી વહેવા તુટે.

૧૨. વેહેવા તુટે તેનું કારણ તો એ જે છોકરાના બાપને નહીં મળેથી તુટે, બાકી તુટતો નથી.

૧૩. વર તથા કન્યાને કાંઇ દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટતો નથી, ને માબાપની ખુશી ન હોય તો વહેવા તુટે.

---

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૪. કોઇ શખસ કારણવના વહેવા તોડે તો રીતભાત પલ્લાં વગેરે કીધું હોય તે પોતપોતાનું પાછું આપે, બીજો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૫. વર અથવા કન્યા મરી જાય ત્યારે રીતભાત પલ્લાં વગેરે પોતપોતાનું પાછું લઈ શકેછે.

૧૬. લડાઇ કજીઆથી વહેવા તુટતો નથી.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ તો નથી, ને એઉની મરજી થાય ત્યારે વહેવા તુટે.

કંદોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર " ખ. "

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની એ રીત છે કે કન્યાનો બાપ પોતાની દીકરીનો વહેવા કરવાને વાસ્તે વરને ઘેર માગું મોકલે, ને કોઈ વખત વરનો બાપ કન્યાને ઘેર માગું મોકલેછે, ને તે હા કહે ત્યારે વર કન્યાના માબાપ સમક્ષ મળીને વહેવાનો બંદોબસ્ત કરેછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો કન્યાના બાપને ઘેર થાય ને વર તથા કન્યાને પાટલે બેસાડીને ગોર ચાંદલો સર્વને કરેછે, તેમ લખ્યું કરવાનો ચાલ નથી, ને તે વખત ન્યાતગોરને તેડવાનો ચાલ છે. ને કુળગોર પણ એજ છે, ને વરકન્યાનાં સગાંને બોલાવવાનો ચાલ છે.

૩. વહેવા મેળવતી વખત રૂ.૧) (તથા) મીઠાઇના પડાનો બિયાનાને પેટે આપવાનો ચાલ છે, તે વરનો બાપ કન્યાને આપેછે, ને જે કોઈ સગાંવહાલાં મળ્યાં હોય તેને વરનો બાપ પાનસોપારી ખવડાવે, એટલે વહેવા થયો સહી કહેવાય.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૫ ની થતા સુધીમાં કન્યાનાં માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય ને તે પોતાનાં કુટુંબ સાથે એકઠો રહેતો હોય ત્યારે જે કોઇ ઘરમાં વડીલ હોય તે વહેવા કરે, ને કદાસ બાપ ભાઈઓથી જુદો રહેતો હોય ત્યારે વહેવા કરવામાં પોતે મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીની મા વહેવા કરે, ને તે ન હોય ત્યારે છોકરીનો ભાઇ તથા દાદો તથા કાકો વહેવા કરી શકે છે ને કદાસ છોકરીની મા પોતાના સાસરીઆંથી જુદી રહેતી હોય તો તે એખલી મુખત્યાર છે.

૭. કોઈ વિધવા બૈરીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યો હોય તો દીએર જેઠથી વહેવા તુટી શકે નહીં, ને એકઠા રહ્યાનો યા જુદા રહ્યાનો જવાબ ઉપરની કલમમાં આવેલો છે.

૮. સાટું કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં જ્યારે સપરમો દહાડો આવે ત્યારે કન્યાને સાસરીઆં જમવા તેડે તો જાય, ને એમ કરતાં ન જાય તો તેનું કાંઇ બંધન નથી, કાંજે બાળક છે.

૧૦. વરનો ચાલ પણ ઉપરની નવમી કલમ પ્રમાણે છે, ને સાસરે ન જાય તેથી વહેવા તુટે નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને ચાંદલા કરતી વખત પંચાયતનાં લોકને વરનો બાપ પાનસોપારી ખવડાવે, ને પંચાયતનું લવાજમ આપે, એટલે વહેવા સહી થયો કહેવાય.

૧૨. વહેવા કરવાની હા કહી હોય ને પાનસોપારી ન ખાધાં હોય તો તે વહેવા તુટે.

૧૩. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં વર અથવા કન્યાને કાંઈ દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટે નહીં.

૧૪. કોઈ શખસથી કારણથી અથવા વીનાકારણથી વહેવા તુટે નહીં, ને આજ દીન સુધી કોઇએ તોડયો પણ નથી, ને તોડવાનો ચાલ પણ નથી.

૧૫. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં વર અથવા કન્યા મરી જાય ત્યારે પલ્લાંનાં અવેજમાં જે કાંઇ આપ્યું હોય તે કન્યાનો બાપ વરને પાછું આપે, ને રીતભાત આપવા જેવી રીત હોય તે આપે.

૧૬. વહેવા થયા પછી કોઈ લડાઈના સબબથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૭. વર તથા કન્યા એઉના માબાપની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી, પણ વ-

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

હેવા તોડવાનો વાજબી સબબ પંચાયતની નજરમાં આવે ને બેઉ શખસ રાજી થાય ત્યારે વહેવા તોડીને બીજી જગો ઉપર જ્યાં પંચ કહે ત્યાં કરે.

કુંભાર–અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવાની એ રીત છે કે, કન્યાના બાપને ઘેર વરનો બાપ માગું કરવાને વાસ્તે ગોરને મોકલેછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો કન્યાના બાપને ઘેર થાય ને ચાંદલો કન્યાને કપાળે વરનો ગોર કરેછે, ને તે વખત વરકન્યાનાં સગાં તથા કુળગોરને બોલાવવાનો કાંઇ નીમ નથી, ને લખ્યું કરવાનો પણ ચાલ નથી.

૩. વહેવા મેળવતી વખત રૂ. ૧) તથા કળીનાં લાડુ શેર ૧। આપવાનો ચાલ છે, તેજ બિયાનામાં ગણાયછે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૭ ની થતા સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય તોએપણ એકઠાં રહેતાં હોય તો છોકરીનો દાદો તથા કાકો વહેવા કરી શકેછે, ને બીજા કોઈની સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં તે મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીનો વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, પણ એકઠી રહેતી હોય તો પોતાના દીએર જેઠને તથા સાસુ સસરાને પૂછ્યાવના વહેવા થાય નહીં.

૭. કોઇ વિધવા બૈરીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યો હોય ત્યાર પછી તે વહેવા દીએર જેઠ તથા સાસુ સસરાથી (તે વહેવા) તુટી શકે નહીં.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલા કોઈ વખત કન્યાને સાસરીઆં જમવા તેડે તો જાય ને ન જાય તો તેનો કાંઇ બાધ નથી કાંજે કન્યા બાળક છે, ને અમારી ન્યાતમાં કન્યાને તેડવાનો બહુધા ચાલ નથી.

૧૦. વરનો પણ એજ પ્રમાણે ચાલ છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ચાંદલો થયા પછી વહેવા ફોક થાય નહીં.

૧૨. કશા કારણથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૩. વહેવા થયા પછી લગનથી પહેલાં વર અથવા કન્યાને કાંઈ દોષ થાય તેથી વહેવા તુટી શકે નહીં.

૧૪. કોઇ શખસ કારણથી યા વગર કારણથી (યા વગર કારણથી) વહેવા તોડતું નથી, ને આજ સુધી કોઇએ તોડયોપણ નથી, ને તોડવાનો ચાલ પણ નથી.

૧૫. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં વર મરી જાય અથવા કન્યા મરી જાય તો પલ્લાંના અવેજમાં જે કાંઇ માલ વરના બાપે આપ્યો હોય તે કન્યાનો બાપ પાછો આપે.

૧૬. વહેવા થયા પછી કાંઈ લડાઈ થાય તેથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વર કન્યાના માબાપ બેઉની મરજી થાય તોપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં કન્યાની તરફથી માગું જાયછે, ને માગું કરવાને વાસ્તે કન્યાનો બાપ પોતાની પાસેનાં સગાંને તથા સ્નેહીને મોકલેછે, ને વરનો બાપ વહેવા કરવાની હા કહે ત્યાર પછી કન્યાનો બાપ સારો દહાડો જોઇને વરને સારૂ ખાવાનો પડો શેર ાા મીઠાઇ મોકલેછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો કન્યાને ઘેર થાયછે, ને ચાંદલો કન્યાને કપાળે કરેછે, ને તે વખત લખ્યું કરવાનો ચાલ નથી, ને તે વખત ન્યાતગોર હાજર જોઈએ, ને વર તથા કન્યાનાં સગાં જે હાજર હોય તે ખરાં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૩. વહેવાના ચાંદલા કરતી વખત પતાસાંનો પડો શેર ૧ કન્યાને આપેછે, ને બીજાં સગાંવહાલાં આવેલાં હોય તેનાં હાથમાં ચપટી ચપટી ખાંડ આપેછે, એશિવાય બીજું કંઇ બિયાંનામાં આપવાનો ચાલ નથી.

૪. કન્યા અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૭ ની ઉમ્મર થતા સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર છતાં બીજા કોઈને વહેવા કરવામાં અખત્યાર નથી, પણ પોતાનાં સગાંવહાલાંને પૂછવા યા ન પુછવામાં પણ તે મુખત્યાર છે.

૬. છોકરીનો બાપ નહોય ત્યારે છોકરીનો વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, તે ન હોય ત્યારે ભાઈ તથા દાદો તથા કાકો વહેવા કરેછે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૭. કોઇ વિધવા બૈરી પોતાનાં સસરાને તથા દીએર જેઠને પૂછીને વહેવા કરે, ને એમ કરતાં વગર પૂછે કર્યો હોય તો પડીકું લીધા પછી તુટી શકતો નથી, ને જુદાં રહેતાં હોય યા એકઠાં રહેતાં હોય તેનો એકજ ચાલ છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં જ્યારે વર કન્યાને સપરમે દહાડે સાસરીઆં જમવા તેડે ત્યારે જાય, એમ કરતાં ન જાય તેથી વહેવા તુટે નહીં.

૧૦. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની નવમી કલમમાં લખેલો છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને વરનો બાપ કન્યાને પડીકું મીઠાઇનું શેર ાા નું આપવાનું લખ્યું છે તે આપે, ને કન્યાનો બાપ લે એટલે વહેવા સહી થયો કહેવાય.

૧૨. કશા કારણથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૩. વહેવા થયા પછી વર અથવા કન્યાને કાંઇ દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં આજ સુધી કોઇ શખસે વહેવા તોડયો નથી, ને તોડવાનો પણ ચાલ નથી, તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૫. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ વર અથવા કન્યા એ બેમાંથી કોઇ મરી જાય ત્યારે પલ્લાંના અવેજમાં કાંઇ જણસો આપી હોય તે પાછી લે.

૧૬. વહેવા થયા પછી કાંઇ લડાઈના સબબથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૭. વર કન્યાના માબાપની મરજી વહેવા ફોક કરવાની થાય તોએપણુ વહેવા તુટે નહીં.

હજામ—મેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં કન્યાની તરફથી માગું જાય.

૨. અમારી ન્યાતમાં વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે કન્યાને ચાંદલો કરીએ છઇએ, ને વરને પણ કરેછે, ને કાગળ લખ્યું પત્ર લખવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતગોર તથા કુળગોરનો અટકાવ નથી, પણ કન્યા તથા વરનાં બાપ મા હાજર જોઇએ.

૩. વહેવા વખત બિયાનામાં રૂ. ૧) વરનો બાપ કન્યાના હાથમાં આપેછે, પછી કન્યાનો બાપ વરના હાથમાં રૂ. ાા તથા પતાસાનો પડો શેર ૧ નો આપેછે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર વરશે માસ ૬) થી તે વરશ ૧૧ સુધીની થાય ત્યાંસુધી તેનો વહેવા કરેછે, ત્યારપછી વત્તાં વરશની થાય ત્યારે ચાલે નહીં.

૫. વર તથા કન્યાના માબાપ રાજી થઇને વહેવા કરેછે, એમાં કોઇ બીજાનો અધિકાર નથી.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે તેની મા તથા ભાઇ તથા કાકો વહેવા કરેછે, પણ અધિક અધિકાર માનો છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં કોઇ વિધવા સ્ત્રીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યો હોય તે દીએર તથા જેઠ તોડી શકતો નથી એ વાતમાં તેની મા મુખત્યાર છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટાંનો એ ચાલ નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં સારા તહેવારનો દહાડો આવેછે ત્યારે વર તથા કન્યાને તેનાં સાસરીઆં જમવા તેડેછે, ને કદાપિ જમવા ન જાય તો તેની ફકર નહીં, શાથી જે બાળક છે.

---

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૦. ઉપરના સવાલના જવાબ પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી.

૧૨. વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી.

૧૩. હરેક ખોડ આવે તો વહેવા તુટે નહીં.

૧૪. કદાપિ વહેવા કોઈ શખસ તોડે તો ન્યાતવાળા તેની પાસેથી રૂ. ૫ જરીમાંનો લે, ને રૂ. ૫ સરકારમાં આપે, ને જે કંઇ આપ્યું હોય તે પાછું લે નહીં, ને વહેવા પણ તુટે નહીં, ને તેને શિક્ષા કરે.

૧૫. કદાપિ કન્યા અથવા વર મરી જાય તો જે કંઈ આપ્યું લીધું હોય તે પાછું આપવું.

૧૬. અમારી ન્યાતમાં વહેવા થયા પછી લડાઇ થાય તોએપણ વહેવા તુટે નહીં, ને તોડવાનું કહે તો ન્યાતવાળા શિક્ષા કરે, પણ તુટે નહીં.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તુટી શકતો નથી.

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર " ખ. "

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવાની એ રીત છે કે, કન્યાના બાપને ઘેર વહેવા કરવા વાસ્તે વરની તરફથી મોકલે, ને માગું કરવાને વાસ્તે પોતાના સગાં તથા સ્નેહીને મોકલેછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંલ્લો કન્યાના બાપને ઘેર થાય ને ચાંલ્લો કન્યાને કપાળે કરેછે, તેમાં લખ્યું કરવાનો ચાલ નથી, તે વખત ન્યાતગોર તથા કુળગોરનું કાંઇ કારણ નથી, ને વરની તરફથી ચાંલ્લો કરવાને વાસ્તે પોતાનાં સગાંમાંથી એક શખસને મોકલે, તેજ શખસ કન્યાને કપાળે ચાંદલો કરે, ને કન્યાનાં સગાંનો કાંઈ નીમ નથી.

૩. વહેવા મેળવતી વખત પતાસા શેર ૧ નો પડો ને (તથા) હોરણી ૧) રેશમી આપવાનો ચાલ છે, ને તેજ બિયાનામાં ગણાયછે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૧૧ ની થતાં સુધીમાં વહેવા કરવો જોઇએ.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય ત્યાંસુધી બીજા કોઇને વહેવા કરવાનો અધિકાર નથી પણ વહેવા કરતી વખત પોતાનાં ઘરડાઓને સંભળાવવું જોઈએ, ને બીજા કોઇની સલાહ લેવામાં વા ન લેવામાં બાપ મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ નહીં હોય ત્યારે વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, પણ પોતાનાં સાસુ સસરાને પુછવું જોઇએ, ને છોકરીનો બાપ પોતાના ભાઈઓથી જુદો રહેતો હોય વા એકઠો રહેતો હોય તોએપણ એક ચાલ છે.

૭. કોઇ વિધવા બૈરીએ પોતાની દીકરીનો વહેવા કર્યો છે ત્યારપછી તે વહેવા કોઈથી તુટી શકતો નથી, ને એકઠાં રહેવામાં તથા જુદા રહેવાનો જવાબ ઉપરના જવાબમાં આવેલો છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં જ્યારે કન્યાને સાસરીઆં જમવા તેડે ત્યારે જાય ને એમ કરતાં નહીં જાય તો તેથી બાધક નહીં, કાં જે કન્યા બાળક છે.

૧૦. એ સવાલનો જવાબ ઉપર પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને એજ બાબતની ત્રીજી કલમમાં જે કાંઇ આપવાનું લખ્યું છે તે આપેથી વહેવા સહી કહેવાયછે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં કશા કારણથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૩. વર તથા કન્યાને દોષ થાય પણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી, વાસ્તે આજ સુધી કોઇ શખસે તોડયો નથી, તેથી એ સવાલનો જવાબ લખ્યો નથી.

૧૫. વહેવા થયા પછી વર યા કન્યા મરી જાય ત્યારે પલ્લું તથા રીતભાત વિગેરે જે કાંઈ લીધું હોય તે પોતપોતાનું પાછું લેવાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તે આપે.

૧૬. વહેવા થયા પછે લડાઇ થાય તોએપણ વહેવા તુટે નહીં.

---

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૭. વર તથા કન્યા બેઉ જણાનાં માબાપની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટે નહીં.

પખાલી રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર " ખ. "

૧. અમારી ન્યાતમાં વરની તરફથી માગું જાયછે, ને માગું કરવાને વાસ્તે બૈરી વરની જે સગી હોય તે જાયછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો કન્યાને ઘેર થાય, ને ચાંદલો કન્યાને કપાળે કરેછે, ને ન્યાતગોર તથા કુળગોરનો કાંઇ નીમ નથી, ને સગાંવહાલાંનો કાંઇ અટકાવ નથી, જે હાજર હોય તે ખરાં, ને લખ્યું કરવાનો ચાલ નથી.

૩. વહેવા મેળવતી વખત વરનો બાપ કન્યાના હાથમાં રૂ. ૧) તથા મીઠાઇ શેર ૧ા આપે, ને ચાંદલો કરવા ગયું હોય તેનાં મીઠાં મોહોં કરાવે એટલે વહેવા સહી થયો કહેવાયછે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર વરશ૧ થી તે વરશ૭ની થતાં સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હોય ત્યાંસુધી બીજા કોઈને વહેવા કરવાનો અધિકાર નથી, પણ વહેવા કરતી વખત પોતાના ઘરડાઓને સંભળાવવું જોઇએ, ને બીજા કોઈની સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં માબાપ મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીની મા છોકરીનો વહેવા કરવામાં મુખત્યાર છે, ને તે ન હોય ત્યારે છોકરીનો કાકો તથા દાદો તથા ભાઈ વહેવા કરી શકેછે, ને જુદી રહેવામાં તે મુખત્યાર છે, પૂછે યા ન પૂછે.

૭. કોઈ વિધવા બૈરીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યો હોય તે કોઈથી તુટી શકતો નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ છે યા નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં જ્યારે સપરમો દહાડો આવે ત્યારે સાસરીઆં જમવા તેડે તો જાય, ને ન જાય તો તેની ખુશી.

૧૦. વરનો ચાલ ઉપરની કલમ પ્રમાણે છે, વહેવા તુટી શકે નહીં.

૧૧. વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

૧૨. વહેવા કશા કારણથી તુટી શકતો નથી.

૧૩. એ કલમનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે છે, વર અથવા કન્યાને કાંઈ દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૪. એ જવાબ ઉપર પ્રમાણે છે, ને આજ દીન સુધી કોઇએ તોડ્યો નથી.

૧૫. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં વર અથવા કન્યા મરી જાય ત્યારે પલ્લાનાં અવેજમાં જે કાંઇ આપ્યું હોય તે કન્યાનો બાપ વરના બાપને પાછું આપે, ને રીતભાત આપવાનો ચાલ નથી, પણ કોઈ આપેછે.

૧૬. વહેવા થયા પછી કશા સબબથી તુટતો નથી.

૧૭. વર તથા કન્યાના માબાપની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

પતાઇ રાવળની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવવાની રીત છે કે કન્યાને ત્યાં વરવાળો માગું મોકલે, ને કોઈ સમે કન્યાનું માગું વરને ઘેર પણ જાયછે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે વરનું માગું કન્યાને ઘેર ગયું હોય તો માગાંનો કરનાર કન્યાને ચાંલ્લો કરે, ને કદાસ કન્યાનું માગું ગયું હોય ત્યારે તે માગાંનો કરનાર વરને ચાંલ્લો કરે, તેમાં લખ્યું કરવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતગોરને બોલાવવાનો ચાલ નથી, ને વરકન્યાનાં સગાં તે વખત હાજર હોય તે ખરાં.

૩. વહેવા મેળવતી વખતે શ્રીફળ ૧ તથા રૂ. ૦ાા આપવાનો ચાલ છે, તેજ બિયાનામાં આપેછે.

---

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. કન્યાની ઉમ્મર એક વરશથી તે નવ વરશ થતા સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય તો બીજા કોઈને વહેવા કરવાનો અખત્યાર નથી, ને બીજા કોઈને પૂછવું ન પૂછવું એ વાતમાં પણ તે મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવાનો એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય તો છોકરીની મા વહેવા કરવામાં મુખત્યાર છે, મા પોતાના સાસરીઆંમાં રહેતી હોય તો દીએર જેઠને પૂછીને કરે.

૭. કોઈ વિધવા બૈરીએ પોતાની દીકરીનો વહેવા કર્યો હોય તો તે વહેવા તેના દીએર જેઠથી (તે વહેવા) તુટે નહીં, એકઠી રહેતી હોય યા જુદી રહેતી હોય તેનો એકજ ચાલ છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ છે કે, એ રીતે કે અરસપરસ એક એકને કન્યા આપે લેછે.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગન થયા પહેલાં જ્યારે સપરમો દહાડો આવે ત્યારે કન્યા જાય, કદાસ ન જાય તો તેની ખુશી.

૧૦. એ કલમનો જવાબ ઉપરની નવમી કલમ પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ છે.

૧૨. વહેવા તોડવામાં કંઈ કારણનો મેળ નથી, પોતાની ખુશી સાથે છે, ને કોઇ સમે તોરણે આવેલો વર પાછો જાયછે.

૧૩. વહેવા થયા પછી વર અથવા કન્યાને કાંઇ દોષ થાય તેથી પણ વહેવા તુટી શકેછે.

૧૪. વહેવા તોડવાનો ચાલ છે, માટે કંઈ ન્યાતવાળા શિક્ષા કરતા નથી, પણ જે શખસ વહેવા કરે તે વખત સાટું કરે, ને પછી તે બેઉ સાટાં તોડી લાખે તે શખસ પંચાયતમાં રૂ. ૫ ગુનેહગારીના આપે, ને રીતભાતનાં અવેજમાં જે કંઇ ઘરેણું આવ્યું હોય તે આપે.

૧૫. વહેવા થયા પછીથી તે પરણતાં પહેલાં વર અથવા કન્યા મરી જાય ત્યારે પલ્લાના અવેજમાં જે જણસ આપી હોય તે પાછી લે, ને રીતભાત પાછી લીધાનો ચાલ નથી.

૧૬. વહેવા થયા પછી લડાઇ થાય તો વહેવા તોડીને બીજી જગોએ કરે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ છે તો એનો જવાબ તે શું લખીએ?

ભોઈની ન્યાતનો જવાબ*.

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવાની એ રીત છે કે, માગું કન્યાના બાપને ઘેરથી જાય, ને કન્યાનો ગોર જે હોય તે માગું કરવા જાય, ને તે હા કહે ત્યારે વર કન્યાના જન્માક્ષર મેળવે, મળતા આવે તો વહેવા કરે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે કન્યાની મા જઇને વરને કપાળે ચાંદલો કરે, ને વરની મા જઇને કન્યાને કપાળે ચાંદલો કરે.

૩. વહેવા મેળવતી વખત મીઠાઇ શેર ૧ તથા રૂ. ૧) તથા નાળીએર ૧ તથા હોરણી ૧ તથા ચણીઓ ૧ તથા વીટલા જોડી ૨ સુનાના રૂ. ૬) ના તથા લંગર રૂપાનાં રૂ. ૧૦) ના તથા વર કન્યાને ઘેરથી રૂ. ૧। સવા પંચાયતમાં ધાણાગોળનો આપે, તેજ બિયાનું કહેવાય છે, ત્યારે વહેવા સહી થયો કહેવાયછે.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ આઠની થતાં સુધીમાં વહેવા કરવો જોઈએ.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય ત્યાંસુધી બીજા કોઈને વહેવા કરવાનો અધિકાર નથી, તે પોતાનાં સગાંવહાલાંને પૂછે યા ન પૂછે તેમાં છોકરીનો બાપ મુખત્યાર છે, છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ એજ ચાલ છે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીનો વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, પણ પોતાના દીએર જેઠને પૂછવું જોઇએ, ને છોકરીનો બાપ જુદો રહેતો હોય અથવા એકઠો રહેતો હોય તેનો એકજ ચાલ છે.

૭. કોઇ વિધવા બૈરીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યોછે ત્યાર પછી કોઇથી તુટી શકતો નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ જ્યારે સપરમો દહાડો આવે ત્યારે કન્યા યા વર સાસરે જમવા તેડે તો જાય, ને ન જાય તો તેથી કાંઇ વહેવા તુટતો નથી, કાંજે બાળક છે.

૧૦. એ કલમનો જવાબ ઉપરની નવમી કલમ પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં વહેવા તોડવાનો ચાલ નથી.

૧૩. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ વર અથવા કન્યાને કાંઈ દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટે નહીં.

૧૪. એનો જવાબ ઉપર પ્રમાણે છે.

૧૫. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં કન્યા યા વર મરીજાય ત્યારે જે કાંઈ રીતભાત પલ્લા વિગેરે કીધું હોય તે વરનો બાપ પાછું લઇ શકેછે.

૧૬. વહેવા તોડવાનો માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૭. વર કન્યાનાં માબાપની મરજી થાય તોએપણ વહેવા તુટે નહીં.

માછી–ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવાની એ રીત છે કે, કોઇ વખતે વરની ખોટ હોય ત્યારે કન્યાનાં માબાપ વરને ત્યાં માગું મોકલે, ને કદાસ કન્યાની ખોટ હોય ત્યારે વરના માબાપ કન્યાને ઘેર માગું મોકલે.

૨. વહેવા કરવો ઠર્યો ત્યારે ચાંદલો કન્યાને ઘેર થાય ને તે વખત ગોરને બોલાવે, ને અગર ગોર ન હોય તો બીજા હરકોઇ બ્રાહ્મણને બોલાવે, ને તે બ્રાહ્મણને વરની તરફથી તથા કન્યાની તરફથી એક એક પૈસો આપે ત્યાર પછી ત્યાં જે કોઇ વરકન્યાનાં સગાં આવેલાં હોય તે સર્વને બ્રાહ્મણ ચાંદલો કરે, ને કન્યાવાળા પોતાનાં સગાંને જરા જરા ગોળ આપે, ને વરવાળા પણ પોતાના સગાંને ગોળ એજ પ્રમાણે આપે, એટલે વહેવા સહી થયો કહેવાય.

૩. વહેવા મેળવતી વખત (કાંઇ) બિયાના વગેરે કાંઇ આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૪. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૭ સુધીમાં જ્યારે કન્યાનાં માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે વહેવા કરે.

૫. છોકરીનો બાપ હાજર હોય તોએપણ છોકરીની મા છોકરીનો વહેવા કરવામાં મુખત્યાર છે, ને બીજા કોઇની સલાહ લેવામાં યા ન લેવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, ને છોકરાનો વહેવા કરવામાં પણ માનો અખત્યાર છે.

૬. છોકરીનો બાપ હોય યા ન હોય તોએપણ છોકરીનો વહેવા કરવામાં છોકરીની મા મુખત્યાર છે, ને મા ન હોય ત્યારે છોકરીનો કાકો તથા દાદો વહેવા કરે, ને જુદાં તથા એકઠાં રહેતાં હોય તેનો એકજ ચાલ છે.

૭. કોઈ વિધવા બૈરીએ પોતાની છોકરીનો વહેવા કર્યો હોય તે વહેવા દીએર જેઠથી કોઇથી તુટી શકતો નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં વહેવા કરતી વખત સાટું કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં જ્યારે કન્યાને સાસરીઆં જમવા તેડે તો જાય, ને ન જાય તો તેનો કાંઇ બાધક નથી, કાં જે બાળક છે.

૧૦. એ કલમનો જવાબ ઉપરની નવમી કલમ પ્રમાણે છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા ફોક કરવાનો ચાલ નથી, ને ઉપરની બીજી કલમમાં લખેલુંછે તે પ્રમાણે કીધા પછી વહેવા સહી કહેવાયછે.

૧૨. કશા કારણથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૩. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં વર અથવા કન્યાને કોઇ દોષ થાય તોએપણ વહેવા તુટે નહીં.

૧૪. કોઈ શખસ કારણ અથવા વિના કારણથી વહેવા તોડતો નથી, ને કોઇએ આજ સુધી તોડયો પણ નથી તો એનો જવાબ આગળનો શું લખીએ ?

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૫. વહેવા થયા પછી ને લગનથી પહેલાં વર મરીજાય અથવા કન્યા મરીજાય ત્યારે પાછું લેવાનો કાંઇ ચાલ નથી, શાવાસ્તે કે લગન થતાં પહેલાં પલ્લું તથા રીતભાત વગેરે કાંઇ આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૧૬. વહેવા થયા પછી લડાઇના સબબથી વહેવા તુટી શકતો નથી.

૧૭. વર કન્યાનાં માબાપ બેઉની મરજી થાય તો એપણ વહેવા તુટી શકતો નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પલ્લાં બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ—ભારગવ વીશાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાંનો આંકડો અસલ પ્રમાણે હાલ પણ નીચેની વિગત પ્રમાણે ચાલેછે.

ગ્રહસ્થને રૂ.૩૫૧) ની રીત છે, પણ કોઈ મ્હોટી ઉમ્મરનો થઈને યા બીજીવાર પરણે તો તેનું પલ્લું રૂ. ૪૦૧) પ્રમાણે છે.

ભીક્ષુકમાં રૂ. ૨૫૧) થી તે રૂ. ૩૦૧) સુધી ઉપરની વિગતના કારણથી છે.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા શિવાય રીતભાત જુદી છે, ને લૂગડાં વિગરે સર્વે મળીને પરણે ત્યાંસુધી જે વરશમાં વહેવા મળે તે વરશમાં પરણે તો આશરે રૂ.૭૧) થાયછે, ને પ્રથમનો વહેવા મળેલો હોય તો પરણતા સુધી આસરે રૂ. ૮૧) થાયછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાંને પેટે કન્યાના માબાપની મરજી પ્રમાણે છે, ગમે તો વિધિપૂર્વક સુના રૂપાના ઘરેણાં લેછે, તથા કોઇ રોકડા પણ લે છે, જેવી આપનાર લેનારની મરજી પ્રમાણે થાય.

૪. વહેવા કરતી વખત પલ્લાને પેટે નીશાં આપી હોય તે મુજરે ગણીને બાકીનું પલ્લું તથા ઉપર લખ્યા પ્રમાણે રીતભાત લગનને પહેલે દિવસે ચુકવી આપેછે; બાપના હાથમાં આપવું, તે ન હોય તો કન્યાની મા પોતાના દીએર જેઠ અથવા સસરામાં એકઠી રહેતી હોય તો તે બેસીને સમજી લે, ને પલ્લું કન્યાની માને સોંપે.

૫. લગનને પહેલે દિવસે પલ્લું બાકી રહેતું નથી, કદાપિ વરનો બાપ દરોબસ્ત પલ્લાંથી નહીં પહોંચી શકે ને કન્યાની તરફના પોતાની ખુશીથી બાકીને વાસ્તે ચીઠી પતરીથી અથવા સાન લેવી કબુલ કરીને ચુકાદો કરી લેછે, ને પલ્લાંની ટીપ સામાસામી એકબીજાને કરી આપેછે, તે ઉપર શાહેદીની દરકાર નથી, વરકન્યાના બાપની અથવા તે ન હોય તો તેના પાસેનાં સગાં સહી કરી આપે, ને ટીપનો મુસદ્દો સર્વેનો લખવાની એકજ રીત છે, ને રીતભાત લખવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાની રીત નથી, ને કદાપિ કોઇ કરે તો તેને કાંઇ મને નથી, ને પછી વરનો બાપ પલ્લાને પેટે ઘરેણાં કરે તો મુખત્યાર છે, ને વરકન્યાના બાપે જે કાંઈ કન્યાને ઘરેણું કર્યું હોય તથા લૂગડાં આપ્યાં હોય તે ઉપર કન્યાનો હક છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં જે શખસને દીકરી છે ને ધણીઆણી જીવતી છે તો બીજું લગન કરી શકતો નથી, ને જ્યારે ધણીઆણી મરી જાય ને કોઇ કન્યાઆપનાર મળે તો ફરી પરણે ને તેના પલ્લાનું કાંઇ મુકરર નથી, લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે છે.

૮. કોઇ છોકરાને કાંઇ એક તરેહની ખાંપણ હોય અથવા ઘણી મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય ને તેને ઉપર પલ્લું આપવાની રીત લખી છે તે કરતાં વધારે પલ્લું કર્યું હોય તો ટીપમાં લખવાનો ચાલ છે.

૯. કન્યાના માબાપ પોતાની ગરજે પોતાની મરજીમાં આવે ને ઓછું પલ્લું લે તો પોતે મુખત્યાર છે.

૧૦. એ પલ્લાના ઉપર રાખવાની તથા સંભાળવાની મુખત્યારીયત કન્યાના માબાપની છે; બૈરી મ્હોટી થાય ને પલ્લું પોતાની પાસે રાખે તો તેની મને પણ નથી, પણ બૈરીને પોતાની પાસે પલ્લું રાખવામાં પોતાના માબાપની સલાહ લેવી દરકાર છે, કાં જે નેકીબદીએ એ પલ્લાનો જવાબ દેવો માબાપને તથા તેના વારસોને માથે છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. પરણુતી વખત તથા અધરણી વખત કન્યાના બાપના ઘરનાં તથા તેનાં સગાંના ઘરનાં લૂગડાં તથા પૈસા આપે તે મધ્યે લૂગડાં બૈરી પોતાના પહેરવા સારૂ રાખે, ને પૈસા ધણીના ઘરમાં આપે, ને બાઈની નેકીબદીએ સાસરાનાં લૂગડાં જે કાંઇ વાપરતાં રહ્યાં હોય તે સાસરાવાળાને પાછાં આપે.

૧૨ પલ્લાં શિવાય કન્યાનો ધણી પોતાની ખુશીથી પોતાની બૈરીને ઘરેણું કરે તે પલ્લાંમાં ગણાય નહીં, ને તે હક ધણીનો છે.

૧૩. મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કર્યા હોય તે ઉપર સત્તા મહેનતના કરનારની છે.

૧૪. પલ્લાને બૈરી પહેરવા અથવા પોતાની પાસે રાખવા શિવાય બીજી સત્તા રાખતી નથી, ને સાવકી મા પણ એજ પ્રમાણે ને કોઈને આપી શકતી નથી, ને ખરચ પણ કરી શકે નહીં, કદાપિ સાવકી માનું ભરણપોષણ સાવકા દીકરા પાસે માગે ને તે ન આપે તો તે સાવકી મા પોતાનું ભરણપોષણ પોતાના પલ્લામાંથી કરે, ને તે બાઇને દીકરી હોય તેને સાવકો દીકરો ન પરણાવે તો પોતાના પલ્લાંમાંથી પરણાવે, પણ પોતાના ઉત્તરસાધન જેટલું રાખવું જોઈએ.

૧૫. ધણીઆણી પાસેથી ધણી પલ્લું જબરજસ્તીથી લઇ શકતો નથી, પરંતુ ધણી નીર્ધન છે ને કાંઈ જરૂર ખરચને સારૂ પોતાની એક મરજીથી પલ્લાના અવેજમાંથી આપે લે તો મુખત્યાર છે.

૧૬. બૈરીની પાસેથી ધણીને પલ્લું લેવાનાં કારણ ઉપરના જવાબમાં લખ્યાં છે, ને તે વના બૈરી પોતાનું પલ્લું ધણીને આપે તો લે, ને પછી ધણીનો હાથ પહોંચે ને પાછું આપે તો મુખત્યાર છે.

૧૭. ધણી પોતાની બૈરીને પોતાની હરેક મિલ્કત[1] પલ્લાના અવેજમાં જેવી સરતથી લખી આપે તે મંજુર છે, ને કદાપિ પલ્લું ધણીએ વાપર્યા પછી મરી ગયો ને લખી નહીં આપી શકયો હોય તોએ પણ બૈરીનો હક વાપરેલા પલ્લાની કીંમત પ્રમાણે ધણીની મિલ્કત[1] ઉપર છે માટે તે લઇ શકેછે.

૧૮. સાહુકારને ત્યાં પલ્લાનો અવેજ મુકવાનો ચાલ તો નથી, ને કદાપિ વર કન્યાના નામથી વ્યાજે મુક્યો હોય તે વ્યાજનો હક કન્યાનો છે.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં કારણ વના સ્ત્રીને તજવાનો ચાલ નથી, ને વિના કારણ ધણીને સ્ત્રી તજી શકતી નથી; કારણનો સબબ એ જે ધણી પતીત થાય તો ધણીને બૈરી તજે, ને પલ્લાનું ઘરેણું પોતાની પાસે બૈરી રાખે, ને અગર સ્ત્રી પતીત થઇને ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકી તો પલ્લાનું ઘરેણું ધણી પોતાની પાસે રાખે, ને બૈરીને તજે.

૨૦. ધણીઆણી મુઆ પછી દશ દિવસમાં પલ્લું ધણીને પાછું આપવાની રીત છે, ને રીતભાત મધ્યે લૂગડાં ૨ વાપરતાં રહ્યાં હોય તો પાછાં આપે, ને પલ્લું કન્યાનો બાપ દશ દિવસમાં આપી ન શકે તો તુરત દહાડા પાણી જેટલું આપે, ને બાકીને વાસ્તે નીભાવીને આપવા લેવાનો બંદોબસ્ત કરે, ને પલ્લા મધ્યેથી વરનો બાપ રૂ. ૨૦ વરસી કરવાને કન્યાના બાપને આપે.

૨૧. ધણીઆણી મુવા પછી પાછળ વા દીકરો હોય તો તેને સારૂ રૂ. ૧૦૦) થી તે રૂ. ૧૨૫) સુધી પીહેરીઆં રાખીને બાકીનું પલ્લું પાછું આપે, ને તે રાખેલો અવેજ છોકરાના અવસર ઉપર આપે, ને તે છોકરાનો અવસર આવ્યા વના તેનો કાળ થાય તો રાખેલો અવેજ ધણીને હવાલે કરે.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના એકવીસમા જવાબમાં આપ્યોછે.

૨૩. અમારી ન્યાતમાં ખાવાના રૂપિયા આપવાનો ચાલ નથી, કદાપિ વરના બાપે પોતાની ગરજને સારૂ આપ્યા હોય તો કન્યાની નેકીબદીએ તેના જાય.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં વરને ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. જનોઈ તથા લગન તથા અધરણી વગેરેમાં મોસાળની પહેરામણી મોસાળની થાયછે, તથા લગન વખત વર વગેરે તેનાં સગાંને પહેરામણી આપેછે તેનો મુકરર આંકડો નથી, પોતાની સત્તા તથા આબરૂ પ્રમાણે કરે, ને તે પહેરામણી જેને આપે તે ઉપર તેનો હક છે, ને આપેલી પાછી ફરતી નથી.

૧ નકલમાં "મીલક" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ–ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૪૦૧ નો છે એજ રીત છે, પલ્લા વતરોક રીતભાત જુદી રૂ. ૪૨ ની છે, લૂગડાં જુદાં ન્યાતરીતસરનાં છે.

૨. અસલ પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૩૦૧ નો રીતભાત વગેરે હતો.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનું ઘરેણું લે અથવા ઘરેણું ન લે ત્યારે રૂપિયા રોકડા લે, એ ચાલ છે.

૪. પલ્લું જે કાંઈ હોય તે કન્યાનો બાપ ગમે તો વહેવા કરતી વેળા અડધું લેછે, ને અડધું રહ્યું તે લગન વેળા લેછે, કન્યાના બાપને ગમે તો પલ્લું વહેવા વખત સઘળું લેછે, એ રીત છે, કન્યાના બાપ ને માને આપ્યામાં આવેછે.

૫. વહેવા વખત આપેછે, કાંઈ રહ્યું હોય તે પલ્લું લગન વખત આપેછે, પલ્લાની ટીપ જ્યારે પલ્લું લે ત્યારે ધણીએ ધણી કરેછે, એ મધ્યે શાહેદીનો કાંઇ ચાલ નથી, પલ્લાની ટીપ કન્યાનો બાપ રાખેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૭. કોઇ શખસનો મ્હોટી ઉમ્મરે વહેવા થાય તે ઉપલા સવાલ પ્રમાણે પલ્લું કરે.

૮. કોઇ શખસનો દીકરો વહેવા થયા પછી આંધળો અથવા પાંગળો અથવા હરેક કાંઇ રોગીઓ થયો તેનું પલ્લું ઉપલા સવાલ પ્રમાણે કરેછે.

૯. એ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે તેનો બાપ ઉપલા સવાલ પ્રમાણે પલ્લું લે.

૧૦. પલ્લું જે બૈરીને હવાલે કરવું તેનો શિરસ્તો એ છે કે છોકરાં બે થાય ત્યારે, અથવા છોકરાં નહીં થાય ત્યારે કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૨૫ અથવા ૩૦ વરશની થાય ત્યારે કન્યાનો બાપ રૂારગતી લઇને પલ્લું હવાલે કરેછે.

૧૧. પરણ્યા પછી પલ્લા શિવાય જે કાંઇ ધણીએ કર્યું હોય તે ઉપર ધણીનું જોર, એ શિવાય બાપને ઘેરથી અથવા મોસાળમાંથી અઘરણીની રીત મોસાળા વગેરે તે ઉપર સ્ત્રીનો હક છે, તે ઉપર ધણીનું જોર નહીં.

૧૨. પહેરવા સારૂ ઘરેણું ધણી વગેરે લોક આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. જે કાંઇ બૈરી મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કરે તે ઉપર ધણીનો હુકમ નથી.

૧૪. જે કાંઇ પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે તે ધણીની મરજી વગર કોઇને આપી શકે નહીં.

૧૫. બૈરી પાસેથી પલ્લું ધણી ક્યારે માગી શકે જે ઘરખરચ મધ્યે ખપ પડે તો લે, તથા વહેવા છે તથા ક્રિયા પાણી છે તથા ન્યાતશિરસ્તાના ખરચ બાબત લઈ શકેછે, તથા આફત સમે[1] લઈ શકેછે, પાછું ધણી કમાય તો પાછું કરાવી શકેછે, તથા ધણી નહીં કમાય તો તે ઉપર દાવો ચાલે નહીં.

૧૬. બૈરી પાસેથી પલ્લું ધણીના લેવાના સવાલનો જવાબ ઉપર પંદરમામાં લખાયો છે.

૧૭. ધણી પલ્લાના અવેજમાં વારસ છે, ને ધણીઆણીને પલ્લામાં ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી, જે કાંઇ મિલકત ધણીની છે તેની વારસ ધણીઆણી છે, તે સબબથી લખી આપવાનું કારણ નથી.

૧૮. બૈરીના પલ્લાના રૂપિયા સાહુકારને ઘેર મુક્યા હોય તેનું વ્યાજ આવે તેનું છોકરીને ઘરેણું કરાવે, ને છોકરીનો બાપ તથા ભાઇ (લે તો) વ્યાજના રૂપિયા લે તો તે ઉપર ધણીનું જોર નહીં.

૧૯. બૈરીને તથા ધણીને નહીં બન્યું ત્યારે જુદાં રહે ત્યારે પલ્લું બાઇ પાસે હોય તો બાઈ રાખે, ને ધણી પાસે હોય તો બાઈને ખરચ અંનવસ્ત્ર આપે.

૨૦. ધણીઆણી મરી જાય ત્યારે પલ્લા શિવાય રીતભાત ધણીને પાછું આપવામાં આવેછે, તે મધ્યેથી ઘરેણું થોડું વપરાયું હોય તો જ્યારે મળે ત્યારે આપે, ન્યાતનો એ ચાલ છે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે તે મરનારનો છોકરો તથા છોકરી ન્હાના હોય ત્યારે પલ્લું કાંઈ રહ્યું હોય ત્યારે તે મોસાળમાં રાખે, ને છોકરાં પરણે ત્યારે આપે.

૨૨. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે છોકરી હોય

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં " સમાઈ" છે.

ત્યારે તેને તેનો બાપ તથા મોસળીઆંની નજરમાં આવે તે પલ્લામાંથી છોકરીને આપે.

૨૩. કન્યાના બાપે પલ્લા શિવાય ખાધાના રૂપિયા લીધા હોય તે કન્યા મરે ત્યારે પાછા આપે નહીં.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવાનો ચાલ નથી.

૨૫. અમારી ન્યાતમાં જનોઇ વખત પહેરામણી કરેછે તે મોસાળિયાને મળેછે તે કરેછે, ને છોકરાને આપે તે છોકરાનું, ને બીજાને આપે તે બીજાનું; બીજી પહેરામણી કન્યાનો બાપ કરેછે, લગન વખત કરેછે, જે મળે તે કરેછે, છોકરીને સીમંત વખત મોસાળું કરેછે, નહીં મળે તો ચાંલ્લો કરેછે, તે છોકરી મરીજાય ત્યારે તેનું છોકરૂં હોય તો લે, નહીં તો પાછું આપવામાં આવેછે.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ર ભરૂચ તથા શુક્લ-તીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં કૃષ્ણાર્પણ કન્યા આપેછે તેના પલ્લાનો ચાલ એ છે જે, પોતાની શોભા પ્રમાણે રૂ. ૧૦૧) નું ઘરેણું તથા રૂ. ૨૫) નાં લૂગડાં કરે, એ કન્યાના ઘરના માગાંની રીત છે, ને વરના માગાંની રીતછે જે રૂ. ૨૦૧) તથા રૂ. ૫૧) નાં લૂગડાં કરે.

૨. ઉપરના આંકડામાં રીતભાત આવી, ને કૃષ્ણાર્પણ વના કન્યા પરણાવે તે પોતાની મરજી માફક ઘરેણું લે.

૩. પલ્લું આપવામાં લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે છે.

૪. પલ્લું આપેછે તે વહેવા કર્યા પછી વસંત ચડાવતી વખત થોડું આપેછે, ને બીજું બાકી રહ્યું તે પણ ત્યારે જે દિવસે ન્યાતમાં આપવાનો ધારો છે તે દિવસે કન્યાના માબાપને સાનીધ્ય રાખીને કન્યાને આપેછે.

૫. જે કોઈ પલ્લાનો અવેજ રૂ. ૧૨૬) નો આપેછે તેનું લખ્યું નથી થતું, ને કોઈ રૂ. ૨૫૨) નું પલ્લું કરેછે તેની ટીપ જોઈએ, ને તેમાં શાહેદી કરાવવી જોઇએ, ને મુસદ્દો સર્વેનો બરાબર નથી.

૬. સકાંકણીનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં છે, ને વરવાળો ઘરેણું કરે તો પોતાની ખુશી.

૭. જે શખસ મ્હોટી ઉમ્મરનો થઇને તથા બીજી વખત પરણવા ચાહે તો ઉપરના ધારા પ્રમાણે પલ્લું આપવું જોઇએ, એમ કરતાં વત્તું પલ્લું આપ્યું હોય તો ટીપમાં લખવું જોઈએ.

૮. મ્હોટી ઉમ્મરનો યા રોગી વિગેરે કોઇ પરણે તો ઉપરના લખેલા ધારા પ્રમાણે તેનું પલ્લું છે તે કરતાં પોતાની ગરજને સારૂ વત્તું આપે તો તેની ખુશી.

૯. એ વાત લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે છે.

૧૦. એક બે છોકરાંની મા થાય અથવા વીસ વરશની ઉપરની ઉમ્મર થાય ત્યારે પલ્લું છોકરીને હવાલે કરવું.

૧૧. ધણીને ઘેરથી પલ્લા શિવાય જે કાંઇ ઘરેણું મળે તે ઉપર ધણીનો હુકમ છે, ને બાપને ઘેરથી વા બાપની તરફનાં સગાંને ઘેરથી જે કાંઇ મળે તે ઉપર બૈરીની સત્તા પહેરવાની છે.

૧૨. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપે તે પલ્લામાં ગણાય નહીં, ને જે પલ્લામાં આપ્યું હોય તે ગણાય.

૧૩. જે કાંઇ મજુરી કરીને પેદા કર્યું હોય તેના ઉપર પેદા કરનારની સત્તા છે.

૧૪. ધણીની મરજી વના પલ્લું કોઇને આપી તથા ખરચ કરી શકે નહીં, ને મા તથા સાવકી માનું ભરણપોષણ દીકરો કરે, ને કદાપિ ન કરે તો પલ્લામાંથી કરે.

૧૫. બૈરી પાસેથી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઇ શકે નહીં.

૧૬. ધણી છોકરાને વા છોકરીને પરણાવવા સારૂ રાજી કરીને લે, ને પછી મળે તો પાછું આપે.

૧૭. બૈરીને પલ્લાને પેટે જે કાંઇ ધણીએ લખી આપ્યું હોય તે મંજુર રહે.

૧૮. અમારી ન્યાતમાં બૈરીનું પલ્લું સાહુકારને ત્યાં મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. બૈરીને કારણ વના ધણી તજે તો પલ્લું પાછું લેવાય નહીં.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૯૮મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨૦. બૈરી મરીજાય ત્યારે ધણીને પલ્લું પાછું આપે, ને લૂગડાં તો આપરતાં રહ્યાં હોય તો આપે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેને છોકરો મ્હોટી ઉમ્મરમા હોય તો તે પલ્લું રાખે, નહીં તો ધણી લે.

૨૨. ધણીઆણી મરીગઇ ને તેને છોકરી હોય તો પલ્લું ધણી લે, ને મોસાળીઆંનો દાવો નથી.

૨૩. કન્યાના બાપે પલ્લા શિવાય બીજા રૂપિયા ખાવાના લીધા હોય ને કન્યા પરણતા પહેલાં મરીજાય તો ખાવા લીધેલા રૂપિયા પાછા આપવા.

૨૪. ગજવું આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ છે, પણ તેની કાંઇ રકમ મુકરર નથી.

૨૫. અમારી ન્યાતમાં જનોઈ વગેરેમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી ફરતી નથી.

બ્રાહ્મણ-ભટમેવાડાના મ્હોટા તડનો

જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારે પલ્લાના આંકડાની રીત નથી.

૨. રીતભાતમાં હોરણી તથા ચણીઓ તથા ઘરેણું જેને મળે તે આપે.

૩. ઘરેણાં નંગ ૪ સુનાનાં તથા રૂપાનાં મળીને પાંચથી તે રૂ ૨૫) સુધીનાં આપે, ને રોકડાનો ચાલ નથી.

૪. પલ્લાનો જવાબ એ છે જે, બાકી નંગ ૩ રહ્યાં તે લગન વખત મા તથા બાપ દેખતાં કન્યાના હાથમાં આપે.

૫. લખેલા પત્રનો ચાલ નથી.

૬. રૂપું તથા સોનું મળે, નંગ ૪ મળે, રૂપાનાં નંગ ૨ તથા સુનાનાં નંગ ૨ પલ્લા મધ્યે આપેછે, રૂપિયા રોકડાનો ચાલ નથી.

૭. અમારામાં સકાંકણી બેસાડેછે, કન્યાના બાપ મળે તે ઘરેણું કરે, એ સકાંકણીની રીત છે.

૮. કોઈ શખસ મ્હોટા હોય ને તેને દીકરા પરણ્યા હોય ને તે પરણવા ચાહે તો મહોટું વધા પલ્લાનો ચાલ નથી કે આટલું એવું [illegible].

૯. મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય વા રોગી યા અપંગ વગેરે હોય તો તે પરણવા ચાહે તો કન્યાના બાપને રાજી કરીને પરણે.

૧૦. એજ પ્રમાણે કન્યા હોય ત્યારે વરને તથા વરના બાપને રાજી કરીને પરણાવે.

૧૧. એક છોકરાની મા થાય ત્યારે તેને નંગ ૪ આપે, ને છોકરૂં ન થાય ત્યારે વરશ ૨૦ ની ઉમ્મર થાય ત્યારે આપે.

૧૨. ધણીની તરફથી આવે તે ઉપર ધણીની સત્તા, ને પીહેરથી તથા મોસાળથી આવે તે ઉપર પીહેરીઆંની સત્તા છે.

૧૩. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપે તે પલ્લામાં ગણાય નહીં.

૧૪. જાત મહેનત કરીને બૈરીએ પેદા કર્યું હોય તે ઉપર બૈરીની સત્તા છે.

૧૫. ધણીની મરજી વના કોઇને આપી શકે નહીં, ને ખરચ કરી શકે નહીં, ને દીકરાની મરજી વના પલ્લામાંથી કોઈને આપી શકાય નહીં, તથા ખરચ કરી શકાય નહીં.

૧૬. ધણી પલ્લું જબરજસ્તીથી લઇ શકેછે, પણ આપદી આવે ત્યારે લઈ શકે. ને મળે ત્યારે પાછું કરાવી આપે, ને ન મળે તો બૈરી ધણી ઉપર કાંઈ દાવો કરે નહીં.

૧૭. પલ્લું કાંઇ ભારે નથી કે પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપે, માટે એ રીત અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૮. પલ્લું સારૂં કરી ને ઘેર મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારામાં તજવાનો ચાલ નથી, ને તજે તો આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૨૦. ધણીઆણી મરી જાય ત્યારે પલ્લું તથા વસ્ત્ર પાછું આપે એમાં મુદત નહીં, ખરચ આપવાનો ચાલ નથી.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને છોકરો હોય તોએપણ પલ્લું છોકરાનો બાપ લે.

૨૨. છોકરી હોય તોપણ પલ્લું પાછું લે, તેમાં છોકરીનાં મોસાળીઆંનો દાવો નહીં.

૨૩. કન્યાના બાપને ખાવા લેવાનો ચાલ નથી.

---

* ભરૂચના [illegible] પાને ટીકા જુઓ.

અ ७६

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨૪. ગજવું આપવાનો ચાલ છે, પણ તેનું પરમાણ નથી.

૨૫. અમારામાં જનોઈ વગેરેમાં આપેછે તે પાછું આપવાનો ચાલ નથી, ને હરેક પેગરણે આપેછેં તેનો કંઈ આંક નથી.

બ્રાહ્મણ-મેવાડાના ન્હાના તડના જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો ચાલ રૂ. ૧૫૧) નો છે, પછી તો વર કન્યાના માબાપની મરજી હોય તો ઓછું પણ લે.

૨. અમારી ન્યાતમાં રીતભાત જુદી છે ને લૂગડાં રૂ. ૨૫ના ને રૂ. ૭ા રોકડા, તથા ન્યાતરીતના સોપારી આપે.

૩. અમારી ન્યાતમાં થોડું ઘરેણું રૂપાનું ને થોડું સુનાનું આપવાનો ચાલ છે, ને કોઇ રોકડા પણ આપેછે.

૪. વહેવા કર્યા પછી વસંત ચડાવે ત્યારથી તે પરણતાં સુધી પલ્લું કન્યાના માબાપને પુરૂં કરી આપે.

૫. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના ચોથા જવાબમાં આવેલોછે, ને ટીપ કરવાનો ચાલ નથી.

૬. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના ત્રીજા જવાબ મધ્યે આવેલો છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં સકોકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસની મ્હોટી ઉમ્મર હોય ને દીકરા પણ હોય અથવા ન હોય ને પરણવા ચાહે તો પલ્લું કન્યાના માબાપનું મન માને તેટલું આપે, તેનો કાંઇ આંક મુકરર નથી.

૯. કોઇ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય ને તેને હરેક તરેહની કાંઈ ખોડ હોય તો તેનું પલ્લું કન્યાના માબાપ મનમાનીતું લે.

૧૦. છોકરીને કાંઇ ખોડ હરેક તરેહની હોય તો તેવું પલ્લું વરકન્યાના માબાપની મરજી પ્રમાણે લે ને આપે.

૧૧. બૈરીની ન્હાની ઉમ્મર હોય ત્યાંસુધી પલ્લું તેના બાપના કબજામાં રહે, ને મોટી થાય ને સાસરે આવે ત્યારે પલ્લું તેના ધણીના કબજામાં રહે, ને બૈરીને પહેરવું હોય ત્યારે તેનો ધણી આપે.

૧૨. પલ્લા શિવાય અઘરણી વખત કાંઈ બૈરીને ધણીનાં સગાંએ અથવા પોતાના બાપને ત્યાંથી મોસાળથી લુગડાં આપ્યાં હોય તે ઉપર બૈરીનો હુકમ જીવતા સુધીનો છે, ને રોકડું મળ્યું હોય તે ઉપર ધણીનો હુકમ છે.

૧૩. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોકે ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૪. કોઇ બૈરીએ મહેનત મજુરીથી પૈસા પેદા કર્યા હોય તે ઉપર પેદા કરનારની સત્તા છે.

૧૫. પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે તે ધણીની મરજી વના કોઇને અપાય નહીં, તથા ખરચ પણ થાય નહિ, ને મા અથવા સાવકી માનું ભરણ પોષણ દીકરો ન કરે તો પોતાના પલ્લામાંથી ખાય, પણ બીજો ખરચ કરે તો દીકરાને પૂછીને કરે.

૧૬. બૈરી પાસેથી કાંઈ બ્યાજબી ખરચ કરવો હોય તો પલ્લું જબરજસ્તીથી લે, ને પછી ધણીને મળે તો પાછું આપે.

૧૭. ધણી પલ્લાના અવેજમાં પોતાની ધણીઆણીને ઘર લખી આપેછે, ને તે પલ્લાની કીમત પ્રમાણે ધણી તથા વારસ જો રૂપિયા પાછા આપે તો ઘર પાછું લેછે.

૧૮. પલ્લું શાહુકારને ત્યાં મુક્યું હોય તો તેના વ્યાજના રૂપિયાનું ઘરેણું કરાવે તે બૈરી લે.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી, ને બૈરીથી ધણી પણ તજાય નહીં.

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું કન્યાનો બાપ પાછું આપે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ધણીને પાછું આપે, છોકરૂં હોય તોપણ પીહેરીઆંથી રાખી શકાય નહીં.

૨૨. આ સવાલનો જવાબ એકવીશમા જવાબમાં લખ્યોછે.

૨૩. કન્યાના બાપે ખાવાના રૂપિયા પલ્લા શિવાય લીધા હોય તો કન્યા કુંવારી મરીજાય તો પાછા

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

આપે, ને પરણ્યા પછી મરીજાય તો ખાવાના રૂપિયા લીધા હોય તે પાછા આપે નહીં.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં વરને ગજવું આપવાનો ચાલ નથી, પણ કન્યાના બાપને મળે તેવી પહેરામણી વરને ત્યાં કરે.

૨૫. જનોઇ વખત કન્યાનો બાપ જે કાંઈ પહેરામણી આપે ને ત્યાર પછી અગર કન્યા કાંઈ કજા ઈલાહી થઇ તો તે પહેરામણી પાછી આપવાનો ચાલ નથી, ને પહેરામણી જેને આપેછે તેનો માલ છે, પાછી લેવાય નહીં, ને શુભ કામમાં આપવાનો ચાલ છે.

બ્રાહ્મણ–શ્રીમાળી શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક. "

૧. અમારી ન્યાતમાં કાંઈ પલ્લાનો આંકડો (કાંઇ) મુકરર નથી, ને જેવું બોલતાં બનેછે તેવું કરેછે, રૂપિયા સવાસો તથા બસેં ને એક તથા ત્રણસેં ને એકનું છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં રીતભાત રૂ. ૨૫)ની છે તે રોકડા લેછે.

૩. પલ્લું આપેછે તેમાં રૂપાનું ઘરેણું તથા સોનાનું તથા રોકડા રૂપિયા આપીને પલ્લું પુરૂં કરવું, એવો ચાલ છે.

૪. પલ્લું આપવું તે લગન થાય તેને પ્રથમ દિવસે આપીએ છઈએ.

૫. વહેવાની વખત કાંઈ આપતા નથી, ને લગનવેળા પુરૂં કરી આપીએ છઈએ.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી મળે તે બેસાડે છે, ને ઘરેણું આપેછે કન્યાદાનમાં તે ઉપર બૈરીનો હક છે, ને સાસરેથી પલ્લું આપતા નથી.

૭. મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય ને દીકરા બે ચાર હોય ને મ્હોટી ઉમ્મરમાં પરણે કુંવારો હોયને તો તેના પલ્લાનો કાંઇ નીમ નથી.

૮. પોતાનો દીકરો રોગી હોય તે સબબથી જેટલું પલ્લું આપે તે સર્વે પલ્લામાં ગણાયછે.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીનો હેવાલ હોય ત્યારે તેનો બાપ વગર પલ્લે પરણાવે.

૧૦. પલ્લું બૈરીને હવાલે કરવું તે તેનો છોકરો પહેલો આઠ દશ વરશનો થાય ત્યારે તે બૈરીને સોપવું, અગર છોકરાં ન થાય ત્યારે તે બૈરીની ઉમ્મર આસરે વરશ બાવીશ તથા ચોવીશની ઉમ્મર થાય ત્યારે હવાલે કરવું.

૧૧. પલ્લા શિવાય ધણીને ઘેરથી અથવા બાપને ઘેરથી અથવા મોસાળથી અથવા અઘરણીની રીતમાં મોસાળા વગેરે જે કાંઈ બૈરીને મળેછે તે બૈરી જીવતાં પોતાના કબજામાં રાખેછે.

૧૨. પહેરવા સારૂ ઘરેણું ધણી પોતાની બૈરીને આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી, પણ ધણીએ બક્ષીસ કરીને આપ્યું એટલે તે બૈરીનું થયું, તે ઘરેણું ધણીની તરફથી (કોઈથી) કોઈ શખસથી પાછું લેવાય નહીં.

૧૩. બૈરીને કાંઇ દાન તથા દક્ષણા વગેરે આપે તે બૈરીની પાસે રહે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યું છે તે ધણીની મરજી વિના કોઇને આપી શકતી નથી, ને ખરચી પણ શકતી નથી, પોતાની આખરે તે માલ પોતાના દીકરાને આપેછે, છોકરા પરણાવવા વેળા હોય ત્યારે પાછું ધણી લેછે, સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો ખરચ કરે તેમાં દીકરાનો અટકાવ પહોંચે, તે બાઇનું જીવતાં લગી (તેનું) ભરણ પોષણ તે દીકરો કરે, મુવાપછી ઉત્તરસાધન કરે ત્યારે અટકાવે, કાં જે દીકરો વારસ છે.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણીથી પલ્લું જબરજસ્તીથી પાછું લેવાય નહીં, લઇ શકતો નથી.

૧૬. બૈરીની પાસેથી પલ્લું ખરચ કરવા લે તે ખરચની વિગતઃ— પોતાના દીકરા તથા પોતાની દીકરી પરણાવવા અથવા પોતાનું અઘરણી કરવાને અથવા પોતાના માબાપનું ઉત્તર સાધન કરવાને બૈરી રાજી થઇને આપે તો લેવાય, ને લે તો પાછું આપે.

૧૭. ધણીને પલ્લું ન મળ્યું હોય ને અવેજમાં પોતાનું ઘર લખી આપે તો પલ્લું આપે ત્યારે ઘર પાછું લે.

૧૮. સાહુકારને ત્યાં પલ્લાના રૂપિયા મુક્યા હોય

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૯૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તેનું વ્યાજ આવે તેનું બૈરીને ઘરેણું થાય, એક એકની રજા વિના ખાઇ શકતું નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ ધણીઆણીને તજી શકતું નથી, પણ એજ પ્રમાણે ધણીઆણી પણ તજી શકતી નથી.

૨૦. ધણીઆણી કોઈ શખસની મરીજાય ત્યારે પલ્લું પાછું આપવું જોઇએ, તે મરનાર બૈરી પોતાના ધણીને કહીને મિલ્કત પ્રમાણે પુન્ય કરે તો તે મુજરે આપવું જોઇએ.

૨૧. બૈરી મરીજાયે ને તેને પેટ છોકરાં હોય ત્યારે તેની માનું પલ્લું હોય તે છોકરો સમજણો થાય ત્યારે મોસાળીઆં આપે.

૨૨. કોઈ બૈરી મરી જાય ને તેની છોકરી હોય ત્યારે તેને છોકરીનો બાપ પરણાવે ત્યાં લગી પલ્લું અનામત રાખે, ને છોકરીના લગન થાય ત્યારે છોકરીના બાપને આપે.

૨૩. કોઇ શખસ પોતાની દીકરીના ખાવાના રૂપિયા લે, ને છોકરી પરણાવે ત્યાર પછે તે રૂપિયા વરવાળાને કંઈ પાછા આપે નહીં, ને કુંવારી મરે તો પાછા આપે.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. જનોઇ વગેરે જે પગરણ આવે તે વેળા જે મળે તે મોસાળું મોસાળથી કરે, તે કંઈ પાછું આપવામાં આવતું નથી.

બ્રાહ્મણ-ઉનેવાળનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો રૂ. ૧૨૫) નો આંકડો, અસલથી એ રીત છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કંકુ ને કન્યા કરે છે તેને પલ્લું રૂ.૧૨૫) તથા લૂગડાં રૂ. ૨૫ નાં, વરોઠી કરે, જે કોઇને મળી શકતું નથી ત્યારે રૂ. ૫૦) લેછે ત્યારે રૂ. ૭૫ નું ઘરેણું કરે, ને વરોઠી ન કરે, રૂ. ૭૫) લે તો રૂ. ૫૦) નું ઘરેણું કરે. અમારી ન્યાતમાં એવી રીત છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું રૂ. ૧૨૫) નું તે સોનાનું ઘરેણું તથા રૂપાનું થાયછે તે કરેછે.

૪ વસંત ચડે ત્યારે, પરણે ત્યારે બંનો વચન લીને પલ્લું કન્યાના બાપને સૌ ન્યાત દેખતાં આપે.

૫. અમારી ન્યાતમાં વસંત તથા લગન બંને ખત થઇને પલ્લું પંચ ન્યાત દેખતાં આપેછે. અમારી ન્યાતમાં ટીપની તથા શાહેદીની રીત નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણીનો ચાલ નથી.

૭. અમારી ન્યાતમાં બીજી કન્યા પરણવાની રીત નથી, ને બૈરી મરીગઈ ને દીકરા છતાં ફરી પરણે, પણ પલ્લાની રીત એક છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય અથવા રોગી હોય પણ તે પલ્લું વધું આપવાની રીત નથી.

૯. છોકરી રોગી હોય તથા લુલી હોય પણ પલ્લાની રીત એક છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં પરણે ત્યારથી પલ્લું કન્યાને સોંપેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લા શિવાય ધણીને ઘેરથી કરાવ્યું તથા મોસાળથી તથા પીહેરથી કરાવ્યું હોય તેમાં ધણી જીવે ત્યાંસુધી ધણીનો હક પહોંચેછે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પલ્લા શિવાય બીજું ઘરેણું આપવાની રીત નથી.

૧૩. મહેનત કરીને પેદા કરેછે તે ઉપર પુરૂષનો તથા સ્ત્રીનો બંનેનો હક પહોંચેછે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ધણીની મરજી વિના બૈરીથી પલ્લું કોઈને અપાતું નથી, સાવકી મા જાતરા જાય ને પલ્લું ખરચે તેમાં દીકરાનો અટકાવ નથી, ને પીહેરમાં આપે ત્યારે અટકાવ કરે.

૧૫. રાજદ દૈવક હોય ત્યારે ધણી જબરજસ્તીથી લઇ શકેછે પલ્લું.

૧૬. દીકરો પરણે અથવા દીકરી પરણે ત્યારે પાસે પૈસા ન હોય ત્યારે પલ્લું લઇને પરણાવે, મળી શકે તો પાછું કરાવે, નહીં મળે તો પલ્લું જાય.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં પલાની રીતમાં લખી આપવાની રીત નથી.

૧૮. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું શાહુકારને ઘેર મુકવાની રીત નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૯. બૈરીને પોતાનો ધણી તજે તો પલ્લું આપે, અથવા ખરચ આપે, ધણીની મરજી વિના ધણીને બૈરી તજે તો ધણી પલ્લાનાં ખરચનો જવાબ દે નહીં.

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું હોય તે ધણીને પાછું આપે, રીતભાત જાય, એ રીત છે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેનો દીકરો મોસાળમાં રહેતો હોય તો વા બાપને ત્યાં રહેતો હોય તો-પણ દીકરાના બાપને સોંપે.

૨૨. છોકરી હોય ને બૈરી મરીજાય ત્યારે છોકરીને પરણાવે બાપ, પલ્લાનો ધણી છોકરીનો બાપ, છોકરીની માનું પલ્લું.

૨૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લા વિના બીજા રૂપિયા આપવાનો ચાલ નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવાનો ચાલ નથી.

૨૫. અમારી ન્યાતમાં મળે તો પહેરામણી આપે, ન મળે તો ન આપે.

બ્રાહ્મણ—ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૫૦) નો છે.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત જૂદી છે, ને રીતભાતમાં આસરે રૂ. ૨૦ નાં લૂગડાં આપવાં પડેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં કાંઇ રોકડા રૂપિયા આપવાનો ચાલ નથી, ને સુના ને રૂપાનાં ઘરેણાં ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે આપવાનો ચાલ છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં પરણ્યા પછી બીજે દિવસે પલ્લું કન્યાને પહેરાવવું[1] જોઇએ, ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે.

૫. અમારી ન્યાતમાં ટીપ લખવાનો ચાલ નથી, ને પલ્લાની તો ઉપરના સવાલમાં જીકર આવેલી છે.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૭. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસની ઉમ્મર મ્હોટી હોય ને તેને દીકરા પણ હોય, તેની બૈરી મરીગઈ હોય ને તે ફરી પરણવા ચાહે તો વધતું પલ્લું આપવાનો નીમ નથી, લેનાર આપનારની મરજી.

૮. અમારી ન્યાતમાં ખોડવાળાને તથા રોગીને કન્યા કોઇ આપતું નથી, એમ કરતાં કોઇ આપે તો તેની મરજી પ્રમાણે પલ્લું આપે લે.

૯. ઉપર લખેલા દોષવાળો ન હોય તોએપણ તેનું પલ્લું ન્યાતરીત પ્રમાણે આપવું પડેછે.

૧૦. જ્યારે છોકરીની ઉમ્મર પુક્તી થાય ત્યારે તેનું પલ્લું તેના સ્વાધીનમાં રહે.

૧૧. પલ્લા શિવાય હરેક પગરણની રીતમાં જે કાંઇ બૈરીને જ્યાંથી મળે તે ઉપર ધણીનો તથા બૈરીનો હક છે.

૧૨. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કરે તે ઉપર મહેનતના કરનારની સત્તા છે, ધણીને ખપ પડે તો આપે.

૧૪. જે બૈરીને પલ્લું આપ્યું છે તે ધણીની મરજી વના કોઈને આપી શકાતું નથી, મા અથવા સાવકી મા પોતાના દીકરાથી જુદી રહેતી હોય ને તે ભુખે મરે તો પોતાના પલ્લામાંથી ગુજરાન કરે, વાજબી ખરચ પણ કરી શકેછે.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઈ શકતો નથી.

૧૬. બૈરીની પાસેથી ધણી પલ્લું વાજબી ખરચ કરવા લે તો પછી જ્યારે ધણીને મળે ત્યારે આપે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી, શાવાસ્તે કે પલ્લું થોડું છે.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું શાહુકારને ત્યાં મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી, ને બૈરી ધણીને પણ મુકી શકતી નથી.

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું પાછું સાસરે આપવું જોઈએ.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તે મરનારને છોક-

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "પેટ રાખવું" છે.

રી યા છોકરો હોય તોએપણ પલ્લું તે છોકરાના બાપને આપવું જોઈએ.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના એકવીશમા સવાલના જવાબમાં આવેલોછે.

૨૩. પલ્લા શિવાય વધતા રૂપિયા લેવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં વરને ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે માલ જેને આપે તેનો છે, પાછો લઇ શકતો નથી.

બ્રાહ્મણ—સારસ્વતનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક. "

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના બે માર્ગછે, ને જે લોક[1] કે વરતેસર છે તેના છોકરાને પલ્લું આપવાનો ચાલ નથી, પણ જે લોક કે અમારી ન્યાતમાં અનવરતેસર લોક કે તેના વર ઉપર પલ્લું આપવાનો ચાલ છે તેની બીના લખીછે, પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૮૦૦) નો છે, એમ કરતાં કોઇ શખસ વત્તું ઓછું આપે તો લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે છે.

૨. રીતભાત ઉપરના આંકડામાં આવીછે, ને રીતભાતનો આંકડો કંઈ મુકરર નથી, લેનાર આપનારની ખુશી.

૩. અમારી ન્યાતમાં ગમે તો વિધિપૂર્વક ઘરેણું લે, નહીંતો કેટલાએક શખસ રોકડા પણ લેછે.

૪. પલ્લું વહેવા મેળવતી વખત આપેછે, પણ કોઈનો હાથ નહીં પહોંચી શકે તો પરણતાં સુધી પુરૂં કરી આપે, ને પલ્લું છોકરીના માબાપના હાથમાં આપેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાની ટીપ તથા શાહેદીનો ચાલ નથી.

૬. પલ્લા બાબતના પહેલા સવાલના જવાબમાં જે કાંઇ વરતેસરની રીત લખીછે તેજ સકાંકણી કહેવાયછે, તે વના બીજી કશી સકાંકણીની રીત નથી.

૭. કોઈ શખસની ઉમ્મર મ્હોટી હોય તે શખસ બીજીવાર પરણવા ચાહે તો વરતેસરને કાંઇ પલ્લું આપવાની રીત નથી, ને અનવરતેસર પરણે તો લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે પલ્લું આપે લે.

૮. કોઇ શખસનો દીકરો રોગી વગેરે હરેક રોગવાળો હોય તેનું પલ્લું આપવું પડેછે, તેનો કાંઇ આંકડો મુકરર નથી.

૯. એ પ્રમાણે છોકરીનો હાલ હોય ત્યારે તે છોકરીના માબાપની મરજી પ્રમાણે પરણાવે.

૧૦. પલ્લું બૈરીને હવાલે કરવામાં તેના માબાપનો અખત્યાર છે, ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી.

૧૧. પલ્લા શિવાય જે કાંઇ ઘરેણું બૈરીને આપ્યું હોય તે ઉપર બૈરીની સત્તા પહેરવા શિવાય કંઈ નથી.

૧૨. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. મહેનત મજુરી કરીને જે કાંઈ પૈસા પેદા કર્યા તે ઉપર મહેનતના કરનારની સત્તા છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે તે ધણીની મરજીવના કોઇને આપી શકતી નથી, ને મા તથા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે તો મુખત્યાર છે, તેમાં કાંઇ દીકરાનો અટકાવ ચાલે નહીં.

૧૫. બૈરીની પાસેથી જબરજસ્તીથી લેવાતું નથી.

૧૬. બૈરીની પાસેથી કાંઇ વાજબી કારણથી લે તો ધણી ધણીઆણીની સમજણે લે, ને પછી ધણી જ્યારે મળે ત્યારે પાછું આપે.

૧૭. ધણીએ પલ્લાના અવેજમાં પોતાનું ઘર લખી આપ્યું હોય તો જેવી સરતથી લખી આપેલું હોય તે બહાલ રહે, અગર ધણી નહીં લખી આપી શકે તો ધણીના મુઆ પછી વાપરેલા પલ્લાની કીંમત પ્રમાણે બૈરીનો દાવો ધણીની મિલકત[1] ઉપર છે.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું કદાપિ શાહુકારને ઘેર અનામત મુક્યું હોય તો તે રૂપિયાનું વ્યાજ આવે તે ઉપર બૈરીનો દાવો છે.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને કારણ વના તજાતી નથી, તજવાના કારણ એ જે બૈરી મહાપાપી થઈ હોય ત્યારે તે બૈરીને જુદી રાખે, ને પલ્લું ધણી લે, કદાપિ ધણી મહાપાપી થયો હોય ને ન્યાતે ન્યાતબ-

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં " લક " છે.

૧ નકલમાં " મિલક " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

હાર મુક્યો હોય તો બૈરી ધણીથી જુદી રહે, ને પલ્લું પોતાની પાસે રાખે.

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ધણીને પાછું આપવાનો ચાલ છે, તેમાં મુદતનો કાંઇ ધારો નથી, આપનારની ખુશી પ્રમાણે છે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય, ને તેને છોકરો અ-થવા છોકરી હોય તો તે સારૂ તેનું પલ્લું મોસાળીઆં રાખે, ને છોકરાનો કદાપિ અવસર આવે ત્યારે છોકરાના અવસર વખત આપે, ને મરીજાય ત્યારે ધણીને પાછું આપે.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના આંક ૨૦ મા સવાલના જવાબમાં આવેલોછે.

૨૩. કન્યાના બાપે પલ્લા શિવાય ખાવાના રૂપિયા લીધા હોય તે પાછા (આપવાના) આપવામાં ક-ન્યાનો બાપ મુખત્યાર છે.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં જે કોઇ વરતેસર છે તેને ગજવું આપવાનો ચાલ છે, પણ તેનો આંકડો મુકરર નથી, ને પરણ્યાની વખતે આપેછે.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે માલ પહેરામણીના લેનારનો છે, તે પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે, જ્યારે મળે ત્યારે આપે, નહીં તો દાવો નથી.

બ્રાહ્મણ—કાળેટીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો અસલ રૂ. ૧૫૦) હતો, ને હાલમાં રૂ. ૧૭૫) નો છે, ને રૂ. ૨૬) લૂગડાંના, ને રૂ. ૧૨) માંડવા ખરચ, ને રૂ. ૧૨) ચીરના, જુમલે રૂ. ૨૨૫) નો છે.

૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના સવાલના જવા-બમાં આવેલોછે, સબબ એ જે રૂ. ૧૭૫) માં રીત-ભાત આવીછે.

૩. એનો જવાબ ઉપરના સવાલના જવાબમાં આવ્યોછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું વહેવા મેળવતી વ-ખત આપતા નથી, ને વહેવા થાય ને લગન થતા પહેલાં પલ્લું પુરૂં કરી આપે, ને છોકરીનો બાપ તથા માના હાથમાં પલ્લું આપે.

૫. અમારી ન્યાતમાં લગનને સારૂ કાંઇ બાકી રાખતા નથી, ને સામાસામી લખ્યુંપત્ર કરેછે, તેમાં કોઇની શાહેદી કરતા નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૭. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ મ્હોટી ઉમ્મ-રનો થઇને પરણે તેને કાંઇ વત્તું પલ્લું આપવાનો ચાલ નથી, ને પછી તો જે લેનાર આપનારની મરજી.

૮. અમારી ન્યાતમાં મ્હોટી ઉમ્મરનો તથા રોગી વા પાંગળો પરણે તેને ન્યાતરીત કરતાં વત્તું પલ્લું આપવું પડેછે, તે પલ્લામાં ગણાયછે.

૯. અમારી ન્યાતમાં એજ પ્રમાણે છોકરી છે, ને છોકરીનો બાપ ઓછું પલ્લું લે વા વગર પલ્લે પરણાવે તો એઉની મરજી પ્રમાણે થાય.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને પલ્લું વરશ ૨૦ ની ઉમ્મર થાય ત્યારે આપવું, છોકરૂં થાય વા ન થાય તોએપણ વરશ ૨૦ ની ઉમ્મરમાં આપવું.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને પલ્લું તથા પોતાના પીહેરથી તથા મોસાળથી જે કાંઇ માલ આવ્યો હોય તે ઉપર કાંઇ ધણીનો હુકમ ચાલે નહીં, પો-તાની રાજી ખુશીથી આપે તે ખરૂં.

૧૨. ધણી વગેરે પહેરવા સારૂ ધરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં બૈરી તથા મરદ મહેનત મજુરીથી પૈસો પેદા કરે તે સર્વે ઘરના ખરચમાં આવે, એમાં કાંઈ બૈરી મરદનો હુકમ નહીં.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ધણીની મરજી વના પ-લ્લાનો પૈસો ખરચાય નહીં, ને સાવકી મા હોય ને તેને (તેને) સાવકો છોકરો હોય તે બૈરી ઉપર સાવકા છોકરાનો અટકાવ ચાલે નહીં, બૈરી પોતાની મરજી પ્રમાણે પલ્લું ખરચે.

૧૫. અમારી ન્યાતમાં બૈરી રાજીખુશીથી ધણીને પલ્લું આપેછે, જોરાવરીથી ધણી લે નહીં.

૧૬. અમારી ન્યાતમાં બૈરી પાસેથી ધણી પલ્લું લે તે ક્યારે લે કે ખાવાપીવાને હેરાન થાય, વા છોકરો

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

પરણાવવો હોય તો ધણીઆણી પાસેથી લે, ને કાંઈ કમાય તો પાછું આપે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું શાહુકારને ત્યાં મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં ધણીથી ધણીઆણીને તજાતી નથી, ને ધણીઆણી ધણીને તજતી નથી.

૨૦. અમારી ન્યાતમાં ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે રીતભાત પલ્લું પાછું આપે, ને તેનો દિવસપાણી કરે તે સાસરેથી કરે.

૨૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરી મરીજાય ને તે મરનારને છોકરૂં હોય ત્યારે તે પલ્લું છોકરાનો બાપ લે, ને છોકરાનો બાપ બીજી સ્ત્રી પરણે ત્યારે છોકરાનાં મોસાળીઆં પલ્લું લે, ને છોકરાનો વહેવા થાય ત્યારે આપે.

૨૨. અમારી ન્યાતમાં બૈરી છોકરી મુકીને મરીજાય ત્યારે તેનું પલ્લું છોકરીનો બાપ રાખે.

૨૩. અમારી ન્યાતમાં છાના રૂપિયા કન્યાને આપવાની રીત નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો શિરસ્તો નથી.

૨૫. અમારી ન્યાતમાં જનોઇ વખત મોસાળીઆંને પહેરામણી આપવાનો ચાલ છે, પણ જેવી પોતપોતાની શક્તિ[1] તે પ્રમાણે કરે.

બ્રાહ્મણ—સજોદરા[†] ભાઠેલાનો જવાબ*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૨૫૧)નો આપવાનો ચાલ છે.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત અમારી ન્યાતમાં જુદી છે, રીતભાતને પેટે લૂગડાં જોડ ૨ ન્હાના તથા મ્હોટા.

૩. અમારી ન્યાતમાં રૂપાનાં તથા સોનાનાં ઘરેણાં આપેછે, પણ કેટલાએક લોક વિધિપૂર્વક ઘરેણું લેછે, ને કેટલાએક રોકડા રૂપિયાઓ લેછે.

૪. પલ્લું કન્યાના માબાપના હાથમાં આપવું જોઇએ, ને વહેવા થાય ત્યાંથી તે કુરવડી સુધી પલ્લું પુરૂં કર્યું જોઇએ, એ અમારી ન્યાતનો ચાલ છે.

૫. વહેવા થયા પછી લગન સુધીમાં પલ્લું બાકી રહેતું નથી, ને પલ્લાની ટીપ કરવાનો ચાલ નથી તો શાહેદી શા ઉપર કરાવે?

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડે ત્યારે સાસરેથી પલ્લું આપે, અગર ન આપે તો તે છોકરીનાં સાસરીઆં મુખત્યાર છે, ને બાપે જે ઘરેણું કર્યું હોય તે ઉપર છોકરીનો હક પલ્લા બરાબર છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય ને તેને દીકરા પણ હોય ને તેની બૈરી મરીગયા પછી તે શખસ ફરી પરણવા ચાહે તો તેને વધતું પલ્લું આપવાનો નીમ નથી, લેનાર આપનારની મરજી ઉપર છે.

૮. કોઈ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો યા રોગી અથવા ખોડવાળો વા બીજો કાંઇ સબબ હોય ત્યારે તેનું પલ્લું આપનાર લેનારની મરજી પ્રમાણે છે, પણ પલ્લાં બાબતમાં લખેલું હોય તે મંજુર રહે.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે તેનું પલ્લું આપનાર લેનારની મરજી પ્રમાણે કરેછે, ને એ બાબતમાં જે કાંઇ દસ્તાવેજ કરેલો હોય તો તે ખરો માનવો.

૧૦. પલ્લું બૈરી પુખતી થાય ત્યારે (પલ્લું) તેને સ્વાધીન કરવું, ત્યાંસુધી કન્યાનાં માબાપના કબજામાં રહે, પણ જ્યારે છોકરી ઘરેણું ઘાલવા માગે ત્યારે આપવું જોઈએ.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લાં શિવાય જે કાંઈ ધણીને ઘેરથી અથવા બાપને ઘેરથી વા મોસાળથી અઘરણીની રીતમાં તથા મોસાળા વગેરેમાં બૈરીને મળે તે ઉપર ધણીનો હુકમ પોતાના ઘરના માલ ઉપર ચાલેછે, ને પીહેરીઆં વગેરેમાંથી જે કાંઇ માલ મળે તે પર બૈરીની સત્તા છે, પણ બૈરીથી કોઈને અપાય નહીં.

---

૧ નકલમાં "ક્તી" છે.

† નકલમાં શરૂઆતમાં "સજોદરા ભાઠેલા" છે, ને બીજે બધે ઠેકાણે "શ્રીધરક્ષસજોદરા" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૨. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોક (આ) ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. એ સવાલનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે તે ધણીની મરજી વના કોઇને અપાતું નથી, ને ખરચ પણ કરી શકતી નથી, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના દીકરામાં એકઠી રહેતી હોય તો એજ પ્રમાણે છે, ને જુદી રહીને ભુખે મરતી હોય તો પોતાના પલ્લામાંથી ખાય.

૧૫. બૈરીની પાસેથી વાજબી કારણ વના ધણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઇ શકતો નથી.

૧૬. બૈરીની પાસેથી ધણીને પલ્લું લેવાનું ઉપરના જવાબમાં લખેલુંછે, ને પછી ધણીને મળે ત્યારે પાછું આપે.

૧૭. ધણીએ પલ્લાના અવેજમાં પોતાનું ઘર જેવી સરતથી લખી આપ્યું હોય તે મંજુર રહે.

૧૮. અમારી ન્યાતમાં શાહુકારને ઘેર પલ્લું મહેલવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી, ને બૈરી પણ પોતાના ધણીને તજી શકતી નથી, પણ એ એમાંથી કોઈને કશા અપરાધ સારૂ ન્યાતે ન્યાતબહાર મુક્યાં હોય ત્યારે અપરાધી પાસે પલ્લું રહે નહીં.

૨૦ ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપવું જોઇએ, તેની મુદત કાંઇ મુકરર નથી, ને ખરચ આપવાનો ચાલ નથી.

૨૧. ધણીઆણી મરી જાય ને તે મરનારને છોકરો અથવા છોકરી હોય તોએપણ પલ્લું ધણીને આપવું જોઇએ, એમાં મોસાળીઆંથી રખાય નહીં.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના સવાલના જવાબમાં આવેલો છે, એકવીશમામાં.

૨૩. અમારી ન્યાતમાં ખાવાના રૂપિયા આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં વરને ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. કન્યાદાનસમે પહેરામણી આપવાનો ચાલ છે, ને અધરણી વખત તથા જનોઇ વખત મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, ને કન્યા પરણે ત્યારે પણ મોસાળું કરવું પડેછે, પણ જેને મળે તે કરે.

બ્રહ્મક્ષત્રીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેવા કરતી વખત પલ્લું મુકરર કર્યાનો ચાલ નથી, ને પલ્લાનો આંકડો પણ મુકરર નથી, પણ લગન કરતી વખત કન્યાવાળો પોતાની સંપત્તી પ્રમાણે વહેવા કરે તે ઉપર પલ્લું મુકરર છે, તેનો સુમાર દહીહાંડી ઉપર છે, અસલથી જે ચાલ છે તે ચાલ હાલ છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કાંઈ આંકડો એક તરેહનો મુકરર નથી, કન્યા તથા વરવાળા સામાસામી સમાન છે, અથવા બેઉમાંથી એક ન્યુન અધિક છે તોએ કન્યાવાળો લગન કરતાં પહેલાં વરવાળાને એવી ખબર કરે કે મારે વહેવા આ પ્રમાણે કરવોછે, તેનો સુમાર દહીહાંડી ઉપર છે, અમારી ન્યાતમાં સારો વહેવા પુરી સંપત્તીવાળો હોય તે રૂ. ૨૦૦) રોકડા લગનને આગલે દિવસે દહીહાંડી ઉપર મોકલે વરવાળાને ત્યાં તે પુરો વહેવા કહેવાય, તે પ્રમાણે રીતભાત તથા પહેરામણી કન્યાવાળો વરવાળાને આપે, તે પ્રમાણે વરવાળો પલ્લું સુના રૂપાનું ઘરેણું તથા લૂગડાંના જોડા કન્યાને કરે, કદાપિ[1] કન્યાવાળાને સંપત્તી ન હોય ને રૂ. ૧૦૦)ની અથવા રૂ. ૫૦)ની અથવા રૂ. ૨૫) ની અથવા રૂ. ૫) ની અથવા રૂ. ૧) ની દહીહાંડીનો વહેવા કરે તો તે પ્રમાણે પલ્લું તથા રીતભાત તથા લૂગડાં કરેછે, એ રીતનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પુરો વહેવા રૂ. ૨૦૦) ની દહીહાંડીનો કરે તો ઘરેણું સુનાનું તોલા ૬૦–૬૫ તથા રૂપાનું તોલા ૨૦૦ નું કરે, ને લૂગડાંના જોડા ૨૨, એ પ્રમાણે કન્યાને વરવાળો કરે, પલ્લાના અવેજમાં, રોકડા રૂપિયા આપવાનો ચાલ નથી, કદાપિ ઉપર કલમ ૨) માં લખેલી દહીહાંડી પ્રમાણે ઓછો વહેવા

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "કદા" છે.

કરે, ને કન્યાવાળો રીતભાત આપે તો તે પ્રમાણે વરવાળો પલ્લાનું ઘરેણું સુના રૂપાનું આપે, તે કરતાં કદાપિ ઓછો કનિષ્ટ છેલ્લી પંક્તિનો વહેવા કરે તો સુનું તોલા ૧૨ આશરે તથા રૂપાનું આશરે તોલા ૫૦ આપે, ને જોડા ૫ લૂગડાંના આપે, પણ હાલમાં કોઇની સંપત્તી નથી કે રૂ. ૨૦૦) ની દહીહાંડીનો પુરો વહેવા કરી શકે.

૪. અમારી ન્યાતમાં લગન થયા પછી બીજે દિવસે કન્યાને વરવાળા પોતાને ઘેરથી પલ્લાનું ઘરેણું પહેરાવીને કન્યાવાળાને ઘેર મોકલેછે, કોઇ બીજાને હાથે મોકલવાનો ચાલ નથી.

૫. એનો વિસ્તાર કલમ ચારના જવાબમાં લખ્યોછે, ને પલ્લાની ટીપ કર્યાનો કાંઈ અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી કે તેનો મુસદ્દો હોય.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ છે તે કન્યાનો બાપ પોતાને ઘેરથી ઘરેણું પહેરાવીને ચોરીમાં બેસાડે, ને વરવાળાના ઘરનું પલ્લું ન લે ત્યારે સકાંકણી કહેવાય, ને જે ઘરેણું કન્યાવાળો પોતાને ઘેરથી પહેરાવીને બેસાડે તે હક કન્યાનો પલ્લા બરાબર છે, પણ હાલના સમામાં કોઇને સંપત્ત નથી કે સકાંકણી બેસાડે.

૭. અમારી ન્યાતમાં કોઇની ઉમ્મર મ્હોટી છે, ને તેને દીકરા પણ બેછે, ને તે શખ્સ ફરી પરણુવા ચાહે તો તેનું પલ્લું વતું લેવાનું કાંઇ મુકરર નથી, જે પ્રમાણે કન્યાવાળા તથા વરવાળાની મરજી હોય તે પ્રમાણે સમજે, પણ જાહેર પલ્લું વધતું લેવાનો ચાલ નથી.

૮. કોઇ શખસ[1] મ્હોટી ઉમ્મરનો અપંગ રોગી હોય તેને કોઇ કન્યા દે ને છાનું કાંઇ વધતું લે તે કાંઇ પલ્લામાં ગણવાનો ચાલ નથી, ને જાહેર પલ્લું વતું લેવાનો પણ ચાલ નથી, શાથી કે શાસ્ત્ર પ્રમાણે કન્યાનો વીક્રે કર્યાનું પ્રાયશ્ચિત છે, ને ગ્નાતીમાં અપજસ છે.

૯. કન્યા કાંઇ વરશ ૧૧ ની ઉમ્મરથી મ્હોટી થાય નહીં, ને રોગી અથવા અપંગ હોય તેનું પલ્લું વધતું ઓછું લેવાનો અખત્યાર તેના માબાપનો છે, તેનું કાંઈ મુકરર નથી.

૧૦. પલ્લાનું ઘરેણું કન્યા મ્હોટી સમજણી થતા સુધી તેના માબાપને ઘેર રહે, ને પહેરાવે ને ઉતારે ને સમજણી થાય ત્યારે કન્યા પોતાના પલ્લાની મુખત્યાર છે, છોકરાં થાય અથવા ન થાય પણ તે પલ્લાની અધિકારી કન્યા છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પરણતાં પહેલાં અથવા પરણ્યા પછી પલ્લા શિવાય ધણીને ઘેરથી ઘરેણું કશી બાબતથી અથવા કન્યાના બાપને ઘેરથી અથવા તેને મોસાળથી અઘરણી વગેરેમાં જે કાંઈ બૈરીને મળે તે ઉપર ધણીનો હુકમ કાંઇ નહીં.

૧૨. ધણી વગેરે સ્ત્રીને પહેરવા સારૂ ઘરેણું આપે તે કાંઇ પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીને ઉદ્યમ કરી પૈસા પેદા કરવાનો ચાલ નથી.

૧૪. પલ્લાની માલક બૈરી છે, પણ ગેર રાહે વાવરે ને ગેર શખસને આપે તો તેનો ધણી મને કરી શકેછે, મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે તો મુખત્યાર છે, પણ ગેરવાજબી કરે તો દીકરાનો અટકાવ ચાલે.

૧૫. જબરજસ્તીથી બૈરી પાસે તેનો ધણી પલ્લું લઈ શકે નહીં.

૧૬. બૈરી પાસેથી પલ્લું અગર તેના ધણીને આફત પડી હોય અથવા તેના પેટનું છોકરૂં પરણાવવું હોય તો લઈ શકે, ને પાછું આપવાનો ચાલ નથી.

૧૭. પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, ને અત્યાર સુધી એવું કાંઇ થયું નથી.

૧૮. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના રૂપિયા રોકડા લઇને સાહુકારને ત્યાં મુકતા નથી, ને કદાપિ કોઇ બૈરી પોતાના પલ્લાથી વહેપાર કરે તેની ઉપજની મુખત્યાર બૈરી છે.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં તજવાનો ચાલ નથી.

૨૦ ધણીઆણી મરીજાય ને તેને ફરજન ન હોય તેનું પલ્લું જે કાંઇ હોય તે વરશ ૧ માં પાછું જાય, તેના માબાપને ઘેરથી તેના ધણીને ઘેર મોકલે, કદાપિ કાંઇ જીનશ ખોવાઇ હોય અથવા તે સ્ત્રીના માબાપની નાદારીના સબબથી કાંઇ વાવર્યું હોય તે

---

[1] નકલમાં "શખ" છે.

મુજરે આપીને બાકીનું તેનો ધણી લે, ને રીતભાત કાંઈ પાછી આપવાનો ચાલ નથી.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેનાં પેટનાં છોકરાં હોય તો તેનું પલ્લું છોકરાં સારૂ મોસાળીઆં કબજ રાખે, ને છોકરાં મ્હોટાં થાય ત્યારે આપે.

૨૨. છોકરા અથવા છોકરી હોય પણ બંનેનો ધારો એક છે, એનો જવાબ ઉપર કલમ ૨૧માં લખ્યો છે.

૨૩. ખાવાના રૂપિયા રોકડા પલ્લા શિવાય પ્રગટ લેવાનો ચાલ નથી, ને અગર કોઇએ પોતાના કુળને લંછન લગાડીને છાના લીધા હોય, ને ત્યાર પછી તે કન્યા મરીજાય તે આપે અથવા ન આપે તેનો કાંઇ પ્રગટ ચાલ નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. અમારી ન્યાતમાં જનોઈ વખત જે કાંઇ પહેરામણી આપેછે તે હક વરવાળાનો છે, ને બીજી બાબતોમાં પણ પહેરામણી આપેછે, તે કાંઈ પાછી આપવાનો ચાલ નથી, ને જે કાંઇ પહેરામણી આપે તે પોતાની સંપત્તી પ્રમાણે આપે, તેનું કંઈ મુકરર નથી.

સુથાર–પંચોળીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૭૫) નો અસલથી છે તે આજ દીન સુધી એજ છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં ઉપરના લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે, રીતભાતની વિગતઃ—વાળી તથા લંગર તથા ગોફણી તથા વીટલો તથા લૂગડાં મળીને આસરે રૂ. ૩૦) નો માલ આપવાનો ચાલ છે, તે વહેવા મળ્યાથી ને લગનથી પલ્લું જ્યારે બની આવે ત્યારે આપે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વિધિપૂર્વક પલ્લાના અવેજમાં રૂપાનાં તથા સુનાનાં ઘરેણાં આપવાનો ચાલ છે, રોકડા રૂપિયા આપવાનો ચાલ નથી.

૪. લગન થયા પછી પલ્લું આપવાનો ચાલ એજ દિવસ છે, ને કન્યાના માબાપના હાથમાં આપવાનો ચાલ છે.

૫. પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી, ને બીજી જીકર ઉપરના સવાલના જવાબમાં આવીછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૭. અમારી ન્યાતમાં મ્હોટી ઉમ્મરનો થઇને પરણતો નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં ખોડવાળાનું વધતું પલ્લું આપવાનો ચાલ નથી.

૯. અગર છોકરીને ખોડ હોય તોએપણ ઓછું પલ્લું લઇને પરણવાનો ચાલ નથી.

૧૦. બૈરી જુવાન થાય ત્યારે પલ્લું પોતાના ધણીના હવાલામાં રહે, જ્યારે પહેરવા જોઈએ ત્યારે આપે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લા શિવાય હરેક જણશો જ્યાંથી મળે તે ઉપર ધણીનો હુકમ છે.

૧૨. પહેરવા સારૂ ઘરેણું લોક આપે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. મહેનત મજુરી કરીને પૈસો પેદા કરે તે ઉપર ધણીનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપેછે તે ધણીની મરજીવિના કોઇને આપી શકાતું નથી, ને મા તથા સાવકી મા પોતાના દીકરાને પૂછ્યાવના[1] પોતાના પલ્લાનો ખરચ કરી શકતી નથી.

૧૫. બૈરીની પાસેથી પલ્લું લીધાનો ધણી મુખત્યાર છે.

૧૬. ધણીનો હાથ ભીડમાં હોય ત્યારે બૈરીની પાસેથી લે પલ્લું, પછી મળે તો આપે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. અમારી ન્યાતમાં બૈરીનું પલ્લું શાહુકારને ઘેર મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં બૈરી તથા ધણી કોઈ કોઈને તજી શકતું નથી.

૨૦. અમારી ન્યાતમાં ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું તથા રીતભાતમાં જણસો આપી હોય તે ધણીને પાછી આપે.

---

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "પુછવાનો" છે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તે મરનારને છોકરાં હોય વા ન હોય તોએપણ પલ્લું મોસાળીઆં રાખી શકતાં નથી.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના સવાલના જવાબમાં આવેલો છે.

૨૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લા શિવાય બીજા રૂપિયા ખાવાલેવાનો ચાલ નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં વરને ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. અમારી ન્યાતમાં હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી લીધાનો ચાલ નથી, તે અવસર વખત જેને મળે તે પ્રમાણે આપે, ન આપે તો તેની ખુશી.

સુથાર—મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૮૦) નો છે, ને અસલમાં પણ એજ પ્રમાણે હતો, ને વસંતની સાથે રૂપાનાં કલ્લાં તથા વાંક આપેછે, તેપણ પલ્લામાં ગણાયછે.

૨. ઉપરના આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે, ને રીતભાતમાં લૂગડાં રૂ. ૨૦) નાં આપેછે, ને રૂ. ૪)ને આસરે પરચુરણ આપવા પડેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લામાં વિધિપૂર્વક જણુસો આપેછે, ને રોકડા રૂપિયા આપવાનો ચાલ નથી.

૪. પલ્લું આપવાનો ચાલ લગનને બીજે દહાડે છે, ને કન્યાના માબાપના હાથમાં આપવું પડેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં કોઈ પરણાવે તો તેની ખુશી.

૭. કોઇ શખસની ઉમ્મર ધણી મ્હોટી હોય ને તેને દીકરા પણ હોય ને તે શખસ ફરી પરણવા ચાહે તો વધારે પલ્લું આપવાનો ચાલ નથી.

૮. કોઇ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો અથવા રોગી યા અપંગ હોય તોએપણ તેનું પલ્લું ન્યાતરીત કરતાં વધારે આપવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં કોઇ પલ્લું વધારે કરે તો તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીનો હાલ હોય ત્યારે તેનો બાપ ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે પલ્લું લઇને પરણાવે.

૧૦. બૈરી સારી સમજણી થાય ત્યારે તેના માબાપ તેને પલ્લું હવાલે કરે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લા શિવાય ધણીને ઘેરથી તથા બાપને ઘેરથી વા મોસાળથી અઘરણીની રીતમાં તથા મોસાળા વગેરેમાં જે કંઇ બૈરીને મળે તે ઉપર બૈરીની સત્તા પહેરવા હોડવાની છે, ને ધણીની મરજીવના કોઇને આપી શકાય નહીં.

૧૨. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઈની પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કરે તે ઉપર ધણી ધણીઆણી બેઉનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે તે ધણીની મરજીવના કોઇને આપી તથા ખરચ કરી શકતી નથી, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લામાં વાજબી ખરચ કરે, તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી, પણ દીકરાને પૂછ્યાવના થાય નહીં.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી પલ્લું જબરજસ્તીથી લઇ શકતો નથી.

૧૬. ધણી નાદાર હોય ને કંઇ રૂડો યા ભુંડો અવસર આવે વા કંઈ અટકાવ આવી પડે ત્યારે પલ્લું ખરચ કરવા લે, ને પલ્લું મળે તો પાછું આપે.

૧૭. પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું શાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. બૈરીને પોતાનો ધણી તજે ત્યારે પલ્લું બૈરીની પાસે રહે, ને અગર બૈરી ધણીને તજે ત્યારે પલ્લું ધણીની પાસે રહે.

૨૦. બૈરી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપવું જોઈએ, એમાં કંઇ મુદત નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેને કંઈ છોકરૂં હોય તોપણ પલ્લું ધણીને આપવું જોઇએ.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં આવેલો છે.

૨૩. કન્યાના બાપે પલ્લા શિવાય બીજા રૂપીઆ ખાવાના લીધા હોય ને પછી તે કન્યા મરીજાય ત્યારે ખાવા લીધેલા રૂપીઆ વરવાળાને પાછા નહીં આપે.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપવાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તેટલી આપે, ને જેને પહેરામણી આપેછે તે માલ તેનો છે, ને તે પાછી લેવાતી નથી.

ખતરી–ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો એ છે જે, સુનું ગદિયાણા પા તથા રૂ. ૧૦) નાં કલ્લાં રૂપાનાં આપવાનો ચાલ છે, પણ વહેવા વખત જે ગદિયાણા ૨) સોનું આપેલું છે તે મુજરે ગણીને બીજું ૩ા ગદિયાણા સોનું આપવું, ને કલ્લી મુજરે લેવાનો ચાલ નથી.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે, ને રીતભાતને પેટે હોરણી એક તથા કાપડું આસરે માલ રૂ. ૪) નો આપેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું આપેછે તેનો જવાબ ઉપરની પલ્લા બાબતની પહેલી કલમમાં આવેલોછે, ને ૩ા રૂપિયા બીજા પરણતી વખત આપેછે.

૪. લગનને દહાડે કન્યાના માબાપના હાથમાં પલ્લું આપેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૭. કોઈ શખસ મ્હોટી ઉમ્મરનો થઇને પરણે ત્યારે ઉપર જે પલ્લું લખેલું છે તે કરતાં દોઢરૂં પલ્લું આપે.

૮. કોઈ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય યા હરેક કોઇ ખોડવાળો હોય તોએપણ દોઢરાં પલ્લાંથી વધારે આપવાનો ચાલ નથી, ને દોઢરૂં આપેછે તે પલ્લામાં ગણાયછે.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે માબાપની ખુશીમાં આવે તો લે યા ન લે.

૧૦. છોકરી સમજણી થાય ત્યારથીજ પલ્લું તેનેજ ઘાલવા સારૂ તેને આપે, ને તમામ બાપને હવાલે રહે.

૧૧. પલ્લા શિવાય બાપને ઘેરથી યા મોસાળથી વા સાસરેથી જે કાંઇ બૈરીને મળે તે ઉપર બૈરીનો અખત્યાર છે, પણ ધણીને પૂછ્યાવના કોઈને આપી શકાય નહીં.

૧૨. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે, તે પલ્લામાં ગણાય નહીં.

૧૩. કોઈની પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કર્યા તે ઉપર બંનેનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે તે ધણીની મરજી વના કોઈને આપી શકાય નહીં, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો ખરચ કરે તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલી શકે નહીં, પણ વાજબી ખરચ કર્યો હોય તો.

૧૫. બૈરીની પાસેથી વાજબી ખરચને સારૂ ધણી પલ્લું લઈ શકેછે, અગર ખુશીથી નહીં આપે તો જોરાવરીથી લઇ શકેછે.

૧૬. રૂડો યા ભુંડો અવસર આવે ત્યારે અગતે પલ્લું લે, ને જ્યારે મળે ત્યારે આપે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી, શાથી જે પલ્લું થોડું છે.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું શાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં ધણી ધણીઆણી કોઇ કોઇને તજી શકતાં નથી.

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપવાનો ચાલ છે, એમ કરતાં કોઈને નહીં મળે ત્યારે ન્યાત મળીને તેનો તોડ કહાડે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેને કાંઇ છોકરૂં હોય તોએપણ પલ્લું ધણીને આપે.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં આવેલો છે.

૨૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લા શિવાય બીજા રૂપિયા ખાવાના આપવાનો ચાલ નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી આપવાનો ચાલ નથી, ને જેને આપે તે માલ તેનો છે.

ખતરી–તરીઆ વણકરનો જવાબ.*

પ્રકાર " ખ. "

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો આસરે રૂ. ૩૦) નો છે, ને અસલમાં પણ એજ પ્રમાણે હતો.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે, ને રીતભાતના અવેજમાં ચણીઓ ૧ ચોરી ૧ રેશમી આશરે માલ રૂ. ૭) નો આપવામાં આવેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં જણસો આપવાનો ચાલ છે તેની વિગત :—

કલ્લી રૂપાની રૂ. ૮) ની.
માળા સુનાની રૂ. ૧૪) ની.
તનમનીઉં સુનાતું રૂ. ૮) નું.

ને રોકડા રૂપીઆ પલ્લાના અવેજમાં આપવાનો ચાલ નથી.

૪. વહેવા મળ્યા પછી વસંત ચડાવતી વખત પલ્લું આપેછે, રૂપાની કલ્લી તથા માળા સુનાની ને તનમનીઉં, બાકી રહ્યું તે લગનને બીજે દહાડે આપવાનો ચાલ છે, ને એ સર્વે જણસો જે કોઈ માગું કરવા ગએલું હોય તેની મારફત વરનો બાપ કન્યાના માબાપને આપવા સારૂ મોકલાવેછે.

૫. પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી, ને શાહેદીનો પણ ચાલ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૬. સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૭. કોઇ શખસની ઉમ્મર ઘણી મ્હોટી હોય ને તેને દીકરા પણ હોય ત્યારે તે શખસ ફરી પરણતો નથી, શાવાસ્તે કે અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે.

૮. કોઈ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો અથવા રોગી યા અપંગ હોય તો એનું પલ્લું ન્યાતરીત કરતાં વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે તેનું પલ્લું લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે છે.

૧૦. છોકરી સારી સમજણી આસરે વરશ ૨૦ની થાય એટલે પલ્લું તેને હવાલે કરે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લા શિવાય જે કાંઇ બૈરીને ધણીને ઘેરથી મળે તે ઉપર ધણીનો હુકમ છે, ને પીહેરની તરફનાં સગાંમાંથી જે કાંઈ બૈરીને મળે તે ઉપર બૈરીનો હુકમ છે.

૧૨. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે, તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઈની પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કર્યા તે ઉપર ધણી ધણીઆણી બેઉનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યું છે તે પલ્લું ધણીની મરજી વના કોઇને આપી શકાય નહીં, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલે નહીં.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઈ શકતો નથી.

૧૬. રૂડો યા ભુંડો અવસર આવે ને ધણી નાદાર હોય ત્યારે બૈરી પાસે પલ્લું ખરચ કરવા લે, ને પછી ધણીને મળે તો પાછું આપે.

૧૭. બૈરીને પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું શાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને તજવાનો ચાલ

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

નથી, ને બૈરીથી પોતાના ધણીને મુકાતો નથી તો એના પલ્લાનું શું લખીએ ?

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપ્યું જોઈએ, ને એમાં કાંઇ મુદત નથી, ને અગર બૈરીના માબાપ પલ્લું ખાઈ ગયા હોય ત્યારે તેના માબાપને મળે ત્યારે આપે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેને કાંઇ છોકરૂં હોય ત્યારે તેને સારૂ પલ્લું મોસાળીઆંને રાખવાનો ચાલ નથી.

૨૨. એ કલમનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં લખેલો છે.

૨૩. પલ્લા શિવાય બીજા રૂપિયા ખાવા લેવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૨૪. વરને ગજવું આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૨૫. અમારી ન્યાતમાં પહેરામણી કરવાનો નીમ નથી, અગર કોઇ શખસને મળે તો કરે, ને તે પહેરામણી કર્યું પાછી ફરતી નથી.

દરજી—ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૭૫) નો છે, અસલથી પણ એજ છે.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે, ચીર નંગ ૧ રૂ. ૧૦) નો, લૂગડાંનો મ્હોટો જોડો ૧ રૂ. ૭) નો, કાંચળી ૫ જોડા ૪ લૂગડાંની કીંમત રૂ. ૧૬)

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં જણશે આપેછે, કલ્લી રૂપાની રૂ. ૨૦) ની, વાળી રૂ. ૨) ની, વીટલા સુનાના રૂ. ૧૬) ના, તુળશી પાટિયાં[1] સુનાનાં રૂ. ૧૭) નાં, હારડી સુનાની રૂ. ૨૦) ની, રોકડા રૂપિયા આપવાનો ચાલ નથી.

૪. પલ્લું આપેછે તે પરણ્યાં પછી તેજ દહાડે કન્યાના માબાપના હાથમાં આપેછે, કન્યાના દેખતાં.

૫. ઉપરની જણસોમાંથી કેટલીએક જણસો વહેવા થાય ત્યારથી તે પરણે ત્યાં સુધીમાં આપવાનો ચાલ છે, ને ટીપ લખવાનો કાંઇ અમારી જમાતમાં ચાલ નથી.

૬. અમારી જમાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં કોઇ પરણાવે તો તેનો કાંઈ બાધક નથી.

૭. કોઈ શખસ મ્હોટી ઉમ્મરનો થઇને ફરી પરણે તો તેનું પલ્લું વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં હરેક દોષવાળો હોય તોએપણ તેનું પલ્લું વધારે બેસતું નથી.

૯. છોકરીનો માર્ગ ઉપર પ્રમાણે છે.

૧૦. બૈરીની ઉમ્મર સારી પુખતી થાય ત્યારે પલ્લું બૈરીના હવાલામાં રહે, ને છોકરો થાય યા ન થાય તોએપણ તેને આપે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં બાપને ઘેરથી અથવા મોસાળથી પલ્લા શિવાય જે કાંઇ બૈરીને મળે તે ઉપર ધણીનો હુકમ ચાલેજ નહીં, ને ધણીને ઘેરથી જે કાંઇ મળે તે ઉપર ધણીનો હુકમ ચાલેછે.

૧૨. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઇની પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને જે કાંઇ પૈસા પેદા કરે તે ઉપર પેદા કરનારનો અખત્યાર છે.

૧૪. ધણીની મરજીવિના બૈરીથી પોતાનું પલ્લું કોઇને આપી શકાતું નથી, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઇ શકતો નથી.

૧૬. બૈરીની પાસેથી રૂડો અથવા ભુંડો અવસર આવે તો ધણી પલ્લું લે, ને પછી મળે ત્યારે પાછું આપે.

૧૭. પલ્લાના અવેજમાં બૈરીને ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું શાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં " તુશીપાટીંયાં " છે.

૧૯. બૈરીને પોતાનો ધણી તજે ત્યારે પલ્લું બૈરીની પાસે રહે, ને ધણીની મરજીવિના બૈરી ધણીને મુકી દે ત્યારે પલ્લું ધણીને આપવું જોઈએ.

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપવું જોઇએ, ને એમાં કાંઇ મુદત નથી, ને જે કાંઈ ઘસાયું હોય તથા ધણીને ઘેર રહીને કાંઇ પાડયું હોય તો આપનાર મુજરે લે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તે મરનારને છોકરૂં હોય તોએપણ પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપવું જોઇએ.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં આવેલોછે.

૨૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લા શિવાય બીજા રૂપિયા લેવાનો ચાલ નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. પરણતી વખત તથા અઘરણી વખત પહેરામણી આપવાનો ચાલ છે, પણ જેને જેટલું મળે તે પ્રમાણે આપે, ને તે પહેરામણી કદી પાછી ફરતી નથી, પણ જે કાંઈ અઘરણીવાળી બૈરીને લૂગડું આપ્યું હોય ને પછી તે મરીજાય તો તેનાં માબાપ પાછું લે.

સોની–ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં સુનું ગદિયાણા ૩૦ તથા ૩૧ નો ધારો છે, તથા રૂપું ગદિયાણા ૨૫૦ આપવાનો ચાલ છે, ને અસલમાં તો એથી ઓછું આપવાનો ચાલ હતો, સુનું ગદિયાણા ૧૮ તથા ૨૦ તથા રૂપું ગદિયાણા ૧૫૦ આપવાનો ચાલ હતો.

૨. ઉપરના આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે, ને રીતભાતને પેટે રૂ. ૪૨) રોકડા ને લૂગડાં આસરે માલ રૂ. ૪૦) નો વસંત સુધાં આપવાનો ચાલ છે, રીતભાત સુધાં.

૩. અમારી ન્યાતમાં રોકડા રૂપિયા પલ્લાના અવેજમાં આપવાનો ચાલ નથી, ને સુનાનાં તથા રૂપાનાં ઘરેણાં વિધિપૂર્વક લે.

૪. પલ્લું આપવાના બે માર્ગ છે, વહેવા કરતી વખત પણ લેછે, ને પરણતી વખત પણ લેવાનો ચાલ છે, પણ એ વાત કન્યાના માબાપની મરજી પ્રમાણે છે, એમાંથી મરજીમાં આવે ત્યારે લે, ને પલ્લું કન્યાના માબાપના હાથમાં આપે.

૫. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાની ટીપ કરવાનો ચાલ નથી, ને શાહેદી કરવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં આજ સુધી તો કોઈએ સકાંકણી બેસાડી નથી, ને એમ કરતાં કોઈ બેસાડે તો તેનો કાંઈ બાધક નથી.

૭. કોઈ શખસની ઉમ્મર ઘણી મ્હોટી હોય ને તેને દીકરા હોય ને તે શખસ ફરી પરણવા ચાહે તો તેનું પલ્લું લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે છે, ને તેનો કાંઇ નીમ નથી જે આટલુંજ આપવું જોઇએ.

૮. કોઇ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો યા રોગી યા હરેક દોષ વા ખોડવાળો હોય ને તેનું પલ્લું કદાસ ન્યાતરીત કરતાં વત્તું આપે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી, ને વધારે લીધું હોય તે પાછું નહીં આપે.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે છોકરીના માબાપની મરજીમાં આવે તેટલું પલ્લું લે, તેમાં તે મુખત્યાર છે.

૧૦. કોઇ બૈરીને છોકરાં થાય અથવા નહીં થાય તોએપણ બૈરીની ઉમ્મર આસરે વરશ ૨૫ ની થાય ત્યારે તેને પલ્લું તેનું હવાલે કરવું જે કાંઇ વપરાતાં રહ્યું હોય તે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લા શિવાય હરેક જગોથી બૈરીને ઘરેણું મળે તે ઉપર બૈરીનો અખત્યાર છે, પણ ધણીની મરજીવના કોઈ અત્રાપીને આપી દેવાય નહીં.

૧૨. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. મહેનત મજુરી કરીને બૈરીને પૈસા પેદા કરવાનો ધણી છતાં ચાલ નથી.

---

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યું છે તે ધણીની મરજીવના કોઇને આપી ન શકે, તથા ખરચ પણ ન કરે, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો ગેરવાજબી ખરચ કરવા ચાહે તો તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલેછે.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઈ શકતો નથી.

૧૬. બૈરીની પાસેથી અટકાવે ખરચ આવે ત્યારે ધણી પલ્લું લે, ને પછી મળે તો પાછું આપે.

૧૭. ધણી પોતાનું ઘર બૈરીને પલ્લાનાં અવેજમાં લખી આપે, ને પછી પલ્લાની કીંમત આપીને ધણી અથવા વારસ પાછું લઇ શકેછે.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું શાહુકારને ત્યેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં બેઉમાંથી કોઈ કોઈને તજી શકતા નથી.

૨૦ ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું પાછું આપવું જોઇએ, પણ કોઈ શખસ નાદાર હોય ને તેને વાપરી ખાતાં રહ્યું હોય તેટલું આપે, બાકી લાંઠાઈથી ન આપે તો તે વાત થઇ શકે નહીં.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેને દીકરો હોય પણ પલ્લું મોસાળીઆંથી રખાય નહીં, ને દીકરીનો પણ એજ ચાલ છે.

૨૨. એનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં આવેલોછે.

૨૩. કન્યાના બાપે પલ્લા શિવાય બીજા રૂપિયા ખાવાના લીધા હોય ને પછી કન્યા મરીજાય ત્યારે ખાવા લીધેલા રૂપિયા પાછા નહીં આપે.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં વરને ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપે તે પાછી ફરતી નથી, જેને આપી તે માલ તેનો છે.

સોની–શ્રીમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો તો રૂ. ૨૭૫) નો હતો, ને હાલમાં રૂ. ૩૦૦) મુકરર છે.

૨. ઉપરના આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે તેની વિગતઃ—રૂ. ૩૦૦) પલ્લાના તથા રૂ. ૨૫) નાં લૂગડાં, એ પ્રમાણે કરીએ છઇએ.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું આપેછે તેમાં રૂ. ૩૦૦) રોકડા ઘરેણાની જણસને પેટે આપેછે, ને રોકડા રૂપિયા પલ્લાના અવેજમાં તો આપવાનો એજ ચાલ છે.

૪. પલ્લું આપવાના બે માર્ગ છે, વહેવા કરતી વખત પણ લેછે, ને પરણતી વખતે પણ લેવાનો ચાલ છે, પણ એ વાત કન્યાના માબાપની મરજી પ્રમાણે છે, એ વાતમાંથી મરજીમાં આવે ત્યારે લે, ને પલ્લું કન્યાના માબાપના હાથમાં આપે.

૫. અમારી ન્યાતમાં વહેવા મેળવતી વખત રૂ. ૧૫૦) આપેછે, ને લગન વખત રૂ. ૧૫૦) આપેછે, ને ટીપ કરવાનો ચાલ છે, ને શાહેદીનો તો તે વખતપર જે હાજર હોય તેની કરાવીએ છઇએ.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૭. કોઇ શખસની ઉમ્મર ઘણી મ્હોટી હોય ને તેના દીકરા હોય ને તે શખસ ફરી પરણવા ચાહે તો તેનું પલ્લું લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે છે, તેનો કાંઈ નીમ નથી જે આટલુંજ આપવું જોઇએ.

૮. કોઇ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો અથવા રોગી યા હરેક દોષ વા ખોડવાળો હોય ને તેનું પલ્લું કદાસ ન્યાતરીત કરતાં વધારે આપે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી, ને વધારે લીધું હોય તે પાછું આપે.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે છોકરીના માબાપની મરજીમાં આવે એટલું લે, તેમાં તે મુખત્યાર છે.

૧૦. કોઈ બૈરીને છોકરાં થયાં અથવા ન થયાં તોએપણ બૈરીની ઉમ્મર આસરે વરશ પંદરની થાય ત્યારે તેનું પલ્લું તેને હવાલે કરવું જે કાંઇ વપરાતાં રહ્યું હોય તે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લા શિવાય હરેક જગોથી બૈરીને ઘરેણું મળે તે ઉપર બૈરીનો અખત્યાર છે; પણ ધણીની મરજીવના કોઇ અત્રાપીને આપી દેવાય નહીં.

૧૨. પહેરવાસારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૩. ધણી છતાં બૈરીને મહેનત મજુરી કરવાનો ચાલ નથી, ને ધણી મુવા પછી પૈસા પેદા કરે તે પોતે મુખત્યાર છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યું છે તે ધણીની મરજીવના કોઇને આપી ન શકાય તથા ખરચ પણ ન કરે, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરવા ચાહે તો તેમાં દીકરો અટકાવ કરી શકે નહીં.[1]

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી જબરજસ્તી પલ્લું લઇ શકતો નથી.

૧૬. બૈરીની પાસેથી અટકાવ આવે યા ખરચ આવે ત્યારે ધણી પલ્લું લે, ને પછી મળે ત્યારે પાછું આપે.

૧૭. ધણી પોતાનું ઘર બૈરીને પલ્લાના અવેજમાં લખી આપે, ને પછી પલ્લાની કીંમત આપીને ધણી અથવા વારસ પાછું લઇ શકેછે.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું શાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં બેઉમાંથી કોઇ કોઇને તજી શકતાં નથી.

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું પાછું આપવું જોઈએ, પણ કોઇ શખસ નાદાર હોય ને તેને જે પલ્લું વાપરી ખાતાં જે કાંઈ રહ્યું હોય તેટલું આપે, બાકી લાંઠાઈથી ન આપે તો તે વાત થઇ શકે નહીં.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેને દીકરો હોય પણ પલ્લું મોસાળીઆંથી રખાય નહીં, ને દીકરીનો પણ એજ ચાલ છે.

૨૨. એનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં આવેલો છે.

૨૩. કન્યાના બાપે પલ્લા શિવાય બીજા રૂપિયા ખાવા લીધા હોય ને પછી કન્યા મરીજાય ત્યારે ખાવા લીધેલા રૂ. કુંવારી હોય ને મરીજાય તો આપે, ને પરણીને મરી જાય તો નહીં આપે.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં વરને ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી ફરતી નથી, જેને આપી તે માલ તેનો છે.

સોની-મારૂની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૬૧) નો છે, ને અસલથી એજ ધારો છે, ને જણસો આપેછે, ને રોકડા રૂપિયા આપવાનો ચાલ નથી.

૨. ઉપરના આંકડા કરતાં તો રીતભાત જુદી છે, ને રીતભાતમાં લૂગડાં આસરે રૂ. ૧૫) નાં છે, આપેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું આપેછે, તેમાં સુનાનાં ઘરેણાં આપેછે, તેની વિગત તથા રૂપાનાં આપેછે તેની વિગત:—૬૧) સુનાના વીટલા ગદિયાણા ૨) ની જણસો પાંચ રૂ. ૬૧) ની કરાવવી જોઇએ, ને રોકડા રૂપિયા આપવાનો ચાલ નથી. રૂપાનાં કલ્લાં હાથપગનાં જોડી ૧ જોડી ૧ જુમણે જોડી ૨, ને વાંક રૂપાનો તથા રૂપાની સાંકળી ૧.

૪. પલ્લું આપેછે તે કાંઇ મુકરર નથી જે ફલાણે દહાડે આપવું જોઈએ, પરણતાં પહેલાં, ને પલ્લું તેના માબાપના હાથમાં આપેછે.

૫. પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૭. કોઇ શખસની ઉમ્મર ઘણી મ્હોટી હોય ને તેને દીકરા પણ હોય ને તે શખસ ફરી પરણવા ચાહે તો લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે પલ્લું આપે લે.

૮. કોઈ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય અથવા રોગી હોય અથવા અપંગ હોય તોએપણ તેનું પલ્લું ન્યાતરીત કરતાં વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૯. એ કલમનો જવાબ ઉપરની આઠમી કલમ પ્રમાણે.

---

[1] નકલમાં "છ" છે.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. પલ્લું બૈરીને જ્યારથી વહેવા મળે ત્યારથી તેને હવાલે કરે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પરણ્યા પહેલાં પલ્લાશિવાય ધણીને ઘેરથી અથવા બાપને ઘેરથી વા મોસાળથી અધરણીની રીતમાં તથા મોસાળા વગેરેમાં જે કાંઇ બૈરીને મળે તે ઉપર ધણીનો હુકમ છે.

૧૨. પહેરવાસારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે, એ પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઇની પાસેથી અથવા મહેનતમજુરી કરીને પૈસા પેદા કર્યા હોય તે ઉપર ધણીનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યું છે તે ધણીની મરજીવના કોઈને આપી શકતી નથી યા વેચી શકતી નથી, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે તો તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલે નહીં, પણ દીકરાને પૂછાવવના થાય નહીં.

૧૫, બૈરીની પાસેથી ધણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઇ શકતો નથી.

૧૬. ધણી નાદાર હોય ને કાંઇ રૂડો ભુંડો અવસર આવે યા કાંઇ અટકાવ આવી પડે ત્યારે પલ્લું ખરચ કરવા લે, ને પછી મળે ત્યારે પાછું આપે.

૧૭. ધણીઆણીને પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

૧૮. બૈરીનું પલ્લું શાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને તજી શકતા નથી.

૨૦. બૈરી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપવું જોઇએ.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેને કંઈ છોકરૂં ન હોય તોએપણ પલ્લું ધણીને પાછું આપવું જોઇએ.

૨૨. ઉપરની એકવીશમી કલમ પ્રમાણે છે, (કે) એ કલમનો જવાબ.

૨૩. કન્યાના બાપે પલ્લાશિવાય બીજા રૂપિયા ખાવા લીધા હોય ને પછી તે કન્યા મરીજાય ત્યારે ખાવા લીધેલા રૂપિયા વરવાળાને પાછા આપે.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપવાનો ચાલ છે, પણ જેને જેટલી મળે તેટલી આપે, ને તે માલ તેનો છે, ને તે પાછી લેવાતી નથી.

ફુળમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું આપેછે તેની વિગતઃ— સુનું ગદિયાણા ૧૧ તથા રૂપું રૂ. ૨૫) નું આપેછે, ને અસલમાં પણ એજ આપતા હતા.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે ને રીતભાતમાં રૂ. ૧૨) લૂગડાંના આપેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું આપેછે તેમાં રૂપાનાં તથા સુનાનાં ઘરેણાં વિધિપૂર્વક આપેછે, ને કોઇ શખસ પલ્લાના અવેજમાં રોકડા રૂપિયા માગે તો આપેછે.

૪. પલ્લું લગનને બીજે દહાડે આપવાનો ચાલ છે, ને કન્યાના માબાપના હાથમાં આપેછે.

૫. કેટલાએક લોક વસંત ચડાવતી વખત પલ્લામાંની કેટલીએક જણસો આપેછે, ને બાકી રહે તે લગનને બીજે દહાડે પુરી કરી આપેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી, પણ કોઈ શખસને પલ્લું નહીં મળે તો રીતભાત લઈને વગર પલ્લે પરણાવે.

૭. કોઈ શખસની ઉમ્મર ઘણી મ્હોટી હોય ને તેને દીકરા પણ હોય તો તે શખસ ફરી પરણતો નથી, કાંજે નાતરાનો ચાલ છે.

૮. કોઇ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય યા રોગી હોય વા કંઈ દોષવાળો હોય તોએપણ તેનું પલ્લું ન્યાતરીત કરતાં વધારે આપવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં કોઇ વધારે આપે તો ન્યાત તેને શિક્ષા કરે.

૯. ઉપર પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે તેનું પલ્લું લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે થાય.

૧૦. બૈરીની ઉમ્મર આસરે વરશ ૧૫ તથા ૧૬

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ની થાય ત્યારથી તેનું પલ્લું તેને પહેરવાસારૂ હવાલે કરવું.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલા પલ્લા શિવાય બાપની તરફથી જે કાંઇ ઘરેણાં વગેરે (જે કાંઇ) મળ્યું હોય તે ઉપર ધણીનો હુકમ ચાલે નહીં.

૧૨. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઈની પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને બૈરીએ પૈસા પેદા કર્યા તે ઉપર ધણી ધણીઆણી બેઉનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે તે ધણીની મરજીવના કોઈને અપાય તથા ખરચ થાય નહીં, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે તો તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

૧૫. ધણીને ખરો અટકાવ આવે ત્યારે બૈરીની પાસેથી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઇ શકેછે.

૧૬. ધણી નાદાર હોય ને રૂડો વા ભુંડો અવસર આવે યા કાંઇ ખરો અટકાવ આવે ત્યારે બૈરીની પાસેથી પલ્લું લે, ને પછી મળે તો પાછું આપે.

૧૭. પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું શાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. બૈરીથી પોતાના ધણીને તજાતો નથી, ને ધણીથી બૈરીને મુકાતી નથી તો પલ્લાનો જવાબ શું લખીએ? ને કદાસ કોઇ મરદ બૈરીને યા કોઇ બૈરી મરદને તજે ત્યારે બેઉ ચોરાના પંચ જે કાંઇ શિક્ષા ઠરાવે તે કબુલ કરે.

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે ધણીને ઘેર પલ્લું પાછું આપવું જોઇએ, પણ બૈરીનો બાપ પલ્લામાંથી રૂ. ૧૪) ગોરણી જમાડવાને સારૂ રાખીને બીજા પાછા આપે, ને એની મુદત દિવસ ૧૦ ની છે, તે નાદાર હોય તો પાંચ દિવસ વધારે થાય.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેને કોઈ છોકરૂં હોય તોએપણ પલ્લું ધણીને પાછું આપવું જોઇએ.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં લખેલો છે.

૨૩. કન્યાના બાપે પલ્લા શિવાય બીજા રૂપિયા ખાવાના લીધા હોય ને પછી તે કન્યા મરીજાય ત્યારે ખાવા લીધેલા રૂપિયા પાછા નહીં આપે, પણ કદાસ ધણી મરીજાય ને તેની બૈરી બીજા સાથે નાતરે જાય ત્યારે પલ્લું તથા ખાવા લીધેલા રૂપિયા પાછા આપે.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી લેવાતી નથી, ને છોકરી પરણે ત્યારે પહેરામણી આપવાનો ચાલ છે, પણ પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે આપે.

ભાવસાર—છીપાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર " ખ. "

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં સુનાની જણસો આસરે ગદિયાણા ૧૬ની તથા રૂપાની જણસો રૂ. ૨૫) ની આપવાનો ચાલ છે, ને અસલમાં સુનાની જણસો ગદિયાણા ૯ ની આપવાનો ચાલ હતો.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે, ને રીતભાતમાં આસરે રૂ. ૧૫) નાં લૂગડાં આપવાનો ચાલ છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં જણસો આપેછે તેની વિગત—કલ્લી રૂપાની તથા વાંક રૂપાના તથા લંગરી રૂપાની, કાંટલી સુનાની, તથા દામણી તથા હારડી તથા માળા તથા વીટલા એજ જણસો સુનાની, એમ કરતાં કન્યાનો બાપ પલ્લાનાં અવેજમાં રોકડા રૂપિયા થોડા ઘણા માગે તો આપવાનો ચાલ છે.

૪. વહેવા મળે ત્યારથી તે લગન થતાં સુધીમાં પલ્લું પુરૂં કરી આપવું, ને કન્યાના માબાપના હાથમાં આપવું.

૫. પલ્લાની ટીપ કરવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં કોઇ પરણાવે તો તેને કોઇ મને કરતું નથી.

૭. કોઇ શખસની ઉમ્મર ઘણી મ્હોટી હોય ને

---

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

તેને દીકરા પણ હોય ને તે ફરી પરણે તો પલ્લું ઉપર લખ્યા પ્રમાણે આપવું જોઈએ, વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૮. કોઇ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય વા રોગી હોય વા અપંગ હોય તો(વો)પણ તેનું પલ્લું ઉપર લખ્યા પ્રમાણે આપવું જોઈએ.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે તેનું પલ્લું લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે થાય.

૧૦. બૈરીની ઉમ્મર વરશ ૨૦ તથા ૨૨ ની થાય ત્યારે પલ્લું તેને હવાલે કરવું.

૧૧. પરણ્યા પછી વા પહેલા પલ્લા શિવાય ધણીને ઘેરથી વા બાપને ઘેરથી વા મોસાળથી જે કાંઈ બૈરીને મળે તે ઉપર બૈરીનો અખત્યાર છે; પણ કોઇ અત્રાપીને આપી શકાય નહીં.

૧૨. પહેરવા સારૂં ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઇ બૈરી મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કરે તે ઉપર એઉનો અખત્યાર છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યું છે તે ધણીની મરજીવના કંઇ ખરચ કરી શકે નહીં, ને મા વા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે, તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઇ શકતો નથી.

૧૬. ધણી નાદાર હોય ને રૂડો ભુંડો અવસર આવે ત્યારે બૈરીની પાસેથી પલ્લું લે, પછી મળે તો પાછું આપે.

૧૭. પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું સાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. બૈરીથી પોતાના ધણીને તજાતો નથી, ને ધણીથી બૈરીને તજાતી નથી.

૨૦. બૈરી મરીજાય ત્યારે તેનું પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપવું જોઇએ, પણ કોઇ શખસ નાદારીના સબબથી ખાઈ ગયો હોય તેને મળે ત્યારે આપે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તે મરનારને કાંઇ છોકરૂં હોય તોપણ પલ્લું ધણીને પાછું આપવું જોઇએ.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં આવેલો છે.

૨૩. કન્યાના બાપે પલ્લા શિવાય બીજા રૂપિયા ખાવાના લીધા હોય, ને પછી તે કન્યા મરીજાય ત્યારે ખાવા લીધેલા રૂપિયા પાછા નહીં આપે.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી ફરતી નથી, ને પહેરામણીમાં જે માલ આપ્યો તે માલ તેનો છે, ને કન્યા પરણે ત્યારે તથા તેનું અધરણી આવે ત્યારે પોતાના મળતર પ્રમાણે આપવાનો ચાલ છે.

ભાવસાર–ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો એક મુકરર નથી, પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે કરેછે, ને અસલથી પણ એજ ચાલ છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં રીતભાતનો ચાલ પલ્લાના આધાર પ્રમાણે છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં આપેછે તેની વિગતઃ—

કલ્લાં રૂપાનાં	કામી રૂપાની.
વાંક રૂપાનો	હાંસડી રૂપાની.

એટલી જણસો પલ્લાના અવેજમાં આપવાનો ચાલ છે, પણ કોઇ શખસ નાદાર હોય ત્યારે એક હાંસડી આસરે રૂ. ૫) અથવા રૂ. ૭) ની આપીને પરણે, ને રોકડા રૂપિયા અવેજમાં આપવાનો ચાલ નથી.

૪. વહેવા મળ્યા પછી સારો દહાડો જોઈને વસંત ચડાવતી વખત પલ્લાની જણસો આપેછે.

૫. વસંત વખત દરોબસ્ત પલ્લું આપેછે, લગનને સારૂ કાંઇ બાકી રાખતા નથી, ને પલ્લાની ટીપ લખવાનો કાંઇ ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. કોઇ શખસની ઉમ્મર મ્હોટી હોય ને તેને દીકરા હોય યા ન હોય ને તે ફરી પરણવા ચાહે તો વધારે પલ્લું આપવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસને દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય અથવા રોગી હોય અથવા અપંગ હોય અથવા બીજો દોષ હોય તોએ પલ્લું આપેછે તેજ પ્રમાણે આપે, પલ્લું વત્તું ઓછું આપવાનો ચાલ નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં એજ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય તોએપણ પલ્લું વત્તું ઓછું લેતા નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું બૈરીને હવાલે કરવાનો ચાલ નથી, તે કરતાં ઘેર આવે ત્યારે હવાલે કરે, ને જે વખત મરદને ખપ પડે ત્યારે લે, તેમાં બૈરીનો દાવો નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પરણ્યા પછી (અથવા) પલ્લા શિવાય ધણીને ઘેરથી અથવા બાપને ઘેરથી અથવા મોસાળથી જે બૈરીને મળે તે ઉપર ધણીનો દાવો પહોંચે સહી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પહેરવાસારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું (પહેરવાસારૂ) આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઇની પાસેથી અથવા મહેનતમજુરી કરીને પૈસા પેદા કર્યા હોય તે ઉપર ધણી ધણીઆણી એઉનો હુકમ છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં જે પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે, તે ધણીની મરજીવના કોઇને આપી શકાય નહીં, અથવા સાવકી મા પલ્લું ખરચ કરવા ચાહે તો છોકરાની મરજીવના ખરચ થાય નહીં, ને વાજબી ખરચ કરે તો તેમાં છોકરાનો અટકાવ ચાલે નહીં.

૧૫. અમારી ન્યાતમાં બૈરી પાસેથી પલ્લું ધણી જબરજસ્તીથી લઈ શકેછે.

૧૬. અમારી ન્યાતમાં બૈરી પાસેથી પલ્લું ખરચ કરવા લે, તે પછી પાછું મળે તો આપે, અથવા ન મળે તો અટકાવ ચાલે નહીં.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી, ને વરશનો પણ નીમ નથી.

૧૮. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું સાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં બૈરી ધણીને તજે નહીં, ને મરદ બૈરીને પણ તજે નહીં, તે કરતાં મરદ નીકળી ગયો ત્યારે બૈરી ફારગતી લઇને બીજા વરને જાય, તેમાં પલ્લાનો દાવો ચાલે નહીં, ને વટલી ગયો હોય તે ઉપર ફારગતી લેછે.

૨૦. અમારી ન્યાતમાં ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું પાછું આપે, ને રીતભાત પાછી આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે છોકરાંનાં મોસાળીઆં પલ્લું રાખી શકે નહીં.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં આવેલો છે.

૨૩. કન્યાના બાપે પલ્લાશિવાય બીજા રૂપિયા ખાવાના લીધા હોય ને પછી તે કન્યા મરીજાય ત્યારે ખાવા લીધેલા રૂપિયા પાછા આપવાનો ચાલ છે.

૨૪. ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી આપવાનો ચાલ નથી, ને પહેરામણીમાં જે માલ આપેછે તે માલ તેનો છે, ને કન્યા પરણે ત્યારે તથા તેનું અઘરણી આવે ત્યારે પોતાની મળતર પ્રમાણે પહેરામણી આપવાનો ચાલ છે.

દેહેજના ઠાકોરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. દીકરીનો બાપ વરવાળાને ગજવું આપેછે, પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે, પણ એનું કાંઇ પરીમાણ નથી, જે આટલુંજ આપવું જોઈએ, ને લગન વખત ગજવું આપે છે.

લુવારની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૭૫) નો છે, ને અસલમાં પણ એજ પ્રમાણે હતો.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી નથી, પણ હોરણી તથા ચણીઓ રેશમી રીતભાતમાં આપેછે, ને આસરે માલ રૂ. ૫) નો છે, આપેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનાં અવેજમાં ઘરેણું આપેછે તેની વિગતઃ—

કલ્લાં રૂપાનાં, વાંક રૂપાનો, વાળી સુનાની, તનમનીઉ સુનાનું, લીલક, એટલી જણુસો પલ્લાના અવેજમાં આપવાનો ચાલ છે, ને રોકડા રૂપિયા આપવાનો ચાલ નથી.

૪. પલ્લું વહેવા મળ્યા પછી થોડાંએક રૂપાનાં ઘરેણાં વસંત ચડાવતી વખત આપેછે, ને બાકી સુનાની જણુસો રહી તે લગનને બીજે દહાડે આપેછે.

૫. પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૭. કોઇ શખસની ઉમ્મર ઘણી મ્હોટી હોય ને તે ફરી પરણે તો વધારે પલ્લું આપવાનો ચાલ નથી.

૮. કોઇ શખસનો દીકરો રોગી યા અપંગ હોય ત્યારે તેનું પલ્લું લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે થાય, કદાસ વધારે પલ્લું આપે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે તેનો બાપ ઓછું પલ્લું લઇને અથવા વગર પલ્લે પરણાવે તો તેની ખુશી.

૧૦. જ્યારથી પલ્લું બૈરીને પરણતી વખત આપ્યું હોય તે દહાડાથી તેને શરીરે રહે, ને પછી મ્હોટી થાય ત્યારે પોતાના સ્વાધીનમાં રાખે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લા શિવાય ધણીને ઘેરથી વા બાપને ઘેરથી વા મોસાળથી જે કંઇ બૈરીને અઘરણીની રીત વગેરેમાં મળે તે ઉપર ધણી ધણીઆણી બેઉનો હુકમ છે.

૧૨. પહેરવાસારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઇની પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કર્યા હોય તે ઉપર ધણી ધણીઆણી બેઉનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે તે ધણીની મરજીવના કોઇને અપાય નહીં, ને મા અથવા સાવકી માથી પોતાના દીકરાને પૂછ્યાવના ખરચ થાય નહીં.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઇ શકતો નથી.

૧૬. ધણી નાદાર હોય ને રૂડો યા ભુંડો અવસર આવે ત્યારે બૈરીની પાસેથી પલ્લું ખરચ કરવા લે, ને પછી મળે ત્યારે પાછું આપે.

૧૭. પલ્લાના અવેજમાં બૈરીને ઘર લખી આપવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું સાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૯. બૈરીને પોતાનો ધણી તજતો નથી, ને બૈરી ધણીને પણ તજી શકતી નથી.

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપવું જોઇએ, પણ કોઇ શખસ નાદાર હોય ને તે ખાઇ ગયો હોય તો તે ઓછું આપે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તે મરનારને કાંઇ છોકરૂં હોય તોએપણ પલ્લું ધણીને પાછું આપવું જોઇએ, મોસાળીઆંથી રાખી શકાય નહીં.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં લખેલો છે.

૨૩. કન્યાના બાપે પલ્લા શિવાય બીજા રૂપિયા ખાવાના લીધા હોય, ને પછી તે કન્યા મરીજાય ત્યારે ખાવા લીધેલા રૂપિયા તે વરવાળાને પાછા નહીં આપે.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું એટલે વરને સામા રૂપિયા આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. જનોઇ દેવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, ને હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી આપવાનો ચાલ નથી, ને છોકરી પરણાવ્યા પછી જાન વિદાય કરે તે વખત પહેરામણી આપેછે, પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૪૦) તથા ૫૦) તથા ૬૦) એ પ્રમાણે છે, એથી વધારે નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. અમારી ન્યાતમાં પલ્લા કરતાં રીતભાત જુદીછે, તેની વિગતઃ—

૩ વહેવા મેળવે ત્યારે—
ચીરડી રેશમી નાની ૧,
૧ મશરૂનો ઘાઘરો રેશમી,
૧ કાપડું કીનખાબનું.
૧૫ પરણે ત્યારે માહેરામાં મોટી જોડી લૂગડાંના રૂ. ૧૫) કરીને લેછે, એ શિવાય બીજું કાંઈ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું આપેછે, તેમાં રૂ. ૨૦ની કલ્લીઓ રૂપાની, તથા રૂ. ૪૦) ની લીલક કોટે ઘાલવાની, એ શિવાય બીજી રીત નથી.

૪. જે પલ્લું આપેછે તે પરણતી વખત આપેછે, ને પલ્લું કન્યાના માબાપના હાથમાં આપેછે.

૫. પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી, ને કન્યા પરણે ત્યારે તેને સર્વ ઘરેણું પહેરાવે, જે પલ્લું આપ્યું હોય તે.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી, તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૭. કોઈ શખસની ઉમ્મર ઘણી મ્હોટી હોય ને તેને દીકરા પણ હોય ને તે શખસ ફરી પરણે તો વધારે પલ્લું આપવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં હરેક દોષવાળો હોય તોએ પણ તેનું પલ્લું ન્યાતરીત કરતાં વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૯. એ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે તેનો બાપ ઓછે પલ્લે અથવા વગર પલ્લે પરણાવે તો તે મુખત્યાર છે.

૧૦. પલ્લું બૈરીને હવાલે કરવું તેનો કાંઇ નીમ નથી, જ્યારથી પરણે ત્યારથી તેને હવાલે કરે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં અઘરણી કરવાનો ચાલ નથી તો પહેરામણીનું શું લખીએ ?

૧૨. પહેરવાસારૂ (લોક) ઘણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઈની પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કર્યાં હોય તે ઉપર ઘણીનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે તે ઘણીની મરજીવના કોઇને અપાતું નથી, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લામાંથી વાજબી ખરચ કરે તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ઘણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઇ શકતો નથી, ને અગર અટકાવ હોય તો લે, ને પછી મળે ત્યારે પાછું આપે.

૧૬. એનો જવાબ ઉપરની પંદરમી કલમમાં આવેલો છે તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૭. પલ્લાના અવેજમાં બૈરીને ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું સાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. બૈરીને પોતાનો ઘણી તજે ત્યારે પલ્લું બૈરીની પાસે રહે, ને ઘણીની મરજીવના બૈરી ઘણીને મુકી દે ત્યારે પલ્લું ઘણીને આપવું જોઇએ.

૨૦. ઘણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ઘણીને ઘેર પાછું આપવું જોઈએ, ને એમાં કાંઇ મુદત નથી, ને જે કાંઈ ઘસાતાં રહ્યું હોય તથા ઘણીને ઘેર રહીને કંઇ પાડયું હોય તો આપનાર મુજરે લે.

૨૧. ઘણીઆણી મરીજાય ને તેને કોઇ છોકરો હોય તોપણ પલ્લું ઘણીને આપવું જોઇએ.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં આવેલો છે.

૨૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લા શિવાય બીજા રૂપીઆ આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી લેવાતી નથી.

કંદોઇની ન્યાતનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો આસરે રૂ. ૭૫) નો છે, ને અસલમાં પણ એજ હતો.

૨. ઉપર લખેલા આંકડાકરતાં રીતભાત જુદી છે, ને રીતભાતમાં લૂગડાંનો ચાલ આસરે રૂ. ૩૦) નો આપેછે.

---

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાને પેટે જણુસો આપેછે તેની વિગતઃ—કલ્લાં રૂપાનાં આસરે માલ રૂ. ૩૦) નો તથા હારડી તથા કાંટલી સુનાની આસરે માલ રૂ. ૪૫) નો આપવાનો ચાલ છે, ને એમ કરતાં કોઈ શખસ (ને એમ કરતાં કોઇ શખસ) થોડા રૂ. પલ્લાના અવેજમાં રોકડા રૂપિયા માગે તો આપવાનો ચાલ છે.

૪. વહેવા થયા પછી સારો દહાડો જોઇને વસંત ચડાવે ત્યારે રૂપાનાં કલ્લાં પલ્લાના અવેજમાં આપેછે, ને બીજું જે પલ્લું બાકી રહ્યું તે લગનને દહાડે આપે, ત્યાર પછી વર કન્યા કલવો ખાય.

૫. આજસુધી પલ્લાની ટીપ કરવાનો ચાલ નથી, અત્યાર પછી પલ્લાની ટીપ કરીશું ને તેમાં શાહેદી પણ કરાવીશું.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૭. કોઇ શખસની ઉમ્મર મ્હોટી હોય ને તે ફરી પરણવા ચાહે તો વધતું પલ્લું આપવાનો કાંઇ નીમ નથી.

૮. કોઇ શખસનો દીકરો રોગી હોય યા અપંગ હોય ત્યારે તેનું પલ્લું વધારે લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે કરવું પડેછે, ને જેટલું આપે તેટલું પલ્લામાં ગણાય છે.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે તેનો બાપ ઓછું લઇને અથવા વગર પલ્લે પરણાવે તો તેની ખુશી.

૧૦. પલ્લું બૈરીને હવાલે કરવું તેનો એવો શિરસ્તો છે કે વરશ ૨૪ તથા ૨૫ ની ઉમ્મર થાય ત્યારે તેને પલ્લું હવાલે કરવું.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લા શિવાય જે કાંઇ ધણીને ઘેરથી મળે તે ઉપર ધણીનો હુકમ છે, ને બાપને ઘેરથી વા મોસાળથી મોસાળા વગેરેમાં જે કાંઈ બૈરીને મળે તે ઉપર બૈરીનો હુકમ છે, પણ કોઈને આપી દેવાય નહીં.

૧૨. પહેરવાસારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઇની પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને બૈરીએ પૈસા પેદા કર્યા હોય તે ઉપર એકનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યું છે તે ધણીની મરજીવના કોઇને અપાય નહીં, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલી શકે નહીં.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઈ શકતો નથી.

૧૬. ધણી નાદાર હોય ને રૂડો યા ભુંડો અવસર આવે યા કાંઈ જરૂર અટકાવનું કામ આવે ત્યારે બૈરીની પાસેથી પલ્લું લે, ને પછી મળે ત્યારે પાછું આપે.

૧૭. પલ્લાના અવેજમાં બૈરીને ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું સાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં બૈરીથી પોતાનો ધણી મુકાતો નથી, ને ધણીથી બૈરીને તજાતી નથી, કદાસને અણબનાવથી બૈરી જુદી રહે તો પલ્લાનું ઘરેણું પોતાની પાસે રાખે.

૨૦. ધણીઆણી મરી જાય ત્યારે પલ્લું ધણીને પાછું આપવું જોઇએ, પણ કદાપિ બૈરી પીહેરમાં મરીજાય ને પીહેર પરગામ હોય ત્યારે તેનો દહાડો પાણી પીહેરમાં થાય તેનો ખરચ પલ્લામાંથી બાદ કરીને વધે તે ધણીને પાછું આપે, ને રીતભાતનાં લૂગડાં વાપરતાં રહ્યાં હોય તો પાછાં આપે.

૨૧. બૈરી મરી જાય ને તે મરનારનો છોકરો મોસાળમાં રહેતો હોય તો પલ્લું મોસાળીઆં રાખે, દહાડો પાણી કરતાં વધે તેટલું રાખે.

૨૨. બૈરી મરીજાય ને તે મરનારને છોકરી હોય તેને સારૂ પલ્લું મોસાળીઆંને રાખવાનો ચાલ નથી.

૨૩. કન્યાના બાપને પલ્લા શિવાય બીજા રૂપિયા ખાવાના આપવાનો ચાલ નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. જનોઇ દેવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, ને હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી ફરતી નથી, ને છોકરી પરણે ત્યારે તેનાં સાસરીઆંને પહેરામણી આપવી પડેછે, ને છોકરીના અઘરણીમાં તથા છોકરીના છોકરાં પરણે ત્યારે પોતાની શક્તિ પ્રમાણે પહેરામણી આપેછે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કુંભાર–અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું આપેછે તેની વિગત:– કલ્લી રૂપાની જોડો ૧ તથા સાંકળી રૂપાની જોડો આપવાનો ચાલ છે, ને અસલમાં પણ એજ પ્રમાણે ચાલ છે.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત કાંઈ જુદી નથી, તો એનો જવાબ શું લખીએ? ને રીતભાત આપવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં ઘરેણું આપેછે, તેની વિગત.:- રૂપું રૂ. ૨૫) નું આપેછે, ને રોકડા રૂપીઆ આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૪. પલ્લું લગન વખત આપેછે તે કન્યાના માબાપના હાથમાં આપેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૭. કોઈ શખસની ઉમ્મર-ઘણી મ્હોટી હોય ને તેને દીકરા પણ હોય ત્યારે તે શખસ ફરી પરણતો નથી, શા વાસ્તે કે અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે.

૮. કોઇ શખસનો દીકરો રોગી યા અપંગ હોય ત્યારે તેનું પલ્લું લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે થાય, કદાસ વધારે પલ્લું આપે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે તેનો બાપ ઓછું પલ્લું લઇને અથવા વગર પલ્લે પરણાવે તો તેની ખુશી.

૧૦. બૈરી જ્યારથી સારી સમજણી થાય ત્યારથી તેનું પલ્લું તેના હવાલામાં રહે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં ધણીને ઘેરથી યા બાપને ઘેરથી વા મોસાળથી જે કાંઈ બૈરીને મળે તે ઉપર ધણી ધણીઆણી બેઉનો હુકમ છે.

૧૨. પહેરવાસારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઇની પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કર્યા હોય તે ઉપર ધણી ધણીઆણી બેઉનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યું છે તે ધણીની મરજીવના કોઇને આપી શકતી નથી, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલતો નથી.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઈ શકતો નથી.

૧૬. ધણી નાદાર હોય ને કાંઇ જરૂરનું કામ આવે ત્યારે બૈરી પાસેથી પલ્લું ખરચ કરવા લે, ને પછી મળે તો પાછું આપે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં બૈરીને ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું સાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. બૈરીને ધણી તજે નહીં, ને બૈરીથી ધણીને તજાતો નથી, વાસ્તે પલ્લું બૈરી પાસે રહે.

૨૦. બૈરી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ધણીને પાછું આપવું જોઇએ, ને રીતભાતનો ચાલ નથી, ને પલ્લું પાછું આપવાની મુદત એ છે કે જ્યારે બૈરીના માબાપને મળે ત્યારે આપે.

૨૧. બૈરી મરી જાય ને તે મરનારને છોકરો હોય તોપણ પલ્લું ધણીને આપે, મોસાળીઆંથી રખાય નહીં.

૨૨. એ કલમનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં આવેલો છે.

૨૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લા શિવાય બીજા રૂપીઆ ખાવા લેવાનો ચાલ નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. અમારી ન્યાતમાં પહેરામણી કરવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*
પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો એ છે જે, રૂપું ગદિયાણા ૫૦ તથા સુનુ ગદિયાણા ૫ પલ્લામાં આપવાનો ચાલ છે, ને અસલમાં પણ એજ ચાલ છે.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે, ને રીતભાતમાં લૂગડાંનો જોડો ૧ રેશમી આપેછે, બીજું કાંઈ આપવાની રીત નથી.

૩. પલ્લાના અવેજમાં વિધિપૂર્વક જણસો આપવાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તે આપે, ને રોકડા રૂપીઆ પલ્લાના અવેજમાં આપવાનો ચાલ નથી.

૪. કોઈ શખસ વહેવા મળ્યા પછી કેટલેક દહાડે પલ્લું થોડુંએક આપેછે, ને બીજું બાકી રહ્યું તે લગનને દહાડે આપેછે, કનસાર ખાતી વખત.

૫. પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી, ને લગન વખત કન્યાને પલ્લું પહેરાવેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૭. કોઈ શખસની ઉમ્મર ઘણી મ્હોટી હોય ને તેને દીકરા પણ હોય ને તે શખસ ફરી પરણે તો વધારે પલ્લું આપવાનો ચાલ નથી.

૮. કોઈ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય અથવા રોગી વગેરે હરએક દોષવાળો હોય તોપણ તેનું પલ્લું ન્યાતરીત કરતાં વધતું આપવાનો ચાલ નથી.

૯. એ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે તેનો બાપ ઓછે પલ્લે અથવા વગર પલ્લે પરણાવે તો તે મુખત્યાર છે.

૧૦. બૈરી સારી સમજણી થાય ત્યારે તેનું પલ્લું હવાલે કરવું.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લા શિવાય ધણીને ઘેરથી અથવા બાપની તરફથી જે કાંઇ બૈરીને મળે તે ઉપર એઉનો હુકમ છે.

૧૨. પહેરવાસારૂ લોક ધણી વગેરે ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઇની પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કરે તે ઉપર ધણી ધણીઆણી એઉનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યું છે તે ધણીની મરજીવના કોઈને અપાતું નથી, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લામાંથી વાજબી ખરચ કરે તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

૧૫. બૈરીની પાસેથી પલ્લું ધણીથી જબરજસ્તીથી લઇ શકાતું નથી.

૧૬. બૈરીની પાસેથી રૂડો યા ભુંડો અવસર આવે ને ધણી નાદાર હોય ને છેક અટકાવ આવે તો પલ્લું લે, ને પછી મળે ત્યારે પલ્લું પાછું આપે.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું શાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. બૈરીને ધણી તજે અથવા ધણીની મરજીવના બૈરી ધણીને મુકે ત્યારે તજતી વખત જેના કબજામાં પલ્લું હોય તે રાખે.

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપવું જોઇએ, ને એમ કરતાં બૈરીના માબાપ નાદાર હોય ને ખાઈ ગયા હોય ત્યારે પંચાયતના લોક જે કાંઇ ઠરાવ ઠરાવે તે પ્રમાણે ચાલવું જોઈએ.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેને કંઇ છોકરૂં હોય તોપણ ધણીને ઘેર પલ્લું આપવું જોઇએ.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં લખેલો છે.

૨૩. પલ્લા શિવાય બીજા કંઈ રૂપીઆ ખાવા લેવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી લેવાતી નથી, ને છોકરીને પરણાવતી વખત પહેરામણી આપવાનો ચાલ છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

હજામ—મેહેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૪૦) નો છે તેની વિગત:—

રૂ. ૧૨) ચમકલી રૂ. ૧૨) ની સુનાની.
રૂ. ૨૦) નાં કલ્લાં રૂપાનાં.
રૂ. ૫) તનમનીઉં સુનાનું.
રૂ. ૨॥ વાળી સોનાની.

૨. ઉપરના સવાલના જવાબ પ્રમાણે છે.

૩. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના પહેલા જે ઘરેણાં લખ્યાંછે તે પ્રમાણે, ને રોકડા રૂપીઆ આપતાં નથી.

૪. લગન વખત પલ્લું આપેછે, તે કન્યાના માબાપના હાથમાં ચાર આદમી દેખતાં આપેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં લગન વખત સૌ આપેછે, ટીપ મુસદ્દાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, સકાંકણી બેસાડવાનો.

૭. અમારી ન્યાતમાં મ્હોટી ઉમ્મરનો પરણે તો તેને પણ પલ્લું ઉપર લખ્યા પ્રમાણે જોઈએ, વત્તાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં હરેક ખોડવાળાની પાસેથી પલ્લું વત્તું લેતા નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં કન્યાને પણ હરેક ખોડ હોય તોએપણ પલ્લું બરાબર લઇને તેનો બાપ પરણાવેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કન્યાને છોકરાં થાય કે નહીં થાય, પણ પલ્લું લગન વખત આપેછે, તેજ આપ્યું.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં કન્યાને ધણીને ઘેરથી અથવા બાપને ઘેરથી તથા મોસાળથી જે કંઇ મળેછે તેના ઉપર ધણીનો તથા બૈરીનો હુકમ છે.

૧૨. પહેરવાસારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩ મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કર્યા હોય તેના ઉપર બૈરીનો હુકમ તથા ધણીનો પણ હુકમ છે.

૧૪. પલ્લું ધણીની મરજીવના બૈરી કોઇને આપી શકતી નથી અથવા ખરચ પણ કરી શકતી નથી, ને મા તથા સાવકી મા પોતાના પલ્લામાંથી ખરચ કરે તો તે મુખત્યાર છે.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઈ શકેછે, પણ અટકાવ આવે તો, વગર અટકાવે લેવાય નહીં.

૧૬. બૈરીની પાસેથી ધણી પલ્લું લેછે તે કંઇ વરો રૂડો યા ભુંડો આવે ત્યારે લે, ને ખરચ કરે, ત્યાર પછી ધણીને મળે તો પાછું આપે, નહીં તો નહીં.

૧૭. અમારી ન્યાતમાં ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું સાહુકારને ઘેર મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં ધણીથી બૈરી તજાય નહીં, ને બૈરીથી ધણી તજાય નહીં.

૨૦. કદાપિ ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે તેનું ઘરેણું પાછું ધણીને ઘેર આપે, તેમાં કંઈ મુદત નથી, ને ખરચ થયું હોય તો બરાબર કરીને આપે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે તેનાં છોકરાંને તેનો બાપ પાળે ને પલ્લું પોતાની પાસે રાખે, ને કદાપિ બાપ ન હોય તો તેના પીત્રાઈ પાળે ને પલ્લું રાખે.

૨૨. એ વાતમાં કન્યાનો બાપ મુખત્યાર છે.

૨૩. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલ નથી, શાવાસ્તે કે ખાવાના રૂપીઆ કોઇ લેતું નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવાનો ચાલ નથી.

૨૫. અમારી ન્યાતમાં પહેરામણી મળે તો અઘરણી ઉપર આપેછે, એક વખત.

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લા બાબતનો આંકડો રૂ. ૮૦) નો છે, ને અસલ પણ એજ પ્રમાણે હતો.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાતે જુદી

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

છે, ને રીતભાતના અવેજમાં આસરે રૂ. ૧૨) નાં લૂગડાં રેશમી આપવાનો ચાલ છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વિધિપૂર્વક રૂ. ૮૦) નું ઘરેણું આપવાનો ચાલ છે. રોકડા રૂપીઆ આપવાનો ચાલ નથી.

૪. થોડુંએક પલ્લું વહેવા મેળવતી વખત આપેછે, ને બાકી રહ્યું તે બીજે દહાડે લગનને આપેછે, તે કન્યાનો બાપ લેછે.

૫. પલ્લાની ટીપ કરવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૭. કોઈ શખસ ફરીને પરણે તો વધારે પલ્લું આપવાનો ચાલ નથી.

૮. કોઈ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય વા રોગી હોય વા અપંગ હોય તોએપણ પલ્લું ન્યાતરીત કરતાં વત્તું આપવાનો ચાલ નથી.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે તેનું પલ્લું લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે કરે.

૧૦. છોકરી પરણે ત્યારથી પલ્લું તેને ઘાલવા સારૂ આપે, ને સારી સમજણી થાય ત્યારે તેના હવાલામાં રહે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લા શિવાય ધણીને ઘેરથી અથવા બાપને ઘેરથી વા મોસાળથી જે કાંઇ બૈરીને મળે તે ઉપર બૈરીનો અખત્યાર છે, પણ કોઈ અત્રાપીને આપી શકાય નહીં.

૧૨. પહેરવાસારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઇ બૈરી મહેનત મજુરી કરીને પૈસો પેદા કરે તે ઉપર બેઉ જણાનો અખત્યાર છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે તે ધણીની મરજીવના ખરચ કરી શકે નહીં, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલી શકે નહીં.

૧૫. બૈરી પાસેથી ધણી પલ્લું જબરજસ્તીથી લઇ શકતો નથી.

૧૬. ધણી નાદાર હોય ને રૂડો યા ભુંડો અવસર આવે ત્યારે ધણી પલ્લું લે, ને પછી મળે ત્યારે પાછું આપે.

૧૭. પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું સાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. બૈરીને પોતાનો ધણી તજે ત્યારે પલ્લું જે કાંઇ પોતાનું આપ્યું હોય તે પાછું લે, પણ જે બૈરીને પેટે છોકરાં થયાં હોય તે બૈરીને તજાતી નથી, ને બૈરીને પોતાનો ધણી તજવાનો ચાલ નથી.

૨૦. બૈરી મરીજાય ત્યારે તેનું પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપવું જોઇએ, પણ કોઈ શખસ નાદારીના સબબથી ખાઈ ગયો હોય ત્યારે તેને મળે ત્યારે આપે.

૨૧. બૈરી મરીજાય ને તે મરનારને કાંઇ છોકરૂં હોય તોએપણ પલ્લું ધણીને પાછું આપવું જોઇએ.

૨૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની એકત્રીશમી કલમ પ્રમાણે છે.

૨૩. કન્યાના બાપે પલ્લા શિવાય બીજા રૂપીઆ ખાવાને લીધા હોય ને પછી તે કન્યા મરીજાય ત્યારે તે ખાવાના રૂપીઆ પાછા નહીં આપે.

૨૪. ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી આપવાની ચાલ નથી, ને પહેરામણીમાં જે માલ આપ્યો તે તેનો છે, ને કન્યા પરણે ત્યારે તથા તેનું અઘરણી આવે ત્યારે પોતાની મળતર પ્રમાણે પહેરામણી આપવાનો ચાલ છે.

પખાલી રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૨૫)નો છે, ને અસલમાં પણ એજ હતો.

૨. અમારી ન્યાતમાં રીતભાત આપવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું આપેછે, તેમાં રૂપાનાં લંગર જોડી ૧ તથા કલ્લાં જોડી ૧ આપેછે, ને રોકડા રૂપીઆ આપવાનો ચાલ નથી.

૪. જે પલ્લું આપેછે તે પરણતી વખત આપેછે,

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ને વહેવા મળે ત્યારે પણ કોઈ શખસ આપેછે, ને પલ્લું કન્યાના માબાપના હાથમાં આપેછે.

૫. પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી, કન્યા પરણે ત્યારે સર્વે ઘરેણાં પહેરાવેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૭. કોઈ શખસની ઉમ્મર ઘણી મ્હોટી હોય ને તેને દીકરા પણ હોય ને તે શખસ ફરી પરણવા ચાહે તો તેનું પલ્લું લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે છે, તેનો કાંઈ નીમ નથી જે આટલુંજ આપવું જોઇએ.

૮. કોઇ શખસનો દીકરો રોગી વા અપંગ હોય ત્યારે તેનું પલ્લું ન્યાતરીત કરતાં વધારે આપવું પડેછે, ને તે પલ્લામાં ગણાતું નથી જે વધારે આપે, લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે છે.

૯. ઉપર પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય ત્યારે તેના માબાપની મરજીમાં આવે તે પ્રમાણે પલ્લું લે આપે, અથવા વગર પલ્લે પરણાવે, પણ ખુશીનો મેળ છે.

૧૦. પલ્લું જ્યારથી બૈરી આંણે મોકલે ત્યારથી તેને હવાલે કરે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લા શિવાય જે કાંઈ ધણીને ઘેરથી મળે તે ઉપર ધણીનો હુકમ છે, ને માબાપને ઘેરથી તથા મોસાળથી મોસાળા વગેરેમાં જે કાંઈ બૈરીને મળ્યું હોય તે ઉપર બૈરીનો હુકમ છે, પણ કોઇને આપી દેવાય નહીં.

૧૨. પહેરવાસારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઈની પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને બૈરીએ પૈસા પેદા કર્યા તે ઉપર એઉનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યું છે તે ધણીની મરજીવના કોઈને આપી શકાય નહીં, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલતો નથી.

૧૫. ધણી બૈરીની પાસેથી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઈ શકતો નથી, ને અગર કાંઇ અટકાવ પડે ત્યારે લે, પછી મળે ત્યારે પાછું આપે.

૧૬. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે છે તો શું લખીએ?

૧૭. પલ્લાના અવેજમાં બૈરીને ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું સાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં એઉમાંથી કોઇ કોઇને તજી શકતા નથી.

૨૦. બૈરી મરીજાય ત્યારે પલ્લું પાછું આપવું જોઈએ, ને તેના માબાપ ખાઈ ગયાં હોય તોએપણ લઇ શકેછે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેને કાંઇ છોકરૂં હોય તોએપણ પલ્લું ધણીને પાછું આપવું જોઇએ.

૨૨. એ કલમનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમ પ્રમાણે છે.

૨૩. પલ્લા શિવાય બીજા કાંઇ રૂપીઆ ખાવા લેવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. અધરણીમાં પહેરામણી આપેછે તે પાછી ફરતી નથી, ને બીજા કશા કારણમાં પહેરામણી આપવાનો ચાલ નથી.

પતાઇ રાવળની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. પલ્લાનો આંકડો આસરે રૂ. ૩૦) થી તે ચાળીશ સુધીનો છે, ને અસલમાં રૂ. ૩૦)નો ચાલ હતો.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે તેની વિગતઃ–

૧૨) રોકડા માડવા ખરચના.

૧૫) લૂગડાં આસરે માલના રેશમી તથા સૂતરેલ મળીને જુમલે રૂ. ૨૭.

૩. પલ્લાના અવેજમાં જણસો આપેછે તેની વિગતઃ–કલ્લાં રૂપાનાં, વાળી સુનાની, વાંક રૂપાનો, રોકડા રૂપીઆ આપવાનો ચાલ નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૯૮ મે પાને ટીપ જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. વહેવા મેળવતી વખત પલ્લું આપવાનો ચાલ છે; કોઇ શખસથી નહીં પહોંચી શકાય તો પરણતી વખત આપે.

૫. પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી.

૬. સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી, કોઈ શખસ પરણાવે તો તેને બાધ નથી.

૭. કોઇ શખસ મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય તેને દીકરા પણ હોય ને તે શખસ ફરી પરણવાચાહે તો તેનું પલ્લું લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે છે, તેનો કાંઇ નીમ નથી.

૮. કોઇ શખસનો દીકરો રોગી યા અપંગ હોય ત્યારે તેનું પલ્લું ન્યાતરીત કરતાં કંઇએ વધારે આપવું પડેછે, તેની રકમ મુકરર નથી.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીના હાલ હોય તો તેના માબાપની મરજીમાં આવે તે પ્રમાણે લે, અથવા વગર પલ્લે પરણાવે.

૧૦. બૈરી પરણે ત્યારનું પલ્લું તેને હવાલે કરવું.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લા શિવાય ધણીને ઘેરથી અથવા બાપને ઘેરથી અથવા મોસાળથી જે ઘરેણું મળે તે ઉપર ધણી ધણીઆણીનો હુકમ છે.

૧૨. પહેરવાસારૂ ધણી વગેરે ઘરેણું આપેછે તે કંઈ પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. બૈરી મહેનત મજુરી કરી પૈસા લાવે તે ઉપર બેઉનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે તે ધણીની મરજીવના કોઇને અપાય નહીં, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લામાંથી ખરચ કરે તો તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલે નહીં.

૧૫. બૈરી પાસેથી ધણી ઘરેણું જબરજસ્તીથી લઇ શકે નહીં.

૧૬. ધણી નાદાર હોય ને કંઇ ખરચ આવી પડયો હોય તો બૈરી પાસે ઘરેણું લેઈ શકેછે, પછી મળે ત્યારે પાછું આપે.

૧૭. પલ્લાના અવેજમાં બૈરીને ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું સાહુકારને ત્યાં અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. બૈરી પોતાના ધણીને તજે તો રૂ. ૪૦) રોકડા તથા જે પલ્લાનું ઘરેણું વાપરતાં રહ્યું હોય તે પાછું આપે ત્યારે બીજા સાથે જાય, ને કદાસ ધણી બૈરીને તજે તો બૈરી પલ્લાનું ઘરેણું પોતાની પાસે (બૈરી) રાખે, બીજું રૂ. ૪૦) મધ્યેથી રૂ. ૧૦) પંચને આપે.

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે ધણીને પાછું પલ્લું આપે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય તો છોકરો હોય તેને સારૂ પલ્લું પાછું તેના મોસાળીઆં લઈ જાય નહીં, ને ધણીને પલ્લું પાછું આપે.

૨૨. એ કલમનો જવાબ ઉપરની કલમ એકવીશમી કલમમાં છે.

૨૩. કન્યાનો બાપ પલ્લા વગર બીજા રૂપીઆ ખાવા લીધા હોય તે કન્યા મરીજાય તો પાછા નહીં આપે.

૨૪. ગજવું આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપીએ છઈએ તે પાછી લીધાનો ચાલ નથી, ને દીકરી પરણે ત્યારે પહેરામણી આપવી પડેછે.

ભોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૨૮) નો છે, ને અસલમાં પણ એજ પ્રમાણે હતો.

૨. ઉપરના આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે, ને રીતભાતમાં રૂ. ૧૦) રોકડા આપેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનું ઘરેણું આપેછે તેનું નામ વીટલા સુનાના રૂ. ૬) ના, તથા હારડી સુનાની રૂ. ૧૨) તથા લંગર રૂપાનાં રૂ. ૧૦) નાં, જુમલે રૂ. ૨૮) નું થાયછે, ને વહેવા વખત આપેછે તે સુદ્ધાં મુજરે લેવું, પરણતી વખત.

૪. પલ્લું આપવાનો ચાલ વહેવા વખત છે, ને

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કોઇ પરણતી વખત પણ આપેછે, ને પલ્લું કન્યાના માબાપના હાથમાં આપેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૭. કોઈ શખસની ઉમ્મર ધણી મ્હોટી હોય ને તેને દીકરા પણ હોય ને તે શખસ ફરીથી પરણતો નથી, શાથી જે નાતરાનો ચાલ છે, વાસ્તે નાતરૂં કરે, પણ ફરી પરણવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ આંધળો તથા લુલો તથા લંગડો તથા પાંગળો તથા કાણો વા કાંઇ બીજા કારણવાળો હોય તેનો કોઈ પણ વહેવા કરતું નથી, ને કોઈ કન્યા પણ નહીં આપે, ને વધારે રૂપીઆ આપે તોપણ કોઈ કન્યા નહીં આપે.

૯. છોકરી ખોડવાળી હોય ત્યારે તેનું પલ્લું ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે આપવું જોઇએ, ઓછું આપવું નહીં.

૧૦. પલ્લું બૈરીનો વહેવા મળે ત્યારથી તેને હવાલે કરે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં પલ્લા શિવાય ધણીને ઘેરથી વા બાપને ઘેરથી યા મોસાળથી અધરણીની રીતમાં તથા મોસાળા વગેરેમાં જે કાંઈ બૈરીને મળે તે ઉપર બૈરીની સત્તા પહેરવા હોડવાની છે, પણ ધણીની મરજીવના કોઇને આપી શકાય નહીં.

૧૨. પહેરવાસારૂં ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપેછે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઇની પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કર્યા તે ઉપર ધણીનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યું છે તે ધણીની મરજીવના કોઇને આપી તથા વેચી તથા ખરચ કરી શકતી નથી, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલે નહીં, પણ દીકરાને પૂછ્યાવના થાય નહીં.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી જબરજસ્તીથી પલ્લું લઈ શકતો નથી.

૧૬. ધણી નાદાર હોય ને કોઈ રૂડો યા ભુંડો અવસર આવે વા કોઇઅટકાવ આવી પડે ત્યારે પલ્લું ખરચ કરવા લે, ને પછી મળે ત્યારે પાછું આપે.

૧૭. પલ્લાના અવેજમાં ધણીઆણીને ઘર લખી આપવાનો ચાલ નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું સાહુકારને ઘેર અનામત મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૯. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૨૦. બૈરી મરીજાય ત્યારે પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપવું જોઇએ, તેમાં કાંઇ મુદત નથી.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તેને કોઇ છોકરૂં હોય તોએપણ પલ્લું ધણીને ઘેર પાછું આપવું જોઇએ.

૨૨. એ કલમનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમ પ્રમાણે છે.

૨૩. કન્યાના બાપને બીજા રૂપીઆ પલ્લા શિવાય ખાવા લેવાનો ચાલ નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપવાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તે શખસ આપે.

માછી—ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાનો આંકડો રૂ. ૫) નો છે, ને અસલથી પણ એજ ચાલ છે.

૨. ઉપર લખેલા આંકડા કરતાં રીતભાત જુદી છે, ને રીતભાતમાં છાલ ૧ રૂ. ૧૧ નું, તથા કાપડું ૧ તથા ઘાઘરો ૧ તથા જોડી ૧ પગે પહેરવાની આપવાનો ચાલ છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લામાં એક જણસ રૂપાની હાંસડી ૧ આપવાનો ચાલ છે, રોકડા રૂપીઆ આપવાનો ચાલ નથી.

૪. પલ્લું તથા રીતભાત પરણ્યા પછી બૈરીને પોતાને ઘેર લઇ જતી વખત આપેછે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. અમારી ન્યાતમાં પલ્લાની ટીપ લખવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવાનો ચાલ નથી.

૭. કોઇ શખસની ઉમ્મર મ્હોટી હોય તે ફરી પરણતો નથી.

૮. કોઈ શખસનો દીકરો મ્હોટી ઉમ્મરનો હોય તોએ તેનું પલ્લું વધારે લેતા નથી, ને ખોડવાળાને કોઇ કન્યા આપતું નથી.

૯. કદાસ છોકરી ખોડવાળી હોય તેને કોઈ પરણે નહીં, ને કદાસ વહેવા થયા પછી કાંઇ ખોડ આવે ત્યારે તેનું પલ્લું ઉપર લખ્યા પ્રમાણે થાય.

૧૦. જ્યારથી બૈરીને પલ્લું આપે ત્યારથી તેને શરીરે રહે.

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પહેલાં બાપને ઘેરથી જે કાંઇ ઘરેણું મળે તે ઉપર ધણીનો હુકમ ચાલે નહીં, ને ધણીને ઘેરથી જે કાંઇ ઘરેણું મળે તે ઉપર ધણીનો હુકમ છે, ને મોસાળથી કાંઇ મળતું નથી.

૧૨. પહેરવા સારૂ ધણી વગેરે લોક ઘરેણું આપે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઇ પાસેથી અથવા મહેનત મજુરી કરીને પૈસા પેદા કરે તે ઉપર ધણી ધણીઆણી બેઉનો હુકમ છે.

૧૪. જે પલ્લું બૈરીને આપ્યુંછે તે પલ્લું ધણીની મરજીવના કોઈને આપી શકાય નહીં, ને મા અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો વાજબી ખરચ કરે તો તેમાં દીકરાનો અટકાવ ચાલે નહીં.

૧૫. બૈરીની પાસેથી ધણી જબરદસ્તીથી પલ્લું લઇ શકતો નથી.

૧૬. ધણી નાદાર હોય ને કાંઈ અટકાવ આવે ત્યારે બૈરી પાસેથી પલ્લું લે, ને પછી મળે તો પાછું આપે.

૧૭. બૈરીને પલ્લાના અવેજમાં ઘર લખી આપવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૮. બૈરીનું પલ્લું સાહુકારને ત્યાં મુકવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૯. કદાસને ધણી ધણીઆણીને અણબનાવ થાય ને જુદાં રહે તોએ પલ્લું બૈરીની પાસે રહે.

૨૦. ધણીઆણી મરીજાય ત્યારે ધણીને ઘેર પલ્લું પાછું આપવાનો ચાલ છે.

૨૧. ધણીઆણી મરીજાય ને તે મરનારને કાંઇ છોકરૂં હોય તોએ પલ્લું ધણીને આપે, મોસાળીઆંથી રખાય નહીં.

૨૨. એ કલમનો જવાબ ઉપરની એકવીશમી કલમમાં આવેલો છે.

૨૩. કન્યાના માબાપને પલ્લા શિવાય બીજા રૂપીઆ ખાવા લેવાનો ચાલ નથી.

૨૪. અમારી ન્યાતમાં વરને ગજવું આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક પગરણમાં પહેરામણી આપવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

લગન બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ—ભારગવ વીશાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક."

૧. પાંચ વરશની થાય ત્યારથી તે નવ વરશની થાય ત્યાંસુધી લગને કરવાં, તે ઉપરાંત રહે તો શાસ્ત્ર તથા ન્યાતીનો અપવાદ ખરો.

૨. શાસ્ત્ર તથા અમારી ન્યાતરીત પ્રમાણે કરવા ઘટેછે ત્યાં કરેછે, ને તેમાં વિશેષ કરીને ગોત્રમાં તથા સમગોત્રમાં કરવા બંધ છે, ને આડી સગાઈમાં ચાર ચાર પહેડી થયા પછી થાયછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતી બેઠે બીજી બૈરી પરણવાનો ચાલ નથી, ને જ્યારે પહેલી બૈરી મરી જાય ત્યારે તેની બહેન હોય તો તેની સાથે લગન થાયછે.

૪. કન્યાદાન દેવાનો તો મુખ્ય અધિકાર બાપનો છે; તે ન હોય ત્યારે કન્યાના ભાઇને ને તેના પછી કન્યાના દાદા અથવા કાકાને અધિકાર છે. તેમાંનું કોઇ ન હોય ત્યારે અથવા તે ન આવે ત્યારે કન્યાની મા પોતાના ભાઈ આદે બીજા સગાંઓ પાસે કન્યાદાન અપાવે. ને કન્યાને માહેરામાં પધરાવવાનો અધિકાર મામાનો તથા તેના સગાનો છે.

૫. અમારી ન્યાતમાં બે કન્યા એક ચોરીમાં પરણે નહીં, ને કોઇ પરણાવે તો બેહની ચોરી જુદી જુદી બાંધેછે, ને એ ચાલ વિશેષ શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

૬. લગનનો પ્રારંભ કર્યા પછી વરની તરફથી પલ્લું નાદારીના સબબથી લગનના પહેલા દહાડા સુધી નહીં પહોંચી શકે તો હરેક તરેહથી સમાધાન કરીને પરણાવે, પણ વહેવા તુટે નહીં.

૭. અમારી ન્યાતમાં બૈરી જીવતી બેઠે, બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ નથી, ને પહેલી બૈરી મ્હોટી થઈ ને તેને છોકરાં કાંઇ થયાં નહીં તો પુત્રને અર્થે બીજી બૈરી કરે, એથી વધારે કરે નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૮. અમારી ન્યાતમાં બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ નથી, ઉપરના સાતમા જવાબના કારણ વના, ને રાજી કરવા સારૂ પહેલી બૈરીને શક્તિપ્રમાણે આપવું જોઈએ.

૯. બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ નથી, ને બીજી બૈરીનું કારણ સાતમા જવાબમાં લખ્યું છે.

૧૦. પહેલી બૈરીની ઉમ્મર વરશ ૪૦ ની થાય ને તેને કાંઈ છોકરૂં ન થાય તો વડીને કોઇ રાજી કરવા સારૂ આપીને બીજી કરે.

૧૧. મોસાળું કરવાના અવસર ૩ ઉપર લખ્યાં છે તેનો કાંઇ દાવો નહીં, પોતાની મુબતર પ્રમાણે ને ન કરે તો પોતાની સત્તા પ્રમાણે ચાંદલો કરે, આંકડો મુકરર નથી.

૧૨. સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, પણ અટકાવે વા પદાર્થે પીહેર પણ રહે, ને સાસરે જવા દેવામાં પીહેરીઆંથી અટકાવ થાય નહીં.

૧૩. જ્યાંસુધી છોકરી ન્હાની હોય ત્યાંસુધી ભરણ પોષણની સત્તા મોસાળીઆંની ખરી, તે વના બીજી સત્તા મોસાળીઆંની નથી.

૧૪. લગન કરવાની મોસમ તથા દહાડો મુકરર નથી, ઉત્તરાયણના સૂર્ય થયા પછી જેઠ માસ સુધી જોતિષ શાસ્ત્ર તથા ધર્મશાસ્ત્રની આજ્ઞા પ્રમાણે થાય.

બ્રાહ્મણ—ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં ચાલ જે કન્યાને પરણાવે,

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વરશ ૭ તથા ૯ થી તે વરશ ૧૧ સુધીમાં પરણાવે.

૨. અમારી ન્યાતમાં એક ગોત્રજમાં વહેવાં થાયં નહીં, ને ભુલે વહેવા થયા હોય તો ફોક થાયછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખ્સની બૈરી મરી-જાય ત્યારે તેની બહેન હોય તો તેની સાથે વહેવા થાયછે.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર બાપને છે. અથવા બાપ નથી ત્યારે ભાઇ કન્યાદાન કરેછે, તથા ભાઈ નહીં હોય તો કાકો દેછે તથા મામો પણ કન્યા-દાન આપી શકેછે, ઉપલા સવાલ પ્રમાણે એકેક પછી નહીં હોય ત્યારે આપેછે, કન્યાને માહેરામાં પધ-રાવેછે, તે મામા શિવાય મોસાળીઆંનો અધિકાર છે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એક ચોરીએ એક કન્યા પરણેછે, ને બીજી ચોરીએ બીજી કન્યા પરણેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં છોકરીનું લગંન ઠર્યું ને છોક-રાનો બાપ પરણું નહીં કરે ત્યારે છોકરીનો બાપ અટ-કાવ કરીને લેછે, ને છેક નહીં મળે ત્યારે ઓછું કરીને પરણાવેછે.

૭. અમારી ન્યાંતમાં બૈરી એક શિવાય બીજી થતી નથી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કર-વાની ના કહેછે.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરૂં નહીં થાય ત્યારે વરશ ૩૫ ની ઉમ્મર સુધી વાટ જોઈને બૈરીની રજા લઇને બીજી બૈરી પરણે, પણ અમારી ન્યાતમાં એક ઉપર બીજી પરણી નથી.

૧૧. અઘરણી જે બૈરીને આવેછે તેનું એ છે જે, પંચમાસીમાં ઘરચોળું તથા કાંચળી આપેછે, તથા અઘરણી વખત બાપની સંપત્ત પ્રમાણે મોસાળું ક-રેછે, ને નહીં મળે તો ચાંલ્લો કરેછે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થાય ત્યારે સાસરે જાય તથા પીહેર જાય તેમાં કોઇ અટકાવ કરી શકે નહીં, ક-દાપિ ધણી પીહેર જવાનો અટકાવ કરે વ્યાજબીથી તો કરી શકે, તથા પીહેરીઆં સાસરે જવાનો અટ-કાવ કરે તો કરી શકે નહીં.

૧૩. કોઈ સ્ત્રીની મા જીવતી છે, ને (અથવા) મરી ગઇ હોય ત્યારે મોસાળમાં તથા પીહેરમાં જવાની રજા સાસરેથી આપેછે જ્યારે જાય ત્યારે, ને તેડે ત્યારે રજા આપેછે.

૧૪. લગન કરવાનો ઉત્તરાયણથી તે દક્ષણાયણ સુધી વર કન્યાને પહોંચતો દિવસ આવે ત્યારે કરે, તથા દેવલગન આવે તો કરેછે.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ્ય સહસ્ર ભરૂચ તથા શુક્લ તીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કન્યા નવ દશ વરશની થાય ત્યારે પરણાવ્યા-વના ચાલેજ નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં ગોત્રીમાં તથા પાસેના સ-ગાંમાં લગન થતાં નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં બૈરી જીવતા તેની બહેન સાથે પરણે નહીં, ને કદાપિ કોઈ કરે તેનું બાધ પણ નથી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો બાપનો અધિકાર છે ત્યાર-પછી ભાઇ ને તેના પછી કાકો ત્યારપછી દાદો. એ-માંનું કોઇ ન હોય ત્યારે મા પરણાવે, ને મોસાળિયાંને પણ અધિકાર છે, ને માહેરામાં મામો પધરાવે. ને તે મામો ન હોય ત્યારે મોસાળનાં સગાં પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એકે દિવસે કન્યા પરણા-વવાનો ચાલ છે, પણ માહેરૂં તથા ચોરી જુદી કરીને પરણાવેછે.

૬. લગન નીશ્ચે થયા પછી કન્યાનો બાપ પૈસા બાબત અટકાવ કરે તો વરજાનના પાંચ બ્રાહ્મણ મળ્યા હોય તે સમાધાન કરે, ને તે દિવસે લગન કરે, પણ અટકે નહીં.

૭. પહેલી બૈરી જીવંતી હોય ને બીજી બૈરી કરેછે. પણ મુખ્ય બૈરી પહેલી, ને તેની રજાવિના થાય નહીં. ને કરે તો બે બૈરી કરે, પણ છોકરાં ન હોય તો કરે.

૮. બીજી બૈરી કરે તો પહેલી બૈરીની રજા જો-ઈએ, ને તેને રાજી કરવી જોઈએ, ને રાજી કર્યાને કાંઈ આંક મુકરર નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. પહેલી બૈરી પરણેલી હોય તો બીજી બૈરી પરણવાની ના કહે, પણ છોકરાં ન હોય તો વરશ ૩૦ની થાય ત્યારપછી કરે.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરાં ન થાય ત્યારે વરશ ૩૦ સુધી વાટ જુવે, ને પછી બીજી બૈરી કરે.

૧૧. બૈરીને અધરણી આવે ત્યારે મળે તે આપે, ને મળે તે મોસાળું કરે, તેનો કાંઈ આંક મુકરર નથી, ને પંચમાસી તથા સીમંત ઉપર આપવાનો ચાલ છે, મળે તે આપે.

૧૨. છોકરી પરણેલી વરશ ૧૫ની થયા પછી પીહેરીઆં રાખે નહીં, ને સાસરીઆં તેડે. એ રીતે અમારી ન્યાતમાં ચાલ છે, ને એ બંધે જણમાં કોઈ ગેરજાપતે ચાલે ત્યારે તેને ન્યાતના લોક શિક્ષા કરે, ને વાર તહેવારમાં પીહેર જાય, ને પીહેર હોય તો સાસરે જાય.

૧૩. કોઈ સ્ત્રીની મા જીવતી છે, ને (અથવા) સાસરીઆં તથા પીહેરીઆંની સાથે સલાહ હોય તો જવા દે ત્યારે જાય.

૧૪. લગનસરા આવેછે ત્યારે લગન કરેછે, ને વર કન્યાને પહોંચતું આવે ત્યારે કરે.

બ્રાહ્મણ—ભટમેવાડાના મ્હોટા તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. દશ વરશની કન્યા થાય ત્યારે લગન કર્યાવના ચાલે નહીં.

૨. પોતાનું ગોત્ર મુકીને ગમે ત્યાં લગન કરે, વર તથા કન્યાના બાપની ઇચ્છા પ્રમાણે.

૩. બૈરી જીવતાં તે બૈરીની બહેન સાથે પરણે તો બૈરીની મરજી જોઈએ, ને મુવા પછી તો મરદ મુખત્યાર છે.

૪. કન્યાદાનનો અધિકાર બાપ તથા વડવો તથા ભાઈ તથા કાકા તથા તેની માને પણ દરજ્જે છે, ને કન્યા પધરાવવાનો અધિકાર મામાનો છે.

* ભરૂચના જવાબવિશે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૫. એક ચોરીએ બે કન્યા પરણે નહીં, બે ચોરીને જુદી જુદી કરવી પડેછે.

૬. લગન જારી થાય ને પક્ષાને સારૂ લગનનો અટકાવ થાય નહીં.

૭. બે બૈરી હોય તેમાં ધણી માને તે બૈરી મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી ગાંડી હોય તથા ફેલ રીતુરવાળી હોય તથા છોકરાં ન આવ્યાં હોય તો બીજી કરે, તેમાં રજા ન જોઈએ. ને કાંઈ આપવું પણ નહીં.

૯. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના ઉત્તરમાં આવ્યો છે.

૧૦. બીજી બૈરી કરે તો પહેલી બૈરીની ઉમ્મર વરશ ૨૫ તથા ૩૦ની થાય, ને છોકરૂં ન થાય ત્યારે તેની રજાવના બીજી કરે.

૧૧. પોતાની શક્તિ પ્રમાણે કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી સાસરે રહેછે, ને પીહેર પણ જાયછે. કદાપિ સસરા જમાઈને કજીઓ થયો હોય ત્યારે ધણી પીહેર ન જવા દે, પણ પીહેરીઆંથી દીકરીને ઘેર રખાય નહીં, ને કદાપિ રાખે તો ન્યાતવાળા તેને શિક્ષા કરીને સાસરે વિદાય કરે.

૧૩. મોસાળીઆં જોડે સલાહ હોય તો જવા દે.

૧૪. જોષી મુરત આપે ત્યારે લગન થાય.

બ્રાહ્મણ—મેવાડાના ન્હાના તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. પાંચ વરશની કન્યા થાય ત્યારથી તે વરશ ૧૧ની કન્યા થાય ત્યાંસુધી લગન કરવાં, અગીઆર વરશની કન્યા થાય એટલે લગન કર્યા વગર ચાલે નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યાં કરે, ને ઘટતું અઘટતું જોવામાં માબાપ મુખત્યાર છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં બૈરી જીવતાં યા મુવા પછી તેની બહેન સાથે પરણેછે.

* ભરૂચના જવાબવિશે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. કન્યાદાન આપવાનો માબાપને અધિકાર છે, ને માબાપ ન હોય તો કન્યાનો ભાઇ યા કાકી કાકો જે કોઇ હોય તે કન્યાદાન દે. કન્યાને માહેરામાં તેનો મામો પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એક ચોરીમાં બે કન્યા પરણાવવાનો ચાલ નથી, એક દહાડે બે કન્યા પરણાવે તો જુદી જુદી ચોરી બાંધે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરી શકે તો કન્યાના માબાપ લગન અટકાવે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતી હોય તો બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ છે, તેમાં મુખ્ય બૈરી પહેલી હોય તે.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીને તેનું પલ્લું તથા રહેવાને સારૂ રૂ. ૧૦૦) નું ઘર તથા દાણા તથા લૂગડાં આપવાં કબુલ કરે, ને બીજી બૈરી પરણે, પહેલી બૈરીને રાજી ન રાજી પૂછવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરીને છોકરો હોય તો તે જીવતાં બીજી બૈરી કરવા દે નહીં, અગર છોકરો ન હોય તો બીજી બૈરી કરે તેમાં ના કહી શકે નહીં.

૧૦. પહેલી બૈરીને કાંઇ છોકરૂં ન થયું ને ત્રીશ વરશની ઉમ્મર બૈરીની થઈ ત્યારે તેનો ધણી બીજી બૈરી કરે તો તેમાં રજા જોઈએ નહીં, ને પહેલી બૈરીને ભરણપોષણનું ઉપરના આઠમા સવાલના જવાબમાં લખ્યું છે તે પ્રમાણે આપે.

૧૧. જે બૈરીને અધરણી (જે બૈરીને) આવે તેને અધરણીને દહાડે મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, પણ આંકડો કાંઇ મુકરર નથી, પોતાની શક્તિપ્રમાણે કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી વરશ ૧૩ ની થયા પછી સાસરે જાય, ને પીહેરીઆં તેડે તો તેને સાસરીઆં અટકાવી રાખે નહીં, ને પીહેરથી સાસરે તેડે તો જાય, તેમાં પીહેરીઆં કાંઈ અટકાવ કરે તો ન્યાતના લોક તેને ઠપકો દઈને મોકલે, ને સાસરે પીહેર જવાનો કાંઈ દહાડો મુકરર નથી.

૧૩. કોઈ સ્ત્રીની મા જીવતી છે અથવા મરી ગઇ હોય તો મોસાળ જવામાં પીહેરીઆં તથા સાસરીઆં કાંઇ અટકાવ કરી શકે નહીં, ને ત્યાં જવાનો દહાડો મુકરર નથી, જ્યારે તેડે ત્યારે જાય.

૧૪. લગન કરવાની કાંઇ મોસમ[1] તથા દહાડો કાંઈ મુકરર નથી, જે મહીને જે દહાડે વર કન્યાને કારતગ સુદી ૧૧ થી તે અશાડ સુદી ૧૧ સુધી લગન શુદ્ધ આવે તે દિવસે કરે.

બ્રાહ્મણ-શ્રીમાળી શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. સાત વરશની કન્યા થાય એટલે લગન કરવાં, અથવા દસ વરશની કન્યા થાય ત્યારે લગન કર્યાવના ચાલેજ નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં આજસુધી તો અઘટીત થયું જાણ્યું નથી, ને કદાસ થાય તો શાસ્ત્રપ્રમાણે પ્રાયશ્ચિત્ત કરે.

૩. કોઈ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં તો તેની બહેન સાથે પરણતો નથી, બૈરી મુવા પછી પરણેછે.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર બાપનો છે, તથા માનો છે, પોતાની ખુશીએ બાપ તથા કાકા અથવા કાકી અથવા વડો ભાઈ અથવા વડી ભોજાઈ અથવા બહેન અથવા ફોઈ તથા માશી એમાંથી જેની પાસે અપાવે તે આપી શકેછે. ને કન્યાને માહેરામાં પધરાવવાનો હક મામાનો છે.

૫. કોઇ શખસ બે કન્યા પરણાવે તો એકે દહાડે તો બનેની ચોરી જુદી કરે, ને પહોંકવાને બારણાં બે મુકેછે, પહેલા મ્હોટા જમાઇને પહોંકે, પછે બીજાને પહોંકે, પહોંકનારી જુદી જુદી જોઇએ.

૬. અમારી ન્યાતમાં પહેણ પ્રમાણે પલ્લું પુરૂં કરે તો લગન થાય.

૭. અમારી ન્યાતમાં બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી પણ કરેછે.

૮. પહેલી બૈરીને છોકરાં ન થયાં હોય તો, અગર કાંઇ શરીરે દોષ પડ્યો હોય તો તેની રજા લઈને ફરીથી બીજી બૈરી પરણે, ને પહેલીનું પલ્લું હોય તે પહેલીની પાસે રહે, પોતાની મિલ્કત પ્રમાણે પાંચ રૂપિયાં આપીને રાજી કરે.

---

[1] નકલમાં "મોસાલ" છે.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તો ઉપલા આઠમા જવાબના કારણથી કરે, ને એવા ખરા કારણવિના કરી શકે નહીં, કદાસ પહેલી બૈરીમાં પક્કો દોષ હોય તો કરે, પણ વગર વાંકે કરી શકે નહીં.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરૂં ન થયું તો તેની રજાવિના બીજી બૈરી પહેલીની ઉમ્મર વરશ પચીશ કે ત્રીશ થયા પછે તો પરણી શકેછે.

૧૧. જે બૈરીને અધરણી આવેછે તેને પીહેરથી મોસાળું કરે, પોતાની શક્તિપ્રમાણે, ને સાસરેથી પણ આપવાની રીત છે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછે સાસરે જાય, ને સાસરીઆં પીહેર જવા ન દે, અથવા પીહેરીઆં સાસરે જવા ન દે, એ વાત બની શકતી નથી, તેવું થાય તો ન્યાત પૂછી શકેછે.

૧૩. બૈરીને મોસાળ જવાનો દહાડો મોસાળથી નોતરૂં આવે તે દહાડો મુકરર છે, પોતાની ખુશીએ મોસાળીઆંને મળવા જાય તેમાં કાંઇ અટકાવ જોઇએ નહીં.

૧૪. લગન સમૂહુર્તમાં થાય ને કમૂહુર્તમાં થાય નહીં.

બ્રાહ્મણ–ઉનેવાળનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં કન્યા વરશ સાતની યા વરશ નવની થાય ત્યારે લગન કરવું.

૨. અમારી ન્યાતમાં ઊંચ નીચ છે નહીં.

૩. અમારી ન્યાતમાં બૈરી છતાં બીજી બૈરી કરાતી નથી, બૈરી મરી જાય ત્યારે બૈરીની બહેનને પરણે, એ રીત છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં કન્યાદાન માબાપ દે, કન્યાને મામો અથવા ભાઇ માહેરામાં પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં બે કન્યા સાથે પરણેછે ત્યારે મંડપ બે કરેછે, બંને મંડપ મધ્યે અંતરપટ કરી કન્યા પરણાવેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં છોકરાનો બાપ પરણે ન બને ત્યારે કન્યાના બાપનું મન મનાવે ત્યારપછી પરણે.

૭. અમારી ન્યાતમાં બીજી બૈરી કર્યાની રીત નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં બૈરી મરીજાય ત્યારે બીજી બૈરી પરણેછે, એ રીત છે.

૯. અમારી ન્યાતમાં એ રીત નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને છોકરૂં થાય અથવા ન થાય, પણ બીજી બૈરીની રીત નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં અધરણી આવે ત્યારે મોસાળું શક્તિપ્રમાણે કરેછે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં છોકરી સાસરે જાય, ને સાસરીઆં પીહેર ન જવા દે તો ન જાય, અથવા પીહેરથી સાસરે ન જવા દે તો સાસરીઆંને જોરાવરથી તેડી જવાનો હક છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં મા સ્ત્રીની જીવતી હોય અથવા મરી ગઇ, તોપણું[1] પીહેરીઆં અથવા સાસરીઆં વહેવા તથા જનોઇ તથા અધરણી હોય ત્યારે મોસાળ જવા દેછે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં કૃષ્ણ પક્ષની તેરશથી તે પ્રતીપદાસુધી કાળચંદ્રક્રાંતીશામ વિગેરે અવજોગ તજીને પરણેછે, એ રીત છે.

બ્રાહ્મણ–ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. પાંચ વરશની કન્યાની ઉમ્મર થાય ત્યારથી તે નવ વરશની ઉમ્મર થતાં સુધીમાં પરણાવે.

૨. અમારી ન્યાતમાં એક ગોત્રમાં કન્યા આપવાનો ચાલ નથી, તથા ધણી પાસેની આડી સગાઈમાં પણ કન્યા અપાતી લેવાતી નથી.

૩. કોઈ શખ્સની બૈરી મરી ગયા પછી તેની બહેન સાથે પરણેછે, પણ મરી ગએલી બૈરીને છોકરાં ન હોય તો પરણે.

૪. કન્યાદાન આપવામાં બાપનો અધિકાર છે. તા-

---

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

1 નકલમાં "તોપણ" નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

રપછી ભાઇ, પછી કાકો, પછી દાદો, ત્યાર પછી મા, માનાં સગાં, ને કન્યાને માહેરામાં પધરાવવાનો મોસાળ પક્ષનો અધિકાર છે.

૫. અમારી ન્યાતમાં બે કન્યા એક દહાડે પરણાવેછે, પણ બેઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં પહો સારૂ લગન અટકાવવાનો ચાલ નથી.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ નથી, યા છોકરૂં ન થાય તોએપણ કરી શકતો નથી.

૮. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના સાતમા સવાલના જવાબમાં આવેલોછે.

૯. એનો જવાબ પણ એજ પ્રમાણે છે.

૧૦. એનો જવાબ લખવાની કાંઈ જરૂર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, પણ પોતાની ભળતર પ્રમાણે કરે, અગર ન કરે તો તેના ઉપર જોર નથી.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી સાસરે રહેવું મુખ્ય છે, ને અટકાવને કામે પીહેર પણ જાય, પણ ધણીની રજા લીધી જોઈએ.

૧૩. છોકરીનાં માબાપ તથા સાસરીઆંની મરજીમાં આવે તો મોસાળ જવા દે.

૧૪. જ્યોતિષશાસ્ત્ર તથા ધર્મશાસ્ત્રના લખ્યા પ્રમાણે લગન થાયછે.

બ્રાહ્મણ-સારસ્વતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. પાંચ વરશની કન્યા થાય ત્યારથી તે વરશ ૧૧ની થાય ત્યાંસુધીમાં કન્યોના લગન કરવાં જોઈએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં પોતાના ગોત્રમાં તથા પાસેની આડી સગાઇમાં ઘણી નજદીક છે, તેમાં લગન કરવાં ઘટારત નથી.

૩. કોઇ શખસ[1] પોતાની બૈરી મુવા પછી તેની બહેન સાથે પરણે તો તેને કંઇ દોષ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "શખ" છે.

૪. કન્યાદાન આપવાનો બાપને અધિકાર છે, ને તે ન હોય ત્યારે મા કરે, તથા ભાઇ કરે, તેના પછી કાકો અથવા મામો આપેછે, તે કન્યાને માહેરામાં માતુલ પક્ષવાળા પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં બે કન્યા એક[1] દહાડે પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૬. પહલું પુરૂં થયાવિના કન્યા પરણાવે નહીં.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતી હોય તેના ઉપર બીજી બૈરી લાવવાનો ચાલ નથી.

૮. આઠમા સવાલનો જવાબ ઉપરના સાતમા સવાલના જવાબમાં આવેલો છે.

૯. એ સવાલનો જવાબ લખવાનો ચાલ નથી.

૧૦. એ સવાલનો જવાબ પણ ઉપર પ્રમાણે છે.

૧૧. અધરણી વખત તથા જનોઈ તથા લગન વખત મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, તથા ચળોળ વખત પણ કરવાનો ચાલ છે, જેને જેવું મળે તે પ્રમાણે કરે, આંકડો કાંઇ સર્વેનો એક નથી, પોતપોતાના કુળાચાર પ્રમાણે કરવું પડેછે.

૧૨. કે છોકરી મ્હોટી થયા પછી સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, ને અટકાવે તથા સપરમે દહાડે પીહેર જાય આવે તેની મને થાય નહીં.

૧૩. મોસાળ જવા દેવામાં કન્યાના બાપ તથા મા તથા સાસરીઆં મુખત્યાર છે, તેની રજાવિના જવાય નહીં.

૧૪. લગન કરવામાં જોતિષ તથા ધર્મશાસ્ત્રમાં લખ્યા પ્રમાણે દહાડા મુકરર છે.

બ્રાહ્મણ-કાળેટિયાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. એ સવાલનો જવાબ વહેવા બાબતના ચોથા સવાલના જવાબમાં આવ્યો છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં ગોત્રમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી, ને આડી સગાઇમાં પાંચ છ પેહડી ઉપરાંત લગન થાયછે.

૧ નકલમાં "એ" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. અમારી ન્યાતમાં બે બૈરી પરણવાનો ચાલ છે, પણ પહેલી બૈરી હોય ને તેનો બાપ પહેલી બૈરીની બહેનને પરણાવવા ચાહે તો તે પરણાવે નહીં, ને બીજી બૈરી પરણે તો પરણાવે. ને પહેલી બૈરી મરી-જાય તો તેની બહેન પરણે.

૪. અમારી ન્યાતમાં કન્યાદાન આપવાનો અ-ધિકાર માબાપનો છે, ને કન્યાને માહેરામાં મામો પધરાવેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એક ચોરીમાં બે કન્યા પર-ણતી નથી, જુદી જુદી પરણેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું ભરે તો પરણે, નહીં તો લગન અટકાવે.

૭. અમારી ન્યાતમાં બે બૈરી કરે તોએપણ પ-હેલી બૈરી મુખ્ય કહેવાય.

૮. અમારી ન્યાતમાં બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ છે, પહેલી બૈરી જીવતાં પણ પહેલી બૈરીને રાજી કરીને પરણે, ને રાજી કરવામાં પલ્લું પાછું આપે.

૯. અમારીન્યાતમાં પહેલી બૈરીને છોકરૂં ન થાય ત્યારે બીજી બૈરી કરે. ને પહેલી બૈરી નારાજી થાય તોપણ કરી શકેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં પહેલી બૈરી વરશ ૨૫ ની થાય ત્યાં સુધી વાટ જોઇને. બીજી બૈરી કરે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં અધરણી આવે ત્યારે તેને પીહેરથી પોતાની શક્તિપ્રમાણે મોસાળું કરેછે.

૧૨. કન્યા વરશ ૧૫ ની થાય ત્યારે તેને સાસરે મોકલે, તે સાસરીઆં પીહેર મોકલે, તેમાં કાંઈ પીહે-રીઆંનો જોરો નહીં, ને ન્યાતવાળા લોકો પણ કોઈ શિક્ષા કરે નહીં.

૧૩. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના સવાલના જવા-બમાં લખ્યો છે, ને કન્યા વરશ ૧૫ ની થાય ત્યાંસુધી તેનો બાપ મુખત્યાર છે, ને વરશ ૧૬ ની ઉમ્મર થાય ત્યારે એ વાતમાં સાસરીઆં મુખત્યાર છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં કન્યાનો બાપ પરણાવે ત્યારે વરનો બાપ પરણાવે, એમાં કાંઇ દહાડો મુકરર નથી.

બ્રાહ્મણ–સજોદરા† ભાઠેલાનો જવાબ.*

પ્રકાર "૬."

૧. કન્યાની ઉમ્મર ૫ વરશની થાય ત્યારથી તે વ-રશ ૯ ની થાય ત્યાંસુધીમાં જ્યારે અનુકુળ આવે ત્યારે પરણાવે.

૨. અમારી ન્યાતમાં એક ગોત્રમાં તથા બીજી સગાઈ પાસેની હોય તેમાં લગ્ન થતાં નથી.

૩. કોઇ શખ્સની બૈરી મરીગઇ હોય તો તે મરનાર બૈરીની બહેન સાથે પરણાવવાનો બાધ નથી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો બાપને અધિકાર છે, તે ન હોય તો ભાઇ તથા કાકો, તથા દાદો તથા મા એ-પ્રમાણે એક એક પછીનો અધિકાર છે. ને કન્યાને માતુલ પક્ષવાળા માહેરામાં પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં બે કન્યા એક દહાડે જુદે જુદે બારણે તથા જુદી જુદી ચોરીએ પરણાવેછે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તો છોકરીનો બાપ લગન અટકાવે, પણ વહેવા ફોક થાય નહીં.

૭. અમારી ન્યાતમાં બીજી બૈરી કારણુના કરતા નથી, ને પ્રથમ બૈરી મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં ફરી બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીને રાજી કરીને કરે, અગર રાજી ન થાય તો નહીં પરણે, ને પહેલી બૈરીની ઉમ્મર ઘણી મ્હોટી થઇ હોય ને પહેલી બૈરાનું ઘરેણું પલ્લાનું હોય તે મુજબ બમણું આપે ત્યારે કરે.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કર-વાની ના કહે તો કારણવિના ન થાય, ને કારણવિના કરે તો તે તકસીરવાળાને ન્યાત ન્યાતબહાર મુકે, તે શિવાય સરકાર સજા કરે.

૧૦. પહેલી બૈરીને કાંઈ છોકરૂં ન થાય ત્યારે તેની ઉમ્મરે વરશ એકત્રીશ લગી વાટ જોઈને તેટલે ફરઝંદ ન થાય ત્યારે બીજી બૈરી કરવી.

૧૧. અધરણી જે બૈરીને આવે તેને રીતભાત મોસાળું મળે તો કરે, શક્તિપ્રમાણે, તેનો કાંઇ આં-કડો મુકરર નથી, જે મળે તે.

---

† નકલમાં શરૂઆતમાં "સજોદરા ભાઠેલા" છે, ને બીજે બધે ઠેકાણે "શ્રીધરૂ સજોદરા" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી સાસરે રહેવું તે મુખ્ય છે, ને અટકાવે તથા જરૂરને કામે પીહેરમાં જાય, પણ ધણીની રજા લીધી જોઇએ.

૧૩. કોઈ બૈરીનાં માબાપ જીવતાં છે ત્યારે તેની રજાવિના તથા ધણીની રજાવિના મોસાળ જવાય નહીં.

૧૪. જોતિષશાસ્ત્ર તથા ધર્મશાસ્ત્રની આજ્ઞા પ્રમાણે લગ્ન થાયછે.

બ્રહ્મક્ષત્રીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૭ની (ઉમ્મર) થયા પછી તે વરશ ૧૧ સુધીની ઉમ્મર થયા સુધી પરણાવવાનો અધિકાર છે, તે ઉપરાંત ચાલે નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં પીત્રાઇ અથવા ગોત્રી અથવા મોળાઇ મશીઆઇ તથા ફોઇઆઇ એટલાં સગપણમાં લગન થાય નહીં.

૩. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રી જીવતી હોય તો તેની બહેન અથવા કોઈ બીજી સ્ત્રી સાથે પરણાવે નહીં, પણ સ્ત્રી મરી જાય તો તેની બહેન સાથે લગન કરવાનો ચાલ છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં પ્રથમ કન્યાદાન દેવાનો અધિકાર દાદા દાદીનો છે, ને અગર તે ન હોય તો બીજો અધિકાર તેના માબાપનો, ને તે ન હોય તો ત્રીજો અધિકાર કાકા કાકી અથવા કન્યાના મ્હોટા ભાઇનો છે, ને અગર તે કોઈ ન હોય તો તેને કોઈ અંત્રાય હોય તો મામા માસી અથવા કન્યાને પરવરસીનો કરનાર હોય તો તેનો અધિકાર છે, ને કન્યાને માહેરામાં પધરાવવાનો અધિકાર તેના મામાનો છે.

૫. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રના આધાર પ્રમાણે એક ચોરીમાં બે કન્યાને પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું લગન થયા પહેલાં લેવાનો ચાલ નથી કે અટકાવે, લગન થયા પછી બીજે દિવસે કન્યાને પલ્લું પહેરાવીને તેના બાપને ઘેર વિદાય કરેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં બૈરી જીવતી હોય ને તેમાં કાંઈ કારણ હોય તો તેનો ધણી બીજી સ્ત્રી કરે, તે બાબતમાં ધણી મુખત્યાર છે, ને મુખ્ય બૈરી પહેલી છે.

૮. પહેલી બૈરી જીવતી હોય ને તે ઉપર બીજી કરે તો તેનો ધણી મુખત્યાર છે, પણ પહેલી બૈરીની ખોરાકી પોષાકીના ખરચનો પોતાની આબરૂ પ્રમાણે બંદોબસ્ત કરે.

૯. પહેલી બૈરી ના કહે તો તેનો અટકાવ કાંઇ ચાલે નહીં, પણ પહેલી બૈરી અપંગ વા આંધળી વા ઘરસુત્ર ન ચલાવે તેવી વા અપુત્ર હોય તો તેના ઉપર બીજી બૈરી કરે તોપણ પહેલી સ્ત્રીની ખોરાકી પોષાકીનો બંદોબસ્ત કરે, ત્યારે તેનો કોઈ અટકાવ ચાલે નહીં.

૧૦. પહેલી બૈરીને કાંઇ છોકરું ન થયું હોય અથવા પુત્ર ન હોય તો તેનો ધણી બીજી સ્ત્રી કરવા ચાહે તો પહેલી સ્ત્રીની ખોરાકી પોષાકીનો બંદોબસ્ત પોતાની હુરમત પ્રમાણે કરી આપે, ને બીજી સ્ત્રી કરે, પણ પહેલી બૈરીની ઉમ્મર વરશ ૩૦ ની થતાં સુધી વાટ જુવે, ને ત્યાર પછી કરે.

૧૧. બૈરીની અઘરણી આવે તેને રીત આપવાનો ચાલ છે, ને તે બૈરીને છોકરાં થાય તેને મોસાળું હરેક છોકરાનું પગરણ આવે ત્યારે કર્યાનો ચાલ છે, પણ સંપત્તી પ્રમાણે કરે, તેનો કાંઇ આંકડો મુકરર નથી.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થાય ને સાસરે જાય તેને સાસરીઆં વિનાકારણ પીહેર જવાનો અટકાવ કરે નહીં, પણ અખત્યાર ધણીનો છે. ને પીહેરીઆં સાસરે જવાની મને કરીશકતાં નથી, ને બૈરી બારશ પુનેમ પોતાને પીહેર જમવા આવે તો એક બે દિવસ રહીને પાછી સાસરે જાય.

૧૩. બૈરીની મા જીવતી હોય અથવા મરી ગઇ હોય પણ વિનાકારણ મોસાળ જવાનો કાંઈ અટકાવ કરી શકે નહીં.

૧૪. લગન કરવાં તે સમુરતમાં કરવાં, કારતગ માસમાં દેવ લગન કારતગ શુદ ૧૨ થી તે વદ ૫ સુધી થાય, ને ત્યારપછી મકરસંક્રાંત થયા પછી જોતિષ શાસ્ત્ર પ્રમાણે લગન દિવસ વર કન્યાનો ગ્રહબળ[1] મુકરર કરીને લગન કરે, તે છેલ્લો દિવસ લગનનો અશાડ શુદ ૯ સુધી છે, તે મધ્યે મીનારકમાં લગન થાય નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "ગ્રીઈબલ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સુથાર—પંચોળીનો જવાબ.*

પ્રકાર "બ."

૧. અમારી ન્યાતમાં કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ તથા ૯ તથા ૧૧ વરશની થાય ત્યારે લગન કર્યાવના ચાલેજ નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં બાપની તરફનાં સગાં તથા મોસાળની તરફનાં સગાં હોય ત્યાં લગન થાય નહીં, ને આજસુધી થયાં પણ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં બૈરી પરણ્યા પછી મરીજાય, ને તેની બહેન હોય ને તેનાં માબાપની નજરમાં આવે તો લગન કરે, અગર નહીં નજરમાં આવે તો નહીં કરે; તેમાં વરના બાપનો જોરો ચાલેજ નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં કન્યાને માહેરામાં મામો પધરાવે, ને કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર બાપ તથા માનો છે, તેમાં કોઇનો અટકાવ ચાલેજ નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં બે કન્યા એક દહાડે પરણાવે તો બંનેની ચોરી જુદી જુદી બાંધીને પરણાવે.

૬. પલ્લાના સબબથી લગન અટકી શકે નહીં.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી કરે, પણ એથી વધારે કરવાનો ચાલ નથી, ને જે એમાં ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તો પહેલી બૈરીની રજાનો કાંઈ અટકાવ નથી, ને પહેલી બૈરીને રાજી કરવાસારૂ આપવાનો કાંઈ નીમ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તોએપણ કારણ હોય તો બીજી બૈરી કરે, એ વાતમાં ધણી મુખત્યાર છે.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરૂં થાય અથવા ન થાય તોએપણ ધણીની મરજીમાં આવે તો બીજી બૈરી કરે. ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી.

૧૧. જે બૈરીને અધરણી આવેછે તેને રીત આપવાનો ચાલ તો ખરો, ને મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, પણ તેનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી, પોતાના મળતર પ્રમાણે કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, પણ સપરમે દહાડે અથવા જરૂરને કામે સાસરેથી પીહેર જાય તો તેનો કાંઈ અટકાવ થાય નહીં.

૧૩. કોઈ બૈરીની મા જીવતી છે અથવા મરી ગઈ હોય તોએપણ તેને મોસાળ જવા દેવામાં તેના સાસરીઆં તથા પીહેરીઆં મુખત્યાર છે.

૧૪. લગન કરવા જ્યોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

સુથાર—મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "બ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ થી તે વરશ ૧૧ સુધીમાં પરણાવવી જોઇએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં પોતાના ગોત્રમાં તથા પાસેની આડી સગાઇમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી.

૩. કોઈ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં અથવા મુવા પછી તેની બહેન સાથે પરણે તો તેનો કાંઈ બાધક નથી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો માબાપનો અધિકાર છે, ને તે ન હોય ત્યારે ભાઇ પછી કાકો પછી દાદો પછી ગોત્રીનો છે, ને કન્યાને મોસાળીઆં માહેરામાં પધરાવે.

૫. બે કન્યા એક દહાડે પરણાવે તો બેઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધે.

૬. લગન જ્યારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે ત્યારે છોકરીનો બાપ અટકાવે નહીં, શા વાસ્તે કે લગનને બીજે દહાડે પલ્લું આપવાનો ચાલ છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતી હોય તો તેના ઉપર બીજી બૈરી કરે, પણ એથી વધારે થાય નહીં, ને જે કોઇ ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી કરે તો પહેલી બૈરીની રજા લીધી જોઇએ, ને પહેલી બૈરીને રાજી કરવા સારૂ કંઈ આપવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તો કારણ વના બીજી બૈરી કરી શકાય નહીં.

૧૦. પહેલી બૈરીને કંઇ છોકરૂં નહીં થાય વા અપંગ હોય ત્યારે તેની રજા વના બીજી બૈરી કરે,

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પણ પહેલી બૈરીની ઉમ્મર વરશ ૨૪ની થાય ને તેને છોકરાં ન થાય ત્યારે બીજી બૈરી કરે.

૧૧. અધરણી જે બૈરીને આવેછે તેને રીત આપવાનો ચાલ છે, ને મોસાળું કરવાનો ચાલ અધરણી વખત તથા દિકરીનો દિકરો યા દિકરી પરણે તે વખત પણ જેને જેટલું મળે તે પ્રમાણે કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તેને સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, પણ પીહેર જવામાં સાસરીઆંથી ના થાય નહીં, ને એ એમાંથી કોઈ અટકાવ કરે તો ન્યાત તેને શિક્ષા કરે.

૧૩. કોઇ બૈરીની મા જીવતી હોય અથવા મરી ગઇ હોય ત્યારે તેને મોસાળ જવા દેવામાં સાસરીઆં તથા પીહેરીઆં મુખત્યાર છે.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષ શાસ્ત્રપ્રમાણે છે.

ખતરી-ફરસરામીનો જવાબ.

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર ૫ વરશની થાય ત્યારથી તે વરશ ૧૧ ની થતાં સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે લગન કરે.

૨. અમારી ન્યાતમાં પોતાના ગોત્રમાં તથા આડી સગાઈમાં ચાર પાંચ પહેડી થતાં સુધી કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં અથવા મુવા પછી તેની બહેન સાથે પરણેછે.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અખત્યાર બાપનો છે, તે ન હોય ત્યારે ભાઇ અથવા કાકો અથવા દાદો આપે, ને કન્યાને માહેરામાં મોસાળીઆં પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ બે કન્યા એકે દહાડે પરણાવે તો તેની ચોરી જુદી જુદી બાંધે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તો ન્યાતના પાંચ આદમી મળીને સમજણ(કરી) કરીને પરણાવે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતી હોય તોએપણ બીજી બૈરી કારણવના કરવાનો ચાલ નથી, ને જે બૈરી હુશીઆર હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો ધણી મુખત્યાર છે, ને રાજી કરવાસારૂ આપવાનો ન્યાતનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવા ચાહે તેમાં પહેલી બૈરીનો અટકાવ ચાલે નહીં, ધણી મુખત્યાર છે.

૧૦. છોકરો થાય અથવા ન થાય તોએપણ બીજી બૈરી કરવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૧૧. હરેક પગરણમાં મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તે કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી સાસરે રહેવું એ તો મુખ્ય છે, એમ કરતાં ચાર દહાડા પીહેર જાય તેમાં અટકાવ થઇ શકતો નથી.

૧૩. છોકરીની મા જીવતી છે અથવા મરી ગઇ હોય ત્યારે મોસાળ જવામાં અથવા ન જવા દેવામાં છોકરીનાં માબાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. લગન કરવાં તેની મોસમ જોતિષ શાસ્ત્રપ્રમાણે છે.

ખતરી-તરીઆ વણકરનો જવાબ*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૭ ની થયા પછી જ્યાં સુધી તેને વર મળે ત્યારે પરણે, ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં પોતાના ગોત્રમાં તથા પીત્રાઇમાં તથા પાસેની આડી સગાઇમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં તેની બહેન સાથે પરણતો નથી, ને અગર મુવા પછી પરણે તો તેની ખુશી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો માબાપનો અધિકાર છે,

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ને તે ન હોય ત્યારે કન્યાનો ભાઈ તથા કાકો તથા દાદો આપે, ને કન્યાને મોસાળીઆં માહેરામાં પધરાવે.

૫. કોઇ શખસ એકે દહાડે બે કન્યા પરણાવે તો એઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ભરે તો છોકરીનો બાપ લગન અટકાવે ત્યારે ન્યાતનાં બે ભલા માણસ હરેક તરેહ બંદોબસ્ત કરીને કન્યા પરણાવે, વહેવા તોડી શકે નહીં.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતી હોય તેના ઉપર બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ છે, પણ એથી વધારે કરે નહીં, ને જે એમાં ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં ફરી બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીની રજા લીધી જોઇએ, ને પહેલી બૈરીને રાજી કરવાસારૂ કાંઇ આપવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તો ધણીની મરજીમાં આવે તો બીજી બૈરી કરે, ને કારણનો કાંઈ મેળ નથી.

૧૦. પહેલી બૈરીને કાંઇ છોકરૂં થાય યા ન થાય તોએપણ ધણીની મરજીમાં આવે તો બીજી બૈરી કરે, પણ પહેલી બૈરીને હર તરેહથી સમજાવવી જોઇએ.

૧૧. અઘરણી જે બૈરીનું આવે તેને વરની તરફથી કાંઇ રીત આપવાનો ચાલ નથી, ને પીહેરીઆંને કાંઇ મળે તો મોસાળું કરે, નહીંતો ચાંદલો કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તેને સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, ને અગર ચાર દહાડા અટકાવનું કામ પડે તો પીહેર જાય, અગર પીહેરીઆં સાસરે નહીં જવા દે તો ધણી જબરજસ્તીથી લઇ જાય, પણ પીહેરીઆંથી જબરજસ્તીથી લઇ જવાય નહીં.

૧૩. કોઇ બૈરીની મા જીવતી છે યા મરી ગઈ હોય ત્યારે તેને મોસાળ જવા દેવામાં સાસરીઆં તથા પીહેરીઆં મુખત્યાર છે.

૧૪. લગન કરવાં તેનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

૬૨જી—ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર " ખ. "

૧. પાંચ વરશથી તે અગીઆર વરશની ઉમ્મર થતા સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે પરણાવે.

૨. પોતાની ધણી પાસેની સગાઇમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી, ને એમ કરતાં થયલાં હોય તો તેનો કાંઈ બાધક નથી.

૩. કોઈ શખસ પોતાની બૈરી મુવા પછી તેની બહેનસાથે પરણે તો તેનો કાંઈ બાધક નથી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર માનો છે, ત્યારપછી બાપને, ત્યારપછી બાપની તરફનાં સગાંમાં જે કોઇ બૈરી હોય તે આપે, ને કન્યાને મોસાળીઆં માહેરામાં પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ એક દહાડે બે કન્યા પરણાવે તો એઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તો છોકરીનો બાપ લગન અટકાવે નહીં.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતી હોય તોએપણ બીજી બૈરી કરી શકેછે, પણ એથી વધારે કરે નહીં, ને એ બૈરીમાં જે કોઈ ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં ફરીને બીજી બૈરી કરવી હોય તો પહેલી બૈરીની રજા લીધી જોઇએ, ને રાજી કરવાસારૂ પલ્લા શિવાય બીજું કાંઈ આપવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તોપણ બીજી બૈરી કરે, પહેલી બૈરીને છોકરાં ન થયાં હોય તો કરે, ને જોરાવરીથી કરે તો ન્યાત બે જમાડે.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરૂં ન થયું હોય ત્યારે તેની ઉમ્મર વરશ ૩૦ ની થયા પછી બીજી બૈરી કરે.

૧૧. એ સવાલનો જવાબ પલ્લાં બાબતની પચીશમી કલમમાં લખેલો છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તેને સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, ને પીહેર જવા દેવામાં સાસરીઆંથી અટકાવ થાય નહીં.

૧૩. કોઈ બૈરીની મા જીવતી હોય અથવા મરી ગઇ હોય તોએપણ મોસાળ જવા દેવામાં બૈરીનાં માબાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

સોની-ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ થી તે અગીઆરની થતાં સુધીમાં જ્યારે કન્યાના બાપની મરજીમાં આવે ત્યારે પરણાવે.

૨. અમારી ન્યાતમાં જેની સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ અસલથી છે તેની સાથે આજપણ લગન થાયછે.

૩. કોઇ શખસ પોતાની બૈરીની બહેનસાથે પરણે તો તેનો કાંઇ અટકાવ નથી.

૪. કન્યાદાન બાપ તથા ભાઇ તથા દાદો તથા કાકો એક એક પછી દરજ્જાપ્રમાણે આપે, ને પછી તો જેને કન્યાની મા કહે તે આપે, ને માહેરામાં કન્યાનાં મોસાળીઆં પધરાવેછે.

૫. કોઇ શખસ એક દહાડે પરણાવે તો એઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે ત્યારે લગન અટકાવેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી મળે તો પરણે, પણ એથી વધારે પરણે નહીં, ને જે ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીની રજા લઈને કરે, ને રાજી કરવા સારૂ આપે તો ધણની ખુશી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તો બીજી બૈરી કરી શકે નહીં.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરાં ન થાય તોએપણ રજાવના પરણે નહીં.

૧૧. હરેક પગરણમાં[1] મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, પણ જેને જેટલું મળે તે પ્રમાણે કરે, ન કરે તો તેની ખુશી.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, ને પીહેર જવા દેવામાં સાસરીઆંથી અટકાવ થાય નહીં.

૧૩. માબાપની તથા સાસરીઆંની રજાવના બૈરીથી મોસાળ જવાય નહીં.

૧૪. લગન કરવાનો દિવસ જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

સોની-શ્રીમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ થી તે વરશ ૧૧ ની થતા સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે પરણાવે.

૨. અમારી ન્યાતમાં જેની સાથે કન્યાદાન આપવા લેવાનો ચાલ અસલથી છે, તેની સાથે આજપણ લગન થાયછે.

૩. કોઇ શખસ પોતાની બૈરીની બહેનસાથે પરણે તો તેનો કાંઇ અટકાવ નથી.

૪. કન્યાદાન બાપ તથા ભાઇ (તથા બાપ) તથા દાદો તથા કાકો એક એક પછી દરજ્જાપ્રમાણે આપે, ને પછી તો જેને કન્યાની મા કહે તે આપે, ને માહેરામાં કન્યાનાં મોસાળીઆં પધરાવેછે.

૫. કોઈ શખસ એક દહાડે બે કન્યા પરણાવે તો એઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે ત્યારે લગન અટકાવેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરીઉપર બીજી બૈરી મળે તો પરણે, પણ એથી વધારે પરણે નહીં, ને જે ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૧. નકલમાં "પરગણામો" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીની રજા લઇને કરે, ને રાજી કરવા સારૂ આપે તો ધણીની ખુશી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તો બીજી બૈરી કરી શકે નહીં.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરાં ન થાય તોએપણ રજાવના પરણાય નહીં.

૧૧. હરેક પગરણમાં મોસાળું કરવાનો ચાલ છે પણ જેને જેટલું મળે તે પ્રમાણે કરે, ને ન કરે તો તેની ખુશી.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, ને પીહેર જવા દેવામાં સાસરીઆંથી અટકાવ થાય નહીં.

૧૩. મા બાપની રજાવના તથા સાસરીઆંની રજાવના બૈરીથી મોસાળ જવાય નહીં.

૧૪. લગન કરવાના દિવસ જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

સોની—મારૂની ન્યાતનો જવાબ,*

પ્રકાર "ખ."

૧. લગન તો કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ ની થી તે વરશ ૧૩ ની થતાં સુધીમાં કન્યાના બાપની મરજીમાં આવે ત્યારે પરણાવે.

૨. અમારી ન્યાતમાં પોતાનાં સગાંમાં તથા કુટુંબીમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી, ને એમ કરતાં થાય તો ન્યાત તોડી શકતી નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં અથવા મુવા પછી પોતાની બૈરીથી ન્હાની બહેન હોય તેની સાથે પરણે.

૪. કન્યાદાન આપવાનો માબાપનો અધિકાર છે, તે ન હોય ત્યારે કાકો આપે ત્યારપછી ભાઈ આપે, દાદો હોય તો દાદો આપે, ને માહેરામાં મોસાળીઆં પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એકે દહાડે બે કન્યા પરણાવે તો બંન્નેની ચોરી જુદી થાયછે.

૬. લગન જારી થયાં ને છોકરાના બાપને પલ્લું ન મળે તો છોકરીનો બાપ લગન અટકાવે, પલ્લું લીધા વના લગન કરે નહીં, પણ એ વાત પોતાની ખુશી સાથે છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતી હોય તેના ઉપર બીજી બૈરી કરે, એના જીવતાં ત્રીજી ન થાય, ને એમાં જે ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીને રાજી કરવાનું તથા રજાનું કાંઇ કારણ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તો તે વાત ચાલે નહીં, ધણી મુખત્યાર છે.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરૂં થાય અથવા ન થાય તોએપણ બીજી બૈરી કરવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૧૧. અધરણી જે બૈરીને આવેછે તેને મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, ને રીતમાં તો જે મળે તે આપે, ને દિકરી પરણે ત્યારે મોસાળું કરે, તથા દિકરીના દિકરાનું જનોઇ દે ત્યારે મોસાળું આપે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછે તે સાસરે જાયછે, ને સાસરીઆં પીહેર ન જવા દે તો મુખત્યાર છે, પીહેરીઆંથી સાસરે જવા દેવાનો અટકાવ થાય નહીં, એ વાતમાં સાસરીઆં મુખત્યાર છે, ને ન્યાતવાળા કાંઇ એ વાતમાં શિક્ષા કરતા નથી.

૧૩. કોઈ બૈરીની મા જીવતી છે અથવા મરી ગઇ હોય તો મોસાળ જવા દેવામાં સાસરીઆં તથા પીહેરીઆં મુખત્યાર છે.

૧૪. લગન કરવાં તેની મોસમ તો જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

ફૂલમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૩ થી તે વરશ ૧૩ ની થતાં સુધીમાં જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે પરણાવે.

૨. પોતાના ગોત્રમાં તથા પાસેની આડી સગાઇમાં ચાર ચાર પહેડી થતાં સુધીમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી.

૩. કોઈ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં તેની બ-

---

* ભરૂચની જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

હેન સાથે પરણતો નથી, ને બૈરી મુવાપછી પરણે તો તેની ખુશી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર માબાપનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે ભાઇ તથા કાકો તથા દાદો, ને કન્યાનાં મોસાળીઆં કન્યાને માહેરામાં પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ એક દહાડે બે કન્યા પરણાવે તો બેઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધે.

૬. લગન જારી થયાં ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તેથી છોકરીનો બાપ લગન અટકાવે નહીં.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતી હોય તેની ઉપર બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ છે, પણ એથી વધારે નહીં કરે, ને જે ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીની રજા લીધી જોઇએ, ને રાજી કરવાસારૂ કાંઇ આપવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને ના કહે તોએપણ ધણી મરજીમાં આવે તો બીજી બૈરી કરે, ને કારણનો કાંઈ મેળ નથી.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરૂં ન થાય ત્યારે તેની ઉમ્મર વરશ ૨૪ ની થતાં સુધીમાં કાંઇ છોકરૂં ન થાય ત્યારે બીજી બૈરી કરે.

૧૧. જે બૈરીને અધરણી આવેછે તેને મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, ને છોકરીનાં છોકરાં પરણે ત્યારે મોસાળું કરવું પડેછે, ને તેનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી, ને પોતાની સંપત્તપ્રમાણે કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તેને સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, ને પીહેર જવા દેવામાં સાસરીઆંથી કાંઇ અટકાવ થાય નહીં.

૧૩. કોઇ બૈરીની મા જીવતી છે અથવા મરી ગઇ હોય ત્યારે મોસાળ જવા દેવામાં પીહેરીઆં તથા સાસરીઆં મુખત્યાર છે.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

ભાવસાર છીપાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર " ખ. "

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૧૧ ની થતાં સુધીમાં લગન કર્યાવના ચાલેજ નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં પોતાના ગોત્રમાં તથા પાસેની આડી સગાઈમાં લગન કરવાનો ચાલ નથી.

૩ કોઈ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં અથવા મુવા પછી તેની બહેન સાથે પરણે યા નાતરૂં કરે તો તેનો કાંઇ બાધક નથી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર માબાપનો છે, તે ન હોય ત્યારે ભાઈ તથા કાકો તથા દાદો પછી ગોત્રીનો છે, ને કન્યાને મોસાળીઆં માહેરામાં પધરાવે.

૫. કોઇ શખસ એક દહાડે બે કન્યા પરણાવે તો બેઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે ત્યારે છોકરીનો બાપ કનસાર ખવડાવે નહીં, પછી સમાધાન કરીને ખવડાવે, ને કનસાર ખાતાં અટકાવે ત્યારે વરકન્યાના બાપ પાસે રૂ. ૧૧, (રૂ.) ૧૧ બેઉ પાસેથી પંચ ગુનેહગારીના લે.

૭. એક બૈરી જીવતી હોય તોએપણ બીજી બૈરી કરે, પણ એથી વધારે થાય નહીં, ને જે બૈરી ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી કરતાં બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીની રજા લીધી જોઇએ, ને પહેલી બૈરીને રાજી કરવાસારૂ કાંઈ આપવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તોએપણ ધણીની મરજીમાં આવે તો બીજી બૈરી કરે, કારણનો કાંઇ મેળ નથી.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરૂં થાય અથવા નહીં થાય તોએપણ બીજી બૈરી કરે, ને ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી.

૧૧. અધરણી જે બૈરીને આવેછે ત્યારે મોસાળું કરવાનો ચાલ તો ખરો, પણ જેને મળે તે કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તે સાસરે જાય, ને પીહેરીઆં સાસરે જવાની ના કહે અથવા સાસરીઆં

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

પીહેર જવાની ના કહે તો એ વાત થઇ શકે નહીં, ને એવા શખસોને ન્યાતવાળા શીખામણ દઇને સમાધાન કરે.

૧૩. કોઇ બૈરીની મા જીવતી છે વા મરી ગઇ હોય ત્યારે મોસાળ જવા દેવામાં સાસરીઆં અથવા પીહેરીઆં મુખત્યાર છે.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

ભાવસાર—ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર અવતરે ત્યારથી તે વરશ ૧૧ ની થતાંસુધીમાં લગન કર્યાવના ચાલે નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં પોતાના ગોત્રમાં તથા પાસેની આડી સગાઇમાં લગન કરવાનો ચાલ નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં અથવા મુવા પછી તેની બહેનસાથે પરણે યા નાતરૂં કરે તેનો કાંઈ બાધક નથી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર માબાપનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે ભાઇ, તે ન હોય ત્યારે કાકો તથા દાદો, પછી ગોત્રીનો છે, ને કન્યાને મોસાળીઆં માહેરામાં પધરાવે.

૫. કોઈ શખસ બે કન્યા એકે દહાડે પરણાવે તો બેઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે ત્યારે વહેવા અટકાવી શકે નહીં.

૭. એક બૈરી જીવતી હોય તોએપણ બીજી બૈરી કરે, ને કોઈ એથી વધારે કરે તો તેની ખુશી, ને જે બૈરી ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતી હોય તે ઉપર બીજી બૈરી કરે તેમાં પહેલી બૈરીનો અટકાવ ચાલે નહીં, ને પહેલી બૈરીને રાજી કરવાસારૂ કાંઇ આપવા લેવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તોએપણ ધણીની મરજીમાં આવે તો બીજી બૈરી કરે, કારણનો કાંઇ મેળ નથી.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરૂં થાય અથવા નહીં થાય તોએપણ બીજી બૈરી કરે, ઉમ્મરનો કાંઈ મેળ નથી.

૧૧. અધરણી જે બૈરીને આવેછે ત્યારે મોસાળું કરવાનો ચાલ તો ખરો, પણ જેને મળે તે કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તે સાસરે જાય ને પીહેરીઆં સાસરે જવાની ના કહે અથવા સાસરીઆં પીહેર જવાની ના કહે તો એ વાત થઇ શકે નહીં, ને એવા શખસને ન્યાતવાળા શીખામણ દઇને સમાધાન કરે.

૧૩. કોઈ બૈરીની મા જીવતી છે, અથવા મરી ગઇ હોય ત્યારે મોસાળ જવા દેવામાં સાસરીઆં અથવા પીહેરીઆં મુખત્યાર છે.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

દેહેજના ઠાકોરનો જવાબ.

પ્રકાર "ક."

૧. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર બાપમાનો છે, ને માબાપ ન હોય ત્યારે વડો ભાઇ તથા કાકાનો અધિકાર છે, તથા દાદાનો પણ અધિકાર છે, ને કન્યાને માહેરામાં કન્યાનો મામો પધરાવેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરીઉપર બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ છે, પણ એ વાતનું પરીમાણ નથી, જે ઘરનો કારભાર ચલાવે તેને મુખ્ય જાણવી.

૩. પહેલી બૈરી જીવતાં ફરી બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો તેમાં પહેલી ધણીઆણીની રજા જોઇતી નથી, એ વાતમાં ધણીની ખુશી, ને રાજી કરવાસારૂ પહેલી બૈરીને કાંઇ આપતા નથી.

૪. લગન કરવાની મોસમનું કારણ એ છે જે, જોષી જે દહાડે લગન કરવાનું મુરત આપેછે તે દહાડે લગન કરીએ છઇએ.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

લુવારની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ ની થાય ત્યારથી તે વરશ ૧૧ સુધીમાં જ્યારે કન્યાનાં માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે પરણાવે.

૨. પોતાના ગોત્રમાં તથા પાસેની આડી સગાઇમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાની બૈરી જીવતી હોય યા મરી ગઇ હોય તોએપણ બૈરીની ન્હાની બહેનસાથે પરણે.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર માબાપનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે ભાઇ પછી કાકો તથા દાદાનો છે, ને કન્યાનાં મોસાળીઆં માહેરમાં પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એક દહાડે બે કન્યા પરણાવે તો એઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધેછે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તેથી છોકરીના બાપથી લગન અટકાવાય નહીં, ને મળે તો કરે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતી હોય તોએપણ બીજી બૈરી કરે, ને બેથી વધારે થાય નહીં, ને જે કોઇ ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં ફરી બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીની રજાનો કાંઇ નીમ નથી, મરદની ખુશીપર છે.

૯. બીજી બૈરી કરવામાં પહેલી બૈરીથી અટકાવ થાય નહીં, ને પહેલી બૈરીને કાંઇ છોકરૂં ન થયું હોય અથવા પહેલા ધણીની મરજી પ્રમાણે નહીં ચાલતી હોય ત્યારે બીજી બૈરી કરે.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરૂં થાય યા ન થાય તોએપણ ધણીની મરજીમાં આવે તો બીજી બૈરી કરે.

૧૧. અધરણી જે બૈરીને આવે છે તે બૈરીને રીત આપવાનો ચાલ છે, ને મોસાળું કરવાનો ચાલ કાંઇ મુકરર નથી, પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તેને સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, ને કામ પડે ને પીહેર જાય તેમાં કોઇથી અટકાવ થાય નહીં, ને એ વાતમાં ન્યાતના લોક શિક્ષા કરતા નથી, કાંજે ધણી મુખત્યાર છે.

૧૩. કોઇ બૈરીની મા જીવતી હોય યા મરી ગઇ હોય ત્યારે મોસાળ જવા દેવામાં પીહેરીઆં વા મોસાળીઆં તથા સાસરીઆં મુખત્યાર છે.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષશાસ્ત્રપ્રમાણે છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ થી તે વરશ ૧૧ ની થતા સુધીમાં જ્યારે કન્યાનાં માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે પરણાવે.

૨. પોતાના ગોત્રમાં તથા પાસેની આડી સગાઇમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી.

૩. કોઈ શખસ પોતાની બૈરી મુવા પછી તેની બહેન સાથે પરણે તો તેનો કાંઈ બાધક નથી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર માબાપનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે ભાઈ પછી કાકો તથા દાદાનો છે, ને કન્યાને મોસાળીઆં માહેરામાં પધરાવેછે.

૫. કોઇ શખસ એકે દહાડે બંધે કન્યા પરણાવે તો એઉની ચોરી જુદી જુદી કરે, ને માંડવો એક કરે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તો છોકરીનો બાપ લગન અટકાવેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતી હોય તોએપણ બીજી બૈરી કરી શકેછે, ને જેટલી બૈરી કરે તેમાંથી એક બૈરીને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં ફરીને બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીની રજા જોઇએ, ને રાજી કરવા સારૂ પલ્લા શિવાય બીજું કાંઇ આપવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તોએપણ બીજી બૈરી કરે, પહેલી બૈરીને છોકરાં ન થયાં હોય તોએપણ કરે, ને પછી કરે તો પોતાની ખુશી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરૂં ન થયું હોય ત્યારે તેની ઉમ્મર વરશ ૩૦ ની થયા પછી બીજી બૈરી કરે.

૧૧. અધરણીનો ચાલ નથી, બીજું છોકરૈ પરણે ત્યારે મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, ને રીત ભાત આપવાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તે પ્રમાણે કરે, ને ન કરે તો તેની ખુશી.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તેને સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, ને પીહેર જવા દેવામાં સાસરીઆંથી અટકાવ થાય નહીં.

૧૩. કોઇ બૈરીને મા જીવતી હોય અથવા મરી ગઇ હોય તોએપણ મોસાળ જવા દેવામાં બૈરીનાં માબાપ મુખત્યાર છે.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

કંદોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ થી તે વરશ ૧૧ સુધીમાં જ્યારે કન્યાનાં માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે પરણાવે.

૨. પોતાના પીત્રાઈમાં તથા પાસેની ઘણી આડી સગાઈમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં અથવા મુવાપછી બૈરીની બહેનને પોતાની ખુશીથી પરણે તો પરણી શકેછે.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર પોતાનાં માબાપનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે કન્યાનો ભાઇ તથા દાદો તથા કાકો આપે, ને કન્યાને માહેરામાં મોસાળીઆં પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ (ખસ) એક દહાડે બે કન્યા પરણાવે તો બેઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તો છોકરીનો બાપ લગન અટકાવે, પણ વહેવા ફોક કરી શકે નહીં.

૭. એક બૈરી જીવતી હોય તેના ઉપર બીજી બૈરી કરે, એ જીવતાં ત્રીજી થાય નહીં, ને બેમાં જે ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીની રજા જોઇએ, ને પહેલી બૈરીને રાજી કરવા સારૂ કાંઇ આપવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાનાં ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તો બીજી બૈરી કારણવના થાય નહીં.

૧૦. પહેલી બૈરીને કાંઈ છોકરૂં ન થાય ત્યારે તેની ઉમ્મર વરશ ૩૫ ની થયા પછી બીજી બૈરી કરે.

૧૧. જે બૈરીને અધરણી આવેછે તેને મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, ને ફરી બીજી વખત કરવાનો નીમ નથી, જેને મળે તે કરે, ને નહીં મળે તો ચાંદલો કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તો તેને સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, ને કામ હોય ને પીહેર જાય તેમાં સાસરીઆંથી અટકાવ થાય નહીં.

૧૩. કોઇ બૈરીની મા જીવતી છે, યા મરી ગઇ હોય ત્યારે તેને મોસાળ જવા દેવામાં અટકાવ થાય નહીં.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

કુંભાર અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ બારની થાય એટલે લગન કર્યાવના ચાલે નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં ધણી પાસેની આડી સગાઇમાં તથા ગોત્રમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી.

૩. કોઈ શખસ પોતાની બૈરી મુવાપછી તેની બહેનસાથે પરણેછે.

૪. કન્યાદાન આપવામાં બાપ તથા માનો અધિકાર છે, તેના પછી ભાઈ આપે, ત્યારપછી કાકો અથવા દાદો આપે, ને કન્યાને મોસાળીઆં માહેરામાં પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ એક દહાડે બે કન્યા પરણાવે તો જુદી ચોરી બાંધવાની રીત નથી,

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

એક ચોરીએ પ્રથમ મ્હોટી કન્યા પરણે, ત્યારપછી ન્હાની કન્યા પરણે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તો છોકરીનો બાપ લગન અટકાવે નહીં.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરીઉપર બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ છે, ને જે બૈરી ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી, ને બેથી વધારે થાય નહીં.

૮. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીને સંભળાવવું જોઇએ, ને પહેલી બૈરીને રાજી કરવા સારૂ કંઇ આપવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તેથી અટકે નહીં, કાંજે બીજી બૈરી કરવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરૂં થાય યા ન થાય તોએપણ ધણીની મરજીમાં આવે તો બીજી બૈરી કરે.

૧૧. જે બૈરીને અધરણી આવે તેને મોસાળું કરવાનો તથા રીતભાતમાં કાંઇ આપવાનો ચાલ નથી.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તેને સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, ને કામ હોય ને પીહેર જાય તેમાં સાસરીઆંથી અટકાવ થાય નહીં.

૧૩. કોઈ બૈરીની મા જીવતી છે યા મરી ગઇ હોય ત્યારે તેને મોસાળ જવા દેવામાં અટકાવ થાય નહીં.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ ની થાય ત્યારથી તે વરશ ૧૦ ની થતા સુધીમાં જ્યારે કન્યાનાં માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે પરણાવે.

૨. પોતાના ગોત્રમાં તથા પાસેની આડી સગાઇમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી.

૩. કોઇ શખસને પોતાની બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી પરણવાનો ચાલ નથી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર માબાપને છે. ને તે ન હોય ત્યારે ભાઇ, પછી કાકો તથા દાદાનો છે, ને કન્યાને મોસાળીઆં માહેરામાં પધરાવે.

૫. કોઇ શખસ એકે દહાડે બે કન્યા પરણાવે તો બેઉની ચોરી જુદી જુદી કરે, ને માંડવો એક કરેછે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તો છોકરીનાં માબાપથી લગન અટકાવાય નહીં.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરીઉપર બીજી બૈરી થતી નથી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં ફરી બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ નથી.

૯. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની આઠમી કલમમાં લખેલો છે.

૧૦. પહેલી બૈરીને કંઈ છોકરૂં ન થાય તોએપણ બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ નથી.

૧૧. અધરણી[1] જે બૈરીને આવેછે તેને મોસાળું કરવાનો ચાલ નથી, પણ છોકરી પરણે ત્યારે જેને મળે તે કરે, શક્તિપ્રમાણે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તે સાસરે જાય ને પીહેર પણ જાય, તેમાં કોઇથી અટકાવ પણ થાય નહીં ને એમ કરતાં કોઇ કરે તો ન્યાત તેને શિક્ષા કરે.

૧૩. કોઈ બૈરીની મા જીવતી હોય યા મરી ગઇ હોય તોએપણ સાસરીઆંથી તથા પીહેરીઆંથી મોસાળ જવા દેવામાં અટકાવ થાય નહીં.

૧૪. લગન કરવા તેની મોસમ તથા દહાડો જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

હજામ-મેહેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ થી તે વરશ ૧૧ સુધીની થાય એટલે લગન કર્યાવના ચાલે નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં સગાંવહાલાંમાં[2] લગન થાય નહીં, ને કદાપિ થાય તો તેને ન્યાતવાળા શિક્ષા કરે, ને કરવા દે નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "અધરી" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨ નકલમાં "સગાવમાં" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. અમારી ન્યાતમાં બૈરી મરી જાય ત્યારપછી તે મરનાર બૈરીની બ્હેન સાથે વહેવા કરેછે, પણ બૈરી જીવતી હોય તો થાય નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં કન્યાદાન દેવાનો અધિકાર તો પહેલો બાપનો છે, તે ન હોય તો તેની મા, ને મા ન હોય તો તેનો ભાઈ તથા કાકો, ને માહેરામાં કન્યાનો મામો પધરાવેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એક ચોરીમાં બે કન્યા પરણેછે, પણ તેની ચોરી જુદી બાંધેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું ન આપે તો લગન અટકાવતા નથી, તેના જામીન લઇને પરણાવે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી જીવતી હોય તેના ઉપર બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ નથી કારણ વિના.

૮. અમારી ન્યાતમાં કદી કંઇ કારણથી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરી રજા આપે તો થાય, ને અમારામાં રાજી કરવાનો ચાલ નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં બૈરી રજા આપે તો બીજી બૈરી થાય, નહીંતો થાય નહીં.

૧૦ અમારી ન્યાતમાં કદાપિ કોઇ બૈરીને છોકરૂં ન થયું ત્યારે તેની વરશ ૩૦ ની ઉમ્મર થતા સુધી વાટ જુએ, ત્યારપછી પહેલી બૈરી રજા આપે તો બીજી કરે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં અધરણીમાં રીત કરવાનો ચાલ છે, ને મોસાળું એક વખત કરેછે, તેનો આંકડો મુકરર નથી, મળતર પ્રમાણે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં છોકરી મ્હોટી થાય એટલે તેને સાસરે મોકલેછે, ને સારો તહેવાર આવે ત્યારે સાસરીઆં તેને પીહેર પણ મોકલેછે, અગર સાસરીઆં કદી નહીં મોકલે તો તથા પીહેરીઆં સાસરે ન મોકલે તો તેને પંચ શિક્ષા કરેછે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં કોઇ સ્ત્રીની મા જીવતી છે કે મરી ગઈછે પણ સાસરીઆં તથા પીહેરીઆં મોસાળ જવામાં અટકાવ કરે નહીં, જ્યારે સારો તહેવાર આવે ત્યારે જાય.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો કારતક સુદ ૧૧ થી તે જેઠ માસ સુધી કરવાનો ચાલ છે.

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૧૧ ની થતા સુધીમાં લગન કર્યાવિના ચાલેજ નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં પોતાના ગોત્રમાં તથા પાસેની આડી સગાઈમાં લગન કરવાનો ચાલ નથી.

૩. કોઈ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં અથવા મુવા પછી તેની બહેન સાથે પરણે, યા નાતરૂં કરે તો તેનો કાંઈ બાધક નથી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર તેના માબાપનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે ભાઈ, તે ન હોય ત્યારે કાકો તથા દાદો, પછી ગોત્રીનો છે, ને કન્યાને માહેરામાં મોસાળીઆં પધરાવે.

૫. કોઈ શખસ બે કન્યા એક દહાડે પરણાવે તો ચોરી જુદી જુદી કરે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું નહીં ભરે ત્યારે છોકરીનો બાપ કનસાર ખવડાવે નહીં, પછી સમાધાન કરીને કનસાર ખવાડે.

૭. એક બૈરી જીવતી હોય તોએપણ બીજી બૈરી કરે, પણ એથી વધારે થાય નહીં, ને જે બૈરી ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીની રજા લેવી જોઈએ, ને પહેલી બૈરીને રાજી કરવાસારૂ આપવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તોએપણ ધણીની મરજીમાં આવે તો બીજી બૈરી કરે, કારણનો કંઇ મેળ નથી.

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરાં થાય અથવા નહીં થાય તોએપણ બીજી બૈરી કરે, ઉમ્મરનો કંઈ મેળ નથી.

૧૧. અધરણી જે બૈરીને આવેછે ત્યારે મોસાળું કરવાનો ચાલ તો ખરો, પણ જેને મળે તે કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તે સાસરે જાય, ને પીહેરીઆં સાસરે જવાની ના કહે અથવા સાસરીઆં પીહેર જવાની ના કહે તો એ વાત થઇ શકે નહીં, ને એવા શખસોને ન્યાતવાળા શીખામણ દઈને સમાધાન કરે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. કોઇ બૈરીની મા જીવતી હોય અથવા મરી ગઈ હોય ત્યારે મોસાળ જવા દેવામાં સાસરીઆં અથવા પીહેરીઆં મુખત્યાર છે.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

પખાલી રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ થી તે વરશ ૯ ની થતા સુધીમાં વહેવા કરવો જોઇએ, જ્યારે કન્યાના માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે પરણાવે.

૨. પોતાના ગોત્રમાં તથા પાસેની આડી સગાઇમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં અથવા મુવાપછી તેની બહેન સાથે પરણેછે.

૪. કન્યાદાન આપવામાં અધિકાર માબાપનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે ભાઇ તથા કાકો તથા દાદો તથા કાકી આપે, ને કન્યાને માહેરામાં કન્યાનાં મોસાળીઆં પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ એક દહાડે બે કન્યા પરણાવે તો બેઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તો છોકરીનો બાપ લગન અટકાવે, પણ વહેવા ફોક થાય નહીં.

૭. એક બૈરી જીવતી હોય તેના ઉપર બીજી બૈરી કરે, બેથી વધારે થાય નહીં, ને બેમાં જે ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીની રજા લીધી જોઇએ, ને પહેલી બૈરીને રાજી કરવાસારૂ કાંઈ આપવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તો બીજી બૈરી કારણવના થાય નહીં.

૧૦. પહેલી બૈરીને કાંઇ છોકરૂં ન થયું હોય તોએપણ રજાવિના બીજી બૈરી પરણાય નહીં, તથા નાતરૂં થાય નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૧. હરેક પગરણમાં મોસાળું કરવાનો ચાલ નથી, અઘરણીમાં મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, જેને જે પ્રમાણે મળે તે પ્રમાણે કરે.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તેને સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, ને પીહેર જવા દેવામાં સાસરીઆંથી અટકાવ થાય નહીં, ને દહાડો કોઇ મુકરર નથી જે ફલાણે દહાડે સાસરે જાય તથા પીહેર જાય.

૧૩. કોઇ બૈરીની મા જીવતી હોય અથવા મરી ગઈ હોય તોએપણ મોસાળ જવા દેવામાં બૈરીનાં માબાપ મુખત્યાર છે.

૧૪: લગન કરવાનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

પતાઇ રાવળની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ સાતનીથી તે વરશ અગીઆરની થતાસુધીમાં લગન કરવાં.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાસેની આડી સગાઈમાં લગન કરવાં ઘટતાં નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં અથવા મુવા પછી તેની બહેન સાથે પરણતો નથી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર માબાપનો છે, તે ન હોય ત્યારે ભાઈ તથા કાકો તથા દાદાને છે, કન્યાને માહેરામાં કન્યાનાં મોસાળીઆં પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એક ચોરીએ બે કન્યા પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તેથી લગનનો અટકાવ થતો નથી.

૭. એક બૈરી જીવતી હોય તો તેના ઉપર બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ છે, ને કોઇ શખસ ત્રણ ચાર બૈરી કરેછે, જે કોઇ ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં ફરી બીજી બૈરી કરવા ચાહે તો પહેલી બૈરીની રજા લેવાનો નીમ નથી.

૯. બીજી બૈરી કરે તો પહેલી બૈરી અટકાવ કરે તો ચાલે નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. પહેલી બૈરીને છોકરૂં થાય યા ન થાય તોએ-પણ ધણીની મરજીમાં આવે તો બીજી બૈરી કરે, કારણનો કાંઈ મેળ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં અઘરણી કરવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તેને સાસરે રહેવું તો મુખ્ય છે, ને પીહેરમાં કામ હોય તો જાય, તેમાં સાસરીઆંથી અટકાવ થાય નહીં, એમ કરતાં કોઇ અટકાવ કરે તો તેનું ન્યાત સમાધાન કરે.

૧૩. કોઈ બૈરીની મા મરી ગઇ હોય યા જીવતી હોય તેને મોસાળ જવા દેવામાં સાસરીઆં તથા પીહે-રીઆંથી અટકાવ થાય નહીં.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષ-શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

ભોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ થી તે વરશ ૧૧ ની થતાં સુધીમાં પરણાવવી જોઈએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં સગામાં લગન થાય નહીં.

૩. કોઈ શખસ પોતાની બૈરી મુવા પછી તેની બહેન સાથે પરણે તો તેનો કાંઈ બાધક નથી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર માબાપનો છે, ને તે ન હોય ત્યાર પછી ભાઇ તથા પછી કાકો પછી દાદો પછી ગોત્રીનો છે, ને કન્યાને માહેરામાં કન્યાનાં મોસાળીઆં પધરાવે.

૫. બે કન્યા એક દહાડે પરણાવે તો બેઉની ચોરી જુદી જુદી કરે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તો છોકરીનો બાપ લગન અટકાવે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવવાનો ચાલ નથી, ને રજા લેવાનો ચાલ પણ નથી તો શું લખીએ?

૮. એ કલમનો જવાબ ઉપર પ્રમાણે છે.

૯. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૦. એ કલમનો જવાબ ઉપરની સાતમી કલમ પ્રમાણે છે.

૧૧. જે બૈરીને અઘરણી આવેછે તેને મોસાળું કરવાનો ચાલ છે, પણ પોતાની શક્તિપ્રમાણે કરે, ને રીત આપવાનો ચાલ નથી.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તેને સાસરે રહેવું તો ઘટારત છે, ને પીહેર જવા દેવામાં સાસરીઆંથી અટકાવ થાય નહીં, ને બેમાંથી કોઇ અટકાવ કરે તો ન્યાત તેનું સમાધાન કરે.

૧૩. કોઇ બૈરીની મા જીવતી છે અથવા મરી ગઈ હોય તોએપણ સાસરીઆં તથા પીહેરીઆં મોસાળ જવા દેવામાં અટકાવ કરી શકતાં નથી.

૧૪. લગન કરવાનો દહાડો તથા મોસમ જોતિષ-શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે.

માછી–ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કન્યાની ઉમ્મર વરશ ૫ થી તે વરશ ૧૧ સુ-ધીમાં જ્યારે કન્યાનાં માબાપની મરજીમાં આવે ત્યારે પરણાવે.

૨. અમારી ન્યાતમાં બે ત્રણ પહેડીના સગામાં પરણવું પડતું નથી.

૩. કોઈ શખસ પોતાની બૈરી જીવતાં અથવા મુ-વા પછી તેની બહેનસાથે પરણતો નથી.

૪. કન્યાદાન આપવાનો અધિકાર માબાપનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે કાકો અથવા દાદો આપે, ને મા-હેરામાં પણ તેજ પધરાવે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એકે દહાડે બે કન્યા પર-ણાવે તો બેઉની ચોરી જુદી જુદી બાંધે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાનો બાપ પલ્લું ન ભરે તેથી લગન અટકે નહીં.

૭. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી કરવાનો ચાલ છે, પણ બેથી વધારે પરણવાનો ચાલ નથી, ને જે બે-માંથી (જે) ડાહી હોય તેને મુખ્ય જાણવી.

૮. પહેલી બૈરી જીવતાં ફરી બીજી બૈરી કરવા

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ચાહે તો પહેલી બૈરીની રજા લીધી જોઈએ, ને પહેલી બૈરીને રાજી કરવાસારૂ કાંઇ આપવાનો ચાલ નથી.

૯. પહેલી બૈરી પોતાના ધણીને બીજી બૈરી કરવાની ના કહે તો બીજી બૈરી થાય નહીં.

૧૦. પહેલી બૈરીને કાંઈ છોકરૂં નહીં થાય તોએપણ તેની રજાવના બીજી બૈરી થાય નહીં.

૧૧. અધરણી જે બૈરીને આવેછે તેને રીત આપવાનો ચાલ નથી.

૧૨. છોકરી મ્હોટી થયા પછી તે સાસરે જાય, ને કદાસ સાસરીઆં પીહેર નહીં જવા દે અથવા પીહેરીઆં સાસરે નહીં જવા દે તો ન્યાત તેને સજા કરે.

૧૩. કોઇ બૈરીની મા જીવતી હોય અથવા મરી ગઇ હોય ત્યારે મોસાળ જવા દેવામાં સાસરીઆં તથા પીહેરીઆં કોઈથી અટકાવ થાય નહીં.

૧૪. લગન કરવાં તેની મોસમ તથા દહાડો જોતિષ શાસ્ત્રપ્રમાણે છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તજવા બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ—ભાર્ગવ વીશાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં પહલાં બાબતના ઓગણીશમા સવાલના જવાબમાં લખ્યું છે તે કારણવના બૈરીનો ત્યાગ થતો નથી.

૨. એક બૈરીઉપર બીજી બૈરી ઉપરના લખેલા કારણથી કોઇ કરે, તેથી તેની બૈરીનો ત્યાગ ન થાય, પ્રથમના અધિકાર પ્રમાણે રહે.

૩. ઉપર લખેલા કારણવના બીજી બૈરી થાય નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં બીજી બૈરી ઉપરના કારણવના થતી નથી, તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૫. એ ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૬. કારણવના સ્ત્રીને તજાતી નથી, ને કુમાર્ગી સ્ત્રી હોય તો તેને પોતાનો ધણી તથા ન્યાત મળીને શિક્ષા કરે.

૭. આંધળી તથા ઠુંઠીનો વહેવા કર્યાં પછી ત્યાગ થાય નહીં.

બ્રાહ્મણ—ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીને ત્યાગ કરવાનો ચાલ નથી, કદાસને ધણી ધણીઆણીને નહીં બને ત્યારે જુદાં રહે, ત્યારે તેનો ખરચ અન્નવસ્ત્ર ધણી આપેછે, એ વાતની ફારગતીનો ચાલ નથી; શા સબબથી જે ધણી મરી ગયાપછી ધણીઆણી વારસ છે, તે સબબથી ફારગતીનો ચાલ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. એક બૈરીઉપર બીજી બૈરી લાવવાનો શિરસ્તો નથી, કદાપિ કોઈ શખસ જર થકી લાવે તો લાવી શકાય નહીં.

૩. પહેલી બૈરીઉપર બીજી બૈરી લાવવાનો ચાલ નથી.

૪. અમારી ન્યાતમાં બૈરી તજવાનો ચાલ નથી, ને કદાસને ધણી ધણીઆણીને નહીં બને ત્યારે પોતાના ઘરમાં જુદી રાખી શકેછે, ને ધણીને બનાવ નહીં હોય તો બૈરીને અન્નવસ્ત્ર ધણી આપેછે.

૫. કાંઇ કારણવિના ધણી ધણીઆણીને ત્યાગ કરે ત્યારે અમારી ન્યાત શિક્ષા કરે.

૬. બૈરીને કોઈ કારણવિના ત્યાગ કરતું નથી.

૭. બૈરી આંધળી તથા લુલી તથા બહેરી હોય તેનો પણ ધણી ત્યાગ કરી શકે નહીં.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ર ભરૂચ તથા શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. બૈરીને ત્યાગ કરે તો કારણથી કરે, જે બેજાપતે ચાલે ત્યારે તેને ત્યાગ કરેછે, ને ફારગતી આપવાનો ચાલ નથી.

૨. એક ઉપર બીજી બૈરી લાવે ત્યારે પહેલી બૈરીને ત્યાગ કરી કહેવાય નહીં.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે ત્યારે પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તો ન્યાતના લોક સમાધાન કરે, ને તજે નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. ધણીઆણીનું ધણી ભરણપોષણ[1] કરે, ને ઘરમાં રાખે, અગર ઘરમાં ન રહે તો જુદી રહે, ને ધણી અન્નવસ્ત્ર આપે.

૫. પરણેલી બૈરીને કારણવના તજે નહીં, ને તજે તો ધણી ભરણપોષણ કરે, ને કારણથી તજે તો અન્નવસ્ત્ર આપે નહીં, ને[2] પલ્લું પાછું લે.

૬. કારણવિના ધણીઆણીને ધણી તજે તો ન્યાતના લોક શિક્ષા કરે.

૭. આંધળી તથા લુલી તથા બહેરી તથા ઠુંઠી વગેરે એવી બૈરી હોય તેનો ત્યાગ કરે નહીં.

બ્રાહ્મણ-ભટમેવાડાના મ્હોટા તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. સ્ત્રીમાં ઘણાએક દોષ હોય તેવારે ત્યાગ કરે, પણ ફારગતીનો ચાલ નથી.

૨. બીજી લાવે પણ ત્યાગ કહેવાય નહીં.

૩. બીજીને તજાય નહીં.

૪. ધણી ધણીઆણીની લડાઈથી[3] તજી હોય તો પીહેરીઆં રાખે તો પીહેરીઆંમાં રહે, ને પીહેરીઆં ન રાખે ને ઘરમાં રહી હોય તો ધણી અન્નવસ્ત્ર આપે, ને પોતાના ઘરમાં રાખે, અથવા જુદી રાખે.

૫. બૈરીને કારણવિના તજે તો ભરણપોષણ કરે.

૬. બૈરીને કારણવિના તજે તો પંચાયત શીખામણ દઈ શકે.

૭. આંધળી તથા લુલી તથા બહેરી હોય તેનો ત્યાગ કરી શકે.

બ્રાહ્મણ-મેવાડાના ન્હાના તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીને તજવાનો ચાલ નથી.

૨. એક બૈરીઉપર બીજી બૈરી લાવે ત્યારે પહેલી બૈરી તજી કહેવાય નહીં.

૩. પહેલી બૈરીઉપર બીજી બૈરી લાવે તો પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરી શકે નહીં.

૪. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના પહેલા જવાબમાં લખ્યો છે, ને સ્ત્રી ધણીની કેદમાં રહે, તેને ભરણપોષણ આપે તેનો ધણી.

૫. અમારી ન્યાતમાં કારણ હોય વા ન હોય તોપણ બૈરીને કોઈ તજતું નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં કોઇ બૈરીને તજે તો તેને ન્યાતવાળા શિક્ષા કરે.

૭. આંધળી યા ઠુંઠી વા બહેરી વગેરે કાંઈ બૈરીને થાય તો તેને પણ તજાય નહીં.

બ્રાહ્મણ-શ્રીમાળી શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં આજદીન લગી કોઇએ તજી નથી.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી ત્યાગ કરી ન કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી પરણી લાવે, ને પહેલી બૈરી (ફરી) ફરિયાદી કરે તો બીજી બૈરીને કાંઇ તજાય નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં તજવાની રીત નથી, ત્યારે તે શિરસ્તો અમો શું જાણીએ ?

૫. એપણ ઉપરના પ્રમાણે.

૬. કંઈ કારણવિના ઉન્મત્ત થઈને બૈરીને તજે તો તેનું ભરણપોષણ કરે.

૭. આંધળી અથવા બહેરી ઠુંઠી વગેરે હોય તો અમારી ન્યાતમાં આજલગી તો કોઇએ તજી નથી.

૧ નકલમાં "ભર પોષણ" છે.
૨ નકલમાં "તો" છે.
૩ નકલમાં "લડાથી" છે.
* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ—ઉનેવાળનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીને તજવાની રીત નથી.
૨. અમારી ન્યાતમાં બીજી બૈરીની રીત નથી.
૩. અમારી ન્યાતમાં એ રીત નથી.
૪. અમારી ન્યાતમાં એ રીત નથી.
૫. અમારી ન્યાતમાં બૈરી તજવાની રીત નથી.
૬. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ધણી તજે, પણ પંચ તજવા દે નહીં
૭. અમારી ન્યાતની આંધળી તથા લુલી તથા પાંગળી હોય પણ તજવાની રીત નથી.

બ્રાહ્મણ—ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી, વાસ્તે એ સર્વે સવાલના જવાબ લખવાનું કારણ નથી.

બ્રાહ્મણ—સારસ્વતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીને ત્યાગ કરી શકે એવો શિરસ્તો નથી, કારણ હોય તોએપણ કહાડી મુકાય નહીં.
૨. એ ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.
૩. એ સવાલનો જવાબ ઉપર પ્રમાણે છે.
૪. જે બૈરી પોતાની જાતમાંથી વટલી ગઈ હોય ને ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકી હોય તેને તજવી ઘટેછે; તેને ભરણપોષણ આપવાની કાંઇ જરૂર નથી, ને કદાપિ અણબનાવથી બૈરીને ન તેડે તો તેને ભરણપોષણ આપવું પડેછે, ને જ્યાં ધણીની મરજી હોય ત્યાં તેને રાખે, કાંજે ધણી મુખત્યાર છે.
૫. કારણવિના બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી, ને કારણવાળીનો જવાબ ઉપરની ચોથી કલમમાં લખેલો છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૬. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના સવાલના જવાબમાં આવ્યોછે.
૭. હરેક ખોડવાળી બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી.

બ્રાહ્મણ—કાળેટિયાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં ત્યાગ કરવી સ્ત્રીને એવો શિરસ્તો નથી, ને ફારગતી પણ લખતા નથી.
૨. અમારી ન્યાતમાં બીજી બૈરી લાવે તોપણ પહેલી બૈરીનો ત્યાગ કહેવાય નહીં, બંને બરાબર.
૩. અમારી ન્યાતમાં બંને બૈરીનું ભરણપોષણ કરવાનો શિરસ્તો છે, બંને બરાબર ગણવી.
૪. અમારી ન્યાતમાં તજેલી બૈરીનું ભરણપોષણ કરવું પડેછે, ને ધણીની મરજી પ્રમાણે ધણીઆણી ચાલે, ને ધણી પોતાના ઘરમાં રાખે, અથવા બીજા ઘરમાં રાખે, તેમાં ધણી મુખત્યાર છે.
૫. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના ત્રીજા સવાલના જવાબમાં આવ્યોછે.
૬. અમારી ન્યાતમાં કાંઇ કારણવના ધણીઆણીને તજાય નહીં.
૭. અમારી ન્યાતમાં પરણ્યા પછી આંધળી તથા લુલી વા પાંગળી થાય તેને કાંઈ તજાતી નથી, ને તેને ખાવાનું તથા લૂગડાં આપવાં પડેછે.

બ્રાહ્મણ—સજોદરા† ભાઠેલાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીને તજવાનો ચાલ નથી.
૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે ત્યારે પહેલી બૈરીને ત્યાગ કરી એમ કહેવાય નહીં.
૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તે કારણવના લાવતા નથી, ને અગર કારણથી લાવે તો બંનેમાંથી એકુને તજી શકતા નથી.

† નકલમાં શરૂઆતમાં "સજોદરા ભાઠેલા" છે, ને બીજે બધે ઠેકાણે "શ્રીધરૂક સજોદરા" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. અમારી ન્યાતમાં બૈરી તજવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં કોઈ શખસ બે બૈરી પરણ્યો હોય ને તે બૈરીઓને માંહોમાંહે ન બને ત્યારે જે બૈરીને કદાસને જુદી રાખે તેને ભરણપોષણ આપે.

૫. વગર વાંકે બૈરીને જુદી રખાતી નથી.

૬. કારણવના બૈરીને જુદી રાખે તો તેના ધણીને ન્યાત શિક્ષા કરે.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળી બૈરીને જુદી રાખવાનો ચાલ નથી.

બ્રહ્મક્ષત્રીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીનો કશી તરેહથી ને કશા કારણથી ત્યાગ કરવાનો ચાલ નથી તો ફારગતી શી તરેહ થાય?

૨. પહેલી સ્ત્રીની ખુશીથી બીજી સ્ત્રી કરે તો બંને સ્ત્રીને બરાબર કરીને ગણે, ત્યાગ કરવાનો ચાલ નથી ત્યારે ત્યાગ કેમ કહેવાય?

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી જબરજસ્તીથી લાવે ને[1] પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તો તેની તજવીજ ન્યાતવાળાને કરવી ઘટેછે, પણ અત્યાર સુધી એવું કાંઇ થયું નથી.

૪. અમારી ન્યાતમાં બૈરીનો ત્યાગ નથી, કદાપિ ધણી ધણીઆણીના અણબનાવથી જુદી રહે તેનું અન્નવસ્ત્ર તેના ધણીને આપવું ઘટેછે, ને પીહેર જઇને રહે તો ધણી આપે નહીં, ને ધણીની મરજીમાં આવે ને પોતાને ઘેર રાખે તો મુખત્યાર છે, પણ ખોટું કષ્ટ તે સ્ત્રીને દે નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં બૈરીનો ત્યાગ છે નહીં; ને કદાપિ અણબનાવથી જુદી રહે તો તેનો ધણી પોતાની શક્તિ ને આબરૂ પ્રમાણે ભરણપોષણ કરે.

૬. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીનો કશા કારણથી ત્યાગ નથી તો તેની શિક્ષા શાની હોય?

૭. એનો જવાબ કલમ ૬ માં લખ્યો છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "ત" છે.

સુથાર પંચોળીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં કદાપિ સ્ત્રીસાથે નહીં બને તો જુદી રાખે, ને એ વાતમાં દસ્તાવેજ લખવાનો કશો ચાલ નથી.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તોએપણ પહેલી બૈરીને ત્યાગ કીધી કહેવાય નહીં.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી આવે તેથી પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તોએપણ બીજી બૈરીને તજવી ઘટતી નથી.

૪. અમારી ન્યાતમાં તજેલી બૈરીને ભરણપોષણ આપવું પડેછે, ને જુદી રાખવામાં તથા એકઠી રાખવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૫. કારણથી તજે અથવા વિનાકારણથી તજે તોએપણ તેને ભરણપોષણ આપવું પડેછે.

૬. કારણવના એમાંથી કોઇ કોઇને તજે ત્યારે ન્યાત તેને શિક્ષા કરે.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળી હોય તેનો ત્યાગ થાય નહીં.

સુથાર—મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીસાથે ન બને તો જુદી રાખે, પણ ત્યાગ થાય નહીં.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીનો ત્યાગ એમ કહેવાય નહીં.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તે સબબથી બીજી બૈરીને તજાતી નથી.

૪. તજેલી બૈરીને ભરણપોષણ આપવું ઘટેછે, ને તે બૈરીને ધણી પોતાની મરજીમાં આવે ત્યાં રાખે, તેમાં ધણીનો અખત્યાર છે.

૫. કંઇ કારણવના બૈરીને તજે તેને ભરણપોષણ વધતું આપવાનો ચાલ નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૬. કોઈ શખસ પોતાની બૈરીને કારણવના તજે તેને શિક્ષા કરવી જોઈએ.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળી હોય તેનો ત્યાગ થતો નથી.

ખતરી—ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે ત્યારે પહેલી બૈરીને ત્યાગ કીધી કહેવાય નહીં.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી આવે ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી[1] બૈરીને તજાય નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં બૈરી તજવાનો ચાલ નથી, ને એ બૈરી હોય તેને ધણી પોતાના ઘરમાં રાખે, તેમાં ધણીનો અખત્યાર છે.

૫. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની ચોથી કલમમાં આવેલો છે.

૬. કારણથી અથવા વગર કારણથી તજવાનો ચાલ નથી, પણ તે બૈરી વટલી ગઇ હોય તો તજવાનો ચાલ છે, ને અગર મરદ વટલી ગયો હોય તો બૈરી પોતાના ધણીને તજે.

૭. ખોડવાળી બૈરીનો ત્યાગ થતો નથી.

ખતરી—તરીઆ વણકરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ત્યાગ કરવાનો ચાલ નથી.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીનો ત્યાગ કીધો નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે, ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી બૈરીને તજવી ઘટતી નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "પહેલી" છે.

૪. કદાસ બૈરીસાથે ધણીને અણબનાવ હોય ત્યારે તે બૈરીને પોતાના ઘરમાં જુદી રાખે, ને તેના ભરણપોષણને વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપે, ને પછી ધણીની મરજીમાં આવે તો પાછી એકઠી પણ રાખે, તેમાં ધણીનો અખત્યાર છે.

૫. કાંઈ કારણવના બૈરીને જુદી રાખે તેને વધારે ભરણપોષણ આપવાનો ચાલ નથી.

૬. કાંઇ કારણવના બૈરીને તજે તેને કાંઇ શિક્ષા નથી.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળીનો ત્યાગ થતો નથી.

દરજી—ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી, પણ વટલી ગઈ હોય ત્યારે તેને તજવી ઘટેછે.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીને ત્યાગ કીધી નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે, ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી બૈરીને કહાડી મુકાય નહીં.

૪. કદાપિ બૈરી પોતાના ધણીના અણબનાવથી પોતાના પીહેરમાં જઈને રહે ત્યારે ધણી પાસે ભરણપોષણ અપાવવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં જુદી રહે તો ભરણપોષણ કરવું પડેછે, ને જુદી તથા એકઠી રાખવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૫. કારણથી અથવા વિનાકારણથી બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી, ને એજ બાબતમાં પહેલી કલમમાં લખેલું છે તેજ કારણથી તજી હોય તો ભરણપોષણ આપવું નહીં.

૬. કોઈ શખસ કારણવના બૈરી તજે તો તેની પાસેથી ન્યાત મળીને રૂ. ૧) લે, ને બૈરીને ધણીને ઘેર મોકલાવે.

૭. હરેક ખોડવાળી બૈરીનો ત્યાગ થતો નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સોની–ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઈ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્રનો ચાલ નથી, ને અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીને ત્યાગ કરવાનો ચાલ નથી.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી લાવે તેથી પહેલી બૈરીને ત્યાગ કીધી નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી લાવે, ને પહેલી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી બૈરીને તજાતી નથી.

૪. એ ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૫. એનો જવાબ ઉપરની કલમમાં આવેલો છે.

૬. કારણથી અથવા વગર કારણથી તજવાનો ચાલ નથી.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળીને તજવી ઘટે નહીં.

સોની–શ્રીમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીનો ત્યાગ કરવાનો ચાલ નથી.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીનો ત્યાગ કીધો નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે, ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી બૈરી તજાતી નથી.

૪. એ ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૫. એનો જવાબ ઉપરની કલમમાં આવેલો છે.

૬. કારણથી અથવા વિનાકારણથી તજવાનો ચાલ નથી.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળીને તજવી ઘટે નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

સોની–મારૂની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં ત્યાગ કરેછે અણબનાવના કારણથી, અગર બૈરી ફારગતી માગે તો આપવી જોઇએ.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીને ત્યાગ કીધી કહેવાય નહીં.

૩. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે, ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી બૈરીને તજવી ઘટતી નથી.

૪. બૈરીને વગર વાંકે તજે તો ભરણપોષણ આપવું ઘટેછે, પણ તે બૈરી પોતાના પીહેરમાં રહે, ને તે ભરણપોષણ માગે તો આપે નહીં, ને તે બૈરી પોતાના ધણીના ઘરમાં રહે ત્યાંસુધી તે બાઈ મુખત્યાર છે, તે મુવા પછી તેનો પીત્રાઇ વારસ છે.

૫. ખરા[1] કારણ ને થોડી તકશીરથી તજે ને જુદી રાખે તો ભરણપોષણ આપે, ને પીહેરમાં રહીને માગે તો આપે નહીં.

૬. કાંઇ કારણવનાં ધણી પોતાની બૈરીને તજે તો તેને ન્યાતવાળા કાંઇ શિક્ષા કરતા નથી.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળી હોય તેનો ત્યાગ થાય નહીં.

ફૂલમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીનો ત્યાગ થતો નથી, ને ફારગતી લખવાનો ચાલ નથી.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીનો ત્યાગ કહેવાતો નથી.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે, ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી બૈરીને તજવી ઘટતી નથી.

૧ નકલમાં "ખ" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૯ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. તજેલી બૈરીને ભરણપોષણ આપવું પડેછે, પણ અમારી ન્યાતમાં બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી, કદાસને બૈરીસાથે ન બને તો ધણીની મરજીમાં આવે તો જુદી રાખે.

૫. કાંઇ કારણવના બૈરીને જુદી રખાતી નથી.

૬. કોઇ શખસ કારણવના બૈરીને તજે તો તેને ન્યાત પોતાની મરજીમાં આવે ત્યારે (તેને) શિક્ષા કરે.

૭. આંધળી યા બહેરી વગેરે દોષવાળી હોય તેનો ત્યાગ થતો નથી.

ભાવસાર–છીપાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીનો ત્યાગ થતો નથી.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી લાવે તેથી પહેલી બૈરીનો ત્યાગ કીધો નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે, ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી બૈરીને તજાતી નથી.

૪. તજેલી બૈરીને ભરણપોષણ આપવું પડેછે, ને ધણીની મરજીમાં આવે ત્યાં તે બૈરીને રાખે.

૫. કારણવના તજે તોએપણ તે બૈરીને વધારે ભરણપોષણ (વધારે) આપવાનો ચાલ નથી.

૬. કાંઇ કારણવના બૈરીને તજે તો તેને કાંઈ શિક્ષા નથી, પણ બૈરીની મરજીવના ધણીથી જુદી રખાતી નથી.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળીનો ત્યાગ થતો નથી.

ભાવસાર–ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ત્યાગ કરવાનો ચાલ નથી, ને તે કરતાં કોઇ કરે તો તેને પંચાયત ન્યાતબહાર મુકે.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીનો ત્યાગ કીધો નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે, ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી બૈરીને તજાતી નથી.

૪. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી, ને તે કરતાં કોઇને ન બને તો ચાર દહાડા લડાઈના સબબથી પોતાના પીહેરમાં જઈને રહે, ને પછી પાછી ધણી પોતાના ઘરમાં રાખે, ને તે બૈરીને ભરણપોષણ આપવાનો ચાલ નથી.

૫. કાંઈ કારણવના બૈરીને તજાતી નથી, ને ભરણપોષણ આપવાનો ચાલ નથી.

૬. કારણવના બૈરીને તજે તેને ન્યાત શિક્ષા કરે.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળી બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી.

દેહેજના ઠાકોરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રી સાથે અણબનાવ હોય તો જુદી રાખીને અન્નવસ્ત્ર આપેછે, પણ તજાતી નથી.

૨. એનો જવાબ ઉપરની કલમ પ્રમાણે.

૩. કારણવના તજાતી નથી, ને ભરણપોષણની જીકર તો ઉપરની પહેલી કલમમાં લખેલી છે.

લુવારની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ત્યાગ કરવાનો ચાલ નથી.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીનો ત્યાગ કીધો એમ નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે, ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી બૈરી તજાતી નથી, પણ પહેલી બૈરીને ધણી સાથે નહીં બન્યું તો જુદી રહે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. જુદી રાખેલી બૈરીને ભરણપોષણ આપવું પડેછે, ને ધણીની મરજીમાં આવે ત્યાં તે બૈરીને રાખે.

૫. કારણથી અથવા વિના કારણથી બૈરીને જુદી રાખે તેને ભરણપોષણ વધારે આપવું પડતું નથી.

૬. કાંઈ કારણવના બૈરીને તજે તો તેને કાંઈ શિક્ષા નથી.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળીનો ત્યાગ થતો નથી.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ધણી ત્યાગ કરી શકેછે, વટલી ગઈ હોય તેથી.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીને ત્યાગ કીધી નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી નાતરાની લાવે ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી બૈરીને કહાડી મુકાય નહીં.

૪. કદાપિ બૈરી પોતાના ધણીના અણબનાવથી પોતાના પીહેરમાં જઇને રહે ત્યારે ધણીપાસે ભરણપોષણ અપાવવાનો ચાલ નથી, ને એમ કરતાં જુદી રહે તો ભરણપોષણ કરવું પડેછે, ને જુદી તથા એકઠી રાખવામાં ધણી મુખત્યાર છે.

૫. કાંઈ કારણવના બૈરીને તજાતી નથી.

૬. એ કલમનો જવાબ ઉપરની પાંચમી કલમમાં આવેલો છે.

૭. હરેક ખોડવાળી બૈરીનો ત્યાગ થાયછે, પણ ધણી મુખત્યાર છે.

કંદોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીનો ત્યાગ થતો નથી, ને જીવતા ધણીએ ફારગતી આપવાનો ચાલ નથી, પણ ધણીધણીઆણીને અણબનાવ થાય તો જુદી રહે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીને ત્યાગ કીધી નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે, ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી[1] કરે તેથી બીજી બૈરીને તજાતી નથી.

૪. તજેલી બૈરીને ભરણપોષણ આપવું પડેછે, ને તે બૈરીની ખુશીમાં આવે તો પોતાના પીહેરમાં રહે, નહીંતો જુદી રહે, ને ધણીની મરજીમાં આવે તો પોતાના ઘરમાં પાછી રાખે, તેમાં ધણીનો અખત્યાર છે.

૫. કારણવના બૈરીને જુદી રાખે તો વધતું ભરણપોષણ આપવાનો ચાલ નથી.

૬. કાંઈ કારણવના બૈરીને તજે તો ન્યાત તેને શિક્ષા કરે.

૭. આંધળી યા બહેરી વગેરે હરેક ખોડવાળીનો ત્યાગ થતો નથી.

કુંભાર—અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી, ને ફારગતી પણ અપાય નહીં.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીનો ત્યાગ કીધો એમ નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે, ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી બૈરીને તજવી ઘટતી નથી.

૪. બૈરી તજવાનો ચાલ નથી તો એના ભરણપોષણનું શું લખીએ ?

૫. એનો જવાબ ઉપરની ચોથી કલમમાં લખેલો છે.

૬. કારણથી અથવા વિના કારણથી બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળી બૈરીનો ત્યાગ થતો નથી.

[1] નકલમાં "ફરી." છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ત્યાગ કરવાનો ચાલ નથી.

૨. એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૩. પહેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવવાનો ચાલ નથી માટે કોઇથી લવાય પણ નહીં.

૪. બૈરીને તજવાનો ચાલ નથી તો ભરણપોષણનું શું લખીએ ?

૫. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની ચોથી કલમમાં લખેલો છે.

૬. કારણથી અથવા વિનાકારણથી બૈરીને તજાતી નથી.

૭. આંધળી યા બહેરી યા ઠુંઠી વગેરે હોય તેનો પણ ત્યાગ થતો નથી.

હજામ-મેહેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીને ત્યાગ કરવાનો ચાલ નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરીઉપર બીજી બૈરી લાવે તો પહેલી બૈરીનો ત્યાગ કહેવાય નહીં.

૩. અમારી ન્યાતમાં પહેલી બૈરીની રજાવના બીજી બૈરી થતી નથી.

૪. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીને તજવાનો ચાલ નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં હરેક કારણ હોય તોએપણ સ્ત્રીને તજાતી નથી.

૬. કંઈ કારણવિના ધણી સ્ત્રીને તજે તો ન્યાતવાળા તેને શિક્ષા કરેછે.

૭. હરેક ખોડવાળીને ત્યાગ કરવાનો ચાલ નથી, મુવા પછી છુટકો.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને અણબનાવ થાય ત્યારે તેનો ત્યાગ થાય તે વખત ધણી પોતાની બૈરીને ફારગતી લખી આપે, પણ જે બૈરીને છોકરાં થયાં હોય તેનો ત્યાગ થાય નહીં.

૨. એક બૈરીઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીનો ત્યાગ નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરીઉપર બીજી બૈરી લાવે, ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી[1] કરે તેથી બીજી બૈરીને તજાતી નથી.

૪. તજેલી બૈરીને ભરણપોષણ આપવું ઘટેછે, ને ધણીની મરજીમાં આવે ત્યાં તે બૈરીને રાખે.

૫. કારણવિના તજે તોએપણ તે બૈરીને વધારે ભરણપોષણ આપવાનો ચાલ નથી.

૬. કંઈ કારણવિના બૈરીને તજે તેને કાંઈ શિક્ષા નથી, પણ બૈરીની મરજીવિના ધણીથી જુદી રખાતી નથી.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડ હોય ને ધણીની મરજી હોય તો તેનો ત્યાગ થાય નહીં.

પખાલી રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ત્યાગ કરવાનો ચાલ નથી.

૨. એક બૈરીઉપર બીજી બૈરી લાવે તેથી પહેલી બૈરીનો ત્યાગ કીધો નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરીઉપર બીજી બૈરી લાવે ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી કરે તેથી બીજી બૈરીને તજાતી નથી.

૪. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૫. એનો જવાબ ઉપરની ચોથી કલમ પ્રમાણે છે.

૬. કશા કારણથી તજી શકતા નથી.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળીનો ત્યાગ થતો નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "ફરી૦" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પતાઈ રાવળની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરી ત્યાગ કરવાનો ચાલ છે, અગર ધણી ધણીઆણીને અણબનાવ થાય તો રૂ. ૪૦) તથા પલાનું ઘરેણું લઇને ફારગતી લખી આપે, બીજું કોઇ શખસ નામરદ હોય તે સબબથી બૈરીને ત્યાગ કરે તો બૈરીપાસે રૂ. ૨૫) લઇને ફારગતી લખી આપે. ને જે શખસ સાટે પરણેલો છે તે શખસ પોતાની બૈરીઓને સામસામી ફારગતી લખી આપીને તજે તો રૂ. ૨૫) બૈરી પાસેથી લઇને પછી ત્યાગ કરે.

૨. એક બૈરીઉપર બૈરી બીજી લાવે તો પહેલી બૈરીને ત્યાગ કરી નહીં કહેવાય.

૩. પહેલી બૈરીઉપર બીજી બૈરી લાવે ને પહેલી બૈરી ફરિયાદી[1] કરે તેથી બીજી બૈરીને તજવી ઘટતી નથી.

૪. તજેલી બૈરીને ભરણપોષણ આપવું પડતું નથી, ને તે બૈરી પોતાની મરજીમાં આવે ત્યાં રહે.

૫. એ કલમનો જવાબ ઉપરની ચોથી કલમમાં છે.

૬. કારણવિના તજવાનો ચાલ નથી.

૭. ત્યાગ કરવાનો કંઇ આંધળી બૈરીનો (કંઇ) નીમ નથી.

ભોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરી તજવાનો ચાલ નથી માટે એ ૭ કલમનો જવાબ લખ્યો નથી, પણ એમ કરતાં કોઇ શખસ કારણવના બૈરીને ન્યાત ઉપરાંત થઈને તજે તો તે શખસ સરકારમાં રૂ. ૧૦૦) તથા પંચમાં રૂ. ૧૦૦) તથા પાંજરાપોળમાં રૂ. ૨૫) જુમલે રૂ. ૨૨૫) આપે ત્યારે બીજી બૈરી થાય.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "ફરી." છે.

માછી-ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં બૈરીસાથે ન બને ત્યારે પોતાના પીહેરમાં જઇને રહે, પણ ફારગતી લખવાનો ચાલ નથી.

૨. એક બૈરીઉપર બીજી બૈરી કોઇ લાવતું નથી, ને કદાપિ લાવે તો પહેલી બૈરીને ત્યાગ થાય નહીં.

૩. પહેલી બૈરીઉપર બીજી બૈરી લાવે, ને પહેલી બૈરી ઘરમાં રહીને ફરિયાદી કરે તો બીજી બૈરીને તજવી ઘટેછે.

૪. તજેલી બૈરીને ભરણપોષણ આપવાનો ચાલ નથી, ને બૈરી પોતાની ખુશીમાં આવે ત્યાં રહે, ને ધણીની મરજીમાં આવે તો પોતાનામાં એકઠી રાખે.

૫. કાંઈ કારણવના બૈરીને તજાય નહીં.

૬. કાંઇ કારણવના બૈરીને તજે તો તેને ન્યાત શિક્ષા કરે.

૭. આંધળી વગેરે હરેક ખોડવાળીનો ત્યાગ થતો નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

નાતરાં બાબતના જવાબ.

સુથાર–પંચોળીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, માર્ગ પ્રમાણે.

૨. અમારી ન્યાતમાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ત્યારે પરદેશથી કાગળ નહીં આવે ત્યારે પછી બાર વરશ સુધી વાટ જોઈને નાતરૂં કરે.

૪. ખરો અટકાવ હોય તો મરદ પરણ્યાવના નાતરૂં કરે, પણ બૈરી પરણ્યાવના નાતરૂં નહીં કરી શકે.

૫. નાતરૂં કીધું તે ફરી શકે નહીં.

૬. નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે છે.

૭. છેડો ફાડવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૮. ધણી મુવા પછી બૈરી નાતરૂં કરે ત્યારે પલ્લા શિવાય જે કાંઈ પહેલા ધણીની માલમિલ્કત હોય તે પાછી આપે ત્યારે નાતરે જાય.

૯. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે તેમાં ફારગતી લખવાનો ચાલ નથી.

૧૦. નાતરૂં કરતી વખત તેની પાસે જેટલું પલ્લું હોય તે પાછું આપે, પણ કન્યાનાં વીટલા તે બૈરી રાખે, નીશાનીને પેટે.

૧૧. બૈરી નાતરે જતી વખત પહેલા ધણીનાં છોકરાં ન્હાની ઉમ્મરનાં હોય તો તેની મા સાથે જાય, ને છોકરૂં મ્હોટું થયા પછી તેના બાપના ઘરમાં આવે.

૧૨. લગનની બૈરીથી છોકરાં થાય તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય તોએપણ વારસાપણામાં બંન્યોનો હક બરાબર છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૩. પરણેલી બૈરી જીવતાં તે ઉપર બીજી નાતરાની લાવી શકેછે.

૧૪. કોઈ બૈરી નાતરે જાય ને તેની દિકરી હોય તોએપણ બૈરીનું પલ્લું દીએર રાખે, ને અવસર આવે ત્યારે મળતર પ્રમાણે છોકરીને ખરચ કરે.

૧૫. એ ઉપર હકીકત લખી છે તે કરતાં ચાલ વધારે કશો નથી.

સુથાર–મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે. ને નાતરૂં કરતાં પહેલાં જે રીતે વહેવાનું માગું જાયછે, તે રીતે નાતરાનું માગું કરવું જોઇએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૩. કોઇ શખસ પરદેશ ગયો હોય ને તેની ખબર નહીં આવે ત્યારે તેની બૈરી વરશ ૧૨ સુધી વાટ જોઇને પછી બીજા સાથે નાતરૂં કરે.

૪. અમારી ન્યાતમાં બૈરીથી તથા મરદથી પરણ્યાવના નાતરૂં થતું નથી, ને એમ કરતાં કોઈ કરે તો તેને ન્યાત શિક્ષા કરે.

૫. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કીધેલું પાછું ફરી શકતું નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું લગનની બરાબર આપેછે, ને નાતરાની હા કહે ત્યારે પ્રથમ બિયાનાને પેટે રૂ. ૧) આપવાનો ચાલ છે, તે આપ્યા પછી નાતરૂં ફરી શકે નહીં.

૭. ધણી જીવતા ધણીઆણીનો છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે પહેલાં ધણીનું પલ્લું તથા પલ્લા શિવાય પહેલા ધણીનો માલ જે કંઇ તેની પાસે હોય તે મરનારના વારસને પાછો આપે, પછી નાતરૂં કરે, પણ બૈરી પાસેથી પલ્લું ધણી ખાઇ ગયો હોય ત્યારે પાછું નહીં આપે, ને બૈરીનાં પીહેરીઆં ખાઈ ગયાં હોય તો તે આપે, નહીંતો નાતરે લઇ જનાર મરદ આપે, ને મરનારનો વારસ ન હોય તો પંચને પલ્લું આપે, ને પંચ તેનો દહાડો પાણી કરે.

૯. નાતરે જતી વખત ફારગતી આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ છે, માટે ફારગતી લીધાવના નાતરે જવાય નહીં, ને જે શખસ નાતરૂં કરે તે શખસ પંચમાં ન્યાત ૧ જમાડે ત્યાંસુધી પંક્તિથી દુર બેસીને જમે.

૧૦. મરનાર શખસ ઘણાં વરશ સુધી જીવ્યો હોય તો ઘસાતાં તથા વાપરતાં જે કંઇ પલ્લું રહ્યું હોય તે પાછું આપે.

૧૧. બૈરી નાતરે જાય તેને ન્હાનાં છોકરાં હોય તો તેની મા સાથે જાય ને મ્હોટાં થયાં પછી પાછાં તેનાં બાપને ઘેર આવીને રહે, પણ બાપનું ઘર ન હોય ત્યારે જેને ઘેર ગએલાં હોય તે તેનો સંસ્કાર કરે.

૧૨. લગનની બૈરીથી તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય એ બેઉનો ભાગ બરાબર છે.

૧૩. પરણેલી બૈરીને છોકરાં ન હોય યા તેમાં કંઇ દોષ હોય ત્યારે બીજી બૈરી નાતરાની કરે.

૧૪. નાતરે જનાર બૈરીની દિકરીનો (વારસો) તેની માના પલ્લા ઉપર વારસો પહોંચતો નથી.

૧૫. ઉપર જે કંઇ નાતરાં બાબતના ચાલ લખ્યા છે તે કરતાં વધારે ચાલ નથી.

ખતરી—ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાંતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને નાતરૂં કરતી વખત માગું મરદની તરફથી જાય, ને જ્યારે નાતરૂં કરવું ઠરે ત્યારે પ્રથમ એક રૂપિયો તથા મીઠાઈ બૈરીને આપે, એટલે નાતરૂં સહી થયું કહેવાય.

૨. અમારી ન્યાતમાં ધણી જીવતાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૩. પરણેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ત્યારે તેની બૈરી બાર વરશ સુધી વાટ જોઇને પછી નાતરૂં કરે, પણ એમ કરતાં તે પાછો આવે ત્યારે પોતાની બૈરી નાતરે ગએલી પાછી લે.

૪. નાતરૂં કીધેલું કદી પાછું ફરતું નથી, પણ ઉપરની ત્રીજી કલમમાં સબબ લખ્યો છે તે સબબથી નાતરૂં પાછું ફરે.

૫. અમારી ન્યાતમાં બૈરી પરણ્યાવના નાતરૂં કરી શકે નહીં, ને મરદને અટકાવ આવે ત્યારે સમડીસાથે પરણીને નાતરૂં કરે.

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું આપવાનો ચાલ છે, પણ તેનો કાંઈ આંકડો મુકરર નથી જે આટલુંજ આપે.

૭. ધણી જીવતાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૮. ધણી મુવા પછી તેનું પલ્લું નાતરૂં કરવા ચાહે ત્યારે પહેલા ધણીનું પલ્લું તથા માલ મિલ્કત જે કાંઈ બૈરી પાસે હોય તે પહેલા ધણીના વારસોને પાછું આપે ત્યારે નાતરે જવાય.

૯. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે ધણીનાં વારસને ફારગતી લેવાનો ચાલ નથી, પણ ન્યાતના પટેલની રજા લઇને નાતરૂં કરે.

૧૦. નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું પાછું આપે, ને પહેલો ધણી ઘણા વરશ સુધી જીવ્યો હોય ત્યારે ત્રીજે હિસ્સે પલ્લું પાછું આપવું, ને એમાં કાંઈ તકરાર પડે ત્યારે ન્યાત સમાધાન કરે.

૧૧. ધણી મરી ગયા પછી બૈરી નાતરે જાય ત્યારે પહેલા ધણીનાં થયલાં છોકરાં તેના બાપનાં સગાં ન રાખે તો તેની મા સાથે જાય.

૧૨. લગનની બૈરીથી છોકરાં થાય તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય, પણ એ બેઉનો હક વારસો લેવામાં બરાબર છે.

૧૩. પરણેલી બૈરી જીવતાં પણ તેઉપર બીજી બૈરી નાતરાની લાવી શકેછે.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૪. કોઈ બૈરી નાતરે જાય ને તેની દિકરી તેના દીએરમાં રહે ત્યારે પલ્લું દીએર રાખે, ને છોકરીનો અવસર તે કાકો કરે.

૧૫. નાતરાં બાબતના સર્વે શિરસ્તા (સર્વે) ઉપર આવી ચુક્યા છે.

ખતરી–તરીઆ વણકરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને નાતરાનું માગું વરની તરફથી જાય ને નાતરૂં કરવાની હા કહે ત્યારે રૂ. ૧) બૈરીના હાથમાં આપે, એટલે નાતરૂં થયું સહી કહેવાય, ને કોઇ શખસ બૈરી સાથે નાતરૂં કરવાનો બંદોબસ્ત કરે, ને તે બૈરીની મરજીમાં આવે તો પાણીનું બહેડું ભરીને રવીવારે યા મંગળવારે તથા ગુરૂવારને દહાડે મરદના ઘરમાં આવે, એ રીતે પણ નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે.

૨. છેડો ફાડવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ને તેની ખબર વરશ ૧૨ સુધી નહીં માલમ પડે ત્યારે બીજા સાથે નાતરૂં કરે.

૪. મરદ પરણ્યાવના નાતરૂં કરેછે, બૈરીથી પરણ્યાવના નાતરૂં થાય નહીં.

૫. નાતરૂં કીધેલું પાછું ફરી શકતું નથી.

૬. નાતરૂં કરતી વખત પલ્લાનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી, લેનાર આપનારની મરજી પ્રમાણે કરેછે.

૭. ધણી જીવતાં ધણીઆણીથી છેડો ફાટતો નથી.

૮. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે મરનારના વારસની ફારગતી લેવાનો ચાલ નથી.

૯. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે મરનારનું પલ્લું તેનાં વારસને પાછું આપે, ને પલ્લા શિવાય બીજો કાંઇ માલ હોય તે પણ પાછો આપવો જોઇએ; બીજું કદાસ કોઈ બૈરી પરણ્યા પછી પોતાના ધણીને ઘેર ગયા વના રાંડે ત્યારે પુરૂં પલ્લું પાછું આપવું જોઈએ, ને તે બૈરીનાં માબાપને નહીં મળે તો જે મરદ નાતરે લઇ જાય તે પલ્લું આપે, ને કદાસ બૈરી ધણીને ઘેર ગયા પછી રંડાઇ હોય ને તે નાતરૂં કરે ત્યારે જેટલું પલ્લું પોતાની પાસે માબાપને ખાતાં રહેલું હોય તેટલું પાછું આપે.

૧૦. પહેલો ધણી ઘણાં વરશ સુધી જીવ્યો હોય, યા થોડાં વરશ જીવ્યો હોય પણ બૈરી પોતાના ધણીને ઘેર જાય એટલે વાપરતાં પલ્લું રહ્યું હોય તે પાછું આપે.

૧૧. ધણી મરી ગયા પછી તેની બૈરી નાતરૂં કરે ને મરનારનાં છોકરાં ન્હાનાં હોય તો પોતાની મા સાથે જાય, ને મ્હોટાં થયાં પછી પાછાં પોતાના ઘરમાં આવે.

૧૨. લગનની બૈરીથી છોકરાં થાય તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય તે બેઉનો હક વારસો લેવામાં બરાબર છે.

૧૩. પરણેલી બૈરી જીવતાં તે ઉપર બીજી બૈરી નાતરાની લાવી શકેછે.

૧૪. કોઇ બૈરી નાતરે જાય ને તેને દિકરી હોય તેને વાસ્તે પલ્લું દીએરને આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૧૫. ઉપરના જવાબ કરતાં વધારે અમારી ન્યાતમાં નાતરાં બાબતનો કાંઇ ચાલ નથી.

દરજી–ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને નાતરાનું માગું વરની તરફથી જાય, ને બૈરી પોતાના માબાપના ઘરમાં એકઠી રહેતી હોય ત્યારે માબાપની મરજીમાં આવે ત્યાં નાતરે દે.

૨. અમારી ન્યાતમાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી, ને ધણી જીવતાં બૈરીથી બીજા સાથે નાતરે જવાય નહીં.

૩. જે બૈરીનો ધણી પરદેશ ગયો હોય તેની બૈરીથી નાતરે જઇ શકાતું નથી.

૪. મરદ તથા બૈરી પરણ્યા વના નાતરૂં કરી શકતાં નથી.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. નાતરૂં કરેલું કદી ફરી શકતું નથી, ને નાતરૂં સહી કરતી વખત રૂ. ૧) તથા નાળીએર એક બૈરીના પીહેરીઆંને આપે ને તે લે, એટલે સહી થયું કહેવાય.

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું આપવાનો ચાલ છે, પણ તેનો કાંઈ આંકડો મુકરર નથી, પોતાના મળતર પ્રમાણે આપે.

૭. ધણી જીવતાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૮. ધણી મુવા પછી તેની બૈરી નાતરૂં કરે[1] ત્યારપહેલાં ધણીનું પલ્લું તથા જે કાંઇ માલમિલ્કત તેની પાસે હોય તે પહેલા ધણીના વારસોને પાછું આપીને પછી નાતરૂં કરે.

૯. ધણી મરી ગયા પછી તેની બૈરી નાતરૂં કરે તો પહેલા ધણીના વારસોની ફારગતી લેવાનો ચાલ નથી.

૧૦ નાતરૂં કરતી વખત પહેલા ધણીનું પલ્લું પાછું આપવું જોઇએ, ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે.

૧૧. બૈરી નાતરે જાય ત્યારે પહેલા ધણીના થએલાં છોકરાં ન્હાનાં હોય તો તેની મા સાથે જાય.

૧૨. પરણેલી બૈરીથી તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય તેનો વારસો લેવામાં બરાબર હક છે.

૧૩. પરણેલી બૈરી ઉપર બીજી નાતરાની બૈરી લાવવા ચાહે તો લાવી શકેછે.

૧૪. કોઇ બૈરી નાતરે જાય તેને દિકરી હોય ત્યારે તે દિકરીને પલ્લું આપે, ને ન્હાની હોય ત્યારે તેનો કાકો તેને સારૂ લે.

૧૫. તે શિવાય વધારે ચાલ બીજો નથી, નાતરાં બાબતનો.

સોની-મારૂની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, જે રીતે વહેવાતું માગું જાયછે તે રીતે નાતરાનું માગું જાયછે, ને પલ્લાનો આંકડો મુકરર નથી.

૨. છેડો ફાડવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, પણ ધણી ધણીઆણીને અણબનાવ થાય તો તે બૈરી પોતાના ધણી જીવતાં બીજા સાથે નાતરૂં કરે, પણ આગલા ધણીની ફારગતી જોઇએ.

૩. ધણી પરદેશ ગયો હોય તેની મુવાની ખબર આવે ત્યારે બીજા સાથે જાય.

૪. અમારી ન્યાતમાં મરદ તથા બૈરીથી પરણ્યાવના નાતરૂં થાય નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરીને બૈરીને ઘરમાં લાવે ત્યારપછી તે નાતરૂં તુટે નહીં, ને અણબનાવથી નાતરૂં તુટે.

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતરામાં પલ્લાનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી, લેનાર આપનારની ખુશી પ્રમાણે થાયછે.

૭. ધણી જીવતાં પોતાની બૈરીને કહાડી મુકે તે બૈરી બીજા સાથે નાતરૂં કરે તો ધણી પલ્લું પાછું લે.

૮. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે તેવારે પહેલા ધણીનું પલ્લું તથા માલમિલ્કત હોય તે તેના વારસને પાછી આપવી જોઇએ.

૯. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે તેવારે પહેલા ધણીની ફારગતી જોઈએ.

૧૦. નાતરૂં કરતી વખત પલ્લા વિગેરે કાંઇ માલ બૈરીપાસે વાપરતા રહ્યો હોય તે મરનાર ધણીનાં વારસને પાછો આપવો જોઇએ.

૧૧. ધણી મરી ગયા પછી બૈરી નાતરે જાય ને તે બૈરીને ધાવણું છોકરૂં હોય તો તેની માસાથે જાય.

૧૨. લગનની બૈરીથી તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય ત્યારે વારસો[1] બેઉના બરાબર છે.

૧૩. પહેલી બૈરી જીવતાં બીજી નાતરાની લાવી શકેછે.

૧૪. કોઇ બૈરી નાતરે જાય ને તેને દિકરી હોય, પણ નાતરે જનાર બૈરીનો વારસ તેનો દીએર થાય, દિકરીનું પહોંચતું નથી.

૧૫. ઉપરના ચાલ કરતાં બીજો ધારો અમારામાં નથી તો શું લખીએ?

---

૧. નકલમાં "કરે" નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "વારસ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ફુલમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને વહેવાની તરેહ નાતરાનું માગું કરેછે, ને રૂ. ૨) બૈરીને કાપડાના કરીને આપે, ને તે લે એટલે નાતરૂં થયું સહી કહેવાય.

૨. અમારી ન્યાતમાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ને તેની વરશ ૧૨ સુધી વાટ જોઈને ફરી બીજા સાથે નાતરૂં કરે.

૪. કોઇ શખસ કુંવારો હોય તો સમડી સાથે પરણીને નાતરૂં કરે પણ કુંવારી બૈરીથી[1] નાતરૂં થાય નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કીધેલું પાછું ફરી શકતું નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરતી વખત લગનની બરાબર પલ્લું આપેછે, ને કોઇ શખસ માગી લાવીને પલ્લું આપેછે, ને પછી પાછું ઉતારી લે.

૭. ધણી જીવતાં ધણીઆણીનો છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૮. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે પહેલા ધણીનું પલ્લું તથા જે કાંઇ માલ હોય તે તેના વારસને પાછો આપે, પણ પલ્લા મધ્યેથી રૂ.૧૪) બૈરીના માબાપ કાપી લે, ને બાકીનું આપે.

૯. નાતરૂં કરતી વખત મરનાર ધણીના વારસને ફારગતી લેવાનો ચાલ નથી.

૧૦, પહેલો ધણી ઘણાં વરશ સુધી જીવ્યો હોય ત્યારે ઘસાતાં તથા વાપરતાં જે કાંઇ પલ્લું હોય તે પાછું આપે.

૧૧. નાતરે જનાર બૈરીનાં છોકરાં ન્હાનાં હોય તો તેની મા સાથે જાય, ને મ્હોટાં થયાં પછી પોતાના બાપના ઘરમાં પાછાં આવે.

૧૨. લગનની બૈરીથી છોકરાં થાય અથવા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય, એ બેઉનો વારસો લેવામાં હક બરાબર છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "બૈથી" છે.

૧૩. પરણેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી નાતરાની લાવી શકેછે.

૧૪. કોઇ બૈરી નાતરે જાય ને તેની દિકરી ન્હાની હોય ત્યારે તેની માનું પલ્લું તેનો કાકો રાખે, ને મ્હોટી થાય ત્યારે હવાલે કરે.

૧૫. નાતરાં બાબતના ઉપર ચાલ લખ્યા છે તે કરતાં કાંઇ વધારે નથી.

ભાવસાર–છીપાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને વહેવાની તરેહથી નાતરાનું માગું કરેછે, ને રૂ. ૧) તથા કાપડું રેશમી ૧ બિયાનામાં આપે, એટલે સહી કહેવાય છે.

૨. છેડો ફાડવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં ધણી પરદેશ ગયો હોય ને તેની મુવાની ખબર નહીં આવી હોય ત્યાંસુધી નાતરે જવાય નહીં.

૪. મરદ કુંવારો હોય તે સમડીસાથે પરણીને નાતરૂં કરે, પણ કુંવારી બૈરીથી નાતરૂં થાય નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કીધા પછી તે ફરી શકતું નથી.

૬. પહેલી બૈરી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે તેને લગનની બરાબર પલ્લું આપેછે, ને કદાશ પહેલી બૈરી જીવતાં નાતરૂં કરે ત્યારેતેને લગનથી થોડું પલ્લું આપે, પણ કોઇ શખસ નાદાર હોય ને તે માગીને લાવ્યો હોય તો પાછું ઉતારી પણ લે.

૭. ધણી જીવતાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૮. ધણી મુવા પછી પલ્લું તેનાં વારસ હોય તેને પાછું આપે, તથા પહેલા ધણીનો માલ જે કાંઇ તેની પાસે હોય તે પણ પાછો આપવો જોઇએ.

૯. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે મરનાર ધણીના વારસની ફારગતી જોઈએ, ને કદાશ મરનાર ધણીને કરજ હોય તે પલ્લાનો લેનાર વારસ આપે, ને કદાપિ વારસે પલ્લું નહીં લીધું હોય ત્યારે મરનારની

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બૈરી પોતાના પલ્લામાંથી તથા તેના માલમિલ્કતમાંથી માગનારને બરાબર હીસ્સે વહેંચી આપીને નાતરે જાય, ને મરનાર ધણીનાં પાસેનાં સગાં ન હોય તો વગર ફારગતીએ પણ નાતરે જાયછે.

૧૦. પહેલો ધણી ઘણાં વરશ સુધી જીવ્યો હોય ત્યારે તેની બૈરી નાતરે જાય ત્યારે પલ્લું તેની પાસે હોય તે આપે, ને પછી નાતરે જાય, ને પહેલા ધણીના માગનારને બૈરીએ પોતાના નામનો દસ્તાવેજ લખી આપ્યો હોય ને પછી તે નાતરે જાય તો તેની જાત ઉપર કરજ પહોંચે નહીં.

૧૧. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે પહેલા ધણીનાં થયલાં છોકરાં ન્હાનાં હોય તો તેની મા સાથે જાય, ને તે મ્હોટાં થયા પછી પાછાં પોતાનાં બાપના ઘરમાં આવીને રહે.

૧૨. લગનની બૈરીથી અથવા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થયલાં હોય તેનો વારસો લેવામાં બેઉનો હક બરાબર છે.

૧૩. પરણેલી બૈરી જીવતાં તે ઉપર બીજી બૈરી નાતરાંની લાવી શકેછે.

૧૪. કોઈ બૈરી નાતરે જાય ને તેને દિકરી હોય ત્યારે તેને સારૂ તેનો કાકો પલ્લું રાખે.

૧૫. ઉપરના જવાબ કરતાં અમારી ન્યાતમાં વધારે નાતરાં બાબતનો કાંઈ ચાલ નથી.

ભાવસાર–ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને નાતરાનું માગું વરની તરફથી જાય ને નાતરૂં કરવાની હા કહે ત્યારે વરવાળો ન્યાતના પટેલની સાથે રૂ. ૧) તથા કોપરાની વાડકી ૫ બૈરીને આપવા સારૂ મોકલે, ને તે લે એટલે નાતરૂં સહી કહેવાય.

૨. અમારી ન્યાતમાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી, પણ કોઈ શખસ વટલી જાય એ રીતે કે તે ન્યાતમાં આવી શકતો નથી ત્યારે તે શખસ પોતાની બૈરીને ફારગતી લખી આપે ત્યારે તે બીજા સાથે નાતરે જાય, ને એમ કરતાં તે ફારગતી ન આપે તો પંચ તેનો નીકાલ કરે.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ને તેની વરશ ૧૨ સુધી ખબર ન આવે ત્યારે તે બીજા સાથે નાતરૂં કરે.

૪. મરદથી તથા બૈરીથી પરણ્યાવના નાતરૂં થાય નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં એજ બાબતની પહેલી કલમમાં રૂ. ૧) આપવાનો લખ્યો છે, તે બૈરી લે ત્યારપછી નાતરૂં કરે નહીં.

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું આપેછે તેની વિગતઃ–

વાળી સુનાની રૂ. ૫) યા રૂ. ૭) ની.
કલ્લાં રૂપાનાં રૂ. ૧૨) નાં.
કાળીગાંઠી કીડીઆંની.

એ પ્રમાણે નાતરાં વખત પલ્લું આપવાનો ચાલ છે.

૭. ધણી જીવતાં પોતાની બૈરીનો છેડો ફાડે તો પલ્લું બૈરીની પાસે રહે.

૮. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે આગલા ધણીનું પલ્લું તેનાં વારસને પાછું આપે.

૯. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે મરનાર ધણીનાં વારસની ફારગતી જોઇએ નહીં.

૧૦. પહેલો ધણી ઘણાં વરશ સુધી જીવ્યો હોય ત્યારે તેની બૈરી નાતરે જાય ત્યારે પલ્લું તેની પાસે હોય તે પાછું આપે, ત્યારપછી નાતરે જાય.

૧૧. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે પહેલા ધણીનાં થએલાં છોકરાં ન્હાનાં હોય તો તેની માસાથે જાય, ને તે મ્હોટાં થયાં પછી તે પાછાં પોતાના બાપના ઘરમાં રહે.

૧૨. લગનની બૈરીથી અથવા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થયાં હોય તો તેનો વારસો લેવામાં બેઉનો હક બરાબર છે.

૧૩. પરણેલી બૈરી જીવતાં તે ઉપર બીજી બૈરી નાતરાની લાવી શકેછે.

૧૪. કોઇ બૈરી નાતરે જાય ત્યારે પલ્લું જે હોય તે દીએર અથવા જેઠ હોય તે લે, ને તે રાખે, ને દિકરીનું પહોંચે નહીં.

૧૫. ઉપરના જવાબ કરતાં અમારી ન્યાતમાં વધારે નાતરાં બાબતનો કાંઈ ચાલ નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

સુતારની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને નાતરાનું માગું વરની તરફથી જાયછે, ને તે હા કહે ત્યારે રૂ. ૧) કાપડાનો કરીને બિયાનાને પેટે કરીને આપેછે તે લે એટલે નાતરૂં થયું સહી કહેવાય.

૨. અમારી ન્યાતમાં છેડા ફાડવાનો ચાલ નથી.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ને તે વરશ બાર સુધી નહીં આવે ત્યારે બીજા સાથે નાતરૂં કરે.

૪. મરદ પરણ્યાવના નાતરૂં કરે તો સમડી સાથે પરણીને પછી નાતરૂં કરે, ને બૈરીથી પરણ્યાવના નાતરૂં થાય નહીં.

૫. નાતરામાં બિયાનાને પેટે રૂ. ૧) લે, ફરી તે નાતરૂં ફરી શકે નહીં.

૬. અમારી ન્યાતમાં લગનની બરાબર પલ્લું નાતરામાં આપવાનો ચાલ છે, ને પછી પોતાના મળતર પ્રમાણે આપે, એનો કાંઈ નીમ નથી.

૭. ધણી જીવતાં ધણીઆણીને છેડા ફાડવાનો ચાલ નથી.

૮. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે મરનાર ધણીનો માલ તેની પાસે જે કાંઈ હોય તે તથા પલ્લું તેનાં વારસને પાછું આપે ત્યારે નાતરે જવાય.

૯. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે મરનારનાં વારસની ફારગતી લેવાનો ચાલ નથી.

૧૦. પહેલો ધણી ઘણા વરશ સુધી જીવ્યો હોય ત્યારે પલ્લું વાપરતાં જે કાંઇ રહ્યું હોય તે પાછું આપે.

૧૧. ધણી મરી ગયા પછી તેની બૈરી નાતરે જાય, ને તેને છોકરાં ન્હાનાં હોય તો તેની મા સાથે જાય ને પછી મ્હોટાં થાય ત્યારે પોતાના બાપના ઘરમાં આવીને રહે.

૧૨. લગનની બૈરીથી તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય તે બેઉનો હક વારસો લેવામાં (હક) બરાબર છે.

૧૩. પહેલી બૈરી જીવતાં તે ઉપર બીજી બૈરી નાતરાની લાવવાનો ચાલ છે.

૧૪. કોઇ બૈરી નાતરે જાય ને તેને દિકરી હોય તેને વાસ્તે પલ્લું પોતાના દીએર જેઠને આપે તો રાખે.

૧૫. ઉપરના સવાલ કરતાં બીજો કાંઇ વધારે નાતરાં બાબતનો ચાલ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને નાતરાનું માગું વર તથા કન્યા બેઉની તરફથી જાયછે, ને બૈરી પોતાનાં માબાપના ઘરમાં એકઠી રહેતી હોય ત્યારે માબાપની મરજીમાં આવે ત્યાં નાતરે દે.

૨. અમારી ન્યાતમાં છેડા ફાડવાનો ચાલ છે, ને પહેલા ધણીની ફારગતી હોય તો બીજા સાથે નાતરે જવાય, નહીંતો નહીં જવાય.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ને તેની બૈરી વરશ ૧૨ સુધી આવવાની વાટ જુએ. પછી તેના દીએર જેઠની ફારગતી લઇને બીજા સાથે નાતરે જાય.

૪. અમારી ન્યાતમાં મરદ પરણ્યા વના નાતરૂં કરેછે, ને બૈરી પરણ્યા વના નાતરૂં કરે નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરેલું ફરી શકતું નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું આપેછે, પણ તેનો કાંઇ આંકડો મુકરર નથી જે આટલું આપવું જોઇએ, પોતાની ખુશી પ્રમાણે આપે લે.

૭. ધણી જીવતાં ધણીઆણીને છેડા ફાડવાનો ચાલ નથી.

૮. ધણી મુવા પછી તેની બૈરી નાતરૂં કરે, ત્યારે પહેલા ધણીનું પલ્લું તથા જે કાંઇ માલમિલકત તેની પાસે હોય તે પહેલા ધણીનાં વારસોને પાછું આપીને પછી નાતરૂં કરે.

૯. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે મરનાર શખસનાં વારસની ફારગતી જોઈએ નહીં.

૧૦ નાતરૂં કરતી વખત પહેલા ધણીનું પલ્લું પુરૂં પાછું આપવું જોઇએ, ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે.

૧૧. બૈરી નાતરે જાય ત્યારે પહેલા ધણીનાં થએલાં છોકરાં ન્હાનાં હોય તો તેની મા સાથે જાય, ને

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પછી મ્હોટાં થાય ત્યારે પાછાં પોતાનાં બાપના ઘરમાં આવીને રહે.

૧૨. પરણેલી બૈરીથી તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય તેનો વારસો લેવામાં બરાબર હક છે.

૧૩. પરણેલી બૈરી ઉપર બીજી નાતરાની બૈરી લાવવાનો ચાલ છે.

૧૪. કોઇ બૈરી નાતરે જાય ને તેને છોકરી હોય તો તેને વાસ્તે જે નાતરે જનારી બૈરીનો દીએર પલ્લું તથા મિલ્કત[1] રાખે.

૧૫. એ શિવાય બીજો ચાલ નાતરાં બાબતનો નથી.

કંદોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને નાતરાનું માગું વરની તરફથી જાયછે, ને બૈરી નાતરૂં કરવાની હા કહે ત્યારે રૂ. ૧) બિયાનાને પેટે તથા કાપડું ૧ બૈરીને આપેછે, ને તે કહે એટલે સહી કહેવાય.

૨. અમારી ન્યાતમાં જીવતે ધણીએ છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ને તેની મુવાની ખબર નહીં આવે ત્યાંસુધી નાતરૂં થાય નહીં.

૪. બૈરીથી પરણ્યાવના નાતરૂં થાય નહીં, ને મરદ અટકાવે સમડી સાથે પરણીને નાતરૂં કરે તો થઇ શકેછે.

૫. નાતરામાં રૂ. ૧) બિયાનામાં તથા કાપડું બૈરી લીધા પછી નાતરૂં ફરી શકે નહીં.

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું રૂ. ૨૦) નું આપેછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં ધણી જીવતાં ધણીઆણી છેડો ફાડતી નથી.

૮. પહેલો ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે તો પહેલા ધણીનું પલ્લું તથા બીજો માલ જે કાંઇ તેની પાસે હોય તે તે મરનારનાં વારસને પાછો આપે.

૯. ધણી મરી ગયા પછી મરનારનાં વારસની ફારગતી લીધાવના નાતરે જવાય નહીં.

૧૦. પહેલા ધણીએ પલ્લું વાવર્યું હોય યા પહેલા ધણીનો દહાડો પાણી કરતાં જે કાંઇ પલ્લું વધે તે મરનારનાં વારસને પાછું આપે.

૧૧. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ને તેનાં છોકરાં ન્હાનાં હોય તો તેની માસાથે જાય, ને મ્હોટાં થયાં પછી પાછાં પોતાના બાપના ઘરમાં આવીને રહે.

૧૨. લગનની બૈરીથી તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થયાં હોય તે બેઉનો હક વારસો લેવામાં બરાબર છે.

૧૩. પરણેલી બૈરી જીવતાં તે ઉપર બીજી બૈરી નાતરાની લાવી શકેછે.

૧૪. કોઇ બૈરી નાતરે જાય ને તેની દિકરી હોય તો તેને વાસ્તે નાતરે જનાર બૈરીનો દીએર પલ્લું રાખે.

૧૫. ઉપરના સવાલ કરતાં બીજો કાંઇ વધારે ચાલ નાતરાં બાબતનો અમારી ન્યાતમાં નથી.

કુંભાર—અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, તે નાતરાનું માગું વરની તરફથી જાયછે, ને નાતરૂં કરવાની હા કહે ત્યારે બૈરીનાં માબાપને ધાન ખાઇનાં રૂ. ૨૫) વરવાળો આપે.

૨. છેડો ફાડવાની એ રીત છે, કોઈ શખસ નામરદ હોય ત્યારે તે પોતાની બૈરીને ફારગતી લખી આપે, ત્યારપછી તે બૈરી બીજા સાથે નાતરૂં કરે, ને કદાસ પલ્લું બૈરી પાસે રહ્યું હોય તો પાછું આપે.

૩ પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ત્યારે તેની બૈરી વરશ ૧૨ સુધી વાટ જોઇને બીજા સાથે નાતરૂં કરે.

૪. અમારી ન્યાતમાં મરદ સમડી સાથે પરણીને નાતરૂં કરે, પણ બૈરીથી સમડી સાથે પરણીને નાતરૂં થાય નહીં.

૫. કશા કારણથી નાતરૂં ફરી શકતું નથી, બિયાનું રૂ. ૧) લીધા પછી.

---

૧ નકલમાં 'મીલક' છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૬. નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું આપવાનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી, પોતાના બંદોબસ્ત પ્રમાણે આપે તથા લે.

૭. છેડો ફાડવાનું કારણ એજ બાબતની બીજી કલમમાં લખેલું છે તેવના છેડો ફાડી શકતો નથી, ને પલ્લાની જીકર પણ તેમાં લખેલી છે.

૮. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે તો મરનાર ધણીનાં વારસની ફારગતી લેવાનો ચાલ નથી.

૯. ધણી મરી ગયા પછી પલ્લા વગેરે હરેક માલ તે બૈરીની પાસે હોય તો મરનાર ધણીનાં વારસને પાછો આપે, ત્યારપછી નાતરૂં કરે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં પલ્લું ઘણું થોડું છે, માટે પલ્લું કાંઇ બચતું નથી કે પાછું આપે.

૧૧. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ને પહેલા ધણીનાં છોકરાં હોય તો તેની મા સાથે જાય. ને પછી મ્હોટાં થયાં પછી પાછાં બાપના ઘરમાં આવીને રહે.

૧૨. લગનની બૈરીથી તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય તે બેઉનો હક વારસો લેવામાં બરાબર છે.

૧૩. પરણેલી બૈરી જીવતાં તે ઉપર બીજી બૈરી નાતરાની લાવી શકેછે.

૧૪. કોઇ બૈરી નાતરે જાય ને તેની દિકરી હોય તો દિકરીનું પલ્લું પોતાના દીએરને અનામત રાખવા સારૂ આપે, ને પછી તે મ્હોટી થાય ત્યારે પાછું હવાલે કરે.

૧૫. ઉપરના ચાલ કરતાં બીજો ચાલ નાતરાં બાબતમાં વધારે નથી.

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, બૈરી મરી જાય યા ધણી મરી જાય ત્યારે નાતરૂં થાય.

૨. અમારી ન્યાતમાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ને તેની મુવાની ખબર ન આવે ત્યાંસુધી નાતરૂં થાય નહીં.

૪. મરદથી તથા બૈરીથી નાતરૂં થાય નહીં, પરણ્યાવના.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૫. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં ફરી શકતું નથી.

૬. નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું આપવાનો ચાલ છે, પણ નાતરૂં કરનાર તથા આપનાર એ બેઉની મરજી પ્રમાણે પલ્લું લે આપે, ને નાતરાનું માગું મરદની તરફથી જાયછે.

૭. ધણી જીવતાં ધણીઆણીથી છેડો ફડાય નહીં.

૮. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે પહેલા ધણીનું પલ્લું તથા માલ જે કાંઇ હોય તે પહેલા ધણીનાં વારસને પાછું આપવું જોઇએ, એમ કરતાં ન આપે તો પંચાયતનાં લોક પોતાના ધાર્યામાં આવે તે પ્રમાણે તજવીજ કરીને અપાવે, ત્યારપછી નાતરે જાય.

૯. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે તો ધણીના વારસની ફારગતી ન જોઇએ, પણ પંચાયતના લોકોની રજા લઇને નાતરૂં કરે.

૧૦. પહેલો ધણી ઘણાં વરશ સુધી જીવ્યો હોય ને તેની બૈરી નાતરે જાય તે વખત પલ્લું પાછું આપવાનો વાંધો પડે તો પંચાયતનાં લોક સમાધાન કરે.

૧૧. પહેલો ધણી મરી ગયા પછી તેની બૈરી નાતરે જાય ત્યારે તેનાં છોકરાં ન્હાનાં હોય તો તેની મા સાથે જાય. ને મ્હોટાં થયાં પછી પાછાં પોતાના બાપના ઘરમાં આવે તો મુખત્યાર છે.

૧૨. લગનની બૈરીથી તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય તે બેઉનો હક વારસો લેવામાં બરાબર છે.

૧૩. પરણેલી બૈરી જીવતાં તે ઉપર બીજી બૈરી નાતરાની લાવવાનો ચાલ નથી.

૧૪. કોઈ બૈરી નાતરે જાય ને તેને દિકરી હોય તેનો વારસો માના પલ્લા ઉપર પહોંચતો નથી, વાસ્તે તેનો કાકો રાખે નહીં.

૧૫. એ ઉપરના જવાબ કરતાં બીજો વધારે ચાલ નાતરાં બાબતનો નથી.

હજામ–મેહેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, જ્યારે નાતરૂં કરે ત્યારે ન્યાતની પંચને રૂ. ૨) આપે, ને

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

નાતરાવાળી ઓરતને મળતર પ્રમાણે આપેછે, પણ કાપડું તથા લૂગડું તથા ચુડો તો આપવો પડેછે, તે વના તો ચાલે નહીં.

૨. છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય તેની વાટ વરશ ૧૨ સુધી જુએ ત્યારપછી નાતરૂં કરેછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં મરદ તથા ઓરત પરણ્યા વના નાતરૂં કરવા ચાહે તો નાતરૂં થાય નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કર્યું તે ફરતું નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતરાનું પલ્લું આપતા નથી, ઉપરના સવાલના પહેલા જવાબ પ્રમાણે આપવું પડેછે.

૭. એ ચાલ નથી જે ધણી જીવતાં ધણીઆણી છેડો ફાડે.

૮. કદાપિ કોઇ બૈરીનો ધણી મુવો ને તે નાતરૂં કરવા ચાહે તો પહેલા ધણીનું પલ્લું તેનાં વારસ જે હોય તેને પાછું આપે.

૯. અમારી ન્યાતમાં કોઈ સ્ત્રીનો ધણી મરી જાય ને બીજા સાથે નાતરૂં કરવા ચાહે તો તેનાં વારસની ફારગતી જોઈએ.

૧૦. નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું પાછું આપવું, પણ જે ખરચ થયો હોય તે બાદ કરીને આપવું.

૧૧. કદી કોઇ બૈરી નાતરૂં કરવા જાય ને પહેલા ધણીનાં છોકરાં હોય તો પોતાની મા સાથે જાય.

૧૨. લગનવાળી બૈરીનાં તથા નાતરાવાળી બૈરીનાં છોકરાંનો વારસો બરાબર છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં પહેલી બૈરી જીવતાં નાતરાની બૈરી કારણ વના લાવતા નથી.

૧૪. કોઇ બૈરી નાતરે જાય ને તેને દિકરી હોય ત્યારે તેનું પલ્લું તેનો દીએર રાખે.

૧૫. એ કરતાં બીજો ચાલ નથી.

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને નાતરાનું માગું પણ વહેવાની તરેહથી કરેછે, ને બિયાનામાં રૂ. ૧) આપેછે એટલે નાતરૂં સહી કહેવાયછે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. અમારી ન્યાતમાં છેડો ફાડવાની એ રીત છે કે ધણી ધણીઆણી બેઉ રાજી થઇને ફારગતી લખે એટલે છેડો ફાડયા કહેવાય, ને પછી તે બૈરી પહેલા ધણી જીવતાં બીજા સાથે નાતરૂં કરેછે.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય તેની બાર વરશ સુધી વાટ જોવી, ત્યાર પછી બીજા સાથે નાતરૂં કરે.

૪. મરદ કુંવારો હોય તે સમડી સાથે પરણીને નાતરૂં કરે, પણ કુંવારી બૈરીથી નાતરૂં થાય નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કર્યું હોય તે નાતરાના મરદથી છોકરૂં નહીં થાય ને ધણી ધણીઆણી બેઉ રાજી થાય તો છેડો ફાડી આપે ત્યારે તે બૈરી ફરી નાતરૂં કરે.

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરેછે તે લગનની પ્રમાણે પલ્લું આપેછે.

૭. ધણી જીવતાં છેડો ફાડે તો પલ્લું પાછું આપે.

૮. ધણી મુવા પછી પલ્લું તથા તેનો માલ જે કાંઈ હોય તે આપે, ત્યારે નાતરે જાય.

૯. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે મરનાર ધણીનાં વારસની ફારગતી જોઈએ નહીં.

૧૦ પહેલો ધણી ઘણાં વરશ સુધી જીવ્યો હોય ત્યારે તેની બૈરી નાતરે જાય ત્યારે પલ્લું તેની પાસે હોય તે આપે, ને પછી નાતરૂં કરે.

૧૧. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે પહેલાં ધણીનાં થયલાં છોકરાં ન્હાનાં હોય તો તેની મા સાથે જાય ને તે મ્હોટાં થયાં પછી તેના બાપના ઘરમાં આવીને રહે.

૧૨. લગનની બૈરીથી અથવા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થયાં હોય તો તેનો વારસો લેવામાં બંનેનો હક બરાબર છે.

૧૩. પરણેલી બૈરી જીવતાં તે ઉપર બીજી નાતરાની બૈરી આવી શકેછે.

૧૪. કોઈ બૈરી નાતરે જાય ને તેને દિકરી હોય ત્યારે તેને સારૂ તેની માનું પલ્લું તેનો-કાકો-રાખે.

૧૫. નાતરાં બાબતનો ઉપર ચાલ લખ્યો છે તેથી કાંઈ વધારે ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫ખાલી રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, બૈરી મરી જાય યા ધણી મરી જાય ત્યારે નાતરૂં થાય ને નાતરાનું માગું વરની તરફથી જાયછે, ને બૈરી નાતરૂં કરવાની હા કહે ત્યારે કાપડું ૧ રેશમી તથા છાયલ ૧ ઘાઘરો ૧ તથા ચુડો હાથીદાંતનો ૧ તથા કલ્લી રૂપાની રૂ. ૧૦) ની આપે, એટલે નાતરૂં થયું સહી કહેવાય, તથા તનમનીયું સુનાતું રૂ. ૫) નું.

૨. અમારી ન્યાતમાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ને તેની મુવાની ખબર નહીં આવે ત્યાંસુધી નાતરૂં થાય નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં મરદ સમડી સાથે પરણીને નાતરૂં કરેછે, પણ બૈરીથી પરણ્યાવના નાતરૂં થાય નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં ફરી શકતું નથી.

૬. એ કલમનો જવાબ ઉપર નાતરાં બાબતની પહેલી કલમ પ્રમાણે છે.

૭. ધણી જીવતાં ધણીઆણીને છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૮. ધણી મુવાપછી તેની બૈરી નાતરૂં કરે ત્યારે પહેલા ધણીનું પલ્લું તથા જે કાંઈ માલ તેની પાસે હોય તે પહેલા ધણીનાં વારસને પાછું આપે, ત્યારપછી નાતરૂં થાય.

૯. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલ નથી.

૧૦. નાતરૂં કરતી વખત પહેલા ધણીનું પલ્લું પુરૂં પાછું આપવું પડેછે.

૧૧. બૈરી નાતરે જાય ત્યારે પહેલા ધણીનાં થયેલાં છોકરાં ન્હાનાં હોય તો તેની મા સાથે જાય, ને પછી મ્હોટાં થયાંપછી પાછાં પોતાના બાપના ઘરમાં આવીને રહે.

૧૨. પહેલી બૈરીથી તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય તેને વારસો લેવામાં બરાબર છે, બેઉ બરાબર લે.

૧૩. પરણેલી બૈરી ઉપર બીજી બૈરી નાતરાની લાવવાનો ચાલ છે.

૧૪. કોઇ બૈરી નાતરે જાય ને તેને દિકરી હોય તો તેને વાસ્તે તે નાતરે જનારી બૈરીનો દીએર જેઠ પલ્લું રાખે.

૧૫. એ શિવાય બીજો નાતરાં બાબતનો ચાલ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૫તાઈ રાવળની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે.

૨. ધણી પોતાની બૈરીને ફારગતી લખી આપે એટલે છેડો ફાડ્યો કહેવાય, તે ફારગતી લખી આપ્યા પછી પહેલો ધણી જીવતાં બીજા સાથે નાતરે જાય.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ત્યારે તેની બૈરી પાંચ વરશ સુધી વાટ જુએ, પછી બીજા સાથે નાતરે જાય.

૪. મરદ પરણ્યા વગર નાતરૂં કરેછે, પણ બૈરી પરણ્યા વગર નાતરૂં થાય નહીં.

† એ કલમનો જવાબ ઉપરની ચોથી કલમમાં છે.

૫. નાતરૂં કરેલું પાછું ફરી શકેછે, અગર ધણી સાથે અણબનાવ થાય તો.

૬. નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું કર્યાનો ચાલ નથી.

૭. ધણી જીવતાં ધણીઆણી છેડો ફાડે તો પલ્લું ધણીને પાછું આપવું જોઈએ.

૮. ધણી મુવા પછી નાતરૂં કરે તો તેનું પલ્લું તથા પહેલા ધણીનો માલ જે કંઇ હોય તે તેનાં વારસને પાછો આપીને પછી નાતરે જાય.

૯. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે મરનારનાં વારસની ફારગતી લેવાનો ચાલ નથી, પણ મરનાર ધણીનો માલ તેની પાસે હોય તે વારસને અથવા માગનારને પાછો આપે તો નાતરે લઇ જનાર મરદ જવાબ દે.

૧૦. નાતરૂં કરતી વખત પોતાની પાસે જેટલું પલ્લું રહ્યું હોય તેટલું મરનારનાં વારસને પાછું આપે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

† મીડું કર્યું છ એટલે લખેલું બધું રદ થએલું સમજાય છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. ધણી મરી ગયા પછી નાતરે જાય તો તેનાં છોકરાં ન્હાનાં હોય તે તેની મા સાથે જાય, ને મ્હોટાં થયાં પછી પોતાના બાપને ઘેર પાછાં આવે.

૧૨. લગનની બૈરી તથા નાતરાની બૈરીનાં છોકરાં થયાં હોય ત્યારે એ બેઉનો હક વારસો લેવામાં બરાબર છે.

૧૩. પહેલી બૈરી જીવતાં તે ઉપર બીજી બૈરી નાતરાની લાવી શકેછે.

૧૪. કોઇ બૈરી નાતરે જાય ને તેને દિકરી[1] હોય તો તે બૈરીનું પલ્લું છોકરીને સારૂ તેનો દીએર રાખે.

૧૫. ઉપર લખેલા ચાલ કરતાં નાતરાં બાબતમાં કંઈ વધારે ચાલ નથી.

ભોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. બૈરી મરી જાય તો નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને નાતરૂં કરતાં પહેલાં જેવું વહેવાનું માગું જાયછે તે રીતે નાતરાનું માગું જાયછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ને તેની મુવાની ખબર આવે ત્યારે બીજા સાથે નાતરૂં થાયછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં મરદ પરણ્યાવના નાતરૂં કરેછે, પણ બૈરી પરણ્યાવના નાતરૂં કરે નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરેલું ફરી શકતું નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતરાનું પલ્લું લગન બરાબર છે.

૭. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૮. ધણી મુવાપછી નાતરૂં કરે ત્યારે પહેલા ધણીનું પલ્લું તેનાં વારસને પાછું આપવું જોઈએ.

૯. નાતરે જતી વખત ફારગતી આપવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૦. મરનાર શખસ ઘણાં વરશ સુધી જીવ્યો હોય તો વાવરતાં તથા ઘસાતાં જે કાંઇ પલ્લું રહ્યું હોય તે પાછું આપવું જોઇએ.

---

૧૧. બૈરી નાતરે જાય ને તેને ન્હાનાં છોકરાં હોય તો તેની માસાથે જાય, ને પછી મ્હોટાં થાય ત્યારે પાછાં પોતાના બાપના ઘરમાં આવીને રહે, પણ બાપનું ઘર ન હોય ત્યારે જેને ઘેર આંગળીએ ગયાં હોય તેના ઘરમાં રહે, કોઈથી કહાડી મુકાય નહીં.

૧૨. લગનની બૈરીથી તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય તેનો વારસો લેવામાં હક બરાબર છે,બેઉનો.

૧૩. પરણેલી બૈરી જીવતાં બીજી બૈરી નાતરાની લાવી શકતો નથી.

૧૪. કોઈ બૈરી નાતરે જાય ને તેને દિકરી હોય ત્યારે તેનું પલ્લું તેની દિકરીને વાસ્તે તેનો દીએર રાખે.

૧૫. ઉપર જે કોઈ નાતરાં બાબતનો ચાલ લખ્યો છે તે કરતાં વધારે નાતરાં બાબતનો ચાલ નથી.

માછી-ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને નાતરૂં કરતી વખત છાયલ ૧ તથા કાપડું ૧ તથા ઘાઘરો ૧ આપેછે, ને નાતરાનું માગું મરદની તરફથી જાયછે.

૨. છેડો ફાડવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૩. પહેલો ધણી પરદેશ ગયો હોય ને તે વરશ ૧૨ સુધી નહીં આવે ત્યારે બીજા સાથે નાતરૂં કરે.

૪. મરદ પરણ્યાવના નાતરૂં કરે તો સમડી સાથે પરણીને પછી નાતરૂં કરે, ને બૈરીથી પરણ્યાવના નાતરૂં થાય નહીં.

૫. નાતરામાં બિયાનાને પેટે કાપડું ૧ તથા ઘાઘરો ૧ તથા છાયલ ૧ લીધા પછી તે નાતરૂં ફરી શકે નહીં.

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરતી વખત પલ્લું આપવાનો ચાલ નથી, તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૭. ધણી જીવતાં ધણીઆણીને છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી.

૮. ધણી મુઆપછી નાતરૂં કરે ત્યારે મરનાર ધણીનો જે કાંઈ માલ હોય તે તેની પછવાડે ખરચ કરે ને નાતરે જાય.

---

[1] નકલમાં "દીકરા" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે મરનારનાં વારસની ફારગતી લેવાનો ચાલ નથી.

૧૦. પહેલો ધણી ઘણાં વરશ સુધી જીવ્યો હોય તેથી કાંઇ તફાવત નથી, ને નાતરૂં કરતી વખત તેની પાસે કાંઇ હોય તો મરનાર ધણીનાં વારસને પાછું આપે.

૧૧. ધણી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ત્યારે પહેલા ધણીનાં છોકરાં ન્હાનાં હોય તો તેની માસાથે જાય, ને મ્હોટાં થયાં પછી પાછાં પોતાના બાપના ઘરમાં આવે.

૧૨. લગનની બૈરીનાં તથા નાતરાની બૈરીથી છોકરાં થાય તે બેઉનો હક વારસો લેવામાં બરાબર છે.

૧૩. પરણેલી બૈરી જીવતાં તેની રજાવના બીજી બૈરી નાતરાની નહીં લવાય.

૧૪. કોઈ બૈરી નાતરે જાય ને તેને દિકરી હોય ત્યારે તેને વાસ્તે પલ્લું તેના દીએરને રાખવાનો ચાલ નથી, શાવાસ્તે કે પલ્લું થોડું છે.

૧૫. ઉપરના સવાલ કરતાં બીજો વધારે ચાલ નાતરાં બાબતનો અમારી ન્યાતમાં નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

અન્નવસ્ત્ર બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ–ભારગવ વીસાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. આંધળો તથા ઠુંઠો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તોએપણ ભાઈઓ ભાગ સરખો લે, પણ તેથી પોતાનો ભાગ કોઇને આપી શકાય નહીં.

૨. કોઈ બૈરીથી પોતાના ધણી જીવતાં જુદું રહેવાતું નથી, ને ધણીથી કહાડી પણ મુકાતી નથી, ને ન બને તો બીજો એનો જવાબ લખવાનાં કારણ નથી.

૩. સૌભાગ્યવતી બૈરીને કહાડી મુકાતી નથી, ને વિધવા બૈરીને પોતાનાં સાસરિયાં સંગાથે ન બને તેની એ રીત છે, ગૃહસ્થ વગર આમદાનીવાળાને તથા બ્રાહ્મણમાં માથાઓળવામાં રહેવા જેટલી જગો આપે, ને આમદાનીવાળો ગૃહસ્થ હોય તો રહેવાની જગો તથા આજીવિકાને દાણો મણ ૧૮ તથા બે લૂગડાં એ પ્રમાણે હર વરશ આપે, પણ તે વિધવા સ્ત્રી પોતાના પીહેરમાં રહીને માગે તો આપવો નહીં, ને એ બ્રાહ્મણ તથા ગૃહસ્થમાં એક રીત છે.

૪. જે શખસે એકઠા રહીને સર્વથા પોતાના પરાક્રમથી વધારે પેદા કીધું ને મરી ગયો ત્યારે તેની સ્ત્રીને ભાગ પહોંચે નહીં, અન્નવસ્ત્ર તથા રહેવાની જગો તેના ધણીની આબરૂ પ્રમાણે જીવતાં સુધી આપે, ને મહાયાત્રા જાય તો તે સમે આપનારમાં કાંઈ શક્તિ હોય તો કાંઈ આપે, નહીંતો પોતાના પલ્લામાંથી પ્રમાણિક ખરચ કરે, તે પલ્લામાંથી તે બૈરીનાં સાસરિયાં મુજરે આપે, પણ જે અન્નવસ્ત્ર તથા મકાન પિહેરમાં રહીને માગે તે અપાય નહીં, ને જે રહેવાનું મકાન આપવાનું લખ્યું છે તે બાઈ મુઆ પછી તેનાં સાસરિયાં ઉત્તરસાધન કરીને લે.

૫. માથાઓળવો એટલે રહેવાની જગો તે આસરે રૂ. ૫૦) થી તે રૂ. ૭૫) સુધીનું આપેછે, ને કોઇ શખસ પોતાના ભાઇથી લાદાવા ફારગતી કરીને જુદા રહીને પોતાની સ્ત્રીને વગર સંતાનની મુકીને મરી ગયો ત્યારે તે સ્ત્રી પોતાના ધણીનો ભાગ જુદા રહ્યાથી જેટલો કબજામાં સ્થાવરજંગમ આવ્યો છે તે સર્વમાં જીવતાં સુધી ભાગ સ્થાવર માલ વૃત્તિ વગેરે કશી તરેહથી કોઈને અપાય નહીં, ને બૈરીના મુવા પછે તેના સાસરિયાં વારસ છે, ને જે સ્ત્રીનો ધણી પોતાના ભાઇઓથી વગર વહેંચે મરી ગયો તો તેની ધણીઆણીને માથાઓળવાની રીત ચોથા તથા પાંચમા જવાબમાં લખી છે.

૬. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયકના સબબથી ઘરમાંથી કહાડી મુકે તો તે છોકરાને અન્નવસ્ત્ર નહીં આપવું.

બ્રાહ્મણ–ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ આંધળો તથા લુલો તથા પાંગળો તથા બહેરો હોય તેનો વારસો સાબુત છે, તેના વારસામાંથી ખાય.

૨. કોઈ શખસને પોતાની બૈરી સાથે નહીં બને ત્યારે બૈરીને જુદી રાખે, ને અન્નવસ્ત્ર ધણી આપે, ને બૈરી પોતાના પીહેરમાં જઇને રહે ત્યારે તેને અન્નવસ્ત્ર ધણી આપે નહીં.

૩. કોઇ બૈરી વિધવા હોય ને ધણીની મિલ્કત નહીં હોય ત્યારે પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરે.

૪. કોઈ શખસ વહેંચણ કર્યાવિના પેદા કરી લાવ્યો તથા પોતાના બાપુકું જે કાંઇ વહેંચણથી પહોંચેલું

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

હોય ને તે ધણી મરી ગયો ત્યારે તેની ધણીઆણીને સરખો ભાગ આપવામાં આવેછે, તેના ભાગે આવે તેમાંથી પોતાનું ભરણપોષણ કરે.

૫. અમારી ન્યાતમાં માથાઓળવાનો ચાલ નથી, બૈરી છોકરાંવાળી અથવા છોકરાં વિનાની હોય તોએ પણ તેને વારસા પ્રમાણે આપ્યામાં આવેછે.

૬. પોતાનો છોકરો નાલાયક થાય ત્યારે બાપ કેદમાં રાખે, ને કેદમાં નહીં રહે ત્યારે બાપ પાસે અન્નવસ્ત્ર માગી શકે નહીં.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ર ભરૂચ તથા શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. આંધળો વગેરે ખોડવાળો હોય તેને અન્નવસ્ત્ર આપે.

૨. કોઇ શખસ બૈરીને કારણ વના તજે તો અન્નવસ્ત્ર આપે, પણ પોતાના પીહેરમાં જઇને રહે તો ન આપે.

૩. સૌભાગ્યવતી બૈરીને અપરાધ વિના કહાડી મુકાતી નથી, ને વિધવા બૈરીને સાસરિયાં તથા પીહેરિયાં અન્નવસ્ત્ર ન આપે વા તેનાં છોકરાંને નહીં પરણાવે તો પોતાના પલ્લામાંથી ખરચ કરે.

૪. કોઇ શખસ ભાઇઓથી વહેંચણ કર્યા વના મરી ગયો હોય તો તેની બૈરીને અન્નવસ્ત્ર તથા રહેવાની જગો આપે, ને મિલ્કત પ્રમાણે પુન્યદાન કરવાને જે ધટે તે આપે.

૫. માથાઓળવો તે રહેવાની જગો, કોઇ શખસ પોતાના ભાઈ સાથે વહેંચણ કર્યા વના મરી જાય તેની સ્ત્રીને અન્નવસ્ત્ર તથા રહેવાની જગ્યો આપે, ને કદાપિ વહેંચણ કરીને મરી ગયો ત્યારે તેની સ્ત્રી પોતાના ધણીના માલની વારસ છે.

૬. કોઇ શખસ પોતાના દિકરાને નાલાયક જાણીને કહાડી મુકે તો અન્નવસ્ત્ર આપે નહીં, ને આપે તો પોતાની ખુશીથી આપે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

બ્રાહ્મણ—ભટ મેવાડાના મ્હોટા તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. આંધળા વગેરેનો વારસો હોય તો લે, વારસો ન હોય તો તેનાં સગાં વહાલાં પોષણ કરે.

૨. પોતાની બૈરીને કહાડી મુકે તો અન્નવસ્ત્ર આપે.

૩. વિધવા અથવા સૌભાગ્યવતીને ખાવા ન મળે તો પલ્લું વેચીને ખાય.

૪. કોઇ શખસ પોતાની મેળે માલ પેદા કરીને મરી ગયો તો તેનો વારસ તેની બૈરીનું પોષણ કરે.

૫. માથાઓળવો આપવાનો ચાલ છે, ને ભાઈઓથી વહેંચણ કરી એટલે બાળક તથા મ્હોટી સંતાન રહિત સ્ત્રી હોય તે પોતાના સ્વામીની મિલ્કત હોય તે લે, અથવા ભાઇઓ સાથે વહેંચણ કરી ન હોય ને તેના ધણીના બાપની મિલ્કત હોય તો રહેવાની જગો આપે, ને જજમાન હોય તો તેમાંથી હિસ્સો આપે, ને બાઈ મુવા પછી તેના સ્વામીના કુળમાં જે હોય તે લે.

૬. પુત્ર હોય ને કુળ મરજાદે રહેતો હોય તો અન્નવસ્ત્ર આપે, કુમાર્ગે ચાલતો હોય તો નહીં આપે.

બ્રાહ્મણ—મેવાડાના ન્હાના તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઇ શખસ આંધળો વા લુલો વા પાંગળો વા હુંઠો વગેરે કાંઇ હોય તેને કાંઇ વારસો ન પહોંચે, તેને અન્નવસ્ત્ર તેનાં વારસ હોય તે આપે.

૨. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને કહાડી મુકવાનો ચાલ નથી.

૩. વિધવા બૈરી લાચારીથી પલ્લામાંથી પોતાનું ભરણ પોષણ કરે તો થાય, ને સૌભાગ્યવતી બૈરી પણ ધણી લાચાર હોય તો એજ પ્રમાણે કરે.

૪. કોઇ શખસ વેહેંચણ કર્યાવના માલ પોતે પેદા કરીને મરી ગયો તો તેની બૈરીને અન્નવસ્ત્રને વાસ્તે પોતાના ધણીનો માલ પેદા કરેલામાંથી મળે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. માથાઓળવો તે વિધવા સ્ત્રીને રહેવાનો એક ઓરડો, ને કોઈ શખસ ભાઈઓથી વહેંચણ કરીને પોતાની બાળક સ્ત્રીને મુકીને સંતાનરહિત મરીજાય તો સ્ત્રીને પોતાના ધણીના ભાગમાંથી માથાઓળવાની જગો આપે, તે જગો બાઇ કોઇને આપી શકે નહીં, બાઇ મુવા પછી વારસ હોય તે લે; ને તેની પાછળ ખરચ કરે, ને માથાઓળવા કરતાં મિલકત વધતી હોય તે તેના ધણીના કુળમાં જાય.

૬. કોઇ શખસ પોતાનો છોકરો નાલાયક હોય તો તેને ઘરમાંથી કહાડી શકે નહીં, ને અન્નવસ્ત્ર આપે.

બ્રાહ્મણ-શ્રીમાળી શુકલતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. આંધળો લુલો તથા ઠુંઠો હોય તો તેનો ભાઇ હોય તે ભરણપોષણ કરે, અથવા કોઈ કન્યા દે તો પોતાને હિસ્સે આવે તે મિલકત પ્રમાણે લે.

૨. કોઇ શખસ કહાડી મુકે (તો) પોતાની સ્ત્રીને ત્યારે અન્નવસ્ત્ર પુરૂં કરે, કદાચીત ધણી જોડે ન બને ને પોતાની ખુશીથી પીહેર ગઇ ત્યારે પોતાના પલ્લામાંથી ખાય.

૩. કોઇ વિધવા બૈરીને તથા સૌભાગ્યવતીને પોતાનાં સાસરીઆંની જોડે બનતું નથી, ને પોતાના મતે ચાલેછે તો પોતાના પલ્લામાંથી ખાય.

૪. કોઇ શખસે વહેંચણ કરતા પહેલાં પેદાશ કરી ને ભાઈઓમાં એકઠો રહેતો હોય ને મરી જાય ને બૈરી એકઠી રહે તો અન્નવસ્ત્ર આપે, ને જુદી રહે તો પોતાના પલ્લામાંથી ખાય.

૫. કોઇ શખસ પોતાના ભાઇઓથી વહેંચણ કરીને બાળક સ્ત્રી સંતાન રહિત મુકીને મરી જાય ત્યારે તે વહેંચણ પ્રમાણે તેની સ્ત્રી ખાય, અથવા વહેંચણ ન કરી હોય તો માથાઓળવામાં ઓરડી એક આપે, સાસરામાં રહે ત્યારે.

૬. પોતાનો છોકરો ગમે તેવો હોય તો કહાડી મુકાતો નથી, પોતાનીમેળે બદફેલ કરીને નીકળે તો પોતાનીમેળે કમાઈને ખાય.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

બ્રાહ્મણ-ઊનેવાળનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં આંધળો તથા પાંગળો તથા લુલો હોય તો તના કુટુંબી ઘરમાં રાખે ને પાળે.

૨. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને કહાડી મુકવાની રીત નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વિધવા સ્ત્રીને ખરચ આપેછે, ને સૌભાગ્યવતીને ધણી પાળેછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ વહેંચણ કર્યા વિના માલ પેદા કરીને મરી ગયો ત્યારે તેની સ્ત્રીને આએદા ખરચ આપેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં જુદા થયા પછી મરી ગયો ત્યારે તેની સ્ત્રી ભાગ ખાય, ને જુદા થયા વિના મરી ગયો ત્યારે તેની સ્ત્રીને માથાઓળવાને પેટે અન્નવસ્ત્ર આપે.

૬. અમારી ન્યાતમાં કોઇનો છોકરો વટલ્યો તથા કોઇની સ્ત્રીને હરી ગયો ત્યારે તેનો ભાગ પહોંચતો નથી, તેનો દિવસ કરે.

બ્રાહ્મણ-ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં આંધળા વગેરે હરેક ખોડવાળાને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીને કહાડી મુકવાનો ચાલ નથી, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો જવાબ લખ્યો નથી.

૩. કોઇ વિધવા બૈરીને અથવા સૌભાગ્યવતીને પોતાના પલ્લામાંથી ખરે અટકાવે ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. બે ભાઈ એકઠા છતાં એક ભાઇ પરદેશથી કમાઈ આવ્યો ને મરી ગયો ત્યારે તેની બૈરીને ખોરાક પોષાક આપવો પડે, બાકી માલ મરનાર શખસના ભાઇ લે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. માથાઓળવો તે રહેવાની જગો એક માણસ રહે એટલી જગો, તથા વીશ મણ દાણો તથા લૂગડાં ૨ ભાઇઓ એકઠા રહેતા હોય તે વિધવા બૈરીને આપે, પણ એ વાત મળતર ઉપર છે, ને જ્યારે બન્ને ભાઈ જુદા રહેતા હોય ને તેમાંથી એક ભાઈ મરી જાય ત્યારે મરનારની ધણીઆણી પોતાના ધણીના માલની વારસ છે.

૬. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયકના સબબથી જુદો કહાડે તો તેને ઘરમાંથી કંઇએક આપવું જોઇએ.

બ્રાહ્મણ–સારસ્વતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં ખોડવાળાને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. કારણવના બૈરીને કહાડી મુકવાનો ચાલ નથી, ને કદાપિ કારણવિના કહાડી મુકી હોય તો અન્નવસ્ત્ર ધણીને આપવું લાજમ છે, અગર બૈરી પોતાની ખુશીથી પીહેરમાં જઇને રહે ત્યારે ધણીના કુળપાસે ભરણપોષણ માગવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં જે લોકો કે વરતેસર છે તેની બૈરી સૌભાગ્યવતી યા વિધવા પોતાની જજમાન વ્રત્તિથી ભરણપોષણ કરે, કાંજે તેની પાસે પલ્લાનું ઘરેણું નથી, તથા અનવરતેસર લોકોની બૈરી સૌભાગ્યવતી યા વિધવાને અટકાવે પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં વિધવા સ્ત્રીને પોતાના ધણીનો હિસ્સો બરાબર પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં માથાઓળવાનો ચાલ નથી, કાંજે ભાઈઓ સાથે વહેંચણ કરી હોય અથવા ન કરી હોય તોએપણ વિધવા સ્ત્રીને ભાગ પહોંચેછે, તે જીવતાં સુધી.

૬. નાલાયક જાણીને કહાડી મુકે તો અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

બ્રાહ્મણ કાલેટીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર, "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં આંધળો તથા લુલો વા પાંગળો તથા ઠુંઠો હોય તેને ન્યાતવાળા કોઈ ખાવાનું આપતા નથી, પોતાની સ્થાવર મિલકત હોય તેમાંથી ખાય, અગર કોઇ ન હોય તો તેના સંબંધવાળા ખાવા આપે.

૨. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને કહાડી મુકાય નહીં.

૩. અમારી ન્યાતમાં વિધવા બૈરીને ભરણપોષણ પોતાની વ્રત્તિમાંથી કરેછે, ને સૌભાગ્યવતી બૈરીનું પોતાનો ધણી પુરૂં કરે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ધણીઆણી પોતાના ધણીના માલમાંથી ખાય, એવો શિરસ્તો છે, વા જજમાનવ્રત્તિમાંથી ખાય.

૫. આ સવાલનો જવાબ ઉપરના એ જવાબમાં આવેલો છે.

૬. અમારી ન્યાતમાં છોકરાને કહાડી મુકવાનો ચાલ નથી, પણ તેના બાપના હિસ્સામાંથી ખાય.

બ્રાહ્મણ–સજોદરા† ભાઠેલાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઈ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, તે વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. કોઈ શખસથી વગર વાંકે પોતાની બૈરીને કહાડી મુકાતી નથી, ને અગર તેને જુદી રાખે તો ખોરાકી પોષાકી આપવી જોઇએ, ને એમ કરતાં તે બૈરી પોતાના પીહેરમાં રહે તો ખોરાક પોષાક આપવાનો ચાલ નથી, પણ કદાપિ ધણી ન તેડે તો ખોરાક પોષાક આપવી લાજમ છે.

૩. કોઈ વિધવા બૈરીને યા સૌભાગ્યવતીને પોતાના પલ્લામાંથી ખરે અટકાવે ખાવું પડેછે, અટકાવ એ જે સૌભાગ્યવતી બૈરીનો ધણી પરદેશ જાય ને

---

† નકલમાં શરૂઆતમાં "સજોદરા ભાઠેલા" છે, ને બીજે બધે ઠેકાણે "શ્રીધરદ સજોદરા" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

વિધવાનો મરી જાય, ને તેને કાંઈ માલમતા ન હોય ત્યારે પલ્લામાંથી ગુજરાન કરે.

૪. કોઈ શખસ પોતાના ભાઈઓ સાથે વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી ગયો ત્યારે તેની ધણીઆણીને અન્નવસ્ત્રને વાસ્તે ભરણપોષણ જેટલો હિસ્સો આપવો જોઇએ, પોતાના ધણીના માલ પ્રમાણે.

૫. માથાઓળવો તે રહેવાની જગો, ને કોઈ શખસ પોતાના ભાઇઓ સાથે વહેંચણ કર્યાવના અપુત્ર મરી જાય ત્યારે તેની બૈરીને રહેવાનું ઘર તથા ખોરાક પોષાક આપવું જોઈએ, ને કદાપિ ભાઇઓ સાથે વહેંચણ કરીને મરી જાય ત્યારે તેની ધણીઆણી પોતાના હિસ્સાની વારસ છે.

૬. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી જુદો કહાડે તો તેને ભરણપોષણ આપે.

બ્રહ્મક્ષત્રીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઈ શખસ આંધળો અપંગ વગેરે હોય ને તેના બાપની મિલ્કત હોય તો તેમાંથી તેનો હિસ્સો પહોંચેછે, ને કદાપિ મિલ્કત નથી તો તેના સગા ભાઇ હોય અથવા કોઇ અંતરનો સગો હોય તો તેનું ભરણપોષણ તેને કરવું ઘટારત છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કોઇથી બૈરીને કહાડી મુકાય નહીં, ને કદાપિ બૈરી અણબનાવથી પોતાના પીહેરમાં જઇને રહે તો તેનું ભરણપોષણ પીહેરવાળા કરે.

૩. કોઈ વિધવા બૈરીને પીહેરમાં કોઇ નથી, ને તેના ધણીની કાંઇ છત મીરાશ ન હોય તો પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. કોઇ શખસ પોતાના ભાઇઓમાં એકઠો રહીને પોતાની જાતે માલ પેદા કરીને વગર વહેંચણ કરે મરી જાય તો તેની સ્ત્રીને પોતાના ધણીની મિલ્કત પ્રમાણે ભાગ પહોંચે.

૫. અમારી ન્યાતમાં માથાઓળવાનો ચાલ નથી, પણ કોઇ શખસ પોતાના ભાઇઓથી વહેંચણ કરીને બાળક સ્ત્રીને સંતાન રહિત મુકીને મરી ગયો ત્યારે ધણીના વહેંચણ કરેલા હિસ્સાની માલમિલ્કતની વારસ તેની ધણીઆણી છે, તે જીવતાં સુધી વહેવાર પ્રમાણે ખરચે, ને તે સ્ત્રી મુવા પછી તેનો મહાત્તમ ખરચ કરતાં વધે તે તેના ધણીના કુળમાં જાય, ને કદાપિ વગર વહેંચણ કરે મરી ગયો તો પોતાના જેઠ તથા દીએરમાં રહે તો મુખત્યાર છે, ને પીહેરમાં જઈને રહે તો તે ભરણપોષણ કરે, કદાપિ જુદી રહે તો તે સ્ત્રીના દીએર જેઠ આમદાની હોય તો આયદો આપે.

૬. અમારી ન્યાતમાં કોઇ છોકરી નાલાયક થઇ નથી, ને કોઇ માબાપે ઘરમાંથી કહાડી મુકી નથી, ને કહાડી મુકાય પણ નહીં.

સુથાર–પંચોળીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. કોઈ શખસની બૈરી જુદી રહે ત્યારે તેને અન્નવસ્ત્ર આપે, પીહેરમાં રહીને માગે તો આપવાનો કાંઈ ચાલ નથી.

૩. વિધવાને અથવા સૌભાગ્યવતીને અટકાવ આવે તો પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. કોઇ શખસ વહેંચણ કર્યાવના મરી જાય ત્યારે તેની બૈરી કદાપિ નાતરે નહીં જાય તો અન્નવસ્ત્ર આપે, ધણીની સત્તા પ્રમાણે.

૫. અમારી ન્યાતમાં માથાઓળવાનો ચાલ નથી.

૬. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તો તેને અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે.

સુથાર–મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, ને એમ કરતાં તેની મિલ્કત ન હોય તો તેના ભાઈઓ પાળે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. કોઈ શખસ પોતાની બૈરીને કહાડી મુકે ને તે જુદી રહે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપે, ને એમ કરતાં પોતાના પીહેરમાં રહે તો નહીં આપે.

૩. કોઇ વિધવા બૈરી નાતરે ન જાય ત્યારે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરે, ને સૌભાગ્યવતીનો ધણી પરદેશ ગયો હોય વા કંઈ અટકાવ આવી પડ્યો હોય ત્યારે પોતાના પલ્લામાંથી ખાય.

૪. કોઈ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી જાય ને તેને છોકરો ન હોય ત્યારે તેની બૈરીને અન્નવસ્ત્ર આપે, નાતરે ન જાય ત્યાંસુધી.

૫. માથાઓળવો આપવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૬. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયકના સબબથી કહાડી મુકે તો તેને અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે.

ખતરી-ફ્રરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તોએપણ તેને વારસો પહોંચે, માટે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. કોઇ શખસથી પોતાની બૈરીને કહાડી મુકાય નહીં, ને એમ કરતાં અણબનાવથી પોતાના પીહેરમાં રહે તો ધણીનાં સગાં ભરણપોષણ નહીં આપે.

૩. કોઇ બૈરીને અટકાવ આવે તો પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરે.

૪. અમારી ન્યાતમાં વિધવા બૈરીને પોતાના ધણીનો હિસ્સો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૫. માથાઓળવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં (ચાલ) નથી.

૬. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપે નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ખતરી-તરીઆ વણકરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. આંધળા વગેરે હરેક ખોડવાળાને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. કોઈ શખસ પોતાની બૈરીને જુદી ઘરમાં રાખે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપે, ને કદાસ બૈરી પોતાના પીહેરમાં જઇને રહે ત્યારે ધણીના કુળ પાસે ભરણપોષણ નહીં માગે.

૩. કોઇ વિધવા બૈરીને વા સૌભાગ્યવતીને અટકાવે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. કોઈ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી જાય ત્યારે તેની ધણીઆણીને પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે હિસ્સો આપવાનો ચાલ છે.

૫. માથાઓળવાનો (આલવાનો) અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી તો તેનો જવાબ શું લખીએ ?

૬. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને પોતાના ઘરમાંથી જુદો કહાડે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

દરજી-ફ્રરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં આંધળા વગેરે હરેક ખોડવાળાને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. એ સવાલનો જવાબ તજવા બાબતની ચોથી કલમમાં લખેલો છે.

૩. વિધવા બૈરીને અથવા સૌભાગ્યવતીને અટકાવ આવે ત્યારે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. કોઇ શખસ પોતે વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી ગયો ત્યારે તેની બૈરીને પોતાના ધણીનો હિસ્સો પહોંચેછે, ને પેદા કર્યાવના મરી ગયો હોય તોપણ હિસ્સો બરાબર લે.

૫. અમારી ન્યાતમાં માથાઓળવાનો ચાલ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૬. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને કહાડી મુકે તો તે વાત થઈ શકેછે, ને તેને અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

સોની–ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક. "

૧. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. કોઈ શખસથી પોતાની બૈરીને કહાડી મુકાતી નથી, ને બૈરી પીહેરમાં રહીને ધણીના કુળપાસે ભરણપોષણ માગે તો આપવાનો ચાલ નથી.

૩. વિધવા બૈરીને પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે, સાસરીઆં સાથે અણુબનાવ હોય તે સબબથી.

૪. કોઇ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી ગયો ત્યારે તેની બૈરીને વારસો નહીં પહોંચે તે સબબથી રહેવાની જગો માથાઓળવાના અવેજમાં આપે, કદાસ જુદી રહે ત્યારે.

૫. માથાઓળવો તે રહેવાની જગો, ને કોઇ શખસ ભાઇઓ સાથે વહેંચણ કર્યાવના મરી જાય ત્યારે તેની બૈરીને રહેવાની જગો આપવી પોતાના મળતર પ્રમાણે, ને પલ્લામાંથી પોતાનું ભરણપોષણ કરે, ને કોઇ શખસ ભાઇઓ સાથે વહેંચણ કરીને મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી વારસ છે.

૬. કોઇ શખસ નાલાયક જાણીને પોતાના છોકરાને ઘરમાંથી બહાર કહાડે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપે નહીં.

સોની–શ્રીમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. કોઇ શખસથી પોતાની બૈરીને કહાડી મુકાતી નથી, ને બૈરી પીહેરમાં રહીને ધણીના કુળ પાસે ભરણપોષણ માગે તો આપવાનો ચાલ નથી.

૩. વિધવા બૈરીને પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે, સાસરીઆં સાથે અણુબનાવ હોય તેથી.

૪. કોઇ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી ગયો ત્યારે તેની બૈરીનો વારસો નહીં પહોંચે, તે સબબથી રહેવાની જગો માથાઓળવાના અવેજમાં આપે, કદાસ જુદી રહેતી હોય ત્યારે.

૫. માથાઓળવો તે રહેવાની જગો, ને કોઇ શખસ ભાઇઓ સાથે વહેંચણ કર્યાવના મરી જાય ત્યારે તેની બૈરીને રહેવાની જગો આપવી પોતાના મળતર પ્રમાણે, ને પલ્લામાંથી પોતાનું ભરણપોષણ કરે, ને કોઇ શખસ ભાઇઓ સાથે વહેંચણ કરીને મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી વારસ છે.

૬. કોઇ શખસ નાલાયક જાણીને પોતાના છોકરાને ઘરમાંથી બહાર કહાડે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપે નહીં.

સોની–મારૂની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે તેને અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. કોઇ શખસ બૈરીને ભારે તકસીરથી કહાડી મુકે તોએપણ જુદી રાખીને ભરણપોષણ આપે, પણ પીહેરમાં રહીને માગે તો આપે નહીં, ને તેને પોતાનો ધણી ગમે ત્યાં રાખે, એ શિવાય અન્નવસ્ત્ર બાબતમાં બીજો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, વાસ્તે બીજા ચાર સવાલનો જવાબ લખ્યો નથી.

ફૂલમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, ને બાપની મિલકત ન હોય ત્યારે ભાઇ પાળે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. કોઈ શખસ પોતાની બૈરીને જુદી રાખે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપેછે, ને તે પીહેરમાં રહે ત્યારે નહીં આપે.

૩. કોઈ બૈરી વિધવા હોય ને તે નાતરે ન જાય તો પોતાના પલ્લામાંથી ખાય, ને અગર સૌભાગ્યવતી બૈરીનો ધણી પરદેશ ગયો હોય વા કંઇ અટકાવ આવી પડ્યો હોય ત્યારે તે પણ પલ્લામાંથી ખાય.

૪. કોઈ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી ગયો હોય ત્યારે તેની ધણીઆણીને ધણીના હિસ્સાપ્રમાણે માલ આપવો જોઇએ.

૫. માથાઓળવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૬. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને જુદો રાખે તો ત્રીજે ભાગે હિસ્સો આપે.

ભાવસાર–છીપાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તો તેને બાપની મિલ્કતમાંથી બરાબર હિસ્સે આપવો જોઈએ, ને કદાસ મિલ્કત ન હોય ત્યારે જીવતાં સુધી પાળવો.

૨. કોઇ શખસે પોતાની બૈરીને કહાડી મુકી, ને (તે) કદાસ તે પોતાના પીહેરમાં રહી તો અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે, ને કદાપિ તે જુદી રહે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપવું જોઈએ.

૩. કોઈ વિધવા બૈરી નાતરે ન જાય ત્યારે તે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરે, ને સૌભાગ્યવતીનો ધણી પરદેશ ગયો હોય વા કાંઈ અટકાવ આવી પડ્યો હોય ત્યારે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરે.

૪. કોઇ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી ગયો ને કદાસ મરનારની બૈરી નાતરે ન જાય ત્યારે તે બૈરીને ભાગ પ્રમાણે બરાબર હિસ્સો આપવો જોઇએ, વાસ્તે (ન) માથાઓળવો આપવાનો ચાલ નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં માથાઓળવો આપવાનો ચાલ નથી વાસ્તે એનો જવાબ શું લખીએ ?

૬. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને કહાડી મુકે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપે નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ભાવસાર–ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. બૈરીને કહાડી મુકવાનો ચાલ નથી, ને તે કરતાં કોઈ કહાડી મુકે તો તેની મેળે કમાઇને ખાય, અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૩. કોઈ વિધવા બૈરીને વા સૌભાગ્યવતીને પોતાના પલ્લામાંથી અટકાવ આવે તો ભરણપોષણ કરવું પડેછે, તે કરતાં પલ્લું ન હોય તો મહેનત મજુરી કરીને ખાય.

૪. કોઇ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને અપુત્ર મરી ગયો, ને કદાસ મરનારની બૈરી નાતરે ન જાય ત્યારે તે બૈરીને ધણીના ભાગ પ્રમાણે બરાબર હિસ્સો આપવો જોઈએ.

૫. માથાઓળવો આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, શા વાસ્તે કે બૈરી નાતરે ન જાય તો પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે હિસ્સો લઇ શકેછે, વહેંચણ કરી હોય યા ન કરી હોય તેનો એકજ ચાલ છે.

૬. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તો તેને અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે.

દેહેજના ઠાકોરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઇ શખસ આંધળો અથવા લુલો યા હુંઠો વગેરે હોય તો તેનો સગો જે કોઇ બીજા ઘરમાં હોય તો તેની પાસેથી ભાગ લે, ને તેની ખુશી ભાગ લેવાની ન હોય તો તે તેને અન્નવસ્ત્ર આપેછે.

૨. કોઇ શખસને પોતાના દિકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, ને છોકરો પોતાની મેળે નીકળે તો તેની ખુશી, પણ તેનો બાપ તે છોકરાને અન્નવસ્ત્ર આપે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

લુવારની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, માટે કદાસ વારસામાં કાંઈ માલ ન હોય તો તેનું ભરણપોષણ કરે.

૨. કોઇ શખસ પોતાની બૈરીને કહાડી મુકે તો અન્નવસ્ત્ર આપે, ને કદાસ બૈરી પોતાની ખુશીથી પીહેરમાં જઈને રહે ત્યારે ધણીના કુળ પાસે ભરણપોષણ નહીં માગે, જુદી રહેવા જાય તો આપે.

૩. કોઈ વિધવા યા સૌભાગ્યવતી બૈરીને અટકાવે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. કોઈ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી ગયો ને તેને છોકરાં હોય યા ન હોય તોએપણ તેની બૈરીને વારસો પહોંચેછે.

૫. માથાઓળવો આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૬. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપે.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળાને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. એ સવાલનો જવાબ તજવા બાબતની ચોથી કલમમાં આવેલો છે.

૩. વિધવા બૈરીને અથવા સૌભાગ્યવતીને અટકાવ આવે ત્યારે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. કોઇ શખસ પોતે વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી ગયો હોય ત્યારે તેની બૈરીને પોતાના ધણીનો હિસ્સો પહોંચેછે, ને પેદા કર્યાવના મરી ગયો હોય તોએપણ હિસ્સો બરાબર લેછે.

૫. માથાઓળવો બૈરીને આપવાનો ચાલ છે, નાતરે નહીં જાય ત્યારે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૬. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તેને અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

કંદોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, ને કદાસ બાપની મિલ્કત[1] કાંઇ નહીં હોય ત્યારે તેનો ભાઈ આંધળાને પાળે.

૨. કોઇ શખસ પોતાની બૈરીને કહાડી મેલે, ને તે પોતાના પીહેરમાં જઇને રહે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપે, ને કદાસ બૈરી પોતાની ખુશીથી પીહેરમાં જુદી રહે તો તેને અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે.

૩. કોઇ વિધવા બૈરીને વા સૌભાગ્યવતીને અટકાવે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. કોઇ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી જાય ને તેને છોકરાં ન હોય તો તેની ધણીઆણીને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૫ માથાઓળવો આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૬. કોઇ શખસનો છોકરો બદફેલી વાસ્તે નાલાયક હોય ત્યારે તેને અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે.

કુંભાર—અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, ને કદાસ બાપની મિલ્કત કંઈ ન હોય ત્યારે તેનો ભાઈ આંધળા વગેરેને પાળે.

૨. કોઇ શખસ પોતાની બૈરીને કહાડી મુકે નહીં, કદાસને પોતાના ધણી સાથે અણબનાવના સબબથી પોતાના પીહેરમાં જઈને રહે તો અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "મીલક" છે.

૩. કોઇ વિધવા બૈરીને વા સૌભાગ્યવતીને અટકાવે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. કોઇ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે તેની બૈરીને પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે વારસો પહોંચેછે, માટે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૫. માથાઓળવો આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૬. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયકીના સબબથી ઘરમાંથી કહાડી મુકે તેને વારસો પહોંચતો નથી.

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. કોઈ શખસથી પોતાની બૈરીને કહાડી મુકાય નહીં, ને એમ કરતાં લડાઇના સબબથી બૈરી પોતાના પીહેરમાં જઇને રહે તો અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૩. કોઇ વિધવા બૈરી યા સૌભાગ્યવતી બૈરીને અટકાવ આવે ત્યારે પોતાનાં પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. કોઇ શખસ ભાઇઓ સાથે વહેંચણ કરે અથવા ન કરે તોએપણ પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે હિસ્સો લે.

૫. માથાઓળવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૬. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયકીના સબબથી ઘરમાંથી કહાડી મુકે તો અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે.

હજામ-મેહેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો આપવો પડેછે, સર્વેની બરાબર.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. અમારી ન્યાતમાં ઓરતને કહાડી મુકવાનો ચાલ નથી.

૩. કોઇ વિધવા બૈરી તથા સૌભાગ્યવતી બૈરી પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરે તો તે મુખત્યાર છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી ગયો તો તે માલ પેદા કરેલો તેની ધણીઆણી લે, ને વહેંચણ પણ બરાબર લે.

૫. કદાપિ બાળક છોકરી રાંડે તે નાતરૂં કર્યા વગર રહે નહીં, માટે તેને કંઇ આપવાનો ચાલ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં એ ચાલ નથી, ગમે તેવો છોકરો થાય પણ કહાડી મુકતા નથી.

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક કંઇ ખોડવાળો હોય તેને બાપની મિલ્કત[1]માંથી બરાબર હિસ્સો અપાવવો જોઇએ, ને કદાસને તેના બાપની મિલ્કત[1] નહીં હોય તો તેને જીવતાં સુધી તેનો ભાઇ પાળે.

૨. કોઇ શખસ પોતાની બૈરી કહાડી મુકે, ને તે કદાસ પોતાના પીહેરમાં રહી તો અન્નવસ્ત્ર ન આપે, ને કદાપિ જુદી રહે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપવું જોઇએ.

૩. કોઇ વિધવા બૈરી નાતરે ન જાય ત્યારે તેના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરે, ને સૌભાગ્યવતીનો ધણી પરદેશ ગયો હોય વા કંઇ અટકાવ આવી પડ્યો હોય ત્યારે તેના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરે.

૪. કોઇ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી ગયો ને કદાસ મરનારની બૈરી નાતરે ન જાય ત્યારે તે બૈરીને ભાગ પ્રમાણે બરાબર હિસ્સો આપવો જોઇએ, વાસ્તે માથાઓળવો આપવાનો ચાલ નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં માથાઓળવો આપવાનો ચાલ નથી, વાસ્તે એનો જવાબ શો લખીએ ?

૬. કોઇ શખસ પોતાના દિકરાને નાલાયક જાણીને કહાડી મુકે ત્યારે તેને અન્નવસ્ત્ર આપે નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "મીલક" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પખાલી રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. કોઈ શખસ પોતાની બૈરીને કહાડી મુકે ત્યારે અન્નવસ્ત્ર આપે, ને પીહેરમાં રહે તો નહીં આપે.

૩. કોઇ વિધવા બૈરી વા સૌભાગ્યવતી બૈરીને અટકાવ આવે ત્યારે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. કોઈ શખસે ભાઇઓથી વહેંચણ કરી અથવા ન કરી હોય તોએપણ પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે બૈરીને હિસ્સો મળે, નાતરે નહીં જાય ત્યારે.

૫. માથાઓળવો આપવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી, નાતરે નહીં જાય તો આપે.

૬. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તો તેને અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે.

પતાઇ રાવળની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. આંધળા વગેરે હરેક ખોડવાળાને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

૨. કોઇ શખસ પોતાની બૈરીને કહાડી મુકે તો તેને અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે, અગર મહેનત મજુરી નહીં થાય તો પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરે.

૩. કોઇ વિધવા અથવા સૌભાગ્યવતી બૈરી અટકાવે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરે.

૪. કોઇ શખસ વહેંચણ કર્યાવગર પોતે માલ પેદા કરીને મરી જાય ત્યારે તેની ધણીઆણીને પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે હિસ્સો આપવાનો ચાલ છે.

૫. અમારી ન્યાતમાં માથાઓળવાનો ચાલ નથી.

૬. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તો તેને અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

ભોઈની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, ને એમ કરતાં તેની મિલ્કત ન હોય તો તેના ભાઇ પાળે.

૨. કોઈ શખસથી પોતાની બૈરીને કહાડી મુકાય નહીં, ને એમ કરતાં અણબનાવથી જુદી રહે તેને અન્નવસ્ત્ર આપવું જોઈએ, અગર ધણીનો દોષ હોય તો.

૩. કોઇ વિધવા બૈરી નાતરૂં કરે ત્યારે પોતાના પલ્લામાંથી તથા ધણીની માલ મિલ્કત[1]માંથી ભરણપોષણ કરે, ને સૌભાગ્યવતી બૈરીનો ધણી પરદેશ ગયો હોય યા કોઇ અટકાવ આવી પડ્યો હોય ત્યારે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરે.

૪. કોઇ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને મરી ગયો ને કદાસ તેની બૈરી નાતરે ન જાય તો તે બૈરીને પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે હિસ્સો મળે.

૫. માથાઓળવો આપવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી, શાવાસ્તે કે બૈરી નાતરે ન જાય તો પોતાના ધણીનો હિસ્સો લે તે સબબથી માથાઓળવો નહીં આપે.

૬. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયકના સબબથી ઘરમાંથી જુદો કહાડી મુકે તો તેને અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે.

માછી–ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ આંધળા વગેરે હરેક ખોડવાળાને વારસો પહોંચેછે, માટે અન્નવસ્ત્ર આપવાનો ચાલ નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "મીલક" છે.

૨. કોઇ શખસ પોતાની બૈરીને કહાડી મુકે તેને અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે, તેનું કારણ એ જે અમારો કસબ મજુરીનો છે, માટે મજુરી કરીને પોતાનું પેટ ભરે, અગર બાપના ઘરમાં રહે.

૩. કોઇ વિધવા બૈરીને વા સૌભાગ્યવતી બૈરીને અટકાવે પોતાના પલ્લામાંથી ભરણપોષણ કરવું પડેછે.

૪. કોઈ શખસ વહેંચણ કર્યાવના પોતે માલ પેદા કરીને (મરીને) મરી જાય ત્યારે તેની બૈરીને ધણીના ભાગ પ્રમાણે વારસો પહોંચેછે.

૫. માથાઓળવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી, શાવાસ્તે કે નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, ને કદાસ નાતરૂં ન[1] કરે તો બરાબર હિસ્સો લઇ શકેછે.

૬. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયકીના સબબથી ઘરમાંથી કહાડી મુકે તો તેને અન્નવસ્ત્ર નહીં આપે.

૧ નકલમાં 'ન' નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ક્રિયા બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ–ભાર્ગવ વીશાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનો માર્ગ ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે, કોકીલમત પ્રમાણે નથી, ને મરતા પ્રાણીની પછવાડે બ્રાહ્મણ તથા સગાંવાહાલાંને જમવા જમાડવાનો વ્યવહાર ન્યાતરીત પ્રમાણે છે.

૨. કોઈ શખસ પુત્રસંતાન વગરનો કરે તો મુખત્યાર છે, પણ તેના મુવા પછી ન્યાતરીત તથા શાસ્ત્ર આધારે એકાદશા તથા દ્વાદશા વગેરે વરશ પર્યંત કરવાનો વારસો ઊપર હક છે, ને જીવત ક્રિયા કરનારને પણ લાજમ છે જે, પોતાની મુવા પછી ઉત્તરક્રિયા કરવાને કાંઇ રાખે, ને રખાવવાનો હક પાછળ રહેનાર વારસોને છે,

૩. મ્હોટા ભાઇ છતાં માબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર તથા ખરચ કરવાનો અધિકાર ન્હાના ભાઇનો નથી, અગર કરે તો તે મુજરે પડે નહીં, મ્હોટા ભાઈ કરે તે બાપની મિલ્કતમાંથી મુજરે લઇને ન્હાના ભાઇને હિસ્સો આપે, ને કદાપિ મ્હોટા ભાઇ ગામ ગયો હોય તો ન્હાનો ભાઇ કરે ને મ્હોટા ભાઇ મંજુર રાખીને મુજરે આપે.

૪. આગ મુકવામાં મુખ્ય પુત્રને અધિકાર છે, પણ જ્યારે ઘણા પુત્ર છે ત્યારે વડા દિકરાને છે, ને હાજર ન હોય તો સર્વથી ન્હાના દિકરાનો છે, ને ત્યારપછી સર્વે બરાબર છે, ને તે ન હોય તો પીત્રાઇનો તથા સગાંનો છે, ને અત્રાપી અટકાવે આગ મુકે તો તે દશાસુધી સર્વ કામ કરે.

૫. સપીંડીકરણ સમે ઉપર મ્હોટા ભાઇ આવી પહોંચે તો તેનો અધિકાર છે, ને તે ન હોય તો જે હાજર હોય તે કરે, ને તેમાં અટકાવ આવી પડે તો શાસ્ત્ર આધારે જે કાળ લખ્યા છે તે પ્રમાણે કરે.

૬. સ્ત્રી અપુત્ર હોય ત્યારે સ્વામીનું સપીંડીકરણ આદે કરીને શ્રાદ્ધ કરે, એ શિવાય બીજો કાંઇ અધિકાર સ્ત્રીને નથી.

૭. ઉત્તર સાધન ક્રિયા વગેરે કર્મ કરવાને સર્વ રીતે મ્હોટો ભાઇ મુખત્યાર છે, મ્હોટો ભાઇ જે કરે તે પ્રમાણે બીજા ભાઇઓ મંજુર રાખીને વિભાગ કરે.

૮. વારસ મુકીને કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને ક્રિયાના કર્યાથી વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઇ વિધવા સ્ત્રી મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાયછે.

૧૦. કોઈ શખસને પોતાના મોસાળનો વારસો પહોંચ્યો હોય ને તે સંતાનરહિત મરી જાય ને તેને બૈરી નહીં હોય ત્યારે તેનો વારસ તેનો ભાણેજ થાય, કદાપિ તે ન હોય ત્યારે મશીઆઇ ભાઈ થાય, ને તેજ ક્રિયા કરે, ને તેજ ન હોય ત્યારે જેને વારસો પહોંચે તે ક્રિયા કરે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાના લાહાણાની રીત નથી, ને દક્ષણા એક પૈસાથી જે મળે તે પ્રમાણે આપે, આપનારની ખુશી પ્રમાણે.

૧૨. ક્રિયા વગેરેના ખરચનું કાંઈ મુકરર નથી, પોતપોતાની સત્તા પ્રમાણે છે, ને રકમ તો ખરચ થયા પછી સુમારે જણાય.

૧૩. તેરમું તથા વરશી એ ન્યાત જમાડવી જોઈએ, ને કદાપિ કોઇ છેક નાદાર છે ને કોઇ ઓછું અદકું કરે તો ન્યાતનો દાવો નથી.

૧૪. જ્યારે ભાઇઓ ભાગ વહેંચી લે ત્યારે શ્રાદ્ધ સમચરી જેટલા ભાઇઓ હોય તેટલા જુદા જુદા પોતાને ઘેર કરે સર્વે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

બ્રાહ્મણ—ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક. "

૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા કરેછે તે શાસ્ત્ર આધારે તથા ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે કરેછે.

૨. કોઇ શખસ ક્રિયા પોતાની જીવતાં કરેછે, જે પોતાને પેટે છોકરાં નથી તે કારણથી કરે, ત્યારપછી તે શખસ મુવા પછી જે કોઇ વારસ હોય તે ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે પાછળ ક્રિયા કરેછે.

૩. મ્હોટો ભાઈ ગામ ગયો છે ને ન્હાનો ભાઇ ઘેર છે તે બાપની ક્રિયા ન્યાતશિરસ્તે કરે, ત્યારપછી ભાગ લે, ને ભાગ નહીં વહેંચ્યો હોય તો ખરચ મુજરે આપ્યા પછી ભાગ દરોબસ્ત જે કાંઈ હોય તે લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર દિકરાનો છે, ને દિકરા ન હોય તો ભાઈ મુકે, અથવા ભત્રીજો મુકે, અથવા પીત્રાઇ મુકે, પીત્રાઈ નહીં હોય તો ગોત્રી મુકે, ગોત્રી નહીં હોય તો દોહીતર મુકે, ને દશાશ્રાદ્ધ જે આગ મુકે તે કરે.

૫. એકાદશાથી તે[1] વરશ પર્યંત લગી મ્હોટો ભાઈ તથા ન્હાનો ભાઇ શ્રાદ્ધ કરે, ને જે કોઈ પછવાડે હોય તે કરે, એમાં કશો અટકાવ પડે તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરે.

૬. બૈરીને ક્રિયા કરવાનો ધણીને અધિકાર છે; દિકરો નહીં હોય ત્યારે ધણીઆણી કરે.

૭. ક્રિયા કરવાના ખરચમાં સર્વે ભાગદાર ન્યાતશિરસ્તે બરોબર ભાગ આપે, ને વધારે ખરચ કરે તો ભાગદારને પૂછીને કરે.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, મરનાર કોઇને સોંપણ કરી ગયો હોય તો તે શખસ કરી શકે, પણ વારસો તેનો પહોંચે નહીં.

૯. કોઇ વિધવા સ્ત્રી મરી જાય પીહેરમાં ત્યારે તેના ધણીના કુળમાં ક્રિયા પણ થાય.

૧૦. કોઇ શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો છે, ને અગર તેના બાપના કુળમાં ક્રિયા પાણી બાપના કુળવાળા કરે, તે મરનાર શખસના માલ મધ્યેથી ખરચ થાય, તે મધ્યે વધે તો મોસાળનો વારસવાળો લે, ને ઘટે તો આપે, ભાગ બરોબર.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાપાણી તથા દક્ષણાની એ રીત છે જે, એકાદશા તથા દ્વાદશા દિવસ બે કરીને દક્ષણા ધરદીષ્ટ મોહોર એકના પૈસા—મોહોર રૂ. ૧ ની મોહોર અઢી લેખે ભંગાયછે તે પ્રમાણે પૈસા—અપાયછે, તે કરતાં વધારે ખરચ કરે ત્યારે તેરમા સુધી દિવસ ત્રણ કરે, ને મળે તે દક્ષણા વત્તી આપે, તેની વિગત મોહોર ૧॥ આપે, તથા રૂ. ૧) આપે, ને તે શિવાય અધિક ખરચ કરવા ચાહે ત્યારે ચૌદમા સુધી કરે, ને દક્ષણા રૂ. ૧॥ આપે, એ પ્રમાણે જેને મળે તે કરે, નહીંતો ઉપલા સવાલ પ્રમાણે બે દિવસ ને મોહોર ૧ પ્રમાણે તો ચાલે નહીં, તથા એ કરતાં નહીં ચાલે તો બે દિવસ ને મોહોર ૦॥ તથા મોહોરો કર્યા વગર તો ચાલે નહીં.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં ખરચનું કાંઇ મુકરર નથી, શામાટે જે પરગામના બ્રાહ્મણ આવેછે તેથી ખરચ થાયછે, ને આવે તો ખરચ વત્તો થાય ને નહીં આવે તો ખરચ ઓછો પણ થાય, તથા અમારી ન્યાતમાં લાહાણું કરવાનો કાંઇ ચાલ નથી, ને મળે તો કરે, તેને કોઈ અટકાવે પણ નહીં.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં મરનાર શખસની પછવાડે એકાદશાથી તે વરશી પર્યંત (લગી) ન્યાત ચાર થાયછે.

૧૪. ભાઇઓએ વહેંચણ કરી ત્યારે મા તથા બાપનું સમચરી તથા શ્રાદ્ધ વહેંચાતું કરે ભાગીઆ હોય તે.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ત્ર ભરૂચ તથા શુકલતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક. "

૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા કર શાસ્ત્રઆધારે બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે ન્યાતને માર્ગે કરે છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં " જે " છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. કોઈ શખસ સંતાન રહિત હોય તે જીવત-ક્રિયા કરે, ને તેના મુવા પછી તેના વારસ ન્યાત રીત પ્રમાણે ક્રિયા કરે.

૩. મ્હોટા ભાઇને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને તે ગામ ગયો હોય તો તે આવતાં સુધી ક્રિયા ન્હાનો ભાઇ કરે.

૪. આગ મુકવાનો દિકરાનો અધિકાર છે, ને તે ન હોય તો કુટુંબી મુકે, ને તેના પછી સગાં સંબંધી હોય તે મુકે, તે દશા પર્યંત સારે.

૫. સપિંડી કર્મ મ્હોટો ભાઇ કરે, ને તે ન હોય તો ન્હાનો ભાઇ કરે, ત્યારપછી કુટુંબીને અધિકાર છે, ને કદાપિ એમાં અટકાવ આવી પડે તો જે કાળ શાસ્ત્રમાં લખ્યા છે તે પ્રમાણે કરે.

૬. પુત્ર ન હોય ત્યારે બૈરી[1] પણ અમારી ન્યાતમાં સર્વે ક્રિયા કરેછે.

૭. ક્રિયાનો ખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારોની રજા જોઇએ, ને કદાપિ કોઈ વધતો ખરચ કરે તો કરનારનો જાય.

૮. વારસ છતાં અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને ક્રિયાના કર્યાથી વારસ થઈ શકતો નથી.

૯. કોઇ વિધવા બૈરી મરી જાય ત્યારે તેના ધણીના કુળમાં ક્રિયા થાય.

૧૦. કોઈ શખસને માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો હોય ને તે સ્ત્રી સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેના માલમાંથી તેના બાપના કુળવાળા ક્રિયા ખરચ કરે, ને માલ વધ્યો હોય તો પાછો મોસાળના કુળમાં જાય.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયામાં પૂજ્ય ભાણેજને દક્ષણા આપવાનો ચાલ છે, પણ જેને જે મળે તે આપે ને લાહાણાં પણ શક્તિ પ્રમાણે કરે.

૧૨. ક્રિયાનો આંકડો કાંઈ મુકરર નથી.

૧૩. મરનારની પછવાડે જેને જે મળે તે પ્રમાણે કરે.

૧૪. ભાઈઓએ વહેંચણ કર્યા પછી સમચરી જેટલા ભાઇઓ હોય તે સર્વે વારા ફરતી જુદા કરે.

[1] નકલમાં " બૈ " છે.

બ્રાહ્મણ–ભટ મેવાડાના મ્હોટા તડનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક. "

૧. અમારી ન્યાતમાં ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે તથા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે થાયછે, કોકીલ મત પ્રમાણે નથી.

૨. કોઇ શખસને વારસ ન હોય તો જીવતાં ક્રિયા કરે તે પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે કરેછે.

૩. મ્હોટા ભાઇની આજ્ઞાવના ન્હાના ભાઈથી ક્રિયા થાય નહીં, મ્હોટા ભાઈની આજ્ઞા જોઇએ અથવા મ્હોટા ભાઇની રજાવના કરે તો ખરચ બાપની મિલકતમાંથી મુજરે આપે નહીં, ને મ્હોટો ભાઇ ગામ ગયો હોય તો ન્હાનો ભાઇ બાપની ક્રિયા કરી શકેછે, તેનો ખરચ થયો હોય તે મ્હોટો ભાઇ પોતાના હિસ્સા પ્રમાણે આપે, મ્હોટા ભાઇનામાં સમજણ ન હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઇ કરે, ને માબાપની ક્રિયા ખરચ મિલકતમાંથી લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર જેષ્ઠ પુત્રને છે, ને હાજર ન હોય તો ન્હાનો મુકે, કદાસ પુત્ર ગામ ગયો હોય તો ગોત્રી તથા ન્યાતના લોક મુકે, ને તે દશાશ્રાદ્ધ કરે.

૫. મ્હોટો પુત્ર સપિંડીકરણ કરે, અથવા અટકાવ આવે તો શાસ્ત્રના કાળ પ્રમાણે કરે.

૬. પુત્ર ન હોય ત્યારે સ્ત્રીને અધિકાર છે.

૭. ક્રિયાખરચમાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, સર્વેની સંમતી એક કરીને ખરચ કરે, અથવા ભાઈમાંથી કોઇ શખસને વત્તો ખરચ કરવાની ઉમેદ હોય તો કરે, તે બીજા ભાગીઆ મુજરે આપે નહીં.

૮. વારસ ક્રિયા કરે, અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, અથવા વારસાવાળો હાજર ન હોય તો અત્રાપી ક્રિયા કરે, તેને વારસાનો અધિકાર નથી, ને ખરચ કર્યો હોય તો વારસ પાસે મુજરે લે.

૯. વિધવા બૈરી મરે ત્યારે તેનો ક્રિયાખરચ ધણીના કુળમાં કરે.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. કોઇ શખસને માના કુળમાંથી વારસો મળે તે સંતાન રહિત મરી ગયો ત્યારે તે શખસ જ્યાં રહેતો હોય ત્યાં તેના માલમાંથી ક્રિયા થાય.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં દક્ષણાની રીત નથી, લાહાણાંની રીત છે, કેરી તથા કેળાં તથા જે મળે તે કરે.

૧૨. ક્રિયા બાબતનો ખરચનો આંકડો કંઇ મુકરર નથી, પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે ખરચ કરે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં મરનારની પછવાડે જમાડવાનો ચાલ છે, અગીઆરમું તથા બારમું તથા તેરમું તથા છમાઇ તથા દરો તથા વરશી, તડ વહેવાર કરે ને મળે તો ન્યાત કરે.

૧૪. ભાઈઓએ વહેંચણુ કરી હોય તો સમચરી શ્રાદ્ધ જુદાં જુદાં કરે.

બ્રાહ્મણ–મેવાડાના ન્હાના તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરેછે, કશો જુદો નથી.

૨. જે શખસ પોતાની જીવતક્રિયા કરેછે, તે પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે કરેછે, એમાં ન્યાતનો કાંઇ જુદો હક નથી.

૩. મ્હોટા ભાઇની રજાવના ન્હાનો ભાઇ ક્રિયા કરી શકે નહીં, ને મ્હોટો ભાઇ ગામ ગયો હોય તો ન્હાનો ભાઇ બાપની ક્રિયા કરે, ને બાપની મિલ્કતમાંથી ખરચના રૂપિયા મુજરે લે, અગર ન્હાનો ભાઈ મ્હોટા ભાઈની રજાવના ક્રિયા કરે તો બાપની મિલ્કત મધ્યેથી ખરચના રૂપિયા આપે નહીં.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર વડા પુત્રને છે, ને તે શખસ ન હોય તો તેનો ભત્રીજો વા ભાણેજ વા પીત્રાઇ હોય તે આગ મુકે, ને એકાદશા સુધી સર્વે કર્મ કરે.

૫. મ્હોટા ભાઇ શિવાય બીજા કોઈથી બારમું સરાય નહીં, ને તેમાં કાંઇ અટકાવ આવે તો શાસ્ત્રના કહ્યા પ્રમાણે દ્વાદશા કર્મ થાય.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૬. બૈરીને દિકરો જનોઇ દીધેલો ન હોય તો પોતાના ધણીની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવો તે સર્વે ભાગદારોની મરજી માફક થાય ને વધતો જે કાંઇ ખરચ કરે તે તેની ગીરેનો જાય.

૮. વારસ છતાં અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને કોઇ ક્રિયા કરે તેથી કાંઇ વારસ થવાતું નથી.

૯. કોઇ વિધવા સ્ત્રી મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય, ને બાપના ઘરની વારસ હોય તો બાપને ઘેર થાય

૧૦. જે શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો ને સંતાન રહિત મરી જાય તો તેની ક્રિયા જ્યાંથી વારસો મળ્યો હોય ત્યાં થાય.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં દક્ષણાનો ચાલ નથી, ને લાહાણાં પણ કરતાં નથી, અગર કોઈ કરે તો પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે કરે.

૧૨. ક્રિયા બાબતમાં ખરચનો આંકડો કંઈ મુકરર નથી, શાસારૂ જે અમો લોક ભીક્ષુક છઇએ, માગી ભીખીને જેને જેવું મળે તેવું કરે.

૧૩. મરનારની પછવાડે જેને જેટલી મળે તેટલી ન્યાત વરશી સુધીમાં જમાડે એવું કાંઇ મુકરર નથી.

૧૪. ભાઈઓએ વહેંચણુ કરી હોય તો સમચરી સર્વે ભાઇ જુદે જુદું કરે.

બ્રાહ્મણ–શ્રીમાળી શુકલતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. મરનારની ક્રિયા શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરીએ છઈએ, અમારો કોકીલ મતનો માર્ગ છે.

૨. કોઇ શખસે અમારી ન્યાતમાં જીવતક્રિયા કરી નથી, ને કરી તો એ વાત શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરે.

૩. મ્હોટા ભાઇની ખુશીવિના ન્હાનો ભાઇ બાપની ક્રિયા કરે નહીં, ને મ્હોટો ભાઈ ગામ ગયો હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઇ શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરે, તે ખરચ બાપના માલમાંથી લે.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર મ્હોટા દીકરાને છે, ને હાજર ન હોય તો બીજો દિકરો અથવા ભત્રીજો વગેરે જે હાજર હોય તે મુકે તેનો અધિકાર દશા સુધી.

૫. સાપિંડી કર્મ કરવાનો અધિકાર મ્હોટા ભાઇનો છે, તેમાં કાંઈ અટકાવ આવે ત્યારે તો ખુલાસા શાસ્ત્રમાં પૂછયાથી થાય.

૬. બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર જે કાંઇ શાસ્ત્રમાં હોય તે ખરો, મરનારના પીત્રાઈ લોક તેની મદત ન કરે તો શાસ્ત્રને પૂછીને ઉતરતા અધિકારી કરે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઈએ, ને ક્રિયા કરવાનો અધિકારી ન્યાતના શિરસ્તા કરતાં વધતો ખરચ કરે તો ભાગદાર મુજરે આપે નહીં.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને કદાસ કોઇ ઉન્મત્ત થઇને કરે તો તે વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઈ બૈરી માણસ મરી જાય ત્યારે તેના ધણીના કુળમાં તેની ક્રિયા થાય.

૧૦. કોઈ શખસને પોતાના મોસાળના કુળથી વારસો મળ્યો હોય ને અગર તેના બાપના કુળમાં વારસો નહીં જાય તોપણ ક્રિયા તેના બાપના કુળમાં કરે, ખરચ મરનાર શખસના માલમાંથી થાય.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લેહેણું તથા દક્ષણાનું દેવું નથી, જે શખસ કરે તેની મ્હોટાઇ.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનો ખરચ નોમીઆથી સિદ્ધ કરવો, માશીસા વગેરે વરશ પર્યંત તડ ન્નાત[1] કરે તેથી મળે તો ન્યાત એક કરે તેથી અધિક કરે તો તેની મ્હોટાઈ, સંપત્ત હોય તે પ્રમાણે કોઇ બાઈડી[2] મોઇ હોય તો તેના તેરમાની ગોરણી તેના પીહેરવાળાને કરવાનો ચાલ છે.

૧૩. ઉપરની કલમ પ્રમાણેની વિગત છે.

૧૪. ભાઇઓ વહેંચણ કરીને જુદા રહેતા હોય ત્યારે મળે તો મ્હોટા ભાઈ સમચરી[3] કરે, બીજા સર્વે જમવા જાય, પોતપોતાના ચીત જુદાં હોય ત્યારે તેમને પણ મળે તો કરે.

૧ નકલમાં "ગતાત" છે.

૨. નકલમાં "બારડી" છે.

૩. નકલમાં છવશરી" છે.

બ્રાહ્મણ–ઉનેવાળનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરેછે તેની ક્રિયા શાસ્ત્ર આધારે કરેછે, ને કોકીલમતે ક્રિયા કરેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસને વંશ નથી તેને દ્રવ્ય શક્તિ છે, તે જીવતક્રિયા કરેછે, મુવા પછી વારસ થાયછે તે દિવસનો ખરચ કરેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં બાપની ક્રિયા મ્હોટો ભાઇ કરેછે, અથવા ન્હાનો ભાઇ કરે, બાપની મિલ્કત ભાઇ સર્વે વહેંચી લે, મિલ્કત ન હોય તો કરજ કહાડીને સર્વે ક્રિયા કરે.

૪. અમારી ન્યાતમાં અગ્નિસંસ્કારનો મ્હોટા ભાઇને અધિકાર છે, ને મ્હોટા ભાઇની આજ્ઞાથી ન્હાનો ભાઈ અગ્નિસંસ્કાર કરે, ને તે દશાપીંડનો અધિકારી.

૫. અમારી ન્યાતમાં જ્યેષ્ટ ભ્રાતા સપિંડીનો અધિકારી છે, તેને કાંઇ અટકાવ આવે ત્યારે શાસ્ત્રને આધારે કરેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા પીત્રાઈ કરેછે, પીત્રાઇ ઘેર ન હોય ત્યારે તેની સ્ત્રી ક્રિયા કરે, ગોત્રને અધિકારની રીત નથી.

૭. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગીઆની રજાથી ક્રિયા કરે તેમાંથી એક ભાગીઓ ના કહે તો ક્રિયા અટકે નહીં, ન્યાતશિરસ્તે મુજરે આપે.

૮. અમારી ન્યાતમાં વારસ છતાં કોઇથી ક્રિયા થાય નહીં, ને ક્રિયા કર્યાથી વારસ થઈ શકતો નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં બૈરી મરે ત્યારે તેની ક્રિયા ધણીને ઘેર થાય.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં માના કુળમાં વારસાની રીત નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં દક્ષણા તથા લાહાણાંની રીત મુકરર નથી, ખુશીથી આપેછે તે લેછે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા બાબતનો આંકડો મુકરર નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાની ન્યાતો દ્વાદશા તથા ત્રયોદશા તથા વરશીએ પોતાના સગાંવહેવાર જમાડે, ને મળી શકે તો ન્યાતી જમાડેછે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં સમચરી[1] સર્વે ભાઇ મળીને કરેછે.

બ્રાહ્મણ—ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્ર પ્રમાણે તથા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે ક્રિયા કરેછે, ને ક્રિયા બાબતમાં શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં જીવતક્રિયા કરવાનો ચાલ નથી.

૩. મ્હોટો ભાઇ હાજર ન હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઇ મા તથા બાપની સંબંધી ક્રિયા કરે, મ્હોટો ભાઇ આવતા સુધી ને ક્રિયાખરચ બાપના માલમાંથી.

૪. આગ મુકવાનો દિકરાને અધિકાર છે, ને કોઇ અત્રાપીએ આગ મુકી હોય તો તે શખસ એકાદશા સુધી સર્વે કર્મ કરે.

૫. સપિંડી કર્મ કહેતાં બારમું મ્હોટા ભાઇ છતાં બીજો કોઇ કરે નહીં, ને તેનું સુતક આવી પડે ત્યારે સુતકને અંતે કરે.

૬. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ક્રિયા કરવાનો ચાલ નથી, ને જેને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે તે ન કરે તો ઉતરતા પીત્રાઇ પાસે કરાવે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારોની રજા જોઇએ, એમ કરતાં જેને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે તે કદાસ જુજવી ખરચ કરે તો મુજરે આપે.

૮. વારસ છતાં કોઈ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કરે તો વારસ થઇ શકતો નથી, પણ તેનો ક્રિયાખરચ આપવો જોઈએ.

૯. કોઇ બૈરી મરી જાય ત્યારે તેનો ક્રિયાખરચ તેના ધણીના કુળમાં કરે.

૧૦. કોઇ શખસને પોતાના મોસાળના કુળમાંથી વારસો મળ્યો હોય તે મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના બાપના કુળવાળા કરે, ને ક્રિયાખરચ મરનાર શખસના માલમાંથી થાય.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાની દક્ષણા તથા લાહાણું આપવાનો ચાલ નથી.

૧૨. ક્રિયા બાબતમાં ખરચનો આંકડો કંઈ મુકરર નથી, જેને જે મળે તે પ્રમાણે કરે.

૧૩. મરનારની પછવાડે અગીઆરમાથી તે વરસી લગી ન્યાતો જમાડવાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તે કરે, પણ ન્યાતનું કાંઇ જોર નથી.

૧૪. ભાઈઓ વહેંચણ કર્યાં પછી પોતાની સમજુતી પ્રમાણે સમચરી તથા શ્રાદ્ધ કરેછે.

બ્રાહ્મણ—સારસ્વતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનાર શખસની ક્રિયા શાસ્ત્ર પ્રમાણે તથા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે તથા ન્યાતી ચાલ પ્રમાણે કરવાનો ચાલ છે, માટે શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. જે શખસ દ્રવ્યવાન હોય ને તેને પેટે દિકરો ન હોય ત્યારે તે પોતાની જીવતક્રિયા કરે, ને તે મુવા પછી તેના વારસને પણ ન્યાતી ચાલ પ્રમાણે ખરચ કરવો પડેછે.

૩. મ્હોટા ભાઇ હાજર છતાં ન્હાના ભાઇને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને મ્હોટો ભાઈ ગામ ગયો હોય ત્યાંસુધી ન્હાનો ભાઇ સર્વે ક્રિયા કરે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર દિકરાને છે, કદાપિ દિકરો ન હોય તો પીત્રાઈ દરજ્જાપ્રમાણે આગ મુકે, તે ન હોય તો દોહોતર તથા ભાણેજ તથા જમાઈ આગ મુકે, અથવા અત્રાપીએ આગ મુકી હોય તો એકાદશા સુધી સર્વે કામ તે કરે.

૫. બારમું કરવાનો મ્હોટા ભાઇને અધિકાર છે, તેમાં અટકાવ આવી પડે તો શાસ્ત્રમાં જે કાળ લખ્યો છે તે પ્રમાણે કરે.

૬. પુત્રને અભાવે સ્ત્રીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને પીત્રાઇને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, તે ન કરે તો ઉતરતા પીત્રાઇની પાસે કરાવે.

---

[1] નકલમાં "સંવછરી" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારોની રજા જોઇએ ને તેની રજાવિના ન્યાતના ચાલ કરતાં વધતો ખરચ કરે તો મુજરે ભાગદાર આપે નહીં.

૮. અત્રાપીએ ક્રિયા કરી તો તેથી કાંઈ વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. જે બૈરી મરી જાય તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં કરી જોઇએ.

૧૦ અમારી ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે કોઇ શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો હોય ને તે સંતાન રહિત મરી ગયો ત્યારે તેની ક્રિયા તેના બાપના કુળવાળા કરે, ને તેના માલમાંથી ક્રિયાખરચ કરે, ને બાકીનો માલ પાછો તેના મોસાળના કુળમાં તેની બહેન તથા ભાણેજ લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું પેંડા તથા તામડીનો ચાલ છે, ને દક્ષણાનો ચાલ છે નહીં.

૧૨. ક્રિયા બાબતના ખરચનો આંકડો મુકરર નથી, ક્રિયાખરચ કર્યા પછી આંકડો માલુમ પડે સુમારે.

૧૩. મરનારની પછવાડે મરે તે દિવસથી તે વરશી સુધી જમાડવાની ચાલ છે, પણ જુવાન મરી જાય તેની ન્યાતો જમાડવાની ચાલ નથી, ને ઘરડાની પછવાડે પોતાના મળતર[1] પ્રમાણે ખરચ કરે.

૧૪. જુદા રહ્યા પછી મરજી ચાહે તો એક કરે, મરજી ચાહે તો જુદી જુદી કરે.

બ્રાહ્મણ—કાળેટીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા કરેછે, તે શાસ્ત્ર આધારે કરેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં જીવતક્રિયા કરેછે, તેના મુવા પછી શાસ્ત્ર પ્રમાણે કર્માંતર કરેછે, પણ ન્યાતનો હક કાંઇ છે નહીં.

૩. અમારી ન્યાતમાં બાપની મિલ્કત[2] હોય તો બંને જણ મળીને ક્રિયા કરે, ને બાપની મિલ્કત ન હોય તોએપણ ન્હાનો ભાઈ બાપની ક્રિયા કરે.

૪. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ આગ મુકે તે એકાદશા સુધી સર્વે ક્રિયા કરે.

૫. અમારી ન્યાતમાં બારમું મ્હોટો ભાઇ કરે, ને મ્હોટા ભાઈને અટકાવ આવે તો ન્હાનો ભાઈ કરે, ને ન્હાના ભાઈને કાંઇ દોષ થાય તો માશીસા ઉપર કરે.

૬. અમારી ન્યાતમાં વિધવા બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, શ્રાદ્ધ વિગેરે ને સૌભાગ્યવતી બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી.

૭. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા કરે તે તેના ભાઇ હોય તે સર્વે ખરચ મુજરે આપે.

૮. અમારી ન્યાતમાં વારસ છતાં ક્રિયા કોઇ અત્રાપીથી થતી નથી, ને કદાસ કોઈ અત્રાપી કને કરાવી હોય તેથી તેને કાંઈ વારસો પહોંચતો નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં કોઈ સ્ત્રી મરી જાય તેની ક્રિયા તેના ધણીને ત્યાં થાય.

૧૦. આ સવાલનો જવાબ ઉપરના જવાબમાં આવ્યો છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું તથા દક્ષણા પોતાની સંપત્તિ પ્રમાણે આપે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં ખરચ કરવાનો આંકડો મુકરર નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતી ૩ દહાડા જમાડવી, અગીઆરમું તથા બારમું તથા તેરમું, ને બાકી તો શક્તિ પ્રમાણે કરે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં સમચરી તથા શ્રાદ્ધ જુદું જુદું કરે, એકઠું કરતા નથી.

બ્રાહ્મણ—સજ્જોદરા† ભાઠેલાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા શાસ્ત્ર આધારે બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, વાસ્તે શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે, ને કેટલીએક જગે ઉપર કોકીલ મતને પણ માનેછે.

૨. કોઈ શખસ મરવાની પ્રથમ પોતાની જીવત ક્રિયા કરેછે, ને તે મુવા પછી તેના વારસને પણ ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે ક્રિયા કરેછે.

[1] નકલમાં "મલત" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[2] નકલમાં "મીલક" છે.

† નકલમાં શરૂઆતમાં "સજ્જોદરા ભાઠેલા" છે, ને બીજે બધે ઠેકાણે "શ્રીધરૂદ સજ્જોદરા" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. મ્હોટા ભાઇની રજા વના ન્હાના ભાઈથી મા-બાપની ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં મ્હોટો ભાઇ ગામ ગયો હોય તો તે આવતાં સુધી ન્હાનો ભાઇ સર્વે ક્રિયા કરે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર પુત્રને છે, તે ન હોય તો ભાઈ તથા ભાઈનો દિકરો તથા પીત્રાઇ આગ મુકે, ને એમ કરતાં કોઇ અત્રાપીએ આગ મુકી હોય તો દશા સુધી તે ક્રિયાનું કામ સર્વે કરે.

૫. મ્હોટા ભાઈ શિવાય બીજા કોઇને બારમું કરવાનો અધિકાર નથી, ને તે હાજર ન હોય તો ઉપર જેને ક્રિયા કરવાના અધિકાર લખેલા છે તે પ્રમાણે કરે, ને કદાસ બારમામાં અટકાવ આવી પડે તો દોહોડ માસીસે વા ષટ્[1] માસે વા વરશ દહાડામાં કરે, શાસ્ત્ર આધારે.

૬. પુત્રને અભાવે બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને પીત્રાઈને પણ ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, તે ન કરે તો ઉતરતા પીત્રાઇ ક્રિયા કરે.

૭. ક્રિયા ખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારોની રજા જોઇએ, ને એમ કરતાં જેને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે તે થોડો ઘણો ખરચ વત્તો કરે તો બીજા ભાગદાર મુજરે આપે, બાપના માલમાંથી.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કરે તો તે કાંઈ વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઇ બૈરી મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. કોઇ શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો હોય ને તે સંતાન રહિત મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના બાપના કુળમાં થાય, ને ખરચ મરનાર શખસના માલમાંથી લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણા કાંઇ મુકરર નથી, પોતાના મળતર પ્રમાણે આપે.

૧૨. ક્રિયા બાબતનો ખરચનો આંકડો કંઇ મુકરર નથી, ખરચ થયા પછી સુમારે માલુમ પડે, વાસ્તે લખ્યામાં આવતું નથી.

૧૩. મરનારની પછવાડે અગીઆરમાથી તે વરશી સુધીમાં બે ત્રણ જમણવાર પોતાના મળતર પ્રમાણે કરે, કાંઇ નીશ્ચે નથી.

૧ નકલમાં "શડ" છે.

૧૪. ભાઈઓ જુદા થયા પછી પોતાની સમજુતી પ્રમાણે શ્રાદ્ધ સમચરી કરે.

બ્રહ્મક્ષત્રીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા કરેછે, તે શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરેછે, કોઇલ મત જુદો નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ મરવાથી પ્રથમ ક્રિયા કરતો નથી, ને અગર સંપત્તીથી ધર્મ માર્ગે જીવત ક્રિયાને નામે ખરચે તો પોતાની ખુશી તેમાં ન્નાતનો હક કાંઈ મુકરર નથી, ક્રિયાસંબંધી પોતાની જીવતી જાતે શ્રાદ્ધ થાય નહીં.

૩. મ્હોટો ભાઈ બેઠો હોય ત્યારે તેના ન્હાના ભાઇને માબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને મ્હોટો ભાઇ ક્રિયા કરે તો પોતાના માબાપની મિલકતમાંથી લે, ને અગર મિલકત ન હોય તો પોતાના બીજા ભાઇથી હિસ્સો લઇ શકેછે, ને અગર ન્હાનો ભાઇ મ્હોટા ભાઇની ખુશી વગર માબાપની મિલકતમાંથી જુદો ખરચ કરે તો તે મુજરે આપવાનો ચાલ નથી, ને અગર મ્હોટો ભાઇ પરદેશ ગયો હોય ને ન્હાનો ભાઇ માબાપની ક્રિયા કરે તો તે કરી શકેછે, ને તેનો ખરચં જે ન્હાના ભાઈએ કર્યો હોય તો બાપની મિલકતમાંથી લે, ને અગર બાપની મિલકત ન હોય તો હિસ્સો લેવા ચાહે તો બીજા ભાઈઓ પાસેથી લઇ શકેછે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર શાસ્ત્ર પ્રમાણે મ્હોટા દિકરાનો છે, ને તે હાજર ન હોય તો બીજા દિકરાનો દરજ્જા પ્રમાણે, ને તે કોઇ નથી અથવા તેને કાંઇ અટકાવ છે તો ન્હાનો ભાઈ અથવા ભત્રીજો તથા દિકરીનો દિકરો અથવા ભાણેજનો છે, ને તેમાંથી કોઈ હાજર નથી તો કુળગોર અથવા કોઇ ન્નાતીનો આગ મુકે તો તે એકાદશા સુધી ક્રિયા કરે.

૫. સપિંડી કર્મ કહેતાં બારમું મ્હોટા ભાઇ શિવાય થાય નહીં, ને તેમાં અટકાવ આવે અથવા પરદેશ ગયો હોય તો માસ ઉપર કરે, તે કરતાં દુર ગયો હોય તો ષણમાસી કહેતાં છ માઈ સુધી કરે, તે ક-

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

રતાં દુરદેશ ગયો હોય ને તેની કાંઇ ખબર ન હોય તો ન્હાનો ભાઇ કરી શકેછે, શાસ્ત્ર પ્રમાણે.

૬. બૈરીને કોઈ ધણીના કુળ ગોત્રમાં યા સગાં-સંબંધીમાં અથવા કુળગોરમાં કોઇ ન હોય તો લાચારીથી શાસ્ત્ર પ્રમાણે અગ્નિસંસ્કાર ને ક્રિયા કરે, ને કોઈ હોય ત્યાંસુધી કરવાનો અધિકાર નથી, ને અમારી જ્ઞાતીમાં ચાલ પણ નથી.

૭. ક્રિયા ખરચ કરે તે વિત્ત પ્રમાણે ભાગદારોની સલાહથી કરે, ને જેને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, તે કોઇ ભાગદારોમાંથી આડો થઈને વાજબી ખરચ કરવામાં મને કરે તો ચાલે નહીં, ને ક્રિયાનો અધિકારી બીજા ભાગદારોની રજા વગર ગેર શિરસ્તે વત્તો ખરચ કરવા ચાહે તો તે થાય નહીં, ને કરે તો બીજા ભાગદાર મુજરે આપે નહીં.

૮. વારસ છતાં કોઈ અત્રાપીથી ક્રિયા થઈ શકે નહીં, ને અગર કરે તો તે કંઈ વારસ થતો નથી.

૯. કોઈ વિધવા બૈરી મરીજાય તો તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય, ને તે સ્ત્રીના માબાપ અથવા ભાઈ હોય તે લાજમ ખરચ હોય તે કરે.

૧૦. મરનાર શખસને વારસો માના કુળમાં મળ્યો હોય ને તે વારસો તેના બાપના કુળમાં ન ગયો હોય તો તેની ક્રિયા બાપના કુળવાળા કરે, ને તે ક્રિયાનો ખરચ વારસાની મિલ્કતમાંથી લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં જવાન મોતનું કાંઇ લાહાણું તથા ખરચ ન્યાતમાં કરવાનો ચાલ નથી, ને કોઇ ઘરડું મરી જાય ત્યારે પોતાની સંપત્ત ને આબરૂ પ્રમાણે કરે, પણ વધતું ઓછું કરવાનો કાંઈ ન્યાત દાવો કરે નહીં, ને જવાન તથા ઘરડા મોતમાં વરશી તથા છમાઇમાં એક એક તથા બબે દિવસ અમારી ન્યાતના ગોર સારસ્વત પરોતોને સંપત્ત પ્રમાણે એક એક બબે દિવસ જમાડે, ને દક્ષણા પોતાની સંપત્ત ને આબરૂ પ્રમાણે જનાદી ૧ થી તે રૂ. ૧) સુધી આપે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાના ખરચનો આંકડો મુકરર નથી, સંપત્ત પ્રમાણે શાસ્ત્ર આધારે કરે, એનો જવાબ કલમ ૧૧ માં લખ્યો છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં જવાન મોતમાં કંઇ જમાડવાનો ચાલ નથી, ને કોઇ ઘરડું મોત થયું હોય તો પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે સગાંવહાલાં અથવા ન્યાતને ઘી રોટી તેરમા સુધી ખવાડે તે પ્રમાણે માસીસ્સ કરે, તથા ત્યારપછી વરશી તથા છમાઇમાં ન્યાત તથા સારસ્વત પરોતોને સંપત પ્રમાણે એક એક બબે દિવસ જમાડે.

૧૪ ભાઇ વહેંચણ કરીને જુદા રહ્યા હોય ને ભાઇઓને માંહોમાંહે બનાવ હોય તો મ્હોટા ભાઈને ઘેર માબાપનું શ્રાદ્ધ સમચરી કરે, ને વહેંચણ કરતી વખ્ત બાપના વિત્તમાં તે ખરચને સારૂં ભાઈએ સમજણ કરીને રાખ્યું હોય તો તે મ્હોટાને હસ્તે કરે, ને કદાપિ ભાઇને સંપત્ત હોય ને શ્રાદ્ધ સમચરી જુદાં કરે તો તેપણ થઇ શકેછે.

સુથાર—પંચોળીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની પછવાડે બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે ક્રિયા કરેછે ને ક્રિયામાં શાસ્ત્ર કબુલ છે.

૨. કોઇ શખસ મરવાની પ્રથમ પોતાની ક્રિયા કરેછે, ને પછી તેના વારસને મળે તો કરે, નહીંતો ન્યાતનું કાંઇ જોર નથી.

૩. મ્હોટા ભાઇને અટકાવ આવે ત્યારે ન્હાનો ભાઈ બાપની ક્રિયા કરે, ને ખરચ બાપના માલમાંથી લે, ને મ્હોટો ભાઇ ગામ ગયો હોય તો ન્હાનો ભાઈ સઘળી ક્રિયા કરે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર પ્રથમ વડા દિકરાનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે જે હાજર હોય (ત્યારે જે હાજર હોય) તે મુકે, ને દશા શ્રાદ્ધ સુધી સર્વે કામ કરે.

૫. બારમું કરવાનો અધિકાર મ્હોટા ભાઇનો છે, ને તેમાં અટકાવ આવી પડે ત્યારે શાસ્ત્રના આધાર પ્રમાણે કરે.

૬. ક્રિયા કરવાનો બૈરીનો અધિકાર નથી, ને પાસેના પીત્રાઈ ન કરે તો ઉતરતા અધિકારી ક્રિયા કરે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. ક્રિયા ખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, ને એમ કરતાં વધારે ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર મુજરે આપે નહીં.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કોઇ કરે તો તેથી વારસ થઈ શકે નહીં.

૯. કોઇ બૈરી મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. કોઈ શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે અપુત્ર મરી જાય ત્યારે ક્રિયા બાપના કુળમાં કરે, ને ખરચ મરનારના માલમાંથી લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું મુકરર નથી, જેને મળે તે કરે.

૧૨. ક્રિયા બાબતમાં ખરચનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી.

૧૩. મરનારની પછવાડે બારમું તથા વરશી એ જમણવાર કરવાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તે કરે, પણ બારમું કર્યાંવના ચાલેજ નહીં.

૧૪. ભાઈઓએ વહેંચણ કરી પણ જેને મળે તે સમચરી[1] કરે.

સુથાર–મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, માટે શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. કોઇ શખસને છોકરાં ન હોય ને તે સંપત્તવાન હોય ત્યારે તે પોતાની જીવત ક્રિયા કરે, ને તે મુવા પછી તેના વારસને પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે ક્રિયા કરવી પડેછે, ને તેનું હોય તે લે.

૩. મ્હોટા ભાઈની ખુશીવના ન્હાના ભાઇથી ક્રિયા થાય નહીં, ને મ્હોટો ભાઇ ગામ ગયો હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઇ સઘળી ક્રિયા કરે, ને ખરચ બાપના માલમાંથી લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર મ્હોટા દિકરાનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે જે હાજર હોય તે મુકે, ને તે દશા શ્રાદ્ધ સુધી કરે.

૫. બારમું સારવાનો અધિકાર મ્હોટા ભાઇનો છે તે ન હોય ત્યારે જે હાજર હોય તે સારે, ને અટકાવ આવી પડે તેથી બારમું અટકે નહીં.

૬. બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી ને પાસેના પીત્રાઇ ક્રિયા ન કરે તો ઉતરતા પીત્રાઈ કરે.

૭. ક્રિયા ખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, ને જેને ક્રિયા ખરચ કરવાનો અધિકાર છે, તે વધારે ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર ખરચ મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કોઈ કરે તો તે વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઇ બૈરી માણસ મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦ અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસને પોતાના મોસાળનો વારસો પહોંચતો નથી, ને ક્રિયા બાપના કુળવાળા કરે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારના ચૌદમાને દહાડે ગોળપાપડીનો લાડુ ૧ શેર ૦ાા નોતરાદીઠ આપવાનો ચાલ છે.

૧૨. ક્રિયા બાબતનો આંકડો આસરે રૂ. ૭૫ નો ખરચ થાયછે, ને ચૌદમા સુધીનો છે.

૧૩. મરનારની પછવાડે બારમાની તથા તેરમાની એ બે ૨ ન્યાત જમાડવાનો ચાલ છે, તે જમાડયા વના ચાલેજ નહીં.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં સમચરી[1] કરવાનો કાંઈ નીમ નથી.

ખતરી–ફુરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની પછવાડે ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, ને તેથી ક્રિયાનું શાસ્ત્ર કબુલ છે.

૨. કોઈ શખસની પાસે સત્તા હોય તો પોતાની જીવત ક્રિયા કરે, ને તે મુવા પછી તેના વારસને મળે તો કરે.

---

૧ નકલમાં "સવછરી" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં " સવછરી " છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૩. ક્રિયા કરવાનો અખત્યાર મ્હોટા ભાઇનો છે, એમ કરતાં મ્હોટા ભાઈને અટકાવ આવે તો ન્હાનો ભાઇ કરે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર મ્હોટા ભાઇનો છે, અગર મ્હોટો ભાઈ ન હોય તો બીજો શખસ આગ મુકે, ને તે શખસ એકાદશા સુધી સર્વે કામ કરે.

૫. બારમું કરવાનો મ્હોટા ભાઇને અધિકાર છે, ને તે ન હોય ત્યારે જે હોય તે કરે, ને અટકાવ આવે તોએપણ રહે નહીં.

૬. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારોની રજા જોઇએ, ને એમ કરતાં કોઈ શખસ વધતો ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર મુજરે આપે નહીં.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કોઇ કરે તો તેને વારસો પહોંચે નહીં.

૯. કોઇ બૈરી માણુસ મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં કરવી જોઇએ.

૧૦. કોઇ શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો ને પછી તે સંતાન રહિત મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયાખરચ તેના બાપના કુળવાળા કરે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું કાંઇ મુકરર નથી, પણ જે શખસ બધી ન્યાત જમાડે ત્યારે ગોળપાપડીનો લાડુ સવાપાશેરનો ઘરદીઠ આપીએ.

૧૨. ક્રિયા બાબતમાં ખરચનો આંકડો કાંઈ મુકરર નથી, પોતાના મળતર પ્રમાણે કરે.

૧૩. મરનારની પછવાડે અગીઆરમાથી તે વરશી સુધી જેને જે મળે તે પ્રમાણે ખરચ કરે.

૧૪. ભાઈઓએ વહેંચણ કર્યા પછી જેને મળે તે સમચરી[1] કરે.

ખતરી-તરીઆ વણકરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની પછવાડે બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે ક્રિયા કરેછે, વાસ્તે શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. કોઇ શખસે પોતાની જીવત ક્રિયા આજ સુધી કરી નથી, ને કદાસ આજ પછી કોઇ કરે તો તેની ખુશી.

૩. ક્રિયા કરવાનો અધિકાર વડા દિકરાનો છે, ને કદાસ વડો દિકરો ગામ ગયો હોય વા બાપથી જુદો રહેતો હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઈ સઘળી ક્રિયા કરે, ને ખરચ બાપના માલમાંથી મુજરે લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર દિકરાનો છે, ને તે હાજર ન હોય ત્યારે કુટુંબી આગ મુકે, ને જે શખસે આગ મુકી હોય તે શખસ વરશીસુધી શ્રાદ્ધ કરે.

૫. જે શખસે આગ મુકી તે બારમું સારે ને કદાપિ બારમામાં કાંઇ અટકાવ આવે ત્યારે માસ ૧ કે સારે.

૬. બૈરીનો ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને મરનારના પાસેના પીત્રાઇ ક્રિયા નહીં સારે તો ઉતરતા પીત્રાઇ પાસે સરાવે.

૭. ક્રિયા ખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઈએ, ને જેને ક્રિયા ખરચ કરવાનો અધિકાર છે તે વધારે ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને ક્રિયા કર્યાંથી તે વારસ થઈ શકતો નથી.

૯. કોઈ બૈરી માણુસ મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના (ધણીના) કુળમાં થાય.

૧૦ દિકરીના દિકરાને વારસો પ્હોંચતો નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાના લાહાણાંનો ચાલ છે કે મરનારની પછવાડે કોઇ શખસ ન્યાત જમાડે ત્યારે લાહાણા દીઠ ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે એક લાડુ ગોળપાપડીનો અઢી પાશેરનો આપે, ને જે શખસ ન્યાત નહીં જમાડે તેના ઉપર લાહાણાંનો નીમ નથી, ને ક્રિયામાં દક્ષણા આપવાનો ગોર શિવાય બીજા કોઇને ચાલ નથી.

૧૨. ક્રિયા બાબતનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી, પોતાના મળતર પ્રમાણે કરે.

૧૩. મરનારની પછવાડે અગીઆરમાને દહાડે ૧ ન્યાત તથા બીજી વરશી ઉપર જમાડવાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તે કરે, ને કોઇ શખસ ન કરે તો તેના ઉપર ન્યાતનું કાંઇ જોર નથી.

---

૧ નકલમાં "છવચરી" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં સમચરી કરવાનો ચાલ નથી.

દરજી—ફૂરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે તેથી શાસ્ત્ર[1] કબુલ છે.

૨. કોઇ શખસે પોતાની જીવત ક્રિયા કરી હોય ને ત્યારપછે તે શખસ મરી ગયો ત્યારે તેના વારસોને ફરીને પોતાના મળતર પ્રમાણે ક્રિયા કરવી જોઇએ.

૩. મ્હોટો ભાઈ ન હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઇ સઘળી ક્રિયા કરે, ને ખરચ બાપના માલમાંથી (ખરચ) મુજરે લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર વડા દિકરાનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે જે કોઈ હાજર હોય તે મુકે, ને તેજ શખસ દશા સુધી શ્રાદ્ધ કરે, પણ એ વાતનો કાંઇ મુકરર નીમ નથી.

૫. બારમામાં અટકાવ આવે ત્યારે અટકાવ ઉતર્યા પછી બારમું કરે.

૬. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને પાસેના પીત્રાઇ ક્રિયા ન કરે તો ઉતરતા પીત્રાઇ કરે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઈએ, ને એમ કરતાં એક ભાગદાર વધારે ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર મુજરે આપે નહીં.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને એમ કરતાં કોઇએ ક્રિયા કરી તો તેથી તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૯. બૈરીની ક્રિયા ધણીના કુળમાં કરવી જોઇએ.

૧૦. કોઇ શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો ને પછી સંતાન રહિત મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના બાપના કુળવાળા કરે ને ખરચ મરનાર શખસના માલમાંથી લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં કોઇ મરનારની પછવાડે લાહાણાંનો કાંઇ નીમ નથી, પણ દરો આડેમ ઉપર દાણા લાહ્યા જોઇએ, અગર કોઇ શખસથી દાણા નહીં વહેંચાય તો પંચાયતમાં રૂ. ૩ આપે.

૧૨. ક્રિયા બાબતનો આંકડો કાંઈ મુકરર નથી, જેને મળે તે પ્રમાણે ખરચ કરે.

૧૩. મરનારની પછવાડે બારમાની ન્યાત જમાડવાનો ચાલ છે, ને એમ કરતાં કોઈ વધારે જમાડે તો તેની ખુશી.

૧૪. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "સ્ર" છે.

સોની—ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે મરનારની ક્રિયા કરેછે, માટે શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. કોઇ શખસને છોકરાં ન હોય ને તેની પાસે સત્તા હોય તો તે શખસ પોતાની જીવત ક્રિયા કરે, ને તે મુવા પછી તેના વારસ પોતાની મળતર પ્રમાણે ફરીને ક્રિયા કરેછે.

૩. મ્હોટા ભાઇની રજા લઇને ન્હાનો ભાઇ બાપની ક્રિયા કરે, ને ખરચ બાપના માલમાંથી મુજરે લે, ને કદાસ મ્હોટો ભાઈ ગામ ગયો હોય તો ન્હાનો ભાઈ સઘળી ક્રિયા કરે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર દિકરાઓનો છે, તે ન હોય ત્યારે જે હાજર હોય તે આગ મુકે, ને એકાદશા સુધી ક્રિયા તે કરે.

૫. બારમું કરવાનો અધિકાર મ્હોટા ભાઇનો છે, ને કદાપિ તેમાં અટકાવ આવી પડે ત્યારે તે અટકાવ થઈ રહ્યા પછી બારમું કરે.

૬. જે બૈરીને છોકરો ન હોય તે બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને તેની પાસેનો પીત્રાઈ મદત ન કરે તો ઉતરતા અધિકારી તે બૈરીની તરફની ક્રિયા કરે.

૭. ક્રિયા ખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઈએ, ને એમ કરતાં કોઇ શખસ વધારે ખરચ કરે તો તેની ખુશી, બીજો ભાગદાર ખરચ મુજરે આપે નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. વારસ છતાં અત્રાપીથી ક્રિયા થતી નથી, ને એમ કરતાં કોઇ કરે તો તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૯. કોઈ બૈરી મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળવાળા કરે.

૧૦ કોઈ શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળે, ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના બાપના કુળવાળા કરે, ને ખરચ મરનાર શખસના માલમાંથી મુજરે લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની પછવાડે કેરી તથા કેળાં પાંચ લાહાણું કરવાની રીત છે, દક્ષણા આપવાનો ચાલ નથી.

૧૨. ક્રિયાખરચ કરવાનો આંકડો મુકરર નથી, જેને જેટલો મળે તે પ્રમાણે કરે.

૧૩. મરનારની પછવાડે બે ન્યાત કરવાનો ચાલ છે, તેરમું તથા વરશી, પણ જેને મળે તે કરે, ન્યાતનું કાંઇ જોર નથી.

૧૪. ભાઇઓએ વહેંચણ કરી હોય વા નહીં કરી હોય તોપણ જેને મળે તે સમચરી કરે.

સોની-શ્રીમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે મરનારની ક્રિયા કરેછે, માટે શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. કોઇ શખસને છોકરાં ન હોય ને તેની પાસે સત્તા હોય તો તે શખસ પોતાની જીવત ક્રિયા કરે, ને તે મુવા પછી તેનો વારસ મળતર પ્રમાણે ક્રિયા કરીને કરેછે.

૩. મ્હોટા ભાઈની રજા લઇને ન્હાનો ભાઈ બાપની ક્રિયા કરે, ને ખરચ સર્વે બાપના માલમાંથી મુજરે લે, ને કદાસ મ્હોટો ભાઈ ગામ ગયો હોય તો ન્હાનો ભાઇ સઘળી ક્રિયા કરેછે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર દિકરાઓનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે જે હાજર હોય તે આગ મુકે, ને એકાદશા સુધી ક્રિયા તે કરે.

૫. બારમું કરવાનો અધિકાર મ્હોટા ભાઈનો છે, ને કદાપિ તેમાં કાંઈ અટકાવ આવી પડે ત્યારે તે અટકાવ થઈ રહ્યા પછી બારમું કરે.

૬. જે બૈરીને છોકરાં ન હોય તે બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને તેની પાસેના પીત્રાઇ મદત ન કરે તો ઉતરતાં અધિકારી તે બૈરીની તરફથી ક્રિયા કરે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, ને એમ કરતાં કોઈ શખસ વધારે ખરચ કરે તો તેની ખુશી, બીજા ભાગદાર ખરચ મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં અત્રાપીથી ક્રિયા થતી નથી, ને એમ કરતાં કોઈ કરે તો તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૯. કોઇ બૈરી મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેનાં ધણીના કુળવાળા કરે.

૧૦. કોઈ શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળે ને પછી તે સંતાન રહિત મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના બાપના કુળવાળા કરે, ને ખરચ મરનાર શખસના માલમાંથી મુજરે લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની પછવાડે બારમાનો લાડુ ૧ ગોળપાપડીનો તથા કેળાં પણ ૫ તથા કેરી પણ પાંચ તથા દરો ઉપર લાડુ ૧ ગોળપાપડીનો તથા વરશી ઉપર લાડુ ૧ આપેછે, તે સર્વે લાહાણું કરવાની રીત છે તે ધરદીઠ ને દક્ષણા આપવાનો ચાલ નથી.

૧૨. ક્રિયાખરચ કરવાનો આંકડો કાંઈ મુકરર નથી, જેને જેટલો મળે તેટલો તે પ્રમાણે ખરચ કરે.

૧૩. મરનારની પછવાડે બે ન્યાત કરવાનો ચાલ છે, બારમું તથા તેરમું પણ જેને મળે તે કરે, ન્યાતનું કાંઇ જોર નથી.

૧૪. ભાઈઓએ વહેંચણ કરી હોય યા નહીં કરી હોય તોએપણ જેને મળે તે સંવત્સરી[1] કરે.

---

* ભરૂચનાજવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "સંવછરી" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સોની–મારૂની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા કરે તે બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, માટે શાસ્ત્ર અમારે કબુલ છે.

૨. કોઇ શખસ મળતરવાળો હોય ને પોતાની પછવાડે ધર્મ વરો કરે, ને તે મુવા પછી તેની પછવાડે તેના વારસને ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે ક્રિયા કરવી પડેછે.

૩. ક્રિયા કરવામાં સર્વે દિકરા બરાબર છે, મ્હોટો યા ન્હાનો પોતાની મરજીમાં આવે તે કરે, ને ખરચ મરનારના માલમાંથી મુજરે લે, ને કદાસ મરનાર શખસની પાસે માલ નહીં હોય તો સર્વે મળીને તે મરનારની ક્રિયા કરે.

૪. આગ મુકવામાં સર્વે દિકરા બરાબર છે, ને જે શખસ આગ મુકે તે દશા શ્રાદ્ધ કરે, એવો કાંઇ નીમ નથી.

૫. બારમું મ્હોટો ભાઇ કરે એવો કાંઇ ચાલ નથી, ને પરગામમાં નોતરાં ગયા પછી બારમામાં અટકાવ થતો નથી, અગર કોઇએ પીત્રાઇમાં જણ્યું હોય અથવા મરી ગયું હોય તેવારે તેની અંતે બારમું થાયછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને પાસેના પીત્રાઇ મરનારની ક્રિયા નહીં કરે તો તેથી ઉતરતા પીત્રાઇ પાસે ક્રિયા કરાવે.

૭. ક્રિયા કરવામાં સર્વે ભાગદારની સલાહથી તેની ક્રિયા થાયછે, ને એમ કરતાં એક ભાગદાર વધતો ખરચ કરે તો બીજો ભાગદાર મુજરે આપે નહીં.

૮. વારસ છતાં અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને ક્રિયા કર્યાથી તે વારસ થઈ શકતો નથી.

૯. કોઇ બૈરી મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. કોઇ શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે અપુત્ર મરી જાય તો તેની ક્રિયા તેના બાપના કુળવાળા કરે, ને તેના વારસ પણ તેજ થાય.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું તથા દક્ષણા મળે તો કરે, અગર નહીં મળે તો નહીં કરે.

૧૨. ક્રિયા બાબતમાં કાંઇ આંકડો મુકરર છે નહીં, પોતાના મળતર પ્રમાણે ખરચ કરે.

૧૩. મરનારની પછવાડે બે ન્યાત જમાડવાનો ચાલ છે, દ્વાદશા તથા ત્રીઓદશા એ બે ન્યાત જમાડવી, વધારે જમાડવાનો ચાલ નથી.

૧૪. ભાઈઓએ વહેંચણ કરી અગર નહીં કરી, પણ બંને ભાઇ મળીને કરે.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ફૂલમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, માટે શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. કોઈ શખસ સંપત્તવાન હોય ને તેને છોકરો પણ ન હોય ત્યારે તે પોતાની જીવત ક્રિયા કરે, ને તે મુવા પછી તેના વારસને ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે ક્રિયા કરવી પડેછે.

૩. મ્હોટા ભાઇની ખુશીવના ન્હાના ભાઈથી બાપની ક્રિયા થાય નહીં, ને મ્હોટો ભાઇ ગામ ગયો હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઈ સઘળી ક્રિયા કરી શકે છે, ને ખરચ બાપના માલમાંથી મુજરે લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર વડા દિકરાનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે જે હાજર હોય તે મુકે.

૫. બારમું સારવાનો અધિકાર મ્હોટા ભાઇનો છે, ને તેમાં અટકાવ આવી પડે ત્યારે અટકાવ મટયા પછી બારમું થાય.

૬. બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને પાસેના પીત્રાઇ મદત ન કરે તો ઉતરતા પીત્રાઈ પાસે ક્રિયા કરાવે.

૭. ક્રિયા ખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, ને જેને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે તે વધારે ખરચ કરે તો તેની ખુશી, બીજા ભાગદારને મળે તો આપે.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થતી નથી, ને કદાસ ક્રિયા કર્યાથી વારસ થઈ શકતો નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. કોઇ બૈરી મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. કોઇ શખસને પોતાની માના બાપનો વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે સંતાનરહિત મરીજાય ત્યારે ક્રિયા બાપના કુળવાળા કરે, ને ખરચ મરનારના માલમાંથી લે.

૧૧. ક્રિયાખરચ કરવામાં આંકડો કાંઈ મુકરર નથી, પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે કરે.

૧૨. ક્રિયા બાબતમાં પાંચ પાંચ કેરી તથા કેળાં ૫ પાંચ તથા દોહીત્રના લાડુ તથા દરોના દાણા લાહાણું કરવાનો ચાલ છે.

૧૩. મરનારની પછવાડે બારમાને દહાડે ન્યાત ૧ જમાડવાનો ચાલ છે, ને પછી કોઇને મળે તો વરશીની ન્યાત પણ જમાડે, નહીં તો પોતાના પાંચ સગાં જમાડે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં સમચરી કરવાનો નીમ નથી.

ભાવસાર–છીપાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની પછવાડે બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે ક્રિયા કરેછે, વાસ્તે શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. કોઈ શખસ સંતાનરહિત હોય ને તે સંપત્તવાન હોય ને પોતાની જીવત ક્રિયા કરે તો તેની ખુશી, પણ તે મુવા પછી તેના વારસને ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે (તેના વારસને) ક્રિયા કરવી પડેછે.

૩. ક્રિયા કરવાનો અધિકાર મ્હોટા ભાઈનો છે, ને મ્હોટો ભાઇ ગામ ગયો હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઈ સઘળી ક્રિયા કરે, ને ખરચ સર્વે બાપના માલમાંથી મુજરે લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર વડા દિકરાનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે જે હાજર હોય તે મુકે, ને જે શખસ આગ મુકે તે દશાશ્રાદ્ધ સુધી સારે.

૫. બારમું સારવાનો અધિકાર મ્હોટા ભાઈનો છે, ને એમ કરતાં બારમામાં અટકાવ આવી પડે ત્યારે જ્યારે અટકાવ મટે ત્યારે બારમું કરે.

૬. અમારી ન્યાતમાં કોઇ પાસેનો વારસ નહીં હોય ત્યારે બૈરી ક્રિયા કરે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારોની રજા જોઇએ, ને એમ કરતાં મ્હોટો ભાઇ ન્યાતના ચાલ કરતાં વધારે ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર ખરચ મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કોઇએ ક્રિયા કરી તો તેથી તે વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઇ બૈરી મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. કોઇ શખસને પોતાના મોસાળનો વારસો મળ્યો હોય ને તે પછી તે સંતાન તથા બૈરી વિના મરી ગયો ત્યારે તેની ક્રિયા તેના બાપના કુળવાળા કરે, ને માલ પણ તેજ લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં કોઈ મરનારની પછવાડે લાહાણાંનો ચાલ એ છે કે, કેરી ૫ પાંચ તથા સુમાળી ૫ પાંચ તથા ગાગેર ૧ મટોડાની તથા દરોઆઠમ ઉપર બ્રાહ્મણને ટોપલો ૧ આપેછે.

૧૨. ક્રિયા બાબતનો આંકડો કાંઈ મુકરર નથી, જેને મળે તે પ્રમાણે ખરચ કરે.

૧૩. મરનારની પછવાડે અગીઆરમાની ન્યાત ૧ તથા બારમાની ન્યાત ૧ જમાડવાનો ચાલ છે, ને પછી તેને મળે ને ન્યાત જમાડે તો તેની ખુશી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં સમચરી તથા શ્રાદ્ધનો ખરચ કરવાનો નીમ નથી, જેને મળે તે કરે.

ભાવસાર–ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧, મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે તથા ન્યાતીના ચાલ પ્રમાણે કરીએ છઇએ, માટે ક્રિયામાં શાસ્ત્ર સર્વત્ર અમારા ચાલ પ્રમાણે કબુલ છે.

૨. કોઇ શખસ સંપત્તવાન હોય ને તેને છોકરો ન હોય ત્યારે તે શખસ પોતાની જીવત ક્રિયાનો ખરચ કરે, પણ પોતાના વારસને ક્રિયા કરવાને વાસ્તે

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કાંઇએક માલ રાખવો જોઇએ, કાંજે તે મુવા પછી તેના વારસને ક્રિયા કરવી ઘટેછે.

૩. મ્હોટા ભાઇની ખુશીવના ન્હાના ભાઈથી ક્રિયા થાય નહીં, ને મ્હોટો ભાઇ ગામ ગયો હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઇ સઘળી ક્રિયા કરે, ને ખરચ સર્વે બાપના માલમાંથી મુજરે લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર વડા દિકરાનો છે, ને તે હાજર ન હોય ત્યારે જે કોઇ હાજર હોય તે મુકે, ને જે શખસ આગ મુકે તે શખસ દશાશ્રાદ્ધ સુધી સારે.

૫. સપિંડીકરણ કહેતાં બારમું કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી તો એનો જવાબ આગળ શું લખીએ? પણ એકાદશા તથા દશાશ્રાદ્ધ સારવામાં કાંઇ અટકાવ આવે ત્યારે જ્યારે અટકાવ ઉતરે ત્યારે થાય.

૬. બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર અમારી ન્યાતમાં નથી, ને મરનારની પાસેના પીત્રાઇ ક્રિયા ન કરે તો ઉતરતા અધિકારી પાસે ક્રિયા કરાવે.

૭. ક્રિયા ખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, ને એમ કરતાં કોઇએક ભાગદાર વધારે ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર તે ખરચ મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં કોઈ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કોઇ કરે તો ક્રિયા કર્યાથી તે વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઇ બૈરી માણસ મરીજાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસને મોસાળથી વારસો મળતો નથી, ને ક્રિયા કરવાનો પીત્રાઇને અધિકાર છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણા આપવાનો નીમ નથી.

૧૨. ક્રિયા બાબતમાં ખરચનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી.

૧૩. મરનારની પછવાડે ન્યાત જમાડવાનો કાંઇ નીમ નથી.

૧૪. સમચરી કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

દેહેજના ઠાઠારનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારામાં મરનારની ક્રિયા જે કરેછે તે શાસ્ત્ર આધારે બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, એ શિવાય બીજો માર્ગ કાંઇ જુદો નથી.

૨. આગ મુકવાનો અધિકાર દિકરાનો છે, ને દિકરો ન હોય ત્યારે ભાઈ આદે બીજા આગ મુકેછે, ને જે આગ મુકેછે તે તેરમા સુધી સર્વે કામ કરેછે.

૩. સપિંડીકરણ કહેતા બારમું મ્હોટો ભાઇ હોય તો તે સારેછે ને તે ન હોય તો તેની આદે બીજા સારે ને તેમાં અટકાવ પડે તો શાસ્ત્રની આજ્ઞા પ્રમાણે થાયછે.

૪. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજાનો કાંઇ મેળ નથી, પણ જે ઘરમાં વડીલ હોય તેની સલાહ મસલત લઇને ક્રિયાખરચ કરેછે, ને જેને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે તે વધતો ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર સર્વે બરાબર ખરચ મુજરે આપેછે.

૫. વારસ છતાં અત્રાપીથી ક્રિયા થતી નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૬. ક્રિયા બાબતમાં ખરચનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી, ધણીની શક્તિ પ્રમાણે કરેછે.

૭. મરનારની પછવાડે અગીઆરમાથી તે વરશી લગી સંપત્તવાળો હોય તો ખરચ કરે, નહીંતો એકાદશા તથા દ્વાદશા તથા ત્રયોદશા તથા માસીક શ્રાદ્ધ કરેછે.

લુવારની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, માટે શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. કોઇ શખસ સંપત્તવાન હોય ને સંતાન રહિત હોય ત્યારે તે શખસ પોતાની જીવત ક્રિયા કરે, ને તે

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

મુવા પછી તેના વારસને પોતાના મળતર પ્રમાણે ક્રિયા કરવી ઘટેછે.

૩. મ્હોટા ભાઇની ખુશીવના ન્હાના ભાઇથી માબાપની ક્રિયા નહીં થાય ને એમ કરતાં મ્હોટો ભાઈ ગામ ગયો હોય તો ન્હાનો ભાઇ સઘળી ક્રિયા કરે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર વડા દિકરાનો છે, ને તે ન હોય તો જે હાજર હોય તે મુકે, ને જેણે આગ મુકી હોય તે શખસ દશાશ્રાદ્ધ સુધી સારે.

૫. મ્હોટા ભાઇ છતાં બીજા કોઇને બારમું સારવાનો અધિકાર નથી, ને તેમાં અટકાવ આવે ત્યારે દહાડ બારમું કરે, ને તેથી આગળ ચાલે તો માશીસે કરે.

૬. ઐરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર તો નથી, પણ ખરો અટકાવ આવે તો બારમું સારે, તથા આગ પણ મુકે, ને તિર્થશ્રાદ્ધ કરે ને કદાસ મરનારના પીત્રાઇ તેની મદત ન કરે તો ઉતરતા અધિકારી તેની તરફથી ક્રિયા કરે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, ને જેને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે તે વધારે ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કરે તો ક્રિયા કર્યાથી વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઇ ઐરી માણસ મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. કોઈ શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો હોય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના બાપના કુળવાળા કરે, ને માલ પણ તેજ લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાના લાહાણાંનો કાંઇ નીમ નથી, જેને મળે તે કરે.

૧૨. ક્રિયા બાબતના ખરચનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી, ને ખરચ થયા પછી સુમારે માલમ પડે.

૧૩. મરનારની પછવાડે એક બારમાની તથા બીજી તેરમાની એ બે ન્યાત કરવાનો ચાલ છે,

૧૪. વહેંચણ કરી હોય યા ન કરી હોય તોએપણ જેને મળે તે સંવત્સરી કરે.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, ને શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. કોઇ શખસે પોતાની જીવત ક્રિયા કરી હોય ને ત્યાર પછી તે શખસ મરીજાય ત્યારે તેના વારસને ફરી પોતાના મળતર પ્રમાણે ક્રિયા કરવી જોઇએ.

૩. મ્હોટો ભાઇ ન હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઇ સઘળી ક્રિયા કરે ને ખરચ સર્વે બાપના માલમાંથી મુજરે લેછે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર દિકરાઓનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે જે હાજર હોય તે મુકે, ને તે શ્રાદ્ધ કરે, પણ દશા સારતા પહેલાં તેનો દિકરો આવે તો જેણે આગ મુકી હોય તે નહીં સારે, તેનો દિકરો સારે.

૫. બારમામાં કાંઇ અટકાવ આવે ત્યારે અટકાવ ઉતર્યા પછી બારમું કરે.

૬. તિર્થશ્રાદ્ધ કરવાનો અધિકાર ઐરીનો છે, ને ક્રિયાશ્રાદ્ધમાં મરનારનાં પાસેનાં પીત્રાઇ ન કરે તો ઉતરતા અધિકારી મદત કરે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, ને એમ કરતાં એક ભાગદાર વધારે ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર ખરચ મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કોઇએ ક્રિયા કરી હોય તો તેથી તેનો વારસો પહોંચતો નથી.

૯. ઐરીની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં કરવી જોઇએ.

૧૦. કોઇ શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળતો નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું નથી, ને જેને મળે તે લાહાણું કરે.

૧૨. ક્રિયાખરચ કરવાનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી, જેને મળે તે પ્રમાણે ખરચ કરે.

૧૩. મરનારની પછવાડે ન્યાત ૧ બારમાની કરવી જોઈએ, ને પછી વધારે ન્યાત કરે તો તેની ખુશી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં સમચરી[1] કરવાનો ચાલ નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "છમછરી" છે.

કંદોઈની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, માટે ક્રિયામાં શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે, જુદો માર્ગ કાંઇ નથી.

૨. કોઈ શખસ સંપત્તીવાન હોય ને તેને સંતાન ન હોય ત્યારે તે શખસ પોતાની જીવત ક્રિયા કરે, ને તેમાં ન્યાતનો હક કાંઇ જુદો નથી, ને તે શખસને મુવા પછી તેના વારસને ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે ક્રિયા ખરચ કરવો પડેછે.

૩. મ્હોટા ભાઇની ખુશીવના ન્હાના ભાઇથી ક્રિયા થાય નહીં, ને અગર કરે તો તેને ખરચ બાપના માલમાંથી મુજરે નહીં આપે, ને મ્હોટો ભાઇ હાજર નહીં હોય યા અશક્ત હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઈ સઘળી ક્રિયા કરે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર મ્હોટા દિકરાનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે ન્હાનો દિકરો મુકે, ને તેના પછી પીત્રાઇ મુકે, એમાનું કોઇ ન હોય ત્યારે જે હાજર હોય તે મુકે, ને જે શખસ આગ મુકે તે શખસ દશાશ્રાદ્ધ સુધી સારે.

૫. મ્હોટા ભાઇ છતાં બીજા કોઈને બારમું સારવાનો અધિકાર નથી, ને એમ કરતાં તેથી ન થાય તો તે જેને રજા આપે તે કરે, ને એમ કરતાં બારમામાં અટકાવ આવે તો જે દહાડેથી અટકાવ મટે ત્યારે તેનું બારમું કરે.

૬. તિર્થશ્રાદ્ધ કરવાનો અધિકાર બૈરીનો છે, ને ક્રિયાશ્રાદ્ધમાં મરનારના પાસેના પીત્રાઈ ન કરે તો ઉતરતો અધિકારી મદત કરે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારોની રજા જોઇએ, ને જેને ક્રિયાખરચ કરવાનો અધિકાર છે તે વધારે ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કોઈ કરે તો ક્રિયા કર્યાથી વારસ થઈ શકતો નથી.

૯. કોઇ બૈરી મરીજાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. કોઈ શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો હોય ને તે સંતાન રહિત મરી જાય ત્યારે તેનો માલ તેના બાપના કુળમાં નહીં જાય, પણ મરી જનાર શખસનો ક્રિયાખરચ તેના બાપના કુળવાળા કરે, ને ખરચ મરનાર શખસના માલમાંથી લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું એ છે કે કેળાં તથા કેરી નવ નવ સુલાદીઠ આપેછે, ને બીજા લાહાણાંનો નીમ નથી.

૧૨. ક્રિયાખરચનો આંકડો આસરે રૂ. ૫૦ નો છે.

૧૩. મરનારની પછવાડે બારમાની તથા તેરમાની તથા વરશીની એ ત્રણ ન્યાતો જમાડવાનો ચાલ છે.

૧૪. ભાઈઓએ વહેંચણ કરી હોય ત્યારપછી સમચરી સર્વે જુદા જુદા કરેછે, ને કોઈને નહીં મળે તો ન કરે, તેનો કાંઇ નીમ નથી.

કુંભાર–અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર " ખ. "

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, માટે ક્રિયામાં શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે, જુદો માર્ગ કાંઇ નથી.

૨. કોઇ શખસ સંપત્તવાન હોય ને તેને સંતાન ન હોય ત્યારે તે શખસ પોતાની જીવત ક્રિયા કરે, ને તેમાં ન્યાતનો હક કાંઇ જુદો નથી, ને તે શખસ મુવા પછી તેના વારસને ક્રિયા કરવાનો કાંઈ નીમ નથી, મળે તો કરે, કોઇનું જોર નથી.

૩. મ્હોટા ભાઈની ખુશીવના ન્હાના ભાઇથી ક્રિયા થાય નહીં ને અગર કરે તો તેને ખરચ બાપના માલમાંથી મુજરે નહીં આપે, ને મ્હોટો ભાઈ હાજર ન હોય યા અશક્ત હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઈ સઘળી ક્રિયા કરે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર વડા દિકરાનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે ન્હાનો દિકરો મુકે ને તેના પછી પીત્રાઇ મુકે. ને જે શખસ આગ મુકે તે દશાશ્રાદ્ધ સુધી સારે.

૫. મ્હોટા ભાઈ છતાં બીજા કોઈને બારમું સારવાનો અધિકાર નથી, ને એમ કરતાં તેથી ન થાય તો તે જેને રજા આપે તે કરે, ને એમ કરતાં બાર-

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

મામાં કાંઈ અટકાવ આવે તો જે દહાડેથી અટકાવ મટે ત્યારે તેનું બારમું કરે.

૬. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી ને મરનારના પાસેનાં પીત્રાઇ ક્રિયા ન કરે તો ઉતરતા પીત્રાઇ પાસે બૈરી ક્રિયા કરાવે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઈએ, ને એમ કરતાં કોઈ વધારે ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર ખરચ મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કોઇ ક્રિયા કરે તો ક્રિયા કર્યાથી વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઇ બૈરી માણસ મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. કોઈ શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળતો નથી, માટે તેની ક્રિયા તેના બાપના કુળવાળા કરે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું તથા દક્ષણા કાંઇ નથી.

૧૨. ક્રિયા બાબતના ખરચનો આંકડો ઘણો થોડો છે, આસરે રૂપીઆ દશ બારેક થાય છે.

૧૩. મરનારની પછવાડે બારમાની ન્યાત ૧ જમાડવાનો ચાલ છે.

૧૪. સમચરી કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, માટે ક્રિયામાં શાસ્ત્ર કબુલ છે.

૨. કોઇ શખસ સંપત્તવાન હોય ને તેને છોકરાં ન હોય ત્યારે પોતાની જીવત ક્રિયા કરે, ને તે મુવા પછી તેના વારસને પણ ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે ક્રિયાનો ખરચ કરવો પડેછે.

૩. મ્હોટા ભાઈની ખુશીવના ન્હાના ભાઇથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં મ્હોટો ભાઇ ગામ ગયો હોય તો ન્હાનો ભાઇ સઘળી ક્રિયા કરે, ને ખરચ બાપના માલમાંથી મુજરે લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર દિકરાનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે પીત્રાઇ મુકે, ને તે ન હોય ત્યારે પંચ મુકે.

૫. બારમું કરવાનો અધિકાર મ્હોટા ભાઇને છે, ને તેમાં અટકાવ આવે ત્યારે બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરે.

૬. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને મરનારના પાસેના પીત્રાઇ ક્રિયા ન કરે તો ઉતરતા અધિકારીપાસે કરાવે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, ને એમ કરતાં કોઇ વધારે ક્રિયા ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર તે ખરચ મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કોઇ ક્રિયા કરે તો વારસ થઇ શકે નહીં.

૯. કોઈ બૈરી મરીજાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં માના કુળમાંથી વારસો પહોંચતો નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાના લાહાણુંનો કાંઇ નીમ નથી, જેને મળે તે કરે.

૧૨. ક્રિયાખરચ કરવાનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી, ખરચ થયા પછી સુમાર માલુમ પડે.

૧૩. મરનારની પછવાડે બારમાની તથા વરશીની એ બે ન્યાત જમાડવાનો ચાલ છે, પણ કોઈ શખસ નાદાર હોય તે નહીં પણ કરે.

૧૪. સમચરી કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

હજામ–મેહેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા કરેછે તે બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, ને શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કોઈને છોકરૂં ન હોય ને જીવત ક્રિયા કરવા ચાહે તો કરી શકેછે, તેમાં ન્યા-

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તનો કાંઇ હક નથી, ને તે મુવા પછી તેના વારસને ખરચ કરવો પડેછે.

૩. મ્હોટા ભાઇની ખુશીવના ન્હાનો ભાઇ સઘળી ક્રિયા કરી શકેછે, ને જે ખરચ થાય તે બાપના માલમાંથી મુજરે લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર તો મ્હોટા ભાઇનો છે, તે ન હોય તો ન્હાનો ભાઇ મહેલે, ને એકાદશા સુધી સર્વે કામ કરે.

૫. બારમું મ્હોટા ભાઇ તથા ન્હાનો ભાઈ એ બંનેને કરવાનો અધિકાર છે.

૬. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ઉતરતા અધિકારી તેની તરફથી ક્રિયા કરે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, તેને પૂછીને ખરચ કરે, વત્તો કરે તો તેનો જાય, જેનો ખરચ થાય તેનો.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને કરે તો વારસ થતો નથી.

૯. કોઇ બૈરી મરી જાય તો તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. કોઇ શખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો ને અગર તેના બાપના કુળમાં વારસો ન જાય તોએપણ તેની ક્રિયા બાપના કુળવાળા કરેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણામાં કેરીઓ વહેંચેછે, ને દક્ષણા રૂ. ૧। આપેછે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનો આંકડો મુકરર નથી.

૧૩. મરનારની પછવાડે ન્યાતો ૨ જમાડવી, ન્યાત ૧ તો બારમાને દહાડે જમાડેછે.

૧૪. ભાઇઓએ વહેંચણ કરી હોય તોએપણ સમચરી એક શખસ કરેછે.

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, વાસ્તે શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. કોઇ શખસ સંતાન રહિત હોય તો તે શખસ પોતાની જીવત ક્રિયા કરે, પણ સંપત્તવાન હોય તેની ખુશીથી કરે, પણ તેના મુવા પછી તેના વારસને ક્રિયા કરવી પડેછે, ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે.

૩. ક્રિયા કરવાનો અધિકાર મ્હોટા ભાઇનો છે, ને મ્હોટો ભાઇ ગામ ગયો હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઇ સઘળી ક્રિયા કરે, ને ખરચ બાપના માલમાંથી લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર મ્હોટા દિકરાનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે જે હોય તે મુકે, જે શખસ આગ મુકે તે દશાશ્રાદ્ધ સુધી સારે.

૫. બારમું સારવાનો અધિકાર મ્હોટા દિકરાને છે, ને એમ કરતાં બારમામાં કંઇ અટકાવ આવી પડયો ત્યારે અટકાવ મીટે ત્યારે બારમું કરે.

૬. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ક્રિયા કરવાનો ચાલ નથી.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારોની રજા જોઇએ, ને એમ કરતાં મ્હોટો ભાઇ ન્યાતના ચાલ કરતાં વત્તો ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થઈ શકે નહીં, ને એમ કરતાં કરે તો તેથી વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઈ બૈરી મરીજાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. કોઇ શખસને મોસાળનો વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે સંતાન તથા બૈરી વિના મરીગયો ત્યારે તેની ક્રિયા તેના બાપના કુળવાળા કરે, ને માલ પણ તેજ લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાંનો ચાલ નથી.

૧૨. ક્રિયા બાબતનો આંકડો કંઇ મુકરર નથી, જેને મળે તે પ્રમાણે ખરચ કરેછે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં બારમું કરવાનો ચાલ છે, બીજો કાંઇ ચાલ નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં શ્રાદ્ધ સમચરી કરવાનો ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પખાલી રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, ને શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. કોઇ શખસ સંપત્તવાન હોય ને તેને છોકરાં ન હોય ત્યારે પોતાની જીવત ક્રિયા કરે, ને તે મુવા પછી તેના વારસને પણ ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે ક્રિયા ખરચ કરવો પડેછે.

૩. મ્હોટા ભાઇની ખુશીવના ન્હાના ભાઇથી બાપ માની ક્રિયા થાય. નહીં, ને એમ કરતાં મ્હોટો ભાઇ ગામ ગયો હોય તો ન્હાનો ભાઇ સઘળી ક્રિયા કરે, ને ખરચ બાપના માલમાંથી મુજરે લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર દિકરાઓનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે જે હાજર હોય તે મુકે, ને તે દશાશ્રાદ્ધ સુધી સારે.

૫. બારમામાં કોઈ અટકાવ આવે ત્યારે તે અટકાવ મટે ત્યારે બારમું કરે.

૬. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને મરનારના પાસેના પીત્રાઇ ક્રિયા ન કરે તો ઉતરતા અધિકારી પાસે સરાવે કરાવે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, ને એમ કરતાં કોઇ વધારે ક્રિયા (ખર)ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર તે ખરચ મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એમ કરતાં કોઇ ક્રિયા કરે તો વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઇ બૈરી માણસ મરીજાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦ અમારી ન્યાતમાં મોસાળથી વારસો પહોંચતો નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું છે તેની વિગત—તેરમાને દહાડે લાડુ ૧ શેર ૦।। નો ઘર દીઠ આપેછે મરનારનો વારસ.

૧૨. ક્રિયાખરચ કરવાનો આંકડો કાંઇ મુકરર નથી, ખરચ થયા પછી સુમારે માલુમ પડે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૩. મરનારની પછવાડે ન્યાત ૧ બારમાની જમાડવાનો ચાલ છે, ને પછી કોઇને મળે તો વધારે ન્યાત જમાડે.

૧૪. સંવત્સરી કરવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

પતાઈ રાવળની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં જીવત ક્રિયા કરવાનો ચાલ નથી.

૩. મ્હોટો ભાઇ તથા ન્હાનો ભાઇ બેઉ એક દીલ થઇ પોતાની સમજુતી કરીને ક્રિયા કરે, ને ખરચ બાપના માલમાંથી મુજરે લે.

૪. અમારી ન્યાતમાં આગ મુકવાનો ચાલ નહીં, પૃથિવીદાહ[1] કરેછે તેથી દશ દહાડા શ્રાદ્ધ કરવાનો ચાલ નથી.

૫. સાપિંડીકરણ કરવાનો ચાલ નથી, પણ બારમા માંહે અટકાવ આવી પડે તો તે અટકાવ મટે ત્યારે બારમું ખવાડે.

૬. બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને અગર પાસેના પીત્રાઇ ન કરે તો ઉતરતા પીત્રાઇ પાસે ક્રિયા કરાવે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, એમ કરતાં કોઇ ભાગદાર વધારે ખરચ કરે તો બીજો ભાગદાર મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, એમ કરતાં કોઇ કરે તો તેથી કંઇ વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઇ બૈરી માણસ મરીજાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં કરે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કુંટુંબી છતાં દિકરીનો વારસો પહોંચતો નથી તેનો જવાબ આગળ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનાં લાહાણાંનો ચાલ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં " પ્રથવીદાગ " છે.

૧૨. ક્રિયા બાબતના ખરચનો આંકડો મુકરર નથી, પોતાની મળતર પ્રમાણે કરે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં મરનારની પછવાડે બે ન્યાત જમાડવાનો ચાલ છે, એક બારમાની ને બીજી વરશીની ન્યાત જેને મળે તે જમાડે.

૧૪. સમચરી કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

ભોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે કરેછે, ને તેમાં શાસ્ત્ર સર્વત્ર કબુલ છે.

૨. કોઈ શખસને છોકરો ન હોય ને તે સંપત્તવાન હોય ત્યારે પોતાની જીવત ક્રિયા કરે, ને તે મુવા પછી તેના વારસને મળે તો કરે, નહીંતો ન્યાતનું જોર નહીં.

૩. મ્હોટા ભાઈની ખુશીવના ન્હાના ભાઈથી બાપની ક્રિયા થાય નહીં, ને મ્હોટો ભાઈ ગામ ગયો હોય ત્યારે ન્હાનો ભાઇ સઘળી ક્રિયા કરે, ને ખરચ સર્વે પોતાના બાપના માલમાંથી મુજરે લે.

૪. આગ મુકવાનો અધિકાર દિકરાનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે જે હાજર હોય તે મુકે, ને તે સર્વે કામ દશાશ્રાદ્ધ સુધી કરે.

૫. બારમું કરવાનો અધિકાર દિકરાનો છે, ને તે ન હોય ત્યારે જે હાજર હોય તે સારે, અટકાવ હોય ત્યારે અટકાવ મટે ત્યારે બારમું કરે.

૬. બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને પાસેના પીત્રાઇ ક્રિયા ન કરે તો ઉતરતા પીત્રાઇ ક્રિયા કરે.

૭. ક્રિયા ખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, ને જેને ક્રિયા ખરચ કરવાનો અધિકાર છે તે વધારે ખરચ કરે તો બીજા ભાગદાર મુજરે નહીં આપે.

૮. વારસ છતાં કોઈ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને ક્રિયા કર્યાથી વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઈ બૈરી માણસ મરીજાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસને મોસાળથી વારસો મળતો નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું કરેછે, ગોળપાપડીનો લાડુ શેર ાા નો આપે, ને પોતાની સંપત્ત હોય તો આપે, નહીંતો ન આપે, ન્યાતનું જોર નહીં.

૧૨. ક્રિયાખરચનો આંકડો તો મુકરર નથી, જે આટલા રૂપીઆ જોઇએ.

૧૩. મરનારની પછવાડે બારમાની ન્યાત ૧ જમાડવી જોઇએ, પણ પોતાને મળે તો કરે, નહીંતો ન કરે, ન્યાતનું જોર નથી.

૧૪. સમચરી કરવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

માછી—ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયા બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે, કરેછે, ને. શાસ્ત્રની અમોને કાંઇ ખબર નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં આજ સુધી કોઈએ પોતાની જીવત ક્રિયા કરી નથી, ને આજ પછી કોઇ કરે તો તેની ખુશી.

૩. મ્હોટા ભાઈની ખુશીવના ન્હાના ભાઇથી ક્રિયા થાય નહીં, ને એ વાતમાં કાંઇ લાંબો ખરચ થતો નથી.

૪. આગ મુકતી વખત જે દિકરો હાજર હોય તે આગ મુકેછે, ને એકાદશાનું શ્રાદ્ધ પણ આગનો મુકનારો કરેછે.

૫. સપિંડીકરણ કહેતાં બારમું કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૬. બૈરીને કાંઇ ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને મરનારના પાસેનાં પીત્રાઇ ક્રિયા ન કરે તો ઉતરતા પીત્રાઇ પાસે ક્રિયા કરાવે.

૭. ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વે ભાગદારની રજા જોઇએ, ને કદાસ કોઈ વધારે કરે તો ખુશી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીથી ક્રિયા થાય નહીં, ને ક્રિયા કર્યાંથી કાંઈ વારસ થઇ શકતો નથી.

૯. કોઇ ઐરી મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા તેના ધણીના કુળમાં થાય.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં માના કુળમાંથી વારસો મળતો નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું તથા દક્ષણા આપવાનો ચાલ નથી.

૧૨. ક્રિયા બાબતના ખરચનો આંકડો મુકરર નથી.

૧૩. મરનારની પછવાડે કોઇ શખસને મળે તો અગીઆરમાને દહાડે ન્યાત ૧ જમાડે, ને કદાસ ન મળે તો સગાં જમાડે, ને નીદાન પક્ષમાં તેને દહાડે દારૂ રૂ. ૨) નો પાય, એટલે તેના ઉપર બીજો કશો દાવો નથી.

૧૪. સમચરી કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વારસા બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ–ભાર્ગવ વીશાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. એ સવાલમાં જે કાંઇ રીત લખી છે તેજ પ્રમાણે અમારી ન્યાતમાં વારસાની રીત છે, બીજી કશી છે નહીં.

૨. જે સ્ત્રી રજસ્વળા થયા પહેલાં રાંડે તે બાળરાંડ કહેવાય, તેના ધણીનો વારસ તેનો ભાણેજ થાય, ને સ્ત્રી પોતાના ધણીના ઘરમાં રહે, ને ભાણેજ મામાની સત્તા પ્રમાણે કરે, અથવા આપે.

૩. કોઇ શખસને મોસાળનો વારસો પહોંચ્યો હોય, ને તે સંતાનરહિત મરી જાય ને તેને બૈરી ન હોય તો તેનો વારસો તેની બહેન તથા ભાણેજોને પહોંચેછે.

૪. કોઇ બૈરીને પોતાના બાપનો વારસો પહોંચ્યો હોય ને તે સંતાન વગર મરી જાય તો તેનો વારસો સ્થાવર જંગમ જે રહ્યો હોય તે પોતાના બાપના કુળમાં જાય, ધણીના કુળમાં જાય નહીં.

૫. બે ભાઇ એકઠા રહીને તેમાંથી એક ભાઈએ દોલત વગેરે મેળવી તો તેના મુવા પછી તેનો ભાઇ વારસ છે, તેની સ્ત્રીને પહોંચે નહીં, પરંતુ તે બૈરીનું ભરણપોષણ ઉત્તમ પ્રકારે કરે.

૬. જે મરનારને મા તથા સ્ત્રી શિવાય બીજું કોઈ મુખ્ય વારસ નથી તો વારસ મા છે, પણ તેમાંથી સ્થાવર આદે માલમિલ્કત જ્યાંસુધી દિકરાની સ્ત્રી જીવેછે ત્યાંસુધી કોઇને કશી તરેહથી અપાય નહીં, કાંજે એવી તરેહમાં સાસુ મુવા પછી વહુ વારસ છે, તે મુવા પછી ભાણેજ વારસ છે.

૭. કોઇ શખસ આંધળો અથવા લુલો યા બહેરો વગેરે છે, ને તેને કોઇ તરેહનો વારસો આવી પહોંચ્યો તો તે લઇ શકેછે, તેના અપંગના સબબથી તેને સંભાળવાને તેનાં નજીકનાં સગાં સંભાળે ને બરદાસ્ત કરે.

૮. કોઈ સ્ત્રી સૌભાગ્યવતી અથવા[1] વિધવા મરી જાય તેના પલ્લાનો વારસ ધણી છે ને ધણી ન હોય તો ધણીનાં નજીકનાં સગાં છે, ને મોસાળ વગેરેની પહેરામણી ધણીના ઘરમાં ગયેલી હોય તે પાછી લેવાની રીત નથી.

૯. જે છોકરીને સકાંકણી કન્યાદાન બાપે કર્યું હોય તે છોકરી ન્હાની હોય તથા મ્હોટી થઇને સંતાનરહિત મરી જાય તો જે કાંઈ કન્યાદાન સમે ઘરેણું આપ્યું હોય તે પાછું લેવાનો અખત્યાર બાપનો છે.

૧૦. ગોરપદા તથા વૃત્તિ યા વતન તથા મિલ્કત જે ધણીના કબજામાં આપી છે તેની વારસ જીવતાં સુધી તેની બૈરી છે, ને બૈરીથી કશી તરેહથી કોઈને આપી શકાય નહીં, ને તેના મુવા પછી તેનાં ધણીનાં નજીકનાં સગાં આગળ લખ્યામાં આવ્યાં છે તેને વારસો પહોંચેછે.

૧૧. કોઈ શખસ પતિત થઈને ન્યાતબહાર રહ્યો હોય તે કદાપિ ન્યાતમાં આવી ન શકે, એવો ભ્રષ્ટ થયો હોય તેને વારસો પહોંચે નહીં.

૧૨. કોઇ શખસ પોતાના દિકરાને નાલાયક જાણીને જુદો કહાડે તેથી બાપના હિસ્સામાંથી વારસાનો હક જતો નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "અથ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ—ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક. "

૧. જે શખસ ભાઇઓથી વહેંચણ કરીને મરી ગયો અપુત્રીઓ તેની ધણીઆણી વારસ છે, અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં ધણી મુવા પછી ધણીઆણી વારસ છે, તેથી માથાઓળવાનો ચાલ નથી, અમારી ન્યાતની ચાલ શાસ્ત્ર પ્રમાણે છે, અથવા ધણીઆણી મરી ગઈ ત્યારે તેનો ભત્રીજો વારસ છે, અથવા પીત્રાઇ વારસ છે, અથવા દિકરી વારસ છે, અથવા ભાણેજ વારસ છે, અથવા ન્યાત વારસ છે, પણ મરનાર શખસ જેને કૃષ્ણાર્પણ લખી આપે તે ખાય, કદાપિ પાછું ફરે નહીં.

૩. એક શખસને માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો ને તે સંતાનરહિત મરી ગયો ત્યારે તેની બહેન ખાય, અથવા બહેન નહીં હોય તો તેની માના કુળમાં પાછો જાય.

૪. એક બૈરીને બાપની પાસેથી વારસો મળ્યો, સ્થાવર તથા જંગમ, પછી તે સંતાનરહિત મરી ગઇ ત્યારે તે માલ સ્થાવર જંગમનો બાપના કુળમાં જાય, જે કંઇ રહ્યું હોય તે.

૫. બે ભાઈ એકઠા છે ને એક ભાઇ પોતાની મહેનતથી પૈસો પેદા કરીને મરી ગયો ત્યારે તેનો ભાઇ મરનારની ધણીઆણીને ભાગ બરોબર આપે.

૬. કોઇ મરનાર શખસની સ્ત્રી તથા મા શિવાય બીજું કોઇ નથી, તેનો વારસો બંને જણ બરોબર વહેંચી લેછે.

૭. કોઇ શખસને વારસો આપ્યો છે ત્યારપછી આંધળો તથા પાંગળો થયો તથા તે વતરોગ બીજો કાંઈ વ્યાધી થયો હોય, પણ તેનો વારસો સાબુત છે.

૮. કોઈ સૌભાગ્યવતી મરી જાય તથા વિધવા મરી જાય તો તેના પલ્લાનો વારસ વિધવાનો દિકરો તથા દિકરી જે કોઈ હોય તે થાય, ને સૌભાગ્યવતીનો વારસ તેનો ધણી છે.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણીનો માર્ગ નથી.

૧૦. ગોરપદા વગેરે વૃત્તિ તથા વતન તથા સ્થાવર[1] જંગમ માલનો અધિકાર ધણીઆણીને છે.

૧૧. કોઇ શખસને ન્યાતબહાર મુકયો હોય તોએપણ વારસો હોય તેનો તે લે.

૧૨. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને બહાર કહાડી મુકે તોએપણ પોતાના બાપનો વારસો બાપ મુવા પછી લે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ર ભરૂચ તથા શુકલતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક. "

૧. ભાઇઓ જુદા રહીને વહેંચણ કર્યા પછી મરી જાય ત્યારે મરનારની સ્ત્રી વારસ, ત્યારપછી તેની દિકરી તથા દિકરીનો દિકરો વારસ થાય, પણ ત્રીજી પહેડીએ પીત્રાઈ હોય તેને ઘરડાની મિલ્કતમાંથી કંઈએક આપવું જોઇએ.

૨. ઉપર લખ્યું છે તે પ્રમાણે વારસો પહોંચે.

૩. કોઈ શખસને માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો હોય ને તે સ્ત્રીસંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેની બહેન તથા ભાણેજને વારસો પહોંચે.

૪. કોઈ સ્ત્રીને બાપના કુળમાંથી વારસો પહોંચ્યો હોય ને તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેનો વારસ શાસ્ત્ર પ્રમાણે થાય.

૫. બે ભાઇ એકઠા છતાં એક ભાઇ માલ પેદા કરીને મરી ગયો ત્યારે તેનો વારસ તેનો ભાઇ થાય, ને તેની સ્ત્રીને ઉત્તમ પ્રકારે ભરણપોષણ કરે અથવા આપે.

૬. કોઈ મરનાર શખસને સ્ત્રી તથા મા શિવાય બીજું કોઇ મુખ્ય વારસ નથી ત્યારે બેઉ બરાબર વારસ છે.

૭. આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય ને તે પરણેલો હોય તો વારસો મળે, ને કુંવારાને શાસ્ત્ર આધારે મળે.

[1] નકલમાં " સ્થાર " છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. કોઇ સ્ત્રી સૌભાગ્યવતી મરી જાય તેના પલ્લાનો વારસ ધણી છે, ને વિધવા સ્ત્રીનું પલ્લું ધણીના કુળમાં પાછું જાય, ને મોસાળ વગેરેની પહેરામણી જેની હોય તે લે.

૯. કન્યાદાન સમે જે કંઇ આપ્યું હોય ને તે સંતાનરહિત મરી ગઇ ત્યારે તેનો વારસ તેનો ધણી થાય.

૧૦. ગોરપદા તથા વૃત્તિ તથા વતન વગેરેનો વારસો સ્ત્રીને પહોંચેછે.

૧૧. જે શખસ વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતબહાર હોય તેને વારસો મળે નહીં.

૧૨. કોઇ શખસ પોતાના દિકરાને નાલાયક જાણીને કહાડી મુકે તેથી વારસો ઉડે નહીં.

બ્રાહ્મણ—ભટમેવાડાના મ્હોટા તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઇ શખસ વહેંચણ કરીને મરી જાય તો તેનો છોકરો ન હોય તો તેની બૈરી વારસ થાય, ને મુવા પછી તેની દિકરી વારસ થાય, ત્યારપછી દિકરીનો દિકરો વારસ છે, એમાંના કોઇ ન હોય ત્યારે ભાઈ તથા ભાઇનો દિકરો વારસ છે, તેના પછી પીત્રાઇ વારસ થાય, ફારગતીવના કોઈને આપ્યું હોય તે રદ છે; ત્રીજી પહેડી ઉપરના પીત્રાઇ હોય ત્યારે પ્રથમ ભાણેજને વારસો પહોંચેછે, કોઇ ન હોય ત્યારે ન્યાતને વારસો છે.

૨. ઉપર પ્રમાણે હોય ને મરનાર શખસની ધણીઆણી ન્હાની હોય તો તેનો વારસો પહોંચે નહીં, ને માથાઓળવાને પેટે રહેવાની જગો તથા અન્નવસ્ત્ર આપે.

૩. માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો ને તે શખસ સંતાનરહિત મરી ગયો, ત્યારે તેની બહેન તથા બહેનનો દિકરો વારસ થાય, તે ન હોય તો પાછો માના કુળમાં જાય.

૪. કોઇ બૈરીને બાપના કુળમાંથી વારસો મળ્યો તે સંતાનરહિત મરી જાય તો પાછો વારસો બાપના કુળમાં જાય.

૫. ભાઇ એકઠા છે, ને એક ભાઈ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કરીને અપુત્ર મરી ગયો તેનો વારસો ભાઈઓને પહોંચેછે, ને બૈરી હોય તેને ભરણપોષણ કરે.

૬. કોઇ મરનાર શખસની ધણીઆણી તથા મા શિવાય બીજું કોઇ ન હોય તો બંનેનો વારસો પહોંચેછે.

૭. કોઇ શખસ ખોડવાળો હોય ને વારસો આવી પહોંચ્યો હોય તો એને અટકાવ પહોંચે નહીં.

૮. કોઇ સૌભાગ્યવતી સ્ત્રી મરી જાય તેના પલ્લાનો વારસ ધણી છે, ને બિધવા થઇને મરી જાય તો તેનું પલ્લું ધણીના કુળમાં જાય, મોસાળ વગેરેની પહેરામણી પાછી ફરતી નથી.

૯. કોઇ છોકરીને કન્યાદાન વખત ઘરેણું ઘાલ્યું હોય ને છોકરી મરી જાય ત્યારે તેનો વારસ ધણી છે, ને તે ઉપરાંત બાપે ઘરેણું કર્યું હોય તે બાપ પાછું લે.

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન વગેરે સ્થાવર માલનો વારસો બૈરીને પહોંચેછે, જીવતાં સુધી.

૧૧. કોઈ શખસને વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતબહાર મુકયો હોય તેને વારસો પહોંચે નહીં.

૧૨. કોઇ શખસે પોતાના છોકરાને નાલાયકના સબબથી ઘરમાંથી કહાડી મુકયો હોય તેથી તેનો વારસો ઉડે નહીં.

બ્રાહ્મણ—મેવાડાના ન્હાના તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઇ શખસ ભાઇઓથી વહેંચણ કરીને અપુત્ર (રહિત) મરી જાય તો તેનો વારસ તેની ધણીઆણી થાય, ને તે મુવા પછી તેનો દીએર, જેઠ, ભત્રીજો વારસ થાય, ને તે ન હોય ત્યારે તેની દિકરી વા દિકરીનો દિકરો વા ભાણેજ વારસ થાય, તે ન હોય ત્યારે પીત્રાઇ વારસ થાય, ને તે કોઇ ન હોય

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ત્યારે ન્યાત વારસ થાય, પણ જેને કોઈ વારસ નથી તે ધણી જીવતાં મુખત્યાર છે, ગમે તેને આપે વા ખરચ કરે.

૨. આ સવાલનો જવાબ પહેલા સવાલના જવાબમાં લખ્યો છે.

૩. કોઇ શખસને માના કુળનો વારસો મળ્યો હોય ને તે સંતાનરહિત મરી જાય તો તેની બહેન વારસ થાય, ને તે ન હોય ત્યારે તે માલ તેની માના કુળમાં જાય.

૪. કોઇ બૈરીને પોતાના બાપનો વારસો સ્થાવર યા જંગમ મળ્યો, ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તે માલ પાછો તેના બાપના કુળમાં જાય.

૫. કોઇ શખસે ભાઇઓથી એકઠો રહીને પાંચ રૂપિયા પેદા કર્યા હોય ને તે શખસને બાપના પૈસાની મદત ન હોય ને અપુત્ર મરી જાય તો તેનો વારસ તેની સ્ત્રી છે.

૬. કોઇ મરનાર શખસની સ્ત્રી નથી ત્યારે તેના માલના વારસ તેના ભાઈ ભત્રીજા.

૭. કોઇ શખસને વારસો પહોંચ્યો હોય ને તે શખસ આંધળો વા લુલો વા હરએક તરેહની ખોડવાળો હોય તો તેને વારસો આપવામાં આવે, કશી વાતનો અટકાવ થાય નહીં.

૮. કોઈ સૌભાગ્યવતી બૈરી મરી જાય તેના પલ્લાનો વારસ તેનો ધણી, ને વિધવા સ્ત્રી મરી જાય ત્યારે તેના પલ્લાનો વારસ તેનો પીત્રાઈ, મોસાળની પહેરામણીનો સામન જે હોય તે તેનો વારસ થાય તે લે.

૯. એ સવાલનો જવાબ પલ્લાં બાબતના સાતમા સવાલના જવાબ પ્રમાણે છે.

૧૦. ગોરપદા તથા વૃત્તિ તથા વતન વગેરે સ્થાવર માલનો વારસો બૈરીને પહોંચેછે.

૧૧. કોઈ શખસ પતિત થયો ને તેને ન્યાતબહાર મુક્યો હોય તો તે શખસ વારસો લઈ શકેછે.

૧૨. કોઇ શખસથી પોતાનો છોકરો નાલાયક હોય તો તેને બહાર કહડાય નહીં, ને તે શખસનો વારસો પણ ઉઠે નહીં.

બ્રાહ્મણ-શ્રીમાળી શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઇ શખસ ભાઇઓથી વહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય તેનો વારસો તેની બૈરીને, બૈરી મરી જાય ત્યારે તેની દિકરીને, દિકરી ન હોય ત્યારે દિકરીના દિકરાનો વારસો છે.

૨. કોઈ શખસ ભાઈઓથી વહેંચણ કરીને જુદો રહીને સંતાનરહિત મરી જાય છે, તેનો વારસ તેની બૈરી છે, ને કદાસ ભાઇઓ એકઠા હોય ને મરી જાય ત્યારે તેને માથાઓળવામાં ઓરડી તથા વાસણ જે નજર પ્રમાણે પહોંચે તે આપે.

૩. કોઈ શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો હોય ને તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે વારસો તેના ભાઈને મળે, ભાઇ ન હોય તો ભાણેજને મળે, ભાણેજ ન હોય તો મોસાળના કુળવાળાને મળે, ને મરનારનો ખરચ તેના માલમાંથી થાય.

૪. કોઈ બૈરીને પોતાના બાપની તરફથી વારસો મળ્યો હોય-સ્થાવર જંગમ-તે બૈરી સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તે મિલ્કત તેનો ધણી ખાય.

૫. કોઇ શખસે એકઠા રહીને પોતાની જાતકમાઇએ પૈસા પેદા કર્યા હોય તે બાપના પૈસાની મદત[1] ન હોય તે શખસ અપુત્રીઓ મરી જાય ત્યારે તેનો વારસો તેના ભાઇઓ છે, તેની બૈરીને પોતાના ભેગી રાખીને પાળે, કદાસ જુદી રહે તો અન્નવસ્ત્ર આપે, કદાપિ પીહેરમાં રહે તો બાપના કુળવાળા પાળે.

૬. કોઈ શખસ મરી જાય ત્યારે વારસ તેની સ્ત્રી તથા ભાઇ બહેન તથા માશી વગેરે કોઇ ન હોય ત્યારે તેનો વારસો તેની ન્યાતને મળે.

૭. કોઇ શખસને વારસો લેવાનો હક છે, આંધળા તથા લુલા તથા ઘેલા વગેરે ગમે તેવા દોષવાળા હોય તેને પણ અમારી ન્યાતમાં વારસો લેવામાં અટકાવ નથી.

૮. કોઇ સૌભાગ્યવતી સ્ત્રી મરી જાય ત્યારે તેના પલ્લાનો વારસ તેનો ધણી છે, કદાપિ વિધવા થઈને મરી જાય તેના પલ્લાના વારસ પીહેરીઆં છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૯૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧. નકલમાં "મુદત" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. છોકરીને કન્યાદાનમાં આપ્યું તેનો વારસ ધણી છે.

૧૦. ગોરપદાની વૃત્તિ બીજા વારસ છતાં બૈરીને લેવાનો અધિકાર નથી.

૧૧. કોઇ શખસ પતિત થયો, ને ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકયો ત્યારે પોતાના ભાઇઓ પાસેથી વારસો લઇ શકતો નથી.

૧૨. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે એ વાત સારી નથી, તે કરતાં ઉન્મત્ત થઇને એવું કરે તો કાંઇ તેનો વારસો ઊઠતો નથી.

બ્રાહ્મણ–ઉનેવાળનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક. "

૧. અમારી ન્યાતમાં દિકરો ન હોય ત્યારે તેનો ભાઈ ભત્રીજો ખાય.

૨. અમારી ન્યાતમાં ઉપર લખ્યા પ્રમાણે મરનારની બૈરીને ભાઇ ભત્રીજો પાળે.

૩. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને પોતાના બાપનામાંથી વારસાની રીત નથી.

૪. અમારી ન્યાતમાં એવી રીત છે જે ધણીના કુળમાં જાય.

૫. અમારી ન્યાતમાં એવી રીત છે કે, ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઈ પોતાની જાતકમાઇ કરીને અપુત્ર મરી ગયો ત્યારે તેની સ્ત્રીને ખરચ આપે, ને મિલ્કતનો ધણી ભાઈ છે.

૬. અમારી ન્યાતમાં એ રીત છે કે, કોઇ મરનાર શખસની સ્ત્રી છે અથવા મા શિવાય બીજું કોઈ નથી ત્યારે બંને હિસ્સે પડતું વહેંચી લે.

૭. અમારી ન્યાતમાં વારસો લેવાનો હક છે, કોઈ આંધળો છે તથા લુલો છે તથા પાંગળો છે તોએપણ વારસો લેછે, ને દોષવાળો હોય તો વારસાનો અધિકાર નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં કોઇ સૌભાગ્યવતી બૈરી મરે ત્યારે પલ્લું તેના ધણીને સોંપેછે, ને વિધવા થયા પછી મરી ગઈ ત્યારે તેનું પલ્લું તેના જેઠ અથવા દીએર લે, ને ક્રિયા કરે, ને પહેરામણી સુદ્ધાં લેછે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણીની રીત નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં સ્ત્રીને આયદો કહાડી આપવાની રીત છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબહાર મુકયો ત્યારે તેને વારસાનો અધિકાર નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં કોઇનો છોકરો નીકળી ગયો ત્યારે તેનાં માબાપ કહાડી મુકેછે, તે વારસાનો અધિકારી નથી.

બ્રાહ્મણ–ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઇ શખસ ભાઇઓથી વહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે તેના પીત્રાઇ વારસ થાય, ને એમ કરતાં મરનાર શખસે પોતાની દિકરીને તથા દિકરીના દિકરાને વારસો લખી આપેલો હોય ત્યારે તે ખાય, પીત્રાઈનું કાંઇ પહોંચે નહીં.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય ત્યારે તે[1] બૈરીને વારસો પહોંચેછે, ન્હાની ઉમ્મરની હોય યા મ્હોટી ઉમ્મરની હોય તોએપણ તેનો વારસો જાય નહીં.

૩. કોઈ શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો હોય પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેનો વારસો પાછો મોસાળના કુળમાં જાય, તેના બાપના કુળમાં જાય નહીં; તથા બહેન તથા ભાઇ પણ વારસ થઈ શકતા નથી.

૪. કોઈ બૈરીને પોતાના બાપનો વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે બૈરી સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેનો વારસો તેના બાપના કુળમાં જાય, ધણીના કુળમાં જાય નહીં.

૫. ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઈએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા હોય, બાપના પૈસાની મદત વના, પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી જાય

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં " જે " છે.

ત્યારે તેની સ્ત્રી પોતાના ધણીના માલમાંથી અડધો હિસ્સો લે.

૬. કોઇ મરનાર શખસને બૈરી તથા મા વના બીજું કોઇ ન હોય ત્યારે મરનાર શખસના એ બંને બરાબર વારસ છે.

૭. જેને વારસાનો હક પહોંચેછે, ને તે કદાસ ખોડવાળો હોય તોએપણુ તેને વારસો પહોંચેછે.

૮. કોઇ સૌભાગ્યવતી વા વિધવા બૈરી મરી જાય ત્યારે તેના પલ્લાના વારસ તેના સાસરીઆં છે, ને મોસાળ વગેરેથી જે કાંઇ પહેરામણીનો માલ આવ્યો હોય તે કાંઇ પાછો ફરતો નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી, ને એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૦. ગોરપદા તથા વૃત્તિ તથા વતન વગેરેસ્થાવર માલના વારસાનો અધિકાર બૈરીને પહોંચેછે.

૧૧. કોઇ શખસને વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતબહાર મુકયો હોય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તેથી વારસો ઉઠતો નથી.

બ્રાહ્મણ—સારસ્વતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. ભાઇઓએ વહેંચણુ કર્યા પછી કોઇ શખસ અપુત્ર મરી જાય ત્યારે તેની સ્ત્રી વારસ છે, તેના પછી તેની દિકરી તથા દિકરીનો દિકરો વારસ છે, પણ વૃત્તિ તથા વતનનો વારસો ઘરડાવરડાથી ચાલ્યો આવ્યો હોય તેનો વારસો દિકરીને તથા દિકરીના દિકરાને (વારસો) પહોંચતો નથી, તથા જે કાંઇ વતન તથા બીજી હરેક મિલ્કત પોતાની જાતકમાઇથી પેદા કરી હોય તો તેનો વારસો દિકરીને તથા દિકરીના દિકરાને પહોંચેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં સર્વે તરેહથી સ્ત્રીને વારસો પહોંચેછે, વહેંચ્યું હોય યા ન વહેચ્યું હોય તોએપણ સ્ત્રીને વારસો પહોંચેછે.

૩. કોઇ શખસને મોસાળનો વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે સ્ત્રી સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેનો વારસો તેના બાપના કુળમાં જાય નહીં, તેની બહેનને વારસો પહોંચેછે.

૪. કોઇ બૈરીને પોતાના બાપનો વારસો મળ્યો સ્થાવર અથવા જંગમનો, પછી તે બૈરી સંતાનરહિત મરી ગઇ ત્યારે સ્થાવર માલ પોતાના બાપના કુળમાં જાય, ને જંગમ માલની ઓરત[1] જીવતાં સુધી[2] મુખત્યાર છે, પણ તે મરનારનો ક્રિયા ખરચ તેના બાપના માલમાંથી થાય.

૫. ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઈએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા હોય, બાપના પૈસાની મદદવના, પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી ગયો ત્યારે તેના માલની વારસ તેની સ્ત્રી છે.

૬. કોઇ મરનાર શખસને સ્ત્રી તથા મા શિવાય બીજું કોઇ નથી ત્યારે તેનો વારસો બેઉને બરાબર પહોંચેછે, કદાપિ જે ધણીએ પેદા કર્યુ હોય ને તેનો વારસો તેની સ્ત્રીને પહોંચેછે, પણ સાસુનું ભરણપોષણ કરે.

૭. જે શખસને વારસાનો હક પહોંચેછે, ને તે શખસ કદાપિ આંધળો વા લુલો હરેક ખોડવાળો હોય તોએપણુ વારસો લઈ શકેછે, એવા સબબથી વારસો લેવામાં અટકાવ નહીં.

૮. કોઇ બૈરી સૌભાગ્યવતી અથવા વિધવા થઇને મરી જાય તેના પલ્લાના વારસ તેનાં સાસરિયાં છે, ને મોસાળ વગેરેમાં પહેરામણી આવી હોય તે પાછી ફરતી નથી, જેને આવી હોય તે લે.

૯. જે છોકરીને સકાંકણી બેસાડીને કન્યાદાન આપે ને પછી તે છોકરી મરી જાય ત્યારે તેના પલ્લા શિવાય જે કાંઈ આપ્યું હોય તેનો વારસ શાસ્ત્ર આધાર પ્રમાણે છે.

૧૦ ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન વગેરે સ્થાવર માલનો વારસો સ્ત્રીને પહોંચેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબહાર મુકાતો નથી, ને એમ કરતાં કોઇને પંક્તિબહાર મુકયો હોય તોએપણ તેને વારસો પહોંચેછે.

૧૨. કોઇ શખસ પોતાના દિકરાને નાલાયક જાણીને કહાડી મુકે તોએપણ તેને વારસો પહોંચેછે.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧. નકલમાં "આતર" છે.

૨. નકલમાં " સુ " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ-કાલેટીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં દિકરી વારસ થાય, ને દિકરી ન હોય ત્યારે દિકરા વારસ થાય, ને દિકરા ન હોય તો તેના પીત્રાઈ વારસ થાય.

૨. અમારામાં બૈરીને વારસો પહોંચેછે.

૩. જે શખસ મરી જાય તેનો માલ તેના કુળમાં જાય.

૪. કોઇ બૈરીને બાપના કુળમાંથી વારસો મળ્યો હોય ને તે બૈરી મરી જાય ત્યારે તેનો સ્થાવર માલ બાપના કુળમાં જાય ને જંગમ ધણીના કુળમાં જાય.

૫. કોઇએ જાતકમાઈથી પૈસો પેદા કર્યો, પછી તે શખસ મરી જાય ત્યારે તેના પૈસાની ખાવંદ તેની બૈરી છે.

૬. કોઇ શખસની મા તથા સ્ત્રી શિવાય બીજું કોઇ નથી, ને તે મરી જાય તેનો વારસ તેની ધણીઆણી છે.

૭. કોઇ આંધળો તથા લુલો હોય તેને વારસો પહોંચે, પણ વટલ્યો હોય તેને વારસો પહોંચે નહીં.

૮. અમારામાં કોઈ સૌભાગ્યવતી તથા વિધવા બૈરી મરી જાય ત્યારે પલ્લાનો વારસ ધણી થાય, ને મોસાળથી પહેરામણીમાં આવ્યું હોય તેનો વારસ પણ ધણી છે.

૯. અમારામાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી તેનો જવાબ લખવો નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં વૃત્તિ તથા વતન વગેરે સ્થાવર માલ માનો દિકરીને પહોંચેછે, બીજા કોઇને પહોંચતો નથી.

૧૧. પતિત થઇને ન્યાતબહાર મુકે તોએપણ તે શખસને વારસો પહોંચેછે.

૧૨. ન્યાતબહાર જે શખસને મુકેછે તોએપણ તેનો વારસો પહોંચેછે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

બ્રાહ્મણ-સજોદરા† ભાઠેલાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઈ શખસ ભાઇઓથી વહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે શાસ્ત્રમાં લખ્યું કે મરનારની બૈરી વારસ થાય, ને તે ન હોય તો દિકરીનો દિકરો તથા પીત્રાઈ એ બંનેને પહોંચે, આપનાર ધણી મુખત્યાર છે, જેને આપે તે વારસ થાય.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય તો મરનાર શખસની બૈરીને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે માથાઓળવો આપવો નહીં જોઇએ, પણ તે સ્ત્રી જ્યાંસુધી પોતાના સાસરાના ઘરમાં રહે ત્યાંસુધી તે માલ પોતાના કબજામાં રહે, અગર તે માલને પોતાના પીહેરમાં લઇ જવા ચહાય તો તે વાત થઈ શકતી નથી.

૩. કોઈ શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે સંતાન તથા બૈરી સુદ્ધાં મરી જાય ત્યારે તેનો વારસો તેના મોસાળના કુળમાં જાય.

૪. કોઈ બૈરીને પોતાના બાપનો વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે બૈરી સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તે માલ તેના બાપના કુળમાં જાય.

૫. કોઇ ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા હોય, બાપના પૈસાની મદત વના, ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી જાય ત્યારે તેનો માલ ભાઇ લેશે, પણ મરનાર શખસની બૈરીને ઉત્તમ પ્રકારે તેના ધણીની આબરૂ પ્રમાણે ભરણપોષણ કરે, ને તેની છોકરી હોય તેના અવસર ઉપર ન્યાતી ચાલ પ્રમાણે વહેવાર[1] કરે.

૬. કોઇ મરનાર શખસની મા તથા બૈરી શિવાય બીજું કોઈ મુખ્ય વારસ નથી ત્યારે સાસુ તથા વહુ બંને વારસ છે, ને એ બંને મુવા પછી (ધણીના) મરનાર શખસના વારસ ભાણેજ અથવા પીત્રાઈ થાય.

૭. જે શખસને વારસો લેવાનો હક પહોંચેછે, તે શખસ હરેક ખોડવાળો હોય તોએપણ તેને વારસો પહોંચેછે.

† નકલમાં શરૂઆતમાં "સજોદરા ભાઠેલા" છે, ને બીજે બધે ઠેકાણે "શ્રીધરક સજોદરા" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "વહેવા" છે.

૮. કોઇ બૈરી સૌભાગ્યવતી વા વિધવા મરી જાય તેના પક્ષાના વારસ તે મરનાર બૈરીનાં સાસરીઆં છે, ને મોસાળા વગેરેમાં પહેરામણીનો માલ આવ્યો હોય તે માલ પાછો ફરતો નથી, જેને આપ્યો હોય તે રાખે.

૯. જે છોકરીને કન્યાદાન આપતી સમે જે કાંઇ ઘરેણું ઘાલ્યું હોય તે માલ દિકરીનાં સાસરીઆંનો છે, ને જે કાંઇ તે દિકરીને પહેરવા સારૂ ઘરેણું આપ્યું હોય તે માલ દિકરી મુવા પછી બાપ પાછો લેશે, દિકરીને કાંઇ છોકરાં ન હોય તો.

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન વગેરેનો વારસો સ્ત્રીને પહોંચેછે.

૧૧. કોઇ શખસને વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતે ન્યાતબહાર મુક્યો હોય તેનો વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. કોઇ શખસે નાલાયકીના સબબથી પોતાના છોકરાને ઘરમાંથી કહાડી મુક્યો હોય તેથી તેનો વારસો જતો નથી, તે લઇ શકેછે.

બ્રહ્મક્ષત્રીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસ પોતાના ભાઇઓથી વહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે તેની ધણીઆણી વારસ, ત્યારપછી તેની દિકરીઓ જેટલી હોય તે વારસ, ને તે દિકરીઓના દિકરા વારસ, ને અગર દિકરીઓ તથા દિકરીના દિકરા નથી ત્યારે ભાઈ ભત્રીજા વારસ થાય, ને તેમાં કોઈ ન રહ્યું હોય તો બહેન ભાણેજ વારસ થાય, એ રીતે શાસ્ત્ર પ્રમાણે અમારી ન્યાતમાં વારસો પહોંચેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં મરનાર શખસની સ્ત્રીને વારસો ન પહોંચ્યો હોય, ને ઉપર લખ્યા પ્રમાણે વહેંચણ પોતાના ભાઇઓથી મરનારે કરી હોય ને તે શખસના મુવા પછી તેના ભાઇ વહેંચેલી મિલ્કત પોતાના કબજામાં રાખીને તેની સ્ત્રીને ન આપી હોય તો તે સ્ત્રી લઇ શકેછે,ને કદાપિ મરનારનો ભાઈ સ્ત્રીને અપુત્ર જાણીને રાખે, પણ તે કાંઇ થઇ શકતું નથી, ને કદાસ તે મરનારની ધણીઆણી તથા તેને દિકરી છે, ને તે દિકરીનો વંશ છે, ને ભાઇઓને વહેંચણ ન થઈ હોય તોપણ તે સ્ત્રી વહેંચણ કરાવીને હિસ્સો લઇ શકેછે.

૩. કોઈ શખસને માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો હોય ને તે સંતાનરહિત મરી જાય તો તે મરનારની બહેન વારસ થાય, ને કદાપિ બહેન ન હોય તો તે માના કુળનો વારસો માના કુળમાં જાય.

૪. કોઇ બૈરીને તેના બાપની પાસેથી વારસો મળ્યો, સ્થાવર વા જંગમ, ને તે બૈરી શિવાય તેના માબાપને બીજું ફરજન નથી, ને તેના માબાપે પોતાની દિકરીને પરણાવીને તેના ધણીને ઘરજમાઈ કરીને ફરજનની રાહે રાખે, ને બૈરીની મા અથવા બાપ પોતાની દિકરીના સબબથી જમાઈને વશિયતનામું લખી આપે, ત્યારપછી તેના માબાપના મુવા પછી તે બૈરી વારસ છે, ને તે વારસાનો મુખત્યાર ધણી થયો હોય ને તે બૈરીના ધણીએ પોતાના બાપના વારસાથી હાથ ઉઠાવ્યો હોય ને બૈરી સંતાન રહિત મરી જાય તો તે મિલ્કતનો વારસ તેનો ધણી છે,પણ ત્યારપછી તે ધણીના ભાઈ તથા પીત્રાઈને ન પહોંચે, ને કદાસ કોઇ બૈરીને તેના બાપનો વારસો પહોંચ્યો સ્થાવર વા જંગમ, ને તેના માબાપ જીવતાં તેના ધણીને વસીન કર્યો હોય, ને મિલ્કતનો અખત્યાર ન આપ્યો હોય તે મિલ્કત[1]માં ધણીને લાવીને રાખ્યો ન હોય ને તે બૈરી સંતાનરહિત મરી જાય તો તે વારસો[2] તેના બાપના કુળમાં જાય, ધણીના કુળમાં જાય નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં બે ભાઇ એકઠા રહેતા હોય ને તે મધ્યેથી એક ભાઇએ પોતાના બાપની મદત શિવાય પોતાની જાતે આપ કમાઈથી પૈસા પેદા કર્યા હોય ને અપુત્ર મરી ગયો ને તે મિલ્કત[1] તેની ધણીઆણીના કબજામાં હોય તો તે સ્ત્રી માલક ને અગર તે કમાઇ બે ભાઇઓના એકઠા રહ્યાના સબબથી

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં 'મીલક' છે.

૨ નકલમાં "વીરસો" છે.

તે મરનાર શખસના ભાઇના કબજામાં રહી હોય તો તેની સ્ત્રીને હિસ્સો મળે.

૬. કોઈ મરનાર શખસને તેની મા તથા સ્ત્રી શિવાય કોઈ બીજું ન હોય તો તેનો વારસો બંનેને પહોંચેછે.

૭. કોઈ શખસ આંધળો વા લુલો વા અપંગ વગેરે હોય તેવા દોષવાળાને વારસો આવી પહોંચ્યો તો એવા દોષથી વારસામાં કાંઇ અટકાવ પડતો નથી.

૮. કોઈ સૌભાગ્યવતી સ્ત્રી મરી જાય તો તેના પલ્લાનો વારસ તેનો ધણી છે, ને કોઇ વિધવા સ્ત્રી મરી જાય તો તેના ખરચ કરતાં વધે તે પલ્લાનો જે કોઇ તેના ધણીનો વારસ હોય તે વારસ છે, તે તેનો માતમ ખરચ કરે, ને લે, ને પલ્લા શિવાય મોસાળા વગેરે પહેરામણી બાબતનું હોય તે મરનાર સ્ત્રી પીહેરમાં રહેતી હોય ને ત્યાં મરી જાય તો ત્યાં રહે, ને પોતાના ધણીને ઘેર મુક્યું હોય તો ત્યાં રહે, તે કાંઇ લીધા આપ્યામાં આવતું નથી.

૯. છોકરીને સકાંકણી બેસાડીને કન્યાદાનમાં આપેછે, ને પછી તે બૈરી મરી ગઈ ત્યારે તે પલ્લું જે કન્યાદાનમાં આપ્યું હોય તે શાસ્ત્રપ્રમાણે તે સ્ત્રીના ધણીને પહોંચે, શાથી જે દાન પ્રતીગ્રહનો અધિકારી થયો, ને કદાસ તે પલ્લાનો અવેજ બાપના ઘરમાં રહ્યો ને તે મરી ગઇ, ને તેનો બાપ પોતાની દિકરી પાછળ ધર્મમાર્ગે ખરચે તો તે પણ થઇ શકેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ગોરપદું તથા વૃત્તિ છે નહીં, શાથી અમે બ્રહ્મક્ષત્રી છઈએ, બ્રાહ્મણ નથી, ને વતન વગેરે સ્થાવર માલના વારસાનો અધિકારી કોઇ બીજો ન હોય તો સ્ત્રીને પહોંચેછે.

૧૧. અત્યારસુધી અમારી ન્યાતમાં કોઈ પતિત થઇને ન્યાતબહાર મુકાયો નથી, ને તેના વારસા બાબતમાં કાંઇ જણાયું નથી, ને અત્યારપછી કોઇનું એ રીતે થાય તો શાસ્ત્રપ્રમાણે ઘટીત હોય તે બને.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ પોતાના દિકરાને નાલાયક જાણીને પોતાના ઘરમાંથી કહાડી મુકે તો થઇ શકેછે, પણ તેથી કંઇ વારસો તેનો ઉઠતો નથી.

સુથાર-પંચોળીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ ભાઇઓથી વહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે તેનો વારસ તેનો ભાઇ, તથા ભાઇનો દિકરો તથા પીત્રાઈ થાય, તેમાંથી કોઇ ન હોય ને મરનાર શખસ પોતે જીવતાં દિકરીના દિકરાને લખી આપે તો તે વારસ થાય.

૨. એનો જવાબ ઉપરની કલમમાં આવેલો છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં દિકરીના દિકરાને વારસો પહોંચતો નથી તો તેની બહેનને વારસો ક્યાંથી પહોંચે ?

૪. એનો જવાબ ઉપરની ત્રીજી કલમમાં લખ્યો છે.

૫. ભાઈઓ એકઠા છતાં એક ભાઇ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે તેનો વારસ તેનો ભાઈ થાય, ને બૈરી નાતરે ન જાય તો અન્નવસ્ત્ર દીએર પાસેથી લે.

૬. કોઇ મરનાર શખસની સ્ત્રી તથા મા શિવાય બીજું કોઇ ન હોય ત્યારે બંનો વારસ બરાબર છે, પણ એકઠા રહે.

૭. આંધળા વગેરે હરેક ખોડવાળાને વારસો લેવામાં અટકાવ નથી.

૮. વિધવા થઈને અથવા સૌભાગ્યવતી બૈરી મરી જાય ત્યારે તેના પલ્લાના વારસ તેનાં સાસરીઆં છે, ને પહેરામણી જેને આપી હોય તેની પાસે રહે.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી ને એમ કરતાં કોઇએ ધર્મની રાહાથી લગનસમે આપ્યું હોય તેનો વારસ તેનો ધણી છે.

૧૦. ગોરપદાં વગેરેનો માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. વટલી ગયલાના સબબથી જેને ન્યાતબહાર મુકયો તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. કોઈ શખસે પોતાના દિકરાને નાલાયકીના સબબથી કહાડી મુકયો તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

સુથાર–મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ ભાઇઓ સાથે વહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી વારસ થાય, ને તે મરી ગયા પછી તેનો ભાઇ તથા ભાઇના દિકરા તથા પીત્રાઇ વારસ થાય.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય ને મરનાર શખસની બૈરી નાતરે જાય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં મોસાળનો વારસો મળતો નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૪. પીહેરનો વારસો બૈરીને પહોંચતો નથી.

૫. ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતકમાઈથી પૈસા પેદા કર્યા હોય ને પછી તે અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસનો વારસ તેનો વારસ થાય, પણ તેની બૈરી નાતરે ન જાય તો તેને જીવતાંસુધી પાળે, ને ઉત્તમ પ્રકારે ભરણપોષણ કરે.

૬. કોઇ મરનાર શખસને મા તથા બૈરી શિવાય બીજું કોઇ ન હોય ત્યારે પ્રથમ મા વારસ, પછે બૈરી.

૭. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય ને તેને કદાસ કોઇનો વારસો મળતો હોય તો તે લઇ શકેછે.

૮. કોઇ સૌભાગ્યવતી અથવા વિધવા થઇને મરી જાય ત્યારે એ બન્ને જણાનાં પલ્લાનાં વારસ સાસરીઆં છે, ને પલ્લા શિવાય જે કાંઈ પહેરામણીમાં (જે કાંઇ) આપ્યું હોય તે પાછું ફરતું નથી.

૯. કોઇ શખસે કન્યાદાન વખત પોતાની દિકરીને ઘરેણું આપ્યું હોય ને પછી તે દિકરી પોતાને સાસરે મરી જાય તે બાપથી પાછું લેવાય નહીં.

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન અમારી ન્યાતમાં નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. કોઇ શખસ વટલી ગયો હોય ને તેને ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકયો હોય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. કોઇ શખસે પોતાના છોકરાને નાલાયકીના સબબથી કહાડી મુકયો હોય તો તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ખતરી–ફુરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ ભાઇઓથી વહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરતી વખત પોતાની દિકરીના દિકરાને અથવા પોતાના ભત્રીજાને, એમાંથી જેને વારસ કરે તે થાય.

૨. અમારી ન્યાતમાં નાતરૂં કરવાનો ચાલ છે, વાસ્તે એ સવાલ લખવાની કાંઇ જરૂર નથી, ને એમ કરતાં નાતરે ન જાય તો પોતાના ધણીનો હિસ્સો લે.

૩. કોઇ શખસને ઉપરની પહેલી કલમમાં લખ્યું છે તે પ્રમાણે વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે શખસ સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેના માલના વારસ પંચ છે તે ખાય.

૪. કોઈ બૈરીને પોતાના બાપનો વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેનો વારસ તેનો ધણી થાય.

૫. ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઇ મરી ગયો ત્યારે તેનો વારસો તેની બૈરી નાતરે ન ગઇ હોય તો તે લે, નહીંતો ભાઇ લે.

૬. કોઇ શખસને મા તથા સ્ત્રી શિવાય બીજું કોઈ નથી ત્યારે મુખ્ય વારસો માનો છે, ને વહુનું ભરણપોષણ કરે.

૭. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક દોષવાળો હોય તોએપણ તેને વારસો મળે, અટકાવ થાય નહીં.

૮. કોઇ બૈરી સૌભાગ્યવતી અથવા વિધવા મરી જાય તેના પલ્લાના વારસ તેના સાસરીઆં છે.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં છે નહીં તો શું લખીએ?

૧૧. કોઇ શખસ વટલી ગયો હોય ને ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકયો તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. કોઇ શખસે પોતાના છોકરાને નાલાયકીના સબબથી ઘરમાંથી કહાડી મુકયો તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ખતરી-તરીઆ વણકરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ ભાઇઓ સાથે વહેંચણ કરીને જુદો રહ્યો હોય ને પછી તે અપુત્ર-મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી વારસ થાય, ને તે મુવા પછી પંચ વારસ થાય, પીત્રાઇનો કાંઇ વારસો પહોંચતો નથી.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય ને કદાસ મરનાર શખસની બૈરી નાતરે જાય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસને મોસાળનો વારસો પહોંચતો નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૪. દિકરીને વારસો લેવાનો ચાલ નથી.

૫. ભાઈઓ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા હોય બાપના પૈસાની મદતવના યા મદતથી, ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી જાય ત્યારે તેની ધણીઆણીને પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે વારસો પહોંચેછે.

૬. કોઈ મરનાર શખસની મા તથા બૈરી શિવાય બીજું કોઈ ન હોય ત્યારે એ મરનારના વારસ બેઉ બરાબર છે.

૭. આંધળા વગેરે હરેક ખોડવાળાને વારસો લેવામાં અટકાવ થતો નથી.

૮. સૌભાગ્યવતી તથા વિધવા બૈરીના પલ્લાના વારસ તેનાં સાસરીઆં છે.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧.[1] વટલી ગયલા શખસને ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકયો હોય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં ૧૨ મા સવાલનો જવાબ નથી.

દરજી-ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વહેંચણ કરી હોય અથવા ન કરી હોય તોએપણ બૈરીને વારસો પહોંચેછે, ને તેના પછી દિકરી તથા દિકરીની દિકરી ત્યારપછી સગો ભાઇ તથા તેના દિકરા તથા દિકરી, ત્યારપછી મરનાર શખસની બહેન તથા બહેનનો છોકરો, પછી પીત્રાઇ, પછી પંચ.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય ને તેની બૈરી નાતરે જાય તો તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. કોઇ શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બહેન તેની વારસ થાય.

૪. કોઇ બૈરીને પોતાના બાપની પાસેથી વારસો મળ્યો ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેનો માલ પાછો પોતાના બાપના કુળમાં જાય.

૫. જે ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતમહેનતથી પૈસા પેદા કર્યા, ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી ગયો ત્યારે તે મરનાર શખસની વારસ તેની બૈરી છે.

૬. કોઇ મરનાર શખસની મા તથા બૈરી શિવાય બીજું કોઇ ન હોય ત્યારે તે મરનારની મા વારસ છે, ને તેના પછી તેની બૈરી વારસ થાય.

૭. આંધળા વગેરે હરેક ખોડવાળાને વારસો પહોંચેછે.

૮. કોઇ વિધવા અથવા સૌભાગ્યવતી બૈરી મરી ગયા પછી તેના પલ્લાનો વારસો તેનાં સાસરીઆંને પહોંચેછે.

૯. સકાંકણી બેસાડીને કોઇ શખસ પોતાની છોકરીને પરણાવે, ને પછી તે છોકરી મરી જાય ત્યારે બાપે પલ્લાના અવેજમાં જે માલ આપ્યો છે તે બાપ પાછો લેશે.

૧૦. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકયો હોય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૨. નાલાયકના સબબથી કોઇ શખસ પોતાના દિકરાને કહાડી મુકે તેથી તેનો વારસો ઉડતો નથી.

સોની–ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઇ શખસ ભાઈઓથી વહેંચણ કરીને અપુત્ર મરીજાય ત્યારે મરનારની બૈરી વારસ થાય, ને તે મુવા પછી તે બાઈનો દીએર તથા જેઠ તથા દીએર તથા જેઠનો છોકરો વારસ થાય, ને એમાંનું કોઇ ન હોય તો દિકરી તથા દિકરીનો દિકરો વારસ થાય, ને ત્યારપછી પીત્રાઇ વારસ થાય, પણ એમ કરતાં મરનાર શખસ પોતે જીવતાં ઉપર વારસ લખેલા છે તેમાંથી કોઇ વારસને લખી આપે તો તેને વારસો પહોંચેછે.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય તો બૈરીને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે એનો જવાબ વધારે લખવાનું કાંઇ કારણ નથી.

૩. કોઇ શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે શખસ સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેની વારસ તેની બહેન તથા બહેનનાં છોકરાં થાય.

૪. એક બૈરીને પોતાના બાપની પાસેથી વારસો મળ્યો સ્થાવર અથવા જંગમ, ને પછી તે બૈરી સંતાનરહિત મરી ગઈ ત્યારે તેનો વારસ તે સમે જેને ન્યાત કરે તે થાય.

૫. ભાઇઓ એકઠાં છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતકમાઈથી પૈસા પેદા કર્યાં હોય ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી જાય, ત્યારે તેનો વારસ તેનો ભાઇ થાય, ને બૈરીને રહેવાની જગો આપે.

૬. કોઈ શખસ પોતાની માને તથા બૈરીને મુકીને મરી જાય ત્યારે પ્રથમ મા વારસ છે, પછી બૈરી, ને માથી કોઇને આપી શકાય નહીં.

૭. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, અટકાવ થતો નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૮. કોઇ બૈરી માણુસ વિધવા વા સૌભાગ્યવતી મરી જાય ત્યારે તેના પલ્લાનાં વારસ સાસરીઆં છે.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૦. એ ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. વટલી ગયાને વારસો પહોંચતો નથી, ન્યાતે ન્યાતબહાર મુક્યો હોય તો.

૧૨. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તેથી તેનો વારસો ઉડતો નથી.

સોની–શ્રીમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. કોઇ શખસ ભાઇઓથી વહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી વારસ થાય, ને તે મુવા પછી તે બાઈના દીએર તથા જેઠ તથા દીએર જેઠનાં છોકરાં વારસ થાય, ને એમાંનુ કોઈ નહીં હોય તો દિકરી તથા દિકરીનો દિકરો વારસ થાય, ને ત્યારપછી પીત્રાઈ વારસ થાય, ને એમ કરતાં મરનાર શખસ પોતે જીવતાં ઉપર વારસ લખેલા છે તેમાંથી કોઇ વારસને લખી આપે તો તેને વારસો પહોંચેછે.

૨. ઉપર લખ્યાપ્રમાણે હોય તો બૈરીને વારસો પહોંચેછે, વાસ્તે એનો જવાબ વધારે લખવાનું કાંઈ કારણ નથી.

૩. કોઇ શખસને પોતાના મોસાળમાંથી વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે શખસ સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેના વારસ તેની બહેન તથા બહેનનાં છોકરાં થાય.

૪. કોઇએક બૈરીને પોતાના બાપની પાસેથી વારસો મળ્યો સ્થાવર અથવા જંગમ, ને પછી તે બૈરી સંતાનરહિત મરી ગઈ ત્યારે તેનો વારસ તે સમે જેને ન્યાત કરે તે થાય.

૫. ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યાં હોય ને પછી તે પેદા

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કરનાર અપુત્ર મરી જાય ત્યારે તેનો વારસ તેનો ભાઇ થાય, ને બૈરીને રહેવાની જગા આપે.

૬. કોઈ શખસ પોતાની માને તથા બૈરીને મુકીને મરી જાય ત્યારે પ્રથમ મા વારસ છે, પછી બૈરી વારસ છે.

૭. કોઈ શખસ આંધળા વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે, અટકાવ થતો નથી.

૮. કોઈ બૈરી માણસ વિધવા યા સૌભાગ્યવતી મરી જાય ત્યારે તેનાં પલ્લાનાં વારસ સાસરીઆં છે.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૦. એ ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. વટલી ગયલાને વારસો પહોંચતો નથી, ન્યાતે ન્યાતબહાર મુક્યો હોય તો.

૧૨. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી (ઘરમાંથી) કહાડી મુકે તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

સોની—મારૂની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ ભાઇઓથી વહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય તેનો વારસ મરનારનો ભાઇ થાય, ને તેની બૈરી પોતાના સત્ય ધર્મથી મરનાર શખસના ઘરમાં રહે ત્યાંસુધી તે મુખત્યાર છે, અગર નાતરે જાય તો તે મરનારનો ભાઇ વારસ થાય.

૨. કદાપિ તે ઓરત જ્યાંસુધી નાતરે ન જાય ત્યાંસુધી તે ઓરત મુખત્યાર છે, કદાપિ ઓરત નાતરે જાય અગર મરી જાય તો તેનો ભાઈ વારસ થાય.

૩. એક શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય, પણ તેનાં પીત્રાઈ વારસ થાય, તેના મોસાળમાં પાછું જાય નહીં.

૪. કદાપિ બૈરીને પોતાના બાપના કુળમાંથી વારસો મળ્યો પછી તે બૈરી સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તે માલ તેના ધણીના કુળમાં જાય, બાપના કુળવાળાનું પહોંચે નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૫. ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા છે, બાપના પૈસાની મદતવના, ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી જાય તો તેના ભાઇઓ અથવા બાપ વારસ થાય, સ્ત્રીનું કદાપિ નાતરે જાય તો પહોંચે નહીં, ને ન જાય તો જીવે ત્યાંસુધી તેના ભાઇ તે બાઇનું ભરણપોષણ કરે.

૬. કોઇ મરનાર શખસની મા તથા સ્ત્રી શિવાય બીજું કોઇ નથી ત્યારે તેની મા મુખત્યાર છે, જ્યાંસુધી તે બાઇ નાતરે ન જાય ત્યાંસુધી તેની મા તેનું ભરણપોષણ કરે, ને નાતરે જાય તો તેની સાથે કંઇ લેવું દેવું નહીં, ને મા મરી જાય તો તેના પીત્રાઇ વારસ થાય.

૭. કોઈ શખસને વારસો લેવાનો હક છે, ને તે પણ આંધળો તથા લુલો તથા બહેરો છે, એ વગેરે એવી તરેહથી દોષવાળો હોય પણ વારસો લેવામાં કાંઇ અટકાવ નથી.

૮. કોઈ સૌભાગ્યવતી બૈરી મરી જાય અથવા રાંડેલી બૈરી મરી જાય ત્યારે બંધે વાતમાં વારસો પોતીકા ધણીના કુળવાળાને પહોંચે, તેમાં પીહેરવાળાનું કાંઈ પહોંચે નહીં, ને રાંડેલી બૈરીના પલ્લાના વારસ ધણીના કુળવાળા છે, નાતરે જાય તો.

૯. જે છોકરીને સકાંકણી પરણાવેછે, ને પછી તે છોકરી મરી જાય તો તેનો ધણી તે પલ્લાનો વારસ છે, બાપનું કાંઇ પહોંચે નહીં.

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન વગેરે અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. કોઇ શખસ વટલી ગયો હોય તેને વારસો પહોંચતો નથી, ન્યાતે ન્યાતબહાર મુક્યો હોય તો.

૧૨. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

ફુલમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસે ભાઇઓથી વહેંચણ કરી હોય યા ન કરી હોય તોએપણ મરનારની બૈરીને ને તે

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

મુઆ પછી તેની દિકરીને તથા તેના છોકરાને વારસો પહોંચેછે, ને તે ન હોય ત્યારે મરનારનો સગો ભાઇ તથા તેનાં છોકરાં વારસ થાય, ને ત્યારપછી મરનારની બહેન તથા તેનાં છોકરાં, પછી પંચ.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય ને કદાસ મરનારની બૈરી નાતરે જાય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. એક શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો હોય, ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેનો વારસ તેનો સાવકો દિકરો થાય, આંગળીએ આવ્યો હોય પણ તે શખસ પોતાના સાવકા બાપના ઘરમાં રહે ત્યારે, ને તે ન હોય ત્યારે મરનારની બહેન તથા તેનાં છોકરાં વારસ થાય.

૪. એક બૈરીને પોતાના બાપની પાસેથી વારસો મળ્યો હોય સ્થાવર અથવા જંગમ, ને પછી તે બૈરી સંતાનરહિત મરી જાય, ને મરનારનો ધણી પોતાનાં સાસરામાં રહેતો હોય તો તે વારસ થાય, નહીંતો પાછો બૈરીનાં બાપના કુળમાં જાય.

૫. ભાઈઓ એકઠાં છતાં[1] એક ભાઇએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા હોય, પોતાના બાપના પૈસાની મદતવના, ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી ગયો ત્યારે મરનારની બૈરી તથા ભાઇ બેઉ બરાબર વારસ છે.

૬. કોઇ મરનાર શખસની મા તથા બૈરી શિવાય બીજું કોઇ ન હોય ત્યારે તે બેઉ વારસ બરાબર છે.

૭. કોઈ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય ને તેને કદાસ વારસો કોઇનો પહોંચતો હોય તો તેમાં કાંઇ અટકાવ ચાલી શકતો નથી.

૮. કોઈ સૌભાગ્યવતી બૈરી મરી જાય અથવા વિધવા મરી જાય તેના પલ્લાનાં વારસ તેનાં સાસરીઆં છે, ને પલ્લા શિવાય મોસાળા વગેરેમાં જે કાંઇ આવ્યું હોય તે જેનું હોય ત્યાં રહે.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકયો હોય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૧ નકલમાં "થતા" છે.

૧૨. કોઇ શખસે પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી જુદો કહાડયો તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

ભાવસાર છીપાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ ભાઇઓ સાથે વહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનારની બૈરી વારસ થાય, ને તે મરી ગયા પછી દિકરી તથા દિકરીનો દિકરો તથા દિકરીની દિકરી વારસ થાય, ને તે ન હોય ત્યારે તેનો ભાઇ તથા ભત્રીજા સગા,[1] ત્યારપછી તેની બહેન તથા તેનો છોકરો વારસ થાય.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય ને કદાસ મરનાર શખસની બૈરી નાતરે જાય ત્યારે તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. એક શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેના વારસો તેની બહેન તથા તેનાં છોકરાં (વારસ) થાય.

૪. કોઇ બૈરીને પોતાના બાપની પાસેથી વારસો મળ્યો સ્થાવર અથવા જંગમ, ને પછી તે બૈરી સંતાનરહિત મરી ગઇ ત્યારે તેનો વારસ તેનો ધણી થાય, ને તે ન હોય ત્યારે પીહેરમાં પાછો જાય.

૫. ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા હોય, ને પછી તે પેદા કરનાર સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેના માલ મિલ્કતની વારસ તેની બૈરી તથા તેનો ભાઇ બેઉ બરાબર છે.

૬. કોઇ મરનાર શખસ પોતાની માને તથા બૈરીને મુકીને મરી ગયો, ને બૈરી નાતરે ન જાય તો બંધે જણા બરાબર વારસ છે.

૭. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય ને કદાસને કોઇનો વારસો તેને પહોંચતો હોય તો તે લઇ શકેછે.

૮. કોઇ સૌભાગ્યવતી બૈરી થઇને મરી જાય, અથવા વિધવા બૈરી થઇને મરી જાય ત્યારે એ બંધે

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "સકા" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાતમાં પલ્લાનાં વારસ સાસરીઆં છે, ને મોસાળા વગેરેમાં જે કાંઇ માલ પહેરામણીમાં પીહેરથી આવ્યો હોય તે પીહેરીઆં પાછો લે.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. કોઇ શખસ વટલી ગયો હોય ને તેને ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકયો હોય તેને અમારી ન્યાતમાં વારસો પહોંચેછે.

૧૨. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

ભાવસાર—ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ ભાઈથી વહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનારની બૈરી વારસ થાય, ને તે ન હોય ત્યારે મરનારના ભાઈ તથા ભત્રીજા, પછી પીત્રાઈ વારસ થાય.

૨. ઉપર પ્રમાણે હોય ને કદાસ મરનારની બૈરી નાતરે જાય ત્યારે તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. કોઇ શખસને મોસાળથી વારસો મળતો નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૪. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને પોતાના બાપનો વારસો મળતો નથી.

૫. ભાઇ એકઠા છતાં એક ભાઈએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા હોય, બાપના પૈસાની મદતવના, ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી જાય ત્યારે તેના ભાગ પ્રમાણે તેની બૈરી વારસ થાય.

૬. કોઈ શખસ પોતાની માને તથા બૈરીને મુકીને મરી જાય, ને એ બે શિવાય બીજું કોઈ ન હોય તો બેઉ વારસ બરાબર છે, પણ બૈરીથી જુદો હિસ્સો વહેંચી લેવાય નહીં, એકઠા રહીને ખાય.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૭. આંધળા વગેરે હરેક ખોડવાળાને વારસો લેવામાં અટકાવ થતો નથી.

૮. કોઇ સૌભાગ્યવતી બૈરી અથવા વિધવા થઈને મરી જાય ત્યારે બેઉના પલ્લાનાં વારસ સાસરીઆં છે.

૯. સકાંકણી પરણાવવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન વગેરે અમારી ન્યાતમાં કોઈને નથી.

૧૧. કોઇ શખસને વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકયો હોય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયકીના સબબથી ઘરમાંથી કહાડી મુકે તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

દેહેજના ઠાકોરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારામાં વડીલ દિકરાને વારસો પહોંચેછે, ને જગોવાળામાં એવો શિરસ્તો છે જે, જે શખસ પાટવી યાને વડીલ હોય તે ગાદી વગેરે આયપતનો ધણી થાય, ને બીજા ભાઇ ફૂંટાઆ હોય તે ગાદી મધ્યેથી આએદો લેછે, ને આએદાવાળાનો બીજો જે કાંઇ વિસ્તાર હોય તે આએદામાંથી બરાબર ભાગ લેછે.

૨. કોઈ શખસ વહેંચણ કર્યા પછી અપુત્ર મરી જાય ત્યારે તેની બૈરી તેના ધણીના માલ મિલ્કતની મુખત્યાર છે, ને તે બાઇ મુવાપછી તેની પછવાડે બીજા મરનારના ભાઇ તથા પીત્રાઇ વારસ હોય તેને તે માલમિલ્કત પહોંચેછે.

૩. ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા છે, બાપના પૈસાની મદતવના, ને પછે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી જાય તો તે માલમિલ્કતની તે મરનારની બૈરી મુખત્યાર છે, ને તે બાઇ મુવા પછી ભાઇ તથા પીત્રાઇ વારસ થાય.

૪. કોઇ મરનારની સ્ત્રી તથા મા શિવાય બીજું કોઇ ન હોય તો તે મરનારની મા (તેની મા) વા-

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

રસ છે, ને તે મુવાપછી તે મરનારની બૈરી વારસ થાય.

૫. અમારામાં આંધળો તથા લુલો હોય પણ વારસો લેવામાં કાંઇ અટકાવ પડતો નથી.

૬. કોઈ શખસ પોતાની દિકરીને સકાંકણી પંરણાવે, ને તે છોકરીને કાંઇ વિસ્તાર ન હોય ને માંસ એ માસમાં પાછી થાય તો તેને જે કાંઇ જેવર તથા લૂગડાં કર્યાં હોય તે છોકરીના બાપને વરનો બાપ પાછું આપે, ને વિસ્તાર થયા પછી પાછું લેતા નથી.

૭. વતન વગેરે સ્થાવર માલના વારસાનો અધિકાર બૈરીને પહોંચેછે.

૮. એનો જવાબ અન્નવસ્ત્રના બીજા જવાબ પ્રમાણે, ને નાલાયકના સબબથી વારસો ઉઠતો નથી.

લુવારની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ ભાઈઓથી વેહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી વારસ થાય, ને તે બાઈ મરતી વખત પોતાનો વારસો દિકરીને અથવા દિકરીના દિકરાને યા પીત્રાઇને જેને (વારસો) લખી આપે તે થાય, ને કદાસ વગર લખી આપે મરી જાય ત્યારે બેઉ વારસ છે, એ રીતે જે મરનારના ધરડાઓની મિલ્કત હોય તો પીત્રાઈ વારસ થાય, ને કદાપિ મરનાર ધણીએ પોતાની જાતે પેદા કર્યું હોય તો દિકરી વારસ થાય, એ બેમાં કોઇ ન હોય ત્યારે પંચ વારસ.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય ને કદાસ મરનાર શખસની બૈરી નાતરે જાય ત્યારે તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. એક શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બહેન વારસ થાય.

૪. કોઇ બૈરીને પોતાના બાપની પાસેથી વારસો મળ્યો હોય સ્થાવર અથવા જંગમ, ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તે માલ તેના ધણીના કુળમાં જાય.

૫. ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઈએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યાં હોય બાપના પૈસાની મદદવના, ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે હિસ્સો લે.

૬. કોઈ મરનાર શખસને મા તથા બૈરી શિવાય બીજું કોઇ ન હોય ત્યારે એ બેઉ વારસ છે, પણ બૈરીથી મિલ્કત જુદી વેહેંચી લેવાય નહીં.

૭ કોઇ શખસને વારસો લેવાનો હક છે, ને તે આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો લેવામાં અટકાવ થતો નથી, તે લઈ શકેછે.

૮. કોઈ સૌભાગ્યવતી અથવા વિધવા બૈરી થઇને મરી જાય ત્યારે એ બેઉના પક્ષના વારસ સાસરીઆં છે.

૯. છોકરીને સકાંકણી બેસાડીને પરણાવવાનો ચાલ નથી તો એના વારસાનું શું લખીએ?

૧૦. વૃત્તિનો વારસો અમારી ન્યાતમાં બૈરીને પહોંચતો નથી, પણ જે શખસ તેના ધણીનું કામ ચલાવે તે બૈરીને અનાજ કળશી ૧ આપેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વટલી ગયલા શખસને વારસો પહોંચતો નથી, ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકયો હોય ત્યારે.

૧૨. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને ઘરમાંથી નાલાયક જાણીને કહાડી મુકે તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરી હોય યા ન કરી હોય તોએપણ બૈરીને વારસો પહોંચેછે, ને તેના પછી ભાઇ તથા ભાઈનો છોકરો પછી પીત્રાઇ પછી પંચને વારસો પહોંચેછે, ને દિકરીને તથા દિકરીના દિકરાને વારસો પહોંચતો નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય તેની બૈરી નાતરે જાય તો તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. કોઈ શખસ સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી વારસ થાય.

૪. અમારી ન્યાતમાં દિકરીને વારસો મળતો નથી, બાપ પોતાને હાથે ઉઠાવીને આપે તો મુખત્યાર છે.

૫. ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતમહેનતથી પૈસા પેદા કર્યા, ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી ગયો ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી વારસ થાયછે.

૬. કોઈ મરનાર શખસની મા તથા બૈરી શિવાય બીજું કોઇ ન હોય ત્યારે મરનાર શખસની મા વારસ છે, ને તેના પછી બૈરીને વારસો પહોંચેછે.

૭. આંધળા વગેરે હરેક ખોડવાળાને વારસો પહોંચેછે.

૮. કોઇ વિધવા અથવા સૌભાગ્યવતી બૈરી મરી ગયા પછી તેના પલ્લાનો વારસો તેનાં સાસરીઆંને પહોંચેછે.

૯. એ કલમનો જવાબ પલ્લાં બાબતની છઠ્ઠી કલમમાં લખેલો છે.

૧૦. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતે ન્યાતબાહાર મુકયો હોય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. નાલાયકના સબબથી કોઇ શખસે પોતાના દિકરાને ઘરમાંથી કહાડી મુકયો હોય તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

કંદોઈની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ પોતાના ભાઇઓ સાથે વેહેંચણુ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી, ને તેના પછી દિકરી તથા તેના દિકરા વારસ થાય, ને તે ન હોય ત્યારે ભાઈ તથા ભાઈનો દિકરો વારસ થાય, (ને તે ન હોય ત્યારે ભાઈ તથા ભાઈનો દિકરો વારસ થાય,) ને તે ન હોય ત્યારે બહેન તથા બહેનનો દિકરો વારસ થાય, ને તે ન હોય ત્યારે પીત્રાઇ વારસ થાય, ને તે ન હોય ત્યારે પંચ વારસ થાય, એ રીતે અમારી ન્યાતમાં એક એક પછી દરજ્જા પ્રમાણે વારસ થાયછે.

૨. ઉપર લખેલા પ્રમાણે હોય ને મરનાર શખસની બૈરી નાતરે જાય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. કોઇ શખસને પોતાના મોસાળમાંથી વારસો મળ્યો હોય ને તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બહેન વારસ થાય.

૪. એક બૈરીને પોતાના બાપની પાસેથી વારસો મળ્યો સ્થાવર અથવા જંગમ, ને પછી તે બૈરી સંતાનરહિત મરી જાય ને બાપનો વારસો ધણીની મિલ્કત સાથે મેળવેલો હોય તો ધણીના કળમાં જાય, ને અગર બાપનો માલ બાપના ઘરમાં જુદો હોય તો બાપના કુળમાં જાય, ને જે વારસ થાય તે કરજ આપે.

૫. ભાઈઓ એકઠા છતાં એક ભાઈએ પોતાની જાતકમાઈથી પૈસા પેદા કર્યા હોય ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી જાય ત્યારે તેની ધણીઆણીને પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે વારસો પહોંચેછે.

૬. કોઈ મરનાર શખસની મા તથા બૈરી શિવાય બીજું કોઇ વારસ નહીં હોય ત્યારે પ્રથમ મા વારસ, પછી બૈરી વારસ છે.

૭. કોઈ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો લેવામાં અટકાવ થતો નથી.

૮. કોઈ સૌભાગ્યવતી અથવા વિધવા બૈરી મરી જાય ત્યારે એ બેઉના પલ્લાના વારસ તેનાં સાસરીઆં છે.

૯. છોકરીને સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. કોઇ શખસ વટલી ગયો હોય ને (તેને) ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકયો હોય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. કોઇ શખસે પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકયો હોય તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કુંભાર–અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ પોતાના ભાઈઓ સાથે વેહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનારની બૈરી વારસ થાય, ને તે મુવા પછી મરનારનો ભાઇ તથા ભત્રીજા, ને તેના પછી પીત્રાઇ વારસ થાય.

૨. ઉપર લખ્યાપ્રમાણે હોય ને કદાસ મરનારની બૈરી નાતરે જાય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસને મોસાળથી વારસો મળતો નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૪. કોઈ બૈરીને પોતાના બાપનો વારસો પહોંચતો નથી.

૫. ભાઈઓ એકઠા છતાં એક ભાઈએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા હોય, બાપના પૈસાની મદદવના, ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી ગયો હોય તો પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે બૈરીને વારસો પહોંચેછે.

૬. કોઈ મરનાર શખસને બૈરી તથા મા શિવાય બીજું કોઇ ન હોય ત્યારે મરનારના એ બેઉ વારસ બરાબર છે, પણ બૈરીથી જુદો હિસ્સો વેહેંચી લેવાય નહીં.

૭. કોઈ શખસ આંધળા વગેરેને હરેક ખોડવાળાને વારસો લેવામાં કશી તરેહનો અટકાવ થતો નથી.

૮. કોઈ સૌભાગ્યવતી બૈરી અથવા વિધવા થઇને મરી જાય ત્યારે એ બેઉના પલ્લાના વારસ તેનાં સાસરીઆં છે.

૯. અમારી ન્યાતમાં છોકરીને સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ વગેરે સ્થાવર માલ અમારી ન્યાતમાં કોઇને નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૧. કોઇ શખસને વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતે ન્યાતબહાર મુક્યો હોય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ પોતાના ભાઈઓ સાથે વેહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનારની બૈરી વારસ થાય, ને ત્યારપછી મરનારની બૈરીએ પોતાની દિકરી તથા દિકરીના દિકરાને વારસનામું લખી આપ્યું હોય ને તે વારસનામામાં મરનાર શખસના પીત્રાઇની તથા પંચની શાહેદી હોય ત્યારે દિકરી તથા દિકરીનો દિકરો વારસ થાય ને કદાસ એવી તરેહથી વારસનામું નહીં લખી આપ્યું હોય તો ભાઇ તથા ભાઇના દિકરા, ને ત્યારપછી પીત્રાઈ વારસ થાય પણ દિકરીના વારસનામામાં પીત્રાઇની શાહેદી થયાવના પંચની શાહેદી રદ છે,પણ પંચ કહે ત્યારે પીત્રાઇથી શાહેદી કરવાની ના કહેવાય નહીં.

૨. ઉપર લખ્યાપ્રમાણે હોય ને કદાસ મરનાર શખસની બૈરી નાતરે જાય તો તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. કોઇ શખસને પોતાના મોસાળમાંથી વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બહેન વારસ થાય.

૪. કોઇ બૈરીને પોતાના બાપના કુળમાંથી વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેનો માલ પોતાના કુળમાં પાછો જાય, ને બાપના કુળમાં કોઈ નહીં હોય ત્યારે તેના માલનો પંચ વારસ થાય.

૫. ભાઇઓ એકઠાં છતાં એક ભાઈએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા હોય, ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી ગયો ત્યારે તેની બૈરી પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે હિસ્સો લે.

૬. કોઇ મરનાર શખસની મા તથા બૈરીશિવાય બીજું કોઇ ન હોય ત્યારે તે બેઉ વારસ બરાબર છે.

૭. કોઈ શખસ આંધળા વગેરે હરેક ખોડવાળાને વારસો લેવામાં અટકાવ થતો નથી.

૮. કોઇ સૌભાગ્યવતી બૈરી થઇને વા વિધવા બૈરી થઇને મરી જાય ત્યારે એ બંધે વાતમાં પલ્લાના વારસ

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

સાસરીઆં છે, ને મોસાળા વગેરેમાં જે કાંઇ પહેરામણીમાં આપ્યું હોય તે પાછું લેવાતું નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી એસાડવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકયો હોય તો તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી જુદો કહાડે તો તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

હજામ-મેહેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ ભાઇઓથી વેહેંચણ કર્યાવના અપુત્ર મરીજાય તો તેની વારસ તેની બૈરી તથા છોકરો, તે ન હોય તો તેના પીત્રાઈ ને પીત્રાઈ ન હોય ત્યારે દિકરી ને દિકરી ન હોય ત્યારે ભાણેજ ખાય, ને ભાણેજ ન હોય ત્યારે પંચાયત ખાય.

૨. અમારી ન્યાતમાં બૈરીને વારસો પહોંચેછે.

૩. કોઇને મોસાળથી વારસો મળ્યો હોય ને તે સંતાનરહિત મરી જાય તો તેનો માલ બાપના કુળમાં જાય.

૪. કોઇ સ્ત્રીને પોતાના બાપના કુળમાંથી વારસો મળ્યો ને પછી તે સ્ત્રી સંતાનરહિત મરી ગઇ ત્યારે તેનો માલ તેના ધણીના કુળમાં જાય.

૫. અમારી ન્યાતમાં ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતે પૈસો પેદા કર્યો ને અપુત્ર મરી ગયો ત્યારે તેનો વારસો તેની બૈરીને બરોબર આપે, તેના ભાઇની બરાબર કમાઈ સુદ્ધાં.

૬. કોઇ મરનાર શખસને મા તથા સ્ત્રી શિવાય બીજું કોઇ નથી ત્યારે તેની વારસ તેની મા છે, કદાપિ ઓરત નાતરે ન જાય તો તેને તેની મા બરાબર છે.

૭. હરેક ખોડવાળાને વારસો બરાબર મળેછે.

૮. કોઇ સૌભાગ્યવતી બૈરી મરી[1] જાય તો તેના પહ્લા શિવાયનો વારસ તેનો ધણી, ને કદી તે વિધવા થઇને મરી ગઇ ત્યારે તેનાં વારસ ઉપલા પહેલા જવાબ પ્રમાણે છે.

૯. અમારામાં એવો ચાલ નથી.

૧૦. અમારામાં એ ચાલ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં કોઇ પતિત થયો ને ન્યાતે ન્યાતમાં લીધો તો વારસો પહોંચે, ને ન લીધો તો વારસો નહીં.

૧૨. કોઈ છોકરાને કહાડી મુકતા નથી જે વારસો ઉઠે.

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઈ શખસ ભાઇઓ સાથે વેહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનારની બૈરી વારસ થાય, ત્યારપછી બૈરી પોતાની દિકરીને તથા દિકરીના દિકરાને વારસો લખી આપે તો તે વારસ થાય, નહીંતો ભાઇ વારસ થાય.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય ને મરનાર શખસની બૈરી નાતરે જાય ત્યારે તેનો વારસો પહોંચતો નથી.

૩. એક શખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો હોય ને પછી તે સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેની બહેન વારસ થાય સગો ભાઇ નહીં હોય ત્યારે.

૪. કોઈ બૈરીને પોતાના બાપની પાસેથી વારસો મળ્યો સ્થાવર અથવા જંગમ, પછી તે બૈરી સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેનો વારસો તેના ધણીના કુળમાં જાય.

૫. ભાઇઓ એકઠાં છતાં એક ભાઈએ પોતાની જાતકમાઈથી પૈસા પેદા કર્યા હોય પછી તે પેદા કરનાર સંતાનરહિત મરી જાય ત્યારે તેના માલમિલ્કતની વારસ તેની બૈરી, તથા તેનો ભાઇ વારસ થાય, બેઉ બરાબર છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "મરી" નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૬. કોઇ મરનાર શખસ પોતાની માને તથા બૈરીને મુકીને મરી જાય તો બેઉ વારસ બરાબર છે, બૈરી નાતરે નહીં જાય ત્યારે.

૭. કોઈ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય ને કદાસ તેને કોઈનો વારસો પહોંચતો હોય તો તે લઈ શકેછે.

૮. કોઇ બૈરી સૌભાગ્યવતી મરી જાય અથવા વિધવા મરી જાય ત્યારે એ બંધે વાતમાં પલ્લાનાં વારસ સાસરીઆં છે; ને મોસાળા વગેરેમાં જે કંઈ માલ પહેરામણીનો પીહેરથી આવ્યો હોય તે પીહેરીઆં પાછો લે.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી બેસાડવાનો ચાલ નથી એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. કોઇ શખસ વટલી ગયો ને (તેને) ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકયો હોય તેને અમારી ન્યાતમાં વારસો પહોંચેછે.

૧૨. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

પખાલી રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરી હોય યા ન કરી હોય તોએપણ બૈરીને વારસો પહોંચેછે, નાતરે નહીં જાય ત્યારે, તેના પછી ભાઇ તથા ભાઇનો છોકરો પછી પીત્રાઇ પછી પંચને વારસો પહોંચેછે, ને દિકરી તથા દિકરીના દિકરાને વારસો પહોંચતો નથી, પણ બાપ હાથે ઉઠાવીને આપે તો મુખત્યાર છે, પણ વારસો મળતો નથી.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય ને તેની બૈરી નાતરે જાય તો તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. એનો જવાબ વારસા બાબતની પહેલી કલમમાં આવેલો છે, વાસ્તે કાંઇ લખ્યું નથી.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૪. અમારી ન્યાતમાં દિકરીને વારસો મળતો નથી, હાથે ઉઠાવીને બાપ મા આપશે તો બાપ મુખત્યાર છે.

૫. ભાઇઓ એકઠા છતા એક ભાઇએ પોતાની જાતમહેનતથી પૈસા પેદા કર્યા હોય ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી ગયો હોય ત્યારે તેની બૈરીને પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે હિસ્સો પહોંચે.

૬. કોઇ મરનાર શખસની મા તથા બૈરી શિવાય કોઇ ન હોય ત્યારે તે બેઉ વારસ બરાબર છે.

૭. કશા સબબથી વારસો લેવામાં અટકાવ થતો નથી.

૮. કોઇ સૌભાગ્યવતી બૈરી થઇ વા વિધવા થઈને મરી જાય ત્યારે એ બંધે વાતમાં પલ્લાનાં વારસ સાસરીઆં છે.

૯. અમારી ન્યાતમાં સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૦. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. વટલી ગયલા શખસને વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કહાડી મુકે તેથી વારસો ઉઠતો નથી.

પતાઈ રાવળની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ ભાઇઓ સાથે વેહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી વારસ થાય તે મુઆ પછી પાસેના પીત્રાઇ વારસ થાય.

૨. ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હોય ને કદાસ મરનારની બૈરી નાતરે જાય તેનો વારસો પહોંચતો નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં મોસાળનો વારસો પહોંચતો નથી.

૪. દિકરીને બાપનો વારસો મળતો નથી.

૫. ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા હોય, ને પછી તે પેદા

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કરનાર અપુત્ર મરી જાય ત્યારે મરનારની બૈરીને પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે હિસ્સો મળે.

૬. કોઇ મરનાર શખસને મા તથા બૈરી શિવાય કોઈ બીજું નહીં હોય ત્યારે એ બેઉ વારસ બરાબર છે.

૭. કોઈ આંધળા વગેરે હર કંઇ ખોડવાળાને વારસો લેવામાં કોઇથી અટકાવ થતો નથી.

૮. કોઈ સૌભાગ્યવતી બૈરી તથા વિધવા બૈરી મરી જાય તેના પલ્લાના વારસ તેનાં સાસરીઆં થાય.

૯. છોકરીને સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. કોઇ વટલી ગયલા શખસને ન્યાતે ન્યાતબહાર મુક્યો હોય તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. કોઇ શખસ પોતાના દિકરાને નાલાયક જાણીને કહાડી મુકે તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

ભોઈની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ ભાઇઓ સાથે વેહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી ગયો ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી નાતરે નહીં જાય તો વારસ થાય, ને તેના પછી તેનો ભાઇ, ત્યારપછી તેના ભાઇનો દિકરો પછી પીત્રાઇ ત્યારપછી પંચ વારસ થાય, પણ મરનાર શખસ સ્ત્રી અથવા પુરૂષ પોતે જીવતાં પોતાની દિકરીને અથવા દિકરીના દિકરાને યા બહેન યા બહેનના દિકરાને પોતાનો વારસો લખી આપે તો તે મંજુર છે.

૨. મરનાર શખસની બૈરી નાતરે જાય તો તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં મોસાળથી વારસો મળતો નથી, અગર લખી ન આપ્યું હોય તો.

૪. પીહેરનો વારસો બૈરીને મળતો નથી, અગર લખી ન આપ્યું હોય તો.

૫. ભાઇઓ એકઠા છતાં એક ભાઈએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસો પેદા કર્યો હોય બાપના પૈસાની

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

મદતવના, ને પછી પેદા કરનાર અપુત્ર મરી ગયો ત્યારે તેનો વારસો તેની બૈરીને પહોંચે.

૬. કોઇ મરનાર શખસને મા તથા બૈરીશિવાય બીજું કોઇ ન હોય ત્યારે મા વારસ તથા બૈરી વારસ બરાબર છે.

૭. કોઇ શખસ આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે.

૮. કોઇ સૌભાગ્યવતી તથા વિધવા બૈરી થઈને મરી ગઇ ત્યારે એ બંધેનાં વારસ સાસરીઆં છે, ને જે પહેરામણી આપી હોય તે પાછી ફરતી નથી.

૯. એ કલમનો જવાબ પલ્લાબાબતની છઠ્ઠી કલમમાં લખેલો છે, સકાંકણી પરણાવવાનો ચાલ નથી.

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. વટલી ગયલા શખસને વારસો પહોંચતો નથી.

૧૨. કોઇ શખસે પોતાના છોકરાને નાલાયકના સબબથી ઘરમાંથી કહાડી મુક્યો હોય તો તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

માછી—ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. કોઇ શખસ પોતાના ભાઇઓ સાથે વેહેંચણ કરી અપુત્ર મરી ગયો ત્યારે મરનાર શખસની બૈરી વારસ થાય, ને તે ન હોય ત્યારે મરનારનો ભાઇ તે પછી ભત્રીજા પછી પીત્રાઇ પછી પંચ વારસ થાય.

૨. ઉપર લખ્યાપ્રમાણે હોય ને કદાસ તેની બૈરી નાતરે જાય ત્યારે તેને વારસો પહોંચતો નથી.

૩. કોઇ શખસને અમારી ન્યાતમાં મોસાળથી વારસો મળતો નથી તો એનો જવાબ આગળનો શું લખીએ?

૪. અમારી ન્યાતમાં દિકરીને વારસો પહોંચતો નથી.

૫. ભાઇ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કર્યા હોય બાપના પૈસાની મદતવના, ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી જાય ત્યારે પેદા કરનારની બૈરીને વારસો પોતાના ધણીના ભાગ પ્રમાણે પહોંચેછે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૬. કોઈ શખસ પોતાની બૈરીને અથવા માને મુકીને મરી ગયો ત્યારે મરનાર શખસના એ બેઉ-જણ બરાબર વારસ છે.

૭. કોઈ શખસને વારસો લેવાનો હક છે, ને તે આંધળો વગેરે હરેક ખોડવાળો હોય તેને વારસો પહોંચેછે.

૮. કોઇ સૌભાગ્યવતી યા વિધવા બૈરી થઇને મરી જાય ત્યારે બેઉના પલ્લાનાં વારસ સાસરીઆં છે, ને પહેરામણીનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૯. છોકરીને સકાંકણી બેસાડીને પરણાવવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

૧૦. ગોરપદું તથા વૃત્તિ તથા વતન અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. કોઇ શખસ પતિત થાય તેને ન્યાતબહાર મુકવાનો ચાલ નથી.

૧૨. કોઇ શખસ પોતાના છોકરાને ઘરમાંથી નાલાયક જાણીને (ઘરમાંથી) જુદો કહાડે તેથી તેનો વારસો ઉઠતો નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વેહેંચણ બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ–ભાર્ગવ વીશાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરેછે ત્યારે સર્વે ભાઇઓની હરેક હરેકને સારૂ ફારગતીઓ કરેછે, તે ફારગતીઓમાં જેવી જે જે સ્થાવર જંગમ મિલ્કત આપે તેની વિગત સર્વે લખવી જોઇએ.

૨. પ્રથમ જે કોઇ વેહેંચણ કરવાના પંચ હોય તેની શાહેદીઓ ફારગતીઓમાં કરાવવી જોઈએ ત્યારપછી એ ચાર પોતાના સગાઓની શાહેદીઓ કરાવવી, પડોશીની શાહેદી ન કરાવી હોય તેથી કાંઇ દીકત નહીં.

૩. જ્યાંસુધી ફારગતી સામાસામી કરીને આપી નથી ત્યાંસુધી વેહેંચણ થઇને કશો લાહાજો મટ્યો નથી, એવુ નિશ્ચે થતું નથી.

૪. વેહેંચણ કીધા પછી દેવતાઅર્ચન પોતપોતાનું જુદું કરવું, તથા શ્રાદ્ધ સમચરી જુદાં કરવાં, અગર ફારગતીઓ થઇઓ છે, ને એ બે કામ વારા ફરતી કરે તેથી એકઠા[1] કહેવાય નહીં.

૫. એકઠા રહેતા હોય ત્યારે નોતરૂં તથા લાહાણું ઘરમાં જે વડીલ હોય તેના નામથી થાય, ને જ્યારે જુદા રહેતા હોય ત્યારે નોતરૂં તથા લાહાણું પોતપોતાના નામથી થાય.

૬. ફારગતી થયા પછી એકઠા રસોઈ પાણી કરવી નહીં, ને એકઠા કહેવાય નહીં, ને ફારગતી કીધાવના રસોઈ પાણી એકઠા કરતા હોય તો જુદા કહેવાય નહીં.

૭. સર્વે ભાઇ એકઠા છે તેમાંથી એક ભાઇએ કાંઇ પેદા કર્યું તો તેમાંથી સર્વે ભાઈઓને હિસ્સો સરખો પહોંચેછે, બીજા ભાગદાર પોતાની ખુશીથી મહેનત બદલે વધારે આપે તો લેછે.

૮. એક ભાગદાર મહેનત કરીને પોતાના બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન પાછું લાવ્યો હોય તેથી બીજા ભાગદારો કરતાં વધારે મળે નહીં, સર્વેને બરાબર હિસ્સે મળે, પણ તેમાં જે કોઇ વડો હોય તેનો વડીચાર આપવી લાજમ છે.

૯. ચાર પાંચ ભાઇ એકઠા રહેતા હોય તેમાંથી એક ભાઇ ચહાશે કે મારો હિસ્સો લઇને જુદો થઈશ તો બીજા હિસ્સેદારની હરકત ચાલે નહીં, પોતાને હિસ્સો લઇને જુદો રહે.

૧૦. ચાર પાંચ ભાઇ એકઠા રહેતા હોય તેમાંથી એક ભાઇ પ્રવાસ ગયો હોય તો તેની હરકતથી વેહેંચણ કરવામાં અટકાવ રાખે નહીં, પરદેશ ગયેલા ભાઇનો હિસ્સો જે પંચ લોક ભાગ કહાડી આપે તે ફરે નહીં.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત જે કોઈ બાળક છે તથા કુંઆરૂં છે ત્યારે જે કુંઆરો ભાગદાર છે તેનું પરણીઅત મેહેડેથી કહાડીને સર્વે ભાગ બાળક સુદ્ધાંના સરખા કરી લેવા, ને બાળકનો ભાગ તેની માના કબજામાં રહે, ને મા ન હોય તો તેના બે સગાં મળીને નિશ્ચે કરી આપે તેને સોંપવું.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તેમાં માની હરકત પહોંચે નહીં, પણ પ્રથમ માની આજીવીકાનો બંદોબસ્ત તથા રહેવાનું સ્થળ નિશ્ચે કરી આપીને પછી વેહેંચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓથી બાપની માલમિલ્કત તથા દાદાની માલમિલ્કત બાપની રજા વગર

---

* ભરૂચનાજવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "એટકા" છે.

વેહેંચાય નહીં, બાપ રાજી થઇને વેહેંચી આપે તો વેહેંચી લે, ને પોતાનો હિસ્સો તેમાંથી કહાડી લે, તે હિસ્સો બાપના મુવા પછી સર્વે ભાગદાર મળીને બાપનું ઉત્તરસાધન કરીને વેહેંચી લે, ને અગર બાપનું ઉત્તરસાધન એક છોકરો કરે તો તેનો ખરચ આપ્યાવના બીજાથી હિસ્સો લેવાય નહીં.

૧૪. એ ચૌદમા સવાલનો જવાબ ઉપરના તેરમા જવાબમાં આવી ચુકયો છે.

૧૫. જ્યારે સર્વે ભાઇઓ બાપની મિલ્કત વેહેંચી લે તે વખત બાપનું દેવું પણ તેજ પ્રમાણે બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને લેહેણું પણ બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૧૬. ગોરપદાની વેહેંચણ એ રીતે છે કે જજમાનનાં ઘર થોડાં છે, તેમાં એકના ઘરમાં પાંચ પુરૂષ છે, ને એક જજમાનના ઘરમાં એક પુરૂષ છે તો પુરૂષો ઉપરથી વેહેંચણ કરી લેછે, ને કદાપિ જજમાનનાં ઘર ઘણાં છે તો ઘર ઉપરથી વેહેંચણ થાય છે, ને જે વૃત્તિની વેહેંચણ થઇ શકે એવી નથી તો તેની[1] ઉત્પન્ન વેહેંચી લે.

બ્રાહ્મણ–ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરવાનો ચાલ છે, વેહેંચણ કરે ત્યારે ફારગતી જોઇએ.

૨. વેહેંચણ કરે ત્યારે શાહેદી જોઇએ, જે કોઈ હાજર હોય તે સગાં તથા પડોશી તથા ન્યાત (જે કોઇ હાજર હોય તે) શાહેદી કરે તે મંજુર છે.

૩. અગર ફારગતી વગર વેહેંચણ કરી હોય તો મંજુર નહીં, પણ ફારગતી વગર વેહેંચણ કરી હોય ને તેના શાહેદી શાબુત હોય તો તે વેહેંચણ શાબુત રહે.

૪. વેહેંચણ કર્યાપછી ઘરની દેવપૂજા તથા સમચરી તથા શ્રાદ્ધ વગેરે ધર્મનું કામ જુદું કરેછે, જેને ભાગે આવે તે કરેછે.

૫. એકઠા રહીને જુદી દક્ષણા ન્યાતની લે, તેનું લેહેણું ત્યારપછી લીધામાં આવેછે ત્યારે જુદો તે કહેવાય.

૬. ભાગદાર એકઠા રહ્યા હોય તે મધ્યેથી ભાગદાર એક વત્તું કમાયો હોય તોએપણ બરાબર વેહેંચી લીધામાં આવેછે, વત્તું ઓછું અપાય નહીં.

૭. એકઠાપણામાં નોતરાં મ્હોટો હોય તેના નામનાં દેવાય, તથા લાહાણું તેનું અપાય, ને જુદો હોય ત્યારે તેના નામનાં નોતરાં દે તથા લાહાણું લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન વગેરે સ્થાવર જંગમ જે કાંઇ પાછું લીધું તે મધ્યે ભાગદારનો હિસ્સો વધે, મિલ્કત મધ્યેથી, તેમાંથી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે ભાગદાર મળીને આપે ત્યારે અપાય.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ત્યારે બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા જાય ત્યારે તેની વાટ વરશ ૧ સુધી જુવે, ત્યારપછી વેહેંચણ કરવા ચહાય તો તેનો હિસ્સો તેની બૈરીને આપ્યામાં આવેછે, તથા બૈરી નહીં હોય તો જે કોઇને સોંપણ કરી ગયો હોય તેને આપ્યામાં આવેછે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઈ બાળક છે તથા કુંવારો છે ત્યારે તેનું પરણીયત તથા જનોઈનો ખરચ થાય તે કહાડીને બરોબર વેહેંચી લે, જે કાંઇ છોકરાના હિસ્સાનો ભાગ તથા પરણીયત જે કાંઇ હોય તે જેનામાં રહેતો હોય તે રાખે, મ્હોટો થાય ત્યારે આપે, બીજા ભાગદારને લેવું દેવું નહીં.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરા વેહેંચણ કરે ત્યારે માને હિસ્સો બરોબર આપે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેંચણ કરેછે, પણ બાપની રજાથી વેહેંચાય છે.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે ત્યારે બાપનો ભાગ બમણો રાખીને વેહેંચણ કરે, ને બાપ મુવા પછી હિસ્સો દિકરો લે, ને ખરચ કરે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરો વેહેંચણ કરે તો શું ? પણ બાપના કરજનો જવાબ દેછે.

---

૧ નકલમાં "ત" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૬. ગોરપદાની વૃત્તિની વેહેંચણ હિસ્સા પ્રમાણે બરોબર ભાગ પ્રમાણે આપ્યામાં આવેછે.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ર ભરૂચ તથા શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. વેહેંચણ કરવામાં ફારગતી કરવાની રીત છે.

૨. વેહેંચણ કરે ત્યારે ન્યાતના પટેલ તથા પડોશીની શાહેદીનો કાંઇ નીમ નથી, ને વેહેંચણ કરતી વખત જે કોઈ પંચ હોય તેની શાહેદી જોઇએ.

૩. ફારગતી ન હોય ત્યારે શાહેદી તથા ભોગવટાથી સાચી વેહેંચણ[1] જાણવી.

૪. વેહેંચણ થયા પછી દેવતાઅર્ચન તથા સમચરી[2] જુદાં જુદાં કરે.

૫. એકઠાપણામાં મ્હોટા ભાઇના નામનાં નોતરાં ફરે, ને જુદાં હોય તોએપણ બનાવના સબબથી મ્હોટા ભાઇના નામનાં ફરે.

૬. ફારગતી થયાવના એકઠા રાંધે તેને જુદા કહેવાય નહીં.

૭. એકઠાપણામાં એક ભાગદારે પેદા કર્યું હોય તેમાં સર્વેનો ભાગ બરાબર છે, ને ભાગદારની ખુશીથી કાંઇ વત્તું આપે તો લે.

૮. એક ભાગદારે બાપના પૈસાની મદતવના જાતે પેદા કર્યું હોય તો તેમાં કંઇએક પેદા કરનારને વધારે આપીને વેહેંચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય તેમાંથી એક ભાગદાર હિસ્સો માગે તો લઇ શકેછે.

૧૦. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તેનો ભાગ વેહેંચણ કરનાર પંચની નજરમાં આવે તેને સોંપે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક હોય તેનો ભાગ જ્યાં તે રહેતો હોય તે રાખે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧. નકલમાં "વચંન" છે.

૨. નકલમાં "છમછરી" છે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે ત્યારે માના ભરણપોષણ તથા ઉત્તરસાધનનો ખરચ માંહેથી કહાડીને વેહેંચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓ સાથે વેહેંચણ કરે ત્યારે બાપની મરજી પ્રમાણે પોતાનો હિસ્સો રાખે.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરાસાથે વેહેંચણ કરે ને પછી બાપ મરી જાય ત્યારે દિકરાઓ ક્રિયા ખરચ કરીને માલ વેહેંચી લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેંચણ કરે તે પ્રમાણે કરજની પણ વેહેંચણ કરે.

૧૬. ગોરપદા તથા વૃત્તિની વેહેંચણ બરાબર વેહેંચાઇ ન શકે તો ઉત્પન્ન વેહેંચી લે.

બ્રાહ્મણ—ભટ મેવાડાના મ્હોટા તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરતી વખત ફારગતી જોઇએ, ને કદાસને ફારગતી કરી ન હોય ને આગળનો વહીવટ હોય તો મંજુર છે.

૨. વેહેંચણકરનાર પંચહોય તેની શાહેદી જોઈએ.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો ઘણા વરશના વહીવટથી સાચી વેહેંચણ જણાય.

૪. વેહેંચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી જુદા જુદા કરવાનો ચાલ છે, ને ફારગતી કરેથી એકઠા જાણવા નહીં.

૫. વેહેંચણ કરીને ફારગતી કરીને એકઠું રાંધી ખાતા હોય તો જુદા જાણવા.

૬. ભાઇઓ એકઠા છે ને એક ભાઇ પોતાની જાતકમાઇથી પૈસા પેદા કરે તેમાં સર્વેનો હિસ્સો બરાબર છે.

૭. એકઠા હોય ત્યાંસુધી બાપના નામનાં નોતરાં ફરે, જુદા હોય ત્યારે પોતાના નામનાં નોતરાં ફરે, લાહાણું શિરસ્તા માફક કરીને લાહાણું લે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. એક ભાગદારે પોતાના બાપનું વતન અટકેલું મહેનત કરીને પાછું લીધું હોય તો તેનો ખરચ બેઠો હોય તે આપીને સર્વે ભાગદાર પોતાના હિસ્સા પ્રમાણે લે.

૯. ચાર પાંચ હિસ્સાવાળા છે ને તેમાંથી એક જણ પોતાનો હિસ્સો લઇને જુદો રહેવા ચાહે તો થઇ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તો બીજો ભાગદાર વેહેંચણ કરી શકેછે, તેનો ભાગ વેહેંચણનો કરનાર જ્યાં મુકે તે રાખે.

૧૧. કુંવારાનું પરણીયત વગેરે મેહેડેથી કહાડીને વેહેંચી લે, ને ભાગદાર બાળક હોય ને જેનામાં રહે તે ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરો વેહેંચણ કરે તો માનો અટકાવ ચાલે નહીં, પણ માનાં અન્નવસ્ત્ર તથા ઉત્તરસાધનનો ખરચ મેહેડેથી કહાડીને વેહેંચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં છોકરા સાથે વેહેંચણ કરે તો પોતે મુખત્યાર છે, ને બાપની મરજીવના દિકરાથી વેહેંચણ થાય નહીં.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેંચણ કર્યાથી પોતાનો હિસ્સો મરજી માફક રાખે, ને બાપ મુવા પછી દિકરો વેહેંચણ લે.

૧૫. બાપના માલની વેહેંચણ કરે તે પ્રમાણે કરજની વેહેંચણ કરે, ગોરપદું તથા વૃત્તિની વેહેંચણ માલ પ્રમાણે નથી, તેની પેદાશનો આંકડો મુકીને હિસ્સા પ્રમાણે વેહેંચી લે.

બ્રાહ્મણ—મેવાડાના ન્હાના તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરે તો ભાગદારોની મરજી માફક કરે, પણ ફારગતી સામાસામી કરે.

૨. વેહેંચણ કરે ત્યારે સગાંવહાલાં તથા ન્યાત પટેલોનો કાંઈ અટકાવ નથી, ફારગતીમાં પડોશી વગેરે હરેક કોઈની શાહેદી જોઈએ.

૩. ફારગતી ન હોય ત્યારે વેહેંચણ વેહેંચેલી શાબુત નહીં.

૪. વેહેંચણ થયા પછી દેવપૂજા તથા શ્રાદ્ધ સમચરી પોતપોતાની મેળે જુદે જુદું કરે.

૫. એકઠા રાંધેછે તે જુદા રહ્યા કહેવાય નહીં.

૬. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી પેદા કર્યું હોય તેમાં બીજા ભાગદારને કાંઈ આપવાનો ચાલ નથી.

૭. એકઠા ભાઈઓ રહેતા હોય ને નામું પોતપોતાનું જુદું કર્યું હોય તો લાહાણું પોતપોતાનું જુદું જુદું લે, ને નોતરૂં એક ભાઈના નામથી દે.

૮. જે ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન વગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદાર તે શખસને જે કાંઈ રૂપિયા બેઠા હોય તે મધ્યે પોતાના ભાગના રૂપિયા આપે તો તે મધ્યે ભાગ વેહેંચી લે, અગર ન આપે તો જે છોડવે તે લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય ત્યારે એક ભાગદારને વેહેંચ્યા વગર હિસ્સો મળે નહીં.

૧૦. જો ભાગદાર એક ગામ ગયો હોય તો બીજા ભાગદારોથી વેહેંચણ થાય નહીં, તેના આવતા સુધી વાટ જુવે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારૂં છે, તો તેને સંસ્કાર લગન ક્રિયા વગેરેનો બંદોબસ્ત કરીને પછી ભાગ વેહેંચી લે, ને ભાગદાર બાળક હોય તેનો ભાગ બીજો મ્હોટો ભાગદાર સંભાળે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરા ભાગ વેહેંચે તો માનો હિસ્સો બરાબર કરીને વેહેંચણ કરે.

૧૩. બાપ જીવતાં છોકરાઓથી વેહેંચણ થાય નહીં, ને બાપ પોતે રાજીથી વેહેંચી આપે તો વેહેંચાય.

૧૪. બાપ પોતાની ખુશી પ્રમાણે રાખીને દિકરાઓને પોતાની મિલ્કત વેહેંચી આપે, ને બાપે જે કાંઇ મિલ્કત પોતાની પાસે રાખી હોય તે બાપ મુઆ પછી તેના વારસ તેના દિકરા થાય.

૧૫. બાપને દેવું છે ને દિકરાઓએ વેહેંચણ કરી હોય તો અથવા વેહેંચણ કરતા પહેલાનું જે કાંઈ દેવું હોય તે દિકરા બરાબર હિસ્સે આપે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ ભાગદાર બરાબર વેહેંચી લે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરતાં ભાઇઓને કજીઓ થયો હોય ત્યારે ફારગતી કરે, ને પોતાની ખુશીએ વેહેંચણ કરીને જુદા રહે ત્યારે ફારગતીનો અટકાવ નહીં.

૨. જેને ફારગતી કરી હોય તો સગાંવહાલાં વગેરેની શાહેદી કરાવે, તેથી કાંઇ અટકાવ નહીં.

૩. ફારગતી ન હોય ત્યારે એ ભાઈ જુદા રહ્યાથી તથા ન્યાતના વહેવાર જુદા કર્યાથી જાણવું જે વેહેંચણ થએલી છે.

૪. વેહેંચણ કર્યા પછી સમચરી કરવાની વાત ક્રિયામાં લખીછે, ને દેવપૂજા તથા ધર્મનું કામ તે સર્વેને જુદું કરવાનો ચાલ છે.

૫. એ ભાઈએ વેહેંચણ વેહેંચી લીધી ને એકઠા રાજીથી (એકઠા) ખાય, પણ તે જુદા કહેવાય છે.

૬. એકઠા રહેછે તેને એકઠું નોતરૂં તથા લાહાણું એકઠું છે, જુદા રહીને ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે ચાલેછે તેને નોતરૂં તથા લાહાણું જુદું અપાય છે.

૭. જે એકઠા રહેતા હોય ને કોઇએ વત્તું પેદા કર્યું ને કોઇએ ઓછું પેદા કર્યું તોપણ હિસ્સો બરોબર છે.

૮. એક ભાગદાર મહેનત કરીને પોતાના બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન પાછું લે, તે વાતમાં જે ખરચ થાય તે બાદ કરીને બાકી રહે તે વેહેંચી લે.

૯. ઘણા ભાગદાર હોય તેમાંથી એકભાગદાર પોતાનો હિસ્સો માગે ત્યારે બીજા ભાગદાર મળીને તેને હિસ્સો આપે, ને ફારગતી લખાવી લે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરે તો તેનો ભાગ અનામત રાખે, મ્હોટા ભાઈ તથા કાકો.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ શખસ બાળક તથા[1] કુંવારો હોય ત્યારે તેને સંસ્કાર લગન વગેરે વડો ભાઇ અથવા કાકો કરે, ને તેનો ભાગ પણ તે સાચવે, ને તેની યાદી પણ કરી રાખે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે, ને માને પાસે રાખવી જોઇએ, ને માનું ભરણપોષણ કરે તથા ક્રિયા જેટલું રાખવું જોઈએ.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેંચણ કરતા નથી, પણ બાપની રજાવિના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાથી વેહેંચાતો નથી.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરાની વેહેંચણ અમારી ન્યાતમાં બની નથી.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વૃત્તિની વેહેંચણ કરે, ને મિલ્કતની વેહેંચણ કરે તે પ્રમાણે કરજની વેહેંચણ કરે.

૧૬. ગોરપદાની વૃત્તિ જુદી પાડીને વેહેંચે, અગર પેદાશ એકઠી કરીને ભાગદાર વેહેંચી ખાય.

બ્રાહ્મણ—ઊનેવાળનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં એવો ચાલ છે કે ભાઈએ ભાઈને ફારગતીનો ચાલ નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં સગાં બે મળીને ભાઈઓને બરોબર હિસ્સો કરી આપે એ રીત છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં બે સગાં મળીને હિસ્સે પડતું વેહેંચી આપ્યું એ વેહેંચણ સાચી જાણવી.

૪. અમારી ન્યાતમાં દેવપૂજા તથા સમચરી ભાગીઆ સર્વે મળીને કરે.

૫. અમારી ન્યાતમાં જુદો રહ્યો તેનું નામું સાચું છે.

૬. અમારી ન્યાતમાં જુદો રહેછે તેને નોતરૂં તથા લાહાણું જુદું અપાય છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક ભાગદારે પોતાના પ્રાક્રમથી પેદા કર્યું હોય, તોએપણ ભાઇને વેહેંચી આપે, જુદા થાય ત્યારે વેહેંચી લે.

૮. અમારી ન્યાતમાં એક ભાગદાર ભાએગસાળી થયો ને ગયું વતન પાછું પેદા કર્યું, ત્યારે તે ભાઈઓને વેહેંચી આપેછે ખુશીથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "ત" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. અમારી ન્યાતમાં જે કોઇ જુદો થાયછે તેને ભાગ વેહેંચીને આપેછે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કદાપિ એક ભાઈ પરદેશ ગયો ત્યારે વરશ એક તથા એની વાટ જોઇને તેનો ભાગ જે ડાહ્યો ભાઈ હોય તેને સોંપે, ને વેહેંચી લેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરતી વખત કોઈ બાળક હોય તેનું જનોઈ તથા વહેવાનો ખરચ તેનો હિસ્સો ડાહ્યો ભાઈ હોય તેને કહાડી આપીને જુદા રહે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં બાપ મુઆ પછી ભાઇ સર્વે વેહેંચણ કરે, માની રજાથી કરે, કોઇ ભાઈનામાં મા એકઠી રહે તો સર્વે ખરચ આપે, ને જુદી રહે તો સર્વે મળીને આપેછે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં બાપ છતાં દિકરો જુદો રહેછે, ને તેને સ્થાવર માલ વેહેંચી આપેછે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં કદાસ બાપ દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે, પણ બાપના હિસ્સાનો વારસ દિકરો છે.

૧૫. અમારી ન્યાતમાં બાપના કરજ છતાં દિકરો જુદો રહે, પણ કરજમાં ભાગ આપે.

૧૬. અમારી ન્યાતમાં ગોરપદાની તથા વૃત્તિની વેહેંચણ વેહેંચ્યામાં આવેછે, ને જેને હિસ્સે આવેછે તે વેહેંચી લેછે.

બ્રાહ્મણ—ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરે તો ફારગતી લખવાનો ચાલ છે.

૨. વેહેંચણ કરે ત્યારે પોતાના પીત્રાઈની તથા પડોશીની તથા ચાર ભલા આદમીની શાહેદી દસ્તાવેજ ઉપર કરાવવી જોઈએ.

૩. વેહેંચણ બાબતના દસ્તાવેજ ન હોય ત્યારે જુના વહીવટથી તથા શાહેદીથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. વેહેંચણ થયા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી કેટલાએક જુદા કરે, ને કેટલાએક એકઠા કરેછે.

૫. એકઠા રાંધી જમે તેને જુદા કહેવાય નહીં.

૬. એકઠા હોય ત્યારે જે કોઇ ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામથી નોતરૂં તથા લાહાણું આવે તથા આપે, ને જ્યારે જુદા જુદા રહ્યા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી લાહાણું તથા નોતરૂં કરે તથા આવે.

૭. એક ભાગદારે એકઠા રહીને પોતાની જાતે કમાઇને નવો માલ પેદા કર્યો તેમાં સર્વેનો હિસ્સો બરાબર.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન વગેરે કાંઈ પાછું લીધું હોય તેમાં સર્વે ભાગદારને હિસ્સો બરાબર પહોંચેછે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારોમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો માગે તો તે લઇ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા જાય તો કરી શકેછે, જે ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તેનો ભાગ વેહેંચી આપનાર પંચની નજરમાં આવે તેને સોંપે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે તેનું પરણીયત તે મેહેડેથી કાપીને બાકીનું બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને કોઇ ભાગદાર બાળક હોય ત્યારે તેનો સંસ્કાર વડો ભાઇ કરે, ને જેનામાં તે ભાગદાર રહેતો હોય તેનો ભાગ રાખે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરવા ચાહે તો માને ભરણપોષણ જેટલું આપીને બાકીનું વેહેંચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેંચણ કરેછે, તેમાં (કાંઇ) માની રજાનો કાંઈ નીમ નથી, ને બાપની મરજીવના દાદાનો માલ વેહેંચી[1] શકાય નહીં.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરાઓ સાથે વેહેંચણ કરે તો બાપ પોતાને વાસ્તે બરાબર હિસ્સો રાખે, ને બાપ મુવા પછી તે માલનો વારસ દિકરો થાય, ને મા જીવતી હોય તો તે રાખે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તોપણ કરજની વેહેંચણ કરી લે.

૧૬. ગોરપદાની તથા વૃત્તિની ઉત્પન્ન આવે તે વેહેંચી લીધામાં આવેછે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "વેચી" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ-સારસ્વતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરતી વખત કેટલાએક લોક ફારગતી કરેછે, ને કોઇ નથી કરતા.

૨. વેહેંચણ કરે તેમાં ઘણા પાસેના સગાની શાહેદી તથા પડોશીની શાહેદી કરાવવાનો ચાલ છે.

૩. અગર ફારગતી ન હોય ત્યારે વેહેંચણના કજીઆમાં શાહેદીથી તથા વહીવટથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. વેહેંચણ કર્યાં પછી દેવપૂજા તથા સમચરી[1] કેટલાએક એકઠું કરે, વા જુદું કરે તેથી એકઠા કહેવાય નહીં.

૫. એકઠા રાંધેછે તેથી જુદું કહેવાતું નથી.

૬. એકઠા હોય ત્યારે મ્હોટા ભાઇના નામથી નોતરૂં તથા લાહાણું આવે તથા કરે, ને જુદા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામનું કરે તથા આવે.

૭. ભાઈઓ એકઠા છતાં એક ભાઇએ પોતાની જાતકમાઈથી પૈસા પેદા કર્યા હોય તેમાં બીજા ભાગદારને હિસ્સો મળે નહીં, પેદા કરનાર તેનો માલક છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપ દાદાના વતન વગેરે હરેક મિલ્કત[2] પાછી લીધી હોય ત્યારે તેમાં જે ખરચ થયો હોય તે આપે ત્યારે હિસ્સો લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય ને તેમાંથી એક ભાગદાર જુદો રહેવા ચાહે ને તેનો હિસ્સો માગે તો લઇ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો વેહેંચણ કરી શકેછે, ને જે ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તેનો ભાગ વેહેંચી આપનાર પંચની નજરમાં આવે તેને ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે તેનું પરણીયત મેહેડેથી કહાડીને બાકી રહે તેનો ભાગ બરાબર વેહેંચી લે, ને કોઇ ભાગદાર બાળક હોય ત્યારે તેનો સંસ્કાર તેનો મ્હોટો ભાઇ કરે, ને જેનામાં તે ભાગદાર રહે તેનામાં તેનો ભાગ રહે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓથી માની રજાવના વેહેંચણ થઇ શકતી નથી.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેંચણ કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૧૪. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના તેરમા સવાલના જવાબમાં લખ્યો છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરેછે, પણ જે પ્રમાણે માલની વેહેંચણ કરે તેજ પ્રમાણે કરજની પણ કરે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિની ઉત્પન્ન આવે તો પોતપોતાના હિસ્સા પ્રમાણે વેહેંચી લીધામાં આવે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.
૧ નકલમાં "છમસરી" છે.
૨ નકલમાં "મીલક" છે.

બ્રાહ્મણ-કાળેટીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં ભાઇ વેહેંચણ કરેછે તેમાં ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત જે લોક ન્યાતવાળા તથા સગાંવહાલાં હોય તેની શાહેદી કરાવીએ છઈએ.

૩. જે બાબત ફારગતી હોય તેનો કજીઓ નહીં.

૪. વેહેંચણ કર્યાં પછી દેવપૂજા તથા સમચરી જુદા જુદા કરેછે એવો ચાલ છે, ને તે શખસ એકઠા કહેવાય નહીં.

૫. જે શખસ એકઠા રાંધે તેને જુદા કહેવાતા નથી.

૬. બંને ભાઇ એકઠા રહેતા હોય ને એક ભાઈ જાદે પૈસા પેદા કરે તો બંને ભાઇ બરાબર વેહેંચી લે.

૭. જે શખસ એકઠો રહીને પેદા કરે તેમાં સર્વેનો હિસ્સો બરાબર છે.

૮. અમારામાં એવી તરેહથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન પાછું લીધું તેમાં સર્વે ભાઇ બરાબર વેહેંચી લે.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. ચાર પાંચ ભાઇ છે, ને એક ભાઇ ભાગ માગે તો સર્વેની મરજીવિના અપાય નહીં.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજો ભાગદાર વેહેંચણ કરે તો પરદેશ ગએલાનો ભાગ તેની બૈરીને આપે, ને ન આપે તો કોઇ શાહુકારને ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. કોઇ બાળક વા કુંવારો હોય તેનો ભાગ તેનો ભાઇ અથવા કાકો સંભાળે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરા વેહેંચણ કરે તેમાં માની રજા જોઇએ, ને માની મરજીમાં આવે એટલું રાખીને પછી દિકરાઓને આપે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં બાપ જીવતાં દિકરાઓએ વેહેંચણ કરી નથી, માટે એ સવાલનો જવાબ અમોને માલમ નથી.

૧૪. બાપ પોતાની મરજી માફક પોતાને વાસ્તે રાખે, ને બાકી વેહેંચી આપે, ને બાપ મુવા પછી દિકરા વારસ થાય.

૧૫. જે શખસ કરજ આપે તે મિલ્કત વેહેંચી લે.

૧૬. ગોરપદાની તથા વૃત્તિની વેહેંચણ બરાબર વેહેંચી લે, એવો ચાલ છે.

બ્રાહ્મણ—સજોદરા* ભાઠેલાનો જવાબ.†

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરતી વખત ફારગતીને બદલે લાંભવાં કરવાની ચાલ છે.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત જે કાંઇ પંચ વેહેંચી આપે તેની શાહેદી કરાવવી જોઇએ, અગર એ શિવાય બીજા કોઈની શાહેદીઓ ન હોય તો તેનો કાંઇ અટકાવ નથી.

૩. અગર લાંભવું ન હોય તો જુના વહીવટથી તથા શાહેદોથી વેહેંચણ થઈ ચુકી એમ જાણવું.

૪. વેહેંચણ કર્યા પછી કેટલાએક શખસ દેવપૂજા તથા શ્રાદ્ધ સમચરી જુદાઓ કરેછે, ને કેટલાએક એકઠા કરેછે, એનો કાંઈ એક ધારો નથી.

૫. જે એકઠા રાંધી ખાય તેને કાંઇ જુદા કહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં નોતરાં દેવામાં તથા લાહાણું લેવા આપવામાં ઘરમાં જે કોઈ વડીલ પુરૂષ હોય તેના નામથી કરે, ને જુદા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી નોતરૂં તથા લાહાણું કરે, તથા આપે, પણ એ આધાર વારસા બાબતમાં કામ લાગતો નથી.

૭. કોઇ ભાગદાર એકઠો રહીને કાંઇ નવો માલ પેદા કરે ને તેના પેદા કરનારના નામનો હોય ત્યારે વેહેંચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદારની મરજીથી પેદા કરનારને કંઇએક વધારે આપે તો લે, બાકી બીજા સર્વે માલ બરાબર વેહેંચી લે.

૮. કોઈ ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન વગેરે પાછું લીધું હોય તો તેમાં જે કાંઇ ખરચ વાજબી કર્યો તે મેહેડેથી કાપીને બાકીનું વેહેંચી લે, ને તેને સર્વેના હિસ્સા કરતાં કાંઇ મહેનતને બદલે વધતું આપવું જોઈએ.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો જુદો કરવા ચહાય તો કરી શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો વેહેંચણ કરી શકેછે, ને જે ભાગદાર પરદેશ ગયો છે તેનો માલ વેહેંચી આપનાર પંચની નજરમાં આવે તેને સોંપે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણીયત મેહેડેથી કહાડીને બાકીનો માલ સર્વે ભાગદાર[1] બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તેનો સંસ્કાર વડો ભાઈ કરે, ને જેનામાં તે ભાગદાર રહેતો હોય તેની સાથે તેનો ભાગ રહે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરવા ચાહે તો માને ભરણપોષણ તથા ઉત્તરસાધન કરવા જેટલો હિસ્સો આપવો જોઇએ.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓ વેહેંચણ બાપની રજાવગર કરી શકતા નથી, અગર બાપ વેહેંચી આપે

---

* નકલમાં શરૂઆતમાં "સજોદરા ભાઠેલા" છે, ને બીજે બધે ઠેકાણે "શ્રીધરૂદ સજોદરા" છે.

† ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "ભાગર" છે.

તો તે મુખત્યાર છે, ને દાદાના માલનો ધારો પણ એજ પ્રમાણે છે.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરાઓ સાથે વેહેંચણ કરે તો બાપની મરજી પ્રમાણે રાખીને બાકી વેહેંચી આપે, ને જે કાંઇ બાપપાસે મિલ્કત હોય તે બાપ મુવા પછી ઉત્તરસાધન કરીને વધે તે વેહેંચી લે, ઘટે તો ઉમેરે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરવા ચાહે તો જે રીતે બાપના માલની વેહેંચણ કરે તેજ પ્રમાણે કરજની વેહેંચણ કરે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિની ઉત્પન્ન આવે તે વેહેંચી લીધામાં આવેછે.

બ્રહ્મક્ષત્રીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરે તો તેના સામ સામા લખ્યાં ભણ્યાં થાયછે, તે ફારગતી પ્રમાણે છે, તેમાં પરસપર હરેકના હિસ્સાની વિગત લખાય છે.

૨. તે લખ્યામાં પીત્રાઇ ભાઇ તથા ન્યાતના સારા ભલા માણુસ તથા પાસેના પડોશીની શાહેદીઓ કરાવેછે, ને અમારી ન્યાતમાં કોઈ પટેલ છે નહીં.

૩. સ્થાવર મિલ્કતની વેહેંચણ ફારગતી થયા વગર સાચી વેહેંચણ ન જણાય, ને (જે) જંગમ માલની વેહેંચણ એ ભલા માણુસની શાહેદીથી કરીને યાદદાસ્ત લખે તો તેપણ સાચી કહેવાય.

૪. વેહેંચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી વગેરે ધર્મનું કામ જાુદું કરેછે, ને કોઇ વારાફરતી કરેછે, પણ ભાઇઓનો સંપ હોય તો એકઠું માલમ પડે.

૫. એકઠા રહેતા હોય ત્યારે જે ઘરમાં વૃદ્ધ એઠો હોય તેનાં નામનાં નોતરાં ફરે, ને જુદા રહે તો તે ધણીનાં નામનાં ફરે, ને લાહાણાંની પણ એજ પ્રમાણે ચાલ છે.

૬. જે એકઠા રાંધેછે તે કાંઇ જુદા કહેવાતા નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી નવો માલ ભાઇઓમાં એકઠો રહીને પેદા કર્યો ને સર્વેના માલમાં તે માલ એકઠો રાખ્યો હોય તો વેહેંચણ કર્યામાં સર્વે ભાગદારોને હિસ્સો મળે, પણ પેદા કરનારને વડચાલનું કાંઇ વત્તું મળે.

૮. જે ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન વગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારોનો હિસ્સો બરાબર છે, પણ પેદા કરનારને વડચાલ તથા જે કાંઇ ખરચ વાજબી થયો હોય તે આપીને બરાબર વેહેંચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તે મધ્યે એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો સર્વે ભાગદારોની રજામંદી વગર વેહેંચણું થાય નહીં.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો કરી શકેછે, પણ પરદેશ જનાર શખસનો હિસ્સો તેની સ્ત્રી વા છોકરો રાખે વા તે ન હોય તો તેના ભાગદારોમાં જે ધણીના ઉપર ઇતબાર હોય તે રાખે, નહીંતો કોઈ શાહુકારને ત્યાં અનામત રાખે, ને અગર વેહેંચણ ન કરે, ને પરદેશ જનારની મુતલક ખબર ન હોય તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે વરશ ૧૨ સુધી વાટ જુવે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ બાળક તથા કુંવારૂં છે તેનો સંસ્કાર તથા લગન વગેરેનો બંદોબસ્ત ખરચનો મેડેથી કહાડે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તેનો હિસ્સો મ્હોટો વાલી હોય તે સંભાળે.

૧૨. બાપના મુવા પછી દિકરા વેહેંચણ કરે તો માની રજા જોઈએ, ને તે વેહેંચણમાંથી માનો હિસ્સો પણ સર્વે દિકરાની બરાબર જોઇએ, તે હિસ્સાથી માની આજીવીકા ચાલે, ને મુવા પછી તેથી તેનો ક્રિયા ખરચ થાય, ને વધે તો સર્વે દિકરા વેહેંચી લે, ને ઘટે તો તેમાં ઉમેરે હિસ્સા પ્રમાણે.

૧૩. બાપ છતાં દિકરા વેહેંચણ કરે તો તેમાં બાપની રજા જોઈએ, બાપની રજાવિના દાદાની સ્થાવર વગેરે મિલ્કત વેહેંચાય નહીં.

૧૪. બાપ દિકરાઓ સાથે વેહેંચણ કરે, ને તે બાપ જો સમૃદ્ધિવાન હોય તો જે કાંઈ (કે) સ્થાવર મિલ્કત હોય તે પોતાના દિકરાઓને બરાબર વેહેંચણ કરીને આપે, ને નગદી વગેરે જંગમ માલ જે હોય તે મધ્યેથી તે બાપ તથા મા પોતાની આજીવીકાને સારૂ તથા ક્રિયાને વાસ્તે હિસ્સો રાખે, ને જીવતાં સુધી આજીવીકા કરે, ને મુવા પછી તેમાંથી ક્રિયાનો

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ખરચ કરે, ને તે કરતાં વધે તો તેના સર્વે દિકરા વેહેંચી લે, ને ઘટે તો હિસ્સા પ્રમાણે ઉમેરે.

૧૫. બાપનું કરજ હોય ને દિકરા વેહેંચણ કરે, ને દિકરા જેવા પોતાના બાપની મિલ્કતના વારસ તે પ્રમાણે કરજનો જવાબ દે, કદાપિ મિલ્કત હોય વા ન હોય તોપણ દિકરા બરાબર હિસ્સે કરજ આપે.

૧૬. અમારી ન્યાતમાં કાંઈ ગોરપદાની આમદાની તથા વૃત્તિ કાંઇ છે નહીં.

સુથાર-પંચોળીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં ફારગતી કરવાનો ચાલ નથી, કોઇ કરે, ને કોઇ નથી કરતું.

૨. વેહેંચણ કરતી વેળા જે કોઇ વેહેંચી આપવામાં હોય તેજ શાહેદી છે, બીજાની જરૂર નથી.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પંચ સમાધાન કરે.

૪. એ ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૫. એકઠા રાંધે તેને જુદા કહેવાય નહીં.

૬. એકઠા રેહેતા હોય ત્યારે ઘરમાં જે વડીલ હોય તેના નામથી નોતરૂં દે, તથા લાહાણું આવે ને જુદા બીજા ઘરમાં રહેતા હોય ત્યારે તેને નોતરૂં તથા લાહાણું જુદું આપે.

૭. કોઈએ એકઠા રહીને વધારે પેદા કર્યું હોય ત્યારે સર્વે ભાગદાર વેહેંચણ કરતી વખત બરાબર વેહેંચી લે.

૮. એ વાત પણ ઉપર પ્રમાણે છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ ભાગ માગે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે ત્યારે પરદેશ ગએલાનો ભાગ તેની ઐરીને આપે, ને ઐરી ન હોય ત્યારે સર્વે ભાગદારની મરજીમાં આવે ત્યાં મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ બાળક ભાગદાર હોય તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડી વેહેંચી લે બાકીનું, ને જેભાગદાર બાળક છે તેનો ભાગ જેનામાં બાળક રહે તે સંભાળે.

૧૨. બાપ મુવા પછી માની રજાવિના દિકરાઓથી વેહેંચણ થાય નહીં.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાસાથે વેહેંચણ કરવામાં બાપ મુખત્યાર છે, ને દાદાના સ્થાવર માલની પણ એજ રીત છે.

૧૪. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની તેરમી કલમમાં લખ્યો છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો જે પ્રમાણે માલની વેહેંચણ કરે તે પ્રમાણે કરજની પણ વેહેંચણ કરે.

૧૬. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

સુથાર-મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરવાની ચાલ એ છે જે, જેટલા ભાગદાર હોય તે સર્વે લાંભવાં લાખીને બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને કેટલાએક ફારગતી કરેછે, ને કોઇ નથી પણ કરતા.

૨. વેહેંચણ કરે તો તેમાં વેહેંચી આપનાર પંચની તથા પડોશીની શાહેદી કરાવવી જોઈએ.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના ભોગવટાથી તથા વહીવટથી તથા શાહેદોથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી[1] કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહીં કહેવાય.

૬. એકઠા રહેતા હોય યા જુદા રહેતા હોય તોએપણ પંચાયતના લોકને જુદું નોતરૂં દેવાનું કહ્યું હોય ત્યારે જુદું નોતરૂં તથા જુદું લાહાણું આવે, નહીંતો એકજ આવે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "છંવછરો" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કાંઇ નવો માલ પેદા કીધો હોય તોએપણ વેહેંચણ કરતી વખત સર્વે બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત વગેરે પાછું લીધું હોય ને તે લેતાં જે કાંઇ ખરચ થયું હોય તે તથા મહેનતને બદલે કંઇએક વધારે આપીને બાકીનું વેહેંચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો જુદો લેવા ચાહે તો તે લઈ શકેછે, અટકાવ થાય નહીં.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો કરી શકેછે, ને પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ સર્વે ભાગદારની તથા વેહેંચી આપનાર પંચની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કુંવારાનું પરણિયત[1] મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું વેહેંચી લે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તે જેના માંહે રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે, ને લગન વગેરેનો સંસ્કાર પણ તેજ કરે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો માનો અટકાવ ચાલે નહીં, પણ માના ભરણપોષણનો તથા દહાડા પાણીનો બંદોબસ્ત કરવો જોઈએ.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓ સાથે વેહેંચણ કરે તો તેની ખુશી, તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં, ને બાપની મરજીવના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને તે મુવા પછી દહાડો પાણી કરીને વધે તો સર્વે દિકરા બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને ઘટે તો ઉમેરે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો કરજની પણ વેહેંચણ કરવી જોઇએ.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

ખતરી-ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરતી વખત પોતપોતાને હિસ્સે આવે તે પ્રમાણે વેહેંચી લે, ને કોઇ ફારગતી કરેછે, ને કોઇ નથી કરતું.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત જે કોઇ તે વાતમાં હોય તે શાહેદી રહે, બીજા કોઇને શાહેદી રાખવાની જરૂર નથી.

૩. પોતાના જુના વહીવટથી વેહેંચણ થઈ ચુકી માલમ પડે.

૪. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૫. એકઠા રાંધે તે જુદા કહેવાય નહીં.

૬. એકઠાપણામાં તથા જુદાપણામાં જે જેનો ખરચ કરે તેના નામનું નોતરૂં આવે તથા દે, ને જુદા હોય તો પોતપોતાનું જુદું લાહાણું લે.

૭. વેહેંચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો બરાબર લે.

૮. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના સાતમા સવાલના જવાબમાં છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છતાં એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો લેવા ચાહે તો લઇ શકેછે, બીજાનો અટકાવ ચાલે નહીં.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે ત્યારે પરદેશ ગએલાનો ભાગ સર્વે ભાગદારની મરજીમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું વેહેંચી લે, ને બાળક ભાગદારને જે શખસ રાખે તે તેનો માલ સંઘરે, ને સંસ્કાર વગેરે તેનો ખરચ પણ તેજ કરે.

૧૨. બાપ મુવા પછી માની રજાવિના દિકરાથી વેહેંચણ થાય નહીં, અગર કરે તો માના ભરણપોષણ જેટલો હિસ્સો આપીને બાકીનું વેહેંચી લે.

૧૩. બાપની મરજીમાં આવે તો દિકરાઓને વેહેંચી આપે તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં, ને દિકરાથી

---

[1] નકલમાં "પણીઅેર" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

જબરજસ્તીથી દાદાનો માલ વેહેંચી લેવાય નહીં, બાપની રજાવિના.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે, ને પછી બાપ મરી જાય ત્યારે બાપના દિવસપાણી કરતાં વધે તે બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને ઘટે તો આપે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો કરજની પણ વેહેંચણ કરે.

૧૬. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

ખતરી—તરીઆ વણકરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. વેહેંચણ કરવાનો એ ચાલ છે કે, જેટલા ભાગદાર હોય તે સર્વે બરાબર હિસ્સે ભાગ વેહેંચી લે, ને પછી સામસામી ફારગતી લે આપે.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત વેહેંચીઆપનાર પંચની તથા પડોશીની શાહેદી કરાવવી જોઈએ.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના ભોગવટાથી તથા શાહેદોથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી[1] કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૫. એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહીં કહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં જે કોઇ ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામથી નોતરૂં આવે તથા દે, ને જ્યારે જુદા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી કરે, ને લાહાણાનો એ ચાલ છે કે, ઘરમાં જેટલા મરદ પરણેલા હોય ને તેની બેરીઓ ધણીના ઘરમાં રેહેતી હોય ત્યારે તે સર્વેને લાહાણું આપવું જોઈએ, ને કોઇ શખસ કુંવારો હોય ને પોતાના ભાઇથી જુદો રહેતો હોય ત્યારે તેને લાહાણું આપવું, ને વિધવાને પણ આપવું જોઇએ.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કાંઇ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ત્યારે વેહેંચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૮. એક ભાગદારે બાપદાદાની મિલ્કત પોતાની જાત મહેનતથી પાછી લીધી હોય તેમાં સર્વે ભાગદારનો બરાબર હિસ્સો છે, પણ પાછું લેતાં જે કાંઇ ખરચ થયું હોય તે મુજરે આપે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો લઇ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો વેહેંચણ કરી આપનાર પંચની તથા સર્વે ભાગદારની નજરમાં આવે ત્યાં તેનો ભાગ અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત[1] મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું વેહેંચી લે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તેને જે શખસ રાખે તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓથી વેહેંચણ માની રજાવના થાય નહીં.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાસાથે વેહેંચણ કરે તો તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં, ને બાપની રજાવના દિકરાઓથી સ્થાવર માલ વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરાસાથે વેહેંચણ કરેતો બાપ પોતાની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો બીજા માલ પ્રમાણે કરજની પણ વેહેંચણ કરે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

દરજી—ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરે તો સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને જુદી જુદી ફારગતી કરે.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત જે શખસ વેહેંચી આપવામાં હોય તેની શાહેદી જોઈએ, તથા ન્યાતના પટેલની શાહેદી જોઇએ.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧. નકલમાં "છમછરી" છે.

૧. નકલમાં "પણીઅર" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના ભોગવટાથી તથા શાહેદોથી સાચી વેહેંચણ જાણવી:

૪. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહીં કહેવાય.

૬. કોઇ શખસે વધારે પેદા કીધું હોય તોપણ વેહેંચણ કરવામાં સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૭. સર્વે એકઠા રહેતા હોય ત્યારે જે કોઈ ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામથી નોતરૂં દે, તથા આવે, ને જુદા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી નોતરૂં દે, તથા આવે, ને લાહાણું એકઠો રહેતો હોય ત્યારે એક લે, ને જુદો રહેતો હોય ત્યારે જુદું લે.

૮. એ સવાલનો જવાબ એજ બાબતની છઠ્ઠી કલમમાં લખેલો છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હીસ્સો માગે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજો ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે ત્યારે પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ તેની બૈરીને આપે, અગર બૈરી ન હોય તો સર્વે ભાગદારની નજરમાં આવે તેને ઘેર અનામત સોંપે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત[1] મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું વેહેંચી લે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તે જેનામાં રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરવા ચાહે તો માની રજાવના વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાસાથે વેહેંચણ કરતા નથી તો એનો જવાબ આગળ શું લખીએ?

૧૪. કદાસ બાપ દિકરાસાથે વેહેંચણ કરે તો બાપ પોતાની નજરમાં આવે તેટલું રાખે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેંચણ કરે તો બીજા માલ પ્રમાણે કરજ વેહેંચી લે.

૧૬. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧ નકલમાં "પણીઅર" છે.

સોની-ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરતી વખત કેટલાએક ફારગતી કરેછે, ને કેટલાએક નથી કરતા, પોતપોતાની સમજુતી પ્રમાણે વેહેંચણ કરે.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત જે કોઈ વાતમાં હોય તેજ શાહેદી રહે, બીજા કોઇની શાહેદીની દરકાર નથી.

૩. ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના ભોગવટાથી તથા વહીવટથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. એ વાતનો અમારી ન્યાતમાં કાંઈ નીમ નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા કહેવાતા નથી.

૬. લાહાણું લેવામાં તથા આપવામાં એક ચાલ નથી, ને એકઠા રહેતા હોય ત્યારે જે કોઈ ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામથી નોતરૂં આવે, તથા દે, અને જુદા રહેતા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી.

૭. એકઠા રહીને એક ભાગદારે કાંઇ વધારે પેદા કરેલું હોય તોપણ વેહેંચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદાર બરોબર હિસ્સે વેહેંચી લે, વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૮. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની સાતમી કલમ પ્રમાણે છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લે, ને જુદો રહેવા ચાહે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો વેહેંચી શકેછે, ને પરદેશ ગએલા ભાગદારનો હિસ્સો જ્યાં સર્વે ભાગદારની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું રહે તેની વેહેંચણ કરે, જે ભાગદાર બાળક છે તે જેનામાં રહે તે તેનો ભાગ સંભાળે, ને સંસ્કાર વગેરે પણ તેજ કરે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓથી માની રજાવના વેહેંચી લેવાય નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાને વેહેંચી આપે તેમાં બાપ મુખત્યાર છે, માટે બાપની મરજીમાં આવે તો દિકરાને આપે, ને દાદાના સ્થાવર માલનો પણ એજ માર્ગ છે.

૧૪. બાપના હિસ્સાનો વારસ જે કોઈ બાપની પછવાડે ખરચ કરે તે વેહેંચી લે, ને બાપ પોતાને વાસ્તે મુખત્યાર છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો બાપનું કરજ પણ વેહેંચી લીધું જોઇએ, બીજા માલ પ્રમાણે.

૧૬. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

સોની-શ્રીમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરતી વખત કેટલા ફારગતી કરેછે, ને કેટલાએક નથી પણ કરતા, પોતપોતાની સમજુતી પ્રમાણે વેહેંચણ કરે.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત જે કોઇ વાતમાં હોય તેજ શાહેદી રહે, બીજા કોઇની શાહેદીની દરકાર નથી.

૩. ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતપોતાના ભોગવટાથી તથા વહીવટથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. એ વાતનો કાંઇ અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા કહેવાતા નથી.

૬. લાહાણું લેવાનો તથા આપવાનો એક ચાલ નથી, ને એકઠા રહેતા હોય ત્યારે જે કોઈ ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામથી નોતરૂં આવે, તથા દે, ને જુદો રહેતો હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી.

૭. એકઠા રહીને એક ભાગદારે કાંઈ વધારે માલ પેદા કરેલો હોય તોએપણ વેહેંચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૮. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની સાતમી કલમ પ્રમાણે છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો લે, ને જુદો રહેવા ચાહે તો લઇ શકેછે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો વેહેંચી શકેછે, ને પરદેશ ગએલા ભાગદારનો હિસ્સો જ્યાં સર્વે ભાગદારની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું રહે તેનું વેહેંચણ કરે, એ ભાગદાર બાળક છે તે જેનામાં રહે તે તેનો ભાગ સંભાળે, ને સંસ્કાર[1] વગેરે પણ તેજ કરે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓથી માની રજાવના વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૩. બાપ જીવતા દિકરાને વેહેંચી આપે તો મા-બાપ મુખત્યાર છે, માટે બાપની મરજીમાં આવે તો દિકરાને આપે, ને દાદાના (પણ) સ્થાવર માલનો પણ એજ માર્ગ છે.

૧૪. બાપના હિસ્સાનો વારસ જે કોઈ બાપની પછવાડે ખરચ કરે તે વેહેંચી લે, ને બાપ પોતાને વાસ્તે મુખત્યાર છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો બાપનું કરજ પણ વેહેંચી લીધું જોઈએ, બીજા માલ પ્રમાણે.

૧૬. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

સોની-મારૂની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં કોઈ વેહેંચણ કરેછે ત્યારે ફારગતી લખવાનો ચાલ છે, લડાઇથી જુદા રહેતા હોય તો, ને સલાહથી જુદા રહેતા હોય તો ફારગતી લખવાનો ચાલ નથી.

૨. વેહેંચણ કરીએ છીએ તે વખત ન્યાતના શેઠ તથા પટેલ વગેરેની શાહેદીની કાંઇ દરકાર નથી, ગમે તેની શાહેદી કરાવે.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય તો પોતાના ભોગવટાથી તથા શાહેદોથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

[1] નકલમાં "સરકાર" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી[1] સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે કરે, પોતાને ભાગે આવે તે.

૫. જે એકઠા એક ઘરમાં રહે ને જુદા ઘરમાના ઘરમાં રહે તોએપણ જુદા જાણવા નહીં, જ્યારે ઘરની બહાર ને જુદી દુકાન ચલાવે ત્યારે જુદા જાણવા.

૬. અમારા એકઠાપણામાં તથા જુદાપણામાં તથા નોતરાં દેવામાં તથા લાહાણું લેવામાં જ્યાંસુધી પ્હેડી તથા ઘરમાંથી જુદા નીકળ્યા નથી ત્યાંસુધી નોતરૂં પણ ૧, ને લાહાણું પણ ૧ જ છે, જુદું લેવાય નહીં, ને કોઇ આપે પણ નહીં.

૭. કદાપિ એક ભાગદારે કોઈ ચીજ પેદા કરી હોય ને કદાપિ એક મિલ્કત પેદા કરી હોય પણ વેહેંચણ વખત બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, કોઈ કોઈને વધારે મળે નહીં.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન વગેરે પાછું લીધેલું હોય તો બીજો ભાઇ હિસ્સો આપે એવો ધારો નથી, શાથી જે જુદો રહી પેદા કર્યું ને પોતીકી મિલ્કત છોડવીને તે મિલ્કતમાં તથા બાપના દેવામાં અડધો હિસ્સો આપે તો તે મિલ્કતમાં ભાગ લે.

૯. ચાર પાંચ એકઠા રહે તેમાંથી એક ભાઈ કહેશે કે મારો હિસ્સો જુદો કહાડી આપો તો તેને કોઇ જુદો કહાડી આપે નહીં, સર્વેની મરજી થાય કે આપણે સર્વે હિસ્સો વેહેંચી લઈએ ત્યારે સર્વે બરાબર વેહેંચી લે, એક માગે તો આપે નહીં.

૧૦. કદાપિ ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરે ને પરદેશ ગએલાનો ભાગ સર્વેની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત[2] મુકે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારો હોય ત્યારે તેનો સંસ્કાર તથા લગન વગેરેનો બંદોબસ્ત છે કે, વેહેંચણ કરતી વખત કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તે જેનામાં રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળીને રાખે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો માના ભરણપોષણનો બંદોબસ્ત કરવો જોઇએ.

૧ નકલમાં "છમછરી" છે.
૨ નકલમાં "અમાંનત" છે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓ સાથે વેહેંચણ કરે તો બાપ મુખત્યાર છે, તેમાં માનો અટકાવ કંઇ ચાલે નહીં, ને બાપની રજાવના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. બાપ દિકરાઓ સાથે વેહેંચણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને સારૂ રાખે, ને બાપ મુવા પછી સર્વે દિકરા બરાબર વેહેંચી લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો કરજની પણ વેહેંચણ કરવી જોઇએ.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતવાળામાં કોઇને નથી.

ફુલમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરવાનો એ ચાલ છે કે, જેટલા હિસ્સેદાર હોય તેટલા સર્વે લાંભવાં કરીને બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને પછી સામીસામી ફારગતી કરે.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત પડોશીની શાહેદી કરાવવી જોઇએ.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના વહીવટથી તથા ભોગવટાથી તથા શાહેદોથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહીં કહેવાય.

૬. એકઠા રહેતા હોય ત્યારે જે કોઈ ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામથી નોતરૂં તથા લાહાણું કરે; ને જુદા રહેતા હોય ત્યારે જુદું જુદું નોતરૂં દે તથા લાહાણું આપે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ત્યારે વેહેંચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સો લે, પણ પાછું

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

લેતાં જે કાંઈ ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપવો જોઇએ.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો આપવો જોઈએ.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ સર્વે ભાગદારની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકીને વેહેંચણ કરે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું વેહેંચી લે, ને મિલ્કત બાપની ન હોય તો સર્વે મળીને પરણાવે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તે જેનામાં રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે, ને સંસ્કાર પણ તેજ કરે.

૧૨. બાપ મુવા પછી માની રજાવના દિકરાઓથી વેહેંચણ થાય નહીં, ને માનો હિસ્સો દિકરાઓની બરાબર આપવો જોઇએ.

૧૩. બાપની મરજીમાં આવે તો પોતે જીવતા દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં, ને બાપની રજાવના દિકરાઓથી દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરા સાથે વેહેંચણ કરવા ચાહે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે (ન) રાખે, ને બાપ મુવા પછી સર્વે દિકરા બરાબર હિસ્સે લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો કરજની પણ વેહેંચણ કરે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

ભાવસાર–છીપાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરવાનો ચાલ એ છે કે, જેટલા ભાગદાર હોય તે સર્વે બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને સામસામી ફારગતી એક એકને કરી આપેછે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત જે કોઇ તે વખત વેહેંચી આપવામાં સામેલ હોય તેની અથવા પડોશીની શાહેદી કરાવવી જોઇએ.

૩. અગર વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી નહીં હોય[1] ત્યારે પોતાના ભોગવટાથી તથા વહીવટથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. અમારી ન્યાતમાં દેવપૂજા તથા સમચરી કરવાનો ચાલ નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહીં કહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં લાહાણું તથા નોતરૂં જે ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામથી દે, ને જુદા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી દે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી નવો વધારે માલ પેદા કર્યો હોય પણ વેહેંચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત વગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં સર્વે ભાગદારોને બરાબર હિસ્સો પહોંચેછે, પણ પાછું લેતાં જે કાંઇ ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપીને પછી લે, ને મહેનતને બદલે પણ કાંઇએક આપવું જોઇએ.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો આપવો જોઇએ.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા શખસ વેહેંચણ કરવા ચાહે ત્યારે પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ જ્યાં સર્વે ભાગદારની મરજીમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર બાળક હોય તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત[2] મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું વધે તે વેહેંચી લે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તે જેનામાં રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં, પણ માના ભરણપોષણનો તથા દિવસપાણીનો બંદોબસ્ત કરીને વેહેંચી લે.

---

૧ નકલમાં "ચ" છે.

૨ નકલમાં "પણિએર" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેંચણ કરવામાં બાપ મુખત્યાર છે, ને બાપની રજાવના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને બાપના હિસ્સાના વારસ સર્વે છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં વેહેંચણ કરે તો બીજા માલ પ્રમાણે કરજ પણ વેહેંચી લે.

૧૬. અમારી ન્યાતમાં ગોરપદું તથા વૃત્તિ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

ભાવસાર—ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. વેહેંચણ કરવાનો એ ચાલ છે કે, જેટલા ભાગદાર હોય તેટલા ભાગદાર લાંભવાં લાખીને બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને સામસામી ફારગતી કરે.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત જે કોઇ વેહેંચી આપવામાં સામેલ હોય તેની શાહેદી કરાવવી જોઇએ.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય ત્યારે શાહેદોથી તથા પોતાના ભોગવટાથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા કહેવાતા નથી.

૬. એકઠા હોય ત્યારે જે કોઇ ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામથી નોતરાં દે તથા આવે, ને જુદા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી, ને લાહાણું કરવાનો ચાલ નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કાંઈ નવો વધારે માલ પેદા કર્યો હોય તોએપણ વેહેંચણ કરવામાં સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત વગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં સર્વે ભાગદારોને બરાબર હિસ્સો પહોંચે, પણ પાછું લેતાં ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપીને પછી લે, ને મહેનતને બદલે પણ કાંઇએક આપવું જોઇએ.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો આપવો જોઇએ.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ જ્યાં સર્વે ભાગદારની મરજીમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર બાળક તથા કુંવારૂં હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડીને બાકી રહે તે વેહેંચી લે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તે જેના માંહે રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં, પણ માના ભરણપોષણનો તથા દિવસપાણીનો બંદોબસ્ત કરીને વેહેંચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાઓસાથે વેહેંચણ કરવામાં બાપ મુખત્યાર છે, ને બાપની રજાવના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરાઓસાથે વેહેંચણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને બાપના હિસ્સાના વારસ સર્વે દિકરા બરાબર છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં વેહેંચણ કરે તો બીજા માલ પ્રમાણે કરજ પણ વેહેંચી લે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી.

દેહેજના ઠાકોરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારામાં વેહેંચણ કરે તો ચાર ડાહ્યા માણસ મળીને લાંભવાં કરી આપેછે તેથી અમારૂં કામ ચાલેછે.

૨. એનો જવાબ એ છે જે, ભાઇ તથા પીત્રાઈ તથા બીજા બે ભલા માણસની શાહેદી જોઇએ; ને તે વખત સગાંવહાલાં જે કોઈ હાજર હોય તે ખરાં.

૩. સર્વે ભાઇ એકઠા રહીને એક ભાઇએ પેદા કર્યું હોય તો તેમાં કાંઈ તે ભાઇઓનો હિસ્સો પહોંચતો નથી.

૪. એનો જવાબ ઉપરની પહેલી કલમ પ્રમાણે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન વગેરે પાછું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારોને હિસ્સો મળેછે, પણ પેદા કરનારને વધતું આપવાનો ચાલ નથી, ને સર્વે ભાગદારની મરજી હોય કે પેદા કરનારને કાંઇએક વધતું આપવું જોઇએ તો આપેછે, નહીંતો સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૬. સર્વે ભાગદારનો ભાગ વેહેંચ્યા વના એક ભાગદારને ભાગ મળતો નથી, સર્વે બેસીને વેહેંચે ત્યારે સર્વેને બરાબર મળેછે.

૭. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો વેહેંચણ વખત પરદેશ ગએલાનો ભાગ અનામત રાખીને વેહેંચણ કરેછે, ને જેની પતીજ આવે ત્યાં સર્વે ભાગદાર મળીને તેને ઘેર અનામત[1] મુકેછે.

૮. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર બાળક હોય ત્યારે તે બાળક જેનામાં રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે, ને તેનો સંસ્કાર તથા લગન વગેરે જેણે ભાગ રાખ્યો હોય તે સર્વે કરે, ને મ્હોટો થયા પછી તેનો ભાગ તેને હવાલે કરે.

૯. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો તેમાં માની રજા જોઇએ, ને જેવી વતનની આમદાની તથા તે વિગેરે જે માલમિલ્કત હોય તે પ્રમાણે તેનો હિસ્સો રાખેછે.

૧૦. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેંચણ કરેછે, તેમાં માની રજાની કાંઈ દરકાર નથી, ને બાપની રજાવના દાદાનો માલ દિકરાઓથી વેહેંચાય નહીં, ને બાપ વેહેંચણ કરે ત્યારે પોતાનો હિસ્સો રાખીને કરેછે.

૧૧. એનો જવાબ ઉપરના દશમા જવાબ પ્રમાણે, બાપ મુવા પછી તેની માલમત્તા તથા વતનના દિકરા વારસ થાય.

૧૨. બાપના કરજ છતાં વેહેંચણ દિકરાઓ કરે તો જે પ્રમાણે માલમિલ્કતની વેહેંચણ કરે તે પ્રમાણે કરજની પણ વેહેંચણ કરેછે.

૧૩. વતનની વેહેંચણ બીજા માલ પ્રમાણે વેહેંચી લીધામાં આવતી નથી, ભાઇઓ ભાઇ સર્વે સરખે હિસ્સે વેહેંચી લે, પણ એકઠા રહીને વેહેંચણ કરે, તથા વડા ચાલનું કાંઇએક વધારે આપેછે.

૧ નકલમાં "અમાનત" છે.

લુવારની ન્યાતનો જવાબ *

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરવાનો એ ચાલ છે કે, જેટલા ભાગદાર હોય તેટલા ભાગ બરાબર કરીને લાંભવાં નાંખે, ને પછી જેને નશીબે જે લાંભવું આવે તે ભાગ તે રાખે, ને સામસામી ફારગતીઓ લખીને એક એક આપે લે.

૨. વેહેંચણ કરે તેમાં સગાંવહાલાંની તથા પડોશીની તથા વેહેંચી આપનાર પંચ હોય તેની શાહેદી જોઇએ.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના ભોગવટાથી તથા વહીવટથી તથા શાહેદોથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. વેહેંચણ કીધા પછી ધર્મનું કામ જાુદું જાુદું કરેછે.

૫. એકઠા રાંધેછે તેને જાુદા નહીં કહેવાય.

૬. એકઠા રહેતા હોય તો[1] લાહાણું લે, ને જે કોઇ ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામથી નોતરાં દે તથા આવે, ને જાુદા રેહેતા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી નોતરાં દે તથા આવે.

૭. એક ભાગદારે એકઠા રહીને પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન વગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં સર્વે ભાગદારનો બરાબર હિસ્સો પહોંચેછે, ને કદાસ જાુદા રહ્યા પછી લીધું હોય ત્યારે જે કાંઇ લેતાં ખરચ થયો હોય તે તથા મહેનતને બદલે કાંઇએક વધારે આપીને બાકીનું વેહેંચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ને પછી વેહેંચણ કરે ત્યારે સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો જાુદો માગે તો તે લઇ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "તો" નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

શખસ વેહેંચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ જ્યાં સર્વે ભાગદારની તથા વેહેંચી આપનાર પંચની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું વેહેંચી લે, ને જે ભાગદાર બાળક હોય ને જેનામાં રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો દિકરાઓની બરાબર માનો હિસ્સો પણ ગણવો, ને મા મુવા પછી સર્વે ભાગદાર મળીને તેનો દહાડો પાણી કરે, ને માના હીસ્સામાનું કાંઇ રહ્યું હોય તે સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાસાથે વેહેંચણ કરે તો પોતાની ખુશી, તેમાં માનો અટકાવ કાંઇ ચાલે નહીં, ને બાપની મરજી વના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરાસાથે વેહેંચણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને બાપ મુવા પછી રાખેલા માલના સર્વે દિકરા બરાબર વારસ છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો બીજા માલ પ્રમાણે કરજની પણ વેહેંચણ કરે.

૧૬. ગોરપદું અમારી ન્યાતમાં નથી, ને વૃત્તિની ઉત્પન્ન જે કાંઇ આવે તે બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરે તો સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને જુદી જુદી ફારગતી કરેછે.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત જે શખસ વેહેંચી આપવામાં હાજર હોય તેની શાહેદી જોઇએ.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના ભોગવટાથી તથા શાહેદોથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહીં કહેવાય.

૫. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૬. એકઠાપણામાં લાહાણું તથા નોતરૂં એકઠું છે, ને જુદાપણામાં નોતરૂં તથા લાહાણું જુદું લેછે, એજ ચાલ છે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કાંઇ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ત્યારે વેહેંચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત વતન વગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો લઇ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ તેની ઓરીને આપે, અગર ઓરી ન હોય તો સર્વે ભાગદારની નજરમાં આવે તેને ઘેર અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઈ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું વેહેંચી લે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તે જેના માંહે રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુઆ પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરવા ચાહે તો માની રજાવના વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૩. બાપની મરજીમાં આવે તો પોતે જીવતાં દિકરાસાથે વેહેંચણ કરે તેમાં માનો અટકાવ ચાલે. નહીં, ને બાપની રજાવના દિકરાઓથી દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે તો બાપ પોતાની નજરમાં આવે એટલું પોતાને વાસ્તે રાખે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો બીજા માલ પ્રમાણે કરજની પણ વેહેંચણ કરવી જોઇએ.

૧૬. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

કંદોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરે ત્યારે પાસેના પડોશી નહીં હોય તો પંચના આસામી પાંચ બેસા-

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ડીને વેહેંચણ કરે, ને તેમાં સામસામી ફારગતી કરે એટલે વેહેંચણ થઇ.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત જે હાજર હોય તેની શાહેદી કરાવીએ છઇએ, ને સગાંવહાલાંનો અટકાવ નથી, તે વખતે હાજર હોય તે ખરાં.

૩. અગર ફારગતી ન હોય તો પોતપોતાના ભોગવટાથી શાબીતી થાયછે.

૪. વેહેંચણ કર્યા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી[1] વગેરે ધર્મનું કામ જેને મળે તે કરે, ને ન મળે તો નહીં કરે, તેથી કાંઈ એકઠા માલમ.થતા નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા કહેવાતા નથી.

૬. એકઠાપણામાં લાહાણું તથા નોતરૂં એકઠું છે, ને જુદાપણામાં નોતરૂં તથા લાહાણું જુદું લેછે, એ ચાલ અમારામાં છે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કાંઇ નવો માલ પેદા કર્યો તેમાં વેહેંચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદાર બરાબર હીસ્સે વેહેંચી લે, ને વધારે કમાય તેને વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન વગેરે પાછું લીધું તેમાં વેહેંચણ કરવામાં બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક ભાગદાર પોતાનો હિસ્સો માગે તો આપે, ને તેના ભાગની ફારગતી લખાવી લે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો ને બીજો ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગએલા ભાગદારને કાગળ લખે, ને તેનો જવાબ આવે ત્યારે વેહેંચણ કરે, ને તેનો ભાગ જેની પતીજ આવે ત્યાં મુકે, ને જ્યારે આવે ત્યારે તેનો ભાગ લે.

૧૧. કોઇ બાળક તથા કુંવારૂં હોય તેનું લગન તથા ક્રિયા વગેરે ખરચ મેહેડીથી કહાડીને બાકીનું વેહેંચે, ને ભાગદાર બાળક છે તેનો ભાગ જેનામાં રહે તે તેનો ભાગ સંભાળે, ને મ્હોટા થયા પછી તેનો ભાગ હવાલે કરે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તેમાં માની રજા જોઇએ, ને માના મરણ લાકડાં રાખીને બીજો માલ વેહેંચી લે, ને માનો દહાડોપાણી સર્વે મળીને કરે.

૧૩. બાપ જીવતાં (છતાં) દિકરાઓ સાથે વેહેંચણ કરવાનો ચાલ નથી, ને માબાપની રજાવના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરા વેહેંચી શકતા નથી, ને માબાપ મુવા પછી વેહેંચી લેછે.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે તો બાપ પોતાનો હીસ્સો રાખીને બાકીનું વેહેંચે, ને બાપ મુવા પછી બાપના હિસ્સાના વારસ છોકરા થાય, ને તેની પછવાડે હિસ્સામાંથી ખરચ કરીને વધે તે લઇ જાય.

૧૫. બાપનું કરજ આપીને બાકીનું વેહેંચી લે.

૧૬. ગોરપદા તથા વૃત્તિ તથા વતનનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

કુંભાર—અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરવાનો ચાલ એ છે કે, જેટલા ભાગદાર હોય તે સર્વે બરાબર હિસ્સે બાપની મિલ્કત[1] વેહેંચી લે, ને પછી સામસામી ફારગતી એકએકને કરી આપે.

૨. વેહેંચણ કરવામાં જે શખસ પંચ હોય તેની તથા પડોશીની શાહેદી જોઇએ.

૩. ફારગતી ન હોય ત્યારે શાહેદોથી તથા પોતાના ભોગવટાથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી[2] કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહીં કહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં નોતરૂં દેવાનો એ ચાલ છે કે, જે કોઇ ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામથી નોતરાં દે તથા આવે, ને જુદા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી, ને લાહાણું કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય તેને વેહેંચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

---

૧ નકલમાં "છમછરી" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "મીલક" છે.

૨ નકલમાં "છમછરી" છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત પાછી લીધી હોય તેમાં સર્વે ભાગદારનો હિસ્સો બરાબર છે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો આપવાનો ચાલ છે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા શખસ વેહેંચણ કરવા ચાહે ત્યારે પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ જ્યાં સર્વે ભાગદારની મરજીમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર બાળક હોય ત્યારે તેનો ભાગ જે ભાગદાર બાળકને રાખે તેને (ભાગ) સોંપે, ને કુંવારાને સર્વે મળીને પરણાવે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓથી માની રજાવના વેહેંચણ થાય નહીં.

૧૩. દિકરાસાથે વેહેંચણ કરવામાં બાપ મુખત્યાર છે, તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં, ને બાપની રજાવના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. બાપ જીવતાં દિકરાસાથે વેહેંચણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને બાપ મુવા પછી સર્વે દિકરા બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો બીજા માલ પ્રમાણે કરજની પણ વેહેંચણ કરી લે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી તો એની વેહેંચણનું લખીએ શું ?

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરવાની એ રીત છે કે, જેટલા ભાગદાર હોય તે સર્વે બરાબર હિસ્સે પોતાના બાપનો માલ વેહેંચી લે, ને સામાસામી ફારગતી લે આપે.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત વેહેંચી આપનાર પંચ હોય તેની શાહેદી જોઇએ, ને તે ન હોય તો જે હાજર હોય તેની શાહેદી જોઇએ.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના વહીવટથી તથા ભોગવટાથી તથા શાહેદોથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી[1] કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહીં કહેવાય.

૬. એકઠા રહેતા હોય ત્યારે એક લાહાણું લે, ને પોતાના બાપના નામથી નોતરૂં દે, તથા આવે, ને જુદા રહેતા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી નોતરાં દે, ને લાહાણાં જુદાં જુદાં લે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કાંઇ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ને પછી વેહેંચણ કરે ત્યારે સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે લે, પણ પાછું લેતાં જે કાંઈ ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપવો જોઇએ.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો આપવો જોઇએ, માબાપ મુવા પછી.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ સર્વે ભાગદારની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકીને વેહેંચણ કરે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું વેહેંચી લે, ને મિલ્કત બાપની ન હોય તો સર્વે મળીને પરણાવે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તે જેના માંહે રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે, સંસ્કાર પણ તે કરે.

૧૨. બાપ મુવા પછી માની રજા વના દિકરાઓથી વેહેંચણ થાય નહીં.

૧૩. બાપની મરજીમાં આવે તો પોતે જીવતાં દિકરા વેહેંચણ કરે તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં, ને

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "છમછરી" છ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બાપની રજાવના દિકરાઓથી દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરાસાથે વેહેંચણ કરવા ચાહે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને બાપ મુવા પછી સર્વે દિકરા બરાબર હિસ્સે લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો કરજની પણ વેહેંચણ કરે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ ?

હજામ-મેહેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર “ ખ. ”

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરે ત્યારે ફારગતી કરેછે, લખી લેછે સામસામી.

૨. વેહેંચણ કરે ત્યારે ફારગતીમાં પડોશીની શાહેદી કરાવીએ છઇએ.

૩. ફારગતી કર્યા વના સાચી વેહેંચણ કહેવાય નહીં.

૪. વેહેંચણ કીધા પછી દેવપૂજા તથા સમચરી એકઠા કરેછે.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તે જુદા કહેવાતા નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા નોતરાં મ્હોટા ભાઈનાં નામનાં કહેવાયછે.

૭. અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૮. કોઇ ભાગદારે નવો માલ પોતાની જાતે પેદા કર્યો તેમાં સર્વેના ભાગ બરાબર છે.

૯. સર્વેની મરજીવના એકનો ભાગ વેહેંચી અપાય નહીં.

૧૦. બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરે ને એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તેનો ભાગ મ્હોટો ભાઇ રાખે, ચાર આદમીની શાહેદીથી.

૧૧. કોઈ કુંવારૂ તથા બાળક છોકરૂં હોય ત્યારે તેનો માલ તેનો ભાઈ મ્હોટો હોય તે સંભાળે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓથી માની રજાવના વેહેંચાય નહીં, મા જે ખુશી થઈને વેહેંચી આપે તે વેહેંચાય.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૩. બાપ જીવતાં છોકરાઓથી વેહેંચણ થાય નહીં.

૧૪. કદાસ બાપ પોતાની ખુશીથી દિકરાને વેહેંચી આપે, ને પોતાને વાસ્તે રાંખે, તે વાસ્તે બાપ મુખત્યાર છે, પણ બાપ મુવા પછી રાખેલા હિસ્સાના વારસ દિકરા છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં છોકરો વેહેંચણ કરે નહીં, કદી કરે તો કરજ સુદ્ધાં કરે.

૧૬. એ ચાલ નથી.

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર “ખ.”

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરવાનો એ ચાલ છે કે, જેટલા ભાગદાર હોય તે સર્વે બરાબર હીસ્સે વેહેંચી લે, ને ફારગતી કરવાનો ચાલ નથી.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત જે કોઇ પંચ હોય તે શાહેદી રહે.

૩. અગર વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના ભોગવટાથી તથા વહીવટથી તથા શાહેદથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. અમારી ન્યાતમાં દેવપૂજા તથા સમચરી કરવાનો ચાલ નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા ન કહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં લાહાણું તથા નોતરૂં જે કોઇ ઘરમાં વડીલ હોય તેના નામથી દે, ને જુદા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી દે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કંઈ નવો વધારે માલ પેદા કર્યો હોય તોએપણ વેહેંચણ કરવામાં સર્વે ભાગદારનો હિસ્સો બરાબર વેહેંચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત વિગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં સર્વે ભાગદારોને બરાબર હિસ્સો પહોંચે, પણ પાછું લેતાં ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપીને પછી લે, ને મહેનતને બદલે પણ કંઇ આપવું જોઇએ.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય તેમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો આપવો જોઇએ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા શખસ વેહેંચણ કરવા ચાહે ત્યારે પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ જ્યાં સર્વે ભાગદારની મરજીમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર બાળક તથા કુંઆરો હોય ત્યારે કુંઆરાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડીને બાકી રહે તે વેહેંચી લે. ને જે ભાગદાર બાળક છે તે જેનામાં રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરા વેહેંચણ કરે તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં. પણ માના ભરણપોષણનો તથા દિવસપાણીનો બંદોબસ્ત કરીને વેહેંચી લે.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાસાથે વેહેંચણ કરવામાં બાપ મુખત્યાર છે, ને બાપની રજાવના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. કદાસને બાપ દિકરાસાથે વેહેંચણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે એટલું પોતાને વાસ્તે રાખે. ને બાપના હિસ્સાના વારસ સર્વે દિકરા બરાબર છે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં વેહેંચણ કરે તો બીજા માલ પ્રમાણે કરજ પણ વેહેંચી લે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી.

પખાલી રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરે તો સર્વે ભાગદાર બરાબર હીસ્સે પોતાના બાપનો માલ વેહેંચી લે, ને ફારગતી કરેછે જુદી જુદી.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત જે શખસ વેહેંચી આપવામાં સામીલ હોય તેની શાહેદી કરાવવી જોઈએ.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય ત્યારે પોતાના વહીવટથી તથા ભોગવટાથી તથા શાહેદોથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહીં કહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં લાહાણું તથા નોતરૂં એકઠું છે, ને જુદાપણામાં નોતરૂં તથા લાહાણું જુદું જુદું લેછે તથા આપેછે, એ ચાલ છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ત્યારે વેહેંચણ કરતી વખત તે સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત તથા વતન વિગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સો લે, પણ પાછું લેતાં જે કાંઈ ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપવો જોઇએ.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો માગે તો લઇ શકેછે, કોઇનો અટકાવ ચાલે નહીં.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ તેની બૈરીને આપે, ને બૈરી ન હોય તો સર્વે ભાગદારની નજરમાં આવે તેને ઘેર પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ અનામત મુકે, તે આવે ત્યારે તેને હવાલે કરે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું વેહેંચી લે, ને મિલ્કત બાપની ન હોય તો સર્વે મળીને પરણાવે, ને જે ભાગદાર બાળક છે તે જેનામાં રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે, ને સંસ્કાર પણ તેજ કરે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરવા ચાહે તો માની રજાવના બાપનો માલ વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૩. બાપની મરજીમાં આવે તો પોતે જીવતાં દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે, તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં, ને બાપની રજાવના દિકરાઓથી દાદાનો સ્થાવર માલ વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરા સાથે વેહેંચણ કરવા ચાહે તો બાપની મરજીમાં આવે તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને બાપ મુવા પછી સર્વે દિકરા બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો કરજની પણ વેહેંચણ કરેછે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી તો શું લખીએ?

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પતાઇ રાવળની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. વેહેંચણ કરવાનો એ ચાલ છે જે, જે કાંઇ માલમત્તા હોય તે સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૨. વેહેંચણ કરતી વખત સગાંવાહાલાં તથા પડોશીની શાહેદી જોઇએ.

૩. વેહેંચણ કરતી વખત કેટલાએક લોક ફારગતી કરેછે, ને કેટલાએક નથી કરતા ફારગતી.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહીં કહેવાય.

૬. એકઠા રહેતા હોય ત્યારે ઘરમાં વડીલ પુરૂષ (તે) હોય તેના નામનાં નોતરાં આવે, ને તેનાં નામનાં દે, ને જુદા રહેલા હોય ત્યારે પોતપોતાનાં નામથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી બાપદાદાની મિલ્કત વગેરે પાછું લીધું હોય તેમાં સર્વે ભાગદારના હિસ્સા બરાબર છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય તે સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય તેમાંથી એક શખસ પોતાનો ભાગ માગે તો લઇ શકેછે, બીજા ભાગદાર ના કહી શકે નહીં.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય તો બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો પરદેશ ગએલાનો ભાગ જ્યાં સર્વે ભાગદારની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી કહાડીને બાકીનું વેહેંચી લે, ને અગર મિલ્કત ન હોય તો સર્વે ભાગદાર મળીને પરણાવે, ને બાળક ભાગદાર જેના માંહે રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે, ને લગન વગેરેનો સંચકાર તેજ કરે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો દિકરાઓના ભાગ પ્રમાણે માનો હિસ્સો આપવો જોઈએ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરાસાથે વેહેંચણ કરે તો માનો અટકાવ ચાલે નહીં, ને બાપની રજાવગર દિકરાઓથી દાદાનો સ્થાવર માલ (દિકરાઓથી) વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરાસાથે વેહેંચણ કરે તો એક ભાગપ્રમાણે પોતાને વાસ્તે રાખે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરા વેહેંચણ કરે તો કરજની પણ વેહેંચણ કરે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી.

ભોઈની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરવાનો ચાલ છે, જેટલા ભાગદાર હોય તે સર્વે બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને ફારગતી કરવાનો ચાલ છે.

૨. વેહેંચણ કરેછે તેમાં ફારગતી કરેછે, તેમાં પડોશી તથા પંચની શાહેદી કરાવવી જોઈએ.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં ફારગતી ન હોય તો પોતાના ભોગવટાથી તથા શાહેદોની શાહેદીથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી[1] કરવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૫. એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહીં કહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં નોતરૂં તથા લાહાણું એકઠું લે, ને જુદાપણામાં નોતરૂં તથા લાહાણું જુદું જુદું લે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કાંઇ નવો માલ પેદા કર્યો હોય તોએપણ વેહેંચણ કરતી વખત સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૮. એક ભાગદારે પોતાના બાપદાદાની મિલ્કત પાછી લીધી હોય તેમાં સર્વ ભાગદારનો હિસ્સો બરાબર પહોંચેછે, પણ પાછું લેતાં જે કાંઈ ખરચ થયો હોય તે મુજરે આપે ત્યારે.

૯. ચાર પાંચ ભાગદારમાંથી એક શખસ પોતાનો હિસ્સો જુદો લેવા ચાહે તો લઈ શકેછે, કોઇથી અટકાવ થાય નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "સવછરી" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા ભાગદાર વેહેંચણ કરવા ચાહે તો વેહેંચી શકેછે, ને પરદેશ ગએલા શખસનો ભાગ સર્વે ભાગદાર તથા વેહેંચી આપનાર પંચની નજરમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે.

૧૧. વેહેંચણ કરતી વખત કોઇ ભાગદાર કુંવારો હોય ત્યારે કુંવારાનું પરણિયત મેહેડેથી જુદું કહાડીને બાકીનું વેહેંચી લે, ને જે ભાગદાર બાળકછે તે જેનામાં રહેતો હોય તે તેનો ભાગ સંભાળે, ને લગન વગેરેનો સંસ્કાર પણ તેજ કરે.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં પણ માના ભરણપોષણનો તથા દહાડાપાણીનો બંદોબસ્ત કરવો જોઇએ.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે તો તેની ખુશી. તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં, ને બાપની મરજીવંના દાદાનો સ્થાવર માલ દિકરાઓથી વેહેંચી લેવાય નહીં.

૧૪. બાપ દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે તો બાપની મરજીમાં આવે (તો) તેટલું પોતાને વાસ્તે રાખે, ને તે મુવા પછી તેનો દહાડો પાણી કરીને વધે તો સર્વ દિકરા બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, ને ઘટે તો ઉમેરે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તો કરજની પણ વેહેંચણ કરે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી.

માછી–ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણ કરવાનો એ ચાલ છે કે, બે ત્રણ ભાઇ હોય તેને પોતાના બાપનું ઘર હોય તે બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, તેમાં ફારગતી કરવાનો ચાલ નથી.

૨. ઘરની વેહેંચણ કરતી વખત પડોશી તથા સગાંવહાલાંને બોલાવેછે, તે શાહેદી રહેછે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮મે પાને ટીકા જુઓ.

૩. વેહેંચણના કજીઆમાં પડોશીની શાહેદીથી સાચી વેહેંચણ જાણવી.

૪. દેવપૂજા તથા સમચરી કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૫. જે એકઠા રાંધેછે તેને જુદા નહીં કહેવાય.

૬. એકઠાપણામાં જે કોઈ વડીલ હોય ઘરમાં તેના નામથી નોતરાં દે તથા આવે, ને જુદા હોય ત્યારે પોતપોતાના નામથી, ને લાહાણું કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો હોય ત્યારે વેહેંચણ કરવામાં સર્વે ભાગદાર બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે, પેદા કરનારને કાંઈ વધારે આપવાનો ચાલ નથી.

૮. મિલ્કત તથા વતનનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૯. ચાર પાંચ ભાગદાર હોય તેમાંથી એક શખસ ભાગ માગે તો લઈ શકેછે.

૧૦. એક ભાગદાર પરદેશ ગયો હોય ને બીજા શખસ વેહેંચણ કરવા ચાહે તો વેહેંચી શકેછે, ને પરદેશ ગએલાનો ભાગ અનામત રાખેલો હોય તે આવે ત્યારે આપે.

૧૧. કોઇ શખસ બાળક તથા કુંવારૂ હોય ત્યારે તેનો સંસ્કાર તથા લગન કરવાનો બંદોબસ્ત કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, શા વાસ્તે કે અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસને દોલત તથા વતન નથી.

૧૨. બાપ મુવા પછી દિકરાઓ વેહેંચણ કરે તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં.

૧૩. બાપ જીવતાં દિકરા સાથે વેહેંચણ કરે તો તેમાં માનો અટકાવ ચાલે નહીં.

૧૪. કદાસ બાપ દિકરાસાથે વેહેંચણ કરે તો દિકરાની બરાબર પોતાને વાસ્તે ન રાખે.

૧૫. બાપના કરજ છતાં વેહેંચણ કરે તો બીજા માલ પ્રમાણે કરજની પણ વેહેંચણ કરે.

૧૬. ગોરપદું તથા વૃત્તિ અમારી ન્યાતમાં નથી તો એની વેહેંચણનું શું લખીએ?

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ન્યાતબહાર બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ—ભાર્ગવ વીસાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક. "

૧. જે શખસ પતિત થાય એટલે જે વરણનું અન્નપાનાદિક લેતાં પોતાનો ધર્મ ભ્રષ્ટ થાય તેની સાથે કોઇ વહેવાર કરે તો તેણે ન્યાતબહાર મુકવો, તથા ન્યાતીના લોકોએ જે જે બંદોબસ્ત કર્યો છે ને તે બંદોબસ્ત અનમાન કરીને કુમાર્ગે ચાલે ને ન્યાતની શીક્ષા માને નહીં તો ન્યાત બહાર મુકે, પણ તે શીક્ષા કબુલ કરીને ન્યાતની આજ્ઞા પાળી લે તો ન્યાતમાં આવે, જે ભ્રષ્ટ થઇને પતિત થાય તે કદાપિ (કદાપિ) ન્યાતમાં આવે નહીં.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નીચ કર્મ આચરે તે સબબથી ન્યાતે મળીને તે શખસને ન્યાતબહાર મુક્યો તેને તેના માબાપ પોતાના ઘરમાં રાખે, ને ખાનપાનાદિક વહેવાર કરે તો તેપણ તેની સાથે ન્યાતબહાર રહેછે.

૩. જે શખસના ઉપર તોહોમત મુકે ત્યારે તોહોમતની સાબેતી ન્યાત પોતાના વિચારથી તથા સાક્ષીથી તજવીજ કરે, ને ન્યાતની નજરમાં તોહોમત સાબીત ઠરે તો ન્યાતબહાર મુકે, કાંજે સમસ્ત ન્યાતને એક સાથે વેર હોતું નથી, માટે ન્યાતના ધ્યાનમાં તોહોમત સાબીત ઠરે, એજ મ્હોટી સાબેતી છે.

૪. જે ન્યાતબહાર પતિત છે તેની સાથે અન્નપાનાદિક વહેવાર સંબંધ સુધાં કશો કરવો નહીં, ને તે શિવાયના કશા બીજા કોઈ તરેહના અપરાધથી ન્યાતબહાર છે, તેની સાથે ન્યાતબહાર મુકતી વખત જેટલા બંદોબસ્તથી ન્યાતબહાર મુકે તેટલા વહેવાર કરવા નહીં.

૫. પંક્તિબહાર કર્યો તે ન્યાતબહાર જાણવો.

૬. અમારી ન્યાતમાં થોડો દુર બેસાડીને જમાડવાની રીત નથી, જેને પંક્તિમાંથી દુર બેસાડીને તથા સાથે બેસાડીને જમતા નથી, થોડી તકશીરવાળાને તથા ઘણી તકશીરવાળાને પંક્તિબહાર મુક્યો, એટલે ન્યાતબહાર સરખો છે.

૭. જે કોઇ પતિતવનાનો ન્યાતબહાર છે તેની સાથે વહેવા વગેરે સંબંધ કરવાનો બંધ થાય નહીં, જે શખસ પંક્તિબહાર તેને બીજા શખસ પંક્તિમાં લઇને બેસે તો ન્યાત તેને પ્રાયશ્ચિત્ત[1] કરાવે, તે પ્રાયશ્ચિત્ત તે ન કરે તો જે શખસ પંક્તિબહાર છે તેના જેવો તે થાય.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તેને જે કોઇ પોતાને ઘેર પોતાની સાથે પંક્તિમાં લઇને જમવા બેસે તો ન્યાત તેની પાસે પ્રાયશ્ચિત્ત[2] લે.

૯. ન્યાતની રજા લીધાવના ન્યાતબહારિયા તથા પંક્તિબહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦. જે પતિત ન્યાતબહાર છે તે તો કદાપિ ન્યાતમાં આવી શકતો નથી, ને તે શિવાય બીજી બાબતથી ન્યાતબહાર છે તેના ઉપર ન્યાતબહાર મુકતી વખત ન્યાતે જે શીક્ષા નીશ્ચે ઠરાવી છે તે કરે ત્યારે ન્યાતમાં આવે, તે શીક્ષા સર્વેને વાસ્તે મુકરર નથી, ન્યાત શીક્ષા કરતી વખત અપરાધ જોઇને શીક્ષા કરેછે, વાસ્તે મુકરર લખાતું નથી.

૧૧. જે પતિત ન્યાતબહાર છે તેને ન્યાતના લોક બાળવા જાય નહીં, ને જે બીજા સબબથી ન્યાતબહાર છે તેને બાળવા જાય તેનો દોષ નહીં, ને તેનો સંસ્કાર પણ કરે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં " પ્રાછત " છે.

૨ નકલમાં " પ્રાશ્ચે " છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૨. જે પતિતને સારૂ ઉપર લખ્યું છે કે ન્યાતલોક બાળવા ન જાય, પણ એવું કીધેથી તેના ગોત્ર પુરૂષનું સુતક મુક્ત થતું નથી, વાસ્તે તેનું પુતળ વિધાન કરીને વિધિ કરે.

બ્રાહ્મણ—ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. શી શી તકશીરથી શા શા સબબથી ન્યાતબહાર મુકેછે તેનો જવાબ એ છે જે, જે ધણી બે જાપતેથી ચાલેછે તેથી ન્યાતબહાર મુક્યામાં આવેછે.

૨. જે શખસ બે જાપતેથી ચાલેછે તેને મુકેછે, તેના બાપને નહીં, તેનો સંગી બાપ થાય તો તેને પણ ન્યાતબહાર મુકેછે.

૩. કોઇ શખસને માથે કોઈ નિમિત્ત મુકે ત્યારે તે નિમિત્ત સાબુત કર્યાવિના ન્યાતના લોક ન્યાતબહાર મુકે નહીં.

૪. કોઇ શખસને ન્યાતબહાર મુક્યો હોય તેની સાથે કશો વહેવાર નહીં.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહાર કહાડ્યો હોય તે સર્વે બરોબર છે.

૬. અમારી ન્યાતમાં થોડી તકસીરવાળાને ન્યાતબહાર મુકતા નથી.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબહાર હોય તો તેના છોકરા ન્યાતનું સમાધાન કરીને પરણેછે.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તેને બીજો શખસ જમાડવાને તેડેછે, તેને આઘો બેસાડીને જમાડેછે.

૯. ન્યાતબહારિયાને તથા પંક્તિબહારિયાને ન્યાત સઘળી મળે ત્યારે ન્યાતમાં લેવાય.

૧૦. ન્યાતબહારિયાને ન્યાત સઘળી મળીને જે કાંઈ ન્યાતની નજરમાં આવે તે પ્રમાણે પ્રાયશ્ચિત્ત[1] કરાવીને ન્યાતમાં લે.

૧૧. ન્યાતબહારિયો મરી જાય ત્યારે ન્યાતલોક બાળેછે, ને છેક વટલી ગયો હોય તેનું પુત્તળ કરવું પડેછે, પુત્તળ કર્યાવિના ચાલે નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "પ્રછત" છે.

૧૨. ન્યાતબહારિયો મરી જાય ત્યારે તેને અગ્નિસંસ્કાર તેનાં સગાં કરેછે, ને પુત્તળવિધાન કરે ત્યારે તેનાં સગાં સપિંડી કરેછે.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ત્ર ભરૂચ તથા શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. પતિત થયો અથવા ભ્રષ્ટ થયો અથવા ન્યાતની આજ્ઞા ન પાળે તેને ન્યાતબહાર મુકવો ઘટેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે તેને તથા તેના જે કોઇ સંગી થાય તેને ન્યાતબહાર મુકેછે.

૩. તોહમતની સાબીતી થયાવિના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહમતની સાબીતી ન્યાતના ચાર ભલા આદમીની શાહેદી ન્યાતની નજરમાં તોહમત સાબુત આવે તે ખરી જાણવી.

૪. ન્યાતબહાર મુકતી વખત જે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તે પ્રમાણે વહેવાર કરવો.

૫. ન્યાત તથા પંક્તિમાં કંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકસીરવાળો તથા ઘણી તકસીરવાળાને ન્યાતે ન્યાતબહાર મુક્યો તે ન્યાતમાં જમવા આવતો નથી.

૭. કોઈ વટલ્યાના સબબથી ન્યાતબહાર છે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં નહીં પરણે, ને જે કોઇ આજ્ઞા ન પાળે એવા સબબથી ન્યાતબહાર છે તેનાં છોકરાં પરણે.

૮. એ બાબતમાં જે કાંઇ ન્યાતે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તે પ્રમાણે રાખવો.

૯. ન્યાતબહારિયાને તથા પંક્તિબહારિયાને ન્યાતમાં લેવાને સર્વેની રજા જોઇએ, લેવા ન લેવામાં ન્યાત મુખત્યાર છે.

૧૦. ન્યાતબહારિયાના અપરાધ પ્રમાણે ન્યાતના વિચાર આવે તે પ્રમાણે ખરચ થાયછે.

૧૧. જે તકશીર ઉપર વટલી ગયાની લખી છે તે શખસ મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે પણ કશી

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વિધિ કરે નહીં, બાકી સહેજ તકશીરથી જે કોઇ ન્યાતબહાર છે તેને ન્યાતના લોક શિરસ્તા પ્રમાણે બાળીને વિધિ કરે.

૧૨. ન્યાતબહારિયો મરી જાય તેનું પુત્તળ કરેથી ન્યાતમાં દાખલ થાયછે.

બ્રાહ્મણ—ભટ મેવાડાના મ્હોટા તડનો જવાબ.*

પ્રકાર “ ક. ”

૧. પતિત થયો તથા વટલ્યો હોય તથા ન્યાતની આજ્ઞા પાળી ન હોય તેને ન્યાતબહાર મુકી શકેછે.

૨. જે શખસ નીચનો ધર્મ પાળેછે તેનું જે કોઇ સંગી થાય તેને ન્યાતબહાર મુકેછે.

૩. તોહોમતની સાબુતી થયાવના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહોમતની સાબુતી ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી જણાય.

૪. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં ભેદ નથી.

૫. ન્યાતબહારિયા સાથે ન્યાતે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તે પ્રમાણે ચાલવું.

૬. થોડી તકશીર વા ઘણી તકશીરવાળો ન્યાતમાં જમવા આવતો નથી.

૭. જે કોઇ પતિત થઇને વટલઇ ગયો હોય તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં, અથવા ન્યાતની આજ્ઞા પાળી ન હોય તેથી ન્યાતબહાર મુક્યો હોય તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસને ન્યાતબહાર મુકતી વખત જે બંદોબસ્ત કર્યો હોય કે ઘરમેળે જમવા તેડવો નહીં તેને તેડી શકાય નહીં અગર તેડે તો દોષવાળો થાય.

૯. ન્યાતની રજાવના ન્યાતમાં લેવો નહીં.

૧૦. જેને જેવો અપરાધ તે પ્રમાણે ખરચ થાય.

૧૧. જે શખસને વટલી ગયાથી ન્યાતબહાર મુક્યો હોય ને તે મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતવાળા બાળે નહીં, એ વના બીજી તકશીરવાળાને ન્યાતના લોક બાળે, ઉપર લખેલા દોષવાળાનું પુત્તળ કરીને તેની વિધિ કરે.

૧૨. ન્યાતબહારિયાનું પુત્તળ કરેથી તે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

બ્રાહ્મણ—મેવાડાના ન્હાના તડનો જવાબ.*

પ્રકાર “ ક. ”

૧. થોડીએક તકશીર કરી હોય તો કાંઇ ન્યાતબહાર મુકવાનું કારણ નહીં ને મ્હોટી તકશીર હરેક તરેહની જે શખસ કરે ને તેના ઉપર સાબેત થાય તો ન્યાતવાળા સૌ લોકની મરજીમાં આવે તો ન્યાતબહાર તે શખસને મુકે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને બીજા ધર્મમાં જાય ને માબાપનામાં એકઠો રહે તો માબાપ સુધાં ન્યાતબહાર રહે, અગર તે શખસ માબાપથી જુદો રહેતો હોય તો એ શખસ એકલો ન્યાતબહાર રહે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઈ શખસે તોહોમત મુક્યું તો ન્યાતબહાર મુકવામાં આવે નહીં, અગર તે તોહોમત ન્યાતવાળાની રૂબરૂ તોહોમતનો મુકનાર શાબીત કરી શકે તો ન્યાતીવાળાની નજરમાં આવે તે કરે.

૪. ન્યાતબહારિયા સાથે કશો વહેવાર રખાય નહીં, ન્યાતમાં આવે ત્યારે વહેવાર પાછો થાય.

૫. ન્યાતબહારમાં તથા પંક્તિબહારમાં તફાવત છે.

૬. થોડી તકશીર વાસ્તે પંક્તિબહાર નથી બેસાડતાં, તે શખસ ન્યાતબહાર કહેવાય નહીં.

૭. એ સવાલનો જવાબ છઠા સવાલના જવાબમાં લખ્યો છે તે પ્રમાણે છે.

૮. એ સવાલનો જવાબ છઠા સવાલના જવાબમાં લખ્યો છે.

૯. અમારી ન્યાતમાં પટેલ નથી, ન્યાતની નજરમાં આવે તે કરે.

૧૦. ન્યાતબહારિયાને ન્યાતના લોકની નજરમાં આવે તે પ્રમાણે ખરચ કરાવીને ન્યાતમાં લે, તેના ખરચનું કાંઇ મુકરર નથી.

૧૧. ન્યાતબહારિયો મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતવાળા લોક બાળે ત્યારપછી તેના ષટપિંડ શાસ્ત્ર પ્રમાણે સર્વે ક્રિયા કરે, શાસ્ત્ર જોઈને.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૨. ન્યાતબહારિયો મરી જાય ત્યારપછી તેનું પુત્તળ થાય ત્યારે તે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વટલ્યાથી તથા બદફેલ ચાલે તો ન્યાતબહાર મુકે.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે ત્યારે વટલે, ને વટલ્યો ત્યારે તેના માબાપ તેનો અંગીકાર કરે તો તેના માબાપ સુધાંને ન્યાતબહાર મુકે, માબાપ અંગીકાર ન કરે તો મુકાય નહીં.

૩. કોઇ શખસ ઉપર વટલ્યાનું નિમિત્ત આવ્યું ત્યારે તે સાબુત થાય તો ન્યાતબહાર મુકાય.

૪. ન્યાતબહાર શખસ સાથે જમવા તથા પાણી પીવા તથા લેહેણું આપવાનો તથા નોતરૂં દેવાનો કશો વહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબહારમાં તથા પંક્તિબહારમાં તફાવત છે, શો જે દુરથી પીરશીએ છઇએ, ને જમેછે.

૬. થોડી તકશીર વાસ્તે કાંઇ પંક્તિથી દુર બેસાડાતો નથી, જેવી તકશીર તેવો દંડ કરીને સાથે બેસાડેછે.

૭. જે પંક્તિબહાર હોય તેનું સમાધાન કરીને ન્યાતમાં લીધાવિના તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં, છોકરાં થયા પછે કોઇ શખસ પંક્તિબહાર રહ્યો હોય ને તેનાં છોકરાં તેથી જુદાં રહે ત્યારે તે છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તેને બીજા શખસ જમવા તેડે તો તેને પણ દુર બેસાડે.

૯. કોઈ શખસ ન્યાતબહાર અગર પંક્તિબહાર હોય તો પટેલ તથા ન્યાત મળીને શાસ્ત્ર પ્રમાણે (ન્યાત મળીને) લેવાય.

૧૦. ન્યાતબહારિયો મરી જાય ત્યારે તેને બાળવાનો વહેવાર શાસ્ત્રમાં હોય તે.

૧૧. ન્યાતબહારનું પુત્તળ કરવું પરદેશ ગયો હોય ત્યારે શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરવું, ગામમાં હોય ત્યારે અસ્થિ સંસ્કાર કરવો.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

બ્રાહ્મણ—ઉનેવાળનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં વટલ્યો તથા કોઈની બૈરીને હરી ગયો હોય ત્યારે તેને ન્યાતબહાર કહાડે ને ન્યાતમાં બેસે નહીં.

૨. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે તે શખસને ન્યાત ત્યાજ કરે, માબાપનો ત્યાજ નહીં થાય.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસના ઉપર તોહમત મુકે ત્યારે પંચ થઇને તજવીજ કરે, ને તોહોમત જુઠું હોય ત્યારે ન્યાતમાં બેસે, ને તોહોમત સાચું હોય ત્યારે ન્યાતમાં બેસે નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબહારિયા સાથે કશો વહેવાર કરવો નહીં.

૫. અમારી ન્યાતમાં થોડી તકશીરવાળાને જુદો બેસાડવાની રીત નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં પંક્તિબહાર તથા ન્યાતબહારમાં કશો તફાવત નથી.

૭. અમારી ન્યાતમાં પંક્તિબહાર છે, તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં.

૮. અમારી ન્યાતમાં પંક્તિબહાર છે, તેને કોઇ પંક્તિમાં જમવા તેડે નહીં.

૯. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબહારિયો તથા પંક્તિબહારિયો ન્યાતમાં લેવાતો નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને કાષ્ટવત બાળેછે, ને તેના ષટ્પિંડ ન કરે, ને લે નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનું પુત્તળ કરેછે.

બ્રાહ્મણ—ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

અમારી ન્યાતમાં જે શખસ વટલી જાય તેને ન્યાતબહાર મુકે, બાકી બીજા કશા સબબથી ન્યાતબ-

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

હાર તથા પંક્તિબહાર મુકવાનો ચાલ નથી ને જેને ન્યાતબહાર મુકવાનું લખ્યું છે તે શખસ સાથે કશીએ તરેહનો વહેવાર ન કરવો, ને તે શખસ ગામમાં પણ રહેતો નથી, વાસ્તે એ સર્વે સવાલના જવાબ લખવાનું કાંઇ કારણ નથી, ને બૈરીનો પણ એજ માર્ગ છે.

બ્રાહ્મણ—સારસ્વતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબહાર બહુધા મુકવાનો ચાલ નથી, પણ કોઇ શખસ ઘણોએક બદ ચાલ ચાલ્યો ત્યારે ન્યાતની નજરમાં આવે તે પ્રમાણે શીક્ષા કરે, પણ આજ સુધી અમારી ન્યાતમાં કદી એવું થયું નથી, વાસ્તે સર્વે[1] સવાલનો જવાબ લખવાનું કારણ નથી.

બ્રાહ્મણ—કાળેટિયાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. ન્યાતનો શિરસ્તો તોડીને ગેરશિરસ્તે ચાલે તેને ન્યાતબહાર મુકે.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે, ને તેને બાપ ઘરમાં રાખે તો તેના બાપ સુદ્ધાં છોકરાને ન્યાતબહાર મુકે નહીંતો છોકરો ન્યાતબહાર રહે.

૩. કોઈના ઉપર જે શખસે તોહોમત મુક્યું તો તોહોમતના શાહેદી મળે તો ન્યાતબહાર મુકે.

૪. ન્યાતબહાર મુકે તેની સાથે વહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં તફાવત નથી, ને તેને ન્યાતબહાર કહેવાય.

૬. જે શખસને થોડી તકશીર સારૂ ન્યાતબહારથી પંક્તિબહાર થોડો દુર બેસાડે, તોએપણ ન્યાતબહાર કહેવાય.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "શારે" છે.

૭. જે શખસનો બાપ વટલી ગયો હોય ને તેનો છોકરો ન્યાતમાં હોય તો તેને પરણાવે.

૮. જેને ન્યાતબહાર મુકેછે તેને ન્યાતના લોક જમાડતા નથી.

૯. જે શખસ ન્યાતબહાર છે (ને) તેને સર્વે પંચ મળીને ન્યાતમાં લે, એકલા પટેલથી લેવાય નહીં.

૧૦. જે શખસ ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય તેનો પીત્રાઇ પુત્તળવિધાન કરે, ને ષટ્પિંડ કરે.

૧૧. આ સવાલનો જવાબ ઉપરના સવાલના જવાબમાં આવ્યો છે.

બ્રાહ્મણ—સજોદરા† ભાઠેલાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. વટલી ગયાના સબબથી તથા પતિતના સબબથી તથા ન્યાતની આજ્ઞા ન માને તે સબબથી ન્યાતબહાર મુકવામાં આવેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નીચનો ધર્મ પાળે તો તે શખસને ન્યાતબહાર મુક્યો જોઈએ, અગર તેના માબાપ તથા હરેક કોઇ તેનો સંગી થાય તો તેને પણ તેની સાથે ન્યાતબહાર મુકવો જોઇએ.

૩. કોઇ શખસના ઉપર હરેક કોઇ તોહોમત મુકે તો તોહોમતની સાબેતી કર્યાવના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહમતની સાબેતી ચાર મરદે આદમીની સાક્ષીના કહ્યાથી ન્યાત વિચાર કરે, ને ન્યાતની નજરમાં તે વાત સાચી આવે તેથી તોહોમતની સાબેતી સાચી જાણવી, કાંજે એક શખસ સાથે તમામ ન્યાતને અદાવત હોતી નથી.

૪. ન્યાતે ન્યાતબહાર મુકતી વખત જે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તે પ્રમાણે વહેવાર રાખવો.

૫. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારનો કાંઈ જુદો માર્ગ નથી, શાવાસ્તે કે જેને ન્યાતબહાર મુક્યોછે તે શખસ પંક્તિમાં આવતો નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં એવો ચાલ નથી.

† નકલમાં શરૂઆતમાં "સજોદરા ભાઠેલા" છે, ને બીજે બધે ઠેકાણે "શ્રીધરક સજોદરા" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. જે શખસને પ્રાયશ્ચિત્તથી તથા વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતબહાર મુક્યો હોય ને તેનાં છોકરાં તેની સાથે એકઠાં રહેતાં હોય તો તથા જમતાં હોય તો તે છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તેને કોઈ શખસ જમવા તેડે નહીં, અગર કોઈ દુર બેસાડીને જમાડે તો તેને કાંઈ બાધક નથી.

૯. ન્યાતબહારિયાને ન્યાતમાં લેવાને વાસ્તે સર્વે ન્યાતના લોક જે કોઇ[1] અસલથી લેતા આવેછે તેની મરજી જોઇએ.

૧૦. જે કોઇ વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેની ન્યાતના લોક બાળે નહીં, ને તેના ષટ્‌પિંડ કરવાની કાંઇ જરૂર નથી, ને તેનું પુત્તળ કરીને સર્વે વિધિ કરે.

૧૧. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનું પુત્તળ કરે તો તે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

બ્રહ્મક્ષત્રીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં અત્યારસુધી કોઇને ન્યાતબહાર મુક્યો નથી, ને કદાસ કોઇ દુરાચરણ ચાલે તો તેને ન્યાતબહાર મુકે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કોઇ પોતાનો ધર્મ મુકીને નીચ ધર્મે ચાલે તો તેનો દોષ તેને માથે, પરંતુ તેના માબાપ સંગી ન થાય તો તેને કાંઇ ન્યાતનો દોષ નથી, જે કરે તે ભોગવે.

૩. કોઇ શખસ કોઈના ઉપર તોહોમત મુકે તો તે તોહોમતની સાબેતી થયા વગર ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને પ્રથમ તો તે શખસના આચરણ જોવાં, ને ત્યારપછી તે તોહોમતના ચાર ભલા માણસની સાક્ષીથી તેની દુરાચારી સર્વે ન્યાત સમુછે થઈને સાબેત કરે ત્યારે ન્યાતબહાર મુકાય.

૪. જ્યાંસુધી તે શખસ ન્યાતબહાર હોય ત્યાંસુધી તેનું નોતરૂં ટાળે, ને લાહાણું ન આપે.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં તફાવત છે, શાથી કે ન્યાતબહારિયાના દોષનો અનુગ્રહ થાય ત્યારે ન્યાતની પંક્તિમાં એકઠો બેસે, અમારી ન્યાતમાં દશ ક્ષત્રી છે તે પંક્તિબહાર છે, તેને જ્ઞાતીભોજનમાં નોતરૂં દેવું ને જુદી પંક્તિએ બેસાડીએ, ને ન્યાતના લોક દુરથી પીરસે, ને દશા ક્ષત્રીને ત્યાં જ્ઞાતીનું ભોજન હોય ત્યારે તે લોકોને જુદી પંક્તિએ બેસાડીએ, ને અમારી ન્યાતના લોક પીરસે, તેમની સાથે ન્યાતની રીતે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે.

૬. થોડી તકશીર વાસ્તે ન્યાતબહાર કહેવાતો નથી, પંક્તિથી દુર બેસાડવાનો ચાલ નથી.

૭. અમારી ન્યાતમાં જે પંક્તિબહાર દશાક્ષત્રી છે, તેમનાં છોકરાં અમારી ન્યાતમાં પરણે નહીં, તેમની ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ કેસુદામતથી પંક્તિબહાર છે, તેને બીજો શખસ જમવા તેડે તે શિરસ્તા પ્રમાણે પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડે તેથી કાંઈ દોષ નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં કોઈ પટેલ છે નહીં, પણ ચાર ન્યાતના ઘરડાં સર્વે ન્યાતના લોકને સમુછે કરીને તેનો અનુગ્રહે કરીને ન્યાતમાં લે, પંક્તિબહારનો વહેવાર જુદો છે, તેને કંઇ ન્યાતમાં લેવાનું કારણ નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબહારિયાને શાસ્ત્ર પ્રાયશ્ચિત્ત કરાવે, ને પ્રાયશ્ચિત્તનો ખરચ થાય તે કરે, બીજો કાંઇ અમારી ન્યાતમાં ખરચ છે નહીં.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં કોઇ ન્યાતબહાર રહીને મરી ગયું તેવું કાંઇ અમારા દીહામાં તથા અમારા સાંભળ્યામાં આવ્યું નથી, કે જાણ્યામાં આવે કે કોણ બાળે, ને સપિંડી કર્મ કરે.

૧૨. એનો જવાબ કલમ ૧૧ મીમાં લખ્યો છે.

સુથાર–પંચોળીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. વટલી ગયાના સબબથી તથા ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેને ન્યાતબહાર મુકે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ

૧ નકલમાં "કાંઇ" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પાળે ત્યારે તેને ન્યાતબહાર મુકે, ને તેનાં માબાપ સંગી થાય તો તેને પણ મુકે.

૩. કોઈ શખસ કોઇના ઉપર તોહોમત મુકે ત્યારે તોહોમતની સાબેતી કર્યાવના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહોમતની સાબેતી શાહેદીઓથી તથા દાખલાઓથી કરવી જોઇએ.

૪. ન્યાતબહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર કરવો નહીં.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. ન્યાતબહાર મુકયો તેને ન્યાતમાં કોઇ જમાડે નહીં.

૭. પંક્તિબહાર છે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે નહીં.

૮. પંક્તિબહારિયા શખસને કોઇ જમવા તેડે નહીં, ને તેડે તો તેને શીક્ષા કરે.

૯. પટેલની રજાવિના ન્યાતમાં ન્યાતબહારિયા તથા પંક્તિબહારિયાને લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને તેના ષટ્પિંડ પણ ન્યાતના કરે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

સુથાર—મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. ન્યાતનો હુકમ ન માને તેથી તથા ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેથી ન્યાતબહાર મુકેછે, ને તેનો પક્ષ જે કોઈ કરે તેને પણ ન્યાતબહાર મુકેછે, ને ગેરવાજબી પક્ષ કરનારને સરકાર સીજા કરે, ને જુના વહીવટ પ્રમાણે ચલાવે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે, ને તેના માબાપ તેના સંગી થાય તો તે સુદ્ધાંને ન્યાતબહાર મુકવાં જોઇએ.

૩. કોઈ શખસ કોઈના ઉપર તોહોમત મુકે તેથી તેને હાલ પંક્તિથી છેટે બેસાડીને જમાડે, ને પછી તોહોમતની સાબીતી થાય ત્યારે ન્યાતબહાર મુકે, ને ન થાય તો તોહોમતના મુકનારને વરશ ૧ સુધી ન્યાતબહાર મુકવો જોઈએ, ને તોહોમતની સાબીતી ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી ન્યાતની નજરમાં સાચી વાત આવે ત્યારે જાણવી.

૪. ન્યાતબહારીઆ સાથે કશો વહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારીઆમાં તફાવત છે.

૬. થોડી તકશીરવાળાને પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડેછે, તેને ન્યાતબહાર કહેવાતો નથી.

૭. પંક્તિબહારવાળાનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણેછે.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તેને છેટે બેસાડીને જમાડે.

૯. ન્યાતબહારીઆ તથા પંક્તિબહારીઆ શખસને ન્યાતમાં લેતાં પટેલની તથા પંચની રજા જોઈએ, ને પટેલ ના કહે તો તેમાં અટકાવ થાયછે, ને ચાર પટેલમાંથી એક જણને પણ પૂછ્યાવના લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને ષટ્પિંડ જેને અધિકાર છે તે કરે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

ખતરી—ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. વટલ્યાના સબબથી તથા ન્યાતના માર્ગથી મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેને ન્યાતબહાર મુકીએ છઇએ.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ મુકીને નીચનો ધર્મ પાળે ત્યારે તેને ન્યાતબહાર મુકે, ને કદાપિ તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબહાર મુકવાં જોઇએ.

૩. કોઇ શખસના ઉપર કોઇએ તોહોમત મુક્યું તેથી તેને હાલ પંક્તિબહાર કહાડીએ, ને પછી તોહોમતની સાબેતી કર્યા પછી તેને માથે તોહોમત સાબેત થાય તો ન્યાતબહાર મુકીએ, ને કદાપિ સાબેત ન થાય ત્યારે તોહોમતના મુકનારને શીક્ષા કરવી જોઈએ.

૪. ન્યાતબહારિયા શખસ સાથે કશોએ વહેવાર ન કરવો.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં કાંઇ તફાવત નથી, એ બેઉ બરાબર છે.

૬. થોડી તકશીરવાળાને પંક્તિથી દુર બેસાડી જમાડવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૭. જે છોકરાં ન્યાતબહારિયા શખસના ઘરમાં એકઠાં રહેતાં હોય તે ન્યાતમાં પરણે નહીં.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા નહીં તેડે, એમ કરતાં કોઈ તેડે તો તેડનારને પણ શીક્ષા કરવી જોઇએ.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવા સારૂ પટેલની રજા લેવી જોઈએ, ને પટેલને સમજાવીને પછી ન્યાતમાં લેવો.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે, પણ તેનો બીજો કશો વહેવાર અમારા ચાલ પ્રમાણે નહીં કરવો.

૧૧. ન્યાતબહારિયાનું પુત્તળ કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

ખતરી–તરીઆ વણકરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેને ન્યાતબહાર મુકાયછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે ને તેના માબાપ તેના સંગી થાય તો તે સુદ્ધાંને ન્યાતબહાર મુકે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર તોહોમત મુકે તે તોહોમતની સાબેતી કર્યાવના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તે તોહોમતની સાબેતી ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી કરાવવી જોઈએ.

૪. ન્યાતબહારીઆ શખસ સાથે ન્યાતબહાર મુકતી વખત ન્યાતે જે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તે પ્રમાણે ચાલવું.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૭. ન્યાતબહારીઆ શખસનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તેને કોઇ જમવા તેડે નહીં, અગર તેડે તો તેડનાર ઉપર દોષ થાય.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવા સારૂ સર્વે પંચની રજા જોઇએ.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને ષટ્પિંડ કરવાનો ચાલ નથી.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

દરજી–ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. વટલી ગયાના સબબથી તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેથી તથા ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેથી ન્યાતબહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે, ને તેના માબાપ તેના સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબહાર મુકવા જોઈએ.

૩. કોઈ શખસે કોઇના ઉપર તોહમત મુક્યું પણ તોહોમતની સાબુતી થયાવિના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહોમતની સાબુતી ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી કરવી જોઈએ.

૪. ન્યાતબહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તથા ઘણી તકશીરવાળાને પણ જમાડવો નહીં.

૭. ન્યાતબહારિયા શખસનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો પરણે.

૮. જે શખસ ન્યાતબહાર છે તેને બીજા શખસ જમવા નહીં તેડે, અગર તેડે તો તેને પણ ન્યાતના લોક શિક્ષા કરે.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાસારૂ સર્વે ન્યાતના લોકોની રજા જોઈએ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. ન્યાતબહારિયો શખસ મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે, ષટ્પિંડ કરવાનો ચાલ નથી.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

સોની-ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. વટલ્યાના સબબથી તથા ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેથી તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેને ન્યાતબહાર મુકેછે.

૨. જે શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે, ને તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય ત્યારે તેના માબાપ સુદ્ધાંને ન્યાતબહાર મુકે.

૩. તોહોમતની સાબેતી થયા વના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહોમતની સાબેતી શાહેદોથી તથા નીશાન દાખલાથી સાબેત કરવી જોઈએ, ને એમ કરતાં સાબુત ન થાય ત્યારે તોહોમતના મુકનારને ન્યાત શીક્ષા કરે.

૪. ન્યાતબહારિયા સાથે કશો વહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. જે શખસને પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડેછે તેને ન્યાતબહાર કહેવાયછે.

૭. વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતબહાર મુકેલો હોય ને તેનાં છોકરાં તેથી જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે.

૮. પંક્તિબહારિયા શખસને આઘો બેસાડીને જમાડે તો તેડનારને કાંઇ દોષ નથી.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવામાં પંચની રજા જોઇએ, થોડા શખસની મરજીથી લેવાય મુકાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબહારિયો મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને જેને ષટ્પિંડ કરવાનો અધિકાર છે તે કરે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

*ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

સોની-શ્રીમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. વટલી ગયાના સબબથી તથા ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેથી તથા ન્યાતનો હુકમ નહીં માને તેને ન્યાતબહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે, ને તેના માબાપ તેના સંગી થાય ત્યારે તેના માબાપ સુદ્ધાંને ન્યાતબહાર મુકે.

૩. તોહોમતની સાબેતી થયા વના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં ને તોહોમતની સાબીતી શાહેદીથી સાબેત થાયછે, ને એમ કરતાં તોહોમતના મુકનારાએ જુઠું તોહોમત મુક્યું તો તેને ન્યાતબહાર મુકીએ છઈએ.

૪. ન્યાતબહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં તફાવત છે.

૬. જે શખસને પંક્તિથી દુર બેસાડીને જમાડેછે તેને ન્યાતબહાર કહેવાતો નથી.

૭. વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતબહાર મુકેલો હોય ને તેનાં છોકરાં તેથી જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે.

૮. પંક્તિબહારિયા શખસને આઘો બેસાડીને જમાડે તો તેડનાર ઉપર કાંઈ દોષ નથી.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાત સર્વે મળીને પાવન કરે તો ન્યાતમાં આવે, ને થોડા શખસની મરજી લેવાની હોય તો લેવાય નહીં.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને જેને ષટ્પિંડ કરવાનો અધિકાર છે તે શખસ કરે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

સોની-મારૂની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. વટલી ગયેલા શખસને ન્યાતબહાર મુકેછે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે ને તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તે સુદ્ધાંને ન્યાતબહાર મુકેછે.

૩. કોઇ શખસનાં ઉપર કોઇએ તોહમત મુક્યું, પણ તોહોમતની સાબીતી થયા વના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં.

૪. ન્યાતબહારિયા જોડે કશો વહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબહારિયા તથા પંગતીબહારિયામાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તથા ઘણી તકશીરવાનને પંગતીથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાતબહારિયાનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ ન્યાતબહાર છે તેને કોઇ જમાડે નહીં, અગર તેડે તો તેડનાર ઉપર દોષ થાય.

૯. ન્યાતબહારિયાને ન્યાતમાં લેવો હોય તો સર્વે પંચની રજા વગર ન્યાતમાં લેવાય નહીં, તથા મુકાય પણ નહીં.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

ફુલમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેને તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેને તથા વટલી ગયલાને ન્યાતબહાર મુકેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે ને તેના માબાપ તેના સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબહાર મુકેછે.

૩. કોઈ શખસ કોઇના ઉપર તોહમત મુકે તેથી તોહોમતની સાબેતી થયા વના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહોમતની સાબેતી ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી કરવી જોઈએ.

૪. ન્યાતબહાર મુકતી વખત જે કાંઇ ન્યાતે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તે પ્રમાણે ચાલે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં પંક્તિથી[૧] થોડો દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. જે શખસ ન્યાતબહાર છે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં નહીં પરણે.

૮. જે શખસ ન્યાતબહાર છે તે શખસને કોઈ જમવા નહીં તેડે, અગર તેડે તો તેડનારને શિક્ષા કરવી જોઇએ.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાસારૂ સર્વે પંચની રજા જોઇએ.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને જેને શ્રાદ્ધ કરવાનો અધિકાર છે તે કરે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

ભાવસાર—છીપાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. વટલી ગયલાના સબબથી તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેથી તથા ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેથી ન્યાતબહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે ને તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબહાર મુકવા જોઇએ.

૩. કોઈ શખસના ઉપર તોહોમત મુકે તેથી તોહોમતની સાબેતી થયા વના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં ને તોહોમતની સાબેતી ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી કરવી જોઇએ.

૪. ન્યાતબહાર મુકતી વખત જે કાંઈ ન્યાતે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તેપ્રમાણે ચાલવું.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંગતીબહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકશીરવાળાને પંગતીથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧ નકલમાં "કતીથી" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. ન્યાતબહારિયા શખસનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ ન્યાતબહાર છે તેને કોઈ બીજો શખસ જમવા નહીં તેડે, અગર તેડે તો તેડનારને પણ ન્યાત બહાર મુકે.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાસારૂ સર્વે પંચની રજા જોઇએ.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય તેને પંચના લોક બાળે, ને જેને શ્રાદ્ધ કરવાનો અધિકાર છે તે કરે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

ભાવસાર—ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. વટલી ગયાના સબબથી તથા ન્યાતનો હુકમ નહીં માને તેથી તથા ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેથી ન્યાતબહાર મુકે છે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે ને તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તેના માબાપને પણ ન્યાતબાહર મુકવાં જોઈએ.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઇ તોહોમત મુકે તેથી તોહોમતની સાબેતી થયા વના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહોમતની સાબેતી ચાર ભલા માણુસની શાહેદીથી કરવી જોઇએ.

૪. ન્યાતબહાર મુકતી વખત જે કાંઇ ન્યાતે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તે પ્રમાણે ચાલવું.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિ બહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકશીરવાળાને પંક્તિથી થોડો દુર એસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાતબહારિયા શખસનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ ન્યાતબહાર છે તેને કોઇ બીજા શખસ જમવા નહીં તેડે, અગર તેડયો તો તેડનારને ન્યાતબહાર મુકે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાસારૂ સર્વે પંચાયતની રજા જોઇએ.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને જેને શ્રાદ્ધ કરવાનો અધિકાર છે તે કરે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

દેહેજના ઠાકોરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

"આ બાબતનો તેમનો જવાબ નથી."

લુવારની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. ન્યાતનો માર્ગ મુકી ગેરમાર્ગે ચાલે તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેને ન્યાતબહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે તેને તથા તેનો જે સંગી થાય તેને ન્યાતબહાર મુકેછે.

૩. કોઇ શખસ કોઇના ઉપર તોહોમત મુકે તેની સાબીતી થયા વના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહમતની સાબીતી ચાર ભલા માણુસની શાહેદીથી કરવી જોઇએ.

૪. ન્યાતબહારિયા શખસ સાથે ન્યાતબહાર મુકતી વખત જે કાંઈ ન્યાતે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તે પ્રમાણે ચાલવું.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારિયામાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકશીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડો દુર એસાડીને જમાડવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૭. ન્યાતબહારિયાનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે, યા ન્યાતબહારિયો શખસ ન્યાતમાં આવે ત્યારે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે, ન્યાતનાં હોય તો.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા નહીં તેડે, અગર તેડે તો તેડનાર ઉપર દોષ થાય.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાસારૂ સર્વે પંચની રજા જોઇએ.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને તેના ષટ્પિંડ[1] જેને અધિકાર છે તે કરે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ વટલી ગયલાનો નથી, પણ કોઇ શખસ બુડી મરે ત્યારે તેનું પુત્તળ કરવું જોઈએ.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. વટલી ગયાના સબબથી તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેથી તથા ન્યાતનાં માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેથી ન્યાતબહાર મુકેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબહાર મુકવાં જોઇએ.

૩. કોઈ શખસે કોઈના ઉપર તોહોમત મુક્યું પણ તોહોમતની સાબીતી થયાવના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહોમતની સાબીતી ચાર ભલા માણુસની શાહેદીથી કરવી જોઇએ.

૪. ન્યાતબહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં કાંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તથા ઘણી તકશીરવાળાને પણ જમાડવો નહીં.

૭. ન્યાતબહારિયા શખસનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણેછે.

૮. જે શખસ ન્યાતબહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે નહીં, ને અગર તેડે તો તેને પણ ન્યાત શીક્ષા કરે.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાસારૂ સર્વે પંચની રજા જોઈએ.

૧૦. ન્યાતબહારિયો શખસ મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને ષટ્પિંડ તેનું કોઈ સગું હોય તે કરે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

કંદોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. મરદ તથા બૈરાંને વટલી ગયાના સબબથી ન્યાતબહાર મુકીએ છઇએ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે તેને ન્યાતબહાર મુકીએ, ને તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબહાર મુકીએ છઇએ.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહોમત મુકે તો તે તોહોમતની સાબીતી થયા વના ન્યાતવાળા ન્યાતબહાર મુકે નહીં, ને તોહોમતની સાબીતી તો શાહેદોથી થાયછે.

૪. ન્યાતબહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં તફાવત છે.

૬. થોડી તકશીર વાસ્તે પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડે, તેને ન્યાતબહાર કહેવાતો નથી.

૭. એ પ્રમાણે પંક્તિબહાર છે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં તેનાથી જુદાં રહેતાં હોય તો પરણે, ને એકઠાં હોય તો નહીં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે તો આઘો બેસાડીને જમાડે, તે સબબથી કાંઈ દોષ નથી.

૯. પંચની રજાવના ન્યાતબહારિયા તથા પંક્તિબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં, ને પંચ મળીને પાવન કરે ત્યારે ન્યાતમાં દાખલ થાય.

૧૦. ન્યાતબહારિયા શખસને કોઈ * * *

[1] નકલમાં "સસપંડી" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* * * નકલમાં વાક્ય અધુરૂં છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

કુંભાર—અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેને તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેને ન્યાતબહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે ને તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તેનાં માબાપને પણ ન્યાતબહાર મુકેછે.

૩. અમારી ન્યાતનાં ભરૂચમાં ઘર થોડાં છે, ને તે માંહોમાંહે એકએકનાં સગાંવહાલાં છે તે સબબથી કોઈના ઉપર જુઠું તોહોમત કોઈ મુકતું નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૪. ન્યાતબહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં કાંઈ તફાવત (કાંઈ) નથી.

૬. થોડી તકશીરવાસ્તે પંક્તિથી થોડા દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. પંક્તિબહાર હોય તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં નહીં પરણે, તેની સાથે એકઠાં રહે તો.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તેને બીજો શખસ જમવા તેડે નહીં, અગર તેડે તો તેને દોષ થાય.

૯. પટેલની રજાવના ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાય નહીં.

૧૦ ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે ને તેને ષટ્પિંડ કરવાનો ચાલ નથી.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેને તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેને તથા વટલી ગયલાને ન્યાતબહાર મુકેછે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે, ને તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબહાર મુકેછે.

૩. કોઇ શખસ કોઇના ઉપર તોહોમત મુકે તેથી તોહોમતની સાબેતી થયા વના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહમતની સાબીતી ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી કરવી જોઈએ.

૪. ન્યાતબહાર મુકતી વખત જે કંઇ ન્યાતે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તે પ્રમાણે ચાલે.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં કશો તફાવત નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તે શખસ પાછો પંક્તિમાં આવે ત્યારે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તે શખસને કોઇ જમવા તેડે નહીં, અગર તેડે તો તેડનારને શિક્ષા કરવી જોઈએ.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાસારૂ સર્વે પંચાયતની રજા જોઈએ.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને જેને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે તે પંચોની રજા લઇને ક્રિયા કરે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

હજામ—મેહેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પોતાનો કુળધર્મ મુકીને પંચાયતના બંદોબસ્ત કરતાં ગેરમાર્ગે ચાલે તો ન્યાતબહાર મુકે.

૨. કદી કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પકડે ને તેનાં માબાપ સંગી થાય તો તેનાં માબાપ સુદ્ધાંને ન્યાતબહાર મુકે.

૩. કોઇ શખસના ઉપર જુઠું તોહોમત મુકે તો સાબેત કર્યાવના ન્યાતબહાર મુકવો નહીં.

૪. ન્યાતમાં લીધા પછી ન્યાતબહારવાળાસાથે વહેવાર કરવો.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૫. ન્યાતબહારમાં તથા પંક્તિબહારમાં તફાવત નથી.

૬. થોડી તકશીર સારૂ પંક્તિબહાર મુકતા નથી.

૭. પંક્તિબહારિયાનાં છોકરાંને ન્યાતમાં લીધાં પાછી પરણે નહીં.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તેને કોઇ જમવા તેડતો નથી, કદાપિ તેડે તો તેને પણ પંક્તિબહાર મુકવો.

૯. ન્યાતબહારિયાને પંચાયત મળે ત્યારે ન્યાતમાં લેવાય, પંચ લે તો મુખત્યાર છે.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનો પીત્રાઇ પંચની રજાથી આગ મુકે, તથા ષટ્પિંડ[1] કરે.

૧૧. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનું પુત્તળ કરે તો ન્યાતમાં દાખલ થાય.

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. વટલી ગયાના સબબથી તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેથી તથા ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેથી ન્યાતબહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે ને તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તેનાં માબાપને પણ ન્યાતબહાર મુકવાં જોઈએ.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તોહોમત મુકે તેથી તોહોમતની સાબીતી થયા વિના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહોમતની સાબીતી ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી કરવી જોઈએ.

૪. ન્યાતબહાર મુકતી વખત જે કંઈ ન્યાતે બંદોબસ્ત કર્યો હોય તે પ્રમાણે ચાલવું.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં કંઇ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકશીરવાળાને પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. ન્યાતબહારિયા શખસનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ ન્યાતબહાર છે તેને કોઈ બીજો શખસ જમવા નહીં તેડે, ને અગર તેડે તો તેડનારને ન્યાતબહાર મુકે.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવા સારૂ સર્વે પંચની રજા જોઈએ.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય તેને ન્યાતનાં લોક બાળે, ને જેને શ્રાદ્ધનો અધિકાર છે તે કરે.

૧૧. પુત્તળ કરવાનો ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી.

પખાલી રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. ન્યાતનો માર્ગ મુકીને ગેરમાર્ગે ચાલે તેને તથા વટલી ગયલા શખસને ન્યાતબહાર મુકેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે ને તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબહાર મુકેછે.

૩. કોઈ શખસ કોઇના ઉપર તોહોમત મુકે તેથી તોહોમતની સાબીતી થયા વના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહોમતની સાબેતી ચાર ભલા માણસની શાહેદીથી કરવી જોઇએ.

૪. ન્યાતબહારીઆ શખસ સાથે કશો વહેવાર ન કરવો.

૫. વટલી ગયેલાને ન્યાતબહાર મુકેછે, ને પંક્તિબહાર મુકેછે, ન્યાતનો હુકમ ન માને તેથી પંક્તિબહાર કહેવાયછે, ને તકશીર કાંઇ થઇ હોય તેનો ગુન્હો આપીને ન્યાતમાં આવે.

૬. થોડી તકશીરવાળાંને પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડેછે, ને તે ન્યાતબહાર નહીં કહેવાય, પંક્તિબહાર કહેવાશે.

૭. પંક્તિબહારિયા શખસનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણેછે, ને ન્યાતબહારિયા શખસનાં છોકરાં જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે.

૮. ન્યાતબહારિયા શખસને નોતરૂં દેવું નહીં, ને તે જમવા પણ આવે નહીં, ને જમાડે પણ નહીં, ને પંક્તિબહારિયાને પણ નોતરૂં દેવું નહીં, ને એમ કરતાં તે જમવા આવે તો તેને વામને છેટે બેસાડીને જમાડેછે.

---

[1] નકલમાં "સસપીંડ" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૯. ન્યાતબહારિયાને ન્યાતમાં લેવાય નહીં, ને કોઈ લે પણ નહીં, ને પંક્તિબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવાસારૂ પંચની રજા જોઇએ, ને પટેલની પણ રજા જોઇએ.

૧૦. ન્યાતબહારિયો શખસ મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતના લોક બાળે, ને ષટ્‌પિંડ તેનું કોઇ સગું હોય તો કરે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

પતાઈ–રાવળની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. વટલી ગયાના સબબથી તથા ન્યાતનો માર્ગ મુકી ને ગેરમાર્ગે ચાલે તેથી ન્યાતબહાર મુકેછે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તેને પણ ન્યાતબહાર મુકે.

૩. કોઈ શખસ કોઈના ઉપર તોહોમત મુકે તો તોહોમતની સાબીતી કર્યાવગર ન્યાતબહાર નહીં મુકે, ને તોહોમતની સાબીતી ચાર ભલા માણુસની શાહેદીથી કરવી જોઈએ.

૪. ન્યાતબહારિયા શખસ સાથે ન્યાતબહાર મુકતી વખત જે બંદોબસ્ત ન્યાતે કર્યો હોય તે પ્રમાણે ચાલવું જોઈએ.

૫. ન્યાતબહાર તથા પંક્તિબહારમાં કંઈ તફાવત નથી.

૬. થોડી તકશીર માટે પંક્તિથી થોડો દુર બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ નથી.

૭. જે શખસ પંક્તિબહાર છે તે ન્યાતમાં આવે ત્યારે તેનાં છોકરાં ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ પંક્તિબહાર છે, તેને બીજા શખસ જમવા નહીં તેડે.

૯. ન્યાતબહારિયા શખસને ન્યાતમાં લેવો તે સર્વે પંચની રજા જોઈએ.

૧૦. ન્યાતબહાર રહી મરી જાય તેને ન્યાતના લોક બાળે.

૧૧. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય તેનું પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ભોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ:"

૧. ન્યાતનો માર્ગ મુકીને તથા ન્યાતનો હુકમ ન માને તેને ન્યાતબહાર મુકીએ છઇએ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે ને તેનાં માબાપ તેનાં સંગી થાય તો તે સુધ્ધાંને પણ ન્યાતબહાર મુકવાં જોઈએ.

૩. કોઈ શખસે કોઈના ઉપર તોહોમત મુક્યું તો તોહોમતની સાબીતી કર્યાવના ન્યાતબહાર મુકાય નહીં, ને તોહોમતની સાબેતી ચાર ભલા માણુસની શાહેદીથી કરવી જોઈએ.

૪. ન્યાતબહારિયા શખસ સાથે કશો વહેવાર ન કરવો.

૫. ન્યાતબહારમાં તથા પંક્તિબહારમાં કાંઈ તફાવત નથી.

૬. એ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી, થોડી યા ઘણી તકશીરવાળાને જમાડવો નહીં.

૭. ન્યાતબહારિયા શખસનાં છોકરાં નહીં પરણે, જુદાં રહેતાં હોય તો ન્યાતમાં પરણે.

૮. જે શખસ ન્યાતબહાર છે, તેને કોઈ જમાડે નહીં, ને એમ કરતાં કોઈ જમાડેછે તો તેને પણ ન્યાતબહાર મુકેછે.

૯. પટેલ તથા પંચની રજાવના ન્યાતબહારિયાને ન્યાતમાં નહીં લેવાય.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેને ન્યાતના લોક બાળે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પુત્તળ કરવાનો ચાલ નથી.

માછી–ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતમાંથી ન્યાતબહાર મુકવાનો ચાલ નથી, માટે અગીઆરે કલમનો જવાબ લખ્યો નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ન્યાતીઆચાર બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ—ભાર્ગવ વીશાનો-જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમો ભૃગુ રૂષીના સ્થાપિત છઈએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાત આચાર વગેરે પાળવાનો ગ્રંથ શાસ્ત્રથી કાંઇ જુદો નથી, શાસ્ત્ર પ્રમાણે માર્ગ ચાલેછે.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ ભાદરવા સુદી. ૧૦ ને દિવસે છે, પણ હરવરસ કરવાનો કાંઈ નીમ નથી, જ્યારે સર્વે ન્યાતના લોકની મરજીમાં આવે તે વરશે કરે, નહીંતો પોતપોતાના ઘરમાં કરે.

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં એ બંદોબસ્ત છે જે, ન્યાતના લોક જેને સોંપે તેને ઘેર રહે, ને જેને ઘેર ન્યાત જમતી હોય ને તે વાસણ લઇ જાય ત્યારે રૂ. ૦| વાસણના રાખનારને આપે, પણ તે હક ન્યાતનો છે, ને તે મધ્યેથી પૈસા ૬ વાસણના રાખનારને સચવામણીના આપેછે, ને ન્યાત જ્યારે ચાહે ત્યારે તેની પાસેથી લઇને બીજાને સોંપે, ને પૈસાનો હિસાબ પણ લે.

૪. ન્યાતીભોજનનો એ બંદોબસ્ત છે જે, જેને ઘેર ન્યાત જમતી હોય તે સવારે નોતરાં દે, ને બપોરે તેડાં કરે, તેને ઘેર ન્યાત જમવા જાય, ને પહેલાંથી મરદ[1] જમે, ત્યારપછી બૈરાં જમે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તેનો બંદોબસ્ત એ છે કે, જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહેછે, ને બૈરાં જમી ઉઠ્યા પછી પીરસનાર નાહીને જમવા બેસેછે, ને કોઇ સમે મરદ તથા બૈરાં સાથે જમે તો પીરસનાર જુદા જુદા રહેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં ઘરથી નાહીને જમવા જાયછે, ને પીરસનારા જમતી વખત ફરીને ન્યાતના જમાડનારને ઘેર નાહીને જમેછે.

૭. અમારી ન્યાત સુરતમાં છે ત્યાંથી પરોણા આવે તેની સાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે, ને પરન્યાતી સાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર નથી, ને કદાપિ કોઇ શખસ જમવા તેડે તો તેને જુદો બેસાડીને જમાડે, ને તેના પીરસનાર જુદા રહેછે.

૮. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં પરોણા સુદ્ધાં સર્વેને દે તેથી ન્યાત જમે, એમ માલમ પડે, વહેવારભોજનમાં મળે તેપ્રમાણે નોતરૂં દે, એમ કહે તેથી વહેવારભોજન માલુમ થાયછે, એજ ભેદ છે, ને નોતરાં દેવાને વાસ્તે પોતાના ગોરને તથા સગાં સ્નેહીને નોતરાં દેવા મોકલેછે.

૯. ચોરાસી ન્યાત જમે ત્યારે ભૃગુનો નોતરાં દેછે, ને ન્યાત એકઠી કરવી હોય ત્યારે ભૃગુનો ફરેછે, ને તેનો હક એ છે જે ન્યાત જમે ત્યારે જમવાને આવે.

૧૦. એ સવાલનો જવાબ એ જે ન્યાતનો હક એવા કામમાં જમવાનો છે, પણ જેને મળે તે જમાડે નહીંતો કાંઇ ન્યાતનું જોર નથી.

૧૧. બ્રાહ્મણ લોકનું દાપું અસલથી જે કોઇ હીંદુ લોકોની વસ્તી ભરૂચમાં આવી છે તેના ઉપર દાપું તે દિવસથી લીધામાં આવેછે, ને હોડીવાળાની જમાઉપર દાપું માફ છે, તેનો સબબ એજે તેને હોડીનો ઉતાર નહીં આપવો, ને લોધા પાસે પણ દાપું લેતા નથી, તેનો સબબ એ છે જે, કોઇ મ્હોટું માણસ મરી જાય તેને બાળવાનાં લાકડાંના ચોવીસ ટકા આપીને લેવા ને ન્હાના માણસના બાર ટકા આપવા.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાંનો કાંઈ નીમ નથી, ને દક્ષણા તો લગનમાં તથા ક્રિયા વગેરેમાં એક પૈસાથી તે મળે તે પ્રમાણે આપવાનો ચાલ છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "પરદ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. અમારી ન્યાત પરગામમાં સુરતવિના બીજી જગે ઉપર છે નહીં, ને સુરતથી કન્યા લાવેવા આપે તો તેના ઉપર ન્યાતનો કાંઇ હક નથી.

૧૪. પટેલાઇનો કશો હક નથી.

૧૫. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર નથી.

બ્રાહ્મણ—ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં સોમનાથ મહાદેવને માનેછે, સ્થાપિત છે, અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતનો આચાર વગેરે પાળવાનો ધર્મશાસ્ત્ર આધાર છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં શિવરાત્રીનો ઓચ્છવ દશાલાડ તથા વીશાલાડ બન્ને મધ્યેથી જે ધણી ઓચ્છવ કરે તે ધણી જમાડેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જે કોઇ આપી શકે તથા સાચવી શકે તેને ઘેર રહેછે, તે વાસણ ભાગે ટુટે ત્યારે જે ખરચ થાય તે ભાગદીઠ આપેછે, બરોબર વાસણ લેવા જાય તેને હુકમ કોઇનો છે નહીં, જેને ઘેર હોય તેને ઘેરથી લાવે ને તેને ઘેર આપી આવે, ને વાસણ સારૂ કાંઇ ટંટો થાય ને ન આપે ત્યારે ગમે ત્યાંથી લાવીને કરે તોએપણ ન્યાતબહાર કહેવાય નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં એ રીત છે જે,ભાયડા તથા બૈરાં જોડે જમેછે, એકીપંગતે બેસીને જમેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં પીરસવા રહેછે, તેને ઘરધણી રાખેછે ત્યારે રહે, ને નહીં રાખે તોએપણ રહેછે, પીરસનાર ન્યાત ઉઠીને જાય ત્યારપછી જમેછે, ને બૈરાં તથા ભાયડાના પીરસનાર એક છે.

૬. અમારી ન્યાતમાં ઘેરથી નાહીને જવાનો ચાલ છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં અઘરણી વખત તથા જનોઇ વખત તથા વહેવા વખત ચોરો કરવાનો ચાલ છે, તથા અમારી ન્યાતનો પરચોરાનો બ્રાહ્મણ અમારો જે કોઇ આવે ચોરા વિગેરેનો તેને જમાડવાનો ચાલ છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં પદારથ આવે ત્યારે ન્યાતે નોતરાં ફરે ત્યારે ન્યાત કહેવાય, અથવા ન્યાતનાં ઘર ચાર તથા પાંચ મુકીને કરે ત્યારે તે વહેવારભોજન કહેવાય; અમારી ન્યાતમાં જે ઘરધણી જેને નોતરાં સોંપે તે ધણી નોતરાં દેવા જાયછે, વહેવાર સુધ્ધાં નોતરાં દેવા જાય ત્યાં પટેલ તથા કોઇ ના કહી શકે નહીં.

૯. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઆનો ચાલ નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં હક એ છે જે લગન થાય ત્યારે ચોરાના સોપારી વહેંચવાની રીત છે, તથા ક્રિયામાં દક્ષણાનો ચાલ છે, તથા અઘરણી તથા જનોઈ વખત ન્યાત એ તથા લગન વખત ન્યાત એ તથા વરોઠી કર્યાની રીત છે.

૧૧. અમારી ન્યાતના બ્રાહ્મણનો હક દશાલાડ તથા વીશાલાડ તથા પાંચા ઉપર અમારો હક છે, ને તેના ગોર છઈએ.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાનો ચાલ નથી તથા પોતાની ખુશીથી કરે તો તેને કોઈ અટકાવ કરી શકે નહીં, તથા અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા વખત દક્ષણા આપવાનો ચાલ છે, તે ઉપલા સવાલમાં હકીકત લખેલી છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં પરગામની કન્યા આવે તેના ઉપર બીજો કાંઈ હક નથી, તથા પરગામની કન્યા લેવી તે ખરી, ને આપવી તે ખરી, એ પ્રમાણે ચાલ છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં પટેલનો હક નથી.

૧૫. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોરનો ચાલ નથી, ને કુળગોરનો હક છે તે પ્રમાણે લેછે.

બ્રાહ્મણ—ઔદીચ સહસ્ર ભરૂચ તથા શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક."

૧. અમો દુધેશ્વર માહાદેવના સ્થાપિત છઇએ, ને ઔદીચ પ્રકાશ એવે નામે ગ્રંથ છે, ને શાસ્ત્ર આધારે છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. કુળદેવાનો ઓચ્છવ આસો સુદી ૧૪ છે, પણ હરવરશ કરવાનો કંઇ નીમ નથી, જ્યારે ન્યાતની નજરમાં આવે ત્યારે કરે, નહીંતો પોતપોતાને ઘેર કરેછે, ને ઉઘરાણાનો કાંઇ ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણમાં બંદોબસ્ત એ છે જે, ન્યાત મળીને જેને સોંપે તે રાખેછે, ને જેને ઘેર ન્યાત જમે તે ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે પૈસા આપીને લઇ જાય, ને ન્યાતનાં વાસણ ધર્માદામાંથી થાયછે, ને જેને ઘેર ન્યાત જમે ને તે શખસને ખપ પડચો તો જેને ઘેર રાખેછે તેને લખી આપીને લઇ જાય, ને જે શખસને જ્ઞાતી વાસણ આપવાની ના કહે તેને નહીં આપવાં, પણ તે ન્યાતબહાર કહેવાય નહીં.

૪. જ્ઞાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જેને ઘેર ન્યાત જમવાની હોય તે ધણી પહેલે દહાડે ન્યાતને તેડાં કરે ત્યારે ન્યાતના લોક તેને ઘેર જઇને દિવસ નીશ્ચે કરી આપે ત્યારે ન્યાતને તે ધણી સોપારી ખવડાવે, તે દિવસે અટકે નહીં, ને મરદ તથા બૈરાં સાથે બેસીને જમે.

૫. ઘરના તથા પટેલ જેને કહે તે પીરસવા રહે, ને મરદ તથા બૈરી જમી ઉઠચા પછી પીરસનાર જમે, ને બેઉના પીરસનાર જુદા રહે, પણ એનો કંઈ નીમ નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં ઘેરથી નાહીને જમવા જાયછે, ને કોઇ વખત જમાડનારને ઘેર પણ નાહેછે.

૭. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણા આવેછે તે પંક્તિમાં બેસવા લાયક હોય તો તેને બેસાડેછે.

૮. ન્યાતીભોજન તથા વહેવારભોજનનો ભેદ એ રીતે છે જે, ન્યાત જમાડે તે શખસ ન્યાતના લોકની આજ્ઞા ઉપર લખ્યા પ્રમાણે લે, ને વહેવારભોજન જમાડવામાં ઘરધણી મુખત્યાર છે, ને નોતરાં દેવા સારૂ શુકલને મોકલેછે.

૯. અમારી ન્યાતનાં નોતરાં શુકલ દેછે, ને તેને જેને ઘેર નોતરાં દેવા જાય તે ધણી દાણા આપેછે, ને જેને ઘેર નોતરૂં દેવા જાય તેને ઘેર સહકુટુંબના નામથી નોતરૂં દેછે, ને નોતરાં દેવામાં પટેલની રજા જોઇએ.

૧૦. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક જમવાનો છે, ને લગન તથા ક્રિયા તથા અધરણી તથા જનોઇ વગેરે હરેક બાબતમાં ન્યાત જમાડવાનો ચાલ છે, પણ જેને મળે તે જમાડે, ન્યાતનું કાંઇ જોર નથી ને ન્યાતના હકમાં પરોણા લોકને હીસ્સો આપવાનો ચાલ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતનું દાપું કોઇ બીજી ન્યાત ઉપર નથી, પણ જે શખસને જજમાન તથા વૃત્તિ વગેરે છે તે પોતીકા શિરસ્તા પ્રમાણે લેતા આવ્યા છે તે પ્રમાણે લેછે, એમાં કોઇથી અટકાવ થાય નહીં.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં દક્ષણા તથા લાહાણું જેને જે મળે તે આપે.

૧૩. પરગામથી જે કોઇ પરણી લાવે તેની પાસે જમણવાર લેવાનો ચાલ નથી, પણ જે કોઇ ન્હાના તડમાંથી કન્યા લાવે તેની પાસેથી ન્યાતની મરજીમાં આવે તેટલી જમણવાર લે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં પટેલાઇપણાનો કશો હક નથી.

૧૫. અમારી ન્યાતમાં ન્યાત ગોર નથી.

બ્રાહ્મણ—ભટ મેવાડાના મ્હોટા તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી જ્ઞાત એક લીંગજી માહાદેવની સ્થાપિત છે, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે માર્ગ છે.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ ફાગણ વદી ૩૦) કરીએ છઈએ, ને તેનો ખરચ પંચાયતમાંથી થાયછે, ને મુખત્યાર ન્યાત છે, બીજું ઓચ્છવ શિવાય કાંઇ ઉઘરાણી કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, ન્યાતવાળા જેને ઘેર મુકે તે રાખે, ને દાન દક્ષણાના રૂપિયા આવે તે મધ્યે બનાવેછે, ને વાસણ લઇ ગયાનો જે શખસ વાસણ રાખે તેનો હુકમ જોઇએ, વારા વગેરે વાસણ લેવા આવે તેને અટકાવેછે, બાકી અટકાવ થાય નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, સ-

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વારે નોતરાં ફરે, ને ત્યારપછી તેડાં આવે ત્યારે ભોજન કરવા જાય, ને પુરૂષ તથા બૈરાં સાથે ભોજન કરવા બેસે તે વખત પુરૂષની પંક્તિ જુદી પાડેછે તે પ્રમાણે પોતપોતાની પંક્તિ પ્રમાણે બેસે.

૫. ન્યાત જમે ત્યારે જેને ઘરધણી પીરસવા રાખે તે રહે, ને ન્યાત જમી ઉઠે પછી પીરસનાર જમેછે, ને પુરૂષ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકઠા છે, જુદા નથી.

૬. અમારી ન્યાતનોજ જમવા તેડે તેને ઘેર ન્યાતના લોક નાહેછે, અથવા પોતાની ખુશીથી ઘેરથી નાહીને જમવા જાય તો બાધક નથી.

૭. અમારી ન્યાતમાં પરોણા આવેછે તે પંક્તિ મધ્યે બેસે તેવા હોય તો પંક્તિમાં બેસીને જમેછે.

૮. અશેષ જમે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય, ને તડ જ્ઞાત[1] જમે ત્યારે વહેવારભોજન કહેવાય છે, બીજું જ્ઞાતનાં નોતરાં પટેલ દેછે, પોતાના તડ મધ્યે ધણીના કહ્યાથી, ને તડનાં નોતરાં ઘરધણી દેછે, નોતરીઆનો ચાલ નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઆનો ચાલ નથી ને નોતરાં દીધામાં કોઈથી અટકાવ થતો નથી.

૧૦. લગન વગેરેમાં ન્યાતનો હક જમવાનો છે, પણ ઘરધણીને મળે તો જમાડે, ન્યાતનું કાંઈ જોર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં મેવાડા વાણિયા તથા મેવાડા સુથાર ઉપર દાપાંનો હક છે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું જેને મળે તે કરેછે, ને દક્ષણાનો કાંઇ ચાલ નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં પોતાની બરાબરીની તથા પરેન મધેથી કન્યા લાવે તે એક જમણવાર કરે, ને સમે માહામાં પરદેશથી કન્યા લાવે તે દોહોરી જમણવાર કરેછે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં પટેલાઇનો હક નથી.

૧૫. સર્વેની અનુમતિવના ન્યાતગોર તથા કુળગોર બદલાય નહીં, ને હરેક કામમાં ગોરપદાના હકમાં કાંઈ નીમ નથી, જેને જે મળે તે આપેછે.

૧ નકલમાં "મતાત" છે.

બ્રાહ્મણ—મેવાડાના ન્હાના તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમો નાગદેવતાના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારા ઈષ્ટ દેવ એકલીંગજી માહાદેવ છે, અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ચાલ છે.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ ફાગણ વદ ૩૦) સે કરીએ છઇએ, તેનો ખરચ ન્યાતમાં જે શખસને પોતાના હુલાસથી ખરચ કરવો હોય તે કરે, નીકર માગી ભીક્ષાને કરીએ છઈએ.

૩. ન્યાતનાં વાસણ લોકોએ ધર્મખાતે આપેલાં છે, ને તે વાસણ ન્યાતવાળાની નજરમાં આવે ત્યાં મુકે, ને વાસણ ન્યાતવાળામાં જે શખસને ઘેર ન્યાત જમતી હોય તેને ત્યાં લઇ જાય; તેમાં કોઇનો હુકમ નથી, ન્યાતમાં કોઈ ડાંડીઓ હોય, ને ન્યાતવાળાની નજરમાં આવે તો વાસણ આપે, નહીંતો તે શખસનો બીજી ન્યાતનો જામીન લઈને વાસણ આપે.

૪. ન્યાતભોજનમાં કાંઈ બંદોબસ્ત નથી, ને મરદ તથા બૈરાં સાથે જમેછે.

૫. ન્યાતમાં પીરસવા રહે તે ઘરના ધણીના કહ્યાથી રહે, યા પોતાની ખુશીથી રહે, ને પીરસનાર ન્યાત જમી ગયા પછી જમે, ને બૈરાં ભાયડાના પીરસનાર એક છે, જુદા નથી.

૬. અમારી ન્યાતમાં ઘેરથી નાહીને જમવા જવાનો ચાલ નથી, જે શખસને ત્યાં ન્યાત જમે તેને ઘેર જઇને નાહે.

૭. પરગામીને તથા આસપાસના ગામવાળા સર્વેને પંક્તિમાં બેસાડીને જમાડવાનો ચાલ છે.

૮. ન્યાતના સર્વે લોક જમે ત્યારે ન્યાતીભોજન કહેવાય, ને થોડું હોય ત્યારે સગાંવહેવાર કહેવાય, જેને ઘેર ન્યાતીભોજન તથા સગાંનું ભોજન હોય તે શખસ નોતરૂં દે.

૯. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં હરેક કામ ઉપર ન્યાતનો કાંઈ હક નથી, લગન તથા જનોઈ તથા અઘરણી તથા ક્રિયામાં ન્યાતીભોજન કરવાનો ચાલ છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૧. અમારી ન્યાતનો હક દાપાં વગેરેનો મેવાડા વાણિયા તથા મેવાડા સુથાર ઉપર છે, ને દાપું લેવાનો આંક કંઈ મુકરર નથી.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં દક્ષણાનો ચાલ નથી, ને લાહાણું જેને મળે તે કરે, તેનો કાંઈ લગન તથા ક્રિયા ઉપર (કંઈ) કર નથી.

૧૩. જે શખસ પરગામની કન્યા પરણી લાવે તેને દોહોરી જમણવાર જમાડવાનો ચાલ નથી, ને પરગામસાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શેઠ નથી.

૧૫. સર્વે લોકની અનુમતિવના ન્યાતગોર બદલાય નહીં, ને હરેક કામમાં પોતાના કુળગોરનો હક છે, તેનો આંકડો કાંઈ મુકરર નથી, ને ન્યાતગોરનો કંઈ હક નથી.

બ્રાહ્મણ—શ્રીમાળી શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક."

૧. અમો મહાલક્ષ્મીના સ્થાપિત છઈએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાને સારૂ કોઈલમત ગ્રંથ છે.

૨. અમારી કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ ભાદરવા વદ ૮ મે છે, તેનો ખરચ ન્યાત થઈને કરીએ છઇએ, ન્યાત સુખસાર છે.

૩. ન્યાતનાં વાસણ ન્યાત મળીને સોંપેછે તેને ત્યાં રહેછે, તે વાસણ જજમાન આપેછે, જે ચોરાશી જમાડેછે તે ચોરાશીનો હક આવેછે તેમાંથી પણ બનાવીએ છઇએ, જેને ત્યાં મુકીએ છઇએ તેને પણ તે વાસણ આપવાનો હક નથી, ને ન્યાતના પટેલનો આપવાનો હક છે, કદાસ ન્યાતમાં લડાઇ થાય ત્યારે ન્યાત થઇને અટકાવે તો અટકે.

૪. ન્યાતી જમવાનો બંદોબસ્ત બૈરી માટીડા એકી પંક્તિએ જમેછે.

૫. જે પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ન્યાત જમી રહ્યા પછી જમેછે, બૈરી તથા બ્રાહ્મણના પીરસનાર જુદા છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૬. પરગામના પરોણાને શ્રીમાળી ઓળખીને ન્યાતમાં એકઠા બેસાડીએ છઈએ.

૭. ન્યાતીભોજન એટલે સઘળી ન્યાત, વહેવારભોજન તે પોતાના વહેવાર સગાંનો કહેવાયછે, અમારે નોતરીઓ નથી, ઘરધણી ન્યાતમાં જેને કહે તે નોતરાં દઈ આવે, નોતરાંની રજા ઘરધણી આપેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નથી.

૯. લગનમાં વર કન્યા મળીને ન્યાત એ છે, ક્રિયા તથા અધરણી તથા જનોઇ વગેરે જેને મળે તે ન્યાત કરે, નહીંતો પોતાનો વહેવાર કરે.

૧૦. અમારી ન્યાત ઉપર કોઇ બીજા બ્રાહ્મણનો દાપાનો હક નથી પણ અમારો દાપાનો હક જે મહાલક્ષ્મીના સ્થાપિત વાણિયા શ્રીમાળી વિગેરે જે છે તેના ઉપર છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી, ને જે શખસ પોતાની શોભાને સારૂ કરેછે તે લઇએ છઇએ, તથા કોઇ શખસને પોતાના કુળમાં કોઇ વારસ ન હોય ને અત્રાપિને વારસ કરે ત્યારે તેની મિલકત પ્રમાણે ન્યાત દક્ષણા માગેછે તે લઈએ છઇએ.

૧૨. કોઈ શખસ પરગામથી અમારી ન્યાતમાં કન્યા પરણીને લાવે ને તે ગામ ચોરાનું છે ત્યારે તેના ઉપર કાંઇ જમણવાર નથી. ચોરા વિનાનું ગામ હોય ત્યારે તેને જમણવારની દસ્તુર છે તે પોતાના ચોરામાં આપે, કન્યા આપવાનો હક પોતાના ચોરામાં અપાયછે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શેઠ નથી, ને પટેલ છે તેની હરકોઈ ન્યાતી જમાડે ત્યારે પ્હેલે દહાડે રજા લેવી પડેછે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર છે નહીં.

બ્રાહ્મણ—ઉનેવાળનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં અમે ઉમીઆના સ્થાપિત છઇએ, અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ આચાર વગેરેનો જુદો ગ્રંથ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ ચૈત્રી પુનેમે કરીએ છઇએ, ને તેનો ખરચ પંચમાંથી થાયછે, ને ઓચ્છવની મુખત્યારી પંચને પહોંચેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં જેને ત્યાં વરો આવે તેને ઘેર વાસણ રહેછે, ને વાસણ પંચ થઇને બનાવેછે, ને જે ન્યાત જમાડે તે લઇ જાયછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં મળેછે તે ન્યાતી કરેછે, ને નથી મળતું તે સગાંવહેવાર કરીને બેસી રહેછે, ને ન્યાત માગે નહીં, મરદ તથા બૈરાં સંગાતે બેસેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં પીરસવા જે ઘરધણી રાખેછે તે રહેછે, ને ન્યાત જમી ઉઠ્યા પછી પીરસનાર જમવા બેસેછે, ને બૈરાં તથા મરદ એક પંક્તિએ બેસેછે, ને પીરસનારા એક છે.

૬. અમારી ન્યાતમાં પરગામવાળા પરોણા તથા આસપાસવાળા પરોણાને ન્યાતીસંગાતે જમાડવાની રીત છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં સમસ્ત જમાડે તે તો ન્યાતીભોજન, તથા સગાંવહેવાર જમાડે તે તો વહેવારભોજન, ને ન્યાતનાં નોતરાં ઘરનો ધણી જેની પાસે દેવડાવે તે દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં એ રીત નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા અઘરણી તથા જનોઇ તથા ક્રિયા વગેરે જે મળેછે તે પ્રમાણે કરેછે એવી રીત છે, નથી મળતું તે નથી કરતો.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં શુકલના દાપા વિના બીજું નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાની રીત નથી, ને કોઇ ખુશી થઇને આપેછે તે લેછે.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં પરગામની કન્યા પરણી લાવે તે ઉપર દોહોરી જમણવારની રીત નથી, ને પરગામ કન્યા આપીએ છઈએ, ને લાવીએ છઇએ.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠપણામાં પૂછીને વાત કરેછે, ને નથી એ પણ પૂછતા.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં એ રીત નથી.

બ્રાહ્મણ–ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમો એકલીંગી મહાદેવના સ્થાપિત છઈએ, ને અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો શાસ્ત્રપ્રમાણે ચાલ છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ નથી, વાસ્તે એનો બંદોબસ્ત શું લખીએ ?

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે જે, જેને ત્યાં ન્યાત જમે તે શખસ સવારના પહોરમાં નોતરાં દેવડાવે, ને જમવા વખત થાય ત્યારે તેડાં કરે, ને મરદ પહેલાં જમે, ને બૈરીઓ પાછળથી જમેછે.

૫. ઘરધણી જેને કહે તે પીરસવા રહે, ને મરદ તથા બૈરીના પીરસનાર એક છે, ને સર્વે જમી રહ્યા પછી પીરસનાર જમે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા જે કોઈ અમારી ન્યાતના પરોણા આવે તેની સાથે જમવા જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. ન્યાતીભોજનનો એમ માર્ગ છે જે સર્વેને નોતરૂં દે, ને વહેવારભોજન હોય ત્યારે જેને ઘેર પોતાની ખુશીમાં આવે તે પ્રમાણે તેને ઘેર નોતરૂં દે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ નથી, ને તેનો કશો હક નથી.

૯. હરેક પગરણમાં ન્યાતનો હક જમવાનો છે, પણ જેને મળે તે જમાડે, નહીંતો ન્યાતનું કાંઈ જોર નથી.

૧૦. અમારી ન્યાત સમસ્તનું દાપું કોઈ ન્યાત ઉપર નથી, ને અમારા જજમાન સર્વેના જુદા જુદા વહેંચી લીધેલા છે, તેની પાસેથી અમારા કુળગોરપણાનો હક લઇએ છઇએ.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેની ઉપર કશો હક જુદો નથી, એ વાતનો બંદોબસ્ત કશો નથી, ને પટેલાઈનો કશો હક નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. પટેલાઇનો હક કશો નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતનો અહીંઆં કોઈ ન્યાતગોર નથી.

બ્રાહ્મણ—સારસ્વતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમે સરસ્વતીના સ્થાપિત છઈએ, ને અમે શાસ્ત્રના ગ્રંથ પ્રમાણે ચાલીએ છઇએ.

૨. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવીનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી, શાવાસ્તે કે સર્વેનો કુળદેવ એક નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જ્યારે ક્ષત્રીલોક ન્યાત જમાડે ત્યારે વાસણ લેવા આવે ત્યારે રૂ. ૦ll લઇને વાસણ આપે, ને અમારે માંહોમાંહે વાસણ લઈ જવા હોય ત્યારે તેમાં કાંઈ લવાજમ આપવું પડતું નથી, ને જેને પંચાયતના લોક વાસણ સોંપે તે રાખે, ને ક્ષત્રીઓની દક્ષણા પંચાયતી આવે તેમાંથી વાસણ બનાવીએ છઈએ.

૪. ન્યાતીભોજનનો એ બંદોબસ્ત છે જે, સવારે નોતરાં ફરે, ને જમવા વખત થાય ત્યારે તેડાં કરે ત્યારે જમવા જાય, ને મરદ તથા બૈરાં સાથે જમેછે.

૫. જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહે, ને મરદ તથા બૈરાં જમી ઉઠ્યા પછી પીરસનાર જમવા બેસે, ને મરદ તથા બૈરાંના એક પીરસનાર છે.

૬. સુરત વિગેરેથી અમારી ન્યાતમાં પરોણા આવે તેને ન્યાતી સાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજન તથા વહેવારભોજનનો એવો શિરસ્તો છે જે, ન્યાત જમે ત્યારે ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં છે એવું કહેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં એમ કહે ત્યારે વહેવારભોજન જાણવું, ને અમારી ન્યાતનો બ્રાહ્મણ છે તે નોતરાં દેછે, બીજું અમારી ન્યાતમાં પટેલ નથી વાસ્તે પટેલની રજા જોઇએ નહીં.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ ગુજરાતી બ્રાહ્મણ છે ને તેને દક્ષણા જજમાનમાંથી અમારી બરાબર મળેછે, ને અમારી ન્યાતના લોક સાદી વિગેરેનું પોતાની મરજીપ્રમાણે આપેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક જમવાનો છે, પણ જેને જમાડવા મળે તે જમાડે, ને લાહાણાનો હક પણ એજ પ્રમાણે છે, ને પરગામી પરોણાને જમવું તથા લાહાણું આપવાનો ચાલ છે.

૧૦. અમારી ન્યાતના બ્રાહ્મણનો હક ક્ષત્રીની ન્યાતમાં દાપાં વગેરેનો (હક) બાબતો ઉપર જુદો જુદો છે, ને પરાપૂર્વેથી એ હક ચાલ્યો આવેછે, એ પ્રમાણે આજ પણ લઇએ છઇએ.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં દક્ષણા માંહોમાંહે આપવા લેવાનો ચાલ નથી, ને લગન તથા ક્રિયાના લાહાણાં જુદાં જુદાં છે, પણ જેને મળે તે આપે.

૧૨. કોઇ શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે અથવા આપે તેના ઉપર જુદો હક કશો નથી, ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં શેઠ તથા પટેલ નથી.

૧૪. સર્વે ન્યાતના લોકની અનુમતિ વિના ન્યાતગોર બદલાય નહીં, ને ન્યાતગોરનો હક અમારા ઉપર કશો નથી.

બ્રાહ્મણ—કાળેટીઆનો જવાબ*

પ્રકાર "ક."

૧. અમો શિવદેવના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ ખટકર્મનો અધિકાર છે, એવો ચાલ છે, ને યજુરવેદના મહિમાએ ચાલીએ છઇએ.

૨. ઓચ્છવ શિવરાત્રી તથા જન્માષ્ટમીએ કરીએ છઇએ, તેના પૈસા પોતપોતાને ઘેરથી લાવે, ને એમાં કોઈ મુખત્યાર નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણનો ચાલ નથી.

૪. મરદ ને બૈરી એક પંગતે જમવા બેસે, પણ બૈરાં મરદને હાથ બેનું છેટું રહેછે, ને મરદના પીરસનાર મરદને પીરસે, ને બૈરાંના પીરસનાર જુદા છે, તે પંક્તિ ઉઠ્યા પછી સર્વે પીરસનાર નાહીને બરાબર બેસીને જમે.

૫. એનો જવાબ ઉપરના સવાલના જવાબમાં આવ્યો છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૬. પરોણા તથા પરગામીને ન્યાતમાં જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. ન્યાતીભોજન કરે તે પ્રમાણે વહેવા લગન ભોજન કરે તે કંઈ મુકરર નથી, ને નોતરાં પોતાને ઘેરથી ફરેછે, તેમાં કંઈ ગોરનું કામ નથી, ને પટેલની રજા જોઇએ નહીં.

૮. અમારામાં નોતરીઓ છે નહીં, ને કદાસ પરદેશ નોતરીઓ મોકલવો હોય તો બ્રાહ્મણને રૂ. ૧) આપીને મોકલીએ, એમાં કોઇનો હુકમ નથી.

૯. શુભ કામમાં ન્યાતનો હક નથી, પોતાની ખુશીથી લાહાણું કરે, ને સર્વે લે, ને ક્રિયામાં ન્યાતનો હક છે, ને પરોણાને પણ હિસ્સો મળે, જે પ્રમાણે કરે તે પ્રમાણે.

૧૦. બ્રાહ્મણનો હક કાંઈ મુકરર નથી, પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે, ને કુળગોર કાંઈ મુકરર નથી.

૧૧. એનો જવાબ નવમા સવાલના જવાબમાં લખ્યો છે.

૧૨. કોઈ શખસ પરગામથી કન્યા લાવે તે પણ ન્યાત શિરસ્તા માફક કરે, ને દોહોરી જમણવારનો હક નથી, પરગામ કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. અમારામાં કાંઈ શેઠ છે નહીં, ને ચાલ નથી.

૧૪. ન્યાતગોર મુકરર નથી કે બદલાય, ને હક કાંઈ મુકરર નથી.

બ્રાહ્મણ—સજોદરા† ભાઠેલાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમે શ્રીધેશ્વર મહાદેવના સ્થાપત છઈએ, ને અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રના ગ્રંથ પ્રમાણે ચાલવાનો માર્ગ છે, કોઇ જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ માહા વદ ૧૪ ને દિવસે છે, ને હર વરશ એકઠો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી, પોતપોતાને ઘેર ઓચ્છવ કરે.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો ચાલ એ છે જે, અમારી ન્યાત એક જગો ઉપર નથી, આસપાસ ગામોમાં થોડાં થોડાં ઘર છે, વાસ્તે વાસણનો કશો બંદોબસ્ત છે નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જેને જે પ્રમાણે મળે તે પ્રમાણે જમાડે, ને મરદ તથા બૈરાં વારાફરતી જમેછે.

૫. જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે, ને મરદ તથા બૈરાં જમી ઉઠ્યા પછી પીરસનાર જમેછે.

૬. અમારી ન્યાતના લોક આસપાસ ગામથી પરોણા આવે તેને પંક્તિસાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજનનો એ ચાલ છે કે, સર્વેને નોતરૂં દે ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણવું, ને કોઈ ઘેર એક યા બે શખસને નોતરાં દે ત્યારે વહેવારભોજન જાણવું, ને અમારી ન્યાતમાં કોઇ સમગ્ર ન્યાતનો પટેલ નથી, પોતપોતાના પક્ષમાં પટેલ છે, તેને ન્યાતીભોજનમાં તથા વહેવારભોજનમાં પૂછવાનો ચાલ નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં કોઇ નોતરીઓ નથી, ને પોતપોતાના કુળગોર પાસે નોતરાં દેવડાવેછે, ને તેને એવા કામમાં કાંઇ મળતું નથી, વાસ્તે એ કુળગોરને મુકીને બીજા શખસપાસે નોતરાં દેવડાવે તો તેપણ થઇ શકેછે.

૯. હરેક પગરણમાં ન્યાતનો હક જમવાનો છે, પણ જેને મળે તે જમાડે, નહીંતો ન્યાતનું કાંઈ જોર નથી, ને પરોણાને પણ એજ પ્રમાણે.

૧૦. અમારી ન્યાતના બ્રાહ્મણનો હક અમારી ન્યાતવના બીજા ભિક્ષુકને બીજા ગામોમાં ઘામોટું છે, ને અમારી ન્યાતમાં જેને જે મળે તે પ્રમાણે દક્ષણા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણા હરેક બાબતપર મુકરર નથી, જેને જે મળે તે પ્રમાણે ખરચ કરે.

૧૨. કોઈ શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર કાંઇ વધતો હક નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં પટેલાઇનો હક કંઇ નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર નથી.

† નકલમાં શરૂઆતમાં "સજોદરા ભાઠેલા" છે, ને બીજે બધે ઠેકાણે "શ્રીધરક સજોદરા" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રહ્મક્ષત્રીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાત કોઈ દેવની સ્થાપિત નથી, અમો સૃષ્ટીની ઉત્પત્તિથી બ્રહ્મક્ષત્રી સૂરજવંશી કહેવાઈએ છઇએ, અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવામાં કાંઈ જુદો ગ્રંથ નથી, અમારો આચાર વેદ તથા શાસ્ત્રની સંમતિથી[1] છે.

૨. અમારી ન્યાતમાં હરેક ઘરના ગોત્ર જુદાં, ને કુળદેવી પણ જુદી છે, ને અમારી ન્યાતમાં ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી કે ઉઘરાણું કરે, ને પાંજરાપોળ વગેરેનું કાંઈ મામુલ નથી, ને તે બાબતનું કાંઈ ઉઘરાણું થતું નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં સર્વે ક્ષત્રી તથા સારસ્વત પ્રોહીતનાં વાસણ એકઠાં છે, તેનો બંદોબસ્ત એ જે, અમારી ન્યાતમાં જે કોઈ ન્યાતીભોજન કરાવે ને તે વાસણ લાવે તે રૂ. ૦ાા આપે, ને તે વાસણ સમસ્ત[2] પ્રોહીતમાંથી એક શખસને ત્યાં રહેછે, ને તે વાસણ હરેક કોઈ પ્રોહીત સારસ્વત અથવા ક્ષત્રીમાંથી પોતાની ખુશીથી બનાવે, ને રૂ. ૦ાા જે લીધામાં આવેછે તે એકઠા કરીને વાસણ દુરસ્ત કરાવે, ને વાસણ લઈ જવા બાબતમાં કોઈનો હુકમ નથી, ને કશા સબબથી અટકાવ પણ થતો નથી, ને કદાપિ તે શખસને ન્યાતનાં વાસણ ન મળે તો તે કાંઈ ન્યાતબહાર થતો નથી, ને કહેવાતો નથી.

૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતીભોજનનો બીજો કાંઈ બંદોબસ્ત નથી, મરદ લોક જુદા જમે, ને ઓરત પરદામાં બેસીને જુદી જમેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં પીરસનાર પોતાની ખુશીથી રહેછે, ને ઘરધણીના કહ્યાથી પણ રહેછે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનાર જુદા રહેછે, ને પીરસનાર સર્વે ન્યાત જમ્યા પછી જગો સાફ કરાવીને જમેછે.

૬. અમારી ન્યાતમાં જે ધણીને ઘેર ન્યાત જમે તે પાણી ગરમ કરાવે, ત્યાં સર્વે નાહીને ભોજન કરે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "સ્વંતી" છે.

૨ નકલમાં "સમસ" છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં ગામ તથા પરગામના જે ન્યાતના છે તે સર્વે એક છે, ગામ પરગામ પરોણા જાય ને આવે, ને ન્યાતીભોજન હોય તો એક પંક્તિએ જમે, કાંઈ જુદો વહેવાર નથી.

૮. ન્યાતીભોજન હોય શાદી વગેરેનું ત્યારે તે ધણીના ઘરના ન્હાના મ્હોટા મરદ તેની સાથે અમારી ન્યાતનો ભાટ છે તે નોતરાં તથા તેડાંને સારૂ જાય, ને વહેવારભોજનનું એ જે સગાંવહાલાં તથા કુટુંબમાં નોતરૂં દેવા ઘરનાં માણસ જાય, પણ તેની સાથે ભાટ જાય નહીં ત્યારે કુટુંબવહેવારનાં નોતરાં કહેવાય, ને મરદમાં નોતરાં દેવા સારૂ મરદ જાય, ને બૈરાંમાં નોતરાં દેવા સારૂ બૈરાં જાય, ને બૈરાં સાથે અમારી ન્યાતની ન્યાએણ છે તે જાયછે, ને અમારી ન્યાતમાં પટેલ નથી.

૯. અમારી ન્યાતમાં વહેવા વગેરેની બાબતમાં નોતરાં દેવા સાથે ભટ જાયછે, ને હક મળતર[1] પ્રમાણે આપે, કાંઈ મુકરર નથી, ને ક્રિયા બાબતમાં ભટ નોતરે ફરતો નથી તેમાં હુકમ ઘરધણીનો છે, બીજા કોઈનો નથી.

૧૦. હરેક બાબતમાં અમારી ન્યાતીમાં હક કાંઈ મુકરર નથી.

૧૧. અમે કાંઈ બ્રાહ્મણ નથી, ને અમારો હક દાપાં વગેરેનો કોઈ ન્યાત ઉપર હોય નહીં.

૧૨. અમારી ન્યાતમાં (જ્ઞાતીમાં) શાદી તથા જનોઇ વગેરેમાં જે ધણીને મળે તે સોપારી વહેંચે, ને દિકરીની શાદી હોય તો પેંડા પણ વહેંચે, ને તેથી વત્તી સંપત્તી હોય તો બીજું લાહાણું કરે, પણ એ બાબતનું કાંઇ મુકરર નથી, જે ધણીને મળે તે કરે, ને અમારી ન્યાતમાં કોઇ ન્યાતિ દક્ષણાની રીત નથી, વા ક્રિયા બાબતમાં જે ધણીને મળે તે પ્રમાણે અમારા સારસ્વત પ્રોહીતને દક્ષણા આપેછે, પણ કાંઇ મુકરર નથી, ને જવાનની ક્રિયામાં તો લાહાણું કર્યાની ચાલ નથી, ને ઘરડાની ક્રિયામાં જે ધણીને મળે તે પેંડા અથવા લાડુ વગેરે જેને જે કાંઇ મળે તે પ્રમાણે કરે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં જે શખસ પરદેશથી કન્યા પરણી લાવે તે ઉપર દોહોરી જમણવાર કરવાનો ચાલ છે નહીં, જેને મળે તે પોતાની ખુશી પ્ર-

૧ નકલમાં "મલતલ" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

માણે કરે, ને પરગામની કન્યા આપવા લેવા બાબતમાં કાંઈ બંદોબસ્ત નથી, ગામ પરગામનો ન્યાતીચાલ એક છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શેઠ છે નહીં, ને શેઠપણાનો કાંઈ હક પણ નથી.

૧૫. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર એક નથી, કુલ સારસ્વત બ્રાહ્મણની ન્યાત છે, તેમાં હરેકને કુળગોર જુદા છે, તે કાંઇ બદલાતા નથી, ને તેમનો હક છે તે હરેક ઘરના તથા હરેક બાબતના ધારા પ્રમાણે છે.

સુથાર–પંચોળીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો મહાલક્ષ્મી માતાના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી ન્યાતનો કાંઇ જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવ્યાનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી, પણ હર વરશ પોતપોતાના ઘરનો સામાન લઇને શ્રાવણ માસમાં ઉજાણી કરીએ છઇએ.

૩. ન્યાતનાં વાસણોનો બંદોબસ્ત એ છે જે, ન્યાતના લોક જેને સોંપે તે રાખે, ને જેને ઘેર ખરચ આવે તે લઇ જાય, ને જ્યાંથી લાવે ત્યાં પાછાં સોંપે, ને વાસણ ભાંગે ત્યારે પંચાયતમાંથી ઉઘરાણું કરીને સમરાવીએ છઈએ.

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ છે જે, પ્રથમ બૈરાં જમે ત્યારપછી મરદ જમે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહે, ને પીરસનારની મરજીમાં આવે ત્યારે જમે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે.

૬. પરગામવાળો તથા આસપાસ ગામવાળો પોતાની ન્યાતનો જે પરાણો આવે તે ન્યાતી સાથે જમે ને પરન્યાતનો આવે તો તેને આઘો બેસાડીને જમાડેછે.

૭. બધી ગ્નાતીના લોકોને નોતરૂં દે ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણવું, ને પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે નોતરાં દે ત્યારે વેહવારભોજન જાણવું, ને નોતરાં દેવામાં પટેલની રજાની કાંઈ દરકાર નથી.

૮. ઘરધણી જેને નોતરાં દેવાં મોકલે તે નોતરાં દેવા જાય, ને તેને કશો હક મળતો નથી.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો કાંઈ હક નથી, પણ જમવાનો છે, ત્યારપછી જે કોઇ પરણ્યાવના નાતરૂં કરે તેના ઉપર દોહોરી જમણવાર જમવાનો ન્યાતનો હક છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં એ વાત નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં જેને મળે તે લાહાણું કરે, નહીંતો કાંઇ અટકાવ નથી.

૧૨. પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર વધારે કાંઇ હક નથી.

૧૩. પટેલાઈનો કશો હક નથી.

૧૪. ન્યાતગોર કદાપિ બદલાય નહીં, ને ન્યાતગોરને પોતાની મરજી પ્રમાણે આપે.

સુથાર–મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો ચંદીકા દેવીના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ (પાળવાનો) કાંઈ જુદો નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતનાં શુકલતીર્થમાં ઘર ૬ તથા ૭ છે, ત્યાં બે વાસણ છે તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે કે, ક્રિયાની બે ન્યાત જમાડવી જોઇએ, ને લગન વગેરેમાં જેને મળે તે જમાડે તેનો કાંઈ નીમ નથી, ને પ્રથમ મરદ જમે, પછી બૈરાં જમે, ને ન્યાત જમે ત્યાં બૈરાં રેશમી લૂગડાં પહેરીને જમવા બેસે, ને એમ કરતાં કોઈ બૈરી સુતરાઉ લૂગડું પહેરીને જમવા બેસે તો રૂ. ૧ા પંચમાં ગુન્હેગારીનો આપે.

૫. જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે, ને સર્વે જમ્યા પછી પીરસનાર જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળાને ન્યાતી સાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવારભોજન કરવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતીભોજન કરવાનો ચાલ છે, ને ક્રિયાનાં નોતરાં દેવાને સારૂ ભંગીઆ વગેરેને મોકલેછે, ને લગનનાં નોતરાં દેવામાં ધામોટને મોકલેછે, ને એ બેઉ નોતરાંમાં નોતરીઆને નોતરાદીઠ ત્રણ ત્રણ પૈસા જેને ઘેર નોતરૂં દે તે આપે.

૮. એ સવાલનો જવાબ ઊપરની સાતમી કલમ પ્રમાણેમાં આવેલો છે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક જમવા શિવાય બીજો કંઇ નથી, ને પરોણાનો પણ એજ હક છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઈ બ્રાહ્મણ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગનનું કાંઇ લાહાણું નથી, ને ક્રિયાનું લાહાણું ઉપર લખેલું છે.

૧૨. કોઇ શખસ આજ પછી પરદેશથી કન્યા પરણી લાવે તો તે શખસ પોતાની ન્યાતમાંથી કન્યા પરણી લાવ્યો એવી સાબેતી કરે, ને એ સાબેતી કરવાને વાસ્તે માસ ૬ ની મુદત છે, એટલી મુદત સુધીનો જામીન આપે, ને એ મુદત પુરી થાય ત્યાં સુધી સાબેતી ન થાય તો જે કાંઈ ન્યાત સીજા ઠરાવે તે તે શખસ કબુલ કરે, ને અગર ન કરે તો ન્યાતબહાર રહે, ને જે કોઇ ઉપર જામીન લખેલો છે તે જામીન જવાબ દે.

૧૩. પટેલાઇનો કશો હક નથી.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિવના ન્યાતગોર બદલાય નહીં

ખતરી—ફુરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો હીંગળાજ માતાના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી ન્યાતમાં હીંગોળ પુરાણમાં લખ્યા પ્રમાણે ચાલવાનો માર્ગ છે.

૨. કુળદેવીનો ઓચ્છવ ભાદરવા સુદી ૮ તથા શ્રાવણ વદ ૪ એ બેઉ તીથિએ કરીએ છઇએ, ને સર્વે ન્યાતના લોક મળીને પોતપોતાને ઘેરથી સામન લાવીને ઓચ્છવ કરેછે, ને હર વરશ ઓચ્છવ કરવામાં ન્યાત મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે કે, જેને ઘેર ન્યાતનાં વાસણ મુકે તે રાખે, ને જેને ઘેર ન્યાત જમે તે લઇ જાય, ને પાછા તેને ઘેર સોંપે, ને ન્યાતના લવાજમનો હક આવેછે તે મધ્યેથી વાસણ સમરાવવાને વાસણ આપવામાં અટકાવ થાય નહીં.

૪. ન્યાતીભોજનનો એ બંદોબસ્ત છે જે, પ્રથમ મરદ જમે, ને ત્યારપછી બૈરાં જમે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર તેના તેજ છે, ને પીરસનાર બે વખત જમેછે, સર્વેથી પહેલાં જમેછે, ને વળી છેલ્લાં જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા ન્યાતના પરોણા આવે તે પંક્તિસાથે બેસીને જમે, ને કોઈ શખસ પરન્યાતી પરોણાને જમાડવા ચાહે તો આઘો બેસાડીને જમાડે.

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં સર્વેને પરોણા સુદ્ધાં દે, ને હીંગળાજ માતાનું સ્થાપન છે ત્યાં મઠમાં પણ નોતરૂં દેવું તેથી ન્યાતીભોજન જણાય, ને વહેવારભોજનનો એ ચાલ છે જે જેને જેટલું મળે તે પ્રમાણે નોતરાં દે, ને ન્યાતનાં તથા વહેવારભોજનનાં નોતરાં જમાડનાર પોતાનાં પાસેનાં સગાંમાંથી જેને મોકલે તે નોતરાં દે, ને એ વાતમાં પટેલની કાંઈ દરકાર નથી.

૮. એ સવાલનો જવાબ ઉપરની સાતમી કલમમાં લખેલો છે, ને નોતરાં દેનારને કશો હક મળતો નથી.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતીનો હક છે તેની વિગત:—

૩) પ્રથમ છોકરો જેને ઘેર આવે તેના ઉપર ન્યાતના રૂ. ૩) છે, હક છે.

૩) છોકરાનો વહેવા થાય ત્યારે રૂ. ૩) ન્યાતના લવાજમના છે.

૬। છોકરો પરણે ત્યારે રૂ. ૬। લવાજમ છે.

૨॥ છોકરી પરણે ત્યારે રૂ. ૨॥ લવાજમ છે.

૨૭) કોઇ મરદ નાતરૂં કરે તેના ઉપર રૂ. ૨૭) લવાજમના છે, ને કોઇ શખસ પરણ્યાવના નાતરૂં કરે ત્યારે તેની પાસેથી રૂ. ૪૨) ન્યાતના હકના વધારે લેવા.

૨. ૪) કોઇ શખસ નાતરૂં કરે ત્યારે ન્યાતના પટેલને રૂ. ૪) આપે, પટેલાઇના હકના.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

કોઇ શખસ વેચાણુ ઘર લે જમીન તથા ઈ-મલા સુદ્ધાં ત્યારે કબીરપરામધ્યેના વેચાણુના રૂ. ૧૦) ન્યાતનું લવાજમ તથા રૂ. ૧) પટેલનું લવાજમ, ને ઘરેણા ઉપર રૂ. ૪) ન્યાતના તથા પટેલનો રૂ. ૦ાા, બરાનપોર મધ્યે વેચાણુ ઉપર રૂ. ૫) તે મધ્યેથી રૂ. ૧) પટેલ લે, ને ઘરેણા ઉપર રૂ. ૨ાા તે મધ્યે રૂ. ૦ાા પટેલ લે, ને ન્યાતીભોજન જેને મળે તે કરે, અગર નહીં મળે તો ન્યાતનું તેના ઉપર કાંઇ જોર નથી, ને પરેણા લોકોનો કશો દાવો પહોંચતો નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતના લોકો ઉપર અમારા ગોરનો હક હરેક કામમાં રૂ. ૨ાા છે, પણુ અગર જજમાનની મરજીમાં આવે, ને વધારે આપે તો તેની ખુશી, ને એ શિવાય બીજી ન્યાતોના બ્રાહ્મણુનો હક અસલ પ્રમાણે આપીએ છઇએ.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાંનો ચાલ નથી.

૧૨. કોઈ શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર ન્યાતનો વધારે હક નથી.

૧૩. પટેલાઇનો હક ઉપરની નવમી કલમમાં આવેલો છે, એજ બાબતમાં.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર તથા કુળગોર એકજ છે, વાસ્તે બદલી શકાય નહીં.

ખતરી-તરીઆ વણકરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો જે દેવના સ્થાપિત છઇએ તે દેવનું નામ અમોને માલમ નથી, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતી-આચાર પાળવાનો કાંઈ ગ્રંથ જુદો નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી, પણુ હર વરશ પંચાયત મળીને ઉજાણી ૫) કરેછે, ને પોતપોતાના ઘરનું અનાજ રાંધેલું ખાવા સારૂ લઇ જાયછે.

૩. ન્યાતનાં વાસણુનો બંદોબસ્ત એ છે કે, અમારી ન્યાતમાં તડ ત્રણુ છે તેના નામ બરાનપોરીઆ તથા કબીરપોરીઆ તથા મોજનપોરીઆ એ ત્રણે તડનાં વાસણુ જુદાં જુદાં છે, તે પોતપોતાના તડના પટેલોને ઘેર રહેછે, માટે જે શખસને ત્યાં ન્યાત જમે તે પટેલને ઘેરથી વાસણુ લઇ આવે, ને પછી પાછાં સોંપે, ને લઇ જવા સારૂ કોઇનો હુકમ જોઈતો નથી, ને વાસણુ આપવામાં કોઈ દહાડો અટકાવ થતો નથી, ને નહીં આપ્યાથી ન્યાતબહાર કહેવાતો નથી, પણુ વાસણુ લેવાનો દાવો રાખનાર ઉપર પહોંચેછે.

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે કે જેને ઘેર ન્યાત જમે તે શખસ સવારને પોહોર નોતરાં દે, ને બપોરે તેડાં કરે ત્યારે મરદ તથા બૈરાં સાથે બેસીને જમે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પીરસનાર એ વખત જમે, સર્વથી પહેલા તથા છેલ્લા જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણા આવે તે ન્યાતીસાથે બેસીને જમે, તેને ગામ નોતરૂં મોકલવાનો ચાલ નથી.

૭. સર્વ લોકને નોતરાં દે ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણુવું, ને પોતાનાં સગાં તથા સ્નેહીને નોતરાં દે ત્યારે વહેવારભોજન જાણુવું, ને ન્યાતનાં તથા વહેવારભોજનનાં નોતરાં દેનાર જુદા જુદા નથી, ને નોતરાં દેવામાં પટેલની રજા જોઈએ નહીં.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઈ નથી, ને નોતરાં એ રીતે દે છે કે, ફલાણુા શખસને ઘેર તમો સર્વ પરોણા સુધ્ધાં જમવા આવજો, એ પ્રમાણે ઘરધણીના હુકમથી નોતરાં દે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક છે તેની વિગતઃ—

૫) કોઈ શખસ છોકરો પરણાવે ત્યારે પંચાયતમાં રૂ. ૫) આપે, હર છોકરે એ પ્રમાણે આપવાનો ચાલ છે.

કોઇ શખસ પોતાની દિકરીને પહેલું આણું નહીં વળાવે, ને તેનો જમાઈ જબરજસ્તીથી પોતાની બૈરીને લઈ જાય ત્યારે લઇ જનાર પાસેથી ઘી મણુ ૩ તથા રૂ. ૭) પંચાયતમાં આપે, ને એ શિવાય બીજો હક ન્યાતનો જમવાનો છે, ને પંચ જે કાંઈ હુકમ કરે, ને તે નહીં માને ત્યારે તેની પાસે રૂ. ૧

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૪૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ગુન્હેગારીનો પંચ લે, ને એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી લાવે તે એક ન્યાત જમાડે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાંતું કોઇ બ્રાહ્મણ નથી તો દાપાનું શું લખીએ? પણ અમારી ન્યાતપર બ્રાહ્મણ લોક તથા ભાટ લોકનાં દાપાં છે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગનમાં કાંઈ લાહાણું નથી, ને ક્રિયાનું લાહાણું ક્રિયા બાબતમાં લખેલું છે, ને દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તે શખસ એક ન્યાત જમાડે.

૧૩. પટેલાઈનો કશો હક નથી.

૧૪. ન્યાતગોર અમારી ન્યાતમાં નથી.

દરજી—ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો ફરસરામી દરજી છઈએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો કાંઇ ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, ન્યાતના લોક જેને સોંપે તે રાખે, ને જેને ઘેર વરો આવે તે લઇ જાય ને પાછો તેને ઘેર સોંપે, ને જ્યારે ભાંગે ત્યારે પંચાયતના પૈસામાંથી બનાવીએ છઇએ, ને લઇ જવા સારૂ કોઇના હુકમની દરકાર નથી, ને વાસણ આપવામાં અટકાવ થતો નથી.

૪. ન્યાતના ભોજનમાં એવો બંદોબસ્ત છે કે, પહેલાં બૈરાં જમે, ત્યારપછી મરદ જમે, ને શહેરમાં ન્યાત જમે ત્યારે પરાના મરદ પ્રથમ જમે, ને જ્યારે પરામાં ન્યાત જમે ત્યારે શહેરના મરદ પ્રથમ જમે, ને પછી પરાના, એ ચાલ છે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી, ને પીરસનાર મરદ તથા બૈરાં જમી ઉઠ્યા પછી જમે, ને સર્વેના પીરસનાર એકજ છે, મરદ તથા બૈરાંના.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૬. પરગામથી તથા આસપાસના ગામથી અમારી ન્યાતીના પરોણા આવે તે ન્યાતીસાથે જમે.

૭. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે કે, જેને ઘેર ન્યાત જમે તે સર્વે ન્યાતના લોકોને કુટુંબ સુધ્ધાં નોતરાં દે ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણવું, ને વહેવારભોજન એ જે, પોતાના સગાંને નોતરાં દે ત્યારે વહેવારભોજન જાણવું, ને ન્યાતનાં નોતરાં જેને ઘેર ન્યાત જમે તે શખસ જેને નોતરાં દેવા મોકલે તે જાય, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં ઘરધણી પોતે દે, ને એ વાતમાં ન્યાતના પટેલોની રજાની કાંઇ દરકાર નથી.

૮. એનો જવાબ ઉપરની સાતમી કલમ એજ બાબતનીમાં લખેલો છે.

૯. હરએક કામમાં ન્યાતનો હક જમવાનો છે, ને વર પરણે ત્યારે રૂ. ૨) તથા કન્યા પરણે ત્યારે રૂ. ૦॥ ન્યાતના લવાજમનો છે, ને ક્રિયાનું લવાજમ ક્રિયા બાબતમાં લખેલું છે, ને એ શિવાય બીજું કશું નથી, ને નાતરૂં કરે તેની પાસે તથા પહેલો છોકરો આવે તેની પાસેથી રૂ. ૧) ન્યાતના લોક લેછે, ને એવા કામમાં પરોણાને હિસ્સો મળતો નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણ નથી વાસ્તે કશું લખ્યું પણ નથી.

૧૧. એ સવાલનો જવાબ ઉપર લખેલો છે.

૧૨. પરગામવાળો ભરૂચની કન્યા પરણી જાય તે શખસ ભરૂચની ન્યાતને રૂ. ૧૨॥ વરોઠીના આપે, એ શિવાય બીજું કશું નથી.

૧૩. પટેલાઈનો કશો હક નથી.

૧૪. સર્વે ન્યાતના લોકોની મરજી વિના ન્યાતગોર બદલાય નહીં, ને જેને ઘેર ન્યાત જમે તે એક સીધું ન્યાતગોરને આપે.

સોની—ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમો વાઘેશ્વરી માતાના સ્થાપિત છઈએ,

ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ને ન્યાતીઆચાર તથા કુળધર્મ પાળવાનો ગ્રંથ શ્રીમાળપુરાણ તથા શાસ્ત્ર છે.

૨. કુળદેવીનો ઓચ્છવ ભાદરવા શુદ ૯ મે કરીએ છઇએ, ને ઓચ્છવ કરવામાં કોઇ મુખત્યાર નથી, ને પોતપોતાના ઘરના સામાનની ઉજાણી કરે.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે કે, જેને ઘેર ન્યાતનાં પટેલ સોંપે તે રાખે, ને પંચાયતનાં ઉઘરાણામાંથી વાસણ સમરાવે, ને લઈ જવાસારૂ કોઇનો હુકમ નથી, ને તેને માથે કાંઇ દોષ હોય તો તેને વાસણ આપ્યામાં અટકાવ કરે, પણ તેને ન્યાતબહાર નહીં કહેવાય.

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ ચાલ છે કે પ્રથમ મરદ પછી બૈરાં જમે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી ને પીરસનાર મરદ જમી ઉઠે ત્યારપછી જમે, ને ત્યારપછી બૈરાં જમેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એક છે.

૬. જે કોઇ પરોણા આવે તેને ન્યાતી સાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે, પણ પોતાની ન્યાતનો હોય તેને.

૭. ન્યાતીભોજનમાં ભેદ એ છે જે, જ્યારે બ્રાહ્મણ નોતરૂં દે ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણવું, ને ઘરધણી નોતરૂં દે તે તો વહેવારભોજન જાણવું, નોતરાં દેવામાં પટેલની રજાની કાંઇ દરકાર નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ બ્રાહ્મણ છે, ને તેનો હક એ છે કે જેને ઘેર નોતરૂં દેવા જાય તે પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે દાણા આપે, ને વરાવાળો સીધું આપે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક જમવાનો છે, ને વહેવા વરે શુભ કામની ન્યાત જમાડે તે શખસ પાસે રૂ. ૨) વાસણના કરીને પંચાયત લેછે.

૧૦. એજ માર્ગ અમારી ન્યાતમાં નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનો નીમ નથી, જેને જે મળે તે પ્રમાણે લાહાણું કરે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે, ને બરાત નહીં લઈ જાય ત્યારે દોહોરી જમણવાર કરે.

૧૩. પટેલાઇનો કશો હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં કોઇ ન્યાતગોર મુકરર નથી.

સોની-શ્રીમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર " ક. "

૧. અમો માતા મહાલક્ષ્મીના સ્થાપિત છઇએ, ને ન્યાતીઆચાર તથા કુળધર્મ પાળવાનો ગ્રંથ શ્રીમાળ પુરાણમાં છે.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ ભાદરવા શુદ ૯ મે કરીએ છઇએ, ને ઓચ્છવ કરવામાં કોઇ મુખત્યાર નથી, ને પોતપોતાને ઘેરથી સીધું લઈને ઉજાણીમાં લઈ જાય, ને ત્યાં એકઠા બેસીને ખાઇએ છઈએ.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો એ બંદોબસ્ત છે જે અમારી ન્યાતના ગોર શિવનારાયણને ત્યાં રહેછે, ને વાસણ પંચાયતમાંથી ઉધરાણું[1] કરીને બનાવીએ છઈએ, ને લઈ જવા સારૂ કોઇનો હુકમ નથી, ને ન્યાતબહારીઆ શખસને વાસણ આપવામાં અટકાવ થાયછે, ને જેને ઘેર વરો આવે તે શખસ શિવનારાયણને સીધું ૧ આપીને વાસણ લઈ જાય ને વરો થઈ રહ્યા પછી પાછા ગોરને હવાલે કરે.

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે જે, મરદ તથા બૈરાં સાથે બેસીને જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી, ને પીરસનાર સર્વે જમી ઉઠયા પછી જમે, ને મરદ તથા બૈરીનાપીરસનાર એકજ છે.

૬. જે પરગામવાળા પરોણા આવેછે તેને ઘરમાં બેસાડીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજન તે ન્યાત સમસ્ત ને વહેવારભોજન તે સંગાં સાઇને ન્યાતનાં નોતરાં સહકુટુંબ પરોણા પૈને વહેવારનાં નોતરાં સહકુટુંબ દેછે, ને ન્યાતનાં તથા વહેવારનાં નોતરાં જેને ઘેર વરો આવે તે ધણી દેછે, એમાં પટેલની રજાની કાંઈ દરકાર નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ છે નહીં તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક એ છે, ક્રિયાની ન્યાત ૨ તથા અધરણીની ન્યાત ૨, તથા વહેવાની ન્યાત કન્યાની ૨ ન્યાત ને વરની એક ન્યાત, ને પરોણા લોક તે સમે આવી ચડે તો ઘરમાં બેસીને જમે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧. નકલમાં "ઉઘરાણી" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. એ ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી, અમો સોની છઈએ તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું ક્રિયા બાબતની અગીઆરમી કલમ પ્રમાણે છે, ને દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર પરણી આવ્યા પછી એક ન્યાતનો શિરસ્તો છે, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો એ બંદોબસ્ત છે, જેની કન્યા લાવીએ તેને કન્યા આપીએ.

૧૩. શેઠપણાનો હક કશો નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બદલાતો નથી, ને હરેક કામમાં ન્યાતગોર શિવનારાયણને એક સીધું એજ નંબરની ત્રીજી કલમ પ્રમાણે છે.

સોની–મારૂની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો વાઘેશ્વરી માતાના સ્થાપિત છઈએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો કાંઈ ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ છે નહીં તો એનો જવાબ શું લખીએ? અસલથી વાસણ નથી.

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે જે, ક્રિયાની ન્યાત બે જમાડવી જોઈએ, ને લગનની ન્યાત ચાર જમાડવી જોઇએ, ને તે મધ્યેથી ન્યાત ત્રણ કન્યાવાળો જમાડે, ને ન્યાત એક વરવાળો જમાડે, ને મરદ તથા બૈરાં સાથે જમેછે.

૫. જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે, ને પીરસનાર સર્વે ન્યાતના લોક જમી ઉઠયા પછી જમે.

૬. પરગામ તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણા સાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવારભોજન કરાવાનો ચાલ નથી, ને બધી ન્યાત જમાડવાનો ચાલ છે, ને ક્રિયાનાં નોતરાં દેવાને સારૂ ભવાયા વગેરેને મોકલેછે, ને લગનનાં નોતરાં દેવાને સારૂ ગામનો ધામોટ જાયછે, ને બેઉ નોતરામાં નોતરીઆને નોતરા દીઠ જનાદી એક જેને ઘેર નોતરૂં દે તે શખસ આપે.

૮. નોતરીઓ ઘરધણીના હુકમથી ફરે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક જમવા શિવાય બીજો કાંઇ નથી ને પરોણાનો પણ એજ હક છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઇ બ્રાહ્મણ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં મરનારની ક્રિયાનું લાહાણું છે, દરોઆઠેમ ઉપર મગચણા લાહે, તથા લગનનું લાહાણું પાપડ સાત તથા સોપારી ૭ તથા લાડુ ૧ ગોળપાપડીનો શેર ૦ાા નો આપેછે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર દોહોરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળા પરોણા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. પટેલાઇનો કશો હક નથી.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિ વના ન્યાતગોર બદલાય નહીં.

ફુલમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારા ઇષ્ટદેવનું નામ અમો જાણતા નથી, ને ન્યાતીઆચાર તથા કુળધર્મ પાળવાનો ગ્રંથ જાણતા નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે કે, પંચાયતનું ઉઘરાણું કરીને બનાવીએ છઇએ ને પંચાયત સર્વે મળીને જેને ઘેર મુકે તે રાખે, ને જેને ઘેર વરો હોય તે લઇ જાય, ને વાસણ આપવામાં કોઇનો હુકમ જોઈતો નથી, ને આપવામાં કોઈથી અટકાવ થતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે કે, મરદ તથા બૈરાં સાથે જમેછે.

૫. જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહે, ને પીર-

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

સનાર પોતાની ફુરસદ આવે ત્યારે જમે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતી સાથે જમવાનો વહેવાર છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવારભોજન કરવાનો ચાલ નથી, ને ન્યાતનો જમાડનાર જેને નોતરાં દેવા મોકલે તે જાય, ને એમાં પટેલની રજાની કાંઈ દરકાર નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઇ છે નહીં, ને પરોણા સાથે સહકુટુંબ નોતરાં દેવાનો ચાલ છે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક છે તેની વિગતઃ— વર પરણે તેની તથા નાતરૂં કરે તેની પાસે રૂ. ૧) ને કન્યા પરણે તેનીપાસે રૂ. ૦॥ તથા કુંવારો નાતરૂં કરે તેની પાસે રૂ. ૫) લવાજમના લેવા, એ શિવાય બીજો કશો હક નથી, ને એમાં પરોણાનો હિસ્સો મળતો નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં બ્રાહ્મણ નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં પરણે તે લાહાણું કરતા નથી, ને ક્રિયાનું લાહાણું ક્રિયામાં લખેલું છે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે અથવા ગામોથી પરણે તે શખસ ન્યાત ૧ જમાડે, ને કન્યા આપવા લેવામાં કાંઇ બંદોબસ્ત કરતા નથી.

૧૩. પટેલાઇનો કશો હક નથી.

૧૪. સર્વે લોકોની અનુમતિ વના ન્યાતગોર બદલાય નહીં, ને હર ચોરીએ ન્યાતગોરને રૂ. ૦॥= આપવાનો ચાલ છે, ને ક્રિયામાં પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે આપવાનો ચાલ છે.

ભાવસાર-છીપાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો કયા દેવના સ્થાપિત છઇએ તે અમોને માલુમ નથી, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાના કાંઇ ગ્રંથનું નામ અમો જાણતા નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે કે, જેને ઘેર ન્યાતના લોક તથા તડના લોક મુકે તે રાખે, ને તે વાસણ પંચાયતનાં ઉઘરાંણામાંથી બનાવીએ છઇએ, ને લઈ જવા સારૂ કોઇનો હુકમ જોઇતો નથી, ને કશા સબબથી વાસણ આપવામાં અટકાવ થતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે જે, મરદ તથા બૈરાં સાથે જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ધરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે, ને સર્વે જમી ઉઠચા પછી પીરસનારા જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામના પરોણાને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત (એ) છે કે, જેને મળે તે બધી ન્યાત જમાડે, ને કોઇને નહીં મળે તો પોતાનું તડ જમાડે, ને ધરધણી જેને નોતરાં દેવા મોકલે તે જાય, ને પટેલની રજાની કંઇ દરકાર નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં કોઇ નોતરીઓ નથી, ને નોતરાંના દેનારને કાંઇ હક મળતો નથી, ને કુટુંબ તથા પરોણા સુધ્ધાંને નોતરાં દેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતીનો હક છે તેની વિગત તથા ન્યાતમાં તડ પાંચ છે તેના નામની વિગતઃ— કસકપરાનું તડ, તથા મોજનપોરનું તડ, તથા શહેરનું તડ, તથા વેજલપોરનું તડ, તથા અંકલેશરનું તડ, કસકમાં તથા મોજનપોરમાં વર કન્યા પરણે તેની પાસેથી રૂ. પાા સાડાપાંચ એક એક પાસેથી લેવા ને રૂ. ૦॥ હડધો ઠાકોર દુવારાનો લેવો જુમલે રૂ. ૧૨) આપે ત્યારે નાળીએર હોમાય, તથા પરગામથી વર પરણવા આવે તેની પાસેથી રૂ. ૩) ઇજાફે લેવા, તથા કસકમાં તથા મોજનપોરમાં વર શહેરનો તથા વેજલપોરનો પરણવા આવે તેની પાસેથી રૂ. ૩) લવાજમના લેવા, કોઇ બૈરીનું અધરણી આવે તેની પાસેથી રૂ. ૧) તથા પહેલા ખોળાનો દિકરો આવે તેની પાસેથી રૂ. ૧) તથા જેટલા દિકરા આવે ત્યારે હર દિકરે રૂ. ૦॥ લવાજમનો લેવો, એક બૈરી જીવતી હોય તે ઉપર બીજી બૈરી નાતરાની પાંચે તડવાળામાંથી જે કોઇ લાવે તે શખસ ન્યાત ૨ જમાડે, એક ગોળની ને બીજી ખાંડની, ને જે તડની કન્યા શહેરવાળા સાથે નાતરૂં કરે તો તડમાં રૂ. ૭) લવાજ-

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

મના આપે, તથા વેજલપોરવાળો કસકમાં તથા મોજનપોરમાં નાતરૂં કરે તેની પાસેથી રૂ. ૩) લવાજમના, ને અંકલેસરવાળાપાસેથી રૂ. ૯) લવાજમના લેવા; શહેરવાળાના લવાજમની વિગતઃ- પ્રથમ કોઈ શખસ દિકરો અથવા દિકરી પરણાવે તેની પાસેથી રૂ. ૧૬॥ સાડાસોળ લેવા, ને ત્યારપછી હર દિકરે તથા હર દિકરીએ રૂ. ૧૨॥ સાડાબાર લેવા, એ મધ્યેથી રૂ. ०॥ ઠાકોરદુવારામાં આપવો, કોઇ શખસ કુંવારો નાતરૂં કરે તેની પાસેથી ઉપર લખ્યા પ્રમાણે રૂપિયા લવાજમના લેવા, કસક તથા મોજનપોરવાળો નાતરૂં કરવા આવે તેની પાસેથી રૂ. ૩) લેવા, ને એવના બીજું લવાજમ ઉપરના લખ્યા પ્રમાણે છે, વેજલપોરના લવાજમની વિગતઃ-પ્રથમ દિકરો વા દિકરી પરણાવે તેની પાસેથી રૂ. ૫॥ સાડા[1] પાંચ પાંચ લેવા, ને ત્યારપછી હર દિકરે તથા હર દિકરીએ રૂ. ૩) લેવા, ને એ વના બીજો શિરસ્તો ઉપર પ્રમાણે છે.

અંકલેસરના લવાજમની વિગતઃ-પ્રથમ જે કોઈ દિકરો યા દિકરી પરણાવે તેની પાસેથી રૂ. ૧૬) ને હર ચોરીએ રૂ. ૧૬) સોળ લેવા, ને ચારે તડનો વર અંકલેસરમાં પરણવા આવે તેની પાસેથી રૂ. ૯) લેવા, ને નાતરૂં કરવા આવે તેની પાસેથી વરોઠીની ન્યાત ૧) વધારે લેવી, ને ન્યાતીભોજન જેને મળે ત્યારે કરે, પણ કર્યા વના ચાલે નહીં, ને પરોણા લોકનો હક જમવાનો છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઈ બ્રાહ્મણ નથી, વાસ્તે એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનો કાંઈ ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર વધારે હક કશો નથી.

૧૩. પટેલાઇનો કશો હક નથી.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિવના ન્યાતગોર બદલાય નહીં.

ભાવસાર–ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો હીંગળાજ માતાના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો કાંઈ જુદો ગ્રંથ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો એ બંદોબસ્ત છે કે જેને ઘેર ન્યાત સર્વે મળીને મુકે તે રાખે, ને તે વાસણ પંચાયતનાં ઉઘરાણાંમાંથી બનાવીએ છઇએ, ને તે વાસણ લઇ જવાસારૂ પટેલનો હુકમ જોઇએ, ને વાસણ આપવામાં કોઇનો અટકાવ થતો નથી, ને વાસણ નહીં આપ્યાથી ન્યાતબહાર કહેવાતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો કાંઇ બંદોબસ્ત નથી, પહેલાં મરદ જમે, પછી બૈરાં જમે.

૫. જેને પંચાયતનાં લોક કહે તે પીરસવા રહે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનારા એકઠા છે, ને સર્વે જમી ઉઠયા પછી પીરસનાર જમે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતી સાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. સર્વે ન્યાતને જમાડે ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણવું, ને પોતાનાં સગાંને જમાડે ત્યારે વહેવારભોજન જાણવું, ને ન્યાત જમે ત્યારે નોતરાં પટેલ દેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં જે કોઇ ઘરમાં વડીલ હોય તે દેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઈ નથી, ને તેને એવા કામમાં હક પણ મળતો નથી, ને નોતરાં ફેરવવામાં પંચાયતનો હુકમ જોઈએ, ને પરોણા સુધ્ધાં ફલાણા શખસને ઘેર જમવા આવજો, એ પ્રમાણે નોતરાં દેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક નથી, ફક્ત વર પરણે તેની પાસેથી રૂ. ७॥ ન્યાતના દાપાંના લેવા, એ શિવાય બીજી કશી બાબતપર નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાંનું કોઇ શખસ બ્રાહ્મણ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગનમાં તથા ક્રિયામાં લાહાણું આપવાનો ચાલ નથી.

૧૨. કોઈ શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર દોહોરી જમણવાર જમવાનો વહેવાર નથી, ને પરગામવાળાસાથે કોઇ આપવા લેવાનો બંદોબસ્ત કાંઇ કરતા નથી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "સાડા" નથી.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૩. શેઠપણાનો એ હક છે કે, હર વરશ પટેલને પાઘડી ૧) બંધાવેછે.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિ વના ન્યાતગોર બદલાય નહીં.

દેહેજના ઠાકોરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

"આ બાબતનો તેમનો જવાબ નથી."

લુવારની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો શીવના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ પાળવાનો ગ્રંથ કાંઇ જુદો નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કર્યાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે કે, સર્વે પંચના લોક મળીને ગોરને ઘેર વાસણ મુકેલાં છે, ને જેને ઘેર વરો આવે તેને ન્યાતના મુખી જણ ૨ મળીને ગોરને ઘેરથી વાસણ અપાવે, ને લઈ જવા સારૂ તેનોજ હુકમ જોઈએ, ને એ વાસણ આપવામાં કોઈથી અટકાવ થતો નથી, ને વાસણ નહીં આપવાથી ન્યાતબહાર કહેવાતો નથી, ને પંચાયતના ઉઘરાણામાંથી વાસણ બનાવીએ છઈએ.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે કે, પહેલાં મરદ જમે, પછી બૈરાં જમે.

૫. જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહે, ને પીરસનાર પ્રથમ હાજરી કરીને પછી પીરસે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે, ને સર્વ જમી ઉઠયા પછી પીરસનાર પાછા જમેછે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસવાળા પરોણાને ન્યાતીસાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. સર્વે ન્યાતને ઘેર નોતરાં દે ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણવું, ને સગાંને ઘેર નોતરાં દે ત્યારે વહેવારભોજન જાણવું, ને ન્યાતનાં તથા વહેવારભોજનનાં નોતરાં દેવાને વાસ્તે ઘરધણી જેને મોકલે તે જાય, ને નોતરાં દેવામાં પટેલની રજા જોઈએ નહીં.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઇ નથી, ને તેને નોતરાં દેવામાં કશો હક મળતો નથી, પણ પરગામથી જે કોઈ નોતરાં દેવા આવે તેને ઘરદીઠ જનાદી ૧ આપે, ને નોતરાં દેવામાં ઘરધણીનો હોકમ જોઇએ છઇએ, ને કુટુંબ પરોણા સુદ્ધાં જમવા આવજો ફલાણાને ઘેર એ રીતે નોતરાં દેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક છે તેની વિગતઃ–

- ૧. જેને ઘેર પહેલ વહેલો છોકરો આવે તે રૂ. ૧) પંચાયતમાં આપે.
- ૧. છોકરો પરણ્યો ત્યારે રૂ. ૧) પંચાયતમાં આપે.
- ૧. છોકરાનો વહેવા મળે ત્યારે રૂ. ૧) પંચાયતમાં આપે.
- ૦॥ છોકરીનો વહેવા મળે ત્યારે રૂ. ૦॥ પંચાયતમાં આપે.
- ૦॥ છોકરી પરણે ત્યારે રૂ. ૦॥ પંચાયતમાં આપે.
- ૦॥ બૈરાનું અઘરણી આવે ત્યારે જે શખસ અઘરણી કરે તે શખસ પંચાયતમાં રૂ. ૦॥ આપે.
- અઘરણીનું મોસાળું કરે ત્યારે તે શખસ રૂ. ૦॥ આપે, ને એ વના બીજો કાંઈ વધારે હક નથી, ને એ હકમાં પરોણાને હિસ્સો મળતો નથી, પરોણાનો હક જમવાનો છે.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઈ બ્રાહ્મણ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લગનનું તથા ક્રિયાનું લાહાણું કરવાનો નીમ નથી, જેને મળે તે કરે.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર દોહોરી જમણવાર જમવાનો હક નથી, ને વધારે બંદોબસ્ત કશો નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં પટેલાઇનો કશો હક નથી.

૧૪. કશી તકશીરથી ન્યાતગોર બદલાય નહીં.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો સગર ભાગીરતી સૂરજવંશી રજપુત કહેવાઇએ છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો કંઇ ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી તો શું લખીએ?

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, ન્યાતના લોકો જેને વાસણ સોંપે તે શખસ રાખે, ને જેને ઘેર વરો આવે તે લઇ જાય, ને પાછા તેને ઘેર સોંપે, ને જ્યારે વાસણ ભાંગે ત્યારે પંચના પૈસામાંથી બનાવીએ છઈએ, અને લઈ જવા સારૂ કોઇના હુકમની દરકાર નથી, ને વાસણ આપવામાં અટકાવ કોઈનો થતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે જે, મરદ તથા બૈરાં સાથે જમેછે.

૫. જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહે, ને પીરસનારા પોતાની મરજીમાં આવે ત્યારે જમે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનારા એકજ છે.

૬. પરગામમાંથી તથા આસપાસ ગામમાંથી અમારી ન્યાતીના પરોણા આવે તે ન્યાતીસાથે જમેછે.

૭. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે જે, જેને ઘેર ન્યાત જમે તે સર્વે ન્યાતના લોકોને સહકુટુંબ નોતરૂં સર્વે જણ પરોણા પૈ સુદ્ધા નોતરૂં ફલાણાને ઘેર ફલાણું જમવા આવજો એ રીતે નોતરાં દેછે, ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણવું, ને વહેવારભોજનનો ચાલ નથી, ને મળે તો ન્યાત જમાડે, ને ન્યાત કરવાને પૈસો નહીં મળે તો જ્યારે પૈસા મળે ત્યારે ન્યાત જમાડેછે, ને ન્યાતનાં નોતરાં દેવાને વાસ્તે ન્યાતનો ગોર જાયછે, ને એ વાતમાં ન્યાતના પટેલની રજાની કાંઈ દરકાર નથી.

૮. એનો જવાબ એ બાબતની કલમ સાતમીમાં લખેલો છે.

૯. જેમાં જમવાનો ચાલ છે તેની વિગતઃ– બારમું તથા પરણ્યાની ન્યાત ૧] તથા વટલી ગયું હોય તો તેને ન્યાતમાં લે ત્યારે તે શખસ ન્યાત ૧] જમાડે ત્યારે ન્યાતમાં આવે, ને ત્રણ ન્યાત જમાડવાનો ચાલ છે, એ શિવાય બીજી ન્યાત જમાડવાનો ચાલ નથી, ને વર પરણે ત્યારે વરના બાપની પાસેથી રૂ. ૪] ન્યાતના લવાજમનાં છે, ને ક્રિયાનું લવાજમ કોઈ ન્યાત ઉપર નથી, ને નાતરૂં કરે ત્યારે રૂ. ૧ા પંચને આપે, નાતરૂં કરનાર આપે, ને સર્વે ન્યાતના મરદને ગોળ ને ભાત તથા ઘી જમાડેછે, ને પહેલો છોકરો આવે તેની પાસે રૂ. ૦ાા લે, ને છોકરી પરણે ત્યારે રૂ. ૦ા છોકરીનો બાપ પંચમાં આપે, ને એવા કામમાં પરોણાને હિસ્સો મળતો નથી.

૧૦. અમારી ન્યાત સગરીઆની છે, વાસ્તે એ કલમનો જવાબ અમો કાંઈ લખી શકતા નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું કરવાનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર દોહોરી જમણવાર જમવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. પટેલાઇનો હક કશો નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ગોર છે તે કોઈ દિવસ બદલાતો નથી, ને જેને ઘેર ન્યાત જમે તે ગોરને પણ જમાડે.

કંદોઈની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો માતા મહાલક્ષ્મીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વિગેરે પાળવાનો ગ્રંથ કાંઈ મુકરર નથી તો તેનું નામ શું લખીએ?

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ ભાદરવા સુદ ૯ મે કરીએ છઈએ, ને તેનો ખરચ પંચાયતમાં ઉઘરાણું કરીને કરીએ છઈએ, ને ઓચ્છવ કરવામાં પંચ મુખત્યાર છે.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, અમારા ગોર નરોતમ નંદરામને ત્યાં રહેછે, ને જેને ઘેર વરો આવે તે સીધું ૧ આપીને લઈ જાય, ને વરો ગયા પછી પાછાં આપી જાય, ને એમ કરતાં વરો ગયા પછી કોઇ વાસણ રાખે તે પંચનો ગુન્હેગાર થાય, ને

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પંચ તેને સીજા કરવામાં મુખત્યાર છે, ને વાસણ તો પંચાયતમાંથી બનાવ્યાં છે, ને અત્યાર પછી ભાંગે તુટે તો પંચાયત બનાવે, ને લઇ જાવા સારૂ કોઈનો હુકમ જોઇતો નથી, ને વાસણ ન્યાતબહારિયા શખસને આપવામાં અટકાવ થાય છે.

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્તછે કે, પહેલાં બૈરાં જમે, ને પછી મરદ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે, ને સૌ જમી ગયા પછી પીરસનાર જમે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતનો ઓળખીને જમાડીએ છઇએ.

૭. ન્યાતીભોજનનાં નોતરાં સહકુટુંબ પરોણા પૈ દેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં સહકુટુંબ દેછે એટલે વહેવારભોજન કહેવાય, ને નોતરાં જેને ઘેર વરો હોયછે તેના નામનાં ઘરનાં દેવાયછે, ને અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઇ નથી, ને પટેલ પણ નથી તો રજાનું શું લખીએ?

૮. અમારી ન્યાતમાં કોઇ નોતરીઓ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક તો એ છે જે, ક્રિયાની ન્યાત એ ને અઘરણીની ન્યાત એ ને લગનની ન્યાત એ, એ શીવાય બીજો હક નથી, ને પરોણા લોકનો હક તો એ છે જે જેને ઘેર વરો આવે ને ન્યાત જમે તો આવીને જમે, એ શિવાય બીજો હક નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઇ બ્રાહ્મણ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ.?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણાનો તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર ન્યાતનો હક નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો બંદોબસ્ત એ છે જે, જેની કન્યા ખપે તેની સાથે કન્યા આપવા લેવાનો ચાલ છે.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં કોઇ શેઠ નથી તો હકનું શું લખીએ.?

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર બદલાતો નથી.

કુંભાર—અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો શીવજીના સ્થાપિત છઇએ, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર વગેરે પાળવાનો કાંઇ ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણ પટેલને ઘેર રહેછે, ને વાસણ ભાંગે ત્યારે પંચાયતમાંથી ઉઘરાણું કરીને બનાવીએ છઇએ,

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે કે, પહેલાં બૈરાં જમે, પછી મરદ જમે.

૫. જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે, ને સર્વે જમી ઉઠ્યા પછી પીરસનાર જમે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા ન્યાતના પરોણા આવે તેને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. અમારી ન્યાતનાં થોડાં ઘર છે, વાસ્તે ન્યાતીભોજન તથા વહેવારભોજનમાં ભેદ કાંઈ નથી, ને ઘરધણી જેને કહે તે નોતરાં દેવા જાય.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઇ નથી, ને તેને એવા કામમાં હક કાંઈ મળતો નથી.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક જમવા શિવાય બીજો કાંઇ નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાંનું કોઇ બ્રાહ્મણ નથી તો દાપાંની જીકર શું લખીએ.?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણા કાંઈ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર દોહોરી જમણવાર કરવાનો ચાલ નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવામાં કાંઇ બંદોબસ્ત નથી.

૧૩. પટેલાઇનો કશો હક નથી.

૧૪. સર્વે લોકની મરજી વના ન્યાતગોર બદલાય નહીં.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારા ઇષ્ટદેવનું નામ અમો જાણતા નથી, ને ન્યાતીઆચાર તથા કુળધર્મ પાળવાનો ગ્રંથ જાણતા નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે કે સર્વે પંચાયતનાં લોક પોતાની ખુશીથી જેને ઘેર મુકે તે રાખે, પણ હાલમાં અમારી પંચાયતમાં ગોર ૨) છે તેના નામઃ—એક પરસોતમ, ને બીજો રામશંકર, માટે મહમદપરાના વાસણ પરસોતમ ભટને ઘેર રહેછે, ને ચીંગસપરાનાં વાસણ રામશંકર ભટને ઘેર રહેછે, ને તે વાસણ પંચની પેદાશ છે તેમાંથી બનાવીએ છઈએ, ને વાસણ લઈ જવા સારૂ પોતપોતાના તડના પટેલોની ચીઠ્ઠી થાય છે, વાસણ આપવામાં કશા સબબથી અટકાવ થતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો બંદોબસ્ત એ છે કે, કોઈ શખસને મળે તો બધી ન્યાત જમાડે, નહીંતો પોતાનું તડ જમાડે, ને સર્વ પંચાયતની મરજી હોય તો એકઠાં જમે, ને મરદ તથા બૈરાં સાથે જમેછે.

૫. જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહે, ને પીરસનાર છેલ્લેવારે જમે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો વહેવાર છે, ને લેહેણું કરતી વખત પરોણા હાજર હોય તો તેને લાહાણું આપવું પડેછે.

૭. બધી ન્યાતના લોકને જમાડે ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણવું, ને પોતાનાં તડના લોકોને જમાડે તે પણ ન્યાત કહેવાય છે, ને કોઇ શખસ પોતાનાં સગાંને જમાડે તે વહેવારભોજન કહેવાય છે, ને તમામ ગોલાની પંચાયત કોઈ શખસ જમાડે ત્યારે એ ગોલા તથા બે બ્રાહ્મણને નોતરાં દેવા મોકલે, તેમાં એક શખસ નોતરૂં દે, ને બીજો ગોલો તેડાં કરે, ને જે બ્રાહ્મણ સાથે છે તેને દાણા યા પૈસો પંચાયતના લોક ઘરદીઠ આપેછે, તે બેઉ બ્રાહ્મણ બરાબર હિસ્સે વહેંચી લેછે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઇ નથી, ને ઘરધણી જેને નોતરાં દેવાં મોકલે તે જાય ને તેને હક કંઈ મળતો નથી, ને ઘરકુટુંબ પરોણા સુધ્ધાં નોતરાં દેછે, ને નોતરાં દેવામાં કોઇનો હુકમ નથી, ને જ્યારે નોતરાં દેનારની સાથે ગોર જાય ત્યારે આગલા દહાડાનાં નોતરાં દેવાં જોઇએ.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક છે તેની વિગતઃ—

ચીંગસપરાની બાબત—

૧ જે શખસને ઘેર પહેલો છોકરો આવે તેની પાસે રૂ. ૧) લેવો.

૪l વર પરણે ત્યારે તેની પાસે રૂ. ૪l ગ્રહસાંતકનાં લેવા, હકના.

૧૩ll કન્યા પરણે ત્યારે.

૪l ગ્રહસાંતકના ૪ll નાળીએર હોમે તેના, ૪ll મંગળ ફેરાના.

૪૫l કોઇ બૈરી નાતરે જાય ત્યારે નાતરે લઈ જનાર ઉજાણી ૧) આપે, અગર કોઇને નહીં મળે તો રૂ.૪૫l નગદ લેવાય. ચીંગસપરાનો હક છે, ને ચીંગસપરામધ્યેથી કેટલાએક લોક જુદું તડ બાંધીને બેઠાછે તેના હકની વિગત—એકડીઆની વિગતઃ—

છોકરો આવે તથા વરકન્યા પાસે ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હક લઇએ છઇએ.

૪૧l કોઈ બૈરી નાતરે જાય ત્યારે નાતરે લઇ જનાર મરદ પાસેથી રૂ. ૪૧l ઉજાણીના લીધામાં આવેછે.

મહમદપરાના હકની વિગત એ જે—કોઇને પહેલો છોકરો આવે તથા વરકન્યા પરણે ત્યારે ચીંગસપરાની બરાબર લવાજમ લેવું; ને કોઈ બૈરી નાતરે જાય તેના મરદ પાસે ઉજાણી ૧ લેવી, એ બાબતમાં પરોણા લોકોને હિસ્સો મળતો નથી, ને એ શિવાય ન્યાતનો હક જમવાનો છે, હરેક બાબતમાં જેને મળે તે જમાડે, ને અંકલેસરનો પણ એજ ચાલ છે.

*ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૧૦. અમારી ન્યાતનો હક બીજી ન્યાત ઉપર દાપાંનો નથી, કાંજે અમો ગોલા છઇએ તેથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયા તથા લગનમાં કંઈ લાહાણું નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર વધારે હક કશો નથી.

૧૩. પટેલાઇનો કશો હક નથી.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિ વના ન્યાતગોર બદલાય નહીં, ને ન્યાતગોર એજ કુળગોર છે, વાસ્તે આગળ લખીશું.

હજામ–મેહેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી સ્થાપિતની વાત તો ભાટના ચોપડામાં છે, અમોને માલુમ નથી, ને બ્રાહ્મણના કહ્યા પ્રમાણે ધર્મ પાળીએ છઇએ.

૨. અમારે ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, કોઇ સારા માણસને ઘેર સોંપેછે, ને પંચાયતના પૈસામાંથી કરાવીએ છઇએ, ને વાસણનો ખપ પડે ત્યારે પંચની રજા જોઇએ, ને વાસણ ન આપ્યાથી ન્યાતબહાર કહેવાય નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં પહેલાં બૈરાં જમેછે, પછી મરદ જમેછે.

૫. અમારી ન્યાતમાં જે ન્યાત જમાડે તે જેને પીરસવા રાખે તે રહેછે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે, તે સર્વે જમી રહ્યા પછી પાછળથી જમેછે.

૬. કોઈ પરગામવાળો તથા આસપાસ ગામવાળો પરોણો આવે તેને ન્યાતી સાથે જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. ન્યાતીભોજન તથા વહેવારભોજનમાં તફાવત છે, ને ન્યાતનાં તથા વહેવારનાં નોતરાં ઘરધણી દેવા નીકળેછે, પંચની રજાથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં ઘરધણી નોતરાં પંચની રજાથી દેછે, ન્યાતગોરીઓ નથી.

૯. ન્યાતનો હક મળતર પ્રમાણે છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧૦. અમારા બ્રાહ્મણનો હક કોઇ ન્યાત ઉપર નથી.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાનું લાહાણું છે, બીજું લાહાણું નથી.

૧૨. કોઈ શખસ પરગામથી પરણી આવે તેની પાસે શિરસ્તા માફક જે મળે તે કરે, પણ પંચની મગદુર નથી જે વત્તી ન્યાતો જુલમ કરીને લે, તેની ખુશી પ્રમાણે કરેછે.

૧૩. અમારામાં શેઠ નથી.

૧૪. સર્વે લોકની અનુમતિ વના ન્યાતગોર બદલાય નહીં, ને હરેક કામમાં ન્યાતગોરનો હક મળતર પ્રમાણે છે, મુકરર નથી.

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો કયા દેવના સ્થાપિત છઇએ તે અમોને માલમ નથી, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ કંઇ અમો જાણતા નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો અમારે ચાલ નથી.

૩. ન્યાતના વાસણનો એ બંદોબસ્ત છે કે, જેને ઘેર ન્યાતના તથા તડના લોક મુકે તે રાખે, ને તે વાસણ પંચાયતનાં ઉઘરાણામાંહેથી બનાવીએ છઇએ, ને લઈ જવાનો કોઇનો હુકમ જોઇતો નથી, ને કશા સબબથી વાસણ આપવામાંહે અટકાવ થતો નથી.

૪. ન્યાતીભોજનનો ચાલ એ છે કે, બૈરાં આગળથી જમેછે, ને ત્યાર પછી મરદ જમેછે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરના ધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પીરસનારા એક છે, ને સર્વ જમી રહ્યા પછી પીરસનાર જમેછે.

૬. પરગામના તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતી સાથે જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. ન્યાતીભોજનનો એ બંદોબસ્ત છે કે, જેને મળે તે બધી ન્યાત જમાડે, ને કોઇને નહીં મળે તો પોતાનું તડ જમાડે, ને વહેવાની ન્યાત જમાડે ત્યારે ઘરનો ધણી નોતરાં દેવા જાય, ને મોતની ન્યાત જ-

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

માડે ત્યારે ન્યાતગોર નોતરાં દેવા જાય, ને પટેલની રજાની દરકાર નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં ઉપર લખ્યા પ્રમાણે બ્રાહ્મણ નોતરાં દેછે, ને તેને વરાનો કરનાર અનાજ શેર ૧૨ તથા ઘી ગોળ દોઢ દોઢ શેર આપેછે, ને કુટુંબ પરોણા સુદ્ધાં નોતરૂં દેછે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતીનો હક છે તેની વિગતઃ—

૪) પ્રથમ અધરણીનો છોકરો આવે ત્યારે તેની પાસે રૂ. ૪) લવાજમ લેવા, તે મધ્યે રૂ. ૨) નો ગોળ વહેંચવો, ને રૂ. ૨) નું અમલ ચવેણું ખાય.

૨) પહેલી બૈરી મરી ગયા પછી નાતરૂં કરે ને બીજી બૈરી લાવે તે શખસ પાસેથી રૂ. ૨) લેવા.

૩૦) એક બૈરી જીવતી હોય, ને તેના ઉપર બીજી બૈરી લાવે ત્યારે તે શખસ પાસે રૂ. ૩૦) લેવા.

૭) કુંઆરો નાતરૂં કરે ત્યારે તેની પાસેથી રૂ. ૭) લેવા.

૮) છોકરો પરણે ત્યારે રૂ. ૭), તથા કન્યા પાસે રૂ. ૧) લેવો, જુમલે રૂ. ૮)

૨) ઘર કોઈ વેચે તે ઘર લેનારની પાસે રૂ. ૨) લેવા.

૧) ઘર કોઈ ઘરેણે મુકે તે લેનારની પાસે રૂ. ૧) લેવો.

ને ન્યાતીભોજન જેને મળે તે કરે, અગર નહીં મળે તો જ્યારે તેનો હાથ પહોંચે ત્યારે કરે, ને પરોણાનો જમવા શિવાય બીજો કંઈ હક નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાં કોઇ બ્રાહ્મણ નથી વાસ્તે એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર વધારે કશો હક નથી.

૧૩. પટેલાઇનો કશો હક નથી.

૧૪. સર્વે લોકની મરજી વિનાં ન્યાતગોર બદલાય નહીં.

પખાલી રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમો રજપુત પખાલી કહેવાઇએ છઇએ, ને અમો અમારા કુળદેવનું નામ જાણતા નથી, ને કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો કાંઈ ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે જે, ન્યાતના લોક જેને સોંપે તે રાખે, ને જેને ઘેર વરો આવે તે લઈ જાય, ને પાછા તેને ઘેર સોંપે, ને વાસણ ભાંગે ત્યારે પંચના પૈસામાંથી બનાવીએ છઇએ, ને લઈ જવા સારૂ કોઇનો હુકમ જોઈતો નથી, ને વાસણ આપવામાં અટકાવ થતો નથી, ને ગોર ૧ છે તેનું નામ રામશંકર.

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે જે, કોઇને મળે તો બધી ન્યાત જમાડે, નહીં મળે તો સગાં જમાડેછે, ને બૈરાં પહેલાં જમે, પછી મરદ જમે.

૫. જે લોક પીરસવા રહેછે તે ઘરધણીના કહ્યાથી રહેછે, ને પીરસનાર સર્વે જમી ઉઠ્યા પછી જમે, ને બૈરાં તથા મરદના પીરસનાર એક છે.

૬. પરગામથી તથા આસપાસ ગામથી પરોણા આવે, અમારી ન્યાતનાં, તેને ન્યાતી સાથે જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. બધી ન્યાતના લોક જમાડે ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણવું, ને કોઈ શખસ સગાં જમાડે ત્યારે વહેવારભોજન જાણવું, ને ન્યાતનાં નોતરાં દેવાને તેનાં સગાંવહાલાંનેજ મોકલેછે ને જેને ઘેર ન્યાત જમે તેનાં નોતરાંનું નામ કે ફલાણાને ઘેર ભાઇ પરોણા વહેલા સર્વે ઘરના જમવા આવજો, ને વહેવારભોજન કરે ત્યારે ફલાણાને ઘેર સગાં છે વાસ્તે તમો સર્વે ઘરના વહેલાં આવજો, ને વહેવારનું[1] નોતરૂં એ પ્રમાણે દેછે, ને નોતરાં દેવામાં કોઇનો હુકમ જોઇતો નથી.

૮. એનો જવાબ ઉપરની કલમ સાતમીમાં લખ્યો છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "વહેવાનું" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક છે તેની વિગતઃ—
૧૫) જે શખસને પહેલો છોકરો આવે તે શખસ પંચમાં રૂ. ૧) આપે, ને વર પરણે ત્યારે તેની પાસે રૂ. ૧૦ા લેવા, ન્યાતના લવાજમના, તથા અધરણી આવે ત્યારે રૂ. ૨ા આપે, ને નાતરૂં કરે ત્યારે રૂ. ૫), એ પ્રમાણે ન્યાતનું લવાજમ છે.

૧૦. અમારી ન્યાત પખાલીની છે, વાસ્તે એ કલમનો જવાબ અમો કોઈ લખી શકતા નથી.

૧૧. એ કલમનો જવાબ ક્રિયા બાબતની અગીઆરમી કલમ પ્રમાણે છે.

૧૨. પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો વહેવાર છે, ને જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેનું લવાજમ ન્યાતનું કાંઈ નથી.

૧૩. પટેલાઇનો હક છે તેની વિગત—જેને ઘેરન્યાત જમે ને તે જે ન્યાતને સારૂ જમણ કરે તે શખસ પટેલને શેર ૧ જમણ આપેછે, એ પટેલાઇનો હક છે.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ગોર ૧) છે તે કોઈ દિવસ બદલાતો નથી, ને જેને ઘેર ન્યાત જમે તે ગોરને સીધું ૧ આપેછે.

પતાઈ રાવલની ન્યાતનો જવાબ.*
પ્રકાર "ખ."

૧. અમો કાળીદેવીના સ્થાપિત છઇએ, ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ કંઈ મુકરર નથી.

૨. કુળદેવીનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વાસણ નથી તો એનો જવાબ આગળ શું લખીએ?

૪. ન્યાતીભોજનનો એ બંદોબસ્ત છે જે, મરદ તથા બૈરાં સાથે બેસીને જમે.

૫. જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહે, ને પીરસનાર સર્વેને જમાડીને પછી જમે, ને મરદ બૈરાના એકજ પીરસનાર છે.

૬. પરગામવાળા પરોણાને ન્યાતીસાથે જમાડવાનો ચાલ છે.

૭. સગાં જમાડે ત્યારે વહેવારભોજન જાણવું, ને ન્યાત જમાડે ત્યારે ન્યાતીભોજન જાણવું, ને ન્યાત જમે ત્યારે ગોર નોતરાં દે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં ઘરધણી જેને કહે તે (નોતરાં) દેવા જાય, એ વાતમાં પટેલને સંભળાવવું જોઇએ.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ કોઈ મુકરર નથી, ને બ્રાહ્મણ તથા હજામ નોતરાં દેવા જાય તેને દાણા મળે, ને સહકુટુંબ નોતરાં દેવાનો ચાલ છે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો કર છે તેની વિગતઃ—
૧) વર પરણે તેની પાસે રૂ. ૧).
૦ા કન્યા પરણે તેની પાસે રૂ. ૦ા.
૧૦) કુંવારો નાતરૂં કરે તેની પાસે રૂ. ૧૦), પરણેલો નાતરૂં કરે તે ખીચડી ખવડાવે.
૫) કોઈ શખસ સાટું કરે ને પછી તોડી નાંખે ત્યારે તોડનાર શખસ રૂ. ૫) પંચાયતમાં લવાજમના આપે.
બીજો હક હરેક કામમાં જમાડવાનો છે, પણ પોતાની સંપત્તી પ્રમાણે જમાડે.

૧૦. અમો બ્રાહ્મણ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણાનો ચાલ નથી.

૧૨. કોઈ શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર કંઈ વધારે હક નથી, ને બંદોબસ્ત પણ કરતા નથી.

૧૩. અમારી ન્યાતમાં પટેલાઇનો હક રૂ. ૧) આના ચારનો (હક) છે.

૧૪. સર્વે લોકની મરજી વગર ન્યાતગોર બદલાય નહીં.

ભોઇની ન્યાતનો જવાબ.*
પ્રકાર "ખ."

૧. અમો ભોઈની ન્યાત કહેવાઈએ છઇએ, ને મહાદેવજીના સ્થાપિત છઇએ, ને અમારી ન્યાતમાં કુળધર્મ તથા ન્યાતીઆચાર પાળવાનો ગ્રંથ મુકરર નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો ચાલ નથી.

૩. ન્યાતનાં વાસણનો બંદોબસ્ત છે જે પંચ જેને ઘેર વાસણ મુકે તે રાખે, પંચના ગોરને ત્યાં મુકેછે, ને પંચના પૈસામાંથી વાસણ બનાવીએ છઇએ, ને વાસણ બનાવતાં પૈસા વધે તેના પરબ પાણી પી-

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

વાના ત્રણ મંડાવે, ને લઈ જવા સારૂ કોઇનો હુકમ જોઈતો નથી, ને કશા સબબથી વાસણ આપવામાં અટકાવ થતો નથી, ને વાસણ નહીં આપ્યાથી ન્યાતબહાર નહીં કહેવાય.

૪. ન્યાતીભોજનમાં એ બંદોબસ્ત છે જે ક્રિયાની ન્યાત ૧) તથા લગનની ન્યાત ૧) જમાડવી જોઈએ, પછી પોતાનાં મળતર પ્રમાણે જમાડે, તેનો કાંઇ નીમ નથી. ને બૈરાં પહેલાં જમે, પછી મરદ જમેછે.

૫. જેને ઘરધણી કહેછે તે પીરસવા રહે, ને પીરસનાર સર્વે જમી ઉઠ્યા પછી જમે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામ તથા આસપાસ ગામવાળાને ન્યાતી સાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં વહેવારભોજનનો ચાલ નથી, ને મળે તો બધી ન્યાત જમાડે, ને વહેવા તથા ક્રિયાનાં નોતરાં દેવા છોકરાં જાયછે, નોતરાં દેનારને બાટલી ૧ દારૂની ઘરનો ધણી આપેછે.

૮. એ કલમનો જવાબ ઉપરની સાતમી કલમ પ્રમાણે છે, ને નોતરીઓ ધણીના હુકમથી ફરે.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક જમવાનો છે, ને ન મળે તો નહીં જમાડે.

૧૦. લગન તથા ક્રિયા તથા અઘરણી તથા મોસાળું કરે ત્યારે જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે કુળગોરને આપેછે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું કાંઇ મુકરર નથી.

૧૨. પરગામવાળાને કન્યા આપવાનો વહેવાર છે, ને જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર રૂ. ૬) પંચાયતના લવાજમના છે.

૧૩. પટેલાઈનો કશો હક નથી.

૧૪. ગોર બદલાય નહીં.

માછી–ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*
પ્રકાર "ખ."

૧. અમો કોણ દેવના સ્થાપિત છઈએ તે અમોને માલમ નથી.

૨. કુળદેવનો ઓચ્છવ કરવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી.

૩. ન્યાતના વાસણનો બંદોબસ્ત એ છે કે, અમારી ન્યાતમાં ચરૂ ૨) ત્રાંબાના છે તે જ્યાં ન્યાતની નજરમાં આવે ત્યાં મુકે, ને જેને ઘેર ન્યાત જમે તે લઈ જાય તે પાછાં ત્યાં સોંપે, ને વાસણ આપવામાં કોઈનો અટકાવ ચાલતો નથી, ને એ વાસણ ઉપર કોઈનો હુકમ નથી, ને વાસણ ભાંગે ત્યારે પંચાયતમાંથી ઉઘરાવીને બનાવીએ છઈએ.

૪. ન્યાતીભોજનમાં બંદોબસ્ત એ છે કે, પહેલાં બૈરાં જમે, પછી મરદ જમે.

૫. જેને ઘરધણી કહે તે પીરસવા રહે, ને મરદ તથા બૈરાંના પીરસનારા એકજ છે, ને પીરસનાર સર્વે જમી ઉઠ્યા પછી જમે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસ ગામવાળા પરોણાને ન્યાતી સાથે જમવા જમાડવાનો વહેવાર છે.

૭. સર્વે ન્યાતને ત્યાં નોતરાં દે ત્યારે ન્યાતી ભોજન જાણવું, ને સગાંવહાલાંને ત્યાં નોતરાં દે ત્યારે વહેવારભોજન જાણવું, ને ન્યાતનાં નોતરાં ન્યાતમાં બે ટેહેલીઆ છે તે દેછે, ને વહેવારભોજનનાં નોતરાં ઘરધણી પોતે દેછે, ને એ વાતમાં પટેલનો હુકમ જોઈતો નથી.

૮. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતના નોતરીઆ બે શખસ છે, ને તેને એવા કામોમાં હક એ છે કે, જેને ઘેર ન્યાત જમે તે શખસ નોતરીઆને પ્યાલી ૨ દારૂ પાયછે, ને નોતરાં એ રીતે દેછે કે સર્વે લોક પરોણા સુદ્ધાં જમવાને આવજો એમ કહેછે, ને એમાં કોઈનો હુકમ જોઈતો નથી.

૯. હરેક કામમાં ન્યાતનો હક કાંઇ નથી.

૧૦. અમારી ન્યાતમાંનું કોઇ બ્રાહ્મણ નથી તો તેનાં દાપાંની જીકર શું લખીએ?

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લાહાણું તથા દક્ષણા કશી બાબત ઉપર નથી.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે તેના ઉપર દોહોરી જમણવાર જમવાનો હક નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવામાં કશો બંદોબસ્ત કરવાનો ચાલ નથી.

૧૩, શેઠપણાનો કશો હક નથી.

૧૪. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર કોઈ નથી, ને સર્વેના કુળગોર જુદા જુદા છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

દત્તપુત્ર બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ–ભાર્ગવ વીશાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. એ સવાલનો જવાબ એ જે, અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

બ્રાહ્મણ–ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્રનો તથા પાળકપુત્રનો ચાલ નથી.

બ્રાહ્મણ–ઔદીચ સહસ્ર ભરૂચ તથા શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, ને કદાપિ કોઇ લે તો શાસ્ત્ર પ્રમાણે લે.

બ્રાહ્મણ–ભટ મેવાડાના મ્હોટા તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

બ્રાહ્મણ–મેવાડાના ન્હાના તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર કરી લેવાનો ચાલ તો નથી, ને અત્યાર પછી કોઇ શખસ કરે તો શાસ્ત્રની વિધિ પ્રમાણે કરે.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી.

૩. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર વિધવા બૈરીને કરવાનો ચાલ નથી.

૪. ધણીનો ભત્રીજો હોય ત્યારે બીજા લોકને પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૫. એ સવાલનો જવાબ બીજા સવાલના જવાબ માફક છે.

૬. એ સવાલનો જવાબ બીજા સવાલ માફક છે.

૭. એ સવાલનો જવાબ બીજા સવાલના જવાબ માફક છે.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર કાંઇ કરી શકતી નથી.

બ્રાહ્મણ–શ્રીમાળી શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર કર્યો જાણ્યો નથી, ને કરે તો શાસ્ત્રમાં નીકળે તે પ્રમાણે કરે.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વિધવા બૈરીને દત્તપુત્ર લીધાનો અધિકાર છે, શાસ્ત્ર પ્રમાણે પહેલી કલમ પ્રમાણે છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૪. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પાંચમી તથા છઠ્ઠી તથા સાતમી તથા આઠમી કલમ સુદ્ધાંનો જવાબ એક છે.

બ્રાહ્મણ—ઉનેવાળનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં કાંઇ દત્તપુત્ર થતો નથી, તથા પાળકપુત્ર કરવાનો ચાલ નથી, તથા ભાઇ તથા ભત્રીજો માલકનો ધણી, ને અમારી ન્યાતમાં એવી રીત છે, માટે દત્તપુત્ર બાબતનો સવાલ લખ્યો નહીં, આઠ સવાલના ૮ જવાબ એ છે.

બ્રાહ્મણ—ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, ને આજસુધી અમારી ન્યાતમાં કોઇએ લીધો નથી, વાસ્તે એ તમામ સવાલના જવાબ લખવાનું કાંઇ કારણ નથી.

બ્રાહ્મણ—સારસ્વતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, માટે એ સવાલના જવાબ લખવાની જરૂર નથી.

બ્રાહ્મણ—કાળેટીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારામાં દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ છે જે ધર્મશાસ્ત્ર કરી આપે તે કબુલ છે.

૨. એનો જવાબ ઉપર લખ્યામાં આવ્યો છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર વિધવા બૈરીને લેવાનો ચાલ છે, પોતાના ધણીના સગા હોય તો તેને કરે, અગર ન હોય તો બૈરીના સગાને આપેછે.

૪. એનો બાએસ ઉપરના સવાલના જવાબમાં લખ્યોછે.

૫. અમારામાં પાળકપુત્ર જે શખસને દિકરો ન હોય તે લઇ શકેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી; ને તે પાળકપુત્રને બીજા ભાઈ હોય તો તે ક્રિયા કરે, ને ન હોય તો બંને બાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને બીજો દિકરો ન હોય તો બેઉ બાપનો વારસો પહોંચેછે.

૬. એ સવાલનો બાએસ ઉપરના જવાબમાં આવ્યો છે.

૭. અમારી ન્યાતમાં પહેલો પાળકપુત્ર કર્યો, ને પછી બીજો દિકરો પેદા થયો ત્યારે બંને છોકરા ભાગ બરાબર વહેંચી લે.

૮. અમારી ન્યાતમાં વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર કરેછે, ને ચાકરી તથા અગ્નિસંસ્કાર કરવા સારૂ.

બ્રાહ્મણ—સજોદરા[†] ભાઠેલાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર દત્તક વિધાન કરી લેવાનો ચાલ નથી, ને પાળકપુત્ર લેવાનો પણ ચાલ નથી, વાસ્તે એ સવાલ આઠનો જવાબ તમામ લખવાની જરૂર નથી.

બ્રહ્મક્ષત્રીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં અત્યારસુધી કોઇએ દત્તપુત્ર લીધો નથી, ને અતઃપર કોઈ દત્તપુત્ર લે તો પોતાના કુટુંબમાંથી શાસ્ત્રની વિધિ પ્રમાણે લે.

૨. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, એ રીતે કે કોઇને પેટે કાંઈ સંતાન ન હોય ત્યારે કોઈ પોતાના કુટુંબમાં જેની મા બાળક પુત્ર મુકીને મરી

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

† નકલમાં શરૂઆતમાં "સજોદરા ભાઠેલા" છે ને બીજે બધે ઠેકાણે "શ્રીધરૂદ સજોદરા" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ગઇ હોય ત્યારે તેને પાળવાને લે, અથવા જીવતી મા-એ કોઇને બે ચાર ફરજન્ હોય ત્યારે તેમાંથી એકને કરી લે, પણ તે પાળકપુત્રને વારસો સર્વે તરેહથી પહોંચવાનો વિચાર એ રીતે જે, બીજા વારસ છે ને તે સર્વે પોતાના વારસાથી હાથ ઉઠાવે ત્યારે તે પાળકપુત્ર[1] સર્વત્ર લઈ શકે; પણ તેનું એ રીતે કે, પાળક લેનારો પોતાની જાતની પેદા કરેલી મિલ્કત આપી શકે, ને તેના ઘરડાઓની જે મિલ્કત[2] હોય તે બીજા વારસ લઈ શકે, ને તે પાળકપુત્ર પોતાના બાપના વારસાથી હાથ ઉઠાવે.

૩. અમારી ન્યાતમાં વિધવા બૈરીને દત્તપુત્ર પ્રમાણે પાળકપુત્ર લેવાનો અધિકાર છે, પણ તે વિધવા બૈરી પાસે ધણીની મિલ્કત[2] છે, ને કોઇ પોતાના પીહેરના સગાને પાળકપુત્ર લે ત્યારે ધણીનાં સગાંની આજ્ઞા જોઇએ, ને અગર બાપની મિલ્કત[2] છે ત્યારે ધણીનાં સગાંની આજ્ઞા જોઇએ નહીં.

૪. અમારી ન્યાતમાં ધણીના ભત્રીજા છતાં બૈરીથી કોઇ બીજાને પાળકપુત્ર લઇ શકાય નહીં, ને અગર લે તો આ સબબથી રદ થઇ શકેછે, શાથી કે ધણીની મિલ્કત[2] તેની પાસે હોય તેનો વારસો ભત્રીજાને પહોંચેછે, ને ક્રિયાનો અધિકારી પણ ભત્રીજો છે, વાસ્તે બીજાને પાળકપુત્ર કરે તો રદ થાય.

૫. પાળકપુત્ર પોતાની બહેનનો દિકરો વા ભાઇનો દિકરો વા દીએર જેઠનો દિકરો લીધામાં આવેછે, ને ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી, પણ સ્ત્રીના સગામાંનો પાળકપુત્ર હોય તો તેને સગા બાપ પ્રમાણે પાળકબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી, ને ધણીના સગામાંથી પાળકપુત્ર લે તો તેને સગા બાપ પ્રમાણે પાળકબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને પાળકપુત્ર પાળકબાપનો વારસો લઇને અગર સગા બાપને બીજો કોઈ વારસ ન હોય તો તે વારસો પણ લે, ત્યારે બંને વારસા તેને મળે.

૬. એનો જવાબ કલમ ૫) મીમાં લખ્યો છે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગો દિકરો પેદા થાય ત્યારે પાળક દિકરાને શાસ્ત્ર પ્રમાણે ત્રીજો વા ચોથો હિસ્સો પહોંચેછે, ને સગા દિકરા છતાં પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

[1] નકલમાં "પાળપુત્ર" છે.

[2] નકલમાં "મીલક" છે.

૮. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તેનું કારણ એ જે, પોતાની પાસે જે વીત હોય તે આપવાને વાસ્તે, ને પોતાની ચાકરી કરવાસારૂ (ને પોતાની ચાકરી કરવા સારૂ) લે.

સુથાર–પંચોળીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

સુથાર–મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, માટે એ આઠે કલમનો જવાબ લખ્યો નથી.

ખતરી–ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. એ સર્વે દત્તપુત્ર બાબતના સવાલ ૮ નો જવાબ એ છે જે, દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, વાસ્તે એના જવાબ લખવાનું કાંઇ કારણ નથી.

ખતરી–તરીઆ વણકરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. દત્તપુત્ર લેવાનો શાસ્ત્રની વિધિ પ્રમાણે ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને તેની કંઈ વિધિ કરાવવી પડતી નથી.

૩. પાળકપુત્ર લેવાનો અધિકાર વિધવા બૈરીને છે, ને પોતાના ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજા લેવાનો ચાલ નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને પાળકપુત્ર લેવાય નહીં, ને અગર તે ના કહે તો પોતાના મનમાં આવે તેને પાળકપુત્ર લે.

૫. પાળકપુત્રની ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી, ને ધણીના ભત્રીજાને તથા પીત્રાઈને તથા દિકરીના દિકરાને તથા નણંદના દિકરાને પાળકપુત્ર લીધામાં આવેછે, એ પ્રમાણે એક એકને અનુક્રમે લે.

૬. પાળકદિકરો હરતરેહથી સગા દિકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો લઇ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગો દિકરો પેદા થાય તો બેઉ દિકરાનો વારસો બરાબર છે, ને સગા દિકરા છતાં પાળકપુત્ર લેવાય નહીં, ને પાળકપુત્રને બેઉ બાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને બેઉ બાપનો વારસો પણ લઈ શકેછે, જો સગાબાપને બીજો દિકરો ન હોય તો.

૮. વિધવા બૈરીને પોતાના વારસ જોડે અણબનાવ હોય ત્યારે પાળકપુત્ર લે.

દરજી–ફરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર તથા દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, માટે સર્વે સવાલના જવાબ એ બાબતના***.

સોની–ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, વાસ્તે એ સવાલનો જવાબ લખવાની દરકાર નથી.

સોની–શ્રીમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં પાળકપુત્ર તથા દત્તપુત્ર કરવાનો ચાલ પરાપૂર્વેથી છે નહીં તો એનો જવાબ શું લખીએ?

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

સોની મારૂની ન્યાતનો જવાબ*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, માટે એ આઠે કલમનો જવાબ લખી શકતા નથી.

ફૂલમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, માટે એ આઠે કલમનો જવાબ લખ્યો નથી.

ભાવસાર–છીપાની ન્યાતીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, માટે આઠે કલમનો જવાબ લખ્યો નથી.

ભાવસાર–ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને પાળકપુત્ર લેવામાં વિધિ કાંઇ કરવી પડતી નથી, ને જેને પેટ દિકરો ન હોય તે પાળકપુત્ર લે.

૩. જે પ્રમાણે વિધવા બૈરીને દત્તપુત્ર લેવાનો અધિકાર છે તે પ્રમાણે વિધવા બૈરીને પાળકપુત્ર લેવાનો અધિકાર છે, તેમાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજા જોઈએ.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં વિધવા બૈરીથી કોઇને પાળકપુત્ર લેવાય નહીં, પણ અગર ભત્રીજા સાથે અણબનાવ હોય ને પંચાયતના લોક ભત્રીજાને પડતો મુકીને બીજાને પાળકપુત્ર લેવાની રજા આપે તો લે.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૫. પાળક પુત્ર લીધામાં આવેછે તેની વિગત:—ભત્રીજાને તથા પીત્રાઇને તથા દિકરીના દિકરાને તથા બહેનના દિકરાને તથા ન્યાતમાંના હરકોઇને પાળકપુત્ર લીધામાં આવેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ને પાળકપુત્રને સગા બાપની તથા પાળકબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને સગા બાપને બીજો દિકરો નહીં હોય તો પાળકદિકરો સગા બાપનો વારસો લઈ શકેછે.

૬. પાળકદિકરો સગા દિકરાના જેવો હરતરેહથી પાળકબાપનો વારસો લેશે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગો દિકરો પેદા થાય તો બેઉ દિકરા બરાબર વારસો લઈ શકેછે, ને કોઇ શખસને એક દિકરો હોય ત્યારે બીજાને પાળક લે નહીં.

૮. વિધવા બૈરીને પુત્ર ન હોય ત્યારે પાળકપુત્ર લે.

દેહેજના ઠાકોરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારામાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્રનો ચાલ નથી, વાસ્તે એ સર્વે આઠે કલમનો જવાબ લખ્યો નથી.

લુવારની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને પાળકપુત્ર લેતાં કશી વિધિ કરવી પડતી નથી, ને જેને છોકરો ન હોય તે પાળકપુત્ર લે.

૩. વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લે તો પોતાનાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજા લીધી જોઇએ.

૪. પોતાની દિકરીના દિકરાને તથા સગા ભત્રીજાને વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લઈ શકેછે, ને એ બે છતાં બીજા કોઇને લીધો હોય તો તે રદ થઈ શકેછે.

૫. પાળકપુત્ર દિકરીના દિકરાને તથા ભત્રીજાને તથા ધણીની બહેનની છોકરાને તથા પીત્રાઇને (પાળકપુત્ર) લીધામાં આવેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી, ને પાળકપુત્રને સગા બાપની તથા પાળક બાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને સગા બાપને બીજો વારસ ન હોય તો પાળકપુત્ર આપેલો વારસ થઇ શકેછે.

૬. પાળકપુત્ર સગા દિકરાના જેવો હરેક તરેહથી વારસો લેશે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગો દિકરો પેદા થાય તો અડધો અડધ હિસ્સો બેઉજણા વહેંચી લે, ને સગા દિકરા છતાં પાળકપુત્ર લઇ શકે નહીં.

૮. વિધવા બૈરીને કાંઈ છોકરાં ન હોય ને વારસ જોડે અણબનાવ હોય તો પાળકપુત્ર લે.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, માટે એ આઠે કલમનો જવાબ લખ્યો નથી.

કંદોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૨. પાળકપુત્ર જેને પેટે ફરજન નહીં હોય તે શખસ લેછે, ને તેની કાંઇ વિધિ કરતા નથી, એ તો ખુશીનું છે.

૩. વિધવાબૈરી પાળકપુત્ર લે તો સાસરીઆંની રજાનો કાંઈ નીમ નથી, ને એમ કરતાં કોઇ સૌભાગ્યવતી લે તો તેનાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજા જોઇએ.

૫. પાળકપુત્ર ભત્રીજો તથા સાળીનો દિકરો તથા ભાણેજ એટલામાંથી કોઈ નહીં હોય તો ન્યા-

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તનાં હરેકકોઇને કરે, ને કોઇ તરેહથી તથા કશા સબબથી રદ થતો નથી.

૫. પાળકપુત્ર ઉપરની ચોથી કલમમાં લખેલો છે તે પ્રમાણે લેછે, ને ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ને પાળકપુત્ર સગા બાપની ક્રિયા પણ કરે, ને પાળકબાપની પણ કરે, ને બેઉ બાપમાં જે પાળકનો વારસો લે, ને સગા બાપનો વારસો પહોંચતો નથી.

૬. પાળકપુત્ર સગા દિકરાના જેવો પાળકબાપનો વારસો હરેક તરેહથી લઈ શકેછે.

૭. પાળકપુત્ર લીધો ત્યારપછી સગો દિકરો પેદા થાય ને માબાપ જીવતાં વહેંચી આપે તો માબાપ મુખત્યાર છે, ને એમ કરતાં મરી ગયાં તો બંને વારસો બરાબર હિસ્સો વહેંચી લે.

૮. વિધવા બૈરીને પેટ છોકરૂં નહીં હોય ને પાંચ પૈસાની સત્તા હોય તો લે, ને નહીં હોય તો ન લે.

કુંભાર—અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો (અમારી ન્યાતમાં) ચાલ નથી, માટે એ આઠે કલમનો જવાબ લખ્યો નથી.

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, પણ પાળકપુત્ર તથા ધર્મપુત્ર લેવાનો ચાલ છે.

૨. કોઇ શખસ સંતાનરહિત હોય ત્યારે તે શખસ પાળકપુત્ર લે, ને પછી પોતે મરતી વખત પંચની રજાથી તેને વારસનામું લખી આપે, ને કુટુંબીની શાહેદી કરાવે.

૩. પાળકપુત્ર લેવાનો વિધવા બૈરીને અધિકાર છે, ને પાળકપુત્ર લેવામાં ધણીનાં સગાંવહાલાં તથા પંચની રજા જોઇએ.

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઈને વિધવા બૈરીથી પાળકપુત્ર લઇ શકાતો નથી, ને એમ કરતાં દિકરીના દિકરાને લીધો હોય તો તે રદ થાય નહીં.

૫. પ્રથમ દિકરીના દિકરાને ત્યારપછી ધણીના ભાઈના દિકરાને ત્યારપછી ધણીની બહેનના દિકરાને ત્યારપછી પોતાના કુટુંબીને ત્યારપછી ન્યાતના હરકોઇને પાળકપુત્ર લીધામાં આવેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઇ નીમ નથી, ને પાળકપુત્રને સગા બાપની તથા પાળકબાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને સગા બાપને બીજા દિકરા ન હોય ત્યારે પાળકપુત્ર સગા બાપનો વારસો લઈ શકેછે.

૬. પાળકપુત્ર લેવાનો ઉપર ચાલ લખ્યો છે તે પ્રમાણે ઘટીત લીધો હોય તો તે શખસ હર તરેહથી પાળક બાપનો વારસો લેશે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછે સગો દિકરો પેદા થયો તો બેઉ શખસ અડધો અડધ વારસો લે, પણ સગા દિકરા છતાં પાળકપુત્ર લેવાય નહીં, ને પોતાની બૈરીને દિકરો જ્યાંસુધી આવવાની આશા હોય ત્યાંસુધી પાળક દિકરો લેવાય નહીં.

૮. વિધવા બૈરી સંતાનરહિત હોય ત્યારે અથવા ધણીના વારસો હોય તેની સાથે અણબનાવ હોય ત્યારે પાળકપુત્ર લઇ શકેછે.

હજામ—મેહેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

દત્તપુત્ર બાબતના સવાલનો જવાબ એ છે જે, એ વાત અમારી ન્યાતમાં અત્યારસુધી થઇ નથી, ને કોઇએ દત્તપુત્ર કર્યો નથી તો શું લખી આપીએ?

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, માટે આઠે કલમનો જવાબ લખ્યો નથી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પખાલી રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, માટે એ આઠે કલમનો જવાબ લખ્યો નથી.

પતાઈ રાવળની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, માટે એ આઠે કલમનો જવાબ લખ્યો નથી.

ભોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં દત્તપુત્ર તથા પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી, માટે એ આઠે કલમનો જવાબ લખી શકતા નથી.

માછી–ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં શાસ્ત્રની વિધિથી દત્તપુત્ર લેવાનો ચાલ નથી.

૨. પાળકપુત્ર લેવાનો ચાલ છે, ને પાળકપુત્ર લેવાની કાંઇ વિધિ કરવી પડતી નથી.

૩. વિધવા બૈરીને પાળક પુત્ર લેવાનો અધિકાર છે, પણ પોતાનાં ધણીનાં સગાંવહાલાંની રજા લેવી જોઇએ.

૪. ધણીના ભત્રીજા છતાં બીજા કોઇને વિધવા બૈરી પાળકપુત્ર લઈ શકતી નથી, ને એમ કરતાં કોઈને લે તો તે રદ થાયછે.

૫. પાળકપુત્ર પોતાના પીત્રાઇને લઇ શકેછે, ને પીત્રાઇમાં કોઇ ન હોય ત્યારે પોતાના પાસેના સગામાંથી લેછે, ને તેની ઉમ્મરનો કાંઈ નીમ નથી, ને પાળકપુત્રને સગા બાપની તથા પાળક બાપની ક્રિયા કરવાનો અધિકાર છે, ને સગાબાપને બીજો દિકરો ન હોય તો પાળકપુત્ર બેઉ બાપનો વારસો લઈ શકેછે.

૬. પાળકદિકરો સગા દિકરાના જેવો હરતરેહથી પાળકબાપનો વારસો લેશે.

૭. પાળકપુત્ર લીધા પછી સગો દિકરો પેદા થાય ત્યારે બેઉ દિકરા બરાબર વારસો લઇ શકેછે.

૮. વિધવા બૈરીને પેટે દિકરો ન હોય ને પોતાના વારસો જોડે અણબનાવ હોય ત્યારે પાળક દિકરો લઈ શકેછે.

---

* ભરૂચના જવાબ વિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

પરચુરણ બાબતના જવાબ.

બ્રાહ્મણ—ભારગવ વીશાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને દક્ષણા આપેછે, ઉત્તમ તથા મધ્યમ તથા કનિષ્ટ.

૨. અસલથી જે કુળગોર છે તે ફરતો નથી.

૩. વારસ છતાં બીજાને વશિયતનામું કરીને પોતાનો વારસો આપવાનો અમારી ન્યાતમાં ચાલ નથી, કદાપિ કોઈ કરે તો મંજુર નહીં.

૪. બીજા વારસોને પડતા મુકીને એકને નહીં અપાય, સર્વેનો વારસો બરાબર છે.

૫. વિધવા સ્ત્રીને પીત્રાઇ આદે વારસ છતાં પોતાની સ્થાવર મિલ્કત તથા વૃત્તિને કોઇને આપવાનો કશી તરેહથી કશો અધિકાર નથી, કૃષ્ણાર્પણ સુધ્ધાંનો, ને તે માલનો ઉતપન્ન આવે તે જીવે ત્યાંસુધી ખાય, તેમાં કોઇની હરકત નહીં.

સહી.

ગૃહસ્થપંક્તિ.

૧ રાવાલ ગીરધરદાસ મોનદાસ સહી. દા. ગણપતરામના સહી.

૧. દેસાઈ કીસનદાસ જુગલદાસ સહી.

વગેરે બસો ને પાંચ સહીઓ છે.

અમો બ્રાહ્મણ ભારગવ વીશા ગૃહસ્થ રહેવાસી ભરૂચના, અમો નીચેના સહી કરનારા લખી આપીએ છઇએ કે, સરકારથી સવાલ અમારી ન્યાતના લોકોને આપ્યો હતો ને તેનો જવાબ અમારી ન્યાતના લોકોએ સરકારમાં લખી આપેલો છે તે અમારી ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે છે તે અમારે કબુલ છે, પણ તે જવાબમાં અમારી સહી કરવાની જગો રહેવા દીધી નથી માટે અમોએ તે જવાબના કાગળ ઉપર સહી કરી નથી તેથી આ કાગળ ઉપર અમોએ સહી કરીછે, તે અમારે કબુલ છે. સંવત ૧૮૮૩ ના વૈશાખ વદ ૧૩ વાર બુધે, તા. ૨૩ મી મે સને ૧૮૨૭.

૧ મુનસી પરભુદાસ હરજીવનદાસ સહી.

૧ મુનસી તુલસીદાસ પરમાનંદદાસ સહી દા. પરભુદાસ.

અમો બ્રાહ્મણ દશા ભારગવની ન્યાતના લોકો સમસ્ત મળી લખી આપીએ છઇએ કે, જે કાંઈ વીશા ભારગવે સરકારના સવાલનો જવાબ પોતાની ન્યાતનો બંદોબસ્તનો લખી આપેલો છે તે અમો સર્વે કબુલ કરીને પોતાના એકડા સહી સુદ્ધાં કરી આપીએ છઇએ તે કબુલ છે. સંવત ૧૮૮૩ ના વૈશાખ વદ ૧૨ વાર ભોમે, તા. ૨૨ માહે મે સને ૧૮૨૭ ઇંગ્રેજી.

સહી.

૧ કાનુગા નરસીદાસ કલાણ સહી. દા. ગોપાલદાસના.

૧ નોતર કીરપારામ કસનજી સહી દા. લાલભાઈના.

વગેરે સહીઓ અઢાર છે.

બ્રાહ્મણ—ખેડાવાળ ભીતરાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોરને લગન વખત રૂ. ૩ા આપેછે, તથા ક્રિયા વખત કુળગોરને દક્ષણા ન્યાત શિરસ્તાની આપેછે, પછી (જે) જજમાનની શક્તિ પ્રમાણે આપે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

૨. પોતાનું ગામ મુકી તથા શહેર મુકી કોઇ શખસ જાય તથા કોઈ આવે તેનું કુંળગોર હોય તે લે, એ ચાલ છે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતે કોઈને પોતાનો માલ આપી શકેછે, જંગમ વસ્તુ આપ્યામાં આવેછે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતે એક વારસને વશિયતનામું કરી અપાય નહીં.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત છે, ને પોતાના સ્થાવર માલ શા કારણથી મુકે, શા કારણ જે ભુખે મરે તથા જાતરા કરે તથા ક્રિયા કરે ત્યારે મુકી શકેછે, પણ પછવાડે ઉત્તરસાધન જેટલું રાખીને ગમે તે કરે ધર્મ.

જે આપણી ન્યાતનો ખરડો હાલનો કર્યો છે તે ઉપર કેટલા જણ રાજી છે તેના એકડા આ કાગળ ઉપર કરજો. સંવત ૧૮૮૩ ના ચઈત્ર સુદી ૩ વાર શુકરે.

સહી.

૧ દવે મંછારામ રેવાશંકર સહી.

૧ સુરજરામ ભુલા.

વગેરે અરાઢ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ–ઔદીચ સહસ્ર ભરૂચ તથા શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. જે અમારા કુળગોર છે તેને મળે તે આપે, ને આપવાનું કંઇ મુકરર નથી.

૨. અમારી ન્યાતમાં કોઈ આવે વા જાય તેનો કુળગોર નથી, જેનીપાસે ગોરપદું કરાવે તે કરે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પોતાના વારસ છતાં અત્રાપીને પોતાનો માલ વશિયતનામું કરી આપવાનો ચાલ નથી, ને અગર કોઇ લખી આપે તો મંજુર નહીં રહે, ને એવી બાબતમાં કોઈએ કૃષ્ણાર્પણ આપ્યું હોય તો તેનું ન્યાત મળીને સમાધાન કરે.

૪. કોઈ શખસથી પોતાના ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક જણને વશિયતનામાથી વા દાનની રાહથી બીજા વારસોને રાજી કર્યા વના અપાય નહીં, અગર કોઈ આપે તો ન્યાત તેનું સમાધાન કરે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ દાનની રાહથી તથા કૃષ્ણાર્પણથી કોઇને આપી શકતી નથી, એમ કરતાં લખી આપે તો પીત્રાઇને રાજી કરવો જોઇએ ને પીત્રાઈ રાજી નહીં થાય તો ન્યાત મળીને સમાધાન કરે.

સહી.

૧ ભટ વલભરામ શંભુરામ સહી.

૧ પાઠક ગીરજાશંકર ભવાનીશંકર સહી.

વગેરે ત્રેપન સહીઓ ભરૂચનાની છે.

અમો ઔદીચ સહસ્ર બ્રાહ્મણ રહેવાશી મોજે શુક્લતીર્થના–જત અમો સર્વેએ ભરૂચનો બંદોબસ્ત અમારી ન્યાતનો કબુલ કરીને આ જવાબની નીચે સહી એકડા સુધાં કરી આપી છે તે અમારે સર્વેને કબુલ છે.

સહી.

૧ જોસી દયાશંકર નરભેરામ સહી.

૧ દવે વજેરામ જીવણરામ સહી.

વગેરે ત્રેસઠ સહીઓ શુક્લતીર્થનાની છે.

બ્રાહ્મણ–ભટ મેવાડાના મ્હોટા તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરેમાં ગોરના હકનો કાંઇ નીમ નથી, જેને જે મળે તે શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને કોઇ જાય અથવા આવે

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

તે ન્યાતગોર મધ્યેથી જેને માને તે ગોર થાય એવા જજમાન ઉપર કુળગોરનો હક નથી.

૩. વારસ છતાં અત્રાપીને આપી શકાતું નથી.

૪. વારસા બાબતનો સર્વેનો હક બરાબર છે, બીજા વારસોને પડતા મુકીને એકને આપી શકાતું નથી.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત (પોતાનો માલ) પીત્રાઇ આદે[1]વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાન તથા કૃષ્ણાર્પણ તથા વેચી શકતી નથી, ને કોઈ જરૂરનું કામ હોય તો ગીરવી મુકે.

સહી.

૧ મેહેતા દીપરામ નંદુ મેહેતા તથા નરભેરામ નંદુ મેહેતા સહી.

૧ ભવાનીશંકર હરીનારણ સહી.

વગેરે બેહેતાળીશ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ–મેવાડાના ન્હાના તડનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. લગનમાં કુળગોરને રૂ. ૨) આપવાનો ચાલ છે, તે વરનો ધણી આપે, ક્રિયા બાબતમાં કુળગોરને જે મળે તે આપે, તેનો આંક કાંઇ મુકરર નથી.

૨. ન્યાતવાળો જે શખસ અહિયાંથી પરગામ જાય યા પરગામથી ન્યાતવાળો કોઈ શખસ અહિયાં આવે તે પોતાના કુળગોરને માને.

૩. જે શખસને પોતાનો વારસ છે તે શખસ પોતાનો માલ બીજા કોઇને આપી શકે નહીં, ને વશિયતનામું કરી શકે[2] નહીં, ને સ્થાવર યા જંગમ કશો માલ આપી શકે નહીં.

૪. જે શખસને ત્રણ ચાર વારસ છે ત્યારે તે શખસથી[3] એક શખસને વશિઅતનામું અથવા દાનની રાહથી બીજા વારસોને પડતા મુકીને પોતાનો સઘળો માલ વા થોડો માલ આપી શકાતો નથી.

૫. કોઇ બૈરી વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે ને તે સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર વા જંગમ માલ કૃષ્ણાર્પણ આપી શકે નહીં, કાંઇ કારણ વિના ગીરવી પણ મુકી શકે નહીં, પોતાની જાતની જીવત ક્રિયા કરે તો ગીરવી મુકે.

ઉપરના સવાલોના જવાબમાં જે સબબ લખેલા છે તે અમે સર્વે ન્યાતના લોકોએ કબુલ કરીને નીચે સહી કરી છે.

સહી.

૧ દલપતરામ રાજારામ સહી.

૧ તરવાડી હરજીવન હરીનારાણ સહી, ઉપર લખ્યા પ્રમાણે.

વગેરે ચોવીશ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ–શ્રીમાળી શુક્લતીર્થનાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. લગનમાં ગોરનો હક નથી, ને અમારે ગોર નથી, અમારી ન્યાતમાં ભણેલો હોય તેને વરધણી તેડે તો[1] જાય. ક્રિયા તથા જનોઇ વગેરે પોતાની શક્તિ પ્રમાણે જે આપે તે લે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા આવે તે અમારી ન્યાતના ચાલ પ્રમાણે ગમે તે વેદીઆને બોલાવીને કામ કરાવે, કાંજે અમારી ન્યાતમાં કુળગોર નથી.

૩. કોઈ શખસ વારસ છતાં અત્રાપીને માલનું વશિયતનામું કરી શકતો નથી, સ્થાવર માલ વગેરે કૃષ્ણાર્પણ કરે તો મિલ્કત પ્રમાણે ક્રિયાને સારૂ રાખીને કરે (તો).

૪. કોઇ શખસ ભાગદાર બે ચાર હોય ને એકને વશિયતનામું કરી આપે તો બીજા ભાગદારને રાજી કરીને આપે.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે તે સ્ત્રી

---

[1] નકલમાં "આપે" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[2] નકલમાં 'સ્રે' છે.

[3] નકલમાં "શાખથી" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1]. નકલમાં "ત" છે.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

પોતાનો સ્થાવર માલ કૃષ્ણાર્પણ કરી શકે તથા વેચી પણ શકે, પણ પોતાનો ધણી કરજ મુકી ગયો હોય તે આપે, ને ક્રિયા જોગું રાખે તો કશો અટકાવ નથી.

સહી.

૧ ઓઝા બાળમુકંદ વીશેસર ન્યાતના શરસ્તા પ્રમાણે સહી.

૧ ઓઝા મયારામ નંદરામ ન્યાતના શરસ્તા પ્રમાણે સહી.

વગેરે સહીઓ પાંસેઠ છે.

બ્રાહ્મણ—ઉનેવાળનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં લગન તથા ક્રિયા વગેરે કુળગોરને શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. અમારી ન્યાતમાં ગામ જાય અથવા પરગામ જાય તે ઉપર અમારા ગોરનો હક પહોંચેછે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પોતાનો વારસ છતાં સ્થાવર તથા વૃત્તિ તથા જંગમ વૃત્તિ કોઇને અપાતી નથી, અમારી ન્યાતમાં રીત છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને અપાતું નથી, સ્થાવર તથા જંગમ તથા વૃત્તિ અપાતું નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે, પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર તથા જંગમ કૃષ્ણાર્પણ નથી અપાતું, ને ગીરવીનો પણ ચાલ નથી.

સહી.

૧ પરોત ગોવંદરામ માધવરામ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

૧ પરોત કીરપાશંકર ભવાનીશંકર ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

વગેરે એકતાળીશ સહીઓ છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

બ્રાહ્મણ—ચોરાશી મેવાડાનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરનો કશો હક મુકરર નથી, જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને કોઈ શખસ જાય અથવા આવે તેના ઉપર અસલના તથા ગામગોરનો હક પહોંચેછે બેઉ જણા વેહેંચી લે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ સ્થાવર અથવા જંગમ કોઇને આપી શકતો નથી, એમ કરતાં આપ્યું હોય તો રદ થાય.

૪. કોઇ શખસ ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપવા ચાહે તો આપી શકતો નથી, સર્વે વારસનો હિસ્સો બરાબર પહોંચેછે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત ને પોતાના પીત્રાઇઓ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર કોઈ દાનની રાહથી યા કશી તરેહથી આપી તથા વેચી શકતી નથી.

સહી.

મોજે નીકોરા પરગણે ભરૂચ.

૧ જોસી નારણ જેશંકર સહી.

૧ જોસી મયારામ આણંદરામ સહી.

વગેરે ચુમાળીશ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—સારસ્વતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતના લોકનો કોઇ કુળગોર નથી, ને લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં ન્યાતગોરને જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. એ સવાલનો જવાબ ઉપરના સવાલના જવાબમાં આવેલો છે.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

માલ સ્થાવર અથવા જંગમ કોઈને કશી તરેહ આપી શકતો નથી.

૪. કોઈ શખ્સથી ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને અપાતું નથી, સર્વે વારસોનો હિસ્સો હરેક માલમાં બરાબર પહોંચેછે.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાનરહિત હોય ત્યારે સ્ત્રી પોતાના ધણીના જજમાન તથા વતન તથા વૃત્તિ પોતાના પીત્રાઇ આદે વારસ છતાં કોઈને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણની રાહથી આપી શકતી નથી, તથા વેચાણ તથા ધરાણે મુકી શકતી નથી, ને પોતાના ધણીના ઘર ઉપર તથા જંગમ મિલ્કત ઉપર તે બાઈ મુખત્યાર છે.

સહી.

૧ પરોત ચત્રભુજ લક્ષ્મીનારાણ.
૧ પરોત હરીવલભ શંકરરામ સહી.

વગેરે બાર સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ—કાળેટીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર “ ક. ”

૧. એ સવાલનો જવાબ લખવાની જરૂર નથી.

૨. એવો શિરસ્તો અમારી ન્યાતમાં નથી, માટે જવાબ લખ્યો નથી.

૩. અમારી ન્યાતમાં કોઈ શખસે વારસ કર્યો હોય ને તે શખસ ચાકરી ન કરે તો બીજા શખસને વશિયત નામું કરી આપી શકેછે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ચાર પાંચ વારસ હોય તો તે સર્વે જણા મળીને વારસો લઇ શકેછે, એક શખસને આપી શકતા નથી.

૫. અમારી ન્યાતમાં કોઇ વિધવા બૈરી સંતાનરહિત છે, ને તેના પીત્રાઈ છે, ને તે સ્થાવર માલને પોતાની મરજી પ્રમાણે દાન કરે તથા કૃષ્ણાર્પણ આપે, ને વેચી શકે નહીં, ને ગીરવી મુકેછે તે કાંઈ ખાવા પીવા ન હોય ત્યારે ગીરવી મુકી શકેછે.

સહી.

૧ પાઠક શીવરામ હરીશંકર સહી.
૧ પાઠક દયારામ ભવાનીશંકર સહી.

વગેરે એકતાળીશ સહીઓ છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

બ્રાહ્મણ—સજોદરા† ભાઠેલાનો જવાબ.*

પ્રકાર “ ક. ”

૧. ક્રિયાબાબતમાં કુળગોરનો હક રૂ. ૩ા સાડાતણ છે, એથી વધારે આપે તો જજમાનની ખુશી, ને જનોઈનો પણ એજ ચાલ છે, ને બીજું લગન બાબતમાં જુદો માર્ગ છે તેની વિગત:—

રૂ. ૧૨) ગૃહસ્થ પોતાના કુળગોરને આપેછે રૂ. ૧૨) અંકે બાર, રૂ. ૧૦) ભીક્ષુકના કુળગોરને રૂ. ૧૦) અંકે દશ આપેછે.

રૂ. ૭) શુકલ પોતાના કુળગોરને રૂ. ૭) અંકે સાત આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને કોઇ શખસ જાય અથવા આવે તોપણ તેનો કુળગોર જે કોઇ હોય તેજ થાય, બીજા કોઇને કરી શકે નહીં.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ સ્થાવર તથા જંગમ કોઇ અત્રાપીને આપી શકતો નથી, અગર જંગમ માલમાંથી કાંઇએક ખેરાત કરે તો તે પુરૂષ મુખત્યાર છે.

૪. કોઈ શખસને પોતાના દિકરા વના બીજા વારસ હોય ને તેમાંથી કોઇને પોતાના ઘરમાં રાખીને પછી મરતી વખત તેને વશિયતનામું લખી આપે ને પોતાનો માલ સઘળો આપે તે આપી શકેછે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી પોતાના પીત્રાઈ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર તથા જંગમ માલ કોઇને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી કોઈને આપી શકતી નથી, પણ ત્રણ પેહેડી ઉપરાંતના પીત્રાઈ વારસ હોય તો જંગમ માલમાંથી દાન આપી શકેછે.

સહી.

૧ દેસાઈ પ્રાણજીવન જગજીવન તથા માધવરામ જગજીવનદાસ સહી.

૧ દેસાઈ શંભુરામ કેશવરામ તથા દેસાઈ ભગુભાઈ ગોવંદરામ ઉપર લખ્યું તે સહી.

વગેરે આઠસેં પંદર સહીઓ છે.

† નકલમાં શરૂઆતમાં “ સજોદરા ભાઠેલા ” છે, ને બીજે બધે ઠેકાણે “ શ્રીધરૂદ્ર સજોદરા ” છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રહ્મક્ષત્રીનો જવાબ.

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં લગન બાબતમાં જે દહીહાંડી પ્રમાણે વહેવા કરે તે ઉપર ગોરનું દાપું મુકરર છે તે આપે, ને સર્વત્ર વહેવાની એક રકમ મુકરર નથી, ને જનોઈ મુડણ વગેરે શુભ કારજની બાબતોમાં હરેક હરેક જજમાનના ઘરની દેવરીત છે તે જુદી છે તે પ્રમાણે ગોરને આપેછે, તેનું કાંઇએક મુકરર નથી, ને ક્રિયા બાબતમાં જે શખસ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ખરચ ક્રિયાનો કરે તે પ્રમાણે ગોરને આપે.

૨. કોઇ શખસ પરગામ જાય વા આવે તેનો કુળગોર ફરતો નથી, ને કુળગોર હાજર ન હોય તો તેના મોસાળનો જે કુળગોર હોય તે લે, ને કદાપિ તે ન હોય તો સમસ્ત સારસ્વત પરોતમાં જે કોઇ હાજર હોય તે લે, ને અગર તેમાંથી કોઇ ન હોય ને અનત્ર બ્રાહ્મણને કામ ચલાવવાને લાવે તો તેને જે કાંઇ આપવું હોય તે પોતાની ખુશી પ્રમાણે આપે, પણ તે બ્રાહ્મણનું કાંઈ જોર નહીં, ને તે કાંઈ કાયમ નહીં, ને કુળગોર કાંઇ ફરતો નથી.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં કોઇ બીજાને વારસ કરી શકતો નથી, ને વશિયતનામું પણ લખી અપાય નહીં, ને સ્થાવર જંગમનો ભેદ છે કે, સ્થાવર માલ કોઇને આપી શકાય નહીં, ને જંગમ માલ તો ગુપ્ત માલ છે તેમાંથી કોઇ છાનું આપે તો તે જાણે, પણ પ્રત્યક્ષ અપાય નહીં.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છે તેમાંથી એક શખસને વશિયતનામું કરીને આપી શકાય નહીં, ને દાનની રાહે સઘળો માલ પોતાના વારસોને પડતા મુકીને આપી શકાય નહીં.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત પોતાના પીત્રાઈ વગેરે વારસ[1] છતાં સ્થાવર માલ કોઇને બક્ષીશ વા દાન વા વેચાણ આપી શકતી નથી, ને કદાપિ ગીરવી મુકે તો તેનો સબબ એ જે, પોતાની આજીવિકા[2]ને સારૂ કાંઈ ન હોય વા કાંઈ મહા જાતરા જવું હોય તોપણ પોતાના વારસોને ખબર કરીને ગીરો મુકી શકેછે, ને કદાસ વારસોને ખરાબ થવા સારૂ મુકે તે કાંઇ મંજુર નથી, ને વાજબી ખરચ કરવા સારૂ ગીરો મુકે તેમાં કાંઇ વારસોનો અટકાવ ચાલે નહીં.

અમારી ન્યાતીના શિરસ્તા પ્રાચીનથી જે ચાલેછે તેમાં કેટલાક[1] ન્યાતીશિરસ્તે ને કેટલાએક શાસ્ત્ર પ્રમાણે ચાલેછે તેના જવાબ અમે ઉપરના સવાલોના લખ્યામાં આવ્યા છે તે પ્રમાણે જારી છે, ને અમારી ન્યાતમાં કશો કજીઓ પણ જારી નથી, ને નવો શિરસ્તો અમારી ન્યાતમાં કાંઇ થતો નથી, ને નવો શિરસ્તો કદાપિ સર્વે ન્યાતની અનુમતિથી કરવો હશે ત્યારે સરકારને જાહેર કરવામાં આવશે, હાલ તો ઉપર લખ્યું છે તે અમારે કબુલ છે.

સહી.

૧ દેસાઈ દોલતરાય જમીએતરાયજી સહી.

૧ નામતરાય દીલપતરામ સહી.

વગેરે સાડત્રીશ સહીઓ છે.

સુથાર-પંચોળીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં ન્યાતગોર તથા કુળગોર એકજ છે, ને તે ગોરને જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. જે શખસ જે ગામમાં જઈને રહે તે ગામને ગોર તેનો કુળગોર થાય.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં કોઇને આપી શકે નહીં.

૪. મરનાર શખસ પોતાની ખુશીથી એક વારસને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, બીજા વારસોને પડતા મુકીને.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી મરતી વખત પોતાનો સ્થાવર માલ કૃષ્ણાર્પણ આપવા ચાહે તો આપી શકેછે,

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "વરસ" છે.

૨ નકલમાં "આવીજીકાં" છે.

૧ નકલમાં "કેલાક" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ને અટકાવના કામને વાસ્તે ગીરો મુકવા ચાહે તો મુકી શકેછે.

બીજો અમારી ન્યાતમાં શિરસ્તો છે તે લખ્યો છેઃ—

૧. એક બૈરી જીવતાં તેના ઉપર બીજી બૈરી લાવે તે શખ્સ એ ન્યાત જમાડેછે.

૨. અમારી ન્યાતના લોકોએ સંવત ૧૮૮૧ ના ભાદરવા સુદી ૮ વાર સોમે કાગળ એક છાપાનો ન્યાતના શિરસ્તાનો તથા બંધી વગેરેનો લખેલો છે તે અમારી સર્વે ન્યાતના લોકોને કબુલ છે.

સહી.

૧ સુથાર રઘુ ગીરધર સહી.

૧ સુથાર વંદ્રાવન ગીરધર સહી.

વગેરે અડસઠ સહીઓ છે.

મિતિ માહા વદ ૧૦ ને વાર રવેઉએ કાગળ આવ્યોછે, સંવત ૧૮૮૪ ના.

કસ્બે અંકલેસરના સુથારની સહી.

૧ સુથાર બેચર રામજી સહી.

૧ સુથાર ભગવાન પુંજીઆ સહી.

વગેરે ૭ સહીઓ છે.

સુથાર—મેવાડાની ન્યાતનો જવાબ*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં[1] કોઇ કુળગોર નથી, ને લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં ગામગોરને જે અમને મળેછે તે આપીએ છઇએ.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને કોઈ શખસ જાય યા આવે ત્યારે તેનો ગોર જે ગામમાં જઇને રહે તે ગામનો બ્રાહ્મણ થાય.

૩. કોઇ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનની રાહે (કોઇને) આપી શકતો નથી.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ હોય તેમાંથી એક વારસને આપી શકાતું નથી, સર્વે બરાબર છે.

૫. વિધવા બૈરી પોતાના પીત્રાઇ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણની રાહથી કોઇને આપી શકતી નથી, ને કદાપિ કોઇને આપે તો તે રદ થઇ શકેછે.

કોઈ શખસના દિકરાની ઉમ્મર વરસ ૧૪ ની થાય એટલે તેનું જનોઇ દીધાવના ચાલેજ નહીં, ને એમ કરતાં કોઈ શખસની ઉમ્મર વરશ ૧૪ ની થઇ હોય ને તેનું જનોઇ ન દીધું હોય તો તે શખસ પંક્તિથી દુર બેસીને જમે.

અમારી ન્યાતના લોકોએ ચાર પટેલને અખત્યાર લખી આપ્યો છે કે, જે કંઈ એ ચારે જણ ન્યાતનો શિરસ્તો લખી આપે તે પ્રમાણે અમારે ચાલવું એ રીતે પંચના લોકોએ ચાર જણને મુખત્યાર કર્યા છે તેના નામની વિગત—

૧ ગીરધર કશન ભરૂચના.

૧ બેચર જેરામ મોજે ચાવજના.

૧ દુલભ વસતા શુકલતીર્થના.

૧ ભુખણ વલભ વેજલપોરના.

અમારી ન્યાતમાં કોઇ શખસને ઘેર સાદી ગમી હોય ને તે શખસ પંચાયતના લોકને જમવા તેડે ને જે લોક જુથ લઇને આવે તેને પુળા બાર બલદને સારૂ જોડ ૧ ના દીન ૨ સુધી આપે તથા પાણીની ગાગેર તથા દીવેલ દર પથારીએ ઘરધણી પહોંચતું કરે. બીજું સામા તડવાળા સુથાર જે કોઇ આ કાગળ ઉપર પોતાનો એકડો નહીં કરી આપે તેનો વર આ તડમાં નહીં પરણે, તોરણેથી પાછો એ જાય.

ન્યાતના લોકોના એકડા—મોજે શુકલતીર્થના સુથાર.

સહી.

૧ સુ. ભાણા ભીખા.

૧ સુ. ભાઇદાસ સુંદરજી.

વગેરે સહીઓ નવાણું છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

[1] નકલમાં "ન્યામો" છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ખતરી ફ્રૂરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. લગન વગેરે હરેક બાબતમાં કુળગોરનો હક ઉપરની ન્યાતીઆચારની દશમી કલમમાં લખેલો છે તે શિવાય પણ બીજો હક આપવાનો ચાલ છે તે આપવામાં આવેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને કોઇ શખસ આવે અથવા જાય તેનો કુળગોર જે શખસ જ્યાં આવીને રહે તે જગોનો રહેનાર થાય, પણ અસલનો કુળગોર આવે તે અડધો હિસ્સો લે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસને પડતા મુકીને કોઈ અત્રાપીને આપી શકે નહીં, ને સ્થાવર જંગમનો એક ચાલ છે.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ હોય ને એક શખસને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, બીજા વારસોનું સમાધાન કરીને આપે.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ પંચની રજાવના કોઇને કશી તરેહથી આપી શકતી નથી.

અમારી ન્યાતમાં ઉપરના માર્ગ કરતાં બીજો પણ ચાલ છે તે અમોએ લખી આપ્યો છે તેની વિગત:—

૧ અમારી ન્યાતમાં અસલથી એવો ચાલ છે કે, જેને ન્યાતના લોક પટેલ કરે તે થાય, અગર બદલવા ચાહે તો બદલી શકેછે.

૨ અમારી ન્યાતના લોક હરેક જગો મળે ત્યાં કોઈ તોફાન કરી શકે નહીં, તથા કેફ પણ કરે નહીં.

૩ અમારી ન્યાતના લોક કોઈ જુવે રમે તો ન્યાત તેને પોતાની નજરમાં આવે તે શિક્ષા કરે.

૪ અમારી ન્યાતમાં લવાજમનો હક જે આવેછે તે મધ્યેથી કેટલાએક ધર્માદા ખરચ કરીએ છઈએ, ને બાકી ન્યાતનાં વાસણ બનાવીએ છઇએ.

સહી.

બરાનપોરનો વગો.

૧ કાપડી માધવ રૂઘનાથ સહી.

૧ પા૦ દુલભ દામોદર સહી.

વગેરે સહીઓ બસેં ને પચીશ છે.

ખતરી–તરીઆ વણકરનો જવાબ*

પ્રકાર "ખ."

૧. કુળગોરને લગન તથા ક્રિયા વગેરેમાં જજમાન પોતાના મળતર પ્રમાણે અસલથી જે પ્રમાણે આપતા આવે તે પ્રમાણે આજ પણ આપેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનું ગામ તથા શહેર મુકીને જાય યા આવે ત્યારે જ્યાં જઈને રહે તે ગામનો કુળગોર થાય.

૩. વારસ છતાં કોઇ શખસથી અત્રાપીને માલ વશિયતનામું કરીને આપી શકાય નહીં.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને પોતાનો સઘળો માલ આપી શકાય નહીં, બીજા વારસને પડતા મુકીને.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત હોય તે પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને દાનની રાહથી તથા કૃષ્ણાર્પણ આપવામાં મુખત્યાર છે, ને વેચવામાં તથા ગીરો મુકવામાં પણ મુખત્યાર છે.

તા. ૭ મી માહે અકટોબર સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ ના ભાદરવા વદ ૧૪, વાર ભોમે.

સહી.

૧ નથુ કેશવ સહી.

૧ પરસોતમ નથુ સહી.

વગેરે સહીઓ બ્યાશી છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

દરજી—ફુરસરામીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે હરેક બાબતમાં જજમાન કુળગોરને પોતાના મળતર પ્રમાણે આપેછે, કાંઈ નીમ નથી કે આટલું આપે.

૨. જે શખસ જ્યાં આવે તથા જાય તેનો કુળગોર જે જગો જાય તે જગોનો રહેનાર થાય, અસલ કુળગોરનું પહોંચે નહીં.

૩. અમારી ન્યાતમાં વારસ છતાં પોતાનો માલ કોય અત્રાપીને આપવાનો ચાલ નથી, સ્થાવર તથા જંગમની એક રીત છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપી શકાતું નથી, બીજા વારસોને પડતા મુકીને.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ આપવામાં તથા વેચવામાં મુખત્યાર છે, તેમાં કોઇની હરકત ચાલતી નથી.

બીજું અમારી ન્યાતમાં શિરસ્તો છે તે લખ્યો છે:—

૧. કોઇ ઓરત અમારી ન્યાતની બદકર્મ કરે તે ઓરત માસ ૬ છ સુધી ન્યાતબહાર રહે, ને શાસ્ત્ર પ્રમાણે પોતાના દેહની શુધ્ધી કરે ત્યારે ન્યાતમાં દાખલ થાય, ને ન્યાત એક જમાડે, ત્યારપછી તેને ન્યાતમાં લેવી, ત્યાંસુધી ન્યાતબહાર રહે.

૨. કોઇ શખસ ન્યાત જમે ત્યાં દારૂ પીને જમવા આવે તો તે શખસ પંચાયતમાં રૂ. ૧) ગુન્હેગારીનો આપે.

સહી.

૧ દરજી પરસોતમ રૂઘનાથ સહી.

૧ ખુશાલ વનમાળી સહી.

વગેરે સહીઓ પંચોતેર છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

સોની—ત્રાગડ ન્હાનું માસ્તાન સીનોરીઆનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતમાં કુળગોરને જજમાન પોતાના મળતર પ્રમાણે આપે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જ્યાં તે શખસ ગયો હોય તે જગોનો રહેનાર કુળગોરનું કામ ચલાવે, પણ અસલનો કુળગોર આવે તે અરધો હિસ્સો લે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસને પડતો મુકીને બીજા કોઈ અત્રાપીને આપી શકતો નથી.

૪. કોઈ શખસ ત્રણ ચાર વારસમાંથી એક શખસને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, બીજા વારસને પડતા મુકીને.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી પોતાના પીત્રાઈ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, તેમાં કોઇનો અટકાવ ચાલી શકે નહીં.

સહી.

૧ સોની વલવરામ ગોવંદ.

૧ સોની પ્રાણજીવન મનછારામ

સહી.

વગેરે સહીઓ ઉડતાળીશ છે.

સંવત ૧૮૮૪ ના ચઇત્ર સુદ ૯ વાર સોમે, તા૦ ૨૪ મી માર્ચ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી.

સોની—શ્રીમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોર બે છે, શીવનારાયણ કૃષ્ણરામ તથા વીષ્ણુશંકર દેવશંકર છે, તેમાં શીવનારાયણ ગોરને ઘર વીશ ૨૦, તથા વીષ્ણુશંકર

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ગોરને ઘેર તેર ૧૩ એ પ્રમાણે છે, તેનો હક છે તેની વિગતઃ-

૧૧।। કન્યા પરણે ત્યારે ૭) બ્રહ્માસન[1], ૨।। લગન ઘોતીઆના, ૧) પરણામણીનો, ૧) લગન પત્રીનો.

૦।। વહેવા મેળવે ત્યારે પાઘડી બંધાવે તેનું દાપું.

૦।। કન્યાને ઘેર વસંત ચડાવે ત્યારે.

૦।। અધરણીમાં ૦।।.

૦।। ખોળો ભરે ત્યારે પુજા કરામણી આપેછે.

૦।।૭ મોસાળું લાવે ત્યારે રૂ. ૦।। ૭ પૈસા.

ગોરવના તથા વરોઠીના શીધાંની વિગતઃ-

૫) વરોઠીના શીધાં ૫.

૫) ગોરના શીધાં ૫.

ક્રિયામાં જજમાનની શક્તિ પ્રમાણે એકથી તે સો રૂપિયા મળે તો આપે, ને નહીં મળે તો કાંઇ પહોંચે નહીં, ઉપર પ્રમાણે બેઉ ગોરનો હક પોતપોતાના જજમાન ઉપર પહોંચેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જ્યાં તે શખસ ગયો હોય તે જગામાંનો રહેનાર કુળગોરનું કામ ચલાવે, પણ અસલનો કુળગોર આવે તે અડધો હિસ્સો લે.

૩. કોઇથી પોતાના વારસને પડતા મુકીને બીજા કોઇ અત્રાપીને આપી શકાતું નથી.

૪. કોઇ શખસ ત્રણ ચાર વારસમાંથી એક શખસને આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, બીજા વારસને પડતા મુકીને.

૫. કોઇ વિધવા ઔરી પોતાના પીત્રાઈ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી આપવા ચાહે તો આપી શકેછે, તેમાં કોઈનો અટકાવ ચાલી શકે નહીં.

તા. ૧૩ મી માહે સપટેમ્બર સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના ભાદરવા વદ ૧ વાર રવેઉ.

સહી.

૧ ચોકશી હરજીવન ભુખણ સહી.

૧ સોની જગજીવન ભુખણ સહી.

વગેરે સહીઓ એકત્રીશ છે.

[1] નકલમાં 'ભરંમહસન" છે.

સોની-મારૂની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોરને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે, જજમાન આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને કોઈ શખસ જાય યા આવે ત્યારે તેનો ગોર જે ગામ જઇને રહે તે ગામનો બ્રાહ્મણ કામ ચલાવે.

૩. કોઇ શખસ પોતાનો વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને વશિયતનામું કરીને તથા દાનની રાહથી કોઈને આપી શકતો નથી.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ હોય તેમાંથી એક વારસને આપી શકતા નથી; સર્વે બરાબર વારસ છે.

૫. વિધવા ઔરી પોતાના પીત્રાઈ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણની રાહથી કોઈને કદાપિ આપે તો તે રદ થઈ શકેછે.

તા. ૨૪ મી જાનેવારી સને ૧૮૩૦ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૬ ના પોસ સુદી ૧૪, વાર રવેઉ.

સહી.

૧ સોની રણછોડ ભગવાન સહી.

૧ સોની ખુશાલ કાહાનજી સહી.

વગેરે સહીઓ ત્રેસેઠ છે.

ફૂલમાળીની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં કુળગોર નથી તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૨. કોઇ શખસ પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા આવે ત્યારે જે ગામમાં જઇને રહે તે ગામનો રહેનાર તેનો ગોર થાય.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો સ-

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ધળો માલ સ્થાવર અથવા જંગમ કોઇ અત્રાપીને આપી શકે નહીં.

૪. કોઈ શખસથી ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને પોતાનો સઘળો માલ આપી શકાતો નથી, સર્વે વારસ બરાબર હિસ્સે વેહેંચી લે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત પોતાના પીત્રાઈ આદે વારસ છતાં પોતાનો સઘળો માલ કોઇને દાનની રાહથી તથા કૃષ્ણાર્પણની રાહથી આપવામાં મુખત્યાર છે, ને રૂડો યા ભુંડો અવસર આવે તો વેચવામાં તથા ગીરવી મુકવામાં પણ મુખત્યાર છે.

સહી.

૧ માળી ખુશાલ જગદીશ સહી.
૧ દયાળ હીરજી સહી.

વગેરે ચોવીશ સહીઓ છે.

તા. ૨૩ મી અક્ટોબર સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ ના આસો વદી ૧, વાર ગરેઉ.

ભાવસાર–છીપાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. હરેક બાબતમાં કુળગોરનો હક છે તેની વિગતઃ– વર તથા કન્યા પરણે ત્યારે એ બેઉ ચોરી મળીને રૂ. ૧૦॥, નાતરૂં કરે ત્યારે રૂ. ૩), તથા અધરણીમાં રૂ. ૧), અગીઆરમું તથા બારમું મળીને રૂ. ૩), તથા શ્રવણીમાં નીદાન પક્ષે રૂ. ૧, ને કેટલાએક શખસ એથી વધારે (કોઈ શખસ) આપેછે, એવો પણ ચાલ છે.

૨. કોઈ શખસ પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જ્યાં જઇને તે શખસ રહે તે ગામનો કુળગોર થાય.

૩. કોઇ શખસથી પોતાના વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીને પોતાનો માલ સ્થાવર અથવા જંગમ કશી તરેહથી આપી શકાતો નથી.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને પોતાનો સઘળો માલ આપી શકાતો નથી, બીજા વારસોને પડતા મુકાય નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત છે ને પોતાના પીત્રાઇ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર અથવા જંગમ માલ ધર્માદા ખરચ કરવામાં તથા દાન આપવામાં મુખત્યાર છે, તથા બક્ષીસ પણ કરેછે.

સહી.

૧ પા. ખુશાલ ગોરધન સહી.
૧ ભુલા દયાલ સહી.

વગેરે સહીઓ પચાશ છે.

ભાવસાર–ખાનદેશી દક્ષણીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરેમાં કુળગોરને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ યા શહેર મુકીને જાય યા આવે ત્યારે જ્યાં જઈને રહે તે ગામનો ગોર તેનું ગોરપદું કરે.

૩. કોઈ શખસ પોતાનો માલ વશિયતનામું કરીને કોઇ અત્રાપીને વારસ છતાં આપી શકે નહીં.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને પોતાનો સઘળો માલ આપી શકાય નહીં.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત હોય તે પોતાના પીત્રાઇ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ દાનની રાહે અથવા કૃષ્ણાર્પણની રાહે આપવા મુખત્યાર છે, ને વેચી શકેછે.

તા. ૧૭ મી માહે સપટેમ્બર સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ ના ભાદરવા સુદી ૮, વાર બુધે.

ન્યાતના લોકોના એકડા.

સહી.

૧ પટેલ ડગરૂ રઘુ સહી.
૧ ફકીરચંદ નાહાના સહી.

વગેરે સહીઓ બત્રીશ છે.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

દેહેજના ઠાકોરનો જવાબ.*

પ્રકાર "ક."

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે જે જે બાબતમાં ગોરની લાગત છે તેજ અમ લોકો પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપીએ છઈએ.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને કોઈ શખસ જાય વા આવે પણ અસલ જે ગોર (જે) હોય તે ત્યાં જઈને પોતાનું પણ ગોરપદું લેછે, ને ન જાય તો તે ગામનો ગોર તેનું કામ ચલાવેછે, ને જજમાન તેને જે મળેછે તે આપેછે.

૩. વારસની શાહેદીવના કોઇને આપી શકાતું નથી.

૪. સર્વે વારસોને બરાબર હીસ્સે વેહેંચી આપેછે, પણ એક શખસને અપાતું નથી.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહિત છે, ને તે સ્ત્રીથી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં એ સબબથી કોઇને પોતાનો માલ સ્થાવર આપી શકાય નહીં, ને સબબથી આપે તો તેને મને પણ કરી શકાય નહીં.

શિરસ્તાના એકડા કર્યા છે.

સહી.

૧ રાણા ચંદરશંઘજી ભાવશંઘજી સહી.

૧ રાણા રામશંગજી મારશંગજી.

વગેરે સહીઓ તેર છે.

લુવારની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને કોઈ શખસ જાય યા આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જે ગામમાં જઈને રહે તે જગોનો રહેનાર થાય.

૩. કોઈ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈ અત્રાપીને આપી શકાય નહીં.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને અથવા દાનની રાહથી પોતાનો સઘળો માલ સ્થાવર અથવા જંગમ આપી શકાય નહીં, બીજા વારસને પડતા મુકીને.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત હોય તે પોતાના પીત્રાઈ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની તથા કૃષ્ણાર્પણની રાહથી આપી શકે નહીં, તથા વેચી શકે નહીં, કદાપિ અટકાવતું કામ પડે તો ગીરવી મુકે.

તા. ૨૨ મી માહે સપટેમ્બર સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ના ભાદરવા સુદ ૧૪, વાર સોમે.

ન્યાતના લોકોના એકડા.

સહી.

૧ લુવાર તલસી પુજીઆ સહી.

૧ રઘુનાથ મકન સહી.

વગેરે છવીશ સહીઓ છે.

સગરીઆની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે હરેક બાબતમાં જજમાન કુળગોરને પોતાના મળતર પ્રમાણે આપેછે, ને તેનો કાંઇ નીમ નથી જે આટલુંજ આપવું જોઇએ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય અથવા આવે ત્યારે જે ગામમાં જઇને રહે તે ગામનો રહેનાર તેનો ગોર થાય.

૩. અમારી ન્યાતમાં વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈને દાનની રાહથી તથા ધર્મની રાહથી કોઈ અત્રાપીને આપવાનો ચાલ નથી, સ્થાવર તથા જંગમની એકજ રીત છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપી શકાતું નથી, બીજા વારસને પડતા મુકીને.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત હોય તે બૈરી પોતાના પીત્રાઇ આદે વારસ છતાં પોતાની સ્થાવર

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

મિલ્કતને દાનની તથા કૃષ્ણાર્પણની રાહથી કોઇને આપી શકતી નથી, ને અગર તેને કાંઈ ખરચ આવી પડે તો પોતાની મિલ્કતને ગીરો મુકીને ખરચ કરે.

સરકારના સવાલ વનાની જુદી રીત અમારી ન્યાતમાં છે તે લખી છે.

મજુરી કોઈ કોઇના વારામાં ભરે નહીં, ને જે પહેલું આવે તે ભરે, ને એઅદબી કરીને ચાલે તો પંચમાં આના દશ આપે, ને કોઈને ઘેર ન્યાત (જ્ઞાત) હોય ને તે શખસ દારૂ પીને જમવા આવે તો તેની પાસે પંચ રૂ. ૧1 લેછે, બીજું કોઇ ગામમાં યા પર ગામમાં મરી જાય ને નહીં આવે તો આના બે આપેછે.

તા. ૧૫ મી સપટેમ્બર સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના ભાદરવા વદ ૩ વાર ભોમે.

ન્યાતના લોકોના એકડા.

સહી.

૧ સગરીઆ ભાણા ભગવાન સહી.

૧ સગરીઆ ખુશાલ ભગવાન સહી.

સગેરે સહીઓ એકસો ને અગીઆર છે.

કંદોઇની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. ન્યાતગોર તથા કુળગોર એકજ છે, તેનો હક અસલના ધારા પ્રમાણે હરેક બાબતમાં છે, લેછે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય ત્યારે તેનો કુળગોર કોઇ ન થાય. ને ન્યાતગોર જે ગામમાં જઇને રહે તે ગામનો ગોર થાય, ને એમ કરતાં કુળગોર જાય તો પોતાનો હક લે, ને ન જાય તો તેની ખુશી.

૩. અમારી ન્યાતમાં વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને આપીને વશિયતનામું કરી શકતા નથી, ને સ્થાવર તથા જંગમ પણ કોઇને આપી શકતા નથી.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને ધણી પોતે હૈઆતીમાં આપે તો આપી શકાયછે. બીજા વારસને પડતા મુકીને.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી છે, સતાંન રહિત છે, ને તે બૈરી પોતાના પીત્રાઈ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી આપી શકેછે વા વેચી શકેછે, વા કારણથી જાતરા જવાના સબબથી ગીરો મુકી શકેછે, તેમાં કોઇથી અટકાવ થતો નથી.

તા. ૧૪ મી માહે સપટેમ્બર સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના ભાદરવા વદ ૨ વાર સોમે.

સહી.

૧ કંદોઈ ખુશાલ ભાઈદાસ સહી.

૧ કંદોઈ ઘેલા ભીખારી સહી.

વગેરે સહીઓ ઓગણીશ છે.

કુંભાર–અમદાવાદીનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં અહીઆં કોઈ કુળગોર નથી, તો એનો જવાબ શું લખીએ?

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને કોઈ શખસ જાય યા આવે ત્યારે તેનો ગોર જે ગામમાં જઈને રહે તે ગામનો રહેનાર થાય.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકે નહીં, ને સ્થાવર જંગમનો મેળ નથી.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ હોય તેમાંથી એક વારસને પોતાનો સ્થાવર માલ કશી તરેહથી આપી શકે નહીં, બીજા વારસોને પડતા મુકીને.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત હોય તે પોતાના પીત્રાઇ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી આપવામાં મુખત્યાર છે, ને વેચવામાં તથા ગીરો મુકવામાં કોઇથી અટકાવ થઈ શકે નહીં.

---

*ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

તા૦ ૨૦ મી માહે સપટેમ્બર સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ ના ભાદરવા શુદ ૧૧ વાર શનેઉ. ન્યાતના લોકોના એકડા.

સહી.

૧ ગોવંદ શંકર સહી.

૧ મંગળ મેઘજી સહી.

વગેરે સહીઓ સાત છે.

ગોલાની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. હરેક બાબતમાં કુળગોરનો હક છે તેની વિગત:—

ક્ષ્] કન્યાની ચોરી ઉપર રૂ. ક્ષ્], ગ્રહશાંતકનો ૧। સુદ્ધાં.

વરની ચોરીએ રૂ. ૧। ગ્રહશાંતક વખત.

ક્રિયામાં ગોરને જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

કોઈ શખસ પાંચે પરાના ગોલા જમાડે ત્યારે રૂ. ૨] તથા શીધાં ૨] બેઉ ગોરને આપેછે તે વેહેંચી લે.

૨ાા જે શખસ નાતરૂં કરે તે ગોરને રૂ. ૨ાા આપે, મરદપાસે લેવા.

૨. કોઇ શખસ પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય યા આવે ત્યારે જ્યાં જઇને રહે તે જગોનો ગોર તેનું ગોરપદું કરે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકતો નથી, પણ જંગમ માલમાંથી જુજવી આપે તો મુખત્યાર છે.

૪. કોઈ શખસ પેતાના વારસ ત્રણ ચાર છતાં એક વારસને વશિયતનામું કરીને આપવા ચાહે તો બીજા વારસ કને થોડું ઘણું આપીને બાકીનું રહે તે એક વારસને આપે.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સતાંનરહિત હોય ને તે પોતાનો સ્થાવર માલ ધર્મની રાહથી અથવા દાનની રાહથી યા કૃષ્ણાર્પણથી પોતાના પીત્રાઈ આદે વારસ છતાં ધર્મ કરવામાં મુખત્યાર છે, તેમાં કોઇથી અટકાવ થઈ શકતો નથી.

મમદપરાના તડનો એ ચાલ છે કે કોઈ શખસ પોતાની બૈરીને આણું કરવા જાય તે પટેલને સાથે તેડી જાય, ને પછી વીદાગરી વખત પટેલને દોપટો ૧ ઓરાડેછે, ને કોઇ શખસ લાહાણું કરે તે પટેલને લાહાણાં ૨ આપે, ને જે શખસ ન્યાત જમાડે તે પહેલું નોતરૂં પટેલને ઘેર દે, બીજું આણું વળાવતી વખત ગોરને રૂ. ૧] વરનો બાપ આપેછે, ને રૂ. ૩ાા પંચાયતમાં આપેછે, એ ચાલ છે, ને કોઈ કોઇના તડની આશામી કોઈ કોઇના તડમાં જાય નહીં.

ચીંગસપરાના તડનો એ ચાલ છે, કોઇ કોઇના તડની આસામી કોઈ કોઈના તડમાં જાય નહીં, તથા રાખી શકાય નહીં, ને જે વખત કન્યાને આણું વળાવે તે વખત પંચાયતમાં રૂ. ૪ાા પાનસોપારીના આપે, ને રૂ. ૧] ગોરને દક્ષણાનો વરનો બાપ આપે.

બીજું ચીંગસપરા મધ્યેથી કેટલાએક લોકો જુદા પડીને એકડીઆના નામથી તડ બાંધીને રહ્યા છે, સંવત ૧૮૮૦ ની સાલમાં, તેનો પણ એજ ચાલ છે કે, કોઇ કોઇની આસામી કોઈ બીજાના તડમાં જાય નહીં, પોતાના તડમાં રહે, ને બીજા તડથી લેવાય નહીં.

કોઇ શખસ પોતાના માબાપનો દહાડો પોતાના નામથી નોતરાં ફેરવીને કરે તો બીજા ભાગદારપાસે માતમ ખરચનો હિસ્સો લીધા વગર બાપની મિલ્કતમાં હિસ્સો આપે.

કોઇ શખસની દિકરી સાસરે ગયાવના મરી જાય ત્યારે તેનાં સાસરીઆં પોતાની સંપત્ત પ્રમાણે મરનારના માબાપને ઘેર દિવસ કરે, ને નોતરાં મરનારના બાપના નામથી ફેરવે.

કોઇ બૈરી નાતરાનું બિયાનું જે તડમાં રહીને લે તે તડમાં લવાજમ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે આપે, બીજા તડવાળાથી લેવાય નહીં.

ન્યાતના લોકોના એકડા.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ચીંગસપરાના ગોલાની સહીઓ એકડીઆના તડની.

સહી.

૧ ગોલા કલ્યાણ હરીભાઈસહી પટેલ.
૧ ગોલા ભીખારી પરસોતમ સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો અડસેટ છે.

હજામ–મેહેસુરની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં ગોરને મળતર પ્રમાણે આપીએ છઇએ.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને અથવા શહેર મુકીને કોઇ જાય અથવા કોઇ શખસ આવે તેમાં બ્રાહ્મણ હાજર હોય તેને આપેછે, કુળગોરનો અટકાવ નથી.

૩. એ ચાલ અમારી ન્યાતમાં નથી જે વારસ મેલીને બીજાને આપે.

૪. અમારામાં ત્રણ ચાર વારસ છતાં એકને વશિયતનામું આપવાનો ચાલ નથી.

૫. કોઈ વિધવા સ્ત્રી પોતાનો માલ પીત્રાઇ છતાં સ્થાવર કોઇને આપે તો તે મુખત્યાર છે.

તા૦ ૨૮ મી જાનેવારી સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી; સંવત ૧૮૮૫ ના પોષ વદ ૮ વાર બુધે.

સહી.

૧ લખમીદાસ નાહાના સહી.
૧ નાહાના ગોવંદ સહી.

વગેરે સહીઓ ચોત્રીશ છે.

ધોબીની ન્યાતનો જવાબ*

પ્રકાર "ખ."

૧. હરેક બાબતમાં કુળગોરનો હક છે તેની વિગત:—

વર તથા કન્યા પરણે ત્યારે બેઉ મળીને રૂ. ૪ાા

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

અઘરણી આવે ત્યારે— રૂ. ૦ાા
નાતરૂં કરે ત્યારે— રૂ. ૧ાા
શ્રવણીના— રૂ. ૫.

૨. કોઇ શખસ પોતાનું ગામ મુકીને જાય અથવા આવે ત્યારે જે ગામમાંહે રહેતો હોય તે ગામનો કુળગોર થાય.

૩. કોઈ શખસથી પોતાના વારસ છતાં કોઇ અત્રાપીને પોતાનો માલ સ્થાવર તથા (અથવા) જંગમ કશી તરેહથી આપી શકાતો નથી.

૪. કોઈ શખસને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને પોતાનો સઘળો માલ આપી શકાતો નથી, બીજા વારસોને પડતા મુકીને.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી સતાંન રહિત છે ને પોતાના પીત્રાઈ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ અથવા જંગમ માલ ધર્માદા ખરચ કરવામાં તથા દાન આપવામાં મુખત્યાર છે.

તા૦ ૩૦ મી જુલાઇ સને ૧૮૨૮, સંવત ૧૮૮૪ ના દુતી આખાડ વદ ૪, વાર બુધે સર્વે પંચાયતના બેઉ તડના લોક મળીને જવાબ લખી આપ્યો છે.

ન્યાતના લોકના એકડા.

સહી.

૧ ધોબી વેણી માધવ સહી.
૧ વસન કેશુર સહી.

વગેરે સહીઓ ચોપન છે.

પખાલી–રજપુતની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. હરેક કામમાં કુળગોરનો હક છે તેની વિગત:—
૪ કન્યા પરણે ત્યારે રૂ. ૪ ગોરના લાગેછે; ને બીજું ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં કુળગોરને પોતાની શક્તિપ્રમાણે આપેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનું ગામ અથવા શહેર મુકીને જાય યા આવે ત્યારે જ્યાં જઇને રહે તે ગામનો ગોર તેનું ગોરપદું કરેછે.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

સ્થાવર માલ કોઇ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકતો નથી, પણ જંગમ માલમાંથી જુજવી આપે તો તે આપનાર મુખત્યાર છે.

૪. અમારી ન્યાતમાં ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને આપી શકતા નથી, બીજા વારસને પડતા મુકીને.

૫. કોઈ વિધવા બૈરી છોકરા વગરની હોય ને તે પોતાનો સ્થાવર માલ ધર્મની રાહથી અથવા દાનની રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી પોતાના પીત્રાઈ આદે વારસ છતાં ધર્મ કરવામાં મુખત્યાર છે, તેમાં કોઈથી અટકાવ થઇ શકતો નથી.

તા૦ ૨૫ મી માહે દીસેંબર સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૬ ના માગસર વદ ૧૪.

ન્યાતના લોકોના એકડા.

સહી.

૧ પખાલી ભગવાન ડુંગર સહી.

૧ કાલીઆ મોનશંગ સહી.

વગેરે સહીઓ અઠાવીશ છે.

પતાઈ રાવળની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. અમારી ન્યાતમાં કોઇ કુળગોર નથી, ને ન્યાતગોર છે તેને લગન[1] તથા ક્રિયા વગેરે બાબતોમાં જજમાન પોતાની શક્તિ પ્રમાણે આપેછે.

૨. કોઇ શખસ પોતાનું ગામ મુકીને તથા શહેર મુકીને જાય યા આવે ત્યારે જે ગામમાં જઇને રહે તે ગામનો ગોર થાય.

૩. કોઇ શખસથી પોતાના વારસ છતાં પોતાનો માલ અત્રાપીને આપી શકાય નહીં, અગર દિકરીને અથવા બહેનને વારસનામું લખી આપે, ને તે ઉપર પંચાયતના લોકની શાહેદી હોય તો મંજુર રહે.

૪. કોઇ શખસ ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસને પોતાનો સઘળો માલ દાનની રાહથી અથવા વશિયતનામાથી આપી શકેછે, બીજા વારસથી અટકાવ થાય નહીં.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નકલમાં "લા૦" છે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત હોય તે પોતાના પીત્રાઈ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈ અત્રાપીને (પોતાનો સ્થાવર માલ) દાન વગેરે હરકંઇ તરેહથી આપી શકે નહીં.

તા. ૧૨ મી માહે ફેબરવારી સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના માહા સુદી ૯ વાર ગરેઉ.

ન્યાતના લોકોના એકડા.

સહી.

૧ રાવલ ગોવંદ વશન સહી.

૧ રાવલ ભગવાન વણારશી સહી.

વગેરે સહીઓ અરાડ છે.

ભોઈની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. લગન તથા ક્રિયા વગેરેમાં જજમાન પોતાના મળતર પ્રમાણે કુળગોરને આપેછે.

૨. પોતાનું ગામ મુકીને અથવા શહેર મુકીને કોઇ શખસ જાય અથવા આવે ત્યારે તેનો ગોર જે ગામમાં જઇને રહે તે ગામનો બ્રાહ્મણ થાય.

૩. કોઈ શખસ પોતાના વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઈને વશિયતનામું કરીને આપી શકતો નથી, પણ દાન કરી શકેછે, કોઇથી અટકાવ થાય નહીં.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ હોય તેમાંથી એક વારસને આપી શકતો નથી, સર્વે વારસને બરાબર હિસ્સે વેહેંચી આપે.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી પોતાના પીત્રાઈ આદે વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને આપી તથા વેચી શકતી નથી, પણ ધર્મ કરવામાં મુખત્યાર છે.

૬. એક અસલથી અમારી ન્યાતમાં બંદોબસ્ત છે કે, કોઈ બૈરીની ઉમ્મર વરશ ૩૦ ત્રીશની થાય ને તેમું અધરણી (નહીં) આવે ત્યારે ન્યાત ૧ તેનો ધણી જમાડે, ને અગર ધણી નાદાર હોય ને અધરણીની

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

ન્યાત જમાડવા નહીં મળે તો તેના ઉપર ન્યાતનું કાંઈ જોર† ... ...

તા. ૩૦ માહે ડીસેંબર સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૬ ના પોસ સુદ ૪ વાર બુધે, આજ દીને તમામ પંચાયતે પટેલ સાત મુકરર કર્યાં છે તેનાં નામ નીચે લ† ... ...

પટેલોના એકડા.

૧ લાલા ભાઈદાસ.
૧ જાદવ ભીખા.
૧ દુલભ રેવા દાસ.
૧ હીરજી પેહેલાદ.
૧ દુલભ લાલા.
૧ છોટુ નાહાનાભાઈ.
૧ પ્રેમા હરીભાઈ.

ન્યાતના લોકોના એકડા.
સહીઓ.

૧ જાદવ ભીખા સહી.
૧ હીરજી પેહેલાદ સહી.

વગેરે સહીઓ એકસો ને ત્રણ છે.

માછી–ઢીમડની ન્યાતનો જવાબ.*

પ્રકાર "ખ."

૧. લગનમાં કુળગોરને રૂ. ૧) આપવાનો ચાલ છે, ને ક્રિયામાં રૂ. ૦॥≈.

† નકલમાં વાક્ય અધુરૂં છે.
* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૨. કોઈ શખસ પોતાનું ગામ મુકીને જાય યા આવે પણ તેનો કુળગોર જે હોય તેજ થાય, બીજાથી થવાય નહીં.

૩. કોઇ શખસથી પોતાનો માલ પોતાના વારસ છતાં કોઈ અત્રાપીને વશિયતનામું કરીને આપી શકાય નહીં, ને એમાં સ્થાવર જંગમનો ભેદ નથી.

૪. કોઇ શખસને ત્રણ ચાર વારસ હોય તેને પડતા મુકીને એક વારસને પોતાનો સઘળો માલ સ્થાવર તથા જંગમ આપી શકાય નહીં.

૫. કોઇ વિધવા બૈરી સંતાન રહિત હોય તે પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો સ્થાવર માલ કોઇને દાનની રાહથી આપી શકતી નથી, તથા કૃષ્ણાર્પણ કરી શકતી નથી, ને વેચી પણ શકતી નથી, ને અગર ભુખે મરે તો પોતાના ગુજરાનને વાસ્તે ગીરો મુકે.

તા. ૧૪ મી માહે સપટેંબર સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ ના ભાદરવા શુદ ૫) વાર રવેઉ.

ન્યાતના લોકોના એકડા.

સહી.

૧ માછી કાહાનજી રામા સહી.
૧ માછી ગોવંદ હીરા સહી.

વગેરે સહીઓ તેત્રીશ છે.

ભરૂચની ન્યાતોની કબુલાતો.

બ્રાહ્મણ–વડનગરા (ભરૂચના)ની કબુલાત.*

મેહેતા છોટમરામ દુરગારામ, જ્ઞાતે વડનગરા બ્રાહ્મણ, રહેનાર ભરૂચનો, સરકારમાં લખી આપુંછું જે, અમારી ન્યાતનાં ઘર અમદાવાદમાં છે તે સરકારના સવાલોના જવાબ જે અમદાવાદવાળા લોક લખી આપે તે મારે કબુલ છે. તા. ૩ માહે ફેબરવારી સને ૧૮૨૭.

સહી.

૧ છોટમરામ દુરગારામ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

બ્રાહ્મણ–ચોવીસા (ભરૂચના) ની કબુલાત.*

હું રઘુભટ બ્રાહ્મણ ચોવીસા રહેનાર ભરૂચનો, સરકારમાં લખી આપુંછું જે અમારી ન્યાતનાં ઘર સુરતમાં છે તે જે કાંઇ સરકારના સવાલોનો જવાબ લખી આપશે તે પ્રમાણે મારે કબુલ છે.

તા. ૩ જી માર્ચ સને ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ ના ફાગણ સુદી ૬ વાર શનેઉ.

સહી.

૧ ભટ રઘુભટ વલભભટ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

બ્રાહ્મણ–ઝારોળા (ભરૂચના)ની કબુલાત.*

હું ભટ હરજીવન કીરપારામ બ્રાહ્મણ ઝારોળા રહેવાસી ભરૂચનો, જત હું સરકારમાં હાજર થઈને લખી આપુંછું જે આ ગામમાં મારૂં એકજ ઘર છે, વાસ્તે મારે ડભોઈ તથા વરોદરાનો ચાલ કબુલ છે.

તા. ૩ જી માર્ચ સને ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ ના ફાગણ સુદી ૬ વાર શનેઉ.

સહી.

૧ હરજીવન કીરપારામ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

બ્રાહ્મણ–કંડોળીઆ (ભરૂચના)ની કબુલાત.*

અમે બ્રાહ્મણ કંડોળીઆ હરીભટ ગોવંદરામ તથા ભટ શીવશંકર નાહાનાભાઇ રહેવાસી ભરૂચના સરકારમાં લખી આપીએ છઇએ કે, અમારી ન્યાતનાં ઘર સુરતમાં છે તે સરકારના સવાલનો જવાબ લખી આપશે તે અમારે કબુલ છે. તા. ૩ જી માર્ચ સને ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ ના ફાગણ સુદી ૬ વાર શનેઉ.

સહી.

૧ ભટ હરીશંકર ગોવંદરામ સહી.

૧ ભટ શીવશંકર નાહાનાભાઈ સહી.

બ્રાહ્મણ–દેશાવાળ (ભરૂચના)ની કબુલાત.*

હું દવે દયાશંકર અંબારામ રહેનાર ભરૂચનો જ્ઞાતે બ્રાહ્મણ દેશાવાળ સરકારમાં આવીને લખી આપું છું કે સુરત મધ્યે અમારી ન્યાતનાં ઘર છે તે સરકારના સવાલનો જવાબ લખી આપશે તે પ્રમાણે મારે કબુલ છે. તા. ૩ જી માર્ચ સને ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ ના ફાગણ સુદ ૬ શનેઉ.

સહી.

૧ દવે દયાશંકર અંબારામ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રાહ્મણ–નાગર વડનગરા ગૃહસ્થ (ભરૂચના)ની કબુલાત.*

હું જમીયતરામ નરભેરામ કોમે નાગર બ્રાહ્મણ વડનગરા ગૃહસ્થ જત હું સરકારમાં લખી આપું છું જે અમારી ન્યાતના શિરસ્તાના સવાલનો જવાબ શ્રીસુરતની ન્યાતના લોકોએ જે સરકારમાં લખી આપ્યો હોય તે મારે કબુલ છે. તા. ૩ જી માહે માર્ચ સને ૧૮૨૭ અંગ્રેજી.

સહી.

૧ મેહેતા જમીએતરામ નરભેરામ સહી.

બ્રાહ્મણ–વાયડા (ભરૂચના)ની કબુલાત.*

બ્રાહ્મણ વાયડા રહેવાશી ભરૂચના, જત અમો લખી આપીએ છઇએ કે, ભરૂચમધ્યે અમારા તડનાં ઘર ૫ છે, માટે સુરતમાં અમારી ન્યાતના લોકો સરકારના સવાલનો જવાબ જે કાંઇ લખી આપશે તે અમારે કબુલ છે. સંવત ૧૮૮૩ ના વૈશાખ વદી ૧૦ રવીવાર, તા. ૨૦ માહે મે સને ૧૮૨૭.

સહી.

૧ જોશી હરજીવન પરભુરામ સહી.

૧ ભટ દયારામ નથુ સહી દસ્કત હરજીવનના.

૧ દવે શીવશંકર પ્રભાશંકર સહી.

૧ મેહેતા તુળજારામ નંદરામ સહી દસ્કત શીવશંકરના છે.

૧ રાવળ નરોતમ બાળમુકંદ સહી.

૧ મેહેતા આદીતરામ વીરેશર સહી દસ્કત નરોતમના છે.

બ્રાહ્મણ–તપોધન (ચાનોદ કીરનારીના†)ની કબુલાત.*

અમો તપોધનની પંચાયત રહેવાસી ચાનોદ કીરનારી ગાયકવાડના અમલના રહેનાર છઇએ, પણ હાલ કેટલાએક વરશ થયાં ભરૂચમાં અમો રહીએ છઇએ, ને માહાદેવની પુજા વગેરેનું કામ કરીએ છઇએ, ને અમારો ટંટો કદી સરકાર અદાલતમાં આવ્યો નથી; બીજું અમે અમારા વતનમાં સાદી ગમીનો ખરચ કરીએ છઇએ તેથી અમો સર્વે લખી આપીએ છઇએ કે, અમારો શિરસ્તો અહીઆં લખવાનું કશું કારણ નથી શા વાસ્તે કે અમારાં ઘર ભરૂચમધ્યે થોડાં છે, પછી જે સાહેબની મરજી. તા. ૨૫ મી મે સન ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ ના વૈશાક વદ.)) શુકરે.

સહી.

૧ તપોધન રાજારામ ભવાની સહી.

૧ તપોધન નાહાના ભીખારી તથા ઘેલા ભીખારી સહી.

વગેરે ૭ સહીઓ છે.

બ્રાહ્મણ–તપોધન (ખંભાતના‡)ની કબુલાત.*

અમો તપોધન રહેવાસી ખંભાતના, જત સરકારમાં લખી આપીએ છઇએ કે અમારી ન્યાતનાં ઘર બે છે, ને અમો રૂશનાઇ વેચવાનો કીસબ [illegible] છઇએ, ને શાદી ગમીનો ખરચ અમારા વ[illegible] કરીએ છઇએ માટે અમારે શિરસ્તો લખી આ[illegible] કારણ નથી, પછી તો જે સાહેબની મરજી. ત[illegible] મી મે સને ૧૮૨૭, સંવત ૧૮૮૩ વૈશાક વ[illegible] શુકરે.

સહી.

૧ તપોધન વેણીરામ આણં[illegible] સહી.

૧ તપોધન કેવળરામ આણં[illegible] સહી.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

† અસલ ચાનોદકીનારીના, પણ કબુલાત લખી આ[illegible]ખત ભરૂચના.

‡ અસલ ખંભાતના, પણ કબુલાત લખી આપતી વખત ભરૂચના.

[ब्र]ाह्मण-दक्षणी (भडोचकर) यांची कबुलायत.*

यादी दक्षणि ब्राह्मण यांचे जातिची घर [मु]काम भडोच.

४ चीतपावन.
- १ बाळाजी बाबुराव भावे.
- १ बाळकृष्ण रामचंद्र पेणे.
- १ कृष्णराव जेराम शहश्रबुद्धे.
- १ त्रींबक भीकाजी जोग.

४

४ देशस्थ.
- १ मलार लक्ष्मण देव.
- १ भीकाजी रखमाजी पाणसे.
- १ रामचंद्र हरी खोत.
- १ मेवश्याम जयराम.

४

२ शणवै.
- १ नारो रघुनाथ रेघे.
- १ पांडुरंग बापशा भांडारी.

२

२ यजुरवेदी व कराडे.
- १ चीमणराव पंडित यजुरवेदी.
- १ भास्करभट भागवत कराडे.

२

[स]दरहु प्रमाणें तुह्मी सर्वांनीं अदालती उ[दे]दिक रजीष्टर आफीसांत दहा वाजतां हाजर [असा]वें.

श्री रामप्रसन्न.

सरकारांतून हुकुम केला किं पुणेप्रांताचे देशस्थ व कोंकणस्थ व कराडे व शेणवई आहेत यांनीं आपले ज्ञातीचा धर्म व आचाराविषयीं सरकारांतून सवाल केले आणि त्यांनीं जबाब दीले आहेत ते तुह्मास कबुल आहेत? हाल्लीं आह्मी भडोच मुकामी लीहून देतों कीं सदरीं लिहिल्याप्रमाणें पुणेप्रांतीं आमचे ज्ञातीचे लोक आहेत त्यांनीं लिहून दिलें असेल तें आह्मास मान्य आहे, याशिवाय सरकारांतून हाल्लीं नवीन सवाल करण्याचें व आह्मीं जबाब देण्याचें कारण नाहीं. ता. १ माहे मार्च सन १८२७, संवत् १८८३ माहे फाल्गुन शु. ४.

सही.

१ मल्हार लक्ष्मण सही देशस्थ.

१ देशस्थ भिकाजी रखमाजी पानसे सही.

वगैरे दहा सह्या आहेत.

બ્રાહ્મણ-સારસ્વત (ભરૂચના)ની કબુલાત.*

લખતંગ સારસ્વત બ્રાહ્મણ-જત સરકારથી ન્યાતના શિરસ્તા બાબતનો સવાલનો કાગળ આપ્યો તે કાગળ સર્વે મળીને વાંચ્યો ત્યારે જે કંઈ અમારા જજમાન બ્રહ્મક્ષત્રીને સવાલનો કાગળ આપ્યો છે તેજ પ્રમાણે મુદ્દા હાંસલ કલમ તો બંને કાગળમાં એકુજ દીઠો ત્યારે સર્વેને કહ્યું જે આપણા જજમાનોએ જવાબનો કાગળ આપ્યો છે તે કાગળમાં આપણે પણ સર્વે એકઠા કરી આપીએ શાથી જે આપણે ને જજમાનને સાદી તથા ગમી તથા વારસા બાબત તથા ખાનપાનનો સર્વેનો એકુજ વહેવાર છે, જુદાઇ કેટલી જે કન્યા લેવા દેવાનો ચાલ છે નહીં, શાથીજે એ આપણા જજમાન આપણ એમના ગોર છઈએ તેથી ચાલ નથી, ને એ લોકો એક ઓરત છે ને વળી તે

---

* भरुचचा जबाबसंबंधी ५६८ में पाने टीका [पहा].

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

ઉપર બીજી લાવેછે તે કાંઇ આપણો ચાલ નથી, ને આપણ કાંઈ આ દેશના રહેવાસી નથી પંજાબના રહેવાસી છઇએ, જજમાન રોજગાર સારૂ તે દેશ મુકીને આ દેશમાં આવ્યા છે તેની સાથે આપણા લોક પણ પોતાની વૃત્તિ સારૂ આવ્યા છઇએ, શાથી જે બ્રહ્મક્ષત્રી વના બીજી વરણનો પ્રતીગ્રહ કરતા નથી માટે જે મુલકમાં એ લોક ગએલા છે તેની સાથે આપણા લોક પણ ગએલા છે, ને વળી જ્યાં જાય ત્યાં જવું પડેછે, માટે એવો પરાપૂર્વેથી આપણો ને એ લોકોનો એવો ચાલ છે ને હવે આપણી થોડા ઘરની ન્યાતની વસ્તી રહી ગઇ છે તે માટે જજમાનના કાગળમાં આપણ સર્વે સહી કરી આપીએ, ત્યારે કેટલાએક લોકોએ ના કહી જે અમે એ કાગળમાં એકડા નહીં કરી આપીએ ને જુદો કાગળ કરી આપીશું એવું કહીને જુદો કાગળ કર્યો તે કાગળ સર્વેને વંચાવ્યો તે વાંચ્યો તેમાં વારસા બાબતની કલમ લખી છે તેમાં લખ્યું છે જે, ભાઇઓએ વેહેંચણ કર્યા પછી કોઇ શખસ અપુત્રીઓ મરી જાય ત્યારે તેની સ્ત્રી વારસ છે, ને તેના પછી તેની દિકરી તથા દિકરીનો દિકરો વારસ છે પણ વૃત્તિ તથા વતનનો વારસો ઘરડા વરડાથી ચાલ્યો આવ્યો હોય તેનો વારસો દિકરીના દિકરાને પહોંચતો નથી, ને ત્યાં જે કાંઇ વતન તથા બીજી હરેક મિલ્કત પોતાની જાત કમાઈથી પેદા કરી હોય તેનો વારસો દિકરીને તથા દિકરીના દિકરાને પહોંચેછે એવું લખ્યું છે ત્યારે અમે કહ્યું જે આવો ખોટો જવાબ ગેર શિરસ્તાનો શાને લખ્યો જોઇએ, જેને દિકરા છે તેનો વારસ દિકરો છે, ને દિકરો નથી ને દિકરી છે તેની વારસ દિકરી છે, એવો હંમેશથી ચાલ છે, ને આજ દીન સુધી દિકરીના દિકરા વતન તથા વૃત્તિ ખાયા કરેછે, તથા બીજી ન્યાતના બ્રાહ્મણોને પણ વૃત્તિ આગળ આપણા લોકોએ આપેલી છે તે આજદીન સુધી ખાયા કરેછે, ને તેને આપણા જાત ભાઈ કોઇ મુજાયમ થયા નથી એવો આપણી ન્યાતનો પરાપૂર્વેથી ચાલ છે, ને તમો પોતાનો મત કરીને આજ આવો જંવાબ લખોછો તે શું? પણ વૃત્તિનું લખ્યું છે તે તો ભલું શાથી જે હવે આપણી ન્યાત થોડા ઘરની રહી છે તેથી કોઇને આપતાં નજર પહોંચતી નથી તો ભલું, પસાયતાં વતન તો ઘરડા વરડાથી ખાતા આવ્યા હોય તથા સર્વે મિલ્કતની વારસ દિકરી તથા દિકરીના દિકરાને પહોંચેછે એવો જવાબ લખ્યો. શાથી જે આપણી સર્વે ન્યાતને કાંઇ વતન પસાયતાં નથી, આસામી પાંચ સાતને છે, તે આજ દીન સુધી દિકરીનો વંશ ખાયા કરેછે, વતન તથા પસાયતાં ખાયાં કરેછે, માટે એવો જવાબ લખો તો સર્વે તે કાગળ ઉપર એકડા કરી આપીએ ત્યારે ના કહી ને તે લોક ખોટી દલીલ કરવા લાગ્યા ત્યારે અમોએ તે કાગળ ઉપર એકડા કર્યા નહીં, ને બીજો કાગળ કરીને સરકારમાં હાજર કર્યો ને વળી કલમમાં છે જે, જે કોઇ બે ત્રણ ભાઈને પોતાના બાપ દાદાનાં પસાયતાં તથા મોસાળનાં પસાયતાંની આમદાનીના રૂપિયા પોતાના ભાગના આવતા હોય ને તેમાંથી કોઇ શખસને પોતાની મરજીમાં આવે તો પોતાના ભાગની આમદાની ઘરેણે મુકે, ને (અથવા) પોતાની દિકરીને આપે, અથવા કૃષ્ણાર્પણ કરે વા ભાઇ ભત્રીજાને આપે વા બહેન ભાણેજને આપે, શામાટે જે પોતાના ભાગનો પોતે મુખત્યાર છે, ને વળી પોતાના ભાગની ભોમી જુદી વેહેંચી લેવાની મરજી હોય તો તે શખસ વેહેંચી લે, એમાં કોઇથી અટકાવ થઈ શકે નહીં ને જજમાન અમને દાન તથા દક્ષણા તથા દાપું પરાપૂર્વેથી જે વિવાહ સાદી તથા ગમી વગેરે બીજી બાબતનું આપેછે તે અમો લીજીએ છઇએ તે આજદીન સુધી લેતા આવ્યા છઇએ તે લીજીએ છઈએ તેમાં આગળ કોઈ લોકોએ હરકત કદી કરી નથી, ને કાંઇ આજ પણ હરકત કરી શકતા નથી એવો અમારો ગોરપદાંનો હંમેશથી ચાલ છે, ને અમારી ન્યાતમાં પરાપૂર્વેથી એક તરેહનો ચાલ નથી, શાથી જે ન્યાતમાં કાંઇ પટેલાઇનો ચાલ નથી, તેથી પોતપોતાની મરજી માફક ચાલ્યા ગયા છે, ને હાલ પણ ચાલ્યા જાય છે, તેને આગળ કોઇ જાતભાઇ વા પીત્રાઇ કશી વાતે મુજાયમ થયા નથી, ને કોઈ મુજાયમ થવાનું કરે તો કોઇ માને નહીં એવો અસલથી ચાલ ચાલ્યો આવેછે.

સહી.

૧ પરોહીત આશારામ નથુરામ સહી.

૧ પરોત ગીરજાશંકર ધરણીધર સહી.

વગેરે સહીઓ ચૌદ છે.

National Archives of India

બ્રાહ્મણ-ઔદીચ સહસ્ર (કસબે દેહેજના[†]) ની કબુલાત.*

અમો બ્રાહ્મણ ઔદીચ સહસ્ર રહેવાસી કસબે દેહેજના સમસ્ત મળીને સરકારમાં લખી આપીએ છઇએ કે, અમારી ન્યાતના લોકો ભરૂચમાં રહેછે તેણે અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો સરકારમાં લખી આપેલો છે તે અમારી ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે છે, પણ તેમાંની વારસા બાબતની કલમમાં તફાવત છે તેટલી અમોએ આ કરારનામામાં જુદી લખી છે તેની વિગત:—

અમારામાં દિકરીને તથા દિકરીના દિકરાને વારસો પહોંચતો નથી,. બહેન તથા બહેનના દિકરાને પણ વારસો પહોંચતો નથી, અસલથી પીત્રાઈને વારસો પહોંચતો આવેલો છે, ને કદાસ પીત્રાઈ નહીં હોય તો પંચ વારસ થાય, પણ દિકરીને વારસો પહોંચે નહીં, મગર પીત્રાઇ પોતાની ખુશીથી દિકરીને વારસો આપે તો તે પીત્રાઇ મુખત્યાર છે.

બીજું એ જે અંકલેશ્વરના શિરસ્તા પ્રમાણે એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી કોઇ પરણે નહીં, કદાસ પરણે તો તેને ન્યાત શિક્ષા કરે, એ વના બીજા સર્વે શિરસ્તા અમોએ ભરૂચના ચાલ પ્રમાણે કબુલ કરીને આ ફરદ ઉપર સહીઓ કરી છે તે અમારે સર્વેને કબુલ છે.

સહી.

૧ વઇદ ગવરીશંકર શીવરામ સહી.

૧ જોશી દયાશંકર દેવદત ઉપર લખ્યું સહી.

વગેરે સહીઓ ચોત્રીશ છે.

પરગણે દેહેજનું ગામ મોજે અંભેટાના ન્હાના[1] તડના ઔદીચ સમસ્તની સહી આસામીવાર ઘર દીઠ કરી છે.

૧ ભટ મનછારામ અંબારામ, ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

૧ ભટ ગોવંદરામ કલાણજી, ઉપર લખ્યા પ્રમાણે સહી.

વગેરે સહીઓ સોળ છે.

તા. ૨ જી અપરેલ સને ૧૮૨૯, સંવત ૧૮૮૫ ના ફાગણ વદી ૧૩, વાર ગરેઉ.

બ્રાહ્મણ-શ્રીમાળી (ભરૂચના)ની કબુલાત.*

અમો બ્રાહ્મણ શ્રીમાળી રહેવાસી ભરૂચના સરકારમાં લખી આપીએ છઇએ જે, અમારાં ઘર અહીઆં થોડાં છે, વાસ્તે જે કંઈ સુરતમાં અમારી ન્યાતના લોકોએ સરકારના સવાલનો જવાબ અમારી ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે લખી આપેલો છે તે અમારે કબુલ છે, માટે આ કાગળમાં અમોએ નીચે સહી કરી છે તેથી તે શિરસ્તાના કાગળ ઉપર સહી કર્યાં માફક જાણવી. સંવત ૧૮૮૪ ના માહા સુદી ૫ વાર સોમે, તા. ૨૧ મી જાનેવારી સને ૧૮૨૮.

૧ મેહેતા દુલવરામ આશારામ સહી.

બ્રહ્મક્ષત્રી-ગુજરાતી (સુરતના[†])ની કબુલાત.*

શ્રીસુરતના બ્રહ્મક્ષત્રી ગુજરાતી સર્વે બાળગોપાળ જાહેર કરેછે જે, સરકારથી ભરૂચની અમારી ન્યાતના લોક ઉપર સવાલ કર્યા ને તે લોકોએ જવાબ લખી આપ્યા છે તે કુલ અમે તપાશી જોયા ને તે અમારે કબુલ મંજુર છે, વાસ્તે અમે સર્વે સુરતની ગ્નાતીના લોકોએ પોતાની સહી કરી છે.

સહી.

૧ દયારામ ગીરધરલાલજી સહી.

૧ ભવાનીશંકર ગોવંદરામ સહી.

વગેરે સાત સહીઓ છે.

---

† અસલ કસબે દેહેજના, પણ કબુલાત લખી આપતી વખત ભરૂચના.

* ભરૂચના જવાબવિષે પ૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧. નકલમાં "નાહા" છે.

† અસલ સુરતના, પણ કબુલાત લખી આપતી વખત ભરૂચના.

* ભરૂચના જવાબવિષે પ૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

બ્રહ્મક્ષત્રી-દશા ગુજરાતી (સુરતના†) ની કબુલાત.*

શ્રીસુરતના બ્રહ્મક્ષત્રી દશા ગુજરાતી સર્વે બાળગોપાળ જાહેર કરેછે જે સરકારથી ભરૂચની અમારી ન્યાતના વીસા લોકો ઉપર સવાલ કર્યાં ને તે લોકોએં જવાબ લખી આપ્યા છે તે કુલ અમે તપાશી જોયા તે અમારે કબુલ મંજુર છે,વાસ્તે અમને સર્વે સુરતની ન્યાતીના લોકોએ પોતાની સહી કરી છે તે કબુલ મંજુર છે.

સહી.

૧ ઠાકોર કરૂણારામ ભીખારીદાસ સહી.

૧ ઠાકોર ઉતમરામ કુરણારામ સહી.

વગેરે ચાર સહીઓ છે.

ભાવસાર-દક્ષીણી નામદેવવંશી (ભરૂચના)ની કબુલાત.*

અમો ન્યાતે ભાવસાર દક્ષણી નામદેવવંશી રહેવાસી ભરૂચના જત સરકારમાં લખી આપીએ છઈએ કે અમારાં ઘર ભરૂચમાં પાંચ છે, વાસ્તે જે કાંઇ સુરતમાં અમારી ન્યાતવાળા સરકારમાં અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો લખી આપશે તે અમારે સર્વેને કબુલ મંજુર છે. તા. ૩ જી જુન સને ૧૮૨૮, સંવત ૧૮૮૪ ના જેઠ વદ ૬ ભોમે.

સહી.

૧ દક્ષણી છીપાભવાની રામજી સહી.

૧ દક્ષણી રતનજી રેવાજી સહી.

૧ દક્ષણી ભીમાજી ભીખાજી સહી.

૧ દક્ષણી ઈકુ ભવાની સહી.

૧ દક્ષણી ઇકુ નાગોજી સહી.

† અસલ સુરતના, પણ કબુલાત લખી આપતી વખત ભરૂચના.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

કુંભાર-કુઠીવાળા (ભરૂચના) ની કબુલાત.*

અમો કુંભાર કુઠીવાળા રહેવાસી ભરૂચના જત સરકારમાં લખી આપીએ છઇએ કે, અમારા ઘર ભરૂચમાં બે છે વાસ્તે સુરતવાળા અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો સરકારમાં લખી આપશે તે અમારે કબુલ મંજુર છે. તા. ૩ જી જુન સન ૧૮૨૮, સંવત ૧૮૮૪ ના જેઠ વદ ૬ વાર ભોમે.

સહી

૧ કુંભાર ગણેશ વસતા સહી.

૧ કુંભાર ખુશાલ પીતાંબર સહી.

શીકલીગર (ભરૂચના) ની કબુલાત.*

અમો ન્યાતે શીકલીગર રહેવાસી ભરૂચના-જત સરકારમાં લખી આપીએ છઇએ કે, અમારી ન્યાતનાં ઘર સુરતમાં છે તે લોક જે કાંઇ અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો લખી આપશે તે અમારે સર્વેને કબુલ મંજુર છે. તા. ૩ જી જુન સને ૧૮૨૮, સંવત ૧૮૮૪ ના જેઠ વદી ૬, વાર ભોમે.

સહી.

૧ શીકલીગર માધવ ભુખણ સહી.

૧ શીકલીગર ખુશાલ નાહાના સહી.

૧ શીકલીગર ગંગારામ ગોરધન સહી.

૧ શીકલીગર નાહાના જગદીસ સહી.

૧ શીકલીગર જગજીવન દુલભ સહી.

૧ શીકલીગર લખુ માધવ સહી.

લુહાર-(અંકલેસરના†) ની કબુલાત.*

શ્રીસરકાર અંગ્રેજ કુંપની બહાદુર જોગ લા. કસબે અંકલેશરના લુહારની પંચાયતના લોક સમસ્ત-જત અમો અમારી રાજી ખુશીથી સરકારમાં લખી આપીએ છઇએ કે, અમારી ન્યાતનાં ઘર ભરૂચમાં અમારા કરતાં ઘણાં છે, ને તે લોકોનો ને અમારો એકજ ચાલ છે માટે ભરૂચના લુવારોએ ન્યાતનો

† અસલ અંકલેસરના, પણ કબુલાત લખી આપતી વખત ભરૂચના.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

શિરસ્તો જે કાંઈ સરકારમાં લખી આપેલો છે તે અમારે સર્વેને કબુલ છે ને અમારે પણ તેજ પ્રમાણે ચાલવું. તા. ૨૪ માહે સપટેંબર સને ૧૮૨૯ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ ના ભાદરવા વદ ૧૨ વાર ગરેઉ.

સહી.

૧ લુવાર નારણ સુંદર સહી.

૧ લુવાર ખુશાલ ધનજી સહી.

વગેરે સહીઓ નવ છે.

લુહાર-સોરઠીઆ(ભાવનગરી†)નીકબુલાત.*

અમો લુહાર-સોરઠીઆ ભાવનગરીની પંચાયતના લોક સરકારમાં લખી આપીએ છઇએ કે, અમારી ન્યાતનાં ઘર ભરૂચમાં થોડાં છે માટે અમારાં ઘર સુરતમાં ઘણાં છે તેથી તે લોકો જે કાંઈ અમારી ન્યાતનો શિરસ્તો સરકારમાં લખી આપશે તે અમારે સર્વેને કબુલ છે તે પ્રમાણે ચાલીશું. તા. ૫ માહે આગષ્ટ સને ૧૮૨૮, સંવત ૧૮૮૪ ના દુતી અશાડ વદ ૧૦, વાર ભોમે.

સહી.

૧ લખમણ રામજી સહી.

૧ લુવાર દાહા કુવેરજી સહી.

---

† અસલ ભાવનગરી, પણ કબુલાત લખી આપતી વખત ભરૂચના.

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

૧ નરશી ત્રીકમ સહી.

૧ ગોપાલ કાહાના સહી.

૧ પ્રેમજી ત્રીકમ સહી.

ભાડભુજાની પંચાયત (ભરૂચની)ની કબુલાત.*

અમો ભાડભુજાની પંચાયતના લોકો રહેનાર ભરૂચ તથા કસબે અંકલેસ્વરના સરકારમાં લખી આપીએ છઈએ જે, અમારી ન્યાતનાં ઘર સુરતમાં ઘણાં છે તેને સરકારે સવાલ આપ્યો છે તેનો જવાબ અમારી ન્યાતના શિરસ્તા પ્રમાણે સુરતના ભાડભુજા અમારી ન્યાતવાળાએ લખી આપ્યો છે તે અમારે સર્વેને તે પ્રમાણે કબુલ છે તેથી તે પ્રમાણે અમો સર્વે ચાલીશું. તા. ૨૧ મી માહે આગષ્ટ સને ૧૮૨૮ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૪ ના શાવણ સુદી ૧૧, વાર ગરેઉ.

ભરૂચના ભાડભુજાની સહી.

સહી.

૧ વણારશી જગદાસ સહી.

૧ જીવણ વણારસી સહી.

વગેરે સહીઓ પંદર છે.

---

* ભરૂચના જવાબવિષે ૫૬૮ મે પાને ટીકા જુઓ.

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

00044580

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

NATIONAL ARCHIVES OF INDIA

Digitized with financial assistance from

NSDL
Technology, Trust & Reach

on 16 November, 2018